NAZIONALE
B. BIBLIOTECA
CENTRALE V. E. II
55
4 λ H
10
ROMA

55 4-H 10.

GALENI LIBRORVM SEPTIMA CLASSIS

85

CVRATIVAM METHODVM
tùm diffuſe tùm breuiter deſcriptam, victus rationem in morbis acutis, ſingulorum morborum facile paranda remedia, priuatim quorundam morborum curationem, chirurgiæ conſtitutionem, fracturarum ac luxationum ſanationem, faſciarum deniq; & laqueorum, & machinamentorum tractatum continet.

38-1 P. Pal.

OCTAVA HAC NOSTRA EDITIONE
non parum ornamenti adepta: locis pluribus quàm in alys ſuperioribus editionibus, ad græcorum librorum fidem emendatis.

Locis Hippocratis in margine notatis.

Et alys etiam annotationibus additis.

Librorum index ſequenti folio continetur.

VENETIIS APVD IVNTAS, M D C IX.

LIBRI SEPTIMAE CLASSIS.

GALENI De Medendi Methodo libri xiiij, Thoma Linacro interprete, ab Auguſtino Gadaldino ad græcorum exemplarium fidem emendati. fol. 2
De Arte Curatiua ad Glauconem libri duo, Nicolao Leoniceno interprete: ab Auguſtino Gadaldino ad fidem antiquorum gręcorum codicum aliquot in locis caſtigati;

Poſt hunc librum collocari debuerat libellus, cui titulus eſt, Quos, & Quando, & quibus medicamentis purgare conueniat: qui eſt in Quinta Claſſe, pagina lxxxviij, qui liber eſt cap. xxiij. libri ſeptimi Oribaſij ad Iulianum Imperatorem.

Commentarij quatuor in lib. Hippocratis de victus ratione in morbis acutis, Ioanne Vaſſeo Meldenſi interprete, ab Auguſtino Gadaldino pleriſque in locis ad græcam veritatem emendati. 108
DE DIAETA Hippocratis in morbis acutis, ab Auguſtino Gadaldino tranſlatus. Hic liber in tribus, quos habuimus codicibus græcis manuſcriptis, (neque enim adhuc impreſſus græce eſt) admodum corruptus legitur: ita vt quandoque vel nullo modo, vel vix ſenſus elici poſſit. Eius autem mentio fit, (ſi tamen is ille eſt) a Galeno in libro de proprijs libris quarto & ſexto capite. 153
De Remedijs paratu facilibus liber, ab Huberto Barlando Philiatro olim translatus, & multis in locis poſtea emendatus. 153
De Remedijs paratu facilibus ad Solonem, Spurius, à Iun. Paulo Craſſo conuerſus, & iterum ab eodem recognitus. 161
Liber tertius de Remedijs paratu facilibus, Spurius, Iun. Craſſo interprete: recognitus, 169
Documentum de Puero Epileptico, Nicolao Leonico Thomæo interprete. 175
Commentarius in lib. ij. de Natura humana, Victore Trincauellio interprete, 181
De Oculis, Spurius Demetrio Græco interprete, à varijs mendis expurgatus. græcum exemplar deſideratur. 182
De renum affectuum dignotione atque medela, Chriſtophoro Heyl interprete. Spurius, & recognitus. 191
Commentarij tres in librum Hippocratis, de Officina medici, ſeu de ijs, quæ in medicatrina fiunt, Vido Vidio Florentino interprete. 197
In librum Hippocratris de Fracturis commentarijs tres, eodem interprete. 223
In librum Hippocratis de Articulis commentarij quatuor: eodem interprete, 251
De faſcijs, eodem interprete. 293
Oribaſius de Laqueis ex Heracle, eodem interprete. 306
Oribaſius ex Heliodoro de Machinamentis, eodem interprete, 309

Hos ſex libros, quos Vidius olim converterat, nunc idem etiam diligenter recognouit.

Qui omnes nunc poſtremum, hac Octaua editione indefeſſo ſtudio & induſtria ſolerti, cum græcis codicibus collati ſunt, & natiuæ lectioni, quam fieri maxime potuit, reſtituti; erroribus qui paſſim irrepſerant, innumeris adeo, ſublatis.

GALENI
METHODI MEDENDI, IDEST, DE MORBIS CVRANDIS LIBRI QVATVORDECIM.

Thoma Linacro Anglo interprete.

Denuo ad Græcorum codicum fidem ab Auguſtino Gadaldino aliquot in locis emendati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Theſſalum ac reliquos Methodicos reprehendit, qui in ſanitate, ac morbo dignoſcendo plurimum aberrarunt: docetq; principia Methodi, qua morbus tum ignoſci, tum curari, debet.

Retardatam ea de cauſa fuiſſe horum librorum editionem, quòd ignauiſsimi ad bonas artes excolendas, maiorumq; ſtudia amplexanda, Galeni tempore homines extiterint. CAP. I.

C
Vanquam & tu ſæpe alias, clariſſime Hiero, & alij quidam amici me nunc hortātur, vt ſibi medendi methodū conſcribam: & ego ſanè, tum vobis in primis gratificari, tū verò poſteros pro viribus iuuare cupio: ſemper tñ ſum cūctatus, ac diſtuli, idq; multis de cauſis: quas nunc quoq; ſatius (opinor) fuerit prius, q̄ opus ipſum aggrediar, exponere, ſunt.n. ad ea, quæ poſt dicentur, ſanè non inutiles. Earum igitur omnium illa præcipua fuit, quod fruſtra me ſcripturum timebam; cum nemo propè dixerim, hac noſtra ætate veritatis inquiſitioni ſit deditus, ſed pecuniam, & ciuilē potētiā, & inexplebiles voluptatū delicias, oēs vſq; ſuſpiciant, vt, ſi quis ſapiētiæ quoduis ſtudiū ſectetur, pro inſano hūc habeāt: quippe q. primā ipſam, & verè ſapiētiā, q̄ diuinarum humanarūq; rerū eſt ſciētia, nec eſſe qdē oīno exiſtimēt: Medicinā verò, Rhetoricē, Geometriā, Arithmeticē, Muſicē, ac reliquas id genus artes, eſſe qdē autumēt, cæterū finē earū ſtudioſe pſequēdū minime cēſeant: Me verò ex ijs qui me vnice diligere ſunt viſi, nonnulli ſæpe increpāt, q plus iuſto veritatis ſtudio ſim addictus, quaſi nec mihi ipſi vſui, nec ipſis i tota uita ſim futurus, niſi & ab hoc tāto veritatis indagādæ ſtudio deſiſtā, & mane ſalutādo circumeam, & veſperi apud potētes cœnem. His.n. artibus, tum amari, tum amicitias conciliari, tū verò pro artificibus haberi: nequaq̄ † ex ijs, q̄ in propria profeſſione ſint cōſequuti: neq; enim eſſe, qui de ea iudicēt, vbi omnes totū † ἐκ τῆς οἰκείας παραγγελίας.
D diē diuerſis ſtudijs tranſigant, mane qdē oēs ſimul ſalutationibus occupati, poſt aūt diſtracti, ad forum qdē, & lites nō exigua turba: ad ſaltationes aūt, & aurigas alia maior: iā vel aleæ, vel amoribus, vel balneis, vel ebrietati, vel comeſſationi, vel demum alicui corporis voluptati deditus ſanè non exiguus numerus: veſperi vero rurſum oēs ad ſympoſia ſimul collecti: vbi, poſt quā {vino} ſe impleuere, non lyra citharave, aut aliud muſicum inſtrumentum in orbem circumfertur, (quod ſicut olim in eiuſmodi congreſſu tetigiſſe honeſtum, ſic cōtra non tetigiſſe admodū erat turpe) ſed nec ſermones vlli habētur, quales i ſympoſijs agitari ſolere veteres pdiderūt, nec aliud honeſtū quicquam: immo inuicē ſibi propinant, & de magnitudine poculorum certant, vtpote inter quos optimus cenſetur, non qui plurimis inſtrumentis muſicis, aut ēt ſermone philoſophico vti nouit, ſed qui multos, eosq; maximos calices exiccauit, adeo, vt mihi mane etiamnū ebrii ex his pleriq; videantur: nonnulli verò etiam euidēter adeo vinum olere, q̄ ſi modo hauſiſſent. Eoque iure fit, vt, cum ægrotare cœperint, medicos aduocent, non quidem optimos, vtpote quos per ſanitatem noſcere nunquam ſtuduerunt, ſed eos, quos maxime familiares habent,

quiq; ipſis maxime adulantur:qui & frigidam dabunt,ſi hanc popoſcerint,& lauabunt, cũ iuſſe- E
rint,& niuem vinumq; porrigent:poſtremo quicquid iubebitur,mãcipiorũ ritu facient, contra,
q̃ veteres illi medici ab Aeſculapio oriundi,qui,tanquam Duces militibus,& Reges ſubditis,im-
perare ægris voluerunt,nequaquam vero Getarum,& Tibiorum,& Phrygum,& Trachum em
ptitiorum ritu,parere,atq; obſequi.Itaque,nõ q melius artẽ callet , ſed qui adulari aptius nouit,
apud iſtos magis in pretio eſt:huicq; oĩa plana,peruiaq; ſunt:huic ædium fores patẽt:his breui ef
ficitur diues,plurimumq; poteſt:huic diſcipuli* multi a cubiculis, vbi iã fuerint exoleti,traduntur.
Quod Theſſalus ille intelligens,non ſolum cætera Romæ diuitibus aſſentabatur , ſed etiam artẽ
ſex mẽſibus traditurum ſe profeſſus,quam plurimos diſcipulos facile cõparuit. Si. n. neq; Geo-
metriæ,neq; Aſtronomiæ,neq; Dialectices,neq; Muſices, nec vllius denique bonarum diſcipli-
narũ indigẽt,qui medici ſunt futuri,quemadmodum Theſſalus iſte generoſiſſimus promittebat:
nec ẽt longam experiẽtiam,& operum artis vſum deſiderant;cui nõ promptum ſit artẽ aggredi,
ceu facile medico futuro? Atq; hunc adeo fit,vt nunc etiã ſutores, & tinctores,& fabri,tum mate-
riarii,tum ferrarij,proprio magiſterio relicto,in medicinæ artis opera inſiliant.Nam,qui picto-
ribus & vnguẽtarijs mixturas ſuas preparant,ẽt de primo loco certant.Atque ob hæc ipſe medẽ
di methodum ſcribere ſum cunctatus,quam vtiq; & viri veteres inceperunt,& poſteri eorum ꝑ F
ficere ſunt conati.Atq; olim quidẽ nõ parua lis erat eorum,qui in Co, atque Cnido habitabant,
vtri videlicet inuentorum multitudine reliquos ſuperarent: quippe geminũ hoc genus Aſclepia
darum adhuc in Aſia ſupererat,deficiẽte nimirum,quod in Rhodo viguerat. Certabant aũt cum
his honeſtum illud certamẽ,quod Heſiodus prædicabat,ẽt medici, qui Italiam incolebant, Phili-
ſtion,Empedocles,Pauſanias,& horũ ſectatores:erantq; tres hæ certantium inter ſe nobiliũ me-
dicorum ſcholæ.Plurimos quidẽ atq; optimos diſcipulos Coæ fortuna contulit:ab hoc Cnidiæ:
nec tamẽ in paruo habenda pretio erat,& quæ in Italia noſcebatur.At horũ nemo nec mane po
tentium fores ipſos ſalutaturus,nec veſperi cœnaturus,frequentabat, ſed ſicut Heſiodus cecinit,

Nanque alium ditem cernens,cui deeſt,quod agatur,
Ipſe ſolum vertit tauris,& ſemina ponit.

Ita & illi inter ſe perpetuo certabant,non vtiq; de aranda ſerẽdave terra, (quippe quæ,vt Aſcle-
darũ genere inferiora,ſic Aſcræo poetæ erant non indecora) ſed de Apollinis, Aeſculapijque ar
te tum exercenda,tum vero ſemper augenda,ac pro viribus perficienda. Nunc vero honeſtum
illud certamen intercidit,aut certe minimum eius inter homines adhuc ſupereſt : regnat autẽ in G
honeſtum,nec eſt,qui hoc auertat,aut malo medeatur,ut Heſiodus.

Lis ne te inducat mala deuitare laborem.
Dulce malum alterius cui ſit.

Hæc enim lis,vt Heſiodo etiam diuinior poeta cecinit,

Armatur primum tenuis,mox improba cœlo
Inſerit alta caput,terris veſtigia figens.

De Theſſalum ſumma arrogantia atque inſcitia hominem,qui ſe Hippocratem,a quo Academici, Peri patetici,ac Stoici ratiocinationes de natura mutuati ſunt,gloriatus eſt ſuperaſſe. CAP. 2.

HVius litis ſtimulis agitatus ille Theſſalus, Hippocratẽ ac reliquos Aſclepiadas maledictis in-
ceſſit,ac totius terrarum orbis theatrũ in ſuis ipſius libris conſtituens,in ibi indicatur, vincit-
que,& contra omnẽ antiquitatem coronatur,ipſeque a ſe victor declaratur.Hæc facit tum in eo
libro,quẽ de Communitatibus ſcripſit,tũ in Syncriticis, quin in reliquis quoq; omnibus contu-
melioſus eſſe nõ deſiſtit,veluti in epiſtola,quã ad Neronẽ mittit, his ipſis inter initia uerbis vſus.
Cum nouam ſectam condiderim,& q̃ ſola vera ſit,propterea ꝗ,qui ante me medici fuerunt,oẽs „
nihil vtile prodiderunt vel ad ſanitatem tuendã,vel morbos propulſandos. Pergens autẽ in epi- H
ſtola,Hippocrates,inquit,noxia præcepta tradidit . Auſus eſt & Aphoriſmis eius cũ ſummo de- „
decore contradicere.Et,cum oſtendat ſe in Hippocratica diſciplina nec à quoquam inſtitutum,
nec eius opera ſub præceptore legiſſe,tamen non ueretur etiã,talis cum ſit, palmam ſibi ipſi tri-
buere.Quo magis aliquæ eſſe meæ partes videtur (quanq̃ alias parum aſſueuĩ improbos acerbe
taxare) aliquid cõtra hunc ob veterum contumeliam dicere.Quid improbe,quæ bona ſunt , ca-
lumniari tẽtas, vt multitudini placeas , cũ liceret tibi in veritatis contẽplatione excellere,ſi dili-
gens eſſes,ac veritatis amator? Quid ita ruditatis auditorũ patrocinio abuteris ad veterum blaſ-
phemiam? Num paternæ artis ſocios,impudẽtiſſime Theſſale, iudices medicorum ſtatues ? Iſtis
ſcilicet iudicibus vinces proculdubio,ſiue contra Hippocratem, ſiue contra Dioclẽ, ſiue contra
Praxagoram,ſiue contra reliquos oẽs ueteres dixeris.Quin potius viros antiquos, Dialecticos ,
ſcientes,qui verũ falſumq; diſcernere ſunt periti,qui conſequens ac repugnans diſtinguere , qui
demonſtrandi methodũ a pueris ſunt meditati , hos inquam, iudices in conſeſſum introducito,
His ſedentibus aude quippiã Hipprocratem accuſare. His pronunciaturis aggredere ſceleſta illa
tua,barbaraq; voce contra Hippocratem,primũ illud diſſerere, Non oportere de hominis natu
ra curioſum eſſe:deinde,ſiquis hoc donet,male illum de ea inquiſiuiſſe, ac falsò oĩa præcepiſſe .

* Al. καλοὺς i. pulchri.

Pli. lib. 19. c. 2.

Ergo

A Ergo quis iudex erit?nũ Plato? quando huic ſaltem iniurius eſſe minime es auſus: Ego verò ne
diſcipulos quidem eius refugiam,nõ Speuſippum,non Xenocratẽ. Ariſtotelis verò, vel rogem,
iudicium ſubeas,& cum eo Theophraſti. Optem vtiq; & Zenonẽ, & Chryſippum,& eorum q
hos ſectantur,quemlibet iudicẽ eligas. Horum nemo,vir audaciſſime,Hippocratis de natura ho
minis ſcita damnauit:quæ tu mihi nec legiſſe vnquam videris:nec,ſi legiſti,intellexiſſe; &,ſi in-
tellexiſti,iudicare certe de ijs minime gentiũ potuiſti,vt qui ſub patre male lanas carpente,in gy
næcio ſis altus.Nec enim putes nos vel egregium genus tuum,vel claram doctrinam,latere:nec
te Hippocrati & reliquis veteribus in ſurdo theatro maledicere:ſed, qui ſis,& vnde uenias, quo
igenere ortus,qua educatiõe vſus,qua diſciplina imbutus,prius oſtẽde,atq; ita demũ dicito, illud
ipſum prius vir audaciſſime monitus,non eſſe cuiuis in vlla bene inſtituta ciuitate cõceſſum,pu
blice dicere:ſed,ſi quis uir clarus eſt,qui genus poſſit,& educationẽ,tum verò eruditionẽ: cõcio-
natore dignã oſtẽdere,huic dicere permittũt leges. Tu cum nihil horũ oſtẽdere habeas, audes ta
mẽ homo generoſiſſime, Hippocratẽ accuſare:facisq; in nugacibus libellis tuis Græcos ſedere
iudices:fers aũt ipſe ſententiam,nec illorum expectas: & palmam tibi ipſi das mõ de omnibus me
dicis,modo de omnibus in vniuerſum Græcis. Hæc enim inſignis audacia ſapientiſſimi ſcilicet
B Theſſali eſt omnes ſe medicos vicisse, ſed ſe ipſo litigatore, ſe ipſo agonotheta, ſe ipſo iudice:
poſt hos etiam reliquos Græcos in certamen prouocaſſe,Rhetoras, Geometras,Grammaticos,
Aſtronomos,Philoſophos,inter quos cõſtitutũ,ac lanificis elocutione vſum,cẽſere ſe oĩum pri
mũ eſſe;qppe medicinam reliquas oẽs artes præcellere,ſe verò medicos omnes ſuperaſſe, quod
vnum forte fortuna recte collegit.Si enim medicina eſt omnium artium præſtantiſſima,in ea ve
rò Theſſalus primas partes obtinet,vtiq; omnium hominũ ita ſit primus,ac Socratẽ & Lycurgũ
pcellat,cæterosq; oẽs,quos Pythius vel vt viros bonos,vel vt ſapiẽtes, vel vt muſarũ miniſtros,
vel vt Iouis famulos,vel deniq; vt alio quolibet munere dijs gratos laudauit. Agedũ igitur Theſ
ſalo hymnos de cætero omnes cantẽt,ſcribantq; victoriæ carmina,& publicum orbis theatrum
cõſtituatur,acceditoq; aliquis,qui canat,eũ,qui in textrina ſi altus,viciſſe Demoſtenẽ, Lyſiã, &
reliquos Rhetoras;ſuperaſſe Platonẽm, Socratem,& cæteros Philoſophos,palmã eripuiſſe Ly
curgo,Soloni,& alijs legiſlatoribus,victorẽ deniq; totius hominum generis coronatũ eſſe,Rhe
torum,Philoſophorum,Legiſlatorum. Nã,ſi Geometras,ẽt & Grammaticos,ac Muſicos nomi
natim poſt tantos titulos cõmemorẽ,cõtumelioſus in hoĩem videar,vbi.n.Lycurgus,Solõ,Pla-
to,Socrates,& Pythagoras dãt manus nũ pulchrum ẽt ſit Hipparchi, Archimedis,Ariſtoxeni,
C Ariſtarchi,& aliorum quorundam id genus meminiſſe,hominũ (vt Theſſalus dicat) nullius pre
cij?Sed qs tam magniloquus poeta nobis exiſtet,qui hæc canat? Quis nũc dabitur Homerus, q
hexametro toto hãc Theſſali victoriã celebret?aut qs Lyricus,qui veluti Pindarus alte in dithy
rambis canat,quiq;, ſicut olim Bacchi, ita nunc Theſſali præconium efferat? An horum potius
nullum requirimus,ſed eorum,qui iambos ſcriũbt, Archilochum aliquẽ,aut Hipponactẽ,aut ex
Tragica ſcena quempiam, qui ſic hominem compellet?

“ Quieſce dum miſerrime in ſtratis tuis,
“ Nanque haud vides,quæ te putas noſſe probe.

Oreſtis mihi ſomnũ narras Theſſale. Qualenam id theatrum eſt, in quo tu vincis Hippocratẽ?
Qui iudices erunt?Quinam præmia proponẽt? Viſne,primum Platonis ſuffragiũ legamus? for-
“ taſſe enim hũc iudicem non reijcies. Atqui ille hæc ad verbum ait; Animæ igitur naturam apte
“ putas intelligi poſſe,non cognita totius natura? Immo, ſiquidẽ Hippocrati vni ex Aſclepiada-
“ rũ genere fides eſt hñda,ne corporis quidẽ naturam abſq; hac methodo. Rectè his amice: opor-
tet tamẽ cum Hippocrate ſermonẽ conferẽtes,num cum eo concordet,æſtimemus. Sanè qui-
D dẽ.Igitur de natura conſiderare,quid eſt,quod Hippocrates rectaq; ratio dicit?Num ad hũc mo
“ dum de cuiuſq; rei natura primum illud perpendi oportet,ſitne, de quo volumus vel ipſi ſciẽtes
“ eſſe,vel alios facere ſcientes poſſe,ſimplex,an varias ſpecies habeat? Mox, ſi ſimplex ſit,facultas
“ eius tota æſtimanda eſt,quam videlicet ad quid agẽdum obtineat,aut quam ad patiẽdum ab alio
“ ſit ſortitũ.Sin plures habeat ſpecies,his enumeratis,quod in vna feceris,id in vnaquaque exigere
“ oportebit,nẽpe quid illa facere per ſuã naturã ſit apta,vel qđ ab alio pati. Audiſtin uir bone Pla-
tonẽ ſimili methodo animæ naturam inueniẽdam eſſe cẽſere, qua corporis naturam Hippocra-
tes? An adhuc vis,multas hominis dictiones ex multis librorum eius locis deligam,in quibus il-
le Hippocratẽ omnium,qui ante ſe fuerũt, maxime admiratur? An potius cum id alibi fecerim
(nẽpe in eo opere,in quo de Hippocratis & Platonis placitis diſſerui) illuc,qui id ſcire uolet,re-
mittã,vbi, vt arbitror, clariſſime oſtẽdimus, in plurimis maximisq; rebus horũ hominum inter
ſe conſenſum,atq; alio me conferẽs,alium tibi iam aduocem in teſtẽ, cœtum nempe Peripateti
cum,qui & ipſe Hippocratis phyſiologiæ principia confirmat? Quin de hoc quoq; proditum à
me in alijs commẽtarijs eſt;quorum vnus de elemẽtis ſecundum Hippocratem inſcribitur; poſt
hunc alij tres de tẽperamẽtis, mox alij duo alter de inæquali intẽperie, qui etiã ad tractationem
de tẽperamẽtis pertinet,alter de optima corporis conſtitutione,deinde ẽt tres de naturalibus fa-

cultatibus:hos igitur ſiquis leget,clare perſpiciet,rationum Hippocratis de natura Ariſtotelẽ in- E
terpretẽ eſſe.Quin ẽt de morborũ diſcrimine,quot hi,quiq; ſint,ac de ſymptomatis pari modo,
præterea de horũ vtrorũq; cauſis,primus oĩum,quos nouimus,Hippocrates recte principia de-
diſſe videtur:poſt eum verò Ariſtoteles fuſiſſime ea eſt interpretatus.Hæc ita eſſe intelliget,q cõ
mentarios noſtros,quos de ſingulis horũ ſcripſimus,legere nõ grauabitur.Quare,ſi Peripatetici
iudicium exercebunt,Hippocrates (arbitror) vincet:Theſſalus,vt impudens & nequã, eijcietur.
Sin Stoicis philoſophis in cõſeſſum admiſſis iudiciũ permittet,ex ijs placitis , q̃ ipſimet ſtatuunt,
Hippocrati palmã dabunt:q̃ppe" calidum,frigidũ,ſiccum,& humidũ primus Hippocrates inue-
2.de Natu.hu. c.14.1.29.h xit: poſt eum Ariſtoteles demonſtratione aſſeruit.Eadẽ Chryſippi ſectatores parata cũ accepiſ-
ſent,minime ſunt obluctati,ſed oĩa ex horũ miſtura cõſtare cõfirmant, atq; hæc inter ſe mutuo
agere ac pati,artificẽq; naturã eſſe.Omnia deniq; alia Hippocratis dogmata de natura recipiũt,
niſi q in re tenui eſt illis cum Ariſtotele diſſenſio:quippe cũ recte Hippocrates affirmet totũ"cor
Lib. de Alimẽ to circamediũ. pus eſſe(vt græce dicũ) σύμπνουν καὶ σύῤῥουν, quaſi cõſpirabile & cõfluxibile dicas,oẽsq; aĩalis par-
ticulas mutuo à ſe affici,recipiunt quidẽ hoc vtrique, diſſident tñ in eo , q Ariſtoteles qualitates
tm̃ in ſe mutuo tranſire,omninoq; miſceri: Stoici nõ has modo,ſed ẽt ſubſtãtias ipſas exiſtimẽt.
Quòd aũt hoc definire medico ſuperuacuum ſit:quòdq; ad medicinæ opus abunde ſit,ſi tm̃ con- F
cedantur ea,quæ ab vtriſq; ſunt demõſtrata,item q qualitates virtuteſq; in miſtis totæ ſint totis
pmiſtæ.hæc & ante à me ſunt demõſtrata,&,ſi res poſcet,nunc demõſtrabuntur. Quare & Pla-
tonis,& Peripateticorum,& Stoicorum iudicio,Hippocratis phyſiologiæ victoria dabitur. Im-
mo verò ex phyſiologia oẽs antedicti ſapientiæ profeſſores oſtendunt,neminem poſſe morbos
cõmode curare,qui corporis vniuerſi naturam nõ pſpexerit. Nunquid igitur,ſi de palma ſub ho
rũ ſapientiæ profeſſorũ iudicio certaſſet Theſſalus,viciſſet,qui oĩs ſuæ phyſiologiæ Hippocratẽ
auctorẽ habent? Quid aũt,ſi Geometris, Aſtronomis,Muſicis,aut Rhetoribus iudicium conce-
det,putemus ne hos Hippocrate prætermiſſo alij vlli palmã daturos? Ego ſanè nec alium quẽuis
primas eſſe laturũ arbitror,omniumq; minime impudentiſſimũ Theſſalum,vt quo nemo Geo-
metriã,Aſtronomiã,Muſicen,ac Rhetoricen magis dehoneſtarit. Itaq; hac ſaltem ratione apud
hos in pa ũ amico theatro certauerit. Verũ hos fortaſſis in theatrũ minime inducet , vtpote quos
ipſe prior inimicos reddiderit,ſed ijs ſapientiæ profeſſoribus duntaxat,qui in Dialectice ſunt pe-
riti , vt qui veræ falſæque orationis iudicandæ facultatem exercuerint, iudicum partes conce-
det. Atqui , ſi Platonem, Ariſtotelem, & Chryſippum , ceu parum in hac facultate exer-
citatos tranſibimus,quos nã,quæſo,alios inueniemus? Quare ſi nec aliarũ artiũ profeſſores iudi- G
ces admittet:nec,qui in Dialectice cæteris omnibus ſapientiæ profeſſoribus præſtiterunt,illi ſuf-
fragabuntur:qui tandem erunt,qui eũ viciſſe iudicabunt ? Qui illi frequens theatrum cõſtituent?
Qui victorem renunciabunt? Qui deniq; coronabũt? Ipſe videlicet ſe ipſum: id quod in illis egre
gijs libris ſuis fecit,in quibus ſe ipſum iudicauit,coronauit, victoremque declarauit.

Aduerſus Theſſalum,qui nulla methodo duos in totum morbos,Fluxum ſcilicet & Clauſum aſſeuerauit. CAP. 3.

AT fortaſſis illud ſibi gloriæ memoriæq; inter homines occaſionẽ fore eſt arbitratus, ſi opti-
mis viris laceſſitis,nos ſibi reſpondere cogeret. Verum ita & Zoilus celeber,clarusq; ſit,qui
Homeri ſtatuam flagellauit:& Salmoneus, qui Iouem eſt imitatus: reliquaq; flagitioſorum ho-
minum nõ exigua turba,q vel meliores non ſunt reueriti, vel in Deos ipſos fuerunt contume-
lioſi. Verum hi non bonã de ſe opinionem reliquerũt:nec æmulatur quiſquã,qui cõpos ſit men
tis,nec Homeromaſtiga Zoilum,nec demẽtem Salmoneum,quãuis maledicis Zoilus in admira
tione ſit,& Salmoneus ſacrilegis. Sed quid hos memoro ; cum & qui loculos præcidunt,ſimilia
perditorum ſtudia,& proditores proditorum ſuſpiciant:nec eſt prorſus quiſpiã,qui propriũ cœ
tum,in quo palmã mereatur non deſideret. Adeo ſi Theſſalus inter coquos , tinctores,lanificos, H
ſutores,textores,ac fullones,de victoria certãs ſcripſiſſet, vtiq; & retuliſſet de Hippocrate victo
riam,& nemo noſtrum ei repugnaſſet. Nunc,cũ omnes homines iudices facit:ex horum autem
numero ſunt & Plato,& Ariſtoteles,& Theophraſtus,& Chryſippus:nequaq̃ omne pũctũ ſo
lus feret,ſed alicui fortaſſis prouocare ad aliũ iudicem licebit. Quanq̃ enim Hippocrates certare
cum Theſſalo,vtpote indigno ſe,nolet,at forte Eraſiſtratus nõ negliget , multoq; minus Hero-
philus,atque his etiam minus Aſclepiades,alijq; multi iuniorum medicorum,quibus eſt ad con
tentionem natura propẽſior,minime impune abire contumeliam ſinẽt,qua pariter omnes Græ-
cos Theſſalus aſpergit: ſed producto in medium homine omnes eius libros craſſiſſima ignoran-
tia refertos Græcis oſtendent:qui tot ac tãtis libris ſcriptis,& tot nugaciſſimorum verſuum mil-
libus effuſis,nuſquam in vllo operum ſuorum demonſtrationem vllam afferre tentauit , ſed ty-
ranni ritu duos tantum eſſe in omni victus ratione morbos iubet,nempe fluxum , & clauſum,
non intelligens ſe differentiam quandam morborum dixiſſe, quam vtiq; priſci (vt oſtendemus)
probe norunt. Cæterum nemo tam rudis fuit , vt differẽtias morborum ipſos eſſe morbos puta-
ret:ac remediorum indicationem ab ijs ſumeret ſubſtantia ipſa prætermiſſa. Atqui his Theſſali
paruus

A paruus ſcilicet error, quem vel puer in liberalibus diſcipulis altus ſtatim aduertiſſet: hic, inquam,
paruus error eò inſolentiæ hominem euexit, ut magnum & præclarum aliquid inueniſſe ſe puta
ret, perinde ac ſiquis, cũ omne animal rõnale eſſe aut irrationale dixerit, nõ animaliũ differẽtias,
ſed aliud quippiã dixiſſe ſe putet, cum. Cui illud quoq; ſimiliter ſit dictũ, Omne animal morta-
le eſt, vel immortale. Quippe oppoſitio, q̃ in ſingulis differentijs notatur, coniũcta de oĩbus ſpe-
ciebus dicitur. Omne.n. animal, aut manſuetum eſt, aut ferũ. Omne animal, aut pedatum eſt, aut
apes. Omne animal, aut cornutũ eſt, aut cornuũ expers. Nec eſt inter differentias inuenire oppo-
ſitionem vllam, q̃ ſit altera pręſtãtior, aut potior, nec q̃ magis oĩbus inſit particularibus. Verũ nõ
conuenit, cũ de animalium numero quærĩ, vnã differentiarũ oppoſitionẽ reſpõdere. Hoc enim
pacto duo erũt animalia vniuerſa, nec vllũ magis rõnale, uel irrationale, q̃ mortale vel immor-
tale, aut ferũ uel manſuetum, aut reliquarũ oppoſitionũ q̃libet. Quòd ſi q̃s differẽtijs omiſſis (ſicut
planè rõ exigit) equũ, bouẽ, canẽ, hominẽ, aquilã, apim, formicã, leonẽ, & ouẽ reſpõdeat, reliqua,
que oĩa per ſpecies animalia connumeret, conſtat huic, quærenti, quot ſint in totũ animalia, re-
cte reſpõdiſſe. Qui, ſi multa quidẽ ſermone animalia memoret, teſtet̃ aũt enumerare ſe oĩa non
B poſſe, ſic quoque cõmodiſſime reſponderit. Similis agitata q̃ſtio de morborũ numero, & oĩbus
antiquis medicis eſt, alijs ſeptẽ eos in torũ eſſe affirmãtibu; alijs plures his, pauciores ue dicentib⁹:
omnibus tñ ad ſpecies, q̃ in ſubſtantia, non quæ in differẽtia eſſent, reſpectum habentibus. Nemo
enim ita erat indoctus, aut Logicæ ſpeculationis† rudis, ut differentias ſpecierum pro ſubſtantia
loquendo vſurparet: quemadmodum Theſſalus ille, qui è gynæcio exiliens, tantis viris maledi-
cit, ipſe nec genus habens, quod referat, nec educationem, nec eruditionẽ, qualem illorum quiſ-
que: quorum alius Ariſtotelis, alius Platonis, alius Theophraſti, aut denique alterius cuiuſquam
corũ, qui in Logica cõtemplatione fuere exercitati, familiaris fuit. Veluti igitur rogatus quiſpiã,
quot ſint in vniuerſum vocis elementa, ſi duo ea eſſe reſponderit, quippe, aut vocalem oĩno, aut
conſonantẽ eſſe, quicquid vocis ſit elementum, is verum quidem dixerit, cæterũ ad quæſtionem
non reſponderit: Ad eundem modum, arbitror, ſiquis oĩum morborum numerũ comprehende-
re ſtudens, ſpeciem quidem vllam morborum, veluti phlegmonẽ, ſcirrhum, vel œdema, referre
non curet, ſolas autem differentias memoret, ſiue clauſum & fluidum, ſiue rarum & denſum, ſiue
durum & molle, ſiue tẽſum & laxum, verum hic quoq; dixerit, minime tñ ad quæſtionem reſpõ-
derit. Primũ nanq; in eo error eſt, ꝙ nõ omnis differentia generi addita, ad ſpeciei cõſtitutionem
C aliquid conducit, ſed q̃ ex generis propria diuiſione naſcitur: quippe hæ demũ differentiæ ſunt,
quæ ſpecies conſtituãt: reliquæ oẽs, alienæ. Etenim animalis propriæ differẽtiæ ſunt, mortale &
immortale, rationale & irrationale, mãſuetũ & ferum, aliaq; id genus. Molle verò ac durum, gra
ue & leue, rarũ & denſum, magnum & paruum, aĩalis differentiæ non ſunt, ſed ſubſtãtiæ. Itaque,
etiã ſi cum animali, vel molle vel durum, vel dẽſum vel rarũ, uel magnũ, vel paruum componas,
ad ſpeciẽ conſtituendã nihil ſanè plus contulerint: ſin vel rationale & immortale, vel rationale
& mortale animali adieceris, efficit iã illic Deus, hic homo. Ita verò, & ſi rõnali animali duas il-
las differẽtias peculiares addideris, quæ ſunt greſſile & bipes, ſic quoq; ſpeciem quampiam effe-
cens, nempe hominem. Vnde fieri non poteſt, ut illius rei ſpecificas differentias inueniat, q eam
†definitione, ſiue ſubſtantiæ ipſius oratione, ad vnguẽ non circunſcripſerit. Alius deinde error
incidere ſolet ijs, quibus parum exercitata ratio eſt, ꝙ cum vnã aliquã differentiarũ oppoſitionẽ
inuenerint, ſpeciem aliquam propoſiti gñis ſe putent inueniſſe: ceu paulo ante de vocis elemẽtis
eſt dictum. Siquidem, qui vocalem & conſonantem dixit, nondum oĩa humanæ vocis elemẽta
dixit, ſed duas tantũ primas & generales differentias. Quòd ſi vocales rurſus in longas, breues,
ancipitesque diducat: tum cõſonantes in ſemiuocales, & mutas: itemq; tum longas, tũ breues vo
cales bifariam, ancipites verò trifariam: ſed mutas primum in aſpiratas, tenues, ac medias: dein
rurſus tripartito harũ ſingulas: mox ſemiuocales ꝓpria (ne fruſtra multis morer) ſectione ſecet,
D ita quatuor & viginti elementa vocis, quæ Græci vtuntur, inueniat: quippe id tñ dixiſſe, ꝙ ele-
mentorum voces quædam uocales ſint, quædam conſonãtes, nondũ omnium elementorum ar
tificem, aut planè ſcientẽ auditorem reddidit: ſed, ſiquis, uel in longas, breues, & ancipites didu-
xerit, adijciat duas eſſe breues, nẽpe ε & ο, duas præterea longas η & ω, tres vero ancipites α ι υ, ſiq
ſanè artificem auditorem de omnibus vocalibus effecerit; itemq; de conſonis ad eundẽ modum.
Itidẽ, ſiquis tradere de morborum numero inſtituat, quot hi in vniuerſum ſint, non debet, arbi-
tror, is in prima ſtatim differentia ſubſiſtere; ſed diuiſa ea procedere, donec ad aliquam infimarũ
ſpecierum, & quæ amplius in aliam diſtrahi nõ poſſit, perueniat. Id vero, ꝙ haud cuique ſit prom
ptũ, ſed ei duntaxat, qui in diuidendi methodo magnopere ſit exercitatus, intelligere quiſq; po-
terit, primum ſi omnia legerit, q̃ de eo genere methodi in principio Philebi a Platone ſunt pro-
dita, dein ſi Sophiſtã etiam, & Politicum legerit. Iam verò difficilior adhuc res videbitur, ſiquis
primũ Ariſtotelis librum de partibus animalium legerit. Conatur enim in eo libro omnes ani-
maliũ differentias enumerare: at, vbi multas dubitationes mouit, vix tandem ſuſpecte, ac timide
pronunciare quippiam audet. Et, cum Ariſtoteles & Plato tantam, tamq; difficilem rẽ eſſe cen-

† tñ ſimpliciter.
vel dimiſſo, non additur i antiquis codi ce.

† *In cod. quedam græco uetere, hæc dictio non habetur, & omnino ui detur abundare, cum ratio ſeu oratio ſubſtantia, idem ſit quod definitio.*

fuerit genera in proprias differẽtias exacte diuidere, ac poſt hos Theophraſtus, & alij philoſophi E
rõnem abſoluere tentauerint, vtpote ne apud illos quidẽ ſatis adhuc conſtantẽ, homo audaciſſi-
mus Theſſalus abſolute, citraq; vllam rationem adhibitã pronũcians, credẽdum ſibi cenſet duos
in totũ eſſe in victus rõne morbos, & eos quidẽ ſimplices, ac primos, & veluti elemenrares: nam
tertium ab his rõne gignit, ex ambobus compoſitum. At ſi ulla methodo hæc, ſicut iactas, inueſti
gaſti, cur hanc nobis non dixiſti? Sed contra planè, q̃ pro grauitate nominis, qđ tibi arrogas ho-
mo temerarie, atque a methodo alieniſſime, rem pronunciaſti: qui ne principium quidem ipſum
vnquam attigeris, à quo cœpiſſe neceſſe ſit eũ, qui recte cuiuslibet rei ſpecies, & differentias pe-
culiares ſit inuẽturus. De re enim qualibet, ò puer, vnum principium optimũ noſſe id oportet,
de quo propoſita quæſtio eſt, aut prorſus eſt aberrãdum, Plato quodã loco ait, nõ ad diuidendũ
modo quiduis, ab ipſa quæſitæ rei eſſentia nobis eſſe inchoandum cenſens, ſed et in omni diſquı
rẽda re eiuſmodi ſemper principio vtẽdum, Ergo hic quoq; (arbitror) par erat, ubi, quid morbus
ſit, quid ſymptoma, & quid paſſio, diligenter prius dixiſſet: ac dein qua conueniant, differãtque
ipſorum ſingula, definiuiſſes: ſic demũ tentare in proprias ea differentias diducere, ſcđm eam, q̃
ſapientiæ profeſſores tradiderunt, methodum: aut, ſiquã potiorẽ ea, quæ ab ijs prodita eſt, explo-
raſſes, hanc ipſam prius aſtruere: tũ illud oſtendere, ac Græcos docere hunc, qui in textrina ſit al F
tus, ſuperaſſe Ariſtotelẽ & Platonẽ in methodis logicis, humo afflixiſſe Theophraſtum, & Stoi-
cos in Dialectice, clariſſime oſtendiſſe omnes eorũ ſectatores, ne primos quidem morbos, qui eſ
ſent, vnquam nouiſſe, dico & Herophilum illum Dialecticum, & cõdiſcipulum eius Philotimũ,
& præceptorẽ eius Praxagorã, qui ab Aeſculapio originẽ traxit, & qui cum his, & ante hos fue-
runt, Eraſiſtratum, Dioclem, Mneſitheũ, Diecẽ, Philiſtionẽ, Pliſtonicũ, ipſum denique Hippo-
cratẽ. Porrò ſimplici verbo dicere oẽs in victu morbos eſſe duos, non methodo, nõ demonſtra-
tione, nõ ratione vlla ꝓbabili, nõ lenimento aliquo, non alia re prorſus {orationi} adhibita, præ-
terq̃ eiuſmodi in veteres blaſphemia, id facere, imperantis hominis eſt, nõ docẽtis. Eſto verò, ta-
ceas, qua logica methodo inſiſtẽs, hæc inueneris: at certe, vnde ſaltẽ de veritate ſermonis iudica-
ſti, adhibitum aliquid oportuit. Nã inueniendi eius, quod quæritur, logicæ methodi facultatẽ præ
ſtant: At, quæ fidẽ ijs faciant, q̃ recte ſunt inuenta, duo ſunt apud oẽs homines inſtrumenta, nẽpe
ratio, & experiẽtia. Quippe ad eũ, qui interrogauerit, Cur huic febricãti frigidæ bibendę poteſta
tem feceris, duplex reſponſio eſt: Altera, q̃ ortũ naturãq; febris docet, ac de morborũ tẽporibus
differit, tum ad eundem modũ aquæ frigidæ naturã explanat: vbi hæc propoſuit, conatur docere G
in hoc morbo, atq; hoc tꝑe aquã frigidam cõgruum remedium eſſe: Altera de nullius horũ natu
ra ſollicita, ad experiẽtiam cõfugit, nẽpe ꝙ in tali morbo, atq; tꝑe ſæpe frigidam profeciſſe vidit.
Debebat igitur (opinor) & Theſſalus vel experimentum, vel rationẽ aſſertioni ſuæ probationẽ
adhibuiſſe, non, ſicuti tyrannus, imperare, ac ſibi citra demonſtrationem credendũ exigere. At
quã (inquiunt) audire demonſtrationem poſtulas? ita enim contra nos interrogant eius ſectato-
res: neq; id iniuria, vt qui nec eò vnquam peruenerint, ut notionẽ demonſtrationis tenerent, cũ
nec Geometriam, nec Arithmeticen, nec Dialecticen, nec Reſolutoriam, nec denique logicam
vllam ſpeculationem attigerint. Quocirca reſpõdẽdum his ita eſt: Nimis ſerò, quid demõſtratio
ſit, diſcere poſtulatis: nec fieri poteſt, vt breui tempore ſpeculationem, quæ ſubtilitatem mentis
deſiderat, aſſequamini, præſertim qui nec ſubtiles rationes audire ſitis aſſueti, & peruerſi in diu-
turno errore verſati. Sed iſtos mittamus, ut qui ne intelligere quidem, quæ vere diſciplinæ ſint,
ualeant: † nedum ipſas diſcere, aut recte iudicare.

† *Additur in g. ἴσως ταῦτ' εἰδέναι ἀκούειν, id est neq; ſciant audire.*

Quæ ſit vera Methodus inueniendæ in vnaquaque facultate veritatis: & quam ab ea Theſſaly, & plerique veterum medicorum aberrarint. *CAP. 4.* H

NOs vero vna cum ijs, qui exercitati ſunt, & demonſtrationẽ intelligunt, & natura ſunt ſaga-
ces, (neque enim Theſſalios aſinos docere profitemur) ad id, quod propoſitũ nobis ab ini-
tio eſt, accingamur: ac ſtatim una cum ipſa medendi methodo tradenda, & cauſas ipſas, vnde er-
rarint medicorum plurimi, qui tradere eã ſunt conati, exponamus: quippe ad firmiorẽ veritatis
fidem id quoq; non parum cõducere videtur. Ac primũ quidẽ illud cauebimus, ne ſimul de am-
bobus tum methodo, quæ rõne nititur, tum experientia, quæ ratione nõ vtitur, agamur. Non.n.
de omni remediorum inuentionẽ nunc loqui ſtatuimus, ſed rantũ de ea, q̃ hæc methodo explo-
rat, ita vtique, ut de Empirice ipſa & à nobis in alio opere eſt proditũ, & ab ipſis Empiricis me-
dicis, quos uocant, plurimum elaboratũ. Atq; vtinã Rationales oẽs medici propoſitũ ita prenne-
rent, nec experientiam, & rationem miſcerent, atq; in vnum confunderent, ſed quã vtaque vim
habeat, quantumq; ad propoſitum artis finem conducat, ſeorſum tractarent, atq; perpẽderent.
Ergo methodo quippiã inquirere, inuenireque, ex aduerſo opponitur ei, qđ eſt fortuito, teme-
req; reperire. Eſt autem id cum via quadam & ordine ita, ut in diſquiſitione aliquid primum ſit,
aliquid ſecundum, & tertium, & quartum, atque ita de reliquis omnibus deinceps, quoad de-
mum ad ipſum, quod ab initio eſt propoſitum, ſit peruẽtum. Ac empirici quidem rationabiliter
fatẽtur, nec inueniendi, nec docendi, apud ipſos eſſe neceſſarium ordinem: nam nec arte vlla ra-

tiones ve

A tioneve experientiã niti: immo unius fortunę fauorem ad ea,q̃ quęrit,inueniẽda requirere. Qui
uero rationem inuentionis ſuę auctorem ſtatuerunt;ac ordinem:unamq; uiam,quę ad finem du
cat propoſuerunt:iis fuerat quidẽ neceſſarium à primo aliquo auſpicatis,de quo inter omnes ho
mines conueniret,ſic tranſire ad reliqua. Cæterum hanc rationem nõ ſequitur pleraque medico
rum pars, immo principia quoq; ipſa cõtrouerſa ſumit,nec illa demonſtratione confirmat:tum
ad reliqua ſimili modo tranſit, legiſlatorum ritu ſanciens uerius, quam demoſtrãs. Quæ omnia
inde adeo his accidunt,quod nihil prius de demõſtratione ſint meditati:ſed ſimul & inquiſitis in
ſiſtunt,& ad eorum fidem demonſtratione uti audent,ſimile profecto quiddam iis moliẽtes,qui
ſphærã,aut cubum ,aut conũ,aut cylindrum,aliud ve id genus metiri aggrediuntur,cum tamen
omnis geometricæ,ac Logiſtice rationis ſint ignari , immo uero nec cubiti palmive , aut pedis
menſuram pręparatam habeant:ac deinde iis,qui uel demonſtrationem ab ipſis exiguũt,uel tale
recẽſent,iraſcunt. Veluti enim in illo ridiculus erit is,qui rectãguli trigoni,cuius alterum(exem
pli cauſa) latus circa rectum angulum quinq; ſit pedum,alterum duodecim,dicat aream non eſ-
ſe triginta pedum,ſed quadraginta,nec eius rei demõſtrationẽ vllã aſſerat:ita hic quoq; ridiculus
eſt,qui quicquam affirmat,quod demõſtrare nõ poſſit. Ergo,ſicut in demõſtratione de triãgulo
B (neq; .n.recedẽdũ nobis ab exemplo eſt, qui indoctos iſtos methodicos à diſputatione noſtra iã
abegimus)ipſum,quod propoſitum eſt,ex duabus his ꝓpoſitionibus colligebatur,vna quæ ſpa-
tium id,quod lateribus pedum quinque,& pedum duodecim continetur ſexaginta pedum effici
dicit:altera,quæ triangulũ dimidium eius eſſe ſpatii proponit,atque oſtendit:harum vtraque rur-
ſus , vt demonſtrationis fidem reciperet, aliis propoſitionibus egebat : mox illæ aliis , quoad
peruentum ad primas eſſet:hæ verò nec ex aliis,nec per demonſtrationẽ ſed ex ſe fidem faciunt:
ſic arbitror,& in iis oĩbus,quæ in medicina demonſtrantur,ad primas, & indemonſtrabiles pro-
poſitiones,& q̃ ex ſe fidẽ faciant,oĩa eſſe perducẽda. Ac, ſi omnes de medẽdi methodo ſic dicere
aliquid inſtituiſſẽt prorius,ſicuti ĩter Arithmeticos,Geometras,& Logiſticos,ita ĩter ipſos quo-
que cõueniſſet:q̃ppe apud quos diſcere ab ipſo ſtatim initio licet q̃d quoq; noĩe,quo vſuri ſunt,
ſignificetur: quas præterea ꝓpoſitiones indemonſtrabiles (q̃ axiomata vocant) ad diſceptatio-
tionem ſint ſumpturi: veluti lineam eſſe longitudinẽ citra latitudinẽ:ſuperficiẽ,quæ longitudinẽ
latitudinẽq; habeat:& triãgulũ eſſe hoc,quadrangulum illud:ac reliqua ad eundẽ modũ. Ab his,
vbi axiomata huiuſmodi vſurpãda ſibi eſſe prædixerint,quòd ſcilicet,quæ eidem ſunt ęqualia,in
ter ſe ẽt eſſe æqualia:& ſi æqualibus æqualia ſint adiecta,tota fore æqualia:demõſtrare theorema
C ta iã tentant,nihil extra ea,q̃ à principio pręſumpſerunt,adiicientes. Plerique tamẽ medicorum,
ſicut ipſe ſcis Hiero chariſſime,interrogati,vndenã principium inuentionis ſuæ ſumpſerint,tan-
tum abeſt,vt indemonſtrabilia principia, & quæ omnibus hominibus in cõfeſſo ſint, proferant,
vt nec,quò ſibi ipſis conſona reſpondeant,inueniant:ſed ſurſum,ac deorſum Euripi more agan-
tur,cõtraria quiſque in progreſſu ſermonis iis quæ ab initio ſtatuerunt,afferentes. Siquidem ſa-
piẽtiſſimus iſte Theſſalus,cũ apparẽtes eſſe cõmunitates dixiſſet, paulo poſt non ſolum non aliũ
quẽquam priorum medicorum vidiſſe eas aſſeuerat,ſed nec ipſum, qui primas eas peperit, The-
miſonem. Huius nãq; vnius eſſe monſtroſas illas communitates fatetur, ceu patris legitimos fi-
lios. Poſt hos verò q̃ ſecuti ſunt oẽs,& inter ſe,& ab ipſo Theſſalo diſſẽtiunt, nec eaſdẽ cõmuni-
tates tradentes,nec oĩno inter ſe vel in vno cõcordãtes. Id quod ſæpenumero tibi , ipſis etiã Me-
thodicis præſẽtibus,oſtẽdi:fortaſſeque aliqñ maius ocium nactus, de incõſtantia eorũ ſcribã. At
nũc tñ ſaltẽ ad rẽ propoſitã ſumi expedit,oportuiſſe eos,ꝑſertim ſectæ auctores , expoſui prius * διαφωνίας.
de qua re ſingula nomina dici vellẽt: ſicut Empirici faciũt,qui apparere ea dicunt , q̃ ſub ſenſum
cadunt:noſci verò,q̃ memoria tenẽtur:apparere ſimul,& noſci, quæ & ante aliquando ſub ſen-
ſum venerũt,& nũc ſimili modo veniunt. Num igitur ita ipſi quoq; apparere communitates di-
D cunt,ceu ſenſu cognitas ? an,& quæ ratione comprehẽdimus,apparẽtia nominant? Empirici nã
que non admodum concedunt quicquam ex iis, quæ ſola ratione noſci videntur,apparens dici.
Rurſus veteres philoſophi duplex eſſe genus apparẽtium decernunt: Vnum,quod ipſi Empirici
comprobant,nempe eorum,quæ ſenſu aliquo noſcuntur,veluti albi,nigri,duri,mollis, calidi,fri
gidi,& ſimilium; Alterum indemonſtrabile,eorum nimirum , quæ intelligẽtiæ primo occurſu
patẽt:veluti , quæ eidem ſunt æqualia,ea etiam inter ſe eſſe æqualia; &, ſi æqualibus æqualia ad
dantur,tota etiam æqualia fieri:& ſi ab æqualibus æqualia demas,quæ reſtant,etiam æqualia fo-
re. Huius eſſe generis aiunt,& quod nihil citra cauſam fiat,& quod omnia ex ente quopiam , &
quod ex eo,quod omnino nõ ſit,nihil fiat,ſimili modo,nihil corrumpi in id , quod ante penitus
non ſit;itẽ,quod affirmare vel negare de quoq; ſit neceſſe;aliaq; id genus non pauca , de quibus
in logicis tractatibus agitur,& ipſe in commẽtariis de demonſtratione,quam potui,dixi clariſſi-
me. De his inter eiuſmodi principia, quæ logica nuncupamus , quidam Philoſophorum contẽ-
dunt,atq; ambigunt ; hi tamẽ hactenus ſaltem ſunt modeſti , quod omni demonſtrationi fidem
ſuam abrogant, intelligẽtes (arbitror) tametſi id non dicant,illud ſaltem ſe certo ſcire,nihil om
nino demonſtrari poſſe,ſi logicis principiis fides non ſit adhibita. At,qui eo uſque rudes, amen-
tesq;

teſq́, ſunt, vt ne id quidē intelligere queant, hi demonſtrare quidē conantur, cæterum quæ, qua-E. liave, & quot demonſtrationis principia ſint, nec noſcere, nec quærere volunt, nec aliū docētē audire ſuſtinēt: ſed abſolute pronunciāt, & verba loquuntur, quæ nec quid ſignificēt, ipſi clare explicare valeant. Merito igitur eorum æmulis cētum voluminū opera ſcribuntur, partim inueſtigantibus, de quo quodq; dici nomē Theſſalus voluerit, partim nihil tale inueniētibus, cui oīa ab eo particulatim dicta conſētiant. Nam, quæ demum apparētes illæ communitates ſint, aut quomodo apparētes, dicere non poſſunt, nec ſi iterum atq; iterum totidē libros ſcripſerint: quippe quod apparet, aut ſub ſēſum omnino cadat, oportet, aut ſub intelligētiā, vno ſemel occurſu vtrūque ſine vlla demonſtrationis ope: quod verò intellectui ſe vno occurſu non exhibet, protinus id controuerſum eſt, ac demonſtratione eget, nec artē vllam à tali principio incepiſſe conuenit. Hæc ſi in logicis methodis ſe exercuiſſent, & ipſi ea intelligerēt, & tēpus noſtrum fruſtra nō contererēt. Nunc, quoniā inexercitati, rudesque, per amētiā audēt demonſtratione vti prius, q̄, q̄d ea ſit, didicerint, neceſſe eſt cum ſimilibus ſui, omnes aberrēt, prorſusq; nugentur: ac eos, qui recte demonſtrant, minime intelligant, ſed tēpus inaniter cōſumant. Ergo cum his nequaquam, vt cum rationalibus, vel diſputādū amplius eſt, vel iiſdem impēſe contradicēdum prius, q̄ didiciſſe, quæ nā res demonſtratio ſit, velint: & quatenus exercitatum eſſe oportet, qui ea probe ſit vſurus. F

De deſcriptione nominis morbi, ac de Methodo nominum recte imponendorum. CAP. 5.

TEcum verò omnem deinceps ſermonem conferam, ipſis vſus methodis, quas in commētariis de demonſtratione tradidi. Quippe non ſolū principia omnis demonſtrationis eſſe ea, q̄, tum ſenſui, tum intelligentiæ manifeſte ſe exhibent, ſed etiam in omni re quærenda nomen ipſū aſſumi in diſputationem oportere, in illis docuimus. Nunc neutrum præcipere ſtatui, nec quemadmodum inuenire, nec quemadmodum demonſtrare cōueniat: ſed iis, qui iā didicerūt, & exercitati ſunt, ſimul aliquem laboris opportunum fructum reddere, inuenta nimirum non tenui re, quā nunc inſtituimus: ſimul, ſiqui ſunt, quibus artium maxima cordi eſt, q̄ circa animum hominis verſatur, ipſos quoq; in minoribus prius exercitare conuenit. Quippe id tenaciter ſeruare in omni methodo oportet, vt in ea te multis ſæpe leuioribus problematis prius exerceas, quam maioribus manum admoueas. Hoc igitur nobis veræ diſciplinæ principium eſto: quod vtiq; ſtatim inter initia facturi fueramus, tum artem ipſi inquirētes, tum aliis præeuntes, qui adhuc peruerſi non eſſent. Quoniam omnis morbi curationem inuenire propoſitum eſt, neceſſe eſt morborum numerū prius ſciri. At, quoniā fieri nequit, vt aut differētias generis vllius, aut ſpecies inuenias, ipſo, quod diuiditur, nō planè explorato, oportet profecto nūc etiam, quid morbus ſit, narremus, G quò ſic diuiſionē eius rite adeamus. Qua igitur rōne id methodo inueniamus? Qua nam alia, niſi ea, quam in libris de demonſtratione præcepimus? nempe de notione ipſa prius cōueniat, cum ſine hac, propoſitæ rei ſubſtantiam inuenire non liceat. Ipſam verò notionem, quæ omnibus in confeſſo ſit, ſumendam diximus, vt quæ alias principium iure non dicatur. Quæ igitur eſt de ægrotando omnibus hominibus confeſſa notio, & de qua maxime ſubiecta re verbum hoc ægrotare enunciant? Nunquid, vbi citra offenſam omnium corporis partium actiones obeunt, & valere ſe tunc dicunt, & minime medicis egere putant: vbi verò naturalium corporis actionū ſenſerint quāpiā vel male geri, vel prorſus non geri, & ægrotare ſe illa parte corporis exiſtimāt, cuius actionem læſam vident, & medicum de remedio conſulunt? Ego ſanè omnes homines ita video tum morbi, tū ſanitatis, nomen vſurpare. Quin etiam eam, quam dixi, notionē omnes obſeruant, non in his modo nominibus, ſed etiam nihilo minus in omnibus, quæ cum his coniugata ſunt, tum nominibus, tū verbis. Quippe cum & valere illum exiſtimēt, cui nullius partis actio ſit vitiata: & ægrotare, cui ſit vitiata: & valentem cum nominent, cuius omnes corporis partes actiones ſuas ſecundum naturam edant: & ægrotantem, cui male affecta pars aliqua ſit. Nec quiſquam omnino Græcorum aut aliis nominibus vtitur, aut de alia re enunciat iam dictorū no- H minum quoduis: id quod diffuſe in medicinalium nominum interpretatione oſtendimus. Atq; hoc ſaltem mihi per omnem diſceptationem memoria teneri maxime velim, nominum quidē interpretationem ex Græcorum me conſuetudine facturum (ſicur in commētariis de demonſtratione dixi) ipſius autem rerum eſſentiæ tum inuētionem, tum inquiſitionem, tum demonſtrationem, nō ex iis, quæ multitudini videntur, immo ex ſumptionibus ſcientificis, quæ lemmata græce vocant; de quorum inueniēdi ratione in illis eſt proditum. Ergo accepto eo, quod oēs confitētur, principio, nempe illud in medēdi methodo propoſitum eſſe, vt ægrota corpora in ſanitatē vindices, id verò eſt, vt naturales partiū actiones, ſi quæ vitiatæ ſunt, corrigas, iam, quod deinceps eſt, inquiramus, quot numero in totum res ſint, quæ loco inter ſe ſibi ſunt propinquę, necubi aliqua, procedēte ſermone, vel pro morbis accipiamus, cum ſint his ſimilia, vel pro ſanitate, cū ad huius naturā prope accedāt. Proponamus aūt claritatis cauſa particulas aliquas, in quibus confirmetur, quod dicimus, ac primum quidē ante cæteras, oculum. De hoc igitur omnibus hominibus non medicis modo, ſed ēt aliis quibus libet conuenit, eius opus eſſe vt videat. Seu verò opus, ſeu actionē inter loquēdum dicam, in præſentia ſaltem non refert. Ad eundem mo-

dum

A dum,nec,ſi quis aſpicere,oculorum eſſe opus dixerit:nec,ſiquis aſpectũ, aut viſum, aut viſionẽ,
aut quomodocũq; aliter nominet,ꝗcquam refert:quando ẽt ſi quis ſolœciſmũ cõmittẽs nomi-
net,ad rei ipſius ſcientiã nihil id afferat incõmodi,modo,de qua re nomẽ ꝓnunciet, clare expli-
cet,in hoc enim præcipua doctrinæ vis eſt.Nominetur igitur oculus pars corporis:neq; hic refe
rat,partẽ ne,an particulam qs dixerit.Quicquid.n.totum complet,atq; integrat,id totius videli-
cet corporis,quod cõplet,particula,ſiue pars nominatur.Eſt.n.pars ex iis,quæ ad aliquid dicun-
tur,quippe pars totius integriq; pars dicitur:æque profecto,vt totũ & integrum per relationem
ad partes,& particulas proprias nominatur:eſtq; ſicuti dextrum ad ſiniſtrum, & ſiniſtrũ ad dex-
trum,ita & totũ ad partẽ,& pars ſe habens ad totum.Ergo,ſiquis hac ſeruata notione malit par-
tem dicere,q̃ particulam:aut ſiquis cõtra,particulã potius,q̃ partem:is mihi ad rerum inuentio-
nem impedimẽto nõ ſit,cæterum imperitum ſe linguæ* latinæ prodit:quemadmodum certe, ſi
quis integrum à toto ſecernat,is quoque linguæ* latinæ eſt ignarus. Dictum verò alibi (vt ſcis)
diffuſe de nominũ vſu eſt. Ac nunc,quantum ſatis ad rem ſit propoſitam,adijciam, illud dunta-
xat indicãs,non oportere nominibus ſeduci,nec,qui in ijs diſſentiunt,hos ſtatim in rebus quoq;
ipſis diſſentire putare.In quo genere omnes (vt vno verbo dicam) nõ medicos modo noſtræ tẽ-
B peſtatis,ſed ẽt philoſophorum pleroſq; parum exercitatos vides: vt quorum pauciſſimi nomi-
num* diuerſitatem à rerum diuerſitate diſtinguere norint. Verũ huius quoq; rei methodũ in Lo- *διαφορίαν.
gicis ſpeculationibus tradidimus,cuius opportunitas,ſi quando aliàs,vtiq; nunc quoq; ad vſum
venit.Quæ nã igitur fuit ea methodus? Nempe vt à rerum incipias differentia, non autem nomi
num;tum oſtendas,quatuor,exempli gratia,eſſe res, quæ in vicino ſunt poſitæ; poſt deinde,vt
demõſtratione cõfirmes neq; plura eſſe,neq; pauciora,quæ in propoſita diſceptatione contineã
tur:poſtremo ut accomodato rerũ cuique ſuo nomine,ſic reliquũ ſermonem abſoluas, nec mu-
tans dehinc,nec trãſferens nomen vllum,ſed,cui rei ipſe ab initio impoſueris, de eadẽ perpetuo
vſurpans.Quippe ita,& dilucida doctrina efficitur,atq; à cauillationibus, quas homonomia pa-
rit,libera:&,quod fruſtra eſt additum,facile deprehẽditur,&,quod deficit,cito inuenitur,&, quę
conſonant diſſonantque,maxime in eiuſmodi explicationibus,exactè diſcernuntur.

*Quidnam actio,& paſsio exemplo uiſus,& oculi: quid latio, & alteratio,
pars,& inſtrumentum.* CAP. 6.

Ergo illud repetamus denuo. Viſus oculorum actio eſt:locutio,linguæ:inceſſus,crurum. Ipſa
rurſus actio,motus eſt actiuus.Iã horũ ipſorũ motus:prioris habitus eſt ĩmutatio: Actiuus,
C qui à ſe edit̃,paſſiuus,ꝗ ab alio quopiã extrinſecus poſito excitatur:veluti volatio,actio eſt aĩalis
volatilis:& inceſſus,animalis greſſilis:quod aũt ab alio ſic agitur, vt locum mutet, id vtique non
agit,ſed patit̃.Egit nanque,qui ex Piræo Suniũ cõmeauit, qppe motus actiue eſt,i.ex ſe ipſo & ꝓ
pria natura:contra, paſſus eſt, ꝗ ex Piræo Suniũ nauigauit,vtpote qui naui vectus eſt. At,quo-
niam motum prioris eſſe habitus mutationẽ diximus:ea verò immutatio dupliciter fit, nẽpe aut
in qualitate,aut loco:vtiq; mutatio,q̃ in loco agitur,latio dicitur,quæ in qualitate, alteratio: ita
videlicet,vt latio ſit immutatio, vel demutatio , vel mutatio prioris loci (de induſtria.n.multis
ſum vſus noĩbus,maxime.ſ.inſinuare ſtudens,ꝙ licet vnius rei multas definitiones efficere,q̃ vo
cibus tñ,nõ ẽt notionibus differãt) alteratio verò,vel mutatio in qualitate , vel demutatio eius,
q̃ prius fuit qualitatis,vel immutatio in qualitate,vel trãſmutatio qualitatis,vel q̃uocunque ali-
ter auditori,qđ dicitur,clarũ fore ſperaueris,qppe huc tibi varietas interpretationis ſit vtilis. Er-
go viſio (iam redeundum ad oculum eſt) actio partis eſt:oculus vero ipſe aĩalis eſt particula, nã
particulã,an partẽ dicas (vt p̃diximus) nihil refert.Inſtrumentum verò appello aĩalis partẽ,quæ
perfectam edere actionem poſſit:veluti oculus viſionẽ,& lingua loquelam,& crura itionem. Ad
eũdem modũ,& arteria,& vena,& neruus,tũ inſtrũ,tũ partes animalis ſunt. Pro hoc nãq; nomi-
D nũ vſu nõ à nobis modo,ſed ẽt veteribus definito,oculus quidẽ,& pars aĩalis,& particula, & in-
ſtrumentum vocabitur:cornea verò tunica,particula quidem,& pars,non aũt inſtrumentum. Si
mili modo,& quæ rhagoeides, & quæ arachnoeides, & quæ amphibleſtroeides græce dicuntur,
quippe quarum ſingulæ primũ qdẽ,ac maxime oculi particulæ ſunt: &, quia is ẽt faciei pars eſt,
itidẽ & illæ faciei ſunt partes,ſed ſecunda quadã ratione:ita verò & totius corporis partes ſunt,
propterea ꝙ facies ipſa totius corporis eſt particula. Homœomeres verò,i.ſimilaris pars eſt,ſicut
ipſum clare indicat nomẽ,q̃ vndiq; in ſimiles diuiditur particulas:veluti ĩ oculo vitreus humor,
& cryſtallinus,& tunicarum ꝓpria cuiuſq; ſub̃a. Porrò hæc latius indicata ſunt in diſſectionum
commentariis. Hic verò ea tñ dixiſſe ſat eſt,quorum ad id,quod inſtat,meminiſſe eſt opus. Eſt
aũt opus oſtendere, in ſingulis particulis plura ineſſe,quæ inter ſe diſſideant,nec tñ à medicis ſint
præcepta:hoc autem vtile eſſe prædiximus , ad nomina nobis recte vtenda , vtique cuius cauſa
nunc id tractandum ſuſcepimus:indicabitur aũt,& ad ipſam nobis propoſitam methodum ma-
xime neceſſarium.Eſt enim inſtrumentum,oculus,actio verò viſio: vna ex particulis eius ſimi-
laris,ac primum viſionis inſtrumentum cryſtallinus humor: ſicuti in libris, vbi de iis egimus,
monſtratum eſt:id nanq; eſt,qđ alterari debet ab aliquo,extrinſecus occurẽtium colorũ,vt ani-
mal

mal uideat: alterari verò nõ potuit, niſi purum oĩno perſpicuũq; eſſet. At purum ita perlucidũq; E
eſſe nõ põt ſine eo, qđ nunc obtinet, tẽperamẽto. quippe oſtenſum eſt, vnã quãq; rerũ talẽ eſſe,
qualis eſt, ꝑ ꝑ calidi, frigidi, humidi, & ſicci tẽperamẽtũ. Ideoq; ſiquid horũ magnopere immuta-
tũ ſit, aut planè nõ videbit, aut male uidebit anima. Verũ hoc nobis parũ adhuc conſtat, mõ artẽ
q̃rere orſis: nec oportet aliq̃d ex ijs, q̃ poſt ſunt inq̃rẽda, velut ſcitũ p̃ſumere: nec ipſe hu' gratia,
eorũ, q̃ de cryſtallino alibi demõſtraui, mẽtionẽ feci, ſed claritatis cauſa eorũ, q̃ nũc ſunt dicenda.
Videntes enim oculum probe munus ſuum obire, ac rurſus nequaquam videre: atque illud ſani-
tatem eius, hoc morbum, vel vitium, vel quicquid libet, vocantes, nihil enim ad rem propoſitam
refert: quærimus deinceps, quæ demum ſit eius noxæ cauſa.

Aduerſus Theſſalum, Iulianum, Olympicum, & reliquos Methodicos, de ſanitatis, ac morbi definitione. CAP. 7.

VNde, inquies, ad hoc moti? Certe ex indemonſtrabili axiomate, de quo tñ inter oẽs cõue-
nit, propterea, ꝙ intelligẽtiæ euidens eſt. Qđ ergo eſt id axioma? Nihil abſq; cauſa fieri, q ꝑ
ꝑe hoc non conceſſo, non datur, aut læſæ uiſionis, aut prorſus amiſſæ, cauſam requirere. Sed, q̃m
id ex iis eſt, quę intelligentię ſunt manifeſta, præſumentes iam aliquam ſubeſſe læſionis cauſam,
ad eius inquiſitionẽ venimus. Ergo hãc cauſam ſeu affectũ aliquẽ corporis, ſeu corpus certo mõ F
affectũ, appellare velis, nihil ſanè ad rem propoſitã intereſt. Illud oĩno fateberis, aut morbũ ipſũ
hãc eſſe: aut, ſi quidẽ morbus eſt ipſa actionis læſio, affectũ, q̃ huic officit, morbi cauſam eſſe. Exi-
ſtimq; hoc loco rurſus de noĩe controuerſia, ipſum ne oculorũ affectũ, à quo viſus læditur, morbũ
vocemus, an ipſum actionis vitiũ. Verũ, ſiue quis actionẽ vitiatã morbũ dici velit, vtique multo
prius ſtatuat, neceſſe eſt, ſanitatẽ eſſe naturaliter ſe habentẽ actionẽ: ſiue affectũ, qui actioni incõ
moda, multo quoq; tante, qui ſcđm naturã eſt, ſiue hũc affectũ, ſiue cõſtitutionẽ dici velit, ſanita
tis vocabulo appellet. Quippe cõmittere, vt cũ in actionibus poſueris ſanitatẽ, in affectibus exi-
ſtimes ſtatuẽdũ morbũ, aut cõtra, cũ in partiũ cõſtitutione ſanitatẽ, in actionis vitio morbũ: tum
reliquis methodicis, tũ verò principe huius inſaniæ Theſſalo digna ſnĩa eſt. Etenim oẽs ferè, qui
ſunt indocti huius, inſaniq; dogmatis ſectatores, ſanitatẽ eſſe naturaliũ actionũ firmitatẽ, ac ro-
bur aũt: morbũ verò nequaq̃ actionis læſionẽ, & infirmitatẽ, ſed alij corporis quẽdã affectũ, alij
corpus certo mõ affectũ. Qua q̃ nã, obſecro, maior dementia ſit? Hoc.n. vel quiuis deprehendat,
nõ oportere in altero ſanitatẽ, in altero morbũ, ſed ĩ eodẽ oĩno genere ambo cõſtitui: ſiquidẽ cõ
traria ſunt, q̃ in eodẽ genere plurimũ inter ſe diſſident, veluti cãdidũ, & nigrũ: et.n. vnũ eſt horũ G
genus color. Ideoque, ſi contraria inter ſe ſunt ſanitas, & morbus, in quocunq; genere eorũ, q̃ na
turaliter ſe hñt, ſtatuetur ſanitas, in eodẽ, eũ præter naturã ſe hẽt, poneẽ morbus. Quare, ſi ſanitas
actio eſt, quæ ſcđm naturã ſe habeat, oĩno morbus p̃ter naturã actio fuerit. Sin aũt affectio quæ-
piã, aut conſtitutio naturaliter ſe habẽs, ſanitas eſt, & morbus affectio cõſtitutio ve p̃ter naturam
neceſſario fuerit. Ac Theſſalus quidem finire morbum ne aggreſſus quidẽ vſquã eſt: quin potius
hariolandum nobis reliquit, de qua re vocabulum id enunciet. Quòd.n. nihil intereſſe cẽſeat in-
ter morbũ, & pathos, iã tibi ex ipſius hominis cõmentarijs oſtendimus, in quibus translatitie am
bo ponit, transfertque vtrunque in alterius locum, ceu nihil interſit, hoc an illo modo loquaris.
Eius verò ſectatores vniuerſi ſurſum deorſumque aguntur, ratiocinantes, ac ſe tegentes, oĩaque
facientes, vt vel obſcure loquãtur, uel omnino nihil, ut Theſſalus ipſe, atq; ante hũc Themiſo, q
fundamentum illis huius inſaniæ iecit. Quòd ſi tibi ea, q̃ Proclus, & Rheginus, & Antipater, ad
hæc, quæ Eudemus, Mnaſæus, Philo, & Dionyſius in hoc genere prodiderũt, dicere uelim, vtiq;
à propoſita tractatione, quæ & ſcientifica eſt, & ipſum, quod vtile ſit, docere conatur, imprudens
excidã. Verum de horũ diſſidentia licebit aliquando, fortaſſe ẽt in ſequentibus mentionem fa- H
cerę: vnaq; cum his Menemachi, qui oẽs eorum res aſturius turbauit, atq; confudit: & nugacis
Olympici, cumq; hoc etiam Apollonidæ, & Sorani, & qui adhuc viuit, Iuliani, quem utique, &
nos cõuenimus, ut viua uidelicet hominis uoce meras nugas cõdiſcerẽ: ſed nec is explicare po
tuit, quid pathos, & morbus eſſet. Cuius rei vel maximum ſignum eſt, ꝙ, cũ viginti plus anni iã
ſint, ex quo illum Alexandriæ cõuenimus, ſcripſeritq; iterum, atq; iterũ inſtitutiones, (nam has
aſſidue trãſponit, transformatque nunq̃ ijs, quas ſcripſit, cõtentus) in nulla tamen earum eſt au-
ſus, quid morbus ſit, prodere, tametſi certe adeo ea, q̃ nihil ad rem pertinent, in ijs agitet, ut etiam
illud inquirat, Sitne pictura medicis ex vſu. Et tñ, tam multa taliaq; cum ſcribat, nec diſſimulare
queat, (ſicut nec Menemachus) quin Methodicæ ſectæ abſurditatẽ clare norit, ne in hodiernum
quidem diem in inſtitutionibus ſuis vſquam ſcripſit, quid morbum pathoſve nominet. Mihi cer
te ipſum interroganti, adeo multa, obſcuraq; reſpondit, ut, nihil eorũ, quæ dixit, planè intellige-
rem, cogererque illud tantum homini dicere, ꝙ mihi deſciſcere ab Olympico uideretur, quan
quam is auus doctrinæ ipſius fuerat. Nam Iulianus hic Appollonidæ Cyprij, ille Olympici diſci-
pulus fuerat. Ergo Olympicus (vt dixi) ſanitatem* morbumque finire auſus, illam eſſe affectum
* pathoſque. dixit, qui abſentia ſit morbi: Rurſus* morbum, mutationem à naturali in id, quod præter
* pathos. naturam ſit, ſtabilem. Quorum ſanè utrique permulta inſunt à ratione aliena, quæ & tunc Iu-

A liano expoſui, & nũc ſummatim dicá. Quod.n.(iniquũ)confuſionẽ facit, id eſt, ꝙ Olympicus nõ
illud tñ abſolute dicit, ſanitatẽ affectũ eſſe, poſitum extra morbum, ſed ẽt illud definitioni adij-
cit, quẽ affectũ definimus naturalium actionum cõſtantiá, & firmitudinem haud enim conijcere
valeo, in ſola ne actionũ cõſtãtia, an ĩ corporis affectu, an in ambobus, ſanitatẽ ſtatuat; ſed forte,
vt vtiq; cum reliquis methodicis aſſolet, cõfuſe, alienèq; abuti Græcorũ uocibus, ita nunc quoq;
affectum non ad corpus, ſed actiones refert: ut nimirum ad hunc modum definitionẽ intelligas:
Sanitas affectio eſt actionis in abſentia morbi. Porrò iuſtũ, arbitror, fuerat alterũ duorũ definitio
ni adiecisse, aut actionum, aut corporis, ut videlicet, aut ita ſe haberet finitio: Sanitas eſt affectus
actionum in abſentia morbi: aut certe talis: Sanitas eſt affectio corporis in abſentia morbi. Quin
etiam, ſi ambo iungere uoluiſſet, ita quoq; licuiſſet, ut dilucide, ſic breuiter dicere: Sanitas eſt affe
ctio tũ actionũ, tũ corporis in abſentia morbi. Quid autẽ, cũ ſubijcit. Quẽ affectũ definimus con-
ſtantiã, ac robur actionũ naturá ſuam tuentiũ, utrum ne pars hæc putãda eſt eius, quod prædictũ
eſt, iungẽdaq; tota definitio eſt ad hunc modum? Sanitas eſt affectus corporis in abſentia morbi,
& conſtãtia actionum, q̃ ſcd̃m naturã ſe hñt, ac robur: an iſta ipſa per ſe ipſam perfecta definitio
eſt, ac, quid ſanitas ſit, docens, prout ſanè nonnullis methodicorũ placuit, q ſanitatẽ eſſe dixerũt
B cõſtãtiã ſcd̃m naturã ſe habẽtiũ actionũ? Verũ, ſi hæc abſoluta eſt, haud ſcio, qd doceat, ea q̃ ante
dicta eſt, q̃ affectũ eſſe ſanitatẽ præcipit. Quippe illud qđ dixit, in abſentia morbi, eiuſmodi planè
eſt, qđ vel puer rideat: cũ ſi ita definire permitteſ, manifeſtũ ſit & morbũ fore affectũ corporis in
abſentia ſanitatis: ita videlicet, ut vtraq; definitio, nõ quid ſit id, qđ q̃ritur, ſed quid nõ ſit, doceat.
Sed mittamus, in q̃, ſi placet, & hæc, cũ ſit ad rẽ nõ admodũ neceſſaria. Illud certe ꝑterire, diſſimu
lareq; non licet, ꝙ in ſanitatis explicatione oĩa actionibus tribuantur, uel ſolis, vel ẽt cõfundẽdo,
inuoluendoque, ac obſcure quodã modo miſcendo ipſum affectionis uocabulũ, quemadmodũ
fecit Olympicus: in ipſius verò * morbi definitione, nulla ſit ctionum mẽtio: nã illud dicere ſatis * pathus.
habuit, * morbum eſſe mutationem corporis à naturali ſtatu ad eũ, qui ꝑter naturã ſit, cõſtãtẽ, & * pathos.
ſtabilẽ. At debuerat, inquã, aut in actionibus, aut ĩ affectibus, vtrũq; cõſtituere. Quid verò mihi
reſpõderit, & ſæpe ubi iã tu Hiero narraui, & nũc repetere nõ erit alienũ. Nihil, inquit, miri eſt,
in actionum quidẽ conſtantia cũ robore, ſanitatẽ poni in affectu aũt corporis præter naturam,
morbum. Neq;.n. contraria ſunt, ut tu reris, inquit: eſt.n. eorum aliquid medium, quod nec ſani-
tas ſit, nec morbus. Quo ego ſermone audito, abij ſtupefactus ſimul, ac dolens: fatendũ enim eſt,
quod accidit. Antea.n. neminem vnquã eorum, qui in ea opinione prorſus ſunt ſtupidi, cõuene-
C ram: tum aũt primũ cõueniens, merito obſtupui, nõ ꝙ is ſolus adeo ſine ſenſu eſſet, ſed ꝙ multo
etiam agreſtiores tot haberet diſcipulos, qui, cum ſtatim in initio doctrinæ ſuæ methodicos ita
errare viderent, tñ à ſecta non deſciſcerent: aut ſi omnino non viderent, prorſus eſſent attoniti:
Nã quid, q̃ſo, ad rem, morbũ ſanitati nõ eſſe contrariũ, propterea, ꝙ aliquid eorum ſit medium?
Patet.n. hac.ſ. ratione non fore album nigro cõtrariũ, propterea, ꝙ horum ſint media flauum, &
fuſcum, rubrum, & pallidum, & reliquorũ colorum ſinguli: nec calidum frigido, quippe horum
quoque ſunt media, tepidum, & temperatum: Ac ſapientes iſtos methodicos, cum nec leui, nec
ſpernendo lapſu ſic ſint inter initia ſtatim lapſi, ſperemus ne veritatẽ vllã eorũ, quæ ſequantur,
poſſe intelligere? minime profecto: quippe, q̃ in arte medica ſpectãt, oĩa ex his pẽdere docebi-
mus, idq; merito: ſiquidẽ in ijs artibus, q̃ methodo aliqua tradunſ, earũ conſtituendarũ principiũ
eſt finis ipſius notio. Ac in huius quidẽ notitia, alijs quoq; ꝑmultis uarie eſt erratum, alijs medici
næ finẽ eſſe affirmantibus, ut plurimum ſanare: alijs, ea facere, q̃ ſint ad ſanitatẽ cõducibilia: alijs,
morborũ cauſas adimere: aliis, ꝑ ſe quenq; oĩa peragere: aliis prout cuiq; ſuccurrit: ac de his defi
nire ſeorſum cõueniet. Nemo tñ adeo fuit ſtupidus, ut in alio genere poneret ſanitatem, in alio
morbũ: ſed vel actionibus naturaliter ſe hñtibus tribuit, uel partium conſtitutionibus, quos aliq
D affectus uocant. Siue autem in actionibus naturaliter editis ſit ſanitas, in ijs, q̃ præter naturã ſunt,
erit morbus: ſiue in conſtitutionibus naturaliter ſe habentibus, in iiſdẽ præter naturã ſe habenti-
bus erit morbus: ſiue in affectibus, in his ipſis erit & inualetudo. Neq; enim profunda ulla ſpe-
culatione ad hoc eſt opus: tñ ſufficit non eſſe peruerſam. Nã quis, obſecro, dubitet, ſi videre ſa-
nitas ſit, morbũ eſſe vel cæcutire, vel omnino nõ videre? Quis non intelligit, ſi audire ſanitas ſit,
eſſe morbũ uel ægre audire, vel prorſus nõ audire. Pari modo, ſi concoquere, bona ualetudo eſt
male cõcoquere, uel planè nõ cõcoquere inualetudo eſt. Et ſi ſuo aliquẽ arbitrio moueri ſanitas
eſt, utiq; morbus fuerit & cõuulſio, & palpitatio quẽ palmon vocant, & neruorum reſolutio, &
tremor: & deniq; q̃cquid voluntariũ motũ, vel penitus deſtruit, vel ẽt certo mõ ĩpedit. Ad hæc,
ſi naturaliter ſentire ſanitatis opus ſit, inſenſibilitas, & difficilis ſẽſus, & ſtupor, & dolor, ægritu-
dines erũt. Rurſus, ſi ordinatè reſpirare ſanitas eſt, vtiq; ſpirãdi defectus, uel difficultas, morbꝰ eſt.
Atqui, ſi hi morbi ſunt, dubiũ nõ eſt, particularũ affectus, ex q̃bus hæc edũtur, morborũ eſſe cau-
ſas, nec oportere, aut phlegmonẽ, aut ſcirrhũ, aut eryſipelas, aut abſceſſum, aut vlcꝰ, aut œdema
morbos dicere. Quòd ſi hæ ægritudines ſunt, manifeſtũ eſt, nullũ illorum eſſe morborũ. Quippe
duo rerũ genera ſunt nuſq̃ inter ſe ſimiliũ, ſed oĩfariã diſſidentium, & tota natura differentium;

alterum

alterum horum generum corpus vocãt, alterũ actionẽ. Ergo oculus, & lingua, & auris, & crus, atq; id genus ſingula, corpora ſunt certo modo affecta: viſus, auditus, ſermo, inceſſus, actiones prædictorum ſunt corporũ. Si itaq; in certo quodã corporũ habitu ægritudo conſtituitur, certe in certo quodã actionũ habitu non ſtatuetur: qñ, ſi in hoc morbus cõſtat, planũ rurſus eſt in corporũ affectu non eſſe. Verũ, ꝙ affectus ipſe cauſa, actio verò id, qđ ab affectu corporis efficitur, id verò eſt, qđ oĩum maxime, & fatendum medico ſit, & tenendũ. Adeo, quiſquis hoc ignorat, is in re labitur, q̃ plane eſt ex neceſſarijs. At, qui vel actionis læſionẽ, uel corporis affectũ, morbũ, uel quoquo nomine, appellat, quanq̃ parũ cõuenienter nominat, põt tñ de rebus ipſis rectã habere ſententiã. Cõtingit aũt non ex nominũ, ſed rerũ recta opinione recta morborũ curatio. Iam hoc ipſum multos medicorũ ignorantes inuenias, putãteſque, in rebus diſſidere eos, qui corporũ affectus morbos eſſe cenſent ab ijs, qui in actionis uitio eoſdem conſtituunt. Atq; horum oĩum errorũ (qđ & ſæpe iã dictũ eſt, & poſt dicetur) vnica cauſa eſt, ꝙ, qui inuehire quiduis logice ſunt aggreſſi, non fuere in logica methodo exercitati: ſed ſimul, veluti ratione cogitationeq; exercitati fuiſſent, ab experientia defeciuerũt: ſimul, cum in illis inexercitati fuiſſent, magnopere ſunt lapſi, ſiquidẽ millies eos de nominib' tanq̃ de rebus litigãtes inueni. Rurſum, ubi rẽ quãpiã maximam ignorarint, nomẽ ſe ignorare putãtes, veluti in eo, quod nunc eſt propoſitũ, diſcernere nequeũt corporis quidẽ ſtatũ cauſæ rõnem ſuſtinere: actionẽ eius, qđ ab eo perficitur: ſed nec, quod ſanatur id eſſe corporis affectũ. Quippe comitaẽ neceſſario hũc naturaliter ſe habẽtẽ naturalis actio: contra, ſi à natura receſſerit, actio ſtatim præter naturã ſe habeat, neceſſe eſt. Porrò in hoc totum vertiẽ: eſtq; hoc principium, ac veluti primũ quoddã elementũ omnis methodi, q̃ de medẽdo inſtituitur. Cæterum, an hoc ipſum appellare morbũ oporteat, an actionis vitium, id eſt de nomine dubitare. Dicemus aũt aliquid, & de nominũ vſu, ſicut in alijs prius iam fecimus. Verum nunc de ipſis nondum diſtinguo, quò videlicet hoc ipſum rerum fide magis comprobem: oſtendamque, quod nam ſit huius de medẽdo methodi principiũ, & radix. In quo cum alij multi ex ijs, qui rationales ſe dogmaticoſq; appellant, tum verò probi iſti methodici, ſunt falſi. Atq; illud quidẽ ijs, qui prudentes ſunt, iam quodammodo apparet, nihil eſſe aliud, quod à medicis curetur, quàm corporum affectum, veluti proximo libro monſtrabitur.

De cauſarum, affectuum, actionum, ac ſymptomatum generibus, ex quibus uniuerſa dignoſcendorum, ac curandorum morborum methodus pendet. CAP. 8.

NVnc illud nobis propoſitum erat, vt ignorantiã eorum corrigeremus, qui, quot in vniuerſum res ſint, quæ in præſenti diſputatione proximæ inter ſe habeantur, ignorãt. Videtur.n. vnum genus eſſe ipſorum corporum, alterum actionum. Ac corporum quidem genus præcedere actiones, eaſq; gignere, has vero ſeq, idque; ſi corpora naturaliter ſe habeãt, inculpabiles, ac naturales: ſin præter naturã ſint affecta, aut nullas prorſus, aut oĩno certe impeditas. Tertium præter hæc genus eſt cauſarum, quæ hos affectus creant. Nã, quam rationem habet affectus ad actionem: hãc alteram quippiam ad ipſum affectum omnino habet oporter, illo duntaxat euarians, quòd affectus, cum actione una conſiſtit, nec poteſt vnquam, aut proba actio eſſe, ſine corporis naturali affectu: aut vitioſa, niſi cum corpus ſit vitio affectum. Eius autem affectus, qui actionem impedit, cauſæ poſſunt quidem non etiam eſſe: poſſunt antẽ & adhuc nunc manere. Ergo diuerſæ omnino ab affectibus cauſæ ſunt. Ac tertium hoc iã inuentũ genus diuerſum eſt, & ab actione, & ab eo, qui hãc gignit, affectu. Ab hoc quartũ aliud genus eſt {affectus} eorũ, quæ, cũ corporibus, & naturaliter, & præter naturã ſe habentibus inſint, actioni nec cõmodant, nec incõmmodant: ſicut, exẽpli cauſa, color corporis ex diuturna in Sole mora niger ex cãdido factus, aut cõtra, ubi verſatus in vmbra quis ſit, ex nigro candidus: aut ruber, lotis: aut pallidus, expauefactis. Quippe hæc, nec actiones ſunt, nec corporis affectus, q̃ ſint actionis cauſæ: multoq; minus ipſæ cauſæ, q̃ affectus, qui pter naturã ſunt, creant: ſed ſunt ſymptomata, q̃ diuerſas corporum alterationes neceſſario ſequuntur, ſiue hæ ſecundum naturam, ſiue præter naturam, ſe habeant. Ergo, cũ quatuor definita genera iam ſint, ex quibus uel noſcendis, vel non noſcendis, probe ſecusve incipiendam eſſe medendi artem monſtrabimus, liceat de cætero cuiuis, prout volet, ijs nomina imponere: ueluti affectum corporum præter naturam ſe habentem, cum actionem aliquam vitiat, morbum, ſi placet, appellato: ipſum verò functionis vitium, inſigne quoddam morbi ſymptoma. Quæ alia ratione accidũt, ceu colores, ea quoque, ſi volet, appellato ſymptomata, cæterũ ea diſtinguat à functionũ vitio: & ſi illa inſignia morbi ſymptomata uocet, hæc, familiaria propriaque nominet. Quædam ẽt præter hæc, ſi volet, nec familiaria, nec propria, ſed forte quadam incidentia. Quartum verò ab ijs genus ſtatuito, quod ſit inſalubrium, ſiue (ut ita dicã) morbificarum cauſarum. Atque harum, quæ quidem in ipſo animalis corpore conſiſtunt, *internas nominet: q̃ extrinſecus, *externas: {niſi malit (ut nunc vulgus medicorum inſueuit) illas antecedentes, has primitiuas vocare.} Poſitis autem pro arbitrio, vel hoc, vel alio modo nominibus, dummodo clare, & ex vſu legentium, nec mutet poſtea, nec tranſponat eorum vſum, ſed perpetuo per omnem diſputationem obſeruet, quò, & quæ dicat, facile intelligamus, & refutationes, redargutionesq;

* προηγούμενα
* προκατάρχοντα

A tionesque oēs ad aliquid clarum, diſtinctumq; referamus. Qualiter, inquis, & ad quem modum?
(nam idipſum quoq; indicandum adhuc arbitror propter ſtupidos iſtos methodicos) nēpe eſto,
dicat aliquis, phlegmonem affectum eſſe præter naturam: ipſam verò læſam phlegmone laborã-
tis particulæ functionem morbi inſigne ſymptoma, veluti pedũ quidem {læſum} ingreſſum, ocu
lorum viſum, aurium auditum: tuborem aũt, tenſionem, & renixum, & tumorem, qui præter na
turam ſit, ac phlegmoni ſuccedat, diuerſum quoddam genus ſiue ſymptomatum, ſiue acciden-
tium, ſiue quo alio noīe appellare malit: illud modò ſciat, clareq; definiat, non eſſe idē genus cum
vitio actionis. Rurſus ſanguinis redundantiam (ſi forte hæc fuit) internã phlegmones cauſam ex-
ternam verò, & quæ hanc præceſſit, ciborum abundantiam. Ergo ſicuti ipſe exempla ſermonis †Al. cauſas.
habēdi clara poſui, & quatuor genera diſtinxi, ac notiones† eorum dixi, ita & Theſſalo, arbitror,
faciendum fuit, præſertim poſt tot & tantos viros, quos ſe viciſſe prædicauit, nouam ſectam
conditurο. Nunc verò nec ipſe apertum quicquam attulit, nec ſectatorum eius quiſquam.

Refelluntur, quæ Olympicus, ac Theſſalus de ea, quæ eſt inter pathos, & ſymptoma, differentia prodiderunt.

OLympicus enim, cum auſus ſit definire, quid pathos ſit, non eius, ſed ſymptomatis retulit
B notionē. In ſumma igitur, nec quid pathos ſit, nec quatenus à morbo differat, intelligunt.
Verũ hoc nos in ſequentibus docebimus, ſimul enim oīa dici non poſſunt. Verũ conceſſo ijs idē
eſſe morbum, ac pathos, inſpiciamus ea, quæ dicit Olympicus. Pathos (inquit) eſt conuerſio cor-
poris à naturali habitu in eum, qui præter naturã eſt, permanens. Poſt paulũ progreſſus ait. Sciē
dum eſt differre à ſymptomate pathos, ꝙ pathos, vt paulo ante dixi, affectus corporis eſt præter
naturã permanens: ſymptoma, ꝙ huic accidit, quodq; in ijs, quæ præter naturã ſunt, ſpecialem,
ac magis ēt particularem figurationem habet. Hæc eſt egregia interpretatio ſapientis Olympi-
ci, qui pathos ac ſymptoma finire eſt auſus. Quæ ſanè tot vitijs ſcatet, vt mihi in mentē veniat il-
lud ſtulti ad cribrũ, negantis inuenire ſe, quid eius obturet, aut non obturet. Quid enim primum
ex ipſis dicas, aut quid omittas? quippe oīa refutare, quæ perperam ſunt dicta, longũ ſit. Num om
nē mutationē ab eo, quod ſm naturam ſe habet, ad id, quod præter naturã eſt, morbum cenſetis,
ſi modo permanētia illi adſit? At vos tum coloris vitium, tum atrophiã. i. affectum, in quo corpus
non nutritur, ſymptomatis, nequaꝗ̃ morbis annumeratis. Quid autem cacochymia. i. vitioſus ſuc
cus? quid cachexia. i. malus corporis habitus? quid ſucci defectus? quid verò ipſa redundantia? non
ne præter naturã ſunt? Si ergo permanentia his accedat, inter morbos numerabuntur. Atqui nec
C ipſi id vultis, & merito ſanè. Etenim ſupra id, quod præter naturã ſit affectus, adijci oportet ēt ali-
quam ab eo lædi actionem: nam, quoad illæſæ hæ oēs ſeruantur, etiam ſi millies corpus ſit altera-
tum mutatũq;, nullus tñ eorũ affectuũ adhuc morbus eſt. Quod. n. curationē deſiderat, aliud pla-
nè non eſt, ꝗ̃ affectus, qui vitiat actionem. Siquidē quod primum maximeq; oīum deſideramus,
id naturalis eſt actio: propter hanc, & naturalē ſiue affectũ, ſiue conſtitutionē nominare velis. Vi
dere nanque, & audire, & loqui, & ingredi indigemus, nō aũt oculis, auribus, lingua, aut cruribus:
nam, ſi videre alia particula liceret, quis oculorũ eſſet vſus? Et, ſi alio quouis inſtrumento audire li
ceret, quæ aurium eſſet vtilitas? Pari modo & lingua, & cruribus minime profecto eſſet opus, ſi
loqui atq; ingredi ſine his poſſemus. Ac uidere quidem noſtra ipſorũ cauſa indigemus: oculis nō
noſtra, ſed ideo, vt uideamus. Iam linguã, aures, crura non propterea requirimus, vt † inſtrumētis †Al. ocioſis.
& multis affluamus partibus, ſed loquelæ gratia, & auditus, & inceſſus. quippe demortua quauis
particula, quæ abſcindi poteſt, veluti digito, pede, aut ſumma manu, non patimur hanc ocioſam
geſtare, ac veluti pōdus alienũ circunferre, illud clare hoc ipſo declarantes, haudquaquã nos par-
ticulis illis, ſed functionibus egere. Veluti igitur totã particulam actionis cauſa requirimus, eodē
(arbitror) modo naturalem quoq; eius conſtitutionē actionis gratia deſideramus. Sicuti enim ſu-
D pra diximus, cauſæ vicem ad actionem conſtitutio præſtat. Quę uerò conſtitutionē, vnde actio
naſcitur, neceſſario ſequuntur, ſanis quidē nobis accidentia, ægrotantibus ſymptomata nuncu-
pantur. Atq; hæc quatuor genera ſunt omniũ, quæ in corpore noſtro habentur, ſeu ſm naturam
nos, ſeu præter naturam habeamus, actiones, conſtitutiones, quæ has præcedunt, ꝗ̃ ſequũtur: his
dehinc noīa, qui uolet, imponito, ſingulis ſeorſum: &, ſi Dionem, aut Theonem appellare uelit
eorũ quodlibet, mea nihil refert: illud modo intelligat ſeruetq; ubique, quatuor in uniuerſum res
eſſe, quæ ſitæ inter ſe proxime ſint. Et, qm̃ huc ſermonis ueni, uideor mihi hoc iuſte exigere, ut ſi
cuti nos illis permittimus, ꝗ̃ uelint, noīa indere, ita illi inuicem nos uſitatis & antiquis uti ſinant.
Alioqui ſanè graue atq; adeo iniuriũ ſit, ſi illis ſolœciſmum cōmittere tyrannorum ritu licebit,
nobis uel græce {uel latine} loqui non cōcedetur. Vocanto, ſi placet, ſanitatē, ipſarum functionũ
conſtantiã: quanꝗ̃ oſtenſum à nobis eſt affectum conſtitutionemq; partium, cuius ope functio-
nes ſm naturã edimus, hygian, i. ſanitatem ab omnibus Græcis appellari. Atq;, id cum ſtatuerint
ſanitatē, morbum tamen cenſento non actionis uitium, ſed qui præter naturam ſit affectũ. Tan-
quam ergo nos illos nec græce {latineue} nec dialectice nominantes, non impedimus, ita illi no
bis pmittant & græce {latineue} & dialectice nō oēm, qui pter naturã ſit, affectũ, ſed qui actioni
incom-

incommodat,morbum nominare:qui præter naturam ſit,nec tñ actionem obturbet, non mor- E
bum,ſed morbi ſymptoma.Rurſus,ſicut illi permanentiam adijciũt,nec indicãt, quot horas eiuſ-
modi affectus moratus,morbus ſit cenſendus, ita illi nobis cõcedant illud permanentiæ nomen
ſubtrahere. Nam,ſi quis ſiue tribus horis, ſiue quatuor,ſiue horæ tantum dimidio , toto corpore
vehementer ſit arreptus ſic,vt neq; ſentiat,neq; moueatur,hunc nos apoplecton,ſiue attonitũ di
cimus: Aeque,ſi quis conuulſus toto corpore ſit,hunc ẽt comitiali morbo laborare, nulla nec ho
rarum,nec dierum ratione habita.quippe nomina id genus , naturę rei , non temporis modi ſunt
indicia: non aliter q̃ album,& nigrum, & calidum , & frigidum. alioqui mirum mehercule ſit,ſi
aqua calida,calida non ſit,niſi perpetuum diem talis perduret:aut qui ſex horis febricitauit,nõ fe-
bricitauerit:oportuiſſe.n.vt febricitauerit,duraſſe malum:quanq̃,quod tempus id ſit,quod dura-
tionẽ illam,iuſta ne fuerit,an ſecus,determinet,nemo eorũ tradidit: vtrumne dierũ aliquis nume
rus ſit,{an menſium,}an horarũ:aut cur durabilem dicãt,cum licuerit diuturnum dicere: aut cur
hæc quidẽ mutantes nonnulli eorũ,difficile ſolubilem dicant. At certe hoc non generaliter mor
bi,ſed longi morbi propriũ eſt:perinde ac facile ſolubile,breuis. Verũ exiſtimare referre, ægre ſo
lubilem,an durabilẽ,an diutinum dixeris,nonne extremę eſt ruditatis? Iam illud profecto magis
mirum,ꝙ ipſi velut à graui ſomno experrecti, diſtinguere pathos a ſymptomate aggrediuntur: F
cum auctor ſtupiditatis eorũ in ſecundo de methodo,ſic ſcribat: Eadem nanque,cũ precedunt,pa
the dicuntur:cum ſuccedunt,ſymptomata. Quamuis ẽt longe mirabilius hoc ipſum ſit,q̃ ea,quę
ab illis dicuntur,uriq; iecinoris phlegmonẽ,ſi primo ſtatim die irruat,pathos eſſe concedere : ſin
alteri cuipiam ſecundo,aut tertio die ſuccedat,abire in ſymptoma: quanquam quid diem ſecun-
dam memoro,cum melius ſit horam ſecundam a morbi inuaſione dicere? An enim in ſecundo
die phlegmone iecinoris in ſymptoma migrabit,in ſecunda ab initio hora nõ migrabit, nec ſym
ptoma erit? cum illud ſalrẽ,quod eſt,alicui,quod præceſſit,ſuperuenire illi omnino cõpetet. At ,
quod tam celeriter,inquiunt,ſuperuenit, ab eo, quod vna irruit,non diſtat. Rurſum igitur dictũ
ab illo clare oportuit,quot horis determinet,diſtinguatq;,quod ſuperuenit,ab eo, quod vna in-
uadit. Ac Theſſalus quidẽ eiuſmodi eſt. Olympicus verò,ceu in arcẽ ipſam ſapientiæ euectus,nõ
ita pathos a ſymptomate diſcernit,ſed pathos id eſſe,quod dictũ eſt , ſymptoma verò, quod huic Al. cauſam.
accidit.mirifice videlicet,ac dilucide†eſſentiã eius interpretatus.quippe , quid ipſum ſymptoma,
quod pathos comitatur,ſit,adijcere (vt arbitror) ac definire oportuit , num corporis aliquis affe-
ctus,nũ læſio quæpiã actionis,num pariter utrũq; eſſet. At ille quidẽ minime id dicit,ſed nobis ui
delicet diuinare eſt opus. Illud verò,quod definitioni appoſuit,nempe ſpecialem,atq; etiã magis G
particularem in ijs,quæ præter naturam ſunt,figurationem habens,quã non excellentiam clari-
tatis habet,atq; etiam nominum græcam,perſpicuãq; interpretationem? Si magis ſpecialem quã-
dam figurationẽ,in ijs,quæ præter naturã ſunt,ſymptoma habet,quid ergo , eſt quod magis ge-
neralem notam habet? non enim dixit,an ſine collatione ad generale,magis ſpeciale liceat inue-
nire. Sin ad nihil omnino referens magis ſpeciale pronunciat,oppido quã diligenter, clareq; in-
terpretatur: quanquam & paucis,& dilucidis uerbis dicere ei licebat oĩa,quæ circa corpus anima
lis præter naturam ſunt , uel,morbum eſſe,vel cauſam,vel,ſymptoma. Quibus omnibus cum il-
lud præter naturã ſit commune,morbus actioni officit,cauſa ipſum præcedit,ſymptoma eũ ſeq-
tur,ipſum videlicet natura duplex,alterũ actionis læſio:alterũ affectio quędam morbum ſequẽs.
Verum (vt dixi) ſi quis oẽs eorum errores excutere uelit,finem dicẽdi nõ inueniat: ipſeq; mi Hie-
ro optime ſcis eorum nos ne milleſimam quidem ipſorum partem refutare conatos. Ergo, ſi il-
lud tantum adiecero,primum hunc librũ hoc loco claudam: nẽpe ꝙ in ipſo ſtatim methodi prin-
cipio non pauci medicorum falluntur, vt qui Themiſonis ſunt æmuli,quiq; methodicos ſe appel-
lant,inſignibus,ac maximis erroribus: cum his verò non pauci eorũ,qui ſe analogiſticos, dogma
ticos,ac logicos nominant. Siquidem,niſi quis oẽs affectus,à quibus actio læditur,inuenerit,nu- H
merum ipſum morborum,quantus,qualisq; ſit,ad vnguem definire non poteſt . Id cum quidam
eorum facere nunquam vel tentauerit,tyrannorum more,quæ ipſis videntur , citra demonſtra-
tionẽ pronunciant. Alij non modo ipſi non demõſtrant,ſed nec a demõſtrantib. diſcunt. Ac plu-
rima (vt ſcis) medicorũ pars,qui nunc ſunt in pretio,eiuſmodi eſt: nec id fortaſſe mirũ. Nam, ubi
philoſophorum pleriq; citra demonſtrationem credendum ſibi poſtulant,quid de medicis mire-
re,quibus nec uacat veritatis inquiſitioni vacare? ut qui mane in ſalutationibus (ita enim appel-
lant) ſint occupati,ueſperi cibo diſtenti,ac ebrij. Verum ego ueteris tibicinis exemplo,mi Hiero,
† Alex ant. cod. Vobis.n. qui me ad medendi artẽ totã ordine perſcribendã hortati eſtis, quibus & dedico, gratias habeo.
uel cum mulis ipſis certauero: cum alioqui turpe putem,tibicinem , qui præſertim haud magnã
rem proſpere moliebatur,adeo repertum fuiſſe laudis cupidum: me autem,qui medendi metho-
dum ab antiquis inquiſitam,non tamen hactenus exacte proditam,inueſtigare, abſoluereq; ua-
leam,propter eam,quæ hac tempeſtate regnat,ignauiam,grauari,atq; cunctari,ac differre. Qua
re contra nunc affectus,quam ante,mihi uideor. † Non enim proprium uobis,qui me ad meden-
di artem totam ordine perſcribendam hortati eſtis,hoc munus dedico.} Ac primus liber hic mi
hi finiatur: totius,quod ſequitur,operis ſecundus ad hunc modum deinceps incipitor.

GALENI

A GALE. METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Quid ſit Morbus, ac quæ prima ipſius genera: & quo pacto ſtatuendæ ſint indicationes, quibus vniuerſa morborum curandorum methodus, tanquam fundamentis ſubſiſtit.

Affectum, à quo immediate actio læditur, proprie dici morbum, quando & ad ipſum remouendum vniuerſa curatio dirigitur. CAP. 1.

QVæ corporibus noſtris a natura ſuæ modo egreſſis, Hiero optime, accidunt, eorũ quatuor traditæ differentiæ ſunt: Vna ipſius functionis uitiatæ: Altera eius, qui hanc peperit, affectus: Tertia cauſarum, quæ ipſum præceſſerunt affectum. Quarta ſymptomatum, quæ hunc neceſſario conſequuntur. B Quòd itaque vel cũcta eſſe hęc morbum oporteat, uel horum quędam, vel certe ex his vnum, id promptum colligere cuius eſt. Cũ.n. ægrotãtibus præter hæc nihil inſit, utiq; præter hæc morbus nõ fuerit. Quod ergo reliquum eſt, aut oĩa hæc collecta morbus erit, aut horum quædã, aut vnum ſaltem omnino. Sed.n. omnium eſſe collectionem, præter id, ꝙ neminem vſquam habuit authorem, ñe dici non poteſt. Nam quæ, quæſo, morbi cauſa, aut quod morbi ſymptoma erit, ſi omnium pariter collectio morbus cenſebitur? Neutrum profecto erit. Ergo duo præter morbos genera relinqui neceſſum eſt: alterum cauſarum, quæ hos creant: alterum eorum, quæ neceſſario ſequuntur, non tñ homini officiunt. Verum, ſi hæc abſtuleris, reliquum eſt, vt in altero duorum ſtatuatur morbus, aut ipſis functionibus affectis: aut, qui has edunt, affectibus. Fuitq; & antiqua ſanè de hoc controuerſia, & hodie diſſident inter ſe omnes, non modo medici, ſed etiam philoſophi, alij ipſius actionis uitia, alij affectum unde actio prodit, morbos nominantes. Et diſſidere viros in rebus tam obſcuris minime eſt mirum: non intelligere tamen eos, ꝙ de nomine contendant, ſanè taxatione eſt dignum. Quippe, ſi inter omnes conuenit, ad affectum, qui functioni obeſt, C curationis conſilia dirigi, quid ad artis officia conferat definiuiſſe, affectusne, an læſa functio, morbus ſit appellandus? Vtrouis.n. modo appellãtibus æger ſanitati reſtituetur, modo quis affectui commodis præſidijs occurrat: hic nanque eſt, quem alterare mutareque, & prorſus ſubmouere oportet, non vitium functionis. Nemo.n. ipſam claudicationẽ ſanat, (id.n. eſſet ridiculum) ſed affectum, qui hanc efficit, veluti phlegmonen, ſi huius vitio claudicatur: atq; hanc & perfundit, & cataplaſma ſuperinponit, & ſcarificat, & per halitũ digerit, & omni ratione diſcutere tentat, vtpote cum hac abolita, reddatur rectus inceſſus: nec hac ſubmota claudicationẽ corrigere prorſus ſit opus, cum nec remaneat quicquam prauæ functioni, ſi, qui huic obſuit, prorſus ſit amotus affectus: quoad verò huius quicquam relinquitur, neceſſum eſt ad portionem eius, actionem vitioſe edi. Hunc itaq; affectum, ſeu morbum appellaſſe, ſeu pathos {vitium ve,} ſeu morbi cauſam, ſeu pathus {vitij ve} cauſam quis uelit, id nihil ad curationem nec proſit, nec obſit. Sed, neq; ſi Theonẽ, aut Dionẽ hunc vocet quis, modo rite ſanet, nec hic quidem ægrotanti officiat. Quinimo, ſiquis prorſus innominato eo, tñ quæ ex vſu ęgrotantis ſunt, adhibeat remedia, non ſolum hic nihil offendet, ſed & belliſſime curabit. Verum, qui alterũ docere uolet, quæ ipſe tenet, huic prorſus nominibus propter res uti eſt opus. In quorum vſu claritas quaſi meta D ſpectanda erit. Nam, qui ſic nominare quæq; ſtudet, ut qui diſcit, clariſſime intelligat, is optimus præceptor fuerit. Quoniam igitur & nos iam docendi munus ingredimur, neceſſe eſt alicubi rebus nomina imponamus: an verò dilucide, id uos æſtimetis, licet. Ergo affectus, qui actionem vitiat: Morbus appellatur: hunc ſiquid ſequitur, Symptoma: quod illum excitat, Cauſa.

Qua ratione veteres medici nomina morbis impoſuerint, & quibus ex libris Morborum ac Symptomatum numerus & Cauſæ declarentur. CAP. 2.

HIs ita diſtinctis, inſpicienda diligenter eſt nominum diuerſitas, quæ ægritudinibus impoſuerunt ipſorum primi authores. Subinde enim a læſa particula ſunt indita, ut Græcis Pleuritis: id eſt laterum compunctio: Peripneumonia, id eſt pulmonum phlegmone: Iſchias, id eſt coxendicum morbus: Podagra, ideſt pedum vitium: Nephritis, ideſt renum vitium: Arthritis, ideſt articulorum vitium: Ophthalmia, ideſt oculorum phlegmone: & Cephalalgia, ideſt capitis dolor, & Dyſenteria, ideſt inteſtinorum tormina. Subinde ab ipſo ſymptomate, ut Eilęos, ideſt † tenuioris inteſtini morbus, Teneſmos, ideſt deſidendi aſſidua cupiditas, Spaſmos, ideſt conuulſio, Palmos, ideſt Palpitatio, & Tromos, ideſt tremor, Paralyſis, ideſt neruorum reſolutio, & Apepſia, ideſt cruditas, Diſpnœa, ideſt difficultas ſpirandi, vel inordinata ſpiratio, Apnœa, ideſt † *Volulus.*

deſectus ſpirãdi: & Agrypnia,id eſt uigilia: & Paraphroſyne, ideſt deliriũ: & Coma, ideſt ſopor. E
Sæpe ab ambobus ſimul,ut Cephalalgia: & Otalgia,id eſt auriũ dolor: & Cardialgia, id eſt cor-
dis dolor: Odontalgia,ideſt dentiũ dolor. Hyſteralgia,id eſt vteri dolor. Sæpenumero à cauſa pu
tata,ut Melancholia,ab oĩbus Choleræ,ijs qui ſunt a Cnido medicis. Hinc ẽt fortaſſis & Leuco-
phlegmatias hyderos,q̃ aquæ intercutis eſt ſpẽs,nomen accepit. Nõnunquã a ſimilitudine ad ali
quid extra poſitũ,ut Elephas,ſiue Elephãtiaſis, Cancer,Polypus: Staphyle, id eſt vua: Leuce, id
eſt uitiligo alba: Myrmecia,id eſt Formica,ſiue ſeſſilis verruca: Atheroma,id eſt tuber, cui pulti-
culæ ſimile quid ineſt,q̃ Græci Atheran dñt: Steatoma,qđ ſeuo ſimile quid continet: Staphylo-
ma,id eſt oculi morbus,cũ in ſumma tunica quiddã acino ſimile eminet: Meliceris: Anthrax,id
eſt carbo: Alopecia,id eſt areæ in capite: Ophiaſis,id eſt vitiũ ſerpentis formã repręsẽtans: Syco-
ſis,id eſt ficus: Satyriaſmi, & Priapiſmi,pudendi p̃ter naturã erectiones. Ipſorũ verò morborũ, q̃
nec locũ affectũ noĩe repræſentent,nec cauſam,q̃ eos effecit,per* pauca ſunt nomina, phlegmo-
ne,gangræna: Scirrhus,id eſt durities vix ſentiẽs: Eryſipelas: Apoſtema id eſt abſceſſus: Oedema,
qui tumor eſt laxus citra dolorem: Empyema, id eſt collectum in thorace pus: Vlcus, Exarthre-
ma,id eſt luxatio: Catagma,id eſt oſſis fractura: ſpaſma,id eſt cõuulſum: rhegma,id eſt ruptũ: Co
loboma,id eſt mutilũ,ſiue curtũ: Dothien, id eſt furunculus: Ionthos,id eſt varus: Phyma,id eſt F
laxarũ partiũ phlegmone. Quanq̃ horũ quoq; nonnulla partim locũ corporis ſiue particulã af-
flictã ſubindicare videtur,partim à prægrauante ſymptomate nominari. Quòd ſiquid citra hmõi
inſinuationẽ eſt noĩatum,at certe differẽtias ſuas multiformes hẽt: veluti vlcus,tametſi ipſo no-
minẽ,vnitatis ſolutionẽ in carnoſa parte nõ indicet,atq; ita afflictam partem vna ĩſinuet, at par
ticulares eius differẽtiæ varie ſunt noĩatæ,chironiũ,telephiũ,cãcer,herpes,phagedęna,omniaq;
id genus,partim ab ijs,qui primũ ea ſanarunt, ut chironiũ: partim ab ipſis,qui ijſdẽ ſunt affecti,ut
telephiũ: cancer aũt à ſimilitudine ad animantẽ: Phagedæna à ſymptomate,ſimiliter herpes. Ve-
rũ phagedęna vlcus oĩno eſt, idq; depaſcens,ſiue exedens,ſiue qũocunq; appellaſſe libet: herpes
non ſemp vlcus eſt, quotieſq; cũ exulceratione eſt, non vtiq; ſeruata veteri ſede, vicinas partes
depaſcit,ſed, ſicuti nomẽ ipſum indicat, ritu ſerpentis beſtiæ, relicto priore loco tranſit ad alterũ
Cauũ verò vlcus, & ſordidum, & purum, & æquale, & quod hyperſarcon græce dicitur,id eſt cu-
ius ſuperceſcit caro,hæc magis proprias ſortita ſunt appellationes, nõ tñ ſimiliter oẽs,ſed æquabi
le à propria nimirum differentia,ſicuti & cauum, & ſupercreſcens. At cruentũ, & purum, & ſor-
didum,non à proprijs differentijs, ſed ab externis ſymptomatis ſunt appellata. Ergo,cum tam G
impar nominum impoſitio veteribus fuerit,multoq; etiam magis cum epinyctida, & acrocor-
dona,id eſt penſilem verrucam, & nyctalopa dicant: primũ, quod noctu eſt enatum: alterum, qđ
ſumma occupat cutem: tertium, quod noctu viſum auſert: aliaque eiuſmodi multa faciant,nam
ſi omnia numerem, (quod ipſe fugere iuſſi) ſuperuacua perſeq uideat: id omni modo agendum
eſt ei,quem veritatis ſtudium tenet,ut ab ea,quam noĩa imaginationem faciũt, rẽcedens, & ad ip
ſam rerum ſubſtantiã ſe conferat, atq; hanc inſpiciat: tum quot vniuerſum ſint & morbi, & ſym
ptomata, & proximæ ſiue internæ horũ cauſæ, requirat. Nos igitur id alijs cõmentarijs fecimus,
quorum vnus de ægritudinum numero eſt, inſcriptus aũt eſt de morborum differentia: alter de
ſymptomatum eſt differentia. Adeo verò in eo opere cauſas horũ vtriuſque ſeorſum explorare
ſtuduimus (dico tum morbi, tum ſymptomatis cuiuſq;) ut ad pręſentem diſputationem nihil am
plius deſideretur,ſed præparata oĩa iam ſint. Itaq; ne legenda quidẽ, quæ hic dicemus, vlli ſuaſe-
rim, prius, quàm in illis ſit exercitatus. Quippe,ſiquis, illis tam numeroſis theorematis neglectis,
huc ſe contulerit, nec ipſe fructum percipiet, &, quæ recte ſunt tradita, temere incuſabit.

Quid differat & Morbus, & Pathos, & quòd omnis morbi dignotio ex ÿs pendeat, quæ corpori ſecundum naturam inſunt. *CAP. 3.* H

AC in illis quidem particulatim omnia, tum morbos, tum ſymptomata, tum cauſas in q̃ro.
Hic duobus adhuc additis, quæ neceſſaria erũt ijs, qui medendi artem exercebunt, tum me
ad vſum inuentorum prodendum cõferam. Quæ nã ſunt, in quis, duo illa, quæ dicere paro? Cer-
te unum, quid inter morbũ, & quod Græci pathos uocant, interſit, indicabitur: Alterum ꝙ ſine
corporis elemẽtis, ex quibus primum conſiſtit, noſcendis, non poſſint morbi inueniri, oſtendet.
Hoc igitur nos accuratiſſime tradere ſtudebimus. Qui ea legent, oro, ne prius ad ipſam metho-
dum medendi ſe conferant, q̃ & ipſi, quot in totum morbi ſint, per ſe inquiſierint, &, quæ prodi-
ta à nobis ſunt, curioſe inſpexerint. Ergo ceu hæc fecerint, incipiam, q̃ promiſi. Tres eſſe in cor-
pore affectus præter naturã oſtenſum iã eſt, Cauſas, morbos, ſymptomata. Cauſas, veluti redun
dantiam vel corruptelam, Morbos, ut phlegmonem, vlcus, Symptomata, ut malũ colorẽ, & gra
cilitatẽ. Diuerſa ab his ſunt, quæ immodice à corpore excernuntur, aut quæ præter naturã reti-
nentur, & functionum uitia, omnia ſcilicet communi nomine ſymptomata dicta, cæterũ nõ vni
generi ſubiecta. Quippe affectus quidam corporis eſt vitioſus color, quod excernitur, aut retine
tur, affectus nõ eſt, ſed affectũ ſequitur. Similiter actio vel læſa, vel integra, affectus ſanè non eſt,
particulæ autem, unde editur, affectum neceſſario comitatur. Ac œdema quidem & phlegmone

*Al. οὐκ ὀλίγα. i. non pauca.

A ex ijs ſunt, quæ abſolutè eſſe dicuntur: Eodẽ modo & redundantia (ſi ea ſit) ſanguinis, & corporis
pallor. Actio verò ex eorũ numero non eſt, q̃ abſolutè dicuntur, aut certè non ſimiliter, ſicut iã
comprehenſa: ſi quidẽ nullo tẽporis ſpatio manent eius partes, ſicuti profectò nec ſermonis, nec
ẽt motus vllius, ſed horum quilibet in ipſo (ut ſic dicam) fieri eſſe ſuum obtinet. Cũ verò duplex
ſit motus genus, vnũ in loco, aliud in qualitate, prius latio, ſecũdum alteratio dicitur. Ac oĩs quidẽ
actio, motus eſt actiuus: Oĩs alteratio, eius qđ alteratur, motus eſt paſſiuus: patitur nanq; qđ alte
ratur. Ergo affectus, dum alterãtur, mouentur: cum a motu ceſſauerint, iam alterati ſunt. non aũt
amplius alterantur. Quicquid.n. quocunque modo ſe habet, aliquo omnino affectu eſt præditũ:
qđ aũt in conſtanti ægreque auſeribili affectu eſt, id habitu iam quodã affectũ eſt. Sanè alteratur
is, qui nigreſit: alteratus eſt, qui iam obnigruit, ſiue (ut ſi dicam) nigrefactus eſt. Itaq; alteratio ge-
neratio eſt qualitatis, aut affectus, aut q̃uocũq; appellare velis. Nec, ſi alterationẽ eſſe depoſitio-
nẽ, vel mutationẽ eius, qđ prius fuit, dicas, id pugnet cũ eo, qđ dixi, alterationem generationem
eſſe qualitatis: cum ambo in idẽ recidant: nã, & q̃ prior in corpore qualitas fuit, mutatur, & nunc
noua gignitur. Quippe eius, qui in Sole verſatur, candor mutatur, nigritia gignitur: †rurſus eius, *† In quibuſdã cod. hęc nõ habentur.*
qui igni ſe calefacit, } frigus mutatur, calor fit. Quoties verò cuiuſpiã, qđ ſubſtantia non ſit, gene
B rationem eſſe dicimus, non idem eo ſermone ſignificamus, ſicut cum abſolute generationẽ pro-
ferimus. Nam, quæ abſolute generatio notatur, via eſt in ſubſtantiam: quæ verò huius, vel illius
generatio dr̃, via eſt in illius (ut ſic loquar) entiam, ſiue ſubſiſtẽtiam. Verum hoc, veluti extra rem,
ſit dictum. Quod verò propoſitum nobis in diſputatione maxime fuit, fermè iã definitum eſt,
nempe aliqua, in generatione, & mutatione, & alteratione, &, ut ſemel dicam, in motu, ipſam eſ-
ſentiam habere. aliqua in ipſius ſubſtantiæ conſtantia. Ac ſanitas quidem, & morbus, & quæcun-
que ſymptomatum cauſarumq; affectus, vel habitus ſunt, ex permanẽtium conſtantiumque nu
mero ſunt: actiones oẽs alterationesque, in quacunq; re fuerint, in ipſo fieri eſſentiam ſuam poſſi
dent: & corpus, ſm quodcunq; mouetur, ſecundum idem patitur, motusq; eius pathos, ſiue paſ-
ſio eſt. Sane priſci, motus oẽs, ẽt qui naturaliter ſe habent, niſi actiui ſint, pathe græce, ideſt paſ-
ſiones nominãt: ſicuti ẽt ipſos actiuos motus, actiones. Eo pacto & Plato ſenſuum alterationes,
pathe, ideſt paſſiones appellat: cum iunioribus aliter (neſci q̃uo) ſit viſum, ut videlicet de ſolo eo,
qui præter naturam ſit, motu id nomen vſurpẽt. Ac a veteribus quidem pathos priuatim de om-
ni extrinſecus motu dicebatur: nunc per abuſum etiam affectus, qui ex paſſione iam prouenere,
C nec amplius in motu ſunt, pathe, id eſt, paſſiones, appellant, †non tamen diuturniores, aut ęgrius
auſeribiles. Sed eiuſmodi nomenclaturæ a iunioribus ſunt inuectæ. Diximus autem alibi diffuſis *† Antiqui codic. quos uidi & impreſſi, legũt, οὐ μὴν χρονιώτερον γε οὐδὲ δυσλυτώτερον ἢ διάθεσις, τῆς ἕξεως, ὅπερ οὐ δὴ ἀρρωστία, id eſt non tamẽ diuturnior, aut ægrius auſerib. ẽ affectio, quã habitus: quemadmodum nec imbecillitas. Linacer tamẽ meliorẽ lectionem uidei habuiſſe.*
de medicinalium nominum vſu: nec illud nobis ad conſiderationem propoſitum nunc eſt, ſed
tantum, quemadmodum ipſi utemur, claritatis gratia diſtinguere neceſſarium eſt viſum. Nam
contrarium ſanitati affectum, a quo lædi actionem dicimus, morbum tantum appellamus, ſiue
diutinus hic, ſiue breuis ſit, ſiue momento duret. Ex reliquis affectibus, qui præter naturam ſunt,
eos, qui hunc præcedunt, cauſæque rationem obtinent, cauſas tantum dicimus, non pathe: Qui
illum ſequũtur, ſi actionum offenſæ ſunt, & ſymptomata, & pathe: eodem modo & immodicas,
uel inanitiones, uel retentiones. Qui verò affectus ſunt, veluti vitioſus color, ſupra paſſionis &
ſymptomatis appellationem, ẽt affectus, vel affectiones vocamus, ita nimirum, vt ſunt. Omniũ
igitur horum cõe id eſt, ꝙ præter naturam ſunt, & cauſæ, & morbi, & ſymptomatis. Proprium au
tem morbi quidem eſt actioni incommodare: ſymptomatis hunc ſequi: cauſæ præcedere. Ergo
nec is, qui morbum eſſe motum præter naturam dixit, intellexit, quid diceret: quemadmodum
in proximo libro docuimus methodicorum nonnullos definiuiſſe, adiecta ex ſuperabundanti,
D conſtantia: nec is, qui mutationem eſſe ab eo, quod ſecundum naturam, ad id, quod præter na-
turam, voluit: quippe quæ nõ magis morbi, q̃ cauſæ & ſymptomatis definitio eſt, qñ omnia ea
affectus ſunt pręter naturam. Verum, ſi breuis ſpatij ſunt, conſtat acuta eſſe: ſin ægre auelluntur,
diuturna. Noſon autem, an Noſema dicas, nihil intereſt: quemadmodum etiam non intereſt,
Pathos, an Pathema dicas. Atqui pathus, ideſt paſſionis, appellationem de morbo dixiſſe vete-
res, quemadmodum & Arrhoſtian, id eſt infirmitatem, & Aſtheniam, ideſt, imbecillitatem, oſten *† Arrhoſtian an Arrhoſtema.*
ſum nobis eſt in ijs, quæ de medicinalibus vocabulis ſcripſimus. In quibus illud quoque traditum
eſt, nihil referre, dicere †valetudinem infirmam, an infirmitatem valetudinis: } nam & ipſos, qui
ægrotant, appellant non ſolum Noſuntas, id eſt ægre habentes, ſed & Aſthenuntas, id eſt pa-
rum ualentes, & Camnontas, ideſt laborantes. Reliquum nunc fuerit, ut, cuius cauſa hæc omnia
diximus, in medium adducto, ad aliquid eorum, quæ proxime tractanda ſunt, deinceps tranſea-
mus. Id quid ſit, rogas? Certe non aliud, q̃ quod ſæpius iam ante dictum eſt, primum ac maxime
iẽ medicos ſtudere, idq; ferè proprium eorum munus eſſe, ut morbos adimant: quippe ſimul cũ
hoc non modo actionis vitium ſtatim euaneſcit, ſed ẽt reliqua omnia ſymptomata tolluntur.
Siquidem primum ac maxime actionis ipſius, quæ ſecundum naturam edatur, omnes egemus,
propter illam verò & ſanitatis: ſed & functionis incommodum amoliri omnes cupimus, ob id
vero etiam morbum ipſum. Cæterum nonfunctionis vitio, ſed morbo ipſi, id eſt affectui præter

naturam,qui actionī incōmodat, applicamus remedia.Quiſquis igitur ex ijs,quæ particulis natu E
raliter inſunt,& quæ temere accidunt,& quæ actionis ſunt cauſæ,diſtinguere non poteſt, quo-
modo credibile eſt,vt ipſe affectum,ex quo primum actio læditur,inuenire poſſit?Nam,quæ te-
mere corporibus accidunt,ēt ſi millies ſint alterata,nocere profectò actioni non poſſunt,quan-
diu,à quibus fiebat,omnia naturam ſuam tuentur.Horum verò ſi vel vnum quodlibet ſit altera-
tum,actionem quoque ipſam ſtatim lædi intantum eſt neceſſe,inquantum ab eo, cum ſecundū
naturam ſe haberet,eſt adiuta.

Tribus exemplis oſtenditur dignotionem morbi,ac curationem, ex intellectione affectus, qui ſecundum naturam ineſt, pendere. CAP. 4.

AC mihi quidem res tota explicata iā eſt,clareq́; oſtenſum,ijs præſertim, qui intelligere vera
poſſunt, fieri non poſſe,vt oīum morborū numerū methodo q̄s cōprehendat,niſi idē om-
nium cauſarum actionis numerū,corpore ſecundū naturā ſe habente,norit. Nihil tamē ex iam
ἀγροικότεροι. dictis intelligere adhuc poſſunt,q̄cunque vel rudiores ſunt,& ingenio craſſiore vel methodicę
ſectæ nugis innutriti.Denuo igitur,quod nūc generatim dictū intelligētibus eſt,illis quoq; ſpe-
ciatim exponamus,vnum aliquod atque alterum veluti exemplum ſermoni ꝓponētes. Cur lin
gua ſapores ꝑcipit,nec vlla pars alia? Num ꝓꝑ colorē,aut ſitum, aut magnitudinē, aut figurā? F
Quippe ea affecta,nec commode ſapores ſentiente,aut colorē eius ad naturā ſuam reducemus,ſi
videlicet huic actionem debet:aut iā dictorum quoduis,ſi ab illo agēdi vim accipit. Quòd ſi pro
pter aliud ab his quippiā,cōſtat,ſi illo tm̄ tenus ad naturalē habitum ſit reſtituta,nullo ēt reliquo
rum ſore opus. Nam eſto,exempli gratia,denſitas certa pororū cauſa ſit,cur ſucci ſaporem diju-
dicet:nunquid horum ſymmetriam,quæ in ſanitate viſitur,tuebimur: rurſusq́; ametriā, id eſt à
iuſto modo receſſum,quoties laborat,corrigemus?Eſto(ſi placet) mediocris calor cauſa ſit, cur
ſaporē intelligat:nū hic quoq; manifeſtū eſt,cæteris neglectis,vnā adhibendā curam,vt illud ſer-
uemus,à quo agēdi facultatem accepit? Iam,ſi ꝓpterea,ꝙ ita in ſicco,humidoque attēperata ſit,
idcirco ſentiat,q̄s nō reliquis poſthabitis huc tm̄ intendat vt neque iuſto ſiccior ſit, nec ēt humi-
dior?Quis rurſus,ſi hoc verū eſt,nō facile,prompteq́; colligat,duos eſſe vniuerſos linguæ mor-
bos,alterum ſiccū,alterum humidū? Veluti rurſum,ſi ꝑ moderatum calorem,& frigus habet,q̄d
ſentiat,quis non hic quoq; duos eſſe morbos eius intelligat,caloris,frigorisq́; à modo receſſum?
†συμμετρία, †ἀμετρίας. Non aliter quoque,ſi ꝓꝑ tenuium meatuum†cōpetentiam ſenſum eſt nacta, promptū ꝓfectò
hic quoq; colligere eſt,omnino eā ex horum†contrario habitu eſſe vitiandā;duplexq́; vitiū fo-
re,denſitudinem eiuſmodi meatuum,& raritudinem.Sed num ēt plura dicā, quo ſtupidos iſtos G
inducam,vt,ſi nihil aliud,illud ſaltem intelligant,non poſſe quenquam nec inuenire,nec demon
ſtratione aſſerere,morborū numerū,qui non ex ijs,quæ particulis inſunt, tum q̄ cauſæ actionis
ſint,tum quæ temere accidant,norit?Num ēt alterum adhuc tertiumq́; exemplum adijciam?ſæ
pe namque multitudine exemplorū,ſtupidorum animi veluti à ſomno excitantur. Age igitur
ita homines interrogemus:Idcirco ne corpus calida,frigida,dura,mollia, lenia & aſpera, omnia
denique tangibilia ſentit,ꝙ candidū colore eſt,aut nigrum,aut rufum,aut vno verbo,ꝙ talis co-
loris eſt?an ꝓꝑ horum nihil,ſed aliud quippiā? Neminem.n.arbitror latere, quin, ſi quid probe
ſentiendi munere vtetur,id tm̄ illi tuendum cuſtodiendū́q; ſit,ex quo vno probe ſentiendi facul
tatem accepit. Nam,ſi ex eo ꝙ candidum fuit,id dotis obtinuit,eius nimirum tuendi maxima
erat habēda cura,ſicut nigri fugiendi.Sin contra ex eo ꝙ nigrum fuit, ſentiendi vim habuit,oēs,
arbitror,alios colores fugere,formidareq́, oportebat.Ad eundē modum, & ſi inde adeo ſentit,
ꝙ flauum,vel rufum eſt fugiendi,arbitror,alij colores ſunt,ceu ſenſum vel penitus abolētes, vel
vitiantes.Præterea,ſi eo,ꝙ durum ſit,ſenſu eſt præditum,ſi molle fiat, deterius ſentiet: æque vt,
ſi eo,ꝙ denſum ſit,ſi ad raritudinē mutetur. Iam,ſi tenuium meatuū ſymmetriæ acceptam ſen-
tiendi vim refert,vbi ab hac receſſerit,vitiabitur.Et generaliter,vt ſentiat,id tm̄ ipſum adſit,opor H
tet,vnde ſenſum obtinuit:atq; id tm̄ corrigatur,vnde ſenſus eſt læſus,cum à natura receſſit. Nū
igitur tertio exemplo eſt opus? an hæc abunde ſatisfaciunt? Sane prudentibus vel hæc ſupernа-
*σκαιοῖς. cua puto,vt qui vniuerſale intelligere ſine exemplis poſſint:rudibus autē,&*auerſis, & conten-
tioſis,ne ſi tertium quidem addam exemplum,quicquā fortaſſe profecero. Veruntamen, quan-
do duo iam dicta ſunt,& inaniter tempus noſtrum ſemper terunt,non fuerit alienū, vnum etiā
num ijs exemplum adijcere.Proponatur itaque iam,quemadmodum ventriculus male conco-
quens nobis ſit corrigendus. Verba autem faciemus,non ſolum contra methodicos, ſed etiam
cōtra eos rationalium,qui non cognita ipſius actionis prima cauſa,quam continentē etiā nomi
nare ſunt ſoliti,methodo quadam ac ratione cōſtitui poſſe artem putant. Eſto igitur,quiſpiam
dicat(ab ijs.n.quæ obuiam promptamque abſurditatē exhibent,cœpiſſe præſtat, quò eos, ſi fie-
ri poteſt,ad ea,quæ confuſa magis ſunt,intelligenda ſenſim perducamus,)eſto, inquam,aliquis
dicat,hunc quēpiam,qui nunc cruditate laborat,ꝙ multos deinceps dies ſolo lacte eſt altus,ven
tris colorē mutaſſe,albumq́; ex rubro reddidiſſe,idcircoque vētris ſui functionem vitiaſſe. For-
taſſe iam rides,& iure profectò rides. Verum,ſi ſcias, quam ſit ſimile, & huic de coloribus citra

vllam

A vllam demonſtrationem adhibitam quiduis pronunciare, & ibi de exiguorum meatuum (verbi
gratia) ſymmetria, aut alio quolibet affectu, non, arbitror, iure ridebis: nã aut in tete riſum vertes,
aut non in huic. Nã eſto, impudens ſit, qui cauſam minus probe concoquendi colori imputet, di
catque, ꝙ qm̃ ex naturali colore ventriculus ruber eſt, nũc verò redditus eſt planè albus, idcirco
cruditate laboret, eſt neceſſe. Libens ſanè audiam, quid tu contra hũc obijcias. Ego. n. aliã rõnem
non inuenio, q̃ vt iubeam, qui ita dicet, prius oſtẽdat, an oĩno ꝑ ꝓ colorẽ, iuſtã ac naturalẽ actio-
nẽ ventriculus edat. Tu ſi q̃ aliã habes, libens audiã. Sed nec habes, nec habere aliã contradicendi
rõnem potes contra eũ, qui colorẽ cruditatis ventriculi causã eſſe dicit, q̃ exigere, vt doceat, quo
modo ex naturali colore conſecutus ſit, ut concoqueret venericulus. An igitur huic, qui colori
cruditatis cauſam imputat, fides nõ adhibebitur ante, q̃ doceat ẽt hoc nomine agere ventriculũ:
tu, cũ vel tenuiũ meatuũ ſymmetriæ vitio, vel alij culpiã hanc aſcribas, credi tibi poſtulabis pri',
q̃ doceas, quo pacto ex ſymmetria in illo genere agat? At non hoc aio, inquit, nec aliud quicquã
eſſe concoctionis continentem cauſam, ſed prorſus id ignorare me fateor. Atqui, ſi ei, qui colori
actionis cauſam tribuit, neceſſe eſt ẽt, eidem læſionẽ actionis imputet: qui verò tenuium meatuũ
ſymmetriã actionis cauſam dicit, ẽt horum ipſorum a iuſto modo receſſum, eandem vitiare fatea
B tur: tum, qui temperamento quatuor qualitatum, caloris, frigoris, humoris, & ſiccitatis, actionis
cauſam aſſignat, etiam eorundem ipſorum intemperiei offenſam eius aſcribat: vtique & tibi ne-
ceſſe erit eo, qđ ſn naturam eſt, prius præſumpto, ita quod præter naturam eſt, inquirere: aut, ſi
ipſum, qđ ſecundum naturam eſt, non noſti, nec, quod egreſſum a natura eſt, noſti. Etenim uos
ẽt ipſos audio contra Empiricos dicere, fieri non poſſe, ut qui id, quod ſcđm naturã ſit, non no-
rit, dignoſcere id, quod præter naturam ſit, poſſit. At noſco, inquit, quod ſecundum naturam ſe
habet. Quæro, totumne, an partem eius aliquam? atq; pars ipſa, quam noſti, eſtne actionis ipſius
cauſa, an ventriculo ineſt ocioſe? Nam quid demum eius noſti? ſitũ videlicet, & magnitudinem,
& contextum, & figuram? At nihil horum actionis eſt cauſa. Sed nec Empiricos horũ quicquam
latet: quippe qui & ſe partium diſſectione, cum occaſio hanc offert, vti fatentur, & ex illa ſe hæc
intelligere, nõ tñ actiones vſusq; particularum. At noui, inquit, & actionẽ: eſt. n. circumplexus,
& attritio. At, niſi cauſam eius noueris, nec morbum intellexeris. Nam ſi quatuor qualitatũ me-
diocris temperies actionis ſit cauſa, earum intemperies oĩno vitij cauſa erit. Tu vero reris phleg-
monen, & ſcirrhũ, & œdema, & abſceſſum, & alia, quæ oculis vſurpari poſſint, ſolos eſſe ventri-
culi morbos, quamuis ne hæc ipſa quidem, veluti Empirici, ſolis oculis, manibus, & reliquis ſen-
C ſibus apprehendas: ſed ad ipſam eſſentiam eorum tentas aſcendere, atq; hanc diligenter diſquire
re, videlicet non contentus ijs ſymptomatis, quæ ſenſui apparent. Quæ tñ ſymptomata Empiri-
cis definiunt, ac circumſcribunt ſuam ſyndromen: ſic enim ipſi appellandam cenſent ſymptoma-
tum congeriem, quæ in affecto ſunt loco. Sed nec curationis indicationem ex apparentibus ſym
ptomatis accipis. Non. n. an tumor præter naturam: nec, an renitens: nec, an cum dolore: nec,
an ruber: ſed, an ſit in finibus arteriarum impactio ex coincidentia, conſideras: ac curationem (vt
ipſe fateris) ad hoc referens exploras. An non ea eſt Eraſiſtrati docendi ratio, ubi de febrib' agit?
ſicuti rurſus alia Dioclis, alia Praxagoræ, alia Aſclepiadis? Itaque non à ſymptomatis, quæ in
phlegmones apparent loco, indicatio præſidij his ſumitur, ſed ab ipſa ſubſtantia. Neque enim an
tumor a natura egreſſus: neque, an renitentia: neque, an dolor pulſatilis: ſed, an & coincidentia,
& impactio in finibus* pulſatiliũ, aut obſtructio in exitu venarũ, aut putredo aliqua ſuccorũ, aut * arteriarum.
corpuſculorum rõne contẽplabiliũ, in laxitatibus æque rõne ſpeculabilibus intentio ſit, æſtimãt.
Quare hi oẽs ab affectu phlegmone laborantis partis, non a ſymptomatis, quę hanc ſequuntur,
præſidiorum indicationem ſumunt. Ad eundem, arbitror, modum, & ſi quis calidum, frigidum,
humidum, & ſiccum cauſatur. Verum hic, ẽt ſi ventriculus citra phlegmonen, aut vlcus, aut ab-
D ſceſſum, aut alia id genus, eo tñ, ꝙ frigidior euaſerit, non recte concoquat, tñ remedijs non de-
ſtituitur. At, qui phlegmonas, ſcirrhos, aliaque, quæ oculis videre licet, tñ eſſe morbos putant:
ridicule planè cruditates, quæ ſine ijs fiunt, ex imbecillitate ventriculi incidere dicunt, ceu affe-
ctum aliquem priuatum ſeiunctumq; imbecillitatem eſſe velint, non autem, uelus in ſuppuran-
tibus, aut ſcirrho grauatis, aut phlegmone affectis, aut alia quauis ratione laborantibus, ineſſe:
quippè oĩa hæc vitia, ſiue in ventriculo, ſiue in iecinore, ſiue in pectore, ſiue in alio quouis acci-
dant, illico partem, in qua ſunt, ad propriam functionem edendam imbecilliorẽ reddunt. Sed id
non ſatis illis erat ad indicanda remedia: alioqui fruſtra inquirunt affectus, fruſtraque ad ipſam
morbi eſſentiam ſubeunt, tanquam non aliter detur idonei compotes eſſe remedij. Non igitur,
qui imbecillitatem* vitium eſſe dãt, ubi nullo ex ijs, q̃ ipſi* morbos definiunt, affecto ventriculo
animal cruditate laborat, ij, dum a nobis refellantur, expectãt: ſed ipſi ſe ipſos redarguunt, cum
non proprium aliquod, ſed commune omnium dicant, quodque nec illis ipſis iudicibus, reme-
diorum inuentionem indicare facile poſſit. Quippe illud, roborare imbecillitatem, nomen nu-
dum, ac veluti meta potius eſt, quo curans dirigit, non curatio: nã quid faciendo ijs, qui inuali-
di ad actionem ſunt, robur vindices, non dicunt. At in hoc curatio conſiſtebat, & niſi ventriculi

affectu inuento,ut remediorum ſis compos, fieri non poteſt. Quippe,ſi refrixerit, calfaciendus E
eſt,ſi humentior effectus,ſiccandus eſt:pari modo,ſi immodice incaluit,refrigerandus eſt:ſi ſiccatus,humectandus eſt. Atq; hæ quatuor ſimplices curationis rationes ſunt. Alteræ quatuor compoſitæ ſunt. Si frigidiore ac ſicciore temperamento redditus ventriculus eſt,calfaciẽdũ ſimul humectandusque eſt. Sin humidior & calidior iuſto euaſit, ſiccandus ac refrigerãdus eſt. Pari modo,ſi calidior ac ſiccior eſt effectus, tũ refrigerandus, & humectandus eſt. Sin humidior ac frigidior,quàm pro natura eſt, ſiccandus ac calfaciendus eſt.† Quare octo tum ventriculi ipſius affectus ſunt,quas illi imbecillitates dicunt:}tum octo medendi rationes.

† In antiquis legitur, vt Linacer uertit. Ex impreſſis tamen ita uerti poteſt. quare & octo ſunt ipſius uentriculi affect⁹, qui sũt cauſæ ipſius (ut ipſi dicitur) imbecillitatis.

Aduerſus eos medicos,qui naturalis actionis cauſam negarunt inquerendam, vt methodus dignoſcendi & curandi morbi conſtitueretur. CAP. 5.

NEe,ſicut Empiricis, ſic vlli dogmatizantiũ dicere licet,ſint hæc, an non ſint,nihil eſſe opus intelligere. Funditus namq; logicam ſectam ſubuertent,ſi ignorato affectu,curationis tamẽ facultatem abunde ſibi ſupereſſe dicant. Etenim ab uſu ipſo oẽs,qũo curandũ ſit,intelligẽt, ſi ab ipſius rei natura indicationẽ non ſument. Ac Empirici quidẽ, & ꝙ inuenire poſſe nõ putent quicquam eorum,quę abſtruſa ſunt;& ꝙ id ẽt,ſi inuentum ſit,non deſiderent,quippe obſeruatas a ſe eſſe curationes in apparentibus concurſibus:merito nec ſcire ſe,an octo affectus, quibus uentriculus imbecillus ſit,aiunt,& citra eiuſmodi ſuperuacuam moroſitatem,remediis ſe abũdare. Qui F
verò & rõnem ſe hẽre profitentur,cuius ope ẽt abſtruſa inquirãt,& ipſorũ inuentionẽ præſidiorũ pſtare indicationẽ dãt,hos qũo non pudeat dicere, aut nõ noſſe ſe,an octo affectus ſint, aut eos ad medendũ ſe nõ requirere? Neque.n.id tñ dicere ſatis eſt,non noſſe ſe, ſed refellere par eſt eos, qui ſe ſcire affirmant,ceu parũ uera profeſſos. Quoad verò,nec ipſi id faciunt,alijq; non pauci demonſtrationis fide confirmant,oẽ corpus pro certo quatuor qualitatũ temperamento opus ſuũ ędere;rationabilius eſt illis accedere:niſi forte,qui nuda afferũt verba,plus ſibi credi poſtulabũt, ꝗ qui cum demonſtrationum fide loquuntur. Atq illi,ſi non aliud,saltẽ ſuadere,ac docere auditorem ſtudent,nõcogere,iubereque:hi totũ contra,tyrãnorum ritu iubent,ne quęramus actionis cauſam. Verũ nos hoc nomine Dionyſiũ Phalarim,cæteroſq; tyrannos odio proſequimur, ꝙ iubent,imperantq;,non ſuadent,ac docẽt,ſicut Solon,Draco,& Lycurgus. At,inquit,ego intra limites artis maneo:uos & ab ijs exciditis,& ad naturalis philoſophiæ principia nos reducere conamini. An igitur,homo lepidiſſime,ne hoc quidem ipſum demonſtrabis, qui nã uidelicet medicinæ artis ſint limites:quæq; nouiſſe expediat ei,qui rõne, remediorũ inuentionẽ molitur: ſed G
terrifico vultu tuo nos reddere attonitos putas? Audio quidem, & te illud dicere,non oportere actionis inquiri cauſam. Audio & empiricos dicere, nec actiones ipſas eſſe cõſiderandas. Audio nõ minus illũ,qui dicit,non tñ has eſſe æſtimandas,ſed etiam cauſas,unde naſcantur,quærẽdas. Num igitur ex eo eſſe me iniquorum iudicum numero iubes, qui prius, quàm omnes, qui inter ſe diſſideant,audierint,vni ſtatim ferunt ſuffragium? An primum, quæ veſtrum quiſq; dicat, ſeorſum audire uis,dein conferre,atq; perpendere,quis tum ſibi, tum apparentibus conſentiat : quis rurſus nec ſecum,nec cum ijs,quæ apparent? Atqui,ſi ita faciam,Empiricos audiam,etſi,quæ dicunt,ſtabiliter oon demonſtrent, ſaltem ea lenire conantes. Vos ne id quidem facitis. Nam ſanè libenter audierim,quis veſtrum, uel lenimen aliquod, uel demõſtrationem aliquam afferre ſit conatus,cur actionis cauſam inquiri non expediat. Quæ.n.a me methodus ſupra eſt poſita,inquirendam eſſe demonſtrauit:Vos,ꝙ inquirenda non ſit,nec demonſtrationem vllam,nec rationem ullam probabilem afferre conamini, ſed tñ elato ſupercilio tetrice nos obiurgatis,abſcedere a ſumma phyſiologia iubẽtes,nec ſic quærere hoĩs naturam intelligere,ut philoſophi faciunt, qui ad prima vſque elementa ratione aſcendunt. Illud quoq; vobis uel dixiſſe tantum ſatis uidetur,nempe arteriam,& venam,& neruum,principia continentia, & veluti elementa eius phyſiologiæ,quæ de hoĩe inſtituitur, ponenda eſſe. In quo quidam Herophilum laudauit,ꝙ ita ad uerbum dixerit:Eſto hæc prima eſſe,tametſi prima non ſint. Sed, qui ad demonſtrationem prouocat: ac hypotheſes iſtorum, qui ſic opinantur,pugnare ſecum oñdit:hunc auerſamini,ac fugitis, prorſusq; non auditis,& contemnere ſimulatis, ibiq; rõnem faſtiditis, ijdem ſcilicet,qui contra Empiricos rõnem, demonſtrationemq; extollitis. Nam,ꝙ ſecum diſſideãt rõnes oĩum, qui uel ex dimidio dogmatizant,ẽt ijs,qui tenuiter in demonſtrandi methodo ſunt exercitati,facile perſpicere licet. Cum.n.phlegmone ventriculus laborat,atq; adeo inde concoquere non valet,quænam phlegmones cauſa ſit,quærendum cenſent,atq; inde præſidiorum copiam coniectant, ſpreta Empiricorum inuentione. Cum verò citra phlegmonen, aliudve id genus vitium,ſolius intẽperantiæ culpa concoquere non valet,hic rurſus auxiliorum facultatem ab experientia petunt. Atqui hæc ſecum non conueniunt,cum Empiricorum opinio ſibi conſtet:præterea demonſtret efficiatque,quod volunt, ex ijs,quæ uos ipſi non inficiamini,lemmatis. Quippe,ſi fieri vllo modo poteſt,ut ex ijs,quę apparent,ſymptomatis curandi ratio coniectetur,ignorato affectu,utiq; non hic poſſibile in alio fuerit parum poſſibile, ſed æque in omnibus poſſibile erit. Ergo ne hoc quidem loco rationem ullam afferre poteritis,quo minus, ubi affectum explorare nequitis,ex-

perientia

A perientia ipſa ſatis ſit ad remediorum inuentionem. Omnia igitur tyrannorum ritu imperatis:
vti verò demonſtratione nec ipſi vultis, (præſtat.n. ita fortaſſe dicere, q̃ nō poſſe vos) nec ijs, q vi-
tum volunt, tum poſſunt, acceditis. Itaq; quid aliud ſunt diſceptationes veſtræ, quã lites, & con-
tentio, & prouocatio ad cõuitia, & pugna? cuiuſmodi præceptorum veſtrorũ quidã perpetuo
exercuit, aut irridens, ſi quis calidi, vel frigidi mentionẽ faceret, tanq̃ balneatoribus magis, q̃ me-
dicis, ea nomina conuenirent: aut vehementer increpans, quaſi lõgiſſimè à medẽdi arte digreſſũ:
aut Eraſiſtrati grauem illã authoritatem obijciens. Verũ hæc, ut primo auditu oblectabant, ita,
cũ ſecũdo, & tertio audiui, moleſta ſanè fuerunt, ceu ſcurris, q̃ medicis, magis cõgrua. Si.n. ſemel au-
thoritas eorũ, qui vltra non eſſe procedendum iubent, legitimus teſtis eſſe ad demonſtrationẽ
putabitur, oĩa iam meræ nugæ erunt, nec finis in diſputatione vllus, niſi, qui nunc viſitur, inimici-
tia, pugna, conuitiũ. Quippe, qui à logicis demonſtrationibus digreſſi credi quippiam cenſent, ꝓ-
pterea, q Herophilus, aut Eraſiſtratus ita iuſſit, hos neceſſe eſt oĩs generis conuitia pugnasq; ſe-
qui, admiranda ſcilicet diſputationũ, q̃ nunc habẽtur, pmia. Fingamus.n. alius dicat, hunc, qui cõ-
mode non concoquat, ventriculũ frigidã & ſiccã intemperiẽ contraxiſſe, proindeq; humectan-
dum, ac calfaciendum eſſe: Alius, q naturalis eius habitus mutatus ad frigidius, & humidius ſit, ca-
B lidum ſiccumq; victum adhibendum ſuadeat. Tertius autem quiſpiã accedẽs, q, q̃ comprehenſa
ſunt, non rectè ſint dicta, id ne tentet quidẽ oſtẽdere, ſed tñ eos, qui dixerint, obiurget, quaſi ſuꝑ-
flua ſcrutentur, & teſtes adhibeat Eraſiſtratũ, vel Herophilũ: nonne (vt dixi) diſſidij hinc, mutuiq;
conuitij initium excitabitur? Quippe illos contra neceſſe eſt Athenæum, & Mneſitheũ, & Dio-
clem, & Pliſtonicum, & Hippocratẽ, & Phyliſtionẽ, & ſexcentos alios tales opponere teſtes. ſi.n.
teſtibus decidenda lis erit, non modico hi uincent. Nã, q tum *inſalubris intẽperamẽti plures ſint   *[illegible]. i. morboſi, ut ipſe aliàs vertit.
ſpecies, tum cuiuſq; earũ diuerſa curatio, ubi nõ Hippocratis modo, & plurimorum aliorum me-
dicorum, ſed ẽt Platonis, Ariſtotelis, Theophraſti, Zenonis, Chryſippi, & omnium illuſtriũ phi-
loſophorum teſtimonio comprobarint, vtiq; & q citra naturam corporis exactè inuentam fieri
nequeat, vt vel de membrorum differentia quicquam inuenias, vel auxiliorum cõu[e]nientium co-
piæ ſis compos, iiſdem ipſis, tum philoſophis, tum medicis confirmabunt, hiſq; non tyrannorum
ritu, ſicut iſti, iubentibus, ſed euidenti ratione probantibus. Contra hæc igitur, qui calidum, & fri-
gidum, balneatorum, non medicorum dicũt eſſe vocabula, dicterijs videlicet vtentes, & riſus mo-
uebunt, moriones, phrygas, aut ſcholaſticos narrantes. Quippe conſcij ſibi ſunt, nõ modo nihil
C demonſtratione confirmatum ſcire, ſed nec, quid demum demonſtratio ſit, intelligere. Ergo ex
his dicterijs neceſſe eſt, oriatur diſſidij initium. Vt.n. primum omnium memorem, quæ nugãtes
ſine demonſtratione dicere non dubitant, conſidera, quo pacto neceſſe ſit ex eo pugnam ſubſe-
qui. Nam, vbi contra dicta eorum nuda, & demonſtrationis expertia, ac contra teſtes ipſos, qui-
bus credendum cenſent, alij tum celebriores, tum longe plures teſtes opponunt, neceſſe eſt, vel
cedere, vinciq; vtroq; nomine, † & q demonſtrare recuſarunt. } & q numero teſtium ſint impa-   † [illegible]
res: vel perfricta fronte Eraſiſtratum oĩbus illis teſtibus dicere maioris eſſe fidei. Siquidẽ hic ne-
ceſſum eſt, alterũ negare eſſe maioris fidei, aut Hippocrate, & Mneſithæo medicis, aut Ariſto-
tele, & Platone philoſophis: alterum eſſe maioris fidei inſtare: deinde uarie vltro citro, tã immo-
deſta contentioſaq; contradictione iactata alterum eorum impelli, ut dicat † non eſſe, alterũ be-   † Al. non tibi ſanè ita bene erit, ſi Eraſiſtratum negligas.
ne ſanè, ſi eum Eraſiſtratum in ordinem redigas. } Hæc.n. quotidie fieri in medicorum diſputa-
tionibus, ò Hiero, uides. Ea vero ſemel data porta, omnia iam muliercularum verba ingeruntur:
& cũ mutuis ſe maledictis aſperſerint, inutiliter amiſſo tempore diſcedunt. Atq; hanc turpitudi-
nem, non eſt, q dicat aliquis non eſſe ab ijs, qui demonſtrationem fugiunt, inceptam. Fugiunt au-
D tem multifariam, ut ſcis, alij cum grauitate tantum increpantes: alij ſcurrile aliquid commenti:
alij in riſum, ſannasq; diſceptatione abrẽpta. Quòd ſi quis ſermoni ſtare, demõſtrationesque au-
dire audet, primum quidem omnino non intelligit: neque.n. poteſt, qui demõſtratiuæ methodi
ſit imperitus, eos, qui ipſa vtuntur, intelligere. Quòd ſi aliquatenus intelligit, at, q dogma ſuum,
in quo eſt innutritus, propugnare omnino decreuit, cõtra tendere aggreſſus, dein deprehenſus,
quæ nec rite claudãt, nec colligãt, ſed uana nugaciaq; ſint, dicere, iraſcitur, & deuouet Dialecti-
cos, ceu malorum authores, q uidelicet pituitã à naribus ipſorum detergent, ipſiſq; mederi co-
nantur adhibitis ſcilicet non melle & placentis, ſed allijs, & cæpis, quæ & pituita tentatos galli-
naceos ſanare ſolent. Quippe millies aſſuiſti ijs, cum à diuerſo cludentibus argumentis nõ aliter,
q̃ ab ipſo allio, & cæpis cogerẽtur lachrymari. Nec tẽ profectò latet multos ſæpe nobis priuatim
faſſos, ſentire etiam ſe ſuam ſectam, q̃ ſit abſurda, nec tñ hanc poſſe publice mutare, cum alioqui   [illegible]
nec alia noſſent, unde habentur in pretio, & iam vulgo propter hæc, & noti, & in pretio forent.
Itaq; ob hæc ipſe quoq; ſæpius diſtuli cõmentarios de medendi methodo ſcribere, pro compera-
to planè habens, pauciſſimos huius tempeſtatis ab ijs adiutum iri. Etenim, niſi magna quæpiam
*miraq; mutatio humanarũ rerũ fiat, actum de bonis ſtudijs eſt, ut pote cõfuſis, ac corruptis ne-   *καὶ δαιμονία.
mine veritatẽ ipſam, ſed tñ ſcientiæ famam quærente. Optimè.n. profectò ſcis, ne quinq; quidẽ
vs q̃ inueniſſe nos, q eſſe potius, q̃ videri docti cuperẽt. Atq; niſi quis ſapientiam ipſam ꝓpter

ſe ipſam expetat, ne tempus quidem vllum inueniet, quo ſe in logica methodo exerceat, immo E
ἀσχολίαν. diuitijs, & famæ, & potentiæ ciuili inhians, in horum ambitu vitam omnem conſumet.

Aduerſus eos, qui morbos à ſola plerunque intemperie fieri negarunt: & quot ſint prima morborum genera, quæ in ſimilaribus, & inſtrumentalibus oriuntur CAP. 6.

ERgo dimiſſis his, rurſus ad propoſitum redeamus. Eſt autem ab initio ꝓpoſitū illud, q̄ omnē
morborū numerū methodo nō inuenerit, hunc maxime in ipſis medēdi methodi fontibus la-
pſurū: cum cōſtet, totidem eſſe medendi rōnes, quot ſunt morborū ideæ. Ergo ſic in enumerādis
morbis egiſſe, vt neq; priuatis proprietatibus attentus, infinitos ſtatuat, nec in primis ſtatim ge-
neribus ſubſiſtat, id in prōptu cuiq; nō eſt, ſed ei tm̄, ſicut antea dictū eſt, qui in diuidendi metho-
Al. inuentio dis ſit exercitatiſſimus. Principiū verò diuiſionis eorum eſt (vt ēt aliubi diximus) vt eſſentiæ ratio
nis. rei diuidēdæ cōſtituatur. Igitur illud monſtratum nobis eſt, morbum oīno vnum ex ijs eſſe, quæ
præter naturā ſint. Hæc aūt quatuor cum ſint, actio offenſa: affectus, vnde actio ꝓuenit: affectus
ipſius cauſa: & quæ hunc ſubſequuntur ſymptomata: ſiue functionē ipſam vitiatā, ſiue, vnde hęc
ꝓuenit, affectū, morbum nominare velis, nihil in medēdi methodū immutare oſtenſum eſt, mo-
do vnū illud intelligatur, primā ipſam curationē, q̄ ēt nonnulli cōtinentem appellāt, affectus eſ-
ſe, q̄ actioni incommodat. Porrò oſtenſum à nobis diximus, rationabilius hunc morbum appel F
lari: non tn̄ vetare nos, quin, ſi cui id cordi ſit, actionis noxā morbum nominet: affectum, q̄ hanc
creet, morbi cauſam. Præſumpto igitur, q̄ morbus vocetur affectus is præter naturā, qui functio-
ni officiat, inquiſiuimus deinceps, quot in vniuerſum morbi eſſent. Vbi clarum obiter fecimus, ſi-
quis via ordineque ꝓceſſurus ſit, nec (ſicut vulgus medicorum facit) tyranni ritu imperaturus,
huic primum inueniendum eſſe affectum illū, qui functionis effectrix ſit cauſa: Hunc ſanè nos eu
craſian diximus eſſe calidi, frigidi, humidi, ac ſicci. Proindeq; primū morbum in ſimilaribus eſſe
ex horū intemperie oſtendimus. Alius quiſpiā corpuſculorū, & meatuū ſymmetriam ſtatuet, ꝓ
ptereaq; ex indebito meatuum ipſorū modo ægrotare animantes. Cæterū, ſiquis nec ipſe actio-
nis cām, in quo nam entium ſit genere, audebit ſtatuere: nec ijs, qui ſtatuunt, contradicet, ac nihi
lo ſecius tn̄ ratione methodoq; ſe procedere arbitrabitur: hūc egregie improbum eſſe diximus,
vt qui nec tutum ſe ab Empiricorum accuſatione facere poſſit, & ſecū planè pugnet: quippe eiuſ
modi homines ex dimidio logicos eſſe, q̄, qua rōne phlegmona, ſcirrhus, œdema, & alia id ge-
nus fiant multo labore diſquirunt, lædi aūt ēt, citra hæc oīa, ex ſola intemperie actionem non in
telligunt, ſed empirice talia curant. Quiſquis igitur, quantum hi aberrent, ſcire volet: tum quos
morbos tranſiliant, quantoq; plures ignorent, q̄ norint: librum de morborum differentijs perle- G
gat. Intelliget. n. Hippocratem primum omnium recta inſtitiſſe via: quæ cum à poſteris abſoluē
da fuerat, nō modo nemo eorum abſoluit, ſed pleriq; ēt, quæ probe fuere inuenta, corruperunt.
Proxime aūt, vt viam, quæ inchoata eſt ab eo, perficerent, abſoluerentque, Ariſtoteles & Theo-
phraſtus acceſſerunt: &, ſi fateri verū oportet, poteſtate abſoluerunt, cum cōſtituerint aliud eſſe
in corporibus ſimilaribus morbi genus, aliud in ijs, quæ inſtrumentalia dicantur: quippe à ſimila
ribus functiones edi, eoq; eſſe cuiuſq; inſtrumentum vnam* tantum ſimilarem: reliquas verò, q̄
*ἰδίαν. cum hac quodvis inſtrumentum perficiunt, eas vſus alicuius gratia, illis, quæ prima erat actionis
cauſa, factas eſſe: ſed & horum tn̄ rurſus cuiuſq; eſſe per ſe actionem, veluti in oculis. Satius enim
fortaſſis ſit, quæ in alijs diffuſe oſtendimus, ſtrictim hic commemoremus. Ipſum viſus inſtrumē-
tum eſt cryſtallinus humor: reliquæ oculi partes, eius cauſa ſunt factæ: quarū oīum vſus narraui-
mus in decimo operis de partium vtilitate libro. Cæterum, quanquam cryſtallini maxime cauſa
omnes ſunt factæ, ſingulæ tamē earum aliquam ſeorſum actionem ſunt nactæ: ac vena quidem,
& arteria, & neruus toti animanti communem: membranoſæ oculi omnes, cum ſint nutrimen-
ti participes, omnino naturalibus facultatibus ſunt præditæ, ac perinde etiam functionibus, quæ
ab his ꝓficiſcuntur. Quoties igitur cryſtallinus humor ex intemperie laborat, omnino læditur H
oculorum functio, cæterum nō eſt eorum, vt organa ſunt, morbus: at, quod hypochyma vocāt,
nullius ſimilarium eſt morbus, ſed oculi totius, vt inſtrumenti. Ad eundem modum, ſi in finibus
venarum, quæ in cauo iecinoris habentur, obſtructio ex lentis, aut craſſis ſuccis ſubhæſit, digeſtio
quidem in corpus per has morabitur, ægritudo tamen totius iecinoris, ceu inſtrumenti cenſebi-
tur, nulla ſimilarium eius partium ægrotante: quòd ſi intemperies venas eius infeſtauerit, ipſarū
quidem illarum morbus primum erit, ex accidente verò etiam iecinoris. Ac Eraſiſtratus qui-
dem in phlegmones ſubſtantia tradenda eſt lapſus, cum nec in particulis, quæ phlegmone labo-
arteriarum. rant, in finibus pulſatilium impactio neceſſario cernatur: nec arteriæ ſpiritum tantum, cum in
naturali habitu ſunt, contineant: veluti in tractatione de his oſtendimus. Si igitur phlegmone
eius generis morbus ſit, cuius autumat: & ſcirrhus eius generis, cuius ille opinatur: & reliquorū
ſinguli, ſicut ipſe obſcure, & multi ſequaces eius clarius explicare conantur: vtique ſolidas ipſas
partes liberas ꝓpemodū à morbis relinquit, niſi quatenus vlcerari, collidi, incidique valeāt, atq;
id genus aliud quidpiā pati. Laborare verò eas ſe totis eiuſmodi morbis, quales nos octo intem
perantias oſtendimus, id nuſquam dicit. Atqui corpora vniuerſa, etiam quæ difficillime afficiun

A tur, velut æs, lapis, ferrum, ſaltem calfieri, frigefieri, ſiccari, humeſcereq; cernentur, vt vtique mi-
rum ſit, ſi tm̃ arteria, & vena, & neruus, nihil eiuſmodi ſentient. Atq; hoc ẽt magis mirũ, ſi patien
tur quidem, functionẽ tamen legitimã edent: veluti (ſi ita ſors tulit) in corde facultas quędam eſt,
(vt ipſe quoque Eraſiſtratus confirmat) qua laxatur, & contrahitur: hãc aũt lędi ꝓfectò oportet,
ſi viuẽti animali cor ſit exemptum, quemadmodum ſæpe factũ in ſacrificijs videmus: quippe, ſi
nõ læditur, perpetuo mouebitur, nec tm̃ ad tempus aliquod, vt nunc cernitur: Manifeſtum eſt igi
tur, læſam eſſe, ꝓindeq; mouere deſinere. Illud igitur cõſideratu nõ inutile erat, cum põt ſaltẽ fa-
cultas ea lædi, ẽt ante, q̃ cor ſit exemptũ, quæ nam ſit eius læſio: quænam alia, præter intempe-
riem: nam neq; figura eius mutata apparet, nec cauitas, nec ligamentũ, nec oſculum, nec alia vl
la pars ꝑdita, ſed tm̃ naturalis tẽperies mutata. Ergo oẽs hi ſimilarium partium morbi oĩno, vt
dictũ eſt, ab illo ſunt omiſſi. Siquidẽ vbi ſanguis in finibus arteriarũ impactus actionẽ vitiat, id ar
terias ipſas, quatenus inſtrumenta ſunt, male habet: vt verò ſimilares particulæ ſunt, octo quidẽ
ſecundum nudas qualitates intemperies habẽt, octoq; rurſus cum fluxione. Oportet igitur, quiſ-
quis horum certa ſciẽtia demonſtrationes cœpiſſe velit, à libro de elemẽtis incipiat: poſt deinde
reliquos ſigillatim (vt dictum eſt) legat. Sunt verò ꝓximi huic commentarij de temperamentis.
B Ab ijs ꝓximus eſt, qui de inæquali intemperie inſcribitur: mox, qui de naturalibus facultatibus:
alijque, qui de animæ affectibus ſunt ꝓditi, idq; de vnoquoque deinceps, & ſeorſum. Hos exci-
piunt, qui de particularum vſu ſunt inſcripti: quos ſequuntur, qui de morborum, ſymptomatũq;
differentijs titulũ habent. Plerique verò medicorum, nec tm̃ experientiæ applicantes animum
(cum tamẽ liceret ex Empiricorum inſtitutione bonis eſſe medicis) & perfectioris rationis cupi
di, cum aut ijs, quæ citra demonſtrationem ſunt enunciata, credant, aut vitioſis demonſtrationi
bus fallantur, non ſolum nihil excogitant boni, ſed etiam, quæ per experiẽtiam ſunt cognita cor
rumpunt. Si quidem ratio non leue momentum obtinet ad experientiam vel ornãdam, vel cor-
rumpendam: ſed, quantum recta ratio ornando adijcit, tantum, vel etiam amplius, vitioſa detra
hit. Atque hæc me ſæpe medicorũ vulgo prædicantem audis, qui prius, q̃ in methodis logicis ſe
exercuerint, vel, cũ demonſtrare aliquid tentant, ſe ipſos fallunt: vel, cum diuidere quiduis in ſpe
cies ac differentias, hic quoq; imperitorũ coquorum ritu, non per membra incidunt, ſed conte-
runt, collidunt, ac dilaniant, veluti in eo, quod nunc eſt propoſitum. Conſulo igitur (vt ſcis) tali-
bus omnibus, experientiæ animum intendant: cum non leue inſtet periculum ijs, qui ſupra vi-
res aliquid moliuntur, ne & id non cõſequantur, &, quæ intelligere aliàs poſſent, omnino amit-
C tant. Ergo cum ijs, qui tum recto ſunt ingenio, tum diſcere parati, ipſi rurſus ſermonem confera-
mus, illud tantum ex ijs, quæ inter initia diximus, commonentes, non eſſe committendum, vt
vtraq; ſimul cõfundantur miſceanturque, & quæ per experientiã ſunt inuenta, & quæ ſola rõne
ſunt inueſtigata: ſed cum vtrunq; ſeorſum ſit tractatũ, poſt ambo coniungantur. Ergo, cum ipſi de
experimentali inuentione alibi egerimus, de logica in his commentarijs diſſerere propoſuimus.
At mihi videor ijs præſertim, qui commentarios noſtros de morborum, ſymptomatumq; diffe-
rentijs perlegerũt, cũ q̃bus ſcilicet mihi deinceps ſermo erit, iam clare oſtendiſſe, maxime in ipſis
ſtatim foribus lapſum Theſſalum eſſe. Lapſus enim non leui lapſu & Aſclepiades erat, vbi inter
initia de elementis corporis male ſenſit: cæterum multo & maiore, & grauiore Theſſalus, quip-
pe qui omnes in uictus rõne morbos in duos, ſimiliter illi, contulit affectus, multos vero medici-
nalium ſcoporum ademit, quibus ille eſt vſus. Peſſimum autem, grauiſſimumq; illud admiſit, q̃
nec ipſas actionum noxas, nec affectus, qui earum cauſæ ſunt, morbos cenſet, ſed ſolis vacuatio-
nibus, vel ſtatis, vel præcipitatis intentos eſſe vult, cum nec, quid ſit plus iuſto ſiſti, præcipitarive
vacuationem, clare nos doceat. Quippe vel ad vires, vel ad affectum, vel ad id, quod per ſanita-
tem ſemper eſt obſeruatum, referri iudicium oportet. Ex quo factum arbitror, vt pugna inter
eius ſequaces non parua ſit orta, vt qui tum de reliquis omnibus inter ſe diſſideant, tum de eorũ,
D quæ pathe vocant, & notione, & ſubſiſtentia. Verum, ſi nunc de pugna eorum hiſtoriam mo-
ueam, deflectam ad inutilia ſermonem. Omnem igitur deinceps ſermonem faciam, ceu cum illis
agam, qui commentarios de morborum, ac ſymptomatum differentijs, præterea de cauſis eo-
rum legerint: ad hæc, qui ea omnia, quorum paulo ante memini, reuoluerint. Atque hinc or-
diar. Quoniam actiones omnes à ſimilaribus corporibus proficiſci oſtẽdimus, reliquas verò om
nes ſingulorum inſtrumentorũ particulas vſum quempiam ipſis præbere, duplex ſanè morbo-
rum genus erit, alterum in partibus ſimilaribus, alterum in totis organis. In ſimilaribus intem-
perantiæ: in totis organis vnum in figura ſpectatur, aliud in particularũ numero, aliud in cuiuſq;
quantitate obſeruatur, quartum in poſitura. Vtrarunque verò partium, id eſt ſimilarium inſtru-
mentaliumq;, communis eſt ipſa vnitatis diuiſio. Ergo ſex in vniuerſum morborum ſunt gene-
ra. Vnum ipſorum ſimilarium proprium, nempe intemperies: quatuor, vt modo dictum eſt, in-
ſtrumentorum cuiuſque: & cum his ſextum, quod tum ſimilaribus, tum inſtrumentalibus eſt cõ-
mune, ipſius vnitatis ſolutio. Horum cuiuſque differentiæ ad vltimas vſque ſpecies in libro de
morborum differentia ſunt traditæ.

Quid

Quid ſit indicatio, & quo pacto ex intellectione eorum, quæ multitudine differunt, ad ſpecie vnum B
Methodus communis indicatio gravatur de affectibus paſſionibus q́,
ac ſymptomatis amouendis. CAP. 7.

† τὴν γὰρ οἷον ὑφήγησιν τῆς ἀκολουθίας.

HIs ſic ſe habẽtibus, iam de medẽdi indicationibus eſt dicẽdũ, ſed hoc ipſo indicationis voca-
bulo prius expoſito. †Quippe ipſam ſequẽtis ſiue agendi inſinuationem } indicationem di-
cimus. Nã inuenitur q.dẽ & ab ipſa experiẽtia id, quod conſequens, faciendũ ve ſit, cæterũ nõ ita
quaſi in præcedẽti aliquo deſignatũ: proindeq; nemo Empiricorũ dicit, id iſto indicari; quanquã
cerre hoc ſequi illud dicunt, & hoc præcedere illud, & cõſiſtere hoc cũ illo. Deniq; oẽm artem ho
rũ obſeruationem memoriamq; eſſe dicunt, nempe quid cũ quo, & quid a quo, & quid poſt q.d
idẽtidẽ ſit viſum. Ergo ex ipſa rei natura ordiri, atq; ab ipſa, qđ ſequẽs ſit, citra experiẽtiam inue-
nire, id eſt indicatione inuenire. Definitorã hoc quoque, ac rurſus, qđ ante diximus, ad memoriã
reuocato; omnem medẽdi methodum ſeiunctã ab experiẽtia procedere: non recte facere eos, q
ambas doctrinas, Empiricã, Logicamq; in vnum cogunt, atque confundunt: quæ reliqua ſunt,
proſequamur. Fuerit autẽ omniũ, quæ reliqua ſunt, ordine primum, quod & propoſita iam pro
xime ſequitur. Sequitur autẽ primum, ac maxime illud, ꝙ oĩs medendi methodus, per indicatio-
nem fit: q̃ppe, q̃cquid ab experientia ſeiunctum eſt, id totum indicatio nominatur. Quare, q̃ſq̃s F
condere medendi methodum ad vnguẽ parat, huic a primis eſt indicationibus auſpicandũ: atque
hinc ad eas, quæ deinceps ſunt, tranſeundũ, rurſusque ab his ad proximas: itaq; pergẽti nõ prius
deſiſtendum, q̃ ipſius compos ſit finis. Porrò finis propoſitæ nunc nobis tractationis eſt, inueni-
re cuiuſque morbi remedia. Quod nam igitur viæ, q̃ huc ꝑducit, ſtatuetur principium. Nempe
morbi ipſius cognitio, qualis ſcilicet is natura ſit, vt prius eſt oſtẽſum: quippe, ſi id, ꝙ curatur, is
eſt, ratio profectò eſt ab ipſo quoq; indicationes eſſe incipiendas. Ergo primum, quæ generalis
cõmuniſq; morborũ omnium indicatio ſit, inueſtigandum eſt: ab hac deinde ad alias ſpeciatim
deſcendendum. Quippe neceſſe eſt oẽs morbos vnius eiuſdemq; participatione morbos appel-
lare, veluti, arbitror, & hominẽ, & bouẽ, & canem, & reliquorum ſingula. Vnum nãq; idemq; in
oĩbus hominibus habetur, cuius gratia omnes eandem appellationem hominis ſortimur. Pari
modo canibus vnum idemq; omnibus ineſt, cui cogitatione innitimur, cum canem intelligere
volumus. Similiterq; in omnibus equis vnum idemq; ideſt, ꝓ ꝓ quod omnes equi dicũtur. In ho
monymis aũt hoc clarius perſpicere licet. Nã omnibus quadrupedibus animalibus, quæ latrãt,
vnum idemq; ineſt, vtiq; qđ & quadrupedia ſunt, & latrabilia. At marinis illis rapacibus belluis,
quas ipſas quoq; canes appellamus, vnũ rurſus idemq; ineſt, quod terreſtribus non eſt, ita, vt his G
cum illis in canum natura nulla ſit, niſi tantum nominis, conuenientia. At hominis cum homi-
ne, veluti Socratis cum Alcibiade, non nominis modo, verum etiam eorum, quæ ijs inſunt, ſo-
cietas eſt: nã & animalia, & bipedes, & pedeſtres, & rationales, & mortales ſunt: deniq; nihil ulli
ſingularium hominũ, quà homo eſt, ineſſe deprehendas, quod nõ & reliquis hominibus inſit. Cę
terum terreſtribus canibus, ab ijs, qui ſunt marini, multa inſunt diuerſa, ſeu corporis ſpectes for-
mã, ſeu animi mores. Quippe ille cicur eſt, hominiſq; amans, hic inſidiator & ferus: ille terreſtis,

* ἄπουν eſt in antiquis. i. ſine pedibus.

hic marinus: ille quadrupes, hic* nõ rurſus, ille latrabilis, hic ad latrandum minime habilis. At nõ
terreſtrium canum hic latrabilis eſt, ille non: nec rurſus hic quadrupes: alter non quadrupes: ſed
omnibus ipſis una forma ineſt, qua canes nominantur. Nec verò ſubſtantiis modo id ineſſe vi-
detur, verum etiam ipſis accidẽtibus, vel vt affectus ſunt, vel vt actiones, vel vt paſſiones. Verbi
hic gratia, hõ inambulãs ab homine inambulante nihil differt ſecundũ ipſam inambulationẽ, ſed
nec vſtus ab vſto, nec cæſus a cæſo, nec albus ab albo, nec niger a nigro: verum in maioris mino
riſq; rõne ſinguli horum non paruã obtinẽt differentiam, veluti magis minus ve albus: verũ qua
tenus albus, vnũ idemque cũ altero albo poſſidet, ita nimirum, vt, qua homo eſt, vnum idemque
cũ alio quolibet eſt homine. Et in ſingulis deniq; ſignificatorum vnum idẽ oĩbus ineſt. Ita igitur H
& ipſum ęgrotare, & valere ſe habẽt: illud enim ęgrotãtibus oĩbus ineſt, hoc valẽtibus, vtiq; vnũ
idẽq; vtrũq; Et, veluti nomine hominis vnum, ita & noĩe ſanitatis vnũ ſignificatur. Declarat aũt
& quotidianus inter vos ſermo, ꝙ, in quibus homonymia non eſt, in his vnũ eſt, qđ ſignificatur.
Si enim dicat q̃ſpiã vulneratũ ſibi eſſe lapide caput, nemini, qui audiat, ſermo eſt obſcurus, aut
ambiguus, ſicut eſt, cum dicitur deuoratum eſſe à cane Coriſcũ. Siquidẽ à quo cane, ſtatim roga-
bit auditor, propterea videlicet, ꝙ duo ſunt canum genera, terreſtre alterum, alterum marinum.
At non, quo lapide, aut qđ caput, rogabit: cum & omnis lapidis, qua lapis eſt, vna ſpecies ſit, &
omnis capitis, quà caput: canis verò, vt canis, ſanè non vna, ſicut nec linguæ, qua lingua, quando
& tibiæ, & calceamenti, & animantis pars lingua eſt. Ac, ſiquem audias miniſtro iubentẽ, vt lin-
guam afferat, incertum eſt, quam linguam dicat: ſin uẽtrẽ, aut veſicam, aut iecur afferre iubeat,
non item. Ergo ſingulis ſignificatis vna certa ſubiecta res eſt, nõ tamen cuique voci vna res ſubii
citur: interdum enim tantummodò ſignificatur per vocem, nec quicquam ſubijcitur. Verum de
his, quæ ita dicuntur, diſſerere, præſentis propoſiti non eſt. Quibus autẽ non tantum ſignificatur
aliquid, ſed etiam res aliqua ſubiecta eſt, his quotquot ſignificata fuerint, totidẽ ſunt & rerũ ideæ.

A Ac vocis quidem vnum ſignificantis vna neceſſario erit & rei ſpecies: numero tamen plures has
eſſe licet, ſicuti α. Eoq́; ſeptem eſſe vocales dicimus: elementa Græcorũ idiomate quatuor & vi-
ginti, ad cõmunem videlicet omnium ſpeciem, quæ vna eſt, referentes, non ad particulares, quæ
chartis, lignis, membranis, & lapidibus ſunt ſcriptæ: quarũ maximus numerus eſt, nec potis nu-
merari, peneq́; in infinitum extenſus: nam poſſunt in toto temporis ſpatio infinita ſcribi tum α,
tum β, tum γ: eodem modo & reliquarum literarum ſingulę. Verum ea in vniuerſum quatuor eſ
ſe & viginti numero dicimus, non particulares intelligẽtes, ſed tãtũ ſpecies, quibus (vt arbitror)
ipſa nomina indimus. Quippe non hoc, ꝙ in charta ſcribitur, α vel illud, ꝙ in ligno pingitur, nõ α
dr: immo tũ hoc, tũ illud: idq́; ſiue deſcribas in terra, ſiue in lapide: ſiue ſcalpas, ſiue coloribus pin-
gas. Sed nec pueros docet quiſpiã multa α, & β, & γ, & reliquorum ſingula, immo quodq́; horũ
vnũ, ſimul autem omnia vigintiquatuor. Simili genere, ſi equum vnum puero indices, aut came
lum, vbi alium rurſus equum, aut camelum aſpexit, non rogat, quod animal id ſit, ſed illũ equũ,
hunc camelum nominat, atq́; illum, quem prius, cum hoc, quem nunc cernit, eundem eſſe dicit,
quãuis fortaſſis alter mortuus iam ſit, alter (hic videlicet quem cernit) ſuperſit. Iam vinum homi
nes heri, hodieq́; idẽ bibiſſe ſe dicunt, nempe ſpecie idẽ: interim tria ſe vina hodie bibiſſe narrãt,
B aut etiã vnum, ad ſpeciem vbiq́; reſpiciẽtes: præterea quindenas fores vno ſigillo obſignatas, ad
ſpeciem ſcilicet in omnibus his ſermonem referentes. Adeoq́ eſt euidens, ac omnibus natura in-
ſitum tum hominibus, tum brutis, vt aliud quid ceu in ſubſtãtia ſubiectum, aliud ceu ſpecie vnũ
intelligant, vt vel aſinorum (qui tamen omnium brutorũ ſtupidiſſimi vidẽtur) aliud eſſe ſpecie
vnum, aliud numero, notitiam non fugiat. Cõſpecta nanq́; camelo, aſinus ſe retrahit, & fugit, ac
timet, ſi nunquam antea camelum conſpexit. Sin aũt videre iam aſſueuit, quamuis aliã aliamq́; il
li demonſtres, tamen ꝑ ꝑ conſuetudinẽ nõ amplius timet, ſed veluti unam ſpeciem intuetur & il-
lam, cui inſueuit, & hanc, quæ nunc primũ apparet. Ad eundem modum nec homines timet ꝑ ꝑ
cõſuetudinem, ſed hos quoq́; velut vnam ſpeciem videt. Verum, ſi curatorẽm inſpexit, non ſolũ
vt hominem, ſed etiam vt hunc hominem agnoſcit, & micat auribus, & caudam quatit, & rudit,
& laſciuit, cum eũ aſpexit, vtiq́; indicãs ſe familiarẽ agnoſcere. Hũc itaq́; tum vt hominem, tum
vt familiarem noſcit; eum autem, quẽ primum iam videt, vt hominem ſimiliter, vt familiarẽ non
ſimiliter. Quare non nos modo, verum aſini quoq́; iam aliud vt numero idem tum vident, tum
ẽt noſcũt, ac meminerũt: aliud vt ſpecie. Ac Dionem curatorẽ (eſto.n. ita vocetur) aliter vt ho-
minẽ, aliter planè, vt curatorẽ ſuũ agnoſcunt vernaculi aſini, vtiq́; cõem eius cum aliis homini-
C bus ſpeciem, vt hominis, capientes: priuatam verò ac ſecretam, vt Dionis tãtũ. Ergò tñ abeſt vt
veteres philoſophos laudem, tãquã amplũ aliquid, magnæq́; ſubtilitatis inuenerint, quod ad idẽ
ac diuerſum, vnum ac non vnum, non ſolum numero, ſed etiã ſpecie, ſit inaudiendum, vt etiã ip-
ſis aſinis hoc ineſſe natura dicam. Sanè adijciunt veteres philoſophi non tantũ numero ac ſpecie
aliquid idem dici, verum etiam genere. Verum id iam ad rem propoſitam non deſidero. Mihi.n.
vnicum illud ſatisfacit, quod ipſis aſinis ſtupidiores oſtendi, qui non cõcedunt aliud ſpecie vnũ,
aliud numero dici: magiſque his etiam, qui vnum eſſe phreniticum, & vnum Empiricum dicũt,
vnum tamen eſſe hominem non concedunt: aut qui non intelligũt ſpecie quidem vnum eſſe ho
minem, numero non vnum, nec Socratem vnum eſſe, tum ſpecie, tum numero: phreniticum au-
tem ſpecie eſſe vnum, multitudine non vnum: cum fieri non poſſit vt Dion, Socrates, Theõ, &
Coriſcus, pariter, ſi ita fors tulit, phreniti laborantes, cum quatuor ſint, vnus multitudine ſint, ſed
ſpecie vnus, multitudine non vnus. Abſurdius autem multo eſt, quod Empirici dicunt, cum vnũ
eſſe Empiricum dicunt, deinde rogati, quomodo vnum dicant eum, qui viuit, cum eo, qui mor-
tuus eſt, & eum, qui eſt in Græcia, cum eo, qui eſt in Aegypto, mirificum reſponſum afferunt.
Quatenus, inquiunt, Empiricus eſt, hactenus etiam vnus eſt. Hoc enim extremæ ſtupiditatis eſt,
D ſi adiectis illis, quatenus & hactenus, nec quæ ipſimet loquuntur, intelligunt. Si enim hactenus
Serapion & Menodotus unus ſunt, quà Empirici ſunt profectò in aliis unus non erunt: quando,
ſi omnifariã unus eſſent, ſuperuacue, arbitror, ac fruſtra addita eſſent illa, quatenus, & hactenus,
cum promptum eſſet ſimpliciter dicere, unum eſſe Serapionem & Menodotũ; ita nimirum, ut,
ſi de ipſo tantum Menodoto loquens, adiectione non egeres, ſed abſoluto ſermone diceres, Me-
nodotus eſt unus. Ergo, ſi unus abſoluto ſermone eſt Menodotus, Serapion autem & Menodo-
tus non abſoluto ſermone unus, ſed quatenus Empirici, omnino profectò ipſis alia quæpiam in-
erunt q̃bus duo ſunt, & non unus ambo. Efficiturq́; hoc illud, quod antiqui philoſophi dixerũt,
aliud numero & idem & unum eſſe, aliud ſpecie: nec eſſe mirum, ſi Menodotus Serapioni in ali-
quo idẽ ſit atq́; unus, in aliquo non idẽ, neq́; unus: quatenus enim Empiricus, idem; quatenus aũt
hic reſimus, ille naſo adunco, aut cãdidus, aut niger, aut magnus, aut paruus, nõ idem. Nunquid
igr̃ ſic eſt uterq́; eorũ homo, ut uel naſo eſt adunco, uel reſimus, an ſic, ut Empiricus eſt. An hoc
quoq́; puer intelligat, ꝙ qua homo, unus ſunt, qua hic reſimus, ille grypus, nõ unus? Num igitur
extremi ſtuporis eſt, aut ꝑtinaciæ, aut, neſcio quo nomine merito appellẽ, fateri unum eſſe phre
niticũ, qua phreniticus, ſimili modo lethargicum, & pleuriticũ, hominem uerò, qua homo eſt,

non

Quid ſit indicatio, & quo pacto ex intellectione eorum, quæ multitudine differunt, ad ſpecie vnum B
Methodus communis indicationis oriatur de affectibus, paſſionibusq́;,
ac ſymptomatis amouendis. CAP. 7.

† τὴν γὰρ οἷον ἔμφασιν τῆς ἀκολουθίας.

HIs ſic ſe habētibus, iam de medēdi indicationibus eſt dicēdū, ſed hoc ipſo indicationis voca-
bulo prius expoſito. †Quippe ipſam ſequētis ſiue agendi inſinuationem } indicationem di-
cimus. Nā inuenitur q̄dē & ab ipſa experiētia id, quod conſequens, faciendū ve ſit, cæterū nō ita
quaſi in præcedēti aliquo deſignatū: proindeq; nemo Empiricorū dicit, id iſto indicari; quanquā
certe hoc ſequi illud dicunt, & hoc pręcedere illud, & cōſiſtere hoc cū illo. Deniq; oēm artem ho
rū obſeruationem memoriamq; eſſe dicunt, nempe quid cū quo, & quid a quo, & quid poſt q̄d
identidē ſit viſum. Ergo ex ipſa rei natura ordiri, atq; ab ipſa, q̄d ſequēs ſit, citra experiētiam inue-
nire, id eſt indicatione inuenire. Definitoriā hoc quoque, ac rurſus, q̄d ante diximus, ad memoriā
reuocato; omnem medēdi methodum ſeiunctā ab experiētia procedere: non recte facere eos, q̄
ambas doctrinas, Empiricā, Logicamq; in vnum cogunt, atque confundunt: quæ reliqua ſunt,
proſequamur. Fuerit autē omniū, quæ reliqua ſunt, ordine primum, quod & propoſita iam pro
xime ſequitur. Sequitur autē primum, ac maxime illud, q̄ oīs medendi methodus, per indicatio-
nem fit: q̄ppe; q̄cquid ab experientia ſeiunctum eſt, id totum indicatio nominatur. Quare, q̄ſq́s F
condere medendi methodum ad vnguē parat, huic a primis eſt indicationibus auſpicandū: atque
hinc ad eas, quæ deinceps ſunt, tranſeundū, rurſusque ab his ad proximas: itaq; pergēti nō prius
deſiſtendum, q̄ ipſius compos ſit finis. Porrò finis propoſitæ nunc nobis tractationis eſt, inueni-
re cuiuſque morbi remedia. Quod nam igitur viæ, q̄ huc p̄ducit, ſtatuetur principium. Nempe
morbi ipſius cognitio, qualis ſcilicet is natura ſit, vt prius eſt oſtēſum: quippe, ſi id, q̄ curatur, is
eſt, ratio profectò eſt ab ipſo quoq; indicationes eſſe incipiendas. Ergo primum, quæ generalis
cōmuniſq; morborū omnium indicatio ſit, inueſtigandum eſt: ab hac deinde ad alias ſpeciatim
deſcendendum. Quippe neceſſe eſt oēs morbos vnius eiuſdemq; participatione morbos appel-
lare, veluti, arbitror, & hominē, & bouē, & canem, & reliquorum ſingula. Vnum nāq; idemq; in
oībus hominibus habetur, cuius gratia omnes eandem appellationem hominis ſortimur. Parī
modo canibus vnum idemq; omnibus ineſt, cui cogitatione innitimur, cum canem intelligere
volumus. Similiterq; in omnibus equis vnum idemq; ideſt, p̄p̄ quod omnes equi dicūtur. In ho
monymis aūt hoc clarius perſpicere licet. Nā omnibus quadrupedibus animalibus, quæ latrāt,
vnum idemq; ineſt, vtiq; q̄d & quadrupedia ſunt, & latrabilia. At marinis illis rapacibus belluis,
quas ipſas quoq; canes appellamus, vnū rurſus idemq; ineſt, quod terreſtribus non eſt, ita, vt his G
cum illis in canum natura nulla ſit, niſi tantum nominis, conuenientia. At hominis cum homi-
ne, veluti Socratis cum Alcibiade, non nominis modo, verum etiam eorum, quæ ijs inſunt, ſo-
cietas eſt: nā & animalia, & bipedes, & pedeſtres, & rationales, & mortales ſunt: deniq; nihil ulli
ſingularium hominū, quà homo eſt, ineſſe deprehendas, quod nō & reliquis hominibus inſit. Cę
terum terreſtribus canibus, ab ijs, qui ſunt marini, multa inſunt diuerſa, ſeu corporis ſpecies for-
mā, ſeu animi mores. Quippe ille cicur eſt, hominiſq; amans, hic inſidiator & ferus: ille terreſtis,
hic marinus: ille quadrupes, hic* nō rurſus, ille latrabilis, hic ad latrandum minime habilis. At nō
terreſtrium canum hic latrabilis eſt, ille non: nec rurſus hic quadrupes: alter non quadrupes: ſed
omnibus ipſis una forma ineſt, qua canes nominantur. Nec verò ſubſtantiis modo id ineſſe vi-
detur, verum etiam ipſis accidētibus, vel vt affectus ſunt, vel vt actiones, vel vt paſſiones. Verbi
hic gratia, hō inambulās ab homine inambulante nihil differt ſecundū ipſam inambulationē, ſed
nec vſtus ab vſto, nec cæſus a cæſo, nec albus ab albo, nec niger a nigro: verum in maioris mino
riſq; rōne ſinguli horum non paruā obtinēt differentiam, veluti magis minusve albus: verū qua
tenus albus, vnū idemque cū altero albo poſſidet, ita nimirum, vt, qua homo eſt, vnum idemque
cū alio quolibet eſt homine. Et in ſingulis deniq; ſignificatorum vnum idē oībus ineſt. Ita igitur H
& ipſum ęgrotare, & valere ſe habēt: illud enim ęgrotāntibus oībus ineſt, hoc valētibus, vtiq; vnū
idēq; vtrūq; Et, veluti nomine hominis vnum, ita ēt noīe ſanitatis vnū ſignificatur. Declarat aūt
& quotidianus inter vos ſermo, q̄, in quibus homonymia non eſt, in his vnū eſt, q̄d ſignificatur.
Si enim dicat q̄ſpiā vulneratū ſibi eſſe lapide caput, nemini, qui audiat, ſermo eſt obſcurus, aut
ambiguus, ſicut eſt, cum dicitur deuoratum eſſe à cane Coriſcū. Siquidē à quo cane, ſtatim roga-
bit auditor, propterea videlicet, q̄ duo ſunt canum genera, terreſtre alterum, alterum marinum.
At non, quo lapide, aut q̄d caput, rogabit: cum & omnis lapidis, qua lapis eſt, vna ſpecies ſit, &
omnis capitis, qua caput: canis verò, vt canis, ſanè non vna, ſicut nec linguæ, qua lingua, quando
& tibiæ, & calceamenti, & animantis pars lingua eſt. Ac, ſiquem audias miniſtro iubentē, vt lin-
guam afferat, incertum eſt, quam linguam dicat: ſin uētrē, aut veſicam, aut iecur afferre iubeat,
non item. Ergo ſingulis ſignificatis vna certa ſubiecta res eſt, nō tamen cuique voci vna res ſubii
citur: interdum enim tantummodò ſignificatur per vocem, nec quicquam ſubijcitur. Verum de
his, quæ ita dicuntur, diſſerere, præſentis propoſiti non eſt. Quibus autē non tantum ſignificatur
aliquid, ſed etiam res aliqua ſubiecta eſt, his quotquot ſignificata fuerint, totidē ſunt & rerū ideæ.

* ἄπουν eſt in antiquis. i. ſine pedibus.

A Ac vocis quidem vnum ſignificantis vna neceſſario erit & rei ſpecies: numero tamen plures has
eſſe licet, ſicuti α. Eoq; ſeptem eſſe vocales dicimus: elementa Græcorũ idiomate quatuor & vi-
ginti, ad cõmunem videlicet omnium ſpeciem, quæ vna eſt, referentes, non ad particulares, quæ
chartis, lignis, membranis, & lapidibus ſunt ſcriptæ: quarũ maximus numerus eſt, nec potis nu-
merari, peneq; in infinitum extenſus: nam poſſunt in toto temporis ſpatio infinita ſcribi tum α,
tum β, tum γ: eodem modo & reliquarum literarum ſingulę. Verum ea in vniuerſum quatuor eſ
ſe & viginti numero dicimus, non particulares intelligẽtes, ſed tãtũ ſpecies, quibus (vt arbitror)
ipſa nomina indimus. Quippe non hoc, ꝙ in charta ſcribitur, α eſt: illud, ꝙ in ligno pingitur, nõ α
eſt: immo tũ hoc, tũ illud: idq; ſiue deſcribas in terra, ſiue in lapide: ſiue ſcalpas, ſiue coloribus pin-
gas. Sed nec pueros docet quiſpiã multa α, & β, & γ, & reliquorum ſingula, immo quodq; horũ
vnũ, ſimul autem omnia vigintiquatuor. Simili genere, ſi equum vnum puero indices, aut came
lum, vbi a'ium rurſus equum, aut camelum aſpexit, non rogat, quod animal id ſit, ſed illũ equũ,
hunc camelum nominat, atq; illum, quem prius, cum hoc, quem nunc cernit, eundem eſſe dicit,
quãuis fortaſſis alter mortuus iam ſit, alter (hic videlicet quem cernit) ſuperſit. Iam vinum homi
nes heri, hodieq; idẽ bibiſſe ſe dicunt, nempe ſpecie idẽ: interim tria ſe vina hodie bibiſſe narrãt,
B aut etiã vnum, ad ſpeciem vbiq; reſpiciẽtes: prætereà quindenas fores vno ſigillo obſignatas, ad
ſpeciem ſcilicet in omnibus his ſermonem referentes. Adeoq́ eſt euidens, ac omnibus natura in-
ſitum tum hominibus, tum brutis, vt aliud quid ceu in ſubſtãtia ſubiectum, aliud ceu ſpecie vnũ
intelligant, vt vel aſinorum (qui tamen omnium brutorũ ſtupidiſſimi videtur) aliud eſſe ſpecie
vnum, aliud numero, notitiam non fugiat. Cõſpecta nanq; camelo, aſinus ſe retrahit, & fugit, ac
timet, ſi nunquam antea camelum conſpexit. Sin aũt videre iam aſſueuit, quamuis aliã aliamq; il
li demonſtres, tamen ꝓꝑ conſuetudinẽ nõ amplius timet, ſed veluti vnam ſpeciem intuetur & il-
lam, cui inſueuit, & hanc, quæ nunc primũ apparet. Ad eundem modum nec homines timet ꝓꝑ
cõſuetudinem, ſed hos quoq; velut vnam ſpeciem videt. Verum, ſi curatorẽm inſpexit, non ſolũ
vt hominem, ſed etiam vt hunc hominem agnoſcit, & micat auribus, & caudam quatit, & rudit,
& laſciuit, cum eũ aſpexit, vtiq; indicãs ſe familiarẽ agnoſcere. Hũc itaq; tum vt hominem, tum
vt familiarem noſcit; eum autem, quẽ primum iam videt, vt hominem ſimiliter, vt familiarẽ non
ſimiliter. Quare non nos modo, verum aſini quoq; iam aliud vt numero idem tum vident, tum
ẽt noſcũt, ac meminerũt: aliud vt ſpecie. Ac Dionem curatorẽ (eſto.n. ita vocetur) aliter vt ho-
minẽ, aliter planè, vt curatorẽ ſuũ agnoſcunt vernaculi aſini, vtiq; cõem eius cum alis homini-
C bus ſpeciem, vt hominis, capientes: priuatam verò ac ſecretam, vt Dionis tãtũ. Ergò tũ abeſt vt
veteres philoſophos laudem, tãquã amplũ aliquid, magnæq; ſubtilitatis inuenerint, quod ad idẽ
ac diuerſum, vnum ac non vnum, non ſolum numero, ſed etiã ſpecie, ſit inaudiendum, vt etiã ip-
ſis aſinis hoc ineſſe natura dicam. Sanè adijciunt veteres philoſophi non tantũ numero ac ſpecie
aliquid idem dici, verum etiam genere. Verum id iam ad rem propoſitam non deſidero. Mihi.n.
vnicum illud ſatisfacit, quod ipſis aſinis ſtupidiores oſtendi, qui non cõcedunt aliud ſpecie vnũ,
aliud numero dici: magiſque his etiam, qui vnum eſſe phreniticum, & vnum Empiricum dicũt,
vnum tamen eſſe hominem non concedunt: aut qui non intelligũt ſpecie quidem vnum eſſe ho
minem, numero non vnum, nec Socratem vnum eſſe, tum ſpecie, tum numero: phreniticum au-
tem ſpecie eſſe vnum, multitudine non vnum: cum fieri non poſſit vt Dion, Socrates, Theõ, &
Coriſcus, pariter, ſi ita fors tulit, phreniti laborantes, cum quatuor ſint, vnus multitudine ſint, ſed
ſpecie vnus, multitudine non vnus. Abſurdius autem multo eſt, quod Empirici dicunt, cum vnũ
eſſe Empiricum dicunt, deinde rogati, quomodo vnum dicant eum, qui viuit, cum eo, qui mor-
tuus eſt, & eum, qui eſt in Græcia, cum eo, qui eſt in Aegypto, mirificum reſponſum afferunt:
Quatenus, inquiunt, Empiricus eſt, hactenus etiam vnus eſt. Hoc enim extremæ ſtupiditatis eſt,
D ſi adiectis illis, quatenus & hactenus, nec quæ ipſimet loquuntur, intelligunt. Si enim hactenus
Serapion & Menodotus vnus ſunt, quà Empirici ſunt profectò in aliis unus non erunt: quando,
ſi omnifariã unus eſſent, ſuperuacue, arbitror, ac fruſtra addita eſſent illa, quatenus, & hactenus,
cum promptum eſſet ſimpliciter dicere, unum eſſe Serapionem & Menodotũ; ita nimirum, ut,
ſi de ipſo tantum Menodoto loquens, adiectione non egeres, ſed abſoluto ſermone diceres, Me-
nodotus eſt unus. Ergo, ſi unus abſoluto ſermone eſt Menodotus, Serapion autem & Menodo-
tus non abſoluto ſermone unus, ſed quatenus Empirici, omnino profectò ipſis alia quæpiam in-
erunt q̃bus duo ſunt, & non unus ambo. Efficiturq́; hoc illud, quod antiqui philoſophi dixerũt,
aliud numero & idem & unum eſſe, aliud ſpecie: nec eſſe mirum, ſi Menodotus Serapioni in ali-
quo idẽ ſit atq; unus, in aliquo non idẽ, neq; unus: quatenus enim Empiricus, idem; quatenus aũt
hic reſimus, ille naſo adunco, aut cãdidus, aut niger, aut magnus, aut paruus, nõ idem. Nunquid
igr̃ ſic eſt uterq; eorũ homo, ut uel naſo eſt adunco, uel reſimus, an ſic, ut Empiricus eſt. An hoc
quoq; puer intelligat, ꝙ qua homo, unus ſunt, qua hic reſimus, ille grypus, nõ unus? Num igitur
extremi ſtuporis eſt, aut ꝑtinaciæ, aut, neſcio quo nomine merito appellẽ, fateri unum eſſe phre
niticũ, qua phreniticus, ſimili modo lethargicum, & pleuriticũ, hominem uerò, qua homo eſt,

nõ vnum. Præterea Empiricorum vnum dicere, quà eſt Empiricus: equũ verò, vt equus eſt, non E
vnum? Cum audire liceat Ariſtotelem, & Theophraſtum affirmantes, ſpecie quidem poſſe alterum
alteri idem eſſe, numero verò nõ idem: atque etiam ante hos illũ, qui ipſos huiuſmodi ſignificatorum
diſtinctionem docuit, audire dicẽtem, nihil eſſe nisi vnum eſſe multa, & multa vnũ.
Quippe adeo dilucide omnem hanc diſceptationem Plato in principio Philebi abſoluit, vt mihi
vel ipſis ſtupidis videatur eſſe dilucidus. Aſini nanque norunt tum hominem, tũ camelum, tum
bouem: præterea hunc hominem quendam, hunc camelũ, hunc bouem. Eodem modo uiam norunt,
non tantum abſolute vt viam, ſed etiam vt hanc aliquam viam. Nã in ingreſſu viæ, quã nõ
nouit, aſinum ſtatue, attẽdeque, vt illam perambulet, ac totã peragat in neutrã partẽ declinans,
niſi ſicubi in diuerſa ſcinditur, vtiq; declarans ſe ſpeciẽ ipſam viæ meminiſſe, & clare agnoſcere
Quippe inambulat eã, quæ trita eſt: quatenus autem ignorat, fallitur: neque enim ex recordatione
eius, quæ in ſectilis, vnaq; numero eſt, hanc, quã nõ nouit, peragere poteſt. Manifeſtum verò
eſt, eum hanc viam, qua nunc primum inſiſtit, quatenus via eſt, vt ſpecie noſcentem inambulare;
quatenus verò numero vna eſt, eatenus ignorare, propterea, ꝙ & nuſquã ad nõ tritam diuertat:
&, qua in duas ſcinditur, neſciat, vtra ſit eundum. Quod tamen omnino non ignoraret, ſi ſecũdo,
aut tertio, nunc per hanc ingrederetur. Nam, quoniã alterũ nouit, alterum non nouit, propterea F
videlicet, ꝙ cõem viæ ſpeciem cognoſcit, propriam autem huius vel illius ignorat, vtique, quatenus
nouit, nõ fallitur, quippe qui tritæ inſiſtit: quatenus ignorat, fallitur ſubinde in triuiis, neſcius;
quã eligat. Duplicem ergo cognitionẽ habẽt & aſini, communium ſpecierum alteram, priuatarum
alteram. † In ſumma, } ſiue vnam ſpeciem appellare commune illud velis, ſiue communitatem, ſiue
alius hanc, quam ipſe nũc interpretor, notionem cuſtodias, de nominibus cõtendes, rem
tñ mutare nõ poteris. Et de nominum quidem impoſitione alius fortaſſe quiſpiã tecum contendet,
vtique qui æque in rerum contemplatione, vt tu, parum eſt exercitatus. Cæterum nos ſaltẽ
non contendemus. Illud potius te monebimus meminiſſe, quod Plato ait: Multa enim vnũ eſſe,
& vnum multa. Mirificum ſanè dictum. Nec facile eſt cõtendere cum eo, qui horum vtrumlibet
ſtatuat: etenim ſi hoc obſerues, non erit, ꝙ cõtẽdas, vt nunc contẽdis, partim ignorantia, partim
adductus pertinacia. Sed ſiue qs vnum eſſe phreniticum dicat, vnum eſſe conſenties: ſiue multa,
ita quoq; conſenties: ſimili modo & Empiricum, & Dogmaticum, & Methodicum: non aliter ſanè
& medicum vnum eſſe, ac multos dices, vnum q dẽ, qua medicum, nõ vnum uerò particulari
multitudine. Non enim de Empirico loquens, illud, quatenus, adhibebis, de medico loquẽs id tolles.
Neq; rurſus de medico loquens adiicies, de homine loquẽs auferes. Nec phreniticũ unum eſſe G
dices, qua phreniticus, ægrotantem uerò non unum, ſiquidẽ hic quoque, qua ægrotãs eſt, unus
eſt. Dediſce igitur tandem nugas illas, quibus in aliis libris captioſe utens, cẽ es oſtẽdi ubi ipſum
hominem ſolum, & ſeorſum a particularibus hominibus, tanquam ipſe oſtendere poſſis Empiricum
citra Menodotum, & Serapionem, & alios particulares Empiricos: aut etiam phreniticum
ſeorſum à particularibus phreniticis. Vbi igr̃ eſt error, undeque hæc mutatio, ut aſinis adeo ipſis
ſint ſtolidiores: nempe unde in aliis quoque infinitis falluntur. Quippe ubi a notionibus ad rerũ
ſubſtantias tranſire tentant, deinde per logicæ contemplationis imperitiam falluntur, utique ſub
uertentes cum rerum addubitatione etiam ipſas notiones. Siquidem excipit eos hic quæſtio de
generibus, & ſpeciebus, quæ nõ modo homines, qui in logicis methodis non ſunt exercitati, ſed
etiam, niſi acriter intẽdãt, aliquos ex iis, qui ſunt exercitati, poteſt fallere. Cæterũ nõ oportet propterea,
ꝙ de rerũ ſubſtãtia dubitant, a manifeſtis recedere notionibus: nec putare conſultum aliquid
inueniſſe utroſuis, uel Empiricos ſi unum dicant, non adiecto, quo ſignificato unum ſit: uel
Methodicos, ſi pro genere, uel ſpecie, uel cõmuni, communitatẽ uſurpent. Mihi enim melius uiſum
eſt notione ipſa clare iam definita (nempe qua phrenitici ſunt, hac eſſe omnes unum, quà uerò
hic iuuenis, ille ſenex, aut gracilis, aut obeſus, aut uir, aut mulier, hac multos) ueteri elocutione
de cætero uti, ac cũ Ariſtotele, Theophraſto, & Platone loquẽdo periclitari, qui oĩa id genus
ſpecie eſſe unum dicunt, multitudine uerò non unum, non phreniticum modo, aut lethargicũ, H
aut Empiricũ, ſed etiã Dogmaticũ, & Methodicũ, & hominem, & equum, & uirum & mulierẽ,
& reliquorũ ſingula. Quòd ſi ad particularia deſcẽderis, ueluti hãc mulierem, quę indicari digito
poteſt, hãc ſanè non poſſis ſpecie quidẽ unam dicere, multitudine uerò multas. Quippe hæc mulier,
quæ indicari digito poteſt, una eſt utroq; modo, & ſpecie, & multitudine, quod etiam aliter
numero dicere ſolemus. Hi uerò ita non faciũt, ſed alii communitates nominant, ceu uerò non
magis dubitari de iis, quam de generibus & ſpẽbus poſſit. Alii, quatenus hoc quippiam eſt, unum
dicunt; quatenus aũt nõ unum, nequaquam explicant. Etenim par erat hos quoque, quemadmodum
oſtendunt, quòd Menodotus, & Serapio, & Theodas, & Glaucias, & Apollonius, &
Callicles, & Diodorus, & Heraclides, & Lycus, unus omnes ſunt, qua Empirici, ita rurſus, quemadmodum
non unus omnes, ſed multi ſunt, exponere. Siquidem in his exponendis alicubi
planè deprehendiſſent idem tum unum, tum multa non modo eſſe, ſed etiam dici poſſe. Menodotus
nanque & Serapio, quà Empirici ſunt, unus ſunt, immo uerò & qua medici, & qua homines

† λόγον.

A mines. Quid verò quà animalia? Nam id quæri ab his operæprecium eſt. Num hactenus quoque Menodotus & Serapio vnus ſunt? Nam, ſi id negent, nec nos concedemus, quatenus Empirici ſunt, eatenus duos homines eſſe vnũ. Sin concedant hac quoq; duos eſſe vnũ, nempe quatenus ambo ſint animalia, ꝓtinus illud ſubijciemus: rectè igitur ab antiquis philoſophis dictũ eſt, aliud numero, aliud ſpecie, aliud genere eſſe, qđ tum idem, tũ vnũ eſt. Dehinc rurſus interrogabimus: phreniticus Menodotus: phreniticus Serapio, idem ne eſt, an diuerſus. Si reſpõdẽt eatenus † vnũ phreniticum eſſe, vnumq; eundem ambos, } quà phrenitici, rurſus percõtabimur: quid aũt, quà ægrotantes: num hac quoq; ambo vnus ſunt. Si negent, neq; nos illis concedemus, quà phrenitici. Sin annuent, vtique rem aliquam ponemus, cuius vna ſit ſpecies, de qua oẽs homines morbi nomẽ enunciant. Nec.n. phrenitis res aliqua fuerit, cui vna ſit idea, atq; eatenus oẽs, qui ea ſunt affecti, vnum efficiẽs: morbus aũt ſimiliter vnum non faciet eos, quos occupauerit. At nulla eſt, inquit, ita diſtincta ſpecies, aut aĩalis, aut morbi, ſicut hominis, & phrenitidis. Quid ais improbe. An nihil tibi ſignificare videntur hæ voces, animal & morbus, ſed ſimiliter efferri, vt blityri, & ſcindapſus? An ſignificant quidem, verũ nulla res ſubſtat, q̃ vocibus reſpondeat, veluti in Scylla, & Centaurus? an ẽt ſignificant, atq; id quod ſignificatur, vnũ eſt? Quippe, ſi nulla ſit res, quæ his

B vocibus, animal, & morbus, indicetur, nõ rectè dicis hoĩem eſſe animal, aut phrenitim morbũ. Sin eſt res aliqua, & vere dicis, tum hunc, qui aduenit, aĩal eſſe: tum hunc, qui decumbit, ægrotare: eſt vtiq; omnino aliquid eorum, quæ ipſis inſunt, de quo vocem vtranque enuncias. Verũ ad hæc intelligenda, parum es exercitatus: tametſi ea ex primis ſint, quæ in logicis inſtitutionibus tradantur. Cæterum quid hoc ad ipſam veritatem? Non.n. ꝓfectò ex ijs, quæ tu non intelligis, iudicanda veritas eſt, ſed ex ijs, quæ quiſpiã intelligit, q & natura prudẽs ſit, & ea didicerit, ac exercuerit, nec idem contentioſus ſit, ſed veritatem amet: quorum nullum in te eſt, quanquam medius fidius haud ſcio, an iſta, natura prudentem deſiderent. Quis enim neſcit non idem ſignificare Socratem, ac reſimum, ſed Socratem totius eſſe ſubiectæ ſubſtantiæ nomen, reliquorum autẽ nominum nullũ de tota corporis ſubſtantia dici, non ſimum, non ventroſum, non caluum, ſed horum aliud figuræ naſi eſſe nomen, aliud defectus capillorum in capite, aliud magnitudinis eſſe ventris? Atq; hæc ſunt, quæ reſpectu partium dicuntur. At, ſi cãdidum aut nigrum Socratem dicam, de oĩbus, arbitror, corporis partibus nomina pronunciẽ, cæterum non totã ſubſtãtiam, ſed vnũ ex ijs, quæ illi accidunt, indicẽ, nempe colorem. Quin ẽt, ſi obeſum dicam, aut gracilem, durum aut mollẽ, hirtum aut glabrum, aut cætera id genus, quæ Socrati accidunt, ne ſic quidem de

C omni eius ſubſtantia appellationes affero: ſed vnũ aliquid eorum, quæ ipſi accidũt, oſtendo. Ad eundem modum, & ſedere ipſum, & inambulare, & moueri, & dormire, & vigilare, & ſingula id genus nomina de nulla ꝓfectò ſubſtantia dicimus: ſed aliquid eorũ, quæ Socrati inſunt, his ſignificamus: quæ nimirũ in ſuperioribus, vel actiones eſſe, vel paſſiones, vel affectus quoſdã diximus. Satius ergo fuerit, nunc quoq; ſub hac te formula exerceam, quemadmodum etiam in ſuperioribus oſtendimus non à nominibus, ſed à rebus orſum. Incipe verò à te ipſo primum, æſtimaque ſimplex ne res ſis, an compoſita: vtrumne pes ſis, an naſus, oculus, an caput. Conſtat enim nullũ te horum eſſe, ſed nec ſine his: verum & ex his, & ex reliquis partibus vniuerſis, quarum ſingulæ debitam habeant poſituram, totus es compoſitus. Eſto igitur nomen Themiſo. At cum Themiſona claudum eſſe aio, eò, quod dico claudum, pedum affectum ſignifico: Themiſo verò totius eſt nomen. Quin etiam ſimus, cæcusque à parte dicitur Themiſo: rurſus verò, & craſſus non à parte, ſed ab affectibus, qui toti inſunt, non aliter, quàm inambulãs, ſedens, diſputans, & viuẽs. Num igitur intelligis non eſſe hæc totius ſubſtantiæ tuæ ſigna, ſed alia à parte quapiam eſſe nominata, alia, ab vno affectu? Cum verò bonum te, iuſtumve quiſpiam dicit, num etiam proſpicis hæc eſſe affectuum nomina, qui in animo tuo conſiſtunt? Atqui, ſi noris, ꝗ hæc ad proportionẽ

D ſe habent cum albo, & nigro (quippe ſicuti iſta corporis, ita illa animi affectionum ſunt nomina) intelliges, arbitror, & artificem, & inertem, (vel ſi quod nomen artifici eſt contrarium,) ab animi affectibus eſſe impoſita. Iam, ſi artifex vnde nomen accepit ſcias, ſcies, arbitror, medicus quoque vnde ſit appellatus: At, hunc ſi, vnde dictus ſit, cognoris, non eſt quòd magnopere labores, vt inuenias, cui demum inditum ſit nomen Empirici. Sanè ipſum, quod à vobis exigo, nec adeo difficile, nec magnum eſt. Quippe ipſa prædicamenta diuidere, logicæ ſpeculationis eſt initiũ: cuius eſſe vos oĩno expertes facile declarant ea, quæ temere nugamini. Vel nunc igitur reſipiſcentes, poſthac incipite, quæ corpori accidunt, nominare, veluti quòd hic albus eſt, & niger, aut certe vehementer calidus adeo, vt ægre ferre calorẽ poſſit. Deinde calorẽ ipſum, qui adeo auctus ſit, vt occaſione eius corpus laboret, nec probè perfungi actione poſſit, permittite volenti appellare febrẽ: ſiquidẽ omnes homines eum, qui ita ſit calidus, febricitare dicunt. Nec ſanè rem magnã facietis nomen mutantes, niſi quòd tempus veſtrũ perdetis. Illud potius vir bone facito: Cum Themiſonem febricitare dices, & Dionem febricitare, & multos deinceps ad eum modũ febricitantes nominabis, perpende diligenter, nunquid in ijs omnibus vnum idemque ſit ipſum (vt ſic dicam) febricitare, an diuerſum: inuenies enim vnum eſſe idemque ſpecie: multitudine autem

A.l.4.f.1.c. 2.c.1.4ll. b

ne aũt, quod & numero dicimus, nõ vnũ. Cum aliter tibi, nec vt reſpondeas, fas ſit, nec intelligas. B
Ergo, q febricitat, is, qua febricitat, vnus planè eſt: qñ, & qui delirat, quatenus delirat, & eſt vnus.
Quid verò & qui ſimul febricitat & delirat: nunquid & is vnus eſt, qua ſimul & febricitat & deli-
rat? Sane id neminem latere arbitror. Ponatur igitur ambobus ijs vnum nomẽ, febricitanti, dico
ac delirãti: voceturq; phreniticus, qui ita laborat. Quod ſi nõ intelligis, quemadmodum ambo-
bus vnũ nomen ſit poſitum, admonebo te fortaſſe nominum, quæ ipſe vſurpas. Quippe equum
aliquid appellas, nẽpe animal (vt ita dicam) hinnibile, ſiue quod ad hinnitum ſit habile: an igitur
intereſſe cenſes, equum dicas, an animal, quod ad hinniendum ſit habile? Ego ſanè non cenſeo.
Atqui, ſi ita eſt, ambobus illis nominibus, & animali, & hinnibili, quo vtiq; breuior eſſet ſermo
equum indidiſti. Ad hunc etiam modum, ſi, quod pedeſtre & bipes animal ſit, pro tribus nomini-
bus vno interpretari velis, hominẽ vocabis. Et ſanè ſolutio cuiuſque nominis in ſuam * orationẽ,
ad eum modum abſoluitur. Quin etiam, vt coniicias componasq; * orationem in vnum nomẽ,
non aliter, quam iam dicto fit modo; cum videlicet & ſimplicium cuiuſq, notionẽ ſecundum ip-
ſius nomẽ tenes, & ſimul ex duobus ſimplicibus rurſus alteram notionem efficere compoſitam
potes: mox illi nomẽ imponere: ſubinde rurſus ipſi cõpoſitæ alio ſimplici adiecto, vbi ex tribus
iam ſimplicibus vnam notionem feceris, huic quoq; nomen aliquod imponere. Quomodo, in- F
quies, & qua ratione id? ſiquidem nõ grauabor exercẽdo eos, qui reſipiſcere a diuturna iſta igno
rantia non recuſant, longius progredi. Calor ſimplicis rei nomẽ eſt. Præterea actionis læſio, ſim
plex quædam res eſt. At tantus calor, quantus iam actioni officiat, non etiam ſimplex res eſt.
Quod ſi etiam totum vexet corpus, multo profecto minus iã ſimplex eſt. Ergo, quo minus mul
ris vtantur homines, ad compendium alioqui natura proclines, eiuſmodi calorem febrẽ uocant.
Quippe expeditius dicto eſt febricitare Dionẽ, q̃ tantũ in toto corppre caloris habere, vt multas
functiones corrumpat. Ergo, cum affectum ipſum ſignificare volunt, febrim; cum vero eum, qui
affectu laborat, ab affectu ipſo nomen declinant, vocantq; febricitantem, ad eum modum, quo
à candore candidum, & a nigrore nigrum. Itaq; cõpoſitæ rei nomen febris eſt, atque hoc etiã ma
gis febricitans. Simplex autem eſt delirium; verũ, ſi ſimplex hoc cũ compoſito copules, homo ip
ſe phreniticus, affectus phrenitis nominatur; quẽadmodũ & homo ipſe, ne animal rationale mor-
λόγω. tale dicamus, breuitatis cauſa homo eſt nominatus, ipſo hominis vocabulo * orationis vim quã
dam cõprehendẽte. Atq; id eſt, quod veteres philoſophi * orationem nominis dicere appellant.
Cæterum non ducunt in infinitũ, ſed vſq; ad ſimplicia ſubeunt. Nam, cum hominẽ in animal &
rationale & mortale ſolueris, poſtea ipſum animal ſolues in ſubſtantiam ſenſilem: at non ipſam G
ſubſtantiam amplius ſoluere poteris, nec etiam ſenſile: quippe ſimplex primumque eſt horum
vtrunq;. Quo fit, vt mihi mirari ſubeat de ijs, q phreniticũ & hominẽ eſſe cõcedunt: morbũ verò
& animal eſſe nõ cõcedũt: q̃ppe ꝙ perinde eſt, ac ſi cõpoſita eſſe des, de ſimplicibus dubites, quaſi
nõ priora cõpoſitis natura ſimplicia ſint. At nõ vidi (inquit) ipſũ ꝑ ſe animal. Sed nec hominẽ
inſulſe vidiſti, & tñ te ipſũ ais hominẽ eſſe. An illud fateberis, animal autem eſſe te non fateberis?
Nuſquã (inquit) vidi ꝑ ſe morbum. Sed nec phrenitim vnquã ſolã vidiſti, ſed ĩ Theone, aut Dio
ne, aut alio quopiã homine. Quare hoc planè puerile eſt, eo, ꝙ nuſquam morbũ ipſum ꝑ ſe ſolũ
videris, idcirco putare morbum nõ eſſe: quippe ita nec febrim, nec phrenitim, nec aliud quippiã
id genus eſſe dabis, vt quorũ nullũ vſquã ipſum ꝑ ſe ſolũ videris. Sanè expediebat potius nõ ita,
ſed, vt dictũ ſupra eſt, à rebus ipſis cœpiſſe, cogitationeq; ipſa ſpectaſſe, quot eſſent in totũ ſimpli
cia: mox ꝓprio nomine cuiq; impoſito, ex ipſis iam compoſita nectere. Ergo ſubiecto corpori
vnũ hoc primũ inſit, ꝙ ſentit. Num, cui id ineſt, animal non appellabis? Nõ, inquies. Atqui de no
mine hoc pacto hæſitabis. Sed nec ſenſile corpus eſſe cõcedes. Iã ita de rebus ipſis falsò opinabe-
ris. At, ſi & corpus aliq̃d ſenſile eſſe, & nomẽ hoc animal de eiuſmodi corpore dici concedes, au
debis poſtea dicere animal nihil eſſe? Ergo nec album aliquid erit, nec inambulãs, nec currens: H
q̃ppe ab iis, q̃ ipſi accidũt, dr̃ corpus album, inambulãs, & currẽs: ipſorum verò accidẽtium, hoc
albedo, illud inambulatio, tertium curſus dicitur. Eodem modo ſenſus, vnum quid eſt ex ijs, quę
corporibus accidũt: ſentiens verò ipſum eſt corpus: hoc verò etiam animal nominatur. Quis igi-
tur, vbi ſentiẽs corpus aſpexit, omiſſo hoc nomine, animal, aliud quærat, quod de eo dicat? Num
corpus duntaxat intelligitur: tanquã Cẽtaurus, an res quoque aliqua huic appellationi eſt ſubie
cta? Patet proculdubio eſſe ſubectam aliquam. Age quid ſenſus: intelliguntur ne tantũ, an aliq̃d
eſt eorum, quæ corpori inſunt? Mihi verò etiam id clarum eſſe videtur, nempe ſenſum vnũ eſſe
ex ijs, quæ corpori inſunt. Atqui, ſi neque corpus tantummodo intelligitur: ſed etiã ſubſiſtit: nec
& ſenſus, immo is quoque ſubſiſtit: qui fiet, vt ambo coniuncta compoſitum efficiant non ens?
Nam id iam perridiculum ſit, corpus quidem eſſe, ac ſenſum, nihil tamen eſſe ſentiens corpus: ſi
cut illud magis ridiculũ, ſentiens quidem corpus eſſe, animal autem nihil eſſe, ceu aliud quiddam
animal ſit, & non hoc: aut quicquã interſit, * oratione, an nomine indicare aliquid velis. Aeque
abſurdum ſit & morbum negare aliquid eſſe. Quippe, ſi affectus nihil ſit, morbus quoque nihil
erit: ſin affectus aliquid eſſe detur, vtiq; & morbus aliquid fuerit. Quicunque enim affectus fun-

ctioni

A ctioni officit, is eſt morbus. At non potes (inquiunt) oſtēdere mihi, ipſum per ſe morbū. Immo nec phrenitim vir bone, nec febrim, quæ tū & ipſa eſſe fateris, ſicuti multa alia. Nā micrologiam nominum, quam philoſophi quidem ſcite ſunt commenti, ſed quæ omnē in vita loquēdi conſuetudinem ſubuertit ſic, vt ne ipſi quidem in ſuis ipſorum operibus ea vti poſſint, impræſentiarum mitto, vt qui & alibi de ipſis diffuſius egerim: & in opere de elemētis, quæcunq; ſunt neceſſaria dixerim. Intelligo autē micrologiam, qua diuidunt in genera, græca illa τὸ ὄν, τὸ ὑπάρχον, & τὸ ὑφεστός, {latine ens, & ſubſiſtēs, ſiue ſubſtans dixeris,} quippe, quæ * tranſlatitie nobis tum hic, tum in ſequentibus, {latine} ponentur. Vt autem omnes in omnibus refutem, fieri omnino non poteſt. * ἀδιαφόρως. i. nullo diſcrimine.
Sed enim, quod non modo ꝓpria morbi notio ſit, ſed etiam res aliqua ſubiecta, q̄ hāc appellationem ſit ſortita, ſatisfaciant ad præſens, quæ hactenus ſunt dicta: clarius autem idem ipſum in progreſſu ſermonis intelligetur, vbi de primis indicationibus abſoluta diſputatio erit. Quæcunque * vero nunc dicta de morbo ſunt, ea mihi & de ſymptomate, & paſſione eſſe dicta cēſeo: ꝓterea ſanitate, & paritate, & robore, & potētia, omnibusq; aliis, quorū nomina, & notiones de rebus quibuſdā ſubiectis ſunt dicta. Oīa nanq; hæc corporibus inſunt, partim vt affectus, partim vt actiones, partim vt paſſiones: ꝓterea q̄dam ceu naturaliter inſint, quædā ceu præter naturā. Indicatio * ἀρρώστημα.
B quoque ex ſingulis eorum ſeorſum præbetur, a plurimis tamen medicorum prætermiſſa.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER TERTIVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Docet, qua uia, ac ratione vlcera curanda ſint, quæcunque maligna non ſunt.

Prima fundamenta methodi, quo vnitatis ſolutio curanda eſt. CAP. I.

SI igitur Hiero, indicatio, quæ ab ipſa rei natura primum oritur, qđ agendum ſit, inuenit, neceſſe * eſt remediorum inueniendorum initium ex morborum ipſorū
A.l.4.f.1.r. a.c.7.418.d C natura ſumi: ſiquidem abſurdum ſit aliud eſſe, quod curandi rationem præſcribat, aliud, ꝙ curetur: etenim indicare de ſe quidq; magis pōt, quam de alio. Hoc autem clarius fiet in ſequētibus. Verum, quoniā omnibus in cōfeſſo eſt, primas indicationes ex affectibus eſſe ſumēdas, certe laborandum pluribus fruſtra non eſt, vt hinc eſſe incipiendum doceam. Illud potius monſtrare tētemus, neq; totum hoc eſſe, nec prorſus magnam aliquam partē, veluti Methodici putant, ſed minimam, & tantum initium. Igitur ijdē ipſi aiunt, calculum, qui in veſica ſit, propterea, ꝙ toto genere præter naturā ſit, ablationē ſui indicare. Ad eūdē modū verrucas, * & myrmecias, & atheromata, & meliceridas, & alia id genus. At inteſtinū, qđ iā in ſcrotū decidit, omniaque, q̄ luxata ſunt, ꝙ videlicet loco ipſo ꝑter naturā ſe habent, reponēda ſe in ſuum locum docent. Atqui tantū abeſt, vt horum quippiam artificij cuiuſquam ſit, ut etiam priuatorum cuiq; patere poſſit: quippe qui membrum, quod luxatū ſentiunt, reduci in artus iubēt: prætereа verrucam tolli, & vlcus ad cicatricem duci, & aluum fluētē ſiſti. Verum, quibus hæc rationibus fiāt, id ſanè neſciūt: atq; id eſt, quod adiici à medico debet. Ita que indicatio, quæ à morbis ſumitur, principium tm̄ eſt, & (vt ſic dicā) carcer, vnde medēdi ratio ꝓmouet, nulla ꝓrſus ipſius medicinæ artis adhuc portio, aut certe nec magna nec ꝓpria, ſed q̄ ēt plebi ſit communis. Ergo, cui facultas eſt illa inueniēdi, ex quibus perfici poſſit, qđ a prima in- * ἀκροχορδόνας i. verrucas penſiles.
D dicatione ſuggeritur, is merito morborum eſt curator. Qui ſi per experiētiam inuenit, obſeruator & Empiricus eſt nominādus: ſin ratione quadam & methodo, logicus, & methodicus, & dogmaticus. Ergo plebeius quidē (altius enim idem repetendum eſt) medicum adit, reponi ſibi membrum iubens: aut os, quod forte fractū eſt, formari atque componi: aut melicerida ſibi tolli; verū, quo pacto horum quodque peragatur, id ſanè inuenire medicæ artis eſt munus. Ac empirici quidem per experientiam inueniri omnia contendunt; nos partim experientia, partim ratione, cū neque illa inuenire omnia queat, neque ſola ratio. Veruntamen confuſam miſtamque tradendā eſſe doctrinam non cenſemus, ſed ſeorſum empiricā, & ſeorſum logicam, quo facile appareat, q̄ habeat vtraque vim. Nunc verò de ea, q̄ ratione paritur, inuentione, dicere ſtatuimus. Nam igitur eſt nobis methodus aliqua, qua vſis inuenire prædictorū ſingula liceat? dico, quod ſuperuacaneum genere ſit, adimere: & quod motum loco ſit, id proprio loco reddere; &, quod vnitatis ſolutum ſit vnire: an empiricen ad hæc requiremus. Ego ſanè methodum eſſe aliquā, qua quæſita inuenies, planè mihi perſuaſi; eiuſq; principium eſſe id, quod ſinguli morbi faciendum dictāt. Vnitatis nanque ſolutio vnitionem poſtulat. Ea in oſſe fractura dicit, græce Catagma, in carnoſa par-

ſa parte vlcus: ſicuti et vulnus, & ruptio, q Rhegma: & conuulſio, q ſpaſma dr. Vulnus q dẽ ſolutio E
qdã ex vulnerãdo in carnoſa parte relicta: Ruptio, & conuulſio citra vulnerationẽ facta. Prior carnoſæ partis diuiſio eſt, poſterior neruoſæ. His omnibus vnitio molienda indicatur. Quæ an præſtari vbiq; poſſit, an in multis non poſſit, hoc vtiq; internoſcere primum iam artificis eſt. Quippe nemo plebeius nouit: nec neruoſam tranſuerſi ſepti partẽ, nec inteſtina tenuia non poſſe, quæ incidant, ſanitatẽ recipere. Sed & de præputio, & de tenui buccarum parte, q ſimiliter ſe hẽt, idẽ ignorat. Præterea an caries in oſſe, q Teredõ græce dr, ſanari queat, ſicut eroſio in carne, cõpertum non hẽt. Itẽ, an coaleſcere fractura poſſit, veluti vulnus; præterea an callo cõglutinari poſſit, non intelligit. Pari mõ in capitis fracturis vulgus plane non nouit, ſitne expectãda calli gñatio, an aliter curandum. Porrò multo adhuc magis ignorat, an corde vulnerato, aut pulmone, aut ventriculo, aut iecinore, fiducia ſanationis ſit. Nec in ſumma quicquã vltra primam* indicationem vulgaris quiſquã nouit. Itaq; hoc ipſum primũ artis eſt opus, vt intelligas, ſperarene † id, quo tendis ‡ debeas, an ſecus. Eius rei duplex cognitio eſt, nec poteſt addi tertia: altera per experientiã, cui longo vſu eſt opus: altera p ipſius rei naturam; ſiquidem hæc tum cuiuſq; particulæ ſubſtantiã æſtimabit, tũ actionem, tũ vſum, ſitumque. A quibus procedens, non ſolum, quod ſanari non poteſt, prauidebit, ſed etiam de inueniendis ei remedijs deliberabit, quod recipere ſanitatem poteſt. F

* σκοπὸν, & vbi cunq; dictionẽ hanc aſteriſco notatã uideris, ſcopos græce legitur.
† τὸ τέλος.

De inuentione remediorum, quæ cauum vlcus carne implent. CAP. 2.

CÕnſtat autẽ, q à ſimpliciſſimis incipiet. Porrò nihil eſt ſimplicius vlcere, quod in ſumma carnoſa parte ſit. Huius ergo, ſi quidem vlcus tenuum ſit, curationis ſcopus vnitio eſt. Sin etiam cum cauitate ſit, duplex eius propoſitus eſt finis, ſicuti etiam duplex eſt affectus, nempe vlcus, q eſt vnitatis ſolutio: & cauitas, quæ ex amiſſa aliqua animalis propria ſubſtantia eſt contracta. In quo genere ſæpe fieri poteſt, vt alterius propoſitorum finium non ſis cõpos: veluti ſi non modo caro ipſa, ſed etiam ſubditum illi os perierit: quippe impleri ad unguem cauitas eiuſmodi non poteſt, cicatrice induci certe poteſt: ſed hæc vlceris ſanatio eſt, cauitas autem inſanabilis remanebit. Hoc igitur ipſum, aut per experiẽtiam, aut rationis ope, dignoſci omnino oportebit. At Theſſalus nec his utitur, nec tertium quicquam adiicit: & tamen nugari non erubeſcit. Sed id mittamus Illud potius doceat imitator Theſſali medicus, quo pacto cauũ in carnoſa parte vlcus, nullo ex ijs, quæ ſunt, læſo ſanabimus. Sarcotico (inquit) medicamento, id eſt quod carne impleat, impoſito. Bene ſanè, magna facilitas: fortaſſe autem ſtupiditas potius erat dicendum, ſi, cum ſarcoticũ dixit, ſatisfeciſſe ſe quæſtioni putat: quippe, ſi ſarcoticum iam ſcimus, quid amplius requirimus? Dic nobis, quod illud ſarcoticum ſit, quo es vſurus? Thus, reor, inquies, aut irim, aut ariſtolochiam, aut erui farinam, aut panaceminam de ſiccis medicamẽtis principio mentionem faciam. G
Age igitur, hæc medicamenta quo pacto inueniſti? Experientia, inquis. Quid igitur eſt, quod per te amplius eſt adiectum? Siquidem quod cauum implendum ſit, id quidem vel priuatus nouit: at ex quibus id, & per quæ medicamenta fiat, experientia docuit. Theſſalus vero nec vt empiricus, nec vt logicus, medicamentum illud nouit: vt empiricus, quia videlicet non vult: vt logicus, quia non poteſt: nam ego eum vt empiricum id ſcire planè noui. Cum enim duo ſint omnis inuentionis inſtrumenta, nempe experientia, & ratio, qui quod inuentum eſt nouit, ſed tamen rationem eius dicere {in promptu} non habet, is prodit ſe per experientiam id inueniſſe. Vt igitur, quantum erret, intelligat, aurium nobis operam paulisper accommodet. Volo enim paucis cum ſolius experientiæ profeſſore agere. Etenim hunc quoque dicere par eſt, quo pacto ſiccum hoc, quod carnem producat, medicamentum inuenerit, quod vtique Cephalicõ nominãt. Porrò componitur id ex iride, & ariſtolochia, & eruo, & thure, & manna. {id eſt purgamento thuris.} Eſt aũt & aliud, quod præter iam dicta corticẽ panacis recipit: ſicuti etiam aliud, cui clora cadmia admiſcetur. Dicat itaque mihi, hæc quomodo ſint inuenta. Et quid (inquit) attinet de inuentione eorum quærere, ac non recte potius inuentis, vti? Atque hæc quidem initio ſtatim reſpondent, a † poſt verò interim ex ſomnijs inuenta eſſe potuiſſe talia dicunt; } interim forte quapiam aliud fuiſſe in aliud effuſum; mox aliquem vti miſto auſum, cæterum audaciæ eius ſpem non dicunt. Hæc igitur manifeſtæ ſunt nugæ. Tertius his inueniendi modus planè eſt b* rationalis, Siquidem ſimplicium illorum priuatim quiſpiam vnumquodque vt ſarcoticum expertus, mox carnem aliquando non facere cernens, ratione deprehendit non omni naturæ eorum quodque competere. Si enim, cui ariſtolochiæ vlcus carne non impleuit, huic thus contulit; cui autem thus non profuit, huic iris admota, fuit utilis; rationabile erat (arbitror,) non omnes ab omnibus ſimiliter affici. Hoc vbi ſemel in c* ratiocinationem uenit, optimum factu eſt viſum, quam plurima eiuſdem ſpeciei in idem miſcere, quo nulli corporis naturæ deeſſet, quod conueniat. d † Atqui amice in commiſtis ſpeciebus non ſeruatur actio ſuæ cuiuſque ſubſtantiæ, ſic, ut in vnaquaque corporis ſpecie adſit, quod morbo curando conueniat. } Nam, ſi aut corporis naturam inuenire poſſent, aut adhibiti medicamenti vim, non eſſet fortaſſe ijs tali varietate opus, vt quibus vnum illud medicamentum, quod vni corpori conueniret, inuenire in promptu ſemper eſſet. Nunc, cum ignorant vtrumque e † parũ recte } omnia miſcent, vnum ſcilicet, quod omnibus

H

A † Addendũ ex codicibus græcis impreſſis & manuſcriptis. i. cõgreſſu vero (.i. κατὰ σύμβασιν) ſic .n. ipſi hoc uerbo uocãt, interim quidem ex inſomniis &c.
B * ἐπιλογιστικός.
C ἐπιλογισμόν.
D † In aliquibus ãt quis hæc non leguntur.
E † οὐ καλῶς. i. nõ male, ut in antiquis quibuſdam.

A nibus naturis quadret,moliri medicamentum ſtudentes.Hanc ego componẽdorum medicamen
torum rationem primis illis medicis excogitatam arbitror,atq; vt antiquum inu: utum recipio.
Cæterũ tñ eam à vera medicinali methodo abeſſe reor, quãto certe rationabilior eſt trãſfuſis in
ſe mutuo cribris.Quippe niſi illud primum cogitet,ſolius ſe cõpoſitionis,quæ ex ſimilibus ſpecie
medicamẽtis conflatur,non eius,quæ ex contrariis initur,methodũ dixiſſe * : mox in eius miſcel * Al. εὑρηκέναι, inueniſſe.
læ multitudine vnum fortaſſe eſſe medicamẽtũ,quod laboranti ſit vtile, fortaſſe verò nec vnum:cõ
tra ſeptem octove,quæ ex vſu non ſint , ita vt pluribus numeris obſit eiuſmodi medicamentum,
quàm proſit:hæc inquam,niſi reputet,plus cum ignorare de te ipſa,quàm nouiſſe dixerim.Oleum nanq;
cauo * vulneri infuſum,aduerſiſſimum omnium medicamentum eſt, cum ſi ita mederi velis, vſu * vlceri.
ipſo intelliges ſordidũ,ac male olens vlcus fieri.Quòd ſi tẽpus quoque anni calidius ſit,ac vitio ma-
li ſucci homo laboret,aut fluxionibus obnoxius natura ſit, aut ẽt in uictus rõne delinquat,timor
eſt,ne illi pars ea cõputreſcat,in qua vlcus eſt factum . Timor uerò eſt,& ſi cera,ſiue ſola,ſiue in
oleo ſoluta vtare.Atq; hæc quidẽ putreſcere vlcus faciẽt. At,ſi æruginem ad læuorẽ tũſam inſper-
ges,ea quidẽ nullo mõ putrefaciet:dolorẽ tñ,ac mordicationẽ inſeret,nõ paruã : ꝑterea exedet,ac
A.l.4.f.4.t. phlegmonen excitabit:quod ſi largius vtere,cõuulſionẽ quoq, accerſet.Quoniam igitur,neq; oleũ,
3.c.7. 473. d B neq; ęrugo,neq; cera cauũ vlcus implere carne poteſt,conſtat,quod ex ijs,qui experiẽtiã ꝓfitẽtur,ne
mo vſquã ea miſcebit.At ego ſanè hæc miſcebo, immo debita menſura non hæc modo , verũ ẽt
alia mille pharmaca ex ijs,quæ cauo vlceri ſunt inimica.Quippe ſi non ijſdẽ facultatibus lędunt,
ſed quodãmodo cõtrarijs,imparia quidẽ immodicaq; profecto fuerint,vt ad cauum vlcus implen
dũ.Verũ,quemadmodum ex duobus temperamentis immodicis vnum efficiatur modicum,id in
medicamentorum componendorum rationibus docuimus. Nõ eſt igitur difficile ex oleo,cera,
& ærugine medicamentũ,quod carnem producat,conficere . Si enim noris eiuſmodi vlcus me-
diocriter ſiccandum eſſe,non ſiccare aũt,nec cerã, nec oleum, vtrúq; intelliges , nec alterum ſeor
ſum,nec ambo ſimul cauum vlcus implere poſſe:immo verò,nec æruginẽ ſolam,vt quæ immo-
dice ſiccet.Ergo,ſi omnia miſcueris,modice ſiccũ efficere medicamentũ poteris. Quis verò cu-
iuſq; eſſe * modus debeat,id mihi in libris , qui De medicamentorum cõpoſitione ſunt inſcripti, * μέτρον.
iam traditũ eſt:nunc quoq; ſi res poſtulet,indicabitur in ſermonis progreſſu.Nã primum omniũ
abigendus mihi à ſequentibus libris amethodus iſte Theſſalus eſt, ſed indicato prius illi,quantum
à recto aberret.Nam prudenti,vel quæ nunc dicta ſunt,ſatis oſtenderint, qualis eſſe debeat me-
dendi methodus.Verum non eſt cũ talibus ſermo.Itaque etiam neceſſe eſt,cum iſtis adhuc diſpu
C temus,hinc ſumpto initio . Omnis, quæ præter naturam eſt, cauitas impleri poſtulat: quare &
quæ in carnoſa etiam accidit parte. Ipſa verò impletio inueniendorum remediorum finis, quò
tenditur,eſt. Vt verò,quæ impleant,inuenias,& multa ratione opus eſt,& multiplici particula-
tim indicatione, & methodo rationali exacta. Etenim ſæpe vidiſti difficilia ſanatu vlcera curare
nequiuiſſe nec eos,qui experientiã profitentur,iſtos inquam,qui remedijs ſcatẽt:nec etiam eos,
qui * rationem ſibi vendicant,omnes.Quippe Theſſalii iſti,quos methodicos nominant,ſunt autẽ * ἀναλογισμόν.
re vera à methodo alieni,tanquã aſini ad lyram , ne ad audiendam quidem eiuſmodi ſpeculatio-
nem ſunt idonei,nedum,quod rectum eſt, * ratione inueniant. Vidiſti autẽ ſubinde in eiuſmodi * λογισμῷ.
vlceribus Empiricos quidem alias ſe ad aliud medicamentum transferre, cum nulla profecto ra
tio tranſitũ ipſum monſtraret: verum,quoniam multa ſunt experti, quæ cauum vlcus impleant,
ipſam vero,vt ijdem vocant,idioſyncraſian,id eſt,corporum proprietatem, in qua ſingula eorũ
pollere ſunt viſa , nec dignoſcere , nec meminiſſe poſſunt, ideo nunc quoque ad quod transfe-
rant,non intelligentes,ſed ſperantes in multis particularibus experiendis , obiter , quod conue-
niat,oĩno inuentum iri,alias ad aliud tranſiliunt,fortunæ potius,quã * rationi eius, quod condu- * λογισμῷ.
cat,inuentione permiſſa.Similes his ſunt,tametſi id nolũt, & qui ex dogmaticis ad naturalia cor
D porum principia ſubire ratione non ualuerũt. Quippe hi (ut ante oñdimus) ex dimidio dogma
tici ſunt. † De iſtis vero amethodis Theſſaliis,quid etiã loquare ? Soli igitur ij, qui vera methodo † Impreſſi codices græci hęc addũt: qui ne prima quidẽ elemẽta poterunt aſſequi, quæ tamen in antiquis nõ habẽtur,& ſuperflua eſſe uidentur.
curant,tum ſingulis id genus vlceribus idonea medicamenta , & victum aptum inueniunt,tum
liquidiſſime rebus ipſis oſtẽdunt,quantopere conducat , quantumq; ad medendum lumen præ-
ſtet ipſa de natura tractatio.Etenim prætermitti negligiq; aliquãdo,quod vtile ſit,ijs,qui ab alio
pharmaco ad aliud aſſidue tranſeunt,non ſemel tibi oſtendi, vno aliquo ex medicamentis, qui-
bus illi fuerant uſi,eiuſmodi vlceribus ſanatis.Spreta vero eiuſmodi medicamenti faculeas ab ijs
merito eſt, quod videlicet & propter intempeſtiuum vſum non ſolum non prodeſſe , ſed etiam
obeſſe eſt viſum,& quòd in primo vſu nihil aliquando,quod eſſet euidens, effecit. Vidiſti porrò
non minus oculorũ nos grauiſſimos dolores ſanare,aut balneo,aut vini potione, aut ſomentis,
A.li. 3. f.3. t.1. ca. 13. 224.c aut ſanguinis miſſione aut purgatione,quibus nihil aliud adhibet medicorũ vulgus , quàm medica-
menta hæc,quæ ex opio & mandragora,& hyoſcyamo fiunt,maximam plane oculorum perni
ciem:utpote quæ nulla re alia ſublati ad præſens doloris ſpeciem præſtant,quam quod ipſum ſen
ſum * enecant.Multosq; noſti ab eiuſmodi medicamentorum vſu, cum liberalius fuiſſent admo * Al. ναρκοῦσι, id eſt obſtupefaciunt.
ta,nunquam poſtea naturalem ſtatum recepiſſe,ſed ex his principio quidem obſcure atque ęgre

 uidiſſe,

vidiſſe,tempore verò ſuffuſione,quam hypochyſin vocant:vel pupillæ nimia dilatatione, quam mydriaſin appellãt:vel tabe:vel corrugatione,quam rhetidoſin vocãt,occupatos. E Noſti ꝓfecto non minus & illud,cum ab ephebis vſque mecum ſis verſatus,nec ſub vllo me vſquam pceptore vidiſſe eiuſmodi opus,ſed id per me rõne excogitaſſe,& q̃ longo tẽpore aphoriſmum illũ." Dolores oculorũ meri potio,vel balneum,vel fomẽtum,vel uena inciſa,vel purgatio tollit, cõſiderauerim:quamq; ex reliqua Hippocratis diligentia ſperarim,ne in hoc quidẽ vel falſum quippiã, vel ꝙ fieri nõ poſſit,præcipi:idq; fuiſſe,quod me ad inquiſitionẽ incitauit,quoad ipſa Hippocratis inſiſtens uia,inueni,quo pacto diſcernerem, quando, quomodoq; dictorum quoq; ſit vtẽdũ, Qua rõne multis,qui talia viderunt,manifeſtum feci, quanta medicinalis methodi vis ſit:quãtiq; mali occaſio fuerint,qui non ſeruata veteri medicina,nouas ſectas condiderint. Itaq; & vos pterea me,quanquam a principio recuſantem,orãdo tñ impuliſtis,vt omne hoc opus tractãdum ſuſcipetẽ:ꝙ,Deos precor,aliis quoq; hominibus alicui ſit vſui. Certe minimã ſpẽ habeo ꝑꝑ eum, q nunc regnat,† bonarum artium { contemptũ,diuitiarũ verò,exiſtimationis, & ciuilis potẽtiæ admirationẽ;ad quæ quiſquis ſe conuertit,is nulla in re veritatẽ inuenire poterit. Verũ hæc,ꝓut Deo placebit,ita finientur. At nos medẽdi methodum, quæ veteribus quidem exculta eſt, nunc verò neglecta iacet,pro virili reſtituemus,repetita nimirum,quam de cauo vlcere inchoauimus, F diſputatione. Ac de prima q̃dẽ inuẽtione eorũ,quæ eiuſmodi vlcus carne impleant, ſatisfaciant, quæ paulo ante diximus:cõcedamusque,ſi libet,Empiricis,quæ dicunt omnia. At de inuentorũ vſu & ſæpe tibi in ipſis rebus oſtendi,& nunc nihilo minus ratione demonſtrare conabor, quemadmodũ Empirici,vbi ſolẽne cuiq; medicamentum nihil profecit,apte ad aliud, certaq; ratione tranſire neſciant: Atque id iure accidit:ſiquidem, cum cauſam improſperi ſucceſſus prioris medicamenti ignorent,nec,quò eam in ſecundo declinẽt,habent. Quippe,cum cauſam ignorẽt,cur munere ſuo medicina fungatur,nec,cur fallat,intelligere valent. Hoc verò ignorato, neque ad aliud tranſire rationabiliter poſſunt,quando nec in illo vitare eandem cauſam poſſunt.

Margin: 5. Apho. 31. Ex. ord. 49. C. — † τὸν καλόν.

Qua Methodo ulcus cauum curari debeat. CAP. 3.

AGedum igitur ipſi iam Hippocraticã,veramq; caui vlceris ſanandi methodũ tradamus. Porrò hanc ab ipſa rei ſubſtantia ordiri oportet. Itaque,quoniam in cauo vlcere id nobis ꝓponitur,vt caro,quæ perijt,reſtituatur,ſcire licet,generandæ carnis materiam, ſanguinem bonum eſſe,opificem (vt ita dicam) authoremque naturam. Verum non ſatis eſt naturam ſimpliciter dixiſſe,niſi etiam,quorum natura,ſit adiectum,& vbi. Cõſtat autẽ,quod ſubiectorum corporum, G quibus ſuperinduci caro debet,natura ipſa gignendæ carnis opifex eſt. Porro cuiuſque corporis natura monſtrata eſt ex calidi,frigidi,humidi,ac ſicci temperatura cõſiſtere. Quare manifeſtũ eſt iuſtum horum temperamentum in ſubiectis particulis, quibus reſtituturi deficientem carnẽ ſumus, opificis habere rationẽ. Ac primum quidem in omni cauo vlcere duo illa conſideranda nobis ſunt. Et quod ſubiectum eſt,iuſtane temperie ſit,id eſt an ſecundũ naturã ſe habeat: quippe monſtratum eſt ſanitatem in ſimilaribus corporibus,ipſarum quatuor qualitatum eſſe iuſtam temperiem: Et præterea ſanguis,qui affluit,bonusne,ac mediocris ſit. Si igitur horum alterutrum vitioſum ſit,multi ſanè affectus præter naturam exiſtunt. Nobis tamen vna cauitas in carnoſa parte proponitur. Fingamus igitur & ſanam eſſe partem,& ſanguinis confluxum citra vllũ vel in qualitate,vel in quantitate vitium. Porrò his ita ſe habentibus,nihil eſt præterea,quod obſtet,quò minus prima carnis generatio proſpere contingat, idque nullius externi medicamenti ope. Quippe cauſis ambabus,vnde naſcitur,præſentibus,nulloque extrinſecus,quod impediat, obſtante,non poteſt prohiberi carnis generatio. Verum in ipſa primę carnis generatione duplex prouenire excrementũ neceſſe eſt,veluti etiam in* cõmentariis De natura docuimus,quod oẽm H qualitatis alimenti mutationem alterum craſſius, alterum tenuius, excrementũ ſequitur. His excrementis etiam per vniuerſum corpus ſemper prouenientibu,squod tenuius eſt, ipſa inuiſibilis eſt perſpiratio. Quæ" etiam ſubinde fit viſibilis,quoties vel naturalis calor languet:vel nutrimento vtitur,quam iuſtum ſit,ampliore:vel motus quiſpiam vehementior animali contingit. Alterũ eſt ſordes,quæ in ſummo corpore noſtro colligitur. Quin etiam in vlceribus tenuius excrementum ſanies, (græce ichor) appellatur:quod craſſum eſt,ſordes. Ac ex tenui quidẽ excremento vlcus humidũ redditur,ex craſſo ſordidum:eoque duplicibus medicamẽtis eget, vtique,vt humidum eſt ſiccantibus: vt ſordidum,quæ ipſum expurgent. Ergo,cum nullo vnquã tempore natura ceſſet,certe nec tempus vllũ erit,in quo non ambo hæc in cauo vlcere colligentur. Quare nec tempus vllũ erit,in quo non vtrunque medicamentorum genus deſiderabit, vtique & quod ſiccet, & quod expurget. Ac cuiuſmodi quidẽ genere eſſe medicamento debeat, inuentum iam eſt. Verum non eſt id ſatis. Siquidem ſpecie aliqua inuenta eſt opus,quæ ſit vlceri admouenda. Hæc igitur quomodo,& qua methodo inuenietur? Nempe ea,quæ in libris De ſimplicium medicamentorum viribus eſt tradita. Oſtendimus nanque in ijs quædam medicamenta ſiccare,quædam humectare,quædam refrigerare;quædam calfacere, nonnulla per coniugationem,vel calfacere & ſiccare,uel frigefacere,& humectare, uel calfacere & humectare, uel refrigerare & ſiccare:

*Margin: * λογισμοῖς. — A. li. 4. f. 4. t. 3. c. l. 47. a*

A care:eſſeq; in ſingulis eorum maioris minoriſq; rationem multitudine ſanè infinitam, cæterũ ad
ad vſum medicinalem limitibus,qui facile comprehendantur,circumſcriptam,primo quidam in
his,& ſecũdo,& tertio,& quarto ſtatuto ordine graduve. Cuius igitur ordinis erit medicamẽtũ,
A l.4.f.4.t. 1.cap.4.l. 464.d ꝙ carni ꝓducẽdæ ſit aptum:quodq; modice tum ſiccare debere,tũ detergere propoſuimus?Cer
te primi ordinis.Quippe,quod ſuper hunc fuerit,ita vt non modo humoris,q̃ influit, redundan-
tiam conſumat,ſed & affluentẽ ſanguinem ipſum populetur,id refici carnẽ, ceu materiã eius ab-
ſumẽs.ꝓhibebit.Porrò talia eſſe oſtẽſum eſt thus,& hordeaceã,& ſabaceã,& erui farinã,& irim,
& ariſtolochiam,& cadmiam,& panacem,& pompholygẽ.Omnia verò hęc tum maioris mino
riſq; diſcrimine iter ſe diſſidere, tũ alia eorũ ſimplices* qualitates vincẽtes hr̃e,alia cõpoſitas mõ *δυνάμεις i.facultates.
ſtratum eſt.Siquidẽ ariſtolochia & panax,tum cæteri plus ſiccant,tum natura magis calẽt.Hor-
deacea fabarumq; farina multo his minus ſiccant,nec vllum calorem obtinẽt.Thus verò mode-
rate calet,minus tñ illis ſiccat,adeo,vt quaſdam corporum naturas oĩno nõ ſiccet.Erui farina,&
iris,horum,atq; ariſtolochiæ & panacis medium locum tenẽt. Verum,quod ſermo noſter utili-
ter attigit,denuo repetamus. Quippe thus in humida corporis natura carnẽ ꝓducere põt,in ſic-
ca nõ põt. Scire nanq; licet,duas eſſe primarũ indicationum differẽtias, ꝙ ſecundum naturam ſe
B hẽt,cuſtodiã ſui indicante,& ꝓpterea,quæ ſimilia ſui ſint, poſtulante: quod præter naturam eſt,
ſublationẽ ſui,eoq; contraria,requirẽte.Perit enim quidq; in contrarium,& a contrario. Atq; vl
cus quidẽ quò eſt humidius,eo ſanè medicamento,ꝙ magis ſiccet,indiget.Corporis verò natura
quãto eſt humidior,tanto ꝙ minus ſiccet,medicamẽtum poſtulat. Quare,ſi qua ſunt vlcera,qui-
bus par eſt humiditas , quod in ſicciore corporis membro conſiſtit, vtique magis ſiccari poſtu-
lat:quod in humidiore,hoc ſanè minus,quo natura naturę intereſt:ſiquidem productam carnem
ei,quæ ante erat,ſimilem eſſe oportet.Vbi igitur priſtina ſiccior fuit , nouellam quoq; ſicciorem
fieri conueniet:quare vberius hæc ſiccari , quantoq; magis ſicca fuerit , tanto, quod admouetur
medicamentum,magis ſiccam facultatem habere debebit. At in humidiore natura tanto rur-
ſum ijs,quæ minus ſiccent, medicamentis eſt opus , quanto caro ipſa minus eſt ſicca. Thus igi-
tur,vt ad humani corporis naturam,eiuſmodi obtinet temperamentum, quod cum temperatis
& mediis naturis conſentit,humidiores autem paulo liberalius ſiccat : ſicuti rurſum iis , quæ ad
A.l.4.f.4.t. 3.ca.2.fol. 472.d ſummum ſunt ſiccæ,paulo eſt humidius.Merito" itaque thus in quibuſdam tum vlceribus , tum
naturis pus quidem mouet,carnem nõ producit:in quibuſdam & carnem producit.Itaque ſi ob-
ſeruaueris,rõi reſpondere euenta deprehendes. In humidiore nanq; natura producere carnem
C põt,in ſicciore non põt.Præterea in modice humidis vlceribus carnem efficere poteſt:in ijs,quæ
præ humida ſunt,prorſus non poteſt. Videſne igitur clariſſime,qui recta methodo curare vlcus
velit,quot huic theorematis ſit opus? Nam, poſtquam inuentum eſt humorem omnino huic ui
tio ineſſe,utique ſiccans parandum medicamentum indicauit.At,qm̃ ipſorum ſiccantium quæ-
dam magis ſiccant, quædam minus,partim ex ulcerum diuerſitate,partim ex ęgri natura, quod
expedit,eſt deſumptum.Itaq; non modo de corporis natura meditatus ſit,oportet,qſquis com-
mode ſanare vlcus debet,verum & diligenter ſpeculationem omnem de medicamentis didiciſſe,
tum ſicci,humidique corporum temperamenti notas callere.Contemplare igitur,quanta ſit Me
thodicorum iſtorum pronunciandi temeritas , qui vnum id ſibi ad cauum vlcus ſanandum ſatiſ-
facere putant,ſi ſciant,quod carne eſt implendum . Non.n.in hoc curandi ratio conſiſtit,immo
in eo inueniendo,quod carne ſit impleturum.At,quod implebit iam (inquit) experientia eſt in
uentum. Dic proinde,& quod ſanabit,inuentum experientia eſſe: nec fruſtra gloriare , nec me-
thodum extolle.Quanquam apud ipſos quoq; Empiricos experientia , quæ ſine certa limitatio-
ne ſit,damnatur.ſcribunt nanq; in commentariis de medicamentis ad hunc modũ:Emplaſtrum
ad eos,qui molli ſunt corpore,& pueros,& mulieres.Noruntque thus in naturis eiuſmodi carnẽ
H in cauis vlceribus (modo aliud nullũ ſymptoma ſit) producere , eademque implere: vtrũ tantũ
eiuſmodi corpora humida ſint,atq; idcirco modice ſiccantia deſiderent,an alia euentus cauſa ſit,
ſanè non norunt.Rurſus.n.ad ſenilia corpora aliud ſcriptum medicamentum inuenies,aliudque
ad ea vlcera,quæ ægre ad cicatricem veniunt,oraſque prætumidas habent,ochthode Græci vo-
cant:multaſque alias diſcretiones in omnibus ſuis medendi commentarijs ſcribunt,quibus,quo
ad licet,ad curandæ naturæ proprietatem appoſitum pharmacum inueniunt. Quippe diſcretio-
nes in quaque arte proprium a cõi ſecernere conantur: quantoque plura quis diſcreuerit limita-
ueritque , eo propius ad proprietatem accedit. Ipſum verò ad vnguẽ proprium nec ſcribi oĩno
poteſt,nec dici. Eoq; tum Empirici ij,qui in arte fuere diligentiſſimi, tum Dogmatici ferè oẽs,
fatentur, nullam ſcribi poſſe curationem ad vnguem exactam. Sed id,quod ad coniecturam de
laborantis natura deſiderant , alij ex proprio cuiuſque medentium vſu, alii ex artificioſe ratioci-
nando,adiiciendum eſſe affirmant.Nemo tamen eorum adeo fuit præceps , vt omni vlceri cauo
vnam ſe habere medicinam,quæ carnem reſtituerit,profiteretur . Non enim apud vllum inue-
nies eiuſmodi pharmacum,quod omne vlcus cauũ ſanet , immo pro modo humoris, ſordiſque,
atq; ipſo laborantis temperamẽto immutandũ medicamentũ eſſe. Miſſa ergo hic Methodico-

rum impudentia,age videamus, quid Empirici dicant,q̃ ex ꝓprio cuiuſq; vſu, exercitationeq́; E
adijciendũ aliquid cenſent ad ꝓpria laborãtis inueniẽda remedia. Siquidẽ(vt ſępe diximus)nul
la eſt in arte medica,nec res,nec medela,q̃ ſpecie dicibilis nõ ſit:ſed,quod nec dici,nec ſcribi, nec
oĩno præcipi põt,id quãtitas in quoq; eſt. Nã in vlceribus humor,& ſordes dici põt,quantitas in
neutro dici põt:quanq̃ hic quoq; accedere ꝓpius ad indicandã eã ſtudemus,exiguã copioſamq́;
ſordẽ dicẽtes,præterea tenuẽ & craſſam,& ꝓrſus multam ,& admodum paucam,& mediocrẽ &
competentem,aliterq; ad hunc modũ varie nominãtes,quò videlicet,q̃ ꝓxime licet,ad quanti-
tatem indicandã accedamus. Diligẽter igitur attendas nunc,velim,vt intelligas, quantũ præſtet
methodo quiduis,q̃ ſola experiẽtia,facere. Eſto* nanq; notũ ſit,hoc,vel illud pharmacũ ad cauũ A.li.4.f.4.
vlcus implendũ facultatẽ habere in ijs,qui,vt nos loquimur,humidiore ſunt tẽperamẽto : vt aũt t.1.c.3.fo.
obſeruator & Empiricus,ijs,q molli ſunt carne,ac mulieribus & pueris:deinde nũc tali admotũ 472.g
nihil proſit. Nos igitur,cuius cauſa nihil ꝓfuit,inueſtigabimus,atq; hanc in duo æſtimanda redu
cemus. Nam aut parcius ſiccauit medicamẽtum,aut nimium: horumq; notas habebimus ſordẽ,
& ſaniem. Nã,ſi pluſculum ſordis ſit,totumq; vlcus humidius,intra modũ ſiccauit:ſin purum,&
abſq; humore cernitur,vltra. Statim igitur menſuram quoq; exceſſus defectusque ex ipſo nota-
* τινῶν. rum* modo intelligemus:tantoq; pharmacum,quod deinceps applicabitur,vel ſiccius, vel non F
tale admouebimus. Empiricus aũt,ſi admotum cuipiam medicamentum carnem non reſtituit,
id quidem videt,cæterũ ignarus,parciuſne, an nimium ſiccando,id euenerit,tranſire ad alterum
non põt. Ad eundem planè modum,& Eraſiſtratus,Herophilusq; ex dimidio(vt dictũ eſt)Dog-
matici,male vlcus ſanabunt:quippe q ea tñ vitia curare rõne tentant,quæ inſtrumentalium par
tium ſunt ꝓpria. vlcus verò(vt iam dictum eſt) cõe ſimilariũ, inſtrumẽtaliũq; eſt: ideoq; id,qua-
tenus in ſimilaribus ꝓuenit,eatenus empirice curabũt. Quin ẽt,ſi ea curare tentẽt, quorũ ſubſtã
tia oĩno perijt,aut & manca curtaq; eſt , in his quoq; neceſſe eſt, a logice curando multifariam
aberrent. Si enim,quod perijt,ſubſtantia quæpiam ſimilaris ſit,neceſſe eſt eum, qui regignendæ
huic conſulet,totius eſſe naturæ peritum: Ac de his quidem poſt dicetur. Illud interim clariſſime
oſtenſum arbitror,non eſſe cuiuſq; probe vlcus curare,primamq́; omnium indicationem , quæ
vel plebeis patet,minimam eſſe curationis partem. Nam & calorem,frigus,humiditatem,ac ſic-
citatem,actiuas qualitates eſſe demonſtratione accepiſſe neceſſe eſt: & perinde, quæ nobis, tum
de temperamentis ſeorſum dicato volumine ſunt ſcripta,tum quæ huc pertinẽt in alijs volumi-
nibus,omnia nouiſſe. Atque hactenus quidem de vlcere cauo ſermo eſt habitus, ipſam tantũ ca-
uitatem curantibus nobis:ſiquidem,quæ vlceris propria curatio ſit,nondum traditum eſt. Per- G
ficitur aũt ea quoque iuxta eandem methodum:quippe quæ , tum a laborantis partis tempera-
mento,tum a medicamentorum facultate,accipitur. Porrò ambo hæc a tractatione de elemẽtis
pendent. Etenim,niſi illud in methodo conceſſum ſit,quatuor qualitates genituræ,& corrupte-
læ cauſas eſſe,nec methodum inchoaſſe,nec prouexiſſe, nec abſoluiſſe fas eſt . At verò , vt illas
agentes mutuo,patientesq́; oſtendas,id ad ſpeculationem de elementis pertinet. Quod igitur in
præcedentibus oſtendimus,id nunc præſenti ſermone confirmatur , nempe nihil poſſe medicũ
vlla ſimilarium partium agitare ſine naturali,quam vocant,ſpeculatione. Verum illic de ſimila-
ribus duntaxat id eſt oſtenſum:hic iam ſermo noſter quodammodo inſinuat, ne in ipſis quidem
inſtrumentalibus cuiquam integram inuenire curationem licere,qui illam non attigerit . Porrò
idem in toto opere etiam euidentius monſtrabitur.

De ratione curandi ſimplex vlcus & planum. CAP. 4.

VErum ad ipſam vlceris,quod ſolum conſiſtit,curationem tranſire nũc tempeſtiuũ videtur.
Fuerit autem ſolum,ſi nec affectus ullus ſimul adſit, nec ſymptoma. Eſto igitur,quæ exul-
cerata eſt particula,nec fluxione vexata,nec malo ſucco vitioſa, nec oĩno extra naturalẽ tempe
riem:ſed nec vlla ei cauitas adſit,nec vlla cutis amiſſio. Nam id quoq; bona pars medicorũ præ- H
tent,non intelligens,poſtq̃ cauum vlcus carne iam impletum,ac planum effectũ,nihilo minus
tñ hiat,duplicem adhuc particulæ affectum ſupereſſe,alterum ſubſtantiæ cutis amiſſionem,alte-
rum continui ſolutionem. Ergo,quoties vnum id habetur,nempe continui ſolutio,ſiue ea ſum-
mæ eſt cuticulæ,(quam epidermida vocant) ſiue cutis totius, ſiue etiam pariter ſubiectæ carnis,
vitium quod vlcus dicitur,ita exiſtit,poſtulatq; tñ agglutinari. Quippe, ſi commiſſæ ſimul ſint
cutis oræ,nihil erit in medio cutis generis diuerſi,quemadmodum in eo,quod iam repletum eſt,
planumq́; redditum:in hoc.n.oræ vlceris ſe non contingunt, ſed totius vlceratæ partis cutis pe-
rijt:quam vtique reſtituere oportet. At in eo,quod acuto aliquo eſt diuiſum , vna agglutinatio
requiritur,non etiam cutis generatio. Quoties ergo vlceris ſimplicis propoſitũ ſit inuenire cu-
rationem,præſumẽdum in ſermone eſt diuiſam eſſe carnoſam particulam citra vllius portionis
amiſſionem. Nam latũ,quod cicatrice induci poſtulat,omnino cuticulam,quã epidermida græ-
ce vocauimus,deſiderat. Hanc igitur tum gignere, tum ſibi vnire oportet: duoque tibi hoc loco
exiſtunt,ad quæ,ſicuti in cauo vlcere,conſilium diriges , propterea , quod affectus ipſe geminus
in ambobus eſt. Quo igitur (ipſorum inquiet forte aliquis)planum vlcus a cauo diſcernitur,ſi &
geminus

A geminus vtrobiq; eſt affectus, & geminus curanti propoſitus finis? nempe multitudine amiſſarũ
partiũ. Quippe in cauo vlcere non ipſa modo perijt cuticula, verum etiã reliqua cutis natura vni
uerſa, & ſubiectę carnis portio aliquãdo nõ exigua: in repleto vlcere caro nõ deeſt, exterius tamẽ
cooperimẽtũ deſideratur. Ac, quæ eius generis vlcerũ curatio ſit, poſt dicemus. Nunc eius, quod vl-
cus tñ ſit, nec alium vllum affectum adiũctum hẽt, quænam debita curatio ſit, pcipiamus. Ergo,
qm̃ hic ſola diuiſio proponitur, diuiſorum oras vna coniunctas eſſe oportet. An nõ id ſolũ, verũ
A.l.4.f.4.e.cal.463. ẽt cõiunctas manere? Porro bifariam ſimul manent, quę commiſſa ſunt cum alia per ſe alia ope
aliorum maneant: per ſe quidem, quæcunque ſecum concreſcunt ac coaleſcunt: aliorum ope,
& quæ colligantur, & q̃ glutino aliquo tenentur. Ac, q̃ cõcreſcant, oĩno mollia naturaliter ſint,
oportet: talis ſane eſt tum caro ipſa, tũ q̃cunq; ex carne conſiſtunt. Quæcunq; verò dura ſiccaq;
ſunt, eorũ diuiſæ partes coire ſimul nequeũt, ſed glutinum aliquod, vinculumve, quo commiſſa
maneant, requirunt. Et taliũ quidẽ corporum ſanatio in ſequẽtibus præcipietur. Nunc de ijs, quę
vniri poſſunt, inceptũ ſermonẽ peragamus, hic quoq; ipſam coitionis coaleſcẽtiæq; cauſam in-
ueſtigãtes. Eſt verò, ſicuti in cauis vlceribus vt caro producatur, ita in ſimplici vlcere vt oræ ipſæ
ſecũ coaleſcãt, natura certe cauſa adeo, vt, ſi, q̃ diſſident, in idẽ ad amuſſim componas, citra om-
B nẽ reliquã extrinſecus molitionem coaleſcant. Oriturq; tibi iam alius attẽdendus finis, nẽpe ora
rũ adductio: à quo orſus, quibus id efficias, inueſtigabis. Quippe aut vinculo ex duobus initiis cir
cundato, aut ſutura, aut fibulis (quas græce ancteras vocãt) impoſitis, aut horum quibuſdam, aut
omnibus, quæ diducta ſunt, in idẽ adduces. Expedit aũt, quod circumijcitur, neq; molle nimium
ſit, & algæ ritu fragile (bryodes græce vocãt) quo videlicet tuto contineat: neq; rurſus ita durũ,
vt premẽdo offendat. Tum verò ipſa circũductio nec ita laxa ſit, vt nihil efficiat: nec ita vehemẽs,
A.ibi.c.3. vt premẽdo dolorẽ excitet. Hæc ſi feceris, fueritq; vlcus ſolum citra vitioſum ſuccum, aut fluxio
nem, aut intemperiem aut phlegmonem, aut aliud quodlibet vitium, proculdubio coibit. At, ſi
vel præ eius magnitudine fieri nequeat, vt disiunctæ ipſæ partes exacte ad imum vſq; ſibi coniun
gantur, videlicet nec ſutura, nec fibulis, nec deligatura pungere ad eas valente, vel etiam ſanies
iam illic ſit collecta, vel dolor quiſpiam adiunctus, eiuſmodi vlcus ex ſola partium commiſſione
ag glutinari omnino non poteſt: Quando, quod dolet, plus aliquid affluere facit: atq; etiam, ſi, qđ
affluit, pro iuſto naturæ modo ſe habeat, attamen vires ipſæ partium, q̃ tum propter dolorem, tũ
etiam ex vulnere ſunt imbecillæ, nec, quod iuſtum eſt, ferent, ſed veluti ab iniuſto grauabuntur.
Atque hinc omnino ſuperuacua ſanies proueniet; mirum etiam, niſi & phlegmone. Iã verò, ſi
C etiam circa dolorem ſanies in medio adductorum labrorum vlceris interuenerit: aut etiam locus
quiſquam medius interfuerit, qui ſanie quidem ſit vacuus, ſed aere plenus: non poteſt eiuſmodi
vlcus ſola diſſidentium partium coniunctione glutinari: quãdo & ſanies iam vnionem diſpeſcit,
&, quæ coniungendis interueniunt loca vacua, interiorum laterum frontes prohibent ſe contin
gere. Quare illæ ſaltem vlceris partes, vt coeant, ẽt carne prius impleri naturæ opera poſtulant.
Porrò hæ adeo planè ſunt exiguæ, ſi modo diuiſæ vlceris partes rite ſint coniunctæ, vt vnius diei
ſpatium deſiderent, aut ad ſummum bidui. Hoc igitur tempore medicamẽto opus eſt, quod par-
ticulam ſiccet, vt, & ſiqua ſanies iam ſubſit, hanc conſumat; &, ſiqua in vacua loca influxura eſt,
hanc prohibeat. Nunc igitur medicamentum, quod carnem producat, & mediocriter ſiccet, rur
ſus mihi ad memoriam reuocabis, vt intelligamus, ſicciusne eſſe glutinatorium debeat, an ſecus.
Sanè, quod carnem producit, ſi totum, qui confluit, ſanguinem conſumeret, ipſam materiã creã-
dæ carnis ſic adimeret: at glutinatorium aut omnino carnis generatione non eget, aut plane exi
gua: quare plus ſiccet, oportet, quam quod carnem producit. Ergo tum hac ratione tenui quadã
differentia inter ſe diſſident: tum verò altera nõ parua, quatenus ſcilicet, quod carnem producit,
ſtatim etiam detergendi vim obtineat, oportet, quo non modo redundantiam humoris ſiccet,
D ſed etiam ſordem auferat: glutinatorium verò, nec detergeat, nec expurget, ſed contra prorſus
ſubſtantiam omnem in idem cogat. Cuiuſmodi facultatem habent medicamenta ea, quæ auſte-
ra & adſtringentia vocantur: hæc nanque in idem cogendi, ac ſtipandi, non detergẽdi, neq; pur-
gandi facultatem habent. Quo fit, vt, vbi carni producendæ ſtudemus, maxime cauendum ſit a
medicamento, quod adſtringat, vtpote, quod ſordem ulceribus arctius affigat, quam ut facile poſ
ſit abſolui. Vnum igitur omnis ulceris, qua ulcus eſt, optimum eſt medicamentum. Quod ſi nec il
lud, qua ulcus, ſermoni ſit adiectum, idem tamẽ, arbitror, intelliges: quippe recordationis tãtum
cauſa eſt additum, (ne quis obaudiat) non ſicut neceſſarium aliquid definiens. Adeo, ſi memorẽ
te eorum omnium, quæ in proximo libro ſunt tradita † de rebus ſingulis tum nominandis, tũ ue
ro ſubiectis } præ ſtiteris, nihil eſt, quod talia tibi de cætero definiã. Illud tantum abunde mihi erit, ſi
per ſingula eorum ſimplices affectus a compoſitis ſecernam. De quibus mihi non nihil prius eſt
dictũ, ac nunc nihilominus eſt dicendum, non adeo mehercle rei ipſius cauſa, quam quod plerique †Περὶ τῶν καθ' ἕκαστον ὄνομα
medicorum dictione ipſa decepti, cauum & æquabile, recens & inueteratum, ſordidum & pu- σημαινομένων
rum, liberum phlegmone & phlegmone impeditum, putant differentias eſſe ulcerum. Neceſſe τε καὶ ὑποκει-
igitur eſt diſtinguere, quæ propriæ ulcerum differentiæ ſint, & quæ aliorum affectuum compe- μένων πραγμά-
των.

xiones. Verum hoc poſterius paulo. Sanè ſolennis veteribus doctrina (quę vtinam nunc eſſet in E vſu) maxime naturalis eſt. Quippe ij ſimplicis cuiuſq; affectus propriam curationē dicunt, præcipueq; omnium Hippocrates. Medendi nanq; methodus ad hunc modū belliſſime procedet, ſi de ſingulis ſimplicibus ſeorſum præceperimus: poſt deinde compoſitis oībus alteram aliquā methodum indicauerimus. Veluti.n.ſi duo uere eſſent in victus rōne morbi, clauſus & fluēs, {ideſt, qui in retentione, & fluore ſpectarentur,} cum ſeorſum vtriuſque curationē dixiſſemus, de coniunctione amborum eſſet agendum, ſicut Theſſalus ipſe cenſet: eodem, arbitror, mō, qm̄ vlcerū, qua vlcera ſunt, vna omnino eſt ſpecies: tum phlegmonarū, qua phlegmonæ ſunt, altera itē ſpecies vna eſt: oporteret, vbi ſeorſum vlceris, ſeorſum rurſus phlegmones, curationem tradideris, poſt deinde ambas in idem coniungere. Id igitur ſi fecerimus, omne profecto vlcus, tum ſiccari debere, tum etiam adſtringi, pro dicta iam methodo inueniemus, non tñ detergeri: cōtra, cauitatē in carne ſiccari q̄dē poſtulare, & abſtergeri, minime aūt adſtringi. Quin & ad eūdē modū, quē prius diximus in cauis vlceribus, nūc ad proportionē naturam corporis æſtimabimus, mollis na, ac † laxa ſit, an dura, ſicca, & * cōpacta. Si quidē prior, quāto eſt humidior, tanto medicamētis minus ſiccantibus eget: Poſterior, quatenus eſt ſiccior, eatenus rurſum, quæ vehemētius ſiccēt, magiſque adſtringant, deſiderat. Empiricus.n. arbitror, hic quoq; pueros, & fœminas, & qui tenero F ſunt corpore, memorabit, iuuenes, agricolas, & nautas his opponēs. Cæterum, cum non intelligit, q̄ in pueris, & fœminis p̄p humiditatē tēperamēti eiuſmodi medicamēta viſa ſīt cōducere, rurſus altera meſſoribus, ac nautis p̄p ſiccitatē cōuenire, nec cuiuſq; corporis curationē exacte cōijciet, nec erroris cauſam deprehēdet. Quo fit, vt nec intelligat, quēadmodum ſe ad potius trāſferet, vbi parum ceſſit ijs, quæ p̄ experiētiam prius nouit. Hæc igitur ſummatim de glutinatorijs medicamētis diximus. Huic verò altera quædam methodus ſuccedit, ad eorum præparationem compoſitionemq; pertinēs. Siquidē cauo vlceri, quicquid volumus, ſtatim applicamus, ſiue ſiccum id, ſiue humidum medicamētum ſit: licet.n. omni parti vlceris ea, tum inſpergere, tum illinere: at in vulneribus, quorum maior eſt profunditas, id nō licet: quippe, vbi ſemel oras cōiunxeris, contingere, quæ in imo ſunt diuiſa, non poſſis. Conſiderandum igitur eſt non modo, an ſiccās adſtringensq; modice medicamētum ſit, verum etiam an peruenire ad imum valeat. Nam & ceruſſa, & lithargyrus ſiccant, adſtringuntque modice, ſed, ſi ea cineris ritu circa vulnus inſpergas, nihil proficies, neq; enim ad fundum peruenit medicamēti vis, quod ita ſit ſiccum: humiditatem igitur quandam deſiderat, quo ſimile emplaſtici ſit, vel etiam humidioris cuiuſquam medicami- G nis. Verum hæc operis eius, quod de medicamentorum compoſitione præcipit, propria ſpeculatio eſt, non eius, quod de medendi ratione inſtituitur. Quòd ſi quid ea ad rem propoſitam indigebimus, id procedente opere attingemus.

A.li.1.c.4. 28.83.c

† Ἀρυάδων... ſcoſa, vae uere utitur et primo de ſimp. medic. fac. 8. pro qua ἀυωδης, purulenta, repo nidū videbatur. Sed ſicut [illegible] ſeus laxū quiddā eſt, i. ſecedēs, ita fere, & cauato loco, & hic muſcoſa, pro eo qd laxa, & inſe cedens, caro illa appellatur, qua humidior eſt.

Quid differant glutinatoria medicamenta ab ijs, quæ cicatricem inducunt. CAP. 5.

NVnc ad vlcus, quod cicatrice induci poſtulat, reuertar: de quo paulo ante dixi, eius quoq; primum, quo tenditur, finē ex eodem eſſe genere, cuius eſt, & caui. Quippe regignere aliquid opus eſt, quod periit, non tm̄ vnire, quæ diſſident: cæterum diuerſa ratione hic gignere, quod deſit, q̄ in cauo: qñ illic ſanguis, hic caro pro materia ſit. Siquidem, quod cauum eſt, impletur ex gignēda carne, quæ ex ſanguine ortum habet: at ad cicatricē perducitur, quod iam eſt impletum, ex gignēda cute, quæ ex ſubiecta creatur carne. Cæterū caro eadē ſpecie cū ea, quæ periit, gigni in cauo vlcere poteſt: cutis talis omnino, qualis erat, quæ periit, prorſus reſtitui non pōt, ſed ſimile quiddam cuti, & quod eius officium ſuppleat, pōt, non tñ planè cutis. Ac cauſa quidē, cur ſicu H ti caro adepsq; regignuntur, ita cutis, quæ prorſus perierit, regigni nequeat, ex naturalibus problematis eſt petēda, quēadmodum aūt, tum naturam, tū vſum cutis imitemur, hinc accipiēdum: eiuſq; rei methodum iā tradamus. Quoniā tegere carnē naturali aliquo tegumēto propoſitū eſt (quippe ideſt ducere ad cicatricē vlcus) aut cutis nobis generanda eſt: aut ſumma caro cuti ſimilis efficiēda. Verū, vt cutis regeneretur, fieri omnino nequit: quod ſupereſt igitur, efficere eſt tētādum. At quæ igitur huius efficiēdi eſt ratio? Nēpe alteratio: quippe, vt carnis pars quæpiam non amplius caro permaneat, ſed veluti cutis euadat, poſtulamus. Quo pacto igitur (inquies) alterabitur? Profecto alicuius alterantium qualitatum ope. Incidit.n. rurſus hoc loco, vel nolētibus nobis, de elemētis ſermo: ſine quo nec, quod cicatricem inducat, inuenire medicamētum licet, nedum quod carnis producēdæ, aut agglutinādi facultatē habeat. Ergo, quoniam cutis carne ipſa, tum ſiccior eſt, tum & dēſior, ſi carnē ſiccabimus, & adſtringemus, cuti etiam perſimilem reddemus. Habes medicamēti, quod cicatricem inducit, ſummam. Verum ea non ſatisfacit: nam et glutinatoria, tum ſiccabant, tum etiam adſtringebant. Ergo, quo hæc ab illis diſtent, id, ſi ipſam rerum ſubſtantiam inſpicias, inuenies. Nam, quoniam in" glutinatione vlcerum ſiccandum, quod affluit, eſt, quò videlicet affecta pars ſuperuacuis vacet; in cicatrice ducenda non modo, quod affluit, verum etiam humor, qui in ipſa carne continetur, eſt conſumēdus; multo profecto ſiccius,

A.li.1.c.4 t..8

quod

A quod cicatricē inducat, quam quod agglutinet, eſſe conueniet: quando glutinaturo vnū id ꝓpo
ſitum eſt, vt eius, quod ſecūdū naturā eſt, redūdātiā cōſumat: q cicatricē inducet, nō hoc mō, ve-
rū et vt ei †, q ſecūdum naturam ſe hēt, aliquid detrahat. Galla igitur immatura hoc loco, & ma- † humida addi tur in antiquis
licorii, † & Aegyptiæ ſpinæ fructus, modice ſiccantia pharmaca ſunt: Chalcitis, & æs vſtū, & æris † Antiquus addit, & balauſtia.
ſquama, & miſy, & fiſſum alumē, multo his ſunt valentiora, miſy q̄dē & chalcitis ꝓcipue, mitior
æris ſquama, atq; ēt hoc minus æs vſtū: qđ ēt ſi lauabis, vtiq; † minus mordēs } medicamētū
habebis. Porrò hoc quoq; ad ſpeculationem de componēdis medicamentis ꝑtinet, quæ ſanè me † ἀδηκτότατον, id eſt in antiquis. i. minime mordens.
dēdi methodum ordine ſequitur. Nā medicamentorum facultates noſſe, id q̄dē medendi metho
dū præcedit, tractatumq́; de his alibi eſt: compoſitio vero medicamentorum, medendi methodū
ſequitur. Quippe, vbi hæc vniuerſale ꝓcepit dico autem ſiccādum, aut humectandū, aut calfaciē-
dum, aut refrigerandū eſſe, tū vel modice id faciendum eſſe, vel valēter, vel leuiter: intelleximuſ-
que cuiuſque ſimplicium medicamentorum facultatem, hancq; per ſe ſeorſum ꝓpenſam: tū pro
fectò, quo pacto q̃s ea cōmode ad vſum miſceant, conſiderare cōueniet. Exiſtit igitur eo pacto
duplex de medicamentis peritia, altera de eorum viribus: altera de compoſitione ac præparatio
ne. Verum ad id, quod ſupereſt methodi de vlceribus, redeundum eſt.

B *De Methodo Vlcerum curandorum, quibus caro ſupercreſcit.* *CAP. 6.*

A.l.4.f.4.c. 5. cap. 14. 475-a SVpereſt autem (vt arbitror) de ſupercreſcente carne dicere, quā hyperſarcoſin Græce vocat
plcraque medicorum pars. Eſt porrò is quoq; morbus ex eo genere, qđ in quantitate magni
tudine ve partium ſpectatur: licet enim, ꝓ arbitrio voces. Ex eodē genere & cauitas erat, de qua
iam egimus. Ergo, veluti, quod vlcus cauum vocant, non vnum eſt vitium, ſed pariter & caui-
tas, & vlcus, quod ſupercreſcētē carnem habet, nō vnus eſt morbus, ſed ſimul caro ſupercreſcēs,
& vlcus. Indicat autem magnitudo, quæ præter naturam eſt, primam indicationem, (quam velu-
ti metam inueniēdorum remediorum diximus,) ipſius ſcilicet exuperantis ablationem. At hæc
ſola medicamentorum ope perficitur, non opera naturæ: videlicet cōtra, quam in carne reſtituē
da, aut glutinatione ſe habuit. Hæc enim naturæ ipſius ſunt opera, pharmacis tantum, quæ actio
ni eius obſtant, ſubmouentibus: at ſupercreſcentis carnis detractio, nullum quidem naturæ opus
eſt, ſed medicamentis perficitur, quæ vehementer ſiccent. Porrò proxima ſunt eiuſmodi medica
A.l.4.f.4.c. 5.c.3 472. a menta tum ijs, quæ valenter detergent, tum iis, quæ cicatricem inducunt, ſic, vt non pauci inte-
rim per errorem medicamentum, quod carnem minuit, vel pro eo quod ſordem deterget, vel ꝓ
eo quod cicatricem inducit, accipiant: vt (ne ab exemplo noſtro recedamus,) miſy & chalcitim,
C ſi humidæ naturæ applicabis, potius carnem demere, quam cicatricem inducere, deprehendes.
Vnde, ſi quando ijs vti ad cicatricem inducendam in aliorum penuria cogimur, parciſſime ipſis
vtemur, ſummum tantum ſpecillum in ea ad exactiſſimum leuorem tunſa demittentes, ac poſt
velut tenuiſſimum quendam pollinem partibus, quæ cicatrice induci poſtulant, imponentes; q
ſi minuere, quæ ſupercreuere, ſtudemus, liberalius imponemus. Sane ærugo magis etiam, quam
hæc, minuere carnem poteſt, ita, vt genus eorum, quæ cicatricem inducant, omnino ſit egreſſa.
At, ſi illa etiam aduras, vt minus acria, ſic ad cicatricem inducendam reddes magis apta: ſi verò ēt
laues, adhuc fient mitiora. Meminiſti vero, arbitror, & tu eius, qui celebri illo viridi medicamen
to ſordidum vlcus citra rationem curabat, mel quidem ei admiſcens, multis autem deinceps die-
bus æque ſordidum reperiens: deinde inops conſilii, nec habens, quo ſe verteret (accidebat enim,
vt non modo non purgaretur ſordes, ſed etiam vt de ſubiecta quoque carne non nihil vna detra
heretur, & colliquaretur, propterea, quod medicamentum valentius, quam pro laborantis natu
ra, erat,) plus deinde (vt erat egregius medicus) mellis aſſidue medicamento adiiciebat, quo
videlicet adhuc valentius purgaret, ceu non ſatis id medicamentum prius adhibitum feciſſet. E-
ueniebat autem plane contra: quippe, quantum ille intendebat medicamenti acrimoniam, tan-
H tum caro ſubiecta colliquabatur. Quod vero in vlcere ex liquata carne ſordis apparuit, id medi-
co, ceu medicamentum nihil efficeret, impoſuit. Atque huius quidem ignorantia etiam in diſcer
nendi peritia erat, non ſolum in medendi methodo. Etenim, ſi quam maxime ſimiliter ſordidum
{ & humidum } ex vtroque medicamento vlcus deprehenditur, at certe cauitas maior ex valen
ti, &, quod colliquat medicamento efficitur: quin etiam labijs præaltis, rubrumque, & phlegmo
ne quodam modo affectum, vlcus cernitur. Aliquando vero mordicationem quoque manife-
ſtam ex huiuſmodi medicamento æger ſentit, Quod verò minus, quam par eſt, ſiccat, nec mor-
det, nec quicquam efficit eorum, quæ retuli. Patere autem & in his arbitror Empiricum, etiam ſi
experientia quam maxime diſtincta diſcretaque vtatur, tranſire tamen, vbi quid non ceſſit, ad id
quod expedit, artificioſe non poſſe, immo vni illi id licere, qui vera methodo (quam ipſe nunc
inſtituo) medetur.

Quid differat ratione rectè curare a curatione Methodicorum, ac Empiricorum. *CAP. 7.*

QVippe, quam Theſſalij iſti amethodi methodum profitentur, nomen duntaxat eſſe nu-
dum intelligis, omnis effectus vacuum. Qui, cum tanta, tamque multiplex ſaltem metho-
dus ſit in vlcere ſanando, neque Empiricorum diſcrimine ad inuenienda remedia ſunt vt ſi, neque

ſicut Dogmatici, ab ipſa rerum natura indicationem agendorum ſumpſerunt, ſed ſolum id, qđ E
nec vulgares lateat, ꝓponẽtes, nempe cauũ vlcus carne impleri poſtulare, plenum cicatrice in-
duci: quod carne ſupercreſcente luxuriat minui ſordidũ expurgari, †mundum vel cicatrice indu
ci, vel agglutinari: } vlcerũ curationis methodũ quandam explicaſſe ſe putãt: tm̃ ſcilicet abſunt,
vt intelligant humidioribus naturis minus ſiccantes medicinas conducere, ſiccioribus, quæ ma-
gis ſiccent. Ergo, quod in tota diſputatione noſtra manifeſte apparuit, id denuo reſumẽdum eſt;
vt & nos illi q̃ maximè ſimus attenti: & reliqui omnes, qui veterem methodũ corrumpunt, quã
tum aberrent, clarius intelligant. Incipiam verò ab eo vlcere, quod carne impleri poſtular, vnum
id ꝓ exemplo ꝓponens, qñ etiam ꝓxime de eo ſermonẽ feci. Ab hoc, de omni ſimul in vniuer-
ſum curatione loquar. Ergo illud nõ ratione modo, verũ ẽt experiẽtia cõſiderãtibus apparuit,
non oẽm naturam eadem medicamenta requirere, ſed infirmiores molliores〈q〉; mitiora, validio
res ſiccioresq; valentiora. Ita verò tum in ijs, quibus cicatrix inducebatur, ſe habebat: tum etiã,
quæ glutinatione egebant. Omnino. n. nullum vehementiſſi pharmacorum ferunt molles natu-
ræ. In eiuſmodi verò ſermonis noſtri decurſu perſpicuũ planè fit, tum ægri naturam eſſe conſi-
derandam: tum cuiuſq; hominis propriam eſſe curationẽ: tum ſupra hæc illud tertium, nempe,
qm̃ cuiuſq; naturæ proprietas ineffabilis eſt, nec exactiſſima ſcientia comprehenſibilis, hunc eſſe F
optimũ cuiuſq; particularis ægritudinis medicũ, qui iam methodum quandam comparauit, ex
qua & dignoſcere naturas poſſit, & coniectura cõſequi, quæ ſint cuiusq; ꝓpria remedia. Porrò
exiſtimare cõem quandam eſſe oĩum hominum curationem, ſicuti ſtupidiſſimi methodici pu-
tant, extremæ eſt dementiæ. Atqui illi ob id ſtata eſſe putant omnia medicinæ artis theore-
mata, hoc eſt eiuſmodi eſſe, quæ ſcientes homines faciant, firmamq; ſui notitiam præſtent: †ip-
ſorumq; artem, notitiã quandam eſſe } cõmunitatum, non proprietatum, tanq̃ cõem & genera-
lem hominẽ, non particulares curarẽt. Ergo, ſicuti in alijs omnibus ſtatim inter initia ſunt lapſi,
ſic in hoc quoque. Siquidem curatur non homo cõmunis & generalis, ſed noſtrum quiſq;, alius
videlicet aliud temperamentum naturamque obtinens. Hi vero vnam eſſe omnium hominum
curationem exiſtimant. Ego contra, ſi cuiuſq; priuatim naturam explorare ad vnguem ſcirem,
vtique, qualem fuiſſe Aeſculapium mente concipio, talem me eſſe putarem: ſed, quoniam id fie-
ri non põt, certe vt, quoad homini licet, q̃ proxime accedam, tum ipſe me exercere decreui, tum
alios, vt idem faciant, adhortor. Ac conantur quidem, quantum poſſunt & Empirici, vt a cõmu-
nibus ſecedere, ita proprius ad ea, quæ propria ſunt, accedere: verum, quantũ hi quoque ab eius
rei perfectione abſint, ſupra eſt dictum. Non enim hæc in pueris, vel mulieribus, vel ſenibus, vel G
mollem carnem albamque habentibus, aliaq; id genus, pro certis diſcretionibus (ſicuti illis pla-
cet) ſunt ponenda, immo quemadmodum in humore & ſiccitate corpus ſe habeat. Ac Empiri-
cos quidem medicos, tum ob alia multa, tum ob id probare maxime conuenit, ꝙ accedere, quã-
tum licet, ad ægri proprietatẽ conantur. Poſt enim reliquas diſcretiones omnes, quas adhibẽt,
etiam, quæ a conſuetudine ſumitur, adijciunt, tanquam hinc remediorum, quæ ægro magis ſint
propria, compotes futuri. Dicetur autem à nobis in ſequentibus de conſuetudine ſuſius, vbi ꝓ
cognoſcenda proprietate laborantis naturæ, etiam diſcrimen a conſuetudine priſcis inuentum
eſſe probabimus. Hanc itaque cum reliquis Empirici recipiunt, & præter hãc, ipſum etiam me
dicum, qui ſæpe ægrum inuiſit, quam eum, qui non viderit, commodius curaturum aiunt. Po-
ſtea tamẽ, cum hæc omnia adiecerint, ſtabilẽ ſe atque ſcientificam habere notitiam propriæ cu-
rationis ægri adhuc non dicunt. At verò impudẽtiſſimus Teſſalus illud modo vnum intelligẽs,
quòd cauum vlcus ſit implendum, conſtantia tamen & firma dicit eſſe medicinæ theoremata:
quanquam hoc ſaltem omnes (vt ante iam dictum eſt) homines ſciunt, non ij modo, qui nunc
ſunt. poſtquam Theſſalus iſte, alter videlicet Aeſculapius, in lucem hominum venit, ſed ẽt, arbi-
tror, qui ante Deucalionẽ, & Phoroneum fuerunt, ſi modo hi rationales erant. Immo verò præ H
ter hoc, quod carne eſſe implendum cauum vlcus nouerunt, etiam illud non ignorarũt, qui me-
dicamẽta noſſet, quæ tale vlcus carne implerẽt, hunc medicum eſſe. Atque hæc ſi per experien-
tiam ſunt inuenta, conſtat Empirice nobis eſſe curandum: ſin ratione inuenta ſunt, logicè: non
enim profectò aliud inuenit, alio autem nunc commode vtetur. Verum de eo nobis cum Empi
ricis lis eſt. Quod autem dicere cœperam, vera ipſa medicina de laborantis natura coniecturam
fecit. Nominat, arbitror, id vulgus medicorum græce Idioſyncraſian: omnesque id incompre-
henſibile fatẽtur, ideoq; ipſam veram medicinæ artem Aeſculapio Apollinique concedunt. Pen
det porrò omnis hæc ratio ex duplici principio, Empiricis, obſeruatoribusq; ab ijs, quæ manife-
ſtè apparent: Logicis autẽ, ab ipſis elemẽtis. Nam, quòd alij aliud medicamẽtum profit, ẽt pueri
iam ferme ſciunt: & ratio pariter, quæ ab elemẽtis ducitur, id confirmat. Si nanque quindecim
differentias in hominum tẽperamẽtis ex minoris in ijs: maiorisq; ratione, idque in humida tan-
tum natura ſtatuas, neceſſe profectò eſt, medicamentorum ẽt, quibus ſis vſurus, quindecim diffe
rẽtias noueris: quarum aliæ magis, aliæ minus ſiccẽt, quo nimirum, quod cuiq; naturæ cõgruat,
inuenies. Quòd ſi etiam in ſicciore natura alijs quindecim poſitis, ad has quoque pari mo-
do alia

†Codices Græci legunt, mundũ cicatrice induci, recẽs agglutinari.

†Ita legunt antiqui cod. vt Linacer, ſ. εἶναι τὴν τέχνην αὐτῶν γνῶσιν τινά. &c. impreſſi autẽ vice verſa. εἶναι τὴν γνῶσιν αὐτῶν τέχνην τινά. i. ipſorũq; notitiam, artẽ quandam eſſe.

A do alio quindecim medicamenta requiras, habebis in totũ triginta medicamẽta, q̃ triginta naturis cõuenient: q̃bus vti is demũ ſolis cõmode poterit, qui in corporũ temperamẽtis diligẽter ſe exercuerit. Nunquid igitur, ſi totũ corpus tẽperamẽto ſit ſicciore, ab iis, q̃ magis ſiccent, medicinis iuuabitur: ſi verò pars quæpiam eius cæteris partibus natura ſit ſiccior, q̃ minus ſiccent, requiret? An liquido patet hic quoq;, quæ pars ſiccius temperamentũ obtinuit, hanc ẽt, quę magis ſiccent, poſtulare: quæ humidius ſit ſortita, minus ſiccantia? Atq; hoc totũ prætermittunt amethodi iſti Theſſalij, qui vnam omni particulæ congruere medicinã putant. Empirici autẽ, quantum in hoc Theſſalios iſtos Methodicos ſuperant, tñ à veris Methodicis Logicisq; ſuperantur. Habent enim profectò illi quoq;, ab ipſo ſcilicet vſu edocti, aliud medicamentum ad ea vlcera, quę in oculis accidunt: aliud ad ea, quæ in auribus, aut articulis, aut carnibus, aut ſola cute. Cæterũ, ꝙ nec in vs ſe transferre ad aliud poſſint, ex ijs, quæ ſupra diximus, facile patet.

Quo pacto in curandis vlceribus, corporum temperiei, aeris q́, ac partium natura, ratio ſit habenda. *CAP. 8.*

QVoniam autem, & de his ſatis iam dictum eſt, rurſus ad diſputationis initium reuertamur: miſceamusq; vlceri omnes, qui ſimul cum ipſo incidunt, affectus, ab intemperie primũ orſi. B Si enim exulcerata caro, vel prius etiam ex quauis occaſione, vel ipſo vlcerationis tẽpore, iuſto calidior frigidiorue eſt effecta, vtiq; medelam exigit, quæ non modo moderate ſiccet, ſed etiã in tantum calfaciat, refrigeretve, in quantum ſubiecta caro à naturali ſuo habitu receſſit: cum fieri non poſſit, vt in vlcere, vel carnis ꝓductio, vel ſinus impletio, vel agglutinatio, vel cicatricis inductio recte vnq̃ cedat, niſi ſubiecta caro ꝓ naturali modo ſe habeat, nec fruſtra dictum ſupra eſt, hæc oĩa naturæ eſſe opera: purgari tñ ſordida, minuiq; ſupercreſcentia, ẽt carne naturalẽ ſtatum non ſeruante, poſſunt, ꝓpterea, ꝙ tantum hæc medicamentorũ ſunt opera. Quocirca legitimi vlceratarum partiũ tẽperamẽti, quoties eas, vel carne implere, vel glutinare, vel cicatrice inducere ſtudes, maior tibi ſolicitudo erit. Seruari nanq; debebunt naturæ motus, quos cõprehenſorum ſingula comitantur. At aliàs non ſeruabuntur, niſi ꝓrſus ſe pro naturæ ſuæ rõne pars habeat. Veluti igitur, ſi phlegmone cum vlcere vna eſſet, prius, q̃ hæc diſcuſſa ſit, nemo id vel carne implere, vel glutinare, vel cicatrice inducere tentarit: ad eundem, arbitror, modum ẽt, ſi ſine phlegmone ſola ſubſit intemperies, nullum horum fore prius ſperabimus, q̃ illa ſit ſanata. Rurſus igitur hinc indicatio quædã ad medicamentorum, quæ ſuperius cõprehenſa ſunt, inuentionem oritur: quippe omnia ea ſiccantia erant, ſed diſſidebãt inter ſe pro intenſionis remiſſionisq; C modo. Cæterum definitum antea non eſt, quatenus in calefaciendo frigefaciendoq; ſe haberẽt: ſed methodus hoc quoq; inueſtigare quodãmodo cogit: Non *enim tñ, an ſiccet, ſed an etiã nõ valde calefaciat, aut refrigeret, expendi oportet. Ergo altercum, & mandragoram, & *meconiũ, ceu ſupra modũ refrigerantia, fugies, tametſi ſiccant ea quoq;, quantum ſit vlceri ex vſu. Reſina verò, & pix, & aſphaltus quanq̃ modice ſiccãt, tñ immodice ſunt calida: ideoq; eis nemo utetur ſolis, nec aliter, niſi cum leniter refrigerãtibus admiſtis vnũ ex omnibus medicamentum fecerit, quod ſit temperatum. Si igitur hæc ita ſe habent, ſicuti ꝓfectò habent, inſpici ẽt cõueniet & circundantis nos aeris temperiem. Siquidẽ, velut medicamentum quoddam, is quoq; corporibus noſtris forinſecus incidens, vbi immodicus calore, vel frigore eſt, ſanationem moratur. Danda igitur opera eſt, vt medicamenta eius exceſſui occurrant. Ideoque Hippocrates in calidioribus anni tẽporibus, ijs, quibus frigidior facultas ſit, medicamentis vtitur, calidioribus aũt per frigidiora. Non ignoras ꝓfectò hic quoq; ex ſtupidis Methodicis quendã fateri, quo pacto in calore, & frigore ſe habeat, qui ægrum continet, aerem ſe inſpicere, non tñ anni tẽpora inſpici permittere: quaſi nomina ipſa temporũ anni proſint obſintve, non eorum temperamenti ratio: aut non huius cauſa veteres medici ad ea reſpexerint. Verũ, ꝙ, qui certa methodo curare vlcus debet, huic D neceſſe ſit, tum ad prima elementa vel maxime venire, tum anni tempora, & corporum temperamenta non in toto modo, verum ẽt in ſingulis partibus conſiderare, abunde monſtratũ reor: Rurſus verò repetendum hoc ẽt loco eſt, quod prius diximus in indicatione, quæ à ſicco humidoq; ſumitur. Nam, ſicuti in illis humidior natura humidiora, ſiccior ſicciora medicamenta exigebat: ita nunc calidior calidiora, frigidior frigidiora requirere, contrariam ſcilicet ſemper ijs, quæ præter naturam, & ijs, quæ ſecundum naturam ſunt, indicationem præſtãtibus: quippe quæ ſecundum naturam ſunt, ſimilium ſibi indicatiua ſunt: quæ præter naturam, contrariorum, ſi modo illa ſeruari, hæc ſubmoueri neceſſe eſt.

A.l.4. f.4. t.j.c.3. fol. 473.b

Antiqui cod. legũt μηκώνιον. ĩpreſſi κώνειον. i. cicutam.

De curando vlcere cur indicationes contraria inuicem extiterint, ac de triplici fonte indicationum curatiuarum. *CAP. 9.*

AC, quòd tum corporum tẽperies, tum anni tempora, tum partium naturæ, conſideranda illi ſint, qui probe vlcus ſit ſanaturus, clare me docuiſſe exiſtimo: ad hæc, ꝙ prima quidẽ indicationis indicati o à ſolo ſumatur affectu, remedia tamẽ inde inueniri non poſſe, niſi prius ad corporũ elementa ſit aſcenſum, & ægri temperamentũ perpenſum, non corporis modo vniuerſi, ſed ẽt affectæ particulæ, cum hoc quoq; ambientis temperie æſtimata: quæ vtiq; cum ad *præſentes

* ἐπιδήμους.

BIBLIOTECA N ROMA VITTORIO EMANUELE

ſentes ſtatus,tum verò regiones extenditur.Quòd autē contrariæ ſubinde in vna curatione indi- E
cationes ſint,atq; has quēadmodū tractare conueniat, latius quidē dicetur in ſequētibus: non tñ
alienum ſit nūc quoq; paucis de ipſis egiſſe.Etenim,quòd ægri temperamentū ſit humidius, par
ticula ipſa,q̄ laborat,ſiccior:aut cōtra,ꝙ hæc ſit humidior,totius tēperamētū ſiccius, mirandum
non arbitror:pari modo in calore, & frigore,ꝙ contrario temperamento ſit pars, cum toto. Veluti igitur,ſi totū corpus medio tēperamento eſſet,(qđ eſſe optimū docuimus)nihil planè,quantū ad laborantis naturā attineret,in medicamentis nouaremus: ita, vbi vel ſiccius,uel humidius; vel calidius, vel frigidius iuſto cernitur, eatenus intendere vires medicamētorū oportet, quatenus corpus ad naturalē intēperiē eſt versū.Nō enim,arbitror,excidit nobis,q̄ naturalis intemperies ſit,& q̄ ꝓter naturā:dictū.n.de ipſis eſt in alijs,ac præcipuè in libro, q de inæquali intēperamēto eſt inſcriptus.Pone igitur totū laborantis corporis tēperamētū humidius eſſe,eoq; medicamēta deſiderare,q̄ minus ſiccent:ipſam verò ægrā particulā ex earum numero eſſe,q̄ ſicciores ſint,(qualia eſſe diximus,quæ minus ſunt carnoſa,cuius generis ſunt,quæ circa digitos,& articulos habentur: præterea,quæ circa aures,& naſum,& oculos,& dentes,ſunt: ac, ut ſemel dicam, vbi crebræ cartilagines,& membranulæ,& ligamenta, & oſſa,& nerui ſunt, adeps verò,& caro, F
vel omnino nulla eſt, vel perquam exigua,) diuerſa in his eſt ea, quæ à patiente particula accipitur indicatio,ab ea,quæ ex ægri ſumitur natura. Quare,ſi, quanto ægri temperamentum iuſto eſt humidius,tanto particula iuſto ſit ſiccior,nec adijciendum,nec detrahendum pharmaco quicquam eſt,ſed tale adhibendum,quale,ſi vlcus in medij temperamenti particula corporis mediocriter tēperati cōſiſteret, adhiberemus: Sin ſiccior debito particula magis fuerit, quàm corporis temperamentum iuſto eſt humidius, vtiq; in tantum intēdi ſiccitatem medicamenti conueniet, quantum particulæ temperamentum totius temperamētum excedit: veluti,ſi quatuor numeris ſit exulcerata pars medio temperamento ſiccior, ægri natura gradibus tribus humidior, manifeſtum eſt particulam, quæ nunc exulcerata eſt, ſiccius vno gradu deſideraturam medicamentum,quàm quæ pars ſit temperata. Quòd autem hæc omnia coniectura ſint accipienda, tum ꝙ optime conijcere poterit, qui in ratiocinando de his ſit exercitatus, liquido patet. Ac in talibus quidem omnibus contrariæ ſubinde indicationes vno tempore fiunt:neq; enim eſt, quòd de indicationibus,q̄ à calido,& frigido ſumuntur,etiamnum dicam,vtpote, quæ ad proportionem dictorum intelligi poſſunt: In alijs verò, etiam temporibus †quibus perficiendæ ſunt,} indicationes ſeparantur:oportetq; in principio præſertim curationis alteram ceſſare,alteram officio fungi:Sicut,exempli cauſa, cum vlcus cauum ſimul ſit,& admodum ſordidum:quippe affectus præter naturam in hoc triplex eſt, vlcus, cauitas, & ſordes.Ordo vero ſanationis a ſorde expurganda ordietur.quòd videlicet nec glutinari quicquam, nec carne impleri poteſt prius,quam purū fuerit. Secundum locum exiget cauitatis ſanatio. Si nanq; vel glutinabimus, vel cicatricem inducemus,vel(vt ſummatim dicam)curabimus vlcus, cauitatē implere nō poterimus.Pone ergo non ſolum tria hæc particulam obſidere,ſed etiam phlegmonem, vel eryſipelas,uel gangrænā, vel intemperiem aliquam ſimplicem,compoſitamve:num nam hic manifeſtū eſt, quòd, niſi qs illam prius ſanauerit, implere carne cauum vlcus non poterit? Quippe dictum ſupra eſt carnis generationem ex ſana,quæ ſubiecta ſit, ortum habere: ex ea verò,quam phlegmone premit, & intemperata,& vno verbo ægrota,caro gigni noua nō poteſt. Ergo in omnibus eiuſmodi complexionibus triplex tibi propoſitus finis erit,vnus veluti à cauſis ſumptus, eius, quod poſt futurum eſt:alter,ut quod rationem obtinet eius,ſine quo non: tertius eius,quod veluti accelerantiū & vrgentium nominatur. Siquidem iuſta ſubiectæ carnis temperies, cauſæ rationem habet,ut q̄ concreſcere ſecum,quod vlceratum eſt,faciat,& cauitatē impleat: Puritas vlceris rationem eius, H
ſine quo non:atq; hanc ſordes interpellans, curationē moratur. † Habet verò, & ipſa cauitas ad vlcus rationem eius,ſine quo non: quando, niſi cauitas prius impleta ſit, induci cicatrice vlcus non poſſit.} Ergo,ſi ad hæc reſpexeris, ordinē ſanationis inuenies, veluti,ſi phlegmone,& cauitas,& vlcus,& ſordes,ſimul in eadem particula conſtiterint,primum phlegmonem,ſecundo loco ſordem,tertio cauitatem eſſe ſanandam,& quarto vlcus. Ac in iam dictis quidem, tum ordo, tum agendorum inuentio ex his ſumitur. Vrgentis verò * indicatio inter iſta nō habetur:in aliis autem habetur. Nam affectus,unde primum maximeq; imminet homini periculum,hic primus curari debebit: Interim verò non primus modo, verum etiam ſolus, veluti ſi puncto muſculi capite,conuulſio, quæ nulla conuenientium medicamentorum vi remittatur, ſuperueniat: quippe præciſo per traſuerſum toto muſculo conuulſionem quidem ſanaueris, aliquem tamē ex particulæ motibus vitiaueris. Ad eundem modum,cum è vena,uel arteria ſanguis immodice profluit,ſi totum uas per tranſuerſum præcideris, vlcus quidem eius ſanare poſtea non poteris, periculum tamen, quod ex profluuio ſanguis impendebat, ſuſtuleris. Iam neruum punctum ſæpe cogimur tranſuerſum præcidere, quoties vel conuulſiones, vel deliria, uel ambo, magna ægreque ſanabilia ſuperuenire vulnerationi cernimus. Pari modo, vbi luxatio, cum vlcere in aliquo maiorum articulorum incidit, vlcus ſanamus, luxationem autem inſanatā relinquimus:

quando

†Al. [illegible], id id ſtatim.

†Al. ex cod. impreſſis græcis, verti pōt Habet autē, & ulcus ad cauitatem rationem eius ſine quo non quando, ſi ulcus inductū cicatrice fuerit, nō amplius cauitas, impleri carne poterit.

A quando, ſi hanc quoq; ſanare conemur, conuulſiones omnino ſequẽtur. Tertius itaq; propoſitus medendi finis is eſt, qui ad id, quod vrget, dirigitur, diuerſus nimirũ à duobus illis modis dictis. Neq; enim idẽ eſt, aliquid vel vt cauſam cõſiderare: vel ut id quod rationem obtinet eius, ſi ne quo non: vel vt id, quod vrget. Sed & quod vrget, tum eiuſmodi interdũ eſſe, ut alium inſanabilem affectum reliquat, dictum iam eſt: tum verò affectum ipſum nonnunq̃, à nobis ipſis induci partim in neruo puncto, vel tendone, vel uaſorũ cuiuſq; ſanguinis profuſione, partim in muſculo, cuius caput eſt vulneratum. Nam, vbi luxatio cum vlcere vna conſiſtit, nõ ipſi affectum facimus, ſed tãtũm eum, qui factus eſt, non ſanamus. Dicetur verò de his accuratius in ſequentibus.

De proprijs ulcerum differentijs, ac quæ ex ipſis indicationes præbeant. CAP. 10.

IN præſentia nanque redire ad proprias vlcerum differentias placet, ac propoſitũ ſermonem breuiter complecti, quò, ſiqua ex his etiam indicatio rem diorum ſit reliqua, eam nõ prætermittamus. Ergo * phlegmone laborant, & putreſcens vlcus, & quod exeditur, & quod gãgræna, & qđ eryſipelate affligitur, & canceroſum, & dolens, & indolens, quæq; alia id genus veluti vlcerũ differentias loquuntur, ſiquis Empiricã curationẽ prodens, † nec aliud cogitãs } pertractet, nõ

A.4.f.4.t. 3.c.1.fol. 171.c

† ἄλλως. i. ali-

B eſt cum eo contendendũ, ſi vlcerũ ea differentias nominat, millies enim dictũ eſt, nõ oportere de nominibus contendere: Sin tãq̃ artificioſum aliquid de indicationibus hinc dicturus, docendus eſt oẽs iã dictos affectus compoſitos eſſe: alias verò eſſe differentias ſimplicis ſoliusq; vlceris, & cui nullus alius adiũctus ſit affectus. Nã ſi, ab acuto aliquo facta tñ diuiſione, forma eius, qđ vulnerauit, parti diuiſæ impreſſa eſt, exiſtent profectò ſic multæ vlcerũ differentiæ, obliquorũ, rectorũ, pãpini modo retortorũ, hami ritu vncorũ, aut aliter quoq; mõ ſe habentiũ. Atq; hæ quidẽ differentiæ oẽs à figura ſunt: A magnitudine rurſus ꝓ maioris minoriſq; rõne mille aliæ: nã & magnũ, & paruũ, & maius, & minus vlcus vlcere, tũ dicitur, tũ verò eſt: quin ẽt breue, & lõgũ, in ſũmo reſidens, & in profundum penetrans. Atq; in ſingulis horũ, tum quod magis tale, minuſque eſt, ſiue in ſpatij, ſiue magnitudinis, ſiue quantitatis, ſiue quocunque modo appellaſſe libet, dr̃ia. Quòd ſi hæc ita ſe habent, omnino profectò, & æquale vlcus, & inæquale, penes diuiſionis profunditatem, erit. Quippe diffiſſo, ſi ita ſors tulit, per longitudinem femore, poteſt ſuperior diuiſionis pars alte deſcendere, inferior in ſummo corpore hærere: aut contra, in ſummo eſſe, quæ ſuperior eſt, profunda, quæ inferior. Iam illa quoque, nẽpe * diruptum aliqua ex parte, aut ex toto

* διεσπασμένον. i. diuulſum.

C fuiſſe: & inciſum fuiſſe: & vbi, quod vulnerauit, oblique ſub cutẽ ſe dedit, alteram vlceris partem in conſpectu eſſe, alteram ſub cute latere, idq; vel ex ſupernis partibus eſſe vel infernis, uel lateralibus: omnia hæc vlceris differentiæ ſunt. Ab ipſo tempore rurſus aliæ vlcerum differentiæ ſumuntur, * cruentum, recens: exigui temporis, & diuturnum. Atque in omnibus his ipſa maioris minoriſque ratio numeroſa eſt. Atque ab ipſa vlceris natura hæ differentiæ ſumuntur, maxime quidem propriæ, quæ à ſubſtantia rei capiuntur: nempe, quæ a figura ducuntur, & à diuiſionis magnitudine, idque vel in longitudine, vel in altitudine, uel in ambabus dimenſionibus: præterea æqualitate in his, & inæqualitate: Extrinſecus verò accidentes, & quæ ſcilicet rationem obtinent eius, ſine quo non: tum à tempore, in quo factum vlcus eſt, ita cum aliud recẽs, aliud uetus vocatur: tum ex eo, quòd totum parsve conſpectum fugit, vel cõſpiciendum ſe præbet: Iam verò, & à generationis ratione, eo, quod totum ſit inciſum, vel totum * diruptum: vel pars inciſa, pars * dirupta. Quòd ſi, quæ à loco quoque, in quo eſt ulcus, differẽtias cenſeas, veluti ſi finis muſculi, vel principium muſculi, uel medium muſculi, vel cutis ſit, quod vlceratum eſt, vel iecur, uẽterve ſit, in quo vlcus conſiſtit: fuerint profecto & ipſæ vlcerum differentiæ, non vtiq; à propria

* Pro ἔναιμον legendum, παλαιόν. i. uetuſtum. ut paucis poſt lineis indicatur.

D ipſorum natura, ſed à locis, in quibus cõſiſtunt, deſumptæ. At, cum phlegmone quis obſeſſum vlcus dicit, aut ſupercreſcente carne preſſum, aut cauum: deinde ſimiles vlceris differentias dixiſſe ſe ijs, quas modo retuli, putat: hunc neceſſe eſt in medendi methodo falli. Quippe græce φλεγμαῖνον ἕλκος ex formula dictionis ſimilem habet interpretationis figuram cum paruo vlcere: cæterum, quod ſignificatur, ſimile non eſt. Siquidem profundum, aut ſummotenus factum, cum de vlcere dicimus, propriam eius differentiam oſtendimus: φλεγμαῖνον verò omnino vlceris differentia non eſt: cum poſſit phlegmone pars affici, etiam vbi vlcus non ſit. Quo fieri arbitror, vt hic immutare dictionem liceat. Si enim accidiſſe alicui vlcus, cum phlegmone dixeris, ꝓpius ad rei naturam, & clarius interpretatus ſis: non autem ſi alij cum magnitudine, alij cum paruitate factum dicas: quippe cum & magis ex natura rei, & clarius loquare, ſi huic magnum accidiſſe vlcus, illi paruum dixeris. Adeo, ſi fieri poſſit, ut mutata dictio, & rei naturæ conuenientior, & audituris clarior ſit, committendũ non eſt, quo minus id fiat. Quippe caput ad effugiendam in rebus deceptionem eſt, ut definita locutione utare. Quãnã igitur in talibus methodum ſtatuamus? etenim tradenda quæpiã præceptio eſt, ac veluti ſcopus, quo ſemper intentis diſcernere ſtatim liceat, differentiam ne alicuius affectus dixerit quis, an alterius affectus complexum. Eſto igitur tibi diſcrimen hoc: Quod conſiſtere ſeorſum, & per ſe põt, id nullius vnquam alterius fuerit differentia. Ergo magnitudo, paruitas, æqualitas, inæquabilitas, tempus, & figura, ex eorum numero ſunt, quæ alijs accidũt: vlcus vero, & phlegmone, gãgræna, & putredo, ſingula ſeorſum, & per

ſe

ſe conſiſtere poſſunt. Sunt nanq; corporis noſtri affectus quidam præter naturam, minime ea, q̃ affectibus neceſſario accidunt. Quippe omnibus his neceſſario accidit, ut vel parua ſint, vel magna, vel æquabilia, vel inæquabilia, vel recentia, vel inueterata, vel euidenter appareant, vel cõdantur nec videantur: phlegmone verò affici, ex ijs, quæ vlceri accidunt, non eſt, veluti nec putreſcere, nec gangræna tentari: ſunt enim hæc oĩa ex morborum genere, ſiquidem affectus præter naturam ſunt, & actionem vitiant. Alio rurſus modo vlcus crucians, & vlcus ſordidum, ceu quædam vlceris differentiæ dicuntur: cæterum compoſitum quippiam hic quoq; indicatur, ſed diuerſa ratione, quàm vt phlegmone tentatum, aut putreſcens vlcus dicebatur: quippe hic affectus ſunt phlegmone, & putredo: illic dolor, & ſordes ex ſymptomatũ ſunt genere. Pari modo, & cum dr̃ cacochymõ vlcus, id eſt vitioſo ſucco obſeſſum, aut fluxione vexatum, aut arroſum, cauſa cum affectu copulatur. Manifeſtumq; ex talibus eſt, methodi eius, quæ de medendo inſtituitur, primos, ac ſimplices, ſineq; vlla compoſitione morbos, veluti elementa quędã eſſe. Quos magis in commentarijs, qui de morborum differentijs ſunt ſcripti, omnes eos enumerauimus. Sanè nihil referat, primos, an ſimplices dixeris: quando quod primum eſt, ſimplex eſt: & quod ſimplex, primum, †ideoque etiam elemẽtare. Indicatio vero curationis} ex differẽtijs fit, ſed nõ omnibus. Nam recens, vetusve vlcus nihil indicat: quanquam indicare videtur nonnullis: ſed hi ſeipſos fallunt non aliter, quàm in ijs, quę ad victus rationem ſpectant, cum aliam initij, aliam incrementi, aliã ſummi vigoris, aliam remiſſionis, indicationem eſſe dicũt. De quibus latius in ſequentibus dicturus, non eſt, q̃ nunc ſim verboſior: verum, quod tantum ad rem præſentem ſit ſatis, id adijciam. Recens ulcus, cum omnino ab altero quolibet affectu eſt liberũ, nec ſymptoma ullum habet adiunctum, aliam putant indicare curationem, quàm vetus. Id verò non ita ſe habet. Siquidem, quod vlcus tantum eſt, {nec quicquam aliud,} (eſt porrò eiuſmodi, cui nec cauitas adeſt, nec dolor, nec ſordes, quodque & omni alio affectu eſt liberum) ipſam tantum vlceris ſanationem deſiderat: cuius utique propoſitus finis, uel vnitio, uel agglutinatio, uel coitio, vel continuatio eſt: quippe millies diximus licere, appelles, ut lubet, modo rei nihil mutes. Eiuſmodi igitur vlcus, ſiue recens, ſiue antiquum ſit, eandem ſemper curationem requirit, nihil planè proprium indicante diſcrimine eo, quòd à tempore ſumitur. At, ſi cauitatem alte recõditam ſub cute habet, conſiderare oportet, vtrum ea in ſuperiore parte ſit ita, ut ſanies ex ea prona effluat: an in inferiore ſic, ut illic ſiſtatur. Eius igitur, cui effluxus patet, eadẽ, quæ aliorum, curatio eſt: cui non eſt, huic ipſi moliamur effluxum quẽdam, oportet. Eius duplex ratio eſt, alias tota cauitate deſecta, alias in fundo tantum aperta. Quando verò harum alterutra ſit ineunda, docebit tum locorum ipſa natura, tum verò vlceris magnitudo. Si nãque, & loca ipſa periculoſam ſectionem faciãt, & vlcus magnum fuerit, in fundo aperire magis expedit: ſin contra ſe habet, perſcindere præſtat. Deligatio verò eius incipiat quidem ſuperne, ſed finiatur infra, ubi ſcilicet patet effluxus. Quod autem differentia ea vlcerum, quæ a vulneratis omnibus particulis ſumitur, ad indicandam curationem ſit maxime opportuna, id in ſuperioribus eſt dictum: verum ea quidem, ut ſimilarium, hæc autem, cuius nunc memini, ut inſtrumentalium eſt indicatio. Sanè dicetur de ea, quæ vel vt ſimilarium corporum, vel ut inſtrumentalium indicatio eſt, in ſequentibus uberius. Nunc ad proprias ulcerum differentias eſt redeundum, ac de ipſo, ſeu tranſuerſum ſit, ſeu rectum ſeu profundum, ſeu in ſummo corpore, ſeu paruum, ſeu magnum, definiendum. Tranſuerſa ᵃnanque ulcera, eo, q̃ labra eorum magis diſſident, abſuntque a ſeſe, coniungi diligentius poſtulant: ideoque, tum ſuturis, tum fibulis in his vtendum. Quæ verò per longitudinem muſculorum ſunt facta, hæc ſi à duplici initio deliges, nec ſuturis nec fibulis egebis. Sin aliter deligare placebit, †vel fibulis, vel ſuturis vtere: ſufficient autem, pauciſſimæ omnino ſuturæ. Et magna quidem vlcera, ſi recte ea, quæ prius dicta ſunt, meminiſti, ijs, quæ ualentius ſiccent, medicamentis curabis: parua verò, vel quæ moderate ſiccent abundè ſanauerint. Profunda verò vlcera, omnino etiam magna ſunt, voluntque, tum a duobus initijs deligari, tum verò nec labra ſua præpropere glutinari: At, quæ profunda multum longaq; ſunt, ut duplici ratione ſunt magna, ſic duplicem quoque indicationem præſtant; itaque, & quæ valenter ſiccent, poſtulant, & ne immature labra coniũgas, & ut à duobus initijs deliges, & vt altis ſuturis conſuas. Ad eundem modum, & ſi multæ ſimul differentiæ coierint, quarum ſua cuique ſit indicatio, ſi quidem inter ſe minime pugnent, omnibus uti maxime expedit: ſin aliquatenus ſecum pugnent, quemadmodum diſtinguere de talibus oportebit, dictum quidem alicubi in præcedentibus eſt, locupletius tamen dicetur in ſequentibus. Nunc enim finiendus hoc loco tertius hic liber videtur. In quarto, qui ſequetur, de ijs affectibus, qui vlcera comitari plurimum ſolent, diſceptatio erit. Tradentur autem, cum his etiã internarum cauſarum curationes.

† Multi codi. græci legunt, ut Linacer uertit. nõnulli tamẽ ſũt, qui habent ἀρχὰς καὶ στοιχειώδεις ἰάσεως. i. quare, & elementaris indicatio curationis. Melior tñ uidetur Linacri Lectio.

¶ In codice uetuſto legitur tantum, ἢ ἀγκτῆρες ἀρκέσουσιν, ἢ ἐλάχισται. aut fibulæ ſufficient, aut minima omnino ſutura.

ᵃ A.l.4.f.4.e. l.c.3.f.463. 3

E F G H

GALENI

GALE. METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDS LIBER QVARTVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Methodum tradit, qua Maligna vlcera, quæ Græci Cacoethe dicunt, curentur.

Quot ſint ſpecies ſolutæ vnitatis, ac quæ differentiæ vlcerum ægre ſanabilium. CAP. I.

VNum eſſe morborum genus, ipſam quoq; continuitatem ſolutam diximus. Hęc in omnibus animalis partibus incidit: non tñ vnũ nomen in omnibus ſortitur. Quippe, quæ in carnoſa parte, Vlcus: in oſſe, Fractura (Græcis Catagma) dicitur: in neruo, Conuulſio, Græci Spaſma vocãt. Eiuſdẽ generis ſunt, & quæ Gręci † Apoſpaſma, & Rhegma, & Thlaſma dicunt: illud in ligamentis: hæc in vaſis B muſculisque ex violento ictu, vel graui caſu, vel alio quopiam valẽte motu excitata. Quæ verò Ecchymoſis græce dicitur, plurimum vnà cum contuſione ruptioneque incidit. Fit autem aliquando & ex oris vaſorum apertione, q̃ Anaſtomoſin vocant, & ex ea, quæ à nonnullis Diapedeſis dicitur, † aliud vtiq; tunc ſolutæ continuitatis* genus. Iam vero, & ex eroſione, q̃ Anabroſin græce vocant, ſoluitur interim in animalis partibus cõtinuitas: verum is iam miſtus affectus eſt, vt qui aliud quoddam morbi genus adſciſcat: quod in quantitate partium cõſiſtit: veluti ſupra, cum de cauis vlceribus egimus, eſt monſtratum. Eſt enim horum ipſorum duplex ortus, aliàs ab exciſione, ſæpe ab eroſione ꝓueniens. Verum exciſio quo pacto eueniat, nõ latet. Eroſio, ſi intrinſecus ab ipſo animali prouenit, vitioſi ſucci ſoboles eſt: ſin extrinſecus, aut à valentibus medicamentis fit, aut ab igni. Et ſanè (vt dictum ſupra eſt) diligenter attẽdere oportet, & ſimplices affectus à compoſitis diſcernere: cum ſimplici morbo ſimplex adhibenda curatio ſit, compoſito non ſimplex. At, quæ nam in compoſitis curandis tenenda methodus ſit, ſupra eſt dictum. Cæterum non tantum generalitatem eius didiciſſe; ſed etiam in ſingulis eius partibus exercitatum eſſe oportet: cum in his quoque: alijs non paucis methodis (vt ita dixerim) particularibus ſit opus: propterea, ꝙ cuique morborum ſpeciei ſua methodi ſpecies. Ergo, quod re- C liquum eſt vlcerum curationis, in hoc libro exequamur, hinc ſumpto initio. Omne vlcus, aut ſolum eſt, ipſumq; per ſe, nullo nec cum eo ſimul inuadente, nec ipſum præcedente, aut ſequente alio affectu: aut cum alio quopiã vno multisve conſiſtit: quorum alij non modo ſtatim ab initio vlcus excitarunt, ſed ẽt nunc maius efficiunt: alij eius, ſine quo non, vt ad curandi opus, rationẽ obtinent. Verum de his prius dictum eſt. At, quæ maius vlcus reddant, de ijs hoc volumine agetur. Ac duplex in his curationis* cõſilium eſt, vt vel eiuſmodi affectus è corpore prorſus eximas: vel incommodum quod inſerunt, vincas. Verum hoc, vbi exiguus planè affectus eſt, fieri licet: vbi magnus eſt, duci ad cicatricẽ vlcus prius non poterit, q̃ illi affectui remediũ attuleris. Ergo qui nam, & quot numero eiuſmodi affectus ſint, diligenter nobis conſiderandum eſt, inde nimirum ſumpto initio, vnde ſupra eſt cœptum. Omne* vlcus, ſiue ſolum ſit, ſiue vna cum cauitate, & ſubiectam ſibi carnem naturaliter habere poſtulat, & ne quid inter oras conglutinandas interſit: quod tñ ſæpe fit, ita, vt pilus, arena, ſordes, oleum, aliudve id genus glutinationem prohibeat. Cæterũ hæc ceu ſymptomata quædã vlcerũ ſunt, & quæ morari ſanationẽ, ſi ſint, poſſunt: efficere, ſi nõ ſint, nõ poſſunt. Subiectæ verò carnis affectus cauſæ rõnem obtinet ad id, quod efficitur: q̃ppe ex hac, & ꝑ hanc, tum, quæ diſſident, glutinãtur: tum, quæ caua ſunt, carne implẽtur. D Ea ergo planè ꝓ natura ſua ſe habeat, oportet, quò hæc vtraque cõmode perficiãtur: atq; ea recte quidẽ ſe habuerit, ſi, id quod reliquis etiam omnibus eſt commune, & proprium temperamẽtum tueatur. Itaque temperatam eſſe ſubiectam carnem ad vlcera, tum glutinanda, tum carne implenda, prorſus oportet. Nũquid igitur hoc tantum ſatis eſt? an etiam ſanguinem, qui aſſluit, & bonum eſſe, mediocrem quantitate oportet? Mihi id quoque multo maxime verum eſſe videtur. Nam, & qui corruptus ſanguis eſt, tantum abeſt, vt ad glutinandum, & carne implendum ſit vtilis, vt etiam ipſe nonnunquam corpus erodat, atque exulceret: & multus humor, cum in v*ceribus excrementa creet, ſanationem (ceu prius diximus) moratur. Atq; hi tres ægre ſanabilium vlcerum modi videntur: qui ex intemperie ſubiectę prouenit carnis: qui ex vitio affluentis ſit ſanguinis: & tertius, qui ex menſura confluentis naſcitur. At non ita facienda diuiſio eſt, ſed ſic potius? Nempe ægre ſanabilium rebelliumque vlcerum alia propter ulceratæ carnis intemperiẽ, alia ob affluentem humorem, talia fieri: tum intemperiem rurſus ipſam bifariam diduci, cũ aliàs in qualitate ſola naturæ modum egreſſa ſubdita caro ſit: aliàs etiam cum acceſſorio quopiam tumore: Iam ipſum confluxum bipartito etiam ſcindi, nempe in confluentis ſucci tum qualitatem

† ἀπόσπασμα eſt, quando, quæ ipſa colligãt, διασπᾶται, diuulſis, ipſa pr.* connexa pluri mum à ſe inui cẽ ſecedunt. 3. de off. me. 31. Cl. 7. car. 219. G. Ex quo loco rectius hic διάσπασμα, quã ἀπόσπασμα legi videretur. † τὸ πᾶσι γένος συνεχείας λύσεως. diuerſum quoddã genus à ſoluta continuitate. Diſtinguit enim à ſolutione cõtinui anaſtomoſin et diapedeſim paſſim, ut quæ ſunt morbi in meatibus, non autem ſolutione continui. Vide ſupra. car. 30. A

* Al. ṽdos.

A. 4. F. 4. C. 1. C. 3. fol. 463. E

tem,tum quantitatem:Interim verò miſceri dictorum affectuum,aut aliquos, aut etiam pariter E
omnes.Porrò tradenda eſt medendi methodus non omnium ſimul,ſed cuiuſq; ſeorſum.

De Methodo curandorũ vlcerum,quæ uel carnis intẽperie,vel ſucci affluentia maligna ſunt.CAP.2.

AC carnis quidem intemperies ſi ſquallens ſiccaque videtur, aqua temperata fouens humectansq; corriges. Quoties autem eo remedio vteris,eſto tibi ꝑfuſionis humectationiſque
meta,vt,cum primum rubeſcit,attolliturq; particulę moles,tũ deſinas:quippe ſi vltra perfundas,
quod attraxiſti,id euocabis:atq; nihil profeceris.Quin etiam medicamẽtorũ humectandi facultas plenior eſto,quã ut in ſana carne pręceptũ eſt. Si uero humidior, quàm pro naturali habitu,
caro fuerit,contraria ratio ineunda eſt,ac medicamentorũ facultas ad ſiccius trãſferẽda,aqua vero nullatenus admouenda:immo,ſi lauandum vlcus videtur,vinum,aut poſca,aut decoctum auſteræ cuiuſquam herbæ præparandum.Eodem modo, & calidiorẽ, quã par eſt,carnis habitum refrigerabis,& frigidiorem calefacies. Agnoſces verò horũ vtrunq; partim colore, partim tactu,
partim laborantis ſenſu.Quippe uſtionem ſentire ſe fatentur, aliàs manifeſtum frigus in particula:gaudentque,uel frigidis medicamẽtis,vel calidis.Et alijs quidem rubor leuis inſidet, alijs color
magis albicat.Verum hæc diſtinguere propoſiti operis officiũ non eſt: quippe in quo non digno
ſcendi,ſed medendi,methodum inſtituimus:ſed conſequẽtia quadam ſermonis inuitante digreſſi F
in hanc ſumus.Rurſus igitur ad ea,quæ propoſuimus,reuertamur. Partium,"quæ cum aliquo ꝑter naturam tumore exulceratæ ſunt,earum prius ſanandus tumor eſt. Quæ verò omnis ꝑter na A.l.4.f.4. t.3. c.2.fo. 472.a
turam tumoris curandi ratio ſit,in ſequentibus dicetur. Nunc,quantũ eius rei coniunctũ cũ vlcerũ curatione eſt,tractabitur:Cum labra tñ vlceris decolorata, durave pluſculum fuerint,excidẽda ea ſunt ad ſanam vſq; carnem. Cũ verò amplius progreſſus eiuſmodi affectus eſt, deliberatio
incidit,excidendum ne omne id ſit,qđ pręter naturam viſitur,an ſpatio potius curãdũ. Proculq;
dubio eſt ægri animũ hoc caſu cõſulendum eſſe. Aliqui.n.longiore tꝑe curari citra ſectionẽ malũt:aliqui quiduis ſubire,dũmodo citius ſanẽtur,ſunt parati.Aeque verò,& mali ſucci,qui ad exulceratã partẽ confluit, ut ulcerans quidẽ eſt, ſanatio eius hic dicetur:vt malignus ſuccus eſt, aut
copia redũdans,in proprijs ipſorũ locis tractabitur. Cũ ergo,qui exulceratis partibus influit ſuccus,nec multo plus iuſto,nec multo deterior ſit, auerti hunc regeriq; cõueniet,adſtrictis ſcilicet
refrigeratiſq; ijs particulis,quæ ante exulceratam ſunt.Inchoanda quoq; deligatio eſt à laboran
Lib. De Fractu.ſect.1.t.23. 7.227.g te ipſa particula, deducendaq; verſus ſanã: veluti"in fracturis oſſium præcipit Hippocrates.Sed
& quæ ulceribus ipſis admouentur pharmaca,ſiccent ualentius, oportet, quàm ea, quæ ſimplici G
admouentur vlceri. Quòd ſi ſiſti compeſciq; medicamentis influxus nequeat,cauſa eius inueſtiganda eſt,atque hæc prius adimenda.Ac,ſi quidem ob partis,quæ fluxum recipit,imbecillitatem
aliquam id fiat, huic nimirum medendum eſt: fuerit autem hæc vlceratæ quoque partis propria
quædam curatio: ſin propter ſanguinis copiam, vitioſumve ſuccum vel corporis totius,uel alicuius ſuprapoſitarum partium,illa ſcilicet prius ſunt corrigenda. Ac imbecillitas quidem partis.
propter quam plus iuſto ſuccorum illi influit, omnino ab intemperie prouenit, non tamen ab
omni.Eoq; fit,ut exulcerata caro nonnunquam intemperata tantum ſit, non autem imbecilla:
nonnunquam utrunque, & intemperata & imbecilla: quippe imbecillitatis affectæ partis valentior intemperies cauſa eſt.Hãc autem,ſicut prius dictum eſt,curabis vtique, calidum refrigerando,ſiccam humectando, frigidam calfaciendo,humidam ſiccando. Quòdſi per coniugationem frigidior pariter humidiorq; locus ſit, calfaciendo pariter ac ſiccando:& in alijs ad eundem
modum,vincentem videlicet qualitatem contraria ſemper oppugnans. Huius rei ratio hæc eſt:
Quicquid rectum eſt,nõ in animalibus modo plãtisve, verũ etiã alijs quibusque, id ſymmetron
eſt,mediumque,& omnis vitioſi exceſſus expers.Cui enim nec demere quicquam,nec adijcere H
non partem aliquam,non qualitatem poſſis,prorſus id recte ſe habet.Contra,quod demi ſibi aliquid, adijcive poſtulat,id iam ab optimo ſtatu receſſit. Ad quem vtiq; redire aliter non eſt, niſi,
& quod ſuperuacuum eſt,tollatur:& quod deficiens eſt, adiungatur.Ac de ijs quidẽ,quibus partes quæpiam abundant,deficiuntve, alibi ſermo erit. Vbi verò qualitas aliqua plus iuſto inualuit,ibi & continuo vinci contrarium illi neceſſe, & continuo vitiũ corrigi ex ea,quæ uicta ante
eſt,reſtituenda.Quippe refrigerans, quod immodice incaluit, unà & quod deficit, reſtitues: &
quod ſuperat,diminues. Quare, quæ per intemperiem aliquam à naturali habitu receſſerunt,eorum ſanationem per ea,quæ contraria viribus ſunt,fieri omnino eſt neceſſe.Atque ad hunc modum caro,aliave carnoſa quæpiam pars,quæ fluxione humoris ob imbecillitatem affligitur,ſanari debebit.Vbi intemperiei affectum iam ſanaueris, deinde etiam exulcerationis affectum ſanabis,non aliter planè nunc curata intemperie,quàm ſi citra vlcus incidiſſet. Quo manifeſtũ ſit
non eſſe ulceris,ſed intemperiei,propriam omnem eiuſmodi curationem.Ad eũdem modum,ſi
aut alterius cuiuslibet particulæ occaſione:aut etiã totius corporis,cũ in eo ſanguis,malive ſucci redundant:uitioſum aliquid exulceratis partibus influxerit,medendum prius eſt uel ei,qđ fluxionis eſt cauſa,uel etiam toti corpori. Ita igitur & varices,qui ſæpe ſupra exulceratũ locũ ſunt,
prius ſanabimus,ut deinde mox ulcus ſanemus.Etiam qui ex liene,aut alia quauis notabili parte

laborant

A laborant,ipſa prius parte percurata,mox ad vlceris curationẽ accedemus. Cæterũ nulla harum curationũ ipſius eſt vlceris, ſed alterius cuiuſquam affectus,qui vlcus vel gignit, vel certe auget.

Externam cauſam ad morbi quidem cognitionem neceſſariam, ſed tamen nullam ex ipſa indicationem curationis præberi. CAP. 3.

Nam illud quoq; iã definiri tẽpeſtiuũ vr̃,nullã* externarũ,{vel(vt nũc loquuntur) primitiuarũ}cauſarũ curationis indicatricẽ eſſe,ſed huius indicationẽ ab ipſo affectu initiũ habere:q̃ vero particulatim ſunt agenda,hæc tum ab eo,qđ prima* indicatio dictat, tũ verò ab ægræ partis naturæ,tum ambiẽtis tẽperie,quæq; alia ſunt his cognata,inueniri. Nã (ut breuiter dica)à nullo eorũ,quæ adhuc non permanẽt,indicatio ſumi eius,qđ ex vſu ſit,põt. Sed ꝓpterea, ꝙ ad eum affectũ noſcendũ,q oĩno tũ rõnẽ,tũ ſenſum lateat,ſæpe cogimur de externa cauſa inquirere,opinatur vulgus hanc quoq; ſanationis rõnẽ indicare:qđ planẽ ſecus eſt. Apparet id liquido in ijs,q b' noſci affectus exacte põt. Siue.n.ecchymoſis,ſiue vlcus,ſiue eryſipelas,ſiue putredo,ſeu phlegmone in parte aliqua cõſiſtat,ſuperuacuũ eſt cãm,q̃ horũ qđlibet effecit,inq̃rere,niſi iã ẽt faciat. Sic.n.ſimul,qđ iã factũ eſt,curabimus:ſimul,qđ adhuc facit,facere inhibebimus.Si verò facit illa quidẽ,cæterũ iã abiit,vtique,qđ factũ eſt,curabimus:qđ adhuc non eſt,nec ſi velimus, ſubmouere

B id poſſumus.Quippe rei præſentis eſt curatio : eius ãt,quod futurũ eſt,ꝓuidẽtia,qđ verò nec nũc lædit,nec læſurũ timeẽ,id ab utroq; artis munere,tũ eo,qđ curat,tũ eo qđ prouidet,exceſſit. Quare nec indicatio ab hoc ad curationẽ ulla,nec prouidẽtię rõ ſumiẽ,ſed,uti dictũ eſt,ad eos tm̃ affectus,q nr̃am notitiã fugiũt externę cauſæ cognitio eſt vtilis. Empiricis tñ,ceu pars totius ſyndromes.i.cõcurſus,in quo curationẽ obſeruarũt,externa cauſa interim ſumiẽ: ueluti in ijs,q à rabido cane,& oĩbus,q à venenoſis beſtijs ſunt læſi:Quin ẽt ex Dogmaticorũ quoq; numero ijs,q ſine rõnali indicatione, ſola experiẽtia curare ſe talia cõfirmãt. Quippe his quoq; externa cauſa ceu pars toti' ſyndromes,i.cõcurſus,q̃rit:ijs verò,q ex priore vſu venenoſarũ aĩantiũ vim norũt, atq; ab hac indicationẽ curationis ſumunt, nõ ſanè ad curationis indicationẽ conducit externa cauſa cognita,ſed ad p̃ſentis affectus cognitionẽ.Nã pone,ſciã ſcorpionis venenũ frigida vi eſſe: ſumãq; veluti a frigido,remedij indicationẽ,nullo tñ ſigno intelligã talẽ eſſe in hoc corpore affectũ:manifeſtũ eſt,ſi ſcorpiũ ꝑcuſſiſſe didicero, ꝙ calfacere tũ corpus totũ,tũ punctã ab eo particulã conabor, nulla amplius expectata experiẽtia,ſed ab ipſa rei natura indicatione ſumpta.Mõſtratũ.n.in ijs libris eſt,q de medicamẽtis ſunt inſcripti,in quibus exercitatũ eſſe cẽtui, q̃ſquis ex

C his cõmẽtarijs fructũ ꝑcipiet,nullũ eiuſmodi facultatẽ ſine experiẽtia inueniri.Eſſet.n. profecto fœlicitatis cuiuſdã munus,ſiquis inſpecto lithargyro,aut caſtoreo,aut cãtharide, ꝓtinus eorũ vires intelligeret. Verũ,ſicut in oĩbus peccata,tũ ab ijs,q modũ excedũt,tũ q citra cõſiſtunt,cõmittuntur,ita nimirũ hic quoque,ac Dis dia paſõn (vt in prouerbio Græco eſt) non ſemel, arbitror, inter ſe diſcordant,& qui neq; in hodiernum uſq; diem affirmant ſciri medicamẽtorum uires, idq; poſt tantã experientiam,& qui ex vna experientia ſciri eas cenſent. Nam & hoc præcipitãter inconſulteq; dictum eſt,ſi utiq; inconſultum eſt,quod fieri omnino nõ poteſt:& illud hominum eſt,aut omnino attonitorum , aut planè litigioſorum. Verum de his plura expectare nunc non oportet,utpote de quibus dictum latius eſt tum in tertio De tẽperamẽtis , tum in ijs libris, quos De medicamentis inſcripſimus. Cæterũ(ut dixi)ad noſcendos affectus aliquæ externarum cauſarum conferunt†: vbi verò p̃ſentis affectus nihil latet , nulla iam externæ cauſæ eſt utilitas: Ac diximus quidẽ in ſuperioribus,nõ eſſe in idem coniungendas vtraſq; doctrinas,ſed ſeorſum empiricen,& ſeorſum tradendam rationalem.Memoria aũt tenendum nunc quoque eſt,ꝙ,quoniam propoſitum nobis in his commentarijs eſt ſolam rationalem tractare,quanquam ad quæ-

D piam horum,quæ dicimus , non apponitur , ꝙ abſolute vera non ſint,ſed ſolis iis, qui methodo curant,aliquis tñ eorum id per ſe ratiocinari,vltroq; apponere debet. Nũc enim ipſa appoſuim' nullam externarum cauſarum ad curationis indicationem conducere,ſed ad affectus aliquando agnitionem,fatentes uidelicet externam cauſam ijs,qui empirice quiduis curant,vnam eſſe partem totius concurſus: idq; ſiue ij ratione reliqua curant, ſiue omnia empirice. In ijs autem,quæ deinceps ſcribentur , non erit neceſſe hoc adſcribere . Rurſus igitur ad propoſitum redeamus. Indubitatum illud principium præſumentes, quo ẽt in præcedentibus ſumus vſi, vbi diximus,primum ſcopum, quò medicus tendat , affectum ipſum,qui curari deſideret , indicare: ex hoc verò & reliqua omnia ſumi . Quòd verò cũ hoc ſcopo nulla externæ cauſæ ſocietas ſit, ex ipſis maxime vlceribus,à quibus ſermo eſt ortus,intelligas. Finge enim†ex eo,quod in partem aliquam ꝓcubuerit,}natũ vlcus eſſe. Quòd ſi ſit,ex vitioſis prouenire ſuccis manifeſtũ eſt. Ita enim in morbis facere natura ſolet: cum corpus expurgat, omne excrementum ad cutim trudit : atque hanc quidem vlcerari,totum verò corpus purgari accidit. Quænam igitur eſt eiuſmodi vlcerũ ſanatio?Nempe,quæ reliquorum omnium, quibus nullus affectus malignus , quem cacoethe græce uocant,eſt adiunctus. Verũ, ſi hoc ſic ſe habet , manifeſtũ eſt nullam eſſe ad curationem a cauſa, quæ vlcus excitauit,indicationẽ. Atqui,ſi vitioſus ſuccus remaneret,oĩno aliqua ab hoc quoque indicatio ſumeretur. Verũ alioqui ẽt abſurdũ eſſet,ſi curationẽ poſtularet,quod amplius non ſit:

aut

*procatarcticarum.

† ὅταν ἄδηλα i. ubi ſint immanifeſta, adducitur ... nullis aliquot codicib.

† ἐξ ἀποστήματος, eſt in antiquis, ut etiam uertit L macer. ἐξ ἀποστήματος autem, eſt in impreſſis, i. ex abſceſſu.

aut ſi curationẽ indicaret, quod nullius indigeat. Quare dicere indicationem curationis ab externa cauſa ſumi, omni modo eſt abſurdũ. Quĩ ergo non ab hac, perſpicuũ eſt ab ea, q̃ pſens eſt, indicationem fore. At qualis tandem eſt indicatio? Nẽpe ei, q̃ exacte loquetur, q̃ ad prouidentiã ptinet (prophylacticen Græci vocant:) qui abuti vocabulo uolet, * medicinalis. Qñ quidẽ ipſorũ & vlcerũ, ſiue tñ vlcera ſimpliciter ſint, ſiue & cum cauitate, ſiquis diligenter æſtimet, ex fugiendis proſpiciendisq; ijs, q̃ naturæ officient, ſanatio pficitur. Et in ſumma, in quibus, qđ efficitur, naturæ ipſius opus eſt, veluti vlceris glutinatio, & ex carne impletio, in ijs ad eam, quæ prouidet, artis partẽ, oĩs pertinet cura: cæterũ ſanatio vulgo dicitur. Ideoq; & huius, q̃ prouidet, partis artis, in altero genere conſtitutũ eſt, qđ morboſũ affectũ iã præſentẽ ſubmouet: in altero, qđ eũ, qui non dũ vrget, prohibet. Itaq; hic quoq; iuniores medici de nominibus contendere ſe nõ intelligũt. Par aũt erat, ſi de rebus ſtudioſe eſſent, illud inueniſſe, duas eſſe functionũ medici primas differẽtias. Aut enim eos, qui nunc vrgent affectus, ijs, q̃ moliuntur, curant: aut eos, qui nõ ſunt, fieri phibent. Ergo pſentes iã affectus tollere, ſiue amouendis ijs, quæ naturæ opus impediunt, id fiat, ſiue p medicamenta quid ipſi moliamur, oẽs profecto homines curare dicunt: cauere aũt, ne accidãt, proſpicere. Et ſanè ea, quæ ſuccorum vitio ſunt exulcerata, curant ij, qui rõne, ac methodo artem adminiſtrãt, ſimul illos purgantes, ſimul ea, quæ naturæ motus impediunt, auferentes: quorum utraque qui exacte loquitur, prophylactica vocat, uetãt nãque (ut in proximo oſtenſum eſt libro) omnia talia, aut ſordem ulceri, aut humiditatem nimiam uitioſamve innaſci. F

* θεραπευτική

Falſa Methodo, ac improprijs nominibus vſum fuiſſe Theſſalum, cum de curandis vlceribus diuturnis loqueretur, ac de more loquendi Hippocratis, & ueterum medicorum. CAP. 4.

NOu eſt igitur de nominibus anxie contendendũ, ſed methodus potius aliqua ſanandorum vlcerum tradenda: quidem (arbitror) ipſe tum proximo libro, tũ in hoc pręcipio. Ego namque, vel ſtupiditatem Theſſali demiror, ita in vlcerum, quæ cacoethe dicunt, curatione ſcribentis: Sunt aũt perquàm neceſſariæ, & communitates vlcerum diuturnorum, ac non ſaneſcentiũ, aut poſt cicatricem inductam redeuntium: ad hoc ut in ijs, quæ non coaleſcunt quidem æſtimetur, quid ſit, quod prohibeat, idq; tollatur: in ijs verò, quæ poſt cicatricem inductã renouantur, vt cicatricem tenere cogas, roborans ſcilicet (ſic enim τὸ * μετασυγκρίνειν vertimus) vel patientem particulam, uel etiam cõmuniter totum corpus: atque, ne facile patiaẽ, id præparans per ea, quæ hæc faciãt, præſidia. Atq; hæc quidem Theſſalus cum in principio ſtatim libri De Chirurgia propoſuiſſet, poſtea de ijs ipſis latius ad hunc modum ſcripſit: Diuturna vlcera, & quæ non ſaneſcũt aut quæ ad cicatricem perducta denuo reuertuntur, hæc indicant: Quæ quidem ad cicatricem non perueniunt, ut, quæ coitionem fieri uetant, auferas, ac locum affectum noues: poſtquam ſimile recenti vulneri feceris, rurſus vt cruentum ſanes: quod ſi non proceſſerit, vt phlegmonem mitiges, & reliquam diligentiam adhibeas: Quæ verò ad cicatricem veniũt, & rurſus ſe aperiunt, in acceſſionibus quidẽ, & exulcerationibus, ut ſimili modo cures iis, quæ recens phlegmone urget, ex ijs, q̃ mitigare ſolent, cataplaſma inducens, idq; donec deferueat ira *, ubi deferbuit, adiuues ad cicatricẽ inducendam: poſt hæc, ut partes circumpoſitas late cõplexus malagmate, quod ex ſinapi ſit compoſitum, rubere facias, aut alio quopiam, quod mutare poſſit: ac, vt minus malo pateant, efficere. Quòd ſi ita non ceſſent, etiam totius communiter corporis curã habeas, ipſum per uarias exercitationes, & geſtationes, & vociferationes, adhibitis ſcilicet earũ rerum peritis, * roborans, & victus ratione gradatim, tum diminuta, principio à vomitione p radiculas facto. Vteris & albo veratro, alijſq; omnibus, quibus vtimur in ijs, qui diuturni, ægreq; ſubmoti morbi victus rationi ſubijciuntur. Atque hæc quidem eſt Theſſali dictio. Operæprecium vero eſt æſtimare hominis vel ſtuporem, uel audaciam: utique, ſi recte ſe dicere ſibi perſuaſit, ſtuporẽ: ſin conſcius ſibi nihil dicere, imponere omnibus legentibus ſperat, audaciam. Ex diuturnis vlceribus, quæ nã eſt, ò generoſiſſime Theſſale, curationis indicatio? Ego ſanè neque ex his, neque ex recentibus, nec omnino à tempore, in vllo morbo curationem vnquam inueni, ſed ex ipſo, quem ſanãdum mihi propoſui, affectu. Prorſus enim, ſi tempus ſpectabitur, tanquàm ab eo indicatio ſumatur, alteram omnino ſecundus, alterã tertius dies, indicationẽ dabit: ad eundem modum, & quartus alterum à quinto, & ab his omnibus ſextus, & reliquis ſingulis, q̃ poſt iſtos. Sic affectus, quos curamus, non vltra nobis ad conſiderationem proponẽtur, nec ab his indicatio ſumetur: quo tamen nec cogitari quidẽ magis alienum à ratione poteſt. Quomodo ergo neceſſariæ ſunt diuturniorum vlcerum communitates, ubi nihil indicare tempus ipſum per ſe poteſt? non enim profectò, ubi à malis ſuccis eroditur, diuerſam ex eo, poſt quatuor menſes indicationem ſumemus ab ea, quã ſtatim ab initio ſumpſimus. Ego ſanè nec finerem quidem eiuſmodi vlcus diuturnum eſſe, ſed protinus in principio cauſam eius adimerem. Nã & noſſe affectum à principio plerunq; licet, & indicationem ab affectu ſumi eſt neceſſe. Tempus verò quid amplius, quàm dierũ numerum docere nos poſſit, non hercle poſſum conijcere: niſi id uoluit Theſſalus, ad eiuſmodi vlcera noſcenda tempus omnino eſſe manendum. Verum ſic primum idiota prorſus ſit, ſi videlicet fateatur nõ prius agnoſcere ſe affectũ, quã vlcus inueterauerit. Deinde illud quoq; aperte fateatur, oportet,

Margin notes:

E (line 1), G (at "aut quæ ad cicatricem perducta"), H (at "tibus, nec omnino à tempore")

*Galenus non multo poſt, hãc dictionem declarat.

* ἀγανάκτησις.

* μετασυγκρι-ναι.

A oportet,ex alio ſuggeri ſanationis indicationem,ex alijs præberi affectus notitiam. Nam eſto,cō
ferat aliquid tēps ad agnitionem,certe indicatio curationis a tēpe non ſumitur. Quid.n.ad rē perti
neat,ſi quod vlcus inueterauit,adimere,quæ coitionem impediant,& nouare locum, qui affligi-
gitur? Nam,ſi ꝑ ꝑ fluxionem malignam,quam cacoethe dicūt, vir inepte,vlceris labra hoc uel il
lo modo ſunt affecta,quid commodi erit,ſi ea excideris ante,quàm fluxioni ſiſtendę conſulueris?
Videlicet ulcus latius efficies, ueluti nonnulli faciunt eorū,qui ſimiliter,ut tu,ulcera curant. Siqui
dem cauſa,quæ ea & dura,& calloſa prius reddidit,adhuc manente,nihil aliud ex his excidendis
accedit,quàm vlceris amplificatio:quippe illa ipſa,quę excideris,ꝑinde & dura, & calloſa rurſus erūt,
atque ea,quæ prius. Quanq̄ ne id ipſum quidē adiecit prudens ſcilicet Theſſalus,calloſa,& dura
& decolorata exulceratæ partis excidenda eſſe,ſed abſoluto ſermone abſcindi,q̄ coitionē moran
tur,iubet,ac nouari. Ac,ſiquidem ſubmouere cauſas,q̄ glutinationem morantur, ſuaderet, & ve
tus ea rō eſſet,nec ipſe eū accuſarē:præcipitur.n.ab oībus fere antiquis medicis,quicunque rōne
quadā,ac methodo de vlcerū curatione ſcripſerūt:cauſas,quæ illa creāt, abſcindendas eſſe,æquè
ꝑfectò,ut cæterorum oīum morborum. Non.n.arbitror,in vlceribus manēte adhuc cauſa,quæ
ea excitauit,hāc prius tolli expedit,in alijs morbis non expedit: ſed oīno in omnibus,in quibus
effectrix cauſa adhuc manet,ab hac inchoanda curatio eſt. Quod ſi quæ coitionem impediunt,
non dixit de omnibus cauſis,quæ eā impedire poſſunt,ſed de labris tm̄,veluti ex ijs,quæ ſubiecit,
B oſtendit,plus certe neſcire,q̄ ſcire eorū,q̄ ad vlceris curationē ſpectāt,uidetur. Quippe fieri aliqñ
poteſt,ut & hæc cauſa ſola ſit,quò minus ſaneſcat vlcus. Pōt ēt(ut dictū eſt) cauſa eſſe,& quæ ci-
tra tumorē præter naturā ſit in exulceratis partibus intemperies:& quæ cum tumore quidem ali
quo cōiuncta ſit,non tñ,qui oīno ſibi labra excidi deſideret. Poteſt &*varix ſuperiacens, vel lie-
nis auctior,uel in iecinore uitiū aliqđ,ꝑterq; hæc oīa imbecillitas partis ægræ,q̄ ipſa quoq; intem
ſa q̄dā eſt intēperies:quin ēt vitioſus in toto corpore ſuccus(cacochymiam uocant)maxima ſci
licet cauſarum,quę incommodare vlceribus poſſunt. Vexat ſanè non minus ulcera,& ſuccorum
æqualiter ſe habentium exuperantia,quam plethoran uocant. Horum quodq; ſi adimi Theſſa-
lus iubet,laudo hominem, ceu ueteribus ſubſcribentem: ſin labra tm̄,vnum nouit ex multis,ſed
quod nec opiliones lateat. Quippe,ſi opilio vlceris labra dura,& calloſa,& liuida,& nigra,& alio
quopiam notabili coloris uitio uideat, prorſus ea circuncidere non dubitabit. Eſt.n.circuncide-
re res promptiſſima:maius uerò quippiam,atque artis egēs, medicamentis ſanare: Theſſalus au-
tem nec,quæ labra molliri medicamentis poſſunt,unquam nouit. Quippe fatentur,cum penitus
hanc artis partem declinaſſe,ita utique,ut ipſe quoque indicat:nec omnino experiētiam,rationa
lem ve ſcientiam de vllo medicamento viſus eſt habere,quod ipſum quoq; ex libro eius de me-
C dicamentis oſtenditur. Verum de ijs,quæ ibi nō recte ab eo ſunt prodita,in progreſſu operis di-
cemus. Nūc de diuturnorum vlcerum ſanatione, quā in prius poſita dictione tradidit, paramus
differere. Sanè melius fuerat nō diuturna,ſed cacoethe ea uocaſſe:tum naturam eorum narraſſe,
& cauſas generationis eorum expoſuiſſe:curationemq; cuiuſque, primum quidē cōem omniū,
quatenus ulcera ſunt,qualem in tertio libro deſcripſi: deinde priuatum cuiuſque pro efficientis
cauſæ ſpecie,ueluti in hoc libro docui. Hic,cum nihil horum fecerit,& nouandum vlceratum lo
cum cenſet,& ubi inſtar recentis vulneris fecerit,ut cruenta ſanandum. Hoc ſanè quis in operi-
bus artis exercitatus non euidentiſſime intelligat ab eo eſſe ſcriptum,qui nunquam vlcus cura-
uit? Sanare ne ulcus diuturnū,ut cruentum,quiſquam pōt, ubi id ſimile recenti vulneri fecerit?
vtrumne labris eius fibula adductis,an futura coniunctis,an potius horum nullo,ſed medicamen
to,quod cruentis ſit aptum,& cum hoc ſola deligatura fretus? Quis eſt,q̄ non norit,vlcus omne
cacoethes ſtatim ēt cauum eſſe, utpote ex roſione natum? Nunquid igitur inſulſe Theſſale fieri
poteſt,ut coaleſcat cauum vlcus prius,quàm cauitas carne ſit impleta? an non eſt hoc, ut cruen-
tum,ſanare? Ergo ipſe tu fruſtra cauorum vlcerum curandorū indicationem nō eſſe glutinatio-
nem,ſed impletionem ſcripſiſti. Quòd ſi ēt,non eſſet ex ſe cauum omne vlcus contumax,certe
D dum(ut tu præcipis)excisis videlicet labris,ut cruentum efficitur,ex neceſſitate cauum fit,maxi-
mamq; conquirit labrorum diſtantiam:adeo,ut non uideam,q̄uo id glutines,& coite,ut cruen-
tum,facias. Nam,ſi adducere uiolenter labra,quæ plurimū diſtant, tentabis,phlegmonem neceſ
" ſario accerſent,nec coaleſcent. Id, quod tm̄ intelligere mihi Theſſalus uidetur. Subdit.n. Si non
" fuerint uicta,ut phlegmonem mitiges. Satius verò fuerat ſcribere: Cum nō uincentur, ut phleg-
monem mitiges,nam neceſſe eſt non eſſe uincenda. Verum,ut hoc quoq; Theſſalo donē, atque
id trāſeamus,nec ualde anxie examinemus,illud cuius apertum eſt,quod à communitate,quam
ipſemet tradidit,prorſus receſſit. Quippe ſi,quod obſtat, auferemus, nihil amplius de communi
tate diuturnorum ulcerum,qua diuturna ſunt,ſumemus. Sed detur hoc quoque. Videamus,quæ
" ſequuntur:ſcribit enim ad hunc modum:Quæ ad cicatricem ueniunt,& rurſus ſe aperiunt, hæc
" in acceſſione,& ulceratione ſimiliter curabis iis,quæ recenter uexata phlegmone ſunt. Poſt hæc
" ſubdit: Malagmate,quod ex ſinapis ſemine ſit, circumpoſitis partibus ruborem excitandum.
Quid ais inſane,etiam ſi acre & calidum ſit, quod influit, rubefieri particulam ex ſinapis ſemine

* Antiqui etiā legunt κιρσὸς, vt Linacer, nō κιρσῷ, ut in impreſſis.

oportet,ut,quod in multo tp̄e contrahere ex fluxione debebat, id ſtatim ex tuo medicamento E
obtineat,tota videlicet vlcerata, atq; eroſa? Nā veteres eas partiū imbecillitates,quæ vel ex fri-
gore,uel plurimo humore,citra manifeſtū calorē acciderant,rubefaciendo curabant. Tu rubri-
ficatione in oībus deinceps vteris:primū nullo facto diſcrimine, ꝓpterne partis imbecillitatē, an
ꝑ fluxionis malitiā,non ſanetur vlcus. Deinde ordinē inuertis. Nā,cum ſinapi particulam uſſe
ris,nec quicq̄ profeceris,tum ad corporis totius curationē accedis:cum contra,ut arbitror,tū rōne,
tum experimento de ijs ſit ſtatutū, vt toto prius corpore a ſuperuacuis liberato, tū calidum
aliqđ acreq; medicamētū parti admouere ſit audendū: quippe eiuſmodi medicamēta oīa cucur
bitæ ritu ad ſe trahere a toto corpore ſunt habilia. Itaque,niſi id prius vacuaueris, materiā fluxio
nis acri medicamento relinques.Hoc.n.tum Empirici medici fatentur, tum Dogmatici:hoc phi
loſophorum optimi ſenſerunt,nā,cū eorū quoq; meminerit Theſſalus, non alienū ſit eos citare
teſtes:ꝙ oculū recte ſanare ante totum caput nō licet,neq; hoc ante totum corpus.Sic Ariſtote-
les,& Plato de morborum curatione ſenſerunt,ſanè & Hippocrates,& Diocles,& Praxagoras,
& Pliſtonicus,& veteres uniuerſi. Theſſalus verò ſolus,non ſic,ſed primū ad medicamentū ex ſi-
napi venit:poſt de toto corpore ſolicitus eſt,ne hic quidā prudēter quicq̄ docēs.Nā,cū liceat cor
pore medicamēto,quod purget,ſemel uacuato,mox ſalubri uictu ipſum reficere,hic uociferatio F
nū meminit,exercitationūque,& geſtationū,& uictus certo ambito mutati,tū vomitionis ex ra
dicula:mox ſummā his imponit,ipſum veratrū:idē ſcilicet,qui ſine vllo magno negocio oīa ſa-
nare promiſit. Ego uerò,ne intelligere quidem poſſum, qūo quiſq̄,aut deterius,aut maiori tp̄is
diſpēdio,aut inani magis opera,vlcus ſanauerit. Age igitur,ſicut vſu nonnunq̄ vidimus,ſic ver-
bis quoq; hoīem fingamus,cui ſanari vlcus contumax ſit opus. Eſto aliquis, qui cætera quidē ſit
ſanus,ſed ex ſcabenda de repētēte quapiā particula,veluti brachio,puſtulā ſtatim excitarit:mox
eadē ipſa particula iterū,atq; iterum, pruritu vexetur,puſtulaq; dirupta vlcus decolor inæquali-
ter eroſum gignatur:atq; hæc in tribus quatuorve diebus a principio inciderint : dicat mihi hoc
loco quiſpiam ex medicis,qui Theſſalū imitantur, quonā pacto ſanare eiuſmodi vlcus cōueniat.
Ego nanq; cacoethes oīno id dico:& ob id,qualis ſit totius corporis affectus, ſtatim cōſiderabo.
Inueniā nanque,tū ex vlceris ipſius ſymptomatis,tum ex notis, quas totum corpus præ ſe feret,
cuius maxime generis ſit is, qui redundat ſuccus:atq; hunc medicamento protinus educam,nec
protrahahm, dum totus hoīs cubitus affectū quendam contumacem rebellemq; curationi con-
trahat. At Theſſa i ſectatores,ipſius videlicet p̄cepta ſeruantes,primum expectabunt,dum vlcus G
inueteratum ſit,quo iā mirificam illam inueteratorum ulcerum cōitatem recidat:quaſi non lon
ge melius eſſet contumacium ulcerum,non aūt inueteratorum coītatem,quæ curationem īdica
ret,tradere. Mox duorum alterum,aut excident, & ceu recens vulnus reddent,ac veluti ad glu-
tinandū partes eius adducent:aut primū,quod ex ſinapi conficitur,medicamento vtentur . Quo
non proficiente,ad ſublatas voces , & geſtationes, & reliquas exercitationes,& uictum per cir-
cuitus mutandum confugient: ab ijs uomitionem ex radicula mouebunt. Quod ſi his ulcus non
ſanabitur, veratrum dabunt. Sin nec id profecerit, hoīem in Libyam ablegabunt:nā id quoque
adijcere debuit Theſſalus, poſt eximiam illam contumacium vlcerum curationem . Quippe in
uociferationibus, geſtationibus , & alijs eiuſmodi immoratur , quaſi malum habitum corporis
(quam cachexian Græci uocant)non uitium humorum(quam cacochymiam dīt)curēt. Et q̄d
miri,ſi tum fatentur ſe vlcus cacoethes ſtatim, ut eſt natum,non noſſe:tum verò,dum ſit inuete-
ratum,ac ſæpe cicatricem ducat,ſæpe ſe aperiat,manent† ante,q̄,quid facto opus ſit,intelligant,

† Impreſſi codi. & manuſcripti quidam legunt ut Linacer alij πρὸς τὸ γνῶναι i. ut intelligant quid facto &c.

vbi ēt eos,qui quoquo modo ſebricitent,acceſſionem,quæ tertio die futura , non futurave eſt,
tranſire cenſent ? Adeo uidelicet ad unguem contemplationem de criſi peruouerunt , aut ſum H
mum morbi incrementum futurū proſpicere poſſunt. Quid igitur ſæpe accidit? Nempe tabeſce-
re in lectulis horū culpa hoīnes,qui ſtatim ſcđo die explicari potuiſſent. Quippe non ſemel nos,
aut bis terve,ſed ſexcenties, tū ipſi multos febricitantes ſimul, ut prima acceſſio deſijt, lauimus :
tum præceptores noſtros id ipſum facere uidimus : intrepideq; de cætero victitare permiſimus,
ceu poſt febri carituros:quos ſapiens.ſ. Theſſalus, qui primam diatriton , (id eſt tridui inediam)
excogitauit,prorſus refeciſſet,totis(puto)tribus diebus fame confectos:mox dein,arbitror,mo
dice.ſ.in quarto die nutriuiſſet:ab hoc paulatim reficiens,uix ſexto,aut ſeptimo ad cōſueta mu-
nia,qui ſemel febricitaſſent, dimiſiſſet. Adeo ſꝑ hoīes in morbis tabefaciunt, a quibus utique fa-
cile poſſent liberari. Nā,cum pauciſſimis diebus ſanari vlcus contumax incipiens poſſet,Theſſa
lus id in annū,aut ēt longius tp̄s incurrere ſinit . Manere nanque,dū id cicatricem ſæpe inducat,
ſæpe ēt ſe reſoluat,vt ſcias,an contumax ſit:mox,ubi curationem inceperis,ne tunc quidem cor
pus ſtatim purgare, ſed primum medicamento ex ſinapi, dein geſtatione , & uociferatione , &
certo uictu,poſt radicula,ab his ueratro vti:hæc quid aliud, q̄ annum expectantis,ſunt ? An per
Deum immortalem,cum ſex diebus,aut plurimum ſeptem,poſſet homo curari,multos menſes
trahemus,quo videlicet,primū,an cacoethes vlcus ſit, ſciamus,dein curationem inchoabimus?
Et quæ demū neceſſitas erat propriam inueteratorum vlcerum communitatem tradendi, præ-

A ſertim cum nihil ad curationẽ conducat, licueritq; nõ inueteratorum, ſed contumaciũ, nec horũ
mehercle cõmunitatem indicatricẽ, ſed curationẽ ſcribere? Quippe accidit quibuſdã tũ vlceribus,
tum morbis, vt contumaces rebelleſq; ad curandũ ſint: nec tñ inde curationis indicatio ſumitur,
ſed affectus ipſe primã curationis indicationẽ ſuggerit. Ex ea vero & quæ ſunt agenda, inueniun-
tur, ad eũ modũ, quẽ ipſe tradidi. Quare hoc eſt methodo curare, quod nos facimus, veteres imitã-
tes: ſi modo methodũ eſſe oportet vnã quandã vniuerſalẽ viam, quæ oĩum particulariũ ſit cõis.
Hic uerò etiã in hoc fallitur, putatque quicquid oĩno in ijs habetur, qui methodo aliquid faciũt
ipſam methodũ eſſe. Nã notitiã certe habeat, oportet, tũ ſimilis, tum diſſimilis, q methodo quis
molitur: nõ tñ ipſũ hoc method' eſt, ſimilis ſcilicet diſſimiliſq; notitia: neq; hoc Ariſtoteles Plato
ve affirmat, quos falſo Theſſalus citare audet. Verũ hæc ad præſens refellere non attinet. Quare
rurſus ad medẽdi methodum reuertor, promittoq; oſtẽſurum me, tũ vnum eſſe eius in oĩbus cu-
rationibus principiũ, tum viam, quæ ab eo principio ad finem vſq; ducit, in oĩbus particularibus
ſimilẽ eſſe. Quare, etſi in ſingulis morbis priuata quædã methodus ſanandi uidetur, cõe tñ in oĩ-
A. li. 4 f. 4. r. 3. c. 2. 472 b bus genus vnum eſt. Auſpicari nanq; perpetuo oportet ab indicatione, quæ ab effectu, cui me-
deri paramus, accipitur. Aeſtimare vero ac diſcernere, an cauſa, q affectum excitauit, iam deſie-
B rit: an nunc quoq; ipſum, tum augeat, tum faciat: dein, ſi deſijt, ad eã, quæ in tertio huius operis
libro traditur, methodum eſt ueniendum: ſin adhuc facit, ad eam, quæ hic docetur. Quippe eadẽ
hac methodo, tum phlegmones, tum febris, tum oĩum vno verbo morborũ, remedia inuenias,
vtiq; ſi nihil etiamnum fit, de præcedentibus cauſis nõ laborans, ſed ab ipſo tantũ affectu ordiẽs:
Sin nunc quoq; aliquid fit, duos tibi curationis fines præponens, tum alia deinceps, ut dictũ eſt,
faciens. Sed.n. mirari ſtupiditatem eorum, qui Theſſalum ſequuntur, eſt operæpretium: non vti-
que, q in talibus delinquunt, ſed q dyſpathias, & metaſyncriſes, & imbecillitates, & firmitudines,
& alia id genus nomina non pauca proferentes, quæ per ea ſignificentur, ne nunc quidem,
ſi interroges, reſpondere poſſunt. Nam, quid ſit, quod in omnibus diuturnis ulceribus græce di-
cunt μετασυγκρῖναι τὴν ἕξιν, nec ſimiliter inter ſe oẽs, nec clare, nec prudenter reſpondent. Atqui,
ſi uel antiquum nomen eſſet, vel ab vllo Græcorum vſurpatum, ex ijs fortaſſis, q illi ſcripſerunt,
intelligi poſſet, de quo id negocio dicerent: nunc; qm ſtupiditatis ipſorum proprium eſt, utique
ex Aſclepiadis hypotheſi natum, ſicut & reliqua eorum placita, æquum profectò eſt ipſi ſua ſom
nia interpretentur: unde ſcilicet, quod græce dicitur συγκρίνεσθαι τὰ σώματα, καὶ διακρίνεσθαι, quaſi mi-
C ſceri ſecernique corpora dicas, ſolis ijs, qui corpuſcula & meatus, aut indiuidua & vacuum, aut
deniq; impatibilia & inalterabilia, prima elementa ſtatuunt, liceat vſurpare, ſicut certe uſurpant,
& aſſidue ipſis nominibus utuntur. Quin etiam ipſe Theſſalus in canone, cum hæc principia con
firmat, nouat quidem aliquid ibi quoq; præter ea, quæ à Themiſone, & Aſclepiade ſunt poſita:
cæterum, quod ſentit, docet ſanè non obſcure. Non.n. prorſus, ſicut Aſclepiades, cum in ſymme
tria quadam, (id eſt competentia) exiguorum meatuum ſanitatem: in ametria, (id eſt incõuenien
tia) morbum cõſtitueret: reditum ad priſtinam meatuum ſymmetriam, ſanationem putauit: ita
Theſſalus quoque eſt arbitratus, ſed totum exiguorum meatuum ſtatum cenſet immutandum.
Atq; ex hac opinione proceſſit metaſyncriſeos nomen, idem plane indicãs poteſtate, quod græ-
ce metaporopœeſeos, id eſt exiguorum meatuum ſtatus mutatio. Cæterum non decebat ipſum,
in quibus fugere ab incertis obſcuriſq; iubet, & tñ ijs cõmunitatibus, quæ euidenter apparent,
animum intendere, in ijs quoque Dogmaticorum uti nominibus. At noli (inquiunt ſectatores
eius) cũ his utitur, dogmatice eum audire, ſed ἁπλῶς, ideſt eſt ſimpliciter. Nam ita ferre ſuppetias
ex ſectatoribus eius quidam ſolent, videlicet ad aliud rurſus nomen nos reuocantes, nempe ἁπ-
D λότητα, (quem nos ſimplicitatem uertimus:) quẽ ne ipſam quidẽ, quid ſignificet, ipſe ſanè intelli-
gere poſſum. Si.n. ſicuti ipſi hoc quoq; rurſus exponunt, ad aliud.ſ. magis friuolum nomen nos
remittentes, nempe græce βιωτικῶς, quod ipſum rurſus exponentes ſignificari, per id dicunt idem,
quod vulgo hominum ſimiliter, utiq; tantundem fuerit ἁπλῶς ei, quod non definite, nec exacte,
ſed ſine omni, tum arte, tum ſcientia. Siquidem loquuntur homines, qui magis ſunt ad loquen-
dum præcipites, artium nomina ſub ſenſibus quibuſdam, qui nullo fundamento nitantur: roga-
ti verò, quid ſignificent, oſtendere clare non poſſunt. Quod ſi hoc Theſſalij iſti accidere ſibi fa-
terentur, lóqui ſe quæpiam, nec intelligere ſe exacte, quæ loquantur, id ipſum profectò fatentur,
quod nos illis obijcimus. Nam metaſyncriſis illa, ſi quidem de immutanda poropœia, id eſt exi-
guorum meatuum ſtatu, dicatur, certe intellectus aliquid habuerit, ſignificaueritq; rem aliquam
cæterum friuolam multis modis. Nam nec ex corpuſculis & meatibus corpora noſtra conſtant:
nec, ſi hoc verum eſſet, poſſet tamen aliquis docere, qua ratione ſinapi meatuum illorum ſtatum
immutaret. Nec, ſi id quoque oſtendere aliquis poſſet, conſentiens eorum ſectæ eſſet, qui ſe ap-
parentibus communitatibus contentos eſſe dicunt. Ne igitur utantur hoc nomine, nec nobis
negocia faceſſant: licet enim & ſine metaſyncriſeos nomine, diuturnorum vlcerum curationem
alijs uerbis dicere, ſicut Empyrici faciunt. Quòd autem & in Atonias, ideſt imbecillitatis vocabu-
lo, ſimili modo nugentur, monſtratũ prius eſt in ſecundo libro. Si enim, ſicut Empyrici, nomen

vſurpant,aliud prorſus non ſignificant,q̃ ꝙ actio non ſeruatur.Sin autem facultates aliquas gu- E
bernare animal proponunt,quas tum nos aſſerimus,tū oēs ferè veteres,præter id, ꝙ Aſclepiadis
dogmatis cōtradicunt,ēt incerta,& de q̇bus parū inter authores conueniat,attingunt,'quamuis
ea fugere iubeāt.Sed dic nobis Theſſale clare,q̇d ſibi velit illud μετασυγκρίνειν. Si namq; exiguos
meatus mutare,& falleris,&,quæ incerta ſunt, vſurpas:Si firmari,ſanāq; reddi corporis particu
lam,vel hoīem totum,nihil hic præter nomē plus,q̃ Empirici,doces. Quippe ſciunt hi quoq; re
medijs q̇buſdam admotis reddi hoīem ſanū: cæterū, qua rōne remedia id faciant, vtiq; neſciūt.
Neq;.n.an exiguos meatus mutet medicamenti facultas,neq; an ſymmetrian efficiat,neq; an to
tā patientis particulæ qualitatem alteret,pōt Empiricorū q̇ſpiam dicere. Atq; illi tātē ſunt mo-
deſti,vt qui vnū ſe ſolum ſcire dicant,huic ſcilicet morbo in hoc t̄pe ſi medicamentum ex ſinapi
adhibeatur,ſæpe notaſſe ſe vtilitatē ſecutam:non t̄n methodos loquuntur,ſupercilium attollūt,
nec tali ſibi notitia placent,nec antiquis maledicunt, nec Hippocratem ꝓ nihilo habent,immo
verò ipſum laudant,ſereq; oīa vere dixiſſe affirmant.Hic verò Theſſalus,qui tum hunc, tum reli
quos oēs medicos contemnit,Empirica cōtumacis vlceris ꝓcepta ſe ſcribere nō intelligit: quan-
quam,ſi vel hoc cōmode faceret,vtiq; aliquid operæpretiū faceret:atqui ne id quidem feciſſe vi-
detur,cum ordinē remediorū inuertat,& prius partis remedijs vtatur, q̃ totū corpus præparaue F
rit.Nā hoc inſignis inſcitiæ argm̄ eſt: cum in vno eo ferè oībus medicis cōueniat, q̃uis in pluri-
mis diſſentiant,ꝙ totum corpus vacuū purumq; ab excremētis ante ſit reddendū, q̃ vlla pars va
lentibus remedijs ſit ſubijcienda.Nam,ſiue experientia iudicare q̇s velit,ſiue ēt rōne (tertium.n.
quo iudicet,neq; in alia quapiam arte,neq; in vlla vitæ parte quiſquam habet)maximū eſſe incō
modū deprehendet,cum,toto corpore ſuam curā requirente,prius,q̃ illi ſit ꝓſpectū, affictę par
ti acre aliquod,& calidū medicamētū ſit admotum.Trahit.n.ad ſe,cucurbitæ more, ex toto cor-
pore ſuperuacua,atq; ita in graui parte affigit,vt ægre auelli poſſint. Quo magis operę pretium
eſt Theſſalios iſtos percunctari,vndenam Theſſalo in mentem venerit de contumacium vlcerū
curatione talia nugari,cum nec Empiricus quiſq̃ ante,nec rationalis ita ſcripſerit: ſed nec ipſe
Theſſalus,nec eius ſequaciū quiſquā eiuſmodi remediorū ordinem, aut cum experientia conſen
tire,aut cum ratione,affirmare auſit.Adde,ꝙ nec docere poſſunt,qūo tempus indicet, non autē
affectus:ſed neque(quod hoc maius eſt)qūo Theſſalus,qui æſtimandum cenſet,q̇d ſit, quod cica
tricem vlcerum moretur,atq; id tollendum, non prorſus ſit ſtupidus, ſimul cum hoc tantū ſatis
eſſe non videat,diuturnitatem autem vlcerum nihil eſſe ad rem:ſimul cum non in vlceribus mo
do,verum etiam reliquis morbis omnibus,id eſſe faciendum,veluti veteres monent,non aduer- G
tit.Verum ad hæc nobis nihil rñdent: ſed ſemper non recte intelligere nos dictantes, tanquā vi-
delicet ipſi,vel Hippocratis, vel veterum cuiuſquam ſententiam ad vnguem intelligerent, recte
Theſſalum dixiſſe affirmant,diuturniorum vlcerum,vnam quandam cōitatem eſſe:Ita.n.Hippo
cratem quoque ſenſiſſe in libro de vlceribus,cum ita ſcribat:" Etiam ab inueteratis vlceribus id

Nō lōge à principio Non habet tamē hæc verba græci codi. impreſſi, ſed habuiſſe videtur Vidij cōtextus.

agere,ut ſanguis crebro effluat,conducit,quomodocunque videtur opportunum eſſe. Fortaſſis
ergo ad rem pertineat,tametſi nō prædixerim, me de Hippocratis mente hoc loco diſſerturum,
vel ſummatim aliquid de ea perſtringere.Fuerit verò,quod dicemus,non minus & priſcorū ſen
ſus interpretatio.Hos nanq; viros,ceu nullius adhuc dogmatum ſectæ addictos, ſed pura & ſim
plici mente ſtudētes,utile quippiam ad ſanitatem inuenire,credibile ſanè eſt quædam uſu, quæ-
dam inueniſſe ratione:tum ſcripſiſſe,q̃ inuenerant, ſubinde non adhibita inuentionis ſuæ rōne,
aliq̇ñ verò & adhibita:atq; id feciſſe ipſius legentium vtilitatis cauſa.Quippe, vbi ad dextrum in-
uentorum uſum conducturum poſteris ſperabant,ſi rationem inuentionis nouiſſent,tum eā di-
ligenter prodiderunt:vbi ſecus,& ſuperuacuā relatu putauerunt,& ꝓ pea omiſerūt.Nam,ꝙ ſer-
monis cōpendium priſci in primis coluerunt, id oēs vel me tacente iā norunt:atq; ob hanc ma-
xime cauſam nō Hippocrates modo,uerum ēt reliqui priſcorum,medio interim tranſgreſſo, pri
mo tertium adnectunt.Si.n.primum ſecundi ſit ſignum,atq; hoc tertiū ex neceſſitate ſequitur, H
ita tertium primo ſubijciunt,ſecundū prætereuntes.Oſtendi verò perſæpe,tū reliquos antiquos,
tum verò maxime oīum Hippocratem,talia ſcripſiſſe:debetque,qui callere priſcorum interpre-
tandi genus uolet,in illis exercitari.Nunc verò ipſum,quod propoſitum eſt, tm̄ exponam.

Quid ſit vlcus,quod græcis appellatur cacoethes: ac de Methodo vlcerum omnium curandorum ex Hippocrate. CAP. 5.

NAm,quæ vlcera,oībus rite decenterq; factis,t̄n non ſanantur, ea medici græce cacoethe,
nos maligna,contumacia,rebellia ve dicimus.Diuturna aūt prorſus fiunt, cum duntaxat,
vt vlcera ſunt,curantur. Quæ uerò ſit ulcerum,ut ulcera ſunt,curatio,in libro,qui hunc præce-
dit,definitum eſt.Hæc igitur ulcera & cacoethe,& inueterata, & diuturna vocant, indifferenter
his nominibus in ipſis utentes.Quin etiam ad noſcendum ꝙ affectus ipſe, cacoethes, id eſt con-
tumax ad ſanandum ſit,unà cum alijs notis etiam id,ꝙ peractis etiam,quæ decēt, omnibus,diu-
turna fiant,aliquam portionem habet.Non tamē,aut ipſa diuturnitas, aut ꝙ diuturna,& uocen-
tur & ſint,idoneam curationem indicat, ſed ex hoc, ꝙ male affecta ſit ulcerata pars, licet colli-
gere.

A gere. Hoc verò inuento, & curationis ratio conſtabit. Quo, inquies, modo? Nẽpe, vbi tñ eę partes, quibus vlcus inſidet, ita ſunt affectę, ſi has ſanaueris: vbi totũ corpus vitioſo aliquo ſucco abũdat, ſi hunc vacuaueris: Ac ſignum quidem vitioſi ſucci eſt ipſa vlceris diuturnitas: inuẽtio autem, eius, quod expedit, non ex diuturnitate, ſed ex ſucci vitio ſuggeritur. Quare tria hæc deinceps ſe hñt, ſignũ, affectio, & curõ: ſignũ quidẽ, ipſa diuturnitas: affectus, ſucci vitiũ: curatio, ei' vacuatio. Atq; hac rõne ſubinde veteres inuenias, medio prætermiſſo, tertiũ ſtatim primo ſubijcere: veluti Hippocrates fecit, cum dixit: "Tũ ab inueteratis vlceribus, confert, ut aſſidue ſanguinem effluere Ibidem.
“ facias, utcunq; id opportunum uidebitur. non utiq; curationem indicante uetuſtate, ſed ſanguinis uſtio: quippe ipſe mox ſubiicit: Prohibet nanq; maxime quidem eiuſmodi ulcera ſaneſcere,
“ poſt vero ẽt reliqua oĩa, putredo ſanguinis, & ſiquid ex ſanguinis tranſmutatione eſt ortũ. Quin & poſt paulo, cum de vlceribus, q̃ ad cicatricẽ non ueniũt, diſſerit: nec ſi (inquit) quę vlcus ambiũt,
“ nigricent, ſanguine putri, aut ẽt varice fluxionẽ ſuppeditante, id genus vlcera coire pñt, niſi quæ
“ vlcus ambiunt, ſana reddas. Poſt ẽt de varicũ ſanatione ſcribit. Ad hæc ẽt purgationis meminit totius corporis, tum in alijs quibuſdã vulneribus, tum ijs quib' cariẽ, q̃ ſphacelon vocant, inſtare eſt metus. Præterea herpetibus, & eſthiomenis oĩbus, (id eſt, quæ exeduntur, ita. n. græce nominare ſolet ea, q̃ humor aliquis erodit. Iã uero in ijs, quæ mox ſequuntur, ruſus ad hunc modũ ſubiũ
B git. "In quocunq; vlcere eryſipelas ſuperuenerit, purgatio totius corporis adhibenda eſt. Et in ſũ Ibidem.
“ ma, ſi curioſe librũ de vlceribus reuoluas, inuenies ſemper eũ ab affectu indicationem ſumere: vti verò interim & t pe, ſed ad affectũ noſcendũ. Quòd verò hęc ita ſe habeãt, ex ipſo libri ingreſſu a-
“ gnoſcas, qui talis eſt: "Vlcera madefacere, quæcunq; ea fuerint, niſi vino, non oportet. Tum cau- Ibidem.
“ ſam adijciens, ait: Nam ſiccum ſano vicinius eſt, humidum vero nõ ſano. Et mox: vlcus. n. humi-
“ dum eſt, ſanum aũt ſiccum. Ideoque, per totũ librum cum totius vlcerum curationis finem ſiccationem ſtatuat, mox particularia inuenit, ẽt finis ipſius ſubinde nos commonefaciẽs. Cum. n. ita
“ ſcribit: "Quodcũq; vlcus acuto telo cæſim percuſſimve diuiſum eſt, medicamentum, qđ cruen- Ibidem.
“ tis ſtatim imponitur, Enæmon græci uocant, ac ſiccans, & quod ſuppurare vetet, admittit. Fit
“ enim effluente ſanguine ſiccius. Et rurſus: Quæcunque probe, & opportune purgata, ſemper ad
“ ſiccius promouentur, †ijs caro magna ex parte non ſupercreſcit,} niſi ſi contuſa ſint. Et rurſus:
“ ſi quod coire nequit, humecta caro in cauſa eſt: In his oĩbus primæ ſanandorum vlcerum *indi- † Hæc nõ ſunt in gręco exemplari: nec eo ſẽſu, loco paulo poſt ſequente, ſunt ab Hippocrate poſita.
“ cationis nos admonet. Siquidem vlceris, quà vlcus eſt, ſanatio, mediocris ſiccatio eſt: cuius rei de
“ monſtratio in libro, qui hunc præcedit, tradita eſt. Verum ulceris, quod cum alio affectu coniunctum eſt, cuius videlicet p̃cedere curationem oportet, eius curatio, ut vlceris ſolius, non eſt, ſed prior illius affectus, ſecunda vlceris. Nam, ſiue phlegmone quæpiam, ſiue nigritia, ſiue ecchymo
C ſis, ſiue eryſipelas, ſiue œdema, ulceratã carnem obſederit, primum eius moliẽda curatio eſt. At verò, ꝙ ulcus interim non ſolum non cõmode curatur, ſed multo ẽt maius redditur, id neminem lateat. Nã, ſiue contuſa fuerint circumpoſita vlceri loca, ſeu phlegmone aliuſve tumor in his conſtiterit, propria eius affectio ſanatio inuenienda nobis eſt, illud pro certo hñtibus, fieri non poſſe, ut vlcus ſanetur, niſi locus, in quo conſiſtit, prius ſit ſanatus. Ac proinde Hippocrates ipſe redigens nobis in memoriam ea, quæ ſtatim in libri initio tradiderat, tum quæ reliqua paulo ante
“ ſunt cõprehenſa, tũ verò hæc adſcripſit: Quodcunq; vlcus cæſim percuſſimve acuto telo eſt di-
“ uiſum, medicamentũ enæmon, & ſiccãs, & qđ ſuppurare uetet, admittit. Sin caro aliqua telo tũ
“ contuſa, tum cæſa ſit, huic ita medendũ eſt, vt q̃ celerrime ſuppuret: nã & minus phlegmone ur-
“ gebitur, & neceſſe eſt, carnes, quæ contuſæ cæſæq; ſint, * putrefactas & in pus verſas liquari: po-
A. li. 4. f. 4. e. 5. c. 1. 4. 471. a. “ ſtea nouã carnẽ naſci. Indicat. n. hoc ſermone manifeſte ſolos eos vlceratarũ partiũ affectus nõ * [illegible] ẽt eſt in antiquis
eſſe ſiccandos, in q bus gigni q̃ celerrime pus cupimus, vtique, ꝙ cum aliqua putreſcẽtia pus fiat, obiter docens. Porrò oĩa, q̃ putrefiunt, ex calido & humido ſic efficiũtur. Ideoq; "ẽt cataplaſmata, q̃ ex hordei farina cõponuntur, ceu quæ calfaciant humectantque, oĩbus ijs affectibus, q bus moueri pus expedit, admouemus. Hordei nanq; farina ex aqua & oleo, itẽq; panis ex aqua & oleo, p̃terea fomentũ multæ calidæ aquæ, & tetrapharmaci vis, oĩa denique quæ calfaciũt, & hu
D mectant, celerrime pus mouent. Ideoq; ẽt ijs partibus, quæ phlegmone infeſtãtur: vbi uehementius iã pulſitant, ſic, ut iã deſperetur de horũ citra pus curatione, ueteres oẽs eiuſmodi applicant medicamẽta: ante verò nequaq̃. Atq; hoc Hippocrates ipſe aperte nos docet in memoratis iam
A. ibi. c. 2 h “ verbis, q bus iubet, quæ ſine cõtuſione vulneratæ partes ſunt, q̃ "maxime ſiccare, quæ cũ cõtuſio- Ibidem.
“ ne quadã ſunt læſæ, ijs q̃ primũ pus mouere. Quin ẽt, cũ dixit: "Quæcunq; vlcera nõ probe, & ut
“ conuenit, expurgata, ſũ p prius pullulare incipiũt, ijs maxime caro ſupercreſcit: quæ verò probe
“ & ut docet, expurgata, ſem p ad ſiccius promouentur, ijs, niſi ſint contuſa, caro ut plurimum nõ
“ ſupercreſcit. Quippe hic illud, niſi ſint contuſa, qđ adijcitur, redigit nobis in memoriã, qđ in ſuperius p̃ditis uerbis eſt dictũ, nẽpe oportere oĩa ſiccari p̃ter ea, quæ contuſa ſunt. Neq; . n. ſicubi cataplaſmate, qđ calfaciat humectetque, illinuntur, quæ phlegmone infeſtantur, ex prima rõne id fit, hoc eſt, ut remediũ affectus, ſed ut ſymptomatis mitigatiuũ: ſiquidẽ ipſius phlegmones remedia ſicciorum ſunt uirium, Audi nanque loquẽtem Hippocratẽ: Cataplaſmata ędematum, &

ſe conſiſtere poſſunt. Sunt nanq; corporis noſtri affectus quidam præter naturam, minime ea, q̃ affectibus neceſſario accidunt. Quippe omnibus his neceſſario accidit, ut vel parua ſint, vel magna, vel æquabilia, vel inæquabilia, vel recentia, vel inueterata, vel euidenter appareant, vel cõdantur nec videantur: phlegmone verò affici, ex ijs, quæ vlceri accidunt, non eſt, veluti nec putreſcere, nec gangræna tentari: ſunt enim hæc oīa ex morborum genere, ſiquidem affectus præter naturam ſunt, & actionem viciant. Alio rurſus modo vlcus crucians, & vlcus ſordidum, ceu quædam vlceris differentiæ dicuntur: cæterum compoſitum quippiam hic quoq; indicatur, ſed diuerſa ratione, quàm vt phlegmone tentatum, aut putreſcens vlcus dicebatur: quippe hic affectus ſunt phlegmone, & putredo: illic dolor, & ſordes ex ſymptomatũ ſunt genere. Pari modo, & cum dr̃ cacochymõ vlcus, id eſt vitioſo ſucco obſeſſum, aut fluxione vexatum, aut arroſum, cauſa cum affectu copulatur. Manifeſtumq; ex talibus eſt, methodi eius, quæ de medendo inſtituitur, primos, ac ſimplices, ſineq; vlla compoſitione morbos, veluti elementa quędã eſſe. Quos magis in commentarijs, qui de morborum differentijs ſunt ſcripti, omnes eos enumeraui mus. Sanè nihil referat, primos, an ſimplices dixeris: quando quod primum eſt, ſimplex eſt: & quod ſimplex, primum, †ideoque etiam elemẽtare. Indicatio vero curationis} ex differẽtijs fit, ſed nõ omnibus. Nam recens, vetusve vlcus nihil indicat: quanquam indicare videtur nonnullis: ſed hi ſeipſos fallunt non aliter, quàm in ijs, quę ad victus rationem ſpectant, cum aliam initij, aliam incrementi, aliã ſummi vigoris, aliam remiſſionis, indicationem eſſe dicũt. De quibus latius in ſequentibus dicturus, non eſt, q̃ nunc ſim verboſior: verum, quod tantum ad rem præſentem ſit ſatis, id adijciam. Recens ulcus, cum omnino ab altero quolibet affectu eſt liberũ, nec ſymptoma ullum habet adiunctum, aliam putant indicare curationem, quàm vetus. Id verò non ita ſe habet. Siquidem, quod vlcus tantum eſt, {nec quicquam aliud,} (eſt porrò eiuſmodi, cui nec cauitas adeſt, nec dolor, nec ſordes, quodque & omni alio affectu eſt liberum) ipſum tantum vlceris ſanationem deſiderat: cuius utique propoſitus finis, uel vnitio, uel agglutinatio, uel coitio, vel continuatio eſt: quippe millies diximus licere, appelles, ut lubet, modo rei nihil mutes. Eiuſmodi igitur vlcus, ſiue recens, ſiue antiquum ſit, eandem ſemper curationem requirit, nihil planè proprium indicante diſcrimine eo, quòd a tempore ſumitur. At, ſi cauitatem alte recõditam ſub cute habet, conſiderare oportet, vtrum ea in ſuperiore parte ſit ita, ut ſanies ex ea prona effluat: an in inferiore ſic, ut illic ſiſtatur. Eius igitur, cui effluxus patet, eadẽ, quæ aliorum, curatio eſt: cui non eſt, huic ipſi moliamur effluxum quẽdam, oportet. Eius duplex ratio eſt, alias tota cauitate deſecta, alias in fundo tantum aperta. Quando verò harum alterutra ſit ineunda, docebit tum locorum ipſa natura, tum verò vlceris magnitudo. Si nãque, & loca ipſa periculoſam ſectionem faciãt, & vlcus magnum fuerit, in fundo aperire magis expedit: ſin contra ſe habet, perſcindere præſtat. Deligatio verò eius incipiat quidem ſuperne, ſed finiatur infra, ubi ſcilicet patet effluxus. Quòd autem differentia ea vlcerum, quæ a vulneratis omnibus particulis ſumitur, ad indicandam curationem ſit maxime opportuna, id in ſuperioribus eſt dictum: verum ea quidem, ut ſimilarium, hæc autem, cuius nunc memini, ut inſtrumentalium eſt indicatio. Sanè dicetur de ea, quæ vel vt ſimilarium corporum, vel ut inſtrumentalium indicatio eſt, in ſequentibus uberius. Nunc ad proprias ulcerum differentias eſt redeundum, ac de ipſo, ſeu tranſuerſum ſit, ſeu rectum ſeu profundum, ſeu in ſummo corpore, ſeu paruum, ſeu magnum, definiendum. Tranſuerſa "nanque ulcera, eo, q̃ labra eorum magis diſſident, abſuntque a ſeſe, coniungi diligentius poſtulant: ideoque, tum ſuturis, tum fibulis in his vtendum. Quæ verò per longitudinem muſculorum ſunt facta, hæc ſi à duplici initio deliges, nec ſuturis nec fibulis egebis. Sin aliter deligare placebit, †vel fibulis, vel ſuturis vtere: ſufficient autem, pauciſſimæ omnino ſuturæ. Et magna quidem vlcera, ſi recte ea, quæ prius dicta ſunt, meminiſti, ijs, quæ ualentius ſiccent, medicamentis curabis: parua verò, vel quæ moderate ſiccent abundè ſanauerint. Profunda verò vlcera, omnino etiam magna ſunt, voluntque, tum a duobus initijs deligari, tum verò nec labra ſua præpropere glutinari: At, quæ profunda multum longaq; ſunt, ut duplici ratione ſunt magna, ſic duplicem quoque indicationem præſtant; itaque, & quæ valenter ſiccent, poſtulant, & ne immature labra coniũgas, & ut à duobus initijs deliges, & vt altis ſuturis conſuas. Ad eundem modum, & ſi multæ ſimul differentiæ coierint, quarum ſua cuique ſit indicatio, ſi quidem inter ſe minime pugnent, omnibus uti maxime expedit: ſin aliquatenus ſecum pugnent, quemadmodum diſtinguere de talibus oportebit, dictum quidem alicubi in præcedentibus eſt, locupletius tamen dicetur in ſequentibus. Nunc enim finiendus hoc loco tertius hic liber videtur. In quarto, qui ſequetur, de ijs affectibus, qui vlcera comitari plurimum ſolent, diſceptatio erit. Tradentur autem, cum his etiã internarum cauſarum curationes.

† Multi codi. græci legunt, ut Linacer uertit. nõnulli tamẽ sũt, qui habent ἁπλῆ καὶ στοιχειώδης ἐνδεῖξις λήπτεον. i. quare, & elementaris indicatio curationis. Melior tñ uidetur Linacri Lectio.

† *In codice uetuſto legitur tantum, ἢ δ' ἀγκτῆρας ἀρκέσουσι δ' ἐλάχισται, aut fibulæ ſufficient, aut minima omnino ſutura.*

A.l.4.f.41. 2.c.3.f.465. 3

GALE. METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDS
LIBER QVARTVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Methodum tradit, qua Maligna vlcera, quæ Græci Cacoethe dicunt, curentur.

Quot ſint ſpecies ſolutæ vnitatis, ac quæ differentiæ vlcerum ægre ſanabilium. CAP. I.

VNum eſſe morborum genus, ipſam quoq; continuitatem ſolutam diximus. Hęc in omnibus animalis partibus incidit: non tñ vnũ nomen in omnibus ſortitur. Quippe, quæ in carnoſa parte, Vlcus: in oſſe, Fractura (Græcis Catagma) dicitur: in neruo, Conuulſio, Græci Spaſma vocãt. Eiuſdẽ generis ſunt, & quæ Grę ci † Apoſpaſma, & Rhegma, & Thlaſma dicunt: illud in ligamentis: hæc in vaſis B muſculisque ex violento ictu, vel graui caſu, vel alio quopiam valẽte motu excitata. Quæ verò Ecchymoſis græce dicitur, plurimum vnà cum contuſione ruptioneque incidit. Fit autem aliquando & ex oris vaſorum apertione, q̃ Anaſtomoſin vocant, & ex ea, quæ à nonnullis Diapedeſis dicitur, † aliud vtiq; tunc ſolutæ continuitatis* genus. Iam vero, & ex eroſione, q̃ Anabroſin græce vocant, ſoluitur interim in animalis partibus cõtinuitas: verum is iam miſtus affectus eſt, vt qui aliud quoddam morbi genus adſciſcat: quod in quantitate partium cõſiſtit: veluti ſupra, cum de cauis vlceribus egimus, eſt monſtratum. Eſt enim horum ipſorum duplex ortus, aliàs ab exciſione, ſæpe ab eroſione ꝓueniens. Verum exciſio quo pacto eueniat, nõ latet. Eroſio, ſi intrinſecus ab ipſo animali prouenit, vitioſi ſucci ſoboles eſt: ſin extrinſecus, aut à valentibus medicamentis fit, aut ab igni. Et ſanè (vt dictum ſupra eſt) diligenter attẽdere oportet, & ſimplices affectus à compoſitis diſcernere: cum ſimplici morbo ſimplex adhibenda curatio ſit, compoſito non ſimplex. At, quænam in compoſitis curandis tenenda methodus ſit, ſupra eſt dictum. Cæterum non tantum generalitatem eius didiciſſe; ſed etiam in ſingulis eius partibus exercitatum eſſe oportet: cum in his quoque: alijs non paucis methodis (vt ita dixerim) parC ticularibus ſit opus: propterea, ꝙ cuique morborum ſpeciei ſua methodi ſpecies. Ergo, quod reliquum eſt vlcerum curationis, in hoc libro exequamur, hinc ſumpto initio. Omne vlcus, aut ſolum eſt, ipſumq; per ſe, nullo nec cum eo ſimul inuadente, nec ipſum præcedente, aut ſequente alio affectu: aut cum alio quopiã vno multis ve conſiſtit: quorum alij non modo ſtatim ab initio vlcus excitarunt, ſed ẽt nunc maius efficiunt: alij eius, ſine quo non, vt ad curandi opus, rationẽ obtinent. Verum de his prius dictum eſt. At, quæ maius vlcus reddant, de ijs hoc volumine agetur. Ac duplex in his curationis* cõſilium eſt, vt vel eiuſmodi affectus è corpore prorſus eximas: vel incommodum quod inferunt, vincas. Verum hoc, vbi exiguus planè affectus eſt, fieri licet: vbi magnus eſt, duci ad cicatricẽ vlcus prius non poterit, q̃ illi affectui remediũ attuleris. Ergo qui nam, & quot numero eiuſmodi affectus ſint, diligenter nobis conſiderandum eſt, inde nimirum ſumpto initio, vnde ſupra eſt cœptum. Omne" vlcus, ſiue ſolum ſit, ſiue vna cum cauitate, & ſubiectam ſibi carnem naturaliter habere poſtulat, & ne quid inter oras conglutinandas interſit: quod tñ ſæpe fit, ita, vt pilus, arena, ſordes, oleum, aliudve id genus glutinationem prohibeat. Cæterũ hæc ceu ſymptomata quędã vlcerũ ſunt, & quæ morari ſanationẽ, ſi ſint, poſſunt: efficere, ſi nõ ſint, nõ poſſunt. Subiectæ verò carnis affectus cauſæ rõnem obtinet ad id, quod efficitur: q̃ppe ex hac, & ꝑ hanc, tum, quæ diſſident, glutinãtur: tum, quæ caua ſunt, carne implẽtur.

D Ea ergo planè ꝓ natura ſua ſe habeat, oportet, quò hæc vtraque cõmode perficiãtur: atq; ea recte quidẽ ſe habuerit, ſi, id quod reliquis etiam omnibus eſt commune, & proprium temperamẽtum tueatur. Itaque temperatam eſſe ſubiectam carnem ad vlcera, tum glutinanda, tum carne implenda, prorſus oportet. Nũquid igitur hoc tantum ſatis eſt? an etiam ſanguinem, qui affluit, & bonum eſſe, mediocrem quantitate oportet? Mihi id quoque multo maxime verum eſſe videtur. Nam, & qui corruptus ſanguis eſt, tantum abeſt, vt ad glutinandum, & carne implendum ſit vtilis, vt etiam ipſe nonnunquam corpus erodat, atque exulceret: & multus humor, cum in vlceribus excrementa creet, ſanationem (ceu prius diximus) moratur. Atq; hi tres ægre ſanabilium vlcerum modi videntur: qui ex intemperie ſubiectę prouenit carnis: qui ex vitio affluentis ſit ſanguinis: & tertius, qui ex menſura confluentis naſcitur. At non ita facienda diuiſio eſt, ſed ſic potius? Nempe ægre ſanabilium rebelliumque vlcerum alia propter ulceratæ carnis intemperiẽ, alia ob affluentem humorem, talia fieri: tum intemperiem rurſus ipſam bifariam diduci, cũ aliàs in qualitate ſola naturæ modum egreſſa ſubdita caro ſit: aliàs etiam cum acceſſorio quopiam tumore: Iam ipſum confluxum bipartito etiam ſcindi, nempe in confluentis ſucci tum qualitatem

Right margin notes: † ἀπόσπασμα ofsiũ eſt, quando ipſa quæ ipſa colligat, διασπασθέντων, diuulſis, oſſa pr.° connexa pluri mum a ſe inuicẽ ſecedunt. 3. de off me. 31. Cl. 7. car. 219. G. Ex quo loco rectius hic διάστασμα, quã ἀπόσπασμα lege[n]dum videretur. † ὅτι ϰϰϰ γένος συνεχείας λύσεως. diuerſum quoddã genus a ſoluta continuitate. Diſtinguit enim a ſolutione cõtinui anaſtomoſin et diapedeſim paſſim, ut qui ſunt morbi in meatibus, non autem ſolutione continui. Vide infra. car. 30. a *Al. ἕλϰος.

Left margin note: A. 4. f. 4. r. 1. c. 3. fol. 483. g

tem,tum quantitatem: Interim verò miſceri dictorum affectuum, aut aliquos, aut etiam pariter omnes. Porrò tradenda eſt medendi methodus non omnium ſimul, ſed cuiuſq; ſeorſum. E

De Methodo curandorũ vlcerum, quæ vel carnis intẽperie, vel ſucci affluentia maligna ſunt. CAP. 2.

AC carnis quidem intemperies ſi ſqualens ſiccaque videtur, aqua temperata ſouens humectansq; corriges. Quoties autem eo remedio vteris, eſto tibi pfuſionis humectationisque meta, vt, cum primum rubeſcit, attolliturq; particulę moles, tũ deſinas: quippe ſi vltra perfundas, quod attraxiſti, id euocabis: atq; nihil profeceris. Quin etiam medicamẽtorũ humectandi facultas plenior eſto, quã ut in ſana carne pręceptũ eſt. Si uero humidior, quàm pro naturali habitu, caro fuerit, contraria ratio ineunda eſt, ac medicamentorũ facultas ad ſiccius trãſferẽda, aqua vero nullatenus admouenda: immo, ſi lauandum vlcus videtur, vinum, aut poſca, aut decoctum auſteræ cuiuſquam herbæ præparandum. Eodem modo, & calidiorẽ, quã par eſt, carnis habitum refrigerabis, & frigidiorem calefacies. Agnoſces verò horũ vtrunq; partim colore, partim tactu, partim laborantis ſenſu. Quippe uſtionem ſentire ſe fatentur, aliàs manifeſtum frigus in particula: gaudentque, uel frigidis medicamẽtis, vel calidis. Et alijs quidem rubor leuis inſidet, alijs color magis albicat. Verum hæc diſtinguere propoſiti operis officiũ non eſt: quippe in quo non dignoſcendi, ſed medendi, methodum inſtituimus: ſed conſequẽtia quadam ſermonis inuitante digreſſi in hanc ſumus. Rurſus igitur ad ea, quæ propoſuimus, reuertamur. Partium, "quæ cum aliquo pter naturam tumore exulceratæ ſunt, earum prius ſanandus tumor eſt. Quæ verò omnis pter naturam tumoris curandi ratio ſit, in ſequentibus dicetur. Nunc, quantũ eius rei coniunctũ cũ vlcerũ curatione eſt, tractabitur: Cum labra tñ vlceris decolorata, durave pluſculum fuerint, excidẽda ea ſunt ad ſanam vſq; carnem. Cũ verò amplius progreſſus eiuſmodi affectus eſt, deliberatio incidit. excidendum ne omne id ſit, qđ pręter naturam viſitur, an ſpatio potius curãdũ. Proculq; dubio eſt ægri animũ hoc caſu cõſulendum eſſe. Aliqui.n. longiore tpe curari citra ſectionẽ malũt: aliqui quiduis ſubire, dũmodo citius ſanẽtur, ſunt parati. Aeque verò, & mali ſucci, qui ad exulceratã partẽ confluit, ut ulcerans quidẽ eſt, ſanatio eius hic dicetur: vt malignus ſuccus eſt, aut copia redũdans, in proprijs ipſorũ locis tractabitur. Cũ ergo, qui exulceratis partibus influit ſuccus, nec multo plus iuſto, nec multo deterior ſit, auerti hunc regeriq; cõueniet, adſtrictis ſcilicet refrigeratisq; ijs particulis, quæ ante exulceratam ſunt. Inchoanda quoq; deligatio eſt à laborante ipſa particula, deducendaq; verſus ſanã: veluti "in fracturis oſſium præcipit Hippocrates. Sed & quæ ulceribus ipſis admouentur pharmaca, ſiccent ualentius, oportet, quàm ea, quæ ſimplici admouentur vlceri. Quòd ſi ſiſti compeſciq; medicamentis influxus nequeat, cauſa eius inueſtiganda eſt, atque hæc prius adimenda. Ac, ſi quidem ob partis, quæ fluxum recipit, imbecillitatem aliquam id fiat, huic nimirum medendum eſt: fuerit autem hæc vlceratæ quoque partis propria quædam curatio: ſin propter ſanguinis copiam, vitioſumve ſucum vel corporis totius, uel alicuius ſuprapoſitarum partium, illa ſcilicet prius ſunt corrigenda. Ac imbecillitas quidem partis, propter quam plus iuſto ſuccorum illi influit, omnino ab intemperie prouenit, non tamen ab omni. Eoq; fit, ut exulcerata caro nonnunquam intemperata tantum ſit, non autem imbecilla: nonnunquam utrunque, & intemperata & imbecilla: quippe imbecillitatis affectæ partis valentior intemperies cauſa eſt. Hãc autem, ſicut prius dictum eſt, curabis vtique, calidum refrigerando, ſiccam humectando, frigidam calfaciendo, humidam ſiccando. Quòd ſi per coniugationem frigidior pariter humidiorq; locus ſit, calfaciendo pariter ac ſiccando: & in alijs ad eundem modum, vincentem videlicet qualitatem contraria ſemper oppugnans. Huius rei ratio hæc eſt: Quicquid rectum eſt, nõ in animalibus modo plãtisve, verũ etiã alijs quibusque, id ſymmetron eſt, mediumque, & omnis vitioſi exceſſus expers. Cui enim nec demere quicquam, nec adijcere non partem aliquam, non qualitatem poſſis, prorſus id recte ſe habet. Contra, quod demi ſibi aliquid, adijcive poſtulat, id iam ab optimo ſtatu receſſit. Ad quem vtiq; redire aliter non eſt, niſi, & quod ſuperuacuum eſt, tollatur: & quod deficiens eſt, adiungatur. Ac de ijs quidẽ, quibus partes quæpiam abundant, deficiuntve, alibi ſermo erit. Vbi verò qualitas aliqua plus iuſto inualuit, ibi & continuo vinci contrarium illi neceſſe, & continuo vitiũ corrigi ex ea, quæ uicta ante eſt, reſtituenda. Quippe refrigerans, quod immodice incaluit, unà & quod deficit, reſtitues: & quod ſuperat, diminues. Quare, quæ per intemperiem aliquam à naturali habitu receſſerunt, eorum ſanationem per ea, quæ contraria viribus ſunt, fieri omnino eſt neceſſe. Atque ad hunc modum caro, aliave carnoſa quæpiam pars, quæ fluxione hũmoris ob imbecillitatem affligitur, ſanari debebit. Vbi intemperiei affectum iam ſanaueris, deinde etiam exulcerationis affectum ſanabis, non aliter planè nunc curata intemperie, quàm ſi citra vlcus incidiſſet. Quo manifeſtũ ſit non eſſe ulceris, ſed intemperiei, propriam omnem eiuſmodi curationem. Ad eũdem modum, ſi aut alterius cuiuslibet particulæ occaſione: aut etiã totius corporis, cũ in eo ſanguis, malive ſucci redundant: uitioſum aliquid exulceratis partibus influxerit, medendum prius eſt uel ei, qđ fluxionis eſt cauſa, uel etiam toti corpori. Ita igitur & varices, qui ſæpe ſupra exulceratũ locũ ſunt, prius ſanabimus, ut deinde mox ulcus ſanemus. Etiam qui ex liene, aut alia quauis notabili parte

Margin notes: F — A. l. 4. f. 4. t. 3. c. 2. fo. 472. a — G — Lib. De Fractu. ſect. 1. t. 3. 7. 227. B — H

laborant

A laborant,ipſa prius parte percurata,mox ad vlceris curationē accedemus. Cæterū nulla harum curationū ipſius eſt vlceris, ſed alterius cuiuſquam affectus,qui vlcus vel gignit, vel certe auget.

Externam cauſam ad morbi quidem cognitionem neceſſariam, ſed tamen nullam ex ipſa indicationem curationis præberi. CAP. 3.

NAm illud quoq; iā definiri tēpeſtiuū vr̄,nullā* externarū,(vel(vt nūc loquuntur) primitiuarū)cauſarū curationis indicatricē eſſe,ſed huius indicationē ab ipſo affectu initiū habere:q̄ vero particulatim ſunt agenda.hæc tum ab eo,qđ prima* indicatio dictat, tū verò ab ægræ partis naturā,tum ambiētis tēperie,quæq; alia ſunt his cognata,inueniri.Nā (ut breuiter dica)à nullo eorū,quæ adhuc non permanēt,indicatio ſumi eius,qđ ex vſu ſit,pōt. Sed ꝓpterea, ꝙ ad eum affectū noſcendū,q̄ oīno tū rōnē,tū ſenſum lateat,ſæpe cogimur de externa cauſa inquirere,opinatur vulgus hanc quoq; ſanationis rōnē indicare:qđ planè ſecus eſt. Apparet id liquido in ijs,q̄b' noſci affectus exacte pōt. Siue.n.ecchymoſis,ſiue vlcus,ſiue eryſipelas,ſiue putredo,ſeu phlegmone in parte aliqua cōſiſtat,ſuperuacuū eſt cām,q̄ horū qđlibet effecit,inq̄rere,niſi iā ēt faciat. Sic.n.ſimul,qđ iā factū eſt,curabimus:ſimul,qđ adhuc facit,facere inhibebimus.Si verò facit illa quidē,cæterū iā abiit,vtique,qđ factū eſt,curabimus:qđ adhuc non eſt,nec ſi velimus, ſubmouere id poſſumus.

B Quippe rei præſentis eſt curatio : eius āt,quod futurū eſt,ꝓuidētia,qđ verò nec nūc lædit,nec læſurū timeť,id ab utroq; artis munere,tū eo,qđ curat,tū eo qđ prouidet,exceſſit. Quare nec indicatio ab hoc ad curationē ulla,nec prouidētię rō ſumiť,ſed,uti dictū eſt,ad eos tm̄ affectus,q̄ nr̄am notitiā fugiūt externę cauſæ cognitio eſt vtilis.Empiricis tn̄,ceu pars totius ſyndromes.i.cōcurſus,in quo curationē obſeruarūt,externa cauſa interim ſumiť: ueluti in ijs,q̄ à rabido cane,& oībus,q̄ à venenoſis beſtijs ſunt læſi:Quin ēt ex Dogmaticorū quoq; numero ijs,q̄ ſine rōnali indicatione, ſola experiētia curare ſe talia cōfirmāt. Quippe his quoq; externa cauſa ceu pars toti' ſyndromes,i.cōcurſus,q̄rit:ijs verò,q̄ ex priore vſu venenoſarū aīantiū vim norūt, atq; ab hac indicationē curationis ſumunt, nō ſanè ad curationis Indicationē conducit externa cauſa cognita,ſed ad p̄ſentis affectus cognitionē.Nā pone,ſciā ſcorpionis venenū frigida vi eſſe: ſumāq; veluti a frigido,remedij indicationē,nullo tn̄ ſigno intelligā talē eſſe in hoc corpore affectū:manifeſtū eſt,ſi ſcorpiū ꝑcuſſiſſe didicero, ꝙ calfacere tū corpus totū,tū punctā ab eo particulā conabor, nulla amplius expectata experiētia,ſed ab ipſa rei natura indicatione ſumpta.Mōſtratū.n.in ijs libris eſt,q̄ de medicamētis ſunt inſcripti,in quibus exercitatū eſſe cēſui, q̄ſquis ex

C his cōmētarijs fructū ꝑcipiet,nullū eiuſmodi facultatē ſine experiētia inueniri. Eſſet.n. profecto fœlicitatis cuiuſdā munus,ſiquis inſpecto lithargyro,aut caſtoreo,aut cātharide, ꝓtinus eorū vires intelligeret. Verū,ſicut in oībus peccata,tū ab ijs,q̄ modū excedūt,tū q̄ citra cōſiſtunt,cōmittuntur,ita nimirū hic quoque,ac Dis dia paſōn (vt in prouerbio Græco eſt) non ſemel, arbitror, inter ſe diſcordant,& qui neq; in hodiernum uſq; diem affirmant ſciri medicamētorum uires, idq; poſt tantā experientiam,& qui ex vna experientia ſciri eas cenſent. Nam & hoc præcipitātet inconſulteq; dictum eſt,ſi utiq; inconſultum eſt,quod fieri omnino nō poteſt:& illud hominum eſt,aut omnino attonitorum, aut planè litigioſorum. Verum de his plura expectare nunc non oportet,in pote de quibus dictum latius eſt tum in tertio De tēperamētis, tum in ijs libris, quos De medicamentis inſcripſimus. Cæterū(ut dixi)ad noſcendos affectus aliquæ externarum cauſarum conferunt†: vbi verò p̄ſentis affectus nihil latet, nulla iam externæ cauſæ eſt utilitas: Ac diximus quidē in ſuperioribus,nō eſſe in idem coniungendas vtraſq; doctrinas,ſed ſeorſum empiricen,& ſeorſum tradendam rationalem.Memoria aūt tenendum nunc quoque eſt,ꝙ,quoniam propoſitum nobis in his commentarijs eſt ſolam rationalem tractare,quanquam ad quæ-

D piam horum,quæ dicimus, non apponitur, ꝙ abſolute vera non ſint,ſed ſolis iis, qui methodo curant,aliquis tn̄ eorum id per ſe ratiocinari,vltroq; apponere debet. Nūc enim ipſa appoſuim' nullam externarum cauſarum ad curationis indicationem conducere,ſed ad affectus aliquando agnitionem,fatentes uidelicet externam cauſam ijs,qui empirice quiduis curant,vnam eſſe partem totius concurſus: idq; ſiue ij ratione reliqua curant, ſiue omnia empirice. In ijs autem,quæ deinceps ſcribentur, non erit neceſſe hoc adſcribere. Rurſus igitur ad propoſitum redeamus.In dubitatum illud principium præſumentes, quo ēt in præcedentibus ſumus vſi, vbi diximus,primum ſcopum, quò medicus tendat, affectum ipſum,qui curari deſideret, indicare: ex hoc verò & reliqua omnia ſumi. Quòd verò cū hoc ſcopo nulla externæ cauſæ ſocietas ſit, ex ipſis maxime vlceribus,à quibus ſermo eſt ortus,intelligas. Finge enim †ex eo,quod in partem aliquam ꝓcubuerit,)natū vlcus eſſe.Quòd ſi ſit,ex vitioſis prouenire ſuccis manifeſtū eſt. Ita enim in morbis facere natura ſolet: cum corpus expurgat, omne excrementum ad cutim trudit: atque hanc quidem vlcerari,totum verò corpus purgari accidit. Quænam igitur eſt eiuſmodi vlcerū ſanatio?Nempe,quæ reliquorum omnium, quibus nullus affectus malignus, quem cacoethe græce uocant,eſt adiunctus. Verū, ſi hoc ſic ſe habet, manifeſtū eſt nullam eſſe ad curationem a cauſa, quæ vlcus excitauit,indicationē. Atqui,ſi vitioſus ſuccus remaneret,oīno aliqua ab hoc quoque indicatio ſumeretur. Verū alioqui ēt abſurdū eſſet,ſi curationē poſtularet,quod amplius non ſit:

aut

---

*procatarcticarum.

† ὅταν ἄδηλα ᾖ.i.ubi ſint immanifeſta,additur in nonnullis antiquis codicib.

† ἐξ ἀποστήματος,eſt in antiquis, ut etiam uertit Linacer. ἐξ ἀποστήματος autem, eſt in impreſſis, i. ex abſceſſu.

aut ſi curationẽ indicaret, quod nullius indigeat. Quare dicere indicationem curationis ab exter- E
na cauſa ſumi, omni modo eſt abſurdũ. Qm̃ ergo non ab hac, perſpicuũ eſt ab ea, q̃ pſens eſt, indi-
cationem fore. At qualis tandem eſt indicatio? Nẽpe ei, q exacte loquetur, q̃ ad prouidentiã pti-
net (prophylacticen Græci vocant:) qui abuti vocabulo uolet, * medicinalis. Qm̃ quidẽ ipſorũ ẽt
vlcerũ, ſiue tm̃ vlcera ſimpliciter ſint, ſiue ẽt cum cauitate, ſiquis diligenter æſtimet, ex fugiendi
proſpiciendiſq; ijs, q̃ naturæ officient, ſanatio pficitur. Et in ſumma, in quibus, qđ efficitur, natu
ræ ipſius opus eſt, veluti vlceris glutinatio, & ex carne impletio, in ijs ad eam, quæ prouidet, artis
partẽ, oĩs pertinet cura: cæterũ ſanatio vulgo dicitur. Ideoq; ẽt huius, q̃ prouidet, partis artis, in
altero genere conſtitutũ eſt, qđ morboſũ affectũ iã præſentẽ ſubmouet: in altero, qđ eũ, qui non
dũ vrget, prohibet. Itaq; hic quoq; iuniores medici de nominibus contendere ſe nõ intelligũt.
Par aũt erat, ſi de rebus ſtudioſe eſſent, illud inueniſſe, duas eſſe functionũ medici primas differẽ-
tias. Aut enim eos, qui nunc vrgent affectus, ijs, q̃ moliuntur, curant: aut eos, qui nõ ſunt, fieri p-
hibent. Ergo pſentes iã affectus tollere, ſiue amouendis ijs, quæ naturæ opus impediunt, id fiat, ſi-
ue p medicamenta quid ipſi moliamur, oẽs profecto homines curare dicunt: cauere aũt, ne acci
dãt, proſpicere. Et ſanè ea, quæ ſuccorum vitio ſunt exulcerata, curant ij, qui rõne, ac methodo
artem adminiſtrãt, ſimul illos purgantes, ſimul ea, quæ naturæ motus impediunt, auferentes: quo F
rum utraque qui exacte loquitur, prophylactica vocat, uetãt nãque (ut in proximo oſtenſum eſt
libro) omnia talia, aut ſordem ulceri, aut humiditatem nimiam uitioſamve innaſci.

Falſa Methodo, ac improprijs nominibus vſum fuiſſe Theſſalum, cum de curandis vlceribus diuturnis loqueretur, ac de more loquendi Hippocratis, & ueterum medicorum. CAP. 4.

NOn eſt igitur de nominibus anxie contendendũ, ſed methodus potius aliqua ſanandorum
vlcerum tradenda: quidem (arbitror) ipſe tum proximo libro, tũ in hoc pręcipio. Ego nam
que, vel ſtupiditatem Theſſali demiror, ita in vlcerum, quæ cacoethe dicunt, curatione ſcriben-
tis: Sunt aũt perquàm neceſſariæ, & communitates vlcerum diuturnorum, ac non ſaneſcentiũ,
aut poſt cicatricem inductam redeuntium: ad hoc ut in ijs, quæ non coaleſcunt quidem æſtime-
tur, quid ſit, quod prohibeat, idq; tollatur: in ijs verò, quæ poſt cicatricem inductã renouantur,
vt cicatricem tenere cogas, roborans ſcilicet (ſic enim τὸ *μετασυγκρίνειν vertimus) vel patientem
particulam, uel etiam cõmuniter totum corpus: atque, ne facile patiaĩ, id præparans per ea, quæ
hæc faciãt, præſidia. Atq; hæc quidem Theſſalus cum in principio ſtatim libri De Chirurgia pro-
poſuiſſet, poſtea de ijs ipſis latius ad hunc modum ſcripſit: Diuturna vlcera, & quæ non ſaneſcũt
aut quæ ad cicatricem perducta denuo reuertuntur, hæc indicant: Quæ quidem ad cicatricem G
non perueniunt, ut, quæ coitionem fieri uetant, auferas, ac locum affectum noues: poſtquam ſi
mile recenti vulneri feceris, rurſus vt cruentum ſanes: quod ſi non proceſſerit, vt phlegmonem
mitiges, & reliquam diligentiam adhibeas: Quæ verò ad cicatricem veniũt, & rurſus ſe aperiunt,
in acceſſionibus quidẽ, & exulcerationibus, ut ſimili modo cures iis, quæ recens phlegmone ur-
get, ex ijs, q̃ mitigare ſolent, cataplaſma inducens, idq; donec deſerueat ira *, ubi deferbuit, adiu-
ues ad cicatricẽ inducendam: poſt hæc, ut partes circumpoſitas late cõplexus malagmate, quod
ex ſinapi ſit compoſitum, rubere facias, aut alio quopiam, quod mutare poſſit: ac, vt minus malo
pateant, efficere. Quòd ſi ita non ceſſent, etiam totius communiter corporis curã habeas, ipſum
per uarias exercitationes, & geſtationes, & vociferationes, adhibitis ſcilicet earũ rerum peritis,
roborans, ẽt victus ratione gradatim, tum diminuta, principio à vomitione p radiculas facto.
Vteris ẽt albo veratro, alijſq; omnibus, quibus vtimur in ijs, qui diuturni, ægreq; ſubmoti morbi
victus rationi ſubijciuntur. Atque hæc quidem eſt Theſſali dictio. Operæprecium vero eſt æſti-
mare hominis vel ſtuporem, uel audaciam: utique, ſi recte ſe dicere ſibi perſuaſit, ſtuporẽ: ſin con
ſcius ſibi nihil dicere, imponere omnibus legentibus ſperat, audaciam. Ex diuturnis vlceribus,
quæ nã eſt, ò generoſiſſime Theſſale, curationis indicatio? Ego ſanè neque ex his, neque ex recen H
tibus, nec omnino à tempore, in vllo morbo curationem vnquam inueni, ſed ex ipſo, quem ſanã
dum mihi propoſui, affectu. Prorſus enim, ſi tempus ſpectabitur, tanquàm ab eo indicatio ſuma-
tur, alteram omnino ſecundus, alterã tertius dies, indicationẽ dabit: ad eundem modum, & quar-
tus alterum à quinto, & ab his omnibus ſextus, & reliquis ſingulis, q poſt iſtos. Sic affectus, quos
curamus, non vltra nobis ad conſiderationem proponẽtur, nec ab his indicatio ſumetur: quo ta-
men nec cogitari quidẽ magis alienum à ratione poteſt. Quomodo ergo neceſſariæ ſunt diutur-
niorum vlcerum communitates, ubi nihil indicare tempus ipſum per ſe poteſt? non enim profe-
ctò, ubi à malis ſuccis eroditur, diuerſam ex eo, poſt quatuor menſes indicationem ſumemus
ab ea, quã ſtatim ab initio ſumpſimus. Ego ſanè nec ſinerem quidem eiuſmodi vlcus diuturnum
eſſe, ſed protinus in principio cauſam eius adimerem. Nã & noſſe affectum à principio plerunq;
licet, & indicationem ab affectu ſumi eſt neceſſe. Tempus verò quid amplius, quàm dierũ nume-
rum docere nos poſſit, non hercle poſſum conijcere: niſi id uoluit Theſſalus, ad eiuſmodi vlcera
noſcenda tempus omnino eſſe manendum. Verum ſic primum idiota prorſus ſit, ſi videlicet fa-
teatur nõ prius agnoſcere ſe affectũ, quã vlcus inueterauerit. Deinde illud quoq; aperte fateatur,
oportet,

*θεραπευτική.

*Galenus non multo poſt, hãc dictionem declarat.

*ἀγανάκτησις.

*μετασυγκρίνειν.

A oportet, ex alio ſuggeri ſanationis indicationem, ex alijs præberi affectus notitiam. Nam eſto, cõ
ferat aliquid tp̃s ad agnitionem, certe indicatio curationis a tp̃e non ſumitur. Quid.n. ad rẽ perti
neat, ſi quod vlcus inueterauit, adimere, quæ coitionem impediant, & nouare locum, qui affligi-
gitur? Nam, ſi pp̃ fluxionem malignam, quam cacoethe dicũt, vir inepte, vlceris labra hoc uel il
lo modo ſunt affecta, quid commodi erit, ſi ea excideris ante, quàm fluxioni ſiſtendę conſulueris?
Videlicet ulcus latius efficies, ueluti nonnulli faciunt eorũ, qui ſimiliter, ut tu, ulcera curant. Siqui
dem cauſa, quæ ea & dura, & calloſa prius reddidit, adhuc manente, nihil aliud ex his excidendis
accedit, q̃ vlceris amplificatio: quippe illa ipſa, quę excideris, p̃inde & dura, & calloſa rurſus erũt,
atque ea, quæ prius. Quanq̃ nec id ipſum quidẽ adiecit prudens ſcilicet Theſſalus, calloſa, & dura
& decolorata exulceratæ partis excidenda eſſe, ſed abſoluto ſermone abſcindi, q̃ coitionẽ moran
tur, iubet, ac nouari. Ac, ſiquidem ſubmouere cauſas, q̃ glutinationem morantur, ſuaderet, & ve
tus ea rõ eſſet, nec ipſe eũ accuſarẽ: præcipitur.n. ab oĩbus fere antiquis medicis, quicunque rõne
quadã, ac methodo de vlcerũ curatione ſcripſerũt: cauſas, quæ illa creãt, abſcindendas eſſe, æquè
p̃fectò, ut cæterorum oĩum morborum. Non.n. arbitror, in vlceribus manẽte adhuc cauſa, quæ
ea excitauit, hãc prius tolli expedit, in alijs morbis non expedit: ſed oĩno in omnibus, in quibus
effectrix cauſa adhuc manet, ab hac inchoanda curatio eſt. Quod ſi quæ coitionem impediunt,
non dixit de omnibus cauſis, quæ eã impedire poſſunt, ſed de labris tñ, veluti ex ijs, quæ ſubiecit,
B oſtendit, plus certe neſcire, q̃ ſcire eorũ, q̃ ad vlceris curationẽ ſpectãt, uidetur. Quippe fieri aliqñ
poteſt, ut & hæc cauſa ſola ſit, quò minus ſaneſcat vlcus. Põt ẽt (ut dictũ eſt) cauſa eſſe, & quæ ci-
tra tumorẽ præter naturã ſit in exulceratis partibus intemperies: & quæ cum tumore quidem ali
quo cõiuncta ſit, non tñ, qui oĩno ſibi labra excidi deſideret. Poteſt & *varix ſuperiacens, vel lie-
nis auctior, uel in iecinore uitiũ aliqđ, p̃terq; hæc oĩa imbecillitas partis ægræ, q̃ ipſa quoq; inten
ſa q̃dã eſt intẽperies: quin ẽt vitioſus in toto corpore ſuccus (cacochymiam uocant) maxima ſci
licet cauſarum, quę incommodare vlceribus poſſunt. Vexat ſanè non minus ulcera, & ſuccorum
æqualiter ſe habentium exuperantia, quam plethoran uocant. Horum quodq; ſi adimi Theſſa-
lus iubet, laudo hominem, ceu ueteribus ſubſcribentem: ſin labra tñ, vnum nouit ex multis, ſed
quod nec opiliones lateat. Quippe, ſi opilio vlceris labra dura, & calloſa, & liuida, & nigra, & alio
quopiam notabili coloris uitio uideat, prorſus ea circuncidere non dubitabit. Eſt.n. circuncide-
re res promptiſſima: maius uerò quippiam, atque artis egẽs, medicamentis ſanare: Theſſalus au-
tem nec, quæ labra molliri medicamentis poſſunt, unquam nouit. Quippe fatentur, eum penitus
hanc artis partem declinaſſe, ita utique, ut ipſe quoque indicat: nec omnino experiẽtiam, rationa
lemve ſcientiam de vllo medicamento viſus eſt habere, quod ipſum quoq; ex libro eius de me-
C dicamentis oſtenditur. Verum de ijs, quæ ibi nõ recte ab eo ſunt prodita, in progreſſu operis di-
cemus. Nũc de diuturnorum vlcerum ſanatione, quã in prius poſita dictione tradidit, paramus
diſſerere. Sanè melius fuerat nõ diuturna, ſed cacoethe ea uocaſſe: nim naturam eorum narraſſe,
& cauſas generationis eorum expoſuiſſe: curationemq; cuiuſque, primum quidẽ cõem omniũ,
quatenus ulcera ſunt, qualem in tertio libro deſcripſi: deinde priuatum cuiuſque pro efficientis
cauſæ ſpecie, ueluti in hoc libro docui. Hic, cum nihil horum fecerit, & nouandum vlceratum lo
cum cenſet, & ubi inſtar recentis vulneris fecerit, ut cruenta ſanandum. Hoc ſanè quis in operi-
bus artis exercitatus non euidentiſſime intelligat ab eo eſſe ſcriptum, qui nunquam vlcus cura-
uit? Sanarene ulcus diuturnũ, ut cruentum, quiſquam põt, ubi id ſimile recenti vulneri fecerit?
vtrumne labris eius fibula adductis, an ſutura coniunctis, an potius horum nullo, ſed medicamen
to, quod cruentis ſit aptum, & cum hoc ſola deligatura fretus? Quis eſt, q non norit, vlcus omne
cacoethes ſtatim ẽt cauum eſſe, utpote ex roſione natum? Nunquid igitur inſulſe Theſſale fieri
poteſt, ut coaleſcat cauum vlcus prius, quàm cauitas carne ſit impleta? an non eſt hoc, ut cruen-
tum, ſanare? Ergo ipſe tu fruſtra cauorum vlcerum curandorũ indicationem nõ eſſe glutinatio-
nem, ſed impletionem ſcripſiſti. Quòd ſi ẽt, non eſſet ex ſe cauum omne vlcus contumax, certe
D dum (ut tu præcipis) excīſis videlicet labris, ut cruentum efficitur, ex neceſſitate cauum fit, maxi-
mamq; conquirit labrorum diſtantiam: adeo, ut non uideam, quõ id glutines, & coire, ut cruen-
tum, facias. Nam, ſi adduceте uiolenter labra, quæ plurimũ diſtant, tentabis, phlegmonem neceſ
« ſario accerſent, nec coaleſcent. Id, quod tñ intelligere mihi Theſſalus uidetur. Subdit.n. Si non
« fuerint uicta, ut phlegmonem mitiges. Satius verò fuerat ſcribere: Cum nõ uincentur, ut phleg-
monem mitiges, nam neceſſe eſt non eſſe uincenda. Verum, ut hoc quoq; Theſſalo donẽ, atque
id trãſeamus, nec ualde anxie examinemus, illud cuiuis apertum eſt, quod à communitate, quam
ipſemet tradidit, prorſus receſſit. Quippe ſi, quod obſtat, auferemus, nihil amplius de communi
tate diuturnorum ulcerum, qua diuturna ſunt, ſumemus. Sed detur hoc quoque. Videamus, quæ
« ſequuntur: ſcribit enim ad hunc modum: Quæ ad cicatricem ueniunt, & rurſus ſe aperiunt, hæc
« in acceſſione, & ulceratione ſimiliter curabis iis, quæ recenter uexata phlegmone ſunt. Poſt hæc
« ſubdit: Malagmate, quod ex ſinapis ſemine fit, circumpoſitis partibus ruborem excitandum.
Quid ais inſane, etiam ſi acre & calidum ſit, quod influit, rubefieri particulam ex ſinapis ſemine

* Antiqui etiã legunt κιρσὸς, vt Linacer, nõ σκιῤῥὸς, ut in impreſſis.

oportet,ut,quod in multo tēpe contrahere ex fluxione debebat, id ſtatim ex tuo medicamento E
obtineat,tota videlicet vlcerata, atq; eroſa? Nā veteres eas partiū imbecillitates,quæ vel ex ſtri-
gore,uel plurimo humore,citra manifeſtū calorē acciderant,rubefaciēdo curabant. Tu rubri-
ficatione in oībus deinceps vteris:primū nullo facto diſcrimine, ꝓpterne partis imbecillitatē, an
ꝑ ꝑ fluxionis malitiā,non ſanetur vlcus. Deinde ordinē inuertis. Nā,cum ſinapi particulam uſſe
ris,nec quicq̄ profeceris,tum ad corporis totius curationē accedis:cum contra,ut arbitror,tū rō
ne,tum experimento de ijs ſit ſtaturū , vt toto prius corpore a ſuperuacuis liberato, tū calidum
aliqđ acreq; medicamētū parti admouere ſit audendū: quippe eiuſmodi medicamēta oīa cucur
bitæ ritu ad ſe trahere a toto corpore ſunt habilia. Itaque,niſi id prius vacuaueris, materiā fluxio
nis acri medicamento relinques. Hoc.n.tum Empirici medici fatentur, tum Dogmatici:hoc phi
loſophorum optimi ſenſerunt,nā,cū eorū quoq; meminerit Theſſalus , non alienū ſit eos citare
teſtes:ꝗ oculū recte ſanare ante totum caput nō licet,neq; hoc ante totum corpus. Sic Ariſtote-
les,& Plato de morborum curatione ſenſerunt,ſanè & Hippocrates,& Diocles,& Praxagoras,
& Pliſtonicus,& veteres uniuerſi. Theſſalus verò ſolus,non ſic,ſed primū ad medicamentū ex ſi-
napi venit:poſt de toto corpore ſolicitus eſt,ne hic quidā prudēter quicq̄ docēs. Nā,cū liceat cor
pore medicamēto,quod purget,ſemel uacuato,mox ſalubri uictu ipſum reficere,hic uociferatio F
nū meminit,exercitationūque,& geſtationū,& uictus certo ambitu mutati,tū vomitionis ex ra
dicula:mox ſummā his imponit,ipſum veratrū:idē ſcilicet,qui ſine vllo magno negocio oīa ſa-
nare promiſit. Ego uerò,ne intelligere quidem poſſum, qūo quiſq̄,aut deterius,aut maiori tēpis
diſpēdio,aut inani magis opera,vlcus ſanauerit. Age igitur,ſicut vſu nonnunq̄ vidimus,ſic ver-
bis quoq; hoīem fingamus,cui ſanari vlcus contumax ſit opus. Eſto aliquis, qui cætera quidē ſit
ſanus,ſed ex ſcabenda de repētē quapiā particula,veluti brachio,puſtulā ſtatim excitarit:mox
eadē ipſa particula iterū,atq; iterum, pruritu vexetur,puſtulaq; dirupta vlcus decolor inæquali-
ter eroſum gignatur:atq; hæc in tribus quatuorve diebus a principio inciderint : dicat mihi hoc
loco quiſpiam ex medicis,qui Theſſalū imitantur, quonā pacto ſanare eiuſmodi vlcus cōueniat.
Ego nanq; cacoethes oīno id dico:& ob id,qualis ſit totius corporis affectus, ſtatim cōſiderabo.
Inueniā nanque,tū ex vlceris ipſius ſymptomatis,tum ex notis , quas totum corpus præ ſe feret,
cuius maxime generis ſit is, qui redundat ſuccus:atq; hunc medicamento protinus educam,nec
protrahamm, dum totus hoīs cubitus affectū quendam contumacem rebellemq; curationi con-
trahat. At Theſſalij ſectatores,ipſius videlicet ꝓcepta ſeruantes,primum expectabunt,dum vlcus G
inueteratum ſit,quo in mirificam illam inueteratorum ulcerum cōitatem recidat:quaſi non lon
ge melius eſſet contumacium ulcerum,non aūt inueteratorum coītatem,quæ curationem īdica
ret,tradere. Mox duorum alterum,aut excident, & ceu recens vulnus reddent,ac veluti ad glu-
tinandū partes eius adducent:aut primū,quod ex ſinapi conficitur,medicamento vtentur. Quo
non proficiente,ad ſublatas voces, & geſtationes, & reliquas exercitationes,& uictum per cir-
cuitus mutandum confugient: ab ijs uomitionem ex radicula mouebunt. Quòd ſi his ulcus non
ſanabitur,veratrum dabunt. Sin nec id profecerit, hoīem in Libyam ablegabunt:nā id quoque
adijcere debuit Theſſalus, poſt eximiam illam contumacium vlcerum curationem. Quippe in
uociferationibus, geſtationibus , & alijs eiuſmodi immoratur , quaſi malum habitum corporis
(quam cachexian Græci uocant)non uitium humorum(quam cacochymiam dn̄t)curēt. Et qđ
miri,ſi tum fatentur ſe vlcus cacoethes ſtatim, ut eſt natum,non noſſe:tum verò,dum ſit inuete-
ratum,ac ſæpe cicatricem ducat,ſæpe ſe aperiat,manent† ante, q̄,quid facto opus ſit,intelligant,
vbi ēt eos,qui quoquo modo febricitent,acceſſionem,quæ tertio die futura , non futurave eſt,
tranſire cenſent ? Adeo uidelicet ad unguem contemplationem de criſi pernouerunt , aut ſum H
mum morbi incrementum futurū proſpicere poſſunt. Quid igitur ſæpe accidit? Nempe tabeſce-
te in lectulis horū culpa hoīnes,qui ſtatim ſcđo die explicari potuiſſent. Quippe non ſemel nos,
aut bis terve,ſed ſexcenties, tū ipſi multos febricitantes ſimul, ut prima acceſſio deſijt, lauimus :
tum præceptores noſtros id ipſum facere uidimus : intrepideq; de cætero victitare permiſimus,
ceu poſt febri carituros:quos ſapiens.ſ. Theſſalus, qui primam diatriton , (id eſt tridui inediam)
excogitauit,prorſus .:refeciſſet,totis(puto)tribus diebus fame confectos:mox dein,arbitror,mo
dice.Lin quarto die nutriuiſſet:ab hoc paulatim reficiens,uix ſexto,aut ſeptimo ad cōſueta mu-
nia,qui ſemel febricitaſſent, dimiſiſſet. Adeo ſꝑ hoīes in morbis tabefaciunt, a quibus utique fa-
cile poſſent liberari. Nā,cum pauciſſimis diebus ſanari vlcus contumax incipiens poſſet,Theſſa
lus id in annū,aut ēt longius tp̄s incurrere ſinit . Manere nanque,dū id cicatricem ſæpe inducat,
ſæpe ēt ſe reſoluat,vt ſcias,an contumax ſit:mox,ubi curationem inceperis,ne tunc quidem cor
pus ſtatim purgare, ſed primum medicamento ex ſinapi, dein geſtatione , & uociferatione , &
certo uictu,poſt radicula,ab his ueratro vti:hæc quid aliud, q̄ annum expectantis,ſunt ? An per
Deum immortalem,cum ſex diebus,aut plurimum ſeptem,poſſet homo curari,multos menſes
trahemus,quo videlicet,primū,an cacoethes vlcus ſit, ſciamus,dein curationem inchoabimus?
Et quæ demū neceſſitas erat propriam inueteratorum vlcerum communitatem tradendi, præ-
ſertim

† Impreſſi codi. & manuſcripti quidam legunt ut Linacer: alij πρὶν τὸ γνῶναι i. ut intelligant quid facto &c.

A ſertim cum nihil ad curationẽ conducat, licueritq; nõ inueteratorum, ſed contumaciũ, nec horũ
mehercle cõmunitatem indicatricẽ, ſed curationẽ ſcribere? Quippe accidit qbuſdã tũ vlceribus,
tum morbis, vt contumaces rebelleſq; ad curandũ ſint: nec tñ inde curationis indicatio ſumitur,
ſed affectus ipſe primã curationis indicationẽ ſuggerit. Ex ea vero & quæ ſunt agenda, inueniun-
tur, ad eũ modũ, quẽ ipſe tradidi. Quare hoc eſt methodo curare, quod nos facimus, veteres imitã-
tes: ſi modo methodũ eſſe oportet vnã quandã vniuerſalẽ viam, quæ oĩum particulariũ ſit cõis.
Hic uerò etiã in hoc fallitur, putatq́ue quicquid oĩno in ijs habetur, qui methodo aliquid faciũt
ipſam methodũ eſſe. Nã notitiã certe habeat, oportet, tũ ſimilis, tum diſſimilis, q methodo qduis
moliturː nõ tñ ipſũ hoc method' eſt, ſimilis ſcilicet diſſimiliſq; notitia: neq; hoc Ariſtoteles Plato
ve affirmat, quos falſo Theſſalus citare audet. Verũ hæc ad præſens refellere non attinet. Quare
rurſus ad medẽdi methodum reuertor, promittoq́; oſtẽſurum me, tũ vnum eſſe eius in oĩbus cu-
rationibus principiũ, tum viam, quæ ab eo principio ad finem vſq; ducit, in oĩbus particularibus
ſimilẽ eſſe. Quare, etſi in ſingulis morbis priuata quædã methodus ſanandi uidetur, cõe tñ in oĩ-
A.li.4 f.4. r.3.6.2.47a b bus genus vnum eſt. Auſpicari nanq; perpetuo oportet ab indicatione, quæ ab effectu, cui me-
deri paramus, accipitur. Aeſtimare vero ac diſcernere, an cauſa, q̃ affectum excitauit, iam deſie-
B rit: an nunc quoq; ipſum, tum augeat, tum faciat: dein, ſi deſijt, ad eã, quæ in tertio huius operis
libro traditur, methodum eſt ueniendum: ſin adhuc facit, ad eam, quæ hic docetur. Quippe eadẽ
hac methodo, tum phlegmones, tum febris, tum oĩum vno verbo morborũ, remedia inuenias,
vtiq; ſi nihil etiamnum fit, de præcedentibus cauſis nõ laborans, ſed ab ipſo tantũ affectu ordiẽs:
Sin nunc quoq; aliquid fit, duos tibi curationis fines præponens, tum alia deinceps, ut dictũ eſt,
faciens. Sed.n. mirari ſtupiditatem eorum, qui Theſſalum ſequuntur, eſt operæpretium: non vti-
que, q in talibus delinquunt, ſed q dyſpathias, & metaſyncriſes, & imbecillitates, & firmitudines,
& alia id genus nomina non pauca proferentes, quæ per ea ſignificentur, ne nunc quidem,
ſi interroges, reſpondere poſſunt. Nam, quid ſit, quod in omnibus diuturnis ulceribus græce di-
cunt μεταſυγκρίνειν τὴν ἕξιν, nec ſimiliter inter ſe oẽs, nec clare, nec prudenter reſpondent. Atqui,
ſi uel antiquum nomen eſſet, vel ab vllo Græcorum vſurpatum, ex ijs fortaſſis, q̃ illi ſcriberent,
intelligi poſſet, de quo id negocio dicerent: nunc, qm̃ ſtupiditatis ipſorum proprium eſt, utique
ex Aſclepiadis hypotheſi natum, ſicut & reliqua eorum placita, æquum profectò eſt ipſi ſua ſom-
nia interpretentur: unde ſcilicet, quod græce dicitur συγκρίνεσθαι τὰ σώματα, καὶ διακρίνεσθαι, quaſi mi-
C ſceri ſecerniq́ue corpora dicas, ſolis ijs, qui corpuſcula & meatus, aut indiuidua & vacuum, aut
deniq; impatibilia & inalterabilia, prima elementa ſtatuunt, liceat vſurpare, ſicut certe uſurpant,
& aſſidue ipſis nominibus utuntur. Quin etiam ipſe Theſſalus in canone, cum hæc principia con
firmat, nouat quidem aliquid ibi quoq; præter ea, quæ à Themiſone, & Aſclepiade ſunt poſita:
cæterum, quod ſentit, docet ſanè non obſcure. Non.n. prorſus, ſicut Aſclepiades, cum in ſymme-
tria quadam, (id eſt competentia) exiguorum meatuum ſanitatem: in ametria, (id eſt incõuenien-
tia) morbum cõſtitueret: reditum ad priſtinam meatuum ſymmetriam, ſanationem putauit: ita
Theſſalus quoque eſt arbitratus, ſed totum exiguorum meatuum ſtatum cenſet immutandum.
Atq; ex hac opinione proceſſit metaſyncriſeos nomen, idem plane indicãs poteſtate, quod græ-
ce metaporopœeſeos, id eſt exiguorum meatuum ſtatus mutatio. Cæterum non decebat ipſum,
in quibus fugere ab incertis obſcuriſq; iubet, & tm̃ ijs cõmunitatibus, quæ euidenter apparent,
animum intendere, in ijs quoque Dogmaticorum uti nominibus. At noli (inquiunt ſectatores
eius) cũ his utitur, dogmatice eum audire, ſed ἁπλῶς, idest eſt ſimpliciter. Nam ita ferre ſuppetias
ex ſectatoribus eius quidam ſolent, videlicet ad aliud rurſus nomen nos reuocantes, nempe ἁπλό-
D τητα, (quem nos ſimplicitatem uertimus:) quẽ ne ipſam quidẽ, quid ſignificet, ipſe ſanè intelli-
gere poſſum. Si.n. ſicuti ipſi hoc quoq; rurſus exponunt, ad aliud. ſ. magis friuolum nomen nos
remittentes, nempe græce ἀορίστως, quod ipſum rurſus exponentes ſignificari, per id dicunt idem,
quod vulgo hominum ſimiliter, utiq; tantundem fuerit ἁπλῶς ei, quod non definite, nec exacte,
ſed ſine omni, tum arte, tum ſcientia. Siquidem loquuntur homines, qui magis ſunt ad loquen-
dum præcipites, artium nomina ſub ſenſibus quibuſdam, qui nullo fundamento nitantur: roga-
ti verò, quid ſignificent, oſtendere clare non poſſunt. Quod ſi hoc Theſſalij iſti accidere ſibi fa-
tentur, loqui ſe quæpiam, nec intelligere ſe exacte, quæ loquantur, id ipſum profectò fatentur,
quod nos illis obijcimus. Nam metaſyncriſis illa, ſi quidem de immutanda poropœia, id eſt exi-
guorum meatuum ſtatu, dicatur, certe intellectus aliquid habuerit, ſignificaueritq; rem aliquam
cæterum friuolam multis modis. Nam nec ex corpuſculis & meatibus corpora noſtra conſtant:
nec, ſi hoc verum eſſet, poſſet tamen aliquis docere, qua ratione ſinapi meatuum illorum ſtatum
immutaret. Nec, ſi id quoque oſtendere aliquis poſſet, conſentiens eorum ſectæ eſſet, qui ſe ap-
parentibus communitatibus contentos eſſe dicunt. Ne igitur utantur hoc nomine, nec nobis
negocia faceſſant: licet enim & ſine metaſyncriſeos nomine, diuturnorum vlcerum curationem
alijs uerbis dicere, ſicut Empyrici faciunt. Quòd autem & in Atonias, id eſt imbecillitatis vocabu-
lo, ſimili modo nugentur, monſtratũ prius eſt in ſecundo libro. Si enim, ſicut Empyrici, nomen

vſurpant,aliud prorſus non ſignificant,q̃ ꝙ actio non ſeruatur.Sin autem facultates aliquas gu- E
bernare animal proponunt,quas tum nos aſſerimus,tũ oẽs ferè veteres,præter id, ꝙ Aſclepiadis
dogmatis cõtradicunt,ẽt incerta,& de q̃bus parũ inter authores conueniat,attingunt,'quamuis
ea fugere iubeãt.Sed dic nobis Theſſale clare,q̃d ſibi velit illud μετασυγκρίνειν. Si namq; exiguos
meatus mutare,& fallens,&,quæ incerta ſunt,vſurpas:Si firmari,ſanáq; reddi corporis particu
lam,vel hoĩem rotum,nihil hic præter nomẽ plus,q̃ Empirici,doces. Quippe ſciunt hi quoq; re
medijs q̃buſdam admotis reddi hoĩem ſanũ: cæterũ, qua rõne remedia id faciant, vtiq; neſciũt.
Neq;.n.an exiguos meatus mutet medicamenti facultas,neq; an ſymmetrian efficiat,neq; an to
tã patientis particulæ qualitatem alteret,põt Empiricorũ q̃ſpiam dicere. Atq; illi taltẽ ſunt mo-
deſti,vt qui vnũ ſe ſolum ſcire dicant,huic ſcilicet morbo in hoc tp̃e ſi medicamentum ex ſinapi
adhibeatur,ſæpe notaſſe ſe vtilitatẽ ſecutam:non tñ methodos loquuntur,ſupercilium attollũt,
nec tali ſibi notitia placent,nec antiquis maledicunt, nec Hippocratem p̃ nihilo habent,immo
verò ipſum laudant,ſereq; oĩa vere dixiſſe affirmant.Hic verò Theſſalus,qui tum hunc, tum reli
quos oẽs medicos contemnit,Empirica cõtumacis vlceris p̃cepta ſe ſcribere nõ intelligit: quan-
quam,ſi vel hoc cõmode faceret,vtiq; aliquid operæpretiũ faceret:atqui ne id quidem feciſſe vi-
detur,cum ordinẽ remediorũ inuertat,& prius partis remedijs vtatur, q̃ totũ corpus præparaue F
rit.Nã hoc inſignis inſcitiæ argm̃ eſt: cum in vno eo ferè oĩbus medicis cõueniat, q̃uis in pluri-
mis diſſentiant,ꝙ totum corpus vacuũ purumq; ab excremẽtis ante ſit reddendũ, q̃ vlla pars va
lentibus remedijs ſit ſubijcienda. Nam,ſiue experientia iudicare q̃s velit,ſiue ẽt rõne (tertium.n.
quo iudicet,neq; in alia quapiam arte,neq; in vlla vitæ parte quiſquam habet) maximũ eſſe incõ
modũ deprehendet,cum,toto corpore ſuam curã requirente,prius,q̃ illi ſit p̃ſpectũ, afflictę par
ti acre aliquod,& calidũ medicamẽtũ ſit admotum. Trahit.n.ad ſe,cucurbitæ more, ex toto cor-
pore ſuperuacua,atq; ita in graui parte affigit,vt ægre auelli poſſint. Quo magis operę pretium
eſt Theſſalios iſtos percunctari,vndenam Theſſalo in mentem venerit de contumacium vlcerũ
curatione talia nugari,cum nec Empiricus quiſq̃ ante,nec rationalis ita ſcripſerit: ſed nec ipſe
Theſſalus,nec eius ſequaciũ quiſquã eiuſmodi remediorũ ordinem, aut cum experientia conſen
tire,aut cum ratione,affirmare auſit. Adde,ꝙ nec docere poſſint,quõ tempus indicet, non autẽ
affectus:ſed neque (quod hoc maius eſt) quõ Theſſalus,qui æſtimandum cenſet,q̃d ſit, quod cica
tricem vlcerum moretur,atq; id tollendum, non prorſus ſit ſtupidus, ſimul cum hoc tantũ ſatis
eſſe non videat,diuturnitatem autem vlcerum nihil eſſe ad rem: ſimul cum non in vlceribus mo
do,verum etiam reliquis morbis omnibus,id eſſe faciendum,veluti veteres monent,non aduer- G
tit. Verum ad hæc nobis nihil reſpõdent: ſed ſemper non recte intelligere nos dictantes, tanquã vi-
delicet ipſi,vel Hippocratis, vel veterum cuiuſquam ſententiam ad vnguem intelligerent, recte
Theſſalum dixiſſe affirmant,diuturniorum vlcerum,vnam quandam cõitatem eſſe:Ita.n.Hippo
cratem quoque ſenſiſſe in libro de vlceribus,cum ita ſcribat: "Etiam ab inueteratis vlceribus id
agere,ut ſanguis crebro effluat,conducit,quomodocunque videtur opportunum eſſe. Fortaſſis
ergo ad rem pertineat,tametſi nõ prædixerim, me de Hippocratis mente hoc loco diſſerturum,
vel ſummatim aliquid de ea perſtringere. Fuerit verò,quod dicemus,non minus & priſcorũ ſen
ſus interpretatio. Hos nanq; viros,ceu nullius adhuc dogmatum ſectæ addictos, ſed pura & ſim
plici mente ſtudẽtes,utile quippiam ad ſanitatem inuenire,credibile ſanè eſt quædam uſu, quæ-
dam inueniſſe ratione:tum ſcripſiſſe,q̃ inuenerant, ſubinde non adhibita inuentionis ſuæ rõne,
aliq̃ñ verò & adhibita:atq; id feciſſe ipſius legentium vtilitatis cauſa. Quippe, vbi ad dextrum in-
uentorum uſum conducturum poſteris ſperabant,ſi rationem inuentionis nouiſſent,tum eã di-
ligenter prodiderunt:vbi ſecus,& ſuperuacuã relatu putauerunt,& p̃pea omiſerũt. Nam,ꝙ ſer-
monis cõpendium priſci in primis coluerunt, id oẽs vel me tacente iã norunt:atq; ob hanc ma-
xime cauſam nõ Hippocrates modo,uerum ẽt reliqui priſcorum,medio interim tranſgreſſo, pri H
mo tertium adnectunt. Si.n.primum ſecundi ſit ſignum,atq; hoc tertiũ ex neceſſitate ſequitur,
ita tertium primo ſubijciunt,ſecundũ prætereuntes. Oſtendi verò perſæpe,tũ reliquos antiquos,
tum verò maxime oĩum Hippocratem,talia ſcripſiſſe:debetque,qui callere priſcorum interpre-
tandi genus uolet,in illis exercitari. Nunc verò ipſum,quod propoſitum eſt, tñ exponam.

Nõ lõge à principio Non habẽt tamẽ hæc verba græci codi. impreſſi, ſed habuiſſe videtur Vidij cõtextus.

Quid ſit vlcus,quod græcis appellatur cacoethes: ac de Methodo vlcerum omnium curandorum ex Hippocrate. CAP. 5.

NAm,quæ vlcera,oĩbus rite decenterq; factis,tñ non ſanantur, ea medici græce cacoethe, nos maligna,contumacia,rebellia ve dicimus. Diuturna aũt prorſus fiunt, cum duntaxat, vt vlcera ſunt,curantur. Quæ uerò ſit ulcerum,ut ulcera ſunt,curatio,in libro,qui hunc præcedit,definitum eſt. Hæc igitur ulcera & cacoethe,& inueterata, & diuturna vocant, indifferenter his nominibus in ipſis utentes. Quin etiam ad noſcendum ꝙ affectus ipſe, cacoethes, id eſt contumax ad ſanandum ſit,unà cum alijs notis etiam id,ꝙ peractis etiam,quæ decẽt, omnibus,diuturna fiant,aliquam portionem habet. Non tamẽ,aut ipſa diuturnitas, aut ꝙ diuturna,& uocentur & ſint,idoneam curationem indicat, ſed ex hoc, ꝙ male affecta ſit ulcerata pars, licet colligere.

A gere. Hoc verò inuento, & curationis ratio conſtabit. Quo, inquies, modo? Nēpe, vbi tñ eę par-
tes, quibus vlcus inſidet, ita ſunt affectę, ſi has ſanaueris: vbi totũ corpus vitioſo aliquo ſucco abũ
dat, ſi hunc vacuaueris: Ac ſignum quidem vitioſi ſucci eſt ipſa vlceris diuturnitas: inuētio autem,
eius, quod expedit, non ex diuturnitate, ſed ex ſucci vitio ſuggeritur. Quare tria hæc deinceps ſe
hñt, ſignũ, affectio, & curõ: ſignũ quidē, ipſa diuturnitas: affectus, ſucci vitiũ: curatio, ei' vacuatio.
Atq; hac rõne ſubinde veteres inuenias, medio prætermiſſo, tertiũ ſtatim primo ſubijcere: veluti
Hippocrates fecit, cum dixit: "Tũ ab inueteratis vlceribus, confert, ut aſſidue ſanguinem effluere Ibidem.
" facias, utcunq; id opportunum uidebitur. non utiq; curationem indicante uetuſtate, ſed ſangui-
nis uitio: quippe ipſe mox ſubiicit: Prohibet nanq; maxime quidem eiuſmodi ulcera ſaneſcere,
" poſt vero ēt reliqua oĩa, putredo ſanguinis, & ſiquid ex ſanguinis tranſmutatione eſt ortũ. Quin
ēt poſt paulo, cum de vlceribus, q̃ ad cicatricē non uenīt, diſſerit: nec ſi (inquit) quę vlcus ambiũt,
" nigricent, ſanguine putri, aut ēt varice fluxionē ſuppeditante, id genus vlcera coire pñt, niſi quæ
" vlcus ambiunt, ſana reddas. Poſt ēt de varicũ ſanatione ſcribit. Ad hæc ēt purgationis meminit
totius corporis, tum in alijs quibuſdã vulneribus, tum ijs quib' cariē, q̃ ſphacelon vocant, inſtare
eſt metus. Præterea herpetibus, & eſthiomenis oĩbus, (id eſt, quæ exeduntur, ita. n. græce nomina
re ſolet ea, q̃ humor aliquis erodit. Iã uero in ijs, quæ mox ſequuntur, rurſus ad hunc modũ ſubiũ
B git. "In quocunq; vlcere eryſipelas ſuperuenerit, purgatio totius corporis adhibenda eſt. Et in sũ Ibidem.
" ma, ſi curioſe librũ de vlceribus reuoluas, inuenies ſemper eũ ab affectu indicationem ſumere: vti
verò interim & tpe, ſed ad affectũ noſcendũ. Quòd verò hęc ita ſe habeãt, ex ipſo libri ingreſſu a-
" gnoſcas, qui talis eſt: "Vlcera madefacere, quæcunq; ea fuerint, niſi vino, non oportet. Tum cau- Ibidem.
" ſam adijciens, ait: Nam ſiccum ſano vicinius eſt, humidum vero nõ ſano. Et mox: vlcus. n. humi-
" dum eſt, ſanum aũt ſiccum. Ideoque, per totũ librum cum totius vlcerum curationis finem ſicca-
tionem ſtatuat, mox particularia inuenit, ēt finis ipſius ſubinde nos commonefaciēs. Cum. n. ita
" ſcribit: "Quodcũq; vlcus acuto telo cæſim percuſſimve diuiſum eſt, medicamentum, qđ cruen- Ibidem.
" tis ſtatim imponitur, Enæmon græci uocant, ac ſiccans, & quod ſuppurare vetet, admittit. Fit
" enim effluente ſanguine ſiccius. Et rurſus: Quæcunque probe, & opportune purgata, ſemper ad
" ſiccius promouentur, †ijs caro magna ex parte non ſupercreſcit, } niſi ſi contuſa ſint. Et rurſus:
" ſi quod coire nequit, humecta caro in cauſa eſt: In his oĩbus primæ ſanandorum vlcerum *indi- † Hæc nõ ſunt in gręco exemplari: nec eo ſēſu, loco paulo poſt ſequente, ſunt ab Hippocrate poſita.
" cationis nos admonet. Siquidem vlceris, quà vlcus eſt, ſanatio, mediocris ſiccatio eſt: cuius rei de
" monſtratio in libro, qui hunc præcedit, tradita eſt. Verum ulceris, quod cum alio affectu coniun-
ctum eſt, cuius videlicet p̃cedere curationem oportet, eius curatio, ut vlceris ſolius, non eſt, ſed
prior illius affectus, ſecunda vlceris. Nam, ſiue phlegmone quæpiam, ſiue nigritia, ſiue ecchymo
C ſis, ſiue eryſipelas, ſiue œdema, ulceratã carnem obſederit, primum eius moliēda curatio eſt. At
verò, q; ulcus interim non ſolum non cõmode curatur, ſed multo ēt maius redditur, id neminem
lateat. Nã, ſiue contuſa fuerint circumpoſita vlceri loca, ſeu phlegmone aliuſve tumor in his con
ſtiterit, propria eius affectio ſanatio inuenienda nobis eſt, illud pro certo hñtibus, fieri non poſ-
ſe, ut vlcus ſanetur, niſi locus, in quo conſiſtit, prius ſit ſanatus. Ac proinde Hippocrates ipſe re-
digens nobis in memoriam ea, quæ ſtatim in libri initio tradiderat, tum quæ reliqua paulo ante
" ſunt cõprehenſa, tũ verò hæc adſcripſit: Quodcunq; vlcus cæſim percuſſimve acuto telo eſt di-
" uiſum, medicamentũ enæmon, & ſiccãs, & qđ ſuppurare uetet, admittit. Sin caro aliqua telo tũ
" contuſa, tum cæſa ſit, huic ita medendũ eſt, vt q̃ celerrime ſuppuret: nã & minus phlegmone ur-
" gebitur, & neceſſe eſt, carnes, quæ contuſæ cæſæq; ſint, * putrefactas & in pus verſas liquari: po-
A. li. 4. f. 4. e. 5. c. 1. 4. 471. a. " ſtea nouã carnē naſci. Indicat. n. hoc ſermone manifeſte ſolos eos vlceratarũ partiũ affectus nõ * [illegible] ēt eſt in antiquis
eſſe ſiccandos, in q̃bus gigni q̃ celerrime pus cupimus, vtique, q; cum aliqua putreſcētia pus fiat,
obiter docens. Porrò oĩa, q̃ putreſiunt, ex calido & humido ſic afficiũtur. Ideoq; "ēt cataplaſma-
ta, q̃ ex hordei farina cõponuntur, ceu quæ calfaciant humectantque, oĩbus ijs affectibus, q̃bus
moueri pus expedit, admouemus. Hordei nanq; farina ex aqua & oleo, itēq; panis ex aqua &
oleo, p̃terea fomentũ multæ calidæ aquæ, & tetrapharmaci vis, oĩa denique quæ calfaciũt, & hu
D mectant, celerrime pus mouent. Ideoq; ēt ijs partibus, quæ phlegmone infeſtãtur: vbi uehemen-
tius iã pulſitant, ſic, ut iã deſperetur de horũ citra pus curatione, ueteres oēs eiuſmodi applicant
medicamēta: ante verò nequaq̃. Atq; hoc Hippocrates ipſe aperte nos docet in memoratis iam
A. ibi. c. 2. h " verbis, q̃bus iubet, quæ ſine cõtuſione vulneratæ partes ſunt, q̃ "maxime ſiccare, quæ cũ cõtuſio- Ibidem.
" ne quadã ſunt læſæ, ijs q̃ primũ pus mouere. Quin ēt, cũ dixit: "Quæcunq; vlcera nõ probe, & ut
" conuenit, expurgata, ſup̃ prius pullulare incipiũt, ijs maxime caro ſupercreſcit: quæ verò probe
" & ut decet, expurgata, ſemp̃ ad ſiccius promouentur, ijs, niſi ſint contuſa, caro ut plurimum nõ
" ſupercreſcit. Quippe hic illud, niſi ſint contuſa, qđ adijcitur, redigit nobis in memoriã, qđ in ſu-
perius p̃ditis uerbis eſt dictũ, nēpe oportere oĩa ſiccari p̃ter ea, quæ contuſa ſunt. Neq; . n. ſicubi
cataplaſmate, qđ calfaciat humectetque, illinuntur, quæ phlegmone infeſtantur, ex prima rõne
id fit, hoc eſt, ut remediũ affectus, ſed ut ſymptomatis mitigatiuũ: ſiquidē ipſius phlegmones re-
media ſicciorum ſunt uirium, Audi nanque loquētem Hippocratē: Cataplaſmata œdematum, &

phlegmones, q̃ in circa poſitis conſiſtit, uerba ſecum coctum, & folia trifolij cruda, & epipetri fo- E
lia cocta, & poliũ: quippe oĩa hæc ſiccãdi vim habẽt, veluti in cõmẽtarijs De ſimplicibus medica
mentis docuimus. Et cõpẽdiaria obſeſſarũ phlegmone partiũ curatio per id genus p̃ſidia obitur,
q̃ ſanè, vel affectũ prorſus ſubmouent: vel, ſiquid exiguũ, qđ ſuppuret, reliquerint, alterũ medica-
mentũ acre, quod educere pus queat, requiritur: vel ſi tenuis circumpoſita cutis ſit, veliſq; q̃ cele
rius explicatũ ægrũ, ſectio petenda eſt. Ceterũ curatio phlegmones per hordei farinã dolorẽ le-
nire ſtudẽtis eſt, nõ medentis, & cõtra malũ pugnãtis. Verũ de taliũ differentia in ſequentibus ple
nius docẽ. Illa porrò mihi demõſtrata manifeſte puto, Hippocratẽ, tũ vlcera quæq; ſiccanda eſſe
iuſſiſſe, tũ hunc eſſe curationis finẽ ſanxiſſe, ipſo ſcilicet affectu indicationẽ præbente, non t̃pe.
Quòd ſi quis hoc magis ẽt ſibi perſuaſum cupit, librũ eius de vlceribus totũ diligentius euoluat.
Intelliget. n. illud ipſum perſpicue, tũ unã eſſe vlcerũ oĩum generalẽ curationẽ, nẽpe q̃ nos ꝓxi-
mo libro docuimus: tũ verò nõ minus illud, nullã eſſe à t̃pe, nec in vlceribus, nec in phlegmone,
nec deniq; in alio quopiã affectu indicationẽ. Qm̃ uerò in hunc ſermonis locũ ꝑuenimus, æquũ
eſt oſtendere nõ modo horum, q̃ iam retulimus, fuiſſe inuentorẽ Hippocratẽ, ſed ẽt reliquorum
oĩum, q̃cunq; hunc ſcire, qui cõmode vlcus ſit ſanaturus, eſt opus. Videtur. n. is non ſolũ vlcerũ, q̃
citra aliũ affectum conſiſtunt, ſanandorum rationem inueniſſe, ut q̃ in ſiccando conſiſtat, ſed ẽt F
priuatim per ſpecies affectuum cuiuſque. Nã aut vitioſus ſuccus ad partem, cui vlcus inſedit, am-
plius nõ fluit, aut ẽt fluit. Ac ſi non amplius fluit, ipſi tm̃, quod laborat, ſuccurrendum eſt, ſiquidẽ
vel liuidũ, uel nigrum, uel rubrum conſpicitur, ſcarificando, ac ſanguinem emittendo: mox (ut A. l. 4. f. 4. t. 3. c. 2. fol. 471. b
ipſius uerbis vtar) ſpongiã ſtatim ſicciorem magis, q̃ humidiorem, ſuperimponendo: neq; enim,
arbitror, ignorabit quiſpiam particulã illam, q̃ negationis hoc loco vim habere, tanq̃ ita diceret
ſicciorem, non humidiorẽ: poſt hæc verò ẽt ſiccantia remedia applicando: ab his, ſi res poſtulet,
Ibidem. rurſus ſanguinem auferendo: ac mox iterum talia peragẽdo, donec parta oĩno ſanitas ſit: ꝙ ſi la-
bra vlceris dura calloſaq; appareant, etiam ea excidendo. Etenim de his quoque ita ait: Circula- „
ria vlcerũ, ſi ſubcaua ſint, circulo præcidere, q̃ abſceſſerũt, oportet, vel oĩa, vel ex dimidio circuli „
ſecundum hominis longitudinẽ. Scripſit verò, & de tumoribus, qui coniuncti cum vlcere ſunt, „
vniuerſis, quemadmodum curandi ſinguli ſint ſimili modo, & de varicibus, qñ horum quoq; oc-
caſione cõtumax ad ſanandum vlcus redditur, qm̃ aliqua ex his humiditas ad exulceratas par-
tes defluat. Ad eundẽ modum, & cũ ex toto corpore humor cõfluit, totũ purgare iubet, nuſquã
videlicet in his indicationem à tempore ſumẽs. Nã & ridiculum planè ſit, adeo multas, ac uarias G
ſæpe ẽt cõtrarias indicationes ab una communitate fieri. Nam, ſi etiam demus indicationem ali
quã à tempore ſumi, quæ tandem ea ſit, dicere par eſt, ac ſumma quapiam una eã cõplecti: velu-
ti in reliquis oĩbus ꝓpie quoq; Theſſalus facit, nedum nos. Quippe vnum illi ꝑpetuo indicat aſtri-
cti corporis affectus, nempe ut remittatur, ac relaxetur: vnũ rurſus ſoluti, utique ut adſtringatur.
Quinetiã in ipſis vlceribus, quod ſordidum eſt, abſtergeri poſtulat: quod cauũ eſt, impleri: quòd
æquabile eſt, cicatrice induci: cui caro ſupercreuit, hãc ſibi detrahi, etiam eo ipſo authore. Ergo,
ſicut in horum ſingulis, ita in diuturnis quoq; alterum aliquid ad portionem oſtẽdat, qđ unum
ſit: uerum non poteſt: nam & excidenda ea p̃cipit. At quæ nam, quæſo, ſit iſta rationabilis à tem
pore indicatio: tũ remedio ex ſinapi uti, de quo vanum illud nomen metaſyncriſeos vſurpat: ab
hoc ex radicula uomitu: & poſtremo, cum nihil vltra inueniat, veratro. Verum hæc quidem (quẽ
admodum dixi) etiam in ſequentibus plenius dicentur, ubi nihil vſquam vllo in morbo à tempo
re indicari, ſed ſignum id nonnunquam affectus eſſe docebimus.

De indicationibus uenæ ſectionis, & humorum purgationis, quæ ab ulceratarum partium temperamento, & ſubſtantia ſumuntur. *CAP. 6.* H

VErum rurſus ad Hippocratem reuertor: quẽ ſanè diligentiæ noĩe admiror cũ in alijs oĩbus,
tum verò ꝙ ſcopũ, qui medico ad indicationem nõ in vno alterove, ſed prorſus oĩ morbo
ſit ſpectandus, nõ omiſerit. Eſt porrò is, qui ab affectus magnitudine ſumit̃, quæ non modo Me-
thodici prætermiſerunt, (non. n. eſt id mirum) ſed ẽt rationalium plurimi, atq; ẽt empirici (quã-
ἐπὶ τῇ πληθωρικῇ καλουμένῃ συνδρομῇ. quã alio modo) oẽs. Nam, ubi †in redundantis ſanguinis (vt illi loquuntur) concurſu,† euacuatio
nem à ſe obſeruatam dicunt, manifeſte fatentur ob nullius alterius eorum, quæ in ægro viſuntur,
reſpectum, ſe ad euacuationem accedere. Neq; hoc dico propterea, ꝙ purgatio uacuatio ſit, quã
redundantis ſanguinis concurſus non indicet, ſed ꝙ ẽt, tametſi redundantis ſanguinis concurſus
nõ adſit, ad ipſam tñ ſanguinis miſſionẽ interdũ ſit cõfugiendum: qñ, ſi valens morbus ſit cum vi A. li. 4 f. 4. t. 2. ca. 3. f. 466. h
rium robore: nemo eſt, q ſanguinẽ non mittat, q utiq; in artis operibus ſit exercitatus. Quippe
ipſos Empiricos videmus, cũ lapſus ab alto quis ſit, aut aliàs plaga aliqua contuſas vehementer
corporis partes habuerit, ad ſanguinis miſſionem confugere, quã q̃ idem homo paulo ante ſanus
fuerat, prorſuſq; redundantiæ ſanguinis expers. Ex quo patet nõ hoc eſſe, qđ mittendũ ſangui-
nem indicet, ſed magnitudinẽ morbi, ac virium robur, exceptis tñ à ſermone pueris. Nam & alia
ratione, ſiquis etiamnum ſanus, nec adhuc quicquam læſus, in ſanguinis redundantis concurſu
ſit poſitus, nõ ſtatim huic mitti ſanguinem eſt neceſſe: imò alijs ſatisfacit inedia, alij cibi parcitas,
alij

A alij ſoluta aluus, vel purgatio, vel frequentius balneũ: alij ſola exercitatio, vel multa frictio abundè fuit. Miſſio verò ſanguinis ab ipſis quidem Empiricis, ijs, qui ita ſe habent, neceſſario adhibetũ. Ad eundẽ modũ nec purgatio in ſola vitioſi ſucci abundantia conuenienter ſuſcipitur. Sed, ſicut miſſio ſanguinis vel ꝑꝑ ipſius abũdantiã, vel ꝑꝑ morbi magnitudinẽ, ita purgatio & ꝑꝑ abundantiã alterius cuiuſquã ſucci, & ꝑꝑ vim morbi adhibetur. Ac de ſanguinis miſſione, tũ in alio libro egimus, tum verò in ſequentibus agemus. De purgatione in hoc libro diſſeram: deſiderãt.n. ægri hanc, nõ modo vt quod noxiũ ſuperuacuũ, quo vrgentur, educat, ſed etiã, vt qđ tũ ad diuerſum trahat, tũ vacuet. Atq; ob eã rẽ Hippocratis tũ in reliquis omnibus operibus, tum in eo, qđ de vlceribus prodidit, & morbi magnitudinẽ ad purgationis indicationẽ conſiderat, "Purgatio, in- Ibidem.
" quiens, per aluũ plurimis vlcerum prodeſt: præterea vulneribus, quæ in capite ſunt accepta: itẽ, q̃
" in ventre & articulis: ad hæc ijs, in quibus oſſis caries impẽdet. Præterea, q̃ ſuuntur, & q̃ exedũtur,
" & herpetibus, & reliquis, q̃ vlcera diuturna reddunt, & quæcunq; deliganda ſunt, per aluũ purgãda sũt. His uerbis clare docuit vlceribꝰ oĩbus, & vulneribus, quoties ꝑualida ſunt, purgationẽ eſſe vtilem. Cum.n. trifariam non hæc modo vitia, verum etiam reliqua oĩa grauia, magnaq; reddantur, nempe, vel ꝑꝑ afflictæ partis præſtantiam, vel ꝑꝑ affectus magnitudinem, vel propterea, ꝙ
B ſunt cacoethe, cuiuſq; horum ſeorſum videtur Hippocrates mentionem feciſſe, vtiq; in capitis, ventriſq; vulneribus præſtantiam læſæ indicans partis. Ventrem autem hoc loco non ſolum inferiorem intelligendũ eſſe, ſed & ſuperiorẽ, patere cuiuis arbitror. Diuiſo nanque, qui inter collũ & crura eſt, trunco in duas capacitates maximas, prior ſub thorace, ſcđa ſub membrana, quæ abdomini ſubtenditur (Peritonæon Græci uocant) continetur. Et ſanè vulnus, quod intra thoracem, intra ve & peritonæon penetrauit, non paruum periculum affert, potiſſimum ſiquid interiorum vnà ſit vulneratum. Quin & cacoethe ſtatim fieri, quæcunq; in articulis accepta vulnera ſunt, id quoq; oẽs fere ſciunt, Empirici quidem ex ſola ipſa experientia, cui ſoli attendũt: qui verò corporis naturæ ſcientiam comparare ſtuduerũt, ex ipſa vulneratarũ partium natura. Vbi .n. tendones, & nerui, & carne vacua, atque oſſea loca ſunt, hic doloris, vigiliarum, conuulſionis, & delirij periculum inſtat. Tum hæc igitur vulnera, tũ quæ ſuuntur, id eſt quæ adeo ſunt magna, ut ſuturis indigeant, aut ſi non his certe deligatura, alui purgationem deſiderant. At verò iam dictum in proximo libro eſt, quæ magna vlcera ſunt, ea vel ſuturis vel deligaturis eſſe coniungen- Lib. de Hum. à principio.
C da. Quin &, quibus corrumpendi oſſis periculum impendet, ea utique cum magnitudine phlegmones ſunt. Iam, quæcunq; exeduntur, ea tum cacoethe ſunt, tum malorum ſuccorum ſuboles. Herpetes quoq; à bilioſo excremento ortum habent: reliquaque, quę inueterantur oĩa, ex hmõi quapiam cauſa proueniunt. Quare in oĩbus his non ſine rõne purgare per aluum iubet. In progreſſu verò hæc inſuper adijcit: In oĩ ulcere, cui eryſipelas ſuperuenit, purgari corpus oportet,
" qua parte vlceri maxime conducit, ſiue id per ſuperna, ſiue per inferna ſit. Cuius & ipſius rei di-
" ſcrimen in libro de ſuccis nos edocuit, auertere "nos iubens ad contraria, deriuare uerò ad latera: quin &, cum maxime influit, tum ad diuerſa reuellere. Dictũ verò & de hoc in eo libro eſt. Quare nunc quoque, ſi etiamnũ fluxio valenter irruat, reuellere ad contraria ſtudebimus, vtique, ſi in ſuperioribus vlcus conſiſtat, per inferna purgãtes: ſin aũt in inferioribus ſit, ſuperiorem ventrem vacuantes. At, ſi iam fluxio reſtitit, atq; in membro inhæſit, deriuare per uicina magis expedit: cũ & in propinquiora translatio ſit, & purganti medicamẽto promptior, tũ acceſſus, tum attractus è vicino detur. Hanc verò rationem ad aliã quoq; artis partem ſpectare, nempe quæ de ſuccorũ medicatione præcipit, neminem latere arbitror. Proindeq; in ſequentibus & repetere eam erit neceſſe, ac totam abſoluere. Nũc illud docere volo, tũ ipſam morbi ſiue uim, ſiue magnitudinem
D appellare velis, pro indicatrice quadã ſanguinis detrahendi, uel purgationis adhibendæ ſtatuendam eſſe: tum verò Hippocratem hanc oĩum, quos nouimus, primum indicationẽ adinueniſſe. Ac de alijs quidem morbis in ſequentibus libris id oñdam, de vlceribus verò in hoc, qui in manibus eſt. Ac de purgationibus quidem mihi explicatum iam eſt. Nam, cum triplici genere morbus quiſq; ſit grauis, ꝑꝑ præcellentiam partis, aut ꝑꝑ affectus magnitudinem, aut ꝑꝑ ipſius cacoethian, omnium horum meminit Hippocrates, vbi de purgatione egit. Quid igitur (dicet aliquis) nunquid etiam ſanguinem detrahi interdum ſuadet propter has ipſas cauſas? Mihi uerò, id quoq; iubere uidetur. verum breuiter, nec ſine demonſtratione: veluti rum ipſi, tũ reliquis Non longe à principio.
A.l. 4. f. 4. t.1. c. 3. fo. 463. f mos fuit. Id ita eſſe intelliges, primum quidem, ſi hæc eius uerba relegeris: Omni "recens facto
" vulneri, niſi in ventre ſit, expedit ex ipſo ſtatim ſanguinem plus minusve effluere: quippe phleg-
" mone minus tentabitur, tum ulcus ipſum, tum quæ circumpoſita loca ſunt. Poſt hæc aũt ſi ver-
" ba, quæ in libro de vlceribus ab eo "ſunt ſcripta, tum quæ in alijs omnibus libris ſæpe propoſuit, recorderis, debere ſcilicet imitatorem eſſe medicum non tm̃ naturæ, ſed etiam eorum, quæ, cum ſua ſponte veniunt, conferunt, clare iam ſenis mentem intelliges de ſanguine, cum magna ſunt vulnera, detrahendo. Si nanq; expedit in talibus ſanguinem effluere, non aũt effluxit, qđ deeſt, ipſe adijcias, oportet: declarant id ea, q̃ ſubiũgit, quippe hæc ſtatim cum iã dictis uerbis copulat:
" Et ab ijs, q̃ inueterata ſunt ulcera, ut ſanguis crebrò fluat efficere prodeſt, vtcunq; oportunum

videbitur,tum ab ipſis vlceribus,tum a circumpoſitis vlceri partibus. Nam, qm̃ prædixerat om- E
ni vlceri recens ſacto ſanguinem emitti debere,cernens,niſi ẽt de inueteratis mentionẽ faceret,
fore,vt ab aliquo putaretur de recentibus tm̃ ita pronunciaſſe,idcirco illud recte adiecit,& ab in-
ueteratis vlceribus ſanguinem mittendum eſſe. Ac,ſi perpetuum eſt,quod ab eo didicimus,inci-
pientem fluxionem ad contraria trahendã eſſe:fixã verò iam in laborante particula vacuandam
eſſe vel ab ipſa particula,q̃ affligitur,vel a maxime vicina:in promptu nobis & de ſanguinis de-
tractione colligere nunc eſt,ꝙ in principio hęc è longinquo,poſtea ab ipſis exulceratis partibus,
ſit emolienda. Quin ẽt,ſi ijs,quæ iam dixi,illud quoque adijcias, nempe ꝙ ipſum, qui redundat,
ſuccum vacuandum eſſe Hippocrates ſuadet,aliàs ſanguinis detractionem adhibebis, cum vide-
licet is vincit: aliàs pharmacum,quod ad bilem flauam,vel pituitam educendam vim habet, da-
bis,illius interim in omnibus his non immemor,non eſſe vlceris, qua vlcus eſt, vllam id genus
curationem,ſed vel vitioſi,qui coniunctus eſt,ſucci,vel redundantiæ,vel phlegmones,vel herpe
tis,vel eius generis alterius. Sed nec illius oblitus,ꝙ aliquid interim ex ijs, quæ vlceribus accidũt,
indicationem propriam ſuggerat,veluti & magnitudo. Dictũ aũt & de ipſis vlceribus eſt in li-
bro,qui hunc præcedit: vbi vlcerũ differẽtias oẽs,& quot,& quæ ſint, & quæ ſit vniuſcuiuſq; in-
dicatio, expoſuimus. Præberi tamẽ vacuandi indicationem ab ipſa ægritudinis vi,in eo libro nõ F
dixi: propterea,ꝙ longiorem demonſtrationem requirebat,& totius corporis curam cum vlce-
ribus in eo non coniunxi:hic verò exequutus ſum quantum ad rem propoſitam erat vtile.

De reliquis indicationibus vlcerum curandorum,maxime vero de ijs,quæ à poſitu,& Figura partium oriuntur. *CAP. 7.*

NAm abſolutus ſermo de hoc genere indicationis,quã a magnitudine morbi ſumi diximus,
ẽt in ſequentibus habendus reſtat:pari modo de indicatione, q̃ ab ætate ſumitur: p̃terea de
ea,q̃ ab humoribus ſanãdis accipitur. Ad eundẽ modũ,& quæ ab afflictis partibus indicatio exhi
betur,cõſummatius in ſequẽtib. libris tradetur. Nunc.n. quod ab earum natura,ideſt tẽperamen
to,& ſubſtãtia ſumi ad curationẽ potuit,tm̃ diximus:quæ verò tũ a poſitu,tũ a forma, itẽq; vſu,
præterea ſenſus acumine,hebetudine ve,indicatio ſuggeritur,hãc non attigimus. Dicatur itaq;
& de his,quantum ſit ad vlcerũ curationem vtile. Igitur,quæ acuti ſenſus pars eſt, eam q̃ maxi- A.l.4.f.4 c
me citra dolorẽ curare tentandum:tradita verò* eiuſmodi remediorũ materia eſt in ijs libris, qui 3.c.3.472.d
*ἀνώδυνον. ſunt de ſimplicibus medicamentis inſcripti. Quæ parum acri ſenſu eſt,hæc, ſi affectus ita ſuadet,
valẽtiora remedia recipit. Et principis quidẽ membri robur ſeruari oportet: veluti latius, vbi de
phlegmone agemus,docebitur:Quod tale non eſt,licet, huic cã medendi rõnem tutò adhibeas, G
quæ relaxãdo remittendoq; mitiget,Chalaſticen Græci vocãt. Atq; hæc quidẽ in ſequẽtibus fu-
ſius tractabimus. In hoc libro indicationẽ,quæ & a poſitu, & a figura partiũ ſumitur, trademus,
atq; ita quarto huic libro finẽ imponemus. Hinc igitur excogitatũ eſt,vt,cui exulceratus ventri-
culus ſit,medicamenta eſſe bibẽda:cui gula,nõ ſemel,nec tota ſimul aſſumenda,ſed paulatim &
aſſidue:qñ ex tranſitu & cõtactu vulneribus,q̃ hic ſunt,vtilitas accedit,nõ ex continendo, & diu
tius adhærẽdo,ſicut ijs q̃ in vẽtriculo ſunt. Quinimmo,& ꝙ craſſiora hæc,& magis lenta ſint ad-
hibenda,id quoq; a poſitu, figuraq; eſt indicatum. Nam,qm̃ gula trãſitus quidam comeſtorum
bibitorumq; eſt,idcirco remediorum eget,quæ adhærere,& vndiq; quaſi concreſcere,& agglu-
tinari poſſint:non aũt quæ elui ac defluere ſunt prompta. Ac circa partes eius veluti cõcreſcũt, q̃
craſſa ſunt:agglutinãtur,quæ lẽta ſunt. Quæ verò vlcera in craſſis ſunt inteſtinis, ijs, quæ per ſe-
dem inijciuntur,remedijs magis egent,quippe cui magis ſunt propinqua: Quæ in tenuibus hñr
(qm̃ & longinquiora ſunt, & medio ſitu poſita) ambo requirunt, & quæ ſuperne ſumuntur, &
quæ per ſedẽ infunduntur. Sanè cõis oĩum internarũ partium indicatio eſt,vt ea eligantur,quæ
aĩalis naturæ maxime ſint familiaria,ſiue ea cibi ſint,ſiue medicamenta:fugiantur, reſpuanturq;
huic contraria,q̃ quam in ijs,quæ foris ſunt,vlceribus innoxius ẽt taliũ medicamentorũ eſt vſus, H
ærugiuis,ætisq; uſti,& æris ſquamæ,& cadmiæ,& pompholygis,lithargyri,& ceruſſæ. Hæc igiẽ
& ſimilia interioribus exhiberi non debebũt. Porrò proditũ de natura horũ eſt, tum in tertio de
temperamentis uolumine,tũ in libris de ſimplicibus medicamẽtis. Eligenda uerò alimẽta ſunt,
ſiquidẽ ad cicatricẽ perducere,aut glutinare ulcus ſtudemus,tum auſtera,tum glutinoſa, tũ quæ
minime mordeant:ſin emundare,quæ modice abſtergeant: qđ munus mel nõ coctũ præter cæ
tera p̃ſtat. Auſteræ uerò potiones,& eiuſdẽ rõnis alimẽta cuiq; ſunt nota. Voco auſterũ id,quod
Styphon quoq; græce,id eſt adſtringens,dicitur: Acerbum uerò,qđ intenſum auſterum eſt,græ
ce Stryphnon. Quæ uerò medicamẽta citra internarũ partiũ moleſtiã ſumantur, ea tradita ſunt
in ijs libris,qui de medicamẽtis ſunt ſcripti:dicetur tñ & nunc eorũ formula. Ergo internis ulce-
ribus opitulantur,hypocyſtis,& balauſtiũ,& cytini punicorũ,& galla,& malicoriũ,& terra* ſa-
mia,& lemniũ ſigillum,& rhois,roſarumq; ſuccus,& acacia,aliaq; id genus,q̃ ulceribus internis
præſidium afferunt,nec ullam uiſceribus noxã inferunt. Danda uerò hæc ſunt ex aliquo adſtrin-
gẽtiũ decocto,uel mali cotonei,uel lentiſci,uel ſummorũ rubi,uitisue,uel myrtorũ,uel denique
ex uno aliquo auſtero. Non latet aũt,& de uini uſu,qđ cauendũ id eſt,ubi phlegmones ſuſpicio
adeſt:

A adeſt: aliàs dari nihil vetat. Nec illud obſcurum eſt, eiuſmodi medicamina præparãda, ac iã dictis humidis excipienda eſſe: tum verò tragacanthen, & gummi illis admiſcenda, potiſſimum ſiquis ea ijs, quæ in gula ſunt, exhibebit. Sed & gargarizare quoq; iubendum eſt ei, qui ad fauces & pariſthmia his vtetur. At ad vlcus, qđ in aſpera ſit arteria, vt ſupinus q̃ diutiſſime in ore teneat, ac oẽs, q illic ſunt, muſculos relaxet, remittatque, ꝑcipiendũ: influit.n. ſic ſenſim & paulatim de medicamẽto aliquid ſenſibiliter & manifeſte in ipſam arteriam: nã, & cum naturaliter ſe habet, ſcire licet potionis nõnihil huc percolari. Sed, veluti in ſecunda valetudine, ita nimirũ in aduerſa cauendũ eſt, ne largius influat, vtpote qđ tuſſim excitabit. Nã, quoad humor vndiq; iuxta tunicas arteriæ, ceu iuxta murum aqua, deſcendit, tuſſim vtiq; non cit: ſiquid ꝑ mediam ſpiritus viam incidit, tuſſes ſtatim excitat. Tum hæc igitur à ſitu & forma partium oĩa ſunt deſumpta: tum verò nõ minus illud, ꝙ omnibus medicamentis, quæ thoracis & pulmonum vlceribus ſunt deſtinata, mel* ſit admiſcendum: qñ, ſi auſtera ijs duntaxat medicamẽta exhibebis, ea in ventriculo morabuntur. Ergo digeſtionis eorũ in corpus, inſtrumentum mel erit, ac celeris tranſitus veluti vehiculum: cum eo, ꝙ nec vlceri nocebit. Ad eundem modũ, quoties in veſica & renibus vitium conſiſtit, non ſolum mel ipſum, ſed ẽt eorum, quæ vrinas mouent, quippiã, vlcerum medicamentis

A.l.3.f.10. t.5.c.5.fo.374.f

B miſceri oportebit. Illud quoq; patere, vel me tacente, cuiuis arbitror: exulceratas partes tum ex earũ ſubſtantia, tum functione, tum vtilitate, tũ poſitu, tum figura diſcerni. Monſtratum autẽ id abunde eſt in libro de notis affectorum locorum. Verum non eſt de illis nunc locus. Rurſus igitur ad medendi methodum reuertor. Aio igitur non hæc modo, ſed etiam alia non pauca ex figura partium, poſituraq; indicari: quippe qñ nec deligare commode ægram particulam poſſis, niſi prius vel ex figura, vel poſitura, vel vtriſq;, indicationem ſumpſeris: ſed nec immittere in ſedem clyſteris fiſtulam cõmode queas abſq; eius generis indicatione. Iam per penem inijcere medicamenta in veſicã ſæpe neceſſum eſt. Illud de cathetere apponere opus non eſt, quòd eo probe uti omnino nequeas, niſi & poſitũ, & figurã totius veſicę planè perſpectam habeas. In talibus ergo oĩbus clare patet non parũ ad totam curationẽ affectum ipſum locum indicare. In ruptis aũt, (quæ Rhegmata Græci vocant,) plures indicationes in diem concurrunt: ſiquidem, & quæ à poſitura capitur, recte ad examen venit. Nam propterea, ꝙ & in profundo corporis ſunt, & latent, idcirco diuerſam curationem ab ijs, quæ apparent, poſtulabunt. Quoniã verò cum ecchymoſi quidem omnino, aliquando verò & cum contuſione circum ipſam præruptam carnem cõſiſtunt, idcirco plures curationes indicabunt, ſemper enim pro affectuum numero, etiam medendi* indicationes reſpondent.

C Ac docebitur quidẽ, vbi de phlegmone diſſeremus, locupletius, ꝙ valentiora medicamenta requirant, quæcunque in profundis partibus laborant, q̃ quæ in ſummo copore ſunt affecta. Nunc id ſaltem arbitror patere, ꝙ ſolui neceſſum eſt præſidiorum, quæ foris applicantur, vim, vbi, quod ab his iuuandum eſt, in profundo latet: quare intendere hãc eatenus oportebit, quatenus per tranſitum ad profundum eſt remittẽda. Sanè ecchymoſis omnis, vacuationem pto remedio curationis indicat: quare calfacientibus huic & modice ſiccantibus medicamentis eſt opus. Quippe, quæ vehementer ſiccant, digerunt illa quidem in principio euidentius, quàm quæ ſunt imbecilla, cæterum non nihil ipſius vitij ſcirrhoſum difficileq; curatu relinquunt. Ac dicemus de his in ſequentibus diligentius: ſed & nunc, quantum ad rem pertinet, abunde eſt dictum. Quæ enim humectant calfaciuntq; pharmaca: præterea hæc, quæ omnes iã græce uocare Chalaſtica, id eſt relaxantia, ſolent: atque ex his quæcunque ad ſiccius paulo vergunt, nec tamen adhuc clare manifeſteq; contrahentia ſunt, quæ* Syntatica vocant: hæc omniũ ſunt ecchymomatum remedia. Curandum vero eſt, ut una cum ruptis, quæ in profundo hærẽt corpore, hæc tum uires magis habeant intentas: tum ipſa magis acria magisque* diſſipantia ſint tum (ut ſemel dicam) tanto efficaciora, quanto magis à cute ad profunda ecchymoſis exceſſit. In talibus* ſanè nec cucurbitæ vſus ſit inutilis: id etenim eſt inſtrumentum ad uiolentum attractum

*Al. ξηραντικὰ i. exiccantia.
*τμητικώτερα i. incidentia.

D à medicis excogitatum. Cæterum, cum totum ecchymoma digeſtum per halitũ eſt, ſiccare iam uehementius ruptum ipſum permittitur, ac deligatura coniungere, omniaque in ſumma facere, quæ, ut ulcus coaleſcat, efficiant. Ergo, ſi euocatum celeriter ecchymoma ſit, facile coaleſcet rupta ipſa caro; ſin longiore ſpatio, ſordes multa ſubnaſcens medium inter vlceris labra ſpatiũ occupat ita, ut iam coire ruptio non poſſit. Atque inde adeo fit, ut qualibet leui de cauſa nos hæc ſui admoneant: nam, ſiue quis obriguit, ſiue parum concoxit, ſiue febri laborauit, ſiue ſe uehemẽtius fatigauit, eiuſmodi particulis ilico dolet: non enim in idem coiere ruptionis labra, ſed tantũ prope ſunt admota: quo fit, vt leue momentum ea facile ſeparet, & medium locum ſuperuacuo humore repleat. Et quid, quæſo, aliud, quàm aſſidue nouum ecchymoma his gignitur: & primo illi, cum videlicet primum caro eſt rupta, ſimile? niſi quòd nunc ex tenui magis* ſanie conſtat, cum in principio è ſanguine ecchymoma eſſet: ideoque facilius etiam nunc, quàm intra initia, digeritur. Hæc itaque, quæ hactenus diximus, diſputationi de vlceribus ſatisfacient. Finemque iam quarto huic volumini impono.

A.li.4.f.4. t.2.c.3.fo.467.2

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER QVINTVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Sanguinis Profluuia,quæcunque venis vel arterijs læſis contingunt,
ſanantur,ac vlcera in pene,vel in ſede.

Epilogus vniuerſæ vlcerum curationis ſuperioribus libris explicatæ. CAP. I.

QVemadmodũ qs vlcerum curationẽ optime moliatur,cum duobus ante hunc li
bris docuerimus,illud obiter oſtendimus, reliquos oẽs medicos, q ſimpliciũ in
nobis particularum elementis minime inquiſitis artem adeunt,non poſſe quic- F
quam certa rõne ſanare,minimeq; omnium,q Theſſali dogma profitentur.Re
liqui nanq; ea ſaltem vlcera,quæ in diuerſis ſint partibus,diuerſis rationibus ſa-
nanda cẽſent,ipſa nimirum experientia docti. Qui verò Theſſalum authorẽ ſe-
quuntur,p p excellẽtẽ ſcilicet ſapiẽtiã,oẽ vlcus,quacunq; in parte animalis ſederit, ſimilis egere
curationis putãt.Quippe,ſi cauũ ſit,impleri:ſi æquale,cicatrice ĩduci:ſi caro ſupercreſcat,hãc de
trahi:ſi cruẽtũ,recensq; ſit,agglutinationẽ poſtulare aiũt:ceu verò,q hæc norit,cũ recte mederi
ſit neceſſe:nec ſit hæc ratio ẽt cuilibet à plebe cõis,cũ nemo ſit,qui horũ quidquã ignoret. Cæte-
rum nec,quẽadmodum carne implendus ſinus ſit:nec,quẽadmodũ ad cicatricẽ pduci,qđ imple
tũ eſt,debeat:aut comprimi,quod ſuperauctum:aut coaleſcere, quod purũ citraq; ſinum eſt,in-
telligunt:ſunt.n.eiuſmodi opera tm̃ medicorũ,q̃ vel rõne, vel experientia, vel utriuſq; ope ſunt
ĩnuẽta.Rurſus igitur repetentes,ſummatim ea pcurramus,quò dicẽdorũ caput cũ dictorũ copu
letur calce.Monſtratũ eſt omne vlcus ſiccantia medicamenta requirere: Cæterũ,quod ſinũ hẽt,
vt minus ſanè,q̃ reliqua,ſic ea,quæ, præterq̃ ꝙ modice ſiccẽt, ẽt abſtergẽdi facultatẽ obtineant,
deſiderare: Quod verò coniungi ſibi labra poſtulat (cuiuſmodi ſcilicet ſunt,quę medicis latine
Cruenta,græce Enæma dicũtur)huic,tũ q̃ magis ẽt ſiccẽt,tũ verò,q̃ citra abſterſionẽ leuiter ad- G
ſtringãt,opus eſſe:Iã,q̃ vlcera pduci ad cicatricẽ poſtulãt, hæc nõ ſolũ magis adhuc ſiccantibus,
ſed ẽt ſtrenue adſtringẽtibus remedijs egere:Quòd ſi caro eorũ p̃ter naturæ modũ ĩtumuit,acria
& demoliẽtia (q̃ eadẽ calida ſiccaq; neceſſario ſunt)deſiderare.Si qđ verò aliud ſymptoma vlce
ri adiũctũ erat,ab eius natura curationis indicatio ſumebatur:atq; ex hac ruſus remediorũ facul-
tas petebatur.Si nanq; ſordes innaſceretur,q̃ hãc tollerent,opus eſſe:eaq; oĩa abſtergẽdi vim ha
bere multo ſanè maiorẽ,q̃ ea,q̃ carne implerent: Si verò copioſior in his humiditas cerneretur,
ẽt ꝙ magis ſiccaret,medicamento opus eſſe,cæterũ ꝙ ꝓpriã ſpeciẽ nõ egrederetur:Ac,ſi aggluti
naturũ medicamentum eſſet,ſiccans adſtringensq; id eſſe debere:ſi carne impleturũ,ſiccãs & ab
ſtergẽs:atq; in ſingulis reliquorũ,vt dictũ eſt.Si verò intẽperata ſubiecta caro eſſet,primum eius
intẽperantiæ ſuccurrẽdũ eſſe,utique,q̃ ſiccior iuſto eſſet,hanc humectantibus:q̃ humidior, ſiccã
tibus.tũ q̃ calidior eſſet,refrigerantibus:q̃ frigidior,hanc calefaciẽtibus: &,ſi gemina qualitate eſ
ſet intemperata,pharmacũ quoq; eligentibus,quod gemina eſſet qualitate contrariũ:Quippe id
oĩum,quæ præter naturam ſunt,cõe eſſe,non poſſe ad naturã ſuam redire quicq̃ ſine iis,quę ipſi
facultatẽ haberẽt contrariam: Conſiderandas p̃terea & intemperantię cauſas hoc tempore eſſe,
ſiue hæ totius corporis eſſent cões, ſiue quarundam partium propriæ,q̃ videlicet per ſocietatem H
(quam Sympathian vocant) exulceratũ membrum infeſtarent:Medendum verò primum eſſe
cauſæ,q̃ intemperantiã adhuc foueret: poſt hanc verò ipſi, quæ iam facta eſſet,intemperantiæ:
quippe hanc cõem indicationem eſſe oĩum,quæ ex cauſa quapiã oriantur. Oſtendimus autem
tum ab vlcerũ differentiis diuerſas p̃beri indicationes:tũ eas,quę a laborantis corporis tẽperamẽ
to ſumuntur,diuerſam ab his hr̃e rõnem.Siquidẽ illæ,cum ex ijs,quæ p̃ter naturam ſunt, ſuman
tur,oẽs contraria eſſe adhibenda dictant:hæ,cum ab ipſa natura capiantur, ſimilia. Nam,ſi qua
ſiccior pars eſt,ea magis ſiccari poſtulat:q̃ minus talis eſt,ea minus eſt ſiccanda. Ad eũdem certe
modum,& de calefaciendo,refrigerandoq; eſt p̃ceptum.Nec illud omiſimus, ex præcellẽtia mẽ
bri,aut contrario ſtatu,itemq; ex ſenſu acri,hebeteve diuerſum medicandi conſilium peti.

De vnitatis ſolutione in vena,vel arteria. CAP. 2.

ERgo,quod reliquum eſt huius morborum generis curandi, id nunc apponamus. Nos genus
id, lucidioris doctrinæ cauſa,vnitatis ſolutionẽ appellauimus,nec refert, ſi cõtinuitatis ſolu
tionẽ voces.Incidit hæc nõ in ſimilaribus modo,& ſimplicibus partibus,ſed ẽt in cõpoſitis,& in
ſtrumẽtalibus.At verò remediorũ indicationes aliæ a ſimilaribus ſumuntur,aliæ ab inſtrumẽtali
bus.

A bus.Quarum ambas norunt,qui methodũ Hippocratis cõſectantur, propterea,ꝙ vtrarumque
partiũ naturam intelligũt:alteram aũt duntaxat (nẽpe q̃ ab inſtrumentalibus præbetur)qui Era
ſiſtratum,& Herophilum ſequuntur.Quare in iis,qui ſequẽtur ſermonibus, quæcũque a calido,
frigido,humido,& ſicco corpore,morbove indicationes ſumuntur, nullius certe methodum hi
habebunt:q̃ verò a forma,poſitu,præcellentia,acri ſenſu,aut his cõtrarijs ꝓbentur, has non igno
rabunt.Illuſtrius erit,ꝙ dicimus,ſi partes ipſas propoſuerimus. Quoniã igitur de ijs maxime vlce
ribus,q̃ in carnoſis accidunt partibus,hactenus abunde tractauimus,nũc tẽpeſtiuum vr̃ de iis age
re,q̃ in arteria,vena,& neruo contingunt:nec de iis abſolute,ſed vt in quouis ſunt viſcere,vel de
nique inſtrumẽtali animalis parte.Ergo,ſicui arteria venave magna vulnerata eſt, & copioſum
ſanguinis ꝓfluuium continuo ſuperuenit,& glutinari id vulnus difficile q̃dẽ ẽt in vena eſt:in ar
teria verò non ſolum difficile,ſed ẽt quod fieri (ſicut nonnullis medicorum eſt viſum) oĩno for
taſſe non poſſit.Dicendum ergo viciſſim de vtriſq; eſt,ac prius de ſanguinis profluuio:ſecũdo lo
co de agglutinatione. Qm̃ aũt,& ꝑ anaſtomoſim,& ꝑ diapedeſin , vt mox docebimur, ꝓfluuia
huiuſmodi fiunt,non alienum ſit,ꝓpterea,ꝙ curationem cõem hẽnt, ẽt hoc loco de iis meminiſ
A.li.4.f.4. ca.cap.16. 469.c B ſe,tametſi ex alio eſſe morborũ genere videantur.Sane profluit ex vena,vel arteria ſanguis,aut
reſerato earũ ore,aut tunica earum diuiſa,aut(vt ſic dicã)tranſcolatus,ſiue ſudoris modo trãſmiſ
ſus.Porrò diuiditur ipſa tunica,tũ ex vulneratione,tum contuſione , tũ ruptione, tum eroſione.
Anaſtomoſis accidit propter tũ vaſis imbecillitatẽ:tum ſanguinis, q̃ ad eos eius impetu ruat,co-
piã:ad hæc,acrẽ quampiã,q̃ illi extrinſecus incidat,qualitatẽ.Diapedeſis verò ex tunica q̃dẽ ipſa
rarefacta,ſanguine verò tenuato oritur:accidere ꝑterea interim põt , & ex graciliũ uaſorum ore
adaperto.Dicendum igitur eſt de horũ affectuum vnoquoq; ſeorſum : ac primum de diuiſione ,
quam vel ex eroſione,vel vulnere,vel contuſione,vel ruptione diximus accidere. Quæ itaq; vul
nerant,ea ſunt acuta,atq; ad ſecundum habilia:q̃ cõtundendo ſoluunt, ea grauia duraq; ſunt : q̃
rumpunt,omnia id tenſionis interuentu faciunt:idẽ & intẽſior actionis vehemẽtia facit , tũ ſucci
abundantia,nõ vtiq; virium reſpectu,ſed cum à vaſe ſuo nõ continetur:ẽt caſus ab alto,tũ graue
quippiã durũque incidens.Quippe eiuſmodi aliquid cum vel vaſis vacuis,uel puſillam oĩno rem
continentibus in ea inciderit,ſi durum ex oppoſito hẽt,contuſa reddit:At,ſi plenum vas ſit,prius
id rumpit,q̃ cõtũdat:cũ ſit,quod tum accidit,perſimile,ac ſi utrem veſicãve impleas, atq; in hãc
C lapidẽ iactes:vel cõtra lapidi vtrem uiolenter illidas.Sanè huic perſimile eſt, quod accidit in caſi
bus ab alto:quam nanq; rationem vter habet ad lapidem,hanc homo habet ad ſolum. Quiſquis
verò ex maximo acutiſſimoq; clamore,in pulmonibus vas perfregit , is violentiæ actionis acce-
ptum malum referet. Similiter huic,& qui ex eo, ꝙ prægraue onus , aut humeris imponere eſt
conatus,aut aliàs manibus attollere,uas fregit. Atq; hoc etiã magis, cui ex cõcitatiſſimo curſu ,
aut valentiſſimo ſaltu,aut aliter particula vlla violenter extenſa id accidit: eſt enim id quoq; ꝑſi
mile,ac ſi funiculum,aut lorum,quã maxime diſtendes. Porrò perrumpi quoque non pauca,pro
pterea,ꝙ ſanguinem,quem in ſe habent,non continent, potiſſimũ cum flatulentus is ſit , indicio
ſunt,tum dolia,quæ ſæpe muſto rumpuntur:tum alia multa valentiſſimorum corporum.

Quibus remedijs venarum,& arteriarum vlcera agglutinari,& fluxus ſanguinis deriuari,ac reuelli queas. CAP. 3.

AC,ſi ex vulnere,vel clamore,vel caſu,vel cõtuſione ꝑruptũ uas eſt , utique in his cauſa ipſa
deſiit:Si verò ex abundantia,fieri poteſt,vt vas ẽt amplius rumpatur, effectrice ſaltẽ adhuc
manẽte cauſa.Atq; in hoc quidẽ affectu vacuãda quã primum abundãtia eſt:abhinc sãguis ſup
D primẽdus:mox vlcus ipſum curãdum.Vbi verò effectrix cauſa iã deſiit,primum ſiſtere ſanguinẽ
A.l.4.f.4.c. 1. cap. 17. 470.a expedieт,poſt vlcus ſanare,{Quomodo igitur ſiſtemus ſanguinem?} Obturato quidem,q̃d per
ruptum eſt,auerſo aũt,atque aliorſum trãslato,quod per id ferebatur,qñ, ſi id eo,quo iter initia,
impetu cõfluat,oſculũq; uaſis pari modo pateat, citius plane moriatur animans , q̃ profluuio la-
borat,q̃ ſanguis ceſſet effluere.Porrò vlcus ipſum claudetur,vel labris eius , quæ diſſident,in idẽ
adductis , vel oſculo eius obſtructo.Adducentur in idẽ labra eius,tum noſtrarum manuum ope
ra , vbi ſic ad manum vlcus ſe exhibet, tum per deligaturam,tum verò per ea remedia , quæ re-
ſtigerent,& adſtringant.Neque.n.fuere ſas eſt arteriæ venæve vulnus, veluti dixerint, qui nullã
à vulneratæ partis ſubſtantia naturaque ſumi indicationem aiunt.Obſtruetur vaſis oſculũ,& ſan
guine ipſo concreto(qui Trombos græce dicitur) & ijs, q̃ foris illi imponuntur. Poſſunt autem
ſuperimponi,tũ carnoſæ ipſæ,q̃ circa ulcus ſunt, partes , tum in nonnullis vulneribus ipſa cutis,
adhæc q̃cunq; ipſi comminiſcimur;Ea ſunt,& linamenta,quos Motus græce vocant;& medica-
menta ea,quæ idcirco,ꝙ ex lenta craſſaq; ſubſtantia conſiſtant,meatus obſtruunt,(Græci Em-
plaſtica vocant;) præterea,quæ cruſtam,quam Græci Eſcharam vocant, efficiunt , quippe hanc
quoq; ceu ſeptũ quoddã huiuſcemodi vlceribus veteres excogitarunt. Efficiunt hanc tum ignis Lib. de Humoribus a principio.
ipſe,tũ q̃dã medicamina,quibus ignea uis ineſt. Atque his quidẽ rebus obſtruitur uaſis oſculum.
Auertit aũt ſanguis,atq; ad alia mẽbra cõuertitur,tũ{ad ꝓxima} deriuatus,tũ{ad cõtraria}re *Verba interpretis.*
uulſus.Illud Parocheteuſin, hoc Antiſpaſin græci vocãt.Nã hæc quoq; Hippocratis inuẽta ſunt,

omnis

omnis ſcilicet immodicæ vacuationis cõmunia remedia. Deriuatio ad vicina loca fit, cũ id, qđ ꝑ palatũ vacuatur, ꝑ nares deriuatur: reuulſio aũt ad contraria, cũ ad inferna reuellitur. Ruſsus, qđ ꝑ ſedẽ ꝓfluit, id per vuluã deriuamus: ſurſum vero reuellimus. Ita nanq; & natura ipſa facere ſolet. "Mulieri.n. inquit Hippocrates, ſanguinẽ vomenti menſes ſuperuenientes remedio ſunt. Hac igitur de cauſa, ſi "vel mẽſes cõſertim eruperint, vel ſanguis ab vtero quoquo modo profluxerit, ſurſum reuelles, cucurbitã "maximam ſub mammis defigens: nam & hoc Hippocratis inuentum eſt. Eãdẽ ob cauſam, cũ è naribus ſanguis erumpit, id retinent maximæ in ꝑcordiis defixæ cucurbitæ. Infigẽdę aũt ſunt, ſi ex dextra nare ꝓfluit, ſuper iecinore: ſin ex ſiniſtra, ſuper liene: ſi ab vtraque nare, ſuper vtroq; ſunt imponendæ viſcere. Quod ſi reſolutus adhuc æger non ſit, & vena ex eo cubito incidẽda eſt q profuſioni è directo reſpondet: vbi paulum detraxeris, mox vnam horã intermittẽs, rurſus detrahẽs: poſt iterum atq; iterum, ꝓ laborantis viribus. Ad hunc modũ & reliquas oẽs fluxiones (quippe cõis ratio eſt) tũ ad contraria reuocabis, tum per vicina deriuabis, vtique, q̃ per aluũ fluũt, ea vel ꝑ vrinas, vel vterum tranſmittẽs: quæ verò ꝑ urinas, ea vel per ſedẽ trãſferens: pari mõ, quæ per uterum erumpunt, vel per vrinas, vel per aluum: quæ verò in oculis, aure, vel palato fluxiones accidunt, eorũ ad vicina deriuatio per nares eſt. Reuulſio verò in ijs, q̃ ſupra ſunt, omnibus, deorſum ſemper agitur: ſurſum, in ijs, quæ ſunt infra. Præterea à dextris ad ſiniſtra, ſicut ab his rurſus ad illa: ſimiliter ex ijs, quæ intus habentur, ad ea, quæ foris ſunt; contraq; ab his ad illa. Ergo frictio contra poſitæ partis, potiſſimũ per ea medicamẽta, quæ calefaciant: ꝑterea vincula valentius adducta: ijs, quæ ad contrarium reuocant, remedijs ſunt annumeranda. Non ſecus profectò & naturalium meatuum, qui poſiti ex aduerſo ſunt, recluſio. Quæ verò id ꝑſtare medicamẽta poſſint, tradita eorũ materia à nobis eſt in libris, quos de medicamentis prodidimus, ſed de omni fluxione in ſequentibus & libris tractare neceſſum erit. Nunc ad ſanguinis ꝓfluuium eſt redeundum. Quippe de genere "obturantium quodammodo eſt & vinculum ipſis ꝓfluentibus vaſis iniectum: ipſique noſtri digiti, dum ea committunt, ſtringuntque. Eſt & alia huc pertinens ligatio, quam Gręci Epideſin vocat: quanquã ipſum uas circulo non complectitur, ſicuti vinculum; verum cum ex parte complexu ſuo committat quodam modo vulnerati membri diſſidentia labra, & q̃ ſuperimpoſita ſunt, contineat, merito inter claudentia remedia numeratur. Præter omnia iam dicta, inter hæmorrhagiæ remedia cenſeatur & appoſitus vulneratæ partis ſitus. Porrò appoſitus fuerit, ſi ad geminum hunc finem ſit directus, nempe vt & dolore pars careat, & ſurſum ſpectet: ſi verò vel prona ſpectet, vel doleat, non ſolum profluuium nõ ſiſtetur, ſed etiam, ſi non ſit, prouocabitur. Ergo, qui hæc norit, ſi quando aſtiterit ei, cui ex vulnere ſanguis profluit, (de his enim primum agam) illico digitum ſuper os vulneris vaſis imponat, blãde innitens, ac ſine dolore comprimens, quippe ſimul tum ſanguinem ſiſtet, tum eum concreſcere in vulnere faciet. Quin immo ſi uas, unde profluit, alte ſit demiſſum, certius ipſis tum poſitum intelligat, tum etiã magnitudinem, præterea, venane ſit, an arteria, poſt hæc iniecto vnco attollat, ac modice intorqueat. Quòd ſi ne tũc quidem ſiſtitur ſanguis, ſi vena fuerit, tentet citra vinculũ ſanguinem ſupprimere aliquo ex iis medicamentis, quæ ſanguinis ſupprimendi facultatem habeant. Sanè optima horum ſunt emplaſtica ea; quæ ex frixa reſina, & farinæ triticeæ tenuiſſimo polline, & gypſo, alijsque id genus ſunt confecta. Sin arteria ſit, duorum alterum, aut vinculo amplectens, aut totum vas præcidens, profluuium ſiſtes. Sane vinculum magnis quoque venis inijcere interdum cogimur, atque etiam interdum totas præcidere vtique tranſuerſas. Incidet autem huius neceſſitas in ijs, quæ ex profundiſſimo loco rectæ aſſurgunt, præſertimq; per anguſtas, uel principes particulas. Quippe ita retrahitur ex utraq; parte pars utraque, cęlaturque ac integitur à ſuperiacentibus corporibus vulnus. Tutius tamen eſt utrũque facere, & uinculum uaſis radici iniicere, & quod deinceps habetur præcidere. Radicem vaſis uoco priorem eius partem, quæ vel iecinori proprior eſt, vel etiam cordi, hæc in collo ab inferiore eſt parte, in brachiis & cruribus à ſuperiore, in ſingulisque reliquarum partium, prout ex diſſectione intelligere licet; quam nec ipſam amethodi iſti Theſſalii admittunt.

5. Aph. 32. Ex. ord. 4. d
5. Aph. 50. Ex. ord. 42. a
Et 2. Epid. ſec. 6. circa mediũ.

A. li. 2. ſ. 4. c. 23.

A. ibidem

E F G H

Quo pacto implenda carne ſint vlcera, cum ſanguinis impetum ſtiterimus: ac de medicamentis, quæ cruſtam inducunt. CAP. 4.

HIs peractis, implẽdũ carne vulnus q̃ primum eſt prius, q̃ uinculũ à nare decidat. Niſi.n. ꝓducta caro prius locũ, q circa ꝑciſam arteriã eſt, impleuerit, ſed locus aliquis vacuus ſuperfuerit, vtique, qđ Græci Aneuriſma dĩt, ſequit. Quã ob rẽ eo potius gñe ſanguinẽ ſiſtẽtiũ utendum ſuadeo, qđ ſua lẽtitia meatus obſtruat, (emplaſticõ uocãt) q̃ qđ cruſtã efficit, ꝓpea, ꝙ & citius & minore cũ periculo poſt ipſum implet vulnus. Quippe periculũ in altero eſt, ne, ſi defluat cruſta, rurſũ ſanguinis ꝓfuſio ex uaſe excitetur. Optimũ igit oĩum, q̃ noui, medicamẽtorũ, quo & ad cerebri mẽbranarũ hæmorrhagias tutiſſime vtemur, eſt, qđ nũc ſubiiciã: Thuris pars una, aloes partis vnius ſemiſſi miſcet, mox cũ vtendi tps inſtat, tñ huius cũ oui cãdido ſubigitur, quãtũ mellis reddat craſſitudinẽ: hoc dehinc "leporis molliſſimis pilis excipitur; deinde tum uaſi ipſi, tũ ulceri toti, liberaliter imponitur. Alligandum aũt id forinſecus faſcia eſt ex tenui linteo, cuius faſciæ

A. li. 3. ſ. 3. t. 1. cap. 5. ſ. 240.

primi

A primi quatuor quinqueve amplexus ipſi profluenti uaſi inijcientur: abhinc uaſis radicem uerſus
ducent, in q̄bus videlicet partibus radicē verſus ducere licet: licet aūt ferè ī oībus, præterq̄ cere
A.l.4.f.4. t.2.c.17.f. 470.e bri mēbranis. His factis, vbi tertio die ſolueris, ſi tutò adhuc medicamē vlceri adhæret, aliud rur-
ſus ſuper impones: ac veluti linamentum id, qđ ex pilis factū inhæſit, madefaciens deligabis ita,
vt initio deligaſti. Sin prius ſua ſponte linamentū decidat, radicem vaſis digito blāde cōprimēs,
quatenus videlicet nihil cōfluat, hoc quidē ſuſpenſa manu adimes, atq; alterū impones. Ad hunc
modū, quod carne munietur, curare vas debebis, vtiq; a principio ad finem vſq; particulam ſupi
nam ſeruans, cuſtodito tā in hac ſitus figura, modo. Vitandum.n. ne dolor incidat, ac rurſus pro-
A.ibi.c.18 h fluuiū excitet: cū nihil ſit, quod profluuiū magis, q̄ dolor, proritet, & phlegmonas augeat: Hoc
medicamento multifariā vtor, aliàs (vt dictū eſt) duplum thuris aloe admiſcens: aliàs pari modo
ambobus vtens: aliàs paulo ſuperante aloen thure, aut ēt pluſculo, ſed nondū duplo: ēt mannam
pro thure aliqñ inijciens. Eſt aūt manna medicamētum, qđ magis, q̄ thus, adſtringit: thus verò,
q̄ māna magis emplaſticum. Porrò conſtat in duris corporibus plus aloes eſſe immiſcendum, in
mollibus plus thuris. Eritq; alterū eorū magis adſtringens: alterū lentitia, & craſſitudine ſua te-
nuibus ſpiramētis magis inhærens: qđ emplaſticoteron vocant. Itaq; ēt, magis tenax, ac (vt ſic
B dicam) reſinoſius deligas thus, oportet, vbi magis eſſe emplaſticum medicamentum ſtudebis: id
ſanè, tum mollius eſt, tum albidius, tum qđ manſum ritu aloes, & mannæ non comminuitur, ſed
partes ſuas ſibi cohærētes defendit, veluti Chia maſtiche. Verum hæc eius tractationis ſunt pro-
pria, q̄ de cōponendis pharmacis præcipit: q̄ in hoc opere non alicubi attigiſſe omnino non li-
cuit. Siquidem aut nuſq̄ nobis particularis exēpli facienda mētio fuit, ſed ipſis tm̄ vniuerſalibus
cōtentos eſſe methodis oportuit, aut, ſi particularia poneremus, ēt p̄paratio eorū fuit attingēda.
Verū (vt ante eſt dictū) eius generis remediorū, q̄ methodo ſint inuenta, vno alterove exemplo
hic poſito cōtentos eſſe cōueniet. Id verò ſemper mihi teneri memoria velim. Sed reuertamur
rurſus ad id, quod dicendo, parū abſoluimus. Mentionē.n. iam dicti medicamenti idcirco plurib.
feci, ꝙ cæteris id oībus p̄ſtare mihi perſuaſi: mirorq;, ſicui melius inuenire cōtinget. Ideoq; tum
in cerebri membranis ſemper: tum in colli vulneribus eo vtor: etiam ipſarum venarum iugula-
riū, quas Sphagitidas uocant, utpote cum harum quoq; profluuiū citra uinculum ſiſtat. Non eſt
aūt in his cōmittendū, vt in opere ꝓperes, veluti quidā ſtolidi chirurgi faciūt: ſed altera manu in-
feriorem vaſis partem comprimes, aut complexus tenebis: altera medicamentum vulneri impo
nes, ac blande ei apprimes, donec concretum adhæſerit: mox deligabis ſuperne deorſum, non
C (vt in artubus) inſerne ſurſum: ſiquidem radicem verſus vaſorum ducere deligationem oportet,
ac, quod confluit, reprimere. Sunt porro, & alia non pauca pharmaca, quæ citra omnem dolo-
rem emplaſticam vim obtinent: verum nullum ita carne implet. Expedit autem q̄ maxime in
eiuſmodi caſu, vt priore medicamine cadente, caro circum vas ipſum ſit producta. At, quæ cru-
ſtas generant, vbi cruſta decidit, magis nudam partem, q̄ pro ipſius naturali habitu, derelinquūt.
Eſt nanque ipſius cruſtæ generatio ex ſubiectis circumpoſitisque corporibus (vt ſic dicam) ſe-
miuſtis, ſic, vt cuiuſmodi in hyemem extinctos hos carbones rem parant, eiuſmodi ipſæ cruſtæ
carnis exuſtæ ſint reliquiæ. Quare, quantum particulæ aduſtum ad cruſtam eſt, tantum profectò
ipſi de naturali carne deperditur. Id itaque omne particulæ decedit, cum cruſta cadit: atque ob
eam rem nuda ſineq; carne viſitur. Multiſq; poſtea, q̄ cruſta decidit, ꝓfuſio ſanguinis, quę ægrè
ſupprimi potuit, ſuperuenit. Quare in his quoque quiſquis methodo adminiſtrare omnia uolet,
is tum modos oēs, quibus ſanguis ſupprimatur, longe prius conſiderabit: tum.n. eliget, qui mi-
nus ſit cum periculo, vtēs non minus, reliquis omnibus, quoties neceſſitas vrgebit: Maximam
aūt neceſſitatem, vel cruſtificis medicamentis, vel ignitis ferramentis vtendi animaduerti, vbi ex
eroſione putreſcētis alicuius, profluuium ſanguinis concitatur. Quinetiam, vbi in tali affectu to-
tum, quod computruit eſt ſublatum, tutius eſt, uel ipſius ueluti radicem adurere, uel certe cruſti-
D ficis medicamentis uti. Hac uerò ratione, tum in pudendis, tum ſede, ad talem neceſſitatem ſæpe
deuenimus, ꝙ uidelicet hæ partes, tum propter naturalem humiditatem, tum ꝙ excremētorum
ſunt canales, ex leui cauſa putreſcant: id uerò, quò pro incruſtantium pharmacorum delectu cō-
ſilium diriges, erit nō utiq; ſolus calor, ſed cum quo adſtringēdi facultas ſit coniuncta, qualis in
A.li.1.f.4. c.23.81.g chalcitide, & myſi, & atramento ſutorio, ſiue uſtis his, ſiue inuſtis utare, uiſitur. Quæ uerò ex cal
ce non extincta cōficiuntur, ea utiq; ualentiora his ſunt: cæterum calx adſtringendi uim non ha
bet. Excidunt igitur citius, quæ ab his fiunt cruſtæ: hærent autem corporibus diutius, quæ ab ad-
ſtringentibus: quod utique longe eſt utilius, quando ita prius naſcitur in imo earum caro, effici-
turq; profluenti uaſi uelut operculum quoddam. Vnde nec noſmet p̄cipites eſſe (veluti nonnul-
li ſunt) ad cruſtas, ubi hæmorrhagiæ periculum imminet, detrahendas, oportet, niſi in illis tantū
affectibus, in quibus propter putredinem candens ferrum corpori hominis admouere coacti fui-
mus. Appellant, neſcio quomodo, eum affectū oēs nūc medici Græci νομὰς à uerbo, quod pa-
ſcere ſignificat, propterea, ꝙ pergere paſcendo id uitium ab ægris particulis ad eas, quæ integræ
ſint, ſoleat, atque harū ſemper aliqđ ægris adijcere: ita, ut nō à ſubſtātia indicatæ rei, ſed ab acceſ-
ſorio

ſorio appellatione indiderint. Copia materiæ medicamentorum omnium, quæ hac prædita fa- E
cultate ſunt, in propriis commentariis dicta eſt. Proprios intelligo, & qui de ſimplicibus medicamentis, & qui de compoſitione eorum ſunt ſcripti.

Capita Methodi ſanguinis profluuium ſiſtendi, ac de eo profluuio, quod de profundo corporis erumpit. *CAP. 5.*

ERgo recenſitis huius methodi, qua ſanguinis profluuia, quæ ad manū ſunt, cures, capitibus mox ad eorū, quæ in alto ſunt corpore, tractationem accingemur. Qui igitur è uaſis profluit ſanguis, aut propterea, quod amplius non confluet, ſiſtetur: aut quod occluſa diuiſio erit: aut etiam propter vtrūque ſimul id quod reor tutiſſimum. Porrò cōfluere prohibetur, & "propter animi deliquiū, (A.l.4.f.4. t.2.cap.15. 470.b) & cum {ad contraria} reuellitur, & cum {ad vicina} deriuatur, & per refrigerationē tum corporis totius, tum verò præcipue ipſius partis affictæ. Hac enim ratione ēt frigida pota ſæpe hæmorrhagias ſuppreſſit. Idē facit, & frigida foris in fotu affuſa, ſed & poſca, & vinū acerbū, aliaque quæcūque, vel aſtringendi, vel ſimpliciter refrigerandi vim habēt. Clauditur ipſa diuiſio, ſi vel contrahatur, conniueatque id, quod diuiſum eſt, vel obſtruatur. Sanè cōtrahitur, tum adſtrictione; tū refrigeratione, tum deligatura, tū vinculo exceptum. Oſtenditur vel intrinſecus, vel extrinſecus. Et intrinſecus quidē, à ſanguine concreto, Græci Thrombon vocant: Extrinſecus, tū hoc ipſo, tū verò linamentis, & ſpongiis, & cruſtis, & medicamentis iis, quæ lentitia craſſitieq; ſua meatus obſerant, (Græci Emplaſtica uocant,) ad hæc corporibus iis, quæ circumiacent, propius admotis. F
Quorum ſingula quemadmodum perficiantur, dictum iam eſt. At, quæ de profundo ſanguinis profluuia erumpunt, ea nec uinculo, nec deligatura ſanes, veluti nec ignitis ferramentis, nec (ut ſemel dicā) iis, quæ diuiſum ipſum corpus partem ve cōtingere machinantur; immo per reuulſionē, ac deriuationem {ad vicina} præterea cibū potionēque, qui & emplaſticā uim habeāt & refrigerēt, & medicamēta, quæ adſtringāt. Habes verò vberē talium materiem in propriis operibus. Quæ verò a partibus indicatio ſumitur, ea communibus, quæ iā dictæ ſunt curandi * indicationibus, ueluti auctariū in ſingulis affectibus accedit, ſiquidē inſtris aliquādo utimur pro partis ipſius proprietate, aliis ad "vterum, aliis ad veſicam, aliis ad omnia inteſtina craſſa. Quippe in hæc, per (A.l.4.f.4 t.2.cap.16 469.g) clyſterē, in uterum, per ea, quæ Metrenchytas Græci vocant, idoneorum aliquod medicamētorū immittimus, ſic & in veſicā, per in directū foratas fiſtulas. Sanè rariora ex his profluuia ſanguinis fiunt, ſed tñ aliqñ fiunt, &, quamquam non profuſione ipſa, periculoſa, at certe ob diuturnitatē, non ſine periculo. Siquidē quaternis diebus uidimus è vulua profluere ſanguinem, nec potuiſſe

* arnoglosſi. vllo remedio ſiſti, quoad quarto die * plantaginis ſucco vtentibus nobis prorſus conſtiterit. Eſt G
porrò id medicamen & ad ea, quæ ex eroſione excitantur, ſanguinis profluuia utiliſſimū, qui ēt ualētius aliquod hoc caſu medicamētū, alias aliud ei miſcere ſoleo, vtiq; adiutū reſpiciens affectum: id quod ſemper eſt faciendū, ac pro maximo documento in oībus habēdū. Nā in his ipſis quæ ex vulua, veſica, & inteſtinis, profluuia citantur, æſtimari debebit ipſius profuſionis quātitas, vt videlicet, hāc iā vel vt primā, vel vt ſecūdā, "indicationē curationis habeamus, nec tñ obiter totius affectus non habentes rationē. Nā, ſi perruptum uas aliquod magnū eſt, aut vehementer recluſum hiat, vtiq; adſtringentibus medicinis eſt opus, veluti balauſto, & hypocyſtide, & rhoe, & omphacia, & acacia, & gallis immaturis, & malicorio. Sin vel exiguum uas eſt, quod ruptū eſt, vel modice recluſum, ſic, vt nō multus ſit qui in eo profluit ſanguis, ēt aloe, & manna, & pini cortex, & lēnium ſigillum, & ſpinæ ægyptiæ fructus, & crocū, & lapis hæmatites, aliaq; id genus ex vino nigro au-

* arnoglosſum. ſtero vtilia medicamenta ſunt. Quòd ſi nec genus id vini præſto ſit, nec * plantago, nec ſolanum, (quippe hæc quoq; ſunt idonea) coquemus in aqua & rubi germina, & cynosbati id eſt canini rubi, & myrti, & lētiſci, & hederæ, in ſumma omniū quibus adſtrictoria uis ineſt, ſiue radix ſit, ſiue fructus, ſiue cortex, ſiue germē: ideoque etiam adſtringentium malorum, maximeque cotoneorum, itemque myrtorum, & meſpilorum decoctum idoneum ad propoſita præſidium eſt. H

De profluuio ſanguinis ex eroſione, vel diapedeſi. *CAP. 6.*

AT, ſi ex eroſione profluuium quoddam incidit, nō eſt id magna ex parte profuſius, ſed exiguum & paulatim effluēs: eoq; Paſionis, vel Andronis, vel Polyidæ paſtillis vtēdū eſt: aut etiam (vt dictum eſt) noſtro †, qui genere eandem vim obtinet, cæterum magis potētē. Siſtūt.n. hæc eroſionem, ſi tñ etiā toti corpori ſit conſultum, vt prius eſt dictum. Sin profuſior hæmorrhagia ſit, iis, quæ vehementiſſime "adſtringant, vtendū medicamentis eſt, quoad vehemens eius impetus frangatur: mox deinde admiſcendi illis paſtilli ſunt: poſtea ad ipſos ſolos ueniendum, cum aliquo ex ante dictis ſuccis aut decoctis. At verò, quæ extrinſecus profluenti particulæ admouentur, tum aſtringentia, tum citra adſtrictionem frigida, hæc ipſe (veluti plerique medicorum) non ubiq; probo: ſed mihi cōtra omnino, quàm fieri res poſtulat, ipſum ſanguinem intrò cōpellere, ac uenas quæ in alto ſunt implere uidētur. Vidimus.n. quoſdā eorū, qui ex pulmonibus ſanguinem reiicerent, ex thorace refrigerato manifeſte læſos: æque vt, qui ſanguinē vomuerunt, nō nullos, quod venter foris eſſet refrigeratus: eodē mō & eorū, quibus naribus ſanguis profluxit, aliqui ex capitis refrigeratione deterius habuerunt. Ergo nec oīno, nec ſine diſcrimine, nec oīa per loca.

(A.li.3.f.19. t.3.cap.6. 266.h)

† impreſſi cod. & manuſcripti quidam, vt Linacer trāſtulit, habēt; ſunt tamē qui addūt, τοῦ διὰ χάρτου i. ex charta cōfect.

quæ

A quæ circa particulam, vnde ſanguis profluit, ſunt poſita, refrigeranda ſuaſerim, immo poſtea, q̃
in alia prius auerteris: vt, exempli gr̃a, in naſo, vbi ſanguinis miſſione (vt diximus) ſis vſus, vel ar
tuum frictione deuinctioneque, uel ad * p̃cordia defixis cucurbitis. Quin ne ſic quidem ad frōtē
& caput ilico refrigerantibus utendum, ſed prius eſt ad contraria reuellēdum, utiq; affixa † in
ſumma ceruice } cucurbita. Quippe duplex eſt in ſanguinis ex naribus profuſione auerſio, & q̃
eſt ad totius corporis inferna: & q eſt ad capitis poſteriora: propterea uidelicet, ꝙ ipſę nares &
in ſuperiore, & in anteriore parte ſunt ſitæ. Aduerſatur autem ei, quod ſupra eſt, id, quod infra: &
ei, qđ poſt habetur, id quod ante. Verum de ſanguinis profluuio, uel hactenus dictū abunde ſit.
Patet nanq; & diapedeſin, quam uocant, refrigerantibus, adſtringētibusq; eſſe curandā: & ſi ꝑ ꝑ
tenuitatem ſanguinis aliquando incidat, craſſiore uictu. Is vero cuiuſmodi ſit, dicetur in ſequē-
tibus: dictumq; iam ad quendam modum eſt in libro, qui De attenuante uictu eſt ſcriptus. Iam
uero ad memoratorum affectuum curationem eſt redeundum. Ergo, qđ uenæ inſedit ulcus, ubi
ad manum eſt, eandem deſiderat curationem ijs, q̃ in carne accidūt: de quibus, duobus ante hoc
uoluminibus diſputaui. Nā, ſiue ex recenti uulnere factum eſt, id agendum eſt: ut medicamentis
B ijs, q̃ Enæma uocant, coeat: ſiue ex eroſione, quæcunq; dicta de rebellium ulcerum curatione
ſunt, ea prius ratione diſcernenda, mox, ut opere perficiantur, tentāda. Quin etiam, ubi uinculo
uas ſis complexus, aut medicamentis ſanguinem ſupprimentibus, aut feramentis ignitis vſus:
illudque tibi curationis propoſitum reſtet, ut quæ circa ulceris labra ſunt, carne impleas iiſdem
omnino medicamentis utere, quæ in methodo ſinuoſorum ulcerum nobis ſunt præcepta.

*Hypochōdri. quam dictionē Linacer fere ſemper præcordia tranſtulit.
† Clarius græcè ... i. inoccipite.

De vulnerata arteriæ curatione. C A P. 7.

DE arteria aūt uulnerata iam dictum eſt nonnullis medicorū, uideri non poſſe fieri, ut coeat.
Atq; id aſſerunt aliqui quidem ſola experiētia ſe cōtentos profeſſi: alii uero & ratione vſi
eiuſmodi. Siquidem duram eſſe, ac cartilagineam aiunt alteram arteriæ tunicā, talium uero ni
hil poſſe in unum coire, cum ſit mollium tantū corporū in unum coeundi habilitas, ut tum in ex
ternis uidere licet, nullo nec lapide, cū lapide, nec teſta cū teſta, unquā coeunte: tū uero in nobis
ipſis, qn̄ nec cartilago cū cartilagine, nec os cū oſſe coaleſcat. Non. n. fracta oſſa per unitionē eo
hærent: ſed ꝑ callū eū, quē p..ron Græci uocant, ceu glutino iunguntur. Igitur nos quoq; ab ex-
periētia noſtra primū incipiamus, in mediūq; proferamus ea, q̃ ipſi uiſu vſurpauimus. Vidimus
C n. ī mulierib', & pueris" tū cōglutinatas arterias, rū carne undiq; circūdatas idq; ī frōte malleolo
& articulo brachii ſummæq; manus medio. Simile q ddam aliqn̄, & agreſti contigit iuueni, dum
ſanguinē ſibi mittēdū veris tēpore curaret. qđ noſtratibus maxime eſt in uſu: Cum enim medi-
cus, q uenā inciſurus erat, brachiū hoīs deligaſſet cōtigit attolli uelut in gibbū arteriā: itaq; hanc
ꝑ vena medicus diuiſit. Exigua ſane inciſio erat: sāguis aūt flauus, & tenuis, & feruidus ſtatim eia
culabaī, idq; cū quodā veluti ſaltu. Ac medicus quidē, ut erat admodū iuuenis, & operū artis parū
peritus, venā ſe incidiſſe putabat. Ego uero cū quodā alio ex iis, q aderant medicis, utiq; ſeniore,
ubi, qđ accidit, aduerti, præparato ex emplaſtrorū genere, † ꝙ sāguinē ſupprimit, medicamēto, }
tum inciſionem curioſe cōiunxi, tum ſuper medicamen ilico impoſui, ac ſpongiā molliſſimam
extrinſecus ſuper hoc deligaui. Mirante uero, q arteriā inciderat, † inſolitam noſtrā in hoc caſu
prouidentiā, } indicauimus homini rem factam, ſed poſtea, q̃ inciſi hoīs diuerſoriū exijſſemus:
iuſſimus quæ, ne uel ſolueret nobis abſentibus, uel ante quartū diem id aggrederetur, ſed ita, ut
erat, deligatum haberet, ſpongiam duntaxat deſuper madefaciens: Poſtea uero, q̃ in quarto ſol-
uentes plane conglutinatam inciſuram inuenimus, rurſus idem medicamen imponere iuſſimus,
D tū ſimili modo deligare, nec multis poſtea diebus ſoluere. Atq; ita percurata eſt huius hoīs inci-
ſa arteria, ſola oīnum, quas in cubito inciſas uidi: nam reliquis omnibus aneuryſma, aliis maius,
aliis minus ſuperuenit. Ac, quemadmodū quidem aneuryſmata curare conueniat, in progreſſu
dicetur ſuo loco, utiq; cū reliquorum omnium pręter naturam tumorum curatio tradētur. Nūc
cœptam diſputationem abſoluamus. Siquidē arteriæ natura difficultatem quidē durioris tunicę
ſuę conglutinandæ prorſus indicat, non tn̄ eiuſmodi, quæ euinci omnino nequeat, neq; enim ita
eſt ſicca dura que, ut os uel cartilago, immo longe his mollior, ac magis carnoſa. Quo utiq; mi-
nus de vnienda ſectione eius eſt deſperandum, ubi tū ipſa ſit parua, tum hoīs corpus natura mol-
le. Videtur autem experientia quoq; rationi ſubſcribere: cum & in pueris, & in mulieribus pro-
pter corporum humiditatem, & molliciam, eam uiderim glutinari; & in uno iuuene, cui ut dictū
eſt exigue erat inciſa. Cum vero ſanatu difficilior ſit arteria: q̃ uena, nō tn̄ eſt medicamentorum
admodum diuerſus in utraq; uſus, immo ſpecie plane idem maioris minoriſq; ratione euarians:
quippe tanto ſiccioribus medicamentis eget arteria q̃ uena, quanto ipſa eſt ſuapte natura ſiccio
ris temperamenti, q̃ uena. Quod ſi carnem circa gigni eſt opus, eadem ambæ requirunt: ſi quidē
ad eundem modum prouenit carnis generatio in his circundandis, quo in cauis ulceribus ꝓue-
nire eſt traditum. At, q in vtero, veſica, vel inteſtinis venæ arteriæque ſunt, cum eadem genere
medicamenta, vbi exulceratæ ſunt, requirant, etiam inſtrumenta, quibus infundantur, metren-
chytas. i. vterinos clyſteres, & ſyphonem rectum, & clyſterem deſiderant. Ad ea vero, q̃ in recto
inteſtino

A. li. 4. ſ. 4. t. a. cap. 16. 649. c

† ἐναίμῳ φαρμάκῳ.
† Quidā cod. legūt τὸν τρόπον τῆς ἀσφαλείας &c. i modum inſolitæ nobis in hoc caſu prouidentiæ. Alii τὸν λόγον τῆς ἀσφαλείας. &c. i. rōnem, ſeu modū prouidentiæ, quę nobis i hoc caſu ſuccurrit.

inteſtino ſunt vlcera, etiam per veſicam, cui ſit fiſtula recta ad finem annexa, iniicere liquatum B
medicamen tepidum licet. Variabitur itaq; remediorum conſiſtentia pro inſtrumentorum ſpe-
cie: neque enim fas eſt, eiuſmodi inſtrumentis craſſi medicamenta infundere, ſed humidiora po-
ſtulant, atque idcirco mediocriter plerunque calida. Proinde ſicca medicamenta, magis ſunt ido-
nea, quam ea, quæ liquabilia vocantur, quoniam facile, vel* plantaginis, vel alterius eius generis
ſucco miſceantur. Eiuſmodi medicamenta ſunt, & crocum, & pompholyx, & aloe, & quæ Ce-
phalica græce dicuntur: in ipſo autem primo producendæ carnis tempore, quod ſuppreſſionem
ſanguinis continenter excipit, etiam lemnia terra ſalutare auxilium eſt.

* arnogloſſi.

De vlceribus pulmone, & Sanguine de pectore erumpente. CAP. 8.

AT, quæ in pulmone hæſerunt vlcera, difficiliora ad curandum ſunt. Quibuſdam verò nõ dif-
ficilis modo eorum curatio, uerum ẽt, quæ perfici omnino nequeat, videtur, idque tum ra-
tione cõiectantibus, tum experientia; Ratione, quoniã pulmo inter uiſcera propter anhelitum ꝑ
petuo ſit in motu, cum vtique quietem requirant ea, quæ ſint ſananda: Experiẽtia ꝙ neminẽ vnꝗ
eorũ, q ita ſunt affecti, ſanatum viderint. Atque de experientia ꝗdẽ (nam hinc cœpiſſe par eſt)
dubitare fortaſſe licet, propter agnitionẽ. Nos. n. vidimus alium, ex eo, ꝙ maxime uocẽ in clamo
re intendiſſet, alium, ꝙ ab alto cecidiſſet, alium in palæſtra percuſſũ, non ſolum ſtatim grauiſſime F
tuſſiuiſſe, ſed etiã ſimul cum tuſſi alios vnam duasve, alios plures, heminas ſanguinis ſpuiſſe. Qui
verò ita erant affecti, aliqui omnino ſine dolore erant, alii in pectore dolebant. Quin etiam ſan-
guis ijs, qui doluerant, nec cõfertim reiectus eſt, nec multus, minusque tum ruber, tum calẽs, ceu
ẽ longinquo veniens. At, quibus citra dolorem eſt reiectus, i js & confertim, & plurimus, tum ru
ber feruẽsq; expuebatur, clare docens, ꝙ non ꝓcul veniret. Porro aliã dubitationẽ facit, nec hãc
leuẽ, ipſa ſanguinis ex thorace in aſperã arteriã tranſumptio, propoſitam videlicet à medicis ijs,
qui trãſmitti cũ ꝑ mẽbranam, ꝗ pulmonẽ inuoluit, poſſe non putarunt. Forteq; (niſi multis eo-
rum, qui ita ſunt affecti, tũ ſtatim ortus dolor, tum verò quibuſdã eorũ phlegmone ſuperueniẽs,
ꝗ poſtea ſuppurauit, manifeſtum inditiũ præbuiſſent in pectore conſiſtẽtis affectus,) ꝓnunciaſ-
ſent ſanguinẽ ex pectore per fauces nunquam reiici. Nunc verò his indiciis confuſi, a pectore ꝗ-
dẽ uenire concedunt: cæterum, dum aliã viã, ꝗ̃ per pulmonis membranulam, inquirunt, multa,
eaq; abſurda proferre cogũtur: quamuis in ijs, quos Empyus græce vocant, ipſum pus, ꝙ medio
ſpatio inter pectus, & pulmonẽ contineri ipſi fatentur, videãt, arbitror, apertiſſime ex pulmone
expui. Nos verò in iis, quibus erat in pectore tantus abſceſſus, ut ẽt oſſium aliquid carie corrum-
peretur, manifeſte ipſis oſtendimus, mulſam, ꝗ iniecta in pectus fuerat, ex pulmone expui. Sanè G
nouimus in vrbe Roma, † loco profectò fluxionibus maxime obnoxio, } eiuſmodi affectus ĩ pe
ctore non raro conſtitiſſe, vt neceſſe fuerit ipſum os, quod affectum fuerat, excidere. In plurimis
verò ẽt mẽbrana, quæ coſtis intra ſubtenditur, vna cũ corrupta coſta inuenitur putrefacta. Sole-
mus ergo in curatione, mulſa per vlcus infuſa, iubere aliquando quidẽ, vt inclinati in laborãtem
partem tuſſiant: ſæpe verò molliter concutere: interim etiam organo, quod pus extrahit (Pyul-
con Græci vocant) educere, qđ intus ex mulſa reliquum eſt. Hoc facto, vbi tum pus vniuerſum,
tum ẽt * ſaniem vlceris eluiſſe confidimus, mox medicamenta inijcimus. Ergo in eiuſmodi affe-
ctibus, ſi quem in medio pectoris, ac pulmonis ſpatio humorem reliqueris, ſtatim hunc tuſſi eie-
ctum contemplabere. Mirandi profectò ſunt ij, qui de via per pulmonem hæſitẽt, quo pacto nõ
magis hæſitent, quemadmodum craſſus ſanguis in fracti oſſis callo effundatur. Nam & ipſe, qui
effunditur, non paulo naturali eſt craſſior, & cutis ſubſtantia longe vtiq; craſſior pulmonis inuo
lucro eſt. Quod igitur diximus, cũ vel caſu, uel prævalida acutaq; voce vas aliquod in pulmone
rumpitur, citraq; dolorem cõfertim ſanguis feruens floridus multusque cum tuſſi expuitur, ſcire
licet in viſcere vulnus eſſe. Aggredienda verò curatio eſt, prout nos ſæpe ſumus aggreſſi: quibus
vtique non raro ſucceſſit. Igitur laboranti ipſi iniungendum eſt, vt nec magno vtatur reſpiratu, H
ac ſemper agat ſilentium: ꝑterea uena cubiti interna protinus incidenda: a qua bis terque poſtea
ſanguis eſt detrahendus, vtique eius auertendi cauſa: tum artus oẽs fricandi uinciendique ita, uti
ipſi ſolemus: vbi hæc ſunt facta, primum poſca tũ diluta, tum tepida, potui eſt offerenda, quò, ſi-
quis in viſcere thrõbus. i. cruor cõcretus latitet, reſolutus expuatur: atq; hoc nihil uetat bis terve
ternis horis facere. Ab his verò etiam aliquod eorum, quæ tũ emplaſticã vim habent, tũ adſtrin-
gunt, medicamentorũ exhibendũ, idq; aut ex poſca diluta primum, aut ex malorũ myrtorũve,
vel alicuius eiuſmodi adſtringentium decocto. Rurſusque veſperi medicamen hoc ſimiliter dan-
dum, circunciſo, ſi valentior ſit, omni nutrimento: ſin aliter, ſorbitionis, quod ſatis eſt, exhiben-
dum. Maximè verò ad rẽ ꝑtinebit, ſi etiã poſtero die, modo fortis cubans ſit, parũ ſanguinis ab in
ciſa iã vena rurſum detrahatur: tum victu medicamentisq; eodem modo in quartũ vſq; diẽ uta-
tur, pectore interim, ſi æſtas ſit, vndiq; melino, roſaceove madefacto: ſin hyems, nardino vnguẽ-
to. Quòd ſi emplaſtico aliquo vti medicamẽto placet, habes a nobis optimum, quo ẽt ad reliqua
vulnera cum fiducia vtare: cõſtat id ex bitumine, & aceto, alijsq; ꝗ illis miſceri medicamentis ſo-
let, ꝗ enæma barbara à medicis dicũtur. Quòd ſi mulieri mederis, puerove, aut denique corpori,
quod

† Linacer uidetur legiſſe, τὸ ῥευματικῷ. codices tamen græci habent τρόπῳ ῥευματικῷ, uel τρόπον ῥευματικὸν vt ſic uertatur. Sane nouimus in vrbe Roma eiuſmodi affect⁹ rheumatico mõ in pectore nõ raro cõſtitiſſe. & ita legit ẽt uetus interpres.

A quod mollis ſit carnis, qđ ex chalcitide fit, ſatis habile medicamẽtũ fuerit: cuius uires in primo libro eorũ, quæ de medicamẽtorũ compoſitione inſcripſi, explicauimus. Hac nos rõne multos, ad quos ſtatim, vt malũ ſenſerunt, acceſſimus, percurauimus. Quippe hoc maximũ eſt, cuiq; te attẽtũ eſſe magnopere oportet, an videlicet ſtatim a ruptura vaſis facta curationem incipias, quo cruẽtũ adhuc vulnus, prius, q̃ phlegmonẽ excitet, glutines. Nã, ſi ea ſemel iuaſerit, exigua ſpes eſt eius glutinandi: in longius tñ trahere põt tps. Quod verò eiuſmodi vlcera, vel difficulter, vel planè nunq̃; curari poſſint, hoc in cauſa eſt, ꝙ, cũ phlegmone ſoluiĩ eluẽda pus vlceris, & ſanies ſũt: atq; ex vtero q̃dẽ & veſica, tũ ſua ſpõte excernũtur, qm̃ videlicet ꝓnus delabi licet, tũ elui ꝑterea a nobis pñt. in pulmone neutrũ oĩno fieri pt. Quare oĩbus, q̃ huic loco hærent, vlceribus una reliqua expurgatio eſt ea, q̃ ꝑ tuſſes fit. At, ſi recte his tũ reliquã oẽni quietẽ ſuaſimus: tum verò, vt ſenſim reſpirarẽt, nec quicquã loquerẽtur, vt vulnus glutinareĩ, iniũximus: q̃ põt tuſſiẽtibus eſſe ſanationis ſpes? Nõ igiĩ ꝑ ꝑea, ꝙ i ꝑpetuo ꝑꝑ reſpirationẽ motu viſcus id eſt, deſperata curatio eſt, velut, q ante nos fuere, ſenſerunt, ſed ꝑꝑ ſaniei, & puris vacuationẽ. Ideoq; ſi ſtatim q̃s ſit aggreſſus, ac iã dicta rõne medeatur, coeũt: ſin phlegmone prius occuparit, difficilẽ incertamq; curationẽ recipiũt, qñ pus, & ſanies ꝓrſus, totaq; ex ſpatiis pulmonis nõ expellũtur, & tuſſis ægras partes valde lacerat. At, q̃ ex pectore educuntur, triplex cõpẽdiũ ꝑ ijs, q̃ ex pulmone uacuãtur, hñt: nã & uaſa ipſa multo ſunt minora, & ſanies i ſpatiũ interius effluit, & in ſumma magis carnoſũ pectus eſt, q̃ pulmo.

B Nã aſperæ arteriæ ſubſtãna, quæ admodum carnis expers ſiccaq; eſt, nulla alia aĩalis in parte inuenitur: quæ ẽt ipſa eiuſmodi * reiectionibus rumpi ſolet, cum, ſi qua reliqua vena vel arteria ſit rupta, ipſis aſperis illæſis manentibus, per ſolas oſculorum (vt ſic dicam) coapertiones tranſlatio ſanguinis ſit. Itaque nec calidus in talibus nec ruber, nec multus ſanguis emittitur. Ac vñr quidem prima ſaltem fronte leuiores eiuſmodi affectus, vt qui copia vacuationis minime terreant: ſunt verò vel ob hoc ipſum grauiores: quippe concretus circa ruptum uas cruor, cui facilis tranſitus in aſperas arterias non eſt, glutinationem prohibet.

De vulneribus ſepti tranſuerſi, ac earum partium, quæ intra Peritonæum continentur. *CAP. 9.*

SImili modo, & tranſuerſi ſepti vulnera, quæ ſoras non perueniunt, in carnoſis quidem partibus ſubinde coaleſcere ſunt viſa, eius motu non obſtante: quæ in neruoſis eius hærent, in ſanabilia ſunt. Sanè difficilis curatio eſt ẽt eorum, quæ in carnoſis ſunt partibus, ſi has iã phlegmone occupauit: idque non ipſi modo diaphragmati, verum ẽt omnibus, quæ intra peritonæon ſunt contenta, ꝙ in ea. ſ. ſanies defluat. Cæterum danda opera eſt, vt ea quacunque rõne ſiccemus, tũ per ea præſidia, quæ extrinſecus imponuntur, tum per ea, quæ ex aqua vino ve tenui bibuntur. Porrò horum maxime idonea ſunt & quæ, propterea, ꝙ ex ſeminibus fiunt, Diaſpermata græce dñr: & quod ſolenne nobis eſt, quoq; in pectore perforato ſemper vtimur, quod ex caſia componitur.

C Cæterum tum hæc, tum * humida quædam foris applicanda, quæ eiuſmodi vulneribus ſunt accommodata, ad tractationem de medicamentis pertinent. Hic methodos tantum tradimus, quæ præſidiorum indicent genus. Quare, ſi quando quædam a nobis particulatim pro exẽplis adhibeantur, hæc addita claritaris cauſa fuiſſe exiſtimandum.

Aduerſus methodicos, quòd medicamentorum genera è partium vlceratarum ſubſtantia immutentur. *CAP. 10.*

RVrſur igitur propoſitas methodos repetamus: monſtremuſque, quantum generalis omniũ vlcerum curatio per ſingulas animalis partes ſpeciatim immutetur. Hinc nanq; diſcemus ꝑcipue quidem id, quod in toto opere eſt propoſitum, nẽpe minime in curationibus errare; velut appendicem vero ẽt eorum, qui ſe Methodicos uocarunt, audaciam. Qui (ſi quid mihi, qui nec ad gratiam quicq̃, nec ad odium loqui ſoleam, eſt credendum,) eum oĩum ipſi medicorum maxime a methodo ſint alieni, damnant (quatenus ſaltem ſcribunt,) nõ ſolum reliquos ueteres, ſed ẽt ipſum omnium nobis methodorum authorem Hippocratem. Ac Empiricus quidem omnia, q̃ nos per indicationem inueniri oſtendimus, ea dicit per experientiam ſibi cognita. Cũ verò præter indicationem, & experientiam nullum inuẽtionis organum tertium prætereà ſit, iſti neutro

D utentes, tñ appellandos ſe Methodicos cenſent. Ergo ſequantur nos, & nunc ſaltem oſtendant vlceribus oĩbus per ſingula membra curandis unam eſſe ſanationis rationem. Audiamus homines, quo pacto vlcus curent, aut quales indicationes ab eo ſumant: num alias ullas, q̃ ꝙ planum cicatrice ſit inducendum: ſinuoſum carne implendum: cruentum glutinandum? At quo pacto inueniam, quod cicatricem inducat: & quod carne impleat; & quod coaleſcere faciat? Ne laborã inquiunt, ſunt. n. inuenta. Atqui haud ſcio, an recte, aut non omnia. Fieri. n. poteſt, vt uel ex deteriorum nota quædam inuenta ſint, potiora inuenta non ſint: vel ut, quæ inuenta eſſe videãtur, etiam ipſa ſint mala: Indeq; adeo accidere, vt quædam vlcera prorſus non ſanentur, quædam lõgiore ſpatio, & cum dolore, & famis cruciatu minime neceſſario. Neq; enim audet quiſquã nouam aggredi experientiam prius, quam ſibi perſuaſerit priorem curandi rationem recte ſe damnaſſe: veluti in ijs vlceribus, quæ in pulmone cõſiſtunt, quæ ne agnouiſſe quidem omnino fas eſt citra diſſectionum, actionumq; notitiam; quorum nimirum vtrunque auerſantur. Cæterũ con-

A.l.3.d.11. ſ.4.c.18.ſ. 371.c

* πτύσεσι. eſt in manuſcript. aliquibus, in impreſſis, πτώσεσι, i. caſibus.

* ἐπιβροχαί.

cedatur ad p̄ſens cognoſci ab iſtis Theſſali ſectatoribus vlcus, ꝙ pulmoni inſederit. Nũquid igi͠r, E
ſicuti hoc illis cõceſſimus, ſic ẽt, & ꝙ ſordidũ ſit, intelligãt, an purũ, an æquale, an ſinuoſum, an ſa-
niei vel puris plenũ, cõcedemus, videlicet vel ex diuino afflatu, vel per inſomniũ ea vidẽtes? An
hæc quoq; q̃uo agnoſcãt, ꝑcõtabimur? An verò citra horũ agnitiones pharmacũ quoduis exhi-
bere cõcedemus? Ego nanq; exiſtimo primũ expurgandam eſſe immundorũ vlcerum ſordẽ: im-
plẽda verò carne eſſe, q̃ pura & ſinuoſa ſint: rurſus pus ſaniemq; expurgãda, q̃bus hæc circum hę
rẽant: mox ita cicatricem inducẽdã. Iſti, verò, haud ſcio, quo nã mõ talia vlcera ſanauerint; nam
Theſſalus de his prorſus nõ ſcripſit ne videlicet vel ignorantiã ſuã, vel incõſtãtiã ꝓderet. Quippe
vel rõtũ parũ cõſona & falſa de his dicẽt: vel, ſi q̃s vera dixerit, eorũ indicationẽ ex in cõri ſubſtan
tia, p̄terea ſitu formaq; accipiat, neceſſe eſt. Nã eſto, vlcus in pulmone ſordidũ, purumque, & cũ
phlegmone, & ſine phlegmone, & ſinuoſum, & planũ, dignoſcere norint: ẽt illud ſcire eos detur,
quanquã ne eius quidẽ, tametſi minimi, inuentionẽ ſibi uindicent, nẽpe ꝙ tale vlcus viridi medi-
mento expurgetur, Machærionis (ſi libet) vel Iſidis, nihil enim refert: Reſpondeant igi͠r mihi, ſi
vlcus in viſcere hæſerit, quid facient? Num viridis medicamenti aliquid deuorandũ dabunt? Om
nino ridicula res eſt. † Sed dicant, unde nam medicamen id in pulmonem deferendum ſciunt?
Quòd ſi id quoque ſciant, illud certe intelligere non poterunt, an ipſam vim ſuam, quam in ex- F
trinſecus poſitis ulceribus habuit, ſeruabit. At eſto ſciãt hæc quoq;, ꝙ & eãdẽ tuebi͠r uim, q̃ in ex-
ternis vlceribus obtinuit, & ꝙ ſordes deterget: certe, an tuſſim mouerit, intelligere nõ poterunt:
cum tamen, niſi per tuſſim ſordes expurgetur, nullus ſit detergentis medicamenti vſus. Ergo id
quoque iſtis detur. At illud ſaltem effugere non poſſunt, quin diuerſam curationem in vlcere fe-
moris, & vlcere pulmonis adhibeant: ſiquidẽ alterum aqua perluunt, alterum tuſſibus expurgãt.
Pone verò rurſus vlcus, quod in pulmone ſedit, craſſo eſſe pure circundatum: nunquid tum quo
que viride medicamen exhibebunt, an mel potius lingere iubebunt? At id dicant, vnde nam in-
uenerint. Non enim profectò id reſpondebunt, q̄m tenuandi incidendiq; vim quandam obtinet,
cum ipſi a facultatibus eiuſmodi diſquirendis vltro diffugiant. Sed nec, ꝙ Empiricis in eiuſmodi
notarum concurſu inuentum eſt, mel prodeſſe, propterea iſtis, ſicuti illis, eo vti fas eſt, primum,
quòd experientiam contẽnunt: deinde, quod Empiricus in eiuſmodi concurſu, quæ nã ſit in pul-
mone affectio, ignorare ſe fatetur, cæterum, quæ conducant, ſe per experientiam obſeruaſſe. At
Theſſalo non ſatis eſt curare, quod omnino nõ norit, ſed ab affectuum indicatione procedit. Sa-
nè, ſi omnia illi ſcire donemus ſicuti prius, non minus quam nos, at nunquam profectò effugiet, G
quin in diuerſis corporis partibus curationis ſpecies mutetur. Non enim eadem curationis ſpe-
cies profectò eſt, aut mulſam in uterum propter ſordidũ vlcus infundere, aut mel comedendum
exhibere, aut ſpõgia vlcus eluere. Cæterum hæc adhuc parua: illa planè maxima ſunt. Fingamus
diutinum vlcus citra phlegmonem in multis eſſe partibus, oculo, aure, naſo, ore, femore, uentre,
vtero, ſede, pudendis. Fingamus & illud, ſi placet, vlcus eiuſmodi vel planum omnino eſſe, vel
exiguo minus planum: reſpondeantque nobis iſti ſectatores Theſſali, qui hæc nuſquã diſcreuit,
quomodo id cicatrice tegemus? Nempe eo medicamine, quod ex cadmia conficitur; id enim v-
ceri, quod in femore conſtitit, belle cicatricẽ inducere poteſt: ſed num igi͠r & ei, quod in audienti
meatu conſtitit? Dicã fortaſſis incredibile, cæterũ diis ipſis notum. Deprehendi aliquando quen-
dam ex ſapientiſſimis iſtis Theſſali ſectatoribus ſic vlcus medicantem diuturnum: cum citius ho-
minis auris putruiſſet ac vermes creaſſet, quam medicamẽto, quod ex cadmia componitur, indu
ctum cicatrice fuiſſet: cæterum, permiſſo homine pluribus diebus medicamento ſimiliter vti, po
ſtea, quam in dies grauius auris oleret, & ſanie impleretur, etiam incredibilius quiddam, q̃ prius,
auſum vidimus. Quippe ratus meatum ipſum in profundo contraxiſſe phlegmonem, confugit H
ad tetrapharmacum, quod plane multo magis augere putredinem partis debuit, vtpote quod ſic
care vlcus prorſus non poteſt, maturare phlegmonen poteſt. Ergo, vbi hoc medicamento ad af-
fectum ſanandum uno die † eſt vſus, ut facile videres id maxime eſſe contrarium, & multiplicata
ſtatim ſaniei vis eſt, & fœtor intolerabilis obortus. Itaque, qui propinqui laborantis erant, con-
tingere amplius aurem Theſſalium non ſinebant. Ille verò præ impudentia ſtultitiaque volebat
non modo medicamenti tetrapharmaci aliquid iniicere, verum etiam extrinſecus cataplaſma re
laxans imponere. At, cum eum propinqui hominis abigerent, timerẽtque, ne in in magno peri-
culo æger foret, nos unũ diem amplius permitti Theſſalio aſino curationem exorauimus. Erat
autẽ profecto poſtridie, tum ſanies multo copioſior futura, tum odor grauiſſimus. Quo die ten-
taui, an fieri poſſet, ut ſententiam Theſſalij aſelli mutarem, ne omnes perderet ægros, immo ali-
quos iam, tametſi paucos, ſeruare aliquando poſſet, tam aliena ſcilicet ab omni vera methodo
deſerta ſecta: ergo ſic agere cum homine ſum orſus. Nunquid (inquam) phlegmone tibi eſſe ui-
detur in intimo meatu, proinde relaxantibus uteris auxiliis? Ille tum ita eſſe magnopere conten
dit, tum aliter eſſe non poſſe. An igitur (inquam) aliquando vlcus, quod cum phlegmone con-
iunctum eſſet, aceto acerrimo cum glaucio curatum vidiſti? Minime gentium (inquit) immo, ſi,
quis paſtillis andronijs ex aceto liquatis vtatur, etiam conuulſionem fortaſſe accerſat. Ergo
(inquam)

† In antiquiſſimo cod. græco hæc etiam addita leguntur. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκ τῆς ἀνατομῆς ἔγνωσται ἡ εἰς τὸν πνεύμονα τοῦ φαρμάκου δίοδος, οἱ δ᾽ ἀπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ τὴν ἀνατομὴν διαπτύουσι, πόθεν γνώσονται ὅπως εἰς τὸν πνεύμονα τὸ φάρμακον πορεύεται. i. Quoniam. n. ex anatome cognitus eſt medicamẽtorum in pulmonem trãſitus, Theſſali aũt ſectatores anatomẽ reſpuũt, vnde cognoſcent, quo modo in pulmonẽ medicamẽtum meat? Dicãt igitur unde nam, &c.

† Addit in antiquis, ἢ δύο, id eſt aut duobus.

A (inquam) ſi quis alio quopiam medicam?to, ꝙ ſit Andronis multo valētius, ex acerrimo aceto
vtetur, idq; ad aurē, ita propinquā cerebro inuolucriſq; eius particulam, nūquid planè te autho-
re conuulſionē accerſet, ſi phlegmone præſertim aliqua ſubſit? Hæc tum ipſi, tū ijs, qui adſtabāt,
vniuerſis rectè dici ſunt viſa. Ergo, quantum (inquam) ad ipſarū partium habitū ſpectat, q̄ ea, q̄
ſummum ſiccēt, deſiderēt, tametſi nūc curatione tua ſunt veluti effœminatę, iā tali medicamento
vterer: nunc q̄m plures iam dies male ipſas aſſuefeciſti, trāsferre eas ad cōtrariū vno impetu, & ſe
mel nō licet: nā tibi, ac Theſſalo contēnere cōſuetudinē licet, nō minus, q̄ partium naturā: nobis
aūt nō licet: ſed primo die aceto vtar cū glaucio: ſecūdo vtar andronio: tertio ad valentius aliqđ,
q̄ ipſum ſit andronīū, trāſibo. Atq; hoc tribus quatuorve diebus vſus, ſi mihi vehemētius ēt medi
camētum requirere vlcus videbitur, eo etiam vti non dubitabo. Extrinſecus verò (inquam) im-
ponam capiti ea parte, qua auris infeſtatur, nō me hercules, ſicuti tu, cataplaſma, ꝙ relaxare pōt,
ſed eorū medicamētorum aliqđ, q̄ vehemētiſſime ſiccare poſſunt, cuiuſmodi eſt, ꝙ ex ſalice con
ficitur: aut ēt ipſum androniū ex aceto illiniā: aut ex ijs aliquid, q̄ hoc magis ſiccēt. Nā, q̄m parti-
cula cui medemur, ſicciſſima eſt, neceſſe eſt, ualētiſſime ſiccetur: indicat.n. veluti vitiū ipſum, vt
curetur, ſibi applicandū eſſe cōtrariū: ſic particula ipſa, ꝙ ſit ſibi ſimillimum. Itaq; &, prout dixi,
B egi: ſanauiq; hominē, nullo potētiore requiſito remedio. Quibuſdā verò, qui potētiora deſidera-
bāt, quibus vno alterove anno vlcus aurē infeſtauerat, valētius oībus iā dictis medicamētū adhi
buimus: id fuit ferri ſcoria tunſa, cribrataq; tenuiſſimo cribro, mox in tenuiſſimū veluti pollinē
læuigata, poſt cum acerrimo aceto ad mellis ſordiumq; craſſitudinē cocta. Conſtat autem mul-
tiplex eſſe debere in miſtione acetum. Verū (ꝙ ſæpe iā dixi) materiæ medicamētorum copiam
ex aliis cōmētariis petes. Nunc, quæ ad methodum ſpectant, abſoluantur. Nā audiēdi locus q̄m
eſt ſicciſſimus, idcirco medicamētis eget, quæ vehementiſſime ſiccent. Quorum nullum reliqua
rum partium cuiuis applicaſſe expedit: ſed oculo exulcerato collyrium fortaſſe, qđ ex thure cō-
A.l.3.F.5. 12.ca.4.E 142.G ficitur: naribus verò, quod multo ſanè magis ſiccet, q̄ vt oculis conueniat, minus uerò, q̄ vt auri
quadret. Itaq; & prius cōprehēſi oēs paſtilli vtiles ſunt, & medicamen quod ad Moſam refertur,
aliaq; generis eiuſdem. Vlcerum verò, quæ in ore accidunt, quæcunq; admodum ſunt humida,
ea medicamentis egent, quæ vehementer ſiccent, veluti diphyge, tum ipſo per ſe, tum ex melle,
& uino, & mulſo: prætetea & quæ iris dr̄, & quæ anthera, hiſque vel ſiccis, vel ex melle, vel mul-
ſo, vel vino. Vtile verò ad talia eſt & Muſæ medicamen: præterea rhois ſuccus, & omphacium,
aliaque, quæcunq; ſtrenue ſiccant. Quid enim materias percenſendo morer? At, quæ ſimpliciora
C oris vlcera ſunt, hæc ſanare commode poſſunt etiam medicamenta, quæ modice ſiccant, veluti
hæc ipſa, quæ, propterea, ꝙ in aſſiduo ſunt vſu, Stomatica græce ſunt dicta. Ea ſunt, quod ex mo
ris conficitur, & quod ex rubi fructu, & quod ex ſucco corticis iuglandium viridis; atque etiā his
magis quod ex muſto & cupreſſi ſphærulis componitur. Quæ vero in ore admodum humida ul
cera ſunt proxime oſſa, unde carie tentari oſſa periclitentur, hæc propter oſſium naturam, quæ
ſicca eſt, vehementiſſimis medicamentis indigent. Itaque ego iam comprehenſos paſtillos ſem-
per læuigo, ac ſiccum ipſum medicamentum ſuperimpono.

De indicationibus, quæ a ſubſtantia, ab affectu, à forma, atque à ſitu partium ſumuntur, exemplo vlceris in pulmone. *CAP. II.*

POrrò dicta paulo ante ſunt, & ad veſicam, & uterum, & inteſtina, & pulmonem idonea medi
camentorum genera, quibus ſit in ſingulis vtendum, genere quidem medicamenti ab ipſa cu
randarum partiū ſubſtantia deſumpto, ſed cum affectu prius etiam æſtimato: modo verò vtendi
eius, tum à forma, tum ēt ſitu. Hinc nanq; excogitati ſunt, & auricularij clyſteres, quos Otenchy-
tas vocant: & vteri clyſteres, quos Metrenchytas: & recti ſyphones, quibus in veſicam aliquid in
funditur, quos Catheteras dicūt: & ipſi clyſteres: Hinc rurſus, q̄ in ventriculo, pectore, & pulmo
G ne vlcera conſiſtunt, per ea, q̄ eduntur, ac bibuntur, eſſe curanda: Quæ verò in inteſtinis, bifariā;
nā, quæ vicina ventriculo ſunt, his per comeſta, & bibita ſuccurritur: q̄ verò inferius ſunt ſita, per
ea, quæ iniiciuntur; q̄n neq; ad ea, q̄ vicina ventriculo ſunt, ſubire poteſt, quod ꝑ ſedem infundi-
tur: nec integris viribus ad inferiora ꝑtingere, qđ per os ſit īgeſtum. Ideoq; ēt, quę vlcera in thó-
race, & pulmone conſiſtunt, tū difficilius ijs, quæ ſunt in ventriculo, ſanantur, vt quorum ſitus lō
gius abſit, atque idcirco medicamentorū vis remittatur: tū ꝑ ꝑ hoc ipſum multo valentiora ea, q̄
deuorentur, præſidia requirunt, q̄ ſi ipſis ſtatim vlceribus admouerentur. Indeq; adeo excogita-
ta medicis ſunt, ubi expurgandum ex pectore, & pulmone pus eſt, fortiſſima, quæq; maxime diſ
ſecent, pharmaca, taliaq; oīno, quæ, ſi vlcus in ventriculo eſſet, ipm̄ exacerbarent. Quin etiam, ꝙ
hæc per tuſſes expurgentur, nō aliunde, q̄ ex forma particularū eſt deſumptū ꝙ hæ nullū talem
exitum habeant, qualem vterus, uesica, ſedes, auris, naſus, & os. Hinc etiā fit, ꝙ vētriculus vtrinq;
expurgari poſſit, ſurſum per uomitū, deorſum ſecūdū naturam. Quippe hoc genus indicationū
ab inſtrumentalibus, quatenus inſtrumentalia ſunt, eſt ſumptum: ſicuti, quæ ſiccādū eſſe docent,
ab ipſarū ſimilariū ſubſtātia ſumūtur. Ab ipſis verò morbis rurſus tales, ueluti ab vlceribus (q̄m
de his diſputatio erat) & ꝙ ſiccanda ſint, ut ſupra eſt cōprehenſum; & ꝙ, qui è ventriculo eluere

pus volunt,non ſine periculo vomitũ mouent,ſicuti ſi aliter infixam illi pituitã per oxymeli ac E
radiculas detergerent:ſed tutius deiectione vtuntur,cum vomenti periculũ ſit,ne &, quod exul-
ceratum eſt,dilaceret,& ſuccum quempiam inutilem ex vicinis attrahat. Quo nomine (vt dixi)
&" vlcera,quæ pulmoni inſident,difficillima ſanatu ſunt,vt quæ nec citra tuſſim expurgare poſ- A.l.3.f.10. c.4.c.18.f 371.e
ſis:&,ſi tuſſim excites,laceraueris. Itaque,quaſi per mutuas operas,malũ iis in orbem redit: quip
pe cum,quæ lacerata ſunt,rurſus phlegmonem excitent:ſecũdo rurſus phlegmonem ipſam ma-
turari & pus expurgari deſiderant. Quare ex omnibus ſanãdi difficultas his exoritur,& ꝙ ea,quę
idonea vlceribus medicamenta ſunt,contingere vlcus,ſicut in ventriculo,non poſſunt,& ꝙ per
medium interuallum ferè vim ſuam amittunt:& propterea ꝙ reſpirando mouentur,& tuſſiendo
lacerantur. Itaque,cum in pulmone ruptum vas eſt,ſcire aperte licet,niſi protinus ante,q̃ phleg
mone excitetur,glutinatum ſit,id poſtea inſanabile fore.

Hipp.li.de aff. intern. ſcribit multos rupto pulmone vitã degere viquequo moriãtur.

De Vlceribus,quæ in Aſpera Arteria ſunt,& in ſumma eius parte: ac de Lactis, quod apud Tabias habetur,perfectione. CAP. 12.

Ceterum ulcera,quæ in aſperæ arteriæ interiore ſunt tunica,& potiſſimũ, quæ ſummæ eius
parti (quã Larynga vocãt) ſunt vicina,aut ẽt in ipſa,hæc & curationẽ recipiũt,& nos nõ pau
cos eorũ,q ita ſunt afflicti,ſanauimus. Sanè curationẽ eorũ hinc maxime inuenimus. In grauis F
huius peſtilẽtiæ initio (quæ vtinã aliqñ ceſſet) iuueni cuidam,cũ nouem iam dies ægrotaſſet, to-
tũ corpus vlceribus ſcatebat, †veluti oĩbus ferè,qui euaſerant.} Eo die ẽt tuſſiebat paululum. Po
ſtridie verò, vbi ſe lauerat,ilico & vehementius tuſſiuit,& tuſſi expulit cruſtulã,quã græce Ephel
cida vocant. Eratq; hoĩ ſenſus manifeſtus vlceris in aſpera,q in collo eſt,arteria ꝓpe iugulũ na-
ti. Quin aperto quoq; hoĩs ore fauces eius inſpeximus,nũquid in iis alicubi vlcus eſſet:ſed nec ſic
inſpectantibus apparuit vitiũ:& planè laborãti ſenſus eius aliq̃s manifeſtus ex comeſtorum bibi
torũq; tranſitu fuiſſet,ſi illic vlcus fuiſſet. Quin ẽt ex aceto & ſinapi,certioris notitiæ cauſa, quę-
dã ei deuorãda dedimus. Sed nec horũ quicq̃ eum momordit:& ſenſus doloris manifeſte in col-
lo erat:quo loco aũt adeo irritabatur,vt tuſſire impelleretur. Suaſimus * itaq; reniti quãtũ poſſet, A.li.3.f.10 c.5.c.5.ba. 374.f
nec tuſſire. Quod & fecit,eo certe facilius,ꝙ exiguũ erat,quod ꝓritabat:& nos oĩbus modis ope
ram dedimus,vt ulcus ad cicatricẽ ꝑueniret,foris medicamentum aliquod,quod ſiccaret,impo-
nentes:tum cubanti ſupino humidũ aliquod ex iis medicamẽtis,quę ad eiuſmodi vlcus facerent,
exhibentes:ac iubentes id in ore cõtinere,paulatimq; ꝑmittere in aſperam arteriã defluere. Sic
igitur faciens ſentire ſe manifeſte aiebat adſtringẽtis medicamẽti circa vlcus vim, ſiue ea vis huc
tranſmiſſa eſt,ſiue medicamen ipſum roris ſpecie in arteriam ad vlcus defluxit, & tanq̃ percola- G
tum eſt. Erat aũt nec æger ipſe medicinæ imperitus,ſed ex iis quidã, qui vſu & exercitatione em-
pirice medicabantur. Ergo ſentire ſe aiebat tum medicamẽtum in arteriam defluere, tum tuſſim
quoque aliqñ mouere:oblectabať tñ plurimum,ac tuſſim cohibuit. Igitur ipſe quoque ſua ſpõte
Romæ quidem,ubi †correptus fuerat} triduum ẽtiam poſt nonum diem eſt moratus: poſt hoc
conſcenſo nauigio,primũ ꝑ flumẽ ad mare nauigauit:quarto die poſt, naui peruenit ad Tabias;
uſuſq; eſt lacte,quod & mirificam planè uim habet,nec ſine cauſa prædicatur. De cuius uſu ali-
quid dicere oblatũ nunc tp̃s uidetur,nec de eo tñ,quod apud Tabias hr̃, uerum ẽt de alio omni.
Neque enim iis modo,qui Italiam incolunt,eſt ſuccurrendum,ſed,quoad fieri poteſt, oui ubiuis
habitãt gentium. Igitur ad lac,quod in Tabiis hr̃, commendandum multa concurrunt, & locus
ipſe ſatis editus,& aer illi circundatus ſiccus,& paſcuum pecoribus ſalubre. Atq; hoc quidẽ alibi
quoq; arte præparare licebit,ſiquis in colle modice edito herbas fruticeſq; ſerat, qui ſalubre ſi-
mul adſtringenſq; lac reddant:quorũ exempla paulo poſt dicentur. Cæterum ut ambiẽtem ae-
ra ſimilem reddas, fieri oĩno nequit:eligere tamẽ ſimillimũ ex ea,quæ datur, aerum copia licet. A ibid.
Simillimus aũt is fuerit,cui eadem adſunt,quæ illi: altitudo collis mediocris: uia a mari ad ipſum
triginta ſtadia,ampliuſq; aliquid, ſed non multo:locus aũt ipſe uerſus mare, nẽpe Tabiæ in imo H
maxime ſinu eſt,qui inter Surrentũ & Neapolim conſpicitur,magis tñ in latere,quod ad Surren
tum pertinet. Portò totum id latus collis eſt ſatis magnus,longitudine ad Tyrrhenũ mare porre-
ctus. Inflectitur autẽ leuiter collis hic ad occaſum:nec in meridiem in totũ planè procurrit. Ergo
hic collis a uentis iis,qui ab ortu flant,Euro,Subſolano,& Borea,tutum defendit ſinũ. Coniũgi-
tur illi in imo ſinu alter collis non paruus,quem & ueteres Romani in hiſtoriis, & qui nunc dili-
gẽtiores ſunt, Veſuuium nominãt. Celebre nunc nouumq; nomen * Veſuuium eſt; omnibus ho
minibus notum, ꝑ ꝓ ignem,qui in eo ex terra ſubmittitur. Quæ res non parum mihi ad ambien-
tis aeris ſiccitatem conducere uidetur: & alioqui præter ipſum ignem nec ſtagnũ ꝓpinquum, nec
palus,nec fluuius alicuius momenti uſquã in ſinu hr̃. Oĩbus uerò uentis, qui ab Arcto ad æſtiuũ
occaſum perflant, Veſuuius collis obiicitur:multuſque cinis ab eo ad mare uſque peruenit, reli-
quiæ uidelicet materiæ,tum quæ in eo combuſta eſt,tum quæ nunc ẽt uritur. Omnia hæc aerem
efficiunt ſiccum. Licet porrò & alibi terrarum eligere collem ſimili modo ſiccũ, ſcilicet nec lon-
ge a mari,nec adeo magnũ,ut uẽtorũ impetui ſit expoſitus:nec adeo humilem, ut ſubiectorum
cãporum halitum prõpte recipiat. Caueatur autẽ,ne ad Septentrionem ſit uerſus:ita enim eſſet

*Codices impreſſi & multi ẽt ex manuſcriptis legunt, vt Linacer uertit καθάπερ ἐν οἱ διαφυγόντες οἱ σωθέντες. & ita ẽt uetus iterpres. Sunt tamẽ,q' i non habent, οἱ σωθέντες. vt ſic verti poſtea deberet ueluti aliis ferè omnibus.

ἐθεράπευσεν.

* Ald. hẽt Bo. Bær.manuſcri pti aliqui Beſuon. alii Taſuon.

A auerſus à Sole. Quòd ſi ẽt in temperato orbis loco collis ſit, veluti is, qui ad Tabias cõſpicitur, lõge magis ad rem pertineat. Hoc in colle ſunto herbæ quidẽ, agroſtis, & lotus, & polygonũ, & meliſſophyllon: Frutices verò lẽtiſcus, & arbutus, & rubus, & hedera, & cytiſus, alijq; his ſimiles. Atque ita tibi collis præparetur. Pecora verò, q̃ in colle ad Tabias paſcuntur, boues ſunt. Eſtq; eius animalis lac ſpiſſum ita, vt aſinorum tenue. Ego verò, ne quod lactis genus vſui deſit, ex vaccis* craſſum, ex aſinis tenue, ex capris mediũ, & boues, & aſinos, & capras in paſcua depulerim. Veteres verò ẽt mulierẽ lactantẽ iis, qui phthoe conſumerentur, adſtare voluerunt: quorũ ſententiæ ipſe quoq; accedo, & ꝙ familiare id ſit, & ꝙ prius, q̃ ab ambiente refrigeretur, id ſumi voluerint. Porrò hoc tibi de lactis vſu pro maximo ꝓcepto ſit, vt ii, q̃bus eo eſt opus, omnino id aſtãte animali ſtatim multum bibant, ẽt melle iniecto, ſi cui cogi in vẽtriculo ſolet: quod ſi ipſum deſcendere ad aluum citius cupis, ẽt ſale. Atque ille quidem adoleſcẽs, cũ vlcus in arteria ex peſtilenti morbo haberet, ſanatus eſt: ac poſt eum ſimiliter alii. Alter verò adoleſcẽs annos natus circiter decẽ & octo, cum multis diebus ex deſtillatione laboraſſet, primum quidẽ ſanguinem floridum cum tuſſi expuit, non ſanè multum: poſtea verò etiã tunicæ ipſius partẽ, quæ tegens intrinſecus totã

B arteriam, in fauces & os per ipſum arteriæ caput (Larynga uocant) aſcendit. Videbatur aũt mihi, tum ex craſſitudine eius coniectanti, tum ægri ſenſu, ipſius laryngis eſſe interna* tunica. Quin ẽt læſa illi ex eo vox eſt. Atque hic quoque longiore quidem tempore, ſed tñ ſanatus eſt. Cæterũ, † qui ex peſtilentia hoc uitio laborarũt, } propterea mihi facile ſanati videntur, ꝙ præſiccatũ iis, præpurgatumq; totũ corpus fuerit: quippe cũ & vomuerint ex iis nonnulli, & omnibus uenter ꝓfluxerit. Atque, cũ ita iam uacuati eſſent, qui euaſuri erant, iis puſtulæ, quas exãthemata vocant, nigræ toto corpore confertim multæ apparuerunt, vlceroſæ q̃dẽ plurimis, omnibus certe ſiccæ. Eratq; intuenti perſpicuum reliquias eas eſſe ſanguinis, q̃ in febri putruerat: quas, veluti cinerẽ quẽpiam, natura ad cutim truſiſſet, ſicuti alia ex ſuperuacuis nonnulla trudit. Verum medicamẽtis ad eiuſmodi exãthemata opus non fuit, cum ſiderẽt ſua ſponte, ad hunc modum: Aliis q̃dẽ, quibus videlicet exulcerata ſumma pars fuit, decidit ipſa vlceris cruſtula, quam Ephelcida nominant: deincepsque, qđ reliquum fuit, propinquum ſanitati erat, ac poſt vnum duosue dies ad cicatricem peruenit: alijs, q̃bus ſcilicet vlcerata ſummitas non eſt, exanthema q̃dẽ ipſum, & aſperum, & ſcabioſum erat, decidit verò veluti ſquamma quædam: ac dehinc omnes fuere ſani. Ni

C hil itaque miri, ſi ẽt iis, quibus eiuſmodi exanthemata in pulmone ſunt orta, ꝓꝑ vlcerũ ſiccitatẽ ſunt ſanati. Quod nanq; in cæteris vlceribus vniuerſis ſupra mõſtrauimus curationis eſſe propoſitum, hoc iam ijs, quæ ex peſtilẽtia ſunt orta, præſtò fuit. Omnia nanq; ſicca, & aſpera fuere, plurima quidẽ ſcabiei, quædam verò etiam lepræ ſimilia. Ergo, cum experiẽtia rationi atteſtetur vlcerum curationẽ hunc vnum habere finem, vt ſiccentur, poterit quiſpiam ex iis, qui ſanguinẽ ex pulmone reiiciunt, ſeruare per multos ita, vt nos fecimus.

De curandis ſtatim ijs, qui ob Deſtillationem, aut membrorum ſpiritus refrigerationem ſanguinem reijciunt. *CAP. 13.*

AC, quẽadmodum quidẽ medẽdum ijs ſit, qui notabile in pulmone uas fregerũt, vnde adeò, ꝙ ab alto ſint lapſi, vel immodice clamarunt, vel pondus ſupra vires ſuſtulerint, vel ꝙ durũ* magnumq; aliquid extrinſecus ipſorum pectori inciderit, dictũ prius eſt. Quẽadmodum uerò, q̃ ex catarrho ſanguinẽ reiiciunt commodiſſime tractẽtur, nunc dicemus, propoſita claritatis cauſa curatione, quam Romæ in ſplẽdida muliere peregimus. † Hæc nanq; cum eiuſmodi ſermones audijſſet, quales nunc de ijs, qui ſanguinẽ ex pulmone reiiciunt, habuimus, ſiue ex catarrho id, ſi-

D ue vehemẽti tuſſi, paulùlum quiddam per noctem expuerat, ilico ad me miſit, ſe, q̃cq̃d exigerẽ, ꝑbituram promittẽs. Audiuerat verò ante id tpſ, niſi quis ilico præſidium ſtrenue afferret prius, quam vlcus phlegmonẽ contraheret, eum operam amiſſurum: atq; hanc eſſe præcipuam eorũ, qui ſanguinẽ reiiciunt, interitus cauſam. Igitur incidere mulieri venam, quæ iam quatriduum ꝓpter catharrum propemodum ſine cibo egiſſet, non placuit: ſed iuſſi, vt acri vteretur clyſteri: tum crura, manusq; calfaciẽti pharmaco plurimum fricaret, & vinciret: mox caput raderet: cui deinde medicamẽ, quòd ex palumbium ſtercore conſtat, impoſui: interpoſitisq; tribus horis in balneum duxi, ac laui, nullo caput contingẽs pingui: dein caput idoneo pileo contexi, & pro eo, qui tũ erat tꝑis ſtatu, nutriui ſola ſorbitione: poſtq̃ ſtatim fructum aliquẽ autumnalẽ auſterũ dedi. Deinde, cum dormitura eſſet, quod ex viperis conficitur, medicamẽtũ dedi (theriacẽ vocãt) circiter quatuor mẽſes ante confectum: habet enim id ætatis adhuc præualẽtẽ papaueris ſuccum, qui in antiquatis ignauus redditur: ideoq; & ſomniferum eſt, & fluxiones tũ ſiccat, tum leuiter craſſat. Finito verò prorſus catarrho, liquido apparebat tũ ex reſpirandi ſpecie, tum ſonitu ſemel excitatæ tuſſis, pulmonẽ expurgatione egere. Cæterũ exhibere hanc non placuit ſecundo ſaltẽ die, ſed in omni taciturnitate & q̃ete muliere ſeruata, tum artubus eius ꝑfricatis vinctisque, iuſſi reliquas quoque oẽs partes perfricari, excepto capite, quod adhuc ex medicamẽto incaleſcebat. Rurſus autẽ ueſperi dedi theriaces ceu fabæ noſtratis magnitudinẽ: erat verò, quod pridie acceperat, hoc lõge amplius. Poſtea uerò, quam hac quoq; nocte probe dormiuiſſet, tertio die mane

Marginal notes:

A.l.3.f.10. t.5.ca.5.f. 275.b

* σῶμα. i. corpus.

† οἱ ἐκ λοιμοῦ.

* Al. graueq;.

† Clarius ex græco. Hæc nãque cũ eiuſmodi ſermones audiſſet, quales nunc de ijs habuimus, qui ſãguinem ex pulmone ſiue ex catarrho aliquo ſiue uehemẽti tuſſi reijciunt, cum paululũ quiddã per noctẽ expuiſſet, ilico ad me miſit, præbere ſe promptam aſſerens ad faciendũ, quicquid ego uellem.

A.l.3.f.10. t.3.ca.6.f. 267.c

mel coctũ copioſe exhibui,ac in quiete ſeruaui. Procedente uerò die totũ corpus ſimiliter perfricui,ac ptiſanæ cremorẽ cũ pane exiguo pro cibo ſumere iuſſi. Mox quarto die mane quidẽ dedi medicamẽtũ,quod ex viperis fit,ſed quod iã in ætate vigoris eſſet, idq; cum copioſo melle. Capiti verò mulieris eodẽ pharmaco, quod vehemẽter cũ ſiccat, tum calfacit,impoſito,ac deinde ipſa lota,nutritaq; modice,valẽtius iã pulmonẽ expurgare in quinto ſum aggreſſus. Ac dehinc rurſum,rurſumq; ex interuallo,ad caput quidẽ conſueto cerato:quod thapſiã recipit, ſum vſus. Totã verò corporis curã,in *geſtatione,frictione, *ambitione, lauandiq; abſtinẽtia,ac victu tum moderato,tũ verò boni ſucci,ad reficiẽdũ direxi. Hęc itaq; mulier rectè ſeſe habuit,minime lactis opẽ requirẽs. Alteri verò adoleſcẽti,cui non ex deſtillatione, ſed ex refrigeratis ſpiritus inſtrumẽtis,orta tuſſis fuerat,cũ ſãguinẽ & ipſe ad dimidiam heminam reiecisſet,ſtatim venã incidi,ac bis eodẽ die ex ea ſanguinẽ detraxi:deinde rurſus poſtridie bis: ſed artuũ frictione & vinctura priore die vſus,ad veſperã dedi pharmacũ noſtrũ, quod diaſpermaton dr. Secundo die poſt alteram detractionẽ impoſui toti pectori ceratũ,quod ex thapſia conficitur,mox ueſperi,ne ſupra modũ callaceret,id auferẽs. Tertio die rurſus ad tres horas impoſito, hominẽ laui. Cibaui aũt ſimiliter tribus his diebus,prioribus quidẽ duobus,ſorbitiũculis:tertio uerò,ptiſanæ primũ cremore.deinde piſce ſtatim aliquo,qui & facilis cõcoctu eſſet & ſimplici rõne pparatus,adiecto. Dedi quoq; medicamẽ F tũ dia ſpermatõ,& ſecũdo,& tertio die ſimiliter ad veſperã: quippe quod & ſomnũ conciliat,& ſenſum doloris eleuat,& ſiccãdi vim hẽt. Tũ verò,cũ & ſpiritui delegatę partes in naturali tẽperamẽto eſſent, & totum corpus vacuatum, ac nulla phlegmones ſuſpicio circa ruptũ uas ſupereſſet, expurgare cœpimus. Mox bibito medicamento,quod viperas habet,ætatis iam vigentis,ad Tabias dimiſi. Sic ego omnes,qui primo ſe die mihi curandos permiſerunt,ſanaui.

De Curando Pulmonis Vlcere,quod tribus diebus quatuorue diebus inſedit. CAP. 14.

QVi verò poſt duos,aut tres,nõ oẽs:ſed aliquibus eorũ inſanabile vlcus fuit. Quotquot autem phlegmone ſic occupauit,ut iam febricitarẽt,horũ nullus eſt in totũ perſanatus. Sed qui poſtea iic per oĩa præſidia rite tranſierunt, vt ſiccaretur vlcus, ij tñ ſaltem lucrifecerunt, vt illud nec vltra progrederetur,nec maius fieret:ſed ſiccatum,ac callo duratum,longiore vita frui hominẽ ſineret. Ex ijs vero,qui vlcus in pulmone hñt,ij demum inſanabiles mihi eſſe vñt, qui ex ſucci vitioſi eroſione id poſſidẽt,quorum aliqui ceu ſalſilaginẽ ſputũ ſuum ſentire ſe aiunt: nam longo arbitror tpe omnino opus eſſe, vt ſucci corrigatur vitium. In tpe verò neceſſe eſt duorũ alterum,aut ſiccando vlcus,ceu callum fieri,eoq; fore omnino inſanabile:aut non ſiccando,tum ipſum putreſcere,tum quæ circa ſunt depaſcere,atq; ita ſpacio pulmones putrefacere. Porrò mul- G ti ex ijs,qui eiuſmodi ſuccum vitioſum congeſſiſſent,cum ex eo tuſſirent, nõ tñ etiãnum ſanguinem reijcerẽt,huius noſtræ prouidẽtiæ cõpotes facti,prorſus ſunt perſanati. Oportet autem in principio nullius rei æque eſſe ſolicitum, quam ut neq; tuſſiant,neq; ex capite aliquid in pulmonẽ defluat. Cauetur id triplici præſidio,purgatione primum:ſecũdo,medicamine,quod dia ſpermatõ dicitur:tertio,ipſi capiti prouidẽdo. Quod purget,diuerſas facultates habeat, oportet: cuius generis noſtræ ſunt pilulæ,quæ ex aloe,ſcãmonia,colocynthide,agarico,bdellio,& gummi arabico conficiuntur,ad plures uidelicet excremẽtorum purgandas ſpecies. Sanè ſatisfaciant ad vſum,& quæ ſine gummi componuntur. Poſtea verò,ſi res poſtulabit, etiam ijs, quæ nigram bilem expurgẽt, vtare. Capiti prouidebitur cerati uſu,quod fit ex thapſia. Atque hęc quidẽ in principio peragẽda ſunt. Poſt verò reficiẽdus æger ſalubriter eſt cibis boni ſucci,frictione,in *ambulatione,& balneo. Tradetur autẽ de his methodis in idoneo operis loco. Porrò ij ſunt, qui maxime lac requirũt:neglectoq; eo,omnium maxime ſunt inſanabiles. Cæterum de mittẽdo his ſanguine ſciri illud licet,Quicunq; parum habere ſanguinis videbuntur, ijs ad quẽdam ſuccum probiorẽ (ſicuti prædixi) reductis,detrahere ſanguinẽ poteris tum rurſus reficere: eoſdẽ etiam rurſus purgare ac rurſus reficere;denuoque,ſi res ſuadet,ſanguinem mittere,potiſſimum,quibus velu- H ti limus vitioſus & craſſus,totus eſt ſanguis. At,qui validi ſunt,multiq; ſanguinis,ijs ſtatim à principio eſt detrahendus.

Quam perperam Eraſiſtratus,ac Theſſalus Sanguinis reiectionem curarint, ac de Vlceribus,quæ in Sede,ac Pene conſiſtunt CAP. 15.

HOrum,quæ retuli uel modo vel ante, ſiue ea inueni ipſe, ſiue iuxta Hippocratis uiã vſurpaui,nihil planè non examinatũ,ac iudicio cõprobatũ eſt: ſed p experiẽtiam oĩa iudicata: in quibus *erroris pericula ipſi ptulimus. Fructũ ex eorũ vſu habituri ſunt,quibuſcunq; artis opa ſunt curæ:ſiquidẽ alii veri ſunt,alij ſophiſtarũ ſermones. Quanq̃ quid ſophiſtas memoro? Cũ ẽt non cõtẽnendorum medicorum aliq, ẽt qui integra volumina de ſanguinis reiectione prodiderunt, alia quidẽ multa & parua rectè perſcripſerunt,maximorũ aũt auxiliorũ nullius meminerint,parũ intelligẽtes p multa & illa parua, quæ rectè admonẽt, lõgũ ipſis ægrotis cõparandum interitũ. Per hæc aũt tria,quæ planè deplorati non ſunt,oẽs ſeruant, p ſanguinis miſſionẽ,& purgationẽ,& ea quæ caput roborãt. Sanè in ſequẽtibus,cũ de *ſuccorũ curatione pcipiemus, dicemus de ſanguinis miſſione diligẽtius. Minime igit (ſicuti medicorũ nonnulli cenſent) à paruis incipiendũ

auxiliis

περιπάτοις. *Ambulatione.*

περιπάτοις.

A.l.3 f.10. t.5.ca.5.f. 274.g

ἀποτυχίας. *χυμῶν eſt in impreſſis, & multis ẽt antiquis codic. In antiquiſſimo tamẽ quodam exemplari legitur. καχυμιῶν.*

A auxilijs eſt: Nec, ſicut illi dĩt, ſentiendum, iſta. ſ. prius eſſe tentanda: mox, ſi nihil profecerint, ag-
gredienda maiora. Nã in morbis, in quibus periculum non impendet, vera ea opinio eſt: at, vbi
moriendum ægro prorſus eſt, ſi phthoe ſemel exceptus ſit, ali:niſſimum a ratione eſt a minori-
bus inchoaſſe. Nam. ſicuti reliqua oĩa ab Hippocrate tradita, ita illa quoque ſnĩa recte eſt dicta, " 1. Apho.6.Ex ord.4.d
Nẽpe ad vltimos morbos ultima prorſus remedia maxime valere. Qua nã igitur inductus opi-
nione Eraſiſtratus in talium affectuum principio ſegnis tardusq; eſt, poſt diligens, cum periit oc
caſio? Nã ſanguinis miſſione, cum ſanguis reijcitur, nuſquam prorſus vtitur, vitioſiſſima ratione
inductus: ſed nec purgat quenq̃, nec caput ſiccat. Quibus, nimirũ, ſiquis phthoe occupari pericli
tantes fraudet, quamuis reliqua oĩa probe peragat, nihilo plus, arbitror, agat. Nã ſanguinẽ mitte
re recuſat: ac ſolis artuũ deuinctionibus ad eum auocandũ vtitur, quò (vt ipſemet ait) ad phleg
mones tempora ſat nobis ſãguinis ſuperſit, nec ꝑꝑ inopiam eius ægrum nutrire cogamur. Sed
heus tu Eraſiſtrate, dicat arbitror aliquis, ſi poſt venam ruptam phlegmone iã pulmonem occu-
parit, non eſt, ꝙ ſperes hoĩem ſanandum ꝑꝑ ipſas, quas paulo ante comprehendi, rõnes. Quare
amplius opera tua non egebit, proditus videlicet per te inter initia. Quippe idem facis, qđ guber
nator, qui, vbi per eius incuriã euerſa nauis eſt, vectorum cuipiã aſſerẽ ĩ manũ dat, indeq́; ſalutẽ
B comparare ſuadet. Sed Eraſiſtratus fortaſſe exiſtimabat, phlegmonen eſſe ex iis, q̃ neceſſario uul
nus comitentur. Verũ, ſi ita ſentiebat, in magna planè erat ignorantia: cũ uidere cuiq; liceat, ſex-
centis eorum, qui quotidie ſingulari certamine decertant, maxima citra phlegmonem glutinata
vulnera ſic, vt ſecũdo vel quarto diẽ ſint onono in tuto. Nos verò ẽt plurimos ex iis, qui vas in pul
mone ex caſu, clamore, plagave rupiſſent, prius, q̃ phlegmone in vaſe rupto excitaretur, cura-
uimus. Quòd ſi horum quoq; pulmones phlegmonẽ inuaſiſſe aſſerit, ipſe ſuis ipſius placitis repu
gnat, ſimul princeps viſcus, quod maxime vicinũ cordi ſit, phlegmone laborare affirmans, ſimul
hoĩem febri carere, itemq; rupta phlegmone nihil expuiſſe. Ergo a nobis quoque inuicẽ audiat,
nec fieri poſſe, vt glutinetur vlcus, ſi phlegmone pulmonẽ inuaſerit: oĩnoq; ſi inuaſerit, febricita
turũ: ac purulenta deinde, cũ phlegmone ſoluitur, tuſſi expuiturum. Ergo, ſi quis nec febricitabit,
nec tuſſiet, nec ſaniẽ aliquam ex vlcere, & phlegmone ſpuet, q̃ ratio eſt, vt huius ineſſe pulmoni
phlegmonem dices? Itaq; tũ hoc maximum certe præſidiũ non rectè ab eo damnatum eſt, tum
purgatio ſine vlla mentione prætermittitur. Ac nec ullum pharmacon, quod efficax ſit, contra vl
lũ ex comprehenſis generibus ab eo eſt poſitũ. Quin, ſiue caput fluxionem mittat, eo ſtatu ſerua
bitur: ſiue ex intemperie ipſorum ſpũaliũ tuſſis incidat, ẽt ipſa ſic manebit. Ergo Eraſiſtratus ſta-
C tuario illi aſſimilis vr̃, qui reliquis oĩbus partibus ſcite perfectis, ſtatuam reliquit cæcam. Nã quæ,
quæſo, reliquæ pulchritudinis gratia, cum oculos deſideres? Poſtea, ſi dijs placet, cum tanti uiri
maxime aberrẽt, egregius vir Theſſalus, qui artẽ ne nouit quidem, Methodicũ ſe cenſet appellan-
dũ. Ac nunc fermè oẽs ſectatores eius ſanguinẽ mittere videmus, tum alijs ęgrorum non paucis,
q̃bus non ſolũ non vtile, ſed ẽt noxiũ exiſtimare id p̃ſidii oportebat, præſertim ſi proprijs ipſis
hypotheſibus ſtarent: tum vero ijs, qui ſanguinẽ, ſiue hunc per uomitũ, ſiue cũ tuſſi, reiiciunt, mõ
valentes uires habeãt: Sed q̃uo cohærebunt hæc ſecum, vt venam, ubi ſanguis reijcitur, incidere
iubeant, & in cõmẽtarijs ſuis ſcribãt, remediũ id adſtrictis vitiis conuenire? Ergo, ne ſe Methodi-
cos amplius noient, ſed Empiricos, ſi reiecta rõne, quã eſſe rectã putabant, experientia utũtur ad
inuenienda præſidia: An igitur ĩ ijs q̃dẽ clare deprehẽdũtur nec methodo, nec oĩno rõne aliqua
quicq̃ facere, vbi vero partes inutiles eſſe ad curationis inuẽtionẽ aiunt, non multo magis? At-
qui, ſiquis ad memoriã reuocat ea, q̃ de auribus, naribus, oculis, ore, pectore, pulmone, præterea
vtero, veſica, & uẽtriculo, diximus, errare eos tota via videbit. Talis igitur erat, qui ad phlegmo-
nẽ, q̃ inpudẽdo erat, macedonico medicamento eſt vſus, ac cũ eo ẽt cataplaſmate, qđ relaxandi
vim hẽbat, nẽpe ſolẽni hoc, qđ ex pane, aqua, & oleo conficitur. Etiã alius quidã illi perſimilis, q
G ad ſedẽ exulceratã iiſdẽ eſt vſus. Verũ de talibus, vbi de phlegmonis diſputabitur, agemus. Cæte
A.li.3 f.20. t. 2. ca. 21. f.324.d rũ vlcera, q̃ citra phlegmonẽ in pene, ſedeve conſiſtunt, nullum cataplaſma deſiderant, ſed medi
camen, quod cicatricem inducat: non tñ, mehercle, eius naturæ, qđ vlcera, quæ in carne ſunt, in-
ducere cicatrice poſſit, immo qđ tanto magis ſiccare poſſit, quanto hæ partes ſunt carne ſiccio
res. Quin ẽt, quod magis admirere, ipſorum, quæ in pene ſunt, vlcerũ magis ẽt ſiccari poſtulant,
& quæ in toto cole hæſerunt, & quæ extra hunc ẽt finem eius, qui glans dr̃, infeſtãt: minus verò,
quæ in præputio ſunt; atq; ẽt his minus, quæcunq; in reliqua ſunt cute, quæ totum colem veſtit.
Cũ igitur humidum in glãde vlcus quidam ex amethodis iſtis medicis, iſtis inquam Theſſaliis, ſa
nare aliquando non poſſet medicamentis ijs, quæ epulotica vocantur, id eſt, quæ cicatricem in-
ducunt, adhibuit in conſilium me. Vbi igitur ex me audiuit longe ſicciore medicamento particu
lã egere, propterea, ꝙ ſiccioris naturæ eſſet, primum non credidit: vt verò coactus neceſſitate eſt
aliquo ex noſtris medicamentis vti, tribus diebus ſanatũ vlcus eſt: perſpicuumq; erat medicum
non tã fuiſſe de ſalute hoĩs lætatum, q̃ inde adeo triſtatũ, ꝙ in mala diſciplinæ ſecta fuiſſet educa-
tus. Siquidẽ medicamen, quod ex papyracea charta combuſta fit, hoc ſcilicet nobis vſitatum, id
genus vlcerum ſanat: ſicuti etiam anethum vſtũ ſimili modo inſperſum; itemq; cucurbita ſicca,

atq; vſta ad eundem modum: alia præterea multa ex ijs, q̃ vehementer, ſicut illa, ſiccant. Si qua E verò eiuſmodi vlcerũ, ſine madore ſunt, ac recentia, ijs ſola" aloe ſalutare medicamen eſt. Inſpergitur aũt ſicca, ſed in tenuiſſimũ ceu pollinẽ redacta. Hęc verò ẽt, quæ in ſede conſiſtunt, ſicca vlcera ꝓbe percurat. Simillimã huic vim hẽt, & cadmia vino elota, & ſicca. Ab hac quoque nõ lõge abeſt argenti ſpuma, Lythargyros græce dicta. Deinceps verò molybdæna ſequitur. Omnibus vero, tum minus inferens doloris, tum nullo minus efficax, pompholyx eſt. Sin humidiora ſunt, ipſe per ſe pini cortex, itẽq; lapis hæmatites vocatus, idoneus eſt. Quòd ſi profunditas quæpiam ipſis adſit, vbi excitata fuerint, dictorũ alicui tantulum mannæ admiſcendũ eſt, quantum ſit ad carnem gignendam ſatis. Neq; igitur horum quicq̃ vel per ſomnium norũt, qui illius ſunt alienæ a methodo ſectæ, cum oẽ vlcus, in quacunque animantis ſit parte, eandem poſtulare curationẽ opinentur: neque etiam, quemadmodum fuere quædã vlcera oporteat, veluti ea, quæ in abdomine contingunt: de quibus in ſequenti libro cum ijs, quæ reſtant, vniuerſis agetur.

GALENI METHODI MEDENDI

IDEST DE MORBIS CVRANDIS F

LIBER SEXTVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Neruorum, tendinum, ligamentorum, partiumque, quæ illorum natura participant, oſſium quoque curationem abſoluit.

Prolixitatis librorum excuſatio, ac quæ hactenus monſtrata ſunt. CAP. I.

NOn dubito fore nonnullos, quibus eſſe prolixus videbor, qui vnũ hactenus morborum genus, quemadmodum methodo curetur, exponam. Par eſt aũt, non tã mihi longitudinem hanc imputent, q̃ ijs, qui parũ intelligentes, quæ rectiſſime ab Hippocrate ſint ſcripta, ea calumniari ſunt conati: quos, ne quemadmodum vlcus quidem recte curent, ſcire oſtendi, nedum, quod maius ſit, quicquam. Atque ipſum quidem morbi genus, cuius vna ſpecies vlcus eſt, ſeu continuitatis, G ſeu vnionis ſolutionem voces, nihil referat. Illud monſtratum eſt, methodũ curandi eius, in quocunque corporis membro ſit, quæ quidem ab affectu ipſo ſumantur, indicationes ſeruare cões: quæ verò ex partibus præbeantur, alias atq; alias habere. Cum.n. in carnoſis particulis inciderit, nominatur quidẽ vlcus: habet verò curationis indicationem oĩum quidem, quæ præter naturã ſunt, cõem, ſui ſcilicet ademptionem: q̃ uerò, ceu affectus, præſtat, vt per contraria tollatur: quã, vt diuiſio eſt, vnitionem, q̃ppe generatio huius vitij in diuiſione vnitatis conſiſtit. Ideoq; in oſſe vocatur fractura, græce Catagma: in neruoſis fibris Spaſma: in muſculis vlcus, & ruptio: quorũ differẽtia prius iam dicta eſt. Idem tñ morbus, cum in neruum, & arteriam, & venam inciderit, nullam propriam appellationẽ eſt ſortitus, mutuat aũt interdum vlceris, interdum vulneris, vel ruptionis, appellationem: Cæterũ parum eſſe de noĩbus ſolicitũ debere eum, cui rerum ſcientiã inuenire ſit ꝓpoſitum, ſæpe iam diximus. Itaq; huc potius noĩbus neglectis ꝓperemus: qñ nõ ex horũ exquiſita impoſitione, ſed ex appoſitis remedijs, ægro ſalus paritur. Rurſus igitur reuocandum ad memoriã eſt, quemadmodũ audaciſſimus Theſſalus, cũ nullam curãdi vlceris methodũ tradiderit, oẽs tñ dixiſſe ſe arbitratur. Siquidẽ, ꝙ ſinuoſum vlcus poſtulet impleri, & ſimplex glutinari, hæc nec idiotis ſunt ignota: quẽadmodũ tñ methodo q̃s pharmaca inueniat, q̃bus vel impleatur, qđ ſinuoſum eſt, vel glutinetur, qđ ſimplex eſt, hæc vulgus nõ nouit: at id eſt, qđ medicis cõſiderandũ ꝓponitur, atq; in eo alius alio eſt p̃ſtãtior. Quippe, ueluti in præcedẽtibus oſtẽdimus, & inueniet remedia, & inuẽtis recte utetur, quiſquis in medendi methodo eſt exercitatus. H

Aduerſus Theſſalum de nerui punctura, ac de medicamentis, quibus curatur. CAP. 2.

VT enim iam aliquid ꝓſequamur, qđ præcedentibus ſit deinceps, fingamus quempiã ad nos venire, cuitñ cutis" acu ſit puncta. Hunc hoĩem, ſi is ſit, cui ſacile vlcera ſanſcant, ẽt ſi citra medicamentum nudoq; membro ad opera conſueta dimittas, nihil ſentiet mali: ſin, cui difficulter ſanentur, primũ quidem dolebit, poſt ẽt tũ pulſu particula infeſtabitur, tum phlegmone. Ac Empiricus quidẽ examinando percontandoq; hoĩs naturã diſcet: Nos verò, tũ ex eiuſmodi examinatione oĩbus his vſi, quæ per experientiã inueniãtur: tũ nihilominus ex ijs notis, quas de boni ſucci maliq; naturis hẽmus: p̃terea de ijs, qui acris hebetiſq; ſunt ſenſus: tum plenitudine grauatis, modiceq; ſe in ſuccis habẽtibus: non ignari, ꝙ, qui vel plethoricus eſt, uel uitioſis ſuccis premitur, vel acris eſt ſenſus, vel horum quibuſdam, omnibusve premitur, phlegmone tentabitur: q̃ cõtra eſt affectus, nihil mali ſentiet. Atq; hæc ꝓſpicientes, nõ equidẽ medicamẽ, qđ glutinet, im- A.l.1.f.4.5. 28.83.f.

A ponemus, cuiuſmodi plurima ſunt eorum, quæ Enæma vocant, (ea ſunt, quæ recentibus ſtatim
applicant vulnerib.) immo molle, & blandũ, & qđ dolorẽ mitiget: ſi qdẽ, vbi magna diuiſio eſt,
ibi ſtudiũ impẽdi debebit, vt magis ſiccãtibus remedijs labra vlceris vniãtur, atq; coaleſcãt: vbi au
tem acu ſtiloue facta diuiſio eſt, id dũtaxat curandũ eſt, ne phlegmone particula tẽtetur. Atq; ex
hoc manifeſtũ eſt, cruẽtorũ vlcerũ indicationẽ, quæ à Theſſalo eſt ꝓdita, nihil nos maius adhuc
docere, q̃ ſit cuilibet è plebe notũ. Nõ.n. ſcire, qd fieri oporteat, id magna res eſt, vt quod oib. ho
minibus natura inſit: ſed, qbus rõnibus illud efficias id verò ſcire artificũ eſt. Nã, ſi nauẽ quiſpiã ſit
ædificaturus, ſcimus ꝓfectò oẽs, ẽt q nauiũ fabri nõ ſumus, quo loco poni gubernacula debeãt,
quo loco puppis, quo prora, ac reliquorũ quiduis: cæterũ nihil nobis hæc ad rem cõferũt, vtpote
neſciẽtibus, quemadmodũ ipſa ſtruaẽ. Aeque, & q ædes moliẽ, vtiq; nõ ignorat, nec ꝙ iaciẽda pri
mũ parietũ fundamẽta ſint, neq; ꝙ ſuper his erecti minimeq; inclinãtes erigẽdi ſint parietes, nec
ꝙ ſuper his ſtrui tectũ oporteat, nec ꝙ oſtia, & feneſtræ, ſingulæq; reliquarũ domus partium pro
prijs collocandæ ſunt locis: verũ hæc ad domũ ædificãdã qd cõferãt, quoad ipſe fabrilis artis igna
rus ea fabricare neſciat? Vni igiẽ Theſſalo oium hominũ ſapientiſſimo, noſſe, qd fieri oporteat,
ad artificioſam notitiã ſatis eſſe videẽ. Sed nos ꝓ ſuperius cõprehenſa monſtrauimus id eſſe ope
B rũ, quæ ex artibus expectẽtur, veluti principiũ quoddã, nondũ aliq̃ eorũ ꝓpriam partem, ſed quæ
ẽt ſit cuiuis è plebe cõis: quippe primæ in omni arte indicationes oibus hominibus natura ſunt
præſtò. Quare, ſi hæ ſatis ſunt ad opifices faciẽdos, nihil vetat, quin & naues ipſi ædificemus, &
materiã fabricemus: prõptumq; ſit omnibus, tum calceos facere, tum veſtes, tũ domos, ſed & ar
chitectos eſſe, & cithara ꝑſonare, & rhetoricari. Verũ non ita ſe res habet: nec, q vulneratæ parti
naturalẽ vnitionẽ eſſe moliẽdã nouit, is medicus eſt, ſed qui, qbus id rebus ꝑficiat, intelligit: quã
quã ne hoc qdem ipſum per ſe ſatis eſt, ſi quis ẽt quo pacto his ſit vtendum, neſciat: ſed qui viam
oẽm curationis eoviq; percalluit, vt ipſum cõſequi deſtinatum finem queat, is demum eſt, q me
deri nouit. Ergo iſtis a methodis Theſſali æmulis illud accidit, vt maiora viribus audeant, nec ad
ea, quæ conſequi alioqui poſſent, accedant. Quippe, cũ dudum ſtilo quidam vulneratus in ma
nu eſſet ita, vt tota diuiſa cute aliqd neruorũ, q ſuberant, pungereẽ, ſapiens ſcilicet Theſſalus in
principio emplaſtrũ quoddã impoſuit, quo ſæpe in maximis vulneribus vſus ꝓſpere fuerat. Pu
tabat enim (arbitror) omne vulnus eandem curationem requirere. Phlegmone verò oborta, ad
cataplaſma, quod ex farina tritici componitur ſe conferens, atq; interim hominem putrefaciens,
intra ſeptimũ diẽ iugulauit. Nec ſanè comprehendere numero eſt, quot, vbi in Pæonias iſtorum
C manus incidere, cõuulſione perierint: quò, ſi dijs placet, ſanctio illa Theſſalia ſerueẽ. Omne crueri
tũ vlcus ſimiliter eſſe curandũ, idq; partibus ijs, quæ laborent, nullã indicationẽ conferentibus.
Cæterũ vera ipſa methodus non perinde, atq; hæc Theſſali, eſt amethodos, immo põt vel nunc
ẽt poſt tot, tantoſq; medicos non ſolum meliora medicamenta, q̃ prius fuere, ſed etiam vniuer
A.li.4.F.4. t.4.c.1.fol. 475.d ſum curationis modũ inuenire. Nemo.n. ſtatim ab initio ijs vſus, quæ nos inuenimus, ex nerui
vulnere in conuulſionem incidit. Aduerti nanque, vbi punctus neruus eſſet, ei ex ſentiendi, qđ
obtinet, acumine neceſſe eſſe, tũ dolorem incidere, quam reliquis partibus maiorem, tum ex ne
ceſſitate phlegmonem conſequi, niſi quis, & medelam dolori inueniret, & phlegmones genera
tionẽ ꝓhiberet. Rationabile igitur mihi eſt viſum, cutis quidem vulnus apertum, inglutinatũq;
cuſtodire, quò per id ex neruo vulnerato ſanies efflueret: totũ verò corpus ſuperuacuis humori
bus liberare: ac, ne quis dolor vulneratam partẽ vrgeret, in primis ſolicitudinem habere. Itaque
etiam medicamenta excogitaui non pauca, q̃ vulneri impoſita ad vtrumque mire ſunt compa
rata, tum vt dolorem mitigẽt, tum vt exitum ſaniei patefaciant. Tutius uero fuerit etiam, ſiquis
cutem latius incidat, ac totum corpus ſanguinis miſſione inaniat, vtiq; ſi fortis ſit virtus. Si vero
vitioſis ſuccis repletum corpus ſit, protinus purget. Aqua uerò calida, quanquam reliquas phleg
monas ualde mitigat, vulneratis tamen neruis eſt inimiciſſima: cum præſertim eorũ ſubſtãtia ex
D refrigerata, concretaque humidiore materia ſit condita, omnis enim eiuſmodi conſtitutio ꝑ ea,
quæ ſimul calefaciunt, & humectãt, reſoluitur, ac putreſcit. Itaque ab aqua calida eos, qui ita vul
nerati fuerant omnino prohibui, vtilius iudicãs oleo calente fouere; propterea, ꝙ demõſtratum
à me eſt, hoc quoque, ſi frigidũ applicetur, tenues meatus obſtruere: ſin calidũ, digerere. Porrò fu
gi ex huius quoq; generibus, & crudum, quod Omotribes græce dr̃, & quod denique adſtringen
di vim haberet. Delegi aũt tenuiſſimum, cuius generis Sabinum eſt, quod etiam utilius fuerit, ſi
bimum trimumve ſit, quippe id, q̃ recens, magis per halitum digerit: quoq; magis eſt antiquum,
hoc ſemper magis digerere eſt potens, uerum dolorem minus ſedat, in pharmacis aũt huc omne
conſilium direxi, vt eſſet eorum facultas tũ tenuis, tum modice excalfaciens, & quæ ſiccare citra
dolorẽ poſſet: cum ſola hæc trahere ex profundo ſaniẽ, neq; contracta neq; demorſa particula,
poſſit. Vſus ſum aũt primũ terebinthina reſina, tũ per ſe, tũ ẽt paulũ euphorbij admiſcens: Et per
A.l.4.E.4. e.,. 1.fo. 476.d ſe quidẽ in pueris, & mulieribus, & generaliter ijs, qui molli eſſent carne: cum euphorbio uerò
in ijs, qui dura. Non ſecus autẽ, & propoli, nõ per ſe modo, uerum etiam cum euphorbio ipſam
molliens: ꝙ ſi durior eſſet, cũ tenui quopiã oleo. Quin & ſagapeno in duris corporib. ſum vſus,
vtique

vtique,cũ oleo,& terebinthina id miſcens:ſed & opopanace ad eũdem modum, quo & ſagape- E
no.Mihi verò,& lachryma cyrenaica nõ inutilis fore uidetur,ſiquis*emplaſtrum ex ea faciat,cu-
iuſmodi eſt,quod nos ex euphorbio cõpoſuimus:verũ nondum id experientia,quemadmodum
reliqua oĩa,comprobauimus.Quippe p̃cedere oportet eam , quæ à uera methodo proficiſcitur;
remediorum inuẽtionem, huic verò experiẽtiã ad certiorem etiã fidẽ ſubſcribere. Siquidem ex
tali methodo ẽt ſulfur,quod ignem expertum non ſit,quodq; lapidoſum nõ ſit,ſed oĩno tenuiũ
partiũ,ei,cui neruus vulneratus eſſet,conducturum ſperauimus,tantum eius tenui oleo miſcen-
tes,dũ,quod ex vtriſq; miſtum erat,ſordium haberet craſſitudinem.In valẽtioribus uerò durio-
ribusq; corporibus,ẽt ſi ad mellis ſpiſſitudinem redigas,ſic quoq; iuueris:nã id quoq; comproba
tum experientia eſt.Quin etiam*t tam calcem ſimiliter oleo admiſtam his applicandam exco-
gitauimus:quæ ẽt,ſi mari lauetur,magis proficiet.Lauatur optime per æſtatem in ęſtu caniculę.
Quòd ſi bis terve eam laueris,utilius medicamen efficies. Quo pacto aũt talia præparanda ſint,
ex cõmentarijs,quos de medicamentorũ cõpoſitione edidimus,intelliges. Nunc mihi tñ dixiſſe
ſufficit,me,tũ hæc,tũ alia multa medicamenta aduerſus neruorum vulnera inueniſſe, cum nec
ſub aliquo magiſtro ea vſurpata viderim,nec in ueterum alicuius,aut medẽdi libris,aut quos De
Facultatibus ex propria ſapiẽtia inſcribũt,prodita: ſed ex ipſa rerũ natura indicationes ſumpſe- F
rim.Id quod proprium eſſe medici methodo vtentis exiſtimo. Mirificus aũt Theſſalus,cum ne
unum quidẽ medicamentũ inuenerit,iam pridẽ materiam eorũ notã eſſe affirmat. Atque mul-
torum medicamentorũ,quę nos excogitauimus,nõ modo Theſſalo,& qui ante eum medici fue
runt,materia nota non eſt,ſed nec his, qui poſt eũ in hũc vſq; diem fuerunt. Siquidem ipſe, cum
accerſitus aliqñ eſſem ad quendam,qui a Theſſalijs iſtis amethodis medicis putris fuerat factus:
ac cernerem eum cataplaſma,quod ex triticea farina fit,impoſiturum:ubi nullum ad præſens mi
hi medicamentum erat,popoſci ex figulo quodam,quẽ uiderã,ægri vicino,aquã lixiuam: tũ co-
quens in ea farinam hordeaceam,non autem ſicut illi in oleo,& aqua triticeam,impoſui.Poſtea
verò farinã erui ſimili modo coctã, iã phlegmone inflãmato, & putri ex bella horum curatione
neruo imponens,uindicaui ab ea putrefactione hominem.Verum de ijs,q̃ cum phlegmone pu-
treſcunt,alia diſceptatio ſequetur,eaq; diffuſa in opportuno operis loco. De neruis vero vulne-
ratis ſatisfaciant,{quæ dicta iam ſunt. Et ſane ex ijs,quæ ipſi inuenimus plurimi uno illo empla-
ſtro utitur,quod ex euphorbio,& cera,& fricta reſina eſt compoſitum. Cui,neſcio quomodo,
aliqui ſinopidis aliquid poſtea miſcuerũt,aliqui ochræ, quo uidelicet fucatũ,unde componatur, G
lateret,†ęgre ferentes,ſi meum id eſſe uideretur.}Verũ nõ eſt a principio ſic à me cõpoſitum.Mi
ſcuerint fortaſſis ei nonnulli, & è ſalis flore aliquid, aut aliud quippiam tale,quod colorem eius
immutet,nec vim eius minuat.Poteſt quis per ignorãtiã etiam tale aliquid immiſcere,qđ facul-
tatem eius immutet. Verum nos illud ex cera,reſina terebinthina,pice, & euphorbio compoſui
mus,immiſcentes ex cera partem unam.ex terebinthina,& pice,utriuſq; partis vnius dimidium:
ſic,ut quod ex utriſq; conflaretur,ceræ par eſſet. Licet autem interim, & plus ſit,quod ex ambo
bus confit,q̃ cera:licet rurſus,& alterum eorũ tñ ceræ admiſcere.Quin ẽt penuria terebinthinę,
cum humidã pineã,tũ ẽt frictã,cõmode admiſceas:non minus ẽt his & abietinã immittas. Strobi
lina uero duris tñ corporibus idonea eſt:ad mollia verò immiſcenda non eſt.Si itaq; humidã re-
ſinã immiſcebis,tunſum cribratũq; euphorbiũ reliquis immittes liquatis:eſto vero pondus eius,
ceræ pars duodecima,ẽt plus aliquando,ubi ſcilicet valẽtius efficere eſt in aĩo:Sin ſiccã, ſicuti, q̃
fricta eſt,vtiq; olei puſillũ deſiderabit euphorbiũ.Quare ego,tũ id cũ oleo cõtũdens,ac ad ſordiũ
ſpiſſitudinẽ redigẽs,mox reliquis poſt liquationẽ refrigeratis*terens miſceo.Sæpe ẽt tãtulũ aquę
immiſcui medicamento conficiendo,quantũ in miſtis ipſis liquãdis,tũ abſumi,tũ euaneſcere, pr H
ſus potuit.Verũ oĩa huius generis ad tractationẽ de medicamentorũ cõpoſitione magis attinẽt.
Nunc ſuffecerit,ſicuti antea fecimus, indicato,quale eſſe debeat medicamenti genus,pauca par-
ticulatim exẽpli cauſa apponere.Vberè nanq; omniũ materiã in opere De ſimplicibus medica-
mẽtis inuenies:præparare aũt debebis,ut in opere de eorũ cõpoſitione eſt traditũ. Nunc igitur
ſatis eſt hoc tñ dixiſſe, atq; ad alia tranſire. Vulnerati"nerui curatio medicamenta poſtulat,quæ
& tepidũ calorẽ excitẽt,& ualenter ſiccent : tum quæ ex ſubſtantiæ ſuæ natura, & trahẽndi vim
habeant,& tenuiũ ſint partiũ.Sanè non ad medicamentorum mõ,victuſq; inuẽtionem ipſa me-
dendi methodus proficit,ſed ẽt ad ipſum inuẽtorum vſum.Nã ueluti in ſuperioribus oſtẽdimus,
quiſquis citra methodũ,q̃ ulceri apta medicamenta ſunt,molitur, cum ne minimo quidẽ eorum
probe uti poſſe,ita & nunc oſtendere licet. Siquidẽ intellexiſſe, quantopere affectũ uel ſiccarit,
vel calefecerit,uel mitigarit,uel laceſſerit medicamẽti applicatio, is demum potis eſt, q methodo quadã curat.Idẽ vero ipſe ſolus ẽt intendere ea,quibus inter initia eſt vſus, uel remittere no-
uit.Cum nanque,quod δι᾽ εὐφορβίου propterea q euphorbium accipit, uocant, quidã vulnerato
neruo ſtatim impoſuiſſet: idque ſubinde prius proſpere fuerat expertus:tertio die indicauit mihi
vulneratam partem,tũ dolentẽ,tum phlegmone tentatam, miratus medicamen nihil contuliſ-
ſe.Percontatus igitur laborantem ſum, num primo die, cum impoſitũ medicamentum eſſet,ca-

lorem

*ἐάσμασιν ὅτι ... ἐστιν, eſt in manuſcript. c.

A.li.4.f.4. t.4.cap.3 476.c

¶In aliquibus cod. græcis hæc non habentur.

† ξύων

A.l.4.f.4. t.4.c.2.fol. 475.f

A lorem quempiam veluti ex Sole ſuauẽ ſenſiſſet:is ſe quicq̃ eiuſmodi ſenſiſſe negauit. Rurſus ita-
que percontabar & medicum, quanto tã r pe præparatũ apud ſe medicamentu habuiſſet, ac quos
eo ſanaſſet. Ille plus anno apud ſe habuiſſe: ſanatos verò à ſe aiebat pueros duos, & adoleſcentẽ
vnũ. Cũ aũt & de corporis habitu adoleſcentis rogaſſem, albũ eũ, molliq́; corpore fuiſſe affirma-
bat. His ergo auditis, cũ intelligerẽ, ut ad propoſiti adoleſcẽtis tẽperiẽ, euphorbiũ deeſſe. poſtu-
lãs tũ ipſum emplaſticũ medicamentũ, tũ ẽt euphorbiũ: ſumensq; ex his, quantũ ad ea inter ſe mi
ſcẽda ſatis putaui, iuſſi manibus medicamentũ ſubigere, ac euphorbiũ diligenter contundere. Po
ſtea q̃ hæc facta ſunt, miſcere ea ſimul, iuſſi: ipſe verò oleum Sabinũ utiq; ſubantiquũ modice ca-
lefaciens, foui vulneratã partẽ. Refectoq; leuiter puncturæ, quod conniuebat, foramine, impoſui
medicamẽ: iniunxiq; homini inediã. Medico vero pcepi, ut veſperi rurſus, eũ ſolueret, ac ſimili
modo, quo me uiderat, oleo uteretur. Atq; his pactis apparuit poſtridie pars ęgra & ſine dolore,
& ſine phlegmone: intellexerũtq; qui huic operi aderant oẽs, veriſſimũ eſſe (qđ nos ſæpe vſur
pamus) non eſſe adeo magnũ, quod medicamen præſtare poſſit, niſi nactũ ſit, qui eo dextrè utat.
Eſt autem dexter vſus, qui tali plane methodo, qualẽ ipſi iã ſæpe in commentarijs, qui ante hunc
ſunt, oſtendimus, pcedit, oĩum medicamentorũ vſu ad calidũ, frigidũ, humidũ, & ſiccũ, ueluti ad
normas, relato. Quam nimirũ methodũ nõ ſolũ amethodi Theſſali ſectatores probe tractare nõ
valent, ſed nec Eraſiſtratus, nec alius medicorũ quiſq̃, qui corporum elemẽta aut prorſus nõ in-
B ueſtigarunt, aut alia, quàm quæ comprehenſa à nobis ſunt, poſuerunt. Sed de his hactenus.

De curandis neruis per longitudinem vel tranſuerſum vulneratis, ac contuſis. CAP. 3.

SI autem non punctus, ſed planè cæſim vulneratus neruus ſit, conſiderandum eſt, quo pacto fa
cta vulneratio ſit, vtrum ne per trãſuerſum neruum, an per longitudinem eius: tũ vero quan-
A. Ibid. f tum interuenientis diuiſum ſit cutis. Proponatur igitur primum, multum eſſe cutis adapertum
adeo, ut neruus nudus appareat, isq; per directum non per tranſuerſum diuiſus. Huic neruo nul-
lum iam memoratorum medicamentorũ, quæ ex euphorbio, ac ſimiliter acribus emplaſtri ſpe-
cie fiunt, applicabis: nudatus nanq; non feret eorum uim ita, ut, cum interpoſita cutis erat, tulit.
Optime igitur eo caſu calce elota in multo oleo ſoluta vtere. Salutare vero eſt & quod ex pom-
pholyge medicamentum fit, ſi in largo roſaceo ſit liquatum: quod vtiq; melius fuerit, ſi tum roſa
ceũ ipſum, tum oleum, ſalis ſit expers: ſiquidem nudato neruo, omnis curationis conſilium huc
tibi dirigendum eſt, ut minima cum mordicatione ſicces: poſſunt verò id præſtare planè pauciſ-
ſima medicamenta. Eſto igitur hoc caſu calx ſalubri aqua æſtatis tempore ſæpe eluta. Eſto præ-
terea (ut dictũ eſt) & põpholyx elotus, ita videlicet, ut elotus habetur in eo compoſito medica-
mẽto, quo publice utimur, quodq; alia elota in ſe non pauca continet. Quippe, q̃ ex metallis cõ
C ſiſtunt, ea elota eſſe oĩa oportet, ſi modo citra morſum vllum ſint ſiccatura. Salubre uero medi-
camentũ eſt & quod ex melle ſub emplaſtri ſpecie cõponitur, utique cum ex optimo fit melle:
Solui verò & id roſaceo oportet, quod tum reliquis cõditionib' ſit optimum, tũ ſalis omnino ex
pers. Quin etiam, ceram, quæ eiuſmodi medicamentis ſit miſcenda, elotam eſſe cõuenit. Aeque,
ſiquid terebinthinæ reſinæ inijcies, hæc quoq; elota ſit oportet: atq; hac magis, ſi alterius cuiuſ-
quam reſinæ quid immittes. Quippe medicamentis oĩbus, q̃ laueris, acris mordensq́; ſanies elui
tur, atq; abſtergit. Si uerò robuſtus ſit, qui vulnus accepit, & cui corpus ſit à ſuperuacuis humo-
ribus mundum, in hoc fas eſt etiam valentioribus remedijs nonnullis uti: Veluti ipſe aliquando,
cum id genus vulneris in carpo accepiſſet iuuenis quidam philoſophiæ ſtudioſus, alioqui corpo-
re bene habito, & tum in æſtiuo Sole peruſto, ex Polyidę paſtillis ſapa ſolutis, poſtea ſuper cali-
A. ibid. g da aqua tepefactis, linamẽta imbuta impoſui. Nã id quoq; uel in primis ſemper habendũ curæ
eſt, ne quid ex ijs, quæ vulnus contingit, frigidum ſit: quandoquidem ipſa laborans pars, & ſen-
ſilis maxime eſt, & principum partium primati continua, & temperamento ſuo frigida: quorum
omnium occaſione, & ex facili a frigido offenditur, & ſuam offenſam impertit cerebro. Quòd ſi
ex ijs fuerit, quæ in muſculos perueniant, ẽt conuulſionem facile accerſit: ſiquidẽ monſtratum
D eſt muſculos uoluntarijs motus inſtrumenta eſſe. Idem fore & tendonibus expectabis, ijſdem
de cauſis. Cæterum cum memoratum remedium, tum vulneri ipſi iuuenis impoſuiſſem: tum ve-
rò partium, quæ ſupra erant, non parum eodẽ cõplexus fuiſſem: quæ citra axillas, collũ, caput-
que eius erant, omnia calente oleo aſſidue madefeci. Detraxi verò illi & primo ſtatim die ſan-
guinem ſcarificata vena. In quarto igitur hic quoq; iuuenis recte habuit adeo, ut & rugoſum, &
paruum, & contractum vlcus iam cerneretur. Veruntamen conſultius uiſum eſt uſque ad ſepti-
mũ nihil nouare: poſt quem diem plane redditus eſt ſanus. Sanè oleo perfundere tale vlcus non
oportet, præſertim cũ, ut nunc cõprehenſum eſt, curatur: nam oleũ paſtilli huius uiribus eſt ad-
uerſum, ac ſordidum vlcus reddit. Neq; enim parum intereſt, nudo ne neruo oleum, an per in-
terpoſitam cutem admoueas. Abluenda igitur à vulnere ſanies eſt molli lana ſpecillo circumuo-
luta. Madefacere verò lanam ſi placet, ne ſcilicet ſicco vlcus attingas, ſireũ, id eſt ſapa, ſuffecerit,
quã, & hepſema vulgo apud nos in Aſia uocant. In hac igitur lanam intingens, mox exprimẽs,
vlcus detergebis. Eſto verò hæc quoque ipſa tepida primis maxime diebus. Quòd ſi omnia ex

ſententia

ſententia ſucceſſerint, & vino dulci madefacere citra periculū licebit: verū dulce id omni mordē- E
te qualitate careat, cuiuſmodi tum theræū eſt, tum ſcybelites, atq; ab his, qđ caryinū uocāt: quæ-
cunq; verò, & dulcia pariter, & ſulua ſunt, ueluti ſalernū, inutilia ſunt, quippe acria ſunt oīa talia,
ac ſupra modum calida. Vlcere uerò iā ad cicatricē ueniente, quæ alba planè ſunt, & tenuia, nec
multā aquā tolerant, nec odora ſunt: ea dulcibus pręſtant. Aquæ vero vſum ad neruū vulneratū
ſemper fugies, ſicuti & relaxās cataplaſma. Ad iā dicti uerò paſtilli uſum prope & accedit, & me-
dicamenti vſus, quod Dia chalciteos vocamus, quo publice utimur. Liquari verò & hoc debebit
æſtate roſaceo, hyeme ſabino oleo. Deſcriptū aūt eſt medicamentū hoc a nobis in primo De me
dicamentorū cōpoſitione. Polyidę verò paſtillus, uel trochiſcus, uel quocunq; appellaſſe libet, oī
bus fermè notus eſt. Cuius ſi copia non eſt, Andronis, uel Paſionis, pro eo eſt ſumendus: uel no-
ſter, qui & oībus illis eſt ualentior. Sanè iam dictū eſt robuſtis corporibus valentiora medicamē-
ta, imbecillis mitiora eſſe adhibenda. Iſta & uera methodus inuenit, & experiētia confirmat. Theſ-

† Inter mucoſos inſtar arietum uiros.

ſalus verò, cum ſuis vna ſophiſtis in alto throno reſidens, † [illegible] i. apud pecuinos, &
brutos homines (ut Cercidas ait) in pretio erit: dū ſuis rōnibus confirmat, oīs ulceris recentis ean
dem eſſe curationē, neq; hanc, ullam ex partiū natura indicationē ſumere. Vnus tñ magni in eo
ſapientia nominis, admirandā vulneratorū neruorū curationē excogitauit: nā ꝓtinus eos totos F
ꝑcidit, ne admonito quidē, q vulneratus fuerat: quanquā in hoc quoq; a ſecta ſua deſciuit. Siqui-
dē par erat, vel & muſculos vulneratos, & arterias, & venas, & aliud quiduis totū præcideret: vel
nec neruū. Alioqui ſic, quod fugiunt, id facere deprehenduntur, ut diuerſam pro diſcrimine par-
tiū indicationē accipiant. Verū hos iā mittamus, ac de tranſuerſo nerui vulnere agamus, in quo
maior conuulſionis metus impendet, phlegmone. ſ. a defectis fibris ad non ſectas cōicata, cæte-
rum conuulſione ab ipſis non ſectis excitata. Ac, q̄ ad vlceris curationē attinent, his quoq; ſunt
eadē: cæterū detrahere largius ſanguinē, ac tenui magis, q̄ in illis, uti victu, tum in quiete oīno,
ac lectulo molli hoīem continere oportet: tū oleo calenti ubertim in axillis, collo, tendonibus,
ligamentis, & capite uti. Quòd ſi vulneratus neruus ex ijs ſit, qui in crure hñt, ſicuti, cum in manu
erat, alæ, ita in his bubones largo oleo imbuendi: tū ꝑ totā ſpinā ad collū, & caput aſcendendū.
Contuſi verò nerui, ubi cū his vnà cutis quoq; contuſa, exulcerataq; eſt, medicamēta poſtulant,
q̄ in ſiccando quidē cōe nerui vlcera ſanantium conſiliū ſeruent, cæterū q̄ partes, q̄ per contuſio- A. li. 4. f. 4. t. 4. c. 5. fol. 476. h
nē a ſe diſſideant, contrahere conſtringereq; ſint apta. Qui verò abſq; cutis ſimili affectu ſūt con
tuſi, hos oleo calente, cui euocandi facultas inſit, ſępiſſime ꝑfundere oportet, ac totius corporis G
ſimilē curā hñe. Semel hoc incidere uidi, ſanauiq; id mature, ipſa ex oleo perfuſione. Verum vna
cū cute neruos contuſos ſæpenumero vidi: & ꝓ ꝑ eius ſymptomatis frequētiam athletæ ipſo vſu
edocti hñt cataplaſma, quod ex oxymelite, & fabacea farina conficitur: qđ planè ſalutare medi-
camentū eſt. At, ſi dolor vnà cū contuſione vexat, & picem liquidam immiſcere, ac bene coque
re, tum calens medicamentum imponere oportet: ubi verò magis ſiccans efficere uoles, erui fa-
rinam inijcies. Quòd ſi, ut amplius quoq; ſiccet, deſiderabis, irim illyricam immittes. Totius autē

ἀνάπηρος, i. mutila.

corporis cura his quoq; cōis eſt. At ſi totus præciſus neruus ſit, metus præterea nullus inſtat: de
bilis tamen particula manebit. Curatio vero eius cōis eſt cum ea, q̄ aliorū eſt ulcerum, quamque
unam Theſſali imitatores norunt: Ergo de neruis hæc abunde ſint dicta. Phlegmonæ uero, quæ
his ſuperuenient, quemadmodum curandæ ſunt, ubi de phlegmonis agemus, docebitur.

De vulneribus ligamentorum, inteſtinorum, Peritonæi, & omenti, & quo pacto ſutura fieri debeant, cum partes abdominis interna vulneratæ ſunt. CAP. 4.

Ligamenta verò, (q̄ græci Syndeſmus uocant,) cum ſimillimam habeāt tendonibus ſpeciem,
valentiſſimorum remediorum vim tolerant, ꝙ nec ad cerebrum pertingant, & ſenſus ſint ex- H A. li. 4. f. 4. t. 4. c. 1. fol. 475. f
pertia: nam nerui omnes, alij ex ipſo ſtatim cerebro ortum hñt, alii ſpinali interueniente medul-
la. Tendones quoque, quoniam compoſitam eorum eſſe ſubſtantiam ex neruo ligamentoque
oſtendimus, quatenus nerui participes ſunt, eatenus ex cerebro oriūtur, cęterum minus ſaltem,
q̄ ipſi nerui, conuulſionem accerſunt. Ligamenta uero, cum ex oſſe ortum habeant, quæcunque
rotūda ſunt, ea neruis aſſimilia ſunt, duritie tamen plurimum diſſident: uerum in eo, ꝙ alba ſunt,
& exanguia, & cauitate carentia, & in fibras diuiduntur, ſimilitudo illis cum neruis, & tendoni-
bus conſtat. Ergo, ubi teretia ligamenta tendonesq; viſuntur, qui diſſectionum ſunt ignari, ner-
uos eos imaginantur, potiſſimum, qui multo duriora ea neruis eſſe non intelligunt: at, ubi lata
ſunt, ibi ea a neruis diuerſa eſſe intelligunt, quanquam ne id quidem oīa: cæterum ipſa a ſeſe di-
ſcernere non valent. Verum tu, qui prætertim cuiuſq; trium partium naturam perſpectā habes,
tum verò, & formam, & quā in toto corpore poſituram obtinēt, in quocunq; membro vulnus
fieri contigerit, ſtatim intelliges, neruus ne ſit, quod in eo vulneratum eſt, an ligamentum, ten-
dove. Et de nerui quidem, ac tendonis curatione iā dictum nobis eſt. Ligamentum vero vulne-
ratū ſi id eſt, quod ab oſſe ad os permeat, & maxime ſine periculo eſt, & omnino ſiccans quibuſ-
libet medicamentis, nihil hoīem offendes. Sin id quod in muſculū ſe inſerit, quāto eſt neruo, &
tendone minus periculo opportunum, tāto utique, niſi rite curetur, reliquis ligamētis magis ter

rere

A ſtere debet. Horũ nihil peragi methodo ab ijs medicis põt, qui indicationẽ, quæ à particulis ſumi-
tur, vtilẽ eſſe ad vlcerũ curationẽ negãt: nec ab ijs, qui id quidẽ cõfitentur, ſed tñ cuiuſq; particu
læ naturã ignorãt: quæ nimirũ (ſicut oſtẽdimus) ex ipſo elementorũ conſtat temperamento. Ve-
A.li.4.f.4. t.1.c.7.fol. 464.e rũ ij, q̃ q̃ nihil aliud, ſaltẽ, quæ ex inſtrumẽtaria partiũ cõſtitutione indicantur, intelligũt; Theſſa
lus verò, & q. ſequaces eius ſunt, ẽt hæc ignorãt: Veluti ſtatim, ſi diuiſum "abdomẽ tam alte ſit, ut
inteſtinum ex eo ꝓcidat, nec quẽadmodũ id reponere cõueniat: nec, ſi omentũ exciderit, abſcin
dendũ ne id ſit an non: nec an vinculo id excipiendũ, an ſecus: nec an ſuẽdũ vulnus ſit, necne: nec,
ſi ſuendum ſit, qua rõne ſuendũ, quicq̃ intelligunt: vt q̃ ne nos quidẽ intelligere, niſi ex diſſectio-
nis rõne, oium, q̃ iſtic continẽt, partiũ naturã didiciſſemus: quam ẽt exponere neceſſum eſt, nõ
claritatis modo gratia eorũ, q̃ dicenda ſunt, ſed ẽt ꝓbationis. Cutis extrinſecus oĩbus anteſtat:
hæc verò in mẽbranã finitur. A cute, medio citeiter loco, neruea tenuitas muſculorũ (quã Apo-
neuroſin Græci vocant) gemina tenditur mẽbranarũ ritu. Eas pleriq; anatomicorũ duas eſſe mi
nime norũt, cũ & vna cohæreant, coaleſcãtq; ſic, vt labor ſit, eas ſeparaſſe, & ſumma p̃terea ſint
tenuitate. Poſt has deinceps habẽtur duo muſculi recti, & carnoſi, qui à pectore ad ipſa pubis oſ-
ſa ꝑueniunt. Atq; hæc q̃dem memorata oĩa & ſibi cohærẽt coaleſcuntque, & qđ conflatum ex
B ipſis eſt, Græci, †qui quẽadmodũ diuiſum ventrẽ ſui cõueniat, ꝓdiderunt, Epigaſtrion, id eſt ab- †Ad uerbum qui quemadmodum uocatas gaſtroraphias (i. uẽtris ſeu abdominis ſuturas) fieri conueniat.
domen, nominarunt. Quod verò hoc deinceps excipit, ab illis quidem vocatur Peritonæon, pu-
tantibus videlicet vnũ, & ſimplex id eſſe corpus, minimeq; cõpoſitũ, ſed falſo, cũ id compoſitum
ex duobus corporibus ſit, quorũ vtrunque, & exangue, & neruoſum ſit. Verum alterum eorũ ner
uoſa tenuitas eorũ muſculorũ eſt, q. per tranſuerſum ſe agunt: alterũ mẽbrana prætenuis, velut
aranea, quæ vtiq; vere eſt peritonæum. Ac tale quidem in medio ſui eſt abdomen. Partes verò
eius, quæ vtrinque ad latus ad quatuor quaſi digitos recedunt, hæ ſtatim à cute obliquos muſcu
los habẽt, priores quidẽ, q. a pectore demittuntur: ſecũdos, q. ab ilibus aſcendũt, deinde poſt hos
tranſuerſum muſculũ, ſub quo eſt peritonæon. Ergo & minus periculi in hoc loco, q̃ in medio
eſt, cũ tenuẽ eiuſmodi mẽbranã, qualẽ aponeuroſin vocãt, nullã habeat: & ſutura in medio diffi-
culter adminiſtratur, quippe cũ & procidant hac parte maxime inteſtina, & ægre inibi *contineri *Al. immitti.
queant: qui. n. conſtrinxerãt contraxerantq; ea, recti illi carnoſiq; muſculi erãt, quos ex pectore
ad pubis oſſa demiſſos diximus. Ergo, quoties horũ aliquis eſt vulneratus, duplici de cauſa ꝓci-
dere inteſtinum eſt neceſſum, à partibus quidẽ, quæ ſunt ad latus, propterea, ꝙ muſculis, qui iſtic
ſunt, conſtringitur: à medijs uerò, ꝙ nec muſculũ eũ, qui cõtineret, habet etiamnum validum, &
C ꝙ locus opportune ad procidentiam eſt comparatus. Quòd ſi maius ẽt vulnus fuerit, tum plura
neceſſe eſt inteſtina excidere, tum difficilius denuo immitti. Porrò alia ratione parua vulnera tra
ctatu ſunt difficilia. Nam, niſi, quod procedit, ilico in locum ſuum reponas, inflatur, ſurgitque in
tumorem: quo euenit, vt per anguſtum foramen immitti nequeat. Minus igitur graue in eiuſmo
di vulnerationibus mediocre foramen eſt. Atque hæc quidem præſciſſe oportet. Proximum eſt,
ut, quemadmodum quis hoc genus uulneratum commodiſſime contrectet, cõſideremus. Nam
Theſſali præceptum, quo cenſet, enæmis ea præſidijs glutinanda eſſe, parum ſatisfacere manife-
ſtius puto, q̃ vt quenquam latere, qui compos ſit mentis, poſſit. Quoniam igitur "principio id
agendum eſt, ut inteſtina, quæ exciderunt in ſuum locum recondantur: ſecundo loco, vt vlcus
A.ibid. f ſuatur: tertio, vt medicamen imponas: quarto, vt, nequa præſtantior pars ſimul afficiatur, proſpi
cias: age iam de primo horum agamus. Cum igitur triplex (ut dictum eſt) diſcrimen horũ vulne
rum in magnitudine ſit, propriam à quoque indicationem ſumere tentemus. Eſto autem princi
pio vulnus adeo paruum, vt inflatum iam, quod excidit inteſtinum, remittere amplius non ſit.
Nunquid igitur hoc loco alterum è duobus eſt neceſſum, aut flatum educere, aut vulnus amplia
re? Præſtiterit aũt (vt arbitror) prius, ſi modo id conſequi liceat. At non alia potius ratione id con
ſequare, quàm ſi cauſam, vnde excitata inflatio eſt, ſubmoueris. Ea igitur, quæ demum eſt? Certe
A.ibid. g D ambientis aeris refrigeratio. Itaque etiam ſanatio ex calefaciendo petetur. Ergo ſpongia * molli,
& ex calente aqua madenti, ac mox expreſſa, calfacere inteſtinum conueniet. Præparetur verò
interea vinum auſterum calidum: quippe id magis calfacit quàm aqua, ac robur inteſtino acqui
rit. Quòd ſi huc etiam præſidio inteſtini inflatio non ceſſerit, incidendum peritonæi tantulum
eſt, quantum ei, quod excidit, reponendo ſit ſatis. Appoſita porrò ad eiuſmodi inciſionẽ ſunt
ea, quæ Græci Syringotoma uocant, i. quæ ad fiſtulas incidendas ſunt comparata. Scalpelli ve-
rò, quibus acies vtrinque habetur, aut quibus cuſpis acuta eſt, omnino fugiendi ſunt. Situs verò
laboranti appoſitus fuerit, cum in inferiore parte factum vulnus eſt, ſi furſum vergat: cum verò
in ſuperioribus, ſi deorſum. Vnum autem vtrobique cauetur, ne, quod exciderit, ab alijs quicquã
inteſtinis degrauetur. Itaque ex hac ratione conueniet, vt, ſi in dextris vulnus ſit, corpus in con-
trariam partem inclinetur: ſin in ſiniſtris ſit, in dextram ſic, ut quæ vulnerata pars eſt, ſemper al-
tiorem locum occupet. Atq; hoc tum in magnis, tum etiam in mediocribus vulneribus condu-
cibile fuerit: quippe id oĩbus cõmune conſilium eſt. Cæterum repoſitio inteſtinorũ in ſuũ locũ,
vbi ex magno exciderunt vulnere, planè miniſtrum poſtulat dextrum: Debet enim, vbi mani-
bus

bus ſuis totũ vulnus extrinſecus apprehenderit, intrò reprimere, tum conſtringere, ac exiguum B
ſemper ſuenti prenudare: quin & id ipſum, qđ aſſutũ eſt, modice cõprimere, quoad totũ ꝑſuat.
Iã vero, q̃ cõmoda ratio ſuẽdi abdominis in talibus vulneribus ſit, deinceps doceam⁹. Qm̃ coire
coaleſcereq; cum peritonæo oportet abdomen, incipiẽdũ quidẽ à cute eſt, atq; ab externo ĩtror
ſus acus inijcienda. Vbi vero, tum cutẽ, tum rectũ muſculũ totum tranſierit, prætcrito, qđ ei ſub- A.ibid. h
eſt, peritonæo, ꝑ reliquũ peritonæũ eã ab interno extrorſus inijcies, atq; inde per reliquũ abdo-
men ab interno extra tranſmittes. Vbi hoc penitus tranſmiſit, rurſus ab externo introrſum idem
abdomen eſt perforãdũ. Mox, vbi peritonæũ, qđ illi quoq; ſubhęret, præterieris, atq; ad cõtrariũ
ueneris, hoc quoq; ab interno extrorſus perpungendũ, unaq; cũ eo totũ ipſi vicinũ abdomẽ. Hic
inde ab hoc rurſus incipiendũ, atq; id cũ cõtrario peritonæo conſuendũ: ac rurſus vicina quoque
cute tranſmiſſa, iterũ ab ea parte acus introrſus eſt inijciẽda, conſuendũq; abdomen id cũ cõtra
rio peritonæo, & inibi vicina cute tranſmiſſa. Atq; hæc iterũ iterũq; facienda, quoad totũ vuln⁹
ſimiliter cõſuerimus. Interuallũ uerò, qđ ſuturis interuenit, qđ ad cõpeſcenda pertinet ea, q̃ ſub-
ſunt, breuiſſimũ eſſe poſtulat. Quòd verò ad firmitudinẽ ipſius cutis, q̃ in interuallis ſuturarũ eſt
necubi rũpatur, breuitas parũ tuta eſt. Quare utriuſq; uitato exceſſu, eligenda mediocritas inter
vtrunq; eſt. Iã hoc quoq; oĩum vlcerũ cõe quodãmodo eſt: ſicuti & ipſius, quo ſuuntur, fili cõſi- F
ſtẽtia. Nã, qđ iſto durius eſt, cutẽ rũpat, neceſſe eſt: qđ mollius, ipſum prius rũpitur. Acq; verò, ſi
ꝓxime ſummas oras acum tranſegeris, qđ reliquũ eſt cutis, qm̃ minimũ eſt, dũ violenter adduci-
tur, cogiẽ perrũpi: ſi plurimũ ab iis receſſeris, multũ cutis inglutinatũ relinques. Hæc, tametſi oĩũ
ſint vlcerũ cõia, maxime tñ fugienda in abdomine ſuendo ſunt. Ipſa verò abdominis ſutura, aut
iã dicto modo adminiſtrabiẽ, utiq; ſiquis huc ſtudium dirigat, ut peritonæũ abdomini coaleſce-
re faciat, uix. n. cũ eo coaleſcit, vtpote neruoſum: aut ſicut nonnulli faciunt, qui, q̃ cognatæ natu-
ræ ſunt, ea cõmittunt, utiq: peritonæo peritonæum, abdomini abdomẽ. Id fiet ad hunc modum.
Oportet à vicino nobis abdomine incipere, atq; ab externo introrſum per id tantũ acũ tranſmit
tere: poſt ꝓteritis vtriſq; peritonæi labris, ex aduerſa parte ab externo introrſus per vtrunq; eius
labrũ acum reuocare: deinde rurſus hanc reuocare, atq; ab interno extrorſus per aduerſum ab-
domen traijcere. Hic modus à publico, & exprompto, quo videlicet uno adactu per quatuor la-
bra acũ tranſmittunt, hoc diſcriminis habet, ꝙ totũ peritonæon intra abdomen prorſus abſcon-
dit. Deinceps verò de medicamentis præcipiamus. Sanè hæc quoque eiuſdẽ eſſe materiæ, debe-
bunt, cuius ſunt ea, q̃ Enæma dicuntur: quæq; aliarum quoq; partium vnire vulnera in ſuperio- G
ribus commentarijs oſtendimus: deligatio verò extrinſecus, vel præcipue in his neceſſaria eſt.
Quarta verò curationis in his pars non paulo ab aliis diſſidet: ſiquidem, quod inter bubones, &
axillas eſt, id totũ molli lana ex oleo mediocriter calido imbuta circũdare oportet. Satius item
fuerit, & ſi per clyſterem inteſtinis aliud ſimile infundas. Quòd ſi quid ipſorum inteſtinorum ſit
vulneratum, quæ extrinſecus fieri debent, oĩa ſimiliter, ut diximus, ſunt peragenda. Cæterum,
quod injicitur, vinum nigrum, auſterum, & tepens erit, eoq; magis ſi totum perforatum vſque
ad interuum meatum ſit. "Ac craſſa quidem inteſtina facilia ſanatu ſunt: è contrario difficilia, q̃ A.l.3.l.16.
tenuia ſunt. Ieiunum autẽ omnino incurabile eſt, tum propter magnitudinem multitudinemq; t.1.c.2.fol.
uaſorum; tum ꝙ tunica eius prætenuis neruoſaq; eſt: adde, ꝙ tum bilem ſynceram hoc inteſtinũ 333.h
recipit vniuerſam, tum ꝙ omnium iecinori maxime eſt vicinum. Ventriculi verò, quæ carnoſæ
partes internæ ſunt, curare cũ fiducia tentabis. Nam fieri poteſt etiam, ut bene cedat, non ſolum
quòd hæ craſſiores ſunt, ſed etiam, ꝙ ſanantia medicamenta facile hoc loco ipſius ſubſiſtant,:
at, quæ in ore eius, ac gula vlcerum ſunt, duntaxat contactu medicamentorum in tranſitu fruun
tur, quæ verò in ore eius ſunt, ijs ſenſus quoq; acumen ſanationi obſtat. Verum, quanam ratio- H
ne uentriculi vulnerati, aliorumq; exitialium vulnerum, Hippocrates ſanationem moliatur, ab
ipſo peti eſt ſatius. Ego nanq; nõ eo conſilio, ut nemo Hippocratis libros legat, ad hoc opus ſcri-
bendum acceſſi: uerum quoniam is mihi primus idonea vſus eſſe via videtur, nec tamẽ eam to-
tam compleuiſſe, cum q̃dam minime limitata, quędã imperfecta, obſcuraq; ab eo prodita inue-
nire liceat: idcirco ipſe, tum omnia ea lucide explicare, tum, quæ parum diſcreta ſunt, diſtingue-
re, tum, q̃ deficiunt, ſupplere ſtudui. Vbi igitur aliquis ſe in his noſtris primitus exercuerit, tunc
ſe ad libros Hippocratis legẽdos conferat: ac tum eius de vlceribus librum relegat, tum quæ de
vulneribus exitioſis ſcripſit. Porrò ſimul maximum adiumentum ex his noſtris libris habebit:
ſimul certo intelliget, neminem methodicæ ſectæ, quæ nomine ſpecioſo ſe uenditat, re ãt ma-
xime eſt à methodo aliena, cõmode vlcus ſanare poſſe: ſed nec reliquorum Rationalium quem-
piam, quicunq; parum cognitis ſimilarium partium elementis, artẽ aggredi cẽſent, quippe ne-
ſciunt hi quoq; rationalem ſimplicium animalis partium curationẽ, ut qui ab inſtrumentalibus
tm̃ indicationes ſumãt. Cæterum paucis etiãnũ cõtra Methodicos additis de iſtis, q̃ in uentricu-
lo accidunt vulneribus, alio ſtilum conferemus. Vulnerato peritonæo excidit ſubinde omen-
tum, quod primaria ne pars ſit, an nõ primaria, uel ex quibus condatur, uel quã habeat actionem
vſumve, hi cõpertũ nõ hñt. Itaque, ſi iam liuet, aut nigricat portio ea, quæ excidit, ibi qđ faciant,

audire

A audire eſt operæpretiũ: vtrũ ne præcidẽt, an intra peritonæon remittent? Oĩno enim, vel ab ipſa
experiẽtia, quid agendũ ſit, intelligent: uel ab ipſa particulę natura indicationẽ ſumẽt. Atqui reſu
glunt hæc vtraque, eã quidẽ, q̃ experiẽtia ſuppeditat, cognitionẽ, dũ venerandũ. ſ. hoc ſectæ ſuæ
nomen methodũ extollunt: eã q̃ ex particulæ natura ſuggeritur, ꝙ nec ſubſtantiã eius norunt,
nec actionẽ, nec vſum, dũ à diſſectione ceu inutili abhorrẽt. Itaq; neſciunt, ſit ne ex ijs, q̃ neceſſa-
riæ ad vitam ſint, an, q̃ neceſſariæ quidẽ nõ ſint, nõ tñ oĩno infimæ notæ: ſed nec, an cũ eius affe-
ctu ſimul afficienda pars aliqua primaria ſit, an ſecus: adde, ꝙ nec an uaſorum, quæ in eo continẽ
tur, aliqđ poſſit per ſanguinis profuſionẽ hominẽ interimere: nec, ſiquis poſt nigrum eius abſciſ
ſum, qđ integrũ eſt, vinculo cõplectatur, quò ſanguinis profluuiũ declinet, an id ipſum periculo
vlli ſit futurũ: nã leui ſaltẽ intuitu omẽtum neruoſum uidetur: ꝓinde, niſi q̃s exacte naturã eius
habeat cõpertã, nunq̃ audebit vinculo vti, cõuulſionis. ſ. metu. Horũ cũ nihil mirifici iſti Metho-
dici intelligant, ubi nigrũ redditũ omẽtum eſt, ſanè dicere, quid agẽdum ſit, non poſſunt. At nos
(arbitror) poſſumus, qui cũ vſum eius non adeo eſſe animali magnũ, ſubſtantiãq; eius ex mem-
brana tenui, ac arterijs veniſq; compoſitã ſciamus, horum tamen initia ex maximis orta, tum ar
B terijs, tum venis intelligamus, ſanguinis quidẽ ꝓfuſionẽ cauebimus, coafficiẽdos verò neruos
nõ timebimus: proinde id, quod ſupra nigricãs poſitũ eſt, vinculo excipiemus: quod poſt uincu-
lum eſt, amputabimus: atque, ut in imo fine iam comprehenſæ † gaſtroraphiæ vinculi fines pen- † Ventris ſutura.
deant, curabimus, quo nimirum facile eas, cum ex vulnere ſuppurante euomentur, recipiamus.

De ratione fracturarum oſſium curandarum. CAP. 5.

AC de reliquis quidem corporis partibus dictum abunde ſit: nunc de oſſibus agendum ſuper
eſt: quãdo his quoque, de quo nunc agitur, morbus accidit, quem unitionis ſiue continuita
tis ſolutionem appellamus. Huic, cum in hanc inciderit partem, proprium nomen inditum græ-
ce eſt Catagma, omnibus ferè hominibus, qui græce loqui norunt, tritum. Apagma nanque, me
dicorum appellatio propria eſt, plebi inuſitatum: ſolent autem ita nominare, quoties oſſis finis,
qua parte maxime cum alio committitur, abruptus eſt. Sed, & e fracturis ipſis, quęcunq; fracti oſ
ſis partes iam prorſus ſeparanint, eas Cauledon factas græce dicunt. Patet verò eiuſmodi diuiſio
nem per tranſuerſum eſſe factã: ueluti alteram per longitudinem magis eſſe, in qua ſanè nõ oĩno
ſeparantur à ſe partes ſic affecti oſſis, ſed veluti per rectitudinẽ finduntur, quod genus Schidace-
C don fieri dicere ſolent. Nõ deſunt ex medicis iunioribus, qui adeo ambitioſe omnes fracturarum
differẽtias proprijs interpretentur nominibus, ut etiã aliquam † Raphanedon, id eſt ad raphani † ἀλφιτηδόν. i. ad polentæ ſpeciem: ſic Paulus.
ſpeciẽ, fieri dicant, non cõtenti oratione os, quod varie ſit fractum, explicaſſe. At nõ Hippocra-
tes huius fuit ſententiæ, ſed quoad fieri licuit, uſitatiſſimis vtens nominibus, oratione interpreta-
ri non eſt grauatus nõ has modo fracturarũ differẽtias, uerum etiam earum " quæ in capitis oſſi- Lib. de Vulne. cap. non longè à principio.
bus eueniunt. Ac ſi ad eum modum de omni vitio egiſſet, profectò breuis mihi propoſita tracta
tio fuiſſet: nunc, cum plurimorum viã, qua ſit inſiſtẽdũ, indicarit, ſed, quæ particulatim ſunt agen
da, inchoata indefinitaque reliquerit, neceſſum eſt, in illis immoremur: nec tamẽ in ipſis plus iu-
ſto, ſed quæ tradita illi perfecte ſunt, ea ſummarim cõmemoremus: quibuſdam & demonſtratio-
nẽ adijciamus, utiq; ijs, quæ ab eo ratione parum ſunt munita: eorum præterea, quæ parũ ſunt
definita, quædam definiamus: & quæ inordinata ſunt, ea in ordinẽ diſponamus: poſtremo ex ijs,
quæ ille parum lucida reliquit, quibuſdam lucem addamus. Verũ, ſi in ſingulis verba eius adſcri-
pſero, expoſitorij commentarij longitudinẽ liber noſter habebit. Nec deerit fortaſſis aliquis, qui
immodicam longitudinẽ noſtram hic merito accuſabit, qui de hac in tertio, & quarto volumine
D parũ merito eſt queſtus. In ijs. n. neceſſe fuit mihi multa Hippocratis ex eo libro, q̃ de * vulneri- * vlceribus.
bus inſcribitur, loca apponere: q̃bus reliquis medicis oſtẽderẽ, cuiuſmodi res ſit methodo qua-
dã ulcerum curationẽ conſcribere. In libro aũt, quo de fracturis præcipit, quis adeo eſt ſtupidus,
vt doctrinam eius oẽm, ceu lucidam planeq; abſolutiſſimã, non ſuſpiciat? Quòd ſiquis etiã unus
videlicet alterve dicat parum ſe id opus mirari, his opportuniſſime reſpõdeatur illud poetæ: Hos
vnum atq; alterum permitte tabeſcere. Quæ nã igitur ſit fracturæ curandæ vera methodus, quã
que ipſa rei natura præſcribat, iam tẽpeſtiuum dicere videtur, atq; hinc ſumpto initio. Quoniam
fracti oſſis ſoluta partiũ continuitas eſt, utiq; finis, quò tendet is, qui eas curabit, ſaltem primus,
unitio eſt: ꝙ ſi is per affectarum partium ſiccitatem perfici poſſe nõ videatur, reſtat alter, q̃ eſt,
ut alterius cuiuſdam interuentu glutinetur: qui ſi nec ipſe comparabilis aduertitur, inſanabile
eſſe uitium dixeris. Quòd igitur coaleſcere nequeat tam durum os, quam id, quod in iuuenibus
& adoleſcẽtibus, & in viris, multoq; magis in ſenibus cernĩ, id profecto uel cuiuis patere poteſt.
Poteſt certe illud tantum unitionem recipere, quod abunde molle eſt: cuiuſmodi conſpicitur in
puerulis. Quòd autem alia quapiam interueniente ſubſtãtia ceu glutino quodã agglutinari col-
ligariq; ſecum ſeparatæ fracti oſſis particulæ queant, hinc maxime ſperet quiſpiã. Monſtratum
eſt omnẽ animalis particulam proprium, ac ſimile ſibi trahere alimentũ. Id ſi verũ eſt, oſſiũ cer-
te idoneum nutrimentũ, & craſſius, & magis terreum, q̃ aliud quoduis nutrimentum in toto ani-
mali, fuerit. Non eſt igitur nec à ratione alienum, nec quod fieri omnino non poſſit, ut quod ex
hoc

hoc ipſo ꝓprio alimēto redūdat,& in labris fracturæ cōcreſcit,ſuo ipſius interuētu illa quoq; cō E
glurinet. Quin ēt ita vſu euenire cōſpicitur: ſubſcribitque ſpei,q̄ rō ſuppeditat, ēt experiētia ipſa.
Itaq; cōſiderādū deinceps eſt,quanā potiſſimū rōne corpus hoc,qđ fracturis ínaſcit̄,quātū qua-
leq; opus ſit,ꝓuenire poſſit. Nā,ꝙ nec quātūlibet,nec qualecūque,ſed qđ mediocritatē in vtro-
que ſeruet,requirimus,id planè eſt euidēs. Porrò huius ſymmetriæ,tū qualitate,tū quantitate in-
uēta,deinceps eſt,vt,qua maxime q̄s utrūq; aſſequat̄,rōnē q̄rat. Sed nec tēpus,quo hęc effici cō-
ueniat,minus neceſſariū q̄ſitu eſt,vtrū ne ſtatim à fractura facta, veluti ſtatim in vulneribus mo-
liebamur vnitionē: an id cōmodū tp̄s nō eſt,ſed apti' aliud req̄rendū. Sanè inuenias hoc quoque,
ſicuti & reliqua oīa ex ipſa rei natura edoctus. Quænā igit̄ eſt ipſius rei natura? Nēpe os fractum
ſub aliqua paulo ante cōprehenſarū differētiarū. Age igitur videamus, nūq̄d à ſingulis differētijs
aliquid ſumi ad eius curōne poſſit, ab ea q̄ Cauledon, id eſt ꝑ tranſuerſum, fieri diximus,orſi.
Diſſidēt ſic à ſe in hac fracti oſſis partes, vt è directo nō iaceāt. Quare patet primū id eſſe agendū,
ut in directū agātur,tū eorū,q̄ deinceps ſunt,aliq̄d geratur. Sanè cū ſitū habuerint,ſiquis ea,q̄ ſic
diſſident,integræ partis exemplo vſus,in contrarium adducat: à quà nimirum certiſſima indica-
tio tranſpoſitionis eorum erit. Fieri.n.pōt,ut tum prorſum,tū retrorſum,tum in hanc partem,tū
in illā,mēbri facta translatio ſit. Quæcunq; igitur retrorſum magis ſunt acta, ea prorſum impel- F
li cōuenit: nec minus in alterā quoq; fracti oſſis partē modice ad cōtrarium retrudi: Contra,quæ
prorſum ſunt emota, hæc rurſus ipſa quidē retrorſum, reliquam verò partem ſenſim duci pror-
ſum. Eodē ēt modo,& eorū,quæ ad dextrā ſunt,detorta, medicatio eſt,ſi ad ſiniſtrā ducātur: con
traq; eorū,q̄ ad ſiniſtram, ſi mutētur ad dextrā,ſemper.ſ.altera parte modice in cōtrarium acta.
Cæterum in adducendis cōtrario motu partibus, ne quæ frāgantur earum extantiæ,non leue pe
riculum eſt: neq;.n.(veluti in ſerra defectis uſitur) lęuis eſt vtriuſq; partis finis. Nā ſi illę frangan
tur, non poterunt ad amuſſim ſecum coaptari fracti oſſis fines, duplici de cauſa. Nam,ſiue ipſa
fragmenta inter partes coniungendas interciderint, nō ſinent ea, quæ adaptātur, ſe contingere:
ſiue quid forte oſſium extra ceciderit, ne ſic quidem eorū,quæ effinxeris,exacta coniunctio erit
ſic,ut priſtinā unionē imitentur,quippe quæ ſolum, tum demum erit,cū oſſis extantiæ in ſuas ca
uitates fuerint reconditæ. Quòd ſi ſemel cōminutæ perierint, neceſſum eſt,inter applicata ſimul
oſſa vacans interueniat ſpatium, in quod ſanies collecta, atq; in tempore putreſcens, totū pari-
ter mēbrū ſecum corrumpet. Atq; ob hæc quidem, quæ diſſidēt oſſa,è directo admota eſſe opor
tet: quod commode certe fieri nequit,niſi retrorſum prius ſint tracta: Antitaſin vocant. Oportet
igitur,aut manibus ipſis, utiq; ſi paruū ſit membrum: aut uinculis circūpoſitis: aut unà cū ijs,etiā G
Lib. De Fract. com. 2. t. 3. 7. 232.b instrumētis, cuiuſmodi nos Hippocrates docuit, antitaſin oſſium facere: poſtea uero, q̄ abunde
retracta fuerint,nec vllus ſuperſit metus,ne ſe in adducendo tangant,tum in directum oppone-
Et cō. 3. t. 39. 7.246.h re,vinculaq; remittere, ac muſculis ipſis diductorum in idem cōmiſſionem permittere: interim
verò te ipm̄ quoq; manib' ſubſeruire, ac,ſicubi aliq̄d paulū ſubſultet,corrigere, atque formare.
Ab his ſecundū,quò diriges,fuerit,ut immotū prorſus mēbrū cōſiſtat, nequid eorū,q̄ effinxeris,
moueatur: q̄n ita neceſſe eſt ea rurſum diſſidere; Ac, ſi ipſi quidem ægrotāti,ut quietudini mem- A.l.i.ſ.4.c. 28.f.82.h
bri proſpiciat,permiſeris,uigilans fortaſſis probe id curauerit; at dormiens omnino membrum
mouebit. Vt igitur non dormientis modo hominis,ſed ēt ad deſidendum, itemque,cum cubile
reſternitur,ſurgētis,eorū,quę formata ſunt,poſitura ſeruetur,tuta deligatura cōplecti fracturam
oportet,quæque fracti oſſis partes ſecū coarctare ad amuſſim poſſit. At verò,cum laxior deliga-
tura oſſibus moueri permittat: arctior verò cōſtringendo,dolorem excitet: danda opera eſt,ut vi
tato ambarū incōmodo, utriuſque fruamur commodo. Id fiet,ſi,quod nimiū eſt,declinabimus.
Ergo nec adeo arctare deligaturam debebimus,vt viam comprimat: nec adeo remittere,ut laxa
ſit. Ac,ſi quidē æqualis eſſet craſſitudinis mēbrū quodque,utique latiſſima faſcia eſſet cōmodiſſi-
ma,utpote quę totū ęqualiter,continenterq; ex omni parte fractū os complecteretur,ſed,q̄m id H A.l.4.ſ.5. t.2.c.5.fol. 484.f
non eſt,pectori quidē latiſſimā licet circumponas, artubus certe & iugulo non potes: ſed in tali-
bus utilior eſt anguſta,utpote quæ nec rugas cōtrahet,& totius mēbri, cui circundata eſt,cutem
cōtinget: uerū,ſi paucis cōplexibus fracturā cōtinet,parū tuta eſt. Quantum igitur ſecuritatis ex
anguſtia deficit,tm̄ ei ex iniectionis numero,& uerſus int. grū deductione,eſt adijciendum. Sed,
q̄m deligationū,quæcunque citra dolorē carnē conſtipant coarctantque, id vitiū habent, ut ex
iis partibus,quibus primū iniiciuntur, ſuccos exprimant,& in eas,in quas ipſæ ſunt finitæ, repo-
nant,atque fingant non alienū à ratione arbitror deligaturæ principium ſuper ipſam fracturam
iniici, abhinc verò ad reliquū membrum diſpenſari: etenim, qui contra deligat,is ab integris ad
ægram partem ſanguinem compellit. Atqui, ſi ab ægro loco incipiat,in integrum finiat,non ſo-
lum innoxia eiuſmodi deligatura in iis,quæ diximus, erit,ſed ēt utile quiddam contulerit: quip-
pe cum nullā circū fracturā ſinet excitari phlegmonē: cuius rei curā habere in primis oportet.
Timendum.n.eſt,ne tū ex illa in diuerſum vulſione, quā mēbrū in ſuā formā effingentes admi-
niſtrauimus: tū vel magis ex eo,ꝙ cauſæ,quæ fracturam faciūt, plerunq; circūdatam oſſibus car-
nē conſtipando contundendoq; prius lædunt,magnæ ſubſequātur phlegmonę. Nec ſanè mirer,

ſi phlegmones

A ſi phlegmones quiddã ſimile ẽt ipſis fractis oſſibus ad portionẽ accidat: qñ etiam, q̃ partim probe ſunt curata, magis humida, q̃ pro natura ſua, manifeſte cernantur, ubi uidelicet vnà cum vulnere os pfractũ ſub aſpectus notitiã venit. Quinimmo nec oſſis caries, quẽ ſphacelon vòcãt, ex alia occaſione oboritur: quæ ipſa totius oſſium ſubſtantiæ corruptela q̃dã eſt. Nõ igitur negligẽdum, quin totũ ſuperuacuum humidũ ex oĩbus, q̃ circa fracturã habẽtur, partibus exprimas. Incipies itaq; ab ægra parte, ac, cũ bis ter ve circũdederis, inde ſanũ verſus pgredieris: ſiquidẽ, q ita deligat, & ab integris ad laborantẽ partẽ ſanguinis cõfluxũ arcet; &, quod iã collectũ in ea eſt, exprimit. Cũ verò duæ partes ſint, q̃ & recipere aliquid à laborante particula, & tranſmittere ad eã poſſint, vtique, quæ ſuperiacent, tũ pp multitudinẽ, tũ magnitudinẽ, ad ambo magis ſunt habiles: Extremæ verò, pp contrarias conditiones, exiguũ quidẽ aliquid vel recipere, vel trãſmittere poſſunt, multũ verò nec ægris partibus ſubminiſtrare, nec ab ipſis recipere. Quocirca, cũ duas primas fecerit Hippocrates deligaturas, priore quidẽ, tũ qđ in laborante particula continetur, ad ſuperpoſita expellit, tum qđ ex his cõfluit, repellit: reliqua vero primis quidẽ cõplexibus, quos ſu p ipſam fracturã facit, itẽq; faſciæ ad inferna progreſſu, eò quædã extrudit, q̃dã, ne qd illinc cõfluat, prohibet: Reliquis deinceps oĩbus, quibus uidelicet ab infimis partibus ſurſum recurrere deligaturã eẽ

B ſet, ut eodẽ uidelicet loco cum priore finiatur, tum ad ſuperiora repellit, tũ cõfluxum ab ijs prohibet. Muniunt igitur, ac ſtabiliunt fracturã, nec phlegmonem oriri ſinunt, prima duo linteamẽtã ea, q̃ dicta ſunt, ad ambos hos vſus ſatisfaciunt, {præſertim} ſola. Vnde ad eorum quidem tutelam Hippocrates pſidium excogitauit, ut ſplenia vnà cum exterioribus faſcijs adhiberentur, quæ hæc quoq; ipſa ſtabiliant. Ne autẽ phlegmone oriatur, medicamento, quoniam ex ijs, quæ phlegmonen prohibent, uti iubet: quale nimirum eſt ceratum humidum. Hæc igitur oĩa rõne, ut cõprehenſum eſt, dictante, ſunt inuenta: & præter hæc ipſa repoſitionis figura: Quæ ipſa quoque geminæ indicationi ſubijcitur, priori, quæ ex ſolis cõibus notionibus pendet: alteri, quæ ex curandorum organorum naturali cõſtitutione præſtatur. Prior igitur eam, quæ maxime à dolore abeſt, eligendam figuram ſuadet, quo nec phlegmonen particula contrahat, & æger pſiſtere in una ea diutiſſime immotus poſſit. Secunda, quæ ex curandorum ſumitur natura, arterias, uenas, neruos, & muſculos, q̃ rectiſſimos poni pcipit. Sed & conſentiunt inter ſe hæ indicationes, qñ & *rectiſſima cuiuſq; partis figura maxime eſt à dolore aliena: & quæcunq; magis, q̃ alia, eſt à dolore libera, ea maxime naturalis mẽbro eſt, brachio quidem anguloſa, quæ Engonios græce dicitur: cruri uero, q̃ paulo minus porrecta eſt. Porrò ad dolorem uitandum non modo naturalis

* Al. ... familiariſſima.

C habitus cuiuis inſtito eſt utilis, uerum ẽt conſuetudo quoque conducere nonnihil uidetur. Atque hæc quidem figuræ, in qua cuſtodire membrum conueniat, inueniendæ ratio eſt: eadem porrò inueniendæ figuræ rõ eſt, & in retractione partium a ſe, quam * Antitaſin uocant: & cum in naturalem ſitum aptantur fracti oſſis partes. Etenim expedit, ut in rectiſſima, atq; a dolore alieniſſima forma membrum, tum † retrorſum retrahas, } tum in naturalẽ habitum coaptes: multoque ẽt magis, ut ſub eadem figura, tum deliges, tum ad quietem reponas. Siquidem ſub alia deligare, in aliã verò mutare, nõ dolorem modo incitare põt, uerum ẽt oſſa intorquere: nam, niſi eorum, q̃ præcepta ſunt in cõmentarijs, quos de muſculorum motibus ſcipſimus, obliuio obrepſit, neceſſe eſt, ubi figura mutatur, alios muſculorum tendi, ac uelut contractos rotundari, alios ſolui, ac remitti. Ergo ubi tenduntur, tum premi eos a deligatura eſt neceſſe, tum ex compreſſione ipſa dolere: ubi uerò tenſio remittitur, ea in parte deligaturã eſſe laxam, fracturamq; fulcimento deſtitui. Horum igitur oĩum cauſa, tum extendere, tum effingere, tum deligare, tũ reponere una ea figura, quæ doloris minimũ habeat, præcipue eſt ſtudendum. Atq; ad primũ quidẽ opus, qđ in fracturis molimur, nullum iam relictum eſt præceptum. Soluere aũt ex Hippocratis ſñia tertio die debebis, quò in membro præter ſolitum cooperto, nec dolor, nec pruritus creetur: nec eius,

* Al. Diataſin. i. extentionẽ.

† ... extendas.

G qđ iam infixum fracturæ eſt, perſpiratio prohibeatur, cuius occaſione non mõ noxius pruritus quibuſdam accidit, ſed ẽt cutem ex acrimonia ſaniei eroſam exulcerari. Infundendum igitur tñ temperatæ aquæ eſt, quãtum ad euocandã eiuſmodi ſaniem eſt ſatis. Quod ſi rurſus quoq; ſimili modo facies, utiq; ſeptimo id à primo die facere debebis. Apparuerunt uerò iã oĩa, modo nihil impediat, phlegmone libera, ac, quam pro naturali habitu, magis aliqñ gracilia. Tum igitur licebit & ferulas circũponere, & ſoluere ex maiore interuallo: nam antea, cum phlegmones ſcopus uinceret, tutum non erat ferulis premere: nunc cum ea deſijt, ac ſtabilire fracturã eſt opus, ſanè non incõmode his vtare. Sed & ſoluere ex maiore interuallo licet, uidelicet non deſiderantibus præterea partibus ſaniẽ excernere. Quin ẽt callus, quem Poron Græci dicũt, fœlicius ita prouenerit: qñ ad hunc gignendum (ſicut dictũ eſt) cogi concreſcereq; aliquid proprij oſſium alimenti oportet. Non eſt igitur hoc à labris fracturæ eluendum, aut foras euocandum: quod certe aſſidua ſolutio faciet. At verò nec tanto interuallo intermittendum, ut neſcias, quemadmodum fractura procedat. Vidimus. n. non ſemel, cum ualenter ſiccarentur oſſa, ægre proueniſſe callum. Expedit igitur, iſtis tertio uel quarto die modice aquã calidam infundamus, hanc metam finiendę perfuſionis habentes, cum carnes in rubrum tumorem attolluntur. Atq; in his quidẽ priuſq̃

† De ... curatione.

ſubſidere incipiant, deſiſtendum eſt. Contra, vbi digeri quid volumus, non prius eſt deſiſtendũ, E q̃, quod ex perfuſione intumuit, ſubſidat. In quibus verò, quò minus callus in fractura proueniat, humiditas abũdantior obſtat, ibi hanc ſiccare (ſicut prius eſt dictum) cõuenienti deligatura, & perfuſione aquæ, q̃ vel minima oĩno ſit, vel plurima, conabimur. Quippe minima, cũ prius deſiſtat, q̃ aliquid confluat, & qui ad manum humores ſunt, per ſpiritũ digerit, &, qui in alto ſunt, modice liquat: expedit aũt ita ſolui liquariq; ea, quæ per deligaturã ſunt expellenda. Plurima verò digerit plus, q̃ attrahit. Sanè conſtat in ea quidẽ deligatura, q̃ exprimet, minus eſſe arctãdos faſciarum ſinus: in ea verò, q̃ ad renutriendũ eſt cõparata, nec minus hos arctandos, & vniuerſos circunductus laxiores faciendos. Qm̃ aũt non ſolũ, quo tẽpore ſubueniendum callo gignẽdo ſit, ſed etiã quo pacto eſt inuentũ, reliquũ fuerit de vniuerſa victus rõne pcipere. Ac, q in principio quidẽ ſit tenuiſſime cibandum, id, vbi de ppria phlegmonarum curatione agemus, dicetur. Porrò monſtrabitur, & q venam incidere interdum oportet, & p ventrẽ ſuperuacua expellere: At quo tpe callus gignitur, nutriẽdum corpus eſt cibis boni ſucci, & q multum nutriant, ex quibus prouenire ſuccus ſoleat, nõ ſolũ bonus, ſed & tenax, ex quali fieri callum maxime expedit, quippe cum ex ſeroſa humiditate, ac tenui gigni prorſus nequeat: ex craſſa verò, ſed quę fragilis ſit, ac pinguitudinis expers, gigni quidẽ poterit non ſegniter, cæterum tpe ſicceſcens, friabilior, atq; ita fractioni obnoxius reddetur. F Magnitudo calli ea ſit, quæ & oſſibus tuto vinculo ſit, nec muſculos tamẽ cõprimat. Nam, qui minor iuſto eſt, hic oſſa parum reddet tuta: qui maior eſt, dolorem muſculis inuehet. Attendendum verò diligenter eſt, vt vel promoueatur, ſi minor iuſto proueniat: vel inhibeatur, ſi immodice increſcat. Sunt verò, quibus hæc efficies, † ipſius perfuſionis, tum quãtitas, tũ verò qualitas: prætereaq; ciborũ quantitas, } ac medicamentũ, quæ illi extrinſecus imponuntur, facultates. Ac de perfundendo qdẽ, & victus rõne ſupra eſt dictum. Ex medicamẽtis verò, quæcunque emplaſticã ſubſtantiã habent, ac modice calfaciunt, ea callos, tum promouent, tum verò augent: quæ verò digerendi vim obtinent, ea magnos iam callos diminuunt. Si vero nec augere callum, nec minuere ſtudes, ſed eo, ſicut ultro prouenit, es contentus, medicamẽto aliquo eorũ, q̃ cruentis adhibentur vulneribus, vtere, quæ, cum modice ſiccent, & coagulari, ac concreſcere mediocriter callum faciunt. Ac de tranſuerſis quidem fracturis hæc ſatisfaciant. De longis vero reliqua oĩa ad eundẽ ſe habent modum: cæterum comprimendæ hæ magis in ipſo fracturæ loco ſũt: tum, quod receſſit, retrudendum introrſus eſt. Quæ verò confracta multifariam ſunt, potiſſimum cum vlcere, quemadmodum fieri plurimum ſolet, ijs ſplenia circundanda aſciæ ritu incurua Hippocrates pcepit, eaq; vino imbuta, tum auſtero, tum nigro, æſtate potiſſimum. G Quippe putreſcunt, ſiue oleo quis vtatur, ſiue cerato: cum poſtulent amplius, q̃ reliqua, ſiccari, vtpote vitio ipſo reliquis maiore. Quin & medicamẽta quoq; oĩa exſiccantium ſint numero, ſicut ille pręcepit, ſimul modum ipſum ſiccationis definiẽs: etenim ex enæmis eiuſmodi eſſe pharmaca vult. Quòd ſi protinus ab initio quis ipſis utatur, tale eſſe debere enæmon ſuadet, quod imbui ſit aptum. Ac reliqua quidẽ oĩa ex illius præceptis ſunt peragenda, nõ in ijs, q̃ dicta ſunt, modo, verum etiã ſiue nudatum os † deſecari ſerra } poſtulet, ſiue fragmẽta quæpiã, vel te ipſum eximere, vel expelleti naturæ ſubſeruire oporteat. De ijs verò, q̃ cruribus ſupponſitur, organis, quos Solenas græci vocant, quæcunque Hippocrates addubitauit, vtenda ne ſint, necne, & oẽs norunt, & laudandas eſſe rõnes cenſeo. Quod autem neotericis inuentum eſſe gloſſocomon quo maxime tpe gignendi calli utimur, laudandum id quidem, quãtum aliam quamuis eiuſmodi machinarum, ducimus. Verum non videtur id Hippocrates nouiſſe, quanquã aliàs in organis, quæ vſui forent, excogitãdis non indiligens. At verò, quod cruribus ſubijcitur inſtrumẽtum, a † recte illis excogitatũ eſt: } quod per vnicum axem, qui in finem machinæ ad infernam eius partem eſt collocatus, contrarium nixum toti membro gemina tenſione efficit. Nominatur earum altera, quæ vtiq; membrũ tẽdit in directum, græce Euthyporos, id eſt in rectum procedens: quæ verò prius ſurſum, mox H deorſum, ea Metaleptice græce dr̃, quaſi tranſlatiuam dixeris. Obeuntur ambæ per laqueorum circumplexum. Porrò aptiſſimus in hunc vſum laqueus eſt, b † qui duas hẽat appẽdices. } Hic igitur, cum in partibus membri, quæ infra fracturam ſunt, iniectus eſt, priorem ſiue euthyporon efficit tenſionẽ, c * brachijs. ſ. ipſius axi circumpoſitis. Cum vero in partibus, quæ ſupra fracturam ſunt, idem laqueus imponitur, metalepticen tenſionem efficit, abactis videlicet ipſius brachijs prius ſurſum, mox deorſum: quippe hæc quoq; circundanda axi ſunt. Porrò circumactum, ac veluti flexum brachiorum laquei, qui à ſuperioribus partibus ad inferiores agitur, per trochilia fieri oportet, quæ in lateribus glottocomi ſint poſita. Licebit, & Solena voces eiuſmodi machinã, & cum adiectione ſic, Solena mechanicũ, aut glottocomion mechanicum. Verũ de inſtrumẽtis uberius præcipiemus, qñ † de luxatis } agemus: vbi etiam de varietate deligaturarum, quæ ſuperimponuntur, non minus dicetur. Nunc verò, poſtq̃ de mechanico Solene mentionem feci, qui plurimum cruri commodat, tum aliàs, cum reponitur: tum vel magis, cũ æger cubile mutat, aut etiã è uentre aliquid excernit non ab re fuerit, quo nihil in tractatione de eo deſiderei, multo magis illud glottocomion laudare, cuius alterum laterum itemq; tabellulam, in qua ped m collocant,

A. li. 4. f. 5. t. a. c. 18. f. 186. b

† Al. Ex antiqs tum ipſius perfuſionis quantitas ac qualitas, habent. n. τό τε ποσὸν τῆς καταντλήσεως, τὸ ποιὸν καὶ ποσὸν τῶν ἐδεσμάτων.

† Cod. antiq. legunt ἀποπρίεσθαι, ut & Linacer uertit. impreſſi ἀποτρύεσθαι. i. perforatione.

a † In antiquis codicibus legitur ἐξεῦρες τοῖς μετ᾽ αὐτὸν ἐξευρημένα. recte ijs, qui poſt ipſum fuere, excogitatũ eſt.

b † ὃ ἐκ δυοῖν ἀρτῶν.

c * σκελῶν.

† De luxatorũ curatione.

A ſocant, quo uulli non quadret membri magnitudini, mobilia faciunt. Ac de reliquis quidem fracturis hæc noſſe, cum ijs, quæ Hippocrates præcepit, ſat fuerit.

De curandis fracturis oſſium, quæ in capite conſiſtunt. CAP. 6.

DE ijs verò, quę in capite accidũt, Hippocrates certe integrũ uolumen ſcripſit, ubi oĩa pcipit, q̃ in ijs ſunt agẽda: & nos, cũ huic operi finẽ impoſuerimus, enarranda eius opera aggrediemur. Ad præſens verò, qm̃ in his cõmentarijs, & q̃ ſupra ea, q̃ ille dixit, ſũt inuẽta, adijcimus; & q̃ indefinite dixit, definimus: neceſſe eſt primũ de cauis exciſorijs ſcalpris, quos græce Cycliſcos uocant, mox de ijs quos a lenticulæ ſpecie Phacotus uocant, poſt hos de anguſtis ſcalpellis, demũ de medicamẽtorũ vſu, aliquid agamus. Ergo de fracturis caluarię quędã vſq; ad ſcd'am laminã, quã græce Diploen uocant, perueniunt: q̃dã vſq; ad internã oſſiũ faciẽ: quędã ẽt ſimplices fracturę: q̃dã contuſiones: quędã veſtigia eorũ, quibus inflicta plaga eſt. Quæ igitur ſimplices fracturæ ad ſecundã vſq; laminã perueniunt, iis, quos mõ diximus, anguſtis ſcalpellis indigent. Expedit aũt hos ut numero multos, ita magnitudine impares eſſe, necubi deſit, qd' operi ſit cõmodiſſimũ: poſtea verò nudato, put fieri ſolet, uitiato oſſe, utendũ primo quidẽ latiore: ſcd'o loco, eo, qd' illo eſt an-
B guſtius: mox ita reliquis deinceps vſq; ad anguſtiſſimum. Hoc verò in ipſa diploe eſt vtẽdũ. Poſt hæc tum protinus, tum ad finem vſq; ſiccis medicamẽtis eſt medẽdum: quæ ob idipſum κεφαλικὰ græce, id eſt capitalia, ſunt dicta. Ea componuntur ex iri illyrica, & erui farina, & manna, & ariſtolochia, & panacis radicis cortice: † in ſumma, omnibus, quæ extergere citra morſum põt. Ipſa nanq; generatio carnis, naturæ opus eſt: itaq; ægro ad eã rẽ nihil opus eſt arte medica. Vt autem, q̃ puenit caro, coaleſcat, circumhæreatq; omni oſſis parti, id inde maxime eueniet, ſi neque ſordes ſup eo ſit, nec oleoſa q̃piam pinguitudo. Id igit̃ eſt, qd' ægris medici ad carnis productionem præſtant, ut totus locus ſicc' ſit, tum, q̃libet vitiati oſſis pars planè pura. Atque hæc quidem oĩum fracturarum, cum caro in his produci incipit, cõia ſunt. Ex fracturis uerò, quæ ad cerebri vſq; membranas peruenerunt, ſi ſimplex tm̃ fractura ſit, iam dictis ſcalpellis anguſtis utendum: Sin cũ contuſione aliqua, quod contuſum eſt, excidi debebit, idq; vel terebellis prius in circuitu perforatũ, mox deinde ſcalpris admotis, uel protinus ab initio cycliſcis. Ac, quæ per terebellam quidem ratio fungitur, parum tuta eſt, propterea, q dum audacius eam tractant, duram membranã, quæ oſſi ſubſternit̃, non rarò violant: Quòd verò per cycliſcos opus adminiſtratur, nę id quidẽ oĩno uitio caret, cum quatiat immodice caput, qd' potius quietẽ poſtulat. Mihi igitur hic quo-
C que placet, ſi magnæ ſint fracturæ, & oſſa, q̃ fracta ſunt, uehementer mota, cycliſcis uti, qppe paucis exciſionibus facies lenticulatis exciſorijs locum. Sin firma plurimum oſſa ſint, foranda terebellis ſunt. Quidã aũt, quo minus vſquã aberrent, eiuſmodi terebellas excogitarunt, q̃ mergi nõ poſſint, quas ab argumento Abaptiſtas dicunt: circumcurrit.n. parum ſupra terebellę acutam cuſpidem * circulus quidam parum extans. Sane expedit complures id genus præparatas habere, ad omnem caluariæ craſſitudinem. Nã craſſiori longior terebra conueniet: voco aũt ita, cuius ſpatium, quod inter ſummam eſt cuſpidem, & circulum qui extans circumcurrit, maius eſt: tenuiori breuior, eſt aũt hic quoque quod intereſt inter cuſpidem, & quod circumcurrit, minus. Aliqui verò (ſiue illos his timidiores, ſiue tutiores appellem) ẽt ijs, quas Chœnicidas vocant, ſunt vſi. Tu verò, ſi neq; improuidus eorum, quæ fallere poſſunt, ſis futurus, neque plus, q̃ ſatis eſt, timidus, commodiſſime cycliſcis vtere: & primo quidem aggreſſu, latioribus: poſtea magis anguſtis, donec ad craſſam membranam perueneris. Cæterũ, quod excidi oportet, id totũ circulo cycliſcis nudandum non eſt, ſed ex ea maxime parte, qua fractura eſt grauiſſima. Nam præter alia, etiam membrana ipſa ab oſſibus, q̃ vehemẽter ſunt afflicta, celerrime recedit, adeo, ut nullus ſit metus eam, quæ iam ſeiuncta eſt, tetigiſſe. Si uerò unã ſemel nudaueris partem: ac ſcalprum, qui in cuſpi-
D de præfixam habet obtuſam læuemque lenticulæ ſpeciem, aciem verò per longitudinem erectã, ſubmiſeris: ubi latam partẽ lenticulæ ſuper membranã ſtatueris; feries malleolo, ac ſic caluariam diuides. Euenient.n. ita agentibus, quæ requirimus, omnia. Nã membrana, ne ſi dormitans quidem quis agat, lata tm̃ lenticulæ parte occurrens vulnerari poteſt: q ſicubi adhæreat caluariæ, huius quoque adhærentiam innoxie dirimit ipſa lenticulæ rotunditas: ſubſequitur verò pręeuntem eam à tergo ipſe ſcalper caluariam ſecans. Quare, nec qui minus cum periculo, nec, qui celerius perficiatur, forandi modum alium inuenias. Maxime aũt hunc in uehementiſſimis fracturis laudabis: quas utique recentiorum nonnulli medicorum græce Engiſomata, & Camaromata nominant: Engiſomata quidem, quæ in medio ſui membranæ innituntur: Camaromata verò, quæ eandem ipſam partem, exaltatã habent, cæterum, qua primum ab integris fracturæ partibus diduci ægra cœpit, intro magis recedunt, ac membranæ innituntur. Quippe celerrĩme in talibus, quod ægrum eſt, totum exciditur: utpote cum promptius ſubintret lenticulari ſcalpri finis in ijs, quæ plurimum a naturali habitu receſſerunt. Quin etiam inſtr̃o, quod Oſtagran uocant, aliquibus oſſium, quæ uehementer ſunt comminuta, uel exaltatis, uel conuerſis, ea potiſſimum parte, ut demittatur lenticulatũ ſcalprum, præparabimus. Quo facto ſuccedunt deinceps omnia, quibus eſt opus, cum ſecuritate ſimul, ac celeritate; ut fermè dixeris celebre illud dictum in reli-

Margin notes: A. li. 4. f. 5. c. 1. fo. 436. f — A. ibidem. f. g — A. li. 1. fol. 4. c. 27. fol. 32. g — * ἴσ[...] — † Cod. Impreſſi, ac antiqui etiam multi habent, ut Linacer uertit. Sunt tamẽ qui addãt καὶ λεπίδος χαλκοῦ ἴσον. i. & ſquamæ æris, æqua portione. — * ἴτυς. i. labrũ ſiue ſupcilium.

quiſ oĩbus prob e ſe habere: Dimidiũ ſacti, qui bene cœpit, habet. hic verò non totius dimidiũ, ſed E
vel totum, uel paulo minus totum habeas, ubi lenticulatũ ſcalprũ immiſeris. Atq; hęc optima eſt
fracturarũ, quę in caluaria ſunt, manualis tractatio: q̃ Chirurgian vocant. Quantũ verò excidere A.l.3.f.1j. t.1.ca.10. 290.d
conueniat eius, quod affectum eſt, deinceps exponam. Qđ vehementer eſt confractũ, id totũ eſt
auferendũ. Si verò ab eo fragmenta quędã longius excurrant, (quẽadmodũ aliqñ cernitur accide
re) hæc perſequi ad finẽ nõ expedit, illud perſuaſum habentibus, minime futurũ, ut ex eo noxa ſe-
quatur vlla, modo reliqua oĩa rite ſint peracta. Nos. n. non ſemel aut bis, ſed planè perſępe, ſic fa-
cientes voti cõpotes fuimus. Indicatio vero agendorũ hic quoq; ex natura ipſarũ partiũ affecta-
tũ ſubminiſtrata eſt. Nã deligaturã, q̃ in alijs fracturis, ceu maxime phlegmonas arcentẽ, rõ inue
nit, capiti adaptare non poſſis: itaq; nec, quod affluit reprimere, nec, quod in ægris partibus con-
tinetur, exprimere queas: ſine quibus præſidijs, nec reliquorum oſſium vllum ſeruari ſanum po-
teſt. Nam pone in brachio ad medullam vſque fractum os eſſe, neminemq́; poſtea pro fracturæ
legibus id deligaſſe: Omnino neceſſum erit ſaniem, non ſolum, quæ foris ſub cute & muſculis eſt
collecta, ſed etiam, quæ in medulla continetur, tum ipſam primum, ac maxime corrumpere, tum
cum ipſa os vniuerſum: quando etiam nunc quoque omnibus rite peractis, aliquando talia con-
tingunt. Quomodo ergo non uel magis in capite ea accidant, cum nec deligaturam, quæ fra- F
cturis debetur, admittat: & omnis ſanies prona feratur ſic, ut ſuper membranam vniuerſa coa-
ceruetur? In alijs igitur fracturis deligatura cum rite adhibetur, tantum abeſt, ut ſuperuacuam
aliquam humiditatem colligi in læſo oſſe patiatur, ut etiam gracilius, quàm pro naturali habitu,
membrum reddat: In capite vero ratio, quæ per deligaturam eſt excogitata, nec poteſt ita, tum
os ipſum confractum, tum, quæ illi circunſtant, ſiccare, ut neq; phlegmonen contrahant, neque
penitus vllam efficiant ſaniem: nec medicamentum eſt vllum, quod vel in alijs quidem partibus,
citra deligaturam os fractum, quatenus nunc dictũ eſt, ſiccum, atq; ab ſuperuacuis purum redde
re ualeat. Neceſſum igitur eſt nobis primum fracturæ aliquid nudare, quo videlicet detergere,
& abluere ſaniem à membrana liceat: poſt vero, cum phlegmones tẽpus præterijt, omniaque ſic
ea ad vnguem ſunt, carnem producere, ac cicatrice locum includere. Non eſt hic ſermo nudus,
rerumq́ue vacuus, cuiuſmodi eſt ille ſophiſtarum, qui operum artis neſcij, quærunt, cur capitis
fracturæ callum non ducant. Ducunt enim, uiri boni. Voſq́ue tam dementes eſtis, ut eorum,
quæ non ſunt, tanquam ſint, cauſas aſſignetis. Nouimus enim aliquando ſincipitis os fractum:
quod autem os huic oſſi protinus ſuccedit, temporis os vocatur, in quo ipſas ſquamatim compa G
ctas commiſſuras eſſe accidit: in eo luculenta fractura longiſſime pertinebat: quam ipſe equidem
minime contingens, ſed tantum ſincipitis os excindens, hominem ſanaui ſic, ut nunc quoque
multos iam annos viuat. Quòd ſi ſincipitis quoque os dimiſiſſem, putruiſſet citius, quę illi ſuberat,
cerebri membrana, quàm callum fractura duxiſſet. Nam, ſi nulla ex læſis partibus ſanies intrò
confluxeret, ſuperfluum eſſet os excindere. Ergo illi, prout ſolent, nugentur. Ego verò in alia ſimi-
liter ſe habente fractura cogitaram ſupernum os dimittere, ac, quod à lateribus erat, quo ſanies
deflueret, eximere: mox, cum & craſſitudinem eius, & duritiam ęſtimaſſem, vtilius fore iudica-
ui ſupernum os potius eximere, quàm ob defluxus ſolicitudinem cerebrum valenter concute-
re. Cogitaui præterea accidere poſſe, ut, ſi à latere magnum fieret in oſſibus foramen, promine-
ret fortaſſis hac parte cerebrum. Eſt porrò, & in lateribus non vno in loco etiam neruorum, ho-
rumq́; non leuis momenti, quidam exortus: cum in ſupernis capitis ne minimus quidem vſquam
oriatur neruus. His admonitus abſtinui ab eximẽdo oſſe, quod in latere capitis eſſet. At callum
ſemper duxit, modo rite curaretur. Ac iam, quod diſquiramus, hoc ferè ſupereſt, quænam ſit, poſt
quàm foratum os eſt, tum medicamentorum, tum vniuerſæ diligentiæ noſtræ præcipua omniũ H
ratio: utrumne blandiſſima, & quæ maximè voluptati cubantis ſubſcribat, veluti qua nunc ple-
rique utuntur: an quæ huic maxime eſt aduerſa, nempe quæ per medicamenta, quæ vehementiſ A.l.3.f.1. t.3.ca.14. 209.b
ſime ſiccent, perficitur: cuiuſmodi & Meges Sidonius laudat, & ciuis quidam noſter ſemper eſt
vſus ſic, ut etiam emplaſtrum, quod Iſin uocant, illico nudatæ membranæ imponeret, & ſuper
hanc foris oxymeli. Sanè is ſenex erat ſatis exercitatus in hac artis parte: cæterum neque alium
quempiam his vſum vidi, nec ipſe uti ſum auſus. Tantum tñ teſtificari Eudemo poſſum (nam id
ſeni nomen erat) magis fuiſſe ſeruatos, qui ab illo curabantur, q̃ qui ab ijs, qui blandis utebantur.
Aggreſſus uero fuiſſem aliqñ ipſe quoque experiri eiuſmodi curationis rationem, ſi perpetuo in
Aſia manſiſſem: ſed, cum Romæ plurimum agerem, ciuitatis morem ſum ſecutus, permiſſa ijs
quos Chirurgos uocant, maxima eiuſmodi operum parte. Cęterum ipſam rei naturam ęſtimãs,
talem quandam determinationem longa noſtra experientia confirmatam concipio. Qui audi-
torius meatus dicitur, non ſolum vſq; ad cerebri duram membranam pertinet, ſed etiam neruũ
contingit, qui in ipſam à cerebro deſcendit. Is autem, quanquam ita poſitus in vicino, tamen ue-
hementiſſima (ſicut dictum prius eſt) medicamẽta tolerat. Nihil igitur miri fit, ſi poſt forationes
craſſa cerebri membrana ante, quàm notabiliter phlegmone occupetur, ualentiſſimis gaudeat
medicamentis, ceu ſiccam naturaliter ſubſtantiam habens.

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS

LIBER SEPTIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Ventriculi exemplo uniuerſas partium intemperies curare docet, ſiue illæ quidem ſimplices, ſiue cum ſuccorum affluxu, conſiſtant.

Galenum veritatis, ac ſcientiæ ſtudio inflammatum ad exercitationem tantum, ac ob amicorum preces, hos, & reliquos omnes libros ſcripſiſſe. CAP. I.

A. l. 4. f. 4. c. 5. cap. 2. 472. b

MEdendi methodum, Eugeniane chariſſime, quam olim in Hieronis gratiã ſcribẽdam ſuſceperã, poſtea, quã illum ſubito lõgũ iter ingredi coactũ nõ multo poſt diẽ obijſſe nũciatum, ipſi quoq; perſequi deſtitim⁹. Tu.n. mihi cõſcius es, neque hoc me opus, neq; aliud vllum, popularis auræ ſtudio fuiſſe aggreſſum, ſed quò vel amicis gratificarer, vel me ipsũ ſimul vtiliſſima ratione ad rem propoſitam exercitarem, ſimul † ad obliuionem ſenij } (vt Plato inquit) commentarios mihi † εἰς δὲ τὸ λήθης γῆρας
B reponerem. Quippe multitudinis laus, cõmodum ad vſus nonnullos inſtrumentum viuentibus aliqñ eſt: mortuis certe nihil prodeſt, ſicut neq; viuentiũ quibuſdam. Nam, qui viuere in trãquillo optarunt, ac fructum ex Philoſophia ceperunt: & ijs, quæ corpori curando ſufficiunt, ſunt cõtenti: ijs utiq; impedimento non paruo eſt, apud vulgum fama, ut quæ eos à rebus pulcherrimis plus iuſto tranſuerſos auferat; veluti me quoq; non ignoras ab ijs, quæ ſunt moleſta, ſic non nunquam tædio affectum, ut bono interim ſpatio ne tãgere quidem librum poſſim. Ego veró (haud ſcio qua ratione) ab ipſa vſq; adoleſcẽtia mirifice, ſiue inſpiratus, ſiue furore percitus, ſiue quomodocunq; dixiſſe libet, & vulgi famam contempſi, & veritatis ſcientiæq; ſtudio flagraui, nullã eſſe hoïbus, nec honeſtiorẽ, nec diuiniorem poſſeſſionem ratus. Atq; ideo nulli librorũ meorum nomen meũ præſcripſi: immo uos (ſicut ipſe teſtis es) rogaui, ne me immodice (ut ſoletis) apud homines laudaretis: nec nomen meum operibus, quæ proderem, inſcriberetis. Ob hæc igitur oïa, & medendi methodus, quam inceperam, à me eſt depoſita, cum capita inuentorum breuibus commentarijs mihi ipſi ſcripſiſſem, nec vllam * pleniorem docendi rationem etiamnum adieciſſem. * διεξοδικήν. Nunc, quando & tu, & alij ex amicis non pauci exigitis, quæ ſubinde me opere in ægris peragere uidiſtis, ut ea in commentarios redigam, adijciam huic operi, quod reliquum eſt.

C *Quid ſuperioribus libris eſt actum, quid ſequentibus agendum: & quòd imbecillitatis affectum Empirici, & Dogmatici non recte intellexerunt.* CAP. 2.

ERgo in horum cõmentariorum tertio, quarto, quinto, & ſexto, quemadmodum ſimilarium, inſtrũaliumq; partium cõem morbum curari conueniat, ſcripſeram, idcirco nimirũ ab eo auſpicatus, q & conſpectior reliquis eſſet, & euidenter oẽs propemodũ priores medicos, qui certa methodo artem tradere polliciti, amethodi in ipſis curationibus deprehenduntur, confutaret. Nã, cum ab Hippocrate diſceſſeris, qui nobis oĩum † ſalutarium præceptorum } ſemina p̃buit, reliquorum certe nemo, uel conatus eſt genus hoc morbi methodo curare. † τῶν καλῶν Poſtulant aũt, & quæ Hippocrates ipſe reliquit, non malos agricolas, qui eã tum ſeminent cõmode, tum augeant, tum perficiant. Id aũt feciſſe ante nos neminem, ſed pleroſque ẽt ſemina, q̃ reliquit, corrupiſſe, ijs, qui animum aduerterunt, clare monſtratum arbitror. Itaq; hoc morbi genus, vel continuitatis ſolutionem, vel vnitionis, vel qualitercunq; eſt libitum appellare, cuiq; permiſimus: qñ de nominib⁹, nec in hoc opere, nec in alio medicinaliũ vllo laboram⁹, ſed quo pacto artis maximẽ finem conſequamur. Reuertamur aũt nunc ad morbũ eum, q oĩum eſt primus, nempe, qui in ſimilaribus naſcitẽ, quibus. ſ. primum animantis functiones referuntur acceptæ. Siquidẽ monſtratũ in alijs operibus eſt, quemadmodum inſtrũalium quanque partium aliquid agere dicamus, veluti oculũ
D uidere, aut crus ambulare: Eſſe.n. ſicuti id, quod p̃cipuum eſt actionis crurum, non cruris totius, ſed muſculoſi in eo generis: ſic uiſionẽ non oculi totius, ſed cryſtallini in ipſo humoris: ac in reliquis quibuſq; organis ad portionẽ. Porrò oñſum in ſecundo horum voluminum eſt, genus hoc morbi non ſolum cognitu eſſe maxime neceſſarium, ſed ẽt neminẽ ipſum rõne curare poſſe, qui prima corporis elementa non nouit: præterea non intelligere ea, q̃ dicant, nonnullos eorum, qui rationales ſe nominant, quoties imbecillitatẽ eſſe dñt vel uentriculi, vel inteſtinorum, uel iecinoris, vel oculorum, vel alterius cuiuslibet partis. Si nanq; ita noïant infirmitatem impotentiamq; ad naturale opus, nihil plus plebeio intelligunt: qppe quẽ dicere audias imbecillũ ſibi ventriculum eſſe, non.n. concoquere eum, uel minima leuiſſimaque, q̃ ſumpſit. Quòd ſi imbecillitatẽ, quę eſt in uentriculo, affectũ quempiã eſſe aiunt, interpretẽtur, quæſo, nobis, quemnã demũ hunc eſſe uolunt, quemadmodum in phlegmone fecerunt: nã Empirico ſat fuerit, ſi ſymptomata labo-

rantis particulæ expoſuerit, nẽpe tumorẽ p̃ter naturã, & renixũ, & pulſatilẽ dolorẽ, & tẽſionẽ, & E
ruborẽ, aliaq; id genus: imponitq; nõnunq̃ breuitatis docẽdi cauſa cũctis ſimul collectis vnũ nõ
mẽ, ſicuti cõp̃henſis iã phlegmonẽ. Dogmatici verò nõ idẽ, ſed ipſã morbi naturã inſpiciũt, quã
ſymptomatũ illorũ collectio neceſſario ſequit̃. Siquidẽ Eraſiſtrato vr̃ ſanguis, q̃ in arterias inci-
dit, vbi ſp̃ũ impellitur, in exitu earũ impactus hærere, idq; phlegmone eſſe. At par (arbitror) erat
vel Eraſiſtratũ ipſum, vel aliquẽ ex ſectatoribus ei᷑ ſimili mõ, affectũ, q̃ in imbecillitate cuiuſque
partis ſubeſt, interp̃tari. Vt.n.de phlegmone, in q̃d nã trãslat᷑ naturalis partis habit᷑ ſit, explicuit,
ita rõ exigebat, ut & trãslatio cuiuſq; particulæ in imbecillitatẽ ab eo explicaret̃. Nõ.n.cũ ꝓ na-
turę rõne eſt affecta, ad ꝓpriã actionẽ ẽ imbecilla: ſed acceſſit oĩno aliqua p̃ter naturã occaſio, q̃
eã diſſoluit deiecitque, & mortuæ ſimilẽ effecit: q̃ utiq; nec Eraſiſtrat᷑ dixit, nec Herophilus, nec
alius quiſq̃ medicorum, qui de primorum corporum natura auſi aliquid pronunciare non ſunt.

Communis methodus intemperiei, dignoſcendæ & curandæ. CAP. 3.

CAeterum immorandum in his diutius non eſt, cum præſertim abunde prius monſtratũ ſit
& genus hoc morbi vtiliſſimum eſſe, quod à medicis diſquiratur: &, qui commode id ſit tra-
ctaturus, huic neceſſe prius eſſe de elemẽtis conſideraſſe. Itaque, qui nobis habẽdus ſermo eſt, is
totus ex prius demonſtratis elementis abſoluetur: de quibus vnũ (vt ſcis) volumen edidimus, q̃d F
de Elemẽtis ſm̃ Hippocratem inſcripſimus. Sanè eadẽ opinio de corporis natura eſt tũ Diocli,
tum Mneſitheo, tum Dieuchi, tum Athenæo, tum probatiſſimis ferè quibuſq; medicorũ, itidem
vt præſtantiſſimis philoſophorum: ut qui ex calido, frigido, humido, & ſicco miſta putẽt, tum alia
corpora vniuerſa, tum verò animantium in primis. Cæterũ ei, qui de his oĩbus primũ pronũcia-
uit, demonſtrauitque, iuſtum eſt, arbitror, reddere, q̃d inuenit. Ideoq; & nos ea ſm̃ Hippocratẽ
elementa uocamus: ẽt ſi maxime Chryſippus, Ariſtotelesve, aut alius quiſpiam medicus, philo-
ſophusve, ſimiliter de ijs ſit opinatus. Ergo, q̃m vnaquæq; animalis particula propriã actionem
edit, quæ tm̃ ab aliarũ actionibus differt, quantum ipſa particula ab aliis, q̃ illas edunt, eſt diuerſa,
(differt verò ab alijs particula quęq; eo, ꝙ calidior, uel frigidior, uel ſiccior, uel humidior ſit: aut
ꝙ binis horũ quibuslibet ſit affecta,) qui tueri actionẽ vult, hic tẽperamentum earum cuſtodiat,
oportet. Cuſtodiet aũt, ſi id, quod ad calidius eſt cõuerſum, refrigerabit: q̃d ad frigidius inclina-
tũ eſt, calfaciet: Pari modo, ſi, quod ad ſiccius eſt alteratũ, humectabit: &, quod ad humentius eſt
uerſum, ſiccabit: Rurſus quoque, ſi ſiccabit pariter ac calfaciet, q̃d humidum eſt redditũ, & frigi-
dum: ſiccabit pariter & refrigerabit, q̃d humidius ſimul & calidius euaſit: & in reliquis duabus G
cõiugationibus ad portionem. Semper.n.pro eo, q̃d exuperat, inducendum eouſq; contrarium
eſt, quoad particulam in ſymmetriã, & naturalem habitum vindicaueris. Ac genere quidem, oĩs
ęgritudinis, quæ in ſimilaribus conſiſtit, iã dicta mihi medendi eſt methodus Cum.n.octo earũ
ſint dr̃æ, ueluti in libris De morborum differẽtia eſt traditum, octo nimirum erunt & medendi
rationes, quarum vna (quo medentis conſilia diriguntur) curationis meta cõis eſt, ipſius ſimilaris
corporis alteratio: q̃nquidem ẽt morbus ipſe ex intemperie & naturalis temperamenti altera-
tione eſt ortus. At, quæ membratim medicatio agatur, ex his duobus conficitur, nempe materię
copia, & huius congruo vſu. Ac medicamentorum quidem copiã, tum ex libro de ſimpliciũ me
dicamẽtorum uiribus, tum ex ea, quæ de eorũ compoſitione præcipit, methodo haurias, licebit:
*Iuxta.i.particulæ. Eorum, quæ ad uictus rationẽ pertinent, hinc ſumimus. Sed &, quemadmodum cuiuſq; * morbi
intemperiẽ agnoſcere oporteat, ex tribus operibus intelligas, primo eo, quod de Temperamen-
tis: ſcd̃o eo quod de Partibus affictis: deinde eo, quod Ars medica inſcribitur. Non eſt igitur ad
ea, quæ nũc ordimur, ijs, qui prudentes natura ſunt, ac cogitationem in primis exercitarunt, mul
tis præterea opus: cui neutrum horum adeſt, huic certe ad præſentem diſputationem non par H
ua re eſt opus. Quòd ſi in prauæ doctrinæ ſecta præterea ſit altus, hic geminum tempus requirit,
alterum, in quo prauas opiniones dediſcat: alterum, in quo melioribus ſe exerceat.

*Quid rationalis curatio intemperiei, quæ in ventriculo eſt, differat ab empirico-
rum curatione.* CAP. 4.

SAnè te ſcimus & ex iis, q̃ in uniuerſum dicta ſunt, particularia ꝑ te inuenire poſſe: & alioqui
multos id genus morbos à nobis percuratos uidiſſe ſic, ut utraq; ratione particulariũ tracta-
tionem minus requiras. Sed q̃m (ut Plato ait) non poſſunt, q̃ ſcripta ſunt, non è manibus excide-
† Aut habent ἑαυτῷ, ut ſic poſtea uertas, ut ille alter ꝑ ſe ipſum particularia inueniat. re, quò, ſiq̃n liber in alterius non exercitatæ rõnis manus deuenerit, facilius hunc doceat, adijci
particularium quæpiã oportet: ex quibus ẽt protinus clare id, q̃d proxime dixi, intelligetur, fie-
ri poſſe, ut † per te ipſum } particularia ĩuenias. Siquidem ipſe ea per me ipſum oĩa inueſtigaui, rõ-
ne ipſa uiam monſtrãte: q̃ñ, ſi præceptores ſecutus fuiſſem, ipſe quoq; ventriculo imbecillis ſuã-
ſiſſem, ut cibis adſtringentibus & ſubamaris uterentur; vino quoq; ſimiliter auſtero: pręterea ab
*ὠμοτριβεῖ.i. ex oliuis immaturis. ſinthio, & quod ex mali cotonei conficitur ſucco, aliiſq; eiuſmodi, quæ deuorantur, medicamen
tis. At uerò, quod ad ea pertinet, quæ extrinſecus applicãtur, primum perfundi ventriculum ex
abſinthio, & oleo * crudo iuſſiſſem: mox hapſum lanæ, tum ex ijſdem ipſis, tum uerò ex unguẽtis
melino, & maſtichino, & nardino imponi: ab ijs ceratũ ex iiſdẽ compoſitum: poſt alia pharmaca,

A vtiq; ceratis valentiora, quæ à medicis vocantur epithemata. Ea tum ex dictis vnguentis, tum ex ijs, q̄ ſimilem vim obtinent, medicamentis cōponuntur: in quibus eſt aromatū quoq; multitudo nō parua, ſpica nardi, & amomū, & calamus aromaticus, & iris, & ladanum, & malabathri foliū, & ſtyrax, & bdelliū, & opobalſamū, & *balſamū, & xylobalſamū, reliquusq; aromatū catalogus. Quòd ſi horū nihil profeciſſet, cōe oīum remediū, quibus imbecillitas nocet, in fine adhibuiſſem, nēpe rubrificationē (φοινιγμὸν græce vocant) q̄ vel per thapſiā, uel ſinapi, uel tale aliquid excitat: deinde ad vſum aquarū *calidarū ablegaſſem. Quippe vltra hæc Empiricus nihil nouit, veluti cōmentarij eorū docent. Quintus verò ijs, qui de cruditate aut inappetentia quererentur, primū q̄dē excitari ſuadebat: tū eſſe, quæ & concoctu q̄ facillima eſſent, & non multa: quibus hæc nō cōtuliſſent, cogebat ipſe quoq; ad Empiricorū dogmata confugere. Nā qs neſcit, quēadmodū calidū, frigidū, humidū, & ſiccū, mordere ſit ſolitus, balneatorū eſſe nomina dictitās? ſine q̄bus tamē methodo curare partiū imbecillitatē oīno nō eſt. Quare p hos nihil obſtitit, quo minus ipſe quoque cadē inſtitiſſē uia in eiuſmodi affectibus ſanandis. Verū tō me docuit octo imbecilli vētriculi curōnes. Vidiſti igitur, & tu quoſdā vno die, vel potius hora, frigidæ potione leuatos: quorū alijs nō aquā modo dedi fontanā recentē, ſed ēt, quæ niue eſſet refrigerata, ueluti Romæ præparare

* Al. carpobalſamum.

* αὐτοφυῶν. i. ſponte naſcentium.

A.l.f.13. t. 2. c. 4. fol. 293. d

B ſolent, * calfaciens ſcilicet prius, quam ipſi decoctam appellant: cibos præterea ad eundem modum refrigeratos, identidem me illis permittere vidiſti: in quibus eſt, & quā Melcam vocāt, vnus is quoq; Romæ laudatorum ciborū, veluti etiam Aphrogala: ſed & frigidæ facultatis fructus, ſimiliter refrigerans ijſdem dedi, & priſanam probe coctam, pari ratione refrigeratam, aliaq; id genus ſexcenta. In quibus vnā rem mihi propoſui, ipſam .ſ. refrigerationem. Vetui aūt abſinthiū, & quicquid adſtringeret, contingere: veluti alios rurſus à refrigerantibus abſtinui. Calfeci autem omni rōne, vinum uetus ex eorū genere, quæ facultate valde calfaciunt, exhibens (cuius maxime generis ſunt Falernū, & Surrentinum) tum nutrimentum, quod calfaciendi vim hēt, cum largo pipere. In nonnullis oē conſilium curationis ad ſiccandum direxi: dabam q; ijs tum cibos, qui natura eſſent ſicci, ac probe aſſati: tum prorſus exiguā potionem: Iniunxi aūt & adſtringentium omnium vſum: quem vnū, qui illis citra rōnem medētur, norunt. Aliū verò non pridem, qui iam adeo ſiccatus fuerat, ut ſimillimū habitum præferret ijs, qui maraſmo marceſcunt, ſanauj, contrarijs oīno exhibitis, ijs, q̄ egregij iſti medici ſtatuerant. Quippe nōn ex alia occaſione eo periculi venerat, (cū inter initia exiguā intemperiem ex ſiccitate, quę madefieri poſtulabat, habuiſſet) q̄ ſi ij, q eum curandum ſuſceperunt, tū abſinthio potantes, tum amaros aſparagos, & bulbos edendos dantes, itēq; mala cotonea, & ceſtiana, & punica, poſt quoque, vbi venter nihil horū cōtinebat, ēt rhois ſuccum bibere cogentes, tum, quæ paulo ſupra dixi, extrinſecus imponentes, paulo minus, omnis madoris expertem reddiderunt: hunc nos ſanauimus omni ratione humectantes, ipſiq; materiam inuenientes ex eā methodo, quæ in opere de medicamentis eſt tradita.

* Calfaciētes prius ſecundū eā præparatione, quam ipſi decoctā vocāt ſic Grȩce Quę porrò eſſet decocta, & quomodo fieret docet Pli. lib. 31. c. 3.

C

Quæ uentriculi intemperies citius ac ſecurius: quæ lōgo tēpore & cū periculo ſanentur. CAP. 7.

NAm, ſicuti in libro de demōſtratiua ſecta * dixi, numeroſis medicorū inter ſe diſſidijs vndique confuſus, ubi me ad iudicādum de his cōuerti, intellexi prius in demonſtratiua methodo exercitandū me eſſe. Quod cum multis deinceps annis feciſſem, ſingula ipſi dogmata ſubieci: atque, prout inuentorū indicatio me ducebat, ita curationes inſtitui. Verū, qm̄ id non oēs ſaltem pn̄t, expediet ipſis ſcribi per octo curandi * indicationes particularis materiæ comparandæ meditationes, à uentriculo rurſus ſumpto initio, qm̄ huius primū mentionem mō fecimus. Ac facillimæ * quidem ad curandū alterationes ſunt, quæ ex calido, & frigido conſiſtunt, propterea, q̄ maximæ actiuis qualitatibus corriguntur: Aegrius curantur, q̄ in humido ſiccoq; hāt, q imbecillis, & (ut ſic dicam) magis materialibus qualitatibus eorū curatio perficitur, potiſſimumq;, cum humectandum eſſe requiritur. Ac tps quidem caloris, frigoriſq; reparandi, par quodāmodo eſt, ſecuritas tn̄ impar. Niſi. n. cuncta, quæ ei, quod curatur, circūdata ſunt corpora, ualida planè ſint, metus eſt, nē ab ijs, quæ refrigerent, noxam contrahant non leuem. In reliquis duabus qualitatibus ſecuritas ſimilis eſt. Tempus curationis in ſicca intemperie multo amplius: quippe, quod ſenium in ſanis eſt, id ſicca intemperies eſt in ægris. Itaq; etiam inſanabilis eſt, ſi prorſus ſit conſummata. Eſt autem prorſus conſummata, ubi ſolida ſimilarium partium ſubſtantia reddita eſt ſiccior.

* αἱρέσει, eſt in impreſſis, ſed i manuſcriptis εὑρέσει. i. inuentione.

A.l.3. f.13. t.1. c.24. f. 289. c

G

De Quadruplici corporum curanda ſiccitate, ac de optimo melle, & lacte, cæteriſq; cibis, qui ſiccatis corporibus conueniunt, eligendis. CAP. 8.

A.l.1. f.1. d.6. c.2. fo. 26. b

NAm * eſt & altera ſiccitas, utiq; cum eā, quorum ſubſtātia ex humore concreto cōſtat, ſicut caro & adeps, ſunt liquata. Etiam tertia, cum propria humiditas, unde partes nutriuntur, omnino eſt abſumpta. Continetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidā per eas ſparſus: de qua dictum alibi ſepe eſt. Hāc igitur inſerere particulis ſine nutrimento non eſt. Ideoque difficillima eſt omniū eiuſmodi affectuum curatio. Diuerſa ab iis ſiccitas eſt, quæ in proprijs cuiuſq; particulæ exilibus arterijs, ueniſq; conſiſtit: prouenit & hęc ex ſanguinis penuria. Omnibus itaq; his ſiccitatibus maxime contrarius eſt auſterorum uſus, ſiue ea cibi ſint, ſiue potiones, ſiue etiam medicamenta: quippe quæ, ſiquid in ijs ſupereſt naturalis humoris, id abſumunt; partim

bus ſuis totũ vulnus extrinſecus apprehenderit, intrò reprimere, tum conſtringere, ac exiguum B
ſemper ſuenti prenudare: quin ẽt id ipſum, qđ aſſutũ eſt, modice cõprimere, quoad totũ ꝑſuat.
Iã vero, q̃ cõmoda ratio ſuẽdi abdominis in talibus vulneribus ſit, deinceps doceam⁹. Qm̃ coire
coaleſcereq; cum peritonæo oportet abdomen, incipiẽdũ quidẽ à cute eſt, atq; ab externo ĩtror
ſus acus inijcienda. Vbi vero, tum cutẽ, tum rectũ muſculũ totum tranſierit, prætérito, qđ ei ſub- A.ibid. h
eſt, peritonæo, ꝑ reliquũ peritonæũ eã ab interno extrorſus inijcies, atq; inde per reliquũ abdo-
men ab interno extra tranſmittes. Vbi hoc penitus tranſmiſit, rurſus ab externo introrſum idem
abdomen eſt perforãdũ. Mox, vbi peritonæũ, qđ illi quoq; ſubhęret, prætérieris, atq; ad cõtrariũ
ueneris, hoc quoq; ab interno extrorſus perpungendũ, unaq; cũ eo totũ ipſi vicinũ abdomẽ. De
inde ab hoc rurſus incipiendũ, atq; id cũ cõtrario peritonæo conſuendũ: ac rurſus vicina quoque
cute tranſmiſſa, iterũ ab ea parte acus introrſus eſt inijciẽda, conſuendũq; abdomen id cũ cõtra
rio peritonæo, ẽt inibi vicina cute tranſmiſſa. Atq; hæc iterũ iterũq; facienda, quoad totũ vuln⁹
ſimiliter cõſuerimus. Interuallũ uerò, qđ ſuturis interuenit, qđ ad cõpeſcenda pertinet ea, q̃ ſub-
ſunt, breuiſſimũ eſſe poſtulat. Quòd verò ad firmitudinẽ ipſius cutis, q̃ in interuallis futurarũ eſt
necubi rũpatur, breuitas parũ tuta eſt. Quare utriuſq; uitato exceſſu, eligenda mediocritas inter
vtrunq; eſt. Iã hoc quoq; oĩum vlcerũ cõe quodãmodo eſt: ſicuti ẽt ipſius, quo ſuuntur, fili cõſi- F
ſtẽtia. Nã, qđ iſto durius eſt, cutẽ rũpat, neceſſe eſt: qđ mollius, ipſum prius rũpitur. Atq; verò, ſi
ꝓxime ſummas oras acum tranſegeris, qđ reliquũ eſt cutis, qm̃ minimũ eſt, dũ violenter adduci-
tur, cogiť perrũpi: ſi plurimũ ab ĩis receſſeris, multũ cutis inglutinatũ relinques. Hæc, tametſi oĩũ
ſint vlcerũ cõia, maxime tñ fugienda in abdomine ſuendo ſunt. Ipſa verò abdominis ſutura, aut
iã dicto modo adminiſtrabiť, utiq; ſiquis huc ſtudium dirigat, ut peritonæũ abdomini coaleſce-
re faciat, uix.n. cũ eo coaleſcit, vtpote neruoſum: aut ſicut nonnulli faciunt, qui, q̃ cognatæ natu-
ræ ſunt, ea cõmittunt, utiq: peritonæo peritonæum, abdomini abdomẽ. Id fiet ad hunc modum.
Oportet à vicino nobis abdomine incipere, atq; ab externo introrſum per id tantũ acũ tranſmit
tere: poſt ꝑteritis vtriſq; peritonæi labris, ex aduerſa parte ab externo introrſus per vtrunq; eius
labrũ acum reuocare: deinde rurſus hanc reuocare, atq; ab interno extrorſus per aduerſum ab-
domen traijcere. Hic modus à publico, & exprompto, quo videlicet uno adactu per quatuor la-
bra acũ tranſmittunt, hoc diſcriminis habet, ꝙ totũ peritonæon intra abdomen prorſus abſcon-
dit. Deinceps verò de medicamentis præcipiamus. Sanè hæc quoque eiuſdẽ eſſe materiæ, debe-
bunt, cuius ſunt ea, q̃ Enæma dicuntur: quæq; aliarum quoq; partium vnire vulnera in ſuperio- G
ribus commentarijs oſtendimus: deligatio vero extrinſecus, vel præcipue in his neceſſaria eſt.
Quarta verò curationis in his pars non paulo ab aliis diſſidet: ſiquidem, quod inter bubones, &
axillas eſt, id totũ molli lana ex oleo mediocriter calido imbuta circũdare oportet. Satius item
fuerit, & ſi per clyſterem inteſtinis aliud ſimile infundas. Quòd ſi quid ipſorum inteſtinorum ſit
vulneratum, quæ extrinſecus fieri debent, oĩa ſimiliter, ut diximus, ſunt peragenda. Cæterum,
quod inijcitur, vinum nigrum, auſterum, & tepens erit, eoq; magis ſi totum perforatum vſque
ad interuum meatum ſit. "Ac craſſa quidem inteſtina facilia ſanatu ſunt: è contrario difficilia, q̃ A.l.3.1.16.
tenuia ſunt. Ieiunum autẽ omnino incurabile eſt, tum propter magnitudinem multitudinemq; t.1.c.2.fol.
uaſorum; tum ꝙ tunica eius prætenuis neruoſaq; eſt: adde, ꝙ tum bilem ſynceram hoc inteſtinũ 333.h
recipit vniuerſam, tum ꝙ omnium iecinori maxime eſt vicinum. Ventriculi verò, quæ carnoſæ
partes internæ ſunt, curare cũ fiducia tentabis. Nam fieri poteſt etiam, ut bene cedat, non ſolum
quòd hæ craſſiores ſunt, ſed etiam, ꝙ ſanantia medicamenta facile hoc loco ipſius ſubſiſtant,:
at, quæ in ore eius, ac gula vlcerum ſunt, duntaxat contactu medicamentorum in tranſitu fruun
tur, quæ verò in ore eius ſunt, ijs ſenſus quoq; acumen ſanationi obſtat. Verum, quanam ratio- H
ne uentriculi vulnerati, aliorumq; exitialium vulnerum, Hippocrates ſanationem moliatur, ab
ipſo peti eſt ſatius. Ego nanq; nõ eo conſilio, ut nemo Hippocratis libros legat, ad hoc opus ſcri-
bendum acceſſi: uerum quoniam is mihi primus idonea vſus eſſe via videtur, nec tamẽ eam to-
tam compleuiſſe, cum q̃dam minime limitata, quędã imperfecta, obſcuraq; ab eo prodita inue-
nire liceat: idcirco ipſe, tum omnia ea lucide explicare, tum, quæ parum diſcreta ſunt, diſtingue-
re, tum, q̃ deficiunt, ſupplere ſtudui. Vbi igitur aliquis ſe in his noſtris primitus exercuerit, tunc
ſe ad libros Hippocratis legẽdos conferat: ac tum eius de vlceribus librum relegat, tum quæ de
vulneribus exitioſis ſcripſit. Porrò ſimul maximum adiumentum ex his noſtris libris habebit,
ſimul certo intelliget, neminem methodicæ ſectæ, quæ nomine ſpecioſo ſe uenditat, re ãt ma-
xime eſt à methodo aliena, cõmode vlcus ſanare poſſe: ſed nec reliquorum Rationalium quem-
piam, quicunq; parum cognitis ſimilarium partium elementis, artẽ aggredi cẽſent, quippe ne-
ſciunt hi quoq; rationalem ſimplicium animalis partium curationẽ, ut qui ab inſtrumentalibus
tm̃ indicationes ſumãt. Cæterum paucis etiãnũ cõtra Methodicos additis de iſtis, q̃ in uentricu-
lo accidunt vulneribus, alio ſtilum conferemus. Vulnerato peritonæo excidit ſubinde omen-
tum, quod primaria ne pars ſit, an nõ primaria, uel ex quibus condatur, uel quã habeat actionem
vſumve, hi cõpertũ nõ hñt. Itaque, ſi iam liuet, aut nigricat portio ea, quæ excidit, ibi qđ faciant,
audire

A audire eſt operæpretiũ: vtrũ ne præcidẽt, an intra peritonæon remittent? Oĩno enim, vel ab ipſa
experiẽtia, quid agendũ ſit, intelligent: uel ab ipſa particulę natura indicationẽ ſumẽt. Atqui refu
giunt hæc vtraque, eã quidẽ, q̃ experiẽtia ſuppeditat, cognitionẽ, dũ venerandũ. ſ. hoc ſectæ ſuæ
nomen methodũ extollunt: eã q̃ ex particulæ natura ſuggeritur, ꝙ nec ſubſtantiã eius norunt,
nec actionẽ, nec vſum, dũ à diſſectione ceu inutili abhorrẽt. Itaq; neſciunt, ſit ne ex ijs, q̃ neceſſa-
riæ ad vitam ſint, an, q̃ neceſſariæ quidẽ nõ ſint, nõ tñ oĩno infimæ notæ: ſed nec, an cũ eius affe-
ctu ſimul afficienda pars aliqua primaria ſit, an ſecus: adde, ꝙ nec an uaſorum, quæ in eo continẽ
tur, aliqđ poſſit per ſanguinis profuſionẽ hominẽ interimere: nec, ſiquis poſt nigrum eius abſciſ
ſum, q̃đ integrũ eſt, vinculo cõplectatur, quò ſanguinis profluuiũ declinet, an id ipſum periculo
vlli ſit futurũ: nã leui ſaltẽ intuitu omẽtum neruoſum uidetur: ꝓinde, niſi qs exacte naturã eius
habeat cõpertã, nunq̃ audebit vinculo vti, cõuulſionis. ſ. metu. Horũ cũ nihil minſici iſti Metho-
dici intelligant, ubi nigrũ redditũ omẽtum eſt, ſanè dicere, quid agẽdum ſit, non poſſunt. At nos
(arbitror) poſſumus, qui cũ vſum eius non adeo eſſe animali magnũ, ſubſtantiãq; eius ex mem-
brana tenui, ac arterijs venisq; compoſitã ſciamus, horum tamen initia ex maximis orta, tum ar
B terijs, tum venis intelligamus, ſanguinis quidẽ ꝓfuſionẽ cauebimus, coafficiẽdos verò neruos
nõ timebimus: proinde id, quod ſupra nigricãs poſitũ eſt, vinculo excipiemus: quod poſt uincu-
lum eſt, amputabimus: atque, ut in imo fine iam comprehenſæ † gaſtroraphiæ vinculi fines pen- † *Ventris ſutura.*
deant, curabimus, quo nimirum facile eas, cum ex vulnere ſuppurante euomentur, recipiamus.

De ratione fracturarum oſſium curandarum. CAP. 5.

AC de reliquis quidem corporis partibus dictum abunde ſit: nunc de oſſibus agendum ſuper
eſt: quãdo his quoque, de quo nunc agitur, morbus accidit, quem unitionis ſiue continuita
tis ſolutionem appellamus. Huic, cum in hanc inciderit partem, proprium nomen inditum græ-
ce eſt Catagma, omnibus ferè hominibus, qui græce loqui norunt, tritum. Apagma nanque, me
dicorum appellatio propria eſt, plebi inuſitatum: ſolent autem ita nominare, quoties oſſis finis,
qua parte maxime cum alio committitur, abruptus eſt. Sed, & e fracturis ipſis, quęcunq; fracti oſ
ſis partes iam prorſus ſepararint, eas Cauledon factas græce dicunt. Patet verò eiuſmodi diuiſio
nem per tranſuerſum eſſe factã: ueluti alteram per longitudinem magis eſſe, in qua ſanè nõ oĩno
ſeparantur à ſe partes ſic affecti oſſis, ſed veluti per rectitudinẽ finduntur, quod genus Schidace-
C don fieri dicere ſolent. Nõ deſunt ex medicis iunioribus, qui adeo ambitioſe omnes fracturarum
differẽtias proprijs interpretentur nominibus, ut etiã aliquam † Raphanedon, id eſt ad raphani † *ῥαφανηδὸν. i. ad polẽta ſpeciem: ſic Paulus.*
ſpeciẽ, fieri dicant, non cõtenti oratione os, quod varie ſit fractum, explicaſſe. At nõ Hippocra-
tes huius fuit ſententiæ, ſed quoad fieri licuit, uſitatiſſimis vtens nominibus, oratione interpreta-
ri non eſt grauatus nõ has modo fracturarũ differẽtias, uerum etiam earum ″ quæ in capitis oſſi- Lib. de Vulne. cap. non longè à principio.
bus eueniunt. Ac ſi ad eum modum de omni vitio egiſſet, profectò breuis mihi propoſita tracta
tio fuiſſet: nunc, cum plurimorum viã, qua ſit inſiſtẽdũ, indicarit, ſed, quæ particulatim ſunt agen
da, inchoata indefinitaque reliquerit, neceſſum eſt, in illis immoremur: nec tamẽ in ipſis plus iu-
ſto, ſed quæ tradita illi perfecte ſunt, ea ſummatim cõmemoremus: quibuſdam ẽt demonſtratio-
nẽ adijciamus, utiq; ijs, quæ ab eo ratione parum ſunt munita: eorum præterea, quæ parũ ſunt
definita, quædam definiamus: & quæ inordinata ſunt, ea in ordinẽ diſponamus: poſtremo ex ijs,
quæ ille parum lucida reliquit, quibuſdam lucem addamus. Verũ, ſi in ſingulis verba eius adſcri-
pſero, expoſitorij commentarij longitudinẽ liber noſter habebit. Nec deerit fortaſſis aliquis, qui
immodicam longitudinẽ noſtram hic merito accuſabit, qui de hac in tertio, & quarto volumine
D parũ merito eſt queſtus. In ijs. n. neceſſe fuit mihi multa Hippocratis ex eo libro, q̃ de * vulneri- * vlceribus.
bus inſcribitur, loca apponere: q̃bus reliquis medicis oſtẽderẽ, cuiuſmodi res ſit methodo qua-
dã ulcerum curationẽ conſcribere. In libro aũt, quo de fracturis præcipit, quis adeo eſt ſtupidus,
vt doctrinam eius oẽm, ceu lucidam planeq; abſolutiſſimã, non ſuſpiciat? Quòd ſiquis etiã unus
videlicet alterve dicat parum ſe id opus mirari, his opportuniſſime reſpõdeatur illud poetæ: Hos
vnum atq; alterum permitte tabeſcere. Quæ nã igitur ſit fracturæ curandæ vera methodus, quã
que ipſa rei natura præſcribat, iam tẽpeſtiuum dicere videtur, atq; hinc ſumpto initio. Quoniam
fracti oſſis ſoluta partiũ continuitas eſt, utiq; finis, quò tendet is, qui eas curabit, ſaltem primus,
unitio eſt: ꝙ ſi is per affectarum partium ſiccitatem perfici poſſe nõ videatur, reſtat alter, q̃ eſt,
ut alterius cuiuſdam interuentu glutinetur: qui ſi nec ipſe comparabilis aduertitur, inſanabile
eſſe uitium dixeris. Quòd igitur coaleſcere nequeat tam durum os, quam id, quod in iuuenibus
& adoleſcẽtibus, & in viris, multoq; magis in ſenibus cernitur, id profecto uel cuiuis patere poteſt.
Poteſt certe illud tantum unitionem recipere, quod abunde molle eſt: cuiuſmodi conſpicitur in
puerulis. Quòd autem alia quapiam interueniente ſubſtãtia ceu glutino quodã agglutinari col-
ligariq; ſecum ſeparatæ fracti oſſis particulæ queant, hinc maxime ſperet quiſpiã. Monſtratum
eſt omnẽ animalis particulam proprium, ac ſimile ſibi trahere alimentũ. Id ſi verũ eſt, oſſiũ cer-
te idoneum nutrimentũ, & craſſius, & magis terreum, q̃ aliud quoduis nutrimentum in toto ani-
mali, fuerit. Non eſt igitur nec à ratione alienum, nec quod fieri omnino non poſſit, ut quod ex
hoc

hoc ipſo ꝓprio alimēto redſidat, & in labris fracturæ cōcreſcit, ſuo ipſius interuētu illa quoq; cō E
glutinet. Quin ēt ita vſu euenire cōſpicitur: ſubſcribitque ſpei, q̄ rō ſuppeditat, ēt experiētia ipſa.
Itaq; cōſiderādū deinceps eſt, quanā potiſſimū rōne corpus hoc, qđ fracturis inaſcit, quātū qua-
leq; opus ſit, ꝓueni re poſſit. Nā, ꝗ nec quātūlibet, nec qualecūque, ſed qđ mediocritatē in vtro-
que ſeruet, requirimus, id planè eſt euidēs. Porrò huius ſymmetriæ, tū qualitate, tū quantitate in-
uēta, deinceps eſt, vt, qua maxime q̄s utrūq; aſſequat, rōnē q̄rat. Sed nec tēpus, quo hęc effici cō-
ueniat, minus neceſſariū q̄ſitu eſt, vtrū ne ſtatim à fractura facta, veluti ſtatim in vulneribus mo-
liebamur vnitionē: an id cōmodū tp̄s nō eſt, ſed apti' aliud req̄rendū. Sanè inuenias hoc quoque,
ſicuti & reliqua oīa ex ipſa rei natura edoctus. Quænā igit̄ eſt ipſius rei natura? Nēpe os fractum
ſub aliqua paulo ante cōprehenſarū differētiarū. Age igitur videamus, nūq̄d à ſingulis differētijs
aliquid deſumi ad eius curōne poſſit, ab ea q̄ Cauledon, id eſt ꝑ tranſuerſum, fieri diximus, orſi.
Diſſidēt ſic à ſe in hac fracti oſſis partes, vt è directo nō iaceāt. Quare patet primū id eſſe agendū,
ut in directū agātur, tū eorū, q̄ deinceps ſunt, aliq̄d geratur. Sanè eū ſitū habuerint, ſiquis ea, q̄ ſic
diſſident, integræ partis exemplo vſus, in contrarium adducat: à quà nimirum certiſſima indica-
tio tranſpoſitionis eorum erit. Fieri.n. pōt, ut tum prorſum, tū retrorſum, tum in hanc partem, tū
in illā, mēbri facta translatio ſit. Quæcunq; igitur retrorſum magis ſunt acta, ea prorſum impel- F
li cōuenit: nec minus in alterā quoq; fracti oſſis partē modice ad cōtrarium retrudi: Contra, quæ
prorſum ſunt emota, hæc rurſus ipſa quidē retrorſum, reliquam verò partem ſenſim duci pror-
ſum. Eodē ēt modo, & eorū, quæ ad dextrā ſunt, detorta, medicatio eſt, ſi ad ſiniſtrā ducātur: con
traq; eorū, q̄ ad ſiniſtram, ſi mutētur ad dextrā, ſemper.ſ. altera parte modice in cōtrarium acta.
Cæterum in adducendis cōtrario motu partibus, ne quæ frāgantur earum extantiæ, non leue pe
riculum eſt: neq;.n. (veluti in ſerra deſectis uiſitur) lęuis eſt vtriuſq; partis finis. Nā ſi illæ frangan
tur, non poterunt ad amuſſim ſecum coaptari fracti oſſis fines, duplici de cauſa. Nam, ſiue ipſa
fragmenta inter partes coniungendas interciderint, nō ſinent ea, quæ ad aptātur, ſe contingere:
ſiue quid forte oſſium extra ceciderit, ne ſic quidem eorū, quæ effinxeris, exacta coniunctio erit
ſic, ut priſtinā unionē unitentur, quippe quæ ſolum, tum demum erit, cū oſſis extantiæ in ſuas ca
uitates fuerint recondītæ. Quòd ſi ſemel cōminutæ perierint, neceſſum eſt, inter applicata ſimul
oſſa vacans interueniat ſpatium, in quod ſanies collecta, atq; in tempore putreſcens, totū pari-
ter mēbrū ſecum corrumpet. Atq; ob hæc quidem, quæ diſſidēt oſſa, è directo admota eſſe opor
tet: quod commode certe fieri nequit, niſi retrorſum prius ſint tracta: Antitaſin vocant. Oportet
igitur, aut manibus ipſis, utiq; ſi paruū ſit membrum: aut uinculis circūpoſitis: aut unà cū ijs, etiā G
Lib. De. Fract. com. 2. t. 3. 7. 232.b Et cō. 3. t. 39. 7.246.h instrumētis, cuiuſmodi nos Hippocrates docuit, antitaſin oſſium facere: poſtea uero, q̄ abunde
retracta fuerint, nec vllus ſuperſit metus, ne ſe in adducendo tangant, tum in directum oppone-
re, vinculaq; remittere, ac muſculis ipſis diductorum in idem cōmiſſionem permittere: interim
verò te ipm̄ quoq; manib' ſubſeruire, ac, ſicubi aliq̄d paulū ſubſultet, corrigere, atque formare.
Ab his ſecundū, quò diriges, fuerit, ut immotū prorſus mēbrū cōſiſtat, nequid eorū, q̄ effinxeris,
moueatur: q̄ñ ita neceſſe eſt ea rurſum diſſidere; Ac, ſi ipſi quidem ægrotāti, ut quietudini mem- A.l.i.f.4.c. 28.f.82.h
bri proſpiciat, permiſeris, uigilans fortaſſis probe id curauerit, at dormiens omnino membrum
mouebit. Vt igitur non dormientis modo hominis, ſed ēt ad deſidendum, itemque, cum cubile
reſternitur, ſurgētis, eorū, quę formata ſunt, poſitura ſeruetur, tuta deligatura cōplecti fracturam
oportet, quæque fracti oſſis partes ſecū coarctare ad amuſſim poſſit. At verò, cum laxior deliga-
tura oſſibus moueri permittat: arctior verò cōſtringendo, dolorem excitet: danda opera eſt, ut vi
tato ambarū incōmodo, utriuſque fruamur commodo. Id fiet, ſi, quod nimiū eſt, declinabimus.
Ergo nec adeo arctare deligaturam debebimus, vt viam comprimat: nec adeo remittere, ut laxa
ſit. Ac, ſi quidē æqualis eſſet craſſitudinis mēbrū quodque, utique latiſſima faſcia eſſet cōmodiſſi-
ma, utpote quę totū ęqualiter, continenterq; ex omni parte fractū os complecteretur, ſed, q̄ñ id H A.l.4.f.5. t.2.c.5.fol. 484.f
non eſt, pectori quidē latiſſimā licet circumponas, artubus certe & iugulo non potes: ſed in tali-
bus utilior eſt anguſta, utpote quæ nec rugas cōtrahet, & totius mēbri, cui circundata eſt, cutem
cōtinget: uerū, ſi paucis cōplexibus fracturā cōtinet, parū tuta eſt. Quantum igitur ſecuritatis ex
anguſtia deficit, tm̄ ei ex iniectionis numero, & uerſus int. grū deductione, eſt adijciendum. Sed,
q̄ñ deligationū, quæcunque citra dolorē carnē conſtipant coarctanque, id vitiū habent, ut ex
iis partibus, quibus primū inijciuntur, ſuccos exprimant, & in eas, in quas ipſæ ſunt finitæ, repo-
nant, atque fingant non alienū à ratione arbitror deligaturæ principium ſuper ipſam fracturam
inijci, ab hinc verò ad reliquū membrum diſpenſari: etenim, qui contra deligat, is ab integris ad
ægram partem ſanguinem compellit. Atqui, ſi ab ægro loco incipiat, in integrum finiat, non ſo-
lum innoxia eiuſmodi deligatura in iis, quæ diximus, erit, ſed ēt utile quiddam contulerit: quip-
pe cum nullā circū fracturā ſinet excitari phlegmonē: cuius rei curā habere in primis oportet.
Timendum.n. eſt, ne tū ex illa in diuerſum vulſione, quā mēbrū in ſuā formā effingentes admi-
niſtrauimus: tū vel magis ex eo, ꝗ cauſæ, quæ fracturam faciūt, plerunq; circūdatam oſſibus car-
nē conſtipando contundendoq; prius lædunt; magnæ ſubſequātur phlegmonę. Nec ſanè mirer,
ſi phlegmones

A ſi phlegmones quiddã ſimile ẽt ipſis fractis oſſibus ad portionẽ accidat: qñ etiam, q̃ parum probe
ſunt curata, magis humida, q̃ pro natura ſua, manifeſte cernantur, ubi uidelicet vnà cum vulne-
re os ꝑfractũ ſub aſpectus notitiã venit. Quinimmo nec oſſis caries, quę ſphacelon vócãt, ex alia
occaſione oboritur: quæ ipſa totius oſſium ſubſtantiæ corruptela q̃dã eſt. Nõ igitur negligẽdum,
quin totũ ſuperuacuum humidũ ex oĩbus, q̃ circa fracturã habẽtur, partibus exprimas. Incipies
itaq; ab ægra parte, ac, cũ bis terve circũdederis, inde ſanũ verſus ꝓgredieris: ſiquidẽ, q ita deligat,
& ab integris ad laborantẽ partẽ ſanguinis cõfluxũ arcet; &, quod iã collectũ in ea eſt, exprimit.
Cũ verò duæ partes ſint, q̃ & recipere aliquid à laborante particula, & tranſmittere ad eã poſſint,
vtique, quæ ſuperiacent, tũ ꝑ ꝑ multitudinẽ, tũ magnitudinẽ, ad ambo magis ſunt habiles: Extre-
mæ verò, ꝑ ꝑ contrarias conditiones, exiguũ quidẽ aliquid vel recipere, vel trãſmittere poſſunt,
multũ verò nec ægris partibus ſubminiſtrare, nec ab ipſis recipere. Quocirca, cũ duas primas fece
rit Hippocrates deligaturas, priore quidẽ, tũ qđ in laborante particula continetur, ad ſuperpoſi-
ta expellit: tum qđ ex his cõfluit, repellit: reliqua vero primis quidẽ cõplexibus, quos ſuꝑ ipſam
fracturã facit, itẽq; faſciæ ad inferna progreſſu, eò quædã extrudit, q̃dã, ne q̃d illinc cõfluat, prohi
bet: Reliquis deinceps oĩbus, quibus uidelicet ab infimis partibus ſurſum recurrere deligaturã eẽ
B ſet, ut eodẽ uidelicet loco cum priore finiatur, tum ad ſuperiora repellit, tũ cõfluxum ab ijs pro-
hibet. Muniunt igitur, ac ſtabiliunt fracturã, nec phlegmonem oriri ſinunt, prima duo lintea nõ
tñ ea, q̃ dicta ſunt, ad ambos hos vſus ſatisfaciunt, { præſertim } ſola. Vnde ad eorum quidem tu
telam Hippocrates ꝑſidium excogitauit, ut ſplenia vnà cum exterioribus faſcijs adhiberentur,
quæ hæc quoq; ipſa ſtabiliant. Ne autẽ phlegmone oriatur, medicamento, quoniam ex ijs, quæ
phlegmonen prohibent, uti iubet: quale nimirum eſt ceratum humidum. Hæc igitur oĩa rõne, ut
cõprehenſum eſt, dictante, ſunt inuenta: & præter hæc ipſa repoſitionis figura: Quæ ipſa quoque
geminæ indicationi ſubijcitur, priori, quæ ex ſolis cõibus notionibus pendet: alteri, quæ ex cu-
randorum organorum naturali cõſtitutione præſtatur. Prior igitur eam, quæ maxime à dolore
abeſt, eligendam figuram ſuadet, quo nec phlegmonen particula contrahat, & æger ꝑſiſtere in
una ea diutiſſime immotus poſſit. Secunda, quæ ex curandorum ſumitur natura, arterias, uenas,
neruos, & muſculos, q̃ rectiſſimos poni ꝑcipit. Sed & conſentiunt inter ſe hæ indicationes, qñ &
*rectiſſima cuiuſq; partis figura maxime eſt à dolore aliena: & quæcunq; magis, q̃ alia, eſt à do- * Al. [illegible]
lore libera, ea maxime naturalis mẽbro eſt, brachio quidem anguloſa, quæ Engonios græce di- familia-
citur: cruri uero, q̃ paulo minus porrecta eſt. Porrò ad dolorem uitandum non modo naturalis riſsima.
C habitus cuiuis inſtrũ eſt utilis, uerum ẽt conſuetudo quoque conducere nonnihil uidetur. Atque
hæc quidem figuræ, in qua cuſtodire membrum conueniat, inueniendæ ratio eſt: eadem porrò
inueniendæ figuræ rõ eſt, & in retractione partium a ſe, quam * Antitaſin uocant: & cum in na- * Al. Diataſin.
turalem ſitum aptantur fracti oſſis partes. Etenim expedit, ut in rectiſſima, atq; a dolore alieniſ- i. extentione.
ſima forma membrum, tum † retrorſum retrahas, } tum in naturalẽ habitum coaptes: multoque † [illegible]
ẽt magis, ut ſub eadem figura, tum deliges, tum ad quietem reponas. Siquidem ſub alia deligare, extendas.
in aliã verò mutare, nõ dolorem modo incitare põt, uerum ẽt oſſa intorquere: nam, niſi eorum,
q̃ præcepta ſunt in cõmentarijs, quos de muſculorum motibus ſcipſimus, obliuio obrepſit, ne-
ceſſe eſt, ubi figura mutatur, alios muſculorum tendi, ac uelut contractos rotundari, alios ſolui,
ac remitti. Ergo ubi tenduntur, tum premi eos a deligatura eſt neceſſe, tum ex compreſſione ipſa
dolere: ubi uerò tenſio remittitur, ea in parte deligaturã eſſe laxam, fracturamq; fulcimento de-
ſtitui. Horum igitur oĩum cauſa, tum extendere, tum effingere, tum deligare, tũ reponere una ea
figura, quæ doloris minimũ habeat, præcipue eſt ſtudendum. Atq; ad primũ quidẽ opus, qđ in
fracturis molimur, nullum iam relictum eſt præceptum. Soluere aũt ex Hippocratis ſnĩa tertio
die debebis, quò in membro præter ſolitum cooperto, nec dolor, nec pruritus creetur: nec eius,
G qđ iam infixum fracturæ eſt, perſpiratio prohibeatur, cuius occaſione non mõ noxius pruritus
quibuſdam accidit, ſed ẽt cutem ex acrimonia ſaniei eroſam exulcerari. Infundendum igitur tñ
temperatæ aquæ eſt, quãtum ad euocandã eiuſmodi ſaniem eſt ſatis. Quod ſi rurſus quoq; ſimi-
li modo facies, utiq; ſeptimo id à primo die facere debebis. Apparuerunt uerò iã oĩa, modo nihil
impediat, phlegmone libera, ac, quam pro naturali habitu, magis aliqñ gracilia. Tum igitur lice-
bit & ferulas circũponere, & ſoluere ex maiore interuallo: nam antea, cum phlegmones ſcopus
uinceret, tutum non erat ferulis premere: nunc cum ea deſijt, ac ſtabilire fracturã eſt opus, ſanè
non incõmode his vtare. Sed & ſoluere ex maiore interuallo licet, uidelicet non deſiderantibus
præterea partibus ſaniẽ excernere. Quin ẽt callus, quem Poron Græci dicũt, fœlicius ita proue-
nerit: qñ ad hunc gignendum (ſicut dictũ eſt) cogi concreſcereq; aliquid proprij oſſium alimen-
ti oportet. Non eſt igitur hoc à labris fracturæ eluendum, aut foras euocandum: quod certe aſſi-
dua ſolutio faciet. At verò nec tanto interuallo intermittendum, ut neſcias, quemadmodum fra-
ctura procedat. Vidimus. n. non ſemel, cum ualenter ſiccarentur oſſa, ægre proueniſſe callum.
Expedit igitur, iſtis tertio uel quarto die modice aquã calidam infundamus, hanc metam finien-
dę perfuſionis habentes, cum carnes in rubrum tumorem attollantur. Atq; in his quidẽ priuſq̃

ſubſidere incipiant, deſiſtendum eſt. Contra, vbi digeri quid volumus, non prius eſt deſiſtendũ, E
q̃, qđ ex p rfuſione intumuit, ſubſidat. In quibus uerò, quò minus callus in fractura ꝓueniat, hu-
miditas abũdantior obſtat, ibi hanc ſiccare (ſicut prius eſt dictum) cõuenienti deligatura, & perfu-
ſione aquæ, q̃ vel minima oĩno ſit, vel plurima, conabimur. Quippe minima, cũ prius deſiſtat, q̃
aliquid confluat, & qui ad manum humores ſunt, per ſpiritũ digerit, &, qui in alto ſunt, modice li
quat: expedit aũt ita ſolui liquariq; ea, quæ per deligaturã ſunt expellenda. Plurima verò digerit
ꝓlus, q̃ attrahit. Sanè conſtat in ea quidẽ deligatura, q̃ exprimet, minus eſſe arctãdos faſciarum fi
nes: in ea verò, q̃ ad renutriendũ eſt cõparata, nec minus hos arctandos, & vniuerſos circundu-
ctus laxiores faciendos. Qm̃ aũt non ſolũ, quo tẽpore ſubueniendum callo gignẽndo ſit, ſed etiã
quo pacto eſt inuentũ, reliquũ fuerit de vniuerſa victus rõne ꝑcipere. Ac, ꝗ in principio quidẽ ſit
tenuiſſime cibandum, id, vbi de ꝓpria phlegmonarum curatione agemus, dicetur. Porrò mon-
ſtrabitur, & ꝗ venam incidere interdum oportet, & ꝑ ventrẽ ſuperuacua expellere: At quo t pe
callus gignitur, nutriẽdum corpus eſt cibis boni ſucci, & q multum nutriant, ex quibus ꝓuenire
ſuccus ſoleat, nõ ſolũ bonus, ſed & tenax, ex quali fieri callum maxime expedit, quippe cum ex
ſeroſa humiditate, ac tenui gigni prorſus nequeat: ex craſſa verò, ſed quę fragilis ſit, ac pinguitu-
dinis expers, gigni quidẽ poterit non ſegniter, cæterum t pe ſiccefcens, friabilior, atq; ita fractio- F
ni obnoxius reddetur. Magnitudo calli ea ſit, quæ & oſſibus tuto vinculo ſit, nec muſculos tamẽ
cõprimat. Nam, qui minor iuſto eſt, hic oſſa parum reddet tuta: qui maior eſt, dolorem muſculis
inuehet. Attendendum verò diligenter eſt, vt vel promoueatur, ſi minor iuſto ꝓueniat: vel inhi-
beatur, ſi immodice increſcat. Sunt verò, quibus hæc efficies, †ipſius perfuſionis, tum quãtitas, tũ
verò qualitas: prætereaq; ciborũ quantitas, } ac medicamentũ, quæ illi extrinſecus imponuntur,
facultates. Ac de perfundendo q dẽ, & victus rõne ſupra eſt dictum. Ex medicamẽtis verò, quæ-
cunque emplaſticã ſubſtantiã habent, ac modice calfaciunt, ea callos, tum promouent, tum verò
augent: quæ verò digerendi vim obtinent, ea magnos iam callos diminuunt. Si vero nec augere
callum, nec minuere ſtudes, ſed eo, ſicut ultro prouenit, es contentus, medicamẽto aliquo eorũ,
q̃ cruentis adhibentur vulneribus, vtere, quæ, cum modice ſiccent, & coagulari, ac concreſcere
medi ocriter callum faciunt. Ac de tranſuerſis quidem fracturis hæc ſatisfaciant. De longis vero
reliqua oĩa ad eundẽ ſe habent modum: cæterum comprimendæ hæ magis in ipſo fracturæ loco
ſunt: tum, quod receſſit, retrudendum introrſus eſt. Quæ verò confracta multifariam ſunt, potiſſi
mum cum vlcere, quemadmodum fieri plurimum ſolet, ijs ſplenia circundanda aſciæ ritu incur-
ua Hippocrates ꝑcepit, eaq; vino imbuta, tum auſtero, tum nigro, æſtate potiſſimum. Quippe G
putreſcunt, ſiue oleo quis vtatur, ſiue cerato: cum poſtulent amplius, q̃ reliqua, ſiccari, vtpote vi-
tio ipſo reliquis maiore. Quin & medicamẽta quoq; oĩa exſiccantium ſint numero, ſicut ille pręcepit, ſimul modum ipſum ſiccationis definiẽs: etenim ex enæmis eiuſmodi eſſe pharmaca vult.
Quòd ſi protinus ab initio quis ipſis utatur, tale eſſe debere enæmon ſuadet, qđ imbui ſit aptum.
Ac reliqua quidẽ oĩa ex illius præceptis ſunt peragenda, nõ in ijs, q̃ dicta ſunt, modo, verum etiã
ſiue nudatum os †deſecari ſerra } poſtulet, ſiue fragmẽta quæpiã, vel te ipſum eximere, vel expel-
lẽti naturæ ſubſeruire oporteat. De ijs verò, q̃ cruribus ſupponſitur, organis, quos Solenas græci
vocant, quæcunque Hippocrates addubitauit, vtenda ne ſint, necne, & oẽs norunt, & laudandas
eſſe rõnes cenſeo. Quod autem neotericis inuentum eſſe gloſſocomion quo maxime t pe gignen
di calli utimur, laudandum id quidem, quãtum aliam quamuis eiuſmodi machinarum, ducimus.
Verum non videtur id Hippocrates nouiſſe, quanquã aliàs in organis, quæ vſui forent, excogitã
dis non indiligens. At verò, quod cruribus ſubijcitur inſtrumẽtum, a †recte illis excogitatũ eſt: }
quod per vnicum axem, qui in finem machinæ ad infernam eius partem eſt collocatus, contra-
rium nixum toti membro gemina tenſione efficit. Nominatur earum altera, quæ vtiq; membrũ
tẽdit in directum, græce Euthyporos, id eſt in rectum procedens: quæ verò prius ſurſum, mox H
deorſum, ea Metaleptice græce dr̃, quaſi tranſlatiuam dixeris. Obeuntur ambæ per laqueorum
circumplexum. Porrò aptiſſimus in hunc vſum laqueus eſt, b† qui duas hẽat appẽdices. } Hic igi-
tur, cum in partibus membri, quæ infra fracturam ſunt, iniectus eſt, priorem ſiue euthyporon ef-
ficit tenſionẽ, c* brachijs. ſ. ipſius axi circumpoſitis. Cum vero in partibus, quæ ſupra fracturam
ſunt, idem laqueus imponitur, metaleptieen tenſionem efficit, abactis videlicet ipſius brachijs
prius ſurſum, mox deorſum: quippe hæc quoq; circundanda axi ſunt. Porrò circumactum, ac
veluti flexum brachiorum laquei, qui à ſuperioribus partibus ad inferiores agitur, per trochilia
fieri oportet, quæ in lateribus glottocomi ſint poſita. Licebit, & Solena voces eiuſmodi machi-
nã, & cum adiectione ſic, Solena mechanicũ, aut glottocomion mechanicum. Verũ de inſtrumẽ
tis uberius præcipiemus, qñ †de luxatis } agemus: vbi etiam de varietate deligaturarum, quæ ſu-
per imponuntur, non minus dicetur. Nunc verò, poſtq̃ de mechanico Solene mentionem feci,
qui plurimum cruri commodat, tum aliàs, cum reponitur: tum vel magis, cũ æger cubile mutat,
aut etiã è uentre aliquid excernit: non ab re fuerit, quo nihil in tractatione de eo deſideret, multo
magis illud glottocomion laudare, cuius alterum laterum itemq; tabellulam, in qua ped m col-
locant,

A. li. 4. f. 5. t. a. c. 18. f. 486. b

† Al. Ex antiqs tum ipſius perfuſionis quantitas ac qualitas, habent. n. τό τε ποσὸν τῆς καταντλήσεως καὶ τὸ ποιὸν καὶ ποσὸν τῶν ἐδεσμάτων.

† Cod. antiq. legunt ἀνατρήσιος, ut & Linacer uertit. impreſſi ἀποπρίσιος. i. perforatione.

A† In antiqu. codic. legitur ἰσθῶς τοῖς μετ' αὐτὸν ἐξευρημένα. i. recte ijs, qui poſt ipſum fuere, excogitatũ eſt.

B † ὁ ἐκ δυοῖν διαττῶν.

C* σκελῶν.

† De luxatorũ curatione.

A uocant, quo nulli non quadret membri magnitudini, mobilia faciunt. Ac de reliquis quidem fracturis hæc noſſe, cum ijs, quæ Hippocrates præcepit, ſat fuerit.

De curandis fracturis oſſium, quæ in capite conſiſtunt. CAP. 6.

DE ijs verò, quę in capite accidũt, Hippocrates certe integrũ uolumen ſcripſit, ubi oĩa pcipit, q̃ in ijs ſunt agẽda: & nos, cũ huic operi finẽ impoſuerimus, enarranda eius opera aggrediemur. Ad præſens verò, qm̃ in his cõmentarijs, & q̃ ſupra ea, q̃ ille dixit, ſũt inuẽta, adijciemus; & q̃ indefinite dixit, definimus: neceſſe eſt primũ de cauis exciſorijs ſcalpris, quos græce Cycliſcos uocant, mox de ijs quos a lenticulæ ſpecie Phacotus uocant, poſt hos de anguſtis ſcalpellis, demũ de medicamẽtorũ vſu, aliquid agamus. Ergo de fracturis caluarię quædã vſq; ad ſcd'am laminã, quã græce Diploen uocant, perueniunt: q̃dã vſq; ad internã oſſiũ faciẽ: quæd.ĩ ẽt ſimplices fracturę: q̃dã contuſiones: quædã veſtigia eorũ, quibus inflicta plaga eſt. Quæ igitur ſimplices fracturæ ad ſecundã vſq; laminã perueniunt, iis, quos mõ diximus, anguſtis ſcalpellis indigent. Expedit aũt hos* ut numero multos, ita magnitudine impares eſſe, necubi deſit, qđ operi ſit cõmodiſſimũ: poſtea verò nudato, put fieri ſolet, uitiato oſſe, utendũ primo quidẽ latiore: ſcd'o loco, eo, qđ illo eſt anguſtius: mox ita reliquis deinceps vſq; ad anguſtiſſimum. Hoc verò in ipſa diploe eſt vtẽdũ. Poſt hæc tum protinus, tum ad finem vſq; ſiccis medicamẽtis eſt medẽdum: quæ ob id ipſum [illegible] græce, id eſt capitalia, ſunt dicta. Ea componuntur ex iri illyrica, & erui farina, & manna: & ariſtolochia, & panacis radicis cortice: † in ſumma, omnibus, quæ extergere citra morſum pñt. Ipſa nanq; generatio carnis, naturæ opus eſt: itaq; ægro ad eã rẽ nihil opus eſt arte medica. Vt autem, q̃ puenit caro, coaleſcat, circumhæreatq; omni oſſis parti, id inde maxime eueniet, ſi neque ſordes ſu p eo ſit, nec oleoſa q̃piam pinguitudo. Id igiĩ eſt, qđ ægris medici ad carnis productionem præſtant, ut totus locus ſicc' ſit, tum, q̃libet vitiati oſſis pars planè pura. Atque hæc quidem oĩum fracturarum, cum caro in his produci incipit, cõia ſunt. Ex fracturis uerò, quæ ad cerebri vſq; membranas peruenerunt, ſi ſimplex tm̃ fractura ſit, iam dictis ſcalpellis anguſtis utendum: Sin cũ contuſione aliqua, quod contuſum eſt, excidi debebit, idq; vel terebellis prius in circuitu perforatũ, mox deinde ſcalpris admotis, uel protinus ab initio cycliſcis. Ac, quæ per terebellam quidem ratio fungitur, parum tuta eſt, propterea, ꝙ dum audacius eam tractant, duram membranã, quæ oſſi ſubſterniĩ, non rarò violant: Quòd verò per cycliſcos opus adminiſtratur, ne id quidẽ oĩno uitio caret, cum quatiat immodice caput, qđ potius quietẽ poſtulat. Mihi igitur hic quoque placet, ſi magnæ ſunt fracturæ, & oſſa, q̃ fracta ſunt, uehementer mota, cycliſcis uti, q̃ppe paucis exciſionibus facies lenticularis exciſorijs locum. Sin firma plurimum oſſa ſint, foranda terebellis ſunt. Quidã aũt, quo minus vſquã aberrent, eiuſmodi terebellas excogitarunt, q̃ mergi nõ poſſint, quas ab argumento Abaptiſtas dicunt: circumcurrit.n. parum ſupra terebellę acutam cuſpidem *circulus quidam parum extans. Sane expedit complures id genus præparatas habere, ad omnem caluariæ craſſitudinem. Nã craſſiori longior terebra conueniet: voco aũt ita, cuius ſpatium, quod inter ſummam eſt cuſpidem, & circulum qui extans circumcurrit, maius eſt: tenuiori breuior, eſt aũt hic quoque quod intereſt inter cuſpidem, & quod circumcurrit, minus. Aliqui verò (ſiue illos his timidiores, ſiue tutiores appellem) ẽt ijs, quas Chœnicidas vocant, ſunt vſi. Tu verò, ſi neq; improuidus eorum, quæ fallere poſſunt, ſis futurus, neque plus, q̃ ſatis eſt, timidus, commodiſſime cycliſcis vtere: & primo quidem aggreſſu, latioribus: poſtea magis anguſtis, donec ad craſſam membranam perueneris. Cæterũ, quod excidi oportet, id totũ circulo cycliſcis nudandum non eſt, ſed ex ea maxime parte, qua fractura eſt grauiſſima. Nam præter alia, etiam membrana ipſa ab oſſibus, q̃ vehemẽter ſunt afflicta, celerrime recedit, adeo, ut nullus ſit metus eam, quæ iam ſeiuncta eſt, tetigiſſe. Si uerò unã ſemel nudaueris partem: ac ſcalprum, qui in cuſpide præfixam habet obtuſam læuemque lenticulæ ſpeciem, aciem verò per longitudinem erectã, ſubmiſeris: ubi latam partẽ lenticulæ ſuper mẽbranã ſtatueris; feries malleolo, ac ſic caluariam diuides. Euenient.n. ita agentibus, quæ requirimus, omnia. Nã membrana, ne ſi dormitans quidem quis agat, lata tm̃ lenticulæ parte occurrens vulnerari poteſt: ꝙ ſicubi adhæreat caluariæ, huius quoque adhærentiam innoxie dirimit ipſa lenticulæ rotunditas: ſubſequitur verò præeuntem eam à tergo ipſe ſcalper caluariam ſecans. Quare, nec qui minus cum periculo, nec, qui celerius perficiatur, forandi modum alium inuenias. Maxime aũt hunc in uehementiſſimis fracturis laudabis: quas utique recentiorum nonnulli medicorum græce Engiſomata, & Camaroſis nominant: Engiſomata quidem, quæ in medio ſui membranæ innituntur: Camaromata verò, quæ eandem ipſam partem, exaltatã habent, cæterum, qua primum ab integris fracturæ partibus diduci ægra cœpit, intro magis recedunt, ac membranæ innituntur. Quippe celerrime in talibus, quod ægrum eſt, totum exciditur: utpote cum promptius ſubintret lenticulari ſcalpri finis in ijs, quæ plurimum a naturali habitu receſſerunt. Quin etiam inſtrũ, quod Oſtagran uocant, aliquibus oſſium, quæ uehementer ſunt comminuta, uel exaltatis, uel conuerſis, ea potiſſimum parte, ut demittatur lenticulatũ ſcalprum, præparabimus. Quo facto ſuccedunt deinceps omnia, quibus eſt opus, cum ſecuritate ſimul, ac celeritate: ut fermè dixeris celebre illud dictum in reli-

Margin notes (left): A.li.4.f.5. t.3.c.1.fo. 436.f — A.ibidem. f.g — A.li.1.fol. 4.c.27.fol. 32.g

Margin notes (right): * [illegible] — † Cod. impreſſi, ac antiqui etiam multi, habent, ut Linacer uertit. Sunt tamẽ qui addãt [illegible], i. & ſquamæ æris, æqua portione. — * [illegible] i. labrũ ſiue ſupciliũ.

quiſ oſſibus prob e ſe habere: Dimidiũ facti, qui bene cœpit, habet. hic verò non totius dimidiũ, ſed E
vel totum, uel paulo minus totum habeas, ubi lenticulatũ ſcalprũ immiſeris. Atq; hęc optima eſt
fracturarũ, quę in caluaria ſunt, manualis tractatio: q̃ Chirurgian vocant. Quantũ verò excidere A.l.3.f.13. t.1.ca.10. 290.d
conueniat eius, quod affectum eſt, deinceps exponam. Qđ vehementer eſt confractũ, id totũ eſt
auferendũ. Si verò ab eo fragmenta quędã longius excurrant, (queadmodũ aliqñ cernitur accide
te) hæc perſequi ad finẽ nõ expedit, illud perſuaſum habentibus, minime futurũ, ut ex eo noxa ſe-
quatur vlla, modo reliqua oĩa rite ſint peracta. Nos. n. non ſemel aut bis, ſed planè perſępe, ſic fa-
cientes voti cõpotes fuimus. Indicatio vero agendorũ hic quoq; ex natura ipſarũ partiũ affecta-
rũ ſubminiſtrata eſt. Nã deligaturã, q̃ in alijs fracturis, ceu maxime phlegmonas arcentẽ, rõ inue
nit, capiti adaptare non poſſis: itaq; nec, quod affluit reprimere, nec, quod in ægris partibus con-
tinetur, exprimere queas: ſine quibus præſidijs, nec reliquorum oſſium vllum ſeruari ſanum po-
teſt. Nam pone in brachio ad medullam vſque fractum os eſſe, neminemq; poſtea pro fracturæ
legibus id deligaſſe: Omnino neceſſum erit ſaniem, non ſolum, quæ foris ſub cute & muſculis eſt
collecta, ſed etiam, quæ in medulla continetur, tum ipſam primum, ac maxime corrumpere, tum
cum ipſa os vniuerſum: quando etiam nunc quoque omnibus rite peractis, aliquando talia con-
tingunt. Quomodo ergo non uel magis in capite ea accidant, cum nec deligaturam, quæ fra- F
cturis debetur, admittat: & omnis ſanies prona feratur ſic, ut ſuper membranam vniuerſa coa-
ceruetur? In alijs igitur fracturis deligatura cum rite adhibetur, tantum abeſt, ut ſuperuacuam
aliquam humid tatem colligi in læſo oſſe patiatur, ut etiam gracilius, quàm pro naturali habitu,
membrum reddat: In capite vero ratio, quæ per deligaturam eſt excogitata, nec poteſt ita, tum
os ipſum confractum, tum, quæ illi circunſtant, ſiccare, ut neq; phlegmonen contrahant, neque
penitus vllam efficiant ſaniem: nec medicamentum eſt vllum, quod vel in alijs quidem partibus,
citra deligaturam os fractum, quatenus nunc dictũ eſt, ſiccum, atq; ab ſuperuacuis purum redde
re ualeat. Neceſſum igitur eſt nobis primum fracturæ aliquid nudare, quo videlicet detergere,
& abluere ſaniem à membrana liceat: poſt vero, cum phlegmones tẽpus præterijt, omniaque ſic
ea ad vnguem ſunt, carnem producere, ac cicatrice locum includere. Non eſt hic ſermo nudus,
rerumque vacuus, cuiuſmodi eſt ille ſophiſtarum, qui operum artis neſcij, quærunt, cur capitis
λεπίδος. fracturæ callum non ducant. Ducunt enim, uiri boni. Voſque tam dementes eſtis, ut eorum,
quæ non ſunt, tanquam ſint, cauſas aſſignetis. Nouimus enim aliquando ſincipitis os fractum:
quod autem os huic oſſi protinus ſuccedit, temporis os vocatur, in quo ipſas ſquamatim compa G
ctas commiſſuras eſſe accidit: in eo luculenta fractura longiſſime pertinebat: quam ipſe equidem
minime contingens, ſed tantum ſincipitis os excindens, hominem ſanaui ſic, ut nunc quoque
mulos iam annos viuat. Quòd ſi ſincipitis quoque os dimiſiſſem, putruiſſet citius, quę illi ſuberat,
cerebri membrana, quàm callum fractura duxiſſet. Nam, ſi nulla ex læſis partibus ſanies intrò
conflueret, ſuperfluum eſſet os excindere. Ergo illi, prout ſolent, nugentur. Ego verò in alia ſimi-
liter ſe habente fractura cogitaram ſupernum os dimittere, ac, quod à lateribus erat, quo ſanies
deflueret, eximere: mox, cum & craſſitudinem eius, & duritiam ęſtimaſſem, vtilius fore iudica-
ui ſupernum os potius eximere, quàm ob defluxus ſolicitudinem cerebrum valenter concute-
re. Cogitaui præterea accidere poſſe, ut, ſi à latere magnum fieret in oſſibus foramen, promine-
ret fortaſſis hac parte cerebrum. Eſt porrò, & in lateribus non vno in loco etiam neruorum, ho-
rumq; non leuis momenti, quidam exortus: cum in ſupernis capitis ne minimus quidem vſquam
oriatur neruus. His admonitus abſtinui ab eximẽdo oſſe, quod in latere capitis eſſet. At callum
ſemper duxit, modo rite curaretur. Ac iam, quod diſquiramus, hoc ferè ſupereſt, quænam ſit, poſt
quàm foratum os eſt, tum medicamentorum, tum vniuerſæ diligentiæ noſtræ præcipua omniũ H
ratio: utrumne *blandiſſima, & quæ maximè voluptati cubantis ſubſcribat, veluti qua nunc ple-
rique utuntur: an quæ huic maxime eſt aduerſa, nempe quæ per medicamenta, quæ vehementiſ A.l.3.f.1. t.3.ca.14. 209.b
ſime ſiccent, perficitur: cuiuſmodi & Meges Sidonius laudat, & ciuis quidam noſter ſemper eſt
vſus ſic, ut etiam emplaſtrum, quod Iſin uocant, illico nudatæ membranæ imponeret, & ſuper
hanc foris oxymeli. Sanè is ſenex erat ſatis exercitatus in hac artis parte: cæterum neque alium
quempiam his vſum vidi, nec ipſe uti ſum auſus. Tantum tñ teſtificari Eudemo poſſum (nam id
ſeni nomen erat) magis fuiſſe ſeruatos, qui ab illo curabantur, q̃ qui ab ijs, qui blandis utebantur.
Aggreſſus uero fuiſſem aliqñ ipſe quoque experiri eiuſmodi curationis rationem, ſi perpetuo in
Aſia manſiſſem: ſed, cum Romæ plurimum agerem, ciuitatis morem ſum ſecutus, permiſſa ijs
quos Chirurgos uocant, maxima eiuſmodi operum parte. Cęterum ipſam rei naturam ęſtimãs,
talem quandam determinationem longa noſtra experientia confirmatam concipio. Qui audi-
torius meatus dicitur, non ſolum vſq; ad cerebri duram membranam pertinet, ſed etiam neruũ
contingit, qui in ipſam à cerebro deſcendit. Is autem, quanquam ita poſitus in vicino, tamen ue-
hementiſſima (ſicut dictum prius eſt) medicamẽta tolerat. Nihil igitur miri ſit, ſi poſt forationes
craſſa cerebri membrana ante, quàm notabiliter phlegmone occupetur, ualentiſſimis gaudeat
medicamentis, ceu ſiccam naturaliter ſubſtantiam habens.

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS

LIBER SEPTIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Ventriculi exemplo uniuerſas partium intemperies curare docet, ſiue illæ quidem ſimplices, ſiue cum ſuccorum affluxu, conſiſtant.

Galenum veritatis, ac ſcientiæ ſtudio inflammatum ad exercitationem tantum, ac ob amicorum preces, hos, & reliquos omnes libros ſcripſiſſe. CAP. I.

A. l. 4. f. 4. t. 3. cap. 2. 472.b

MEdendi methodum, Eugeniane chariſſime, quam olim in Hieronis gratiã ſcribẽdam ſuſceperã, poſtea, quã illum ſubito lõgũ iter ingredi coactũ nõ multo poſt diẽ obijſſe nũciatum, ipſi quoq; perſequi deſtitim*. Tu.n.mihi cõſcius es, neque hoc me opus, neq; aliud vllum, popularis auræ ſtudio fuiſſe aggreſſum, ſed quò vel amicis gratificarer, vel me ipsũ ſimul vtiliſſima ratione ad rem propoſitam exercitarem, ſimul † ad obliuionem ſenij} (vt Plato inquit) commentarios mihi † εἰς δὲ τὸ τῆς λήθης γῆρας
B reponerem. Quippe multitudinis laus, cõmodum ad vſus nonnullos inſtrumentum viuentibus aliqñ eſt: mortuis certe nihil prodeſt, ſicut neq; viuentiũ quibuſdam. Nam, qui viuere in trãquillo optarunt, ac fructum ex Philoſophia ceperunt: & ijs, quæ corpori curando ſufficiunt, ſunt cõtenti: ijs utiq; impedimento non paruo eſt, apud vulgum fama, ut quæ eos a rebus pulcherrimis plus iuſto tranſuerſos auferat; veluti me quoq; non ignoras ab ijs, quæ ſunt moleſta, ſic non nunquam tædio affectum, ut bono interim ſpatio ne tãgere quidem librum poſſim. Ego vero (haud ſcio qua ratione) ab ipſa vſq; adoleſcẽtia mirifice, ſiue inſpiratus, ſiue furore percitus, ſiue quomodocunq; dixiſſe libet, & vulgi famam contempſi, & veritatis ſcientiæq; ſtudio flagraui, nullã eſſe hoĩbus, nec honeſtiorẽ, nec diuiniorem poſſeſſionem ratus. Atq; ideo nulli librorũ meorum nomen meũ præſcripſi: immo uos (ſicut ipſe teſtis es) rogaui, ne me immodice (ut ſoletis) apud homines laudaretis: nec nomen meum operibus, quæ proderem, inſcriberetis. Ob hæc igitur oĩa, & medendi methodus, quam inceperam, à me eſt depoſita, cum capita inuentorum breuibus commentarijs mihi ipſi ſcripſiſſem, nec vllam * pleniorem docendi rationem etiamnum adieciſſem. * διεξοδικώτ.
Nunc, quando & tu, & alij ex amicis non pauci exigitis, quæ ſubinde me opere in ægris peragere uidiſtis, ut ea in commentarios redigam, adijciam huic operi, quod reliquum eſt.

C *Quid ſuperioribus libris eſt actum, quid ſequentibus agendum: & quòd imbecillitatis affectum Empirici, & Dogmatici non rectè intellexerunt.* CAP. 2.

ERgo in horum cõmentariorum tertio, quarto, quinto, & ſexto, quemadmodum ſimilarium, inſtrũliumq; partium cõem morbum curari conueniat, ſcripſeram, idcirco nimirũ ab eo auſpicatus, ꝙ & conſpectior reliquis eſſet, & euidenter oẽs propemodũ priores medicos, qui certa methodo artem tradere polliciti, amethodi in ipſis curationibus deprehenduntur, confutaret. Nã, cum ab Hippocrate diſceſſeris, qui nobis oĩum † ſalutarium præceptorum} ſemina ꝑbuit, reliquorum certe nemo, uel conatus eſt genus hoc morbi methodo curare. Poſtulant aũt, & quæ Hippocrates ipſe reliquit, non malos agricolas, qui eã tum ſeminent cõmode, tum augeant, tum perficiant. Id aũt feciſſe ante nos neminem, ſed pleroſque ẽt ſemina, q̃ reliquit, corrupiſſe, ijs, qui animum aduerterunt, clare monſtratum arbitror. Itaq; hoc morbi genus, vel continuitatis ſolutionem, vel vnitionis, vel qualitercunq; eſt libitum appellare, cuiq; permiſimus: qñ de nominib. nec in hoc opere, nec in alio medicinaliũ vllo laboramus*, ſed quo pacto artis maximę finem conſequamur. Reuertamur aũt nunc ad morbũ eum, q̃ oĩum eſt primus, nempe, qui in ſimilaribus naſcitur, quibus.ſ. primum animantis functiones referuntur acceptæ. Siquidẽ monſtratũ in alijs ope- † τῶν καλῶν
D ribus eſt, quemadmodum inſtrũlium quanque partium aliquid agere dicamus, veluti oculũ uidere, aut crus ambulare: Eſſe.n. ſicuti id, quod ꝑcipuum eſt actionis crurum, non cruris totius, ſed muſculoſi in eo generis: ſic uiſionẽ non oculi totius, ſed cryſtallini in ipſo humoris: ac in reliquis quibuſq; organis ad portionẽ. Porrò oñſum in ſecundo horum voluminum eſt, genus hoc morbi non ſolum cognitu eſſe maxime neceſſarium, ſed ẽt neminẽ ipſum rõne curare poſſe, qui prima corporis elementa non nouit: præterea non intelligere ea, q̃ dicant, nonnullos eorum, qui rationales ſe nominant, quoties imbecillitatẽ eſſe dñt vel uentriculi, vel inteſtinorum, uel iecinoris, vel oculorum, vel alterius cuiuslibet partis. Si nanq; ita noĩant infirmitatem impotentiamq; ad naturale opus, nihil plus plebeio intelligunt: q̃ppe quẽ dicere audias imbecillũ ſibi ventriculum eſſe, non.n. concoquere cum, uel minima leuiſſimaque, q̃ ſumpſit. Quòd ſi imbecillitatẽ, quę eſt in uentriculo, affectũ quempiã eſſe aiunt, interpretẽtur, quæſo, nobis, quemnã demũ hunc eſſe uolunt, quemadmodum in phlegmone fecerunt: nã Empirico ſat fuerit, ſi ſymptomata labo-

rantis particulæ expoſuerit,nēpe tumorē ꝑter naturā,& renixū,& pulſatilē dolorē,& tēſionē,& E
ruborē,aliaq; id genus:imponitq; nōnunq̃ breuitatis docēdi cauſa cūctis ſimul collectis vnū nomē,ſicuti cōphenſis iā phlegmonē. Dogmatici verò nō idē,ſed ipſā morbi naturā inſpiciūt, quā ſymptomatū illorū collectio neceſſario ſequit. Siquidē Eraſiſtrato vt̄ ſanguis, q in arterias incidit,vbi ſpū impellitur,in exitu earū impactus hærere,idq; phlegmonē eſſe. At par (arbitror) erat vel Eraſiſtratū ipſum,vel aliquē ex ſectatoribus ei' ſimili mō,affectū,q in imbecillitate cuiuſque partis ſubeſt,interptari. Vt.n.de phlegmone,in q̃d nā trāſlat' naturalis partis habit' ſit,explicuit, ita rō exigebat,ut & trāſlatio cuiuſq; particulæ in imbecillitatē ab eo explicaret. Nō.n.cū ꝓ naturę tōne eſt affecta,ad ꝓpriā actionē ē imbecilla:ſed acceſſit oīno aliqua ꝑter naturā occaſio,q̃ eā diſſoluit deicitque,& mortuæ ſimilē effecit: q̃ utiq; nec Eraſiſtrat' dixit,nec Herophilus,nec alius quiſq̃ medicorum,qui de primorum corporum natura auſi aliquid pronunciare non ſunt.

Communis methodus intemperiei,dignoſcendæ & curandæ. CAP. 3.

CAeterum immorandum in his diutius non eſt, cum præſertim abunde prius monſtratū ſit & genus hoc morbi vtiliſſimum eſſe,quod à medicis diſquiratur:&, qui commode id ſit tractaturus,huic neceſſe prius eſſe de elemētis conſideraſſe. Itaque, qui nobis habēdus ſermo eſt, is totus ex prius demonſtratis elementis abſoluetur: de quibus vnū(vt ſcis)volumen edidimus,q̃d F
de Elemētis ſm Hippocratem inſcripſimus. Sanè eadē opinio de corporis natura eſt tū Diocli, tum Mneſitheo,tum Dieuchi,tum Athenæo, tum probatiſſimis ferè quibuſq; medicorū,itidem vt præſtantiſſimis philoſophorum:ut qui ex calido,frigido,humido,& ſicco miſta putēt,tum alia corpora vniuerſa,tum verò animantium in primis. Cæterū ei,qui de his oībus primū pronſiciauit,demonſtrauitque,iuſtum eſt,arbitror,reddere, q̃d inuenit. Ideoq; & nos ea ſm Hippocratē elementa uocamus: & ſi maxime Chryſippus, Ariſtoteles ve,aut alius quiſpiam medicus,philoſophusve,ſimiliter de ijs ſit opinatus. Ergo, qm̃ vnaquæq; animalis particula propriā actionem edit,quæ tñ ab aliarū actionibus differt, quantum ipſa particula ab aliis,q̃ illas edunt, eſt diuerſa, (differt verò ab alijs particula queq; eo, q calidior,uel frigidior,uel ſiccior, uel humidior ſit: aut q binis horū quibuslibet ſit affecta,)qui tueri actionē vult, hic tēperamentum earum cuſtodiat, oportet. Cuſtodiet aūt, ſi id,quod ad calidius eſt cōuerſum,refrigerabit: q̃d ad frigidius inclinatū eſt,calfaciet: Pari modo,ſi,quod ad ſiccius eſt alteratū,humectabit: &,quod ad humentius eſt uerſum,ſiccabit: Rurſus quoque, ſi ſiccabit pariter ac calfaciet, q̃d humidum eſt redditū,& frigidum: ſiccabit pariter & refrigerabit, q̃d humidius ſimul & calidius euaſit: & in reliquis duabus G
cōiugationibus ad portionem. Semper.n.pro eo, q̃d exuperat,inducendum euſq; contrarium eſt,quoad particulam in ſymmetriā,& naturalem habitum vindicaueris. Ac genere quidem,oīs ęgritudinis,quæ in ſimilaribus conſiſtit, iā dicta mihi medendi eſt methodus Cum. n.octo earū ſunt drīæ,ueluti in libris De morborum differētia eſt traditum, octo nimirum erunt & medendi rationes,quarum vna(quo medentis conſilia diriguntur) curationis meta cōis eſt,ipſius ſimilaris corporis alteratio: qm̃quidem & morbus ipſe ex intemperie & naturalis temperamenti alteratione eſt ortus. At,quæ membratim medicatio agatur,ex his duobus conficitur,nempe materię copia,& huius congruo vſu. Ac medicamentorum quidem copiā,tum ex libro de ſimpliciū medicamētorum uiribus,tum ex ea,quæ de eorū compoſitione præcipit,methodo hauriaś, licebit: Eotum,quæ ad uictus rationē pertinent,hinc ſumimus. Sed &, quemadmodum cuiuſq;* morbi intemperiē agnoſcere oporteat,ex tribus operibus intelligas, primo eo, quod de Temperamentis: ſecūdo eo quod de Partibus afflictis: deinde eo, quod Ars medica inſcribitur. Non eſt igitur ad ea,quæ nūc ordimur,ijs,qui prudentes natura ſunt,ac cogitationem in primis exercitarunt, multis præterea opus: cui neutrum horum adeſt, huic certe ad præſentem diſputationem non parua re eſt opus. Quòd ſi in prauæ doctrinæ ſecta præterea ſit altus, hic geminum tempus requirit, H
alterum,in quo prauas opiniones dediſcat: alterum,in quo melioribus ſe exerceat.

** partiu.i. particulæ.*

Quid rationalis curatio intemperiei,quæ in ventriculo eſt, differat ab empiricorum curatione. CAP. 4.

SAnè te ſcimus & ex iis,q̃ in uniuerſum dicta ſunt,particularia ꝑ te inuenire poſſe: & alioqui multos id genus morbos à nobis percuratos uidiſſe ſic, ut nttaq; ratione particulariū tractationem minus requiras. Sed qm̃ (ut Plato ait) non poſſunt,q̃ ſcripta ſunt,non è manibus excidere,quò,ſiqñ libet in alterius non exercitatæ rōnis manus deuenerit, facilius hunc doceat, adijci particularium quæpiā oportet: ex quibus & protinus clare id, q̃d proxime dixi, intelligetur,fieri poſſe,ut† per te ipſum particularia īuenias. Siquidem ipſe ea per me ipſum oīa inueſtigaui,tōne ipſa uiam monſtrāte: qm̃,ſi præceptores ſecutus fuiſſem,ipſe quoq; ventriculo imbecillis ſuaſiſſem,ut cibis adſtringentibus & ſubamaris uterentur; vino quoq; ſimiliter auſtero: pręterea ab ſinthio,& quod ex mali cotonei conficitur ſucco, aliiſq; eiuſmodi, quæ deuorantur, medicamentis. At uerò,quod ad ea pertinet,quæ extrinſecus applicātur, primum perfundi ventriculum ex abſinthio,& oleo*crudo iuſſiſſem: mox hapſum lanæ,tum ex iiſdem ipſis,tum uerò ex unguētis melino,& maſtichino,& nardino imponi: ab ijs ceratū ex iiſdē compoſitum: poſt alia pharmaca, vtique

† Aut.habent ἑαυτῷ, ut ſit poſſea uertat, ut ille alter ꝑ ſe ipſum particularia inueniat.

** ὠμοτριβεῖ.i. ex oliuis immaturis.*

A vtiq; ceratis valentiora, quæ à medicis vocantur epithemata. Ea tum ex dictis vnguentis, tum ex ijs, q́ ſimilem vim obtinent, medicamentis cōponuntur: in quibus eſt aromatū quoq; multitudo nō parua, ſpica nardi, & amomū, & calamus aromaticus, & iris, & ladanum, & malabathri foliū, & ſtyrax, & bdelliū, & opobalſamū, & *balſamū, & xylobalſamū, reliquusq; aromatū catalogus. Quòd ſi horū nihil profeciſſet, cōe oīum remediū, quibus imbecillitas nocet, in fine adhibuiſſem, nēpe rubrificationē (φοινιγμὸν græce vocant) q̃ vel per thapſiā, uel ſinapi, uel tale aliquid excitat: deinde ad vſum aquarū *calidarū ablegaſſem. Quippe vltra hæc Empiricus nihil nouit, veluti cōmentarij eorū docent. Quintus verò ijs, qui de cruditate aut inappetentia quererentur, primū quidē excitari ſuadebat: tū eſſe, quæ & concoctu q̃ facillima eſſent, & non multa: quibus hæc nō cōtuliſſent, cogebat ipſe quoq; ad Empiricorū dogmata confugere. Nā q̃s neſcit, quēadmodū calidū, frigidū, humidū, & ſiccū, mordere ſit ſolitus, balneatorū eſſe nomina dictitās? ſine q̃bus tamē methodo curare partiū imbecillitatē oīno nō eſt. Quare p hos nihil obſtitit, quo minus ipſe quoque eadē inſtitiſſē uia in eiuſmodi affectibus ſanandis. Verū rō me docuit octo imbecilli vētriculi curōnes. Vidiſti igitur, & tu quoſdā vno die, vel potius hora, frigidæ potione leuatos: quorū alijs nō aquā modo dedi fontanā recentē, ſed ēt, quæ niue eſſet refrigerata, ueluti Romæ præparare

B ſolent, *calfaciens ſcilicet prius, quam ipſi decoctam appellant: cibos præterea ad eundem modum refrigeratos, identidem me illis permittere vidiſti: in quibus eſt, & quā Melcam vocāt, vnus is quoq; Romæ laudatorum ciborū, veluti etiam Aphrogala: ſed & frigidæ facultatis fructus, ſimiliter refrigerans iiſdem dedi, & priſanam probe coctam, pari ratione refrigeratam, aliaq; id genus ſexcenta. In quibus vnā rem mihi propoſui, ipſam. ſ. refrigerationem. Vetui aūt abſinthiū, & quicquid adſtringeret, contingere: veluti alios rurſus à refrigerantibus abſtinui. Calfeci autem omni rōne, vinum uetus ex eorū genere, quæ facultate valde calfaciunt, exhibens (cuius maxime generis ſunt Falernū, & Surrentinum) tum nutrimentum, quod calfaciendi vim hēt, cum largo pipere. In nonnullis oē conſilium curationis ad ſiccandum direxi: dabamq; ijs tum cibos, qui natura eſſent ſicci, ac probe aſſati: tum prorſus exiguā potionem. Iniunxi aūt & adſtringentium omnium vſum: quem vnū, qui illis citra rōnem medētur, norunt. Aliū verò non pridem, qui iam adeo ſiccatus fuerat, ut ſimillimū habitum præferret ijs, qui maraſmo marceſcunt, ſanaui, contrarijs oīno exhibitis, ijs, q̃ egregij iſti medici ſtrauerant. Quippe non ex alia occaſione eo periculi venerat, (cū inter initia exiguā intemperiem ex ſiccitate, quę madefieri poſtulabat, habuiſſet) q̃ q̃ ij, q̃ eum curandum ſuſceperunt, tū abſinthio potantes, tum amaros aſparagos, & bulbos eden-

C dos dantes, itēq; mala cotonea, & cuſtiana, & punica, poſt quoque, vbi venter nihil horū cōtinebat, ēt rhois ſuccum bibere cogentes, tum, quæ paulo ſupra dixi, extrinſecus imponentes, paulo minus, omnis madoris expertem reddiderunt: hunc nos ſanauimus omni ratione humectantes, ipſiq; materiam inuenientes ex ea methodo, quæ in opere de medicamentis eſt tradita.

* Al. carpobalſamum.

* αὐτοφυῶν. i. ſponte naſcentium.

A.l.ſ.13.c. 2.c.4. fol. 193.d

* Calefaciētes prius ſecundū eā præparatione, quam ipſi decoctā vocāt ſic Græce Quę porro eſſet decocta, & quomodo fieret docet Pli. lib. 31. c.3.

Quæ uentriculi intemperies citius ac ſecurius: quæ lōgo tēpore & cū periculo ſanentur. CAP. 5.

NAm, ſicuti in libro de demōſtratiua ſecta *dixi, numeroſis medicorū inter ſe diſſidijs vndique confuſus, ubi me ad iudicādum de his cōuerti, intellexi prius in demonſtratiua methodo exercitandū me eſſe. Quod cum multis deinceps annis feciſſem, ſingula ipſi dogmata ſubieci: atque, prout inuentorū indicatio me ducebat, ita curationes inſtitui. Verū, q̃m id non oēs ſaltem pñt, expediet ipſis ſcribi per octo curandi *indicationes particularis materiæ comparandæ medicationes, à uentriculo rurſus ſumpto initio, q̃m huius primū mentionem mō fecimus. Ac facillimæ quidem ad curandū alterationes ſunt, quæ ex calido, & frigido conſiſtunt, proptetea, q̃ maximæ actiuis qualitatibus corrigūtur: Aegrius curantur, q̃ in humido ſiccoq; hīr, q̃ imbecillis, & (ut ſic dicam) magis materialibus qualitatibus eorū curatio perficitur, potiſſimumq;, cum humectandum eſſe requiritur. Ac tps quidem caloris, frigoriſq; reparandi, par quodāmodo eſt, ſecu-

G ritas tñ impar. Niſi. n. cuncta, quæ ei, quod curatur, circūdata ſunt corpora, ualida planè ſint, metus eſt, ne ab ijs, quæ refrigerent, noxam contrahant non leuem. In reliquis duabus qualitatibus ſecuritas ſimilis eſt. Tempus curationis in ſicca intemperie multo amplius: quippe, quod ſenium in ſanis eſt, id ſicca intemperies eſt in ægris. Itaq; etiam inſanabilis eſt, ſi prorſus ſit conſummata. Eſt autem prorſus conſummata, ubi ſolida ſimilarium partium ſubſtantia reddita eſt ſiccior.

* αἱρέσει, eſt in impreſſis, ſed i manuſcriptis εὑρέσει. i. inuentione.

A.l.3.f.13. t.1.c.24.f. 289.c

De Quadruplici corporum curanda ſiccitate, ac de optimo melle, & lacte, cæteriſq; cibis, qui ſiccatis corporibus conueniunt, eligendis. CAP. 6.

NAm *eſt & altera ſiccitas, utiq; cum ea, quorum ſubſtātia ex humore concreto cōſtat, ſicut caro & adeps, ſunt liquata. Etiam tertia, cum propria humiditas, unde partes nutriuntur, omnino eſt abſumpta. Continetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidā per eas ſparſus: de qua dictum aliubi ſępe eſt. Hāc igitur inſerere particulis ſine nutrimento non eſt. Ideoque difficillima eſt omniū eiuſmodi affectuum curatio. Diuerſa ab iis ſiccitas eſt, quæ in proprijs cuiuſq; particulæ exilibus arterijs, ueniſq; conſiſtit: prouenit & hęc ex ſanguinis penuria. Omnibus itaq; his ſiccitatibus maxime contrarius eſt auſterorum uſus, ſiue ea cibi ſint, ſiue potiones, ſiue etiam medicamenta: quippe quæ, ſiquid in ijs ſupereſt naturalis humoris, id abſumunt; partim

A.l.1. f.1. d.6.c.2.fo. 36.b

ebibentia, partim in ſinum ventris per exiguos meatus exprimentia, partim ad continentes par- E
tes trudentia. Curabis igitur ipſas, ſi meatus, qui contracti ſunt, dilataueris: ac quod in vicinas par-
ticulas eſt cōpulſum, reuellas: præterea ſingulas ſimilarium partiū ꝓpria humiditate, humectatis
nutrimēti ope repleas, veluti nos, quē memorauimus à medicis ſiccatū, curauimus. Is in ea con-
trarietate, q̄ in frigido, & calido cōſiſtit, nullā euidēter vincentē habebat intēperiem, nec in vni-
uerſo corpore, nec vētriculo: ſiccus tñ & gracilis admodū eſt redditus, ꝓpterea, ꝙ vētriculus eius
ex ſicca intēperie imbecillus male cōcoxerat. Huc nanq; omne curationis cōſilium huc tende-
bat, vt humectaretur, tum ventriculus ipſe, tum reliquum omne corpus. Quibus aūt ſigillatim
agēdis, quibusq; maxime materijs ſim uſus, vt voti compos eſſem, non ſit ab re dicere. Domum
ei paraui maxime balneo vicinam, quales multas eſſe in diuitum domibus non ignoras. Ab hac
ſtatim in balneum ſuper linteis mane intuli, vtiq; ne, ſi ipſe ſe moueret, tum ſiccaretur, tum ante, q̄
cōmodum eſſet, exolueretur: horum. n. alterum cōtrarium affectui eſt, alterum moram in balneo
minuit. Longiſſime nanq; in aqua verſari hominē expedit: ideoq; et *natationes vtiliores ſunt,
q̄ parui alui, quos Pyelus græce vocant: atq; ex ipſis natationibus potiſſimum, quæ ꝓpinquæ
ſunt foras egreſſui, quo ſcilicet illi ab aqua foras nō longa ſit via: nam aerem balnei in ijs, qui ita
ſunt affecti, haud quaquā deſideramus. Eſto aūt aqua ad vnguem temperata, cum, quæ frigidior F
eſt, latenter frigus corpori infirmo inſinuet. calidior aūt cogat, conſtringatq; tenues meatus, ac
denſet. At nos eos, cum coacti ſunt, remitti, laxari, ac dilatari poſtulamus: quod temperatiſſimæ
aquæ qualitas pſtat, vtpote quæ, iucundiſſima cum ſit, naturam ad explicandam ſe, atq; ad dulce-
dinem, q̄ præſtat, quoquo verſus extendendā ꝓuocat, contraria uidelicet ratione ijs, quæ ſunt in
iucunda: ab ijs. n. recedit, fugitq; ad ꝓfundum. Quo minus mirum eſt ex offendentium cōtractu
ſtupari, cōſtringi, ac durari corpora, tenuesq; eorum meatus cogi, ac denſari: contraque, ijs ſcili-
cet, quæ iucunda ſunt, ſuccedere cōtraria, vtiq; fundi, ac molliri corpora, dilatariq; meatus. Ab
eiuſmodi lauacro ſtatim aſininum exhibui lac, ſed inducta in ipſam, qua iacebat, domum aſina.
Quippe ſic mihi pſuaſeram maxime quidem celeriter hominem ſanandum, ſi fieri poſſet, vt ipſe
aſinam ſugeret; ſin id grauaretur, expedire, vt q̄ minimo tpe in aere ambiente lac moraretur: ꝓ-
pterea, ꝙ celerrime mutari ſit aptum, vtique genitalis ſeminis ritu, quod nec ipſum aliquandiu
extra propria vaſa, ſi modo ſuas vires ſeruabit, morari patitur, ſed vel in ipſius maris partibus cō-
tineri, vel ipſius fœminæ partibus ſitum eſſe poſtulat. Et ſanè vtiliſſimum lac eſt, cum ex ipſis
mammillis qs hauſerit, veluti Euryphon, & *Herodotus, & Prodicus cenſent: qui tñ in eo ad
corpora reficienda fiduciam habuerunt, vt etiam, qui ꝓ hoc contabuerant, ex ipſa mulieris pa- G
pilla lac ſugere iuberent. Verū cum hoc plurimis non placeat, melius eſt calens adhuc ex mam-
millis, id in ægri ventriculum, q̄ ocyſſime transferre. Ac optimum quidem, vtpote cognatum,
muliebre lac eſt. Sed qm̄ id exhiberi ſibi, ceu pueris plerique recuſant, vtique, ceu aſinis, aſininum
ipſis dari cōueniet. Id. n. reliquis oībus ad ꝓpoſitum affectum eſt vtilius, quippe, cum tenuiſſimū
ſit, & minime coagulatur, & quoquo verſus ocyſſime in corpus digerit. Eget aūt horū vtriuſq;,
cui vētriculus laborat, vtiq; ne coaguletur, cōis cōmodi gratia, omnibus. n. id eſt incommodum,
vt quoquo verſus digeratur, ꝓpterea, ꝙ & celeriter nutriri eſt opus, & ꝙ viæ, per quas alimentū
tranſit, iam conniuent. Igitur tum lac ipſum per ſe eſt, his dandum, tum et mellis tepidi pauxillu-
lum immiſcendum. Maxima verò habenda cura eſt in eiuſmodi affectibus de vtriuſq; bonitate.
Quod igitur mel colore flauo ſit, & odore ſuauiſſimum purum adeo, ut totum pelluceat: ac guſtan-
ti parū acre, iucundiſſim ſique: præterea tam ſibi cohærēs, vt, ſi digito attollatur, cōtinuū ſibi, nec
interciſum ad humum defluat: id omnium eſt optimum. Si verò abrumpitur, nec demiſſum ad
terrā vſq; cōtinuitatē ſeruat, id aut craſſius iuſto eſt, aut tenuius, aut anomœomeres. Voco autē
anomœomeres, (quod ſanè & nomen ipſum indicat,) quod ἐξ ἀνομοίων μερῶν, id eſt ex diſſimilibus
partibus, eſt compoſitum. Deprehendas autē id, ſi diligentius inſpicias, aut craſſitudines, aut hu- H
miditates habere innatantes, quæ nec inter ſe ſint ſimiles, nec etiam toti. Ceroſum itaq; magis
mel eſt, quod & craſſius eſt, & cui tales quæpiam craſſitudines innatant. Exer moroſius verò ac
perfici concoquiq; difficilius, tum quod totum humidum eſt, tum in quo multæ in partibus ſpar-
ſæ apparent humoris guttæ: porrò, in quo vel ceræ qualitas aliqua, uel propolis, vel id genus alia
guſtu deprehenditur, adeo non eſt optimum, ut etiam malum ſit: quippe nullam penitus alte-
rius cuiuſquam rei eminētem in ſe continere qualitatem debet. Quocirca, quod thymum planè
redolet, non probo: eſt. n. id parum conſummatum, nec planè quodammodo mel. Quanquā nō
ignoro à quibuſdam id laudari, eoq; fieri, vt nonnulli uenditores inciſum thymum illi inijciant,
quò id redoleat, videaturq; optimum. Ipſe tamē, quod tam improbe thymū olet, nō laudo: mul-
toq; minus, ſi cui iniectum thymum ſit. Quod autē confuſam quandam qualitatē odore guſtu ve
præ ſe ferat, id non vitupero. Ad eundem modum, & lac nullam externam qualitatē odore gu-
ſtu ve præ ſe ferat, ſed eo quàm dulciſſimum, & ſibi ipſi continuum, & prout lacti conuenit,
ſplendens: ſuper omnia, quoad eius fieri poteſt, ſimiles habeto partes: nanque hanc dotem, ve-
luti mel optimum, ad perfectionem non recipit. Quò verò tale lac fiat, & idoneis nutrimentis
alendum

*κολυμβῆθραι.

*Al. Herodicus.

A alendum animal eſt,& exercitationibus mediocribus admouendũ,& pullus,ſi quẽ lactas,auferẽ-
dus.Quod aũt ætatis quoq; maxime florẽtis eſſe debeat,id neminem latet. Curandũ item, vt quã
optime concoquat,cõtemptis videlicet ijs,qui,ſi aſinis quoq; victus rõnem præſcribemus, ride-
bunt.Si.n.Veneti & Praſini ſtudioſi ſectatores,equorum ſtercora,quo intelligant, quemadmo-
dũ alimenta cõcoxerint,odorantur,tanq̃ ex eo oẽm eorum bonam habitudinẽ cognituri, mul-
to ꝑfectò magis noſtrum fuerit, ꝓ hominis ſalute nihil tale nõ proſpicere: atque herbas animali,
quæ non admodũ ſint humidæ,fœnũq; & hordeũ,quod ſit mediocre,obijcere, ſed nec illa omit-
tere, vt aſinæ corpus refrigeremus,& fricemus,& detergamus,& mundemus. Porrò ſi humidio-
ra,& olentiora,& flatus plena excreuerit,planum profectò eſt nõ concoxiſſe probe. Quare aut
detrahendum aliquid de alimento eſt,aut exercitationi aliquid adijciẽdum, aut qualitates immu
tandæ,aut refrigerationis,frictioniſq; cura varianda. Sin duriora reddat aĩalis aluus,ad contraria
eſt inſpiciẽdum,atq; illorum aliquid immutandũ.Nã,ſi ipſe oĩa,quæ cõſideranda circa aĩal ſunt,
cuius lacte vſuri ſumus,deinceps perſequar,totam tuendæ ſanitatis artẽ commemorẽ, q̃ teneat, A.li.4.f.4. r.3.c.9.fol. 473.b
neceſſe eſt,quiſquis idoneum lac præparabit;nunc verò dici opus nõ eſt, cũ alibi de ea traditũ ſit
abſolutiſſime. Sed ad ꝓpoſitum reuertor. Ac mihi iam rurſus memoria repetes hoĩem,qui & la-
B uatus eſt,& lac ſumpſit. Hunc itaq; ad ſecundam vſq; lauationem quieſcere permittemus: tum
modice fricabimus,& pinguiter, vtiq; ſi lac,qđ ſumpſit,iam ad vnguem confecit, id quod tũ ex
ructu,tum ventriculi mole licebit conijcere. Modicum vero tẽporis inter primam & ſecundam la
uationẽ interuallum erit,ſi quatuor aut quinq; æquinoctialium horarum ſpatium interſit, ſcili-
licet ſi tertio adhuc lauare paras:ſin aliter,pluriũ. Sanè tertio lauabis, ſi multis lauationibus fuit
aſſuetus:hi nãq; & delectantur,& iuuãtur,ſi ſæpe lauent. Quin ẽt poſt quanq; lauationẽ hominẽ
vngemus prius,q̃ ſe veſtiat:quippe conducit ad renutritionẽ id quoque,ſicut & frictio. Reddita
verò de horum oĩum facultate ratio eſt in libris,q̃ De ſanitate tuenda ſunt ſcripti: non tamẽ inu-
tile fuerit nũc quoq; ſummatim ea repetiſſe. Nam,ſiue cuilibet parti corporis tẽperatam infun- Lib. de Off. me. com.3.t. 16.7.315.h
das calidam aquam,ſiue frices,ſiue aliter quomodocunque calfacias,idem fieri cernes,quod Hip
pocrates de ijs dixit,quibus aqua calida deſuper infunditur. Nam primum attollitur, mox graci-
le efficitur. Ideoq; vbi carne implere quodlibet corpus ſtudemus,id eatenus calfaciendum nobis
eſt,dũ intumeſcat; Vbi verò digerere, & vacuare cupimus, eatenus continuandum eſt, dũ quod
prius intumuit,ſubſidat. Sanè,qui eiuſmodi operibus præficitur,ſolicite attentus eſſe debebit,po
tiſſimumq; vbi carne implere ſtudetur:nam digerendi certe tempus adeo late patet, ut, etiam ſi
C velis,in eo non aberres. At carne implendi planè præceps eſt occaſio:ſiquidem, cum primũ intu
muerit,tum eſt deſiſtendum. At intumeſcere hoc,ſingulis corporibus ſuum eſt. Non enim fieri
poteſt,vt,qui nunc nobis ꝓpoſitus gracilis eſt,ita intumeſcat,vt illi,qui ſani ſunt,immo, poſtquã
leuiter intumuit,protinus digeritur. Itaq; attendendum diligẽter eſt,ne clam te elabatur propo-
ſitus temporis articulus. Siue igitur hominem,qui extrema gracilitate eſt,perfrices, ſufficiat tibi
ſolus rubor:ſiue laues,ſatis eſto mediocris calor:ſi quid vltra peragas,reſolues hominem magis
q̃ nutries. Vngendum verò poſt lauationem oleo eſt,ne uidelicet plus iuſto digeratur, ſed ob-
ſtruantur exigua cutis ſpiramenta: Idem protinus,& ſiccitatis remedium fuerit;& aduerſus incõ-
modum,quod ab aere ambiente contingit,ueluti munimentum. Ac,ſi quidem delectatur lacte,
poſt ſecundam quoq; lauationem id exhibebis:ſin aliter,ptiſanam diligenter coctam,aut alicam
ptiſanæ ritu præparatam. Hinc,ubi rurſus quieuerit,ad tertiam reducendus lauationem eſt, aut
ilico ad cœnam. Si autem præparatus illi panis purus,& qui curioſe in furno ſit coctus, & tũ fer-
menti,tum ſalis,quod ſatis eſt,habuerit. Obſonium quoq; ex ſaxatilibus piſcibus, aut ex albo iu-
re aſellus. Præterea alæ,teſteſq; gallinacei,qui lacte ſit altus,idonei ſunt. Quorum ſi copia non
eſt,* alijs vtendum. Ad eundem modum,& perdicibus,&† paſſerculis qui montani ſint, & mol- *Al. ἀγρίοις, id eſt agreſtibus †στρουθοῖς, ideſt auiculis. Nam στρουθὸς genus eſt ad auiculas oẽs montanas. ſtr... ſunt paſ ſeres: lib.4. & 5. hiſtoriæ animalium.
D lis carnis,veſcendum. Vitanda autem,& quæ paluſtria ſunt,& quæ carne ſunt dura. Et(ut paucis
alimenti ſummam complectar) ſit coctu facile,& nutriens,minimeque glutinoſum,atque excre
mentoſum. Porrò omnium,quos nouimus,ciborum maxime nutriẽs ſuilla caro eſt: verum non
æquè, ac prædicta,cõcoctu facilis eſt; ꝑterea glutinoſum ſuccũ craſſumq; generat. Alioqui nec
alio eſſe habitu poteſt,quod in ſummo ſit nutriens; quippe adhærere id debet,& firmiter affigi,
non autem præ tenuitate diffluere. Non tamẽ ad propoſitum affectum,vti hac cõuenit. Si.n.nu-
trimentum ipſum ſe ipſum cõcoqueret,ac in partes digereret,præterea alendis partibus aſſimila
ret,& quibus alimento plurimo eſt opus,adhæreſceret,proculdubio maxime nutriẽte cibo eſſet
opus. Verum,qm̃ non aliud eſt,quod nutrimẽtum deſiderat,aliud quod ipſum conficit:ſed; quod
nutriendum eſt,ipſum ſibi & nutrimẽtum attrahit,& mutat,& concoquit,& adiungit, & aſſimi-
lat:ad duo nimirum nobis in opportuno cibo eligendo ſpectandum eſſe, dictat, vnum ipſius ci-
bi naturam,alterũ vires ſuas ꝓprias inſitaſq;. Itaq; ex his illud patet, nec planè,q maxime nu-
triat,optimum eſſe ijs corporibus,quæ refici magis egent, vtpote quibus concoquendi facultas † ἑτέρου τῆς ἀκρότητος, ideſt alterius exceſſui.
non eſt:nec etiã,quod facillimum cõcoctu eſt,cum ſcilicet ipſum nequeat maxime eſſe nutriẽs.
Cum igitur hæ† indicationes ex aduerſo pugnent,cõcommittendum non eſt,vt, dum alteri nimiũ
ſis

A. Arſyenum. † Antiq. legũt το· λεπτὸν και λευκὸν, καὶ λαμπρὸν. i. quod tenue eſt, & albũ, & ſplendidum. Lib. de Rat. uic. in ac. com. 3. t. 20. 7. 128. g Ibid. com. 3. t. 1. 7. 125. d

A.l.3.f.13. t.1.c 29.f. 190.d

* Al. Arſyeniũ

* κατακεράσαι i. contemperanda.

* ἐργάζεσθαι.

* κινήσεσι, i. motionibus, eſt in ipreſſis.

ſis intentus, alterius omnino obliuiſcaris, ſed vtriuſq; memor, quoad licet, vtrunq; miſceas. q̃ mihi pceptũ vbiq; memoria teneri velim. Iam vini tum qualitatẽ, tũ quãtitatẽ, memoremus, vtpote, q̃ maximã ad talia vim habeat: q̃ñ uno hoc in potu utendũ cẽſeo omnibus, quibus refici corpus eſt opus, mõ nõ febricitent. Eſto igitur vinũ (q̃ exẽpli loco dicatur) quale eſt Sabinũ in Italia, * Arſyniũ uerò in Aſia, ac (vt ſũma quadã, ac generatim cõprehẽdã,) q̃ aquoſum q̃dẽ aliq; eſt, cæterũ leuiter adſtringit. Aquoſum natura appello vinum, † qđ tenue eſt, } & purũ, & oligophoron, vt Hippocrates græce nominauit. Eſt aũt Oligophoron, quod, ſi diluatur, minimam ſuſtinet aquæ miſtionem. Id ſanè imbecilliſſimum, &, vt in vinis aquoſiſſimum: nam, quod plurimum aquæ in miſtura ſuſtinet, id tum vehementiſſimũ, tũ validiſſimum eſt. Einſmodi vinũ Hippocrates Oenodes, hoc eſt (vt verbi vim exprimã) vinoſum, nominat. Verũ ab hoc cauẽdũ eſt; q̃ñ imbecillas vires feriat. At, qđ aquoſum natura eſt cæterũ auſterũ, id percõmodum eſt, q̃ & ab aquæ imbecillitate receſſit, & vini noxã nondũ hẽt. Ad hæc itaq; reſpiciẽs, tũ ætatẽ eius, tũ tẽperamẽtũ inuenias. Quippe, quod nouellũ eſt, id tum aquoſius, tũ verò imbecillius quodammodo eſt, q̃ ut uino conueniat: adde ẽt, qđ ægrius concoquitur, ac magis excrementoſum eſt. Antiquius verò, vt vinoſius eſt, ita vehementius eſt, q̃ vt ꝑpoſitis ſit ex vſu. Quo circa citius ſexto anno nobile Sabinum idoneũ nõ eſt, qđ & diutiſſime in ſtomacho, ac vẽtriculo innatet, & fluctuationes faciat. Nobile voco, qđ auſterũ eſt, non Sabinum modo, verum ẽt Adrianũ, & Albanũ, & * Arſynium, & Titacazenũ, oĩaq; id genus: dictũ nanq; fuſius de oĩbus uinis ſeorſum eſt. Ad has igitur, veluti metas, reſpiciens, ẽt miſturã eius cũ aqua temperabis. Quin ẽt exactius cõiecturã de iã dictis facies, ſi vitiorum aquæ capita memoria tenueris. Porro pendent ea ex frigiditate eius oĩa: cuius culpa, & in pcordiis diutiſſime moratur, & fluctuationes excitat, & in flatũ mutatur, & corrumpitur, & ita ventriculi reſoluit robur, ſic, vt deterius proinde cõcoquat; ſed nec digerendo per corpus alimento aliquid magnopere cõducit. At verò memoratorum vinorũ uirtutes cõprehenſis iã aquæ vitiis aduerſam quodammodo naturã habent, cũ nec inflent pcordia, immo ſi inflata ſint ſubſidere faciant: nec inibi moram trahunt, ꝑꝑ caloris mediocritatẽ. adde qđ, cum digeſtionis uias aperiant, & pariter impellant, ac nutrimẽtum ſurſum agant, ad celeritatem deductionis in corpus conducunt. Sunt præterea boni ſucci, & ad * miſcenda concoquendaq; ea, q̃ in ventriculo, & uenis ſunt, idonea. Iam vires quoq; organorum adaugent, & expellendis excrementis uiã faciunt. Eoq; fit, vt ẽt talia vina præter cætera vrinas moueãt: q̃ñ & ipſa totum corpus celeriter tranſeunt, & impetu curſus ſui excrementa ſecum expellunt. Ac dictum q̃dem alibi diligentius eſt de uinorum facultate æque, ac ciborum. Cõuenitque, ut, qui artem * methodo tradi ſibi } ſtudet, omnis materiæ uires prius pdidicerit: nec expectet, ut eas in ſingulis affectibus audiat: ſed ſimul ac curationis tm̃ ſpeciẽ norit, debitam victus rationem inuenire poſſit. Ego uero iis conſulens, qui veritatis diſcendæ ſunt auidi, eiuſmodi doctrinam attingere ſaltẽ nõ grauabor, quo ſcilicet, q̃ minus exercitata cogitatione ſunt, exẽplis a generalibus ad particularia, veluti manuducti, deſcendant. Ergo, qđ reliquum eſt, apponẽdum. Potionis modus erit, ut nec in uentriculo innatet, nec fluctuationis ullius ſenſum inuehat. Ciborum uero, potiſſimũ ſi fieri poteſt, ut ne grauent quidem ipſum. quod cum difficile ſit, vel fortaſſe eiuſmodi, qđ uitari in imbecillo uentriculo oĩno nequeat, proximum eſt, ut q̃ citiſſime grauis eſſe deſinat. Ab hoc tenſio inflatioq; præcordiorum uitandæ ijs ſunt. Quod ſi tale quippiã primo die inciderit, pro magnitudine ſymptomatis ad portionem detrahendum poſtridie de cibo eſt, ſin recte omnia cedunt, paulum adiiciendum. Ad eundem modum, & in tertio die uel demere, uel adiicere conueniet cũ præcedente conferentibus. Atque ita ſemper omnia pro renutriendi reficiendiq; ratione, * frictionibus, geſtationibus, inambulationibus, prout corporis incrementum procedit, adminiſtrare, etiã reliqua omnia pro refectoria uocata ratione adiicientibus. Quæ ſanè genere a propoſita ratione non differt, ſed in eo, quod ſub illa perinde totum corpus eſt affectum, ſicuti ſub hac uentriculus. Accidit autem ſic affici corpus in diuturnis potiſſimum morbis, ubique cum natiua cuiuſque partis humiditas, ex qua prima nutritur, propemodum oĩs exhauſta iam eſt: nam, vt ſolidarum ipſarũ ſiccitas corrigatur, id fieri oĩno nõ poteſt, ſicuti nec ſenium, veluti ĩ libro de Maraſmo docuimus: hanc uerò humiditatẽ, ẽt ſi oĩno ſit abſumpta, regigni modo dicta uictus ratione licet. Atq; in aliis refectionibus uentriculus egregiè ptæ cæteris nõ afficitur: in propoſito aũt affectu morbus eſt ipſius vẽtriculi, tẽpore uero totum corpus, utpote parum probe nutritũ, macreſcit: quo rationabilius eſt exquiſitiorem hos victus rationem requirere, propter concoctionis imbecillitatem. Cæterũ, cum meliores ſunt effecti, transferendi ſenſim ſunt ad renutritoriam refectoriamq; vocatam victus rationem, Analepticen Græci vocant. Id fiet, ſi pluribus, & frictionibus, & geſtationibus, quam ante, vtemur. Mutanda uerò interea eſt, & ciborum, tum qualitas, tum quantitas ſic, vt tum plures, tum valentiores, q̃ prius, exhibeantur. Ac tempore procedẽte, cum ad ſanitatis ſtatum prope uentum iam eſt, ſeponenda ſunt priſana, & lac: præterea ſorbitio ex alica: ac ad conſuetos cibos ueniendum: poſt etiam piſces detrahendi, niſi ſi in conſuetudine fuerunt, ac volatilibus cibãdum: tũ ſuillas carnes eſſe a pedibus in priſana elixis incipient. poſt verò

E F G H I

etiam

A etiam imum crus recte ſumãt: ab hoc etiã reliquas partes: primũ q̃dẽ iuuenis porcelli, q, ſi hyems
ſit, ẽt pridie iuguletur, nam heſternum, q̃ recens necatum, facilius cõcoquitur. Aeſtate ſat fuerit,
ſi manc immolatus porcellus ſit, ac circa Solis occaſum comedatur: q ppe, q̃ in ſuperioribus ſua
ſimus, cum valentius alimentum veſperi exhibendum cenſuimus, id ſemper obſeruare ſtudebi-
mus, vtiq; non leue pceptuuris cõmodum iis, qui ita cibabũtur: q̃ ſanè diligẽtius inſpiciens agno-
ſces: ſatius. n. eſt à principio rem cœpiſſe. Quoniã, qui ita ſe habẽt, plurimo nutrimento indigent,
nequeũt aũt, vel q̃ mediocre eſt, cõcoquere, paulatim hos, & ſæpius cibare melius fuerit. Atq; id-
circo fieri non põt, vt ſemel eos cibaſſe ſit ſatis, ſed nec bis, quoad ſcilicet ſunt gracillimi: atq; hac
de cauſa ipſe ter eos cibare ſum ſolitus. Verũ, qñ iã manifeſte meliores facti apparent, ẽt bis nu-
triuiſſe ſit ſatis. Ergo tantã exhiberi primã cibationẽ eſt rationale, quanta prius q̃ ſecunda ſuma-
tur, tota prorſus erit cõcocta. Id contingere valentiori alimento non põt. Quare primo loco le-
ue ſumendum his eſt, quò videlicet concoquatur celerrime, & excrementum eius diſcedat, & va
cuus, purusq; vẽtriculus ſecundum excipiat. At, qñ non ſolum quies, & ſomnus, ſed ẽt longius
tempus huius naturalem adminiſtrationem excipit, rationabile eſt, vt valẽtiores ciborũ hoc ma
B xime tẽpore offerant. Itaq; ẽt athletæ oẽs ſic faciunt: qui cum vſum non ſolũ aliqua ratione inue
nerũt, ſed ẽt longa experientia cõprobarunt. Sed enim, & q̃ illi faciunt, nihil mali ſit, ſi ij, qui con-
A.l.2.f.1.e. cap.102.f. 449.b.c. ualeſcentium victu vtuntur, ẽt faciant, vt ilico "poſt cœnã non bibant, uidelicet ante, q̃ cibus fue
rit concoctus: ſiquidẽ innatant cibi, ſi bibant, ita, vt eos ventriculi corpus p p interpoſitũ humo-
rẽ non cõtingat. Verum, ſi ſitibũdi fuerint, prohibere eos in totum, vt graue eſt, ita nec expediẽs:
ſed tantillum indulgendum, qđ & moleſtiam ſoletur, & ſitim leuet. Poſtea verò, q̃ nutrimẽtum
concoxerint, abunde bibere ſunt ſinendi: quippe celerrime, ſi ita faciant, per corpus digeritur.
Manè verò poſt ſomnum, cum deiecerint, & paulum inambulauerint, modice ſunt fricandi. Eſt
autem modica his frictio, quæ eatenus adminiſtratur, dum corpus incaleat: mox geſtationibus
vtendum: dein rurſus, cum lauandi ſunt, tum fricandi, idq; intra meridiem, aut plane circa ipſum
meridiem: quò videlicet ad veſperã abunde ſpatium interueniat. Quòd autem & de domibus, in
quibus conualeſcens nutritur, habenda in primis cura ſit, potiſſimum, ne frigidiores calidioresve
iuſto ſint, ſuperuacuum dicere arbitror: pari modo, & de aliis eius generis, quæ inuenire ſibi quiſ-
que, ſine noſtra opera põt, doctus videlicet non ſolum ex his, quæ hic, ſed etiam quę in opere De
C ſanitate tuenda ſunt dicta. Eſt nanq; cõualeſcentium victus ratio media quædam inter eam, quæ
ſanorum propria eſt, & quæ ægrotantium. Quare difficile non eſt ex iis, quæ de vtraque ſunt p-
dita, vt per ſeipſum quis mediam inueniat. Nam, ſicut nec aliarum rerum, ita nec victus vna om-
nibus ſpecies in conſuetudine eſt: cum aliis ſemel eſſe, aliis bis: & aliis citius, aliis ad ueſperam in-
cepiſſe cibum, moris ſit. Iam cibus ipſe aliis piſcis plurimũ eſt, aut deniq; aliquid ex mari: aliis ole
ra magis, aut denique hortẽſia: aliis * poma: aliis legumina: aliis * nuces: aliis aliud quippiam: aliis * ὀπώρας. * ἀκρόδρυα.
quadrupedum carnes, atque harum aliis aliæ: aliis auium, idque aliis aliarum. Quin etiam caſeo,
& lacte utuntur nonnulli plus, q̃ ceteris cibis, generaliter quidem caprarum, vel boum: ſunt ta-
men, qui & aliorum aĩalium. Bibunt quoque alii calidum, alii frigidum; & vinum, uel liberaliter,
vel parcius, vel omnino nullum: vel hoc genus, vel illud. Ad ea igitur reducendus quiſque eſt, q̃-
bus inſueuit. Scriptum autem diligentius de conſuetudine ſeorſum eſt. Nunc illud dixiſſe abun-
de ſit, non modo in conualeſcentium victus ratione, ſed etiam in morbis magnam partem † ad † εἰς ὕλης πό- ρου ἐκλεξιν, eſt in antiquis idest ad electionem materiæ
totius victus, medicamentorumq; } inuentionem ex conſuetudine ſumi. Ratio enim totum ge-
nus indicare poteſt: materia cum ex aliis, quæ retuli, tum verò ex conſuetudine nõ minime eſt ſu
D menda. Sed & naturarum inſpiciendæ ſunt proprietates. Noui. n. quoſdam, qui, ſi quod vigilan-
tium opus nocte obire fuiſſent coacti, dormire p̃terea non poterant. Talibus igitur, vt noctu bi-
bant, conſulendum non eſt; ne uidelicet ea occaſione vigilare coacti, maximam inde noxam ſẽ-
tiant: ſiccat nanq; totum corporis habitum vigilia, eoq; infeſtiſſima eſt ijs, qui ex ſiccitate labo-
rant. Sunt & qui, ſi ptiſanam guſtent, protinus nauſeent, eadem in quibuſdam facile aceſcit. Eſſe
vero aliquos, qui facile carnem bubulã concoquant, iam vnum ex publice iactatis eſt; præterea
alios eſſe, qui ad alios cibos potusq; recte ſe, aut nõ recte habeant. Non ſolum autem ex his ma-
teriæ, q̃ ad uictum pertinet, copia ſuggeritur, ſed ẽt ex regione, & tempore. Scriptaque iam hæc
ſunt a multis, qui me præceſſerũt, quo minus ipſe iſtis inſiſto; qui ideo tantum ea commemoro,
nequid videlicet ſit omiſſum. Quod verò ab omnibus iunioribus medicis eſt omiſſum, id perſe-
quar; nempe quemadmodum affectus corporum methodo curetur. Eam methodum veteres
(vt ante dixi) probe inchoarunt, nemo tamen eorum ipſam abſoluit. Verum rurſus ad propoſi-
tum redeundum. Siccæ intemperies, vbi ſolida ipſa corpora cõtigerunt: ſiquidem in vna quapiã
parte conſiſtant, veluti nunc in uentriculo propoſitum eſt, nunquam ad perfectionem ſanabun-
tur, nec in eum ſtatum, qui ante morbum fuit, reuertentur. Sed, quod dici in conſuetudine vul-
go ſolet, re ſcilicet ipſa edocto, id talibus maxime intemperantius accidit, morbum uentriculum
afflixiſſe, & in reliquã vitam imbecillum reddidiſſe. Quippe ſenum ij vẽtriculum obtinẽt prius,
quam cõſenuerint; quo fit, vt facile ex leuibus lædantur cauſis, perinde ac ſenes, nec probe conco

quere

quere poſſint: quo euenit, vt ẽt totũ his corpus deterius ſe habeat. Ad eundem modum, & ſi alia E
quauis afficiantur parte. Quòd ſi ipſo ẽt corde ſint affecti, celeriter areſcũt: vocatq; ariditatem ſi-
ue maraſmũ eiuſmodi Philippus ex morbo ſeniũ. Is igitur maraſmus breui mortẽ affert. proxi-
me huic, qui ab iecinore eſt inceptus: mox qui a vẽtriculo: qui ab aliis particulis ortum hẽt, tãtò
ſanè tardius, quãto quælibet harũ minoris eſt præſtãtiæ, q̃ illæ. Si verò leuiter cordis corpus ſicca
tum ſit, feneſcunt quidem celeriter, cæterum plures annos trahũt, q̃ qui vehemẽter ſunt læſi. Ad
eundẽ modum in iecinore & ventriculo, ceu dictum eſt: ac in reliquis oĩbus ad portionem. Cęte
rum victus ratio eadem genere eſt, tum in hac ſiccitate, tum in illa, quæ ſolã eam humiditatẽ ab
ſumit, quæ ſolidas nutrit: præterea ẽt in tertia, quam ſupra memorauimus, ſiccitate. Facillima uo-
rò oĩum ſanatu quarta eſt, in qua uenæ ſucco ſunt inanitæ. Immo hic affectus, vt frigiditas potius
habitus, curatur, quã vt ſiccitas: vel (vt clarius loquar) frigiditatis reſpectus in hac ſiccitate exupe
rat, periculumq; in ea vertitur. Siccitas ſm locum obtinet, habetq; proinde ſanationem, tum ex
promptã, tum celerrimam. Siquidem, ſi biduo quis victus rationem his caute exhibeat, modice
1. Aph. 7. Ext. ord. 11.h calfaciens, & tutò nutriens, ſtatim in tertio pleniorem victum citra noxam admittunt: multoque
id magis in quarto & quinto. Atque hoc ſanè erat, quod Hippocrates præcipit: "Quæ longo ſpa-
tio extenuata corpora ſunt, ea ſegniter reficere oportet, quæ breui, breuius. F

Ratio curandi frigidam, & ſiccam intemperiem ventriculi. CAP. 7.

SCite aũt licet ſolidorũ corporum ſiccitatibus, ſi perdurent, ſuccedere neceſſario frigiditatem.
Quippe permanere ſiccitas ipſa per ſe, non mutata oppoſitione, quæ ex calido, & frigido ſi-
ſtit, non poteſt. Celerrime.n. ex nutriendi defectu refrigerantur partes, propterea ſcilicet, ꝙ ex
calido ſucco ſanguinis nutriuntur. Sed, quod inter initia dictum eſt, nunc ſiccitatis curationẽ exe
cuti ſumus, & quæ ab initio ſola eſt contracta, & quã nulla diutiſſime ſecuta eſt notabilis frigidi-
tas. Ergo proximum fuerit frigiditatem illi copulare, quæ euidẽtes qdẽ habeat notas, cæterũ ma
gna non ſit. Eſt itaq; curationis conſilium non ſimplex, vt prius, cũ non modo tibi, vt humectes,
danda ſit opera, ſed ẽt vt calefacias. Quare intẽdendum acriter eſt ad præſidiorũ materiã, nec ubi
imprudentes, ijs, quæ humectãt, ea, q̃ nimiũ calefaciant, adiungamus: quippe his vehementer ſic
candi uis ſubeſt. Iam verò quantitas noxæ in vtraq; intemperie ad materiæ inuentionem poteſt
uiam oſtendere: ut iamiã maximæ quidem ſiccitatis ſanationem mõ ꝓſcripſimus Modicæ verò
ſcrupuloſa victus rõne non indigẽt, qñquidẽ nec uires ipſis funditus ſunt collapſæ. Etenim nulla
alia de cauſa difficilis redditur validæ ſiccitatis in corpore commoda curatio, q̃ ꝙ refici qdẽ cor-
pus poſtulat: cibus verò ꝑ ſe coaleſcere cum eo nõ põt, ſed eius, ꝙ nutritur, operam, qua præpa- G
retur, requirit, quod eſt imbecillum. Ergo, cum id modice ſiccum fuerit, propterea, ꝙ vires non
penitus conciderunt, vberius cibare licet: nec metus eſt vllus, ne à modo aberres. {Quo magis ipſi
de difficillima intẽperie diſſerere inſtituimus: ac in ea, veluti exemplo, ſtudioſos exercuimus. Hic
nanq; orſi ipſimet, ad mediocres ſiccitates corrigendas idoneam materiam inuenient. Propona-
tur aũt & nũc ſiccitas quidẽ ſimilis priori, copuleturq; ei frigiditas. Ergo calefacientis materiæ ad
miſcendum iam dictis tm̃ erit, quãtum particula ad frigus inclinauit. Proponamus igitur eã pri-
mum modice refrigeratam: Ergo iis, q̃ paulo ante retulimus, in lactis quidẽ vſu mel uberius adij-
cietur. Vinum "verò, quod quidẽ ad genus ſpectat, idẽ, cęterum quod minus aquoſum, q̃ prius, & A.L.3.f.13. t.1.c.30.f. 190.e
plurium annorũ ſit, dabimus. Quin ẽt eſculenta oĩa calidiora exhibebimus, idq; nõ naturalibus
mõ ipſorũ tẽperamẽtis, uerũ ẽt recẽtibus {ex igni} qualitatibus. Nardino prætera vnguẽto vn-
gendus aſſidue vẽter eſt ſic, ut nunq̃ remaneat ſiccus. Sin id unguentum non adſit, maſtichinum
ſatisfecerit; ſed & opobalſamo eum perungas, tum ipſo per ſe, tum verò cum iam dictis miſto.
Quod ſi corpori ea magis adhærere ſtudebis, ẽt ceræ aliquid admiſcebis. Si verò etiã aer ambiens
ſit frigidus, lanam ex his imbutã impones. Quin ẽt chiam maſtichen in opobalſamo, aut nardinò
vnguẽto liquans lanam inde madentem ventriculo impone: Sanè vtilius fuerit, ſi, quod madefa- H
cies, etiam optima ſit purpura, qualis eſt Tyria; † quando & adſtringi ipſum modice, & cutis eius
meatus obſtrui expedit. } Siquidem, quæ ratum habitum faciunt, & relaxant, ea ni digerunt ſuc-
cos, tũ particulas frigidis extrinſecus aduenientibus obnoxias reddunt; quę verò valenter adſtrin
gunt, ea ſiccant. Quo fit, vt medicamẽtum, ꝙ eiuſmodi corpora excalfaciat, id nec euocantẽ uim
habere expediat, nec adſtrictoriã multam ſibi immiſtam. Memineris.n. uelim, tum eorum, quæ
in ægris es contemplatus, tum quæ in opere de medicamentis es edoctus, nempe acerbã qualita-
tem ſua quidem ipſius uirtute, & refrigerare & ſiccare: ꝙ ſi cui valide calfacientium ſit admiſta, qđ
ex ambobus compoſitum eſt, minus quidem in calfaciendi munere efficere, q̃ alterum, ſiccando
verò non minus, quam vtrunque. Maxime contraria faciunt ijs, quæ præcepimus, noſtri tẽporis
medici, qui ſiccæ parti, & quæ nutrimento male ſruitur, compoſitum ſæpe medicamentũ ex cali
da, & acerba materia imponunt. Eſt autem eorum, quę στρυφνὰ græce dicuntur, {nos inopia com
modioris uocabuli acerba diximus, } nullũ ꝓfectò modice "adſtringẽs, ideoq; nec modice ſiccãs:
quo videlicet magis prohibẽda ea in iã dictis affectibus ſunt. At verò, ſi cũ ſiccitatis intemperie
multa frigiditas ſit, ſic, vt fortius calfacere ſubigat, oĩũ primũ ĩtẽperamẽti genus ad memoriam
reuocabis

† codices græci impreſſi hẽnt, ut Linacer uertit: quãquã antiqui ad Tyriã referunt, ita.n. hẽnt, εὔφρι τὸ γὰρ μετρίως αὐτὸ, ἐμπλάττειν τὸ τοῦ δέρματος τοὺς πόρους, id eſt: ea enim modice adſtringit, cutiſque meatus obſtruit. utraque tamen lectio bona eſt.

* codicis impreſſi, & pleriq; ẽt manuſcripti habent, ut Linacer vertit. Sunt tamen, qui habeãt ψύχον, i. refrigerans.

A reuocabis, quippe quod omnium grauiſſimũ eſſe oſtẽdimus. Quocirca ad corrigendum quoque
eſſe difficillimũ, multaq; ſolicitudine egere, id minime eſt ignorãdũ. † Incipere* vero ſimili mo
do a cõprehenſis prius materijs tẽtabis, ſperans ſcilicet fore, vt longiore tpe per tutiores ſanetur
affectus. Sunt porro tutiores hæ, nam repetere ea, quæ ſunt tã neceſſaria, eſt ſatius. In nardino vn
guẽto ſolues maſtichen chiã q̃ pinguiſſimam, ac purpura excipiẽs veteris. Eritq; vtilius, modo co
pia eius ſit, ſi opobalſamũ adieceris. Dãdũ pterea vberius cũ lacte mel eſt, ſed detracta prius ſpu-
ma, quo & minus ſit excrementoſum, & magis nutriat. Quin etiam mel ipſum* deſpumatũ, per ſe
optimũ nutrimẽtũ frigido vẽtriculo eſt, ita, vt calido aduerſiſſimũ. Atq; hæc ambo meminiſſe in
primis oportet, vtiq; plurimis medicis ignota. Ac neque aliquid in frigido corpore melle magis
expetendũ, neq; in calido magis reſpuendũ. Ergo plurimũ huic affectui pro nutrimento mel op
timũ eſto, ſed quod prius ſup prunas ex quercu, viteve ad ſummũ candentes, fuerit decoctum, ac
curioſe deſpumatũ. Vinũ aũt eligẽdum ſemper eſt antiquum: eoq; antiquius, quo maior fuerit fri
giditas. Tum, ſi res poſtulabit, totũ genus immutandum: ac primo loco Adrianum, mox Tybur-
tinũ, aliudve ſimilis generis eligendum: vetera qdẽ oĩa, cæterũ non adeo, vt amara iam ſint: ſic-
B cant enim q̃ amara ſunt, immodice. Sanè optimũ medicamentum talibus oĩbus ſit, quo piſcato-
res quotidie vtũtur. Ergo illinire eo totũ vẽtrẽ cõueniet, ac poſt auelli prius, q̃ refrigeretur, atq;
hoc, ſi bis vno die deinceps feceris, abunde erit: ſæpius aũt nõ expedit, qđ ita, per halitũ digeras,
non ſanguine bono particulã impleas. at nos ex ppinquis locis attrahere, non id, ꝙ continetur,
educere ſtudemus. Idẽ omnibus particulis, quæ ex nutrimẽto fructum nõ ſentiunt, (atrophuſas
Græci uocant) mirificũ medicamẽ eſt, ſiquis eo moderate ſciat vti. Sed & calfacere vẽtriculum;
ita, vt in qualitate calorẽ eius non intẽdas, ſed q̃ maxime naturale eius temperamentum tuearis,
ac ſubſtantiam inaugeas, id ex leuiſſimis in eiuſmodi affectu conſiliis non eſt. Efficit hoc in victu
ſimul cum ijs, quæ iam dicta ſunt, maxime vinum: ex ijs verò, q̃ uentri extrinſecus applicantur,
A.l.3.f.19. c.3.c.31.f. 198.g boni habitus" puellus vna ſic accubans, vt ſemper abdomẽ eius contingat. Sunt, qui catellos pin-
gues in hunc vſum habeant, neq; id in aduerſa mõ ualetudine, verum ẽt in pſpera: tales itaq; ijs,
q p p ſiccitatem quoq; ſolam imbecillum vẽtriculum habent, ſunt idonei. Seruandumque ante
oĩa eſt, ne puellus humecta ſit cute: q.n. noctu ſudore perfunduntur, refrigerant potius, q̃ calefa
ciant. Nocent præterea tali affectui & calida fomẽta: q̃ qdem ſicca ſunt, eo, ꝙ rorem ſimilarium
C corporũ depaſcunt: quæ humida ſunt, ꝙ hunc digerunt, potiſſimum vbi largius his vtimur: præte
rea ꝙ nimis rarum frigoriq; opportunum corpus efficiunt. Ac de hac intemperantiarum coniu-
gatione hactenus ſit ſatis.

De curanda Ventriculi ſiccitate, cui caliditas iuncta ſit. CAP. 8.

AB hinc multæ, vt propoſitum eſt, ſiccitati iuncta caliditas eſto non admodum multa. In eiuſ
modi intemperie primũ curationis modum ſeruabimus, ſed vini vim, mellisq; copiã dimi-
nuentes, nõ ſolũ nõ augẽtes, ita, vt mel prorſus non deguſtetur, vinum vero exhibeatur, ꝙ mini-
me ſit antiquum. Iã cibos apponemus † ſub lactis tepore: } ſed ſi æſtas eſt, † ſub aquæ fontanæ fri
gore. } Sed & ventriculum ungemus oleo tum crudo, tum melino. Ac multo ſanè magis, ſi pluſ-
cula caliditas ſit, ipſum vinum, tum aquoſius exhibemus, tũ ſub eo frigore, qđ fontis aqua p me-
diũ ver exhibet, illud nobis perſuadẽtes, eiuſmodi affectũ febri pportione reſpondere: quippe, ꝙ
illa vel in toto animali, vel in corde eſt, id ppoſitus nunc affectus in ventriculo eſt. Atq; ipſe ſcio
me una cum pceptoribus primum omniũ uidiſſe hominẽ quẽdã maturæ ætatis nõ paucos iã mẽ
ſes vexatum: ſed nec eorũ quiſquã affectum eius intellexit, nec ẽt ipſe: poſtea verò, cũ iã medendi
D { eius affectus } methodum inueniſſem, uenit mihi in mentem hunc vtique illum eſſe affectum,
quem olim fuerã cõtemplatus. Melius aũt eſt, rem ẽt exponã: quippe utilis oĩno erit iis, q audie-
rint, nõ ſecus, ac fuit mihi. Homo erat quadraginta natus annos: medio, dũ valebat, craſſitudinis
& gracilitatis habitu. Is ſiti vehementer affligebatur, ac calidam auerſari ſe dicebat, cum illi frigi-
dã nemo daret, tametſi hanc impẽſe flagitabat: febricitare tñ medicis non videbatur; & vẽtricu-
lus, quæ ſumpſerat, tribus aut quatuor horis poſt euomebat ſimul cũ potione. Itaq; gracilis iã ef-
fectus erat, ac periculo propinquus, minime videlicet adiutus ab auſteris acerbisq; tũ cibis, tũ me
dicamentis. Sumebat verò & poſt cibum, auſterum vinum is homo, cum nec vltra ſitim tolera-
A.l.3.f.13. c.1.c.31.f. 198.g ret, ac (vt aiebat) mori mallet, q̃ in cruciatu viuere. Aquam" frigidam ſimul multam ſuper cibũ
hauriẽs, ptinus ſitire deſtitit, paulo verò poſt plurimum { eius } euomuit. Ab hinc horrorẽ in to
to corpore ſenſit, pluraq; operimẽta popoſcit, cũ prius oĩa abijceret: tũc igitur reliquũ totũ diẽ,
quo id fecit, noctemq; totam in quiete egit, cooperimẽtis ſe fouẽs. Vẽter vero circa mediã noctẽ
ſemel excreuit, q̃ mediocriter erant cocta. Itaq; nec ſiticuloſus pterea erat. Poſterò autẽ die tum
coloratior multo tum firmior eſt effectus. Ac deliberabant iam medici, an hominẽ lauare expe-
diret, alij quidẽ ſuadentes, alij diſſuadentes, vicit autem ſententia eorũ, q lauare ſuaſerunt. Itaq;
ẽt lauatus citra offenſam eſt, ac modice cibatus: tum melius ei, q̃ pridie, vẽter concoxit. Queſtus
autẽ eſt, quod difficulter tranſglutiret, viſumq; omnibus eſt pter uomitum, q præter conſuetu-
dinem inciderat, vellicatam illi* gulam fuiſſe, ac proinde male habere. Cæterum, vt ẽt ſecutis die-
bus

* ἀπὸ χυλῶν deest in aliquibus co. ut Linacer uertit. ἀπέχεσθαι. i. abſtinere est i impreſſis. In aliquibus ẽt cod. legit ἀπὸ χυλῶν ...ικῶν καὶ τῶν ἰσχυρῶς θερμῶν ... τῶν ... i. Abſtinere uerò ſimili mõ a vehemẽter calidis & acerbis tentabis.
* ἀπαφρισθὲν

† tepẽtes, quos medici γαλακτώδεις, i. lacteos uocare conſueuerunt.
† quos uocant πηγαίους, i. fõtanos.

* στόμαχον graece legitur.

bus ſymptoma permanſit, conſtabat nobis omnibus ventriculi imbecillitatē eſſe ſanatam, gulā E aūt eſſe pſrigeratā. Nec ſane mirādū erat, ſicut potione illa, q̃ immodice calfactū erat, ad mediocritatem eſt reuerſum, ſic, qđ mediocriter calebat, fuiſſe refrigeratum. Cæterum gulā eius nemo potuit ſanare: ſed uitiō i vitiū mutato tādē mortuus eſt. Aliū verò huic ſimilem non paucis annis poſt vidi, cū oēm vētriculi intēperiē diſcernere iam poſſem. Viſum igitur eſt mihi ſtatim maiore conatu refrigerādū eſſe prius, q̃ homo magis extenuatus ſimile qppiā priori ex refrigeratione pateretur. Tutius igitur viſum eſt primū refrigerāria medicamenta, q̄ pcordiis imponſitur, experiri. Quo facto, æſtus ſanè uētriculi eſt remiſſus, cæterū homo ſuſpirātı ſimiliter reſpirabat, tāquā ægre totū thoracē moueret. Quin ipſe quoque interrogatus, talem quampiam ſentire ſe offenſā fatebatur. Aduerti itaque illi trāſuerſum ſeptū refrigeratū eſſe: pindeq; abiectis refrigeratoriis, foui locū oleo calido. Cū aūt reſpiratio ſtatim naturalē motus ſui ordinē recepiſſet, a fouendo deſtiti: ſtatui aūt hoīem lōgiore ſpatio moderate refrigerare. Ergo, & q̄ extrinſecus refrigeratoria applicui, infra magis impoſui, a ſepto vmbilicum verſus recedēs: & cibum potionemq; oēm (ex cepto lacte) ſub fontanæ aquæ frigiditate exhibui. Atq; ita lōgiore ſpatio ſanatus eſt, nuſquā alibi offenſus. Sciri tñ illud ante oīa debebit, vbi valide in ambabus qualitatibus immutata quæuis particula eſt, omnem eius actionem perire: nec facile, quod ſic eſt affectum, ad ſuā naturā reuerti F poſſe. Vbi verò altera tantum qualitas pluſculum immutata eſt, veluti nūc ſiccitatem finximus: reliquarum aliqua mediocriter ſe habet: vtique, qui ita affectus eſt, ſanari poteſt.

De caliditate ventriculi curanda, cui humiditas, vel ſiccitas coniungatur. CAP. 9.

PRoponamus itaq; rurſus exuperare intemperiem calidā, huic aūt adiunctam eſſe modo humiditatem, modo ſiccitatem, ſed mediocrē vtrāque, ac prius humiditatē. Hanc intemperiem minore metu aqua frigida curabimus: qm̄ minime ex ea lædentur vicinæ partes, q̄ mediocriter ſe habeant. Nā in ſiccis affectibus neceſſe eſt, non ea modo, q̄ proxima ſunt, ſed ēt totū corpus gracilius reddi; vētriculo aūt ipſo nondum ſiccato, vt nunc eſt propoſitum, nec totū attenuatū eſſe corpus pōt: quare nec frigidæ potu lædi. Sicubi verò adeo vehemens caloris intēperies ventriculū occupet, vt vſq; ad cor ipſum pueniat, febricitare hoīem neceſſe eſt. Quominus mirum eſt, ſi eiuſmodi intēperiē maius periculū inſequitur, ſanatio tñ genere eadē eſt: tradetur aūt poſtea, vbi de febrium curatione diſſeretur. Qui aūt cum ſiccitate coniunctus calor eſt, eadē genere remedia poſcit, cæterum non adeo ſecurus eſt refrigerātium vſus propter eas, quas retuli cauſas. Humida verò intēperies, ſiue ſola cōſiſtat, ſiue cum calore frigoreve cōiuncta ſit, oīum facillime curatur. G Et qm̄ tres hæ intēperies crebērrime vētriculum affligunt, ſuntq; curatu facillimæ, harum curationem in memoria habent, quicunq; abſq; methodo, hoc eſt via, & ratione, morbis medentur: ac ad alias eā intēperies (vt dictum eſt) trāſferunt, ignorātes videlicet plures eſſe. Sunt porro ipſius humidæ intēperātiæ, cum ſola cōſiſtit, remedia, cibi, q̄ citra valentē calefactionē, refrigerationemve ſiccent: pterea conſuetæ potionis parcitas. Eius aūtē, q̄ cum caliditate cōiuncta eſt, adſtringentium, & ciborum, & potionum vſus; ſint autem & hi auſteri, ſine calefactione. † At eius, quæ cum frigiditate eſt coniuncta, optima præſidia ſunt, acria oīa: quibus admiſceri debebunt, q̄ acerba, ſed citra manifeſtum frigus ſint. Optimum eſt & his pſidium exigua potio: atq; ea vini cuiuſquam inſigniter calentis: cōſtat autem id minime nouum eſſe. Ad portionem uerò eorum, quæ comeſta, & bibita ſunt, etiam reliqua omnia, quæ foris applicantur, adhiberi debebunt.

† quia & frigida potio eis ē cōueniens. addit in cod. græcis.

Epilogus curationis intemperierum ſimplicium, & iunctarum. CAP. 10.

ET quoniā de his abūde tractatum eſt, repetito rurſus ſermonis initio, capita eius colligamus. Calida ergo intemperies refrigeranda eſt, frigida verò calfacienda: ſimiliter humida ſiccāda, & ſicca humectanda. Quòd ſi per copulationē aliquam duarum qualitatum intēperies conſiſtat, miſcenda amborū contraria ſunt: ac, q̄ humida calidaq; eſt ſiccanda, & refrigeranda: q̄ verò humida, & frigida, ſiccanda, ac calfacienda: ad eundem modum ſicca, & frigida, humectanda, ac calfacienda: ſicca uerò, & calida, humectanda, & refrigeranda. Scire verò licet omniū harum peſſimā H eſſe inter ſimplices ſiccam: in compoſitis ſiccam ſimul, & frigidam. Atq; hoc loco finem habent ventriculi intemperies, quas ſcilicet extrinſecus nullus alit ſuperuacuus humor.

De curanda ventriculi intemperie, cum vitioſi humores, vel in eius cauitate, vel in tunicis continentur. CAP. 11.

DEinceps ad eas, q̄ ex eiuſmodi quapiam occaſione fiunt, ſtilū conuertam. Sæpe igitur in ipſo ſinu ventriculi contentus humor, qui aut calfaciēdi, aut perfrigerandi, aut humectandi, aut ſiccandi, aut etiā horum aliqua per coniugationē efficiēdi naturā obtinet, intemperiē creat: interim, uero, & in ipſas uentriculi tunicas (vt ita dicā) imbibitus, ſiue impactus. Ergo prior affectus, ſi ſemel cōſtiterit, per vomitum expurgatus, facile quieſcit. Sin rurſus ex alia quapiā, uel alijs particulis humor confluit, diligēter diſcerni indiget. Curatio vero poſt effectricis cauſæ cognitionē, ſtatim ſe exhibet. Dictū .n. nobis eſt, tū alibi, tū uerò in ijs, q̄ De differentijs febriū ſcripſimus, confluere nōnunq̄ ex aliis in alias particulas id, qđ in his redundat: ueluti ex capite ad oculos. Quo caſu oportet, curata ea parte, quæ tranſmittit, duntaxat firmitati pſpicere oculorū, quo uidelicet

eorum

A.l.3.f.15. t.1.c.39.f. 291.a

A eorum, q̃ ad ſeſe cõfluũt, minus promptè quicq̃ admittãt. Ita igĩ & in* ventriculi affectu oportet, vbi id, qđ ſuperuacuũ trãſmittit, inueneris, oẽm huc curã cõferre: de vẽtriculo aũt tãtiſper eſſe ſolicitũ, ne, quæ cõfluant, prõpte recipiat. Id qđ duplici (vt arbitror) rõne fiet, vna oĩum fluxionũ cõi, quippe q̃ ab adſtringentibus repercutiũtur: altera verò nõ minus ipſa quoq; oĩum partium, quæ ad bonã habitudinẽ reducitur, cõi, nẽpe ex ipſarũ temperiei mediocritate. Ergo primũ inſpiciẽdum totum corpus eſt, an excrementoſum, an plethoricon, i. nimia æqualiũ humorũ copia redundãs fluxionem ventriculo immittat. Secundo loco, ſi id non videĩ, ſingulæ partes expendẽdę. Atq; in toto quidẽ corpore æſtimãdo, tum redũdantiæ, tũ excremẽtorum notas & ex opere De ſanitate tuẽda, & ex libro De plenitudine didiciſti. Super has tñ illa quoq; æſtimabis: primũ quidẽ in mulieribus, an naturaliter nõ purgẽtur: mox in viris an excretio aliqua cõſueta his retẽta ſit. Pleriſq;.n. ora venarum, q̃ in ſede habẽtur, vacuare ſuperflua aſſuꝰt ſueta. Alijs ꝓfluẽs è naribus ſanguis, aut vomitus, aut alio quopiã* modo in certis periodis uas aliqđ reclusum: noui.n. tum in ore: tum in faucibus id multis contingere. Non deſunt, q̃bus & ꝑ ventriculum ſanguinis expulſio certo tꝑe fiat, potiſſimũ iis, qui eum vehementẽ exercitationẽ depoſuerunt, à priore tñ victu non deſtiterũt: aut ẽt artuum toto aliquo ſunt priuati, veluti & Hippocrates indicauit. Sũt,

* πρίνον est in antiquis, vt Linacer vertit. τῶν est in impressis, i. loco

B q̃bus diarrhoeæ & choleræ certis interuallis oẽm corporis redũdantiã educant. Ab his illud æſtimandũ, qnã victus rõne ſit vſus, vtrumne frequẽti cruditati aut ſatietati inciderit, idq; in ocioſa vita, ac ꝑcipue ꝑter cõſuetudinẽ, an contra. Illud deinde ꝑpendẽdum, an aliud membrum corporis certo tẽporũ circuitu vexari ſolitum, nũc nõ vexetur. Alijs.n. articularis morbus, aut coxẽdicus, aut podagra: aliis cephalæa, aut ẽt fluxio aliqua, quæ in oculos vel aures ꝓcubuit, nunc migrauit ad vẽtriculũ. Nõ paucis vero catarrhi & coryzæ {id eſt deſtillationes ꝑ guttur & nares,} q̃ aſſidue vexabant, cõuerſæ certo tꝑe in vẽtriculi loca ſunt. His igitur oĩbus cõſideratis, ſi quidẽ ex minus momẽtaneis trãſlatio facta eſt, q̃ ſuperfluum eſt, ruſus ad ea reuelles: Sin ex ijs, q̃ maioris ſunt momẽti, ambobus ſimul cõſules, eum ſemper ſubmouẽs affectum, q̃ fluxionẽ excitet. Fiet id, ſi oẽs corporis partes ab bonam habitudinẽ reducamus, ac oẽs naturales expulſiones, fluxiles ſemꝑ reddamus. Hæc quemadmodũ efficere poſſis, in opere de ſanitate tuẽda eſt præceptũ. Nec illud latet, ſi ꝑꝑ æqualium in toto corpore ſuccorum redundantiã vẽtriculus fluxione tentatur, totum corpus vacuãdum eſſe: Simili mõ ſi ꝑꝑ mali ſucci abundantiã, eã purgãdã eſſe, atq; hinc ad uẽtriculum ueniendum. Prorſus.n. cũ plures iã dies delata in eũ ſuperuacua ſint, eliq̃d vitij ex malitia eorum cõtraxit. Itaq; nõ intẽpeſtiue, q̃ ita laborat, abſinthij potione uteĩ. Sed nec,

C q̃ poſtea adhibẽda ꝓuidẽtia ſit, quoad vẽtriculo priſtinũ habitũ recuperaris, latere arbitror. Quippe, ſi ꝑ temperamẽto noxiæ fluxionis, intẽperie aliqñ laboret, corrigi nimirũ ꝑ contraria pſidia poſtulat. Facillimũ uerò eſt eiuſmodi noxã corrigere, vbi paucos durauit dies. Nam, ſi* deſiderio eius, q̃ curaſſet, lõgiore ſpatio ꝑmanſit, aliqñ tunicæ eius malo ſucco implenĩ: aliqñ ipſa ſimilaris earum ſubſtãtia intemperata nõ leuiter effecta, ſimilis curę indiget ei q̃ prius de intemperãtiis in hoc libro retulimus. Reliquum igiĩ eſt, vt exponamus, quemadmodum curari ſuccus uitioſus debeat, q̃ in ventriculi tunicis eſt receptus. Sunt porrò ad eiuſmodi affectus idonea pharmaca genere q̃dem ea, quæ modice purgant ſic, vt eorum vis ſuper vẽtriculi & inteſtinorum loca nõ aſcẽdat; aut, ſi q̃d vltra, vaſa tñ in meſenterio contingãt. Speciatim verò, quæ ex aloe componũtur, ſunt aptiſſima. Etiam, ſi illa præſto non ſint, aloe ipſa per ſe. Hæc itaq; nõ elota valentius vacuat: elota purgat quidem minus, ſed roborat ventriculum magis: expedit ergo paratam habere, quã oẽs medici Pieran, id eſt amarã, vocãt: atq; hanc dupliciter confectam, vtriq; ex aloe elota, & nõ elota. Admiſcentur aũt huic cinnamomũ, & xylobalſamũ, & aſarum, & ſpica nardi, & crocus, & chia maſtiche. Sunto aũt horum cuiuſq; drach. ſex, ſolius aũt aloes drachmæ centum. Præſtantiſſimum hoc medicamentum eſt ad uitioſos ſuccos, qui in tunicis uentriculi habẽtur: utiliusq; eſt eo ſicco ex aqua vti duũ paruorũ cochleariũm mẽſura, vbi mediocriter ac medio quodã modo

* δι' ἀπορίαν. ob conſilij inopiam.

A.l.3.f.13. t.1.c.24.f. 139.d

D eo uti ſtudemus: nam maximus eius modus ac abſolutiſſimus eſt duorum non utiq; paruorum, ſed magnorum, potio in aquæ temperatæ cyathis tribus: minimus, unius parui. Vtendum vero hoc tempore & ptiſanæ cremore eſt: q̃ primus à balneo ſumetur. Nam medicamen ipſum ſolito purgantium medicamentorum tꝑe dabitur. Poſt id uero, ubi modice inambulauerit, & modice ſe mouerit, de reliqua uictus rõne nihil eſt immutandum. Sunt, qui reponunt medicamentum, excipientes id deſpumato melle. Et ſit quidem ita durabilius, cæterum non perinde ad ꝓpoſitos hoc loco affectus utile, cum & minus uentriculum roboret, & magis aluum deijciat. Verum quibus lenta pituita uentriculo eſt infixa, ijs prius exhibenda ſunt, quæcunq; hanc diſſecent; poſt deinde purgandum. Quòd ſi ad uomendum ſunt idonei, non inutile ſit per radiculas ex oxymelite uomere. Sin uero nec lentus humor ſit, nec craſſus, vtique abunde ſit a ptiſanæ ſolius cremore uomuiſſe; item à mulſa: quo caſu ſumendum vtriusvis plus eſt, q̃ vel nutrimenti uel etiam deiectionis cauſa ſumeretur. Idoneum vero eſt, & ſi mulſa, in qua incoctum abſinthiũ ſit, bibatur: nam id quoque tenues ſuccos, quicunque uidelicet in ipſius uentriculi ore continentur, cõmode deorſum impellit. Sanè cõmunis eſt totus hic ſermo, qui de intemperie agit, cum ſanitatis tuẽdæ

dæ

de præceptis, ex ſcilicet ſui parte, quæ de parũ firmis actionibus diſputat: non enim profecto ea, E
qua de ꝑditis, ac vitioſe functis agit. Quippe pars illa a ſanitatis tuẽdæ cõtẽplatione planè ſeiun
cta eſt. Imbecilla vero actio, ꝓut magis minusve talis eſt, aut ad ſanitatis tuendæ, aut ad medendi
tractationẽ ꝑtinet: leuiter q̃dẽ impedita ad priorẽ, grauius ad poſteriorẽ. Diſcernitur utraq; ex
eo, ꝙ a conſuetis actionibus obeundis ꝑ ꝑ noxæ magnitudinẽ vel deſiſtatur, vel non deſiſtatur.

*De ratione curandi, cum intemperies, humoresq́; in cauitate ac in ventriculi tunicis contenti coniun-
guntur: ac de indicationibus, quæ curandi initium ſibi vendicant.* CAP. 22.

Dictum autẽ & de his eſt in opere De ſanitate tuẽda: quo vtiq; celerius trãſeunda eorũ tracta-
tio nunc eſt, præſertim omni methodo, qua ventris intemperies ſint curandæ, iã ꝑſcripta, ſi-
ue hæ *firmius ex mora inhæſerint, ſiue *leuius. Nec verò illud latere puto, eſſe aliquã miſtũ ex tri- *καθ' ἕξιν. *κατὰ σχέσιν.
bus iã dictis ſimplicibus in ventriculo affectum ita, vt & ipſæ ſolidæ partes intemperie laborent;
& mali ſucci ita vẽtriculo ſint infixi, vt elui ex facili nequeant: & alij in interno eius ſinu cõtineã-
tur. Põt nanq; interim fieri, vt primus cũ ſecundo cõſiſtat: põt & ſecũdus una cũ tertio: põt & pri
mus cũ tertio: ſæpe ẽt oẽs ſimul. Pro quibus methodũ, quã prius de *vulneribus tradidimus; vbi *Vlceribus.
oẽs affectus ſimul coniunximus, ad memoriã reuocabis: quã nũc quoq; apponere nõ ſit inutile.
Primum namq; in eiuſmodi cõplexu æſtimabis, a quo maxime diſcrimẽ ægro impendere videa- F
tur. Secundo loco, quid, quæve ex his cauſæ rõnem obtineant, & q̃ ab ipſis efficiãtur. Tertio, q̃ ſa A.l.3.c.31.&.4.c
nari ante alia poſſint, & q̃ nõ poſſint: ueluti de vlceribus, quæ vna cũ phlegmonis conſiſtere, oſtẽ
dimus. Vbi nãq; a quoquã affectuũ nõ leue periculum inſtat, ad id quod urget, dirigi primũ curã-
tis conſiliũ dẽt. Vbi aliud efficiens eſt, aliud quod ab eo efficitur, ipſa cauſa ſpectanda. At vbi cura
ri hoc ante illud non licet, ad id q̃d ordo dictat, eſt reſpiciendũ. Atque in eo q̃dẽ curationis conſi
lio, quod ab vrgente initur, affectus magnitudo perpẽdẽda eſt. Ea triplex eſt, alia, q̃ ex læſæ actio
nis ꝑſtãtia ſpectatur: alia, q̃ ex propria affectus eſſentia: & tertia ꝑter has, q̃ ex facultate, q̃ læſum
corpus gubernat, æſtimatur. In eo vero cõſilio, q̃d ex cauſæ rõne initur, animaduertẽdũ eſt, q̃d
nã eorum, q̃ inter ſe cõiuncta ſunt, augere aut gignere reliqua poſſit, q̃ rurſus ab eo vel gignãtur,
vel incremẽtũ accipiãt. In eo uero, ꝙ ordo ꝑſcribit, q̃d ante q̃d, vel q̃d cũ quo, vel q̃d poſt q̃d, ſa
nari poſſit. Fingatur igitur in vẽtriculum defluere ex cerebro ſuperfluũ humorẽ frigidum, atque
eius occaſione intemperiẽ quandã ventriculo cõtractã iã eſſe: adhuc uerò ẽt magis, malũ iã ſuc-
cũ per totũ eius corporis media oĩa ſimilariũ particulariũ ſpatia occupaſſe. In eiuſmodi cõplica- G
tis dignatione maior eſt intẽperies, ꝓpterea videlicet, ꝙ & ipſa *tẽperies: ꝓpriæ uero eſſentiæ rõ- *δυσκρασία.
ne quodcũq; vtiq; tale fuerit, circa ꝓpoſitũ ĩ ſermone ægrũ. Ac ponatur ad ꝑſens maximus triſti
affectus eſſe ſuccorũ, qui in tunicis vẽtris continẽtur. Eſto (ſi libet) vt idẽ quoq; affectus morſus
ſenſum faciat, atq; ex eo ipſo animi defectũ & ſudores quoſdã cũ ſyncoptica diſſolutione acceſ-
ſat, ita videlicet, vt quatenus ſupra uires eſt, reliquis ſit maior. Cõſtat igr̃ primam eſſe adhibendã
curã, vt ei, ꝙ vires reſoluit, occurratur. Deinde, q̃ñ omniũ maximum propriæ eſſentiæ rõne hoc
finximus, vtiq; ad id primum te verteris, ac primũ id ſanes. Vbi id mediocriter ſe habuerit, ac ne-
que vires amplius labẽt, neq; plurimũ vitioſi ſucci in vẽtriculo ſit, tũ nimirũ ad cauſam accedes;
illud pro cõperto habens, nõ poſſe ad perfectionẽ vllum affectũ ſanari, manẽte adhuc ipſa, unde
natus eſt, cauſa. Ordo aũt curationis, modo cõtraria inter ſe remedia, ſicut in phlegmone & vlce
re, indicat: oſtẽſum nanq; eſt, q̃ phlegmonẽ ſanãt, ea maius reddere vlcus: modo alteri affectui ni
hil nocet, ſicut in propoſito nunc caſu. Qui enim educit humorem, qui in ſinu ventriculi cõtine-
tur, is humorum, qui in tunicis cõtinentur, alimentum adimit: æque & qui cerebrum ita ſanat, ne
quam ſenſibilẽ redundantiã creet, is veluti fontem fluxionis in ventriculũ deſtruit. In his ergo or
do curationis cum ordine cauſarum cõſentit, quanq̃ in aliis diſſentit. Cæterum, quod ex magni- H
tudine ſpectatur, id diſtingui, prout dictum eſt, debebit. Ac primum q̃dem id agendum eſt, ut ei,
q̃d maximum eſt, propriam medicamentorum materiem accommodes: deinde pro cauſarum I
ordine totum cures. Etenim, cum neq; copia notabilis excrementorum in ventriculo ſit, nec eo
rum quæ in capacitate eius continentur, nec eorum quæ in tunicis, ſed neq; mordicatio quæ uiri
bus officiat, tum omnium primum ſanandum ipſum cerebrum eſt. Ab hoc ſinus ipſe ventriculi
vacuandus extergendusq; eſt: poſtea ipſæ tunicæ expurgandæ: poſtremũ intemperiei eſt medẽ-
dum. Dicta vero prius ſunt cuiuſq; horum medicamenta. Itaque nec prolixus habendus adhuc
ſermo eſt, ſed finis iam libro imponendus. Omnium enim reliquarum partium intemperies ſimi
liter iis, quas in ventriculo propoſuimus, ſanabuntur. Semper enim comparandum remedium
eſt, quod ſit affectui contrarium: ac illi remediorum indicatio, quæ a laborantis natura ſumitur,
adiicienda: de qua dictum in ſuperioribus iam eſt, dicetur tamen in ſequentibus uberius. Neceſſe
verò erit & nunc paucis de ea mentionem facere.

Methodus indicationum, quæ à Læſæ partis natura deſumuntur. CAP. 23.

Prima quidẽ indicatio à laborãtis loci tẽperie ſumitur, q̃ calfaciendi, refrigerandi, ſiccandi, uel
humectandi, uel aliquid horũ cõiunctè cũ alio faciendi, menſurã præſcribit. Secunda ex eo ſu-
mitur, ꝙ actio eius. oĩbus animalis partibus ſit cõis, aut ꝙ cõem virtutem ſubminiſtret. Tertia, ab
ipſa

A ipſa partis figura. Quarta, ab ipſius poſitura: cuius portio eſt ad vicinas aĩalis partes ſocietas. Tũ p̃
ter hæc oĩa, ipſa ſentiendi, vel acrimonia, vel hebetudo. Ac dicetur quidẽ in ſequẽtibus de ſingu-
lis horũ latius: nũc paucis eã trãſcurramus. Quęcũq; calidiores natura partes ex frigore laborãt,
hæ & liberalius & diutius calfieri poſtulãt: ſicuti ẽt, quę frigidiores natura ſũnt, ſi ex calore labo
rent, refrigerari: & ſicciores, ſi ex humiditate male habeant, ſiccari: ad eundem verò modum hu-
mectari, quæ humidiora naturaliter ſunt vbi ex ſiccitate laborant, tum vberius, tum diutius po-
ſtulant. Quippe eatenus redeat ad naturam eorum quodque, neceſſe eſt, quatenus a natura receſ-
ſit: ac, veluti quadã via, retroferatur, q̃ in diuerſũ agat ei, q̃ facta in ipſo eſt, tranſmutationi. Cõtra
verò pars, q̃ calidior natura eſt, ſi calido morbo ægrotat, exigua breuiſq; temporis refrigeratio-
ne eget: ſicut, q̃ frigidior eſt, calfactione: ad quẽ modũ in humidis quoq; & ſiccis ſe hẽt. Siquidem
paruus eſt in eiuſmodi in id, qđ præter naturã eſt, lapſus: quare & rurſus in id, quod ſecundum na
turã, reditus. Vñ ẽt minus periclitantur, quicunque cognato naturæ ſuæ morbo laborant. Nõ la-
tet vero, & ꝙ, ſicubi coniugatę intemperies inciderunt, eatenus hę reduci ad naturã poſtulãt, qua
tenus a natura receſſerunt. Atq; ita quidẽ a tẽperamento laborantis partis, auxiliorum indicatio
ſumitur. Ab eo vero, ꝙ actio eius oĩbus animalis partibus vtilis ſit, aut paucis quibuſdã, aut uni ſi
B bi, in ijs intemperiei generibus, q̃ abſq; humore infeſtãt, utique nihil ex hac indicatione ſumitur.
Nam & refrigerari, & calfieri, & ſiccari, & humectari, & p coiugationẽ quduis horũ pati, ſingu-
læ particulæ p morbi portione requirũt. In ijs tñ, q̃ ex humoribus ſunt ortæ, ſi particula ſoli ſibi
inſeruiat, audacter vacues, licet, prout affectus ſuadebit, ſed tñ ẽt virtuti attentus: Sin neceſſariũ
opus eius ſit oĩbus aĩalis partibus, veluti uentriculi & iecinoris, non leuis habenda ſolicitudo de
robore uirtutis eſt, ne hanc magna ſemel vacuatione vſus diſſoluas. Eſt porrò cõe opus & uena-
rum, & arteriarum, & cordis, & thoracis, & renum, & vtriuſque ueſicæ, tum eius q̃ lotium exci-
pit, tum eius q̃ bilẽ, cũ uaſis ẽt, q̃ ab vtraque procedunt. Cerebri verò opus, cũ ſani ſumus, ad uo-
lũtarias actiones neceſſariũ eſt, us. ſ. inſtrũs, q bus eiuſmodi actiones obimus: cũ ægri ſumus, neceſ
ſarium non eſt, niſi ijs tñ, quæ ad reſpiratum ſunt deputata. Reliquorum vero organorum actio
certe non eſt: miniſteriũ tñ eſt ad vitã neceſſarium, veluti pulmonis, & aſperæ arteriæ, & fauciũ.
Ergo ex eiuſmodi particulis q̃ primũ uacuare redundantiam licet, prout volueris: ex ventriculo
vero, & iecinore vtcunque vacuare non licet: ſed cum cautione, vt nequid virtuti officias. Qm̃ au
tem non par eſt actionũ dignitas ad ægros ſeruandos, ſed aliæ magis his, aliæ minus, vtiles ſunt,
vtiq; ad portionẽ actionũ dignitatis, ẽt cuiuſq; partis proſpiciẽdum eſt roboti. Maxima igitur eſt
C cordis officij dignitas: atq; ægrotantibus maxime oĩum neceſſaria: cerebri vero ad vitam q̃dem
par eſt momentũ, non par robur eius in ægrotis requirimus, cũ neceſſe oĩbus non ſit neruorũ ac
muſculorũ opera uti. Itaq; abunde fuerit, ſit tñ eius ſeruatũ, ſit, quo reſpirationis munus ſit obeũ
dum. At verò iecinoris opus oĩbus particulis perneceſſarium eſt: non tñ adeo ſaltẽ perpetuã ne
ceſſitatẽ hẽt, ſicuti ipſius cordis. Ad portionẽ aũt iecinoris, ẽt vẽtriculi opus ſe hẽt. Intelligens er-
go oĩum particularũ tum functiones, tum vſus, quos in alis cõmẽtarijs tradidimus, haud difficul
ter inuenies, quatenus cuiuſq; robur cuſtodiri oporteat. Ad eũdẽ vero modum, & quęcunq; par
tes alijs authores facultatũ ſunt, harum quoq; robur ſeruare decet pro facultatis earum vſus por
tione: quo videlicet aĩalis partibus ſubminiſtrẽt. Sanè de iis particulis illud, arbitror, didiciſti, cere
brum neruis ac muſculis: cor arterijs: iecur uenis ſuppeditare virtutem. A figura vero indicatio
ipſius modi vacuandi excrementi ſuggeritur, ad hunc modum. Ventriculus vomitu deiectione-
que inanitur. Inteſtina deiectione tñ, ſicuti etiam iecinoris caua. Renes vero, & veſica, ac iecino-
ris gibba, ſi multo vitioſo ſucco ſunt referta, †per deiectiones, & pharmaca deiectoria (Catoteri
ca Græci vocant) } expurgantur: ſin mediocri, per vrinales meatus: Cerebrum vero per palatũ,
& nares, & aures: Pectus pulmones per aſperã arteriam, & fauces. A ſitu indicatio dabitur tum
D ad ſolidarum intemperies, tum aũt ad ſuccorum vitium ſanè nõ leuis. Nã, qui per ſumma corpo-
ris intemperie laborant, iis medicamẽta, quæ intẽperies requirit, applicabimus. Quibus aũt in p
ſundo corpore intẽperies eſt, in ijs rõnẽ interualli inibimus. Si. n. medicamentis ijs vtere, q̃ intẽ-
peries requirit, vtiq; multo imbecilliora, q̃ pro vſu tuo, ad locum affectũ peruenient. Iam ad va-
cuationes quoque non nihil ſitus indicat, dum ſocietatem laborantis particulæ cum alijs docet.
Nam, niſi illud compertum haberemus, ꝙ cauo iecinoris ſubijcitur vẽtriculus, & ieiunum: tum
ꝙ ieiuno ipſi tenue inteſtinum ſuccedit, id vero colon excipiat: ac colon, quod appellant rectũ;
vtiq; inueniſſe illud non licuiſſet, ꝙ iecur & p aluum, & vomitũ, expurgari poſſit. Cæterum ap-
tior ſit prior vacuatio, tanq̃ vſu iã callentibus inteſtinis iecinoris ſuperflua tolerare. Non ſpernẽ
da verò indicatio eſt, & ea, quã ſenſus partiũ acuitas hebetudoq; ſuppeditant: quãdo omne me-
dicamen cõtemnũt, quæ tardi ſunt ſenſus, ẽt ſi nõ leuiter mordeat. At, quæ acuti ſunt ſenſus, eorũ
vites dolore reſoluũtur. Expedit igitur, has nec cõfertim, nec ſemel ualẽtibus auxilijs, mederi ten
tes, ſed tuto potius in r pe. At, vbi tardus eſt ſenſus, in his ẽt celeriter obire, qđ iuſtum eſt licet, ſe-
mel vſis remedio, quod ſit idoneũ. Verum qđ ſupra dixi † de horũ indicatione, } latius diſcepta-
bitur in ſequẽtibus, idq; eo præcipue loco, quo de tumorum præter naturam curatione agemus.

† διὰ τῶν ὑπ... κάτω τῷ καὶ κατωτερικῶν ὀνομαζομένων φαρμάκων. i. p medicamenta deiectoria, q̃ greçe hypelataq; & catoterica nominãt.

† Al. ex antiqs ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν τόπων ἐνδείξεως, i. de indicatione, q̃ a locis ſumitur.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS.
LIBER OCTAVVS.
ARGVMENTVM LIBRI.

Abſoluit vniuerſam Curandi rationem, quæ Diarijs febribus debet adhiberi.

De communibus differentijs atque Indicationibus febrium curandarum. CAP. I.

QVemadmodum verò febres quoq; non ſecus, q̃ alij morbi, qui ex intemperie in
nobis conſiſtunt, quoſq; in præcedenti libro narraui, methodo curentur, tempe
ſtiuum nunc dicere videtur. Quòd igitur, Eugeniane chariſſime, ſimplicium ac
primarum (partium) quas Ariſtoteles ſimilares vocat) natura ex calido, frigido,
humido, & ſicco, inter ſe miſtis conſtet, vno volumine oſtẽdimus, in quo de ele- F
mentis ſecundum Hippocratem diſputauimus. Quòd verò ex eo, q̃ hæc calidior
ſit, illa frigidior, vel humidior, vel ſiccior, vel ſimul horum aliquibus copulatis affecta, ſimplices
ac primæ particulæ inter ſe differant, id in libro De temperamẽtis eſt aſſertum. At in libro, quo
de morborum differentijs agitur, duo in vniuerſum eſſe morborum genera, quæ in ſimplicibus
animalis particulis oriantur, docuimus: alterum, quod & ſecundis, & compoſitis, & inſtrumen-
talibus ſit commune, vocauimus aũt id vnitionis ſolutionem: alterum ipſarum peculiare, quod
in calidi, frigidi, humidi, & ſicci intemperiẽ, conſiſtat: Eſſe aũt ex intemperantijs ipſis, quæ quidẽ
in vna ſunt contrarietate ſimplices; q̃ in ambabus, cõpoſitas: In ea itaque, q̃ eſt inter calidũ &
frigidũ, oppoſitione duas eſſe ſimplices intẽperies: alterã, vbi quicq̃ tanto efficitur, q̃ ante erat,
calidius, vt eius lædatur actio: alterã, vbi pari modo inualuit frigidum: In ea verò oppoſitionẽ, q̃
eſt inter humidũ & ſiccum, alteras & geminas, nempe humidam, & ſiccam. Copulatis verò inui-
cẽ ſimplicibus, alias exiſtere quatuor, humidã & frigidam, humidam & calidam, ſiccã & frigidã,
ſiccam & calidã. Traditæ verò ſunt & cauſæ, q̃ has intẽperies generent, in alio libro, in quo mor-
borum cauſas reddidimus. Sanè vnus quiſpiã morborũ eſt, qui per intemperiem fiunt, & febris,
vtique cum adeo immodice auctus calor eſt, vt & hoĩem offendat, & actionem lædat: qñ, ſi neu- G
trum adhuc efficiat, quantumuis ſit homo nunc, q̃ ante, calidior, non tñ febricitare eum mõſtra-
uimus. Qm̃ aũt, quicquid præter naturã in nobis oritur, ſiue ſpeciale nomen ſortitum ſit, ſiue ge-
nerale, id extra corpus non eſt, ſed tum phlegmone, tum pleuritis, tum morbus, tria ſimul in vno
conſiſtunt corpore, verbi gratia, [illegible]ionis: indicat autem & horum quodq; propriam indicationẽ
æque pfecto, vt eius, quod maxime oĩum ſpeciale eſt, ipſæ differentiæ: ob hæc vtilius viſum eſt
ſeorſum de febrium differentijs tractare, quò oĩbus prius præparatis ſermo nobis hoc loco citra
oẽm eorũ, qui parum recte de ijs ſcripſerunt, refutationem abſolueretur. Reuocemus igitur ad
memoriam diſcriminis earum capita, quò propriã ex vnaquaque indicationẽ ſumamus. Eſt igĩt
vna earum differentia illa, in qua cauſa adhuc adeſt febrim creans: aut febri excitata iam deſijt.
Altera verò, qua vel (vt Græci loquuntur) hectica febris eſt, quæ iam facta eſt: vel & (vt aliq̃s eo-
rundem dixerit) ſchetica: Nam, qm̃ eos affectus, qui facile diſcutiuntur, ἴσχειν græce vocant: q̃ ta
les non ſunt, ἕξιν concedendum eſt, dilucidioris doctrinæ cauſa, etiam febrium ipſarum eas, q̃
ægre diſcutiunt, hecticas: quæ facile, ſcheticas nominari. Dicendumque febrium alias facile ſolu
bili affectu eſſe, perinde ut calfactũ in Sole lignum: alias difficile ſolubili, veluti qđ igni eatenus
excalfactũ eſt, ut iam accendatur, & fumum edat. Hæ ſunt primæ febrium differentiæ. Quas vbi H
cum ſummis primũ indicationibus iunxerimus, mox ad magis illis ſpeciales veniemus. Prima.n.
omnis febris indicatio, veluti à morbo eſt, ablationem eius præſcribens. Secunda uerò ceu abs ta
li eſt morbo, quæ non abſolute ſublationem, ut prior, ſed certam quandam ſublationem indicat.
Nam, cum febricitantes ex intemperie laborant, neceſſe eſt ſanationem quoq; eorum intempe-
rantiæ depulſionem eſſe. Omnis autẽ exceſſus p contrarium exceſſum ſanatur: etenim id quoq;
ante eſt oſtenſum. Quare febrilis quoque intemperantiæ exceſſus per contrarium exceſſum ſa-
nabitur. Eſt autem febrilis intemperantiæ exceſſus in caloris abundantia. Huic ergo ad tempera
mentum* uia erit per id, qđ refrigeret. Itaque, ſi iam præſens* febris eſt, ſed cauſa, quæ eam excita
*eucraſiam. uit, iam deſijt, huc tm̃ ſanandæ eius conſiliũ dirigetur, vt refrigeretur. Quare quærenda nobis ta-
*γεγονὼς. i. genita. lis materia eſt, quæ cum redundante calore paria refrigerãdo faciat. At ſi in generatione adhuc fe
bris eſt, cauſa, quæ eam accendit, ſubmouenda eſt. Sin pars eius iam genita eſt, pars in gignendo
adhuc eſt, vtriq; conſulendum eſt: primum quidẽ ſubmouendo, quæ eam accendit, cauſam: dein
de extinguẽdo, quæ ab hac accẽſa eſt, febrẽ. Ergo, niſi quis ad vnguem memoria teneat, & quæ
cauſæ febres generent, & in quo cuiuſque corporis affectu, is nunq̃ methodo febri proſpiciet.

De ratione

A *De Ratione curandi febrem Diariam ex meatuum conſtipatione in calidis & ſiccis naturis: ac Aduerſus eos, qui hac febre correptos tridui inedia excruciabant* CAP. 2.

DIctum nanque eſt in ijs corporibus meatuũ conſtipationẽ febrem excitare, in quibus, qđ trã
ſpirat, halituoſum non eſt (Atm.des Græci dicunt) cuiuſmodi viſitur in ijs, qui boni ſunt
ſucci, ſed mordax & acre, ſumo fuliginive non abſimile. His igitur corporibus ſalubertima eſt ex
aqua dulci & tẽperata lauatio: tum frictio, quæ rarefaciat: & exercitationes mediocres: & victus,
dulces efficiat ſuccos: Aduerſiſſima verò ſunt lauatio frigida, & aluminoſa, & lauanonis abſtinẽ-
tia, & exercitatio acuta, & frictio vel planè nulla, vel dura, & victus mali ſucci, & vigiliæ, & ira, &
triſtiria, & cura, uſtioq; ĩ Sole, & fatigatio. Verũ de reliquis poſt dicam, De ſtipatione verò mea-
tuũ, unde digreſſus ſermo eſt, liquido ſcire licet ſolam eã, ſi reliqua oĩa deſint, accẽdere febrẽ poſ-
ſe. Si itaq; eiuſmodi naturas a cõuenientibus ſibi lauationibus prohibeas, protinus febricitant. Vi
diſti aũt ꝑfectò, quo tẽpore Romæ nobiſcũ egiſti, aliquos ita laborare. In quibus, qui mirificam
diatriton tranſmittere eos in cibi inedia cẽſent, ipſi difficilimas * febres faciunt: qñ protinus in pri- * [illegible]
mæ acceſſionis inclinatione, in balneum eos ducere oportebat: ibiq; ſinere crebro, ſi uellent, ne-
B dum ſemel, aut bis lauare. Ego nanque reliquis omnibus omiſſis, cum tibi in memoriam reuoca-
bo, qui in aquis aluminoſis (quæ Albula uocãt) lauerat, ac ex eo cute denſata, poſt cœperat fe-
bricitare: quippe ſatisfaciet is pro claritate ſermonis noſtri veluti exemplum. Sanè hominẽ inuiſe
bant medici quidã non incelebres, alter Eraſiſtratius, alter Methodicus. Viſum autẽ eſt ambobus
hominem a cibo continere. Quod tñ nos, cum poſt illos digreſſos ſuperuenimus, non permi-
ſimus: ſed ſtatim in balneũ perductũ, & tepẽti oleo largiſſime perfuſum, tum blandiſſime perfri-
ctũ, q̃ plurimũ tẽporis in calidi ſolij aqua uerſari iuſſimus. Mox egreſſo, ac frigida ex cõſuetudine
vſo, tũ ſindone cooperto, cõſidere paululũ ad uires recreandas præcepimus. poſtea denuo in bal
neum perducto, ac rurſus ſimiliter tũ uncto, tũ ꝑfricto, ac in calida morari iuſſo, dein rurſum edu
cto, ac frigida merſo deterſoq; exhibuimus cibũ protinus quidem, vt egreſſus eſt, atq; aquam bi-
bit, ptiſanæ cremorem: dein paruo in interuallo lactucã: ac poſt hanc ex ſimplici albo iure piſciũ
aliquid eorũ, qui molli ſunt carne, cuiuſmodi ſaxatiles ſunt oẽs, & aſelli quos uocant. Porrò non
alienum ſit, quò nihil narrationi deſit, oĩa recenſere. Tempus anni erat, quo hæc agebantur, pau-
lulum poſt caniculares, quos vocãt, dies. Homo ipſe circiter quinque & triginta annorũ, colore
nigello, & habitu corporis gracili, atq; hirto: tum qui tangentibus, ẽt cum valeret, manifeſte calo
C rẽ exhiberet mordentem. Vrinas quoq; habebat abunde flauas, ac, ſi pluſculũ cibo abſtineret, ẽt
mordentes. Aluus aſſidue ſicca erat: tũ, q̃ excernebat, exigua acriaq; & ſicca. Mores animi ad irã
& cogitationem propenſi. Ipſe pauci oĩno ſomni, & qui ꝑpetuo de vigilijs quereretur. Hic quo-
dã loco, quò negociorum gratia conceſſerat, Albulis (quæ haud longe aberant) eſt vſus ſeptima
(vt aiebat) diei hora, ac ter quaterq; ſe lauit, ſalubriter ſibi cõſuluiſſe ratus. Hinc quoque, vbi rur
ſus in agrũ ſe recepiſſet, ac cibũ ſumpſiſſet, & paululũ ĩdormiſſet, venit ad urbẽ ſero veſpere: vbi
deſtitutus idoneo balneo, nocte febricitauit. Cũ aũt tertia ferè diei hora cõtemplati eum medici
eſſent, iuſſerunt non eum modo diem; uerum ẽt poſterum totũ per inediam tranſigere, quò ter-
tiæ diei noctem obſeruarent. Atq; his dictis abierunt. Nos tum lauato, tum, vt prædictum eſt, ci-
bato, miniſtris præcepimus, ſi medici veſperi uenirent, quieſcere hoĩem dicerent: eoſq; ſtatim re
mitterẽt, ac poſtridie mane redire iuberẽt. Vt verò abierunt, rurſus hoĩem ſimili modo lauatũ, ac
cibatum, ijs ipſi, quæ egimus, dormire ꝓbe fecimus. Accedẽtes aut mane poſtridie medici, cenſue
rũt ẽt eo die cibo illi abſtinendũ, ẽt ſi q̃ maxime ſine febri prorſus eſſet. Illo verò ꝓmittente ſe fa-
cturũ, quod iuberent, ſcis, quantus illis digreſſis riſus ſit excitatus: quẽ nos paulo poſt ſuperueniẽ
tes deprehendimus. Non fugit verò, nec quomodo cũ laborante ipſo ſit actũ. Nã, qm̃ (inquã) cũ
D valeres, bis lauare ſolebas, ac medici cibũ tibi oĩno circuncidunt, nec illis iure in totũ obſequen-
dũ eſſe, & aliquid eorũ, quibus per ſanitatẽ es vſus, immutandum arbitror. Eo verò putante me
ſibi ſuadere, vt lauaret quidẽ, ſed non bis: tum paratũ ſe affirmante, quicquid iuſſerim, exequi. er-
go (inquã) neq; inediã tolerabis, neq; lauabis bis: ſiquidem & labotaſſe mihi uideris iam triduo,
& calfactus vehemẽtius a Sole fuiſſe: Propter igitur laborem (inquam) & vſtionẽ, unã te adijcere
lauationem ad duas oportet, ac ter mihi audiẽtẽ lauari, qm̃ id mihi facturũ te pollicitus es. Ille ſu-
bridens, dura (inquit) imperas, cæterũ, qm̃ ſtare pactis eſt iuſtum, faciã, quæ iubes. Quæ vero me
dici poſt hæc egere, noſti planè, quanto erant digna riſu. Bis iam lauatus fuerat, pranſusque dor-
mierat, cum circa occaſum Solis miniſtrorũ quiſpiã adeſſe medicos nunciat, Hic vero febricita-
re ſe ſimulat: ac veſte circũdatus inuolutusque * quo minus bibiſſe uinum ab ipſis deprehendere- * [illegible]
tur, amico cuidã mandat, medicis, ſiquid percontẽtur, ꝓ ſe reſpondeat. Erant aũt de more, ubi in
uolutũ curioſe hominem ẽt cum capite uiderent, primum illud ſolenne ipſi rogaturi, quota ho-
ra acceſſio inuaſiſſet. Cum autem amicus reſpõdiſſet, fermè ne vnam quidem integram, ex quo
cœpiſſet, interceſſiſſe horã, cum horrore ne an frigore cœpiſſet, rogant. Eo cum horrore reſpon
dente, tangunt hoĩem iam corpore propter riſum & operimentum madentem. Itaque ubi ho-
minem laudaſſent, quod tibi obtemperaſſet, nec quicquam ante tertiæ diei acceſſionem deli-

quiſſet,ob id ipſum (inquiunt) nũc te deſeruit horror,eſtq́; ſudoris indicium, ac multa humidi- E
tas circa cutẽ:q̃ haud quaquã eueniſſent,niſi inediã toleraſſes,& triduũ tranſmiſiſſes. Iuſſis igitur propinquis,ſi q̃ guttulæ illi manarent,diligenter detergerent,ne frigore afficeretur,tũ mane ſe redituros præfati diſcedunt, ne tum quidem poſt ſudores iuſſo hoĩe nutriri : viſæ nanque ſunt illis noctes eo tẽpore breues,vtiliusq́; eſſe poſtridie mane nutrire. Digreſſis igitur ipſis,perfuſus ſudore iuuenis,ita,vt inuolutus ueſtibus fuerat,in balneum cucurrit,ac tertio lauit ; & ſimiliter eſt cibatus. Poſtridie prius,q̃ aduentarent medici, egreſſus domo dedita opera eſt,ne ſe deprehenderent. Itaq; cum paulo poſt uenirent,& egreſſum intelligerent,mirati inter ſe ſunt,q̃d tandem hominẽ egredi ſubegiſſet iã bidui paſſum inediã: Ergo,ſi hoc vno male ab eiuſmodi medicis ægri afficerentur,q̃ pluribus diebus in cubilibus detinerentur,cũ liceret ſine intẽpeſtiua hac inedia multo citius ad cõſueta vitæ munia redire,eſſet ꝓfectò vel id pergraue: Verum lõge grauius eſt,q̃d accidit. Cum.n.memoratæ naturæ,vbi ſub tali uictu reguntur, grauiſſimis occupentur febribus, hunc iniungunt medici,nihil mihi à carnificibus differre uidentur. Non.n.veluti qui humidi, ac boni ſucci ſunt,ubi in febri diaria tranſmittere mirificam diatriton coguntur,vnum id tñ patiuntur incommodum, q̃ fruſtra cruciantur,ſic ẽt naturæ iam cõprehenſę:immo ex longiore inedia acerrimis* acutiſſimisq́, corripiuntur febribus:a quibus promptus eſt in hecticas tranſitus:atque F
ab his rurſus in torridum maraſmum:aut,ſi os uentriculi facile iniurijs patet, in eum, qui Syncopen,id eſt animi defectum,infert. } Audiſti.n.ſubinde nonnullis talium medicorum dicentẽ me, licere ipſis euidenter intelligere,quantũ mali committant, dum eiuſmodi naturas in inedia cuſtodiunt,ſi velint,dum ſani oĩno ſunt,biduum eos inediam iubere tolerare. Cernent.n.illico febricitantes,idq́ ob nullum profectò aliud,q̃ famẽ. Siquidem, cui nec ſuberat prius quicq̃ in corpore, quo grauaretur,nec quicquã illi interim acceſſit extrinſecus noui, is planè ex inedia febricitauit. Quando.n.(vt dictum eſt) non vnus,alterve ſic intemperatorum,ſed plane oẽs,ubi inediam tolerarunt,& balnei ſolio abſtinuerũt,febri corripiuntur,ne uel leuis quidem amplius relinqui nobis ſuſpicio põt,quaſi ob aliud quippiã,& non inediam febricitarint. Quibus nanque in corporis tẽperatura ſiccum præualet humido,& calidũ frigido,his corporis habitus gracilis,hirſutus,& nigrior eſt: ac reliquis a † tribus intemperamẽtis,quæ hoc ſunt minus calida, } tactu calidior aduertitur:plurima quoque his flaua eſt bilis,vrinæque,ac deiectio bili ſatura,& pulſus magni,& ſomni leues & pauci,& b † * animi impetus } vehemens. Ergo recte horũ Hippocrates tum generalẽ
victus formulã,cuiuſmodi eſſe cõueniat,tum,quot ac qualia ſymptomata in eiuſmodi hoĩes incidãt,nõ ſolũ ubi totũ diem in cibi inedia tranſegerint, verum ẽt vbi altero cibo,qui ꝓ prandio datur,abſtinuerint,prodidit. Quippe in ſexto de populatim graſſantibus morbis ita inquit:c " In calida natura refrigeratio,aquæ potio,quies.d " In libro autem de acutorum uictu, quem aliqui e † Gnidijs ſententiis adſcribunt, } cũ de ijs diſputat, qui ſolitum dimittunt, ẽt huius naturæ hominum meminit, Picrocholus eos græce, quaſi amaræ bilis homines, ab redũdante.ſ.ſucco nominans. Habẽt verò eius verba ſe ad hunc modũ: Sed &,qui bis die comedere cõſueuerunt,ij,ſi non prandẽt,ægrotãt:tum imbecilli & infirmi fiũt,ac timidi ad quoduis opus:pręterea cordis dolorẽ ſentiunt.ſiquidẽ ſuſpenſa illis viſcera uidentur,& calidum, pallidumq́; mingunt,& deiectio urit. Sunt præterea,quibus os f " uentris amaricat,oculi cauantur,tẽpora g ſaliunt," & extremæ partes frigent. Hæc ubi prædixit,mox alia quædã tum de cęna,tum de nocte,h " ad finẽ ſermonis ait,huiuſmodi notæ homines (quos Picrocholus uocant) tum vnicum in die victum, tum inediam,q̃ alios homines, difficilius ferre, unam nimirum in eo libro exponens partem eorum, q̃ in ſexto Epidemion monuit in vniuerſum,nempe quod ad victum ſpectat.i " Nam refrigeratio,quam calidis natura ſuaſit,efficitur cum ex alijs quibuſdam,tum non minime ex cibi exhibitione. Qui nã H
que originalem temperaturam parum moderatam habent, horum inſitum calorem,ſi ſqualens acerq́; eſt,cibi mitiorem minusq́; mordentem reddunt. Sanè illud non latet,& boni ſucci, & exquiſita debere eſſe,q̃ his exhibeantur,nutrimenta:non tñ ea,quæ boni ſucci propterea,q̃ exiguũ huiuſmodi ſubſtantiæ in ſe habent,nominentur,ac nutrire nequeant, immo quod utile plurimũ in ſe contineant. Sunt nanq; & maluæ, braſſicæ,& betæ,& lactucæ,& denique omnia olera, & fructus,* nutrimenta,cum ſubſtantia in his habilis ad alendum contineatur. Verum, ſicut in his exiguum eſt,quod nutrit,non exiguum,quod eſt inutile:ita in pane puro,& ouis,& carne,& alica,plurimum eſt,quod nutrit,minimũ,quod eſt inutile. Quòd ſi inutile,quod admiſtum utili eſt, prætetquam quod non nutrit,etiam acrem,aut acutam * aut acerbam,aut amarã,aut denique vitioſam quampiã qualitatẽ habet,non modo non proprię nutrimenta ſunt, ſed ẽt medicamentoſę facultatis non parum in ſe habent. Expedit igitur tales homines illis nutrire cibis,quicunque nec medicamentoſam ullam ſenſu perceptibilem uim habeant,ſed nec ipſum,quod nutrit,plurimum:qñ hoc quoq; ſi exuperat uitio non caret. Principio nanq; nec,quæ in uentriculo eorũ agitur,concoctio eſt exacta.nec,ſi uentriculus ea ſuperet,quæ in uenis obitur,eſt abſoluta. Quòd ſi hic quoque haud magnus ſit error,ſaltem tertiã (quæ ſingulis partium propria eſt) difficile fuerit in omnibus illis rite perfici. Conueniet ꝓfectò huic, & vt frigidum humidumq́; quodam modo

ei

* A. ξηροτάτοις .i. ſicciſſimis.
† εἰς τὸν συγκοπώδη i.in ſyncopoſum, ſyncopeſ* aũt marasmus non infert ſyncopã ; immo fit, ubi, qui iã ſyncopa fuerit correpti, vehementiam quidẽ periculi euitarint, relictũ tamẽ ipſis fuerit aliquid ſyncopoſę affectionis.
A † nõ eſt in antiquis.
B * θυμός.
C Sect.4.t.15. 3.183.e
D Cõ. 2. t.24. 7.119.h
E † πρὸς τὰς κνιδίας γνώμας ἐπιγράφουσι. i. aduerſus Cnidias ſẽtẽtias iſcribũt.
F * nec in Grę co eſt exemplari nec forte addendum.
G * πάλλονται. ſ.palpitant.
H Ibidẽ.t.29. 7.120.c
i Com. 4. t.15. 3.183.e
* ὀπῶραι.
* ὀξεῖαν.i.acidam.

A ei nutrimentum exhibeas, vbi corpus tum calidius, tum ſiccius ſolito eſt redditum. Quare commodiſſimus huic eſt ptiſanæ cremor ad vnguem coctus, in quo nullum ſit ſuperfluũ condimentũ, utpote qui & refrigerare, & humectare, ac ſine ſiti ſeruare hominẽ põt: cũ eo, ꝙ nec halituoſũ, nec humidũ, nec ſiccũ detinet excrementũ. Voco halituoſa, quæcunq; ꝑ cutim foris effluere ſunt apta: humida, q̃ per veſicã: ſicca, quæ ꝑ aluũ: quippe à vincenti in ſingulis eorũ ſubſtantia, nomina ipſis impoſui. Quòd aũt nullum horũ retinebit ptiſanæ cremor, manifeſtũ eſt. Q æ.n. per aluũ excrementorum deiectiones ſunt, eas adſtringentia retinere ſolẽt: q̃ per vrinas, & vniuerſam exeunt cutim, hæc detinent ea, q̃ exiguis meatibus inhærent, Emplattomena vocant: præterea, q̃ valẽter adſtringunt, ea Stryphna Græci vocãt: Ptiſana verò nec exiguos cutis meatus obturãdi, nec adſtringendi uim hẽt vllam. Ac, ꝙ non adſtringat q̃dẽ, uel guſtus ipſe docet, cuius vnius eſt propriũ, qđ adſtringendi vim habeat, diſcernere. Quòd verò nec cutis meatibus {lentitia, craſſitudineve ſua} inhæreat, id ratiocinari ex alijs eius affectib' eſt prõptũ. Nã ſiue ſordidũ corpus extrinſecus ptiſana defrices, utiq; ſicut aphronitriũ, & mel, deterget: ſiue ex uẽtriculo per uomitum educere mediocrem pituitã uelis, nihilo minus mulſa vtilẽ ptiſanæ cremorẽ experieris. Additum
B tñ in dictione eſt (mediocrẽ) qm̃ ſi multa, & vehementer glutinoſa, & craſſa pituita ſit, hanc radicula ex oxymelite, nõ mulſa aut ptiſana detergere eſt habilius. Eſt ſanè & mulſa ad omnes ante dictas expulſiones idonea, uerũ nec ſitim reſtinguit, ut ptiſana, & in amara bili abundantibus naturis facile uertitur in bilẽ. Optimũ igiť (ut prædiximus) in eiuſmodi tẽperamentis nutrimentum eſt ptiſana. Proximũ ab hoc alica, cui paululũ aceti† ſit adiectum: Tertiũ, q̃ ſine aceto liquida eſt, non craſſa, qualẽ nõnulli præparant aſſimilẽ pulti: inieciſſe uerò huic, dũ coquiť, aliquid porri ſati' eſt: nã, ꝙ tũ anethi, tũ ſalis aliquid neceſſario habebit, neminẽ latet. Quin ẽt in furno * coctus panis utilis eſt cibus: Sicut etiã à piſcibus ſaxatiles oẽs. Nec ipſis minus aſelli, niſi ſi propè lacum, aut magnum flumen, quod in mare decidat, depaſti, humidam magis glutinoſamq; habeant carnem: Proxime aſellos ſunt ſolea & torpedo, itemq; lupus, & mulus, poſt mugil è pelago. Omnis aũt piſcis deterior eſt, qui prope lacum, qui mari cõiungitur, aut magni fluminis oſtium paſcit. Ex uolatilibus autem optimi ſunt perdices, ac mõtani omnes paſſeres. * Ab his gallinacei, & phaſiani, & {iuuenes*} columbæ, ſed nec hæ tñ intus claudendæ, cũ excrementoſa ſint oĩa, quæ exercitatione carent. Excrementoſa uerò non minus ſunt, tum lacuſtria, tum paluſtria oĩa. Quo fit ut ẽt ex ipſis ſuillis carnibus optima ſit montana: Ab his deinceps hędi ſunt. In oĩbus iam dictis
C fugienda, tum vetula, tũ recens edita, ſunt: illa nanq; duriora, concoctuq; difficiliora ſunt: hæc immodice humida, & excrementoſa: ac potiſſimum quæcunq; ex animalium generibus ſunt q̃ naturaliter humida ſunt, ut oues, ſueſque. Verũ de oĩum ciborũ facultate alibi præcepimus. Nunc veluti alia in hoc opere, ſic iſta quoq; exempli cauſa ſint dicta. Siquidẽ propoſitum nobis in hoc eſt non, tanq̃ in ijs, quæ de alimẽtis & medicamẽtis ſcripſimus, materias inueſtigare, ſed ſolas facultates generales. Nihil aũt ꝑfectò referat, generales ne facultates, an uniuerſales, ipſas appelles. Reuertamur ergo rurſus ad propoſitum. Quibus acre aliquid quotidie trãſpirat, ij, ſi cutis ipſis ſtipetur, prompte febri corripiuntur. Stipant verò hãc tum quæ adſtringũt, oĩa, ueluti paulo ſupra memorauimus de Albulis aquis: tum quæ {lentitia, craſſitudineve ſua} exiguis meatibus inhærent. Aliqñ aũt ipſius cutis immoderatior ſiccitas exiguos ipſius meatus denſat. Proinde, qui œnanthe in balneo utebatur, hunc nos uidiſti, quoties ꝑ inæqualitatem ſentire ſe quereret, uti uetuiſſe: Simili modo, & qui largo uino cum oleo exiguo utebatur. Itẽ, qui lentiſcino, tum cũ denſitudinẽ ſentiebat, hunc quoq; de cætero (ut ſcis) uti prohibuimus. Inhibuimus non minus, & eũ, q̃ quotide inſolabatur: & eũ qui puluere utebatur. Alteri verò, qui iã ad inæqualitatem febrilem
D peruenerat, uehementiã remittere frictionis iuſſimus. Iã alium (ut ſcis) curauimus, mirantẽ, quo pacto una lauatione ac debita frictione horridã eius multorum dierum inæqualitatem diſſoluerimus. Vtebatur aũt & ille adſtringente oleo, hoc, inquã, iure ꝑ ꝑ alios uſus celebri: Hiſpanum uocant. Hoc igitur mutantes, ac Sabino tũ pinguiter, tũ molliter uberius perfricantes, ac bis lauantes, ilico ſanum reddidimus. Nõ ſolum igiť hæc oĩa uitanda ijs ſunt, qui fumidum & fuliginoſum è corpore exhalant, ſed ẽt quæ glutinoſum, & q̃ craſſum gignũt ſuccum: qñ hæc paruis meatibus inhærentia tranſpirationem morantur. Retinent nõ minus (ut dictum eſt) tranſpirationẽ, & q̃ cutim immodice ſiccant. †Multos ſiquidẽ talium, cũ Sole uterentur: alios verò, cum uberiore nitro: alios, cũ ſale, aut exercitatione multa, aut frictione dura, præterea frictione ſicca, (Xerotribian uocãt,) {& calidis fomentis,} & puluere, & horũ occaſione quotannis ęgrotare ẽt: ipſe teſtis es, ut ab his prohibitos, multis iã annis ſanos ſeruauerimus. Sunt autem merito eiuſmodi præcepta tum ualentium adhuc, tum eorũ, qui iã de valetudine queruntur, cõia. Nõ.n. ei, quæ iã facta eſt, febri conſulunt: ſed ei quæ nunc in generatione eſt, proſpiciunt, tollendis. ſ. ijs, quæ illas excitant, cauſis: q̃ppe, quę adhuc in generatione febris eſt, dũ auſertur cauſa, ipſa vnà interit. Quare quæ in libris de ſanitate tuenda de eiuſmodi temperamentis ſunt prodita, ea oĩa ad eos, qui febricitare incipiunt, ſiue id ſanationẽ appellaſſe oportet, ſiue ꝓuidentiã, ſunt transferẽda. Siquidẽ ſanamus id febris, qđ iã inuaſit: ẽt ſi exiguũ eſt, ꝓſpicimus, ne quid amplius ꝓueniat, adimentes cauſam.

† Ita habẽt antiqui codi. ut Linacer uertit. Impreſſi tamẽ addunt χύσιν εἰς διάδοσιν, i. diſtributionis gratia. Vidi porrò hæc verba in margine cod. antiquiſſimi repoſita, ut gloſſema ac declaratio, cur acetũ adijciatur.

* clibano.

* ἐρυθροί. i. auiculæ.

* In antiquis non inuenitur.

A. l. 4. f. 12. 2. cap. 3. fo. 414. d

† Impreſſi cod. græci habent, πολλοὺς γοῦν ἐν ἡλίῳ χρωμένους τοῖν τοιούτοιν, id eſt multos, ſiquidem cum talib' in Sole uterẽtur.

De curanda Febre Diaria ex Vſtione, Ira, Refrigeratione, Vigilijs, Triſtitia, Curis, ac Laſsitudine. CAP. 3. E

VEluti verò iam dictarũ maxime naturarũ,& cũ valẽt,& cũ de ſe queruntͅ,illud cõe conſiliũ
eſt,ut fluxile,& trãſpirabile undiq; corpus reddatur: ita illud quoq; ut tum uigilias, tũ irã;
tum triſtitiam,tum curã,tum vſtionem,tum frigus,tum laſſitudinẽ fugiãt:cũ promptiſſime poſt
hæc,eiuſmodi tẽperamẽta febri capiãtur.Sanare verò ea,quoties ex aliqua dictarum occaſionũ
febricitarint,oportet,partim ſimiliter ijs,quos ex ſtipata cute laborare diximus, partim diſſimi- A.l.4.f.1.t.1.c.9. fol. 413.a
liter.Quippe in prima* acceſſione inclinãte ducendi in balneum oẽs ſunt: tũ pinguiter ſimul ac
molliter fricandi,ij quidẽ,q ex aliquo,qđ cutim adſtrinxit,laborãt,ſicut dictũ eſt: q uerò ex ſicci
tate,fricandi quidem & ipſi,ſed parcius,lauãdi aũt uberius. Reſpiciendũ uerò ſemper ad virtutis
modum eſt in oibus eiuſmodi auxilijs. Atq; iræ quidem,& triſtitiæ,& vigiliæ,ac curæ,nec frictio
nibus,nec lauationibus multis,indigẽt: ſed oĩbus,q ex eiuſmodi occaſione febricitarint, oleũ in-
fundendum tepidum large eſt,cui minime adſtringens vis inſit: tum paululum fricandi,atq; ex
conſuetudine lauandi. Vſtio verò ꝓrinus ab initio refrigerationẽ deſiderat,tum crebriorem laua
tionẽ: minime verò aut oleum largum,aut crebram frictionẽ. Sint aũt, quæ refrigerent, & roſa-
ceũ,& omphacinũ,quod ẽt,arbitror,omotribes,id eſt crudũ oleũ nominãt. Vtiliora verò ex his F
ſunt,quæ nihil in ſe ſalis oĩno habẽt. Efficies hæc magis frigida ſi ita vas,in quo cõtinẽtur, in pu-
teo ſuſpẽdas,vt aquã tangat. Præterea,ſi defluxus frigidæ aquæ vaſi ſe illidat, magis humorem re
frigerat. Quòd ſi largius refrigerata cupis,vas niue,circũdabis. Infundere aũt ſincipiti,ſublata in
altũ manu,ꝑ mediocrem lanæ modũ oportet. Hæc vſq; ad inclinationẽ faciens, in balneum du-
ces. Si verò,q memorato eſt tẽperamẽto,de quo oĩs hic ſermo eſt,ex frigore febricitet,ẽt ducen
dus ad balneum in remiſſione is eſt. Si aũt cum grauedine & deſtillatione febricitet, prius, q̃ hæc
cõcocta ſint,lauãdus nõ eſt. At,q ex vſtione febricitãt,ij,vel cum hæc adſint,lauari debebũt: ve-
luti in libris de ſanitate tuenda oſtendimus. Poſt lauacrum verò ijſdem,q bus ante,madefacienda
amborum capita ſunt: eorũ quidẽ,q ex vſtione febricitarunt,refrigerãtibus: qui ex frigore, cal-
facientibus. Sunto aũt & hæc poſt balneũ mediocria: cuiuſmodi irinum eſt,& nardinum vnguen
tum. Verum de his immorandũ pluribus nõ eſt,p̄ſertim in libris de ſanitate tuenda iam proditis.
Sed ſuffecerit dixiſſe reliqua ſimili modo in febricitãtibus eſſe facienda, quẽadmodũ in vſtis & re
frigeratis citra febrẽ,faciẽda p̄cepimus: Nõ tñ quouis t pe lauãdos febricitãtes eſſe, ſed in acceſſio
nis remiſſione. Præterea,q ex vſtione febricitãt,ijs intendendã,quæ ex refrigerãtibus conſtat cu
rationẽ eſſe: ijs verò,q ex frigore,eã,quæ ex calfaciẽtibus cõſiſtit,remittendam. Reliquum autẽ G
fuerit, vt cõmunitatem ac differentiã in victu omniũ comprehenſarum conditionum in propoſi
to tẽperamẽto,vbi febri diaria laborat,exponamus. Omniũ igitur cõmunis victus ſpecies eſto, A.li.4.f.1.t.1.c.9. fol. 412.b
quæ & boni ſit ſucci,& concoctu facilis,& quæ nuſquã exiguis cutis meatibus inhæreat: Sed ijs,
qui exuſti ſunt,cum eo,quod refrigeret & humectet. Pari modo ijs,quos ira male habuit: Iis ve-
rò,q refrigerati fuerunt,cum eo,quod calfaciat modice: Iis,qui peruigilio, & nimia cura ſunt af-
fecti,quod humectet ac ſomnum conciliet; Ad eundem modum ijs,qui fatigati ſunt,magis nu-
triens; Iis,qui refrigerati ſunt,minus nutriens: Reliquis,quod medium ſit amborum. Vinum ve-
rò ipſe conſcius es omnibus me eiuſmodi {naturis} concedere, ſed quod tum aſpectu, tum viri-
bus,ſit aquoſum: id enim ad oĩa vtilius,q̃ aqua,eſt,utpote quod & concoctionẽ iuuet, & vrinas
ac ſudores prouocet. Conſtat autem & Hippocratẽ non in diarijs modo febribus, verũ etiam in
acutis, ex ijs,quæ* de acutarum victu prodit,vinum dare. At in ſexto Epidemion,* ſiue ipſe ſit, ſi
ue Theſſalus eius filius,uinum* calidis tẽperamẽtis prohibet: idque non modo cum febricitant,
3. de Rat. uic. 3 ac.t.1.7.125. d. Sect 4.t.15. 3.183.e — ſed ẽt per ſanitatem, quippe in calida natura ſuadet tum refrigerationem, tum aquæ potionem,
tũ quietẽ. Niſi forte copioſius vtendum eſſe aqua,q̃ vino,eiuſmodi naturis ſuadere cum dixeris,
quẽadmodũ nonnullis placet. Hoc igitur ſeorſum per ſe diſquiratur. De potione verò frigidæ de H
cidendum. Ego igitur cenſeo,eius generis naturas & dum valent, eiuſmodi potione magnope-
re iuuari: nec in diaria febri ijs,quibus in vſu fuit,eam circuncido. Si quis verò non aſſueuit,huic
per febrem dare non inceperim,niſi priſtina planè ſanitate prius reddita. Quòd ſi vel propter ti-
miditatẽ,vel ꝓp conſuetudinẽ à pueris, vel falſam opinionem,frigidam timeat, tum opere ho-
mini perſuadeam,obſeruans in æſtate cum æſtuat,tum oratione poſt opus. Nam,ubi poſt vſum
ῥᾳῶν κλίνων. — eiuſmodi potionis liberatus ſtatim ab vrendo æſtuandoq;* eſt: viſuſque firmiorem ex eo ſtoma
chum,q̃ ante,habere: tum ventriculus illi villoſum deiecit,& probe concoxit: ac corpus cum ea
iterum,iterumque vſus fuerit,reficitur: tum vero alijs quoq; ei indicatis,quibus ſimili ratione cõ
tulit,expoſuerim: Primum quidem illud eſſe omnium longe veriſſimum,quòd contraria contra
riorum ſunt remedia,proditum autem mihi de hoc prius eſt: Mox illud, ꝙ temperamẽtum eius
ſanitatis ſymmetriam egreſſum morbo eſt propinquum: Tum, ꝙ ſanitas eiuſmodi corporum du
bia eſt,ac potius in affectu,quã ſcheſim uocant,q̃ in habitu,quã hexin. Præterea ꝙ ſi boni tempe
ramenti eſſet, hoc illi omni ſtudio tuerer: cum verò vitioſi ſit temperamenti & naturæ, in me-
lius immuto. Portò dictum & de his fuſius eſt in libris De ſanitate tuenda. Vnde nec immoran-
dum

*Al. διαθέσεως.i. affectionis.

A dum mihi hic mulus eſt eos imitanti ſcriptores, qui, cum pauca ꝓrſus ſciant, ipſa in omnibus li-
bris inculcant. Id.n. non multa eſt docere, ſed multa ſcribere, & multas chartas conſumere, cũ li-
cet paucas: ac multũ tẽporis nulla neceſſitate cõterere. Itaq; nec notas diariarũ febrium hoc lo-
co deſcribo, vt pote iã p̄dictas mihi ĩ ſecũdo De criſi ꝓpemodũ vniuerſas, ſi quę verò reliquę fue
runt, ẽt in primo de febriũ differẽtiis proditus. Quin etiam in libris De pulſibus, quãtũ ex ipſis ſit
vtile, expoſuimus, ſoli (vt ſcis) oĩum, q̃ ante nos fuerũt: {idq;} ideo (arbitror) clare, vt nec pue
rũ, ꝙ tradidimus, lateat: cum Archigenes (vt oſtẽdimus) non docuerit, ſed deblaterarit plurima
tum in opere de pulſibus, tũ in eo, quod de febrium ſignificatione inſcribit. Vt aũt eũ, q̃ in alumi
noſa aqua ſe lauit, medici vſq; in tertium diẽ cibo abſtinere iuſſerunt, ad eũdem ſcis modũ, nemi
nẽ eorũ, qui vel ex uſti fuerunt, † vel alia quapiã ex iam dictis cauſis febri tentati, lauiſſe, aut nutri- † Addũt antiqui cod. [Greek] i. & qui fatigati fuerũt.
uiſſe prius, q̃ diatriton tranſmiſiſſent: neceſſe.n. profectò eſt & inediatriton dicere, ne in hoc quo
que nugis eorũ me exponam, dicẽtiũ aliã eſſe tertij diei acceſſionẽ, aliã ipſam primã diatritõ: q̃p
pe hactenus eorum nugas proceſſiſſe ipſe aliq̃n audiſti. Sed ſiue primã diatriton, ſiue aliud quid-
uis, appellaſſe velint, non ſemel nos biſue aut ter, verũ ſæpius, q̃; ut meminiſſe poſſimus, tum in
B primo ſtatim die ad veſperã eos, qui diaria febri laborarunt, lauimus, tum vel magis in ſecundo,
immo ẽt ĩ ipſo tertio: ceu paulo ante diximus de eo, cui ſtipata cutis fuerat. Verũ hanc cauſam ra
renter vidi febrem accendere, itaq; etiã maxime tractãdã deſumpſi: vſtionẽ verò & laſſitudinẽ,
& cæterorũ ſingula, planè ſæpe. Vidiſti aũt eos omnes quarto die mane ad ſolita redite munia: ac
medicis, qui ipſos tertium diem prorſus cibi inedia exegiſſe fuerant opinati, occurrere. Itaq; etiã
miranti tibi ac quærenti, quid demum cauſæ eſſet, cur vel nunc ſaltem eiuſmodi medici ab ijs, q̃
perperam opinantur, non recedant, cõuenienter (vt arbitror) reſpondi, ꝙ neq; verã ſpeculatio-
nẽ noſcerent, & nũc eam incipere diſcere erubeſcerent; Aliqui tamẽ (ueluti cõfitẽtẽ aliquãdo ex
ijs quẽdã, idq; cum lacrymis veritatem nobis ſolis audiuiſti) nec vitæ ſibi neceſſaria aiunt affutu
ra, ſi, qui eos ſcire aliquid exiſtimant, diſcẽres iã videãt. Verũ tu hoc ſemel audiſti: deos aũt oẽs te-
ſtor, multos id mihi ſæpe ſoli confeſſos idq; lacrymantes, ac infœlicitatẽ ſuã deplorantes, ꝙ ſub
malis p̄ceptoribus tp̄s perdidiſſent. Iuroq; tibi rurſus deos, illud quoq; mihi ꝑſępe à cõdiſcipulis
dictum eſſe, cũ eſſem adhuc ætate adoleſcens. Nam cũ mihi mos eſſet, vbi aliquis me de ſecta ali-
qua, num ſana eſſet, percontaretur, dicere, me reſpõdere non poſſe, niſi reliquorũ oĩum dogma-
ta didiciſſem: ac † methodũ quãpiam mihi comparaſſem, qua, ꝙ potius eſſet, diſcernerẽ, nõ pauci
C ex condiſcipulis, qui hæc audierant, mihi reſponderunt, me & excellenti natura, & ſingulari p̄ p̄ † Addunt antiqui cod. [Greek] i. facultatem uel.
patris mei liberalitatem eſſe eruditione, tum & ætatem ad diſcendum idoneam, & impenſas, vn-
de diſciplinis vacem, ſuppeditatas hẽre: ſecum non ita agi, qui & rudes in primis diſciplinis eſſent,
nec acuto, vt ego, ingenio, nec, quod impenderent, habere: itaq; contentos eſſe oportere iis, quę
nunc noſſent, qualiacunq; ea forent. Minime igitur mireris, cur pleroſq; medicorũ non pudeat
diatriton in ore habere, ẽt ſi ſexcenties nos præſagire in ægris uiderunt, diaria ne febri laborarẽt,
an ea, quæ tertio quartove die acceſſionẽ eſſet habitura. Illud potius æſtima, quod Hippocrates
monuit, homo alias ingenio maxime philoſophico: [a] "Cum [b] in † acumine } morbus eſt, ſtatim A 1. Aphor. 7. Ex. ord. 4. d
tum vltimos labores inſert, tum [c] " tenui ad vltimum victu neceſſe eſt vti, Vbi uerò non, ſed licet
liberalius cibare, tñ eſt de vltimo remittendum, quantum morbus vltimis eſt mitior. Labores B † peracutus.
namq; dicit omnia, quæ hoĩem offendunt: ultimos verò, maximos: quales vtique in ſummo ui- C* Al. tenuiſſimo.
gore fiunt. Iubet aũt reſeruari in id tp̄is ſummam uictus tenuitatem, nihil profecto docẽs diuer-
ſum ab eo, quod alibi dixit: "Cum in ſummo vigore morbus eſt, tum victu uti tenuiſſimo eſt ne-
ceſſe. Atqui fieri non poteſt, vt ſummam victus tenuitatem ad ſummi vigoris tẽpus differas, niſi 1. Apho. 8. Ex. ord. 4. f
inter initia cõieceris, circiter quo tum diem in vigore morbus ſit futurus. Sed & inſanire Hippo-
D cratem dicunt, qui hæc ſcripſerit: & tametſi nos opere ea oſtendimus, omnia potius putãt, quam
poſſe quempiam in prima aliquando acceſſione certã notitiam affectus ægrotantis habere. Ego
verò nec in omnibus ægrotantibus fateor exacte me ſcire in primo die affectum, nec ullam dia-
riam me febrem poſſe fugere: at verò, vt nihil in victus ratione primis ſaltẽ diebus pecces, hoc ſa-
tis eſt, ſi diſcernere diariã a reliquis queas. Ac propterea quarto die, in quo illi hominem, q̃m iam
* ſiccarunt, primũ nutrire incipiunt, nos ad conſueta dimittimus: ac a diarijs in acutas febres tran * [Greek]
ſitum fieri hac uictus ratione prohibemus; cum, ſi quis aliter cibet, excipiant neceſſario iam di-
ctas naturas ardentiſſimæ febres. Sunt enim aliæ naturæ, quibus aut nihil, aut non magnopere, in
commodet tot dierum inedia, ſicut è diuerſo aliæ, quibus non modo innoxia, ſed etiam vtilis eſt
trium dierum inedia, Verum de cæteris naturis poſt decernam. Propoſitum verò nunc nobis ab
initio temperamentum in ediæ in ſummum ducunt diſcrimen, in quacunque iniungantur febri,
non ſolum ijs, quas modo commemoraui, diarijs.

Quo pacto Diaria Febris ex obſtructione curanda ſit, ut praecaueamus, ne in putridam per tranſeat. CAP. 4.

ET enim, ſi propter obſtructionem aliquando (vt dictũ eſt) morata tranſpiratio eſt, ſi parua
ea ſit, qui recte deterſerit, ſecundam fore acceſsionem uetabit, ſin momentanea, non poſſis

Melius, niſi eſſatu digna lit. græce.n. [Greek] aliquis interpres magna uero facta

ita promittere. Quòd ſi & multi, & craſſi, & glutinoſi impacti ſucci ſint, q̃ hos excipit febris, fieri E
non poteſt, vt intra fines diariarum conſiſtat: qñ ex neceſſitate huic in mali ſucci naturis ea, q̃ ex
putredine humorum accenditur, ſuccedet. Nam in aliis ſaltem temperamẽtis, quæ in ſequẽtibus
exponã, excitari ex tali cauſa põt citra humorum putredinem aliqua continentis febris ſpecies.
Porrò capere eiuſmodi ſermones oĩno non poteſt, qui prius in memoratis operibus non ſit exer
citatus: ac potiſſimum in eo, quod de febrium dĩa inſcribitur. Nam, vbi obſtructio quæpiam me-
diocris eſt, ob quam febricitant, quibus vitioſus eſt ſuccus, in primo die, atq; etiam ſcdĩ aliqua par
te, nullum eſt in pulſu putredinis ſignum, æque vt nec cruditatis in vrinis. Protracta tñ inclinatio
† Antiqui. co. addunt. ἱδρῶτες, i. uel madores. ne, nec amplius ꝓ rõne, ſicut poſt ſummum vigorem inceperat, cedẽte, ſuſpectus affectus eſt: ue-
luti è diuerſo, in quibus ad ſolutionem feſtinat, vel halitus aliqui† vel ſudores exierunt, vel multa
bona vrina, cũ ſignis in pulſu bonis, in ijs proculdubio diaria febris eſt. Sed, q̃ ex parua oritur ob-
ſtructione, ea (vt dictum eſt) ſaltem inter initia ſimilis diarijs eſt. Protracta tñ inclinatione, ſuſpe
cta redditur, q̃uis putredinis indicia in pulſu adhuc nõ appareant: quippe, niſi vitioſus ſuccus pe-
nitus tranſpiret, neceſſe eſt, putrefiat. Ergo, vt tranſpiret, maiore iã auxilio eſt opus. Ac, ſiquidem
vel puer, vel ſenex ſit, ſanguinẽ detrahere non licet: inter has ætates, vbi robur ægro non deeſt, ſe
canda vena eſt, ẽt ſi plenitudinis ſigna non adſunt. Præſtat.n. vitioſi ſucci maiore parte emiſſa ad F
detergẽdas obſtructiones accedere; cũ alioqui metus ſit ſi obſtructionibus liberandis prius, q̃ va
cuaueris, ſtudeas, ne ipſas magis impingas. At ſoluunt quidẽ obſtructiones, q̃ deterſoriã faculta
tem obtinent, ſeu foris cuti ſint admota, ſeu intrò in corpus accepta. Periculũ verò eſt ẽt, ne, q̃ fo-
ras trahũt, una cum ijs, q̃ ᵃ obſtruunt, ẽt aliud quippiam attrahant: &, q̃ ab interno ſurſum ſerũtur,
ᵃ In A. C. Græc. legitur. ἐκφράττουσι, i. ſoluunt obſtru ctionem. aliquid ſecũ in ijs, q̃ in vaſis continẽtur, rapiant. Quod ipſum ſi tenax ſit ° & craſſum, obſtructio-
° Al. ꝗ, i. uel. nẽ planè geminabit: ſin aliter, multitudine certe ſua nõ parũ oĩno nocebit. Cernimus.n. aliqñ, ẽt
ꝙ multũ eſt, cũ ſimul totũ confluit, obſtruẽdo hęrere, infigique non minus, q̃ ea, q̃ glutinoſa ſunt
& craſſa: ꝙ ſi per meatus anguſtos eſt tranſitus, multo profecto magis retineri. Quo igitur & his
iter liberũ, & ijs, q̃ foris admouẽtur, attractio tuta ſit, vtiliſſimũ eſt corpus inaniſſe. Quin ẽt fumo-
ſa fuliginoſaq; ſuccorũ excrementa, q̃ trãſpirant, ſuccis ipſis imminutis pauciora reſtabunt. Qua
re inde quoq; minor reddetur febrilis calor, ſic vt foras tranſpirare, ſi exiguæ obſtructiones ſint,
queat. Ergo, ᵃcũ ſuſpicio erit cutim eſſe ex obſtructione occluſam (id ꝙ tũ ex eo conijcies, ꝙ non A.l.4.f.1.c. 1.c.33.fol. 414.c
fuerit in primę acceſsionis remiſsione vacuatio ſatis magna, tũ ꝙ ſimilis ſibi ꝑdurauerit remiſſio)
ſi homo ex nulla manifeſta febricitauit cauſa, ẽt certius argumẽtũ obſtructionis habes: ſin ex eui G
dẽti aliqua cauſa, fieri põt, vt duæ ſimul coierint cauſæ: nam, ſi altera tñ cauſarum, nempe quã ex
terna impreſſit, ſubeſſet, imminuta remiſſio fuiſſet cũ ſenſibili alicuius expulſione. Haudquaq̃ igi
tur differẽdum eſt ſanguinẽ ita laborãtiũ mittere.ſ. tum ad virtutis, tũ ad obſtructionis modi por
tionẽ. Diſcernetur aũt obſtructionis magnitudo ex ipſa magnitudine febris: vt q̃ ex maiore ob-
ſtructione maior, ex minore minor inciderit. Vbi verò modice vacuaueris, haud multo poſt aut
nutrimentũ aliquod, aut pharmacũ ex ijs, q̃ detergeãt, exhibebis. Sunt porrò nõ multa, q̃ in febri-
bus id præſtent. Sed, ſicut dictũ prius eſt, in alimentorũ rõne ſunt ptiſana, & mulſa: in pharmaco
rũ oxymeli, & quæcunq; incoquere in mulſa licet, ceu calaminthã; & hyſſopum, & origanum, &
ſerpillũ, & irim, & apiũ. Verũ hæc oĩa iuſto ſunt calidiora. ideoq; febres accendunt, ita vtique, vt
vinũ. Oxymeli verò ſolũ nec febres accẽdit, & ſtrenue deterget ſic, vt ea, quę glutinoſa craſſaque
ſunt, diſſoluat, & meatus obſtructos liberet. Porrò inter mulſam & oxymeli mediũ locũ habet,
qđ Apomeli græce dicitur: cuius plurimus in Peloponeſo eſt vſus. Nõ immerito, arbitror, & ſac
charũ inter hæc numerãdũ. Ex hoc victu ſeruabis, q̃tum de febrili calore minuitur. Etenim ſi ter A.ibid.g
tio die mane videris minimum eſſe, qđ de febri reliquitur: ac ᵃneq; putredinis humorũ in pulſu H
nota ſubſit, neq; in vrina cruditatis: ſuſpecta verò hora, qua primo die febris occupauit, extra me
ridiẽ nota ſit: audacter hoĩem, q̃ ocyſſime lauabis, lõge ante ſextã horã. Abũde tñ ſit ſi in intra ter
tiã horã lauationem compleueris. Ad eundẽ modũ, & ſi decimã horã ſuſpectã habueris, vſq; ad
ſeptimã laues, licet: cũ tres æquinoctiales horas quatuorve inter balneum acceſſioniſq; tp̃s inter
poni, abũde ſit ſatis. Debet aũt in balneo corpus prius vnctum ac moderatiſsime frictũ, mox de-
tergeri extrinſecus, abluique. Sanè detergentium materiam expoſitam habes in cõmentarijs ijs,
qui de medicamentis ſunt cõſcripti. Deligẽda verò ſemper ſunt, quæ ad rẽ propoſitã ſint accom
moda: quippe diſtincta in his ſunt, tum quæ magis, tum quæ minus, detergent. Sed & nũc exem-
pli cauſa pauca dicemus. Moderatiſſime detergent tum erui farina, tum hordei, tum fabarum: prę
terea mulſa, quæ ſit aquoſa: magis verò, q̃ hæc, iris, & panacis radix, & ariſtolochia, & mulſa, quæ
mediocri eſt miſtura: ueluti etiã hac magis, quæ meraciſsima eſt. Fit hæc, vbi miſta melli exigua
eſt aqua ſic, vt liquatum mel exiguos cutis meatus facile ingredi poſſit. Poſſunt aũt uel hac ma-
gis detergere tũ ſpuma nitri, tum nitrum ipſum, tum aphronitrũ. Si aũt nitrum, oportet, quod ex
tenuibus partibus conſtet, cuiuſmodi Berenicium eſt: ſi uerò lapidoſum ſit, vti id læuigarique di-
ligẽter debebit: Mel autem puriſſimum, acerrimumque, cuiuſmodi eſt Hymmetium. Eſt autem
& ſapo ex ijs, quæ maxime detergere valeant. Atq; hæc ſatis multa detergẽtium materiæ exem-
pla

A pla ſunt. Tempeſtiuum.n.eſt iã ad ea, quæ poſt balneum adhibentur, accedamus. Sunt ãt ea minime multa. Nã præter aquam, quæ parum apij incoctum in ſe habuerit, nihil his eſt offerẽdum, licet, quod inter balneũ, & ſuſpectas horas ſpatium erit, triũ fore horarũ conijciamus. Si verò citra veſperã, aut duabus horis citius, q̃ primo die, acceſſio inuadet, ut lauiſſe mane liceat, tũ cibaſſe, ſed tñ ptiſanæ cremore. Deinde, ſi ſuſpectę horæ nihil prorſus afferant, & lauare rurſus, ſi velit licet, & cibare, ad eas, quas diximus, conſiderationes intento. Sin aliquid eueniat, & conferẽdũ id eſt cũ acceſſione, quæ primo die inciderat, & tum vrinæ conſiderandæ, tum pulſus ſunt: quæ oĩa profectò mediocria apparebũt, ubi exigua relinquitur obſtructio. Quare ipſum, & lauabis quarto die, & cibabis, ad iam dictas conſiderationes ſpectans: ſperabisque nihil quinto die ſuperuenturum. At, ſi magna obſtructio facta ſit, ea febris ex diariarũ genere non erit. Quare in proximum differatur librum, cum in hoc de diarijs tantum agere ſtatuerimus.

De Diarys febribus, quæ ſuperueniunt cruditatibus ciborum. CAP. 5.

A.li.4.f.1. t.1.c.34.f. 414.h

QVoniam igitur diariæ febres in propoſitis corporum temperamentis ſæpenumero ẽt ciborum cruditatibus ſuccedũt, proximum fuerit de ipſis diſſerere. Ergo peſſima quidem in eiuſ
B modi tẽperamentis cruditas eſt, citiſſimeq; febrem accẽdit, in qua cibi in nidorulentã, & fumosã qualitatẽ corrũpuntur: q̃n ea, q̃ in acidã uertit, ut* raro talibus naturis contingit, ita minus nocet, Dicemus aũt de utraq; ſeorſum, incipientes ab ea, q̃ ſæpius his incidit, & magis lædit. Ea eſt (ut diximus) nidoroſa q̃dã, ac fumoſa: q̃ vtique, ſi aluus lubrica eſt, minus eſt noxia: ſin adſtringitur, grauis eſt. Siquidẽ ex adſtrictione eius* vitioſæ naturę in febres prõpte incidũt, ac potiſſimũ, cũ neglecto conſilio in lectulo domi manendi, ad ſolita cõuertuntur opera. Febricitant aũt nõnulli, & ex ijs, quos diarrhoea ex cruditate male hẽt: quibus vtrq; nõ minime increſcit febrilis affectio, & ex deſurgendi frequentia. Quòd ſi ẽt roſio, aut dolor, aut calor immodicus in vẽtriculo, & inteſtinis ſit, hinc utiq; uel lõgè magis affectio febrilis increſcit. Eſt aũt eorũ, quibus clauſa aluus eſt, & q̃b' fluẽs, nõ eadẽ ſanatio. Itaq; ẽt ſeorſum de vtriſq; agetur. Apparebit.n. ſic tractantibus nõ ſolum, quatenus differunt, ſed etiã quantum ambobus ſit commune. Si igitur ea tantum, quæ corrupta fuere uacuata eſſe uidentur, tũ lauandum, tum nutriẽdum in remiſſione febris eſt, ſed ijs, quæ circa ventriculum ſunt, prius conſulto. Sin ita multa inanitio, aut prius facta ſit, aut nunc etiam in homine duret, ut virtus iã defeſſa ſit, ſatius eſt omiſſa lauatione, cibare, ſed conſulto prius, ijs quæ
C circa uentrem ſunt. Conſuletur ita laborantibus ſi modo vacuatio amplius non duret, *fomento ex oleo, & abſinthio: expedit autẽ tingi abſinthium, quo minus nidore offendat, feruenti aqua. Quod ſi q̃s morſus, aut doloris ſenſus, in ventriculo adhuc ſuperſit, incingi illi peniculus poſt fomentum debebit, qui uel ſiccus, & calidus ſit, uel ex oleo, in quo abſinthium incoctum fuit, madẽs, ac plurimũ expreſſus. Satius autẽ fuerit, ſi nardini vnguenti, quod curioſe ſit factum, facultas ſit, ex eo *peniculum eodem modo imbutum uentri incingere. Iam multo ẽt ſatius ſit, ſi purpura marina is ſit: atque ẽt longe optimum, ſi optima ſit Tyria: quippe tenuiorem adſtringẽdi vim habet tum ea purpura, tum optima nardus ita, vt uis earum ſiccando, calfaciendo, ac robur inferendo, in corpora, quæ circa ventriculum habentur, alte penetrare poſſit. Quòd ſi os uentriculi (q̃d ſtomachum appellare ſolemus, abutentes nimirũ appellatione) imbecillius ſit, ẽt tãra portione chiæ maſtiches in nardino tunſa, unde ſordium craſſitudo exiſtat, madeſactam ex eo purpuram imponemus. Eſto autem abunde calens taliũ quodquẽ, cum primũ imponitur: quippe, quæ tepida ſunt, oĩa ventriculi firmitudinem diſſoluunt. Non aũt te fugit ſolere me unguenta calefacere in vaſe duplici, utique coniecta prius in vas maius, aqua feruente: q̃n aliter calefactis uitiatur
D eorũ facultas. Cæterũ fluente adhuc aluo, utilius eſt optimo recenteq; melino ſimili modo, quo nardino, uti. Vtile aũt ad omnia talia eſt, & maſtichinum. Non in poſtremis accommodata ſunt eiuſmodi uentriculi affectibus, & vnguenta ea, quæ ad gratiam delicatarum mulierũ fiunt: hæc, inquam, pretioſa, quæ Romanorũ luxus vr̃ inueniſſe, appellationesque Romanas dediſſe: nominantur.n. tum ſpicata, tum ſoliata. Si verò, qui affligitur, cinctum non patitur, ſiue ob conſuetudinem, ſiue delicias cingi recuſet, licet, cerato idem efficias. Eſt aũt in eiuſmodi vſum optimum, q̃d ex cera ſit Tyrrhenica in vnguento nardino liquata, † cui poſt, q̃ refrigeratum eſt, }aloes, ac maſtiches molliſſimus puluis eſt admiſtus. Debet aũt ſingulorũ hic eſſe modus: Ceræ, ac nardi partes pares: aloes pars octaua: ſic etiam & maſtiches, uel (ſi placet) huius paulo aliquid plus. Quòd ſi cerato aliq̃d è ſumptuoſis his vnguẽtis admiſceas, p̃ſtantius medicamentum habebis. Si aũt uentriculus intus uritur ita, ut affect' quidã phlegmonæ ſimilis in eo cõſiſtere uideatur, utilius eſt ceratum, q̃d ex melino cõficitur. Sũt porrò alia medicamenta nõ pauca, alia quidem ex œnanthe, alia ex hypociſtide, & balauſtis, & palmularũ carne cõfecta, quæ uentriculo tũ refrigerando, tũ vero firmando, ſint idonea. Horũ ergo, quod ad rem preſentẽ ſit commodiſſimum, id deliges, ijs, quas memorauimus, cõſiderationibus intentus. Cibandi verò deinceps his ſunt: fluente quidẽ ẽtnum vẽtre, polenta, & pane, quẽ græce Oxylipe uocãt: qui utiq; minimũ aceti habent, non ſicuti in dyſenteria, & diutina diarrhoea p̃parare ſolemus. Inſpergere autem polentam debebis alias aqua calida ubertim, alias, ubi, ſ. uẽter adhuc plus iuſto excernit, uel mali punici, uel pirorum, vel malorum

A.li.4.f.1. t.1.c.26.f. 418.a

* Al. rariſſime.

* κακόχυμοι.

* ἱμβρωτ.

* πίλημα hapſum coactæ lanæ.

* In antiquis ita legit' ψύχθε(ν)τι καὶ ξυσθέντι τῷ κηρωτῷ. i. cui, poſt quam refrigeratum eſt, ac deraſũ, &c.

ita promittere. Quòd ſi & multi, & craſſi, & glutinoſi impacti ſucci ſint, q̃ hos excipit febris, fieri E
non poteſt, vt intra fines diariarum conſiſtat: qñ ex neceſſitate huic in mali ſucci naturis ea, q̃ ex
putredine humorum accenditur, ſuccedet. Nam in aliis ſaltem temperamẽtis, quæ in ſequẽtibus
exponã, excitari ex tali cauſa pōt citra humorum putredinem aliqua continentis febris ſpecies.
Porrò capere eiuſmodi ſermones oĩno non poteſt, qui prius in memoratis operibus non ſit exer
citatus: ac potiſſimum in eo, quod de febrium dr̃ia inſcribitur. Nam, vbi obſtructio quæpiam me-
diocris eſt, ob quam febricitant, quibus vitioſus eſt ſuccus, in primo die, atq; etiam ſcd̃i aliqua par
te, nullum eſt in pulſu putredinis ſignum, æque vt nec cruditatis in vrinis. Protracta tñ inclinatio
† Antiqui. co. addunt. ἱδρῶτες, i. uel madores. ne, nec amplius ꝑ rõne, ſicut poſt ſummum vigorem inceperat, cedẽte, ſuſpectus affectus eſt: ue-
luti è diuerſo, in quibus ad ſolutionem feſtinat, vel halitus aliqui† vel ſudores exierunt, vel multa
bona vrina, cũ ſignis in pulſu bonis, in ijs proculdubio diaria febris eſt. Sed, q̃ ex parua oritur ob-
ſtructione, ea (vt dictum eſt) ſaltem inter initia ſimilis diarijs eſt. Protracta tñ inclinatione, ſuſpe
cta redditur, q̃uis putredinis indicia in pulſu adhuc nõ appareant: quippe, niſi vitioſus ſuccus pe-
nitus tranſpiret, neceſſe eſt, putrefiat. Ergo, vt tranſpiret, maiore iã auxilio eſt opus. Ac, ſiquidem
vel puer, vel ſenex ſit, ſanguinẽ detrahere non licet: inter has ætates, vbi robur ægro non deeſt, ſe
canda vena eſt, ẽt ſi plenitudinis ſigna non adſunt. Præſtat.n. vitioſi ſucci maiore parte emiſſa ad F
detergẽdas obſtructiones accedere; cũ alioqui metus ſit ſi obſtructionibus liberandis prius, q̃ va
cuaueris, ſtudeas, ne ipſas magis impingas. At ſoluunt quidẽ obſtructiones, q̃ deterſoriã faculta
tem obtinent, ſeu foris cuti ſint admota, ſeu intrò in corpus accepta. Periculũ verò eſt ẽt, ne, q̃ fo-
ras trahũt, una cum ijs, q̃ [a] obſtruunt, ẽt aliud quippiam attrahant: &, q̃ ab interno ſurſum ferũtur,
[a] In A. C. Græc. legitur. ἐμφράττουσι, i. ſoluunt obſtructionem. [*] Al. ἤ, i. uel. aliquid ſecũ in ijs, q̃ in vaſis continẽtur, rapiant. Quod ipſum ſi tenax ſit [*] & craſſum, obſtructio-
nẽ planè geminabit: ſin aliter, multitudine certe ſua nõ parũ oĩno nocebit. Cernimus.n. aliqñ, ẽt
ꝗ multũ eſt, cũ ſimul totũ confluit, obſtruẽdo hęrere, infigique non minus, q̃ ea, q̃ glutinoſa ſunt
& craſſa: ꝗ ſi per meatus anguſtos eſt tranſitus, multo profecto magis retineri. Quo igitur & his
iter liberũ, & ijs, q̃ foris admouẽtur, attractio tuta ſit, vtiliſſimũ eſt corpus inaniſſe. Quin ẽt fumo-
ſa fuliginoſaq; ſuccorũ excrementa, q̃ trãſpirant, ſuccis ipſis imminutis pauciora reſtabunt. Qua
re inde quoq; minor reddetur febrilis calor, ſic vt foras tranſpirare, ſi exiguæ obſtructiones ſint,
queat. Ergo, [*] cũ ſuſpicio erit cutim eſſe ex obſtructione occluſam (id ꝗ tũ ex eo conijcies, ꝗ non A.l.4.f.1.c. 1.c.33.fol. 414.c
fuerit in primę acceſsionis remiſsione vacuatio ſatis magna, tũ ꝗ ſimilis ſibi ꝑdurauerit remiſſio)
ſi homo ex nulla manifeſta febricitauit cauſa, ẽt certius argumẽtũ obſtructionis habes: ſin ex eui G
dẽti aliqua cauſa, fieri pōt, vt duæ ſimul coierint cauſæ: nam, ſi altera tñ cauſarum, nempe quã ex
terna impreſſit, ſubeſſet, imminuta remiſſio fuiſſet cũ ſenſibili alicuius expulſione. Haudquaq̃ igi
tur differẽdum eſt ſanguinẽ ita laborãtiũ mittere, ſ. tum ad virtutis, tũ ad obſtructionis modi por
tionẽ. Diſcernetur aũt obſtructionis magnitudo ex ipſa magnitudine febris: vt q̃ ex maiore ob-
ſtructione maior, ex minore minor inciderit. Vbi verò modice vacuaueris, haud multo poſt aut
nutrimentũ aliquod, aut pharmacũ ex ijs, q̃ detergeãt, exhibebis. Sunt porrò nõ multa, q̃ in febri-
bus id præſtent. Sed, ſicut dictũ prius eſt, in alimentorũ rõne ſunt ptiſana, & mulſa: in pharmaco
rũ oxymeli, & quæcunq; incoquere in mulſa licet, ceu calaminthã, & hyſſopum, & origanum, &
ſerpillũ, & irim, & apiũ. Verũ hæc oĩa iuſto ſunt calidiora, ideoq; febres accendunt, ita vtique, vt
vinũ. Oxymeli verò ſolũ nec febres accẽdit, & ſtrenue deterget ſic, vt ea, quę glutinoſa craſſaque
ſunt, diſſoluat, & meatus obſtructos liberet. Porrò inter mulſam & oxymeli mediũ locũ habet,
qđ Apomeli græce dicitur: cuius plurimus in Peloponeſo eſt vſus. Nõ immerito, arbitror, & ſac
charũ inter hæc numerãdũ. Ex hoc victu ſeruabis, q̃tum de febrili calore minuitur. Etenim ſi ter A.ibid.g
tio die mane videris minimum eſſe, qđ de febri relinquitur: ac [*] neq; putredinis humorũ in pulſu H
nota ſubſit, neq; in vrina cruditatis: ſuſpecta verò hora, qua primo die febris occupauit, extra me
ridiẽ nota ſit: audacter hoĩem, q̃ ocyſſime lauabis, lõge ante ſextã horã. Abũde tñ ſit ſi in intra ter
tiã horã lauationem compleueris. Ad eundẽ modũ, & ſi decimã horã ſuſpectã habueris, vſq; ad
ſeptimã laues, licet: cũ tres æquinoctiales horas quatuorve inter balneum acceſſioniſq; tp̃s inter
poni, abũde ſit ſatis. Debet aũt in balneo corpus prius vnctum ac moderatiſsime frictũ, mox de-
tergeri extrinſecus, abluique. Sanè detergentium materiam expoſitam habes in cõmentarijs ijs,
qui de medicamentis ſunt cõſcripti. Deligẽda verò ſemper ſunt, quæ ad rẽ propoſitã ſint accom
moda: quippe diſtincta in his ſunt, tum quæ magis, tum quæ minus, detergent. Sed & nũc exem-
pli cauſa pauca dicemus. Moderatiſſime detergent tum erui farina, tum hordei, tum fabarum: prę
terea mulſa, quæ ſit aquoſa: magis verò, q̃ hæc, iris, & panacis radix, & ariſtolochia, & mulſa, quæ
mediocri eſt miſtura: ueluti etiã hac magis, quæ meraciſsima eſt. Fit hæc, vbi miſta melli exigua
eſt aqua ſic, vt liquatum mel exiguos cutis meatus facile ingredi poſſit. Poſſunt aũt uel hac ma-
gis detergere tũ ſpuma nitri, tum nitrum ipſum, tum aphronitrũ. Si aũt nitrum, oportet, quod ex
tenuibus partibus conſtet, cuiuſmodi Berenicium eſt: ſi uerò lapidoſum ſit, vri id læuigarique di-
ligẽter debebit: Mel autem puriſſimum, acerrimumque, cuiuſmodi eſt Hymmetium. Eſt autem
& ſapo ex ijs, quæ maxime detergere valeant. Atq; hæc ſatis multa detergẽtium materiæ exem-

pla

A pla ſunt. Tempeſtiuum.n.eſt iã ad ea, quæ poſt balneum adhibentur, accedamus. Sunt ãt ea mi-
nime multa. Nã præter aquam, quæ parum apij incoctum in ſe habuerit, nihil his eſt offerẽdum,
licet, quod inter balneũ, & ſuſpectas horas ſpatium erit, tuũ fore horarũ conijciamus. Si verò ci-
tra veſperã, aut duabus horis citius, q̃ primo die, acceſſio inuadet, tũ lauiſſe mane liceat, tũ cibaſ-
ſe, ſed tñ ptiſanæ cremore. Deinde, ſi ſuſpectę horæ nihil prorſus afferant, & lauare rurſus, ſi velit
licet, & cibare, ad eas, quas diximus, conſiderationes intento. Sin aliquid eueniat, & conferẽdũ id
eſt cũ acceſſione, quæ primo die inciderat, & tum vrinæ conſiderandæ, tum pulſus ſunt: quæ oĩa
profectò mediocria apparebũt, ubi exigua relinquitur obſtructio. Quare ipſum, & lauabis quar-
to die, & cibabis, ad iam dictas conſiderationes ſpectans: ſperabisque nihil quinto die ſuperuentu
rum. At, ſi magna obſtructio facta ſit, ea febris ex diariarũ genere non erit. Quare in proximum
differatur librum, cum in hoc de diarijs tantum agere ſtatuerimus.

De Diarijs febribus, quæ superueniunt cruditatibus ciborum. CAP. 5.

A.li.4.f.1. t.1.c.34.l. 414.h

QVoniam igitur * diariæ febres in propoſitis corporum temperamentis ſæpenumero ẽt cibo-
rum cruditatibus ſuccedũt, proximum fuerit de ipſis diſſerere. Ergo peſſima quidem in eiuſ
B modi tẽperamentis cruditas eſt, citiſſimeq; febrem accẽdit, in qua cibi in nidorulentã, & fumoſã
qualitatẽ corrũpuntur: qñ ea, q̃ in acidã uertit, ut * raro talibus naturis contingit, ita minus nocet, * Al. rariſſimo.
Dicemus aũt de utraq; ſeorſum, incipientes ab ea, q̃ ſæpius his incidit, & magis lædit. Ea eſt (ut di
ximus) nidoroſa q̃dã, ac fumoſa: q̃ vtique, ſi aluus lubrica eſt, minus eſt noxia: ſin adſtringitur, gra
uis eſt. Siquidẽ ex adſtrictione eius * vitioſæ naturę in febres prõpte incidũt, ac potiſſimũ, cũ negle * κακόχυμοι.
cto conſilio in lectulo domi manendi, ad ſolita cõuertuntur opera. Febricitant aũt nõnulli, & ex
ijs, quos diarrhoea ex cruditate male hẽt: quibus vtiq; nõ minime increſcit febrilis affectio, & ex
deſurgendi frequentia. Quòd ſi ẽt toſio, aut dolor, aut calor immodicus in vẽtriculo, & inteſtinis
ſit, hinc utiq; uel lõgè magis affectio febrilis increſcit. Eſt aũt eorũ, quibus clauſa aluus eſt, & qb'
fluẽs, nõ eadẽ ſanatio. Itaq; ẽt ſeorſum de vtriſq; agetur. Apparebit.n. ſic tractantibus nõ ſolum,
quatenus differunt, ſed etiã quantum ambobus ſit commune. Si igitur ea tantum, quæ corrupta
fuere uacuata eſſe uidentur, tũ lauandum, tum nutriẽdum in remiſſione febris eſt, ſed ijs, quæ cir-
ca ventriculum ſunt, prius conſulto. Sin ita multa inanitio, aut prius facta ſit, aut nunc etiam in
homine duret, ut virtus iã defeſſa ſit, ſatius eſt omiſſa lauatione, cibare, ſed conſulto prius, ijs quæ
C circa uentrem ſunt. Conſuletur ita laborantibus ſi modo vacuatio amplius non duret, * fomento
ex oleo, & abſinthio: expedit autẽ tingi abſinthium, quo minus nidore offendat, feruenti aqua * ἐμβροχῇ.
Quod ſi q̃s morſus, aut doloris ſenſus, in ventriculo adhuc ſuperſit, incingi illi peniculus poſt fo-
mentum debebit, qui uel ſiccus, & calidus ſit, uel ex oleo, in quo abſinthium incoctum fuit, ma-
dẽs, ac plurimũ expreſſus. Satius autẽ fuerit, ſi nardini vnguenti, quod curioſe ſit factum, faculas
ſit, ex eo * peniculum eodem modo imbutum uentri incingere. Iam multo ẽt ſatius ſit, ſi purpura * πῖλημα hapſum coactæ lanæ.
marina is ſit: atque ẽt longe optimum, ſi optima ſit Tyria: quippe tenuiorem adſtringẽdi vim ha
bet tum ea purpura, tum optima nardus ita, vt uis earum ſiccando, calfaciendo, ac robur inferen-
do, in corpora, quæ circa ventriculum habentur, alte penetrare poſſit. Quòd ſi os uentriculi (qđ
ſtomachum appellare ſolemus, abutentes nimirũ appellatione) imbecillius ſit, ẽt tãta portionẽ
chiæ maſtiches in nardino tunſa, unde ſordium craſſitudo exiſtat, madefactam ex eo purpuram
imponemus. Eſto autem abunde calens taliũ quodq́ue, cum primũ imponitur: quippe, quæ te-
A.li.4.f.1. t.1.c.26.l. 418.a
pida * ſunt, oĩa ventriculi firmitudinem diſſoluunt. Non aũt te fugit ſolere me unguenta calefacẽ
re in vaſe duplici, utique coniecta prius in vas maius, aqua feruenti: qñ aliter calefactis uitiatur
D eorũ faculas. Cæterũ fluente adhuc aluo, utilius eſt optimo recenteq; melino ſimili modo, quo
nardino, uti. Vtile aũt ad omnia talia eſt, & maſtichinum. Non in poſtremis accommodata ſunt
eiuſmodi uentriculi affectibus, & vnguenta ea, quæ ad gratiam delicatarum mulierũ fiunt: hæc,
inquam, pretioſa, quæ Romanorũ luxus vr inueniſſe, appellationesque Romanas dediſſe: nomi
nantur.n. tum ſpicata, tum foliata. Si verò, qui affligitur, cinctum non patitur, ſiue ob conſuetudi
nem, ſiue delicias cingi recuſet, licet, cerato idem efficias. Eſt aũt in eiuſmodi vſum optimum, qđ
ex cera fit Tyrrhenica in vnguento nardino liquata, † cui poſt, q̃ refrigeratum eſt, } aloes, ac ma- * In antiquis ita legit' ψυχθέντι καὶ ξυνθεῖσα τῷ κηρωτῇ. i. cui, poſt quam refrigeratum eſt, ac deraſũ, &c.
ſtiches molliſſimus puluis eſt admiſtus. Debet aũt ſingulorũ hic eſſe modus: Ceræ, ac nardi par-
tes pares: aloes pars octaua: ſic etiam & maſtiches, uel (ſi placet) huius paulo aliquid plus. Quòd ſi
cerato aliq̃d è ſumptuoſis his vnguẽtis admiſceas, p̃ſtantius medicamentum habebis. Si aũt uen-
triculus intus uritur ita, ut affect' quidã phlegmonæ ſimilis in eo cõſiſtere uideatur, utilius eſt ce-
ratum, qđ ex melino cõficitur. Sũt porrò alia medicamenta nõ pauca, alia quidem ex œnanthe,
alia ex hypociſtide, & balauſtis, & palmularũ carne cõfecta, quæ uentriculo tũ refrigerando, tũ
vero firmando, ſint idonea. Horũ ergo, quod ad rem pręſentẽ ſit commodiſſimum, id deliges, ijs,
quas memorauimus, cõſiderationibus intentus. Cibandi verò deinceps his ſunt: fluente quidẽ ẽt
num vẽtre, polenta, & pane, quẽ græce Oxylipe uocãt: qui utiq; minimũ aceti habent, non ſicuti
in dyſenteria, & diutina diarrhoea p̃parare ſolemus. Inſpergere autem polentam debebis alias
aqua calida uberrima, alias, ubi, ſ. uẽter adhuc plus iuſto excernit, uel mali punici, uel pirorum, vel
malorum

malorum ſucco,potiſſimũ cotoneorum. Quod ſi iucundius laboráti erit, ẽt decocto ex piris,aut E malis,aut myrtis,p̃parato,polentã inſperges.Sin venter non amplius excernit,ſuffecerit tũ alica ſimiliter ptiſanæ præparata,hoc eſt aceti habens pauxillũ: tũ ex ea ſine aceto ſorbitio:tũ gallinaceorũ teſticuli:& ſaxatiles ex albo iure piſces:p̃terea* fructuũ aliquis ex ijs,qui adſtringant, uel ſolus,uel cũ pane.Hos verò vel magis ẽt vẽtre adhuc fluẽte dabis.Quòd ſi appetẽtia careant ſic, ut cibos auerſentur,(incidit nanq; id nõ paucis eorũ,quos diarrhæa ex cruditate male hẽt)ẽt de medicamento,qđ ex ſucco fit cotoneorũ,unũ,aut duo cochlearia danda his ſunt:aut,ſi huius copia non eſt,eius,quod ex carne eorũ cõponitur. Tradita verò eius generis medicamẽtorũ cõpoſitio eſt in libris De tuẽda ſanitate.Atq; ita quidẽ in prima remiſſione,ijs,q ex cruditate febricitãt,vẽtre excernente,mederi cõuenit.Si verò oĩno uenter adſtringitur, p̃tractatis prius* p̃cordijs,mox toto ventre,conſiderabis diligenter,nũ cibus in gracile inteſtinũ,aut in colon deſcenderit. Dein de ægrũ interrogabis, qua maxime in parte vel morſum, vel grauitatẽ ſentiat,qualesve habeat ructus.Vbi ex his compertũ habueris,in qua nã totius ventris parte nutrimentũ conſiſtat,ſi in ſuperioribus partibus pendet,aliquid diatrion pepereon dabis,nõ medicamẽtoſi illius, ſed eius,qđ in opere de ſanitate tuenda,ceu & ſimpliciſſimũ,& iis,qui cruditate laborarẽt, aptiſſimũ laudauimus.Poſt deinde p̃cordia,omnemq; vẽtrẽ perfundes.Hoc verò,ẽt ſi inferius deſcẽderint, quæ F vitioſa ſunt, facies,pluris minoriſq; ratione id uariãs.Siq dẽ plus,& tẽporis,& perfuſionis exigũt ad præparationem eorum, quæ deinceps ſunt agenda, quibus in ſuperioribus uentris corruptũ nutrimentum adhuc manet. Sin motũ id notabiliter ad inferiora ſit, adiuuandũ, aut glande ſubdita,aut leui per inferius infuſione eſt,utique,ſi morſus ſimul adſit,hũc mitigãtibus:ſi flatus,hunc *cõprimẽtibus:ſin neutrum fuerit, ex melle, aqua,& paululo olei id, quod ſubter infundetur, facientibus.Vbi uerò vehementior morſus vrget, Sabinum oleũ,in quo aliquid ſeui anſerini ſit liquatum,eſt utilius: ſi verò eius copia non eſt, gallinacei ſeui : ſin nec huius facultas eſt,caprini:q ſi huius quoq; penuria eſt,inijciendum oleo parum ceræ eſt, potiſſimũ elotæ.Flatus verò ſanandi ſunt oleo,in quo ruta, & ſemina, quæ flatus diſcutiũt,fuere incocta,cuiuſmodi ſunt apij,& cumini,& marathri,& ſinonis,aliaq; id genus.Vacuata uero aluo, nutriendum protinus in cæteris quidem iis,quos memorauimus,ſimiliter eſt, amotis tñ ijs,quæ adſtringant.At,ſi quidem primo die ad veſperam hæc egeris, aut etiam noctis qualibet hora,etiam ſecundo die ſimilem adhibebis prouidentiã.In quo ẽt,ſi planè deſit febris,lauari hominem ſines.Ac, ubi in ſequenti nocte,quietus citra offenſam dormierit,ſanũ iam hominẽ prorſus exiſtimabis. Si verò, qui cruditati ſucceſſit,dies cum ſequenti nocte febrem attulerit,ne,uti in ſecundo die,ita nunc, & accurandus,& nu- G triendus homo eſt.Si verò,& nox tertiæ diei febrile quiddam paululum afferat, ne ſic quidẽ formidandũ,ſed hos quoq; poſtridie lauabis,nutriesque,ac reliqua omnia in illis, ut ante definitum eſt,ad portionẽ exequens. Sanè * mutationes crudi alimenti in acidam qualitatem nec incidere in eiuſmodi naturis cernuntur,niſi admodum raro,idque ex cibis,qui prompte aceſcunt:nec febrem accendere diariã,æque,ut nec tarditas concoctionis: quãdo, ſicubi propter talem cruditatẽ febricitant,quibus amara bilis in temperamento abundat, obſtructionis,& humorum putredinis ſuſpicio eſt. De qua poſtea diligentius definiã, cum de putredine agam. Nunc huic de diarijs febribus diſputationi hoc adiecto,ad alia tranſibo.Fumidus vapor ex tarditate concoctionis, aut cruditate,in qua ructus ſentiuntur acidi, nunquam excitatur. Quippe frigidi halitus abs talibus ſuccis* aſcendunt,hiq; omnino pauciſſimi, minime autẽ uapores multi fumidique, ac fuligi noſi:cum nec in ijs,quæ extra ſunt,aliter aut fumũ edi,aut fuliginẽ videas, q̃ fumum ex materiis (ut ita dicã)ſemiuſtis,fuliginẽ ex immodice aſſis uſtiſque:eſt nãq; fuligo uapor terreſtris, fumus miſtio quædam ex terreſtri aqueaq; ſubſtantia. Verum nõ eſt, quòd hoc loco audire expectes, aut quemadmodum ijs,qui tarde cõcoquũt,aut ijs,qui acidum ructant,ſit proſpiciendum: eſt.n. de his tractatio ad opus de tuenda ſanitate pertinens.Hic tantum earum cruditatum mentionem H faciemus, quas febris ſubſequitur. Quoniam igitur diaria febris cruditates, quæ cum acido ructu ſunt,non conſequitur:quæ verò ex putredine humorum oritur,ea quandoque ſequitur:non ſine ratione in eam tractationem,q̃ de illis inſtituitur,diſtuli de his cruditatibus præcipere,ſed ne tunc quidem eo modo,quo in ſanitatis tuendæ libris. In illis.n.diximus quæ nã per ſanitatẽ agenda ſint illi,qui cruditate laborat:hic verò,quæ nam in ijs febribus,quæ cruditati ſuperueniunt.

*Graece hypochondria. Linacer autẽ cũ Celſo ſemper uertit præcordia.

*ὀπωρῶν

*καθιστῶντες, in manuſcriptis eſt in impreſſis, μεθιστῶντες.

*ἀναφέρονται.

A.li.4 f.r. t.1.c.3 4.f. 415.a

Quo pacto,qui Diaria ex Bubone correpti ſunt,ſibi ipſis conſulant,ac Diatritarios, uocatos irrideant. *CAP. 6.*

DIcta mihi fermè ſunt de diarijs febribus uniuerſa : qñ qui ex bubone febricitãt, medicos,qđ ſibi ſit agendum, ne conſulunt quidem,ſed,ubi tum vlceri,quod bubonis occaſio fuit,tum poſtea buboni ipſi proſpexerint,in remiſſione eius,quæ inciderit,acceſſionis lauantur. Ac,ſiquis tũ diatriton uel nominet,oẽs irrident,ſcholaſticumq; appellant, natura(puto)ipſa intelligentes id tranſmittendum non eſſe,quod omnino non erit. Cenſentq; etiam in omnibus ijs, quæ ſenſum fugiũt,tales debere eſſe medicos,quales ipſi ſunt in ijs,quæ ſenſui apparent. Porrò in oĩbus tales eſſe,nihil eſt aliud,q̃ intelligere,quãdo ſit in tertio acceſſio futura,& quãdo futura non ſit.

A Quin etiam,qui refrixerunt,aut vſti ſunt,aut fatigati,aut tale quippiam paſſi, poſtea verò febrici
tarunt,hi,vbi remiſſione talem ſtatus quietem,qualis erat per ſanitatẽ,ſentiunt , ne tunc quidem
eos,qui diatrion nominent,ferre poſſunt.Quod.n.vſurpare ſæpe ſoleo,quemlibet priuatum,qui
ſecundum naturam ſe habeat,quouis ſophiſta veriores opiniones habere,hoc etiam in diuiniſſi-
ma iſtorum diatrito videre licet,vt quæ ab omnibus,qui naturaliter ſe habẽt, ſit irriſa.Nuper.n.
è plebe quidam,qui in ſplendida cœna prolixius ſibi epulis potuq; indulſiſſet , venit domum er-
rabundus,ac manu deductus.Cum aũt ea,quibus grauabatur,in ventriculo eius fluitarent , om-
nia ea euomuit:& per noctem quidem febricitauit.Dormiuit autem in magnam partem ſequen
tis diei.Poſtea ſurgens,ac paululum inambulans,lauit,riſitq; eum, qui ſibi diatriton manendam
ſuaſerat illo nẽpe authore ẽt poſtero die inediam tolerare debuiſſet. Vt aũt (res ipſa monebat,&
ipſe ſua ſpõte faciebat) lotus,& modice cibatus,poſt ſomno deditus,eoq; inoffenſe fruens,mane
ſurrexiſſet:ad conſuetaq; rediſſet etiam in ipſa diatrito , in qua eum tolerare inediam oportuiſ-
ſet,ſi diatritarijs medicis paruiſſet,ita.n.eos per iocum eleganter nominauit quidam, & quidem
cum cœnatus iam ex conſuetudine homo eſſet:accedẽs facetus ille,riſum excitauit,commemo-
rans quemadmodum eum,q tertio ante veſperi vomuiſſet , oportuiſſet, ẽt biduo inediam ſiccũ
B ac* ſordium plenum tolerare,ad horasq; ſpectantem pro diatritariorum iuſſu decumbere. Sũt *ἄσιτ.
enim arbitror,uel plebi non obſcura,quæ præter rerum euidentiam temere audentur. Atq; inde
meritò alios medicos,alios græce Logiatros,id eſt verbis tenus medicos eſſe dicunt. Quomodo
enim non iure hac appellatione cenſeantur, qui ea neſciant,quæ nemo è vulgo ignorat?Quomo
do nõ meritiſſime irridẽdi carpendique,qui ẽt,cum talia ignorent,Hippocrati ſe præponũt? Ve-
rum illorum ſtupiditatem ne Mercurius quidem ipſe cum Muſis ſanauerit.

A.l.4.f.i.c. 1.c.2.fol. 411.c

De curanda Diaria in calidis,& humidis naturis;ac in habitibus,qui ſunt acquiſiti. CAP. 7.

ABſoluta verò in ijs naturis,quibus amara bilis redundat (in quibus.ſ. elementũ frigidũ vin-
citur à calido,& elementum humidum à ſicco)de diariis febribus diſputatione;ad aliud cor
porum temperamentum trãſeamus,quod nihil minus,q̃ ſupra dictum,vitioſo eſt ſucco, in quo
.ſ.calidum præualet frigido,& humidũ ſicco.Maxime enim oĩum putredinis morbis hæc intẽpe
ries" expoſita eſt: ꝓpterea,ꝙ per ipſam ſanitatem ꝓxime putredinem accedit: velut tum ex ſudo
ribus conijcere eſt,q grauiter his olent,tum verò ex vrinis,deiectione,atq; ẽt ipſa* reſpiratione.
Etenim qualis eſt hircorum,talis eſt,& talium naturarũ temperies.Ideoq; prompta eſt ex quali-
bet occaſione,tum alijs multis morbis tũ verò febribus,corripi.Nam,q hac intemperie ſunt, cũ
C ſtipata cutis eorum eſt,effugere febrẽ non poſſunt:ſed nec,cum valentem cruditatem contraxe
runt,aut peruſti {in Sole} fuerunt,aut tale q̃ppiam aliud paſſi.Ac vitioſis q̃dem habitibus ſtipa-
tio cutis plurimum eſſe incõmoda ſolet.Ideoq; q̃bus amara redundat bilis,non minus, q̃ qui ad
putredinem ſunt proni,(Sepedonodes,id eſt putredinoſos Græci vocant) febribus ijs, q̃ ex ſtipa-
ta oriuntur cute,patẽt. At ab nidoroſis cruditatibus,q̃ humidæ & calidæ naturæ ſunt,(quas mo-
do putredinoſas ꝓpterea vocaui,ꝙ ſucci facillime in ijs putreſcãt)promptius lædentur.Nã de ob *ἀτμῶν,i.ex-
ſtructione q̃d attinet dicere? q̃ idcirco maxime febres accẽdere diximus, ꝙ putredinem in ijs, q̃ piratione.
non tranſpirent,corporibus creet.Verũ de eiuſmodi febribus poſt agemus. Sanè diariæ oẽs prõ-
ptiſſime in iam dictis temperamentis accenduntur,idq; ex qualibet earum cauſarum, quas mo-
do in amara bili vitiatis naturis retuli:curationemq; perſimilem illis habẽt,ac in paucis oĩno diſ-
ſidentem.Nam,cum humidiores naturæ ſint,magis ferũt,q̃ illæ,famem ſitimque . Itaque minus
lædentur hæ,ſiquãdo fame ꝑ diatritarios crucietur,ſi modo libera ipſis trãſpiratio nõ deſit. Atq;
idcirco balneum hi,ceu qđ cutim eorum laxet,vel magis,vel certe non minus , q̃ qui amara bili
abundant,requirunt:ceu quod humectet,non requirunt. Quæcunque verò de eiuſmodi natura
ſunt dicta,eadem de acquiſito habitu dicta eſſe cenſendum.Aliqui.n.quibus boni ſunt natura ſuc
ci,coeuntibus aliq̃ñ eodem tꝑe pluribus ſiccantibus corpus,calfacientibusq; cauſis, in amaræ bi
D lis vitioſum habitum mutantur.Da enim veniſſe hominem æſtatis tempore in regionem calidã,
& ſiccam:eſſe præterea eodem tẽpore ſtatum cœli calidum, ac ſiccum:tum veſci eum cibis cali-
dis ſiccisque: cogitare quoque,ac triſtari,& vigilare,& iraſci,& q̃ plurimum laborare: fieri autẽ
poteſt,vt idem homo per id tempus uenere ſit uſus frequẽti,& in Sole maiore ex parte uerſatus,
& medicamenta,quæ ſiccent calfaciantque biberit,veluti aliqui Theriacen , nonnulli Ambro-
ſiam,& alij Athanaſiam,ſcimus enim profectò medicamenta à iunioribus medicis eiuſmodi no-
minibus uocari: Cui ergo omnia iam dicta per æſtatem contigerunt,hunc,neceſſe eſt,calidum,
& ſiccum reddiderint,ac propterea eo habitu,qui amata bili abundet,quamuis antea optimi ſuc
ci fuerit.Itaq; etiam ex omnibus ſupra dictis cauſis facile febricitauit. Ad eundẽ modum, & ſiq̃s
naturaliter boni ſit ſucci,ac locum temperatum incolat: ſi illinc ſe in alterum locum,qui calidus
ſit,& humidus,ueris tempore transferat,idq; ſtatu cœli calido humidoque: tum omni victus ra-
tione calida humidaq; vtatur:is quoq; ſimiliter illis,qui natura ſunt putredinoſa,tum cæteris rẽ-
tabitur morbis,quibus illi:tum febricitabit non ſolum alijs,ſicut illi ex ijſdem cauſis,febribus,ſed
etiam non minime diarijs,de quibus agere nunc inſtituimus.

Quæ

Quæ inter Diarias febres, in acutas, aut multorũ dierũ, promptius, ac facilius pertranſeãt. CAP. 8. E

A.l.4. f.1. t.1.c.2.fo. 411.d

CVm verò octo intemperies in vniuerſum ſint, ut oſtẽdimus, opportuniſſimum *ad febres eſt calida, & ſicca: ac, niſi quis hãc, ut dictum eſt, cibet, ocyſſime in ea mutatur diaria febris in acutam. Propinqua huic eſt, præſertim, q ad febrẽ attinet, q̃uis ad alia ſit deterior, calida intẽperies, & humida. Tertia ab his intẽperies eſt ſimplex illa, in qua oppoſitio altera rectè ſe hẽt, vtriq; quæ ex humido, & ſicco cõſtat, in altera calidũ exuperat. Quippe opportunior eſt hæc, q̃ cæteræ, quæ ſequuntur, tũ ut oĩbus ſupradictis occaſionibus lædatur, tũ ex diarijs in† plurium dierũ febres tranſeat: nihil enim alienũ fuerit eas ſic appellare. Huic proxima eſt, q̃ in calido, & frigido debitũ modũ ſeruet, cæterum ſiccũ elemẽtum hẽt humido præualens. Ab hac deinceps media oĩum eſt. i. q̃ mediocritatẽ in vtraq; oppoſitione ſeruat. Quatuor, q̃ reliquæ ſunt intẽperies, neq; facile febrib' occaſione iam dictarũ cauſarũ parent: neq; diaria tentatæ, ſi inediã tolerant, in plurium dierũ febres tranſeunt: Immo aliquæ ſaltẽ earũ, ubi redundantiã humorũ citra corruptelã cõtraxerũt, (cõtrahunt aũt eiuſmodi intẽperies aſſidue) utilitatẽ ex inedia ſentiũt: ac potiſſimum, q̃ frigida eſt, & humida: ab hac, q̃ humida eſt: tertio loco, q̃ frigida: quarto loco, q̃ ſicca eſt, & frigida. Siquidem poſt diarias febres diſcuſſas, ubi coactus quiſpiam nulla neceſſitate eſt mirificã diatriton tranſmittere, alia quidẽ nulla in frigidis temperamentis ex inedia febris excitabitur: lædetur tñ ipſe ſiccus, & frigidus corporis habitus q̃ maxime, ut, niſi longo tpe, redire ad naturã, qui ea ſunt intẽperie, nõ poſſint. F Cæterum, ſi quod forte fortuna his adſit acquiſititium humorum vitium, fieri poteſt, vbi in fame, & illoti per triduum cuſtodiuntur, ut ex diarijs, in plurium dierum febres immigrent. At, quæ ſicca quidẽ corporis natura eſt, ſed in altera cõtrarietat tẽperata, ea in longioribus inedijs gracileſcit magis, q̃ quæ ſicca eſt, & frigida: reficitur tñ facilius, cum idoneum nacta eſt uictum.

†πολυημέρους

Quo pacto curatio, ac victus ratio, inſtituenda ſit, cum diſſidentes indicationes in Diarijs febribus coierint. CAP. 9.

ENimuero eiuſmodi omnibus victus ratio alteranda eſt, multo profectò magis, quã iis, de quibus primũ oĩum eſt dictum, nẽpe, calido, & ſicco, item calido, & humido. Quippe, qui frigidus, & humidus natura eſt, quoniam calido ſiccoq; in vtraq; intemperie contrariè eſt affectus, contrario nimirũ utetur victu. Melius tñ eſt nõ abſoluto ſermone, contrario, dicere, ſed ex ſolius temperamenti indicatione, qñ ex eo, q eadem febri febricitant, non diuerſam, ſed omnino eandẽ ſortientur indicationem. Dictum nanque ſępe numero iam eſt, id, quod ſecundũ naturam eſt, ſimilia ſemper poſtulare: quod pręter naturam eſt, cõtraria. Siquidem, quod naturaliter ſe habet, cuſtodire: quod præter naturam eſt, tollere oportet. Porrò febris omnis præter naturam eſt: ideo G que victus rationem humidam frigidamq́ue exigit. Temperamenta vero ipſa alias ſimilia, alias poſtulant contraria. Quæ enim vitio carent, ſimilia perpetuo, quippe quæ ſeruare expedit: quæ vitium habent (veluti in opere de ſanitate tuenda eſt dictum) alias ſimilia, alias contraria. Idque merito accidit, cum, nec ad vnguem naturaliter ſe habeãt: quomodo enim eſſent vitioſi? nec prorſus præter naturam, quando, qui ſic attẽperati eſſent, perpetuo ægrotarent: Ergo ſimilia deſiderant, tũ in alijs, de quibus mox dicetur, tum verò in *vlceribus omnibus: monſtratum enim id ſæpe numero iam in ſuperioribus eſt: contraria uerò in eo victu, qui per ſanitatem adhibetur, ueluti in libris de ſanitate tuenda, docuimus: ſed neq; hæc perpetuo, ſed tum, cũ corrigere intemperiem eorũ ſtudemus. Quippe duplex nobis in iis, qui ſani ſunt, finis proponitur: nempe uel corpus ſanum in priſtina eius temperie tueri: uel etiam hãc meliorem reddere. Si igitur, arbitror, in iis, qui diaria febri laborant, cibandis, uel vni febrili affectui contrarium, vel & ipſi laborantis in temperamento, deſumemus. In ea tamen natura, quæ haud dubie in medio temperamento eſt, ab ipſa febri contrariorum indicatione accepta, eatenus humidum frigidumq; victum adhibebimus, quatenus ſiccius calidiusque, quã ante, iã redditũ corpus apparet. Verũ hoc tũ perſpicuum, tũ indubitatũ eſt. Reuertantur autem rurſus ad intẽperatas naturas. Nam, quoniam eas (ſicut in H libris De Sanitate tuenda eſt proditum) licet & quales accepimus, ſeruare, licet & ad melius trãsferre, ſatius, arbitror, eſt, cum planè ualent, non cum ægrotant, vel de ſe queruntur, victus illius rationem mutare. Gaudent enim naturæ conſuetis ſemper, ut & Hippocrates *euidentiſſimis argumentis in libro De acutorum victu adſtruxit: & in omnibus, qui ſe ſecundũ naturam habent, manifeſte apparet. Quòd nanque, qui ſibi iam diſplicẽt, extra cœtum eorũ, qui ſecundũ naturam habent, ſint ponendi, id nemo, qui compos eſt mentis dubitet: cæterum, ij an præter naturam ſe, an non naturaliter ſolum habeant, id vtiq; quis æſtimãdũ duxerit. Atqui, ſi ex ipſa conſuetudine indicationem aliquam ſumi conueniet, ſiquidem multo iam tempore intẽperatas naturas contrario uictu, ei, quæ vicit, intemperiei cibauimus, ita ẽt, & cum parum ex ſententia ſe hñt, faciemus: ſin minus, q̃ ſimilia tẽperamento ſuadet, indicationem præferemus*: Ita verò, & Hippocrates mihi ſentire uidetur, ubi ait: *Humidus omnis victus febricitantibus eſt idoneus, potiſſimum aũt pueris, & alijs, q̃ ita cibari ſunt ſueti. Febricitantibus.n. in quantũ febricitant, ex ipſa contrariorũ indicatione humidus victus conducit: pueris, ex ſimilium. Eodẽ aũt modo, & eã, quæ à conſuetudine præbetur, quo eã, q̃ ab ætate datur, accepit. Nã & ætas cũ ex ijs ſit, q̃ natura nobis inſunt,

Al. ulceratis:

5. de Rat. Vict. in ac. 20. & deinceps. 7. f. 116. a

1. Aph. 16. Ext. ord. 8. h

ſimilem

A ſimilem ſibi uictū poſtulat. Et, quæ à conſuetudine indicatio ſumitur, ſic ſumpta eſt, ſicut ea, quæ
ab ætate: quippe ſeruare quoq; hanc iubet, perinde ac proprium ætatis tēperamentū. Itaq; etiam
nos, tū ex oībus, quæ circa ægrū ſpectanī, eius, quod conducit, inuētionē moliri: tum, qn̄ indica-
tiones oēs ſecum conſentiant, & qn̄ inter ſe diſſentiant, inſpicere ſemp̄ cōueniet. Oibus.n. cōſen
tientibus, vnā p̄ſus victus ſpeciē cōſtituemus: diſſidentibus verò inter ſe, q̄ valentiores, ac plu-
res ſint, præferemus ita, ut victus ſpecies, q̄ hæ p̄ſcribant, prę̄feratur, ſic tn̄, ut ne cōtraria ſit negle
cta. Porrò prę̄latio hęc alias vtriſq; in vnius auxilij materiā miſtis perficiī, alias ſeorſum ſumptis.
Ac cōis quidē hæc rō eſt oīum, q̄ inter ſe cōplicatę ſunt, cōtrariarū indicationū. Qūo aūt hanc ad
vſum conferre oporteat, cū aliqn̄ ipſi morbi coeuntes ſint cōtrarij: aliqn̄ morbus unus ſit, ſed qui
contrariā indicationē ſubijciat, aut naturali laborantis tēperamēto, aut ei, quod nunc acquiſierit:
præterea ætati, & cōſuetudini, & regioni, & anni tēporian ipſa particulatim tractatione oſtendā.
Nunc ergo, cū propoſitū nobis hoc loco ſit vnicuiq; memoratorū intēperiei generū idoneū in-
uenire victum, cōis, quē cæpimus methodi modus, ueluti ſub exēplo, examinetur. Pone.n. corre
ptos febri eſſe duos homines in regione natos, educatosq; tēperata: nunc in ea non eſſe, immo
alterū in calida, & ſicca, alterū in humida, & frigida: præterea eoſdē diuerſo eſſe tū tēperamento,
B tū natura, tum conſuetudine, tum ætate: ēt ſub diuerſo (ſi placet) & anni tp̄e, & ſtatu cœli ægrota
re, ſic, ut alter calidus ſiccusq; natura ſit, ac tali victus rōni in totū inſueuerit: præterea iuuenis ſit,
& hyeme ægrotet, idq; in humida, & frigida regione, ac ſtatu cœli ſimili: Alter humidus, & frigi-
dus, ſimili uictu aſſuetus, tū puer ætate, ac æſtate, in calida ſiccaq; regione, ac ſimili cœli ſtatu la-
boret: Quæ nā igitur in utroq; horū ſunt indicationes? Nēpe, quæ à febricitādo ſumitur, cōis am
borū eſt, ac, quæ refrigerent, humectent, deſiderans: reliquorū nulla eſt p̄terea cōis. Siquidē prio
ri, & p̄p naturā, & p̄p ætatē, q̄ ſimili ſibi victui fuere aſſuetę, ſiccioris calidiorisq; tēperamenti ci
bus idoneus eſt: ideq; propter, & anni tēpus, & ſtatum cœli, & regionem conuenit: non enim, q̄
ab his ſuppeditatur, indicatio ſimilia deſiderat, ſed cōtraria: Alteri ex propoſitis propter ætatem,
& naturam, & cōſuetudinē ſimilia ipſis exhibenda indicantur: p̄p ætatem quidem humida, mo-
diceq; calida: propter naturam, & conſuetudinem humida, & frigida: propter regionem, & anni
tempus, & ſtatum cœli, contraria: quæ & ipſa nimirum ſunt tanto temperatis frigidiora, & hu-
midiora, quāto regiones ipſę ſunt calidiores temperatis, & ſicciores. A conſuetudine.n. ſemp̄ eſt
indicatio ſimilium, quoad.ſ. ægrotant homines. At ab ætate, natura, regione, anni tēpore, & ſta-
tu cæli, ubi temperata hæc ſunt, ſimilium ſemper * præſidiorum eſt indicatio, ſiue ualeant homi-
C nes, ſiue ægrotent. Contra ab intemperatis anni tempore, ſtatu cæli, & regione, contrariorū eſt
indicatio: cæterum ab ætate, & natura non abſolute, ſed cum cōſuetudine. Porrò nihil in cōtra
rijs indicationibus tam conuenit expendi, q̄ magnitudinem † eorum, quæ ad indicationem coie-
runt. {Quā vtiq; in libris De ſanitate tuenda duplicem eſſe oſtendimus: alterā, quæ ex ipſorū, q̄
indicant, dignitatibus cenſeatur: alterā, quæ ex ipſorum (ut ſic dicā) proprijs ſubſtātijs ſpectetur
quas ex conferendo, cum medio cri, & quod ſecundum naturam eſt, accipiendas eſſe teſtati ſu-
mus. Niſi enim ita quis indicationum poteſtates examinet, nequeat ſanè menſuram uictus inue-
nire. Cum enim refrigerandum humectandumque eſſe febris perpetuo indicet, reliquorum ue-
rò quodque, prout dictum eſt, ubi cōcors eorum indicatio eſt, nullum exhibetur negocium; vbi
diſcors, pro pluribus, ac potioribus formari uictus ratio debebit. Siquidem in modo propoſitis,
ex eo, ꝙ febricitant, communis refrigerantium, ac humectantium indicatio præſtatur, non tamē
ex cæteris. Sed cuius, tum ætas, tum temperamentum vnà cū conſuetudine, tum regio, tum an-
ni tempus, & cœli ſtatus, humectantia refrigerantiaq; exhibenda indicant, hunc haud dubium
eſt non ſolum humectandum refrigerandumq; eſſe, ſed etiā nec leuiter hæc, nec utcūque, facien-
da eſſe, immo planè magnopere, ac uehementer, omnibus ſcilicet * indicationibus idem dictan-
D tibus. Cuius uerò reliqua omnia refrigerantem quidem humectantemque victum, quemadmo-
dum, & febris, non indicant, ſed contrarium ipſi, calfacientem ſcilicet, & ſiccātem, utique ambi
guitas pugnaq; indicationum inter ſe oritur: quo caſu magnopere opus eſt, tum numerū indica
tionū, tum magnitudinem, ſimul conferas. Quippe, quæ à febri ſumitur, ea reliquis, qn̄ oēs con-
trarium faciendum præſcribunt, numero quidē inferior eſt: magnitudine tn̄, quæ ex dignitate,
aut poteſtate, aut quomodocunq; appellaſſe libet, ſpectatur, utiq; ſuperior eſt, potiſſimum, ſi lon
ge à natura receſſit: quippe duplex, tum magnitudo illi accedit, & q̄ ex febris genere prouenit,
q̄ oībus eſt cōis: & quæ propria, ſuaq; ipſius eſt. Siquidē, & quia febris plus cæteris omnibus ſo-
licitos nos habet: & quia, præterquam, ꝙ febris eſt, etiam magnitudo illi notabilis acceſſit: idcir-
co contrarias indicationes inducit, atq; obumbrat. Sin parua fuerit, fas eſt reliquas oēs unà con-
iunctas cū ea conferri, atq; expēdi. Ac, ſiquidē pares uideantur, neq; febris indicatio præfertur,
ſic, ut humectandum, & refrigerandū ſit: neq; ēt reliquorum ſic, ut calfaciendum, ac ſiccandum
ſit: immo media victus ratio, ubi ita ſe corpus habet, eligēda erit. Sin altera indicatio exuperet,
tm̄ receſſiſſe à tēperato, & medio victu par eſt, quantum ea, quæ pollent, ſua contraria ſuperant.
Ergo tum exercitatū in his omnibus, tum natura prudentē, eſſe medicū cōueniet, quò cuiuſque

indicationis

* *Quidā cod. græci habent, βοηθημάτων ut Linacer uertit: alij διαιτημάτων καὶ βοηθημάτων, i. uictus rōnum, et p̄ſidiorum. alij διαιτημάτων ſolum, ut etiā Aldinus: quæ melior lectio uidetur.*

† Ita legēdum eſſe, ut Linacer uertit, tum ex codicibus græcis, tū magis ex libro tertio de ſanitate tuenda patet, ubi de hoc diffuſe tractatur. Neque.n. legēdum eſt τῶν συμφερόντων, i. eorum quæ cōferunt.

indicationis poteſtate diligenter cõſiderata, omnibusque inter ſe collatis, unã idonei uictus ſum- E
*Scopis.
mam, q̃ laboranti ſit commoda, cõparet. Ac diariarum quidẽ febrium indicationes ex his* generibus capiuntur, raroq; accidit, (ſi alicubi) à laborantis virium modo: cũ febriũ, quæ pluribus diebus affligunt, indicationes, tũ uirium reſpectum neceſſario adhibeant (non enim leue in his conſilium eſt, quod à uiribus petitur) tum cauſarum, quæ ipſas excitant, exceptis tamen hecticis, vtpote quas nulla † accendit cauſa, quemadmodum nec corpus id, quod in habitu calorem ignis in ſe ſuſcepit, ſiue id lapis, ſiue lignum ſit. Illud nanque commune cum diarijs habent, q̃ videlicet nõ amplius fiãt. Differũt aũt in eo, q̃ diariæ in leui (ut ſic dicã) affectu (κατὰ σχέσιν Græci uocant,) calorem habent: hecticæ in habitu, qui ægrè ſoluatur. Licet etiam dicas eã quoque, quæ à uiribus ſumitur, indicationem tum in reliquis oĩbus morbis, tum in diarijs febribus, ſemper adhiberi: nobis tamen in præſenti diſputatione opus ea non eſſe, propterea, q̃ ex prima quidem ratione non indicet, ex accidenti uerò indicet. De eo verò accidente in ſequentibus diſſeremus.

† ἀνάπτονται. accendit.

GALENI METHODI MEDENDI

IDEST DE MORBIS CVRANDIS

LIBER NONVS. F

ARGVMENTVM LIBRI.

Curandi ratio febrium continentium, ac ordo, & dignitas indicationum, quibus curatio vniuerſa continetur.

De tranſitu diariarum in alias febres, ac de ipſarum perduratione. CAP. 1.

* τὴν τῆς θεραπείας μέθοδον.

Diariarum, ò Eugeniane* curationem in libro, qui hunc præcedit, expoſui totius ꝓpoſiti operis octauo. Eſt autem huius febriũ generis vnica acceſſio, vno plurimũ die ex ipſius ſaltem natura circunſcripta. Quippe, "quæcunq; uel per medicorũ ignorantiã, uel ægrorũ intẽperãtiã, uel miniſtrãtiũ errorẽ, in eiuſmodi febrib' cõmiſſa in aliud ipſas genus transferũt, hæc ſuæ naturæ ſponte nõ incidũnt. Non.n. eſt ꝑfectò mirũ, ſi per ea, q̃ delinquuntur, non ſolũ porrigatur, aut in aliud genus tranſeat, morbus quiuis, ſed etiam, cum prius nõ eſſet, nũc excitetur. Nam cũ ijs, qui integri ſunt, delinquere non ſit tutum, haudquaquam id ægris ſine diſcrimine contingat. Reliqua uerò cũ ſint genera duo, (ueluti in libro De febriũ differentijs eſt oſtenſum) alterum ex humorum putredine naſci docuimus: alterũ, quod iam ſolidas animalis particulas occupauit, hecticum nominãt. Trãſeunt ſæpe autem diariæ febres, ueluti ſuperius oſtendimus, in utrunque genus, niſi quis eas commode tractet. Veluti autem in cæteris rebus omnibus, quæcunque uno genere comprehenſæ ſocietatem in naturis habent, ac propterea mutuo in ſe tranſire ualent, tertia quædam formula in tranſitu ipſarum exiſtit, quæ neutrius extremitatum formam planè exhibet; ita nimirum, & in diariarum febrium tranſitu imagineris, licet, alterum quoddam genus in tranſitu exoriri, qđ neutri extremitatum ſit idem. Ac primum quidem de hoc diſſerendum eſſe mihi uidetur, quò, ſicuti reliqua, ẽt ipſum tũ protinus noſcaẽ, cũ incidit: tũ ſic inhibeatur in primo ortu, ne aut ægre ſanabile, aut inſanabile, poſt q̃ auctũ eſt, euadat. Cæterũ, mediũ id, cũ inciderit, nec noſſe ij poſſunt, nec ſanare, qui extremitatũ, quarũ eſt mediũ, ſpeciẽ ignorant. At tibi, qui præſertim nõ ſolũ diariarũ, ſed ẽt reliquorũ duũ generũ, notas intelligis, ubi vel diariarũ notæ aliquatenus ſunt alienatæ, uel reliquarũ notæ ſimul apparent, haud difficile fuerit iã trãſitũ ſuſpicari. Ergo ex aduſtione, cruditate, laſſitudine, vigilia, animi perturbatione, uel bubone, qui ex euidenti aliqua ſit cauſa, nũquam ad tertium uſq; diem progredietur febris acceſſio, niſi quid delictum circa laborantem ſit. At quibus ſtipatio febris occaſio eſt, iis etiam ultra hos porrigi acceſſio poteſt. Nam qm̃ ſtipatio" vel obſtructis exilibus meatibus, uel conniuentibus, uel etiam corpore ipſo immoderatius denſato accidit, merito, arbitror, diximus ex frigore, & balneis, quæ uel contactu refrigerent, vel facultate: præterea pharmacis ſimilis generis: pari modo ijs, quæ cutim ſiccent, ueluti Sole feruente: nec minus ẽt ijs, quæ denſent', 'ueluti dura cũ ijs, quæ frigefaciãt, frictione: & detineri intra corpus ceu fumida fuliginoſave excrementa, & ab ijs febrem † accendi. Verum ex his denſationem quandã corporũ ipſorum fieri, ac veluti exiguorum meatuum conniuentiam: obſtructionẽ verò uel propter glutinoſos, uel craſſos, vel copioſos ſuccos incidere. Quin ẽt febres quaſcunq; uel conniuẽtia meatuũ, uel recens corporũ dẽſatio excitant, has & deſiſtere poſt primam acceſſionẽ, ſiquis recte eas tractet, & vere diarias tum eſſe, tum appellari: at, q̃ ex obſtructiõne creanẽ, ſi hæc puſilla ſit, ſolui ipſas quoq; ſimiliter, ut alias diarias, ſiquis eas legitime ſanet: ſin ualẽter impacti humores ſint ſic, ut ualẽtius aliquid, quod eos eximat, deſiderẽt, eas febres porrigi ultra unam diem neceſſe eſt, ac diariarum febriũ genus uideri egreſſas. Quomodo enim dici

A.li.4. f.1. t.1.c.1. fo. 412.g

G

H

A.li.4. f.1. t.1.c.1. fo. 416. d

† ἀναπτομένας. accendi.

vltra

A vltra diaria febris poteſt, quæ in tertium vſq; diem extenditur, qñ ex ipſa nominis rõne in ſecundo eam deſiſtere par erat? Dictum.n.ſupra eſt viginti quatuor horas eſſe ſic appellatæ diei ſpatiũ, utiq; ut cum nomine diei nox quoq; vna comprehendanť. Atqui, ſi neque humor putreſcens ſubſit, nec corpus ipſum febrilem calorem, vt habitum, ſuſcepetit, à duobus generibus diuerſum ſit. Aut ergo aliud præter tria iam dicta genus eſſe in prima febrium diuiſione dicendum eſt: aut appellatione pro nihilo habita diarias ipſas nominare oportebit. Neque.n. ꝑfectò de ſubſtantia ipſa talium febrium eſt diariæ uocabulum: uerum conuenienti nomine deſtituti, clarioris ſimul breuiorisq; doctrinæ gratia, ab eo, quod ſæpius eis accidit, nomen indidimus. Ac natura quidem eadem his eſt, quæ diarijs, nomen autem non idem.

Quæ ſint febres, quæ Synochi appellantur, & quæ ipſarum enumerentur inter diarias. CAP. 2.

SI quidẽ, in q̃bus vna acceſſio ab initio ad finem ꝑpetuo manẽs, in multos dies porrigiť, eas ſe- iores ſynochos, i. cõtinẽtes, appellãt, nõ illi q̃dem græco nomine vſi, cæterum ſolœciſmũ committendũ potius rati, q̃ formã ipſarum ſine nomine linquendam. At nõ, ſicuti idea vna eiuſmodi febrium eſt, à qua ſynochos eas nominãt, ita & natura ſimplex vnaq; eſt. Quædam nanq; earũ manifeſtam habẽt putredinis notam: quædam prorſus non habẽt, quas nimirũ ex diariarũ febriũ *παῦλα al. διάλειμμα. B genere eſſe diximus. Cum.n. acceſſionis * remiſſio ex feruentium humorum tranſpiratu contingere ſoleat, nõ* trãſpitant aũt in vehementi ſtipatione, neceſſe eſt multorum dierũ fieri acceſſionẽ. Igiť, vbi in tali febri nulla ſubeſt occaſio, q̃ alterius acceſſionis principium excitet, vltra hoc, q̃

A.l.4.ſ.i.c. 3.c.43.fol. 425.b

multorũ dierum febris eſt, nec [illegible] febrium ſignificationis} facit, ſed ꝑmanet ab
ini[…]næ, nec quartanæ* notã præferãt. Cæterũ, †τεταρταίας. *τεταρταίας.
c[…]unt, cohiberi intra corpus febrilẽ calorẽ,
n[…]x ijs humoribus, q̃ tenuati admodũ ſint,
eſt[…]erũ ſit, nedũ carne, & cute. Verum, cum à
fert[…]t aũt foras exiguus, hũc, qui relictus eſt, ſe
bre[…]ſe manet, ſed etiam propterea, quòd quę
pte[…]

[…] *putredine oriatur.* CAP. 3.

Q[…]ptus vapor nõ trãſpiret, & q̃ idẽ vapor
[…]ynochis febribus differẽtias: nempe vel
pari[…]mã* habuit: vel adijciẽte ſẽper exiguũ
C aliq[…]æqualiter. Ac, ſi quidẽ qđ accendiť, ei,
quod[…]ot cerneť, ſed perinde ſibi ſimilis ꝑmanebit,[…]ope ad æqualitatis cuſtodiam, nihil intereſt,[…]iatur, par ſit ea, q̃ adijciatur. Verũ, ſi altera eſt[…]ſſe eſt: ſin, q̃ adijciatur, omnino increſcere. S[…]era magis minusve, q̃ altera tũ augeť,
tũ minu[…]dat. Nam, vbi alias ampliore menſura, aliàs m[…]t, nec ijs, quæ augẽtur, oĩbus par eſſe
auctio: n[…]plurimã eſſe, tum exceſſus, tum defectus, diffe[…]enus, ſiue ſpeciem, ſeu quiduis aliud
appellare[…]idq; ex eadem cũ diarijs natura con
ſtat. Alter[…]uabiliter ſucci putreſcunt. Eiuſmodi febriũ in[…]d plurimum in ijs, q̃ ſanguine abundat, &* co[…]putredinem excitare febrem ualet, *πολυαίμοις.
niſi id, qđ t[…]utredo in oẽs, quę inter inguina, &
D alas interſu[…]itu põt. Debent.n. {ſemper,} quæ
putreſcunt[…]ſpitationem habere. Eoque fit, vt
nec in frigida ætate, nec in frigido corporis tẽperamẽto, ſiue id ab initio cõſtitit, ſiue modo frigidum ſit factũ, continens excitetur febris: Sed nec in gracilibus, vel qui raro ſunt corporis habitu: Immo tũ ætate, tum natura, tũ acquiſititio tẽperamẽto, quæ calida ſint, ac præcipue ſi & carnoſus, & bono, ac multo ſanguine affluens, & denſo corpore æger ſit, aut ẽt calidis excrementis refertus. Proinde fit, ut, qui ita febricitant, iis & pulſus maximus ſit, & æqualis, & uehemens: quibus ẽt arteriæ* habitus, nec durior, q̃ pro natura, eſt, nec mollior, celeritatis tñ frequentiæq; cò peruenit, quò febris ipſa magnitudinis. Atq; hæc quidem ambarum ſunt communia: alteri uerò priuatim putredinis inſunt notæ, idque tum in lotio, tum pulſu, tum caloris ingrata qualitate. †τόνον i. cõ ſiſtentiam.

Adoleſcentium duorum curatio, quorum alter Continente ſine putredine, alter cum putredine, febricitabat. CAP. 4.

AC tibi exẽpli cauſa redigã in memoriã adoleſcẽtes duos, quos unà mecũ uidiſti. Erat alter eorum liber, & palæſtræ peritus: alter ſeruus, haud inexercitatus ille quidẽ, cæterum in palæſtra parũ uehemens, nec tñ ad quotidiana, quæ ſeruũ deceãt, tum exercitia, tũ opera tractãda, nõ idoneus.

De curanda Febre Diaria ex Vſtione, Ira, Refrigeratione, Vigilijs, Triſtitia, Curis, ac Laſsitudine. CAP. 3. E

VEluti verò iam dictarũ maxime naturarũ, & cũ valẽt, & cũ de ſe querunt, illud cõe conſiliũ
eſt, ut fluxile, & trãſpirabile undiq; corpus reddatur: ira illud quoq; ut tum uigilias, tũ irã;
tum triſtitiam, tum curã, tum vſtionem, tum frigus, tum laſſitudinẽ fugiãt: cũ promptiſſime poſt
hæc, eiuſmodi tẽperamẽta febri capiãtur. Sanare verò ea, quoties ex aliqua dictarum occaſionũ
febricitarint, oportet, partim ſimiliter ijs, quos ex ſtipata cute laborare diximus, partim diſſimi- A.l.4.f.1.t. 1.c.9. fol. 413.a
* Al. διαθέσεως.i. affectionis. liter. Quippe in prima* acceſſione inclinãte ducendi in balneum oẽs ſunt: tũ pinguiter ſimul ac
molliter fricandi, ij quidẽ, q ex aliquo, qđ cutim adſtrinxit, laborãt, ſicut dictũ eſt: q uerò ex ſicci
tate, fricandi quidem & ipſi, ſed parcius, lauãdi aũt uberius. Reſpiciendũ uerò ſemper ad virtutis
modum eſt in oĩbus eiuſmodi auxilijs. Atq; iræ quidem, & triſtitiæ, & vigiliæ, ac curæ, nec frictio
nibus, nec lauationibus multis, indigẽt: ſed oĩbus, q ex eiuſmodi occaſione febricitarint, oleũ in-
fundendum tepidum large eſt, cui minime adſtringens vis inſit: tum paululum fricandi, atq; ex
conſuetudine lauandi. Vſtio verò ꝓtinus ab initio refrigerationẽ deſiderat, tum crebriorem laua
tionẽ: minime verò aut oleum largum, aut crebram frictionẽ. Sint aũt, quæ refrigerent, & roſa-
ceũ, & omphacinũ, quod ẽt, arbitror, omotribes, id eſt crudũ oleũ nominãt. Vtiliora verò ex his F
ſunt, quæ nihil in ſe ſalis oĩno habẽt. Efficies hæc magis frigida ſi ita vas, in quo cõtinẽtur, in pu-
teo ſuſpẽdas, vt aquã tangat. Præterea, ſi defluxus frigidæ aquæ vaſi ſe illidat, magis humorem re
frigerat. Quòd ſi largius refrigerata cupis, vas niue, circũdabis. Infundere aũt ſincipiti, ſublata in
altũ manu, ꝑ mediocrem lanæ modũ oportet. Hæc vſq; ad inclinationẽ faciens, in balneum du-
ces. Si verò, q memorato eſt tẽperamẽto, de quo oĩs hic ſermo eſt, ex frigore febricitet, ẽt ducen
dus ad balneum in remiſſione is eſt. Si aũt cum grauedine & deſtillatione febricitet, prius, q̃ hæc
cõcocta ſint, lauãdus nõ eſt. At, q ex vſtione febricitãt, ij, vel cum hæc adſint, lauari debebũt: ve-
luti in libris de ſanitate tuenda oſtendimus. Poſt lauacrum verò ijſdem, q̄bus ante, madefacienda
amborum capita ſunt: eorũ quidẽ, q ex vſtione febricitarunt, refrigerãtibus: qui ex frigore, cal-
facientibus. Sunto aũt & hæc poſt balneũ mediocria: cuiuſmodi irinum eſt, & nardinum vnguen
tum. Verum de his immorandũ pluribus nõ eſt, p̄ſertim in libris de ſanitate tuenda iam proditis.
Sed ſuffecerit dixiſſe reliqua ſimili modo in febricitãtibus eſſe facienda, quẽadmodũ in vſtis & re
frigeratis citra febrẽ, faciẽda p̄cepimus: Nõ tñ quouis tꝑe lauãdos febricitãtes eſſe, ſed in acceſſio
nis remiſſione. Præterea, q ex vſtione febricitãt, ijs intendendã, quæ ex refrigerãtibus conſtat cu
rationẽ eſſe: ijs verò, q ex frigore, eã, quæ ex calfaciẽtibus cõſiſtit, remittendam. Reliquum autẽ G
fuerit, vt cõmunitatem ac differentiã in victu omniũ comprehenſarum conditionum in propoſi
to tẽperamẽto, vbi febri diaria laborat, exponamus. Omniũ igitur cõmunis victus ſpecies eſto, A.li.4.f.1. t.1.c.9.fol. 412.h
quæ & boni ſit ſucci, & concoctu facilis, & quæ nuſquã exiguis cutis meatibus inhæreat: Sed ijs,
qui exuſti ſunt, eum eo, quod refrigeret & humectet. Pari modo ijs, quos ira male habuit: Iis ve-
rò, q refrigerati fuerunt, eum eo, quod calfaciat modice: Iis, qui peruigilio, & nimia cura ſunt af-
fecti, quod humectet ac ſomnum conciliet; Ad eundem modum ijs, qui fatigati ſunt, magis nu-
triens; Iis, qui refrigerati ſunt, minus nutriens: Reliquis, quod medium ſit amborum. Vinum ve-
rò ipſe conſcius es omnibus me eiuſmodi {naturis} concedere, ſed quod tum aſpectu, tum viri-
bus, ſit aquoſum: id enim ad oĩa vtilius, q̃ aqua, eſt, ut pote quod & concoctionẽ iuuet, & vrinas
ac ſudores prouocet. Conſtat autem & Hippocratẽ non in diarijs modo febribus, verũ etiam in
acutis, ex ijs, quæ* de acutarum victu prodit, vinum dare. At in ſexto Epidemion, ſiue ipſe ſit, ſi
ue Theſſalus eius ſilius, uinum* calidis tẽperamẽtis prohibet: idque non modo cum febricitant,
1. de Rat. uic. in ac.t.1.7.125. d.Sect 4.t.15. 3.183.e ſed ẽt per ſanitatem, quippe in calida natura ſuadet tum refrigerationem, tum aquæ potionem,
tũ quietẽ. Niſi forte copioſius vtendum eſſe aqua, q̃ vino, eiuſmodi naturis ſuadere cum dixeris,
quẽadmodũ nonnullis placet. Hoc igitur ſeorſum per ſe diſquiratur. De potione verò frigidæ de H
cidendum. Ego igitur cenſeo, eius generis naturas & dum valent, eiuſmodi potione magnope-
re iuuari: nec in diaria febri ijs, quibus in vſu fuit, eam circuncido. Si quis verò non aſſueuit, huic
per febrẽm dare non inceperim, niſi priſtina planè ſanitate prius reddita. Quòd ſi vel propter ti-
miditatẽ, vel ꝑꝑ conſuetudinẽ à pueris, vel falſam opinionem, frigidam timeat, tum opere ho-
mini perſuadeam, obſeruans in æſtate cum æſtuat, tum oratione poſt opus. Nam, ubi poſt vſum
* περὶ κλίνην. eiuſmodi potionis liberatus ſtatim ab vrendo æſtuandoq; * eſt: viſusque firmiorem ex eo ſtoma
chum, q̃ ante, habere: tum ventriculus illi bilioſum deiecit, & probe concoxit: ac corpus cum ea
iterum, iterumque vſus fuerit, reficitur: tum vero alijs quoq; ei indicans, quibus ſimili ratione cõ
tulit, expoſuerim: Primum quidem illud eſſe omnium longe veriſſimum, quòd contraria contra
riorum ſunt remedia, proditum autem mihi de hoc prius eſt: Mox illud, ꝙ temperamẽtum eius
ſanitatis ſymmetriam egreſſum morbo eſt propinquum: Tum, ꝙ ſanitas eiuſmodi corporum du
bia eſt, ac potius in affectu, quã ſcheſim uocant, q̃ in habitu, quã hexin. Præterea ꝙ ſi boni tempe
ramenti eſſet, hoc illi omni ſtudio tuerer: cum verò vitioſi ſit temperamenti & naturæ, in me-
lius immuto. Porrò dictum & de his fuſius eſt in libris De ſanitate tuenda. Vnde nec immoran-
dum

A dum mihi hic multis eſt eos imitanti ſcriptores, qui, cum pauca ꝓrſus ſciant, ipſa in omnibus li-
bris inculcant. Id.n. non multa eſt docere, ſed multa ſcribere, & multas chartas conſumere, cũ li-
cet paucas: ac multũ tẽporis nulla neceſſitate cõterere. Itaq; nec notas diariarũ febrium hoc lo-
co deſcribo, vt pote iã ꝑdictas mihi ĩ ſecũdo De criſi ꝓpemodũ vniuerſas, ſi quę verò reliquę fue
runt, ẽt in primo de febriũ differẽtiis proditus. Quin etiam in libris De pulſibus, quãtũ ex ipſis ſit
vtile, expoſuimus, ſoli (vt ſcis) oĩum, q́ ante nos fuerũt: {idq; } ideo (arbitror) clare, vt nec pue
rũ, ꝙ tradidimus, lateat: cum Archigenes (vt oſtẽdimus) non docuerit, ſed deblaterarit plurima
tum in opere de pulſibus, tũ in eo, quod de febrium ſignificatione inſcribit. Vt aũt eũ, q́ in alumi
noſa aqua ſe lauit, medici vſq; in tertium diẽ cibo abſtinere iuſſerunt, ad eũdem ſcis modũ, nemi
nẽ eorũ, qui vel exuſti fuerunt, †vel alia quapiã ex iam dictis cauſis febri tentati, lauiſſe, aut nutri- † Addũt ãtiqui cod. γυμνασθέντες. i. & qui fatigati fuerũt.
uiſſe prius, q̃ diatriton tranſmiſiſſent: neceſſe.n. profectò eſt & inediatriton dicere, ne in hoc quo
que nugis eorũ me exponam, dicẽtiũ aliã eſſe tertij diei acceſſionẽ, aliã ipſam primã diatritõ: q̃ p
pe hactenus eorum nugas proceſſiſſe ipſe aliqñ audiſti. Sed ſiue primã diatriton, ſiue aliud quid-
uis, appellaſſe velint, non ſemel nos biſue aut ter, verũ ſæpius, q̃; ut meminiſſe poſſimus, tum in
B primo ſtatim die ad veſperã eos, qui diaria febri laborarunt, lauimus, tum vel magis in ſecundo,
immo ẽt ĩ ipſo tertio: ceu paulo ante diximus de eo, cui ſtipata cutis fuerat. Verũ hanc cauſam ra
renter vidi febrem accendere, itaq; etiã maxime tractãdã deſumpſi: vſtionẽ verò & laſſitudinẽ,
& cæterorũ ſingula, planè ſæpe. Vidiſti aũt eos omnes quarto die mane ad ſolita redire munia: ac
medicis, qui ipſos tertium diem prorſus cibi inedia exegiſſe fuerant opinati, occurrere. Itaq; etiã
miranti tibi ac quærenti, quid demum cauſæ eſſet, cur vel nunc ſaltem eiuſmodi medici ab ijs, q̃
perperam opinantur, non recedant, cõuenienter (vt arbitror) reſpondi, ꝙ neq; verã ſpeculatio-
nẽ noſcerent, & nũc eam incipere diſcere erubeſcerent; Aliqui tamẽ (ueluti cõfitẽtẽ aliquãdo ex
ijs quẽdã, idq; cum lacrymis veritatem nobis ſolis audiuiſti) nec vitæ ſibi neceſſaria aiunt affutu
ra, ſi, qui eos ſcire aliquid exiſtimant, diſcẽtes iã videãt. Verũ tu hoc ſemel audiſti: deos aũt oẽs te-
ſtor, multos id mihi ſæpe ſoli confeſſos idq; lacrymantes, ac infœlicitatẽ ſuã deplorantes, ꝙ ſub
malis ꝑceptoribus tꝑs perdidiſſent. Iuroq; tibi rurſus deos, illud quoq; mihi ꝑſępe à cõdiſcipulis
dictum eſſe, cũ eſſem adhuc ætate adoleſcens. Nam cũ mihi mos eſſet, vbi aliquis me de ſecta ali-
qua, num ſana eſſet, percontaretur, dicere, me reſpõdere non poſſe, niſi reliquorũ oĩum dogma-
ta didiciſſem: ac† methodũ quãpiam mihi comparaſſem, qua, ꝙ potius eſſet, diſcernerẽ, nõ pauci † Adduntanti qui cod. δυνάμενοι, i. facultatem uel.
C ex condiſcipulis, qui hæc audierant, mihi reſponderunt, me & excellenti natura, & ſingulari ꝑ
patris mei liberalitatem eſſe eruditione, tum & ætatem ad diſcendum idoneam, & impenſas, vn-
de diſciplinis vacem, ſuppeditatas hẽre: ſecum non ita agi, qui & rudes in primis diſciplinis eſſent,
nec acuto, vt ego, ingenio, nec, quod impenderent, habere: itaq; contentos eſſe oportere iis, quę
nunc noſſent, qualiacunq; ea forent. Minime igitur mireris, cur pleroſq; medicorũ non pudeat
diatriton in ore habere, ẽt ſi ſexcenties nos præſagire in ægris uiderunt, diaria ne febri laborarẽt,
an ea, quæ tertio quartove die acceſſionẽ eſſet habitura. Illud potius æſtima, quod Hippocrates
monuit, homo alias ingenio maxime philoſophico: a" Cum b in † acumine } morbus eſt, ſtatim A 1. Aphor. 7. Ex. ord. 4. d
tum vltimos labores infert, tum c" tenui ad vltimum victu neceſſe eſt vti, Vbi uerò non, ſed licet B † peracutus.
liberalius cibare, tñ eſt de vltimo remittendum, quantum morbus vltimis eſt mitior. Labores C" Al. tenuiſſimo.
namq; dicit omnia, quæ hoĩem offendunt: ultimos verò, maximos: quales vtique in ſummo ui-
gore fiunt. Iubet aũt reſeruari in id tꝑis ſummam uictus tenuitatem, nihil profecto docẽs diuer-
ſum ab eo, quod alibi dixit: "Cum in ſummo vigore morbus eſt, tum victu uti tenuiſſimo eſt ne-
ceſſe. Atqui fieri non poteſt, vt ſummam victus tenuitatem ad ſummi vigoris tẽpus differas, niſi 1. Apho. 8. Ex. ord. 4. f
inter initia cõtecceris, circiter quo tum diem in vigore morbus ſit futurus. Sed & inſanire Hippo-
D cratem dicunt, qui hæc ſcripſerit: & tametſi nos opere ea oſtendimus, omnia potius putãt, quam
poſſe quempiam in prima aliquando acceſſione certã notitiam affectus ægrotantis habere. Ego
verò nec in omnibus ægrotantibus fateor exacte me ſcire in primo die affectum, nec ullam dia-
riam me febrem poſſe fugere: at verò, vt nihil in victus ratione primis ſaltẽ diebus pecces, hoc ſa-
tis eſt, ſi diſcernere diariã a reliquis queas. Ac propterea quarto die, in quo illi hominem, q̃m iam
*ſiccarunt, primũ nutrire incipiunt, nos ad conſueta dimittimus: ac a diarijs in acutas febres tran * ὑποταριχευσάντες.
ſitum fieri hac uictus ratione prohibemus; cum, ſi quis aliter cibet, excipiant neceſſario iam di-
ctas naturas ardentiſſimæ febres. Sunt enim aliæ naturæ, quibus aut nihil, aut non magnopere, in
commodet tot dierum inedia, ſicut è diuerſo aliæ, quibus non modo innoxia, ſed etiam vtilis eſt
trium dierum inedia, Verum de cæteris naturis poſt decernam. Propoſitum verò nunc nobis ab
initio temperamentum in ediæ in ſummum ducunt diſcrimen, in quacunque iniungantur febri,
non ſolum ijs, quas modo commemoraui, diarijs. Melius, niſi eſſet fatu digna lit. græce.n. ὀλίγον δὲ γενόμεναι, aliquis interpres magna uero facta

Quo pacto Diaria Febris ex obſtructione curanda ſit, ut præcaueamus, ne in putridam. per tranſeat. CAP. 4.

ET enim, ſi propter obſtructionem aliquando (vt dictũ eſt) morata tranſpiratio eſt, ſi parua
ea ſit, qui recte deterſerit, ſecundam fore acceſſionem uetabit, ſin momentanea, non poſſis

ita promittere. Quòd ſi & multi, & craſſi, & glutinoſi impacti ſucci ſint, q̃ hos excipit febris, fieri E
non poteſt, vt intra fines diariarum conſiſtat: qñ ex neceſſitate huic in mali ſucci naturis ea, q̃ ex
putredine humorum accenditur, ſuccedet. Nam in aliis ſaltem temperamẽtis, quæ in ſequẽtibus
exponã, excitari ex tali cauſa põt citra humorum putredinem aliqua continentis febris ſpecies.
Porrò capere eiuſmodi ſermones oĩno non poteſt, qui prius in memoratis operibus non ſit exer
citatus: ac potiſſimum in eo, quod de febrium dñia inſcribitur. Nam, vbi obſtructio quæpiam me-
diocris eſt, ob quam febricitant, quibus vitioſus eſt ſuccus, in primo die, atq; etiam ſcd'ı aliqua par
te, nullum eſt in pulſu putredinis ſignum, æque vt nec cruditatis in vrinis. Protracta tñ inclinatio
† Antiqui. co. addunt. ἢ ἀτμοὶ ... ἢ ἱδρῶτες, i. uel madores. ne, nec amplius ꝑ rõne, ſicut poſt ſummum vigorem inceperat, cedẽte, ſuſpectus affectus eſt: ue-
luti è diuerſo, in quibus ad ſolutionem feſtinat, vel halitus aliqui† vel ſudores exierunt, vel multa
bona vrina, cũ ſignis in pulſu bonis, in ijs proculdubio diaria febris eſt. Sed, q̃ ex parua oritur ob-
ſtructione, ea (vt dictum eſt) ſaltem inter initia ſimilis diarijs eſt. Protracta tñ inclinatione, ſuſpe
cta redditur, q̃uis putredinis indicia in pulſu adhuc nõ appareant: quippe, niſi vitioſus ſuccus pe-
nitus tranſpiret, neceſſe eſt, putrefiat. Ergo, vt tranſpiret, maiore iã auxilio eſt opus. Ac, ſiquidem
vel puer, vel ſenex ſit, ſanguinẽ detrahere non licet: inter has ætates, vbi robur ægro non deeſt, ſe
canda vena eſt, ẽt ſi plenitudinis ſigna non adſunt. Præſtat. n. vitioſi ſucci maiore parte emiſſa ad F
detergẽdas obſtructiones accedere; cũ alioqui metus ſit ſi obſtructionibus liberandis prius, q̃ va
cuaueris, ſtudeas, ne ipſas magis impingas. At ſoluunt quidẽ obſtructiones, q̃ deterſoriã faculta
tem obtinent, ſeu foris cuti ſint admota, ſeu intrò in corpus accepta. Periculũ verò eſt ẽt, ne, q̃ fo-
ras trahũt, una cum ijs, q̃ [a] obſtruunt, ẽt aliud quippiam attrahant: &, q̃ ab interno ſurſum ſerũtur,
a In A. C. Græc. legitur. ἐκφράττουσι, i. ſoluunt obſtructionem. aliquid ſecũ in ijs, q̃ in vaſis continẽtur, rapiant. Quod ipſum ſi tenax ſit [*] & craſſum, obſtructio-
nẽ planè geminabit: ſin aliter, multitudine certe ſua nõ parũ oĩno nocebit. Cernimus. n. aliqñ, ẽt
ꝙ multũ eſt, cũ ſimul totũ confluit, obſtruẽdo hęrere, infigique non minus, q̃ ea, q̃ glutinoſa ſunt
* Al. ἢ, i. uel. & craſſa: ꝙ ſi per meatus anguſtos eſt tranſitus, multo profecto magis retineri. Quo igitur & his
iter liberũ, & ijs, q̃ foris admouẽtur, attractio tuta ſit, vtiliſſimũ eſt corpus inaniſſe. Quin ẽt fumo-
ſa fuliginoſaq; ſuccorũ excrementa, q̃ trãſpirant, ſuccis ipſis imminutis pauciora reſtabunt. Qua
re inde quoq; minor reddetur febrilis calor, ſic vt foras tranſpirare, ſi exiguæ obſtructiones ſint,
queat. Ergo, "cũ ſuſpicio erit cutim eſſe ex obſtructione occluſam (id ꝙ tũ ex eo conijcies, ꝙ non A.l.4. f.t.c. 1.c.33.fol. 414.c
fuerit in primę acceſsionis remiſsione vacuatio ſatis magna, tũ ꝙ ſimilis ſibi ꝑdurauerit remiſſio)
ſi homo ex nulla manifeſta febricitauit cauſa, ẽt certius argumẽtũ obſtructionis habes: ſin ex eui G
dẽti aliqua cauſa, fieri põt, vt duæ ſimul coierint cauſæ: nam, ſi altera tñ cauſarum, nempe quã ex
terna impreſſit, ſubeſſet, imminuta remiſſio fuiſſet cũ ſenſibili alicuius expulſione. Haudquaq̃ igi
tur differẽdum eſt ſanguinẽ ita laborãtiũ mittere. ſ. tum ad virtutis, tũ ad obſtructionis modi por
tionẽ. Diſcernetur aũt obſtructionis magnitudo ex ipſa magnitudine febris: vt q̃ ex maiore ob-
ſtructione maior, ex minore minor inciderit. Vbi verò modice vacuaueris, haud multo poſt aut
nutrimentũ aliquod, aut pharmacũ ex ijs, q̃ detergeãt, exhibebis. Sunt porrò nõ multa, q̃ in febri-
bus id præſtent. Sed, ſicut dictũ prius eſt, in alimentorũ rõne ſunt ptiſana, & mulſa: in pharmaco
rũ oxymeli, & quæcunq; incoquere in mulſa licet, ceu calaminthã, & hyſſopum, & origanum, &
ſerpillũ, & irim, & apiũ. Verũ hæc oĩa iuſto ſunt calidiora. ideoq; febres accendunt, ita vtique, vt
vinũ. Oxymeli verò ſolũ nec febres accẽdit, & ſtrenue detergẽt ſic, vt ea, quę glutinoſa craſſaque
ſunt, diſſoluat, & meatus obſtructos liberet. Porrò inter mulſam & oxymeli mediũ locũ habet,
qđ Apomeli græce dicitur: cuius plurimus in Peloponneſo eſt vſus. Nõ immerito, arbitror, & ſac
charũ inter hæc numerãdũ. Ex hoc victu ſeruabis, q̃tum de febrili calore minuitur. Etenim ſi ter
tio die mane videris minimum eſſe, qđ de febri relinquitur: ac "neq; putredinis humorũ in pulſu H A.ibid.g
nota ſubſit, neq; in vrina cruditatis: ſuſpecta verò hora, qua primo die febris occupauit, extra me
ridiẽ nota ſit: audacter hoĩem, q̃ ocyſſime lauabis, lõge ante ſextã horã. Abũde tñ ſit ſi in intra ter
tiã horã lauationem compleueris. Ad eundẽ modũ, & ſi decimã horã ſuſpectã habueris, vſq; ad
ſeptimã laues, licet: cũ tres æquinoctiales horas quatuorve inter balneum acceſſioniſq; tp̃s inter
poni, abũde ſit ſatis. Debet aũt in balneo corpus prius vnctum ac moderatiſsime frictũ, mox de-
tergeri extrinſecus, abluique. Sanè detergentium materiam expoſitam habes in cõmentarijs ijs,
qui de medicamentis ſunt cõſcripti. Deligẽda verò ſemper ſunt, quæ ad rẽ propoſitã ſint accom
moda: quippe diſtincta in his ſunt, tum quæ magis, tum quæ minus, detergent. Sed & nũc exem-
pli cauſa pauca dicemus. Moderatiſſime detergent tum erui farina, tum hordei, tum fabarum: prę
terea mulſa, quæ ſit aquoſa: magis verò, q̃ hæc, iris, & panacis radix, & ariſtolochia, & mulſa, quæ
mediocri eſt miſtura: ueluti etiã hac magis, quæ meraciſsima eſt. Fit hæc, vbi miſta melli exigua
eſt aqua ſic, vt liquatum mel exiguos cutis meatus facile ingredi poſſit. Poſſunt aũt uel hac ma-
gis detergere tũ ſpuma nitri, tum nitrum ipſum, tum aphronitrũ. Si aũt nitrum, oportet, quod ex
tenuibus partibus conſtet, cuiuſmodi Berenicium eſt: ſi uerò lapidoſum ſit, vti id læuigarique di-
ligẽter debebit: Mel autem puriſſimum, acerrimumque, cuiuſmodi eſt Hymmetium. Eſt autem
& ſapo ex ijs, quæ maxime detergere valeant. Atq; hæc ſatis multa detergẽtium materiæ exem-

A pla ſunt. Tempeſtiuum.n.eſt iã ad ea,quæ poſt balneum adhibentur,accedamus. Sunt ãt ea minime multa. Nã præter aquam,quæ parum apij incoctum in ſe habuerit,nihil his eſt offerẽdum, licet,quod inter balneũ,& ſuſpectas horas ſpatium erit,triũ fere horarũ conijciamus. Si verò citra veſperã,aut duabus horis citius,q̃ primo die,acceſſio inuadet,tũ lauiſſe mane liceat, tũ cibaſſe,ſed tñ ptiſanæ cremore. Deinde,ſi ſuſpectę horæ nihil prorſus afferant,& lauare rurſus,ſi velit licet,& cibare,ad eas,quas diximus,conſiderationes intento. Sin aliquid eueniat,& conferẽdũ id eſt cũ acceſſione,quæ primo die inciderat, & tum vrinæ conſiderandæ,tum pulſus ſunt:quæ oĩa profectò mediocria apparebũt,ubi exigua relinquitur obſtructio. Quare ipſum, & lauabis quarto die,& cibabis,ad iam dictas conſiderationes ſpectans:ſperabisque nihil quinto die ſuperuenturum. At,ſi magna obſtructio facta ſit,ea febris ex diariarũ genere non erit. Quare in proximum differatur librum,cum in hoc de diarijs tantum agere ſtatuerimus.

De Diarijs febribus,quæ ſuperueniunt cruditatibus ciborum. CAP. 5.

A.li.4.f.1. t.1.c.34.f. 414.h

QVoniam igitur diariæ febres in propoſitis corporum temperamentis ſæpenumero ẽt ciborum cruditatibus ſuccedũt,proximum fuerit de ipſis diſſerere. Ergo peſſima quidem in eiuſ B modi tẽperamentis cruditas eſt,citiſſimeq; febrem accẽdit,in qua cibi in nidorulentã,& fumoſã qualitatẽ corrũpuntur:qñ ea,q̃ in acidã uertit,ut *tãto talibus naturis contingit,ita minus nocet. Dicemus aũt de utraq; ſeorſum,incipientes ab ea,q̃ ſæpius his incidit,& magis lædit. Ea eſt(ut diximus)nidoroſa q̃dã,ac fumoſa:q̃ vtique,ſi aluus lubrica eſt,minus eſt noxia:ſin adſtringitur,grauis eſt. Siquidẽ ex adſtrictione eius *vitioſæ naturę in febres prõpte incidũt,ac potiſſimũ,cũ neglecto conſilio in lectulo domi manendi,ad ſolita cõuertuntur opera. Febricitant aũt nõnulli,& ex ijs,quos diarrhœa ex cruditate male hẽt:quibus vtiq; nõ minime increſcit febrilis affectio, & ex deſurgendi frequentia. Quòd ſi ẽt roſio,aut dolor,aut calor immodicus in vẽtriculo, & inteſtinis ſit,hinc utiq; uel lõgè magis affectio febrilis increſcit. Eſt aũt eorũ, quibus clauſa aluus eſt,& q̃b' fluẽs,nõ eadẽ ſanatio. Itaq; ẽt ſeorſum de vtriſq; agetur. Apparebit.n.ſic tractantibus nõ ſolum, quatenus differunt,ſed etiã quantum ambobus ſit commune. Si igitur ea tantum, quæ corrupta fuere uacuata eſſe uidentur,tũ lauandum,tum nutriẽdum in remiſſione febris eſt,ſed ijs,quæ circa ventriculum ſunt,prius conſulto. Sin ita multa inanitio, aut prius facta ſit, aut nunc etiam in homine duret,ut virtus iã defeſſa ſit,ſatius eſt omiſſa lauatione,cibare,ſed conſulto prius,ijs quæ C circa uentrem ſunt. Conſuletur ita laborantibus ſi modo vacuatio amplius non duret, *fomento ex oleo,& abſinthio: expedit autẽ tingi abſinthium, quo minus nidore offendat, feruenti aqua. Quod ſi q̃s morſus,aut doloris ſenſus,in ventriculo adhuc ſuperſit, incingi illi peniculus poſt fomentum debebit, qui uel ſiccus, & calidus ſit,uel ex oleo, in quo abſinthium incoctum fuit,madẽs,ac plurimũ expreſſus. Satius autẽ fuerit,ſi nardini vnguenti,quod curioſe ſit factum, facultas ſit,ex eo *peniculum eodem modo imbutum uentri incingere. Iam multo ẽt ſatius ſit, ſi purpura marina is ſit:atque ẽt longe optimum,ſi optima ſit Tyria:quippe tenuiorem adſtringẽdi vim habet tum ea purpura,tum optima nardus ita,vt uis earum ſiccando,calfaciendo,ac robur inferendo,in corpóra,quæ circa ventriculum habentur, alte penetrare poſſit. Quòd ſi os ventriculi(q̃d ſtomachum appellare ſolemus, abutentes nimirũ appellatione) imbecillius ſit,ẽt tãta portione chiæ maſtiches in nardino tunſa,unde ſordium craſſitudo exiſtat. madefactam ex eo purpuram imponemus. Eſto autem abunde calens taliũ quodque,cum primũ imponitur: quippe,quæ tepida ſunt,oĩa ventriculi firmitudinem diſſoluunt. Non aũt te fugit ſolere me unguenta calefacere in vaſe duplici, utique coniecta prius in vas maius,aqua feruente: qñ aliter calefactis uitiatur D eorũ facultas. Cæterũ fluente adhuc aluo,utilius eſt optimo recenteq; melino ſimili modo,quo nardino,uti. Vtile aũt ad omnia talia eſt,& maſtichinum. Non in poſtremis accommodata ſunt eiuſmodi uentriculi affectibus,& vnguenta ea, quæ ad gratiam delicatarum mulierũ fiunt:hæc, inquam,pretioſa,quæ Romanorũ luxus vr̃ inueniſſe, appellationesque Romanas dediſſe: nominantur.n.tum ſpicata,tum foliata. Si verò,qui affligitur, cinctum non patitur,ſiue ob conſuetudinem,ſiue delicias cingi recuſet,licet,cerato idem efficias. Eſt aũt in eiuſmodi vſum optimum,q̃d ex cera ſit Tyrrhenica in vnguento nardino liquata,† cui poſt,q̃ refrigeratum eſt,}aloes,ac maſtiches molliſſimus puluis eſt admiſtus. Debet aũt ſingulorũ hic eſſe modus: Ceræ,ac nardi partes pares:aloes pars octaua:ſic etiam & maſtiches,uel (ſi placet)huius paulo aliquid plus. Quòd ſi cerato aliq̃d è ſumptuoſis his vnguẽtis admiſceas,pſtantius medicamentum habebis. Si aũt uentriculus intus uritur ita,ut affect' quidã phlegmonæ ſimilis in eo cõſiſtere uideatur,utilius eſt ceratum,q̃d ex melino cõficitur. Sũt porrò alia medicamenta nõ pauca,alia quidem ex œnanthe, alia ex hypociſtide,& balauſtiis, & palmularũ carne cõfecta, quæ uentriculo tũ refrigerando,tũ vero firmando,ſint idonea. Horũ ergo,quod ad rem preſentẽ ſit commodiſſimum,id deliges,ijs, quas memorauimus,cõſiderationibus intentus. Cibandi verò deinceps his ſunt:fluente quidẽ ẽt num vẽtre,polenta,& pane,quẽ græce Oxylipe uocãt:qui utiq; minimũ aceti habeat,non ſicuti in dyſenteria,& diutina diarrhœa pparare ſolemus. Inſpergere autem polentam debebis alias aqua calida ubertim:alias,ubi,ſ.uẽter adhuc plus iuſto excernit,uel mali punici, uel pirorum,vel

A.li.4.f.1. t.1.c.26.f. 418.a

* Al. rariſſimi.

* κακόχυμοι.

* ἐμβροχῇ.

* πόκῳ hapſum coactæ lanæ.

* In antiquis ita legit ψυχθεν ... τῷ ... cui,poſt quàm refrigeratum eſt, ac deraſũ, &c.

malorum

malorum ſucco,potiſſimũ cotoneorum. Quod ſi iucundius laborãti erit, ẽt decocto ex piris,aut E
malis,aut myrtis,ꝑparato,polentã inſperges.Sin venter non amplius excernit,ſuffecerit tũ alica
ſimiliter ptiſanæ præparata,hoc eſt aceti habens pauxillũ: tũ ex ea ſine aceto ſorbitio:tũ gallina-
*ὀπωρῶν ceorũ teſticuli:& ſaxatiles ex albo iure piſces:ꝑterea*fructuũ aliquis ex ijs,qui adſtringant, uel ſo
lus,uel cũ pane.Hos verò vel magis ẽt vẽtre adhuc fluẽte dabis.Quòd ſi appetẽtia careant ſic, ut
cibos auerſentur,(incidit nanq; id nõ paucis eorũ,quos diarrhæa ex cruditate male hẽt)ẽt de me-
dicamento,qđ ex ſucco fit cotoneorũ,unũ,aut duo cochlearia danda his ſunt:aut,ſi huius copia
non eſt,eius,quod ex carne eorũ cõponitur.Tradita verò eius generis medicamẽtorũ cõpoſitio
eſt in libris De tuẽda ſanitate.Atq; ita quidẽ in prima remiſſione,ijs,q ex cruditate febricitãt,vẽ-
tre excernente,mederi cõuenit.Si verò oĩno uenter adſtringitur,ꝑtractatis prius*ꝑcordijs,mox
*Græce hypochondria. Linacer autẽ cũ Celſo ſemper uertit præcordia. toto ventre,conſiderabis diligenter,nũ cibus in gracile inteſtinũ,aut in colon deſcenderit. Dein
de ægrũ interrogabis, qua maxime in parte vel morſum,vel grauitatẽ ſentiat,qualesve habeat
ructus.Vbi ex his compertũ habueris,in qua nã totius ventris parte nutrimentũ conſiſtat,ſi in ſu
perioribus partibus pendet,aliquid diatrion pepereon dabis,nõ medicamẽtoſi illius, ſed eius,qđ
in opere de ſanitate tuenda,ceu & ſimpliciſſimũ,& iis,qui cruditate laboratẽt, aptiſſimũ laudaui
mus.Poſt deinde pręcordia,omnemq; vẽtrẽ perfundes.Hoc verò,ẽt ſi inferius deſcẽderint, quæ F
vitioſa ſunt, facies,pluris minoriſq; ratione id uariãs.Siqdẽ plus,& tẽporis,& perfuſionis exigũt
ad præparationem eorum, quæ deinceps ſunt agenda, quibus in ſuperioribus uentris corruptũ
nutrimentum adhuc manet. Sin motũ id notabiliter ad inferiora ſit, adiuuandũ, aut glande ſub
dita,aut leui per inferius infuſione eſt,utique,ſi morſus ſimul adſit,hũc mitigãtibus:ſi flatus,hunc
*καθιεῦντες, in manuſcriptis eſt in impreſſis, μαθιεῦντες. *cõprimẽtibus:ſin neutrum fuerit, ex melle, aqua,& paululo olei id, quod ſubter infundetur, fa-
cientibus.Vbi uerò vehementior morſus vrget, Sabinum oleũ,in quo aliquid ſeui anſerini ſit li-
quatum,eſt utilius:ſi verò eius copia non eſt, gallinacei ſeui : ſin nec huius facultas eſt,caprini:q
ſi huius quoq; penuria eſt,inijciendum oleo parum ceræ eſt, potiſſimũ elotæ.Flatus verò ſanan-
di ſunt oleo,in quo ruta, & ſemina, quæ flatus diſcutiũt,fuere incocta,cuiuſmodi ſunt apij,& cu-
mini,& marathri,& ſinonis,aliaq; id genus. Vacuata uero aluo, nutriendum protinus in cæteris
quidem iis,quos memorauimus,ſimiliter eſt, amotis tñ ijs,quæ adſtringant.At,ſi quidem primo
die ad veſperam hæc egeris, aut etiam noctis qualibet hora,etiam ſecundo die ſimilem adhibebis
prouidentiã.In quo ẽt,ſi planè deſiit febris,lauari hominem ſines.Ac, ubi in ſequenti nocte,quie
tus citra offenſam dormierit,ſanũ iam hominẽ prorſus exiſtimabis. Si verò, qui cruditati ſucceſ-
ſit,dies cum ſequenti nocte febrem attulerit,ue,uti in ſecundo die,ita nunc, & accurandus,& nu- G
triendus homo eſt.Si verò,& nox tertiæ diei febrile quiddam paulũlum afferat, ne ſic quidẽ for-
midandũ,ſed hos quoq; poſtridie lauabis,nutrieſque,ac reliqua omnia in illis, ut ante definitum
eſt,ad portionẽ exequeris. Sanè* mutationes crudi alimenti in acidam qualitatem nec incidere A.li.4 f.1. t.1.c.3 q.4. 415.2
in eiuſmodi naturis cernuntur,niſi admodum raro,idque ex cibis,qui prompte aceſcunt:nec fe-
brem accendere diariã,æque,ut nec tarditas concoctionis: quãdo, ſicubi propter talem crudita-
tẽ febricitant,quibus amara bilis in temperamento abundat, obſtructionis,& humorum putre-
dinis ſuſpicio eſt.De qua poſtea diligentius definiã, cum de putredine agam. Nunc huic de dia-
rijs febribus diſputationi hoc adiecto,ad alia tranſibo.Fumidus vapor ex tarditate concoctionis,
aut cruditate,in qua ructus ſentiuntur acidi, nunquam excitatur. Quippe frigidi halitus abs tali-
*ἀναφέρονται. bus ſuccis*aſcendunt,hiq; omnino pauciſſimi, minime autẽ uapores multi fumidique, ac fuligi-
noſi:cum nec in ijs,quæ extra ſunt,aliter aut fumũ edi,aut fuliginẽ videas, q̃ fumum ex materiis
(ut ita dicã)ſemiuſtis,fuliginẽ ex immodice aſſis uſtiſque:eſt nãq; fuligo uapor terreſtris, fumus I
miſtio quædam ex terreſtri aqueaq; ſubſtantia. Verum nõ eſt, quòd hoc loco audire expectes,
aut quemadmodum ijs,qui tarde cõcoquũt,aut ijs,qui acidum ructant,ſit proſpiciendum: eſt.n.
de his tractatio ad opus de tuenda ſanitate pertinens.Hic tantum earum cruditatum mentionem H
faciemus, quas febris ſubſequitur. Quoniam igitur diaria febris cruditates, quæ cum acido ru-
ctu ſunt,non conſequitur:quæ verò ex putredine humorum oritur,ea quandoque ſequitur:non
ſine ratione in eam tractationem,q̃ de illis inſtituitur,diſtuli de his cruditatibus præcipere,ſed ne
tunc quidem eo modo,quo in ſanitatis tuendæ libris.In illis.n.diximus quæ nã per ſanitatẽ agen
da ſint illi,qui cruditate laborat:hic verò,quæ nam in ijs febribus,quæ cruditati ſuperueniunt.

Quo pacto,qui Diaria ex Bubone correpti ſunt,ſibi ipſis conſulant,ac Diatritarios, uocatos irrideant. CAP. 6.

Dicta mihi fermè ſunt de diarijs febribus uniuerſa : qñ qui ex bubone febricitãt, medicos,q d
ſibi ſit agendum, ne conſulunt quidem,ſed,ubi tum vlceri,quod bubonis occaſio fuit,tum
poſtea buboni ipſi proſpexerint,in remiſſione eius,quæ inciderit,acceſſionis lauantur. Ac,ſiquis
tũ diatriton uel nominet,oẽs irrident,ſcholaſticumq; appellant , natura(puto)ipſa intelligentes
id tranſmittendum non eſſe,quod omnino non erit. Cenſentq; etiam in omnibus ijs , quæ ſen-
ſum fugiũt,tales debere eſſe medicos,quales ipſi ſunt in ijs,quæ ſenſui apparent. Porrò in oĩbus
tales eſſe,nihil eſt aliud,q̃ intelligere,quãdo ſit in tertio acceſſio futura,& quãdo futura non ſit.

Quin

A Quin etiam, qui refrixerunt, aut vſti ſunt, aut fatigati, aut tale quippiam paſſi, poſtea verò febrici
tarunt, hi, vbi remiſſione talem ſtatus quietem, qualis erat per ſanitatē, ſentiunt, ne tunc quidem
eos, qui diatrion nominent, ferre poſſunt. Quod.n. vſurpare ſæpe ſoleo, quemlibet priuatum, qui
ſecundum naturam ſe habeat, quouis ſophiſta veriores opiniones habere, hoc etiam in diuiniſſi-
ma iſtorum diatrito videre licet, vt quæ ab omnibus, qui naturaliter ſe habēt, ſit irriſa. Nuper.n.
è plebe quidam, qui in ſplendida cœna prolixius ſibi epulis potuq; indulſiſſet, venit domum er-
rabundus, ac manu deductus. Cum aūt ea, quibus grauabatur, in ventriculo eius fluitarent, om-
nia ea euomuit: & per noctem quidem febricitauit. Dormiuit autem in magnam partem ſequen
tis diei. Poſtea ſurgens, ac paululum inambulans, lauit, riſitq; eum, qui ſibi diatriton manendam
ſuaſerat illo nēpe authore ēt poſtero die inediam tolerare debuiſſet. Vt aūt (res ipſa monebat, &
ipſe ſua ſpōte faciebat) lotus, & modice cibatus, poſt ſomno deditus, eoq; inoffenſe fruens, mane
ſurrexiſſet: ad conſuetaq; rediſſet etiam in ipſa diatrito, in qua eum tolerare inediam oportuiſ-
ſet, ſi diatritarijs medicis paruiſſet, ita.n. eos per iocum eleganter nominauit quidam, & quidem
cum cœnatus iam ex conſuetudine homo eſſet: accedēs facetus ille, riſum excitauit, commemo-
rans quemadmodum eum, q. tertio ante veſperi vomuiſſet, oportuiſſet, ēt biduo inediam ſiccū
B ac * ſordium plenum tolerare, ad horasq; ſpectantem pro diatritariorum iuſſu decumbere. Sūt * [illegible]
enim arbitror, uel plebi non obſcura, quæ præter rerum euidentiam temere audentur. Atq; inde
merito alios medicos, alios græce Logiatros, id eſt verbis tenus medicos eſſe dicunt. Quomodo
enim non iure hac appellatione cenſeantur, qui ea neſciant, quæ nemo è vulgo ignorat? Quomo
do nō meritiſſime irridēdi carpendique, qui ēt, cum talia ignorent, Hippocrati ſe præponūt? Ve-
rum illorum ſtupiditatem ne Mercurius quidem ipſe cum [illegible]uſis ſanauerit.

A.l.4.f.i.c. n.c.1. fol. 411.c

De curanda Diaria in calidis, & humidis naturis, ac in habitibus, qui ſunt acquiſiti. CAP. 7.

ABſoluta verò in ijs naturis, quibus amara bilis redundat (in quibus.ſ. elementū frigidū vin-
citur à calido, & elementum humidum à ſicco) de diariis febribus diſputatione; ad aliud cor
porum temperamentum trāſeamus, quod nihil minus, q̄ ſupra dictum, vitioſo eſt ſucco, in quo
.ſ. calidum præualet frigido, & humidū ſicco. Maxime enim oīum putredinis morbis hæc intēpe
ries" expoſita eſt: ꝓpterea, ꝙ per ipſam ſanitatem ꝓxime putredinem accedit: velut tum ex ſudo
ribus conijcere eſt, q. grauiter his olent, tum verò ex vrinis, deiectione, atq; ēt ipſa * reſpiratione.
Etenim qualis eſt hircorum, talis eſt, & talium naturarū temperies. Ideoq; prompta eſt ex quali-
bet occaſione, tum alijs multis morbis tū verò febribus, corripi. Nam, q. hac intemperie ſunt, cū
C ſtipata cutis eorum eſt, effugere febrē non poſſunt: ſed nec, cum valentem cruditatem contraxe
runt, aut peruſti (in Sole) fuerunt, aut tale q̄ppiam aliud paſſi. Ac vitioſis q̄dem habitibus ſtipa-
tio cutis plurimum eſſe incōmoda ſolet. Ideoq; q̄bus amara redundat bilis, non minus, q̄ qui ad
putredinem ſunt proni, (Sepedon[illegible]s, id eſt putredinoſos Græci vocant) febribus ijs, q̄ ex ſtipa-
ta oriuntur cute, patēt. At à nidoroſis cruditatibus, q̄ humidæ & calidæ naturæ ſunt, (quas mo-
do putredinoſas ꝓpterea vocaui, ꝙ ſucci facillime in ijs putreſcāt) promptius lædentur. Nā de ob * [illegible], i. ex-
ſtructione q̄d attinet dicere? q̄ idcirco maxime febres accēdere diximus, ꝙ putredinem in ijs, q̄ piratione.
non tranſpirent, corporibus creet. Verū de eiuſmodi febribus poſt agemus. Sanè diariæ oēs prō-
ptiſſime in iam dictis temperamentis accenduntur, idq; ex qualibet earum cauſarum, quas mo-
do in amara bili vitiatis naturis retuli: curationemq; perſimilem illis habēt, ac in paucis oīno diſ-
ſidentem. Nam, cum humidiores naturæ ſint, magis ferūt, q̄ illæ, famem ſitimque. Itaque minus
læduntur hæ, ſiquādo fame ꝑ diatritarios crucietur, ſi modo libera ipſis trāſpiratio nō deſit. Atq;
idcirco balneum hi, ceu q̄d cutim eorum laxet, vel magis, vel certe non minus, q̄ qui amara bili
abundant, requirunt: ceu quod humectet, non requirunt. Quæcunque verò de eiuſmodi natura
ſunt dicta, eadem de acquiſito habitu dicta eſſe cenſendum. Aliqui.n. quibus boni ſunt natura ſuc
ci, coeuntibus aliq̄n eodem tpe pluribus ſiccantibus corpus, calfacientibusq; cauſis, in amaræ bi
D lis vitioſum habitum mutantur. Da enim veniſſe hominem æſtatis tempore in regionem calidā,
& ſiccam: eſſe præterea eodem tēpore ſtatum cœli calidum, ac ſiccum: tum veſci eum cibis cali-
dis ſiccisque: cogitare quoque, ac triſtari, & vigilare, & iraſci, & q̄ plurimum laborare: fieri autē
poteſt, vt idem homo per id tempus uenere ſit uſus frequēti, & in Sole maiore ex parte uerſatus,
& medicamenta, quæ ſiccent calfaciantque biberit, veluti aliqui Theriacen, nonnulli Ambro-
ſiam, & alij Athanaſiam, ſcimus enim profectò medicamenta à iunioribus medicis eiuſmodi no-
minibus uocari: Cui ergo omnia iam dicta per æſtatem contigerunt, hunc, neceſſe eſt, calidum,
& ſiccum reddiderint, ac propterea eo habitu, qui amara bili abundet, quamuis antea optimi ſuc
ci fuerit. Itaq; etiam ex omnibus ſupra dictis cauſis facile febricitauit. Ad eundē modum, & ſiqs
naturaliter boni ſit ſucci, ac locum temperatum incolat: ſi illinc ſe in alterum locum, qui calidus
ſit, & humidus, ueris tempore transferat, idq; ſtatu cœli calido humidoque: tum omni victus ra-
tione calida humidaq; vtatur: is quoq; ſimiliter illis, qui natura ſunt putredinoſa, tum cæteris tē-
tabitur morbis, quibus illi: tum febricitabit non ſolum alijs, ſicut illi ex iiſdem cauſis, febribus, ſed
etiam non minime diarijs, de quibus agere nunc inſtituimus.

Qua

Quæ inter Diarias febres, in acutas, aut multorũ dierũ, promptius, ac facilius pertranſeãt. CAP. 8. E

A.l. 4. f. 1. c. 1. c. 2. fo. 411. d

CVm verò octo intemperies in vniuerſum ſint, ut oſtẽdimus, opportuniſſimum ad febres eſt calida, & ſicca: ac, niſi quis hãc, ut dictum eſt, cibet, ociſſime in eã mutatur diaria febris in acutam. Propinqua huic eſt, præſertum, quod ad febrẽ attinet, quis ad alia ſit deterior, calida intẽperies, & humida. Tertia ab his intẽperies eſt ſimplex illa, in qua oppoſitio altera recte ſe hẽt, vtiq; quæ ex humido, & ſicco cõſtat, in altera calidũ exuperat. Quippe opportunior eſt hæc, quàm cæteræ, quæ ſequuntur, tũ ut oĩbus ſupradictis occaſionibus lædatur, tũ ex diarijs in †pluriũ dierũ} febres tranſeat: nihil enim alienũ fuerit eas ſic appellare. Huic proxima eſt, quæ in calido, & frigido debitũ modũ ſeruet, cæterum ſiccũ elemẽtum hẽt humido prævalens. Ab hac deinceps media oĩum eſt. i. quæ mediocritatẽ in vtraq; oppoſitione ſeruat. Quatuor, quæ reliquæ ſunt intẽperies, neq; facile febrib' occaſione iam dictarũ cauſarũ patent: neq; diaria tentatæ, ſi inediã tolerant, in pluriũ dierũ febres tranſeunt: Immo aliquæ ſaltẽ earũ, ubi redundantiã humorũ citra corruptelã cõtraxerũt, (cõtrahunt aũt eiuſmodi intẽperies aſſidue) utilitatẽ ex inedia ſentiũt: ac potiſſimum, quæ frigida eſt, & humida: ab hac, quæ humida eſt: tertio loco, quæ frigida: quarto loco, quæ ſicca eſt, & frigida. Siquidem poſt diarias febres diſcuſſas, ubi coactus quiſpiam nulla neceſſitate eſt mirificã diatriton tranſmittere, alia quidẽ nulla in frigidis temperamentis ex inedia febris excitabitur: lædetur tñ ipſe ſiccus, & frigidus corporis habitus quàm maxime, ut, niſi longo tpe, redire ad naturã, qui ea ſunt intẽperie, nõ poſſint. F Cæterum, ſi quod forte fortuna his adſit acquiſititium humorum vitium, fieri poteſt, vbi in fame, & illoti per triduum cuſtodiuntur, ut ex diarijs, in plurium dierum febres immigrent. At, quæ ſicca quidẽ corporis natura eſt, ſed ĩn altera cõtrarietate tẽperata, ea in longioribus inedijs gracileſcit magis, quàm quæ ſicca eſt, & frigida: reficitur tñ facilius, cum idoneum nacta eſt uictum.

†τεσσαρακαίδεκα.

Quo pacto curatio, ac victus ratio, inſtituenda ſit, cum diſſidentes indicationes in Diarijs febribus coierint. CAP. 9.

ENimuero eiuſmodi omnibus victus ratio alteranda eſt, multo profectò magis, quã ijs, de quibus primũ oĩum eſt dictum, nẽpe, calido, & ſicco, item calido, & humido. Quippe, qui frigidus, & humidus natura eſt, quoniam calido ſiccoq; in vtraq; intemperie contrariè eſt affectus, contrario nimirũ utetur victu. Melius tñ eſt nõ abſoluto ſermone, contrario, dicere, ſed ex ſolius temperamenti indicatione, quoniam ex eo, quod eadem febri febricitant, non diuerſam, ſed omnino eandẽ ſortientur indicationem. Dictum nanque ſępe numero iam eſt, id, quod ſecundũ naturam eſt, ſimilia ſemper poſtulare: quod pręter naturam eſt, cõtraria. Siquidem, quod naturaliter ſe habet, cuſtodire: quod præter naturam eſt, tollere oportet. Porrò febris omnis præter naturam eſt: ideoque victus rationem humidam frigidamque exigit. G Temperamenta vero ipſa alias ſimilia, alias poſtulant contraria. Quæ enim vitio carent, ſimilia perpetuo, quippe quæ ſeruare expedit: quæ vitium habent (veluti in opere de ſanitate tuenda eſt dictum) alias ſimilia, alias contraria. Idque merito accidit, cum, nec ad vnguem naturaliter ſe habeãt: quomodo enim eſſent vitioſi? nec prorſus præter naturam, quando, qui ſic attẽperati eſſent, perpetuo ægrotarent: Ergo ſimilia deſiderant, tũ in alijs, de quibus mox dicetur, tum verò in vlceribus omnibus: monſtratum enim id ſæpe numero iam in ſuperioribus eſt: contraria uerò in eo victu, qui per ſanitatem adhibetur, ueluti in libris de ſanitate tuenda, docuimus: ſed neq; hæc perpetuo, ſed tum, cũ corrigere intemperiem eorũ ſtudemus. Quippe duplex nobis in ijs, qui ſani ſunt, finis proponitur: nempe uel corpus ſanum in priſtina eius temperie tueri: uel etiam hãc meliorem reddere. Sic igitur, arbitror, in ijs, qui diaria febri laborant, cibandis, uel vni febrili affectui contrarium, vel ẽt ipſi laborantis in temperamento, deſumemus. In ea tamen natura, quæ haud dubie in medio temperamento eſt, ab ipſa febri contrariorum indicatione accepta, eatenus humidum frigidumq; victum adhibebimus, quatenus ſiccius calidiusque, quã ante, iã redditũ corpus apparet. Verũ hoc tũ perſpicuum, tũ indubitatũ eſt. Reuertantur autem rurſus ad intẽperatas naturas. H Nam, quoniam eas (ſicut in libris De Sanitate tuenda eſt proditum) licet & quales accepimus, ſeruare, licet & ad melius trãſferre, ſatius, arbitror, eſt, cum planè ualent, non cum ægrotant, vel de ſe queruntur, victus illius rationem mutare. Gaudent enim naturæ conſuetis ſemper, ut & Hippocrates euidentiſſimis argumentis in libro De acutorum victu adſtruxit: & in omnibus, qui ſe ſecundũ naturam habent, manifeſte apparet. Quòd nanque, qui ſibi iam diſplicẽt, extra cœtum eorũ, qui ſecundũ naturam habent, ſint ponendi, id nemo, qui compos eſt mentis dubitet: cæterum, ij an præter naturam ſe, an non naturaliter ſolum habeant, id vtiq; quis æſtimãdũ duxerit. Atqui, ſi ex ipſa conſuetudine indicationem aliquam ſumi conueniet, ſiquidem multo iam tempore intẽperatas naturas contrario uictu ei, quæ vicit, intemperiei cibauimus, ita ẽt, & cum parum ex ſententia ſe hñt, faciemus: ſin minus, quàm ſimilia tẽperamento ſuadet, indicationem præferem': Ita verò, & Hippocrates mihi ſentire uidetur, ubi ait: Humidus omnis victus febricitantibus eſt idoneus, potiſſimum aũt pueris, & aliis, qui ita cibari ſunt ſueti. Febricitantibus. n. in quantũ febricitant, ex ipſa contrariorũ indicatione humidus victus conducit: pueris, ex ſimilium. Eodẽ aũt modo, & eã, quæ à conſuetudine præbetur, quo eã, quæ ab ætate datur, accepit. Nã & ætas cũ ex ijs ſit, quæ natura nobis inſunt,

Al. ulceratis:

3. de Rat. Vict. in ac. 20. & deinceps. 7. f. 216. a

1. Aph. 16. Ext. ord. 8. h

ſimilem

A ſimilem ſibi uictũ poſtulat. Et, quæ à conſuetudine indicatio ſumitur, ſic ſumpta eſt, ſicut ea, quæ ab ætate: quippe ſeruare quoq; hanc iubet, perinde ac proprium ætatis tẽperamentũ. Itaq; etiam nos, tũ ex oĩbus, quæ circa ægrũ ſpectant, eius, quod conducit, inuẽtionẽ molin: tum, qñ indicationes oẽs ſecum conſentiant, & qñ inter ſe diſſentiant, inſpicere ſemꝑ cõueniet. Oĩbus.n.cõſentientibus, vnã ꝓrſus victus ſpeciẽ cõſtituemus: diſſidentibus verò inter ſe, q̃ valentiores, ac plures ſint, præferemus ita, ut victus ſpecies, q̃ hæ ꝑſcribant, pręferatur, ſic tñ, ut ne cõtraria ſit neglecta. Porrò prelatio hęc alias vtriſq; in vnius auxilij materiã miſtis perficit, alias ſeorſum ſumptis. Ac cõis quidẽ hæc rõ eſt oĩum, q̃ inter ſe cõplicatę ſunt, cõtrariarũ indicationũ. Q̃uo aũt hanc ad vſum conferre oporteat, cũ aliqñ ipſi morbi coeuntes ſint cõtrarij: aliqñ morbus unus ſit, ſed qui contrariã indicationẽ ſubijciat, aut naturali laborantis tẽperamẽto, aut ei, quod nunc acquiſierit: præterea ætati, & cõſuetudini, & regioni, & anni tẽporiin ipſa particulatim tractatione oſtendã. Nunc ergo, cũ propoſitũ nobis hoc loco ſit vnicuiq; memoratorũ intẽperiei generũ idoneũ inuenire victum, cõis, quẽ cœpimus methodi modus, ueluti ſub exẽplo, examinetur. Pone.n.correptos febri eſſe duos homines in regione natos, educatosq; tẽperata: nunc in ea non eſſe, immo alterũ in calida, & ſicca, alterũ in humida, & frigida: præterea eoſdẽ diuerſo eſſe tũ tẽperamento,

B tũ natura, tum conſuetudine, tum ætate: & ſub diuerſo (ſi placet) & anni tꝑe, & ſtatu cœli ægrotare, ſic, ut alter calidus ſiccusq; natura ſit, ac tali victus rõni in totũ inſueuerit: præterea iuuenis ſit, & hyeme ægrotet, idq; in humida, & frigida regione, ac ſtatu cœli ſimili: Alter humidus, & frigidus, ſimili uictu aſſuetus, tũ puer ætate, ac æſtate, in calida ſiccaq; regione, ac ſimili cœli ſtatu laboret: Quæ nã igitur in utroq; horũ ſint indicationes? Nẽpe, quæ à febricitãdo ſumitur, cõis amborũ eſt, ac, quæ refrigerent, humectent, deſiderans: reliquorũ nulla eſt ꝑterea cõis. Siquidẽ priori, & ꝑꝑ naturã, & ꝑꝑ ætatẽ, q̃ ſimili ſibi victui fuere aſſuetę, ſiccioris calidiorisq; tẽperamenti cibus idoneus eſt: ideq; propter, & anni tẽpus, & ſtatum cœli, & regionem conuenit: non enim, q̃ ab his ſuppeditatur, indicatio ſimilia deſiderat, ſed cõtraria: Alteri ex propoſitis propter ætatem, & naturam, & cõſuetudinẽ ſimilia ipſis exhibenda indicantur: ꝑꝑ ætatem quidem humida, modiceq; calida: propter naturam, & conſuetudinem humida, & frigida: propter regionem, & anni tempus, & ſtatum cœli, contraria: quæ & ipſa nimirum ſunt tanto temperatis frigidiora, & humidiora, quãto regiones ipſę ſunt calidiores temperatis, & ſicciores. A conſuetudine.n.ſemꝑ eſt indicatio ſimilium, quoad.ſ.ægrotant homines. At ab ætate, natura, regione, anni tẽpore, & ſtatu cæli, ubi temperata hæc ſunt, ſimilium ſemper* præſidiorum eſt indicatio, ſiue ualeant homi-

C nes, ſiue ægrotent. Contra ab intemperatis anni tempore, ſtatu cæli, & regione, contrariorũ eſt indicatio: cæterum ab ætate, & natura non abſolute, ſed cum cõſuetudine. Porrò nihil in contrarijs indicationibus tam conuenit expendi, q̃ magnitudinem †eorum, quæ ad indicationem coeunt. {Quã vtiq; in libris De ſanitate tuenda duplicem eſſe oſtendimus: alterã, quæ ex ipſorũ, q̃ indicant, dignitatibus cenſeatur: alterã, quæ ex ipſorum (ut ſic dicã) proprijs ſubſtãtijs ſpectetur quas ex conferendo, cum mediocri, & quod ſecundum naturam eſt, accipiendas eſſe teſtati ſumus. Niſi enim ita quis indicationum poteſtates examinet, nequeat ſanè menſuram uictus inuenire. Cum enim refrigerandum humectandumque eſſe febris perpetuo indicet, reliquorum uerò quodque, prout dictum eſt, ubi cõcors eorum indicatio eſt, nullum exhibetur negocium; vbi diſcors, pro pluribus, ac potioribus formari uictus ratio debebit. Siquidem in modo propoſitis, ex eo, ꝙ febricitant, communis refrigerantium, ac humectantium indicatio præſtatur, non tamẽ ex cæteris. Sed cuius, tum ætas, tum temperamentum vnà cũ conſuetudine, tum regio, tum anni tempus, & cœli ſtatus, humectantia refrigerantiaq; exhibenda indicant, hunc haud dubium eſt non ſolum humectandum refrigerandumq; eſſe, ſed etiã nec leuiter hæc, nec utcũque, facienda eſſe, immo planè magnopere, ac uehementer, omnibus ſcilicet *indicationibus idem dictan-

D tibus. Cuius uerò reliqua omnia refrigerantem quidem humectantemque victum, quemadmodum, & febris, non indicant, ſed contrarium ipſi, calfacientem ſcilicet, & ſiccãtem, utique ambiguitas pugnaq; indicationum inter ſe oritur: quo caſu magnopere opus eſt, tum numerũ indicationũ, tum magnitudinem, ſimul conferas. Quippe, quæ à febri ſumitur, ea reliquis, qñ oẽs contrarium faciendum præſcribunt, numero quidẽ inferior eſt: magnitudine tñ, quæ ex dignitate, aut poteſtate, aut quomodocunq; appellaſſe libet, ſpectatur, utiq; ſuperior eſt, potiſſimum, ſi longe à natura receſſit: quippe duplex, tum magnitudo illi accedit, & q̃ ex febris genere prouenit, q̃ oĩbus eſt cõis: & quæ propria, ſuaq; ipſius eſt. Siquidẽ, & quia febris plus cæteris omnibus ſolicitos nos habet: & quia, præterquam, ꝙ febris eſt, etiam magnitudo illi notabilis acceſſit: idcirco contrarias indicationes inducit, atq; obumbrat. Sin parua fuerit, fas eſt reliquas oẽs unà coniunctas cũ ea conferri, atq; expẽdi. Ac, ſiquidẽ pares uideantur, neq; febris indicatio præfere tur, ſic, ut humectandum, & refrigerandũ ſit: neq; ẽt reliquorum ſic, ut calfaciendum, ac ſiccandum ſit: immo media victus ratio, ubi ita ſe corpus habet, eligẽda erit. Sin altera indicatio exuperet, tñ receſſiſſe à tẽperato, & medio victu par eſt, quantum ea, quæ pollent, ſua contraria ſuperant. Ergo tum exercitatũ in his omnibus, tum natura prudentẽ, eſſe medicũ cõueniet, quò cuiuſque

indicationis

* *Quidã cod. græci habent, βοηθημάτων ut Linacer uertit: alij διαιτημάτων καὶ βοηθημάτων, i. uictus rõnum, et ꝑſidiorum. alij διαιτημάτων ſolum, ut etiã Aldinus: quæ melior lectio uidetur.*

† Ita legẽdum eſſe, ut Linacer uertit, tum ex codicibus græcis, tũ magis ex libro tertio de ſanitate tuenda patet, ubi de hoc diffuſe tractatur. Neque.n. legẽdum eſt τῶν ἐνδειξάντων, i. eorum quæ cõferunt.

indicationis poteſtate diligenter cõſiderata, omnibusque inter ſe collatis, unã idonei uictus ſummam, q̃ laboranti ſit commoda, cõparet. Ac diariarum quidẽ febrium indicationes ex his* generibus capiuntur, raroq; accidit, (ſi alicubi) à laborantis virium modo: cũ febriũ, quæ pluribus diebus affligunt, indicationes, rũ uirium reſpectum neceſſario adhibeant (non enim leue in his conſilium eſt, quod à uiribus petitur) tum cauſarum, quæ ipſas excitant, exceptis tamen hecticis, vtpote quas nulla† accendit cauſa, quemadmodum nec corpus id, quod in habitu calorem ignis in ſe ſuſcepit, ſiue id lapis, ſiue lignum ſit. Illud nanque commune cum diarijs habent, q̃ videlicet nõ amplius fiãt. Differũt aũt in eo, q̃ diariæ in leui (ut ſic dicã) affectu (κατὰ σχέσιν Græci uocant.) calorem habent: hecticæ in habitu, qui ægrè ſoluatur. Licet etiam dicas eã quoque, quæ à uiribus ſumitur, indicationem tum in reliquis oĩbus morbis, tum in diarijs febribus, ſemper adhiberi: nobis tamen in præſenti diſputatione opus ea non eſſe, propterea, q̃ ex prima quidem ratione non indicet, ex accidenti uerò indicet. De eo verò accidente in ſequentibus diſſeremus. **E**

*Scopis.

†ἀνάπτονται. accendit.

GALENI METHODI MEDENDI

IDEST DE MORBIS CVRANDIS

LIBER NONVS. **F**

ARGVMENTVM LIBRI.

Curandi ratio febrium continentium. ac ordo, & dignitas indicationum, quibus curatio vniuerſa continetur.

De tranſitu diariarum in alias febres, ac de ipſarum perduratione. CAP. I.

Diariarum, ò Eugeniane* curationem in libro, qui hunc præcedit, expoſui totius propoſiti operis octauo. Eſt autem huius febriũ generis vnica acceſſio, vno plurimũ die ex ipſius ſaltem natura circunſcripta. Quippe, "quæcunq; uel per medicorũ ignorantiã, uel ægrorũ intẽperãtiã, uel miniſtrãtiũ errorẽ, in eiuſmodi febrib' cõmiſſa in aliud ipſas genus transferũt, hæc ſuæ naturæ ſponte nõ incidũnt. Non. n. eſt pfectò mirũ, ſi per ea, q̃ delinquuntur, non ſolũ porrigatur, aut in aliud genus tranſeat, morbus quiuis, ſed etiam, cum prius nõ eſſet, nũc excitetur. Nam cũ ijs, qui integri ſunt, delinquere non ſit tutum, haudquaquam id ægris ſine diſcrimine contingat. Reliqua uerò cũ ſint genera duo, (ueluti in libro De febriũ differentijs eſt oſtenſum) alterum ex humorum putredine naſci docuimus: alterũ, quod iam ſolidas animalis particulas occupauit, hecticum nominãt. Trãſeunt ſæpe autem diariæ febres, ueluti ſuperius oſtendimus, in utrunque genus, niſi quis eas commode tractet. Veluti autem in cæteris rebus omnibus, quæcunque uno genere comprehenſæ ſocietatem in naturis habent, ac propterea mutuo in ſe tranſire ualent, tertia quædam formula in tranſitu ipſarum exiſtit, quæ neutrius extremitatum formam planè exhibet; ita nimirum, & in diariarum febrium tranſitu imagineris, licet, alterum quoddam genus in tranſitu exoriri, qd' neutri extremitatum ſit idem. Ac primum quidem de hoc diſſerendum eſſe mihi uidetur, quò, ſicuti reliqua, ẽt ipſum tũ protinus noſcaĩ, cũ incidit: tũ ſic inhibeatur in primo ortu, ne aut ægre ſanabile, aut inſanabile, poſt q̃ auctũ eſt, euadat. Cæterũ, mediũ id, cũ inciderit, nec noſſe ij poſſunt, nec ſanare, qui extremitatũ, quarũ eſt mediũ, ſpeciẽ ignorant. At tibi, qui præſertim nõ ſolũ diariarũ, ſed ẽt reliquorũ duũ generũ, notas intelligis, ubi vel diariarũ notæ aliquatenus ſunt alienatæ, uel reliquarũ notæ ſimul apparent, haud difficile fuerit iã trãſitũ ſuſpicari. Ergo ex aduſtione, cruditate, laſſitudine, vigilia, animi perturbatione, uel bubone, qui ex euidenti aliqua ſit cauſa, nũquam ad tertium uſq; diem progredietur febris acceſſio, niſi quid delictum circa laborantem ſit. At quibus ſtipatio febris occaſio eſt, iis etiam ultra hos porrigi acceſſio poteſt. Nam qm̃ ſtipatio "vel obſtructis exilibus meatibus, uel conniuentibus, uel etiam corpore ipſo immoderatius denſato accidit, merito, arbitror, diximus ex frigore, & balneis, quæ uel contactu refrigerent, vel facultate: præterea pharmacis ſimilis generis; pari modo ijs, quæ cutim ſiccent, ueluti Sole feruente: nec minus ẽt ijs, quæ denſent, ueluti dura cũ ijs, quæ frigefaciãt, frictione: & detineri intra corpus ceu ſumida fuliginoſave excrementa, & ab ijs febrem † accendi. Verum ex his denſationem quandã corporũ ipſorum fieri, ac veluti exiguorum meatuum conniuentiam: obſtructionẽ verò uel propter glutinoſos, uel craſſos, vel copioſos ſuccos incidere. Quin ẽt febres quaſcunq; uel conniuẽtia meatuũ, uel recens corporũ dẽſatio excitant, has & deſiſtere poſt primam acceſſionẽ, ſiquis recte eas tractet, & vere diarias tum eſſe, tum appellari: at, q̃ ex obſtructione creanĩ, ſi hæc puſilla ſit, ſolui ipſas quoq; ſimiliter, ut alias diarias, ſiquis eas legitime ſanet: ſin ualẽter impacti humores ſint ſic, ut ualẽtius aliquid, quod eos eximat, deſiderẽt, eas febres porrigi ultra unam diem neceſſe eſt, ac diariarum febriũ genus uideri egreſſas. Quomodo enim dici

* τὴν τῆς διαίτης μέθοδον.

A. li. 4. f. 1. t. 1. c. 1. fo. 412. g

G

H

A. li. 4. f. 1. t. 2. c. 1. fo. 416. d

† ἀνάπτεσθαι. accendi.

vltra

A vltra diaria febris poteſt, quæ in tertium vſq; diem extenditur, qñ ex ipſa nominis rõne in ſecundo eam deſiſtere par erat? Dictum.n.ſupra eſt viginti quatuor horas eſſe ſic appellatæ diei ſpatiũ, utiq; ut cum nomine diei nox quoq; vna comprehendantur. Atqui, ſi neque humor putreſcens ſubſit, nec corpus ipſum febrilem calorem, vt habitum, ſuſceperit, à duobus generibus diuerſum ſit. Aut ergo aliud præter tria iam dicta genus eſſe in prima febrium diuiſione dicendum eſt: aut appellatione pro nihilo habita diarias ipſas nominare oportebit. Neque.n. ꝓfectò de ſubſtantia ipſa talium febrium eſt diariæ uocabulum: uerum conuenienti nomine deſtituti, clarioris ſimul breuiorisq; doctrinæ gratia, ab eo, quod ſæpius eis accidit, nomen indidimus. Ac natura quidem eadem his eſt, quæ diarijs, nomen autem non idem.

Quæ ſint febres, quæ Synochi appellantur, & quæ ipſarum enumerentur inter diarias. CAP. 2.

SI quidẽ, in q̃bus vna acceſſio ab initio ad finem ꝑpetuo manẽs, in multos dies porrigiť, eas ſeniores ſynochos, i. cõtinẽtes, appellãt, nõ illi q̃dem græco nomine vſi, cæterum ſolœciſmũ committendũ potius rati, q̃ formã ipſarum ſine nomine linquendam. At nõ, ſicuti idea vna eiuſmodi febrium eſt, à qua ſynochos eas nominãt, ita & natura ſimplex vnaq; eſt. Quædam nanq; earũ manifeſtam habẽt putredinis notam: quædam prorſus non habẽt, quas nimirũ ex diariarũ febrũ B genere eſſe diximus. Cum.n. acceſſionis* remiſſio ex feruentium humorum tranſpiratu contingere ſoleat, uõ* trãſpirant aũt in vehementi ſtipatione, neceſſe eſt multorum dierũ fieri acceſſionẽ. Igiť, vbi in tali febri nulla ſubeſt occaſio, q̃ alterius acceſſionis principium excitet, vltra hoc, ꝙ multorũ dierum febris eſt, nec inuaſionem alicuius †febrium ſignificationis} facit, ſed ꝑmanet ab initio ad finem vna febris, q̃ nec quotidianæ, nec tertianæ, nec quartanæ* notã præferãt. Cæterũ, cum me audis dicentẽ, vbi vehemẽter ſtipata corpora ſunt, cohiberi intra corpus febrilẽ calorẽ, nõ ita factã ꝓrius dẽſitudinem putandum eſt, ut nullũ ex ijs humoribus, q̃ tenuati admodũ ſint, effluere foras ſinat: cum nec, ſi de oſſibus ita dixeris, id uerũ ſit, nedũ carne, & cute. Verum, cum à feruẽtibus humoribus vapor attollatur plurimus, effluat aũt foras exiguus, hũc, qui relictus eſt, febrem ſeruare eſt neceſſe, neque id modo propterea, ꝙ ipſe manet, ſed etiam propterea, quòd quę proxima ſunt, adurit.

Quo pacto febris continens, cum putredine, aut ſine putredine oriatur. CAP. 3.

QVoniam igiť ex duobus his ſeruari febris põt, & ꝙ totus vapor nõ trãſpiret, & ꝙ idẽ vapor ea, q̃ contingit, ẽt excalfaciat, neceſſe eſt tres eſſe in ſynochis febribus differẽtias: nempe vel pari ꝑmanẽte magnitudine ea, q̃ in prima acceſſione ſummã* habuit: vel adijciẽte ſẽper exiguũ C aliq̃d, diminuente ve: atq; hæc vel æqualiter faciẽte, vel inæqualiter. Ac, ſi quidẽ qđ accendiť, ei, quod trãſpirat, par fuerit, nec augeri, nec minui febrilis calor cerneť, ſed perinde ſibi ſimilis ꝑmanebit, ac ſi nihil illi ꝓrſus adijceretur, aut demeretur. Quippe ad æqualitatis cuſtodiam, nihil intereſt, ſeruetur ne eadem aſſidue ſubſtantia: an ei, quæ vacuatur, par ſit ea, q̃ adijciatur. Verũ, ſi altera earũ vicerit, vtiq; ſi, quæ vacuatur, minui febrem neceſſe eſt: ſin, q̃ adijciatur, omnino increſcere. Sed nec illud ſanè quenq̃ latet, ꝙ, cum ex febribus altera magis minusve, q̃ altera tũ augeť, tũ minuitur, id ob exuperãtiæ imparitatem neceſſario accidat. Nam, vbi alias ampliore menſura, aliàs minore, uel febriũ generatio uel trãſpiratio exuperat, nec ijs, quæ augẽtur, oĩbus par eſſe auctio: nec ijs, q̃ minuuntur, demptio, omnino põt: immo plurimã eſſe, tum exceſſus, tum defectus, differẽtiam eſt neceſſe. Atque vnum quidem hoc (ſiue genus, ſiue ſpeciem, ſeu quiduis aliud appellare libet) συνόχων, id eſt continentium febrium eſt, quodq; ex eadem cũ diarijs natura conſtat. Alterum eſt, vbi in oĩbus uaſis, ac potiſſimũ maximis, æquabiliter ſucci putreſcunt. Eiuſmodi febriũ in gracili, & frigido corpore neutra cõſiſtere ſolet: ſed plurimum in ijs, q̃ ſanguine abundat, &* corpulentis, gigni cernuntur: qñ nec obſtructio citra putredinem excitare febrem ualet, niſi id, qđ trãſpirat, & copioſum ſit, & calidum: nec humorũ putredo in oẽs, quę inter inguina, & D alas interſũt, venas æquabiliter, ac cito porrigi in frigido habitu põt. Debent.n. {ſemper,} quæ putreſcunt, tum calida humidaq; eſſe, tum uerò difficilem tranſpirationem habere. Eoque fit, vt nec in frigida ætate, nec in frigido corporis tẽperamẽto, ſiue id ab initio cõſtitit, ſiue modo frigidum ſit factũ, continens excitetur febris: Sed nec in gracilibus, vel qui raro ſunt corporis habitu: Immo tũ ætate, tum natura, tũ acquiſititio tẽperamẽto, quæ calida ſint, ac præcipue ſi & carnoſus, & bono, ac multo ſanguine affluens, & denſo corpore æger ſit, aut ẽt calidis excrementis refertus. Proinde fit, ut, qñi ita febricitant, ijs & pulſus maximus ſit, & æqualis, & uehemens: quibus ẽt arteriæ* habitus, nec durior, q̃ pro natura, eſt, nec mollior, celeritatis tñ frequentiæq; eò ꝑuenit, quò febris ipſa magnitudinis. Atq; hæc quidem ambarum ſunt communia: alteri uerò putritam putredinis inſunt notæ, idque tum in lotio, tum pulſu, tum caloris ingrata qualitate.

Adoleſcentium duorum curatio, quorum alter Continente ſine putredine, alter cum putredine, febricitabat. CAP. 4.

AC tibi exẽpli cauſa redigã in memoriã adoleſcẽtes duos, quos unà mecũ uidiſti. Erat alter eorum liber, & palæſtræ peritus: alter ſeruus, haud inexercitatus ille quidẽ, cæterum in palæſtra parũ uehemens, nec tñ ad quotidiana, quæ ſeruũ deceãt, tum exercitia, tũ opera tractãda, nõ idoneus.

Margin notes: A.l.4.ſ.t.c. 5.c.43.fol. 425.b — *παῦλα al. διάλειμμα — †ἐπισημασίας. *ἐπισημασίας. — *πολυσάρκους. — †σύστασιν i. cõ ſiſtentiam.

idoneus.Porrò liber continenti citra putredinem ſebri laborauit:ſeruus continenti, cũ putredi- E
ne:Horum utrique,quæ nã ſit adhibita curatio,non intempeſtiuum dictu nũc arbitror, quando
quidem in exẽplis exercitari, quiduis diſcentes maxime expedit:neque enim ſatisfaciũt ad exa-
ctã cognitionẽ vniuerſales methodi. Sunt aũt exẽplorũ ea ꝓ potiorib⁹ habenda quæ ipſi oculis
vſurpauimus:qñ,ſi oẽs,qui docere ſcribereve aliquid ſunt aggreſſi,ea prius operibus oſtendiſſẽt,
prorſus paucula quędam falſo dicerentur.Nunc verò pleriq; alios docere tentant,q̃ nec ipſi vnq̃
fecerunt,nec alijs oſtenderũt.Cęterũ vulgus medicorũ,nihil miri eſt,ſi contẽptis bonis morib⁹,
opinioni ſapientiæ magis,q̃ veritati,inhiat.Verũ non ſic fuit rõ noſtra:Nõ.n.heri,aut nudiuſter-
tius,ſed ſtatim ab adoleſcẽtia,philoſophiæ ſtudio capti,primũ nos ad eã contulimus: Mox patris
euidenti inſomnio moniti ad medicinæ ſtudiũ excolendũ venimus, ac ꝑ totã vitã operibus ma-
gis,q̃ verbis vtiq; ſtudio incubuimus. Quo minus mirũ eſt,ſi, in quo tꝑe alij totã vrbẽ ſalutando
luſtrãt,& cũ diuitibus cœnant,ac eoſdẽ comitantur,hoc omni nos ſedulo laborantes,primũ qui
dẽ oĩa,quæ ueteribus pulchre ſunt* inuẽta,didicimus: mox eadẽ opere tũ indicauimus,tum exer
cuimus. Ergo, qui palæſtræ peritus iuuenis erat,ubi ſebricitare hora prima noctis cœpiſſet,po-
ſtridie eum mane circiter horam diei tertiam uidimus . Cum autem inueniſſem ſebrem admo-
dum calidam,ſed pulſus** æquales, & maximos, & celeres, & ſrequentes,& vehementes, tum ca- F
loris qualitatem,quæ tactum minime morderet:iã verò & vrinas, tum craſſitudine, tum colore,
à naturali habitu non multum alienas:audiens præterea hominem circiter triginta dies exercita-
tionis conſuetudinem intermiſiſſe,pridie tamen exercitaſſe ſe vehementius, cæterum non mul-
tum:ſumpſiſſe autem ſolitos cibos,atq; eos concoxiſſe,quamuis tarde,& ęgre,utpote cum ſebris
veſpere occupaſſet:cum interim rubicundus plenusq; homo appareret, atq; etiam plenitudinis
ſenſum ſe percipere diceret:faciente interim quodam eorum,qui aderant,de vena ſecanda men-
tionem:uiſum nobis eſt eius auxilij conſiderationem in aliud tempus remittere, ſimul ut certius
ſciremus,cuius generis ſebris eſſet:ſimul neceſſario propter eam, quæ præceſſerat, concoctionis
tarditatem.Cum autem ueſperi ſimilem vigorẽ tueri ſebris eſt viſa, ceu nihil ſenſibiliter remit-
tens,ſuſpicio iam erat ſynochon eſſe,hancq; ex obſtructione,& ſanguinis abundantia,& pręcar
nis copia,ſtipatione. Ac,cum parem magnitudinem per totam noctem ſebris ſeruaret, poſtero
die uiſum eſt medicis omnibus, qui inuiſerant, ſanguinem eſſe mittendum. Diſcordia verò orta
de tempore: & uincentibus,qui id in ſequẽtem diem differendum ſuaderẽt:ſebris per totum eum
diem euidenter uiſa eſt uigorem ſuum augere . Mox tertia ſequente nocte, alia quidem acceſſio G
minime incidit,quæ primæ ad portionem reſponderet: erat tamen æſtus ipſe laboranti intoleta-
bilis:vrgebatque cum tenſio totius corporis,utpote repleti,tũ capitis pulſatio : atque ob hæc gra
uis vigilia,iuuene in aliam alias ſe figuram iactante.Itaque, cum ultra ferre nõ poſſet hora noctis
circiter octaua mittit ad me miniſtrum,rogatque,ad ſe ocyus veniã.Ipſe annuo,atq; abeo, inue-
nioq; ſebrem calidiſſimam,pulſumque,qualem prædixi. Quoniam autẽ nec in hoc,nec in lotio,
nec in ipſa caloris qualitate , indicium aliquod humorum putreſcentium apparuit, optimum fa-
ctu viſum eſt venam incidere ante,quam putredo inciperet. Auſero itaq; ab homine eouſque de
induſtria ſanguinem,quoad animo linqueretur , maximum planè ubi valentes vires ſunt,conti-
nentis ſebris remedium: id quod,tum ratione, cum experientia didici. Primum nanq; in contra-
rium ſtatum agitur corpus,celerrime ex animi defectu refrigeratũ. Hoc uerò nemo inuenire po-
teſt,neque quod ipſis ægris, neq; quod naturæ,quæ animantes gubernat,iucundius vtiliusve ſit.
Poſtmodũ in eiuſmodi corporibus neceſſario ſuperuenit alui deiectio,nonnunq̃ etiã bilis uomi-
tio:quas res ſtatim à toto corpore madores ſudoresve excipiũt. Quæ nimirũ oĩa, cũ huic quoq;
contigiſſent,protinus ſebrẽ extinxerunt,ut quidã ex ijs,qui aderant, iugulaſſe me ſebrem per io- H
cum dicerent:unde oẽs riſimus. Verum,quò narrationem oẽm abſoluam , nihil mali erit paucu-
la addidiſſe. Poſt duas nãq; à ſanguinis miſſione horas paulo nutrimenti dato,ac iuſſo quieſcere,
diſceſſi . Quinta vero hora reuerſus, tam profundo ſomno indormientem inueni, vt tangentem
me prorſus nõ ſentiret. Cum verò,& miniſtri adeo illi altum ſomnum fuiſſe dicerẽt,ut nec, cum
madores eius abſtergerent,expergiſceretur,ſuaſi ita facerẽt: eſſe nanq; hominem iam prorſus à
ſebri liberũ. Reuerſus autẽ,& decima rurſus hora,ẽt nunc dormiẽtem inueni. Egreſſus ãt iterum
ad alios viſendos ægros redeo hora prima noctis,non tamẽ,ut ante, tacens,ſed voce de induſtria
ſublata,quò ægrum à ſomno excitarem. Quod cum ita accidiſſet, ubi ſolo ptiſanæ cremore ipm
nutriui,abij. Cuius modum poſtero die augens,tertio lauatum dimiſi. Ac, quæ ad hunc pertine-
bant infirmum,ita ſunt geſta. Quæ verò ad alterum,nunc dicam. Is, cum toto die multum labo-
raſſet, deinde lauatus paucula comediſſet, cœpit nocte ſebricitare,totum ẽt cõtinuans ſequentẽ
diẽ. Hunc nos poſt ſecundã noctẽ uidimus,in cæteris quidẽ oĩbus iam dicto iuueni ſimiliter affe-
ctum,verũ putreſcẽtium humorũ euidẽtes præbentẽ notas. Itaq; vena quoq; huic protinus inci
ſa vſq; ad animi** defectũ vacuauimus. Poſt id,idoneo interpoſito ſpatio cibauimus primũ mulſa: A. ibidẽ. e
deinde una interpoſita hora,ptiſanæ cremore. Atq; hæc oĩa inter quintã acta ſunt horã. Cum ãt
ſimilis ſibi ꝑſeueraret ſebris,ſynochon eã fore ex putredine expectauimus. Itaque accidit. Quip-
pe cum

* ὑπουργήματα eſt ĩ impreſſis, ut Linacer: ὑπηρετήματα i. dicta, eſt ĩ manuſcript.

A. li. 4. fol. 1. r. 3. c. 34. f. 421. d

A pe eum eam ſeclida noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiæ diei acceſſionē, futura ne eſſet, an ſecus, diligenter obſeruare nolebamus: cuius in ſeptimā horā noctis ſuſpicio erat. Itaque cum ſummo mane ſuperueniſſem, inueni, qđ expectaram. Nam nec tertiana inciderat acceſſio: febriſq; remiſſior paulùlo, q̄ veſperi fuerat, apparuit. Vt autē rurſus h.. iem meridie uid::erat que iam certiſſimum, & febrē decreuiſſe, & ſynochon febrē eſſe, ſed quæ {aſſiduè} decreſceret: ſatius uiſum eſt, tū quoq; hoīem ſimiliter nutrire. Quarta uerò exacta nocte, manifeſte minor ēt quàm quarto die erat. Quo rurſus quoq; ad eūdem modum hoīe cibato, aduertimus, tum illo die toto, tum quæ hunc ſecuta eſt, quinta nocte magnitudinē remittere ſic, ut quinto die liquido planè appareret minor eſſe febris, q̄ ante. Itaq; ad portionē minuentis ſe febris, urinæ quoq; cōcoctio ꝓceſſerat. Eratq; haud obſcurum ſeptimo (id quod factum eſt) finiendā. Hanc igitur planè cōtinentē ex humorū putredine febrem, & quæ aſſidue decreſceret, uidimus. Multas uero alias continentes conſpeximus, † quarū aliæ creſcentes: aliæ ſimilē tenorem ſeruantes erāt (illas Epacmaſticas, has Acmaſticas uel Homotonus Græci uocāt:) aliæ, ceu q̄ mō memorauimus, decreſcentes, quas Paracmaſticas dicunt. Aliæ rurſus in primo die putredinis notas habuerunt: aliæ in tertio, aut certè ad ſummū quarto, idq; alias medicorū ipſorum inſcitia, q ſanguinē nō miſerant, alias laborantiū

B ipſorū timiditate. Siquidē eorū, qui ex ſola obſtructiōne febricitarent, nemo in putredinis febrē incidit, q pri' ſanguinē miſerat. Quē, ubi ualida uirt' ſubeſt, & ætas ꝑmittit, uſq; ad animi defectū mittere expedit: ubi horum alterū non ſatis rādet, tutius eſt quantū ſatis uiſum fuerit, tm̄ ꝑ̄ncipio detrahere: quod defuit, iteratione ſupplere. Etenim hoc ꝑſidio omiſſo, q ita febricitant, in ſūmū diſcrimē ueniunt, niſi ſi eos uel viriū robur, uel largū ſanguinis ꝓfluuiū, uel ſudor copioſus ex manifeſta pernicie eripiat. Et tñ nōnulli ex medicis ſunt, qui, tametſi manifeſtiſſime uidēt, naturā ſanguinis ꝓfluuio non paucos eorū, q ſic periclitentur, ſeruare, tñ ſanguinis miſſionē fugiāt, nullā n c ex pientiā, nec verā rōnē ſecuti. Cęterū hos mittam', diſputato ꝑſerti cōtra illos abūde vno integro libro, q ē De ſāguinis miſſione ꝯ Eraſiſtratū ſcript': ipſi vero ad ꝓpoſitū reuertamur.

A. l. 4. f. 1. t. 2. c. 4. fo. 417. c

De ratione curandi continentes febres per venæ ſectionem, & frigidæ exhibitionem. CAP. 3.

Erat uerò in pñti diſputatione ꝓpoſitū de ijs febribus diſſerere, quæ ex ſtipatis ꝑ obſtructionem meatibus oriuntur. Quas, ſi ſine putredine conſiſtant, ex diariarum eſſe genere dixi: ſin ijs putredo aliqua vel ab initio ſtatim, vel poſt modum ſuperueniat, ubi in oībus venis, ac ꝑ̄cipue magnis ea conſtitit, cōtinentes excitari febres: ubi in unica animalis parte, febres, q̄ certo ambi-

C tu accedunt. Verum de his poſtea. Quod aūt & bis, arbitror, & ter, & ſæpius, iterumq; dicendum eſt, q ita laborant, ſi recte curabuntur, ijs ſanguinis miſſio eſt adhibēda: qñ, quib' corpus ex ſuccorum abundantia inhabile ad tranſpirationem iam redditum, tm̄ caloris congeſſit, ut inde iam febriciter, ijs tm̄ ſanguinis eſt detrahendum, quantum vires tolerant. Pro certo quoq; habendum, niſi ijs, qui hoc per naturam ſunt habitu, id adhibeat præſidium, fore, ut vel ſuffocentur, uel certe ſyncope prehendi oīno periclitentur, niſi (ut dictum eſt) eos uel uiriū robur, uel plurimus ſudor, vel largum ſanguinis profluuium, à morte uindicet. At illud vel me tacente conſtat, ijs præſertim qui librum de plenitudine ſtudioſe perlegerunt, quanq̄ & nunc quoq; à me dicet, non eſſe nunc nobis de ea abundantia ſermonem, quæ ad virtutem cōparatur (quippe q̄ nec ſic obſtruit uenarum ora, ut refrigerationē prohibeat, nec tunicas earū diſtendit, nec ruborem, nec tumorē inuehit, multoq; minus uel carnis, uel cutis tranſpirationē moratur) uerum de ea, quę cōtineri à uaſis vltra non ualet: quæq; ob id ipſum, tū perrumpere vaſa, tum recludere ſolet: reliquaq; modo dicta ſymptomata inducit, obſtructionem, diſtētionem, tumorem, ruborē: de hac, inquā, mihi oīs ſermo tum habitus eſt, tum uerò nihilominus habendus. Siquidē copia hæc, dum bonitatē ſuam

D ſeruat, ut pariter augeri cum robore uiriū eſt nata, ita, ſi qñ has grauat, nec de cætero augebitur, & bonitatem naturæ amittet. At, ſi † naturale mēmel bonitatem amiſerit, } fieri nequit, ut non putreſcat: qñquidem nec aliud vllum ex ijs, quæ foris ſunt, humidum calidumq; corpus manere imputreſcibile cernimus. Ergo feſtinare ad ſanguinem detrahendum oportet, quo ° uenarum natura ex tranſpirando ventilandoq; naturalem temperiem ſeruans, humoribus eo, quo inter initia, modo dominetur: qñ, ſi ad intemperiē uerſa laborabit, metuendum ēſt, ne hi putreſcant. Excitatur aūt intemperies in ea ex febris calore. Quem ſiqñ rudis quiſpiā medicus anxit, nō uacuata ſtipationis cauſa, in incerto reliquum oē remedium eſt. Vbi nanq; emitti abundātia poſtulat, calor autē refrigerari, pugna diſcordiaq; inter ipſa ſanandi oritur remedia, ſcilicet ijs, quæ refrigerent, quamuis temperiem naturæ concilient, ſaltem abundantiam intra corpus detinentibus: quæ verò rarefacienda cute hanc educant, oībus calfacientibus, ſic, ut, ſi abundantiam emittere velis, febrem augeas: ſi febrem refrigerare, abundantiam moreris. In hanc conſilij inopiam deueniunt, qui ſtatim à principio non vacuarunt, Eraſiſtrati perſuaſione inducti: qui nec ſpontanea ſanguinis profluuia potuit imitari. Optimum igitur factu eſt (id quod nos ſemper in re quaque facere uidiſti) ſtatim non numero dierum, ſed uni uirium robori, in febribus eius generis attentum eſſe: quippe quod ſi ſeruatum eſt, non ſolum ſexto ſeptimove, ſed etiam ſequentibus diebus ſanguis eſt mittendus. Quòd ſi curare aliqñ infirmum cogeris, cui non ſolum anteà iecaris venæ

† τοὺς μὲν ἐπακμαστικούς, τοὺς δὲ ὁμοτόνους ἢ ἀκμαστικούς, ἢ ὅπως ἄν τις ἐθέλοι καλεῖν. ἐνίους δ' ὥσπερ καὶ οὗτος ὑπομεμνήμεθα, παρακμαστικούς.

† τὸν ἐκ τῆς φύσεως κόσμον ἀπολέσῃ. ° τῶν ἀγγείων. i. uaſorum.

premedium prætermiſſum eſt,ſed,nunc quoq; vel ꝑ medicorũ ignorantiã, vel ipſius laborãtis ꝓ- E
pinquorum ve eius timiditatem ꝓcedẽte tꝑe mittere ſanguinem ꝓhiberis,ad frigidam exhiben-
dam accedes,ſed diligẽter ante diſcernẽs,quãtum ex ea nocumentum contingere poſſit. Nam,ſi
id aut exiguum erit,aut nullum,offerenda potui eſt,quæ ꝓrſus ſit gelida, quantum bibere ægro
libet:quinimmo magis id audebis,ſi frigidę potioni inſueuerit.Sin magnum timetur incõmodũ,
ab hac quidem abſtinẽdum,atq; alijs auxilijs,q̃bus obſtructio eximaŕ,& abundãtia vacuetur, &
febris feruor deferbeat,vtendum.Porrò incommoda,quæ frigidã potionem intẽpeſtiue immo-
diceq; exhibitam ſequuntur,in his cõſiſtunt,ꝙ lentos craſſosq; †humores,ſiue hi obſtructiones,ſi
ue putredinem,ſiue phlegmonem : ſiue, qualis eryſipelas,aut ſcirrhus,aut œdema eſt, affectum
creauerint: attenuari digeriq; ꝓhibẽt.Ergo,quoties ex his febris accenditur,atq; ad eos vacuan-
dos frigida data nõ conducit,ad præſens quidem nõ paruum affert leuamen, ꝓpterea, ꝙ iam ac-
cenſam febrem extinguit:verum,cum cauſa eius adhuc perſtet,aliam denuo accendi eſt neceſſe,
atq; ea,quæ præceſſit,non nunq̃ difficiliorem ꝓpterea,ꝙ denſatum ex frigida corpus eſt. Atque
hæc vna noxæ ſpecies eſt minime contemnẽda.Altera talis eſt.Multæ laborãtis imbecillæ parti-
culæ,ſiue ita ſe ex naturali intemperie habeãt,ſiue ex vitio adſcititio,à frigida læduntur. Alij nã-
que gula adeo vehemẽter eſt affecta,vt vix deglutiret. Alij ventriculus ſic, vt uix concoqueret: F
Alij ipſum uentriculi os,aut iecur,aut colon,aut pulmo,aut ſeptũ tranſuerſum,aut renes,aut ve-
ſica,aut tale quippiam aliud à frigida ꝑcuſſum,ad ꝓprium opus infirmũ eſt redditum. Nonnulli
aũt ex intempeſtiua immodicaq; eius potione,non multo interpoſito tꝑe,nec poſtmodũ,ſed il-
lico,difficultate ſpirãdi,& cõuulſione,& tremore corripiunŕ:ac toto(vt ſemel dicam)neruoſo ge
nere læduntur.Nec ignoro,ꝙ formidoloſum te ad frigidam offerendam ex ijs,q̃ memoraui,red-
dẽtẽ,niſi ea me vſum ſubinde uidiſſes, ſemperq; cum ſucceſſu, nec ægrum in vllo maniſeſte læ-
ſiſſe.Quibuſcunq;.n.in principe particula tumor aliq̃s è phlegmones,œdematos, aut ſcirrhi ge-
nere cõſtitit,ijs frigidam offerre non oportet:ſed nec iis,q̃bus obſtructio, putridusve humor nõ
cõcoctus incommodat.Quod ſi euidentes ꝑcipis abſq; iam dictis tumoribus cõcoctionis notas,
illud duntaxat æſtimabis, ſitne pars aliqua temperamento adeo frigido,vt in hanc noxa procũ-
bat.Porrò eryſipelas,qđ uerũ eryſipelas ſit,nõ aliter ſanaueris:at,ſi miſtum cum phlegmone ſit,
in hoc concoctionis expectandæ ſunt notæ.Atque hæc latius,q̃ pro re nunc ꝓpoſita, cum poſt
modum ẽt forte neceſſum erit de frigida exhibenda mentionem facere.Nunc.n.altera continen
tium febrium ex ſola obſtructione eſt orta: altera uerò ẽt cum putredine per omnes venas. Cũ
ergo concoctionis humorum in ijs notas uideris,de quibus dictum abunde in libris de Criſi eſt, G
audacter frigidam dabis:quippe ſolidarum animalis partium natura roborata prætenuatos iam
humores aggreditur ita,vt qui utiles ſint atq; ad nutriẽdum habiles,hos quidem ad ſe trahat: inu
tiles vel per ventrem,vel per cutim ejciat.Quòd ſi ẽt frigidæ aſſuetus æger fuit,magna cum fidu-
cia frigidam exhibebis,ipſa ſcilicet experientia iam doctus, omnia viſcera eius occurſum ſami-
liariter tolerare.Omnino nanq; ſi quod frigidum adeo eſſet,ut ab hac offenderetur,id per ſanita
tis tꝑs euidẽter offenſam ſuam oſtendiſſet:nulla uerò per ſanitatem particula quieq̃ ab hac lęſa,
nec ẽt inter febricitandum quicquam læderur.Vbi nanq; nõnulli aquæ frigidæ potioni nõ aſſue-
ti,tñ ꝑꝑ ardentem febrem eam bibere coacti,nullum incommodum ſenſerunt, multo profectò
minus eorum,q̃ aſſueuerunt,q̃squam lædi debet:cui ẽt quaſi pro munimento maximo accedit
ipſa caloris copia.Hic nanque,cum in uaſorum finibus plurimus contineatur,vtpote tum aerea
in his ſubſtantia,tum ẽt ſuccis omnibus inflammatis,quantum ab frigido patitur refrigeratus, tñ
rurſus calfaciendo in ipſum agit.Ideoq; minus tuta ijs,qui exiguum ſanguinem carnemq; obti-
nent,frigidæ potio eſt:celeriter nanq; ad ſolidas aĩalis peruenit partes,nulli,quod eius uim fran
gat,occurrens.Eo ẽt fit,ut hecticæ febres nec perinde eam,quæ prorſus ſit gelida, nec multam,
deſiderent:ceu quæ extenuatis oĩno,exiguiq; ſanguinis corporibus,incidãt. Verum de illis poſt H
agetur.Maxima uero continentium febrium remedia hæc duo ſunt,detractio ſanguinis,& potio
frigida.Verum illa nullo non tꝑe,modo uires ſuſtineant:hæc,cum & in pulſu, & urinis, conco-
ctionis euidentes cernuntur notæ,febris autem eſt maxima. Attendenda uerò cum uenæ ſecan-
dæ * indicationibus ſunt,tum quæ eam præcedunt,tum uerò,quæ oĩno excipient. Nam, "ſi præ-
cedat ciborum cruditas,tanto tꝑe differre uenæ ſectionem iubebis, quantum ſatisfacere tum ad
eorum concoctionem,tum ut excrementa deſcendant,uidebitur. Sin ſequetur neceſſario vacua
tio quæpiam,tñ illi de eo,quod ſuperfluum eſt relinquendum, quantũ eſt per eam uacuandum.
Itaque,ſi tempore mittẽdi ſanguinis menſes moueri contingit, ſiue ẽt hæmorrhois ſit recluſa, ſi
inſpectus fluentis impetus ſatis fore videbitur,qui ſolus,quod requiris,vacuet, naturæ rem oẽm
ꝓmittes: ſin minus,tantũ ipſe detrahes,quo ex coniunctis ambobus perficiatur,qđ poſtulas. Ve
luti aũt in his ad ipſam naturalem uacuationem, quæ ſenſu uſurpetur, non leuiter attentum eſſe
oportet,ita alibi uel ad naturam ipſam,uel ætatem,uel cœli ſtatum. Sunt.n.nonnulli ad exhalã
dos digerendosq; corporis ſuccos natura propenſi:pueri certe propter ætatem perpetuo : cœli
verò ſtatus,ubi calidus nimiũ eſt & ſiccus. Voco cœli ſtatum ipſam ambientis nos aeris tempe-
riem:

†Linacer uertit ut ipre ſſi legunt. antiqui addũt καὶ τὰ ἐκ λύσ.ι.& multos.

A.li.4.f.1. t.2.c.7.fol. 418.f

A riem:ſub qua & anni tempus, & regio comprehenditur:quãdo horũ quoque utrunq; ex ambien
tis tẽperie indicationẽ mutuatur. Propenſi aũt ad digerendos corporis ſuccos ſunt, quicunque
natura ſunt humidi: magiſque ſi accedat caliditas:præterea, qui raro corporis ſunt textu:ad hæc
quibus os uentris,aut amara bili abundat,aut imbecillum eſt,aut ſupra modum ſenſile. Atq; hæ-
quidẽ indicationes ſunt, quæ ſanguinem detrahendum dehortantur. Contra poſtulant, vnà cum
affectu,cuius cauſa primũ requirebatur,habitus durus, denſusque,& uno verbo, q haud facile di
geritur,tũ ambiens humidus frigidusq;.Sanè merito quædã ſanguinẽ mittẽdũ adhortant̃,q̃dã de
hortantur:ſiquidẽ id ꝓ vacuatione oĩno ſuſcipitur. At eorũ,q̃ cõprehẽſa ſunt, q̃dã trãſpirationes
morantur,quædã ꝓmouent:& quædã ad vacuandũ prõpta ſunt,q̃dã ſecus.Sanè tranſpirationẽ
corporũ ꝓhibent,tũ meatuũ ſtipatio,tũ circundantis nos aeris humiditas,& frigiditas; contra ꝓ
A.l.4.f.1. t.1.c.7.fo. 413.g mouent ea,quæ his ſunt cõtraria. Eorũ aũt,q̃ vacuant̃,q̃ calida humidaque, ac tenuia ſunt,ea ce-
lerrime digerũtur:contra,q̃ craſſa,glutinoſa, & frigida ſunt,ægre tranſpirant. Atq; hæc quidẽ ad
rem propoſitã de miſſione ſanguinis,ac frigidæ aquæ potione, non ignoraſſe expedit.Quarum
utrunq; metuentes nõ paucos medicos uidiſti,utiq; imperitos. Quorũ alteros Hæmophobus,id
B eſt ſanguinis mittẽdi timidos:alteros Pſychrophobus,id eſt frigidæ exhibẽdę formidãtes, ſic græ
ce noĩamus,ſicut,q a rabido cane ſunt morſi,Hydrophobus: ſunt.n.proculdubio horũ quoque
aliq præ dogmatis ſui ſtudio,non leui in rabie. Ergo relictis his, qđ initio inſtitutũ nobis fuerat,
ꝓſequamur,ad memoriam reuocantes,quẽadmodũ ſermo noſter occaſione cõium quorũdã in
ipſis accidẽtiũ,à diarijs uenit ad continentes.Qm̃.n.obſtructionis affectus,cũ & ipſa exilis eſt,& ri
te curatur,diariã febrem efficit:cũ uerò uel propter magnitudinem,*vel medici inſcitiam,conſue
tum diariarum tempus exceſſit, aut continentem, aut aliquam earum, quæ certo ambitu repe-
tunt:merito nos de ea, quæ diarijs cognata eſt,continenti febre diſputatio excepit:propter has
verò protinus & de hac,quæ cum putredine humorum erat. Viſumq; ſatius eſt vel claritatis, uel
exercendi legentis cauſa,unius ægroti in vtroque febrium genere mentionem facere.

Indicationes non à traditis tantum ſuperiori libro ſcopis,ſed à cauſa morbi, ac ægrotantis uiribus petendas eſſe:& illarum methodum exercitatione in particularibus comprobandum. CAP. 6.

IGitur,qm̃ hæc nobis peracta ſunt, ac per ea demõſtratum euidenter eſt (id qđ in præcedenti
hunc libro ad calcẽ eſt dictum)oportere in alijs febribus, q̃ amplius diariæ non ſint, non mo-
C do ab ijs*rebus,q̃ in illo libro ꝑcipiantur, faciundorum indicationes peti, ſed ẽt ab ea cauſa,quæ
febrẽ excitet,ac laborantis uiribus,ad uniuerſalem denuo exercitationem reuertamur,pro com- * ſcopis.
pertò hñtes,non licere vllius artis ſcientiã nanciſci, niſi & methodum quandã habueris per uni-
uerſalia uocata theoremata,& in particularibus te exemplis exercueris. Cum neque fieri poſſit,
ut ſine multiplici in ægris ſingulatim exercitatione,quod ex vſu ſit,facias:nec ſine vniuerſalium
cognitione probe exercitatio ꝓcedat, quippe cum in uniuerſalibus methodus,in particularibus
exercitatio,conſiſtat. Tanq̃ igr̃,q iter aliqđ ingredi ſtudẽt,utroq; inuicẽ utuntur crure: q altero
claudus eſt,uno duntaxat utitur,& lõgo ſpatio,& ſæpe errans,uiã peragit:ita ſanè,& qui finẽ cu-
iuslibet artis cõſequi parat,duobus his ueluti cruribus,vel inſtrumentis, uel q̃uocunque appel-
laſſe libet,uti debebit:in uniuerſalibus theorematis,methodo: in particularibus, exercitatione.

Aduerſus eos, qui curandi indicationem à laborantis uiribus ſumi negabant. CAP. 7.

REuerſi igitur ad methodum,nunc age de ægrotantis agamus uiribus, conferãt ne ad cura-
tionem hæ quippiã,an planè nihil, ceu nonnullis eſt uiſum. Videtur tñ eorum,qui inutilem
virtutem eſſe ad curationem inueniendã dicunt, non propria operum artis diſceptatio eſſe, ſed
logica potius,ac ſophiſtarum. Aiunt.n.ab eo,quem curauimus, affectu,faciẽdorum indicationẽ
D præſtari,haud quaquam à uiribus. Ergo & anni tp̃s,& regionem, & ſtatum cœli, & ætatem, &
conſuetudinem & corporum temperies inutiles eſſe,eadem ſcilicet ratione dicunt. Poſtea, cum
mutare curationem ꝑ ꝑ hæc coguntur,immemores eorum,quæ inter initia dixerant,quædã eo-
rum contraria aliqñ indicare aiunt ijs,ad quæ curantis conſilium dirigitur: quædam ad præſidio
rum materias eſſe inutilia,quemadmodum & aĩalis partes. Etenim in illis quoq; eadem utuntur
ſtropha in principio ſermonis inutiles eas eſſe ad curationis inuentionem aſſerentes:poſt,ubi re-
darguuntur,ad curationis quidẽ indicationem inutiles dictitantes,ad materiæ tamẽ mutationẽ,
uel inuentionem,uel dñam,uel qualitatem (nam nominãt eodem oẽs modo) neceſſarias eſſe fa-
tentes. Itaque,qđ modo dixi,nunc quoque repetam,nempe q egreſſi ex eo,quod in arte eſt utī-
le,in logicã diſceptationem ueniunt. Eſt nanque artis utilitas,auxilia,quibus æger ſanetur, inue-
nire:quo illi relicto,de noĩbus litigant,Endωxes,& Antendωes(quaſi indicationes, & indicatio-
num contradictiones dicas),tem cõitates,& ſcopos,& auxiliorum materias,aliaq; ſimilia loquẽ-
tes.ſ.hac noĩum diuerſitate purgaſſe ſe pro ijs,quæ falſo affirmauerant,arbitrantes. Ego uerò mi
nime ueto noĩbus,quibus libitum ſit,uti,meminiſſe tamen eos velim eorum, quæ ab initio pro-
poſuerunt. Ea ſunt auxiliorum inuẽtiones:ad quas quicquid cõducere q̃uolibet uidebitur,id fa-
tendum eſt ad curationem eſſe neceſſarium. Sic igitur,& virt⁹ neceſſaria ne conſideratu in ęgris
à medico ſit,an nõ,indagemus. Ego.n.ſæpe maxime eſſe neceſſariã aio ſic, ut, quæ circa ægrum

adminiſtrantur, omnia fermè eius vnius cauſa fiant: aliqñ mediocriter neceſſariam ſic, vt aliquid E ex hac quoque ad ea, quæ facienda ſunt, conſilij petatur, non tñ pcipua faciendorũ ratio huc oĩs referatur. Poſſum rurſus oſtendere tibi virtutem adeo exiguum ad inuenienda remedia confer-re, vt ppter exilitatem etiam lateat: aliàs verò prætermitti, ac ſilentio præteriri, quaſi prorſus ex utiliter conſiderandis non ſit. Verum, quod accidit in uirtute, id in reliquis omnibus, quę aliquid faciendum indicant, vſu venit. Nam aliquando aliud eorum alio minus, aut plus valet: aliquãdo adeo eſt valens, vt ſolum indicare videatur: aut ita imbecillum, vt omittatur.

Medendi methodum primum ab Hippocrate inuentam, deinde à Galeno declaratam, ac abſolutam fuiſſe. CAP. 8.

HAec igit̃ dum doceo, adſis aĩo velim, illud habẽs in memoria, q nec in vllis curatio, q̃ per methodũ agit̃, cõſiſtit: nec alius ante nos q̃s q̃ oĩa ea ordine definiuit, quanq̃ & ab Hippocrate via eſt inuẽta. Hęc.n. ipſa, q̃ ego nũc enarraturus ſũ, ille curationẽ indicare primus oĩum ſcripſit: verũ, ceu primus inuẽtor, nec debitũ oĩbus ordinẽ dedit, nec cuiuſq; indicationis dignitatem ad vnguẽ finiuit: & quaſdã in ipſis diſcretiones omiſit, obſcureq; plurima p antiqua dicẽdi breuitate eſt interpretatus. Præterea de cõplicatis affectib. pauciſſima oĩno pcepit. Ac, vt breuiter dicã, oẽm ad medicationẽ viã aperuiſſe mihi vr̃, ſed ita tñ, vt ea curã diligẽtiãq; ad abſolutionẽ deſide- F rẽt: veluti nũc quoq; videmus, quaſdã ueterũ in terris viarũ, q bus pars quæpiã eſt, vel lutoſa, vel lapidibus ſentibusve impedita, vel moleſte ardua, vel periculoſe prona, vel feris obſeſſa, vel p p magnitudinẽ fluminũ inuia, uel lõga, vel aſpera. Itaq;, cũ ſic ſe haberẽt oẽs in Italia viæ, eas Traianus ille refecit: q quidẽ earũ humidæ, ac lutoſæ partes erãt, lapidibus ſternẽs, aut editis aggeſtionibus exaltãs: q ſenticoſæ & aſperæ erãt, eas expurgãs: ac flumina, q trãſiri nõ poſſent, pontibus iũgens: vbi longior, q̃ opus erat, via videbatur, aliã breuiorẽ excindẽs: ſicubi verò p p arduũ collẽ difficilis erat, per mitiora loca deflectens: iam, ſi obſeſſa feris, vel deſerta erat, ab illa transferens, ac p habitata ducens: tum aſperas cõplanãs. Itaq; mirari nemo debet, ſi, cum viã rõnemq; medẽdi ab Hippocrate inuentã eſſe ſim teſtis, ipſe tñ hoc opus ſcribere ſum aggreſſus. Neq;.n. ceu ea planè non eſſet inuenta, ſed veluti, quæ pxime diximus, deſideret, ad hæc cõſcribenda venimus, nemine priorum, qui eã methodum abſoluerit, ante me inuento: qñ alij oĩno eã non nouerant: alij, cũ noſſent, non potuerũt tñ, quod defuit, adijcere: nõ deerant, qui incognitam eſſe, vmbraq; inductam, ac prorſus è medio ſublatam voluerunt, ij verò qui fuerint, in ſermonis progreſſu dicetur. Nunc quod promiſi, aggrediar: omneſq; deinceps medicandi indicationes exponam.

In diarijs febribus ab affectus cauſa, atque ægri viribus non præberi præcipuam indicationem. CAP. 9. G

VTile aut̃ ad claritatẽ eorũ principium ſumetur ex reuocatis ad memoriã ijs, quæ in pximo libro diſſeruimus, cũ de diarijs ageretur. Videbat̃.n. in illis prima, ac (vt ſic dicã) maxime præcipua faciendorũ indicatio eſſe, quæ affectũ ægrotãtis amouendũ ſuadet, æque, vt in ſanis prima eſſe, quæ ſtatũ eorũ ſeruandũ monet. Verũ hic, ſicut p ſimilia ſeruatur, ita p cõtraria perimit̃. Cõferre ṗterea ad auxiliorum inuentionem diximus tum ipſam corporis tẽperiem vnà cum cõſuetudine, tum regionẽ, tũ anni tp̃s, tum cœli ſtatum: In quibus verò morbis egregius aliquis in vna parte aĩalis affectus ſubſiſteret, veluti ex aduſtione in capite, à parte quoq; ipſa aliq̃ faciendorũ indicationẽ ſumi. De viribus tñ, vel eã quæ affectũ creet, in eo libro nihil eſt dictum, p pea, q nec vires in diarijs febribus egregiã vllam pvidentiam requirant, vtpote quæ oĩno validæ ſint: nec affectus vllus in vera diaria ſubſit, qui eam vel gignat, vel augeat, nam vtroq; mõ loqui lic̃et. Verũ nunc prius de viribus præcipiam: deinde ad cauſas, quæ febrem excitant, accedam.

Triplices genere in nobis eſſe vires, ac quo pacto illarum ratio ſit habenda, quando quæ ab eis eſt indicatio, cum reliquis indicationibus pugnarit. CAP. 10.

GVbernant[a] animal (vt in libris de Hippocratis, & Platonis dogmatis eſt monſtratũ,) tres di- H uerſi inter ſe gñis facultates, toti corpori ex ſuo quodam veluti fonte quæq; diſtributa: eas Plato aĩas vocat, ppriam cuiuſq; ſubſtantiã inueniens. Eſt.n. earum quædam ad nutriendum animal neceſſaria, ac cum ſtirpibus cõis, quæ iecur veluti pro fonte habet: canales verò ad hoc in totum corpus ſparſos, ipſas venas: hanc ſeu appetitricem, ſeu,[a] naturalem, ſeu altricẽ voces, nihil intereſt: veluti nec, ſi aĩam, aut facultatem. Altera eſt, quæ non modo vt ſtirpibus, aut vita præditis, ſed & ut animalibus[b] aĩa eſt inſita: hæc ſedẽ in corde hẽt, ipſo quoq; inſiti caloris quodã ceu fonte: ab hoc fonte canales arteriæ ſunt: uocaturq; hæc multis ſanè nominibus, nã & facultas ſiue uirtus uitalis, & facultas ſiue uirtus[c] animoſa, & aĩa uitalis, animoſa dicitur. Tertia aĩa, ratiocinatrix, in cerebro domicilium habet: ea uoluntarijs actionibus unà cum ſenſibus præſidet: utitur & hæc particulis quibuſdam, ceu canalibus, nempe ipſis neruis, ſenſum motumq; per hos in totum aĩal trãſmittens. Ergo has facultates ſeruare, nihil plane eſt aliud, q̃ uitã ſeruare; ſiquidẽ monſtratum eſt, qualibet earum amiſſa neceſſe eſſe reliquas quoq; unà perire. Ac p pea in opere De ſanitate tuẽda, huc oẽ conſilium direximus. In hoc verò, quod eſt de methodo medendi, primum propoſitum, & ei, qđ in opere de ſanitate tuenda proponitur, ad portionem rñdens, morbi

A.l.1.f.1. d.6.c.1.fo. 25.h

[a] φυτικὸν eſt inampreſſis. i. naturalẽ: in antiquis φυτικὸν. i. vegetabilẽ.
[b] ζωτικ.
[c] θυμοειδὴς.

A morbi eſt ſublatio: qñ cuiuſmodi in illo ſanitatis eſt tuitio, eiuſmodi in hoc eſt morbi ſublatio. Quorũ utriq; vnũ eſt cõe, ipſa ſcilicet vitæ cuſtodia: q̃ nimirũ in illo de ſanitate tuenda opere ſanitatis cuſtodiã ſequebatur: quod.n. ſcđ æ valetudinis tuendæ gratia geritur, idẽ ſtatim & uitã tuetur. At in hoc opere aliter ſe habet, ꝑpterea, ꝙ, quæ affectiones ꝑter naturã in nobis diſcutiũt, ea nõ oĩno vitã cuſtodiant, q̃ppe aliqua eiuſmodi ꝑdita ſunt facultate, ut, ſi immoderate, aut intẽpeſtiue utare, vitã adimãt. Siquidẽ in ſanguinis miſſione, q̃ vſq; ad animi defectũ faciedã eſſe paulo ante diximus, quò flãma in continentibus ex meatuũ clauſura febribus extingueretur, nõ paruũ merito ſubſequetur incõmodũ, niſi opportuno tẽpe, aut debita menſura fiat. Duos nanq; in ipſis medicorũ manibus perire vidi, q̃ poſt, q̃ animo liquerentur, nunq̃ reuixerũt. Multi verò, etſi nõ ꝑtinus, at poſtea ꝑ ꝑ virtutis infirmitatẽ perierũt: quos ſiquis citra eius reſolutionẽ uacuaſſet, minime periſſent. Quin ẽt aliqui in morbos inciderunt longos, poſt q̃ immodica inanitione reſoluta naturalis uis fuit. Alijs, cũ immodicæ vacuationis noxã ſarcire nõ potuiſſent, in oẽ reliquũ vitæ tp̃s totius corporis tẽperamentũ redditum eſt frigidius. Ex qua refrigeratione facile ex quauis occaſione læſi, alij decolorati, ac malo corporis habitu vixerunt: alij ex eo ipſo in morbos deciderunt
B exitiales, aquam inter cutem, & orthopnœã, & iecinoris ac ventriculi imbecillitatẽ, & apoplexiã, & *deliria. Ergo, cum virtus tantopere neceſſaria ſit: eam aũt lædant oĩa uacuãtia remedia, ſiq; ſcilicet iis parum moderate utatur: utiq; aduerſæ inter ſe faciendorũ indicationes in talibus corporibus ſunt, in quibus affectus, quò expugnetur, notabilem vacuationem deſiderat: virtus autem hanc ferre non valet. Verum, cum ſæpe ex vacuatione virtus lædatur, hinc ſumitur inconſideratis, & temerarijs medicis occaſio, ut eam prætermittãt, ceu nuſquã quicq̃ indicet. Fallitur aũt (ut dictũ eſt) ꝑ pea, ꝙ non intelligunt alterius cuiuſdam rei cauſa virtutem eſſe ſpectandã, nec quicq̃ ad affectũ amouẽdum indicare. Tãq̃ igitur in ijs, qui valent, ſemper ea comitatur, q̃ ſanitatis gratia adminiſtrãtur: nec eſt quicq̃ inuenire, qđ ſanitatẽ tueatur, † qđ idem uires corrumpat: ſic in ægrotantibus aliqñ ijs ſuccedit, q̃ veluti in perniciẽ eius adminiſtrãtur: aliqñ ab ipſis ſoluitur. Si nanque abundantia paulo uiribus ſuperior fuerit, utique ex moderata vacuatione adeo nullũ accedit uiribus incommodum, vt ẽt maximum cõparetur cõmodum, qđ eas premebat, ſublato. Sin, quo affectus ſanetur, multa vacuatione eſt opus, reſoluatur aũt ex tãta inanitione virtus, nõ modo rurſus homini nõ proderit, ſed ẽt maximum illi periculum afferet. Porrò in ijs continentibus febribus, quæ ex ſtipatione meatuũ accenduntur, qñ valida plerunque virtus
C eſt, citra periculum vacuatio adhibet: in alijs vero morbis maxime eſt periculoſa, ueluti ſi forte incidit in corruptela humorum. De qua tẽpeſtiuum eſt mentionẽ facere, quò oẽs mittendi ſanguinis *indicationes in hoc libro decidamus. Ergo, quod corruptum eſt, id alienum à natura eſt: qđ tale eſt, id ſe auferendum dictat. Si igitur cũ uiribus imbecillis corruptela incidit, utique, quod affectus remedium eſt, id cum virtutis cuſtodia pugnat. Siquidẽ affectus vacuandum eſſe ꝑcipit, idq; uel uena inciſa, uel purgatione: harum aũt neutram ferent imbecillæ vires. Qñ igitur in omnibus eiuſmodi repugnantijs incerta ſuccurrendi ratio eſt, alias inſanabilis oĩno affectus relinquetur: alias ſpatio, & ægre, idq; ſi magnum nactus ſit medicum, ſanari poterit. Oportet nãque, ubi indicationes ita ſibi aduerſantur, & paulatim, qđ vitioſum eſt, uacuare: & paulatim inuicem, qđ ſalubre eſt ꝑ eo reponere. Vocant medici eiuſmodi vitioſi ſucci curationẽ græce Epicraſin.

* παραπληξίας, ſeu παραπληγίας, quid autem ſit para plexia, tum ex pleriſque alijs Galeni locis, tum præcipue ex commento 27. quarti commẽtarij de diæta in morbis acutis, patet.

† Claſ. 1ª. quod idem uirtutẽ tollat: ſic in ægrotantibus ipſa (uirtus) aliquando ijs ſuccedit, quæ pro ſolutione morbi adminiſtrãtur: aliquando ab ipſis tollitur.

Vena ſectionis exemplo oſtenditur, quando uirium indicatio conſideranda, aut omittenda videatur. CAP. 11.

MEmineris uerò mihi ad ea, quæ dicenda ſunt, ẽt quorũ cauſa uenæ ſectio petitur. Nam, qñ hæc ſanguinis uacuandi cauſa adhibetur, ſanguis aũt * inutilis naturæ eſt, utiq; probe hanc adminiſtrari conueniet ſic, ut, quod inutile naturæ ſit, emittat. Fit aũt ſanguis naturæ inutilis biſariam, uel cum propriam qualitatem ad vnguem non ſeruat, nec amplius nutrire, ſicut prius, cum
D utilis eſſet, poteſt: uel ita multitudine creuit, ut aut uires premat, aut tum venas, tum arterias, uel diſtendat, uel findat, uel obſtruat. Ac in his quidem miſſio ſanguinis vtilis eſt, ceu vacuãtium præſidiorum vna: † in alijs, ceu quorũ vehementiorem impetum ad diuerſam partẽ reuocat, vel per propinqua deriuet. Poſtulat aũt ſemper ualentes vires quæ modo uacuationis eius rñdeant. Ad hæc igitur reſpicientes ſanguinem "detrahimus, alias ſemel, alias bis, uel ter, uel ſæpius: ueluti in ſequentibus patebit. In præſentia verò illud manifeſtum fecimus, uirtutem uacuantia remedia aliqñ citra noxm ferre, utpote nec adiutã ab his quicquam, qđ ſit æſtimandum, nec uerò læſam: Sæpe uerò magis minusve, tum iuuari, tum lædi; præterea, quoties notabilis illi ex uacuantibus auxilijs noxa incidet, toties patere ipſam quoq; tunc utile aliquid ad conſiderandum indicare, æque utiq; ut cum manifeſte iuuabitur: Vbi vero ex ijs, quæ affectum ſubmouent, nec commodum illi accedit ullum, nec incommodum, ibi velut inutilis, prætermittitur.

A li. 4. f. 1. t. 2. c. 7. to. 419. c.

* χρηστὸς. i. utilis.

† Ad uerbum. in alijs autem ut reuulſiuũ, uel deriuatiuum, quando impetũ humorum uehementiorem uel in contrarium reuellemus, uel deriuabim⁹ in latera.

Ex ijs, quæ indicant, quædam ſimplicem indicationem, quædam non ſimplicem præbere. CAP. 12.

POrrò una ſemper eſt, quæ ab hac præſtatur, conferẽtis indicatio, ueluti etiam reliquorum omnium. Nam, quicquid pro natura ſua indicat, id unum ſemper indicabit, ceu quod unam habeat naturam. Atq; id vnum, ſi, quod indicationem facit, ſimplex eſt, ipſum quoq; ſimplex erit:

ſin illud eſt compoſitum,hoc quoq; erit cōpoſitum.Sanè quędā ſui cuſtodiā indicant,q̄dā amotionē.Siue autē hanc indicēt,ſiue illā,qđ ſimplex eſt,ſimplicē quoq; indicationē hēt: qđ nō ſimplicē.Idcirco in ſuperioribus ſem ꝑ ſimplicē intēperiē ſimplicē indicationem ꝓbere diximus, veluti in frigiditate caliditatē:nō ſimplicē verò,& indicationē ſuggerere nō ſimplicē:calidā.n.ſiccā que intemperiem curationem ſui per ea,quæ humectent,& refrigerent,mouendam indicare. E

Quo pacto indicatio,quæ eſt à viribus,nunc reliquis prior,nunc poſterior eſſe uideatur. C A P. 13.

ERgo *vires quoq; unam rem ſemper indicabunt,utiq; ſui cuſtodiam.Quibus ergo (roget q̄s) rōnibus ſeruabitur? Nempe potiſſima rōne ex eo, qđ de ſubſtantia earum vel inanitum,vel alteratum eſt corrigendo: Secundo loco ex prohibendis ijs, quæ ipſarum ſubſtantiam uacuare alterareve p̄nt. Compreheṅſa verò inter ea,quæ alterār,breuitatis cauſa ſint, & quæ earū unitatem diſtrahunt. Hæc itaq; cum uires ꝑpetuo indicent, in valentibus (ſicut dictum eſt) conſenſus agendorum oīum ad ipſarum perennitatem eſt: in ægrotantibus aūt non ſemper. Quo t ꝑe æſtimari debebit,quod uel magnitudine, uel dignitate (vt prius eſt dictum) præualeat. Maxime igitur dignitas ipſarū eſt virium: q̄ñ viuere ipſum nobis ex harum cuſtodia conſtat, vtpote cum vitam,aut ipſas eſſe uires,aut earū actiones, ſit neceſſe: at vita ipſa nihil eſſe prius in animantis corpore poteſt: propterea,q̄ nec ſanos eſſe citra vitam licet. Virtus ergo omniū prima cuſtodienda hominibus eſt. Seruabitur aūt,ſi nec eius ſubſtantia inaniatur: nec tanta alteratione alteretur,ut ea corruptioni ſit propinqua. Atq; huius cuſtodiæ pars eſt, ubi uel *temperiem ipſam præſentem ſeruamus,uel abſentē inducimus. A virium indicatione ꝓxima eſt,quæ ab affectibus, quos curare proponimus,datur: poſtea deinceps reliquæ. Quicquid igitur indicationi, quā uires præbent, aduerſatur, id ſecūdi eſt loci, ac poſterioris ijs,quæ illæ præcipiunt: quæ verò cum ijs, quę uiribus conducunt,in idem competunt,hæc utrunq; calculum referunt,& eorum,quæ primæ (ut ita dixerim) ſint notæ,& eorum quæ ſecundæ. Itaq; hæc citra controuerſiam ſunt facienda: quæ vero aduerſantur,aliq̄ñ adminiſtranda prorſus non ſunt,aliq̄ñ *paulatim. Quippe,ſi, quē curare ſtudes affectum,is vacuationem requirit,uires autem extrema imbecillitate laborāt, toto illo tempore, quo uires reficimus,eorum,quæ affectum ſanent, nihil planè ęgrotanti exhibebimus. Vbi vero eò roboris perueniſſe eas conijcimus, vt nihil, aut parum ex uacuando ſint lædendæ, tum eſt ad affectus quoq; curationem accedendum. Prima igitur oīum *indicatio eſt,quę à virtute ſumitur: verum non ſic prima,ut quæ curationē doceat, cum ex numero curatricium indicationum non ſit,verum (ut ita dixerim) vitalium, *ſiue quæ ad vitæ cuſtodiam pertinent. Nam,neq; ut ualeamus,nec ut à morbis liberemur,ab ea quicquam primum deſumimus, ſed ut uiuamus. Additum in ſermone eſt illud,primum, quòd ex accidente aliquando virtutis roboratio ad affectus curationem conducit. Verum id in ſequentibus docebimus. G

A.li.4.t.1. t.1.c.7.fo. 418.d

*Εὐκρασίαν.

*Νῦν.

F

Curatiuas omnes indicationes tribus hiſce contineri,affectu ſcilicet naturali, affectu præter naturam,& aere nobis ambiente. C A P. 14.

NVnc ad penſum rurſus redeamus,in paucas ſummas, compendij cauſa,rem oēm cogentes. Medicatoriæ indicationes à morbo ipſo ſumuntur,à corporis temperamento,& tertio ambiente nos aere. Quòd ſi aliæ quædam antea ſunt poſitæ,vel poſtea nō hæc modo,verum & aliæ dicentur,oēs tñ ex ijs in partes diductis natæ videbuntur. Siquidem corporis temperies,quæ illo tempore fuit, quo ægrotare id cœpit, quæq; ad inuenienda remedia eſt utilis,ex natura,ætate conſuetudine,& ambiente nos aere ortum habet. Ambiens verò ipſe eiuſmodi eſt redditus ꝑ tum regionem ipſam,tum anni tempus,tum cœli ſtatum. Ergo, cum unum ſit eorū utrunque,ex pluribus tñ tale efficitur. Affectus verò haudquaquam in cauſas diduci eſt aptus, ſed in differentias: nam aut in ſimilaribus conſiſtit partibus, aut in inſtrūarijs: Ac in ſimilaribus quidem,uel ſimplex eſt intemperies,uel compoſita: in inſtrūarijs,circa ſimplicium partium vel poſituram,uel formam,uel numerum,uel magnitudinem,tum quæcunq; horum ſingillatim traditæ ſunt differentiæ conſiſtit: Hæc itaq; tria illa prima ſunt, quæ curationem indicant, nempe ambiens ipſe cum geminis corporis ſiue affectionibus,ſiue conſtitutionibus libitū eſt appellaſſe,una naturali: altera,quæ præter naturam ſit,quæ ſanè morbus eſt. Non poſſe aūt plura eſſe prima genera indicationum,quæ ad medendum pertineant,q̄ tria,quæ modo diximus,ex ipſa rerū ſubſtantia ſcire licet. Nam morbus & ſanitas, corporis ſunt affectus, ille ſe tollendū,hæc ſe tuendā indicans: ambiens verò is eſt,ſine quo,nec tolli morbus,nec teneri ſanitas pōt. Hic igitur cauſæ,ſine qua non, obtinet rationem. At verò cum id,quod ægrotat,alteramus,niſi conſtat,quouſq; ſit mutandum, utique,q̄ñ ſit ab alterando deſiſtendum, non intelligemus. Generatim igitur in omni curatione agendorum indicationes in his ad ſummum tribus cōſiſtunt. Membratim vero (vt ſupra eſt cōprehenſum) aliquæ ſimplicium particularum ſunt propriæ, aliquæ compoſitarum. Eorum ergo, quæ in ſimplices incidunt partes, unum eſt intemperies ea, quæ in calido conſiſtit. Hæc,cum in totum diffuſa corpus eſt,febris nominatur: ideoq; oīs febris, qua febris eſt,humectatio refrigeratioq; remedia ſunt. Ac,ſi ſola hæc ſit,ad refrigerandum humectandūq; omne medentis conſiliū,veluti ad finē,dirigitur, ita, ut nihil ſit, qđ præterea ad curationē deſideretur, niſi ut materiæ H I

inueniantur,

A inueniãtur, q̃ huic propoſito ſunt idoneæ: materia verò inuenta, vt opportunum tp̃s ex quatuor
febris tẽporibus captes: quãtitatẽ uerò, ex cõferẽdo cũ naturali habitu morbum, quippe quãtũ is
a naturali habitu receſſit, tm̃ opus eſt, ægrũ refrigeres & humectes. Sanè ambiẽs, ſi cõtrariã mor-
bo tẽperiẽ hẽt, è pſidiorũ numero vnus eſt: ſin ſimilẽ, ægritudinaliũ cauſarũ eſt vnus. Qm̃ aũt reli-
quas materias, tũ deligere, tum fugere licet: q̃ aũt ambiẽs pſtat, fugere non licet, immo neceſſe eſt
pñti cœli ſtatu vti: idcirco huic quoq; attẽti eſſe cogimur: q vtiq; ſæpe cũ iis, q̃ morbus facienda
ſuadet, (vt diximus) eſt cõcors: ſæpe diſcors, & q cõtra moliat. Habebit ergo (vt diximus) am-
biẽs rõnẽ mõ materiæ ſanãtis: mõ cauſæ morbũ fouẽtis. Quippe, cũ humectari refrigerariq; mor-
bus poſtulat, ſi hæc pſtat, ſanãtis materiæ rõnẽ obtinet: ſin calefaciat & ſiccet, morbificis cauſis eſt
annumerãdus. Vbi igitur cũ medẽdi indicationibus cõſonat, p gr̃a eſt habẽdum: ſic vbi aduerſa-
tur, inhibẽda eius noxa eſt, ſcilicet reliquorũ auxiliorũ humiditate, ac frigore intẽſis, adauctisq;
Sedulo igitur agendum eſt, vt ambientẽ, quo ad fieri poteſt, qualem eſſe expedit, præpares. ſ. hu-
midiores frigidioresq; domos, tum deligens, tum verò pparans: ſicut è diuerſo, ſi frigida ſit humi-
daq; morbi ſpecies, quæ calfieri ſiccariq; poſtulet, & eligendæ, & pparandæ domus ſunt, q̃ calfa-
B ciant, & exiccent. At deligendas quidem dico, q̃ ex ſe ipſis eiuſmodi ſunt: pparãdas vero, cum ar-
te noſtra molimur per æſtatem ſubterraneas eas, & ad ſeptentriones uerſas; ac pauimẽta earũ aſ-
ſidue humore aſpergentes: tum vt ex euripo aliquo aura inſpiret, machinãtes: flores præterea, ac
germina, quæ frigidæ, humidæq; facultatis ſint, per areã proiicientes: per hyemem uero cõtraria
horum molientes, præſertim vbi morbus (vt prædictum eſt) ſuadet: vbi non ſuadet, exceſſus tan
tum vtriuſq; temporis remittentes. De quo mihi aliquid neceſſario, poſtea eſt dicendum. Nunc
auxiliorum materias indicare non decreuimus, ſed methodos docere.

Quo pacto curatiuæ indicationes modo in plures diduci, modo in pauciores cogi poſſint. CAP. 15.

QVare rurſus ad has diſputationem reuocemus: doceamusque quemadmodum, & paucę, &
multæ pro diuerſa ſectione curatoriæ indicationes ſint: quando & tres vniuerſas (vt pro-
xime docuimus) facias, licet, in pauca capita tota ſumma reducta: & qualibet earum rurſus diui-
ſa, ex ipſis multas efficere: id quod etiã iam monſtratum eſt. Quin & ipſarum ſectionum, quam-
libet rurſũ diducas in mẽbra, licet, donec ad inſectile uenias. Iam primas quoq; illas tres, quas me
morauimus, fieri poteſt, vt redigas ad pauciores ſic, vt duo eorum ſcoporum, qui curationem in-
C dicent, omnino capita ſint, nempe præſens affectus, quem morbum nominam'; & qui prius fuit,
quem ſanitatem & naturalem habitum diximus. Neq;. n. aliud eſt ipſa ſanatio, q̃ præſentis in cor
pore uitioſi affectus in naturalem habitum mutatio; cum autem contrarij hi affectus ſint, neceſ-
ſe eſt, per contraria fiat eorum alterius in alterum translatio. Atq; ita rurſus una ſola erit curatio
num maxime generalis indicatio, nẽpe cõtrarietas. Ergo hinc rurſus ſumpto initio, age particu-
lares indicationes diſquiramus. Qm̃ id, quod ægrotat, ei, qđ ualet, eſt contrarium, vtiq; per con-
traria eſt ab illo in hoc uia. At q̃uo (inquies) in contrariis inuenitur modus? Non. n. ſatis eſt cali-
do affectui admouiſſe frigida, niſi id debita fiat menſura: cum alioqui metus ſit, ſi intra modum id
fiat, ne morbi reliquum quppiam relinquatur; ſin modum excedas, contrarium genus morbi in-
ducas: qui. n. ſupra, q̃ par eſt, calidum morbum refrigerat, is ſanitatis mediocritate tranſmiſſa, aliũ
excitabit morbum, qui ſit frigidus. Quod quo minus accidat, naturã curandi corporis ſcias, opor
tet; quò, quantum morbus ab illius ſymmetria diſceſſerit, intelligens, menſurã refrigerami præſi-
dio imponas. At fieri non poteſt, vt quantum a ſe inuicem diſtent, inuenias, niſi compertum ha-
beas, q̃ eſſet corpus, aut humidum, aut frigidum, aut calidum aut ſiccum, cum ualeret; quãtumq;
ex his exceſſerit poſt, q̃ ægrotauit. Quippe, quod plurimum a naturali habitu receſſit, id vehemẽ
D tibus eget contrariis: quod non plurimum, leuibus. Sanè plurimũ receſſit frigidus morbus a cor-
pore natura calido, ita ut è diuerſo calidus a frigido: minus receſſit, tum calidum a calido tum fri
gidum, a frigido. Quare ex vtriſq; indicatio curationis pſtatur. Verum, cum materiæ reliquorũ
præſidiorum oĩum electio in noſtra poteſtate ſit: eius verò, quam ambiens pſtat, in noſtra manu
non ſit, ratio eſt, ex hoc quoq; propriam quandam indicationẽ ſumamus. Cæterũ, qm̃ noſci ad
vnguem oportet corporum tẽperamenta, id vero eſt planè difficile, vtique tentandum eſt, tũ ex
ijs, quæ in libro De tẽperamentis ſunt ſcripta, ea inuenire, tum verò vltra hæc, quò magis ſcienti
fica notitia ſit ex ætate, & tota anteacta uita, quæ nimirũ in uitæ exercitio, & victus ratione con-
ſiſtit: præterea in hac regione, & hoc anni t pe, & hoc ſtatu cœli, conuerſatione. Si nanq; natura
gracilis & tãgenti calidus & bilioſus, & propenſus ad irã, & hirtus ſit, calidus hic ſiccusq; natura
eſt. Non tñ neceſſe eſt nunc quoque, cũ ægrotare incepit, eũdem plane habere affectum: fieri. n.
poteſt, vt in deſidia uixerit, idque cum frigidis humidisque potione & cibis, ad hæc & cũ balneis
poſt cibos, & multo ſomno, præterea in regione humida & frigida, & hyeme in qua frigidus, &
humidus exuperabat cæli ſtatus. Rurſus fieri põt, ut horum præceſſerint contraria, id eſt calfaciẽ
tia & ſiccantia, idque per ſingula dictorum iam generum. Ergo, ſi quo ad præſens temperamen-
tum noſcendum deficimus, id ex præeuntibus ipſis ſupplebimus; ex illo verò inuento, admini-
ſtrandorum indicatio ſuppeditabitur.

Vtilem eſſe ac minime contemnendam indicationem, quæ à conſuetudine præbetur. CAP. 16. E

AC dictum quidem prius eſt, vbi de frigida exhibenda pcepimus, illud quoq; ex ijs vnū eſſe,
quæ cōſideranda rum eſſent, nūquid particula quæpiā, cui frigida natura eſſet, lędi magno-
pere ex eius potione poſſet. An igiť fas eſt in ægrotāte homine, cuiuſq; particulæ tēperamētum
iuueniſſe abſq; ijs notis, quas libris de ipſis retulimus? Atq; illi quidem nec inquirūt, nec norunt,
ſed iuxta puerbium, vno calopodio oēs calceant. Nos certe (quibus inquirēdi cura fuit) illud inue
nimus, q p plures, ac cognitu difficiles notas cuiuſq; membri temperamētū, cōiectura potius, q̄
ſciētia, inueniatur. Si igitur notis multis & * paruis aliqua certior apparuerit, nonne abiectis illis
hanc p oībus arripiemus? nemo id arbitror, q mentis eſt cōpos, negabit. Atqui, ſi oēs tēperamē
torum notas in vnum colligas, hæ lōgiſſime abſunt, vt parem ei, q̄ cōſuetudo pſtat, fidem faciāt.
Si.n. antea per ſanitatem quiſpiam frigidam pperuo biberit, neutiquam nec ei in iecinore, nec ve
ſica, nec vēriculo, nec alio quopiā talium offenſus, planum eſt & valida illi eſſe hæc oīa, nec nūc
à frigida lædenda. Non eſt igitur, q paruum quiddam, atq; ad ſpectādum leue, ad inuentionē re-
mediorum conſuetudinem exiſtimemus: veluti nec ad ſanitatem tuēdam. Nemo.n. adeo eſt ſtu
pidus, vt magnopere ex frigidæ potione læſus, hāc in diutinum vſum duxiſſe velit, ppterea, q lę-
ſus interim, atq; ab ea euidenter ægrotās, oīno abſtinebit. Ergo, ſicut alia non pauca quidem me F
dici præter cōes ſenſus, ita illud quoq; effuderūt, q nulla, nec ſalubris inueniendi victus, nec ægro
rum curationis, ex conſuetudine ſumatur occaſio: videtur.n. non ſicut alia quædam, exiguam le
uemq; ſed maximam ac maxime principalem vim habere: vt quæ ſingulorum corporum natu-
ram oſtendat. Sanè ipſi via rationeq; ab ea pcedentes fatemur nos partium affectum inuenire,
dein ex illo rurſus ad faciendorum indicationē venire. Empiricus vero pterire ſe naturæ inquiſi-
tionē pfiretur, qppe, quod per eā cōſecuturus fuiſſet, id iā ſe habere, intelligere. ſ. ſe, nō lædi a fri-
gidæ potione ægrotātis corpus: id verò eſſe, quod nobis ab initio pponatur, non vt naturam no
ſcamus. Poſt (arbitror) nos qdem, veluti ambages fruſtra ſecutos, merito taxet: eos verò, qui in
totum inutilem eſſe cōſuetudinem dicūt, veluti à cōi ſenſu alienos, iuſte accuſet. Quid igitur, in-
quies, eis reſpondebimus nos, q methodo artē condimus? Nempe quid aliud, q̄ q vera dicunt de
ijs cōſuetudinibus, q̄ adeo euidentem vtilitatē offenſamve oſtendunt? quippe quas nemo vel an
te methodum non nouit. At reliquarum quaſdā, quæ ſcilicet paulatim magnum contrahunt in-
commodum, non æque licet p experientiam inuenire: dictum aūt ſuſius de eiuſmodi conſuetu-
dinibus eſt in libris De ſanitate tuēda. Vnde, ſi in frigidæ quoq; exhibitione cōſuetudo citra me-
thodum ſatisfacit, nec nos pfectò experientiam fugimus: immo oēm, q̄ illi, vtilitatem ab ea ca- G
pientes, ēt extrinſecus præter hanc adijcimus, qui ſaltem id poſſumus, eam, quæ à rerum natura
ſuggeritur indicationem. In hoc verò libro methodi rōnem ſequentes fatemur longiore via idē
inuenire, qđ breuius inuenire citra * ratiocinationem liceret. Siquidem, cū ſæpe iam uiderimus
non paucos ex ijs, q febribus ardentibus pręmerentur, cum iam mediocriter concocti humores
eſſent, ſtatim ex frigidæ potione febre liberatos, quamuis ei potioni parum aſſueti fuiſſent, mul-
to (arbitror) magis in ijs, qui aſſueuerunt, vtilitatem fore citra noxam vllam ſperabimus. Habes
itaq; nunc ēt de conſuetudine rōnem, etſi ex incidenti oblatam, tñ ſatis definitam. Eſt.n. ea quo-
que vnum quiddam eorum, quæ curationis rōnem per * morbi naturam intercedentem indicēt,
quemadmodum & ætas. Si quidem ipſa quoque temperamēti interuentu indicationem præſtat,
veluti puerorum: quæ cum humidam & calidam temperiem habeat, facile digeritur.

De indicatione ab ætate, ac ſumma vniuerſarum indicationum. CAP. 17.

ADſis.n. animo, velim, ad ea, quæ de corporum diuerſitate hoc loco dicam. Lapidum ſubſtan
tia conſtans ſtabiliſq; propter ſiccitatem, & frigus eſt: ad eundem modum æris, & ferri, &
auri, & vno verbo, omnium, quæ ex terra ſunt, corporum, At, quæ humida calidaq; ſunt, eorum
ſubſtantia celerrime in ambiētem diſſipatur, aliàs in halitum ſenſibilem ſoluta: alias in perſpira- H
tiones, quæ viſum fugiant, ſed ratione deprehendantur. Atq; hæ corporū naturæ, ueluti ex dia-
metro, (vt Græci loquuntur) id eſt longiſſimo interuallo, à ſe diſtant. Reliquarum oīum illa, quę
frigidæ, ac ſiccæ proxime accedunt, ægre quidem per halitum digeri poſſunt, minus tñ ægre, q̄
ferrū, & lapis, & adamas. Ac, quæ calidæ, & humidæ ſunt vicinæ, hæ promptius quidē digerūtur,
atq; exhalant, cæterumminus hæ quoq; q̄ aqua calefacta. Nam citra calorem non poteſt in ha-
litum digeri corpus vllum, ſubſtantia eius coacta, denſataq; manente: ſed nec p calorem oē, imò
qđ habile eſt in halitum reſolui; tale porrò eſt, qđ humidum eſt. Ergo puerorum ſubſtantia om-
nium facillime digeritur, ac diſſipatur, propterea, q eſt omniū humidiſſima: nulla uero frigidior.
Quo minus uacuātis præſidij eget, cum habeat ex ſe ipſa, unde naturaliter uacuetur. Fit autem
profectò, & p p calidam ſiccamq; regionem, & tps æſtiuum, & ſtatum cœli impenſe calidum &
ſiccum, notabilis per cutim uacuatio. Itaq; etiam huius cauſa ijs, qui ſanguinis detrahendi egēt,
aut prorſus uenam non ſecabimus, aut parum detrahemus. Sanè erunt in hac quoq; detractione
multi ſcopi medico ſpectandi, natura ab initio, conſuetudo, ætas, locus habitationis, anni tps, cœ
li ſtatus: adhæc ægritudinalis, quem curamus, affectus: aliaque rōne ante hunc laborantis vires,

Cum

* μακρῷ eſt in græcis, i. longis.

* ἀναλογισμῶν.

* corporis.

A Cum verò affectus numeroſi ſint, cuiq; eorum ſua eſt curationis indicatio. Quippe à calido indicatio eſt refrigerãdi: à frigido calfaciẽdi: ac à reliquorũ quolibet cõtrarium applicãdi. Quare, cum octo intẽperamẽta ſint, octo ẽt erunt morborũ, q̃bus ſimplicia corpora ſunt obnoxia, particulares, indicationes. Vltraq; has vna eius affectus. q̃ ẽt inſtrumentalium eſt cõis, cuius nullum apud priores nomen fuit: ſed nos, q̃ cum interpretari ſumus coacti, cõtinui ſolutionem appellauimus: oſtendimusq; cõem curationis * indicationem hic quoq; eſſe vnitionẽ. At verò, quæ ex hoc rurſum in partes diducto particulares conſiſtũt, hæ quatuor voluminibus ſunt ꝓditę, nempe tertio, quarto, quinto, & ſexto, huius operis. Ac nũc quidem inſtitutũ de intemperamentis ſermonẽ ẽt in ſequentibus libris ꝓſequar. Hoc abſoluto ad inſtrumentalium partium morbos cõuertar: oſtẽdamq; ſecundum eandem methodum in ijs quoque tum primas oĩum curationis * indicationes, quas vtiq; generaliſſimas appelles, licet: tum quæ ex harũ ſectione naſcantur: deinde rurſus, q̃ ex illis oriãtur, donec ad eas, quæ vltra ſectionem nõ admittant, ꝓuenero: hanc etenim oĩs conſtituendæ artis methodum Plato nos docuit. Verum de inſtrumẽtalibus poſtea (vt ꝓmiſi) dicetur: Nunc (ſi prius, in qua parte ꝓpoſiti operis ſimus, admonuerimus) præſenti iam diſputationi finẽ idoneum imponemus. Eſt igitur vnũ morbi genus, quod ſimilares, & ſimplices aĩalis vexat partes, q̃ intemperiem vocant. Huius aliquas differẽtias ex corporibus nuda qualitate alteratis ꝓuenire docuimus: aliquas cum materia quapiam, q̃ in ipſa confluit: rurſusq; ambas incidere, vel in vnicam animalis particulam, vel plures, vel ẽt totum corpus. Ergo, cum in operis huius ꝉibro ſeptimo intemperies eas, quæ alteratis tantũ qualitatibus in partibus proueniunt, pertractarim, in duobus deinceps libris ad eas, q̃ in totum ſe animal extendunt, venientibus, primum agere de febribus placuit. At, quoniam harum ipſarum aliquæ adhuc fiunt, manente ſcilicet in corpore cauſa, quæ eas excitauit: aliquæ factæ iam ſunt, ſed, quæ eas accẽdit, cauſa iam abijt: ſatius viſum eſt de ijs primum ſermonem facere, vtpote ſimplicem primam curationis indicationẽ habentibus: deinde illas quoque ſtilo aggredi, quarum in corpore cauſa ſubſiſtit.

B

GALENI METHODI MEDENDI

IDEST DE MORBIS CVRANDIS

C

LIBER DECIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Docet precauere, ne diariæ febres in Hecticas pertranſeant, ac ipſas Hecticas, cum inuaſerint, curare.

De ratione curandi, cum indicationes ab affectu, à cauſa, & à viribus in idem coierint, vel inuicem pugnarint. CAP. I.

ERgo in diarijs febribus ſimplex quidam eſt in corpore præter naturam affectus vtpote cauſis, quæ primum eas excitarunt, iam ademptis. In quibus verò cauſa, quæ eas accendit, adhuc manet, in ijs, nec affectus ſimplex, nec ſanatio eſt: ſiquidem, quod febris iam receptum in corpore eſt, id ex ꝓpria ipſius curandi indicatione diſcutere oportet: quod adhuc eſt futurũ, id ꝓpulſare, ac, ne fiat, vetare: vetabitur aũt, ſi, quæ id excitat cauſa, prorſus ſit ſubmota. Itaque in diarijs faciẽdorum indicationem ex ipſa febre maxime capiemus, ſed cũ illa naturã, & ætatẽ, & conſuetudinẽ, p̃terea anni tẽpus, cœli ſtatum, & regionẽ, † & vires, } ſimul expendentes. In reliquis, quæ acceſ-

D ſionis ſuæ cauſam intus habẽt, prima * indicatio ab ipſa ſumetur cauſa. Itaque, ſi febriũ, quæ " multos dies cõtinuant, recte oſtendimus putredinem eſſe cauſam, hæc nimirũ ſananda eſt prima: ſed nec interim extinguẽdæ febris, q̃ per eã iam accẽſa eſt, ratio nõ habẽda. Ac, ſi quidẽ in idẽ cõſentiãt, & q̃ febrẽ extinguunt, & q̃ cauſam oppugnãt, qđ ab vtriſq; indicaĩ, cũ vnũ ſit, ſine cũctatione agẽdũ eſt. Sin febris, q̃ iã accẽſa ſit, ſanatio, cauſam, q̃ hãc excitauit, eſt auctura: aut, quæ cauſam ſubmouẽt, febrẽ exaſperabũt, diligẽs habẽda cõſideratio eſt de remediorũ ſpecie. Sanè diligẽter cõſiderauerit, q̃ totã deliberationẽ in tria hæc æſtimãda diuiſerit, febris ne ſola curãda ſit non ſolicito de cauſa: an cauſa oppugnãda, minime curãn de febri: an plurimũ quidẽ remediorũ ad alterã earũ ſit adhibendũ, non tñ altera neglecta. At, quod primo quidẽ loco eſt dictũ, ꝓbare non debemus: qñ, ſi, quibus p̃ſidijs id febris, quod ſemper gignitur, oppugnamus, ea effectricem eius cauſam auxerint, planè nec generationem eius aliquando inhibebimus, nec magnitudinem minuemus: q̃ppe & generatio eius, effectricis cauſæ ſpeciẽ imitabitur: & magnitudo cũ illa pariter inaugeſcet. Quod ſecundo loco diximus, ſi id diſtinguemus, poterit eſſe nõ incommodũ. Nam, ſi intolerabilis ægro magnitudo febris ſit, cõmittendũ nõ eſt, ut ꝑ ea, quibus cauſam adimimus,

A. l. 4. f. 1. 2. 3. c. 7. fol. 418. b. c

† Hæc verba impreſſi cod græci habent, antiqui nõ habẽt.

ſebrē augeamus. Simul enim arbitror utrunque, & febrim ſuſtulerimus, & hoīem. Sin ita medio- E
cris ſit febris, ut, quo tempore cōtra cauſam tñ pugnas, obruēdę interim uires ęgrotātis nō ſint,
utique cōtemnendus is modus nō eſt. Nō contemnendus autē, nec tertius eſt, qui contra id, cuius
maius momentū eſt, inſtare iubet, nec tñ alterius oīno negligentē eſſe. Sanè plerunq; cauſæ ma-
ior eſt uis. Fieri tñ aliqñ pōt, ut ea ſit febris magnitudo, q̄ ꝑlentē ꝑnicié, niſi occurras, afferat: quo
caſu oportebit hac pri⁹ ſubmota, deinde ad cauſam ſubmouēdā accedere. Atq; hæc, mi Eugenia
ne decidēda tibi inter initia ſtatim de contrarijs indicationibus ſunt. Cum autē in ijs examinādis
nō parū viſa eſt ad hominis ſalutē momenti habere uis ipſa {naturalis,} vtique de ea quoq; nō le
uis ad agendorum inuentionē cōſideratio eſt habenda. Ita fit, vt tres primi ſcopi ſint, qui † in pro
poſitis iā ob putredinē febribus} agendorum indicationē nobis præbeant: vna febris ipſa: altera ef
fectrix eius cauſa: tertia vis ipſa {naturalis.} Cæterū priores duo ſcopi ſubmouēdi ſunt: tertius eſt
tuendus. Erit igitur rurſus hic quoq; eadē tibi cōſideratio, quæ paulo ſupra, vt eū uiribus, tū febrē,
tū cām inuicē cōferas. Mox, ſi eadē ambo, remedia requirent, ea prōpte exequaris. Sin indicatio-
nes pugnabunt, vnā ꝑferas, vel quæ a viribus ſumitur, vel quæ a cauſa, vel q̄ a febre: ac quæ cæte-
ris ſit valentior, hāc magis ſequaris, nec tñ cæteras negligas. Ex hac nanq; diſcretione doceberis
primū cām febrēq; profligare, vbi videlicet conijcis harū remedia uires poſſe ferre; rurſus primò F
roborandā uirtutem eſſe, vbi hæc imbecillior eſt, q̄ vt cauſæ febriſq; præſidia ſuſtineat. Quinetiā
omnia pariter ſub coniecturam agi licet, ueluti paulo ſupra de febri & de cauſa eſt monſtratum.

† ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῇ σκέψει πυρετοῖς. i. ſubiectis conſiderationi febribus. & ita uetus interpſ.

Quæ ex diarijs febribus magis aptæ ſint perdurare, & in alias febres tranſire:
quaq́; ratione id periculi declinemus. CAP. 2.

ERgo, cum tria hæc ſint, ad quæ attentum te eſſe in propoſitis febribus curandis oporteat, fe-
bris ipſa, huius efficiens cauſa, & ægrotantis uires: inuentiq; præterea ſint generales indicatio
num modi, quos & generales vniuerſaleſq; dicimus: tranſeundum, arbitror, nunc eſt ad ꝑſidiorū
differentias, quæ ſpecialia particulariaq; ſunt, ſed mentione de diarijs repetita: q̄quidē ab ipſis in
eas, quæ plures dies continuent, aliqui tranſeunt. At uero, cum in has tranſeant una quidem rōne
maxime communi, ipſa medicorum inſcitia: duabus magis priuatis, quod ipſarum febriū, uel cau
ſa effectrix iam abijt, uel etiamnū manet: de vtriſq; ſeorſum eſt dicendum. Porrò abiit effectrix
cauſa, quoties ab ira, dolore, vigilia, cura, æſtiuo Sole, fatigatione, & bubone iā inclinato, excita-
ta citra ſtipationē febris eſt. Manet, quoties vel ab externa cauſa, vel ab ipſa febre ſtipatio aliqua
facta eſt. Nam & frigiditas, & adſtringentium vſus, per mediam ſtipationem ſemper febrem ex-
citant. Vſtio præterea nōnunquā corporis habitum conſtipat. Iam ipſum febris principium, ubi G
cum horrore inuaſit, ſtipationē ſubinde fecit. Quin etiam glutinoſi, & craſſi, aut etiam copioſi
ſucci, ubi mediocriter obſtruxerunt, diariam aliquando febrē accendunt, utique cum idoneum
ſortiti ſunt medicū, ut ſupra eſt indicatum. Sanè dicuntur idcirco id genus febres omnes diariæ,
quia ſolui, (quod utiq; ex ipſis eſt) uno die ſunt aptæ, computata cum hoc una & nocte; quemad
modum cum dicimus menſem eſſe triginta dierum, & annum trecentorum ſexaginta quinque,
& hoc geſtum eſſe ante tres dies, aut gerendum eſſe poſt quatuor. Cæterum, non eſt idē ipſarū
oīum affectus, ſed ab aliquibus inſeparabilis ſtipatio eſt: ab aliquibus minime inſeparabilis, ſed
uel ut plerūq; ſimul adeſt, uel ambigua forte, uel raro. Inſeparabilis ſtipatio eſt ijs, qui ex alumi-
noſa aqua, uel chalcanthode, uel tali quapiam alia, aut ex frigore, aut leui obſtructione, febrici-
tarunt: Plurimum vero ijs adeſt, qui ex uſtione febricitant: Ambigua forte, ijs, qui ex fatigatione:
Quicūq; verò ex ira, uel triſtitia, uel vigilijs, uel pertinaci ſtudio, vel cruditate, uel bubone febri-
citant, ijs raro adiuncta ſtipatio eſt. Atq; harum omnium febrium nulla, (quod utique ex ipſa ſit)
ad ſecūdam uſq; acceſſionem perdurat, ſed intra quatuor & uiginti horas °oīno deſinit. Aut, ſi q̄n
earum aliquæ (quod tamen rarius fit) longius trahunt, duæ ijs accedunt cauſæ, quæ ipſas ſolui ue
tant: earum una frigus eſt, qđ uel ex ambiente aere, uel ex unctione quapiam extrinſecus admo- H
ta, proueniat: Altera egregia iſta diatritos eſt, ſiqui uidelicet hanc tranſire medicorum inſcitia
coguntur. Quòd ſi & ambiens aer calidus ſit: & nemo ex medicis, qui diatriton ſuſpiciūt, ad ægro
tantem accedat: febris quidem poſt primā acceſſionē finietur, idq; cum ſudore, vel madore, vel
tranſpiratu, qui halituoſus ſit. Aeger autem, vbi ſe liberatum à febri ſenſerit, ad cōſueta munia re- A. li. 4. F ſ t. 1. c. 3. fo. 412. c.
dibit, lauans, ungenſq; ſe: aut etiam, ſi agreſtis quiſpiam monticolave ſit, his omiſſis, comedēris.
Ac vulgus quidem, ſicuti multa alia, vtiq; ab ipſa rerum natura edoctum, melius, quam ſophiſtę,
agit, ita & in diarijs febribus omnia ſibi ipſi præſtare ſufficit, præſertim ubi citra valentē ſtipatio
nem conſtitere. Vbi uero cum eiuſmodi ſtipatione inuaſerunt, qui infortunati ſunt, in medicum
aliquem incidunt eorum, qui diatriton efferunt: qui fortunati, in eum, qui ipſos & lauabit, & nu-
triet, cæteraq; oīa præſtabit; quibus ſtipatio ſoluatur. Sæpe nanq; (ceu dictum eſt) ex leui obſtru-
ctione cum cutis latente denſitudine, quæ uel ex uitioſa lauatione uel alio quopiam eſt cōtracta,
diarijs nōnulli febribus ſunt correpti: quo tēpore, niſi quis celeriter obſtructionem ſubmouerit,
in plurium dierum febres tranſeūt. Eſt nanq; eiuſmodi febris (quantū ex ipſa eſt) earū, quæ plures
dies infeſtant, & quæ diariæ ſunt, cōis, cæterum ꝑꝑ cauſæ paruitatem, unius diei efficitur: ſicut

° ἐντελῶς.

etiam

A etiam propter magnitudinem, multorum interim dierum: uerum acceſſio eius ab initio ad exitũ vſque vna eſt, modo ne ipſam excipiat ea, q̃ ex putredine humorũ naſcitur. Ergo, quoad nec in pulſu, nec in calore, nec lotio, putredinis adhuc aduertitur nota, atq; ex ſola obſtructione ortum hẽt, vtiq; ipſa obſtructionis ſolutio eius eſt ſanatio: quemadmodumq; hanc ſoluere conueniat, ante eſt dictum. Multæ igitur apparent diariarum eſſe febrium particulares differentiæ: Vna, quã do iam prorſus abijt effectrix ipſarum cauſa, ueluti uſtio: Altera qñ hæc ẽt adeſt, ſicut ſtipatio cuius duæ monſtratæ ſunt differentiæ, nempe exiguorum meatuũ dẽſitas, &, de qua nunc agimus, obſtructio. Sanè dẽſitudo ipſa alias ex ſiccitate prouenit, veluti poſt feruores, aut fatigationes aut iras: alias ex frigore, eoq; vel ſimplici, vel cum adſtrictoria ui: q̃ quemadmodum inter ſe differat, in libro de medicamentis eſt præceptum. Iam verò obſtructionum ipſarum alia eſt, quæ ex abundãtia: alia q̃ ex qualitate ſuccorũ, ſcilicet, qui aut lenti, aut craſſi ſint, incidit. Præfertur aũt inter remedia, in ea, q̃ copia facit, ſanguinis miſſio: In ea, quæ ex humorum qualitate cõſiſtit, attenuantiũ vſus. Quod vero ex viribus cõſilij petatur, vt in diariis ſanè eſt exiguũ, ita in iis, q̃ pluribus diebus vrgent, ſatis magni eſt momenti: eoq; maior quo hæ ſunt longiores. Enim uero, vbi naturaliter ſe vires hẽnt, ne minimum qdẽ † in plurium dierum febribus } vacuantiũ auxiliorũ vſum morãtur. Vbi nõ naturaliter ſe hẽnt, (voco aũt non naturaliter, cũ infirmiores quodãmodo ſunt) pro magnitudine imbecillitatis impeditur vacuãtium auxiliorum vſus. Sanè rarius accidit, vt ꝑtinus in primo ſecundove die vires imbecillæ cernantur: accidit tamen interdũ, vel propter ęgrotantis malum corporis habitum, vel propter ſenium. Nonnullis enim fatigatio, vbi uſtio, & triſtitia, vigiliæque præceſſerunt, & inedia per totum ſecuta eſt diem, dein febris prius, quam homo cibaretur, circa veſperam occupauit, & nox inſomnis eſt acta, vires magnopere reſoluit

† ἐν τοῖς πολυημέροις πυρετοῖς, legunt, tũ impreſſi, tũ plerique ex manu ſcriptis codici. vt etiam Linacer uertit. Sũt tamẽ quidã codi. qui addant καὶ ἐν τοῖς ὀλιγημέροις. i. & iijs, quę paucorum ſunt dierum.

Quo pacto iuuene febricitante diatritariorum errorem Galenus indicauerit, ac emendarit. CAP. 3.

NEc alienum ſit, ſi tibi talem ægrotum deſcribã, in quo primum auſus ſum rõne ipſa mihi viã monſtrante, & diatriton contemnere, & virium rõnem habere: poſteaq; alios, quos in ſimili caſu vidi, audacter eodem modo, quo illum, curare: ſiquidem primum periculum poſt, q̃ ijs, q̃ ab indicatione ſunt inuenta, ſubſcripſit, ad ſecundum vſum reddit magis animoſos. Ergo iuuenis qui febri eſt correptus, annos natus erat quinq; & viginti, gracili corpore & muſculoſo, ueluti caC niſ tum ſicco calidoque omnino temperamẽto. Is idem exercitatione quodammodo delectabatur, & alioqui cogitabundus & induſtrius erat. Is peregre agẽs, cum nũcium parum gratum acceپſſet, & triſtatus eſt, & propere ſe accingẽs ad vrbem feſtinauit. Ac priore quidem die & laborauit modice, & lotus cœnatusq; in quodã diuerſorio quieuit, ſed maxima ex parte ſine ſomno. Poſtera die etiam magis feſtinauit: ac lõga via, & ſabuloſa, & ſquallẽte, tum ſub feruente Sole cõfecta, hora prope ſeptima & ſemiſſe peruenit in vrbem. Ibi, cum ea, quorũ cauſa maturaſſet, meliora audiret, in gymnaſium lauaturus proficiſcitur, dein unctus, vna cum quodã eorum, qui aderant iuuene, perfrictus eſt. A quo cum, vt paululum dimoueret, prouocaretur, orta inter eos cõtentione, (qualia ſæpe incidunt ijs, q exercitationibus indulgent) plus iuſto eſt exercitatus: eratque iam immodice ſiccus. Egreſſus vero gymnaſium, inuenit amicorum quoſdam pugnantes: quos dum dirimit, imprudens in aliam exercitationem non leuem incidit, dum alios eorũ duellit, alios impellit, alios complectitur medios, alios vt iniurios increpat, ac pro iis, qui iniuriis affecti eſſent, iraſcitur, adeo, vt domum ſe in ſumma ſiccitate reciperet, laſſitudinem inæqualitatemque ſentiens. Aquam igitur ex conſuetudine bibens, ubi nihilo ſe leuatum, ſed inqualitatem ſibi
D intendi ſentit, hanc quidem uomuit. Ratus aũt vtilius adhuc cibo abſtinere, accubuit, ac quieti ſe dedit hora ferme diei undecima: q cum feciſſet, ac nocte tota febre diuexatus vigilaſſet, poſtridie quoque quieuit vſq; ad meridiem, ſperans ſe ſomni aliquid conſecuturũ. Quo tẽpe cũ eũ medici quidam diatriton colentes, inuiſerent, tum quidem homini ſatis magnam eſſe febrem aiebant, veſperi aũt ſe illũ reuiſuros. Itaque, & veſperi cũ redirent, ac febrem inclinatam cernerent, ne tum quidem nutriendum cenſuerunt, qñuis ẽt id alius quidam medicus ſuaderet, immo ſtrenue reſtiterunt, adiicientes, ſi quidem ſine febri eſſet, fortaſſe cibum daturos, febricitante adhuc minime id facturos. Quin etiam, cum tertio die mane redirent, etiam tertiæ diei acceſſionem tranſmittendam cenſuerunt, erat autem (vt prius dictum eſt) ſuſpecta hora illius diei undecima. Ergo digreſſis illis, ipſe acceſſi, ac faciem iuuenis contemplatus, vidi talem eſſe, qualem in prognoſticis Hippocrates his verbis pingit; Naſus acutus, concaui oculi, ac reliqua, quæ deinceps ab eo dicta ſcimus. Itaq; cum omnino mihi perſuaderem fore, vt tum in hecticam febrem, tum quam maraſmõde vocant, homo, niſi cibaretur, incideret; ſorbitionẽ ex alica quam primum paro, atq; exhibeo. Et tñ quamuis hac ſumpta, cum acceſſio ſuo tempore circa vndecimam inuaderet, ſic extremis partibus perfrixit, ut calfieri hæc vix poſſent, & pulſus illi paruus* ratusque q̃ maxime fuit. Qua ex cauſa illi etiam quarto die tum mane, tũ ueſperi cibum dedi, quo. ſ. & vires repararem, & corpus humectarẽ: erat nanq; cutis eius, ceu coriũ, arida. Vbi aũt febris tenuis & ſimilis perſeuerauit, ſtatui deinde quinto die non ſimplici ſorbitione hominẽ cibare, vt ante, ſed alica ex aqua

* ἄρρωστος. i. imbecillus.

A. l. 4. f. 1. t. 2. cap. 8. to. 420. d

calida,

calida,citraq; cõdituram,iniectis in eã mali punici granis. Eſt nãque is optimus cibus bilioſo ſto E
macho:nã & roborat hunc malum punicum:& alica, cũ diutiſſime in uẽtriculo citra corruptio
nem maneat,ſenſim cõcoquitur,nec aceſcens,nec innatans:quæ vitia accedere ſorbitionibus aliquã.
ſolent.Incidit verò & in ipſo quinto principium acceſſionis ſimile.Itemque,cũ & ſexto & ſepti-
mo eum ſimili rõne cibaſſem,in* nono rurſus ſimile principiũ præcedentibus fuit.Vbi mirum
vel amentiam,vel pertinaciam,vel,haud ſcio,quid dicam,eorũ, qui in principio hoĩem tranſmit
tere tertiæ diei acceſſionẽ ſine cibo iuſſerant,prorſus intelligere licebat. Nam, cum cunctis eui-
denter appareret nũquam peruenturum eũ ad quartum fuiſſe, ſi nutritus ante acceſſionem ter-
tij non fuiſſet,illi & tum eũ,& ſecutis ẽt diebus non recte nutritũ aiebant. Cæterum committen
dum non erat,vt eorum redarguendo ſtudio,ægrum quis,non exhibito in ipſo acceſſionis die ci
bo,proderet.Igitur nono die ſimiliter hominem nutriẽs: cernẽſq; in acceſſione pulſum eius red
ditum,quã prius erat,firmiorem,cæterum imbecillitatem illam adhuc præferentem cũ extremarũ
partium frigore: non potui ſuſtinere medicorum illorum meras nugas, ſed vndecimo die præfa
tus prius ægrotantis amicis, fore, vt ipſo die intelligerent hominẽ hactenus noſtra opera fuiſſe
ſeruatum,permiſimus illi præterire acceſſionis horas.Ergo,cũ & ſine pulſu omnino in ipſis eſſet:
& frigus eum vehemens totius corporis premeret ſic,vt nec loqueretur amplius, & vix impellẽ F
tem ſentiret:conuocati in vnum medici omnes,qui ab initio videramus, ab ægrotantis propin-
quis propemodum ſumus diſcerpti,ego quidẽ,quod ob pertinaciã vltro ægri ſalutem perdidiſſem:quod ve-
rò diatriton colebant,propter ignorantiã,& ſtupiditatẽ.Ac illi quidem pallidiores frigidioreſque,quã
ipſe æger,cõſilium quoddã fugæ captabant.quod ego perſpiciens,aulæ oſtium obſerari iuſſeram,& ſi
mul amico cuidam clauem ſeruare.Poſt medius eorũ ſtans,iam,inquam, uobis cõſtare plane ar
bitror,quod hactenus hominẽ ſeruarit.Seruabitur aũt,& nunc noſtra opera. Neque enim,ſi peritu-
rum oĩno in hac acceſſione putaſſem,à cibatione deſtitiſſem:ſed, quoniam ex præcedenti iã uictu tantum illi
roboris ſupereſſe noueram,vt tolerare acceſſionẽ poſſet,permiſi acceſſionis horas,ſine cibo tranſ
mittere.Ac ſatius quidem fuiſſet multo ante hominẽ nutrire.verum,quò & iſtos redarguam:& qui-
buſdam his auſcultantium,qui confici à nobis iuuenem,quod illam occaſionem omiſerim, dicunt,
perſuadeam:nunc illis oſtendam, vel in acceſſione ipſa ægrotantes quoſdã nutriri debere,nedũ
ante hanc.His dictis,ac diductis hominis maxillis,infundo ex anguſti oris uaſculo,cremoris pti-
ſanæ tres cyathos:paulo poſt albi,& tenuis vini,modiceq; calida diluti,duos cyathos.Poſt quos,
& ſuſtulit oculos,& tum audire,tum loqui,tum præſentes noſſe cœpit,cum ante,ueluti lignum
aridum,porrectus,ſine uoce,ac ſenſu iaceret.Rurſus itaque dato ex vino,quo dixi modo diluto, G
pane ad comedẽdum exiguo,prorſus hoĩem reuocaui. Quem,vt rurſum ad inſtitutam ab initio
victus rationem reduxi,& tertii decimi diei acceſſionẽ facile tolerare vidi,in quartodecimo rur
ſus mane cibaui:ac poſt circiter horã octauam laui: deinde rurſus liberalius cibaui: ac mox vinũ
bibendum exhibui.Idem verò,& in duodecimo,& tertiodecimo fecerã. In quinto aũt decimo
rurſum cibaui mane. Cum verò facilius tum quoq; acceſſionem ferret, in ſexto decimo denuo
laui:cæteraq; circa hominẽ peregi,ſicut in præcedentibus diebus. At vbi in decimo ſeptimo mi-
nime grauis paruaque acceſſio fuit,audacter hominem de cætero ſub conualeſcentium uictus
rõne habui.Hic æger non paucos ſemimalorum,ac non penitus aſinorum,docuit,etiam ante ac
ceſſiones ipſas nonnunquam eſſe cibandum,vel ſi duarum horarum intercedat ſpatium:ac mul-
to magis ante acceſſionem tertij diei. Oſtendi autem tibi,& in prima ipſa acceſſionis inuaſione
eiuſmodi homines eſſe nutriendos. Dico autem eiuſmodi homines, in quibus corporis intempe
ries ad ſiccum,& calidum conuerſa febres accendit.

Ratione atque experimento monſtratur, quam vtilis nonnunquam ſit ante acceſſionem, vel in ipſa acceſſione cibatio. CAP. 4.

PORrò hoc quoque pleriſque medicorum fortaſſe ſit incredibile. Sed, ſiue rationi ipſi fides eſt H
adhibenda,ſiue operibus,nos fidem ambobus facimus; Operibus quidem, dum homines iis
monſtramus,qui,ſi biduo patiantur inediam,neceſſe eſt,febricitent, ita ſcilicet,vt nonnulli, ubi
concitati ad iram ſunt,vel mœrore,vel vigiliis affecti; euidentiſſime enim, tum in conualeſcen-
tibus ex diutino morbo talia fieri cernuntur, tum ijs, qui calido, & ſicco ſunt temperamento.
Quam verò ratio ipſa fidem huic rei facit,alibi iam dicta eſt; dicentur tamẽ & nunc eius rei ſum-
mæ.Mordens halitus,& ſuccus,vbi per inſenſibilia corpora fertur, horrores & inæquales totius
corporis concuſſiones (ῥῖγη græce dicunt) facit: ex quibus cute ſtipata, quæ prius tranſpira-
bant, iam retenta, quoties fuliginoſa ſunt, febres accendunt. Ergo eiuſmodi halitus & ſuccos,
tum multa,& vehemens dimotio,tum vigiliæ,& ira, & dolor, & cura augent; tum proxime ab
iſtis unum illud per ſe interdum augere eos ſufficit, vtique ſi cibum quis non ſumpſerit: effici-
tur enim corporis habitus in ijs naturis,quæ facile amaram bilem generant, ex longa inedia bi-
lioſus.Si igitur tum id incidat,tum æger motu quopiam ualentiore,quam pro uiribus, vſus,mor
dentium excrementorum impetum confertim foras excitarit, neceſſe eſt (ueluti in ſymptoma-
tum cauſis oſtendimus) concuſſionem, quam modo dixi, vel horrorem ſubſequi. Ac con-
cuſſio

* octauo.

A cuſſio quidem iſta ſuccedet propter eorum, quæ feruntur, excrementorum, tum multitudinem,
tum acrimoniã, tum impetus celeritatem: tum laborãtis uirium infirmitatem. Nam, & quæ mul
ta, paucis: & q̃ qualitate ſunt inſigni, ijs quæ ita non ſunt, mordẽt magis: pari modo, & quæ cũ ce
leritate ferunt, ijs, q̃ tarde. Iam uires, ubi ualentes ſunt, oĩa contemnunt ac tolerant: ubi infirmæ
ſunt redditæ, uel abs quouis offenduntur. Horror fiet, ubi & qualitas eorum, & impetus ueloci-
tas eſt remiſſa: tum copia minor: ac potiſſimum, cum uires triſtanti obſiſtunt. Si uero iam dicta
largius remittãtur, ne horror quidem fiet, ſed uel ulcerofus quidã ſenſus, uel tñ inæqualitas. Er-
go cocuntibus oĩbus iam dictis, †quod uehementiſſimũ eſt, oriẽ utiq; ſupradicta totius corporis
cõcuſſio: †rurſus remiſſis oĩbus, nullus ex tranſitu excrementorum fit ſenſus. Quod ſi quædam
ſint, quædã nõ ſint: & quædam maiora ſint, quædam minora: in eiuſmodi miſtionibus media la-
titudo omnis, †quæ inter id, quod maximum eſt, quod ῥῖγος græce uocari diximus, & minimũ, q
eſt nullus omnino excrementorum ſenſus,)efficitur. Itaq; nihil mirum eſt, ſi dictarum cauſarum
quælibet vel ꝑ ſe, vel cum alijs iuncta: alij inæqualitatem, alii vlceris quempiam ſenſum, aut hor
rorem, aut dictam concuſſionem, afferre videatur. Nã pone, vires imbecillæ ſint, corpus ipſum
admodum ſenſile, quippe id quoq; oſtenſum eſt, nõ parum ad eiuſmodi ſymptomatũ generatio-
B nem cõferre: habitus aũt corporis gracilis, & tẽperamentum bilioſum, ſtomachusq; ſimiliter bi-
li affectus, tũ his oĩbus accedãt inedia cibi, & vigiliæ quæpiam, & triſtitia, & ſolicitudo: ad hæc ꝓ
greſſus à domo, q ex vrgẽte quapiã cauſa ſit neceſſarius: poſtea his ꝓpoſitis (id quod aliqñ fieri
uidiſti) det ſedulo operã, vt plus itinens ꝑ vrbem, re ita poſtulantẽ, feſtinus peragat: nunqd huic
ex eo, q excitatus eſt, mordentium excrementorum motu, primũ quidem inæqualitas quædã,
mox vero ẽt horror, prõpte incidet? quod ſi motum quoq; continuet, vel cibum ſũmere nõ an-
teuertat, ꝓtinus ẽt febris? Equidem ita febricitantes aliquos oſtẽdi tibi, maxime ex ijs, qui è lõgo
morbo cõualuerant. Quorum cũ vni forte fortuna occurriſſem, qui mox ante horreſcere cœpiſ-
ſet, ut rem expoſuiſſet, dato ex vino diluto pane, continuo horrorem inhibui. Verum hunc (uti
ſcis) per uiam in officinam quandam perductũ febricitare ꝓhibui: alios verò, qui prius ſe domũ
ſuam recepiſſent, in ipſo principio horroris, uel paulo poſterius, cibauimus. Atque, vt ſemel di-
cã, quibus incipientis adhuc acceſſionis aderant ſymptomata, ijs omnibus panem ex uino dilu-
to, ac calẽte mature exhibens, & horrorem ſtatim inhibui, & febrem prohibui. Quãto uero hos
citius cibaueris, tanto ſcilicet magis febrem ꝓhibueris. Quod ſi paululum aliqñ morere, vtiq; fe-
bris ne tum quidem, calor tñ multus, ijs aduenit, ſimillime planè ijs, qui ꝑ vehemẽs frigus facto
C itinere, reuerſi domum, calidis ſunt nutriti. Quippe, ſi pluſculũ morere, maiorẽ calorem ſentiẽt,
talemq; ac tantũ, vt dubites, an hunc febrem appelles. Sin duæ horæ ab initio inæqualitatis inter
poſitæ ſint, nutries tunc quoque, modo horror adhuc duret, prædicens tamen, quòd hi febricita-
bunt, cæterum innoxia febre, & cui cutis mador ſuccedet: quo facto, tum lauare, tum rurſus nu-
trire debebis. Quod ſi horror præterierit, ac iam planè febricitent, cibandi id temporis non ſunt,
ſed decreſcente iam acceſſione illico ſunt nutriendi integritate nõ expectata. In nullo nãq; ſqual
lido affectu commode finitur acceſſio prius, quã illi vel ex lauacro, uel humido uictu, humecta-
tio acceſſerit. Hæc ego omnia cum operibus indicarem, qui me uel laudabant, vel æmulabantur,
ſcilicet quod ſupra eorum opinionem erant, quæ egeram, παραδοξοποιὸν, q paradoxa facerẽ, (ut
ſcis) vocabant. Cum uero ratione de ijſdem diſſerens, docerem aliquos ante acceſſionem eſſe
cibandos: aliquos in ipſa, idq; uel inclinare iam incipiente, uel etiam in ipſo ſummo vigore: tum
παραδοξολόγον me, quod paradoxa dicere viderer, appellabant. Ergo quid facias his hominibus qui
bus nec opere, nec ratione perſuaderi poteſt? At, inquiunt, fieri nequit, ut eiuſmodi affectus quis
agnoſcat. Quomodo igitur uos eos agnouimus? Videturne cuipiam fieri non poſſe, ut calida &
ſicca intemperies agnoſcatur, uel quæ ab ortu uſque fuerit, uel quæ in præſenti tempore talis ſit
reddita? Mihi ſanè tam uidetur facile, quã has ipſas agnouiſſe literas. Quid illud uerò, ſi huic nõ ſit
D adhuc in ſuccis putredo ulla, illi uero ſit, nõ poſſe uobis uidetur hoc diſcerni? Mihi poſſe uidetur.
Nam & ex pulſu, & urina, & ex ipſa nonnunquam, quæ in calore eſt, qualitate, euidenter id di-
ſcernimus. Quod ſi propterea, q nec ipſi quicquam diſcere uolunt, nec ſe ſe exercitare, ſcientibus
parum credunt, quid uerat, quo minus tum geometris ipſis, tum arithmeticis, tum reliquis artifi-
cibus omnibus nihil credant?

τὸ σφοδρότατον ἐστι ῥῖγος. i. vehementiſſimè oritur rigor.

τοῦτο μεγίστου ῥίγους καὶ τῆς παντελοῦς τῶν περιττωμάτων ἀναισθησίας. ad uerbũ inter maximũ rigorẽ, & omnimodã excrementorũ inſenſibilitatem.

Calidas & ſiccas naturas inediam non tolerare: ac de primis capitibus, quibus ratio cibandi continetur. *CAP. 5.*

MIſſo igitur hoc genere hominum, rurſus ſeriem ſermonis noſtri perſequamur. Calidis ac
ſiccis naturis aduerſiſſima res inedia eſt, ac febrium parατiſſima cauſa. Voco naturas calidas
& ſiccas non ſolum, quæ à primo ortu tales ex proprio temperamẽto ſint, ſed ẽt, quæ poſtenus
ex calido ſiccoq; uictu, & plurima dimotione, & uigilia, & cura, & triſtitia, & regione calida ſic-
càque, & tempore æſtiuo, & cœli ſtatu calido ſiccoque, ſint acquiſitæ. Sanè licet & citra tẽporis
anni mentionẽ, in eiuſmodi ſermone ſtatum cœli ſolum nominare. Verũ, ſi altius repetã, id, qđ
dico, magis credes. Calida & ſicca tẽperamenta, ſiue ea ex prima origine talia ſint, ſiue ex uictu,

&

& immodico labore, & animi ꝑturbationibus, & regione, & cœli ſtatu, inedia vehemẽter lædit. E
In hac dictione, ipſis ſaltem verbis, omiſſum eſt anni tẽpus: poteſtate tñ omiſſum non eſt, vtpo-
te quod in cœli ſtatu comprehendit, qñ calidus in ſummo, ſiccusq; cœli ſtatus iam dictam tẽpe-
raturã efficit. Hic aũt ſtatus alio anni tempore, quam æſtate, plane incidere non poteſt: qñ nec in
autumno, nec in vere, multoq; minus in hyeme, fieri poteſt, vt calidiſſimus ſimul ſicciſſimusque
cœli ſtatus fiat: ſicut nec humidiſſimus pariter frigidiſſimusq; in alio, q̃ hyeme. Ob hæc igitur ip-
ſe quoq; aliquando prætermiſſo anni tempore, cœli ſtatu ſum cõtentus. Liceat tamẽ cuique no-
minibus, quibus velit, vti, modo a rerum natura nõ diſcedat. Eſt porrò rerũ natura, qualẽ & mo-
do diximus, & nihilo minus nunc dicemus: nã, quæ maxime ſunt ad curationem neceſſaria, ea-
demq; maxime ignorata, nec Hippocrates ipſe identidẽ repetere grauatur. Igitur inedia ſiccis ca
lidisq; corporibus, ualẽtibus quidẽ noxia eſt: ijs verò, qui in calida & ſicca æſtate febre laborant,
* καῦσιν. quæ ſcilicet ex uſtione, aut labore immodico, aut vigilijs, aut comprehenſis iam animi* motibus
ſit contracta, nõ ſimpliciter noxia eſt, ſed, ſi quidq̃ aliud, plane ꝑnicioſa: quippe vel in febres ar-
dẽtes ex ea incidunt, a quibus, niſi prius mors occupet, in hecticas migrãt, atque ab his in maraſ-
mũ: vel protinus ab initio, ardentibus præteritis, in hecticas. Maxime tñ (vt dictum ſæpius eſt)
* ξηρὸν, eſt in impreſſis, ut Linacer uertit. κράσεις autem. i. tẽperaturas, eſt i quibuſdã antiquis. ſiccos calidosq;* affectus ſtatim a principio hectica corripit: Sicuti mulieri accidit, quæ autumno F
ex triſtitia, & vigilijs febricitare cœpit: perſeuerauit aũt ad plurimum hyemis. Hanc quarto die
(vt ſcis) vidimus, deprehẽdimusq; ſtatim hecticam eſſe febrẽ, cum alia, quam humores excita- A. l. 4. f. 1. e. 1. cap. 1. fc. 43. a
rant, coniũctam. Curatio autem una tum fuerat, vt frigida tẽpeſtiue & moderate daretur, cõſue-
tæ ſcilicet hãc per ſanitatem bibere: verũ aliis curatio huius erat commiſſa, quare nobis ſilere eſt
viſum. Alteri verò, q eodẽ tẽpore ægrotarat, & ſe nobis cõmiſerat, quoties nutritus eſt, fontanæ
plane gelidæ dedimus interim binos cyathos, interim ternos: qñ frigidam ſimul multam ſibi da-
ri, qui ita ſunt affecti, citra noxam non ferunt. Quo circa vtiliſſimum eſt, vbi febris ideam perſpe-
xeris, in in prima ſtatim acceſſione minore cũ periculo, copioſiore frigida vti, corporibus ad ua-
lidam ſiccitatem nondum perductis. Qui enim in feruoribus ſub canicula ex ira febricitauit, (iu-
uenis aũt hic erat ſiccus & calidus) vbi in prima acceſſione duas frigidæ heminas bibiſſet, ſtatim
q̃dẽ euomuit flauiſſimam bilem: non multo autem poſt etiam deorſum excreuit. Deinde, cũ rur
ſus poſt cibum aquæ circiter heminã ſimiliter ſumpſiſſet, iam febricitare deſijt. Non defuere ta-
mẽ medici, qui, cum nullam principio febris ſpeciem agnoſcerent, ſed poſtea, cum iam præterijſ-
ſet occaſio, intelligentes vel in hecticã, vel etiam in maraſmoden febrem ægrotãtem incidiſſe, fri
gidam bibendam, nos imitantes, præbuerunt. Sed nemo metã attigit: nam magna ſolicitudo ha- G
benda eſt in ijs, qui ita ſe habent, de frigidæ potionis menſura. De qua paulo poſt dicemus, vbi ꝓ
poſitæ diſputationi finem impoſuerimus. Quippe æger is, quem ante deſcripſimus, exemplo om
nibus eſt, quibus propter ſiccitatem a principio ſtatim dari cibus debet, & ſi febricitare iam inci-
piãt. Nam, cum accẽditur in his febris ꝑ ꝑ mordẽtẽ acrimoniã excalfacti, attenuãtiq; ex Sole, &
inedia, & laboribus ſucci, maximũ eius remedium eſt humidũ nutrimentũ: ſicuti è diuerſo, ubi ob
copiã, vel obſtructionem, vel phlegmonen, vel (vt ſemel dicam) humoris alicuius putredinẽ, fe
bris eſt orta, maximo malo eſt cibus. Atque hos quidẽ nec in inclinatione febris citra noxã nu-
trias, nedũ ipſa acceſſione inuadente: illos vero omni certe tempore, ſed potiſſimum ꝓ inclinatio
nẽ. Me quoq; ſubinde vidiſti eos, qui ex abundantia, & qui ex phlegmone laborarẽt, ſub longa
inedia tenuiſſe ſic, vt prorſus ante ſeptimum diem non cibarem, ſed ſola mulſa contentus eſſem,
viribus ſcilicet valentibus. Quoſdam eorum, quibus videlicet uires ualidæ non fuerãt: aut ſtoma
chus aut bilioſus, aut imbecillus, aut plus iuſto ſenſilis: ſolo ptiſanæ cremore vſq; ad ſeptimũ diẽ
† Al. παρακμάζειν. i. declinare. traxi, quo morbus † in ſummo eſſe incremento } debuerat, aut etiam omnino per criſin diſcuti.
1. Apho. 9. Sunto igitur tibi à prim ſtatim die in omni ægro ſpectanda duo illa, quæ Hippocrates iuſſit, à q-
bus cibãdi cõſilia petas, morbi ſummus vigor, & ægrotantis vires. Poſtea, ſi tranſiri ſummũ incre H
mẽtũ ſine omni cibo põt, in cibi abſtinẽtia hominẽ ſeruabis: ſin exiguum adminiculũ requirat,
abũde erit ſola mulſa: quod ſi maius deſiderat, q̃ ſit ex mulſa, ptiſanę cremor ſatis erit. At, ſi fas nõ
eſt ſummũ morbi incremẽtũ, aut tenui victu, aut inedia trãſmitti, id agẽdũ, vt homo ſtatim in pri
mæ acceſſionis inclinatione cibetur. Aliquos vero eorũ (vt dictũ eſt) & cũ inuaſura adhuc eſt, &
cũ incipit, cibabis. Sint porrò hi ſicco tẽperamẽto ac calido, aut a primo ortu, aut certe illo tẽpo
re, oportet; tũ viribus neceſſario imbecillis: neque. n. fieri põt, vt abũde ſiccũ calidumque corpus,
cũ febricitet, uiribus ſit valẽtibus. Si tñ cũ eiuſmodi febri ac corpore, momẽtanei membri phleg
mone ſit cõiuncta, oĩno æger morietur: (nã id quoq; ꝑdixiſſe me ſem ꝑ, nunq̃ vero falsũ, ipſe te-
ſtis es.) Magisq; id certũ eſt, ſi pulmonis, vel mẽbranæ, quæ coſtis ſubtẽditur, vel uẽtriculi, vel ie-
cinoris plegmone ſit: etenim, quæ has partes phlehmonæ occuparunt, non modo ijs, qui tam im
becillis ſunt viribus, ſed etiã ijs, qui valentiores ipſis ſunt, mortiferæ eſſe ſolẽt. Vnaque ſalus tum
pleuriticis, tũ peripneumonicis, adde & ſynanchicis. i. qui angina laborant, eſt ipſum uirium ro-
bur; nõ ſecus uero, & quibus uel iecur, uel uentriculum phlegmone obſidet. Nã, quod ad phleg-
monen, quæ in ijs eſt partibus, ſpectat, minime plane eſt cibandum: quod ad uiriũ infirmitatem,
vtique

A vtiq; ſæpe. Ita neceſſario aut uires reſoluent, aut phlegmone augebit. Atq; hæc mihi latius forcaſſis q̃ pro re ꝓpoſita, ſunt dicta: q præſertim hoc libro ſtatuerim de ſebrib. q̃ abſq; phlegmone ĩſ ſtãt, diſſerere. Cæterũ tractationis cõueniẽtia fecit, vt quaten' neceſſariũ eſſet, digrederemur.

Quo pacto præcauendum ſit, ne febris in ſqualente habitu in hecticam pertranſeat: ac de duplici putredine, quæ febres accendit. CAP. 6.

DEnuo igit̃ redeamus ad febres, q̃ iam cõprehẽſis febrib. ſunt affines, quas noĩare hecticas ſolemus. Na, q ſupra deſcriptus à me iuuenis eſt, hectica febri laboraſſet, ſi mirificã diatritõ trãſigere fuiſſet coactus: niſi tñ prius ab ijs, q abſq; methodo uictus rõnẽ ordinare cõſueuerũt, fuiſſet interẽptus. Proponat̃ igit̃ alius qſpiã, cui cũ ſupradicto cætera qdem oĩa ſint eadẽ, uires tñ tãto ſint ualẽtiores, ut tridui inedia tolerata duret: Neceſſe eſt hũc, ſi mõ ita cibet̃, quemadmodũ cibãt, q diatritõ extollũt, in hecticã incidere. Nã ij primũ in quarto ipſum cibarent, poſt in ſexto, mox in octauo, deinde in decimo: qppe talis eſt (vt ſæpe vidiſti) eorũ cibãdi formula. Prima qdẽ cibatio poſt primã diatriton: reliquę alternis diebus. Protinus aũt (arbitror) & ex artomelite, i. pane ac melle, ſiccaſſent eius p̃cordia: nã id quoq; ex legibus eiuſmodi medicorũ eſt, ſiue phlegmone viſcus aliqd̃ laboret, ſiue ſecus. At, quemadmodũ qdẽ eos cibare, q ita laborẽt, inter initia cõ-
B ueniat, ſupra eſt dictũ; ſed nihilo tñ ſecius nũc quoq; ſummatim repetet̃. Quoties uel ex laſſitudine, uel ira, uel pluribus curis, vel vigilijs, uel triſtitia, uel lõga inedia, vel uniuerſis vnà (ſicut in ſupra deſcripto iuuene) coeũtib. ſiccatũ corpus eſt: ac febris inuaſit, q̃ & aridã reddat cutẽ, & igneũ habeat calorẽ: utiq; hũc talẽ timor eſt febri hectica correptũ iri potiſſimũ in æſtate, ac cœli ſtatu calido ſiccoq;. Oportet aũt, q̃ primũ ptiſanæ cremore, & ſorbitione ex alica nutritũ, paneq; poſt oblato, aquę frigidę potione hoĩem cures: qppe ꝓtinus extinguit̃, ac ceſſat oĩno febris; mõ (ut dictũ eſt) nec phlegmone aliqua ei ſit adiũcta, nec putredo humorũ. Nã, ſi horũ vtrumuis ſit, attendere diligẽter oportet, ac diſcernere, quo primũ tẽpe aquã frigidã dare homini ſit audẽdũ. Ego. n. taliũ quoq; nõ paucis dedi, tutius eſſe ratus phlegmonas in p̃ſens augere, q̃ ſinere hoĩem hecticã febrẽ incurrere. Vbiq; igit̃ (vt ſemper dicere ſoleo) curatio dignotionẽ p̃notionemq; conſequtur. Siquidẽ, & dignoſcat, qd̃ præſens eſt, & p̃noſcat, qd̃ ex eo futurũ eſt, oportet, q uolet notabilis efficaciæ remedio uti. Si tñ magnũ fore incõmodũ uel humorum putredini, uel phlegmonæ, conijcies, à frigida qdem dãda abſtinebis, refrigerãtibus aũt remedijs, q̃ foris applicantur, vteris, modo ea ſuper os uentriculi, aut tota præcordia, modo ſuper pectus imponẽs, vbi. ſ. plurimũ ſubeſſe caloris maxime iudicabis. Sanè diximus iis, q ita laborãt, balnea quoq; eſſe nõ incõmoda:
C dico ijs, qui ſiccato plurimũ corpore ſunt, & ex aliqua earũ, quæ dictæ ſunt, cauſarũ citra humorum putredinẽ febricitant. Monſtratũ uero nobis eſt in iis, q̃ de febribus ſcripſimus, phlegmonas quoq; ꝑ ꝑ putredinẽ humorũ, q in ipſis habentur, febres ſubſequi. Quocirca, ſi qñ dicã febribus, quæ ex putredine accendunt̃, tale quippiã conducere, uel nõ conducere, ẽt eas, quæ à phlegmone excitant̃, in cõi putredinis genere cõprehenſas intelliges. Sicubi vero deinceps utraſq; nominare uideris, ſcias eas, q̃ ex phlegmone, ab ijs, quæ ex ſola putredine ortũ habẽt, tum diſcerni. Cuiuſmodi aũt ſit phlegmones affectus, tum in libro De inæquali intemperie, tum uero in eo, q De tumoribus præter naturam eſt inſcriptus, docuimus: admonuiſſe tñ & nunc te nõ ſit inutile. Cũ ſanguis calidus copioſior in aliquã animalis partem procubuit, maiora eius uaſa protinus diſtenduntur, utpote abundantiæ continendæ non ſufficiẽtia: ab his deinceps, quæ minora ſunt. Mox, vbi nec in ijs ſatis continetur, exudat foras in ea ampla ſpatia, q̃ inter uaſa ſunt, ſic, ut ẽt oĩa, quæ in cõpoſita carne habentur, loca occupet. Atq; hæc quidem eſt phlegmones affectio. Poſſunt vero & ſine hac in ipſis uaſis humores aliqui putreſcere, idq; aut in una animalis particula in finibus ipſorum impacti: aut ẽt in totis eorum capacitatibus, quę inter bubones & alas ſunt, comprehenſi. Cum igitur (ceu diximus) citra putredinem ſqualenti corpori febricitare contigerit, caput totius curationis in ijs remediis, quæ refrigerent, & humectent, ſtatuere oportet.

D *Sex eſſe materiæ differentias, quibus frigus & humiditas hecticis febribus conciliantur.* CAP. 7.

POrrò duplex genere eſt harum rerum prima materia; una eorum, quæ foris* admouentur: altera, quæ intro in corpus ſumuntur, quæ ſane & proſpheromena, id eſt ſumenda, uocantur. Extrinſecus, corpori incidunt tum aer ipſe, qui nos ambit: tum pharmaca, quæcũq; humectandi refrigerandiq; uim obtinẽt: & tertium præter hæc, dulcis aquæ balneum. Intro in corpus ſumuntur, quæ eduntur, ac bibuntur, & inſpiratus aer. Ab his generibus tentandum eſt ꝓpoſitis hoc loco febribus tum humiditatem, tum refrigeratione comparare. Verum refrigeratio, qm̃ per efficaciſſimam qualitatem inducitur, & parui temporis eſt, & periculoſa: contra, ſiccitatis per ea, quæ humectẽt, curatio, ut longi tẽporis eſt opus, ita minus eſt, q̃ refrigeratio, periculo expoſita. Igitur dictas ſex materiæ differentias deinceps iam examinemus, ab ambiente exorſi.

De eligendo, ac parando aere, qui hecticis febribus conueniat. CAP. 8.

HIc igit ſi tẽperatus eſt, qualẽ ſe exhibet, vtiq; tali nobis eſt vtẽdus, nihil amplius de eo ſolicitis. Sin admodũ calidus eſt, uel admodũ frigidus, pro calido inducendus arte contrarius eſt, ſubterraneis inuentis domibus, quæ & frigidiſſimæ ſint, & maximè perflatæ, & ad ſeptentrionem

* ἡδέας, id eſt ſuaues.

* συνεδίνωδῶν al. συγκαιομένων, i. eorum, q comburuntur.

* ex.

* ex pectore, & meſaræo, &c.

* ex.

* al. καθάπερ ἐπεκπνέοντες, i. ueluti ſuper expirantes.

uerſæ:tū auris quibuſdam, quæ ipſis ſint * propriæ, opera noſtra paratis, alias ex euripis, in quo ſe deijciāt multi aquarū fontes: alias aqua frigida de vaſis in vaſa transfuſa. Iā hoc ſtatim & ſomniſerum eſt. Præterea domo aſſidue aqua q̃ prorſus frigida ſit, aſperſa: ac roſis plurimis humi fuſis, aut vitium capreolis, aut ruboꝝ ſummitatibus, aut lētiſci ramis, aut deniq; reliquarū, quæ refrigerēt, ſtirpium aliquibus. de q̄bus & prius eſt dictum. Turba quoq; hominū ingredi prohibita: nam id quoq; domū calefacit. Atq; ita quidē calidiſſimū aerē refrigerare, qui. ſ. in æſtate calida & ſicca accidit, eſt tentandum: quādoquidē in hyeme calidiſſimus eſſe nō poteſt, ſicuti nec frigidiſſimus in æſtate. At, ſiquis modice frigidus eſt, hoc eſſe cōtētos oportet, nihil aut machinantes, aut de temperie eius alterantes. Qui vero frigidiſſimus eſt, vtique, quatenus reſpirando attrahitur, admittēdus eſt, vt qui calorē, qui eſt in corde, admodū refrigeret: non tamen quatenus extrinſecus ægrū contingit, quippe id denſat cogitq; cutim, ac * putredinoſorum humorū affluxum tranſpirare ꝓhibet. Siquidem per pulmonem, quod rarum viſcus eſt, difficile non eſt, ut tum qualitas ipſius, tū & ſubſtātia, ad cor facile perueniat: at, per cutim, fieri nequit, vt eius uel qualitas, vel ſubſtantia, ad cor perueniat, vtpote prius denſatam: Nā, quod in libris De ſimplicium medicamentorū facultate, de iis, quæ vehementer adſtringunt, eſt dictum, id hic quoq; reuocari ad memoriā debebit, ac ſciri, qui nimium frigidus aer eſt, hunc cutim denſando, ſemper ſibi ipſi uiam præcludere. Scire tā licet maius fore ex frigida inſpiratione commodum, q̃ ex cūte denſanda incommodum: ꝓſertim cum operimentis hanc calfacere liceat. Porrò vtendū maxime eiuſmodi aere eſt in ijs hecticis, quibus primū, ꝙ afficit̃. ipſū eſt cor: æque, vt ſi vētriculus primū eſſet afflictus, ipſi ꝑ comeſta, & bibēta eſſet ſuccurrēdū: huic. n. illa cū ītegris adhuc viribus occurrūt, ſicut cordi inſpiratus. At ſecī nori ex inſpirato aere nulla certe vtilitas accedit: a comeſtis uerò & bibitis minor plane, q̃ vētriculo, cæterū aliqua nō obſcure aduenit. Cōis aūt ſanatio eſt ꝑ ea, q̃ extrinſecus applicata & refrigerāt & humectant. Atq; * in his q̄dem uiſceribus magna ex parte hecticas maraſmodesq; febres accidere contēplati ſumus. Superueniunt tamē aliquādo & pulmonum ſiccis calidisq; intēperamentis: attamen opportunum eiuſmodi febribus id viſcus non eſt, vtpore humidum laxumque. Incidunt præterea & * pectori, & pingui mēbranæ, quod Meſaræon dicitur, & ieiuno, & colo: interim verò & vtero, & renibus. In * ſepto uerò tranſuerſo maraſmum non vidi, hecticam ſanè febrē uidi, & hanc ſemel quidem planè abſolutam, ſæpe verò citius interimentem, q̃ plane eſſet cōpleta: Eiuſmodi nanq; affectū, & ſpirandi difficultas, & deliriū excipere ſolet: ex q̄bus magna ex parte prius moriuntur, q̃ hectica prorſus ſit perfecta. Eſt autem eorum agnitio facillima, tum ex pulſus duritia, tum ex eo, ꝙ præcordia plurimum trahuntur ſurſum: tum ex difficultate ſpirandi, quę illis eſt & inæqualis & uaria: quippe alias quam maxime paruum & frequenter ſpirant: rurſus aliquando manifeſte ſpiritum tardant, dein ſubito, quemadmodum gementes reſpirant: uel duplicē ſpiritus intromiſſionem, quaſi ſuper inſpirantes, uel duplicem foras miſſionem faciūt, ueluti, reſpiratio reſpirationē cōprehendat. { Reſpirant verò hi ſæpe & reliquo thorace toto, non ſenſibiliter modo, verum & notabiliter, tū opertas ſcoptulas, quas Homoplatas vocant, attollentes, aliquando admodum raram & magnam reſpirationem edūt, vtiq; cum delirij malum præcipue dominatur. Verum præſentis inſtituti nō eſt uel laborātium partium notas, vel earū cauſas referre. Quare denuo ad curationes reuertamur: æſtimemusque, quas uires ꝓpoſitæ iā materiæ aduerſus hecticas febres habeant. Sanè diximus iam nonnulla de aere tum calido, tum frigido: q præcipue quidē eſt utilis, cū, quod primum afficitur. ipſū eſt cor, q̄uis confert & in reliquis febribus nō parum, quādoquidē in his quoque, neceſſe eſt, cor ſimilē intēperiē recipiat, citra quā nec maraſmus, nec hectica, nec reliquarum ulla febriū cōſiſtere poteſt. Quò facile apparet & pulmones, vbi ſcilicet ij ſunt, qui primum patiuntur, plus cæteris omnibus refrigerantem aerem requirere.

De parandis medicamentis, quæ extrinſecus hecticis admonentur. CAP. 9.

* A. l. 4. ſ. i. c. 3. cap. 4. 10. 43 a. e

SEquitur iam, vt de ijs medicamētis agam, quæ extrinſecus admota humectent, & refrigerent. Porrò horum quoq; ea deligenda eſſe, quæ citra vehementem adſtrictionē refrigerent, neminem latet. Talia. n. præterq̃ ꝙ non humectant, etiam demittere frigiditatem ſuam alte non ualent, propterea, quòd cutim cogunt, ac coarctant. Optima verò ſunt, quæ non modo citra adſtrictionem refrigerant, ſed etiam corporis ſubſtantia ſunt tenui. Ac, quæ quidem abſolutiſſime tenuium partium ſit, ſubſtantiam exacte frigidam inueniſſe fortaſſe non eſt. Dixi, exacte, propter acetum, quod cum omnium, (quæ nouimus) poteſtate refrigerantium, planè tenuiſſimarum ſit partiū, admiſtam ſibi aliquam caliditatem habet. Præterea corpora, quæ cōtingit, ſiccat, quamuis ad imaginationem ſit humidum. Quo fit, vt ad eos affectus, quos humectari & refrigerari expedit, ſolo eo nō utamur, ſed tanto aquæ frigidæ admiſto, ut poſſit bibi. Cæterū, quanquam corpus, quod abſolute tenuium partium ſit & ſimul frigidum, inuenire non eſt, attamen deligi materias oportet, quæ ad eiuſmodi medicamenti compoſitionem maxime ſint idoneæ. Ac dictum quidem latius de his eſt in opere de medicamentis, Dicetur autem in exemplis non nihil & nunc, quò in hoc quoq; genere membratim ſis exercitatus. Incipiam autem ab eo medicamine, quod omnium quæ humectent ac refrigerent, eſt ſimpliciſſimum; quo etiam aduerſus eryſipelata utor, & phlegmonas

A.1.4.f.3. t.1. ca.3.E. 452.b.

A gmonas in pudendis, vtiq; inter initia, prius, q̃ depaſcens aliqua ſubindicetur putredo. Debebit
autẽ ad id præparata eſſe cera quàm optima,& elota. Sanè optima fuerit vel alba põtica, uel quæ
ex atticis ſit fauis. Eſto autẽ & roſaceũ, qđ ex oleo fit à nõnullis vocato omphacino, ab alijs cru-
do, quodq; citra ſalem ſit cõfectũ. Maxime verò ad rẽ pertinebit, ſi & ipſum oleũ tenuiũ *prius ſit
partium: cuiuſmodi ſabinũ eſt. Cũ uti voles, ambo miſta liquantur in vaſe duplici: factoq; humi-
do cerato, (cuiuſmodi.ſ.erit, qđ triplũ aut quadruplũ ad cerã roſaceũ hẽt) poſt, q̃ ipsũ fuerit refri
geratũ, miſcetor* ei paulatim in mortario tñ aquæ, quãtũ in ſe, dũ cũ ea mollitur, accipere poſſit.
expedit aũt & ceratũ ipſum prius admodũ eſſe refrigeratũ: atq; ẽt, q̃ huic admiſcebitur, aq̃ eſſe fri
gidiſſimã. Abunde aũt ceratũ refrigerabis, ſi, cũ modice coiuit, totũ vas, in quo continetur, in aq̃
frigidiſſimã dimittas. Quòd ſi aceti quoq; admodũ tenuis ac clari paululũ adijcere velis, utiq; ma
gis adhuc tũ refrigerans tũ humectãs medicamentũ efficies. Non debebit aũt medicamentũ hoc
eò vſq; ſuper ægrum corpus manere, dũ manifeſte incaleat, ſed aſſidue ſubinde mutari. Aliud me
dicamentũ. Oxalidos, aut oxylapathi ſuccus cum exigua tenui* polenta miſta excipiatur dupli-
cato †peniculo detrito: affatimq; frigidum & ipsũ imponatur. Quòd ſi eiuſmodi peniculi occa-
ſio non ſit, tũ linteũ duplicãtũ, & madeſactum refrigerandæ particulæ impones. Quin etiam por
B tulacæ, & ſemperuiui, & vuæ immaturæ ſuccus, ſimiliter* polẽtæ miſcẽtur. Ad hæc lẽs paluſtris,
& viridis tribuli, & polygoni, & lactucæ, & intybi ſuccus, aliaque, quæcũq; refrigerare eſt dictum
cum tenui* polenta. Præterea ſine* polenta licet integris herbis tunſis uti. Iam verò, ꝙ epithema
ex pinguibus fit palmulis, quas πατητὰς græce vocant, ſalutare medicamen eſt. Porrò eoquere
oportet harũ carnẽ, omni membranoſo exempto, alias ex ſolo claro aceto: *alias & aqua ipſi ad
miſta: atq; hac, ubi tenera ſatis reddita eſt, tunſa uti. Quòd ſi parũ molli craſſitudine uidebitur, præ
ſtiterit iam dicti aliquid admiſcuiſſe cerati. Quòd ſi roſacei quidpiã dictorum ſingulis aliquando
miſcere volueris, nihilo inutilius pharmacũ habebis: eſto aũt, quod admiſcetur, tum minimum,
tum & ſimplex & perfrigidum, & quod factũ ex oleo ſit ſalis experte. Sanè, quoties ſimplex ro-
ſaceum, aut aliquid quiduis id genus dico, quod ſine aromatis eſt cõfectũ, intelligi uolo. Eſt ue-
rò ſalutare ad talia medicamen & roſarum ſuccus frigidus, unà cũ * polenta. Salutares verò ſunt
& ipſæ roſæ tunſæ: præterea ſtirpium, quæ moderate adſtringũt, germina trita. Ad quem modũ
vti aliquando licet & herbis, quæ mediocriter adſtringãt, ueluti ſolano. Verũ eiuſmodi medica-
minũ materiam in alio opere reddidimus uniuerſam; nunc abunde pro exemplis ſunt, quæ iam
C dicta ſunt. Porrò utendum his eſt, non (ſicut vulgus facit) toti impoſitis thoraci, aut toti ventri, im
mo illi maxime, quod primo eſt affectũ. Neq; enim neceſſum eſt, vt aut cum eo, quod refrigera-
ri valenter deſiderat, etiam id refrigeres, quod prorſus nõ deſiderat: aut ante iuſtũ tempus refrige
rare deſiſtas, timens vicinam aliquã particulam lædi. Ego nanque hominẽ ſcio, qui, impoſito præ
cordiis refrigerante medicamento, difficultate ſtatim ſpirandi laborarit: alterum verò, qui proti-
nus tuſſierit: atque paulo poſt vtrique finitum ſymptoma, ubi, quod refrigerauerat, eſt ablatum.
Quòd ſi adeo ſtrenue refrigerare non ſtudebis, habes, quæ id modice efficiant *adhærentium me-
dicaminum, ac cerati ſpeciem referentium magnam copiam. Quorum non materiæ modo vim,
ſed etiam compoſitionis methodum didiciſti.

* ξυσθὲν, id eſt deraſo, eſt in antiquis codi. græcis.

† ἐνσπόγγῳ. quã dictionem alij farinam uertunt.

† ῥάκει. Lacinia linea. peniculi .n. uoce ſupra car. 53. c. uertit. πῖλημα, qđ eſt coacta lana.

† i. paſſas, ſiu calcatas.

* ἐμπλαστῶν.

De balneorum partibus, ipſorumq; facultate, ac qua ratione hectica febre laborantes ſint in balneum ducendi. *CAP. 10.*

VErum ego, cum iam ſentiam menſurã præſentis inſtituti me excedere, ad ea, q̃ tractationis
ſeries proxima exhibet, conuertar. Proxime verò ſe à iam dictis exhibet cõſideratio de bal-
neo, tum ipſius rei cauſa, tum uel magis propter Philippum, qui † hecticis, quas μαραινομένους uo-
D cant, }ipſum noxium putat. Ipſe igitur, tum de omni balneorum vi, tum etiã quæ ad eos, qui he
ctica, & maraſmo laborãt, uel (ut ſemel dicam) omnibus eſt accommoda, in hoc maxime libro,
quid ſentiã, explicabo. Memini nanq; me, & ſupra in diarijs febribus illa laudare: & in ſeptimo
huius operis libro, in ijs, qui propter ſiccã uentriculi intemperiẽ cruditate laborabant, atque ex
tenuati erãt, ſæpe utẽda iubere. Cæterũ de uniuerſa eorũ in nullo alio libro diſſerui, ſed in hunc
ſeruaui: ubi & de ijs agitur, quibus efficaciſſimus eorum eſt vſus, & quibus Philippus ea interdi-
cit. Atq; prius quidẽ, ubi de vlcerum curatione egimus, indicata cauſa eſt, cur propriæ cuiuſque
morbi indicationes ſint ignoratæ: dicetur autem nihilo ſecius, & nunc, vtpote, tum ad ea, q̃ nunc
paramus, tum ad ea, q̃ dicenda ſunt, vtilis. Cum.n. vnus in corpore affectus eſt, eius curationem
inuenire, ſi non ratione, certe experientia, haud difficile eſt: ubi verò connexi duo tresve ſunt,
præſertim, qui maxime contraria inter ſe auxilia requirant, fieri nequit, ut experientia, qđ agen-
dum ſit, inueniatur: immo nec facile ratione. Siquidem & ſubſtantiam cuiuſq; affectus ad vnguẽ
nouiſſe oportet: & propriã curationis indicationem à quoq; affectu cepiſſe: præterea quem pri-
mum oĩum, aut magis: quem rurſum minus, aut ſecundo tertiove loco curare conueniat. Hæc
igitur cauſa eſt, cur vulgo medicorũ ignotũ ſit, & ꝙ febrium omnium, quã febres ſunt, proprium
remedium refrigeratio ſit, ſiue ea talis actu ſit, ſiue poteſtate, & quòd alia multa ex accidẽti
refrigerantia, febrium ſint remedia. De quibus & dictum nonnihil in præcedentibus eſt, & in

† τοὺς μαραινομένους .i. eis, qui marceſcũt.

ſequentibus dicetur. Quędã nanque remedia complicatam quodammodo, duplicẽq; facultatem habent ita, vt & prima rõne proficiant, & ex accidente. Quod genus & balneũ eſt. Nã frigidę potio per ſe quidẽ proficit, vtpote actu refrigerans: ſuccus aũt vuæ immaturæ poteſtate refrigerans medicamentũ eſt. Atq; hæc quidẽ ambo refrigerãt primũ, id eſt ꝑ ſe ipſa, nec ĩtercedẽte alio: ut ſanguinis miſſio (veluti prius indicauimus in febribus cõtinẽtibus, quas ſynochos vocant) nõ primũ, ſed ex accidẽti calidam aliqñ intẽperiẽ ſanat. Ad eũdẽ modũ, & clyſter, & purgatio, & * fomẽtũ {ex calido liquore,} & cataplaſma, qđ digerat, aut concoquat. Vtrãq; verò facultatẽ in ſe cõprehenſam hẽt propoſitũ nũc in ſermone balneũ, utpote ex partib' varia facultate præditis compoſitũ. Quippe ingrediẽtes in aere verſantur calido: poſtea in aquã calidã deſcẽdũt: mox ab hac egreſſi in frigidã: poſtremo ſudorẽ detergent. Põt aũt prima eius pars † materias ꝑ totũ corpus rũ calfacere, tũ uerò liquare: } præterea, q̃ inæqualia ſunt, æquare: & cutim rarefacere, & multa, quæ ſub hac ante * detinebãtur, vacuare. Sedã eius pars, ubi quis in ſicco corporis affectu ea utitur, põt madorẽ vtilẽ ſolidis partibus immittere. Tertia balnei pars poteſt, vbi qs frigida vtitur, & totum corpus refrigerare, & cutẽ dẽſare, & uires firmare. Quarta verò corpus ꝑ ſudores citra refrigerationis noxam uacuare. Ergo, cũ hæc omnia circa hominis corpus efficere valeat dulcis aquæ tẽperatũ balneũ: & præter hæc etiam, ſiquis intẽpeſtiue lauetur, tum horrores, tum cutis denſitatẽ: tentandum nobis eſt omnia deinceps diſtinguere, ac primum de illis ſermonem facere, qui, cum in balneo ſe lauãt, horrore tẽtantur. His enim vna (vt ſic dicam) continens excitati ſymptomatis cauſa eſt: aliæ, quæ hanc præcedunt, multæ. Sanè horroris cauſam eſſe dico mordentiũ excrementorũ confertim actorum citatiorem motum. Proinde, quibus horũ eſt abundantia, caro verò ac cutis denſæ, ſiue balneũ ſint ingreſſi, ſiue ſteterint in Sole, ſiue quoquo modo vel geſtati vel perfricti, uel exercitati, uehemẽtius ſint dimoti, utiq; ijs horror incidit. Cõtra, qbus hæc pauca ſunt: & corporis habitus, ut laxetur rarefiatque à balnei calore, prõptus: ij nõ modo non horrent, ſed etiam meliores redduntur, ut pote excremẽtis per id vacuatis. Quo rationibus nec in febrilis ſignificationis principio, nec, in incremẽto quiſquam ægrotantem lauit: quippe denſata eſt hoc tempore coarctataque & cutis ipſa, & quæ ſub hac habetur, carnea ſubſtãtia. At in febris inclinatione uel incipiente, uel procedente, uel amplius progreſſa, & nos ſæpe, & alij medici non nulli multos ſæpe numero ægrotos lauãtes, nõ parum his cõtulimus. Porrò, quando inclinatione incipiente, aut etiam ꝓgreſſa, aut etiam in ſummo incremento (interdũ enim id quoque accidit, tametſi rarò) æger in balneum ſit ducendus, in ſequentibus definiemus. Nunc, cũ de generali facultate ſingularũ balnei partium diſſerere inſtitui unum omnium primũ exponam. Dicoque multos eorum, qui cruditate laborãt: plures uerò eorum, in quibus mordentium excrementorũ abundantia ſubeſt: omnes præterea, qui uel in febrili ſignificatione, uel in aſcenſu: etiã omnes, q in ſummo ſunt incremẽto, præter admodũ paucos: ſiue hi ſint in balneum ingreſſi, ſiue ſteterint in calido Sole, ſiue exercitationes, frictiones, geſtationesve tẽtauerint, merito horreſcere: ſingula nanque horũ confertim & impetu agi excremẽta ſubigunt. Cum igitur tàm adhuc denſa lauãtis cutis ſit, ut ad primũ ambientis aeris occurſum nequeat naturalẽ ſuum habitum recipere, ſed maiore ad id ſpatio indigeat, excrementa verò foras uerſus ruant vniuerſa, & retineri illic ea eſt neceſſe, & quà ſub cute ſunt aceruata, &, quà per carnes ferũtur, mordere. Porrò in libris de cauſis ſymptomatũ indicauimus, mordẽtia excrementa, ubi ꝑ ſenſibilia corpora feruntur, tum concuſſiones, quas ῥίγη uocant, tum horrores excitare. Ergo, quamobrem horreãt in balneis omnes qui ante ſunt cõprehenſi, iam cauſas inuenimus. Pari modo, & cur uõ horreant, quibus aut nullum eſt in corpore excrementũ mordens, aut tantillum, ut facile vacuetur. Ergo de his deinceps loquamur: ꝓpter quos etiam de ijs, qui horrent, meminimus. Siquis enim balneum ingreſſus non inhorruit, ſed laxata eſt illi rarefactaque cutis, huic planè neceſſario prædicta ſuccedent, excremẽtorũ uacuatio, æqualis ꝑ totum corpus calor, exiguorum meatuum rarefactio, tenſorum relaxatio, denſatorum fuſio. Ac uacuatio quidem excrementorum omni febri eſt vtiliſſima: pari modo, & rarefactio, & relaxatio: fuſio tamen & calor nõ item. Sed calor omni febri eſt inimicus: quando refrigerari, non calfieri febrium affectus poſtulat: At fundi æqualiter, id ſolidis quidem animalis partibus eſt alienum: ſuccis certe nõ ꝑpetuo eſt utile, ſed quoties in animali uel phlegmone quæpiam, uel affectus phlegmonæ ſimilis conſtitit, uel utrauis abundãtia, ſiue ea quę ad vires cõfertur, ſiue ea quæ ad uaſorũ capacitatẽ, omniũ profectò inimiciſſimum. Ac phlegmonæ quidem, cum calefacti, & liquati ſucci ad ipſas confluunt, augẽtur. Tunicæ verò uaſorum impares abundantiæ, quæ iam ex liquatione ſpiritu eſt impleta, diſtenduntur: ac uires hoc ipſo male afficiũtur. Ergo calidis his ſiccisq; affectibus, de quibus agebamus, * emiſſio mordentium eſt ſalubris: fuſio enim eorũ eſt citra periculum: calefactio tamen noxa non caret. Atq; hæc quidem ex prima balnei parte us, qui ita laborãt, prouenire, modo tẽpeſtiue balneo utantur, memoria teneamus. Tranſeamus modo ad ſecundam eius partẽ, quæ erat id, quod maxime proprie lauacrũ uocant. Ergo in hac, ſicut ex humectatione iuuantur, ſic ex calore nihil illis cõmodi accedit. Accedamus & ad tertiã, in qua & refrigerantur innoxiè, quæ fuerant excalfacta, & uires firmantur.

Siqua

*ἐπιβροχή.

† In codicibus græcis impreſſis a ãtiquis pleriſq; legit̃, θερμαίνειν τὸ δ' ἴσου τὸ σῶμα, καὶ χεῖσθαι τὰς ὕλας, i. tum totum corpus æqualiter calfacere tum materias fundere. Linacer uidetur legiſſe, ut aliqui etiam codicis legũt, δι' ὅλου τοῦ σώματος. priorem tamen lectionem meliorem eſſe indicabunt uerba paulo inferius à Galeno ſcripta, hoc eſt, æqualis per totũ corpus calor &c.

* Impreſſi Codi. & multi ex ãtiquis legũt, κατεχόμενον, ut Linacer uertit. ſunt tamẽ, qui legunt, κατεχόμενα, i. fuſa erant.

* ἀποχεῖσθαι,

E F G H

A Si qua verò & rareſacta, & iuſto plus ſunt laxata, ea in naturalem redeũt mediocritatem: id quod quarta balnei pars indicat. Quippe, quibus omnia rite ſunt adhibita, ij poſt frigidæ vſum adhuc ſudant, & oĩa ipſis excremẽta vacuantur. Itaq; ex oĩbus, quæ de balneis retulimus, una ſumma colligitur, ꝙ vacuatur quidẽ quicquid in corpore vel fuliginoſum, vel fumidum fuit: conſtituunt autẽ in naturali ſymmetria, tum caro ipſa, tum cutis: ſolidarũ partium ariditas corrigitur: & calor nõ modo is, q ex lauacro acceſſit, uerum ẽt q prius fuit, ex frigidæ vſu ſubmouetur. Maximo huius rei documẽto eſt ſtatus, q ex huiuſmodi balneo redditur, poſtquã Sole feruente iter fecerimus. Quippe accedimus ad id, ne loq quidẽ præ linguæ & faucium ariditate ualẽtes, totum corpus ſtipulæ ritu aridum habentes. At egreſſi è frigida, ilicò omnia ꝑ naturæ habitu recipimus, nec ſebrili calore vexati, nec ſiccitate afflicti, ꝓmpteq; loquẽtes, & plurima ſitis parte leuati. An igitur euidentius adhuc balnei vires in ſicco & c lido corporis affectu cognoſcere deſideras? Ego ſanè nõ arbitror. Licet aũt, cui placet, experiatur, ꝙ incõmodum ſequatur, vbi tali peracto itinere non lauerit. Aut. n. ſtatim febricitabit, aut multo plenus tædio, grauato, ſ. capite, ꝑſeuerabit, potiſſimũ ſi frigida calorem nondũ extinxerit. Multi tamen iuuenes eiuſmodi confectis itineribus, vbi ilico ſe in aquam frigidam ꝓiecerint, iuuantur: ac potiſſimum, q valentibus ſunt viribus, & frigido

A. l. 4. f. 1. ſ. 3. ca. 6. fol. 431. E

B ſolio aſſueti. Ita verò & ruri faciunt, vbi, ꝙ balneæ non ſunt, in ſtagna vel flumina ſe ipſos conijciũt, nullo medici ſuaſu, ſed ipſa gubernãte corpus natura, ad id, qđ cõducat, impulſi. Quæ eadẽ, ẽt rõne carentibus animalibus inſtinctũ inſerit ad eorum, q̃ offendunt cõtraria: ſiquidem ea quoque vbi æſtu vexantur, frigida ſe lauãt: ſicuti ẽt, vbi frigore vrgentur, calida cubilia ſibi inueniũt. Eodem contrarietatis ſtudio ẽt, cum eſuriunt, comedunt, &, cum ſitiunt, bibunt: reliquaq; omnia naturæ impulſu obeunt. Ac ſi certam febricitantium naturæ notitiã haberemus, nõ, arbitror, dubitaremus eorum aliquos aſſidue in aquis frigidis citra balneum lauare. Nam, ꝙ ſint quidam, q eam deſiderent, vel ex ijs, quos iuuit, cõſtare põt: vt qbus frigida lauatio haudquaq̃ cõtuliſſet, niſi eo tꝑe recte ad eã diſpoſiti fuiſſent. Verum, qm̃ exacta nobis diſpoſitionum notitia non eſt, ac maxima ex errore impendet noxa, vtiq; eiuſmodi præſidia recuſamus: potiſſimum in febrib. hecticis: qñ per has, & pauci ſanguinis, & nudum carne, & expers adipis redditũ corpus eſt. Nullum enim hi ſolidarum partium munimẽ habent, quod frigidæ occurſum ſine noxa excipiat: ſed protinus ſimilaribus ipſis partibus occurrit, à quibus oẽs animantium actiones obeuntur. Iuuenis verò, cui abũde ſit carnis, æſtatis tꝑe, atq; in febris ſumino vig te, modo nulla uiſcerũ phlegmone ſubſit, ſi in frigidam ſe cõiecerit ſudabit: ꝙ ſi frigidæ lauationi ſit aſſuetus, ſecurus remedio

C vtetur. Verum de eiuſmodi corporibus poſt agetur. Qui autem ex calida, & ſicca intemperie, hectica febricitant, ac potiſſimum qui iam maraſinodes ſiunt, ijs, vbi tale præſidium petunt, tutum non eſt in totam conijci, æque, ut nec gracilibus & imbecillis, qui æſtate calida & ſicca, longa via peracta, refrigerõne indigẽt: nam neq; his tutus eſt frigidi ſolij vſus, niſi prius fuerint in balneo æqualiter excalſacti. Quippe ſimile quiddam nobis accidere videtur, cum in frigidum ſoliũ poſt balneum ingredimur, ei, quod ferro accidit, cum tingitur: etenim tum refrigeramur, tum roboramur. quemadmodum & illud, vbi candens iam redditum frigida mergitur. Atque huius rei cauſa ad imbecilla corpora inuentæ ſunt balneæ, quæ ea præcalſaciant, atq; ad frigidum ſolium præparent. Non diſſimile quiddã faciunt, & qui ſine balneo frigida vtuntur, cum ſcilicet ſe ab exercitatione in eam ſaltu demittunt. Si quidẽ, cuiuſmodi nobis eſt balneum, eiuſmodi illis eſt exercitatio: vt quæ non mõ calſaciat, ſed ẽt inſiti caloris motum è profundo corpore extrorſum concitet ſic, vt & frigidæ impetui occurrat: & quò minus violenter in profundum ruens, viſcerum aliqđ feriat, aduerſetur, atq; ꝓhibeat. Nam neq; ipſam frigidæ ſubam, ueque eius qualitatem omnino integram vſq; ad viſcera pertingere eſt ſalubre: immo & ſatius & tutius eſt ſolam eius qualitatẽ, † ꝑ ea, q̃ intercedunt (vt ſic dicam) propagatam, citra ſubſtantiam ad ꝓfundum permeare. Iam,

† τῶ τῆς διαδόσεως λόγῳ.

D qui hectica febricitantes ad balneum accedunt, niſi in frigidam ſint dimiſſi, nihil iuuantur. Qui. u. aliter febricitant, eorum ſolidæ partes nondum difficile ſeparabilem calorem obtinent. Itaque ẽt ex ſudoribus, vnà cum inſenſibili tranſpiratu, abunde his remedij eſt: & ſanè diariarum febrium ipſam propemodum ſubſtantia vacuari per hæc contingit. In ijs verò, qui ex ſiccitate & caliditate febribus hecticis urgentur, ſolidarum partium affectus candenti ferro eſt ſimilis. Quo vtiq; minus eos in balneis calfeciſſe duntaxat humectaſſeq; contenti eſſe debemus, quippe cum ſic alimẽtum, incrementumq; febri præbuerimus: immo melius erit, vt merſis in frigidam extinguamus calorem. At in hoc metus eſt, ne corpus in diuerſa transferas, ac frigidum reddas. Quis hoc negat? Non tamen propterea initio dandum eſt, qu d proſpere ex præſidio ſuccedit: nec ꝓpterea, ꝙ menſura eius deprehendi eſt difficilis, prorſus eſt deferendum. Siquidẽ, ſi aliter liceret tum cæteras hecticas febres, tum maraſmodes ſanare, conſultius eſſet tutiore uia inſiſtere: nunc, quoniam totum curationis momentum in refrigerando humectandoque conſiſtit, omnibus uero refrigerantibus auxilijs ꝓpter corporis horum gracilitatem noxa imminet, neceſſariũ arbitror Thucydidis eſſe conſiliũ, Agentes aliquid uel periclitari. Quibus enim alia ſalutis ratio non eſt, & quæ vnica videtur, ea dubia eſt, neceſſum, arbitror, his eſt, aduerſos ꝑiculis ire. Sed nec error ipſe aut

mortiferus eſt, aut irremediabilis. Siquidem, quos in extinguenda febre aqua frigida in cõtrariũ E
affectũ tranſtulit, hos licet in toto, qđ ſequitur, tpe calfaciẽdo ſanare. Iam nec periculum par eſt
nec frigidi affectus, nec ẽt ipſius remediorum. Indicauimus nanq; tum prius in huius operis ſepti
mo, tum in libro de maraſmo, tum ante hos in libris de tuenda ſanitate, fieri nõ poſſe, vt ſolida-
rũ partium ſiccitas cõſumata ſanetur. Quòd ſi fieri id poſſet, vtiq; fieri poſſet, vt nõ ſeneſceret, q
ea victus rõne vteretur. Si igitur inſanabilis ſolidarũ partiũ ſiccitas eſt, tum expeditiſſima in eam
ꝑ hecticas febres via patet, melius eſt hoĩem in frigidam intemperiem transferre, ac, cui curatio
nem deinde adhibeamus, habere. Quippe, q fecerit, is poſtea noxam oppugnauerit: q verò mor
tiferam inſiſtere viam ſinet, is deſperatam ægrotanti ſalutem fecerit. Quanto itaq; ſatius eſt ali-
quid non nulla fiducia, vel cum periculo facere, q̃ ſpe adẽpta certò perire: tãto ꝑfectò ſatius eſt
potentibus ꝓſidijs pugnare, q̃ nihil agere. Ergo ilico eos, q hectica febricitãt, omni rõne refrige-
remus ante, q̃ ꝓgreſſi in maraſmũ peruenerint. Quem aũt maraſmus planè iam occupauit, hunc
ſanare ne tentaueris. Nam, etſi calorem eius extinxeris, attamẽ ſiccitas, quæ relinquitur, ſenectu-
tis ritu hominem conficiet, tantiſper nimirum victurum, quoad ſolidæ eius partes reniti aduer-
ſus ſummam ſiccitatem valebunt. Atqui maluerit fortaſſe ꝓpinquorum ægrotantis aliqs, atque
ẽt ægrotans ipſe, aliquo ſpatio in ſenis habitu viuere, q̃ ilico mori. Itaq; curare hos quoq; cũ præ F
fatione expedit, ac in alterum transferre maraſmum, quem iam nominare ſenium ex morbo in-
ſueuimus: licebit.n. his non tm̃ plures dies, verum etiam menſes viuere. Ego nanque, cum iuue-
nem quendã, qui ita laborabat, ſanaſſem, reficiens deinde, ac ſenilem eius imbecillitatem pro ſe-
num rõne tractans, nõ ſolum in menſes, ſed ẽt annos viuum ſeruaui. Nec eſt, ꝙ hic eiuſmodi ma-
raſmi curationem audire deſideres, vtpote tum in huius operis ſeptimo, dum ſiccas & frigidas in
temperies ſanauimus, traditam poteſtate: tum operis de ſanitate tuenda ea in parte, quæ ſenibus
alendis eſt delegata. Præſens autem liber non maraſmorum, ſed hecticarum febrium curationẽ
docendam promiſit. Ex quo genere ſunt, & quæ maraſmωδεις græce dicuntur: de quibus cum alia
non pauca diximus, quæ non modo rõnis, ſed ẽt vſus iudicio probauimus: tum illud, ſ. non opor
tere balneum (vt Philippus facit) formidare: q cautius fortaſſis eo vtitur, ad cũ modum, quo ĩ cæ
teris ſolemus febribus, quas vel phlegmonæ, vel putreſcẽtes ſucci accenderunt. In his enim nihil
offendes, ẽt ſi in frigidam ægrum nõ merſeris, ſed dum (ut mos eſt) perfundas primum tepida, po
ſtea quæ veluti ex Sole tm̃ æſtiuo tepet: mox hoc etiam paulo, q̃ illa, frigidiore. In hecticis verò
febribus, id, quod remedium affert, calidæ ſolium non eſt, ſed frigidæ: ad q balneæ ægrotãtus pre-
parant corpus æque, vt reliquorũ omnium, qui per ſanitatem lauantur. Porrò non ꝓꝓ id modo G
vr̃ mihi Philippus ignorare, q̃ ſalubris res balneum ſit in ijs, qui maraſmode hectica laborant, ꝙ
tàm extenuatos in frigidæ ſolio tingere nemo audet, aut ſaltem vltimã aquã ipſis frigidam infun
dere, ſed ẽt ꝙ ſæpe altera coniuncta febris eſt, quæ vel ex humoris putreſcentia, vel phlegmone
ſit excitata: tum verò ꝙ tali hectica laborãtium mortiferum eſt vitium: ac propterea quidam nõ
recte omnia, quæ his exhibentur, culpant, cum non ſit illis imputanda culpa, ſed affectui. Ergo re
cenſitis denuo, q̃ diximus, huic diſputationi finem imponemus. Quicunque hectica febre labo-
rant, atq; ex his præcipue, qui iam maraſmode hectica febricitant, modo his alia nulla febris, vel
ex ſola putredine homorum, vel cũ phlegmone, ſit adiuncta, eos oẽs audacter lauabis, ſed pror- A.li.4. f.1 t.3.c.6.10. 433.c
ſus citra oẽm laborem, ne uires reſoluas: quod ipſum cum noceat vehemẽter, occaſio ſit balnei
culpandi. Qđ citra laborem dixi, id ita intelligo. Volo, "æger in balneum ſuper lectulo deporte-
tur: †in cuius prima è tribus domo nudetur, ac transferatur in ſindonem calentem prompte in id
ipſum paratam.) ſint autem quatuor, qui hanc teneant, à quoque fini vnus. Ac, ſi quidem prima
domus ſatis calida ſit, æger in ea nudatus, in ſecundam portetur: ſin tibi frigidior videtur, non nu
dus, ſed coopertus, vel alia ſindone minime frigida, vel tali aliquo inuolucro. Conſtat aũt, & ſin-
donem eã, qua portabitur, eſſe valentiorem oportere: aut, ſi imbecilla per ſe ſit, duplicari eã erit H
ſatius. Eſto autem media domus non tantũ ſitu media, ſed ẽt temperie, tanto ſcilicet prima cali-
dior, quando eſt tertia frigidior. In hac domo oleum tepidum eſto, quo æger ſuper ſindone il-
latus protinus perfundatur. Hoc facto tertiam ingrediantur domum, ducantq; hominẽ, ubi ſo-
liũ eſt ſic, ut per tres balnei domus duntaxat tranſierint. Per quas nec celeri gradu tranſibunt ij,
qui ægrum portant, ſed tantiſper in prioribus domibus morabuntur, dum in altera transferãt tã-
tum à lectulo: in media uerò, dum perfundatur oleo. Eſto autem & aer cuiuſq; domus nec sũmo
calore, nec ẽt frigens, ſed admodum tẽperatus, & modice humidus: id fiet, ſi aqua temperata ex
labro ſit liberaliter proiecta, ſic, vt perfluat per omnes domos. In ipſa verò ſolij aqua mediocriter
moretur, idq; in ſindone ſuſtentus, nulla infuſione aquæ, cuiuſmodi in alijs vti ſolemus, adhibi-
ta. Immo nec capiti eius infundi quicquam velim, cum ſit ſatis id quoq; bis terve unà cum toto
corpore in aqua mergi, demiſſa mediocriter deorſum ſindone, ac rurſum, per quatuor iuuenes,
q eum portãt, leuata. Mox hinc eductus, in frigidam ſemel totus tingaẽ, ne uel breuiſſimo quidẽ
ſpatio illic moratus. Porrò, qui eum portant, tum reliqua omnia curioſe eſſe edoctos cõuenit:
cum celeritatem tingendi, non documenti modo, uerũ etiã præcepti loco, præter cætera habere.

† Paratáq; ad manum hẽat calentẽ ſindonẽ, ſuper quã, in prima triũ domorum balnei nudatus, tranſportetur.

Protinus

A Protinus verò alter paratã habens ſindonẽ ipſi inijciat,{ ac deinde aliam.} Tum in lectulo collo
catus,primum ſpongijs detergatur, deinde mollibus linteis. Nec cõmittẽt,qui eum detergebũt,
vt violentius eum contrectent,ſed,quoad fieri poteſt, blandiſſime. Poſt hæc vnctum,ac veſtibus
amictum,rurſus ſuper lectulo in domum,vbi cibatur,reducẽt,ac nutrient. Sane dictum ſupra eſt
in horum cõmentariorium ſeptimo,vbi ſiccam ventriculi intemperiem ſanauimus,domum bal-
neo debere coniungi. Ac de balneis quidem ſatis (quod ad rem propoſitam ſpectet) hactenus.

De alimentis eorum,qui Hectica correpti ſunt, ac de curandis hecticis,quæ Maraſmodes appellantur. CAP. II.

A.l.4.ſ.1.& 3.cap.4.E 432.d SEqui prædicta videtur,vt de nutrimenti facultate præcipiam. Sanè frigidum eſſe,ac humidũ,
qđ hecticis ſebribus ſit conducturum,nemo neſcit. Eiuſmodi verò ſunt tum ptiſanæ cremor,
cum frigidus ſumitur:tum alica ſimiliter ptiſanæ cremori condita,id vero eſt ex aqua,& exiguo
porri,& anetho,tum ſale,oleo,& aceto. Commodus prætereaijs,qui ſic laborant,eſt & exiguus
in aqua frigida panis. Cæterum nullius horum pura frigiditas eſſe debebit,ſicuti potionis. Quip-
pe hæc mature tum incaleſcit,tum per corpus digeritur:illa,cum pluſculum temporis in ventri-
culo morentur,ipſum ſortaſſis refrigerãt,ſi fuerint immodice frigida. Vbi vero febris iã moram
B traxerit,dãdum quoq; aſininum lac eſt,ſed diligenter obſeruato,ne in ventriculo cogatur. Id ue
rò interim ipſe nos æger docebit,utpote ſuæ ipſius naturæ peritus: interim id nobis inueniendũ
eſt,paulatim ad eius vſum accedẽtibus:ac expedita quidem rõ eſt ad ſymptomata declinandũ, ſi
mel illi admiſceas,aut ſalis, quo veſcimur,exiguum. Cæterũ abſtinendũ (quo ad fieri põt) in he
cticis ſebribus a melle eſt,atque idcirco ẽt a mulſa: quippe protinus uertitur in bilem,& ſicciores
acrioriſq; caloris febres reddit. Dãdũ itaq; principio eſt aſinini lactis nõ plus cyatho,veluti a me
datũ uidiſti,ſed inducta in ipſum cubiculum aſina,quò nullũ tẽps interponatur, ſed æger id proti-
nus bibat,cõtẽplantibus diligenter nobis,ac cõferẽtibus arteriæ motũ,qui a ſumpto lacte agitur,
cum eo,q ante id ſumptum,fuit. Si.n.corruptum ſit,eiuſmodi inuenies pulſus,cuiuſmodi in oris
ventriculi afflictione* accidere noſti:ſin aũt corruptum non ſit,& maiores,& valenriores reddi- *θλίψει.
tos inuenies. Itaq; ẽt licebit,cũ poſtea exhibebis,mẽſurã lactis dimidio cyatho adaugeas,ac dein-
de rurſus alium dimidium adijcias,ſicque ſenſim vſq; ad mediocrẽ mẽſurã addas. Menſuræ verò
non lactis tñ,ſed ẽt reliquorum ciborum oĩum metæ,q̃bus attentus eris, in ſeptimo huius ope
C ris,ubi uentriculi ſanauimus intemperies,ſunt traditæ. Nã,cũ primum in eo libro frigidam* eius *ſiccam.
intemperiem hactenus inueteratã propoſuerimus,ut totũ iam corpus gracile reddiderit,indica-
uimus,quo pacto quis ſimul ambo probe ſit ſanaturus,tum uentriculi intemperiem,tum corpo-
ris gracillitatẽ. Ideoq; fortaſſe ſit ſatius quo minus multa ſcribamus,ad illum te librum pro reli-
q̃s oĩbus cibis remittam:cum.n.ſimiles affectu ſint,ſimilia nimirũ remedia poſtulant. Verũ,quã-
to hecticarum ſebrium affectus eſt calidior, tanto vtique frigidiora requirit auxilia:& ſimul ma-
iorẽ ſolicitudinem,ne valentibus auxilijs vtẽtes,quicq̃ lædamus At, q̃ iã maraſmo urgẽtur,eos,
ſicut dictum eſt, lauabis: quos verò hectica premit, nondum tamen maraſmo tentantur, eos,
licet,ẽt ſine ſindone ſubiecta,laues,vtpote viribus adhuc valentes. Inſerri tñ & hos in domũ,uel
ſu p lectulo,vel ſaltẽ alio quopiam idoneo* cõueniet; mox ipſos ex ſe ipſis ingrediẽtes ad calidã *φορείῳ, id eſt uehiculo.
duci,quo in ea morenẽ. At,q̃ ex his minus ſunt valẽtes,eos nõ tutũ eſt p̃mittere ĩ frigidã natatio
deſcẽdere,ſed foris potius ipſos p̃fundere,primũ tepida, ſecundo frigida. Eſto aũt tũc p̃parata in
labro aqua frigida (quãta.ſ.ex eo ſemel hauſta p̃fundere ſimul totum iam lauatum poſſit) ea fri
giditate,ut nullam euidentẽ qualitatẽ nec p̃rſus frigidarum nec tepidarũ aquarũ p̃ferat,ſed qua-
lẽ ea,q̃ fontana uocatur,q̃ & frigoris qđ ferit,& teporis q̃ reſoluit, eſt in medio. Ac,ſiquidẽ oĩa
D curioſe adminiſtrabũtur,tũ q̃ ad balneum, tum q̃ ad nutrimẽta ſpectant, vtiq; ſanãdi iſ eius,quẽ
maraſmus cõſumit,ſpes eſt:ſin error uel in vno cõmittatur,is reliquã ſubuertit oĩa: quippe,cum
exitialis horũ affectus ſit,ne leuiſſimum quidẽ errorẽ tolerat. Ac,ſi q̃s taliũ eſt ſeruatus,huic car-
noſam portionẽ maraſmus occupauerat:ipſis vero ſolidis ſiccatis fieri nequit, vt homo prorſus
p̃ſaneſ:ſed oĩno vel ſtatim cũ febris ipſa iugulauerit,uel poſt, q̃ in eũ affectũ eſt translata,quẽ ſe
nium ex morbo vocamus. Nã primũ eiuſmodi febris p̃priã paruũ humiditatẽ,ex qua nutriitur,
depaſcit:hinc uero ad carnoſum genus tranſit,q̃ circa tum fibroſas, tũ mẽbranoſas partes ſolido
rum corporũ hæret:ita deinde ipſas ſolidas populatur. Siquidẽ in ſingulis ſimpliciũ ac primarũ,
quas uocant,partium (vt in diſſectionibus es contẽplatus) alia portio ſubſtantiæ eorum eſt ue-
luti fibroſa,alia membranoſa,alia carnoſa. Sicut,exempli cauſa, cum uena vnã tunicam habeat,
& eam tenuem,licet fibras in ea inuenire multas, q̃ ſint araneoſis quibuſdam interſitus cõtextæ:
q̃bus vtriſque ipſa propria uenæ ſubſtãtia adnaſcit. Hæc alia in alijs partibus habet, nec vllũ cõe
nomẽ eſt nacta:cæterũ docendi cã nihil uetat,eam carnoſam ſubſtantiam uoces, vel certe huius
particulæ quandam carnem, quæ in uentriculo quidem ſit alia, in iecinore alia,ſimiliter in arte-
ria & muſculo. Vocat aũt caro tñ ea, q̃ in muſculo eſt:reliquarum nullam hoĩes carnem uocãt,
præterq̃ admodum pauci:ſed,quæ in uiſceribus,ceu iecinore, renibus,liene, & pulmone viſun-
tur,eas Parenchymata (quaſi affuſiones dixeris) græce uocant: quæ in inteſtinis,uentriculo,ſto

macho,& vtero ſunt,ſine noĩe relinquunt. Tu tñ de nominibus nõ laborabis. Illud potius intelli E
ges,ſingularum particularum ſubſtantiæ molẽ ex tali maxime cõpletam eſſe natura, q̃ vtiq; (vt
in ſinuoſis vlceribus videre licet)& perire,& regigni põt. At verò nec fibroſa,nec neruoſa, mẽ-
branoſaue natura eandem gñationem habere cernitur:nec ſas eſt eiuſmodi ſingularũ partium fi
bras à malignis febribus liquari,ſicuti carnes: qñ animal ipſum prius,q̃ hæ ꝓrius ſint ſiccatę,inte
temerint. Sanè ſunt,& quas maraſmodes febres vocãt,vniuerſæ ex earũ genere, quæ colliquant:
ſed in eo differunt,q,quæ portio carnis iu his colliquatur,ea ſemper vaporis vice digeritut: in il-
lis defluit in ventrem. Cernitur hoc ẽt in carnibus, dum in craticulis torrẽtur, euidenter fieri: ſi-
quidem ab aliquibus plurima liquatio defluit,deciditq; in prunas largiter: ab aliq̃bus nihil oĩno,
quod vtiq; ſentias,defluere vr̃,ẽt ſi par ſit prunarum ſubdita copia. Quippe ſei is ſuibus,aut nihil
oĩno,aut planè minimum eſt,qđ defluat,cicuribus verò plurimum: quantoq; magis vel adipe,
vel carne,animal abundat,tãto ꝓfectò,quod ab ipſis carnibus,dum in craticulis torrẽtur,defluit,
cernitur copioſius. Ad eundem itaq; modũ in calidiſſimis febribus, ſi carnes humidæ ac molles
cum adipis copia fuerint,eas ſenſu liquari deprehẽdas: ſin ſine adipe & ſiccæ ſint, in maraſmodes
febres tranſeunt. Clariſſimo huius rei argumẽto ſunt infirmi,q ꝑ aluum,qđ liquatur, excernũt:
qui,niſi prius vel morbi violẽtia,vel medicorum inſcitia moriantur, in maraſmodes febres inci- F
dunt. Siquidem, quoad materiã vberem hñt,hãc colliquãt: vbi illius tũ adeps,tũ caro mollis defe-
cit,duras & ægre liquabiles carnes ſiccãt,à q̃bus ꝓꝑ ſiccitatẽ nihil defluit: veluti nec ab ijs, q̃ ſale
ſunt ſiccæ,ſiq̃s has quoq; torrere parans,pari cum alijs igni admoueat: nam & ſicciores earũ car
nes reddentur,& corij ritu durabuntur: nec defluet ex his vlla ſenſibilis liquatio. Hæc igitur cum
ſcias,ẽt colliquantium febrium iiſdem methodis curam ages,tũ ad frigidã exhibendã q̃ primum
properans,tũ ijs,quæ humectẽt & refrigerẽt,nutriẽs. Mulſam verò inimiciſſimã cenſebis: qua tã
vti pleroſq; medicorũ in eiuſmodi febribus videś. Verum de colliquantibus febribus diſſerere in
poſterũ licebit,æque,vt de ijs hecticis febribus, quæ in peſtilentijs contingunt: cuiuſmodi ea eſt,q̃
nunc publice graſſatur: dicetur nanq; & de hac inter peſtilentes febres. Reliquarũ verò tum he-
cticarũ,tum quas maraſmodes vocamus,abunde mihi ſanationis methodũ tradidiſſe videor.

GALENI METHODI MEDENDI

IDEST DE MORBIS CVRANDIS G
LIBER VNDECIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Indicationes omnes explicat,quæcunque in curandis Putridis Febribus æſtimantur
ac pertractat de Cataplaſmatis, Perfuſionibus, & Balneis, quæ pro
ratione inflammatarum partium adhibentur.

*Quid actum ſuperioribus libris,quid hoc agendum: ac de primis, & communibus
fontibus curatiuarum indicationum.* *CAP. I.*

FEbrium,quas putreſcens accendit humor,primæ remediorum indicationes dictę
prius ſunt: quo loco,eas quemadmodum & duas & tres efficias, docui: etiam ſi
velis,vnam. Nũc verò,quod in alijs febribus fecimus, vt ex primis generibus de
ductis,ad ultimas vſque ſpecies diuidẽdo perueniremus,idem & in ꝓpoſita dif-
ferentia facere tẽtemus,illud prius admonentes,qđ ẽt in libris de pulſuũ differen H
tia oſtendimus,ſiue primas differentias,ſiue prima genera, ſiue maxime genera-
les ideas,ſiue quomodocũq; aliter appellare libeat, modo exactã rei notionem ſerues, nihil in-
terfuturum. Ac febrium quidẽ ipſarũ quemadmodum eas,quas diarias uocamus,cures, in horũ
cõmentariorũ octauo expoſui: pari modo & quemadmodũ cõtinẽtes,in libro,qui illũ ſequit: at-
que ẽt quemadmodũ tertias,hecticas ſcilicet,ĩ eo,qui illi ſuccedit, qui totius operis eſt decimus.
In q̃bus nõ ꝓpria modo cuiuſq; ſed etiam communium pleraque explicaui. Nunc quemadmo-
dum,quæ ex putreſcentibus humoribus excitentur,methodo ſint ſanandæ,aggredi ſtatui. Quæ
curationem indicant, ꝓut in duo diuiduntur,affectus quem curamus,& partium ægrotantis tẽ-
peries ſunt. Licet aũt,ea(vt dictum eſt)& una ſumma interpretemur,dicentes, unam eſſe omniũ
morborũ cõem curationis indicationem,nempe cõtrarietatẽ ipſam: qua rurſus diuiſa, duas exi-
ſtere,morbo,ſ.ex ijs,quæ ſibi cõtraria ſint,adhibenda remedia indicante: laborantis uerò tẽperie
unà cum ipſo morbo,contrarietatis menſuram definiente. Porrò dictum in illis eſt ambientem
quoq; nos aerem unã efficere indicationem poſſe: Et,cum primam ſectionẽ in duo tñ facimus,
ambientẽ uel ægritudinis cauſis,uel ſanitatis,annumerãdum eſſe. At uerò cũ ſanitatis cauſæ ſint

omnia,

A omnia, quę ſanitatem efficiunt, vna certe earum eſt, quod auxilium, remedium ve uocatur: quod pro varijs notionibus & vltima, & prima ſanitatis cauſa recte dicitur. Quippe tpe vltima erit, ꝑpterea, ꝙ tpe natura, & ars, & fortuna priores eo ſanitatis cauſę ſunt: prima vero eſt, quatenus id laborãtis corpus tangit, alteratq; eius affectũ: ac ꝑ ꝑ alterationem, q̃ id facit, cũ ægra corpora ad ſanitatẽ perducuntur, ars & artifex † ſanitatis cãæ fiunt, nõ ꝙ hæc morbos primũ ſummoueat, ſed alia materia ad id cõmoda intercedente, qđ auxiliũ appellatur. Siquidẽ ſanguinis miſſio, q̃ phlebotomiam vocant, ipſa quidem per ſe hoc, quod iam dictum eſt, nomen poſſidet: ac, cum homini malum affert, ex cauſis fit morbificis: cõtra, cũ prodeſt, ex ſalubribus. Ac propterea, cũ ꝓficit, uocatur auxiliũ: ſicut profectò oĩs materia, quæ quomodolibet corpus alterat, quo tpe iuuat auxilium dicitur. Ad eundem modum & ambientis proprium pro natura ſua nomen eſt aer: relatũ ad nos, alias auxilium & ſanitatis cauſarum una efficitur: alias ijs contrarium, nẽpe morbificarũ. At, qm̃ aeri tum ex præſente cœli ſtatu, tũ anni tpe, tũ regionis natura, ſuæ in humido, ſicco, calido, & frigido mutationes accedunt, ex illorum rurſus vnoquoq; aliæ particulares indicationes oriuntur. Ac fortuna quidem, & ars, & artifex, materiarũ interuentu agũt: natura verò per ſe ipſa: Ea ex tribus his partibus completur, ex ſpũs, & partium, quæ vere dicuntur ſolidæ, ſubſtan-

B tia, quas alibi ex ſemine genitali conditas eſſe monſtrauimus: & tertia ab his carnoſa, quæ cuiq; particulæ eſt ſua. Singulæ aũt iam dictarum triũ propriã pro natura ſua tum qualitatẽ hñt, tum quantitatẽ. Ac qualitas quidẽ earũ ex congrua tẽperie humidi ſicci, calidi, & frigidi conſiſtit: quãtitas verò ſolidarũ partium par ſemper manet, ſed ijs, qui adhuc inaugẽtur, numero duntaxat: q verò abſoluti iã ſunt, ẽt magnitudine. Carnoſæ verò ſubſtantiæ magnitudo variatur, ẽt ſi ꝑterea nõ augeatur aĩans. Pari modo & ſpũs ſubſtantia, tm̃ non quolibet momento tũ minor, tũ maior cõſpicitur. Ergo ẽt ſupra ea, quæ indicationes pręſtare prius diximus, virtus uel ſola ijs tribus ſubſtantijs, quas mõ cõprehendimus, ſimul enumeratis additur: uel, ſi temperies ſeorſum ſit diſcreta, in ipſa. Atque hæc ipſa rurſus biſariam quoque ut oſtenſum eſt, ſcinditur, & in originalem naturam, & in acquiſititiũ affectum, ſic nimirũ, ut ex iſtis, & alijs, q̃ prius dicta ſunt, ꝓpria q̃dã cuiuſq; remediorũ ſit indicatio. Sæpe aũt adſcititia tẽperies ad efficiẽtes cauſas reducta, illis indicationẽ cõcedit. Ad hũc itaq; modũ ex ætate, uitæ inſtituto, & cõſuetudine, indicationẽ remediorum ſuggeri diximus, cõſentireque inter omnes iam dictas indicationes: ſiquidem in ijs, quæ magis ſunt ſpeciales, contineri ſemper, quæ magis ſint generales: agi uerò in vſum, quæ magis ſint particulares, ſcilicet ex magis generalium ſectione inuentas.

C *De indicationibus, quæ ab affectu febris præſtantur: ac quid differat putridarum curatio à reliquarum febrium curatione.* CAP. 2.

PRima nanq; oĩum curationis indicationum, quæ ex ipſo, qui curatur, morbo accipitur, cõtrarietatẽ præſcripſit. At, qm̃ morborum plura ſunt genera, cuiq; eorũ ſua erit cõtrarietas. Verum cætera in præſens omittamẽ. Proponatur aũt nobis ad pñtem diſputationem duntaxat morbi, quem curamus, genus in intemperie poſitũ. Id igitur ꝑ contrariam ipſi intẽperiem ſanabitur. At, qm̃ uniuerſi febriũ gñis intẽperies eſt calor, nimirũ per frigiditatẽ curabitur, ſic, ut oẽs indicationes inter ſe cõcordẽt. Nã, ſiue dixerimus abſoluto ſermone, febrẽ ꝑ ea, q̃ cõtraria ſunt, ſanandã eſſe, ſiue adiecerimus, per ea, q̃ cõtraria ſunt tẽperamento, nulla pugnantia in ſermone erit: ſimiliter nec, ſi per frigida ſanandã febrẽ eſſe dixerimus. Sed nec, ſi diuidentes id, dicamus aliqñ, ſanare nos febrẽ ꝑ ea quæ actu, aliqñ & ꝑ ea quæ ptãte, aliqñ & per ea q̃ ex accidenti refrigerant: aut ẽt iſta coniungentes, nulla pugnantia cum ijs, q̃ dicta ſunt, in ſermone erit. Pari modo nec, ſiqs dicat, q̃ actu, uel ptãte, uel ex accidenti calfaciant, ea febres deteriores reddere, q̃ prius fuerãt: contra q̃ actu, ptãte, uel ex accidente refrigerent, ea febres ſanare. Quippe indicatio, q̃ ab affectu ſumitur, in tot numero particulares indicationes eſt diducta. Hæ verò rurſum ipſæ particulares

D indicationes materias inueniũt iuxta eas methodos, q̃ in opere de medicamẽtis ſunt traditæ: qñ illarũ principiũ id eſt, in quo finita eſt curadi affectus diuiſio. Ac maxime quidẽ ꝓpria in ſoluẽdo morbo intelligitur curatio, ſed per abuſionẽ ẽt miſtũ genus tũ ex vera curõne, tũ prouiſione, q̃ Prophylacen appellant. Ac diariarũ quidẽ febriũ, quẽadmodũ & hecticarũ, vera, & propria curatio eſt. Earũ verò, q̃ ex putreſcentibus excitantur humoribus, vocata curatio, ꝓphylacẽ quoq; ſibi adiunxit, cuius officium eſt cauſam, q̃ morbũ creat, adimere. Sanè nominatur hęc ipſa quoq; artis pars, curatrix: quæ utiq; ab ea, quæ pure ſyncereq; ꝓphylactice dicitur, in eo diſtincta eſt, ꝙ ſub hac iam ſenſibiliter ex ipſa cauſa morbus eſt genitus, in prophylactice verò eſt futurus. At que nominibus quidem quiſque, prout uolet, utatur, (id enim ſemper monere oportet) ſed remediorum indicationem, quæ à rebus ſingulis præſtetur, ſeruet: quando, ſi uel vnam aliquam earũ prætereat, ad portionem tum magnitudinis illius, tum facultatis, curatio claudicabit.

De curationum modis, qui ex indicationibus ab ægroti uiribus ſumptis præſtantur. CAP. 3.

POrrò, quemadmodum ab affectu ad materias præſidiorũ peruenimus, eodem modo ab ſingulis reliquorum generũ primorum deſcendendum ad eas eſt: veluti à uirtute. Nam ea morbo ceu aduerſatrix eſt oppoſita: propoſitumque medico eſt, huic omni ratione opitulari ac ſub-

† ταὐ τύχῃ, i. & fortuna, & addũt antiqui co.

uenire. Ergo quis primus eſt à virtute ſcopus, aut quęnam indicatio prima? nam hic quoque loq̃ B
pro arbitrio poſſis, ſ. virtutem ipſam vnum ſcopum ac primum ſtatuens: quod verò ab ea indica-
tur, alterum & ſecundũ. Itaq;, cum monſtratũ ſit virtutẽ ſui cuſtodiam præſcribere, ſicuti morbũ
ſe tollendũ, erit rurſus in virtute ſecũdus ſcopus, ipſius cuſtodia: ſicut in morbis, ipſorũ ſublatio.
At verò cuſtodia ſimiliũ exhibitionem indicabit: ſublatio cõtrariorum. Qm̃ verò viriũ ſubſtãtia
tum ex ſpiritu, tum ex carnoſa ſpecie, tum ſolidis ipſis completur, ex ijs, quæ ſimilia ſunt, moliri
cuiq; ſuam Diamonen, i. cuſtodiam, conueniet: Spiritui ex reſpiratione, ac tranſpiratione, &, q̃
ex ſanguine attollitur, vapore: licet verò hic quoq; volenti, vel græce Aeroſin, quaſi aerationem
* χύσιν eſt in ἀνάχυσιν, id eſt fuſionem. dicas, vel ſanguinis attenuationem, uel in halitũ ſolutionẽ, *vel, vtcunq; libuerit, appellare: Soli-
dorũ verò generi, ex ſolido nutrimẽto. Quemadmodũ carnoſo generi, per eã naturã, q̃ in medio
humidorũ ac ſolidorũ corporũ eſt. Porrò cuiuſq; horũ menſurã ex conſeruandæ ſubſtantiæ quã-
titate inuenies: qualitatẽ verò ex ipſius tẽperie. Cũ verò horũ cuiuſq; vel optima tẽperies ſit, uel
aliquatenus vitioſa, quæ quidẽ optima eſt ſemper ſeruari debebit. Quæ verò oĩno vitio non ca-
ret, hæc in ſanis quidẽ vel ſeruanda eſt, vel alteranda; in ægris verò ſeruanda eſt, ea ipſa, ſ. rõne,
qua prius oſtendimus, maximã eſſe à conſuetudine indicationẽ, quippe vel temperamẽtũ origi-
nale ipſam ſeruare, uel adſcititiũ inducere: Præſtari verò (vt p̃dictũ eſt) menſuræ auxiliorũ indi- F
cationẽ ex eo tẽperamento, qđ iã præſens ſit, ita nimirũ, ſicut ex ætate, non q̃ æger prius habue-
rit, ſed quã nunc habeat: Cũ verò diuerſitas non parua ſit in partiũ aĩalis tẽperamento, ꝓpriam
cuiq; mẽſuram fore eorũ, q̃ ipſi ſint ſimilia: nẽpe ei, quę terrea magis eſt, eorũ, q̃ magis ſint terrea:
& ei, quæ humidior eſt eorum, q̃ ſint humidiora: ad eundem modum & ei, quæ magis aerea eſt,
eorũ, quæ plus huius ſubſtantiæ in ſe habeant: ſicuti calidiori, eorũ, quæ magis ſubſtantiæ igneæ
† ἀναπνεομένοις. participent. Hinc verò iam materias particulares oẽs in cibis, potione, aere, & oĩbus† peragi ſoli-
tis, inueniendas eſſe: Vbi verò ſecum pugnauerint indicationes aliquæ, ſuperius comprehenſa
methodo ad ea, quæ agenda ſint, inuenienda utendũ eſſe, ꝓpẽſis. ſ. indicantium ſcoporũ tum ma-
gnitudine, tum dignitate. Oſtendimus. n. eligendas eas indicationes eſſe, quas ſcopi digniores ma-
ioresque præſcribent: ac dignitatem eorum, vel vitæ, vel ſanitatis reſpectu iudicandam: Magni-
tudinem verò duplicem eſſe, vel propriæ ſubſtantiæ rõne, uel declinationis à naturali habitu. Er-
go ab his iam methodis agedum exercitemur in genere febrium, quod ex putredine naſcitur.

Indicationes, quæ ab Affectu ipſo, qui putredo eſt, in continentibus putridis præbentur. CAP. 4.

QVoniam putredo vel æqualiter in omnibus ſubſiſtit uaſis: uel in maximis, maximeq; prin- A. l. 4. f. i. c. 2. c. 1. fol. 416. d
cipalibus, ea porrò ſunt inter alas & inguina: uel vna quapiam particula, q̃ vel phlegmo- G
nem ſe habet; vel etiam citra phlegmonen, ueluti in foco quodam, principium febris in ſe con-
tinet; in ſingulis his differentijs ſeorſum exercitari conueniet. Ac primum eam tractandam pro-
ponemus, quæ uel in maximis uaſis, vel ſimul omnibus conſiſtit. Quæ igitur ex tali affectu oritur
febris, planè neceſſum eſt ſynochon, i. continentem, eſſe. Nec fieri poteſt, ut ea ſanetur, niſi inhi-
bita prius putredo ſit. Porrò ea inhiberi, cauſa manente, non poteſt. Quare ſubmouenda ipſius
cauſa eſt, ſi modo putredo ipſa prior, mox poſt ipſam, febris ſanari debebit. Ergo quæ cauſa pu-
tredinis eſt, quæ ſe per oĩa uaſa æquabiliter diffundit? Sanè reuocare in memoriam prius conue-
niet, quænam alias putredinis indicata ſit cauſa: ac deinde, cur pari modo in oĩbus aĩalis parti-
bus fiat, inquirere. Ergo oſtẽſum eſt, vbi morborum cauſas reddidimus, illa tm̃ putreſcere corpo-
ra, quæ cũ calida humidaq; natura ſint, neque perflata, neque ventilata, in calido humidoque lo-
co maneant. Quòd ſi in motu ſint, ventilenturq; ac perflentur, poſſe ea non putria integraque ſer-
uari, potiſſimum quæcunque corpora ſua ipſorũ natura reguntur, vt animalium & ſtirpium: ea
nanque (ſicut in opere de naturalibus facultatibus eſt proditum) ab initio congenitos ſecum mo-
tus habent, quibus ſuperflua excernant. Oſtenſum non minus & in alijs duobus libris eſt, quan-
ta ſit tũ reſpirationis, tum pulſuum vtilitas ad perflatũ ventilationẽque corporis, atque eius nati- H
uum calorem tuẽdum. Itaque, ſiquidẽ in eo manifeſte putreſcere debebit, dictas tranſpirationes
impeditas eſſe oportet. At verò qui fieri põt, ut illæ per totum animal ſiſtantur, niſi uel finibus
vaſorum ſtipatis, uel tota cute? Porrò accidere in finibus vaſorum ſtipatio poteſt, vel ex vehemẽ-
ti extrinſecus refrigeratione, uel ex ſuccorum, qui extrorſum in ipſis confertim ruerint, craſſitudi-
ne, multitudine, uel lentitia. Accidit hoc illis & ex ijs exercitationibus quæ in palæſtra, uel alias
obeũtur, & itinere laborioſo, uel ambientis ſtatu, cum ex rigore in æſtum ſubito eſt mutatus. Nõ-
nullis verò ſeruentes ex ira ſucci, ac foras ſimul impetu ruentes, dictas ſtipationes effecerũt. Quiſ-
quis igitur propoſitam ſanaturus eſt febrẽ, hic ſimul cauſam eius adimat oportet: ſimul calorem,
qui in animali excitatus ab ea eſt, refrigeret. Ac quemadmodum quidẽ ille ſit refrigerãdus, prius
eſt dictum. Cauſam verò adimi oportebit propria cuiuſque naturæ inuenta contrarietate: uti-
que; ſi ex frigida cauſa ſtipatum denſumq; redditum corpus eſt, relaxato eo, omniq; rõne rare-
facto: ſin ex obſtructione ita eſt affectum, hac recluſa. Quòd verò recludet, hic quoq; ad contra-
rietatis indicationẽ attentus inuenies; vbi nanq; abundãtia humorum eſt, hos vacuabis: ubi craſ-
ſi ſunt, & glutinoſi, tenues eos, ac fluxiles efficies. Si plures cauſæ aliquando coibunt, omnibus ꝑ
contraria

A cōtraria occurres: ſiquidem fieri poteſt, ut & coarctatum corpus ſit, & exigui meatus denſati, & multi ſimul, ac lenti humores ſubſint. In eiuſmodi autem cauſarum complexu, ſi recte, quæ prius comprehenſa ſunt, meminimus, cœpiſſe à ſanguinis miſſione conueniet: ac abūdantia uacuata, tum ad extenuandos humores venit: ab hoc ad remittenda, quæ ſunt conſtricta, & rarefacienda quæ ſunt denſata. Atque hæc quidem à morbi affectu indicatiuè ſunt ſumenda.

Indicationes à uiribus eorum, qui continente febre putrida correpti ſunt. CAP. 5.

A Viribus autem (qm̃ has cibi, potiones, & *ſpiritus certa menſura, & apta qualitate exhibita ſeruabant, inuentus aūt eſt quātitatis eorū *modus ex uiriū ſub̃a, qualitatis verò à temperamento) nimirum æſtimari debebit, quemadmodū uires, q̃ corpus regunt, in his ſe habeāt. Quippe, ſi ualentes ſint, audacter vacuātibus p̃ſidijs vteris, hæc aūt ab affectu morbi fuere accepta: ſin infirmiores ſint redditæ, uacuātia remedia cautius adminiſtrabis. Sed & nutrimenti *modus hinc tibi eſt deſumendus. Quippe, cum uires legitimum robur ſuum habent, & morbi ſummus uigor breui futurus expectatur, tenuiſſimo uictu licet vti: cum ſunt infirmiores, non licet ſine graui noxa: ſed adijcere ad nutrimenta tantū oportet, quantum eſt de robore uirium imminutum. Atque

*τὸ εἶν. qualitas.

*μέτρον. menſura.

*ποσόν.

B ex his ſcopis accipiendus eſt nutrimenti *modus. Qualitas uerò ex morbi affectu, unà cū ſolidorū corporum, quod tum eſt, naturali temperamento: ab affectu, ſi is obſtructio eſt, quæ extenuet: à naturali ipſorum tēperie, vnà cum cōſuetudine, prout ēt prius eſt definitum. Tempus verò nutriendi, quod quidē ad reliquas ſpectat febres, quæ ex putredine oriuntur, in progreſſu ſermonis dicetur. Quæ vero unicam tantum à principio ad finē acceſſionē habent, (de his nanq; præſens eſt ſermo) in his facilis toleratio, & conſuetudo ſpectari debebunt: qm̃ cibus illis eo tempore, eſt offerendus, quo facilius, q̃ in cæteris, morbum tolerant: eoq; potiſſimum diei tempore, quo pri⁹ in ſanitate cibari erant ſueti: etenim facillime cibum ferent, ſi ex his conſiderationibus aſſument. Quòd autem frigida quoq; ijs, qui ita laborant, ſit exhibenda, cum. ſ. iam ſucci concoquuntur, & craſſitudo eorum prætenuata eſt, id ex ijs, quæ prius ſunt comprehenſa, manifeſtum arbitror.

Quid cōe habeant Continentes febres cū Diarys, & reliquis, q̃ ex putredine oriuntur. CAP. 6.

SIquidem cum eiuſmodi febris cōia quædam cum ambabus habeat, tum ijs, quæ ex humorum ortæ putredine circuitibus quibuſdam acceſſiones hn̄t, tum ijs, quas diarias vocamus merito in utroque genere de ipſa mentionē facimus, cū unicam acceſſionē habeat, ut diariæ, cæterum ex putredine orta multos duret dies. Itaq; vnum cū diariis cōe habebit: duo cum ijs, q̃ ex putredine

C ortæ multos durant dies. Reliquū continētium febriū (quas ſynochos vocāt) genus duo hēt cum diarijs cōia, nēpe &, ꝙ ſine putredine ſit, & ꝙ abſq; circuitu: tertium vero commune nō eſt, cum ſubinde in quintum porrigatur diem. Atq; harum quidem continētium febriū prodita prius curatio eſt. Continentiū verò, quas putredo excitauit, curatio, cum vtrique generi cōis eſſet, ēt nos in ambobus de ipſa diſſerere coegit. Cæterū ſubſtātia earum, totaq; natura ex eo eſt genere, qđ nunc nobis proponitur. In uno autem eorum, quæ ipſis accidunt, cum diarijs conueniebant. Id fuit, ꝙ vna in totū totius morbi acceſſio erat. Ergo & curatio earū unum hoc duntaxat cōe cum diariis habeat, oportet: in reliquis aūt oībus bifariam diducatur. Atq; aliæ quidem curationis indicationes *ex communi genere earum, q̃ ex putredine ſint ortæ, accipiantur: aliæ ex propria earum ſubſtantia. Ad eundem verò modum, & cæteras natarum ex putredine febrium differentias ſanari conueniet: nempe (ſicut ſæpe prius dictum eſt) indicatione, tum à communi ipſarum genere, tum vero à cuiuſque propria differentia deſumpta.

Quot in totū ſint primæ febriū putridarū differentiæ, ex quibus petenda eſt curandi ratio CAP. 7.

ERgo denuo repetentes, dicamus primum, quot ſint febrium, quas humorum putredo accendit, in uniuerſum differentiæ: deinde quæ nā ſit ipſius generis earum communis *utilium au-

D xiliorū indicatio: mox quæ ſit ſingulatim cuiuſq; propria. Par eſt. n. profectò, ut quòd omnium earum cōe eſt, cōem habeat indicationē: & quod in ſingulis eſt *proprium, quātum à reliquis eiuſdē generis eſt diuerſum, in tm̃ & diuerſam ab illis ſortiatur indicationem. Sunt igitur natarum ex humoris putredine eiuſmodi differētiæ. Vna ex eo, quòd cauſæ ipſius putredinis adſunt, uel non adſunt. Scd̃a ex eo, quòd per totum animal, aut eius partem aliquam diffuſa putredo ſit. Tertia, quatenus cum phlegmone eſt, aut citra hanc. Igitur conſiderandum nobis eſt, quidnā cōe habeat indicatio, quæ à cauſa ſumitur adhuc manente: quid nam ea, q̃ putredo ipſa præſtat: ab his deinde, quid indicatio putredinis, quæ ꝑ totū diffunditur animal, aut certe maxime principalia in eo uaſa: quid eius, quæ in una cōſiſtit parte: mox deinde earum, quæ in una quadam parte ſunt, æſtimabimus differentias. Quippe aliam eſſe indicationem eius, quæ cum phlegmone coniungitur, ratio eſt: aliā eius, quæ ſine hac cōſiſtit. Rurſus in his etiam ipſis aliā eſſe præſente adhuc effectrice cauſa: aliam uerò hac ſubmota: Poſtremo cuiuſq; cauſæ adhuc manentis differentias, ꝑ oīa, quæ quæ in ſpecierum diuiſione ſunt inuenta: ſiquidem hic iam deſinant neceſſum eſt, indicationes, q̃ ex curandis ſumuntur affectibus. Poſt has verò eas nimirum, quæ ab ipſis curandis ſuggeruntur particulis, pro iam dicta methodo ſumemus. Quibus ſi eas, quæ à viribus præbentur, adiecerimus, abſoluta nobis methodus de febribus omnibus † ſanandis erit.

*ἰαμάτων, i. ſanaturorum.

*ἰδίωμα.

† In græcis impreſſis additur ἐπὶ σήψει, i. à putredine incēſis.

De putredine,& eius cauſa curanda. CAP. 8.

ERgo ordiamur ab eo,quod primum in diuiſione* indicans fuit,ea erat humorum putredo:ac conſideremus,quibus maxime* indicantibus,quibusq; indicationibus vſi, curationẽ eius inuenire poſſimus. Principiũ verò inuentionis,ipſa erit rei natura,qua de agitur:etenim id quoque in demõſtrandis methodis didicimus. Quæ nã igitur eſt putredinis natura? nẽpe mutatio totius putreſcentis corporis ſuſtantiæ ad corruptelã,à calido externo. Nõ.n.profecto à proprio calore
* αὐξάνεται. corrũpitur quicq̃,immo cõtra prorſus,quicquid in rebus ſubſiſtit, id* gliſcit, roborat,ſanũ eſt,ac viuit,dũ proprio calore regitur. Veluti nimirũ ipſa animãtiũ copora, tametſi plurimã ſubſtæ ſuæ portionẽ humidã,& calidã ſunt ſortita,magnũ tñ annorũ numerũ ſine putredine,ac ſana, viuaq; exigũt,ſi ſeruetur(vt monſtratũ eſt)cotũ proprius calor,in cordis quidẽ corpore perſpiratione: in reliquis oĩbus partibus,tũ per cõmunitatẽ,q̃ hñt cũ corde: tum per aliã quandã reſpirationis ſpeciẽ,q̃ per totã agitur cutẽ,& trãſpiratio pſpiratiove dr. his verò læſis,vnà ẽt naturalis calor lędit. Alter verò quidã alienus,ac præter naturã in corporibus excitatus,primũ quidẽ ipſos ſuccos pp humiditatẽ,& putrefacit,& corrũpit,ſpatio verò tũ adipẽ inuadit,tũ ẽt carnẽ. Tanq̃ igitur in ijs corporibus,q̃ nõ viuunt,ac putreſcunt,primũ quantũ eorum iam computruit,ſeparant, dein
* αἱ ἀποῤῥοαί. * αἱ ἐκκρίσεις. * κινήσεσι. ci,quod reliquum eſt,in frigidum aerem* ſublato,perſpirationẽ refrigerãtem moliũtur:ita vtique & putredinem,quæ in viuis eſt orta,ſanabimus, id ſcilicet,quod iam corruptũ eſt, omni ratione vacuantes:quod reliquum eſt moderatis* motibus,& refrigerante perſpiratu,ad exactã ſymmetriam reducentes. Ac vacuationem quidem illius per vrinam,deiectiones,vomitum,ac ſudores, moliemur:poſt hanc* dimotiones mediocres,vna cum ambientis bona temperie,adhibebimus. Quemadmodum aũt horũ quodq; recte adminiſtrandum ſit,paulo poſt æſtimabimus. Nunc ad ſecundũ in diuiſione tranſeamus, nempe quẽadmodum quis cauſæ, quæ putredinem excitauit, adhuc manentis remediũ facillimè inueniat. Eſt autẽ neq; in hoc difficultas vlla,quippe cum per contraria tollatur. Itaque,qm̃ tranſpirationis prohibitio,putredinis occaſio fuit, hanc, arbitror, ſubmouere oportet. At,ea cũ variis generibus eſt orta,& denſatis exiguis* meatibus,& cõſtrictis corporibus,& humoribus,tum abundantia,tum craſſitudine,tum lentitia ſua obſtruentibus,ſingulæ harum affectionũ curandæ per contraria ſunt,denſitas,per ea,quæ rarefaciunt:conſtrictio, per ea,quæ fundunt:abundantia,per ea,quæ vacuant:craſſitudo,per ea quæ diſſecant:& lentor, ijs,quæ detergent. Ac,ſi quidẽ totũ corpus dictorũ iã ſingula occuparint, ẽt toti corpori per contraria eſt ſuccurrendum: ſin unã partẽ quampiam putredo inuaſerit, illi adhibenda iã dicta ſunt remedia: Sanè non eaſdem omnes partes vacuationes, medicamentave requirent,cum & temperamentis,& poſituris,& forma,& omni denique conſtitutione, naturaque inter ſe diſſideant.

A.l.4.f.1. t.a.c.2.fo. 416.d

De curandis putridis febribus per medicamenta purgantia,balnea,inunctiones,& potus. CAP. 9.

ERgo,quemadmodum ſingulis ſit opitulãdum,id poſtea pro cõueniente ſermonis ordine aſſquiremus:cuius initium à putredine,quæ totum corpus occupet, quæ ipſa continentes quoque febres,quas ſynochos vocant, excitet, faciemus. Ergo à corporibus, quæ ſic afficiuntur, expellenda,quæ putruerunt,per vrinas,& aluum,& ſudorem ſunt:quod ſi ad os uentriculi aliquando ſua ſponte impetum capiant,etiã per vomitiones:aliter autem nõ eſt, quod ea præter naturam irrites. Ac eorum quidem,quæ iam dictas vacuationes promoueant, non parua materiæ copia eſt, ſed maior eorum portio,cum calida ſiccaq; facultate ſit, febrem auget. Itaq; deligenda medico ſunt ea,quæ citra calfactionem ſiccationẽq; ualentem, ſupradictas vacuationes præſtent: cuiuſmodi ſunt cremor ptiſanæ,& aqua mulſa, & oxymeli,& apomeli,& apij radix in aqua,quæ potui datur,incocta. Hęc autem ipſa vẽtri quoq; ſunt idonea: qui ſi nihil reddat, inijcienda per clyſterem aqua mulſa,cũ oleo eſt. Sanè totum corpus prius,quam id vacuaris, rarefacere non expedit:ubi vacuatum eſt, utique licebit id medicamento aliquo, cui calor tepidus inſit, rareſacias: cuiuſmodi eſt,quod ex chamæmelo conficitur. In hoc tempore ſi vinũ quoque aquoſum bibatur,id omnes vacuationes promouerit; Idem faciat, & temperatum dulcis aquæ lauacrũ. Quòd ſi appoſitum aliquando in dictione uocabulum dulcis non ſit, utique id ſubaudire debebis, certo ſciens de eo nos in febricitantibus lauacro ſemper loqui, nõ bituminoſo, aut ſulfureo, aut aluminoſo, aut chalcanthode, aut ſalſo, aut ex marina ipſa. Cæterum, ubi magnitudo febris obſtat, ſicut in continentibus, nec vino eſt vtendum, nec lauacro, nec ijs, quæ habitum rarefaciant, unctionibus: ſed aqua frigida, ſicut prius diximus, pota in his febribus eſt aptiſſima, niſi tamen aliquid eorum, quæ prædicta ſunt, hanc quoque prohibeat. Quippe ipſius febris frigida pota perpetuo eſt remedium, non tamen putreſcentium humorum per aluum, vrinas, uel ſudorem uacuandorum. Quo magis exercitatum eſſe in ijs, quas nunc tradimus, methodis oportet: ac in ægrotantibus conſiderare, & quæ ſint ipſius febris remedia: & quæ ipſius, vbi per ſe ſola ſubſiſtit, putredinis: quæ rurſus efficientis hanc cauſæ: atque huius quoque, cum per ſeipſam ſubſiſtit. Quippe non ſæpe inter ſe conſentiunt hæc omnia, ſed plerunque aduerſantur. Quo caſu memores eorum, quæ didicimus, id, quod maximum omnium eſt, aggredi oportebit, atq; ei uel ſoli, uel magis, q̃ cæteris, ſubuenire. Sanè ſcire licet difficile eſſe, acriq; iudicio indigens, febrem, putredinem,

A nem, & effectricē cām, vbi.ſ.ipſa quoq; adeſt, inter ſe cōferre: difficilius tñ eſt, ſi vires, quoq; cum illis vnà cōferre velis: qđ vtique, ſicut ante cōprehenſū eſt, ꝑ ꝑ vitæ ipſius reſpectū ſemper eſt neceſſarium: aliqñ verò & ex accideuti, ſicut ad morborum ſanationē. Hoc verò me oſteſurum ꝑmiſi. Siquidē, quod putreſcit, ſi veſtis eſſet, aliudve inanime corpus, vtiq; ex his duntaxat, q̄ prædicta ſunt, indicationē caperemus. Nunc, cū in uiuēte corpore putredo cōcipitur, quod tū alterare pōt, tum cōcoquere, tū vtile reddere, q̄cquid putreſcentiū, veluti ſemiputreſcēs ſemimaliūq; eſt, vtiq; facultatē eius, qua naturaliter cōcoquit, excitans firmāſq; q̄ putreſcētia ſunt, ſanabis. Itaq; & tum maxime eos cū fiducia vel in balneo lauamus: vel ijs, quæ habitū rareſaciāt, medicamētis vtimur: vel aquā frigidā, vel vinum bibendū damus, cum notas humorū concoctionis cernimus. Neque.n. pulſus duntaxat vires ad eiuſmodi agenda firmas requirimus, veluti nec eius facultatis, q̄ voluntarium motum præſtat, ſed, ſicut eſt dictum, ipſius potius concoctricis. Ergo, ſi vires cūctæ valentes ſunt, & febris ardētiſſima, & cōcoctionis notæ planè euidētes, frigidā homini dare audacter debebis: cōſtat nanq; talē hominē ſenem nō eſſe, ex quo oēs illi virtutes ualentes eſſe ꝑpoſuimus. Quòd ſi & bona corporis habitudine ſit, quod εὐσαρκον Græci vocant, tum ſtatus cœli calidus, ac ſiccus, & ſi in frigidam natationem hunc dimittas, haudquaquam lædetur. Eiuſmo-

A.l.4.f.1.t. 2.c.42. fol. 424.B

B di nanq; tꝑis opportunitate vſi, q̄ ſe ſe in frigidam coniecerunt, & ꝑrimus oēs ſudarunt, & nonnullis eorum aluus biliosa reddidit. At, ſi mediocris eſt febris, & vires †non validæ, ſed cū notis cōcoctionis, ijs q̄ ita ſe habent, balneum ꝓdeſt & vini potio: tū verò ex vnctionibus eæ, q̄ rareſaciunt, idq́ multo magis, cum ambiens eſt frigidus. Neque.n. aut frigidam in balneo lotionem, aut frigidā potionē in eiuſmodi cœli ſtatu ferè expetūt, utpote inſpiratu ipſo aſſidue refrigerari: cū, ſi qñ in frigido ambiēte vehemēter vri ægrotū cōtingat, exigua ſalutis eius habenda ſpes eſt. Si verò nec cōcoctionis habeat ſigna, nec vires validas, ſeruari is planè nō pōt: quo minus, aut idem lauandus in balneo eſt, aut medicamētis ijs, q̄ rareſaciant, vngendus, aut umū illi dandum, frigidave offerenda. in quo.n. deſperata oīno ſalus eſt, imprudētis cōſilij fuerit, apud vulgum infamare præſidia, quę multis fuere ſaluti. Ipſe ſiquidē aliquos noui ex amethodis iſtis medicis, qui, cum ea, q̄ nos geſſimus, eſſent imitati: ijſdemq; præſidiis in iis, q̄ prorſus morituri erāt, vſi: adeo nihil ꝑfecerunt, vt & tēpeſtiuum eorum vſum ſuſpectum formidoloſumq; reddiderint. Verum nos tēpora præſidiaq; iis, quos ſeruari ſpes eſt, ſcribimus, quando ęgris, qui inſanabiles ſunt, ijs nec tēpus vllum opportunum, nec præſidium eſt. Atque hoc mihi ꝑ oēm ſermonem teneri memoria velim, quò minus præcipua illa, primaq; omnium curationis* indicatio cōuelli aliqñ poſſe videa-

†Ita et gr. τῶν δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν. Sed uide an legendum ſit, οὐκ ἀσθενῶν. non inualida: infirmiſſimum enim uerbis linea proxime quinta ſcribitur balneum non conuenire quod et Hippocr. 3. de r. u. in ac. 59. Lib. de Flati. à principio. Et 2. Aph. 22. Ex or. 15. 2. Et 2. de Natura hu. t. 1. 7. 181. e

C tur. Quippe, cum dicat Hippocrates "Contraria eſſe contrariorum remedia, quid uetat omnibus febricitantibus frigidam uno ordine exhibere? Verum nec exhibenda eſt, nec ſubuertitur eo tꝑe generalis oīs curationis* indicatio. Vnum enim ex ijs, quæ actu refrigerant, aqua frigida eſt. Sed & alia plura ſunt, quæ partim poteſtate (vt dictum eſt) refrigerent, partim ex accidenti: quorum aliis ꝑ ꝑ concurſum pugnantium inter ſe* indicationum aliàs vtimur. Porrò tradita iam methodus eſt, eius, quod conducit, ante alia ſemper deligendi. Oſtenſum præterea eſt ipſius febris, prout febris eſt, aquā frigidā ſemper eſſe remedium: quod verò ad alia ſpectat, non ſemper: veluti, cum ex obſtructione glutinoſorum, & craſſorum humorū putredo oritur. Ponatur verò, & cū his redundantiam in toto eſſe corpore, tum virtutem non imbecillam. In eiuſmodi nanq; complexionibus tum multa præter naturam in corpore ſint, quædam eorum præcedentes cauſæ erunt, veluti redūdātia, cum glutinoſis, & craſſis humoribus: horum.n. vitio obſtructio eſt orta, quæ morbus inſtrumentalis eſt eorū, q̄ obſtructa ſunt, corporū. Hanc ſymptoma ſecutum eſt, ipſa trāſpirationis retentio: q̄ rurſus putredo humorum excepit, ipſa, ſ. febris antecedens quædam cauſa.

Quæ putredinis, & cauſæ ipſius indicationes ſint, & quæ remedia præſcribant. CAP. 10.

D Ergo, qui febrem curare uolet, neceſſe eſt, putrediuē inhibeat. Ita duæ* indicationes ſe exhibent, altera à febri: altera à putredine. Atq; à febri rurſus duæ, ſcilicet ut portio febris, quæ iā facta eſt, ꝓcuretur: quæ uerò in generatione eſt, inhibeatur. Aliæque duæ rūrſum à putredine erūt* indicationes, ut & quod putredinis iam factum eſt, ſanes: & quod in generatione adhuc eſt, ſiſtas. Porrò, quod in generatione eſt, id adiapneuſtia, id eſt perſpiratio impedita, facit: nihil enim deterius fuerit clarioris doctrinæ gratia ita eam nominare. Ita ab hac quoq, aliæ duæ indicationes naſcentur, tum ut, quod retentum eſt, uacuetur: tum, ut quod retinendum eſt, prohibeatur. Sanè prohibebitur ijs præſidijs, quæ obſtructioni medentur. Cuius rurſum ipſius, quod iam factū eſt, ſanandum eſt: quod futurum eſt, inhibendum. At curabitur quidem, quod obſtructionis iam factū eſt, per ea, quæ obſtructa liberant: inhibebitur, quod futurum eſt, ſi affluxum obſtruentium ſuccorum compeſcas. Ergo, quod ultimum in ipſa reſolutiua methodo eſt inuentum, id primum omnium in curatione eſt peragendum. Oſtenſum enim in prioribus libris eſt, ſi ijs auxilijs, quæ obſtructione eximant, uti, non uacuata prius abundantia, uelimus, fore, ut non modo nihil proficiamus, ſed etiam affectum maiorem reddamus, pugnantibus ſcilicet inter ſe indicationibus. At, ſi uacuata prius multitudine ad curandam obſtructionem accedamus, medicamentis ijs, quæ obſtructiones expediant, erit opus. Verum, quoniam horū plurima calida ſunt, metus

eſt,ne tũ putredinẽ,tũ febrem augeant. Itaq; ijs,quæ citra calorẽ liberare obſtructiones valeant, E
vtemur:ubi aũt,q̃ obſtruunt,deteria diſſectaq; ſunt,ꝑ aluũ, vrinas,& ſudorẽ,ea vacuare tentandum. Cũ vero materiæ, q̃ hæc efficiant,etiã calidæ ſint, neceſſe eſt interea, tũ putredinẽ augeri, tũ febrẽ. Quare,quoad licet,id agendũ,ut,quæ minus calfaciat,materia deligatur:aut,ſi qua inueniri põt,quæ nõ calfaciat,quẽadmodũ in hoc caſu balneũ,utiq; ea eſt petẽda. Hoc verò t ꝑe etiã vires roborare,quò putredinẽ ſuꝑantes,ſuccos cõcoquant, ſtudebimus. Quòd uero febris ipſi' iã factũ eſt,id refrigerabimus:in auxiliorũ.n.inueniẽdorũ ordine vltima eſt,quę ab hac ſumit,*indicatio,quãuis alia rõne ſit prima: quippe, cũ à febri cœperit inueniendorum p̃ſidiorũ methodus.

Ex ſymptomatis ſuperuenientibus nunc protrahi, nunc peruerti febrium curationem. CAP. 11.

AC ſi nullũ quidẽ inter in vehemẽs incidat ſymptoma,prohibeatq;,quò minus auxilia ab initio morbi ad finẽ ita procedant,celerrime finietur febris: ſin tale quippiã incidat,qđ totam ad ſe curationẽ reuocet,neceſſe eſt,ſerius adueniat curationis finis. Siquidẽ,qđ ita interuenit,oĩno vel cõtrariũ eſt remedijs,q̃ antedictũ cãrũ,affectuũ, & ſymptomatũ ordinẽ ſanẽt;vel oĩno nihil ſaltẽ cõfert. Enimuero,ſi eius,qđ interuenit,ſanatio antedicto p̃ſidiorũ ordini ſit cõtraria, neceſſe eſt interim cũcta deteriora reddi:ſin nihil originali affectui interueniẽtis obiter mali correctio nec officit,nec ꝓdeſt,totius curationis celeritati in mora erit:ſi ãt nocet,neceſſe eſt, aut vniuerſã medicationẽ in lõgius ſpatiũ trahi,aut aliqđ ſubſeq periculũ,aut ẽt ſorte vtrũq;. Finge nãque,exempli gratia,afflicto interim ſtomacho ſyncopẽ incidiſſe,cui ſuccurrere coacti cibum intempeſtiue dederimus,ac vinum cum frigida: Ex horũ.n.uſu tum obſtructionẽ,tũ corporis coarctationem,tum putredinẽ,auctas eſſe neceſſum eſt: atq; ex harũ auctu ipſam ẽt febrem: Verum, ubi,tũ uirtus ſatis valens eſt,nec quicq̃ interuenit,cuiuſmodi,quam mõ diximus ex vitio ſtomachi ortã ſyncopẽ: ſed nec,quæ aliqñ accidere poſsũt, aut ſanguinis ꝓfluuiũ,aut vigilia, aut dolor aut error aliqs,vel ipſius ægrotãtis,vel eius familiariũ:vbi inquã nihil tale accidit,totius q ꝓxime dictus eſt,remediorũ ordo hoĩem ꝓfectò ſanabit. Sed nec ipſe tñ quocũq; remedio oĩa, quæ p̃ter naturã ſunt,ſanat. Nã aqua mulſa,qđ ad craſſos ſuccos extenuãdos,& glutinoſos detergendos,& excretionẽ promouendã attinet,optimũ planè medicamẽ fuerit in ijs ſynochis, quos habitus coarctatior,& putredo excitarũt; quatenus verò calorẽ febris adauget, eſt noxia: vñ,ſi hic immodic' ſit,parcẽdũ aquæ mulſæ eſt,vtendũq; ptiſanæ cremore: Quòd,ſi difficiles, ac contumaces eſſe obſtructiones iudicaueris,ẽt oxymelite. At hoc ipſum rurſus,ſi immodice vtare,& inteſtina radit,& tuſſim excitat,& neruoſa lædit. Adeo.ſ. difficile eſt eiuſmodi aliqđ auxilium inueniſſe,quod citra vllã noxã magnifice ꝓſit. Id accidit (vt dictũ eſt) ex cõplexione ortorum in corpore præter naturam affectuum,vnà cũ præcedentibus eos cauſis, & ſequẽtibus ſymptomatis. G

Præceptum hoc,contraria contrariorum eſſe remedia,non in affectibus modo, ſed & in Symptomatis uerificari. CAP. 12.

NVnq̃ tñ propterea præceptũ illud,ꝙ Contrariorũ contraria ſint remedia,aliqñ verum erit, aliqñ falſum:immo id perpetuo verũ eſt:qñ fieri nõ põt,ut eorũ,q̃ præter naturã ſint,quicq̃ per al.ã vllã remediorũ ſpeciẽ curetur. Nõ tñ ex vſu eſt ſemꝑ oĩbus,quæ præter naturã ſint, mederi,ſed cũ ſola per ſe ſubſiſtunt. Nã,ſi cũ alijs vna incidant, alijs ſæpe eſt ante illa medendũ:ſicut in cauis vlceribus,ubi ea ſimul cũ phlegmone ſunt cõiuncta. Quippe verũ in his quoq; manet,ꝙ per ea,q̃ carne implẽt,curãtur:cæterũ his uti prius,q̃ phlegmonen curaueris,non licet. Ac interim,dum hæc ſanatur,vlcus cauũ adeo nõ melius,q̃ fuit,redditur, ut ẽt fiat magis cauum. Quòd ſi ijs,quæ carne impleant,medicaminibus vti velis,neq; ipſum impleueris,& phlegmonen auxeris. Quæ nanq; carne implent,ea demũ implere poſſunt,quæ phlegmone vacãt, nõ q̃ phlegmone adhuc ſũt oppreſſa. Hoc itaq;,quod in dictione tã eſt breue,nẽpe, Cõtraria contrariorũ eſſe remedia,poteſtate deprehenditur maximũ. Quippe oẽm medendi methodum confundet,quiſqs hanc *indicationẽ neglexerit: cum omnia, quæ præter naturam ſunt ab ijs, quæ ipſis ſint contraria,curentur. Cum autem eorum,quę pręter naturam ſunt,duplex prima differentia ſit,alijs per ſe ſubſiſtẽtibus: alijs in ipſo (ut ſic dicam) fieri,eſſentiam ſuam habentibus,ac vmbræ ritu affectus comitantibus,ſanatio quidem affectuum ipſorum eſt ſublatio: hãc verò ſympromatũ amotio ſequitur. Quibus quanquam ipſis nihil prima rõne adhibetur, attamen in ijs quoq; perpetuum illud præceptum manet,quòd Contraria contrariorum ſunt remedia:quippe, cum affectus,quos ſymptomata ſequũtur,ſanamus, ſymptomata nimirum ipſa in contrarium ſtatum perducimus. Quare,quæcunq; ſymptomata exiguorum meatuum denſitas inuexit, ea rarefactione tollẽtur. Quòd ſi ipſi quoq; ſymptomati, quod ex dẽſitate ſpiramentorũ eſt natũ, id eſt minori, quã iuſtũ ſit,excremẽti effluxui,(qđ ſanè paulo ſuꝑius adiapneuſtiã vocauim*) ſymptomatũ genus aliud cõtrariũ opponere velis,ne ſic quidẽ † deſit,qđ dixeris) ſũt nãq; plura iuſto defluuia, iuſto paucioꝛib' cõtraria. Adeo,ſicuti in ſymptomatis ipſis libet Cõtraria cõtrariorũ remedia dicere,in ijs quoq; ſtat immotus primus oĩum,quę p̃ter naturã ſunt,curationis *index. Verũ ſati' eſt (ut p̃diximus) eorũ,quæ vere,& primum curantur,id eſt affectuum in corpore,qui uere ſunt ſubſiſtentes, cõtraria eſſe remedia exiſtimes. Quippe actiones eorum,atq; & offenſas,ut eas in ipſo,ut ſic dicam,

† ἄπορος ὁ λόγος.

A eam,fieri eſſe dixeris,ita abſolute ſubſiſtere minime dixeris.Nã manũ extendere, aut flectere,ex
ijs,q̃ abſolutè ſunt, dici non poſſunt,ſed ex ijs,quæ fiunt: multoque minus ipſius immobilitas, q̃
ipſa quoq; ſymptoma eſt eius,qui in muſculis neruisve ſubeſt, affectus:ſed affectũ,q ex ſubſiſtẽ-
tiũ numero eſt vnus,cõtraria poſtulare remedia dixeris.Hunc verò ſolutũ,contrariũ ſeq. ſtatum,
q̃ ſanitas eſt:atq; hanc rurſus,quãdã naturæ actionẽ, q̃ ſymptomati iã finito ſit cõtraria. Sed nec
noĩbus falli,(q̃ ſæpe alia forma ꝓferũtur, q̃ vt cõtrariis cõueniat,ſæpe verò planè nõ ſunt,) ſed
ex ipſa rerũ natura cõtrariũ inuenire debẽs,habẽs. ſ.quò ꝓ illo diſcernẽdo ſpectes, confeſſum il-
lud,cõtraria eſſe,quæ ſub vno genere plurimum inter ſe diſtent. Ergo ſi intellexeris in illo gene-
re,ꝙ mediocre eſt, (id verò eſt,vt ſæpe mõſtrauimus, ꝙ inter extrema eſt mediũ) infinitã quãdã
cõtrariarum rerũ multitudinẽ,q̃ maioris minorisq; rõne inter ſe diſſideant,ex eo inuenies.Verbi
gratia,In affectibus,tenuium ſpiramẽtorũ ſymmetriã intelligẽs, ex vtraq; parte duo ĩmodica,q̃
inter ſe ſint cõtraria,inuenies:in actionibus verò,ſymmetriã vacuatorũ conſiderans, ipſi quoq;
ex vtraq; parte ametria reſpondet.Verũ in paruis ſpiramẽtis nomina exceſſibus non deſunt, nẽ
pe dẽſitas,& raritas,in vacuatis poſita nõ ſunt. Eoq; fit, vt cogamur plures paucioresq; effluxus
dicere,ita nimirũ,vt ſi dẽſitatis raritatisq; nomina non eſſẽt,ſpiramẽtorũ ipſorũ alibi plura iuſto
B eſſe,alibi pauciora,dicere cogeremur.Ergo (ſicut diximus) hoc maxime cauere debemus,ſimul
ẽt in eo nos exercitare,quò celerius cuiuſq; ſic dicti contrarium inueniamus. Non.n.in corporũ
mõ qualitate,verũ ẽt in quantitate eiuſmodi contrarietatẽ inuenias;q̃ vtique Ariſtoteles oppoſi
tionẽ uocat,nõ contrarietatẽ.Neq; enim magnum paruo vult eſſe contrariũ,ſed in eo,ꝙ ad ali-
quid dr̃,oppoſitum:neq; multũ pauco:ſed nec rarũ dẽſo: neq; relaxatum contracto:neq; ipſi, ꝙ
ſecundum naturã eſt,id qđ ꝑter naturam eſt. Verum Hippocrati oĩa id genus cõtrariorũ habẽt
appellationẽ,ſicuti ẽt Platoni,q generationes ex contrariis eſſe dicit. Oſtenſum quoque a me in
aliis eſt,nec Ariſtotelem ipſum ſuam ipſius legem in nominibus ſeruare, quo loco principia eo-
rũ,q̃ natura regũtur,materiam,* ſpeciem,& priuationem ſtatuit. Verum (ꝙ diuinum Platonem * formam.
ſecuti ſemper teſtamur) contemnere nomina oportet,minime aũt ſcientiam rerum. Ea nanque
ad ſalutem hominum pertin.t,erroriſq; in ea finis eſt ꝑnicies:nominibus ſiue ꝓprie, ſiue impro
prie vtare,ad ægrotos id parum attinet. Intelligas id clarius,ſi non contrariorum contraria, ſed
quemadmodum illis placet,oppoſita ſibi inuicem eſſe remedia dicas.Siquidẽ copiã ſanat uacua-
tio:defectum nutrimenta:in ſumma,quod exuperat,ablatio,quod deficiens eſt,adiectio.Itaq; ẽt
C in alio opere recte arbitror a ſene dictum:* Medicina appoſitio eſt,& detractio:* deficientium q̃ Lib. De Flat. a principio.
dem appoſitio,redundantium detractio. Porrò deficiunt redundantque quædam in quantitate,
quædam in qualitate:in quantitate,cum ſanguis immodice eſt auctus,aut rurſus minor redditus:
in qualitate,cum vel calidus,vel frigidus,uel craſſus, vel tenuis plus iuſto minusve eſt effectus. Si
ue igitur contrarietatem,ſiue oppoſitionem,nominare libet,eius * indicationibus medendi,quę
ab oĩbus,quæ ꝑter naturam ſunt,præbetur,ſemper meminiſſe debebis,eique eſſe intentus:potiſ-
ſimum quidem,vt dictum prius eſt,in affectibus:ſed tñ,& in ſymptomatis: quamuis horum nec
primum curatio ſit,nec proprie contrarietas, ſed curatio quidem ſimul,cum affectibus, ex acci-
denti:contrarietas uerò,lucidioris.ſ.breuiorisque doctrinæ cauſa loquentibus,abuſiue.

Indicationes omnes tradit tum rerum Prater naturam,tum Secundum naturam:quibus quidem uni uerſa continentium putridarum curatio continetur CAP. 13.

VErum ad medendi * indicationis propoſiti nobis febrium generis reuertamur : repetamus
què ſingula genera,quæ in nobis præter naturam ſunt,nõ cauſarum mõ,verum ẽt morbo-
rum,& ſymptomatum. Et cauſarum quidẽ genera ſunt,multitudo,& craſſitudo,& lẽtor humo
D ris.Cauſa ſimul,& ſymptoma eſt,tranſpirabilis excrementi retẽtio.Simili modo cauſa pariter,&
affectus eſt ipſa putredo.Morbus verò,tum obſtructio,tum febris ipſa. Symptoma uerò eſt ipſa
tranſpirabilis excrementi retentio.Ergo indicabit (vt dictum eſt) præcedentium cauſarũ quæli
bet propriũ aliquid:multitudo ipſa,quæ ex eorum eſt numero,quæ ſunt ad aliquid in ꝑdicamen-
to quantitatis,uacuationẽ:lentitia uero, & craſſitudo,quæ ſunt in qualitatis affectu,ſanationẽ, q̃
per contraria perficiatur.Cũ verò in pleriſq; oppoſitionibus conſueta nomina nõ ſint, accidit,
vt qui in rerum ſcientia minus ſunt exercitati,fallantur.Cũ.n.uno nomine nequeunt,quod ani-
mo concipiunt,nominare,id,ceu prorſus non ſit,dimittunt,quẽadmodum profecto in glutino-
A. T. 2. de me. cor. c. 1. f. g. 161. b ſis,& craſſis ſuccis faciunt.Quippe craſſus ſuccus ex aduerſo oppoſitum habet tenuem;glutino-
ſus uerò (ſicut ipſe * primus græce noĩaui) rhypticon, quaſi deterſiuum dicas:ſicut vero aliquis
dixerit,q a ſolidis corporibus nominandi occaſionẽ acciperet,friabile. Siquidem hoc pacto ſem * Al. πρῶτος i. antea.
per uidetur Ariſtoteles oppoſitionẽ facere,uerũ nõ in ſuccis, (vt dixi) ſed in ſolidis ipſis corpori
bus.Quod ſi glutinoſi humoris naturam ſub ea ratione intelligas,ꝙ quicquid tetigerit,huic ægre
diſſolubilis adhæret,nõ immerito,arbitror,eũ,qui nec adhæret,& ea,quæ adhærent,deterget,cõ
trariũ ipſi ſtatues.Et antecedentium quidẽ cauſarũ contrarietates abunde ſunt dictæ. In inſtru-
mentali vero morbo,q eſt obſtructio,contrariũ ei eſt græce ecphraxis,quã recluſionẽ (puto) di
xeris,ſymptomati vero,qđ eſt trãſpirabiliũ retẽtio,excretio ipſorũ contrariũ eſt.At vero in hu-
morum

morum putredine,& excretio,& refrigeratio,& vẽtilatio,† & ſemiputridorũ cõcoctio, ex aduerſo reſpondent:ipſius verò febris, refrigeratio, oppoſitio eſt. Porrò, quibus methodis materiã, quæ ſingula mõ memoratorum perficiat,inuenias,iã diximus. Pugnãtibus igitur his (ſicut diximus) alias aliæ tũ indicationes uincent,tũ materiæ. Indeq; factũ eſt,ut quidã, cũ ignoraſſent vnã ſemꝑ dari ex re quaq; indicationẽ,ac,ſi pter naturã ſit,qđ idicet,cõtrariũ id ſemꝑ idicare: ſin ſm naturam ſe habeat,nõ contrariũ,ſed ſimile:nec medẽdi hi,nec ſanitatis tuẽdæ, methodũ conſtituere potuerint. Siquidẽ,cũ in primis ipſi indicationibus ſint lapſi,multo profecto magis in ijs, quæ ſecuturæ erãt,decipi debebãt. Debẽt.n.(arbitror) ædificijs fundamẽta iaci firma, & ſcaphis poni idonea carina,ſiqd ædificãdorũ pangendorũq; in iјs futurũ eſt firmũ.ubi.n.prima ipſa baſis ſtatim ab initio debilis fuit,qui fieri põt,vt,qđ ſuperſtruxeris, futurum infirmũ non ſit? Itaque, qm̃ in cõtinẽtibus ex propoſita ſtipatione febribus (neq;.n.grauari debemus iterũ,atq; iterũ ſermonẽ repetere,quò nunc ſaltẽ medicorũ vulgus verã methodũ cõdiſcat) qm̃, inquã,ſepẽ pter naturã poſita ſunt,a quibus indicationes ſumuntur,humorum multitudo,craſſitudo, lentor,obſtructio,trãſpirationis retẽtio,putredo,& febris carens intermiſſione:atq; hæc contraria oĩno eſſe adhibẽda docebant: Præter hæc verò ab iјs,q̃ ſm naturam habebãt,poſitę indicationes ſunt ex tẽperamẽto tũ ipſius laborãtis partis,tũ reliquarũ oĩum, quæ principes ſunt,ex ſubſtãtiæ ipſarũ quãtitate,& ex ſpiritus ipſius ſubſtãtiæ tũ q̃titate,tũ qualitate:horum vero indicationes non cõtrariorũ erãt,ſed ſimiliũ: ad iſta vero (ſicut diximus) dignoſcenda, tũ ætas,tũ conſuetudo, tũ oẽs quæ externæ morbo cauſæ fuere,cõtulerunt,utiq; ortis huic quoq; indicationibus non paucis: Oẽs ꝑfecto inſpicere ſimul medicũ decet,quò.ſ.intelligat,quo nã primũ,ac magis,quonã minus, & ſecũdo,quo nam adhuc,& tertio,atq; deinceps,quo poſt quod præſidio,ſit utendum. F

De ſanguinis mittendi ratione in propoſita febre. *CAP. 14.*

Quippe,ſi vires eius,qui ex putredine humorũ (vt poſitũ eſt) febricitat,valentes ſint,mittendus ſtatim ſanguis eſt,ſi cruditas vẽtris nõ ſit,ſtatim morbo incipiẽte. Sin vires infirmæ ſint, aut ætas diſſuadeat,incidẽda uena non eſt. Porro dictum ſupra eſt eiuſmodi febrẽ in virtutẽ imbecillã non incidere:quippe ſynochos bene habiti corporis,† & calentis ætatis, ꝓpria eſt. At,ſi i puerũ incidat,q quartũdecimũ annum hactenus non attigit,mitti illi ſanguis nõ debebit, ꝓpterea,q tantillis,cũ pſertim calidi,ac humidi ſint,plurimũ corporis ſubſtãtiæ quotidie defluat,ac digerat. Ita q ex incidẽda uena moliẽdũ nobis fuerat,id vltro nobis ex curati corporis natura pſtatur. Quod ſi corpus quartũdecimũ annũ exceſſerit,æſtimãdum eſt,qualis nam eius * natura ſit,num gracilis,& ſpiſſa,& dura,& copioſi ſanguinis,an cõtraria:atq; ita in priori miſſionẽ ſanguinis adhibebis: in ſecunda nequaquam. Quinetiam * modus vacuandi ſanguinis ex iјſdem * indicationibus ſumetur. Si enim cui ſanguis mittitur, triginta annos natus ſit, ſed latus, & mollis,pinguis, & albus, ac gracilibus uenis, huic aut planè ſanguinem non mittes in tempore æſtatis, & regione æſtiuoſa,& cæli ſtatu calido, ac ſicco: parũ detrahes in reliquis tum anni temporibus, tũ regione,tũ cæli ſtatu. Etenim,ſi neq; obſtructio ſubeſſet,nec putredo,ſed ſola ſuccorũ redũdãtia, ꝓtinus a miſſione ſanguinis,ꝑ naturæ ſuæ rõne ſe haberet. Atq; tm̃ ſuccorũ ĩ oĩ tũ corporis tẽperamẽto,tũ regione,tũ anni tẽpore,tũ ſtatu cœli detrahi par erat, quãtũ ſupra naturalẽ ſtatũ fuerat inauctum. Verum,qm̃ nec obſtructio,nec putredo curari ꝑ ſãguinis miſſionẽ põt,vt q̃ alia remedia (ceu prius mõſtratũ) deſiderẽt,reponi ſãguinis aliqd ad curationis ſpatiũ debebit,quo minus tẽpeſtiue nutrire neceſſitate ulla cogamur. Quãtũ nãq; ad eiuſmodi ꝑtinet febrẽ, ꝓrius nutriẽdũ non eſt:ſiqdẽ oſtenſum prius eſt,ſolũ virtutis reſpectum eſſe, qui de nutrimẽto indicanẽ ꝑbeat. At uero,quãtũ ad id,q inanitũ corpus eſt,nutrire oportet. Ita neceſſe eſt duorũ alterũ,aut febrẽ,ſi nutris,augere:aut vires,ſi nõ nutris,deijcere. Satius itaq; fuerit (vt dictũ eſt) aliqd ſanguinis,qđ propriũ partibus aĩalis nutrimẽtũ ſit,relinquas:ac ꝓpe pauciſſimas ſorbitiones potionesq; exhibere ſis contentus:quibus vtique,ceu medicamentis potius,qua nutrimentis, egemus. Nam id quoque ſupra (quo minus multa de iјſdem adhuc loquamur) eſt oſtenſum. H

Aduerſus methodicos,qui omiſſa uena ſectione,præcordia cataplaſmatis,& perfuſionibus relaxabant. *CAP. 15.*

Iam de cataplaſmatis,ac pcordijs profundẽdis eſt loquẽdum. Quippe pleraq; medicorũ turba vnum quiddã hoc quoq; ex † methodicorum iſtorũ curandi ſanctionibus ſtatuit. Oẽsq;, ſicuti poſt tertium diem nutriunt,ita & oleo prius perfundunt. Inde vno die interpoſito rurſum nutriunt,cataplaſma prius imponẽtes: quod ſi cui aluus adſtricta,etiam hanc clyſtere ducẽtes. Itaque his ſaltem authoribus ordinandi victus artem,una hora quis didicerit. Verum non ita ſe vera res habet:ſed.cum ars ipſa tota ſit magna, non leuiſſima eius eſt pars eſt ſcientia ordinãdi uictus. Quæ vtique ex his maxime remedijs conſtituitur, cibo, potione, perfuſione, cataplaſmatis,& clyſteribus. Quippe iјdem medici,cum ſanguinis miſſionem in principio etiam ſolam adhibuerint,reliquã omnem ægri curationem victui mandant. Itaque (ut dixi) vnius horæ eſt uictus eorum diſciplina:qđ ſi,qui diſcit,ingenio ualeat,ne huius quidem integræ, ſed minimæ eius partis,in qua.ſ.quæ nunc dicã,audiſſe licuerit. Qui febricitant,ſi valentes viribus ſint,omnibus ſangui-

† Al. ἕξεως.i. habitudo.male Baſ. codex hẽt φύσεως.

† Al. ἀμεθόδου θεραπείας.

A ſanguinem ab initio mittes. perfuſoſq; oleo poſt tertiæ acceſſionẽ, vel mulſa cum alica nutries
vel ſorbitione. Deinceps verò alternis cibabis diebus, ſed cataplaſma ex artomelite prius impo-
nens. Sicubi verò aluus adſtricta fuerit, clyſtere hanc duces. Atq; illorũ quidẽ vniuerſã ordinãdi
victus artẽ, in his verbis iã audiſti, non utiq; in ſex mẽſibus, ſed ſex verſiculis. Verã aũt diæteticẽ. i.
victus ordinandi artẽ, nunc audies. Calfacere præcordia cataplaſmatis, aut perfuſionibus nõ eſt
perpetuo tutũ, ſed in ijs tñ ęgris, quibus in toto corpore nullũ *errat ſuperfluũ; cæteris oĩbus ex- *Al. κατακλείεται. i. retinetur.
trema eſt pernicies. Nã, ſiue redundantia vtrauis ſit, vel quæ ad vires, vel quæ ad vaſorũ continen
tiã cõparatur: ſiue ẽt in vna parte pluribusve vitioſa excrementa ſint, oĩa ad partẽ excalſactã tra
huntur. Quoties. n. vidiſti pcordia, cũ planè phlegmone carerent, intra quatuor dies, q̃ ea grega
les iſti medici perfundere cæpiſſent, phlegmonẽ cõtraxiſſe, cũ ego ẽt id ipſum tibi prædixiſſem,
iuſſiſſemque, diligenter ad phlegmonẽ futurã attentus eſſes? In quib' id maxime intellexiſti, quã
tum malũ ſit, vſui, qui alienus à ratione ſit, inſueſcere. Quippe hi, cũ ex ijs, q̃ ipſimet faciũt, phleg-
monas ſemper excitent, id non animaduertunt, ſed ijſdẽ ſemper errorib' implicantur: veluti Hip
pocrates "ijs accidere dixit, q hinc, & inde oſſiũ fracturas cũ vlcere deligabant. Et. n. illi, cũ phleg 3. de Fract. t. 8.7.243.b
B monas in vlcere crearẽt, nõ tñ deſtiterunt: rati id adeo non ex deligatura, ſed alio quopiam erro
re incidiſſe. Et quõ, quæſo, ad aliã curationis rõnem ſe tranſtuliſſent, qui vſum ſine rõne pfitebãt
ex ijs q̃ tum ipſi ſemper facere eſſent aſſueti, tum præceptores ſuos ante ſe facere contẽplati? ſiqui-
dem huius generis homines ne rẽtandum quidem cenſeut, ut ex indicatione quicquam ſumant:
ſed ſola experientia ſuiır cõtenti. At Hippocrates ab ipſa rei natura idoneum curationis modum
inuenit. Quo poſtea in vſum veniente cognitum eſt, quantus eſſet in priori error. Quin ſiquis in
eiuſmodi affectibus, cataplaſmatis & perfuſione ex oleo relictis, velit ad curationem, quam ra-
tio docet, accedere, ipſe, quantopere oberrent, qui plethorica, & quæ parum pura ſunt corpora,
ſic curant, haud magno negocio experientia ipſa indicabit. Sanè accidit, ut in eiuſmodi morbis
diuites potius, q̃ pauperes perperã curentur. In his enim propter ipſorum delicias duplex pecca-
tum non raro cõmittitur, & q ſanguis non mittitur: & q à medicis impenſior ſcilicet adhibetur
diligentia, ut quotidie aliquid circa ægrotãtis corpus fiat. Ac inter initia quidem ſanguinis miſſio
nem maior eorum pars propter mollitiem non admittit, tametſi magis, quàm pauperes, redun-
dantiæ ſanguinis affectibus ſunt obiecti, vt qui magis, tum cibis ſe impleant, tum in ocio viuant:
Medici, verò, qui eos curant, ubi ſummum remedium eſt omiſſum, aliorum vſu ſarturos ſe, quod
C deficit, putãt. Huc accedit, q ipſi quoq; ægri, †ſi quis victu cõtra morbũ minore cum negocio in † τὴν ἐφ' ἡσυχίας δίαιταν.
ſtet, } negligentiã rati: ſiquis rurſum quiduis agat, diligentiam: cogũt eos pcordiis aliquid quoti-
die admouere, ſed nec inuitis profectò ipſis medicis: ut q facere sẽper aliquid videri velint, q ſic
ſe maiorem mercedem accepturos ſperãt. Itaq; accidit, ut illo ipſo tempore phlegmone diuiti-
bus incipiãt, quo iã pauperibus morbus propemodum perductus eſt ad finem. Quippe miſſo in
propoſitis febribus inter initia ſanguine, non pauperibus mõ, uerum ẽt diuitum ſeruis, plurimis
quidem quinto, aliquibus ſeptimo, criſis contigit, nemini ſerius. At diuites, qui & ſanguinis co-
piam, & excrementorum plus, q̃ pauperes, & ſerui habent, cum ſanguinis mittendi prætermiſe-
re remedium, ac quotidie, tum calido oleo perfundantur, tum laxantibus cataplaſmatis utantur,
phlegmonem nimirum aliquã vel in iecinore, vel ventriculo, uel reliquorum iſtic viſcerum ali-
quo contrahunt, alij in quarto, alij in quinto, oẽs planè in ſexto. Nec oblitus, arbitror, es eius, q
dum perfunderetur, difficultate ſpirandi laborauit, omni ſuperuacuo †ad præcordia } caloris ui- † ἐπὶ τὰς φρένας i. ad ſeptũ trãſuerſum.
tracto. Ergo non hic modo periit, ſed alij quoq; infiniti quotidie pereunt, cataplaſmate ipſo cu-
curbitulæ ritu corporis ſuperuacua in viſcera trahente. Non defuerunt profectò, & qui cucurbi-
tula quoq; ipſa ſunt vſi, eo tantum conſilio, ut circa ægrotantem aliquid ſemper moliri videren-
D tur. Saluberrimum igitur (ut prædiximus) eſt in febribus venam incidere, non continentibus mo
do, verum etiam alijs omnibus, quas putreſcẽs humor concitat, ubi pręſertim nec ætas, nec vires
prohibent. Leuata nanque, quæ corpus noſtrũ regit, natura, exonerataq; eo, quo, velut ſarcina,
premitur, haud ægre, quod reliquum eſt, uincet. Itaque proprij muneris haud oblita, & coquet,
quod concoqui eſt habile: & excernet, quod poteſt excerni. Eorum. n. quæ in medio ſunt corpo
re, (ut iſti vocant) prouidentia, ubi detractus ſanguis non eſt, maximum planè eſt malum: ubi de
tractus eſt, non maximum. Quanquam ſic quoq; noxia eſſe in ſynochis febribus poteſt: quippe
deuſta immodico calore viſcera ẽt amplius deuruntur, ac torrẽtur. Ergo eiuſmodi prouidẽtiam
illi duntaxat requirent, quibus in vna particula putredo conſiſtit: ſi tñ hi quoq; ſanguinem prius
miſerint. Prouidebitur autem his, non ſicut triuiales iſti medici prouident, qui ſtatim inter initia
relaxant, ſed in plurimis prorſus cõtra. Relaxãtia nanq; remedia, ſicuti quod in membris conti-
netur, euocantia, ſi in principio ſint admota, pro eo plus attrahunt. Cum enim adhuc ad affectũ
locũ fertur fluxio, reprimere remittereq; hanc expedit, non ad ipſum attrahere. Quæ verò Apo-
cruſtica. i. reprimẽtia dicũtur, quę adſtringendi certe vim obtinẽt, in principijs idonea ſunt dupli
ci ratione, & q robur affectis particulis inſeruut, unde minus prõpte affluxum excrementorum
in ſe recipiant: & q eorum, quæ in ijs iã contenta ſunt, tenuiſſimum extrorſum exprimãt. Quòd
ſi tum

ſitum fluxio humorum per ea remedia, compeſcitur; tum dēſitas, quæ adſtringēdo in affecta particula relicta eſt, craſſiora detinet: iā tempeſtiua relaxatio eſt, quò ea, quæ retenta ſunt vacues. Præcipue aūt adſtringētibus eſt vtendū, vbi in iecur, aut ventriculū ſuperuacuū, profluit: quando & è primoribus admodū hæ partes ſunt: & munus ſuū obeāt vel in ipſis morbis, eſt neceſſum. Porrò eſt non exiguū eorum munus, qualeq; reliquarum partium, quibus illud modo negociū eſt, ut id, quo nutriantur, conficiant, verū quod tantopere animalis interſit, vt, ſi neq; in vētriculo ꝓbe alimentum fuerit cōcoctū, nec in ſanguinē in iecinore mutatum, vtiq;, qđ in fame nobis accidit, vt cibi penuria degere in abſtinentia cogamur, idem tū oībus aīalis partibus accidat: non. n. ex ijs, quæ deuorarit quis, ſed ex ijs, quæ in iam dictis viſceribus confecerit, alimentum toti corpori ſuppeditatur. Atq; ob hæc nimirum impēſius, quā cætera membra, vētriculus, & iecur adſtringentia deſiderant. Ergo, cum ea, quæ iam infixa ſunt, euocandi tempus eſt, tum quoque modice adſtringi poſtulant: quod. n. adſtrictionis in principio largius ijs, q̄ cæteris partibus, adhibetur, id ſeruandum aſſidue eſt, nimirum manente, qui id indicet, vſu: vſus verò eſt (ut paulo ante teſtati ſumus) nutrimenti cōfectio. Si igitur per imbecillitatem parum recte concoxerint, non mō aſſumpti cibi nulla eſt utilitas, ſed ēt ventriculo non raro ex eius corruptela laceſſito, expellitur quoq; aliquid prioris. Ita fit, vt duplex iam noxa toti corpori accedat, cum nec ex cibo ſumpto nutriatur, & aliquid † ex eo, quod ſibi repoſuerat, amittat. Huc accedit, & ꝙ ciborum concoctio, ſiue ea in iecinore, ſiue in ventriculo fit improſpera, febres intendit, ac ſucci vitio exacerbat. Quo magis in omni febre, ciborū concoctioni ꝓſpicere magnopere oportet: atq; eius rei cauſa roboris quoque inſtrumentorū, quibus perficitur non leuis habenda eſt cura. Sanè aliqui ſunt (vt Hippocrates ait) qui ex eo, quod ignorāt, non parum lucri faciunt. Arbitrantur. n. iecinoris ſe phlegmonē relaxantibus præſidijs curare, ex eo ſcilicet famā ſibi comparantes, ꝙ in agnitione fallunrur: ſiquidem videntur nonnunquam * lineamenta muſculi, qui à coſtis thoracis ad præcordia peruenit, perſimilia iecinori. Mirum autem minimè arbitror, eos, qui nec aliud quicq̄ā in arte probe didicerunt, nec in agnoſcendis affectis partibus ſe exercuerunt, ſic laudem aliquando conſequi. E F

τοῦ οἰκείου παρακειμένου

3. de artic. t. 47 7. 273. c.

† περιγραφὴ. i. circumſcriptio.

Qua ratione Cataplaſmata parare oporteat, quæ uentriculo, iecinori, lieni, & reliquis inferioris uentris partibus conducant. CAP. 16.

VErum iſtos mittamus. Nos, vel ſi minima ſuſpicio ſit iecur vētriculumve laborare, abſinthiū protinus oleo incoquemus, ac eas particulas ꝑfundemus. Cū aūt duplex in omni abſinthio facultas, & qualitas ſit, veluti in libris De medicamētis eſt traditum, vtiq; in pontico adſtringēdi facultas nō parua eſt: in reliq̄s omnibus amara q̄dem qualitas eſt vehementiſſima, adſtrictio vero (quam ſaltē guſtu agnoſcas) aut planè obſcura, aut ꝓrſus nulla ſentitur. Proinde ponticum ad iecinoris, & ventris phlegmonas eligi præſtat. Porrò id eſt tū folio, tum flore longe, q̄ cætera abſinthia, minore: odor quoq; huic nō mō non inſuauis, verum ēt aromatum quid præferens, reliquis aūt oībus eſt fœdus: quare hæc fugere conueniet, uti aūt ſemper pontico. Etiam reliquorum medicamētorum, in q̄bus miſta cum amaritudine adſtringēdi uis eſt, aliq̄d in oleum conijcere, atq; ad eundem modum uti licet. Oſtēdimus namq; opere, qđ De medicamētis inſcribitur, amaram qualitatem præire, ac uiam adſtringenti facere. Quò fit, ut medicamētum id genus, oībus, quæ tm̄ adſtringant, ſit præſtantius. Ac, ſiquidem, intendere adſtrictionem ſtudes, ēt oleū ipſum adſtringendi uim habeat, cuiuſmodi eſt, & qđ Hiſpanū uocant: & quæcunq; cū * frondibus oleæ præparare ſolēt: vel quale eſt crudum, quod græci omphacinon uocāt. Sin leuiore uti adſtrictione placet, aliud olei genus præparabis, præcipue, quod tenuium ſit partium: qđ genus Sabinum eſt. Optimum tm̄, ubi adſtringere uehementius eſt opus, Hiſtricum oleum eſt, ut qđ ambas in ſe uirtutes habeat, & amaram, & q̄ adſtringat. In penuria uerò abſinthij inter initia uel melinū, uel maſtichinū, uel lētiſcinum ſatisfecerit, qđ ſi exigua febris ſit, ēt unguentū, qđ ex nardo cōponit. Eſto aūt optimum id quoq;: neq; enim parum intereſt inter id, & qđ uitioſum eſt: cum id, quod Neapoli in Italia cōficiunt, nomine tm̄ nardinum vnguentum ſit, ſi cum eo, quod in Aſia fit, cōferatur. Id antea Laodiceæ tm̄ componebatur: nunc ēt in multis fit oppidis. Quòd ſi inclinatio ſebris, in qua iſta moliris, non admodum ſit facilis, abſtinebis à nardino: uteris aūt hoc tpe rectius melino: aut, ſi id non eſt, lentiſcino, ab hoc uerò, maſtichino. Omnibus namq; his nardinum unguentum valentius excalfacit: quare, ſi reliquorum copia non eſt, roſaceum illi admiſcebis. Sanè myrtini adſtrictio idonea non eſt, cum craſſiorum ſit partium, q̄ ut alte deſcēdere poſſit. Atque hæc quidē exempli gratia protulimus: nam magnam eorum copiam deligere ex medicamentorū libris licet. Ad eundem uerò modum, & cataplaſma compoſitam uim habeat ex ea, quæ tenuium ſit partium, ac relaxet, tum uerò ex amara, & adſtringente. Superet autem in ijs, ubi. ſ. tū reprimere, " tum robur addere ſtudemus, quod adſtringat: ubi tenuare, ac detergere, amarū: ubi euocare, quæ ex relaxantibus tenuium maxime ſint partium: ſiquidē, quę craſſæ ſubſtantiæ ſunt, ea pus mouentibus monſtrauimus eſſe accōmoda. Cum aūt definitū in opere De medicamētis ſit, & q̄ uel ſolā obtineant adſtringendi qualitatē, uel amaritudinē, & q̄ ambas poſſideāt qualitates, maxime deligenda ſunt, quæ ambas habēt: ubi ea non adſunt, ipſe amara ijs, quæ adſtringant, miſcebis G H

*θαλλῶν, libro ſequēti vertit, germina.

A. l. 2. f. 2 c. 4. f. 95. b

A miſcebis ita nimirum, vti nos in iecinoris phlegmone, ex copijs præſentibus cõponere cataplaſma vidiſti. Erat.n. is, qui ægrotabat, medicus: quē iã lucernis accenſis inuiſimus: quo ꝓpe ab ijs, q talia uenditant, nihil emi potuit. Ergo, cũ inclinatã notabiliter febrē inueniſſem, vtendũ occaſione q̃ primũ cēſui. eo certe magis, ꝙ ſuſpectã horã, quæ gallicinio futura erat, alterius acceſſionis initiũ allaturã verebamur: Incoxi in oleo quidē abſinthiũ: in aqua verò malũ coroneũ. Dum aũt hæc coquebãtur, myrobalani pieſma, & ireos radicē, q̃ intus inuenerã, cõtudi cribrauique, dein olei, & quæ parauerã, portionē in lebetē immiſſi: ac vbi modice coxerã, myrobalanũ & irim vnà cum exigua cera inieci. Coquimus aũt cotoneũ non in aqua modo, verũ ēt perſæpe in auſtero vino: ac oĩbus eiuſmodi cataplaſmatis de ipſa quoq, cotonei carne interdũ admiſcemus. Quippe, vbi & quod confluit, copioſum eſt, & particula ipſa infirmior, adſtringentē vim (ſicut ſcis) inaugemus: vbi verò tum corpus totũ purũ eſt, nec mēbrũ ipſum imbecillũ, nec vltra quid confluit, ibi in ijs, q̃ miſcentur, materijs minimũ quidē ſit, qđ adſtringat: copioſius verò nõ ſolũ, qđ relaxet, ſed ēt & qđ amarum eſt, & quod acre. Quòd ſi exigua febris ſit, ac phlegmone non adeo calens, tum æger ipſe mediam tolerare valeat, hoc caſu digeſtoriam quidem curandi ſpeciem intendes, adſtringētem autem remittes. Neque.n. amplius ipſi ſaltem phlegmonę conducere poſſunt, quæ

B adſtringunt, ubi nec affluit quicquã, & craſſus humor affecto loco tenaciter eſt infixus, ſed (ſicut prædictum eſt) trahēdæ potius curationis: ac, quæ adſtringant, miſcendi conſiliũ probamus, quo robur membrorum tueamur. Vnde nec colo laborãte, nec reliquorum inteſtinorum quouis, nec muſculis, qui in præcordijs habētur, aut ipſo peritonæo, miſcenda adſtringentia ſunt: ſed nec, cũ veſica male habet, vterusve, modò (ut dictum eſt) nihil vltra ad locum fluat, nec ſanguinis redundantia, nec excremētorũ copia in toto ſint corpore. Porrò renes & pectus in media prædictorũ conditione ſunt; quantam, ſ. à ventriculi iecinorisq; ſolicitudine abſunt, tantũ reliquorum ſupergreſſa: ſiquidem in ventriculo ac iecinore exolui robur eſt pernicioſiſſimum, illis minime eſt periculoſum. In his verò eſt quidem periculoſum, non tñ perinde, ut in illis: niſi ſi pus educere ex pectore, aut pulmone, aliqñ ſit opus. De liene pronunciare abſolute non eſt, nec niſi prius definita tum corporis totius natura, tum verò affectu, qui curationis tpe occupauit. Nam, ſi uel æger ex ijs ſit, qui † atræ bilis, excrementum naturaliter congerant, uel etiam eo tpe ſuccus is in eo abundet, neceſſe eſt in liene curando adſtringentia reliquis admiſceas, viſceris robur cuſtodias. Ita enim & excrementa ad ſe trahet: &, cum corpus expurgarit, ipſe rurſus per uentriculum excer- † melancholicum.

C net: ueluti in naturalibus commentarijs de his eſt proditum. Sin nullum oĩno ſit † atræ bilis} excrementum, aut oĩno adſtringendum non eſt, aut parciſſime. Obſeruandum verò diligenter eſt, non in liene modo, verum ēt in oĩbus partibus, in quibus humor putreſcit, quod ſymptoma maxime ſit vehemens, quod ſecundo loco, aut tertio: quò videlicet, affectu ex ipſis planè inuento, idoneam ei curationem adhibeas. Alias nanq; in membro affecto calor ſuperat: alias tumor, qui vel propter abundantiam humoris, vel propter craſſitudinem ſit durus. Si igitur calor præponderat, id agendum, vt ſenſim per ea, quæ tepentem calorem obtinent, digeratur: quod genus eſt, tum lini ſemen, tum chamæmelum: quibus adijci uel hordei vel fabarum farina debet, quippe quorum neutrum excalfacit: Sępe aũt (uti non ignoras) quod medici artomeli vocant, pro cataplaſmate eiuſmodi phlegmones præparamus, atq; aquę aliquid miſcemus: ad lienem verò etiam aceti aliqñ aliquid. Si verò laborantis phlegmone partis calor non multum à natura exceſſerit, ſed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timide ſine aqua debebis, etiam fœnigræci aliquid ſupradictis immiſcens. Si verò, veluti ſcirrhoſa phlegmone, ſi ꝓꝑ humorum, quos cõtinet, uel craſſitudinem, vel lentorem, tum aceti aliquid, tum amara medicamenta ſimul immiſcenda † melancholicum.

D curabis: potiſſimum in liene. Etenim viſcus hoc propterea, ꝙ ab iecinore craſſum humorem trahit, eiuſmodi humoris occaſione plerunq; laborat. Quo magis cataplaſma, quæ ex oxymelite, & abſinthio & cappari fiunt, illi ſunt idonea. Hæc igitur cum medicorum vulgus ignoret, oẽs oleo perfundunt: & cataplaſmatis relaxantibus curãt prius, q̃ corpus vacuetur, oĩumque maxime diuites: quibus non ſolum in talibus obſequuntur, ſed ēt eos lauari in balneo permittunt. Ego verò nec eorum, qui ex putredine humorum febricitent, lauem quenquam: nec relaxantibus cataplaſmatis prius, quàm ſuperuacua purgarim, utar. His vacuatis non ſolum audacter lauem, ſed etiam cataplaſmatis utar, in alijs quidem membris, ijs, quæ relaxent: in iecinore uerò ac ventriculo, additis etiam, quæ mediocriter adſtringant.

Quæ cataplaſmata cordi, & pulmoni, & omnino pectori conueniant. CAP. 17.

PArcius verò ad pectus, q̃ ad ea, eſt adſtringentibus utendũ: qñ talia humores, q phlegmonem excitant, in pulmones & cor nonnunq̃ reprimunt. At cibis potius horum firmitudini eſt cõſulendum: neq;.n. ſicut in iecinore & ventriculo, ita hic quoq; tenuiſſimo uictu eſt utendum: In illis nanq; alimentum concoquit̃, metusq; eſt, ne ipſis phlegmone laborantibus nec nutrimentum rite concoquatur, & phlegmone augeatur: in pectus verò tñ alimentũ iã concoctũ peruenit quantũ uni ipſi particulæ nutriendæ ſatisfacit. Ac longe quidem magis in pulmonis phlegmone abſtinendũ ab adſtringentibus eſt: qñ in eo ipſis quoq; relaxantibus admiſcendũ aliquid acrium

quodammodo & euidenter calfacien tiũ eſt: quippe foras trahere potius, q̃ reprimere, in eo debemus, itaq; & cucurbitula vtiliter ijs, qui ſic laborant, ſi prius ſint vacuati, applicabitur: ſi verò abũdantia ſuccorum (quam uocant Plethoram) in his ſit, nõ magis ex pulmone in pectus aliquid excrementi transferet, quàm ex toto corpore attrahet in vtrunque. E

Cataplaſmata laboranti cerebro & capitis partibus accommodata, CAP. 18.

EAdem tõne nec in cerebri, & eius membranarum phlegmonis, cucurbitulis in morbi initio vtemur, verũ ubi nec influit adhuc quicq̃, & totum corpus prius eſt vacuatum. At reprimentibus in his quoq; inter initia vtendũ. Sed, cũ oſſibus etiamij mediũ occupãtibus in altũ deſcendere reprimentiũ vim cupimus, eorũ, q̃ præire ac deducere ea poſſunt, aliq̃d reprimẽtibus admiſcebimus: ea ſunt, quorũ ſubſtantia ex tenuibus partib' conſtat. Sanè acetũ non modo tenuiũ partiũ eſt, ſed & non mediocrẽ reprimendi vim obtinet. Quo ꝓfectò rõnabilius in principijs affectuũ ipſo vtunt̃, roſaceo admiſcentes. Procedente verò tpe & ſpondylij & ſerpilli (quibus iã nõ modo partiũ tenuitas, ſed & calor ineſt) aliquid admiſcent: quo. Et pertranſire ad ea, q̃ concoquant ac digerant, cõuenit: atq; hæc vtraq; valentiora, quã poſtulet ipſa pars phlegmone affecta, deligere, ceu uiribus eorum per ea, q̃ interſunt, oſſa remittẽdis. Sanè ad eũ modũ & caſtoreo vtimur, cũ tñ eo in alijs phlegmonis minime vtamur, q̃uis & in ſumma inclinatione ſint: eſt.n. calidius id, q̃ vt phlegmonis ſit idoneũ. At verò locis circa cerebrũ, phlegmonis ipſis iã inclinantibus, eſt vtiliſſimũ, qm̃ nõ continuo his, ſed oſſibus interuenientibus occurrat. Ineſt aũt eiuſmodi pharmaco & partiũ tenuitas, qđ ipſum ijs, quorũ per denſum obicem trãſmitti vim oportet, eſt accõmodum. F

Quæ partes per quas vias, & per quæ remedia vacuentur. CAP. 19.

ILlud te profectò non fugit, nos ſingularũ particularum meatus, qui ijs ad ſuperuacuorũ emiſſionẽ ſunt proprij, fluxiles reddere, Inteſtino, ventriculo, & meſenterio, & concauis iecinoris inteſtinum rectum: Renibus, veſicæ, iecinoris gibbis, venæ cauæ, & arteriæ magnæ, & oĩbus q̃ in lumbis habentur, eum, qui vrinis eſt delegatus. Pulmonibus & pectori, ipſam aſperam arteriam & fauces: Cerebro & eius inuolucris eum, qui per palatum & nares deſcendit. Parũ fluxibilitas ijs quidem, quæ per ſedem excerni habent, mulſa, & cibis ijs, qui ventrẽ molliunt, & pharmacis, quæ modice proritare poſſunt: quæ.n. acriora ſunt, uitare oportet, qm̃ phlegmonas exacerbent, Ad ventriculum verò iecur, & lienẽ, ſi qñ phlegmone ſunt vexata, nec mulſa ipſa eſt vtilis, qm̃ illico in bilẽ tranſeat, ac viſcerum phlegmonas augeat. Excrementa verò, vt cum vrinis excernantur, ijs medicamentis, quæ vrinas mouent, (diuretica Græci vocant) promouebis. Non ſecus, q̃ in pectore & pulmone continentur, tuſſi (per ea ſcilicet, quæ hanc moueant) vacuabis. Porrò in opere de medicamentis cuiuſque materiam didiciſti, non eorum modo, quæ iam comprehenſa ſunt, ſed etiam, quæ cerebri, membranarumq; eius ſuperflua per nares emittunt. G

Quo tempore, & qua ratione cataplaſmata relaxantia & balneum ægrotos iuuent. CAP 20.

ETenim horum quoq; omnium vberem materiæ ſupellectilem in illis commentarijs habes. Quare abunde ſunt ad rem præſentem, quæ hactenus de phlegmone laborantium partium cũra diſputauimus. Dicturus.n. plura de ijs ſum in ea methodo, quæ omnium tumorum, qui præter naturam ſunt, curationem comprehendet, neq;.n. in præſentia dedita opera & ſtudio hunc ſermonem ſum ingreſſus, ſed præter penſum in eum, ſequela quadã rerum inuitante, diuerti. Siquidem propoſitum nobis in hoc libro non fuit, ut te partis cuiuſq; phlegmone obſeſſæ optimã curationem docerem: immo vt noxã eorum oſtenderẽ, quibus cataplaſmata in febribus non uacuato prius toto corpore imponũtur: potiſſimum vbi intra corpus aliquid phlegmone infeſtat: q̃ppe, ſi ambiens ita calet, ut materias ualẽter liquet, maior noxa eiuſmodi cataplaſmatis ſuccedit, q̃ lotioni in balneo. Quanquam autumant, qui quotidie præcordia perfundunt, & cataplaſmatis inducunt, non modo nullam ex iis noxam, ſed etiam magnam utilitatem ægris cõparari: contra ex lauando non modo nullam vtilitatem, ſed etiã maximum incõmodum, ſcilicet ignorãtes, ſicut reliquorum oĩum, quæ circa ægrum adminiſtrant, ita & balneorum naturam. Ego verò de vniuerſa eorum vi in ſuperioribus diſputaui pleniſſime. Nunc tm̃ dixiſſe eſt ſatis, quibuſdã prorſus nihil nociturum balneum: quibuſdam minus, q̃ cataplaſmata. Quod.n. in præcordijs relaxantia (quæ iſti vocant) præſidia faciunt, id balneum in toto efficit corpore. Eoque, cum in remiſſione febris adhibetur, corpore iam mediocriter tranſpirante, non exiguum affert commodum, oĩa ex eo tum fuliginoſa excrementa, tum fumida educens. Et, ſiquidẽ nullius viſceris imbecillitas ſubſit, proficiet ægrotanti: ſi tñ horror inter exhibendum non incidit. Tribus.n. his in balneo, quod in quacunq; febri adhibebis, intentus ſis oportet: uni, ꝙ citra horrorem ſit adminiſtratum: ſecundo, ꝙ nullum primæ notæ viſcus ſit imbecillum: tertio, ꝙ multitudo crudorum humorum in primis venis non contineatur. Horror nanq; (ut prius dictum eſt) non ſolum intendere iam præſentem febrem poteſt, ſed etiam, cum non fuit, eam interim excitare: partes uerò imbecillæ liquatos iam humores magis recipiũt, q̃ ante, quàm liquarentur: crudorum uerò humorum copia in totum corpus digeritur. Horum ſi nihil obſtet, ex balneis duo hæc ægro cõpendia accedant, & ꝙ redundantiæ humorũ aliquid vacuabit: & ꝙ multum febrilis caloris tranſpirabit. H

Quòd

A Quòd,ſi præter q̃ φ nulla ¦princeps pars¦imbecilla ſit, ẽt inferioris notæ partium aliqua ſit inualida, veluti podagricis pedes,& ijs, qui articulari vitio laborant(Arthriticos Græci uocant) uniuerſi corporis articuli,maxima ſalutis pars ægro ex balneo, cõparabiť, ipſis ĩfirmis partibus,q̃ ſuperuacua ſunt excipientibus. Aſſolent.n.nonnunq̃ & citra balneũ ſuperuacanea in partes infirmas confluere:à balneo verò magis,vtpote tum ſuccis ipſis per id liquatis,tũ vijs,ꝑ quas meent, patefactis:ambo.n.hæc ex moderato calore ꝓueniãt, neceſſe eſt,ut tum humores liqueń, tum viæ dilatẽtur. Proinde fit,vt,cũ iecur,vẽtriculus,pulmones, pectus, vel principiũ id genus partiũ aliqđ imbecillũ ſit,maxime lædanť quicunq; ſe lauerint,ſi illis ſuperuacua in corpore ſint:ijdẽq; ipſi cataplaſmate vſi,duplex incõmodũ ſentiãt,nullo cõmodo. Quippe balneũ tũ corpus totũ vacuat,tũ,qđ fumidũ eſt ac fuliginoſum,digerit:relaxãtia cataplaſmata,ac ſimilis facultatis ꝑfuſiones,ut nihil horũ bonorũ afferunt,ſic ſuperuacuum oẽ ad imbecillius,quodcunq; id circa mediũ corpus ſit,contrahunt,ſiue iecur id,ſiue ventriculus,ſiue ſeptũ tranſuerſum,ſiue meſenterion,ſiue ieiunũ,ſiue colon,renesve ſit. Quòd ſi diligentiã oſtentare volentes, ẽt pectus vnà excalfaciant, uel in ipſum,vel ẽt in cor,uel in pulmonẽ, ſuperflua rapient. Voco imbecillã partẽ, vel q̃ natura

B eſt intemperatior(alij nanq; alia ſic ſe hñt) vel q̃ ex præcedente aliquo morbo intẽperiẽ contraxit:vel quæ in præſenti tꝑe in hanc ſit perducta. Non.n.partiũ oĩum, q̃ aut phlegmone laborãt, aut putreſcentes humores,aut obſtructiones continent, virtus ſtatim infirma eſt: prõptius tñ in ijs quoq; ſuperuacuũ,qualecunq; id ſit,in ægram partẽ ꝑ ꝑ calorẽ,quẽ affectus excitat,fertur:q ꝑ pe particula,q̃ obſtructio,aut putredo,aut phlegmone obſedit,febris ipſi' veluti focus eſt. Ergo, cum huic propter calorem ſua ſponte trahenti, alia quæpiã occaſio extrinſecus ex ijs, quæ poteſtate excalfaciant,acceſſit,neceſſe eſt affectũ intendi. At verò,ſiquis,uti prædictum eſt,toto corpore prius vacuato,relaxantibus curet,ubi ſcilicet maxima febris non adeſt,utiq; prodeſſe aliqñ poteſt. Tum verò,ceu dictum ẽt eſt,lauare citra noxã licet. Cauendũ tñ à frigido ſolio eſt:quãdo & crudi & putreſcentes ſucci,{minus apti ad exhalandum}redduntur,ſiquis in eo moretur. Sanè * Al. δύσπεπτοι.i.minus apti ad cõcoctionem.
officit ijs etiam ſi aqua admodum ſit frigida: qñ ſic affectorum tum corpus,tum uel maxime afflicta particula, diſflari euaporarique poſtulat. Quo fit,ut vel perfundere illos aqua idonea ſoleamus:uel,ſi moderate,q̃ in natatione eſt,frigeat, ingredi permiſſos celeriter exire iubere. In progreſſu tñ morbi,quo tempore & abſumpta iam ſuperuacua ſunt,& tum cruda,tum putreſcentia concocta,& cataplaſmatis relaxantibus, & balneis ſine periculo vtare.

C *Quo pacto ratio victus,æſtimato initio ac febris vigore,ſtatuenda ſit.* CAP. 21.

PORrò aptiſſimum in febribus,quæ intermittũ,{& repetunt}tempus eſt, cum,vti dictum eſt, exhalare iam cœperit febrilis calor. Statim.n. corpus ad nutrimentum præparat, huius quoque opportuno tempore ex duplici coniecto reſpectu, nempe ſummo præcedentis acceſſionis vigore,& futuræ principio. Ad hæc nanq; ſpectantes operam dabimus,ut q̃ longiſſime ab vtroque nutriamus. Ergo,ſi ſpatium, quod inter ſummum prioris acceſſionis vigorem, & ſequentis principium interuenit,ſatis ſit amplum,facile eſt idoneum tempus inuenire: ſin exiguum id fuerit,alterum facias,neceſſe eſt,ut aut ægrum admodum adhuc calentem nutrias, aut ſequentis acceſſionis inuaſione iam iam affutura. Quo magis præſagi medici eiuſmodi febris indiget, qui primis ſtatim diebus,quanto ſpatio duratura febris ſit,conijciat: quippe, ſi * continens fuerit, conſtat breui finiendam. Si itaq; ultra ſeptimum progreſſura non videbitur, prorſus continendus à cibo æger eſt: utique ſi virtutem non defecturam conijcimus. Sin ad nonum, aut vndecimum, aut quartumdecimum vſque progreſſura uidetur, aut etiam in ſeptimo finienda, cæterum æger vires infirmiores habere, quàm ut in tantum tempus ſufficiat,neceſſum erit nutrire, ac deligere, ſicut in re ancipiti conuenit,quod minus ſit noxium,diſtinguendo id diſcernendoq́; ab eo,quod magis ſit nociturum, idque tum ex loco afflicto vnà cum affectu, tum acceſſionis & principii, & * συνεχής.i. cõtinua,etſi cod. græcis. σύνοχος legit Linacer.

D ſummi etiam uigoris*conſuetudine. Siquidem, ubi vel iecur, vel ventriculum phlegmone prehendit,pernicioſiſſimum eſt ante acceſſionem cibare: ubi hæc abeſt, quibus infirma eſt virtus, vtiliſſimum. Aſſolent *enim eos,qui ita ſe habent,iecinore quidem afflicto alui deiectiones unà cum acceſſionibus inuadere:ore autem uentriculi vexato,ſyncope. In alijs verò animalis inſtrumentis,quod iam dictis portione reſpondeat, tum ex ſitus eorum ratione,tum dignitatis, æſtimabis:ageturq́; de ipſis poſtmodum: Ad ſummi vigoris,& acceſſionis principij morem ſic conſideres,cenſeo. In ſummo uigore notabis,an citra magnitudinẽ febrilis caloris ſiccus ſit & ſquallens,an citra ſquallorem vrens. Priorem nanque humectante victu madefacere quàm primum oportet:in ſecundo,dum plurimum caloris ſe remittat, expectare. In principij verò acceſſionis more æſtimabis,an corporis extrema perfrigeret, & magnam ſanguinis reuocationem ad interiora corporis faciat:an omnino corpus non premat. Quippe ſecundum hoc,ceu facile manſuetumve,contemnes:in priore diſtinguas,oportet. Nam ſi abſque viſceris phlegmone,aut ſuccorum redundantia,motus ad interiora in acceſſionibus pollet, nihil offendes paulo ante cibans: ſin vel phlegmone, vel redundantia ſubſit, cauenda eſt ante acceſſionem cibatio, ceu res maxime noxia. * ἤθει. i. more quẽadmodum interius uertit. * Al. autem.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER DVODECIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Symptomata,quæcunque inſigniora ſunt ad euertendas vires, ac cum febribus inuadunt,curare docet.

Quo pacto aduerſus Symptomata pugnandum proratione noxa, quam viribus inferunt. CAP. I.

NOn ſunt,ſicut nonnulli autumant,eæ, quæ cum ſymptomatis cōſiſtunt, febres, aut febriū genus ullum,aut ſpecies, differentiave:ſed veluti,tū alius morbus alij morbo,tum ſymptoma ſymptomati,vno tpe: eodem in corpore copulaſ, ſic & cū febre incidūt quædam grauiora ſymptomata, qbus pſpici maiore medētis ſolicitudine debet. Nam de leuioribus, quæ febrium generationi neceſſario ſuccedunt,adeo omnino nō meminerunt, vt ēt,ceu pſus non ſint,innominata ea reliquerint:at,quæ vel rarenter febricitantibus incidunt,vel cōem magnitudinem excedunt, ſeorſum ab alijs tradēda cenſent. Sunt porrò eorum primæ differētię tres. Aut.n.in actionū offenſa cōſiſtūt: aut in retentorum vacuatorumve immodico exceſſu:aut corporum ipſorum affectu. Quartum.n.genus numerandū inter ſymptomata nō eſt,ēt ſi inter ſymptomata q̄ maxime non pauci id poſuere,ſicut eryſipelata,ophthalmias,vlcera,parotidas,reliquaq; id genus. Ex prædictis verò tribus actionum quidē offenſæ ſi contriſtāt,ſolicitudinem medici ad ſe conuertunt, affectumq; deſerere cogunt:idem faciunt & eorū,quæ retinentur vel expelluntur, exceſſus. At genus ſymptomatum,quod in affectibus conſiſtit,alterius quidem,quē curare oportet, affectus eſt ſignum:ipſum tñ nullam ſeorſum curationem exigit,vt pote cum affectu, vnde naſcitur, vnà ceſſans. Vt.n.in ſumma dicā,nullum ſymptoma,quà ſymptoma eſt,nec curationis rōnem indicat, nec primū immutat: Monſtratum.n.eſt,ex morbis ipſis curationis indicationem pſtari, ueluti ex cauſis ipſis puidentiæ. Dictum præterea eſt & qūo prouiſio ipſa cum medēdo ſimul ſit miſta. Ex G accidenti tñ ſymptoma quoque curandi rōnem aliquando mutant,cauſæ ſcilicet locum eo tpe habentia. Eorum omnium,cum ueluti cauſæ,curationem immutant, unum "caput eſt: dico id vnum læſionem,ſiue ea ipſius uirtutis ſit,ſiue affectionis:quando, ſi nihil ijs officiant, curationē non interpellant. Lædunt aūt uires uigiliæ,dolor, & immodica uacuatio. Affectui uerò eadem non utique ſemper,cæterum magna ex parte nocent ac potiſſimum cum fuerint immodica. Ob hæc igitur ſola curandi rōne,q̄ ab initio inſtitueramus,ad præſens mutata, ſymptoma ſubmouere primum cogimur. Ergo,ſi reſoluantur uires,non tñ vehementer ſunt iam reſolutæ,ſed adhuc reſiſtant,ad ſymproma tñ ſumus attenti,atque id q̄ primum ſubmouere maturamus:ſin iam reſolutæ uehementer uires ſunt,nō modo ſymptoma ſedare,ſed ēt illas firmare, pperamus. Quòd ſi uno remedio tum ſymptoma leniri,tum morbus curari queat, id vtiq; non fuerit ſymptoma reſpicere, aut ſymptomatis cauſa remedia ſumere: ſed oīs eiuſmodi auxiliorū ſpecies planè morbi curatio eſt. Neque.n.cum lateris dolorem in pleuritide,miſſo ſanguine,uel corpore purgato, ſanamus:nec,cū abſceſſum diſtentum & cum dolore pulſantē diuidimus,ac pus dimittimus:eiuſmodi curatio ſymptomatis eſt:ſed cum,exēpli gratia,in dyſentericorum deiectionibus, ubi uehemēter rodūt,uel tragi ſuccū,vel "hircinū ſeuū,uel roſaceum ceratū, p inferius indimus: quibus utiq; pſidijs ipſa exulceratio inteſtinorum nō ſanatur,maxime ſi putredinoſum aliqd habeant: ſed uires interim conquieſcunt:atq; id eſt contra ſymptoma inſtare,morbo ad id tempus neglecto. Quippe,ubi uirium roboris fiducia eſt,adeo nunq̄ contra ſymptoma pugnamus, ut contra pſus per ea nonnunq̄ præſidia,quæ dolorem afferunt,morbos ipſos curemus:veluti profectò dyſenteriæ ipſi mordentibus maxime medicamētis tum potiſſimū medemur,cū utiq; eſt grauiſſima. Quippe medicus quidā quinquagenarius,cū iam ſeptimā noctem ægrotaret,nec uiribus admodum valentibus eſſet,dolore illi capitis vehementi in dextro potiſſimum tēpore oborto,non expectans,dū amicorū quiſpiā ad ſe ueniret,ſibi ipſi nocte uenam incidit. Itaq; dolor illi protinus conquieuit,cæterū longo tpe,tum decolor,tum viribus imbecillis, tum exilis manſit: aliq; corpus eius deſijt(Atrophian Græci vocant) ſic,ut uix priſtinum habitum receperit. Eſt porrò hic quoq; duplex medicorum contra dolorem inſtātium ratio: altera, qua delicijs cubantium ſubſcribunt:altera ex artis ratione. Quippe,ſi licet ægrū doloribus obnitentem ualentibus remedijs vno die perſanare,qui tota neglecta curatione dolori tantū eſt intentus, non id ex artis ratione, ſed in ęgrotantis gratiā facit. At ſi ex dolore uires reſoluuntur,atque ex eo periculum impendet,

F

G

A. l.3. f.1. t.1. c.1. fol. 189.b

†Græcus codi. habet. τὸ τῆς αἰγὸς. caprinū ſeuū, ſic ēt vetus iterpres: & ſi verba pręcedentia male tranſtulerat: Nā Gal.4. de ſimplic. med. c.6. ſcribit. ſeuum hircinum acre multū,& igneū eſſe.

H

A.l.3. f.16. t.2. c.7. fo. 339. c

& miti-

A & mitigari dolor, & roborari vires debebunt: quò & morbo reſiſtere, & curationis ſpatio ſufficere valeant. Equidem noui quoſdã, tum medicos, tũ ægros, qui, dũ animoſi videri volebant, ob id ipſum perierunt, ꝙ fortiter ac viriliter contra dolorẽ ſemꝑ ſunt renixi, nec, qđ eũ leniret, quicq̃ ceperũt, ſed in aſperis, & (vt ipſi interpretabãtur) affectũ deſtruentib' auxilijs perſeuerarũt. Quos ſanè ſpatio lõgiore curatos eſſe ſatius fuiſſet, q̃ breui viriliter mori, quidã aũt (ut ſibi eſt viſus) generoſe dyſentericos vehemẽtiſſimo medicamẽto curãs, multos vno ſanauit die, quoſdã verò iugulauit. Erat nanq; eius medicandi rõ eiuſmodi. Cæpas id genus, qđ Græci Carton vocant, uno die, comedẽdas cũ pane dabat, tũ potũ parcũ: poſtridie mane muriã acerrimã per inferiora infundebat: ſecđm hanc ẽt pharmacũ validũ. His igitur tolerandis quicunq; ſufficere potuerunt ꝑrſus ſunt ſanati: aliqui verò conuulſione, †aut aïæ ex dolore defectu} vnà cũ madore cutis oborto, interiere. Eſto igitur terminus in ægrotantibus, quẽ nõ trãſibitis, q ex arte generoſe contra morbũ pugnat, vt tuto medicet: ei verò, qui dolorẽ mitigat, vt vires cuſtodiat. Vbi vltra pergitur*, crudelis hominis officiũ facit qui vn à eũ morbo vitã quoq; homini aufert: q verò cubantis delicijs ſubſcribit, eiuſq; voluptatẽ non ſanitatẽ pro meta gerendorũ hẽt, adulatoris. Cõmittunt medici eiuſmodi exceſſus cũ in alijs quoq; remediorũ generibus non paucis, tum uel maxime in ijs vocatis

B anodynis: q̃ ex papaueris ſucco vel alterci ſemine, uel mãdragoræ radice, uel ſtyrace, vel tali quopiã fiunt. Nã, & qui ægris gratificãtur, in eorũ medicamentorũ vſu modũ excedunt: & qui intempeſtiue immodiceq; ſunt animoſi, dũ ꝑrſus horũ vſum refugiũt, dolorib' ægros iugulant. Ergo, veluti in oĩ totius vitæ, tũ habitudine, tũ actione, ita hic quoq; conſilium illud ſapientis, qui, Nequid nimis, dixit, complectemur, hñtes pro fine, quò tendamus, cubantis vtilitatem. Quippe, ſi fas eſt ijs remedijs, q morbum ſanent, utendo, quod optamus, efficere, abſtinendum ab ſopientibus medicamentis eſt, q̃ vocant Anodyna. Sin ex vigilijs, & uiribus reſoluendis, ad mortis diſcrimen æger tendat, tũ profectò tempeſtiue eiuſmodi medicamentis utare, ſcilicet nõ ignarus, corporis habitum non nihil ex his lædendum: læſionem tñ, q̃ mortem, potius eligendã. Nã, ſi hæc admodũ magna non ſit, ſaltẽ poſtea ſpatio lõgiore eã ſarcire licebit: ſin ita eſt immodica, ut nec prolixo ſpatio perſanari queat: ac certe hanc ipſam eligendã potius reor, q̃ ut homo pereat. Hac nimirũ perſuaſione, ipſe quoque, tametſi oĩum maxime ab vſu grauiter ſopientiũ abhorrẽs, aliqñ tamẽ ea & colicis exhibeo, & ijs, qui uel oculorũ, uel auriũ, vel aliarũ partiũ vehementiſſimo dolore cruciantur. Interim verò, & cũ æger ex tenui diſtillatione, uigilijs, & vehementi tuſſi vrgeẽ,

C pauxillum eiuſmodi medicamenti offero, facile noxam eius, ſiquis ſemel eſt vſus, ſpatio emendatum iri ratus. Porrò diſſident inter ſe ipſa medicamenta. Quippe quæ plurimũ ſopientium in ſe hñt, ea ad præſens quidem magis ſunt efficacia, cæterum valentem, & remedijs rebellẽ in ægrotantis corpore frigiditatem relinquunt: q horum in ſe hñt minus, calfacientium verò ſibi admiſtorum plurimũ, ea quanto ſunt ad præſens minus efficacia, tanto in futurum minus ſunt noxia. Oĩa tñ id genus magis ſunt ſalubria, ſi poſt annum à compoſitione ſumãtur, veluti quod ad Philonem referunt authorem: quod ad dolores ſedandos ſenſum ſtupefaciendo nullo minus eſt celebre. Sunt ſanè & alia medicamenta non pauca ex ſeminibus confecta, græce Diaſpermaton, & Trigona nominata, quæ, ſicut ad torporẽ in præſens inducendum mitiora, ita in futurum ſunt tutiora: atq; hæc quoq; oĩa utilius annotina ſumunt. Philonis verò medicamen, ẽt ſi duorum triũve, aut quatuor annorum ſit, multo ſanè eſt melius, ſed nec inutile tamẽ ſequentib' annis ad decimum vſque. Quod.n. vltra inueterauit, tanto quidem eſt minus noxium, quanto eſt vetuſtius cæterum languidis eſt uiribus, eoq; parum nauiter, cuius gratia paratum eſt, perficit. Ergo, ſicut cauendus eſt, quoad fieri poteſt, eiuſmodi medicamentorũ vſus, ita, ſi neceſſitas vrget, nec admodũ

D noua ſunt offerenda, ꝙ frigida, quæ in his ſunt, præualentes uires adhuc habeant, nec ita antiqua, vt ſpem noſtrã fruſtrent: ſed, uti comprehenſum eſt, tandiu dimittenda ſunt, quoad violentia refrigerantium, ab eorũ, quæ calefaciunt, ui mitigetur. Et taliũ quidẽ medicamentorum vſus, eorum, qui aduerſus ſymptoma pugnant, eſt proprius, potiſſimum vbi ex frigida cauſa dolor eſt excitatus: obſunt enim talia plurimum toti affectui, ac curationi contumacem eum reddunt.

Inter remedia, quadam vnà cum affectu, cui adhibentur, quadam ſeorſum ſymptomata curare. CAP. 2.

At ſanguinis miſſio, quæ ſcilicet vires nõ deijcit, ſymptoma ſpectantis medici opus non eſt, ſed eius, qui totũ affectum adimere ſtudet. Ad eundem modum & balneum, & purgatio, & fomenta calida, & vini potio. Quorum omniũ Hippocrates in aphoriſmis "vbi de oculis dolentibus loquitur, his verbis meminit: Oculorum dolores meri potio, lauatio, fomentum calidũ, venæ ſectio, uel purgatio ſoluit. Hæc nanq; omnia, dum affectus ſanant, vnà etiam cum ipſis dolores ſedant. Eodem modo nutrimentum, (ut in ſuperioribus eſt dictum) ubi in ſicco & ſqualente* corpore, ſtomacho laborante exhibetur, dum affectum ipſum ſanat, etiam ſyncope prehendi prohibet. At non ea, quæ ex redundantia frigidorum humorum incidit, ſiue exolutio, ſiue ſtomachi ſyncope eſt, alimentum ceu medicamen deſiderat: quanquam ẽt eiuſmodi affectibus non ſolum nutrimentum, ſed etiam vini aliquid, non raro ægrotanti dare cogimur, nõ vtiq; quò affe-

Al.3.f.46. t.2.ca.7.E 340.b

† Aut ſyncopa ex dolore.

* craſsiō.

" Apho. 31. Sext.ord.49.

* Al. σκύματι i.morbo.

ctum curemus, ſed quo periculum in præſens depellamus. Quippe vacuatio potius quàm adiectio, eſt hoc genere laborantium curatio: licetque quotidie videre ſic ægrotãtium plurimos, *medicorum ignorantia perditos. De quibus agere nunc mihi tempeſtiuum videtur. E A.l.3.f.11. t.2.c.3. fo. 281.d

De curandis ÿs, qui ex ſumma crudorum ſuccorum copia febricitantes, ſyncope facillime corripiuntur. CAP. 3.

ERgo febricitare incipiunt nonnulli, vbi maximã crudorũ *ſuccorũ copiã vnà cũ oris vẽtriculi (qđ ſanè ſtomachũ uocant.) offenſione, vel ex cruditatibus, vel alia quapiã occaſione congeſſerũt. His & præcordia inflata, & totũ corpus ampliore mole, q̃ pro naturæ modo, cernitur; tum color alijs quidẽ ad albidius, q̃ pro naturali habitu, & †inter cutẽ aqua laborãtiũ magis ſimile, }eſt mutatus: nonnullis ẽt ad nigrius, aut liuidius, quos quidem medici plũbei coloris appellãt. Oĩbus pulſus minores ſunt q̃ pro caloris rõne: præterea obſcuri, oĩnoq; inæquales, ſæpe ea inæqualitate, q̃ Syſtematicẽ Græci vocant: ſem p verò ea, q̃ in vno eſt ictu. Nulli taliũ ſanguis mitti ſine maximo diſpẽdio ſolet, cũ tñ vacuationẽ deſiderent: verũ nec ſanguinis *miſſionẽ, nec purgationẽ ſuſtinẽt, utpote quos ſine his ſyncope ſubito adoritur. Quæ nã igiť eſt rõ talibus medẽdi, q., cũ vacuari poſtulent, vacuantia præſidia non ferunt? Sanè nullã aliã his {idoneã} vacuationem inueni, præter eã, q̃ ex frictione parať. Incipere verò in principio ſtatim morbi oportet, ac primũ à cruribus, ſuperne deorſum, idq; linteis nõ admodũ mollib' ſed aſpredinis mediocre quid habẽtibus: debet. n. *radi ab his cutis, cum ſimul & calefieri per eã, & digeri ægrotus poſtulet. Dehinc tota brachia, ab humeris vſq;, ſuperne deorſum ſimili modo ſunt fricãda. Vbi verò artus omnes abunde calere videbuntur: & metus fuerit, ne quis ex multitudine frictionis, contuſa iã carne, laſſitudinis ſenſus ipſis ſuperueniat: oleo relaxante uteris, quod genus eſt Sabinum: ab adſtringente vero abſtinebis, cuiuſmodi Hiſpanum eſt, Hiſtricũque, & quod vnà cũ *germinibus uel ex oliua adhuc immatura conficiť. Hyems verò ſi fuerit, nihilo deterius ſit, ſi ad digerentiũ aliquod tranſieris, cuiuſmodi Sicyonium eſt, aut quod cum chamæmelo cõponitur, {aut} quod apud Aegyptios eſt in pretio. Quòd ſi horum copia nõ ſit, oportebit accepto relaxantium oleorũ aliquo, & in quo nulla ſit adſtrictio, potiſſimumq; quod eſt antiquius, immittere ipſi aneti, quod videbitur ſatis. Mox (ut ipſi ſolemus) vbi in uaſe duplici tantiſper calfeceris, dũ mediocriter qualitatem herbæ imbiberit, vngere hoc artus, & fricare tunc quoq, q̃ plurimum debebis: poſtea oleum, qm̃ tædium afferat, detergere: atq; ad ſpinam dorſi tranſire, hancq; totam pariter fricare, primum ſicca frictione, poſt oleo. Ab hac rurſus ad crura te conferes, & ab his ad brachia, exin denuo ad ſpinã, ita totum agens diem in domo puræ lucis, nec madente: eſto eius domus & calor media tẽperie. Sanè mulſa, in qua doctum hyſſopum fuit, his eſt aptiſſima. Seruandumque, ne uel cibũ, uel ſorbitionem, uel aquã exhibeas, uel oĩno liberaliter bibere ſinas, niſi mulſa tribus primis diebus duntaxat uti, ipſe, quas dixi, partes *ordine fricãs, eoq; ſolum tempore intermittẽs, quo ſomnus hominem occupauerit: ad quem ẽt alliciendum, & frictio vberior facit: itaq; uel hoc nomine utile præſidium fuerit, nedum ꝙ uacuet. At verò nec uberior *ſomnus his eſt ſalutaris, cum nec crudos ſuccos digeri ſinat, & uiſcera grauiora reddat: ſed, ſi quis alius affectus eſt, qui ſomnũ & vigilias modicas deſideret, hic profectò in his eſt. Quippe ſomnus concoquit, uigiliæ digerunt: quorum utroque eſt opus ijs, qui ex multitudine crudorum ſuccorum ægrotant. Ergo inuicem mediocriter adhibiti, iuuare ſe mutuo utiliter poterunt. Atque ſi pulſus his paruus admodum infirmusq; ſit, aut etiam ſupra hæc vehementer inæqualis, ſcire licet extremum periculũ eſſe: facienda tamen nobis quæ retuli, ſunt, nec aliud quicquã moliendum. Sin pulſus robore mediocri ſit, ac magnitudine, præterea minime intercilus, & æqualis, conſidera, q̃ ad aluum ſpectant: ac, *ſi ſua ſponte commode non deijciat, audacter per inferius aliquid infundes. Accidit nãq; poſt aquam mulſam, vt, quæ in primis uenis, quæ. ſ. circa iecur, & meſenterium ſunt, colligi ſuperuacua ſolẽt, hac commode deijciãtur. Quòd ſi maior iuſto ſuperfluorũ impetus ad aluum citetur, principio quidẽ percoquere mulſam amplius oportebit: ea nãque, ſicut minus aluum ſubducit, ita magis nutrit: Contra cruda ut minus nutrit, ſic magis ſubducit. Poſt hæc ſi ſuperuacua largius deſcendant, ne ſic quidem ſiſtenda, ſed exhibendus pro aqua mulſa ptiſanæ cremor eſt. Si verò fluere pergãt, alicæ ſorbitione nutries, pulſuũ interim ratione obſeruata: aliquando enim ſubito ad imbecillitatem, uel inæqualitatem, uel paruitatem mutantur. Quo tempore panem ex vino diluto exhibere cõuenit, utique ſi nec uentriculus, nec iecur phlegmone laboret: quando, ſi hac infeſtentur, iam corpore crudis ſuccis referto, plane deſperata ſalus ægro eſt, pulſibus ſic mutatis. Ergo ĩ eiuſmodi ægri caſu te ipſum à culpa immunẽ præſtabis, ſi moriturum prædixeris, ac nullo generoſiore medicamento vſus fueris. Quibus verò ſpes eſt ſalutis (eſt autem omnibus, qui ita citra phlegmonem ægrotant) maximũ medico, qui utique ipſos in principio ſuſceperit, uidetur mihi dedecus eſſe, ſi in ſyncopem inciderint: quãquã per inſcitiam medicorum quotidie id fieri cernitur. Verum non eſt, ꝙ hos ſpectemus, aut cum his noſmet conferamus, ſed cum eo, qui cũ re vera peritus in arte ſit, fœdum putet, ægrum †animo extemplò linqui, ipſo nec ſymptoma prædicente, nec ad id præparato, aut idem prohibẽte. Sanè dictum à me etiã in ſuperioribus eſt, qui cataplaſmatis

(Right margin: E; A.l.4.f.1. t.2.c.52.f. 426.h *; A.li.4.f.1. t.2.c.30.f. 422.f; F; G; A.l.4.f.1.t. 2.c.13. fol. 428.d; H)

(Left margin: †ὑδαλεώτερον. i. aquoſius. — * ἀμύττεσθαι. — *Libro ſuperiore uertit frondes. — * ἐν διαδοχῇ. — * Κλυστῆρι. — †Syncope extẽplo deprehẽdi. Inter ſyncopẽ aũt & lipopſychiã differẽtia eſt, ut inferius patebit. ca. 5.)

A plaſmatis & perfuſionibus aſſidue p̄cordia vexant, ipſos in eiuſmodi affectibus phlegmonas acceſſere. Minime igitur eſt his vtēdum prius, q̃ ſuperuacua magna ex parte partim vacuata ſint, partim concocta: tum verò ẽt his vtaris, licet; non tñ duntaxat relaxans, ſed ex abſinthio mediocriter p̄fundens: ſi tñ febris nõ planè ſit magna. Si verò medicāti tibi tres primos dies, vt dictũ eſt, nihil occurrat incõmodum, iiſdem ipſis vteris vſq; ad ſeptimũ, aqua duntaxat mulſa, in qua incoctum hyſſopum ſit, cõtentus: ſiquidem longiſſimā, qui ita ſunt affecti, cibi abſtinentiā ferunt, corpore ſcilicet ex crudis ipſis, quos cõtinet, ſuccis concoquēdis alto. Quòd ſi non modo crudi ſucci ſint, ſed ẽt eò corruptionis p̄uenerint, vt cõcoqui ad p̄fectionē nõ queant, q̃ ſic ægrotāt, eorũ deſperata eſt ſalus. Sed q̃, ſi nullus p̄ſertim cõmittatur error, ſeruari poſſunt, ii aqua ſolũ mulſa ad ſeptimum vſq; ſunt nutriēdi: aut ſicubi id res exigat, vel aluo fluente, vel ægro mulſam faſtidiente, ad ptiſanæ cremorē eſt tranſeundum. Sin hũc quoq; auerſetur, alica ad eundē, quo ptiſana, modum ei p̄parabitur: neque.n. iis, q̃ ita ſunt affecti, acetum incõmodũ eſt: immo, ſicubi crudos affatim ſuccos eſſe animaduerteris, oxymel, pro mulſa exhibere aſſidue debebis. Quòd ſi huius aſſiduus vſus tædio eſſe cœperit, tranſire inuicem ad mulſam & ptiſanam conuenit: dein rurſus ad oxymeli reuerti. Maxime verò, q̃bus tum paruus, tum tardus ac rarus pulſus eſt, iis, frigidos ſu-

B beſſe ſuccos putandum. Iiſdē p̄terea & color uitiatus in toto corpore manifeſte cernit: qualis nimirum prius eſt traditus. Sed fieri fortaſſe, qđ dictũ eſt nõ poſſe cuipiā uideatũ, cum nulli febricitantium aut tardior, aut rarior pulſus fiat. Cæterum duplici rõne uerum eſſe, qđ dictum eſt, comperietur: una q̃ euidenter in acceſſionibus appareat & tardiores & rariores, q̃ pro naturali ipſorum habitu, pulſus fieri: altera, q̃ reliq̃s præter acceſſionē tēporibus, horum arteriæ tum rarius, tũ tardius, q̃ aliorum quorſuis qualitercunq; febricitantium, pulſant. Ergo, ſi æſtas ſit, & æger frigidæ potioni aſſuetus, frigidum huic oxymeli dabis: ſin hyems ſit, oĩbus calidum, tum iis, qui calidæ, tum iis q̃ frigidæ inſueuerunt, offeres: æque ut, ſi immodicus æſtatis t̃pe æſtus ſit, ẽt ii, q̃ calidæ aſſueti ſunt, frigidum, vtiq; ſi nullum ſit iis uiſcus ad iniuriam opportunum. Sane p̄poſitis aduerſiſſima ſunt tum balneum, tum aer ambiens, quoties uel nimium calidus eſt, uel frigidus. Itaque, ut lauandi non ſunt, ſic & reclinandi in domo ſunt, æſtate quidem, quæ frigeat: hyeme, quæ caleat. Læduntur nanque non parum ab vtroq; exceſſu, videlicet in balneo, æſtate, & omni caloris incremento, crudis humoribus liquatis ac per omnes corporis partes fluentibus, ita ut metuendum ſit, ne ad pulmones & cor ferantur: aliqñ ẽt ne ad cerebrum ſubeant: cum lōge præſtet,

C vt circa iecur & primas uenas adhuc ipſi ſubſiſtant. In domo verò immodice frigida, & hyeme, & denique ambiente frigido, ſucci qui crudi ſunt, & inepti ad concoquendum manent: & iecinoris obſtructiones, ſi leues ſunt augent: ſi nullæ ſunt, eas craſſitudine ſua hærentes impactique creant. Atq; hæc quidem agenda ſunt, vbi à primo die ipſe curationem ſuſceperis. Si autem ad eos, quos ſyncope iam premit, ſis accitus, ſi ea, quæ retuli, loca phlegmone vacent, panem exhibebis nõ multum, huncq; ex uino aliquo, quod celerem in corpus digeſtionem adiuuet, ſtatimque ad frictiones venies: quas ẽt pro tradito iam modo adminiſtrabis. Ac, ſiquidem æſtas ſit, regio naturaliter calens & æſtuans, aut ſtatus cœli uehementer calidus, cum frigida uinum dabis: ſi nihil eiuſmodi ſit, cum calida. Quæ tamen ſecundo & tertio dabitur potio, omnino calidam exhibendam curabis. Quippe ad vniuerſam eam curationem, cuius gratia frictiones adhibuimus, calidum præſtat, utpote crudorum ſuccorum concoctionem adiuuans.

De curanda Syncope, quæ oritur ex flaua bile: ac de natura vinorum, quæ curandis Syncopis conueniunt. CAP. 4.

D AT, quibus ex flaua bili, q̃ os uentriculi infeſtat, ſyncope incidit, iis frigida exhibenda potio eſt. Vinum ”tñ quod & calidum natura ſit, & deductionem in corpus p̄moueat, omnibus,

A.l.3.f.16. 2.2.c.3. fol. 281.2. quos ſyncope male habet, offerre conuenit: diſtribui nanq; per corpus nutrimentum, qđ ſumptum eſt, non in uentre manere volumus. Cõſtat autem ex uinis ea deligenda eſſe, quæ & flauo ſint colore, & ſubſtantia tenui, ætate uetera: talia nimirum & boni odoris cõtinuo fuerint. Quinetiam ipſe, ſi paululum, ubi miſta ſint, guſtes, ſenties calorem per totum corpus tranſmitti. Cæterum amara præ uetuſtate uina ne ſunto, præſertim quæ iis exhibebis, quorum ſtomachus flaua bili vrgetur. Talia nanque ſimul laudabilem ac nutrientem vini ſuccum iam amiſerunt: ſimul, iniucunda cum ſint, hoc ipſo ſtomachum offendunt. Commodiſſima igitur his uina ſunt, quę, cum naturaliter auſtera ſint, ſenſilem iam adſtringendi vim propter uetuſtatē nõ amplius exhibēt, calorem tamen admodum euidentem habent. Omnia enim, quæ requirimus, in iis, quorũ ſtomachus amara bili uexatur, efficient, cum & iucunde ſumantur: & tum ad concoctionem, tum ad digeſtionem in corpus, etiam faciant: & ſucci uitium mitigent: & corporis habitũ excalfaciant: & ſtomachum ipſum firment. Huiuſce generis vinorum optima ſunt Surrentinum, Signinum, Sabinum, Tiburtinum, Marſum, omnia quidē Italica, & adſtringentia, non tamen pari modo omnia. Nam Surrentinum, cum mediocriter adſtringat, tum calidius cæteris, tum iucundius eſt: Ab hoc nobile Tiburtinum: eſt enim & aliud quoddam imbecillum Tiburtinum, quod etiam, ſicut Sabinum, leuiter poteſt adſtringere. Signinum uero auſterius eſt: ſicut etiam Signino multo

magis Marſum. Hæc oĩa vina ſtomacho, qui amara vexatur bili, ſalubria ſunt. Ideoque illis uten E
dum, quoties vel ex ardẽti febri oſtentus ſyncopẽ attulerit, vel alias multa in eũ bilis fluxerit, vel
multã imbiberit. Quib' tñ ex crudis humoribus ſyncopes periculum imminet, ſanè Falernũ tãto
iã memoratis præſtat, quãto tum melioris eſt ſucci, tum & calidius: vtpote qđ & velocius illis p
corpus digeretur, & crudis ſuccis cõcoquendis auxilio erit. Quæ cũ dictorũ ſingula, aliud magis,
aliud minus faciant oĩa, tñ Falerna magis ſtomachũ roborãt. At, qm̃ ipſorũ Falernorũ, aliud dul
ce admodũ eſt, qđ Fauſtianũ uocant: aliud, ſi cũ hoc cõferas, auſterũ: ſi cũ Signino & Marſo, dul-
ce: deligendũ ad talia ſcđm eſt. Si verò cubans per ſanitatẽ dulcibus vinis inſueuit, huic nihil pro
hibet dulcius Falernũ exhibere. Verũ in Aſia, & Græcia, & nationibus, q̃ his ſunt vicinæ, vbi co-
pia iã dictorũ vinorũ aliqñ non eſt, ex ijs, q̃ illæ regiones ſuppeditant, aptiſſima ad digeſtionẽ in
corpus ſunt Ariuſiũ, & Lesbiũ: hoc quidem, uelut ex ipſo nomine patet, in Lesbo natum. Ariu
ſium locis quibuſdam in Chio prouenit. Cum verò tria ſint in Lesbo oppida, minus certe, tum
odorũ, rum dulce in Mytilene gignitur: magis & odoratum, & dulce in Ereſſo, dein in Methym-
na. Porrò ſumenda ex his, † quæ aparachyta ſunt. ita. n. nominãt ea, } quibus marina aqua admi-
ſta non eſt, ratis maximum futurum incõmodum ex ijs, quibus eſt admiſta. Alioqui nec aſſolent
in Lesbo nobilibus vinis, de quibus nunc agitur, marinam aquam immittere: veluti nec Ariuſio F
in Chio. Prouenit & in Helleſponti Myſia vinum Surretino non abſimile: * Myſinum per emi-
nentiam vocant. Hæc omnia vina flaua † & odora ſunt, & cõſiſtentia, quæ inter aquoſa craſſaque
ſit media. Aquoſę porrò conſiſtentiæ ſunt Adrianum, & Sabinum, & Albanum, & Gaurianum,
& Thuſcum, & Neapolitanum Aminæum, quod ſcilicet in locis Neapoli vicinis gignitur, unde
etiam ita id nominant: in Aſia verò & Tibecinum, & Titacazenum, & tertium ab ijs Arſyinum.
Contra verò craſſa ſunt, ueluti Siræon, id eſt ſapa, quod apud nos hepſema nominant, & Scy-
bellites, & Thæreum, & Albates: in Aſia verò Aegeates, & Perperinũ. Ergo, quibus ex abundan-
tia crudorum humorum ſyncope incidit, ijs craſſa vina ceu noxia, aquoſa ceu parum efficacia,
ſunt fugienda: deligenda vero eorũ ſunt media, quæque, ut prædictũ eſt, flaua ſint & calida. Ne-
que. n. inuenias ex albo vinorum genere calidum vllum: qñ etiam auſtera, & mediocriter alba,
cum inueterauerint, fuluiora quodammodo reddantur: ꝙ ſi aliter nominare fuluum colorẽ ve-
lis, licet, voces igneum pallens. Quotquot aũt in ipſis calidiſſima ſunt, omnia certe flaua ſunt: cu-
iuſmodi in Italia eſt Cæcubum. Quod etiam vnũ quoddam genus eiuſmodi vinorum ab initio,
ſicut aliqui putant, non eſt, verum ex vetuſtate eo peruenit, vt igneum colorem contrahat, vnde
ipſum quoq; nomen eſt ſortitum: non tñ eo omnia perueniunt, cum prius craſſent, quàm in per G
lucido flauorem accipiant. Reliquorum vini generum, auſterorum, quæ mediocriter alba craſ-
ſaq; ſunt, certe nullum ad digeſtionem in corpus eſt idoneum: ſi tñ abunde inueterauerint, nec
aliorum copia ſit, uti illis licebit: ſunt verò eiuſmodi omnia cum inueterauerint, ſtomacho uti-
lia. Quò vero habeas horum quoq; exemplum, tum eius, quod ex Nicomedia affertur, meminne-
ris, uelim, quod oĩbus hominibus eſt notũ: Tum Siculi Aminæi, quod in magnis reponitur ficti-
libus: quod. n. in paruis ſeruatur lagunculis, maxime huic eſt contrarium, cum & malum ſtoma-
cho ſit, & capitis dolorem excitet. Ac ſemper quidem eſt id agendum, vt optimũ eligas: id ſi non
eſt, quod illi pro iam comprehenſis notis eſt quàm ſimillimum. Aptiſſima nanque ad deductio-
nem in corpus ſunt Ariuſium, & Lesbium: ſed, ſi ea deſint, ſimusque in Aſia, aut Aphrodiſienſe
petemus, aut auſterum Tmoliten, aut aliquod his ſimilium, quod & colore ſit fuluum, illico,
cum bibitur, manifeſte excalfaciat. Conſiderandum vero ante omnia eſt, qualis nam ægrotantis
natura ſit. Nam, ſi imbecillum illi caput eſt, & quod facile calidis uinis impleatur, quæ minus ca-
lida ſint potius ſunt offerenda: ſin firmo admodum capite eſt, & talibus vinis delectatur, aut etiã
citra noxã ea ferre eſt ſolitus, haud timide his vtet. Porrò uina, quæ odora fuluaq; ſunt, quantum
ex ipſorum eſt natura, omnia caput grauant: eoq; tum Falernum, tum Tmolites, tum Lesbium, H
infirmo capiti noxia ſunt. Qualis autem in Falernis tradita nobis differentia eſt, talis profectò, &
in Tmolitis habetur: alterum. n. admodum eſt dulce: alterum auſterum, ſi cum illo conferatur: ca
lida tñ admodum ambo ſunt, eoq; caput grauantia. Auſtera vina ventriculum roborãt, caputq;
inter omnia vina minime tentant: cæterum digeſtionem in corpus non promouent: quo magis
fugienda tibi in ſyncope prehenſis ſunt non ſecus, q̃ aqua. Habile verò ad facilem in corpus de-
ductionem, & Hippodamantium, cum inueterauit, eſt, ipſum quoq; ex ea ſpecie, cuius tum dul-
ce Falernum eſt, tum verò Tmolites: ineſt huic & adſtrictio manifeſta, quæ tñ in neutro illorum
eſt, itaq; etiam ſalubrius ſtomacho eſt. In penuria verò vini, quod accommodatum vtriq; ſynco
pæ ſit, ei inquam quæ ex multitudine crudi ſucci oritur, & ei, quæ ex bili incidit, coactus prorſus
vino vti, fugere (ut prædiximus) oportebit omnia tum auſtera, tum noua, itemque craſſa: delige
re uero aquoſa, magisq; ſi ſũt antiqua: talia nanque, tametſi non ualenter excalfaciunt, tñ facile ĩ
oẽ corpus deducuntur. Proinde, cum celeritas digeſtionis in corpus ſit his cum fuluis commu-
nis, differentia rurſus in his erit, ꝙ cõcoctioni, quæ uel in vẽtriculo, vel in venis agit, fulua magis
cõducunt, propterea, ꝙ magis excalfaciunt: præterea miſtibilia * ſunt & nutrientia, eoque ad ſuc-
ci boni

† Hæc erant in cod. græcis.

* Al. Myſium.

† & calida.

A. l. 4. f. 1. 2. 1. ca. 1. fol. 432. d

* [illegible], aliter [illegible].

A ci bonitatem opportuna utiliave. Quorum omnium nihil in aquoſis vinis eſt, minimum enim ex horum ſubſtantia in ſanguinis mutatur ſpeciem. Sed, cum fulua caput feriant, quæ aquoſiora sũt, nuſquam id contriſtant: urinas aũt præter cætera uina mouent. A quibus ſecũdũ locum obtinẽt, quæcunque fuluorũ maxime ſunt tenuia: quæ ẽt ad ſyncopas potiſſimũ ſunt deligenda. Tardius his deducuntur in corpus, q̃ fulua ſunt, & craſſa: quanq̃ ea quoque auſteris omnibus magis ſunt penetrabilia. At uero nutriunt hæc magis, quam tenuia, ac uitioſos ſuccos omnium uinorum celerrime, bono ſanguine generando, corrigunt. Ergo inſtitutum ſermonem denuo repetamus.

De affectibus tum in ſpiritu, tum in partibus corporis, quibus uires læduntur, & ſyncope exoritur, remouendis. CAP. 5.

A.l.3.f.11. t.2. c.6. fo. 179.h.

QVòd ſyncope præceps uirium lapſus ſit, id ab alijs ante me dictum eſt. Sed, cum* eſſentia uirium, quibus regitur corpus, vt in ſpiritu, tum in ſolidorum corporum temperamento conſiſtat, hæc nobis, & ubi integra ſunt, ſeruari: & ubi corrumpuntur, ad integrũ reuocari omnino debent. Ac quemadmodum tueri ea per ſanitatem conueniat, in opere de tuenda ſanitate eſt præceptũ. Quemadmodũ uero & in morbis, traditum iam* aliquatenus & in præcedentibus commẽ B tarijs eſt. † Non tamen adhuc res tota ad talẽ, qualem exigit, *cõtemplationẽ eſt perducta: nec talem methodum habuit, qualem priora. Quod igitur deeſt, id nunc adijciamus. Spiritus ſubſtantia una cum ſolidis corporibus ſic nobis cuſtodienda in morbis ſunt, ut tum qualitate, tum quantitate, quoad fieri licet naturaliter ſe habeãt. Ac, ſiquidem ſic proſpici his poſſet, ut nec ſubſtantiæ eorũ quicq̃ aut uacuaretur, aut prorſus immutaretur, id eſſet optimum: ſed, quoniam in cõmentarijs de ſanitate tuenda oſtendimus fieri non poſſe, ut id generabili corpori unquam contingat, id agendũ eſt, vt, q̃ ſubſtantiæ portio defluit, hanc apponẽdo farciamus: quod alteraſcit, in debitã temperiem p̃er contrariã alterationem uindicemus. Si igitur tũ uacuatio, tũ alteratio ſenſim paulatimq; fiant, etiã correctio utriuſque ſenſim adminiſtrabitur. quod munus ad artẽ ſanitatis tuẽdæ ſpectare eſt monſtratum. Sin cõfertim & ſemel ac magna aliquando uacuatio, uel etiam adiectio incidat, & morbus ita efficiatur, & medendi methodũ ad eorũ ſanationem requiremus. Veluti enim mutationem in non naturalem habitum, quæ ſenſim paulatimq; irrepit, corrigere, ſanitatis tuẽdæ artis ſunt partes, ita eam, quę multa ſimul irruit, farcire, ad medendi peritiam ſpectat. Ergo animalis ſpiritus cerebrum ueluti fontem eſſe, clare oſtendimus: qui partim ex inſpirando, partĩ ex eo, quod reticularis plexus ſuppeditat, irrigatur atque alitur. Vitalis ſpiritus nõ æque euiC dens demonſtratio erat: ſed tamen in corde eũ & arterijs cõtineri exiſtimare, alienũ à rõne nõ eſt: eundemq; nutritum maxime quidẽ ex reſpiratione, ſed tamen & ex ſanguine. Quod ſi nat uralis quoq; aliquis ſpiritus eſt, utique is quoque in iecinore & uenis continebitur. Sanè dictum fuſiſſime de uirium eſſentia eſt in libris, quos de Hippocratis & Platonis placitis ſcripſimus. Solidorum uerò corporũ ſubſtantia certa eſſe quantitate proculdubio deſiderat: eoq; nutrimẽta mortale genus tuẽtur. Sed nihilo ſecius & elemẽta, ex quibus componitur, mediocri eſſe temperie requirit: dictumque ſubinde eſt, quemadmodum temperies ea ſit tuenda. Cæterum, uirium lapſus, de quo nunc agere inſtitui, qui quidem ſolidorum corporum ſubſtantiæ digerendæ ſuccedit, in longiſſimis morbis ſubinde incidit, animante ex frequenti atrophia, id eſt nutriendi defectu, extenuato: † præterea in ijs febribus acutis, } quæ corpus liquant: Qui uero ex ſubſtantiæ temperie mutata, prouenit, cũ uel immodice ipſa fuerint calefacta, uel frigefacta, uel madefacta, uel ſiccata, aut horũ aliquibus copulatis effecta. Alteratio uero in ſpiritu, tũ ex uitioſis prouenit ſuccis, tum ex ambientis aeris malitia, qui aliàs alia de cauſa in hãc eſt mutatus: præterea uenenatis facultatibus, aut animalium, quæ uirus eiectant, uenientis. Verum hæc à præſenti inſtituto ſeponũtur. Ipſius uero eſſentiæ ſpiritus corruptio, & quæ futura timetur, & quæ iam adeſt, quæ tũ ex affectu animi inciD dit, tũ ingenti dolore, tum pluribus motibus, cuius generis & uigiliæ ſunt, tum ex immodica eius tenuitate, & continentium eum corporũ raritudine, tũ uero ante hæc omnia ex ipſo reſpiratu prohibito, & nutrimẽti defectu, diligẽtius corrigi profecto poſtulat. Sũt porrò affectus animi, timor ſubitus & uehemens, quẽ Ecplexin Græci uocant: præterea, quæ contraria huic timori eſt, voluptas maxima, Græci Pericharian uocant, quaſi exceſsũ gaudij dixeris. Scimus enim amborũ occaſione perijſſe quoſdam. Iam reliqui quoque magni timores oẽs, & cũ his maxime uoluptates, etſi nõ pullulãt, at certe facile reſolubilem infirmumq; ſpiritum reddunt. Triſtitia* vero, & anxietates, & ira, & cura, eo genere ſunt noxiæ, quo frequentes uigilię, quoniam uires reſoluant. Ac in ijs quidem omnibus ipſa per ſe ipſam mouetur anima, in* corporalibus aũt actionibus ipſa corpus mouet: reſoluitur autem eius robur utroque motuum ſuorum genere, ſi modum excedant. De laboribus uero quid attinet dicere, quo pacto & uehementius aucti quoſdam iugularint, & omnes certe læſerint, tametſi non ſuſtulerunt? In omnibus eiuſmodi caſibus manifeſte uidentur ægrotantes, tum animo linqui, tum uiribus reſolui; nonnulli uero *(vt dictum)* etiam mori, ſcilicet aliàs ſpiritu ipſo deperdito, aliàs alterato, aliquando ex parte digeſto non raro hæc utraque perpeſſo. Tractatum autem fuſius de his eſt cum in alijs libris, tum uero in ijs, quos de Hippocratis & Platonis dogmatis prodidimus. Ad rem uero propoſitam, modum, quo ſingula lædere ſunt

A.ibi dem.

† Adduntur quidem hæc in loco & in græcis cod. & in tralatione ueteri, dicetur uerò & in præſenti, ea tamẽ uerba Linacer uidetur cõſulto omiſiſſe.

** Græcus contextus hunc in modum habet. ὥσπερ οὖν τῆς ὑγιεινῆς ἔργον τὸ κατὰ μικρὸν τὴν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ὑποτροπὴν ἐπανορθοῦσθαι, οὕτω τῆς θεραπευτικῆς τὸ κατὰ μεγάλα. i. quemadmodũ artis tuendę ualetudinis partes, sũt mutatione ad ſtatum præternaturalẽ in paruis; corrigere, ſic in magnis ad curatoriã pertinet. Habet autem Galenus ſimilem huic ſententiã libr. 7. huiuſce tractationis in fine.*

† præterea in acutis, per febres colliquantiuas.

*Practicis, eſt in plerisq; cod. græcis, ψυχικαῖς. i. animalibus eſt in aliqbus.

re ſunt nata, diſquirere neceſſe non eſt, immo, ꝙ lædunt, ab ipſa euidentia accipere, ac eo ad uires E
tuẽdas in morbis ſalubriter uti. Pari modo, & ſi ſpirituum, q noſtrũ corpus regunt, ſubſtantia ali-
qũ plus iuſto extenuata fuerit, utroq; ꝑfecto modo imbecilla fuerit, & tã q̃ tẽperie alterata, & tã
q̃ diſſipabilis, vel exhalabilis, vel, quocũque modo libet appellaſſe, reddita. Eadẽ nimirũ ratione,
& ſi totũ corpus tranſmutatũ in immodicã raritudinẽ ſit facile ſpirituũ ſubſtantia digeretur, ꝙ &
ipſa tenuiũ partium ſit, & corpus eam non cõtineat. Ergo nec rarefaciendũ immodice ęgrotantis
corpus eſt, ſi ſpiritũ retineri in ipſo ſtudes: ſed nec, quæ in eo, ſunt ꝑ comeſta & bibita ualẽtet ex-
tenuãda. Iam uero, ꝙ ipſorũ quoq; ciborũ, ac potionum non leuis habẽda ſit cura ad robur virũ
tuendũ, ut uidelicet tum quantitate modici, tũ qualitate exacti exquiſitiq; ſint, id neminem latere
arbitror: Sicut illud profectò cuiq; perſpicuum, ꝙ etiã ſubſtantiæ, quam inſpiramus, habenda ſit
cura, ut ſcilicet iũ optima temperie ſit: tum ab omni inquinamento puriſſima, nec aliqd ex metal
lis, aut caminis, aut barathris ſibi admiſceat: aut aliquid ex putredine leguminũ, vel olerũ, vel ani-
maliũ, vel cuiuſcunq; rei contrahat: aut halitus ex ſtagnis paludibus, uel fluuio recipiat. His itaq;
omnibus proſpiciat, oportet, qui vires illæſas tueri uolet. Ad hæc etiã ipſorũ corporũ ſolidorũ, in
quibus utiq; uel maxime cõſiſtere uirium ſubſtantia uidetur, nõ parua habenda prouidentia eſt,
vt. ſ. ſano tẽperamento ſint: atq; hoc qdem omnium partiũ cõmune commodũ eſt. Ad robur au F
tẽ uirtutis conſeruandũ, & ad ſyncopalẽ acceſſionẽ, quo minus de repente incidat, cauendã, ſin-
gulare præſidium eſt tẽperamẽti cuſtodia, ante omnia quidem triũ principiorum: mox uero reli
quarũ partiũ, quæcunque in conſortium affectus, principia ſecum ex facili trahunt: eiuſmodi eſt
uentriculi os, qđ propter exquiſitum *ſenſum, tũ alia ſymptomata non pauca, tũ uero ſyncopas
accerſit. Porrò memoratus iã crudorũ humorũ affectus, ſi & copia ſua hi uires premãt, & propter A. l. 3. f. 13 t. 1. ca. 1. f. 284. d
tũ multitudinẽ tum craſſitudinẽ exiguos aĩalis meatus obſtruant, iam multis nõibus exitialis eſt,
ac ſyncope opportunos reddit: nempe & ꝙ animal ſub eo non nutriatur, & ſuffocetur, & ꝙ me-
diocritas tẽperamẽti eius non ſolum alteret, ſed ẽt corrũpat. Quippe crudi ſucci nutrire prius, q̃
ſint concocti, nequeunt: ijdemque, cũ multi ſunt, grauant; ſi verò ſpiramẽta, quibus perſpiratio
agitur, obſtruãt, calorẽ extingunt: qđ ſi nec obſtruant, nec onerent, ſyncopen ij certè nõ inferũt,
ſed animi deliquia, quas Lipopſychias Græci uocant, ſiquidem reſoluuntur eiuſmodi ægrotan
tes, niſi frequẽtius nutriant. Porro exhiberi his oportebit nõ copioſe ſemel, nec quæ craſſa frigida
ve poteſtate nutrimẽta ſint, ſed, ſicut dictũ pri' eſt, quæ ex genere extenuãtiũ calfacientiũq; ſint.
Ad eundẽ modũ & medicamẽta, quæcunq; ſaltẽ medicamẽta ſumere febricitans homo põt, exte
nuantia calefacientiaq; ſunt offerenda. His & aquoſum uinum idoneũ ab initio ſtatim eſt, ſi tñ ue G
hemẽter nõ febricitent: ꝙ haud ſanè frequenter in hoc affectu fieri aſſolet magis ẽt, ſi, q laborãt,
ſenes ſint, ꝑbendũ ijs poſt quãq; cibationem uinũ eſt, magiſq; ẽt, ſi interpoſita quietis ſpatia me-
diocria ſint. Sanè, qui ex eiuſmodi ſuccis laborant, hos quotidie acceſſiones exercẽt, ꝑcipueq; ad
ueſperam, & noctu, non mane, nec uſque ad meridiem. Atq; de his quidem hactenus abunde.

De curanda ſyncope in ijs, qui tenuiſſimos ſuccos, & qui facilime exhalant, obtinent. CAP. 6. A. li. 4. f. 5. t. 2. c. 35. l. g 17. a

AGe modo tranſeamus ad eos, qui contrario quidem huic laborant affectu, ſed tñ ſyncope
ſimiliter opprimũtur, niſi quis ſedulo ſit attentus. Hi ſunt, qui præter nius *ſuccos habent ſic,
*διαφορῶνται. ut ocyſſime *exhalent. Itaque ẽt diuerſa a iam dictis ratione ſunt curandi. Illos nanq; paulatim &
aſſidue uacuauim', propterea, quòd multã ſimul uacuationem ferre nõ poterant: at qui ſic ſe ha-
bent, hos paulatim & aſſidue nutriemus. Quòd ſi à principio hos uiribus adhuc ualentibus, curan
dos ſuſceperimus, nec paulatim eos cibabimus: poſſunt nanq; ij, vel quod liberius ſemel datum
eſt, nutrimentum ſuperare. Tanquam autem eos, qui ex crudi humoris multitudine ſyncope pe-
*ὀλέθριον ἔχειν. riclitantur, prorſus *periclitari diximus, ſi vel iecur his, vel ventriculum phlegmone obſedit, iti-
dem de quibus nunc agere inſtituimus, inſanabiles ſunt exiſtimandi, ſi uiribus iam languentibus H
aliquod eorũ uiſcus phlegmone infeſtetur: quando nec aſſidue hos nutrire fas eſt, ſed tantum ĩ re
miſſionibus, nec ſeruare eos, ſi nõ nutriant, licet. In eiuſmodi affectibus mortifera illa ſpecies ĩ fa
cie celeriter apparet: *Naſus acutus, oculi caui, & reliqua, quæ deinceps ſunt adſcripta. Nam, ſiue
1. Progn. 8. 4. 191c multum excernant, ſiue uigilent, ſiue triſtentur, ſiue non cito nutriantur, protinus eiuſmodi faciẽ
habent. Porro, ſi alicuius horum, aut etiam plurium occaſione tales eſſe uidebuntur, minus eſſe
malũ putabis, q̃ ſi abſque his eſſent emaciati: ſin abſque his tales appareant, pernitioſum iudica-
bis: atq; hoc amplius, ſi à principio morbi eam hẽant ſpeciem, neq; enim, dum concoquatur, ſuf-
ficient. Atq; ob id Hippocrates dixit, ſiquid eiuſmodi conſenſerit: minus ſubeſſe periculi putãdũ.
In morbi nanq; principio (vt prædixi) etiã ſi cum aliquo dictorũ in eo ſint ſtatu, haud quaquam
id bonum eſt: cæterum minus id periculi minatur, quàm ſi cum horũ nullo, immo ex ſpiritu ipſo
prompte digeſto. Non ſolum autem extenuatis ad eum modum ſpiritu horũ, & ſanguine, dige-
ſtio ſæpe incidere aſſueuit, ſed etiam expultrice ui per uniuerſam corporis molẽ immoderatius
cõcitata. Id qđ incidere maxime ex imbecillitate retentricis ſolet. Sanè nutrire, quicquid horum
inciderit, eſt neceſſe; ſicut etiam corporis ſumma denſare non ſecus, q̃ priorũ rarefacere. Cum. n.

maxime

A maxime ijs affectus inter ſe diffideant, etiam præſidiorum ſpeciē diuerſiſſimā requirunt. Ergo frigidum ijs aerem adſtringentemq; comparabimus: qui, quemadmodum fiat, prius eſt dictū. Vngendi præterea ſunt adſtrictorijs unguentis. Tum cibi ijs dandi, qui non admodum prompte diffluāt, non aqua mulſa, non ptiſanæ cremor, ſed panis, & ſorbitio ex alica. & fructus auſteri, & qui non facile corrūpantur, tum ipſi per ſe, tum uero & cum pane ẽt alica, quæ in aqua ſit cocta. Dauero a* aliquando ijs & oua, præcipueq; eorum uitellos, album enim eorum ægre cōcoquitur: p̄terea gallinaceorū, q lacte ſint alti, teſticulos: itemq; ſuillum cerebrum, ſed vel diligenter aſſum, (quando, ſi b* cruentum detur, ſummopere lædit) vel in albo iure legitime elixum, porro & anetho iniectis. Deniq; omni ratione agendum, vt & ſuccorum materiam craſſiorē reddas, & cutim dēſes, & exhalationem inhibeas. Vinum vero ijs aquoſum neceſſariū † inter initia eſt, ſumptū poſt cibum. Quod ſi ex ſententia nobis omnia reſponderint, etiam carnei ijs aliquid nutrimenti poſt alia dabimus: potiſſimum poſt quartum diē, ſuccis, qui febrem excitauerunt, iam ad concoctionem uenientibus. Tali affectu laborantis iuuenis, in decimo libro meminimus, quē (vti dixi) quotidie nutriui, atq; ante acceſſionem potiſſimum: tum, quemadmodū, ſemel dedita opera non exhibito illi cibo, acceſſio cū ſyncope inuaſerit, memorauimus. Ergo in omnibus eiuſmodi curationibus, ſi iam deprehenſus ſyncope cubans eſt, oīs ſolicitudo medentis ad ſymptoma uertitur: ſin nondum ea premitur, utriuſq; curā habebit, & ut ſymptoma non incidat, & ut morbus paulatim diſcutiatur. Celerius autem hunc diſcuteremus, ſi nullus ſymptomatis ſubeſſet metus. Quippe, q multitudine crudi ſucci grauatur, hunc, ſi modo iuſtam ſemel uacuationem ferre poſſet, nec metus, aliquis ſyncopes impenderet, ſemel, arbitror, uacuatum a morbo explicaremus. d† eum uero, cuius ſpiritus & ſucci facile exhalant, }ſi ante acceſſionem cibare non cogeremur, longiorem illi morbum certe non redderemus. Ac de ijs quidem hæc mihi dixiſſe ſit ſatis.

A* in multis quidē cod. græcis manuſcriptis hāc dictionē non inueni, eſt tamen in aliquibus, & in tralatione ueteri.

B* ὠμὸν, i. cruentū, eſt in impſſis; ἔναιμον quod ſubcrudū ab aliquib⁹ vertitur, eſt in manuſcriptis quos uiderim.

D† ſlatum.

D† τὸν δ᾽ εὐδιαφόρητον.

A. li. 4. f. 1. t. 2. c. 30. f. 422. f. Et li. 3. f. 11. t. 2. c. 8. f. 280. g

B

De reliquis Syncope cauſis, ac primum de affectibus, quibus dolores ſuccedunt. CAP. 7.

A. l. 3. f. 11. t. 1. c. 6. f. 278. h

NVnc reliquas occaſiones, quibus ſyncope ſuccedunt, deinceps referemus. Hæ ſunt numero quatuor: dolor* uehemens, uigiliæ, immodica † uentris inanitio, ac in ijs, qui aliena loquūtur, aliquando motus. Sed & quintam, ſi non diſplicet, addas, nempe principiorū, intemperiē, de qua in calce libri agemus, idcirco maxime, q dupliciter p̄uenit, vel q a in nudis qualitatibus particulę atterātur: vel quia vitioſus aliquis ſuccus in has recipitur. Deinceps igr̄ de oībus, quæ memorauim⁹, eſt agēdū, initio à doloribus ſumpto. Ergo, ſi cauſam ipſā, unde dolor excitatus, adimere poſ-

C ſis, ita utiq; contra ſymptoma non pugnaueris, ſed ægritudinem curaueris: ſed ſi qua occaſione prohibitum, affectui ſubmouēdo intētū eſſe non licet uehemētiā doloris mitigabis. Verū qñ nec dolorū cauſas ſubmouere, nec uehementiā eorum remittere fas eſt, niſi intellexeris, cuius uitio is dolor in cubātis corpore excitetur, p̄pendēdæ prius tū cauſæ dolorū ſunt: tum uero ſigna, quibus hæ dignoſci queant, nā, cū ſenſui plerūq; parū pateāt, hoīem, qui in tali ſpeculatione ſit exercitatus, nimirū poſtulāt. Itaque, cū nobis in alijs operibus nō pauca de dolorū generatione ſint præcepta, ipſorūq; omniū opportunū tempus iā uenerit, neceſſū arbitror totā eorū rationē ſummatim percurrere. Quoniā igitur in animalis corpore omnibus cōſentientibus ſectis, non omnes partes ſenſiles ſunt, manifeſtū eſt, qua prorſus ſunt inſenſiles eas non dolituras. Igitur, cū ſenſibus duntaxat dolor accidat, ſequēs eſt, vt æſtimem⁹, eiuſmodine corpora perpetuo an dolitura, an uno aliquo tempore, cū videlicet ortus in his crucians affectus ſit. At, ſi ipſa euidentia nos docet multū eſſe temporis, quo nihil omnino doleamus, non obſcurum eſt, certo aliquo tempore, quo ſcilicet excitatur in ſingulis, quæ dolent, crucians affectus, neceſſe eſſe ea dolere. Ergo, ſi inuentum nobis fuerit, quænam affectio ea ſit, quæ in ſenſilibus corporibus orta, facit ut animal doleat, utiq; & q quærimus, iam fuerit inuentū. Hic igitur ab ijs naturalibus notionibus, quæ oībus nobis ſunt cō-

D munes, p̄cedere methodo ad id q cōſiderandū proponitur, cōueniet. Porrò naturalis notio nos docet uitiū id corporis, ex quo ſit doliturum, aut continuitatis diuiſionem oportere eſſe, aut alterationē aliquā. Ita etiam nō incōmode dictum ijs eſt, qui ex inſectilibus, vel inſenſilibus, vel incōpactibilibus elementis corpus cōponunt, affectum, unde dolor naſcatur, prorſus inueniri † non poſſe} Quippe, quæ tantūmodo tāgunt, eorū nihil uidetur dolorificum: at talia corpora tantum ſe inuicē tangunt. Quòd ſi non contingant modo, ſed etiam ſe inuicem in concurſu frangant, ad dolorem creandum nihilo plus conferunt, ſi, quæ franguntur, inſenſilia ſtatuuntur; niſi ẽt lapides cum diuiduntur, dolore affici dicemus. Verū de his latiùs tum alibi, tum in quinto de Aſclepiadis placitis diſſeruimus. Nunc autē confeſſum hoc principium ſumentes, neceſſe eſſe, vt affectus, qui dolorem excitet, uel diuiſio ſit, vel alteratio, illud etiam memoria repetamus, ne alterationē quidem ipſam ſenſim irrepētem, dolorem afferre animali poſſe: ſed quæ dolore animal afficiet, eam mutationem tum conſertim factam, tum verò uiolētam eſſe debere. Videntur. n. corpora nō ſolum cum in habitum contra naturam conſertim aguntur, triſtem mutationē ſentire, ſed ẽt in ipſo ad naturalē ſtatū ſuum reditu, niſi eum paulatim accipiant, cruciari. Scimus. n. qui in uehemēti frigore, iter fecerunt, eos cū ſe ſe nō ſenſim, ſed ſemel calfacere p̄perarent, dolore circa unguium radices adeo uehementi affectos, vt ferre non poſſent. Illud uerò inquirere, an ipſum quod uehe-

mementer

†In pluribus cod. græcis ātiquis hæc dictio, uentris, nō habet.

† ἁπτομένας.

menter excalfacit, aut refrigerat, diuiſionem aliquã continui efficiat, longiore fortaſſe diſputatio E
ne eget: & utique hoc oſtenſum à nobis eſt in commentarijs de ſimplicium medicamẽtorũ facul
tatibus. Verum quid agendo, quæ uehementer vel excalfaciunt vel refrigerant, dolorem inferant
quærere, ad rem propoſitam minime eſt neceſſe: ſiue enim vt ſubſtantiæ ſenſibilium continuitatẽ
diuidentia, ſiue ut eam ſemel & confertim alterantia, id ad eorum inuentionem, quę dolorem le-
ua[n]t, nihil refert, modo ſciamus, quod violẽter vel excalfacit vel refrigerat, id ſentiẽtia corpo- A.l.3.f.1.1.c.1.fol. 189.a
ra dolore afficere. Ergo ſi cœpiſſe ab euidentibus conueniet: euidenter aũt uidentur, eorum, quæ
corporibus noſtris pr[o]pinquant, hæc ſola eſſe dolorifica, & quæ uehemẽter vel excalfaciant vel
refrigerent, & quæ ſubſtantiæ continuitatem diuidãt, hæc autẽ ſũt, quæ vel contundunt, vel inci
dunt, vel diſtendunt: vtique curationis eorum iuuentionem quæremus via aliqua inſiſtẽtes, quæ
à quærendorũ natura ſit accepta, quæ methodos appellatur. Rurſus igitur ſupra repetentes dice-
mus. Quoniam id quærimus, quemadmodum in morbis dolore affligamur, vbi nihil nobis extri-
ſecus triſte appropinquat, neceſſum eſt, aliquam talẽ cauſam in corpore quæramus, quæ ſcilicet
vehementer excalfaciens, vel refrigerans, vel diuidens ſubſtantiam ſenſilis alicuius corporis, nos
excruciet. Ac primum illud ſpeculabimur, cuiusnã eſſe naturæ debeat, quod continuitatem diui-
det. Neceſſe igitur eſt, vel ruptionem, vel contuſionem, vel eroſionem, eſſe affectum eũ, qui di- F
uiſionem continui faciat. At uerò ruptio ex diſtentione quadam: contuſio ex grauante: eroſio ex
mordente prouenit qualitate. Ergo, cum nihil extrinſecus ſit, quod vel diſtendat, vel grauet, vel
erodat, ſed ex ſe ipſo horum aliquod corpus ſentiat, neminem latere poteſt, diſtentionem ab ali-
qua intrinſecus ſubſtantia, quæ multitudine ſua corpus ſe cõtinens diſtendat, aut immodica ſicci-
tate, prouenire: contuſionem ex eo, quod aliquod corp' ab* externo ſuperceciderit, quod vel du-
rum, vel magnum, vel graue, vel ſimul ambo fuit: eroſionem uero ex ſucco aliquo, cui mordens
natura inſit. Igitur, vbi vehemens dolor urget, ſcrutandũ nobis eſt, an ſuccus plurimus, an ſpiritus
cui non ſit exitus, an grauis moles, an mordens humor, an ſiccus affectus ſubſit; ad hæc, veluti in-
ter initia eſt definitum, an aliquid, quod ualenter excalfaciat, vel refrigeret. Quorum ipſorũ quo-
que rurſũ cauſæ vel in ſpiritu, vel in humoribus, vel in ſolidis ipſis ſunt ſtatuendæ: quicquid enim
eorum uehementer excalfactum, refrigeratumve ſit, quando, quod uicinum eſt, tangit, dolorificũ
illi redditur. Igitur, quemadmodum ſingula, quæ comprehendimus, agnoſci poſſint: tum uerò ꝙ
non omnium habeamus manifeſtas notas: quodque, ſi aliud quicquam, etiam cauſarum & affe-
ctuum, quæ ſenſum fugiunt, agnitio ex multa exercitatione, & curioſa omnium perpenſione no-
bis tandem pariatur; alibi monſtratum eſt. Nunc verò id conſiderare propoſitum nobis non eſt, G
immo ſolam ipſam medendi methodũ perſequi. Ex qua ſcienter perſpecta, quãrum auxilium cõ
pendiumq; medicis non ad præſidiorum modo curationumque facultatem, ſed etiam ad affect'
aliquando agnitionem comparetur, ſæpe uobis in ipſis ægrotantibus manifeſte oſtendi: quorum
iam duos treſve, qui haud pridẽ ſunt ſanati, referam. Vnus enim, ut ſcis quadragenarius erat: qui
cum colo laborare putaretur, nõ modo nihil eſt à formẽtis tum humidis cũ ſiccis leuatus, ſed nec
cataplaſmatis, nec elyſteribus, quibus ſcilicet publice uti in eiuſmodi affectibus ſolent, uerum ẽt
à plurimis eorum exacerbatus. Nam à rutaceo oleo per ſedem infuſo deterius habuit, itemque à
caſtoreo: quin etiam, vbi mel coctũ cũ pipere aſſumpſit, extremis doloribus eſt afflict': iam, cum
cremorem cocti fœnigræci unà cum melle accepiſſet, uehementer eſt irritatus. Ipſe igitur, vbi
mordentes ſuccos in tunicis inteſtinorum immerſos conieci, qui ſcilicet ſecum unà corrũperẽt A.li.3.f.1.1.c.2.fol. 346.c
tũ ea, q̃ per inferiora eſſent infuſa, tum ea, quæ per os ſumebat, exhibui homini nutrimentũ, quod
non facile corrumperetur. Deinde, cum minus eum cruciatum intellexi, uitioſos humores pur-
gãdos iudicaui. Cum vero aptiſſimum ad eiuſmodi uitioſos humores eſſe medicamẽtum, qđ ex
aloe componitur, quodq; iam vulgo picran appellant: utique ſemel hominẽ iuſte purgare non
ſum auſus, ꝙ doloribus & inedia duobus menſibus confectus eſſet: uerum ex quibuſdam interual H
lis moderate id faciens, quĩdecim circiter diebus hominẽ (vt ſcis) prorſus ſanaui, idq; nullo p̃terea
adhibito præſidio. Atque hic quidem illo primum tempore ſic eſt uexatus, nunquam prius inte-
ſtini dolorẽ expertus. At alius iuuenis huic quidẽ ætate prope par, ſed qui ſæpe antè colicis cru-
ciatibus fuerat affectus, accepto ſcammoniæ ſucco fuit purgatus. Cum autem bene largiter fuiſ-
ſet uacuatus, primo quidẽ die ueſperi in balneo lotus, mox ptiſanæ cremorem ſumẽs, poſt piſcẽ
quoq; comedens, nocte ea, quæ ceperat, euomuit. Secundo die itidẽ lauatus, comedit primũ la-
ctucã, mox auiũ carnis aliquid in albo iure elixæ; ab hac alicam ex aqua ſumpſit uino auſtero inie
cto. Vbi uerò ab ijs mediocriter ſe habere eſt viſus, etiam tertio die nutritus ſimiliter eſt. Reddidit
tamẽ per aluum plura, quam pro ciborum portione, eaq; cum morſu. Deinde quarto die etiam
magis dolere ſibi uentrem ſenſit: &, cũ ſe in balneo alicubi frigus accepiſſe imprudentẽ putaſſet,
rutaceum ſibi oleum per ſedem infũdens, non ſolũ vehementiſſime eſt vexatus, ſed etiã liquidã
deiectionẽ copioſiſſimam excreuit; quod facile declarauit aliquid à toto corpore ad loca uentris
deferri. Poſtdeinde ꝑ circuitus ſimilis redibat cruciatus. Audientes aũt eius ſymptomata, intelle
ximus noxam ex ſcammonia in illis maxime inteſtinis procubuiſſe, quæ prius ẽt fuerant imbecil
la ſic,

ἔσωθεν, id eſt ab interno, eſt ſ aliquib cod. græcis & ita uidetur eſſe legẽdum.

*[illegible]

A la ſic, vt quaſi fluxionis quidam exortus eſſet affectus. Ergo, quemadmodũ hunc quoque ſanauerim, ſcis. Abijcere enim iuſſi præſidia colica, alicaq́; calẽte, q̃ cocta in aqua eſſet, nutriri, immiſſis ei mali punici granis. Cum aũt tota nocte citra dolorẽ dormiuiſſet, miratus ꝓfecto eſt remedij nouitatem: rogauitq́; q̃d eſſet bibendum. Dedimus itaq́; bibendum dilutum rhois cremorem: quo videlicet, ſiue aliqua eſſet in ſummo inteſtino facta vlcerola affectio, eã adſtringeret: ſiue ẽt ex conſuetudine aliquid ex ſuperioribus locis in partem afflictam confluerct, id reprimeret: prandioq́; eodem vti iuſſimus: deinde ad veſperam cœnare pane puto madefacto in uino aliquo naturaliter quidẽ auſtero, ſed ueteri. Conceſſimus p̃terea, ⁞ut auſterũ quẽcunq́; vellet, " fructum ſumeret, ſiue malum, ſiue pyrum, ſiue punicum. Simili rõne ẽt tertio die cibatus, in quarto theriacẽ bibit, ſanusq́; omnino eſt redditus: ac de cætero ad cõſueta reuerſus, nullum ſenſit incommodũ. Simili genere & alteri cuidam in æſtate affecto, cum ſitibundus admodum eſſet, ſupra alia, quæ memoraui, ẽt frigida potione vti permiſi. Ergo ne requiras in omni affectu eiuſmodi notas, quales in pleuritide vel dyſenteria apparent. Quippe ſcientifica eſt morborum id genus agnitio, certis videlicet definitisq́; notis comparata: cum eorum, q̃ proxime ſunt dicti, coniecturalis agnitio ſit, ac ſolis ijs inueniri potis, qui exacte cuiuſq́; morbi ꝓpriam curationem norint. Quare, quo-

B niam de hac ꝓpoſita nunc diſputatio eſt, ipſam per ſe abſoluamus. Nec affectuum agnitiones attingamus: maxime quæ ex coniecturalibus notis incipientes, cum eorum, quæ proſunt obſuntque, cognitione ſunt cõiunctæ. Methodum enim in ijs, atque etiam exercitationem, ĩ morborum agnitionibus ſeorſum per ſe fecimus: quò ſcilicet arte quis inſtructus in omni ægro tum locum, qui affligitur, tum ipſius affectum, ſicuti nos, inueniat.

Ratio curandi dolores. CAP. 8.

ERgo reuertamur ad effectus, q̃ dolores excitant. Si ſanguinis abundantia ſit, q̃ diſtendat, veluti ꝑfecto in phlegmone fieri ſolet, ꝓtinus, vbi vires ægri valentes ſunt, ſanguis mittendus eſt. Sed, ſi is vel ſanguinis miſſionem timeat, uel imbecillis uiribus ſit, tum reuellendus {in diuerſum} ſanguis eſt: tum {per propinqua} deriuandus: dictumq́; nobis prius eſt, quemadmodũ hæc fieri cõueniat. Quod ſi his peractis dolor ẽt perſtat, patet ꝑfectò in ægrotante particula impactũ eſſe, q̃d cõtriſtat. Patet verò nõ minus, & q̃ curatio ipſa per digerẽtia medicamẽta ſit molienda. Pari rõne, & qui flatuoſo ſpiritu dolores fiunt, curabimus, ſed ſimul in ijs potius, tum extenuãtibus cibis, tum potione, tum per ſedem iniectionibus, tum cataplaſmatis, tum humidis ſiccisq́; fo-

Interpretis uerba.

C mentis, auxiliantes. Sin moles aliqua grauando contundẽdove dolorẽ excitet, moli ipſi eſt medendum. Sin mordens humor eſt, q̃ affligit, aduerſiſſima huic ſunt, q̃ extenuant & calfaciunt. Poſtulat nanq́; huius generis affectus, ſi mõ curandus eſt, vt ea, quæ contriſtant, uacuentur: ſi id omnino fieri nequeat, ut ꝑ epicraſin ſanet: ſin id quoq́; fieri nõ poſſit, quæ torporem " inſerant, medicamenta exhibeãtur. Quæ quanq̃ ſunt reliquorũ cõmunia, minus tñ hos affectus, q̃ alios, lædũt.

A.l.3.f.16. t.4.c.1.fol. 346.c

Quippe tenuis conſiſtentiæ, & calidarũ uirtũ, plurimi talium humorũ ſunt: quæ aũt ex papaueris ſucco, & alterco, & eo modo frigidis cõpoſita medicamenta ſunt, ſimul oĩno & refrigerãt & ſiccant: qua rõne nõ ſolum, vt ſenſui torporem inducentia, ſalutaria ſunt, ſed ẽt ut humorum tenuitatem cogentia atq́; craſſantia, præterea vehementem calorem refrigerantia. Vbi uerò craſſi glutinoſiq́; humores exuperant, alieniſſima ſunt, quæ torporem inducunt: cauendusq́; magnopere in eiuſmodi affectibus eorũ uſus eſt. Sed nec alioqui comitatur eiuſmodi ſuccos, modo ſoli ſint, dolor uehemens. Si uero ex accidenti aliquo coniunctus his halituoſus ſpiritus eſt, q̃ ex ijs, q̃bus continetur, corporibus erumpere ꝓrſus non põt, grauiſſimis omnino doloribus, q̃ ita ſe habent, cruciantur. Porrò accidit id illis duplici ex cauſa, uel obſtructione, uel calore, nam & obſtructio

D ſpiritum cohibet, nec exire permittit: & craſſa glutinoſaque, cum calefiunt, flatuoſum ſpiritũ gignere ſolent. Eiuſmodi ſanè affectus ijs, qui ſe cibis natura frigidis, & conſiſtentia craſſis ac glutinoſis referſerunt, q̃n in ipſis inteſtinorum tunicis flatuoſus ſpiritus cõtinetur, potiſſimum incidit. Nam, cũ hæ duplices ſint, vbi medio earum ſpatio eiuſmodi collectus humor eſt, in flatulentum mutatur ſpiritum. Sanè is & craſſus, & frigidus, & tardi motus eſt. Vbi igitur tum retinetur: tũ tunicas diſtendit: tum ſuccus, vnde oritur, inteſtini partes, quas cõtingit, vehementer refrigerat: duplici occaſione affliguntur, q̃ ſic laborant. Ac ad tẽpus quidem, vbi " torporem faciens medicamẽ biberunt, prorſus indolentes redduntur, cæterum affectus his omnino fit maior: nam inteſtinorũ tunicæ medicamentorum frigiditate denſiores, minusq́; flatui tranſmittendo habiles redduntur: & humor ipſe tum craſſior, tum ad motum ineptior euadit. Itaq́; & ſpatio longiore ad ægri curationẽ, & medico, q̃ egregie in arte ſit exercitatus, eſt opus. Niſi enim certa ratione poſtmodum curationem aggredietur, verendum erit, ne ſucci ſecundo in flatuoſum ſpiritum uerſi, eundẽ dolorem renouent: vnde rurſus ſtupefacientium aliquid medicamentorum exhiberi ſit opus, eadẽ ſcilicet neceſſitate urgẽte: ac pari modo tertio, & quarto, & ſæpe deinceps, quoad homo inſanabilis effectus, in malum totius corporis habitum perueniat, & poſt longa tandem tædia pereat. Quo pacto igitur dolores eos, quos frigidus humor in medio inteſtinorũ interclusus excitauit, ſanare cõueniet? Sanè non ꝑfuſionibus & cataplaſmatis, quæ ualenter excalfaciant: quippe leni

A.li.1.f.4. c.30.fo.84. b

omnes

omnes craſſique,& frigidi humores ab ijs,quæ calfaciũt,niſi & ualenter digerant,liquantur,ac in B
flatum mutantur. Conuenit igitur eos incidere ſimul & concoquere: quas res tenuantia medica
menta præſtabunt:potiſſimum tamen, ſi calida uehementer non ſint. Quod autem horũ quoq;
ipſorum ea maxime deligẽda ſint,quæ magis flatũ diſcutiãt,magisque ſiccent,nemini poteſt du-
bium eſſe. Sæpeque ex plebe non paucos audias,minus ſibi dolere colon affirmantes, cũ nec ip-
ſis cataplaſma imponitur,nec oleo aliquo perfunduntur,nec per clyſterem aliquid infunditur. Et
ſanè,qui generoſi animi forteſque ſunt,ſi mediocri utuntur uictu,tutius lõgiore in tempore per-
curantur, quàm qui uiolenter(vt dictum eſt) calfacientibus utuntur. A nullo enim in eiuſmodi
ſuccis tã eſt metuendũ,quàm à calore,qui eos liquet,atque in flatũ uertat, ſed digerere non ua-
leat. Vidimus nanq; ex agreſtibus operis quempiam, qui, vbi coli dolorem ſenſit,protin' ſe cin-
xit,cum cingi ante non ſoleret:comedit autem cum pane allium; nullum dimittens conſuetum
opus:nec toto die quicquã bibit,ſed veſperi meracius. ab his & tota nocte dormiuit, & mane ab
omni dolore planè liber ſurrexit. Eſt enim profectò allium in eorum ciborũ genere, & q. flatum
diſcutiant,& minime ſitim inferant. Sunt,qui parum id experti exiſtiment maiorem, quam cæ-
pas,ſitim excitare,ſed planè errore:cum non modo non maiorem,quã cæpæ,ſed nec oĩno ſitim
faciat. Idem omnium planè eduliorum maxime flatum diſcutit. Itaq; ipſe certe agreſtiũ theriacẽ
id appello. Ac,ſiquis vel Thracas,vel Gallos,vel denique qui frigidam regionem incolunt,ueſci F
allijs vetuerit,non leuiter ijs hominibus nocuerit. Ac,quos ex ſupradicta cauſa vehemẽs inteſti-
norũ dolor citra febrem exercet,ijs & alliũ eſſe licet: & theriacen bibere,quippe q̃ eiuſmodi affe
ctibus magnopere ſubuenit. At,ſi cum febri unà talis dolor aliquando incidat,principio quidem
ſi id ferunt, fomentũ ſiccum ex milio eſt adhibẽdum. Si ab hoc non quieſcant, ſemen aliquod,
quod flatum diſſipet,in oleo,quod tenuium ſit partium,coquere:mox per linteũ,quo purum ſit,
oleũ colare:deinde anſeris ſeuum in oleũ liquare,& per ſedem infundere oportebit. Si anſeris ſe-
uũ non ſit,gallinaceo eſt utẽdum:in primisq; curandum,ut ſit expers ſalis,eſto autem nec admo
dũ uetus:licet verò & recenti vti,præſertim anſerino. At, ſi neq; ex hoc remittuntur dolores,ſe-
cundo rurſus inijciendũ idem eſt, adiecta etiamnum caſtorei & papaueris ſucci, utriuſq; † fabæ
non amplius magnitudine:olei verò hemina* modus eſto. Excipitur & lanula ex hoc medicamẽ-
to aliquid:debebitq; appẽſa forti filo,quam penitiſſime in rectũ inteſtinũ dimitti,quo utique,& cũ
libet,id facile recipiatur, & euidentem cõferat utilitatẽ. Ad eundẽ modum & oculorum & aurũ
dolores,qui ex huiuſmodi humore,aut ſpiritu flatulẽto in febri excitantur,ſedare conueniet tum D
fomento ex milio,quoniam id omnium & leuiſſimum eſt,& maxime ſiccans,quodque ab eo de
fluit,innoxium experſq; morſus eſt:tũ auribus medicamentũ id quod* ex caſtoreo & papaueris G
ſucco conficitur,infundentibus;quo ſcilicet ad talia vti ſolemus. Liquor,quo hæc liquantur,ſapa
eſto,quod apud nos uocãt Hepſema:pleriq; medicorũ Siræon græce appellant. Quod ſi imponi
cataplaſma aliquando oportebit,papauerũ capitibus in aqua coctis,ac fœni græci,vel hordei, vel
lini ſeminis farina aquæ immiſſa,cataplaſma conficies. Scire aũt licet medicamentũ,quod caſtoreũ
recipit,non ſolum aurium ſedare dolorẽ, ſed etiã oculorum & dentium,ſi auribus inſtilletur. Iã
vero collyria, quæ ex opio fiunt, vehemẽtiſſimos oculorum dolores remittere omnes norunt;
Vtẽdũque(vt prædiximus) his eſt,cum maxima neceſſitas vrget,illud minime ignorãtibus,parti-
culas ipſas nõ nihil lædẽdas,imbecillioreſque in reliquam uitam ex refrigeratione futuras,cæte-
rũ ſaluti hominis in præſens,ipſam futuram poſtea noxam poſt habentibus. Siquidem non pau-
cos eorũ,qui his ſunt vſi,eò infirmitatis veniſſe,vt alij ferè nihil omnino viderẽt,alij propemodũ
ſurdi forent,id oĩbus iã notũ eſt. Itaq; nos,ſi qñ cogimur his vti,poſtmodum in ſanitatis tempore
particulas ipſas excalfacimus, nẽpe aurib' oleũ id, quod ſolũ caſtoreum habet,infundentes:ocu-
lis verò collyria,quæ tãtum excalfaciant ad quod ſcilicet maxime id probamus, quod ex
cynnamomo conficiĩ. Ac de doloribus quidem,qui ex craſſis glutinoſisve aut frigidis ſuccis, vel H
etiã flatuoſo ſpiritu excitãtur,hactenus abunde. Similis nanque eſt eorum omniũ curatio,vt quæ
per comprehenſas iam materias perficiatur,niſi q̧ is,qui ſpiritum flatuoſum comitatur, propriã
quandam curationem eſt ſortitus ex cucurbita* cum flãma copioſa ſubinde admota. Videbis utiq;
tibi præſidium hoc in huiuſmodi affectibus incantamenti cuiuſquam ſimile quid efficere, ſiue hi
in inteſtinis,ſiue in quauis corporis particula ſunt excitati. Illico enim cucurbita admota,q. ſpiri-
tu flatuoſo cruciantur,tum à dolore liberi tum omnino ſani redduntur. Quos verò non ſpiritus
modo flatuoſus,ſed etiã humor quiſpiam, unde is oritur,male habet,ijs ilico ad tempus dolor ſe
datur, redit tamen vel in ſequente nocte,vel poſtridie,vel etiam tertio die ſimilis dolor: ac potiſ
ſimum,vbi in victu aliquid deliquerint,aut importunius particulas excalfecerint. Tibi verò hoc
quoque maximum indicium affectus erit:ac curationẽ pro ratione proſequeris,nec impẽſe par-
ticulã excalfaciens, & tenuatoria curationis ratione utens. Quod ſi in uentre quoq; talium quip-
piam incidat, mirifice hi ex acrium iniectione leuantur. Sed percutanda in his primum doloris
acceſſio eſt,admota ſcilicet cucurbita,quo uentoſus digeratur ſpiritus;poſt id vacuandus humor
eſt,infuſo p̧ ſedẽ eiuſmodi medicamentorum aliquo. Ego verò oleo quopiam tenuis ſubſtãtiæ
uti

Tex. Gre. Baſ. καὶ μεῖζον κυάθου. i. non plus cyatho. quo etiam pacto ui det antiquus interpres legiſſe, at melius κυάμου: ut hic legit, aut ſaltẽ correxit.

A.l. 3. f. 7. cap. 8. fol. 249. g

A.l. 3. f. 13 t. 2 cap. 293. a

A vti aſſueui,rutam incoquens. Porrò aliqui in tali curãdi ratione, vbi oleũ acceperũt:maximo dolore cruciantur:poſtea exiguo interpoſito ſpatio excernunt humorem vitreum, atque ex hoc protinus ſimul & à dolore & ab affectu liberantur; quippe ſublata cauſa, quæ ſpiritũ flatuoſũ gignit,omnia conquieſcunt. His humoribus cõtrariã maxime naturã habent, qui tenues ſunt atq; acres,ſed ſimilem dolorẽ inferũt: nõnunq̃ autẽ & cõuulſiones* crebras acceriunt,utiq; cũ in ore uẽtriculi ſunt collecti;veluti dudũ illi contigit, qui paulo poſt æruginoſum humorẽ euomuit. Satius uerò ſit non æruginoſum ipſum dicere,ſed exactam planè æruginẽ;talis nãq; erat,qualis pulcherrima eſt ærugo. Verum huic adoleſcenti cum conuulſione & ſyncope, etiam* guttæ quædã frigidæ,& pulſus in ſummo gradu parui erant. Ex quibus cum conijcerẽ in ore ventriculi, quem publice ſtomachũ uocant,mordẽtẽ aliquẽ contineri humorẽ, dedi illi aquam tepidã bibere;poſt quam protinus tale quid euomuit,quale ſi ipſe facere velles,floridiſſimã æruginẽ aquæ miſceres. Cũ igitur talis humor in uẽtriculo cõſiſtit,uomitu eſt expellendus:cum in inteſtinis, inijcere per ſedẽ conueniet,q̃ eluere eiuſmodi humorẽ ſit aptum. At id deterſiuũ ſit omnino,oportebit. Cum aũt taliũ plurima mordeant,commodiſſime ex ijs aliquod deligitur,cui morſus abſit:eius generis

*συντόνως, uehementes.

*ψυχρῶν.

B maxime eſt ptiſanæ cremor. Cibi verò exhibendi his ſunt,& qui boni ſint ſucci, nec facile corrũpantur;quorũ etiam exempla in priore libro iam tradita habes. Quoniam vero etiã eorũ,qui ex ſiccitate uehementi tendunt,cruciãturque,mẽtionẽ feci, ſatius fuerit de his ẽt aliquid apponere. Scire nanq; licet eiuſmodi affectũ,ſi modo curabitur,humectationem poſcere,cæterũ curatu per difficilẽ eſſe,vel potius,qui curari omnino non poſſit, ſi febris occaſione eſt contractus. Succedit maxime exitiali phrenitidi,nec ſanatũ quempiã,ita conuulſorũ aut ipſe uidi,aut aliũ narrantẽ audiui. Nã temere conuulſio vel ex repletione neruoſarũ partiũ incidit, qua rõne eos,quos magna phlegmone premit,adoritur: vel ex mordẽte & tenui humore,qui neruoſa corpora rodat: vel ex ingenti frigore,quod tale quippiã,quale gelu,efficit. Atq; hæ tres conuulſiones ſubinde percurãtur:ſed,quæ ex neruoſarũ partiũ ſiccitate prouenit, inſanabilis eſt. Quippe etiã in libro de maraſmo docuimus ſolidorũ corporũ ſiccitatẽ omnino eſſe inſanabilẽ. Quo minus adijciendũ quicquã de eiuſmodi ſymptomatis præterea puto:ſed nec de ijs,q̃ uitio immodicę uacuationis vel ꝑ aluũ, vel per vomitum,vel ſanguinis profuſionẽ incidũt:q̃ & antea de his mediocriter ſit dictũ,& poſt hac dicere ſit neceſſum,potiſſimum cum mihi de tumoribus,qui præter naturã incidunt, erit agẽdum. Itaq; librum hunc iam claudã,q̃ñ de ſymptomatis ijs, quæ utiq; tractatu maxime erant neC ceſſaria,& præcipuè quæ cum febrium affectibus ipſi ſunt connexa,abunde differui.

A.li.3.f.2.
c.5.f.215c.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER TERTIVSDECIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Inflammationes,ac reliquos præter naturam tumores curare docet. idque indicationibus diligenter adſcriptis, & ac iis maxime,quæ ſumuntur ex affecta parte.

Quid hactenus hoc opere actum eſt,quid hoc libro agendum:ac de duplici inflammatione. CAP. I.

D DVo iam genera morborum, quemadmodum quis methodo ſanet, docuimus, alterum in intemperie poſitum,cui antiqua eſt appellatio:alterum cui nos nomen indidimus,continuitatis ſolutionem. De qua prima in tertio,quarto,quinto, ac ſexto horum commentariorum pręcepimus. Poſt eam de ijs, quæ in intemperie conſiſtunt,uſq; ad duodecimum egimus. In hoc verò totius operis tertio decimo de tumoribus,qui præter naturam incidunt,differere incipiemus,in quibus ſcilicet partes à naturali habitu in quantitate receſſerunt. Sanè, ſanitatem, an naturalem habitum dixeris,ad ea,quæ nũc paramus,nihil interſit. At,cum plures ſpecie affectiones in his ſint, primum agemus de phlegmone. Expedit enim ab hac cæpiſſe,& quod frequentiſſime incidit, & quod febres aliaq; ſymptomata periculoſiſſima excitet. Cum autẽ veteres Phlogoſin (quam inflammationem interpretere)ſubinde phlegmonem appellant, ſciri uolumus non hoc loco nos de hac phlegmone differere,ſed de ea,quæ ſupra inflammationem,tenſionem quoq; in particula facit,quam non mõ ipſi tactu deprehendamus, ſed etiã ipſe ęger †proprio ſenſu aduertat. Quin etiam pro tenſionis mõ tangenti quoq; renititur pars phlegmone obſeſſa, auctiorq; eſt, quam pro naturali habitu: nec dolor illi deeſt,maior minorve:cum quo nõ nũquam & pulſationis eſt* ſenſus,cũ malum amplius increuit,ac potiſſimũ cũ ſuppurat. Rubor quoq; in parte,quæ phlegmone

† Φλεγμονὴν ἰδίως ὀνομάζομεν συναισθάνεσθαι, i.eo ſẽſu qui peculiariter συναισθήσεως (quaſi conſẽſum dixeris)appellatur.
* συναίσθησις.

mone laborat,maiorve ſemper uiſitur. † Semper autem omnia partibus inflammatis inſunt} E
adeo,vt ſiue in ipſo pedis ueſtigio,ſiue in parte interna manus magna phlegmone incubuit, hæc
quoque magis rubra uideantur quam ante.

Indicationes, quæ ex fientibus: uel factis inflammationibus præbentur. CAP. 2.

ETenim oſtenſum eſt,phlegmone omnem e ſanguinis confluxu conſiſtere: qui alijs ſtatim calidior eſt,quàm ꝑ natura,ſuit: omnibus certe in ipſa parte, quæ phlegmone uexatur, calidior
efficitur. Atq; hoc omnium ſectarum commune eſt,ſiue impactum tantum ſanguinem in finib⁹
uaſorum,phlegmones cauſam, velint: ſiue intercidẽtiã eius (parempt.ſin vocant) in ſolis arteriis,
ſiue obſtructionẽ aliquã,ſiue in raritatibus ratione cõtẽplabilibus reſiſtentiã. †Quò fit, vt ẽt curationis* indicatio omnib⁹ ſit cõis,nẽpe vacuatio redũdãtis in particula phlegmone obſeſſa, ſanguinis. Phlegmones verò,quæ in generatione adhuc eſt,duplex* indicatio eſt,veluti in reliquis morbis omnibus,q̃cunq; in gigẽdo adhuc ſunt, nec dũ abſolutionẽ ſunt nacti,oſtẽdimus. Nã ꝙ corũ
generatũ iã eſt,id medicinæ artis parti,q̃ morbos curat,ſubijcit: ꝙ in generatione adhuc eſt,parti,
quæ futurũ morbũ præcauet. Atq; idcirco diximus nõ ſimplicẽ,ſed cõpoſitã eſſe totã,de ijs ægritudinib,q̃ in generatione adhuc ſunt,medẽtis ſolicitudinẽ,ex ea,ſ.quę prouidet,& ea,quæ curat.
Sicut etiã,ſi omnino phlegmone laborate adhuc nõ cœperit,ſed tamen appareat iã ſubeſſe in cor F
pore genus aliqđ eorũ, quæ phlegmonẽ excitare poſſint,in talibus quoq; omnibus ſola prouiſio*
indicat. At,ſi nulla adhuc in corpore cauſa ſubalitur,ijs,qui ita ſe habent,ea, q̃ ſanitatis eſt tutrix,
prouidet. Ergo,quę cauſæ phlegmonẽ accerſere uidentur,has,cũ iã in corpore ſint conceptę,ſed
tamen exiguæ adhuc & incipiẽtes,vtique ne maiores fiant,inhibere conueniet. Atq; hoc præſertis phlegmonem eſt officium. Cum verò ex magnitudine ſint, vt iam phlegmonẽ creent, eas ſubmouere oportet,ac,quantum iam phlegmones genitum eſt, ſanare.

De ortu inflammationum. CAP. 3.

AC communis omniũ phlegmonarum generatio ex ſanguinis influxu eſt,* copioſioris.ſ.quã pars poſtulet; veluti tum in libro de tumoribus præter naturam oſtendimus: tũ in eo,qui de inæquali intẽperie eſt inſcriptus. Sanè copioſior ſanguinis influit alia quapiam, alijsve particulis
aliquando eum mittentibus,ac ea,quæ phlegmone laborarę incipit,recipiẽte: aliquando particula,quæ affligitur,hunc ad ſe trahente. Partes,quæ mittunt,aliàs vt copia ſuperuacuũ, vel vt qualitate moleſtum,aliàs vtroq; nomine,ſuccum propellunt; quæ attrahunt, ea morboſo calore trahunt. Porrò in doloribus incipit quidem cauſa ab eo, quod affligitur, ſed quicquid eſt phlegmones: id ſuppoſitæ partes efficiunt. Ergo,ꝙ ad partẽ excalfactam, vel trahitur uicini ſucci, (ut nos G
cẽſemus) vel cõfluunt (vt Aſclepiades putabat) euidẽter cernitur; & cõſtet hoc loco ex ipſo,quod
cernitur,ſermoni fides. At verò,quæ dolent, cernũtur eã quoq; phlegmonen ex dolore pati: ſed
cauſam eius quidã omnino non aſſignãt: quidam nullo modo probabilẽ. Noſtra vero ſententia
talis eſt. Docuimus in eo opere,quod de naturalibus facultatibus edidimus,unã eſſe naturæ facultatẽ,quã excretoriã dicimus. Ea ſuo munere tũ fungitur,cũ triſte aliquid ſentit. Vnum verò quiddam eſt ex ijs,quæ eam contriſtant,ipſa,quæ dolorem excitat,cauſa,quæcunque ea ſit. Hanc igitur eijcere dũ properat,phlegmonem intetdũ in particula concitat. Cum enim primis ſuis conatibus nihil profecit,uehemẽtius aggreſſa,quod infeſtat,expellere, ſanguinis & aliquid ſpiritus ex A.l.4.f.3.c.
ſuppoſitis partibus in afflictam ſimul exprimit. Atque hinc fit,ꝙ ex dolore particula,pro portio- .cap.2. fol. 451.f.
ne confluentis in eam humoris,in tumorem attolitur.

Tumores oẽs præter naturam ex rei influẽtis natura uariari; & quæ ſint inflãmationis cauſa. CAP. 4.

QVin etiam omnium tumorũ,qui præter naturã ſunt,uarietas ex eius,quod influit,natura naſcitur. Vbi enim flatulenta materia copioſior acceſſit,flatuoſi magis tumores fiunt: phlegmo A.li. 3. f. 3 1.a.c.1. fol. 417.c
næ verò magis ſimiles, vbi ſanguis; ſicut eriſypelati, vbi flaua bilis: & œdemati, vbi pituita: ſimiliter ſcirrhoſi, vbi vel craſſus, vel vehemẽter lentus humor eſt, qui parti eſt infixus. Sanè craſſus humor, quodãmodo iã melancolic* magis minusve eſt. Lentus autẽ ex glutinoſis prouenit cibis: ſed H
& ex ipſis aliquando neruoſis partibus, vtique cũ multũ excremẽti genuerint. Verum de cæteris
tumoribus poſt dicetur. Nunc de phlegmone agemus, ac prius, quę oĩum ſunt cõia, ad diſputationẽ propoſitis, ſic deinde, quæ ſolius eius vitij ſunt propria, adijciemus. Cũ igitur particula aliqua phlegmone urgeri cœperit, videndũ eſt, an ꝑꝑ calorẽ aliquem, q̃ in illa ꝑter naturam ſit ortus, an ꝑꝑ dolorẽ vel ipſius, vel propinquæ alicuius partis, hanc cõtraxerit: quo.ſ. adempta cauſa,
phlegmone non amplius increſcat. Poſt hanc conſiderationẽ proxime illa cõtemplabere, nũq̃d
uicina aliqua particula ſanguinem largius ad partẽ phlegmone obſeſſam tranſmittat: deĩde num
totum corpus† ſanguine nimium abundet, πληθωρὰν uocant}.

Inflammationes in glandoſis carnibus facilime excitari, & quo pacto curari debeant. CAP. 5.

NAm tibi (arbitror) non excidit, vtpote ſæpe à nobis monſtratum, ſuperuacanea, quæ a ualentioribus partibus ob redundantiam vel qualitatem expelluntur, ea in imbecilliores prohibere atq; hinc accidere, ut glandulæ, quas adenas uocant, facile fluxiones recipiant, & maxime A.l.1. fo.1 d.1.c.1.fo. 10.e
quæ rariores natura ſunt. Quippe valentius eſt arteriarum, & venarum, & neruorũ, & muſculo-
rum

† In cod. græcis antiquis legit αἰεὶ δὲ πάντως ὀγκωμένων ... i. ipſe rubor omnino ineſt partibus phlegmone laborantib⁹; & ita omnino uidetur legendũ.

g Græce ... quod porro ſit ... Caſſius probl. 76. hunc in modũ ... per impactionẽ ... ſine ... antiquus interpres hoc in loco trãſtulit ... rarſtatibus ratione contẽplabilibus factus ... iniectionem.

† πληθωρικῶς διάκειται.

A.li.4 f.4. t.3.c.2 fo. 472.c

A rum robur, imbecillius aũt, ac forte prorſus nullum, corporum, quæ glandularum ſunt naturæ. Sic igitur fit, ut & ꝓpter vlcus, quod in manus, aut pedis digito ſit, eiuſmodi glãdulæ in inguinib᷒, & alis, tum intumeſcant, tum phlegmone occupentur, cum defluẽtem †ad vltimos artus} ſangui nẽ priores exceperint. Quin etiam in collo, & ſecus aures ſępenumero glandulæ ijs, quibus in collo, capite, vel aliqua vicina parte vlcus eſt natum, intumeſcunt: nominant autem ipſos Adenas; cum ſic intumuerunt, Bubones. Quod ſi ſcirrhoſior earum partium plegmone aliqñ fuerit, hęc & ægre ſanabilis eſt, & Chœras, ideſt ſtruma, dicitur. Quænam vero ſit ſtrumarũ curatio, in proximo dicetur libro. Nũc de phlegmonis, quoniã de ijs diſſerere propoſuimus, denuo repetẽtes dicamus, ꝙ inhibitio earũ incipiẽtiũ, ex generante illas cauſa tollenda præſtatur. Primũq; de ijs, quę vlcera ſequuntur, agamus; poſtea.n. quam prope magnã arteriam, aut uenam vlcus ortũ eſt, celerrime bubones excitantur. Cernitur autem aliqñ ipſa quoq; vena per totũ* membrũ rubra, & calẽs, & diſtẽta, ac ſiquis eã tãgit, dolens. Ergo ſi uel totũ corpus ſit plethoricum, vel malo ſucco redundet, difficilis curatio redditur: ſin ſanũ planè ſit, facilis. Quippe excalfacere, & humectare modice totũ mẽbrũ, quo dolor mitigetur, oportet (noſti aũt eiuſmodi præſidiorũ materiã) ipſi utiq; vlceri tetrapharmaco in linamento impoſito, liquatur id oleo potiſſimũ roſaceo, vel, ſi id non adſit, relaxanti aliquo: toto uero mẽbro, hapſo lanæ ex calente oleo imbuto circundato. Quin etiã ipſi vlceri calidũ imponi medicamentũ oportet, ac ſuper ipſum, calidũ extrinſecus cataplaſma ponere, qđ ex farina, vel hordeacea, vel triticea, vel ambabus mixtis conſtet; liquorum

B aũt habeat aquã cũ pauco oleo. Non ſecus vero ẽt ipſi adeni, quæ phlegmone vrgeri cœpit, vt mitigetur, imponi debebit primo die lana ex oleo calente madẽs, nõ aũt ſicut nõnulli faciunt, ſtatim addito ſale; poſt enim ſale vtemur, cũ & tumor ꝑ totũ mẽbrum fuerit remiſſus, & dolor vlceris ſedatus. Quin etiã macedonicũ, quod uocant pharmacum, ſimiliter, ſicut tetrapharmacum, ipſi vlceri impouere licebit: etenim ſimilia inter ſe ſunt, ſolo thure tetraphamacũ macedonico ſuperante. At, ſi vel plethoricũ corpus ſit, vel malo ſucco redundet, curatio per ea, quæ ſic calent, fluxionẽ ad membrũ citat. Atqui nec alia vlla vti datur. Cogimur ergo aliàs ſanguinem mittere, idque aut vena inciſa: aut membris ijs, quæ læſa non ſunt, ſcarificatis. Manu enim laborante, ſcarificabis crura: altero crurũ male habẽte, reliquum. Has namque uacuationes indicat ipſa copia, ſicut etiã ſuccorũ vitium, redundantis ſucci purgationem. Ac plerunq; poſt hæc præſidia, glandularũ phlegmone deſinit. Sæpe tñ, vel ipſo, qui curat, ad corporis totius uacuationẽ ſegniore: vel ipſo, qui laborat, ꝓpter mollitie eã non admittente: earũ phlegmone maior efficitur, ſic, vt ad ſuppurationem ꝑueniat. Sed & q̃ Phymata quoque græce appellant, memoratis* canibus, ſicubi *glandulis.

C fluxio in eas procubuit, citra vlceris occaſionẽ accidunt. Vbi ergo diſtentæ uehemẽter glandulæ ſunt, aut alia deniq; particula quæuis, quam phlegmone premit, cogimur toto corpore prius uacuato ipſam ſcarificare. Sanè vacuamus totũ corpus (ſicut in libro De plenitudine mõſtrauimus) nõ modo cũ redundãtiã ſuccorũ in habitu, ſed ẽt cũ mediocritatẽ ſuccorũ cõtinet, ſi morbi magnitudo ſuadeat. Siquidẽ dolor, & calor* mẽbri, in quo phlegmone ſedet, ẽt ſi purum ab excremẽtis totum corpus ſit, fluxionis cauſæ ſunt. Expedit igitur parcius id, hoc caſu facere: ac vacuare, prout maxime, tũ ætati laborãtis, tum naturæ, congruere videbitur, æſtimatis præterea, tum anni tempore, tũ regione, tũ ægrotãtis ipſius conſuetudine: de quibus ſæpe iam in multis diximus ſic, ut, etiã ſi adhibita in ſermone non ſint, ſubaudire ea conueniat: Vbi uerò phlegmones ipſe veluti feruor iam ſubſedit, mitigatorijs cataplaſmatis dimiſſis, ab ea, quæ digerunt, paulatim eſt tranſeundũ. Ac primũ cũ mitigatoriis paulũ mellis miſcendũ. Mox triticea farina in totũ prorſus auferenda, cõtentis hordeacea cũ melle vberiore. Deinde ad aliquoũ eiuſmodi digerentium medicamentorum eſt veniendum, q̃ vel humida cõſiſtentia ſint, ſimiliter ijs, q̃ in linamentis, vel linteolis excipiuntur (Emmota græce vocant) vel cerati ſpecie: Ac duris autem abſtinẽdũ eſt, qualia pleraque emplaſtra ſunt: nã & phlegmonarũ reliquas cõtrahunt, & rurſus phlegmonem in ægra par

D te excitant. Quin, ſi pus aliquod notabile in ſuppurante particula ſit contentũ, nõ expedit (quod nonnulli faciunt) ꝓtotinus incidere, immo exhalationem moliri medicamentis ad id valentibus, quorũ uſus ex affectu ſit cõiectatus: quippe, cũ phlegmones naturæ quicquã in* membro adhuc reſtat, acria medicamenta magis irritant, q̃ digerant. Cum verò, qđ ex plegmone relinquitur, ſcirrhoſum effectum videtur, fidenter iam ualẽtibus medicamẽtis vteris, ſed obſeruato bis in die, quem præſtent affectum, primum mane, ſecundo veſperi. Quòd ſi balneo quoq; vtatur, etiam in eo tempore fiat. Si quando ergo ægram partẽ medicamenti acrimonia irritatam videtis, ut tumẽtior, aut rubicundior ſit, aut magis doleat, mitigabis eam interea fomẽto, quòd per ſpongiã administrabis. Id aũt aliquando ex aqua dulci eſto, aliquando etiam ſal habente, vbi ſcilicet ſcirrhoſiores phlegmonæ ſunt. Sin aliquando puris copia medicamẽta ſuperet, nec ea uideantur tibi totum digerere poſſe, †ſecare exitũ ei, quod digeſtioni non ceſſit, } eo potiſſimum loco oportet, quo eſt editiſſimum: quippe tenuiſſimam etiam illic inuenies cutim. Memineris præterea in ſectione & alterius indicationis, quæ ad effluxum pertinet: atq; ad ambo reſpiciens, ita, quod ſuppurauit, incide: ac deinceps medicamentum aliquod eorum, quæ ſine morſu ſiccent, impone. Quòd ſi com- qđ ſic abſceſſit, ſecare.

*μῆρους.

putruiſſe portio aliqua ſuppurantis partis videbitur,excidi eam eſt neceſſe:Sanè quidã in ijs,quæ E
in axillis,& inguinibus ſuppurant,in myrtei folij ſpeciẽ ſemper excidi cutim iubent,qm̃ in ijs laxa
† Ex antiquis, ita uertendũ, ex leui occaſione phlegmonè facile contrahat. ea naturaliter ſit, ideoq; oẽ,quod ipſi aduenit,prompte recipiens: †pterea ipſa ea leui occaſione phlegmonem facile contrahant.} At maximas aliqui ſectiones facere ſolent: quarum occaſione particula,vbi ad cicatricẽ eſt ꝑducta,nõ ſolum turpiſſima redditur,ſed ẽt fit imbecillior, & quæ ſæpe homini ad motus ſit in mora.Hæc igitur ipſi uitantes,ſæpiſſime certe ſola inciſione, & medicamentis valenter ſiccantibus,huiuſmodi affectus ſanauimus. Quòd ſi aliquando excidere aliquid ꝑ ꝑ multitudinem nõ puris modo,ſed ẽt corruptatum partium, fuit opus, contenti eramus ſectione,quę myrti folium imitatur,planè non magna. Cum autem in ea excisione longitudo maior,quam latitudo ſit,eſto in inguine longitudo per tranſuerſum ducta,non aũt ꝑ membri [illegible]ctitudinem:quippe ita,cum membrũ inflectimus, naturaliter cutis ſibi applicatur. Poſt exciſam
ἐπίσπαμα. cutim,medicamento,qđ Græci Mannam vocant, affectam partem implebimus: eſt autem ea purgamentum thuris,leui adſtrictione prædita,atq; hoc noĩe etiam thure ipſo ad nonnulla utilior.Thus.n.puris tm̃ mouendi facultatem obtinet,utpote nullam adſtringendi uim habens:magiſque id facit,qđ pinguius ex eo eſt,& magis albicãs;ſicuti etiam,quod flauum ex eo magis eſt, validius ſiccat.Mannæ verò,ẽt corticis thuris paululum eſt admiſtum: unde .ſ.adſtringendi uim
hẽt.Ipſe verò cortex thuris,tũ adſtringit,tũ ſiccat inſigniter. Itaq; ẽt ad moderatiores ſanguinis F
profuſiones eo vtimur ſolo:ſicut ẽt ad valentiores ſolo vſto,ſed tunc & cribrato,& in molliſſimũ puluerem redacto.Quin etiam mitigare prius inciſam partem(ſicut dictum eſt)quantum poſcere
*ἐπιβρέχειν. uidebitur,oportet,*fomentis primũ,deīn cataplaſmate,mox humectante aliquo medicamento, aut non ſiccante,ſingulis.ſ.extrinſecus impoſitis.Nam in ipſo vlcere tum manna, vt dictum eſt; tum ex præſidijs,quæ linteolis excipiuntur,primum ea,quæ pus citãt:dein ea,quę expurgant,sũt imponenda;poſt quæ,ſi cauitas etiamnum ſit,quæ impleant, adhibenda ſunt: ſin minus,ea,quæ cicatricem inducunt(græce Synulotica,& Epulotica uocant)ueluti quod ex cadmia conficitur. At,qm̃ in horum quoq; vſu plurimis medicorum non paruum quiddam peccatur,non abre fuerit etiã de ijs differere.Tũ nanq; ducere ulcus ad cicatricem incipiunt, ac idonea illi rei medicamenta applicãt cum iã penitus ſit impletum,nec quicq̃ illi reſtat cauum.Hinc illis accidit,vt cicatrices efficiant circumpoſita cute magis eminentes.Quò igitur illi cuti ſint æquales, conueniat id genus medicamentis vti prius,q̃ vlcus ad æqualitatem prorſus ſit impletum,impoſito ſuper ipſas vlceris oras ex ſpecilli mucrone medicamento aliquo ſicco ex ijs,quæ in vlcerum curatione retulimus;ſuper reliquum,linamento dato quod aliquo medicamento ex ijs,q̃ cicatricẽ inducant,&
humida ſint conſiſtentia,fuerit imbutum.Cedẽte aũt proſpere curatione,etiam id amouebis: ac G
poſtea ſicco tantũ medicamine vteris,lato ſpecilli mucrone {ex eo} ſuper toto vlcere volutato. Foris aũt ſuffecerit linamẽtũ,vel ſiccũ,vel ex vino madẽs:ac potiſſimũ ꝙ ex mollib' ſit elychnijs: cuiuſmodi Tarſenſia ſunt,quoniam hæc quoq; ad vlcera,q̃ ſupercreſcãt,ſubmittenda uim aliquã obtineant.Atquæ hæc ducente nos rerum ſocietate diximus.

De curatione ſingulorum affectuum,qui ad inflammationem excitandam concurrunt. CAP. 6. A.li.4.ſ.3. t.1.c.3.fo. 451.g

NVnc ad ſermonem de phlegmone reuerſi dicamus, cõem omnium"phlegmonarum curationis indicationem eſſe vacuationem.Quæ verò adhuc in generatione ſunt,in ijs prior uacuatione eſt confluentis ad affectum locum ſanguinis inhibitio.Inhibebitur is commode,ſi ipſam fluxionis cauſam inuenerimus.Sanè ea duplex eſt:aliquando.n.ex ipſa parte, quam phlegmone uexat,oritur:aliquando ex alia quapiam,alijsve. Ex ipſa quoties aut calidior eſt facta,aut dolore (ſicut ante diximus)urgetur:non ex ipſa,qñ vel ab alia quapiam, vel ab alijs,ſuperfluum illi tranſmittitur:vel etiam ex toti' corporis affectu.Fit igitur calidior, vel ꝑ ꝑ immodicũ motum,vel aliquem ex Sole,aut igni teporem,vel acre medicamentum.Dolore verò angitur,& propter intemperiem,& vulnus,& contuſionem,& diſtorſionem,& tenſionem,præterea obſtructionem quan
dam, & ſpiritum flatuoſum.Intemperies modo extrinſecus illi prouenit: modo ex ſuccis, qui in H
ipſo habentur corpore: Et extrinſecus,vel ab aliquo uenenatorum animalium:vel pharmaco, quod vehementer excalfaciat, aut refrigeret: etiam ab ambiente nonnunquam: Ex ipſo verò laborantis corpore,cum id uitioſos ſuccos,qui facultate ſint diſſimili, congeſſit. His igitur omnibus æſtimatis,quæ"phlegmonæ adhuc in generatione ſunt,earum cauſas prius abſcindes:quæ verò iam facta ſunt,has vtique curabis ſolas.Ergo quidnam medenti agendum ſit,ſi totum corpus male ſit affectum,& dicta prius,tum in his non pauca ſunt,tum in libro de plenitudine; & nunc ſummas eorum,quæ dicta ſunt,recenſebimus.Vbi enim æquabiliter inter ſe ſucci ſunt adaucti, id & Plethos,& Plethoran Græci uocant:{nos plenitudinem , & ſuccorum redundantiam diximus.}Vbi verò vel flaua bili,vel nigra,vel pituita,vel ſeroſis humoribus refertum corpus iam fuerit,eum habitum Cacochymiam(quaſi ſuccorum uitium dicas)non plethoram nominant. Ergo plethora, tum ſanguinis miſſione curatur,tum frequenti balneo,tum exercitatione, tum frictione:præterea digerentibus medicamentis:& præter hæc omnia inedia; de quibus in ijs,quę De ſanitate tuenda ſunt prodita,dictum abunde eſt. Succorum vitium purgatione, quæ cuique ſu-

peranti

A peranti ſucco ſit accommodata,corrigitur. Dictum porrò & de hac eſt in ea parte operis De ſa-
nitate tuẽda,quæ de præcauendis morbis eſt inſtituta. Illinc igitur huc ea transferas,oportebit,ac
cõſideres,quo nam ex ipſis vti maxime expediat: Siquidẽ,ſi iã febricitet æger, nec exercitatione
vacuare exuperantiã licet,nec vnctione,quæ excalfaciat:ſed nec multa frictione,nec balneo:im-
mo ſanguinis miſſione unà cũ inedia,vel purgatione aliqua. At,ſi nõdũ febricitat,omnibus iam di
ctis vtare,optimũ quodq; ad id.ꝙ inſtat,deli gens. Illud enim patere,vel me tacente arbitror, eũ
cui crura phlegmone laborãt nõ eſſe vel ambulatione,vel curſu exercitandũ:ſed nec ſtare illi eſ-
ſe iubẽdũ:immo ſedenti plurimum fricari,mox manum motu exercitari, illi eſt ſatius. At,ſicui in
ſupernis partibus cœperit pars aliqua phlegmone tentari,huic motus ex inambulatione aut cur-
ſu eſt ſalutaris. Similiter & frictio his quidem ea potior eſt,quæ cruribus adhibẽ:illis,quæ in ſuper
nis partibus adminiſtratur:quippe præceptum in contrarium reuulſionis in omnibus talibus com
mune eſt. Neque igitur cum vel circa ſedem,vel aliquam huic vicinam partem initium phlegmo
nes incidit,aluũ deijcies:neq;,cũ in veſica vel cole,vel renib. eſt cępta,pharmaca,quę urinas pro
uocent,bibenda dabis,nec,ſi mulieri in utero,vel pudendo inſedit, menſes huic prouocabis: ſed
ad partes,quæ maxime longinquæ ſint,ſemper reuulſionem facies, æſtimata ſcilicet tum phleg-
mones magnitudine,tum corporis totius ſtatu. Nam,ſi plurima ſuccorum abũdãtia ſit,nec exer-
citatione,nec balneo ſine periculo vtare:ſin exigua ſit,licet,& per hæc vacues. Cæterũ(quod di-
B xi)hæc tum in ea parte operis de ſanitate tuẽda,quæ morbos præcauet, ſunt ſcripta:tum in libro,
qui de plenitudine inſcribitur:tum in ijs,quæ de phlebotomia, ſiue incidenda vena: tum,quæ de
purgantium medicamentorum facultaribus edidimus. Sed,quod ad commonefaciendum tantũ
de ijs ſit ſatis,nunc etiam abunde eſt dictum. Itaque ad propriam de phlegmone diſputationem
nunc eſt veniendum. In qua primum merito verba faciemus de phlegmone,prout ab affectu par
tis,cui inſidet,oritur. quippe ſatis conſtat affectum illum principio tibi eſſe ſanandum:mox,quic
quid iam phlegmones eſt factum:Porrò interim iſdem pręſidijs ambo tolluntur : veluti cum ex
flatulento ſpiritu & denſitate particulæ dolor quiſpiam eſt ortus. Hoc enim caſu eorum,quæ mo
dice calfaciunt(quæ etiam Chalaſtica,id eſt relaxantia,ſiue remittentia uocamus) vſus eſt com-
modus;vt qui pariter & conniuentia corporis laxet,& flatuoſum ſpiritum tenuet,&,quod phleg
mones iam conflatum eſt,digerat. Ad eundem modum, ſi ex frigido dominante intemperies ſit
oborta:nam tunc quoque calſaciendo non ſolum intemperãtiæ,ſed etiam phlegmonæ,vna me-
deberis. Itidem,ſi calor uehementior intemperiem fecit, refrigerantibus præſidijs ambo ſiſtes: ſi-
quidẽ intemperantia contraria ſemper requirit: Vacuatur autem,quod impletum eſt,non modo
C medicamentis ijs,quæ digerũt,ſed etiam,quæ adſtringunt & refrigerant. Magiſq; profectò ad in-
cipientes phlegmonas frigidis adſtringentibuſque,q̃ ijs,quæ digerunt,eſt vtendum : atque etiã-
num magis, vbi craſſum,quod confluit,nõ eſt. Sed,ſi ſanguis in particula,quam phlegmone pre-
hendit,uehementer eſt impactus,non eſt amplius repercutientibus vtẽdum;ſed tum digerere eſt
tempeſtiuum. Vbi autem ex animalis punctu morſuve dolor incidit,duplex ſedandi doloris ra-
A.l.4.fo.6. t.3.f.496.d tio eſt,uel virus ipſum vacuando:vel,quod dolorem excitat,alterando. Sanè vacues id eorũ me-
dicaminum ope,quę vehementer attrahunt,alteres ijs,quæ ſunt contraria,idq; vel qualitatibus,
vel tota ſubſtantia. Monſtratum nanque eſt in libris de medicamentis quædam eſſe totis ſubſtan
tijs inter ſe contraria:quædam ſolis qualitatibus. Sed & illud indicatum æque eſt, ꝙ eorum, quæ
contraria qualitate ſunt,methodus quæpiam ſit:eorum,quæ tota ſubſtantia ſunt aduerſa,metho
dus non ſit, ſed omnia ſint per experientiam inuenta. Tu igitur, quæcunque methodo curandi
explorentur,hinc diſces. quæ experientia tantum deprehendit, ea in ijs operibus, quibus de me-
dicamentis agitur ſunt collecta,uno,quod de facultate eorum inſcribitur,altero,quod de compo
ſitione:& tertio,quod de facile parabilibus inſcribitur. In quibus operibus oſtendimus, quæ nam
D ex ſola experientia:quæ nam ex ſola ratione;& quæ nam ex ambabus,inuenta ſint pharmaca. Er
go methodus,quã hoc opere tradere inſtitui,in doloribus vniuerſis,qui vel ex animalium,medi-
camentorum ve noxa excitantur,duplicem indicationem habet,nempe eius,quod dolorẽ creat,
vacuationem,atque alterationẽ. Vacuant id tũ calfacientia omnia:tũ quæ citra calefactionẽ, ve
hementer trahunt, veluti & cucurbitulæ,& caua cornua quædã, quibus nonnulli cucurbitularũ
vice vtuntur. Sunt autem, & qui ore ſuo virus extrahunt,ægræ videlicet particulæ admoti,ipſã-
q; labijs complexi. Huc ſanè pertinet & cauteriũ,& medicamenta,quæ cauterijs ſimiliter eſcharã
efficiunt. Atque hæc omnia totam eius,quod infeſtat,ſubſtantiam exinaniunt. Alterum auxilio-
rũ genus eſt eorum,quæ qualitatem per contraria alterant, ſ.exhibẽtibus nobis, ſi uehementem
calorem æger uel in ipſo demorſo loco,vel in toto corpore ſentiat,auxilia refrigerãtia: ſin frigus
ſentiat,calefacientia. Docuimus autem vtraque in ijs operibus,quæ de medicamentis ſunt ſcri-
pta. At tales quidem omnis phlegmones communes medicationes ſunt: uariantur autem pro
laborantium particularium ratione. Etenim id iam quoq; oſtenſum eſt, vbi de vlcerum curatio-
ne egimus:nec longo ſermone eſt opus ei, qui meminerit eorum, quæ ibi ſunt dicta, ſed ſat erit
paucis tranſcurriſſe.

Indicationes, tum ex ſimilaribus partibus, tum ex inſtrumentarijs, in inflammationum curatione praberi. CAP. 7. E

†τὸ ποσὸν. menſuram.

†Plus & minus.

VNa itaq; indicatio ex ipſis ſimilaribus accipiē partib. altera ex inſtrumentarijs. Et ea, quæ ex ſimilaribus ſumitur, †modū calfaciēdi, refrigerādi, ſiccādi, ac humectādi determinat: Quę uero ex inſtrumētarijs, tū locū ipſum, ꝑ quē vacuare oportet: tū vacuationis rōnem: tū vero i ſimilis ſpeciei medicamentorū uſu ipſum †pluris minoriſq; modū. } Ac de ſimilariū quidē partiū indicatione ſupra, vbi de vlcerū curatione eſt tractatū, diximus: de inſtrumentaria verò hic agemus.

In inflamationibus vacuandi indicationem, indicationem refrigerandi ſuperare, contra in eryſipelatis. CAP. 8.

A.l.4.f.3.c 1.c2.5.fol. 452.c

CVm enim plegmone duplici rōne a natura receſſit, & φ pars ipſa multo ſanguine ſit referta: & φ eadem ſit calidior: vtiq; vacuationis indicatio refrigerationis indicationem vincit: contra a.t.q̄. in eryſipelate, in illo nanq; refrigerationis indicatio magis vrget, q̄ vacuationis. Quanq̄ vtriuſq; affectus curandi cōe caput eſt inſ.ſtantis humoris uacuatio. Ideoq; poſt, q̄ refrigeratum eryſipelas eſt, ad ea quæ digerunt, medicamenta conuertimur. In phlegmone igitur †cantiſpet eſt refrigerandum, quatenus & ad incrementum eius ſiſtendum inhibendumq; eſt conmodum. Etenim, cum immoderatus calor dolorem excitet, atq; etiam aliquid ad ægram partem attrahat, utroq; nomine augeſcere phlegmonem accidit. Ergo, quantum refrigerationis phlegmonæ, ceu calido morbo, congruit, tantum certe, & incrementum eius inhibere eſt aptum. Idē parē gratiam præſtat, & cum repercutit id, quod afluit. Quod uerò ex eo, quod in laborāte membro continetur, quidpiā in proximas partes repellit, hoc phlegmones iam genitæ medela eſt. Simili modo, & quæ modice excalfaciunt, vtraque interdum ratione proſunt, quoniam & dolorem ſedent, &, quod contentum in laborante particula eſt, digerant: quippe dolorem mitigando, augeri phlegmonas vetant: digerendo, quod earum iam conceptum eſt ſanant. F

† In antiquis codi. quibuſdā additur ζέοντος. i. feruente.

Quatuor eſſe in totum vacuationum genera, quæ ex partium natura oriuntur. CAP. 9.

QVoniam igitur momentum omne curationis laborantis phlegmone partis, in redundantis in ipſa ſanguinis uacuatione conſiſtit: vacuatio aūt hoc genus affectorum excogitata eſt duplex, aut tranſlato ad alias partes, qui in ægra continebatur, ſanguine, aut foris à corpore expulſo: ſatius ꝑfectò eſt utraq; uti, obſeruantibus diligenter, ne quę ex accidēti læſio ſequatur. Ergo, cum gemina ſit dictarum vacuationum utraque, quadruplex in vniuerſum naſcitur vacuātium auxiliorum genus. Trāslationis.n. ſanguinis ad alias partes alterum genus eſt, vbi ipſa pars, quæ phlegmone laborat, ſanguinem abigit: alterum cum eæ, quæ integræ ſunt, ad ſe trahunt. Eius aūt, quæ extra corpus educit, alterū ſenſibilibus effluxibus: alterum rōne tm̄ contemplabilibus perficitur. Atq; id, quod ſenſibilibus effluxibus peragitur, aliàs per ipſam fit partem, in qua phlegmone reſidet: aliàs† per ea, quæ vnà cum hac aperiuntur. } Proinde etiam diſſectionum notitia ad eiuſmodi conſortium intelligendum eſt opus. Ergo tum hæ indicationes phlegmonarū curationem immutantes à partium natura præſtantur: tum ſupra has, quę tum ex poſito tum figuratione ſumuntur: quas nimirum laborans locus, quà inſtrumentalis, non quà ſimilaris eſt, indicat. G

†διὰ τῶν συναπεωμένων αὐτῷ.

De reliquis Indicationibus Similarium & Inſtrumentalium partium communibus. CAP. 10.

SVnt etiam aliæ, quæ tum inſtrumentalium, tum ſimilarium communes ſunt: ſicuti cum actionem earum inſpicimus: prętere a an rara pars ſit, an denſa: an acuti ſenſus, an hebetis.† Ad quę omnia intentum eſſe oportet, qui rectè curare ſtudet. ·1.

†Addendum ἢ ἀναίσθητον. i. an ſenſu careat.

Ratio Reuellendi, Deriuandi, ac omnino Vacuandi Inflammatas partes, iecinoris exēplo. CAP. 11.

QVoniam uerò (ut ſemper teſtati ſumus) non ſatis eſt ipſa tantum uniuerſalia nouiſſe, niſi quis etiam in particularibus ſe exerceat, ita utique & nos nunc faciamus, non tamen omnia particularia percurrentes, ſed ea tantum, quæ nobis ſatis eſſe lectori uidebuntur. Proponatur itaque iecur iam phlegmonem cōtrahere incipere: tum, quæ nam mali eius commodiſſima ſit curatio, quæratur. Omnium ergo primum ab ijs, quæ retuli incipiens, an totum corpus inanitione indigeat, conſiderabis. Quod ſi indigere inueneris, mox ægri uirtutem æſtimabis: poſſit ne ſemel iuſtam uacuationem tolerare. Primum ergo ualida eſto. Ab hac æſtimabis ætatem. Nam, ſi puer ſit, quæ per diſſectam uenam fit (ut ſupra eſt monſtratum) uacuationem non feret: uerum, cum pubertatem attigerint, iam pueri miſſionem ſanguinis tolerant. Ergo pariter tum reuellendus, tum educendus, qui ad iecur fluit, ſanguis eſt, interna in dextro cubito ſecta uena, propterea, φ ẽ regione, & ampla uia cum uena, quæ caua dicitur, ſocietatem habet: hac non apparente, mediana ſecanda eſt: quod ſi nec ea ſe oſtenderit, reliqua, ac tertia eſt incidenda. † Modum uero uacuationis tum ex redundantiæ modo, tum ex reliquis, quæ in ſuperioribus diximus, inuenies, ætate, natura, tēpore anni, regione, & conſuetudine: tum ante hæc ipſa laborantis uirtute. Hæc enim in omnibus ſunt cōmunia. Illud uero, interna ne, an media, an humeralis uena, ſecanda ſit, an ea q̄ iuxta malleolum eſt, an quæ in poplite, id uero ex laborante particula indicatur. Ac definitū iam eſt in ijs, quæ de incidēda vena ſcripſimus, de uacuationibus id genus omnibus: dicetur que nūc, quantū ſit ad rem propoſitam opportunum: primumq; hoc ipſum, Non eſſe ſcilicet ſolum illud H

A.l.3.f.14 t.3.c.12.fo 315.g

*κατ' ἴξιν. i. directo.

†Menſuram.

ſatis,

A ſatis, quod vacuandũ ſit, inueniſſe; veluti ſentiunt, qui amethodon ſectam colunt: quibus nulla de laborantiũ locorũ differentia habetur ratio. Non.n. ratio ſolũ, verũ etiam vſus ipſe indicat aliam alij parti vacuationẽ congruere. Siquidem ex ijs, quibus oculi tentari phlegmone cœperant, nõ nullos ſola purgatione per aluum, vno die ſanatos vidiſti. Quã rem ſi quis facere in iecinore, cum phlegmone laborare incipit, tẽtet, maximam excitabit phlegmonẽ, æque vt, ſi, cũ renes aut veſica phlegmone tẽtari cœperint, quæ vrinas cient, medicamẽta exhibeat; aut, ſi cum vterus phlegmone laborat, menſes deuocet: ſiquidẽ lõgiſſime † a tentata fluxione parte, } quod redundat, reuellere, nequaq̃ ad eã trahere conuenit. Hac itaq; ratione, nec ſi ventriculũ aut inteſtina phlegmone occupare iã cœperint, medicamine, quod aluũ deiiciat, uti cõueniãt. Eandẽ cum his indicationẽ & vterus ſortitur, ſicuti cum vrinæ vaſis, pudenda. At vomitu vti pudibundis laborãtibus, { in diuerſa } reuellens auxilium eſt, Græci Antiſpaſticon vocãt. Eadem ratione in omnibus, quæ circa caput accidunt, medicamentũ, quod aluum deijcit, ad contrariũ auertit. Si qua verò circa fauces, & palatum, aut linguã, aut denique in ore, phlegmone laborare incipiãt, in his omnibus cauenda ſunt, quæ pituitam per os euocant, Apophlegmatiſmos uocant: quippe cum id ſimile ſit, ac ſi deijcere aluũ, inteſtinis ægrotãtibus, velis: aut vrinas mouere, cum renibus aut veſicæ ſit ægre: aut vomitũ laceſſere, cũ partes ſtomachi ſint affectę. Satius igitur ſit, vbi partes quę in ore ſunt, phlegmonẽ acceſſere incipiant, deriuare ad nares. Pari modo uenã quoque, vbi hæ partes ſic laborãt, incidere humeralẽ in manu: ſi ea nõ cernitur, mediam: Vbi iecur, pectus, pulmo, aut cor ſic afficiũtur, internã: In angina, quam ſynãchen græce vocant, primas in manibus; ſecũdas eas, quę ſub lingua habentur. At iis, q̃ in occipite ſunt, affectis, etiã eã, quæ in cubito eſt nec non eam, quæ habetur in fronte: Renibus verò, & veſica, & pudẽdo, & utero ſic habẽtibus, eas, quæ in cruribus ſunt ſitę, ac potiſſimũ, quæ circa poplitẽ ſunt: ſin minus, eas, quæ iuxta malleolos: Ac ꝑpetuo quidem in omnibus eã, quæ è directo eſt; vbi iecur phlegmone inuadit, quæ in dextra ſunt manu: vbi liene, contra. Itaq; ſtatim prima uacuationis diuerſitas pro particularum diuerſitate variatur: cõſtatq; communẽ indicationẽ nõ magis eſſe vtilitatis, q̃ noxæ, cauſam. Siquidẽ, q̃ uacuãdũ ſit, ea cõmunis indicatio eſt, vnde autẽ, aut quomodo, vacuatio ſit facienda, id æger ipſe docet locus. Ad eũdẽ namque modũ, vbi pectus, aut ventriculus, aut partes circa collum caput ve, phlegmonẽ laborãt,

A l. 3. f. 31. t. 4. c. 12. fo. 151. c

† Aperte, quæ fluxio ne tenerí incipiat.

Interpretes uerba.

C excogitatum eſt artus uincire. Quippe ipſum, ꝙ phlegmone infeſtatur, uinciendum non eſt: ſed, ſi in manibus phlegmone eſt orta, crura: ſin in cruribus, manus.

Ratio Refrigerandi ac Adſtringendi inter initia Inflammatas partes. CAP. 12.

SEd nec refrigerare inter initia, aut adſtringere, citra laborantis particulæ indicationem vtilitatis magis, q̃ noxæ, ſunt cauſæ. Nam in particulis, quæ circa artus ſunt, ſat fuerit etiã ſpongiã vel ex frigida aqua, cui paululũ aceti ſit immiſtũ, vel ex aqua ſola madentẽ, imponere: ſicut etiã ex vino aliquo auſtero: In iecinore verò, ſi phlegmone laborare cœpit, nemo cõpoſitionis his vtatur: immo nec ſi melino infundas, aut myrteo, aut maſtichino, aut nardino, aut lẽtiſcino, aut aliquo oleo, quod adſtringat, aut etiã oleo quopiã, cui abſinthium ſit incoctum, ne horum quidem vllum cõueniet frigidũ, ſicut nec vllum cataplaſma frigidum. Sed, ſi mala præcipue cotonea vino incoquens, cataplaſma ex eo præparaueris, ſi iecur phlegmone laborare adhuc incipiet, ne id quidẽ admouebis frigidũ, veluti nec oleũ, vt dictũ eſt præparatum, vel oculis, vel oris partibus, ſicubi hæc tẽtari phlegmone incipiant. Auri verò etiam ſi acetũ cum roſaceo infundas, nihil offendes. At nõ eſt oculis phlegmone laborantibus vtile, veluti nec medicamen, quod ex moris cõficitur, aut aliud quippiam eorũ, quæ Stomatica græce dicuntur; ſunt enim eiuſmodi omnia oculis triſtia, quanquam genere ſunt ex iis, quæ indicentur. Glandulis vero plegmone tentari incipientibus,

D ſæpe ſolum oleum calens ſat fuit.

Quid differat Victus ratio, Iecinore, aut Ventriculo, & Glandulis, ac Artuum partibus inflammatis. CAP. 13.

SEd & reliquus victus ordinãdus is, quibus, † glandulæ, aut etiam aliquid circa artus phlegmone tẽtatur, vnam tantum indicationem habet, quæ tot ac talia exhiberi iubet, quot & qualia facillime concoquentur. Nec quicq̃ refert, alicã, an ptiſanam, an mulſam, an punicum, an malũ, an tale quippiã exhibeas. At, ſi iecur phlegmone infeſtatur, exquiſitiſſimo victu eſt opus: æque profectò, & ſi ventriculus ſic laborat. Quippe munus eorum toti animali eſt commune: acceditq; omnibus animalis partibus maximum incõmodũ, ſiue non probe concoctum alimentũ ſit, ſiue nõ rite in ſanguinem cõuerſum. Artuum verò partes tãtũ alimenti capiunt, quanto ſunt nutriendæ. Quo, fit, vt, ſiue ex malo, quod probe in ventriculo ſit concoctũ, alimentum ad eas perueniat, ſiue ex alica, ſiue ex ptiſana, non multum interſit. In iecinore verò quantum referat nutrimentorum differentia tum quòd maxima in utranque partem vim habeat, hinc diſcas, licet.

A. l. 1. f. 4. c. 26 f. 82. c

† τὰ περὶ τὰ κῶλα μόρια … aliqua pars circa extrema, ſic ante quis interpres & paullo infra, & paullo inferius ſemper τὰ κῶλα extat.

Quæ Nutrimenta medicamentave aſſumpta Iecinoris inflammationi conueniant. CAP. 14.

NAm expelli è iecinore oportet, quicquid in eo tum amaræ bilis, tũ ſaniei, q̃ ex phlegmone prouenit, eſt collectum. Id uero fieri nequit, niſi & vaſa, quæ ſunt in viſcere, detergeantur, & meatus, q̃ ad ieiunũ pertinet, ſit apertus. Ergo alica, cum & huic inhæreat, & uaſa, quæ in uiſcere

ſunt condita, obſtruat, præcipueq; eorum ora, & bilem in inteſtinū deſcēdere, & alimētum in to E
tū corpus digeri ꝓhibet. Poſcit ergo tū iecur ipſum, tum os meatus, qui bilem tranſmittit, cibos & pharmaca, & quæ obſtructa recludant. Talia verò omnia ſunt, lenta quidem minime, ſed tenui conſiſtentia, & qualitate mordente. At verò ab his, vtpote mordentibus, phlegmonæ irritantur. Quare quæ citra morſū ea detergeāt, indigemus, cuiuſmodi. ſ. mulſa eſt. At nouimus dulcib' omnibus tū iecur, tū lienē maxime intumeſcere: Superſunt igitur, quæ culpa vacant, vt in cibis ptiſana: quippe quæ ſine morſu deterget, vt in pharmacis oxymeli aqua miſtū: Nā & punicū, & malū, & cætera, quæ adſtringūt, dū bilis meatus os arctant, bilem ipſam excerni ꝓhibent; atque inde iecinoris phlegmonis, ſunt incommoda, præſertim ijs, quæ in cauo uiſceris cōſiſtunt: quibus ad anguſtias, quas facit ipſa phlegmone, etiam ea, quæ ex adſtringētib' & lētis fit cibis, accedit. Ac, quæ mordent, ea phlegmonas ipſas, quæ in cauo ſunt viſceris, magis irritant; quippe ijs, quæ in gibbis eius conſiſtunt, mutata iā ueniunt ea, quæ aſſumpta ſunt, ita, ut nec, quæ adſtrictoria ſūt, ſimiliter adhuc adſtringant: nec, ꝙ mordēs eſt, ſimiliter mordeat: nec ꝙ ꝓpter lentorē in anguſtis vaſis hærebat, ſimiliter etiamnum maneat lentum. Eſt autē his occaſio mutationis duplex, & ꝙ prius ſunt cōcocta; & quod ſanguini, qui in iecinore prius erat, ſunt admiſta. Cauo autē iecinoris phlegmone obſeſſo, protinus etiam venas, quæ in meſenterio ſunt, vnà phlegmone laborate eſt neceſſe, quādo ex ea, quæ ad portam pertinet, omnes ſint ortæ: protinus etiam, quæcunque oſculis earum incidunt, uim ſuam oſtendunt. F

Aduerſus Attalum Methodicum, qui Theagenem Cynicum inflammatione Iecinoris laborantem relaxantibus cataplaſmate enecauit. CAP. 15.

AN tibi ad communē phlegmones curationē parua ex particulis ipſis accedere differētia videtur? Mihi ſanè maxima videtur: quamuis ij, qui Theſſali ſtupiditatē æmulantur, cōmunē indicationē ſolā ſatisfacere putēt. Placet autem nunc ad memoriam reuocare tibi egregiā eorum curationē, quā Theageni philoſopho Cynico adhibuerūt: ſiquidem hanc norūt plurimi propter viri famam, vt qui publice diſputare in Traiani circo* quotidie ſit ſolitus. Erat, qui hominē curabat, vnus ex Sorani diſcipulis, nomine Attalus. Is impoſuit quotidie iecinori cataplaſma ex pane & melle, haud intelligens uiſcus hoc mediocriter adſtringi debere ꝓpterea, ꝙ animalibus* altricis facultatis prīcipiū ſit, & venoſum ab hoc oriatur genus. Ita igiť uiſcus curauit, ſicut bubonas, meris. ſ. & ſolis relaxantibus urens, cataplaſma ex pane & melle īponens: ac prius oleo calēte perfundens: tū ſorbitione ex alica cibans. Hæc nanq; tria fermè omnibus nunc amethodis iſtis Theſſalis ad acutorū rationem ſufficiunt. Viſum autem eſt mihi ſeorſum Attalum monere, vt adſtringens G
aliquid admiſceret, nec nudis vteretur relaxantibus. Ac de uiſceris quidē natura nihil erā homini dicturus (id enim fuiſſet planè aſino fabulā narrare) ſed, quod me ꝑſuaſurū homini arbitrabar, & cui omnes homines facillime aſsētire video, id tantum expoſui, nēpe longam experientiam medicos docuiſſe, vt iecur miſta medicamentorum materia curarent; eam autem ſcriptam inuenturū in ijs medicorū libris, qui ſint de medendi ratione cōſcripti. Si ergo, inquam, tibi uidetur, miſce aliquid de abſinthij coma diligenter tūſa, cataplaſmati: oleo verò, totius herbæ aliquid, modice id, quemadmodū alios cernis in illo incoquētis. Cataplaſmati verò Myrobolani† pieſma, & irim, & iunci florē, aut narditidos herbæ radicē, aut cyperi miſcebis: nō inutile ſit, & ex vino ea aliquando præparare, ac miſcere interim etiam de fęce ipſa: quin etiam aliquid adſtringētium incoquere malorum, cuiuſmodi cotonea ſunt, & quæ vocātur ſtruthia, præterea, quæ Romæ abundant, vocata ceſtiana. Oleū verò (nā id quoque video miſcere te) non quodlibet eſto, ſed vel hiſpanum, vel hiſtricum, vel crudū, vel lētiſcinum, vel myrteum, vel melinū, vel nardinum vnguentum. Porrò aliam materiam plurimā eſſe dixi eorum, quæ incoquere liceret: nam & lētiſci tenera germina, & H
& myrti, & rubi, & vitis præſertim ſylueſtris, à quā œnanthen uocatam decerpimus. Non alienū etiam ſit & atticum* hyſſopum tum cataplaſmati, tum etiā ceratis miſcere; nam & cerata quæpiā illi ex eiuſmodi materia imponere poſt cataplaſma ſuaſi. Et apponere illi tētabā vniuerſam deinceps curationem, quò ſcilicet etiā, quæ à medicis græce Epithemata uocantur, ex miſta materia cōponeret. Nam melius, inquam, eſt ſublato cataplaſmate aliquid ſuper viſcus eſſe. Attalus verò ſermonē meum interpellans, Niſi multum (inquit) tibi tribuerē, nihil horum toleraſſem; nam, in quib' ſuperiores medici paſſi naufragia ſunt prius, quàm vera medicina inuenta à noſtris eſſet, ea mihi veluti ignaro ſuades. Cæterum tres (inquit) aut quatuor dies ſine me Theageni ex mea ſententia proſpicere, & ſanum eum penitus conſpicies. Sed quid, inquā, ſi, cum ſubito pauci & hi lēti apparuerint ſudores moriatur, recordaberis ne, quæ promiſeris, ac de cetero ſententiā mutabis? Atq; Attalus poſt hæc abijt irridens, nec quicq̄ prætereа reſpondens, ſic, vt neq; de alica quicquā me conſulere permitteret: ſed nec quòd ex ijs, quæ vrinas cient, miſcere aquæ paulopoſt oporteret, quod ſcilicet iecinoris gibba eſſent afflicta. Nam, ſicut iecinoris cauum per aluū purgatur, ceu paulo ſupra diximus, ſic gibba eius ꝑ ea, quæ modice vrinas mouēt, cuius generis eſt apium. Procedēte autem tēpore, vbi phlegmone iam concoquitur, etiam valentioribus vti licet, aſſaro, & celtica nardo, & phu quod uocant, & petroſelino, & ſmyrnio, & meo: ſicut etiam per ventrem vacuare,

*γυμνασίῳ

A.l.1.ſo.2. d.5.ca.1.f. 9.f

† quod à myrobalano expreſſa reliquus eſt.

*œſypū, legūt antiqui codi.

A uacuare,ſi cauum afficitur,cnico cibis admiſto,& urtica,& mercuriali,& epithymo,& *filiculæ; o.bus præterea,quæ modice aluum deijciũt.Magiſq; in remiſſionibus tum his ipſis audacius quã ante utẽdũ,tũ verò quæ his ſunt ualentiora,partim in ptiſana incoctis,partim tunſis,ac in molliſſimum puluerẽ redactis:exhibenda uerò & hæc ſunt vel ex ptiſana,vel ex aqua. Ego nanque etiã filiculæ aliquid in ptiſana aliquando incoxi, & nigri ueratri corticẽ. Etiam clyſtere uacuare eos cõueniet inter initia vel ſale,vel nitro,vel aphronitro aquæ mulſæ admiſto,cõtẽtis:in remiſſione verò, potiſſimũq; ſiquid ſcirrhoſi relictũ è phlegmone eſt,etiã valẽtiora medicamẽta miſcentibus:quippe hyſſopum eo caſu aquæ incoquimus,& origanũ,& colocynthida,& minus centaurii.Opportuniſſima nãque ad ſcirrhum ſunt iecur,& lienis,† ſiue quis parum habita de his ratione,glutinoſo cibo vtatur,ſicut Attalus,qui Theageni quotidie alicã exhibuit: ſiue nihil offerat.} quod tũ obſtructiones eximat,tũ detergeat. Verũ quod cõtigit Theageni,vel potius Attalo,dici eſt tẽpus.Vt enim promiſerat poſt tres dies daturũ ſe hominẽ à iecinoris phlegmone liberatũ, tũ magis,q̃ prius,calente oleo uiſcus plurimum perfudit:tũ cataplaſmate frequẽtius eſt uſus,hac diligẽtia fœlicius ſibi curationem ceſſuram ſperãs:reſpõditq; percõtãtibus de Theagene gloriabundus,meliora.Cæterum contigit,prout ipſe prædixeram,ſubito hominẽ mori.Et,qđ omnium maxime dignum riſu fuit,ducebat Attalus ſecũ ex ijs,qui de hominis ſtatu rogaſſent, quoſdã,quibus oſtenderet adeo recte eum ſe habere, vt iã eſſet laudãdus,lætusq; cum multis ingreſſus

*Polypodio.

Non nulla quidem exẽplaria græca habent, vt Linacer uertit.impreſſa autẽ hoc modo. † S.quis ip.a neglexerit, uel glutinoſo cibo uſus fuerit, ſicut Attalus, q. Theageni quotidie alicã exhibebat, ac nihil offerebat.

B eſt domum,in qua iacebat:cum Theagenẽ mortuũ quidã ex amicis,qui & Cynici quidã erant,& alioqui philoſophi,lauare ex more pararent. Itaque etiã uſque ad mortuum accedere,idq; vnà cum ſpectatorum cœtu Attalo cõtigit:ut pote cũ nemo intus lugeret. Nã Theageni nec ſeruus erat,nec puer,nec mulier,ſed cũ eo ſoli amici philoſophantes verſabantur: qui iuſta quidẽ mortuorũ,citra tamen omnem luctum obibant. Atque hanc laudẽ Theſſalius aſinus inter multos ſpectatores eſt cõſecutus,oſtẽdẽs explicatum à phlegmone hominẽ intra quatuor(ut pollicitus eſt) dies.Reliqui uerò methodici,cũ innumeros quotidie iugulẽt,adeo rationẽ curãdi mutare adhuc nolũt,ut,quæ à medicis ſũt ſcripta,qui artis operibus vere inſudarũt; ne vel ſemel experiri velĩt: adeo indelebile vitiũ vehementis ignorantia eſt,præſertim ſi cũ ſuperbia ſit coniuncta.Eiuſmodi igitur in omnibus ſunt Theſſali ſectatores.

Qua ratione Viſcera quædam facile Scirrhoſis affectibus corripiantur:ac de ea,quæ à Particulis præbetur,Indicatione. *CAP. 16.*

Ad.3.f.14 c.11.c. 11. f.315.c.

C NObis autem uitandi eiuſmodi errores ſunt; ac, ſi nihil aliud ſuppetat, ſaltẽ ipſi experientiæ credendum. Id quod ipſe perpetuo ſuadere non deſino ijs,qui circa rationem parum ſunt exercitati. Nam melius profectò ijs eſt,quando & rudes ſunt, & ſimul in rationabili methodo, quam nos nunc prodimus,minime exercitati,vt nihil penitus ex*ratiocinando accipiant. Quippe iecinoris ſubſtantia ſcirrhis maxime opportuna eſt, vtpote quæ naturaliter lutoſum quippiã continet,veluti medicus quidam noſtri temporis ꝑ iocum dixit.Lienis verò rarior ſubſtantia, q̃ iecinoris eſt,cæterum crebrius ſcirrhoſis vitijs affligitur,propter nutrimẽti, quo utitur, ſpeciem. Monſtratum nanq; eſt,ꝙ craſſo nutritur ſanguine,qui ueluti limus purioris eſt,facillimeq; nigra bilis efficitur:ideoq; etiam ipſum,melancholicum{ſiue atrum} appellamus excremẽtum. Atq; hæc duo uiſcera ſcirrhoſis tumoribus tentari,uel experiẽtia ipſa clare indicat. Renes verò, quòd cõditi ſunt,tactum effugiunt.cæterum hos quoq;facile ſcirrhis deprehẽdi ratio docet, atq; idcirco nephritidas†alias facile ſolubiles,alias ægre ſolubiles eſſe.} cũ renes,ambo habeãt,quæ i uiſcerum vtroque prędicta ſunt ineſſe,tum ſubſtantiæ qualitatem, tum excremẽtorum, quæ per eos dilabũtur,uitium.Quo fit,vt,qui craſſi ſucci cibis ueſcanẽ,calculi uitio corripiãtur.Ergo,quanto trium*horum uiſcerum ſcirrhoſi affectus difficilius curantur,tanto magis eſſe ſolicitos oportet,

* ἀναλογισμῶν.

† Græci codices legunt. τὰς μὲν ἀλύτους το παράπαν εἶναι, τὰς δὲ πάνυ δυσλύτους. i. alias omnino inſolubiles, alias ęgre admodum ſolubiles.

D nequis in hoc incidat.Maxime autem(vt dictum eſt)incidũt,qui ipſis phlegmone uexatis, ijs cibis vtuntur,qui craſſos lentosq; ſuccos efficiant. Quin etiam eiuſmodi affectuũ medicamina inter omnes conuenit ea eſſe,quæ diſſecent, & diſſoluant, & frangant: quæ utique ex eorum ſunt genere,quæ obſtructiones eruunt & detergent,cæterum uiribus valẽtiora.Horum non ſolũ materiam,ſed etiam facultatẽ in opere de ſimplicibus medicamẽtis expoſuimus.Itaq; etiam breuior nunc ero,contentus generali facultate,& ſola methodo,cum paucis exemplis. Nã,cum & facultatum materiam iam habeas pręparatam:&,quæ curationem vnà coindicent,ſint prædicta:nihil nunc aliud ſupereſt,niſi ut ꝓpria cuiuſq; morbi indicationes commemorem. Coindicãtia igitur voco uirtutem,naturam,ætatem,anni tempus,regionem,& conſuetudinem, & ſiqua ſunt id genus alia.Proinde de ea,quæ à particulis ſumitur,indicatione deinceps dicam, initio ab ea, quæ à iecinore ſumitur,ſumpto. Quippe vbi id phlegmone laborat,quæ extrinſecus applicantur, ea miſtæ eſſe facultatis debere poſtulat,idq; non in generatione phlegmones modo, (eſt.n.id omniũ phlegmonarũ commune:quãdo etiam,ſiquis repellẽtibus tantũ illo tempore utatur,nõ peccet)ſed etiã cum nec affluat amplius quicquam,neque repelli, quo in laborante particula continetur,poſſit.Accidit enim hoc quoque multis de cauſis. Sanè in principio tum parum eſt, quod affluit:tum magna ex parte tenuius:tum partis ipſius,quæ recipit,uirtus nonnunquã ualentior,

vtpote nondum laſſata: tum quod in afflicta continetur parte, nondum violenter impactũ. At, E
cum phlegmone in vigore ſuo iam cõſiſtit, tum multus in ea ſanguis cõtinetur, isq; craſſior ſub-
inde, ac vehementer impactus: tum virtus partis iam eſt debilior: quam alioqui valentem requi-
rimus, quò.ſ.à ſe ſuperuacua amoliatur: quandoquidem haud ſatis potens eſt adſtringentiũ præ-
ſidiorum uis, quæ ſola totum efficiat. Quippe pôt hæc cogendis, ac conſtringendis, & ueluti den
ſandis, & exprimendis corporibus, q̃ tenuiora cõſiſtentia ſunt, ad circumpoſitas partes expellere:
cæterum, niſi etiam laborantis particulæ virtus aliquid auxilietur, nihil adeo magnum efficiet.
Tunc igiť, q̃ a phlegmone ſumať, vna duntaxat agendorum eſt indicatio: hanc Græce Diaphο-
reſin uocant (latine digeſtionẽ euaporationẽve dixeris:) hæc humorem, q in phlegmone obſeſſa
parte cõtineť, p meatus inſenſibiles educit. Quæ verò ab ipſa ſumitur parte, ea in diuerſam nos
partem trahit, i. robur eius ſeruari iubens. Cocunribus igiť vna contrariis indicationibus, cõpoſi
tum quoq; eſſe medicamẽtũ oportet. At, ſemur ſi phlegmone laboret aut tibia, aut cubitus, aut
brachium, aut, qui in his ſunt, adenes; cauſa non eſt, cur horum robori conſulas. Hæc tibi commu
nis indicatio ſit in omnibus ijs partibus, quarum munus eiuſmodi eſt, ut toti corpori ſit ex uſu.

Vnde ſimilia diſsimiliave medicamenta, maioris quoque, ac minoris ratio, &
locus vacuationi aptus, indicentur. CAP. 17. F

ERgo nec lienem tantum relaxãtibus curare oportet, cũ hic quoq; ex iecinore, q̃cquid limo
ſum, & melãcholicum eſt, expurget, ꝓpterea ſcilicet, ꝙ ex eo humore nutritur. Idcirco quo-
ties obſtructio q̃dam in eum incidit, aut phlegmone, potiſſimũ cũ ſcirrhoſa ſit, tum ea, q̃ obſtru-
ctiones exinaniunt, tum quæ diſſecent, vehemẽtiora exigit. Nam, quale medicamẽtum iecinori eſt
abſinthium, tale eſt lieni capparis cortex: quale rurſus iecinori, quod uocant eupatorium, tale eſt
lieni ſcolopendrium. Siquidẽ ſimilia genere medicamenta, ambo viſcera poſtulant: cæterũ tãto
valẽtiora lien, quanto craſſiore utitur alimento. Scirrho igitur laborantibus ipſis cõuenientia nu
trimẽta ſunt genere q̃dem eadem, ſed maioris minoriſq; rõne dña. Itaque, & ſi capparis ex oxy-
melite edať, vtilis ſanè eſt utiq; uiſceri, cæterũ nec ipſa pari modo, nec ſimiliter miſtũ habẽs oxy-
meli: nã & ipſa copioſior, & ex minus diluto oxymelite lieni erit vtilior. Atq; hæc dña eſt, q̃ ex
maioris minoriſq; rõne accepta eſt. At ſimiliũ genere, vel ſpecie, aut quomodocũq; dixiſſe libet,
ꝓſidiorum, ex actione & * cõpoſitione indicatio ſumpta eſt. A ſocietate verò cũ vicinis partibus,
qđ idem cum ſitu eſt, illa capiuntur, ꝙ gibba iecinoris ꝑ renes expurgari oporteat: caua uerò ꝑ
inferiorẽ uentrem. In liene verò alterã dũtaxat eſſe ſuperflui vacuationem: cum, q̃ per renes aga-
tur nulla huic uiſceri vacuanda uia pateat. Proinde, vbi phlegmone premitur, deiectorijs id medi G
camentis, tum detergemus, tum laceſſimus, quò dimittat relaxetq; ſuperuacua. Sanè duplex ra-
tio eſt eiuſmodi medicamẽtorum uſus. Cum partes ſuperius poſitæ laborant, ꝑ ea, q̃ eduntur, ac
bibuntur: cum inferiores, per id, qđ ſit per clyſterem infuſum. Quãdoquidem, q̃ edũtur, ac bibũ-
tur, eorum uis ante, q̃ ad inferiores partes ꝑueniat, reſoluitur: q̃ infuſa ſunt, ea oĩno ad ieiunum
vſq; aſcendere non poſſunt: immo, ẽt ſi admodum nitatis, fortaſſe tenue tñ inteſtinum contin-
gant. Ergo illud quoq; ex partium poſitura didicimus, nẽpe inferioribus inteſtinorum aliq̃d eſſe
ꝑ clyſterem infundendum: ſuperioribus vero atq; ẽt ipſi uentriculo, lieni, & ſtomacho, ſuperne
aliquid exhibendum. Voco hoc loco ſtomachum, gulam, q̃ proprie Græci ſtomachum appel-
lant, nonnunq̃ enim ita etiam vocant os uentriculi: ueluti cũ ſtomachice † anima linqui aliquos
dicunt. Verum gulæ, quæ proprie uocatur ſtomachus, cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi imponi-
mus: † non aũt ad pectus idem facimus, cum os uẽtriculi phlegmone urgetur, ſiquidem ſpinæ gu-
la ſuperiacet, per collum & pectus deorſum uſq; ad ventriculum porrecta.

* διατάσεως. i. confirmatione.

† συγκόπτεσθαι. i. ſyncope corripi.

† Non antẽ in parte anteriore, quemadmodum cum os &c.

Quo pacto differentia remedia indicet laborans locus CAP. 18.

NEque igitur hæc nouere, qui Theſſalum imitantur (ideoq; oẽs vna rõne curant) neq; vtiq;
illud, ꝙ omne membrũ phlegmone laborans, niſi cutim ſibi circundatam habeat ſpiſſam, H
tenuis ſaniei foras aliquid dimittit, ac laxat. Eo fit, ut ex ijs, quæ in ore, & uaſo, & faucibus, & ſto-
macho, & inteſtinis, & uentriculo, & uiſceribus omnibus ſunt, aliquid foras effluat. Ad eundem
modum ẽt ex interna facie pectoris, cum phlegmone premitur, excernitur aliqua ſanies. Quem
admodum igitur lien, & iecinoris caua, per inteſtina: gibba uerò iecinoris, & renes, per urinas
purgantur: ita pectus ubi interna eius phlegmone tentantur, per membranam, qua tegitur (Hy-
pezocota uocant) aliquid in medium ſui pulmonumque ſpatium tranſmittit: id autem expurga-
ri per eandem, qua pulmo uiam debebit. abimus igitur iis, qui ſic laborant, medicamenta, qui
bus tenuatoria ſit uis, quibus, & uiæ aperiantur, & quæ deferenda per eas ſunt, diſſecentur (ac diſ-
ſipentur:) præſertim cum uel craſſæ conſiſtentiæ ſunt, uel glutinoſæ, qualia in ijs ſunt, quos em-
pyos uocant. Deligenda tamen ex ijs ſunt, (quãdiu adhuc phlegmone inualeſcit, quæ mediocria
ſunt: cum uerò planè iam decreuit, aut penitus ceſſauit, & educi excrementa poſtulant, quæ ua
lentiora ſunt. Ergo mediocre in hoc genere eſt tum ptiſanæ cremor, tum mulſa: ualentius autem
& urticæ ſemen, & mulſa, in quam coniectum fuit paululum aliquid acrium herbarum, quales
ſunt origanum, & hyſſopum, calaminthe, & pulegium, & illiricæ ireos radix. Quòd ſi uel plus

horum

A horum admiſceas,vel irin in molliſſimum puluerem tunſam cribratamque in mulſam immittas,
maxime incidens medicamen habebis. Ad eundem modum,& quod ex marrubio conficitur,
oxymeli,aliaque eiuſmodi valenter craſſiora excrementa,quæ in pectore,& pulmone continē-
tur, incidere poſſunt. Omnium eorum copiam inuenies in operibus ijs, quæ de medicamen-
tis edidimus.

Differre curationem inflammationum,quæ in ſummo & in profundo ſunt corpore, ac de reuulſione pro ratione partium laborantium. CAP. 19.

NOn ſolum aūt iam dictā remediorum differentiam ex laborante loco didicimus,ſed ēt illud,
q,quæ in ſummo corporis phlegmone laborāt,ea ꝓprijs phlegmones remedijs curētur: q̄
in alto ſunt corpore,ſi cum his aliqđ acrium medicamentorum ſit immiſtum: reſoluuntur enim
eorum vires,dum alte deſcendunt.Hac rōne,& cucurbitula(ſtrenuum planè auxilium) eſt inuē
ta,tum vt foras euocentur,q̄ ſunt in alto:tum vt eximantur atq; enantur, quæ iam in ſcirrhum
abeunt.Verum vtendum cucurbita in ipſa parte,q̄ phlegmone vrgetur, inter initia non eſt, im-
mo poſtea,q̄ totum corpus vacuaueris,ac neceſſarium ſit,eorū,quæ in inflammata parte conti-
nentur,aliqđ educas atq; eruas,aut ēt foras verſus attrahas.* Generandis autem adhuc uitiis, mi
B nime ipſis membris,quæ laborare incipiunt,ſed ijs,q̄ continuata his ſunt, cucurbita imponi de-
bebit,auellendi in cōtrarium cauſa.Sic nāq; ad mamillas cucurbitam imponimus, cum ſanguis
ex vtero ꝓfluit,defixo maxime in ipſis cōmunibus pectoris & uteri vaſis,eius ore.Sic,ſi ex nari-
bus ſangius ꝓfunditur,p̄cordijs maximas cucurbitas affigimus.Sic & omne aliud ſanguinis pro
fluuiū ad contrariū p cōes venas auertimus:Quēadmodū rurſum,& ſanguinē (ſi ita eſt opus) at-
trahimus:ſiquidē cū mēſes euocare in animo eſt,in pube,& inguine cucurbitam figimus.Præte-
rea cucurbita in occipite defixa efficax eſt remedium ad oculorum fluxiones.Vacuari tamē prius
totum corpus expedit: nam,ſi† refertum ſanguine} corpus ſit,in quacunque parte capitis cucur *plethoricum.
bitam defixeris,totum ipſum implebis.

Ea medicamenta ad curationem vſurpanda,quę noxiam qualitatem cum ea, quę conuenit,admixtam non habent. CAP. 20.

ERgo hæc oīs phlegmones cōis* indicatio haudquaquā ſimiliter in qualibet parte adminiſtra
tur.Accedit ad oīa,quæ p̄dicta ſunt,ꝓ non leui portione, ipſius exhibēdi medicamēti natu-
ra.Neq;.n.abſolute,ſi adſtringere incipientē phlegmonē eſt opus,qđlibet adſtringēs in ijs, quæ
C deuoranda ſunt,adhibebimus,ſed ea,qbus nulla corruptrix admiſta vis eſt. Nam chalcāthus in-
ter p̄cipua adſtringit,ſicut ēt miſy,& ſori,& chalcitis,& diphryges,& æs vſtum, & ſquama eius,
& flos:verū hęc medicamēta deuorata,noxia ſunt:quocirea ſtomaticis ea miſcere tutum nō eſt,
defluit nanq; interdum ex his aliqđ ad ventriculum.Sed nec aloen ꝓbe miſcueris ijs medicamen
tis,q̄ phlegmone alicuius cauſa,q̄ intus cōſtiterit,deuoranda ſunt:qñ huic quoq; admiſta purgā-
di vis quædā eſt.Cæterū,vbi phlegmone ꝓrſus inclinauerit,ſiquis paululū aloes admiſceat cau-
ſa deijciendi uētris,q prorſus nō deiecerit,nihil lædet.Verum ſatius eſt mercuriali,aut vrtica, aut
cnico,aut taliū aliquo,aluū ſic laborantiū ſubducere.In ſumma verò, ſiquis eam,q̄ à partib. ipſis
p̄ſtatur,indicationē adimat,nihil obſtat,quo minus medicinā nō ſex menſibus,ſed ſex diebus to-
tā perdiſcas.At verò,nec ſi,quæ à partibus ſumitur,indicationem adijcias,iam totū, quod exigit
ad curationem,habeas,niſi ēt methodos de medicamentis didiceris.Itaq;,eas aggrediatur, opor
tet,quiſquis conſummate ſanaturus eſt morbos. Nunc enim, ſi alicuius medicamenti memini-
mus,id(vt ſæpe reſtati ſumus)exempli cauſa fecimus.

Quid differat phreniticorum,& lethargicorum curatio, ac de loco Principis animæ
D *facultatis, aduerſus Theſſali ſectatores.* CAP. 21.

SEd adijciamus adhuc ea,quæ de indicatione,quæ a partibus ſumitur,nondū attigimus,Theſſa-
liorum iſtorum ſectam euidentiſſime præcipitantes:qui, cum nec diſſectionis rationem atti-
gerint,nec partium actiones vſusve norint,tamen,cum floccos carpentem quenquam cernunt,
& feſtucas legentem,audent oxyrhodino caput madefacere, noſtro exemplo. Nam cur, quæſo,
non thoracem potius?ſiquidem indicatorie remedia inueniunt.Sanè fieri poteſt, ut etiam corde
affecto phreniticus quis efficiatur.Empiricus nanque ab experientia ſe ait eiuſmodi medicamen
torum nactum inuentionem.Qui autem,& hanc vituperat,& inquiſitionem de actionibus refu
git,huic vnde,quæſo,ſuccurrit,ut pro thorace caput in phreniticis madefacere eligat?Cæterum,
hoc ipſum oxyrhodinum,quod capiti phreniticorum applicamus,ceu,quidam ex amicis dicere
ſolebat non ſolum amethodos iſtos Theſſali ſectatores,ſed etiam reliquos manifeſte redarguit
vniuerſos,quicunque principem animi partem in corde ſtatuunt.Nam cum aliquando vidiſſem
quendam ex Athenæi diſcipulis caput aceto,& oleo miſtis perfundentem,prohibui: iuſſique pe-
ctori admouere id remedium:quippe læſam in delirio eſſe partem principem, eam autem eſſe
A.l.3.f.1.c 3.c.3.fol. 397.g authore Athenæo in corde:itaq; non recte relicto pectore caput eum,integrum præſertim mē-
brum, vexare,eiq; negocium faceſſere nunc" oxyrhodinum infundendo,nunc radendo, tū ſpon
dylium,aut ſerpillum,aut id genus aliquid admouendo,immo verò ſi malum traheret,etiam caſ

ſtoreum,

ſtoreum, aut certe etiã cucurbitã: quippe id eſſe perſimile, ac ſi, cui in femore phlegmone ſit, calcaneo remediũ applicet. Quin & in lethargicis nemo eſt, qui capiti nõ applicet auxilia: nã & id vitium contrariũ quodãmodo ſcd'm ſpeciẽ, phrenitidi eſt. Gignitur aũt cerebro patiente: in quo. ſ. princeps animi pars reſidet. Ergo, cũ humor, qui in cerebro redundat, frigidus eſt, in ſenſibilitas immobilitasq; hominẽ opprimũt: cũ verò calidus eſt, ꝑpenſus potius motus, vnà cũ rõnis noxa. Accidit enim, veluti monſtratũ in libris de his eſt, ex frigore ſegnitia: ex calore immodicus motus: ex humoris verò vitio dementia. Itaq; incidẽda in talibus affectibus vena eſt ſtatim ab initio, ſi modo tam valens virtus ſit, vt ſine noxa miſſionẽ ſanguinis toleret: ac nihil ꝓhibeat eorũ, q̃ de ſecanda vena retulimus, ſicuti vel crudi humoris copia, uel puerilis ætas, vel anni tp̃s, vel regio, in qua ſit extrem' calor, aut frig'. Atq; hoc quidẽ cõe vtriq; vitio, & ei, qđ cũ ſopore, & ei, qđ cũ vigilijs incidit. Cõe præterea vtriuſq; eſt, ut oxyrhodinũ in principio admoueas: nã repellendus à capite humor eſt, quiſquis is fuerit. Quæ ſequuntur, contraria ſunt: nam, q̃ cum vigilijs coniuncta ſunt, ea lenire expedit: quæ cum immobilitate, excitare. Iure ergo, cum in ſummo incremento ſunt, ijs vitijs, quæ peruigilio, & delirio infeſtant, perfuſiones ex papauerum capitibus applicabimus: odorem quoque naribus obijciemus: ac narium alas intus, uel frõtem, ex ſimilibus medicamẽtis illinemus. Quippe ſopire, ac ſtupefacere principem facultatem oportet, cerebrum ſcilicet, F quod ſupra modum incaluit, refrigerando: In contrarijs autem vitijs excitare: ac noxij humoris, qui citra putredinem, & citra febrem altos ſopores inuehit, craſſitudinem incidere, atque excalfacere. Tales nimirum altos ſopores, Apoplexias, & Catos, & Catochas græce uocant. Quòd ſi aliqñ humor putreſcat, vtiq; cum febri incidunt ea genera: vocaturq; morbus græce Lethargus; Incoquentes igitur in aceto thymum, & pulegium, & origanum, aliaq; id genus, naribus ſic affectorum admouebimus: quò vapor ad cerebrum ſublatus, craſſitudinem humoris diſſecet. Mox etiam palatum ualentibus, & acribus medicamentis vngemus. Ab his verò etiam ſternutatorijs vtemur. Tum capiti ſimiles præſidiorum facultates imponemus, adaucta ſemper eorum etiam ad ipſum uſq; ſinapi uehementia, ſi uitium diu trahat. Quin etiam cucurbitis ad vtrunq; vitium, ſi diutinum ſit, vtemur: itemq; caſtoreo, quippe quod ipſum probe concoquit, ſi debito tempore ſit adhibitum. Quare hic ad communem rurſus curationẽ redeũt lethargus, & phrenitis. †Ergo in eiuſmodi affectibus manifeſte redarguuntur, & qui Theſſalum ſequuntur, oẽs, & quiſquis medicus principem animi facultatem ſtatuit in corde. Non ſolum enim iam dictorum præſidiorum deſtituentur copia, ſed etiam, cui ea parti accõmodabunt, non intelligent. Neq; enim tanquam in ophthalmia, vel pleuritide, vel angina, tum ab ipſo ægro affectus locus ſentitur: tum vobis partim tactu, partim viſu innoteſcit: ſic in lethargo, & phrenitide, & epilepſia, & *delirio, & conuulſionibus, & tetanis, præterea eo, quod proprie vocatur catoche, ſe habet. In quibus omnibus præſidiorum formula ex affectus inuenitur natura: locus verò, cui maxime ſint applicanda, ex prænoſcendis tum affectionibus, tum vſibus partium. G

*In impreſ. αὐτὸ, i. ipſum, in ãtiquis αὐτὰ, i. ipſa referẽdo ad ãbo uitia. † eſt præterea in græco, ἐν τῇ παρακμῇ, i. in declinatione. *παραπληξίας ſeu παραπληγίας, uide ſuperius lib. 9. ca. x.

Qua ratione extrinſecus medicamenta capiti, aut oculis apponenda ſint: ac de communibus præceptis illarum partium curandarum, ac de arteriarum ſectione. CAP. 22.

ILlud aũt, quamuis in ſermone aliquando omittatur, ſæpenumero prius dictum eſt, meminiſſe oportere nos eorũ, q̃ ſimul indicent. Cæterum in præſenti eam, quæ à partibus ſumpta eſt, indicationem propoſuũ eſt perſequi: veluti ſtatim in ijs, quæ ad caput pertinent, et ſi non aliud, ſaltẽ illud noſſe cuiuis eſt promptum, obiectam nobis ante cerebrum eſſe craſſam membranam, quæ corijs iſtis externis ſit aſſimilis: poſt hanc & cranium. Itaq; reſolui in denſis obicibus, & duris, præſidiorum, q̃ imponuntur, uim eſt neceſſe: ac, niſi futuras in capitis eſſe natura ipſa fuiſſent, molita, nihil æſtimandũ efficeret pharmacum vllũ extrinſecus impoſitum. Sed, quoniam etiam ſuturæ, & in his præcipue coronaria non ſolum impoſiti medicamenti qualitates, ſed etiam ſubſtantiam, ſi tenuis eſt, facile intro tranſmittit, merito multa circa cerebrum uitia ab extrinſecus H applicatorum remediorũ facultate iuuantur. Ipſe enim in me ipſo expertus memini, cum infunderetur roſaceũ frigidum, citiſſime clariſſimeq; ſenſiſſe me in ſyncipitis loco eius intrò penetrationem. Quin & plurima diuerſitas ſuturæ huius in hominibus, ſi inter ſe conferantur, etiam ante diſſectionem manifeſte apparet. Vidimus enim in ijs, quibus rarum caput fuerat, inter mandẽdum, commiſſionis oſſium in coronali ſutura manifeſtum motũ ſic ut facile appareret, hominibus illis eſſe eiuſmodi oſſium capitis compoſitionem. Merito igitur ad hanc maxime partem applicant omnes medici capiti infuſiones videlicet accepta quaſi per manus à primis inuentoribus ratione, ad id opus venientes: ſed & ipſi, quicunque non negligenter ijs, quæ fieri aſſolent, attendunt, cernentes, & quemadmodum ſutura ea liquido moueri apparet, & quemadmodum celerrime homines hac parte, ſiue ab externo admoto quopiam refrigeretur, ſiue excalfiat, id ſentiant: nam præter reliqua etiam tenuiſſimum eſt hoc loco cranium, & rariſſimum. Ergo, quoties medicamenti cuiuſquã uim vehemẽter deſcẽdere voles hoc maxime loco impones. Commodius etiam fuerit, ſi & cum infrictione id facias, aut tonſis capillis, aut etiã planè abraſis: quòd ſi humidũ ſit, qđ applicãdum eſt, ſi id ex alto effundas, ac veluti, fontis ritu, illidas, quippe penitus

intro

A intro ab ictu magis compellitur. Sicut aūt hic vehementior humoris caſus conducit, ita in oculis eſt cōtrarius: in capite nanq; os eſt, qđ feritur: in oculis mēbranoſa quædā imbecillaq; corpora. Et in capite quidē aliud eſt, qđ ictū excepit: aliud qđ curatur, quodque, vt ictū non ſentit, ita facultate q̄ ex incuſſu ad ipſum peruenit, fruitur; at in oculo non eſt, qđ ferítur, diuerſū ab eo, qđ curatur: ſed idē ipſum, qđ eſt curandū, valēter ícitur. Ad hæc os capitis ſenſu caret: oculus acerrimi eſt ſenſus. Ergo infundere huic medicamēta oportet, primū ſuperiorē* genā blādiſſime attollentes, mox minime, quēadmodū in capite, incutiētes. Inueniendi p̄terea humores mitiſſimæ, minimeq; mordētis naturæ, qui cū medicamētis ſint infundendi. At mihi quidē magna cū conſideratione videntur veteres ad oui deueniſſe humorē, eo lecto. ſ. ex eo, qđ & mordens minime eſſet, & glutinoſū. Nā ex eo, quòd minime mordet, mō dictā* indicationē ijs cōpleuit: ex lētore aūt, ad indolentiam nōnihil confert: quippe lenire eiuſmodi humores poſſunt aſperitates oēs, quaſcunque acris fluxio excitat. Accedit, q̄ craſſus mediocriter, ac lentus humor conſtantius, q̄ tenuis, & aquoſus, in loco permanet. Sanè q̄ lētum id, quod abſq; morſu ſit, cum modice incaleat, dolorē maxime leniat, id profecto ex mordentibus in alui deiectionibus didiciſti: in quibus iniectum

B ſeuum ilico* dolorem mitigat. Quòd autem permanere quoq; in laborante particula eiuſmodi humidum expediat, manifeſtum eſt. Siquidem in ijs, quæ in ventre accidunt, per clyſterem aſſidue infundere moleſtum eſt: in ijs, quæ in oculis, *genam attollere. At verò exquiſitus membri ſenſus, læue eſſe, quod inijciendum, nihilq; debere in ſe aſperum *ſabuloſumve habere, omnino indicat. Hinc igitur excogitatum cōmode eſt, tum humido oui vtendum, tum, quę terrea corpora ophthalmicis, id eſt ocularijs medicamentis miſcenda ſunt, ea eſſe cum ſumma diligentia ad vnguem læuiganda. Quoties tamen dolores his accidunt vehementes, repetitis ijs, quæ de oīum dolorum generatione accepiſti, exquires, quonam ex his affectu dolere oculus in phlegmone, de qua nunc ſermo proponitur, cōtingat. Nam aut ex vehementi acris cōfluentis humoris morſu: aut quòd eorum tunicæ plenitudine diſtenduntur: aut propter craſſiorum humorū flatuoſive ſpiritus extenſionem, vehementes in his excitantur dolores. At morſum quidem, tum purgantibus medicamentis, ſcilicet & deorſum reuellendo, & uacuando curare conuenit: tum ipſi particulæ oui humore infuſo, quò per eum acris fluxio ſine offenſa eluatur. Vbi autem prius concocta iam phlegmone ipſa fuerit, & ſimul corpus vacuum, tum vtique lauationes, in balneo his ſunt aptiſſimæ: nam & dolorē ſtatim ſedant, & fluxionem, quæ ad oculos fertur, ſiſtūt, maxima qui-

C dem eius parte inter lauandum per totum corpus excreta, reliquo verò* diluto. At verò diſtenſionem, quæ ex repletione prouenit partus, miſſione ſanguinis, & alui deiectione, & infernarum partium frictione, curare conueniet: quòd ſi neceſſitas aliquando vrgeat, ligandis artubus: mox fomentis ipſi laboranti particulæ ex aqua dulci modice calida adhibitis. Atque {humorum vel flatuoſi ſpiritus} extenſiones curabimus, vacuato prius in his quoque toto corpore: ſed & humorum momento deorſum auerſo. Mox localibus remedijs (Græci Topica uocant) vtendum, non tamen medicamentis ijs, quæ repercutiant, ac reprimant, inmo ijs, quæ* euocent. Fouendi igitur ſunt, ſicut modo diximus: ac fœnigræci decoctum ijs infundendum, ſed lauato prius curioſe fœnogræco, nequid illi uel pulueris vel ſabuli adhærens clam lateat. Eſt nāq; medicamen hoc maxime omnium, quæ oculis applicantur, ſine offenſa digerens. Meminiſſe verò in omnibus, quæ membratim docentur, cōmunium præceptorum oportet. Quorum vnum id eſt, digerentia medicamenta, vbi redundantia in toto corpore ſubeſt, ſi particulis quibuſdam applicētur, implere potius, quàm vacuare. Ergo tum reliquos morbos, tum vero phlegmonas (de quibus agimus) ſicubi curas, nullo* euaporante auxilio prius fidēter vteris, quàm totum corp** purgaueris. Illud quoque attendas in* omni vitio, nedum phlegmone oportet, aliqñ totum corpus mediocri habitu eſſe in humorum, tum qualitate, tum modo: vnam autem aliquam, aut duas earū, quæ ſupra-

D poſitæ ſunt, partium, redundantiam ſuam ad ægram tranſmittere: ueluti non raro, ſed planè ſæpenumero accidere in oculis uidere licet, capite his fluxionem mittente. Manifeſtum igitur arbitror in ijs quoq; eſſe, ipſum prius caput ſanandum eſſe, explorato eius affectu, quem ſuperfluorum generatio comitatur. Et diutinas quidem oculorum fluxiones curamus oculis ipſis dimiſſis, atque ad capitis procurationem conuerſi. Cuius vitium, ſi ex genere intemperantiarum ſit, curationem ex ſibi contrarijs, ſicut prius monſtratum eſt, adhibendam indicat. Plurimum igitur, vel frigida intemperies caput uitiat, uel humida: nec dubium eſt, quin etiam ambæ congrediantur. Rariores ſunt, quæ propter calorem acrem oculis fluxionem immittunt: in quibus haud expedit ijs, quæ ex thapſia, & ſinapi fiunt, medicamentis uti, immo contrarijs omnino, oleo crudo, & Hiſpano, & roſaceo, tum frequenti ex aqua dulci in balneo lauatione. Atq; aliquando cerebrum ipſum fluxionem tranſmittit: debetq; huius intemperies totius capitis epithematis corrigi. Aliquando vaſorum ipſorum vitium eſt, cum venæ vel arterię imbecilliores ſunt ſic, ut aliorum uaſorū ſuperuacua recipiāt. Quo caſu aliqua earū parte exciſa, aut etiā totis bene altè præciſis, *dura cicatrice, quod intereſt, intercipimus: qua disiunctæ inciſæ vaſis partes, cōtinuæ p̄terea non fiāt, nec ex altera in alterā confluere aliquid poſſit. Cæterum, cum eorum vaſorum, quæ in

profundo

Marginal notes (left): A. li. 3. f. 3. t. 1. 9. c. fol. 223. a — A. li. 3. f. 3. t. 1. 9. fol. 222. g

Marginal notes (right): * βλέφαρον, palpebram. — * Al. δῆξιν, i. mordicationē. — * contēperato. — * διαφορῶσι. — * διαφορητικῷ. — vacuaueris. — * Aliqui cod. hñt σμικρά. i. exigua. plures tamē σκληρά. i. dura.

profundo ſunt recondita, ac è ſuperiore ad oculos vnà cum neruis perueniũt, vitium eſt, nihilhorum agi licet, proinde ægre curabiles omnes eiuſmodi fluxiones ſunt. Quæ verò extrinſecus poſita vaſa ſunt, ea uel ſine chirurgia roborare licet, illitis medicamentis, quæ robur inferant, Græci* Tonica uocant. Eſt & quando calidus ſanguis, ac vaporum plenus, ad caput aſcendit, ac maximè in arterijs redundat. Cui initio excogitatum ſaluberrimum remedium medicis eſt, vt ipſa incidatur arteria. Oportet autem deraſo capite curioſe tangere, tum quæ retro, tũ quæ ſecundum vtranq; aurem ſunt arterias: præterea quæ in fronte, & quæ in temporibus ſunt. Quarum, quæ calidiores alijs apparebunt, ac maiorẽ exhibentes pulſum, hæ ſunt incidendæ: quæcunque vero & paruæ, & ꝓpe cutem reſident, harum uel ſi partem aliquam excideris, veluti facere in crurum varicibus ſolemus, aptius erit. Noſtroq; tempore quidam ex ocularijs medicis non minimus, ex arterijs, quæ in temporum ſummis muſculis reſident, non exiguam excidit partem. Ac ferè quidem, cum excita eſt arteria, reliquæ eius partes ad ſibi continuas retrahuntur: euenitque id magis in ijs arterijs, quæ tum minores ſunt, tum minorem exhibent pulſum. Quòd ſi inter nudandum appareat tibi vas magnum, aut magnum exhibere pulſum, tutius fuerit uinculo id prius excipere: mox, quod in medio eſt, præcidere. Sunto autẽ eiuſmodi vincula ex materia aliqua ægre putreſcibili. talis autem Romæ eſt ea, quæ Gaietanorum dicitur, ipſa ex Gallijs aduecta: † vendita verò maxime in ſacra via, quæ à templo deſcendit ad forũ. Ac horum quidem Romæ facilis eſt copia: vilisſime enim uenduntur. At, ſi in alia urbe artem exerceas, comparetur filum aliquod ex ijs, q̃ ſerica nuncupantur. Hãt. n. ea diuites mulieres in multis ſub ditione Romanorum locis, potiſſimum in magnis urbibus, in quibus multæ ſunt mulieres id genus. Sin huius facultas non eſt, ex ijs, quæ inueniuntur in regione, quam incolis, deligito materiam, quæ minus ſit putreſcibilis, cuiuſmodi eſt gracilium chordarũ ſtamen, quæ facile putreſcunt, eæ cito à vaſis decidunt. Nos verò poſt, quã vndiq; ſunt carne impleta, decidere vincula volumus. Quæ nanque caro in abſciſſis vaſorum partibus coaleſcit, ea pro operculo eſt, ac oſculũ eorum claudit. Poſtea verò, quã id factum cernitur, decidere iam vincula ſecure poſſunt. At verò, cum venarum partem aliquam excideris, nõ eſt opus, eas tam imputreſcibili materia deliges, ſed ſufficeret alia quæpiam. Siquidem in arterijs perpetuus motus infractiua ſis ora reſoluit: in venis aũt, poſtea, quã ſemel ſunt vtcunq; clauſæ, ſiue per deligaturam conſtrictæ, ſiue per medicamentum adſtrictæ, permittunt circumpoſitã carnẽ circa coaleſcere, potiſſimum ſi, qui curatur, immotã partem ſeruet, magisq; ẽt, ſi toto corpore vacuato ipſam attollat. Quippe etiã varices ita curantur. Vocatur autẽ varix vena dilatata. Porrò dilatatur in teſticulis, & cruribus omnino. Sed, quoniam, cũm hos adhuc ſcriberem commentarios, nõ pauci amicorũ rogarunt, ut in fine totius operis oĩa, quæ ad chirurgiam pertinent, deinceps memorẽ, idcirco tractatio de varicibus nunc differatur. Cum verò nõ pauci ſpeciatim ſint oculorum morbi, qui magis ſpecialem curationem deſiderent, ne de his quidem hoc loco pluribus eſt agendum. Nam, qui curioſe, quæ prædicta ſunt, legerit, & naturali prudentia fuerit, huic omnia inuenire, eorum rationẽ ſequenti, nullo negocio licebit. Qui autem tales non ſunt, ijs ſatius fuerit omnium vitiorum, quę oculis incidunt, curandi rationem priuatim ſcribere: maxime cum amicorum non pauci ita poſtulent.

E — F — G — H

A. ibidẽ. g

A. l. 3. f. 22. t. 1. c. 11. b. 400. c

† πιπράσκονται δὲ μάλιστα κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδόν, ἥ τις ἐκ τοῦ τῆς Ῥώμης ἱεροῦ κατάγει πρὸς τὰς ἀγοράς. i. uendi ta aut præter rim in via ſacra, quæ à templo Romæ ad plateas deducit. Nam in via ſacra fuit templũ Romæ dicatũ, quod hodie Coſmæ, & Damiani templo vocatur.

* τονικά.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER QVARTVSDECIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

De reliquis tumoribus, & affectibus præter naturam curandis, ſumpta ex ſingulorum generibus curandi indicatione.

Quid differat inflammatio, & eryſipelas. CAP. I.

De tumoribus, qui præter naturã in corpore cõſiſtunt, quot numero, qualesq; ſint, proditum à nobis ſingulari volumine ſeorſum prius eſt: Quemadmodum autẽ hi methodo curandi ſint (quod vtique docere ꝓpria propoſiti operis profeſſio eſt) in horum commentariorum tertiodecimo præcipere cœpimus. Et, quoniã in ſuperioribus de omni febrium ratione ſermo erat habitus, aptius mihi viſum eſt de phlegmone primum differere, vt quæ, & frequentiſſime incideret, & febres ſubinde accenderet. Ac dictum quidem nonnihil fuerat in febrium curatione inter cæteras earum cauſas, etiam de phlegmone: verum abſolutus ſermo, & qui propriè illi debebatur, in libro qui hunc præcedit, eſt traditus: in quo methodũ curandæ eius, qualis nam eſſe conueniat, tradidimus

nequaquam

A nequaq̃ tñ auxiliorũ materiã,niſi tm̃ exẽpli gratia,ſicut in ſuperioribus fecimus. Haud lõge verò
à phlegmone abeſt,& alius morbus,quem Græci eryſipelas vocãt.Is,vti monſtratũ eſt, ex bilio-
ſo ſucco naſcit̃.Sed ꝑſtrerit fortaſſis eũ pluribus verbis à phlegmone diſtinguere.Ergo cõia am-
borum ſunt,tũ tumor,q̃ præter naturam ſit,tum uerò calor. Diſſidẽt inter ſe primũ.& maxime
colore:qñ,ſi is ruber ſit,phlegmonẽ mũũ appellãt:ſin pallidus flauusve,vel ex pallido flauoq; co
lore miſtus,eryſipelas.Præterea pulſatio magnæ phlegmones ꝓpriũ eſt ſymptoma, q̃ppe quæ
alte magis ĩ corpus demittitur:eryſipelas" vero in cute, potius cõſiſtit,q̃ alte deſcẽdit.Tenuis nã-
que ſubſtãtiæ eſt calidæ bilis humor:itaq; facile ad ipſam cutim transfluit,carnoſis rariſq; corpo- *διερχόμενον.
A.l.4.f.3.e. 1.c.4. fol. 412.d ribus* tranſmiſſis.Cutis uerò denſitas non æq; eſt huic bili peruia, niſi admodũ tenuis aquoſaq;
ſit:talis nanq; maxime eſt ẽt,quæ quotidie cũ ſudore exit.Licetq; multorũ, q̃ in balneis ſudorẽ
ſibi ſtrigilibus detergunt,hũc eius uidere coloris,cuius lotiũ eſt, ijs, q̃ diutius cibo abſtinuerunt.
Neq;.n.ignoras eorũ,qui inediam diu tolerãt,pallidius ex aquoſo lotiũ reddi,mox uerò ẽt flauũ,
niſi q̃s prius humectãte nutrimẽto potioneq; ſquallorẽ corporis irroret.Ac corpore quidem ꝓ
naturæ modo gubernato,amaræ bilis ſuccus inuiſibiliter exhalat: ꝑter naturam uerò ſe habente,
tum alijs(de quibus poſt agetur)uitijs redundat:tum uerò eo,de quo nunc agitur, quod eryſipe- *ἀθρόον.
B las uocant.Cum enim uel longe copioſior,vel craſſior, q̃ pro naturæ modo redditus, * vniuer-
ſus ad cutim compulſus fuerit eam tum perurit,tum in tumorem attollit.

Quo pacto inflammatio,& eryſipelas oriantur,ac de ipſorum generibus. CAP. 2.

SEd ſatius eſt, veluti ſemper non dicimus modo,ſed etiam facimus , ita nunc quoq; rebus non
à nominibus initium faciamus:alterumq; principiũ,priore ſcilicet commodius, eiuſmodi ſer-
moni demus.Cum ſanguis copioſus in aliquam particulam procubuit ſic: ut ab eius particulæ
vaſis nequeat contineri,exilitq; aliquid inſtar roris ex ipſis vaſis in ea muſculorum ſpatia, quæ ſi
milaribus corporibus, ex quibus componuntur,interueniunt,utiq; tumor ex plenitudine orit̃, † ὀδύνη δ' ὠθῶν βάθει, καὶ τινος μετασφυγμοῦ.
cui ſuccedit cutis tenſio,† & in alta carne cum pulſu dolor,} & tangenti renixus quidam , & ru-
bor,& calor,ipſa nimirum cute ea,quæ ſubiecta ſibi caro patitur,ſenti ẽte. Similis iam dicto, &
in viſceribus affectus oritur. Eſt.n.his quoq; ſua quædam caro,quam aliqui Parenchyma græce
uocant,in quam videlicet ſanguis ex refertis vaſis halitus ſpecie exudans,iam dicta ſymptomata
efficit. Atq; hic vnus affectus eſt ſanguineæ fluxionis ſoboles , in carnoſa corpora maxime inci-
dens.Secundus alter biliofæ fluxionis germen eſt,ac circa cutim maxime conſiſtens,tum hãc ex
C ternam,quæ oĩum partium cõmune eſt tegumentum:tum membranoſam,& tenuem, quæ ſin-
gulis internarum eſt circundata. Ergo , ſicuti prior affectus ẽt cutis aliquid apprehendit, ita hic
quoq; aliquid ſubiectæ ſibi carnis occupat.Quòd ſi craſſior humor acriorq; ſit, ſummam cuticu-
lam(Græci Epidermida vocant) excoriat: ſpatioq; temporis ad profundum aliq̃n cutis exulce-
ratio peruenit.Atq; hic quidem affectus eryſipelas nuncupetur,duplicem(ut iam dictum eſt) ha
bens differentiam,q̃ vel abſq; exulceratione,vel vnà cum hac,incidat.Prior aũt affectus unius ra
tionis eſt,uoceturq; phlegmone.Cum ergo nec planè biliofa,nec ſanguinea fluxio eſt,ſed ex am
babus miſta,utiq; ab eo,quod in miſtura exuperat,nomen ipſi indatur:ac dicatur de eo id, quod
exuperatur,ſic,vt vel phlegmonem eryſipelatoſam id uocemus,uel eryſipelas phlegmonoſum.
Vbi autem neutrum vincit,ibi uitium phlegmones,eryſipelatosq; medium nominetur.

Ratio curandi ſimplex,& cum reliquis affectibus iunctum eryſipelas. CAP. 3.

CVrationis verò methodus ſicuti in alijs compoſitis,ita & nunc tradatur, initio à ſimplicibus
ſumpto. Ego omnibus,qui ſic præter naturam conſiſtunt,tumoribus communis*indicatio
vacuatio eſt. Adieci verò illud,ſic,admonens te multitudinis humorũ,qui eos excitent. Nam, ſi
D quis eos uacuet,naturalem habitum membrum recipiet. Iam vacuatio pari modo in omnibus
duplex eſt,vna repellentium ad alias partes: altera foras digerentium per eum,qui ſenſum fugiat,
halitum.At,quoniam eryſipelas non quantitate modo affligit, ſed etiam qualitate ipſa ex vehe-
menti ſcilicet inflammatione cruciat,ampliorem refrigerationem, q̃ phlegmone , requirit. Nec
tamen non periculoſa toti corpori eſt eiuſmodi curatio: ꝓpterea, q̃ bilis interim ad aliquod prin
ceps membrum fertur: quippe cum,ſi uel ſanguis ipſe abundet , haud tutum ſit ex minoris notæ
membris fluxionem eius repellere. Tanquam igitur in illa,poſt totius corporis vacuationẽ Apo
cruſticis id eſt repellentibus uocatis auxilijs uſi ſumus, ita nũc quoq; facienius,ſed pro ſanguinis
miſſione,medicamento,quod bilem trahat,purgantes:ipſam verò afflictam particulam refrige-
rantes.Eſto autem refrigerationis terminus,ipſa coloris mutatio. Etenim,quod purum eryſipe-
las eſt,ſtatim cum hoc quieſcit:quod non purum eſt, ſed iam quodammodo phlegmonodes, ſi
pluſculum refrigeres,liuidam cutim præfert. Sin ne ſic quidem quis deſiſtat,nigricat , potiſſimũ
in ſenili corpore,ſic,vt quædam ita refrigeratorum ne digerentibus quidem medicamentis ad ꝑ-
fectionem ſanentur,ſed ſcirrhoſus quidam tumor in particula relinquatur.Ergo ſatius eſt,ubi la-
A.l.4.f.3.e. 1.c.3. fol. 452.d borantis particulæ alteratum colorem uideris , à refrigerantibus adſtringentibusq; ad contraria
trãſire prius,q̃ uel liuida,ul nigra ꝑſus fiat. Porrò" refrigerantiũ materia in opere de medica-
mentis eſt tradita: ſolanũ,& ſemperuiuũ,& portulaca,& vmbilicus ueneris,& pſylliũ,& altercũ
& lactu-

& lactuca, &* intybum, & lenticula paluſtris, & ecrata ex aqua admodū frigida, & alia id genus. E
Vbi verò inflammatio ægrotantis mēbri iam deſijt, cataplaſma illi prius, q̃ liueat, ex hordei farina (ἀλφίτων graece voco) eſt imponendum. Quòd ſi iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperponendum a † perfundendusq; locus plurimum quidem ex aqua calida: ſed & marina aqua, & muria interim conducet. Quin etiam ipſi cataplaſmati eiuſmodi aqua, vel acetum, vel oxalme miſceatur,{ Hoc tpe ēt coriandrū cū* polenta quidā eſſe ſalubre eryſipelatū medicamētū ſcripſerunt. Alij rurſus eodē inter initia vſi, magnæ noxę occaſio laborantibus fuere. Sed & roſaceū ceratū, cui immiſtū ſit calcis aliquid, eodē modo ſunt, qui prodiderūt eryſipelati prodeſſe, aliaq; ſimilis generis nonnulla ex ijs, q̃ valenter excalfaciant. Quorū nullū eſt eryſipelatis medela ante, q̃ videlicet mutatū deſinat eſſe id, qđ ab initio fuerat, atq; alterū iam, illiq; contrariū euaſerit. Quomodo enim, q̃ſo, non ſit cōtrarius calido affectui frigidus: aut ei, q flauo, aut pallido colore eſt, is qui liuidus aut niger eſt? Sicuti aūt ſubinde phlegmonæ admiſcetur eryſipelas, ita ēt aliqñ œdemati: ac uocetur, qđ ex ambob' tū eſt conflatū, eryſipelas œdematoſū nō ſecus, q̃ vbi ex refrigerando durū ægreq; reſolubile reddit, vocabitur eryſipelas ſcirrhoſū. Iā curatio quoq;, veluti in oībus compoſitis, ita in his adminiſtrabitur: ac potiſſimum quidē contra exuperans pugnabitur, non prætermiſſa tamen nec ea, quæ ex admiſto præſtatur, faciendorum indicatione. F

De curandis Oedematis, & ſcirrho. CAP. 4.

SIcut autē ex bilioſa fluxione eryſipelas, ita ex pituitoſa conſtat œdema ipſum, rarus quidam atq; indolens tumor. Equidē ſcio aliter quoq; œdemata prouenire, b* ſicut in pedibus, in intercutis aquæ affectibus, & phthois, alijſque, c † qui vehementes ſint,} malis corporis habitibus. Atq; in illis quidē œdema d* multitudinis eius, quæ hominem premit, eſt ſymptoma, nullā ſeorſum propriā curationē requires. Nam ſatis erit, (ſi modo curatione egebit,) ipſa tum crura perfricare alias oxyrhodino, alias oleo cum ſale, aut etiam oxyrhodino ſal habente. At, ſi ex pituitoſo humore in particulā influente œdema conſtitit, abunde aliqñ ſatisfacit ſpongia, q ex aqua, in qua ſit aceti aliquid, inducitur. Porrò hęc ita attemperabitur, ut vel bibi poſſit, vel vt non multum ſupra hoc, aceti habeat. Deligare verò ſpongiam debebis, ab inferiore parte incipiens, ac ſupra finiens. Eſto autem ſpongia, ſi modo conductura ſit, omnino noua: huius ſi copia non eſt, cuius erit, hanc detergebis expurgabisque nitro, & aphronitro, & aqua lixina. Quòd ſi ſub his œdema non ſubſidat, ubi rurſus deligabis, puſillum aliquid aluminis conijcies, ac nouam ſpongiam admouebis: ſi nouæ copia non ſit, melius eſt, eo quod vulgus uocat Elychnion, utare. Id verò ante omnia molle eſto, quod genus Tarſicū eſt: cuius ſi facultas eſt, audacter vtitor, vtilius G enim exuperiere, quàm ſpongiam. Madeat verò ex poſca, quæ aliquid habeat aluminis: tum (ut præſcriptum eſt) deligetur ab inferiore ſurſum. Sit autem arctatio mediocris, veluti in oſſis fractura: ac primæ quidē faſciæ iniectiones, quæ ſcilicet inferne incipiunt, magis arctandæ: quæ deinceps ſunt, ſenſim remittendæ, cæterū nō adeo, ut laxa ſit aliqua deligationis pars. Porrò idoneum medicamentum ad hæc, & Glaucium eſt, tum ipſum per ſe liquatū ex poſca, tum vel magis medicamentum noſtrum, quod ex eo compoſitū eſt. Cuius compoſitionem habes in eo opere, quod de medicamētis eſt inſcriptum. Sanè hactenus à me ſcripta fuerant opera tria, vnum de ſimplicibus: alterum poſt hoc de compoſitione medicamentorum: & tertium de facile parabilibus. Quartum autem adſcribere conſtitui, quandoquidem multi amicorum ita ſuadēt. In eo de communibus, & proprijs cuiuſq; partis, & vitij medicamentis agetur. Verum medicamen illud, quod Glaucium habet, non œdemata modo, verum multo ēt magis tum eryſipelatoſas phlegmonas incipientes ſanat, ac potiſſimum calidas. Manifeſtum autem, quòd eryſipelatoſas phlegmonas, & eryſipelata phlegmonoſa, idē medicamentum ſanet: At non eas phlegmonas, quæ in ſcirrhum iā tranſierunt: aut eryſipelata, quæ iam refrixerunt: aut denique vllum ſcirrhoſum affectum ſanauerit: de quibus utiq; in quinto de ſimplicium medicamentorū facultatibus aliquid H eſt proditum: dicetur verò, & nunc. Siquidem humor, unde eiuſmodi vitium naſcitur, aut glutinoſus eſt, aut craſſus, aut vtriuſq; rationis particeps. Curandi verò eius communis indicatio eſt, vt, quod præter naturam in particula eſt, * totum vacuetur. Modus tamen vacuationis eius proprius eſt: nam detergere, id vbi contumaciter inhæret, oportebit. Quòd ſiquis ijs, quæ vehementer trahunt, digeruntque, medicamentis vacuare tentet: nec ijs, quæ humectent, & excalfaciant, molliat, ac liquet: huic paucis primis diebus egregie proceſſiſſe curatio uidebitur, cæterum, quòd de affectu reſtabit, id inſanabile erit, ſiquidem toto, quod in eo tenuium partium erat, digeſto, quod reliquum eſt, ueluti lapidoſa concretio, linquetur. Quippe etiam, qui in articulari morbo viſuntur pori, ex humore craſſo glutinoſoq; proueniunt: quando is non paulatim eſt digeſtus, ſed violentis medicamentis totus ſimul ſiccatus. Ad eundem modum, & calculi generantur in renibus, aſſo ſcilicet in his craſſo glutinoſoque ſucco. Hac igitur de cauſa ad ſcirrhoſos affectus nullum vehementer excalfaciens ſiccansve medicamentum eſt aptum, ſed ea tantum, quæ cum molliendo digerere poſſunt, cuiuſmodi ſunt, tum ceruina medulla, tum vitulina: tum ſeuum hircinum, & taurinum, & leoninum: ad hæc ammoniacum thymiama, & bdellium utrunque, ma-

gisque

Marginal notes:

* σέρις

A* Antiq cod. ita legunt. [Greek, illegible] tum deſuper eſt locus plurimum quidem ex aqua calida, & marina aqua, & muria nonnunquam vero conducet ipſi cataplaſmati eiuſmodi aquam vel acetū, uel oxalmen miſcere.

b* Dictio hæc non eſt in cod. græcis.

C† Cod. multi græci hæc non habent.

D* In antiquis legitur πάθους, i. affectionis.

* ἀθρόον

A. ibid. b

A. li. 4. f 3. & 1. c. 3. fo. 457. d

A. ibid. e

A giſque Scythicum, quanto videlicet eſt humentius. Pari modo, & ſtyrax, qui humentior eſt, ſicco vtilior eſt. His igitur indicationibus attentus, etiam complicatos affectus ſanare poteris, ſubinde iam dicta in omnibus compoſitis vitijs methodo.

Indicationes remediorum, quæ in ſcirrhis, & œdemate ab affectis partibus præbentur. CAP. 5.

Mihi verò iam tempeſtiuum fuerit de affectarum partium differẽtia mẽtionem facere: q̃ ſemper in omnibus, tũ morbis, tũ ſymptomatis, in memoria habendã cẽſui. Diximus aũt non pauca de indicatione, q̃ ab iis ſumitur, in libro, q́ hũc præcedit. Siquidẽ oĩum, q́ ꝑter naturã ſunt, tumorũ, in quib', vti qui adhuc nõ ſunt geniti porrò, prima curõnis indicatio vacuatio eſt. Earũ verò partiũ, q̃ iã ſcirrhũ contraxerunt, vacuatio ꝑ iã dicta medicamenta ꝑficitur: vocareq́; ea malactica, id eſt mollientia, medici ſolent. Qm̃ aũt membrorũ alia rariora naturaliter ſunt, alia denſiora, & vacuationẽ eorũ diuerſa ſpecie remedia poſtulare eſt neceſſum. Hac igitur de cauſa, tũ in tẽdonibus, tũ in ligamentis, (cũ ſcirrhoſa fuerint,) viſum mihi ſatius eſt ei curõni, q̃ per mollientia medicamẽta molimur, aliq̃d incidentiũ admiſcere. Ex quorum numero, vel in primis acetũ eſt. Interim verò, & in alijs partibus, quas ſcirrhus affecit, eo vtimur: vt paulo poſt dicam. Verum in tendonibus, & ligamentis in hunc modum: In aceto acerrimo candentem igni lapidem extin-

B guo, ac, ſi quidem haberi poteſt, qui certe in magnis vrbibus rarus non eſt, pyriten: ſin eius copia non datur, molarem, Græci Myliten vocant, ſcilicet ex quo molas, quibus molimus, faciunt. Deinde aſcendẽte poſt infuſum lapidi acetum vapore calido, in hoc dimoueri ſcirrhoſum ligamentum vel tendonem cogo, atq́; exinde rurſus medicamen, quod molliat, impono. Oleo.n. in principio curationis, quotidie omnino laborantẽ particulam perfundo. Eſto autem id oleũ haudquaquam adſtringens, ſed planè tenuium partiũ, cuiuſmodi Sabinum eſt. Incoquimus autẽ oleo interdum althææ radicem, ac ſylueſtris cucumeris, & ſiqua eſt eius generis alia. Atque hoc

A.li.4.f.3. & 2.c.12.f. 459.c vtor (vt dixi) quotidie. Cæterum curatio, quæ præter acetum adminiſtratur, vtilis eſt vitio iam adulto, & cum præparata iam ſubmollientibus pars fuerit. Excogitaui autem, & compoſita quædam ex aceto medicamenta, quæ inter mollientium vſum ad vnum diem impono. Siquidẽ aceti vis, modo ea quis modice, & debito tempore vtatur, ſalutaris eiuſmodi affectibus eſt, ceu craſſos viſcidosq́; humores diſſecans, ac diſſoluens: ſin vel immoderatius vel in tempore nõ idoneo, tenuiores partes violenter abſumens, id, quod reliquum eſt, lapideſcere ſinit. Sed & ſiquis eo diutius vtatur, ſubſtantiam ipſam neruorum delibauerit. Ob id igitur nec ſæpe, nec inter initia, nec

C longo tempore, medicamentis, quę ex aceto componuntur, ad ligamenta, & tendones eſt utendum. At in liene, & carnoſis muſculi partibus ſcirrho affectis tutus eius eſt vſus, quippe raræ ſunt

A.ibid. naturaliter hæ partes, nec eſt quod metuas, nequis neruus eius vi lædatur. Ammoniaco quidem thymiamate cum aceto etiam alij non pauci lieni imponẽtes utũtur, ad luti.ſ. craſſitudinem, q̃d ex vtriſq; miſtum eſt, redacto: idq́; ſolum ei curando ſæpe ſatis fuit. Ad muſculos verò, alium ſanè non vidi: ego verò & ſæpe ſum vſus, vtique mollientium vſui interponens. Atq; ſub illis nulla cernitur euidens vtilitas. ſed poſtea, q̃ mollitus per ea ſcirrhoſus tumor eſt, maximũ certe vſum ammoniacũ aceto liquatũ confert. Sufficit aũt eo vno alterove die vſus, rurſus ad mollientia reuerti: ac rurſus his pluribus diebus vſos, denuo ad medicamẽ, q̃d ex aceto fit, redire, ſiue id ammoniacũ, ſiue quid aliud habeat eorum molliẽtium, q̃ paulo ſupra ſunt cõprehẽſa. Neq; .n. aliud quicquã eſt admouẽdũ, cuiuſmodi.ſ. pleraq; ſunt eorũ medicamẽtorũ, q̃* ſicca vocãt: ſiquidem inter initia medicamẽtũ probabis, ſed id inſanabiles affectionis reliquias relinquet. Ego nãq, eius rei cauſa in medio tẽpe cataplaſmate ex althæa ſum vſus; vocat aũt hãc vulgus Anadendromalachen. Huius igit̃ radix ſeuo ſoluta ſalutare ad talia medicamentum eſt. Eſto aũt ſeũ, ſi fieri põt, * In aliquibus antiquis codi. legitur ὀξυμὰ .i. quę acetem recipiunt.

D anſerinũ: ſin id non ſit, gallinaceũ: ſin nec huius facultas ſit, ſuillo utendũ. Sed & ſylueſtris maluę, q̃ paſſim naſcit̃, folia cũ ſupradictorũ aliquo tuſa proficiẽt: meliora tñ crudis ſunt, q̃ modice ante ſunt decocta. Ac eiuſmodi quidẽ auxilia, & curationis variatio, qualis iã cõprehenſa eſt omnium particularum, q̃ ſcirrhoſis vitijs ſunt affectæ, cõia ſunt. Ad eundẽ modũ œdematũ curatio, quam paulo ante memorauimus, cõprehẽſis iã differẽtijs, ꝑ particulas variat̃. Ijs.n. q̃ in præcordijs ſunt, œdematis nemo frigidã ex poſca ſpongiã applicuerit: veluti nec alijs, qui in his ſunt, tumoribus, iã q̃s abſinthiũ oleo incoquẽs, genu vnq̃ ꝑfudit? quis oculũ, aut aliquid eorũ, quæ intra os ſunt, qualitercunq; affectũ? at iecinori ægrotanti, & lieni ſubinde, cum maxima vtilitate adhibet̃. Docet id ipſum, & experientia, quæ nũc eorum euidenter indicat, non ſecus, q̃ ratio. Nos tamẽ nũc hoc opere ſolam eam remediorum intentionem, quæ methodo paritur, qualis nã ſit, diſſerimus. In operibus de medicamentis ambas miſcuimus, omnia medico cognoſcenda eſſe rati, tum quæ ſolo inuenta ſunt uſu: tum quæ ſola ratione: ad hæc tertio loco, quæ conferentibus ad inuentionem vtriſque. Omnibus autẽ his ille ſolus commode utetur, qui in hac methodo eſt exercitatus.

Tumorum induratorum differentia, & qui proprie ſcirrhi appellentur. CAP. 6.

Ac de phlegmone quidẽ, ſcirrho & œdemate ſatis ſunto, quæ hactenus ſunt comprehenſa, illo non omiſſo, quod ſcirrhum nominamus tumorem durum, qui ſine dolore eſt, non tamen omnino ſine ſenſu. talis enim ſanabilis non eſt: reliqui omnes, ſicut ægrius ſenſilem ipſam

partem

partem affectam reddunt,ita omnino inſenſibile non faciunt,utique ſi ſenſilis natura ſit: liga- E
menta nanq; ſcimus inſenſibilia eſſe.†Quòd ſiquis eos duntaxat tumores,qui & præter naturam
ſunt,& oĩno inſenſiles,{ſcirrhos appellandos cenſeat,reliquos non ſcirrhos,ſed tumores ſcirrho
ſos,& ſe de nominib' litigare ſciat,& nos quoties cũ eo diſputabimus, ita quoq; affectũ nomina
bimus:ſiqdẽ is mos noſter eſt,qbus qſq; nominib' delectatur,iiſdem in diſputatione cũ illo uti.

† Quòd ſiquis duntaxat tumores præter naturam,quin omnino ſint inſenſiles.

De Inflammationibus curandis,ac præſertim de priapiſmo. CAP. 7.

NVnc tempeſtiuum eſt,vt de inflationibus diſſeramus: quibus diuerſa ab œdematis curatio
eſt.Illa nanque,ceu diximus,ex pituitoſo ſucco ortum habent:proinde,premẽtibus nobis
cedunt,digitiq; admodum alte in ipſa deſcendunt. Inflationes"verò ex flatuoſo ſpiritu collecto
naſcuntur,alias ſub cute,alias ſub membranis, quæ oſſibus circundantur,aut muſculos,viſcerum
ve aliquod includunt. Porrò colligitur aliqñ nõ parum etiam in ventriculo,& inteſtinis,itemque
in medio ſpatio horum,& peritonæi.Differunt quoq; hæc ab œdematis,& preſſa digitis non re-
tinent veſtigium & ſonitum,veluti tympanum, reddunt:itemque ꝗ in cauitate ſenſibili ſubinde
cõtinentur,atq; hac nonnunquã maxima. "Indicatio autem curationis omnium communis eſt,
ut,quod præter naturam eſt,vacuetur,in quocunq; id contineatur: propria verò poſt hanc com
munem eſt,ut tenuiſſimis,& calidis poteſtate medicamentis. Atq; in ventriculo quidẽ,& viſce- F
ribus oleum,quod tenuium eſt partium,quodq́; rutam habet incoctum,aut aliquod calidorũ ſe-
minum,cuiuſmodi ſunt cumini,& apij, & petroſelini,id præſtabit. Aliqñ verò, & cucurbita ma-
gna bis terve ſine inciſione medio ventri affixa.Tanta verò ac taliter applicata etiam totum vm
bilicum comprehendet. At in artubus,& muſculis,qui ſub cute, aut etiam membranis,quæ oſſa
veſtiunt inflatio orta,ſi citra dolorem ſit,liquor aliquis tenuiſſimarum partium, cuiuſmodi eſt li
xiuium,noua ſpongia exceptum,ſatisfecerit:ſin dolor quoq; vrget,vngenda pars eſt oleo,quod
relaxandi remittendiq; vim habeat.Incidit porrò ex percuſſionibus eiuſmodi affectus,vbi ſcili-
cet vel muſculus,vel membrana,quæ os circuit,eſt contuſa. Ac ſuper membranam quidem,quæ
os ambit,ante dicta ponenda eſt ſpongia. Ad muſculos verò(nanque hi aliquando dolent)medi-
camentum,quod magis mitiget,eſt adhibendum. Quin fit,ut ad hos ſolo lixiuio non utamur,ſed
immiſſa ei tum ſapa,tum pauculo oleo.Satius autem fuerit in principio,non addidiſſe lixiuium,
ſed ſapa cũ vino,& exiguo aceto vti, ac quod mediocre ſit, olei adijcere: vbi miſta ſunt, modice
excalfacere,ac lanam non lotam,quam œſyperon id eſt ſuccidam vocãt,ipſi imbutam impone-
re. Quòd ſi eiuſmodi lanæ facultas non ſit, ipſius œſypus inijciendus miſcellæ ſupradictæ eſt: ꝗ
autem atticus œſypus cæteris omnibus præſtet,tametſi à me non dicatur,ipſe ſcis. Quin etiam G
ceratum,qđ ex œſypo componitur, medicamentum eſt omnibus notum: vtuntur plurimi eo
ad phlegmonas,quæ in præcordijs ſunt.Ergo huius quoq; aliquid,vbi œſypus præſto non eſt,re
cte inieceris. Debẽt enim contuſi muſculi leniri medicamẽto,cui miſta facultas ſit, quæ ſimul cõ
coquat,digerat,& modice adſtringat: quando,ſi nihil habet adſtrictionis,auget aliquando phleg
monas,ac maxime in iis corporibus, quæ plethorica ſunt. Ergo trium iam comprehenſarum
"indicationum in inflatis ex plaga quadam muſculis memor, ubi dolor maior vrget, mitigati-
ua magis ratione vteris:ubi abeſt, † maiori ui inſtabis.} Maiorem vim intelligo,cum breui via
properatur ad finem: Porrò breuis via fit per ea medicamenta, quæ ualentes habent vires: hæ
maxime in lixiuio,& aceto habentur,poſt hæc in vino. Quoties igitur de mitigando non labo-
ras,horum plus in miſturam conijcies. Rurſus, ubi repellere ſtudes, vini plus,quàm horum,im-
mittes.Porrò id optimum in hunc vſum fuerit,ſi nigrum auſterumq; ſit. At, ſi digerere malis,li-
xiuij plus indes. Acetum verò ſi his miſcebis,ab ambo erit utile:propterea,quòd miſtas(ut mon-
ſtratum eſt)habet facultates. Vbi verò muſculus ſine dolore eſt; licet ſanè in lixiuij penuria pro H
eo aphronitrũ immittere:eſto autem id minime lapidoſum,ſed magis ſpumoſum. Eſt vero,quod
lapidoſum eſt,durum & ſpiſſum,ac ægre liquabile, cum dictis liquoribus miſcetur; ſpumoſum
uero molle eſt,& laxum,itemq; candidius,quàm lapidoſum: hoc itaq; tum celerrime ab humo
re ſoluitur,tum iuuat maxime,utpote tenuium partium. Quæ verò huius generis inflationes ne
glectæ inueterarunt,primo quidem loco his ea,quæ ex lixiuio componuntur(ut prædictum eſt)
adhibeas:ſecundo loco emplaſticum aliquod. Dicam autem, & horum exemplum. Strigmen-
ta"gymnaſiorum feruefacta percola primum ſic,vt pura ſint:deinde rurſum in cacabum immiſ-
ſis,calcem viuam in farinæ ſpeciem tunſam inſperge ad luti vſq; craſſitudinem. Salutare his eſt,
& medicamẽ,quod ex ſycomoro componitur,aliaq; id genus. Nũc enim (ut dictum eſt)exẽpla
tantum eorum medicamentorum ſcribo,quorum generalis facultas per medẽdi methodum in-
uenitur. Tanquam vero medicamentorum hoc loco ponuntur exempla,tum vt tota hęc metho
dus clarius intelligatur:tum ut magis nobis ad inueniendam materiam facultas ſuppetat: ſi etiã,
& affectarum corporis particularum proponuntur. Statim enim affectus quidam eſt,quem iu-
niores Priapiſmum nuncuparunt,propterea,quod iis, qui ſic ſunt affecti, etiam inuitis puden-
dum arrigitur:quod ubi viderit quiſpiam,qui in his cõmentarijs eſt exercitatus, protinus intelli-
get ex inflationum eſſe genere. Qui enim memoria tenuerit cũ oĩa,quæ in diſſectione eius mem

A.li.4.f.3. t.2.9.c.1.f. 417.c

† ἀγωνιστικώτερον τρόπῳ χρῶ.

A.li.4.f.3. t.2.c.20.f. 460.d

bri

A bri apparent,tū quę de functione eius & uſu in naturalibus libris ſunt prodita,is nullo negocio intelliget,ꝙ cauernoſus neruus,qui propriā colis ſubſtantiā conſtituit,halituoſo ſpiritu impletus affectum hunc excitat. Porrò halituoſum ſpiritū in animalis corpore ex ſuccis, qui lente ſenſimve excalfiant,naſci didicimus. Quippe,ubi tū inſitus calor validus eſt, tum partis humiditas ad ſummum cōcocta,utiq; in tenuē halitum ſoluta inſenſibili tranſpiratu in ambientē effluit: Contra, vbi vel ingenitus calor imbecillior eſt,vel naturalis humor tū ſemicoctus,tum craſſus,tum glutinoſus,ibi craſſior excitatur halitus,q̄ ut trāſpirare poſſit,ac potiſſimū ſicubi particula ipſa debilior eſt reddita. Non nunquā verò humor,qui in mēbro continetur, ſub frigidus eſt, præterea craſſus & glutinoſus: auctior verò calor in halitus eū craſſos reſoluit. Quæ res profectò magnopere tibi ad curationē æſtimanda diſcernendaq; eſt. Siquidē principiū ambobus affectibus commune eſt, nempe[a] °totū prius" corpus vacuare,[b] † modo id capax vacuationis ſit. } Dictum verò à nobis ſæpe eſt de uacuantium auxiliorū facultate. Ea ſunt miſſio ſanguinis: & purgatio,tū per ea medicamenta,q̄ ſubter expellunt,tū per ea,q̄ ſupra,ſiue ea uomitoria dicere mauis: præterea multa frictio,& omnis dimotio: itemq; balneū potiſſimum qđ ex aquis ſit digerentibus. Sed & acria me-

B dicamenta illita per halitū digerunt,omniaq; vno verbo,q̄ calfaciunt & ſiccant. Ex accidēti etiā vacuare indicauimus,& cibi abſtinentiā,potiſſimum ubi ambiens calet. Ergo,quicquid horū ſuſtinere cubans aptiſſime poteſt,eo eſt uacuandus,imponendumq; ipſi laboranti particulæ medicamentū,ſi ea calidior ſit effecta,quod ad portionem caloris abund[an]tis refrigeret. Sin aliter,inter initia quidē omnino,quod modice refrigerat: poſtea verò id neceſſum nō eſt. Pari modo,& quæ circa lumbos ſunt particulæ oēs, eiuſdē facultatis medicamento comprehendendæ. Etiam reliquus uictus exhibendus,qui & flatui aduerſetur,& ſiccet. Incidit uero uitium hoc non ſane multis,ſed iuuenibus magis,q̄ alijs ętatibus: quo magis hic ſanguinis miſſio pręcipue eſt ſalutaris,ceu nec ætate eorū eā recuſanre. Scio enim ipſe quendā a me curatum tribus diebus, naturalem habitum recepiſſe,ſanguine primū miſſo,dein medicamento hoc adhibito. Ceratū ex ſimplici roſaceo factū ita liquidū,ſicut ad fracturas vti ſolemus, aqua frigida imbuens,ac ſimul cū e[a] ſubigens (nam æſtatis initium erat) pudendo ac lumbis impoſui: atq; ita qui[de]m hūc percuraui: Simili modo & alium,qui poſt miſſum ſanguinem humido medicamento,quod ex chamæmelo c[on]ficitur, eſt uſus. Porrò iſtis etiam nymphææ aliquid potandum exhibeo,ſaltem in principio: mox[c] ° amerinæ ſemen: ac,ſi traxerit adhuc uitium,tutæ ſemen copioſe comedendum. Eſt enim illud cōmune præceptum omnium fermè,quos vitioſus ſuccus creat,morborum, quod in fine calefacientibus & ſiccantibus ſit utendum: quippe hæc,quod reliquum humoris eſt,prorſus abſumunt.

A.l.3.f.10. ſ.1.cap.39. fo.377.d

A † est quidem in impreſſis cod. græcis τὸν ὄλον ὄγκον, i. totum tumorem, ſed in manuſcriptis eſt, τὸ ὅλον, i. totum ut intelligatur de corpore, ſicuti uertit Linacer.

B † ἐὰν ἄν ὅσον τ' εἰνδεξασθαι κένωσιν legūt antiqui cod. i. ea nimirū euacuatione, quam ipſū ferre poſſit.

C † τῆς ἀγνου. ſiteos.

Quo pacto prætumida lingua laborans à Galeno curatus ſit. CAP. 8.

C SAnè linguam ita tumefactam cuidam uidimus,vt ore' hominis contineri non poſſet. Huic nec uena unquam incisa fuerat,& ſexagenarius iam erat: horaq; dies ferè decima erat, cum ad eū primum acceſſi & vidi. Ac uiſus mihi eſt vſitatis mihi pilulis,q̄ ex aloe,ſcammonea, & colocynthide conſtant,ueſpere datis purgandus: ipſi tamen particulæ afflictæ ſu[a]ſi refrigerantiū aliquid imponere,ſaltem in initio: poſt enim,inquam,applicabimus, prout [ſ]uadebit euentus: Verum id uni medicorum non placebat: ac propterea pilulas quidem ſumpſit,de locali tamen remedio deliberatio in diem poſterum eſt dilata: quo tempore etiam efficacius aliquid præſtiturum quicquid probatum fuiſſet,ſperabatur,& purgato ſcilicet iā toto corpore,& humoribus ad inferna reuulſis. Cæterum ea nocte euidentiſſimum per quietem inſomnium,noſtrum hominū conſilium approbauit,ac materiā ipſam medicamenti definiuit,lactucæ ſucco collui iubens: quo ille ſolo uſus prorſus eſt ſanatus,nullius alterius egens. Quòd autem "priapiſmo uomitorijs medicamentis potius,quàm ſubducentibus,ſit utendum,in linguæ vitio contra,id ex partium ſitu iudicari manifeſtum eſt. Nam auerſionis in contrarium (quæ ab Hippocrate[a] " antiſpaſis dicitur) non à ſubſtantia,ſed à curandi membri poſitu,inuentio præſtatur.

A.l.3.fo.6. cap.10.fol. 145.f

A. ibidem.

A † In libro de Humoribus a principio.

B † Cod. impreſſi habēt τῶ τοῖς οἴνοις ὑφιζανομένῳ. ueteres cod. τῷ τοῖς οἴνοις ὑφιζανομένῳ. vt uertit Linacer

C † ὃ φλεγμονώδη, i. in impreſſis. in aliquib. aūt manuſcriptis φλογώδη. quid aūt inter phlogoſin, quā Linacer uertit inflamationē, & phlegmonē differat, tum hoc uolum. Li. 13. cap. 1. tum alibi, vider, poteſt.

De Cancri ortu, & curatione. CAP. 9.

D IAm verò tempus monet,ut ad aliud tumorū genus trāſeamus,atq; a re potius, q̄ nomine,initium faciamus: ea nanq; eſt haud dubie verèq; ſcientifica doctrina. Quòd igitur omnibus eiuſmodi tumoribus ſuccus aliquis influit,id in libro,quem de tumoribus præter naturā ſcripſimus indicatum eſt. Quòd autem non idē in oībus ſit,ipſe ſenſus euidenter docet, differentibus nimirum ipſis tumoribus nō colore modo,uerum etiam ijs,q̄ ex calore,frigore,mollitie, duritieq; ſpectātur,drijs. Ac tuber quidem tumor euidenter ſubeſſe ſanguinis indicat humorē: ſicuti flauus & pallidus perſimilem ipſis bilem: ſubalbidus uerò & laxus pituitam. Sunt āt & præter hos tumores q[ui]dam,qui colore ſint inter rubrum & nigrum medio: cuiuſmodi color fuſcus eſt. Hunc,cū in corporis partibus ſæpe incidat,plurimi medicorū liuidum,græce Pelidnon uocant. Renixus "aūt his quoq; tumoribus valens eſt: ac,ſi venas euidentiores membrū haberet,e[x]altatas eas a craſſo & nigriore quodam modo ſanguine, cu[iu]ſmodi per aluum aliqñ non pa[ucis] hepaticorum excernii, videre licebit: Suntque medici,q mihi eū nō abſurde uidentur fæci,[b] { q ſuper vini dolijs hæret, } aſſimilare. Ergo hic humor,ubi amplius incaluerit,aut propter putredinē,aut febrem[c] ° phlegmo

A.l.1.fo.1. d.4.1.f.7.h

† ne ipſa quidē muſca, et ita etiam vetus interpres.

nodem, nigram efficit bilem, q̄ nullum animal, † ne ipſi quidē mures guſtauerint: terra quoq; ra- F
ditur ab ea: ac partes, q̄ raduntur, oēs in altū attolluntur: uocaturq; is affectus (ut Plato quodā lo-
co inquit) tum feruor, tum fermentatio. Eſt nanque is humor talis, quale eſſe acetū docuimus: ex
quo ipſo quoq;, ſi in terrā effuderis, idem affectus uiſitur. Quo minus alienum eſt, ſi ueteres eiuſ-
modi humorem acidum nominarunt æq;, ut pallidæ bilis amarum. Sanè non raro ēt in uomitio-
nibus talis apparet. Verum, ſicuti paulo ante dixi, unum quoddam uitium eſſe proprium ueriq;
ſcirrhum, qui præter alia ēt inſenſilis ſit: reliquos tumores, qui uidelicet nondum ſunt omnino in-
ſenſiles, dupliciter eſſe à medicis vocatos, nempe uel ſcirrhos, propterea, q generis ſcirrhorū ſunt,
vel ſcirrhoſos tumores: & in humoribus, q̄ quidē haud dubie nigra eſt bilis, ea talis eſt, qualē mo-
do pinximus, certe acida, & terram fermenti ritu eleuans, tum oī animanti iniucunda. Quæ verò
fieri talis eſt idonea, hæc bifariam nuncupatur, vel melancholicus humor, uel nigra bilis, ſ. qui ſic
eam nominant, affirmaturis aliam eſſe nigram, q̄ dum animal naturaliter ſe habet, quotidie gigni-
tur: aliam q̄ exuſtione, ac velut aſſatione conflatur. Quod aūt ſemper præcipio, ut nominibus con-
temptis ipſam naturæ rerum ſcientiam exerceas, id nunc eſt faciendū, ac nominandum quidem,
prout ſuccurret: cæterum oratione ſic interpretandum, q quidā præter naturam tumores ex eiuſ-
modi naturæ ſucco proueniunt, cuiuſmodi eſt fæx in vino, & amurca in oleo: & q hi ſpatio tem- E
poris putreſcente humore, ꝑpterea, q̄ in uaſis ſit impactus, exulcerantur. Ergo, ſicuti reliqua oīa
vitia plurimam habent particularem in minoriſq; ratione drīam, ſic etiā hoc uitium habet. Quip-
pe phlegmones alia quidem admodum rubra eſt: alia paulò magis, quàm naturali habitu rubra.
At ſpecies, ſiue genus, ſiue quomodolibet appelles, ambobus eſt idem: nā & rubriores, quàm pro
naturæ modo ſunt: & dolor omnino cum ipſis eſt, qui ipſe quoq; magnam habet in exceſſu defe-
ctuq; differentiam: ad eundem modum nec renixus, nec cutis tenſio omnibus eſt, æqualis. Com-
mune tamen eorum eſt, tum q pars magis renititur, quam ante, cum naturaliter ſe haberet: tum
q in tumorem quendam attollitur, extenta, ſ. attentaq; eatenus cute, quatenus tumor aſſurrexit.
Simili ratione & vitium, qđ modo deſcribimus, alias conſuſa exiguaq;, & quæ vulgū fortaſſe la-
tere poſſint, affert ſymptomata: aliàs ita uehementia, & magna, & cunctis euidentia, vt ne puerū
quidem clam ſint. Verum cōe illud in omnibus particularibus, quod intelligentiam ad ſe trahit,
vnus id morbus eſſe oſtenditur, & unā ſibi appellationem imponi cogit. At ubi magna quidē om-
nia ſunt, nemo de appellatione ambigit, ſed nominat uno aſſenſu omnes eiuſmodi affectum Can-
crum. Cum autem adhuc incipit, nihil miri eſt, ſi vulgus lateat, non ſecus profecto, q̄ ſtirpes, quæ G
è terra iā exeunt: qn̄ hæ quoq; peritis tm̄ agricolis agnoſcuntur. Ergo, quæ nam in cancro, tum
communis, tum propria curationis indicatio ſit, opportune nunc dicitur. Communis igitur eſt,
vt humorem, unde vitium eſt natum, ilico uacues ſimili vacuationis genere ei, quæ in alijs tumo-
ribus ſupra eſt comprehenſa: mox prohibere, potiſſimū ſi fieri poteſt, ne de cætero eiuſmodi ſuc-
cus in venis colligatur: ſin id fieri nequit, ſaltem eum omnino ex interuallis uacuare, & ſimul par-
ticulam firmare, ne quid humorum redundantiæ ad eam confluat. Veluti ergo amaræ bilis humo-
rem medicamento, quod eum humorem trahere ſit aptum, educimus: ſic & melancholicū edu-
cemus vel ſimplicium aliquo, cuiuſmodi eſt epithymum pondo drachmarum quatuor in ſero la-
ctis mulſave exhibitum: uel compoſitorum aliquo, cuiuſmodi noſtrum eſt, quod ex duobus &
triginta ſimplicibus medicamētis eſt compoſitum. Sed horum materiam in alijs traditam habes.
Hic autem, quæ ad propoſitam methodum proprie pertinent, dicamus. Poſt nanq; purgationē
illud de omnibus eiuſmodi affectibus prius eſt præceptum, q uel retro regerere humorem, qui in
membro procubuit, oportet, vel ipſum digerere: præterea, quod in principio quidem tam in ip-
ſo purgationis tempore, quàm ante id, repellere: ubi iam totum corpus exquiſite purgaueris, di- H
gerere. Vbi tamen mediocris tantum purgatio præceſſit, miſtum eſſe, quod applicabitur pharma-
cum, ex repellente digerenteque facultate conueniet. Sane ad craſſum humorem inutiles ſunt tū
imbecillæ, eo, q nullum operæpretium efficiant: tū valentes, q uehementer tenuiores, quæ in ue-
nis ſunt, ſanguinis partes vel digerant, vel retrudant: craſſas vero & melancholicas, quas fæci aſſi-
milauimus, nec euocent, nec repellant. Ergo, ſi his inter initia utare, utiq; minutus aperte tumor
erit, cæterum, quod reliquum eius eſt, contumax ad ſoluendum reddetur. Quare mediocrium vi-
rium medicamentis eſt opus: quæ nec propter imbecillitatem vincentur, nec propter affectus ve-
hementiam valenter ſanguinem craſſabunt: Ad hæc item, quæ omnino haud mordeant: quando
quidem vitij malignitas ab ijs, quæ mordent, irritatur, ac, ut dici ſolet, efferantur. Propter hæc igi-
tur, quæ viribus quidem ſunt mediocria, qualitate vero minime mordentia, eiuſmodi affectibus
ſunt idonea. Materiæ verò copia, ſicuti in libris de medicamentis eſt traditum, ex uſtis elotiſque
metallicis habebitur: Quippe, quæ medicamenta ex his componuntur, unà cum purgationibus
ad ſanandos incipientes cancros magnam vim habent, maiores verò, ſat fuerit, ſi his prohibeātur
augeri. Proſpicere uerò, ut, quia iam ſunt ſanati, amplius non regenerentur, id artis de tuēda ſani-
tate eſt opus: cuius ſanè portio eſt ea, quæ de cibis præcipit. Cæterum, ſiquando cancrū per chi-
rurgiam curare audebis, cœpiſſe quidem ab uacuando per purgationem melancholico humore
oportebit.

A. li. 4. ca. 3. & c. 15. f. 159. g

A. ibid. ca. 18. f. 460. b

A oportebit. Vbi verò totum, quod vitiatũ eſt, prorſus excideris ſic, ut nulla ſuperſit radix, ſines effluere ſanguinem, nec propere eum inhibebis: immo premendo potius, quæ circum ſunt, venas, exprimes ex ijs craſſiorem ſanguinem: mox alijs vlceribus ſimiliter curabis.

De carbunculis & reliquis affectibus curandis, qui vlcere cruſtoſo conſtant. CAP. 10.

A.l. 4. f. 3. t. 1. c. 2. 9. f. 413. b

EST tñ & aliud vitium, quod ex humore craſſo ſerventeq; naſcitur. Incipit hoc plerunq; à puſtula, aliqñ verò & ſine hac. Cæterum inter initia, quibus hoc inſtat, ſcabunt particulã oĩno: mox oritur puſtula quædam: qua rupta, ulcus cum cruſta gignitur. Sæpe verò non vna oritur ſcabentibus puſtula, ſed multæ exiles, veluti milij ſemina, † crebræ in particula reſidentes: quibus perruptis, ſimiliter cruſtoſum vlcus provenit. In carbũculis verò, qui per Aſiam populariter ſunt graſſati, & citra puſtulas nõnullis excoriata ſtatim cutis eſt. Oĩbus tñ, ut dixi, cruſtoſum vlcus fit, mõ cruſta ipſa cineris colorẽ præferente, mõ nigrorẽ. Oĩbus præterea his circũpoſita caro in ſummã pervenit inflãmationẽ nõ tñ colore aſpiciẽ eryſipelatis. immo q adhuc phlegmones colore ſit nigrior, ueluti ſi pluſculo rubro minus miſceas nigri. Quòd aũt neceſſario febricitent, qui ita ſunt affecti, idq; non minus, immo magis, q̃ illi, † quibus eryſipelatoſa eſt phlegmone, id vtiq; latere

† κατατυκνοῦσαι τὸ μόριον. i. denſantes particulam.

B neminẽ põt. Sed & incipiendã ab inciſa vena curationẽ eſſe, id quoq; neminẽ latere arbitror, qui præſertim meminerit, q̃ in curõne febriũ de ſanguinis miſſione diximus. Nec illud obſcurũ, ſanguinis vacuationẽ, q̃ ad animi defectum vſq; ſit adhibita, magis his & collaturã: niſi tñ aliud quippiã obſtet ex ijs, quę venã incidi uetent. Imponi vero ſibi laborans particula, qđ ad humorũ inflãmationẽ ſpectat, refrigerantia deſiderat. Cęterũ pp humoris craſſitudinẽ atq; & malignitatẽ, nec fluxionẽ auertere vnq̃ poteris: &, ſi qñ id feceris, aliud q̃ppiã, qđ in alto ſit corpore, offendes. At qui nec affluere is permittẽdus eſt, qn potius inquirẽda remedia ſunt, quæ cum modice reprimẽdo, & digerere poſſint. Tale profecto eſt rum cataplaſma, quod ex* plantagine conficitur: tũ qđ excocta lente, ſ. miſcentibus his nobis micam panis teneram, qui clibano ſit coctus. Eſto autem panis nec oĩno à furfure purus, nec nimium eius habens. Siquidem, qui omnino purus eſt, eius ſubſtantia in cutis meatibus hærere eſt apta, Emplaſticoteron Græci uocant: ſuſfuraceus autem craſſiorum eſt partium. Super ipſum vero vlcus, ualens aliquod imponendum eſt medicamentũ: cuiuſmodi eſt Andronis, Paſionis, vel Polyidæ, liquariq; id cũ vino aliquo dulci ad ſordium craſſitudinẽ debebit. Porrò cõmodiſſima ad hũc vſum vina ſunt, tũ theræum, tũ ſcybelites: in quorum

† In antiquis quibuſdam legit ἐπ᾽ ἐρυσιπελατώδει φλεγμονῇ. i. quib' eryſipelas eſt, uel Phlegmone.

* arnogloſſo.

A. ibi. c. 10. d

inopia ſapa utendum, quæ apud nos Hepſema dicitur. Quæ" autem pharmaca reliquis adhibe-

C ri ulceribus ſolent, nempe quæ concoquant & pus moueant, ea nunc adhibenda non ſunt: qñ ita putredinem particulæ auxeris. Quin & ſcarificare eiuſmodi tumores poſt ſanguinis miſſionem alienum non ſit: ſunto autem inciſiones mediocribus altiores propter infeſtantis humoris craſſitudinem. Ceſſante uero iã inflammatione vlcus ad cicatricem ſimiliter reliquis vlceribus perduces. Atque hactenus de carbunculis dixiſſe ſat arbitror.

De Strumis, quas chœradas dicunt. CAP. 11.

A.li. 4. f. 1. 12. c. 9. fol. 418. d

DEinceps de reliquis agã tumoribus, orſus a ſtrumis, Chœradas Græci uocant. Exiſtunt hæ glandulis in ſcirrhoſum affectum mutatis. Eſtq; curatio earũ, quod ad ipſum attinet uitiũ, ijs ſcirrhis, qui in aliis partibus naſcuntur, cõis. Cæterum, quod ad ipſius partis naturã ſpectat, in quibuſdam glandulis alias geminas curationis indicationes adijciunt. Præſtiterit fortaſſis hoc loco de nominibus aliquid clarioris doctrinæ gratia diſtinxiſſe. Quippe glandulæ, quæ, quod in medio uaſorum in diuerſas partes diductorum habetur, implent, eiuſque diductionis pro firmamento ſunt, earũ haud magnus vſus animantibus eſt: ſed ex abundantiore prouidentia, ſicut alia quædam, ſic has quoq; glandulas natura fabricauit. Earũ uero, quæ uel ſaliuam, vel lac, uel genitale ſemen: ad hæc quæ pituitoſum quendam humorem in meſenterio, uel faucibus, uel larynge, generant: earũ maior eſt vſus. Atque aliqui has non glandulas, ſed glanduloſa uocant corpo

D ra, ut quæ non paulo, q̃ reliquæ glãdulæ, & rariore ſint & magis ſpongioſa ſubſtantia: quin etiam in has tum arteriæ, tum uenæ ſenſibiles perueniunt. Atq; hæ quidem, cum in ſcirrhoſo ſunt affectu, nõ aliter, q̃ cæteræ omnes partes, † ſunt ſanandæ. At, quæ in medio uaſorũ ſpatio conſiſtunt, in ijs alia curationis indicatio præſtatur: qua ſimul cum uitio etiam pars ipſa tollitur. Eſt uero duplex ea quoque, nempe uel totum, quod uitiatum eſt, ſcalpello excidentibus nobis, ueluti in cancro: uel putreſcere id medicamento cogentibus. Porrò quæ eiuſmodi medicamentorum materia ſit, id in opere de medicamentis eſt proditum.

† σκιρρωθέντα, i. ſcirrho affecta, additur ĩ antiquis.

De Abſceſsibus, quæ apoſtemata dicuntur. CAP. 12.

MIhi vero tempeſtiuum eſt de alijs tumoribus docere. Quorum ſe primum abſceſſus offert, Apoſtema id græce dicitur. Huius duplex item genus eſt, unum, cum phlegmone in pus

A. li. 4. f. 3. c. 1. c. 10. f. 455. a

uerſa, pus ipſum tanquam in ſinu aliquo eſt collectum: alterum, cum" nulla pręcedente phlegmone, humor aliquis ſtatim ab initio, isq; alias ſpecie alius, cæterum oĩno acris, in parte aliqua colligitur. Porro excoriat hic circũpoſita corpora, ſpatium uidelicet ſibi moliens, uel inter duas tunicas, uel ſub certis membranis. Excoriat autem omnino ipſa copia diſtẽdens: interim uero acrimoniam quandam putredinoſam tempore contrahens. Sanè inueniuntur in huiuſmodi abſceſſi-

bus,cum ſcalpello ſunt diuiſi,proprietates quædam non paucæ,nec humorum modo,ſed etiã ſo- E
lidorum quorundam corporum.Siquidem unguium,pilorum,oſſium,teſtarum,lapidum,& po-
ri fragmentorum ſimilia Inuenta in his corpora,quædam ſunt.Ac humorum ipſorum alius,uelu
ti lutum,uel cœnum,vel olei quidam limus,vel uini fæx:alius adeo grauiter olens,ut oẽs auerſen
tur. Verum hæc rarius incidunt. Frequentiſſima verò huius morbi ſunt tria genera: quorum
ſingula propriã appellationẽm græce ſunt ſortita.Ea ſunt,Atheroma,Steatoma,& Meliceris,ã ſi
militudine contentarum in tumoribus ſubſtantiarum dicta:eſt.n.aliud eorũ veluti ſeuũ,aliud ve-
luti mel,aliud pulticulæ,quam Atheran vocant,ſimile.Curationis uerò eorum indicationes ſunt
cões,nempe id quod continetur,vel digerere,vel totum putre reddere, vel excidere. Aliqui igi-
tur eiuſmodi tumorum triplicem curationis rationem admittunt,quotquot,ſ.ex tenuiore humo
re conſtant,ut meliceris:aliqui duplicem tñ,ueluti atheroma,quippe quod tum excidere, tũ pu-
treſacere licet:ſteatoma verò ſola manuum opera curatur,cũ nec putreſieri poſſit, nec digeri. In
ijs verò abſceſſibus,qui in alto corporis conſiſtunt,ac potiſſimum in viſceribus,medicamenta, q̃
ex aromatis componuntur,maxime ſunt utilia,utpote quorum uis collectum humorem,tum in
halitum reſoluat,tum digerat.Sunt profectò & alia eius generis nõ pauca, quorum laudatiſſima
ſunt tum antidotus,quæ ex uiperis componitur(Theriacen vocant)tũ, quæ Athanaſia uocatur, F
tum Ambroſia:atque hæc quidem ſumptuoſa:uiliorum ſanè optimum eſt noſtrum,quod ex cre
tica calamintha eſt compoſitum.Omnia uerò id genus in opere de medicamẽtis colligemus: qđ,
vti paulo ante diximus,ſatius arbitror ijs tribus,quæ ſupra memoraui,quo nihil deſit,ſubijcere.

De tumoribus,qui toto genere præter naturam ſunt,ac de optima curandi via, CAP. 13.

QVoniã verò eorum,q̃ per chirurgiã fiunt,curationis indicationes aliquid cõe habent,aliquid
proprium,ſatius nobis uiſum eſt ea non diſtrahere,ſed uniuerſa in calce huius operis appo
nere.Nunc porrò tantulum etiam de tumoribus,qui præter naturam cõſiſtunt,eſt adijciendũ, ꝙ
quicunq; ex his toto genere præter naturam ſunt,ij ſui ablationẽ indicent,communiori. ſ.indica
tioni,quę per omnia, quæ totis ſubſtantijs à naturæ habitu receſſerunt,extenditur,ſubiecti:uelu
ti ĩ ſteatomatis,& atheromatis habet.Huius certe generis eſt,q̃ Myrmecia græce vocatur,& quę
Acrocordon,p̃terea in ueſica calculus, & hypochyma: & in mulieribus*molæ in utero geſtatio,
ita uerò appellant informẽ carnẽ:omnia nanq; talia ſummouere in totum properamus. Quorũ
verò etiam locus ipſe affectus una quæpiam*naturalium partium eſt,prima indicatio,ut affectus
ſanetur.Secunda ab hac,ſi inſanabilis is ſit,ut una cum uitio pars quoq; ipſa excidatur: ſicut in cã G
cro & omnibus ulceribus,q̃ curationẽ reſpuũt.E cõtrario uerò in ſuffuſione, quod Hypochyma
vocant,†uicti in prima indicatione,‡ad aliũ eã locũ,qui minoris ſit momenti,transferimus.Non
deſunt,qui hæc quoq; uacuare ſint aggreſſi:ſicut in ijs,q̃ chirurgia tractantur,dicã.Nunc illud di
xiſſe ſufficiet,ꝙ humor,qui in hydrocelis viſitur, alienus à corporis ſubſtãtia tota natura ſit,ſicut
etiã,q̃ in aſcitis hydropibus continetur aqua.Quarũ certe vacuationẽ uel medicamentis,quæ di-
gerant,molimur,vel chirurgia,in hydrocele quidẽ immiſſo ſiphone:in hydropibus uerò adhibi-
ta punctione,quã paracenteſin uocant.Porrò exciditur unà cum affectu ipſo ueluti in ijs, q̃ ante
cõprehenſa ſunt,etiã pars affecta:ita & in hernioſis aliquid peritonæi. Pari modo & columella ali
qñ una cũ vitio ipſo exciditur.Itidẽq; in crurib.& teſticulis,unà cũ uaricibus ipſæ uenæ: Ad hæc,
tunica in naſo cũ polypo,& foratus dẽs cũ foramine:uerũ ex his nullum eſt,quod ad naturalẽ ha
bitũ poſſit reduci.In columella verò id oĩno eſt conandũ, nec properandũ ad eã excidendã: ſed
qñ gracilis eſt,& ad loti tenuitatẽ redacta,tũ eſt auferenda.Porrò talem eã reddet longius tp̃s: at,
qualẽ Hippocrates in præſagijs*deſcripſit,paucorũ dierum numerus:æq; uero & cætera, quæ in
magnitudine naturalẽ habitũ exceſſerunt:in quibus annumeranda ſunt oĩa, quibus ſupercreuit H
caro,& encanthides,& qui in ſede thymi dicũtur.Sunt ex iſtiuſmodi*ulceribus, & quæ ambigua
ſint ſpecie,veluti cicatrices,quę ſupra circũpoſitam cutim multũ extant:item,quæ in oculis ſunt
pterygia.Curationis tñ eorum indicatio manifeſta eſt.Siquidem talia oĩa amouere oportet.it:at-
que id ſemper agere,ut rõnibus,quibus id fiat,penſitatis, optimam ſemper earum deligas. Sanè
optimæ rõnes tripliciter iudicantur,tum ex tp̃is curandi breuitate:tum ex curando citra dolorẽ,
tũ maxime ex tutò curando. Rurſus,ut tutò cures,tria propria ſunt, quibus intentus ſis, oportet,
vnum primumq;,ut oĩno abſolutionẽ operis conſequaris:alterũ, ut ſic ubi hunc non conſequa-
ris,ſaltem cubantem non lædas:tertium,ut uitiũ nõ facile reuertatur. His conſiderabimus ſi opti
mã curationis uiã iudicaueris,inuenietur in oĩbus,quæ nunc ꝓpoſuimus,qñ potius chirurgiæ,&
potius medicamentorum ope,ſit curandum.At chirurgiæ quidem ſtudium in iis præſertim, quæ
nunc ſunt propoſita,ad interemptionem eorum feſtinat:ut quæ, quod in aĩalis corpore toto ge-
nere præter anturam habetur,id prorſus tollendum ſibi proponat:quod ſi perficere nequeat, pro
ximum illud conſilium habet,ut uitium transferat,ueluti in hypochymatis. Quod vero ex medi-
camentis petitur,primum huc tendit,ut,quod præter naturam eſt,tũ uacuet, tum digerat: quod
ſi per membri naturam,aut etiam uitii rebellionem fieri non licet,ut id tum in pus vertat, tũ pu-
treſaciat:hoc vero ſecũdo loco deſtinat. Quippe ita in columellæ uitio facimus,primũ ſcilicet ad
naturalem

Margin notes:
* τῶν κατὰ φύσιν. earũ quæ ſecundum naturam ſunt.
† ἐν τῷ τῆς ἰάσεως τοῦ πρώτου σκοποῦ.
A.l.4.ſ.22. t.2.c.18.ſo. 388.
3. Progno. t. 21.4.209.c
*Non eſt in antiquis.

A naturalem habitum eam reuocare tentantes: id ſi conſequi non eſt, prorſus amputantes, idque
vel chirurgiæ opera, vel ꝑ cauſtica medicamenta. Verum medicamenta, melius eſt in tractatio-
nem de ijs differamus (quandoquidem tribus iam proditis, aliam quoque quartam adijciendam
ſtatuimus) ac chirurgiam in calce huius operis apponamus.

Quæ ſecundum naturam, quæ præter naturam propriè in nobis dicantur. CAP. 14

NOn eſt igitur, ꝙ in his amplius immoremur: ſed tranſeundum ad ea, quæ ſimilem ijs, q̃ com
prehenſa ſunt, curationem deſiderant. Ea ſunt, tum quæ in numero & magnitudine conue
nientem modum excedunt: tum quæ in ambobus his deficiunt. Dixi hoc loco conuenientē: ꝙ ſi
conferentem, uel conducentē, uel ſcd'm naturam, uel utilem alibi uſurpauero, eadem ſermonis
uis erit. Ac dictum quidem de his eſt alibi latius: cæterum redigere in memoriā ſummatim oīa,
etiam hoc loco alienum non fuerit. Omnium ergo, quæ corpore habentur, primum, cuius maxi-
me indigemus, eſt ipſa particularum minime impedita functio. Hanc verò, quia poſſidemus
natura, idcirco publice dicimus expetere nos ſecundum naturam agere. Et quia hoc ipſum cum
eo, quod ſecundum naturā ſe habet, eſt coniunctum, merito profecto nihil intereſſe arbitrantur
ſecundum naturam habere, an ſecundum naturam agere dicamus. Quin & ſine additione inte-
B rim græce dicimus, expetere nos τοῦ κατὰ φύσιν vtique ſubaudito in dictione, vel habere, uel age-
re, uel ambobus: {Latinitas propter articuli ſortaſſis inopiam, ea figura deſtituitur.} Atque hæc
quidē cauſa eſt, cur medicis recte vſurpata vox hæc, Scd'm naturā, ſit de omnibus, q̃ in corpore
ex ſententia noſtra eſſe cupimus. Scire aūt licet in ijs, quib' natura* deficit, nec primū, nec ꝑ ſe *ἀποτυγχάνει
ipſum, ſm naturā à nobis expeti, ſed † propter actionem, }& ex accidente. Siquidē ſextus digitus †δευτέρως. i. ſe
nonnullis ab ipſo ſtatim ortu eſt congenitus, & quintus defecit: & alia quædam ſimilia, aliqua in cundario.
numero, aliqua in legitima quantitate, uitioſa. Ac, ſi quidem hæc plurimum, recta uerò rara fie-
rent, contra, quàm nunc, de naturæ operibus ſtatueremus, utique non tuentes ut nunc, ſed auſe-
rentes ea. Hæc ratio memoria tua nunquam excidat, cum ſit ad nominum uſum utilis, quæ tum
fallere incōſideratos poſſunt, tum diſcordiæ phantaſiam excitare, ſicubi alter dicat, totum, quod
præter naturan eſt, eſſe tollendum: alter, quod nocet, aut inutile eſt, aut incommodat actioni.

De ijs, quæ in magnitudine, & numero excedunt uel deficiunt: ac primum de curandis ijs,
qui obeſitate, & corpulentia onerantur. CAP. 15.

C ERgo denuo repetentes, de rebus loquamur, qñ de nominibus eſt nobis definitum, hinc orſi.
Coniuncta cōprehenſis iam morbis ſunt ea, quæ vel magnitudine, vel numero, à debito na-
turæ modo ſunt aliena: in quibus amputare quidem conueniet, quod magnitudine vel numero
redundat, reficere autem & fingere, quod deſit, ubi videlicet fieri id licet. Quintum nanque digi-
tum, aut talè aliud membrum, medico certe gignere nō licet, ſed vnius naturæ opus ſunt omnia
talia. Verum in totum tollere, quod numero redūdat, aut præcidere aliquid eius, quod magnitu-
dine modum exceſſit, hæc nobis quoq; licent. Siquidem ex medici officijs vnum eſt, nec id leuiſ-
ſimum, ubi in corpulentia eò deuenit corpus, ut nec ingredi ſine moleſtia, nec ſedem propter
uentris molem contingere, ſed nec reſpirare libere poſſit, hanc liquare ac tollere, † ęque nimirū †Clarius. ęque
ut cum corpus ali deſinit, (Atrophian Græci uocāt) quod genus, quos uomica male habet, pa- nimirū, ut cū
tiuntur, }huic quoq; reficiendo proſpicere. Sæpe aūt euenit, ut non totum corpus, ſed una quæ- corpus in ea
piam pars ex atrophia tabeſcat: quā ſcilicet uel neruorum reſolutio, uel ipſius partis intempera- reddatur atro-
mentum præceſſit. Opportuneq; iam de curatione horum conſiderabimus, orſi ab ijs, qui corpu phia, qualem
lentia nimium onerantur. Oſtenſum verò in libris eſt, qui de temperamentis ſunt inſcripti, ꝙ ca- ij, qui phthoe
lidior ſicciorq; temperies exile corpus reddit. Ergo id agendum, vt nimium obeſi corporis tēpe- detinentur, pa
D ramentum tale eſſe faciamus, ſi modo ad debitum modum redibit. Sanè docuimus tū in illo ope- tiuntur.
re, tum nihilo ſecius in opere de tuenda ſanitate, ꝙ acuta exercitatio, & tenuans uictus, & id ge-
nus medicamenta, & animi cogitatio, temperamentum totum non ſolum calidius, ſed etiam ſic
cius, ac ꝓptera corpus exilius reddunt. Igitur in exercitationibus celerrimus curſus eſt idoneus.
Tenuātis verò victus materia ſeorſum ſingulari libro eſt prodita. Quòd ſi medicamenta tenuan-
tia quoq; requirant, etiā hæc in operibus, quæ de medicamentis conſcripſimus, ſunt edita: quan-
quam referentur eorum nunc quoque, quæ ſunt efficaciſſima: quibus, vbi demere nimiam obeſi
tatem ſtudes, vtaris ſuadeo. Ergo, quæ ad articularia vitia quidā exhibere ſolent, quæ ſcilicet va-
lentem incidendi facultatem habent, ijs, tu quoque, cum nimiam obeſitatem curabis, utitor. Sūt
porrò talia rutæ ſemen, præſertimq; ſylueſtris, vnà cum ipſis corymbis & ariſtolochia rotunda,
& minus centaurium, & gentiana, & polium: præterea ex vrinā cientibus, ea, quæ pollentes ha-
bent vires, veluti petroſelinum. Vnumquodq; n. talium, tum ipſum per ſe, tum verò alijs miſta,
vniuerſa & extenuare potenter ſuccos, & uacuare ſunt habilia, partim quidē ſenſibiliter per uri-
nas partim per inſenſibilem tranſpiratum: ſed & ſal, quod ex cōbuſtis fit viperis, potenter exte-
nuat. Multique, cum vel graciliores, uel mediocris habitudinis eſſent ex eiuſmodi medicamento
rum potione perierunt, ſanguine ipſorum excocto. Fuerant autem ad ea, propterea, ꝙ libera-
tos aliquos articularijs vitijs viderant, minime æſtimantes, ꝙ tēperies eorū, qui ſanati fuerant,

humidior pituitoſiorq́; erat, qualis nimirũ obeſorũ eſt: in quibus huiuſmodi medicamentorum E
ſecurus eſt uſus. Ipſe nanq; iuuenẽ quendam quadraginta circiter annos natum, oppidoq́; obe
ſum percuraui vſum tũ antidoto, quæ aduerſus articularia vitia eſt, cõpoſita, tum ſale theriaco, ip
ſaq́; theriace, ac reliquo extenuãti victu, & pro exercitatione curſu veloci. Porrò p̃paraui homi-
nẽ ad curſum, perfricãdo primum linteis aſperis, quoad cutis ruberet: dein ſtatim eũ oleo, quod
in ſe digerens aliquod medicamentum habebat: quo & poſt curſum rurſus vtebatur. Talia medi-
camẽta ſunt tum ſyluestris* cucurbitæ radix, tum althæa, tum gentiana, tũ ariſtolochia, tum pana
ci radix, tum polium, tum cẽtaurium. Per hyemem verò & à balneo iam dicto oleo hominem re
unxiſſe profuerit. Verum cibum exhibere non ſtatim à balneo, ſed interpoſito ſomno, conue-
niet. Quòd ſi uelit & rurſus ante cibum lauari, permittes. Magis etiam ad rem pertinebit, ſi aquæ
ipſi digerendi facultas inſit. Ac, ſi quidem talem aliquam ſponte natã habemus, ipſa utemur: cuiuſ
modi in Lesbo viſitur, à Mytilene ſtadijs quadraginta: ſin minus, ipſi ſimilem aliquam moliemur.
Eſt porrò ea, quæ in Mitylene conſpicitur, & viribus & colore talis, qualis vtiq; fiat, ſiquis florẽ
ſalis aquæ marinæ miſceat. Hæc ipſa aqua etiã hydropicis, & reliquis tumefactis idonea eſt, vtpo
te valẽter deſiccans, ita profectò, & præpinguibus, ac præcipue ſiquis ipſos cogat in ea celerrime
natare, nec poſt largam lauationem protinus eſſe, bibereve, ſed ſomno interpoſito, aut oĩno ſaltẽ F
quiete. Sanè illud eſt ſciendum, atque ab eo, qui obeſitatem curat, prædicendũ, ꝙ aliqñ ex multo
ſimul obito motu, & febri hominem tentari eſt credibile. & quòd febris ad rem propoſitam non
aliena erit utique, ſi medicus recte omnia faciat. Etenim perſpicuum eſt, ubi ex laſſitudine febrici
tarint, qui ita curantur, quòd ſopita eorũ febre, rurſus ad eãdem curationis formulam redibimus.
Sanè fugere in ijs curandis conueniet & vina, quæ multum nutriunt, cuius generis craſſa ſunt: vti
verò vel aquoſis, id eſt colore albis, & conſiſtentia tenuibus, uel quibus mare eſt admiſtum.

De reficiendis corporibus extenuatis, ac reſtituendis particulis, quæ deficiunt. CAP. 16.

AT, vbi eos, qui extenuati ſunt, reficere in animo eſt ijs vinum exhibebimus craſſum: cibum
verò, qui ſuccum efficiat craſſum: exercitationes paucas: frictionem mediocrẽ: ac, ut ſum-
ma complectar, oĩa iam comprehenſis contraria moliemur. His verò & picari commodum eſt,
†idq; tertio, aut quarto quoq; die:} quippe id ad carnem inſtaurandam, egregium medicamen-
tum eſt adeo, ut ſiquod ſingulare membrum hoc vitio laboret, id hoc præſidio reſtituatur. Ac no
bis quidem in omnibus fermè hoc vnum ſatisfecerit, ſi quidem humectat & calefacit, ſanguinis
multitudine accita. Ergo nec aſſidue id ægrotanti corpori admouere conueniet, nec eum conue
niet, ſæpe illinere, verum in hyeme bis, in æſtate ſemel id feciſſe eſt ſatis. Quibus uero a natali die G
gracilia ſunt membra quædam, ijs etiam mangones puerorum hoc ipſo præſidio ſuccurrũt, unà
cum certa percuſſione, quam græce Epicruſin uocãt. Eſto porro, & illius mediocritas quædam,
ut ſcilicet, nec plus iuſto, nec minus fiat. Ea talis eſt. Ferulas paruas, ac leues modice illitis graci-
libus partibus incutiunt, donec modice attollantur: qppe in hoc ſumma rei eſt: ueluti Hippocra
tes de perfuſione aquæ calidæ dixit, Primum quidẽ pars intumeſcit, poſt graciléſcit. Ergo, qui-
buſcunq; particulis bonam habitudinem reddere ſtudemus has & fricare, & perfundere, & per-
cutere, & picare oportebit tantiſper, dũ intumeſcant: hoc ubi factũ eſt, protinus deſiſtere prius,
q̃ digeri cœperint. Etenim, quæ calefaciunt oĩa, ſicut attrahere, ita & digerere ſunt apta. Si ergo
perſtes, dum, quod attractum eſt, digeſtum ſit, operam luſeris. Ad hunc modum mango quidam
proximè nates pueri †fame conſumptas,} breui auxit, percuſſu mediocri quotidie vſus, aut ſal-
tem alternis diebus: item moderata picatione. Cæterum, quibus totum corpus eſt extenuatum,
ijs lauari quoq; poſt cibum eſt idoneum. Veluti autem metus erat, ne tenuantibus auxilijs febris
ſuccederet, corpore ſcilicet immodice per hæc calefacto, ſic ijs, qui à cibo lauanẽ, timẽdũ eſt, ne
ſibi iecur obſtruatur, potiſſimum ꝓp ciborum ſpeciem: quippe cum aliter quoq; obſtruere ſo-
leant, quæ ſuccum craſſum gignunt, ſi quis his liberalius vtatur. Vbi igitur alias id efficere ſolent, H
multo profectò promptius idem poſt balneum facient. Incidit tñ ex tali uictu diutius exhibito,
& calculi in renibus generatio: quod vitium cur oĩbus non cotingat, ſatis patet. Quippe incre-
dibile non eſt quibuſdam uel denſos admodum eſſe renes, uel perangusta uenarum in iecinore
ora: quibuſdam contra eſſe habita. Horumq; dignotio nulla planè certa eſt: ſed percuntandum
aſſidue ab eo, qui iam dicto modo eſt cibatus, num quis illi grauitatis ſenſus in dextris p̃cordijs
& circa A* renes ſit. Quòd ſi q̃d tale aliqñ ſenſerit, protinus capparis ex oxymelite in principio ci
bationis, donec conſtiterit grauitas, dabitur. Ad membra verò, quæ ægre reficiebanẽ, ac pluſcu-
lum iam refrigerata erant, vſus aliqñ & thapſia ſum, alias ea ex melle membrum illiniens: alias
etiã ex cerato: ſiquidem attrahit ea quoq; partibus, quibus ſuperpoſita fuerit, ſanguinis copiam.
Quibus autem exiguum aliquid pudendi præputio de naturali deeſt quantitate, us non raro ci-
tra thapſiam ſola tenſione debitum modum reddidi, B* membranulam mollem firmamque cuti
gummi illitæ circumuoluens. Satis autẽ conſtat, ꝙ etiam membranulæ finem C†parti ſubiectæ}
agglutinari gummi oportebit. ſiquidem & ſiccatur cito, & ſine dolore adſtringit. Porrò cuti præ
putij ex interna parte rotundum aliquid ac mediocre ſupponi prius oportebit, quod uidelicet
poſtea,

* σικύου. cucumeris.

† δὴ ἤμιοι ἂν ἢ τῇ τρίτῃ ἢ τῇ τετάρτῃ. i. idque trium uel quatuor dierũ ſpatio.

Lib. de offic. med. ſect. 3. t. 16. 7. 315. h

† In impreſſis cod. & in pleriſque manuſcriptis græcis legitur ὑπὸ λεπτοῦ. i. gracilioris. in aliquibus autem ut Linacer uertit. ὑπὸ λιμοῦ συντακείσας. i. fame cõſumpti.

A* ψόας. i. lumborum carnes.

B* ἰνα χάρτου. i. fibram uel membranuã chartæ.

C† τῷ ὑποβεβλημένῳ ἀπὸ μέρους τῆς ἰνός. i. illi parti membranulæ, quæ in ſuperiori regione ſibi ſubiecta eſt.

A poſtea, quàm agglutinata mẽbranula eſt, facile eximas. Eorum verò, qui chapſia præputium ad-
ducunt, quidam rotundum id è plumbo fecerunt, veluti ſolenarium quoddam: mox illi extrinſe-
cus præputij cutim circuntendunt, ac molli loro deligant. Fueritq; & id nonnunquam vtile, vti-
que quibus multa deſit cutis: quibus autem exiguum eſt, quod deeſt, ijs (vt comprehenſum eſt)
ſola *membranula circundata ſufficiat: vbi autem circundabitur cuti, & agglutinabitur, ſubtus *Χάρτου.
imponi ſolenarium prius oportebit. Ego verò, cùm nihil horum præſto eſt, modicum chartæ in
uoluens, immittere pro fulcimento præputij ſoleo, ut poſtea, cum planè coaluit, quod foris eſt
circundatum, exempto, quod fulciuerat, facile meiat is, qui curatur. Conſtat verò hoc quoque vi
tium ex eo morborum eſſe genere, quod naturalem magnitudinẽ eſt egreſſum, alias putreſcen-
te præputio incidens: alias ab ipſo ortu minore, quàm par erat, congenito. Subijcitur autem du-
plici chirurgiæ rationi, interim in ſuperna pudendi parte circulo inciſa cute, quo videlicet eius
vnitate ſoluta eatenus deorſum trahatur, quoad glandem cooperit: Interim vero ſcalpto ex in-
terna parte qua glandis initium eſt, excoriata, mox deorſum tracta, ac deinde (vt ſupra compre-
henſum eſt) molli quopiam deligata. Dicemus autem, & de eiuſmodi rationibus in ſermonis pro
greſſu æque profectò, ut de curtis id genus, quæ Colob*mata Græci appellant: quippe ita vocãt,
B quæ in labijs, aut nariũ alis, aut aure deficiũt. Nam methodo quadam curantur hæc quoque, pri-
mum quidem excoriata vtrinq; cute, deinde adductis coniunctisq; inter ſe cutium oris: ac vtriuſ
que, quod calloſum eſt, detracto: mox, quæ reliqua ſunt, adſutis: atq; agglutinatis. Eiuſdem gene
ris ſunt, & quas in maiore oculi angulo Rhœadas græce vocant, utiq; vel impenſius minuto vel
prorſus perdito ipſo angulo. At prorſus quidem perdito eo, omnino inſanabile relinquitur vi-
tium: minuto verò, ijs, quæ modice adſtringũt, curatur, ſi tamen totum corpus primum ante pur
gaueris, dein caput. Sunt mediocriter adſtringentia medicamenta, & quæ è glaucio componun-
tur & croco, & quæ nardina uocantur: & in primis, quæ ex vino ſunt confecta. Vt verò ſumma
complectar, quibus perit aliquid ſubſtantiæ, maxime quidem id agendum, ut ei quàm ſimilli-
mam faciendam curemus: ſi id fieri nequit, ſaltem aliquid, quod eundem præſtet vſum, machi-
bimur: erit autem profectò & id eatenus ſimile. Etenim, cum oſſis tibiæ ſæpe excindere portio-
nem magnam cogimur, ad alteram loco eius ſubſtantiam producendum, carnem gignentibus
medicamentis naturam ipſam prouocamus: quæ vtique inter initia velut dura eſt caro: poſtmo-
dum calli durioris firmitudinem accipit: ac tẽporis ſpatio roborata, ad ingreſſum, oſſis loco, fit
habilis. Quin etiam, vbi internodia digitorum excidimus, in exciſorum loco alteram, qualẽ præ-
C diximus, naturam prouenire cernimus. Quod autem uenas, quoq; ſenſibiles generatas aliquan-
do vidimus, prius eſt dictum: verum has non tam ſimiles ijs, quæ prius perierant, quàm eaſdem,
renaſci dixeris: ueluti in cauis vlceribus carnem. Cicatrix vero, quæ in hac calli modo durata gi-
gnitur, ea cuti quidem eſt quam ſimillima, cutis tamen non eſt: quando & denſior ea viſu tactu-
que ſentitur: & ratione ex eo, quod pilos non edit, intelligitur. Hæc igitur ſi præſtò tibi ad ma-
num ſemper erunt, quæ tibi in curationibus peragenda ſint minime requires.

De reliquis curandis affectibus, qui ad prædicta genera referuntur. CAP. 17.

Mihi verò iam tempeſtiuum eſt ad alia morborum genera trãſire, ſed quibus eſt cum ſupra
comprehenſis ſocietas. Ergo ſerpens vlcus, qui Herpes græce dicitur, is eiuſdem eſt gene-
ris cum exulcerato eryſipelate: Ramex vero, quam Sarcocelen uocãt, cum ſcirrhis. At uitia, quæ
Ophiaſin, Alopeciam, & Pil*ſin appellant, ex eo ſunt morborum genere, in quibus naturale ali
quid amiſſum, æque nimirum, ut Myrmecia eorum eſt, quæ toto genere ſunt præter naturam.
Porro triplex omnium horum eſt differentia. Quędam nanq; ex mutatione cõſiſtunt ſolidarum
partium, ſicut myrmecia, & leuce, & vitiligo, {& oſſis caries, quã ſphacelon vocãt,} & elephas,
& ſcabies, & lepra. Quædam cum prius omnino non fuerint, poſtmodũ ſunt orta: veluti melice-
D ris, & atheromata, & ſteatomata: atq; alio modo helminthes, & aſchandes, & ceria, ita. n. vocant
lõgam latamq; helmintha: omniaque, quæ ſupra diximus in abſceſſibus quibuſdam, calloſæ ſub-
ſtantiæ, aut lapillis, aut oſſibus, aut pilis, aut alijs quibuſdã id genus ſimilia inueniri. Itaque atten-
tum eſſe ſemper oportet omnibus, quæ præter naturam habentur, atq; diligenter aduertere, ex
quo ea genere ſint: ſi modo illud recte à nobis dictum eſt, primã faciẽdorum indicationem, unde
ad oĩa, quæ deinceps ſunt adminiſtranda, initium capitur, à genere ipſo ſumi. Herpeta nanque
bilioſus procreat ſuccus: quo fit, ut eatenus eiuſdem ſit cũ eryſipelate generis, atq; huius quoque
magis & cum eo, quod exulceratum eſt. Differt autem ab eryſipelate humoris tenuitate: eſt. n.
admodum tenuis, qui herpetem excitat, adeo profectò, vt non ſolum oẽs interiores partes, quæ
vtiq; carnoſæ ſubſtantia ſunt, tranſeat, ſed & cutim ipſam ad ſummam vſque cuticulam (Epider-
mida Græci vocant,) quam ſolam, propterea, ꝙ ab ea tenuioratur, tum erodit, tum exedit: quan-
do, ſi hanc quoq; ſudoris vice tranſiret, haudquaquam vlcus excitaret. Quippe id vlcerum, q̃ ex-
mordente humore oriuntur, quæ nimirum ſpontanea uocant, cõe eſt, ꝙ humor, qui ea facit, ſiſti-
tur in exitu ac tardat. Porrò ex eo, ꝙ alter humor altero ſit tenuior craſſiorve, vlcerum differen-
tiæ, quæ ex profunditate ſpectantur, proueniunt. Huius certe generis eſt, & q̃ Phagedæna Græ-

ce dicitur,& exulcerati cancri.Quorum omnium cõis curatio eſt,ut inhibeatur primum humo- E
ris confluxio,poſt ſanetur ulcus:propria verò cuiuſque,tum ex mẽbri inuenitur natura, tum ex
humoris non ſolum ſpecie, ſed &t quantitate. At tenuiſſimus quidem in eiuſmodi humoribus eſt
is,qui exulceratum herpetem excitat:craſſiſſimus,qui cancrum:proximũ ab his locum occupat,
quod ad craſſitudinem attinet,qui phagedænas creat.Harum ſpecies quædam ſunt,quæ Chironia
nia ac Teleplua græce dicuntur.Iam aliæ quædam eiuſmodi appellationes ſunt,ſed inutiles & ſu
peruacuæ:ſiquidem ad curationem pernoſci oportet humoris tum copiã,tum craſſitudinis tenui
tatiſq; eius modum,tum potentiam:Veluti ſtatim in herpete,qm̃ humor tenuis eſt(ut qui ex ge-
nere flauæ ſit bilis)vbi ſummam cuticulam in tranſitu perrupit,vtique,cũ digeſtus is eſt, permit-
tit cicatricem vlceri induci.Itaque,ſi qs toto prius corpore purgato,mox,quę influentem humo
rem reprimant regerantq;,medicamentis utatur,iam herpetem curauerit. Sin neutrum horum
fecerit,ſed tantum ea,quæ cicatricem inducunt,adhibuerit,vtiq; exulceratam cuticulam ita ſana
uerit:ꝓximæ tamen illi,quò minus exulceretur,nõ conſuluerit. Poſtmodũ uerò illa quoq; cica-
trice incluſa,quæ ipſi cõtinua eſt,exulceratur:idque longo ſpatio,ceu ſerpente malo ipſo,fit,do-
nec humor,q̃ id facit,ſit uacuatus.Etenim Romæ mulier quædam illuſtris, cũ herpetem in mal- F
leolo haberet,primũ quidem medicamẽto,quod algam recipit,eſt uſa. Hoc cum protinus cica-
trix induceretur, proxima illi ſumma cutis eſt excoriata,ueluti ex deſquammatis.Cui cum dein
de ſuperpoſitum medicamentũ eſt,rurſus illi cõtinua eſt exulcerata.Idq; ita aſſidue perrexit,do-
nec ad genu exulceratio perueniret:cum interim quiduis potius pati,q̃ medicamento, quod bilẽ
traheret,purgari parata eſſet. Itaque etiam,(quod fieri in talibus aſſueuit, qm̃ pleriq; culpant nõ
culpanda) damnato ex alga medicamẽto aliud admoueri iuſſit.Deinceps igitur, quod ex ſandi-
ce componitur,utebamur. At verò id quoque, quod exulceratum iam fuerat, ſanauit: quod uerò
nunc exulcerabatur,nõ inhibuit,ſed iã ad bubones vſq; uitium aſcenderat, ipſa neceſſitate coa-
cta,ſerum" ſe lactis ſumpturam annuit. Immittẽtes igitur clanculum minimum ſcammoniæ, in- A.l. 4. f.3. & 1.ca.7.f.
uitam purgauimus,ac ſanauimus.Ergo, cuius gratia hæc dicta ſint,denuo repetamus. Poſt quã 452.g
communem oĩum, quæ ſub eodem genere vitiorum ſunt,indicationẽ acceperis,vtique nõ hanc
* ἀναπείρους. in particularibus" exequeris,ſed reduces ſemper ad dñiam,quæ tum affectibus,tum ipſorum cau
ſis,ſit commoda:ſicuti de ſpontaneis oſtenſum eſt vlceribus. Vacuabis nanque eum, qui redun-
dat,humorem,cæterum aliqñ medicamento,quod flauam purgat bilem.ſæpe eo, quod nigram:
modo eo,qđ miſtæ eſt facultatis,quod ſcilicet bilem ſimul & pituitã educat:veluti in altero her- G
petum genere,quem à ſimilitudine,q̃ habet cum milio,Cenchrian græce appellant. Quippe is
non protinus vlcus facit,quemadmodum alter ſed admodum exiguas puſtulas,ad ſpeciem milij:
quæ ipſæ interpoſito ſpatio in vlcus abeunt.Adeo non ſine rõne quibuſdam viſum eſt in eiuſmo
di uitio bilis eſſe aliquid pituitæ admiſtum.Incidunt ſanè nonnunq̃ & citra vehemens totius cor
poris humorum uitium in partibus vlcera,quæ haud difficulter medicamẽtis,quæ repellendi,di-
gerendiq; miſtas facultates habent,curantur. Ac repellunt quidem non ſolum ea, quæ adſtrin-
gunt,ſed &t,quæ ſine adſtrictione refrigerant:digerunt uerò,quę calfaciunt. Conſtatque,ꝙ in ge
neratione ulceris exuperare debebunt,quæ repellendi facultatẽ habent:vbi nõ amplius confluit
in ægrotantem particulam uitioſus humor,quæ digerunt.Siquidem exiguum uitioſi humoris,
&t ſiquis ad uiſcera & magnas uenas retrudat,nullum ꝓfectò,quod ſenſu percipiatur malum cõ-
mittet:at,ſi eius non leuis quantitas ſit, in princeps aliquod membrum aliquando procumbit,
ubi ſcilicet prius naturæ uiribus totum corpus expurgantis non ſit uel per deiectionem,vel vri-
nas,vel cutim,quæ totum corpus includit, vacuatum. Atq; flauæ quidem bilis uacuatio eſt fa-
cilis:pituitæ uerò,ac potiſſimum eius,quæ craſſior glutinoſiorque eſt, itemque nigræ bilis, diffi-
cilior:quo magis purgantis medicamenti ope indigent.In herpete uerò,quoniam tenuis humor
eſt,qui id vitium creat, abunde eſt etiam aluum leuiter ſoluiſſe, uel urinas per ea, quæ id modice H
efficiunt,citaſſe.Verum,quoniam de medicamentorũ methodo proditum etiam aliquid in ſupe
rioribus eſt,non pauca autem & in operibus,quæ proprie his ſunt dicata, ſatius ſit ſermonem ni-
hil ultra proferre: quando ſatisfacere etiam ei,qui attentus erit,hæc poſſint, neque enim nos ea
à muſis accepimus.Verum homini,qui prudens ſit,& diligens,& mente exercitatus, ipſa rerum
natura,quid agendum ſit, ſuggerit: vbi uerò etiam inueniendi viam ab alio quis traditam cepe-
rit,huic facillimum eſt per eam ultra progredi. Huius rei amplum teſtimonium fuerit, ꝙ eiuſ-
modi uiri artem maximis operibus illuſtrarunt:qui uero parum ſunt prudentes, ij nihil præterea
inueniant,etiam ſi tota uita infinitos artis effectus conſpexerint. Plurima nanque inueniuntur,
hodie,quæ apud maiores noſtros non fuere inuenta: veluti nunc Romæ quidam excogitauit,
quemadmodum acrochordonas & myrmecias ore ſanet. Verum de prioribus, utpote à cute
extantibus,minus eſt mirum: de myrmecijs uero,potiſſimum quæ cum ſumma cute prorſus
ſunt æquales,mirum videbatur. Veruntamen has quoque primum labiorum applicatione, ceu
ſuctu,ad ſe trahebat,atq; à radice euellebat: deinde primoribus apprehenſam dentibus totam ſi
mul eximebat. Sed & ſcalpro ad myrtacei folij ſpeciem formato,& ferramento eo, quod Scolo
poma-

A.l.4.f.7.t. 3.c.13.fol. 316.h

A pomaeħæriō Græci vocant, quiſpiā manibus exercitatus, facile eas excidat: cum proprijs lineamentis a circumpoſita cute circumſcripta diſcernātur. Aeq; vero & valēte aliqua pinna circulo myrmeciæ impoſita ipsā educimus. Debebit porro pinnæ fiſtula eſſe mirmeciæ craſſitudini par, vt eā vndiq; prorſus cōſtringat: q̄ poſtea circūacta, ac ſimul deorſum impulſa, celerrime ita myrmeciam ēt cum ipſa radice totā educet. Conſtat verò & q̧ finis ipſi pinnæ, quæ eam circulo ſecabit, non tenuis modo, ſed ēt acutus & firmus eſſe debebit. Itaq; tum galli veteris pinna, tum vel magis aquilæ, ad hunc vſum eſt cōmoda. Abſcindere verò ab his tm̄ radicem verſus oportet, quatenus reliquæ partis fiſtula cōplecti myrmeciā poſſit. Sanè ex ipſa ſtatim abſciſſione, ſi mō ſcite fiat, ēt acumen ipſi comparabis. Atq; hoc quidem ratio inuenit, non caſus. Iam, q̧ hæc vehementer attrahentibus medicamētis ſurſum velletur, & putrefaciētibus enecabitur, rōne ab aliquo eſt inuentum, q̧ ijſdem poſtea vſus, experientia rem cōprobauit. Quædam nanq; ēt ante experiētiā fiduciam de ſe manifeſte præbent: veluti, quæ aculeum ac telum, quod modo infixum ſit, eximūt. itemq; arenulas, ſi quæ oculo inciderunt. Quædam rōne certe excogitantur, confirmantur autē †ipſo vſu.} Quò aūt facilius ēt per te eiuſmodi vias ad curationum comparandam copiam inuenias, non tædebit aliquod huius generis exemplum ꝓponere. Nominamus aūt id genus, in nu-

†ipſa experientia.

B mero particularum uitium. Quoniam .n. quædam deficiunt, ſicut dens, vel digitus, vel è naſo ala, vel auris quæpiam particula, vel pudendi pellis: quædam redundant, veluti ſextus digitus, & quæ Græce Exoſtoſes dicuntur, & dentium ij, q̧ naturalibus adnaſcuntur: adimere quidem, quod ſuperuacuum eſt, ſanè haud difficile eſt: aliud verò producere, quod ſimile ei ſit, quod deſit, id in quibuſdam quidem eſt facile, in quibuſdam difficile, in alijs, planè fieri non poteſt. Si" nāque carnoſum ſit, quod deeſt, haud magno negocio id reficias: atq; eius rei in cauis vlceribus tradita methodus eſt. Sin os ſit, ipſum quidem inſtaurare non eſt, cæterum aliud pro eo durum efficere, id licet. dictum verò etiam in præcedentibus eſt de reficiendis venis, nempe quod aliquando nouas alias ſenſibiliter progenitas vidimus: aliquando omnia tentantibus non prouenerunt.

A.l.1.f.1.d 5.c.1.fo.10. b

De Reſarciendo pilorum defectu. CAP. 18.

AT, ſi digitus deſit, vel tale quippiam, reſtituere id prorſus non licebit. Sanè proditum & de præputio prius eſt, quemadmodum id quiſpiam inſtauret. At, quæ in naſo, uel aure, vel labio ſunt curta, ea quidem vt refeciſſe non licet, ita decorem aliquem his adijcere licet, ſiquis diuiſam vtrinque cutim mox in vnum conductam queat agglutinare. Alia vero ratione huic mor-

C borum generi annumerantur atheromata, & ſteatomata, & meliceridés, & aſcarides, & ceria, & helminthes. præterea, q̧ in articulos & pulmones incidunt, calli, quos poros uocant: itemque, q̧ in renibus & veſica inueniuntur, calculi: quippe in omnibus his cōmunis eſt, ſubſtantiæ generatio, quæ ante non fuit. Contra fit in alopecia, & ophiaſi, & ptiloſi, item caluitie, in quibus amiſſio particulæ eſt, quæ vtilis fuerat. Tanquam igitur in cæteris omnibus, in quibus gigni quippiā volumus, id agimus, vt naturæ motus liberos minimeq; impeditos reddamus, eodem certe modo & in pilis amiſſis. Quippe naturæ opus eſt, veluti in ſinuoſis vlceribus generatio carnis, itidē in capite & palpebris productio pilorum. Ergo, ſi recordaberis ea, quæ in naturalibus libris noſtris de pilorum generatione didiciſti, utique ex ipſis amiſſionis eorum cauſas inuenies. Siquidem oſtenſum* in ijs eſt, quod ex ſuccis qui per cutim tranſpirant, quod limoſum eſt, id pilos tum à principio gignit: tū de cætero veluti ſuccreſcendo auget. Hoc igitur quoties vel prorſus perijt, vel redditum eſt vitioſum, toties pilos corrumpat eſt neceſſe. Corrumpuntur nanq; & ſtirpes ipſæ duplici de cauſa, aliàs nutriente ſucco deſtitutæ: aliàs non idoneo vſæ. Ac prorſus quidem perdito eo, qui pilos alat, ſucco, caluities oritur. Eodem vitiato, tum quas Ophiaſes græce uocant, tū

A.l.4.f.7.t. 1.c.1. fol. 310.g.h

*ἰλυῶδες eſt in impreſſis & in aliquibus antiquis: in alijs λιγνυῶδες, i. fuliginoſum.

D alopeciæ proueniunt. Ad primum quidem †ex naturali eorum, tum ortu, tum mutatione,} etiā alienam à natura cauſam inueſtigabis. Ab hinc curationis rationem inuenies, †Quæ utique per indicationes omnibus iam dictis (in quibus vel aliud quoduis uitium, vel etiam vlcus, ex humoris vitio incidit) communes peragetur: ſiquidem & inhibere, quod influit, & abſumere ac digererere, quod iam ægrotantem locū occupauit, conueniet. Ergo, ceu in vlceribus illis purgationem nocentis ſucci primum adhibuiſti, eodem modo in pilis ipſis ab hac primum curationē inchoabis, ſcilicet diligenter prius æſtimans, quis color cutis ſit, cuius cernis corruptos pilos. Nam ſi hic albidior, quam pro naturæ habitu, ſit, pituitoſi humoris purgationem exhibebis: ſin pallidior, eiuſmodi bilis purgationem non ſecus, quam, ſi nigrior conſpicitur, quæ nigram detrahant bilem, offeres. Sanè ad uitioſi humoris ſpeciem certius agnoſcendam non leue tibi adiumentum præcedens victus conferet, præſertim intelligenti, quinam ciborum nigræ bilis ſuccum colligāt, quinam pallidæ, uel pituitæ. Ergo cum iam planè purum ex purgatione corpus exiſtimas, eum qui in cute continetur, humorem digerentibus medicamentis diſcuties, ſic tamē, ut in ijs caueas ne adeo calida acriaque admoueas, ut cutis exulceretur. Quin etiam ea, quæ ualenter ſiccāt, cauere cōueniet, ne videlicet cum vitiato humore etiam utilem, qui adfluit, abſumas: ueluti in caluitie fit. Hæc igitur ipſe aduertens, admiſcui primū ijs medicamentis, quę alopeciam ſanarent, exiguum thapſiæ; Deinde conſiderans quotidie, quemadmodū ægrotantis natura ab hac eſſet affe-

†In græco tantum eſt, ἐκ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν διοικήσεως. i. ex naturali ipſorum moderatione.

† ἐνδεικτικῶς ὑπὸ τῶν κοινῶν λεγομένων σκοπῶν ἁπάντων τοῖς εἰρημένοις, i. quę indicatiue per ſcopos omnibus iam dictis &c.

cta,

ſta, vbi vel tumefactam pluſculum, uel quodammodo excoriatam uidi, illo quidẽ die à medicamento abſtinui: illeui autem particulã vel galli vel anſeris liquato ſeuo, propterea, quod hæc magis tenuium ſunt partium, & altius deſcendunt. Deinde poſtero die, ſi quidem aliquid iam dictorum remãſerat, ſimili modo illeui. Sin nihil tale apparuerat, rurſus medicamento ſum vſus: atque, ut id alte demitteretur, etiam cutim prius linteo infricui, quoad manifeſte rubra fieret. Verum, ſi à balneo uti eiuſmodi medicamento uoles, id ipſum ex balneo factum cernes, quod prius ex frictione habebas. Iam eos quoque, quibus pericte ex cilijs pili (quos græce Ptilus nominant) ſimilibus genere medicamentis ſanabis. E

DEligens autem materiam oculis idoneam: nec per negligentiam committes, ut medicamentũ intra tunicas eorũ confluat. Itaque ſicca tutiora ſunt de quibus æque, ac de cæteris, in noſtris de medicamentis operibus eſt proditum. Nunc enim (quod dixi) abũde eſt ſola genera medicamẽtorũ, prætermiſſa particulari materia, trãſcurrere, quo minus de iſdem, identidẽ dicere cogar. a † Ergo, q̃cunq; ab ipſa naturæ moderatione ſunt aliena, ea tota tollere cõueniet: quæcunq; uerò b † ſub hac ſe tenent,} cæterũ quodãmodo corrupta ſunt, ea reſtituere, quatenus licet, oportebit. Sanè dictũ a nobis eſt, aliqua ambiguę naturæ eſſe. Nec illud non dictũ, ꝙ eorũ, q̃ aliena ſunt quædam tota ſubſtantia ſunt aliena, c † logica ſcilicet inquiſitione, nec ad curationes, in quibuſdam affectibus perinde utili. Siquidem pterygium à ſanitatis habitu alienum eſſe, patere cuiuis arbitror, non tamen idem ſubſtantiæ ratione, quemadmodum atheroma & meliceris, eſt alienum. F Sanatio uerò huius quoque dum paruum adhuc eſt & molle, per ea medicamenta quæ detergent, perficitur, cuius generis ſunt, quæ trachomatica uocant: ubi magnum durumque, euaſit, chirurgiam poſtulat. Similis ratione, & aquularum (quas Hydatidas uocant) quæ magnæ ſunt, chirurgia curabis: quæ paruæ ſunt, ſiccantibus medicamentis iuuantur. At Chalazion (eſt enim id quoq; ex uitiis, quæ oculos infeſtant, unũ) cũ toto genere alienũ à natura ſit, auferri poſtulat. Ad eundem modum, & pus ab oculis, quos Hypopius uocant: uerum id plerunq; medicamentis digeritur, Hypochyma verò iam incipiens digeritur: ubi diu conſtitit, nõ poteſt. Aetate vero noſtra ocularius quidam medicus, cui Iuſto nomẽ erat, etiam concuſſione capitis multos hypopius ſanauit. Collocans enim eos in ſella rectos, ac capita eorũ utrinq; à lateribus apprehendens, mox quatiebat adeo, ut manifeſte deſcendere pus ipſi uideremus. Manſit autem horũ pus deorſum propter grauitatẽ ſubſtantiæ, tametſi hypochymatis nequaquam manentibus, niſi admodum ea quis diligenter impingi cogeret. Etenim leuius eſt, ac, ut ita quis aſſimilet, nebulæ ſimilius hypochyma, quàm pus: quanq̃ horum quoque ipſorum quędam (hypochymatũ dico) ſeroſioris humoris ſunt. G Hæc autem punctione ad præſens diſcutiuntur: interpoſito tamen haud longo ſpatio, † ceu limus quidam} deorſum fertur. At quando pus, quod in oculis eſt, digerere placet, collyrijs, quæ myrrham habent, maxime utemur. quæ utique & diaſmyrna Græci ꝓprie vocant, his certe minus, ſed reliquis melius faciunt, quæ Dia libanu uocant. Quæuero impenſe ſiccant, ad præſens certe ualenter uacuant, ſed quod reliquum eſt, ita cogunt, ut ægre reſolui poſſit veluti de ſcirrhoſis tumoribus prius eſt comprehenſum. Subinde vero multum ſimul puris uacauimus diuiſa tunica ea, quæ cornu eſt ſpecie paulo ſupra locum, quo committuntur inter ſe tunicæ vniuerſæ. Nominant porro locum græce alij irin, alij ſtephanon id eſt coronam. Quo fit, vt hoc quoque vitium tribus ſubijciatur uacuandi modis, & chirurgiæ quæ ſimul multum aut totum expellit: & per medicamenta, quæ paulatim; & ei, quæ ad alium ignobiliorem transfert locum: veluti in concuſſione. Sunt profecto (ut dixi) ex genere eorum, quæ tota ſubſtantia, præter naturam ſint, & aſcarides, & helminthes, ſiue eæ teretes ſint, ſiue etiam latæ. Quocirca & prorſus eas expelli è corpore conueniet. Expelles autẽ, ſi prius enecaueris. Necabis autẽ amaris medicamentis: uiuentes nanque obſiſtunt inteſtinis adhęrentes, at mortuæ expelluntur una cum ſtercore: Expelluntur cum hoc etiam uiuæ, ſed ſtupefactę, & ut ita quis dixerit, ſemimortuę factę. At teretes quidem abſinthium perimere poteſt: Latę uehementiora medicamenta deſiderant {cuiuſmodi eſt filix:} Pari modo, quæ ἀσκαρίς græce dicitur. Verum de medicamentorum copia dicere non eſt præſentis propoſiti. Quare hic iam huic quoque libro finem imponamus. H

A † ταῦτα μὲν τοίνυν ἀλλότρια τῆς κατὰ φύσιν ἐπιδιαιτήσεως. B † οἰκεῖα μὲν. C † Hoc in loco inter dictionem aliena, & logica codex quidã antiquiſſimus grecus intercapedinẽ pluriũ uerſuũ habet, in qua vox, λόγῳ, q. deeſt, ſignificat, legitur.

† Al. καθάπερ ὄντων τις ἰλύς, i. ceu uini fęx quędam.

GALENI DE ARTE CVRATIVA AD GLAVCONEM LIBRI DVO

Nicolao Leoniceno interprete

Ab Auguſtino Gadaldino recogniti.

ARGVMENTVM LIBRI I.

Docet rationem curandi, febrium exemplo, quæ vel abſque putredine, vel cum ipſa hominem inuaſerint; Item propoſitis ſymptomatis, quę frequentius aut vehementius lædunt.

De communi & propria hominum natura dignoſcenda, ac ex quibus medendi uia ac ratio conſtituatur. CAP. I.

QVòd quidem non communem tantum hominum naturam medicum cognoſce-
C re oportet, ò Glauco, ſed & vniuſcuiuſq; propriam, & dudum ab Hippocra- 1.Epi.ſect.3.1
te" recte traditum eſt, & nos in ipſis artis operibus (vt noſti) circa id ſufficienter 1.3.117.2
ſtuduimus. Nos tamen propriam ſingulorum naturam æque, atque commu-
nem poſſibile eſt ſcribere. Verum ſcripta contrario modo ſe operibus habent,
tum in pluribus alijs rebus, tum præſertim in ijs, quæ ad præſentem pertinent in-
tentionem. Petijſti enim à nobis, uti tibi vniuerſalem quandam medendi uiam ac rationem, qua
ſi per figuram & quoddam compendium oſtenderemus: hæc autem qualitate & quantitate ſin-
gulorum auxiliorum perficitur, nec non & modo eorum vſus, & temporis occaſione, quæ præ 1.Apho.1.Ext. ord.2.b.
omnibus eſt cognitu difficillima: circa quam præcipitem admodum exiſtentem (quemadmodũ"
quodam in loco etiam ſcribit omniũ bonorum nobis author Hippocrates) vides plerunque me-
dicos non modo vulgares, ſed & præcellentes, aberrare. Quin & quod magni etiam momenti Lib. de Alimẽto poſtmodũ.
ſit: ſi quantitas bona coniectura uiribus accomodetur," idem vir pariter ſcripſit. Cum igitur ad
recte medenddm plurimum conferre & temporis occaſio, & auxiliorum quantitas, uideatur: in-
uenies autem hæc unicuique ægrotanti propria, nihil autem proprium poſſit ſermone explicari:
hoc pacto, quod commune eſt, cogimur ſcribere, quamuis id ſit vſu ſecundum. Nam & quoſ-
dam aliquando ægrotos viſimus, cum quibus dum ſani eſſent, non eramus verſati; quo fit, vt ne-
D que, quem colorem, quam habitudinem, aut natiuum calorem, aut quem arteriarum pulſum, à
natura habuerint, agnoſcamus; quæ ſi ſciremus, magnitudinem morbi ſatis aliquando iudica-
re poſſemus: nam, quantum vnumquodque à naturali ſtatu recedit, ad tantam morbus magni-
tudinem peruenit: quantum verò recedit, ſolus ille ſcire poteſt, qui naturalem ſtatum exquiſite
cognouerit. Cum igitur hoc in ipſis fuerit nobis ignotum, ne omnino hæſitemus, ad commu-
ne confugimus, quamuis ad uſum ſecundum locum obtineat: hic verò artifex plus aliquid,
quàm ij, qui arte carent, aſſequitur. Quid verò hoc ipſum plus ſit, primus omnium, quos noui- 1.Pr[illegible].2 4.189.
mus, & "hoc memorauit Hippocrates: plenius autem de hoc ſcripſerunt, qui Hippocrate fuere † hunc Mneſitheum refert
poſteriores, atque illius ſcripta accurate legerunt: ex quorum numero vnus fuit † Mneſitheus Plutarchus in
Athenienſis, vir tum in alijs omnibus, quæ ad artem pertinent, ſufficienter doctus: tum vero, cauſis nat. 26.
qua via ac ratione medendi ſcientiam oporteat exercere, nemini peritia ſecundus. Hic igitur ſenſiſſe, eos in
Mneſitheus à primis atque ſupremis incipiens generibus, putauit ſecari illa oportere in alia ge- peripneumonia ſanari, qui
nera ſpeciesque & differentias; hæc rurſus in alia diuidi: ac denuo iſta eodem modo, donec ad à principio cepas appetunt,
talem peruenerimus ſpeciem, poſt cuius diuiſionem in vnum numero, & indiuiduum deſinere- eos uero interire qui ficus.
mus. Mihi verò, qui ad te ſcribam, ſatis eſt breuibus meam explicaſſe ſententiam. Nam ridi-

culus

culus videri poſſem,ſi tua velim docere,tanq̃ nō multo antea à Platone illa didiceris: neq; enim E vt te docerem,quam viam ac rationem in diuiſionibus ſectari oporteat,hæc volui meminiſſe,ſed quoniam mihi ad ſequentia omnia plurimum conducere exiſtimaui. Et,cum à me exigeres diſcere cauſam,ob quam medicorum plurimis oberrare contingit, non aliter tibi oſtendere poteram: etenim, quæ in alijs hæreſibus contingunt errata, & quæ multi medici nunc in ægrotantium curatione delinquunt,hāc primam atque præcipuam cauſam habent,diuiſionis ſcilicet prauitatem. Quidam enim in primis & ſupremis generibus ſtant,ſolum,quæ ab illis ſumuntur,indicationibus contenti: quidam verò vſque ad aliquid diuidunt, non tamen vſque ad finem perueniunt: nonnulli verò etiam vitioſis vtuntur diuiſionibus. Qui verò & omnia,quæ ſunt ſecundum naturam,& quæ præter naturam,ad eiuſcemodi methodū reducit, atque ab omnibus his per diuiſionem inuentis ſufficientes ſumit indicationes, hic ſolus, quantum humanis permittitur viribus,medēdo non errabit: atq; illos quidem, quorum habet notitiam, melius curabit, quā alios: ignotos verò proxime illis quoad fieri poterit,ad ſanitatē perducet. Si quis enim primum diſtinxerit eam,quæ ſecundum ætates,differentiam: deinceps autem eam,quæ ſecundum temperaturas atque potentias,cæteraq; omnia,quæ hominibus inſunt,colores dico, atque calores,habitudinesque,pulſuum motiones,exercitia,aſſuetudines,atque animi mores: his quoque adiunxerit F eam,quæ maris à fœmina,differentiam: & quæcunque ad regiones, & anni tempora perinde, aliasque eius,qui nobis circunfunditur, aeris conſtitutiones, recto modo diſtinxerit: hic ad propriam laborantis naturā agnoſcendam proxime accedet. Sed ex his omnibus nonnulla quidem in libris de pulſibus: nonnulla verò in ijs,in quibus agitur de temperamentis,ſunt determinata: Sicuti,quæ præter naturam ſunt,vniuerſa quomodo inter ſe & ſpeciebus,& generibus differant, in libro de paſſionibus eſt præfinitū. Nunc verò de ijs ſolum ægrotis dicere propoſuimus,quorum natura,antequam morbum contraherent,nobis erat exquiſite perſpecta: cum quibus tamē & reliqui omnes intelligentur,qui nobis erant ignoti: nihil enim difficile ab eo, quod eſt perfecte diſtinctum,id,quod non tale eſt,inuenire.

A.li.4. f.t. t.1.c.7.fol. 418.d

De cauſis & ſignis febrium ephemerarum. CAP. 2.

INitium igitur ſumemus à febribus: quoniam & tu in his præcipue curandi artificium habere cupiebas. Et primum quidem de his ſermonem habeamus, quæ ſimpliciſſimæ ſunt, quas Hippocrates* ephemeras,id eſt diarias,appellat. Hæ vero ſunt,quæ propter laſſitudinem eueniunt, & ebrietates,atque *iras *furores,atq; mœrores,atq; alias animi curas vehementes. Et,quæ ex bubonibus febres ortum habent,ex hoc genere ſunt, præterquam ſi abſque vlcere fiant manifeſto: G tunc enim ſuſpicionem afferunt,& nullo modo mites ſunt. Et, vigiliæ plerunque ſimplicem,febrem induxerunt,ſicut frigefactio & exuſtio quandoque. Atque hæ omnes febres ſoluuntur facillime. Oportet ſiquidem eos confeſtim ducere ad balneas,atque ad aliam conſuetam victus rationem: quandoquidem,qui pertritum illum ſermone medicorum triduanum terminum admittunt,ſæpius acriores febres effecerunt,quamuis & aliter ꝑterea delinquant: quemadmodum cernis ex eis plures in quolibet ingreſſu delinquere ita,ut manu factas planè faciant ęgritudines. Sed *curatio quidē harum febrium in promptu eſt, ſed earum dignotio maiorem exigit diligentiam,de qua nemo ante nos,quantum oportuerit,ſcriptum reliquit: quare minus mirandū,complures tantum in medicinæ operibus aberrare, quantum etiam cognitione falluntur. Sæpius.n. quidā ab initio caſu aliquo in graues morbos incidunt, veluti vino pleni, aut Sole exuſti,aut frigefacti,aut laſſitudine oppreſſi,aut vigilias paſſi, aut ira cōcitati,aut quauis alia cauſa, quæ per ſe nocere natura ſit apta,correpti: deinde totum in cauſa antecedente conſiſtere,neq; aliam ſubeſſe diſpoſitionem arbitrati,circa victum negligentius ſe habent adeo,vt ſeipſos lateant in inſanabiles,aut ægre curationem admittentes morbos prolabi. Ob hæc igitur ante omnia curare oportet H quemadmodum etiam Hippocrates* admonet,ut non ſolum futura præcognoſcamus,ſed præterita etiam,atque præſentia. Nam,& quod nunc proponitur,ad eam artis attinet partem: qđ pro viribus manifeſte trademus. Neque enim parua eſt differentia, ſi lauens iam ægrotantem, & ſecurum eſſe iuſſeris,aut eum per omnem cuſtodiam ſecuritatemque traduxeris. Cum igitur ad ęgrum accedes,primum à maximis,quæ circa ipſum ſunt, conſideratio incipienda, deinde & ab alijs,adeo vt nec minimum aliquod pro viribus omittamus: nam vt magis aut minus ei,quæ fit ex maximis,indicationi credamus,ex aliorum fit adiunctione. Maxima quidem in omnibus febricitantibus ſigna,in pulſibus atq; vrinis conſiſtunt. His verò addere oportet, & quæcunq; alia circa faciem Hippocrates ſcribit: accubitum quoque,& reſpirationem: item ea,quæ per ſuperiora,uel inferiora excernuntur: Et ſiquid aliud accidens circa aliquam corporis partē, aut operationem conſiſtere videas,qualia ille mille in millibus ſcripſit: neque ex his vllum aliquod negligenter prætereas: Hæc quidem omnibus febribus communia ſunt. Itaq; etiā in ſimpliciſſimis,de quibus præſens eſt ſermo,nihil horū relinquere oportet. At,poſtq̃ ex pulſibus, atq; vrinis febris *naturam perceperis; cum pulſus nullum inflāmationis ſignum habuerit,neq; omnino inæqualitas in vna arteriæ cōpulſione apparuerit,aut ſi hoc affuerit,oīno ſit imbecille: vrinæ autē oīno ſimiles

Apho.55.Ext. ord.33.e
* ὀργάς.
* μανίας.

1.Progno. t.2. 4.189.c

* ἤθει.i. morē. Al. εἴδει,id eſt ſpeciē ſeu formam.

A ſimile iis,quæ ſecundum naturam ſe habent,aut non multum à naturali ſtatu receſſerunt: tūc &
ad omnia illa,quæ antea a nobis ſunt dicta,accedere oportet. Et,dum veluti chorus quidam oīa
concinne loquuntur,tunc & fidere oportet,ac,ſi libeat,interrogare, nunquid aliqua manifeſta
anteceſſerint cauſa. Siquid.n.huiuſmodi æger fateatur,expectata prima febris ſolutione, ſtatim
oportet lauare,cum tūc certior tibi ſit facta dignotio & ex ipſo ſolutionis modo. Nā* arteriarum
A.li.4.f.1. t.1.c.6. fo. 413.f motus in hoc in totum aſſimilatur ei,qui in ſanis deprehenditur:cum in nulla alia febre ad natura
lem habitum reuertatur,neq; ſi multum temporis inter primæ acceſſionis finem & ſecūdæ prin
cipium intercidat,quemadmodū in tertianis,atq; quartanis:in illis enim febris remanet ſignum,
in ephemeris aūt in totum aboletur,acceſſione ceſſante. Plurimis verò earum, & humidi quidē
vapores,& q̄buſdam & ſudores optimi apparent:aut oīno quidam plurimis veluti vapor ex in-
timo corporis erit. Sed & vrinæ quoq; multo nunc meliores,q̄ circa febris principia, videbūtur.
Et,ſi capitis aut alterius partis dolor ſimul inuaſerit,neq; hic amplius perſiſtet. Aegrotantis quo-
que in tolerādo facilitas,magnum & ipſa ſignum tanq̄ ſigillum quoddam,vltra oīa alia ſigna,
febris bonitatem tibi indicabit. Et,ſi,dū lauanť, neq; horror quidam inſolitus moleſtauerit,neq;
alia triſtitia affuerit:&,ſi poſt balneum deinceps bene ſe habere perſeueret,tunc ne verearis cibū
offerre. Vinū quoq; ſine formidine ad potandū exhibe, adhibito tñ,vt præſentia exigunt,modo.
Nos aūt,vt te non latet,eis cauſam,quæ anteceſſerit,ſolemus dicere,neq; expectamus, vt illam
B ægrotus anticipet enarrare:qđ maximum eſt argumētum,illum nō errare,qui talem ſit adeptus
facultatem. Si igitur remanētibus adhuc animi affectibus cōſideratio habeatur, tunc ex pulſibus
maxime tentanda dignotio,quemadmodum in libris de pulſibus ſcripſimus, poſt hos verò & ab
aliis dignotio eſt petenda. Quòd ſi illi iam quidem ceſſauerint,remaneat aūt diſpoſitio, paruum
quidem ex pulſibus habebis indicium earū,quæ febrem attulerunt,paſſionum:ſufficient aūt tibi,
A.li.4.f.1. t.1.c.11. f. 413.a & ſine pulſibus reliqua. Cōmuniter quidem oībus* vrinæ ruſæ. Adiungitur verò iis,qui ꝓꝑ triſti
tiam febricitant,acritudo potius,q̄ abundantia caloris:quemadmodum è diuerſo iis,qui propter
furorem. Sed & extenuatio corporis in iis,quos triſtitia, quam in iis,quos cura vexauit, conſpe-
ctior exiſtit: oculorum præterea cauitas, ac quædam inconſueta decoloratio, hæc quidem ſunt
& in aliis,qui quouis modo diu cogitarunt,communia. Maxime autem & ex oculis diſtinguere
oportet:nā ex his etiam in ſanis animæ mores poſſumus coniectare:at in ægrotis,ſiquis diligēter
inſpicere queat,ſunt indicia certiora. Sic quidem eos,qui propter diſciplinas,aut contemplatio-
nem aliquam diu cogitarunt,ab iis,quos triſtitia corripuit,diſcernere oportet. At eos,qui vigila
rint diſtinguit forma palloris:nam in ipſis facies eſt ſubtumens: & oculorum motus* manifeſtus *Alligatus.
C vix enim palpebras attollunt. ineſt etiam palpebris humiditas,nam qui triſtantur, aut cogitatio
nibus detinentur,his exiccantur. Cauitas verò eſt commune accidens omnibus,mœrori, vigi-
liis,cogitationibus,non tñ furori:in hoc enim neque oculorum cauitas, neq; pallor manifeſtus,
& plus caloris,atque celerius ex imo prorumpit: neque pulſuum magnitudo deſtruitur,quemad
modum in vigiliis,triſtitia,& cogitationibus. Quare hæc à* furore apertiſſime diſtinguuntur: ab
inuicem verò,quemadmodum diximus antea. Eorum autem,qui ex laſſitudine in febrem incide
runt,cutis eſt ſiccior,quàm in alia aliqua ephemera febre. Sed hoc quidem omnibus ex laſſitudi-
ne febricitantibus commune exiſtit in tempore acceſſionis,donec conſiſtit, poſt hoc verò pluri-
bus,modo non ſint ſupra modū labore vexati, quidam humidi vapores,aut calidus vapor,ex in
timo corpore effertur:quibuſdam uerò,etiam poſtquam febris conſiſtere deſiit, ſiccitas perſeue-
rat:qđ maxime accidit iis,quos ſuperfluus labor oppreſſit,aut refrigeratis, aut à Sole exuſtis ſi-
mul cum laſſitudine. Et quidem pulſus non eodem in vtriſque modo ſe habent,quia parui qui-
dem iis ſunt,quos ſuperfluus labor vexauit; in aliis verò magni. Quæ verò cute condenſata acci-
dunt febres(condenſatur autem hæc,aut ex frigore,aut ex qualitate aliqua,quæ vim aſtringendi
D habet,* ſubito ei adueniente,velut illi,qui aqua aluminoſa ſe lauit,accidit) hæ quidem ex omni- *Al. inſolita.
bus febribus ſolæ ſunt aſtricta paſſio. Has verò tactu cognoſcere licet,quemadmodum, & aren-
tes febres,& quæ ex laſſitudinibus,& exuſtionibus fiunt:nam neque harum denſitas eos queat la
tere,qui tactum habent exercitatum. Sed caloris motus neſcio quo pacto reſurgit,qui mitis qui-
dem in primo tactu ſentitur: acris autem,ſi pluſculum tardemus. Non tamen & his vrinæ ſunt
ruſæ,neque corporis moles concidit, neque etiam oculi caui atque aridi fiunt: quoniam etiam
quibuſdam humecti magis,atque prominentes apparēt,quàm ii, qui ſecundum naturam ſe ha-
bent. Neque ſunt pulſus minores,cuiuſmodi in mœroribus,curis,aut vigiliis,aut valde immodi
cis exercitiis apparent. Febres autem,quæ ex bubonibus fiunt, pulſus habent maximos, velo-
ces,atque frequētes:multusq; illis calor ineſt:ac poſtquam febris conſtiterit,ſtatim ex profundo
quidam emergit humidus uapor,calidus quidem,ſed mitis,acrimonia enim & mordacitas mini-
me omnium febrium,huic generi febrium adeſt:atque vt plurimum facies rubicunda illis & ma-
gis tumens:vrinæq; ſubalbidæ. Communis autem omnibus huiuſmodi febribus eſt pulſus æqua
litas:nam paucæ admodum ex his febribus eam,quæ in uno ictu,inæqualitatē oſtendūt, & neq;
ipſæ ſatis aperte,ac manifeſte illam præ ſe ferunt. Talia quidem ſunt ipſarum indicia.

De curatione febrium ephemerarum. CAP. 3. B

CVrare autem oportebat omnes quidem balneis. At qui ex dẽſitate cutis, aut ex bubonibus febricitant, ſi ĩ aere balnei morari iuſſeris, haudquaq̃ nocebis: reliquos oẽs q̃ citiſſime oportet ab aere ſemouere: ſi verò diutius in aqua immorari voluerint, permittẽdũ. Oleo aũt tepido & A. l.4.f.1.t.1.ca.9. fol. 412. b
multo, & manib. mollib. ꝑfricare q̃ plurimũ oportet, ꝑcipue q̃dem, q ex laſſitudine febricitãt: ſecũdo aũt loco, q meatus habẽt diſtrictos: & tertio, q ex bubonibus febrẽ incurrerũt; ſępius autẽ iſtos lauare oportet, in quãtũ cõrigerit. Cibum aũt aſſumere, q ex laſſitudine febricitãt, poſſunt multoties, nõ æque tñ, q ex denſitate cutis, aut bubonib. febricitãt: at his vtriſq; tenuis victus eſt optimus: q vero ex laſſitudine febrierint, ꝑcipiẽdũ eſt, ut cibos aſſumãt cõcoqui faciles, ac cruditatẽ ꝑcipue deuitẽt. Sed & vinũ potare, quãtũ poſſint cõuincere, ſunt ꝑmittẽdi. Mẽſuræ aũt rõ, quẽadmodũ in alijs oĩbus ex virib. & ætate ſumit ægrotãtis, nec nõ & ex naturali tẽperatura, & ꝑterea ex cõſuetudine, & anni tpe, & regione, atq; alijs huiuſmodi. Qui verò ex bubonib. febricitãt, arcẽdi ſũt à vini potu, donec bubones ſoluant. At, q cutis foramina habẽt adſtricta, vel refrigerati ſunt, ſi nõ multũ hoc affectu laborẽt, neq; plenũ corp' habeãt, nõ ſunt à vini potu ꝓhibẽdi: at, q pleniore corpore ſunt, vel multũ refrigerati, ꝓhibere vtile eſt. Qui verò ex vigilijs, aut aliquo animæ affectu febricitãt, poſtq̃ balneaueris, cibo humectãte ac boni ſucci reficere expedit. Vinũ verò {oĩbus, ſed} ꝑcipue ijs, q vigiliã paſſi ſunt, intrepide offerẽdũ eſt, niſi capitis dolore premanẽ, aut pulſum venarum in tẽpibus ſentiant: liquet aũt, q ẽt in alijs eadem obſeruãda ſunt. Sed F A. l.4.f.1.t.1.c.18. fol. 413. h
& ijs, q † ira, aut mœrore aliquo, aut cogitatione febricitãt, vinũ eſt exhibendũ: & q † furore febricitãt, qñ oĩno ab affectu quieuerũt, prius verò nõ tutum eſt vti vino. Tentare aũt oportet &
tandẽ galtune cõtrariũ ſemꝑ afferre ei, qđ moleſtat: labori q̃dẽ, quietẽ: vigilijs verò, ſomnũ: iræ aũt, & † furori,
† ira. atq; triſtitiæ, eã animi iucunditatẽ, quę ex ſermonibus, actionibus, ſpectaculis, enarrationibus ꝑcipitur: Sic, q cogitatione laborat, oĩno ratiocinationes omittat: &, q ex bubone febricitat, prius huius curationi intendat, ac multo prius vlceris, vnde originẽ habuit. Hæc q̃dem febrium ephemeratũ indicia atq; remedia ſufficienter ſe habeant. Reliquæ verò febres nonnullæ ex inflammationibus, nõnullæ ex humoribus, accendunẽ. Et, q̃ ex inflãmationibus fiunt, ſunt veluti quædam accidẽtia partiũ phlegmone laborãtiũ: & morbus magna ex parte ab inſtrumẽto patiente denominaẽ phrenitis, aut peripneumonia, atq; pleuritis, aut aliquid tale; ſed de his poſtea dicemus.

De Febribus putridis. CAP. 4.

AT, quæ ex humorũ putredine febres accendunẽ, hoc ipſo nominanẽ febres, & ſunt non accidẽtia morborũ, ſed ipſæ morbi. Ex his vero nonnullæ quidẽ ſunt ſine accidẽtibus, & q̃ mitiſſimæ ſunt: quædã vero ſimul cũ accidẽtibus infeſtãt. Nos uerò de prioribus dicamus febribus, G
q̃ accidẽtib. carẽt: in q̃bus maxime, ſi fieri poſſit, primo die, qualis ſit febris, an acuta vel longi tẽporis, eſt cognoſcẽda: & vtrũ ex ijs, q̃ intermittẽtes dicũtur, an cõtinua. Quòd ſi primo ſtatim die fieri nõ põt, ſecũdo ſaltẽ formã inuenire eſt tentandũ: q ſi neque in hoc aliquid firmũ aut ſtabile ſciaẽ, in tertio ſaltem aliquid manifeſtum apparebit: nã paucæ oĩno ſunt, quæ, vt exquiſite dignoſcantur, quartum deſiderent. Ego uero, q̃ breuiſſime potero, indicia explicare tẽtabo, ex quibus ſpeciem febris intelliges: planius autem ac manifeſtius de omnibus alibi diſſeruimus.

Signa febris tertianæ. CAP. 5.

QVæ igitur cum rigore inuadunt, non ab re ex earum numero eſſe iudicabis, quæ per circuitum infeſtant. Tertianæ enim atque quartanæ in totum cum rigore faciũt acceſſiones. Sed tertianæ quidem in primo inſultu cum uehementi ſæpe rigore incipiunt: quartanam vero nõ vidimus cum vehementi rigore incipientem, ſed poſt tẽpus magnitudo illi ſuperuenit, præter id, q neque ſtatim ab initio hæc febris ut plurimum ſolet inuadere, ſed alijs, q̃ anteceſſerint, ſubſequi. A. li.4.f.1.t.2.c.62. f. 419. c
† quidam cod addunt, propter phlegma quartana itaque eas, quæ errabundæ aut erraticæ dicuntur, † inſequitur. Quotidiana vero raro aduenit, quin os vẽtriculi patiatur, quemadmodum quartana ex male affecto ſplene generatur: tertiana ex iecore laborante. Quæ quidem cum valido rigore incipit, magis febrem tertianam, quã H
aliquam aliarum febrium, fore par eſt. Si vero & alia, quæ poſtea dicentur, ſigna atteſtentur, hãc proculdubio in prima die tertianam eſſe cognoſces. Quòd ſi cum paruo rigore inceperit, tunc magis & alia ſigna attendere mente oportet: quoniam nõ quotidiana tantum atque quartana, ſed ẽt hemitritæus, id eſt ſemitertiana, aut aliqua alia ex continuis eſſe poteſt. Alia vero ſigna & ex caloris qualitate & quantitate, & arteriarum motu, ſumuntur: ex ipſa iam rigoris, qui ſentitur,
† in antiquis quibuſdã hæc non leguntur. ſorma, & anni tempore, & regione, & temporis ſtatu, atque ex natura & ætate ægrotantis & ex præcedentibus cauſis, & ijs, q̃ cõcomitãtur. Nã calor quidẽ, multus & acris eſſe debet. Pulſus autem magni, † ac calidi, } vehementes, veloces, atque frequẽtes, omnis inæqualitatis, ꝑterquam febrilis, expertes: Rigor autem, veluti ſi à re aliqua acuta magis, quam frigida, cutis pungeretur: cum ijs, qui quartanã, aut quotidianam patiuntur, potius frigidum rigorem ſentiant: Tempus autem anni æſtiuum, ſicuti & locus, & præſens conſtitutio calida. Sit autem & ægrotãtis natura calidior, biliosior, & ætas iuuenilis: & exercitationes potius, quã ocioſitas, anteceſſerint, magis deuſtio, quàm frigefactio: & parcitas cibi potius, quàm crapulæ: vigiliæ quoque, mœrores, atque laſſi-

A laſſitudines, & intenſæ cogitationes ad eundem perducunt effectum. Quòd ſi multos alios eodẽ tẽpore laborantes contigerit tertianis corripi febribus, hoc quoq; maximũ præter ea, quæ nuper diximus, ſignum erit. Quòd ſi, cum hęc omnia affuerint indicia, aut ſaltem q̃ maxima ſunt & longe pcipua, ſitis quoq; vehemens adiungaẽ, vomitusq; bilis, aut ſudor, vel vtraq; ſuperuenerint: tunc & aperte manifeſta erit. Quòd ſi poſt hæc à febre quieuerit homo, hac inquam, q̃ in ſuo motu eſt & oĩbus nota: propria verò febrium inæqualitas in arteriarũ motu relinquaẽ: tunc certiſſime poteris, eſſe tertianam febrẽ enũciare, æque, ac ſi per tertiũ diem acceſſionem feciſſe vidiſſes.

Signa Quartanæ. CAP. 6.

QVartana autem (nam & huius ſigna tibi ſcribere oportet) maniſeſtiſſimum, ſui præbet indicium in principijs acceſſionum, quando vigent adhuc, qui quartana laborant. Nam eorum pulſus ſatis tardi ſunt ac rari. Cum autem conſiſtit febris, aut etiam augetur, neceſſe quidem eſt, vt veloces fiant atque frequentes. Seruatur tamen & tunc propria ipſius tarditas ac raritas, ſi additam velocitatem atq; frequentiam acceſſioni, ratione perpendas. Etenim, ſi comparaueris quartanæ febris conſiſtentiam tertianæ conſiſtentiæ, non paulo velociores atque frequentiores in tertianis pulſus oſtendere arteriæ videbuntur. Et ipſius vnius motus inæqualitas in quar-
B tana febre eius formã oſtẽdit: nã, quæ omnibus cõis eſt febribus, in uno pulſu arteriæ inæqualitatem, in hac manifeſtiſſime licet comprehendere: multo enim velocius principiũ finemq; motus inuenies, quam medium. Non tñ in tertiana ita ſe hẽt: breuis etenim in ipſa eſt velocitatis exceſſus, atq; in conſiſtentia pręſertim. Verũ & caliditatis indicia diuerſo modo ſe hñt: nã tertianarũ ca-
[A.l.4.f.r.2.c.62.fol.419.d] lorem & æſtum & veluti feruorem, in quartanis haudquaquã inuenies. Hęc igitur ſigna maxima ſunt. Reliqua verò extrinſecus: nam neq, hæc ſunt omittẽda, ſed & ęgrotantis *natura eſt inſpiciẽda, ſi in ea atra bilis abundat: & tempus quoq; anni, ſi autumnus: & præſens conſtitutio, ſi inæqualis: ſic vero & loci natura, & morborum peruagantiũ populariter: & ſi lien intumuerit, febriſque ſine ordine anteceſſerit, & ætas ſenior, q̃ conſiſtentiũ: & ſi cum ſudore febres deſinunt. In his verò bilis flauæ uomitus minime eſt expectandus, quẽadmodum nec in quotidianis: hoc enim tertianarum proprium eſt. At, cum febris ceſſauerit, ſi adhuc ſignum febris remanſerit: pulſusq; his, qui ſecundũ naturam, rariores ac tardiores fuerint, quartana proculdubio erit huiuſmodi febris.

Signa Quotidianæ. CAP. 7.

FEbrem vero quotidianam vel ex his maxime ſignis agnoſces. Nam eius caliditatẽ humidiorem cum quadam acritudine eſſe oportet, non, cum primum manus admouetur, confeſtim
C occurrentem, ſed per moram: nam quædam fumoſa caliditas, cum multo vapore cõmiſta exire videbitur: cum magis ignis in multo humore ſuffocetur, quàm ipſum poſſit conuincere. Sed & his multo minores ſunt pulſus pulſibus quartanarum, quàm iſtarum pulſus pulſibus tertianarũ. Rurſus vero tanto rariores ſunt in quotidianis pulſus iјs, qui in tertianis, quãto illis pulſus quartanarũ: ac tarditas in utriſq; eodẽ modo ſe habet. Minus uero ſiticuloſa hæc febris eſt: tantumque eam quartana excedit, quantum iſtam tertiana. Lingua vero, & totum corpus ſicciſſimum eſt in tertianis: at in febribus his humidiſſimum. Et uomitus pituitoſi. Et, quæcunq; per uentrem excernuntur, frigidiora ſunt, atque humidiora, & crudiora, aquoſiora, & pituitoſiora. Vniuerſum cor-
[A.l.4.f.r.2.c.46.f.415.h] pus denique in huiſce febribus plenũ crudis humoribus inueniẽ. Ideoq; *ætatibus, naturis, annique temporibus, regionibus, & temperaturis humidioribus accidunt. Nam iuuenem bilioſa ac ſicca temperatura nunquam uidi huiuſcemodi corripi febre. Pueri añt, & maxime paruuli, & ex his, qui iam perfectum corpus habent, pituitoſi & habitus craſſi, atq; ocio plurimo dediti, crapulis, ebrietatibus, balneis aſſiduis, poſt cibũ præſertim, utentes, a quotidianis facile capiuntur. Loca etiã humidiora, atque ex anni temporibus hybernum, atq, ex cõſtitutionibus humidiores, hanc præcipue afferunt febrem. Quòd ſi ſit etiam populo communicata, tũc præter ea, quæ antea di-
D ximus ſigna, hoc quoq; non parum ad eam dignoſcendam conducit. Non tamen harum febriũ declinationes, quẽadmodum tertianarum & quartanarum, ſudoribus terminãtur. Quare neque ad integram quietem manifeſte, exceptis paucis, perueniunt. Vrinæ vero, quæ procedentibus ipſis adueniunt, totius morbi tempora docent: quæ autem in principijs uidentur, febris etiam ſpeciem indicabunt. Nam in quotidianis uel albæ ſunt & tenues, uel craſſæ, & turbulentæ, uel rubidæ. [*Aliter.&] In tertianis autem rufæ uel ſubrufæ. In quartanis uero variæ quidem, ſed crudæ omnes. Hæc, quidem febrium intermittentium ſunt indicia.

Indicia febrium Continuarum. CAP. 8

[A.l.4.f.r.2.c.3.fol.417.c.d] FEbres *autem continuas ex eo cognoſces, quod nullum eis adeſt ex ſignis, quæ intermittentibus oportere adeſſe diximus. Et ſi citra etiam quatuor & uiginti horas non ceſſauerit febris. Si uero inæquale habuerit incrementum, hoc præter alia ſigna, longius etiam tempus oſtendit. Et quidem ſi & proprium febrium ſignum in pulſibus manifeſtum habuerint. Si vero & inordinatio quædam, uel inæqualitas ipſis, vel inconcinnitas adſit, & hoc etiã indicium erit, ſimul magnitudinis ac continuitatis. Si vero in hoc ſtatu permanentes, tertio die maiorẽ acceſſionẽ oſtenderint, aut excremẽta, & vrinæ omnino crudæ apparuerint, non poſſunt huiuſcemodi febres ad

ſeptimum

ſeptimum dIē iudicari. Si vero & quarta dies tertiæ diei ſimilis fuerit, & febris quodammodo "ſub- E
merſa, neq; facies aut reliquũ corpus collabatur quicq̃, huiuſcemodi febris ad lõgius tẽpus extrẽ-
di conſueuit. Tales quidẽ ſunt differentiæ earũ febriũ, quæ accidentibus carent. Curatio aũt earũ
deinceps ſcribetur, primũ quidẽ intermittentiũ, deinde continuarũ. Ex intermittẽtibus uero bre
uiſſima quidẽ ac mitiſſima eſt tertiana. Longiſſima aũt, ac quantũ in ipſa eſt, haud quaquã pericu
loſa, quartana. Quotidiana vero, longa, & nõ ſine periculo. Quare ab initio ſtatim ad vniuerſum
ægritudinis tẽps inſpicientes, rõnẽ victus inſtituemus: nã "ægritudinibus, q̃ acutæ ſunt ac celeriter A.li.4.f.1. t.2.c.8. fo. 419.h
ad ſtatũ veniũt, & ſi valde tenuẽ uictũ exhibueris, haud magnũ afferes detrimẽtũ. Quæ vero ſunt
diuturniores, niſi ab initio grandiori cibo reficias, hominẽ cũ morbo pariter perimes: aut intẽpe
ſtiue victus modũ cõmutabis: neq; enim oportet ſtatu aduenante grandiorẽ, q̃ prius, cibũ offer
re, ſed contra potius, tenuiſſimũ victũ, q in toto morbo exhibeatur, ad ſtatũ reſeruare. Hoc igitur
in oĩbus febribus cõe præceptũ. Sed oportet p̃terea, q̃ ſingulis febribus intermittẽtibus propria
ſunt, conſiderare. Veluti confeſtim in tertianis (neq; enim male ab his initium ſumendũ) primũ
diſtinguas, ſi exquiſita ſit febris, & (ut quiſpiam diceret) legitima: aut nõ exquiſita, ſed velut no-
tha. Nam, quæ exquiſita eſt, in ſeptem, quod longiſſimũ eſt, circuitibus iudicatur, præter id, q̃ ẽt
minime periculoſa eſt: alteram "verò, q̃ non eſt exquiſita, uidi q̃nque, cũ in autumno incepiſſet, F A.li.4.f.1. t.2.c.35.f. 422.h
in vere deſinere. Deinde uero, ut par eſt, in tempore adeo longo: tum quia ægrotus medici præce
ptis parere noluiſſet, ſed in aliquo deliquiſſet: tũ q̃a ex hyeme læſus eſſet: lien valde intumuit, &
†præcordia flatib' ſunt oppleta, & iã ut ſubtumida quædã erat decoloratio in facie, ac præſertim
circa crura: adeo ut nobis de iuuene dubitare cõtigerit, ac maioribus vti remedijs fuerit neceſſa-
rium. Sic igitur nihil ſimile habet huiuſcemodi tertiana cum exquiſita. Quare & ab initio eas di-
ſtinguere oportet: quantum enim natura differunt, tantum rationabile eſt rationẽ victus permu
tare. Vt igitur eas optime ſciamus diſtinguere, q̃ adoleſcẽti acciderint, mihi far erit ſcribere: quæ,
veluti quoddam exemplum ac monumenta tibi futura ſunt earum, quæ non exquiſitæ tertianæ
ſunt. Erat tempus anni medium inter occaſum pleiadum, & æquinoctium antecedẽs. Inceperat
autem febris cũ horrore adoleſcenti circa aurorã ferè, ut neq; in caliditate ſimilis tertianæ vide-
retur, neque in pulſibus: ſed neq; uomitus bilis ſubſecutus eſt, neq; ſudor ſufficiens, præterq̃ q̃ in
die ſecundo tantummodo circa horã tertiam quidã pauci humidi vapores exierunt: ex quibus
febris quidem tranſpirabat, at ita pedetentim, vt vix circa veſperã expers febris videretur: nam fe
bris ſignũ ſatis manifeſtum in pulſibus manſerat: in reliquis vero circa veſperas ſatis bene ſe ha-
bebat: & p̱ totã pariter noctem. Rurſus verò circa tertiæ diei auroram ſecunda acceſſio facta eſt, G
omnino, præterq̃ in tempore, ſimilis primæ: nam nocte ſuperueniente paululũ ante diẽ vapores
humidi exhalarunt, ac circa quartæ diei aurorã febris ceſſauit: Ac reliquo deinceps autumni t̃pe
atq; hyemis, quo ægrotauit, alia oĩa & hora acceſſionis & ſolutionis febris eũdẽ modũ ſeruaue-
runt. Agebat aũt adoleſcens circiter decimũoctauũ ætatis annũ, albus aſpectu, & pinguis, q ſæ-
pius ante in ocio degerat, & crapulis balneiſq; plurimis & repletionibus vſus erat: quare neque
bene cibos cõcoquebat. Simul aũt aduenit ei dur' pulſus, in prima quidẽ die atq; ſecũda medio-
criter: in tertia aũt & quarta atq; ſequentibus vſq; ad ſeptimã, ad tantã peruenit duritiẽ, ut quiſ-
piã qui ſoli crederet pulſui, multorum fore mẽſium ægritudinẽ iudicaret: talis autem perdurauit
vſq; ad uernũ æquinoctium, in quo cœpit molleſcere. Et rurſus poſtea quadrageſimo die oĩno
æger à tertiana eſt liberatus, tẽdente paulatim ad mollitiẽ pulſu, ac minore quotidie fiente acceſ-
ſione, vrinisq; bonam habẽtibus ſubſidentiã, etenim hæ quoque in priore tempore erant admo-
dum crudæ. Talis quidem eſt tertiana, quæ alteri exquiſitę maxime contraria exiſtit. Reliquas ue
ro intermedias haud numero paucas, ex extremis determinatis haud difficulter inuenies. Quæ
enim in principio ſermonis tertianarũ febriũ indicia ſcripſimus, ſi oĩa affuerint, exquiſitam red-
dũt tertianã: cuius acceſſionis tẽpus breue eſt, quattuor nimirũ horarũ, aut quinque, aut ſex, aut H
(quod lõgiſſimum eſt) vndecim, aut duodecim. Huiuſcemodi præterea febrium vrinæ tertio die,
aut ad ſummum quarto, cõctionis ſignũ oſtẽdũt. Hoc pacto quidẽ exquiſitã, aut non exquiſitam
tertianã cognoſces: eadẽ quoq; rõne & quartanã, & quotidianã. Cui enim oĩa inſunt indicia, quæ
in quartanis febribus antea ſcripſimus, hæc uera atque exquiſita quartana eſt: cui uero minime,
ſpuria eſt, & nequaq̃ exquiſita: & quotidiana quoque, cui oĩa, q̃ diximus, inſunt, exquiſita eſt: cui
aũt nõ, non exquiſita. Non igiť ſicuti exquiſitæ quotidianæ, & quartanæ ita ẽt nõ exquiſitæ, ſunt
diuturnæ, ſed, quẽadmodum exquiſita tertiana breuis eſt temporis, ſic & quartana & quotidiana
exquiſitæ, diuturnæ. Hæc quidẽ in ijs, q p̱ circuitũ quendã febricitant, oportet cõſiderare. In alijs
aũt febricitãtib' vrinas, atq; excremẽta, atq; vniuerſũ corporis habitum inſpicere oportet: calo-
rẽ quoque, atque arteriarũ motũ, & q̃cunq; alia p̃ter hæc Hippocrates, & lõgus vſus inſpicere iu-
Lib. de Humoribus à principio. bẽt, "veluti regiones, anni tẽpora, cõſtitutiones, & ætates, corporũ tẽperaturas, cõſuetudines, &
cauſas antecedentes, & q̃ ſimul cum morbis inuadunt, & quæ in medio tẽpore apparent. Iam to-
tum, ut cuiq; uideatur, admonitũ eſt, nõ tñ re vera ita ſe habet, nã quoddã maximũ ẽt inter hæc
oĩa, breue tamen dictu, nondum ſcriptum eſt. Quid hoc eſt? morbi quantitas ac virium, res, quæ
ad eam

A ad eam explicandam uno indiget verbo ad uſum vero permagna:neq; .n.bene prænoſcere poſſumus,niſi horum ſingulotum magnitudinem diligenter penſitemus: Nã,utrum morbus ſit exitialis,an non:& quando magis debeat mori,aut ſanitati ægrotus reſtitui:niſi omnium, quæ diximus,quantitatem,diligentius animaduertens,ad duo redegeris capita,ad ipſius. ſ. morbi magnitudinem,& ægroti vires,non poteris vere prænoſcere. Nam,ſi vires adeo validæ fuerint, ut poſſint morbum ſuperare,neceſſe eſt ægrotum euadere: ſi verò contra, omnino moreretur.nõ igitur ſolum inſpicias,qualis ſit morbi ſpecies,ac forma,ſed & eius magnitudinem aduerte. Non paruã autem hoc exigit experientiam,tum alias ob cauſas, tum quia neque ſcribi, neque omnino ſermone edoceri ſingulotum quantitas poteſt.† Et,ſi quid in nobis eſt,ex nulla re adeo poſſumus ad exquiſitam peruenire notitiam,quantum ex crebra exercitatione circa quãtitatis coniecturam: hoc quidem in ipſis operibus,& diſcere,& docere poſſibile eſt: quæcunque uerò in qualitate determinantur,hæc diligenter,ac manifeſte,quàm breuibus poterimus verbis,tranſigemus.

† Al. Et ſi id,quod noſtrum ẽ,aliquid forte ẽ,ex nulla alia re ad tãtum perfectionis venit,quã crebra &c. Vide explanationẽ Stephani.

Tertiana exquiſita febris curatio. CAP. 9.

EXquiſitam ergo tertianã,ut q̃ ex flaua bile cõmota inualeſcat, quanto magis fieri põt refrigerare oportet,ac humectare:nã contrariorũ contraria remedia ſunt,q̃ quidẽ qđ ſuperfluũ eſt, B reprimant:quod verò deficit,ſuppleant. At flauæ bilis humor inter omnes', qui in corpore ſunt humores ſicciſſimus calidiſſimusq; exiſtit. Hunc igitur,cũ ad ventriculũ repit,per uomitũ educere oportet:cũ uerò uergit ad inferiora,ꝑ inferiorẽ excretionẽ:hoc quidem & ſponte fieri ſolet in tertianis exq̃ſitis. Per vrinã quoq; & ſudores oportet diuertere.† Iuuat aũt & per inferiores partes bilis expurgatio. Venter aũt mollibus"clyſteribus exinaniendus eſt. Vrina uerò potionibus,in quibus apium,'aut anethum maduerunt,prouocanda'. Et,ſi tibi coctionis ſigna monſtrantur, iã cum fiducia abſinthium potes exhibere:qđ alioquin ſummũ eſt remedium mordicationũ ſtomachi,q̃ à bile proueniunt,ſi ꝑſertim ex ipſius coma,quantũ ſufficiat,accipiẽs melicrato intinxeris. Balnea verò calida ex aqua potabili proſunt,tũ quia aliquid bilis educunt, tum ẽt quia ſua qualitate plurimũ iuuant:nã huiuſcemodi oĩa balnea humectant,ac potentia refrigerant'. Marinæ aũt aquæ & ſalſæ,nitroſæ atq; ſulphureæ,plus quidem bilis educunt, ſed multo minus, q̃ potabiles, proſunt:ꝑſtat uero,neq; ipſas vtiles dicere, qñ quidem plus qualitate nocent, q̃ euacuationibus iuuent.qñ quidẽ noui quendã corrupto iudicio hiſce balneis uti ꝑſuaſum,deinde extenuato corporis habitu ad tantã ueniſſe ꝑniciẽ,ut tabe cõſumptus interierit:reliqua uero victus ratio ad bilem ẽt ª excernendã exhibita fuerat. Semper aũt oportet cõtrarias qualitates illis,quæ ꝑter naturam C inualuerint,opponere,cũ hoc ᵇ multo plus iuuet, q̃ quomodolibet euacuare; ſed neq; hoc ipſe nouerat,neq; alio docẽte didicerat. Hæc igitur in balneis intentio ſit,ut corpus madeat, atq; icci rco neq; nitrũ,neq; ſal,neq; ſinapi inſpergere oportet,(qđ genus mali cõplures ægrotis afferre vñr) at plurimũ olei calidi infundentes ad aquam perducere, ac madefacere: &, ſi in ea natare voluerint,quantũ id facere poſſunt,permittendũ.,.ar,qui balneis admodum delectantur, ſi etiam bis in die lauari permiſeris,non aberrabis:ſed illud ſemper habeto in memoria, ut in tempore id faciant. Si vero ẽt coctionis ſigna oſtendãtur,tunc,ẽt ſi ſæpius laueris,nihil deliqueris. A uino vero ante,q̃ morbus concoquatur,omnino abſtinendum:at,vbi concoqui cœperit, dandum eſt ab initio tenue,aquoſum,& paucum:ubi uero iã propè eſt,ut morbus ſoluatur,amplius eſt offerendum. Cibi autem,quicunque humectant atq; refrigerant,omnes utiles ſunt exquiſitis tertianis:quantitas uero in ipſis ſit tanta,quãta optime concoqui poſſit. Ex oleribus quidem atriplex, blitum,lapathum,& malua,& lactuca,&cucurbita:ex aliis uero,& ptiſanæ ſuccus,& ex alica ſorbitiones. Et ex piſcibus,ſaxatiles:ex volatilibus autem,quæ mollibus conſtant carnibus: quæ autem talia non ſunt eorum alæ. Teſticuli quoq; gallorum:& ſuum pedes,& cerebra: paruorũ uero ſi ẽt dederis carnem liqueſactam,nihil nocebis. Sed oua"ad ſorbendum ſunt concedenda, & ꝑ D ſertim vitelli eorum:nam hi facilius,q̃ pars alba,concoquuntur. Ex fructibus autem permittendũ eſt,ut illos deguſtent,qui non ſunt omnino difficiles concoqui. Oportet autem abſtinere à melle ſinapi,& ſalitis,atq; oĩbus acribus:& à vinis ſatis uetuſtis,& q̃ natura ſunt calida. Hæc quidem ſit victus ratio in pluribus ueluti ad coniecturã expoſita. Qui vero non ſunt delicioſi,ijs talis uictus eſt inſtituendus, qualẽ noſti me aliquando inſtituiſſe in exquiſita tertiana ſecundum ſermonem Hippocratis,ex ſucco ptiſanæ uſq; ad criſim. Hæc quidem in exquiſitis tertianis ſeruare oportet.

A. li. 4. ſ. 5. t. 2. c. 38. ſ. 413. e

† Al. Iuuat. n. & per has partes (vrinam, ſ. & ſudorẽ) bilis expurgatio.

ª Quidã codi. habẽt ſeruata. i. generandam, ſed melior uidetur eſſe Leonic. lect.

B. ᵇ multones.

A. ibidem.

A. ibidẽ. g

Tertiana notha curatio. CAP. 10.

INijs uero,quæ non exquiſitæ ſunt ꝓuidendũ eſt pro uiribus,ne morbus augeatur:neve ægrotantis vires poſternantur,quæ longiori tẽpore debent laborare. Difficile vero eſt ſeruare utrũque,quoniam inediæ quidem, quantũ proſunt ad morbi coctionem,tantum uel etiam amplius officiunt uiribus:cibi uero,quantum ægroti robur adaugent,tantũ coctiones impediunt. Sed & id quoq; noſcere opus eſt,ad quantã magnitudinem perueniat morbus,ac quantæ ſint ægroti vires:ut ad ea,quæ maius auxiliũ expoſcunt,inſpiciens,inedia quidẽ in valentioribus audacius vtaris uiribus,& morbo coctu difficili:largiori aũt cibo,ubi uires ſunt debiliores, neque morbus ad modũ concoqui contumax. Hæc quidẽ,& in oĩbus aliis morbis conſiderare oportet. In tertianis

vero non exquiſitis,neq; ſtatim circa initia balneare expedit,ſed cũ iam coctionis ſigna apparuerint:neq; quotidie cibũ oportet exhibere,ſed ſatis eſt alternis diebus. Quies verò & calfactio circa præcordia iuuant,& ſorbitiones concoqui faciles,& clyſteres non admodum molles. Quòd ſi ſanguinem mittere oporteat,neq; hoc quoq; omittendum, ſed ab initio ſtatim adhibita earũ terum,quas ſcis,diſtinctione tm̃ mittendum,quantum præſens exigit ſtatus. Sit autem totius uictus ratio,non quæ humectet atq; refrigeret uniuerſum corpus, qualis in exquiſitis exhibetur tertianis,ſed & aliquem modum aſſumat ad calefaciendum,atq; incidendum. Plurimum igitur eos iuuat ptiſanæ ſuccus,pipere adiecto:vel etiam hyſſopum,vel origanum,vel ſpicã nardi mulſa aqua infundens,& decoquens,ad bibendum propina:& quæcunq; alia,quæ cient urinam, præter quã illa,quæ ſupra modum calefaciunt atq; exiccant:maxime "uerò poſt diem ſeptimam danda eſt iugiter abſinthij coma. Et quidem oxymeli potione plurimos iuuat:& aliquid ex ijs, quæ molliter ventrem ſubducunt,quibus me aſſidue vti nouiſti. Vomitus autem poſt cibum adeo ijs, quibus hæc febris perdurauerit,utilis eſt,vt multos ſciam ſolis uomitibus ſtatim prorſus fuiſſe curatos. — E

A.li.4.f.r. t.4.c. 19.f. 438.c

Quartanarum Curatio. CAP. 11.

DEinceps de quartanis dicemus,quas ẽt ipſas ab initio mediocriter ac leniter tractare oportet nullũ forte medicamen aut euacuationẽ exhibentes, "niſi forte" ſanguis uehemẽter ſuperabũdans appareat. Et,ſi uena inciſa,is qui fluit,niger uideatur ac craſſus(p̃cipue uerò in ijs qui liene laborant,huiuſcemodi uiſit̃)audacius mittendus eſt:ꝙ ſi flauus aut tenuis apparuerit, ſtatim ſupprimendus. Venã verò ſecare oportet vel interiorẽ,uel mediã ſiniſtri cubiti: Et victũ deinceps inſtituere minime flatuoſum,& optimũ: Ventrẽ,quãtũ poſſibile eſt,mollẽ faciens ijs,quæ vſitata ſunt: Quòd ſi hæc nihil proficiant,clyſteribus vtendũ eſt,à principio quidẽ mollibus, poſtmodũ vero, acrioribus; Arcendi ſunt aũt à carnibus porcorũ,atq; ab omnibus eduliis, q̃ tenacia ſunt,& tardũ habent exitum,ac quæ refrigerant "exiccantq; corpus. Vino uero vtendũ eſt albo ac tenui,ac mediocriter calido:& volatilibus,quæ boni ſucci ſunt,& non in paludibus degunt. Piſces aũt adhibendi concoqui faciles,mollibus carnibus nihil tenax habentibus prædit. Vtẽdum eſt autẽ ſalſis, & ſinapi. Et certis diebus id medicamen,quod Dia trion pepereon uocatur,uel quod Dioſpoliticum,eſt aſſumendum:&,ſi quotidie piper tm̃ cum aqua biberent,recte etiam facerent. A frictionibus autem,& ambulationibus, & balneis, atq; aliis vſitatis non ſunt penitus prohibendi. Et,ſi oĩno poſſent à balneis abſtinere,ſolis contenti frictionibus,q̃ plurimum ex eo iuuamẽ adiutterent. Et,ſi quartana febris breuis ſit,neq; admodum violenta,nihil nocuerit, ſi diebus interiectis, ad conſueta exercitia ſe transferant. Hæc quidem ab initio,& uſq; ad ſtatum ſunt peragenda. Si vero in ſtatu morbi præcipue ægrotus eſſe videatur, tunc ſubtilioris victus ratio eſt adhibenda, quam ante uel poſtea. Statim uero præcipiendum eſt,vt diu conquieſcat,ac viſceribus prouidendum,ungendo,atq; emplaſtrando ijs,quæ mollire ac laxare poſſint: deinde medicamentis vtendum,q̃ ciendi urinã uim habent. Etſi concoctionis morbi indicia apparuerint,tũc purgare oportet iis,quæ humores atros exinaniendi vim habent,non ſemel tm̃, ſed & ſæpius, ſi fuerit neceſſarium. Vtendum aũt & vomitibus poſt cibũ tunc continue:&,ſi nihil prohibuerit, elleborum "album eſt exhibendum primum quidem" permiſtum radiculis:ꝙ ſi nihil fecerit, elleborum ipſum. Qui vero nequeunt euomere,hi per inferiora ualentius ſunt purgandi. Et his poſtea medicamen confectum ex viperis in potu dandum,& alia,quæ ad huiuſcemodi febres cõmendantur: ex quibus eſt & illud nobis familiare præ cæteris laudatiſſimũ,qđ ſuccũ cyrenaicum recipit. Quicunque vero ab initio aliquod ex his medicamentis exhibuerunt,aut oĩno ante ſtatũ,quartanã, quæ erat ſimplex,ſæpius fecerunt duplicem,aut omnino maiorẽ ac difficiliorẽ: ex duplici autem triplicẽ, aut omnino ambas difficiliores maioreſque reddiderunt. Noui autem medicum,qui auſus eſt homini,qui triplici quartana laborabat,medicamen ex uiperis exhibere, quando nondum morbus in ſtatu eſſet,deinde(ut par eſt)auctis omnibus,febris continua ſubſecuta hominem occidit.

E — A.li.4.f.r. t.2.c.63.f. 429.f

Codices græci impreſſi, & manuſcripti oẽs, Oribaſius Paulus, Aeti, & Trallian* in hoc Galenum reprehendẽtes legunt humectant uide Stephanum Ath. quomodo hũc locũ explanet.

* falſamentis.

G

*Al. infixum.

A ibi. fol. 430.d

H

Quotidianæ Curatio. CAP. 12.

QVotidianam autem cum volueris curare, vtere oxymelite, †poſt primos dies,{& illis,q̃ poſſunt vrinam ualide ciere:& vniuerſum totius victus caput ſit ad incidendum efficacius. Circa ſtatum uero,de ventriculo eſt habenda ſolicitudo,ac de eius ore præſertim. Deinceps iubendum eſt,vt poſt radiculas & cibos aſſumptos euomant:iis etiam,quæ pituitam ſubducunt, utendum. Reliquam uero uictus rationem ad communes intentiones inſpiciens inuenies.

† A primis diebus.

Curatio Febrium Continuarum,quæ carent accidentibus. CAP. 13.

IN continuis autem febribus quibus quidem ſtatus morbi non vltra ſeptimam futurus eſt,& vires validæ ſunt,atque ætas præterea conſentit,iis quidẽ admodum exquiſitus,& tenuis uictus eſt inſtituendus. Quibus uerò vel ſtatus totius morbi vltra ſeptimam,uel uires inualidæ, hi ab initio ſolidiori cibo ſunt reficiendi: prope uero ſtatum,tenuiori. Cũ autem iam adeſt ſtatus,tenuiſſimũ uictum ſeruare oportet: deinde rurſus aſſidue ſolidiorem, ac ſimile augmentum efficere illi, quod ante ſtatum fiebat,decremento. Sanguinẽ verò mittere oportet & ob morbi magnitudinẽ: Et quibus rubor multo plus,q̃ naturæ conueniat:& maior,quã pro conſuetudine, totius corpo-

ris

E ris tumor,& uenæ eminentes,atq; extenſæ:his omnibus eſt auferendus,niſi vires,aut ætas, aut aliquid eorum,quæ ſupra cõmemorauimus, prohibuerint. Quòd verò humidus victus in febribus acutis omnibus iuuat,dudum recte dictum eſt. Succum igitur ptiſanæ ijs,quibus non aceſcit, exhibere oportet:& melicratum,quibus nõ bileſcit:& ſorbitiones ex alica: & panem ex aqua,& quęcunque alia eandem,aut ſimilem vim habent. In ijs verò,quæ præter modum calidæ, & æſtuoſæ ſunt,cum primum videris coctionis ſigna,tunc audacter aquam frigidam potandam exhibe: modus uerò in quantitate ſeruetur,quemadmodum tempus anni, regio,ætas, & natura,& conſuetudo etiam expoſcit. Talis quidem eſt,ut in uniuerſum dicam,febrium,quæ accidentibus carent, curandarum ratio.

Febrium,quæ cum accidentibus affligunt,curatio. CAP. 14.

QVæ uerò cum accidentibus ſunt,non æque ſimplicem exigunt curationem. At pro uiribus metiendum eſt,quanta ſit febris,quantumve ex accidentibus periculum immineat: atque ad id,quod vehementius,ac difficilius eſt,intendendum, non poſthabita omnino etiam alterius cura. Age enim ſi quis febricitet,*& adſit plethorica diſpoſitio,verum ex recentibus cruditatibus ſit,ac morſum ſentiat afflictumque os ventriculi: vel ſi etiam humorem aliquem malũ euomuerit,& in huius tranſitu non parum fuerit offenſus, adeo vt grauiter ſe habeat,atque anxie: F nunquid hic ad febrem reſpicientes ſolam multitudinem euacuare tentabimus, (quod alioquin ſine moleſtia faceremus,) an prius ori uentriculi prouidebimus,ac deinde, poſtquam circa hoc bene ſe habuerit,quam contigerit,totius corporis euacuationem faciemus? Mihi quidem ita agendum uidetur? Multos itaque ſæpius vidi, qui ita affecti erant,quoſdam interijſſe,alios ad extremũ periculum fuiſſe perductos,cum medici eos euacuare tentaſſent,antequam os ventriculi corroboraſſent. Sed neque,ſi fuerit febris cum profluuio ventris,alia eſt opus euacuatione: uerum hæc ſola ſufficit,quamuis non ſit pro multitudinis ratione: quicunque enim his plus adimere fore neceſſarium putantes, aut ſanguinem mittere, aut ventrem mouere tentauerunt, in grauiora pericula duxerunt. Sed neque,ſiquis ſimul,& diſtentione neruorum laborauerit,& ſanguinis eguerit miſſione,huic tantum ſemel mittere oportet, quantum exigit * morbus: ſed aliquid etiam accidenti eſt relinquendum: cuius cauſa ſæpe ſudores eueniunt,& uigiliæ moleſtant, & vires ægroti debilitantur. Ita etiam,ſi uehementiſſimæ vigiliæ,aut dolor intenſus ægrotum infeſtant, cauendæ ſunt ſubitæ,ac multæ euacuationes. Ipſa præterea ambientis aeris temperatura,loco accidentis cuiuſdam habenda,quando exquiſite calida,ac ſicca fuerit,†qualis eſt tempore medio} inter Canis or- G tum,& Arcturi. Atque ideo omnes,quibus medici nihil omnino de temporum ſtatu cogitantes, ſanguinem abſtulerunt,interierunt. Si etiam ualde frigida fuerit, tunc quidem ſanguinem mittere eſt formidandum: cum non ignoremus non parua ex ſimilibus ſequi pericula. Interierunt autem nonnulli, qui in calidis admodum conſtitutionibus non recte euacuati ſunt, ex ſyncopa vocata, & diſſolutione: in frigidis verò,cum acceſſiones incipiunt, nimium refrigerati non amplius releuantur. Ob hæc igitur neque in locis ſupra modum calidis,aut frigidis ſanguinem mittere audemus: ſed,ſi regio ipſa,& temporis ſtatus conſentiunt,omnino abſtinemus: cum verò non conſentiunt,euacuamus quidem,ſed multo minus,quam ſi neutrum prohiberet. Tanquam etiam accidens quoddam,ægrotantis ad patiendum facilitatem conſiderare eſt neceſſarium: multi enim† neque unquam ſunt euacuati,}neque euacuationem vllam integram,aut inediam longam poſſunt perferre: ſed alij quidem ex his in omnimodam corporis imbecillitatem facile incidunt: quidam verò ſtatim os ventriculi male affectum habeat adeo vt cibos abhorreant: quòd ſi coguntur aſſumere,aut nõ retinent,aut male concoquunt. In hac dignotionis parte etiam ægrotãtis temperaturam contemplari oportet: quicunque enim calidi,& ſicci natura ſunt, hi omnes facile ab integris euacuationibus offenduntur. Et conſuetudo quoque non parui momenti eſt, tũ H ad omnia alia,tum præcipue ad euacuationis indicationem: †quidam enim nunquam antea fuere euacuati,neque vnquam euacuationem integram pertulerunt,& multis cibis vſi ſunt. nonnulli contra,neque multis cibis vſi fuerunt,& euacuationibus ſunt aſſueti: hos igitur intrepide euacuare oportet,quando & reliqua etiam conſentiunt,cæteros verò (nempe inſolitos) nec ſi omnia alia id ſuaſerint. Eodem pariter modo,& corporis habitus conſiderare oportet: nam,qui dẽſa,& ſolida carne conſtant,his habitus haudquaquam facilis pati: quare non oportet vereri ipſos euacuare ex toto,ſi quidem,& alia id iubent. Sed qui mollem,& humectam, & diffluentem habent carnem,hi mirum in modum ſunt ad patiendum habiles: quare,& ſi reliqua omnia ſanguinem eſſe minuendum perſuadent,non tamen id facere audendum eſt: ſed & aliis euacuationibus, quantum moderate,& caute fieri poteſt,utendum eſt. Eodem modo, & quicunque ſupramodũ craſſi ſunt,aut macilenti: nam & his venam incidere cauendum eſt, aliaſque euacuationes integras vereri oportet. His etiam & ætas annumeranda eſt ueluti accidens quoddam, quod prohibẽdi integram uacuationem vim habet: neque enim pueri,neque ſeniores hanc ſine noxa tolerãt. Hoſce igitur omnes,quos diximus,vbi diſpoſitiones hortentur,non ſemel, neq; ex toto,ſed paulatim oportet euacuare inediis moderatis, & frictionibus, & clyſteribus mollibus, humecta-

*Eſt quidẽ in impreſſis codi. et manuſcriptis eibus quos uiderim μὴ.ε. nec Leonicen. tamẽ uidetur legiſſe καὶ Steph. etiã Athe. legit aſſirmatiue. et omnino hæc uidetur melior lectio.

A.li.3.f.2. c.7.f.316.h

* Al. multitudo.

† Mult. cod. græci legunt, καθάπερ τῆτες ἐγένετο ἐν τῷ μεταξὺ, &c. idẽ qualis hoc anno fuit tempore medio, &c.

† In quibuſdã cod. græcis hæc non habentur.

† Manuſcripti tamẽ quidam co. hñt,quidã. n. nec unquã euacuationem integrã pertulerũt & multis cibis vſi sũt &c. Sũt etiam cod. qui habeãt, quidam enim nec unquã euacuatione integram pertulerunt, nec multis cibis ſunt vſi: quidã contra,& multis vtuntur cibis, & euacuationibus ſunt aſſueti.

tionibusq; & cataplaſmatis,& balneis: quorũ ſingulorũ indicationes rurſus ab ijs,quę antea diximus,ſunt aſſumendæ. Ita etiã,ſi qñ duo contraria accidentia cõſequantur,inſpicere oportet, utrũ eorum ſit fortius. Eodem modo,ſi duo morbi eundem hoĩem obſederint, qui inuicem pugnãtes habeant indicationes: nã & tunc quoq; aduerſus illum,qui magis vrgeat,inſtãdum,neq; alter oĩno negligendus. Eas verò,quæ habentur ex accidentibus,& morbis indicationes, nõ ſimpliciter, ſed ſecundum cauſam,à qua ſingula fiunt conſiderandum: qualia ſunt defectus animi, & diſſolutio: nã cõſueuere medici de vna re hæc duo nomina dicere. Eſt unum quidem res ipſa, cuius ſunt plures cauſæ: nam animo deficiunt,& ex choleris nominatis,& ex profluuijs ventris, & difficultatibus inteſtinorum,ac læuitatibus,& muliebri fluxu,& uulneribus,& ſanguine per ora uenarum, quas Græci hæmorrhoidas appellant,emanante,aut ꝑ ſuperiora educto,aut per nates, aut alios meatus: & ex enixarum purgationibus immoderatis. Nonnunquam uerò,& vehemens cruditas animæ defectum attulit: & tunc præſertim,cũ uentrem ſupra modum ſoluerit. Et,qui bulimus appellatur,nihil aliud eſt,quã animæ defectus. Omnem præterea,q̃ ex utero prouenit,ſtrangulationem,defectus animi antecedit,ſicuti ad vteri uerſus ſuperiora recurſus, & ad latus inclinationes, atq; inflammationes,plerunq; conſequitur. Antecedit aũt morbum attonitum, & comitialẽ, cũ malignus exiſtit,& diſſolutiones,& ſyncopen,& tabem. Sed & in principijs febrium non admo- E dum paucarum aduenit,& tunc præſertim,cum ſupra modũ, aut ſiccum,& ſquallidũ, aut plenũ immoderate corpus extiterit.[a]† Et nõnunquam etiam ſimul cum febre incendente,atq; maligna inuaſit: Et quibus extremæ corporis partes in principiis febriũ plurimum ſunt refrigeratæ. Et quicunq; ob inflammationis magnitudinem vel hepatis,uel uentriculi,uel ſtomachi febricitant, his etiam in principiis acceſſionũ nonnunquã animi defectus adueniunt,illis præſertim, quibus humores crudi, & incocti redundant. aut qui aliquã præcipuã partem obſtructam habeant. Animo etiam deficiunt,quibus os uentriculi male affectum eſt,aut humorum vitio mordicatur: aut craſſis,uel lentis,[b]vel humidis,vel frigidis } humorib. aggrauatur. Quidã etiam in uehementibus animæ affectibus animo defecerunt,ſed præcipue ſenes,& qui alioquin ſunt imbecilles: etenim plures eorum triſtari,aut lætati,aut irati,animo defecerunt. Sed & roridæ humiditates quædam aliquando his ita affectis haud in tempore ſuperuenientes,animi defectum inducunt: ſicuti,& q magis robuſto ſunt corpore,ex immoderatis ſudoribus idẽ patiuntur: Et,ſi abſceſſus quiſpiam rumpatur uehemẽter ei,qui non admodum robuſtis ſit uiribus: ac tum præcipue, cum materia ſimul tota ad uentriculũ,vel ventriculi os,aut thoracem defluxerit: Et,ſi qñ etiam nos abſceſſus ſecãtes G totum ſimul emittere pus tentauerimus,animi defectum ſubſequi eſt neceſſarium: Et,ſi quandoque purgantes,aut clyſtere abluentes,aut quomodocunq; euacuantes,id aliquo modo uehementius,q̃ oporteat,egerimus: neq; enim in morbo intercute tota ſimul ſuperfluitas, q̃uis ſit præter naturam,poteſt ſine noxa euacuari: ſed tunc quoq; neceſſarium eſt hominẽ deficere animo. At vero ex uehementia dolorum ueniunt diſſolutiones,cum morſus quidam, ac tormina, aut ilei, aut inteſtini craſſioris affectus,ſubito accidũt. Sed & neruus percuſſus,& muſculi caput animi defectum intulerunt,& maligna in articulis ulcera,omniaq; gangrænoſa,& depaſcentia, & immoderata frigiditas,atque caliditas,uitaliſq; roboris diſſolutio. Hæ quidem ſunt defectus animi cauſæ. Singulæ uero earum propriam curationem deſiderant, & de omnibus quidem non contingit nunc ſcribere: nam quæ paſſionibus aſſident,ſine illis curari non poſſunt. Tantum igitur in præſenti ſermone de ipſis dicemus,quãtũ quiſpiam de eis edoctus, poſſit iis,quę repẽte ingruunt,acceſſionibus occurrere: Veluti ꝙ eos,qui ex choleris,& uentris profluuio,& multis aliis uniuerſim factis euacuationibus diſſoluuntur, aqua frigida ſpargere oportet, & nares apprehendere, & os uentriculi perfricare,ac iubere,ut euomant, ſtomachum irritando digiti, uel pennæ immiſſione. H Sed neque malum manus,& crura alligare. Oportet autem nexus fieri plures, ac fortiores circa manus,quando per inferiores partes fiunt euacuationes,quemadmodum quando per ora uenarum hæmorrhoidum ſanguis profluit,aut uentris profluuia adſunt,aut cum per vteros exeunt in mulieribus menſtrua: nam,ſi tunc crura fortius ligentur,ſæpius aliquid ad partes inferiores attrahitur. Contra aũt fit in fluxibus ſanguinis factis per nares, atque vomitibus, in quibus crura ſunt vehementius alligauda. Et quidem,quibuſcunque in uulneribus ſanguis emanat, eodem modo, ſi ex ſuperioribus partibus accidit,inferiores: ſi ex inferioribus,ſuperiores,uinculis ſunt aſtringẽdæ. Situm quoque aliquem in aduerſum tendentem parti expedit inuenire, non tñ hoc multum fiat: nã,ſi nimium tendatur,atq; ex hoc fatigetur,nihilo minus irritatur, q̃ ſi inclinatet ad eundẽ locũ. In uniuerſum autem,aut ad communia membris patientibus in aduerſum retrahere oportet,aut ad ea,in quibus eſt euacuationis origo. Atq; ideo vehementes euacuationes,quæ ex uteris fiunt,cucurbitulæ iuxta mammas appoſitæ ſtatim ſedant: quæ uerò ex naribus,hepati,ac ſpleni,ſecundum narem patientem: quòd ſi ex ambabus naribus ſubito, ac multus ſanguis effluerct, utriq; uiſceri ſunt adijciendæ. Vinum etiam aqua frigida temperatum curat eas, q̃ ex magnis fiũt euacuationibus,diſſolutiones,& tunc ꝑſertim,quando ad ventriculum fluunt humores. Sed aduertendũ eſt,an aliquid ſit,qđ prohibeat huiuſcemodi exhibitionem: ueluti ſi aliquod unum ex

uiſceribus

A† Et cum ardenti & maligna febre nonnunquã ſimul inuaſit ẽt eos, quibus extremæ corporis, &c. Nã de iis potius dẽt intelligi,qui in inuaſionib. cauſi,maligni extremis corporis partibus refrigeratis,animi defectũ incurrunt,ut uidelicet.pag. 99.c.

B† *In exẽplari Stephani Athenien. hæc uerba non habentur.*

A. li.4.f.4. t.1 c.48.f. 444.b

A.l.3.f.11. t.2.ca.8.f. 281.h

A viſceribus inflãmationẽ patiatur: aut caput vehementius doluerit: aut paſſio aliqua, q̃ delirare co
gat, affuerit: aut febris incendens in morbo crudo: magna. n. & quaſi inſanabilia ex potu uini in
huiuſcemodi affectibus nocumenta proueniunt. Quòd ſi nihil prohibeat, poſtmodum ægrotãtis
naturã, & conſuetudinem, & ætatẽ, & ambientis aeris temperaturam, diſtinguere oportet: ad hęc
enim reſpiciens, vel frigidum, vel calidum potum exhibebis. Nã, qui aſſueti non ſunt potare frigi
dum, aut manifeſte ex ipſo offenduntur, & quicunq; natura ſunt frigidiores, & q̃ in extrema ſunt
ſenectute, & loco natura degunt frigidiori, tẽmpore hyberno, cauere frigidum oportet; at q̃ cõ-
trario modo ſe habent, hiſce intrepide offerendum eſt. Sit uerò uinum fluxionibus, quæ ad uẽtri-
culum fiunt, calidũ & tenue, quale Leſbium: in ſanguinis aũt fluxibus craſſum, ac nigrũ, & acer-
bum. Ipſis verò locis imponere oportet, veluti uentriculo, & vtero, & ſtomacho, & thoraci, quæ
corroborandi uim hñt: capiti autẽ, & fronti, præter hæc, illa ẽt, quæ refrigerant. Et, quibus in ſum-
mis partibus, & in naribus vena aliqua dirupta eſt, medicamẽ aliquod ex ijs, quæ ſanguinem ſup
A.ll. 4.f.2. 12.c.13.f. 41 2.e primere poſſint, imponẽdum. Balneæ verò in fluxionibus quidẽ ad uentrem aptiſſimæ ſunt, ſan
guinis verò fluxum acriter irritant. Et, quicunq; ob ſudoris multitudinem animi delectum patiũ
B tur, ijs ẽt plurimum nocent: horũ enim adſtringere oportet, ac refrigerare, non laxare cutẽ: & ui-
num frigidũ præcipue his exhibere, & nihil omnino calidum offerre. Sed neq; etiã crura, ac ma
nus ligare oportet, neq; cogere ad uomitum, neq; vllo modo mouere: ac ventis refrigerantibus
aditum præparare: aerem quoq; domus alterare frigida, atq; aſtringente qualitate, myrtorum fo
lis, vitium capreolis, ac roſis, pauimentũ conſternentes. Nihil uerò horum confert, ubi ad uentrẽ
fluxiones fiunt: nam, quo magis curem dederis, tanto ipſæ magis augẽtur. Ijs igitur, qui ex eua
cuationibus diſſoluuntur, ita confeſtim ſuccurrendum eſt: At, qui ex multitudine, non ita: uerum
in illis artus q̃ plurimum fricare oportet, calfacere, atq; alligare: à vino vero, & cibis abſtinendũ,
& balneis etiam, ſi febricitauerint: ſufficit autem, ſi eis dederimus melicrati potum, in quo ebulli-
uerit thymus, vel origanum, uel pulegium, uel hyſſopus: conuenit quoq; oxymel, {& ligare ac fri
care manus potius, q̃ crura.} Et, quæ etiam ex utero laborante exoluuntur, non aliter curandæ
ſunt, excepto oxymelite: fricare etiã atq; alligare magis crura oportet, q̃ manus. Et, quemadmo
dum in multo effluxu cucurbitas iuxta mammas imponimus, ſic, quibus ſurſum, aut in latus tra-
ctus eſt uterus, inguinibus & coxis adhibebimus. Et naribus quidem ea, quæ fœdiſſimum odorem
habent: utero autem odorata, & ea, quæ laxare, ac calefacere poſſint, medicamenta afferemus. Si
C uero os ventriculi fuerit imbecille, atq; ideo animi ſequatur defectus, ea, quæ roborandi uim ha-
bent, oportet emplaſtra adhibere, quale eſt, quod fit ex palmulis, vino, farina hordei, croco, aloe,
ac maſtiche: madefacere autem ijs, quæ conſtant ex abſinthio, & oleo melino, & maſtichino, &
nardo, & œnanthe, & uino: Et, ſi ipſum æſtuet, im[…]ere ex refrigerantibus aliquid, veluti cucurbi
tæ ſuccum, atq; lactucæ, & portulacæ, & ſolani, & ſereos, & vuæ acerbæ: hæc quidem non ſolum
A.l.f. 11.2. 2.ca.8.fol. 341.e refrigerat, ſed etiam aſtringit. Aqua etiam frigida æſtuanti ori uentriculi plerũq; prodeſt, ſi in tẽ-
pore detur, alioquin plurimum obeſt. Atq; ijs, qui ventriculi os imbecillum habẽt vinum calidũ
potius oportet exhibere, ſi nihil ſit aliud, qđ prohibeat. Plurimum uerò iuuat eos, qui ita laborãt,
etiam frictio extremorum. Quòd ſi ex his remedijs nihil melius ſe habuerint, exæſtuantes, quidẽ
quã primum ad balneas ducere oportet: q̃ uerò aliquid frigiditatis ſentiunt, medicamẽ dia trion
pepereon nominatum, atq; ipſum piper ſolum, atq; abſinthium bibant. Qui verò ex uitioſis hu-
moribus os uentriculi mordicantibus diſſoluuntur, hos poſt aquæ calidę, aut hydrelæi potum fac
euomere: quod ſi difficulter euomãt, prius concalefacere, oportet, q̃ os ventriculi circunſtant, loca,
& manus, & pedes: quod ſi neq; hoc mõ poſſunt euomere, digitos aut pennas demittendo irritare o-
portet: quod ſi neq; ſic euomant, rurſus his oleum calidum, q̃ optimum exhibendum. Solet autẽ ſæ-
D pius oleum non ſolũ ad vomitum irritare, ſed etiam uẽtrem molliorem facere. Eſt autem & hoc
præſentibus rebus, non parum vtile: quare niſi ſponte accidat, arte pr[…] curandũ eſt: præcipuè ve-
rò, & glandibus ſuppoſitis hoc tentandum eſt facerę. Quòd ſi ex iſtis facilius fiat, etiam abſinthij
comam in melicrato decoquens ad potandum exhibeas, atq; deinceps vinum: ac omnibus mo-
dis membra oportet corroborare partim ijs, q̃ extrinſecus apponuntur, partim abſinthij potioni
bus. Non tñ id in principijs faciendum ſuadeo, ſed poſtea, quando partes, quæ circa aluum ſunt,
fuerint expurgatæ, quando vero adhuc humores in ipſis continentur, nondum adſtringere, ſed
tantum concalefacere (vt antea diximus) conuenit. Vbi vero multa pituita frigida in ore vẽtricu-
li fuerit aceruata, fouere quidẽ plurimũ oleo, in quo abſinthium ebullierit, poſtea vero etiã meli-
cratũ exhibere, vel hyſſopũ, vel aliquid ſimile infundendo, dandũ etiã oxymeli, aut piper, aut dia
trion pepereon, aut diaſpoliticon medicamen, & vniuerſum victus rationis caput incidendi vim
habeat. Quæ vero ex nimia frigiditate veniunt exolutiones, eodem modo curãdæ ſunt, quo buli
mi, omni modo calfaciendo. Vinum igitur eis exhibere oportet calida temperatũ, ac cibos, q̃ ca-
lefaciẽdi naturã hñt, fricareq;, ac calefacere ad ignem ſimul. Quæ verò ex nimio calore, accidũt,
his, q̃ refrigerandi, ac corroborandi vim hñt, curãdæ ſunt, hæ vero maxime eueniũt iis, q̃ in aere
ſuffocante, ac balneo cõmorant. Statim igitur ipſos corroborabis, ſi aqua frigida ſparſeris, & fla-

bellaueris ad uentũ cõuerſos;& os ventriculi perfricueris,atq; agitaueris,ac poſtmodum vino ci E
boq; refeceris. At,qui ob inflammationis magnitudinem,aut vehementis febris malignitatẽ ani
mi defectum patiuntur,†& in principijs acceſſionum refrigerantur,his artus fricare fortiter,& ca
leſacere,cruraq; ac manus alligare,ac uigilias,cibiq; & potus omnimodam abſtinentiam,præci-
pere oportet.Optimum uerò in his,quid futurum ſit,præcognoſcere,atq; hæc ante acceſſionem
facere anticipare.Eos etiam,qui ex ſiccitate in principijs acceſſionum ſyncopam ſunt incurſuri,
optimum eſt præſidere:nam,ſi duabus,aut tribus horis ante acceſſionẽ exhibito cibo', manus ac
pedes conſtringi iuſſeris,non interibunt. Oportet autem cibos eſſe concoqui faciles,& uentricu
lo aptos.Quòd ſi magnum imminere periculum fueris ſuſpicatus,uinum dare anticipabis, uinũ-
que præſertim in alicam elixatam infuſum:q; ſi aliquid † panis loco alicæ exhibueris, idẽ valebit.
At,ſi mediocris ſyncopa expectatur,uino parcendum:ſufficit enim tunc mala punica, aut pyra,
aut poma,vel aliquem alium fructum aſtringentem cibis admiſcere:&,ſi ad hæc mediocriter tu-
lerint acceſſionem,cum rurſus cibum obtuleris,non erit neceſſarium fructibus vti. Hæc quidem
facienda ſunt,ſiquid futurum præuideris. At,qui ex inopinato in periculum inciderint,vinũ "ca-
lidum cum pane eſt exhibendum,& paululum aliquid cum eo alicæ calidæ.nam,ſi ijs, qui ita affe
cti ſunt,amplius obtuleris,aut cibos difficiles conc -qui,non modo ſyncopam patientur, uerum
& penitus ſtrangulabuntur. At,qui aío deficiunt ex membri principalis obſtructione, his oxy- F
mel dare oportet:atq; ex hyſſopo,origano,pulegio,& melle potum : cibosq, incidendi naturam
habentes,nam craſſi,ac tenaces magnas in ſimilibus afferunt noxas. Sed neq; deterius fuerit ar-
tus pfricare,atq; alligare.Prodeſt etiam illis potibus uti,quæ vrinam ciendi uim habent,ueluti q
anethum,& fœniculum,& apium,& petroſelinum,& ammi,& daucum, & ſpicã nardi recipiũt:
quæ vbi manifeſte iuuerint,iam vino vtendum eſt albo,& tenui,non admodum antiquo. No-
ſces uerò huiuſcemodi obſtructiones cum ex alijs inæqualitatibus pulſuum : tũ ex his præcipue,
quæ ſecundum magnitudinem,paruitatem,ac vehementiam,& debilitatem fiunt,vbi ſyndrome
id eſt concurſus,quam plethoricam uocant,non adſit: nam iſtius quoq; communes ſunt. Fiunt
verò & in huiuſcemodi diſpoſitionibus,cum vehementes fuerint,pulſus intercidentes. Hæc qui-
dem in libris De pulſibus à nobis latius explicantur: Nunc uerò tranſgrediamur ad eum ſermo-
nem,qui ſupereſt de reliquis exolutionibus,veluti,quæ ex abſceſſuũ diruptione,aut ſectione cõ
tingunt,aut ex ſuperflua euacuatione in ijs,qui aquam inter cutem patiuntur : confeſtim quidẽ
hi optimis odoribus fouendi ſunt,paulo poſt aũt ſorbitionibus concoqui facilibus ſunt reficien-
di. Si uero ob triſtitiam,aut gaudium,aut timorem,aut iram,aut terrorem exoluãtur, odoribus,
& narium apprehenſionibus ſunt reuocandi,cogendiq; ad uomitum. Eodem pariter modo,qui G
ex vulneribus,aut* purgationibus,aut doloribus,qui in articulis,neruis, & muſculorum tendo-
nibus eueniunt,exoluuntur,ſtatim ſunt reuocandi:poſtmodum uero conueniens paſſioni cura-
tio eſt afferenda. Animi verò defectus,qui inteſtini laxioris doloribus,aut ilei, aut ſimilibus uehe
mentibus cruciatibus fiunt,ex patientium locorum cõcalefactionibus frictionibusq; extremo-
rum præcipue curantur. At,q̃ ex propria imbecillitate virtutum,quæ regunt corpus eueniunt exo
lutiones,ex intemperatura uidelicet factæ partium,de quibus vires prouenimt,contrarijs cura-
re intemperaturis oportet: frigidas quidem,concalefacientes: calidas uerò,refrigerantes: atque in
aliis eadem ratione. Virtus"igitur,quã vitalem uocãt,q̃ ex corde prodeuntem oſtẽdimus,ex pul-
ſuum debilitate cognoſcitur: At,quæ ex hepate oritur,ac naturalis dicitur,ex ſanguineis egeſtio
nibus ab initio aquoſis,atq; tenuibus,poſtmodum uero craſſis ad modum fecis. At, quæ ex cere
bro originem ducit,quam præcipue nonnulli animalem appellant,ex motuum uoluntariorum
imbecillitate deprehenditur. Sed de his quidem diſpoſitionibus proprio tractatu ſeparatim tibi
ſcribemus,permulta enim ab ipſis medicis ſunt prætermiſſa.

Curatio capitis à varijs cauſis moleſtati. *CAP. 15.*

QVoniam uero ſermonem de accidentibus conciſe; fecimus, rurſus ad primum inſtitutum re H
leamus,unam in omnibus communem intentionem habentes, cauſas rerum,a quibus
fiunt eorum ſingula,conſiderare: hæ ſiquidem tibi conuenientem curationem indicabunt: Velu
ti ſi quis doleat caput,ſi quidem os uentriculi illi mordeatur, & faſtidium ſentiat, iubendum eſt,
vt euomat:nam vel bilem euomet,uel pituitam,vel vtrunq;. Quod ſi nulla inſignis appareat in
ventriculo paſſio,conſiderandum,nunquid multitudo vel obſtructio,aut inflammatio aliquarum
capitis partium adſit. Inuenies uero primum quidem,ſi interrogaueris, nunquid dolor per to-
tum caput extendatur,aut alicui particulæ fortius inſideat : deinde nunquid cum grauitate, vel
tenſione,vel mordicatione,vel pulſu. Nam,qui cum grauitate dolores fiunt,multitudinẽ oſten-
dunt: qui aũt cum mordicatione,vel vaporis,vel humoris acritudinem: cum pulſu vero, inflam-
mationem: at cum tenſione,ſi quidem ſine grauitate ac pulſu, ſpiritus crudi, ac flatuoſi multitu-
do: ſi uero cum pulſu,corporis membranoſi inflammatio: at ſi grauitas adſit,multitudo intra mẽ
branas contenta ſignificatur. Cum igitur omnia diſtinxeris,cauſam,ex qua horum ſingula fiut,
cõſiderare oportebit: illa enim tibi modum curationis oſtendet. Veluti ſi multitudo vaporis atq;
humoris

†In principijs acceſſionũ, & refrigerantur.

† Al. panis ex alica.

A. li.4.f.1. ta.c.10.f. 422.f

*Al. ... ruptus.

A.l.1.1.d. 6.c.1.f.25. h.

A humoris contineatur, aduertere oportet, nunquid ob magnitudinẽ febriũ humores diffuſi, ac ve-
luti efferueſcentes ad caput aſcenderint, an ꝑ ꝑ eius partis imbecillitatẽ, an ob totius corporis ple
nitudinẽ. Hanc.n. totius corporis euacuationibus haud difficulter curaueris: cũ verò, qui ex partis
imbecillitate contingit, partim quidẽ in contrariũ retrahendo per totum corpus, partim ipſi par-
ti remedia adhibendo. Ac retrahes quidem clyſteribus acribus, & nexibus, & frictionibus in parti
bus inferioribus plurimis, &, ſi expedierit, aliquid & ſanguinis abducendo. Partem aũt ſanabis eo
tempore, quo ad vniuerſum corpus retrahis, ijs vtens perfuſionibus, quæ à capite uim repellendi
habent, ac deinde euacuantibus, poſtremo verò corroborantibus. Repellit aũt oleum, qđ omo-
tribes, id eſt immaturum, nominatur, aut tale aliquid ſimile: & quod oxyrhodinum, & roſaceum
vocatur, ipſum per ſe ipſum: & quæcunq; ex capitibus papaueris, & teneris oliuæ germinibus, &
hederæ corymbis, mentaq; viridi, & ſiſymbrio parantur. Vtendum uerò ipſis in *multitudine qui
dem crudiore, ac frigore, tepidis: in calidiore autem, & biliosiore, frigidis. Euacuat autem, atq; diſ- *Al. affectu.
ſoluit, & oleum calidum ipſum per ſe ipſum, magisq́;, ſi antiquum fuerit, vel ſicyoniũ, aut anethũ
in ipſo ebullierit: nã multitudo humorum, qui non admodũ ſunt craſſi, atq; tenaces, ſufficienter
B per huiuſcemodi euacuatur. Sed, & ſi ſpondylion, vel ſerpyllum intus decoxeris, aut pulegij co-
mã, vel calamenthi, vel menthæ, vel ſiſymbrij, ita etiam id, qđ craſſius eſt, euacuabis. Hæc verò
ipſa virium & aliquid membris adijciunt, &, quæ debilia ſunt, roborãt: utendum igitur ipſis dein
ceps vſq; ad integrã ſanitatis reſtitutionẽ. Et, ſi oportuerit, per nares & & palatum expurgabis:
& ſternutamenta excitabis. Et, ſi ad balneas hominẽ induxeris, ſiccis ſudonibus caput eſt perſri-
candum, ſalq; & nitrum, & ſinapi, ſine oleo imponendum: Hæ quidem ſunt ex particulæ debilita-
te doloris capitis medicinæ. At, qñ ex magnitudine febrium accidit, & medicamenta adhibere eſt
neceſſarium, frigidæ qualitates, ac vires, &, quæ ex hydrelæo, & oxyrhodino, & papauerum capi-
tibus conſtant infuſiones expediũt. In dolore autem capitis, qui ſanguinis fluxum, aut uomitum
decretorium ſignificat, non ſunt remedia quærenda: neq; enim accidens quoddam, ſed bonum ſi
gnum potius tale quicquam eſt exiſtimandum, ſicut & multa alia, quæ ante criſes cõtingunt: quæ
plurimis quidem terrorem incutiunt, bonum tamen quoddam oſtẽdunt. Optimum verò eſt poſ-
ſe dignoſcere, vbi corpus perturbat, natura cum alias excretiones, tum præſertim uomitũ, & ſan-
guinis fluxum moliente, quorum inſeparabile indicium eſt capitis dolor. Diximus autẽ plenius
de hiſce omnibus alib: nunc verò, quantum poterimus primum ſeruantes inſtitutum, breuiter
C de ipſis tranſigemus. Conſidera igitur primum quidẽ ſpecies febrium, ſi calidæ ſunt, atq. urentes:
nam hæ per excretiones iudicari conſueuerunt, quemadmodum, q̃ molliores ſunt, ac veluti ſub-
merſæ, diu durant, & ſæpius feruntur in abſceſſus. Secũdo loco, ſi morbus ſit ad ſalutem decliuis:
quis.n. bonã criſim in morbo pernicioſo expectauerit? Tertio ad hæc, totius morbi tempus con-
ſiderandum: ſi enim principij, vel augumenti fuerit ſignũ, nondum autem ſtatus, neq; concoctio
nis ſigna apparuerint in vrinis, vel ſputis, vel alui excrementis, non expectandum eſt bonam fieri
criſim. Hæc ſunt, quibus ſperauerit quiſpiam morbũ per excretiones criſim habiturum. Eius ue-
rò, quod iam inſtat, neq; iã etiam futurum eſt, hæc ſigna ſunt. Difficilis quædam tolerantia oẽm
criſim antecedit, &, ſi quidem in die criſis eſſe debet, noctu: ſi autem noctu, in die. Si igitur tale ali-
quid videas, conſiderandum eſt, quotus ſit ægritudinis dies. Sunt enim, & qui ad criſim apti ſunt,
vel paruo etiam motu à natura accepto multi vero in magnis motibus nequeunt oĩno magnitu
dinem perturbationis inſpicere. nunquid ſit ſecundum diei naturã. Nam ſeptimus dies & ex par-
uo naturæ apparatu ad criſim per euacuationem mouetur: ſextus uero magno apparatu indiget,
& ſæpe neq; vlla in eo ſit criſis: ꝙ ſi fiat, neq; ſine periculo, neq; fideliter accidit. Sic autem & vni-
cuiq; dierũ aliorum quædam ineſt propria natura, quã vbi de diebus decretorijs agitur, definiui-
D mus. Age, iã ſit dies pro magnitudine perturbationis. deinde oportet conſiderare, qualis erit cri-
ſis. De alijs igitur nihil in præſentia dicere oportet. At, ſi uomitus, aut ſanguinis fluxus ex naribus
futurus eſt (nam huiuſcemodi criſibus unum diximus eſſe ſignum, dolorem capitis) ex his maxi-
me diſtinguere oportet. Primum quidem, ſi ſtatim ab initio non inuaſit, ſicut quoddam ægritudi
nis accidens, ſed in perturbatione, q̃ ante criſim ſit. Secundo loco etiam, ſi ceruix compatiatur,
& hypochõdrium retractum ſit, aut anhelitus difficilis repente ſuperuenerit, thorace veluti angu
ſtiore facto. ſi enim poſt hæc omnia pulſus in tumorẽ ſubito elati, non reciderint in paruitatem,
neq; debiles facti fuerint, ſtatim criſis expectanda eſt. Si uero non modo non deciderint, ſed etiã
in altum attollantur, et uehementiam aſſumpſerint, iã faciem ægrotantis inſpicere oportet. Nã,
ſi aliqua ex ijs, quæ in ipſa ſunt partibus palpitet: aut uenæ, q̃ ſunt in temporibus, pulſent, aut ge-
na, uel naſus, vel oculus rubidior factus fuerit: magis etiam criſis expectanda eſt. Si uero, & inui-
ti lachryment: aut marmarigas, i. ſplendores uidere imaginentur: ac manus naribus veluti ſcalpẽ-
tes admoueant: tunc non iam fluxurum, ſed iam fluentem ſanguinem inſpicies: nã, ubi ſemel, aut
bis ſcalpſerint, ſtatim erumpit. Neq; vero ex his perterrearis, ſi hominem deſipientem, aut reſiliẽ
tem inſpexeris: nam & hæc humorum repentium ad partes ſuperiores indicia ſunt, quemadmo-
dum & anhelitus difficilis, & hypochondrium retractum, & collum ſimul cum capite aggra-

uatum. At tibi vnà cũ his indicio & ſit deſipientia. Et hæc quidem ſufficere ſigna poſſunt. Sed ac- E cedit quãdoq; & ægrotãtis ætas, & natura, q̃ ſpem magis cõfirmat, ac pꝛtereà anni tẽpus, & pꝛ̃ſens cõſtitutio. Nã, ſi ægrotus fuerit adoleſcẽs, aut alioq̃n natura calidus, aut multo ſanguine abũdauerit, magis adhuc de hoc ſperandum erit: &, ſi ẽt ſæpius antea, dũ ſanus eſſet, aut ægrotaret, ſanguis ex naribus fluere viſus eſt, hoc vel ſolũ ſufficit fluxus ſanguinis ſpem afferre. Si verò, & tẽpus anni æſtatẽ videris, vel nõ q̃dẽ æſtatẽ, alioquin tñ calidã pꝛ̃ſentẽ cõſtitutionẽ, nõne ex his aliquã indicationẽ aſſumes? Quòd ſi & plures eo t̃pe criſim ex ſanguinis fluxu habuerint, & hoc tibi ſpẽ vehemẽtius augebit: & ſi corpus plethoricũ extiterit, & cõſuetæ excretiones fuerint retẽtæ. Mihi q̃dẽ nõ modo nõ videt̃ difficile eũ, q̃ tot, & talia habuerit indicia, futuri sãguinis fluxus præcognoſcere, verũ ẽt abſurdũ, & magnæ imperitiæ, nõ pꝛ̃cognoſcere. Noſtri verò t̃pis medicorũ indiligẽtia ea admirat̃, q̃ admiratione digna nõ ſunt: nã ſiue ex dextra nare ſiue ex ſiniſtra, fluxurus ſit ſanguis, nihil difficile ex nuper dictis pꝛ̃noſcere: plures verò medicorũ hoc nõ ſolũ difficile, ſed neq; oĩno poſſibile exiſtimãt. Tametſi has, & alias excretiones oẽs pꝛ̃noſcere licet, ſi hæc duo tñ cõſiderauerimus, & vnde naturæ motus agat̃, & in q̃ partem: nã, & quæ deficiunt adiuuabimus, & q̃ immoderate feruntur coercebimus, ſi iſta nouerimus: Veluti, verbi gratia, ſanguinis fluxus ex ſplene, magnæ cucurbitæ ſiniſtro hypochondrio ſuppoſitæ facile retrahunt: at, q̃ ex hepate pꝛ̃- F deunt, dextro: &, qui ab alijs mẽbris, eadem rõne: nã ex vno de oĩbus colligere poteris, vniuerſale contẽplando. Quare & ego hoc in loco pꝛ̃ſentem finiã ſermonẽ: deinceps aũt de febribus, quæ ex inflammationibus accidũt, tibi tranſigã, deq; alijs paſſionibus, q̃ in ſingulis partibus corporis cõſtituũtur, Phlegmonæ aũt, id eſt inflammationes, à ueteribus uocabãtur, quæ ſunt veluti phlogoſis, id eſt inflammina, vel incenſiones: à iunioribus aũt non oẽs: neq;. n. herpetas, neq; eryſipelata, neq; tale aliq̃d quicquam inflammationibus annumerant: ſed uni tantum affectui ex calidis, qui fit cum tumore duro, atq; dolore pulſatili, hoc nomen accommodant. Non tamẽ adhũc ſolum febres, & dolores ſequi videmus, ſed ad oẽs ſimpliciter calidas, ac veluti efferueſcentes paſſiones. De his igitur, atque alijs ſimilibus morbis ſequenti libro verba faciemus.

A.li.4.f.1. t.2.c.7.fol. 419.b

GALENI DE ARTE CVRATIVA AD GLAVCONEM

LIBER SECVNDVS. G

ARGVMENTVM LIBRI.

Ratio curandi omnes præter naturam affectus, qui communi nomine Inflammationes dicuntur.

De generibus, ac differentijs inflammationum. CAP. I.

DE ijs autem, quæ in ſingulis corporis partibus fiunt paſſiones, ò Glauco, deinceps dicemus, ab inflammatione incipiẽtes. Etenim ſæpius hæc fit, plurimasq; habet differentias, ex quibus omnibus ſolẽt febres contingere. Cõmunis igitur in omnibus immoderata caliditas, & veluti phlogoſis, id eſt inflamen, vnde & phlegmones. i. inflammationis, nomen de ipſis efferre antiqui conſueuerunt. Propriã H autem in ſingulis differentiam inuenies, ex qua eius ſpeciem agnoſces, & conuenientẽ aſſequeris curationẽ. Aliter. n. qui herpetes, aliter q̃ eryſipelata, atq; aliter, quæ phygethla vocantur, ac reliquas inflammationis ſpecies curabis. Itaq; hoc ẽt in loco antecedit ea facultas, qua poſſumus recte agnoſcere paſſiones: tibiq; hoc pꝛimũ conabor ſcribere, oẽs ab initio diſtinguẽs inflãmationum differẽtias. Prima igitur inflãmationis differẽtia eſt, ſecundũ q̃ hanc quidẽ humidam, hanc uerò ſiccam, eſſe cõtingit: humidã quidem, quæ ex calida fluxione membrũ occupãte cõtingit: ſiccam verò, q̃ñ nullo humore influente calor naturalis igneſcit. Hoc aũt vſque ad aliquid quidẽ ueluti febris eſt mẽbri: cũ uero iam ad immoderatã caliditatẽ, ac ſiccitatẽ peruenerit, corruptio, atq; extinctio oĩmodà fit. Quare neq; in plura ſecari põt, quẽadmodũ differẽtia altera, ſecũdum q̃ quoſdam influere humores particulæ dicebamus. Multæ. n. ſunt huius ſpecies; nã fluente ſanguine, altera: flaua bile, altera: ambobusq; ſimul humoribus, alia tertia. Et quidẽ in earũ ſingulis, uel iã putruit id, q̃d influit, aut in mẽbro cõſtrictum putreſcit: & uel craſſum eſt, uel tenue: & uel optimũ, uel acre. Sanguine igitur optimo, ac mediocrem craſſitudinẽ obtinẽte ad particulam aliquam uniuerſim fluente, atq; ob multitudinẽ cõculcato, uehemens dolor arripit hoĩem, niſi membrum ſenſum omnino hebetem habuerit: pulſusque in profundo moleſtus accidit, tendiq; oĩno, ac contundi membrum apparet: & uehementem calorem perſentit adeo,

A.li.4.f.3. t.1.c.1.fol. 451.d e. & c.2

ut

A vt comburi uideatur,& refrigerari deſideret:taliſq; rubor per ſumma uiget, qualis ex balneis ad uenit,aut ex igne,aut quouis alio modo calefactus.Hæc q̃dem paſſio totius generis nomē accipit,atq; Inflammatio nominatur,ſicut multæ aliæ ſpecies nomē generis accipiunt: fitq; aſſidue ex omni ferè occaſione.Nā & vulneribus,& cōuulſionibus,& cōtuſionibus,& diruptionibus,& defatigationibus ob exercitationē, & exarticulationibus,atq; fracturis,& ſpōtaneis vlcerib. aduenit:& p̃ter hæc oĩa,q̃ ad immoderatā humorum repletionem venæ pertingunt,tunc ſuperfluum effundunt ad aliq̃ partem,quæ eo t p̃e recipere apta ſit.Omnino autem hæc reliquis omnibus eſt imbecillior,vel rarior,aut ad attrahendum paratior,vel immobilior, quacunque cauſa fuerit ad has p̃ducta diſpōnes:neq;.n.de hoc dicere p̃poſuimus.Flaua uerò bilis,quando ſui ſeruās naturam vnà cum ſanguine per totum corpus defertur,morbū facit, q̃ Icteros, id eſt regius, appellatur.Sola verò,quādo ſecreta eſt,& in aliquo membro conſiſtit,Herpes vocatur. Si quidē craſſa ſit ſecundū ſubſtantiam,totam exulcerat cutem vſq; ad carnē ſuppoſitam: atq; hunc affectum Hippocrates nominat Herpetem exedentem.Si verò tenuior fuerit, id, quod in ſuperficie eſt,tm̃ veluti deurit:atq; hæc ſpecies generis ſortitur appellationē,cum ſimpliciter, & ſine additione,Herpes vocetur.Nam ex duabus alijs ſpeciebus,q̃ quidem nuper dicta eſt, Herpes exedēs nominatur:reliqua vero altera,miliaris,q̃m in hoc affectu puſtulæ paruæ, ac multæ per ſummā cutem ſimiles milijs excitātur:fit aūt Herpes huiuſmodi ex bile quidē,& ipſe,ſed minus calida,&
B acri,q̃ ſint priores.Quòd ſi ex ſanguine,& flaua bile calidioribus,q̃ oporteat,miſta fluxio fuerit: vel ex ſanguine q̃dem,ſed ferueſcente,& tenuiſſimo ſecundum ſubſtātiam,Eryſipelas paſſio vocatur,multo inflammatione calidior,magiſq; colorem flauum repræſentans: Et ſi tetigeris, facile ſanguis ſubterfugit,rurſuſq; illabitur exquiſite tenuis,& aſpectu rubidus. Nō tamē dolet hoc, veluti inflammatio:neq;,vt aliqua inflammationis ſpecies,pulſum,aut cōpreſſionem, aut tenſionē inuenit ſimilē:ſed quandoq; valde parum infeſtat,ac tum præſertim , quando per ſolam cutē diffuſum fuerit,nihil inferiorem carnem moleſtans:& tale ſæpius accidit, atq; hoc eſt exquiſitū eryſipelas.Quemadmodum,quod attingit ſubiectam carnem,neq; ex uere tenuifluxione conſiſtit,neque tm̃ eſt eryſipelas,ſed iam diſpoſitio permiſta ex eryſipelate,atque inflāmatione. Exuperant aūt in ipſa quandoque & p̄pria eryſipelatis accidentia,atq; hic affectus à iunioribus medicis eryſipelas inflammationis participans,nominatur:nonnunq̃ uerò inflammationis, & tunc ipſum nominant inflammationem eryſipelatis participantem.Quòd ſi neutrius accidentia manifeſte obtinnerint,ſed æqualia apparuerint,tunc eryſipelas atq; inflammatio miſceri dicūtur.Exquiſitum igitur eryſipelas cutis ſolius paſſio eſt,non tamen ipſa inflammatio partium tm̃ cuti ſu-

A. li. 4. f. 3. c. 1. c. 1. fo. 451. d

C biectarum,ſed harum quidem præcipue,nonnunq̃ uero etiam cutis. Et eſt ipſa quidem dolorē afferens nihilo minus,q̃ altera,pulſus tamen ei deficit.Cum vero ſanguis influens calidus ſufficienter extiterit,& craſſus,quodcunque membrorum ſubito occupauerit, hoc comburendo facit vlcus cum cruſta: quicquid uero circumiacet,in inflammationem leuat, efferueſcentem grauiterq; dolentem:uocatur autem Antrax,i.carbo,huiuſmodi paſſio.Cum uero ſanguis influēs niger extiterit craſſuſque,ac fæculentus,ac feruens,qualis,quem antea diximus: ſimul autem,& ſanies nō nullas tenues admiſtas habuerit: puſtulas quaſdam per ſumma cutis excitat, ſimiles ijs, quæ ex igne fiunt,quibus diruptis cruſtoſum ſub ipſis vlcus inuenitur: hocq; etiam Carbo eſt. Inflammationis quidem ſpecies tot ſunt ſecundum ipſam paſſionis diuiſæ naturam . Multas vero quiſpiam prætermiſſas putaret, deceptus multitudine nominum veluti à Græcis bubonas, phymata,phygethla,ophthalmias,ſynanchas,peripneumonias,pleuritidas, & multa alia ſimilibus appellationibus dicta:hæc enim oĩa inflammationes quædam ſunt,in prioribus comprehenſæ ſpeciebus.Singula uero diuerſa ſunt ſortita nomina,quoniam,qui primi ea impoſuerunt, uno nomine,& paſſionis ipſius,& patientis particulæ compoſitam intelligentiam interpretari uolue-

A. li. 3. f. 3. c. 1. c. 6. fol. 221. g

D runt.Sunt enim bubon, phyma,& phygethlon,partium laxarum(quas glandulas,id eſt adenas, vocant)paſſiones; Bubon quidem inflammatio:Phyma autem,quod ſtatim augetur,atq; ad ſuppurationem feſtinat.Phygethlon autem eſt,id quod eryſipelas particeps inflammationis, aut inflammatio eryſipelatis nominatur.Sic autem & Ophthalmia eius membranæ,quæ corneæ inhęret,eſt inflammatio:Pleuritis autem eius,quæ latera ſuccingit; Synanchæ autem faucium; Peripneumonia uero pulmonis:eademq; in ſingulis ratione.Eas igitur,quæ ſunt in partibus apparētibus inflammationes,promptum eſt cognoſcere: quæ autem in occultis, & febres afferunt omnino,non æque diſcernuntur. At mihi videtur mente egere perſpicaci eiuſmodi agnitio,ac præterea peritia naturæ membrorum,quam ex ſectione ſimul, & exquiſita ſcientia operationumq; atque vſuum comparamus.De his quidem in alijs tractatibus diximus. Nunc verò non datur de his ſermonem adiungere,quando tibi repente peregrinandi neceſſitas ingruat. Quo pacto vero quiſpiam eas optime curet inflammationes,quæ in apertis partibus conſtant, hoc tibi primum tranſigere ſatago,principium ſumens ab ea paſſione,quæ plurimum fit, atque idcirco totius generis affert appellationem.In qua hoc in primis conſiderandum exiſtimo,quod & in alijs omnibus magnam vim habet,ut morbi occaſionem inueniamus,

De

De cauſis inflammationum, ac de communibus indicationibus illarum curandarum. CAP. 2. E

EST igitur una quædam apparentium inflammationum occaſio,quęnon admodũ occulta eſt,
quæ Fluxio appellatur,niſi qñq; illis coniungantur,q̃ aliqua alia ex cauſa euidẽti factæ uiden
tur:qñ enim nulla ex ijs præcedente membrum cõfeſtim patitur inflammationẽ, ea,quæ hãc paſ
ſionẽ cauſa generat,rheuma,id eſt fluxio,uocatur:ipſa verò paſſio,diſpoſitio rheumatica. Opor-
tetq; in his inflãmationibus principia curationũ optima fieri:nã q̃ in ipſis errata contingunt,diffi
culter ſanabiles,aut oĩno inſanabiles,faciunt diſpoſitiones.Sũt aũt hæc duo maxime errata,ſi nul
la de toto corpore prouidentia habeatur:& ſi calefiat atq; humectetur ẽt mẽbrũ. Hæc verò duo
medicorum pleriq; delinquunt,nonnulli quidẽ à Methodicorũ hæreſi perſuaſi,& inflãmationes
oẽs eſſe paſſiones aſtrictas exiſtimãtes,quas laxare oporteat. Sũt verò quidã,qui ſine ratione,at-
que vlla cõſideratione iſtos ſequũtur,unã excuſationẽ ad male agendũ habentes,cũ multis delin
quere. Sed neq; ex Dogmaticis medicis quiſpiã,neq; ex Empiricis ita ſenſit:ſed,qđ & rõ,& expe
rientia ſuadet,totũ quidẽ corpus euacuare congruis euacuationibus conſulunt: Ipſam verò inflã
matam partẽ perfundere,ac ſuperlinire eis,q̃ id, quod influit repellendi vim hñt:id verò,quod in
membro patiente continetur,euacuandi: vim autem, ac robur adiungendi ijs,quæ iam affectæ
ſunt,partibus. Ad quæ verò inſpicientes oporteat euacuare,iã & antea diximus: ſed & nunc bre- F
uiter cõmemorabimus,ut in ſequentibus memoria ſeruata,nõ ſit neceſſarium in ſingulis paſſio-
nibus eas,quæ euacuationes indicant, audire contentiones. Aetatẽ igitur, & tempus anni,& re-
gionem,& præſentem conſtitutionem,& eius,qui afficitur,robur,habitũque,& conſuetudinem,
atq; ipſam ægritudinis naturam diximus conſiderandam:ex his enim,qñ euacuare, vel non eua-
cuare oporteat,& unde,& quomodo,inuenitur: Veluti in ea,de qua nunc agitur,diſpoſitione,ad
genu fluxus deferatur,atq; hoc ſubito plurimum attollatur:ubi uerò totum corpus plenum ſan-
guine appareat,& ualida laborantis vis,tempus autem anni ſit ver, regio temperata, æger verò
ſit adoleſcẽs,aut iuuenis:is ſanguinis euacuatione ex ſuperioribus partibus indiget. Oportetque
incidere eius in cubito venam, aut ſcilicet interiorem, aut mediam: ſi verò aliqua pars ſuperior
pateretur,per inferiora ſanguis eſt educendus:ſemper enim fluxionis motum ad contrarium re-
trahere expedit. Atq; emplaſtrum apponendum eſt *ex ſemperuiuo,& corticibus malorum pu- A.l.4.f.3.t, 3.c.3.fol. 452.a
nicorum in vino decoctis, & rhu, & farina hordei cõpoſitum: hoc enim in talibus optimum eſt,
atq; ad omnia,q̃ facere intendimus efficax:repellit enim id,quod influit,atq; id, quod cõtinetur,
exiccat,& mẽbra circũſtantia corroborat. Milleq; alia medicamina eodẽ modo cõponere licet, G
quorum cõpoſitionis viam,ac modum in libris de medicaminibus didiciſtis. Vnde ego quoque
in ſingulis unum aliquod tibi ſubijciam, futurum tibi, & monumentum,& exemplum eius, quæ
in alijs eſt,facultatis. Si quidem non admodum doleant,talibus utendum eſt:cum magno autem
dolore fluxu incidente,nõ ſic oportet, neque aquam calidã neq; oleum,neque farinæ triticeę ca
taplaſmata afferre:hæc enim omnia diſpoſitionibus rheumaticis aduerſantur,quamuis ab initio
aliquid iuuare uideantur. Sufficit autem in huiuſcemodi affectibus uehementiam doloris miti-
gare aliquo ex ijs,q̃ ex paſſo,& oleo roſaceo,& pauca cera, q̃ in utroq; ſit liquefacta,conficiunt.
Oportet autem hæc lanis excipere ſordidis, quæ plurimum œſipi habent: & æſtate quidem frigi
da,hyeme autem tepida apponere: Sic etiã cataplaſmata ex arnoglosſo,lente, pane,& roſaceo
oleo adhibere:paulo autẽ ſupra patientes particulas apponere ſpõgiam uino acerbo intinctam,
aut aqua frigida:melius verò fuerit, ſi parum aliquid aceti adiungatur. Quòd ſi hæc cura inſigni-
ter profuerit,neq; alicubi pus ſe oſtenderit,emplaſtris, quæ ad fluxionẽ mollia parãtur, eſt uten-
dum. Optima uerò ex ijs ſunt,quæ exiccandi,& repellendi, quod fluit ſanguinis, ſine dolore vim
habent:quemadmodũ ea, quæ uehementer intendunt, atque idcirco dolorem afferunt, plus do- H
loribus obſunt,quam exiccando proficiunt. Tale igitur oportet eſſe medicamen, quale nobis in
vſu eſt,quod ex chalcite conſtat oleo roſaceo diſſolutum: ſi verò lanã mundã uino acerbo ma-
defeceris,& exterius appoſueris,plus iuueris. Quòd ſi pus ſe in particula oſtenderit,cataplaſma
imponere oportet ſemel aut bis:plus verò in præſentibus iuuat farina hordeacea:adiungendum
tamen in his aliquid uel aceti uel uini. Et poſt,q̃ ſecueris,& pus euacuaueris,cauẽdum eſt dein-
ceps,ne oleum aut aquam imponas. Et,ſiquando vulnus abluere,aut abſtergere oporteat,meli-
crato uel oxycrato,& uino & mulſo utendum. Superponendum verò ſi adhuc inflammetur,ex
lente cataplaſma:ſi uerò ſine inflammatione fuerit, aliquod ex ijs medicamentis, quæ emplaſti-
ca uocantur:quibus in huiuſcemodi ſectionibus uti conſueuimus, & præcipue eo, quod ex chal
cite conſtant. Apponenda verò ſuper hæc extrinſecus ſpongia,aut lana vino acerbo perfuſa,q̃ ſi
acerbum non affuerit,tanto aceti aqua temperanda eſt,ut adhuc potari poſſit,atq; hac intingere
oportet. Sunt verò,& ad hoc opportuna ea vina,quæ aliquid aquæ marinæ reijciunt:& tu quoq;
vbi ſit opportunum,potes conficere permiſcendo ſal ei,quod affuerit. Vulneri autem nullum ex
medicamentis,quæ oleoſa ſunt,apponẽdum,quale eſt macedonicum, & quod tetrapharmacum
nominatur; nam exquiſite exiccare expedit. Ita quidem ſanare oportet,quæ ex fluxione fiunt,
inflammationes. Quæ verò alia ex cauſa fiunt,humectare, & calefacere nihil prohibet. Et, ſi ad
ſuppuratio-

A ſuppurationem perducere volueris,cataplaſma ex farina triticea,q̄ in oleo atq; aqua ebullierit,
apponendum.Et,ſi quando ſcarificare oportuerit,neque hoc verendum eſt. Si verò eas, quæ ex
fluxionibus fiunt inflãmationes ſcarificaueris,magnũ afferes malum,ac per initia p̄ſertim. Nã,
quæcunq; ex ipſis longiori t p̄is exiſtentes,poſt totius corporis vacuationem, atq; aliã oppor-
tunam curationem,quaſdam durities atq; nigrities in mẽbris habent derelictas,his ſanguinẽ au-
ferre nihil abſurdum eſt:neque enim amplius hæ inflammationes exiſtimandæ ſunt, ſicuti neq;
eryſipelas,quod iam liuidum eſt. Etenim,& hoc per initia quidẽ infrigidandum eſt, tunc præſer-
tim,cum ſine manifeſta occaſione factum fuerit:qñ verò iam illi deerit feruor,& ſcarificare con-
uenit,atq; emplaſtrum ex farina hordeacea calida,& ceratum,& aliud aliqđ medicamen ex diſ-
ſoluentibus,apponendum.Non tñ ex vena in talibus ſanguinem mittere neceſſe eſt, ſed vẽtrem
tantummodo expurgare ſufficit:dandum autem medicamẽ,quod bilem flauam educat. Si verò
paſſio parua fuerit,neque hoc facere eſt neceſſarium,ſed ſufficit clyſtere acri vti.Quę verò ex vl-
ceribus fiunt eryſipelata,& quæcunq; adeo manifeſtas cauſas habẽt,ſi ſtatim uolueris cataplaſ-
ma apponere ex farina hordeacea,& p̄ſertim ſi antea ſcarificaueris,nihil nocebis.Inflammationi
bus verò,quæ cũ eryſipelate cõiunctæ ſunt,& eryſipelatis cum inflãmatione iunctis,miſta,quã-
tum fieri pōt,curatio eſt adhibenda.ſemperq; illi,qđ magis ſuperat,reſiſtendum.Et eorum quo-
que,quæ Bubones,& Phymata,& Phygethla a Græcis dicuntur,ſimilem ijs,quę in alijs partibus
B ſimiles accidunt diſpoſitiones,curationẽ oportet adhibere,præter q̄ in partibus, q̄ acriora medi-
camenta in eiſdem affectibus poſſunt tolerare,quemadmodum laxiores partes, quas adenas vo
cant.Herpetas autem,quantum ad totius corporis euacuationem attinet, vt eryſipelata, curare
oportet:quantum vero ad patientem particulam,non omnibus ſimilis curatio adhibetur.Nam,
qui exedentes ſunt,refrigerari quidem deſiderant ſimiliter alijs herpetibus,& eryſipelatis:non tñ
ea ferunt medicamenta,quæ præter id,ꝙ refrigerant,ēt humectare natura apta ſunt, ſed ſola ad-
mittunt refrigerantia,quæ ēt maxime poſſunt exiccare. Non igitur vel lactucam , vel polygo-
num,neq; ex ſtagnis lẽtem,aut paluſtrem lotum,uel anthylion,vel pſylion,vel portulacam, vel
ſerin,vel ſemperuiuam,vel tale aliquid,quod refrigerare poſſit,atq; humectare,apponere opor-
tet,quæ eryſipelatibus erãt opportuna:neq; vnquam ſpongiæ fidas frigid.ſ aqua perfuſæ : neque
ſolano,quamuis refrigerandi atq; una exiccandi vim habet,ſed mediocrem. Cum igitur maiorẽ,
q̄ ſolano adſit,expetunt ſiccitatem,ſuperimponere ipſis oportet ab initio q̄dem ex uite capreo-
los,& folia rubi,& rubi canini,& arnogloſſi.Poſt hæc vero,& lens adiungenda,ſi oporteat, & ali
quando mel,& farina hordeacea,&,quod antea ſcripſimus ad inflammationes, quæ ex fluxione
C eueniunt, cataplaſma,dempta ab eo ſemperuiua. Ipſa vero loca exulcerata inunge medicamen-
tis,q̄ ad herpetas in libris,qui Pharmaceutici dicuntur,ſcripta ſunt:multa vero huiuſmodi apud
oẽs inueniuntur,plurimaq; ex his ad figuram paruorum circulorum formãtur.Et,vbi uti uolue-
ris,ex paſſo liquefacere oportet:ꝙ ſi paſſum non affuerit,uino tenui,& albo, & ſubadſtringente,
quale eſt *Falernum,& Maſſilioticum,& Sabinum,& Adnanum,& Arſynium,utendum eſt: ca-
uendum tñ,ne ob antiquitatem,aliq̄ contraxerit in guſtu acritudinem. Et,ſi poſca aquoſa loco
horum aliquãdo vſus fueris,nil deterius feceris. Iam vero in longum tempus protractis vlcerib.
neq; paſſo circuli parui ſunt diluendi,neq; poſca adhuc aquoſa ſit:& uuia , q̄ ſunt adſtringentia,
ſufficiẽter cõueniunt,præcipue q̄dem nigra:&,ſi ea non affuerint , alba. Medicamina autem in
hoc tempore ipſis p̄cipue ſunt accommodata,& quod Polyidæ uocatur,& Paſionis, & Muſę,&
Andronis,& quæcunq; alia his ſimilia ſunt.Herpetas vero,qui ſumma tantum modo exulcerãt,
niſi diu p̄durauerint,nullo horum inungere oportet,†comburunt enim fortiter,}& vehemẽter
exiccant:verũ iſtis ſufficiunt,quæcunq; vim glaucij habent,medicamenta. Diluere autem maxi
me quidem aqua;ꝙ ſi nil p̄fecerit,etiam acetum adiungere oportet:ꝙ ſi etiam ſolani ſucco intin
D xeris,aut arnogloſſi,plus etiam proficies. Summatim uerò hæc te cognoſcere oportet,quòd om
ne vlcus,ſiue ſponte,ſiue ex accidenti,ſiue ex vulnere factum fuerit, exiccari deſiderat,medica-
mento(vt inquit Hippocrates)non aſpero,* hoc eſt,non mordente,neque uehemẽter irritante,
præterquam ubi malignum,& cum putrilagine fuerit:talia enim acriora expetunt medicamina,
& quę ignis uires habent,quale eſt miſy,& chalcitis,& arſenicum,& calx,& ſandaracha;etenim
non aliter,quam ignis adurunt medicamenta huiuſmodi: ſæpius uero , ubi iſta ceſſarint , ipſum
ignem adhibemus. Quapropter & ijs,qui Carbones appellantur,ſuper ipſam cruſtam, ubi præ
cipue particula putreſcit,huiuſcemodi medicamentorum natura eſt conueniens. Non tamen cir
cumiacentia tangere expedit,ne te ipſum lateas eas exulcerans,quæ omnino expedit,ſed antedi-
ctis circulis paruis utendum eſt , qualis eſt, qui Andronius nominatur. Si quando uero rubor
inualuerit,& multa p[illegible]is,medicamentum paſſo diluendum , vel arnogloſſi ſucco . Si uero
magnus ſit tumor,uino quidem acerbo in principio,poſtmodum vero , & aceto. Cataplaſma
etiam ex orobi farina, & oxymelite confectum apponendum : atque ante hæc ſtatim ab initio
tantum ſanguinis auferendum , quantum ſufficit, niſi aliud prohibuerit. Hæ quidem ſunt
paſſionum per genera curationes: quæ pro naturæ inſtrumentorum patientium varietate mu-
tantur.

*Cũ Falernũ & Maſſilioticũ fuerint alterius generis,forſan loco ipſorũ legẽdum eſt Tyburtinum, & Marſium , nã, & apud antiquũ interpretẽ ea uox Falernum deſideratur.

†In aliquib. codic. antiquis græcis legitur, ἐτι γὰρ ἰσχυρά. i. ſunt enim fortia Lib. De Vlcerib. non longe a principio.

tantur. Quatuor verò ſunt ab his indicationes, ab eorum temperatura, à formatione, à ſitu, atque E
à virtute. A Temperatura quidem, ſi nonnulla quidem ex ipſis natura ſicciora ſunt, nonnulla au
tem humidiora: quædam frigidiora, quædam calidiora exiſtunt: Et ſecundum coniugationem
humidiora, ac calidiora, uel humidiora, & frigidiora: vel ſicciora, & calidiora, uel ſicciora, atque
frigidiora: aut ex toto tẽperata. Oportetq; in curationibus intentionẽ hr̃i ad membri naturam:
hæc.n. quouſq; infrigidandum, aut exiccandum ſit, docet. Nam, ſi carnoſæ partes inflammatio-
nem patiuntur, paulum exiccandæ ſunt: uenoſæ quoq; quãuis ſint carnoſis ſicciores, non tamen
& ipſæ multũ exiccari deſiderant. Sed, quęcunq; natura arterioſæ ſunt, magis venoſis ſunt exic-
candæ, atq; his amplius neruoſæ, & multo magis his cartilaginoſæ, & oſſeæ: nam prius, quàm ad
propriam naturam particula redeat, nondum curationi impoſitum eſſe finẽ arbitrandum. Ad ſic
ciorem v[illegible]ro temperaturam reducunt, quæ natura ſicciora ſunt: & ad frigidiorẽ, quæ frigidiora,
& ſecundum alias qualitates eodem modo: ad mediocrem verò referunt, quæ ſunt in ſingulis
mediocria. Sic q[illegible]dem partium temperaturæ paſſionum variant curationes: At Formationes hoc
modo: nam quædam ex ipſis intus habent ſpacioſitates, quædam extrinſecus, quædã utrinque,
quædam neutra parte. Veluti ex ſimplicibus arteriæ, ac venæ, & nerui, quæ quidem ſunt in ar-
tubus ſeu membris extremis, quæ græce c[illegible]la dicuntur, intus: quæ verò intra peritonæum, utrin- F
que, Nerui autem, qui in membris extremis ſunt, neutra parte: qui verò intra peritonęum, ex al-
tera parte. Viſceribus autem ferè omnibus intrinſecus atque extrinſecus ſunt magnæ ſpacioſita-
tes. Ac præterea caro ipſa, pulmonis quidem, ſpongioſa: contra verò renum, denſiſſima: & poſt
hanc, hepatis caro: ſplenis verò caro, quanto denſi[illegible]r eſt carne pulmonis, tanto hepatis carne ra-
rior. In omnibus igitur his, quæ neutra ex parte habent cauitates, quæ ſuperfluum fluxum exci-
piant, fortiter exiccare oportet, quamuis nõ fue[illegible]nt natura ſicciores, ſicuti nerui, & præcipue il-
li, qui ſunt in membris extremis. Sed, quæ intus, & extra aliquid inflammationis poſſunt relaxa-
re, non multum huiuſcemodi fortiter exiccantibus egẽt, ſi pręſertim laxã carnẽ habuerint, quem-
admodum pulmo. At ex Poſitu indicatio, neq; ipſa negligenda eſt: nam, per quæ euacuare opor
teat, atq; quõ, ipſa præcipue demonſtrat. Fluentium igitur adhuc humorum, Antiſpaſis, id eſt re-
lib. De Hum. i principio. tractio, ſic.n. Hippocrates" nominat: eorum autem, qui iam membrum obleſerunt, Parocheteu
ſis. i. deriuatio, medela eſt. Vtrũq; autem euacuationis genus per communes venas fieri præcipit.
Veluti in locis muliebribus retrahes, ſi eas, quæ in cubito ſunt, ſecueris venas, aut iuxta mammas
cucurbitas appoſueris, uel manus concaleſeceris, & fricueris atque alligaueris: Deriuabis autem, G
ſi eas, quæ in poplitibus, aut talis ſunt, venas diuiſeris, & cucurbitas coxis applicueris, & crura
caleſeceris, ac perfricueris, atque alligaueris. Et, ſi quidẽ in parte dextra locorum muliebriũ [illegible]af-
1. de Rat. vict. in acut. 29 .. d Et alibi ſæpe. fio fuerit, a dextra manu, aut crure detraxeris ſanguinem: ſi verò in ſiniſtra, a membris, quæ illi
è directo ſunt. Quòd enim ab ipſo Hippocrate" Cat'ixin, dicitur, hoc ipſum eſt ſecundum recti-
tudinem. Inferiores autem venas incidere oportet: hæ enim viciniores, magisque e directo ſunt
patientibus membris. Nam ſi ſplene inflammationem patiente, ſanguinem vis euacuare, inte-
riores in manu ſiniſtra venas ſecato: & ſi hepate, eadẽ ratione in dextra: Siquid verò ex ſuperio-
ribus inflammationem habuerit, veluti in his affectibus, quos Græci ſynanchas & ophthalmias
vocant, & quicunque alij capiti aduenerint, eas, quæ extrinſecus ſunt, atq; è directo. Patientibus
verò mẽbris extremis, a coniugibus euacuatio faciẽda eſt, ſiue retrahere velis, ſiue deriuare, pter-
q̃ vbi paſſio ſit inueterata: tũ.n. à mẽbro ipſo patiente detrahimus. Sic igitur in ſynanchicis eas, q̃
ſub lingua ſunt, venas incidimus, qñ iã totũ corpus vacuũ ſe nobis obtulerit, paſſio verò diutur-
na. Sic & hepati, & ſpleni cucurbitulas applicamus. Sic & aliud qđlibet [illegible]atiẽs membrũ ſcarifica-
mus, ſi non amplius humores influant (tũc.n. magis irritaueris, ac malũ duplicaueris) ſed qñ iã to- H
tum corpus expurgatum fuerit, neque iam aliq[illegible] influit, aliq[illegible]id verò, qđ pridẽ influxerat, in mẽ
bro contineatur. [illegible]t quidẽ laborantibus gibbis hepatis partibus, q[illegible] p vrin[illegible]trahere oporteat: con-
cauis aũt per excretionẽ inferiorẽ. ſitus ipſe viſ[illegible]s indicat[illegible] atq; et[illegible]am thoracẽ, & pulmonẽ per
tuſſes expurgare: ventriculũ aũt, & ſtomachũ per vomitus: inteſtina aũt per inferiores excretio-
nes: quẽadmodũ, & ſplenẽ, & renes per vrinas, loc[illegible]s aũt mul[illegible]bres per men[illegible]rua, cerebrum autẽ
atque eius membranas per palatum, & gargareonem, & nares, & aures. Sed, quod & ijs, quæ in
ſuperficie ſunt, partibus talia medicamenta apponere oporteat, qualibus eget paſſio: ijs vero,
quæ in profundo ſunt, & quas per multa interpoſita debent eorum virtutes attingere: non qua-
lia nunc ſint, ſed qualia futura ſint, ex ſitu membrorum agnoſcimus. Quare, ſiue medicamentum
eſt ex ijs, q̃ extrinſecus apponuntur: ſiue ex ijs, quæ comeduntur, aut bibuntur: non præſens eius
uis conſideranda eſt, ſed qualem obtinebit, qñ ad membrum affectum peruenerit. Ob hęc igitur,
quæcunque in pulmonis inflammationibus extrinſecus thoraci applicantur medicamenta, ual-
de fortiora atq; acriora natura ſunt, quàm ſi ipſa viſceri patienti apponerentur: quod enim per
multorum corporum media membro patienti eſt occurſurum, omnino exoluitur, & viribus de-
ficit, ſi ab initio fuerit imbecille. Tantum igitur aduentitij roboris adiungere oportet, quãrum in
trãſitu amittitur, ut, quod relinquitur, ęquale remaneat ei, quod tactu innat. Ob id igitur in thora

cis

A cis inflammatio uibus, quæ in parte ſumma conſiſtunt, ea, quæ ſolum elaxare poſſunt, ſufficiunt,
intrinſecus autem, ſicuti in membrana ſuccingente, acriora ſunt neceſſaria. Et de ſplene etiam,
atq; hepate, omnibusq; viſceribus intra peritonæum ratio eadē. Sæpius enim ex medicamentis
impoſitis vlceratur cutis, quamuis durior minusq; ad patiendum habilis, quam viſcera. Et, ſi ip-
ſis uiſceribus medicamenta applicare poſſemus, quibus ſubinde indigent, tanto molliora eſſe o-
porteret, quanto, & ipſorum natura facilior affici: Et quidem oīa, quæ comedere uel bibere iu-
bent, medicamenta viſcerum paſſionibus opitulantia, hæc multo acriora, ac potentiora viribus
eſſe conuenit præ ijs, quibus indigent mēbra morbis affecta: exceptis illis, quæ & vētriculo, & ſto
macho auxiliantur. Hæc.n. ſola talia exhibentur, qualia à paſſionibus exiguntur: reliqua verò om
nia acriora, ac viribus potentiora ſunt, eaque præſertim, quæ vel renum, vel pulmonis occaſione
dantur. Conſidera itaque, quot numero partes pertranſire oporteat id medicamen, quod ad pul-
monem ſit peruenturum: primum quidem os, & fauces, & ſtomachum: deinde & ventriculum
ipſum, & quædam ex tenuioribus inteſtinis: deinde eas, quæ ſunt in meſenterio, uenas: deinde
eas, quæ in cauis partibus hepatis: ex quibus ad eas, quæ in gibbis ſunt, tranſumptum, hinc ad con
cauam peruenit venam: poſt quam ad cor: & deinceps hoc modo ad pulmonem. Neque negare
B poſſumus, quin in ſingulis partibus his, quibuſdam admiſceatur humoribus, ac quandam tranſ-
mutationem, atque alterationem pro natura viſceris capiat: quare, quod de eius virtute relinqui-
tur, minus omnino eſt atque imbecillius, quàm ut membrum affectum iuuare poſſit. Quæ igitur
à ſitu partium indicatio ſumitur, tantum curationem euariat. Quę verò à Virtute, quantum nunc
dicturus ſum. Quoniam ex partibus corporis nonnullæ ab influentibus uirtutibus gubernantur:
quædam verò à proprijs atq; natiuis: atq; ex his ipſis quædam ſibi duntaxat, quædam etiam alijs,
fons & origo ſunt quarundam virtutum: & aliæ quidem opus habent peculiare, aliæ autem com-
mune: permutare opus eſt curationis formam pro ratione earum, quas diximus, differentiarum.
Nam pleraq; ex remedijs, morbum quidem finiunt, ſed natiuas membrorum virtutes offendunt,
quæ quidē offenſio ad totum corpus pertinet. Quod dupliciter fit, quatenus aut uiſcus illud ali-
cuius virtutis eſt origo omnibus partibus communicatæ, aut ipſius opus toti corpori utile eſt. He
par enim, cor, cerebrum, & teſtes communia uniuerſo corpori principia ſunt virtutum: uentri-
culo autem, atque locis muliebribus propriæ inſunt virtutes nulli alteri parti communes: opus
tamen ventriculi quidem toti corpori confert, locorum muliebrium autem nequaquam. Nocet
autem ſæpius paſſionis curatio membri patientis virtuti. Quæ enim immoderate laxant, ſoluunt
robur, quare & membri virtutem: quæ autem ſupra modum refrigerant, natiuum calorem extin
guunt, qui fortaſſis (ut nonnulli arbitrantur philoſophi, ac medici ſummi) ſubſtantia uirtutum
exiſtit: & ſi non hoc, ſaltem primum, & maxime neceſſarium ipſarum inſtrumentum. Iam verò
C & qualitates quædam extraneę uirtutes diſſoluere poſſunt. Nihil igitur horum in curationibus
pręterire oportet, ne noſmetipſos lateamus, in eum incidentes ſermonem, Morbus quidem cu-
ratus eſt, homo autem obijt: quod à quàm plurimis quotidie factitari videmus, qui irrationalem
experientiam colunt, atq; hæreſim methodicam, omnia artis bona deſtruentē, quę rationes quaſ
dā dogmaticas quidem, ſed multis erroribus plenas, conſectatur. In indicatione autem, quæ ha-
betur ex virtute partium, quiſpiam etiam reponeret, & Facilitatem, & Difficultatem ad ſentien-
dum. Nam, quæ facile ſentiunt, acria medicamenta non tolerant, ſicuti neq; etiam humores. Nā
cum acris humor in ventriculi ore continetur, ſæpius ſyncopa corripiuntur. Quòd ſi mediocris
ſit affectus, anxietatem, & nauſeam habent: & nonnunquam humorem, quo infeſtantur, euo-
munt: nonnunquam verò fruſtra agitantur: hocq; in illis affectibus accidit, in quibus in ore ven-
triculi vitiatus humor imbibit. Eodem pariter modo, cū ad oculos huiuſmodi defluxerit humor,
maximum affert dolorem: & puſtulas vlceroſas, quæ difficulter curationem recipiunt, excitat.
Sic quoque rurſus oculi ipſi ob eam, quam habent ad ſentiendum facilitatem, tolerare non poſ-
ſunt acrium medicamentorum viciniam, quemadmodum neque etiam ventriculi os: quin im-
mo nec aliquod extrinſecus aggrauans hæ particulæ tolerant, & minus uentriculo oculus, utpo-
D te, qui nonnunquam etiam ab ijs, quæ inunguntur, grauatur. At, quæ difficilem ſenſum habent,
hæc cataplaſmata grauia ſuſtinent, & medicamēta mordacia. Siquis igitur uelit ex facilitate ſen-
tiendi indicationem illis quatuor, quas antea memorauimus, quintam annumerare: uel in ea cō-
prehendere, quę ex virtute ſumitur: nihil, quantum ad recte medicandum, differt. Has igitur om
nes indicationes in memoria habere oportet in quacunque particula morbo aliquo affecta: nam
& ipſius Temperatura, & Formatio, & Situs, & Virtus, ſingulas, quæ in nobis fiunt, operationes
commutant, communi intentione ſeruata: hanc enim ex morbo ſemper aſſumendam eſſe docui
mus. Qui igitur ſecundum ſolam, & ſimplicem intemperiem morbi fiunt, per contrarias qualita
tes curantur: Calida quidem intemperies per refrigerantia, ſiue primo, ſiue ex accidenti refrige-
rent: frigida verò per calefacientia: ſic ſicca per humectantia: humida autem per exiccantia, cu-
rantur. De eo verò, quod primo calefacit, aut ex accidenti, plenè (ut noſti) diximus in eo tracta-
tu, quem de Simplicium medicamētorum poteſtate compoſuimus: Vbi id, quod primo refrige-
rat,

rat, quandoque ex accidenti calefacere oſtendimus, quemadmodum aquæ frigidæ infuſionem, E
vbi caloris naturalis fecerit reuocationem: & quod calefacit, refrigerare, cũ rarefaciẽdo corpus caliditatem fecit euaporare. Quæ igitur ſecundum ſolas actiuas qualitates corporis ſunt alterationes, ex ſola, quæ ex calefacientibus, refrigerantibus, humectantibus, atque exiccantibus poteſtate adhibetur, ad naturalem habitum reſtituuntur, neq; ſenſibili egent euacuatione: Quæ verò ob materiæ influxum, ſi quidem bene temperata ſint, ſolam euacuationem deſiderant: ſi vero intemperata, euacuationem, atque vnà per cõtrarias qualitates expetunt alterationem, veluti, quę rheumaticæ dicuntur diſpoſitiones. De quibus (vt noſti) vnum à nobis volumen eſt editum, in quo & hoc ſtatim ab initio oſtenſum eſt, quòd ea, quæ totum alit, facultate debilitata, huiuſmodi fiunt diſpoſitiones, cum aceruata ſuperfluitas ad partes præcipue defluat imbecilles. Si enim per hęmaticam diſpoſitionem ſanguis, qui in huiuſmodi partes fluat, aliquã habeat cacochymiam, miſta oritur diſpoſitio: quod forte rariſſime euenit. Sanguis enim ſine pituita, aut flaua vel atrabile, fluens, tenuis ſemper mihi conſiſtentiæ apparuit. Ex alia autem quapiam cauſa ſi pars intumeat, conſiderandũ eſt, an huiuſmodi affectus ſit phlegmone, an ſcirrhus, an œdema. Phlegmonen id eſt inflammationem nominantibus nobis omnem calidam, ac veluti flammeam diſpoſitionem: cuius differentias paulo ante diximus. Tempus itaque eſt, vt de œdemate breuiter ſubij- F
ciamus, ut memineris eorum, quæ latius de hoc nos dicere audiuiſti.

De Oedemate. CAP. 3.

OEdema igitur vocamus tumorem mollem, doloris expertem, quem ex pituitoſa ſubſtantia, aut ſpiritu vaporoſo fieri conſtat, qualis in cadaueribus euenit: Nõnunquam etiam in pedibus, & cruribus eorum, qui aqua intercute, & phthiſi, & alio malo habitu (Græci cachexiam vocant) laborant. Verum tale œdema in periculoſis illis diſpoſitionibus accidens eſt, nulla propria præcipuaq; curatione indigens: ſola enim frictio ex oxyrhodino, aut nonnunquã ex ſale, & oleo vel etiam ex ſale iniecto oxyrhodino, ſiſtit ipſum, aliaque huiuſmodi multa. Cum verò propter pituitam parti influxam huiuſmodi fit affectus, ſpongia in aqua, quæ parum aceti habuerit, infuſa, paſſionem aliquando ſedat: quæ ſi non quieuerit, plus aceti miſcendum eſt: ſit tamen moderata ipſius temperatura, vt poſſit ipſam quiſpiam bibere. Quæ aũt ex ea plus aquæ continet, in principio adhibenda eſt, maxime in mollibus corporibus: quæ verò hac fortior fuerit in robuſtis, & duram habentibus pellem, & quæ ad primam ſpongię appoſitionem non iuuantur. Oportet etiã ſpongiam omnino nouã eſſe, quæ ſi non affuerit, ſaltem exquiſite abluatur ex aphronitro, & nitro, & ex ea, quæ conia ſtacte, id eſt lixiuium diſtillatũ, à Græcis nominatur. Quòd ſi ex his œde- G
ma non quieſcat, aluminis parum imponẽdum eſt, ſpongiaq; omnino noua applicetur. Si uero in aliquo ex mẽbris extremis tale fuerit œdema, incipiendo ligaturã in imis partibus finire oportet in altioribus, iniectionem, & compreſſionem, & vniuerſam diſtributionem faciẽdo, uelut in fractionibus. Curationis enim intentio in huiuſmodi affectibus miſta eſt, una quidem, vt eorum ſubſtantiæ aliquid diſſoluatur: alia verò, vt aliquid congregetur, ac reſtringatur. Si igitur per ea, quæ dicta ſunt, non ſedetur, tunc aliquid fortiorum medicamentorum, quod tẽperaturã miſtam habeat, ex dictis viribus adijciendum eſt. Ego in diuturno œdemate, ubi prius particulam oleo illeuiſſem, deinde ſpongiam ex lixiuio appoſuiſſem, atq; uehementius ſtrinxiſſem, affectum perfecte curatum vidi, non amplius videlicet hac curandi regula habente miſtam uirium intentionem, ſed ad diſcutiendum, & incidendum declinante: id quod in omnibus ferè diuturnis affectibus probatum haberi non ignoramus: Poſtquam verò ſatis ad re de œdematis ſcripſimus, de ſcirrhoſis deinceps tumoribus dicendum eſt.

De Scirrho. CAP. 4.

EXquiſitus ſcirrhus eſt tumor præter naturam ſenſu priuatus durusque: non exquiſitus verò, non omnino inſenſibilis eſt, difficulter tamẽ omnino ſentit. Scirrhus igitur inſenſibilis cura- H
tionẽ non recipit: qui verò difficulter ſentit, non incurabilis quidem eſt, non tamen facilem curationem admittit. Fit autẽ ex humore lento, & craſſo, qui partibus, quæ indurantur, tenaciter infigitur. Interdũ itaque ſtatim à principio congregatur paulatim, & augetur: crebrius verò medicorum imperitia paratur, cum vehemẽter eryſipelata, & inflammationes adſtringunt, & infrigidãt: Siquis igitur medicamenta uehementer diſſolutiua induratis corporibus adhibuerit, quæ manifeſtam faciant ſcirrhi diminutionem, breui tempore ſperabit perfectam curationẽ, non vere ignorãs, quòd reſiduum paſſionis hoc curationis mõ incurabile redditur: tenuiori enim ex eo diſſoluto humore, reſiduum exiccatum lapidis duritiem aſſequitur. Non igitur curandæ ſunt partes induratæ medicamento immodice ſiccante, ſed eo, quod calorem habeat tepidum, humiditatem verò nec multam, nec omnino minimam: quod enim ſuperfluum humorem habet, nihil omnino diſſoluit: quod verò minimum, plus, quàm oportet, exiccat. Oportet igitur induratũ corpus, à medicamento, quod auxilio futurum ſit, ſimile quid pati ijs, quæ ſub Sole funduntur: uocantur autẽ Malactica, id eſt mollificantia, huiuſmodi medicamẽta: de quibus amplius diximus in quinto tractatu libri, qui de ſimplicium medicamentorum viribus inſcribitur. Et exẽpla eorum dicta ſunt,

A.li.4.f.3. t.2.c.11.f. 459.b

A.l.4.f.3. t.2.c.11.f 457.c

A ſunt,ſimplicia quidem,medullæ omnes atq; adipes. Ex medullis primas partes obtinet ceruina,
deinde vitulina:ex adipibus autẽ adeps anſeris in uolucrum genere: leonis verò in pedeſtrium,
cæteris pręſtat. At uerò,qui ex gallina ſumitur,anſerinum,& qui ex pardo leoninum ſequitur,ac
deinde vrſinus,atque taurinus. At,qui ex capris accipitur, & craſſior,& ſiccior p̄dictis eſt,eoque
adhuc magis,qui ab hirco capitur:at,iam dictum eſt,ꝙ huiuſmodi affectus medicamentis. vehe-
menter ſiccantibus non indiget: De differentia verò:quæ ex eorũ tenuitate craſſitudineq; oritur,
indicatiue q̃dem dictum eſt,manifeſte verò nequaquam adhuc: iccirco in memoriam tibi reuo-
canda ſunt,quæ inuicem commentabamur,quando Cercilij puerulum curabam, cui ex eryſipe-
late nimis infrigiditato atq; aſtricto tumor ſcirrhoſus in toto ſemore relinquebatur. Exiſtimaui-
mus enim medicamenta, quæ ipſum curare deberẽt, tenuia eſſe oportere:quare ſemur oleo per-
fundebam in profundã peluim poſito puero,quæ multum ſabini olei continebat, eo,ꝙ omnium
tenuiſſimum ipſum eſſe ſciebam: à balneo verò abſtinebam, niſi in longo interuallo dierum,to-
tius corporis curandi gratia. Poſtquam verò partem fouimus,medicamenta ex prædictis medul-
lis,& adipibus confecta adhibuimus,miſcendo nonnunquã bdellium ſcythicum, maſtichẽ ægy-
ptiam,atq; ammoniacum thymiama uocatum, quod pingue, & non vetuſtum eſſet:ſimiliter,&
B chalbanen. Et poſt,q̃ per hæc præparatum fuerat,ſoluens ammoniacum pinguiſſimum in acerri
mo aceto,circumliniui totum ſemur circũcirca:deinde per aliquot dies rurſus opopanacem pin-
guiſſimum miſcui aceto acerrimo, & huius uidelicet exoluens id, quod recẽs erat: alioquin pin-
gue non permaneret,quemadmodum nec bdellium, nec ammoniacum, neq; etiã chalbane:iuſ-
ſiq; puerum alteri cruri innixũ ſaltare, ut plus cibi ad illud ferretur. Poſtea,ubi repulſus erat iam
ſcirrhoſus tumor, timens,ne eius reſiduum maneret,omnia è contrario facere aggreſſus ſum,ſe-
mur ex aliquo medicamento eorũ,q̃ pice conſtant, perungens. Manifeſte itaque clarebat, ꝙ ex
aceto linamenta egregie tumorem comminuerant, laxatiua aũt molliorem reddiderant,mino-
rem aũt nequaquam: viciſſim tamen eis vtendo,adhibito conuenienti moderamine, puerulum
curaui,ſic,ut,ſi altero duntaxat medicamẽtorũ genere quis curationem attentaſſet, nihil ad ſcir-
rhi ſolutionẽ profeciſſet. In tendonibus(uoco autem ſic muſculorum apuneuroſes, id eſt enerua
tiones)ex prædictorum medicamẽtorum uſu manifeſtiſſima auxilia uideri licet: ſiquis recte uta-
tur curatione ex pyrite lapide. Oportet autem eum,cum igne excãduerit, acerrimo aceto aſper
gere,ac deinde ſuper lapidem mouere partem affectam, ut à vapore ſurſum lato ſcirrhus diſſol-
uatur. Multæ.n.partes iam plane curuatæ conuolutæq; hoc curationis modo membrum dimo-
uendo,perfectè ſanatæ ſunt, ut ferè magicum opus uideretur: At oportet præparare mollifican-
do partem ſcirrhoſam medicamentis,de quibus ſupra diximus. Quin etiã in hac ipſa,quæ fit per
pyritem lapidem curatione,abunde multum oleum ſabinum calidum prius perfundendum eſt,
A.li.4.f.3. 12.c.12.f. 459.f C aut aliquod aliud,quod extenuandi vim habeat. Nec minus proderit anethi comam decoque-
re,præſertim cum viride fuerit atque recens. Quòd ſi pyritem habere non poſſis, molari,uten-
dum eſt:uocant autem ſic lapidem,ex quo molæ parantur,quæ frumentum molunt.

De ſcirrho Lienis, & Iecoris. *CAP. 5.*

SPlenem induratum non ſolum deforis fortibus medicamentis curare conuenit,ſed etiam per
fortiſſimas potiones:nã eas ſine moleſtia tolerat. Ex quorum numero primas partes ſibi uen
dicant cortices radicum capparis.& ſcolopendrij,& myrice,tum radix, tum germina, oĩbus hu-
iuſcemodi in aceto uel oxymelite coctis. At ſæpe numero,cum tangitur ſplen,renitens uidetur:
non tamen ſcirroſus, ſed flatuoſus potius eſt tumor. In quo oportet, ubi prius locum abſinthio
perfuderis,medicamen emplaſticum miſtas uires continens ſuperponere, quale eſt,quod ex ſul
fure,atque alumine conſtat: ſunt profectò multa huiuſcemodi in medicamentorum tractatibus
deſcripta: non ſimpliciter autem miſtorum medicamentorum viribus attendendum eſt, ſed &
quantum miſceatur. Cum itaq; ſplen flatuoſo tumore afficitur,& magis ędemate: ſi multum alu
minis adhibueris, nihil nocebis: in ſcirrhoſis autem tumoribus vim diſſolutiuam ſuperare con-
uenit: parum autem eius, quod ſtringendi vim habet, admiſcendum eſt. Cum igitur de numero
D ſimplicium,& ſponte naſcentium medicamentorum flos ſalis tali ſit natura p̃ditus,ſanat ſplenes
induratos,ſi extrinſecus ipſis in ueſica apponatur. Scirrhum autem hepatis ab initio quidem ſa-
nauimus ſæpius:ubi verò ad plures dies ſorte foret extenſus,neq; ipſe potui ſanare, neque alium
vidi,qui poſſet. Omnibus igitur, qui ita affecti ſunt, ex neceſſitate ſubſequitur aqua intercus: pe-
reunt autem quàm plurimi in tempore longo: quoſdam verò noui etiam breui pereuntes,quib⁹
aluus multa deijciebat. Liquet igitur,ꝙ ijs ſufficienter anguſtata erãt ora vaſorũ, per quæ tranſ-
mittitur cibus ex ſimis hepatis partibus in deuexas, adeo quòd,ſiqui ex eis ſanati ſunt, ea quam
antea diximus in muſculoſarum partium ſcirrhis,curationis ratio ſaluauit: neq; enim perfert hoc
membrum fortia medicamenta,ueluti ſplen. Augere autem oportet ea, quæ ratione inflamma-
tionis ipſi apponuntur,miſtura emollientium: erãt autem illa ex abſinthij coma, & expreſſione
myrobalani,& vtraq; nardo indicaque,ac celtica: adhuc ãt,& croco,& ęnãthe,& maſtiche chia,
& vnguentis,q̃ ex ſpica nardi conficiuntur: adhuc autem, & maſtichino,& melino,& œnanthi-

no. His igitur ammoniacum thymiama, & bdelliũ, & quas diximus medullæ, & adipes miſti, & q̃ E
incidere poſſunt, factum in hepate ſcirrhũ ſanare poterunt, ſi etiam ratio cõueniẽs victus adhibea
tur vnà cum medicamẽtis, quæ in potu ſumuntur ad aperiendũ abſtergendumq; eũ, qui in viſce-
re continetur, humorẽ. Sunt verò hæc oĩa ẽt eos, qui in renibus continẽtur, lapides comminuere
apta, de quorũ materia multi medici conſcripſerunt. Admiſcere aũt oportet & ex ijs, q̃ vrinã mo
uere poſſunt aliquid. Plurima verò eſt ẽt iſtorũ materia, q̃ à multis q̃dẽ ſcripta eſt, atq; a nobis cõ-
p̃henſa in eo, quẽ de medicamẽtis ſcripſimus, tractatu. Quare nunc ẽt, q̃ dicta ſunt, tibi ſufficiant.

De Tumore flatuoſo. *CAP. 6.*

TEmpus enim iam eſt tranſgredi ad alterum genus tumoris, cui materia generationis eſt ſpi- A.l.4. f.3. t.2.c.19. f. 460. c.d
ritus flatuoſus. Vocarut autem non ſolum flatuoſus, ſed etiam flatus, huiuſcemodi ſpiritus,
craſſus, ac vaporoſus exiſtens, non ſecundum ſubſtantiam æthereus neque tenuis. Cogita verò
eius naturã, ex circunſtante nos aere, in memoriam reuocans, qualis in auſtriuis cõſtitutionibus,
qualisve in aquilonaribus fiat: ei enim qui in auſtralibus, aſſimilatur, flatuoſus: alteri verò, qui in
aquilonaribus, is, qui in nobis ſm naturam eſt, ſpiritus. Adiuuat autẽ, ne huiuſcemodi ſpiritus dif
fleẽ, etiã denſitas corporum. Quare huiuſmodi affectus curatio vnam communemq; habebit in-
tentionem, ad elaxanda ea, quæ aſtricta ſunt, corpora, atq; ad craſſos ſpiritus extenuandos. Nam F
ſi ſubtilion ſubſtãtia ſufficienter calefeceris, id quidem, quod denſatum eſt, rarefacies: quod verò
craſſius eſt affectum, extenuabis. Patientium autem particularũ natura; conuenientem auxiliorũ
materiam indicabit, ac in ipſa maioris minorisq; rationem. Nam ſpiritus iſte craſſus, & vaporo-
ſus nonnunquam ſub membranis, quæ integunt oſſa, comprehenditur: nonnunquam vero ſub
peritonæo: aliquando intra inteſtina vel ventrem: cõprehenditur verò aliquando, & intra mem-
branas, quæ muſculos complectuntur, quemadmodum & à membranoſis tendonibus: compre-
henditur etiam ab ijs, quæ ratione cognoſcuntur, ſpatijs in muſculis atq; alijs partibus corporis:
quorum locorum naturam in adminiſtrationibus anatomicis didiciſti. Ita igitur ipſe muſculus
inflatur, atque in uentris vel inteſtinorum corpore flatuoſus includitur ſpiritus: & cum ſufficien-
ter frigidus fuerit, tũc maximum dolorem excitat. Communis autem curatio omnibus (quemad
modum diximus) per ſubtiliorem ſubſtantiam: quæque, quando paſſioni dolor adiunctus ſit, ta-
lem habeat naturam, ut dolorem queat ſedare. Secundum verò patientium partium differentiã,
& materia curationis commutatur: & augetur, atq; obtunditur vis. Cum igitur ex tali ſpiritu do-
lor interuenerit in ventre inferiore, ſubtile oleum cum medicamentis, quę in ipſo ebullierint, per A. ibid. c. 20.d
clyſterem inijciẽs, ſtatim dolorem ſedabis. Quæ verò debent ebullire in oleo medicamenta, cum G
ſubtili ſubſtantia calefacientia ſint, cyminum, & id quod apud nos eſt, & magis quam ipſum, id
q̃d æthiopicũ nominatur: & apij, & petrapij ſemẽ, & marathri, & ſinonis, aneſique, atque lybiſti
ci, & ſeſeleos, & dauci, & ſpondylij. Et ſi cõiectura cõprehenderis frigidã eſſe dolentiũ partium di
ſpoſitionem, rutam, & marathrum, & grana lauri intus decoques: miſcebisq; aſphalthum, ipſum-
que oleum laurinum, & ſiqua alia ſimilem naturam habent. Quod ſi inflammationem huiuſmo-
di doloribus adiunctam putaueris, auferes ea, quæ admodum acria ſunt, & quæ vehementius ca-
lefacient: ad ea autem, quæ in hoc mediocrem naturam gerunt, quæque vim elaxandi hñt, tranſi
bis. In oleo itaq; ad ebulliendum pones anethum, & non rutam: etiam admiſcebis adipem anſe-
rinum, uel gallinaceum: ſed hæc quidem, vbi uehementiores dolores infeſtant. Mediocres verò
etiam extrinſeca concalefactione iuuãtur, ea præcipue, quæ ex milijs fit: nam eorum leuitas, do-
lentibus commodiſſima eſt. Si hæc non affuerint, vel ex ſale calefacito, vel ex lini ſemine crudo,
uel quocunq; alio modo. Cucurbita etiam magna cum multa flamma abſq; cutis ſcarificatione,
ſępius ſtatim dolorem amouit: oportet autem eam vmbilicum cõprehendere. Quòd ſi etiam poſt
hæc dolores permãſerint, medicamentis ex opio uti non dubitabis, quale eſt Philonis Tarſenſis
omnibus medicis notum; quamuis ſcites aliquam noxam ex huiuſmodi medicamentis, membris H
patientibus neceſſario affuturam: Sed certe ei, quod magis vrget, obſiſtendo, hominem qui
ex nimio dolore ſyncopa corripitur, parua cum noxa ſaluare eliges: nam & ſequentibus dein-
ceps diebus noxã membro ex medicamento contractam emendare licet. Vocantur igitur huiuſ-
modi medicamẽta, Anodyna, id eſt indolentia, quoniam dolorem ſedant: & dolorem quidem ſe
dant, non tamen diſpoſitiones penitus ſanant, ſed vim ſentiendi obtorpeſcere faciunt. Vti autem
oportet Philonis medicamento, omnibusq; ex opio confectis, non ſtatim, ſed poſt tempus com-
poſitionis annuum, aut omnino ſemeſtre. Maxime verò atque citiſſime ex potu horum medica-
mentorum laborantes dolore liberantur, ubi inteſtina gracilia patiuntur: ſicuti ex ijs, quæ ſedi
imponuntur, craſſorum inteſtinorum paſſiones præſentaneum habent remedium. Non modica
autem fit virtutis diſtributio, & ex ebibitis, cum inferiora afficiuntur: atque ex ijs, quæ ſedi impo-
nuntur, cum ſuperiora fuerint affecta. Quæ quidẽ in carnoſis fit partibus ſpiritus flatuoſi aggre-
gatio, nonnunquam omnino vacat dolore, ac longiori tempore durat, ac tum præcipue, cum
fuerint articulationi vicina: hic.n. ſunt muſculi magis neruoſi, ac denſi, atque in media ſui parte
carnoſiores, ac rariores. Tales verò (ut noſti) paſſiones ſanaui medicamentis ex pice, reſina, tere-
binthina,

A binthina,& adipe leonino atq; taurino. Conuenit autem ipſis & quod ex ſorde balnei, & calce
fit,& ex ſycomoro,& (ut ſummatim dicam) ea, quæ inſigniter ſubtili conſtant ſubſtantia, quibus
ea, quæ molliendi vim habent admiſcentur.

De Abſceſsibus. *CAP. 7.*

ENimuero, cum de his ſatis dictum, iã tempus eſt, ut tranſeamus ad apoſtematũ. i. abſceſſuum
tractationẽ: ſic aũt nominant eas diſpoſitiones, in quibus inuicem diſtant, quæ prius ſe cõtin
gebant, corpora. Spatiũ igitur vacuũ in medio fieri oportet, quod aliquam ſubſtantiã ſpirituo-
ſam, vel humidam, aut miſtã ex vtriſq; comprehendat. Tranſmutantur autẽ in abſceſſum inflam
mationes q̃dam, atq; ex inflammationibus eryſipelatis participantibus,& ex eryſipelatibus in-
flammationis participantibus nõ pauca. Sine his verò & abſceſſuum diſpoſitio conſiſtit ex mul-
titudine quorundam humorum, aut ſpirituũ vaporoſorum, ſiue in ipſis patientibus partibus (in
medio) generentur, ſiue ex alijs confluant, ea ratione, qua fiunt illa, quæ Apoſcemata, id eſt decũ
bitus vocãtur. Nominant verò ſic huiuſmodi diſpoſitiones, cũ, qui prius vnũ membrũ infeſtant
humores, eo relicto ad alterũ tranſeunt. Quocunq; verò modo fiat abſceſſus, id ſpatiũ quod ab-
ſcedentes interiacet partes, humiditatibus, quæ ipſum faciunt, repletur: quæ, ubi aliquando per-
B durauerint, multiformes habẽt alterationes. Nã & lapidibus, & arenis, & teſtis, & lignis, atq; car-
bonibus,& limo,& ſordiciei balnei, fæci, & amurcæ, & multis alijs talibus ſimilia in abſceſſibus
corpora cõtineri ſæpenumero inueniuntur. Qui igitur per ſumma ſub cute conſiſtunt, facile di-
gnoſci poſſunt, neq; eſt eorũ ſanatio difficilis: nã ex tactus proprietate facillime diſcernuntur. Cu
rantur verò ex extrinſecus adhibitis medicamentis, ijs, q̃ bibuntur, non indigentes, veluti qui in
profundo, atq; uiſceribus præſertim, fiunt. In dignotionibus igitur, cũ ſuppurant, cedunt, digitis
prementibus non reſiſtentes, quẽadmodũ mẽbra inflãmata: dignotionẽ igitur præbẽt manifeſtã.
At proprietas ceſſionis alia eſt in tenuibus humoribus, alia in craſſis, quẽadmodũ & in tenacib᷒,
atq; mucoſis humoribus. Sæpius verò nobis ſubijcitur cũ tentione ſpirituoſa pars aliqua abſce-
dens: quæ ubi ſecta fuerit, iuenitur ſanguis cõcretus, adeo ut, qui bis aut ter huiuſmodi uiderit di-
ſpoſitionẽ, ſi ſolers & memor fuerit, cõprehenſum in huiuſmodi tumoribus ſanguinẽ ita cõcretũ
agnoſcere poterit, cũ in memoriã ex collatione reuocauerit tẽſionis ac ceſſionis proprietatẽ. At
forſan præſtat non proprietatẽ, ſed quantitatẽ tenſionis ac ceſſionis nominare. Curõ aũt earũ, q̃
in ſuperficie cutis abſcedũt, inflãmationũ, fit incipiente quidẽ adhuc abſceſſu ꝑ ea, q̃ dolorẽ ſedãt,
atq; elaxant: ꝓcedente verò tꝑe ad ea, q̃ concoquendi ac ſuppurandi vim habere ꝓprie dicunt̃,
C tranſire oportet. De his aũt dictũ eſt, ſicut de pluribus alijs, in quinto de medicamentorum ſimpli
ciũ poteſtãte tractatu. Statim igitur aqua abundanti perfundere, atq; fouere oportet: & oleo cali
do partẽ inflammatã cõſpergere: atq; ex farina triticea, q̃ in aqua, atq; oleo moderate ebullierit,
cataplaſma imponere, nã hoc citius ad ſuppurationẽ perducit, quam id, qđ ex pane conficitur. Il
lud enim maxime diſſoluendi vim hẽt, vt cũ adſint ſales, atq; fermentum, optimeq; coctum ſit:
hæc vero omnia deſunt triticeæ farinæ. Et cum ſuppurari incipientem inflammationem curatu
rus, ſuppurationem prohibere poſſe ſperaueris, tunc plurimum panem ebullire permittas, oleo
ſcilicet ac aqua ſubigẽs: ſit autem aquæ ad oleum multiplex proportio. Plus aũt, quàm hoc, ſup-
purationẽ prohibet hordeacea farina ſimili modo præparata. Quæ uerò in tali curatione infun-
ditur aqua, habeat althææ radices intus decoctas. Si verò per ſumma cutis in parte inflammata
tenſio ualida fuerit, multis ſcarificationibus incidere oportet in ſuperficie, ac poſtmodũ ex fari-
na hordeacea elixata, ut diximus, cataplaſma apponere. Tentaui aũt ſæpius multas & in ſuperfi-
cie valdeq; tenues ſcarificationes: contrario aũt his modo alias profundiores magnas: & tertias
quæ mediũ tenebant in longitudine ac profunditate. Quæ igitur in ſuperficie fiebant, debile au-
xilium afferebant: Quæ verò longæ erant atq; profundæ, plurimum quidem ſanguinis exhaurie
D bant adeo, ut ferè animi defectum afferrẽt: rurſus vero ipſæ propriam curationem, ueluti vulne-
ra, exigebãt: Quæ autem earum ambarum medium tenebant, ſemper inueni ab inconuenienti-
bus dictis eſſe remotas: atq; ideo eas in vſu cẽſui ꝓferendas. In quibus igitur difficulter ad ſuppu-
rationẽ peruenitur, neq; facile diſcuti tumor poteſt, ibi humores eſſe cõpactos craſſiores ac tena-
ciores eſt exiſtimãdum. In his uero diſpoſitionibus tantum conuenit ea, quæ fit per profundiores
A. l. 4. f. 3. t. 1. c. 28. f. 452. a. ſcarificationes curatio. Conuenit etiã id, quod ex caricis conſtat in aqua decoctis, cataplaſma.
Oportet autem non ipſas aſſumere caricas, ſed aquam, in qua ebullientes ſunt liquefactæ. Expe-
dit uero & caricas pingues eſſe & dulces, ut earum humor non diſſimilis melli videatur: &, ſi eas
aſſumẽs decoxeris uſq; ad plurimum temporis, reddetur aqua melli tenui ſubſtantia ſimillima.
Huic igitur aliquando hordeaceam farinam inijcere oportet, aliquando panem Syncomiſtum,
ſic autem nominant eum, qui medius eſt inter exquiſite purum & furfuraceum: uocant autem
nonnulli eundem panem Autopyron, quoniam in puro farinam, nõ qualis natura eſt, talem ad
conficiendum panem aſſumunt, ſed prius purgantes furfur excernunt: contra autem in furfura-
ceo prius adimunt eam farinæ partem, quæ puriſſima eſt: panis autem, qui autopyros appellatur
qualem habet ex natura farinam triticum, talem etiam ſeruat. Oportet autem triticum ipſum, ex

quo farina ſumitur, eſſe ex ijs, quæ generoſa dicuntur: quædam .n. ex ipſis multum furfuris conti- B
nent, quæ ignobilia nominant: quædam verò ſiliginem, quæ (ut dixi) generoſa vocant. Nequa-
quam igitur oportet furfuraceum eſſe frumentum, ex quo vtilem ad cataplaſma farinam accipi-
mus, ſed, quemadmodum dictum eſt, multã habere ſiliginem: quòd ſi ignobilis tritici farinam aſ-
ſumpſeris, craſſiorem furfuris partem oportet excernere, atq; ita panẽ mediũ conficere. Ex hoc
igitur pane partem mediam ac teneram ad cataplaſmata commiſcebis, quando potẽtia mediũ
farinæ hordeaceę & triticeæ volueris facere cataplaſma. Nã farina triticea maxime ad ſuppura-
tionem ualet, hordeacea verò plurimũ reſoluit: hic verò, quẽ diximus, panis medium naturã ſer-
uat, ſicuti & eius farina inter nuper dictas farinas triticeas eſt media. Ad hoc igitur reſpiciens cum
decoctione caricarum miſce, quod tibi conuenientius uidetur, ſiue ex panibus, ſiue ex farinis. Si
vero tumor reſoluatur, minus tñ, quàm oporteret, ſimul coquere oportet cũ caricis hyſſopum,
vel origanum. Si quando uehementius tumorẽ exiccare volueris, ſales decoctioni adijcias, dein
de hoc modo infunde farinam hordeaceam. Eximatur autem & hinc, quicquid furfuraceum eſt:
& poſtquam plurimum ebullient, appone cataplaſma. In tumoribus quidẽ, qui difficulter reſol-
uuntur uerendum eſt, ne eorum reliquiæ ſcirrhodes .i. duræ, relinquantur. Quare in ſingulis ſolu-
tionibus" attendere oportet, ad quid tranſmutetur omnis cuius curatio ſuſcipitur, tumor: nam ea ✝
curatio, q̃ fortiter exiccantibus agitur, reliquias duras operat̃. Hoc verò in ſingulis ſolutionibus A.li.4.f.3. t.2.c.12.f. 459.c
animaduertes, ſi partem patienta tetigeris, &, quod nunc apparet, illi, quod prius uidebatur, con
tuleris. Si igit̃ vnquã tale ſuſpicatus fueris, decoque in aqua cucumeris agreſtis radicẽ, aut bryo-
niæ, aut aſſari, ſæpius quidem per ſe ſolas, nonnunquam caricas pingues adijciens: deinde aquæ
farinã admiſce, commiſcens & aliquid adipis, anſerini præcipue uel gallinacei: q; ſi hi non affue-
rint, ſuillũ adiunges. Radices quoq; earũ, quas nuper diximus, herbarum, atq; præterea althææ,
ſi poſt moderatam decoctionem cũ pane, atq; adipe conterantur, huiuſmodi tumores reſoluũt.
Fortior aũt hiſce omnibus eſt draconrij radix: &, ſiquando ea uti uolueris, cũ ſit ijs, quas nuper
diximus, multo ſubtilior atq; ad reſoluendum potentior, omnino adipem commiſce. Niſi .n. hu-
mectaueris atq; mollieris induratos tumores, ſed fortibus medicamentis reſoluere tantũ ſtudue-
ris in primis quidẽ diebus eos inſigniter decreſcere facies, ſed pariter id quod relinquitur, indura-
bis; hoc verò induratum difficulter reſoluetur. Melius igitur, ſicut diximus, ut fortiter reſoluenti-
bus medicamentis commiſceamus mollientia, uerentes, ne tumores in ſcirrhos (quorum curatio
nem in præcedentibus audiuiſti) conuertantur. Rurſus igitur ad ſuppuratos tumores accedamus, G
quos ubi poſſe reſoluere deſperaueris, ex farina triticea vtere cataplaſmatibus, nã ad celeritatem
ſuppurationis plurimum conferunt. Deinde aperiens, ſi uideris ea, quæ circa ſectionẽ ſunt, libe-
ra omnino ab inflammatione, medicamẽtis, quæ emplaſtica dicuntur, vtere. Sit autem eorũ vis
ad exiccandum habilis: careant ẽt morſu, vt neq; adſtringentia medicamenta habeant admiſta,
ſed ea potius, quæ ſine doloris ſenſu reſoluunt, uel parum aliquid adſtringentis habeant. Ego ve-
rò ſæpius in huiuſmodi vſus ſum medicamento, ex fermento & oſtreis cõbuſtis cõfecto: Si verò
pars aliqua ſectioni circumſtans inflãmata fuerit, eo, qđ ex chalcite conſtat, vſus ſum, oleo lique-
faciens: &, ubi paulatim refrigeratũ fuerat, in mortario temperans & molliens manibus, atq; ui-
num infundens, ut noſti. Ad multa verò utile eſt hoc medicamentũ, quemadmodum in libris de
Compoſitione pharmacorum diximus. Faciemus etiam alios (ſi Deus voluerit) de Paſſionibus,
quæ ſingulis partibus accidunt, in quibus omnium medicamentorum, quibus vti conſueui, dili-
genter uires explicare tentabo, atque eorum uſum opportunũ exponere. Sed tu iam in hiſce me-
dicamentis, de quibus in hoc libro memini: habuiſti à me antea & menſuras & præparandi mo-
dum. Vbi verò plus opportuno cutis colliquata fuerit in ſuppurationibus, adeo ut panno lacero H
ſimilis efficiatur, non facile ſubiectis corporibus agglutinatur, ut neceſſe ſit eum, qui κατὰ [illegible] τος
id eſt per latitudinem, nominatur, curationis modum adhibere. I

De Sinu. *CAP. 8.*

CVm verò amplius agglutinandi cutem ſubiectis corporibus creuerit difficultas, huiuſmodi
affectum Sinum appellãt. Deinceps tibi in memoriam reuocabo huius quoque curationis
modum, quem vidiſti me ſæpius in pluribus adhibere. Vbi talis diſpoſitio conſiſtit, ſatius eſt fiſtu-
lam directe perforatã uel ex ære, vel ex cornu factã habere paratam: quòd ſi hæc non fuerit, vnũ
ex ijs inſtrumentis, quæ Pyulca id eſt puris attractiua, dicuntur, quod foramen latiſſimũ habeat
& eius, quod à nobis compoſitum eſt ex charta combuſta medicamentũ, tu ſæpe uidiſti me exi-
guam portionem multo oleo roſaceo permiſcere, ac per id inſtrumentum puris attractiuũ in ſi-
nus inijcere, deinde filis euulſis orificium claudere. Quæcunque verò emplaſtica medicamenta
oleo roſaceo liquefacientes inijcimus, hoc inſtrumentũ non permeant. In his vero oportet ueſi-
cam ſuillam accipientes, fiſtulam directũ foramen habentẽ apponere. Eſſe vero acriora medica
menta liquefacta, quàm illa, quæ Emmota, id eſt linamentaria, dicũtur, eſt neceſſariũ, qualia ſunt
apud omnes uſitata, colore viridi inſignia: hæc enim oportet non pauco oleo roſaceo liqueface
re, ut in ſinum inijci poſſint. Diſſoluitur autem emmotorum uis in huiuſmodi miſſionibus

Igitur

A Igitur Emplaſtica omnino medicamenta, quale eſt Macherionis, & Epigoni, quod Iſis cogno-
minatur, ubi ad emmotorũ vſum deducuntur, cerati indigent admiſtione, hæc.n. ad ſinus utilia
ſunt, qua.n.ratione eis ceratum admiſcetur, eadem etiam ſunt ad ſinus utilia. Miſcentur autem,
quia uires mordaces hñt, ſi per ſe ſola liqueſcerent, nõ admiſſo ipſis cerato: ſed, ubi quidẽ oleum
roſaceum plurimum fuerit, quod verò in ipſo liqueſcit, medicamentum paucum, non amplius
acritudinem ſeruant. Vbi verò ſinus mediocriter carne oppletus fuerit, tunc agglutinantia me-
dicamenta apponere oportet, veluti ſi recenti & ſanguinolento vulneri medereris. Multa verò
tali ſunt natura prædita, alia quidem, quæ ex aſphalto conſtant, uocant autẽ huiuſmodi, neſcio
quõ, emplaſtra Barbara: alia verò, quæ Cirrha, id eſt ſulua, vel Phæa id eſt fuſca, à calore dicun-
tur, ex lithargyro & ærugine æris decocta plurimũ, ſic.n. ærugo fuluum colorem accipit: ſi verò
paucum ebulliat, facit emplaſtra, quæ Melina id eſt lutea, dicuntur. Te verò non latet, quòd om-
nia metallica medicamenta ſubtiliores partes habent, & vim exiccandi maiorẽ, ubi multũ ebul-
lierint. His verò medicamentis ſuluis, ubi ſtatim reponuntur, quædam extrinſecus ſupereminen
tia fuſca concreſcit, ſub qua pars medicamenti profundior plus, quàm ab initio ſulua uidetur. At
que idcirco nonnulli huiuſmodi emplaſtra uocãt Dichroma, id eſt bicolora, quidam verò Dipro
B ſopa, id eſt biſacia. Quanto verò ſubtiliora fuerint, ac maiorẽ exiccandi vim, habuerint, tãto plus
in ſinum operabuntur: nam ad eius profundum oportet trãſmitti vim, ſi intentionẽ propoſitã aſ
ſequi uelimus. Quę verò recentia, & ſanguinea vulnera agglutinant, quanq̃ his minus exiccant,
labra vulnerum, ſi breuia extiterunt ac minime profunda, agglutinãt: atq; ob hoc facile ac cito,
quod oportet, efficiunt. Si verò in profundum vulnus protendatur, & ſuturis & fibulis ſolemus
in unum cogere. Sinus itaq; oẽs non ſimplices ſunt diuiſiones, ſed frequenter in ipſis modo vna
pars, modo alia excoriata eſt, quod neq; te oportet latere. Cum igitur ad locũ ſuperiorẽ ſinus ex
tenditur, facile per os humor uitiatus (ichor græce dictus) elabitur. Si verò uergit ad ima cum in-
tus retineatur, partem aliquam continuam erodit. In his q.dẽ ſinibus, niſi prius ad effluxũ feceris
ſectionẽ, nihil proficies, neq; cum carnẽ generare, neq; cum agglutinare uolueris. In alijs verò
non opus eſt ſectione, ſi modo conuenientẽ figurã in parte patiente ſeruaueris: ex qua figura po
tes aliqñ ſinum ad partẽ ſuperiorẽ uergentẽ, facere ad inferiorẽ declinare; ac contra, vergentem
ad ima, cõuertere ad ſuperiora. Vidiſti me igitur ſinũ in brachio exiſtentẽ, cuius os erat prope cu
bitum, figura in ſuperiora tendẽte, ſanaſſe ſine alia facta ex aduerſo ſectione: & in coxa ſimiliter
figura ſinus ad ima vergente, cũ ſinus verſus genu quidẽ terminaret, altius verò os media coxæ
C regione ſuperius, ſine vlla ex aduerſo diuiſione vidiſti factã eſſe curationẽ, ſubijciente me popli
ti ceruical molle, ut inferiorẽ ſitũ haberet inguen q̃ genu. Suffecit aũt in hoc ſinu, & alijs iſto ma
ioribus ſolũ melicratũ immiſſum, aptum ad conglutinandum omnes eius partes profundiores.
Quidam autem lixiuium miſcuerunt, ſeipſos coarguentes in ijs, quæ prius ad carnem ſinui indu-
cendam medicamenta apposuerũt: neque.n. caro noua priori adnaſci poteſt, cum ſordicies cir-
cumſedit. Quo modo igitur ſufficienter carne innata ſinui, conglutinatiuum adhibent medica-
mentum, ſiquidem ueluti ſatis ſordidum exiſtentem lixiuio abſtergere tentant, cum pura caro
neq; acrius melicratum toleret? In hoc igitur ſatis eſt, ſi hoc tale immittatur, quale quiſpiam cũ
voluptate potaret. Et poſt melicratum ſolitus ſum deinceps, antequam medicamentum conglu
tinatiuum imponam, aliquando uino ſolo, aliqñ uino mulſo, ſinum abluere. Nam ad abſtergen-
dum, atq; ad expurgandum circumſtantes humores uitiatos melicratum eſt melius: ſed ad con-
glutinandum uinum eſt melius & efficacius: ſit aũt inter dulce & ſtringens medium. Et quidem
poſt medicamenti agglutinantis appoſitionem ſpongia noua ex mulſo vel vino circumijciatur
quàm molliſſima: atq; alligato quidem incipiat à fundo ſinus, finiat autẽ ad os. Sed & linteorum
circumuolutiones fundũ ſinus ſine dolore conſtringant, paulatim verò laxent vſq; ad os ſinus:
D hoc ipſum habet laxam pharmaci alligationem, emplaſtro, quod circum apponitur, ita cũ forfi-
cibus diſciſſo, ut ex ore ſinus humores uitiati, ſi qui excernantur, poſſint effluere; paruo aliquo
alio ipſi impoſito emplaſtro vſq; ad ſolutionem: quã tertia quaq; die faciẽs, auferes hoc ipſum,
quod ueluti ſuprapoſitum circumiacet, id, quod per totum ſinum circumiectum eſt medicamen
tum relinquens. Indicium autem tibi ſit, nunquid pars ſinus profunda ſit bene conglutinata, hu
mor emanans ſi multus aut paucus, decoctus aut crudus: ad hoc autem ſi neq; in ipſo ſinu dolor
ſentiatur, neq; tumor appareat, ſed totus locus depreſſus ſiccus atq; expers doloris exiſtat. Si au-
tem & pus bene coctum in ore uideris paucum, adhuc magis bona tibi ſit ſpes de ſinus congluti
natione: imponenſq; turſus ſpongiam, ac denuo alligans, ut diximus, ſecunda quaq; die uel ter-
tia ſolue, permutãs ſemper, quod ori ſinus ſuperſtat, linteum eodem emplaſtro perunctũ, quod
totum os in circuitu comprehendet. Oportet autem non eſſe admodum impreſſum, ſed ita, ut
omnis humor uitiatus ex ſinu per ipſum poſſit euacuari. In prima igitur & ſecunda die ſi ali-
quis humor tenuis à ſinu excernitur, noli omnino de conglutinatione deſperare. Sæpius enim
circumiecti membro patienti uis medicamenti uehementer exprimit ex ipſa cute & carne ſubie
cta tenuem humiditatem, quando ita affectũ fuerit corpus ægroti, aut ex naturali temperatura,

A. l. 4. f. 4. t. 3. c. 5. fo. 473. b

A. ibid. e.

aut ex malo victu, qua humiditate expreſſa ſpatia mediocriter exiccata conglutinãtur. In tertio B
aũt & quarto ab initio die, ſi ichor crudus ex ore ſe oſtenderit, tunc ſcito ſinũ nõ eſſe conglutina
tum. Sit aũt præ omnibus id, quod patiendi membro circumijcitur, medicamentum uehementer
quidem exiccans, neq; mordens verò, neq; intendens, ueluti eſt noſtrum, quod cirrhum .i. fuluũ,
ſeu giluum vocatur, ſine cera confectũ ex metallicis medicamentis elixatis, & oleo cicino, & ace
to, quod vulnera ſanguinolenta conglutinat, ac ſine moleſtia ſinus exiccat. Vidiſti verò & ipſo
ſanatas fiſtulas aliqñ, in quibus anguſto lõgoq; exiſtente foramine, cum nondum intus callũ ha-
berent, ſed ſordiciem ſolum, immiſi primum lixiuium: deinde tãdiu intus ꝑmanere permiſi, do-
nec ſperaui totam ſordiciem penitus excidiſſe, poſtmodum medicamentum appoſui. Sic verò &
eos, qui ſub cute ſunt ſola ſinus, in quibus nondum carnẽ generari oporteat, quinq; inſcitẽà qui-
buſdam curati erant, ſimul atq; curandos ſuſcepi, hoc medicamento conglutinaui, cum tñ prius
lixiuio abluiſſem: qm̃, qui vlcera curant, nullo ex ijs, quæ ex purgandi vim habent, vtuntur me
dicamento. Vbi verò, qui ad abſceſſum perueniunt, tumores tarde ſecti fuerint, aut ob medican-
tium imperitiã: aut, eorum, quibus medela adhibetur, timiditatem, qui ſecari non patiuntur, ſed
expectant, ut longiori tpe cutis à pure rodatur: contingit ſæpius vniuerſam cutim à pure circa
abſceſſum aggregato ſufficiẽter extenuari inſtar τοῦ ῥάκους, id eſt laceræ ueſtis, unde & illi nomen F
Rhacodes .i. lacero, à medicis inditum puto. Eſt itaq; huiuſmodi cutis conglutinari contumax,
præcipue ſiquis ſcđm ſubſtantiam ſiccum medicamentũ imponat: ex his .n. magis fit laceræ ve-
ſti ſimilis & ſicca cutis, inſtar pellium detritarum. Viſum eſt igitur mihi opportunum, ſi quis ad
eius conglutinationem utatur medicamento, ſubſtantia quidem humido, potentia autem ſicco.
Dictum autem in libris de medicamẽtis, quòd potẽtia ſicca medicamenta dici ſolent à medicis,
quæ exiccandi vim habent. Optimum autem ex omnibus medicamentis, quæ ſubſtantiam qui-
dem humidam habent, uim autem exiccãdi, eſt id, quod à me compoſitum eſt ex lythargyro &
adipe ſuillo antiquo, & chalcite, quibus additum ſit oleum vetuſtiſſimum. Nam vim eius eſſe effi
caciorem ſum expertus ad huiuſmodi diſpoſitiones, cũ neq; admodũ durum fuerit, neq; exqui-
ſite non inficiens. Sed, & ſi tale conficiatur, & vulnerum ſanguine manantium conglutinatiuum
erit: & oĩo etiam vlcera ad cicatricem perducit, ſi & oleo {antiquo} remittatur, & cum uino me-
diocris ętatis commiſceatur, deinde in circuitu eiuſmodi diſpoſitionibus apponatur: quas ſæpius
ſine vlla moleſtia cõglutinauit. Confert aũt, ut diximus in laceroſis cutibus non parum & mel, ſi
uſq; ad emplaſtri conſiſtentiam elixetur. Eius verò elixationis mediocritas vix recte perficitur. G
niſi inſpiciatur. Oportet .n. ipſum, neq; adeo eſſe durum, ut difficulter labatur: neq; ita humidum
ut circumfluat: nam, quod durum eſt, ad eandem peruenit cum duris emplaſtris abſurditatem,
humidum verò veluti ſuperiectum calido corpori, vndiq; circumfluit, & ſiccum linteum dere-
linquit, quod nõ modo nihil iuuat, ſed etiam nonnunquam obeſt cuti, quæ debet conglutinari:
at, ſi mediocriter elixetur, hoc quidem optimum eſt medicamentum in huiuſmodi ſinibus. Sed,
qm̃ elixationis eius mediocritas non facile poteſt cõiectura attingi, rectius mihi viſum eſt ei myr
rham ſubtiliſſime tritam aſpergere, aut aloen, vel thus, aut aliquod ex his, uel oĩa ſimul tum præ
cipue, cum linteo inunctum humidius apparet. Oportet autem aſpergere iſta per cribrum, quod
ſublime ſupra mel teneatur: ſufficit autẽ ſemel, aut bis illud agitare, ut mediocriter excidant. Nõ-
nunquam verò &, dum elixatur, adijcio melli aliquid ex antedictis medicamentis, qñ præſertim
ſinus maior fuerit, atq; profundior. Vſus ſum aliquando, & tenui centaureo, qđ mirum eſt ad hu
iuſmodi medicamentũ. Poſt ipſum verò, & ſymphytũ utile eſt, & deinde ireos illiricę radix, po-
ſtea farina ex orobis. Neq; obſcurum eſt, quin & contundi oporteat, & per cribrum ſubtile tranſ
mitti, ac poſtmodũ conteri talia omnia: melli aũt commiſceantur eo tpe, qñ debet ab igne amo- H
ueri, tm̃ nobis ſuperterentibus, donec melli decocto optime uniantur. Melius autem fuerit, ſi ca
cabum ab igne amouentes, hæc omnia admiſceamus, & deinde diligenter agitemus, donec mel
adeo tepidum reddatur, ut corpori, cui curatio adhibeatur, poſſit imponi.

De Gangræna. CAP. 9.

Onſequens eſt, ut deinceps dicamus de inflammationibus, quæ gangrænæ fiunt. Nominant
autem (ut noſti) Gangrænas, "eas, quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ ſunt,
ſed adhuc fiunt, mortificationes. Nam cum, omnino membrum effectum eſt emortuũ, ut pun- A. li. 4. f. 3. t. 1. c. 15. f. 454. b
ctum uel ſectum uel aduſtum non ſentiat, quæ patiĩ, ſtatim recidere oportet, quà ſanam partem
uicinam attingit. Sed, quod ita affectum eſt, denigratur: quod verò in medio eſt conſtitutum, ita
vt tendat ad mortificationem, Gangrena nominatur. Curatur autẽ euacuantibus nobis quàm
poſſumus plurimum ſanguinis, qui in membro patiente compactus eſt, cuius cauſa fiunt morti
ficationes, ob id, quòd arteriæ ex anguſtia loci nequeunt ſe attollere: reliquo autem trãſpiratio-
nes exhibentibus. Aut igitur cutem vniuerſam multis ſectionibus profundis ſecare oportet una
cum ſubiecta ſubſtantia: aut plurimis ſcarificationibus profundis incidere. Sanguinem verò ma-
nare permittens, imponere debes ex medicamentis aliquod ad putreſcentia utilibus: cuiuſmo-
di ſunt, quæ ex oxymelite, & farina orobi uel lolij conficiuntur: ſi uerò talia non adſint, fabarum,

A ſarinam adhibe,atque ipſum oxymel ſolum: &,ſi fortius medicamen apponere velis, adiice ſal,
aut extrochiſcis aliquem exquiſitiſſime tritũ,qualis Andronis & Polyidæ & Paſionis eſt. Et Mu-
ſæ medicamẽ ad hæc aptiſſimum,quod in Heræ tomo ſcriptũ eſt. Vtaris autem & his,& aliis,quæ
antea diximus animum aduertens ad corpus ægroti. Nam,ſi ruſticum fuerit & durum natura,for
tiſſima medicamenta deſiderat: fœmineum uerò & molles carnes ha' ens,imbecilliora. Sic & vi-
ri,quicunque & molles carnes habent,& balneas amant,& in ocio degunt, mollia exigunt me-
dicamenta. Neque dubium eſt idem in pueris faciendum eſſe. Et ſi quando etiam putrefactam at-
que emortuam partem abſcideris,ut ſecurius agas,nuper dictis utere medicamẽtis,naturam cor-
A.l.1.ſe.4. cap.19.fol. 83.f porum ſimul attendens,atque eius inſuper partis,quæ male affecta eſt. Quædam enim ſunt, quæ
citiſſime ad putredinem ueniunt: & ſatis eſt ob maiorem ſecuritatem,quando abſcindis aut circũ
cidis id,quod iam putruit,eam,quæ veluti quædam radix eſt,ſanæ parti adiunctam, "adurere,ſicu
ti ſæpius in pudendis facere conſueuimus, nonnunquam quidem male affectis partibus quæ adu-
runt,afferentes, quandoque verò linamentum ante ſubmittentes. Facta uerò aduſtione,ſolemus
(ut noſti)uti ſucco porri: qui vbi non adſit,iis,quæ paulo ante diximus. Vbi verò tibi uidebitur his
remediis adhibitis ceſſare putredo,vt cito cruſta excidat,medicamento,quod nominatur Cepha
B licum,cum melle vtere. Melius uerò & ex hydrelæo panem decoquentes, vel ſarina hordeacea
eodem modo parata,vel etiam cum ipſa miſcendo triticeam,facere cataplaſma. Id etiam medica
mentum,quod Tetrapharmacum nominatur,ac præterea Macedonicum, ſunt cruſtarum ſup-
purationibus,atque earum excidentiis accommodatiſſima. Similiter autem & quæcunque vim
habent ad ſuppurationem perducendi. Et panis uerò tritus cum apio uel ocymo optime cruſtas
dirumpit,& a ſanis partibus ſeparat. Ex ſimplicibus autem medicamentis iris cum melle, vel ra-
dix panacis,vel ariſtolochiæ,uel acori. In mollibus verò corporibus ſufficit orobi farina cũ mel-
le vel thure. Aufert autem & cruſtas Machætionis medicamentum,†& iris cum melle. Cum ue-
rò exciderint cruſtæ,huiuſmodi ulcera poſſunt quibuſcunque medicamentis,quæ carnem indu- †In græ cod.legitur,et illis cũ melle. legitur etiam, & iſis, emmota.
cant,ad ſanitatem perduci.

De cancro & Elephantiaſi. CAP. 19.

A.li.4.ſ.3. ca.c.15.f. 159.g CVm de his a' unde dictum ſit,reliquum eſt,vt de cancroſis tumoribus diſſeramus,qui in om
nibus quidem partibus corporis fieri conſueuerunt,ſed in "mammillis præſertim mulierum,
quæ purgationem ſecundum naturam non habent: quæ ubi modum ſeruauerit,tunc mulier inte
C gra fruitur ſanitate. Hi uero omnes præter naturam tumores ex melancholica ſuperfluitate gene
rantur,de qua diximus in commentariis in quibus de potentiis naturalibus egimus: Vbi oſtendi-
mus hunc humorem,dum ſanguis in hepate fit fæcis uinariæ proportione generari: expurgari au
tem à ſplene,qui ex eo naturaliter habet alimentum. Cum igitur naturalis temperatura hunc hu
morem paucum generauit,& ratio uictus adhibita confert,& ſplen ſatis attrahit ex eo,qui gene-
ratur,nulla huiuſmodi ſuperfluitas in uenis coaceruatur: At,cum contraria eueniunt,tunc in ve-
nis multiplicatus: & eas,de quibus dicturi ſumus,facit ægritudines. Dico autem iis,quæ diximus,
contraria,ut.ſ.hepar ad generandum huiuſcemodi ſuperfluitatem ſit aptũ. ſit etiam ratio victus
per tales adhibita cibos,qui craſſum & fœculentum humorem procreare natura apti ſunt: ſplẽ ve
rò ſit natura imbecillior,&,quicquid de ea ſuperfluitate generatur,ad ſe minime trahere potens.
In hoc verò corpore turbidus fit,ac craſſeſcit is,qui in venis continetur ſanguis. Et non nunquã
à venis habentibus(ſicut & alia omnia)uim excernendi id,quod extraneum eſt,per hæmorrhoi-
das excernitur. Sæpius autem & ad varices decumbit: quandoq; ad cutum uniuerſam expellitur,
fitq; is morbus,quem Elephantem nominant. Nam & aliquando ad alias corporis partes,q̃ cæte
D ris ſunt imbecilliores,humor iſte defertur: atq; euidenter apparent,quę in illa parte ſunt, uenæ ni
gro ſanguine ac craſſo plane: quantoq; craſſior fuerit ac nigrior,tanto deterior eſt paſſio. In mam
millis autem ſæpe uidimus tumorem forma ac figura cancro animali exquiſite conſimilem: nã,
quemadmodum in iſto pedes ex utraq; parte ſunt corporis,ita in hoc morbo venæ diſtẽduntur,
ac figuram omnino ſimilem cancro repræſentant. Hunc morbum per ſui initia ſæpe ſanauimus:
ſed,vbi in molem inſignem ſatis euectus eſt,nemo ſine manus opere potuit curare. Itaq; uniuerſę
chirurgiæ tumorem præter naturam excidentis intentio eſt totum tumorem, qua partibus ſanis
adhæret,circũcidere: ſed ob uaſorum magnitudinem,cum præſertim fuerint arteriæ,profluii ſan-
guinis ſtatim periculum imminet: ꝙ ſi laqueis eas circumprehendas,ſympathiæ id eſt compaſſio
nes,inſequuntur. Si autem & morbi radices exurere ſtatuas, neq; huic rei maximum periculum
deeſt,cum prope principes partes fit aduſtio. Hunc igitur morbum(ut diximus)in principio ſana
uimus,& tunc præſertim,cum melancholicus humor non admodum craſſus uidebatur exiſtere:
nam hic purgantibus medicamentis,ex quibus ſanitas ſequitur,prompte ſuccumbit. Neq; obſcu
rum eſt huiuſmodi medicamenta debere eſſe euacuandæ atræ bili accommodata. Quod tam diu
faciendum eſt,donec ſanitas priſtina parti ſubſequatur, qñ ratio victus optimos generans humo
A.li.4.ſ.3. c.3.c.1.fo. 461.b res interim adhibeatur. In Alexandria "quidem elephantis morbo plurimi corripiuntur pro-
pter victus modum & regionis feruorem: at in Germania & Myſia rariſſima hæc paſſio uidetur.

& apud Scythas lactis potatores nunquam fere apparuit. In Alexandria verò plurimum gene- E
ratur ob uictus rationem: comedunt enim farinam elixatam, & lentem, & cochleas, & plura ſa-
lita, & nonnulli ex ipſis carnes aſininas, & alia quædam, quæ craſſum & melancholicum humo-
rem generant. Nam, cum circunſtans aer calidus ſit, motus humorum agitur verſus cutem. Huic
igitur morbo quas antea diximus, conferunt purgationes. Quòd ſi & ætas & virtus permiſerint,
ſanguis prius mittendus eſt. In cancris verò non inutile eſt, neque in iſtis, vbi nihil prohibet ſan-
guinem mittere, demum purgare: &, ſi fuerint mulieres, menſtrua euocare, ſiquidem nondum
quinquageſimum annum attigerint. Patienti autem particulæ ſuccus ſolani imponatur, nã hoc
medicamen ad huiuſmodi vtile eſt. Quòd ſi nolit ægrotans medicamento adeo humido illiniri,
cum præſertim domum exire cogatur ad conſueta negocia peragenda, medicamen ex pompho
lyge conſtans eſt imponendum, quo me vidiſti vti ad cancros exulceratos: &, ſi hoc non adſit,
adhibe alterum medicamentum noſtrum, quod ex chalcite fit. In victus uerò ratione ſuccus pti
ſanæ abundanter exhibendus, & ſerum lactis: & ex oleribus malua, atriplex, & blitum; &, quan-
do tempus tulerit, cucurbitas, ipſis etiam eſt vtendum & piſcibus petroſis, & auibus omnibus,
exceptis paluſtribus. Sed ijs, qui elephantiam patiuntur, in viperarum eſu eſt mirabile auxilium.
Ita verò eas condire oportet, quemadmodum vidiſti Marſos, qui feris venenatis & aſpidibus nu
triuntur, Capite quidem primum abſciſo & cauda vſq; ad digitos quatuor: deinde omnibus in- F
teraneis exemptis, cute etiam nimirum adempta: aqua deinde abluto corpore ipſarum. Sed ne-
que aliter, cum theriacam antidotum conficere volumus, vſque ad hoc præparamus: ſed dein-
ceps cõcoquimus differenter, in theriaca quidem paululum anethi & paucũ ſalis in aqua ponen
tes: in ijs autem, qui elephantiaſi laborant, in olla anguillarum modo præparantes, ex albo iure.
Fit autem hoc modo. Aqua abundanter in ollam funditur & paucum olei, & cum hoc porrum
& anethum adijcitur. Liquet autem, quòd viperarum carnes ſunt decoquendæ, donec exquiſite
molles reddantur. Ipſum etiam medicamentum confectum ex viperis, quòd theriacam appel-
lant, optimum eſt ad potandum ijs, qui huiuſmodi morbo laborant, uel etiam, ſi cui libuerit, ad
cutem oblinendam: nam, cum omnia hæc facta fuerint, nonnunquam ſolet ſquama à cute deci-
dere, quale in ſerpentibus quod ſenium appellatur.

Strumarum, Meliceridum & hydropum curatio. *CAP. II.*

IN alijs autem tumoribus præter naturam non putaui oportere eam. quæ manu fit curationem
hoc in loco ſcribendam, cum tu medicamenta probatiſſima à nobis acceperis. In ſtrumis enim G
ea, quæ † adſtringere, & exiccare, & pus etiam facere poſſunt. In ijs autem, quæ Melicerides
dicuntur, ea, quæ has diſſoluendi vim habent, & quæ pus reſoluunt, & ad aquam in ſcroto &
abdomine, medicamenta accepiſti: Quibus etiam in aqua intercute laborantibus utaris: in
ijs enim duplex intentio eſt, ſcilicet vt ſanetur tumor durus in viſcere, & coaceruata humiditas
diſſoluatur. At prius de induratorum vlcerum curatione dictum eſt: { ſed differunt cum ta-
lem tumorem partes patiuntur, & differentem exigunt curam. } Quare curatio hydropum ad
has tres reducitur intentiones, vt ſanemus durum tumorem, qui in viſcere eſt: vt ea appona-
mus, quæ humiditatem diſſoluunt: & medicamenta, quæ vrinam mouent, in potu demus.

† [illegible] ad aequalitatem redigere, id eſt, ut puto, diſſipare id quod tumorẽ facit.

Hæc quidem tibi, qui ad longam peregrinationem accingeris ſatis eſſe arbitror. Si
verò (vt inſtitui) librum de medicamentis ſecundum * morbos & loca patientia A.l.3.f.14 c.4.c.13.f. 322.a
compoſuero, illum in tuo reditu habebis. Sed & aliud opus magnum
amicis expoſtulantibus exarabitur, in quo tota ars curandi conti-
netur. Quòd ſi tibi peregre detineri diutius contigerit,
ſingulos, qui à nobis ſcribentur, commen-
tarios ad te mittere non
grauabimur.

* Al. genera.

Poſt hunc librum collocari debuerat liber, cui titulus eſt, Quos & quando, & quibus medicamentis purgare conueniat: qui in quinta Claſſe pag. 88. habetur.

GAL. IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARII QVATVOR

B

Ioanne Vaſſeo Meldenſi interprete

Ab Auguſtino Gadaldino pleriſque in locis emendati.

ARGVMENTVM.

Pertractat de ijs, quæ veteribus medicis in acutorum morborum victu controuerſa erant: ac in primo quidem libro agit de ptiſana.

C *QVi Gnidias appellatas ſententias conſcripſerunt, hi ſanè, quæ in morbis ſingulis patiuntur, & quo nam modo nonnulla ut eueniant, rectè ſcripſerunt. Atque hactenus uel medicinæ quoque imperitus quiſpiam rectè ſcribere potuiſſet, ſi ab ægro unoquoque qualia patitur, probè intellexiſſet. Verum, quæ medicum non referente ægro ipſo diſcere oportet, multa ex his ſunt prætermiſſa, alia in alijs.*

Non ſolum nihil eorum, quæ ægri patiuntur, prætermiſerunt, qui Gnidias ſcripſerunt ſentẽtias: verũ quoq; & vltra id, qđ iuſtũ eſt, de quibuſdã mẽtionem fecerunt: vt paulo poſt oſtendã. Neq; id artis opus eſt, ſi nihil prætermiſerint eorũ, q̃ à plebe ipſa cognoſci poſſunt: non etenim is artifici eſt ſcopus, ſed, quæ ad curationẽ idonea ſunt, oĩa ſcribere. Qua p p ſæpius nonnulla adijcere, q̃ vulgus nouit, erit opus: & multa, q̃ huic nota ſunt, auferre, ſi nihil ad finẽ artis cõferre videantur.

2 *Et quædam ad coniecturalem cognitionem (τεκμαρτὴν dicunt) peropportuna.*

Τεκμαρτικὴ eſt, quæ per Τεκμηρίου fit, cognitio: Τεκμήριον autem appellant veteres ſyllogiſticum ſignum, non autem ſimpliciter ſignum omne, ut in opere de coniectura & ſigno eſt demonſtratum. Quæ igitur medicis ad huiuſmodi cognitionem tum neceſſaria tum vtilia exiſtunt, non omnia ait Gnidijs in ſententijs ſcripta eſſe, ſed prætermiſſa pleraque.

D

3 *Cum autem ad coniecturalem cognitionem dicatur, quo nam modo curare ſingula oporteat, in his multa aliter, quàm illi enarrauerunt, ſentio.*

Ex quo multa, quæ ad coniecturalem cognitionem vtilia exiſtunt, à gnidijs medicis prætermiſſa eſſe dixit: quam nam dicat coniecturalem cognitionem, ipſe deinceps docuit, inquiens, Quo nam modo curare ſingula oporteat. Nempe, quod ad horum inuentionem vtile fuerit, id ex arte eſt. Sed forſan quis opinabitur prætermiſſas eſſe, quæ tum ad dignotionem, tum ad prænotionem conferunt, coniecturas. Verum res non ita habet, cum de neceſſitate in illis, quæ ad curationem idonea ſunt, hæ contineantur. Si enim ad optimæ curationis inuentionẽ nihil conferrent morborum ignotio, & futurorum prænotio, prorſus hæ ſuperuacarent: nunc autem, quòd conferant, ob id vtiles exiſtũt. Ergo, quòd affectuum dignotio ad curationẽ valde neceſſaria ſit, recenſere non eſt opus. Nam in primis, quis nam ſit morbus, dignoſcere oportet, deinde curationem ipſius ita aggredi. Quòd verò prænotio ad curationem quoque utilis ſit, demonſtrauit in præfatione prognoſtici Hippocrates. Qui ergo omnia, quæ ad medicinam ſpectant, vtilia ea uel ad dignotionem, uel curationem, vel prænotionem eſſe dixerit, uirtute idem dicit. Curatio ſiquidem per ſe à medicis exercetur: prænotio autem & dignotio propter curationem. Quo fit 1. Progno. t. 1. 4. 189. d

vt nemo finem artis dignotionem vel prænotionem, ſicuti curationem, aſſeuerauerint. Intelligе autem in præſentia curationem, ſublationem morbi, non eam quidem, quæ adhuc ſit, ſed quæ iam facta ſit. Sed de omnibus abunde eſt ſcriptum in eo libro, qui de fine medicinæ agit. Nec expedit, vt in præſentia quippiam præpoſtere, & præter inſtitutum faciamus (græce ὕστερον πρότερον ποιῶμεν, dici ſolet) vtpote, qui iam veteris mentem vel ſine exquiſito finis examine cognouerimus. Verum, cum & modo alio dictio præſens pleriſque in exemplaribus fide etiam dignis ſcripta ſit, de ea mentionem facere non intempeſtiuum fuerit. Differt autem ab ante ſcripta dictione litera vna, videlicet, ἢ idest, uel vt ad hunc modum græce ſit: ὁκόταν δὲ ἐς τεκμαρτὸν λέγηται, ἢ ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν id eſt. Cum autem quippiam ad coniecturalem cognitionem dicatur, vel quonam modo curare ſingula oporteat. Qui.n. ita ſcribunt, per τεκμαρτὸν dignotionem & prænotionem intelligunt: & per verba hæc ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, id eſt quo nam modo curare ſingula oporteat, curationem, nolentes eam in τεκμαρτὸν nomine contineri. Quod ſi ita habet, in anteſcripta dictione, qua dicitur, Multa prætermiſſa ſunt alia in alijs, & nonnulla ad coniecturalem cognitionem peropportuna, non recte ſanatoriam artis partem prætermiſiſſe uidetur Hippocrates. Sed, quod hi reſpondeant ob id reſumptam ſcriptamque, quæ ſequitur dictionem, vt quod ſanatorium eſt, adijceret, nemo eſt, qui ignoret. Verum, quoniam de re ad curationem vtili diſceptatio non ſit, ob eas res ſermonem protrahere eſt ſuperfluum. Pergamus igitur ad ea, quibus quæ ad ſanationem utilia ſunt, docet. F

4 *Atque non ob id ſolum non laudo: verum quòd & paucis numero ſint vſi medicamẽtis. Nempe maximus numerus medicamentorũ† quibus in morbis non acutis vſi reperiuntur,} eſt tẽpeſtiue exhibitorũ, tum elaterij, tum ſeri, tum lactis.† Quæ ſi bona eſſent, morbiſq; quibus dari cenſerẽt, cõgruerẽt, multo ſanè digniora laude erant, quòd pauciſſima ſatisfacerent. Sed res impræſentia non ita habet.}*

† *Alia lectio ex cod. & manuſcriptis & impreſſis. quæ tradiderũt niſi in morbis acutis, & hæc magis quadrare uidetur cũ Galeni explanatione.*

Paucis quoque numero auxilijs vſos eos ait, niſi in acutis morbis: quaſi in his multa dixerint: quod ſanè fecerunt. Quæ verò longis in morbis dixerunt, hæc re vera contra ſe habent. Nam & per tempeſtiuam elaterij, ſeri, & lactis potionem perficiuntur.

5 *Qui verò ſecundũ adornauerũt librũ, hi medice magis, quæ ſingulis exhibenda ſunt, percurrerũt.*

Liber ſecundus poſt primum ſcriptus, ἐπιδιεσκευασμένος, id eſt adornatus digeſtusq; dicitur, cum inſtitutum habens idem, & plurimas dictionum eaſdem, nonnulla quidem eorum, quæ in priore erant, detracta habet, alia autem adiecta, & alia permutata. Exemplum rei huius, ſi perſpicuitatẽ deſideras, ſecundum Eupolidis Autolicum ex priore adornatum digeſtumque habes. Sic & gnidias ſententias à primis ſecundas gnidij ediderunt medici: quæ nonnulla quidem haberent eadẽ G omnia, alia verò adiecta, & alia detracta, veluti & alia permutata. Secundum igitur hunc librum Hippocrates priore medicinalem magis eſſe aſſerit.

A† *Vide in libro de paſſionibus non longe à principio.*

6 *Sed de Diæta, ideſt victus ratione, nihil, quod effatu dignum ſit, conſcripſerunt veteres, quanquã id magnum eſſet.*

Is curationis ductus contextuſque, qui per conſuetas materias efficitur, Diæta, id eſt uictus ratio nũcupatur: vt, qui per conſuetas: tum ſectiones, tum aduſtiones & alia quæcunque manibus fiunt, Chirurgia: tertia ab his medicinæ pars eſt pharmaceutice, quæ ſcilicet per medicamenta abſoluitur perficiturque. Accuſat autem priſcos Hippocrates, quòd de victus ratione nihil effatu dignum conſcripſerint: idque dixit, non quòd nullum diæteticum theorema conſcripſerint, ſed quod non effatu dignum. Quale nam autem ſit effatu dignum, docebit in ſequentibus.

B† *τὰ ἄλλα νοσήματα ὅκοσα τουτέων ἐχόμενα.*

C° *τουτέων.*

7 *Fuerunt verò, qui varios morborum ſingulorum modos, diuerſaſq; horum ſectiones diuiſioneſq; non ignorauerint.*

D° *In cod. manuſcriptis legitur ἀγνοεῖ. dixi, & ita uerſus tralatus, et ita omnino uidetur legẽdũ: ſuperiori .n. cõmẽto 7. de hoc dixit Galen.*

Non ſolum varios morborum modos non ignorauerunt, verum quoque & ultra, quàm decet, de his ſcripſerunt: ut oſtendam in ſequentibus. H

8 *Verum morborum ſingulorum numeros clarè pronũciare uolentes, non recte ſcripſerũt: quippe cũ non facile numerari queant, ſiquis languentium morbos alterum ab altero quadantenus differre, nullumque morbum eundem videri, quin idem quoque nomen habeat, coniectauerint. Mihi uero placet omni in arte animum aduertere. Nam, quæ probe vel recte procedunt officia, probe & recte ſingula peragere oportet: quæ item celeritatem deſiderant, celeriter adimplere: &, quæ puritatem, pure: &, quæ ſine dolore adminiſtrari poſtulant, citra dolorem omnem adminiſtrare. Cætera quoque huiuſmodi omnia inſigniter præ alijs ad meliorem formam nos redigere conuenit. Maxime autem medicum laudauero, qui in morbis acutis, ui quorum plurimi hominum enecantur, inſigniter præ cæteris in melius procedat. a† Sunt autem acuti morbi, quos priſci nominatim perſtrinxerunt, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, cauſus, b† & quicunque alij hos conſequuntur morbi, quorum febres c° prorſus continuæ interficiunt.*

E† *in libro de internis paſſionibus traduntur, phthiſes tres, morbi à renibus quatuor, tetani tres.*

d° Dixit paulo ante gnidios medicos confeſtim ab initio de morbis, pluſq; oportet, ſcripſiſſe.

e† Scripſerunt ſiquidem bilis morbos ſeptem: pari modo & paulo infra, veſicæ duodecim: renum quoq; quatuor: ſtranguriæ quatuor: deinde tetanos tres: morbi præterea regij genera quatuor: atque tandem phthiſes tres. Nempe ad f° corporũ varietates, quæ multas ob cauſas permutabantur,

F° *Al. ſymptomatum.*

A tabantur, reſpexerunt, morborum identitatem haudquaquã contemplati: quo modo eſt contẽplatus Hippocrates, ad horum inuentionem methodo vſus, qua duntaxat morborũ numerũ inuenire conceditur. Methodum autem eã in methodi medendi principio demonſtrauimus, diximusq́; aliq̃d in libro de elementis ſecundũ Hippoc. mentem. Habes quoq; & à nobis cõpendio quodam ſcriptum vnum de morborum differentijs cõmentariũ. Sed hoc in loco dictiones proſe qui eſt opus, nempe is expoſitionis ſcopus exiſtit. a† Nã ſi quis inter exponendum demõſtrationes ſcripſerit, ſermonẽ protrahet, & præcipuam, quæ ſanationis morborum cauſa exiſtit, dimittet: partem, inquam, quæ ad maxime lethalium morborum curationem excellit præſtatq́;. Summa quidem præſentis dictionis hæc eſt, particularia uero dictionis deinceps explicabo.

9 *Cum enim nullus cõmunis peſtiferi morbi modus paſſim graſſatus fuerit: ſed morbi σποράδες, id eſt ſparſim priuatimq́; prehẽdentes, & ſimiles fuerint: ab his plures, quã ab alijs omnibus, intereunt.*

Oſtendit hac oratione Hippocrates b† morbos multos vno fieri tempore, quos, ſi pernitioſi fuerint, peſtem appellant: ſi vero mitiores, altera quadã indicãt appellatione, epidemos vel epidemios nominantes: vt Epidemus morbus ſit, qui t͠pe aliquo in regione aliqua abundet: Peſtis vero, epidemia pernitioſa. Eſt autem & aliud morbi genus cõmune multis, c† quod in regione ſuperuenit acceditque, } endemumque vel endemium appellitatur, quaſi patriũ dixeris, aut vernaculum. His autem omnibus aduerſantur σποράδες, id eſt qui ſparſim priuatimq; prehendunt,
B ægros diſcrepanter fatigantes, neque ſecundum communem modum conſtantes. Sed quidnam eſt, quod ab Hippocrate dicitur. Sed morbi, & σποράδες, & ſimiles fuerint? Nempe contrarium dicendum fuit, & non ſimiles eos inter ſe eſſe: ſi vtique ipſa morborum ſimilitudine & endemum & epidemũ, & peſtiferum iudicabatur. Duorum igitur alterum, vel meliorem hanc ſcriptionem exiſtimare oportet. Sed morbi & σποράδες, & non ſimiles fuerint: vel ſimiles eos d† dicere oportuit } non inter ſe, ſed morbis antedictis, id eſt conſuetis: quoniam rarius quidem tum epidemij, tum peſtiferi fiunt, vocari vero ſporadici frequenter. De quibus & hoc in loco ab ipſo habetur: veluti de epidemijs in libro epidemiorum morborum, & de endemijs in libro de aquis aere & locis. Nullum autem peculiarem de peſte confecit librum, quoniam ex epidemijs vnum eſſe illã per libros epidemiorum demonſtrauit.

10 *Idiotę vero non admodum cognoſcunt eos, qui in huiuſmodi alijs præſtant.*

Idiotas ait non omnino cognoſcere medicos eos, qui, quantum ad huiuſmodi morbos attiC net, alijs præſtant. Quòd autem acutos dicat, palam eſt, de quibus ante ſermonem fecit.

11 *Aliaq́; auxilia magis laudant uituperantque,*

Neque conueniẽtes, neq; laudabiles curationes dignoſcere ait idiotas, ſed alias magis. Quo fit, vt illi nequaquam rectè laudent culpentve. Deinceps tanquam eorum, quæ dixit, demonſtrationem adijciens, hæc ſcribit.

12 *† Magnũ aũt rei argumentũ, q̃ vulgus morbos huiuſmodi ſanationẽq́; vtpote rude, planè ignoret, eſt hoc: Nẽpe, qui medici nõ ſunt, medici eſſe ob huiuſcemodi morbos pręcipue uidẽtur: facile ſiquidẽ noĩa diſcentur, quę apud ęgros vſui eſſe exiſtimata ſunt. Si .n. quiſpiam ptiſanę cremorem, vinumq́; tale uel tale, uel ẽt melicratum nominauerit, referre omnia eodem medici, tũ boni, tum mali plebeijs huiuſmodi uidẽtur. Sed res ipſa ſecus habet. Nẽpe hi, quãtũ ad hęc attinet, ſupra modũ inter ſe differũt.*

Quod materijs huiuſmodi eorum, quæ ad victus rationem ſpectant, medici utantur tum boni tum mali, ob id quiſnam melior ſit, dignoſcere nequeunt idiotæ, qui diſcernere non poſſint, quinam tempeſtiue & debito modo præſidiorum materias ægris adminiſtrent: & quinam citra
D hæc. Hippocrates autem vbi impræſentia ſecundum præfiniuit procœmium, à præſenti oratione conſequentia exorditur.

13 *Digna aũt ſcribi mihi maxime uidẽtur, q̃, quãquã medicis utilia exiſtãt, tamẽ ignorantur, quę, inquã, inſignes profectus & inſignes offenſas afferunt. Quę aũt ignorãtur, hęc ſunt: Cur in acutis morbis medici quidã ptiſanas non colatas perpetuo exhibeãt, & rectè curare ſeſe exiſtiment: Alij oĩno contendãt, hordeũ ut nullũ ęger uoret, ſubſecuturã inde, quę inſignis ſit, offenſam ueriti: ſed cremorẽ linteo colatum porrigant: Alij uero neque craſſam ptiſanã, neque cremorem exhibeant: atque ex his quidam, quoad ęger ad ſeptimam uſque perueuerit diem: alij perpetuo, donec morbus iudicatus fuerit.*

Logicam magis ſpeculationẽ ſapere vr̃, qđ ab Hippocrate in q̃onem diſceptationẽq; ponit: cũ & ſine hmõi ſpeculationibus rectè ſanare queamus. Nẽpe morbos rectè ſanare ineſt medicis ex faciendorũ cognitione, & non ex inueſtigatione cauſæ: ob quã ſunt controuerſi, q̃ varias in hmõi morbis ſcripſerunt curationes. Eſt verò ſcđm veritatem id nõ cõmodiſſimum modo, verũ quoq; & omniũ primũ, atq; q̃ſitu neceſſariũ, vt ꝓcedente expoſitionẽ ſermone: q̃ enim q̃one dignũ ſit, quod proponit, & quo ſoluat modo, ante percurrere eſt melius. Quòd igitur q̃one dignũ ſit, hinc diſces. Nã de philoſophorũ cõtrouerſia nullã habemus, quæ euidẽs ſit, coniecturam. Neq; enim

A antiquis. Nã ſi quis inter exponẽdũ demõſtrationes ſcripſerit, nec poſtea lõgũ perſecerit ſermonẽ ſanationis morborum cauſa, is præcipuam partem dimittet: partẽ &c.

B† Al. morbos quoſdam cões multis hoibus euenire vno tẽpore & ita etiã uetus iterpres.

C† Legitur quidem hoc in loco in impreſſis cod. græc. ὃ τῃ χώρῃ ἐπιδημεῖ ἐγχώριον, quod eſt in tẽpore ſuperueniens, & Vaſſeus loco καθ᾽ ὥραν, uidetur legiſſe κατὰ χώραν. At in manu ſcriptis quibuſdã hæc verba non habentur: ſed ſũt gloſſema ĩ margine poſitũ, ac ueluti declaratio ſuperioris morbi epidemij, quòd ſit morbus, qui aliquo tempore unius regionis ſuperuenit: quæ poſtea verba per librarij incuriã in contextũ loco non debito irrepſerunt: quãdoquidẽ morbi endemij ſunt illi, qui perpetuo in una regione abundant, vt habetur à Gal. 1. com. primi Epid. diffuſe.

D† Dictas eſſe cenſendum eſt.

E† A. Nicolaus Lauat. hius ita vertit. Cuius rei indiciũ manifeſtum illud eſt, quòd ipſi inter ſe vulgares aduerſiſſimi in affectib. eiuſce modi videntur, quamobrẽ diligenti eſt aiaduerſione opus. Qui. n. medici nõ ſunt, credũtur medici, in his præſertim morbis; cũ ſit corũ

eorũ leue didiciſſe nomina, quæ patiẽtibus eiuſdemodi cõferre admodũ credantur.

enim ſi genitus mundus ſit, neque ſi interitus conſcius: neque ſi extra ipſum inane non ſit, neque E ſi finitus: neque ſi is ſolus unus ſit, neque ſi plures, neque quot numero, ſi plures: neque ſi horum multitudo incomprehenſibilis ſit, aut infinita: manifeſte conectari poteſt. Ad hunc ſanè modũ, & de alijs multis, quæ in philoſophia quæruntur; nonnulla quidem iudicare prorſus nequiuimus alia vero non ſine magna contemplatione. Verum de ipſis, quæ ægros iuuant, vel lædunt, non ſimiliter eſt. Nempe, etſi ad ipſa inuenienda longo opus ſit tempore, uiroque à multis diſcrepante, quæ tamen ſe ſe repériſſe quidam iactant, ea facilem habere iudicationem uidebuntur. Nempe, ſi ægris quidem adhibita præſidium attulerint, laudare oportet atque agnoſcere: ſi uero detrimẽto fuerint, uitare atque repellere: quæ uero nihil axulij vel offenſæ effatu dignum præſtiterint, in neutrius horum ratione cenſere conuenit. Sed ſanè medicos ab euidenter offendentibus abhorrere oportet. Si ergo parum *exuperantibus inſiſtant, qui quouis modo ab initio ſunt *opinati, nihil mirum videri debet. In iis uero, quæ àdmodum receſſerunt, atque vſque adeo, vt à quibuſdã laudentur, ab aliis culpentur, admirari quiſpiam eos poterit, qui valde offendentia extollunt, uel eos, qui vere iuuantia uituperant. Id ſanè eſt, quod Hippocrates particulari uno exemplo proponit. Dictum autem & id, nec ſecus ipſius ſolutió, ab Eraſiſtrato in primo libro de ſebribus, paucifque & euidenter, vtpote qui Hippocratem planè eſt ſecutus. Percurrens etenim in libro præfato F medicos tum eos, qui aduerſiſſimum febrientibus uictum præſcribunt: tum eos, qui longis in ediis ægros ipſos conficiunt, atque Petronam ipſum, qui tum carnes, tum uinum exhibebat: in textura ſermonis hoc infert pacto. In multis igi ualde magnis plagis decidebant: ſi autem ſebrientes omnes ex tali curationis modo male liberabantur, qui ita curabant, à curatione deſiſtebant. Sed, vt videtur, non ſebribus omnibus opem fert is ſanationis modus. Laudandi igitur cum Eraſiſtratus, tum alii, qui quæſtionem hanc propoſuerunt, & ſolutionem eius ſcripſerunt: laudandus quoque & qui præ cæteris eam propoſuit. Sciueris prætetea & eam non magis de acutis morbis, quã de aliis omnibus, proponi ſoluique. Nempe reſponſio de omnibus communis eſt. Non enim in acutorum modo, verum quoque & morborum aliorum curatione controuerſi fuerunt medici: atq; ob id longo tempore ſua in cibi exhibendi regula permanent, quòd non nullos ab ea euidenter iuuari uident. In cæteris autem, qui nihil inde auxilii recipiunt, cito quidem & ægros occulte aliquid deliquiſſe ſuſpicantur, quanquam id non ſit, ſed quod retulit Hippocrates in libro de fracturis: ubi agens de iis, qui fracturas cum vulneribus perperam ligant, atque ob id lædunt, ait, "Non

3. de Fracturis t.8.7.243.b

enim deligationem cauſam eſſe exiſtimant, ſed aliud quoddam infortunium. Sic & eos in uictus G ratione opinari par eſt. Quod autem præſenti in oratione recenſuit Hippocrates, id palã eſt, vbi quis eam ſecum cogitans bis & ter legerit: Nempe ex particulari exemplo communem doceri ſermonem comperiet: quem & uniuerſalem uocare conſueuerunt, non Philoſophi modo, uerũ quoque & prope omnes Logicæ artis non imperiti. Eraſiſtratus ergo aduerſiſſimarum meminit victus rationum. Hippocrates verò relictis monſtruoſis alieniſque, ad moderatiores ſe contulit. Monſtruoſæ etenim alienęque uere ſunt, tum quæ per inediam fiunt ſummam: tum quæ per repletionem immoderatam, qua utebatur Petronas. Moderatæ uero, quarum meminit Hippocrates in acutis morbis, ab inſignibus exhibentur medicis. Quidam enim hordeaceam ptiſanã in his adminiſtrant, alii cremorem duntaxat, alii ne hunc quidem in acutis morbis ante iudicationem, ſed tempore interiacente ſolos exhibent potus, aquam, melicratumque, &, ſi opus ſit, oxymeli. Controuerſiæ igitur cauſa eſt, quam Hippocrates ipſe in ſequentibus exequetur, & quam ab Eraſiſtrato in primo de ſebribus bene enunciari aſſerebam. Eſt autẽ ea, quod aliqui ſolo ptiſanæ cremore indigent: alii hordecea ptiſana: & alii horum neutro, ſed potibus ſolis ad iudicationem uſq; fœliciter ſeruantur. Demonſtrabit autem in ſequentibus, quinam hordeacea indigent ptiſana, & qui ſolo ptiſanæ cremore, & qui neutro horum.

14 *Sanè quæſtiones huiuſmodi proponere non conſueuerunt: neq; forſan, ſi proponantur, ſoluuntur.* H

Quòd primus Hippocrates quæſtionem hanc propoſuerit, ſolueritque, ex hac notum euadit dictione. Neque enim, inquit, tales quæſtiones proponi à medicis conſueuerunt: Quod ſi & eas quis fortaſſis propoſuerit, ſolutio non reperietur.

15 *Calumniã uero usq; adeo granẽ patitur apud vulgũ ars tota, vt nullo pacto medicina eſſe videatur.*

Hac quoq; in oratione ex particulari exemplo rem quandam uniuerſalem docet. Nempe in primis qualemcunq; ingredientium exercitationem controuerſia iuſtam ignorantiæ ſuſpicionẽ oſtendit. Secũdo concordia ipſa iuſtam magnamq; cognitionis ſpem demonſtrat: quod nimirũ mathematicis demonſtrationibus ualde contulit: Neque enim diſcipulos ſolum alliciunt, credulosque reddunt, uerum quoque & apud idiotas ſeſe ueriſſimas exiſtimandas præſtant. Mathematicis igitur demonſtrationibus uſos *ait, qui euidenter quippiam & citra quamuis ambiguitatem demonſtrauerunt. Sed controuerſiæ rationem diligenter in ſequenti oratione proſequitur.

*Aiunt. ſ. idiotæ eſt in ueteri tralatione.

16 *Quapp acutiſsimis ĩ morbis usq; adeo diſſẽtiũt ĩter ſe artifices, vt q̃ alter porrigit optima eẽ exiſtimãs, ea alter mala eſſe putet: atq; ferè ob id vaticinationi (q̃ græce μαντικὴν uocãt) ars ipſa ſimilis eẽ uideatur. Augures ſiqdẽ alitẽ eãdẽ, ſi ad ſiniſtrã volauerit, bonã fauſtãq; eſſe putãt: ſi ad dextra, malã infauſtamque*

A ſtaneque. Talia quoque in Aruſpicina (quam ἱεροσκοπίαν dicunt) uidentur, alia in alijs: ſed uaticinantiũ nonnulli contraria ſentiunt. {Dico autem ſpeculationem hanc eſſe & pulcherrimam & germanam, propter quamplurima & commodiſſima, quæ in arte comperiuntur.}

Μάντεις appellauit Hippocrates, οἰωνιστὰς: ἱεροσκόπους vero, θύτας à pleriſque appellatam, quã vere antiqui etiam alij ἱεροσκόπους vocant, quòd ἱερὰ id eſt hoſtias, ſuſpicientes, qui in ea ſcientia graues & præſtantes ſunt, ex ipſis ventura prænuncient: ἱερὰ, autem ſcimus appellari omnia, quæ dijs ad honorem exhibemus, quales ſunt, quæ litantur victimæ, quarum exta inſpicientes ἱεροσκόποι id eſt aruſpices, prædicunt. Eos vero qui ex auium volatu augurantur, quos οἰωνιστὰς & οἰωνοπόλους, id eſt auſpices, appellant, nunc μάντεις, id eſt augures, appellauit Hippocrates: quanquam μάντεως nomen & μαντείας de omnibus, quæ ita prædicunt, artibus proferatur. Nempe μάντεις vocantur & θεοπρόποι, & οἰωνισταὶ, & qui appellantur γενεθλιακοὶ, & qui per notas & victimas, futura prædicunt, præterea & χρησμολόγοι, id eſt fatidici & θεομάντεις, id eſt diuini vates. Sunt, qui & ὀνειροπόλους id eſt ſomniorum interpretes, à poeta appellatos inter μάντεις, id eſt vaticinantes, collocant. Sed conſtat Hippocratem ſolos οἰωνιστὰς appellare μάντεις, vt poeta appellauit. Nam is in pleriſque ſui operis poetici partibus οἰωνιστικὴν artem, venturorum prænotionem eſſe demõſtrat. Quomodo & in primo Iliados circa initia ait, Ἀλλ' ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν, ἢ ἱερῆα, ἢ καὶ ὀνειροπόλον, καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν id eſt, Conſulamus itaque augurem quempiam, aut aruſpicem, aut ſomniorum interpretem: nempe & ab Ioue oſtenduntur inſomnia, ἱερῆα quidem dicens, ἱεροσκόπον· ὀνειροπόλον vero qui circa ſomnia verſatur: μάντιν autem οἰωνιστὴν, id eſt augurem auſpicemque. Sæpius etenim in ſuo opere poetico huius meminit in maximis rebus, diuinandi etiam arte per alites vſus. Sed forſan hæc, & quàm decet, plura de huius nominis μάντεως appellatione dicta à nobis ſunt: atque ob id, ad quod dicitur, tranſire iam eſt tempeſtiuum. Quod enim ait Hippocrates, tale eſt. Qui diuinatorias artes proſequuntur, in particularibus multis nihil minus, quàm medici, diſcordant. Vidi equidem aliquando augures in volatibus ipſis, quos dextros & ſiniſtros memorauit Hippocrates, diſcordantes. Alter Arabs erat, alter Græcus, atque ex Aſia noſtra. Arabs dicebat dextram alitem, laborantes mulieres ſeruare, ſiniſtram viros. Qui vero ex Aſia noſtra erat, dextram alitem in virorum morbis apparentem, interrogantibus ipſis, ſi ſeruarẽtur, aſtruere interrogationem recenſebat, ſiniſtram vero denegare. Interrogabam igitur eos, ſi quomodocunque volantem vel dexteram vel ſiniſtram alitem pollere eadem ſignificandi facultate dicerent, nihilque differre putarent, ſi aut celſiſſima aut terræ propinquiſſima, aut media uolaret. Et ſi media, an ſi propius, vel celſiſſimam, vel infimam, vel adhuc inter has mediam. Pari modo, & ſi auis vel propinqua vel lõginqua volaret, an ne in his nulla foret diſtinctio. Arabs eas nihil ea, quæ vel in altitudinem vel longitudinem vel latitudinem eſſet, diſtantia diſcrepare reſpõdebat. Græcus vero de ſymmetro diſtinguebat, dextro, & ſiniſtro: afferebatque ab auguribus hæc ſcripta eſſe atque immoderatas diſtantias moderatis contrariari: teſteſque in eam rem libros Apolletis, Athenæi, Chæremonis, Artemidori, Phocæ, atque aliorum multorum, qui in augurandi arte clari eſſent, proferebat. Deprehendi proculdubio Arabem & confuſum & à diſtinguendi arte alienum: Græcum vero diſtincte loqui, & artificem eſſe. Nempe artis, quæ ſuorum theorematum iudicium per experimenta habet, diffidentia ex diſtincta & indiſtincta rerum explicatione oritur. Quod ab Hippocrate edoctus, græcum augurem in auium volatu artificioſum magis videri iudicaui: ex abundantia vero celebratiſſimos augurum teſtes adducens, adhuc magis fide dignus erat. Cum vero etiam Arabs plurimos ægrotantium, quibus vera prædixerat, teſtes citaret, ſuccedentis vt plurimum euenti ſuam ſecuti cauſam pronunciaui. Nempe, ſi auis dextra moderate diſtans uiros ſeruat, immoderate vero diſtans fœminas: ſint autem complures, quæ immoderate diſtent, vna uero duntaxat, quæ moderate: iure quidem multis ſuccedet ex animi ſententia, paucis vero non ſuccedet. Græcus autem alias adijciebat diſtinctiones, quibus, etſi dextra auis immoderate diſtaret, interdum tamen ſeruandum uirum laborantem declararet. Nempe, qui molle & muliebre ſtudium exerceret, veluti &* ſacrificulum, mulieris ſchemate ſeruari dicebat: rurſumque & id ab optimis ſcriptum eſſe auguribus demonſtrabat: Adde quod & alias quaſdam adijciebat diſtinctiones, in quibus Arabs nihil intelligere uidebatur. Retuli hæc propter ſequentem dictionem, quã nemo conuenienter expoſuit, ſicuti neque eam, quæ ante ſcripta eſt, vbi ait Quæſtiones ſane huiuſmodi proponere non conſueuerunt medici: neque forſan, ſi proponãtur, ſolui reperiuntur. Nam, cum inquit græce τοιάδε, latine huiuſmodi, i. quæ ita diſſident, quidam de ptiſana ſola perperam intellexerunt: alij autem paulo his melius, de victu acutorum: alij de omni ſimpliciter victu: alij uero de curatione uniuerſa, prioribus quidem melius, ſed neque adhuc abſolute. Cauſam autem, ut dixi, totius diſſidij quæſiuit Hippocrates in omni arte, quæ experimentis iudicari poſſit. Quod autẽ id ita habeat, manifeſte per ſequentem condiſces orationem.

*Al. lanifici.

A. li. 4. f. 1. t. 2. c. 8. fol. 419. g

Nempe & ægris omnibus ad ſanitatem magnam quippiam poteſt, ſaniſque ad ſecuritatem, ſe ſeque exercitantibus ad bonum habitum, atque quod quilibet uoluerit.*

Sermo præſens eos arguit, qui Hippocratem exiſtimant præſcriptam dictionem de ptiſana ſola

ſola propoſuiſſe: eosq; qui de victus ratione ſiue acutorũ morborũ, ſiue ſimpliciter uniuerſe, ſa- B ctum id putant: pari modo & eos, qui de curatione vniuerſa problema eſſe exiſtimauerunt. Nẽpe prior oratio, quæ ita habet, Nempe & ęgris omnibus ad ſanitatẽ magnũ quippiã poteſt, eos arguit, qui de ptiſana: atq; alios, qui de ſola uel acutorum, vel morborũ aliorũ uictus rõne antecedentem orationem eſſe opinãtur. Neq; enim ægri oẽs à ſola victus ratione curantur: cũ multi ſint, qui manuum opera & medicamentorũ adminiſtratione indigeãt: adhuc uero magis neque à ptiſana ſola. Neq; igitur de dięta ſola acutorũ, neq; dięta ſimpliciter, quę eſt in oĩbus morbis, ſermo Hippocrati exiſtit: neque de ſola ea, quæ ex his oritur controuerſia: ſed de * oĩ ſimpliciter arte, quæ experimentis, tum diſcerni, tũ iudicari nata ſit. Qui etenim cõe vniuerſaleq; iudicandi inſtrumentum reperit, per id, quæ particularia ſunt, iudicat. Particulare autem unũ eſt, & qđ de ptiſana medicis in controuerſiã venit: ſicuti & quod de victus rõne non acutorum modo, uerum quoq; & morborum aliorũ: atq; ẽt, quod generalius eſt, de curatione uniuerſa: & qđ adhuc hoc generalius eſt, de oĩ corporis prouidentia, & ſi ſanorum ea fuerit: nempe & hi ea indigent arte, non quæ ad conſequẽdam ſanitatem præcepta tradat, ſed præſentem conſeruandam. Quod non prætermiſit Hippocrates, cũ inquit, Saniſq; ad ſecuritatem: nempe, ut talis ſeruetur, ſecuritate eſt F opus. Vtilem quoq; art eſſe ſpeculationẽ & ijs, qui exercitantur ad habitũ bonũ. Vt.n. ęgrorũ curatio ea, q̃ nunc ab Hippocrate propoſita eſt, ſpeculatione indiget: ſic & ſanorũ ſecuritas, ut præſens ſanitas conſeruetur: ſic & ſeſe exercitantiũ prouidentia, ut bonũ habitũ cõſequanẽ. Hæc igiẽ oĩa artis, q̃ circa corpus uerſatur, ſunt, ſed, qđ ſerie cõtinuata dicitur, ad omnẽ extẽdiẽ artẽ: Quid nã etenim eſt, qđ ait, Et ad qđ quilibet uoluerit? Nẽpe augur, aruſpex, muſicus, rhetor, & artifex oĩs ſimpliciter cauſam eius, q̃ in ſua arte reperitur, cõtrouerſiæ vnã eſſe exiſtimat, cũ ſcilicet vnuſquiſque ex particulari uniuerſale facit. Ita ſanè & in auguribus factã cõtrouerſiã deprehẽdi: cũq; qui ueriora loquereẽ, iudicaui: atq; ob id augurũ memini Arabis & Græci. Nẽpe artis oĩs conſtitutio ex propriorũ à cõmunibus diſtinctione oritur: qui enim hæc diſtinguere põt, is optimus cẽſetur artifex. Vt aũt cõſtitutio, ſic & iudicatio in diſtinctione ſubſiſtentiã hẽt. Nẽpe falluntur, qui artes conſtituunt, cũ, qđ cuipiã contigit, id uel in oẽs, uel in plures q̃ oportet, extẽdunt: qđ ſiquidẽ nulli prorſus contigit, nemo id in tali arte perſuadebit ſibi uerum eſſe. Nã in hoc uere oritur cõtrouerſia, cũ unuſquiſq; ſibi ipſi perſuadet, non cũ ſimulans confingenſq; contentioſe litigat: quo mõ nonnulli de quibuſdã ſecus, q̃ animo ſentiebant, fecerunt: quo modo & qui proponunt ambiguũ eſſe, utrũ uigilamus dormimuſve, aut ſapimus, inſanimuſve. Quòd ſi manifeſtũ eſſe id G cõcedatur, utri ſanè magis uera loquunẽ, anceps inquiũt eſſe, an qui uigilant, ijs, qui dormiunt: vel, qui non inſaniũt ijs, qui inſaniunt. Nullus ſiquidẽ ita perſuaſus, aut ſecũ animo opinans, ſed litigans, hos ſermones facit. Quidã autẽ in arte medicinali res nouas quidem ſunt aggeſſi, cum tñ rebus prioribus melius quippiam inuenire nequirent, ſed vulgi affectionem, quã Hippocrates dixit, intelligerent. Nempe vulgus qđ nouum inuſitatumq; eſt: & nondũ, ſi utile eſt, intellectũ: laudat magis, q̃ aſſuetum, qđ utile eſſe eſt cognitum. Sunt, qui ob uictus ſuauiſſimi pollicitationem perſuadentes ęgros alliciunt, doli uafriciæq; nõ ignari: ſed uel propter lucri, uel ꝓpter gloriæ cupiditatem talia doloſe committere aggrediuntur: * Dicta ergo ea, q̃ uerbo tenus fit cõtrouerſia, quã uiri huiuſmodi inter ſe habent, illa, quæ ſecũdum rei ueritatẽ eſt, controuerſia oritur, ꝗ enunciatio non diſtinguatur, ſed uel de pluribus, q̃ oportet, uel de oĩbus tãquam ſimiliter habẽtibus, efferatur. Atq; ob id iuſte laudandus uenit Hippocrates, qui de ſola ſecundũ rei ueritatem meminit controuerſia: quam, qui artem cõſtituere aliquam uolunt, patiuntur, cũ ſecũ ſuaq; in anima differẽter opinãtur, & nõ verbo tenus ſimulare ac ſubdole id agũt, ob gloriæ uel lucri cupiditatem. Nullus enim, qui animi conſilia uere per experimenta iudicat, Petronæ uictus rationẽ recipiet, carnes aſſas adminiſtrãs uinumq; nigrum in ijs, qui acuta laborãt febre: neq; in tanta ſiti ita temperans, ut cotulæ aquæ uigeſimã porrigat partem. Talia ſiquidem dięteniata abſurda ſunt: quorumq; alterũ exiſtit, nempe uel ob nouitatẽ uafris ab hominibus parata, uel ob ſummam ſtupiditatem, ſi plane ſoli ueritatẽ reperiſſe exiſtimauerint. Quæ vero ab Hippocrate ſcripta ſunt, ea in prudentibus uiris, qui uere artem conſtituere ſtudent, reperiri poſſunt: cũ non maxima ſit læſio, quando, quibus non oportet, offeruntur. Ac talia quidem diſtinctu difficilem habent eam, quæ experimentis conficitur, iudicationem: quæ autem ualde differũt, facilem. Controuerſiam igitur in ijs, quæ parum inter ſe exuperant, iudicare, & quibus nam ptiſana ſola exhibenda in acutis morbis ſit, & quibus hordeacea: & quibus nullo pacto id faciendum ſit, ſed potus ſolus ad iudicationem uſque porrigendus ſit, demonſtrare, Hippocratis intelligentia eſt dignum.

* Græce [illegible], id eſt ſublata.

† In antiquis loco dictionis [illegible] legit [illegible]. & ſic in commen. ut ſit interpretãdum, & ſi quid excerni, facile ipſa excernit.

18 *Ptiſana igitur frumentaceis guſtamentis rectè prælata fuiſſe mihi uidetur in acutis morbis: eosque qui eam prætulerunt, laudo. Nempe uiſcoſitas eius leuis, cõtinua, iucunda, lubrica, & mediocriter humens, ſitim minime infert: & ſiquid ablui eget † probe abluit: } non aſtringit, non male turbat, neque in uentre tumeſcit: nempe inter coquendum, quoad maxime potuit, intumuit.* A. li. 4. f. 1. t. 2. c. 5. fo. 419. g

Orationem hanc tantummodo legiſſe mihi uidentur, qui librũ hunc de ptiſana inſcripſerunt: veluti

A †veluti procemij partẽ primã, qui aduerſus gnidias ſententias titulum fecerunt. Nã Hippocrates in ſecũda, pœmij parte non amplius cõtra gnidios medicos agere, ſed ſe ſe ad curationis acutorũ morborũ exercitationẽ conuertere eſt viſus. Tertia autẽ procemij pars, q̃ huc vſq; percurrit, ad eã, quæ uictum morbis acutis præſcribit, artẽ ſpectat. Neq; tamen ad eã ſolam eſt vtilis, uerum quoq; & alteri, qui generalior ſit, ſubiecta eſt ſermoni. Demonſtrauimus autẽ in ijs, quos in ſcripta de fracturis articuliſq; parauimus, cõmentarijs, Hippocratẽ ſubiectos ſermones, pro alijs quibuſdã vniuerſalioribus obſignare conſueuiſſe: doctrinamq; uniuerſalium ex ipſis, q̃ tanq̃ exempla conſtituit, efficere: neq; enim ita ab inſtituto recedit, neq; ſæpius docet, quod multorum cõmune exiſtit. Quo autem modo in ptiſana ſermonem fecit, cauſam eius, quæ de ipſa eſt, cõtentionis tũ veſtigans, tum decernens, ſic & de omni acutorum morborum victu rectũ tulit iudiciũ. Nam & de venæ ſectione, & purgatione, & tũ glandis tũ clyſteris vſu: de cataplaſmatis itẽ, fotibus, uino, aqua mulſa, oxymelite, & balneo non parua inter medicos exorta eſt cõtrouerſia: q̃ omnia libro in hoc percurrit Hippocrates methodo una, q̃ nuper dixi. Vim cuius etiam nouiſſe viſi ſunt, qui ſe empiricos nominauerunt, diorismis, id eſt diſtinctionibus propria à communibus ſeparantes: conſueuerunt autem diaſtolas magis, q̃ diorismos appellare ſermones eos, qui, quod propriũ eſt,

† Veluti primũ procemiũ, quo aduerſus gnidias ſententias titulũ fecerunt. oſtenſũ eſt enim in ſecundo, nõ amplius contra gnidios medicos agere, ſed ad curationis acutorũ morborum exercitationem adhortari. Tertia autem, oratio, quã &c.

B à communi ſeparant diſtinguuntque. Iam ergo, quæ ab Hippocrate de ptiſana dicuntur, uideamus. Videntur erg mihi (inquit) priores medici frumentaceis guſtamẽtis recte prætuliſſe in acutis morbis ptiſanam. Frumentacea guſtamenta intelligit, quæ ex frumento fiunt: frumentum aũt græce σῖτον homines appellant, maxime quidẽ triticũ, ſed iã tum hordeũ ipſum, tũ zeam σῖτον appellant. Appellationẽ uero ad plura extendentes, δημήτρια quoq; i. cerealia appellata ſemina connumerant, lentẽ uidelicet, fabã, lupinũ, cicerculã, panicum, milium, piſum, fœnum græcũ, auenã, tipham, cicera, & quæcunq; id genus alia. Horum igitur omnium frumentaceorum guſtamentorum cætera quidem vulgo damnantur, q protinus magnum inferant detrimentum. Panis autẽ vnus, & chõdrus in acutis adminiſtrantur morbis: & cum his ſolis priſana eſt conferenda: lens ſiquidem, & milium, & fænum græcum, tanquã medicamenta, ob quoſdam uentris morbos exhibentur, & non tanq̃ nutritura cibaria. Ptiſanã igitur recte prælatã eſſe ait frumẽtaceis edulijs, pani. ſ. chondro, & zeæ, ex qua fit tragus appellatus. Nempe eorum, qui chõdrum temporibus Hippocratis nondum fuiſſe exiſtimant, ignorantiã argues tum ex quibuſdã antiquis Comicis, q chõdri meminerunt: tum etiã ex Hippocrate ipſo, qui in libro de victu ſalubri, de chõdro ipſo mentionem fecit. Nam, etſi liber ille Hippocratis nõ ſit, ſed vel Euriphontis, vel Phaõtis, vel Philiſtio-

C nis, vel Ariſtonis, vel alterius cuiuſpiam ex antiquis (nempe ad multos librum hunc referunt) ſanè omnes hi veteres viri ſunt, atq; ex eis quidam & Hippocrate antiquiores, alij uero tempore ipſius uixerunt. Loquor autem di Hippocrate Heraclidæ filio, qui librum hunc confecit: nam auus ipſius Gnoſidici filius Hippocrates, quorundam iudicio nihil omnino ſcripſit: aliorum uero ſententia duos ſcripſit, librum. ſ. de fracturis, & librum de articulis. Quare autem ptiſana frumentaceis edulijs recte antepoſita ſit, demonſtrabitur per ea, q̃ ipſe infert, inquiens. Quæcũque etenim ad acutorum morborum ſanationem inſunt bona, nulli alteri ineſſe comperies. Recte autem iudicabis, ſi & acutorum morborum naturam, & ptiſanæ uires, cognoueris. Natura igitur acutorũ morborum eſt, vt ipſe paulo ante dixit, ut horum febres* omnino ſint continuæ. Febris uero ortus, caloris natiui ad igneum eſt conuerſio, ut alibi demonſtrauit, & nunc manifeſtabit, inquiens, ex thorace quidem incipere, ad caput uero flammam mittere. Præterea in libris uulgarium morborum, febrem magnam, ignem uocare conſueuit, quaſi non aliam habeat naturam, præter quã ignis ſubſtantiam. Si igitur contraria contrariorum remedia exiſtant, ſanè febris peculiare remedium, vt virtute tum refrigerante, tum humectante ſit, oportet: id nanq; febris naturæ, quæ & calida & ſicca eſt, contrarium erit: talis ſiquidem naturæ eſt ignis. Præterea, cum febres & ex humo-

D rum putredine oriantur, non paruam diligentiam adhibere oportet, ut, quicquid ex ipſis concoqui poſſit, concoquatur: &, quod iam exuſtum ſit, neque amplius concoqui poſſit, euacuetur. Quod ſi febrientibus ipſis cibi vſus ſit, qui hæc efficere queat: ſi etiam facile tum coquitur, tum diſtribuitur: iam omnia hæc quibus eſt opus, habuerit. Quænam igitur ſit ptiſanæ uirtus, ex Hippocrate audiamus. Viſcoſitas, inquit, læuis eſt. Læue exaſperanti opponitur. Exaſperant autẽ, acria, acida, & aſtringentia. Acria ſanè omnia calfaciunt, ut eruum, fœnum græcum. Acidorum cætera quidem dimittere oportet: de oxymelite vero eſt duntaxat agendum. Dimittantur pari modo ex aſtringentibus pyra agreſtia, & meſpila, & quæcunq; huiuſmodi, atque ex frumentaceis lens & ſimilia. Exaſperantium igitur malitiam ptiſana effugit, utpote quæ leuorem non tactu ſolum, uerum quoq; & facultate habeat. Eſt itẽ & uiſcoſitas eius cõtinua: eſt ſiquidem in omni parte ſibi ipſi ſimilis propter exactam coniunctionem: †quod zeæ nullo ineſt pacto. Laudaſ præterea non parum, quod in ptiſana iucundum & mite exiſtit: quod immiti iniucũdoq; opponiſ, id eſt quod, dum ſumitur, inſuauitatem quandam facit: ſicut denique & panis inſuauis eſt, dum ſumitur, niſi abunde ipſũ maceraueris, madefeceris que: immo & ita ſuperatur ab ea, quæ in ptiſana eſt, iucunditate, q̃ mandi nõ indigeat, ſed potuum inſtar ſorberi poſſit. Neq; paruæ eſt conditionis ptiſanæ

* In antiquis codi. legitur, ὅπερ οὐχ ὑπάρχει τοῖς λοιποῖς ζωμοῖς. i. quod nõ ineſt reliquis iurib.

lubricitas

lubricitas, præſertim cremoris. Pertranſit enim thoracem, in nulla ipſius parte quippiā, dum tran E
ſit, relinquens: ueluti faciunt, quæ in meatibus infarcta adeo obſtruunt, vt vix abſolui poſſint: qđ
accidit uiſcoſis ferè omnibus, excepta ptiſana. Hinc ſanè, quæ ex chōdro fit ſorbitio, quod quidē
viſcoſum ſit, habet, ſed lubrico eſt deſtituta: ptiſanæ autem ineſt & lubricum & detergens. Qua-
propter medici ad detergendum eum, qui in uentre infarctus eſt, humorem uomitibus, exhibito
ptiſanæ cremore, veluti & aqua mulſa, utuntur. Crudam quoq; conterunt ptiſanam puerorum
mangones, facieſq; ut uitioſos cutis exterant colores, illinunt. Quod aūt in ea deterſoriū exiſtit,
id & ad deiectionē eſt idoneū, diſtributionemq; præſertim ubi ex ſima hepatis ad gibbā trāſmea
re debeat, quæ diſtribuitur alimonia: hic etenim infarciuntur, q̄ craſſi ſucci ſunt, & quæ tenaciter
collæ modo adhærent. Atq; ob id chondrus non in affectis iecinore ſolum maxime nocet, verū
quoq; & in iis, qui viſcus hoc nullo quidē pacto læſum, ſed cū meatuū anguſtia naturaliter affor-
tum habent. Qui igitur ita natura affecti ſunt, ipſis tum tenacia tū craſſi ſucci oīa infarciuntur, at-
que opplent: atq; ob id grauitatē in eo uiſcere ſentiunt, cū hæc diſtribuuntur. præterea ptiſanæ
viſcoſitas humens eſt, ſed non uehementer, vt aqua & melicratū, ſorbitio item ex chondro, a† &
eo, q̄ ſorbentur oua: nēpe ea oīa ſtomachū languentibus ipſis ita manifeſte ſupinant, ut ſubuerſū
ipſum eſſe exiſtiment: uerū ptiſana humectare quidem ualet, ſed ſtomachū ſubuertere non pōt. F
Stomachum aūt hoc in loco intelligere oportet, ut huiuſce temporis homines dicere, conſueue-
runt, non meatum tantūmodo, uerum quoq; & os uentriculi. Cū igitur id imbecillum fuerit, at-
que exolutū, manet diutius in eo, qđ ingeſtum eſt, ſupernatans. Sed contrarium uſu euenire na-
tum eſt, b ubi à cibo aliquo boni ſucci reductum, } quod continetur expellit. Nempe humor pro-
tinus c* ab ipſo recedit, & eo quitur, atq; qđ ita expulſum eſt, deiicit. Sicuti ſi crudū manet, tardeq;
cedit, quod in ore ventris ſupernatat: nempe partis huius munus eſt appetere, non concoquere.
Quæ igitur aſtringunt edulia, vt ventriculi os roborāt, ſic & plus iuſto exiccant. Pari modo, & q̄
ex chondro parāt ſorbitio, vt humectat, ita & ſupinare nata eſt. Ptiſana igitur humectātium uim
aſſecuta, malitiā effugit. Deinceps ptiſanā ſitim minime inferre ait Hippocrates, maximū q̄ppiā
& hoc eſſe in ijs, qui corpus tum exurunt, tū ſiccant, morbis, teſtatus. Hac ſanè occaſione ptiſana,
q̄ aqua mulſa, longe melior exiſtit, q̄ q̄ abluendi bonitatē, q̄ deinceps huic ineſſe ait, ſimiliter aq̄
mulſæ nacta fuerit: immo, ſi ptiſanam aquæ mulſæ comparaueris, ptiſanam ipſam in acutis morbis
& ſuperiorem & melioris conditionis eſſe reperies: quod procedente oſtendam ſermone. Nam
de ptiſana ſermonem abſoluere eſt tempeſtiuum. Proinde ſiquidē abluere dixit cū adiectione, ſi:
quid ablui egeat, quaſi non in oībus acutis morbis probe abluente utamur edulio. Nempe cæte- G
ra oīa, q̄ de ptiſana dicuntur bona, morbis oīno proſunt acutis: ſed abluendi bonitas, quibus ven
trem ſubduci volumus, vbi cibus in via moratur, eſt idonea. Probe igitur abluere febrili affectio-
ni, neq; tanq̄ contrarium, neq; tanq̄ familiare auxiliū vnū vtile exiſtit, ſed bene tanq̄ ſymptoma
tis alicuius emēdatoriū correctoriūq;. *Deinceps* inq̄t, neq; aſtringit, neq; male turbat, uiſcoſitas
ſcilicet ptiſanæ: ſic etenim ſermonem de ea inchoauit. Non aſtringere aūt quibuſdā maxime bo-
num exiſtit. Nemo ſiquidem aſtringentibus utitur cibis, niſi vel p̄p ſymptoma, quod animi deli-
quiū inducat, uel p̄p immoderatum uentris profluuiū: cogūt ſiquidem conſtringuntq; corpora,
uiaſq; tum diſtributionis, tum alimoniæ, tum eius, quę foras fit, perſpirationis conniuere faciunt:
quas recluſas apertaſq; eſſe conducit. Quòd aūt non turbet, i. nullam, dum concoquitur, faciat p
turbationē, in laudē & ipſum p̄ſtat ptiſanæ. Perturbatio aūt huiuſmodi ex multis paritur edulis,
his quidē uentrem mordentibus, aliis uero inflantibus, aliis irē, quæ pugnantibus facultate parti-
bus conſtant. Quod tum in lenticula, tū in braſſica reperitur: nempe ſolidum ipſarum corpus uen
trem cohibet, ius aūt ipſum proritat, ſubducitq;. Sic & q̄ cerebrum cū oleo & garo condiunt, to-
tū ex ipſis, tum diſſimilare, tum ſibi ipſi pugnans efficiunt, cerebro quidem ſtabili, & tarde mean-
te, multis vero ipſi ad deiectionē excitare idoneis. Pari modo & de ouo dicendū, ſiue eum melle, ſi H
ue cū ſale, ſiue cū garo aſſumatur: nempe qđ ex ipſis conſtat, differentes habet facultates. Iura itē
ferè oīa. Quapropter & circa ſermonis initia uiſcoſitatem ptiſanæ laudans, inquit, continua, qđ
ſanè citra totius in partibus omnibus ſimilitudinem non fit. Verum in præſentia huic uerbo, tur-
bat, adiecit hoc aduerbium, male, (ſi græce οὐ ταράσσει κακῶς) ptiſanam non turbare haudqua quam
ſimpliciter aſſerens, ſed, male, adijciens: nihil enim ciborū concoctioni, q̄ hoc ipſum, aduerſatur
magis. Quo fit, ut qui de concoctione ſcripſerunt, ciborū varietatē, præſertim q; vbi uariis cōſtēt
facultatibus, nocentiſſimam dixerint, utpote quæ ingeſta ipſa probe concoqui prohiberet. Ob-
ſeruant id maxime, tum qui luctantur, tū qui legitime certant. Prandio ſiquidem panem dūtaxat
edunt, in cœna uero carnē. Plura de his enunciarem, niſi ſcirem te inuenire ipſa poſſe, qui ex iis, q̄
de concoctione in cōmentariis de facultatibus naturalibus dicunt, ſis inſtructus. Commentarios
autem huiuſmodi ſi neglexeris, fruſtra in his uerſaris. Quapropter de perturbatione huiuſmodi
ſuperſedēs, ad omnium ultimū me trāſferā, quod ab Hippocrate de ptiſana adhuc loquente dici
tur, Neq; in uentre tumeſcit. Nempe multos ptiſanam, ꝙ flatuoſa eſſet, damnātes haudquaq̄ igno
rans, nō abs re adiecit. Nā inter coquēdum, quoad maxime potuit, intumuit. Qua ſanè adiectione

crimina

A† Legitur quidem in omnibus cod. græcis quos uiderim, καὶ τὰ ῥοφήματα τῶν ὠῶν. Vetus tamen interpres uidetur habuiſſe aliam lectionem, qui uertit, & quod ex ouis cum ſpeciebus condientibus.

B† Cod. impreſſi habent, ubi a cibo aliquo cacoſtomacho ſubuerſū. manuſcripti habent. vbi a cibo aliquo euſtomacho ſub uerſum. uetus translatio hēt. ſed, quādo cōfortat per quoſdam cibos confortatiuos conuenientes ſtomacho &c. q̄ lectionem ſecutus etiā eſt interpres noſter.

C* Al. eum.

A criminationem coindicauit,& ipſius ſolutionem dixit,elixationemque edocuit. Scribit quædam & nihilo minus de coctione in ſequentibus:ſed in præſentia tantillũ hoc ſermoni de ptiſana adijciam. Ptiſanam ſi plurimum coxeris,cibum flatus expertem efficies. † Et nos autem fabaceũ (ita Græci dicunt) neque ſi tribus coxeris diebus, flatu vnquam orbatum reddideris: nempe ex propria ſubſtantia,flatuoſitatem habet,non autem ob diminutam coctionem, veluti ptiſana. Sunt, qui ab ipſius coctione ocyus recedere conſueuerunt,potiſſimumque diuitum coquiterunt ſiquidem crudam eam,atque deinde parum calfaciunt:non enim coctam dominis offerunt. Sed de coctione ptiſanæ,vt dixi,rurſum dicetur. Nunc autem,poſteaquam vires ipſius demonſtrauit,deinceps vſus diſtinctiones docebit:ad quem & ego me conferam, vbi me in ſequentibus abſolutum ſermonem de ptiſanæ ad aquam mulſam & alia,comparatione,præmonuero. † ἔτνος δὲ κυάμινον, id eſt freſam autem fabam.

19 *Quicunque igitur in huiuſmodi morbis ptiſana vtuntur, ijs ne vno quidem die vaſa, vt ita dicam, inaniri permittendum, ſed vtendum, nec deſiſtendum, niſi uel propter medicamentum, uel clyſterem eos deſiſtere opus ſit.*

Soluere hoc in loco incipit,quod quæritur. Sed quoniam dictionem ipſam non exacte interpretatus ſit,ob id obſcurum reddidit ſermonem. Quapropter,quonam maxime expoſitus modo B nihil obſcuritatis habeat,referre conabor:ſermonemque ab initio hoc repetam pacto. Quænam eſt cauſa diſcordiæ,cur in acutis morbis alij quidem ptiſana hordeacea utantur, alii ſolo ptiſanæ cremore,alij ne hoc quidem ad morbi uſque iudicationem? hoc ſanè eſt problema. Sed ſolutionẽ deinceps audi. Qui acutis laborant morbis,alii quidem à cremore ſolo, alii à ptiſana ipſa, alii ab horum neutro iuuantur. Sed ſanè petulantius de omnibus morbo acuto laborantibus tulit medicorum unuſquiſque ſententiam,non conſiderata ea,quæ in omnibus eſſe debuit,experiẽtia. Sed diſtinguam ego,demonſtraboque quinam à ptiſana iuuantur,quinam a cremore ſolo, & quinã neutro indigeant. Tota igitur ptiſana uti debent ex acuto morbo laborantes,qui neque alio quopiam ante utantur remedio,quale per ſectam venam,vel ventris ſubductionem,vel quippiam ſimile fieri ſolet,neque etiam eis inſit,quod periculum minetur,ſymptoma: Cremore autem,qui aliquid tum fallacius,tum periculi magis particeps habent. Quos vero vel ſanguinis miſſione,vel purgatione vacuare expedit,vel etiam dolores ſedare,his non ante vel ptiſanam, uel cremorem dabis,quam quippiam eorum,quæ dixi,feceris. Sanè hæc Hippocratem præſcripſiſſe oportuit,& ab vnoquoq; ſingularium incepiſſe;atque hoc pacto ſermonem feciſſe,ſi ſanè clarus futurus erat. Verum quoniam id non fecit,non abſque cauſa obſcurus,abiecto conueniente ordine, eſt effe-C ctus. Nos autem dictiones ipſius ſecuti,reducamus vnamquanque ad ea,quæ ante dicta ſunt, capita:atque in primis diligentia adhibita præſentem exponamus dictionem. Quare me † latius explicantem } Hippocratis dictionem,ſimulque & verba aliqua gratia perſpicuitatis adiicientẽ audito. Quicunque igitur ægrotantes ptiſana in his morbis utuntur (dicam autem paulo poſt, quinam ea vtantur) iis quidem nulla die vaſa inaniri (vt ita dicam) permittẽdum,niſi deſiſtere debeat vel propter medicamentum,vel propter clyſterem. His ergo ſi bis dederis,cum opus habuerint, bene facies,atque quantum corporis tolerat uirtus. Explicabo autem tibi ſcopos, quibus attentus vel per ventrem,vel per uenas ipſos euacuabis,aut fotibus,cataplaſmatiſve vteris. Hæc ſi ita prædixiſſet, deinde vnumquodque ipſorum ſeriatim reſumens conuenienti expoſuiſſet ordine, non obſcurus fuiſſet ſermo ipſius. Nunc autem,quod interrepit,interlabiturque ſemper † ad finẽ vſque, } perſequi cupiens,vbi ſermonem diutius ſuſpenſum eſſe permiſit,iure obſcurum fecit. Vera autem me loqui deprehendes,ſi dictiones ſingulas omnes claras,manifeſtaſque inueneris: orationem vero totam incompoſitam,& ob id obſcuram. † ἐπαναστρέφοντα. † τελέως.

20 *Proinde, qui bis die cibari conſueuerunt, bis ptiſanam dare oportet: qui ſemel, ſemel quidem † primo die } detur. deinde ἐκ προσαγωγῆς id eſt ſenſim paulatimque ſi fieri poteſt, bis quoque detur, † ſi quid D putes adijciendum.* † τὴν πρώτην, id eſt, primo, & ita in commento. † ſi putes oportere. & ita in commento.

Bis cibandos ipſos inquit,qui bis cibari conſueuerunt: cum vero neceſſitas fuerit eis,qui ſemel cibari conſueuerunt,bis aſſumendi cibum,ptiſanam bis dabis,ab ipſo quidem ſemel incipiẽs, ſed paulatim ad bis ipſum procedens: nempe ἐκ προσαγωγῆς,id eſt ſenſim,id declarat. Fitq; res hoc pacto. Semel quidẽ dabis. qđ ſatis ſit:ſed minimum ſit,quod ſecundo exhibeas: deinde paulatim augebis: idq; efficies,donec ambas æquari alimonias cõtinget. Sed nondũ ſermonis huius fides huic patet, q librum hunc Hippocratis legit, ꝙ neq; ab ipſo eſt præmonſtratum,quinã ſint, q cõmode ptiſana utanť. Verũ,cum paulo ſuperius,eos q mediocriter ægrotãt,ab ipſo ita cibari, ꝑdixerim, paulo poſt & Hippocratẽ ipſum velle id demonſtrabo. Atq; hæc tibi ſit ꝑſentis huius dictionis expoſitio. Sunt aũt pleriq;,qui dictionẽ hoc ſcribant pacto. Qui ſemel cibari conſueuerunt,ſemel quidem prima die dandum ſenſim paulatimq;: quod ſi fieri poteſt,bis quoq; detur, ſiquid adiiciendũ putes. Sed mente caret dictio hæc. Nam,quod prima detur die ſenſim paulatimque, fieri non poteſt: cum ſenſim ipſum pluribus ingeſtionibus fieri natum ſit: non ſemel neque ſtatim in prima.

21 *Verum inter initia neque multam, neque craſſam admodum, dare oportet: ſed quantum & ob conſuetudinem, & ne multa vaſorum inanitio fiat, ingerere conuenit.*

Qui

Qui Hippocratem replere ægrotantes aſſerunt, quòd his, qui citra periculum agunt, bis quotidie ptiſanam dare iubeat, ſi, quod in dictione retulit, conſiderarent, ſe ipſos condemnarent. Tantum ſiquidem ſorbitionis dari præcipit, quantum alimoniæ corpori, & ob conſuetudinem, & ut non multa fiat vacuatio, adminiſtrare conuenit. Si igitur ptiſanæ oxybaphum, {id eſt cotulæ quartam partem quæ quotidie ad ſeptimam vſque vel nonam diem exhibetur, minoris eſſe facultatis, quam id, quod alunt, nutrimentum, fatebuntur, mea ſententia a nugis ſeſe cohibebunt. Sed paulo poſt id declarabo. Atque in præſentia verbum hoc, inter initia, quod Græci dicunt κατ' ἀρχὰς exponam. Neque enim morbi principium id ſignificat: ſed ex eo generalius adhuc audi ſignificatum. Nempe, cum ægrotans primum ptiſana egere uidebitur, tunc protinus neque multam, neque admodum craſſam dato: à multa ſiquidem & ſubita tum repletione, tum uacuatione, ſemper abſtinuit Hippocrates. E

22 *Verum danda ſorbitionis quantitas augenda hoc obſeruabitur pacto. Nempe ſi morbus ſiccior, quam vt quiſpiam exiſtimet, fuerit, non multum dare oportet: ſed ante ſorbitionem, uel mulſam, vel vinum, vtrum magis congruat, propinare conuenit: quod autem modis ſingulis congruat, dicetur.* F

Morbus ſiccior variis dignoſcitur modis, quanquam uniuerſalem communemque rationem habeant eandem, Peripneumonia quidem, & pleuritis, atque omnino, qui tum pulmonem, tum aſperam arteriam infeſtant, morbi, cum nihil ab affectis expuitur partibus: Iecinoris verò, vel meſaræi, vel ventris, vel ieiuni, vel inteſtinorum, vel lienis, vbi aluus prorſus cohibita ſit, aut pro neceſſitate excernat tum ſicca, tum dura, & caprarum ſtercori ſimilia excrementa. Morbi ſicci tum arteriarum, tum uenarum dignoſcuntur linguæ ſiccitate, & ea, quæ †totum corpus} occupat, ariditate. Phlegmonæ pari modo fiūt ſiccæ in iis, quæ tum foris tum conſpicue apparent, ulceribus, vbi ſcilicet nulla ex ipſis ſanies effluat. Sæpius & in oculis phlegmonæ etiam ſiccæ oriuntur nihil excernentes. Cerebri præterea ægritudines, quæ neque per nares, neque per palatum expurgantur, iure optimo ſiccæ dicuntur. Et ſanè ſuperfluitatum nihil excernere, ſiccorum omnium morborum notam eſſe non ignoras. Non immerito igitur Hippocrates humectantium aliquid ante ptiſanam aſſumi iubet: ut vel aquam mulſam, vel vinum, tanquam hæc, quam aqua, magis humectent. Sed quoniam vires ipſorum ſeſe enarraturum pollicetur, ob id & nos eorum, quæ ad aquā eſt, comparationem, in eam differemus libri partem, quæ horum uires edocet.

†Al. notam cutim.

23 *At ſi os madefiat, & , quæ à pulmone expuuntur, talia ſint, qualia eſſe oportet, ſorbitionis quantitatem, vt dicam ſummatim, augere conuenit. Nempe, quæ citius magiſque madeſciunt, iudicationis denunciant celeritatem: quæ vero tardius minuſque tardiorem ſignificant iudicationem.* G

A morborum ſiccorum genere ad eos, qui contrario pugnant modo conuerſus, deinde memorato citra omnium adiectionem vno, narrationem eius commune omnium eiuſdem generis exēplum ratus, non abſque cauſa obſcuritatem fecit. Nempe os madeſcere, & talia à pulmone expui, qualia oportet, morbi non ſimpliciter ſunt humidi notæ, qui omnino in omni ſit corporis parte, ſed cum cuiuſpiam eorum, quæ reſpirationi ſubſeruium, inſtrumentorum affectione. Ob eam rem, vt dixi, dictio Hippocratis obſcurior eſt reddita. Sed quod ab eo enunciatur, uerū omnino eſt, quòd ſcilicet, quæ per ſputa, qualia eſſe oportet, excreta expurgantur, celeriter iudicantur. Contraria vero duorum alterum ſubeunt: nempe aut in perniciē, aut in longum finiuntur tēpus. Ergo, quam probe expurgantur, his ptiſanam dare oportet, vt roborata virtus iis, quæ per tuſſes ex pulmone fiunt, humidorum expuitionibus ſufficiat. Nempe verba hæc, qualia eſſe oportet, coctionis habent notas: de quibus abſolute diximus tum in iis quos de criſibus, tum illis quos de temporibus morborum fecimus, commentariis: præterea & in expoſitione aphoriſmi illius, vbi Hippocrates, quonam oporteat modo ex apparentibus prænotiones facere, oſtendens, ſermonis exemplum pleuritidem ſcripſit hoc pacto: "Veluti in pleuriticis ſi ſputum inter initia protinus appareat, morbum breuiat: ſi vero poſtea appareat, producit. H

1. Apho. 12. Excord. 5. a

24 *Et hæc quidem per ſe talia parte plurima exiſtunt. Sed multa quoque & alia per opportuna, quæ præmonſtranda ſunt, prætermittuntur, quæ poſtea dicentur.*

Dixi & ego ſermoni huic deeſſe non pauca, quæ ad diſtincte definiteq; loquendum utilia exiſtunt: de quibus & ipſe agere pollicetur. Sed in præſentia de his ſolum vult intelligere, quæ dicta ſunt: ea ſi quidem per ſe talia ſunt, qualia ipſe percurrit.

25 *Et quanto copioſior fuerit expurgatio, tanto plus ad iudicationem vſque dare oportet, ſed maxime duos ab iudicatione dies, quibus vtique vel quinto, vel ſeptimo, vel nono fieri debeat morbi iudicatio: quaſi dierum tum paritas perpendenda ſint. Poſt hoc autem mane ſorbitionem dabis, ſero autem ad cibaria tete conferes,*

A. li. 4. f. 2. c. 1. c. 101. f. 4. 8. h

Κρίσιν, id eſt iudicationem, nunc dixit vel perfectam morbi ſolutionem, vel permutationē eā, quæ vſq; adeo inſignis ſit, vt æger periculum omne euaſerit. Duos autem ab iudicationē iubet adnotari dies, vt & eos, qui diebus tum paribus, tum imparibus fiant, acceſſionum circuitus obſeruemus. Contingit ſiquidem interdum, vt tanquam ſoluto exacte morbo ægri confidant, cibētur

deinde

A deinde negligentius,& eius,q̃ per circuitum repetat,acceſſionis occaſionẽ ꝓbeant. Tutum igitur eſt,etiam ſi morbus iam videatur iudicatus,ad duos vſque dies diligentem victus rationem, quã æger vſus fuit ſeruare. Præteritis aũt ab iudicatione diebus duobus,iam ſecurum eſt plenius ciba re:ſic vt neq; mutationem eam,quæ vniuerſim ſubitoque fit,efficiamus:ſed mane quidẽ ſorbitionem demus:poſtea verò progrediente die iã & frumentacea exhibeamus alimenta. Cõſtat igiť Hippocratem languentibus ipſis,neq; aliud quippiam ante ꝓfinitum tempus nuper dictũ dare, neq; partem,ſed ptiſana omnino contentũ.Quod ęgrum replentis nõ eſt,ſed potius,ſi quis vitio vertere voluerit,tenuius,q̃ oportet,cibantis.Verum ita cibare, neq; tenuius iuſto eſt, neq; plenius,q̃ oportet,ſed exuperantiarũ exacte eſt medium,& maxime laudabile.Quòd aũt ita cibare ſit mediũ,demonſtrat & eorum,qui contraria vitio vertunt,cõtentio.Quo è numero Theſſalus eiusque ſequaces,tanq̃ ęgros replentem accuſant Hippocratẽ:Eraſiſtratus verò,tanquàm fame necãtem:Nempe,q̃ ab Eraſiſtrato in primo De febribus aduerſus Apollonium Dexippumque Hippocratis diſcipulos dñr,calumniã habẽt eius,qui per famem fit cruciatus, qui ad Hippocratẽ magiſtrum refertur.Sed ſanè Eraſiſtrato ignoſcendũ magis,vtpote,q verisimilia dicat: cæteros vero,qui Hippocratem ægros replere aiunt,viros Theſſalo dignos eſſe eſt exiſtimandum:qui ne
B que aliud quippiam ſcriptorum Hippocratis,neque quæ de victus ratione proferunt,nouerunt.

26 Talia autem magna ex parte proſunt iis qui potius tota vtuntur ptiſana.

Siue totã,ſiue hordeaceam,ſiue ptiſanam ſimpliciter dixerit,vnum & idẽ ex tribus his ſignificatur vocabulis,ptiſanam vnoquoq; non colatam ſignificãte. Nempe ſi à decoctione qs ipſam colauerit,deinde cremorẽ ſeparauerit, dederitq; is neq; tota, neq; hordeacea, neq; ſimpliciter dicta vti ptiſana dicetur,ſed ſolo ptiſanæ cremore. Rurſus aũt impræſentia memorabo, quinam ſint,qui ptiſana tota ab initio vti debent:breuisq; erit memoratio, niſi ſegniter deſidioſeq;, quæ prædicta ſunt,audieris.Si ergo,quæ exponuntur,vtilia fuerint,ægerq; neq; medicamẽto, neque clyſteri egere videatur,ptiſana hunc cibare iubet:Sed rationem conſilij adiecit inquiens.

27 Dolores ſiquidem pleuriticorum cõfeſtim ſponte deſinunt,vbi aliquid effatu dignum,tũ expui, tum expurgari cœperit. Nempe & purgationes longe perfectiores exiſtunt, minusq; purulẽti ita fiũt, quàm ſi quis aliter cibaret.Præterea iudicationes ſimpliciores facilioresque, & minus reuerſoria.

A. l. 3. f. 10. v. s. c. i. fol. 272. C. Probe autem hæc omnia à ptiſana fiũt, tũ ꝙ humectet,mediocriterq; incidat, quæ expui de-
C bent humida, tũ demũ,ꝙ virtutẽ roboret. Concurrentibus ſiquidẽ vtriſque ocyus expurgãtur, qui reſpirationis inſtrumẽta infeſtãt humores:quos quidem & humectare & ſecare põt, ptiſanæ mõ,aqua mulſa ſed virtuti robur nõ addit.Cõtraria aũt pollẽt facultate, & panis,& chõdrus: nẽpe virtutẽ quidẽ roborãt,ſed neq; humectãt,neq; ſecãt.Quod neq; alteri cuipiã ineſt corũ, quæ medici lãguentibus dare cõſueuerũt:verbi gratia,ouis,gallorũ teſticulis, piſcibus, iuuenibus colũbis,& quæcunq; id genus ſunt:Quare,qui lenticulã ex aceto cõfectã pleuritico morbo iã declinato,vt nihil aliud,q̃ coctorũ expuitionẽ deſideraret,exhibuit,is nõ immerito lãguenti ipſi, qui ſequẽti nocte ſuffocatus eſt,mortis cauſa fuiſſe eſt viſus. Verũ lẽticulã nemo, q mentis cõpos fuerit,dederit.Quòd ſi ęger aquã mulſam ptiſanãq; faſtidierit, piſces ſaxatiles ſunt maxime idonei, ex aqua.ſ.& porro,& anetho,& ſale,& modico oleo parati:atq; ex nõ ſaxatilib' aſelli. Sed antea oxymeli ꝓpinare oportet:neq;.n.id ſtomacho aduerſatur,niſi affectus in lãguẽte neruis,& ĩ muliere,vtero.Quòd ſi oxymelitis loco medicamẽtũ aliud dare volueris,dabis eã, q̃ ex † marrubio, & iride fit,cõfectionem.Nempe hæc etiam,ſi per ſe cum mulſa bibatur,maturat probe,quæ tum in thorace,tum in pulmone ſunt ſuperflua,atque ad expuitiones præparat.

28 Ptiſanam autem ex optimo confectam eſſe hordeo oportet,atq; quàm probiſſime coctam, & ma-
D *xime ſi non ſolo vti debeas cremore.*

Probatiſſimũ hordeũ prius,q̃ experiaris,ex eo ſolum, ꝙ & plenũ ſit,& nihil rugoſum in ſe habeat,iudicabitur.Sed experientia iudicatũ per decoctionem deprehendetur,vbi ſcilicet plurimũ intumeſcat:& ſuccũ faciat plurimum:qđ ſtabile ratũq; virtutis ipſius eſt argumentum: nẽpe qđ à plenitudine ſumitur,id ſcientificum nõ eſt, neq; ꝑpetuo verum,quãquam magna ex parte inſigne egregiumque. Ptiſanam autem ꝑpetuo optimã eſſe iubet:ſed maxime ſi nõ ſolo vti cremore velimus,verum & ipſa tota.Quare autem id præcipiat,maniſeſte declarauit,cum inquit.

† Addit anti quus ĩterpres liquiritia radicem marrubio & iride, particula hæc non ad totam confectionem, ſed ad ſolam iridẽ eſſe conferendam contextus græcus indicare uidetur.

29 Nam præter reliquas ptiſanę virtutes lubricitas eius,ne hordeum,cum deuoratur, noxam inferat,efficit:neque enim adhęret,neque in recto thoracis manet tramite, (ξῦν eum uocant.)

Hippocratem ξῦν magna ex parte quidem ἰθυωρίαν, ideſt rectum tramitem:interdum autem & φορὰν, ideſt lationem,dicere non ignoramus. Quòd autem ptiſanæ hauſtæ per thoracem,tum rectum iter,tum latio ad ventrem vſque,per ſtomachum fiat,liquido conſtat omnibus, vultq; Hippocrates in ea re nihil ipſi adhærere. Nempe,cum multa in thoracis pulmoniſque affectionibus

exiſtit caliditas,quod adhæret,areſcitque,atque adeo pertinaciter obſtruit,vt vix abſolui poſſit, Et id ciborum faſtidium quoddam,& ſitim facit.

30 *Lubriciſsima autem eſt,& ab inferenda ſitim maxime aliena,facillime concoquitur,& infirmiſſima exiſtit,ſi optime cocta fuerit:quibus omnibus eſt opus.*

Ptiſanam ꝑbe coctã nõ lubriciſſimã modo,maximeq; ab inferẽda ſiti alienam,& facillime cõcoctionis eſſe aſtruxit,ſed tandẽ infirmiſſimã eſſe adiecit. Ac ꝙ quidem maxime lubrica ſit, ſi ꝑbe cocta fuerit,iã antea eſt enunciatũ.Sed,ꝙ ab inferẽda ſiti maxime aliena ſit, hic ꝑꝑ hordei naturã cõtinuo adijcitur,eſt aũt hordeũ tẽperamẽto frigidũ.Verũ,quo nã pacto ſubſtatiã ipſam, tũ frigidã,tũ calidã iudicare oporteat,inter aĩantia quidẽ in libris De temperamentis diximus:inter ea verò,q̃ aĩa carent,in ijs,quos De ſimpliciũ medicamẽtorũ viribus fecimus cõmẽtarijs. Immo & facillimæ ait eſſe cõcoctionis ptiſanã huiuſmodi,vtpote,q̃ diſſoluta ſit,neq; quippiã habeat,q̃d & durũ ſit,& difficulter cõfici poſſit,atq; flatus expertẽ iã ꝑꝑ lõgã coctutã effectã eſſe. Quod verò in dictionis fine dixit,ptiſanã ita coctã,infirmiſſimã nominans,ſi nihil de probiſſima ipſius cõctione prædixiſſet,promptũ eſſet ſermonẽ Hippocratis ad eã,q̃ in vẽtre fit, cõfectionẽ referẽdũ affirmare:quaſi infirmiſſimam dixiſſet,quæ in ventre,& facillime vincatur, & conficiatur,& permutetur.Sed,quoniam id prædixit,infirmitatem illam intelligere oportet,quòd vel paucam præſtet corpori alimoniam,vel nullam habeat qualitatem vehementem,vt neruos, vel mentem feriat,quo modo acetum vinumque. F

† Niſi igitur quis cõtulerit quantum opus eſt,ut ſufficiẽs ſit einſmodi ſorbitionis ptiſanæ modus, crebrius, etc. De exhibendo enim ratione,unde appa a tu intelligẽda eſſe hæc uerba ex ſequẽtibus innoteſcit.

31 † *Niſi igitur quis quantum deeſt,contulerit,vt ptiſanæ ſorbitio ſufficienter paretur,crebrius ſanè detrimentum afferat.*

Docere incipit hoc in loco,q̃ paulo ante ſe dicturũ promiſit,cum dixit, multa quoq; alia per opportuna,quæ pręmoſtranda ſunt,prætermittuntur,quæ poſtea dicẽtur.Quod autem verbum τιμωρῆσαι.conferre,tum apud antiquos,tum apud Hippocratem ipſum ſępius pro βοηθῆσαι,i.auxiliari dictum ſit,demonſtratum & in alijs libris per eas,quas in ipſos confecimus,enarrationes.

32 *Quibus enim cibus ſtatim incluſus ſiquis non ſubuacuato eo ſorbitionem dederit,dolorem,ſi adeſt adaugebit:ſi non adeſt,protinus inducet.frequentiorque reddetur ſpiritus:quod malum eſt.Nempe pulmonem exiccat fatigatque,tum hypochondrium,tum ventrem imum,tum ſeptum tranſuerſum.* G

Cibum (græcè σῖτον) dixit, q̃d edulijs (hoc eſt ἀπὸ τῶν σιτίων)in inteſtinis ipſis continetẽ excremẽtũ,q̃d græci,& κόπρον & σκῶρ appellãt.Si igitur incluſo eo,ideſt ex multo tẽpe haud quaquã eiecto,ptiſanã quis propinauerit,lateri offenſam fieri eſt neceſſe, ꝑꝑ inteſtinorum oppilationem, quã ex collecto in ipſis ſtercore ſtatuque ꝑꝑ oblatã ptiſanam haudquaquã pertranſeunti, & demũ ob prauam,q̃ ad affectã partem fit, diſtributionem, nacta ſunt.Quo fit,vt exhauſta ptiſana, neceſſario dolorẽ,ſi lenitus fuerit,adaugeat:&,ſi cõquieuerit,generet.Nempe vapores, flatuoſique ſpiritus,& exhalationes ſcybalorũ,cum ad latus perueniunt,dolorẽ ipſi pariunt,adaugẽtq; ob eas cauſas,& frequẽrior fiet reſpiratio. Vocauit autẽ totam reſpirationem ſpiritum,& in prognoſtico,& in libris populariter vagãtiũ morborum. Denſata aũt frequẽsq; reddita reſpiratio,reſpiratorijs in organis aſſiduum ob motum caliditatẽ efficit maiorem,qua ſiccãtur,tũ pulmo,tum ſeptum tranſuerſum:ſiccanturq; vnà,& calfiunt eæ,q̃ tum in hypochondrio, tum in peritonæo exiſtunt animalis partes:oẽs ſiquidẽ in reſpirationibus vnà cũ thorace mouẽtur.Quòd aũt principio dictionis dr̃,Quibus.n.cibus ſtatim incluſus,vocem hanc,ſtatim,ordine hẽt cõmutato: q̃ ſi ſuã peculiaréque acceperit cõcinnitatẽ cõpoſitionemq;,dictio ita habuerit:Niſi præfato ptiſanaceæ ſorbitionis modo ſuppetias tulerimus,frequentius orietur læſio:ſtatim ſiquidẽ, quibus cibus incluſus eſt,niſi quis prius ſubuacuato eo ſorbitionem ita dederit,maximam afferet offeſam. H

A.li.4.f.1. t.a.c.9 li... 421.f.

33 *Præterea,ſi lateris dolor aſsiduus eſt,calidiſque fomẽtis nõ remittitur,ſputũq; procedit,ſed καταγλισχραινόμενον ἀσαπέως,ideſt ſumme citra coctibilitatẽ glutinoſũ ſit,niſi quis dolorẽ,vel alui emollitione,vel ſecta vena,ꝑ vtrinſuis exigentia,ſoluere,ptiſanã aũt ita affectis dederit,ꝑcipitẽ aget in mortẽ.*

Quòd de pleuritide tanquam exemplo agat Hippocrates,memoria non excidat: fieri autem pleuritidem ipſam propter inflammationem eius,q̃ coſtas ſuccingit,membranæ oſtendimus. Si igitur,cum in vigore fuerit inflãmatio,ptiſanam quis dederit,ægrum grauiter offendet.Vigentis autem inflammationis notæ ſunt,dolor aſſiduus,& quòd nullo pacto a calidis fomentis remittatur.Continuò autem,& alia adijcitur pleuritidis non magnæ modo,verum & moroſæ, nota, ꝙ ſcilicet ſputum abunde glutinoſum ab euacuatione arceatur,infarctum affectis partibus, & detentum.Nempe hoc verbum καταγλισχραίνεσθαι plus aliquid indicat,dictione maximam ſignificante glutinoſitatem,facta præpoſitionis huius κατὰ adiectione. Satis igitur fuerit ex ipſius additamento,quod ita glutinoſum ſit,ab eo, quod concoquitur, diſtinxiſſe. Nempe,quod concoquitur,mediocriter glutinoſum exiſtit,non tamen καταγλισχραίνεται,i.neque extreme,neque ſumme id habet. Et, ne quis in ea re falleretur, continuo Hippocrates verbo huic καταγλισχραίνεσθαι

aduerbium

A aduerbium hoc ἀκαιρῶς adſcripſit, quo idem cum ἀπέπτως, ideſt incoctibiliter ſignificat. Nempe κατὰ γλισχρασμένου ἀπέπτως, id eſt citra coctibilitatem glutinoſum, malum eſt. Aegro autem ita affecto ſiquis ptiſanam dederit, priuſquam dolorem, vel ſecta vena, vel ventris euacuatione ſol uerit, hominem perimet. Nempe in præſenti, & tali pleuritide, poſteaquam à calidis fomentis non remiſſum eſſe dolorem dixit, ſtatim duo alia habet aduerſus dolorem remedia, ſanguinis miſſionem, ſcilicet & purgationem. Nempe eorum, quæ ex opio, hyoſciamo, & mandragora cõficiuntur, medicamentorum vſus, doloroſam pleuritidis affectionem non ſanat, ſed ſenſum tollit enecatque. Nunc ergo ſectionis venæ meminit ſimpliciter, & purgationis. Sed deinceps ſuper vtriuſque vſu diſtinguetur.

34 Ob has igitur προφάσιας, id eſt cauſas, atque ob alias ſimiles adhuc magis, qui tota utuntur ptiſana, ſeptimo die, uel celerius moriuntur: alij quidem mente læſi, alij vero ob orthopnœam ſtertoremq; præfocati.

Quòd ſæpius appellat cauſas προφάσιας, demonſtratum quidem in ijs, quas in alios libro parauimus, enarrationibus. Sed, quas nam alias pter dictas vnà celeriorem inferre mortem dicat, adijcere ſermoni oportet. Nunc ſi quidem ſumptionem ptiſanæ, prius q̃ ſoluatur dolor, recenſuit, ſpu-
B tique, ob frequentem reſpirationẽ, glutinoſitatem, ob quam & ſuffocantur. Sed lædi quoque aſſerit, ſi prius (ut ſuppoſuit) q̃ vacuati ſint, vinum ſumpſerint, aquam item mulſam, & oxymeli. Nempe de alijs omnibus, neq; idiotis ipſis non conſtat. Non abs re igitur ait alios mente læſos mori. Id enim contingere natum eſt, ſi vinum, uinoſaq; intempeſtiue ſumpſerint.

35 Non perperam autem hos antiqui ſideratos eſſe exiſtimauerunt, tum maxime ob id: tum non minime, quòd mortuis latus liuidum plagæ ſimile videretur.

Veteres talis prehendit opinio, tum propter necis celeritatem, tum q nonnullorum latus affectum liuore videretur, vbi ſcilicet inflammationis erat radix. Sanguine etenim in latus ob dolorem perueniente, quicquid in cute diuiſum ſolutumque eſt, id morte refrigeratum nigrorem contraxit, ſimiliter illis, qui ita ex plaga affecti ſunt.

36 Rei huius cauſa eſt, quoniam prius, quàm dolor ſoluatur, pereunt. Celeres ſiquidem fiunt reſpirationes.

Quòd autem hoc reſpirent pacto, deinceps ipſe oſtendit, inquiens.

37 A multo autem frequentiq; ſpiritu, vt iam dictum eſt, ſumme tum viſcoſum, tum incoctum, affe-
C *ctum ſputum, fieri egreſſum prohibet.*

Quod prius ἄπεπτα dixit, nunc ἄπεπτον, id eſt incoctum, dicit; fidemq; facit, q & probe tunc vocis tranſpoſitionem fecimus.

38 Nempe & ſputum, quod intus retinetur, prohibet ſpiritus ad interna lationem, cogitq; ipſum celeriter egredi.

Non omnis ſpiritus in huiuſmodi affectibus ad interna ferri prohibetur. Nẽpe, ſi id fieret, hominem protinus mori eſſet neceſſe, non ſecus, q̃ ijs accidit, qui ſtrangulantur. Verum, quod vſui reſpirationis conferat, intro ferri prohibetur: quapropter ad tempus aliquod ſufficiũt, ſed tractu temporis aucta indigentia moriuntur.

39 Et ita aduerſus malum ſibi inuicem opitulantur. Nempe retentum ſputum frequentem ſpiritum reddit: qui frequens effectus ſputum agglutinat, atque expui prohibet.

Quòd uerbo hoc τιμωρεῖν pro opitulari, tum antiqui alij, tum Hippocrates vſi ſint ſæpius, ante dictum eſt: & nunc ſane ἀντιτιμωρεῖν ἀλλήλοισι τὸ κακὸν dixit, pro συμπράττειν καὶ λυσιτελεῖν, id eſt opitu-
A l.3.f.10. t.4.c.1.fo. 268.g D lari, & prodeſſe. Atque, quo nã modo ſibi inuicem opitulentur proſintq;, perſpicue quidem ipſe oſtendit, ſed & à nobis dicetur. Sputum in bronchijs pulmonis tenaciter adhærens, tranſitui ſpiritus anguſtiam parit: atque ob eam anguſtiam minus ægri inſpirant. Quo autem minus inſpirant, eo magis inexpletam reddunt reſpirationis neceſſitatem, atque ob id citius à priore inſpiratione ad ſecundam properant; quod frequentem ſpiritum vocant.

40 Prehendunt autem hæc, non ſolum ſi ptiſana intempeſtiue utantur, uerũ, & multo magis ſi quippiam aliud, quod ptiſana deterius ſit, vel ederint, vel biberint.

Iam rei huius paulo ante mentio habita eſt, quando dixit. Ob has igitur cauſas, atque ob alias ſimiles magis. Immo eo in loco de uino, aqua mulſa, & oxymelite mentionem fecimus. hic autẽ & alia intelligere eſt opus, quæ ita affectis nòn aliter plerique medici exhibent: quæ etiam, quàm aqua mulſa, uinum, & oxymeli, nocent magis.

41 Bene igitur, vt plurimum ſimilia ſunt auxilia, tum ijs, qui tota vtuntur ptiſana, tum ijs, qui cremore ipſius: verum, qui neutro horum, ſed potione ſola vtuntur, his interdum diuerſimode auxiliandum eſt.

Auxilia, inquit, ſimilia ſunt & ijs, qui ptiſana, & ijs, qui cremore ipſius vtũtur. Sed, qui potione duntaxat vtuntur, his interdum diuerſimode opitulari oportet. Sed, qualis nam ſit huiuſmodi diuerſitas, in ſequentibus perdocet.

42 *Verum omnia hæc ad hunc modum facere oportet. Si nuper paſto cuipiam, & alui oneribus nondũ expurgato, febris, uel cum dolore, vel ſine dolore inceperit, à ſorbitione tantiſper eſt temperandum, donec cibum ad infernam inteſtini partem deſcendiſſe coniectum fuerit.* E

Sermonem lacerum fruſtatim ſectum, neque continenter, & cõuenienti digeſtum ordine, feciſſe ſeſe deprehendit Hippocrates: quapropter reſumens ipſum, ad commodum perducit principium. Hoc aũt ideo ipſi accidit, ꝙ q̃onem ſuper medicorum cõtrouerſia ſoluere conatus, in ea ſolutione de rationibus curationis mentionẽ fecit: qui ſanè re intellecta, atq; his quidẽ permutatis, ſermonem ab initio aliter percurrere debuit. Nempe & ita mihi aliquando fœlicius contingere eſt viſum, vtpote qui ijs, q̃ ante ſcripta fuerãt, permutatis, alio de ipſis ſcripſerim modo. Sed, quònam pacto, & q̃onem ab ipſo propoſitam ſoluere, & ſermoni ordinem dare debuit, ijs exponam ego, qui talia interpretari exponiq; deſiderant, uiamq; dilucidabo. Iam ergo aĩum conuerte, ſermonem ab initio auditurus. Quare cõtingit, vt interdũ p̃ſtantes medici de curatione diſſideãt? ꝙ ſcilicet in nonnullis expertum, cõuenire oĩbus putauerunt. Sic ſanè & in uictus rõne in morbis acutis fuerunt controuerſi, alij quidem ægros ad iudicationem vſq; ptiſanæ cremore ſeruãtes, alij F ptiſanam ipſam exhibentes, alij aũt neutrum horum adminiſtrantes: ex parte autem verũ quidẽ dixerũt oẽs, ſed ex parte falſi circumuentiq; ſunt. Nempe quidam ex eius, qui acute ægrotant, ptiſana indigent, alij cremore, alij horum neutro ad iudicationem vſque: verum claritatis gratia de acuto morbo vno, tanq̃ exemplo, ſermonem faciam. Proponatur igitur pleuritidis curatio tradẽda. Si lãguenti non multo ante tpe cibato, neq; ventris oneribus expurgato, febris inceperit, ſorbitionẽ huic nõ dabis, donec, q̃ adminiſtrata eſt alimonia, penetratis plurimis inteſtinis, ad vltima vſq; eorũ peruenisse videbitur. Principium huiuſmodi vbi quiſpiam ſermoni fecerit, atq; deinceps omnia proprio dotauerit ordine, doctrinam in his haudquaquam obſcuram pariet.

43 *Vbi autem dolor aliquis uexauerit, oxymeli bibendum dabis: hyeme calidum, æſtate frigidum. Quòd ſi multa ſitis fuerit, melicrato vtendum, & aqua.*

a† Siticuloſo exiſtẽte ægro alioqui oxymeli admodũ multũ deuitãs, quapropter cõſequenter, tum melicrati, tum aquæ mentionẽ fecit.} Nempe, quantũ ad morbum ſpectat, oxymelite magis eſt vtendum: verũ, ſi æger accepto multo oxymelite adhuc ſitiuerit, melicratum inſuper dare oportet. Quòd ſi & ab hoc ſitiuerit, aqua offerenda eſt: nempe aqua per ſe pota culpa non caret. Cauſas verò, ob quas aqua pota culpetur, in ſequentibus in ea libri parte, q̃ de virtutibus ipſius agit, pdiſces. Nunc aũt, qđ p̃ſenti appoſuit orationi, conſiderabimus, qua. ſ. præcipit oxymelite vtendũ hyeme quidem calido, æſtate vero frigido. Nempe id ad eã, q̃ in acutis morbis b† magno eſt adiumento,} nos hortatur gelidæ aquæ potionem: q̃ omnino p̃termiſiſſe uidetur Hippocrates, atq; ob eam rem à quopiam culpari poſſet: res etenim doceri non negligenter, incurioſeq; narrari debuit. Quã ergo opinionem habuit de aquæ frigidæ potione, ex hoc ſermone intelligi põt. Nempe, ſi Hippocrates ſitientibus oxymeli frigidũ aliqñ exhibeat, ꝙ & aquam daturus ſit, eſt manifeſtum. Quamuis ſiquidẽ nõ, pṙſus de frigidæ potione id præceperit, veruntamẽ dogmata ſequimur ipſius: vtpote, q̃ febrẽ ex natiuo calore igneſcẽte ſuſcitari exiſtimet, atq; cõtraria contrariorum eſſe remedia. Cum aũt ignis (græce πῦρ) tum calidus, tum ſiccus ſit, atq; ob id ẽt febris (græce πυρετὸν) ſanè aqua febris naturæ aduerſiſſima eſt, corpus tũ refrigerãs, tum humectãs. Et ſanè ab ea, ſi tẽpeſtiue detur, febres protinus extingui vñr. Dictum ſanè abunde in libris methodi medendi: ſed & nunc rei ſumma dicetur. Cum ergo febris fuerit, conſtante virtute, tunc nõ ſolum nõ offendes dans frigidã, verum & iuuabis abunde. Potio aũt frigidæ huiuſmodi tanta ſit, quantũ frigidũ aquæ æger c* inſpirãdo haurire poſſit. Oxymelitis vero exiguum datur, neq; ſingulis oblationibus d† plus dimidio:} in hoc ergo exhibitionis ſcopus eſt diſſimilis. Nempe ad febris extinctionẽ frigida affatim, atq; ad laborãtis vſq; ſatietatẽ bibitur: q̃ enim ita bibitur aqua, ſanationis gratia bibitur. Oxymeli uero æſtate datur frigidum, ne laborantis adaugeat ſitim: immo ut aduerſus ẽt contrarium conferre poſſit. Ob eas ẽt cauſas frigidum oxymeli ante morbi coctionem dari iubet: quaſi frigidã aquã ad ſatietatem uſq; in eiuſmodi affectione dare æſtate haudquaquam debeamus. Denſat ſiquidem inflammationem, ſi ex ea febrierint, crudos refrigeratione e* reddit humores, vbi ex ipſis morbũ contraxerint: f† ſed ab oxymelite reducuntur, ꝙ ſecandi uim habeat. Nempe quod ſecat penetratque, id ſpiſſanti cogentiq; corpora eſt contrarium. H

44 *Poſtea ſi dolor quiſpiam, uel periculum comparuerit, ſorbitionem dare oportet, neque multam, neque craſſam: ſed poſt ſeptimam {uel nonam,} ſi validus ſit.*

Qui Hippocratem ægros ἐμπιπλᾶν, id eſt replere dixerunt (ita enim uerbo ſunt vſi) dictionem hanc prætermittere mihi videntur: vt, qui fame necare ipſum dicunt, ſolam hanc legiſſe apparent. Quod ſi vtrique animaduertiſſent, eorumque, quæ ab ipſo bene enarrata ſunt, meminiſſent, quonam ſcilicet pacto naturæ inter ſe valde differant, forſan eos contraria Hippocrati imponere puduiſſet, & potiſſimum ſi reliqua animo uolutaſſent, quæ ipſe demonſtrauit, regiones

à regio-

A† *Antiqua tralatio hoc in loco habet, nõ eſt vſus eius in hydromelle in eo, qui ex infirmis habet ſitim, ut non abſcindat ſitim eius, ſed ut faciat tum cauere ab uſu ſecaniabin plus: propter hãc ergo cauſam dixit aquã, poſtquam dixerat hydromel.*

B* ἀγωνιςικῶς γεγράφηκε. vide in lib. de marcore c. 8.

C* ἀναπνευσ.

D† A. oxybaphum. Antiqua tralatio habet, plus vncis quatuor, & ſemis.

E* Al. φυλάξει, i. ſeruat.

F* Hæc addi debent ex antiquis cod. græcis. Sed tunc oxymelitis parum damus, tãquam in vẽtriculo prius ſit euaſurum tepidũ, quam eius frigiditas ad coſtã vſque diſtribuatur, ꝙ ſi quod exiguũ fuerit ẽt diſtributum, illud ab ipſo oxymelite corrigetur, at quod ſecandi uim, &c. & ita uetus tralatio.

A à regionibus magnopere differre oſtendens,& anni tẽpora ab anni tẽporibus,& ætates ab ætatibus,& cõſuetudines à cõſuetudinibus,& proprios peculiareſq; languenti vnicuiq; ante morbũ victus. Si ergo in omnibus, quæ dicta ſunt, cõtrario habẽtes modo inter ſe comparaueris, maximas in uictus rõne comperies differentias. Quas vbi è regione inter ſe ordinaueris, iam & hoc pacto, q̃ multas cõſiſtere in medio exactæ videbis. Sed de huiuſmodi differentiis dictũ quidẽ abſolute in libris methodi medendi, dicetur quoq; & nunc rei ſumma. Statue igitur quempiam natura ſiccum quidẽ corporis habitu, ſuperficie autem denſum, latis venis, virtute vitali ualida, cibiſq; non multis aſſuetum, ægrotare hyeme non admodum frigida, in loco tali atque prius, quã ægrotaret, ocio deditum inſanabiliter †ciborũ varietate abuſum; præterea, & os vẽtris validum ſit, quod & ſtomachum quidam appellant. Sit aũt & alter cõtrario affectus modo, humidus quidem, & mollis, & virtute vitali imbecilla, & qui plures cibos ingerere cõſueuerit, ægrotetq; ætatis tẽpore æſtuoſo, regione huiuſmodi: ſtatuamuſq; hoĩem, anteq̃ ægrotaret, tum curis, tum aſſiduis neceſſitatibus fatigatum, pauca præter conſuetudinem ediſſe, & oleracea, & quæ haudquaquam nutriunt: ventris item os non validum, ſed natura imbecillum habere: atque his ita habentibus vterq; eodem, ſi uolueris, morbo infeſtetur, ea ſcilicet, q̃ Hippocrates veluti exemplũ hoc

B in loco conſtituit, pleuritide. An ne vna tibi victus ratio in vtroq; definienda videtur? An poſterior à prima die alendus: prior verò potu ſolo ad ſeptimam vſq; gubernandus, vbi morbum non longius protracturum ſeſe ſperaueris? Ego ſanè, qui longa experientia vtrunque probauerim, optimam ita fore victus formam aſſero. Nam, ſi viceuerſa feceris, priorem ſcilicet à principio nutrire aggreſſus, poſteriorem uerò ad ſeptimum vſq; ſine cibo ſeruare uolueris, trucidabis ſanè ante quartum diem utrumque: nẽpe alterum citiſſime pfocando, alterius uerò uires proſternendo. Cæterum adijce, ſi uelis, ætatem utriq; contrariam, priorem quadragenarium conſtituens, poſteriorem puerum: nam hoc pacto citius adhuc ad mortem uterq; pperabit. Sed ſanè omnia hęc, quæ nunc dicta ſunt, ad unum reducuntur ſcopum, qui uno uerbo ab Hippocrate eſt declaratus. Quid enim ait? Sorbitionem dare oportet poſt ſeptimum, ſi ualidus fuerit. Verbum ſiquidẽ unũ eſt: ſed ex omnibus, quæ nuper dicta ſunt, inuenitur. †Si enim ualidus ad ſeptimum uſque diem fuerit, oxymel & melicratum, & aquam dare ſatis erit: per quæ, ut dixi, omnia tum liberabitur, tum ſanabitur. Quaſi ſanè ex ipſis alia quidem præſtò ſint, alia uerò non, quorum uires uice verſa cõparaueris, quot diebus ſufficere ex tali uictus ſpecie æger poſſit, deprehendes. Verũ hæc noſtris in tractationibus demonſtrata ſunt, quas ſi legiſti, memoriæ mandes, oportet: ſi non legiſti,

C in eas te prius transfer, ſi ſententiæ Hippocratis ueritatem cognoſcere uolueris. Omnia ſiquidẽ in operibus oĩbus dicta ſunt à nobis, qui veriſſima Hippocratis dogmata ſequimur. Sed, cum fieri non poſſit, ut homo vnus conuenientem methodum, & ſingularia, q̃ in ea ſunt, oĩa doceat, neque ideo ab Hippocrate ſingularia omnia auditurum te exiſtimaueris. At potius culpa eos, qui, cum ea, q̃ ab Hippocrate bene præcepta ſunt, elaborare, & conficere deberent, laudis appetentia ducti ſectam aliam conſtituũt. Verũ nos, qui veritatẽ honoramus, laudamus Hippocratem cum in cæteris oĩbus, tum q in vnoquoque opere propriũ ſcopum ita docuerit, vt huic attẽtus omnino quiſpiam definitam certamq; inuẽtionis auxiliorum habeat viam. Sic ſanè, & cibandi ſcopũ vnum cõem prorſus, tum ſanis, tum languentibus eſſe demonſtrauimus. Is autem facultatis vitalis cuſtodia eſt, q̃ nunc manifeſte explicuit, cum dixit, ſi validus fuerit. Ob eandem ſanè facultatem ſani edimus, & bibimus, aliaq; omnia vitæ munia exequimur: pp hanc eandem, & ægrotãtes ad cibos potuſq; pcedimus. Nempe morbus ſuæ affectionis indicat auxilia, phlebotomiam videlicet, clyſma, cataplaſma, purgationem, oxymeli, aquã mulſam, atq; aliorum vnũquodque: virtutis uerò cuſtodia ſolam indicat alimoniam. Si igitur morboſam affectionem nullo pacto

D offenderet alimonia, nos virtuti ſoli attendentes, ægros, ut ſanos, aleremus: ſed, quoniam ſępius noxam, vti oſtendimus, affert, ob id morbi affectionem, non tanquam cibi indicatricem, ſed tanquam prohibitricem contemplamur. Vbi ergo non prohibuerit, facultaſq; præceperit, tunc nutrimus. Nunquam enim cibus morboſam affectionem ſua ratione iuuabit. Id ſanè dixi, quoniã ſæpius materia vna uim, tum cibi, tum medicamenti obtinet, ut ptiſana. Nempe, quòd uirtutem robotet, id ea efficere tanquam alimentum nata eſt: ſed quoniam & ſecat, & humectat, quæ expui oportet, ideo medicamenti obtinet rationem. Chondrus ergo pleuritico cibus tantum exiſtit: oxymeli verò medicamentum. Sed vtrorumque facultatem ptiſana obtinet, vſumq; languentibus ipſis exhibet. ſed ingeritur virium quidem conſeruandarum gratia, tanquam alimentum: vt verò ſoluatur morbus, tanquam medicamentum. Cum igitur virtus ad morbi uſq; iudicationem, ſine ptiſanæ ſorbitione ſuffecerit, oxymeli, & aqua mulſa ſatis ſunt. oxymeli quidem vim medicamenti ſolam habens, aqua" mulſa verò cibi pauci, & imbecilli. Si igitur iudi- A.l.4.ſ.1. t.2.c.8.lo. 412.g
cationem ſeptima die citius futuram ſperaueris, vt verbi gratia circa quartã, vel quintam, ęgros ſanè multos ſufficere citra ptiſanæ ſorbitionem poſſe comperies: quòd ſi ad ſeptimam vſque protrahatur, paucos omnino: ſuntq;, qui & uirtutem habent valentem, corporiſque habitum, tum durum, tum ægre tranſpirabilem, ſuccoſque, vel craſſos, vel viſcoſos, atque ſi ambiens aer

†In A.C.Gręc. legitur, πολυτρόφοις ἐδέσμασι, i. cibis multi nutrimenti.

† Ex antiqu. græc. cod. & tralatione veteri, ita legi pôt. Si.n.valeat ad ſeptimam vſq; perdurare, diæta vtens ex oxymelite, & melicrato, & aqua, ex ijs omnibus, quæ dixi, inueniri, ac cognoſci poterit: quoniam, ſi alia quidem præſto ſint, alia uero abſint, vires præſentium cum abſentium viribus comparãdo, quotdiebus &c.

calidus non fuerit. Nempe ſi nihil è noſtro efflueret corpore,alimento opus non eſſet:ſed quoniã efluit,ideo huius proportione cibi quãtitatem definimus. Quibus igitur per cuticulares meatus parum exhalat,fieri poteſt,vt his ſummam conſulamus inediam,& magis,vbi uirtutem ab initio validam habuerint:quaſi velociter laboret,quæ imbecilla, veluti ſenum,fuerit, & ſi corpus parũ exhalauerit.Quapropter & paulo ante quadragenarij meminimus,& non ſeptuagenarii. E

45 *At,"ſi nuper cibato cibus prior non deſcenderit:virtuſque valida fuerit,& floruerit ætas, ſubluere oportet:ſi uero virtus imbecilla fuerit,glande eſt vtendum,niſi aluus ſua ſponte probe deiecerit.* A.l.5.f.1. t.2.c.8.fo. 419.f

Rurſus & hoc in loco remediorum indicationem ab affectu corporis accepit, ſimulq; uirtutẽ conſiderauit,neque tanquam remedium uſum aliquando indicantem,ſed tanquam contrario indicantem modo,interdum autem & prohibentem. Non enim,quòd æger valida ſit uirtute,ob id clyſmate eſt opus,ſed clyſmatis indicatio ex ventris deſumitur affectu. Si verò virtus valida fuerit,vacuationi non reclamat:quæ,ſi imbecilla eſt,vacuationem ipſam inhibet. Sed rurſus ad Hippocratis conſuetudinem conuerte animum,qui in talibus aliquando de ſola virtute mentionem facit,ſicut in ante dicta videre eſt dictione,interdum autem adiicit ætatem: Præcipuus ſiquidẽ eſt F uirtutis ſcopus;ſed ad notitiam eius confert etiam ætatis cognitio,cito quidem in pueris laborante propter copiam effluuiĩ virtute,in ætate verò florentibus abunde ſufficiente. Cæterum, quo modo in pueris,corporis ſubſtantia,tum mollis,tum humida præcipua exolutionis virium cauſa efficitur,ſic & in regionibus, & anni temporibus res habet: nempe horum caliditas velociter confeſtimque virtutem vacuationisquantitate ſoluit. Iure igitur Hippocrates ex virtute interdũ ſola diſtinctionum huiuſmodi doctrinam efficit:interdum & quippiam ex aliis adiicit, una cum ipſis,& cætera commemorans.

46 *Tempus autem dandæ ſorbitionis, tum per initia, tum per omnem morbi decurſum, hoc maxime ſeruare oportet. Nam, ſi pedes frigidi fuerint,non à ſorbitione modo,vterum quoque & maxime à potu temperandum: at, cum caliditas ad pedes deſcenderit, tunc dare expedit. Sanè tempus valere admodum putandum cum in morbis omnibus, tum præcipue in acutis, & potiſſimum quibus febres vehementior ſuberit periculumque ſummum,*

Quod modo dixi,unum quidem eſſe alimoniæ ſcopum cuſtodiam virtutis, neceſſario autem G ſimul morbi affectionem contemplandam eſſe, ita cibi offerendi tempus ex morbo non prohibente inuenitur. Quantum ſiquidem ex primo virtutis ſcopo eſt,interdum & per acceſſionũ initia alimoniæ exiſtit neceſſitas:ſicuti & in ſanis,vbi primum in naturalibus euacuationibus q̃s eò deuenerit,vt propè laborare incipiat,refocillatione eſt ſibi opus. Sed, quoniam in acceſſionum, tum principiis,tum incrementis ingeſta alimonia lædere admodum nata ſit, ob id differimus ipſius exhibitionem,quanquam corpus ipſum iam iam indigere videatur. Quod nam igitur optimum languentibus ipſis dandæ alimoniæ tempus? Sanè,cum moderatiſſime habuerint, tum thorax,tum venter:deterrimum verò,cum ea deterrime habuerint. Deterrime autem habent in acceſſionum principiis:moderatiſſimè uerò in declinationibus. Conſtat igitur optimum cibi miniſtrandi tempus in ægrotantium declinationibus eſſe. Acceſſionis autẽ principium fit calore omni toto ex corpore ad cor thoracemq; concurrente: Incrementum, cum paulatim ad extremas corporis partes ſeſe expandit: Status,cum ex æquo corpus totum occupat. Verum"declinatio cõtrarium principio modum habet,perſpirante,ſcilicet calidirate,atque mediũ corporis relinquente,quod vno oſtendit verbo inquiens, Cum ad pedes calor deſcenderit. Neque enim idem eſt calidos ex frigidis fieri pedes, & caliditatem in eos deſcendere: nam deſcendere commutationem caliditatis ex alia parte in aliam manifeſtat. Feri autem poteſt, ut pedes calfiant manente in corporis medio caliditate,quod in uigore ipſo contingit. H

A.li.4.f.1. t.1.c.3.fol. 411.f

47 *In primis autem & maxime cremore, deinde ptiſana vteris, præſcriptis coniecturis diligenter attentus.*

Poſteaq̃ Hippocrates p̃dixit quando potu ſolo regere ægrotantes oporteat,& quando ptiſana,nunc,quando cremore ſolo,& quando ptiſana ipſa utendum ſit diſtinguit breui quidem, & conſpicua diſtinctione. Nempe ad coniecturas,quas recenſuit,animũ conuertens, quis nã ex languentibus ptiſana uti poſſit,comperies,ſic tamẽ,ut à cremore ipſo exorſus ad ipſam ſenſim paulatimq; te transferas. Dico aũt ſenſim paulatimq;,ut primũ quidem ſolo vtaris cremore: deinde cremoris quidẽ plus exhibeas,ptiſanæ aũt exiguum: deinceps æqualiter vtrumque, mox ptiſanæ plus, atq; tandem eam ſolam: ſciens ptiſanam ipſam ad corporis nutrimentum uirtutisq; robur exuberare,cremorem autem ad concoctionem confectionemq; facilem eſſe. Cum igitur morbi conditionem uirtutisque robur uergere ad melius uideris,auge & tu ptiſanæ oblationem.

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS, DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS SECVNDVS.

ARGVMENTVM.

Exemplo doloris lateris agit de vi ac vſu fomentorum, deinde de repentina tum in victu, tum in reliquis rebus mutatione, fuſe lateq; pertractat.

LAteris autem dolorem, ſiue is per exordia fiat, ſiue poſtea, tentare calidis quidem fomentis primum diſſoluere, non abs re exiſtit.

B Quod à me ſæpius eſt enunciatum, ad memoriam, & nunc id reuocare eſt melius. Nempe, quòd explanatio fit in dicti nibus, quæ obſcuritatem habeãt: neq; tamẽ expoſitores id tãtummodo in commentarijs faciunt, verũ quoque & ea, ꝗ̃ dicuntur in libris, in quos cõmentaria parant, aſtruunt, & demonſtrant. Ob hunc igitur morem cogor ego, & illis conſeruire, qu s nõ probo, atque ſæpenumero ad ea, quæ explicatione egent, ſententiam meam prodere, & efferre. Neque tamen eorum, quæ in huiuſmodi commentarijs vera mihi apparent, demonſtrationes ſcribo, vtpote qui de his peculiariter in eorum vnoquoque ſcripſerim: ſed ſolas earum, quæ cæteris in tractationibus demonſtratæ ſunt, rerum ſummas ad memoriam reuoco: quod & hoc loco in dolore ſum facturus. De doloris ergo generatione diximus quidem libro De elementis ſecundum Hippocratis mẽtem: diximus etiam & in libris quos de ſymptomatum cauſis fecimus: ꝙ dolor in ſenſilibus fiat corporibus, mutationem ſubitam in id quod præter naturam eſt ſuſcipientibus: & quòd duplex eſt hæc mutatio, aliàs quidem, dum ipſa dum ſubito ſimulque ſecundum qualitatem alterantur; aliàs verò, dum continuitas ſoluitur. Alterantur autem ſubito ſimulq; ab efficientibus qualitatibus, cum & calfiunt, & refrigerantur, & ſiccantur, & humectantur: corrumpitur autem eorum continuitas, vbi illa vehementer, vel di- C ſtenduntur, vel comprimuntur. Ad hunc igitur modum, & dolor lateris fit in pleuriticis affectibus, de quibus agit Hippocrates, dum quæ illis in locis eſt phlegmone, tum multitudine caliditatis præter naturam, particulas per diſtemperantiam contriſtat, tum & repletione corpora phlegmone laborantia diſtendit. Primo ergo auxilio ſi dolor is, vel ſauari, vel mitigari fomentis calidis poſſit, tentandum præcipit Hippocrates. Nempe fomenta calida cutim ipſam ad perſpirationes rariorem efficere, phlegmonesq; ſanguinem, tum tenuare, tum per halitum digerere, conſueuerũt.

A.l.3.f.10. t.5.c.2. fo. 272.g

Quæ ſi facta fuerint, non" ſolum ſanguinis aliquid euacuabitur, verum quoq; & affectæ, quæ minus diſtenduntur, partes mitius exinde, & manſuetius dolebunt. At, cum ſanguis in phlegmone non diminuitur, vel etiam ſpiritus vaporoſus ex colore generatur, tunc dolorem augeri contingit. Sanguis autem non diminuitur propter eam, quæ in toto corpore eſt, humorum redundãtiam. Nam pars, quæ calore afficitur, plus trahit, q̃ euaporet: nempe, quæ calfaciunt, ſuapte natura hæc, vt, quod vicinis continetur partibus, digerunt, ſic, & quod redundat, ex propinquis trahunt. Cum igitur fomenta calida dolorem non ſoluerint, corpus totum {mſ gni} aliqua uacuatione præuacuabis. Vacuatio autem inſignis in morbis acutis, aut per uentrem, aut per venæ ſectionem fit. Quarum alteram aſſumi præcipit Hippocrates, ſcoposq; eius, quæ præſidio magis D eſſe poſſit, edocet. Summa ergo præſentis narrationis hæc eſt: verum, quæ particulatim ab eo dicuntur, & quæ multis obſcura exiſtunt, in ſequentibus explanabo. Multis dixi, quoniam ijs, qui ſeſe in dictionibus antiquis intelligendis exercuerunt, pauca omnino obſcura ſunt. At in hiſce cõmentarijs intentionem non eò tantum dirigimus.

A.li.1.f.4. c.30.f.84.c

2 *Fomentorum autem calidorum probatiſſimum eſt aqua" calida, vel in vtre, vel in veſica, vel in vaſculo, aut aneo, aut teſtaceo poſita.*

Θερμάσματα, i. fomenta calida, proculdubio vocat, quæ corpus quouis modo calfaciunt. Quorum alia prorſus humida, alia ſicca, & alia ex vtriſque miſta: mordentia præterea alia, & alia mordendi facultate carentia, & ex ijs cõmiſta tertia. Primum igitur horum genus, cuius in dictione meminit, morſu caret, atq; humidum exiſtit. Secundum ex vtriſq; ſicco, & humido, mordenti, & morſu priuato, commiſtũ eſt. Tertium aũt ſiccum quidem, ſed uel mordens, uel morſu carens. quòd ſi, & affectiones, quæ vnoquoque dictorum generum egent, recenſuiſſet, orationem pro-

ſecto ſuam tanto perfectiorem,melioremque,quanto & legentibus ipſis vtiliorem,feciſſet. Sed E quia non recenſuit,propterea neque id recenſere neceſſarium erit nobis,qui doctrinam alterius explanamus,non noſtram perſequimur. At verò,qm̃ partes meæ ſunt contra,q̃ expoſitores cæteri,agere(nempe illi ſuis in enarrationibus ſophiſticas, quæ diſcentes ipſos ad finem artis nullo pacto iuuare poſſint,ſuperſeminant quæſtiones:ego autem ſemper:quæ commodiſſima ſunt,proſequi molior)ob id,& nunc doctrinæ Hippocratis prætermiſſa quidem ab eo,ſed quæ toti ſententiæ dogmatiſq; atq; vniuerſalibus præceptis quodam accedunt conſequio,adijcere non cunctabor. Qua nam igitur rõne ſotus(græce πυρία)omnis doloribus ſæpiuſcule adiumento ſit,prius dictum eſt. Dictũ quoq; & de illis eſt doloribus,qui à ſotu nullo pacto,niſi prius vacuato vniuerſo corpore,iuuantur. Verum,cum hęc ſotibus oĩbus cõia ſint,humidi quidem phlegmonis ijs, quæ à bilioſiore ſucco factæ ſunt,opitulantur:ſicci verò ijs,quæ à tenui aquoſoque ſanguine exortæ ſunt. Perpetuo ſiquidem contraria contrariorum eſſe remedia meminiſſe oportet. Hoc igitur ſcopo,ſotus morſu carẽtes aduerſus mordẽtes ſuccos proſunt: mordentes verò,ꝗ tenuent,contra craſſos viſcoſoſq; valent humores. Eam ob rẽ quis nam in ea,quæ phlegmone obſidet,parte euincat humor,obſeruabis,ab ijs,quæ retuli,auſpicatus,ætate.ſ.laborantis, naturali tẽperatura, anni tẽporibus,locis,& vita antecedente:&,ſi phlegmone videatur,ex ijs,quæ ipſi, tũ in colore, F tum in magnitudine,tum in duritie,tum in mollitie cõtigerunt:&,ſi pleuritidem, vel peripneumoniã curaueris,ex ijs,q̃ ſpuendo excernuntur. Verũ,cum præfata oĩs dignotio cõiecturalis ſit, & non ſcientifica,non certa cõpertaque,præſertim vbi in corporis imo ſita ſit, q̃ dolore afficitur particula,ab ijs inchoare te oportet,quæ,q̃ cætera,magis auxilio eſſe tibi videbuntur. Quòd ſi nihil præſidij tuleris,ad alia ẽt te transferre conueniet: Dolore aũt non ſedato,ad totius corporis accede euacuationẽ. Videtur ergo Hippocrates ab eo incepiſſe ſotu,qui periculo omni vacat; is autẽ eſt,qui minime mordet,humidusq; " exiſtit, Nempe,tametſi nihil aduerſus malum fecerit, nõ tamẽ magnum,& inſigne afferet detrimentum. Cæterum ſotus,qui ex aceto,vel orobo, vel ſale A.l.4.l.10. t.6.c.3.fo. 29 fiunt,niſi propriam conuenientemq; conſequantur affectionem,non ſolum non ſalutares erũt, verum quoque,& malum augebunt,vtpote qui fortem efficacemq; habent facultatem.

3 *Verum prius molle quippiam lateri,ut & mitior,& iucundior ſotus fiat,ſupponere oportet.*

Poſtea quàm in vtre,vel veſica,vel vaſculo,aut æneo,aut teſtaceo,poſitã aquã lateri adhiberi ꝑcepit,hac in dictione prius molle aliquid ſupponi ijs,quæ lateri,tũ quadrare,tũ cohærere debeant,ut nullo pacto angat,prorſuſq; iucunda ſit eorũ,q̃ exhibẽtur,applicatio,præcipit Hippocrates: G Cuiuſmodi fuerit lana mollis,uel linteum multiplex,vel quippiam eorũ, quæ tum tenera tum mollia exiſtunt. Sed paulo poſt de eo,qui per ſpongiam fit,ſotu agens,nihil ſupponi iubet.

4 *Vtilis autem" & ſpongia mollis magnaq́;,atque ex aqua calida expreſſa applicatio. Sed fomentũ linteo veſtiendum,vt vis eius pluſculo ſufficiat tempore permaneatque: atque ſimul ne halitus ad laborantis ſpiritum feratur: niſi forſan,et id prodeſſe aliquando videatur,nempe interdum prodeſt.* A. ibid.e

Cætera quidem quæ in dictione continentur,liquida manifeſtaque exiſtunt; ſed de halitu eſt diſcutiendum: qui multum,& lædit,& contriſtat,non ſpirandi difficultatem caloris incremento ſolum proritans,ſed pulmonis anguſtiam,qua,ob replentem,qui humidus eſt,halitum afficitur. Solis igitur laterum doloribus,tum ſiccis,tum quibus nihil expuitur, idonea eſt halitus inſpiratio,plus auxilij,q̃ noxæ,afferens. Hoc igitur in loco ſcriptum eſt primum ſotus genus. Mox ad ſecundum ſeſe conſerens inquit.

5 *Præterea,& hordeum,& eruum" in aceto ita diluto,vt paulo acidius ſit,quàm vt quis bibere poſſit,madefacta perfuſaq́; & feruefacta,atque in ſacculos conſecta lateri apponuntur: atque adhunc modum furfur.* H A.l.1.f.4. ca.30.fol. 84.d

Hordeũ eruumq; nõ ſemina,quæ integra ſint,ex aceto,& aqua excoquere ꝑcipit,ſed prius cõciſa comminutaq;: conſtatq; Hippocratem velle id ex verbo hoc διέντα,} διίημι ſiquidem madefacio,& perfundo ſignificat:} atq; aliter ex actione ipſa certior fies,nempe hoc pacto, tum blandior,tum efficacior erit ſotus. Furfur deniq; & hoc pacto parare præcipit: ſotus autẽ huiuſmodi priore efficacior virtute aceti redditur. Quòd ſi & ex eruo paretur,conferet ſanè,& id non parũ: nempe eruum craſſos humores,tum ſecare,tum conficere,tum euaporare poteſt: atq; ob id ſotibus huiuſmodi vtemur,vbi craſſos,uiſcoſoſq; humores in ea,quæ phlegmone obſidetur,parte collectos ſuſpicabimur. Tibi autem ſanè id conſtabit ex antecedente uictu,ſi humores huiuſmodi produxerit,anni temporibus,& locis,& ætate. Præterea & ſi beneuoli ſotus mãſuetiq;, quos prius memorauimus,nihil præſidij attulerint. Nã,ubi de corporis totius repletione diſtinxeris, cũ uidelicet,neq; huius notæ apparuerint,neq; beneuoli miteſq; hi ſotus quippiã iuuerint, ſuccorũ exiſtimabis craſſitiem,quæ in halitũ ſoluitur,flatuoſumq; ſpiritum, qui ob denegatum exitum contriſtat. Flatum ergo hunc patienteſq; ipſum humores,præfati diſcutiunt ſotus & potiſſimum,qui ex eruo parantur. Præterea & ſermonem percurrens Hippocrates manifeſte ſimul,

& optime

A & optime metricam aceti ad aquam temperaturam memorauit. Nempe acetum ita dilutum eſſe oportere inquit, vt paulo acidius ſit, quam ut quiſpiam biberit, vt ſcilicet, & acrius ob mordendi facultatem, & aquoſius propter operationis ignauitatem vitemus. In incidendis igitur atque per halitum digerendis, tum craſſioribus, tum viſcoſioribus ſuccis, aquoſo oxycrato cōgruētius fuerit quod acrius: ſed, quoniam medicamenta huiuſmodi non tolerant, quæ phlegmone obſidētur, partes, ob id mediam vtriuſque exuperantiæ temperiem fecit. Hoc tibi ſit ſecūdum fotuum, quos ab initio triſariam ſeparauimus, genus.

6 Ex ſiccis autem fomentis maxime conueniunt, quæ ex ſale milioque frictis torrefactisque, atque in ſacculis concluſis parantur. Lene ſiquidem quippiam, & beneuolum iucundumque eſt milium.

Ad tertium fotuum, quos initio diſtinximus, genus ſeſe transfert Hippocrates, mentionē milij, & ſalis faciens. Eſt autem communis vtrique ſiccitas: ſed ſali proprium eſt, vt mordax ſit, milio autem ut morſu careat.

7 Fomentum huiuſmodi, & dolores ad claiculam {humerumque} pertinentes ſoluit.

B Ex adiectione huius coniunctionis, &, oſtendit & dolores alios ſoluere, vtpote eos, qui ad hypochondria pertinent.

8 Sectio autem non ſimiliter ſoluit dolorem, niſi is ad clauiculam pertingat.

Sectio, inquit, venæ ſcilicet: quam non ſimiliter ſoluere inquiens, auxiliari & ipſam non negauit. Sed de huiuſmodi auxilio in ſequentibus ſuſius latiuſque ſcribit.

9 Verum, ſi fomentis dolor nō ſoluatur, ne diutius calefacito: ſiccat enim id pulmones, atque ad ſuppurationem excitat.

Fomenta varia, alia quidem humida, alia ſicca, & alia mordentia, aliaque mordacitate carentia, vbi percurreris, ſi ab horum experientia facta dolor non leuetur, totum corpus vacuabis à fomentis deſiſtens, cum pulmonem exiccent, & ſuppurationem excitēt. Fit autem ſuppuratio huiuſmodi, lateris inflammatione non exhalante, ſed in pus tranſeunte: mox pure ipſo in mediā thoracis pulmoniſq; regionem confluente.

A† Ad. Sed ſi ſignum quidē faciat dolor in clauicula, uel in brachium grauitas, uel circa mamā, uel ſupra phrenas interna, &c.

B† Aliqui cod. addunt, & flauior.

10 a† Si verò dolor ad clauiculam pertigerit, aut moleſta ſit, vel brachio, vel mamma, uel partibus ſepto tranſuerſo ſuperioribus, grauitas, internam cubiti venam ſecare expedit. Neque, ut copioſe ſan-
C *guis detrahatur eſt cunctandum: ſed euſque auferendus, donec rubidior b† multum uel pro puro rubido liuidus fluxerit: nam utrunque contingit.*

C 1. Aph. 21. Exord. 10. a

D* Dictio hæc nec in antiquis quibuſdā græcis cod. nec in trāslatione veteri habetur.

Pro eorum, qui inflammationem pariunt, humorū vergētia inclinationeque, vacuationes facit Hippoc. Nempe, quod dicitur, c" Quò natura vergit, per loca conſerentia eò ducere, id veriſſimum exiſtit. Contingit autē interdū id ob differentiam partium eius, q̃ coſtas ſuccingit, membranæ. Nempe ſuperiores ipſius partes, cum inflāmantur, ad clauiculam, brachium, & mămā cōdolentiam extendunt: inferiores verò ad ſeptum trāſuerſum, & hypochondrium. Cū igitur ſuperiorum condolentia ſignum fecerit, venā in cubito ſecare eā oportet, q̃ ſanguinē ab affecta parte, & magis, & velocius, tū reuellere, tū vacuare poſſit: verū, ſi partibus infernis affectus conſenſerit, purgatione vacuare expedit." Recte autem grauitatem circa brachium eſſe, & non dolorem dixit. Nempe, q hoc in loco ſanguis magis aceruetur, reparq; ſignum eſt grauitas, quæ ex multitudine fit. Tenſiones aūt, & in ſola affectus participatione fieri cōſueuerunt: cum videlicet partes ijs, q̃ inflāmantur, attiguæ, citra ſanguinis in eis redundantiā tēduntur. Ob id igiť ſanguinem redundantē ſecta interna uena uacuādū præcipit. Sunt aūt in d interno cubiti articulo plures, quas
D ſecare cōſueuimus, venæ: de q̃bus abunde quidē in anatomicarū tractationum tertio, atque in alio libro, qui ſeorſum de uenarū arteriarūq; ſectione ſcriptus eſt, diximus: ſed impræſentia de ipſis ſummatim agemus, ab initio ducentes orationē. Vena caua ex gibba hepatis ſurſum ad dextrā cordis aurē ſanguinē ferens, partibus quidem interiacentibus exiguū ipſius diſtribuit, ſed cordi ipſi plurimum elargitur. Deinde ab eo, tāquam ab initio, ꝓgreſſa, ad collum recto feſtinat tramite, atq; in duas rectas ſcinditur in thoracis parte venas, eaſq; inſignes, quas iugulares uocant. Propagantur autē ab ipſa prius, q̃ ad cor ipſum pertingat, inſignes quidē uenæ ad ſeptum tranſuerſum: paruæ autem ad e† inferiorem thoracis partem, quæ octo coſtis conſtat, contendentes. Pars autē hæc ab una, quæ coniugio caret, nutritur uena: quæ in quibuſdam animantibus ſupra cor adnaſcitur: in quibuſdā uerò, f† ut in hominibus ex ea emergit parte, qua iam cordis aurem uena caua tangit: hinc ſiquidem emergens, humilius depreſſiusq; per cor defertur, atq; in ſpinā contorquetur. Vena igitur, quæ ad inferiorē thoracis partem defertur, utrinque coſtis octo ad ſeptum uſq; tranſuerſum diſtribuitur. Cæteræ autem ſublimiores thoracis coſtæ quatuor ab alio uenarum nutriuntur cōiugio, quod à uena caua ꝓpagatur prius, q̃ ea in iugulares ſcindatur. Ab his igitur duabus uenis deinceps ſunt, quæ ad manus per axillas pertingunt. Verū, quæ humerariæ appellantur, poſtquā caua in iugularias fiſſa eſt, ab utraq; una, progignuntur, habentq; radi-

E† Ant. tralatio. in panniculos qui ſunt in pectore: pars aūt inferior pectoris compoſita ex octo coſtis, ab una, quā coniugio, &c.

F† ὥσπερ καὶ ἐπ' ἀνθρώπων. eſt in impreſſis. i. ut & in hominib. Bartholomæus tamē Euſtachius, medicus inſignis reiq; anatomicæ profeſſor eximius aſſerit in cod. ueteri legi ὥσπερ καὶ ἐνίοτ' ἐπ' ἀνθρώπων. i. ut quandoq; in hominibus cuius lectioni aſtipulatur uetus tralatio q̃ habet, & in quibuſdā hominibus etiā.

ces ijs,quæ in ſuperficie extãt,iugularijs communes. A iugularijs ſiquidem,quæ in ſuperficie ex- E
tant,partes ferè oẽs,tum colli,tum capitis in ſuperficie conſtitutæ nutriuntur : ſicut & à iugula-
rijs alius profundiusq; latentibus partes oẽs altius profundiusq; latentes. Verum,quæ circa ſca-
pulas atq; circa dorſalẽ medullã,quæ eſt in collo,exiſtunt loca, venas habent , quæ ex inferiori-
bus præfatæ radicis communis partibus ad ipſas aſcendunt. Communẽ dico radicẽ, quã proxi-
me dixi,& ijs,quæ in ſuperficie conſtitutæ ſunt,iugularijs, & humerarijs cõmunem eſſe. Nõ im-
merito igitur humeraria partes, quæ ſupra clauiculas ſunt , q̃ & in collo , & capite exiſtunt, tum
magis,tũ velocius euacuat. Axillaria verò thoracis partes,& magis eas,q̃ in ſublimi ſitæ ſunt,pre-
ſertimq; in hominibus ipſis . Nẽpe infernas demiſſasq; oẽs uena vna altera nutrit,quæ ſub cor-
de à vena caua procedit. Ex ſiniſtra autẽ parte uenæ illius, quæ infernas thoracis partes alit, atq;
ad coſtarum radices prona fertur,aduſq; ſeptũ tranſuerſum ſingulis intercoſtalibus ſpatijs, tum
ſiniſtris,tum dextris rami diſtribuuntur. Verum,quod reliquum ex ea eſt,ſeptũ tranſuerſum pe-
netrat,primisq; abeo corporibus diſpenſatur. Cæterum,quæ per axillas ad manus feruntur ve-
næ,proximas ijs,quæ ſublimes quatuor thoracis alunt coſtas, radices hñt: ſuntq; q̃, quæ per hu-
merum ad manus contendunt, non paulo maiores, aſcendunt autem ad internam regionẽ bra- F
chij vtriuſque:atq; cũ per ipſam pronæ ferũtur,muſculis ipſis, qui inibi ſitũ hñt,notabiles diſpen
ſant ramos . Verũ,cũ ad cubiti articulum prope vtraq; venerit , uenas brachij internas ad ipſius
cubiti oſſis nodum,qui hic poſitum habet,producit: quicquid verò reliquũ eſt , bifariam ſciſſum
diuiſumq; per cubiti flexum defertur, parte ea, quæ in ſuperficie conſtituiſ,venã eam,quæ in eo
cubiti flexu ſecatur,efficiẽte: penitiore uerò eam,quæ cũ arteria diuiditur . Secatur quoq; & ue-
† ueluti,& hęc in utraque manu una. na alia in cubito obliqua,ueluti†ea, quæ in vtraq; manu vna eſt} humerariæ nõ exigua portio.
Nempe & humeraria ipſa per brachium ſubter cutem conſpicue percurrens in ipſo cubiti arti-
Sect.1.t.17. 213.e. Et t.16. 216.g. culo,qua ſublimiſſimæ extãt partes,figurata.ſ.ut Hippocrates in libro De fracturis docuit,* ma-
nu diuiditur. Quæ igitur ſublimior uenę ipſius à fiſſura portio per externa cubiti loca defertur,ea
apud fiſſurã ipſam ſecatur,qua primæ venæ radici è directo maxime reſpõdet. Eã ob cauſam,&
* Clauiculis. ſublimiora clauicularũ*loca citiſſime euacuat . Portio autem, quæ in cubiti flexum oblique fer-
tur,minus quidẽ ea,ſed cæteris magis eas euacuat partes. Pars verò, q̃ ab interna notabili uena
obliq; etiam fertur,minime quidem præfatas uacuat partes : uerum maxime thoracis ſuperiora,
† Hæc ex antiqua tralatione,& recte. {ꝗ radices tum eius,q̃ per axillam ad manum fertur,tum eius,quæ ſuperiores thoracis alit par- G
tes,vicinæ admodũ exiſtãt.} Secare igitur hanc iubet Hippocrates prius,q̃ venæ,quæ ex hume-
rariæ fiſſura prouenit,præſens ſit,interaturque: Quæ ſi aliquãdo non comparuerit, uice huius ſe
* κατ' ἴξιν. camus aliquam ex internis,quas*recta in os cubiti deferri didicimus . Quòd ſi,& eæ nõ compar-
uerint , accedimus ad eam , quæ præfatarum duarum uenarum obliquarum inſitione progi-
gnitur. Verũ,& cum ea interdum non apparere poſſit, humeraria apparẽte , ſeca humerariam: q
ſcilicet vacuationes àb vniuerſo aĩaliũ corpore fieri noueris , quanquã neq; celeriter, neq; ſimi-
liter,ex uena omni fiant. Nos uerò partem eam , quæ phlegmone obſidetur,tũ celeriter, tũ ꝗ cæ-
teras partes magis,in acutis præſertim morbis,uacuare contendimus . Quòd ſanè interna cubi-
ti uena facit,multoq; magis,ubi ſanguinis redundantia ad ſuperiora vergere uideſ,aut ſuperio-
res thoracis partes affectæ ſint. Tunc enim grauitas magis in brachio,& circa mãmã fit. Verum,
q̃ partes thoracis inferiores prope ſeptum trãſuerſum infeſtant phlegmonæ , nõ abs re dolorem
ad hypochondrium tranſmittunt. Quo fit,vt dolores hmõi non admodum iuuet,quæ in cubito
fit,uacuatio,corde.ſ.mediũ occupãte: nempe venam,q̃ inferiores thoracis alit partes , infra cor
emergere nuper audiuiſti. Dicta quidem mihi hęc ſunt ſuper eo,quod ab Hippocrate bene ſcri- H
ptum eſt,de ſecanda.ſ.interna cubiti uena. Sed,cum * vacuãdi ſanguinis terminum coloris muta-
tionẽ poſuerit, deinceps eſt de eo diſſerendum. Quicquid ergo ſanguinis in phlegmone contine- A.l.3.f.10. t.5.c.2. fo. 272.f.
tur,id caloris abundãtia colore permutatur: reliquum autem in partibus omnibus ſimile manet.
Eam ob cauſam ſanguine,qui in totũ ſpargitur corpus , pituitoſiore exiſtente, rubicundior ſanè
erit,qui in eo,quod phlegmone obſidetur,latere continetur . Quòd ſi ſanguis in corpus totũ dif-
fuſus,rubidus fuerit,is proculdubio , qui ad phlegmonẽ eſt , aduſtus aſſatusq; in nigrũ permuta-
bitur. Liuidus aũt in ea,quæ fit à rubido ad nigrum transmutatione mediũ obtinet . Coloris igi-
tur mutatio ſanguinis ex particula inflammata tranſlationem ſufficienter commonſtrat. Vacua-
tionis igitur modum menſuramq; quæ affectui peculiaris ſit,diximus. Sed ſi interdum uirtus tan-
tum uacuare prohibeat,parti ipſi, quæ phlegmone obſeſſa eſt,minus quidem futurum auxilium
ſcire oportet: ſed melius eſt virtutem non exoluere,quàm ſanguinem vacuare redundantem.

* Al. ſelinon. id eſt apium. 11 *Si vero eas,quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt,partes dolor infeſtat,nullumq; ad clauiculã ſignũ fece-*
rit,uentrem uel nigro ueratro,uel peplio mollire oportet. Sed ueratro nigro uel daucum, uel ſeſeli , uel*
cyminum,uel aniſum , uel aliud quippiam boni odoris miſcebis . Peplio verò ſilphy ſuccum , quan-
quam & hæc inter ſe multa non diſſimiliter agant . Cæterum ueratrum nigrum, tum melius,tum ad
† ὑπήλατα. *indicationem iuuantius, quàm peplium , uentrem ſoluit , ſed peplium flatum magis excutit. } Do-*
lorem præterea ambo hæc ſedant. Sedant quoque , & alia multa † quæ expurgant medicamenta. Ve-

rum

A *rum omnium, quæ nouerim uiderimq́, hæc potiſſima exiſtũt. Nẽpe, & quæ in ſorbitionibus dantur pur gantia* medicamẽta, ſoluere poſſunt, quęcunq; ſcilicet non ualde inſuauia exiſtũt uel propter amaritudinem, uel aliam quãpiam iniucunditatem, uel quantitatem, uel colorem, uel ſuſpicionem aliquam.}*

* ὑπήλατα.

26 Quòd medicamenta purgantia per experientiã inueniãtur, & quem nam expurgẽt humorem, & ſi omnino purgent, in libris De ſimplicium medicamentorũ facultate didiciſti. Quòd uerò purgationis neceſſitas ſit, ſi redundãtes humores deorſum repãt, eſt quoque ratione ſcirũ animaduerſumque: ſed id, teſtimoniũ ratamq; fidem ab experimentis habet. Edocuit autem Hippocrates facultates medicamentorum, quæ in huiuſmodi affectibus propinat, veratrũ quidem nigrum κρισιμώτερον. i. ad iudicationem iuuantius vacuare, peplium verò flatus magis excutere affirmans. Sint autem, quæ ab Hippocrate κρισιμώτερα, id eſt ad criſim iuuantiora, dicuntur, ea quæ morbi iudicium faciunt magis, quod facultate uerbo huic ὀνησιμώτερα id eſt iuuantiora, idem exiſtit. At, cum purgantia omnia* medicamenta vẽtrem, præſertimq; os ipſius, q̃ maxime tũ neruoſum, tum ſenſile exiſtat, affligant lædantq́; ob id eorum, quæ boni ſunt odoris, miſtio excogitata eſt, ne ſola ſynceraq; purgantium medicamentorũ uirtus os ventris tãgat. Permiſta qu[o]q; inter ſe, tum pepliũ, tũ elleborum, ὁμοιότροπα id eſt modi ſimilis, eſſe ait, quod eſt facultatibus conuenire, & in nullo controuerſa eſſe. Nam & in purgantium medicamentorum permiſtione contro uerſia eſt, non q̃n aliud quidẽ bilis, aliud verò pituitę excretorium fuerit, (nã eodẽ t͞pe vacuari, tũ bilis, tũ pituita poſſunt) ſed q̃n aliud quidẽ protinus, aliud verò lõgo à ꝓpinatione t͞pe, purgationẽ mouere natũ ſit. Nẽpe hoc pacto inęqualis (eis ſimul ingeſtis) fit uacuatio: inæqualẽ dico, cũ iã altera quidẽ deſinere, altera vero incipere videaẽ. Nẽpe, qđ citius purgare conſueuit medicamentũ, id & ex alio quippiã ſimul vacuat: quo fit, ut, qđ exiguũ ipſius relinquitur, imbecillius reddaẽ, & lõge tardius ſuam inchoet purgationẽ. Præfinita igitur uacuationis lege ſimile eſt elleboro peplium, põtq; elleboro ſimiliter nigrũ ſubducere humorẽ. Cætera tũ dictionis huius tum ſequentiũ patent. Cõſiderare igiẽ hæc atq; in memoria tenere nos oportet, ſed nõ ꝑpetuo in pleuriticis vti debemus, ad memoriã reuocantes aphoriſmũ illũ, ubi dr̃, *In acutis morbis raro, & in principijs, purgantibus medicamentis eſt vtendũ. Vbi (igiẽ) non ſolum acutus morbus fuerit, cuiuſmodi eſt pleuritis, uerũ & cũ febre uehementiſſima, multo magis uitanda eſt purgantis medicamenti adminiſtratio: atq; per ſectionẽ venæ vacuandũ magis, etiam ſi ad hypochondrium dolor pertingat. Nempe & ſi minus quidem auxilium, q̃ per purgationem, ſequatur, ſecurius tamen multo exiſtit. Immo nullum ex eo, quod per venæ ſectionem fit, periculum impendet, eo diſcrimen maximũ ſubeunte, quod per purgationem tentatur: Et potiſſimum ſi laborantis naturam expertus quis non fuerit: nẽpe alij difficulter natura purganẽ, alij modico aſſumpto medicamẽto purgantur copioſe. Quibus igitur dare quadrabit, his medicamẽti tantum propina, quãtum in plurimis mediocriter uacuari, tum nouiſti, tum ſis expertus. Si enim hominis naturam non noueris, metus eſt, ne plus iuſto uacues, uel nullo pacto uacuationem moueas: aut, ſi moueris, non tamen ſufficientãr vacues. Quæ omnia magnas in morbis acutis pariunt offenſas: quod non facile, ut in ijs, q̃ non febricitant, emendatur. Cũ igiẽ febris uehemẽs nõ fuerit, naturãq; laborãtis expertus fueris, ad medicamenti purgãtis potũ te conferes, ijs, quæ ab Hippocrate dicta ſunt, uel etiam alijs ſimilis naturæ uſus. Quo è numero eſt, quod ex colocynthide paratur medicamentũ: qđ iã ex uſu hieram uocant. Id ſanè uarijs parant modis; ſed, quod elleborum accipit ſcammoniamque non habet, id ijs, qui medicamen* ſubductorium omnino aſſumere poſſunt, optimum eſt.

A.l.3.f.19. t.1.c.39.f. 292.d

B

1. Apho. 24. Ext.ord. 10. c

C

* ὑπήλατον.

D *18 Vbi autem quis medicamentum ebibit, ptiſanam protinus ſorbendãdato, neque inſigniter minore quàm conſuetum eſt quantitate.*

Et maxime quidem uentris ori, quod & ſtomachum uocant, ut in ipſis purgantium medicamentorum potibus illęſum maneat, conſulere oportet: præſertimq; vbi febrientibus tale quippiam propinatur. Verum præcipua, ne offendatur, cautio eſt, ſi medicamentum, quod propinatur, purum non ſit: ſed cum alijs, quæ malitiam ipſius hebetare nata ſunt, temperatum miſtumque. Nempe purgantium omnium medicamentorum natura, corporum, quæ purgantur, naturis contraria eſt, atque, ut quiſpiam dixerit, lethalis, & deleteria. Vt autem ſucci papaueris, mandragoræq; & hyoſciami, atq; aliorum huiuſmodi multorum, quæ nobis, & ſubſtãtia, & uiribus aduerſa corpus perimere nata ſunt, portionem exiguam aſſumentes, magnã percipimus commoditatem: ſic & purgantium medicamentorum, quorum natura corporibus noſtris aduerſa eſt, exiguam aliquam partem præcidentes ad ſuppetias ferendas utimur. Quo item modo in horum medicamentorum potu ſeminum aliqua, quæ boni ſint odoris, miſcemus, quæ & malitiam obtundere nata ſint, & operationem ipſorum non prohibeant, tenuandi incidendique facultatem obtinentia, ita ut & craſſos incidant humores, & uias quibus uacuatio fiat, aperiant patefaciantq́; ſic & à ſumpto medicamento ptiſanam ſorbere confert. Nempe purgans medicamen

tum

tum ipſum, tanquam exiguum ſit, ad ventris quidem fundũ peruenit: verum, dum trãſit, ſtomachus, & quæcunq; ventris ſublimior pars non qualitatem medicamenti purgantis modo, uerum & ſubſtantiæ, quæ in tranſitu hæret, aliquid aſſumens, vehemẽter læditur. Ptiſanæ igitur cremor ſuperingeſtus cõmoditatẽ affert. Nẽpe & detergere, & deorſum trahere, qđ viæ adhæret, & qualitatem medicamenti, quod his adhæret partibus, tũ cõtemperare, tum ꝑmutare poteſt. Ob eas igitur cauſas à purgantis medicamenti potu, ptiſanam ſuperſorberi præcipit: ſed, ubi purgatio cœpit, ab ea vult abſtinendũ, purgãtis medicamenti operationẽ exolui veritus: atq; ob eã rẽ ait. E

13 Et, quoniam ab re non eſt, purgatione in media ſorbitionem dare non conducit. At, ubi purgatio deſierit, tunc ſorbitio detur, ſed conſueta minor: deinde liberalius perpetuo exhibeatur, ſi & dolor ceſſauerit, & nihil aliud obicem fecerit.

Contra, quàm plerique huius temporis medici, rem hãc docuit Hippocrates. Nempe hi, ubi vacuauerunt, copioſe nutriunt. Hippocrates verò à purgatione, ptiſanæ minus miniſtrari iubet. Nã corporũ, quæ purgata ſunt, natura, purgatione agitata labefactataq; tolerare alimoniã non poteſt, neq; probe eam conficere, niſi omnino pauca fuerit. Purgatis igitur tãtum cremoris primo exhibendum, quantũ domare poſſint: deinde paulatim ſenſimq; adaugere oportet, ſi & dolor, ut inquit, ceſſauerit, & nihil aliud prohibuerit. Quod de dolore ait eſt manifeſtum: ſed, nihil aliud prohibere, ad præfatas referre oportet, ſi intelligere volueris, diſtinctiones, in quibus demonſtrauit, quoniam pacto morbis acutis laborantes abſque ſorbitionibus regere oporteat. Summa uerò horum eſt, cum uel morbum ante iudicationem nulla ſorbitione indigere ſperabimus: uel in quibus ſumma eſt, quæ phlegmonem facit, cruditas. F

14 Ratio autem mihi eadem eſt, ſi & ptiſana cremore utendum ſit.

Tempus exhibendorum, tum ptiſanæ, tum cremoris ipſius, & antea ſimile eſſe demonſtrauit, re una duntaxat differentiam horum definiens. Nempe à cremore principiũ exhibitionis facit.

15 Melius ſiquidem eſſe dico, ut protinus à morbi initio ſorbere incipias, quàm inanitis uacuatisq́; nemis uel die tertio, uel quarto, uel quinto uel ſexto, uel ſeptimo, ſi ante hoc tempus morbus haudquaquã iudicatus fuerit, ſorbitionem inchoare.

1. Aph. 8. Ext. ord. 4. f

Quod in Aphoriſmis[a] ſcripſit Hippocrates, id & impręſentiarũ perſequitur, in morbi omnis uigore, tenuiſſimo utendum uictu præcipiens. Si igiť quinta die morbi uigor futurus ſit, & æger ſolo uſus potu ſufficere nõ poſſit, melius eſſe ait ſi protinus ab initio ptiſanã dederis, & neq; tertio die, neq; quarto, ſorbitionẽ inchoaueris. Sic ſanè, & eos, q uel quinto, uel ſexto, uel ſeptimo, ſorbitionẽ ĩchoãt, falli circũueniriq; ſi ante hoc tp̃s morb' nõ fuerit iudicatus. Per iudicationem intelligo, ut dixi, nõ ꝑfectã morbi mutationẽ ſolũ, uerũ quoq; & effatu dignã tranſmutationem. G

16 Præparationes aũt, & his tales fiãt, qualeſ dicta ſunt. De ſorbitionis igitur exhibitione ita ſcio.

Et, quibus ab initio ſorbitionem daturus ſis, præparationem ſimiliter fieri præcipit. Id eſt, ſiue ue ſectionis uenæ, ſiue clyſmatis, ſiue balani neceſſitas fuerit, illud ante faciendum iubet.

17 De potu quoq; qualẽcunque ex declarandis potaturus quiſpiam ſit, eadem omnino mihi eſt ratio.

Si laborantem potu ſolo citra ptiſanæ ſorbitionem rexeris, præfatas quoque præparationes te facere iubet, id eſt aut uenam ſecare, aut clyſmate, uel balano uti.

A. l. 4. t. 1. t. 2. c. 8. f. 410. a

† Al. ſi modica. al. nõ modici.

18 Verum[a] & medicos contra omnino, quàm oportet, agere ſcio. Nempe omnes, lãguentes ipſos per initia morborum duos, uel tres, uel etiam plures dies inedia ſiccare, atque ita tum ſorbitiones, tũ potus exhibere uolunt, idque forſan, ꝙ magna corporis mutationis magnam quampiã obycere mutationẽ ipſis decens eſſe uideatur. Verum mutatio ipſa bene quidem habet† non modica, { ſed recte transferenda uenit. Iam autem, & ciborum exhibitio mutationis rationem maxime ſubit. H

Medicos culpat Hippocrates, qui languentes ipſos in abſoluta ciborum abſtinentia ſeruant: deinde eos protinus alij quidem ad ſorbitionem, alij ad potuum ingeſtionem deducunt. Non th mentionem eorum fecit, qui cibos ualidiores ante morbi concoctionem miniſtrant. Conſueuit ſiquidem, ut antea dixi, interdum prætermiſſis, quæ maxima ſunt, erratis, culpare minora: & eã, quæ ex illius oritur, demonſtrare offenſam. Qui autem ita trãſmutant, forſan, (inquit) rationabiliter tranſmutare arbitrantur, in magna corporis tranſmutatione effatu dignam uictus permutationem facientes. Quod ſanè bene eos exiſtimaſſe ait: non tamen de trãſmutatione omni, ſed bona aliqua eſt putandum. De qua partim prædixit, & partim quippiam eſt dicturus, ſermoni adſtruens declinandas eſſe repentinas mutationes.

19 Maxime ergo lędentur, qui tota utentur ptiſana, niſi recte transferãtur: lędentur quoque & qui ſolo utentur cremore, quanquã minus: lędentur prętereа, & qui ſolo utentur potu, ſed hi minime.

Dictum

A Dictum paulo ante ſubitam victus mutationē, qua primis diebus in abſoluta ciborum abſtinentia ſeruatos languentes circa diem quartum nutrire incipiunt, maxime quidem nocere ait, ſi in ptiſanam totam transferantur: minus verò, ſi in cremorem: ſed ἄκρα· id eſt ἐλάχιστα, quod minimum indicat, offendi eos, qui ad ſolos procedunt potus. Nempe ex magnitudine virtutis eorum, quæ offeruntur, magnitudo oritur offenſæ.

20 Oportet autem, & ex ſanorū hominum uictu diſciplinam, quę conferat, facere. Nam ſi ſanis quibuſdam tales, uel tales cibi uariare uideantur cum in alijs quibuſdam, tum in nōnullis mutationibus, quomodo & in morbis quibuſdam, & maxime in acutis non ualde euariabunt?

Incipit Hippocrates præfatam ab ipſo de victu ſententiā demonſtrare, arguens vnà & eos, qui contrario victum inſtituunt modo. Sed, ut dilucidus cōſpicuusq; reddatur ſermo, ſummā ipſius omnem præfari melius eſſe mihi uidetur. Eſt autem earū, quæ in eam rem aſſumuntur, ſumptionum dignitas, altera uniuerſalis hæc: Si bene ualentibus læſionem afferant repentinæ uictus ad cōtraria mutationes, multo magis ęgrotantibus ipſis. Quod varijs ēt modis poſſumus interpretari, aliud in aliam transſumentes dictionem, ut hoc pacto, In repentinis uictus mutationibus, qui ſani ſunt, ægris minus læduntur: Vel ſic, Aegri ſani magis læduntur: Vel adhuc modum, Detrimenta
B ſanos minus, quam ægros, afficiunt: Et adhuc generalior hæc: Validiores minus afficiunt, imbecilliores magis detrimenta: Licet & alter vim ſermonis interpretari, aut ex eo, quod per ſe, & primum utile ſit ad quod demonſtratur: aut ex aliqua continentium ipſum vel dignitatum uel ſumptionum. Talis quidē tibi ſit per ſe credibilis altera ſumptionum (lemmata Græci dicunt) quas ſanè uocare conſueuit Ariſtoteles axiomata, id eſt dignitates. Sed alteram, cui fides per experientiæ lucem acceſſit, deinceps audi. Sanos ēt repentina uictus mutatio offendit. Ex vtraq; hac ſumptione cōcludiť, languentes à repentina victus mutatione lædi magis, ſed multo magis, qui acutis infeſtanť morbis. Hæc eſt uis ſermonis. Verum Hippocrates alteram ex ſumptionibus per ſe tum prius, tum credibilius, protinus citra probationem accipit. Alteram verò ijs, quæ ſingulatim per experientiam noſcuntur, fide donat, & auctoritate. Quod & ſequens declarat oratio.

21 Atqui, quòd uitioſus uictus cibi, & potus ſemper ſibi ſimilis ad ſanitatem tutior omnino* ſit, quàm ſiquis ſubito ad alterum uel meliorem ſe transferat, facile diſcitur, intelligiturque.*

*Dieta φαύλη, id ē uulgaris, ac ſimplex, q̃d ſit, habetur à Galeno in cō. lib. de fractu. pag. 230. g. & pag. 248. c.
*τὸ ἐπίπαν.

Alteram ſumptionum earum, quæ ad præſentis ſermonis demonſtrationē præſtant, nunc ex
C multis particularibus exēplis aſtruere incipit, fidem ipſius in unam colligens ſummā, q̃ talis eſt. Magnæ & repentinæ præter conſuetudinem mutationes non paruā ſanis afferūt læſionē. Quanquā ſermo hic conſpicuus ſit, tñ, ſi quippiā, quod explanatione indigeat, intercidere uidebitur, ijs, qui exercitati nō ſunt, in ſequenti ſerie explanare nō cūctabor. Nēpe hic cōmentarijs liberalior, ac humanior eſt, ſi non eos mō, qui in rationibus ſunt exercitati, ſed ēt, q non ſunt exercitati, ſpectet. Quòd ſiquis præfatas diſciplinas neque didicerit, neq; expertus fuerit, aliud quippiam agat.

22 Nēpe tum ijs, qui bis die comedūt, tum ijs, q ſemel, noxas, & infirmitatē pariunt repentinæ mutationes: eosq́, qui prandere non conſueuerunt, & prādent, ſtatim infirmos reddut, toto itē corpore graues, & imbecillos, et deſides. Quòd ſi ſupercœnauerint, acidū ructāt: alios alui lænitas exercet. Nēpe uētriculus præter cōſuetudinē grauatur, ſupſicceſcere cōſuetus, nō bis tumeſcere, neq; bis cibos coquere.*

*ἕψειν, id eſt, elixare, uide in fine commenti.

Non ſolum, q̃ in repentina conſuetudinis mutatione ualde lædantur, verū quoq; & quę nam lęſiones fiant, & quonā modo ſingulas emendare oporteat, ſcribens Hippocrates, ob id ſermonem prolixum facit: quomodo, ſi duntaxat, q̃ in repentina conſuetudinis mutatione lædantur,
D oſtēderet, ob id ſermo illi totus breuis foret. Prima igiť cōſuetudinis mutatio, quam nunc exprōpſit, eſt de ijs, qui prādere nō aſſueti, prāſi aliqñ ſunt. Ait enim tales, & infirmos, & toto corpore graues fieri, imbecillos item, & deſides reddi. Contingunt autem hæc ipſis, grauata ab alimento, ueluti à pōdere, facultate, neq; enim imbecilla ea redditur propria ratione, ueluti in cibi penuria fieri conſueuit. Ob eam igitur cauſam hoc in loco ſermoni adiecit totū corpus grauari ijs, qui bis cibati ſunt, eosq́; fieri deſidioſiores. Verum in aſſuetis prandere, & non pranſis imbecillitatem quidem uirtutis ſcripſit, ſed grauitatem non adſcripſit. Nempe & in talibus mutationibus imbecillitatur ſua ratione uirtus. Præterea, cum deſides fieri in præſenti vict' mutatione aſſerat, in contraria timidos eſſe dixit, quaſi opus omne peroſos, & ueluti opus aggredi ueritos, diceret. Nempe res ita habet. Nam, qui ita ſe habent, uirtutis imbecillitatem uere ſentiūt: atq; ob id eas, quas ante promptios obibant, obire non audent actiones. Quin etiam, & ijs, qui diminute cibantur, uiſcera uideri pendere ait, eosque tum calidum, tum χλωρὸν, id eſt uiride, meiere, Calidum inquiens, id eſt ſolito calidius: χλωρὸν verò, id eſt uiride, iuxta morem quendam Aſiaticorum Græcorum, qui & nunc obſeruatur: ὠχροὺς ſiquidem, id eſt pallidos quoſdam uidentes, cauſam, cur ita χλωροὶ, id eſt uirides facti ſunt, interrogant, χλωρὸν & ὠχρὸν, id eſt uiride, & pallidum, nihil differre exiſtimantes.

exiſtimantes. Viſumq; quendam ſe ipſo χλωρότερον, id eſt viridiorem, dicunt: ὠχρότερον, id eſt pal- E
lidiorem, ita ſignificantes. Eſt autem ὠχρὸν χρῶμα: id eſt color pallidus, †veluti ignis, & color ὤχρας vocatæ, cuius prima ſyllaba acutitur. Itaq; talis color ꝑmiſta aquoſo excremēto pallida, & amara, & flaua appellata bile. Nempe flauus color, quantū à rubro in albiorem ſecedit, tantum à flauo pallidus. Scripſit, & alia quædam ſymptomata, ꝗ ita *affectis fiunt. De quibus, cum ad eam, ꝗ de ipſis eſt, mentionem peruenerimus, agemus. Præſentem autem dictionem diſcutiamus. Quæ in non aſſuetis prandere contingere ait, iis adhuc, & hoc adiecit. Si autem ſupercœnauerint, acidum ructant. Quòd autem ructus acidi fiant, & propter uentriculi frigiditatem, & propter pituitam ſæpius in eo aceruatam, & propter ciborum multitudinē, aut, ſi pauci quidem ſint, poteſtate tamen frigidorum, didicimus: Omnium ait præfatorum commune eſt calorem ventris ingentium vinci à cibis, non eos vincere, neq; iis præſtare, neq; probe ipſos conficere poſſe: ut ſi modicæ flammæ lignorum multitudinem ſuperaceruaueris, vel & citra multitudinem, tum uiridia, tū humida ſuperpoſueris. Cæteris ita cibatis στατικὴν, i. alui læuitatē ſiue humidā deiectionem fieri ait. Verum in exemplaribus non paucis non στατικὴν, ſcriptū inuenies, ſed ἄσην, vt eo vocabulo ῥιπτασμὸν, i. proiectationem intelligamus corporis hominis huius, qui ita cibatus eſt: corporis in quam, ob cibi multitudinem ἀσωμένου, i. grauiter moleſteq; habentis, atq; implacidi inquietique F dum in lecto iacet, & ſeſe permutantis. Cæterum, ꝗ circa dictionis finem *concoctionē *elixationi ſimilē eſſe oporteat, manifeſte oſtendit tanquā à calido fiat non ſicco ſqualentiq; cuiuſmodi eſt febrilis, ſed humido vaporoſo, cuiuſmodi eſt, qui in animalibus ſecundum naturam exiſtit.

† Al. ἑψητοῦ καὶ τὸ τῆς χαμαιλέοντος ὤχρας i. ueluti & color &c.
* In antiquis legitur ἀσιτοῦσιν, i. cibatis,
* πέψιν.
* ἑψήσει.

23 *Conuenit autem his permutationem aquā uirtute compenſare. Dormire ſiquidem eos oportet tanquam noctem à cœna, hyeme quidem citra frigus, æſtate uerò citrā calorem, agant. Quòd ſi dormire nō queant, plures lente ambulando abſoluant circuitus, neq; ſtent: nihil cœnent aut pauca, innocua. Minus præterea bibant: ſed meracius, & non dilutum. Magis præterea, & is afficietur, qui ter die replebitur: ac etiam multo magis, qui crebrius: quanquā ſint nonnulli, qui ter die ſatiati facile ferant, utpote qui ita ſunt conſueti*

Hoc in loco referre hæc non erat neceſſe. Nempe docere propoſuerat, quonā pacto repentinę conſuetudinum mutationes nos lædant, non autem, quo tales læſiones modo curare oporteat. Verum, quoniam Hippocrati hoc tentare eſt viſum, propterea, quæ ſcripſit, perſequemur. Maxime quidem his dormire ipſos plurimum iubet: &, ſi dormire nequeāt, plures lenta ambulatione abſoluāt circuitus: idq; vt ꝗ plurimi expoſitorū aiunt, poſt cœnā: ſed, vt eorum, quæ dicuntur, ſenſus præcipit, poſt prandiū. Nam oratio hæc, tanquā noctē agāt, de ſomno meridiano G nō de nocturno dici expoſtulat. Præterea, quod cōtinuata eſt ſcriptū ſerie, ubi inqt. Si verò dormire non queant, plures lente ambulando abſoluant circuitus, neq; ſtent: nihil ꝑterea cœnent, uel pauca, & innocua, teſtatur Hippocratē uelle eos à prādio dormire, nō à cœna. Duorum igitur alterū: Nā aut emendanda, tanquā errati cōſcia, ſcriptio, atq; ita ſcribēdū, Dormire ſiquidem eos oportet poſt prandiū, tanꝗ noctē agant, hyeme quidē citra frigus, ęſtate verò citra calorem: Vel, ſi ſeruare uolumus orationē hanc à cœna, intelligenda eſt hoc pacto dictio: Dormire ſiquidē eos oportet, ut à cœna ante dormiebāt: ſic & nūc poſt prandiū, tanquā noctē agāt. Quòd aūt uelit Hippocrates eos uel nihil oīno, uel parce, uel leuiter cœnare, ſenſus eſt manifeſtus. Ventrē ſiquidē vult requieſcere, laboremq; quo grauatus afficiebatur, refoueri, ꝗ præter conſuetudinē pranſus homo fuerat. Hinc ſequēs eſt, & minus bibere, ſed nō aquoſum, nō dilutū. Nēpe fluctuationē humiditatēq; & refrigerationem uitare oportet, vbi à ciborum multitudine uēter grauatus fuerit. Potum autem, qui exhibetur, non aquoſum eſſe conuenit, ſed vētris, tū calſactoriam, tum roboratoriam obtinere facultatem. Cætera, quæ continuantur, liquida ſunt, & manifeſta.

24 *Præterea, qui bis die cibum ſumere conſueuerunt, ij, niſi pranſi fuerint, imbecilli, & infirmi fiūt, timidiq; ad quoduis opus, & cardialgici. Nempe his uiſcera pendere uidentur, calidum mingunt, & uiride, id eſt pallidum, ſtercusque exuritur. Sunt, quibus os amareſcit, oculi cauantur, & tempora ſaliunt partesque frigeſcunt externa.* H

Cætera quidem huius dictionis in eorum comparatione, quæ præter conſuetudinem pranſis cōtingere diximus, ſunt explanata: ſed de reliquis nunc dicam. A ϕῦσον, id eſt ἀποπάτημα, id eſt ſtercus ipſorum ſiue alui purgationem exuri inquit, à calore ſcilicet aſſatam. Nempe corpus magis tum ſicceſcit, tum igneſcit iis, qui cōſuetum relinquūt prādium. Aliis os amaricare ait, utpote iis, qui bilioſiorem habent naturam: hiſq; caui fiunt oculi ab eadem, qua excrementum aduritur, cauſa ſicceſcentes. Quòd autem in amaræ bilis naturis innatus calor in id, quod igneum eſt, digrediatur, propterea, & tempora ſaliunt, id eſt temporum arteriæ euidenter pulſant. Partes præterea corporis extremæ frigidiores fiunt, quòd venter bilioſis repleatur humoribus: quorum morſu atque contriſtatione affectus uirtutem diſſoluit, corporiſque extrema refrigerat.

25 *Plurimi quoq; horū, ꝗ prāſi nō ſūt, cœnare neqūnt: ꝗ ſi cœnauerint, uētris grauitate afficiūtur: ac difficilius*

A *difficilius cubant multo, quam ſi pranſi fuiſſent.*

Picrocholi natura præter conſuetudinem pranſi permanentes, cibos auerſantur, ventre ſcilicet male affecto. Verum, qui coacti cibum ſumpſerint, grauantur: atque ob id δυσφορεῦσι, vt ipſe inquit, id eſt male habentes in lecto permanent, & traducunt.

26 *Cum igitur talia ob dimidiata diei victus à conſuetudine digreſſionem ſanis contingant, neque adijci quicquam, neque ſubtrahi commode videtur.*

Rurſus inter exponendum, quæ contingunt valentibus ijs, qui ſubito conſuetudinem permutauerunt, ſermonis ſummã obiter atq; veluti appendicem adiecit, cuius gratia omnia hæc exponit, quæ ſanis contingunt. Nempe, vt conſtat, ſi bene valentibus victus dimidiatæ diei permutatio adeo moleſta ſit, quo modo non admodum languentibus ipſis moleſta erit? Deinde rurſus ad explanationem eorum, quæ ſanis contingunt, reuertitur in ſequenti dictione, quæ ita habet.

27 *Qui igitur præter conſuetudinem ſemel paſtus toto die exinanitis vaſis, quantum conſueuit, cœnauit, ſi tunc impranſus laborauerit, ægreque habuerit, atque aſſumpta cœna tunc grauatus fuerit, multo magis eum grauari par eſt. Quod ſi adhuc pluſculis horis vena exinanita fuerint, atque repente* "*cœ*
B *nauerit, magis adhuc grauabitur.*

Quod ait huiuſmodi eſt. Si qui præter conſuetudinem impranſus permanens minus conſueto cœnauerit, nocte grauetur, multo magis grauabitur, qui ſolito plura eſt cœnatus. Qui autem pluſculo tempore exinanitis vaſis repente cœnauerit, magis adhuc grauabitur. Nempe, qui impranſi præter conſuetudinem permanent, horum alij ad minus temporis inediam protendunt, alij ad longius interuallum: hos igitur grauari adhuc magis ait.

μετὰ δειπνήσῃ, i. poſt cœnauerit, eſt in impreſſis, & multis manuſcriptis cod. in aliquib. autẽ μέγα δειπνήσῃ, i. copioſe cœnauerit.

28 *Quibus igitur præter conſuetudinẽ venæ ſunt inanitæ, ij eodẽ die veniunt reficiendi. Vitẽt in primis frigus, calorẽ, & laborẽ: nẽpe hæc omnia moleſte feruntur. Deinde cœnam ſolito minorem faciant, eãque non ſiccã, ſed humentiorẽ: deinceps bibant, neque dilutũ, neq̃ minus, q ingeſtorum ratio poſtulat. Poſtero autem die pauca prandeant, vt acceſſione ἐκ προσαγωγῆς creſcente, ad conſuetudinem redeant.*

Vt eorum, qui præter conſuetudinem pranderunt, detrimenta emendauit: ſic & eos qui, q ſemel duntaxat die præter conſuetudinem ederunt, afflicti ſunt, vult imprimis vitare, tum calorẽ, tum frigus, tum labores: hæc nempe omnia moleſte ferri ait. Adde, quòd & minus ſolito cœnare ipſos iubet: quanquã plerique maxime contra agant. Nam prandere ob negocium aliquod pro-
C hibitos, volunt in cœna, & eam, quæ in prandio omiſſa eſt, aſſumere alimoniam, haud ſcientes q eget quidem vere alimonia omiſſa corpus, ſed ipſam conficere non poſſit ventriculus ob longiorem abſtinentiam læſus. Quin etiam Hippocrates, vt alimoniæ minus vult exhiberi, ita & eã humidiorem. Nempe huiuſmodi alimonia exiccatis, tum vẽtri, tum corpori vniuerſo peculiare auxilium præſtat. Roborare præterea, & ventrem ipſorum iubet vini potu, neque dilutum, neque minus, quàm cibi proportio exigit, potandum præcipiens. Dilutum enim, ventris tonum ſeu robur exoluit: minus verò, quam cibi proportio expoſtulat, ventri areſacto inhabile exiſtit. Poſtero tandem die ita affectos victui proſpicere iubet: qui, Hippocratis præcepto, conſuetorum ciborum minus ingerere debeant: vt ἐκ προσαγωγῆς, id eſt ſenſim paulatimque, in priſtinam redeant cõſuetudinem.

29 *Talia verò moleſtius ferunt, qui parte ſuperiore picrocholi exiſtunt.*

Iam & ego paulo ante dixi picrocholos, id eſt amaræ bilis homines, ſubitariam eam, quæ à victu ad abſtinẽtiam fit, digreſſionẽ pituitoſis difficilius moleſtiusve ferre. Bileſcit ſiquidem ocyùs his totus, tum corporis, tum ventris habitus. Sed quare non ſimpliciter dixit picrocholi, at parte ſuperiore? Nempe, cum flaua bilis, quàm & pallidam, & amaram nominant, ſuperiori ſupernatat
D ventri, iure optimo tales parte ſuperiore picrocholos dicimus: cum verò per ſedem demittitur, parte inferiore picrocholos aſſerimus. Paulo ſiquidem rhetori, qui toto corporis habitu p̄ tuto ſus erat, dieb. ſingulis ſupernatabat flaua bilis, primãque ipſam vomebat a lauacro nõ paucã. Eudemo autẽ philoſopho, qui tẽperamẽto bilioſus erat, per ſedẽ demittebatur: raroq; is (quanquã aliquando) pallidã vomebat bilẽ. Vt autẽ Pauli excremẽta bilis exiguũ habebant, ita & Eudemi multũ. Qui igitur præter conſuetudinẽ nõ prãdent, ſi & toto corporis habitu, & ſuperiore vẽtre, picrocholi fuerint, his neceſſario contingũt, quæ paulo ante dixit oĩa. At, qui ventre duntaxat ſuperiore picrocholi exiſtunt, his tolerãtiæ difficultas ſimiliter cõtinget: ſed ex reliquis ſymptomatis alia quidẽ nullo pacto erũt, alia erunt quidẽ, ſed moderatiora. Prædixit quoq; & eos, qui præ-
A. li. 4. f. 1. c. 1. c. 8. fo. 42. c. ter conſuetudinẽ nõ prãdẽt, "timidos ad quãuis operationẽ eſſe, ſtomachi eroſionib', hoc eſt cardialgiis, affici, pẽſilia videri ipſis viſcera, calidũ, & viride meiere, exuriq; excremẽta: alijs os amaricare, oculos cauari, tẽpora palpitare, & extrema perfrigere. Sed horũ alia toto habitu picrocholis cõtigũt magis, alia aũt ſuperiore dũtaxat vẽtre talib'. Atq; ob id ad quãuis operationẽ timiditas,

extremorum

extremorum perfrictio, mictus calidus uiridisq; deiectionem aduſtio, cauatio oculorum, & tem- E
porum ſaltus, toto habitu picrocholis uſu eueniunt. Vtriſq; autem penſilium viſcerum opinio, & oris amaritudo. Nã ob inſuetam abſtinentiam, tum ſuſpenſa, tum pendula percipiunt uiſcera, Verum ob bilis* exuperantiam picrocholis toto corpore amaricat: non q affectio in ore magis fiat, ſed q ſentiẽdi partem eam natura generis humorum diſcretonam fecit. Venter autem magis quidem ijs exuritur, quibus ex hepate in uentrem bilis effuſa ſupernatat: minus autẽ, quibus deorſum mittitur. Nam his quidem inteſtinum prouitat ad excretionem, illis uerò ſtomachum mordet. Ob eam rem Eudemus diebus ſingulis, bis & interdum ter deijciebat: Paulus autem interdum nullo pacto excernebat. Niſi etenim inteſtina à mordente aliquo irritẽtur, uel copioſo excremento grauentur, excretionis promptitudinem non accipiunt. Neutrum horum impranſis contingit, neque etenim mordentur inteſtina, bile in os aſcendente, atque illa non mordente contriſtanteque: neque grauitas his fit, qui nullo pacto comederunt.

*Al. amaritudinem.

* τὸ ἐντέρον.

30 Non aſſuetam autem cibi abſtinentiam facilius omnino ferunt, qui parte ſuperiore pituitoſi ſunt. Quo fit, ut, ſi ſemel die cibo utantur, facilius etiam ferant.*

Prius quidem parte ſuperiore picrocholos uſum cibi, qui ſemel die ſit, difficilius tolerare dixit. Nunc autem ad pituitoſos ſe transferens, pro cibi uſu qui ſemel die ſit, inediæ meminit, ex F
habente manifeſtius detrimentum, ad minus noxium, translationem ex proportione faciens. Nam, ſi magis quidẽ lædi eos, qui ſine cibo totum pter conſuetum permanſerunt diẽ, æquum ſit, minus autem, qui non prãdent: & pituitoſi picrocholis cibi uſum, qui ſemel die ſit, facilius ferant: q ſanè, & inediam facilius ferant, palam eſt omnibus. Cauſa aũt, cur pituitoſi facilius †cibi uſum, qui ſemel die ſit,} ferant, ex ijs, q̃ antea de bilioſis dicta ſunt, euadit conſpicua. Nam bilis humor in ipſis inedijs amarior redditur: pituita uerò temporis proceſſu coquitur, ſanguisque efficitur, neutra bile in ſanguinis ſubſtantiam redire ualente: cum ex ſanguine quidem plus calfacto flaua bilis generetur, ex eodem verò aſſat ., atq; etiam ex craſſo, atra. Pituitæ autem generatio in pituitoſis edulijs ſanguinem perpetuo antecedit: atque generatione ipſius media cibi in ſanguinem tranſeunt. Neque hoc deterioribus tantum cibis contingit. uerum & quibuſdam eorum, qui ſalubres admodum eſſe uidentur: ut pani, chondro, ſemidali. Ego ſanè eã, quæ mihi optima eſſe uidetur, enarraui conſcriptionem. Nempe, quod in ea docetur, per ſe uerum eſt: atq; continuatam cum ijs, quæ ante dicta ſunt, habet ſeriem: qui optimæ explanationis ſunt ſcopi. Non tamen in exemplaribus omnibus conſimilem inuenies deſcriptionem, ſed in alijs, & alijs pugnantem. Cæterum aliter in libris fere omnibus reperitur dictio hæc falſo ſermone, & nullam, quæ G
antedictis continuetur, ſeriem ſeruare.

† In manuſcriptis legitur. τὴν ἀσιτίαν ἢ τὴν μονοσιτίαν, i. cibatis no. abſtinentiam, & cibationem, ſemel die factã.

31 Potiſsimum ſanè, & hoc argumentum, quòd maximæ mutationes eorum, quæ circa naturam noſtram habitumq́, contingunt, maxime morbos committunt.*

* περὶ eſt in impreſſis. ſed in aliquibus manuſcriptis legitur παρὰ id eſt præter.

Multa quidem apud Hippocratem φύσιν id eſt naturæ, nomen indicat: ſed hoc in loco temperaturam ſignificari quiſpiam exiſtimauerit, ueluti & partium ipſarum ſtructuram compoſitionemq; ἕξιν, id habitum, appellari: quo in ſtructuræ genere continetur, & bilis ad partes ſuperiores fluctuatio, & ad inferna deiectio, & uiſcerum, tum ſuſpenſio, tum conſtantia ſtabilitasque. Nẽpe, cum uenter magnus exiſtit, uiſcera confirmat & ſtabilit, tametſi cibis vacuus, deſtitutuſque fuerit: uerum, cum paruus eſt, cibis quidem refertus cõfirmat, uacuatus uero ſubſidentia relinquit: hinc fit, ut ſuſpenſa ſentiant uiſcera. Quibus autem bilis flaua ſurſum natat fluctuatque, ante eſt dictum, meatu, qui bilem ipſam ex hepate ad id inteſtinum, quod Græci ἔκφυσιν uocant. {quaſi è uentre enatum dixeris,} refert, ſtructuram differentem habente. Nam interdum quibuſdam portio aliqua ab ipſo ad uentrem procedit: his quidem ſupernatat bilioſum excrementum: cæteris uero deorſum omnino uoluitur. H

32 Non igitur intempeſtiue, neq; fortes uaſorũ inanitiones moliri: neq; cum morbi uigent, feruoremque habent, cibum dare, neque repente huc uel illuc in toto negocio quicquam mutare licet.

Dictio hæc præter ordinem ſcripta eſt, copulari ſiquidem debuit cum ea, quæ ſcripta eſt ante: ut tota oratio talis foret: Talia uerò moleſtius ferunt, qui parte ſuperiore picrocholi exiſtunt. At non aſſuetam cibi abſtinentiã facilius omnino ferunt, qui parte ſuperiore ſunt pituitoſi: quo fit, ut cibi vſum, qui ſemel die ſit, facilius etiam ferant. Non igitur intempeſtiue, neq; fortes uaſorũ inanitiones moliri: neq; cum morbi uigent, feruoremq; habent, cibum dare licet. Nam, poſteã q̃ ſermonem, quo magnas uictus mutationes oſtendit ſanos ipſos, non modo languentes, lædere, compleuit abſoluitque, iure intulit, cuius gratia mentionem de his omnibus fecit, inquiens, Non igitur intempeſtiue, neq; fortes uaſorum inanitiones moliri licet. Quanquam autem, & inſtitutum etiam per relata ſufficienter demonſtrauerit, uidetur tamen, & ad alterum tranſire ſermonem, qui hæc commonſtret, ex abundanti teſtimonijs uſus. Principiũ igitur ſequentis ſermonis iure cenſetur dictio hæc, Potiſſimum ſanè, & hoc argumẽtũ, q maxime mutationes eorum,

quæ

A quæ circa* naturam noſtram habitumq; cõtingunt, maxime morbos committunt. Cui quidẽ dictioni continua fuerit, quæ ita ſequitur: Multa autem his germana, eorũ, quæ ventri contingunt, atq; alia quis dixerit. Dictionem ſanè hãc ſum explanaturus: ſed nũc ad præſentẽ reuertar, quæ hanc habet mentem. Nõ intempeſtiue, neq; uehementer fame necare, neq; in morborũ cõſiſtentijs uictum ex inedia ad cibi oblationem permutare licet, ſicut neq; ſubito ad contrariũ. Ex quibus ſequitur talem inſtituendam uictus rationem, qualem is pręcipit. Summa autem horum eſt, declinandas eſſe ſubitas repentinasq; ad contraria permutationes.

33 Multa autem his germana, eorũ, quę uentri cõtingunt, atq; alia, quiſpiã dixerit: ut exẽpli gratia, Cibos, quibus uti cõſueuerũt, facile ferunt, tametſi natura haudquaquam boni fuerint: ſimiliter & potus. Cibos uerò, quibus uti nõ cõſueuerunt, ẽt ſi mali nõ fuerint, moleſte ferũt: cõſimili modo & potus.

Quæ ſimilia exiſtũt atque, ut quiſpiã dixerit, genere admodũ mixta cognataq; cõſueuit uocare Hippocrates ἀδελφεὰ, i. germana: ꝗ eorũ, ꝗ gñe iunguntur, & familiariſſimi & gñe oĩum iunctiſſimi ſunt ἀδελφοὶ, i. germani. Nam propinquitates cęteræ his poſteriores ſunt, ut patrũ matrũq; fratres ſororesque, & fratrũ ſororum filij, filiæq; & quæcũq; id genus ſunt. Cætera dictionis cla-

B ra ſunt. Nam demonſtrat Hippocrates ſermonem eundem, quem ab initio demonſtrauit, cuius ſumma eſt, cõſuetudo maxime poteſt, repentinaq; ab ea digreſſio corpora non parum offendit.

*34 Si ergo multa ꝑter ſolitũ carnis deuoratio, uel allia: uel ſilphiõ, uel ipſius ſuccus, uel caulis, uel alia, cõſimilia, quæ ſeorſum inſignibus ſunt prædita uiribus, uẽtriculis quibuſdã magis, quàm alia, labores inferant minus quis admirabitur.[a] † At iure admiraberis, ſi didiceris, quantã maza turbationem, tumorem, flatũ, torminaq; mazam deuorare non aſſueto pariat, ſi præter conſuetudinẽ ingeſta fuerit } uel qualẽ Panis ipſe calidus deuoratus ſitim inferat, & repentinã plenitudinem, quod tum exiccet, tũ tarde deſcendat: Et quàm varia inter ſe pariant puriſſimi confuſaneiq; panes, ſi præter cõſuetudinẽ deuorentur: & maza ſimiliter uel arida, uel humida, uel tenax: qualiter item & polentæ efficiant, recentes quidẽ eos, qui recẽtibus uti nõ conſueuerunt, & alia eos, qui recentibus ex cõſueto utũtur: Ad hæc quid faciant uini, & aquæ potationes præter conſuetudinẽ in aliud ſubito translatæ: quid dilutũ item uinũ, meracumq;[b] * repente pota: dilutum enim infirmitate humentẽ reddit uentrem ſuperiorem, flatuoſumq; inferiorẽ: meracũ vero uenarũ palpitationem efficit, capitisq; grauitatem, & ſitim infert: Præterea quid uinũ album nigrumq; præter ſolitũ mutata: quę ſi ambo uinoſa fuerint, ualde alterãt corpus.*

C *Quare dulce vinoſumq; minus quis dixerit mirum eſſe non idem poſſe, ubi repentina fuerit mutatio.*

Sermonis totius ſenſũ, intelligẽtiãq; ubi prius dixerimus, ad particulares, ꝗ in eo ſunt, dictiones perueniemus. Orationis igitur totius ſenſus talis eſt: Victus mutationẽ in eos, qui inſigni ꝑditi ſunt uirtute, tum cibos tum potus, nemo, qui lædentẽ corpora uiderit, admirabitur: uerũ eã, ꝗ ſit neq; ſine lęſione in cibos potusq; nõ inſigni præditos uirtute, iure quis admirabitur. Talis quidẽ eſt ſermonis totius intelligentia. Sed, ut particulatim dicã, orõnis totius principiũ mentionem eorũ facit ciborũ, qui fortẽ uehementẽq; hñt facultatem, ut carniũ deuorationis, alliorũ, ſilphij, ſucci eiuſdẽ, & caulis: nempe ſilphium totum fortẽ habet facultatem, ſigillatimq; ſuccus ipſius, & caulis. Verũ hæc quidẽ ſimpliciter dixit, ſed cũ carniũ deuorationis meminit, adiecit hoc verbũ, multa: nempe multa carniũ deuoratio magnã habebit facultatẽ, mediocris uero nõ magnã. Quę huic ſuccedit dictio, ad eos accedit cibos, ꝗ nõ magna cõſtãt uirtute, mazã uidelicet, & panẽ vel calidũ uel frigidũ, uel ſyncomiſton, id eſt cõfuſaneũ. Quòd verò panẽ nõ purũ ſyncomiſton appellet, cõſtat & ex ea, ꝗ ad purũ eſt, oppoſitione: panẽ hunc homines huius temporis autopyron

D appellãt, nõ diſcreto. ſ. furfuraceo, ſed vnà cũ ſyncera puraq; farina macerato cõſperſoque. Poſt hæc de polentarũ dña mentionẽ fecit, recenteſq; uocauit, ποτάλιας, Ionum uoce vſus & antiquorum. Memorauit poſtea & uini & aquæ potationes præter ſolitũ mutatas: meraciorẽ item, & dilutiorem potum. Quibus adiecit dilutũ uinũ in uentre ſuperiore πλάδον, i. humiditatem infirmitatemq; facere, flatũq; in inferiore: meracũ uero palpitationẽ[c] † temporũ, capitis grauitatem, & ſitim, idq; caliditate: dilutũ aũt contraria; tũ humiditate tũ frigore. Mentionẽ quoq; & de vinorũ ipſorũ dña fecit, ex his oĩbus colligens, quod in uniuerſum ab initio ipſi propoſitum inſtitutumque, omnem. ſ. conſuetudinis ſubitã permutationem nõ paruum corpori afferre detrimentum.

35 Cęterum partẽ hanc ſermone contrario τιμωρεῖν id eſt iuuare oportet. Nempe his victus mutatio facta eſt, corpore neque ad robur, ut cibos adijcere, neq; ad infirmitatem, ut cibos diminuere oporteret, haudquaquam permutato.

Verbum hoc τιμωρεῖν opitulandum ſiue iuuandum indicat. Neq; aũt opitulatio alia ſermoni huic fuit pręter patrocinium, quòd uera loquitur. Nẽpe cũ ex duobus ſermonibus unus ipſi placuerit, alter uerò huic aduerſi: & ei quidẽ, qui placuit, huc uſq; eſt patrocinatus: nũc ad alterius patrocinium deſcendit: cuius ſñiam quis conuertiſſe dixerit, ut languentes ab inſigni uictus mutatione inueniuntur, quando & corporis affectio in contrariũ his quidem, qui antea ſani uiuebant, nunc verò ægrotant, permutata ſit. Sanè & in huius ſermonis gratiam vniuerſaliter antea eſt lo-

*Al. præter.

A † Codex quidam antiquiſſimus gra. plura hoc in loco habet, quã imprefinqua tamen eſſe uidẽtur eſſe Hippocratis: hẽc.n. Αὐγλ' εἴ κατα μάθης ὅσον ἂν μᾶζα τε ὄχλον, καὶ οἴδημα καὶ φῦσαν καὶ στρόφον τῇ κοιλίῃ παράσχοι παρὰ τὸ ἔθος βρωθεῖσα τῷ ἀήθεϊ...

At iure admiraberis, ſi didiceris, quantã mazã turbationẽ & tumorem, & flatum & tortionem uẽtriculo inferat præter cõſuetudinem comeſta ei, qui panẽ comedere ſit ſolitus: uel qualẽ panis grauitatẽ & tẽſionẽ uentriculis, qui mazam comedere ſit ſolitus.

B * præter conſuetudinem.

C † uenarum, additur in antiquis.

†Al. ſi modica. al. non modicum.
Supra.t.18.
Supra.t.32.

cutus his verbis: Tranſmutatio autem bene habet † non modica:} ſed ὀρθῶς, i. recte, transferenda E
uenit. Deinde, quid aduerbium hoc ὀρθῶς indicet, non paucis oſtendit, ſed ad ſummam ſubducens colligensque dixit, Non igitur intempeſtiue neque ſortes vaſorum inanitiones moliri: neque cũ morbi vigent feruoremq; habẽt, cibũ dare: neq; repente huc vel illuc in toto negocio, quicquã mutare licet. Quare & ambuiguitatẽ ſoluere iam anticipat, quam nuper enunciauit ſermoni conſentiens: Adijciet impræſentia aliquid, cum inquiet, Conijcere autem oportet & robur, & morbi cuiuſq; modum, & cætera quæ his ſuccedunt: quæ in ſequenti dictione explanabo.

39 Conijcere autem oportet & robur, & morbi cuiuſque modum, hominis item naturam, atque ęgrotantis in victu conſuetudinem, non in cibis ſolum, verum quoque & in potionibus.

Conuenienti in acutis morbis victus inſtitutioni, quam docuit, & roboris conſideratione̅, & morbi modum, præterea & hominis naturam, conſuetudinemq; ipſius adijcere iubet Hippocrates. Nempe ſumma, quam aſtruit, eſt, Nõ permutandã eſſe victus ſpeciẽ prius, q̃ ſigna coctionis manifeſta ſint: id aũt fiet, ſi, quot diebus ad vigorem morbus venturus ſit, præcognoueris. Verũ, cum victus quem manifeſtabo, pro maioris minorisve ratione permutari poſſit, ꝙ laborantes inter ſe differant uirtutis tum robore, tum infirmitate, naturali item tẽperamẽto, & morbi modo, F
atq; antecedente conſuetudine, ſi ad ea reſpexeris, poteris artificioſe, tum magis, tũ minus in ſpecie uictus conijcere: {ſpeciem uictus intelligo, {ſi uidelicet uel oxymelite, uel melicrato, ægrũ regere debeas: aut ſolam aquã bibẽdã aduſq; coctionis notas dare: aut ptiſanam, aut ptiſanæ ſolũ cremorẽ: deinde ſi bis & ſemel die. In victu ergo tum magis, tum minus per ea q̃ dixit, conijcere oportet. Nam, ſi ægrum ptiſanæ cremore indigere comperis, iam tibi conſtat, quantum de eo ſis propinaturus: cõſimili modo de oxymelite, melicrato, & aqua. Verũ, quemadmodum ſpeciei uictus inuentionẽ, operæpretiũ eſt, ut cognoſcas, an robuſta uel infirma ſit laborãtis facultas, quot item diebus morbi coctio futura ſit: ſic & cõſiderandũ, quantum uel robuſta, uel imbecilla fuerit, nempe in uirtutis tũ robore, tum imbecillitate magis & minus valde diſcrepant. Sic morbi quoque drias conijcere oportet. Neque enim ſatis eſt cognoſcere, ꝙ pleuritis, uel peripneumonia ſit, ſed & qualis nam ea ſit, cognoſcere oportet in dolore, febre, & ſputis. Nempe pleuritidum, quæ cum dolore ſunt, aliæ quidem magis, aliæ uerò minus, tales exiſtunt: febremque uehementem habẽt tum magis, tũ minus particulares pleuritides. Sed non parua quoq; eſt in ijs, quæ expuuntur, dria, vt in prognoſtico eſt dictum. Cum igitur particulatim dictis differentijs varient ægri, fieri G
nequit, vt in Empiricorum appellaris ſyndromis reperiatur diſciplina. Neque.n. corũ qui in virtute cõperiũtur, exceſſuum differentiæ ſcribi poſſunt, neq; febris vehementia, neq; ſputorũ quantitas, neq; in particularibus coloribus diſſimilibusq; eductionibus magis minusq;. Verũ cuiusq; rei virtute intellecta, oẽs inter ſe cõparare, ſummãq; vnã ex ipſis colligere oportet. Qua quidẽ in re tũ meliores, tũ deteriores reperiuntur medici, quanquã eadẽ didicerint. Nẽpe qui perſpicaci magis pollet ratiocinio, ijs, qui hebetius hñt, euadũt probatiores: laboris itẽ amantiores ſegniorib⁹, exercitatioresq; minus exercitatis: atque, qui memoriã tenaciorem habent, ĩis, qui minus ea valent. Ex particulariũ igitur omnium virtute colligere in vnam ſummã vniuerſam uictus formã, ſingulorũq; ciborũ quantitatẽ cõmodius eſt. Nã imbecillitas ſępius quidẽ, ſed paulatim cibandũ indicat: fidemq; rei huic facit, ꝙ ęger bis cibari ſuetus ſit. Facultatis aũt robur cõtrariũ indicat, nã, ſi in homine ſemel cibari ſueto uideatur, ſemel ipſum cibare oportet: qđ indicant ambæ cõiecturę. Sic & corpus bene difflabile ad cibationẽ ſtimulat: qđ ægre difflatur, ad cõtraria agit. Quod itẽ tenues habet ſuccos, id cibandũ indicat: quod his non conſtat, contrariam cõmõſtrat. Atq; in ſingulis, quæ dicta ſunt, magis minusq; proportionaliter ſibi & auxiliorũ uſum tũ auget, tũ remittit. Sed de huiuſmodi, omnia in methodo medendi deinceps, & ordine ita exarata ſunt, ut tum citiſſime condiſcere, tum facillime ad memoriã reuocare poſſis: fieri ſiquidẽ nequit, ut libro uno præſẽ H
ti bene omnia ſcribat Hippocrates, atq; ordine doceat: præcipueq; cũ ipſe primus horũ inuentionem ſit molitus. Qui tñ hæc ab Hippocrate tum trãſuerſim, tum inordinate ſcripta didicerit, totãque ſuam uitam in eam quæ ex operibus docetur, meditationem exercitationemque deuouerit, is & lucem & ordinem doctrinæ adiicere poterit. Quòd ſi & pluribus libris fecerit, quanta futura ſit claritatis eorum, quæ docentur, exuperantia, liquido patet. Nemo ergo animo deſpondeat, ſi hoc in loco confundatur, ſcoporum multitudine affatim circumſeptus. Nam, ſi quod particulatim horum unumquodque à nobis in medendi demõſtratum ſit, intellexerit, atque ad illam trãſlatus ſedulo ſingula didicerit, ea ſane, quæ nunc inordinate dicuntur, liquido cognoſcet: ſpeculationem in ipſis artis operibus exercens, ueritatem ipſius laudabit.

37 Ciborum autem adiectioni intendendum multo minus: nam ſubtrahere omnino ſæpenumero expedit, vbi æger ſufficere poſſit, donec morbi vigor maturuerit.

Quoniã uictus cuiusque ſpecies ex iis, quæ antea dixit, inuenitur: atque inde, quæ in ante ſcripta dictione dicuntur, coniicere operępretium ſit, ut in ſingulis uictus formis quantitas reperiatur

præſenti

A præſenti dictione, ciborum autem adiectioni intēdēdū multo minus: nam prorſus ſubtrahere, ſæpe numero expedit, cognoſcens præſidiorum ſingulorū quantitatem artificioſa egere coniectura: artificioſe autem conijcere uiri eſſe, qui uires oīum, quæ in arte ſunt, didicerit, memoriæ mandauerit,* atq; diligētia oī adhibita ſeſe in operibus artis exercuerit: paucosq; tales exiſtere: Iure optimo, quæ præſenti inquā, dictione dicuntur, adſcripſit, in quantitate ipſa ad id, qđ minus ſit, procedendū eſſe magis, q̄ ad id, qđ exuperat, ubi quis à iuſto modo abſcedit, admonēs. Nempe, quod plus eſt, noxas interdū inemendabiles facit: quod uero minus eſt, facile emendař. Nempe ſi uirtus labaſcere videatur, cibi exiguum miniſtrare poſſumus: uerū, ſi in uentrem abſorptus fuerit cibus, qđ ſuperfluit, ſi alias, multo magis in acutis morbis tollere eſt difficile. Nam prorſus ſubtrahere, ſæpenumero expedit, ubi æger ſufficere poſſit donec morbi vigor maturuerit. Rurſum præfatæ dictionis partem hanc a * aſſumpſit, nos familiaris huius ſcopi admonens, qui tum hic, tū in Aphoriſmis habetur: b " Nempe, ſi æger ad morbi vſq; vigorem ſine cibo ſufficere poſſe uideatur, in omni ciborum abſtinentia eum, & potu ſolo moderaberis, cum tibi uidebitur neceſſitas."

38 *In quibus autem id faciendum ſit, ſcribetur.*

Quòd prædixerit Hippocrates commonſtrata uniuerſali uictus ratione in hoc libro ſe trāſiturum ad cæteras oēs acutas ægritudines, liquido conſtat. Veruntamen c * opus huiuſmodi non reperitur. Nempe, q̄ in hoc libro a balneorū conſideratione d * extant, ſiquis, ueluti in typo, ab Hippocrate ſcripta, qui ſibi hæc ad rememorationē præparauerat, in domo reperiens poſt viri mortem, deprompſit, forſan ratione quidē hoc fecit, ueruntamen ut liber, digna Hippocratis mente non ſunt: ſicuti neq; ea, quæ de morbis & affectibus inſcripta ſunt, quanquam multa in ijs bene ſcripta ſint. Sed ſuper ea te in ijs, quæ in ea ſcriptæ ſunt expoſitiones, diſceptabimus.

*A ἀνέλαβεν, ſed forte ἀνέλαβον. i. aſſumpſi. ut ſic uertatur. præfatæ dictionis partē hanc rurſus aſſumpſi, ut qui uelim ad memoriam reuocare familiarē hunc ſibi ſcopum, & hic & in aphoriſmis, & ita uidetur legiſſe uetus interpres.

39 *Multa autem & alia ijs, quæ dicta ſunt, germana quis ſcribere poteſt.*

Rurſus ad eum reuertitur ſermonē, quē multis certū ratumq; fecit exemplis, mutationem, cōſuetudinis languentibus noxam afferre demonſtrans: ſed, qm̄ à ſanis in eos tranſijt, e † ob id, q̄ ſimilia ſunt & cōgruentia bene, ἀδελφίζοντα. i. germana dixit. Quòd aūt poſtea dicturus eſt, ſermonis huius teſtimonium exiſtit, * quanquam nō ſimile, nō cōgruens, nec germanū ut ipſe appellauit, ſed id qđ perueſtigatur. Patebit aūt tibi mens Hippocratis in ſequētis dictionis expoſitione.

B 1. Apho. 9. Ext. ord. 4. g

C † σύγγραμμα.

A. li. 4. ſ. 1. c. 2. c. 8. fol. 420. d

40 f † *Hoc aūt uerius efficaciusq̃, teſtimoniū. Neque n. rei, de qua plurimus factus eſt ſermo, germanū exiſtit, ſed res ipſa commodiſſimum eſt documentū, Nēpe quidam per morbi acuti exordia eodem, quo laborare cœperunt die, comederunt, alij poſtero die, alij quidus, alij cyceonē ſorpſerunt. Sanè hæc oīa deteriora quidem ſunt, quàm ſi mō alio cibaretur quis: ſed, quæ hoc tempore peccata fiunt, ea minus multo lædūt, quā ſi primis quidē diebus, uel duobus uel tribus uaſa quis integre exinaniuerit, mox quarto uel quinto talia miniſtrauerit. Adhuc tamen deterius erit, ſi oībus his diebus uaſa ante exinaniuerit, & ſequētibus diebus ita pauerit prius quàm morbus maturus reddatur. Nempe hoc pacto mortē pluri mis liquido affert, niſi morbus omnino beneficus fuerit. Quę verò in principio committuntur delicta, ea non ſimiliter his, domantibus renituntur, ſed facilius domari poſſunt.*

D* προκείμενα ſed legendum eſt ut in antiquis προειλημμένα. i. adiecta ſunt.

E † Al. ex antiquis, ob id ἀδελφίζοντα, i. germana dixit, per germana ſimilia intelligens.

F † Al. ex antiquis. Hoc tamē melius eſt teſtimonium. Neq; enim ſolum germanū eſt res, de qua plurimus mihi factus eſt ſermo, ſed res ipſa &c.

Ante ab ijs, quæ bene ualentibus ex conſuetudinis mutatione cōtingunt, ad languentes ipſos per ſimilitudinem tranſijt: tranſiturus aūt & nune, atq; ipſum, quod nunc inſtituitur, ferè ita habere eſt demonſtraturus. Sed quid nam id fuit? ſanè ꝙ neq; à principio, neq; primis diebus fame cruciatus ægros, cū prope vigorē iam peruenerint, replere oportet. Tota aūt dictione vult oſtendere grauiorem contingere ægris offenſam, cum prope uigorem erratum ſit, q̄ ſi in morborum principijs quippiam delinquatur. Inquit enim, Quæ hoc tempore peccata fiunt, ea minus lędūt, quàm ſi primis diebus, duobus uel tribus, vaſa q̄s integre exinaniuerit, mox quarto uel quinto talia miniſtrauerit, g † atque etiam ante, quàm morbus (ut græco verbo inquit) πέπειρος reddatur. Quòd πέπειρον appellat πεπασμένον, i. quod ad maturitatem eſt perductum, palam eſt omnibus. Morbos præterea εὐήθεις. i. beneficos dixit, non quidem maleficos moroſosque, quos Græci κακοήθεις vocant, ſed εὐεπιτρέπτους, i. qui facile ad bonum vergunt. Scimus etenim veterum multos ita uti dictione, ita quoque & Hippocratem, ut alibi eſt dictum.

41 *Hoc ſane maximum reor eſſe documentum, quòd primis diebus quauis ſorbitione nequaquam eos priuemus, quibus futurum eſt, ut paulo poſt ſorbitionibus quibuſuis uti debeant.*

G † Hæc addenda ex antiquis codic. græcis. Adhuc tamē deterius erit, ſi omnibus his diebus uaſa exinaniuerit, & ſequētibus diebus ita pauerit, prius quā morbus, ut græco &c.

Sermonem hoc in loco eundem dixit, quem ſępius antea enunciauit, nutrire ſcilicet ſorbitionibus ab initio præcipiens eos, qui ad uigorem uſq; ſufficere citra priſanæ ingeſtionem non poſſunt. Nam eos prope uigorē nutrire compellemur, dum ad tenuiorem victus formam, etiam, ſi antea plenius cibati fuerint, tranſeundum ſit.

42 *Πεδιωντας ergo, q̄ hordeacea utūtur priſana, ꝙ ęgri lędūtur, ignorāt, ſi duob' uel tribus dieb' anteā exinanitis uaſis ſorbere incipiāt; neq; ēt, q̄ ſolo utūtur cremore, ꝙ ſorbētes lędūtur, intelligunt, cū ſorbi*

tionem non recte inchoabunt. Sed tunc cauent, magnamq́; intelligũt læſionẽ, ſi æger ante mutationem E
morbi ptiſanam hordeaceam ſorbeat, cremore uti ſuetus. Omnia igitur hæc magna teſtimonia ſunt, me dicos non recte ægrotantes ad uictum inducere, quippe qui & in quibus morbis non oportet uaſa exina nire, ijs qui ſorbitionibus cibari debent, uaſa exinaniant: & contra, in quibus ex uaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeundum non ſit, in illis tranſeant.

Aduerbium hoc τὸ παράπαν, vel παντελῶς, id eſt omnino, vel ἐξ ἀρχῆς id eſt ab initio, Hippocrati in dicat. Nam medicos ignorare ait, quando primum uel ptiſanam, vel cremorem ægrotis dare oporteat: bene tamen ſcire, ſi ante morbi coctionem ptiſanam hordeaceam dederint, ſe ægrum læſuros. Sequentem autem dictionis huius ſeriem, quæ eadem ex eiſdem ſæpius dictis oſtendit, de induſtria ob claritarem tranſgrediar.

43 Et plerunq; ἀπαρτί, id eſt exquiſite. Interdum autem hoc tempore, interdum & alio, ex uaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeunt, ubi ſæpius à ſorbitionibus ad uaſorum inanitionem tranſire expe dit, ſi ita ex morbi acerbatione contigerit.

Hoc aduerbium ἀπαρτί, & apud auctores Atticos, & apud Hippocratem, eſt in uſu pro ἀπηρτισμένως καὶ ἀκριβῶς, id eſt exquiſite & abſolute. In quo ſignificatu & nunc eſt vſus Hippocrates, demonſtrare uolens, medicos in illo maxime tempore permutare uictus rationem ex abſtinentia F
cibi ad ſorbitiones, quo ad abſtinentiam accedere oportet: atq; hinc manifeſtiſſime oſtendens, cum morbi vigor adeſt, tunc tenuiſſimo de neceſſitate victu eſſe utendum.

44 Interdum autem, & cruda tum à capite, tũ à thoracis loco attrahũtur billioſa: uigiliaq́; his accidũt, ob quas non coquitur morbus: per triſtesq́; & amari hi fiunt, deſipiũt, incerti & diſcurrenses lucis ſplẽ dores oculis obijciuntur, aures implentur ſono, frigent extrema, urina crudeſcũt, ſputa tenuia fiunt, ſal ſa, colore ſyncero, & exigua: ſudores circa collum, anxietates inquietationesq́;: & ſpiritus offendens in ea, q̃ ſurſum fit, aeris latione frequens, uel ualde magnus: ſupercilia quadãtenus amplificãtur, deliquia animi fiunt, neſtinm à pectore reiectiones, manuum tremor, atq; interdum labij inferioris concuſſio.

[illegible] ὀφρύες μετέχουσαι, i. ſupercilia grauitate participant.

A. li. 4. f. 1. t. 2. c. 8. fo. 420. d

Vniuerſa hæc cõtingere ijs ait, qui perperã cibati ſunt à medicis: qui primis diebus exiccatos ægros, die tertio, uel quarto, vel quinto, uel ſexto repente edulia, nõ peracto morbi vigore pmu tauerunt: quaſi peracto morbi uigore, conuenienter eos uictũ permutaſſe dicat. Quod igitur dicebat: Permutare quidẽ oportet ſanorum victum in morbis, neq; tñ temere id agendum, iam pa tere ex prædictis arbitror. Nempe, cũ vna quidẽ corporis conditio ſalubris ſit: altera, quæ à morbi initio ad ſtatum uſq; extenditur: mox & tertia, quæ ad perfectam vſq; morbi ſolutionem ſeſe G
prorogat: deinde & quarta, quæ totius conualeſcentiæ tempus aduſq; ſanitatis habitũ occupat: in nulla harum quatuot cõditionũ permutationes victus inſignes facere oportet, niſi prius in alteram conditionis ſpeciem peruentum ſit. Qui igitur ægros in morborum exordijs in oĩ ciborũ abſtinentia ſeruant, ſi ad uigorem vſq; talẽ uictus ſpeciem ſeruare poſſint, nemo eos culpauerit. quod ſi facere non poſſunt ob ꝓ interlabentes ægrorum uires, ꝙ perperam inedia utantur προταριχεύσαντες, id eſt exiccantes ægros, palam eſt omnibus. Hoc autem uerbo abſtinentiæ importunitatem plus iuſto corpus exiccantem euidenter demonſtrat: ubi etenim, quo tpe prope uigorẽ tenuius cibandum fuit, in eo cibum dare coacti ſunt, ꝙ ægros abſtinentia immoderate exiccauerint, eſt manifeſtum, quod vocatur ταριχεύεσθαι. Ob id igitur modo cibandi huic ſuccedere ait ſymptomata multa, & praua: quæ omnia continuata recenſet ſerie, à bilioſis crudis exorſus. Nempe bilioſa cruda ita appellauit, quoniam & excremẽtorum coctionem appellat, quanquam mutata nutrire non poſſunt, ut bilis utraque, & qui græce ἰχῶρες dicuntur. Veruntamen, quoniam & talia euincit natura, cocta quidem uocare conſueuit Hippocrates excrementa huiuſmodi, quæ à natura ipſa euicta ſunt: cruda verò, quæ non ſunt euicta. Ob id & pus in phlegmonis, quæ concoquuntur, fieri ait, quanquam pars nulla ex pure alimoniam accipiat, ueluti accipit ex crudis ap- H
pellatis humoribus & pituita: quæ reliquum perfectionis aſſecuta & prorſus cocta, corpus nutrire poſſunt. Sic igitur bilioſorum humorum concoctio exiſtit, ut ſanguinis, qui in phlegmone eſt, in pus migrantis, intelligentibus nobis coctionis nomẽ in ſuo vniuerſaliore ſignificato. Eſt autẽ vniuerſalius, cum natura cauſis fortior fuerit, permutaueritq; eas pro ſuo robore. Quæ igitur, ueluti in corpore inanimato, putreſcunt, nihil ad permutationem conſerente innato calore, à concoctionis ratione degenerant: hoc ſanè aliqñ contingit etiam aquoſis ijs ichoribus, qui per vrinas excernuntur: atq; ob id incoctas urinas concoqui dicimus, quanquam corpus ex coctis urinis ali non poſſit. Generali præterea hoc concoctionis ſignificato vtimur, cum vel catarrhũ, vel coryzã, vel fluctes ex his ichoras, uel eos qui ex oculis manant, aut incoctos aut coctos eſſe dicimus. Ad hunc modum & bilem uel crudam, uel incoctam, uel coctam eſſe pronunciamus. Cruda quidem flaua admodum eſt & acris, & male olens: cocta autem & pallidior, & minimum male olens. Bilem igitur incoctam ait ad uentrem de neceſſitate confluere, quæ ob prauam uictus rationem tum ex capite, tum ex thorace trahitur, idq; cum fame ægros necant, nullo vtili ſolatium ventri præſtantes, atque cum ex inedia ad ualidos cibos prope vigorem intempeſtiue tranſeunt.

Recenſet

A Recenſet deinceps & ſymptomata alia, quæ prauam ob victus rationem oriuntur. In primis quidem vigilias, quæ longam inediam, ciboſque intempeſtiue exhibitos conſequuntur, quæ vtroq; nōīe medicorũ culpant victus rationem. Quod autem vigilias morbi apepſia .i. incoctio, ſeu cruditas conſequatur, manifeſtum ſanè exiſtit, ſi ſomnos concoctio ſequi debeat. Cæterũ pertriſtes, inquit, fiũt tũ ob lōgã inediã, tũ ob validũ repentinum alimentũ, quo grauatur venter, grauatusque languidos reddit & mœſtos. Adde, ꝙ & amaros fieri ait, quippiã manifeſte præfato cōſimile aſtruens: vt enim ſunt, qui ex melancholia tũ lãguidi, tũ mœſti ſunt, ſic alij quidẽ ſæpius acriter excandeſcunt, tanquã collecta in ſtomacho bile. Vel ſanè, cũ amaros fieri ait, eam, quæ in ipſorum ore ex tali bile fit, amaritudinẽ indicat. Deſipientiæ & acres excandeſcentias, & bilẽ amaram vel in ſtomacho, vel in cerebro collectã, conſequi natæ ſunt. Incerti & diſcurrentes lucis ſplendores, qui μαρμάρυγες græce dicuntur, oculis fiunt ꝑꝑ eam, quæ à ventre eſt, exhalationẽ, & propter ſanguinis, qui ad caput fertur, abundantiã: atq; ex his prius quidem ex importuna interdũ fit ciborũ oblatione, alterum autem propter iudicatoriam ſanguinis eruptionem, vel delirium imminens. Cōſimiliter & aures ſonitibus implentur, tum propter eos, qui à ventre ſurſum feruntur vapores tum propter flatuoſum ſpiritum, qui in capite ipſo oritur. Corporis extrema, quæ ſunt pedes &

B manus ꝓ̄pter perfrigere, male habente ventris ore, haud quaquam nos præterit, vtpote cũ vel propter longam inediam vehementer à mordentibus mordetur ichoribus, vel ob importunam cibi multitudinẽ grauatur. Patitur aũt vtrunque ex ea, quæ ante dicta eſt victus ratione, qua medici, ægros primis diebus vbi fame exiccauerint, tunc, cum tenuiter cibandum ſit, ad frumẽtacea repente tranſeunt edulia. Ob eandem rationẽ neq; eorũ, qui ita cibantur, vrinæ concoquuntur. Nã in ea, quæ citra vel cremoris ptiſanæ, vel melicrati, vel oxymelitis oblationẽ fit, exiccationẽ, ſanguis propterea, ꝙ non purgetur, bileſcit: propterq; ſubitam ad eſculẽta permutationẽ vẽter, cōpatiente ipſi facultate vitali, grauaẽ. Quo fit, vt ſtomachicæ appellatæ ſyncopæ manifeſto nobis indicent facultatis vitalis ad os ventris condolentiã. Hoc ſiquidẽ tũ magis, tũ primũ ex importunis, tũ inedijs, tũ cibis affligitur. Ob id igitur ſputa & tenuia, & ſalſa, & exigua, & ſynceris coloribus fieri ait, & ſudorẽ circa collũ duntaxat, & anxietatẽ inquietationẽq;, & ſpirandi difficultatẽ. Incoctus ſiquidẽ manet morbus ꝑꝑ exceſſum utrunq; lōgã .ſ. inediã, & intempeſtiuã cibi oblationẽ. Apepſiã autẽ ipſam conſequũtur ſputa cōmemorata, veluti & circa collũ ſudores, virtute & ob famis lōgitudinẽ langueſcente, & ob cibũ intẽpeſtiuũ grauata. Conſimili modo & ἀσηρία id eſt anxietas, inquietatioq; cōmune eſt vtriuſq; ſymptoma, & ob lōgã inediã, quæ ventrẽ ichorib. re

C plet, & ꝑꝑ cibũ intẽpeſtiuũ grauantẽ. Verũ ſpirãdi difficultas, qua ſpiritus offendit, ob cibũ intẽpeſtiuũ magis, q̃ ob indigentiã, oritur. Nã ſpiritũ inter* inſpirandũ & offendere & quaſi ſiſti, tum anguſtiæ, tũ cōuulſionis eſt nota: latio etenim, quæ ſurſum fit, expirationẽ facit. Tali aũt ſpiritui contrariũ, tũ in "ſecũdo, tũ in ſexto de morbis populariter vagantibus libro percurrit inquiens, "Duplex intro reuocatio veluti * aſpirantibus. Quod aũt ob cibum intempeſtiuum & non ꝑꝑ penuriã talis fiat ſpirandi difficultas, patet ex ſermone Hippocratis ſpiritum frequentẽ vel magnũ, ualde perperã cibatis fieri aſſerentis: fit ſiquidẽ frequens magnusq; acto in anguſtiam ſepto trãſuerſo ab ea, q̃ in ventre continetur alimonia, cũ videlicet neq; victa, neq; probe à ventre confecta, inflationẽ parit. Nempe tunc ob ſepti trãſuerſi anguſtiam de neceſſitate minus aeris inſpiraẽ, quã q̃ thorax ſe ea, qua prius dilatabat, dilatatione dilatet. Ergo, quod nũc aeris deeſt priori, qui inſpirabatur, deficientẽ diminutumq; reſpirationis vſum facit, atq; ob eã rem animal maiorem reſpirationem facere cogitur, uel frequentiorẽ, uel utrãque. Dictum aũt abunde de ſpirandi difficultatibus omnibus, in libris de ſpirandi difficultate: ubi harum, tũ aliarum difficultatum ſpirandi cauſas unà cum proprijs demonſtrationibus ſcripſimus: uerũ, quantum ad præſens attinet, hæc ſufficiunt. Ait pręterea, & ex prępoſtero cibatu ſupercilia quadantenus amplificari. Verũ id bifa

D riam ſcriptum inuenitur. Nempe in quibuſdam exemplaribus ſingulari numero ad hunc modũ, ὀφρὺς διατείνεται μετὰ χρόνον, id eſt ſupercilium quadantenus amplificatur. In cæteris verò pluraliter ὀφρύες διατείνονται μετὰ χρόνον, i. ſupercilia quadantenus amplificãtur. Significatur autem ex ea dictione † ſupercilia ipſa quodam modo euelli, uel retrahi. Fitq; illud interdũ quidẽ ambobus conuulſiuè intentis, aut altero ſolo: interdum autem & altero reſoluto. Deinceps ait, deliquia animi fieri ſermonẽ ad ſymptomata referens, per q̃ & ueſtiũ reiectiones fiunt ardentibus ægris. Interdũ aũt & manus totæ tremulæ fiunt, plus aucto malo. Concuſſio aũt labri inferioris, morſum in ore uẽtris uehementem ſignificat. Quo fit, ut tale ſymptoma, uomitus acrium humorum etiã ſignũ ſit.

45 *Hæc ſi initijs apparuerint, delirium vehemens indicant, atque magna ex parte ægri moriuntur.*

Dicta, inquit, ſymptomata ſi circa morborũ initiũ fiant, delirium uehemens denũciãt. Morbi * initium nũc intelligere oportet totũ illud tp̄s, in quo nondũ exiſtunt concoctionis notæ. Nẽpe & in libris de iudicationibus dictum eſt nomẽ principij & plura ſignificare; & ſignificatũ, quod nunc dictum eſt, ſecundum eam eſſe diuiſionem, qua morborum tempora diuidentes, morbos ipſos conſtare ex principio, augmento, uigore, & declinatione aſſerimus. Ergo cum nuper di

Margin notes:

2. Epi. ſect. 3. circa medium. 2. in ſextũ Epid. t. 10. 2. 162. d.

* Al. expirãdũ & ita vetus interpres.

* ſuper inſpirantibus.

† [Greek note, partly illegible], i. ad latus trahi quodammodo ipſa ſupercilia vel ſurſũ trahi. Antiquus interpres, quod tempora eorũ trahantur ad latus aut ſurſum.

A. li. 4. ſ. 1. t. 1. c. 3. fol. 411. e

cta ſymptomata, vbi prope morbi vigorem apparent, iudicationem futuram ſalubribus in mor- E
bis ſignificent: ſane, ſi in principio fiant, iudicationē quidem non denunciāt, (nihil enim in princi
pio iudicari poteſt) ſed delirij notæ exiſtunt. Scriptum autē & de his abunde in libris de iudicatio
nibus, ex quibus totum, qui de his eſt, ſermonem perdiſces, cum illic plenior ſit, quā vt nunc om-
nino percurrere oporteat. Sed ſanè, vt in cęteris, ita in his ſummarim perſtringere ſatis erit. Ergo,
quoties natura ad excretionem properat, eſſatu digna in corpore fit permutatio, ob quam ſym-
ptomata huiuſmodi cum manifeſtiſſimis coctionis ſignis apparent. Verum, cum perturbatio effi
citur ſimilis, nullo à natura ad infeſtantium excretionē facto apparatu, tunc periculoſiſſimū eſt ſi
gnum. Dictum iam & cæteris in cōmētarijs de κρισίμων, id eſt iudicatorijs ſymptomatis, qualia
ſint, & quæ nam ipſorum natura, & quo nam pacto ab ijs differant, quæ ἐπιφαινόμενα. i. ſuperappa
rentia, vocantur, quo in genere erunt & ipſa coctionis ſigna. Nempe & Prognoſticum, & librū
de humoribus, & Aphoriſmos, iam ante hunc librum expoſuimus. Sanè ſemper de his eadem di
cere ad eum ſpectat, qui prolixioribus vti conſueuit ſermonibus.

46 *Qui autem euadunt, hi vel cum abſceſſu, vel ſanguinis e naribus fluxione vel puris craſſi expul-
tione euadunt, neque aliter.* F

Cum mori ipſos dixit, non ſimpliciter dixit, ſed magna ex parte aſcripſit: quapropter, quo nā
pacto quidē ex ipſis ſeruentur, dicere ſequens erat. quos nunc percurrit, atque quoſdam ex ipſis
ſeruari ait, aut per ſanguinis eruptionem, aut per abſceſſum, aut prius abūde cocti expuitionē, ſi-
mul ex ijs, quæ retulit, ægros in huiuſmodi ſymptomata incurrere ꝑꝑ multitudinem ſignificās

47 *Neque ſane horum ita peritos video medicos, qui vt oportet dignoſcant eas, quæ in morbis con-
tingunt, virium imbecillitates, & quæ ob vaſorum inanitionem, & quæ ob aliam quampiam irritatio-
nem, & quę ob laborem, & ab acumine morbi, fiant. Quas item natura noſtra habitusque ſingulis affe-
ctuum ſpecies omnigenas fabrefaciat: quamuis cognitę ſalutem, & mortem ignoratę ferant.*

Quoniam de ægri robore imbecillitateq; ſermonē fecit, qui uictus ſcopi ſunt non contemnen
di, ob id nunc ſermonē de imbecillitate repetit, q̃bus hæc fiat modis, medicos cognoſcere debe-
re aſſerens, Nempe, ꝙ quædam fiat ob uaſorū inanitionem: hoc. n. uocabulum. κενεαγγεία, id pro
prie & primum ſignificat, atq; ob id ἀσιτία, i. ciborum abſtinētia, κενεαγγεία. i. uaſorum inanitio, ſæ-
pius dicitur, tanquam nomine generis ēt in ſpecie homines omnes vti conſueuerint. Alia autē G
ob πόνον. i. laborem ſeu proprie dictum, ut dolori idem ſit, ſeu, vt quiſpiam dixerit, malā affectio
nem, qua in acutis morbis ægri male afficiuntur. Aliam pręterea virium imbecillitatem ob aliā
quandā fieri ait irritationem. Nam, ſi morſum dixit vel oris vētris, vel inteſtinorum, ſymptoma
hoc ſub dolorum nomine intellexiſſe eſt vſus: Verum, ſi vel vigilias vel oris ventris affectionem
dixit, non proprie interpretari viſus eſt. Cæterum virtus exolui videtur, & ob euacuationē, quæ
fit vel ſanguinis eruptione, vel vomitu, vel deiectionibus, vel ſudoribus, & ob longiorem, q̃ par
ſit, inediam, ꝑꝑ tum dolorem aliquem, tum vigilias, tum aſſiduas purgandi ventris ſuſcitationes:
atq; etiam, cum os ventris ita affligatur, ſyncopas minetur, idque vel propter grauantis alimonię
multitudinem, vel contriſtantem quandam ipſius qualitatem, nempe hæc virtutem celerrime tū
fatigant, tum diſſoluūt. Omnes igitur hæ virium offenſæ ex manifeſtis quidē fiunt cauſis: ſed aliæ
ex " non manifeſtis: vt quando abſque manifeſta vacuatione, vel vigilijs, vel inedia, uel oris uen-
tris ſenſu, ægri ad talem ſubtrahuntur corporis affectionem, quam in prognoſtico ſcripſit Hippo A.l.3.f.11. t.2.c.9.fol. 282.b.
crates, inquiens, " Naris acuta, oculi cōcaui, collapſa tempora, & quæ deinceps ſunt. Nā hæc cor-
1.Progn 6. & 7.4.191.a.&b poris conditio fit quidem, & ob uigilias, & ob excretionem quandā, quæ multa ſit, & ob inediā: H
fit quoque & abſque his, cum. ſ. corporis humores tenues fuerint, & febris calor acris. Nā euapo-
rant, qui ita exteuantur, per inſenſibilem euacuationem. Cæteris autem & ob intemperaturam
principis unius partis affectæ imbecilla redditur facultas. Primum ſiquidē affecta prima laborat, I
deinde affectuum participatione & reliquæ duæ. Didiciſti. n. unam eſſe in neruis facultatem, quę
principium habet cerebrum: alteram in arteriis, cuius principiū eſt cor: tertia uerò in uenis, quæ
ex hepate oritur. Ergo partis unius, quæ uis illa fuerit, intemperatur a propriam interdum facul-
tatem uiolauit, cui affectus participatione conſenſerunt reliquæ duæ facultates. Velociſſimæ igi-
† ſpatium ſi. tarda vero. &c. contrariū tamē habetur 2. prrhe. 5. tur fiunt corde patiente mortes: deinde affecto cerebro: tardiſſimæ ab hepate prodeūt. † Vt enim
partes hæ intemperie affectæ maximam facultatis unaquæque ſuæ offenſam incurrūt: ſic partes
aliæ principio unicuique propius appoſitæ, ſi forti intemperatura affligātur, uirtutum principia
ad ſympathiam agunt. Sunt etiam aliæ, quæ quamuis propius appoſitæ non ſint, ob * generalem
tamen communitatem, uel quandam affectionis proprietatem, partes uirtutum principia conti-
*generis. quid autem ſit cōmunitas generis, vide lib. 3. Epid. ſect. 1. com. 4. pa. 130. c nentes lædunt. Os igitur uentris, cum uitalem facultatem ad ſympathiam agit, ſyncopas infert:
cum uerò proprie animalem appellatam, deſipientias uel conuulſiones. Vterus interdum & ap-
noeas (quas non ſpirationes propè dixeris:) interdum & neruorum contentiones. Verum ſingu
la hæc completa ab omnibus cognoſcuntur; cum uerò fiunt, & ſenſim increſcūt, medicos pleroſ
que latent. Quæ ſanè non, quando ob magnitudinem auxilio carent, tunc cognoſcere oportet,

quod,

A quod vulgo cõtigit,ſed & cum incipiunt,& fiunt:hoc ſiquidem optimum eſt. Quòd ſi fieri non poteſt,ſaltem oĩno,cum increſcunt,dignoſcere eſt neceſſe. Sanè hæc omnia Hippocrates ſignificaſſe mihi uidetur, cum inquit, Quas item natura noſtra habitusq; ſingulis affectionem ſpecies omnigenas fabrefaciat:ubi naturam,temperaturam dixit:& habitum, ſtruem corporis,compoſitionemque. Nam,qui raram ex natura habent texturam,tum euaporãtur,tum ſyncopam facile incurrunt:qui verò denſiore conſtãt textura,hi in morbis cunctãtur,diutiusq; trahuut. Sic autem & partes nonnulli habent,alias quidem frigidiores,alias calidiores, alias ſicciores, & alias humidiores:ſed omnibus peculiare temperamento malum.

48 *Maius ſiquidẽ malũ eſt,ſi ob laborẽ & acumẽ morbi imbecillitate porrexerit qs potũ uel ſorbitionẽ copioſiorẽ,uel eſculentũ,imbecillitatẽ eã ex uaſorũ inanitione contigiſſe arbitratus. Neq; ſanè calumniã effugere põt,qui imbecillitatẽ ex uaſorũ inanitione non cognoſcit,premitq; uictu. Periculum ſiquidẽ aliqđ adfert erratũ hoc:ſed longe minus,q̃ alterũ,atq; riſu dignũ magis. Nã ſi medicus alius uel plebeius agrũ intermiſerit,cognouerit q; ea,quæ contigerũt,dederit q; tũ edendũ, tum bibendũ,qđ alter uetuerit,is p̃ſidium attuliſſe exiſtimabitur. †Talia aũt maxime ab ijs uituperãtur hoĩbus,q res ad nigrũ uertunt. Nẽpe,qui ægrum intermiſit,uel medicus uel plebeius, hunc à mortuis ſuſcitaſſe ipſis uidetur.*

† Aliqui ita uertũt, Talia autẽ artificij facinora maxime ab hominibus uituperãtur.

B Ob dolores ſæpius ægri ſine pulſu reddunt,animiq; deliquia incurrunt,& nullo pacto queunt moueri ſimiliter & ob morbi acumen. Sunt aũt,quibus non ob hæc virtus offenditur, ſed ob uaſorum quolibet factã euacuationem. Siue igitur ob euacuationẽ ſenſui manifeſtã, ſiue ob eam, quæ per halitũ fit,diſcuſſionem,ſiue ob inediam,uirtus labefactata fuerit, qui ita aff[illegible] ſunt, cibari quam celerrime expoſtulant. Cõtra aũt,qui ob dolorem,uel morbi acumen parum valentẽ habent facultatẽ,uacuatione interdũ magis,q̃ repletione, indigent:immo, qui cibum his exhibet, maximum affert detrimentum. Verum,qui ex vaſorum inanitione imbecilles ſunt,hos ſiquis diæta tenui presſerit,[illegible] et,quanquã nõ æque euidenter vel celeriter. Ignorare autem, ſi æger ſit imbecillus ob uacuationem magis,q̃ ob dolorẽ, probro vertitur. Cætera dictionis manifeſta ſunt.

49 *Scribemus autem & horum notas,quibus ſingula dignoſci poſſint.*

Rurſum & hic pollicetur Hippocrates, ſicuti paulo ante, ſe librum alium quẽdam de morbis acutis ſcripturum.

50 *Similia porrò ijs,q̃ uentriculo cõtingunt,hæc exiſtũt. Nam,ſi corpus totũ p̃ter conſuetudinẽ ualde quieuerit,nõ cõfeſtim robuſtũ magis euadit:q ſi diutius ociatũ ad labores ſeſe repẽte uerterit,uitioſũ pfecto quippiã euidenter operabitur. Ita de cęteris corporis partibus eſt exiſtimandũ. Nẽpe & pes,& cęteræ,q̃ articulis p̃ditę ſunt partes, laborare nõ conſuetę tale quippiam patiuntur, ſi poſt longum tp̃s ad laborem ſubito ſe uertant. Hęc patiuntur & oculi & dẽtes,& quicquid hmõi eſt. Pręterea & cubile p̃ter conſuetudinem & molle,& durũ,laborem facit. Quod item ſub diuo eſt,p̃ter ſolitũ corpus indurat.*

C Rurſus ad inſtitutũ redijt Hippocrates abſoluto de uirtutis imbecillitate ſermone, quẽ per digreſſionem à priſtino mutauerat inſtituto:atque,quæ nũc dñr,ſimilia quodã modo eſſe ijs,q̃ ventri contingere dicta ſunt. Nempe ſcopũ dirigit ad ſummã eã,in qua mutationes ſubitas magnam languentibus afferre læſionẽ aſtruit. Qđ aũt hoc in loco ſcribit, huiuſmodi eſt. Vt uenter diutius oĩno ociatus functionẽ perficere probe non poteſt,niſi prius ſenſim rurſum aſſueſcat,& ſuas exerceat operationes:ſic corpus uniuerſum,ſingulæq; aliæ partes. Deinde & partes aliquas ſerie continuata nominatim comẽmorat:atq; tandẽ in fine ſermonis,eius,q̃ in cubili fit,mutationis mentionem fecit,aſtruens ſanè & tunc,qđ ab initio de cõſuetudinis mutatione eſt ab eo propoſitum.

A. li. 4. f. 4. t. 3. c. 2. fo. 472. C

D 51 *Sed horũ oĩum exempla ſcribere ſatis fuerit. Nã ſiqs ulcus, neq; admodũ ĩſigne, neq; ualde vile, in tibia acceperit:fuerit q; hĩc,cui neq; admodũ difficulter,neq; ualde p̃pte ulcera ſanentur:& prima p̃imus die ita iacens curetur,ut nequaq̃ crus tollat,hoc ſane pacto ſine inflãmatione manebit,citiusq; ſanitati reſtituetur,quã ſi oberrans curetur. Quod ſi uel quinto,uel ſexto,uel ſuperiore adhuc die ſurrexerit,atq; ambulare uoluerit,magis laborabit,q̃ ſi ſtatim ab initio oberrans curatus fuiſſet. Porro ſi & multũ & repẽte ſe fatigauerit,multo magis laborabit,q̃ ſi ita curatus ĩ dieb' hmõi ſe ſe fatigauerit.*

De repentina adhuc mutatione,ut antea in exemplis alijs, ita & nunc in vlcere ſermonẽ facit Hippocrates. Nam, ſi quiſpiam(inquit)vlcus in tibia habens,qui & quieſcere & iacere indigeat, quiete ambulet (hoc enim ſignificat πλανώμενος ἰητρεύοιτο, id eſt oberrans curetur) læditur quidem prorſus,ſed minus,quam qui primis diebus quieuerit, deinde ſubito circa quintum uel ſextum,uel diem etiam ἀνωτέρω,id eſt ſuperiorem,tertium uidelicet uel quartum, ambulare cœperit. Sunt,qui uocabulum hoc ἀνωτέρω de ſequentibus dici diebus exiſtiment, ſeptimo ſcilicet,octauo & nono:quod[illegible] ipſis placebat, eos principium dictionis per ε & ξ, ἐξωτέρω,& non ἀνωτέρω per α & ν, ſcribere oportebat. Quare autem,inquiunt,tale fieri non ualet vlcus, ut.ſ. non parum lædatur, qui ſeptima uel octaua ambulare cœperit, & antea quieuerit: & grauiter,dixerim,ſi vlcus magnum fuerit,uel laborans fuerit unus ex illis, quibus ulcus difficulter curatur: & magis,ſi ambo

cõcurrerint: Quòd ſi neq; vlcus magnũ fuerit, neq; laborãs fuerit, cui difficulter vlcera curentur: E
curetur aũt cõueniẽter, nã & hoc ſubaudire in ſermone oportet: nã circa ſeptimã aut octauam bene habebit, & ambulare citra læſionẽ poterit. Quã ob cãm ſermoni adiecit, Vlcus neq; admodũ ἐπίσημον, i. notabile inſigneque, neq; valde φαῦλον, i. uile, ſimplex ſcilicet φαῦλον vocans. Fueritque itẽ homo, cui non admodum difficulter vlcera ſanẽtur. Is ſiquidẽ, ſi nihil aliud circa curationẽ erratum ſit, ſolũ quia mediocriter ambuler & incedere indigeat, lędeẽ quidẽ, ſed non ita grauiter, ut ſi primis diebus quieuerit, mox tertia, uel quarta, uel quinta, uel ſexta, obãbulare cęperit. Qui uerò magnũ vlcus habuerit, & is ſit, cui difficulter vlcera ſanẽtur, nõ mediocriter ſed grauiter lędetur ab initio obãbulãs: ueluti & qui paruũ vlcus habuerit, atq; is ſit cui facile admodum vlcera ſanentur, ſi primis diebus quieuerit, & quinta vel ſexta ambulare cęperit, nõ grauiter ſed mediocriter offendetur. Ob eã igitur cauſam Hippocrates de eo, qui in vtraq; oppoſitione medium obtinet, ſermonem fecit. Oppoſitionem autem dicit, tũ eam, quæ in magno & paruo vlcere comperitur: tum eam, qua homo dicitur δυσαλθὴς & εὐαλθὴς id eſt cui tum difficile, tum facile vlcera ſanantur. Quòd nihil referat dicere inſigne vlcus, vel magnum, palàm eſt. Nempe ἐπίσημον, i. inſigne, propter loci naturam tale fit: magnum verò virtute perficitur, etiam ſi ſectione corporis paruum ſit, uel ipſa ſectionis magnitudine inſigne fiat: φαῦλον verò, i. vile, qđ ſimplex eſt & paruũ, uel propter loci naturam, quæ uilis & abiecta eſt, uel propter ſectionem ipſam paruam factam, dicitur. F

52 Omnia igitur hæc inter ſe ſubitam omnem ſupra modum huc, & illuc mutationem nocumentum inferre perpetuo teſtantur.

In exemplis ſinguli præſentis ſermonis mentionem facit Hippocrates: quapropter & nunc in exemplo quod de vlcere facit idem eſt executus. Nempe, διὰ τέλους, id eſt perpetuo, idem ſignificat, quod διὰ παντὸς & ἀεὶ, id eſt ubique & ſemper.

53 Multiplex itaq; in uentre eſt lęſio Nã, ſi ex multa uaſorum inanitione repente quid plus iuſto ingeratur. ſimiliter ſi reliquũ corpus diutius ociatũ ſubito ad laborem uehementẽ ſeſe uerterit: multo magis lędetur, quàm ſi ex multo cibo ad uaſorũ inanitionem transferatur. Corpus re uera his ceſſare oportet, etſi ex multa fatigatione ſubito ad ociũ ignauiamq́; deſciuerit. Oportet aũt & illis uentrem à ciborum ceſſare multitudine: alioqui læſio in corpore fiet, & totius corporis grauitas.

Quod primum omniũ demonſtrare decreuerat, id de ſubitis in vẽtre mutationibus fuit. Deinde ab hoc ad generalius, quod & uniuerſalius dicunt, tranſiens, de repentina oĩ cõſuetudinis mutatione hucuſq; percurrit. Nã, cũ ſpecialiora in generalioribus, & particularia in vniuerſalibus, G
contineantur, ventriſq; permutatio cum ſubita oĩum mutatione demonſtrata ſit, nunc ruſum ad uentrem reuerſus, mutationum, quæ in eo fiunt, dr̃ias educet. Atq; longe grauiorẽ in uictus mutatione eſſe læſionem, cum ex "multa inedia repente plus modico ingeritur, q̃ ſi ex multo cibo ad inediam trãſmutatio fuerit. Simile huic fieri in toto corpore deprehendit: Nam minus læduntur, q̃ ex motione ad quietem ſubito tranſeunt, quam qui ex quiete ad motionẽ demigrant. Ruſum & hæc in loco permutationis intẽpeſtiuæ emẽdationes correctioneſque, veluti & in p̃miſſis, adſcripſit, quanquã id ad præſentem non videatur pertinere ſpeculationem. Quæ autem adſcripſit, hæc ſunt: Qui ex motu quidem actioneq; in ocium ſegnitiemq; tranſeunt, eos ἐλινύειν, id eſt ceſſare toto, & quieſcere corpore præcipit. quod idẽ huic ſententiæ exiſtit: "Vbi fames, laborandum non eſt. Verum, qui ex multa fatigatione ad quietẽ tranſeunt, eos pauciora ingerere iubet, quod eſt & vẽtriculum quieſcere. Quoniam, qui toto corpore non laborans conſueta ingerer, is multitudinem ſubalet: qua efficitur ratione, ut totũ corpus grauetur, laboretque. Πόνος, autẽ id eſt labor, nunc Hippocrati læſionem indicat, multis ſpecialibus læſionibus genus exiſtens.

A l. 1. f. 3. d. 2. c. 7. fo. 41. h

2. Apho. 15. Ext. ord. 12. g

54 De mutatione in uictu, qua in hac uel illa fit, plurima ſum locutus: q re uera hæc noniſſe cõmodiſſimum ſit, cum ad omnia, tum ad id, de quo nunc agitur. Nã & in morbis acutis ex uaſorũ inanitione ad ſorbitiones tranſeunt. Tranſeundum quidem, ueluti iã præcipio ego: deinde ſorbitionibus haudquaquàm utendum prius, quàm morbus ad maturitatem perductus fuerit, aut ſignum aliquod aliud apparuerit, ut in inteſtinis uacuatorium uel proritatorium, uel in hypochondrys qualia ſcribẽtur ſigna. H

Ruſus ſermonem totum in ſummam vnam coegit Hippocrates. In habentibus quidem ſimiliter, uictus haudquaquam permutare præcipiens: verum in ijs, qui ex ſanitate ad morbum tranſeunt, permutare quidem, non tamen ut cæteri permutant. Deinde compendio quodam victus ſcopum in acutis morbis declarauit. Nã, ſi morbus maturuerit, tranſeundum ad cremoris ptiſanæ exhibitionem præcepit: & ſi adhuc incoctus fuerit non tranſeundum, niſi forſan ſymptoma aliquod, quod vires proſternat, apparuerit, ut vel vacuatio ventris immodica, uel aliud quippiam, quod proritet. Communi autem proritationis nomine comprehendit omnia, quæ quouis modo uirtutem ad infirmitatem agunt, quo in numero cenſentur & morſus, quem acris humor ſiue in inteſtinis, ſiue in uẽtriculo & præſertim ipſius ore parit, & vigilia, & ira, & mœror, & lumbrici helminthes, qui ab inteſtinis ad ventrem vſq; aſcendunt, & cutis totius, aut membri alicu-

ius,

A ius,qui nocte aggrediatur,pruritus: ita vt virtus non ſolum ob irritationem, verũ quoq; & propter vigilias,exoluatur. Præterea inquit. Vel in hypochondrijs qualia ſcribentur ſigna. Nam & ipſa dandam vel non dandã cõmonſtrabũt alimoniã. Fieri ſiquidẽ põt, vt intelligatur vtrunque: ſed alterum magis pro ſermonum intelligentia. Nempe præcipiens à ptiſana abſtinendũ ante q̃ morbus maturuerit, cum ſcilicet æger ſufficere poſſit, adiecit, Niſi ſignum aliqđ appatuerit vel in inteſtinis vacuatorium aut proritatoriũ, vel in hypochondrijs qualia ſcribentur: tanq̃ & hæc cremoris exhibitionem anteq̃ morbus maturuerit, admoneãt. Forte hypochondria dicit, quę vehementer exaruerunt, & ſquallida admodum exiſtunt. Talia nempe contingunt & mortiferæ faciei, de qua in prognoſtico dixit.¹ Naris acuta, & oculi cõcaui, & collapſa tempora. Nempe is ſignorum concurſus hypochondrium habet ita contractum, vt quempiam ex inexercitatis fallat, tanquam reuulſum videatur. Verum contrahi vehementer ob ſiccitatem, & propter phlegmonem reuelli, idem non ſunt, ſiquidem exuperans corporis ſiccitas tenſionem ſepto tranſuerſo, & hypochondrio pariat maiorẽ. Sed maxime animaduertas diſtinguasq; à ſiccitate phlegmonem, quo ſanatio non vna ſit, oportet. Nẽpe, qui hoc ipſum ob phlegmonẽ habẽt, tenuiſſimo egent victu: qui vero ob ſiccitatem, contrario, vbi ſæpiuſcule pauculum exhibemus ptiſanæ cremorem.

1. Progn. 6. & 7. 4. 16 l. a & b

B

55 *Fortis vigilia potus, ciboſq́, tum crudos, tum incoctos reddit: uerum ea, quæ in aliã fit tranſmutatio, corpus diſſoluit, excoctionemque, & capitis grauitatem parit.*

Sæpius exiſtimaui librum hunc in typis repertum, poſt mortem Hippocratis eſſe publicatũ. †Non ſecus etenim, q̃ hoc pacto, facta eſſe videtur inordinata ſermonum compoſitio. Nam quæ ab Hippocrate inueniebantur exempla, hæc in libro ad fidem vniuerſalis ſcripta ſunt, alia quidẽ in facie, alia in tergo. Neque enim unicuique tum adſcripto, tum addito ſuum aſſignare ordinẽ potuit. Ergo, quod ab Hippocrate impræſentia dicitur, id manifeſte inordinatum exiſtit. Neque enim hoc in loco aſcribendæ rei huius occaſio fuit, ſed certe paulo ante, cum de ea, quæ præter conſuetudinem ad contrarium fit mutatione, exempla ſcripſit. Nempe illis adſcribi debuit, Quæ etenim ad vigiliam inſueta fit mutatio, incoctiores tum cibos, tum potus efficit: ad ſomnũ vero multum, eumque ſtudio quodam accerſitum ſegnitiem corporis & capitis grauitatem. Quã.n. dixit ἐκλύσιν, id eſt excoctionem, & diſſolutionem, & capitis grauitatem, uerbo uno coniunctã C comprehenſamq; manifeſtat roboris exolutionem. Commonſtrat autem & nomen ἐκλύσεως, id eſt excoctionis, quæ ob calidam humiditatem fit, non ob ſiccitatem. Nempe vigilia per halitum digerere & ſiccare, non, quæ in imo ſunt, coquere nata eſt: ſomnus vero humectare, ſpiritumque & effluuia cohibere. Nõ igitur abſque ratione in eorum, qui plurimum præter cõſuetudinẽ dormiunt, corpore halituoſa redundant excrementa: atque ob eam rem tota ipſorum conſtitutio ex coctus ſimiliter exoluta redditur.

† *Lanachius ita uertit, & meo iudicio recte. Inordinatus namq; ſermo haud aliter eſſe factũ quam ſic monſtrat.*

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS, DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS TERTIVS.

D

ARGVMENTVM.

Exponit vini, mulſæ, oxymelitis, aquæ, & balneorum facultatem.

DE VINO.

QVibus autem vinum dulce vinoſumq́, & album & nigrum, melicratumq́, & aqua et oxymeli inſigniantur, in morbis acutis, diſtinguere oportet.

Non inordinate ſolũ verũ quoq; & diminute vinorũ catalogum fecit. Et ſiquidem vna ipſorũ eſt differentia in colore: alterã qualitas in guſtatu facit: tertia conſiſtentiam reſpicit: quartam odor progignit: & quinta in virtute reperiť. Quæ ergo in colore eſt, ea in albũ, nigrũ, fuluum, & flauum, & rubrũ diuidiť: verũ cũ & aliæ, quæ mediũ obtineãt, ſint differentiæ, ſanè vt in colore, ſic in virtute ꝑmiſtæ reperiũtur. Quæ aũt ex vinorũ guſtatu eſt differẽtia, ex ea in dulce & auſterũ diuiditur: & ex his mediũ, tum quod nullã, quæ manifeſta ſit, habet qualitatẽ: tum quod ex vtraq; cõſtat qualitate: præterea & in id, qđ acre appellitatur. Verũ, quæ in cõſiſtentia reperiť differẽtia, in aquoſum ſecatur & tenue, & in valde craſſum, & in horũ mediũ, atq; in ea, q̃ mediũ hoc & extrema interiacẽt. At ſecũdũ eam, q̃ in odore eſt, alia quidẽ boni odoris ſunt, alia vero nõ boni odoris exiſtũt, ſed & feriẽtẽ

quandam

quandã & inſuauẽ nacta ſunt qualitatem:alia nullo pacto odorem habent, ſed ſunt aquæ inſtar E
inodora.Differẽtia vero in facultate eſt,ob q̃ aliud quidẽ potens,aliud vero imbecillũ, aliud me
dium,atq; aliud,qđ medium hoc & extrema interiacet.Vinum potens vehemẽter celeriterque
corpus calfacit,caputq; ferit:imbecillũ cõtrario agit modo: q̃ vero medium obtinent,nota euadunt,ſi ab extremis diſtinguatur.Potens,vinoſum appellatur:imbecillum, aquoſum. Nempe in
quo vinum aquam euincit,id cũ in aliquo vehementiſſimũ eſſe videbimus,iure vinoſum appella
bimus:ſicuti & contrariũ,aquoſum,quod aquę maxime in oĩbus ſimile exiſtit tenuitate ſcilicet,
& colore,& odoris carentia,& non manifeſta calefactione.Hæ igitur in vinis ſecundũ propriam
naturam reperiuntur differentiæ.Sunt,qui his adijciant eam,quæ ex t̃pe deſumitur,differentiam:
qua,vetuſta quædam ſint admodum,alia recentia,& alia,quæ in medio horum conſiſtant. Sed,
q differentię huiuſmodi eorum ſint,quæ extrinſecus accidant,palam eſt. Nempe, quatenus tem
pore acriora & calidiora fiunt uina,atque una cum his tum colorem,tum ſubſtantiam, tũ odorẽ
mutant,eatenus differentiam aliquã in vinis tẽpus facere videtur. Quod ſi nihil horum immutetur,neque ab aliquo uinum uetus dicetur,neque recens:immo neque nunc ita dicunt, tanq̃ vini
ipſius annis opus prima rõne habentes,ſed tanquam ſimul cum annis facultatem commonſtrantes.Non enim ob tempus vina uel iuuant vel lædunt,ſed ex propriarum differentiarum mutatio F
ne id habent.Ergo cum de vinorum agimus differẽtijs, temporis mentionem facimus per accidens,& non ꝓprie,neque primum. Cæterum inter proprias uinorum differentias quædam iuuant læduntq; propria ratione:aliæ non per ſe proprieque,ſed per accidens: Dulcedo quidem &
auſteritas propria rõne,ſic tum potentia tum imbecillitas,tum tenuitas tũ craſſities. Sed differen
tiæ,quæ tum colore tum odore deſumuntur,non primum,ſed per accidens: quoniam uinorum
hæc quidem & aquoſa,& alba,& fulua,& pigra,alia aquoſa & inodora vt aqua, uel inſtar aroma
tis unguentiq; beneolentia.Si igitur uinorum hæ ſint differentiæ,quæ ſecundum propriam uirtutem & per accidens numerentur,iam tibi conſtat de eo,tum ordinis tum numeri, qui in præſenti dictione ſit,defectu: At,ſi in ſequentibus omnium,quæ commodæ ſunt, differentiarum me
miniſſe Hippocrates uidetur,ueniam eius inter exponendum defectui dabimus.

2 *Vinum dulce vinoſo minus caput grauat,minusq́; mentem ferit,atq; quouis alio facilius per inteſtina deſcendit:lienem tamen iecurq; tumefacit:picrocholisq́; nullo pacto eſt idoneum, nempe his ſitim facit,ſuperiusq́; inteſtinum inflat: non tamen inferiori pro flatus ratione eſt inimicum, etſi non* G
admodum penetret,qui à dulci vino eſt,flatus, ſed diutius circa hypochondria moretur.

Vinum dulce ſecũdũ guſtandi qualitatem nominatur,qua & auſterũ & acre,ut aquoſum prętermittamus,qđ nõ oĩno ab aſtringendo excidit: tametſi penitus exolutam habeat aſtringendi
qualitatem. Nam,ſi ipſum aquæ cõparaueris, percipies manifeſte ex ea cõparatione guſtũ huiuſmodi uinorũ,eorum eſſe,quæ modicã nacta ſunt aſtringentiã. Aquoſum aũt uinum appellant
hoĩes,quod aquæ tum colore tum ſubſtantia ſimile eſt: perſpicuum ſiquidem, ut aqua, ſplendidum & purũ,& ſubſtantia tenue uidetur. Protinus aũt & facultate aquæ ſimile exiſtit, neq; imbecillũ caput feriens,neq; infirmos neruos,qñ ne quidem manifeſte calfacit.Sed de uino hoc rur
ſum tractabitur.Dulce igitur vinum hoc quidẽ modo ab ea,quæ in guſtu reperitur,qualitate eſt
nominatũ,ſed multis numeris ab aqua & colore & ſubſtantia receſſit.Neque.n.tenue exquiſite,neque album uidiſti aliquando uinum dulce:ſed plus minus dictis recedit,& neutrum horũ habet.
Dulcia aũt vina maxime ſunt theræum,& ſcybelites,craſſa utraque,& nigra. Dulcia quoque &
ea,quæ in Mæonia ſunt,therinum & carynũ tanto dictis & craſſitie & nigritie ſuperiora,quanto
dulcedine inferiora.Præterea,quod hepſema & ſiræon à Græcis,& a Latinis ſapa } appellatũ ex
cocto muſto conficitur,quò dulcius uino ꝓficitur,eò & colore nigrius & ſubſtantia craſſius apparet.Quarto aũt de ſimplicium medicamentorum uiribus dulcem oĩm ſaporem à caliditate, q̃ H
non immoderata & vehemens ſit,fieri demonſtrauimus: ſicuti & acrem in uehementer calefacientibus,acrimonia ſi quidẽ horum eſt inſeparabilis. In uſu uero tantum dulce mediocriter calfacere uidetur,ſitimq; facit ꝑ ꝑ tum caliditatem tum craſſitiem.Ita ſanè & muſtum, quò diutius
in igne uerſatur,eo tũ craſſius,tũ nigrius,tũ dulcius euadit:quanq̃ ſupra modum coctum amaritudinem contrahat,quo modo & mel ipſum,quod,quanq̃ oĩum dulciſſimum ſit, lõga tñ coctione amarum redditur.Sed,ut iam retuli,de qualitatibus omnibus guſtabilibus in quarto de ſimplicium medicamentorũ uiribus eſt tractatũ:atq; hoc in loco,ut in alijs ſuper Hippòcratis libros expoſitionibus,nõ demonſtrationes,ſed concluſa tantũmodo recenſeo. Cum igitur vinum dulce
uiſcus calfaciat,ſitque,ut dictũ eſt,ſubſtantia craſſum,particulares ipſius facultates,quas epotum
commonſtrat,ſecundas qualitates cõſequuntur:color ſiquidẽ ſua ratione nullo pacto uel iuuare
uel lædere poteſt.Ergo uinum huiuſmodi pro ſubſtantiæ craſſitie tarde meat: quapropter tantũ
abeſt, vt ex obſtructis partibus aliquid adimat,ut etiam obſtructiones adaugeat. Atque ob id A l.3.f.14.
hepati affecto maximum affert detrimentum, præſertimque ubi uel phlegmone,uel ſcirrhus ipſum occupauerit. Sed moderatius lædit,ubi uel ab humorum craſſitie uiſcus oppilatur, uel pro- l.1.ca.19. k.309.g

A.l.3.f.10 t.5.c.1.fo. 272.d

A pter imbecillitatē afficitur,uti in affectionibus,quæ proprie hepaticæ nuncupantur. Poſt hepar, lien a vinis craſſis læditur:non tamen pulmo,quando in brōchijs craſſum habet humorē. Nempe in hepate ex amplis portæ vaſis,ad anguſta ſtrictaq; vaſorum tum gibbæ, tum ſimæ pcedit extrema:per quæ eorum oīum,quæ in corpus totum digeruntur,tranſmeatio fit:at in pulmone contrario euenit modo:nam per venas multas digeſtum confectumq; in amplā brōchiorum, & primo minorū,irruit capacitatē:atq; ab his ad maiora excipitur,ſecum & craſſum tollens humores,quibus non calidius ſolum, verum quoque & tenuius exiſtit. Scis autē pulmonem ipſum ab humoribus craſſis viſcoſisq; per tuſſes expurgari:nā,qui aquoſi ſunt, & exquiſite tenues,aerem qui tuſſiendo extra mittitur,circumfluunt. Aer etenim tanquam manus quædam exiſtit, quę ſurſum craſſos humores ſecum ferat:ſed craſſitiem humorum talē eſſe oportet,vt ab aere ſurſum ferri poſſit,& non,vt lutum,bronchijs illitam eſſe & infarctam. Ob id ſanè viſcoſos humores tuſſes non expurgant:nēpe manent,& interna,viſci inſtar,occupant bronchia. Ergo, quæ ad eductionem eorum,qui in pulmone continentur,craſſorum humorum futura ſunt idonea medicamenta,moderatam humiditatem habere debent. Quòd ſi viſcoſi humores fuerint,non humiditate ſolum eſt opus,verum quoque & ea,quæ ab acidis fiat ſuccis, deterſione. Ob eam rem melicratum

B quidem ad craſſorum humorum expuitionem eſt conuenientiſſimum,oxymeli vero ad viſcoſorum. Poſt melicratum ptiſana eſt,atq; ab ea vinū dulce,ſi coctis iam tū peripneumonia,tū pleuritide propinetur,amplius nō vexatis inflammatione corporibus. Quod ſi vinū huiuſmodi epotū ſitim faciat,ad expuitionē minus idoneū redditur. Verū,vt vno abſoluā verbo,vinū dulce in acutis morbis ad expuitionē tū propter dictas operationes,tū propter cōmunē vinorū oīum rationē,qua vires roborant,idoneū exiſtit,& maxime ijs,qui quæuis humida,quæ tū in thorace, tū in pulmone continētur,expuunt. Didiciſti autē humida illa varia tū ſubſtantijs, tū qualitatibus,tū virtute eſſe,in prognoſtico,vbi ſputorū ex poſuit differentias. Nullū ſanè bonū aliud vinū huiuſmodi habet ſebrientibus propinatū:minus tamē vinoſo,quod vehemēter calfacit,lędere poterit. Commodū præterea aliud nihil habet præter antedicta,niſi qđ ventris permeationē modice iuuet. Ob id igitur Hippocrates,vbi à minus lædētib. quæ multa ſuut,doctrinæ exordiū fecit,ad iuuamenta ipſorū,q̄ pauca ſunt,circa finē ſermonis tranſit. Percurramus igitur,quæ recēſet,dictiones ipſius perſequendo. Vinū dulce minus,quàm fortia potentiaq;, mentē ferire ait,id eſt minus deliria progignere:fortia ſiquidē vina vehementer calfacientia,caput humoribus vaporibusque & caliditate replent. Vina igitur dulcia,quo magis à vehemēti caliditate abſunt, eo minus cū ca-

C put grauant,tū mentē lædunt. Sed facilius per inteſtina deſcēdere ait,& viſcera tumefacere,id eſt viſcerum tumores augere. Sed de his dixi paulo ante. Præterea dulce vinum non idoneum eſſe ait picrocholis,id eſt qui amaram bilem ſibi aceruant. Nempe medici χολὴν,id eſt bilem, ſimpliciter & pallidā & flauam dicere conſueuerunt,μέλαιναν vero χολὴν, ideſt nigram bilem hoc toto appellare,& non χολὴν,id eſt bilem ſimpliciter:ſed hæc quidem acida eſt,amara autem, quæ flaua. Ob eas res picrocholos appellat Hippocrates,qui redundantem habent huiuſmodi bilem. Permiſta autem aquoſis ichoribus & liquidiſſima & pallida videtur:ſola vero cum exiſtit,& craſſa & flaua eſt. Quæ autem huiuſmodi bilem procreant,ſunt calida & ſicca temperamenta:ad cuius generationem idonei ſunt & dulces omnes humores. Quo fit,vt omnium horum maxime melbileſcat,quòd dulciſſimum ſit:deinde & dulcia vina. Non ſolum autem,quòd caliditas multa tales humores amaros reddit,propterea dulce vinum ſebrientibus,præſertim vbi calidi & ſicci temperatura fuerint,idoneum non eſt:verum quoque & quod craſſa ſint huiuſmodi vina, neque per vrinas velociter deſcendant,neque cito diſſilentur tranſpirentque:quo fit,vt bilioſos humores,neq; ſecum agant,neque excernant. Solis ergo his vnum in eſt bonum,quod ventrem emolliant:qđ ſi nō fecerint,omni pacto nocent. Præterea & ſiticuloſa ſunt,hac re,quod facile bileſcant,cōmō-

D ſtrantia. Flatuoſum quoque vinum huiuſmodi eſſe aſſerit. Nempe incaleſcētes craſſi humores flatum ſibi ſimilem generant,tum vaporoſum,tū craſſum:quod autē tale eſt,inflationes parit. Quapropter ex tenuibus vinis non prodit flatus,quanquam interdum quippiā generetur,quod & tenuium ſit partium & aeroſum,non nebuloſum vaporoſumque. Cæterū dulce vinum inferioribus inteſtinis non eſſe inimicum ait,quanquam tarde meet,qui ab ipſo eſt,flatus,moreturq; circa hypochondrium. Ea autem occaſio eſt,ob quam non admodum turbet inferiora inteſtina,qa circa hypochondrium moretur,donec perfecte coctum & tenuatum fuerit: quod ſi ſemel coctū fuerit,commeabiliorem tenuiorumque partium habebit naturam. Qua igitur ratione à ſupernis ad infernas expellitur partes,eadem ab infernis extra mittitur.

A.l.3.f.10. t.5.c.1. fo. 272.d

3 *Vrinas ſiquidem hoc minus,quàm vinoſum album,omnino mouet.*

Quodnam vocauit vinoſum album,conſiderabimus:nam aurea vinoſum vinum tum eſſe, tū appellari diximus,quod iure optimo aquoſo opponitur. Valenter igitur ipſum & calfacere,& caput replere,& deſipientias procreare,& calorem febrilem augere,eſt operæpretium. Sed vinum huiuſmodi album non eſt:neque cum nouum exiſtit,neque cum vetus:qn̄ ne quidem aliud quip

piam

piam antiquorũ uinorum manet album, etſi quam maxime circa initia tale fuerit: immo ſemper E fuluius redditur, & tãdem flauum. Viſus eſt ergo Hippocrates dixiſſe uinoſum album, auſterum, quod neq; urinas mouet: ſed, ſi tale craſſum fuerit, circa hypochondriũ moratur: ſi uero nõ craſſum, neq; multũ moratur, ut nigrũ, neq; albis ſimul & mediocriter auſteris ſimiliter ad urinas deſcendit. Nempe uina hæc urinas cient, quòd utranq; tarde per urinas deſcendendi effugerunt ꝓprietatem, tũ eam, quæ* aquæ eſt, quam ob frigiditatem nacta eſt, tum eam, quam uinũ nigrum propter craſſitiem habet. Vinum ſiquidem albũ auſterum minime calidum inter uina exiſtit: atque ob id ijs, quæ ad uentrem fiunt, diſtillationibus idoneum. Non tamen abunde ciet urinas hoc uitium. At forſan Hippocrates uino huic nigrum comparans, minus ciere urinas ipſum ait.

*Al. ὑδατώδους, i. aquoſi uini.

4 *Sputum autem alio efficacius educit, quod dulce eſt.*

Quodnam aliud dicit? utrumne præſens, ad quod dulce comparans dixit, Vrinas ſiquidem hoc minus, quã uinoſum album, omnino mouet? an non hoc ſolum, ſed ſimpliciter omne id, quod dulce nõ eſt? Cum ergo Hippocrates, quantum ad dictionem hanc attinet, obſcurus ſit, credibiliuſque ſit ipſum nunc de* vinoſo albo ſermonem intelligere, rurſum & alia oritur ambiguitas, quidnam ſit uinoſum album: quod non ualde manifeſtum ſit, utrumne id, quod vehementer calfacit: an quod ualde aſtringit, quod στρυφνὸν, idest acerbum, Græci appellitant: veluti quod moderatius, auſterum. Quonam igitur pacto habeat, quod in dictione eſt, ego impræſentia exponam. Sputum maxime omnium uinorum dulce educit, ubi non ſupra modũ craſſum fuerit, ueluti & F quoties non uſque adeo ad fuluum ſeceſſerit, ut exoluta in eo ſint, tum craſſities, tũ dulcedo. Prauum autem febri auxilium eſt uinum fuluum, quod uehementer calidum ſit. Verum poſt uinum dulce non admodum craſſum ad eorum, quæ in plumone ſunt, eductionem conueniens eſt aquoſum uinum, uirtutem ſcilicet roborans, & humores, tum humectans, tum incidens mediocriter. Quod cæteris uinis omnibus innocentius febrientibus exhibetur.

A.l.4.f.10. t.5.c.1.fol. 272.d

5 *Et ſanè, quibus propinatum ſitim facit, his minus, quam uinum aliud, educit: quibus uero ſitim nõ facit, uino alio magis educit.*

Vinum aliud nunc dixit, quod omnino ſiticuloſum non eſt. Quare autem uinum ſiticuloſum minus ſputa educat, facile intelliges, ſi, quæ antedicta ſunt, ad memoriã reuocaueris. Nempe ſitis his perſeuerat, qui dulce uinum bibunt, quòd febrilis calor in ipſis moroſior maleficentiorque exiſtat. Qui ſi talis fuerit, ſputum ſiccat, craſſiusque & uiſcoſius reddit. Quod autem ſputum huiuſmodi difficulter educatur, uerbis non eſt opus.

*καταγνωστικός.

6 *Vinum autem album uinoſum iam plurima maximaq; parte laudatũ quidem, & culpatum in uini* G *dulcis enarratione. Ad ueſicam uero uino alio magis penetrat, urinasque prouocat, & perpetuo* purgat, atque multa ad opẽ his morbis ferendam facit. Nempe etſi uino alio ad cætera inhabilius exiſtat, uerum tamen, quæ in ueſica ab eo fit purgatio, liberat, ſi proponetur, quale oportet. Bonæ hæ coniectura ſunt de uino tum profectus, tum detrimenti: quas, qui me ſeniores ſunt, non didicerunt.*

De uino hoc in dulcis uini mentione diximus, poſtea quam uires ipſorum comparauit, ꝓquiſiuitq;: dixi autem non paruam eſſe quæſtionem, ſi album ſimul & auſterum uinum, album uinoſum dixit, uel quod uehementer inter uina alba calfacit. Nempe ex uinis albis nullum ualenter calfacere poteſt: quòd enim ſumme calidum eſt, id continuo & flauum exiſtit, ueluti & quod ab ipſo eſt fuluum: mox ab his rubrum, & deinde dulce. Album autem minus quidem his omnibus calfacit: ſed differẽtias particulares aliaque omnia ꝓ pluris minoriſq; ratione habet interualla. Quòd autem uinum huiuſmodi dulci facilius ad ueſicam penetret, dictum antea: ſed ad alia dulci inhabilius eſſe ait, quæ ſunt uentris ſubductio, & eductio ſputorum. Bonas autem has ait coniecturas eſſe, id eſt notas, indiciaque, facultatis uinorum.

7 *Fuluo autẽ uino & nigro auſtero in morbis huiuſmodi ad hæc uteris, ſi neq; grauitas capitis fuerit,* H *neq; mentis concuſſio, neq; ſputo uia concludatur, neq; teneatur urina: excrementa autem humẽtiora & ramentoſa magis fuerint. In his aũt ex albo migrandũ præcipue eſt: & ijs, quæ his ſimilia exiſtũt.*

Dulce quidem uinum continuo & nigrum exiſtit: non tamen nigrum omne continuo & dulce: nam ex his quædam auſtera ſunt, qualia apud nos in Aſia prope Pergamum in Perperine & Aegis. Quod autem in Cilicia eſt* Albates, auſterum ſimul & dulce exiſtit, qualitatibus conſtans contrarijs, quo fit, ut prauum ſit, quia neq; diſtribuatur, neque deſcendat, ſed plus iuſto in uentre permaneat ſuperiore, atque ipſum inflet. At, quod citra dulcedinem nigrum auſterum eſt, id uentri utile exiſtit, quando uel plura iuſto deſcendunt uel ramentoſa: tunc enim eſt idoneum, ſicuti & uinum album auſterum, & quæcunque alia aſtringentia. In eum uſum & fuluum uinum prodeſſe ait, nõ omnino ſimpliciter fuluum affirmans, ſed fuluum auſterum. Nam de utriſq; te intelligere oportet, quod in principio dictionis exiſtit, qua dicitur, Fuluo autem uino & nigro auſteris, in morbis huiuſmodi ad hæc uteris. Duplex ſiquidem fuluum, ut nigrum: aliud ſiquidem dulce, aliud

*In textu eſt Anabates. Aliqui legũt Sybates. Codex quidã manuſcriptus hẽt Ἀβάτης, In lib. etiam de cibis boni & mali ſucci ca. 11. tractat de uino Cilicio Abate.

A ce,aliud auſterum. Atque,cum tertium præter vtrunque exiſtat,ex vtriuſq; qualitatis pmiſtione conſtans,attamen,quod vna eſt præditũ qualitate, id colore vtroq; duplex exiſtit. Caput aũt & mentem fuluum magis ferit,ꝙ & calidius nigro exiſtit. Febres quoq; rõne eadẽ auget: his.n.idonea ſola ea ſunt,quæ aquoſa ſunt. Nõ immerito igiť vinis auſteris vtendũ ꝓhibuit, ſiue ea colore fulua,ſiue nigra fuerint,in capitis grauitatibus & mẽtis læſione,vbi nimirũ febris ipſam ꝑcuſſerit: atq; amplius in thoracis pulmoniſq; ægritudinibus,in quibus ſputum detinetur, vina huiuſmodi inhabilia eſſe ait,atq; cũ vrinæ ſupprimunť,propter craſſitiẽ videlicet,& aſtringẽdi facultatem.

8 Quòd autem ſuperiora quidem omnia ueſicamq́; minus offendet,ſi dilutius fuerit; inteſtina vero iuuabit magis,ſi meracius,neminem latere debet.

Vinũ meracius,vt dixit,inteſtinis magis conuenit:quo fit,vt non abs re iuuet ipſa aſtrictionis ratione, propter quam omnino iuuamentum habet. Verum huiuſmodi aſtrictionem exoluit, ſi aqua temperatum fuerit,atque ob eam rem minus inteſtina iuuat. Quo autem modo hæc iuuat magis aſtringendi ratione,vbi meracius fuerit,ſic thoracem caputq; magis offendit:hæc ſunt ſanè quæ manifeſtauit,inquiens,ſuperiora quidem omnia lædit. Lædit quoque & corpora ea,qui-
B bus per vrinas expurgari eſt opus:nempe auſterũ uinum excretiones omnes cohibet. De vinis hæc locutus Hippocrates,cõtinuo ad melicratũ trãſit,cæteris quidẽ ferè omnibus de vino demõſtratis, at prætermiſſo vno,quod nõ abſoluit,& ego obiter percurram,ꝙ ſcilicet febrientibus maxime idoneum aquoſum ſit. Eſt aũt vinum hoc album colore,ſubſtantia tenue,nullam earũ,quæ cæteris vinis inſunt,habens qualitatem,neq; auſteritatem,neque acerbitatẽ,neque dulcedinem, neque acrimoniam,neque odorem. Nempe vino huic omnium ſoli,ut tum aquæ, tum vini mala effugeret eſt datum. Prodeunt autem talia in vnaquaque gente aliqua. In Italia imbecillũ Sabinum,quod febrientibus adminiſtrant. In Aſia Titacazenum & Tibiceuum. Sed vini huius notas vbi intellexeris,talia facile in qualibet gente reperies,vbi & valde tenuia & aquoſa ꝓducunť vina. Reperi equidem talia in Cilicia,Phenicia,Palæſtina,Scyro,& Creta,in quibus regionibus non facile gignuntur uina tenuia & aquoſa:immo,vt retuli,in regionibus uidi omnibus,& quod mirum magis ſit,in Aegypto. Craſſa ſiquidẽ uina & odora & valde fortia in feruidis progignuntur regionibus:In Italia vero,& Bithynia,& Aſia,ſi multa producantur aquoſa,nihil mirum. Sed merito quæret quiſpiam,q̃ ob rem Hippocrates in antecedente dictione peculiarem de his vinis
C prætermiſit ſermonem,cum febrientibus,q̃ cætera oĩa,ſint minus noxia. Neque.n.eſt dicendũ, ꝙ ſcilicet Hippocrates tale vinum ignoraret:nẽpe poſt paulo,cum de melicrato agit,hæc ſcribit: Cæterum vino albo tenui paucifero & inodoro quodam modo fortius eſt,& quodam modo infirmius. Hæc ait Hippocrates,vino albo tenui,& paucifero id eſt parum aquæ ferenti, & inodoro,melicratum comparans. Vini igitur uinoſi notas tum conſpicue, tum exacte ubi recenſuiſſet percurriſſetq́; quonam ſcilicet pacto,tum caput,tum mentem feriat, de aquoſo ipſi contrario diſciplinam ſufficientem eſſe exiſtimauit,cum contraria ipſi ineſſe ratiocinari poſſimus.

Margin notes: *δηλθν.i.per curri commento ſcilicet ſuperiori. · * Tibinum. · *Al. Cyro.

DE MELICRATO.

9 Melicratum,id eſt mulſa, per totum morbum in acutis epota,parte plurima tum picrocholis,tum megalos planchnis(id eſt quibus magna ſunt uiſcera,)minus,quam non huiuſmodi,eſt idonea.

Oratio hæc per totum morbum,oſtendit Hippocratẽ de ijs intelligere morbis,in quibus cremorẽ exhibere idoneũ non eſſe demõſtrauit prius,q̃ ad morbi peruentũ ſit vigorem. Nã,ſi æger
D acuta febre laboret,neq; tũ in thorace,tum in pulmone fuerit morbus,uireſq́; ualuerint,& morbus quintũ ultra diem ſeſe ꝓrogaturus non ſit,aqua mulſa ſola epota abunde ægro ſufficere põt. Cæteris quidem omnibus in morbis huiuſmodi eſt cõuenientiſſima: ſed picrocholis minus propitia exiſtit. Nam in ipſis bileſcit,niſi prius uel inteſtina uel ueſicã pertranſierit: quæ ſi pertranſierit,non ſolum nihil lædit, uerum quoq; & maxime iuuat, nã ſecum bilioſa deducit excrementa. Hac ſanè cum ratione temperaturam quoq; ipſius demonſtrauit:nẽpe in huiuſmodi naturis,dilutior exhibita mulſa confert,neq; enim hoc pacto ſiticuloſa exiſtit,neque bilem generat. Vt aũt picrocholis,ita megaloſplanchnis haudquaquã idoneã eſſe ait. Megaloſplanchnos nũc dixit nõ eos,quibus magna ex natura ipſa ſunt uiſcera, ſed quibus ea ex affectu aliquo intumuerunt, ſiue ſcirrhum,ſiue phlegmonem,ſiue œdema nacta ſunt. Mala ſiquidem in his, ꝙ cito pertranſire uiſcera ipſa non poſſit,& facile bileſcat,præſertimq; in phlegmonis propter caloris magnitudinẽ: in cæteris autem,qui præter naturam ſunt,tumoribus,minus detrimenti affert.

10 Porro & ſiticuloſa minus,quam dulce uinum,exiſtit. Nempe & pulmonem mollit,& ſputum mediocriter educit,& tuſſes mitigat. Habet etenim vim quandam exterẽdi,qua plus, quàm mediocriter viſcoſum, facit ſputum.

Quã ob cauſam aqua mulſa minus,q̃ uinum dulce,ſiticuloſa ſit,dixi antea,cum utraq; quatenus dulcia ſunt,eatenus facile bileſcere demonſtrarem. Verum,ꝙ tenuior penetrantiorq́; ut oĩa

ſubeat

ſubeat,exiſtit,ea ratione minus vino dulci eſt ſiticuloſa.Quo fit,vt,ſi aliquando pluſculo tempo- E
re in vẽtre manſerit,tunc vino dulci non minus ſiticuloſa reddatur: qđ rarenter cõtingit. Aqua
vero mulſa,vino dulci citius uentrẽ inteſtinaq; omnia penetrat: nec ſecus hepar adusq; tum re-
nes,tum veſicã nõ rarenter quidẽ,ſed ꝑpetuo. Ob hæc igitur uino dulci minus ſiticuloſa exiſtit.
Hippocrates idem,quanq̃ nõ ita,ſed modo alio dixit,mulſæ uirtutem ex ijs, q̃ in pulmone facit,
demonſtrãs:nempe,ꝙ hæc nõ efficeret,niſi vias ipſius penetraret ab ergeretq palã oĩbus exiſtit.
Præterea ſputum educere nõ ſimpliciter dixit,ſed hoc aduerbiũ, mediocriter, adſcripſit: neq;.n.
valenter educit,vt oxymeli ſanè mitigat,quo oxymeli priuatur,Nẽpe oxymeli tuſſes incitat,tũ
irritans,tũ aſperans,quatenus ſcilicet vehemẽter detergit: mulſa uero & præſertim aquoſa, deter
ſoria,quæ minima ſit,participat facultate. Vocatur autẽ huiuſmodi facultas ẽt σμηκτική, à qua &
nunc Hippocrates nomen fecit σμηγματῶδες,de mulſa ita ſcribens,ἔχει γὰρ σμηγματῶδές τι, id eſt ha-
bet etenim vim quandã extergẽdi detergẽdiq;. Mediocri aũt participare ipſam facultate huiuſ-
modi oſtendit adijciens vocabulo huic σμηγματῶδες, vocabulum hoc τι nempe, quibuſuis adij-
ciatur,paucitatem indicat.Ergo exigua mulſæ abſtergendi vis, non quia abſtergendi vis eſt, ob
id impotens infirmaque ſed quia exigua eſt.Ad glutinoſum ſiquidem ſputum, medicamentum
vehemẽter abſtergere oportet,qđ glutinoſum eũ,q bronchijs pulmonis inhæret de,tergere poſ- F
ſit humorẽ.Quòd ſi talis quiſpiã in thoracis pulmoniſq; medio aceruatus fuerit,iam & maior, vt
probe ſpuatur,tum inciſoriæ tum deterſoriæ virtutis eſt neceſſitas,quæ id à ſuccingẽte coſtas mẽ
brana detergat,diſſecet,& tenuet: nã fieri non põt,vt talis humor aliter per membranam, quę vi
ſcus ambit,ad pulmonis bronchia transferatur.Non igiẽ bene eſt vſus dictione Hippocrates, cũ
huic orationi,habet enim vim quandam exterendi eam,quæ ſequitur,adiecit,quæ plus,q̃ medio
criter, κατεγλισχραίνει, id eſt viſcoſum reddit,ſputum.Nam melius dixiſſet,Habet enim vim quan-
dam exterendi detergendiq; quæ exigua ſit,& quæ ſæpenumero viſcoſum fieri ſputum ſinit. Nõ
enim ob mulſam glutinoſum fieri ſputum contingit, ſed id quidem ſputo huiuſmodi proprium
ineſt: mulſa vero nil iuuat,ſed excrementi naturam talem permanere ſinit: quapropter melius
dixiſſet,nihil glutinoſum ſputum iuuari,& non tale à mulſa fieri. Nam hoc verbũ κατεγλισχραίνει
quod ab Hippocrate dicitur,ſputum à mulſa tale fieri,cum emphaſi ſignificat.

31 Ciet autem & vrinas abunde mulſa,niſi ex viſceribus aliquod prohibuerit.

Mulſam ante,quòd vias oẽs,quæ ventrem reneſq; Interiacent,facile penetret, ciere vrinas di-
xi:atque,vbi iecur male afficitur,vſui haudquaquam conuenire demonſtraui. Lieni præterea, ſi G
plegmone obſideatur, moleſta eſt: atq; multo magis inteſtinis ventriq; nam cito igneſcens ob
phlegmones caliditatem in bilem conuertitur.Melle ſiquidem ob dulcedinem delectantur; tum
uiſcera,tum uenter: quo fit,ut tum citius,tum raptim magis eliciant. Melli quoque & dulcia alia
idem habere quis dixerit,atque ideo vt ad uentrẽ,ita ad uiſcera ſe habere. Venter autem his oble
ctari videtur. Nempe,ubi ea deglutiuit,manifeſte quodã modo aſſumptis delectatur, veluti è cõ-
trario ab aſperantibus,amariq; offenditur: neque ſolum,cum aſſumuntur, uerum quoque & ubi
aſſumpta ſunt,ad aliquod uſq; tempus.Quo fit,ut nemo ea,niſi interdum, uice medicamenti,&
ob humores præter naturam collectos in uentre,ingerat:ubi enim ſecũdum naturã habuerit, in
*λαιμῷ. iucunda ipſi talia omnia ſunt: iucunda aũt ſola,quæ dulcia exiſtunt. Sanè in appellato * gutturè
maxima ex deuoratis dulcibus exoritur uoluptas,corpore.ſ.loci illius peculiare quippiã cũ ſuc-
co huiuſmodi habente.Corpus autem hoc facit uentriculi interna tunica, ut & ea,quæ linguam
ambit:uerum in lingua euidentiſſimam habet dulcedinis ſenſionem,in * gutture autem uolupta-
tis.Senſio uero manifeſta continuo efficitur,& in uẽtris ore,quod dulcibus aſſumptis delectatur,
modo animans ſecundum naturam habuerit. Viſcera igitur hoc pacto dulci gaudere ſucco, plu- H
rimumq; ipſius celeriter attrahentia,cum ualent,frui, aliquæ:cum uero febriunt & phlegmone
obſidentur,in id,quod bilioſum eſt, dulcem ſuccum conuertere par eſt. Videntur igitur, quæ
συκωτά, id eſt ficata,ex carycarum eſu appellantur,tum maxima,tum ſuauiſſima eſſe,iecinore ip-
ſo,ut liquet,ex dulcium eſu alimentum uberius accipiente. Verum in phlegmonis febribuſq; re-
rum huiuſmodi ingeſtio non in probam alimoniam,ſed in bilis generationem,demigrat: febrilis
ſiquidem calor exuperat: natiuus autem deficit,qui bene temperatus erat.

*καταχορεστέρα. *32 Bilioſa quoque alui deijcit magis,interdum quidem bona,ſed interdum,quam decet,* redundantiora ſpumantioraq;: quod bilioſis,magis,& megalos planchnis,contingit.*

Reuocare ad memoriam oportet dictionem ante enunciatam: in qua mulſam uino dulci cõ-
parans dicebat,Porro & ſiticuloſa minus,quam dulce uinum,exiſtit: Nã & hoc in loco mulſam
eandem ad uinum dulce comparans,bilioſa alui excrementa deijcere magis pronunciauit. Nem
pe & bilioſa deijcere uinum dulce poteſt:uerum mulſa, bilioſa interdum,quæ bona ſunt, ſubdu-
cit:interdum & uitioſa,quæ ſyncere admodũ bilioſa exiſtunt,bilem.ſ.uel * igneam, uel flauã ha-
bentia,craſſamque.Bilis igitur ea ſpumam accipit ſæpius quidem ratione ea,qua in ijs, quæ uehẽ
menter

A menter igne calfiunt, ſpuma exurgit: ſæpenumero autem & in iis, quæ à flatu agitantur, humidis. Horum primum caliditatis exuperantis nota eſt: ſecundum vero inſtrumentorum anguſtiam, & flatuoſi ſpiritus intercluſi, viamque haud quaquam liberam habentis, agitationem denotat. Bilioſa autem huiuſmodi maxima ex parte ſubducuntur in ijs febribus quæ colliquant, quibus ferme omnibus aduerſiſſima nocentiſſimaque eſt mulſæ potio, veluti & modo contrario potio aquæ frigidæ iuuantiſſima. Excrementum huiuſmodi ait à mulſa magis generari ijs, qui natura bilioſi, id eſt immoderate calidi exiſtunt, atque in ijs morbis, quibus viſcus aliquod phlegmone infeſtatur. Cõmune ſiquidem hoc nomen peculiare nunc factum eſt eorum, quę inflãmantur: neq; enim ꝓpter ſcirrhum vel ędema febris incẽditur. Ergo, qđ in acutis morbis, de quibus agit Hippocrates, vbi tumor in viſceribus genitus fuerit, phlegmones ſymptoma ſit, non œdematis vel ſcirrhi, conſtat omnibus. Hos autem & nunc μεγαλοσπλάγχνους appellauit, (quaſi viſceroſos dixeris.)

13 Mulſa igitur quę aquoſior eſt, ſputum educit magis, pulmonemque mollit. Meracior vero ſpumoſa excrementa, atque plus, quam conuenit valde bilioſa calidioraque, quam aquoſior, agit magis.

B Mel in acutis morbis bileſcere, atque ob id nobis afferre moleſtiam antea dixi: aquam præterea tarde penetrare, atque in hypochondriis diutius morari, atque ob eas res fugiẽdam. At, quod ex vtriſque miſtum ſit, conueniens redditur, quando ea conſtat temperatura, qua aquæ plurimæ tantum mellis permiſtum fuerit, vt viã aquę paret, & ad diſtributionem agat: nempe his ita tẽperatis, vrinæ facilius penetrabunt, ocyusque ſputum educetur. Quòd ſi mellis plurimũ admiſtum fuerit, ſitim facit, & viſcoſum reddit ſputum. Atque ob eas res aquoſior mulſa, tum ad ſputi eductionem, tum ad penetrationem vrinarum, idonea magis exiſtit: meracior vero ad ventris deiectiones: nempe, quanto magis proritabit, tanto magis & velocius ſubducet. Clyſteribus ergo infuſa, quo meracior, eo magis excretoria reddetur. Cauſaq; erit deiectionum, tum earũ, q̃ καταχόλως, id eſt, ἱκανῶς, hoc eſt valde, bilioſæ exiſtunt, tum ſpumoſarum: talia ſiquidem trahere magis poteſt, quia inteſtina tum mordet, tum deterget. Adde, quod & in bilem flauam trãſiens, ea occaſione bilioſorum excrementorum copiam ſimul adauget: quo fit, vt ipſius vſum non laudet Hippocrates. Declarat autem ex horum verborum adiectione, καὶ μᾶλλον τοῦ καιροῦ κατακορέως χολώδεα, id eſt atque plus quàm conuenit, valde bilioſa. Nam μᾶλλον τοῦ καιροῦ dicere conuenit pro μᾶλλον τοῦ πρέποντος, id eſt plus, quam conuenit. Spumoſas item deiectiones & in prognoſtico damnauit. Et

A.li.4. f. 1. in c.8. fol. 419 B

C κατακορέως, id eſt ἀκράτως, hoc eſt ſyncere, bilioſa praua ſunt: neque enim κατακορέως, neq; ἀκράτως, ſed mediocriter talia eſſe oportet. Horum igitur non immemor, cum vel ex mulſa epota, vel abſque ipſa quis ſpumoſa ſimul & ſyncere bilioſa deiecerit, febrem ſcieris eſſe, quæ colliquet: atque ob id ab vſu mulſæ abſtineto, atque in ptiſanæ cremorem deuenito, obſeruans vt aliquod ſignum, licet exiguum, coctionis morbi ex vrinis videas. Nam, ſi tunc frigidam dederis, maximo eris præſidio.

14 Deiectiones autem huiuſmodi habent quidem & alias magnas offenſas. Neque enim hypochondriorum extinguunt ardorem, ſed excitant. Inquietationemque, & iactationem membrorum faciunt. Inteſtina etiam ſedemque exulcerant.

Conſueuit Hippocrates βλάβας, id eſt offenſas, σίνεα dicere, vt in libris de fracturis & articulis eſt demonſtratum: nam σίνω Iones dicunt pro βλάπτειν, id eſt lædere: immo & βλαβερὰ, id eſt nocua σινάμωρα ſæpenumero appellauit. Magnas igitur offenſas habent (inquit) præfatæ deiectiones, id eſt puræ bilioſæ ſimul, & ſpumoſæ. Conſueuit autem Hippocrates inter ſigna notaſque vocib. vti, tum cauſatum, tum, quæ læduntur, corporum. Deiectiones ergo huiuſmodi ſignificare commodius dixiſſet: ſed habere dixit, quanquam corpora affecta lęſiones habeant, cauſæ faciant, & ſigna

D indicent. Sed, quænam ſint, quæ a dictis proueniũt deiectionibus offenſæ, ab Hippocrate audi inquiente. Neque enim hypochondriorum extinguunt ardorem, ſed excitant. Hoc autem ideo dixit, quoniam ſæpius bilioſorum deiectio hypochondriorum feruorem protinus extinguit. Quare in malignis maleficisque bilioſis adiecit, quod talia excernentibus ipſis non extinguuntur, ſed omnino vice verſa increſcunt augenturque. Neque ardor hypochõdriorum ſedatur, quin potius vehementior redditur. Adde, quòd ῥιπτάζονται, id eſt ἄσην & δυσφορίαν habent id eſt implacidi, inquietique fiunt: deiectiones ſi quidem huiuſmodi flammantis in hypochondrijs ipſis affectionis ſymptomata exiſtunt. Atque in inteſtinis ramentoſam parit acrimonia affectionem. Sanè affectionis huius quæ bilioſa ſunt, cauſæ exiſtunt: eius vero, quæ in hypochondrijs exiſtit, ſigna: Verum Hippocrates, vt dixi, vocabulis cauſas indicantibus inter ſigna vti conſueuit.

15 Sed horum auxilia ſcribentur.

Quòd morborum ſingulorũ remedia ſe ſcripturũ dixerit, vt antea expoſuit, ſic & hoc in loco non minus. Verùm, ſi & q̃ libro huic poſt ſermonẽ de balneis adiecta ſunt, digna Hippocrate exiſtant, & quæ in libris de morbis, vel de affectionibus ſcripta ſũt, ea inter exponẽdũ cõſiderabim'.

16 *Qui ergo in morbis huiuſmodi, relectis ſorbitionibus, mulſa potionis alterius vice vtetur, is multa fœliciter ſequetur: ſic & nequaquam præter animi ſententiam ſuccedent multa. Verum, quibus danda ſit, & quibus non, & quam ob cauſam, iam magna ex parte eſt dictum.* E

Significauit & nunc maniſeſtiſſime, donec morbus iudicatus fuerit, ſola uti mulſa conſulens. Nempe in ſolis, qui colliqueſaciunt, morbis, vel in quibus hominum virtus ad morbi vſque iudicationem ſufficere non poſſit, ad ptiſanæ cremorem perueniemus. In alijs vero ſola cibare mulſa eſt melius.

17 *Damnata autem propterea ab hominibus eſt mulſa, quod bibentes ſumme imbecillitat, atque ob id citam afferre mortem ſit credita. Verum id ob* languentes ipſos dictum fuerit. ſunt enim, qui ſola vtantur mulſa, tanquam huiuſmodi exiſtat.*

* διακαρτεροῦντας, id eſt mediam ſponte tolerantes.

Dicere καταγυιοῦν, id eſt ſumme imbecillitari a mulſa, & mulſam nullo pacto nutrire, vel exigue, idem non eſt: quippe cum tria hæc inter ſe diſtent. Nam, quæ vires imminuunt, vt ſanguinis eruptio, deiectio ſuperflua, ſudor immodicus, & per accidens cibi abſtinentia, ſumme imbecillitare dicuntur. At quæ nullo pacto nutriūt, vt aqua, ea virtutem neque ſumme imbecillitare neque roborare quiſpiam vere dixerit, niſi id aliquando per accidens contingat. Aqua ſiquidem non vt alimentum vires recreat, ſed bene vt medicamentum, ad temperamenti ſymmetriam, quæ propter ipſius immoderationem imbecilla ſunt, reducens. Tertio deinceps loco ſunt, quæ exigue nutriunt: quibus qui tantummodo vtitur, tametſi interire poſſit, non tamen tanquam vires imminuentibus, ſed tanquam eas non, quod ſatis ſit, roborantibus. Quo è genere eſt * mulſa. Nam, ſi qs diebus quatuor cibo priuatus interire deberet, is mulſæ vſu non quintum modo, verum quoque & ſextum attingere poſſet. Sermonem hunc & de melle intelligas. Nempe mellis naturā & mulſam ipſam inter modice nutrientia facit. Nam humiditatem * non modo Hippocrates, verū quoque & medicorum probatiſſimi ferè omnes, cibi vehiculum non cibum cenſuerunt. Hæc ſanè eadem, quæ nunc dicuntur, de mulſa & melle ſcripſit non obſcure Hippocrates in ſequentibus. F

A. li. 4. [illegible] t. 2. c. 8. fo. 419. g

In lib. de Alimēto in fine.

18 *Sed hoc ita non omnino habet.*

* διακαρτεροῦντας.

Non omnino ſiquidem verum eſt * ægros ipſos propter mulſam mortē obire, moriuntur etenim, & ſi aquam ſolam biberint: ſed, quòd exiguam corpori præſtet alimoniam, ob id ſolum virā ſeruare non ſufficit: quod etiam accidit, vbi quis ptiſanæ cremorem ſolum perpetuo ſorbeat.

19 *Sed mulſa, quam aqua multo potentior eſt ſola epota, niſi aluum perturbet.* G

Indicare videtur per hanc vocem, potentior, quò & aqua aliquam nutriendi uim habeat: euenit autem eo, quòd corporis ventriculi ariditas irrigatur, vt diu, qui aquam bibant, magis durent, quam qui nihil aſſumunt. Secure autem, niſi aluum perturbet, addidit, de mulſa ſermonem faciēs, illos. n. iure peius habere facit propter euacuationem, quibus aluum perturbat: ſimulq; verbum id, perturbat, immoderatā ſignificat excretionem & non mediocrem. Scire quidem oportet mulſam crudam aluum magis ſoluere, coctam autem bene, magis nutrire. Hoc autem obiter à te ſit cognitum. Videamus autem, quæ deinceps ſcribit, vino mulſam comparans.

20 *Cęterū vino albo tenui paucifero & inodoro, quodā modo fortior eſt, & quodā modo imbecillior.*

Sunt, qui dictionem ſcribant ſine hoc verbo, eſt, hoc pacto: Cæterum vino albo tenui paucifero, & inodoro, quodam modo fortior, & quodam modo imbecillior: Alii pro, quodā modo; legunt, interdum, ad hunc modum: Cæterum vino albo tenui paucifero & inodoro, interdum quidem fortior, interdum autem & imbecillior. Sed ex omnibus vis eſt eadem, atque idē intellectus. Nam Hippocrates mulſam vino huiuſmodi quadantenus fortiorem, & quadantenus imbecilliorem dicit feci autem mentionem vini huius in ea, quam de vinis feci, tractatione. Quod tanquā neſcientis vice ſunctus Hippocrates ſubticuit: ſed nunc quædam maniſeſtauit, tum ſubſtantiam memorans ex hoc verbo, tenui, tum virtutis imbecillitatem, cum adiecit, oligophoro, id eſt paucifero. Vocatur ſiquidem oligophorum ſiue pauciferum, quod, vt * bibatur, minima eget aquę miſtione. Contrario autem modo polyphorum vel multiferum appellatur, quod, vt bene temperetur, multam exigit aquam: æquiualenter dixeris, quod aquæ multum ſuſtinere poſſit ad bene tēperatam miſtionem. Quod vero pauciferum appellatur, id exolutum imbecillumque & ad potū inutile redditur, ſi multa dilueris aqua. Atqui, quæ in vino hoc eſt carentia odoris, ea imbecillitatis frigiditatiſque efficaciſſima exiſtit nota, quippe in hoc aquæ eſt aſſimilis: non ſecus, quā fortis odor efficaciſſimum roboris ſignum. Vinum ſiquidem aquoſum leuiſſimam in ligno vitis habuit tranſmutationem: leuiſſimam quoque, & elementi terrei permiſtionem, ita vt aqua ſit, quæ tum paulum terræ calidæque ſubſtantiæ aſſumpſerit, particepsve fuerit, tum leuiſſima in horum coniūctionem indiguerit confectione. Contrarium autem tum vinoſum tum multiferum, neq; à leui confectione tale efficitur, vtpote quod ab aqua longiſſimo recedat interuallo. Qua de cauſa in H

* κραθῆναι, i. temperetur.

lignem

A ſignem conſecutum fuit, tum calorem, tum odorem.

21 Multum tamen differt & vini, & mellis meracitas, ad vtriuſque robur. Nam ſi duplam vini mẽſuram ad mellis delictum quis biberit, à ſolo nimirum melle validior longe reddetur, niſi ventrem turbauerit. Nempe multo plus ſtercoris deycietur.

Si mulſæ, & non mellis dixiſſet Hippocrates,* manifeſtius enunciaſſet. Nam de mulſa hucuſque egit, ipſamque vino ex aqua diluto comparauit, neque ipſam per ſe. ſed, vt iuſta fieret cõparatio, ob id ſermonẽ ſuũ ad mel vinumq; reuocauit. Sunt aũt, q in huiuſmodi comparationibus nõ reliquos modo volẽtes, ſed ſe ipſos quoq; inuitos circũueniãt fallãtq;. Cæteri meraciora puriora que experti, non puris ſolis, ſed quouis modo tẽperatis illorũ vires adaptant. Non ſecus alij aquoſiora experti, ex illis de oĩbus quoquo modo temperatis ſententiã ferunt. Non ita tamẽ de rebus iudiciũ eſt faciendũ. At, ſi iuſtam facturus ſis de ipſis comparationem, mulſam ad eorũ, q̃ bibunt, vinorum temperaturam in aquæ ꝓmiſtione, ita ex proportione exiſtimabis, vt vinũ non meracius, & mulſa aquoſior fuerit. Sed, qm̃ in miſtione proportionẽ exacte ſeruare difficile eſt, ob id ad ea, quæ vere immiſta, & proprie ἄκρατα, ideſt pura, appellantur, tranſtulit ſermonẽ Hippocrates, vino nullo pacto diluto mel ipſum comparãs. Aitque duplum vini epotũ minus alere, q̃ mellis ſimplũ. B Verũ, quoniã plura vinorum genera exiſtunt, non, q̃ fortia ſunt, caputq; feriunt, & deſipientias creare poſſunt, in hoc exprompſit ſermone, ſed vinũ imbecillũ aquoſumq;: melq; ipſũ huic cõparans plus alere enũciauit. Cæterum, eũ vini duplo mel dimidium cõparare voluerit, nõ quòd ſolum vtrunq; ꝑ ſe, & citra aquæ miſtionem æger ſumere debeat, aſſeruit: ſed, ſi poſt vtrunque dimenſum, pro arbitrio ingerat, non minus differt. Poteſt ſiquidem, ſi res tulerit, mellis cyathum vnũ vel ꝑ ſe accipere, vel aquæ, quantũ volet, miſtũ ingerere, atq; id quotidie bibere: vel denuo uini cyathos duos diebus ſingulis, vt volet, aqua temperatos. Tali ſiquidem experimento, tũ in plurimis ſimiliter in cæteris habẽtibus hoĩbus, tũ ẽt in vno magis, per idem temporis ſpatium cognoſcerut exquiſita vtriuſque facultas. Si. n. mel nõ ex naturę proprietate ventrẽ turbat, q mel le vtuntur, diebus pluribus abunde ſufficient. Si ergo res ita hẽt, cur in principio orationis dixit Hippocrates, Cæterum vino albo tenui paucifero, & inodoro interdum fortior, & interdũ imbecillior eſt mulſa? Non. n. interdum fortior, & interdũ imbecillior, ſed ſemper fortior ſecũdum nuper dicta vr. Qm̃ prius, q̃ de comparatione iuſta diſtinxiſſet, docuiſſetque citra diſtinctionem abſoluto ſermone, bene & ſecure dixit, Inuenietur mulſa vino quadantenus fortior, & quadãtenus imbecillior. Si. n. temperamenti vtriuſque analogiã q̃s non diſtinxerit, intedum quidem imbecil- C lius vinũ, interdum & mulſa, eſſe videbitur. Verum, ſi hæc diſtinxeris, vt eſt dictum: atque eã, quã mel in uentre facit turbationem contemplatus fueris: mulſam ad nutriendum validiorem ſemper deprehẽdes: q̃ vinum eadem proportione dilutum temperatumque. Quòd ſi & ſtercus, quod ex mulſa ita moderatum excernitur, vt virturum non exoluat, adnotauens, tibi etiã magis ex mulſa copioſior videbitur nutritio, q̃ ex vino. Nam, & ſi duplum exeat ſtercus, laborans tñ pluribus ex diebus mulſa ſufficiat, certe ad nutritionem mel vino tum potentius, tum validius videtur.

22 Mulſa tamen poſt ptiſana ſorbitionem epota valde replet, inflat, & hypochondriorum viſceribus eſt inutilis. Sed, ſi ante ſorbitiones bibatur, non vt ſuper epota lædit, ſed iuuat.

De ordine ait Hippocrates: quẽ in vſu mulſæ ptiſanæque q̃s optime ſeruare debeat. Verũ vno mulſæ ptiſanæque edoctus exẽplo, vniuerſalẽ hũc accipe ſermonẽ. Nã perpetuo prius ingerẽda ſunt, q̃ & facilius corrumpũtur, & q̃ ſubducũtur magis, poſterius verò cõtraria. Ptiſana autem, ꝙ mulſa difficilius corrumpitur, & deſcẽdit tardius. Si ergo mulſa primo ſumpta fuerit, ex ea quædã ptiſanæ ad deiectionẽ fit prouocatio: verũ, ſi ptiſana primum ſumpta fuerit, ſubduci mulſa prohi- D betur: inflabit hypochondria: atque tandem in bilem conuerſa, ptiſanæ detrimentum affert.

23 Cocta autem mulſa, facie quidem cruda longe eſt melior: ſplendida ſiquidem, & tenuis, & alba, & pellucida exiſtit. Sed, qua ab ea euariat virtute, non habeo: Neque enim eſt ſuauior, ſi mel bonum fuerit, imbecillior tamen, & minus ſtercoris habens: quorum neutro sut auxilietur, mulſa opus habet. Cocta tamen probiſſime, vtendum ſimel vitioſum fuerit, impurum, nigrum, & mali odoris: nempe coctura plurimam malignitatum turpitudinem tollit.

Tota dictione coctæ crudæque mulſæ differentias docet Hippocrates: ſed nullam deſiderat expoſitionem.

DE OXYMELITE.

24 Oxymeli vocatum potum ſæpius quidem in his morbis commoditatem habere reperies. Nam ſputum educit, & facilem reddit ſpirationem.

Καλεόμενον, ideſt vocatum, aut quod vocatur, & καλέεσθαι, i. vocari, atque his ſimilia adiicere Hippocratem

In aliquib. antiquis cod. legitur ἀσαφέστερον i. obſcurius.

pocratem non ignoras:interdum quidem ꝙ hæc appellatio Græcis omnibus nullo pacto vſitata B
ſit,interdum verò ſi improprie dicatur:atque interdum ꝙ artificioſum quippiam demonſtret, vt
τῖς τῶν κροταφιτῶν, καὶ μασητήρων μυῶν idest tẽporalibus,& maſticatoriis muſculis,declarauimus.Sed,
ꝙ artificioſum nihil indicet oxymelitis appellatio,conſtat omnibus. Appellationẽ igitur ex adie
ctione τοῦ καλουμένου,vel dãnauit,vel tãquam inuſitatã indicauit. Poteſt autẽ & vtrũque feciſſe,nã
forſan tunc primum in cõmunẽ cœpit vſum venire.Forſan & vocẽ damnat,tãquã ex ſolis aceto,
& melle conſtare medicamentum explanantẽ,vel tanquã mellis differentiam indicãtẽ: quaſi ita, A.l.3.t.10 t.5.c.1.fol. 272.d
quiſpiã diceret;† Mel aũt acetũque tali ſunt prædita facultate.Ergo de verbi huius καλουμένου adie
ctione nemo ignorat:quaptopter ad id,quod vtile eſt,deſcendamus.Non.n.ex aceti melliſq; mi-
ſtione tm̃ oxymelitis eſt cõpoſitio:verum ex mulſa paulũ aceti accipiente.Sed melius eſt, vt con
coquatur: nempe virtus aceti ita coctura imminuitur, vt mulſa paulũ aceti accipiẽte.Sed melius
eſt,vt concoquatur:nempe virtus aceti ita coctura imminuitur,vt mulſa quidem ab eo,cui miſce
tur,auxilium ſumat,offenſam autem non habeat. Auxilium autem in orationis exordio enuncia
uit,atque ab his enunciabit:offenſas verò ad dictionis totius calcem adijciet. Dictum eſt igitur in
exordio,Sputum ſiquidem educit,& facilem reddit ſpitationẽ.Quæ autem deinceps ſunt, dictio-
nẽs ſecuti, ab eo diſcemus. F

†Græcè τὸ δὲ μέλι τὸ ὀξύ δύναμιν ἔχει τοιάνδε.i.Mel autem quod acidũ eſt tali eſt præditum facultate.

25 *Tempora verò hæc habet.*

καιρούς,ideſt tempora,dixit,vel tempora,quibus ex cõſuetudine vtendum ſit,vel tempora,qui-
bus iuuare ſoleat. Nempe & in hoc ſignificatu καιροῦ, ideſt temporis, appellatione interdum vti
Hippocratem oſtendit.

26 *Quod valde* acre exiſtit,nihil mediocriter in iis,quæ non facile educũtur,ſputis efficiet. Nam,ſi*
† quæ detinentur }educeret,gutturque lubricaret,& veluti † geſtientem redderet. }pulmonem certe
leniret:nempe ipſum molliret:quæ ſi contingerent maxime prodeſſet. Interdum vero accedit,cum val-
de acre fuerit,vt ſputum non educat,ſed viſcoſum reddat,afferatque detrimentum.

*ὀξύ,i.acidũ, & ſic vbique. † τὰ ἐγκαταλειπόμενα. † διαπτερώσειεν.

In quibus acri oxymelite vtendum ſit,In iis fieri aliquãdo ex eo offenſam docet Hippocrates.
Nempe,in quibus nemo prorſus tali,qđ acre eſt,medicamento vteretur,tales recenſere offenſas
ſuperfluum eſt. Neque.n.ſimpliciter de acri oxymelite ſermonem fecit, ſed aduerbiũ hoc πάρτα,
ideſt valde,adiecit:quod λίαν & σφόδρα, ideſt admodum,vehementerque,ſignificat. Tale igitur oxy
meli nihil mediocriter in craſſis glutinoſiſque pulmonis ſputis efficere cõſueuit, in qbus eo ſolo G
quiſpiam vtatur,ſed ea vel ſecat,detergit,educitque:vel facere id non valens,exiccat. Nẽpe,vt hu
iuſmodi medicamentum ſecandi vim hẽt ita & exiccandi:vtimur aũt eo in craſſis pulmonis ſpu-
tis non tanquam exiccante(nempe hoc pacto detrimentum afferret) ſed tanq̃ incidẽte,& deter
gente. Cum igitur hæc facere non valet,tm̃ abeſt,vt vtilitati ſit,vt etiam maxime noceat:ſed, qđ
neque ſecat,neque detergit,in ſequentibus docebit. Volo aũt impræſentia de ea,q̃ in multis repe
ritur libris,ſcriptura agere. Non.n.per ε,ſecundam huius nominis μέσον, ideſt mediocriter, ſylla-
bam,ſed per ζ,ſcriptam inuenimus,vt dictio tota talis ſit, τὸ μὲν πάρτα ὀξὺ οὐδὲν ἂν μέζον ποιήσειεν,ideſt,
quod valde acre exiſtit,nihil inſigne efficiet. Sed id falſum eſt:nempe inferens magnum aliquãdo
fieri ab eo iuuamentum,oſtendit interdum,& detrimentum. Quare perpetuo inſigne quippiam
facit,& nullo pacto leue,parumque. De quo autem eſt verum dicere,quòd perpetuo magnum,
vel malum,vel bonum facit,de illo melius nihil mediocriter ab eo fieri quiſpiam dixerit.

27 *Potiſſimum autem ita afficiuntur,qui maxime pernicioſe habentes,neque tuſſire,neque quæ in-*
tus continentur,excreare poſſunt.

Sputa craſſa vehemẽter glutinari, nihilque ab exhibito,quod acre ſit,oxymelite iuuari,ait iis H
contingere,qui maxime pernicioſe afficiũtur,ideſt quibus crudus ſupra modum exiſtit morbus:
nempe hi nihil expuunt.

28 *Cum hæc ita habuerint,vires hominis perpende. Nam,ſi de eo ſperaueris,dabis.*

Poſtea quam eos,qui maxime pernicioſe ęgrotant,ab acri oxymelite nihil iuuari prædixit,pau
cique ex ipſis adiuti liberantur,ob id,& ipſius, quod rarenter contingit,nõ tacuit auxilium. Fit
autem auxilium huiuſmodi ab acri ſupra modum oxymelite,cum ægri vires valent. Nempe, ſi
nõ valent,non ſecabit,ſed,quod glutinoſum eſt,glutinoſius reddet:vel diſſecabit,abſtergetque,
verum ſubitam vniuerſamque tum eductionem,tum vacuationem,quam molietur,non ſufferẽ
te natura,continget ſtrangulari hominem.

29 *Cum autem dare volueris,perquam tepidum paulatimque,& non affatim dabis.*

Si æger ob ſputorum,tum craſſitiem,tum viſcoſitatem nihil expuerit, virtuſque valida fue-
rit, oxymeli dari iubet valde acre, paulatim & ἀκροχλίαρον, quod eſt ἄκρως χλιαρόν, ideſt perquam
tepidum. Id autem calidi frigidique exacte eſt medium. Nam,quod vehementem habeat facul

tatem

A tatem,propterea copioſe ipſum vno hauſtu offerre veretur. Pari modo,& æſtate frigidum porrigere,vt antea præcepit,ideo timet,quia tũ pleuritides,tũ peripneumoniç,in quibus nihil expuitur,incoctæ ſunt. Coctioni autẽ perpetuo calidum opitulatur confertque:frigidũ verò renititur, & aduerſatur. Cur ergo calidum ẽt oxymeli deuitat Hippocrates? An ob morbi malignitatẽ malumque morem,ne videlicet protinus ex tali potione cruda pſiſtat affectio,hominemq; à calido oxymelite ſiticuloſiorem fieri cõtingat? nempe,ꝙ ſymptoma hoc viſcoſum reddat ſputum, expoſuit. Totius ergo mediocriter tepidum eſſe oxymeli arbitratur Hippocrates, vtpote qui calidi cam,quæ ſuccedere poſſit,frigidique de neceſſitate ſucceſſuram,fugiat læſionem.

30 *Quod aũt parũ acre eſt,os ſaucesque humectat,ſputum educit,& ſitim ſedat:qua occaſione hypochondrio viſceribusq; eſt beneuolũ,mellisq; inhibet noxas:nempe quod in melle bilioſum eſt caſtigat.*

Poſteà,ꝙ de ſupra modum acri oxymelite ſermonem abſoluit,ad id,qđ mediocriter acre eſt, trãſiit,humectare ipſum os ſaucesque,& ſputum educere, & ſitim ſedare,in textura orationis inquiẽs. Nẽpe,qđ omnia,quib' iuuari ægritudines natæ ſunt,habet,id eorũ,q̃ nocere valẽt ob vim

B temperaturæ,nihil hẽt. Nã mulſæ tm̃ aceti eſt admiſtum, vt, qđ in ipſa bilioſum ſit, queat ſufficienter [illegible] idest [illegible] & [illegible] idest caſtigare,inuertere,& ſupprimere. Nempe in quarto De ſimplicium medicamentorum viribus dulcẽ ſuccum acri maximo potentia aduerſari monſtrauimus. Cum itaque mulſæ facultas cætera quidem omnia,quibus morbi huiuſmodi opus habẽt cõtineat:in vno aũt duntaxat contraria,ꝙ.ſ.ſupercalfacta ipſa bileſcat:migrationem ſane huiuſmodi permiſtio aceti cohibens,optimũ efficit medicamentum. Nempe minime ſiticuloſum erit:atque ob id ſputa,quæ non omnino craſſa glutinoſaque ſunt,facile educet: hæc autem, quæ duo numero exiſtunt opera,conſequitur partium oris faciumq; humectatio. Qua verò occaſione hoc facit,ea tum lieni,tum hepati maximam affert commoditatẽ,viſcera innoxie expurgans.

31 *Flatum præterea diſcutit,& vrinas mouet.*

De mediocriter acri oxymelite adhuc diſſerens,hæc protulit. Nam in pulmonis thoracisq; affectionibus plurimo eſt vſui,maximeq; inſignẽ hẽt patrocinatũ ob metricã illã aquç acetique & mellis permiſtionem. Tale ſiquidem oxymeli ſpiritum craſſum flatuoſumq; in hypochõdrio ſecat:flatusque abrumpens,vias oẽs expurgat:atq; ad vrinas,tũ ſeroſa,tum bilioſa agit excremẽta,

A. l.4. f.2. t.2. c.8. fol. 419. h 32 *Sed* partem inteſtini infernam reddit humentiorem,facitque ramenta.*

C Eam,q̃ ſupra id,quod ſecundum naturam eſt,innaſcitur partibus,humiditatem, [illegible] Hippocratem nominare neminem ex nobis præterit:hoc igitur efficere ait oxymeli. Nam, quicquid craſſi glutinoſique ſucci ſuperius infarcitur,id abradit ſecatque atque tãquam ad excretionẽ ſubducit:facile item & hac facultate ab iecinore facit excrementorum eductiones,ita ut collectis ſuperioribus cunctis humiditatibus in inteſtinis ipſis,& potiſſimum infernis,ob multitudinem quidem innaſcatur ea,quæ ſupra naturam eſt,humiditas,ob qualitatem verò inteſtini abraſio:nẽpe, & oxymeli detergente præditum facultate,tandem abradet inteſtinum. Eiuſdem quoque eſt facultatis,quod cum oxymelite deſcendit * chyloſum excrementum:quapropter,& ſine oxymelite,ſi aliquando exuperauerit,inteſtinum abradet. * In oĩb. antiquis græcis legitur χολῶδες i. bilioſum, & ita etiam hẽt vetus tralatio.

33 *Interdum aũt,& in acutis morbis eſt inutile,& potiſſimũ,ꝙ non flatũ modo foras prodire vetet, verum quoq; & reuerti faciat. Præterea,& maxime vires imbecillitat,& extremas infridat partes.*

In acutis interdum morbis abradi inteſtinum,bonum non eſt. Vlceratio.n.q̃dam ſuperficialis

D eſt ipſa ramentoſa affectio. Quæ cum talis exiſtat,ab irrumpentibus omnibus,& præſertim mordẽtibus, moleſtiam recipit inteſtinum. Quod affectum,niſi protinus mordentia excreuerit,ad regionem ſuperiorem ea,q̃ irrumpunt, remittit. Quo fit,vt ea occaſione flatus ẽt ſurſum recurrat. Naturalem ſiquidem functionem circumſtrictoriam ſortita ſunt inteſtina,vt in cõmmẽtarijs De facultatibus naturalibus eſt demonſtratum:ſed,quæ irrumpunt,à partibus, quibus continentur, reijci * velocitatis eſt opus. Cum igitur ſuperne motus exordium habet,q̃ continentur, deorſum hñt excretionẽ:verum,ſi motio inferne capit exordia,ſurſum feruntur. Quod ſanè in habẽtibus ſecundum naturam vſu venire vr̃,cum ſcilicet vniuerſum raptimque ſubeunte ad inferna inteſtina bile continemus excretionem,aut propter aliquam,q̃ prompta ſit,negocij curam,quæ interpellari non poſſit:aut ꝙ non prope ſit, quo venter exoneretur,locus. Nempe tunc recurrere,ſurſumque ferri bilẽ ita ꝑcipimus,vt nõ adhuc excerni poſſit. Sunt,quibus ex huiuſmodi bilis recurſu ſtomachus male hẽt:alijs caput repletur,& ob morſum dolet:alij patiuntur vtrũq;. Hoc igitur pacto ramentoſa in inteſtinis affectio deorſum interdũ excernit celeriter, ægrorum moleſtiam nequaquam ſuſtinens:interdum autem & à partibus inferioribus ad ſuperiores, vbi, quæ irrumpunt,non protinus ad ſedem prodierint,ſed is,qui ſedem circulariter ambit muſculus, tũ contractus, tũ recti inteſtini extremum ipſum obſtringendo complexus, principium motionis obſtri- * vetus interpres legit, huius virtutis.

ctoriæ ex infernis partibus ad ſuperiores fecerit. Ob eam igitur cauſam non flatus modo, uerum & excrementum in huiuſmodi affectionibus reuertitur. Contingit autem & vires offendi ob eũ, qui in tranſitu ob ipſo ſequitur, morſum. † Nempe abradentia, tametſi, quod irrumpit, breuiſſimum habeat morſum, vehementer tamen infeſtant. Scimus autem dolorem omnem vires exoluere, atque ob id partes infrigidare extremas. E

† Nempe quæ abraduntur, tametſi id quod pertranſit, minimũ habeat, mordicationẽ uehementer tamen infeſtantur.

34 *Et hæc ſola, eſt quam nouerim, oxymelitis noxa, quæ ſcribi digna ſit.*

Oxymeli mediocriter temperatum, noxas omnes, quæ ex mulſa, vino, & aqua emergunt, effugiſſe pauloante eſt monſtratum. Si quãdo igitur nocuerit, ſolum nocet, quod abradat inteſtinum: idq; facit in ijs, qui imbecillius habent natura, & pati idoneum inteſtinum.

A. li. 4. ſ. v. ra. c. 41. f. 424. h

35 *Exiguum autem potionis huius nocte quidem & ieiuno ante ſorbitionem dare expedit, quanquã & à ſorbitione, modo longum interſit tempus, nihil vetet bibere.*

Vbi facultatem, quam habet, percurrit, ad rationem temporis, quo maxime ipſum quis porrigere debeat, in præſenti peruenit: a † & potiſſimum, cum, qui oxymelite vti debet, is ſorbitionibus alatur. Nempe, vbi quis non ſorbitionibus, ſed potione ſola regatur, tempus in illis poſtea docet. Ait ergo in ſorbitione vtentibus illud duntaxat obſeruandum tempus, quo ſorbitio ingeri debet. Priſanæ autem cremor ſorbitio eſt: qui, vt corpus alat roboretque, aſſumitur. Ad quæ confert, ſi nutritionis tempore ſolus in ventre contineatur: nempe antea didiciſti cibos multiplices, & præſertim facultate diſſimiles magnam progignere in ventre turbationem. Ob eam igitur cauſam non porrigendum oxymeli, niſi cremor concoctus fuerit. Qui ſi coctus fuerit, licet tum nocte, tum appetente die ante ſorbitionem ſumere. Tempus autem inter ſorbitionem oxymeliq; medium ſatisfacit, b † ſi priſanæ cremor vacuum ſimul, & purum ex ea, quæ ab oxymelite facta eſt, abſterſione, ventriculum ingrediatur. F

A † Ex Græcis cod. & tralatione veteri clarius, & primo quidẽ tempus explicat, quãdo maxime quiſpiã ex ijs, qui ſorbitionibus alũtur, oxymelite vti debeat: poſtea verò, licet non ſorbitionibus, ſed potione ſola quis regatur tẽpus quoque quo illi exhiberi dẽat, docet.

36 *Qui autem non ſorbitionibus, ſed potione ſola vtuntur, his non ſemper oxymelite vti expedit,* c † *præſertimq́, quòd inteſtina abradantur, faſtidiantq́, & ſuccumbant. Nam, cum ſtercore uidua, & deſtituta ſint, vacua item vena, atque ablatę à melicrato vires, citius inducuntur.*

Qui victus rationem non ex priſana, ſed ex potu ſolo, ſibi inſtituunt, ijs non per totum morbum eſt conueniens oxymeli. d † quod vehementius inteſtinum ipſum tum nudum, tum humore alio deſtitutum abradat. Nempe à priſana quodam modo inungitur, vbi eam aſſumpſerint, & cũ corpus nihil à mulſa auxilij acceperit. Mulſæ autem auxilium, quod corporibus affert, cum de mulſa ageret prædixit. G

B † Antiqua tralatio hæc addit, quantitas duarũ horarũ, quod eſt, quia oxymeli præcedit i hoc ſpatio, & penetrat pars eius aduſtas, & pars eius deſcẽdit; ita uti priſanę cremor vacuũ ſimul, &c.

37 *Quod ſi potum hunc quidem multum per totum morbi tempus profecturum exiſtimaueris, paulum aceti, tantumque, ut duntaxat ſentiri poſſit, infunde: ſic enim & iuuabit, & lędens, minimum lędet, & ea, quæ oportet, præſtabit.*

Cum itaque quidem mulſa inferat, ſputa autem in bronchijs pulmonis contineantur, vel glutinoſa vel admodum craſſa, tunc ſolo eſt vtendum oxymelite. Neque memoria excidat dicta hæc fuiſſe de ijs, qui ſolo potu ſine ſorbitione vtuntur. Si igitur, vt dixi, ſolo vtendum ſit oxymelite, paulum aceti mulſæ infundere conuenit, vt aceti vſu commodoque fruatur: & fugiat, quod ab eo eſt, detrimentum. Sed acetum mulſæ commiſtum excoquere oportet, nempe hoc pacto ad nocendum imbecillius redditur.

C † Præſertim quidẽ ob abraſionẽ, vel exaſperationẽ inteſtini: ei. n. ſine ſtercore exiſtenti magis vtiq; hæc inferat præſente vaſorum inanitione, poſtea verò, quia melicrati et vires auferat.

38 *Vt autem in ſumma dicatur, quę ab aceto eſt acredo, picrocholis magis, quàm melancholicis, prodeſt. Amara ſiquidem diſſoluuntur deſciſcuntq́, in pituitam, cum ab aceto in ſublime attolluntur. Nigra autem fermentantur, attolluntur, & multiplicantur: nempe nigra educit acetum.* H

Picrocholas naturas appellat Hippocrates, quæ amarum ſibi contraxerunt ſuccum, cuius generis eſt bilis flaua: his idoneum eſſe ait acetum, quod melancholicis aduerſiſſimum exiſtit. Nã & bilem nigram acidam eſſe contingit, cum. ſ. præter naturam habente corpore, e † & ſyncera, & impermiſta } fuerit. Nempe, cum recte valet, plurimum quidem prædictæ habet qualitatis, non tamen exquiſitam ipſam. Reliqua dictionis manifeſta ſunt. Docet ſiquidem in ea, quo nam pacto acetum picrocholis, qui in temperamento calido cæteros vincunt, adiumento ſit, vtpote quod frigidum ſit.

D † Tum quia, cum inteſtinũ nudum ſit, id uehementius abradit, a priſana. n. quodã modo inungitur, ubi eã abſorpſerint: tũ quia melicrati utilitatem corpus haudquaquam aſſumit.

39 *Mulieribus autem longe magis, quàm viris, aduerſatur acetum, nam vterum dolore afficit.*

Quòd acetum ſuapte natura neruos offendat, teſtatur experimentum, & ratio demonſtrat. Nempe exangues ſunt, & ideo frigidi, facileq; ab ijs, quæ refrigerant ſimul, & tenues habent partes, afficiuntur medicamentis. Læduntur præterea, & à reliquis refrigerantibus omnibus: ſed, ſubſtantiæ aceti, quod tenuium eſt partium, in eorum mergitur profundum: atque in omnes ita penetrat partes, ut ne minimum quidem ex eis illæſum maneat. Sic igitur acetũ neruoſas offendit partes. Vterum autem anatomici ferè omnes neruoſum eſſe dicunt. Verum & abſque eorum adnotatione, quã ex anatomica inſpectione fecerunt, poteris & tu, de eo ratiocinatione colligere.

e † κατακορής.

Nempe

A Nempe ad maximam laxatur molem,& ad minimam contrahitur:quantus etenim ſętus fuerit, tantum ipſum perpetuo circulariter ambit:impleturque ſpatiũ omne ab eo,ẽt ſi ſętus paruus fue rit,vel magnus,veluti venter à cibis.Sed ventris non magna eſt ad contraria permutatio,vteri au tem maxima:plurimum autem dilatari neruoſorum proprium eſt corporum,& non carnoſorũ.

DE AQVA.

*40 Aqua,quæ in acutis bibitur morbis,nullũ ſane aliud habeo,quod illi concedã officium.Neq; enim ĩ *peripneumonicis tuſſim ſedat neq; ſputũ educit:immo cæteris minus,ſiqs aq̃ potione prorſus vtatur. Verum,ſi inter oxymeli,& mulſum paulũ aquæ* inſtilletur, ob qualitatis potionũ trãſmutationẽ ſputum educit:nẽpe intus inundationem quandã parit. Alias neq; ſitim ſedat,ſed amareſcit:nempe et,q ſuapte natura biblioſus exiſtit,ea eſt bilioſa. Hypochondrio præterea eſt mala,atq; etiã peſſima bilioſiſſimaque,& vires maxime labefactat,vbi in vacuitatem venerit. Adde,ꝙ lienẽ auget iecurq́, vbi inflammata ſunt,fluatq́, & innatat:tarde ſiquidẽ meat,ꝙ ſubfrigida,& incoctibilis ſit, neque aluũ deijcit, neque vrinas mouet. Atque ex eo quoque nocua eſt,quod ſtercoris ſuapte natura expers ſit. Quã ſi pedib. frigentibus aliquãdo quis biberit,ea his omnibus multo magis nocebit,ad quodnis eorum venerit.*

A.li.4.ſ.3. t.1.c.73.ſ. 445.g

* Al. pleuriticis.

* Al. ἐπιῤῥέοι ... , i. inſorbeatur.

B

Neq; incidendi vim aliquam hẽt aqua,vt acetum;neq; calida eſt, vt mel:qđ ſanè non calefacit modo,verũ quoque & detergit,ſecatque.Tarde igitur iure optimo meat aqua,difficulter cõcoq-tur,atq; ægre deſcendit,q̃q̃ alioqui,& optima ſit,& culpa oĩ vacet.Nam,q̃ vel limoſa, vel male olens,vel ſalſa,vel alterius cuiuſpiam medicamentoſæ qualitatis particeps exiſtit, ea nõ ſimpliciter eſt aqua,ſed cũ tali quadã permiſtione medicamenti:vt ſi mel vitioſum,vel ptiſanã, vel acetũ, vel vinũ,vel quippiam tale deſignaueris:non.n.ex illo genus totum culpabis,ſed id ſolum,ad qđ conuertis mentem.Cũ igitur ſuper ſingulis,de quibus enunciat Hippocrates, ſermo de optimis ſit,ita & nunc intellige,ſingula,q̃ dñr,ad optimã referens aquã.Ea aũt puriſſima eſt,& omni aliena qualitate deſtituta.Hęc igitur q̃q̃ optima ſit,multo,tñ tpe in ventriculo manet,fluctuationeſque plurimũ parit.Quo fit,ut,cum bilioſus ventriculus fuerit,corrũpatur & illa. Præterea, & cũ ex ventriculo ad ieiunum inteſtinum ægre perueniat,non facile diſtribuitur,neq; in hepar, & minus in renes,thoracẽ,& pulmonẽ.Quo fit,vt neq; vrinas mouere nata ſit,neq; ſputũ educere. Immo neque per totũ corpus molitur trãſpirationes:id nanq; ſubſtãtiæ,q̃ tenuiũ ſit partiũ,opus eſt,

C calidęque,nõ frigidę,& craſſarũ partiũ. Neq; p̃terea ſitim ſedat,ꝙ in amplis,tũ vẽtris,tũ inteſtinorũ aĩalis inſtrumẽtis plurimo maneat tpe,neq; prorſus imas ipſorũ penetret partes,neq; ariditatẽ humectet.Quòd aũt non alat,antea eſt dictum:quo fit,vt neq; facultatẽ vitalem roborare poſſit. Atq; ea eſt cauſa,ꝑꝑ quã Hippocrates ad mulſam,oxymeli,& vinũ ſe contulit,in ægris ab aqua abſtinens.Iã igitur ob eas cauſas nunq̃ ea quis vtatur:vtuntur tñ & alij q̃dam medici,atq; ẽt Hip-
« pocrates:ſed hic minus,cæteri magis. Nempe,ꝙ cæteris ꝓperã vtantur,circumuenti,ad aquã ip-
« ſam recurrũt,q̃ nõ inſigniter,qđ p̃ter animi ſnĩp̃ ſuccedat habẽt,qñ ne virtutẽ quidẽ. Sic.n.Eraſi-
« ſtratus dicebat,Fortes,tum ciborũ,tum potuum facultates tẽpeſtiue q̃dẽ aſſumptę maximũ iuua
" mentũ:intẽpeſtiue verò maximam offenſam afferunt.Quem aũt vitioſum eſſe dico, tum oxymelitis,tũ mulſæ,tũ vini vſum,is quidẽ oritur,& ob repẽtinas mutationes,vt ipſe oſtendit,& magna ex parte ob ſyncerã,q̃ à medicis fit,ꝑmiſtionẽ.Cum igitur ſeni cuidã ægrotanti quotidie vinum aquoſum exhiberẽ,quidã,ex huiuſmodi medicis p̃ſens,me vini minimũ aquæ ipſi inſtillantẽ contẽplatus riſit,ægrũq; vinum non bibere,ſed duntaxat videre dixit,non ſane intelligens miſtionis vini,qđ gratia voluptatis daf,ad aliam aliquã eſſe ſymmetriã,& aliã eſſe eius, qđ ad opẽ ferendã

D miniſtratur.Nam vini omnino minimũ veluti * exiccationẽ quandam,q̃ ad diſtributionem aquã trahat,permiſcemus,quo duntaxat aquæ tollamus ſynceritatẽ, non autem aquam vinum faciamus.Sũt autem plerique ex ſanis,qui vinum aqua dilutũ bibãt,in his aũt aquã guſtatu ipſo euincere non oportet,ſed vinũ:in ægrotantibus uerò ad huc magis,† ita ut pauca ſit uini repræſentatio.Sic& de oxymelite paulo ante dicebat,aquoſũ laudans:ꝙ item tutius quiſpiã ea uteretur,quę aquoſa eſt,mulſa.Nam ſyncera puraque niſi uentrem ſubducere anticipauerit,magis nocebit, & potiſſimum in amaræ bilis hominib.& illis,quibus p̃ter naturam tumefacta ſunt uiſcera: in quib. & aqua detrimentum affert,cum plus iuſto in hypochõdrijs morata bileſcit.Nempe & p̃ter hæc oĩa,q̃ habet mala,ſtercoris adhuc expers exiſtens,nullo pacto aluum ſubducit.Aquam autem in principiis acceſſionum potam lædere,(qđ manifeſtauit,cum dixit,quam ſi pedibus frigentib. qs aliquando biberit,ea his omnibus multo magis nocebit) eorum eſt,quæ omnibus,& tota,& certa,& confeſſa ſunt.Quando igitur bibi idonea eſt aqua? Cum ſcilicet potu ſolo æger uſus fuerit, nondum accepto ptiſanæ cremore: tunc enim in potionum aliarum medio aquam tempeſtiue quis ingeſſerit, & prælertim cum ſiticuloſius æger fuerit: nempe eam πλημμυρίδα quandam, ideſt humidi cuiuſpiam copiam facere ait. Quo fit, ut inter mulſam oxymeliquc parum aquæ exhibeat, quod iis, quæ expui debent, conferat ad humectationem. Immo, & cum uinum grauiter

* Al. maturum.

† Addendum uidetur. Delo ſum conueniat.

nocet, tunc aquam propinant. Quo nam autem pacto id enſiciaturus ſit Hippocrates, audiemus. E

41 *Cum verò in huiuſmodi morbis fortem capitis grauitatem mentis læſionem ſuſpicatus fueris, à vino penitus eſt abſtinendum; aquamq; tum dare oportet, vel vinum aquoſum, * flauumque, & prorſus inodorum; atque ab ipſius potione, aqua exiguum ſuperbibendum, nam hoc modo vini potentia caput mentemque minus tentabit.*

* κιῤῥὸν, quod ſuperius uerterat fuluū, Gellius Giluū uertit.

Mens tentari lædique dicitur, cum æger febre corruptus deſipuerit. Nunc ergo mentis læſionē deſipientiam dicit: in qua vino abſtinēdum p̄cipit. Pari modo, & in vehementibus capitis doloribus. De vtroque antea eſt dictū. Sed impræſentia, vbi in prędictis ſymptomatis à vino oīno abſtinendum p̄dixit, cōſequenter aquoſum * flauumque oīno, & quod odore careat, dandū ait. Aquoſum quidē, & inodorum dare, bene dicitur, ſed * flauum non admodū recipio: nam ad ea aquoſū album melius exiſtit. Etiam verò in eam gratiam, cum vina talia ſunt, ſuperbibendam confeſtim aquam tutius præcepit. Minus enim (inquit) vini robur, quod vehemens eſt, caput mentemque tentabit, ἁπτεται quidem verbo vſus ſibi ipſi vſitato conſuetoque, quo ἀφροσύνη .id eſt mentis læſionem, ab huiuſmodi verbo, quod ἅπτω nomine hominibus vſitatius eſt, ſeſe feciſſe oſtēdit; caput autem mētemque vino tentari ait, quòd propter caliditatem celeriter ad caput feratur, feruē- F
teſque in corpore ſecum ferat humores. Qua autem ratione caput male afficit, ea & mentem: nā in capite ſapere ipſum ſitum eſt, & ea animæ pars, quæ ratiocinatur.

42 *In quibus autem maxime aqua vtendum ſit, & quando valde multa, & quando modica, & quā de gelida, & quando calida, partim quidem antea dictum eſt, partim verò ſuo tempore dicetur.*

Eraſiſtratus quidē in libro De febribus malitioſe ſatis criminatur Hippocratē, diſcipulos ipſius propè accuſans Apollonium, & Dexippum: quos ait cereos cyathos duodecim in ſextantali cotulæ cyatho effinxiſſe, atque vnum ex illis, vel duos febrientibus admetiri. Verū Hippocrates nō hic ſolum, verū quoque & in ante dictis potionibus omnibus, copioſius largius ve manifeſte vti viſus eſt. Quod & in præſenti dictione liquido oſtendit inquiens, In quibus aūt maxime aqua vtendum ſit, quando valde multa. Nam & τὸ κάρτα πολλὸ, τὸ λίαν πολλὸ, ideſt valde, & ſupra modum multa ſignificat: ſed ſanè ſatis erat dicere multam aliquando dari aquam, ſine adiectione aduerbij huius κάρτα in oſtenſionem malitiæ Eraſiſtrati, qui de Apollonio, & Dexippo mentionem facit, nec vllum horum librum oſtendere poteſt: nec Hippocratem ipſum intelligit aperte dicētem, Et qn̄ vtendum valde multa. Quin etiam & ſuperiore oratione mulſam inter oxymelique aquam por- G
rigens vtilem eſſe ait, quò πλημμυρίδα, i. humiditatis abundantiam parit. Scripſit, & antea de mulſa & oxymelite aquoſis, quod os humectant, & vrinas cient, nō vtiq; cyathū horū porrigēs, ſed quātitatē inſignē, qua & os humectari, & vrinæ cieri, &, q̄ pulmonē infeſtent, expui poſſint. Præterea & de oxymelite ita ſcripſit, Quod ſi potū hoc & q̄dem multum per totū morbi tēpus profuturū exiſtimaueris, adijciens hic multum. De malitia itaque Eraſiſtrati aduerſus Hippocratē dicta hæc ſufficiant. Cæterum recordemur Hippocratem, quo modo ante, ita & nunc, polliceri ſe in morbis ſingulis propriam facturum doctrinam: cum hoc in loco victus inſtituendi artem non ſufficiēter conficiat, ſed vniuerſalia ſola in exemplo morbi vnius, ſcilicet pleuritidis, proſequatur.

43 *De reliquis potibus, cuiuſmodi eſt hordeaceus, & qui ab herbis viridibus, vua paſſa, vinaceis, piris, vnico, myrtis, punico, & alys parantur, cum horum aliquo vti tempeſtiuum fuerit, in morbo ipſo ſcribetur, vbi & de compoſitis agetur medicamentis.*

* tritico.

* ἀμετα-

Habet quoq; ſuam, & hæc dictio doctrinæ alterius, quæ de morbis ſingulis ſit, promiſſionem. Verum, quicquid ſit, liquido conſtat, vel libros, qui de ſingulorū acutorū morborū curatione ab Hippocrate ſcripti ſunt, non extare, vel prorſus nō ſcriptos. Hi ſiquidē, qui nunc circunferuntur, p̄ſtantiæ Hippocratis nō ſunt: hn̄t tn̄ multa, quæ mentē ipſius oleāt; veluti, & q̄ huic libro adiacēt H
ab eo, q̄ de balneis eſt, ſermone. Sed, vt dixi, de ſingulis in horū expoſitione cōmodius differem *.

† τοῖς ἐν ταῖς οἰκίαις ὑποθερμαινομένου τοῦ ὕδατος ἐν λέβησιν εἶτ' ἐγχεομένου τοῦ ὕδατος ταῖς πυέλοις, ἕνδοξον ἔχει. quorū uerborū ſniam optime videt expreſſiſſe vetus tralatio. ſignificās, quod hi tes adhoc, qn̄ uolebant balneari, calefaciebant aquā in vaſis, & ſundebant eā in tinā. deinde ſedebant in illa tina.

DE BALNEIS.

44 *Balneum in pleriſque morbis confert, in his quidem perpetuo, in alys vero non. Eſt q̄; quando minus vtendum ſit, quòd imparatum homines habeant: nā in paucis domib. parantur * neceſſaria, reperiūturque, qui rem, vt oportet, curent. Quòd ſi exacte quiſpiā non lauetur, non mediocrem incurret noxā Tecto ſiquidem eſt opus quod fumo careat; copioſa item aqua, & crebra lauatione, ſed qua immediocris non ſit, niſi res ita poſtulauerit.*

Balnea huiuſmodi, tēporibus Hippocratis nondum parari videbantur. Nempe dicere paucis in domibus parari * neceſſaria, & reperiri, qui rē probe curent, opuſque p̄terea tecto eſſe nō fumoſo, copioſa aqua, & quęcunq; deinceps dixit: † quòd item in domibus calefiat adhuc intra lebetes aqua, labriſque infundatur: argumentum habet. Quòd autem in fine dictionibus ait, crebra opus eſſe lauatione, ſed quæ immediocris non ſit, niſi res ita poſtulauerit, ſi vtique memoria non excidat,

A dat,in ſequenti doctrina obſeruabimus.Nam ipſe dicet,qui nam ſint,qui immediocri aliquandò egent lauatione:id autem eſt,cum æger multa,dũ lauatur,perfundi tur aqua. Quòd ſi dicere ipſe non videatur,nos ipſi non ſimpliciter quidem neque vt inciderit,ſed cum eorum,quę ab ipſo ſcribuntur,conſequentiæ obſeruatione percunctabimur.

45 Et magis quidem non abſtergendum eſt: Quòd ſi aliquando abſtergendum ſit,calido aliquo atq; multiplici plus,quam exiſtimetur,vtendum abſterſorio,perfundendaq; aqua non pauca, & celeriter poſt perfundenda.

Nullus æger,cum lauatur detergi expoſtulat,niſi ſordidus ſit,& pruritu vexetur. Nempe, qui ægrotant,aqua citra laborem oẽm,læſionemq́; prolui debent. Deterſio aũt purgamentis fit tum mordentibus,tum ſiccantibus: quo fit,vt ea,tum virtuti,tum vſui balneorum aduerſiſſima ſit. Si vero æger detergi debeat,vel propter ſordes, vel propter prurituũ, nim medicamenti deterſorij multa admiſta aqua,immiſſo quoq; oleo,exoluere oportet. Quocirca inquit Hippocrates, Atq; multiplici plus,quam exiſtimetur,id eſt,quam ſanis conſuetum ſit vtendum abſterſorio. Non.n. ſubſtantiam medicamenti abſterſorii in ægris multiplicem accipiendam pcipit,cũ non * abſter-
B gendum eſſe magis,quam abſtergendũ velit:ſed deterſorii quantitatẽ in ęgris multiplicem fieri iubet per aquæ adauctionem. Ea ſiquidem ratio detergentia quoque vitare præcipit non excitãte,vel ſorditie,vel pruritu, acribusque ipſis,& ſynceris non utendum. Sicut autem multitudine aquæ admiſtæ exoluit detergentis medicamenti acrimoniam, eodẽ modo totius deterſorii vim exoluit,ſuperinfundens ſtatim multam aquam calidam puramque,atque deinceps aliam.

* οὐ γε καὶ τὸ μὴ σμήχεσθαι μᾶλλον βούλεται τοῦ σμᾶσθαι. cũ nõ abſtergẽdum eſſe magis,quam purgandum velit. νεσμᾶσθαι, hoc eſt purgare,leuiter ſit detergere, σμήχεσθαι autem detergere per medicamẽtũ.

46 Via ad ſolium breuis ſit.

Cõe,id eſt,ſiue in balneo hoĩem laueris,ſiue in domo aliqua extruxeris pyrã, & labrum aqua impleueris. Quod & nunc in caſtris fit ſæpius,cũ lauari quempiã deficiẽte balnei loco oportet.

47 Faciliusque tum ingreſſus, tum egreſſus.

Prorſus ſiquidẽ citra fatigationem laſſitudinemq́; ægrũ ſeruare iubet: atque ob id: ſolium facilem,tum ingreſſum,tum egreſſum habere uoluit. Id proculdubio fiet,ſi paries, qui aquam continet,neque ſublimis,neque anguſtus fuerit. Maxime autem laudabile,& à labore omni alienum eſt,quod in aquarum ſponte naſcentium conficitur lauacris. Nempe ſolia humilia ita,depreſſaq; propè omnes conficiunt,ut nihil ſolij pauimento,quod prope eſt,emineat.

C *48 Qui lauatur,componat ſeſe,taceat,& nihil agat ſed cęteros,tum perfundere,tũ abſtergere ſinat.*

Hæc quoque prædictis ſimiliter,ut æger non laboret,conſerunt. Nempe & ægrotantis quies, ut corpus in balneo, tum laxius, tum mollius reddatur,eſt idonea. Nam cum mouetur corpus, muſculi tenduntur,tenſi uero,minus tum molliuntur,tum relaxantur.

49 Multę quoque aquę miſturę parentur.

Cum Hippocrates inquit,καὶ μετακέρασμα πολὺ ἑτοιμάσθαι,i. multæ quoque aq̃ miſturæ parentur, poteſt vnico legi verbo μετακέρασμα, atq; intelligi hæc præpoſitio μετὰ per ſe, & ſeorſum κέρασμα. Nam Hippocrates non in hoc ſolum libro,verũ & in aliis,Ionum more per defectum vti præpoſitione μετὰ, videtur. Plene enim atq; integre,ita legetur,καὶ μετὰ ταῦτα κέρασμα πολὺ ἑτοιμάσθαι,i. multæ quoque poſt hæc aquæ miſturæ parentur. Siue autem quis vno intelligat verbo μετακέρασμα,ſiue diſtinguat diſtrahatque pro μετὰ ταῦτα κέρασμα, vna eſt dictionis vtriuſque intelligẽtia: vult ſiquidem miſturam parari,eum,qui in labro lotus eſt,perfuſurus: quod medici huius temporis omnes efficere cõſueuerunt, cum ægrum lauerint. Neque enim in ſolium frigidum ingredi pmittũt ſed tepida perfundunt aqua. Alij labra tota aqua huiuſmodi replent. Nam,vt corpus,tum laxius, tum rarius,calida lauatione eſt redditum:ita rurſum quiete paulatimque contrahere ipſum,& co-
D gere,& denſare in aĩo habet: Nẽpe id ad virtutis robur confert,vt non facile homo lædatur,* niſi ſubita quædam in ambiente aere fiat ad frigidũ permutatio. Ob id,qui rectè valent,à balneo calido ſeſe in frigidam proijciunt aquam. Sed,qui ægrotant,contactum frigidæ non ſuſtinent citra lęſionem: quapropter frigiditatem calidæ miſtione frangimus. Miſtionis autem quantitatem inueniemus,in primis quidem,ſi corporis affectionẽ inſpexerimus: deinde & propriam laborantis naturam, ætatemque, & anni tẽpus,& regionem,& præſentem cœli ſtatum. Melius autem faciẽt, qui à calido balneo tepidas non minus trium generum aquas, quæ inter ſe differant, parabunt: vt prima quidem admodum tepida ſit, ſecunda uero minus: & tertia adhuc, quæ magis ad frigidum declinet. Tale autem quippiam uelle uiſus eſt Hippocrates, cum præcipit miſturas parari. Nempe, quod paratur, id non ſimpliciter modo multum,uerum & multiforme eſſe eſt melius,ut paulatim à calido ad frigidum procedatur, cum ſubitam ad contrarium mutationem æger non ferat.

* Al.ſi.

50 Celereſque faciant perfuſiones.

Ταχείας,i. celeres,referre oportet,non ad eam ſolum,quæ in perfuſione fit, actionem: verum

quoq; & ad illud, quod actiones interiacet, ſpatium ut primam inter perfuſionem, ſecundamq́; parum ſit interualli. Quòd ſi quis proprie nominauerit, non ταχείας, id eſt celeres, ſed πυκνάς, id eſt frequentes, dixerit. Quanquam apud veteres vſus horum nominum πυκνοῦ & ταχέος, confundatur; nam aliquando πυκνάς, id eſt frequentes actiones, ταχείας, id eſt celeres vocant. E

51 Vt ſpongiis pro ſtrigili utantur.

Neque ſtrigilibus in ægris ipſis, neque ſpongia, medici huiuſce temporis vtitur, ſed à balneo eos linteo contegunt, alij veſtibus, & potiſſimum * puris, vt plurimum ſudent, obuoluunt. Sed non ſemper ægrum ipſum à balneo copioſe ſudare conuenit. Nempe ſæpius laborantem ad balneum non vacuandi corporis gratia ducimus: ſed prorſus contrariam ob rationem, vt ſcilicet humectetur, madeſcatque, quòd immoderatius exaruit. In talibus igitur, neque intus in balneo ſunt expectandi ſudores multi: ſed quàm citiſſime labri aquam ingredi, & poſtea egreſſos te ſiccare expedit.

τέγγωνται.

52 Et non valde ſiccum perungant corpus. F

Oratio hæc ſuccedit quidem huic, Et ſpongijs pro ſtrigili vtantur. Sed, qui ſermonis proprietatem contemplatus fuerit, is de vnctionis in balneo vſu intelliget, ne eorum, quæ de neceſſitate dicenda ſunt, quippiam prætermiſſum eſſe videatur. Nam vbi poſt balneum ſpongia aquam deterſit Hippocrates, obſcurum quidem eſt, ſi corpus vnxerit, bene tamen ægri corpus, cum humidum exiſtit, non perungendum eſſe cõſtat: niſi quiſpiam dixerit, ꝙ Hippocrates hoc ipſum oleũ, quod cum aqua eſt, reſiccet. Eſt igitur vtile, vt de vnctionis in balneo vſu diſcutiatur: ſed neceſſaria magis eſt ſuper vnctionis tempore diſcuſſio, ſi oleum perfundere conueniat, uel vbi, qui lauatur, ſudauerit: vel cum ſiccus adhuc eſt, confeſtim, vbi ſeſe exuerit, & prius, q̃ ſudauerit: vel horũ neutrum fuerit, ſed vbi humeſcere cœperit. Sanè, quicunque eorum meminit, quæ de olei facultate in ſimplicium medicamentorum tractatione dicuntur, is exacte nouit optimum eſſe olei vſum in ijs, qui lauãtur, temporis, quod tertio dicitur loco: nouitque, quo nã pacto calfactũ corpori exhibere conueniat. Nempe id corpus mollius reddit laxiusque, cũ frigidum ſuo contactu non ſolum horum neutrum efficere natum ſit, ſed & eos, qui lauantur, frigentes reddat.

53 Caput verò ſpongia, quoad maxime fieri poterit, reſiccare oportet.

Quòd in balneo caput curioſe reſiccandum ſit, vt ne minimum quidẽ ſuperſit humiditatis, ne quaq̃ eſt ambiguũ: nam, q̃cquid relinquit, refrigerare cõſueuit. Non tñ, a ſpongia ut fiat, effici põt, niſi ſtatim ab initio poſt miſturarum vſum. Capitis tñ aquam linteo reſiccare eſt melius. G A.l.4.t.3. d.2.c.5.f. 61.

*54 Neque * caput ipſum modo, verum, & extrema, & quamuis aliam partem corporis, à frigoris iniuria prohibere conuenit.*

Dixiſſe id per ſe ſeorſumque parum eſſe mihi videtur: quod enim pars nulla omnino nuda eſſe debeat, cum à balneo aquam eorum, qui lauantur, reſiccant, conſtat liquido omnibus: nã, quæ ita denudantur partes, cito ea refrigerari nemo ignorat.

55 Lauari quoque is non debet, qui nuper vel ſorpſit vel bibit.

Non ægris modo, uerum quoque & in ſanis, nullus confeſtim à cibi vel potus ſumptione lauari debet. Nam qui biberunt, his caput repletur: qui verò cibum ſumpſerunt, his nõ caput modo, uerum & corpus totum, alimoniam ad ſe prius, quàm concocta fuerit, trahent.

56 Neque confeſtim à balneo ſorbendum, neque bibendum.

Sedata, quæ ex balneo eſt, turbatione, tum eſſe, tum bibere melius eſt: veluti & compoſita ea quæ ab exercitatione oritur. Nam cibum protinus, uel potum ſumere, caput replet, deuoratũq; interdum ſuperfluitare facit. H

57 Magni autem admodum pendere oportet, ſi æger, cum recte valuit, balneum valde affectauit, et lauari fuerit aſſuetus. Nempe tales magis appetunt, iuuanturq́;, cum loti fuerint, adeo, vt lædantur, ſi non fuerint loti.

Demonſtrata ſunt hæc per totum ferè horum commentariorum ſeriem, ubi dictiones expoſuimus, in quibus parte prima conſuetudinum uires enarrauit.

58 Peripneumoniæ autem magis, quam ardenti febri, confert. Nam lateris pectorisq́; & dorſi mulcet dolorem, ſputum maturat educitq́;, & ſpiritum facilem reddit, laſsitudines tollit, mollit articulos, & cutem per ſumma apparentem, vrinas ciet capitis ſoluit grauitatem, & nares humectat, {Tot ergo inſunt balneo bona, quibus omnibus eſt opus. Cæterum, ſi in apparatu re vna, vel pluribus defectum ſit, metus eſt, ne non proſit balneum: vnũ ſiquidem horum, quoduis fuerit, ſi à miniſtris non, ut oportet, præparetur, valde lædit.

Quare peripneumonias magis, q̃ febres ardentes, iuuet balneum, oſtendit Hippocrates, cum inquit, Nam lateris pectoriſque, & dorſi mulcet dolorem, ſputum maturat educitque, & ſpiritum facilem reddit. Ob hæc etenim omnia peripneumonicis maxime eſt præſidio. Sanantur equidem, qui contenta in pulmonis ſputa expuunt. Pleuritici quoque ob doloris mitigationem

A nem valde iuuantur. Quapropter duorum alterum: nempe vel ita ſcribendum, Peripneumoniæ autem, & pleuritidi magis quàm ardenti febri confert: uel in peripneumonia pleuritidem ſubaudire oportet. Nam pleuritis dolorem in latere habet: Peripneumonia non habet. Cæterũ, cum peripneumonijs magis, quàm ardentibus febribus conferre balneum inquit, docet quoque, & † æſtuantibus quibuſdam auxilio eſſe: verum oratio hæc diſtinctionem expoſtulat, quam nondũ efficere poſſumus, quia tempus, quo lauari ægrotantes, velit, non definient. Vbi autem ſequenti dictione enarrãtem Hippocratem, quos nam haudquaquam lauare uelit, intellexerimus, ad balnei tempus ita perueniemus.

A.li.4. f.3. & 1.c.73.f. 441.8

†*Potius anxietate, uel æſtu laborantes. Iactationem corporis dixit Celſus lib.3.c.9. Et ſi.n.qui anxietate torquẽtur, cibos etiã auerſentur, res tamen diuerſa eſt utraque, cũ non omnes qui cibũ faſtidiũt, ſimul etiã anxietate teneantur.*

59 *Qui in morbis aluum plus iuſto humidiorem habent, ij non ſunt lauandi: neque ij, quibus magis, quàm decet, detinetur, & ſoluta non ſit: neque ſummè imbecilli, nec cibum faſtidientes, nec uomitabundi, nec biliosa ructantes: nec quibus ſanguis è naribus profluit, niſi minus, quam decet, fluxerit, quod autem decet, non te latet. Si uerò minus, quam decet, fluat, lauabis, & ſi vniuerſum corpus in cæteris, etſi caput duntaxat iuuerit. {Si igitur apparatus hi conuenientes fuerint, ægerq; fœliciter balneum ſuſcepturus ſit, quotidie lauare oportet.}*

B Quibus complura per uentrem ſubducuntur, ijs balneum ſiſtit, ea ad corpus vniuerſum reuellens: atq; hac occaſione detrimentum affert. Quòd aũt, qui nullo modo deiecerũt, eos antea vetuſtam fæcem euacuaſſe melius ſit, nemo ignorat: ſicuti, neque ꝙ γιγνομένους, hoc eſt τοὺς καταλελυμένους τὴν δύναμιν, i. viribus reſolutos, balneum amplius euertit. Ait præterea, & ἀσώδεας, id eſt † cibum faſtidientes, & vomitabundos haudquaquam lauandos: nempe hos viribus ita defici metus eſt, vt ſuccedat ea, quæ ſtomachica appellantur ſyncope. Succedunt his, quibus os ventriculi bile redundat, quos nota indicauit inquiens. Nec biliosa ructantes. Pari modo neq; eos lauare cõuenit, quibus profluit abunde è naribus ſanguis: † nam, ſi minus fluxerit, lauare eſt conſentaneũ. Hi autem ſunt, qui etiam largo egent balneo: ut ſanguis, qui in capite eſt vehementius moueatur. Conſimiliter lauabimus, ſi ſanguis nullo pacta erumpat, & erumpere debeat. Ex adiectione autem huius ſermonis, Et ſi vniuerſum corpus in cæteris, & ſi caput duntaxat iuuerit, clarius adhuc ſignificauit, quò nam pacto ſæpius in domo calfacta ægrum abſque labro collocent, & caput duntaxat citra reliquas corporis partes calida perfundant aqua.

† Ex antiquis cod. græcis, & ex tralatione ueteri hæc addendo, immoderatiſſime. n. ipſis profluet ſanguis.

60 *Lauandi autem cupidos ſi quotidie bis laueris, nihil nocebis.*

C Qui Victori Romano principi librum De victus ratione Hippocratis tradidit medicus, is dictionem hanc, & alias quaſdam decurtatas ſcripſit: ſicuti & illam, in qua dicit, † Non protelentur primi ſorbendi dies: Præterea &c, † Qui bis die cibum ſumere ſunt aſſueti, ijs bis dare oportet. Verum vtriuſque harum dictionum dimidiam partem ſubtraxit, ſed præſentis quidem nihil: tempus verò * non adiecit, vbi φιλολουτέοντας, id eſt lauandi cupidos, eos intelligit, qui cum ſani ſunt, lauari gaudent, atque ob id ſæpius lauantur. Nempe hi, cum lauantur, eum accipiunt, qui ex conſuetudine eſt, ſcopum. In ſequentibus autem ab Hippocrate tempus, quo ægros lauari velit, audiemus.

†Vide tex. 41. lib. 2. ubi ad uerbum interpres traduxerat. primis diebus quauis ſorbitione, nequaquam eos priuemus, quibus &c.

† Tex.20. li.1.

61 *Tutius autem longe balneo vti poſſunt, qui tota vtuntur ptiſana, quàm qui ſolo vtuntur cremore: quanquam & ij interdum vti poßunt: minimum autem, qui potu ſolo utuntur.*

Tempus, quo lauandum ſit, hoc in loco patefecit Hippocrates: quod ſi ab initio pronunciaſſet, multa ſanè, quæ loco medio dicta ſunt, non obſcura eſſent. Ptiſanam ſanè totam porrigit ijs, qui mitius habent; ſolum verò cremorem ijs, qui deterius degunt: verum ijs, qui periculoſius acu

D tiusq; laborant, potus ſolos. Quòd autem toto in hoc commentario de thoracis pulmoniſque affectibus egerit, plurima quidem exempli vice in his morborum partibus, & præſertim pleuritidis uniuerſalia præcipiens, ſæpius eſt demonſtratum. Eſt expoſitum quoq; quo nam pacto eo ctis morbis ptiſana vti velit. Eo igitur tempore etiam balneum ſine periculo conciliatur, vtpote quod ad ſputorum, quæ in thorace, & pulmone continentur, expurgationẽ maxime conferat. Qui igitur ita habent, & quæ ex conſuetudine eſt, acceſſerit indicatio, his lauationem duplicare nihil prohibet. Ait præterea balneum ἥκιστα, id eſt minimum iuuare eos, qui ſolo vtuntur potu: ubi ἥκιστα ἐλάχιστον id eſt minimum ſignificat, & non, vt quidam aiunt, οὐδαμῶς, id eſt, nullo pacto. Nam inferens, inquit

62 *† Sunt autem, & ex ijs, qui vti poſſunt. {Ex ijs autem, quæ ante ſcripta ſunt, quos nam in ſingulis viuendi modis iuuaturum ſit balneum, & quos non, conijcere oportet. Nam quibus aliquid eorũ, quæ balneum, & bonum reddere, & iuuare poſſunt, deeſt, hos lauari non expedit: quibus uero nihil deeſt, ſignumque adeſt ipſis, in quo lauare conueniat, lauare oportet.}*

†Hæc verba in cod. antiq. & in tralatione veteri coniungũtur cũ ſuperiorib. verbis Hippocratis, ita ut vnũ duntaxat ſit comment.

Non adiecit autem, quando ij balneo uti poſſint, ſed nos, qui ſententiam ipſius ſequimur, dicemus. Potum ſolum ijs exhibet Hippocrates, quos acuti infeſtant morbi, vbi uires ad morbi vſque vigorem, qui interdum cum ipſa coctione exiſtit, veluti in morbis thoracis, pulmoniſq; ſufſecturas ſperauerit. Coctis ſiquidem, qui affectum progignunt, humoribus, confeſtum excreabunt.

†Nõ ſunt in aliquib. ueteribus cod. nec in tralatione ueteri.

bunt. Quòd ſi, qualia oportet, ſolum expuere cęperint, in neutro adhuc modo iũ neq; in affectu, E
neq; in ſymptomatis, morbus augebitur. Nam ſæpius affectio ipſa, qua laborant, mitior quidem
a. Aph. 47. Ex. corp. 18. h exiſtit, ſed ſymptomata augẽtur, ut in phlegmone obſeſſis particulis quo ipſe inquit modo, "Cũ
pus conficitur, tunc dolores, & febres fiunt magis, quàm cum factum fuerit. Sæpius autẽ muniis
exultant incrementis decrementisq; ſymptomatum magnitudines, & ea, quæ affectionis eſt: fi
* [illegible] que id in ijs phlegmonis, in quibus pus effluit, quod iam eſt confectum, ut in vulneribus quibuſ
dam fieri cõſueuit, & in peripneumonijs pleuritidibusque. Poſſunt ergo in his morbis, & ijs, qui-
bus potus ſolus uſui eſt, non inutiliter lauari, nempe dolorem ipſorum balneum mitigare ait, &
ſputa maturare. Sed ſanè vacuato prius corpore id factitãdum. Scieriſq;" in uniuerſum de bal-
neorum viribus, q, ſi non antea vacuato corpore exhibeatur, membris affectis fluxionem parit. A. li. 4. f. 1. t. a. c. 42. l. 424. h
Vacuato autem ſi exhibeatur, coctionem iuuat. Nempe corpore toto ante uacuato adhibitum,
aduacuatoriam obtinet facultatem. Quo fit ut ex febre ardente laborantibus, ijs tantum opitu-
letur, qui ſine tumore vel phlegmones, uel eryſipelatos laborant, feruente in ipſis per totum cor
pus bile. Quòd ſi coctionis ſigna habuerint, his multo magis conferet. Verum, ſi ardẽs febris ob
ſalſam pituitam putreſcentem oriatur, aduerſiſſimum illis eſſe balneum ſcire oportet. Neque
enim pituitoſus humor, ut bilioſus, per cutim euacuatur, propterea quòd tum craſſus, tum gluti-
noſus ſit, neque extinguitur, longa egens concoctione. F

DE IIS QVAE Pollicitus fuerat ſe poſtea dictum.

Sect. 1. t. 1. 108. c Non ſum immemor verborũ Hippocratis, quæ in principio libri huius hoc refert pacto: "Quæ
autem medicum ante animaduertiſſe, ægro non referente oportet plurima dimiſſa ſunt. Hæc
ſiquidem, qui Hippocratẽ dogmaticũ eſſe putant, locos affectos eſſe dixerunt, & affectionis ip-
ſorũ, & cauſas. Sed, qui Hippocratem empiricum eſſe exiſtimant, anni tpa eſſe, regiones, ætates,
& ambientis nos aeris conditiones, affirmauerunt. Hæc equidẽ oĩa, tum quæ à dogmaticis, tum
quæ ab empiricis dicuntur, utilia eſſe non ignoro. Verum ſcopos multos hoc in libro recenſens
Hippocrates, ad quos quis reſpiciẽs uictus formam inuenire poſſit, nullius eorũ, quæ dicta ſunt,
præter quam conſuetudinis, mentionem fecit: ſed ſanè nonnulla, q̃ reminiſcentiã exigunt, præ
poſuit. Atq; ob id ſermonem ſum remoratus, ut hanc quæ breuis ſit, interpretatione eos, qui totũ
legerunt librum, habeam ſermonis huius per intelligentiam aſſecutores. Vnus ſanè, & præci-
Sect. 1. t. 22. 112. c puus ſcopus, tanquam in exemplo pleuritidis, talis in dictione ab Hippocrate enarratur: "Siqui-
dem ſiccior fuerit morbus, quàm ut quiſpiã putauerit, non multum dare oportet, ſed ante ſorbi-
tionem, uel mulſam uel uinum, utrũ magis auxiliaturũ putauerit, propinare conuenit. Poſt hæc G
deinceps ait. At, ſi os madeſcat, &, quæ à pulmone expuuntur, talia ſint, qualia eſſe oportet, ſor- »
bitionis quantitatem, ut dicam ſummatim, augere conuenit. Verum tum hæc, tum quæ ſerie con »
* medicis. tinuata dicuntur, nõ ſunt à gnidijs* ſententijs definita. Sed & poſt hæc, morbi coctionẽ aĩaduer- »
tendam eſſe ait Hippocrates, qui ſanè ſcopus totius propemodum eſt Hippocrati ſpeciei victus
inſtituẽdæ, atq; earum, quæ in ea particulariter fiũt, permutationum. Sed & alias deinceps appo-
Ibid. t. 32. 113. f nit definitiones, quæ tales ſunt. "Quibus enim cibus ſtatim incluſus eſt, ſi quis nõ vacuato eo ſor- »
bitionẽ dederit, dolorẽ, ſi adeſt, adaugebit: & ſi non adeſt, protinus inducet. Et rurſus deinceps: »
Præterea, ſi lateris dolor aſſiduus eſt, calidusq; fomentis non remittatur, ſputumque non proce- »
dit: ſed extreme citra coctibilitatem glutinoſum ſit, niſi quis dolorẽ uel alui ſubductione, uel ſe- »
Ibi. t. 42. 114. c cta uena pro utriuſuis ſignificatione ſoluerit, ptiſanam autẽ ita affectis dederit, præcipitem aget »
in mortem. Poſt hæc, & rurſus definiens, ait, Si nuper paſto cuipiam, & alui oneribus haudqua »
quam purgato, febris uel cum dolore, uel ſine dolore inceperit, à ſorbitione tantiſper eſt tẽperã »
Ibi. t. 44. 1. 5. e dum, donec cibum ad infernam inteſtini partem deſcendiſſe coniectum ſit. Tum rurſus, "Si nu- »
per cibato cibus prior non deſcẽderit, uirtusq; ualida fuerit, & floruerit ætas, ſubluere oportet: H
ſi uerò uirtus imbecillior fuerit, balano eſt utẽdum, niſi alius ſua ſponte probe deiecerit. Adie- »
cit ergo in hac dictione eum, q à virtute eſt, ſcopũ, ueluti in ſequentibus ſæpenumero, & id conſi-
derari præcipiens, quæ nam cauſa, & affectio ſit, quæ uirtutem proſternãt: ubi & hoc à medicis
Sec. 3. t. 11. 117. e ignorari adiecit. Præterea adiecit, " q ijs, qui dolorem ad hypochondrium pertinentem habent,
ea, quæ per talia medicamenta fiat, auxilio ſit purgatio: cæteris autem, quibus dolor uel graui-
† In quibuſdã cod. græcis additur [illegible] tas ad brachium uel pectus extenditur, uenæ ſectio. Hæc igitur, & reliqua huiuſmodi, quæ item
de conſuetudine dicta ſunt, à gnidijs medicis omnino ſunt ꝑtermiſſa, multoq; magis naturæ &
corporum temperamenta, de quibus ſæpenumero in hoc libro egit, hos picrocholos appellans,
† alios melancholicos. His ſcopis inhærens, ac inſiſtens † de ea, q̃ tũ in ſanis, tum in ægris fit, ui-
ctus ratione agit, quo nam pacto, & emendare, & corrigere oporteat, demonſtrans. Præterea, &
† de ea qua in ſanis fit mutatione diæta, docuit, quõ corrigẽda ſit: et de ea, q̃ in ægris. in eo, quẽ de uino, oxymelite, & aqua facit, ſermone ſcopos recenſuit eoſdẽ. Meminit quoque, &
coctionis morbi ſæpius, nõ paruũ ſcopũ uniuerſæ uictus rõnis, earũque, q̃ in ipſa fiunt, mutatio-
num hunc faciens. Pari modo & de morbi uigore quippiam dixit, & ad hunc reſpiciens, non tan
quam ad abiectiſſimum in uictus ratione ſcopum, alimoniã miniſtrat. Cuncta hæc, & reliqua ta-
lia à gnidijs medicis prætermiſſa ſunt, q̃ medicũ ante animaduertiſſe, non dicẽte ægro, oportet.

Galeni

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS, DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS QVARTVS.

ARGVMENTVM.

Liber à quopiam ex Hippocratis diſcipulis, multis diuerſiſque theorematis, inordinateque diſpoſitis, conflatus, quorum plurima ad acutos morbos uidentur pertinere.

B QVæ in libro De uictus ratione poſt eum, qui de balneis eſt, ſermonẽ ſcripta ſunt: iure optimo plerique medicorum Hippocratis non eſſe ſunt ſuſpicati: nam à ſuperioribus, & ui interpretationis, & theorematum *integritate longo diſcedunt interuallo. Neque tamen abs re moti ſunt, qui & Hippocratis eſſe exiſtimauetunt. Nempe eorum, quæ ſcripta ſunt, ſententia, propoſitum ipſius mentemque vſque adeo redolet, ut diſcipulum Hippocratis aliquem ſcripſiſſe ſuſpicio ſit: immo & ex his multa dictionẽ vnà cum ſententia ita abſolutã inculpatamque habent, ut rurſum & ea ab Hippocrate ſcripta eſſe ſuſpicandum ſit, vtpote qui librũ componere, ubi ſingulariter morbi cuiuſq; acuti curationẽ doceret, ut in libro De victus ratione in morbis acutis promiſerat, ſeſe apparauerit. Præterea, & alias in præſenti libro reperies dictiones, q̃ Hippocrate ita indignæ ſunt, ut legitimis iuſtisq; adſcriptas eſſe ſuſpicari te oporteat. Sicuti & in aphoriſmis ipſis quidam huiuſcemodi uiſi ſunt partibus libri vltimis adiecti. Qui.n. interſerunt, quia multis in memoria ſunt primæ librorum partes, ultimis adſcribunt. Quod & in libro De capitis vulneribus factum eſſe videt, & in ſcđo de morbis vulgaribus. Nec ſecus in eo, qui nũc nobis proponitur, libro reperimus, quæ interſeruntur, atq; adhuc magis partibus vltimis. Cum igitur quatuor, ut quiſpiam dixerit, in eo reperiantur ſpecies, vna quidem, quæ & dictione, & ſententia Hippocrate digna ſit, altera
C aũt quæ alterutro ſolum, vel dictione vel ſententia, non nullæ vero, quæ horum neutro: in ſingulis earum, quæ ad expoſitionem nobis expromentur, dictionibus id ipſum declarabimus.

*ἀκριβείᾳ

παρεγγράφεσθαι, i. eſſe falſo interſertas.

1 *Cauſus, id eſt febris ardens, fit, cum venulæ tempore æſtiuo exiccatę, acres, & bilioſos ichoras ad ſe traxerint.*

Aeſtiuum anni tempus dixit calidum, & ſiccum, ſiue vltimo vere fuerit, ſiue prima æſtate, ſiue media, uel extrema, ſiue primo autumno. Quòd aũt aeris nos ambientis temperamẽtum diſpoſitionẽ corporis ſecũ mutet, ſiccũ quidẽ ad ſicciorẽ, humidũ verò ad humidiorẽ, in commentarijs Epidemiorum eſt demonſtratũ: Qđ item, & anni tẽpus mediocre, & tẽperatũ naturalẽ ſeruet tẽperaturã, cæteris, quæ in uniuerſa uictus lege agunt homines, mõ habentibus ſimili. Demonſtratũ pręterea, & corpus, quod à naturali moderataq; condõne ſeſe alienauit, cõmmutauitq; id, propter quod alienatũ eſt, & cõmutatũ, ob id peculiari egere auxilio, ut areſactum humectatione, humectatũ exiccatione, calfactum refrigeratione, & refrigeratũ calfactione. Cum igitur ob aliquã rerũ, quarũ exempla dicit Hippocrates, circunſtantiã uenulas aliquas qualibet in parte corporis exiccari contigerit, à uicinis partibus trahũt hæ humiditates. Si ergo, q̃ ad areſactas uenas feruntur humiditates, ut ſubſtantia humidã naturã, ita & uim humectatoriam habuerint, pars naturalẽ
D cõmoderationẽ recipit. Verũ, ſi humiditas qualitate acris fuerit, & facultate ſiccatoria, corpus incenditur: ut ſi ex nobis quiſpiã ſiticuloſus effectus liberaliter biberit, vel vinũ, qđ, quia aqua marina largior miſta ſit, tethalaſſomenõ dicũt, purũ, uel aquã ſalſam. Scio equidem me aliqñ ex ęſtiuo itinere ſiticuloſum redditũ bibiſſe uini ueteris paulo ſinceri oris calicem vnũ, atq; ex eo ſitim magis auxiſſe, nõ placaſſe. Vt igitur nos, quanq̃ mẽte, quæ appetitũ moderetur, præditi, interdũ quidẽ neglıgentius, interdũ autẽ, & incontinẽtius, atq; ẽt, cũ in prõptu melius non ſit, ad potum aliquẽ, q & ſalſus, & acris ſit, peruenire cogimur: ſic & venarũ facultas attractoria perpetuo uicinis ex partibus humiditatẽ attrahit, ſubſtãm ipſius, qualis nã ſit, nullo pacto diſcernẽs. rõne etenim caret, qua quippiã ex meliori ſcrutari poſſit: ſed, ut pueri: brutaq; ad caſu oblatũ humidũ, cũ ſitiũt, irruũt, hoc pacto, & illa. Si ergo in vna quapiã corporis parte affectio ea fiat, in ea ſolũ, q eryſipelas referat, affectus quiſpiã erit. Verũ, ſi uenæ totius corporis ſupra modũ exiccatæ calidas carnoſis è partibus humiditates traxerint, in toto corpore fiet, quæ cauſum referet, affectio. Cauſus verò ꝓprie dictus nõ caliditatis, q̃ per totũ fit corpus, pręſtat mõ vehementia, verũ quoq; *& ſiti: nã
A. li. 4. f. 1. t. 2. c. 41. f. 424. e ſitis in eo vehemẽs eſt, & incompeſcibilis. Deeſt ergo præſenti dictioni ſingularis de cauſi generatione ſermo de partibus, quẽ nos nuper adiecimus: Nempe in vna corporis parte, quæuis illa ſit, interdum cauſus gignitur, interdum, & toto in corpore. Verum, cum in toto ſit corpore, ſitim

omnino

omnino parit: cum verò in vna parte, non de neceſſitate, niſi pars ipſa ſitim pariat. Omnium aũt E
primum, & maximè id facit os ventriculi, deinde uetriculus, atq; ab eo ſtomachus, poſt pulmo, & ſubinde ieiunum inteſtinum. Verùm igitur ita tantũmodo fit cauſus, ut dixit, cũ ſcilicet acres & bilioſos ichoras ad ſe traxerint uenulæ? An ne, & carne id patiẽte erit cauſus, ſiue in parte una ſiue toto in corpore, pati eã contigerit? Oſtendimus etenim eã vim habere eorum, quorum indiga eſt attractoriam. Præterea & fieri poteſt, ut modo altero ſimilis affectio fiat. Modum alterũ dico, cum èx ualidioribus partibus ad imbecilliorem aliquam mittãtur excrementa: nempe, quòd particulis ſingulis, ut attractoria, ſic & expulſoria inſit facultas, eſt declaratũ. Fieri ergo poteſt, ut interdum quidem ex parte una, interdum vero, & ex pluribus, acres & bilioſi ichores exacte ad dictas fundantur particulas, quę ſcilicet imbecilliores ſunt. Quòd Hippocrates ichoras, tenues humiditates appellet, liquido conſtat.

2 *febris quoque multa habet, corpusque ueluti ab oſſearia laſsitudine habitum laborat, doletque.*

Febris ergo multa habet, propter naturam ichorum, quos & acres, & bilioſos ait. Nempe his ſuperueniunt febres vehementiſſimæ, id eſt quæ multam, & acerrimam habet caliditatem: ſicuti quæ, & minorem, & minus acrem habent, & piruitoſos ſequũtur ſuccos. Laborat autem corpus totum laſſitudine vlceroſa propter ichorum acrimoniam. Sed de laſſitudinum omnium differentijs abſolute in libris De tuenda ualetudine eſt tractatum. F

3 *Fit autem magna ex parte longum ob iter, longamque ſitim, cum venula areſactæ, † acres calidasque fluxiones ad ſe traxerint.*

† *Aliq. cod. antiqui hẽt acres calidoſque ichoras.*

Tum in principio dictum eſt, tũ rurſum hoc in loco adiecit verbum hoc, areſactæ, procatarcticas appellatas cauſas, ueluti exemplo, manifeſtãs {primitiuas nunc dicũt.} Siquidẽ calidæ omnes, & ſiccæ cauſos progignere poſſunt. Scio equidem nonnullos ob liberalem vini, quod tethalaſſomenon uocant, potionẽ, cauſo fuiſſe correptos: Veluti & alios ob ſalſamentorum ſalſarumque carnium atq; aliorum quorundam ſalſorum uſum immoderatum. Alius ex ambulatione, & æſtu veniens, primum quidem lauit ſe, deinde domum perductus, † vini miſti plus bibit, cœpitque protinus affici cauſo. Alius autem ob iram, & alius ob vigilias cauſum incurrerunt.

† *καὶ ποτὸν οἴνου κατὰ τὴν κρᾶσιν ἔχοντος τετηκότ.*

4 *Fit quoque & lingua aſpera, ſicca, & valde nigra: ventriſq; morſu dolet, deiectioneſque, & liquidę, & pallidę fiunt: urgetque ſitis uehemens, & vigilię, atque interdum mentis aberratio.*

A. li. 4. f. 1. c. 41. f. 424. G

Percurrit hoc in loco, quę cauſum ſubſequuntur, quæ & συνεδρεύοντα id eſt conſidentia uocant. G
Sunt autẽ hæc, lingua ſicca, aſpera, & nigra, uentris morſus, deiectiones pallidæ, uehemens ſitis, & vigiliæ, interdũ quoq; & deſipientia. Lingua ſanè areſcit, ꝗ tota corporis affectio ſicca ſit, & calida, febriſq; ipſa talis. Ventris verò morſus propter ichorum, qui illuc confluunt, acrimoniam oritur. Deiectiones autem pro ſucci redundantia. Liquidaſque eas (græce ξύγρας) dixit, nullo pacto concoctas exprimens: coctio enim omnia cogit incraſſatque. Qui aũt ita habent, uigilant ob ſiccitatem. Nempe humiditatem immoderatam ad ſomnum delationes (græce cataphoras) multam verò ſiccitatem uigilias procreare eſt demonſtratum. Accedit quoque, & ab alijs ſymptomatis ſatigatio: † quæ ob vigilias efficitur. Deſipientiam autem fieri ſcimus ob eam, quæ ad caput recurrit, bilem, & ob temperaturæ caliditatem ſiccitatẽque. Quòd autem, ubi quiſpiam bilem ſimpliciter dixerit, amara ſignificetur, antea eſt enunciatum: quòd item bilem candem, & pallidã, & flauam appellent. Vt ergo nihil eorum, quæ ad cauſum bilioſum ſpectant, prætermiſſum videtur, niſi quòd non ſolum fit per attractionem, ſed & per effluuium ichorum, ſi inordinate ſcripta quædam ſunt. Nempe ex ijs, quæ dicta ſunt, quædam ſunt ſymptomata cauſam indicantia, quæ παθογνωμονικὰ dicunt, alia verò συνεδρεύοντα, i. conſident. Verum, quæ cauſos procreant, H
alia quidem προηγούμενα, i. antegredentia: alia verò προκατάρχοντα, id eſt præincipientia à medicis appellantur. Omnium autem, quæ dixit, prægredientium ſymptomatum, potes tibi, ut lubet, catalogum facere. Sed, qui librum hunc ſcripſit, à prægredientibus fecit exordiũ. Venulas etenim exiccari prægrediens cauſa eſt. Deinceps autem, cum præincipientia, ut ambulationem lõgam, & ſitim dicere debuit, non ea dixit, ſed ex ijs, quæ affectum indicant, quippiam dixit, ut febrem vehementem. Debuit & hic ſitum vehementem adijcere, quam poſtea ſimul cum alijs, quæ conſidentia, vocantur, ſymptomatis dixit: quorum quædam aliquando, alia perpetuo, cauſis inſunt: quod & ipſe oſtendit inquiens, interdum autem, & mentis aberratio. Nam, interdum, perpetuo, opponitur. Ego autem dico, & ventrẽ morderi, & billoſa deijcere non eſſe ex ijs, quæ perpetuo, cauſis inſunt. Nempe, quod vehemens morbus ſit, motuſq; acrium ichorum ad interna ſit, propterea hæc contingunt, ijs quidem, qui uentrem hepatq; cauſi veluti ſedem habent: uerum ijs, qui pulmonem veluti ſedem habent, hæc non admodum contingunt, ſed quæ de lingua dicunt, & deſipientia magis. Difficultet etiam, & hi ſpirant, ea ſcilicet, quæ denſa, & magna eſt, ſpirandi difficultate, efflantq; continenter os aperientes, igneique ſpiritus effuſione leuantur: uerum totam ſpirandi difficultatem prætermiſit, quam in prognoſtico dictam oſtendimus. Cæterum inordinate

† *Al. quæ eſt cũ uigiliarũ.*

*In aliquibus antiquis hæc uox non habetur.

ἕδραν, i. ſedẽ.

A dinate ſymptomata linguæ recenſuit. Nempe debuit primum ſiccam dixiſſe, deinde aſperam: nam ob immoderatam ſiccitatem lingua aſpera redditur: vt ſi aſpera ſit, omnino & ſicca exiſtat. Quod autem ob caliditatem immoderatam nigreſcat, vt ijs, quibus cutis Sole vſta ſit, iam antè didicimus.

5 *Huic, aqua, mulſaq́; cocta, & aquoſa, quantum voluerit, bibendum dabis.*

Liber hic, etſi Hippocratis non ſit, antiquus tamen eſt, quippe qui legitimo operi iam Eraſiſtrati temporibus adiectus fuerit. Quapropter mirandum, quo nam pacto Eraſiſtratus calices cereos in Apollonium, & Dexippum retorſiſſe auſus ſit. Nam, qui librum hunc ſcripſit, mentē Hippocratis Eraſiſtrato melius intelligens, cauſo laborantibus, quantum placet bibere concedit: demonſtrauitque & in legitima voluminis huius parte ita ſentire Hippocratem. Sed de Eraſiſtrati malitia ſatis hæc ſint. Et iam ſcrutemur, quæ in oratione dicuntur. Præcipit ſiquidem neque aquam ſolam, neque mulſam ſolam, ijs propinandam, qui cauſo laborant. Scis etenim aquam, quòd natura frigida ſit, tarde penetrare, & quam plurimo tempore in hypochondrijs

B manentem corrumpi in acutis morbis: mel autem facile bileſcere. Ob id mulſam aquoſam dari iubet, vt aqua, nulla in ſuperiore ventre facta mora, à miſto melle ad diſtributionem trahatur. Ob eas cauſas, & coctam ipſam exhibet: nempe, quàm cruda, ſitim magis arcet, & flatu magis vacat: urinasque magis ciet, vt quæ cruda eſt, deiectionem. Minus ſiquidem acris, quæ cocta eſt, non ſolum, quòd in coctura peragatur, conficiaturque, verum, quòd & ſpumoſum ipſius omne tollatur. Nempe, quod acre, & flatuoſum exiſtit, in mellis eſt ſubſtantia: cocta autem, tum morſu caret, tum flatu vacat, diſtribuiturque melius, q̃ per inteſtina deſcendat: quo fit, vt eam ob cauſam magis alat, q̃ cruda. Cæterum, qui ita laborant, citra ptiſanæ ſuccum mulſa nutriendi ſunt. Sed quod in acutiſſimis morbis ſolos exhibere potus oporteat, in libri huius nō ſpuria parte eſt prædictum. Hæc omnia, quæ ad præſentis orationis expoſitionem pertinent, ijs qui & ante legerunt, & meminerunt eas, quæ in illis factæ ſunt, expoſitiones, ad hunc modum, & dicta ſunt, & dicentur.

6 *Quòd ſi os amarum fuerit, vomere confert, & ventrem ſubluere.*

Bilis amaritudo, amarum os reddit. Nempe communem vnamque efficiunt tunicam, & quæ

C ventri interna eſt, & omnis ea, quæ os ſubungit. Non ergo ſine ratione ſermonis huius ſcriptor bilem tum per vomitum, tum per clyſterem euacuat.

7 *Verum, ſi ad hæc non ſoluatur, lacte aſinæ cocto purgabis.*

Quòd omnino quidem eam, quæ in vētre eſt, bilem, vacuare præcipiat, timeat aūt purgantia medicamenta, q̄ & acria, & calida prorſus exiſtant, ob id ad lac aſinæ diuertit, vtpote quod nullam, vt non aliud vllum, habeat acrimoniam, ſed præ omnibus vnum humiditate exuperet, atq; ob id ſolum ventrem ſubeat. Præcoquit autem ipſum ob flatus. Sed ſanè ſolo uti ſero poteris, per oxymeli ipſum, vbi lac ante coxeris, ſeparans, vas * æneum frigida plenum aqua continenter in lac demittens: nam, & hæc ſi probe fiat demiſſio ſerum à caſeo ſeparat. Al. argenteū; & ita ēt Dioſcorides.

8 *Salſum autem nihil, neque acre exhibendum, non enim deſcendet.*

Salſus ſuccus qualis nam ſit, ex ſale apparet. De acris autem, tum ſubſtātia, tum facultate dictum eſt in quarto ſimplicium medicamentorum. Piper ſiquidem, ſinapi, pyrethrum, & quæcunque ſunt eiuſmodi, viribus calida ſunt, & acria guſtantibus apparent. Quo fit, ut tum acria, tum ſalſa, tanquam cauſum augentia, vitare iubeat. Hæc autem acribus magis ſiccant, quanquam illis

D non ſimiliter, ſed minus calfaciant.

9 *Sorbitionem verò, † niſi iudicationes tranſierint, non dabis.* † Aliqui cod. habent, donec extra dies iudicatorios ſit, ne dato.

Sermonem ita, ut robuſtam eſſe uirtutem ſubaudiendum ſit, intellige. Nempe hoc pacto Hippocrates doctrinam facit magna ex parte, quæ ſingulis in ſcopis præcipiuntur, ſcribens: atq; ita deinceps ſemel dicens, comparare inter ſe, quæ demonſtrata ſunt conſideratis ipſorum viribus oportere. Quòd uerò ſorbitio ante iudicationem danda non ſit, ſi virtus ſufficit, in prima huius libri, quæ legitima eſt, parte eſt demonſtratum.

10 *Et, ſi è naribus fluxerit ſanguis ſoluitur ægritudo, atque ſi ſudores ſuperuenerint indicatorij legitimi, cum vrinis albis craſſisq́; & leuibus ſubſidentijs.*

In acutis febribus quod ex ſanguine feruet, ad caput fertur. Cum igitur reſciſſis ruptiſque venis natura id ipſum vnà cum aceruatis vaporibus effuderit, cæteris promptius dominatur, & imperat. Pari mō, & cū per ſudores ichoras feruentes expulerit, morbum ſanat, ſi vtique morbo iā cocto ſuperuenerint. Nā de re huiuſmodi iam ſæpius in alijs explanatorijs commentarijs eſt dictum, atq; in alijs, qui de iudicationibus ſunt confecti. Vt igitur in prima libri huius parte, quam omnes legitimam fatentur, eum, qui à morbi coctione eſt, ſcopum ad victus rationem commodiſſimū accepit, ſic & nunc ad prædictionē. Subticuit quidem coctionis nomē: ſed conſtātiſſimam ipſius notam in vrinis ſcripſit. Optima igitur vrina eſt, quæ albam, & læuem habet ſubſiden- Sect. 1. t. 23. 112. fol.

A. h. 4. f. 1. t. 2. c. 40. f. 434. C.

tiam,

tiam,ut in prognoſtico,*eſt demonſtratum.Neq; tamen ad ſpem ſalutis ſemper apparere expo- E
1. Prog. t. 26. 4.100.b ſtulabis,ſed ſatis tibi ſæpenumero fuerit,ſi enæorema naturali tum colore, tum ſuſtantia commo
dum uideris.Et jam his ita habentibus in interpretatione exuberauit dictio; nā ob dictas urinas
conſtat & ſudores iudicatorios eſſe,quapropter & fruſtra adiectum. Legitimi præterea non pro
prie in ipſis dicitur:nam ſecundum morborum ideas talem inſerre conſueuerunt appellationem
cum alij medicorum probatiſſimi,tum Hippocrates ipſe.

11 *Et ſi abſceſſus aliquis factus fuerit.*

Rariſſime p abſceſſum iudicatur cauſus,atq; adhuc magis,ſi citra partis corporis adiectionem
recenſionē quis fecerit.Nempe parotidibus,{id eſt abſceſſibus, qui poſt aures fiunt,} cauſos ali-
quos ſcio iudicatos,ſed non legitimos.Id autem paulo poſt condiſces poſt expoſitionem.

12 *Verum,ſi abſque his ſoluatur, reuertetur ægritudo, uel coxā uel crus dolebit, expuetque craſſa,*
ſi ſanus eſt futurus.

Vbi de ſanguinis eruptione ſudoreq; egit, ſi abſque his cauſus deſierit, ſuſpectam ait eſſe ſolu-
tionē:nā paulo poſt reuertetur.Erit ſiquidem, ait,in recidiua crurū dolor uel coxę, ſpuetq; craſ-
ſa.Nēpe,ꝙ iudicandus,ſanguinis eruptione,uel ſudore, uel abſceſſu opus habeat, pōt quis arbi-
trari recte dictum eſſe,ſi dictis adiecerit,quæ curationi intendens ipſe ſcripſit,uomere ſcilicet præ
cipiens,atq; aluum ſubducere,potumq; aquam,& mulſam aquoſam coctā cōminiſtrans. Quare F
ſi cum his quidem,& ſanguinis eruptionem, & ſudores,& abſceſſum, cauſum ſoluere quis dixe-
rit,alias autem ſolui non poſſe:ſermonem fortaſſe ἐπιεικῆ,hoc eſt iuſtum æquumq; dicere uide-
bitur.Iuſtū autē æquumq; dico,quaſi mediocriter uera loquentē,atq; priore magis,nō tamen in
4. Apho. 58. Ext. ord. 33. g culpatum prorſus.Neq; enim uerus eſt ſermo.Nempe, quod in aphoriſmis dicitur,"A cauſo ha-
bito rigore ſuperueniente ſolutio,uerissimum exiſtit. Rigorem autem hunc de neceſſitate ſequi
tur interdum qdem ſudor ſolus,interdum uerò,& biliosorum uomitus ſolus, atq; interdū deie-
ctio ſola:ſed pleruṅq; ex dictis tribus duo fiunt, & rurſum quandoq; tria. Nēpe horum duorum
de neceſſitate alterū in cauſo fit,ſi perfecte ſolui debeat: nam bilioſi humores,uel perfecte uacua-
buntur,uel extinguentur.Prætermiſſa itaque uidebitur præcipua cauſorum ſanatio, frigidæ ſci-
licet potus,quo cauſos perpetuo curauimus, nullo ex his moriēte, quibus frigidam propinaui-
mus in tempore opportuno:cuius expoſitionem priore quidem libri huius parte paucis percur-
rimus,at in cæteris,tum commentarijs, tū operibus fuſius. Sed forte quiſpiā me aſſerere putabit
nullū ex ijs,qui cauſo laborant,moriturum,qui aquam tēpeſtiue biberit:quanquā id non aſſerui,
ſed ꝙ oībus quibus ꝓpinaui, cū adeo multi extiterint, ut numeri nō meminerim, ſucceſſit auxi-
liū,& ſalus:quod idem non eſt,ut ſi diceres, cauſo laborātes omnino,ſi frigidam biberint,ſeruan G
dos.Nā,qui pernicioſe*inſalubriterq; hñt, eos neq; per aliud quippiam, neq; per aquam, ſeruari
* Inſanabiliter. eſt poſſibile:quibus neque miniſtrare ſum conatus. Quòd autem in fine dictionis narratur, Ex-
puetq; craſſa,ſi ſanus eſt futurus,in his tātum cauſis obſeruare,debes,q paſſo pulmone oriuntur.

13 *Cauſi genus aliud. Aluus ſoluta,ſitis magna,lingua aſpera,ſicca,ſalſa.*

Veteres Græcos reperio nomen generis interdum in homonymis,i.æquiuocis, uſurpare:ho-
monymis inquā,quæ unum quidē hñt ſignificatum,ſed ex ipſius diuiſione ad plures deducuntur
differentias.In quo ſæpius dicere conſueuimus genericas rei huius differentias eſſe uel duas,uel
tres,uel quatuor,uel quotquot eſſe poſſunt.Sed,cum & homonyma duplicia ſint,aliqua quidem
nullo pacto inter ſe cōmunicantia,ut cum canem dicimus, & terreſtrem, & marinum : alia uerò
quę cum ſynonymis,i.vniuocis,aliquatenus communia exiſtāt,cum ab uno factā appellationem
†quo tandē referāt duo cauſorum genera cōſiderādum. habuerint,†ad quam interdū referantur: cōſiderandum,ut dictum eſt, duo eſſe cauſorum gene-
ra:quod exacte quidem cognoſcetur,ſi ſubſtantiæ utriuſq; ratio, quæ in appellatione eſt, oſtēſa
fuerit.Sed qm̄ à mentis conceptu ratio iudicium accipit:perſcrutādum, ſi mentis conceptū cau- H
ſi ita conſonum habemus,ut hominis,bouis,& equi. At,cū oratio commentario prolixior futu-
ra ſit,tum ipſam,tum cæteras ad breuē cōtrahere ſummā conabimur, hoc exorſi modo.Febrem
cauſum medicos reperio appellantes, cum urens caliditas ſitisq; incompeſcibilis hominem tor-
quet.Quod ſi ita habet,"cauſum eum,in quo corpus non vritur,ſitisq; leuis ſit, cauſum quidem A.li. 4.f.1. t.2.c.40.f. 424.d
ſimpliciter,exquiſitum aūt legitimumq; non dicemus:pro dimidia autē parte cū talis ſit,breuio-
ris doctrinæ gratia,cauſum nothū appellare haud perperā fuerit. Quo aūt mō tertianis in febri-
bus appellatione huiuſmodi uti conſueuimus, ita duo cauſorū genera eſſe intelligemus, "ut ter- A.li.4.f.1. t.2.c.35.f. 422.b
tianarū genera duo eſſe quiſpiā dixerit,unū exquiſitum legitimumque: alterum verò nothū ſpu-
riumq; cui uidelicet ex legitimi quidem ſymptomatis nonnulla inſunt, aliqua verò non. Quòd
aūt ſecundus cauſus,de quo in hac parte docere inſtituimus,tanquam diminutus quidā ſit,atque
non exacte abſolutus,certior fies,ſi mentē ad ea ſymptomata, quæ a ſcriptore ipſo in eo fieri di-
cuntur,conuerteris.Nēpe principio ait, Aluus ſoluta,ſitis magna,lingua aſpera,ſicca, ſalſa, non
eo adiecto,quod in priore adiecit. Nothus ſiquidē cauſus ex legitimi ſymptomatis alterum qui-
dem

A dem habet, alterum non. Deinceps autẽ linguam aſperam eſſe inquiens, & ſiccã, non adiecit nigram, quo modo in priore: ſed pro hoc ſymptomate ſalſam dixit. Nẽpe, vt, cum lingua amarulẽta redditur, flauã redundare bilem oſtendit: ità cum ſalſa, ſalſum ſalſuginoſumq; appellatum humorem, qui unum exiſtit ex pituitæ generibus: quæ tria ſunt, ut tibi innotuit, acidũ ſcilicet, dulce, & ſalſum: Quo modo igitur prior cauſus ex amara bile cõſtans pallidas geminã ob cauſam parit excretiones, tum ꝙ tenuis fuerit, tum ꝙ febris urens augeatur, prænata in eo, quę flaua eſt, bile: ſic pituitoſus humor neq; facile excernitur, neq; febrẽ auget, neq; ſitim ardentẽ hẽt, neq; in ſpiritũ uertitur: atq; ob id de eo dixit, aluus ſoluta, excernere ipſam ſolũ oſtendens, quod ipſi non excernere aduertatur: ſubit ſiquidem his venter, nõ tñ ſcd̃m humoris cuiuſpiam ideã, ſed ijs, quæ in alimentum miniſtrata ſunt, corruptis. Non.n. hi potu reguntur, ut q̃ plurimi eorũ, q priore infeſtantur cauſo: nempe ij citam habent excretionem, ex tenui ſcilicet, & feruenti humore conſtituti: ſeram verò hi ob frigidam, glutinoſamq́ue craſſam pituitæ ſubſtantiam. Fieri, ergo nequit, ut qui ita laborant, ſolo utantur potu. Id ſiquidem didicimus in ijs morbis, qui in quinta vel ſeptima die valida exiſtente uirtute coctionem ſunt recepturi: uerum, ſi morbus ad nonum, vel decimumquartum, uel uigeſimum, ſeſe prorogaturus ſit, in eo circa initia ptiſanæ cremore vtimur.

B *14 Vrinæ interceptio.*

Dici id ab ipſo conſueuit, uel cum non effatu digna, uel nullo pacto mittitur vrina: fit autem in inſtituto præſenti ſermoni cauſo propter humoris craſſitiem.

15 Vigilia.

Cauſo utriq; hoc commune eſt, atque ob id in priore mentionem huius fecit: fit ſiquidem in illo magis, quòd caput accendatur, inflammeturq́ue magis.

16 Et refrigerata extrema.

Symptoma hoc ſecundi eſt cauſi. Verum ſermonem non ſimpliciter efferre conuenit, ſed cũ definitione aliqua: neque.n. perpetuo talis exiſtit, at cũ malignus fuerit. Nempe in bilioſis urentibusq; febribus, caliditatem ad extrema vſq; corporis extendit, etſi* non malignus cauſus fuerit: at in pituitoſis fumoſa eſt caliditatis ſubſtantia, cum, ſ. uel in ventre, uel hepate, uel pulmone ſalſus humor putruerit, ob quã quidẽ caliditas idonea redditur. Verũ, ſi malignus euaſerit morbus, C refrigerantur extrema ob uirtutis imbecillitatem, phlegmonesque totum ad ſe ſanguinem trahentis magnitudinem: nam abſque his nunquam lethalis efficitur morbus.

** Sunt quidã cod. qui nõ habẽt illam particulam, non.*

17 Cauſus hic, niſi ſanguis è naribus fluxerit, uel circa collum abſceſſus fiat, uel crurum dolor, & aeger ſputa craſſa expuat (hæc autem adſtricta aluo fiunt) uel coxarum dolor, uel pudendi liuor superuenerit, non iudicatur: teſtis quoque intenſus indicatorius exiſtit.

Quòd ſoluantur per abſceſſus magis, q̃ per excretiones, quæ ex pituita putreſcente oriuntur febres, ſæpius eſt demonſtratum. At in præſenti cauſo nõ abſceſſus mõ commemorauit, uerum quoq; & ſanguinis ꝓfuſionem adiecit, magisque in ijs cauſis, quorum ſedes in pulmone exiſtit. Nempe in huiuſmodi affectionibus caput incaleſcens, ſanguine repletur, effunditq́; quod ex eo redundat, tum ruptis, tum adapertis uenis. Ob eandem cauſam circa ceruicem abſceſſus fiunt, & parotides, ijs, qui ita afficiuntur. Verũ, quibus affectionis conſtitutio in partibus, quæ ſecundum ieiunum, uel hepar ſunt, exiſtit, deorſum magis fiunt abſceſſus: qua efficitur ratione, ut coxæ doleant, pudendum liueat, teſticulusq́; ijs tendatur qui ita afficiuntur. Fit aũt teſtis intentio interdum ab ea, quæ in eo ſit inflammatione: interdũ quoq; quia à quopiam eorum quæ ſuperius inD flammantur, attrahitur†. Quoſdam autem eorum, qui in pulmone afficiuntur, craſſa expuere cocto iam morbo diximus. Ex eo igitur liquet doctrinam confuſam eſſe, & inordinatam, & indefinitam: quod, tametſi eam, quæ τῶν συγγραμμάτων, i. librorum gratia fit ὑποτύπωσιν, i. ſubfigurationem deceat, libro tamẽ nullo pacto eſt peculiare propriũque. Nam, cum ex multis membris paſſis tales fiant febres, deinceps, & ex ordine ſymptomatum catalogum ſcribere oportet, & non inordinate indefiniteque, ſed ſm peculiarẽ propriumq; & propoſitũ morbum, efficere. Et ſanè in hunc dictum eſt modũ, Aluus ſoluta, non ꝙ cauſis ſymptoma hoc perpetuo inſit, ſed ut interdum. Nam, qui in ventre dictam habent affectionem, ijs, corrupto cibo deiectiones liquidæ exiſtunt. Qui verò in pulmone habent, uentre haudquaquam patiente, ijs deiectiones huiuſmodi de neceſſitate nõ fiunt, cum interdum contrariũ ita affectis cõtingat, ut dura ſcilicet ſit aluus, difficulterq; excernat. Præterea† & quib' in iecinore cauſi ſubeſt radix, } & q ob iecur cauſo laborãt, ijs, quæ excernuntur, interdum quidem liquida exiſtunt, & interdum ſicca, ueluti quæ σκυβαλώδη appellantur, { quaſi caprarum ſtercori ſimilia excrementa dixeris } combuſtis ſcilicet à uiſceris phlegmone ſcybalis. Cum igitur viſcus huiuſmodi ſolũ phlegmone obſidebitur, id efficiet: uerũ cum phlegmone fuerit, & imbecillitas, liquida deijciuntur, viſcere ſcilicet alimentum ad ſe trahere

† Quod autẽ quidam eorũ craſſa ſputa expuant, hoc dictum eſt, ac intelligi debet in ijs, qui affectũ in pulmone habent concoctione iã facta.

† Hæc non habentur in antiquis codicib'.

here nequeunte. Sed deiectiones hmõi ab ijs, quæ ventre affecto fiunt, chyloſitate diſtinguũtur. E

18 *Sorbitiones dato attractorias.*

Quod ſæpius dicere ſum ſolitus, ꝙ.ſ.obſcura lectio nihil doceat, id & nunc dicam. Nam, qui ex pituitæ vitio laborant: pro potu quidem oxymeli eſt vtiliſſimum, pro alimẽto verò ptiſanæ cremor. Ego tñ, quanquã hoc noſcam, nec opus habeã, ut ab alio diſcã, diuinare non poſſum, quas nã dicat attractorias ſorbitiones. Oxymeli ſiquidẽ, & ſecatorium, & inciſorium, & abſterſorium dici põt, attractorium tñ nullo pacto, quia ſanè, quod ab ipſo attrahatur demonſtrare non põſſumus. Ad hunc modum neq; ptiſanæ cremorẽ attractoriũ eſſe aſſeremus. Sed forte quiſpiã dicet uelle ipſum uentrem ſubducere attractorijs.i. quæ craſſum trahunt ſuccum, cuiuſmodi eſt, quod pituitam trahit. At verò ſorbitiones non dixiſſet. Nẽpe hoc munus medicamentorum eſt, & nõ ſorbitionum, ſicuti neq; potuum. Innotuit ergo, quo nã pacto in obſcuris dictionibus nihil certi cõpertiq; habeamus. Quapropter neq; dictionẽ hanc defendere conabimur, ꝙ nihil in ea certum finitumq́; reperiatur. Cæterum nõ mihi cõſtat, quo nã homines pacto, ut in alijs multis manifeſte errent, ſic & in eo, quòd ijs, quæ obſcure dicuntur, gaudeant: quanquam omnes vno fermè ore perſpicuitatem orationis virtutem eſſe, obſcuritatem verò vitium, proclament.

19 *In acutis autem morbis ſanguinem detrahes, ſi uehemens morbus videatur, uigeatque ægrotanti ætas, & uirium adſit robur.* F

Sermo hic nimirũ Hippocrate eſt dignus. Subitq́; mihi in admirationem, quòd inter aphoriſmos eum non ſcripſerit, cum in paucis uerbis uis magna cõperiatur: quod aphoriſmis uſu euenire ſolet. De his ergo, q ſanguinis egent detractione, frequens apud medicos fuit ſermo. Quorum, quæ de ea detractione maxime probabilia uidentur, duobus à me ſcriptis ſecure ſunt enarrata libris. Quorum alter de ſanguinis detractione inſcribitur: in quo, q̃ cõmodãt, omnia docentur. Alter ſcriptus eſt, ut dixi, medicis tum empiricis, tũ dogmaticis. Verum amethodi, id eſt ab omni methodo alieni, Theſſalij, uti & cætera ſine demõſtratione ſimpliciter dicunt, ſic & ſanguinis detractionem χαλαστικὸν, id eſt relaxatorium, cenſent eſſe remedium: χαλασμὸν verò non vno exponunt modo, ut per commentarios noſtros, cum de methodica ſecta ageremus, oſtendimus. Qui autem omnem de ſanguinis miſſione hiſtoriam intelligere voluerit, legere tum noſtros, tum reliquorum medicorum libros poteſt. Nunc verò ſummã ipſam in paucos tandem relatam ſcopos audi. Sanguinem etenim primum detrahes, ſi magnus tibi videatur morbus. Manifeſtè à perſpecta quantitate tali utitur remedio propter *vehementes affectus: neque refert, ſi uel vehementẽ, uel magnum morbum dixeris. G Secũdus ſanguinis detrahendi ſcopus eſt, ſi æger ætate vigeat: neque enim puer, neq; ſenex ſanguinis ſuſtinent detractionẽ, etiam ſi morbus, quo ipſi laborauerint, magnus fuerint. Tertium ſcopum non prætermiſit libri huius conſcriptor, qui facultatis uitalis robur exiſtit: neque enim in ijs, qui ætate vigent, cum ægrotant, perpetuo robur apparet. Quã ob cauſam qs forte duo hæc ſola pro ſcopis detrahendi ſanguinis ſatis eſſe autumabit, magnitudinẽ.ſ.morbi, & uirtutis robur. Neq; enim ſenex, ꝙ annoſus ſit, per ſe, ſed propter uirtutis imbecillitatem non fert ſanguinis detractionem. At certe pueri, quanquam uitali facultate ualeant, tamen neq; hi ſanguinis ſuſtinent miſſionem: prompte enim eorum ſubſtantia, tum propter humiditatem, tum propter temperamenti caliditatem, euaporatur. Detractione igitur ſanguinis non egent, qui connatam habent à temperamẽto vacuationem. Ob eam cauſam ſcoporũ ſanguinis detrahendi numero non ſatisfacere uidentur magnitudo morbi, & uirtutis robur; meliusq́; feceris, ſi & uigentium ætatem adieceris. Quod porrò in fronte dictionis dictum eſt, In acutis morbis ſanguinem detrahes, ut conſideretur, eſt dignum. Quo modo enim longorũ morborũ non meminit? Quoniam ſanè de acutis nunc docet, atq; ob id ſolos eos memorauit: nempe H & ex longis multi ſunt, qui ſanguinis egent detractione, cum & hi dictis tribus ſubiaceant ſcopis. Cæterum, cum oĩa hæc recte dicta ſint, quoſdã tamen nõ recte vſos fuiſſe eſt putandum. Quo è numero eſt Menodotus" empiricus in ſola plethorica appellata ſyndrome ſanguinis miſſionẽ obſeruari aſſeuerans. Nos aũt, & ea non exiſtente, uenam ſecamus, cum dolor vehemens hominẽ ſtatim prehẽderit, uel pars aliqua fracta fuerit, uel os ex loco pulſum ſit, vel alius quiſpiã articulus cõtractus reductusq́; ſit. Neq; etiam plethorica facta ſyndrome ſanguinem ſemper mittim', ſed & frictione, & balneis multis, & abſtinẽtia, quæ tribus, uel quatuor diebus fiat, ad id, qđ naturale eſt, reuocamus. Verum de his abunde, tum in libro De plenitudine, tum in libro De ſanguinis detractione, eſt pronunciatum, præterea & in libro methodi curatiuæ. Ad præſens ergo hæc de ſanguinis detractione, ueluti in cõmentario, dicta ſufficiãt. Verũ, ut nihil deſit, adijciã & eum, qui ab ambiente nos aere deſumitur, ſcopum, cum fuerit abunde calidus, & ſiccus, ita ut cito ab eo corpus euaporetur. Nempe tunc à ſanguinis miſſione abſtinemus, etiam ſi morbus magnus fuerit, vigensq́; ætate homo. Id ergo auctor ſolum prætermiſit, reliquis ſcriptis, atque etiam patientis ipſius corporis habitum. Verum procedente oratione, & mentionem habitus fecit: qui & ætatis differentias in ſe comprehendere poteſt, ut oſtendam.

* Al. paruos.

Porrò

A 20 *Porrò, ſi angina fuerit, & ſi aliud quodpiā ex pleuriticis malū, eclegmate repurgato. At, ſi imbecilliores appareant, uel plus ſanguinis detraxeris, clyſmum tertio quoq; die ventri infundes, donec in tuto æger fuerit, & fame indigeat.*

Συνάγχη id eſt angina, partium, quæ in faucibus ſitę ſunt, phlegmone eſt, quæ poſt ſanguinis miſſionem repurgari eclegmatibus poteſt, id eſt quæ in partibus phlegmone obſeſſis cōtinentur, per ſputa euacuari poſſunt. Nempe corpus impurum excremētoſumque, quod uacuatur, iure optimo expurgari quiſpiam pronunciauit. Cæteris aūt acutis morbis omiſſis, de pleuritide mentionem facit, quo modo & in prima libri parte fecit: Si verò imbecilliores, inquit, tibi eſſe uidebuntur, vel p p ſanguinis ablati copiam, uel ob aliam quamuis rationem, purgationis uice clyſterem tertio quoq; infundes die. Nempe relaxato per ſanguinis miſſionem corp ore, quod ex morbificis humoribus qualitate vitioſum ſuperfluit, per clyſteres id euacuari iubet. Quod autē ſcopus illi ſit non ſolum alimenti excrementa ſubducere, verum quoque & paſſum locum expurgate, palàm eſt. Quod verò finē orationis facit, Et fame indigeat, ijs, qui in primo libro à nobis demonſtrata meminerunt, etiam manifeſtum euadit.

B 21 *φλεγμαίνοντα hypochōdria nō ſpirituū īterceptione, ſepti trāſuerſi tēſiones, uel ſpirituū ptēſiones, ab orthopnæa ſicca q̄b' pus nō ſubeſt: ſed à ſpirituū interceptione hęc pathemata ſupueniūt. Potiſſimū verò & iecinoris* dolores, & lienis grauitates, atq; inflāmationes aliæ, & ſuperiores ſepto* dolores, morborūq; collectiones quas συστροφὰς dicūt, ſolui nō poſſunt, ſiquis prius medicari aggreſſus fuerit. Nā venæ ſectio in his pferenda uenit: deinde clyſmis eſt opus,* ſi uehemens & magnus fuerit morbus: ſi verò non, & poſtea medicamēto opus ſit, ſanè id poſt ſanguinis miſſionem ſecure & mediocriter porrigendum.* *τριωδυνία. *Al. niſi.

Morbórum, qui prius ſanguinis egent miſſione, deinde ab ea purgari expoſtulant, catalogū facit. Primumq; inter omnes ſcribit, φλεγμαίνοντα hypochondria. Neque uocem hanc, φλεγμαίνοντα ex Hippocratis conſuetudine audias, velim. Nēpe flammantes morbi oēs & calidi uoce hac ſignificantur: cuiuſmodi ſunt eryſipelata, herpetes, & carbunculi, & quæ proprie phlegmonæ appellantur. Verum recentiores medici oēs ſpeciei flagrantium* corporum uni uetus cōe nomen indunt: uocantq; hoc pacto ſolum eum tumorem, qui renitet cum dolore & multa caliditate exiſtit. Verum, cum & alij præter naturam exiſtant tumores, ut ſcirrhus, & qui à recentioribus medicis œdema appellatur (fuit ſiquidem & id aliqñ commune nomen tumorum omnium præter

* *Aliqui cod. habent non, σωμάτων, id eſt corporum, ſed νοσημάτων, i. morborum.*

C naturam, neq; ipſius inflationis) diximus quidem alibi, libro uno, de tumoribus præter naturam, verū impræſentia, ut cętera, ita & hoc ſummatim dicatur. Scirrhus quidem renitens tumor eſt, & doloris expers. Verum inflatio bifariam fit, nempe collecto in quibuſdā cauitatibus uel ſenſui expoſitis, uel ratione cōtemplabilibus, flatuoſo ſpiritu. Fuerunt ſanè, qui aliqñ tumores præter naturam in muſculis ſecuerūt, tanq̄ pus in imo repertum, ſed nihil aliud, præter q̄ ſpiritum, qui totā per carnem minutatim diſſeminatus eſſet, inuenerunt. Præterea & thrombi ſoli aliquando ab ijs, qui ita ſecant, uel viſcoſa humiditas vel mucoſa eſt reperta: uerū in talibus tumor uel ex thrombo, uel mucore erat, carne ad hunc affici modum apparente, ſpiritus autem in ea per minuta eſt diſſeminatus. Non igitur in præſenti dictione φλεγμαίνοντα hypochondria ſcđm aſſuetum Hippocrati ſignificatum dicta eſſe uidentur. Nempe quam mentem habebit, quod ipſi adijcitur non flatuum interceptiones eum flammea caliditas in hypochondrijs, ſiue cum flatu fuerit, ſiue non, eandem habeat indicationem? Neque etiam ita dicere eſt uiſus, ut coniunctim tum phlogoſin, tum ſpirituum interceptionem, fieri dicatur, cum id falſum ſit: nunquam. n. ſpiritus interceptio, flam-

D meam hypochondrio infert affectionem. Qui ergo hæc ſcripſit, φλεγμαίνοντα hypochondria, dicere eſt viſus, quæ in tumorem ſublatæ ſunt. Poſt hæc autem mentionem de ſepti tranſuerſi intenſione fecit, deinde & protenſione ſpiritus. Septi tranſuerſi intenſio manifeſta eſt omnibus: ſed ſpiritus protenſos dicere uiſus eſt, ueluti interruptos. De quibus in prima libri huius parte ſcriptum eſt, Spiritus offendens in ea, quæ extra fit, aeris delatione. Super quo in dictionis illius expoſitione eſt enarratum. Siccam autem orthopnœam dixit eam ſpirandi difficultatem, quæ ſine ſputis uel edictione per tuſſim uſque adeo uehemens eſt, vt *inclinari citra ſuffocationem, qui ita afficitur, non poſſit. quam fieri non ignoras ab anguſtia † earum pulmonis capacitatum, quæ ſpiritum deferunt, quæ id patiuntur iacentibus magis, minus autem ſtantibus, & profecto recte collocatis omnibus, quæ in thorace exiſtunt partibus: quo fit, ut & orthopnæa appellitetur. Sed, cum ea interdum fiat ob uiſceris phlegmonen, ut in peripneumonijs, interdumque & oppletis bronchijs, ſanguinis miſſione ait egere eos, qui orthopnœa ſunt affecti, eos inquam, quibus pus collectum non ſit. Nempe, quibus pus collectum ſit, eos puris uacuatione egere conſtat. Qui autem à ſpiritus interceptione (quod in anguſtiam acto pulmone fieri ſolet) hæc patiuntur, eos ſanguinis miſſione iuuabis. Pari modo & iecinoris *dolores ſplenisque, atque cæteras omnes inflammationes, ſanguinis detractio iuuabit; atque uniuerſas morborum collectiones, Greci συστροφὰς dicunt. Quod autem morborum συστροφὰς dixerit ea, quæ ab in-

* *κατακλίνεσθαι*
† *Capacitatū ſpiritus, quæ ſunt in pulmone quæ id, etc.*

tumeſcentibus fiunt partibus, par eſt: audio ſiquidē & nunc multos in Aſia noſtra tumores præter naturam omnes ita nuncupantes. In his ſiquidem prius quā ſanguis mittatur, purgationem E interdicere oportet, quanquam & hanc quoque mentē rationemq; deinceps dicat in ea, quæ ſequitur, dictione.

22 Quicunq; autē ea, quę inflāmantur, ſtatim morborū inter initia medicamēto ſoluere conantur, ij non ſolū ab intenſa inflāmataq; parte nihil adimunt, cum nō cedat obſequaturque, quę adhuc cruda eſt affectio: uerū quoque, & q̄ morbo reſiſtentia & ſana ſunt, abſumūt colliquantque: ubi antē corpus imbecille ſit, morbus pręualet: ubi autem morbus corpori pręualuerit, remedium non habet.

1. Apho. 22. Ext. ord. 10. b

† Manuſcripti quidam codices habent, ὅπου δ' ἴσως συστρέφεσθαι λέγεται τὰ δὲ τῷ χωρίῳ, i. quod ſane, ut dixi, συστρέφεσθαι dicitur hoc in loco.

Hunc expoſuimus aphoriſmum, cum illū exponeremus, "Cocta medicari & mouere. Atq; in eiſdem, quibus & nunc, ſymptomatis rectè ad ſanguinis miſſionē propius deueniendum præcipit, ubi vitioſi aliqui humores in partem aliquā cōfluant, atq; in ea aceruentur, †quod modo quodam ut dixi συστρέφεσθαι, i. colligi, in ea parte dicuntur. Quòd aūt in fine ante hanc ſcriptæ dictionis ſcribitur, quidam dignotioni inacceſſum efficiunt nomē φαρμακείας in caſu accuſandi pro genitiuo haud rectè legentes ad hunc modum: ἀσφαλείας μὲν καὶ μετριότητος δεῖσθαι φλεβοτομίας μετὰ φαρμακείαν, id eſt ſecuritate & mediocritate indigere ſanguinis miſſionem poſt medicamentum: qua dictione ſignificari voluit ad ſanguinis miſſionem a medicamento ueniendum. Verū in tota dictione F prius ad ſanguinis miſſionem veniendum, deinde ad medicamentum, præcipitur: non autem e contrario, vt ij ſcribunt aſſumendum medicamentum, deinde ad ſanguinis detractionem deueniendum. Cætera dictionis dilucida ijs ſunt, qui exactè dicta eius animaduerterunt.

23 Quòd autem quis repēte obmuteſcat, id venarum interceptiones occluſionesq; faciunt, ſi ſano abſque occaſione, vel forti alia cauſa id contigerit.

Venarum ἀπολήψιας, i. interceptiones, appellat oppletiones, quæ copia exoriuntur. Cum igitur ſupra modum oppletæ fuerint uenæ, grauari virtutem eſt neceſſe, atque in extinctionis agi periculum natiuam caliditatem, quæ ob copiā ſuffocationi quippiā ſimile patitur. Oriuntur ſiquidem epilepſiæ: & apoplexiæ, & ſyncopæ cardiacæ. Nempe vno cōi aphoniæ, i. uocis carentię, ſymptomate, ſymptomata huiuſmodi ſignificauit. Adiecit autem orationi. Si ſano abſq; occaſione vel alia forti cauſa id contigerit. vbi πρόφασιν, id eſt occaſionem, dicit cauſam manifeſtam, ut ſiquis in lucta uel pancratio ex brachiorum accommodatione ad periculum ſuffocationis circumductus fuerit. Cauſam verò aliam fortè dicit qualis uel timore uel maximo animi mœrore percuſſis accidit. In ægris aūt uocis priuatio huiuſmodi fieri poteſt, interdū læſis duntaxat ijs, q̄ uoci efformandæ ſubſeruiunt, inſtrumentis, vel & ijs, quæ reſpirationi deputauit natura. Poteſt quoq; cōtingere ob recentem quandam exolutionem & afflictionem virtutis. Vt autem ab huiuſmodi G aphonijs vocisq; priuationibus eam diſtinguat, quæ orationi appoſita eſt, adiecit, Si ſano contigerit.

24 Venam igitur brachij dextri internam ſecare oportet.

Velociſſime & plurimum ex ijs, qu æ principes ſunt, partibus vena ea corpus vacuat: atq; ob id in acutiſſimis morbis ad eam ſe confert.

25 Sanguinemq; auferre, inſpecta ſecundum habitum ętatemq; pluris minoriſve ratione.

† Al. κοινὴν ἔνδειξιν, i. communem indicationem.

Superius, cum de ſcopis miſſionis ſanguinis ageret, corporis habitum quidē omiſit, ſed hoc in loco virium non meminit. Verum habitus nomen pro virtutis nomine dictum eſſe opinātur nōnulli, una ex re duo dici perperam exiſtimantes. Nempe habitum ad corporis conſtitutionē referentes dicimus, utpote cum quis uel mollis, uel durus fuerit: robur verò virtutis functionū uehementiæ attribuimus. Ex quo fit, ut duo hi ſint ſcopi, vacuandi quidem †indicationem, q̄ communes ſint, }habentes, ſed inter ſe differentes, veluti & ab ætate. Verū ætatem ipſam ad corporis habitū referre eſt melius, & non ad virtutem. Nam pueris p p habitus molliciem, ſucci perſpirabili H cute facile digerūtur: ſenibus verò non facile propter ſiccitatem & frigiditatem. Satisque eſſe tres hos detrahendi ſanguinis ſcopos quiſpiam dicere poteſt, indicationem euacuandi accipientibus nobis & a morbi, qui curatur, magnitudine, & habitu, & virtute. Cuius nam autem ambiens nos aer eſſe debeat temperaturæ, inſpiciendum eſſe, eſt ſupra dictum.

26 Quā plurimis aūt horū accedunt hęc, faciei rubores oculorū cōſtātię, manuum porrectiones, dentiū ſtridores, pulſus, maxillarū cōtractio, refrigeratio extremorū, & ſpirituū in uenis interceptiones.

* Al. ἐξαίφνης, id eſt repente.

Inter hæc, quę *deinceps accedunt, faciei ſolius, qui ante ſcribuntur rubores, ſanguinis copiam indicant. Succedit oculorum conſtantia, id eſt immobilitas, & manuum porrectiones: nempe & eas lædi ob neruorum principium contingit, ſed aliter, quam ſit oculorū conſtantia. Nempe ea ueluti torporem quendam functionum in neruorum primordio indicat: manuum verò porrectiones & dentium fremitus neque ob quietem, neq; ob principij immobilitatem, ſed propter ultitatam motionem, exoriuntur. Quid autem pulſus indicent, non omnino conſtat. Nempe ve-

teres

A teres in motionibus dolorẽ in membris inflammatis excitãtibus, hoc proferunt nomẽ: in palpitationibus quoque: & præterea in uehemẽti arteriarum motione. Maxillarum uerò contractio cõuulſionis eſt ſymptoma, manuumq; porrectiones, & fremitus dentium. Extremorum uerò perfrictio in huiuſmodi affectionibus caliditatem natiuã ab humorũ multitudine grauari oſtendit: Quod autem in fine dictionis apponitur, ſpirituũ in uenis interceptiones, id ut de pulſus catenatia (ἀσφυξίαν Græci uocant) dicatur, probabile eſt: nam ueteres, arterias, uenas appellabant. Spirituum ſanè interceptiones, quaſi* inclinationes & quietes, ab auctore dici poſſunt. Sunt, qui ſequentis dictionis alteram habentis ſententiam principium cõſtituant dictionem hanc: cui, quæ deinceps ſcripta, copulant.

*κατακλίσεις.

27 Cum dolores acceſſerint, bilis atræ, fluxuumq́; acrium influxiones fiunt: dolent morſa interna, morſæque atq; admodum areſactæ uenæ intenduntur, inflammatæque trahunt, quæ influunt. Quapropter corrupto ſanguine, nequeuntibusq; ſpiritibus naturales pertranſire meatus, infrigidationes fiũt ob ſtationem, uertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & cõuulſiones, ſi iam ad cor uel hepar uel in uenam peruenerint. Hinc epilepſiæ, & paraplexiæ, ſi continentes loco fluxiones inuaſerunt, atque ſpiritus exire nequeuntibus exaruerint.

B Eiuſdem cum prædictis generis eſt ſermo, qui nunc effertur: quem & nonnulli illis copulant. Atq; ob eam cauſam bifariam uerbum hoc προσγένηται, i. acceſſerint, ſcribi reperitur. Sunt enim qui præſentem ſermonem cum prædictis coniungant, ſcribentes προς ſyllabam cum σ elemento: alijs uerò non coniungunt, ſcribuntq; πρὸ ſine σ. Verum, quod in oratione dicitur huiuſmodi eſt. Dolorum motio influxionem humiditatum ad eam, quæ dolore uexatur, partem excitare conſueuit. Cum igitur uitioſis ſuccis corpus refertũ fuerit, bilis atræ cæterorumq; acrium humorum influxiones exoriuntur, ob quas dolet æger magis, mordenturq; interna, grauãturq́; morſæ à prædictis humoribus, quæ in affecto loco ſunt venæ: idq; ipſum rei alterius cauſa redditur* contraria. Nempe repleta à fluxibus huiuſmodi, quæ afficitur particula, corrumpitur quidẽ in primis ſanguis ipſe, uaſa uerò opplentur, quod in eo cunctas ſpirituum uias arcet cohibetque. Nam aperte & id declarauit inquiens, Nequeuntibusq; ſpiritibus naturales pertranſire meatus, quod ſanè ſpirituum interceptiones paulo ante vocauit: Cum autẽ ſanguis ſteterit, atq; cum eo ſpiritus, Infrigidationes fiunt, uertigines, aphoniæ, capitis grauitates, & cõuulſiones: quibus ſuccedunt paraplexiæ, & epilepſiæ, cũ in locos oppletas uenas continentes deſederint ipſi fluxus. Locos dixit corporis partes, quas auctor ante ſcripſit, cor, hepar, & uenã, quæ prædicta coniungit uiſcera: uenã, inquã, poſtea à medicis, cauam appellatam, quod uenarum omnium, quæ per corpus animalis diſſeminantur, latiſſima ſit. Iure igitur ſanguis in locis huiuſmodi propter uenarum repletionem ſpiritum penetrare non permittit, ſed veluti in mortuo corpore, concreſcit: quod & auctor ipſe oſtendit inquiẽs.

A.li.4.f.1. t.1.c.1.fo. 419.g

†ſine ſpaſmo... in gloſſa.

C Atque ſpiritibus exire nequeuntibus exaruerit. At proprie magis dixiſſet, concreuerint: concreſcunt ſiquidem, & quæ ſiccantur, & quæ refrigerantur: nunc autem non propter exiccationem concreſcit ſanguis, & qui ipſum influunt uitioſi ſucci, nempe exeuntibus ipſis & flabellatis, incorruptus, & naturaliter fuſus redditur ſanguis: uerum, cum manent, natiuamq; caliditatẽ reſpuunt extinguuntque, concretio ſanguinis tanquam in mortuo corpore fit. Cum ergo ita affectus ſanguis detrahitur, is frigidus craſſusque & vix effluens apparet, idque propter huiuſmodi refrigerationem. Interdum autem & toto corpore conuulſiones fiunt: interdumque ſalubriter & conferunt. Nempe corpus totum quatientes, vniuerſas calfaciũt partes adeo, vt multitudo partim per cutim digeratur, partim ad aliquam ex non præcipuis expellatur partem: vbi cum indiſſolubiliter impacta fuerit, paraplexiam facit: Nam, quòd eas, quæ apoplexia vel epilepſia ad aliquam ex nõ præcipuis partem irruunt, paralyſes, id eſt reſolutiones, Hippocrates ita appellat, eſt demonſtratum. Interdum quoque & facta abſque †conuulſione apoplexia nonnullis affectus in partis

†Cum apoplexia frequẽter ſine conuulſione fiat: plane uel loco (apoplexia) legendũ (epilepſia) uel particula illa, conuulſione, omnino mutanda, quã do etiam in antiqua interpretatione legitur, ſine ſpaſmo, iam uero epilepſiã interdum fieri abſque conuulſione manifeſta, aperte docuit Auicennas.

D reſolutionem finiuit, qui paraplexia appellatur. Cætera dictionis ſunt manifeſta.

28 Talibus ſanè prius adhibitis fomẽtis, uenam cõfeſtim ab initio ſecare oportet, cum † nondum fixa ſint omnia, quæ contriſtant, tum ſpiritus, tum fluxiones: facilius etenim remedijs patent.

†μετέωρα, i. ſublimia.

Qui ita habẽt, his ante adhibere fotus oportet, quoniam coaluit in ipſis ſanguis, difficulterq́; effluit. Sed, quoniam & in fotu ipſo fricatio aliqua fiat, facere, quod ſcripſimus, eſt melius, †ſecare, ſ. internã cubiti uenã: non enim ſemper ita concreuiſſe ſanguis reperitur, ut effluere non poſſit. Fricandæ igitur in eo tempore multis ab hominibus cunctæ corporis partes: & ſi mediocriter ſanguis fluxerit, rurſus fricandæ, ſuperque auferendus ſanguis: ſi uero non fluxerit, fricãdæ quidem & fouendæ donec fluxerit. Vbi uero in paraplexiam deſierit affectio, breui fricare expedit tempore & fouere: rurſum fricare & fouere, donec citiſſime hæc deſierint, †dum fixi adhuc non ſunt ſpiritus, & euacuationi contumaces.

†ἀεὶ τάμνειν ἀορτήν, i. ſemper ſecare ſtatim internam etc. in aliquibus autem manuſcriptis, εἶτα τάμνειν ἀορτήν, i. poſtea ſecare ſtatim, &c. et ita uetus tralatio.

†dũ ſublimes ſunt ſpũs nec euacuationi contumaces.

29 Poſtea reficere expedit, & habita indicationis ratione ſuperiorem uentrem, ſi non leuetur, purgare: inferiori uero ſi non deiecerit, clyſmum inijcere. Coctum deinde aſinæ lac dabis: bibetq́; heminis duodecim non minus: & ſi uirtus tolerauerit, ſedecim magis.

Ab ea, quæ per ſanguinis miſſionem fit, uacuatione refici hominẽ præcipit: ut ſi nihil leuatus

videatur ad eam, quæ per ſuperiores partes, id eſt per vomitum fit, purgationem agatur. Verum E purgans medicamentum neque nominatim perſtrinxit, neque ipſius fecit delectum: nempe, ꝙ ad morbi magnitudinem virtutisq; robur reſpicientes, vel album veratrum, vel ex alijs, quæ vomitum cient, quicquam exhibeamus, nemo ambigit. Quæ autem de aluo inferiore dicta ſunt, clara exiſtunt, expoſitorisq; haud indiga. Neque admirationi ſit lactis copia, cum † antiquis omnibus ita fuerit aſſuetũ. Quod aũt lac aſinæ ꝑ ꝑ humiditatẽ exhibeat, ſupra eſt dictũ: atque amplius, ꝙ non coaguletur epotum, veluti q̃ craſſa ſunt. At cũ eo mellis quippiam ſalisq; miſcere cõuenit.

30 Synanchus, id eſt angina, fit, cum hyeme vereq́; fluxio multa & viſcoſa à capite ad iugulares defluxerit venas, plurimumq́; hæ propter latitudinem traxerint ° *ſpiritum. Cum autem & frigida & glutinoſa fuerit, ſpiritus obſtruit permeationes: ſanguinemq́; coercens, quæ ſanguini vicina ſunt cõgelat, ſanguinemq́; ipſum immobilem reddit & ſtabilem, quippe cum frigida natura ſit, & obſtructoria. Obid ſuffocantur liuente lingua, atq; in rotundum acta, reflexaq́; propter eas, quæ linguæ ſubduntur, venas: nam præciſa vena, quã {nonnulli} cionida, id eſt columellam, vocant, venæ vtrinq; craſſæ apparet. Cum igitur hæ oppletæ fuerint, linguę, quæ ob ſiccitatem & rara & ſpongioſa exiſtit, innituntur. Lingua aũt ui ex venis humidum accipiens, ex lata, rotũda: ex bene colorata, liuens: ex molli, dura, atque ex facile flexili, flectenti contumax efficitur: ita ut cito ſuffocet, niſi quis cito auxiliũ ferat, ſanguinem ex brachijs detrahens, & venas, quæ ſub lingua ſunt, ſecans, & medicans quibuſdam attractorijs, & calida exhibens gargariſmata, & caput abradens. Debet item ceratum tum collo, tum capiti circumponere, lanisq́; circumuoluere, mollibusq́; ſpongijs ex aqua calida expreßis fouere. Bibat etiam aquam, & mulſam non frigidam. Cremoremq́; aßumat, vbi ex indicatione in tuto fuerit.* F

Siue ſynanchon dicere volueris, ſiue cynanchon: vel alterum quidem horum ſynanchen, alterum verò cynanchẽ: ſiue vtrunque ſynanchen vocaueris: duas ſynanches ſciueris eſſe rationes. Nempe ad curationem nominibus opus nobis non eſt: conſueuit ſiquidem eam docere longe melius, q̃ ij qui in nominibus monſtruoſa enunciant. Subſcribam autem tibi compendioſe a† doctrinam ipſius peculiarem, } ſuſcepto ita exordio. Fluxionum, quæ ex capite deferuntur, quædam ſubſtantia tenues exiſtunt, aliæ ex craſſis viſcoſisq; humoribus conſtant. Quæ igitur tenues ſunt, hæ latis penetratis venis in anguſtioribus detinentur. Tales aũt ſunt, q̃ in b° larynge. i. gutture ſunt. Contrarium aũt in craſſis contingit, ꝙ non ingrediantur vniuerſas, quæ strictę admodũ exiſtunt, venas, ante. ſ. in capaciotibus detẽæ. Cum igitur in faucium venis tales impacti fuerint humores, pars in tumorem attollitur, veluti guttur ex alijs: tanq̃ gutturis, q̃ faucium, ſtrictiores G multo exiſtant venæ. Corpus aũt totum vacare excrementis debet & non plethoricum eſſe geminam ob cauſam. c† nempe tum ob eã, quæ à vacuatione eſt, reuulſionem: tum ꝙ vacuato corpore, cum a parte affecta, quod influit, expellimus, id facilius conſentit, nihil, ſi calido aliquo euaporare uolueris, a corpore ipſo parti calfactæ mittetur. Corpus igitur totum vena ſecta vacuare oportet, & purgatione & clyſteribus: verum affectas partes medicamentis aſtringentibus, quæ profluentes retrudant humores, atque ex firmatis eos, qui non admodum infarcti ſunt, & glutinoſi & craſſi: tum calidis & acribus, quæ contentos in membris paſſis digerant humores. At ſine medicamentis venæ, quæ ſub lingua ſunt, eam, quæ in faucibus eſt, phlegmonem vacuant. Sed, qm̃ humorum craſſi aliqui glutinoſiq; ſunt, acrioribus propterea indigent medicamentis, quæ. ſ. & ſecare, & in tenuia diuidere, & glutinoſa tum craſſa confringere poſſint. Præterea & ad exteriorem ſuperficiem reuellere oportet, circumpoſitis collo, quæ attractoria polleant facultate, medicamentis. Nempe colli ſuperficiarias partes, q̃ imas, affici eſt melius: ꝙ ſpiritus quidem, cum inſpirationes fiunt, ad fauces gutturq; irruat, & cum expirationes fiunt, per eas foras deferatur. Sæpius verò, quæ ad partes prædictas procedunt fluxiones, eæ ad partes quaſdam alias exprimente natura tranſmutantur: atque interdum principio ita deferuntur, ut rurſum aliæ oriantur tum faucium, tum gutturis, fluxionum differentiæ. Quòd autem, quæ ad cutem receſſerunt, ijs quę in pro H fundum decubuerunt, multo ſalubriora exiſtant, conſtat omnibus. Cõmune tñ in vtriſque tum colli, tum capitis, a quo fluxiones fiunt, auxilium tibi ſit. Sermo hic & ſynancharum ſpecies, & cauſas, & affectos locos, & curationes docuit: neque, ſi vel ſynanchen vel cynanchen, vel ſynanchon vel cynanchon, appellaret, fuit ſolicitus. Qui igitur librum hunc ſcripſit, neglectus nominibus, oẽs, qui tum in faucibus, tum gutture exiſtunt, arctantq; reſpirationem, affectus ſynanchos appellitans, duas horum ſpecies eſſe ait, alteram quidem, quę a à glutinoſa frigidaq; fluxione facta ſit, quam pituitoſam vocare poſſis: alteram verò a calida acrique, quam ſi picrocholam bilioſamq; ſimpliciter appellaueris, non peccabis. Priorem aũt fluxionem in latiores decumbere venas ait: bilioſam, etiam in tenuiores peruenire oſtendens. Cætera dictionis ſunt manifeſta. Ad ea autem, quę retuli, conuertas animum, oportet: &, ſi prima vice non intellexeris, bis & ter lege, & intelliges: ego autem ad ſecundam ſynanchi ſpeciem tranſibo.

31 Cum æſtate vel autumno fluxerit ex capite calida & nitroſa fluxio, quaſi ab anni tempore tum acris, tum calida fuerit, atque huiuſmodi ſit, mordet, vlcerat, ſpiritu implet, orthopnœam parit, ſiccitatemque multam: præterea, quæ intuenti apparent, gracilia videntur.

Quo-

† Impreſſi habent πάλαι τοῖς παλαιοῖς. i. antiquis omnib. aliqui ſcripti habent, παρὰ τοῖς παλαιοῖς. i. apud antiquos, & ita uetus interpres.

† Al. ῥεῦμα. id eſt fluxionẽ.

A† Legitur in manuſcriptis codic. τὴν τῆς γνώμης ἰδέαν ἑκατέρας διδασκαλίας. i. talis doctrinæ ideam, ſeu formã, & ita uetus interpres male. n. legitur impreſſis διδασκαλίαν.

B° Al. pharynge, i. faucibus, & ita uetus interpres.

C† Clarius ex antiquis, tum ob reuulſionem quæ ad uacuandum fit, tum quia uacuatũ corpus, ubi ab affectis locis, id quod influit retrudimus, facile ſuſcipit nihilque &c. & ita uetus interpres.

A. li. 3. f. 9. c. 8. t. a33. c

A Quo modo, & quam ob cauſam hæc fiant? quia à calidis & acribus. Priorem ſiquidem fluxionem, quæ pituroſa eſt, hyeme vel vere decumbere ait: hanc verò ſecundum autumno vel æſtate: in alijs anni temporibus ex proportione, ut antea eſt dictum. Orthopnœam autem huic ſuperuenire anginæ generi ait, quæ inſignis nota eſt anguſtiæ, partem ex ijs, quæ reſpirationi ſubſeruiunt, aliquam fatigantis ut ſupra eſt demonſtratum. Quod ſi his ampliſſime aperire os volueris, linguamque repreſſeris, vt, quæ in faucibus ſunt, inſpectare queas, nullum ſanè præter naturam tumorem, ut in ante dictis, inuenies: quod ſcriptor explanauit, cum inquit, Præterea, quæ intuenti apparent, ἰσχνὰ id eſt gracilia, uidentur. Nempe, quod id faucium* meatu inflammatum eſt, non videtur: quod autem ex apertis videtur, id omne citra inflammationem exiſtit, parteſque ipſæ ſunt graciles: nempe hæc uox ἰσχνὰ, tumenti præter naturam interdum opponitur. Quam vocis huius nunc dictam ſignificationem ignorantes nonnulli, dictionem ridicule exponunt. Alij autem permutant, vt & qui ad hunc ſcribunt modum: Præterea, quæ intuenti apparent, ἄχροα id eſt decolora uidentur. Cæterum ita affectis fit interdum, ut & fluxionis partem recipiant* faucibus vicini, atq; à tergo ſiti ordinatiq; muſculi, ubi & ſtomachus, qui ſæpius & ipſe vnà afficitur. Poſt hoc ſanè in præſenti dictione ſcriptum quoque eſt, quod ſequitur.

* Al. καίω, i. ſicco; & ita vetus interpres.

*Laringi, habent cod. omnes, quos uiderim.

B 32. *Tendines quoque ceruicis poſteriores contenduntur, apparentq́; tetani modo intendi.*

Quod deinceps dictum eſt, magis adhuc guttur affici oſtendit: nempe & uocis generationem in ea animalis abſolui parte eſt demonſtratum. Quapropter.

33 *Voxq́; ἀπέῤῥηκται, id eſt abrupta eſt, & ſpiritus paruus eſt.*

Nempe uox omnino ἀπέῤῥηγε, i. ἀπόλωλε, i. diſperijt abruptaq; eſt, paſſo, ut dictum eſt, gutture. Reſpiratio autem parua redditur, propter meatus anguſtiam. Recenſetur autem in commentarijs de difficultate ſpirandi, quòd longior tempore ſit & interuallis frequentior: quod ſcriptor in hunc enunciauit modum.

34 *Spiritusque reuulſio frequens & uiolenta accedit.*

Spiritum, & eam, quæ inſpirationi ſuccedit, expirationem: & eam, quæ expirationi ſuccedit, inſpirationem, dixit. Ex utroque enim frequens redditur ſpiritus: nam ita affectis, quæ inſpirationi ſuccedit quies, breue tempus habet, ſimiliter & quæ expirationi ſuccedit ante inſpirationem. Demonſtrationes horum in libris de ſpirandi difficultate enarratæ ſunt.

35 *Talibus arteria ulceratur, inciditurq́; pulmo, neque extremum aerem admittere intro queunt. Qui*
C *bus niſi ad exteriores partes malum ſua ſponte perferatur, hi grauius ineuitabiliusque habebunt, & propter anni tempus, & quòd à calidis acribusque id ſit humoribus.*

Arteriam quoq; vlcerari ijs, qui ita affecti ſunt, dictum eſt & propter humoris acrimoniam, ſed pulmonem ardere † viduatum deſtitutumq; ait, dogmati uero ſermonem copulans. Nempe in commentario de vſu reſpirationis demonſtratum eſt, animal in reſpirationis priuatione, non ob ſubſtantiæ penuriam perire, ſed quod calor natiuus tum refrigerio, tum ventilatione deſtituatur: quapropter non immerito, qui immoderatior exiſtit, pulmonem accendit. Hanc igitur anginæ ſpeciem tum grauiorem, tum ineuitabiliorem eſſe priore ait, tum propter ante dicta, tum quod æſtiuum autumnaleq; ſit anni tempus, & quòd ex acrioribus oritur humoribus. Qua efficitur ratione, ut ea, quæ cum coniunctione, &, eſt dictio, melior ſi, quàm ea, quæ ſine coniunctione, &, eſt. Significat autem ab ijs, quæ ante dicta ſunt, & propter anni tempus, in quo fit, & propter humorem, à quo oritur, maioris eſſe periculi ſecundum anginæ ſpeciem. Non eſt ergo ſimpliciter ſcribendum, quod tum gra-
D uior, tum vitatu difficilior ſit propter anni tempus. Quod ſi & abſq; coniunctione ſcriptionem ſeruare quis voluerit, coniunctionem eam ita ſubaudire oportebit, ut ſi in dictione eſſet, multa ſiquidem atque alia apud antiquos defectiuo modo ſcripta reperiuntur.

36 *Si febris hominem prehenderit, netere excremento deſcendente, uel nuper cibatum, ſiue cum lateris dolore, ſiue non, is quieti tantiſper permittendus, donec cibus primum ad uentrem imum deſcenderit.*

Dictiones quoque huiuſmodi ea, quæ libro de uictu in acutis morbis adiecta ſunt, Hippocratis ſcripta non eſſe oſtendunt. Non enim, qui perfecte de pleuritide in legitima libri huius parte tractauerat, eum rurſus hic pauca apponere oportebat.

37 *Sumat autem in potu oxymeli. At cum grauitas ad lumbos uſq; deſcenderit, tum uel clyſmum dare, uel medicamento purgare oportet. At cum purgatus fuerit, ſorbitionem primum & aquam mulſam, deinde cibaria & elixos piſces miniſtrare: uinumque, quod aquoſum ſit & exiguum, noctu, interdiu verè dilutam mulſam. Cum verò flatus male olentes fuerint, balanus uel clyſmus confert: ſi non, bibentem oxymeli tantiſper cohibere oportet, donec ad inferiorem aluum deſcenderit, deinde clyſmate ducere conuenit.*

Indefinite indiſtincteq; dictum eſt: quanquam, quod hic ſcriptum eſt, definite diſtincteque in legitima libri huius parte dictum ſit, & quæ poſt id, uſquequo piſcium meminit Hippocrates:

quoniam adhuc de languentibus in libro ipſe agebat, non iis, qui ex morbo reualeſcunt. Cæte- E
φαρμακεύειν. ra dictionis manifeſta ſunt.

38 At ſi liquidam aluum habenti cauſus ſuperuenerit, ſi tibi purgatio idonea uideatur, eam non tribus primis diebus adhibebis, ſed quarto.

Quod intempeſtiue quidem hic de cauſo egerit, prædictis ſcilicet in principio tum diis, tum
1. Aph. 22. Ext. ord. 10. b curationibus, nemo eſt, qui ignoret. Nempe dictiones ex mente ſunt aphoriſmi illius, "Cocta medicari, & mouere, non cruda, neq; in principio, niſi turgeant: plurima verò non turgent. Quidam aliter ſcribunt, cauſos ab initio medicari volentes: ut dictio talis ſit: Intra tertium diem ad-
1. Aph. 24. Ext. ord. 10. c hibebis. Expedit igitur non omnino a tertio medicari die, ſed ut aphoriſmus canit, "in acutis morbis raro & in principiis medicamento purgante uti. Rem ergo ſecundum aphoriſmorũ mentem definire oportet, ſcrutarique, cum in principiis purgatione utendum ſit, & cum morbi coctio expectanda ſit. Qui autem in principio ſimpliciter dixerit, uel neutrum definierit, fallitur.

† καὶ πολλάκις ὅσοις μετὰ δεῖπνον autem ἄνω, & ἄουδέτι, uarie modo ab hoc in terprete uertatur hoc in libro.
† καὶ μετωπον μὴ γνώμης.

39 Cum aũt purgaueris, ſorbitionibus utitor, obſeruatis ita febriũ acceſſionibus, ut nunquã, cũ adſunt, neq; cũ futura ſunt, exhibeas, ſed uel cũ ceſſant, uel quieuerũt, & maximè à principio receſſerũt. Frigẽtib. ergo pedibus, neq; potũ, neq; ſorbitionẽ, neq; aliud quippiã huiuſmodi, dabit: ſed maximum exiſtimato, ſi id tãtiſper obſeruaueris, donec ualde incaluerint. Deinde ita, quod cõfert, exhibe. Frigiditas ſi- F quidem pedũ, magna ex parte febris acceſſura ſignũ exiſtit: quo tempore ſiquid porrigas, maxime prorſus peccabis, nẽpe & morbũ nõ parũ augebis. At uero, cum febris deſinit, contrario modo, pedes reliquo corpore calidiores fiunt: nẽpe, cum augetur, pedes refrigerat, incenſaq; ex thorace ad caput flãmam mittit. Calore igitur toto ad ſupernas partes concurrẽte, atq; ad caput exhalante, non abſq; cauſa pedes frigeſcunt, utpote qui natura & carne uacent, & neruis abundent: præterea & à calidiſſimis diſtantes locis refrigerãtur, ſeſe ad thoracẽ colligente calore. Rurſum, & cum febris ſoluitur, & in minutas redigitur partes, calor ad pedes ex proportione deſcẽdit. Quo tẽpe caput, & thorax refrixerũt, atq; ob id cibus dandus. Nempe, cũ pedes frigidi fuerint, uenter de neceſſitate calet, †faſtiditq; cibum, intenditur hypochondrium, iactatur, propter internã turbationẽ, corpus, †mens fixa non eſt, dolet æger, lacinatur uellicaturque, uomere affectat: & ſi mala uomuerit, dolet. Ergo, cũ calor ad pedes deſcenderit, curritq; urina: & ſi non ſudet, omnia ceſſant: Quo tempore ſorbitionem dare expedit, nam alias pernicioſa exiſtit.

De particulari cibi miniſtrandi tempore dictum quidem eſt paucis in legitima libri parte: ſed æque & nunc prolixius maniſeſtiusque dicitur, quaſi ſermo præſens ſit illius explanatio ſeruata Hippocratis mente, quam tum in cæteris dixit, tum in eo, quod febrem ex thorace, hoc eſt ex corde, accendi, atq; in caput flammam mittere, ait. G

40 Quibus autẽ aluus per febres perpetuo liquida eſt, pedes maxime calfaciens, ceromatiſq; cõtegens, atq; faſciis obuoluens ita attende, ut reliquo corpore frigidiores non ſint. Si verò pedes calẽt, calorificũ nullum exhibe, ſed, ne frigeſcant, obſerua. Potu eſt utendum quam minimo, aqua frigida uel mulſa.

Διὰ τέλεος, idem cum διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, ſemper & perpetuo ſignificat. At cum multi exiſtant affectus, in quibus per totum malum aluum liquidam eſſe contingit: fieriq; nequeat, ut curationem habeant unam, quo modo ſæpius eſt demonſtratum: tm̃ abeſt, ut ex dictione quicquam utiliter dicatur, ut ẽt iacturam facturus ſit, qui ſcriptum curationis modo in affectibus multis iuuare crediderit. Nam, ut cætera omittam, cum aluus liquida eſſe poſſit tum ꝓp uentris phlegmonem, tum propter colliquantem febrem, frigidę potus maxime contrarius eſt phlegmonæ: colliquantibus verò febribus conuenientiſſimus, eo, quod didiciſti, tempore exhibitus.

41 Quibus per febres aluus liquida eſt, & mens turbata: horũq; multi floccos uellunt, nareſq; fodiũt: & parum quidem interrogatis reſpondent, ſed ex ſe nihil, quod cõpoſitũ ſit, dicunt: talia his melãcholica eſſe arbitror. His igitur ita habentibus, ſi uenter liquidus fuerit, & colliquãs, ſorbitiones frigidiores craſſioreſq; exhibendas eſſe puto: potuſque, qui ſiſtant, uinoſioreſque, uel etiam aſtringentiores. H

Phreniticorũ ſanè cætera ſunt ſymptomata: ſed ventris liq̃di ſymptoma, interdũ q̃dẽ in phrenitide fit, non tñ id ꝓprie ipſi ineſt: quaꝓp aluũ liq̃dã ex diſtinctione curare expedit: phrenitim verò alia ſeorſum ꝓſequi ſanatione. In ea aũt, quam auctor ſcripſit, ſanatione, nullo pacto animi intentionẽ ad phrenitidẽ dirigit, ſed curare eũ magis uelle arbitror affectionem quãdã, ex uentris q̃dem parte aliqua ꝓdeuntem, ſed caput ita ad cõdolentiã trahẽtem, ut ex uẽtris affectu deſipiat. Talia aũt nõ recte melancholica eſſe dictũ eſt: magis.n.ea à flaua ꝓciſcuntur bile, cohibita aluo.

42 Quibus item febribus uertigines à principio, & capitis pulſus ſunt, & urina tenuis, his ad indicationes uſque febris acceſſionem expectare oportet. Quod ſi delirarent quoque, non mirarer.

Cum caput circumagi uidetur, δῖνος. i. "uertigo, uocatur affectio: cum autem, & tenebricoſa ſimul fuerit uiſio, σκοτόδινος, id eſt tenebricoſa vertigo, appellitatur. Fit autem ob inordinatam ſpiritus flatuoſi motionem, qui uel in capite localem habet generationem, uel ſurſum ex infernis fertur

partibus

A partibus. Omnes aũt ſpirituum huiuſmodi generationes turbationem indicant: ob quas & cum ſymptomatis tumultuoſis iudicationes fiũt. Scire etenim oportet affectiones huiuſmodi mediũ quodammodo obtinere tum earum, quæ periculo vacant, tum pernicioſarum. Conatur ſiquidẽ caliditas natiua corporis humores tũ diſſoluere, tum effundere: ſed tenuare ipſos & ꝑ inuiſibilia foramina excernere non poteſt. Cum verò perfecte lãguet, (hoc eſt ἀῤῥωστεῖ) neque ſoluere incipit atq; ob id ſpiritus flatuoſus non ſumme languente natiua caliditate ortũ habet. Languere igitur periculo oĩ uacat, natura ſiquidem morbo ſuperior exiſtit: uerum maxime languere lethale eſt, natura.n.non purum à morbo uincitur. Cum aũt nõ vincitur, prædicta fiunt ſymptomata: atque poſtea, q̃ ægrotauerit, indicationes abſoluuntur, aliæ ad ſalutẽ, aliæ ad mortem. Pulſus aũt, qui in capite fiunt, id eſt ſenſibiles arteriarum motiones, caliditatis multæ ſymptomata exiſtũt: ob quas cauſas ſæpenumero deliria fiunt. Ad hunc itaque modum vniuerſim habentibus, quæ dicta ſunt, cum, ubi quis parum ualere cæperit, ab vrinarum quidem tenuitate cruditas morbi indicetur, caput aũt flatuoſo impletum eſſe ſpiritu ſignificent uertigines cum pulſibus, ſcire oportet naturam haudquaquam quieſcere, ſed interdũ contentos in corpore prauos humores ita aggredi, ut à bonis eos ſeparet, atq; quouis modo excernat: uel ad eam, quæ minus præcipua ſit, reijciat partem.

B Prædictis igitur ſermo ad antedictorum prænotionem maxime confert. Nempe interdũ ab initio morbi, febres quidem moderatæ fiunt, ſed ſymptomata huiuſmodi caput infeſtant ꝑ ꝑ exuſtionem, uel exhalationem humorum in uentriculi corpore contentorum. Sanè capitis ſolius, quouis aliter modo habentis, caliditatẽ balneũ iuuabit: ptiſanæq; cremor pro ſorbitione ſatis erit. Verum, cum ſpiritus calidus flatuoſusq; ob humorum prauitatẽ ad caput fertur, lauare hos non confert. Tute igitur ſingula hæc facienda ſunt. Definitio aũt affectionum una ſola eſt, ex urinarũ cruditate & concoctione: quorum auctor recte meminit inquiens, urina tenuis, quod ſæpius cruditatis ſignum eſſe eſt pronunciatum. Quo fit, ut nullus ſit medicus, qui in morbis huiuſmodi negligentius urinarum inſpectionem negligat.

A.li.4.f.1. t.3.c.8. fo. 419.g

43 Quibus principio urinæ, & nebuloſę & craſſę exiſtunt, hos, annuentibus cęteris, ſubpurgare conuenit. Quod ſi urinę inter initia tenues fuerint, tales non purgabis: at ſi uideatur, clyſterem exhibebis. Tales autem ita curare confert.

Siue ijs, q̃ in antedicta oratione relata ſunt, hæc coniungit, ſiue non, qđ ex ipſis utile quis habere cõe poteſt, ꝙ ſcilicet corporis purgationem prorſus vitare oporteat, cũ in humoribus adeſt cruditas, id manifeſtauit, inquiens, urinæ tenues, tanq̃ craſſæ coctionis notas habeant. Iã hoc ipſum ſubſtantiã indicat: & verbum hoc νεφελώδεα, i. nebuloſæ, vrinas ſignificat, nebulas hñtes. C Nempe nigras adiecisſet, ſi nos eas audire uoluiſſet. Multa ſiquidẽ noĩa cõia citra diſtinctionẽ dicere conſueuerũt, cum id, quod in ſignificantijs rerum melius eſt declarare uoluerint. Sic ſanè, cum iudicationes ad ſalutẽ fuerint, ſimpliciter dicũt, iudicatus eſt: defuncto verò iudicato, non ſimpliciter efferũt, ſed hoc totũ, iudicatus obijt. Præterea, cũ qs excretã bilẽ ſimpliciter dixerit, pallidam, & nõ nigrã intelligimus. Sic certe, impræſentia urinas nebuloſas audire oportet eas, quæ albas hñt nebulas, quæ coctionis notæ exiſtũt. Qm̃ igiť cocta medicatur, ob id & nũc ita ſcripſit libri huius author: Tales aũt ita curare confert. Nihil aũt de ſanguinis miſſione locutus, ea particulatim enarrat exordine omnia: nõ ꝙ interdum ita habentibus, ſanguinis miſſione opus non ſit, ſed quod nunc ſola alia docere velit: nempe de ſanguinis miſſione abunde ſupra eſt dictum.

44 Corpus quieti permittere, ungere, & ęqualiter contegere oportet: ac pro potu mulſa aquoſa uti, pro ſorbitione autem cremore ptiſanę ueſperi. Ventrem ab initio clyſtere duces, ſed medicamenta purgãtia non admouebis. Nempe, ſi uentrem moueris, urina non maturabitur, febrisq́; citra tum ſudorem, tum indicationem in longum protrahetur tempus.

D Sermonem quoq; hunc percurrit, ſcopum in eo habens eam, q̃ cum moderata calfactione fit, quietem. Cremorem aũt ptiſanæ ab initio dat, ꝙ mulſa ad vigorẽ uſq; & iudicationem ſufficere non poſſit: morbus ſiquidem crudus eſt, & longe abſunt concoctiones, Præterea mulſam, quæ aquoſa ſit, exhibet, propterea, ꝙ aquã per ſe & ſolam nihil boni habere demonſtratum ſit. Veſperi aũt ptiſanã mauult exhiberi, quàm mulſam. Nempe, cum antea in legitima libri huius parte didicerimus, ptiſanã mulſa poſterius exhibendam, melius fuit, & nunc ita dicere, Mulſam quidem prius, poſteriorem uerò ptiſanã exhibe. At vero, cum ueſperi pro poſterius dixerit, particulariorem efficit doctrinam & non uniuerſaliorem. Cur aũt eos purgare haud uelit, in quibus ſumma ineſt cruditas, cauſam recenſuit epilogiſticam magis, q̃ analogiſticam, quã recenſere ad eum ſpectat, qui quod ſit, ſola citra logicã indicationẽ experientia nouit. Dogmatici aũt viri erat docere quam ob cauſam purgantibus nobis ita habẽtes, non coquatur urina, febriſq; ſine ſudore & iudicatione perſeueret. Perfectius quidẽ & diligentius alibi hæc oĩa ſumus contemplati: ſed impræſentia, quod præſenti enarrationi prodeſſe poſſit, ſummatim dicemus. Tu ergo animũ ad me conuerte. Cum facultates, ut ſcis, quatuor ſint, atq; inter eas nõ minime ualeat alteratrix, per quam, diſpenſatis ab ea corporibus natura alimentũ aſſimilat, coctio nuncupatur nutrituræ ſubſtantiæ

permuratio ſecundum qualitatem exiſtens. Natura igitur aſſumpto in ventrem deuoratoq́; ali E
mento, à cæteris quidem motionibus ceſſare debet, vt ſoli, qđ coquendis deputatum ſit, operi va
cet: ſed auxilio externo aliquo indiget, ſi aliqñ imbecillior reddita fuerit, qũo & in ea humorũ, q̃
in venis fit, concoctione cõtingit. Quiete quidem indiget ſequentem ante caliditatem, ꝗ calfa-
ctum, frigeſactumque, vel exiccatum, & humectatum ſit, ſingulis homin alio & alio tpe factis.
Ob id igitur, qui hæc ſcripſit, hominẽ curari voluit quieti permiſſum, vnctum, & æqualiter veſti
mentis obuolutum. Nempe aduerſus vim febris humiditatem eã, quæ vnctionibus comparatur,
remediũ eſſe putauit: præterq̃, ꝗ neq; valenter calfaciat neq; refrigeret, ſed leniat mulceatq́ue: q-
bus maxime indigent, quæ coquũtur maturãturq́;. Quòd ſi hæc coctioni humorum conferant,
purgationes contrariæ exiſtunt: nempe corpus vehementer mouentes frangunt: tali ſiquidẽ vir-
tute prædita ſunt omnia, quæ purgant, medicamẽta. Hæc eſt ergo cauſa, cur purgationes coctio-
nibus aduerſeutur. Ad eam autem, quæ ſermoni huic continuatur, ſeriem pergamus.

45 Cum iudicatio propè fuerit, ſorbitiones ne dederis, ſi perturbetur, ſed cum perturbatio deſierit,
atque melius profectum ſit. Obſeruandæ autem febrium omnium iudicationes, ſorbitionesq́; hoc auſe F
rendæ tempore.

Mentem Hippocratis hoc in loco ſeruat, qui librum hunc ſcripſit. In principio quidem mul-
ſam & ptiſanæ cremorem exhibens: & cum propè eſt iudicatio, cremorem tollens.

† Siquidem inferna partes fuerint frigida, circa aures & ceruicẽ q́; ſolent habere abſceſſus.

46 Conſueuerunt febres hæ protrahi & abſceſſus habere, † ſi aurium quidem ceruicesq́; infernæ par
tes frigidę fuerint. Quòd ſi frigidæ non fuerint, alias mutationes habent: nempe fluit e naribus ſan-
guis, & uentres his turbantur.

Quibus vrina ob humorum cruditatem tenuis eſt, his iure optimo protrahuntur febres, quæ
ante coctionem ſolui nequeunt. Quòd autem tales per abſceſſus iudicentur, ſæpius iam eſt di-
ctum. Rarius autem & per excretionem ſolutiones horum fiunt. Vtrum autem in ſuperiore cor
poris parte, vel inferiore abſceſſus generabitur, quæ hic dicuntur, is, quæ in prognoſtico ſcripta
ſunt, concordant, conſentiuntque.

47 Quibus febres graues & implacidæ ſunt, & hypochondria contendunt, iacentesq́; ęgri ſeſe con-
tinere non poſſunt, atque extrema frigeſcant, abſolutiſſima tum diligentia tum cuſtodia indigent:
eosq́; ita degere oportet, vt nihil pręter oxymeli aquoſum tangant, ſorbitionem autem non dabis, donec
ſeſe malum remiſerit, & vrinę maturentur. G

Ἀσώδεις febres appellat, in quibus ægri ἀσῶνται, id eſt grauiter afficiuntur, atque implacide ha-
bent. Hæc autem difficilis tolerantia {atque implaciditas ſeu inquietatio,} ſequitur interdũ qui-
dem febrem ſtabilem & æſtuoſam, ſæpius autem & ſtomachi malitiam: os autem ventriculi ita
me dicentem nunc audi. Incipit ergo à febribus ipſis, ἀσώδεις, id eſt graues & implacidas, ipſas eſ-
ſe inquiens & hypochondria contendentes, deinde ad febrientes pertranſijt. Nam, ꝗ iacẽtes ſeſe
continere, grauiter affectorum, atque difficulter ferentium, {implacidorumque & inquietorũ,}
nota eſt: Extrema aũt frigus, magnæ viſcerum phlegmones, quæ ex craſſis ſuccis orta ſit: vt antea
monſtrauimus, cum de ſecunda cauſi ſpecie ageremus. Quod ſi vehemens frigus fuerit, ꝗ virtus
valde infirma ſit, iam tibi coniectura eſt. Non immerito igitur ita languentes plurima tum cu-
ſtodia, tum diligentia indigere ait. Dat autem & ipſis non abſque cauſa oxymeli, vt pote qui à
craſſis viſcoſisq; humoribus moleſtantur. Adiecit autem ſermoni, aquoſum, tanq̃' contrarium il
li, quod illis exhiberi ſolet, in quorum pulmonibus tales continentur humores. Nam acrius lon-
ge in illis eſſe conuenit, ꝗ propter lõgam in diſtributione ad affectam partem delationem de ne-
ceſſitate ſoluatur virtus. his verò tale hypochondrio incurſat, quale epotum eſt. Nullo autẽ pa-
cto ſorbitionem ita habentibus dare prius, q̃ morbus ad maturitatem deductus fuerit, indiſtin- H
cte eſt pronunciatum: ſeruantibus nobis, quod edocuit Hippocrates. Adijciendum eſt ſermoni,
ſi æger ſuffecerit: quod, tanquam manifeſtum, forte prætermiſit.

48 Decumbere autem in conclaui obſcuro debent, & lecto maxime molli, diuq́; decubitum cum ſuſti
nere, & quam minime ſeſe proijcere & iactare, nempe id tales maxime iuuat.

Nunc decubitum obſcura in domo, non tanquam maturatorium auxilium, ſed tanquam dif-
ficilis tolerantiæ inquietationiſque, quæ ob ἄσην, id eſt, moleſtiam angoremq́; fit, correctorium
voluit: gratia cuius & lecti mollis meminit. Tentare autem ſe ipſum non proijcere, ſed conquie-
ſcere, laboranti modo vtroque commodat, tanquam & morbi totius concoctionem iuuans, &
virtutem ipſam conſeruans.

49 Hypochondrium autem lini ſemine illines, cauebisq́;, ne, cum apponitur, frigeſcat: ſit autem ſum
me tepidum ex aqua & oleo coctum.

Mollit lini ſemẽ, nec manifeſte calfacit: q̃ maxime expoſtulat phlegmones omnis. Et ſanè ta-
ctu tale ipſum* oſtendit, quale & ſecđm virtutẽ eſt ſumme tepidũ ipſum adhibere præcipiens. Cę
terũ aquę & olei miſtura tepidã generat caliditatem, mollitq; & mitigat, vt pote moderatã hñs
facultatẽ: cuius potiſſimũ eſſe debent, vt demonſtrauimus, q̃ & maturant & per halitum digerũt.

**præparat.*

Con-

A 50 *Coniecturam autem colligere oportet ex vrinis, quidnam futurum ſit. Nempe craſſiores pallidioresq́ meliores: tenuiores vero & nigriores, deteriores.*

Non, quicquid futurum ex vrinis, docet, ſed vel ſalutem vel mortem. Salutem indicãt craſſiores & pallidiores. Craſſiores autem dixit, tenuibus & non naturalibus comparãs, vt & paulo ante intelligere voluit: neque enim craſſas, neque tenues, quæ ſecundum naturam habent, dixeris, ſi recte volueris interpretari. Porrò tenues & nigræ, deterrimæ ſunt. A tenuibus ſiquidem ſolis, morbi incoctio indicatur: nam, quod exacte tenue eſt, id aquoſum eſt, quapropter & album. Sed prænotiones ex vrinis in commentarijs prognoſtici dictæ ſunt.

51 *Si autem mutationes habent, tempus indicant: morbusq́ de neceſſitate, modo ad peius, modo ad melius, permutat inæqualitatem.*

Nempe, ſi id & in laborantibus obſeruaueris, vere hominem ex vrinarum varietate in longius decidere tempus reperies, atque medias incurrere permutationes. Plures nanque ſignificantur affectiones, quæ non eadem egent curatione, neque æqualem habent ſolutionis præfinitionem.

B 52 *Inconſtantes vero febres, donec conſtent ſinere oportet: vbi autem conſtiterunt, victu & curatione conuenienti pugnabis. quod naturale eſt, contemplatus.*

Febres ἀκαταστάτως, id eſt inconſtantes, dixit, in quibus nihil καθεστώς, id eſt conſtans quietumq; exiſtit, quod ſignificari τὸ βέβαιον, id eſt certum cõpertumque. Sunt autem certa, quæ in periodis, & vrinis, & exquiſitis febrium formis apparent. Periodi itaque †principium non oſtendunt} primis diebus. Vrinæ vero ſuperueniunt aliàs aliæ: & ſæpenumero ter quaterq; interdiu & noctu meiere contingit, diſſimilesq; inter ſe apparent vrinæ. Formam ergo talis febris inconſtantem eſſe ait, quod idem eſt perinde, atque ſi diceres non exacte formam vnam ſeruantem. Expoſui tibi exactas febrium formas & in commentarijs de febrium differentijs, & in ſecundo iudicationum libro. In huiuſmodi itaque febribus non in principio victu vti præcipit, ſed ſinere, donec, qualis nam ſit febris, cognoſcamus, & tunc victus formam præfinire.

†τὴν ἀρχὴν οὐ φαίνουσι. nullatenus apparent, ut vertit vetus interpres.

53 *Sunt autem facies ægrotantium multæ.*

Ὄψιες, id eſt facies, dixit, quaſi differentias, uel modos, vel formas; ægrotantium vero, pro ijs qui ægrotantibus fiunt, morbis. Nempe ſæpius eſt demonſtratum eam eſſe antiquis omnibus cõſuetudinem, vt à pathematis ad patientes, & à patientibus ad pathemata, transferant appellationes:
C quaſi febrium vel febrientium differentias dicere nihil referat; ſic & pleuriticorum vel anginã laborantium, aut pleuritidis, vel anginæ. Facies ergo dixit laborantium, quoniam eos oculis contemplantes, reperimus differentias.

54 *Quo fit, vt animaduertere debeat medicus, ne quampiam occaſionem ignoret.*

Quòd manifeſtas cauſas græce προφάσεις, hoc eſt occaſiones, appellet, didicimus: & ſanè nunc eam de his appellationem ferre conſtat. Infert igitur.

55 *Neque eas, quæ ad ratiocinationem ſpectant, neque quæ in numerum parem, vel imparem apparere oportet.*

Quaſi cauſarum alias quidem manifeſtas abſque ratione artificioſa cognoſcant omnes: alias vero ſoli, qui ratione artificioſa vtuntur. His quoque & attendendum ait, quas in numerum parem vel imparem apparere oportet.

56 *Maxime vero numerus impar eſt obſeruandus. Nempe hi dies in hanc vel illam declinantes partem reddunt laborantes.*

Dies impares multa pollere virtute non ſimpliciter, ſed in acutis morbis, eſt intelligendũ, quod inſignes in vtranq; tũ ſalutem, tum mortem mutationes efficiant: id. n. ſignificat vocabulũ, quod græce ἐπαμφοτερίζοντας, i. huc & illuc declinanter, dixit. In acutis quidem hi ſunt, tertius, quintus, ſeptimus, nonus, vndecimus, decimuſquartus, & decimus ſeptimus: In lõgis, ſexageſimus, & octogeſimus.
D
H Medij horum ſunt vigeſimus, trigeſimusquartus, & quadrageſimus. Impares autem & hi.

57 *Obſeruare autem oportet primum diem, quo æger parum valere cœpit, principioq; vnde & quando, inſpicere: exiſtimatur ſiquidem id ſcitum præcipuum. Cum autem ægrum interrogaueris, atq; oĩa fueris perſcrutatus, in primis quidem, quo nam habet caput modo, ſi dolore careat, nec grauitatem in ſe habeat: deinde ſi hypochondria lateraq́ dolore infeſtentur, ſi videlicet hypochondrium laboret, vel attollatur, uel obliquitatem habeat vel ſatietatem, aut latus doleat, ſimulq́ cũ dolore tuſſicula fuerit, uel tormina dolorue ventris: cũ inquam horum quippiã hypochondrio aderit, potiſſimũ ventrem clyſmis ſoluere oportet; bibat autem mulſam calidam coctamq́. Adhæc perdiſcendum, ſi cum exurgit, defectu animæ corripiatur: & ſi facile ſpiret. Inſpiciendum quoque vtrumne, deiectio nigra admodum colore fuerit, vel ſyncera, qualis ſanorũ exiſtit: & ſi febris exacerbet in tertium diem, †nempe in huiuſmodi morbis, tertianæ conſideranda ſunt exacerbationes. Conſpicienda præterea & alia, & ſi quarta dies tertiæ quippiam ſimile attulerit, nam tunc æger in periculo eſt. Quantum autem ad ſigna attinet, nigra deiectio mortem indicat: Quæ vero ſana ſimilis, cum omni die apparuerit, ſalutem.*

†ἢν ὑπὸ τοῦ πνεύματος εὐφορίην αὐτὴν ἔχῃ. quod alij vertunt. & ſi bona ſpiritus tolerantia ipſum habeat, & ſic in commento.

†Vbi aũt optime perſpexeris tales in his morbis tertianas, poſtea iã & alia cõſpicito: et ſi quarta dies quid ex eiſdẽ ipſis ſimile tertia habuerit, tunc æger etc.

Obſer-

Obſeruandam in primis ait primã eſſe diẽ, in qua morbi cãm cognoſci iubet: nẽpe hæc oratio E
ἐξ ὅτου καὶ ὅτι, id eſt vnde & qñ, quiſnam ſit morbus, indicat. Interrogari aũt præcipit in primis q-
dem, quonam modo habet caput, mox hypochondria, & latera: hypochondria quidem, ſi dolor quiſpiam afficiat, vel attollantur, vel quãdã habeãt ἀνωμαλίαν, id eſt, ἀνωμαλίαν, id eſt o liqtatẽ, ſiue inæqualitatẽ: ꝙ in prognoſtico hac dictũ eſt orõne: Si inæqualiter affecta ſunt dextra ac ſiniſtra parte. uel ſi κόρον, i. ſatietatem habẽt, inqt: qđ ciborũ repletionẽ eſſe arbitror. Interrogari quoque & alia, q̃ in dictione ſequenti habentur, iubet. Deinde hypochondriis ita affectis ſoluere aluũ clyſteribus ꝑcipit, mulſamq; bibere calidã & coctã. Sed indiſtincte hæc locutus deinceps ſcribit, Ad hæc ꝑdiſcendũ, ſi, cũ exurgit, defectu animi corripiat: & ſi inqt, facilè ſpiret, ꝙ defectu animi correpto opponit. Conſpicendam ꝓterea iubet deiectionẽ, vtrumne nigra ſit, vel ſincera & inculpata qualis in ſanis eſſe vr: veluti & ſi febris in tertia exacerbet diẽ. Et, ſi his ita hñtibus, quarta dies tertiæ qppiã ſimile in acceſſione attulerit, periculoſam eã eſſe aſſeuerat: nẽpe quartã diẽ, quæ ſeptimæ index eſt, rẽ nouã edere ex grauibus eſt notis. Rei aut nouæ editio deſignatioq; patet oĩbus. Nam, ſi prima die, & tertia acceſſio fiat, & ſecunda facta haudquaquã fuerit, ꝙ quinta acceſſionẽ habitura ſit, par eſt, & nõ quarta: quapropter, ſi quarta habuerit, mali cuiuſpiam alterius generationem demonſtrat. Si autẽ & nigra deiecerit, mortẽ indicat fore. Tu autem multa ex dictis prætermittens, memoriam rei huius habe. Nã, ſi prima & tertia die proportionalẽ attulerit acceſſionem febris, a † atq; nouiter quidem quarta paroxyſmũ fecerit, ſed æger nigra deiecerit, ſignũ eſt lethiferum. Quod ſi diebus omnibus, ſanis ſimilia deiecerit, ſalutem ægro futuram ſpera. F

A † nonius quidem, ſi et quarta paroxyſmũ fecerit: ſi vero & nigra deiecerit, lethiferum eſt ſignũ.

B † ἐπὶ δὲ τοῦ πνεύματος ἐν ὀρθῷ.

C † δοκεῖ δ' ἐν φρονεῖ ἔχειν ὁ κάμνων.

58 Cum autem venter glandi non obedierit, b † ſpirituſque tum placidus, tum quietus fuerit, ſurgẽſque æger in ſedem, vel dum in lecto eſt anima defectu corripiatur: ſi hæc vel mari, vel fœmina inter initia fuerint, delirium fore expecta.

Cõfuſa eſt dictionis huius intelligẽtia. Nẽpe vbi glans nihil ꝓfecerit, c † videturq; æger placidꝰ quietuſq; eſſe, ſi vtiq; & cũ exurgit, defectu aĩæ corripitur, deliriũ expectãdũ, perperã dictũ eſſe mihi vr, cũ rei huic, neq; experientia, neq: rõ patrocinentur: quanquam tale quippiam aliqñ fiat. Prænotiones tamen nõ eorũ ſunt, quæ raro accidunt, ſed eorũ, quæ ſemper, vel magna ex parte.

59 Manus quoque contemplari oportet. Nam, ſi tremulæ fuerint, huic ſanguinis ẽ narib. deſtillationem futuram expecta.

Sermo quoque hic neque quod continuum eſt, neque quod magna ex parte fit, ſed quod raro accidit docet.

60 Nares quoque inſpicienda. Nam, ſi per vtramq; ſpiritus æqualiter trahatur, & ſi multus ex ipſis feratur, conuulſio fieri conſueuit: {quę ſi fiat, propinqua mors eſt: quam prędicare pulchrum fuerit.} G

Cum tremulæ ſunt manus, nempe ita dicere expedit, ſi ſpiritus multus per vtranque narem feratur, conuulſionem ſuperuenire ait. Conſueuit autem ita appellare conuulſificam affectionem, quæ in muſculis naris pinnas mouentibus fit,

61 Si in febre hyemali lingua aſpera reddatur, prehendantq; animæ defectiones, huic, tametſi febris remitti conſueuit, in eo tamen, qui per famẽ fit, cruciatu conſeruare ægrũ oportet, & aqua mulſaq; potione, & ptiſanę cremore. Neq; febris quieti eſt fidendũ; nẽpe, qui ſigna huiuſmodi habẽt, his mortis periculum impendet. {Ergo, cum hęc noueris, optimeque contẽplatus fueris, ita prędicere pulchrũ fuerit.

Sunt, qui febrem hyemalem ſimpliciter intelligant eam, quę in hyeme fit: alij eam, q̃ hyemi peculiaris ſit. Ea autem ex pituita eſt, veluti æſtiua ex ipſa bile. Si ergo, inquit in huiuſmodi febre lingua aſpera fuerit, atque animæ defectus, eam periculoſam eſſe eſt fatendum. Atque ob eam rem febrium quieti fidendum non eſt, ſi cum prauis fiant tum ſymptomatis, tum ſignis, veluti in ꝓſẽtia cum animæ defectu & linguæ aſperitate. Non negligenter itaque ait regendos ægros: aquãq; & mulſam & ptiſanæ cremorẽ exhibendum. Sed ſanè hæc pugnare videntur aduerſus id, qđ fame cruciandos dixerit. Nam huiuſmodi cruciatus, qui græce λιμοκτονία dicitur, maxime quidem abſtinentiam omnimodam ſignificat: aut, ſi non, ſaltem eam, quæ in potibus ſolis fit, victus rationem. hic tamen auctor & mulſam, ptiſanæ cremorem dare permiſit. Videtur ergo eos ob id fame cruciandos dicere, quòd, qui remiſſiones huiuſmodi quietiſſimas habent, longo ita tẽpore in his morentur, protrahanturque vt falſi circumuentique nonnulli validiorem miniſtrauerit alimoniam, & potiſſimum ob animæ defectionem. Quo fit, vt ad victum hunc iis, qui per mulſam atq; ptiſanæ cremorem multis fit diebus, recte dictus ſit λιμοκτονία, id eſt ex fame cruciatus. H

62 Cum autem in febribus quinta die terrificum quippiam fuerit, vel vẽter repẽte liquida deiecerit & animę defectus prehenderit, vel vocis priuatio, vel conuellatur ęger, vel ſingultiat, ex his ang i grauiterque affici conſueuit, ſudoreſque circa tum muſtacem, tum faciem, tum ceruicem ab occipitio eſſe cõſueuerunt. Qui autem hęc patiuntur, ſpirituoſi paulo poſt morientur.

A Ex iis, quæ per obſeruationem empirice à medicis ſcripta ſunt, quædam talia exiſtunt, vt ex ſemel aut bis conſpectis, modi vniuerſalis annotationem habeāt, tanquam ſępenumero in eiſdem & ſimiliter conſiderari poſſint. Tale autem quippiam & id eſt, quod nunc dicitur. Nēpe contemplatus ægrum quendam liquida quædam deieciſſe, atque animæ defectu prehenſum, voceq; priuatum, alium verò conuulſum: & poſtea vel ambos, vel alterum ἀσώδη, id eſt faſtidiis plenum grauiterq; affectum, parteſq; tum faciei, tum colli ſudantes, deinde obiiſſe: hæc ſcripſit, ꝙ ſignorum empiricorum concurſum exiſtimaret. Sed ſane hæc poſſunt & ſtomachicā prægredi ſyncopē; ſieriq; valent & propter copiam oppreſſa virtute, vel ea ipſa alio languente modo. Vnūquodque ſi quidem eorū, quæ dicta ſunt, per ſe malum eſt, nedum ſi omnia conuenerint. Nempe ex repentinis deiectionibus deficere animam periculoſum eſt, veluti & voce priuari, & faſtidiis, angoreque plenum eſſe. Partibus vero tum faciei, tum capitis duntaxat, ſudare, non bonū. Quo igitur modo hæc tum multa, tū mala exiſtunt, ſic & alia, quæ in prognoſtico ſcripta ſunt. Poteſtq; quiſpiā hæc inter ſe connectens videri nouum quippiam docere. Quòd ſi & dictionem obſcurā veluti ænigma, ſermoni miſcuerit, iam plebeiis & ex ea ſapientior eſſe videbitur: admirantur ſiqdē plebeii, q̄ non intelligunt. Viro autem, qui ſuperuenientia ſymptomata ab horum, quæ morbum indicant

B id eſt pathognomonicorū cōcurſu diſtinguere nouit, ſermo is varius quidem deprehēdetur, ſed inutilis: nēpe pathognomonica ſyndrome morbi ſpeciē demonſtrat: ſuperuenictia vero ſymptomata manſuetudinem ipſius & malignitatem. Eumq; qui ſingulorū horū ſymptomatum vires dicit, quæ apparent, tū æſtimare, tum inter ſe cōparare oportet. Et, ſi quidē tū fortiora tū plura videntur, q̄ bona, mala, hominē in periculo eſſe eſt ſciendum: verū ſi bona malis & fortiora & plura fuerint, de ægro bene ſperādū. Quod te facere iubet & ipſe Hippocrates. Nēpe in prognoſtico ſingulorū tum ſymptomatū, tū ſignorū vires particulatim docuit, atq; circa libri finē ait: "Oportet autē eum, qui recte ſit tū conualituros p̄dicturus: præterea & in quibus ægritudo pluribus die- 3. Progno. 37. 4.211.e
bus, & in quibus paucioribus, permanſura ſit: ſigna omnia perdiſcere, atq; æſtimatis eorū inter ſe viribus, vt ſcriptū eſt, ferre ſententiā. Signorū autem vires æſtimari præcipit, atq; ex ipſis prænoſcere, quidnam futurū ſit. Vbi ergo bona malis p̄miſta fuerint, viribus quodāmodo paria ęquaque, exercitato eſt opus viro, qui in operibus ea ſæpenumero fuerit contemplatus. Vbi vero oīa vel mala, vt nunc, fuerint, vel bona, cuiuis patet, quod futurū ſit. Cū.n. deiiciēte aluo deficere animā ſignū per ſe malū ſit, pari modo & malū vocis priuatio: ſi præterea æger neruorū diſtentione cōflictetur, vel ſingultiat, vel faſtidiis refertus ſit, manifeſtius indicabit periculū. Si præter hæc &

C aliud quodpiam malū ſuperuenerit ſignū, vt circa faciem ceruicemque ſudores: atq; adhuc, q̄ nūc a ſcriptore huius libri dicuntur, nullo, quod bonum ſit, malis permiſto ſigno: ꝙ talis de neceſſitate ex ſignorum malorum aceruatione morietur, notum euadit. Adiectum autem in fine dictionis πνευματωθέντες id eſt ſpirituoſi facti, tanquam ænigma, ceu quippiam eorum, quæ de neceſſitate ſore conceduntur, quicquid ſignificet, ſiue ſpiritum copiam, quibus uēter inflari poſſit: ſiue magnā & frequentem reſpirationem, quam ſanè iis, quas comitatur, affectionibus haudquaquam bonā eſſe didicimus, veluti & eam, quæ ventris eſt. Quapropter veſtiganda alia ſigna non ſunt his de neceſſitate antegredientibus. Neque enim amplius ex his, veluti ex nonnullis, quæ caſu eueniunt, futurorum obſcura quædam fit prænotio.

53 *Quibus per febres crura tuberculoſa fiunt, eaq; tractu temporis, manente etiā nū febre, non maturuerint, faucibuſq; gracilibus exiſtentib. irrepſerit ſuffocatio, non maturuerint, inquam, †ſed extincta ſint, iis ſanguis è naribus fluere conſueuit: qui, ſi multus fluxerit, morbi ſolutionē portendit: ſi nō multus, morbi prolixitatem. Quo minus vero fluxerit, eo deterius & prolixius erit malum. Quod ſi & alia facilia fuerint, pedum dolores ſunt expectandi: qui ſi pedem affecerint, & doloroſus perſeueret, inflameturq; & non leuetur, dolores poſt paulo ad ceruicē peruenient, claniculāque, & pectus, & articulū: nē-*

D *pe & hic tuberculoſus fieri debet. His autem extinctis ſi manus vel contrahantur, uel tremulæ fiāt, tatē neruorum diſtentio prehendit, & deſipiētia: ſed & ſuperciliis oriūtur, quæ φλυζάκια vocāt, ruboreſq; ægrum habent: & ex palpebris altera ad alteram germinat: dura prehēdit phlegmone: tumet vehementer oculus, & delirium valde creſcit intēditurque: atque noctu magis, quàm interdiu, indicatur. Signorum aūt multa fiūt in numero impari magis, quàm pari. Vtro tamē horū fiant, pernicioſi ſuperueniūt.*

† Codi. aliqui manuſcripti habent. ἀλλὰ μαλθαχθῶσι, ſed nec extincta ſint. & ita et verſus interpres. Galenus tamē uidetur legiſſe, ſed extincta.

Qui librū hunc confecit, is hæc omnia, quæ dicta ſunt, deinceps inter ſe cōtemplatus, vniuerſalem quendam particulari ex obſeruatione ſermonem temere feciſſe mihi videtur. Melius ſiquidem erat, ſi, quo Hippocrates modo in epidemiis ſcribere conſueuit, is ita feciſſet, præfatus quidem ab initio patientis nomen, deinde dies, in quibus ſingula facta ſint, narratione aſſecutus, vt & in ipſis, quæ nunc dicta ſunt, ſymptomatis facere potuit. Nempe in cuiuſpiam cruribus orta ſint turbercula, eaque non recipiant maturitatem, febriat quoque is, & ſuffocationem incurrens ab his liber ſit tuberculis; exiſtimabit profecto quis ſurſum factam humorum, qui crus infeſtabant, tranſmutationem, quæ in horum tranſitu ſuffocationem homini peperit. Si ergo talis, (vt Hippocrates dixit) euaſurus eſt profluere per nares ſanguis poterit: qui ſi multus fuerit, morbum

ſoluet:

ſoluet: ſi non, protrahetur ægritudo. Et, ſi reliqua bene fiant, rurſum ad pedes decūbere huic dolor poterit. Quòd ita factum eſſe ſtatuatur, veluti ex his hominem ἐρυθρωπὸν factum eſſe; quod caliditatem multã circa pedem manifeſtare conſueuit, vel febrem multam igneãq;. Et, ſi poſt hæc non ſolut fuerint * ſymptomata, reuerſa iterũ ad ſuperiores partes humorũ copia dolores pariet in collo, clauicula, humero, & pectore. Vt aũt huic omnia hæc abſque ratione cõtigerũt (nẽpe id extincta eſſe, fuit) ita manus tremulas factas eſſe ſtatuaſ: deinde neruorum diſtentionẽ, ꝙ ad neruoſas partes decubuerit humorum copia, principiũque ipſorum prehẽderit, vnde deſipiẽtiã ſub ſecutam eſſe. Contemplatus igitur autor quendã ex ijs, qui ita affecti ſunt, φλυκταίνας in ſupercilijs habentem, (nempe id ſignificant φλυζάκια,) omnibus ita habentibus futurum ſymptoma hoc temere pronunciauit. Idemque de iis, quæ continuata ſerie ſcripta ſunt, ſermo exiſtit. Nẽpe, quod vni ita affectorum vel duobus factum eſt, id ad oẽs extendens, ait, & ipſos rubores habere, & ex palpebris alteri ad alteram germinare, durari quoq; fieri phlegmonẽ, & vehemẽter tumere oculos. Quorum cętera quidem cuiuis patẽt, ſed ex palpebris altera ad alterã germinare eſt ambiguum, vtrumne ſignificare voluerit quandam ex parte earum exurgentem conſertionẽ, vel carnoſam quandam germinationem, ab altera quidem enaſcentem, ſed ad alteram ſeſe extendentem. At vero ſi rei huius aliquo pacto inuẽtio quippiam vtilitatis afferret, de ea amplior foret ſcrutatio. F

* Al. morbus.

*64 Hos ſi ab initio * purgare volueris id ante diem quintũ facito, vbi vẽter murmurauerit: ſi non, à medicamentis abſtineto. Verum, ſi murmurauerit fuerintq́; excrementa biliosa, ſcammonia mediocriter ſubpurgato. Quantum vero ad aliam pertinet ſanationem, quam minime exhibebis tum potus, tũ ſorbitiones, vt melius æger habeat, niſi decimamquartam fuerit egreſſus.*

* φαρμακεύειν.

Sanationem prædictæ concuſsionis ſcribit, quã nominatim perſtringere mihi, vt dixi, nõ placet, cum etiam & ſanatio nihil commune habeat præter ea, q̃ ſæpius ante ſunt enarrata. Ait ſiquidem conſiderandam aluum, quam per murmurationes cognitam purgandam eſſe præcipit: &, ſi biliosa deorſum repãt, ſcãmoniam biliosa purgantẽ exhibet. Quod vero ad reliquũ ſanationis attinet, ſorbitiones per q̃ exiguas miniſtrari præcipit, quouſque decimumquartum pertranſierint diem: qua oratione morbum ante decimumquartum diem coctum eſſe non poſſe ſignificatur.

65 Cum febricitanti decimoquarto die vox intercepta fuerit, tantum abeſt, vt morbus celerior tum ſolui, tum diſcedere conſueuerit, vt etiam diuturnitas ipſi indicetur. Cũ ergo in eo die apparuerit vocis interceptio, morbus protrahitur. G

Dictio hæc his ſuperfluit, qui mala ſymptomata maiori prædita eſſe facultate didicerũt, cũ in diebus indicatorijs apparent. Nempe, qui librum hunc ſcripſit, nũc in re vna, quæ decimoquarto diei eſt particularis, hoc eſt vſus vniuerſali. Nẽpe, vt diebus cæteris iudicatorijs, ſic & decimaquarta, ſi malum aliquod ſymptoma apparuerit, id maiorem habet efficaciam. Annotare autẽ oportet, quod futurum eſt neque ſimpliciter, neq; vt res tulerit, ſed cum definitione. Nam ſi ex ſignis bonis, quæ maiorẽ habẽt efficaciam, laboranti quædã affuerint, longiori tẽpore ſaluari æger poterit: at, ſi nullũ tale fuerit, morietur, nequeunte morbi concoctioni ſatisfacere virtute. Qui igitur hæc ſcripſit, prolixiorem omnino fore morbum male pronunciauit. Nempe & is cito mori põt, cui vox decimoquarto die interrupta eſt, ſi cum ſæuis alijs notis factum fuerit hoc ſymptoma.

66 Cum febrientis lingua quarto die turbata quadam loquitur, venterq́; liquida biliosa deijcit, talis delirare conſueuit. Sed obſeruare oportet, quod euenientibus ſuccedit.

Id quoque & in alio quodam die apparet: verum, ſi quarto apparuerit, in primis periculoſiorem ſeptimum fore demonſtrat, id eſt quæ illo die futura ſunt. H

67 In acutis morbis, quæ æſtate & autumno fit repentina ſanguinis deſtillatio, robur multamq; in venis inflammationem ſignificat: itemque quod poſtero die vrina tenuis apparebit. Et, ſi æger ætate uiguerit, fueritque corpore ob exercitationes bene carnoſo uel melancholico, vel expotatione manus tremulæ fuerint, delirium vel conuulſionem prædicere bene eſt.

Dictio quoque hæc ſymptomatũ multorum, q̃ non in ægro omni coeunt conueniũtq́; cõplicationem habet: quo fit, vt inutilia ſint, q̃ ad hunc ſcribuntur modũ, cũ doctrina ab vniuerſalibus recipiat cõmoditatẽ, quo Hippocrates modo facere cõſueuit. Dictum autẽ eſt, ꝙ vniuerſalium q̃ quidem perpetua ſunt, primam habent virtutẽ vtilitatẽq́; quæ vero magna ex parte ſunt, ſecundam. Quod ſi anceps quippiam vel rarum fuerit, id ad doctrinam inutile cenſetur. Quæ igitur recẽſuit, particulatim contẽplemur, atq; ante omnia quod primo eſt dictũ. In acutis morbis, q æſtate & autumno fit repentina ſanguinis deſtillatio, robur & multam in venis inflãmationem indicat. Melius ſiquidem erat pronunciare, quod robur venas curatione egere indicaret. Nouimus.n. ꝙ ſanguinis è naribus ſtillationes malũ ſemper quippiã eſſe ait, ꝓpterea ꝙ natura quidem concupiat, ꝙ ſuperfluum eſt, excernere, ſed ob propriã imbecillitatẽ nequeat, vel ſanguinis craſſitiẽ, vel partium denſitatẽ, vel quædam ex his, vel propter omnium concurſum. Cum autem malũ ſemper hoc

per hoc

A per hoc ſignum ſit,magiſq; quod primis tum æſtatis, tum autumni temporibus virtutem ipſius intendi contingit(nempe in eis diebus flaua redundat bilis,ambiensque nos aer calidus eſt:quo fit, vt ſanguinem vtranque ob cauſam, bene fluentem eſſe oporteat,) magnitudo quædam cauſæ indicatur,propter quam fluere inhibetur,quam robur eſſe ait,forte dēſitatem ita appellās. Quòd porrò ita affecti venarum curatione egeant,nondum oſtendit,prius quàm aſtruat, quamnam dicat curationem,nec tamen dixit. Prædictionem præterea primam dixit, quod ſcilicet poſtero die vrina tenuis apparebit,non ſolo eo die de neceſſitate incoctis apparentibus, verum quoque & alijs præcedentibus. Conuulſionem quoque & deſipientiam fore ait, ſi laborans ætate viguerit. Præterea & exercitati & bonæ ipſius carnoſitatis meminit,& temperamenti: nempe melancholicus,nomen eſt temperamenti.Huc adde,quod ex potatione eum manus habere tremulas ait. Hæc ergo ſymptomata poſſunt inter ſe complicari,non tamen de neceſſitate, neque magna ex parte ſuccedent deſipientia & conuulſio.

68 Et,ſi paribus quidem diebus ſuperuenerint,melius: in indicatione autem perniciosum, niſi multus abunde effuſus ſanguis viam redundantiæ fecerit vel per nares,vel per ſedem,vel per abſceſſus,uel B *commutationes,vel ad hypochondriorum dolores,uel ad teſtes,uel ad crura.Coctis autem his, uia patent ſputis:urinæq́; excernuntur craſſæ leues,& albæ.*

Gemina eſt ſcriptio in hoc verbo ἐπιγίνεσθαι, id eſt ſuperuenire,vna quidem ſcripta per τ elementum tertia ſyllaba,altera per γ. Verum,ſiue per priorem ſcriptionem ægros diebus paribus ἐπιτείνεσθαι, id eſt intendi dixerit:ſiue ſecūdum poſteriorem prædicta ſymptomata diebus paribus ἐπιγίνεσθαι, id eſt ſuperuenire affirmauerit: non continuo exiſtit & melius,quanquā id dixit. Neq; enim,ſi pares fuerint,intueri oportet,ſed ſi iudicatorij: nempe quartam,quæ par eſt, & ipſe ex ordine paulo ante maximam habere facultatem aſſeruit. Cæterum,quod deinceps dicitur, verū exiſtit.Nam, ſi ſanguis multus,quouis modo id fiat, excretus fuerit,ſalutis ſpē habet. Præterea & per abſceſſum ipſos,& per commutationem,ſeruari ait: abſceſſum quidem ferè ſua peculiari appellatione declarans,ſed commutationem,cum ait,ad hypochōdrium dolores, vel ad teſtes, vel ad crura. Differunt autem inter ſe,quod ἀπόστασις, id eſt abſceſſus, iudicationem infert, ægrūmque a moleſtijs omnibus liberat: μετάστασις autem id eſt commutatio, aliarum habet principium acceſſionum,offenſionumq́; vt & aliud exigat tempus ad coctionem mali,corporis locus,ad quē in- C feſtantium humorum facta ſit commutatio. Eam ob cauſam adiecit, Coctis autem his permeationes fiunt ſputis,vel craſſis vrinis læuibus & albis,ſigna coctæ commutationis edocens ex coctis,tum ſputis,tum vrinis.

69 Febri ſingultuoſa laſerpitij ſuccum,oxymeli,daucū tritum propina:galbānumq́; ex melle & cyminum in eclegmate:poſteaq; ſorbendum ptiſanæ cremorem dato.Talis autem euadere non poteſt, niſi ſudores ſuperuenerint indicatorij,& ſomni æquales,urinaque exierint craſſę & acres, aut in abſceſſum firmetur morbus.

λύγγας & λύγγους, id eſt ſingultus,appellare cōſueuerunt.Sunt autem motiones quædam ſtomachi conuulſoriæ,quas quidem fieri aiunt propter immoderatam vel inanitionem, vel repletionē. Quæ ſi propter inanitionem fiant,fere ſanationem nō recipiunt:ſi verò ob repletionem fuerint, ab ijs,quæ infarcta ſecant abſterguntq; ſanantur medicamentis: quo è numero ſunt,quæ in hoc loco ſcripta ſunt. Videtur autem & nunc morſus is fieri propter acrimoniam ſtomachum mordentē, ut cum quiſpiam piperis plus,uel ſimile quippiam deuorauerit. Et ſanè fuerunt ex febrientibus,qui in ſingultu rodentem acerrimumq́; vomuerunt humorem:a quo tandem ſymptomate ſunt libe- D rati. Verum febris huiuſmodi nequaquam ſingultuoſa appellatur:nempe, vt ſingultuoſa vocitetur,permanere amplius debet ſingultus,vel etiam per totum morbum ſimul cum febre exacerbare. Febrem hanc per ſudores iudicatorios,ſomnosq; æquales,vacuataſque vrinas,tum craſſas, tum acres,ſanari ait,talibus quidem vel excretis,vel in abſceſſum firmatis.

70 Coccalus, id eſt nux pinea, & myrrha, in eclegmate exhibeantur bibantq; oxymelitis perquā exiguum.

Scriptum quoque & inordinate hoc eſt. Commodius ſiquidem feciſſet,ſi paulo ante in ea orationis parte,qua eos ſanauit,quibus tum thorax,tum pulmo per ſputa expurgari debent,id ſcripſiſſet,& non febri ſingultuoſæ adiecisset. Et ſanè,quod dicitur,obſcurum eſt. Nempe κόκκαλος ab ipſo dictus,non ita,ſed κῶνος magis,ab antiquis Græcis appellitatur,veluti a recentioribus medicis propemodum omnibus στρόβιλος. Conſueuit autem ex eo eclegma confici,vbi maxime pinguis fuerit,id eſt vbi multam circumfuſam habuerit,quæ peculiaris ſit,reſinam. Coquunt autē fructum hunc in aqua cum praſſio,hoc eſt marrubio,recenti: mox decocto mellis exiguum miſcent,coquuntque iterum,donec mellis accipiat craſſitudinem: quo ad hunc modum confecto medicamento vtimur ad thoraces pulmoniſq; expuitiones. Quo autem modo & alia quædam medicamento huic ſæpius immittunt,ita & auctorem libri huius myrrham immittere veriſimile eſt:quod poſtea,velut compendio,manifeſtauit,inquiens, Coccaſus & myrrha in eclegmate exhibeantur. Poteſt autem & ipſos,qui eduntur, conos cum myrrha exhibere: atque huic fortaſſe

taſſe mel nõ perperam medicamento miſceri intellexerimus. Sunt, qui dictionem hanc ab anteſcripta ſeparant, ſeorſumque ſcribunt: alij finem anteſcriptæ principium huius efficiunt hoc pacto: Si autem abſceſſus firmentur, coccalus & myrrha in eclegmate exhibeantur: vt morbis in abſceſſum firmatis ei medicamentum eſſe intelligamus: quod a ratione alienum cenſeo propter id, ꝙ ita infertur. Bibantque oxymelitis perquam exiguum. Nempe in ſingultuoſa febre formidandum acetum præcipit ratio: in ijs vero, quæ in abſceſſum firmantur, nequaquam. Eam ob cauſam ſunt, qui dictionem hanc quadantenus quidem antea ſcriptæ copulent, quadantenus vero ſeparent, atque adiecta coniunctione, autem, ita ſcribant: Si autem in abſceſſum firmetur. tanquam de ſingultuoſa ante dicta febre id dictum ſit: volente auctore, ſi in abſceſſum aliquando firmari contigerit ſingultuoſam febrem, coccalum cum myrrha exhibere, & copioſam oxymelitis vitare potionem. Syllaba autem vltima verbi huius πηχθῇ, id eſt firmetur, ſiue per ζ literam ſcribatur, ſiue per ξ, nullam, quæ inſignis ſit, facit ſermonis mutationem. E

71 *Quod ſi ſupra modum ſiticuloſi fuerint, bibant aquam hordei.*

Quod potum hunc, tanquam ſitim adimentem, exhibeat, eſt manifeſtum. Sed melius feciſſet, ſi prius, quonam pacto parare hordeum oporteat, enunciaſſet: vtrumne ſimpliciter madefacere: vel ex eo zythum, vt huius temporis homines, conficere: vel quouis alio parare modo.

72 *In peripneumonijs & pleuritide ita cõſiderare oportet, ſi febris acuta fuerit: ſi dolores lateris vel alterum, vel utrunque infeſtent: & æger in ea, qua ſurſum fit, ſpiritus latione laboret: tuſſesque adſint, & ſputa educantur, rufa, uel liuida, uel & tenuia, & ſpumoſa, & florida: & ſi quippiam aliud diſcrepans prę̄ter ea, quæ didicimus.* F

Pleuritidis peripneumoniæque tum magna, tum effatu digna quidem omnia in legitima libri huius parte ſunt definita diſtinctaq;: ſed, quæ medicis omnib. patẽt, ea ſunt prætermiſſa. Talia aũt ſunt, quæ impræſentia ab auctore ſcribuntur. Ea primum quidem a veterib. empiricis appellata ſyndrome, quã veteres affectibus conſidentia ſymptomata appellabant: ſi videlicet febris acuta, dolorque lateris, vel alterius, vel vtriuſque & potiſſimum, qui in expiratione fit: nẽpe id eſt, Et ſi æger in ea, quæ ſurſum fit, ſpiritus latione laboret: tuſſes adſint, & ſputa educantur, rufa, vel liuida & tenuia, & ſpumoſa, & florida, & quouis aliter modo præter ſolitum euariantia. Nẽpe hoc ſignificat, inquiens, ſi quippiam aliud diſcrepans habeat præter ea, quæ didicimus. Quę omnia in pleuriticis peripneumonicisque apparere ait, ſi contingant. Sed hos ita regere oportet.

73 *Si dolor ſurſum penetrauerit uel clauiculam, uel mammam, uel brachium, uenam brachy internam ſecare oportet, qua dolor afficit parte.* G

Rurſus & in præſenti loco partis legitimæ ſententiam elaborat, qm̃ in ea prætermiſſum eſt, ꝙ ſimul cum dictis intelligitur: adiicitq; illud, venã ſcilicet ſecãdã recto a latere dolente tramite: ꝙ expoſuit inquiens. Venã brachij internã ſecare oportet, qua dolor afficit parte: ſed manifeſta vs breuitate orationem negligẽtius percurrit: nam venã cubiti dicere debuit, cũ venã brachij dixit.

74 *Sanguinemque auferes pro corporis habitu, anni tempore, ætate, & colore. Ampliuſque non veritus, ſi dolor acutus fuerit, ad animi uſque defectionem detrahes.*

Rurſus hoc in loco plus, q̃ mediocriter, ſcopos detractionis ſanguinis oẽs recenſere conatus, quoſdã ſilentio p̃teriit. Neque.n. virtutis meminit; neq; ſanguinis mutationis, nec vero regionis, nec conſtitutionis. Plus aũt auferre, atq; ad aĩæ vſq; defectionẽ id audacter agere p̃cipiens, deliquit ſane in dictione, cum adiecit, quam ob cauſam audere conueniat. Nẽpe, ꝙ dolor acutus ſit, plus quidem ſanguinis vacuamus: ſed fluere ſinimus, nõ q̃a acutus ſit, ſed ob alia: ut pote ſi virtus robuſta fuerit, viguerit ætas, ſanguis abundauerit, & laborantis natura tũ dẽſior, tũ durior, atque ægre magis ꝑſpirabilis, & ſanguinis copioſi fuerit: anni ẽt tẽpus, & cõſtitutio bñ tẽperata: ſic ſane & regio, Nẽpe, ꝙ ad aĩæ vſque defectionẽ ſanguinẽ auferre nõ vereamur, nobis ex his accidit. H

75 *Clyſterem poſtea exhibebis.*

A ſanguinis miſſione clyſterem exhibere iubet. Sed melius erat adieciſſe, ſi non ſponte probe deiecerit aluus.

76 *Si uero dolor ſub thorace fuerit, ualdeque infeſtauerit, pleuritico uentrem ſubpurgabis: nihilque dũ purgabitur, dabis, à purgatione autem oxymeli. Verũtamen {purgãs medicamẽtũ miniſtrabis quarto die, {tribuſque primis diebus clyſteres exhibebis: quibus ſi non leuetur, ad hunc ſubpurgabis modũ: Cuſtodies deinde ægrum, donec ad febris priuationem & ſeptimum peruenerit diem: qui ſi in tuto eſſe uideatur, in primis exiguum tenuemque cremorem, cumque melle miſcens, dabis: ſi vero facile reuocatur, & facile ſpirat, lateraque non doleant, ſenſim craſſiorem copioſioremque, & bis die miniſtrabis.}*

{ φαρμακεύειν.

Pleuriticum nominauit, id quod ab Hippocrate in legitima libri huius parte eſt dictũ: vbi ità

habentes

A habẽtes pleuriticos purgat: facit aũt id duobus modis. Quarto vero die medicandum indiſtincte ꝓnunciauit. Neq;.n. inter initia aliqđ remediorũ hmõi ęgro inſũgere oportet: desũpto à numero dierũ ſcopo: ſed, ꝙ Hippocrates recẽſuit, eſt exequendum. Nã vel ſtatim ab initio prius q̃ ĩ parte aliq̃ firmati ſint humores, medicandũ, vel poſtea cũ concocti fuerint. Quã ob cãm & prima interdũ die, & ſecũda, & quarta, & ĩterdũ q̃nta, medicati ſum᷒, & non ĩ quarta ſolũ quo mõ is dixit:

77 Quod ſi non facile liberetur, potionis minus, ſorbitionem exiguam, cremoremq́; tenuẽ, & ſemel exhibebis: atque eo, quo melius degit tempore, quod ex urinis deprehẽdes. {Nempe in iſtiuſcemodi morbis ſorbitio non prius danda eſt, quam lotia, aut ſputa matura facta videris: Quòd ſi purgatus multa deiecerit, dare oportet, minus tamen & tenuius. Non enim poterit prauaſorum vacuatione dormire, neque concoquere ſimiliter, neque indicationes ſuſtinere: verum, vbi crudorum colliquatio facta fuerit, &, quæ renituntur reiecta, nihil obſtabit.

De particulari cibi exhibẽdi tẽpore agens Hippocrates & libri huius auctor in ijs, q̃ ſupra ſcripta ſunt, eã quæ tum in thorace, tũ in pedib. eſt caliditatem aĩaduertendam eſſe voluerunt. Nẽpe vrinarum conſideratio ad vniuerſalẽ victus formã, nõ ad particularẽ vtilis eſſe videtur. Quo fit, vt nõ recte dicat hoc in loco cremorẽ tenuẽ ſemel exhibẽdũ eo, quo melius degit, tẽpore, idq; de
B prehendendũ ex vrinis. Nẽpe tametſi breuiſſimã in particularibus acceſſionibus ad melius inclinationem vrinæ habuerint, tẽpus tñ huiuſmodi non vſqueadeo ꝓtrahiť, vt has recondamus, expectemusque dum nebulas vel ſublimes vel ſubſidentes habuerint: hæc ſiquidem non pauco fiũt tẽpore. Atqui in acutis morbis interdum ægri in declinationis principio de neceſſitate ſunt alẽdi:

78 Cocta autem ſunt ſputa, cum puri ſimilia fuerint: Vrina autem, cum hypoſtaſes erui modo ſubrubras habuerint. Cæteri᷒ autem laterum doloribus tepefactoria apponere & ceromata nihil vetat, cruraque & lumbos calido inungere, & pinguedine illinere: hypochondrijs quoque aduſque mammas ex lini ſemine cataplaſma imponere. Vbi autem peripneumonia ad ſtatum peruenerit, quando non repurgantur, auxilium non habet, & mala eſt, ſi laborans ægre ſpirauerit, fuerintque urinæ tenues & acres, atq; ſi ſudores circa ceruicem caputque oriantur. Nempe ſudores huiuſmodi mali ſunt, vincente ob ęſtũ impetumque & violentiam ægritudine, niſi vrinę multę & craſſę prodierint, & concocta exierint ſputa. Vtrum autem ex his ſponte euenerint, ſoluit morbum.

Neq; ſui ipſius eſt memor, q̃ nõ ad hũc modũ de coctis vrinis ſupra ſcripſerit, neq; Hippocratis, q̃ aliter dixerit." Nẽpe ꝙ vrina optima ſit, q̃ ſedimẽtũ hẽt, tũ albũ, tũ læue, tũ æquale. Cætera, 2. Progn. t. 26. 4.200.b
C q̃ peripneumonicis pleuriticisque ĩ orõnis textura narranť, cõſpicua ſunt, tũ vbi libri hui᷒ auctor ab Hippocratis recedit ſnĩa, tũ vbi maxime, vel ꝓrſus, vel aliqua ex parte, huic annuit & cõſẽtit.

79 Peripneumonię eclicton ſeu eclegma, Galbanum & nucleum pineum ex melle attico dabis, abrotonum ex oxymelite. Piper quoque & nigrum elleborum, vbi ferueſceceris, pleuritico etiam circa initia dolenti bibendum offeres. Quòd ſi panacem ex oxymelite feruefactam percolatamque propinaueris, benefacies. Prodierit autem & hęc hepaticis, aut ex ſepti tranſuerſi dolore affectis, atque ijs omnibus, quę aut per aluum aut per vrinas expelli deſiderant, ex vino & melle. Verum, quę ventri expurgando exhibiturus ſis, ea cum mulſa aquoſa & multa propinabis.

Medicamentum primum ſecundumque ſputa educunt. Sed, quod ex elleboro nigro conficitur, ventrem ſubducit. Quòd vero ex panace eſt, quibusnam vtile ſit, recenſuit.

80 Dyſenteria, quę ceſſauit, abſceſſum vel tuberculum aliquod pariet, niſi deſierit vel in febres, vel ſudores, † appareantque vrinę craſſę & albæ & lęues,} vel in tertianas, vel in varices, aut dolor in teſticulum, vel crura, vel coxam firmetur. *† et urinas craſſas, & albas & valde perſpicuas.*
D Sermo quoque præſens ſine definitione & diſtinctione eſt prolatus, quod neque, qualem dicat dyſenteriam, demonſtrauerit, & quod neque omnis, quæ ceſſauerit, hæc inferat.

81 In bilioſa febre morbus regius cum rigore ante ſeptimum diem enatus morbum ſoluit: ſi vero abſq; rigore pręter temporis occaſionem ſuperuenerit, pernicioſum.

Neque proculdubio ante ſeptimum diem cum rigore enatus morbus regius febrem ſoluit, neque poſt ſeptimum. Sed ſane ita diſtinguere oportet. Febrientibus morbus regius ſuperuenit, interdum quidem tanquam affectionis hepatis ſymptoma: interdum quoque & natura bilem per cutim excernere contendente, ſed nequeunte. velutu in abſceſſibus omnibus fieri conſueuit. Verum in "Aphoriſmis de huiuſmodi morbis regiis eſt enunciatum. 4. Aph. 62. Ex. ord. 34. b

82 ' Lumborum tenſus, atque in melancholicis per venas ſpirituum interceptiones cum fuerint, ſanguinis detractione ſoluuntur.

Cum inquit, propter melancholicum ſanguinem in venis redundantem ſpiritũ interceptiones fiunt, ſanguinis miſſio ſoluit: ſi interceptionem dicit ſpirituum, qui in arteriis ſunt, nam & arterias antiqui venas appellabant: quænam alia fuerit, quàm pulſus carentia priuatioque? Græci

ἀσφυξία

ἀσθμα dicitur: ſi vero eorum, qui in pulmone ſunt, ſpirituum interceptionem dicit, rurſum & appellatam apnœam, quaſi reſpirationis priuationem dixeris, obſcure inſinuabit. Poteſt quoque ſãguinis tum copia, tum craſſitudo non arterias modo inflare, vt permeare non poſſit, verum quoque & proprie appellatas venas. E

83 Cum aũt ob tendines vehementer in anteriorem reuelluntur partẽ, ſudoresq́; circa ceruicem faciẽque oriuntur, morſis ob laborem & areſcentibus ijs, qui ad ὀσφὺν id eſt caudã, vergunt tendinibus: craſſiſſimi hi ſpinam continuant, quæ maxima enata copulæ ad pedes vſq; finiũtur: Is, ſi neq; febris, neq; ſomnus ſuperuenerint, fuerintq́; ſecuta coctionẽ habentes vrina, ſudoresque iudicatorij, vinũ creticũ vinoſum bibat, edatque polentam coctam. Cerato quoque perungatur: & crura ad pedes vſq; calidis in peluı madefacta, ſuperimpoſito velamine contegantur: brachia item ad digitos vſq; inuoluantur. Spinã præterea à ceruice ad coxam vſq; molli pelle, quæ pinguedine & cerato illita ſit, velabis ita, vt anteriora ẽt contineãtur. Intermiſſisq́; quæ per vtriculos fiũt, fomẽtis, calida perfundes aqua, linteo obuolues, & {in conclaui} cubare ægrũ facies. Ventrẽ autẽ ipſum non admodũ ſolueris, niſi balano, ſi longo tãtempore ſe continuerit, idq́; ſi bene tibi proceſſerit: ſin autem, modi* radicẽ in vino odorato tritã & daucum mane ieiuno, prius quam madefeceris, propina. Poſt hæc cito farinam coctam tepidã voret plurimã: vinumq; cũ voluerit, bene tẽperatũ ſuperbibat, idq; ſi ad melius tibi proceſſerit: ſi nõ, prædicere te oportet. F

*A. plerique maxime dic.

*Al. moleos.

Sermo quoq; hic indiſtincte & indiſcrete eſt prolatus, pter id, quòd & nomina quædã improprie ſcripta ſunt. Nempe ob labores morderi tendines improprie eſt dictum, verbo hoc mordere acribus humoribus & non doloribus quadrante: præterea & quod in principio dictionis dicitur: Vehementer in anteriorem reuelluntur partem. Deinde ait, Areſcentibus, qui ad ὀσφὺν id eſt caudam, vergunt, tendinibus, qui craſſiores ſpinam continuant, eos, qui vſq; ad caudam procẽdũtur, ita vocans: appellant autem ὀσφὺν, oſſis extremũ. Quod ſi partem vtranq; tendi manifeſtare voluerit, atque tum in ſcapulas, tum in pectus tetanũ intendi, fieri ſanè poteſt: quo modo paulo ante dixit, Tetani lumborum. Non tuto autem morbi facilitatẽ ex vrinarũ concoctione pnoſcit. Nẽpe, tametſi febris cruditates per vrinas manifeſte iudicẽtur, morborum tñ muſculos infeſtãtium, haudquaquam ſecura eſt p vrinas ſignificatio: ſed hoc quidem exiguũ. Vinum autẽ his exhibere diſtinctione non facta, vtrumne ob frigiditatem paſſus æger fuerit, an aliã ob cauſam, non exiguũ eſt delictũ, immo petulãs potius immodeſtumque. Abſque itẽ ratione dictũ eſt, vẽtrẽ ſoluẽdũ nõ eſſe, niſi balano. Nẽpe in hmõi morbis cõmode interdũ ſoluit. Cætera dictionis manifeſta ſunt.

84 Morbi omnes ſoluuntur vel per os, vel p aluũ, vel per veſicam, vel per aliam, quæ talis ſit, partem. Sudor autem morbis omnibus eſt communis. G

Sermo hic neque vniuerſalis eſt, neque communiter ineſt omnibus: neque enim per hæc ſolũ morbi ſoluuntur, verum quoque & per vterum, & per ſanguinis è naribus eruptionem.

85 Quibus à capite fluxio eſt, his elleborum dare oportet.

Elleborum dare omnibus, quibus à capite fluxio eſt, non eſt neceſſe: nempe interdum capiti ſoli prouidere conſueuimus.

86 Quicunque propter abſceſſus, vel phleborrhagian, vel incõtinẽtiam, vel aliã quampiã fortem cauſam ſuppurati facti ſunt, his, ne elleborũ dederis: neque etenim proderit: &, ſi quippiã afficiatur æger, feciſſe id videbitur elleborus. Si vero corpus diſſoluatur, vel dolor in capite ſit, vel oppletæ aures, vel nares, vel ſputatio, vel genuum grauitas, vel corporis præter ſolitum tumor; quodcunque horum contigerit, dabis: modo hæc neque ob potum fiant, neque ob veneres, neque ob triſtitiam, neque ob curas, neque ob vigilias. Si enim quippiam horum cauſam fecerit, ad id curationem dirigere oportet. H

Phleborrhagian, venarum ruptionẽ dicit. Quòd autẽ neq; ijs, qui ob huiuſmodi cauſas, neque ijs qui propter abſceſſus, neq; ijs qui ob cauſam aliam ſuppurati facti ſunt, dare elleborum oporteat, nemo ignorat. Sed qui ob incõtinẽtiã intemperantiamq; ſuppurati ſunt, pperam in hoc recenſentur catalogo, intemperantia ipſa per ſe intemperãtes lædente, vt redũdantia, cruditate, crapula, venere multa, vigilijs, & quibuſdam ſimilibus. Cæterum prædicens, quibuſnã elleborũ exhibere oporteat, inquit, Si vero corpus diſſoluatur, i. fractũ admodũ reddat, abſq; ſ. occaſiõe, vel dolore, & deinceps in iis, quæ ſerie continuata dñr, omnibus, oppletis ſ. auribus, naribus, & ſputatione. Adijcit & genuum grauitatem doloremque & corporis præter ſolitum tumorem. In omnib. ſiquidem ijs, quæ ſine manifeſta cauſa facta ſunt, vult elleborum exhiberi. Diuertens autem ſermonem vniuerſalem ad particularia inquit, Modò neque ob veneres, neque ob curas, neque ob vigilias, dicta facta ſint. Si enim ex horum aliquo facta ſint, pugnandum aduerſus efficientẽ cauſam præcipit. Quænam autem ex his omnibus, quæ recenſuit, vere diligẽterque dicta ſint, & quæ non, didiciſtis tum in Hippocratis libris, tum in commentarijs noſtris.

87 Dolores ex itinere ſi fuerint, laterũ, dorſi, lũborũ, & coxarũ, & q inter reſpirãdũ dolent, occaſionẽ habentes

bentes

A *bentes. Sapiunt enim dolores ex crapula cibisq́; inſtantibus ad lūbos & coxā venire conſueuerunt. Quibus talia fuerint, vrinæ difficultas accedit. Horum iter cauſa eſt, coryzæ item & raucedinis.*

Sine ordine hæc interpretatus eſt. Nā prædicens dolores ex itinere, laterū, dorſi, lūborū, & coxarū, rei inanis exhibitionem repræſentationēq; fecit, perinde atq; quonā mō hæc curēt, eſſet dicturus. Deinde facto ita additamēto, Sæpius.n. dolores ex crapulis cibisq; īſtātib. venire cōſueuerūt: intulit, Quibus talia fuerint, vrinæ difficultas accedit. Poſt hæc quoq; inquit, Horū iter cā eſt, coryzæ itē & raucedinis: acephalū vt q̄ſpiā dixerit, i. ſine capite, & vertice, rei faciens ſermonem.

88 *Quæ ob victus rationem eueniunt, multa quidem vniuſquiſque pro non aſſueta victus forma maxime declarat. Nam, qui prandere non conſueuerunt, & pranſi fuerint, his tumor ventris ingens accidit, dormitatio, & protractatio, & plenitudo: quod ſi ſupercœnauerint, venter turbabitur. Hi a balneo (cōfert.n.) dormiant, expergefactiq; que plures lenta ambulatione abſoluant circuitus. Et, ſi ventrem exonerauerint, cœnent, parumq́; vini, ſed meracioris, bibant: ſi ventrem non exonerauerint, corpus calidō perungant. Et ſi ſitierint, vinum aquoſum album & dulce bibant, ſi non, amplius dormiant, conquieſcāt que. Caterū talis inſtituatur victus, qualis ex crapula laborantibus inſtitui ſolet. Pocula aquoſiora tarde meant, ac veluti in orbem aguntur, innatantque circa hypochondria, & non decurrunt ad vrinas, q*

B *bus qui repletus fuerit, nullum celeriter ex ijs abſoluet opus, q̄* compoſitum corpus vi vel celeritate cōficere poteſt: maxime autem quieſcat, donec cum cibis concocta fuerint. Meraciora vero, & auſteriora* *ξυνταθῇ.
* *palpitationem in corpore, atq; in capite pulſum efficiunt: his bene fuerit, ſi ſuperdormiant, calidumque quidpiam ſorbeant ex ijs, quæ ſuauiſſima hēnt: ieiunium.n. aduerſus capitis dolorem crapulamq; malum eſt. Qui ſemel tantum die cibum aſſumunt, imbecilli fiunt, & calidum mingunt, vtpote p̄ter conſuetum vacuati: os ipſis ſalſum efficitur, & amaricat: atque in quouis opere contremiſcunt, tpa contenduntur: cœnamque non ita concoquere perinde, atque ſi pranſi fuiſſent, queunt. Minus igitur, quam conſueuerunt, bibant, liquidioremque mazam panis loco aſſumant: atque ex oleribus rumicem, vel maluam, vel betas, & ptiſanam. Dum autem, cibantur, vinum modice bibant, aquoſiusque atque a cœna parū ambulent, donec excurrat vrina, minxerintque. Piſcibus præterea elixis vtantur.}*

Totum hunc ſermonem in legitima libri huius parte abunde tum elaboratum, tum explanatum fecimus: quo fit, vt ex illis, quæ modo dicantur ſimili, poſſis tum diſcernere, tum iudicare. Neque mihi diutius morari in his eſt neceſſe.

C 89 *Cibi autem maxime notas & indicia faciunt.*

Eduliorum vim non ex rōne aliqua, ſed experientia iudicari conuenit. Neq; hic refert βρώματα vel ἐδέσματα, i. cibos vel edulia, dicere. Cæterum, qui hæc ſcripſit, tale quippiam oſtendit per hoc verbum, ἐπισημαίνειν, notas & indicia facere. Nempe nota corporibus ſignumque fit (vt inquit) ſecundum vnamquamque, quæ ex cibis volentibus fit, mutationē. Conſequēter aūt ea enumerat.

90 *Allium flatum parit, caliditatemque in thorace: capiti item grauitatem facit, & †cibi faſtidiū & ſi alius quiſpiam dolor ex conſuetudine ante infeſtus fuerit, irritat. Caterum vrinas ciet, eſtque hoc p̄ditum bono: eumque, qui potaturus ſit, & ſeſe crapulæ daturus, vorare allium optimum eſt.* † *anxietatem.*

Si vnumquodque eduliorum experientia iudicandū ſit, nō recte dictum eſſe vr̄ flatuoſum eſſe allium: neque caliditatis maioris ſenſum, q̄ cæpam comedentibus, inferre, nec in vlla alia corporis parte, neq; & in thorace: neque ſimiliter ἄσην, i. † cibi faſtidium: & potiſſimū vbi quis ipſum parum ante feruefactū aſſumpſerit. Eduliorum aūt multa corpus ſi plethoricum fuerit, * calfaciunt: cum verò ante vacuatū fuerit, ſiccant abunde. Peccauit igitur libri huius auctor, qui indiſcrete † *anxietatem.* *A. humectāt.

D tē enunciauit: nā melius erat, vti dictum eſt, definire. Impræſentia aūt ſimpliciter de allio cēſuit: ſed melius feciſſet, ſi & exiccare & calfacere ipſum dixiſſet, & non flatuoſū eſſe; nempe aduerſus indiſcretum indiſtinctumq; ferre ſnīam conſuetudo non eſt. Subaudire autem oportet, vbi tēpeſtiue datū fuerit: quod parato ante corpore manifeſtat. Ante aūt paratur, ſi neq; plethoricū neque cacochymū fuerit. Non recte igitur capitis grauitatem ab eo fieri ait: nempe, ſi præuacuato corpore allium obtuleris, capitis grauitatem ſanabis, partiſque alterius oīs. Demiror aūt, quonā pa-
* cto, q̄ hucuſq; p̄currit, præfatus, deinceps dixerit, eumq; qui potaturus ſit, & ſeſe crapulæ datur᷑, vorare ipſum optimum eſt. Videtur autem ex his neque crapulam neque ebrietatē efficere, ſed ab his ita præſeruare, vt & grauitatē expellere poſſit, & flatus ſanare. Vera quidem hæc dixit, atq; adhuc ex cietibus vrinas vnū eſſe allium. Sed alia falſo adiecit, ſimulque & pugnantia, ſi dicantur.

91 *Caſeus flatum, atque aſtrictionem, & ciborum accenſionem facit: crudum & incoctum: † atque ijs, qui ſe potu repleuerunt, deterrimum eſt.* † *Ad uerbum peſſimum autem potu comedere repletis.*

Caſeus recēs & mollis duro & ſicco flatuoſior exiſtit: minuſque, q̄ durus ſiccuſque, adſtringit, i. ſiſtit ventrē. Siccus etenim flatuoſus minus eſt, ſed vētrē magis ſiſtit: præterea & ſiticuloſus magis exiſtit: quod oſtendit, eū inquit, & ciborū accenſionē facit. Crudum aūt & incoctū in dictionis iacet medio: qđ exacta enunciatione caret. Oſtendit aūt, ꝙ crudum oē incoctumque in corporis

poris humoribus contractum ex huiuſmodi eduliis fieri natum eſt:cuiuſmodi eſt caſeus:crudum E
& incoctum exiſtens edulium:quaſi ita diceret, Caſeus flatum parit,atq; adſtrictionem ventris,
†Peſſimũ aũt ait, & repletos cũ potu comedere ipſum
æſtuoſusque eſt: præterea,& crudũ & incoctile eſt eduliũ,talesq; ſuccos generat.†Ait præterea,
& deterrimum eſſe ijs, qui ſe potu repleuerunt:quod & idiotis ipſis patet:neque ſiquidẽ alias bo-
num eſt edulium caſeus,vtpote,qui craſſum ſuccum,& coctu difficilem pariat.Si vero inter bibẽ
dum eo quis vtatur repletus,deterrimum omnium eduliorum redditur:grauat ſiquidem os ven-
tris:primusque ipſe corrumpitur,& alia deinceps ſecum corrumpit.

92 *Legumina omnia flatuoſa ſunt,& cruda,& elixa,& fricta:minime vero vel macerata,vel viri-
dia.His autem vtendum non eſt niſi cum cibarys.Sed horum ſingula ſuum vitium habent.*

Ventrem implent legumina oĩa,coctuque difficilima ſunt,q̃ cruda exiſtunt:fricta,flatuoſa mi
nus,ſed concoctioni non minus renituutur:q̃ aũt plurimum elixa ſunt,ea exiſtunt moderatiora.
Quod autem ſequitur,in exemplaribus nonnullis ſcriptum eſt ita:Ex macerata,& viridia: vt& ta
lia p̃fatis vitijs ſint p̃dita.In q̃ plurimis verò non ita ſcriptum reperitur, ſed principio altero ad
hunc modum:Minime autem macerata,{vel viridia}Viridia dñr,quæ neq; ſicca ſunt,neq;exqui
ſite iam perfecta,macerata verò,q̃ in aqua fuerint madefacta.Cęterũ leguminibus haudquaquã, F
ſine cibariis vtendum eſſe præcipit,cibaria nimirum maxime quidẽ eos,qui ex tritico panes fiũt,
affirmans:vel ſimpliciter oĩa,quæ quouis modo parantur:forſitan verò,& alia oĩa,ex quibus pa-
nes conficiunt,zeam ſcilicet,tipham,& hordeum:ruſtici autem & ex milio panes conficiunt.

93 *Cicer flatum parit crudum frictumque,& laborem.* A.li.2.c.2. c.182.f.114 de

Sunt,qui cicer ſcribant ob id flatuoſum eſſe,quòd pudenda intendat. Quod autẽ in fine dictio
nis laborem dixerit,id ad eum referre oportet,qui propter inflationem fit,dolorem.

94 *Lens aſtringit,atque turbationem facit ſi cum cortice ſit.*

Vocem hanc ἄραδον,turbationem quandam,& veluti pugnam,quæ in ventre ex diſcrepantib.
facultate cibarijs oritur, ſignificari dixi: quo modo, & nunc ſignificat,ſi cum cortice aſſumatur,
vtpote quæ,quam caro ipſius,longe coctu difficilior exiſtat.

95 *Lupinis inter hæc minime mala habet.*

Vocabulum hoc ἥκιστα,ideſt minime,vocabulo huic μάλιστα,ideſt maxime,contrarium indicat. G
Lupinum autem minime prædictorum omnium ait habere mala.

96 *Laſerpitij,tum caulis,tum ſuccus,nonnullis quidem maxime,inexpertis vero per ventrem non
deſcendit.Nominatur autem hoc malum cholera arida.*

Laſerpitii radicẽ hoĩes æquiuoce cum tota herba vocare conſueuerunt:hãc & herbæ ſuccum
inexpertis,i.inaſſuetis ſiccã generare cholerã ait.Sed, quænam ea ſit, poſt paulo ipſe docebit,ita
inquiẽs, Ab arida cholera venter inflatur,& ſtrepitus inſunt.Patet ergo ſpiritũ flatuoſum ex laſer
pitii ingeſtione colligi in ventre,eſt.n.acre,& æſtuoſum.Quidnam aũt ſignificet vocabulũ hoc,
nonnullis,nihil ex dictione eſt manifeſtũ.Atq; ob id explanaturus quiſpiam horum ſingula, qđ
maxime probabile ſibi videbitur,dicet:nẽpe in talibus dicere,qđ ex ratione eſt,difficile exiſtit.

97 *Maxime autem id fit,ſi cum multo caſeo,aut bubularum carnium edulio,miſceatur.*

Siccam ab eo vocatam choleram ait maxime ijs fieri,qui laſerpitium ſimul cum caſeo multũ
ingeſſerunt,aut cum carne bubula.Nempe flatus,qui ex laſerpitio oritur,cum emplaſticis, & tar
de penetrantibus edulijs miſtus manet in ventre,& non deſcendit.

98 *Bubula etenim carnes melancholica proritant pathemata . Nempe harum natura inſuperabilis H
eſt,nec quiuis ventriculus eas concoquere poteſt.*

Agebat quidem de laſerpitii virtute,ſed bubularum carnium eſum ſupermiſcuit:factoq;ad pa
themata melancholica tranſitu,ea a bubulis carnibus proritari ait. Deinde geminas aſſignans cãs
hoc ait, Nempe harum natura inſuperabilis eſt. Vſus eſt igitur hac coniunctione,nempe, eorum
modo,qui dictorum cauſas referunt.Non tñ,cur a bubulis carnibus melancholica proritẽtur pa
themata,cauſam dixit:quanquam aliam quampiam communiorem dixerit, qua ſcilicet natura
ægre conficiatur,& valida ſit:natura enim ea inſuperabilis eſt,quam nullus ſuperauerit.

99 *At optime liberabuntur,qui perelixis vtentur,& perquam vetuſtis.*

Hęc quoque ſermonis textura vniuerſaliorem hẽt admonitionẽ nõ in melãcholicis.Nã bubu
lis carnibus,& perelixis,& vetuſtis vti pręſtat,ſicuti & aliis oĩbus,q̃ difficulter concoquuntur.At
improprie voce hac ἄριστα,i.optime,eſt vſus. Neque.n.melancholico laborãtes morbo,neq; ho
mo alius q̃ſpiã,vel ſanus vel æger optime liberatur,bubulas carnes,& perelixas & vetuſtas inge
rens.

A rens. Nēpe inter oīa, q̄ edunt, hæ non bonā præſtant alimoniam: bene tñ talia ingerentes cæteris minus lædūtur. Si ergo ꝓ uoce hac, *ἄκρατα*, dixeris *ἥκιστα*, i. minime, ſermonem reddes integrum. *ἀπεῖλαι.

*100 Caprinę carnes quæ in bubulis mala ſunt, omnia habent, & * cruditatem. Suntque flatuoſiores, ructusque magis generant, & choleram pariunt. Verum, quæ odoratiſſima, ſolida, & ſuauiſſima ſunt, hæ optimæ ſunt, tum perelixa, tum frigida: quæ verò ſuauitate omni carent, male olent, & duræ ſunt, hæ deterrimę, & quæ recentes.*

Cur caprinæ carnes bubulis vitioſiores ſint, cauſam hoc in loco dixit. Nēpe, cum coctu difficiles bubularum modo exiſtant, flatuoſiores ēt ſunt, & ſæpius mouent ructus, qui malam habeant qualitatem. Cum igitur bubulis, & acriores, & calidiores ſint, ſi incoctæ maneant, choleram pariunt. Qua efficitur ratione, vt frigidas eàs magis, quam calidas, eſitare oporteat.

101 Optimæ autem ęſtate, autumno uero peſſimæ.

Optimas eſſe aīt caprinas carnes, inter ſe q̄dē nō cū cęteris cōparatas: oportebat igiť, q̄ tū ad anni tp̄s attinet, vitioſiſſimas ob temperaturā eē. Cōtingit āt capris tp̄e æſtiuo meliorē eſſe alimoniā: quo mō praua sūt, q̄ herbas vorāt aīalia, vbi viridē herbā nō hñt. Capris aūt maxime idoneā
B ꝓbent alimoniā germina arborū caulesque: quos à fine veris æſtas largiter hēt. Quòd aūt alimonia ad carnis bonitatē plurimū poſſit, potes ex uulpibus certior fieri, q̄ autumno ꝓbatiſſimam ob vuas hñt carnē. Sic paſſer, & ficedula maxime laudabilē carnē obtinent. Autumno igiť capræ nutrimento idoneo deſtitutæ, tū deterrimā, tū perq̄ tenuem hñt carnem. Hyeme aūt meliorē * ſanguinis cōſequuntur habitū, naturalē intemperiem a temperatura tēporis cōtractam corrigētes.

102 Porcelli carnes prauæ sūt, cū vel crudiuſculę, vel ambuſtę fuerint: nēpe tū choleracę sūt, et turbatoriæ: Suillæ aūt carniū oīum optimæ ſunt: ualentiſſimę uero, q̄ non admodū, neq; pingues, neque graciles ſunt, nec uictimę ueteres ętatem ſunt aſſecutę. Edendę uero ſunt detracta pelle, & frigidiuſculæ. *ἄματος, est in impreſſis. σώματος, i. corporis eſt in manuſcriptis & ita vetus interpres

Χοῖρον proprie appellabant veteres porcum valde paruum, vt apud poetam reperitur, *ἔσθιε νῦν, ὦ ξεῖνε, τά τε δμώεσσι πάρεστι χοίρε᾽· ἀτὰρ σιάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσιν*, i. veſcere nunc ò hoſpes, ſeruorum cibus porcelli ſunt proci etenim plus, quam abſolutos, edunt ſues. Non ſane video, quo pacto ſyalos ederent proci, (nam & ſyalos veteres appellabant ſues eos, qui perfectos abſolutosque ſupra eſſent,) niſi ꝙ & ignariſſimi eſſent dignoſcendorū, tum eorū, q̄ facile concoquuntur, tum ſuauiū eduliorū: quales, & ſeſe oſtendebant, cum vētres caprarū pingui, & ſanguine plenos eſitarēt: quo ſane, qđ difficilius concoquatur, eduliū reperies nullū. Caro aūt optima tū ad ſuauitatem, tū
C ad concoctionem eorū eſt, q̄ mediam ætatē ſunt aſſecuti: hæc ēt ſanguinē bonū gignit. Veluti deterrima eſt porci vetuſtiſſimi: atque eius, q̄ cōſeſtim a partu voratur, porcelli: nēpe hi terreſtrium fere oīum, q̄ vorāt hoīes, animaliū maxime humidā obtinent carnem. Atq; ob eā rem, cum nuꝑ genitorum caro exuperāter humida ſit, plurimam inde generat pituitam: &, ſi ſubcrudior fuerit, multo adhuc magis. Simili quoque ratione pinguiſſimam ſuum carnem ea, quam medii, & bene carnoſi hñt, deteriorem exiſtimat, ſuſpicionem humiditatis habēs, ob quam medij, & bene carnoſi hñt, deteriorem exiſtimat, ſuſpicionē humiditatis habēs, ob quā pinguedo oīs carne ſui generis deterior, tum ad concoctionem, tum nutritionem exiſtit. Quæ autem ob aſſationem ambuſtæ ſunt, tum ad ſucci bonitatem, tū ad cōcoctionē, ſunt inhabiles; choleramq; pariunt ꝑ ꝑ eam, quę his accedit, acrimoniā: nempe ea choleraceorū eduliorū cōis eſt malitia, cum & humida, & acria fuerint. Talia ſiquidē ſimiliter corrumpuntur, ſuaque acrimonia vaſorū eorum, ad ventrem decūbunt, ora remordent: atque fluxionum earum, q̄ ex toto corpore in eum fiunt, cauſæ efficiuntur. Quod aūt procelli abſque pelle, i. abſq; cute edendi ſint, nemo ignorat: non. n. cutis animalis carni ſimiliter concoqui nata eſt, vtpote, ꝙ frigidior exiſtat. Frigidiuſculos quoque & hos manifeſte edendos ꝑcipit, calidas omnes carnes veritus, ac fortaſſe calidas frigidiuſculis tum æſtuſiores, tum
D flatuoſiores eſſe exiſtimans. Ego aūt in caprinis carnibus, & quæcunque calidæ ſunt natura, ſermonē admitto. In moderatis verò, tū caliditate, tū frigiditate, cuiuſmodi ſuillæ carnes ſunt, ſimpliciter indiſcrete ita dici nō admitto: nēpe ei, qui diſtinxerit, calidæ frigidis idoneæ magis erunt.

103 Ab arida cholera venter inflatur, ſtrepitus fiunt, & dolor tum laterum, tum lumborum, nihilque aluus deijcit, ſed adſtricta eſt:

Choleram ab omnibus ſimpliciter appellatam ab arida per humiditatem diſtinguit. In vtraq; autem nomine communi eſt vſus, generationis modum, qui communis eſt, reſpiciens. Vt enim cholera humida ex acribus oritur humoribus, qui ex eſorum corruptione prodierunt, ſic arida ex ex ſpiritu flatuoſo acri. Quo fit, vt, quæ prope ventrem ſint, neruoſa corpora mordentur, intenduntúrque, & dolorem pariant. At, cum ſpiritus hi poſſunt interdum quidam retineri, interdū & exire, aridam propter retētos ſpiritus generari choleram aſſerere non poſſum: nam probabilius fuerit, ita appellare eos, qui penetrant, egeruntúrque.

104 Ita affectum, ne uomat, ſeruato, ſed uenter ſubducatur. Clyſterem ergo ex calido, & perquam pingui celeriter adhibebis: perunctumque in aquam demittes calidam, & quam plurimam in ſcaphae reclinans, & calida ſenſim perfundens: & ſi calfacto ipſi uenter ſubducitur, morbus ſolutus eſt.

Quam ocyſſime clyſterem exhibere,& vomitum prohibere præcepta ſunt communia omnium,quæ in ventre præter naturam continentur,& quæ deorſum excernantur, apprime contendimus. Simili modo,& calidum exhibere clyſma:prouocat ſiquidem calidum,& frigidum reprimit. Clyſma autem pingue aridam proprie ſanat:quoniam & virtute contrarium eſt,ſiccitatẽ nimirum humectans,morſusque leniens. Eundem habes ſcopum, ſi in ſcapha fouẽdo tũ aqua, tum oleo,& calfacis,& mitigas,ſolarisque. E

105 *Confert quoque & huic dormire.*

An eum,dum in ſcapha fouetur,dormire velit,an ſine illa,non conſtat. Quòd autem ipſum dormire per ſe cruditatibus omnibus maximo remedio ſit,conſideranti patet.

106 *Bibere item vinum tenue,& vetus,& meracius.*

Vinum quidẽ exhibet,vt cõcoctioni adiumẽto ſit:ſed tenue,vt in vẽtre nõ moretur:vetus verò & meracius,vt calfaciat magis. Vinum ſiquidem omne habitũ calfacit,magisq́; qđ vetus eſt.

107 *Oleum quoque dabis,vt quieſcat,& venter ſubducatur,& ſoluatur morbus.*

Oleum,quæ acria ſunt,lenit,placatque,& ſiccitatem emendat, ventremq́; moderate ſubducit:quibus omnibus ei,qui curatur eſt opus. F

108 *A cibis autem,atque alijs† abſtineat.*

Si corpori nihil deſit, nullaque apponendi quippiam premat neceſſitas, & cruda quædam cõcoctionis indiga contineantur,his requie eſt opus,& non cibarijs, priuſquam contenta mediocriter concoquantur.

†Al. πόνων, i. ponoribus,& ita vetus interpres.

109 *Verum,ſi dolor non ceſſauerit,lac aſinæ bibendum,vt purgetur, dabis.*

Si feceris,quod dictum eſt,& dolor non ſoluatur, contriſtantis cauſæ maiorem eſſe acrimoniam exiſtimandum,atque ob id corpus purgare oportet. Lacte aſinæ vtendum præcipit, quod purgantia inter medicamenta omnia mitius tranquilliusq́; exiſtit: id quoque, & lacte omni humidius eſt,& ventrem magis ſubducit.

110 *Si venter liquidus fuerit,bilisq́; excernatur:vexentq́; tormina,& vomitus,& mordicationes: quieſcere his eſt optimum,mulſam bibere,& vomere.*

An de arida adhuc cholera agat,an per ſe hæc intelligenda ſint,non ſatis conſtat. Sed,quocunque res ierit,contineri in ventre videtur bilis,quæ acris,& elui contumax ſit. Ventrem autẽ moderate ſubducere,atque,quæ in ventre continentur,concoquere molitur. Subducetur autẽ mediocriter aqua mulſa:& per requiem concoctio fiet. Qui autem in affectionibus huiuſmodi ſæpius valenter auxiliatur,is cacochymiam valente medicamento affatim expurgat,vires ægri, & habitum contemplatus,anni tempus,ætatem,& conſtitutionem. Quod autem in fine dictionis dicitur,mulſam bibere,& vomere,quaſi ſuperiorem ventrem expurgari auctor voluerit,melius cum aduerbio,non,dicetur. Nam mulſa detergendi pollens facultate,quæ corrupta ſunt, in naturalem præuertit viam,idq́; citra oris ventris,tum læſionem,tum periculum, quæ per vomitũ contrahi poſſunt. G

111 *Hydropum duæ ſunt naturæ,quorum hypoſarcidium,ſi fieri aggreditur,vitari non põt:alter ex flatibus cõſtat,multaq́; & bona indiget fortuna. Curatur maxime tolerantia,fotu & temperãtia. Sicca aũt,& acria edat:ita enim maxime,tum mingit,tum valebit. Si difficulter ſpirauerit,fueritq́; anni tempus° æſtiuum,& viguerit ætas,viribusq́; fuerit valentibus,ſanguinem à brachio tolles: deinde calidos panes ex vino nigro,& oleo tinctos edendos dabis,isq́; quàm minime bibat, & quàm plurimũ laboret: ſuillãq́; carnem edat carnoſam ex aceto coctam,ut aduerſus arduas reſiſtat inambulationes.*

Sunt,qui non hypoſarcidium,ſed epiſarcidium ſcribant. Neque tamen anaſarca, & cataſarca alicubi ſcriptum repperi,quanq̃ recentiores,ita nominent: Cum autẽ hydropũ naturas duas eſſe affirmauerit,atque de poſteriore flatus citra quoduis aliud ſymptoma dixerit,de priore autẽ nihil omnino,manifeſtum eſt aliqua ex parte confuſum ipſum eſſe,ac falli in hydropum differẽtia. Quidam ergo ex medicis quatuor hydropum differentias eſſe affirmant,à iuſto recedẽtes:aduerſus quos verba impræſentia facere tempeſtiuum non eſt. Verum,qui hæc ſcripſit, manifeſte defecit. Nempe hydropum vnus humidi conſiſtentia tenuis copiam,in tota†inferiore thoracis regione aceruat: quam aliquando perpungentes,humidum euacuamus. Alter locum hunc non aqua,ſed ſpiritu,plenum habet,& ferè ſuperiora omnia tumentia: hunc Tympanium appellant. Alius aũt habitum totum pituitæ plenũ habet: eum Hypoſarcidium nonnulli appellãt. Quo fit, vt deficienter duas hydropum eſſe naturas dixerit. Neq́; ẽt rectè ꝓtulit ἐγχειρέει γίγνεσθαι, i. ſi fieri aggreditur:nam verius dixiſſet ita ſcribens,interficit autem protinus poſtea q̃ factus fuerit. Scripta eſt autem ita dictio,ſed perperam,ab eo,qui primum ſcripſit. Alterius ſane hydropũ, quem ex flatu conſtare ait, ſanationem ſcribit:†quæ profecto hydropum omnium, quod commune eſt,habet. Principio autem ſcripſit tolerantiam,fotum,& temperantiam, calida, & ſicca guſtare admonens: qđ ſolius anaſarcæ eſt,quem,vt inſanabilẽ prætermiſit. Nempe hic ſolus,cũ incipit, eget interdum ſanguinis°detractione,cum ſ. ex retentione, vel hæmorrhoidum, vel muliebriũ, H

†infra thoracem.

† quæ aliquid quidẽ cõe habet oĩum hydropum ſicuti in principio ſcripſit, tolerãtiã, & fotũ, & temperantiã, conſulens comedere calida & ſicca: aliquid vero ſolius anaſarcæ, quem, vt &c.

A.l.3.f 15. t.4.c.14.b 324.g

vel

A vel ex quapiã, q̃ ita in plethorica ſit cauſa, inceperit. Tympaniam verò, & Aſcitem nullus per ſanguinis miſſionem ſanare eſt auſus. In eo igitur, q ſanguinis detractione eget, fiat, q̃ ſubſequens eſt curatio, q̃ ſcilicet calfacit, & ſiccat. Sanè, q hæc ſcripſit, ad id, qđ expedit, intẽtionem direxiſſe vr. Non tñ recte dixit, Si difficulter ſpirauerit, ſanguinis eget detractione: ſi re vera non ꝑ ꝑ plethorã hydropa incurrat, prope ſcilicet ad extinctionem accedente naturali caliditate, vt igni contingit. Nempe, vt ignis propè extinguitur immiſſis lignis, tum humidis, tum multis, niſi quis multitudinem ſuſtulerit: ſic & in frigidiore ob copiam ſanguinis, vbi color natiuus propè extinguitur, præſentiſſimum eſt remedium ſanguinis miſſio, quo tempore periculum ita prehenderit. Perperam quoque dictioni apponiſ: Fueritq; anni tẽpus æſtiuum. Nẽpe plus minus auferẽdi ſanguinis alia q̃dã ſcopi eſſe dicta ſunt, ſicuti & anni tempus: auxilij vero huius, affectionis natura. Dioſcorides non æſtiuũ anni tp̃s ſcripſit, ſed vernũ, virtutis exolutionẽ æſtate affuturam ſuſpicatus, hyeme verò affectionis refrigerationẽ.a Vulgariter aũt, & b * inepte admodũ panes calidos ex vino nigro & oleo ei, cui ſanguis eſt detractus, exhibet, ſcopum q̃dẽ verũ roborandæ virtutis habens, vt exercitationũ patientijs ſufficere poſſit. Sed materiã ſcopo dignã non inuenit: vinũ etenim nigrum, ſãguinem plurimũ generat, ſed tñ, vt & ſuperfluus ſit, & melancholicus fiat. Verũ huic melius eſt

B vinũ dare fuluum, tenue q̃dẽ ſubſtãtia, vt vrinas moueat, ſed nõ ætate nouũ: quo modo ſanè multis cõtingit. Vinorum etenim nouorũ nullũ eſt fuluũ, ſed vel album, vel rubrũ, vel nigrũ, vetuſtate autem fiũt, & fulua, & flaua. Atqui, quã minimũ bibere, & quã plurimũ laborare, rectiſſime eſt dictũ: nẽpe talis viuẽdi modus calfacit, & ſiccat. Suillæ carnes, ſi, quo dictũ eſt, modo edanſ, vigentibus ætate, & validis nõ male dari pñt: cæterorũ aũt nullus vtiq; eas probe coquere põt, vtpote, q iã prope eſt, vt caloris natiui patiaſ extinctionem. Melius ergo ita affectis dare, q̃ probe coquent.

*112 Qui ventrẽ inferiorem calidum habent, ſubeũtq; acres deiectiones, & inæquales, hi à colliquatione id patiuntur. Qui ſi valentes fuerint, reuelles elleboro * albo: ſi non, cremorẽ tritici frumentacei craſſum frigidumque dabis, & quod ex lente ἐν τοῖς conficitur, panemque ſubcinericium: & piſces febrientibus quidem elixos, non febrientibus vero aſſos. Vinum præterea non febrientibus nigrum dabis: alijs vero aquam aut meſpilis, aut myrtis, aut ſorbis, aut palmulis, aut uittum œnanthe.*

* Gloſſema eſt nec in antiquis quibuſdam eſt nec in tralatione veteri.

Excremẽta his ob cõbuſtionẽ non ob colliquationẽ ſubire proprie magis dixiſſet. Nam colliquatio in eo fit, liquata contabefactaque ꝑ ꝑ febrẽ malignã, vel pinguedine, vel molli carne, cõbuſtio vero in vẽtre oritur ꝑ ꝑ acrẽ eorum, q̃ ingeſta ſunt, caliditatẽ, ob quam, & febrire cõtingit.

C Elleborũ ergo huic album exhibet: qđ indicauit ꝑ hoc verbũ ἀντισπᾶται, i. reuellere, nẽpe per vẽtrem ſuperiorem. Si verò æger quauis ex cauſa nõ poſſit elleborum aſſumere, viceritque acrimonia, pocula dare iubet, tum aſtringentia, tum refrigerantia. Adijcit aũt edulijs, & quæ aſſiccare poſſunt, veluti panes ſubcinericios, atque aſſos piſces. His ita, & nõ ſine ratione enũciatis, quẽ nã ventrem inferiorẽ dicat, eſt contemplandũ. Veteres.n. thoracẽ interdũ ventrẽ ſuperiorẽ appellantes, alimenti receptaculũ omne, qđ à ſepto tranſuerſo eſt, ventrẽ inferiorẽ noĩant. Interdũ autem vẽtrem ſuperiorem appellantes, in quẽ cibi aſſumunſ, q̃ ab eo ſunt oĩa, ventrẽ inferiorẽ vocitãt: Interdum quoque & ſola, q̃ craſſiora ſunt inteſtina. Sunt, q colon duntaxat ventrẽ inferiorẽ vocãt. Forſan igitur q̃ſiuiſſemus, quã nam, vel quas nam ex p̄dictis particulis ꝓbabilibus impræſentia intelligere deberemus, ſi eſſatu dignum quippiã ꝑcepturi fuiſſemus: ſed, qm̃ horum inuentio nihil nos admonet magis, quam ea, quæ ipſi & ſcimus, & diſcernimus, quod nonnulla quidem recte dicta ſunt, nonnulla verò non, cognitioniſque curioſitatem magis, quam commoditatem, habent: melius eſt cito relinquere, & potiſſimum cum huiuſmodi liber Hippocratis legitimus non ſit.

D

*113 Si vero febris * non habeat, & tormina adſint, primum quidem lactis aſinini calidi pauxillũ, deinde † ſenſim paulatimq; {plus bibat, & lini ſemen, & triticeam polentam mixta hordeacea, & ſparſa adẽpto amaro faba ægyptia: vel oua ſemiconcreta edat aſſa, & ſimilam, & milium, & chondrum ex lacte coctum. Cocta hæc, & refrigerata edat, atque his ſimilia, tum pocula, tum edulia ingerat.*

* ἐν πυρετῷ ἔχῃ.
† Dictio, non, nõ habetur in aliquibus cod. græc. nec intra latione veteri.

Quam plurimi exponentiũ conuenientius hæc cum p̄dictis exponunt, præſentem ſermonem adhuc de ijs, qui calidum hñt ventrẽ inferiorẽ, fieri exiſtimãtes. Alii, paucique ſeparant, & ſeorſũ exponunt: ſcopuſque his eſt partim quidẽ cacochymiã expurgare, partim verò ἐπικρατεῖν, hoc eſt cõtemperare infrenareque, partimque reſiccare, & partim refrigerare. Lac ergo aſininum expurgare põt & contẽperare: Lini ſemẽ, tum ſiccare, tũ refrigerare. Quæ aũt ex tritico conficiũtur polentæ, cõtẽperãt: quibus non perperã remiſcentur hordeaceæ, vtpote, quę ſiccẽt, & refrigerẽt. Fabæ ægyptiæ mediocriter refrigerare poſſunt. Oua aũt & ſimila, & chõdrus craſſi ſunt ſucci, & boni, & humorum acrimoniã infrenãt. Siccat aũt in edulio miliũ, quo refrigerat modo. Omnia hæc frigida exhibet propter humorum, qui affectũ procreanſ, tum acrimoniam, tum caliditatẽ.

114 Eius medicinæ partis, q̃ victu medetur, maximũ eſt febriũ, tum intentiones, tum declinationes, non in acutis modo, verum quoque in longis morbis, obſeruare, vt tempora, quibus cibi offerendi nõſũt, & isto, quibus offerendi exiſtunt, cognoſcas: atq; adhuc quando plurimam ab intentione abeunt.

Artis ciborum exhibendorum maximum eſſe ait particulare cibi porrigẽdi tempus noſſe: ſcopumque vnum ait, quòd ſcilicet tempus illud, quo cibus exhiberi debet, quam plurimum abſit ab febris intentione, quam ἐπίτασιν dicit, acceſſionis principium intelligens. Id autem non in diuturnis ſolum, ſed quoq; in acutis verum eſſe videtur. Sed quare longis in morbis adiecit? Nẽpe q̃ in his magis & forſan ſolis euidens ſit ſcopus. In acutis etenim morbis deprehenſa in pedibus caliditas, cibi tempeſtiue offerendi ſignum ſufficiens fuit: non tamen in longis ita nutrire oportet, ſed melior declinationis pars eſt expectanda: quod in acutis haudquaquam expectari poteſt, timore cito futuræ acceſſionis. Sunt qui dictionem hãc ita ſcribant: Eius medicinæ partis, quæ victu medetur, maximum eſt, vt in acutis, ita & in longis, obſeruare & ſcire, quando cibum dare oporteat. Alii finem dictionis ita ſcribunt: Atque adhuc, cum plurimum à febris acceſſione aberunt, ſcire oportet: vt præter cætera, quæ nos in ægro contemplari voluit, & id admoneat. Quod ſiquis perquirit, & non particulari tempeſtiue cibandi inuentioni copulat, id importunum eſſe de alimonia præceptum, atque re nulla dignum, videtur. E

115 Cognoſcere aũt eos oportet, qui capite dolent vel ob exercitationes, vel curſum, vel iter, vel venatum, vel quemuis alium importunum laborem, vel venerea: Decolores item, raucos, lienoſos, exangues, ſpirituoſos, ſicce tuſſientes, ſiticuloſos, flatuoſos, & venarum interceptiones. Huc adde, quibus extenta† ſunt tum hypochondria, tum dorſum, tum latera, torpentes, obſcure videntes, eos quibus aurium tinnitus eſt moleſtus, eos qui vrinas non continent, morbo laborantes regio, quorum venter cruda egerit, ſanguinem e naribus vel ſede vehementer profundentes, inflatos, & quos vehemẽs labor infeſtat. Nulli ergo horum niſi ſuperuicerint, medicamenta exhibebis. Nam periculo ægrum expones, nihilq́; iuuabis ſpontaneasque tum permutationes, tum indicationes adimes.* F

† Al. intenta.

* φαρμακεύειν.

Quòd Inordinate, & præparationis ad commentationem modo, oĩa hoc in libro ſcripta ſint, cuiuis patere arbitror. Multa ſanè, vt dixi, in hoc bene dicta ſunt, ob quæ ijs, q̃ dicta ſunt, nõ recte quidem fidẽ adhibuerunt, magisque qui ſibi conſcij fuerunt veluti diſcretoria eorum, quæ ſcribũtur, ſcientia carentes. Quæ ergo hac in dictione dicuntur, catalogum habent eorũ, qui, vt* medicationẽ recipiant, idonei non ſunt: καθαίρεσθαι, aũt, id eſt purgari, & φαρμακεύεσθαι, id eſt medicamẽto purgẽte vti, idem ſignificãt, vt φαρμακεύειν & καθαίρειν. Videamus ergo, quibus nam ab initio purgationem interdicat. Capite dolentes recenſet vel ob exercitationes, vel alium quẽuis importunũ laborẽ, ſummatim eos intelligens, qui intempeſtiuis laboribus capite dolent, haudquaquam purgandos. Labores aũt intempeſtiui importuniq; omnino ſunt, quos pręſens hoc tẽpore corporis affectio ferre non poteſt. Admonebo aũt tete impræſentia rei, quæ ad multa eſt vtilis, quã ſemper in memoria haberi velim. Corpore igitur noſtro ad morboſam affectionẽ nonnunquã parato, ita vt propè completa ſit externum quippiam obueniẽs, eam affectionem manifeſtauit, febrẽ videlicet accendens: vel capitis dolorem, vel catarrhum, vel tuſſim excitans, vel aliquod quod talе ſit. Deinde ex eo continenter ad morboſæ affectionis præparationem non ſine periculo languent, neque curſu morbum excitante, vel vehementi omnino motione, vt neque intemperantia, vel refrigeratione, vel alia quauis ſimili cauſa: nihil etenim horum ſuapte natura vehementẽ generare languorem poteſt. Nam, ſi febris ab horum aliquo fiat, hæc ex diariarum genere erit: aut, ſi ſymptoma aliquod aliud generetur, id pauco edurabit interuallo. Et ſanè ſæpius, vt retuli, propter corporis diſpoſitionem vnumquodque horum non morbi cauſa, ſed πρόφασις, id eſt occaſio, redditur. Nam huiuſmodi cauſas proprijſſime quis appellauerit προφάσεις, non ſimpliciter euidẽtes, & manifeſtas, vt hi ſæpius vocare conſuerunt, cum ab aliqua manifeſtarum cauſarum noxa in corpore euidens fuerit. Si enim nulla alia corporis diſpoſitio affuerit, neque morbus effatu dignus ſubſequetur: eiusque, quod in corpore fit, detrimenti, quod ipſum fecit, cauſa eſt. Sciueris itaque hoc in loco de his agi cauſis, quæ non ſua ratione corpori afferunt detrimentum. Summa autem horum eſt qua quidem & prima labores varij & particulares: curſus ſcilicet, luctæ, pancratia, venerea, frictio, æſtuario, frigus, vigilia, ira, mœror, & timor. Venereorum quidem meminit, verum cætera ſubticuit, quanquam virtute eadem prædita forent. Nam, quæ, vt dictum eſt, ſpiritum perturbant, ea purgatione non egent, quòd morbus huiuſmodi à cacochymia contractus nõ ſit. Ab his autem digreſſus indicijs auctor, quos prius dixit, declarauit. Proprie autẽ ἀχρόους, id eſt decolores, ἀναίμους, id eſt ſanguine carentes, vocãt, eosque, qui propter aliã affectionem corpus nõ ſecundum naturam affectum habẽt, κακοχρόους, id eſt mali coloris, appellãt. Hi ergo decolores calfieri expoſtulant tum exercitationibus, tum vini facultate calidi potu, & cibis, qui talẽ obtineant facultatẽ. Raucos deinde ſubiungit. Nẽpe & horum humiditatẽ & frigiditatẽ ob delapſum ad guttur rheuma ſanare conuenit, exiccatis ſcilicet topicorum auxiliorum vſu tum capite tum cęteris quæ affecta ſunt, mẽbris. Præterea & lienoſos purgationes haudquaquam egere in inquit: qđ nõ recte dictũ arbitror, cũ lienoſis, ſi aliis quibuſdã, purganda ſint, quæ nigra exiſtunt. Post lienoſos meminit ἀναίμων, id eſt eorũ, q̃ ſanguinis inopiã hñt, etſi nõ aperte manifeſteq; fuerint decolores. Deinde mẽtionẽ de ſpirituoſis facit, ſicce tuſſiẽtib. & ſiticuloſis, obſcure ita locutus, vt nõ cõ- G H

ſter

A ſtet, vtrum'ne ſinguli horum ſeorſum intelligendi veniant, an hi tres vna comprehendēdi. Neq; adhuc in ſingulis horum ſeorſum intellectis ꝑſpicuus eſt ſermo, vt eſt antea iam enunciatũ. Nēpe πνευματώδεις, i. ſpirituoſos, ſæpius eos duntaxat vocāt, qui, cũ ſpirāt, aeris indigēt: interdum autem & inflatos: quorũ vterq; multas hēt cauſas, quas oēs ſi ꝑcurrero, ꝓlixior, q̃ par ſit, ſermo eſt futurus, præter id, ꝙ quidam ex his ſanguinis miſſionem exigere vr̃, alii purgationem, & remedium aliud alii. Sic & ſiccè tuſſientes non affectione vna fiunt, neq; ſiticuloſi. Neq; ēt impræſenti certiores fieri poſſumus, an ne defebrientibus ſiticuloſis ſermo ſit, an de non febrientibus ſiticuloſis, an de vtriſque. Quod ſi vnius horũ, quæ in aphoriſmis recenſentur, meminerimus, quod vniuerſale eſt tolletur. Dictum autem in aphoriſmis, "Si non febrienti in appetentia fuerit, oris ventriculi morſus, tenebrioſa vertigo, & oris amaror, id ꝑ ſuperiora* purgatione indigere ſignificat. 4. Aph. 17. Ex. ord. 19. 2. Si āt os amaricat, ſiticuloſi ſunt. Pari modo, & quinam flatuoſi ab ipſo dicanť, haud ſcio, an videlicet tũ venarũ interceptione flatuoſi effecti intelligendi ſint, cũ adſint nõnulli, qui per ſe legant. Atq; adeo ſingula dictionis huius poſſem trāſmutare: poſſemq; oĩa, q̃ cognoſcere vtile ſit, citra librorum multitudinē docere: veluti & de ijs, quæ deinceps dñr. Ait. n. Quibus * excepta ſunt tũ hypochondria, tum dorſum, tum latera, torpētes, obſcure vidētes, eos, quibus auriũ tinnitus eſt moleſtus, & qui vrinas non continent. Nempe in ſingulis his pathematis & cauſæ & affectiones ſunt multæ, varijſque egentes curationibus. quarum profecto nonnullæ eam, quæ per bilis eductoriũ medicamētũ fiat, purgationē ex poſtulabũt. De his ergo oĩbus, atque adhuc de ijs, quæ deinceps dñr, non enunciationes indiſtinctas, ſed diſtinctiones doctrinaſque tum claras, tum longo rerum vſu probatas, habes in noſtris tractationibus, quas qui intellexerit, oĩa quæ ab auctore hoc recitātur, diſcernere valebit: atq; an partis meminerit, quã & legitimã & commodæ doctrinæ plenam faſſi ſumus. In ea ſi quidem parte cum demonſtratione & explanatione congruentibusq; diſtinctionib. ſcripta ſunt omnia. ſed, quæ ita diſſeminata ſunt, vt præſens oratio, nihil iuuare poſſũt. Nempe, ſi quis nunc ſingula horum ſimpliciter & indiſtinctè audierit, is multa in arte perperam molietur. Quod ſi ſingula, vt oportet, diſiunxerit, primũ quidem nihil impræſentia ad eorum inuentionem iuuari deprehendet, deinde ad eam, quę de præſentibus ſit, contemplationem multis egere libris cognoſcet. Nec verò pleriſque hoĩum ſuaderi poteſt, vt aggrediantur quidem ſola ea ſcripta, quæ manifeſta ſunt; quæ verò talia non ſunt, ijs, qui ea ſcripſerunt, relinquant. Nēpe, ſi nullam illi curam habuere, vt nos ea, quæ ſcripſerunt, intelligeremus: & nos haudquaquam diligenter adhæreamus, ea, quæ dicuntur, tum quærentes tum diuinantes, par eſt.

C

116 *Si cuipiam ſanguinem auferre confert, ventrem confirmare oportet, & ita auferre, & inediã præcipere, & vinum tollere: deinde congruenti victu & fotibus humidis reliquam curationem abſoluere.*

Fluente aluo ſanguinem nõ detrahes. Nam ſi poſt detractionem perſeuerat fluor, virtutem ꝓſternit. Inediam autem præcipere, hoc eſt νηστεύειν, quibus detractus fuerit ſanguis, & vinum tollere, recte dictum eſt, vt & congruo vti victu. Sed fotibus humidis curare, ſi de omnibus quidem, quibus ſublatus fuerit ſanguis, dicatur, id falſum eſt: ſi vero de aliquibus, dicere oportuit.

117 *Si vero venter denſus aſtrictuſq; tibi videatur, mollem huic adhibe clyſterem.*

Dignum conſcriptione, quod omnibus pateat, hoc non eſt.

118 *Quod ſi medicamento opus ſit, elleboro tute ſurſum expurga: deorſum vero talium neminem.*

Tanquam ægritudinem prædixerit, in qua hæc fieri iubet, ſermonem facit, tametſi nihil prædixerit. Vel ergo exempta eſt quædam oratio, in qua oſtendebatur ægritudo: vel obliuioſus fuit, qui hoc ſcripſit, vel talis, qualis a multis appellatur μετέωρος, ideſt nondum fixo animo, ſed ſuſpenſus.

D 119 *Optimum autem eſt, ſi vrina cieantur, ſudores prouocentur, inambulent, & tranquille ita ſeſe ꝑfricent, vt non denſiorem reddant habitum. Quod ſi lecto iacuerit, perfricent eum alij.*

Scripſit quoque & hæc ita, tanquam ægritudinem prædixerit.

120 *Et ſi in thorace ſupra ſeptum tranſuerſum infeſtet affectio, reſideat frequentius, qui afficiũt: minimeque reclinent, donec vires valeant, ſedentemque calido multo diu refricent. Si vero dolor vētrem inferiorē ſub ſepto tranſuerſo infeſtat, iaceat is (conuenit enim) nulloque pacto corpus moueatur, ſeclusa etiam frictione omni.*

Oratione ex hac quis coniecerit, tum hæc, tum quæ ea præcedunt omnia, de doloribus ſcripta eſſe. Prætermiſſa igitur principio dictionis ſunt hæc, peccante primo libri huius ſcriptore, & manente poſtea peccato. Quamobrem fieri non poteſt, vt quiſpiam in his veritatem perueſtiget, & ſi plus, quam temere, in huiuſmodi tempus conterere videamur.

121 *Quæ autem ex ventre inferiore ſoluuntur, tum per vrinas, tum per ſudores, ſi mediocriter per ſe delabuntur, quæ parua ſunt, ſoluuntur. Vehementia vero pernicioſa ſunt: nempe tales, vel intereũt, vel non ſine malis alijs ſaneſcunt: nam eiuſmodi confirmari ſolent.*

Per talem quoque dictionem conijcere licet de dolorum curatione omnia, quæ ab ipſo ante ſcripta ſunt, dicta eſſe, & hoc etiam.

122 *Poculum hydropi. Cantharides tres abiectis ſingularum, tum capite, tum pedibus, tum alis, in cyathis aqua tribus terantur: atque, cum bibens laborauerit, calido perfundatur, vngatur prius. Ieiunus bibat, & panes calidos ex oleo vel pinguedine edat.* A.li.3.f.2. t.4.c.13.f. 322.b

Quidã dictionis huius mentẽ haudquaquã intelligẽs audax medicus, pdictas partes a cantharidibus abiecit, deditq; hydropi: cui cũ à primo die abſceſſus in ſura comparuiſſet, poſt tres alios dies ſectus eſt, effuſaq; copioſa aqua, curatus eſſe viſus eſt, q pars tumoris pter naturam plurima ſtatim ad moderationẽ redacta ſit, veruntñ non multis poſt diebus obijt. Quam ob cãm medico quidã crimen ingeſſit, perperam data eſſe cantharidũ corpora inquiens: nempe propinãda ablatis corporib. tũ caput, tũ pedes, tũ alas, idq; eſſe, quod in dictione enunciaretur. Quare non cũctatus audax ille medicus, hydropi alteri ita propinauit, moxq; facto ſimiliter in femore abſceſſu, ſectoque, atq; effluxo ſimiliter humore, multis poſt diebus hoĩem mori cõtigit. Quanq̃ vrinarũ puocatorio medicamẽto ex cantharidibus confecto quidam citra bibentiũ incõmodũ vſi ſint.

123 *Sanguinem ſupprimentia, quæ Græci ἴσχαιμα dicunt. Fici ſuccum lana ſuſceptum intus ad venam appone. Vel coagulum inuolutum ad nares immitte. Vel chalcitidem digito ante tractam preme, cartilaginesq; vtrinq; foris comprime. Ventrem lacte aſinæ cocto ſolue, caputq; rade, & adſtringentia, ſi calidum anni tempus fuerit, exhibe. Seſamoides ſuperiorem ventrem purgat ſeſquidrachmæ pondere in oxymelite tritum, & potui datum. Miſcetur aũt ueratrũ ita, ut tertiam efficiat partem: nempe id hoc pacto minus ſuffocat. Ad Trichoſin. Filum vbi acui foramen habenti ſubieceris, celſioremq; atque acuminatam ſupra tenſa palpebræ partem ad inferiorem vſque traieceris, quod ſuperius eſt, inferiori liga. fila aũt extendens conſue & colliga, donec deciderit. Et, ſi ſatis quidem fuerit, bene cedat; ſi non, deficit aliquid, hac refice. Hæmorrhoidas modo ſimili perſequeris. Nam acui craſſiſſimum lanæ pinguis filum, & quã maximũ colligabis, ſecurior etenim eſt hmõi curatio: deinde cõprimes, & putrefaciente vteris medicamento, neq; prius quàm deciderit perfundes: unamq; perpetuo relinques: et poſtea purgabis elleboro. Exercitetur deinde, & ſudet, & mane multũ perfricetur. A curſu cõtineatur, & crapula, & ab acribus, excepto origano. Vomat ſeptem diebus, aut ter in menſe: nam hoc pacto optime corpus habebit. Vinum fuluum bibat, auſterum, & aquoſum, & paucum. Purulentis diſſectos ſcillæ orbiculos in aqua excoques, aquamq; ualde feruefactam effunde, aliamq; infunde, & coque ita, vt tangenti percoctum, & molle appareat. Deinde, vbi triueris, cyminum frictum miſce, ſeſamaq; alba, & recẽtes, quæ trita ſint, amygdalas: atque ex melle ecclegma facito, datoq;. Poſt hæc vinum bibat, papauerisq; albi triti† leciſcium aqua perfuſum, & cum frumentacea farina melleq; coctum tepidumq; ſorbeat. Sicq; diem tranſigat. Deinde ad ea, quæ contingunt, reſpiciens, cœnam dato. Ad Dyſenteriam. Fabarum purarum quadrantem accipe. ſurculoſq; rubiæ duodecim immiſce, atque abundanter excoque, deinde delingẽdum porrige. Ad Oculos. Cinerem (græce ſpodon) lotum, abundanterq; maceratum, ut pinguedinem non liquidam leuemq; teres: acerboq; vuæ acerbæ amaræque ſucco humectabis, in Sole deſiccabis: humectare.n. oportet, ut non ſolutu facilis ſit. Cum autem ſiccus factus fuerit, læuis trito & ſicco perunge oculos, & angulos conſperge. Ad eoſdem. Ebeni drachmam, æris vſti obolos tres, in cote tere; quæ ubi triueris, vini dulcis cotulam atticam infunde: deinde ſoli expone, contege: atque ubi concoctũ fuerit, eo vtere. Ad eorum dolores. Chalcitidis drachmam, vuæ expreſſæ partes duas; myrrham, crocumque tere, muſtũ permiſce, in Sole excoque, & eo dolentes oculos perunge: ſit autem in vaſe id æneo. Quonam pacto Vuluæ ſtrangulatio cognoſcatur. Digitis duobus comprime: ſi ſentit, ea eſt: ſi non, conuulſio eſt. Hydropi potio conueniens. Mecony .i. peplij rotundi leciſcium atticum. Catapotia eidem. Lepidos .i. ſquamæ, melæ tres latitudine cum farina triticea agglutinentur. teranturque, & in catapotia conuoluantur, denturque, deorſum.n. aquam purgant, & fæcem deijciunt. Aliud. In caricas ſingulas, tithymalli guttas ſeptem etiam pueris inſtilla. Deinde in vaſe nouo compone, concinnaque & aſſerua: atque ante cibum exhibe. Aliud. Meconium tere, aquam infunde, & percola, farinam macera, trium coque, mel coctum infunde, & edendum hydropi exhibe: bibendumque uinum dulce aquoſum, vel dilutam mulſam, porrige. Quod ab excrementis meconium colligis, aſſerua, & cura.*

F

G

† paruã patinam.

H

Liber hic ex his planè oñdĩ cõmentarius eſſe, varijs miſtisq; cõſtãs theorematis, q in eo inordinate ab alijs in alia fiat trãſitus: qũo & hic in ea, q̃ p nares fit, ſanguinis pfuſione, ſcripta ſũt auxilia. Nẽpe alia parti ipſi, q̃ ſanguinẽ pfundit, exhibentur: alia reuellũt, vt alui ſolutio: alia caput addẽſant, aſtringuntque, vt refrigerãtia. Quæ deinceps ſunt, oĩa medicamẽtorũ ſcriptiones hñt, & q̃dã cõmiſta auxilia. De appellato igr̃ ſeſamo ſermonẽ in primis facit. Mox pilorũ ĩ palpebris manualẽ operationem ſcribit, quam ἀναβροχισμὸν appellant. Pari modo & hæmorrhoidum, alteriusq; earum ſanationis meminit. Poſtea purulentorũ, tũ medicamenta, tum ſorbitiones, ſcripſit. Atq; ab his cõpoſitiones eorũ, q̃ ad oculos deputata ſũt, medicamentorũ. Præterea de ſtrangulationis vuluæ dignotione egit: mox de meconio: poſtea de aq̃ eductorio medicamẽto, & ſubinde fœcis. Et demũ hydericis ex meconio & itrijs exhibet. Sũt aũt eorũ, q̃ ſerie cõtinuata dicta ſunt, plurima quidẽ manifeſta: alia nequaquam manifeſta ſunt; de quibus deinceps faciã ſermonem.

Quæ hoc in loco de Flatibus, in uetuſto libro ſunt adiecta, ſumpta ad uerbum fere ſunt ex lib. 3. de cauſis ſympt. ca. 2. cle. 3. pag. 27. f.

GAL.

GALENI DE DIAETA HIPPOCRATIS, IN MORBIS ACVTIS.

Auguſtino Gadaldino interprete.

In omnibus quos viderim Græcis codicibus hic liber ſub Galeni nomine, & ſine principio circumfertur. Galenus certe in libro De proprijs lib.cap.4.& 6. quendam huius argumenti librum ſe feciſſe aſſerit. ſed an hic ille ipſe ſit, dubium eſt; tum ob doctrinam, quæ Galeni doctrinæ haud ex toto ſimilis videtur: tum ob verba quædam medica ab hoc ſcriptore vſurpata, quæ fortaſſe nuſquam alibi apud Galenum reperiuntur: tum præterea, quod in fine libri pollicetur ſe in libro De conſuetudine de quibuſdam tractaturum, quorum tamen nulla fit mentio in eo libro quem de conſuetudine habemus. Quiſquis tamen eſt huius libri auctor, is in Hippocratica doctrina eſt admodum verſatus. Magis autem ipſum extollere poſſemus, ſi hunc librum integrum haberemus. B Nam licet aliquid adiumenti alter huius libri interpres attulerit, & nos etiam trium græcorum exemplarium ope, ac Hippocratis lectione non paucas mẽdas ſuſtulerimus: principium tamen libri hucuſque inueniri non potui, atque aliquo adhuc ſupereſſe fatemur, quæ velut interiecta eſſe uidentur, nullamque cum ſuperioribus, & inferioribus connexionem habere: aliqua item, quæ nullo modo, aut vix intelligi queant.

Deeſt principium

In paroxyſmis quietem, ac ſolamen non motum indicari. CAP. I.

quietem verò, & mitigationem indicat, ac obſequendum potius, quàm cogendum, omnibus, quæ mouere poſſint, præſidijs amotis.[a] "Cum verò irruunt morbi, quieſcere oportet, & laborantem & medicum à curationibus, ne quid mali fiat. Hoc idem etiam de particularibus paroxyſmis id eſt exacerbationibus vaticinatus eſt, inquiens.[b] "Is, qui per circuitus exacerbantur, nihil dandum, neque cogendum, quod eſt, nullo, quod cogere poſſit, vtendum. C Nil enim in paroxyſmis, quod vel apponere queat, vel violentum ſit, aſſumendum cenſet. Forte verò, & hoc idem innuit, cum inquit.[c] "Quæ iudicantur, vel iudicata ſunt integre, neque mouẽda ſunt, neque innouanda, neque pharmacis, neque alijs irritamentis: ſed ſinenda.[d] † Satis ſit paroxyſmi malum: ne ſimul adſit & hoc, & id, quod ab arte fit. Verum de indicationibus deinceps conſiderabimus.

A libro 3. De morbis. ca. de pleuritide ex dorſo.
B 1. aph 19. Exord. 9. f. Et lib. De humo.
C 1. aph. 20 Ex ord. g. Et libro De humo.
D † *Videtur innuere locum libri τῶν παραγγελιῶν, i. praeceptorum, nõ longe à principio.*

Morbos omnes ſua tempora habere. CAP. 2.

VIdemus autem, & tales temporum * deinceps differentias. Dicamus morborum alios natura quatuor ipſa tempora acuta habere: alios producta: nonnullos tarditatem, cum celeritate compenſare, hos in principio, illos in fine, alios, vt ſors tulerit. * In Epidemia enim, cum prius poſuiſſet febrium differentias ſecundum ipſarum figuras continuarum ſcilicet, intermittentium, ſemitertianarum, tertianarum, quartanarum, & reliquarum: poſtea hæc infert.[e] "Sunt autem modi & conſtitutiones, & paroxyſmi ſingularum harum febrium tam continuarum, quàm intermittentium. Et enim continua quibuſdam incipiens floret, ac viget maxime, D atque ad grauius perducit. circa criſim verò atque vnà cum criſi attenuatur, quibuſdam verò molliter incipit, ac ſummiſſim, increſcit autem, & exacerbatur quotidie: circa criſim verò, & vnà cum criſi ſatis elucet, quibuſdam autem blande incipiens increſcit, exacerbaturque: atque cum aliquandiu viguerit, ruſus ſubmittit ſe vſque ad criſim & circa criſim: contingit autem hęc fieri in omni febre, & omni morbo. Eſto, vt hæc Hippocratis verba præcipue quidem intelligantur in febribus continuis ob notabilitatem: prædictæ tamen temporum motiones non ſolum in omni febre contingunt, ſed etiam in omni morbo. Ita vt nec ab Eraſiſtrato nec ab vllo recentiori diſcendum nobis ſit, ophthalmiam, id eſt oculorum inflammationem, & otalgiã, id eſt aurium dolorem periodos ſeu circuitus habere, ſed ab eo, qui medicinam inuenit, & perfecit. Contingit enim (ait) hæc fieri in omni febre, & omni morbo. Cum autem intuliſſet omnem etiam morbum quatuor habere tempora rationem ad vſum reduxit, inquiens:[f] Oportet autem diætemata ex horum conſideratione offerre. Sed quia non ex hoc ſolum diætemata ſumit, iccirco addidit.[g] "Multa verò etiam alia opportuna ſigna his ſunt germana, de quibus partim quidem ſcriptum eſt, partim verò ſcribetur: ad quæ ratiocinando examinare atque conſiderare oportet, cui horum acutus, & lethalis vel ſalutaris ſit: & cui adhibendum ſit, vel non: & quãdo, & quantum, & quid offerendum erit. Et quis breuiori ſermone remediorum ſcopos tradidiſſet, quàm hic ipſe Hippocrates, qui conſiderandum eſſe ait quantum, quid, & quando. Etenim ordo in hoc, & tempus conſiſtit. Qui ergo prius nutrit, poſtea apotherapia vtitur, is peccat

E 1. Epi. ſect. 3. t. 10. cl. 3. 12. a.
F 1. Epid. ſect. 3. t. 11. cl. 3. 20. b
G ibidem.

cat

eat in quando: nam quod tempus requirit, non affert: quo non indiget, id aſſumit: hic ipſe uerò E qui tempus tranſpoſuit:" nec feliciter, ea quæ ad ordinem ſpectant, coniectatur.

De tempeſtiuitate, & intempeſtiuitate. Quod terreſtria cœleſtibus compatiantur. CAP. 3.

SEd de his quidem alibi. Nunc autem de temporibus docendo diſputauimus, ut ab initio ad finem uſque locum hunc omnẽ abſoluamus. primũq; uerba ex libro De Morbis afferemus, in quo cum prius declaraſſet, neceſſarium eſſe, ut ſciatur, quid ſit tempus (hoc eſt καιρὸς) &: q d intẽ- Lib. de Morbis. peſtiuitas (hoc eſt ἀκαιρία) poſtea hæc ſubnectit. "Tẽpora autẽ (ut ſemel dicam) multa, & omnimoda ſunt in arte, quemadmodum & morbi, & eorum curationes. Sunt autem acutiſſima tempora, illis ſcilicet auxiliari, qui uel exanimantur, uel mingere, aut agere nequeunt, uel ſuffocantur, uel mulierem parientem, aut abortientem liberare; uel quæcunq; ſunt eiuſmodi. & hæc quidem ſunt tempora acuta, nec paulo poſterius conferunt. plerique.n. obeunt paulo poſterius. Tempus igitur eſt, ſi quis homini aliquid horum patiẽti, antequam anima exierit, in tempore opituletur: qui uerò hoc facit hic certe opitulationis tempus ſcit. Quicquid enim quis in tempore aſſumpſerit, id propterea, quòd eo inſtãti tempore aſſumptum eſt, opem tulit. Cum autẽ de acutiſſimus, ac maxime repentinum auxilium requirentibus dixiſſet: deinceps, & de tempore protracto do- Ibidem. cet". Alij autẽ ſunt morbi, quibus tpſ eſt, ut ſemel die curentur, & quando ſanè, nihil referet: alij F tertio uel quarto quoq; die: alij ſemel in menſe: alij tertio quoq; menſe: & an tertio incipiẽte, an finiente, nihil refert. Talia ſunt tempora, in quibus non aliam hñt certitudinem, quàm hãc. Incepit ſanè ab hypoſtaſi, quæ in tẽporis puncto cõſiſtit, atq; ita ad horas acceſſit, & ab horis ad dies, & à diebus ad menſes eosq; per lunæ incrementum vel decremẽtum numeratos. Quod autẽ aliquibus fortaſſe paradoxon eſſe uidetur, id ego magnam uim habere oſtendam ad morbos deſtruẽdos, ac præcipue diuturnos, in quibus permiſſum eſt artifici, idonea tempora expectare, id Lib. de Alim. aũt eſt, cõpati cõtranſmutariq; cœleſtibus terreſtria." Conſpiratio enim una, & confluxio una, nõ ſolũ in noſtris corporibus, ſed & in uniuerſis. Si quidem mutationis, quæ in ambiente eſt, participes fiunt, & plantæ, & animantes, & multo magis in lunæ transfigurationibus: eius enim calor, terræ uicinior eſt, unde & carnes quorundam animalium, & uiſcera coaugẽtur, & uniuerſaliter alia quidẽ tabeſcunt, alia verò liqueſcunt. Coadnotãt autem, & hominum corpora, ac multo magis in morbis: potens.n. eſt ſanitatis robur tales" morbos occultare. Morbi autem ſi per detractionem fiant, decreſcente luna ad deterius aduotationẽ faciunt: ſi per abundantiam, & affluẽtiã creſcente luna ꝑcipue premunt. Scire itaq; debet artifex, non ſolum in oceano mari receſſum G & acceſſum fieri aquarum circa" tales lunæ transfigurationes: ſed & in noſtris corporibus quandam eſſe reciprocationem, id eſt ἄμπωτιν, humorum, in quibus creſcente luna conuenit auxilia, q̃ replent aſſumere: decreſcente aũt, detractione uti. Contraria enim, quæ in toto pugnant, non ſolum ægrotantem ſuperant", ſed & medicum. ita enim arti cooperatur & numen diuinum. Qua- Lib. 1. de Morbis. propter & ſermonem prædictis conſequẽtem infert etiam ad horarum vſq; circumuerſionem, cum inquit," intempeſtiuitas autem eſt huiuſmodi. Quæcunque quidem mane curari debent, ſi meridie curentur, intempeſtiue curantur. intempeſtiua autẽ ſunt hæc, ꝓpterea, quòd inclinationem ad peius habent propter curationem non in tempore adhibitam. Quæcunq; autem cito, ſiue meridie ſiue ueſperi ſiue noctu curentur, intempeſtiue curantur. Et ſi hyeme curari debeant, curentur æſtate: uel ſi quod iam curari oporteat, id ipſum differatur: uel ſi, quod differri oporteat, hoc iam curetur: talia intempeſtiue curãtur. Et hæc quidem obiter, ac ueluti præter ſermonis tradendi propoſitum dicta ſint.

Duo cum ſint tempora ex Hippocrate, alterum totius morbi, alterum cuiuſq; paroxyſmi: alimenta pro eorum ratione exhibenda eſſe. Multaq; de hac re traduntur regulæ. CAP. 4.

H

VOlo autem iam opportuniora ſcribere. Sunt autẽ hæc. Duo tẽpora tradidit Hippocrates, al- Videtur innuere 11. ſect. 3. primi Epid. terum totius morbi, alterũ particulare cuiuſq; paroxyſmi. "Dicit ergo in Epidemijs, neceſſe eſſe, ut totius morbi incrementum, & remiſſionem uigoris conſideremus, & ad utraq; tẽpora reſpiciendo, ſemper auxilia adhibeamus. Et hoc facile in omnibus doceri poteſt, at in alimento oſtendetur. Alimentũ.n. optimum eſt in diæta auxilium. Id enim ſolum ſi cæteris comparetur, 1. Aph. 7. & 9. Ex. ord. 4. d. g oĩbus æquiualet: oĩa etiam in ſe continet. Huius rei teſtis eſt Hippocrates, qui alimenta, diætas uocauit: totius enim appellatione partem exornauit. Eſt autem totus hic ſermo iunioribus medicis maxime contrarius, medicinæ tamen conſequens." Velut enim Hippocrates ut medicus à primis diebus ſciat, quis morbus cito, & qs tarde uigebit: & ubi hoc prædidicerit, uirtutẽ & labo- Forte gloſſema. rantis conſideret, ac tanquã in quandam ſuæ ipſius cogitationis libra, de utriſq; põderet: utrũ, ſi à principio tenuiter nutriatur laborans, ſufficere ad uigorẽ uſq; poterit (ita vt poſt principij tem- 1. Aph. 8. Ex. ord. 4. f pus uſq; ad uigorem tenuiter ſemper cibetur. Quando enim uiget morbus, tunc tenuiſſima diæta neceſſe eſt uti) an prius ipſe deficiet, nec ad uigorem vſq; perdurare poterit. Nam ſi futurum eſt,

ut

A vt æger ante vigorem diſſoluatur: primis certe diebus uirtus reſumi debet, ut poſſit poſtea æger dum vigor aderit, tenuiter cibari: non enim in oĩbus dictũ eſt, in principio pinguius cibari oportere: ſed in ijs, in quibus futurum eſt, ut virtus circa vigorem diſſoluatur. Diſcamus autem & huius dogmatis rationem: ita enim ipſo audacius ad artis opera utemur. Natura archegonõ, id eſt primogeniam, & primam ſuæ ipſius eucraſiam ſeruans, opportune appetit, quæ offerũtur, riteq; quæ aſſumpta ſunt diſpenſat, & in vniuerſum corpus diſtribuit, appoſitioneſque, & detractiones commoderatas facit. Dũ aũt morbi inciderit, ac στάσιν, i. ſeditionem, & ἀναρχίαν. i. carentiam principatus rebellionemve effecerint, quantum vtiq; paſſiones valuerint, tm̃ ẽt natura fatigatur. Ac circa quidẽ morborũ principia, exigua eſt naturalis ſtatus euerſio: multũ verò eſt naturæ robur. circa vigores aũt magna eſt ſtatus præter naturam vis: multa uerò naturæ infirmitas. Quare, ſi futurum eſt, ut quiſpiã à principio tenuiter nutritus, circa uigorẽ ſolidiora alimenta, uirtute prius cõſumpta, ſit poſtulaturus: hunc in principio roborare conſulit, vt cũ poſtea uigor adfuerit, tenuiter cibetur. Etenim rõni conſentaneũ eſt, ut in difficillimo morbi tp̃e, & in quo potiſſimũ pugnare natura creditur, paucus ſit cibus, tenuiſſimeq; id, qđ offertur, nutriat: ne in diſtributione vellicet,

B neq; multã faciat additionẽ, ſed, non ſecus, ac irrigationes, ſoleñ: totumq; corpus permeet, labore, aut tp̃e, quo diſpẽſetur, minime indigens. Neque.n. in particulariũ quidẽ paroxyſmorũ vigore cauendæ ſunt alimentorum oblationes, in vniuerſaliũ aũt morborũ vigoribus nutrimẽta ſunt danda. Prope poſita eſt (inquis) declinatio. Ego verò haud quæro quid ſit, quod futurũ eſt, ſed qđ qđ præſens eſt. Neq;.n. id quod humanius eſt, uigorẽ denotat, ſed declinationẽ. Morbi uis adeo cita eſt, ut minime cõprehendi poſſit. Nonne ſæpius magnitudinẽ neſcimus, q̃uis ẽt uirtus uiguerit? Hæc certe plurimũ eueniunt. Quòd aũt nõ oẽs circa principiũ uelit pinguius nutrire, ſed quibus futurum eſt, ut circa uigorẽ uirtus diſſoluatur, patet ex ijs, q̃ inferuntur: quid enim ait? "Neq; 2. de Victu.
« igitur licet præter tp̃s, neq; vehementiſſimas uaſorũ uacuationes facere, neq; uigentibus mor- acu.32.7.120.h.
« bis, & in inflãmatione exiſtentibus, cibos offerre. Et rurſus "Hoc igitur maximum documentum 2. de Vict. acu.
« eſſe cenſeo, quod primi dies non ſint ſorbitione tali, vel tali priuandi, ijs qui paulo poſt talibus 41.7.121.d
« uel talibus ſorbitionibus ſunt uſuri. Præſumpſiſſe hoc decebat, propterea ꝙ de acutis ſermo eſt.
« Et paulo poſt oſtendit, ſe non in *omnibus, ſed in aliquibus, talẽ uictũ inſtituere, inquiens, "Hæc
« igitur oĩa magna teſtimonia ſunt, ꝙ non recte medici ad diætemata ægrotãtes ducunt, ſed in qui 2. de Vict. acu.
« bus morbis non oportet uaſa vacuari, ijs ſcilicet, qui ſorbitionibus cibandi ſunt, uaſa uacuant, & 42.7.122.e

C in quibus ex uaſorum uacuatione ad ſorbitiones mutationem facere non oportet, in ijs mutatio-
« nem faciunt, & plerunq; abſolute. Aliqñ aũt in his temporibus ex vaſorũ uacuatione ad ſorbitio
« nes mutationem faciunt, in quibus ſæpenumero expedit à ſorbitionibus ad vaſorum uacuatio-
« nem accedere, ſi ita morbum exacerbari contigerit. Hoc autem eſt uigoris tempus, in quo ob vir
« tutis diſſolutionem coacti, à tenuioribus ad ſolidiora cibaria accedunt, cũ tamen corpora iam ab
« inflãmatione detineantur. "Non igitur licet præter tp̃s nec vehemẽtiſſimas uaſorum vacuationes 2. de Vict. ratione ac.32.7.120.h
facere, neque, uigẽtibus morbis, & in inflãmatione exiſtẽtibus, cibos offerre. Neque decet, ait, immodicas ἀνατάσεις, i. protractiones aſſumere, neque intempeſtiue nutrire. In multis autem intẽpeſtiuum maxime eſt, ad tertium uſq; diem aſcẽdere: nocua ẽt male eſt, quæ alternis diebus fit nutrimenti oblatio: Ad eos enim qui ita cibant, reſpiciẽs, omnia hæc ſcribit. In principijs enim ma
« gnum peccatum ex ipſa diatrite, i. triduana inedia, qua tñ etiam Hippocratis tẽpore utebantur.
« Teſtis eſt ipſe Hippocrates rurſus in libro aduerſus Cnidias ſententias, dicens. "Noui autem me- 2. de Vict. acu.
« dicos, qui contrario maxime modo, ac oportet, faciunt: volunt.n. cũcti ubi in morborum princi 18.7.119.h
« pijs, duobus uel tribus, uel pluribus diebus fame areſecerint homines: ita offerre ſorbitiones, &
potiones. Nec increpat, ꝙ aliquos ad prædictum vſq; dierum numerum protrahant, ſed q̃ omnes.

D quandoquidem, & ipſe protrahit ad tres, & quatuor vſque dies: ſed protrahit quos oportet.
« "Inconſtantes enim febres, donec conſtiterint, ſinit; ubi uero conſtiterint, hoc modo curat. ſorbi- 4. de Vict. acu.
« tiones.n. & potiones in conuenienti die offert. Conſulitque tertium, & quartum diem cauendos 54.7.114.a
« eſſe. q̃nquidem hi dies, παλιγκοτίας, i. recrudeſcentias, ut ipſe ait, potiſſimum pariunt: ea item, tum 3. de Fract. t.
« quæ ad phlegmonem, & immunditiam incitant, tum quæ ad febres tendunt, & magni admodũ 33.7.246.d
« momenti, perinde, ac quoduis aliud, documentum hoc eſt. cum qua enim ex opportuniſſimis
« in medicina rebus non circa ulcera ſolum, ſed etiam circa alios multos morbos non communi-
« cat? Niſi quis alios etiam morbos ulcera eſſe dixerit, habet enim quãdam, & hæc oratio æquita-
« tem. Videamus ergo id, quod ſequitur, per quod patrocinatur ijs, qui in plures dies protrahunt. T 34.
Et forte aliqua etiam ęquitas uidetur ipſis eſſe, ut cum magna mutatio in corpore facta ſit, aliqua 2. de Vict. acu.
etiam ualde magna mutatio obijciatur. At mutare quidem, non parum bene habet. Recte quidẽ 18.7.118.h
ſanè transferenda eſt, & ipſa mutatio. & ex mutatione, exhibitio guſtamentorum adhuc magis. Recte ergo cum mutatio facta eſt in corpore, protractionem ad tres vſq; dies faciendam laudat ſed recte ac artificioſe hoc facit, dum genus, & magnitudinẽ affectionis, & tempus, & regionem, & ætatem, & anteactæ diætæ formam conſiderare conſulit, quæ certe mutationis diætæ, firmiſſimæ ſunt indicationes. Illud certe eſt obſeruandum, ne cum alimentum circa primos dies ſub-

traxeris,

traxeris, quã id, & laborans ſumere, & uirtus conficere poterat, circa vigorem poſtea; dum uirtutem ferè diſſolutam vides, mutationem aggrediaris, pugnareque adhuc magis uirtutem cogas, quo tempore ne ſorbitiones quidem confici ab ægrotante poſſunt, id illi hoc ſuadens, nutrimentisque eum ſuffocans. Videre enim licet ratione quidem methodicos, opere vero amethodos medicos, uinum, & carnes dare, tanquam in vas inanime alimenta infundentes. Ac ei quidem qui recta ratione in principio protrahit, in vigore etiam virtus conſtans perſeuerat. ei verò qui indebite protractionibus uſus fuerit, circa principium etiam debilitatur, partim quidem à morbo partim verò à prauo artifice coacta. Huiuſmodi etiam medicos in alijs redarguerat, inquiens. *Quid. n. tandem mali erat, ſi præmium ignorantiæ ferrent ij, qui artis opera male adminiſtrant? nunc autem ægrotis qui extra culpam ſunt non ſufficiens uidebatur ex morbo noxa, niſi etiam medici imperitia accederet. Oportet ergo ita ſemper circa initia, & protractionibus uti, ut ne quidem cogitandum ſit circa uigores *morbos eſſe mitiſſimos, etiam ſi poſt protractiones, & maxime eas, quæ plurium dierum ſunt, cibus exhibeatur. Didicimus autem, & ex ijs, quæ intulit: rationem enim ſubnexuit: Ac mutate quidem non parum bene habet: recte quidem ſanè transferenda eſt ipſa mutatio, & ex mutatione exhibitio guſtamentorum adhuc magis. A communi ratione, ſi recte fiat mutatio, firmiter etiam debet ſequi iuuamentum. Malum ſanè eſt in alterutro peccare, peius tamen eſt in additione. Audiamus, & quæ deinceps dicat. "Coniectandum ſanè eſt, & robur, & modus morbi in ſingulis & naturæ hominis, & conſuetudinis, & diætæ laborantis, non ſolum ciborum, ſed etiam potuum: multo autem minus ad additionem eundum eſt, quãdoquidem ſubtractionem omnino auferre ſæpenumero confert, ubi perduraturus eſt laborans, donec morbi vigor concoctus ſit. Neque enim virtutem conſiderare debemus, an phlebotomiam {vel aliud quidpiam ualidum præſidium} omnino ferre queat, ſed an his neglectis, perdurare, ac portare morbi uigorem poſſit. Quare mihi ne dicas, & ego virtutem inſpicio, neque enim ita inſpicis, ut oportet. quocunque autem modo inſpicis, præterquam quòd nihil noui dicis, †tua etiam ipſius} uniuerſalia theoremata ſubuertis. Quæ igitur artificialis ratio? "Coniectandum eſt, an ægrotans ex diæta uſq; ad morbi uigorem perdurabit, & vtrum ille deficiet, & ex diæta non perdurabit, vel morbus prius deficiet, ac obtundetur.

Margin notes: Libro præceptorum non longe à principio. — 2. de Vict. acu. 418. — 2. de Vict. acu. 36. 7. 121. e — † ἑαυτοῦ, ὁ ἐστι ipſius, forte tamen αὐτοῦ, id eſt ipſius ſcilicet Hippocratis. — (section letters E, F)

Nota traduntur ex Hippocrate quibus ſcire poſsimus, qui morbus cito, & qui tarde uigorem ſit habiturus. CAP. 5.

G

Cum autem ipſe ſciret, non cuiuſuis medici eſſe, à primo morborum inſultu, ſcire, qui nã cito, & quinam tarde uigeant, multas ad hoc notas dedit in omnibus ſuis libris, præcipue verò in ſecunda Epidemia, dicens, "Circa principia morborum conſiderãdũ, an ſtatim floreant: manifeſtum autem hoc fit ex incremento. Noſces, inquit, ipſum vigorem prope, uel procul eſſe, ſi probe incrementum conſideraueris. Morbi enim qui paulatim increſcunt, tardum: qui celeriter, celerem denotant uigorem. "Incrementa autem ex circuitibus, & criſes quoq; hic manifeſte. Per incrementum quidem uigorem agnoſces: incrementa uerò, per circuitus. Aliud enim eſt, ſingulis diebus adnotationem habere: & aliud, uno die uel duobus interiectis. Nec hoc tantum ſatis fuit: ſed adiecit etiam artificioſiora. "Ex paroxyſmis in circuitibus conſiderandum eſt, ſi citius an non: & ſi longiori tempore an non: & ſi magis an non: Vult ut ad præcognoſcendum accelerantem, uel tardantem uigorem, prædicta obſeruemus, ideſt vtrũ feſtinanter, an ſecus incrementum adueniat: & utrum motus propius accedat ad continuitatem, an multum abſit à continuitate. Ad hæc etiam paroxyſmi in circuitibus an citius an non, hoc eſt, an anticipent, an poſtponant. Nam qui anticipant, celeritatem, qui poſtponunt tarditatem magis ſignificant. Quoniam autem poteſt qui anticipat paroxyſmus, prius etiam deſinere: ob id addidit, Et lõgiori tempore, an non. Præterea cum ſciret non in longitudine tantum, & breuitate paroxyſmorum, differentiam eſſe, uerum, & in vehemẽtia, & imbecillitate, fieriq; poſſe, ut in æquali adnotationis dimenſione difficilius uel leuius aliquis exacerbetur: iccirco addidit. Et magis, an non. Cum uideris magnũ aduenire incrementum: ac ſequentem paroxyſmum p̄cedenti ſemper, & multo longiorẽ, & multo difficiliorem, ſcias uigorẽ ſtatim affuturum. Nam & eorum qui repente moriuntur, celeres ſunt ipſæ criſes, quoniam & celeres ſunt *dolores, & continui, & ualidi. Ex cõtrarijs autem cõtrarium. Forte uerò, & aliarum rerum hoc commune eſt, ut quæ quidem citius fiunt, breuiores ſint: quæ verò tardius longiores. Non ſolum autem in Epidemijs, ſed etiam in aphoryſmis, rationes docet, per quas præſcire poteris uigorẽ prope uel procul eſſe. "Paroxyſmos autem, & conſtitutiones indicabunt morbi. Nam horum alij natura acuti: alij natura diuturni. Et tempora anni. Quæcunque enim ipſorum adiuuant, morbis * aduerſantes, celeriter, & incrementa, & uigores facient. "Ideoq; neceſſariũ eſt ſcire, bonum eſſe, quod in conſtitutione, & morbo commune eſt.

Margin notes: 1. aph. 9. Ex. ord. 4. g — 2. Epid. ſect. 1. — Ibidem. — Ibidem. — Ibidem. — * Al. febres. — 1. aph. 12. extr. ord. 5. a — Ibidem. — 3. Epid. 3. t. 28. 3. 151. h — (section letter H)

Et

A Et circuituum inter ſe incrementa. Hæc quidẽ ſunt communia cum ijs, quæ in Epidemijs dicta ſunt. Adijciet aũt, & aliam quandam præterea rationem, per quam vigorem ſcire poteris. "Et ex ijs, quæ mox apparent, vt pleuriticis, ſi ſputum ſtatim appareat incipiente quidem morbo, abbreuiat: ſi verò poſt appareat, prolongat." Concoctiones enim celeritatem criſeos ſanitatiſq; ſecuritatẽ ſignificant. Et Vrinæ, & deiectiones, & ſudores, mox apparentes, morbos ægrè, & facile iudicãdos breues, & longos indicant. Habes, inquit, vbertatẽ, ſi noſtra legas, vt nec ſolũ celerẽ, vel tardum vigorẽ, ſed & alia multa eorum quæ futura ſunt, prænoſcas. Hoc tanẽſi prius accipe, ac firmiter crede optimum eſſe vt medicus prudentiam adhibeat, non ad gloriam tantum, ſed & multo magis ad curandi rationem. His prius conſtitutis, rationem ad artis opera accommodato.

1. Aphor. 12. ext. ord. 5. a
Ibidem
1. Epid. cõ. 2. t. 45. 3. 112. b
4. Aphor. 12. Ext. ord. 5.

Regulæ cibandi pro ratione totius morbi. CAP. 6.

QVibus "igitur ſtatim vigor, ij ſtatim tenniter ſunt cibandi. Neque enim de virtutis diſſolutione eſt timendum, vbi vigor ſtatim affuturus eſt, ſicuti in angina vſu venit. Licet enim, vt
B totus ad morbum tollẽdum incumbas, nihil de virtute formidans. "Quibus autem poſterius eſt vigor: in illud temps, & paulo ante illud ſubtrahendus eſt cibus: antea vero pinguius eſt cibãdus æger, quò durare poſſit. Hoc in loco de vtriſque ſimul, paſſione inquam, & virtute coniectari oportet. Cibari aũt plenius, eſt paulo ſolidius nutriri, quàm fiat in extreme tenui diæta." In paroxyſmis autem ſubtrahere oportet. Per hæc verba documentum valde curatiuum, ac ad artem maxime ſpectans tradit, hoc eſt incumbente grauiori paroxyſmo, nihil nutrimenti apponendũ eſſe, ſiuè enim per ἐπανάβασιν, quaſi dixeris ſuperaſcentionem, vehementiores fiant paroxyſmi, pulchrum ſanè eſt, virtute proritata, ad detractiones accedere: ſiue etiam nunc quidem leuiores, rurſus autem grauiores fiant adnotationes, ex arte rurſus eſt, ante difficiliorem paroxyſmũ non nutrire: ſed ſemper poſt grauiorem adnotationem. Sed exacerbabo, inquies, morbum, ſi primis diebus alimentum dedero, atque ita quem curandum ſuſcepi, lædam. At certe magis iuuabis, virtutem ſeruando. Omni ſanè auxilio noxa aliqua coniuncta eſt: quod. n. iuuat, id & nocet. ſi ergo eum in principio nutriuero, cui futurum eſt, vt virtus circa vigorem diſſoluatur, morbum quidem aliquantiſper augebo: at virtutem magnopere corroborabo. "Qui verò opinatur
C virtutem non refici, ſed morbum exacerbari, mortem is proculdubio ægrotanti affert. Peccata aũt, quæ per initia committuntur, non æquè, vt hæc, immedicabilia ſunt, ſed multo facilius corrigi poſſunt. patet ergo, ꝙ non lubens in primis diebus ad alimenti exhibitionem accedit, ſed tanquam in anguſtia quadam detentus, commodiſſimum eligit tempus. Quòd, ſi nihil ipſe de virtute vereatur, maxime ex arte eſſe exiſtimat, ad tertium & ad quartum vſque diem, nonnunquam etiam, & ad longius tempus protractionibus vti, quãdo, & robur virium adſit, & morbi modus cogat, multaq; ſubſit humorum redundantia: & loco phlebotomiæ, vel aliorum vacuantiũ præſidiorum, longiorem eligimus protractionem. Aliquibus. n. in diatrite, aliquibus ante diatriten, aliquibus poſt diatritẽ, probe primum exhibitum eſt alimentum. Et in vniuerſum quidem, ſymmetriam attingere oportet. Si autem hoc fieri nequit, vergendum eſt magis ad protractionem, plurium dierum, q̃ ad celeriorem appoſitionem, ſi virtus nihil prohibet.

1. Aphor. 10. Ext. ord. 4. h
Ibidem.
1. Aphor. 12. Ext. ord. 5. a
Locus mẽdis non vacãs, videtur autẽ innuere text. 40. 2. lib. de Vict. rõne in morbis acu. Sed ſanè deterius agit qui omnibus vaſa ante &c.
2. de Vict. rõne i acu. t. 40. 7. 122. c

Animaduerſiones de virtutis fortitudine, & imbecillitate. Signa imbecillitatis virtutis ob inanitionẽ, ob morbi acumen, ob irritamentum aliquod, exemplo flammę lucernæ. CAP. 7.

D
* SEd quiſpiam ex ijs, qui methodum perturbant, inquiet. Et ego virtutẽ animaduerto. Ad quẽ licet reſpondere. Et quomodo virtutem inſpicis? non enim apparet: nam ſæpius qui primo aſpectu fortis videtur, imbecillus eſt, diſſolutuſq; facilis. Nam qui fortis videtur; * non per ea, per quæ virtus, dignoſcitur. Accipis ætatem, anni tempus, regionem, & ſimilia. Nonne tibi licet pulſus tangere? At neque ſi tetigeris cognoſces, vtrum in ſpiritu, vel in humoribus, vel in ſolidis ſit virtus. Mentem adhibes naturalibus actionibus, vt ſcire poſſis, a quot rebus virtus impedia-
* tur. Si autem nunc quidem permittat, poſterius autem diſſoluetur, præuidere poteris, ſi naturæ
* κράματα, id eſt temperamẽta conſideraueris, præcognoſcere item vigores poteris. Si verò noueris alicui quidem firmam eſſe virtutem, alicui verò facile mutabilem, diiudicabis alterum ſeptentrionalem, alterum meridionalem eſſe. Quoties autem imbecilla viſa eſt manere virtus, at per detractionem corroborata eſt? Audi Hippocratem ignaros medicos redarguentem. "Nõ enim video medicos talium rerum eſſe peritos, quomodo ſcilicet dignoſcere oporteat imbecillitates in morbis, & quæ ob vaſorum vacuationem fiunt, & quæ ob aliud quoddam irritamentum, & quæ ob dolorẽ, & ab acumine morbi: itemque quot paſſionis omnigenas formas natura noſtra, & habitus ſingulis pariat, quamuis talia ſalutem vel mortem inferãt cognita vel ignorata. Neq; enim paruum periculum eſt, ſi ignoretur vtrum virtus per indigentiam diſſoluatur, ita vt nutri-

2. de Vict. rõne in acu. 47. 7. 113. b

menti

menti additione indigeat,an ob phlegmones magnitudinem ſuffocatur,ita ut detractione indi- E
geat:an ob aliud quoddã irritamentum,id eſt mutationem,& corruptionem eorũ,quæ aſſumun
tur.Sicuti enim lucernæ flamma,& ob defectum olei extinguitur,& ob multam conſertamque
infuſionem:& quando non purum,& argilloſum eſt:eodem modo, & calidũ,quod eſt in nobis,
natura exiſtens flammæ ſimilis,& indigentia,& abundantia, & prauitate alimenti corrumpitur.
Itemq; quot paſſiones,& omnimodas formas, natura noſtra, & habitus ſingulis pariat. Quidam
enim natura famelici ſunt, quidam ſtomachum habẽt, qui facile afficitur, & animo facile delin-
quunt,ac à minimis affectionibus lædunt,& alimenti appoſitione ſemper indigent. Et aliæ ſunt
1.de Vict. rō-ne in acu.48. 7.124.a. priuatim in ſingulis ſyncriſis. Animaduertendumq; eſt ne cum in eiuſmodi habitus incidimus,
aliquod peccatum cõmittamus." Maius enim malum eſt,ſi ob dolorem, & acumen morbi debi-
litato,potionem uel ſorbitionem copioſiorem,aut cibum quis obtulerit, exiſtimãs ob uaſorum
vacuationem imbecillum eſſe.Indecorum & eſt ob uaſorum vacuationem debilitatum non co-
gnoſcere,ac diæta eum premere. Affert etenim aliquod periculum, & hoc peccatum, multò tũ
minus quàm alterũ Ridiculoſum autem magis eſt hoc peccatum, quàm alterum. Si enim aliis
medicus uel & idiota ingreſſus cognouerit ea, quæ contigerunt, & edenda potãdaq; dederit ea,
quæ alter prohibuerit,aperte iniuiaſſe exiſtimabitur. Talia artificum inſtituta maxime ab homini
bus vituperantur.uidetur enim ipſis ille qui ingreſſus eſt medicus, uel idiota, tanquam mortuum F
ſuſcitaſſe:ſcribentur autem de his ſigna,quibus ſingula dignoſcere oportet. De vniuerſalibus igi-
tur temporibus,& de prima alimenti exhibitione hæc ſatis ſint.

Regulæ cibandi pro ratione particularium paroxyſmorum. CAP. 8.

1.Aph.18. Ext. ord.9.& lib. De humo. VIdeamus iam & de particularibus: "Iis qui in circuitibus exacerbantur, nihil dare oportet,
neque cogere, ſed detrahere de additionibus ante criſeis. Item in paroxyſmis ſubtrahere
1.Aph.11.Ext. ord.5.a oportet.addere enim noxa.Et,quæcunque per circuitus exacerbantur in paroxyſmis ſubtrahere
oportet.In morbis ſanè qui per circuitum vexant,ſiue continui ſint, nullaſque habeant intermiſ
ſiones,ſiue ex quibuſdam interuallis exacerbentur,ac reiuueneſcant, obſeruandum eſt,ne,in pa
7.Aph.62.Ex. ord.52.g roxyſmis eſculenta,aut poculenta, aut diaclyſmata demus:quandoquidem quicquid tunc offer-
tur,morbi non corporis fiet alimentum." Si quis enim alimentum febricitanti dederit vt ſano ro-
bur,ita laboranti morbus. Neque cogere,hoc eſt,nulla re cogente uti.ſolamine enim potius eſt
opus,quam vi in paroxyſmis, expectandumque eſt remiſſionis tempus, & in eo uehementia co G
gentiaque remedia aſſumenda ſunt:vbi verò paroxyſmi inciderint, leuientia. Quemadmodum
enim feræ etiam ualde agreſtes,ſi quis eas placide adeat,blandeque demulceat,manſuetæ reddũ-
tur:ſi verò ex aduerſo ipſis iraſcatur,uique adoriatur,agreſtiores efficiuntur: Ita & morbi quo-
dammodo agreſtiores effecti, ſi quis eos in paroxyſmis ſoletur, & mitiget, leuiores,ac manſueti
euadunt:ſi uerò ex aduerſo ſe opponat uimque inferat, excitantur, ac exacerbantur. Propter
alias id genus cauſas nec rebus cogentibus,nec alimentis vult vti in paroxyſmis: partim quidem
1.Aph.11.Ext. ord.5.a ob additionem,partim uerò ob turbationem quæ in diſpenſatione fit." Et quæcunque per circui
Lib. de Alim. tus exacerbantur,in paroxyſmis ſubtrahere oportet, addere enim noxa. "Non ſolum autem dũ
Li.3.de Morb. adſunt paroxyſmi,nulla re,q̃ mouere,aut addere poſſit,utendum eſſe cenſet:verum neque dum
ca.de pleur.ex mox futuri ſunt: ſed dum deorſum inclinat morbus. Hocque ſapienter admodum in libro De
dorſo. morbis demõſtrat,cũ ait."Cũ aũt irruũt morbi,quieſcere oportet & laborãtẽ,& medicum à cura
1. de Vict. rō-ne in acu. 46. 7.115.f tionibus,ne qd mali fiat. Omnium aũt clarius,ac magnificẽtius in libro aduerſus Cnidias ſenten
tias,cum inquit. Tempus autem exhibendæ ſorbitionis hoc maxime obſeruare per initia,& per I
omnem morbi decurſum oportet.Quando ſanè pedes frigidi fuerint, inhibere oportet ſorbitio-
nis exhibitionem. Maxime vero,& a potu abſtinendum eſt. Quando autẽ caliditas ad pedes de-
ſcenderit,tunc exhibendum eſt,& putandum magnopere ualere hoc tempus in oĩbus morbis,
non minime uero in acutis, maxime uero in magnis febribus, & periculoſiſſimis morbis. Forte H
quis dictionis græcanicæ ignarus,dicat. Hippocratẽ in uigore alimenta offerre: cum enim cali-
ditas in pedes deſcenderit,tunc febrẽ uigôre, corpore uniuerſo æque,ac ſimiliter calefacto. Verũ
qui hæc in ueteres dicere audet,ſtoliditatẽ,ſummamque inſcitiam præſefert. nec quid ſit τὸ καταβαίνειν,id eſt deſcendere,intelligit. Diſcant ergo qui hæc aduerſus Hippocratem effutiunt, eum
non in uigore ſed in remiſſione febris alimentum dare. Quid enim ait? Quando caliditas in pe-
des deſcenderit,tunc exhibendum eſt. omne aũt quod iam deſcendit ſuperiores partes reliquit,
& infernas adijt:caliditate nõ extenſa,ſed ad infernas regiones trãſpoſita. Et hoc adeo clare ip-
4. de Vict. ratione in acu. 36.7.139.f ſe edocet,ut & à ſtolidis & intelligi queat.dicit aũt in hunc modum." Cum uero pedes ſunt frigi-
di,neque potum neque ſorbitionum, neque aliud quicquam tale dato: ſed maximum hoc eſſe
exiſtimato,ſi obſerues,quouſque ualde calidi fiant;deinde ita id,quod confert, exhibe. Vt pluri-
mum enim ſignum eſt futuræ exacerbationis febris,ipſa pedum frigiditas. Si verò in tali tempo-
re exhibueris,maxime per omnia peccaueris:morbum enim non parũ augebis. Cum autem fe-
bris

A bris deſinit, è contrario pedes calidiores fiunt reliquo corpore. Augetur etenim, frigeſaciens pe-
« des, accenſa ex thorace, in caput flammam emittens. Vbi vero calor totus ſurſum concurrerit, &
« exhalauerit in caput, merito pedes ipſi frigidi fiunt, cũ ex carnes neruoſiq; natura ſint: prætetea,
« cum multum à locis calidiſſimis diſtent, frigefiunt, calore ſeſe in thoracem colligente. Et turſus,
« ex proportione, cum febris ſoluitur, & in minutas partes redigitur, in pedes deſcendit. Hoc ergo
« tempore caput, & thorax ipſorũ perfrigerata ſunt. Non eſt ergo in toto corpore caliditas, neque
extenſa eſt: ſed ſicuti, dum vigebat paroxyſmus, partes circa thoracem caputque, affatim incẽde-
bantur: ita & nunc, ubi adeſt remiſſio, caliditas nobiliores quidem partes reliquit, circa pedes au-
tem extremos verſatur. hocq; naturaliter fit. Rationi enim maxime cõſentaneum eſt, ut hos, q
valde prius refrigerati erant, calor etiã ingens deprehendat, natura nimirum tribuente ipſis mu-
tuam contrariorum ſucceſſionem. Vnde cum quis per frigidas regiones iter fecerit, ubi in æſtuo-
ſam peruenerit, ignitos obtinet pedes: quandoquidem cum magis ij friguerint, magis etiam, ac
vehementius iure incaleſcunt. Quapropter, & in difficillimis febribus, quando inuaſio cum pe-
dum perfrigeratione fit, in remiſſione pedes uehementer calefieri contingit. Quare cum locum
B abſolueret Hippocrates, inquit. "hac de cauſa offerendum eſt. nam ubi pedes frigidi ſint neceſſe Ibidem.
« eſt inferiorem uentrem calidum eſſe, multoque faſtidio plenum, & hypochondrium extenſum,
« & proiectationem corporis ob internam turbationem, & mentis ſuſpenſionẽ, & dolores, & uel
« licatur æger, ac vomere affectat: ſique praua vomat, dolore afficitur. Vbi autem caliditas in pedes
« deſcenderit, vrinaq; pertrãſierit, etſi non ſudauerit, omnia ceſſant. In hoc igitur tempore opor-
« tet ſorbitionem dare, tunc autem pernities.* Et præcipue nocumentum, quod ex intempeſtiui-
« tate in morbis acutis euenit: mortem eſſe inquiens ſub paroxyſmũ nutrire. Aperte igitur, & hæc
imperat. Oportuerat igitur ſatis iam hæc te edoctum fuiſſe: ſi quid tamen diſcere cupis, audi &
« hæc aperte pręcipientem Hippocratem. "Cum autem medicamentum dederis ſorbitionibus vte- 4. de Vict. rõne in acu. 39. 7.139.c
« re, ac obſerua paroxyſmos febrium, ut nunquam cum adſunt, neque cum futuri ſunt, offeras: ſed
« vbi deſinunt, aut deſierunt, & quàm longiſſime à principio. Alimenta danda ſunt, non expectata
exquiſita febris* declinatione, ubi nimirum laborans fame intolerabili premitur, uel à longis ci-
borum protractionibus male admodum affectus eſt, vel aliqua pars à ſtomacho obriguit, & val-
de exoluta eſt: Tunc ſanè in remiſſionibus febrium, corpore adhuc calido exiſtente, alimentum
apponimus: potiſſimumque cum remiſſionis interſtitium anguſtum fuerit. Qui enim paulo ante
quàm terminauerit, cibum offert, is longius à futura adnotatione cibum exhibet. Quòd autem
C perfecte iam ceſſata adnotatione cibus offerri debeat, clare ipſe oſtendit, inquiens. Et quàm lon-
« giſſime à principio. Vt enim adnotatio alimentum non diſpenſatione priuatum, ſed probe con-
coctum, ac iam corpori familiare redditum ſuſcipiat, ceſſata nuper adnot. tione alimentum præ-
« bet. quod tempus plurimũ à futuro paroxyſmo abeſt. Adhuc verò, & in libro aduerſus Cnidias
« ſententias ea adiungit, quæ & ijs quæ dicta ſunt, & artis etiam operibus conſentiunt. "Diæteticæ
« partis maximum eſt obſeruare, ac cauere, ſicuti in acutis, ita in longis ægritudinibus, & intenrio- 4. de Vict. rõne in acu. 114 7.249.d
nes febrium, & remiſſiones, ita ut tempora obſeruare ſcias, quando cibaria offerre non oporteat,
& quando tuto offerre oporteat: ea autem ſunt, cum longiſſimè ab intentione diſtant: Et hæc rur-
ſus fatebitur, qui in artis operibus fuerit exercitatus.

Quomodo in morbis diuturnis ſint obſeruanda tempora. CAP. 9.

MAximum enim eſt in morbis diuturnis obſeruare tempora. quandoquidem in ijs obſcuri,
ac latentes ſunt paroxyſmi, & per ſymbola deprehẽduntur, ex vigilia, grauitate, motus dif-
ficultate, inſomniorum turbulentia, decoloratione, inappetentia, & ſimilibus. In acutis. u. quos
D potiſſimum febres continuæ comitari ſolent, magna ſunt inter paroxyſmos, & remiſſiones di-
ſcrimina: ita ut & ab idiotis etiam ſæpenumero dignoſcantur: in diuturnis autem tenues quidem
ſunt febres, vixque deprehenduntur, occultiq; ſunt paroxyſmi, ac præcipue ubi plurimum tra-
xerint, ut & ipſos etiam ægrotos multoties lateant. Vnde uel exquiſitum omnino ſignum illud
erit, ſi aliquantulum differentiæ ipſorum dignoſci poſſint.

In febribus ſynochis matutino tempore eſſe cibandum CAP. 10.

IN febribus autem, quæ non cedunt (quas ſynochos vocamus) conſentaneum eſt mane alimẽ-
tum dare. Sæpius enim, tum alibi, "tum in Epidemijs, diem anno cõparauit, ita ut tempus ma- 2. Epid. ſect. 1.
tutinum, ueri aſſimilanum ſit: meridies, æſtati: pomeridianum tempus, autumno: nocturnum,
hiemi. Vnde ſi pomeridianum tempus, quod autumno aſſimilatum eſſe tradidimus, matutino,
quod veri ſimile eſſe diximus, comparetur, exitialiſſimum erit: ſicuti matutinum, ſaluberrimum.

ita

GAL. DE REMEDIIS PARATV FACILIBVS LIBELLVS AB HVBERTO BARLANDO PHILIATRO

B LATINO SERMONI TRADITVS

Nunc denuo, accuratiſſime caſtigatus, & ab omni labe purgatus.

PROOEMIVM.

ARtem medicam, nullis vnquam ciuitatibus, nullis locis publicis, opulentisve hominibus, aut nobilibus, aut principibus, aut potentibus circumſcriptam: ſed quę potius, præ ingenti erga genus humanum beneuolentia, ſuaq; maxima utilitate ad omnes tandem homines pertinet: quæq; ſaltem poteſtate, quamuis actione, ob negligentiam eorũ, qui illi operam nauant, nunc uideatur deficere, ad rura ipſa ac etiã ſolitudines fines ſuos prorogauit, æquum eſſe duxi ut pro mea uirili, ad eorum miniſterium, qui iter facerent, & eorum etiam maximè qui ruri, ac in ſolitudine uerſantur, traducerem, ubi in corporibus facilis quidem, & præter omnem expectationem eſt morborum tum prouentus, tum vis: nec tamen poſtea ita facilis eſt remediorum copia. Nam neque quocunque loco in promptu medicamenta pretioſa eſſe poſſunt, neque præterea medici præ-
C ſentes ſunt, qui eis uti nouerint: cum tamen tales plerunque adſint circumſtantiæ, ut nullam dilationis occaſionem præſ[illegible]ent: vt in angina, venenoſisque medicamentis, atque morſibus animantium virus eiaculantium, nec non in ſanguinis profluuijs, cholerisque, ac id genus alijs ſolet euenire. Vnde neque ſcientificam, atque exquiſitam curandi rationem omnibus ſuis præceptis abſolutam, hoc in loco explicare inſtitui: ſed eam, qua poſſit quis, uel etiam vulgaris, periclitantibus caſu quopiam, aut alioqui male affectis hominibus illico opem ferre, illis ſanè remedijs vſus, quæ in tanta rerum difficultate, ſint paratu faciliora: id enim reor iure eſſe ſupponendum, quòd ratio materiæ, quæ exquiſita, & omnino ex arte eſt, atque etiam remediorum vſus, qui ex ſcientiæ ratione ſit, eo maxime tempore neceſſaria ſunt, quo & medicamentorum, atque etiam medicorum copia nobis ſuppetit. At vbi occaſio præceps eſt, nec in promptu copioſa, ac larga ſit remediorum affluentia, ſummopere neceſſariam eo tempore facultatem medicamentorum, quæ paratu facillima ſint, illis eſſe arbitror, qui quauis corporis particula male afficiuntur. Deſcribam igitur remediorum facile parandorum materiam: quandoque tamen, quamuis id raro,
D aliquam etiam exquiſitiorum medicamentorum, quæ propterea quòd in vſu multis ſint, facile haberi poſſunt, mentionem faciam: ſumamque à capite exordium. Ipſum etenim tanquam arx totius corporis eſt, & ueluti habitaculum ſenſuum, qui in ſummo ſunt honore, atque hominibus maximopere neceſſarij, & proinde, ab illis remedijs quæ illi ex uſu ſunt, initium faciam: in primis proſequens quæ facile haberi poſſint, quæque maxime aperta ſint. Caput multifariam affici poteſt: nam ex æſtu, frigore, ex uaporibus, qui à uentriculo tolluntur, atque id replēt, ex externis etiam quæ grauitatem illi afferunt, quæque fœtida ſunt, & ex alijs multis. Præterea verò ſæpe turpitudine quadam ſecundum cutem & capillos tenetur, ut ſunt alopeciæ & ophiaſes, variæque vlcerum differentiæ: Aeſtus itaque ac frigoris, uaporumque præterea, qui ex externis rebus excitātur, ſigna, quæ ſatis eſſe pñt, ſunt illæ ipſæ cauſæ manifeſtæ, procatarcticas græci appellant. Iam verò illos qui ex ęſtu laborant, hæc conſequuntur, dolor cum pulſu, ut vniuerſum caput ſideratione teneri uideatur (græci ſphacelũ uocant) cũ ſenſu ignei caloris, uaſorũ circa frontē diſtentio, oculorũ rubor, plerunq; ēt uigilia: Eos verò qui ex frigore, grauedo cũ ſtupore, congelatio, uaſorum ſecūdum frontem conciſio: ꝙ ſi frigori iungatur humiditas, ſopor. At eos qui ex vaporibus, dolor pungens, pulſus arteriarum, quæ circa frontē ſunt, vertigines, oculorũ hallucinationes, auriũ ſonitus: quæ eadem etiam his, quibus ex interna cauſa caput vaporibus repletur, euenire ſolent.

De capitis Dolore, & primo de dolore ex Solis æſtu. CAP. I. E

CApitis ex Solis æſtu dolori medetur fotus ex oleo immaturo, frigido: quòd ſi vehementior
fiat dolor, ex roſaceo & aceto. At ſi ad manũ nõ fuerit roſaceum, oleo acerbo ſiue immatu-
ro vtendum. Porrò olei partibus quatuor, aceti unam commiſceto, ſi mediocriter refrigerare cu
pias, alioqui plus aceti foret adijciendum. Feruente aũt æſtuanteq; vehementius capite, commi-
ſcẽdus aceto ſuccus, aut polygonij id eſt ſanguinariæ, aut plantaginis, aut portulacæ, aut lactucæ,
aut vuæ acerbæ, aut deniq; alius quiuis, ſimilis eum dictis facultatis. At ex ſuccis hiſce, magis ne an
minus temperatura frigidus conueniat, ſatis ſuperq; docebit affectus ipſius magnitudo ſiue vehe
mentia. Conſultius ad hæc fuerit, decumbere ægrotum in domo quapiam frigidiori, ſi non natu-
ra, ſaltem arte, vtpote ſtrata folijs & vitis, & rubi, & pomi: & alijs horum ſimilibus, quibus fuerit
pro tempore refrigerandi facultas. Dicto porrò affectui perquàm ſimiles ſunt, qui è quauis intẽ-
perie ortum habent, & non à cauſa externa. Verum ut ab intemperatura, tum calidiori & ſicciori
tum frigidiori & ſicciori, graues oboriuntur dolores, ita nulli ab humidiori. Cæterum curãtur ab
intemperie orti capitis dolores modo eodem, quo à cauſa oborti externa, ſuo nimirũ cõtrario.

De capitis Dolore ex Frigore.

Capitis ex frigore dolori medẽtur fotus natura calidi. Qui ſi ex mediocri habuerit ortum, ſatis F
fuerit uti oleo aut anethino, aut rutaceo, calidoq́; ſi aũt intendatur ex vehemẽtiori videlicet frigo-
re, cucumeris agreſtis radix prodeſt, cui modicum euphorbij interdũ addito. Vel oleo irino, alio-
ve id genus tenuis ſubſtantiæ vtitor, aliqua ijs commiſcendo. Porrò admiſcebitur horum quan-
titas modo maior, modo minor, pro ratione uincentis frigoris conſiderando ac metiendo.

Ad Capitis Dolorem ex Vaporibus.

Quibus caput ex uaporibus dolet, his ſubducenda aluus eſt: proſpiciendũq; de domo undique
perſpirabili, aeriſq; clari ac puri: cienda ſternutamẽta, præſertim ſi febre vacent, attracto per na-
res trito aut ſtruthio, aut pipere: attenuatis enim ratione hac vaporibus, facile diſcutietur dolor. Fo
uendum præter hæc oleo caput eſt, cui adiectum ſit aceti nonnihil: ſic enim reprimetur immo-
dica ad caput uaporum ſublatio, quodq; nunc cerebri uentriculis inſedit, diſcutietur. Non ſina-
tur autem talis dormire, & potiſſimum interdiu.

De Dolore Capitis ex ventriculi cruditate.

Quibus caput ꝑ conſenſum dolet ex cibi in ventriculo cruditate, aqua tepida liberalius eſt in
potu exhibenda, dein vt vomant iubendũ. Multis eorum ſanè, qui ſtomacho laborant, cum è le-
cto ſurrexerint, caput dolere conſueuit: ijs ſtatim aſſumpto cibo dolor leuari ſolet. Quòd ſi qñ G
præ nimio capitis dolore, repente aliqui obmuteſcant, idq; cauſa non ſatis cognita, horũ caput
aqua tepida liberalius infuſa foueri conuenit, auribuſq; oleum infundi, & lanam inſeri.

Ad Capitis Dolorem ex uini potu.

Quòd uinum natura calidius capitis faciat dolorem, opplens ipſum facile uaporibus, interdũ
autem & ſuccis: ꝙ ẽt citra vini potum vapores id genus petant facile nonnunquã ipſum caput,
dolorem inducentes, præſertim ijs, quibus cerebrum contingit temperaturæ calidioris: omnibus
manifeſtum exiſtimo. Proinde curationis intentio in his eſt, vaporum vacuatio ac diſcuſſio: qui
qñ natura calidi ſunt, caput ipſum diſtendentes, egent refrigerantibus: hinc illinendum capiti
roſaceum actu admodum frigidum. Conueniunt etiam talibus ſomnus ac quies, & ſub veſperam
balneum, cibus boni ſucci, cui tñ calefaciendi natura non ſit, cuius generis ſunt ptiſanæ ſuccus,
oua ſorbilia non addito garo, panis aqua maceratus, lactuca, ut quæ refrigeret, & braſſica, ut cui
ſit vapores deſiccandi natura: utendum ad hæc aquæ potu. Cæterum ijs, quorum os ventriculi
aquæ potu ſubuertitur, dabimus aut malum punicum, aut coctum, ſeu pomum, ſeu pirũ, quæ co
Al. modica. quenda ſunt ratione hac. Infuſa in ollam aqua feruida, ſuſpenſiſq; in ipſa olla fructibus eiuſmo-
di autumnalibus, tantiſper ſub hac ignem ſuccendemus, donec fructus illi percoquantur, ſolo ab H
aqua illa feruente ſublato vapore. Quin ẽt vuæ paſſæ corroborandi vẽtriculi habent facultatem:
At palmulis in totum abſtinendum, vtpote natura ſua inducentibus capitis dolorẽ. Quòd ſi poſt
hæc, ſic affecti nondum probe dormiant, in craſtinum ducendi rurſus in balneum ſunt, aquaque
calida frequenter perfundendi interiecto aliquantulo tempore denuo lauandi, ac tandem ciban-
di eodem, quo nobis paulo ante dictum eſt, modo. Cæterum ſiquando poſt omnia hæc relinqua
tur adhuc priſtini nonnihil ſeu vaporis ſeu ſucci, exilioribus capitis meatibus impacti: atque ita
perduret adhuc veteris veſtigium: roſaceo abſtinentes, fouebimus ipſum caput chamæmelino
moderate calido, deinde irino, quod maxime quadrat id genus affectibus. Cæterum omnibus his
vino eſt abſtinendum.

De dolore Capitis ex Ictu, & Caſu ab alto.

Quandoquidem ex ictu & caſu ab alto, obueniunt capitis dolores, exiſtimaui non inutile, ſal-
tem paucis, de his etiam agere. Amouendus igitur his per ſpongiam aut lanam molliorem, ua-
por aquæ calidæ: iniungenda poſt hęc quies, cibi ſubtractio, inferioris uentris vacuatio. Fugien-
da autẽ ſunt, Sol, balneũ, uini potus, clamor atq; uociferatio, omnes præterea cibi acres, acidi,

A açſalſi. Cæterum illud cuius manifeſtum exiſtimo, uariandas inueniẽdorum auxiliorum intentiones pro cauſarum affectus inducentium uarietate ac natura.

Ad Capitis dolorem ex contuſione ſiue colliſione.

Vſu uenit non raro, ut ipſum caput contundatur, interim ſine vulnere, interim cũ vulnere, ita ut ob hoc cõplicentũ curationis intentiones. Porrò contuſioni propria ſunt remedia. Græcis παρηγορικὰ, Latinis verò mitigatoria dicta: cuius generis ſunt, aquæ calidæ ſuper caput effuſio; & fotus capitis hapſo lanæ ex oleo. Quòd ſi qua adſit capitis fractura, q̃ occaſione hac conglutinari prohibeatur, huic deterſæ prius ſpõgia ex uino, ſideritin herbam tritam alligabis. *Aliud.* Reſinam frictam cataplaſmatis modo impoſitam uulneri alligato. *Aliud.* Aloen tritam ac melli miſtã imponito. *Aliud.* Vlmi uirentia folia conciſa, deinde contrita, applicato: quia ulmi etiam cortex pro uinculo vulneri circumuolutus idem præſtat.

De Capitis dolore ex ebrietate ac Solis aſtu.

Quandoquidem Archigenes ſcripſit conferentia capitis dolori remedia dicta Græcis περίαπτα, {Latinis uerò amuleta, ſic appellata, q̃ de collo ſuſpenduntur, aut alicui corporis parti alligãtur} haud exiſtimaui abſurdum, adſcribere paulo ante dictis & hæc. ¶ *Capitis arcentia dolorem, tam*
B *ex Ebrietate, quam Solis aſtu.* Polygonij, id eſt ſanguinalis herbæ, duos counectens ramulos, capiti coronæ in modum imponito. {*Aliud.*} Polygonio læuigato ex lactis crema, caput ſub ueſperum inungito, ac ſuperponito leporis pellem, ſicq; in craſtinum ſinito: tũ enim hanc detrahens, comperies finitum dolorem.} *Aliud.* Cichorion, quod Romani Intybum dicunt, applicato dolẽti capiti. *Aliud.* Sertum roſaceum, ex recentibus roſarum floribus conſarcinatũ, inducito dolenti capiti. *Aliud.* Cinge caput ſerto ex callitricho, quam alii adianton, alii trichomanes uocant. *Aliud.* Scripſit Achigenes ſummopere conferre capitis dolori uerbenacam, quam quidam ſacrãm herbam uocant, tam ſerti modo impoſitam, quam ex aceto, & roſaceo inunctam. Teſtudinis lacuſtris, quam Amyda quidam appellant, ſanguinem inſtillato capitis ſincipiti.

Ad Capillorum defluuium. *Cap. 2.*

Ladanon conſperſum uino odorato adſtringentique, contere, adfundens & myrteum, ut ſordiũ conſequantur craſſitiẽ, capitiq; iunge. *Aliud.* Nuces uirides, ſed iam ſubmatureſcentes, confractæ numero centum, olei ſextaria duo, aluminis liquidi libræ tres, conijciuntur in nouũ uas teſtaceum præſaturatum aqua, ne combibat concreditũ ſibi humorem: quod poſtea accuratiſſime oblitum reponitur in domum liberi patẽtisque aeris diebus quadraginta: demum aufertur, atq;
C in uſum conſeruatur ſic præparatum oleum. *Aliud.* Ladanon a † abſinthium, & iuniperi baccæ; b † cõteruntur, linteoq; illigata conijciuntur in oleũ, maceràturq; diebus quinque: quod poſtea fuerit vſui. Idem poſſunt nigræ myrti, c * aut gallæ partes duæ, ex oleo: quin hoc ipſum medetur etiam capitis furfuribus. *Aliud.* Ladanon detritum ex d † uino dulci quoad ſordiũ habeat ſpiſſitudinem, infricatur. *Aliud.* Anemones florem læuigatum ex oleo, illine. Idem hoc reddit etiam capillitium nigrum. *Aliud.* Verbenacam rectam, vna cum radicibus deſiccatam, deinde exacte admodum læuigatam, cum tantillo miſceto oleo, quantulo opus ſit, ut luti conſequatur craſſitiem, ſinitoq; deinde ad tempus ſimul putreſieri, demum utitor.

A † æquis portionibus.
B † decem.
C * adiãti partes æquales.

Ad capitis furfures, quam Πιτυρίασιν dicunt Græci. *Cap. 3.*

Perfricatũ caput illinitẽ betæ ſucco, fœnogræci farina, & nitro, oĩbus æqua portione contritis.

Ad capitis Pediculos. *Cap. 4.*

Herbæ pedicularis partes duæ, ſandarachæ † pars una, ex aceto ac oleo capiti infricãtur. *Aliud.* Alumine ſciſſili ex oleo vtitor.

† & nitri, ana.

De manantibus capitis Vlceribus, quas ἀχῶρας dicunt Græci, & Fauis. *Cap. 5.*

Ἀχῶρες, id eſt manantia vlcera, cutis capitis vitium ſunt, ab ipſo ſic dictæ affectu, q̃ cutem tenuiſ-
D ſimis foraminibus perforent, ex quibus glutinoſa effluit ſanies. Huic uitio affine eſt, quam κηρίον dicunt Græci, (nos fauum) in quo foramina ſunt, q̃ in illis, maiora, melleũ continentia humorem. Eſt autem utriq; uitio initium ex humore ſuperfluo. Porrò incipiunt cum pruritu, demum exulceraſcunt. Curatio eſt, ſi quidem graue ac magnum fuerit vitium, corporis totius vacuatio, catapotijs ex ſcãmonia, aloe, & colocynthide: hæc enim æquali pondere contrita excipiuntur braſſicæ ſucco, ac conformantur in catapotia erui magnitudine. Quorum maxima uice unica offerẽda quãtitas, ſunt catapotia decẽ, & ſeptẽ numero: cæteræ aũt uariant ꝓ viribus eorũ, quibus ſumuntur. Sin mitius ac minus fuerit vitiũ hoc, tatis fuerit topica, id eſt localia, iã dicta remedia applicuiſſe, è quorũ albo eſt cimolia ex acerrimo aceto illita. *Aliud.* Creta ex acerrimo aceto ſimiliter inũgitur. Idẽ poſſunt ſamia terra, & põpholyx. *Aliud.* Illinitur ſimiliter lithargyrus cũ charta vſta ex aceto. At achores ac faui, quib' adiũcta eſt vlceratio doloroſa, ꝑfouẽdi diebus ſingulis ſunt calida, in qua decocta ſit aut myrtus, aut rubus, aut morus, aut aſparagi radix, demũ inungendi. *Aliud.* Salicis folijs ex aqua aut lẽte ex melle, aut decocta aſparagi radice, deline caput, aut betæ ſucco cũ fœnogræci farina. Appoſita ꝑter hęc remedia his, ſũt pini cortex cũ cera, vel cadmia ex oleo, aut lithargyr', aut ceruſſa. Proderit & abſtergere i balneo cimolia ex betæ ſucco. Cęterũ il-

lud neminem latere velim, in mollis carnis corporibus, ut mulieribus, remedia hæc nõn aceto, ſed vino illinenda. E

De alopecia, & Ophiaſi, id eſt Areis. CAP. 6.

Geminum* accidit pilis capitis vitium, alterum defectu, alterum mutatione ipſorum in colorẽ cõtrariũ ſiue diuerſum: defectu, vt in caluitie: mutatione coloris, vt in alopecia & ophiaſi, id eſt areis, vitijs pilorum cum primis indecoris. Euenit aũt pilis hoc vitij genus, eadẽ ferè qua ſtirpibus rõne, quæ corrumpuntur intereuntque, interim penuria nutrientis ipſas ſucci, interim immutatione huius in alienum ac contrarium. Porrò tam alopecia, q̃ ophiaſis, vt ſunt ex aqua affectus præter naturam, ita ſimiliter eandem habent tum ortus, tum curationis rationem, ob ſolam tñ figuram ac formam, diuerſas ſortitæ appellationes: ſiquidem in ophiaſi perſimilis ſerpẽti ſpecies in capite apparet: at alopeciam ferunt dictam, q ἀλώπηξ, id eſt vulpes, vitio eo frequenter laboret: quod aliud eſt nihil, q̃ pilorum denudatio; qua locus affectus apparet colore prorſus exangui. At nos cur hoc aut illo modo appellatum quidpiam ſit, curioſius non inquirimus, ꝓ comperto habentes, idq; phyſica ſiue naturali quadam ratiocinatione adducti, horum oĩum cauſam eſſe, vitioſos ſuccos. Proinde tempus iam eſt, vt ad ipſorum tranſgrediamur curationem, quæ & ipſa varia eſt, pro nimirum affectus, ſeu vitij diuerſitate, quam tibi cutis color monſtrabit: qui in alijs confeſtim albidior eſt, in alijs pallidior, in alijs verò nigrior. Eſſe porrò oĩa hæc vitioſi ſucci germina, neminem fugit. In quibus igitur cutis in capite color apparet albidior, à corrupta pituita uitium eſſe indicat: quod curatur medicamẽtis pituitã educẽtibus, nec nõ apophlegmatiſmis, hoc eſt medicamentis, quibus per os pituita purgatur. In quibus aũt color apparet pallidior, vtẽdum medicamentis, quæ bilem pallidã vacuant: ſicuti ijs q̃ nigram, vbi color apparuerit nigrior. Neceſſum, n. totum prius corpus purgari, q̃ loco affecto topica, ideſt localia, dicta remedia applicentur, ne his irritato affectu, plus & adfluat ad membrum læſum vitioſi ſucci: cuius rei cum præpurgato toto corpore nullum ſit periculum, tum demum localibus remedijs vtendum. Sunt porrò ἀποφλεγματισμοί, id eſt, pituitam per os educentia medicamenta, pyrethron, & vua taminia, quorum alterum per ſe, aut & vtrunq; ſimul, cum maſtiche maſticatur: & ſal gleboſus cum pulegio: aut ſinapi contritum, ex oxymelite, & diutius ore contentum ac gargariſſatum. Ceterũ purgantium medicamentorum quodq; peculiarem ſibi humorem trahit, educitq; aliud quidem pituitam, aliud verò bilem, hoc flauam, illud nigram. Sed longum nimis eſſet quodque horum ſingulatim recẽſere, nec adeo ad rem, cum alterius ſit inſtituti. At in cõi quidem, alopeciæ & ophiaſi hæc ferè conueniunt. Initio catapotia ſiue pilulæ eæ, quæ conſtant ex medullæ colocynthidos parte vna, aloes ac ſcammoniæ partibus duabus, ſucci abſinthij parte vna: excipiuntur autẽ omnia hæc ſucco pomorum. Quantitas horum exhibetur pro ſumentis ea corporis viribus. Deinde paucis, vtpote ſeptem fere interiectis diebus vtendum hiera διὰ κολοκυνθίδων, ſic dicta, q colocynthidos ſit particeps. Porrò ratio hæc curandi non raro vel ſola ſatis eſt, vbi nimirum vitia hæc ſunt & num noua, ac tñ non recẽtia: inueterata. n. difficilioris ſunt curationis, egentq; remedijs localibus. Cum igitur (ut modo dictum) fuerit iam corpus totum, q̃ fieri poteſt, mũdum, ſub ductis ſuperfluis vitioſis ſuccis purganti medicamento, tum confidenter admouebis loco affecto topica, id eſt localia remedia, quæ oĩa in genere calida ſunt, & diaphoretica, qua facultate vitioſos ſuccos tum vacuant, tum diſcutiũt. E quorum albo eſt thapſiæ ſuccus, cum ceroto inunctus. *Aliud*. Euphorbium detritum, & ex oleo illitum: ſulfur ignem non expertum, & nitrum Alexãdrinum, ex aceto infricata. *Aliud*. Laurinum illitum: naſturtij ſemen ex oleo. *Aliud*. Erucæ ſemen tritum, pinguedineq; agnina exceptum, illinitur. *Aliud*. Alcyonium aſperum illud toſtum ac læuigatũ, ex aceto aut cedrino liquore inducitur. *Aliud*. Calami radix vſta, aut cortex vſtus ex oleo cedrino, aut pice liquida delinitur. *Aliud*. Murium ſtercus contritum ex aceto inũgitur. *Aliud*. Integras amygdalas vſtas imbue acri aceto. *Aliud*. Erinacei terreſtris pellis vnà cũ ipſius capite toſta, & in puluerem tuſa, ex melle inũgitur. *Aliud*. Cæpam vetuſtam affecto loco, ſed præfricato panno lineo donec rubeſcat, frequenter infrica. *Aliud*. Raphani corticem contritum ex melle illinito. *Aliud*. Læuigatam ferri ſquamam ex oleo & aceto inducito, infricanſq; donec locus rubeſcat. *Aliud*. Hordeum toſtum, & muſcerda, id eſt murium fimus, æquali pondere ex aceto illinuntur. Cæterum cum dictorum medicamentorum ſit hoc quidem vehementer, illud verò minus calidum, ſilentio neutiquam prætereundum, calidiori vtendum tum in durioris carnis corporibus, tum vitijs hiſce vetuſtioribus: ſicuti cõtra minus calido, cum in recentibus id genus vitijs, tum & puerorum ac mulierum, ſimilibuſq; alijs tenerioris carnis corporibus. Eſto autem commune præceptum hoc in omnibus eius generis remedijs. Huic adde præfricandam partem affectam panno lineo, neque ruditer adeo, vt excorietur, neque contra leniter adeo, vt non mediocriter ſaltem rubeſcat, ante prædictorum remediorum applicationem. Eſt poſtremo affectus locus frequentur radendus: qui ſi quando vſu veniat vt dictorum medicaminum impoſitione vlceretur, illinendus aut* porcino adipe, aut roſaceo.

Idem in li. de cõp. me di. ſec. loc. c. a. c.

*Al. Anſerino

A *De Aurium vitijs, & primo de doloribus.* *CAP. 7.*

OBoriuntur autem dolores interim à frigore: atq; fiũt hi ferè à frigidis aut uẽtis, aut balneo: interim ab aqua medica, quæ auri incidit: interim ab inflammatione, q̃ conſiſtit modo extrinſecus, vtpote in foraminis ſeu meatus auditorij cute, modo parte huius ima, inflãmata ea, atque ita diſtendente & particulas proximas. Eſt cũ ſpiritus flatu lentus auri incluſus, nõ reperiens egreſſum, huiuſcemodi excitet dolorẽ. Quin efficit raro idẽ ſanies auribus quauis occaſione innata. Cæterũ dolores ad frigus relatos, diſcutiunt celerrime calefacientia. Cuius generis ſunt, inſtillatum auribus oleum, in quo incocta ſit cœpa. *Aliud*. Piper curioſe admodũ detritũ ex oleo. *Aliud*. Nardinum calidum auri inſuſum. *Aliud*. Oleum, in quo decocta eſt ruta.

Ad Aurium nocumenta ex aqua.

Oleum calidum frequẽtius inſtillato, quod molli deinde lana exuccato, rurſusq; aliud inguttato. *Aliud*. Oui aquato, modo eodem, quo in oculorum inflammationibus uti ipſo cõſueuimus, præparato, aut lacte muliebri tepido, utitor. *Aliud*. Confert adeps anſerinus, tum vulpinus, tum gallinaceus.

Ad Aurium inflammationes.

B Nardus cũ medicamine baſilico immiſſa iuuat. Quòd ſi immẽſus, intolerabiliſq; ſit dolor, caſtorio ex lacte muliebri, aut aquato oui tepido, utitor. *Aliud*. Parua opij portio cũ ſapa. Cæterum cauendum hic, ne præter rationẽ & temere auditorio meatui faceſſas negociũ: qui ſuauiter tantũ detergendus: ſiccanduſq; eſt, ſpecillo molli lana circũmuoluto: Fouẽda porrò auris ſpõgijs mollibus ex aqua, in qua decocta ſit althæa, quàm quidem à magnitudine uocant δενδρομαλάχην, id eſt arboreſcentem maluam: aut ſurfuribus tenuioribus macrioribus. Quòd ſi flatulentum fuerit, quod in aure includitur: & obſtructio uerius, quàm dolor, hanc obſideat: aphronitro ex aceto vtitor, aut ſucco dracontij herbæ, aut centaurij, aut polij.

Ad igneum in auribus feruorem.

Ardorem igneum in auditorio meatu perceptum, cui non ſit adiunctus pulſatilis dolor, ſolet initio iuuare acetum cum roſaceo.

Ad Aurium vlcera.

Glaucium ex aceto contritum inſtillato. Quòd ſi plurimà ab his defluat humiditas circa dolorem, ſcoriam ferri ex aceto acerrimo curioſe detritam multos dies in Sole immittito.

Ad Grauem auditum, auriumque ſonitus, ſeu ſibilos.

C Ad aurium ſonitum repente obortum, nardinum ex aceto inſtillato. *Aliud*. Cyminũ tantillo miſceto oleo, quoad mellis habeat craſſitudinem, ac infundito. At ſibilos morbi cuiuſpiam reliquias, curamus fotu auris ex abſinthij decocto, cui poſt hæc acetũ ac roſaceum inguttantur, aut raphani ſuccus cum roſaceo, aut helleborus† cum aceto. Quinimmo ſolum acetũ, ſed acre, inſtillatur tepidum, aut ſolum mel, aut aqua mulſa, aut miſtũ oleo acetum, quod ὀξέλαιον dicunt Græci. *Aliud*. Porri ſuccum cum lacte muliebri aut roſaceo immittito. *Aliud*. Oleum amygdalarum amararum in cæpa decoctum inguttato tepidum. *Aliud*. Cœpam, allium, & adipem anſerinum æqua portione ſimul terito, deinde colatum adipẽ infundito. *Aliud*. Lentis decoctũ addito melle immittito. *Aliud*. Vinum dulce in quo decocta ſit myrtus, in aurem mittito. Vel ſuccum ex oliuæ folijs expreſſum, melli incoquito, ac poſtea utitor. *Aliud*. Idẽ põt cœparum ſuccus cũ melle. *Aliud*. Naſturtium tritum roſaceo diſſolue ac utitor. Vel inteſtina terræ ichori incoque & inſtilla.

† niger cũ aceto coctus.

Ad Grauem auditum.

Subdue initio uentrẽ catapotijs ex colocynthide. Vtere dein apophlegmatiſmo, id eſt medicamento pituitam per os educente, ex pyrethro, & maſtiche. Ipſi autem auri extrinſecus admoD ueto fomentum per calamum ex abſinthij decocto: cui deinde inſtillato acetum album, & aquã æquali menſura, in quibus ferueſactum fuerit nitrum. *Aliud*. Vtitor ſimiliter decocto, aut foliorum, aut baccarum lauri.

{In aurem infundi aqua.}

Porri ſuccum irino unguento miſtum infundito. *Aliud*. Fel ſeu taurinum ſeu caprinum roſaceo miſtum inſtillato. *Aliud*. Corticis raphani ſuccum ex roſaceo immittito.

Ad Vermes aurium.

Auribus uerminoſis infundito ex bubulis carnibus inter aſſandum defluentẽ liquorem. Aut ariſtolochiam tritam ut emplaſtrum ipſis admoueto. Idem poteſt immiſſus ipſis ſuccus tam nepetæ, quàm rubi. Eodem modo ſuccum abſinthij inſtilla.

De Parotidibus, ideſt abſceſſibus iuxta aures.

Quæ ex morbis proueniunt, parotides, ab alijs ratione alia obortis inflammationibus differunt: proinde diſſimilem etiam poſtulant curationem. Quæ.n. à ſola deſtillatione, ſeu defluxu materiæ proueniunt, neq; multa exiſtente, quæ influit materia, neq; uenenoſa, nec toto denique corpore plethorico, ſola ſpongia ex poſca impoſita ſiſtuntur. Contra in parotidibus, {quæ morbi alterius ſunt ſoboles,} medicamẽtis utimur, quibus in cutem attrahendi eſt facultas; aut etiam

impoſita cucurbitula. Tantū.n.abeſt vt reprimamus influentem hic ſuccum, ut contra à profun E
do in ſummā cutem euacuandi ſit ſtudium nobis:niſi forte vehemēs fuerit ac copioſus humoris
influxus,ſic.n.nihil opus iuuemus naturę conatum:q̄nquidem ſiuum aut cucurbitulā quis admo
uerit,aut attractorium medicamentum,quo ex alto in cutem pertrahat materiam, grauem exci
tabit dolorem,qui & vires ægrotantis proſternet, & ſomnum ac quietem turbabit. Proinde mi-
tigatorijs eſt hic remedijs opus,non autem ijs,quæ humoris fluxum iuuent ēt. Cataplaſmata au-
tem παρηγορικά,id eſt mitigatoria,ſunt Panis oleo maceratus ac impoſitus. *Aliud*. Triticea farina
ex oleo appoſita. *Aliud*. Hordeacea farina cum axungia admota. *Aliud*. Hyoſcyamus herba,cū
butyro in modū emplaſtri applicata. Quòd ſi abſceſſus ad ſuppurationem deuenerit, aut cute
diſciſſa pus excernendum,deinde vlcus ipſum communi vlcerum ratione curandum,aut tentan
dum poſſitne pus diſcuti deijcique,idq; remedijs ſimul attrahēdi, ſimul extenuandi facultatem
habentibus: quæ bis ſunt diebus ſingulis renouanda. Fouendus porrò locus affectus donec ſede-
tur dolor:quo iam mitigato; locum habebunt, quibus eſt diſcutiēdi facultas, è quorum numero
ſunt,plantago detrita cum ſale,vtq; emplaſtrum impoſita: rumicis radix in vino decocta, ſulſur
ignem non expertum,& cimolia ex aceto,fici in muria decoctæ ac tritæ,marrubium cū ſale. Ap
plicatur ēt cōmode ſal tritū cum butyro,ſuccidaq; lana exceptum,maxime parotidū initio,mul F
to autem magis in teneræ carnis corporibus. Induratis enim parotidibus, omniq́ue iam dolore
carentibus,ſtercus caprillum ex aceto vtiliter imponitur. Cæterum ſi quando breui tempore uo
lemus pus mouere:fouebimus parotidas aſſidue calida,& farina hordeacea oblinemus.

Ad narium uitia, & primo ad Ozænam ac polypum. *CAP. 9.*

IN curandis narium uitijs,& potiſſimum ozæna,ac polypo,exiccandū initio roborandumque
eſt ipſum caput,impoſito emplaſtro δι' ἰρίων, ſic dicto, q̄ ſalicem contineat: aut anemonite,aut
barbaro,aut de limacibus,cuius hæc eſt confectio. Myrrhæ *uncia, thuris tantundem,limaciæ in
tegræ †,duo ouorum aquata. Oīa hæc contuſa in pila miſceantur:deinde linteo excepta capiti ad
moueantur, quod continuis fiat diebus nouem: atque tum demum localibus hiſce utendum in
naribus remedijs,nempe ſucco nepetæ naribus infuſo; ac ipſamet nepeta ſicca,& trita,demum
naribus per arundinem inſpirata. *Aliud*. Ranunculi herbæ ſuccus cum melle ſupine iacentis nari
bus injicitur,utque ipſum ægrotus attrahat præcipitur. *Aliud*. Mali punici ſuccum æreo vaſe tan-
tiſper decoquito,donec craſſeſcat,demum naribus infricato. *Aliud*. Gallas ac myrrham æqua
portione conterito,naribusque inſpirato.

*Al. triens. † Deeſt hic limaciarum numerus.

De Polypo. G

Atramenti ſutorij vnciæ quatuor,milti uncia vna,redacta in puluerem,naribus per calamum
inſpirantur. Simili modo inſufflatur puluis toſtæ radicis bryoniæ. *Aliud*. Atramentum ſutorium
& ſandaracha æquo pondere teruntur,naribusq; inſpirantur. *Aliud*. Cornu ceruinum uſtum &
ſandarachen naribus inflato. *Aliud*. Plumbum uſtum ex uino inungito. *Aliud*. Acidi mali punici
ſuccum coquito in vaſe æreo,donec mellis habeat conſiſtentiam,deinde illinito. *Aliud*. Auripig
mentum læuigatum ſtylo applicato. *Aliud*. Auripigmentum & calcem aqua non reſtinctam æ-
qua portione,trita applicato.

Ad Sanguinis è naribus fluxum.

Principio concretum in naribus ſanguinem ſpecillo,cui lana ex aqua madēs addita ſit, abſter
ge,dehinc lycium aqua diſſolutum,penicilloq; ex intorto panno lineo exceptum,naribus inſe-
re. *Aliud*. Linamētum tortile igni accenſum,ſuccoq; aut polygonij aut porri extinctum,naribus
inſerito. *Aliud*. Acetum acerrimum coquito, in quo maceratam ſpongiam naribus immittito:
quam ut facilius poſſis,cū voles,extrahere, præſtat lineo filo deligatam imponi naribus. Frontē
præterea ſpongijs ex aqua frigida foueto: ſitque ægrotus capite eleuato erectoq; iubeto. Manus
& pedes uinculis conſtringito,nec non aures ualide obturato. *Aliud*. Gypſo, aut luto figulino
frontem illinito. *Aliud*. Cucurbitulam magnam applicato, hepati quidem,profluente è dextra H
nare ſanguine:lieni verò,à ſiniſtra:ſin ex utraque nare effluat,utrique viſceri.

De uitijs oculorum. *CAP. 10.*

OMnia ſanè corporis membra exactiſſimis in curādo præſcriptionibus egēt, ſi re uera ad ſa-
nitatem reduci debeant. Verum oculi,quo præſtantiorē habent præ cæteris vſum, dignita-
teq; præcellunt,hoc debēt exactius conſiderari ab eo, quiſquis inoffenſe curabit crebros in ipſis
affectus,uarijs differentibusq; de cauſis euenientes ac augeſcētes. De q̄bus exactius uerboſiusq;
agere,alterius eſt commentarij opus: præſens tamē eatenus de ijs agit, quatenus id patitur ipſius
compendium. Affectus igiur oculis accidentes ortum habent,interim ab æſtu & calore, interim
à frigore,cum particulæ ſenſu quodam ſubſtupido. His accedit,fieri modo cum inflammatione,
modo ſine hac. Eſt ēt cum ortum habent ab humorum defluxu ſeu diſtillatione, & cum ſine his.
Nonnunquam ad hæc cum partis affectæ grauedine & dolore, nonnunquam abſque his. Cæte-
rum leues ſed calidas oculorum perturbationes ſatis ſuperque reprimit fotus oculorum ex ſola
poſca,ſicuti frigidas ſomentum per ſpongiā ex uino albo diluto: at ualidas uehementesque, ut

quas

A quas magna grauiſq; comitatur inflãmatio, ſiquidem ſanguinis in fronte uaſa, præ plenitudine diſtenta fuerint ita, ut vltro ſe proferat cõſpiciendã ſanguinis plenitudo, curat facta mox ab initio uenæ ſectio, niſi quid prohibeat hãc fieri, ſicuti eas, quæ ab alijs cauſis fiunt, atq; infarctu concitantur, uentris per medicamenta uacuatio. Quibus factis utendum τοῖς ἐγχυτοῖς, ꝙ in oculos inſtillentur, ſic dictis medicamẽtis: ut fœnigræci decocto eũ in uſum pulchre præparato: quod optime hac fit ratione. Principio lotum diligenter in aqua dulci fœnũgræcũ, leuiter in eadẽ coquitur, donec quicquid habet in ſe acre abijciat: deinde alij rurſus aquæ incoquitẽ effuſa priore. Vtile ẽt in vſum eundem eſt oui cãdidum ac tenue, oculis frequenter inſtillatum: quin ẽt lac muliebre, quod neceſſum & boni ſit ſucci, & ex ipſis mulieris mammis in oculum immulgeatur. Mitigandus porrò, ſedanduſq; oculi dolor impoſitis emplaſtris ad inflãmationes cõſcriptis, nec non ex oui exiguo luteo, ſertula campana ſeu meliloto, pane, & roſaceo. Quin utendum ẽt collyrijs hunc in uſum conſcriptis præparatiſque, quæ longa quadã experientia longoq; uſu oĩbus ferè ſunt iam cognita; alijs alio uti conſuetis, ſi tñ eorũ adſit copia. Sunt aũt ea ex oui candido leniter & indoloroſe adhibenda. Innatans porrò oculis lippitudo, detergenda eſt ſpõgia ex aqua calida. Victus ratio ſit tenuiſſima. Quòd ſi vehemens fuerit capitis grauitas, auferenda erit, ac occipitio

B cucurbitula eſt affigenda, cõciſa prius cute ſcalpello, copioſuſq; inde ſanguis detrahẽdus. Quòd ſi ſublatis ſurſum uaporibus caput impleatur, ac pituita obſtruat oẽs ipſius meatus, ſternutatorijs mitioribus, apophlegmatiſmiſq; utẽtes purgabimos ipſum caput, humorumq; infarctum diſijciemus: ſternutatorijs quidem ex pipere, quod tritum naribus attrahant, iubebimus: apophlegmatiſmis uerò ex ſinapi accurratiſſime læuigato, additis aceto tenuis ſubſtantiæ & quantitatis mediocris, melle, & aqua, ea portione ut fluidiora oĩa, & ore faciliter contineãtur & gargariſſentur: facta.n. hunc in modum pet nares {ac palatum} uacuatione liberaliori, infarctus obſtructioneſque omnes capitis diſcutientur. Porrò ꝙ nõ modo curandæ lippitudinis, uerum etiam cuiuſuis ferè alterius ægritudinis, primus præcipuuſque curandi ſcopus conſiſtat in exacta uictus ratione, neminem fugere exiſtimo. Cæterum lippitudinibus æſtiuis medemus aridarum roſarum decocto, quod oculorum palpebris per ſpongiam aſſidue admouetur.

Ad Diuturnas lippitudines.

Specilli mucronem allio tantiſper inſertum, donec huius tingatur ſucco, oculis inducimus. *Aliud.* Triticum ignotis ferreis laminis incoctum ex uino illinimus palpebris. *Aliud.* Atramento ſutorio ex melle Inungimus & frontem, & palpebras.

C *Ex Archigenis de pharmacorum compoſitione commentarijs præcepta, ad humorum in oculos defluxum.*

Deſtillationi humorum in oculos, maxime ab ipſo protinus exordio cõducunt parcitas tũ cibi, tũ potus, aquæ potus, ac præ oĩbus abſoluta à coitu continentia, uentris inferioris laxitas; frigidæ multa potatio, frontis aſſidua irroratio ex aqua, cui ſit adiectum aceti pauxillũ. Quidam ex aqua id faciunt, in qua præmaceratum fuerit chalcanthum. Fugiant oẽs acres odores, puluerem, fumum, ſplẽdorem tam lapidis q̃ Solis. Imponatur fronti per noctem lana, aut munda ex uino, aut ſordida ex aqua frigida: mane abluãtur. Quòd ſi deſtillatio ingraueſcat accedatq; dolor, conueniunt uenæ ſectio, & omnimoda abſtinentia tum cibi tum potus, niſi forte & ægroti uires proſternantur, & protrahatur morbus. Sit uenter continue fluidus, aut medicamento ad hoc appoſito, aut ualidioribus clyſteribus. Poſt hæc iuuant uiridia uitis folia, In modũ cataplaſmatis fronti aſſidue inhærentia: aut folia ſeu myrti, ſeu lentiſci. Similiter ſuccus tum rubi, tum braſſicæ. Idem præſtant uitis folia cũ tenui polenta, uel ſampſuchi, uel ſedi, uel portulacæ, uel cotoneorũ: cuiuſque.n. horum tenera folia, cũ uino & tenui polenta inſtar cataplaſmatis fronti utiliter applicantur. Ipſis aũt oculis foris lana munda ex oui aquato, nec non coctum oui luteum cum uino & te

D nui polenta, ut emplaſtrum, aut fronti, aut ipſis oculis admouetur. Iuuant præterea tum eryngij radix trita ex aqua,, tum cicutæ ſemen eodem applicatũ modo: nec non mollis ac nuper *ſalitus caſeus, cum apij folijs. Panis præterea ex uino aut roſaceo mirũ in modũ confert. In ſumma, quæcunq; adſtringendi reprimendiq; vim habent, utilia ſunt initio, ut ſunt circuta, pſyllium, apium, ſolanum, & paludibus innatẽtes lentes, ſerpyllum, ſampſychõ, folia uitis, coriandrum, portulaca, lens aquis innatans. Horum unumquodque ex uino tritum emplaſtri modo apponatur, pſyllium ac lentes paludibus innatantes ex aqua. *Al. coagulatus.

Ad Calidam deſtillationem.

Braſſica & polẽta trita, ex aqua inſtar cataplaſmatis imponuntur. Eodem applicãtur modo, cõtrita folia tum ocimi, tũ ſampſychi. Multam impetuoſamq, deſtillationem cohibent papauerum capita: herba apollinaris, quam hyoſcyamum dicunt, cum tenui polenta ex uino. Memineris tñ non niſi foto prius loco, cataplaſmata applicanda. Quòd ſi proturberent palpebræ diſtendãturque, linteũ butyro madens oculis imponitur. Porrò graui difficiliq; oculorũ chymoſi (dicta eſt aũt chymoſis rubra carnoſaq; corneæ oculi pelliculæ inflãmatio) medẽtur p̃lentiſſime, accuratius detritæ *muriũ carnes, cũ crudo oui luteo, ad ceræ conſiſtentiã, & ex panno lineo impoſitę. *Al. muſcarũ.

Linimentum pro oculis. E

Panis purus toſtus, additis acacia & ſatinæ punicæ flore (cytinon dicunt) ex aqua illinitur.

A † A. l. paſſo.
B † Al. ac croci quãtũ ſufficit.
C * Al. paſſo.
C † Al. aut oui aſſati luteum cũ pauco croco læuigatum vino modico

Ad Oculorum dolores.

Roſas aut aridas aut virides in a † aqua dulci } p̃ maceratas ac læuigatas addito cãdidi oui luteo, b † emplaſtri mõ ĩpone, aut hordeaceã farinã coctã ſimiliter in c † aqua dulci. } Quòd ſi grauior moleſtiorq; fuerit dolor, hyoſcyami folia, aut carnẽ ſeu peponis, ſeu cucumeris d cũ ouo cocto, aut huius luteo, & pauco vino, } vt cataplaſma applicato. Pulchre his medetur pini cortex & polẽta ex vino.

Ad Vehementes Oculorum dolores.

Coriandri ſuccum cum lacte muliebri oculorum angulis guttatim inſtillato. Aut platani folia trita cum tenui polenta, in modum emplaſtri oculis extrinſecus imponito.

Ad Deſtillationem in oculos cataplaſmata.

† Cod. impreſſi hoc in loco legũt, vt interpres uertit, ἰ μάλιστα κυρὸν σὺν ὄξει &c. Alij μάλιστα χυλὸν σὺν ὄξει &c. id eſt, præſertim ſuccũ cum aceto ad malagmatis craſſitiem redactum, &c. Alij μάλιστα χυλὸν σὺν ὄξει &c. i. præſertim fuluum, ſeu giluum cũ aceto ad malagmatis &c.

Cõducit ad hãc viridis tũ cupreſſus, tũ ſabina herba ex vino: & folia tũ paliuri, tũ portulacæ, detrita cũ pinguedine anſerina, & croco: nec nõ iris ſicca ex melle, & apij folia cũ polẽta. Porrò graui ĩpetuoſoq; defluxui cõfert viridis pulegij ſemẽ: † q̃ hoc aũt, magis adhuc cera cũ aceto ad malagmatis craſſitiẽ redacta, capitisq; ſyncipiti admota, cui ſuperdato lanã, ſuauiterq; illigato: aut imponito ipſis oculis ĩ modũ emplaſtri roſas, melilotũ, & amylũ ſimul cocta: aut amylũ ex vino † albo. F

Anacollemata, id eſt reſtringentia fluxum.

Linacem cum teſta tuſam, toti fronti & temporibus illinito.

Ad Hæmalopas & Hypoſphagmata.

Incipientibus oculorum ſanguinolentis ſuffuſionibus ab ictu percuſſuve, confert ab ipſo confeſtim initio, ne inflãmatio ac dolor comitẽtur, inſtillatus ſanguis columbinus, præſertim alis expreſſus teneriori bus. Cõfert & oui aquatum eodem modo immiſſum, aut lana pura exceptũ, & foris admotum. Plurimum ad idem faciunt oui luteum aſſum ex vino impoſitum. Et trita roſarũ tum folia, tum flores per ſe, aut cum vino, cum tenui polenta, ut emplaſtrum appoſita.

Ad Oculorum molles ex ictu tumores, dictos Oedemata.

Plurimum ad hoc facit fomentum ex poſca molli ſpongia frequenter adhibitum, deinde ſpongia noua ex eadem poſca oculo impoſita.

† Additur in ant. aut oui.

† ueteri.

* calami græci duplum.

Ad oculorum pſorophthalmiam, i. pruriginoſam ſcabiem, à Sole & puluere ortam.

Iuuat hæc aqua liberalius infuſa, æſtate frigida, hyeme calida, nec minus fotus ſpongia factus ex lentis decocto: immittere ẽt guttatim ipſis oculorum angulis ſuccum, aut rubi aut roſarum, G quenq; ſingulatim ex aqua: aut applicare roſas aridas tritas ex uino. Porrò illinuntur dormituri oleo. † Abſtinendum his in totum ab omnibus tam acribus, quàm acidis.

Ad Inueteratos palpebrarum affectus, præcipue callum.

Coctam amurcam, & ex oleo tritam inunge.

Ad Caluas piliſq; carentes palpebras ſummopere hoc conducit faciens renaſci pilos.

Muſcerda, id eſt fimum murium, & caprinum, æquali menſura torrefacta † ex melle illinũtur. Facit hoc etiam ad vitiligines.

Ad Pilos palpebris innatos oculum infeſtantes.

Euulſis radicitus pilis, cimicis ſanguine confricato locum, & nunquam renaſcentur. Idem poteſt illitus pediculi canini ſanguis: Idem præſtat, euulſis prius radicitus pilis, fel aut hyænæ fœminæ, aut hirci, inunctum confeſtim à pilorum euulſione.

Ad Oculorum λευκώματα, id eſt albugines.

Celeriter his medetur nitrum exacte contritum, & ex oleo veteri inunctum. Idem præſtant illitus lacertæ fimus, & nycticoracis ouum, his cum tinguntur oculi.

Ad viſus obſcuritatem.

Omnem oculorum obſcuritatem, incipientemq; ſuffuſionem, curat fel vulturis cum marrubij ſucco, & melle attico: cuius ſi nulla ſit copia, tenero ac molli vtere: eſto autem tum ſucci marrubij, tum mellis, dupla ad ipſum fel portio. Idem poſſunt fel taurinum liquidum cum æquali põdere ſucci fœniculi, & duplo mellis: & fel vrſinum cum aquæ duplo. H

Ad Pterygion. id eſt oculi unguem.

Populi nigræ liquorem cum dupla mellis portione miſtum illine.

Ad Nyctilopas, id eſt nocturnam oculorum cæcitatem.

Iecur hircinum aſſa, interque aſſandũ defluentẽ saniẽ, ſiue ſanioſum humorem, collectũ oculis infrica, ipſumq; iecur edendũ præbe. Iuuat ẽt colũbæ ſanguis inſtillatus, & fel capræ. Aut capræ iecur decoquens, p̃cipe, vt habentes caput pannis circumuolutũ, teneãt intentos in ollã oculos, ſuſcipiãtq; vaporẽ. Vel expreſſum ex recenti onide, id eſt ſtercore aſinino, ſuccũ oculis illine.

Ad Oculorum tubercula, quæ critha. i. Hordea appellantur.

Cera alba foueto. Aut muſcæ reliquũ corpus, p̃ciſo abiectoq; capite, tuberculo ipſi infricato.

Ad Sugillata.

Raphanus, quam radiculam dicunt, trita & impoſita, iuuat confeſtim: quam vbi erodere incæperit,

A perit, anſer. Iuuat ſimiliter impoſitus caſeus recens ſalſus. Porrò cerotum cũ abſinthio vel raphani ſucco impoſitum ſummopere confert ad recentia & liuida ſugillata. Item ſpongia ex muria aſſidue admota. Præterea frequens ſotus ex calida plurimũ iuuat liuida ſugillata. Cæterum quibus ſanguinolenta ſunt, aut ſubflaua, aut ſubpallida, muria vitanda eſt, imponẽdumq; emplaſtrũ ex * rubo, aut abſinthio, aut hyſſopo, aut origano, aut raphani cortice, aut vua paſſa abſq; acinis: horũ enim quodq; ſingulatim imponitur: aut ex melle, aut aceto, aut incocta aqua. Nec nõ bulbus candidus cum ouo ac melle, aut cyclaminum cum vua paſſa. At vetuſtis iam & denigratis ſinapi cum duplo adipis ouilli, vel fabacea farina cum melle miſta, aut manſa & cum ſaliua inuncta. Aut cyminum veteri linteo illigatũ intinge ferventi aquæ, oculoſq; hoc foue. Aut hordeaceam farinam † cum aqua mulſa applicato. Aut tritum fœniculi ſemen cum ceroto.

* Al. ῥιγμῷ. Μίψ.

† Cũ oxymelite coctam.

Ad Sugillata cum molli tumore.

Spõgiam ex aceto impone, & emplaſtro vtere ex farina hordeacea, cocta † cum aqua mulſa, ad iuſtam craſſitudinem: poſt hæc apponito coctam lentem & cum melle tritam.

† Cum oxymelite, donec tumor reprimatur.

Ad Recentia ſugillata.

B Imponitur trita ex aqua cicuta, aut detrita vitis albæ radix ex mulſo.

De Vitijs faciei, & primo de varis. CAP. 11.

NAſcitur in faciei cute tumor exiguus duruſq;, dictus Græcis ἴονθος, Latinis varus. Differt autem à ficoſis tumoribus in mento prouenientibus, nõ ſolum q ex craſſo humore conſiſtat, † verũ ẽt q participet tenui quadã ſanie, rõne cuius facile vlceraſ, nõ recte atq; ex arte curatus.

† Ficoſus tumor.

Ad Varos in facie.

Acetũ acerrimũ cũ melle æquali menſura miſtũ varis accuratius illine, digito infricans. *Aliud.* Ex amygdalis amaris aceto diſſolutis ac curioſius tritis, cõformato paſtillos, atq; in vmbra deſiccato. Vbi aũt vſus poſtulabit, dilutũ ex his aliquem aceto varis inducito, & ſimul atq; aruerit, tũc ſapone abſtergito. Facit hoc ad tumidos affectus, faciei pruritus, & principium elephantiaſis.

Ad Ficoſas in mento excreſcentias.

Salem foſſilem ex aceto, aut glutinum fabrile cum milto, id eſt rubrica illine.

Ad Menti impetigines.

C Acceptum magna copia triticum incudi impone, cui deinde applicato candentem laminam æream: quiq; effluit humorem etiamnum calentem affectui infrica.

Ad Diuturnas impetigines.

Trita capparis folia ex aceto acerrimo cum tantundem mellis imponito. *Aliud.* Idem poteſt contritus ex aceto radicis rumicis cortex. *Aliud.* Chamæleontis radicem in aceto decoctam, ac læuigatam ſuperdato. *Aliud.* Detritam rumicis radicem, & hordeaceam farinam, ex acerrimo aceto applicato.

Ad Scabras impetigines.

Tritis amygdalis amaris frequenter ipſas inungito.

Ad genarum exanthemata ſiue papulas.

Ferrum candens paliuri ligno imponito, acceptumque qui ex hoc defluit humorem, illinito. *Aliud.* Contritas myrti baccas ex vino inungito.

Ad dentium vitia, & primo ad dolorem. CAP. 12.

ABluito dolentes dentes calido gallarum ex aceto decocto, aut tedæ pinguis talearum, aut alterci tũ ſeminis, tum corticis, aut cedreæ id eſt cedrini liquoris, vel πολιου, vel ſolani, vel D capparis, vel allij, vel myrti ramulorũ in aceto decoctorũ, aut calidæ vini fæcis, aut polij corticis, aut ẽt ipſiuſmet herbæ, aut * marrubij: horum inquam quodq; cum aceto iuuat. Idem præſtãt platani pilulæ, roſæ aridæ, decoctæ in vino albo ad tertias vſque, quo dentes frequenter colluantur. Idem efficit tum eupatorij radix cocta in vino, tum pulegium. Aut decoquito ceruinum cornu in oxycrato, ſæpeq; eo os abluito. Aut ſcillæ interiora in minutas ſecato particulas, additoq; aceti ſextario, in vas aliqđ conijcito librã vnã: ſinitoq; hæc in fimo aſinino defoſſa macerari diebus triginta, eluitoq; eo dentes. Eiuſdem eſt effectus lac aſininum, quod motos dentes confirmat ẽt. Aut tithymali radicem in oxymelite ad medias vſque incoquito, aut ẽt hyoſcyami, lauatoque decocto eo dentes. Item lacte mori commiſto probe cum vino, deinde tepefacto, collue dentes. *Aliud.* Lauantur item dentes vtiliter decocto allij, ſeminis erucæ, & nitri.

De fomentis ad dentium dolores.

Extrinſecus ad dentium dolorem conueniunt fomenta ex fricto ſale, uel milio, in marſupiũ coniecto: aut etiam ex ſordidis panniculis admodum calentibus. Aut intrinſecus huiuſcemodi ſunt fomenta vtilia. Aridi origani ramulum in feruens oleum demiſſum, ſuperne affecto dẽti applicato. Vel ricini fruticis caliculum ſimul cum cera imponito dolenti denti. Aut tange hunc frequenter ſpecilli mucrone, vehementiſſime calente. Cæterũ illius in vniuerſum meminerimus neceſſum, vtendum fomentis id genus omnibus, tam ijs inquam, quæ extrinſecus, quam quæ intrinſecus adhibentur, ante cibum, aut longo poſt aſſumptum cibum tempore.

 E

Apophlegmatiſmi pro dentium dolore.

Optimi apophlegmatiſmi vtiliſſimique dentium doloribus ſunt, herba pedicularis maſticata, ſingulatim, aut cum pulegio. Vel quod in galla nigrum interius eſt affecto dente commordeto, ſinitoque hiãs interim effluere pituitam. Aut quinque allii nucleos cum nigræ myrti pauculis foliis in aceto ad dimidias decoquito tædæ rude aſſiduo commiſcens, ac eluito eo dentes, oreq; cõtineto: poſt hæc hiato, donec pituitæ ſatis profluat: demum roſacco os abluito.

In nares inyci idoneum pro dentium dolore.

Solum radicis betæ ſuccum naribus immittito, & dentium leuabis dolorem.

Ad dentes denigratos.

Prærigatum melle foſſilem ſalem, torreto ſuper igne, ex ſarmentis vitis, teritoque: deinde adiecta paucula myrrha dentibus infricato.

Ad colluendos dentes.

Vino odorato, incoctam aridam iridem habente, dentes coluito.

Ad colluendum gingiuas.

Lauato gingiuas aceto, in quo coctus ſit hyoſcyamus.

Dentes a dolore præſeruantia. F

Lauato dentes in menſibus ſingulis vino, in quo ad medias decocta ſit tithymali radix, & nunquam dolebunt. ¶ *Sub ſcripta dentifricia maximopere conducunt ad dentium à dolore præſeruationem, & ad confirmandum tam dentes, quam gingiuas, conciliandumque dentium candorem.*

Lanam ſuccidam liuteolo alligatam torreto: adiecta deinde tertia ſalis portione, terito omnia ſimul, & perfricato hoc puluere dentes. Idem præſtat puluis vſti cõtritique capitis leporis. *Aliud.* Contritum ex melle ſalem ad ceræ craſſitiem, linteoque mundo illigatum, vrito: quo deinde, addita iridos portiuncula, perfricato dentes.

†Ad gingiuarum affectiones.

† Ad oris graueolentiam.

Hordeum melle & vino præmaceratũ illigatũ chartæ, teriturq; quo deinde cõfricantur gingiuæ.

*Ad motos dentes, vt * confirmentur.*

Teritur ex oleo atramentum ſutorium, quod lana exceptum dentium applicatur radicibus. Vel ulmi cortex in vino decoquitur, decoctumq; hoc ore continetur, confirmat enim dentes.

Ad dentium eroſionem.

Folia capparis in aceto acerrimo ad dimidias coquito, ac tepido eo lauato dentes. Idem poteſt coctus ſimiliter capparis cortex: hoc idem dentium medetur dolori. *Aliud expertum.* Nigellam præfrictam, deinde tritam acerrimo aceto, dentis eroſioni, vt emplaſtrum imponito: ſic enim in poſterum plus non erodetur, ſed perdurabit, vt eſt eroſio. G

Ad omnes tam oris, quam columellæ ac faucium inſtammationes, cæterosque affectus: ſeu vlcera ea ſint, ſeu cruſta, ſeu putredo. CAP. 13.

COmmune in omnibus hiſce præceptum, reprimendum repellendumque mox ab initio omnem è capite defluxionem. Cæterum ab elapſo iam morbi initio, ad ipſius finem vſque vtendum ſimul reprimentibus ſimul reſoluentibus. Reprimendi igitur facultatem habet medicamentum διὰ μόρων ſic dictum, quod ex moris cõficitur. Eiuſdemque ſunt facultatis vuæ immaturæ ſuccus, cum pauxillo melle & florum roſarum aut ipſarummet roſarum ſiccarum: ſicuti & pini corticis ex aqua decoctum. Aut vbi iam morbi principium præterierit, quando adhuc capite deflueret, alia digerendi ratione eſſet opus. Proinde adiiciẽdum cuiuis prędictorum aphronitrum, aut ipſum nitrum beronicarion dictum. Vel incoquẽdũ in ſapa pulegiũ, aut ſatureia, aut thymus, aut nepeta. Poterit porrò quiuis copioſo repente influente ſucco paratam habere ſimiliũ medicamẽtorum copiam, ſeu venator erret per agros, ſeu opus ruſticum in agro faciat, ſeu etiam viator iter ſuum, enumeratorum medicamentorum indigus, ſi meminerit dictis affectibus rubi ſuccum, ac dictorum etiam quemuis, immo omnia fere quibus adſtringendi facultas eſt, oris affectibus eſſe accommodata. Electiſſimum tamen ad ipſos medicamentum fit ex ſucco corticum nucum viridium cocto, cum pauco melle. Vtile ſimiliter ad eoſdem, decoctum cotoneorum, adiecto mellis pauxillo: ſed quod ex viridibus nucibus fit medicamentum, multo eſt vtiliſſimum, ad vehemẽtes tonſillarum inflãmationes, & ſuffocationes. *Aliud.* Accipe dulcis mali punici tuſi cũ ſuo cortice expreſſũ colatũq; ſuccũ, cuius ſex partibus addito vnã mellis, demũ coquito ad mellis ſpiſſitudinẽ, ac vtitor. *Aliud.* Muſti ſextariũ decoquito ad tertias, adiectis rhu coriarii vnciis quatuor; demũ reponito in vſum. *Aliud.* Tuſas gallas numero triginta, decoque in mellis ſextario, quo vtere. H

Optimum medicamentum ſtomaticum.

Florum roſarum vncias duas, πιτυΐδων, id eſt fructus pini vnciam vnam, tere ex melle, ac vtere.

Ad inflãmationes tonſillarum, ac columellæ, & oris putredines.

Succi mororum, aut rubi, & roſarum aridarum, ſingulorum vncia vna coquuntur parum cũ melle, quod his illinitur. *Aliud.* Cotoneorum acerborum ſuccum cum æquali mellis portione

coctum

A coctum illinc. *Aliud.* Acerbum malum punicum cum ſuo cortice tuſum incoquito paſſo: quo colato vtitor. *Aliud.* Immittito in ſapam pulegium, aut thymum, aut origanum, aut hyſſopum, aut nepetam, ac ſimul coquito ſufficienter, deinde colatum hoc teneatur in ore.

Ad Oris putredines ac cruſtas.

Album canis ſimum inungito ex melle: ſit autem eius canis ſimus qui ſolis veſcitur oſſibus. Aut aquam rhu ſutorij cum melle ad ſordium craſſitudinem decoctam; Aut etiam vſtarum hirũdinum cinerem ex melle illinito.

Ad columellæ inflammationem & relaxationem.

Palmularum ex aqua decoctum, adiecto pauxillo melle, gargariſſatur, oreque cõtinetur. Ad idẽ faciũt decoctum roſarum, & clauicularum vitis, rubi, ſentis caninę, pomorũ acerborũ, ſorborum denique immaturorum, rhoi quo in cibis vtimur, & rhoi coriarii, & fructus myricæ: horum enim quodq; ſingulatim, aut cuiuis ex prædictis adiunctum, & ex aqua decoctum, gargariſſatur. Aut ex his ſiccatum quodpiam in puluerem conteritur, & columellæ apponitur, quæ ſenſim ac leniter ſurſum ducitur: olet autem is cochleario iniectus, columellę apponi. Quin & cuiuſuis præ

B dictorum, tam plãtarum, quam fructuum ſuccus, cum pauculo melle vuæ illitus iuuat. *Aliud.* Ad vuulæ inflammationes conferunt ſales triti & ex melle inuncti. *Aliud.* Palmularum oſſa, ac nuces teneræ, virides, aridæque pari portione vruntur, inque puluerem comminuuntur, quo columella tangitur. *Aliud.* Roſas ſiccas in tenuiſſimum pollinem læuigatas ex melle inducito.

Ad Aphthas, quæ oris ſunt vlcera.

Portulacam melle madentem maſticato. Aut foliorum oliuæ ex vino decoctum gargariſſato.

Ad Aphthas nigras depaſcentes.

Deterſas prius, orobea farina ac gallarum ex melle illinito. Aut lycij decoctũ gargariſſato. Aut fæce dulcis vini ex melle perfricato. Aut tamaricis fructum cum melle tritum infricato.

Ad Depaſcentes aphthas.

Gallarum decocto cum mellis æquali menſura miſto ferueſactoque vtitor.

Ad Aphthas albas.

Pluma oleum in quo chalcitin præcoxeris illine, & confeſtim curabuntur. Aut deterſo nunc mundatoque loco affecto, tritum tamaricis fructum ex melicrato aut vino pluma ſimiliter inducito: & cito ſanabuntur.

Ad Aphthas nigras.

C Vuam paſſam ſine acinis & aniſum tere, locoque affecto ex melle infrica. Aut pruni folia concisa, aſinino lacte miſceto, colluitoque ex eo os. Idem poſſunt marrubii ſuccus, & lentis, ac rubi decoctum: nec non tritum cornu ceruinum, locoque infricatum.

Ad Aphthas infantium.

Lentem cum pauco pane & cotoneorum ſucco miſtam exhibe, & roſarum florem: quin ipſas etiam roſas aridas: utitor autem oris collutione ex rebus mediocriter adſtringentibus. Cæterum oleum aphthis ipſis aduerſiſſimum eſt, nec nõ omnia vehementer acria: illud quidem quod humectat ſordidatque, hæc vero quòd ſua mordicatione noceant.

Ad Vitia inſtrumentorum voci reſpirationique deſeruientium, & primo ad vocalis arteriæ aſperitatem. CAP. 14.

DVlcis radicis, quam glycyrrhizan dicunt, vnciæ tres minutim admodum conterantur: deinde addita gummi tragacanthæ vncia vna, excipiantur omnia paſſo, conformenturque ad fabæ magnitudinem pilulæ: ex quibus contineat unam ſub lingua dormiturus.

Ad interciſam vocem.

Ficus & eryngion affatim coque, huiſque decocto adde gummi pauxillum ita ut, quàm mel-

D lis, craſſior ſit ipſorum conſiſtentia, & ſub noctem exhibeto. *Aliud.* Braſſicæ ſuccum cum melle decoctum lambat. Conducit hoc idem ad tuſſim. *Aliud.* Lini ſemen toſtum, ac per cribrum excretum, uuas paſſas bene pingues ſine acinis, purgatos pineæ nucis nucleos ac frixos, nuces ponticas ſine auellanas præpurgatas, omnia hæc in pari portione trita excipe melle crudo: datur cochlearij menſura.

Eclegma Tuſſi accommodatum.

†Πιτυΐνων, id eſt nucleorum pineorum vncias duodecim, carnem duorum dactylorum, terito ſimul exactius, melleque crudo excipito. † Hãc compoſitionem integram inuenies lib. 7. de compoſ. medic. ſecũdum locos fol. 182 h

Ad Tuſſim ſiccam.

Iridis ex aqua coctum, cui mellis pauxillum adiectum ſit, da frequenter ſorbendum.

Ad Sanguinis reiectionem, expuitionemve.

Roſarum aridarum vnciæ octo, gummi tragacanthæ hexagia tria, teruntur, & in paſtillos drachmæ pondere ex aqua conformantur: propinantur ex aqua. *Aliud.* † In cucumeris domeſtici ventrem infundito aquæ ſextarium, coquitoque ad tertias: demum expreſſum ex his cremorem in ſorbitione dato. *Aliud.* Rubricæ ſynopicæ vncias duas, terræ ſamiæ vncias duodecim, † vide li. 7. de compoſ. med. ſecundum locos fol. 184 e

amyli

amyli vncias tres, coge ſanguinalis herbæ ſucco propinato trium obolorum quantitatem. *Aliud.* E
Fricti ſeminis lini vnciæ octo gummi tragacanthæ vnciæ duodecim, prædicto modo commode excipiuntur. *Aliud.* Poligonij ſiue ſanguiſugalis herbæ radices aqua incoquito ad tertias, additoque trito pauculo gummi offerto in ſorbitionem.

Ad Tabidos, & thoracis vitia.

IReos decoctum cum melle ad potandum dato. Aut ad ſorbēdum hyſſopi decoctum cum melle. Aut coctum marrubij herbæ ſuccum cum melle. Aut eruum ruffeſcens, frixum primo, dein detritum cum viginti partibus mellis, da in eclegmate. Aut amygdalas amaras lęuigatas cũ melle exhibito. *Aliud.* Seminis apij vnciæ ſex, piperis nigri vncia vna, mellis libra vna, datur cochleatij menſura. *Aliud.* Miſtum cum melle, lentoque igne decoctum, butyrum offerto. *Aliud.* Apiĩ & piperis cuiuſq; vncia vna trita, cum mellis libra vna, ſenſim decoquitur, propinaturq;. *Aliud.* Scillæ crudę expreſſum ſuccum cum mellis ęqua portione, carbonib. ſuperpoſitũ coquito ac dato ex hoc myſtri quãtitatẽ ante cibum & poſt cibũ. *Aliud.* Abrotonon, pingues paſſulas ſine acinis, rutę germina, in aqua decoquito, ꝑcolatoq;, decocto huic mel adiice, rurſusq; decoque, ac vtere:

De Stomachi, & ventriculi affectibus. *CAP.* 15.

INflammationes tam oris ventriculi, quàm hepatis, adſtringentium medicaminum indigẽt admiſtione. Etenim ſi in curandis his vtatur quis ſolis relaxantibus, vitæ adducet diſcrimen, idq; omnibus empiricis vocatis medicis experientia edoctis, & in artis exercitatione obſeruantibus. F
Non pauci vero eorum, qui ſe methodicos nominant, curandi hac rõne innumeros ſuſtulerunt è medio, oborta ſyncopa ſtomachali; ſicuti non paucos etiã hepatis vitio affectos, ſolis vſi relaxantibus, quibus hepar pleriſque diſſoluitur. Cuiuſmodi nihil eueniat, ſi eorum, quibus eſt aſtringendi facultas, aliquid his ſemper adijciatur, ſeu oleo affectum locum foueas, ſeu admoto cataplaſma te cures. Sunt porrò ex adſtringentium numero, abſinthium, vnguentum nardinum, aloe, cotoneorum tam decoctum quã oleum: nec minus Cerarum ex aloe, maſtiche, cera, & nardo, cuius fuerit hæc confectio. Accipitur ceræ vncia vna, maſtiches vnciæ quatuor, aloes vnciç duæ, & nardi quantitas conueniens. Quòd ſi vehemens adeo fuerit ventriculi imbecillitas, vt ne alimentum quidem contineat, adijciantur his ſucci vuæ immaturæ † vnciæ duæ.} Potrò ſi ſucci abſinthij fuerit facultas, addatur & * huius vncia vna, aut labruſcæ flos, aut ſuccus rhu.

† drachma vna
* drachma.

De Calida ventriculi imtemperie.

In calida ventriculi intemperie medicamentum hoc per os commode exhibetur, quod conſtat maſtiches vncijs duabus, mentæ vncia vna, coactis ſucco plantaginis: huius medicamenti fabæ exhibetur magnitudo ex aqua. Quod ſi contra ventriculus frigida afficiatur intemperie, dicto medicamini adiicito caſtorei vnciam vnam: exhibetoque ſimiliter. Cognoſcetur autem calida ventriculi intemperies partim ex bilioſo vomitu, partim ex ſenſu mordicationis bilioſæ in ore ventriculi perceptæ, partim quòd hoc ipſum admotæ manui calidum appareat. G

Ad Ventriculum iuſto frigidiorem.

Ad ventriculum refrigeratum, quique ob pituitæ in ipſo hærentis craſſitudinem opus habet ſimul calfactione, ſimul humorum inciſione, perquam aptum eſt medicamen hoc, qđ cõſtat corticis radicis fœniculi vnciis ſex, aceti libra vna, mellis libra vna. Decoquũtur primum radices cũ aceto, ac coctæ nunc exprimuntur, abijciunturque: demum adfuſo melle incoquuntur rurſus ſimul omnia ad mediocrem craſſitiem. Propinantur, autem huius cochlearia tria ex aqua.

Ad eos quibus in ventriculo cibus aceſcit.

Quibus aſſumptus cibus in ventriculo aceſcit, medicamentum hoc accommodatum eſt, quod conſtat piperis vncia vna, ſeminis anethi uncia vna, cymini vncijs quatuor: omnibus diligenter tritis, propinatur ex eis cochlearium ex aqua vino miſta.

Ad ventriculi ſubuerſiones.

Ad ſubuerſiones ventriculi idoneum eſt hoc medicamentum, quod conſtat ex' ſucci mali punici acidi, cum ſuis acinis expreſſi, partibus tribus, ſucci mentæ parte vna: decoquuntur hæc in vaſe fictili, aſſidue miſcendo: cumque iam craſſeſcunt, ſub lata reponuntur in vſum. Datur ex medicamento hoc poſtulante neceſſitate, ante cibum omnem myſtrum vnum, aut etiam duo. H

Ad Dyſentericos, & cibum vomitu reijcientes.

Radicis arboris cotoneæ libram vnam, decoque in vini myrtei ſextariis tribus ad tertias vſq;: expreſſo deinde cremori adde mellis libram dimidiam, coquitoque rurſus aſſidue miſcendo: tandem reponito in vſum. Datur huius ante omnem cibum myſtron.

Ad Ventriculi ſubuerſionem, cœliacos, & dyſentericos.

Mala cotonea quatuor numero, integra mala punica decem numero, ſorba octo, in aquæ ſextarijs tribus accurate, decoquito: cumque omnia flacceſcere iam cœperint, exprimito; demũ adiectis craſſis fructuum partibus cremorem cum iterato coque ad tertias vſque: poſtremo additis generoſi mellis libris quatuor, rurſum coquito impoſitum carbonibus, continuo miſcendo ad conuenientem conſiſtentiam: ſicque in vſum reponito. Vtitorque vt medicamento præcedenti.

Immodicam

A *Immodicam ex nimio ardore ſitim extinguentia, catapotia.*

Seminis cucumeris domeſtici vnc.octo, ſeminis portulacæ vnc.octo, tragacanthæ vnciæ quatuor: diſſolue tragacantham recentium crudorum ouorum aquatis, diſſolutamque adfundito cæteris probe tritis: conformatoq; ex oībus miſtis catapotia, quæ in vmbra deſiccentur: teneaturq; ex ipſis vnum ſub lingua, ſolutusq; ſaliua humor paulatim deglutiatur.

Ad Ventriculi ſubuerſionem, & feruidos halitus.

Aniſi, apij, cuiuſque vnciæ duæ: cymini vncia vna: propinato ex his bene læuigatis, ieiuno quidem cochlearium ex aqua, ſub ſomnum autem aliquando ex vino. *Aliud.* Bibatur tribus continuis diebus abſinthij dilutum.

Ad Ventriculi refrigerationem & ſingultum.

Piperis vnciæ tres, caſtorei vncia vna mediocris cochlearij quantitatis, ex aqua ieiuno datur. At ſi ex calidis ſuccis in ipſa ventriculi concoctione corruptis ſingultus ortum habeat, ꝙ ex vētriculi ardore mordicationeq; cognoſces, aqua tepida epota, iube aſtatim vomant, & ceſſabit confeſtim ſingultus. Porrò ſternutamentum in tempore factum, ſedat ſingultum: ſicuti etiā acetum in ſorbitione acceptum.

B *Ad Aeſtuantem ventriculum.*

Quibus ventriculus præ nimio ardore exoluitur, aut animi ſequitur defectus, ſiquidem ſine febre hoc vſu veniat, dato in potu frigidæ cyathos tres, aut quatuor, idq; per temporis interualla. Quòd ſi his malum miteſcat, cibo eſt reficiendus æger: ſin vero perduret, aſtrictis coniunctisq; extremis, ei præbeto ſorbendam aſſidue aquam, in qua maduerint cotonea, pirave, aut meſpila, aut baccæ iuniperi, aut pampini vitis, aut roſarū. Vel ſuccum mali punici aut vuæ acerbæ. Vel dato, quem bibat, tritum menthę ramulum, aut labruſcæ florem, & finito quieſcat.

Ad nimiam ex ventriculo ſaliuam.

Nimia diffluentes ſaliua maſticent ſiccam conyzam. Porrò extrinſecus imponantur ventriculo, contrita vitis viridia folia, aut cotonea, aut viridis portulaca, aut ēt cucurbitæ ramentum.

Ad dolorem ventriculi.

Ventriculi ex inquietudine aut anxietate dolores ſedat, ac mitigat potū lac muliebre, aut vaccinum, aut aſininum, cui incocti ſint lapilli. Et roſarum decoctum. Quin etiam aſſum, oui luteū
C cum polenta potum.

Ad Vomitus bilis nigræ.

Ad nigræ bilis vomitum, ventriculiq; inflationem, & potiſſimum † inter manducandum, } imponitur vtiliter ventriculo ſpongia ex aceto quàm acerrimo calido. Aut hederæ folia vino decocta, vt cataplaſma, ipſi applicantur. Porrò cibus ſit boni ſucci, cuius generis ſunt oua, alica, & iuſcula, vtpote auicularum, extremarum porci partium, phaſiani, iuuenis perdicis, aliorumq; omnium his ſimilium. † Al. diſtentionibus.

Ad ventriculi inflationem.

Ad inflatum diſtentumq; ventriculum iuuat polij faſciculus foris impoſitus, nec non potum eiuſdem decoctum. Idem præſtant nepetæ decoctum addito mellis momento, & piper drachmæ pondere.

Doloris ſtomachi mitigatorium.

Stomachi dolorem ſedat cuminum aſſum, & apij pauxillum potui ex aqua datum. Item abrotani ac thymi vtriuſque obolos duos potui dato.

D *Ad eos qui grandem famem dictam, βούλιμον, facile incurrunt in via.*

Βούλιμον dictam famem incurrentes, ſeu in itinere, ſeu modo alio, refocillamus reficimusve, porrigentes olfactandum acetum, aut pulegium, aut terram aceto madentem, aut poma, aut pira, aut his ſimiles fructus alios, quorum pro tempore fuerit facultas: aut etiam panem ex vino eos aſſumere cogentes.

Ad Singultientes.

Singultientibus da rutam, cum vino in ſorbitionem, aut nitrum ex melicrato, vel apium, vel caſtoreum, vel abrotonon, vel ariſtolochiam, vel cyminum, vel aniſum, vel calaminthem, {quā nos nepetam dicimus.}

Ad Hepatis uitia, & primo ad obſtructionem. *CAP. 16.*

AMigdalarum amararum vnciæ tres, cymini, ſeminis apij, cu iuſq; vncia vna, datur cochlearium ex vino. *Aliud.* Baccarum iuniperi unciæ tres, ſeminis braſſicæ vncia vna, ſeminis erucæ vnciæ duæ, excipiūtur melle crudo: daturq; cochleariū vnum. *Aliud.* Succi cichorij cyathum cū aquæ calidæ cyathis duobus, & mellis cochlearis duobus exhibeto. *Aliud.* Succi anethi cyathus cum tribus cyathis aquæ mulſæ calidæ. Porrò dictorum omnium quodq; ſeorſum, aridum, tuſum aut cibo inſpergitur, aut coctum bibitur. *Aliud.* Chamępityos decoctum cū pauxillo melle, bibitur. *Aliud.* Chamæpityos vncias octo, radicis cichorij vncias quatuor, contūde, & excipe melle cocto, datur huius auellanæ magnitudo ex aqua calida.

Paſtillus

Paſtillus Hepaticus, id eſt ad iecur, inſcriptus. E

Aniſi, ſeminis apii, aſari, amygdalarum amararum pręmundatarum, abſinthii, cuiuſque vncia una conformantur ex aqua in paſtillos drachmæ vnius pondere: exhibeto febricitantibus ex hydromelite, non febrientibus ex vino miſto. *Aliud*. Erigerontis eundem in vſum bibitur decoctum. *Aliud*. Ariſtolochię drachma dimidia trita offertur, febrientibus ex aqua, ſicuti ex vino non febrientibus. *Aliud*. Trifolii herbæ ad tertias decoctum dato potui.

Ad affectos morbo regio.

Morbo regio affectum lauato in balneo aquæ potabilis, totumq; corpus oleo confricato anethino. Quod ſi febre vacet, in colocynthidos corio calefactũ vinum propinato. *Aliud*. Lanarię tritę cochleariũ ex aqua dato: aut ex mulſo, liberis a febre. *Aliud*. Cichorii ſucci cyathos tres propinato, febrientibus quidẽ, nullo admiſto alio: non febrientibus uero, ex mulſo miſto. *Aliud*. Ciceris dicti *κρίου* id eſt arietini, & fœniculi, coctum cremorem exhibeto: febre carentibus, cum vino miſto. *Aliud*. Tenerrima folia tam naſturtii, quam roriſmarini terito: expreſſoque ex his ſucco, vtitor, ex mulſo, ſi febre careant. *Aliud*. Elaterion cum lacte muliebri maceratum naribus infundito, & iubeto ſurſum attrahi. *Aliud*. Cyclamini ſucco aqua miſto, vt modo dictum, utitor. *Aliud*. Editur eundem in vſum ſentis caninæ rubeus fructus. *Aliud*. Chelidonii herbæ ſuccum cum vino & aqua mulſa porrigito non febricitantibus. *Aliud*. Hyperici drachmam vnam propinato ex aqua mulſa. Porro ieiunis dato in cibum amygdalas amaras. F

Ad lienoſos. *Cap.* 17.

Datur his in potu decoctum chamædryos, vel chamæpiryos, vel polii, vel rubiæ: idque aut per ſe, aut cum oxymelite non febricitantibus. *Aliud*. Candidæ hederæ corymbi numero tres, dantur deuorandi, & ſuperbibendum acetum mulſum. *Aliud*. Radicis capparis ex oxymelite decoctum non febricitantibus datur. *Aliud*. Tamaricis fructum tritum q̃ per incerniculum excretum duorum cochleariorum quantitate dato ex oxymelite. *Aliud*. Ferrum ignitum aqua reſtinguito, quam da in potu cum vino, ſi nulla adſit febris.

Epithema Splenicum id eſt lieni aptum.

Fęnogræci vnciæ quatuor, hordeaceæ farinæ vnciæ tres, ſeminis naſturtii vnciæ tres: caricas acerrimo primũ aceto maceratas cõtũdito fortiter ĩ pila: deinde adiiciẽs cętera, vnito oĩa ſimul, ac vtitor. *Aliud*. Moly herbã ẽtnũ virẽtẽ cũ ſuo ſemine ĩ ollã cõiicito, ĩ qua diligẽter obturata coquito plurimũ lẽto igni: coctãq; nũc & in pila tritam imponito lieni, ante tres dies nõ ſoluturus.

Ad hydropicos, id eſt aqua inter cutem affectos. *Cap.* 18. G

Foenogræci vncia vna, hordeaceæ farinæ vnciæ tres, ſtercoris columbini vnciæ quatuor: frixæ reſinæ picis cuiuſque libra vna: axungiæ veteris libræ duæ: liquato quæ liquari ex his poſſunt: demum addito cætera ex aceto trita, ac vtitor. *Aliud*. Fimi caprilli ſicci libras duas coctas in oxycrato, vt malagma imponito.

Ad Colicos. *Cap.* 19.

Anethum & cyminum in tribus olei vnciis coquito, & ſimul exhibeto. *Aliud*. Rutam coctam ſimiliter in dicta olei menſura, adiecto reſinæ terebinthinæ cochleario, præbeto.

Ad eos qui refrigerati ſunt.

Anethino vtere, cui additum ſit triti caſtorei cochlearium.

Ad inflammationes.

Anethino vtitor, cui admiſta ſint caſei non ſaliti duo cochlearia. *Aliud*. Additur ſimiliter, vel pinguedo anſerina, vel cerui medulla.

Ad Dyſentericos, & cœliacos, & primo ad dyſentericos. *Cap.* 20.

IN dyſentericorum curatione, illud pręmeminiſſe fuerit perquam opportunum, videlicet optimum dyſenteriæ remedium cibi eſſe paucitatem. Neceſſum ad hæc ſunt ea, quæ dyſentericis ĩ cibo dantur, quam licet leuia, ab omni aliena grauitate, & concoctu facilia. Porro decoctũ malorum punicorum integrorum, nec minus cotoneorum commode his tum ad ſorbendũ propinatur, tum per clyſterem iniicitur. *Aliud*. Plantaginem herbam cum oryza exacte decoctam da in cibo: quin huius ipſius ſuccum adiecta pinguedine hircina cõmode ſubminiſtrabis. *Aliud*. Myrti baccas vino incoquito, ſi quidem febre careãt: ſin aliter, aquæ: ac immittito. *Aliud*. Cochlearum integrarum vſtarum vncia una, cornu cerui vſti vnciæ duæ, vniantur ſucco plantaginis: exhibeatur ex hoc fabæ magnitudine, febre carentibus cum vino, cum aqua vero febricitantibus. H

Ad Cœliacos & dyſentericos.

Baccarum myrti ſiccatarum, contuſarumque, roſarumũ aridar, cuiuſq; uncia vna: baccarũ iuniperi decem numero, pyrorum aridorum tuſorumque tria & viginti numero: ceratiorũ, quas dulces ſiliquas dicunt, contuſorum vncia vna: corticis pini vnciæ quatuor: propinato excreti ex his puluiſculi cochleariũ ex uino. Porrò ſolidius illud, craſſiorumque partiũ pinguibus palmulis coactum ventri imponito. *Aliud*. Potum leporis tum hinnuli tum etiam capreæ coagulum ex vino, nec non immiſſum cum oryzæ cremore iuuat.

A *Ad diuturnam dyſenteriam.*

Chartæ vſtæ, calcis cuiuſque vnciam vnam vuæ immaturæ ſucco excipiens in paſtillos cõformato, ponderis diuerſi nempe modo vnius, modo duarum, modo etiam trium vnciarum, vt cuique ætati apta ſit ad manum quantitas. Porrò vbi vſus poſtulabit, vnum ex his vino auſtero diſſolutum adiecto oryzæ cremore, per clyſterem inijce. *Aliud.* Cocti anſerini oui putamen minutiſſime tritum dimidiæ drachmæ quantitate ex vino propinato.

De Sedis vitijs, & de applicandis ſedi medicamentis. CAP. 21.

SEd diuerſa accidunt vitia, vt ſunt rhagades, i. rimæ, condylomata, aliæque inflammationes. Apta autem ſunt tenera, mollia, omnique vacantia mordicatione, inuncta medicamenta.

Ad Sedis ex ardore dolores.

Oui luteum ex vino albo tritum, & roſaceo cerato exceptum illine emplaſtriq; modo vtere. Conueniũt autem his ἁπαλὰ id eſt mollia teneraque dicta phatmaca, & ἄδηκτα id eſt mordicatione carentia, illita. *Aliud.* Recentem anſeris adipem inungito, & emplaſtri in m dum imponito. Vtile his etiam cataplaſma expane mundo diſſoluto coctoque in aqua roſacea: quod fuerit efficacius, B additis ouorum luteis aliquot coctis. *Aliud.* Fœnogræcum elixum tritum que adiecto butyro vt cataplaſma applicato. *Aliud.* Anſerinum adipem inungito. *Aliud.* Roſarum vnciæ tres, coctorum ouorum lutea duo, trita ex vino albo, roſaceoque myrteo excepta, illinuntur.

Ad Ani pruritus.

Terram vocatam cimoliam tritam cum vino, ceratoque myrteo exceptam appone.

Ad Procidentem anum.

a † Recrementi plumbi vncia vna, roſarum ſiccarum vnciæ quatuor, accurate admodum trita ſicca inſperguntur ano, eloto prius vino myrteo. b † *Aliud.* Cyclamini ſuccum & mel æqua portione decoque vaſe æreo, donec cerati habeat craſſitudinem, & inunge.

a † Vide li. 9. de compoſi. med. ſecũdũ locos. b † Vide ibidẽ ca. de hæmorrhoidib. Extractorũ hæmorrhoidũ magni Tarſenſis.

De Renum, & veſicæ vitijs. CAP. 22.

POtio ad Renum & veſicæ affectus inflammationis participes, & exulcerationes. Seminis lini vnciæ duæ, amyli vncia vna: propinato ex aqua cochlearium.

Ad veſicæ vlcerationem, & vrinæ difficultatem.

c † Pinei nuclei, & amygdala ſingulorum numero viginti, palmulæ quindecim, tragacanthæ vnciæ quatuor. Datur ex his cum aqua.

c † Vide li. x. de cõpõne medi. ſecũdum medicamentum Andromachi integrã iſtius medicamenti compoſitionẽ

Ad Renum obſtructionem.

C Apii decoctum tribue in potu febre carentibus ex condito, febrientibus ex aqua. *Aliud.* Decoctum cicerum, quæ a ſimilitudine κρια. i. arietina appellantur, cum condito, datur in potu.

Ad Calculoſos.

Lini ſemen exacte tritum datur ad bibendum cum condito. *Aliud.* Seminis cucumeris domeſtici frixi vnciæ ſex, ſeminis maluæ vnciæ quinque, nucleorum pineorum frixorum vnciæ ſex, ſeminis apii vnciæ octo, amygdalorum amarorum mundatorum vnciæ nouem, paſſo excipiuntur. Cochlearii datur menſura, vt ante dictum eſt.

Ad Coxendicum, pedum, & articulorum dolorem. CAP. 23.

EIuſdem inter ſe ſunt generis omnes huiuſmodi morbi: proinde eandem fere poſtulãt curationem, differentes ſolum efficientibus ipſos ſuccis; quorum hi quidẽ calidi ſunt, illi vero frigidi. Dignoſcuntur autem, ꝙ calidum ſuccũ comitentur rubedo, calor, & ſi aduncta fuerit inflammatio, vehementes dolores. Contra frigidum, tumor albus, laxus, ac mollis. Porrò vtriuſq; curatio eſt, vt calido frigida, frigido vero calida diſcutientiaque applicentur. Etſi quidem magna fuerit efficiens morbũ ſucci abundantia, hic vacuante medicamento primo eſt educẽdus. Quòd ſi corporis adſit plethora, principio ſecãda eſt vena: deinde repellẽdus cohibẽduſq; influxus oxycrato, aut D hoc & frigidioribus medicamẽtis alijs. At omnib. de his ſcriptũ nobis abſide eſt, cũ alijs in libris plurimis, tũ maxime, mi Glauco, duob. illis de arte curatiua ad te miſſis. Proinde verboſius de his diſſerendũ non eſt, hoc præſertim cõmentariolo, qui de reb. acquiſitu facilibus tantũmodo inſtitui nobis. Cæterũ in coxendicũ doloribus, reprimentib. medicaminib. nunquã eſt vtendum. Cũ. n. in alto corpore ſit iuncturæ huius ſitus, reprimentib. medicamentis ſuccus à circũſtãtib. vaſis muſculiſq; deferetur ad ipſam iuncturam, grauius etiã diſcrutiaturus. Quapropter mitigãtib. tantũ lenientibusq; eſt remediis vtendũ. Neq; porrò vehementer aut calidis, aut frigidis medicamentis in coxendicũ eſt dolore agendũ, ꝙ ab his irritetur verius, quã curetur humorũ fluxio: † admodũ enim calida attrahũt magis, ꝙ vel diſcutiũt vel diſijciũt: è diuerſo frigida cõgelãt coarctãtq; quodã modo fluentes humores diſcutiq; reddunt contumaces. Cæterum coxendicũ dolore affectos vomitus, quàm alui deiectio, iuuat magis, ꝙ humorum ad inferiora defluxum retrahat. Prouocãdus autem initio vomitus eſt ab accepto cibo. Poſtea vero adciendũ hunc licet etiam vti bulbis vomitorijs, & raphano, id eſt radicula. exhibẽtur autem in aqua cocti bulbi, oxymelite. radicula vero conciſa in tenues particulas, editur ſimiliter ex oxymelite. Deinde vbi nunc a ſumptis his longum ſatis tempus præterierit, ad vomitũ ducẽdi ſunt, quo prouocato, deinceps lõgo interpoſito tem-

† Ex ipreſſiſco. ita poſſet verti calor. n. multũ ipſas attrahit magis quã diſcutiprohibet. ex li. aũt x. de compoſitione med. ſecundũ locos hoc pacto. caliditate nimirum ipſã fluxionem magis attrahẽte quã prohibete.

to tempore,lauandi ſunt,deinde iterum tantiſper eſt ipſis quieſcendum,donec omnis oborta ex E
eo corporis turbatio conquieuerit:demum tenui ſunt victu reficiendi.

Ad Podagræ paroxyſmum,id eſt acerbationem.

Braſſicæ folijs decoctis ac tritis addito aceti fœcem,lutea duorum ouorum crudorum ac roſacei parum:quæ accuratius deinde miſta in modum cataplaſmatis tepida imponito,frequenter renouans. *Aliud.* Cataplaſmati vulgari & vſitato ex caricis elixo adiecta hyoſcyami folia incoquito,ac vtitor.

Ad feruidas inflammationes.

Lentem paluſtrem ex aceto & roſaceo imponito. *Aliud.* Vlmi folijs expreſſum ſuccum, & coctum,cum cerato illine.

Ad Excedentes & veluti immenſos ardores.

Lactucæ folia exacte cum pane trita,applica,frequenter remutans. *Aliud.* Coriandrum viride tritum cum polenta vt emplaſtrum admoueto.

Ad Laxatas inflationes.

Salem ex oleo diligenter tritum,ſuccidaque lana exceptum emplaſtrum impone.

LICET commentarij huius initio de cholera dictos vitio,& mortiferis pharmacis, deq; ſerpentibus,qui ictu morſuve venenum relinquunt, & ſanguinis etiam fluxu ſit nonnihil dictum nobis,non fuerit tamen a ratione alienum paucis adhuc de iis agere,licet ad alium locū hæc pertineant. F

Ad ſanguinis è naribus fluxum. CAP. 24.

TRiticeam farinam porri ſucco maceratam tortili linamento adfrica,perfluentique nari inferito. *Aliud.* Tortile linamentum aceto quam acerrimo madens ad lucernam cōburito, & manati nari infere. *Aliud.* Aſinini fimi etiamnum calentis ſuccum, miſtum cum æquali aceti portione,& tanta farinæ triticeæ,vt ſordium habeant conſiſtentiam,linamento adfricato: quod affectæ nari imponito.Iuuant ad hæc tam pedibus quam manibus iniecta vincula, nec non refrigerare caput.Magnas præterea cucurbitulas præcordiis adfigere,iecoris quidem, profluēte dextra nare ſanguine: ſicuti ſiniſtris ſiue lieni,affecta nare ſiniſtra.Cæterum de ſanguinis per os reiectione,dictum nobis antea eſt.

De Fluxu ſanguinis è vulnere. CAP. 25.

Sanguinis è vulnere effluxum curant myrrha,& thus trita,& ex ouis aquato pro vulneris ratione impoſita. *Aliud.* Vſtæ ranæ cinerem vulneri inſpergito. Superponenda porrò his ſpongia G
ex oxycrato,& frequenter ſiccitatis ratione mutanda . *Aliud.* Recentem ac calidū adhuc fimum aſininum cataplaſmatis modo ſuperdato: quoad acidus fuerit,diſſolue pauxillo aceto.

Ad Choleram dictum affectum. CAP. 26.

Si ſine febre,aliaque vacuatione eueniat,da buccellam panis ex vino miſto,daque potu frigidā & cucurbitulas magnas medio adfige ventri.Quòd ſi is,qui affligitur quadrato ſit habitu,in frigidum inducito lauacrum,in quo diutius permaneat.Porrò cibus conuenit adſtringentis facultatis,vt ſunt ex autumnalibus fructibus poma,tam cotonea quam punica.

Ad Pharmaca mortifera. CAP. 27.

De lethalibus medicamentis,neque indiſtinctius hic agere tutum ſatis eſt,neque parui laboris de omnibus ſingulatim,deque ſequentium ad hæc ſimptomatum ſiue accidentium curatione:ne interim referam adiunctam huic rei male faciendi occaſionem,præſertim iis,quibus male facere volupe eſt.Proinde ea hic tantum tradam,quæ in communi fere creduntur conferre iis,quos lethalia eiuſmodi medicamenta deuoraſſe contigerit.Principio igitur iubendum,vt hi tales confeſtim vomant,epoto prius hydrelæo,id eſt miſtis aqua & oleo,& plurimo & frequenter . Deinde H
variis diuerſiſque ſunt cibandi ferculis:a quibus non ita multo poſt rurſus vomant, iubeto:ſic.n. aut ſimul reiicietur mortiferum medicamētum,aut ſaltem infringetur ipſius virtus. Quod ſi poſt hæc ventriculus videatur a vomitu veluti aduri,hydrorhodynon,id eſt aquam roſaceo oleo miſtam,potui offerto:dehinc vomant rurſus iubeto.Quòd ſi vſus poſtulare videbitur,dabis theriacen ex vino,aut iuniperi baccas numero nouem,& rutæ trita viginti folia, aut herbæ chamæpityos.A ſomno in totum abſtineat,præcipito,extremarumque partium vtitor frictione.Quòd ſi malum videbitur tibi altius in ventrem nunc deſcendiſſe,quod ex mordicatione irritationeq; inferioris ventris cognoſces,inſtandum acrioribus clyſteribus:cuius generis ſunt,qui ex melle copioſiori, & aphronitro conſtant,aut alio quouis,cui irritandi ventris ſit facultas.

At ſtrangulationi a deuoratis fungis medetur nardus ex oxymelite,pota.Idem poteſt gallinarum domeſticarum fimum,ex oxymelite.Cæterum ſuffocationi,ex concreto in ventriculo lacte, auxiliatur potum cum vino coagulum.

GALENO ASCRIPTVS LIBER
DE MEDICINIS FACILE PARABILIBVS AD SOLONEM MEDICORVM PRINCIPEM

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete

CENSVRA.

Liber, cuiuſcunque is fuerit, non omnino inutilis

GALENVS CLAVDIANO SOLONI ARCHIATRO S.

Ex tralatione veteri.

QVia petiiſti, vt de facile parabilibus remedijs ad te ſcriberem, Solon cariſſime, gratum tibi fore putaui, ſi quæ mihi per experientiam cognita ſunt, ſcriberem, et ad te mitterem, a capillis vſque ad pedes procedens, vt homo facile poſſit ipſa adipiſci. Incipiamus igitur primo a capillis.

De Tincturis capillorum. *Cap. 1.*

C

Vnctiones capillorum, vt etiam cani fiant nigri. Scoriam ferri, et plumbum coque in aceto vſq; ad tertiam partem, et illine; interim tamen ne range capillos oleo. *Aliud.* Radices capparis tere, et coque in lacte aſinæ vſque ad tertiam partem, vtere. Hoc ſerua, quia prorſus denigrat pilos capitis. *Aliud.* Teſtudinis marinæ fel diſſolue cum oleo, et vnge capillos. *Aliud.* Racemulos in nucibus pendentes in oleo coque, bitumen liquidum adde, et vnge. *Aliud.* Plumbum cum oleo repone in vaſe plumbeo, et eo vnge capillos. *Aliud.* * Melongiam terreſtrem combure, et cum eo diſſoluens, vnge capillos, et dimitte per totam noctem. *De prohibenda Canitie.* Accipe colocynthidem, et perfora eam, et purga ipſam bene ab iis quæ ſunt intus: deinde imple oleo laurino, et adde ſemen hyoſcyami non contritum: dimitte vnum diem, et vnge ſemel in anno. *Ad dealbandos capillos.* Stercus hirũdinis terens cum felle tauri, vnge. *Aliud.* Verbaſci albi combure florem, & extingue aceto, & leniens vnge. *Vt flaui fiant capilli.* Alumen coque in aqua, & madefacito capillos duobus diebus: & poſt hoc laua cum aqua in qua eſt diſſoluta fex vini combuſta. *Aliud.*

* Alter ſtratiotem.

D

Decocto lupinorum amarorum madefacito capillos: vel ipſos lupinos amaros crudos terens, & permiſcens cum aqua, illine. *Aliud.* Fæcem vini permiſce eam ſordibus balnei ad ſpiſſitudinẽ cerati, & vnge caput, quando vadis dormitum. *Aliud.* Folia liguſtri infunde in ſucco lanariæ, & vtere hoc diluto. *Aliud.* Rubiam, ſtœchadem citrinum, polytrichum, abſinthium, & lupinos, conijce in aquam, reponens in vaſe uitreo: et dimitte per nouem dies, mouens bis in die. Tempore vero vſus accipiens dictæ aquæ quod ſufficit, mitte in eam ſpongiam, et dimitte ut imbibat aquam: et quando fuerint deſiccati capilli ea aqua prius irrigati, abluе cum aqua calida & ſapone.

De caſu capillorum. *Cap. 2.*

Ad caſum capillorum, vlmi radicem, & foliorũ manipulũ j, macera in iiij. cyathis aquæ, & vnge, & poſt hoc vnge cum oleo. *Aliud.* Sambucum comburens, miſce cum cerato, & vnge. *Aliud.* Aloen permiſceto cum vino nigro auſtero, & vngito. *Aliud.* Myrrham et ladanum illine cum vino aut oleo myrtino. *Aliud.* Accipe apes multas, et combure, & miſce cum oleo, & unge, cauens ne ungas ea, quæ ſunt circa. *Aliud.* Nigellam accipiens combure, & miſcens cum aqua illine: maxime autem hoc confert ſupercilijs. *De capillis, qui cadunt ijs, qui reficiuntur ex ægritudine.*

Ladanum cum vino & oleo roſaceo coquito,ad ſpiſſitudinem cerati,& vngito. *Alıud*.Radicem E mori deconiea,& combure,& coque vt dictum eſt. *Alıud*.Pulicariæ ſemen terens,pone in lixiuio,& laua caput:deinde c[?]que lentiſcum,& collue caput. *Vt in loco combuſto ab igne oriantur capilli*.Folia ficus terantur,& in farinã vertantur,& apponãtur loco. *Pſilothrum*.Cerebrum veſpertilionis terito cum lacte mulieris,& illine. *Alıud*.Fel thynni miſce cum gummi hederæ,& illine. *Alıud*.Accipe ſanguinem recentem leporis,& adhibe. *Alıud*.Sanguinem cerui permiſce cũ aceto,& obline. *Alıud*.Semen vrticæ ſyluestris accipe,tere cum oleo,& frica ipſo locum. *Alıud*.Veſpertiliones plures viuos pone in bitumine,& dimitte,vt putrefiant,& vnge quemuis locum.

De alopecia. *Cap. 3.*

Murem combure,& tere,& puluerem permiſce cum adipe vrſino,& vnge prius fricans locũ cæpa alba. *Alıud*.Cantharidas combure,& tere,& puluerẽ permiſce cũ melle,& vngito. *Alıud*. Foliis ficulneis frica diligenter,deinde vnge cum adipe vrſino. *Alıud*. Spumam maris combure, & terens permiſce cum oleo,& vnge. *Alıud*.Ranam habentem longa crura combure, & terens miſce cum pice liquida,& vnge locum præfricando,ipſum. *Alıud*. Equi fluuialis pellem combure,& vnge locum. F *Alıud*.Sanguine teſtitudinis marinę vnge locum. *Alıud*.Accipe muſcerdam, & tere,& permiſce cum aceto,ad mellis craſſitudinem,& vnge præfricato loco. *Alıud*. Aſphodelum tere,& permiſce cum aceto,vel vino,& præradens locum frica foliis ficus vel panno aſpero, & illine. *Alıud*.Radicem cannæ vrito,& permiſceto cum adipe vrſi,& vngito. *Alıud*.Tithymalũ tere,& vnge locum.

De porrigine. *Cap. 4.*

Cimoliam perfunde aqua,& miſce ſuccum betæ,& vnge:deinde laua:poſt accipe thus maſculum,tere & permiſce cum vino & oleo atque vnge:ſequẽti vero die herbam pedicularẽ ex oleo illinito. *Alıud*.Accipe nitri,fecis vini,mirobalanorum,ſingulorũ libram:herbæ pedicularis ſeſquilibram,permiſce cũ oleo antiquo,& vnge.Humidas autem porrigines aqua ſalſa, vel decocto lupinorum ablue:eſt.n.vſu probatum. *Alıud*.Laua caput ſucco portulacæ. *Alıud*.Vnge caput ſucco betæ cocto vel crudo permiſto cum melle. *Alıud*.Cimoliam permiſce cum decocto ſęni græci,& impone. *Alıud*.Radicem cucumeris ſylueſtris coque, & eius decocto lauato. *Alıud*.Scillam in fornace obrue:vbi fuerit mollis,exprime ſuccum,& ei parum olei admiſce & vnge.

De Pſydracys & exanthematibus. *Cap. 5.* G

Pſydracia ſunt parua exãthemata facta in capite,ſimilia veſicis eminentibus in ſuperficie.Exãthemata vero ſunt vlcerationes factæ in ſumma cutis ſubrubicundæ & aſperæ. Curantur autem ſic.Accipe lomentum,& funde in vinum,& appone vt ceratum. *Alıud*. Fac ceratum ex liguſtro & ceruſſa,et illine. *Alıud*.Accipe amyli,ceruſſæ,aluminis,foliorum viridium rutæ, ſingulorũ drachmas quatuor:ꝑmiſce cũ aceto,et oleo myrtino,et vnge. *Alıud*.Accipe ſpumæ argẽti,ceruſſæ, ſingulorum ſeſquiunciam:ſulfuris ignẽ non experti drachmas octo:dilue oleo myrtino,et vnge.

De achoribus,& fauis. *Cap. 6.*

Achor eſt affectio oriens in capite,perforãs cutim ſubtilibus foraminibus, per quæ exit ſanies parum viſcoſa.Fauus autem facit foramina maiora continentia humiditatem melli ſimilem. Curantur autem ſic.Abraſum caput foue bis,aut ter,aut ſæpius aqua calida decocti myrti,aut rubi, aut lentis,aut lupinorum amarorum,aut radicis aſparagi:cum autem effluet multa ſanies, capiti folia ſalicis,aut lentem coctam in aqua imponito.Confert etiam ante caput ſulfure & parietaria et ſapone oblinere. *Alıud*.Accipe lithargyri drachmas xvj.foliorum rutæ drachmas viij, herbæ pedicularis drachmas quatuor,atramenti ſutorij drachmas duas:aceto et oleo myrtino excipito.

De tremore capitis. *Cap. 7.* H

Stœchadem da bibendam ex aqua. *Alıud*. Artemiſiæ ſuccum parua habentis folia permiſce cum oleo roſaceo,et vnge neruorum origines. *Alıud*.Spinę albæ ſemen bibendũ exhibe. *Alıud*. Caſtoreum aqua dilue,et bibendum præbe.

De doloris capitis. *Cap. 8.*

Cornu cerui combure,et tere,et permiſce cum oleo roſaceo,et vnge frontẽ ac tẽpora. *Alıud*. Cerebrum vulturis terens,illine caput,et tẽpora. *Alıud*.Pſyllium fundens in oleum roſaceum ꝑmiſce,et vtere:hoc aũt confert et ad hemicraniã. *Alıud*.Styracẽ liquidã permiſce cũ oleo,et applica. *Alıud*.Oniſcos id eſt aſellos,ſub hydrijs degẽtes,coq; in oleo,et vnge caput. *Alıud*. Flores mali punici vel ipſa balauſtia,coq; in vino,aut aqua marina vſq; ad cõſũptionẽ tertiæ partis,et tere, et cũ cerato ꝑmiſcẽs admoue. *Alıud*.Pulegio et fęniculi radice cũ farina hordei liue tẽpora. *Alıud* Mentã aut ſinapi cũ aceto ꝑmiſce,et madefac tẽpora bis in die. *Ad Dolorem capitis & temporum*.

Accipe

A Accipe opij magnitudinẽ fabæ, & pulegij partes ſex, & lentiſci: & excipe aceto ac oleo roſaceo, & vngito. *Aliud.* Rumicem acidum & gallam tere, & vnge tẽpora & frõtem. *Aliud.* Caſtoreum diſſolue cum oleo roſaceo & aceto: vnge frontem & tempora. *Aliud.* Iridem ſiccam & cardamomum minus aceto reſolue, & line capillos, ſicut faciunt mulieres, cum inungunt eos. *Aliud.* Succum peucedani oleo irino diluens imponito. *Aliud.* Hirundinum nidum ne permittas in terram cadere: & lutum, quod eſt ſtercori miſtum, capito: & aceto in vaſe ligneo ſubigito, & illine frõtẽ. *Aliud.* Gummi hederæ aceto & oleo roſaceo diluens vnge tempora. } *Aliud remedium.* Caprinũ ſtercus ex aceto & oleo roſaceo terito, fronti illinito, & faſcia deligato: id facito multo mane, ac veſperi; & caput dolentẽ ſanitati reſtitues. *Aliud.* Euphorbio, & atramẽto ſcriptorio vna cũ aceto detritis frontem illine. *Aliud.* Puer venerem non expertus in limine ægroti ianuæ mingito: tu vero acetum infundito, atq; vtrunque in vnum ſuper limen commiſceto, donec ſordiũ acquirat craſſitudinem: ac eadem illa hora fronti imponito. *Aliud.* Si qua ex partu capitis dolore tẽtetur, cinerem cum aceto admiſcens fronti ſuperdato. *Aliud.* Hederæ lachryma cum aceto & roſaceo miſta tempora & frontem obline. *Epithema ad idem.* Naſturtium cum aceto & roſaceo miſceto ad cerati craſſitudinem: imponitoque ita, vt a tempore ad tempus pertineat: illico dolorem auferes.
B *Ad eos, qui ex Altera Capitis parte dolent.* Acaciam roſeo cerato excipiens vtere. *Aliud.* Cichorium impoſitum, & capitis dolores, & exuſtiones a ſole, efficaciter tollit.

Ad Comitialem Morbum. — *Cap. 9.*

Ictinum, hoc eſt miluum, in olla cremato viuentem; cineremque propinato, & ſanabis. *Aliud.* Eiuſdem iecur exuſtum & tritum ex aqua potui dato. *Aliud.* Aſini ſtercus frictum cochleariorũ duorum pondere quotidie exhibeto, atque ægrotus morbo liberabitur: id remedium longa experientia comprobatum. *Aliud.* Vrina veris in fumo areſacta ex oxymelite pota bene facit: eſto aũt vrinæ portio ad ægyptiæ fabæ magnitudinem: ſed optima eſt apri. *Aliud.* Hircinum ſtercus ad morbum comitialem proficit, ſi ex eo quindecim globuli ad ſummũ exhibeãtur. *Aliud.* Agreſtis maluæ ſuccum ægrotus per triginta dies ieiunus bibat, & curabitur. { *Aliud.* Muſtelæ iecur aridum ex aqua propinato: id facias autem, cum ægrotus mox eſt caſurus. *Aliud.* Parum olei leporis coagulo infundito, & pilulas facito: ex quibus modo vnam, modo duas præbeto. } *Aliud.* Muſtelæ ſanguine oblinito, ac muſtelam pedibus capiteque abiectis edẽdam apponito. Pariter
C & ſtrumis exhibita muſtela prodeſt. *Aliud.* Murem diſſecans per Lunæ ſilentium, iecur ipſius extrahito: & aſſum ægro, vt comedat, exhibeto. { Iuuat etiam oxymel ſcilliticum, & Iuliani, & theriaca. { *Aliud Odorabile ad Comitialem affectum.* Tithymalũ cum aceto & polenta terens placentulas conficito, olfaciendasque laboranti offerto, & non cadet. { Confert etiã odorari peucedanum & picem. *Suffimentum Comitialem morbum detegens.* Lapidem gagatẽ ſuffito, ipſum circũ uelãs, ne odor diſſipetur, cadetque, ſi re vera comitiali morbo affectus eſt. *Potiones, per quas dignoſcitur, vtrum Comitialis morbus ſanabilis ſit.* Acaciæ drachmam aqua diluens bibendam dato: ſi vomuerit, inſanabile malũ eſt: ſin autem febricitauerit, potio ipſi prodeſt. *A Sidere percuſſorum curatio.* Aſini lotio ipſos conſperge, & ſaneſcent. *Si Comitiali morbo humi proſtratum confeſtim excitare vis.* Thymum, aut pulegium conterens eius naribus admoueto. *Materiam per nares detrahentia.* Anagallidis cœruleum habentis florem ſuccum naribus inſtillato, iubetoque ſupinum ægrotum ſpiritum adducere: hoc. n. omnibus ex capite laborantibus opitulatur. { *Aliud.* Succum hederæ albæ naribus inſtillato. } *Aliud.* Nigellæ expreſſum ſuccum cum mulſa inſtilla. Ad eundẽ morbũ & inde veteri oleo adnuſto vtitor. *Aliud.* Betę radicis ſuccũ in nares infunde & caput purgat.

De Aurium vitijs, primumque de illis, quæ in Auditorijs finibus fiunt. — *Cap. 10.*

D Vino diluto, aut mulſa, aurem ſubluito: ac lycium in qui putamine macerans infundito. *Ad Inflammationes, & Dolores.* Allij capitula conterens cum oleo in olla calefacito; oleumq; in aurẽ fundito, & dolor ſedabitur. *Ad magnum dolorem.* Anſerinum iecur ſalſum cum nardo eliquato, & repurgans in aurem indito. *Ad Aures Sanie manantes.* Liquidum alumen aqua diluens in vitreũ vas conde, & maceratũ inſtilla. *Ad Aures purulentas & grauiter dolentes.* Porri ſucco melle diluto vtere. *Aliud.* Opiũ dulci vino eliquans ac tepefaciens in aurẽ mitte. *Aliud.* Cedri lachrymã ex pauca nardo immittito. *Aliud.* Mel & oleũ vna in vaſculo prius tepefacta inſtillato. *Ad Teredines & Saniem.* Alumẽ ſciſſile cũ aceto & dulci vino elixũ ad mellis tẽperaturã, infuſũ, tã in recentibus quã antiquis vitijs efficax eſt. *Ad Sonitus Aurium intra ſeipſas & acres dolores.* Cedri lachryma cũ melle admiſta, & infuſa prodeſt. *Aliud.* Aloe, quæ iecoraria dicitur, cũ mulſo ad ſordium craſſitudinem tẽpera, & infuſa benefacit. *Aliud.* Vulpis adeps eliquatus infundatur. *Aliud.* Nardũ tepefactũ infundito. *Aliud.* Caſſiã ex roſaceo iniicito. *Aliud.* Blattæ domeſticæ oleo roſaceo inferuefactæ opitulãtur. *Ad Dolores paulatĩ ingruẽtes.* Lanã ſuccidã in aceto ferueſacias, exprimitoq; humorẽ in aurẽ: deinde foramẽ ſũmũ, ipſius lanæ ſuccidæ portione integito. *Aliud.* Mali punici

immaturi ſucco cũ melle vtere: aut lentiſci, aut herbæ muralis, aut liguſtri, aut rubi: horum cuiuſ E
que ſuccum, aut per ſe, aut melli admiſcens & elixans, vtere: pariter & plantaginis, aut lactucæ,
aut ſanguinalis, ſucco vtendum eſt. *Ad Dolores abſque ulcere.* Sulfur ignem non expertum per ca
lamum naribus inſuffletur. *Aliud.* Papaueris lachryma muliebri lacte temperata inſtillatur. *Ad
Grauem auditum.* Abſinthium in aqua decoquens, aurẽ decocto eluito. *Ad Surditatem natura-
lem.* Capræ nuper iugulatæ cornu caprino lotio impleto, & ad fumũ per dies nouem ſuſpendito;
deinde vtere. *Ad Sonitum ex profundo.* Acetũ, & oleum roſaceum, rutam, & cuminum cum melle
macerãs, vtitor. *Ad Tinnitus Sonosq́ repente exortos.* Acetum acre tepefactum in aurem demit-
te. *Aliud.* Vitis albæ, mellis, veratri, albi, & roſei olei portionem, in vnum permiſcens in aurẽ da-
to. *Ad aurem dolentem & Saniem manantem.* Acetum, mel, roſeumque permiſce, & tepefactis vte-
re. *Ad acerbos Dolores.* Subactam oleo° euthypaſton adipem infundito, & ſpongia locum occlu-
dito: bene facit, & ad neruorum morbos cum vulpino adipe atque ſuillo æqua portione permi-
ſta. *Ad Dolores aurium ac Phlegmonas.* Haſtulæ regiæ radicem mundato, & in oleum vaſe vitreo
contentum demittito, & per continuos quadraginta dies ſub Canis æſtu inſolato, deinde vtitor.
Ad Vlceratas aures, & purulentas. Lacertas puſillas venatus mundo oleo eliquato, atq; ita in aurẽ F
demittito, & vermes, ſi in aure fuerint, interficies. *Ad aurium vermiculos & ad ea, quæ in aurem ſu-
bierunt.* Cæpas & hyſſopum in lotio vetere conterens inſtillato. *Aliud.* Partis interioris cucurbi-
tulæ ſyluaticæ ſeminum, aluminis ægyptij, pares portiones in cedrino oleo macerans infundito.
Ad Sordes aurium educendas. Lanam vnguentaria glande madidam in aurem demitte, & ipſam
ſordium plenam inuenies. *Aliud.* Nitrum tenue in aurem conijcito, acetumque inſtillato: ſuper
lana mollis addenda eſt, & per noctem relinquenda: ſequenti verò die calida aqua & oleo aurẽ
eluito: *Ad aurem dolentem.* Salis flos cum roſeo, & aceto infundendus eſt. *Ad Saniem aurium &
magnum dolorem.* Nitrum roſaceo dilutum in aurem demitte. *Aliud.* Album veratrum ex vino,
aut aceto, cum alumine infundẽdũ eſt. Radicis præterea calaminthæ ſuccus aceto maceratus in-
ſtilletur. *Aliud ad Diuturna vitia.* Lycij & mellis æquas portiones commiſcens vtere. *Ad In-*
Ex tralatione veteri. *flammatas aures.* Capitulorum papaueris cortices contere, & tertiam partem cũ hordeacea fari-
na permiſce, & in dulci diluto incoque, cataplaſmaq; confice. *Ad aures Saniem manantes & dolen
tes.* Medullã uituli liquefaciens inſtilla. *Aliud.* Scoriam ferri terens in aceto acerrimo inſtilla. G

Ad Strumas, & Parotidas. Cap. 11.

Strumas communi quidem curatione diſcutiſit ea, quæ ſcirrhos, propria verò ita. Farinam lu
pinorũ amarorũ coque in oxymelite, & illine. *Aliud.* Stercus bouis aut capræ coque in aceto, &
appone. *Aliud.* Calcem melli, aut oleo, aut adipi porci permiſce, & appone. *Aliud.* Farinam iri-
dis, & ſtercus colũbi, coq; in vino, & adhibe. *Aliud.* Accipe axungiæ veteris, ſeminis hyoſcyami,
picis, olei antiqui, ſtercoris citrini gallinæ, ſingulorum pares portiones: commiſce, & admoue.

De Morbis Oculorum, & primo de Ophthalmia incipiente. Cap. 12.

Succum mentæ infunde: reſoluit enim, ſed melior eſt ſanguis columbi. *Aliud.* Fœniculi ſuc-
cum exprime, & vtere: antiquius autem eſt melior: permiſce autem eũ aquæ, & utere. *Aliud.* Ex
ruta recente ſuccum exprime, & pone in pyxide æris rubri, & vtere. *Aliud.* Ex coctanis coctis, H
& farina hordei, & uino albo cataplaſma facito. *Aliud.* Folia papaueris & cortices granatorũ cũ
polline hordei ſuperdato. *Aliud.* Roſas coctas & tritas impone. *Aliud.* Decoctũ meliloti infun-
de. *Aliud.* Ex folijs coctani tritis fac cataplaſma cum vino & polenta. *Ad Vngulam.* Dicitur vngu
la morbus oculi, qñ cornea aliqñ quidem ſuperficietenus, aliqñ verò in profundo, pus continet:
& aſſimilatur paruæ vngulæ, quare morbus ille vocatur vngula. Ad moderatas ergo ungulas cõ
fert mulſa, & ſuccus fœni græci, & collyrium, quod fit ex thure. Ad maiores autem accipe, aloes,
myrrhæ, croci, ſingulorum, partem j, vini partes iij, mellis partes vj, diſſoluas crocum cum mo-
dico uini, deinde aloen & myrrham; deinde infunde mel, & vniens, in vaſe vitreo reconde: & vte-
re bis in die, expurgat enim, carnem gignit, & ſolidat. *Ad Sugillata.* Sinapin tere, & appone
cum cerato: *Aliud.* Oſſa ſepiæ tere ſubtiliſſime, & permiſcens aceto illine noctu, tollit
enim ea. *Aliud.* Radicem cucumeris agreſtis melli commiſce, & impone. *De Liuoribus Ocu-
lorum.* Hyſſopum tritam liga in panno, & infunde in aqua calida, & tange liuores fomen-
tum faciens. *Aliud.* Farinam iridis melli admiſce, & adhibe. *Aliud.* Cyminum tritum ad-
miſce lactu mulieris, & appone, vel origanum appone ſimiliter. *Aliud.* Erucæ ſemen terens
cum felle bubulo imponito. *De Pterygijs.* Pterygium dicitur neruoſa ſupernatæ oculo mem-
branæ eminentia, incipiens ab angulis & procedens vſque ad corneam: quando verò amplius
augetur, cooperit & pupillam. Magna igitur & diuturna pterygia per chirurgiam inciduntur;
recentia verò & moderatæ magnitudinis iuuant æs combuſtum, vel atramentum ſuto-

rium

A rium,cum adipe porci. *Aliud bonum*. Atramenti ſutorij partem j,gummi arabici partem mediã: dilue vino,& vnge.Quidam autem hepar capræ melli miſcentes inungũt. *Aliud*. Accipe Lyciũ, & liguſtrum,& cum aqua fac collyrium,& illine. *De Vlceribus Oculorum.& Albuginibus*. Vlcera, quæ fiunt in oculis, quæ quidem ſunt ſuperficietenus,nephelia nominãt: quæ verò profundum petunt,albugines. Nephelia ergo ſuccus anagallidis expurgat, & ſuccus centaurii minoris cum melle. Diuturna verò extenuat cedria,& os vſtum ſolum diſſolutum aqua in modũ collyrij. albugines autem iuuat nitrum diſſolutum diligenter oleo,& illitum. *Aliud*. Accipe ſuccum dracunculi,& miſce cum melle crudo,& vnge. *Aliud*. Felle hirci confrica oculum. *Aliud*. Os ſepiæ combure,& diſſolue cum melle,& impone. *Aliud*. Ex ſtercore lacertæ faciens collyrium cum aqua indito. *Aliud*. Felle canis marini vnge,vel raphani ſucco vel felle galli. *Aliud*. Sumito ſuccum malorum granatorum,& pone in vaſe terreo,& contege panno,& expone Soli, donec habeat mellis craſſitudinem:& ei miſce mellis tantundem:& ſerua,quia inueteratum valet magis: & cũ it dormitum patiens,vnge oculos. *Aliud*. Fel leonis cum melle indito. Si vero puer paruus habet albuginem,mater infantis mandat ammoniacum & inſufflet in oculum:ſimiliter ungat oculum menſtruo alicuius de cognatione ſua:& ſimiliter mater eius incidat paruum digitum ſuum, & ſanguine,qui effluxerit perfundat oculum. *Ad Caliginem,& Nebulas Oculorum*. Illine oculos

B ſucco foliorum dracunculi. *Aliud*. Succum betonicæ miſto vino calido inſtilla. *De Hordiolo*. Aqua decoctionis hordei ſoue oculos,vel cera alba. Vel accipe muſcas,& abſcinde capita earum, poſtea reliquo corpore frica oculum. *De Madaroſi*. Madaroſis & Milphoſis eſt caſus pilorum genarum. Curantur autem his, Accipe nucleorum palmularum combuſtorum drachmas tres,ſpicæ drachmas duas:tere,& vtere. *Aliud*. Stibii aſſi,piperis,ana drachmam vnam: ſpicæ drachmas tres. *Aliud faciens ad caſum pilorum ſuperciliorum*. Auellanas combure,& permiſce cum adipe vrſi aut capræ,& vnge. *Aliud quod etiam confert ad Alopeciam barbæ*. Alterci drachmas duas,muſcerdæ drachmam,polytrichi drachmas duas,olei irini cyathos quatuor:tere & permiſce oleo,& præfouens vngito. *Aliud*. Vernationem anguis combure,& inſperge:facit enim naſci pilos. Vel nigellam tere,& fac ſimiliter. *Ad Supercilia Piloſa*. Origanum combure,tere,& applica: prius tamen euelle pilos. *Aliud*. Lacertam viridem coque in oleo,& poſt quã euulſeris pilos, vnge locũ. *Aliud*. Chamæleonis ſeu chamæleæ radicem permiſce cum ſanguine ranæ, & vnge locum. *Ad habentes Oculos Glaucos*. Glaucos mulierum oculos nigros reddit hyoſcyami flos cæruleus ſiccatus in umbra,& tempore vſus permiſtus vino auſtero & illitus. *Ad Suffuſiones*. Theriacam,quæ

C fit ex viperis,permiſce melle ſine fumo,& impone. Conferunt etiam caput purgantia, & purgatio cum hiera,& fomentum cum decocto fœniculi,& ſagapenum,& helleborus albus cum melle appoſitus,vel mel cum ſucco fœniculi. *Ad Aegylopas*. Aegylops eſt abſceſſus paruus inter magnum oculi angulum & nares:qui ſi negligatur,ſcinditur vſque ad os;& dicitur ęgilops,ante quã ſcindatur. Huic confert glaucium & crocum ſimul cum ſucco perdicii appoſitum: oportet autẽ frequenter ea permutare. *Aliud*. Conchulas cum teſtis ſuis tere,& appone. Aliqui vero miſcent aloen,vel myrrham. *Aliud*. Fel porcinum ſicca,& appone. *Aliud*. Ex perdicio cataphlaſma facito. *Aliud*. Ex ægilope herba cataplaſma imponito. *Aliud*. Portulacã & thus maſculum appone: prius tamen ea manducabis ieiunus. *Aliud*. Caluariam hominis tere,& appone. *Ad Nyctilopas*. Hepar hirci aſſa,& vnge liquore,qui defluit,oculum:iuuat enim duodecies illitus. *Ad Pediculos Oculorum*. Aqua marina tepida foue.

De affectibus Narium,& primo de polypo & Ozæna. Cap. 13.

D Attramentum ſutorium terens ex aceto illine. *Aliud*. Corticum granatorum drachmas xvj. fellis tauri,amomi,myrrhæ,calaminthæ,marrubij,ana drachmas viii. croci,drachmas ij,ellebori albi drachmas ij. vtere ſicco. *Ad Fœtorem Narium*. Accipe amomi,myrrhæ,roſarum ſiccarum, pares portiones cum oleo nardino,& vnge:confert autem & vnctio cum hedychroo magmate. *Ad Vlcera Narium*. Cape lithargyri drachmas iiij. rutæ recentis, aluminis ſciſſi, ana drachmas ij. dilue oleo myrtino & aceto. *Aliud*. Accipe ceruſſæ drachmam vnam,lithargyri drachmas iij. ſcoriæ plumbi,vel plumbi combuſti,drachmas iij. omnia lauentur & excipiantur oleo myrtino. *Ad Extrahendum Sanguinem è Naribus*. Florem graminis impone. *Aliud*. Rubiam cum oleo accipe,& vnge nares. *Ad Fluxum Sanguinis è Naribus*. Corticem oui combure, & accipe partem vnam,& gallæ partem mediam,& inſuffla. *Aliud*. Lycium impone. *Aliud*. Aſini ſtercus comburens inſuffla cinerem eius:aut exprimens inſtilla ſuccum. *Aliud*. Lapidem molarem candentem extingue in aceto,& olfaciendum præbe. *Aliud*. Thus maſculum & aloen albo oui excipe, & fac linamentum,& impone,addens pilos leporis. *Aliud*. Cucurbitulam magnam affigito hypochõdrio e regione naris patientis. Oportet autem & iis,quæ aſtringunt & prohibere poſſunt impetum ſanguinis,uti.}

Ad Nares Vlceratas, & Polypos, & Ozanas.˚ Spuma nitri attinge. Et ad ſpiritus odorem conciliandum, albæ violæ florem nondũ ex cauliculo delapſum lege: tereque ex aqua, donec mellis craſſitudo fiat. *Aliud.* Aerugine ex melle decocta locum attinge. *Ad interiores Phlegmonas.* Adipe anſerino cum porri ſolaniq; ſucco æquis portionibus diluto interdiu obline. *Ad Narium Vlcera cum duritie.* Plumbum tritum vino puro macera: myrteique olei, quod ſatis eſt adde, ad mellis ſpiſſitudinem. *aliud.* Aeris ſquamma ex melle decocta vtere. *Sanguinem per nares euocantia.* Mentam excipiens melle, & collyrium faciens, in nares mitte. *Ad Profluuium Sanguinis è Naribus.* Rutam tritam oleo excipito, & intra nares conijcito. *aliud.* Gummi ac thus contrita & aceto liquata in nares da. *aliud.*† Cinerula cypria cum ſucco porri temperata bene facit. *aliud.* Spongiam vſtam pici admiſtam, & areſactam, linamento inſperſam in nares pellito. *aliud.* Acuti iunci florem narib. imponito. *Ad Sanguinis Eruptiones, quæ ſupprimi nequeunt, præſertim cum diutius febricitantibus ſanguis effunditur.*˚ Pyrion imponito, nonnunquam aridum, nonnunquam linamentum illitum: & craſſitudinem cauis naſi reſpondentem faciens, ita immittito: iiſdem & nares & tẽpora & frontem illinito. *aliud.* Diphryges vſtum, & ex aceto tritum ſuperimpone. *aliud.* Lanam oui albo madentem admoue. *aliud.* Lanam herbæ ſanguinis aut ſolani ſucco imbutã in nares dato. *Aliud.* Ruta ex aceto trita circumponenda eſt, & ſuffienda. Vtendum præterea eſt reprimere cohibereq; ſanguinis impetum valentibus: Vt cicutam naribus ſuffito, odoremque æger attrahito. nares etiã digitis comprimito: aut cerato, aut alio quopiam diligenter occludito: quin & penis extremum papyro deligato: in mulieribus vero, mammarum pupillas ſimiliter. Item refrigerare potentibus frontem caputque oblinito, & conſpergito. Præſentiſſimum remedium eſt capiti cucurbitulam affigere: vel & frontis venam ſoluere. Sternutamenta quoque plerunq; ſanguinẽ reuocant. Aut herbam bugloſſon, aut aſini fimũ ex aceto in nares conijce. *ad Stertentes.* Anethũ capiti clã ſubjcito: id & proſilientibus ex lectulo remedio eſt. *Ad Puncta & Aeram vocatam abſque cicatrice & vlcere.* Nitro locũ detergens reſinã terebinthinã ſuperdato, & per dies quinq; dimittito: mox locũ ſoluẽs pũcta ſcriptorio ſpecillo pforato: deinde th', nitrũ, ac mel pari mõ miſta, vt cerati craſſitudo ſit, imponito: poſt ſolue, & ablue. *Aliud.* Ex trito veratro cũ pane, aut ex acido lacte p ſe cataplaſma facito. *aliud.* Fici trito cortice illine. *Aliud.* Vuã taminiã, ĩ cataplaſmatis modũ ĩponito.

˚ſpodium. (margin) E F

Ad Vitiligines, Ephelidas, Lenticulas, & alias id genus Faciei affectiones. *Cap. 14.*

Cucumeris ſyluatici radicis tritæ & cribratæ ſucco faciem deterge. *Aliud.* Alcyonio ex vino trito faciem obline. *Aliud.* Vitem ſylueſtrem contuſam, & vino ægyptio maceratã, & in farinam redactam ſuperdato. *Aliud.* Erucæ agreſtis radice trita, & ouis felle excepta vtitor, facie prius nitro perfricata. *Aliud.* Elaterium ex aceto terens, & ad mellis craſſitudinem redigens, ceratoq; admiſcens inunge. *Aliud.* Cinnabari ex melle faciem illine. *Aliud.* Cachrys ſemine trito ipſas lenticulas inunge, & areſactum ablue. *Aliud.* Syluatici cucumeris radicem, ficique ſummos ramulos in aceto decoctos tritosque, imponito. *Aliud.* Veneris vmbilici radicibus ex melle contritis faciẽ illine. *Aliud.* Rubia ad maculas a Sole contractas & vitiligines benefacit, ſi ea trita ex oleo facies inũgatur. *Aliud.*˚ Zochum amarum terens, ex melle faciei imponito. *Aliud.* Anethi ſemen ex vino vetere tritum & ad mellis ſpiſſitudinem redactum, faciei obducito, atq; ita per integram noctem remaneto: ſequenti mane illud remoueto, recenſque aliud reponito. Eodem quoque ſemine commanducato ephelidas & lenticulas vtiliter illinito. *Aliud.* Alba viola ex aqua ad eadẽ pficit. *Aliud.* Aphronitrum tritum cum cerato ex tyrrhenica cera cõfecto faciei ſuperdato. *Ad Vitiligines, & album colorem.* Alcyonium vſtum mellique admiſtum illitum prodeſt: eodem quoq; cum erui farina & tritici miſto quam maxime calido faciem detergito. *Aliud.* Amara amygdala cortice ſpoliata aceto acri excipito, & cataplaſma facito. *Aliud.* Ocymi ſemen cũ gallinaceo aut anſerino adipe tritum bene facit. *Aliud.* Fœnum græcum ex aceto tritum ſquammulas, ſi illinatur, detrahit. *Ad Ephelidas, & Lentigines.* Myrrha & crocum ſi aqua macerentur, illita iuuant. *Aliud.* Purpuras, aut vocatas ceryces, hoc eſt buccinas, expiſcator, in ollulam conijce, & in furnum aſſandas mitte: deinde ex melle tritis vtere. *Ad faciem albam & extenta cute reddendam.* Cucumeris ſylueſtris radices in fruſta diuide, & refrigera: deinde aqua elixatis ac tritis in cataplaſma vtere. *Aliud faciem ſplendidam reddens.* Ex eruo bene olente vino macerato ac trito cataplaſma facito. *Aliud.* Tritici, quod ſemidalin vocant, ſuccum exprimẽs, humidiorem partem abijce: parti illi autem, quæ ſubſedit, oui album commiſceto ad mellis ſpiſſitudinem: atque hoc faciem perunctam oleo deterge. A Sole autem maculatam faciem frigida multa lauato, & per vnum diem facies coloratior redditur.*˚ Violam elixans parum aluminis inijce; deinde lixiuium admiſcens ac terens vtere multo inungens oleo: ſic enim facies grati coloris, bonumque odorem os ſpirans efficitur. Cupreſſi atque ilicis ramenta vna feruefaciens, decocto corpus totum madefacito. *Aliud.* Thuris & pæderotis æquas portiones miſce, & ex melle tere: ita faciem inunge: atque integrum

G H

A grum diem ſic dimitte, deinde ablue. *Aliud.* Vini fecē melli admiſcens ſub Sole iter facturus corpus inungito, eo tamen prius nitro perfricto. *Ad impediendum Solis exuſtionem, & Exuſtam faciem ſanandam.* Bulbo candido trito ex melle inungito. Quod ſi facies citra phlegmonem tumefacta fuerit, nigram terram ex aqua cōterens ſuperdato. *Aliud.* Alcyonio & nardo gallico ſimul tritis vtere. { *Ad Panum & Lentigines.* Dracunculi radicem cum melle in cataplaſma redige: vel nigellam cū aceto, vel pentaphylli ſemen. *Ad faciendam faciē rubicundam.* Rubiā tere & permiſce eum oleo, & vnge. *Aliud.* Bulbum amarum terens permiſce cum melle, & unge. *Aliud.* Accipe ciceris, rubiæ, thuris, myrrhæ, ana drach. ij. excipe adipe vituli, & oleo maſtichino, & vnge: & poſt ſpatium abſterge ſpongia calida.}

* Ex tralatione veteri.

Ad Oris vitia, & primo ad Labiorum Rimas. *Cap. 15.*

Immaturā gallā tritam accipito, & reſinam terebinthinam cum hyſſopo & melle, atque his perunge. *Ad altiores Sciſſuras.* Caprinus adeps mūdatus proficit. *Aliud.* Adeps anſeris, & mel, & te-
B rebinthina, æquis portionibus, addito flore roſarum, hyſſopo arido, & maſtiche, fiat inūctio. *Ad Oris Halitum commendandum.* Vino vetere bene olente, in quo iris maduerit, os collue, aſſidueq; in ore breui tempore contine. *Aliud.* Vino pauliſper os ſublue, in quo ſerpillum maduerit: *Ad Oris tetros abſque vlcere odores.* Nonnulli meraco vino, cui myrrha admiſta ſit, os eluunt: atq; rotūdum odoratum iuncum terentes, partes oris internas perfricant: & cimoliam cum ſale tritam affricant: perinde & marmore uſto cum aniſo utuntur: ita & hordeo cum ſale & melle. Quidam & linteolum cremant, & vino iniiciunt, atq; ita trito vtūtur, & pumice & nardo & myrrha ex melle. Semidalin quidam & irin cum melle miſcentes comburunt, atq; ita vtuntur: & ex oſtreis purpura & buccino cum myrrha: cum cubitum eunt, aceto acerrimo colluunt. Commanducāt autem nonnulli domum egreſſuri, piceæ folia, & aqua os ſubluūt. Quidam præterea & aniſum, aut dulcem radicem, aut irin, idq; genus alia, aliqui iter facturi commanducant. *Ad Oris Vlcera & putredines.* Melanteria contuſa prodeſt. Ad eadem benefacit oleum immaturum per ſe, aut cū melle propinatum. Prodeſt etiam glaucuris vocata contuſa: eius ſuccum ex melle & aqua parib. portionibus ad gargarizandum exhibeto. { *Ad Fluxum Sanguinis ab ore.* Colluatur os ex decoctione roſarum in poſca, poſt quam erit frigida, & deglutiatur. *Aliud.* Gargarizet patiens & colluat
C decoctione roſarum frigida, aut extremitatum vitis, aut foliorum lentiſci, aut rubi, aut cytoniorum, aut vinaciorum, aut rhoe. *Aliud.* Semen roſæ cum maſtiche da ex vino adſtringente bibendum, vel ex vino decoctionis rubi, aut roſarum. *Ad Oris Vlcera.* Gallam in vino coquens collue os, deinde appone gallam tritam permiſtam cū melle, aut florem roſarum: collue etiam os decoctione foliorum oleæ.}

* Ex tralatione veteri.

Ad Dealbandos Dentes, aliaque eorum uitia ſananda. *Cap. 16.*

Vtuntur autem & huiuſmodi quibuſdam dentifricijs, quæ vna & gingiuis proſunt, & dentes ſplendidos firmioreſque reddunt. Terram erethriada vocatam vſtam tritamq; adhibēt; hoc valde bene ſplendidos dentes reddit. Farina erui lotio ſubactam illine. *Aliud.* Cuniculi caput vſtum cū ſeniculo quam albiſſimo ſæpiæ tritis oſſibus admiſcens vtere. *Aliud.* Cornu ceruino vſto tritoque vtitor: hoc & dentium dolores tollit, & ex roſaceo impoſitum capitis dolores diſcutit. *Aliud.* Pulegio & ſale fricto miſtis ad eadem tritis vtere. *Aliud.* Ouillo talo vſto ad ſimilia vtitor. *Aliud.* Hordeo toſto & ſale miſtis tritiſq; vtere. *Diaclyſma, id eſt lauatio ad Vlcera, & Dentes titubantes in*
D *firmos q.* Alicacabi radicē vna cum malicorio craſſiore elixā imponito. *Aliud.* Albæ populi, aut verbenacæ, radicē accipito: aut eryngij radicē vel ipſam herbā: aut polij radicē accipito: & terens apponito. *Ad Concuſſos Dentes & dolentes.* Aſini vngulam vſtam tritamq; aceto excipe, & orbiculos faciens repone: ad vſum aceto orbiculum vnum liquato, datoq; ore continēdū: illico. n. dolorem ſedat tolliq;. *Aliud.* Nigri chamæleonis decocto ſi foueas, dolorem dentiū curabis: id & mures necat. *Aliud.* Betæ ſucco ſi fiat collutio, confeſtim dolor finitur. *Aliud.* Alterci radicis calidiore decocto ſi foueas, dolor quieſcit. *Aliud.* Rutam, hyſſopum, & myrrham, ex vino tritas ore contineto. *Aliud.* Si ex aceto, poſca, aut vino, vbi verbaſci radix incocta ſit, os colluatur, bene facit. *Aliud.* Ex nitro cū oleo facta collutio dolorē pellit. *Aliud.* Cupreſſi baccis ex vino & roſa elixis os ſoue. Qđ ſi dētes oēs doluerint, cedri liquore os ſi collues, protinus dolori ſuccurres. Dens molaris ſi doleat, maluæ vnicū bētis cauliculū radice ſi tāgas, dolor abibit. Dētes dolētib. herbæ muralis radicē, cū balneas ingrediūtur, cōmāducāda pbeto: q̄ ſub molari dēte, quoad ex balneis egrediāt, retineto: & dolor euaneſcet. *Aliud.* Pyrethri radicula cōmāducata eodē die fugat dolorē. *Aliud.* Herbę pōtitidis vocatę radix manducata dolorē finit. *Suffimētū Dētes dolētib.* Alcyonij ſuffitu cōtinuo dolor tollitur. *Aliud.* Alterci ſemē ſuffitū dolori medet. *Vt Dētes bene oleāt.* Cimo-

liam cum ſale terito, denteſq; fricato. *Aliud*. Dentem canis accipito, & in ignem conijce, ſuffitũq; facito: vt.n.iſte crematur, ita dentes confirmat. *Ad Exeſos Dentes*. Ad exeſos autem dentes, atramento ſutorio trito permiſtum piper accipito, aut gallam. Aut ex melle tritum alumen in cauum dentis inſerito, & dolorem leuabis. *Aliud*. Limacis lapidem in fruſtula ſeſami magnitudinem æquãtia confringe, & in dentis foramẽ immitte: illico dolorẽ ſedat, ſed ex cera operculũ facito. *Aliud*. Taurinum iecur lento igne frictum, dentiq; impoſitum, ſimul atq; tetigit, dolorem diſcutit. *Aliud*. Teſtudinis vnguis in maxillaris dentis exeſi foramẽ cõiectus multũ ꝓficit. *Aliud*. Fel vrſi impoſitum illico dolorem leuat: curat aũt ẽt, quoquo modo illinatur. *Ad Dentes motos & labantes*. Teſtudinis ſanguis diu ore contentus dentes corroborat. *Aliud*. Alcyonio indico ex vino trito ſi os colluatur, motus ſiſtitur. *Ad Dentes ex ictu concuſſos*. Coralliũ imponito, & ſatis diu contineto.} *Ad Dentium Stuporem*. Aegrotus portulacam mandito. Aut oleo omphacino perungito. Aut amurcam olei in vaſe æneo ad mellis temperaturã coquito: hæc.n. vetuſta ſi inungas, valde ꝓdeſt.} *Ad Dentes Eximendos ſine ferramento & abſque dolore*. Fermentum denti circundato, & pauliſper relinquito: mox dentem lacertæ ſanguine circunfundito, & excidet. *Vt Spõte Dens excidat*. Pyrethrum aceto mollitũ, ſaleq; per triginta dies maceratum, denti prius mũdo facto circũponito. *Aliud*. Artemiſiam herbam ex aceto tritam obline. *Aliud*. Dentem circũ ſuffodiens, vermiculis, quas campas uocant, in ſummis braſſicarum, aliarumq; herbarum folijs repertis illine, ab alijs dentibus cauens. Quòd ſi inferiores dentes eximere voles, illis vermiculis vtere, qui in inferiore parte illarum herbarum reperiuntur. *Aliud*. Sandaracham ex aceto tritam ſiccari permitte, & ſicca vtiliter vtitor, prius ſanguinem circum dentem eliciẽs: ſic.n. pauliſper dimittens, digitis ipſum eximes. Aut agreſtis cucurbitulæ radicem in foramen dentis conijce. *Aliud*. Medi immaturi radicem in vmbra areſactam tritam & cretam radicibus dentis circunda: & paulo poſt digitis apprehende, ſequetur.n. Aut æthiopicæ oleæ lachryma affectum dentem tãgito. *Aliud*. Lacertã agreſtem areſactam, diſſectam, contritamq; repone: cum dentem circum purgaueris, imponito: & paulo poſt attrahito, q̃n ſequetur. *Aliud*. Vrticæ ſemina cum galbano miſta affecto denti circumline, & ꝓtinus excidet. *Ad Eximendos ſine dolore Dentes*. Herbæ lapæ radix caleſacta, & dẽti appoſita facit, vt ſtatim digitos ſequatur. *Vt Dentes digitis euellantur*. Syluestres cucurbitulas cõtunde, & aceto macera ad mellis ſpiſſitudinẽ: deinde ferramentum ad ſcalpẽdos dentes in medicamentum demitte, eoque dentem circũ ſcarifica, atque os pauliſper clauſum haberi præcipe: deinde apprehende digitis dentem & attrahe: abſque dolore euelletur. *Aliud*. Farinam ex lacte tithymali adhibe, & hederacea folia ſuper impone, per horamque dimitte: frangetur.n. ſine dolore. *Ad Dealbationem Dentium*. Nitrum, os ſepiæ, & os palmularum terens vtere. *Aliud bonum*. Corallium rubrum, pumicem, oſſa palmularum, oſſa ſepiæ, & ſalem aſſum terens vtere. *Ad Dolorem Dentium*. Oleo lentiſci non antiquo colluantur dentes. *Aliud*. Colluatur os cum folijs rutæ coctis ex oxymelite: vel colluatur cum aceto ſcillitico: vel coquatur in aceto pyrethrum & hyſſopum: oportet autem humiditatem & humorem euacuare.

Ex tralatione ueteri.

De Morbis Gingiuarum. — *Cap. 17.*

Ad gingiuas corroſas, florum roſarum drachmas viij, gallarum drachmas iiij, myrrhæ drachmas ij, commiſce, & appone. *Aliud*. Lacte aſinæ gingiuas collue. *Aliud*. Foliorum oleæ decocto os collue. *Aliud*. Aceto ſcillitico gingiuas ablue. *Aliud*. Rubiginem ferri, & balauſtia ſicca appone. *Ad Gingiuas tumidas, & carnis incrementum*. Succum portulacæ ore detine, vel aquam ſalitã oliuarum colymbadum, vel oleum ex immaturis oliuis expreſſum calidum, vel lentiſcinũ, vel de cotoneis. Sicca verò, quæ proſunt, ſunt, rubigo ferri, aut æris, radix ariſtolochiæ, ſemen plãtaginis, atramentum ſutorium aſſatũ, & balauſtia. *Ad inflammationem Gingiuarum*. Collue decocto foliorum oleæ, & appone gallam. *Aliud*. Coque in ſapa folia oleæ & gallam. *Ad Gingiuas denigratas & putridas*. Confert fricatio ex fæce vini vſta: abſtergit.n. mundat, dealbatq;. *Ad Gingiuas ſanguinolentas*. Confert miſſio ſanguinis è cephalica, & ſcarificatio gingiuarum: cõfert etiã ſuccus hyoſcyami, vel eius decoctum ex ſapa, ſi retineatur in ore. *Aliud*. Extremitates lentiſci & coque in poſca, & collue. Radicem rubi coque in vino, & os collue: vel rhum & gallam coque in vino, & vtere ſimiliter.} *Ad Oris Vlcera, & putredines*. Melanteria conuſa efficax eſt. Ad eadem proficit & oleum omphacinum per ſe & cum melle potui datum. Prodeſt & Glaucum tuſa, ſi ex melle & aqua pari portione eius ſuccus gargarizandus exhibeatur.

Ad Columellæ morbos. — *Cap. 18.*

Gallã tritã per ſe admoueto, digito oleo intincto: aut in cõchlearium inijciens, applica. *Aliud*. Spinæ ægyptiæ ſemẽ tritum atq; aridũ appone. *Aliud*. Caricas cũ oleæ folijs eſui dato. Succũ cyrenaicũ cũ ſale areſactũ apponito, prius gargarizatione ex aqua calida facta. Aut fiſsũ alumẽ vſtũ diligẽter admotũ iuuat. Aut ſtellionem viteis lignis crematũ imponito, & bene facit. *Aliud*. Rubi cauliculos ex melle & pice liquida maceratos circũda. *Aliud*. Lapidis agerati florẽ admiſtũ gar-

garizan-

A garizandũ dato. At braſſicę ſucco admiſtum alumen fiſſum, & gargarizatum mirifice prodeſt. *Vſtorium columellæ apponendum*: Miſy, & calcem viuam æquis portionibus reſina terebinthina excipe, & ſubde, retinendãq; permitte: intra horas tres, auſert. Item proficit ad vuæ affectum picis recrementum, quod ex Cilicia aduehitur, cochleario exceptum, & ſubditum. Et vuæ acerbæ ſuccus ex melle, aut prædulci vino. Dicitur aũt incolumem ſeruare columellam, ſiquis vuæ acinos quotannis ieiunus deuoret: & nunq̃ eius partis affectu vexabitur. Iiſdem præterea gargariſmatis in vuulæ vitijs vtendum eſt, quæ ad tonſillas affectas deſcribentur. Primum atq; inter initia iube aqua calida os fouere: deinde frigida gargarizare, aut poſca, aut mali punici dulcis ſucco ad mellis craſſitudinẽ decocto, & oxymelite eliquato: aut poſca, aut dracunculi ſucco gargarizet, & optime proficient. {*Ad Vuulam phlegmonem patientem*. Fiat gargarizatio cum ſucco mali punici ex mulſa, vel cum aqua decoctionis roſarum, vel cum Diambrõ ex aqua calida. Cõfert & glycyrrhizæ ſuccus cum melle appoſitus, & terra ſigillata, & fructus ſpinæ ægyptiacæ. Mitiora autem ſunt hæc, gummi arabicum, tragacanthum, ſarcocolla appoſita. *Aliud*. Fructum ſpinæ ægyptiæ, & ſuccum appone: vel cauliculos rubi terens illine cum melle.} Ex relatione veteri.

B *Ad inflammationes tonſillarum, & Anginas.* Cap. 19.

Id verò bene facit in tonſillarum inflammationibus. Myrteas baccas præparantes melle, & abſinthium, & dracunculum inungere conſueuerunt: hoc aũt medicamentum illitum, aut cum aliquo gargarizatum mirũ in modum prodeſt. Quòd ſi aliquæ phlegmonis reliquiæ ſuperſint, tonſillæq; exaſperatæ ſint, lacte planè calido per ſe, aut cum ſupra poſitorum aliquo vtẽdum eſt: aut furfuribus aqua elixis, aut mulſa, aut furfurum diluto: aut oryzæ aqua calida farinam ſubigẽs bis, aut ter, ſucco vtere: aut gallinæ hædive iuſculo: aut hordeum cortice liberatum vnà cum paſſulis decoque. aut maluæ decocto per ſe vtere: aut vnà cum melle maluam elixa, aut cum lupinis, & paſſo, & vtitor. *Ad tonſillarum humores, & Anginas*. Dulcis radicis ſuccũ eliquans vtere. Quòd ſi cruſtæ factæ ſint, ad has remouẽdas, mulſa gargarizandum eſt, aut lentis decocto per ſe, aut cũ hyſſopo, aut iride. Vel etiam oliuarum ſalſarum aqua gargarizetur. Aut croci parum, & myrrhæ cum modico paſſi inferueſcant. Aut ficis elixis hordei farinam permiſce, ſuccũq; exprimens percola, & ſucco vtere: Aut ficorũ decocto ſinapis modicũ adijciens gargarizandum propina, pituitam nanque detrahit, & phlegmonem diſcutit. *Ad abſceſſus in tonſillis*. Aliquod ex ijs, quę ſupra

C comprehenſa ſunt, proficit. Item aphronitro contrito locum tange: interdum aũt, & florem nitri adiunge, ſeparat. n. cruſtas, & abſceſſus attenuat, ſi per collutionem detur. Et lixiuio percolato marrubij ſuccus dilutus vtiliter exhibetur: Aut ipſum marrubium in mulſa coctum: Aut rutæ decoctum cũ marrubio, aut per ſe, aut in mulſa elixũ ſubſidio eſt. Itẽ & ſuccus gargarizatur, & eius decoctũ ſimiliter prodeſt. Aut miſy cum galla immatura miſtum: Aut mirtum liquido alumini, ac melli paribus portionibus tritam miſcens illine: hoc remedium non cruſtas ſolum abijcit, verum & antiades à Græcis vocatas glandulas mirifice diſſipat. Aut porcelli cruore manus imbuens, ter laborantis collum attinge. *Aliud*. Cochleas teſta nudatas in ollam inijce, deinde torreas: & in cinerem redigens, puro melle, ac leni excipe atq; perunge: uis eius incredibilis eſt.

Ad interruptam ſubmiſſamque uocem. Cap. 20.

Bulbos duos crudos ex melle eſui dato. Auxiliatur & fici decoctum cum thure, & myrrha gargarizatum. Ad idem facit, & ſulfur ignem non expertum in ouis deuoratum cochleariorum duorum aut trium menſura. *Aliud*. Accipe amygdalas amaras xx, ſeminis lini aſſi drachmas quatuor, tragacanthæ aqua maceratæ drachmas duas, nucleos pini triginta: melle excipe, & vtere.

D *Aliud*. Pulegij drachmas quatuor: ſeminis lini, piperis, calamenti, ana drachmas duas: petroſelini drachmam vnã, mellis libram vnam. *Ad eos qui propè ſuffocantur*. Humanum ſtercus in panniculo deligatum, & crematum potui dato: hoc his, qui iam ſtrangulantur opem fert. *Aliud*. Et caprinum ſtercus cum melle, & liquida pice illitum angina laborantibus ſumme prodeſt. Aut rutæ ſucco, & lacte per clyſterem tranſmiſſo laborantis fauces collue: multam enim lachrymã detrahit, & malum leuat. *Aliud*. Vrina aſſidue gargarizata ſanitatem reſtituit: vnà vero, & ſuccum braſſicæ gargarizare oportet. *Ad puerorum cruſtas in faucibus*. Prius inungito: deinde vinum, in quo ariſtolochia decocta fuerit, gargarizetur: citiſſimè curabitur.

Ad oſſa deuorata, aliaq; omnia ex gutture excutienda. Cap. 21.

Aquæ & olei parem modum in os fundens contineto, quo ad rem deuoratam eijciat. Siquis comedens aliquid deuorauerit, & ſuffocetur, ex eadem re, quam comedebat, particulam vtique auri ſuper imponat, ac ſuper caput: res enim deuorata ſtrangulansq; deſcendit. *Ad hirudines è gutture eijciendas*. Marina aqua gargarizetur. *Aliud*. Oleum, aut ſuccus cyrenaicus, ad magnitudinem erui ex vino puro calidus potui detur: Aut ſuccum anagallidis, aut acetũ acre cum thymo propina: poſtea calenti aqua gargarizetur.

Ad deſtillationes. Cap. 22.

Caſeus antiquus in cibum ſumptus iuuat: ipſas enim reſiccat. Oleo veteri nares aſſidue perunge: Aut ſulfure, & myrrha contrita cum vino, & melle, & oleo.

Ad tuſſes. *Cap. 23.* E

Fici puro uino madefacti,& in cibum ſumpti bene faciunt. *Aliud.* Reſina terebinthina in melle cocta linctui detur,poſtea uinum merum dulce ſorbēdum exhibeatur. *Aliud pueris magis commodum.* Coagulum purum cocto melle comprehende, & exhibe. *Aliud.* *Canem lycurgum uocatum excoriatum epulandum appono. *Aliud.* Allium ex melle decoctum ſuccurrit tuſſientibus. *Aliud.* Scillam accipito, & eius ſummū excauato:in cauo conijce ouum, locumq; creta obtege:& toſtum edendum exhibe. *Ad tuſſientes aſſidue.* Hyſſopi faſciculum in aqua ad tertias decoquens,ieiuno per triginta dies calidam potui dato : pueris uerò etiam cum caricis. *Aliud.* Pernam contundens,& inſtar farinæ in potione iſpargens, iuuat. Hoc idē, & ſanguinis ex ore eiectioni ſuccurrit egregie. *Aliud.* Sinapi tuſum tritumq; cochlearij menſura cum uini cyathis duobus deinceps per dies tres,bibendum dato. *Ad nocturnas tuſſes.* Mētham tritam in acetum conijce, & ſorbendum præbe. *Suffitus ad tuſſim.* Styracis,maſtiches,piperis,, petroſelini,ana drachmam unam:ſandarachæ drachmas ſex:baccam lauri unam.impone carbonibus accenſis, & per calamum æger fumum excipiat.

Ad aſthmaticos,id eſt ſuſpirioſos *Cap. 24.*

Vinum,aut mulſam,ubi ſcilla decocta fuerit,propinato.Facit, & pulmo vulpis ſiccatus,& tritus,ex vino nigro potui datus. *Aliud.* Naſturtium album tuſum,& melli miſtum lingēdum exhibeto. F *Ad ſpiritus difficultatem.* Ouium pilos,qui circum anum ſunt,accipe,hoſq; uſtos,ac tritos in paſſo propinato. *Aliud.* Sulfur ignem non expertum ex uini cyathis quatuor potui dato.

Ad recta ceruice ſpirantes. Radiculam ex aqua calida propinato. *Aliud.* Sedum ex melle tritū
* linctui dato:aut bulbum,aut abrotonum, aut halicam ex mulſa,aut hyſſopum in mulſa coctum,
* aut herbam ſtœchada,aut caſtoreum ex dulci uino,aut ſcillæ intranea ex aceto mulſo.
*

Ad ſanguinis ex ore profuſionem. *Cap. 25.*

Symphyti herbæ radice,quanta poteſt,veſcatur,eodemq; die acetum ne guſtato: *Aliud.* Terram ſamiam dato,interdum cum ſucco herbæ ſanguinalis,interdum per ſe. Dicebat autem Hippio Centaurius, Ad ſanguinis eruptionem magnifice proficit vrticæ ſuccus ex vini cyathis tribus epotus.Iuuat præterea acetum abſorptum præcipue ſcillinum:item & mētæ ſuccus,& tragacanthæ ſub lingua contentus.

Ad eos quibus ex aliqua ui in interiora ſanguis erupit. *Cap. 26.*

Accipe uitis cinerem aceto extinctum, pluſq; aceti ſuperfundēs madefacito,& p pāniculum excola:id modica aqua temperatum propina cochleariorū ſex menſura hoc & locum ſanguinē fundentem adſtringit & concretum ſanguinem deuoratum excernit, & cruoris profluuium conpeſcit:nam ſanguinis in interioribus locis exitum coercet. *Ad omne ſanguinis profluuium.* Symphyton herbam ex aceto faciei ſuperdato,ſi ex naribus ſanguis decurrat: ſi ex thorace feratur, oſſis pectoris:ſi ex veſica,aut vtero,aut renibus,coxendicibus imponito.

Ad ſanguineum ſputum,& tabem uel Phthiſin. *Cap. 27.*

Gummi partē nigram paſſo elixam exhibe ſub lingua continendam,ac deuorandam: ad ſputum enim ſanguinis,& tuſſim *gummi nigra pars vehementer facit. *Ad Phthiſim non perfectam ſanandam.* Pulmo cetui calamo extractus, & arefactus cōteratur: ipſius cochlearia tria ex mellis cyathis tribus exhibeantur: deinde paucis diebus interpoſitis iterum propinetur. *Ad Phthiſicos & purulenta, ſanguineaq; ſputa reycientes* . Vtimur ſalſamento cum pane eſui dantes,ipſum ita colluentes aqua ter,& quater, donec aqua ſalſa non reddatur : ipſum deinde charta inuoluentes cremamus, damuſq; ſine oleo,exiguum mulſi infundentes. Herophilus autem ſalſamentum,cū pane exhibet : poſtea verò aquam potandam iubet,dicens, cum ſal in ſalſamento aluū pturbat, uinum quidē datum ſoluit. Vtimur & ſcilla toſta,cum ſalſamento in ipſa, & uehementer purgantur:item & porro,cum pane . Poſtea cum diligenter purgati eſſe uidebuntur , ſi infirmiores fuerint,ipſos carnibus,& alijs id genus reficimus. H Eadē ratione utimur in ijs,quæ ad purgationem at-
* tinent,ubi abſceſſus eruperint.Herba quoq; piſcis uocata,cum axungia non ſalita eſui data ſan-
Ex tralatione ueteri. guinem reiicientes,ac tuſſientes mirifice adiuuat. *Ad ſputum ſanguinis.* Iuuat etiam terra ſigillata,& trochiſci ex electro,& trochiſci ex corallo.& theriaca data in lecto.}
*

Ad lateris phlegmonem. *Cap. 28.*

Radicis corticem in potum exhibe.Cuminum,in obſonijs utimur,in aquam inijce, & bibendam
Ex tralatione ueteri. præbe. *Aliud.* Rutæ cauliculos quinq; contritos quotidie dato: aut herbæ ſtœchadis quantū tribus digitis capi pōt.Itē trifolij ſemen,aut panacis radicem,aut aiugā ſimiliter potui dato.{ *Ad pleuritidem.* Si quidē uſq; ad clauiculā pueneri t dolor,mittendus ſanguis eſt:ſi verò ad præcordia deſcēdat,corpus eſt purgādū,& utēdū clyſteribus ualentibus.Si dolor fuerit moderatus, danda eſt aqua mulſa,& ptiſanæ cremor,aut chondri: in proceſſu verò morbi permiſcendū ſorbitioni calamentum uel marrubium:confert ēt ſemen vrticæ cum melle.Ad fortiores autem dolores utendum eſt ſacculis è milio, & furfure; uel fomentis ex aqua calida, aut oleo in aliqua veſica poſito,

A ca poſito, uel lana ſuccida perfuſa oleo, & vino habente ſal. Poſt ſeptimum verò diem, & emplaſtro dicto rutaceo utemur. Multoties autem bulbi cum axungia ſuffecerunt. Dandũ eſt, & eclegma, quod fit ex nucleis pineis, & amygdalis amaris, & ſemine lini, & amylo. *Vnguentum bonum*. Accipe bdellium, coſtum, cauliculos braſſicę combuſtos, & redactos in cinerem, permiſce cum adipe: hoc enim medicamentum præclare diſcutit.}

Ad extollendas diſtendendasq́; mammas pendulas, ac flaccidas. CAP. 29.

Terram pictorum capiens, & cum melle elixās, panniculo illitā imponito à ſummo mane vſque ad veſperā: deinde ſpõgiā ex olla ſuperaddito, quo ad cataplaſma abduxeris: hoc aũt, & erectas, & turgidas mammas facit. Craſſius aũt cataplaſma imponas. Si vis ipſum efficacius reddere, gallæ acerbæ vncia una miſceatur. *Vt mammæ plures annos molles ſint*. Ex cicuta cataplaſma facito. *Vt mammæ maiores ne fiant*. Porcellum diſſecans crurore mãmas obline, amplius non augeſcẽt. *Ad lac ſiccandum*. Cretarium* aceto maceratum illitum, & impoſitum lac areſacit. {*De Mammillis, & primo de abſceſſu mammillarum*. Cimoliā, thus, & oleũ roſatum ꝑmiſce, & appone, *Aliud*. Principio intinde ſpongiam in poſca tepida, & exprime, & appone, & ſuperliga. *Aliud*. — Ex tralatione ueteri.

B Palmulas & micā panis tere, ꝑmiſce cum poſca, & appone tepidũ. *Aliud*. Coriandrum, & pſylliũ cum cerato appone. *Aliud*. Panem & herbā muralem uiridem cũ cerato imponito ꝑ diẽ. *Aliud*. Panem cũ aqua mulſa, uel melle, & uino admoueto: ſi verò non tolerant grauitatem mammillæ, ꝑfunde oleo calido, & lana ſuccida molli, uel decoctione fœnigræci, vel althęę, uel ſeminis lini.

Ad attrahendum lac. Raphanum cum furfuribus in vino coque, cola, & propina. Seſamũ ex vino dulci da potui. *Aliud*. Anethũ, uel ſemen eius coque cũ carnibus uel cũ facientibus lactis copiā. *Aliud*. Furfures cũ radicibus fœniculi coque in aqua, & da potui. *Aliud*. Nigellæ drachmā i. pone in mulſa, & propina. *Aliud*. Porrũ coque in aqua, & da bibẽdũ eius decoctũ. Vel porrum tere, & cola, & da aquam potui. *Aliud*. Succum fœniculi da bibẽdũ. *Aliud*. Radicẽ fœniculi, & hordeum aſſum coque in aqua, & ꝑmiſce butyrum, & da bibendum. *Aliud*. Decoctum erratici fœniculi da bibẽdũ: da ẽt eſui ipſum fœniculum. *Aliud*. Cardamomum cũ vino da potui. *Aliud*. Semen uiticis da cum uino bibendum. *Aliud*. Succum betæ da bibendum. Oportet autem abſtinere ab acribus, & ſalſis, & acidis, & oleribus crudis. *Ad prohibendum lac*. Foue mammas ex aqua marina, & eis admoue adſtringentia, & ſiccantia. *Vt mammillæ remaneant tenſæ diu*. Cicutam mãmæ imponito per dies nouẽ, ſpongiam poſca madentem ſuperdato. Cyminum tere, impone cum aqua, deinde ſpongiā ꝑfuſam poſca ſuperappone, & liga: poſt tres aũt dies aufer cyminum,

C & tege mammillas cum radice lilij, & melle, & dimitte tribus diebus: & hoc facito in mente.}

Ad Fœtidos ſudores, & alarum tetros odores. Cap. 30.

Aſaro alas ſubline à balneo, & ſummo mane quotidie. Aut alumine liquido ꝑunge quotidie: Aut ocymi ſemine ex vino, & melle illinito: hoc odores fœdos alarum diſcutit. Aut puluerem tenuem admoue.

Ad uitio ſtomachi laborantes. Cap. 31.

Cedri liquoris cochlearia duo, olei immaturi cyathũ, in vnũ miſcens ſorbẽdũ dato: id omnem dolorẽ funditꝰ tollit: eſt ãt Serapionis, fidemq; hoĩum ſuperat. *Aliud*. Aniſum in panniculo ſucci plenũ deligato, & in aquā calidā conijcito, & ſorbere iubeto. *Ad imbecillos, & Nauſeantes*. Mentę cauliculos duos aut tres, mali punici dulcis ſucco atq; aceto inferueſaciẽs, ſorptui dato. *Aliud*. Sãbuci tenera folia ex munda aqua ſi bibant, ſupra fidẽ ꝑficiunt. *Ad morſus uentriculi ſine bilis uomitu*. Tragoriganũ in aqua pari mõ macerās ſorbẽdũ exhibeto, lactis faciẽs tẽperaturā. *Ad ſtomachi imbecillitates*. Sinapi frictũ ex aqua tritũ, & potũ bñ facit. *Epithema ad ſtomachi Hypochondriorumq́; uitio laborãtes*. Fecẽ aridā cerato myrteo, aut roſaceo excipe, & vtere. *Ad ſingultum*. Cũ ſemel ſingultũ ſenſit, digitũ tuũ ſiniſtræ manus, quẽ ſalutatoriũ uocãt, ter ore contineto: aut acetũ

D ei ſorbẽdũ dato: aut cuminũ, & alicā: aut uomat, & ſingultus ſedabit: aut ſpm̃ contineat: aut ſternutatione vtat: aut rutā ex uino bibat: aut micā panis aceto madẽtẽ bibito, aut porcelli oſſiculum manu atterito. Singultꝰ quoq; terror incuſſꝰ finit. { *Ad dolorem ſtomachi*. Caſtoreũ da bibendũ cũ poſca, & ſi eſt flatꝰ cauſa, coq; oleo cyminũ, & ſemẽ dauci, & petroſelinũ, & ũge: & ſi eſt frigus, coque in oleo baccas lauri, & rutā, & nigellā, & ſemẽ fœniculi. In immoderatis uẽt dolorĩbꝰ fac fomẽtũ cũ milio. Cõfert ẽt cucurbitula magna ũbilico ĩpoſita. *Ad Debilitatẽ ſtomachi*. Cõfert oleũ de ſucco cotoneorũ. Semẽ ſinapis vſtulatũ tere, & ex aqua ꝑpina. *Aliud*. Maſtiches, ſtyracis ana partes ij: abſinthij, ęnanthes, ana partes tres, olei melini partes quatuor, uini qđ ſufficit: roſarum partes duas: hæc trita, & mixta aſſume ex purpura aut lana, & appone ſtomacho. Quidam addũt cyphi uocatum. Quidam apponunt ceram, & ceratum faciunt. *Aliud*. Mentæ ramos duos, uel tres, coque in ſucco punici dulcis, & aceto, ac potui dato. — * * Ex tralatione ueteri.

Ad choleram, & uomitum, & uolulum, & uomitum ſtercoris. Cap. 32.

Vinum albinum in cholera ex uſu eſt, ſtomacho enim commodat, & ad uentrem bene facit. *Ad uomitum comprimendum*. Herbæ ſanguinalis ſucco cibos inficito. *Aliud*. Abſinthium in aqua ad tertias decoctum potui dato, habitum ægroti conſiderans: centaurium præterea, aut

thymum

thymum,aut nigras myrti baccas ſimiliter exhibeto.*Vt facilis ſit uomitus*.Sãpſuci ſolia eſui dato. E
Aliud.Lixiuio percolato oras poculi obliniro.*Ad uolulum mirum auxilium,& ad ſtercus uomen*
* *tes*.Ita faciro.Oleum,in quo anethum decoctũ ſit,propinato:quoad aſir elix..tur,ægrotum in cali
dam aquam demitte,& ab olei potu calidas micas eſui concedito: ſeruabitur enim etiam ſi iam
ſtranguletur.Hoc ego principem in noſtra Aſia ſeruaui. *Ad eos,qui crebro uomunt*.Rhun,& cu-
minum in unum contundens da ex aceti mulſi cyathis ſexunciam in potum. *Ad cholera uexa-
tos ualde efficax*. Menta ex uino ſumpta, ſi febris abſit, herba quinq; ſolia arida trita ex vini cya-
this ſeptem,aut ex aquæ calentis cyathis duobus pota, ſtatim dolorem leuat.*Aliud*.Cochlea cũ
teſta cootuſa potui danda. *Ad ſupprimendum uomitum*. Foliorum & capreolorum viris ſuccus
cum polenta ieiuno in potum detur ex aqua cochlearij menſura.*Aliud*.Panacis obolum ex uino,
& oleo calido propinato.

Ad iecinoris uitia. *Cap.* 33.

* Petroſelini ſeminis cochlearia,menta inſperſa,& epota proficit.*Aliud*.Herba *fumaria voca-
ta in ſuccum ſoluta,& in paſtillos redacta aridaque, indolentiam præbet: ter autem ex aqua po-
ta liberat.*Aliud*.Lupi iecur denarij põdere ex paſſi ſextario exhibitum bene facit. *Aliud*.Piperis
* albi grana nouem,& myrrhæ,quod auellanæ magnitudinem æquat, omnia unà contuſa ſereno F
cœlo alternis exhibeto ter,aut quater. *Aliud*.Equi iecur penu *cedrino reponito:deinde chio ui-
no,& aqua dilutum exhibeto: quibus enim iecur vlceratum eſt, ne amplius exedatur,efficitur,
Aliud.Maluæ ſuccus ex melle potus iecinoroſis medetur. *Aliud*. Haſtulæ regiæ radix pota ieci-
noris dolores leuat. *Aliud* Alba uiola pota confeſtim iecinoroſos dolore liberat. *Epithema Ieci-
noroſis commodum*. Laſerpitium contuſum ueteri axungia comprehende,& linteolo illitum ſup
impone.*Aliud*.Fico in mulſa decocto,& trito abſinthium cõtuſum quàm plurimum admiſceto,
& utitor.*Aliud*.Braſſica cruda ſuperdata iecinoroſis celeriter opitulatur.

Ad arquatos. *Cap.* 34.

Radices acanthi,quod Romani tricardumæam uocãt,uirides tres, aut aridas quatuor, in aqua
decoquito,donec dimidium relictum ſit,& expreſſis radicibus aquam potui dato. *Ad aurigi-
nem ualde efficax medicamentum,& longa experientia comprobatum*. Raphanos uirides cum folijs
contunde, & unius duorumve ſuccũ ex uini cyatho uno exhibeto; ante balneum uerò,ſi ieiunus
* fuerit,propinato,& in calidum ſolium deſcendere iubeto, uidebis.n. auriginem aquæ ſupernatã
tem.Quòd ſi contumacior ægritudo fuerit,ſuccum bibere iubeto.Aut anchuſæ radicis aridæ co-
chlearia duo accipiens ex aquæ cyathis tribus potanda datò. Aut ſulfuris ignem non experti
cochlearia quatuor ex uino.Aut herbæ ſabinæ vnciam ex mulſo.Ego ſanè,& hoc utor,uehemẽ G
ter faciente.Aphronitri uncias duas in vini aminæi cyathis duobus macerans,ſub diuoque no-
ctem integram exponens, do ieiuno potandum. idq; facio per tres,aut quatuor continuos dies,
& ſanitatẽ reſtituo.*Aliud*.Herbã hypericon,& adiãthon aquę incoctam potandã offeras.*Aliud*.
Myricam ex aceto tritam potui da:arquatos curat.Regio morbo affectũ in balneum abducens,
& in ſolitũ deſcẽdere iubens iunci odorati uncias duas ex uini mulſi cyathis tribus potui exhibe:
* diſcutiet longã auriginem,liberabit.*Aliud*. Herba tubia utere in quotidiano uictu abſque carne
ſuilla:ipſam contundens,& cribrans adusq; in ſextum diẽ cochlearium unum ex uini decem co-
chlearijs:deinde ſemper ſubtrahens dato uini cochlearia nouem, deinde octo,deinde ſeptẽ,po-
ſtea ſex, poſtea quinq;, deinde quatuor,deinde tria: quòd ſi trigeſimo die fuerint aliquę morbi
reliquiæ,eandẽ exhibeto, ſimilẽ ordinem ſeruans.*Aliud*. Chamæmelum ex aqua potum arqua-
tum pellit,& iecinoroſis uehemẽter auxiliatur.*Aliud*.Radicula ex melle,& lacte pota medetur.
Aliud.Aſelli,hoc eſt centipedæ, ſub aquariis uaſis repertæ,tritæ,ex mulſo potæ,regio morbo li-
berant.*Aliud*.Serpillum aquæ incoctum & potui datum,auriginẽ ſubmouet.*Aliud*.Sulfur ignẽ
non expertum menſura unius cochlearij, aut duorũ,ex uino potum arquatum curat.*Aliud*.Fer-
ri ærugo cito liberat.*Aliud*.Capreæ ſtercus aridum tritum cribratum cochlearij menſura ex ui- H
ni odorati cyathis quatuor ieiuno,& loto exhibe:febricitantibus autẽ ex aqua eãdẽ portionem.
Aliud.Vrſini fellis quantum græcã fabã æquat, exhibeto, deinde aquam ſuperbibito.*Aliud*.Sa-
binæ cyathus ex mulſo potus hoc morbo liberat.*Aliud*.Thus aquæ incoctum propinato.*Aliud*.
Terreſtrẽ lumbricum tritum potui dato.*Aliud*.Ariſtolochiam ex aqua exhibeto.*Aliud*.Cicho-
rij ſucci cyathos quatuor ſi biberit,ſanabitur. *Aliud*. In medium balnei conclaue deſcendere iu-
beto,ut ſudet:& egreſſus ſanus erit.*Aliud*, Stercoris canini albi, quod genubeos uocãt,cochlea-
rium ex uini optimi cyathis tribus per dies decem propinato. Hoc idem ad colicos dolores, &
inflationes pariter proficit.*Medicamentum ad morbum regium, quod in nares fundi debet*. Elate
rij quantum fabæ græcæ amplitudinem æquat muliebri lacte liquatum in nares fundatur.*Aliud*.
Nigella aquæ incocta in nares coniecta in balneo auriginem detrahit.

Ad Lienoſos. *Cap.* 35.

Rumicis agreſtis radix tũdatur,in pila,& tritæ ſuccus exprimetur, & per tres dies ſinguli cya-
thi

A thi bibantur. *Aliud*. Panacis radix contuſa cochlearij menſura ieiuno ex aquæ calidæ cyathis tri-
bus exhibeatur. *Ad lienoſos cum prædura tumore*. Capparis radicis corticis vnciam accipe, aceti
ſextarium ſemis, aquæ ſextarium integrum: decoque ad tertias: propina à cibi perfecta cōcoctio
ne cyathum vnum duosve, & hoc per interualla facito. *Aliud*. Hederæ foliorum aceto incocto-
rum & contuſorum ſuccus expreſſus robuſtis purus potui detur: ſed delicatioribus, aqua dilutus:
anteq̃ bibant autẽ ipſos concitatius ambulare cogito. *Aliud*. Centauri tenuioris, quod iam conſe
nuerit, in pila contuſi, cochlearum ſebre carentibus dato. *Aliud*. Leporinus lien recens ita deuora
tus, vt ne dentibus attingatur, lienoſos magnifice iuuat: ignoret aũt laborans quid deuorauerit,
oculis faſcia velatis. Idem facit, & catellorum nondum viſum adeptorum lien perinde in ventri-
culum tranſmiſſus. *Aliud*. Venatorij canis catulum aridum tritum modico nardo adiecto ieiu-
no exhibe. Dicebat aũt Marcellus id quoque ad lienoſos vehementer facere, ſi cardamomi co-
chlearium vnum aut duo ex aceti ſcillini cyatho vno duobusve ieiuno dentur: idq; per tres dies
continuos facito. *Aliud*. Radices hederæ molles elixæ ex vino bibantur: aut crudæ contuſæ ex
vino itidem. *Aliud*. Aſini ſtercus aridum aceto diſſolue, & per linteolum excolatum potui da-
B to. *Aliud*. Raphani ſuccus ex oxymelite maceratus per tres dies accipiatur, ſingulis diebus cyathi
bini: lienem attenuat. *Aliud*. Ferri recrementi cochlearium ex poſca potui dato. *Aliud*. Irin lō-
gam aceto incoque, & acetū propinato. *Aliud*. Elcorodani * cor potui eiuſq; exhibeto. *Aliud*.
Muxin ex aqua elixum, ſi aridus ſit, ſuccum propinato: muxin verò dicitur lingua Cappadocica.
Aliud. Stœchadis triti cochlearium ex vini lētiſcini cyatho bibatur. *Aliud*. Ammoniacam guttā
ex aceto tritam ieiuno exhibe cyathi menſura. *Aliud*. Muris lienem, & piperis grana ſeptem, in
fico torreas, & clam epulanda exhibe. *Epithema ad lienoſos*. Lapidem aſium in veſicam bubulam
conijcito, & aceto acri madefactum lieni ſuperimponito: ipſum cōminues. *Aliud*. Glandem qua
vnguentarij vtũtur, ex aceto maceratam, & ad cerati craſſitudinem redactam imponito. *Aliud*.
Vulpis lienis ſuper locum alligatus lienoſos morbo liberat. Item hœdi lienis impoſitus lienem
digerit. *Aliud*. Syluestris braſſica, ſi ex ea cataplaſma fiat, lienoſis medetur. *Aliud*. Perſici arboris
folia eodem modo impoſita bene faciunt. *Aliud*. Myricæ ſemen aceto incoctum, tritum atq; ſu-
perdatum, iuuat. *Aliud*. Ammoniacam guttam aceto maceratā linteolo illitam impone. *Aliud*.
C Crocomagma aceto maceratum, & ad cerati temperaturam redactum, imponito: non amoue-
tur, quoad ex toto ſanauerit. *Aliud*. Capparis radix curioſe trita, & linteolo illita, ac loco impoſi
ta eodem die opem tulit. *Ad lienoſos*. Radicis capparis corticem in aquæ libra, & aceti ſemi-
libra incoquito vſque ad tertias, & potandam præbe ſeſquiunciam. *Aliud*. Hæderacea folia aceto
inſeiuefacta contunde, & humorem exprime, ac robuſtioribus ipſum præbeto: delicatioribus
autem aquam admiſceto: ſed prius ipſe ambulato, atque ita bibito. *Aliud*. Capparis radicem tu
ſam, & aceto mulſo incoctam ieiuno potandam præbeto. *Aliud*. Accipe cypreſſi baccas, & val-
de conteras: & erui farinam quàm tenuiſſimam in acetum mitte, & vſque ad emplaſtri tempera-
turam decoque: lienique per triduum impone: poſt tertium diem ſolue, & emplaſtrum aquæ
plenum inuenies. *Aliud*. Ammoniacam guttam in ſcillino aceto per triduum demerſam, ac læ-
uigatam panniculo illine, atque impone, neque amoue, quoad emplaſtrum decidat. *Aliud*. Fo-
lia ſycamini mori refrigerata, & arefacta in vmbra, terito: & aridum medicamentum facito ſcru
pulorum quatuor pondere: & cum pauco pipere & cariophyllis, & ex vino mero calido, cum
deſcendit in balneum, potui præbeto.

Potio ad aquam inter cutem ut humor incluſus per lotium eijciatur. Cap. 36.

D Aeris vſti quantum fabam ægyptiam æquat, fimi columbini vnciam, vini cyathos tres, exhi-
be: eſto autem vncia potio. *Aliud nobis in multis uſu comprobatū*. Tithymali characiæ vocati radi
cem pro ægroti viribus eſui dato. ſtatim enim largiter aquam ducit. *Aliud*. Granum cnidium tu
ſum, & cribratum melle comprehēde, ut ſordium craſſitudo fiat; & cochlearium plenum ex uini
mulſi cyathis tribus, & modico aquæ calidæ ad lactis temperaturam, aut ex ouo ſorbili, propina-
to: plurimum enim aquæ deijcit. *Aliud*. Hebuli radicum ſucci cyathi duo, vini tantundem, in vnū
miſti, & exhibiti liberant abſque ſtomachi ſubuerſione. *Aliud*. Graminis decoctum potui datū
vrinam citat. *Aliud*. Solani ſucci cyathi quatuor, mellis cyathi ſedecim, in potum ſumpti, bene-
faciunt. *Aliud*. Hyſſopum, & hirci lotium, ex paſſo potum, vrinam mouet: perinde, ſi capri
ni copiam habueris. *Epithema ad hydropicos*. Hederam * crematam diligēter in modum cataplaſ-
matis impone. *Aliud*. Raphanos aquæ incoctos, quod teneritate flaccescant, accipe: deinde hor-
deacea farina adiecta miſce, decoque, & cataplaſma facito.

Ad umbilicos procedentes. Cap. 37.

{Gallas combure, vel tere, & permiſce cum cortice thuris, & albo oui, & appone.}

Ad tormina, & uentris dolorem. Cap. 38.

Ariſtolochiæ radicē in vino potui dato: ad tormina, ſingultum, capitis dolorem, & partus dif- Ex tralatione ueteri.
ficultatem bene facit. Sternutatio ad tormina, & omnia interna vitia proficit. *Aliud*. Lych-
nitidis

nitidis herbæ radix lota dulci uino incocta, deinde percolata, & pota magnifice prodeſt: ſin mi- E
nus aũt cibis tuis adijce modicum caſiæ, & olyrę non contuſæ: *Ad tormina inteſtinorum, & uentris.* Cumini fricti & contriti cochlearium vnum duove ex aquæ cyathis tribus potandum eſt. Et aduerſus inflationes acetũ feruefacito, ac refrigerato: poſtea apij ſemen tuſum admiſceto, ac iterũ acetũ feruefacito, ex eoq; potionẽ dato. *Aliud.* Irionem herbam ex aqua tritam potandam dato. *Aliud.* Ex lampro, quod ſatis eſt, tritum ex aceto ieiuno exhibe. *Aliud.* Laurum commanducans ieiunus ſuccum deuorato: partem commanducatam vmbilico imponito: illico tormina finientur. *Medicamentum ano immittendum alui purgatorium.* In fel tauri lanæ hapſum intingito, anoque immittito. *Aliud.* Gallicum ſaponem lana inuolutum ſubmittito, aut liquidum alumen potiſſimum. *Ad inteſtinorum tormina.* Lentem teneram contuſam cum rubi radice elixam imponito, ac eſui dato. *Aliud.* Flores mali punicæ domeſticæ acido lacti incoctos contere: & oleum eodem modo infunde, & edendos appone. *Aliud.* Milio contuſo elixo vitulino adipem infunde, & quàm pinguiſſimum calidiſſimumque ſorbendum exhibe: poſtea gelidiſſimam aquã ſorbeto, & cõfeſtim erit incolumis. *Aliud.* Gallæ interiorem partem tritam, ac leuigatam accipito, farinaq; admiſta, & oui albo paſtillos effingito: atq; aſſos frangito, vinoq; ſimplici madefacito, & eſui dato. *Medicamentum ad torminoſos, ventriculoſos, & leuore inteſtinorum laborantes, quod per linctum accipitur.* Laſerpitij ramẽta meli commiſcens linctui dato. *Aliud.* Ouum, mel, vuiũ, F
mali punici putamina, pari portione in unum miſcens frigito, & piperis modicum inſpergito, ac potionem dato: vehementer facit. *Aliud:* Oua tria accipiens in aceto conijcito, ac ita per triduum macerari ſinito: deinde ſimilaginis modicum capiens, cum tribus ouis ſubigito: mox aſſans, & meraco uino madefaciens, exhibeto. *Potiones ad torminoſos, & ventriculoſos, & leuorem inteſtinorum.* Vinum aſtringens, cui rhus obſoniorum vſq; ad tertias incoctus ſit, potandum iubeto, quibus ventriculus male ſe habet. *Aliud.* Vinum auſterum, cui galla incocta ſit, illi potui pro
Ex tralatione ueteri. nibus concedito, quorum ventriculus fluxione vexatur. *Ad torſiones, & dolores ventris.* Da cyminum mandendum, & deuorandum. *Aliud.* Cnidium, & fœnumgræcum tere, & coque: & da decoctum bibendum. *Aliud.* Baccas lauri ſiccas, & excorticatas teres, & da bibenda cochlearia nouem. *Aliud.* Serpyllum terens da cum vino bibendum. *Aliud.* Decoctum ſampſuci da cum vino in potum, *Aliud.* Eringij radicem da cum vino potui, uel decoctum ſpicæ, uel caſtoreum. Ad dolorem autem dyſentericorum, cotonea cum cerato roſeo aut myrteo, æquis portionibus, uentri impone. *Ad colicam.* Spolium ſerpentis in uaſe æneo frigens cum oleo quouſque comburatur, diſſolue ipſum in illo oleo, & vnge ex eo cum tuo digito.} *Aliud.* Glãdulam opio in ſucco la- G
ctucæ liquato obline, & ano indito.

Ad ventris profluuium. *Cap. 39.*

Gallitrichi ex aqua decoctum potui dato. *Aliud.* Stœben*, qua ad teſtacea uaſa uti ſolent, ſpinis aſperam, in pila contundito, & aquæ incoquito: & aquam in dolore uentris abſq; uino propinato cum febrem hñt: cum febre uacant, uinum commiſceto. *Aliud.* Nucũ putamen, quod nucleos includit, tritum, ex aqua potui dato cochleariorum trium menſura. *Aliud.* Cornu ceruinũ mollius uſtum, cum gallæ pari portione in potum dato. *Aliud.* Rumicis ſemen contritum, & potioni cibove inſperſum optime facit. *Aliud.* Nucum internum illud, quod inſtar columellæ eſt: & capitum papaueris, quod veluti operculũ eſt: pari portione ex uino exhibeantur. *Aliud.* Quernas glandes contuſas, & diutius cribratas, ut polentã in vinum auſterum ſpargito, potionẽq; concedito. Carabi teſtas frictas, & tritas ex aqua porrigito. *Aliud.* Struthiocameli uentriculus, & gallinarum ſimiliter, cochleariorum duum menſura ex uino potus febri abſente, præſente verò ex aqua. *Aliud.* Thuris grumus fabæ magnitudinis in vini nigri cyatho uno, ſolani ſucci cyathis duobus, eliquatus, in potum detur. *Aliud.* Gummi albi contuſi unciam ex uini nigri cyathi ſex bibito, ad idem ano impoſitum facit. *Aliud.* Cochleama phricanã ſumens, in eam liquidã picem infunde, & calefactæ carnem exime, & in anum bis, aut ter immitte. *Aliud.* Serpentis ſeniũ, hoc H
eſt ſpolium, in uaſe æneo ex oleo frigens quoad in carbonẽ vertatur, contere: & digito in oleum intincto anum perunge. *Aliud.* Herba ſacra inferius foueto, aquam ne attingito. *Aliud.* Beta ex aceto contuſa, & cataplaſmatis more à ſuperioribus ad inferiora vſq; impoſita, torminoſis magnifice prodeſt. *Aliud.* Cornorum oſſa contuſa uentri illinito. *Ad Dolores torminoſorum.* Malum cotoneum aſſum, cum cerati roſei pari portione impoſitum, illico dolorem leuat.

Ad laxioris inteſtini, quod colon vocant, dolores. *Cap. 40.*

Oſtreorum teſtæ crematæ, & tritæ potui dentur: duarum ligularũ modus ſit ex calentis aquæ cyathis tribus. *Aliud.* Thymum creteuſe aquę uſq; ad tertias incoctum ex attico melle propinetur. *Aliud.* Sacram radicem tenuem in aquam mitte, & ad dimidias elixa: decoctum per quinque dies potui detur, & morbo liberat: hoc in multis probatum eſt. *Aliud.* Viridis menta elixa per triduum exhibeatur, & nunquam dolebit, *Aliud.* Lauri ſummitates teneræ ligneæ eſę per triduum, liberant: ollula verò, ubi menta incocta ſit, caue ne per triduum illud terram attingat. *Ad interſeptum.* Fraxini ligni ramentorum cyathus triduum potui datus ſanitatem

tatem

A tatem reſtituit. *Aliud ad multa faciens.* Cucurbitulam ſylueſtrem alexandrinam excauatam non ferro, & expurgatam, in vini Coi ſextarium mitte, & feruefacto: vinum poſtea ad temperatum calorẽ reuerſum bibito, & deambulato: & dolore ſolutus eris. Detrahit multa excrementa hæc potio: ſalem autem, ne nauſeet, ore contineto. Benefacit, & ad coxendicis dolores. *Medicamentum ad coli dolores ano immittendum.* Opium Hiſpanum lactuca excipe, & in peſſum redactum ſedi immitte. *Aliud.* Allij nucleolum lixiuio calefactum ex inferiore parte indito, & arido ſtercore detracto ſaneſcit. *Aliud.* Si coli dolore tentatus dormientem canem expergefecerit: & in locum vbi canis dormiebat, meierit: ſtatim dolore leuabitur, & canis moritur. *Remedium colicis, & inflatis externis imponendũ.* Cerato liguſtrino laſerpitiũ cõprehende, & impone. Ego verò, & modicum caſtorei admiſceo; & efficacius redditur. *Ad tormina.* Græcum cuminum manducato, ac deuorato. *Aliud.* Cnici contuſi, & fœnigræci elixi ſuccum potui offer. *Aliud.* Pectinẽ in aqua calida madefactum, & ablutum propina. *Aliud.* Baccarum lauri aridarum corticis cochlearia nouem in potum dato. *Ad omnes inteſtinos dolores.* Ex inteſtinis dolenti ſiquis pedes lauerit, & ex aqua ea potui dederit, dolor confeſtim euaneſcit.

B *Ad inteſtinorum Sciſſuram.* *Cap. 41.* *

Aegyptiæ ſpinæ radicem, & carnes hœdi capręve cum pilis, & iorco, capiens, terito, & ſimilagini commiſtas cæpas vino temperatas, potionem facito. Eadem radix, & phlegmone pulmonum laborantibus in potu auxiliatur. Eadem ſuſpenſa tertiana febri, & quotidiana liberat, & ex oleo pota vulneribus medetur.

{*Ad renum, & coxendicum dolores.* *Cap. 42.*

Accipe farinam iridis, & acetum potens: permiſce eis reſinam pini, & lupinos, & pyrethrum, & terebinthinam, & ſulfur, nitrum, & baccas lauri: miſcens omnia cum melle appone.} Ex tralatione ueteri. *Ad coxendicis dolores purgatorium.* Tithymali ſucci guttas quinque in ficum inſtillato, & eſui dato: purgat.

Medicamenta, quæ exterius impoſita aluum ducunt. *Cap. 43.*

Granum cnidium cortice liberatum cerato comprehende, & uentri puerorum ſuper vmbilicum imponito. *Aliud.* Felle tauri vmbilicũ perungito. *Aliud.* Suillus talus vſtus tritusq; ex aqua potui detur. *Aliud.* Herbam anthemin, hoc eſt chamæmelũ ex oleo terito, & inungito: ſtatim dolor finietur. *Aliud.* Reticulum, cuiuſmodi volueris, de mulieris capite detractum capiti laborantis imponito ſanitatem ei reſtitues: melius fuerit autem, ſi prius calefactum reticulum impoſueris. *Aliud.* Coriandrum uſtum, oleo maceratum, vmbilico ſuperimponito, & lana contegito.

C *Ad vrinæ difficultatem, & calculos.* *Cap. 44.* *

Scorpij vſti edantur, illis autem, qui ſorſicã abhorrerent, cum adipe miſti, toſtique, clã & citra ſuſpicionem exhibeantur: mirifice proſunt. Calculus ẽt vrina redditus oliuæ nucleo ſimilis contritus, & igne candens, ſi bibatur, eos qui in veſica ſunt, calculos exterit. Felis iecur vſtum tritumque ita, ut bibi poſſit, calculoſis remedio eſt. Iaſpis quoque lapillus potui datus veſicæ calculos diſſipat. *Aliud.* Vmbilici veris radix elixa, & trita vnciæ pondere in diem ex diluto uino bibatur: ad renum calculos uehementer proficit. *Aliud.* Succi vuæ immaturæ, & ruſæ hederæ corymborum, par mod' ex albo vino teratur: ſucco illinito mictus difficultate male habitos. *Medicamen exterius calculoſis imponendum.* Vrina reddita butyro veteri remollitũ panẽ oblinito, & cubitum eunti lana apponatur per triduum. *Epithema vrinam proritans: prodeſt, & calculoſis renibus.* Calaminthã cum aceto, & pipere cerato colligito, & umbilico ſuperdato. *Aliud.* In ſampſuci decocto deſideat. *Aliud.* Herbã perdicion, ideſt parietariam, oleo incoctam ſuper locũ veſicæ imponito, illico urina decurret. *Ad calculoſos.* Montana triſſago mulſæ incocta potanda offeratur: hoc remedio Samius Priſcus utebatur: *Aliud.* Albæ hederæ corymbi ex vino poti lapillos confringunt.

D *Aliud.* Salicis folia tuſa ex uino auſtero tãtiſper accipiãtur, dum ſanitas reſtituatur. †*Ad eos qui nolentes urinam reddunt.* Galli guttur vſtum ligulæ menſura ieiuno ex aqua propinato. *Aliud.* Leucanthemi flores ſeptem tritos ex aqua potui dato. *Aliud.* Leporis teſticulum aridum minutatim conciſum ex uino odorato potandum præbe. *Aliud.* Cimices tres contuſos ex uino auſtero propinato per nouem dies. *Aliud.* Calaminthaм, & myrrham ex aqua ante cœnam potui dato. *Aliud.* Anſerinas linguas per triduum, quoque die unam, edendas apponito. *Aliud.* Rutæ ſyluaticæ ſemen per triduum eſui dato. *Aliud.* Ipſius penis cimolia ex muralis herbæ ſucco oblinatur. *Ad difficultatem mingendi.* Rhum, & corymbos hederæ rubræ tere ex uino albo: & unge partes, quæ ſunt ſub vmbilico patientium dyſuriam. *Ad ſiſtendum exuberantiam vrinæ exeuntis.* Accipe pelliculas, quæ ſunt in ventre gallinarum, & ſicca in Sole: & ſume ex eis drachmam. Et thure maſculo, & glande ſicca, & floribus punici ſylueſtris, et galla, ana drachmas iij: tere, et da ex eis ieiuno cum melle roſaceo, ex aqua frigida.

†*Hoc in græco codice in fine ſunt ſcripta.*

Ex tralatione ueteri.

Ad fœminarum vitia, & primo ad conceptum. *Cap. 45.*

Caricas ieiuna, cum oleæ folijs edito. *Aliud.* Ruminantis pecudis ſpumam digito ſumens

cx vino

ex uino in potum exhibe. *Aliud.* Naſturtium tritum ex aceto per quatriduum edito, poſtquam E
corpus mundatum fuerit. *Aliud.* Vulpinum ſtercus in peſſo apponatur, & loci muliebres ſubli-
* nãtur, atque ita uenere utatur. *Aliud.* Artemiſiam tritam apponito: inunge autem muliebre pu-
dendum gummi, cum à purgatione menſtrua tertius fuerit dies, & cõcipiet. *Vt mulier marem ge-
neret.* Alba faſcia puerili dextrũ pedẽ ligato, & coeat. *Vt fœminam.* Nigra faſcia ſiniſtrum pedem.
Ex tralatione ueteri. *Vt mas concipiatur.* Anſerino adipe, & reſina terebinthi loci perungantur per biduum: tertio die,
cum uiro coniungatur, & marem concipiet. Vt Mas gignatur, uir ſiniſtro teſte ligato uenere uta-
tur: ut fœmina, dextro. *Ad conceptionem.* Vterum leporis ſicca, & tere, & da potui quando fuerit
à menſtruis purgata. *Ad difficultatem partus.* Aiugam, & bitumen, pone ſuper carbones, & ſuffu
miga: uel ipſa appone. *Ad extrahendum fœtum mortuum.* Fellis tauri magnitudinem amygdalæ
diſſoluens in uino aquato, da cochlearia ij potui, & emittet confeſtim. *Aliud.* Licium crudum tri-
to caule iunge cum cedria, & calefacias, & da bibendum ieiuno. *Aliud.* Artemiſiam coque in mul
ſa, & propina. *Aliud.* Super lapidem, quem mordet canis, quando proijcitur in eum, poſitũ in So-
le, tranſeat mulier, quæ patitur difficultatem partus. *Ad educenda menſtrua.* Marrubium, nepitã,
rutam, corticem eclſi, ana drachmas iii, coque in vino aut aqua, & da bibenda. *Aliud.* De aqua,
qua diſſoluitur fermentum vetus, quando fit panis, potui dato. *Ad dolores uteri.* Pæoniæ radicem F
propina, uel radicem iridis, uel ſeminis pæoniæ granula xv, vel pulicariæ, aut urticæ ſuccum ap-
pone, uel ſolia apiaſtri cocta in vino. *Aliud.* Accipe rutam viridem, & tere: & butyro, & adipe
porci fac unguentum. *Vt mulier violata appareat virgo.* Accipe gallarum immaturarum, liguſtri,
xylocaſiæ, roſarum ſiccarum, piperis albi, grani gnidij, ana hexagiũ vnum: tere, & prius lotæ vul
uæ apponat iſta. Confert autem, & ſemen rumicis acidi tritum, & appoſitum.}

Nota maris, & fœmina in utero. Cap. 46.

Apium inſcia muliere ſuper caput imponito, quodque primum uoce protulerit, aut marem,
aut fœminam, illud pariet: incorruptæ ueritatis hoc ſignum eſt. *Aliud.* Grauidæ mulieris urinam
accipiens duas foueolas facito: in unam hordeum, in alteram triticum conijcito: deinde vrina cõ
ſpergito, atque ita demũ terram ſuperiacito: ſi prius triticum expullulauerit, mas parietur: ſin ve
rò hordeum, fœmina.

Vt fœtus retineatur. Cap. 47.

Lapis Aetites appendatur. Fœtum quoque, & lapis ille retinet, qui in piraſtro adnatus inhæ
reſcit: iſte ſimiliter penſilis geſtetur. Et maluæ agreſtis radix, quam epiboſcon nominant, appen
ſa. Sardonius etiam lapis retinet fœtus uſque in finem: uentri autem eum deligare oportet. Eſt
herba quoque ſideritis, cuius appenſu fœtus cuſtodiuntur. G

Vt partus acceleretur. Cap. 48.

Bulbi amari triti ex uino dulci potui dentur, illico pariet. *Aliud.* Dictamnũ ex uino, aut aqua,
propinatum idem facit. *Aliud.* Suillum lac ex melle bibitum. *Aliud.* Galbanũ ex aqua tritum po
tumque, confeſtim educit fœtum. *Suffitus ad Aegre parientes.* Aiuga ſuper carbones poſita: aut bi
tuminis, quo fabri ferrarij vtuntur, duplum carbonibus iniectum, mirifice prodeſt. *Aliud.* Pulegij
faſciculum in aquam calidam mittito, in eaque mulierem deſidere iubeto: ipſique in aurem dican
tor, Chu, ca, mi dus. *Aliud.* Oleum manibus continens eius ilia perfricato, atque ita dicito: Secun
dæ ſiſtite corpus, quoniam præcipit uobis magna Dei genitrix.

Ad lac creandum. Cap. 49.

Radices cum tritico uino incoctas, percola, & uinum potui offeras. *Aliud.* Aquam, cui furfu-
res, cum fœniculi radicibus incoctæ ſint, propinato. *Aliud.* Mulſæ nigellam permiſſam habentis
vncia bibatur. *Aliud.* Mulſa hederæ folia contuſa habens potui detur.

Ad lac reſiccandum. Cap. 50.

Aqua maris foueto, & aſtringere ſiccareq; valentia ſuperimponito. *Aliud.* Muriam calidam
ſpongijs exprimens, & thuris puluſculum inſpergens, deligato, & chartas eodem modo: *Quòd ſi* H
mammæ duræ inflammatæq́; fuerint. Lini ſemine aceto mulſo incocto illine: aut fœno græco ſi-
militer elixo: aut ſeſamo non loto refrigerato, trito, & melli admiſſo: aut ex ficis cataplaſma faci
to. *Aliud.* Cuminum tritum mulſo temperatum ad cerati craſſitudinem linteo illitum impone.
Potio fœtum mortuum, aut non ritu naturali exeuntem, eijciens. Fellis tauri quanta eſt nux amygda
la, uini ueteris diluti ligulis duabus temperatum, potãdum offeras: ſtatim fœtum excludit. *Aliud.*
Ouum crudum cedri lachryma illinito, calefacito, & ieiunæ ſorbendum dato. *Aliud.* Mulſam ar-
temiſiam incoctam habentem propinato. *Aliud.* Lapis phrænicites vocatus illitu fœtum detra-
hit. Item lapis demorſus a cane fœtum adhuc perfectum euocat, ſi prægnans mulier ſuper ipſum
tranſeat: nam quod in uentre eſt, ualde cito expellit.

Vt cognoſcatur mulier an abortum fecerit, & ad abortiendum, & fœtum mortuum, ad menſes ducendos. Cap. 51.

Mammæ gracileſcentes abortum ſignificant. *Cataplaſma ad abortum impellens.* Viciæ mun-

dæ cyathi

A dæ cyathi duo in ollula ex aceto decoquantur: cum ad dimidium cõſumptũ fuerit, aloes uncia ad
ijciatur, ut malagmatis inſtar reddatᷣ: deinde illinito ab umbilico ad pectinẽ uſq; & adalligato.

Cataplaſma ad necandum fœtum citra noxam, ullamq́; ſuſpicionis notam. Cupreſſi foliorũ partẽ
aqua elixam curioſe terito ad malagmatis tẽperaturã: atq; vmbilico & abdomini ĩponito, faſcia-
que deligato: deinde ſupinã iacere iubeto, aut in ſella ſedere, qua in partu mulieres uti ſolent: &
ſopita ſine dolore fœtũ emittet. *Medicamẽ diſcriminis expers, ut trimeſtris, aut quadrimeſtris fæ-
tus eijciatur.* Opopanacis obolũ accipe, & collyriũ fac, & locis muliebrib' ſubmitte: tutũ eſt, atq;
multis expertũ. *Aliud.* Radiculã tritã melle exceptũ peſſis illine paruis, & eos mulieris genitali-
bus impone, educit hoc ſecũdas & mẽſtrua purgamẽta. *Aliud.* Artemiſiæ folia tetas ex roſeo, &
ſordium craſſitudinẽ faciẽs appone: menſes citat. *Aliud.* Caricas duas & ſemiſſem, nitri obolum
accipe: peſſum facito, & ſubmitte. *Aliud.* Artemiſiam tritam impone. *Aliud.* Rutæ agreſtis ſemen
immitte. *Aliud.* Galactites lapis ſuffitus non purgatis mulieribus menſes ducit. *Ad mulierem, quæ
a partu non purgetur.* Ari ſemen tritum ex uino albo ieiuna bibito. *Ad pallorem mulieris a partu.*
Panacis radices contuſæ ex dulci uino à ieiuna potæ pallorem diſcutiũt. *Aliud.* Flores mali puni-
cæ domeſticæ odorato oleo incocti potui dentur. {Accipe fœcẽ uini antiqui, & radicem lilij, &
allia, & lenias: & unge faciem ueſpere, & mane laua: & hoc, vſque facies rubefiat.

B *Ad uentris, mammarum, femorum, coxendicumq́; ſciſſuras.* Cap. 52.

Marinã cochleã oblongã cremato & cõterito: deinde oui albo, aut aſinino lacte adiecto illi-
nito. *Aliud.* Lapidẽ, qui diaphanes hoc eſt perſpicuus uocatᷣ, cõtere: cõtritumq; in ingreſſu bal-
nei, anteq̃ inũgatur, illinito: & uiceſimo die ſciſſuræ euaneſcẽt. *Ad ſudores uentris. præcordiorum. fe-
morumq́; a partu.* Cimoliæ & pulueris thuris (mannam vocãt) par modus oui albo exceptus cũ
liguſtrino cerato illinatur. *Ad inflationes in coxendicibus.* Panis medullã & melanteriã una ſubigi
to, & imponito: benefacit. *Ad prominentes umbilicos.* Gallas uſtas, tritasq; ex aqua ſuperdato.

Vt umbilicus à partu magnus ac elegans fiat. Operculũ urcei charraceũ ſumẽs panniculo inuol
ue. deinde thuris pulliſculũ oui albo cõplẽctẽs illine, & in vmbilicũ mitte, tenaciterq; alligato;

Ad uteri ſtrangulatus. Cap. 53.

Teſtudinis terreſtris iecur tritũ in peſſo naturalibus imponito: perpetuo reſpondet, cuiquam
ne communices. *Potio ad uteri dolorem.* Leporis cor aridum, & in ramenta conciſum, potui detur:
Ad tormina uteri a partu, corruptiones, & ſtrangulatus. Leptoſphæros accipito ad oboli ſemiſsẽ,
(oreſinema uocant) tribus digitis, & ex dulci bibito. *Ad uteri dolores.* Mali punicæ dulcis radicem
C ex uino propinato. *Ad uteri duritias.* Cuminum tritum & rutę folia pice liquida excepta & buty
ro, in peſſo ex lana facto impone. *Alia. Potio ad mulieres ex utero laborantes.* Caſtoreum cum ani-
ſo propina. *Alia.* Cuminum tritum, & nigellæ ſemiſſem, ex aceto mulſo propina.

Potio ad muliebre profluuium. Cap. 54.

Peucedani radicis, & cupreſſi baccarum, pares portiones, ex uino albo potentur. *Alia.* Vuæ ni-
græ acinorum arida ſemina ex uino nigro auſtero potui dentur. *Alia.* Hædi coagulum acerrimo
aceto maceratum ieiuno propinato. *Alia.* Corallium ex nigro uino dato, & confeſtim ſupprime
tur profluuium. *Alia.* Ferulæ cinerem, & papaueris puluerem ex aqua pauxillum exhibeto: quòd
ſi largius effluat, ſpongiæ combuſtæ drachmas iij. exhibeto. *Alia.* Cornu ceruinũ uſtũ potui dato.

Medicamenta naturalibus imponenda. Malũ punicũ in lana more cataplaſmatis appone. Aut
mali punici coria elixa in lanaq; trita in peſſo apponenda ſunt. *Aliud.* Gallæ interiora, & thuris
tantundem, in peſſo accipiens ex aqua appone. *Aliud.* Pulegium tritum lana munda comprehẽ
dens naturalibus impone. Opitulatur etiam ſpongia feruenti aceto madida, & mediocriter ex
D preſſa: femorum præterea coitio, extremorum deligatio, atq; in caput decubitus.

Vt ne mulierum naturalia in concubitu humeſcant. Cap. 55.

Gallæ imminaturę grana quatuor: cinerulę, quã ĩ oculorũ vitijs uti cõſueuerũt, myſtra duo: teri
to, ĩ unũ miſceto, & ĩ uitreo vaſe reponito. Ex hoc myſtrũ ſumẽs ueteri uino dilutũ eo primis die
b' nupta naturalia ſublinat, ac ꝑ totã vitã locorũ illorũ humiditatẽ nõ ꝑcipiet. *Aliud.* Gallas per
octo dies in aqua macerato. deinde lanam mollẽ ſulfure ſuffumigatam, aqua illa madefacito &
non expreſſam ſicceſſere ſinito: ex lana peſſum faciens naturalibus immittito: in congreſſu uene
reo uirgo putabitᷣ: deinde lanã tollito, exiccatoque: atque iterũ, ſi lubet, utitor. *Aliud.* Acidi rumi
cis ſemen tritum ſubmittẽdũ exhibeto, & nõ differẽt a uirgine. *Aliud.* Gallas cõtuſas in aquã de
mitte, ex qua ſubluantur mulierũ naturalia, anguſtiora. n. reddentur. *Aliud.* Panniculos tenues in
aquã alumen liquatũ hñtem demergito, & exiccato: deinde quadrati ilici, caſiæ, gallarũ, ſingul.
parẽ modũ ex uino ueteri cõterito, donec mellis craſſitudo fiat: ĩ hoc panniculos madefaciens re
ſiccato, utq; ĩponãt, cõcedito: atq; ita ꝑ duas horas retineãt, uel prout req̃rit neceſſitas: & cũ ve-
nere uti uolẽt, eximant. *Aliud.* Melle & nitro uſq; ad pubẽ naturalia obluito, atq; ita concubito.

Vt ne eius penis arrigi poſsit. Cap. 56.

Buccinũ uſtũ lotio bouis caſtrati extinguito: hoc in cibis, aut potionibus, utitor: qđ remanet,
in uaſe reponito. *Aliud.* Paruulũ lignum appẽdito, & deſinit: *Aliud.* Acutus iuncus impoſitus, ut
in figurã cyrici redactus illius, q̃ cito ſemen excernit, ſub ſtragulis ueſtibus poſitus impetũ in ue

nerem cohibet. *Aliud.* Coriandrũ aut pulegiũ, ſi frequentius edatur, penẽ flaccidũ reddit. *Aliud.* E
Fel torpedinis ſiquis potui det, genitale membrum minime rigebit. *Aliud.* Lucernæ ſponte extin
Ex tralatione ueteri. ctæ ſcintillam adhuc uiuam ſi in poculum conieceris, &; potui dederis, per totã noctẽ penis arrigi non poterit. {*Ad arrectionem pudendi.* Pudendum intendunt & mouent ad coitum iſta, nucũ pinearũ, piperis, petroſelini, ſcobis pundendi ceruini aridi, terebinthinæ, ſingulorum partes ęquales excipe melle: & ex uino bibendas præbe. *Aliud.* Cicerũ crudorum, nucũ pinearũ, ſingulorum, partes duas: ſeminũ erucæ, piperis albi, ſingulorũ partẽ unã: mellis qđ ſufficit: da cũ uino. *Aliud.* Vnge pudẽdum melle anteq̃ coeas. *Aliud.* Semen erucæ bibendum exhibeto cum melle. *Aliud.* Succi erucæ cyathos ij cũ pipere albo, qđ ſufficit, da tribus diebus alternis diebus. Vel ſucci erucæ & piperis albi da cochlear vnum ieiuno. Confert & teſta marini erinacei bibita: & lac bubulũ bibitum: *Aliud.* Sanguinalis herbæ ſemen, & carnẽ piſciũ fluuialiũ ſiccã terens, bibendam præbe: tentiginẽ n. facit. Similiter ſemen portulacæ coctũ cũ lacte bubulo mire prodeſt. Itẽ oua perdicis, ſi comedantur. *Aliud.* Semen porri cũ uino mero bibendũ exhibe. *Aliud.* Succus ſanguinalis herbæ bibitus facit promptiores ad coitum. *Aliud.* Aquã, in qua extinguitur ferrũ, bibe cũ vino. *Aliud.* Teſticuli vulpis ſicci bibe cochlear unum. *Aliud.* Succũ expreſſum, è radice haſtulæ regiæ da bibendum. *Aliud.* Quando taurus, poſtq̃ coiuerit, minxerit, terram commiſce: & luto; F
qđ fit, ex urina, vnge pudendum. *Aliud.* Stercore bouis recenti vnge pudendum. *Aliud.* Granũ gnidium tere, & permiſce cum oleo roſaceo, & unge. *Aliud.* Succo uerbenacæ unge pudendũm.

Ad ſomnum conciliandum. *Cap. 57.*

Lauri folia inſcripta capiti clanculum ſubijcito, nominans Concophon bracheron.

Ad eos, qui coire nequeunt. *Cap. 58.*

Scammoniam ex aqua illinito.

Ex tralatione ueteri. {*Ad morſum venenoſorum animalium.* *Cap. 59.*

Ad morſum uenenoſorũ animaliũ fraxini folia tere, & ſucci da cochlearia etia non febricitantibus cum tribus cyathis uini. *Aliud.* Corticem arboris glandis, vel erucam, quæ in oleribus naſcitur, uel augam, uel allium, unũ ex his terens da cum vino non aquato ieiuno bibendum. *Aliud.* Sanguis anatis aduerſatur oĩbus uenenoſis & mortiferis. Hoc idem etiam faciũt carnes gallinæ nuper occiſæ, ſi morſibus imponantur: obſiſtunt. n. omnibus uenenoſis, & curant, præter aſpidis morſum. *Aliud.* Rutam da cum uino bibendam. *Aliud.* Cerebrum gallinæ bibitum iuuat. *Inunctio ad morſus viperæ.* Ex chalbano cum cyprino unge. *Aliud.* Serpyllum cum aceto ſimiliter illine. *Suffumigia fugantia uenenoſa animalia.* Pyrethrum & ſulfur incende, & fugient. *Aliud.* Cornu G
cerui & eius pinguedo idem facit. Pellis etiam & pedes dexteri ſi infigantur ianuæ, prohibent ingreſſum cuiuslibet uenenoſi. *Aliud.* Pulmo aſini ſi fumigetur; omne uenenoſum fugat. *Vt vipera non mordeat.* Dracunculum tere & obline manum, & non mordeberis. Semen verò ipſius herbæ tritum cum aqua, & poſitum in aquis peregrinantium, fugat eas. *Aliud.* Ex ſucco ſolani manũs illine. *Epithema in morſis à vipera.* Viperæ caput abſcindẽs applica partem cruentam loco demorſo, liga, & dimitte ſic. *Fomentum ad morſum viperæ & muris aranei.* Trifolium bituminoſum coque: & decocto calido locum demorſum foue. Nullus autem fomẽto illo utatur, qui non patitur: tranſit enim affectus in eum, ut putet ſe à vipera vel araneo mure demorſum.}

LIBER TERTIVS DE MEDICAMENTIS QVAE AD MANVM SVNT GALENO ASCRIPTVS

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

H

CENSVRA.

Liber ordine ac iudicio vacans.

De Gurgulionis, quæ & vua dicitur, vitijs curandis.

GVrguliónem male habitum ita ſanè curare poteris. Initio phlegmones, victus tenuis & boni ſucci eſto. Sorbitiones, & gargarizationes ex mulſo fiant, aut mulſa, aut ſapa tepida, aut ex aceto mulſo, quod gargarizetur ſolum & effundatur, & ne deuoretur. Manducetur autem pyrethrum, aut piper, aut vua taminia, quã & ſtaphida agrian uocant: hæc trita cum nitro & ſale, palato columellæque affricta, phlegmonem diſſipat: exterius autem hæc eadem impoſita, & alia ſimiliter calefacientia & phlegmonem mitigantia, & dolorem leuantia: epithemata verò & cataplaſmata idonea ſunt.

Ad pendentem columellam.

Hyſſopi radicem & caricarum ſuccum vnà miſceto, & gargarizato. Perinde & ad tonſillas ac columellam unà feruefaciens palmulas & lentem gargarizato.

Vt

A *Vt ſine ſiti quis conſeruetur.* *Cap. 2.*

Dulcis radicis ſuccus potui det. Aut portulacæ ſucci cyathũ deuorato. *Aliud.* Aneſorũ pondo vncia, dulcis radicis ſucci pōdo vnciæ duæ, tragacanthæ madefactæ pōdo tãtundẽ: cõficito paſtillos, & in umbra ſiccato: ex his unũ ſub lingua cõtineto, & ſuccũ deſcẽdere ꝑmittito, & non ſities.

Ad grauem auditum, & ſurditatem. 3.

Caprinum fel recens cum pari portione mellis ad carbones decocti miſtum tepidũ in aurem inſtillato. *Aliud.* Leporis fel recens cum pari mellis portione miſtum, & in cæpe corio tepefactũ in aurem mitte: hoc.n. remedium ei, qui uel nihil audiat, auditum reſtituit. *Aliud.* Suis manſueti fel pari mellis ad carbones cocti portioni admiſtum tepidum infunde. Aut ſcyllæ ſuccum & roſaceum miſcens utere. *Aliud.* Erui ſuccum inſtillato, & ſtup: in roſaceo imbutam ſuperimponito.

Ad cœliacos, hoc eſt uentriculoſos. 4.

Myrteas baccas virides, roſas aridas, malicoria, flores mali punicæ ſylueſtris, gallas quinq;, mulſo uino ſubigẽs, ĩ vẽtriculũ mitte. Aut fabæ cortices uino ĩferuefactas ꝑ clyſterẽ inijce. aut lentis decoctæ, aut oryzæ nõ purgatæ, aut ſideritidis herbæ ſuccũ tepidũ ꝑinde ꝑ clyſterẽ immitte. Itẽ & acaciæ ſuccũ ꝑ inferiores partes ĩ vẽtrẽ da: aut ceruſã, & argenti ſcoriã, ex melle & uino tritã.

B *Ad uentris tormina.* 5.

Cuminũ ex melle elui dato, & profectum miraberis. Aut calami radicẽ ex uino calicis vnius menſura propinato. *Ad ſupprimendum alui profluuium.*

Aquam origanum incoctum habentem propinato. *Aliud.* Sepiæ teſtam & capillamenta cremata ex uino ueteri potui offerto. Aut rubi fructus cũ folijs ad tertias decoctũ propinato. *Aliud.* Cuminum græcum, & gallam non tritam cremato, & ex uino ueteri potui dato, cum ad tertias redactum fuerit: id facito per triduum.

Ad eminentias internas, ſciſſuras, ficosq; in ſede. 6.

Auripigmenti fiſſi pondo vncias tres, quernæ cariei pondo vncias quatuor: ex omnibus in vnum tritis aridum medicamentum componito. Ita verò utitor, locum prius urina pueri uenerẽ non experti ſubluito, deinde inſpergito.

Ad eminentias, quę intus forisq; in toto ſunt.

Laſerpitij radicem tuſam tritamq; ſuperdato.

Aridum medicamentum ad exeſas gingiuas, dentesq; labantes. 7.

Maſtiches pondo unciã, thuris pondo uncias duas: myrrhæ, roſarũ aridarũ, utriuſq; pōdo uncias tres: ſarcocollæ, gallarum, vtriuſq; pōdo uncias quatuor: oĩa in unũ contere, & gingiuas conſperge: quas pri' ſedi, aut myrti, aut lẽtiſci, aut uiticis, aut oleę foliorum, decocto tepido collueris.

C

Ad dentium dolorem. 8

Aceto, cui hyſſopum aut origanum incocta ſint, foueto. aut pyretrũ, piper, & zemma, & maſtichen, paribus portionibus commanducanda exhibeto. *Aliud.* Vuæ taminiæ acinos quatuor, maſtiches micas vel grana octo manducari iubeto.

Ad dentes ob ictum decidentes.

* Oleo vuulas paſſas incoctas habente locum foue: deinde aceto, dolore uidelicet exacerbato: triduo interpoſito iterum repete; atq; ita dentes renaſcentur.

Ad corroſas gingiuas. 9.

Ariſtolochia ex melle cõtrita gingiuas conſpergito. Aut ceruinum cornu exuſtũ, donec albeſcat, & ceruſam, & argenti ſpumam, & nardum, & pumicem cerato comprehende & illine. Aut teſtudinis crematam teſtam ex oleo tritam in gingiuam inſtillato. *Aliud.* Erucæ ſemen cum ſucco, & capræ fel cum melle, aut nigellam itidem cum melle, illinito.

Ad oculorum dolorem. 10.

D Caprina medulla oblinito, & ſanabis: Aut caprinum, ouillumve adipem calida aqua madentem imponito. Aut lini ſeminis ſucco, aut muliebri lacte madeſacito.

Ad Albugines oculorum, Græci leucomata uocant, & cicatrices veteres pauciſsimis Diebus curandas, remedium, quod etiam uiſum mirifice exacuit.

* Aeruginis raſæ uncias quatuor accipe, ammoniacæ gummæ tantũdẽ, ceruſæ uncias duas, gummi unciam unam: liquidum autẽ medicamen, eſto cucumeris agreſtis radicis ſuccus. *Aliud.* Lauri baccarum mundatarum & tritarum, gummi, quantũ ſatis ſit, permiſce, & fiant collyria. Quando uti uoles, terito, ex pueri uenerem non experti urina illinito: probatum eſt.

Ad Aegilopas, hoc eſt fiſtulas oculorum.

Fimi columbini aridi drach. iij. accipe, & cum maſculo thure tritas inſpergito. expertum eſt.

Ad Albugines comprobatum, multos enim iuuit.

Perdicis maſculi felle ex melle illinito. *Aliud.* Ladani uncias duas terito: ex uino optimo, et oleo quantum ſatis erit, illinito. *Ad ſuffuſionem admirabile, quod illico uiſum reſtituit.*

Muris ſanguinem: et galli fel, et muliebre lac, æquis ponderibus miſce: et bene ſubactis utere, probatum eſt enim, et magnifice profuit.

Aliud ad inueteraſcentes ſuffuſiones, hebetem uiſum, & ad omnia, quæ oculis tenebras offundunt.

Baceas lauri cortice liberatas numero decē,gūmi drac.ij.ex aqua pluuiatili collyria facito, & E
illinc,tuſſuſos quidem ex vrina pueri venerem non experti:cæcutiētes aūt ex aqua pluuiatili.

Ad oculorum dolore ,& vigilias.

Mulſam inſtillato:& ouum prius coctum,putamine mundatum in duas portiones ſecato, & ſuper oculum deligato:& ſomno occupabitur.

Ad carbunculos oculorum totiusq́; corporis.

Herbam muralem cum panis micis poſca prius madefactis tritam adhibeto.

Ad acuendum viſum.

Fœniculi caule trito ex melle in nouo alueari facto,& ſuper carbones cocto illinito.

Ad fluxiones oculorum.

Acacia ex vino vtere.

De hordeolis in palpebris enatis.

Oculis fluxione laborantibus initio quidem cibus modicus cōuenit, aquæ potus,à venere abſtinentia,& aluus ducatur.Primūq; multa frigida modico aceti permiſto aſſidue faciem lauet,& in lectulo olfaciat.Puluerē,fumū,lucernæ,Solisq; ſplendorem deuitet.Deinde roſas virides vel aridas paſſo madefactas cōtere,ouiq; vitello admiſtas ſuperdato: aut ex hordei farina paſſo incocta cataplaſma facito:quòd ſi dolor vehementiſſime cruciet,altercum quoq; admiſceto. F

Ad capitis vitia diuerſa.

*fœniculi.

Cataplaſma ad caput fluxione uexatum. Hæc compoſitio caput fluxione tentari non ſinit, neque oculum male haberi. Accipe cimoliæ,nitri,albæ vitis, radicis aridæ, cucumeris ſyluatici radicis,fabaceæ farinæ,ſingulorum pondo vncias duas:pariter tritis & in vnum redactis ad ſordiū craſſitudinem vtere in balneo:longe valentiſſimum remedium eſt.

Vt manducatu pituita ex capite detrahatur.

Vuam taminiam & maſtichen manducato,aut maſtichen & zingiber:ſi maſtiche dura ſit,parum ceræ admiſceto.

Ad capitis dolorem.

Rutam diligenter contere,& ex aceto atque roſaceo frontem illine.

Ad capitis ab altera tantum parte dolorem,quem Hemicraniam Græci uocant.

Porri caput comāq; oleo incoquito,ex eo caput perfundito,ſtatimq; dolor tollitur: *Aliud.* Hederæ extrema oleo incoquito,& ex eo caput perfundito: effectum miraberis. *Aliud.* Amaris amygdalis tritis frontem oblinito.

Ad clauos probatiſsimum,etiam ſi in capite ſint.

Accipe ſandarachæ,aluminis ſciſſi,atramenti ſutorij,myſios,viuæ calcis, ſaponis, ſingulorū G
parem modum,ſed calcis tantum duplum: tritis ex primo ſaponis iure utitor: admirabile eſt.

Ad dolorem capitis hemicraniam uocatum.

Accipe erucæ ſeminis vncias tres,rutæ viridis vncias ſeptem,piperis grana vnum & triginta, ouorum trium alborem,aceti quod ſatis eſt: omnibus permiſtis illinito frontem.

Paſtillus celebris Socratis ad capitis dolorem,& Hemicraniam,omniaq́; ex fluxione uitia, mirificus.

Accipe euphorbij drac.iiij,thapſiæ ſucci drach.vi,zingiberis drachmam vnam,opij drach.iiij. opopanacis drac.ij.oīa in vnū ex aceto liquato,paſtilloſq; conficito. Cū uti uoles, aceto dilue, & fronti illine.Suffiri & poteſt,& ad membrū aliquod fluxione male habitū magnifice proficit.

12.

Ad clauos.

Clauos enumera,& totidē formicas accipies,& in panniculo lineo raro deligato, & cū his & cochleam : deinde cremato,tritaſq; ex aceto oblinito. Aut fimum bubulum aceto maceratū p triduum imponito,omneſq; claui decident. *Ad clauos,& uerrucas myrmecias uocatas.* Palmulatū oſſeam partē vſtā ac tritā cū ſale,& gutta ammoniaca in Sole ſubigito, imponito, & curabis.

13.

Ad dolorem capitis Hemicraniam dictum.

Lumbricos terreſtres quindecim accipito, piperis grana quindecim, aceti quod ſatis ſit : oīa H
ſimul conterito,& illinito.

14

Ad ictus uenenoſorum.

A beſtijs venenatis,rabioſoq; cane demorſos,ſanat cācri interiorū cinis ex aqua ſemel ac bis potus,quantum manc capere potes.

15

Ad dolorem capitis ex vini potu.

Herbæ ſanguinalis culiculos duos connecte,& ſertum capiti circundato.

16.

Ad hemicranium dolorem.

Naſturcij ſemen tuſū cū oui albo permiſce,frōtiq; impone,& ſtupā ſuperda. Aut aquilæ capitis os ſimile,ſimili appēde,perinde & vulturis. *Aliud.* Lapilli in capite labracis,i.lupi piſcis,reperti dolorem capitis leuant:& ad hemicraniā faciunt appenſi,dexter dextræ parti, ſiniſter ſiniſtræ.

17

Ad defluuium capillorum & barbæ.

Betam ex myrteo, & polytrichis capillis illinito: aut adiantū ladanūq; paribus portionibus trita,ex immaturo oleo,aut myrteo,aut lētiſcino īponito. *Aliud.* Ladanū vino amynæo,& oleo myrteo,maceratū,utroq; ad mellis ſpiſſitudinem,caput in balneo perungito:melius eſt autem, quod aliqui polytrichon uocant,ſi portio ſeptima ladano adijciatur atque ita illinatur.

Ad capillos defluentes,vt plures inſtaurentur.

Murini ſtercoris drach.iii.accipito:calamorum,quos conaxellos vocant,drac.iiij. amygdalas

amaras

A amara numero lxxij: ſucci balſami, ladani, utriuſque drach.iv. polytrichi drach.vij, nardi gallici
drac. vnã in pice liq.da madefaciẽs ladanũ uino, oleoq; macerato, arida verò in puluerẽ redigens,
cum liquidis permiſce & utere, quotidie perungens: Mihi vr̃ & caluis poſſe capillos reddere.

Ad tuſsim diuerſa remedia. 18.

Iuniperi fructus eſu potuq; ſumptus. Aut bdelliũ epotum. Aut daucus creticus, ex uino potus.
Aut dracunculi radix pariter elixa, & ex melle trita. Aut Inulæ. Aut perdiciadis herbæ ſuccus te
pidus ante cibum ex aqua potus. Aut ſanguinariæ ſuccus eodem modo ſumptus. Aut perſona-
tæ radix. Aut pineus nucleus ex aqua potui datus. Aut propolis ſuffita. Aut reſina epota, & tere-
binthina ſuffita: Aut arſenicum ſciſſile cum chalbano ſuffitum, & fumus deuoratus. Præterea bi-
tuminis, thuris, ſtyracis, cuminiq; ſuffimentum. Aut cinnamomum ex melle tepido potum. Aut
cupreſſi baccæ cõtuſæ ex uino cũ myrrha ieiuno exhibitæ. Aut fœniculi radix ſemenq; uino in-
cocta, & propinata. Aut uinum, cui uiridis ferula incocta ſit. Aut origanũ melli incoctũ & bibitũ.
Aut myricæ flos, ſemen, ac folia, uino elixa, & potui data. Aut piceæ cortex ex aqua potus. Aut
albæ populi folia & ramuli ex aqua aut uino potui oblata. Aut uerbaſci radix ex uino in balneo
pota. Aut allium crudũ elixũve eſui datũ. Aut lanariæ herbæ radix ex melle ſumpta, peſſime affe
ctos liberauit. Leporinũ ſtercus contritũ ex uino calido ſumptũ arteriæ & columellæ vitiis, & ſpi
B ritus difficultati ſummopere opitulatũ. Ad eadẽ facit & lingua aquilæ collo ſuſpenſa. Aut nucleus
pineus integer uſtus tritusq; cũ modico piperis, melle exceptus, laborãtiq; exbibitus cochlearij
menſura. Ad ueterẽ tuſſim aũt leuandã ſulfur ignẽ non expertũ ouo inijcito, & in balneo ſorbe-
to. Aut ſinapi terẽs miſcẽsq; melli dacolos tres exhibeto. Aut naſturtij ſemen tritum ex aqua po
tum cubitum eunti. Aut thus cũ melle tritum linctui datũ ſummo mane, aut cubitũ eunti. Aut ra
phani ſuccus ex melle ſorptus diluculo. *Aliud.* Iuniperi baccæ quinque, aut ſeptẽ, ex melle pota.
Aliud. Accipiantur piperis drac.iv. nucum drach.ii. nucleorum pineorũ hyſſopi, utriuſq; drac.i.
pulegij, iridis, ſeminis vrticæ, ſingulorũ drach.iv: mellis quãtũ ſatis ſit: detur ligulæ mẽſura. *Aliud.*
Sinapi, cuminũ, nigella, naſturtiũ, paribus portionibus unà conterantur: uino excipito, & propi-
nato. *Aliud.* Pulegiũ aſſidue manducetur: tritumq;, & uino maceratũ, bibatur. *Aliud.* Cumini fri-
cti, nigellæ frictæ, utriuſq; vnciã: piperis grana quadraginta: vnà trita, & melle fermẽtata ieiuno
dato, & cubitũ eunti. *Suffumigatio.* Accipe auripigmentũ ſciſſile, piper, marrubiũ, hordei farinã,
trixaginis, & uitis radicis corticẽ, chamæleucen, maſtichen, croceũ oui, coſtũ: oĩa in unũ miſce,
& collyria confice, & ieiunũ ſuffumigato, cubitumq; euntẽ. *Aliud.* Piper, nuces, auripigmentum
C ſciſſile, ſimul terito, miſcetoq; cum melle, & propinato. *Aliud.* Butyrũ, anſerinũ adipẽ, & reſinã.
vnà cũ melle cõterito: & ieiuno cubitumq; eunti exhibeto. *Aliud,* Virgulam fœniculi, ſemen pi
peris, unà terito, & melle fermentata concedito. *Aliud.* Veſicarium ſolanum cum radicibus eli-
xum potui dato. *Ad tuſsim reiectionemq́; ſanguinis.* Accipe coſti, cinnamomi, rheubarbari, ſin-
gulorum unciam: ſimul & trita, & in unum corpus redacta, ex uino tepido propinato. *Aliud ad
tabeſcentes faciens.* Accipe thuris, piperis, auripigmenti ſciſſilis, cariophylli, ſingulorum pa-
rem modũ: omnia contento ex melle, & fermentata concedito diluculo, & cubitum eunti. Aut
auripigmentum ſciſſile pro ſale in ouum ſorbile mittito, & ſorbeto ieiunus. Aut arſenicum tri-
tum ex uino tepido in balneo propinato. Aut arſenicum fiſſile & uitellum oui miſceto, & bom-
bici illinito, & per inſtrumentũ, quod cichonen Græci uocant, ſuffumigato. Cum verò laborans
ſuffumigio triſtabitur, ipſi butyrum ad auellanæ nucis magnitudinem deuorandũ exhibeto: ite-
rumque ſuffumigato: id autem ſepties repetes. *Aliud.* Styracem bonum, & braſſicæ ſuccum, unà
terito: fermentata ieiuno, aut dormitum eunti, exhibeto. Aut laurei olei, & uini boni accipe ſin-
D gulorum uncias iii: miſce, & tepidũ in balneo propina: & œnelæo .i. uino oleoq; miſto, in olla ca
lefacto ſtomachum foue. Oenelæũ phthiſico potui ne dato, ſed œnelæum curioſe paratum ca-
lefacito, & ſpongia ſtomachum foueto. *Aliud.* Lupinorum decocto calido myrrham ſtacten uo
catam madefacito, & pedes tuſſientis foueto, & ſpongia detergens inungito butyro: deinde ite-
rum foueto: hoc ter facto curabitur. *Aliud.* Hederę granis, aut lignis, aut foliis, tuſſientem ſuffumi
gato. Aut reſinam ex uino ueteri tritam ieiuno propinato. Aut agreſtis cãnabis ſemen tritum
ex aqua. Aut cedri liquorem ieiuno potui dato. Aut hyſſopum & pulegium in poſca incoctum.
Aut beronicem melle ſubactam edendã offeras. Et raphani aſſi mane, ac ueſperi ſi edantur, bene
faciunt: & chamæleuce ſuffita. *Aliud.* Baccas laureas cũ pipere, & nucleos pineos ex melle, dato
mane & cubitum eunti. *Ad tuſsientes, arteriam aſperam, uocem amiſſam, & ſanguineum ſputum.*
Accipe tragachanthæ, gummi, utriuſque unciam: myrrhæ bonæ tantundem: dulcis radicis ſucci,
ac uini dulcis, quantum ſatis eſt: omnia contuſa in unum redige: cum trita fuerint, arida cum reli
quis miſce. *Aliud ad tuſsiculam, & vlceratam arteriam.* Accipe terebinthinæ, gummi, mellis bo-
ni, ſingulorum unciam: & terebinthinæ, prius cum melle elixæ gummi adijce: & exhibe oleæ ma
gnitudinẽ ore continendã. *Aliud.* Gummi, lycij, utriuſq; uncias quatuor in aquã mitte, macera-
riq; ſinito: deinde heminam cretici paſſi infunde, & feruefacito uſq; ad ſordium ſpiſſitudinem: &
delingendũ præbeto. *Aliud, ad tuſsiculas, raucedines, & ſanguinis ſcreatum.* Accipe tragachanthę

vncias ij, lini ſeminis fricti vncias iv, amygdalas delibratas decem, nucleū pineū adipi incoctum: E
tragachanthā aqua calente madefacito, & reliqua admiſceto, paſſumq́; infundens conterito. Ad
vocem aūt amiſſam, & ſanguineum ſputum, pro paſſo melle vtitor. *Aliud.* Raphanū in taleas ro
tundas concidito, & ſuper prunas aſſato, ex melleq́; ieiunus edito. *Ad tuſſim diuturnam.* Accipe
piperis vnciam, lupinorum farinæ vncias tres, & mellis ligulam: ſorbendum dato. *Aliud.* Auricu
læ porcinæ os perforatum collo alligatum à tuſſi futura cuſtodit. *Ad tuſſim, columellæ uitia, &
tonſillarum phlegmonem.* Lapilli in nidis pullorum hirundinum reperti, appenſique à tuſſi tutum
reddūt. *Ad tuſſim, & uitia radicis vuæ, & deſtillationem.* Accipe zingiberis drach. j. chalbani, opij,
ſtyracis, ſingulorum tantundem: paſſo excipe, & globulos erui magnitudinis conficito: & loco
pilulę duos cubitum eunti concedito, & paſſum dilutum poſtea ſorbeto. *Aliud.* Zingiberis, ſtyra
cis, ſingulorum drachmas quatuor, paſſo excipito, & inſtar erui conficito: & cubitum eunti pro
pilulis tria dato, paſſumq́; dilutum poſtea ſorbeto. *Ad deſtillationem & tuſſim probatum.* Accipe
papaueris lachrymæ. ʒ. ij, caſtorei drach. j. confice paſtillos erui magnitudinis, & eunti cubitum
pro eius uiribus dato. *Aliud quo utebatur ſapientiſſimus* Alexander. Accipe pyrethri drach. ij. co
ſti drach. i. tūde & cribra: in utendo autem iube nares tangere, ſtatimq́; conſtringe. *Ad arteriam
ex deſtillante pituita laborantem, & tuſſim.* Accipe ſtyracis drach. viij. caſtorei drac. iuj. zingibe- F
ris, chalbani, vtriuſque tantundem: in vnum miſceto, paſtillosq́; magnitudinem erui æquantes
efficito: & de nocte duos, tresve exhibeto, poſteaq́; bibat, ſed non illico, & iuuabitur.

Medicamentum capiti inſpergendum eius fluxionem ſiniens. 19.

Accipe hyperici, iunci odorati, iridis, ligni balſami, ſingulorum unciam unā: contuſa, cretaq́ą
calvariæ inſpergito *Aliud caluaria inſpergendum exiccatorium.* Accipe coſti, foliorum *malaba-
thri, gallarum, ſpicæ nardi, iridis, nardi gallici, roſarum aridarum, ſingulorum vnciam unam: tu
ſa cribrata inſpergito. *Aliud.* Ericæ ſeminis, gallarum, iunci odorati, ſamſuci, coſti, iridis, ligni bal
ſami, ſingulorum vnciam unam: tuſis cretiſque caput conſpergito.

*fœniculi.

Medicamentum, quo hyeme per manducationem ex capite pituita detrahitur. 20.

Accipe hyſſopi, origani, vtriuſq; drach. iv. pulegij drach. ij, calaminthæ drach. unam, pyrethri
drach. ij. vuæ taminię, marrubij, ſinapis, ſingulorum drach. i. ſapæ, aceti utriuſq; ſextarium unum:
omnia in vnū miſceto, & uſq; ad tertias decoquito & gargarizato. *Aliud eiuſdem facultatis, quo
verno tempore vtendum eſt.* Accipe hyſſopi uncias iv, origani vnc. iij, pulegij vncias ij, calamin-
thæ uncias i, ſapæ ſextarium unum, aceti ſextarios tres. *Aliud quo aſtate, & autumno utendum.* Ac
cipe hyſſopi vnc. iv. origani vnc. tres, pulegij vnc. ij. calaminthæ, ſpicæ nardi, cariophyllorum, G
ſingul. vnciam vnam: cinnamomi vnc. iij, marrubij unc. iv. iridis vnc. tres, iunci quadrati uncias
duas, pyrethri unc. unam: ſapæ, aceti, utriuſq; ſextarium unum: decoq; vſque ad tertias, & utere.

Ad deſtillationem. 21.

Accipe origani faſciculos duos, pulegij faſciculum unum, cū aceto in mundam ollam demit-
tito: item caricas ſex, vuæ paſſæ acinos duodecim: omniaq́; decoquito vſque ad tertias: mox per
colato, & in poculū conijcito, ac gargarizato.

Ad Humores in pectore contentos. 22

Vrticæ folia cum hordei cremore decocto exhibeto: hoc inflationes digerit, & materiā ex pe-
ctore euocat. *Ad tuſſim, ſpiritus difficultatem à ſtomacho, & ſanguinea ſputa.* 23

Nouam ſpongiam & candidam accipito: huius vſtæ tritæq́; cinerem cū melle & pipere, quan
tum ſatis eſt, commiſceto: in eamq́; formam redigito, ut delingi poſſit: veſperiq́; à cœna, quantū
tribus digitis capere potes, accipito. *Ad anginam.* 24.

Bouis maſculi felle collum oblinito. *Ad tuſſim exiccatorium.* 25.

Fęnumgręcum vſq; ad tertiam partem delixato, iuſculumq́; ſummo mane ex melle propinato.

Paſtillus ad tuſſim, fluxionemq́; pectoris. 26. H

Accipe pulegii, hyſſopi, piperis, naſturtii, ſingulorum unc. unam: melle comprehende, & pa-
ſtillos effice, ſingulos unciæ pondus æquantes: his utitor.

Ad tonſillarum uitia. 27.

Salicis folia & ſemen in aqua diutius feruefacito, gargarizandamq́; exhibeto: hoc pinguē pi-
tuitam maximè detrahit, & ad anginam benefacit. *Aliud.* Ex myrti lenticulæq́; decocto garga-
rizari præcipito. *Ad anginam* 28.

Caprinum ſtercus ex melle gargarizato. Aut rutæ ſucco ore adaperto fauces ſublinito.

Ad deſtillationem. 29.

Hyſſopum, ficus, mel ac rutam aquæ incoquito, eamq́ue gargarizato.

Ad uocis claritatem. 30.

Tragacantha uino madefacta & epota vocem claram præſtat.

Ad amiſſam uocem.

Styracem aqua maceratum in globulos ciceris magnitudinis redigito: tres exhibeto: & ſtatim
uoce recuperata loquetur.

Ad

A *Ad inflammationem ab eryſipelate.* 32.

Sedi folia cũ polẽta ĩ cataplaſmatis modũ ĩpoſita. Aut portulacę folia cũ polẽta. Aut braſſicę, aut calami folia virẽtia cõterito, & ſuperimponito. Aut rubi, aut rhãni, & roſarũ folia ſuperdato.

Ad lumbricos aluum occupantes. 33.

Polypodij radicem cum ſapa miſtam edito. Aut raphani ſemen ex aqua potato. Aut alliũ corrodito. Aut ulmi radicẽ ex mulſa aqua bibito. Aut ſycamini radicis cortex aquæ incoctus potui detur. Aut nigella potui detur, & in cataplaſmatis modũ imponat̃. Aut ex aqua braſſicæ ſemen habente potio fiat: aut ex mẽtæ ſucco: aut ex naſturtio atq; mẽta. *Proprium experimentum.* Cãnabis ſemẽ aridum tuſum cretumq; miſceto cũ aqua, ut ſucci temperatura fiat: mox linteolo mundo percolatum in potum offer. Aut bubulum fimum aridum combuſtum in puluerẽ redigito, ex eo potui drachmam unã ex uino dato. *Ad Lumbricos latos & rotundos.* Accipe nitri, naſturtij, piperis, ſingulorum unciam. fac puluiſculum, & ex uino ligulam propinato.

Ad citandum ſudorem, finiendamq́; febrim. 34.

Canchryos ſemen ex oleo illitũ prodeſt. Aut pyrethrum ex oleo calefactum, & per horã ante inuaſionem illitum benefacit. *Aliud ad febrem expertum.* Oleum cum cinnamomo paratũ, oleũ B chamæmelinum, acetum, nitrum cum laureis folijs: omnia bene elixentur, & ex eo laborãs perungatur: & vndiq; contectus ſtatim ſudabit. *Illitio ad febricitantes.* Butyri partes duas, mellis partẽ unam, miſce & calefactis vtere. *Aliud.* Lactucæ foliorum ſucci partem unam, olei vulgaris partes duas, miſce: & curioſe agitans totum corpus inungito: experientia probatum eſt. *Aliud.* Artemiſiæ ſucci partem unam, roſacei olei partes duas, miſce, & utere.

Ad dolorem hemicraniam uocatum. 35.

Solani ſuccus ex oleo illitus vehementer proficit. *Aliud.* Sinapis ſemen ex melle imponito. *Aliud.* Rutam domeſticam aceto & roſaceo incoctam illito.

Ad canis morſum. 36.

Vrticę ſemẽ impoſitum iuuat. Aut nigri marrubij folia. Aut apiaſtrum ex uino potum, & morſibus illitum. Allium quoq; illitũ prodeſt: & toſtum in cibum potumq; aſſumptum. *Ad timentes canum impetum.* Nerij radicem collo circundato, & liberabitur: quod ſi experiri uolueris, cum canis in furorẽ uerſus ſit, illi circũponito, ſtatimq; furorẽ deponet. *Ad Morſu canis rabioſi.* Vulneribus rabioſi canis morſu factis braſſicæ folia cum laſere trita ex aceto imponãtur: per ſe.n. braſſica aduerſus rabioſi canis morſus proficit: & ipſius decoctũ potui datũ. Elixa verò braſſica ante alios ci C bos ſumpta phthiſicos ſanat, uuisque arteriæ ſubuenit. Contuſa autem, & cataplaſmatis mõ lieni impoſita, illum extenuat. *Ad anginam, colliq́; dolorem.* 37

Alba populus arida contrita, & collo illita. Aut naſturtij ſemen, & fimus columbinus, ex melle impoſita benefaciunt. Aut mel tepidũ gargarizatum. Aut canino ſtercore candido trito ex aceto collum oblinito. *Ad Narium fœdum odorem.* 38.

Hederæ foliorum ſuccus tepidus naribus inſtillatus. Aut calaminthæ ſuccus æque tepidus infuſus. Aut myrrha ex muliebri lacte trita infuſaq; naribus narium halitum commendat.

Ad prorumpentem è naribus ſanguinem. 39.

Acaciam ex aceto tritã naribus infundito. *Aliud.* Acetum cum ſale ſumẽs in ollã aut mortariũ mittito, lanamq́; accipiens in ipſis madefacito: hæcque, quantũ laborãs ferre poterit, calefacta, eius capiti imponito: illicoq; uelamentis quàm plurimis cõtegi præcipito. *Purgatorium narium.* Thymum, & origanum melle exceptum in paſtillos redige, commanducandosq; exhibe.

Ad lateris phlegmone correptos. 40.

Hæc oĩa benefaciũt, Bdelliũ ex uino pariter & ex aqua potũ: aut balſami ſemẽ ex aqua potum, aut ex melle delinctũ: aut ariſtolochiæ radix ex aqua potui data: aut ruta ex mulſa itidem poti.

D *Ad acutam Febrem.* 41

Peponis domeſtici ſuccus, aut cucurbitæ ramentorum ſuccus, illitus benefacit. Aut roſæ ex oleo: aut plantago, in cataplaſmatis modum impoſitæ iuuant.

Præſagium in febricitantibus. 42.

Roſaceo prius inunge, & apij ſemen tritum ſuperda, deinde ſtupam rotundã inſtar rotæ cordi ſuperimponito, luteumq; oui infundito, & reticulo cõtegito. Tum ſi fiat oui diſperſio, mortẽ adeſſe ſcito: hoc enim ipſa anima facere dicitur.

Ad glutinanda vulnera. 43.

Radix graminis cõtuſa, ut aridũ medicamen imponatur. Aut ſideritidis herbę folia ſuperdent̃.

Curatio ad dolorem Auris.

Amygdalinum oleũ in aures inſtilletur: aut ex nucibus oleum, aut laureum, aut balſaminum. Aut dracũculi herbæ ſeminis ſuccus ex oleo infuſus. Aut herbæ vrceolaris ſuccus ex oleo roſaceo tepidus inſtillet̃. Aut ruta uirẽs oleo incocta, & tepida in aurẽ mittat̃: aut myrrha ex melle tepida. Aut ruta ex mulieris, q̃ marem peperit, lacte tepefiat, & inſtilletur. Aut ex allio expreſſum ſuccum in aurem mittito: aut porri ſuccum tepidum: aut ſapã tepefactã: aut porri ſuccũ melli ad-

miſtum. Aut oleũ ore continens in aurem inſpuito. Aut cucurbitæ ſuccũ ex roſaceo inſtillato. E

Ad Scabiem pruritumque. 45.

Vlmi folia arida trita in balneo inſpergito. Aut ſulſure ignem non experto, & ſyluestri vua, &
auripigmẽto, & ſandaracha ex oleo & aceto in balneo oblinito. *Aliud*. Myrrha ex muliebri la-
ƈte cutẽ oblinito. Aut dulcis radicis ſuccũ ex paſſo potui offerto. Aut oua gallinę integra in acetũ
acerrimũ demitte ꝑ diẽ noctemq́ue, quæ ſi tria fuerint, ipſis cũ putaminibus in eodẽ aceto contri
ꝉis adijce ſulfuris ignẽ nõ experti, auripigmẽti ſciſſilis, vuæ taminiæ, ceruſſæ, ſpumæ argenti, ne-
rij ſucci, ſingulorũ vnciã vnam: olei veteris quantũ ſatis eſt: oĩbus contritis obline in balneo.

Remedia ad ſtomachi vitia. 46.

Ex ſolijs calaminthæ virentibus, & hordeacea farina cataplaſma cõficito. *Ad cruditatem infla
tionesq́ ventriculi: quiſquis hoc vſus fuerit, ſtatim eſuriet.* Accipe aneſorũ drach. xij. piperis albi,
libyſtici, ammij, petroſelini, fœniculi, ſingulorũ drach. ſex: hæc tuſa & creta melle cocto cõprehẽ
* de: exhibe drach. j. *Ad æſtuantem ventriculum nec cibi tenacem*. Lactucæ ſuccũ ex dulci vino po-
tui dato, nec vomet amplius. *Ad Dolorem ventriculi*. Lac, in quo carbones querni extincti ſunt,
laboranti propinato. *Ad acorem in ventriculo*. Trixago ex vino pota acore liberat. *Ad Inflationẽ* F
ventriculi. Piperis, baccarum lauri, cumini, aneſi, pares portiones cõtuſas & cribratas ex tempe-
* rato vino ieiuno dabis ligulæ vnius menſura per triduum. Aut aneſum ieiunus manducato.

Ad quædam oculorum uitia & primo ad oculos fluxione laborantes. 47.

Fœniculi ſuccus per triduũ illitus, aut thus ex melle & lacte, aut centaurij ſuccus ex melle, aut
folia herbæ quinq; folij ex melle impoſita, benefaciunt. *Ad Caliginem oculorum*. Cucurbitę ramẽ
torum ſuccus ſuperdatus proficit. *Ad albuginem oculorum*. Alterci folia cum polenta ſuperdato.
Lignum balſanũ quoq; ex muliebri lacte illinito. Aut rutam viridem imponito. Herba pręterea
pulicaris ex muliebri lacte, aut calami virẽtium foliorum ſuccus, illitu prodeſt. *Ad Oculorum ver-
tiginem remouendam*. Oleæ folia contunde, & ſuccum expreſſum illine, atq; miraberis. *Ad Oculo-*
* *rum fluxionem cataplaſma*. Portulacam cum croco & adipe anſerino contere: aut apij folia cum
polenta. In magnis autem fluxionibus roſas ſertulamq; cum amylo coctas oculis imponito.

Ad dentium dolorem. 48.

Aceto nigellam habente os collue: aut oleo acerbo gallas incoctas habente: aut aceto, in quo
platani globuli incocti ſint, aut quinque folij radix. Item peucedani radix trita & combuſta illina
tur. Aut malicorij roſarumq́ue decocto os collue. *Ad Dentium vulnus*. Accipe nitri, ſepiæ teſtæ, G
myrrhæ, ſingulorum unciam: tritis vtere.

*Aridum medicamen, quod humidum os cruentumq́ deterget, gingiuarum carnem
inſtaurat, dentesq́ dealbat.* 49.

Accipe nitri combuſti, myrrhæ troglodytidis, ſepiarum teſtæ, ſingulorum vnciam: roſarum
aridarum vnc. iiij. tritis & cretis vtere: addito & iridis vnciam vnam: huius effectum miraberis.

Ad Lateris dolorem. 50.

Virentis braſſicæ caules cum radicibus cõbuſtos adipe ſuillo cõprehẽde, & vtere: valentiſſimũ
remedium eſt. Aut apij ſemen decoctũ, donec tertia pars relicta ſit, potui da: vehemẽter iuuat.

Ad internos ani tumores. 51.

Amaranthum aqua maceratum mane veſperiq; propina.

Ad Lienem cataplaſma valde bonum. 52.

Accipe apium, ſinapi, baccas lauri bene cõtritas: deinde detrahe corticem nouellæ arboris nu
cis; & parum contunde: deinde oĩa in pilam coniecta vehementius contundito: mox extracta
acerrimo aceto per triduum macerato: & oĩa in vnũ confuſa tyberiadis ſucco incoquito, donec
cataplaſma fiat: deinde lieni ſuperimponito à matutina vſque ad octauam horam, aluo tã prius
ſubducta: medicamenti effectum miraberis. *Aliud, ad lienem, experientia comprobatum*. Ficus no H
uellæ arboris corticem viridem detrahito, & cum cinere permiſceto & calefacito.

Ad Tertianam febrem. 53.

Mel cum ſcammonia ſemel potum curat. *Ad Quartanam.*

Accipe piper cõtritum, laureas baccas, cuminum, maſtichen, myrrham, thus mundũ: ſingula
ſeparatim trita in vnũ cõmiſce: & mellis boni, quod ſatis ſit, adijce: & per quatriduũ imponito.

Ad Sanguinis ex naribus profuſionem. 54.

Oui putamen integrum comburito, & liquorem ex eo exactum fiſſili arſenico permiſceto, in
naresq; patientis immittito: ſi arſenicum præſto non fuerit, ſolus oui liquor ſuffecerit. *Aliud*. Ca
prę fœminæ ſetas vſtas & tritas, myrrham ſimiliter tritam, cum ſetisq; caprinis miſtam, in nares
ſufflato, ſi viri fuerint, cum charta: ſi fœminæ, cum alio quopiam: qua parte autem ſanguis erum
pit, arctiſſime deligato.

Ad violentas ſanguinis eruptiones. 55.

Gallas mola tritas, & malicorium, & punicæ mali grana contuſa & miſta cum oleo, ſciſſili, &
melle, ac bene ſubacta, mane veſperique propinato, vt mel gallarum.

A *Ad Ventris tormina & inflationes.* 56.

Accipe piperis,rutæ,zingiberis,pares portiones:& tritas ex aqua calida propinato. Aut artemiſiam tuſam cretamq; dato. Aut nitrum vſtum tritumq; ex humore aliquo exhibeto.

Vt ne porci ægrotent. 57.

Cerui cornu in Panis dei ſacello ponito,cãdelãq; deſu p accẽdito,& ne interdiu accẽſam obliuione demittito: & in t pe ſanctũ Demuſarim inuocato,& Arsũ, q armẽta tua & vitã cuſtodiãt.

Vt ne porci ægrotent. 58

* Rhaſdi radicem tritam in aquam,vbi ſeſe proluunt ſues,proijcito.

Ad carnem glutinandam. 59

Terræ lumbricos frictos tritosq; inſpergito.

Plagarum curatio. 60.

Myrrhã & aloen tritã inſpergito. Aut reſinam pini,vel maſtichen, & hederæ lachrymã ex his factũ emplaſtrũ imponito. Aut hircina axungia plagam obline, & capræ nigræ cornu inſperge, *Aliud.* Aut coſtũ,ſpicam,cinnamomũ,zingiber,cuminũ,ſingulorũ parẽ modũ terito: cũ pice ſubigito & imponito. Aut panis cruſtã aridam tuſam,& vino oleoq; ſubactã, ſuperdato quotidie

B per vices mutans. *Equorum ſcabiem.* 61.

Anguem diſcindito,eiusq; adipem capiens ligno equi vngularum oras inungito.

Ad ſomnum conciliandum. 62.

In lauri folijs hæc elementa inſcribito,iacentisque ſtragulis ceruicali, eo neſciente, ſubijcito.

Es,xxv,44. *Vt ne homo noctu ſomniet.* 63.

Rutæ ſemen ceruicali ipſius neſcientis ſuſpendito,nullasq; in ſomnis imagines videbit.

Ad *pectus.* 64.

Cum ouo arſenicũ fiſſile miſceto,& piper,& hordei farinam,& lauri baccas, pineosq; nucleos,& exhibeto. *Aliud,* Allij accipe ſpicas ſeptem: arſenici fiſſilis,piperis,vtriuſq; grana tredecim: bambacem,pini nucleum,ceræ modicum miſcens,cum oui vitello accipe frequenter.

Ad *torroſos dentes.* 65.

Arſenicum,piper,caſeum,calcem viuam,aceto macera,& appone.

Clyſter ad renum uitia. 66.

C * Accipe pulegium,origanum,ſampſucum,ſerpyllum,chamęmelum,abſinthium, cẽtaurium, lauri folia,cucumerem ſyluaticum,peponem: vna omnia prius contuſa aquæ incoquito: deinde cum melle oleo & ſale decocti quantum ſatis eſt,inijcito.

Clyſter ad coxendicis dolorem. 67.

Accipe cucumeris ſylueſtris radices,lauri folia,rutæ folia,abſinthium,plãtaginem, trixaginẽ, marrubium,calamintham,pulegium,origanum,thymum,lactucam,euphorbium,anethum, pyrethrum,vuã taminiam: hæc omnia in aqua incoquito,deinde melle,oleo,& ſale adiecto,per inſtrumentum admoueto.

Vt dentes putridi nigriq; ſplendidi reddantur. 68

Accipe ſalis contriti,ropi,ſepiarum teſtæ,pares portiones: omnibus in vnum tritis dentes fricato, quos prius aceto puro colluetis.

Cataplaſma ad caput fluxione tentatum. 69.

Hoc remedium præſtat,ne caput fluxione vexetur,neq; oculum vnquam iniuria affici ſinit. Accipe maſtiches,myrrhæ,ſarcocollæ,thuris,ladani,nitri,ceruſſæ,terræ cimoliæ,ſtyracis,roſarũ aridarum, ſingulorum vnciam: ſaponis ſaici libram, mellis tantundem, lupinorum amarorũ

D decoctum quod ſatis eſt: omnia in vnum miſceto,& pro ſapone in balneo vtitor.

Paſtillus de ſeminibus ad tuſſientes. 70.

Accipe aneſorum amarorum vnciam: fœniculi ſeminis,alterci ſeminis, ammij, ſingulorum drachmam: apij ſeminis drachmas tres,opij drachmam: ſingula bene terito, & aquam paulatim tepidam infundito,donec ſordium balnei ſpiſſitudo fiat: paſtillos fabæ magnitudinis conficito, vnumq; exhibeto,tuſſientibus nanque prodeſt.

Ad *Iecoris vitia remedia experientia confirmata.* 71.

Gallarum cum papaueris capitulo coctarum ius in balneo potato,contectus, & in latus affectum iacens. Aut hederæ radicis decoctum cum vino propinato. *Aliud.* Baccas lauri ſeptem,grana piperis ſeptem, trita ex vino in potum dato. *Aliud,* Aloes drach. iiij. aſſari,coſti, eupatorij, hedyſari,tertulæ campanæ, maſtiches,croci,ocymi ſeminis ſingulorum drachmas duas: contrito,cribrato,& ex aqua temperata exhibeto. *Aliud.. Iecori & uentriculo commodum.* Accipe lauri baccarum,cinnamomi boni,cariophyllorum,aloes, hedyſari,coſti,ſingulorũ drachmam: contrita, & melle excepta, ex vino vtere, potui dato. *Aliud.* Accipe acori,ſeminis lini, zingiberis, rutæ foliorum mollium ſingulorum drachmam: aneſorum drachmas quatuor: ex mulla dato. *Aliud.* Mel cum pane miſtum calidum emplaſtri modo imponito. Aut abſinthij ligulam vnam ex temperato melle potui præbe,& ſuper iecur ægrotus decumbat.

Ad

Ad linguam fluxione laborantem. 72. E

Cynaræ folijs contuſis ex melle linguam perungito. Aut venam partis, vnde fluit materia, incidito, & bene faciet. *Ad Oris ariditatem.* 73.

Palmularum ficorumque decocto per pennam illinito, & contineto.

Ad labia ſciſſa. 74.

Lini ſemen ex melle contritum imponito.

Ad eos, quibus menti pili decidunt, quos Græci appellant ſpagopogonas, hoc eſt raribarbos. 75.

Accipe piperis, euphorbij, pyrethri, ſingulorum vnciam: calami ſoliorum molliorum ſuccū, murinum ſtercus, oleum per combuſtionem expreſſum: trita omnia affricato, & aſſidue radito.

Vomitorium Medicamentum, quod myſtri menſura exhibetur. 76.

Apronitrum album in aquam tepidam conijce, quoad diſſolutum ſit, & modicum olei adiice, potandumque exhibe. *Reprimentia vomitum.* 77.

Menta tuſa creta, & roſaceo admiſta nares pectusque illinito. *Aliud.* Palmulas Thebaicas, & mentæ ramulos, aquæ duorum ſcyphorum menſura incoquito, quoad ſordium balnei temperatura fiat: dimidium propinato. *Aliud.* Palmæ glandium contuſarū, quod ſufficit, accipe: vini myrtini modicum inſtillato: deinde exceptas ex mulſo, aquæ hemina exhibeto: F

Ad Sanguinem vomentes. 78.

Iunci odorati ex aqua decoctum propinato.

Ad Citandum vomitum pituitæ. 79.

Viridem mentam, aut ſiccam ex aqua temperata bibito. *Facile autem vomat.* Sampſuci folia potui, raphani vero ſemen eſui, dato: pituitam multam vomitu reiiciet.

Compoſitio Pilularum purgantium pituitam. 80.

Accipe aloes vnc. ſex: maſtiches, abſinthij ſucci, vtriuſque vnc. duas: cucurbitæ ſyluaticæ vnc. quatuor: dentur pilulæ nouem & viginti.

Oris ſtomachi vel cordis vitio vexatos. 81.

Lentem cum † ſpontæos, palmulis, & vino mendeſio, elixā potui offerto. *Ad Dolorem autem Oris ſtomachi, vel cordis.* Herbam ſanguinalem curioſe tritam, aut mala, aut cotonea elixa cōtritaque, roſaceo cerato comprehenſa, in modum cataplaſmatis imponito. Aut portulacam roſeo cerato aut myrteo exceptā ſuperdato. *Aliud admirabile, experientia comprobatum.* Accipe ſeminis lini heminas quatuor, aquæ heminas ſeptem: elixato, & vtitor: hoc medicamentum ſanitatem creat: neque enim ægrotus in peius ruet, ſed in melius proficiet. G

Paſtillus ad ſpiritus difficultate laborantes, & diu tuſſientes, ſuffitu proficiens. 82.

Accipe naſturtij, ſinapis, abrotoni, rutæ ſyluaticæ, ſandarachę, ſingulorum vnciam: terito, & ex aqua factis paſtillis accurate vtitor. *Ad Difficultatem ſpiritus.* 83.

Thymum cum pipere tuſum, & mellę exceptū, delinctui dato: ſtudioſeque vtitor, valde enim efficax eſt. *Aliud.* Porrorum capita melli incocta ieiunus edito. Aut rutæ aridæ, mentæ, vtriuſque vncias quatuor, cum melle terito: & ceratia duo cubitum eunti ex aqua temperata propinato. Iuuant autem ægre ſpirantes & piſtacia eſui data.

Ad cruentum ſputum. 84.

Accipe ſymphyti, maſtiches ruſæ, vtriuſque drachmas quatuor: lemnii ſigilli, balauſtiorum, vtriuſque drachmas duas: terito & cribrato, & ex aceto mulſo ligulam potui dato. *Aliud expertum.* Lemnij ſigilli, vnciam: terræ quæ aſtrum dicitur vncias duas: coralli tantundem: dato ex aceto mulſo puro heminam vnam: mane & veſperi hoc vtere. *Aliud.* Acaciæ ruſæ, amyli medicinalis, pares portiones, terito: & ex aqua temperata potui dato ligulas quinque.

Ad Febrem ardentem tollendam. 85.

Semperuiui & aneti folia quinque, aut ſeptem accipito, & oleo roſaceo incoquito: & ex eo a capite vſque ad pedis veſtigium perungito, & demiraberis. Aut oleo, in quo pyrethri radix macerata fuerit, inungito: hoc enim ſudores mouet, & diuturnos rigores diſcutit, corporis partes refrigeratas aut reſolutas curat. *Aliud.* Lauri baccas & thymum ex vino terito & illinito, veſtibusque contegito: ſudabit enim. *Ad Vim genitalium & veteres affectus.* 86. H

Calaminthæm tuſam cribratamque in pilam conijce: & melle exceptam decoque vſq; ad cataplaſmatis ſpiſſitudinem; & tenui linteolo illitam imponito, & faſcia deligato: a multis ꝓbatū eſt. *Aliud ad genitalium confirmationem, & renum. Sed nēquam ne curato, antequam mercedem acceperis: a multis enim expertum eſt.* Accipe zingiberis drach. iiij. herbæ ſabinæ, piperis albi, vtriuſque drachmam: ex mulſo exhibeto. *Aliud.* Picis aridæ, telephij, colophoniæ, maſtiches, nitri albi, pares portiones: conterito, & aridum medicamentum facito: & locum prius lotū, & adhuc calentē liquida pice oblinito: & aridum medicamen inſpergito, ſuperque imponito, & bene deligato. *

Ad Diſcutiendas genuum fluxiones. 87.

Caprifici contrariæ ſucco perfricato. Aut radicis ſuccum in balneo affricato. Aut ſalem colſibiumque fimum terens ex oleo inungito.

Cataplaſma

A *Cataplaſma ad pedum laborem ex offenſione, aut caſu, aut aliquo alio acri dolore.* 88.

Accipe ſalis vſti, origani, cineris ſarmentorum vitium, pares portiones: vitellos ouorum duos aut tres: cum vino miſta ſuperimponito.

Ad ſcabros vngues diuinum auxilium. 89.

Vnguibus ex caſu reuulſis, & vitio, quod paronychion græce, latine Reduuia dicitur, affectis, ſachar tritum & in puluiſculum redactum, ac inſperſum, ſuccurrit. Scabros autem vngues mũdabis, ſi ſulfur ignem nõ expertum & oui luteum æqua portione miſcebis, atq; ex aceto impoſueris.

Ad ambuſta. 90.

Accipe argenti ſpumæ, croci, vtriuſque vncias duas: ouorum aſſatorum vitellos ponderis vnciarum quatuor: roſacei, quod ſufficit. *Aliud.* Linteoli vſti cinerem cum roſaceo miſce, & cera anchuſaque adiecta vtere.

Ad ſanguinis ex quauis parte eruptionem. 91.

Accipe ſoreos, atramenti ſutorii, aluminis, chalcitidis, myſios, gipſi, gummi, ſingulorũ drachmas octo: tritis vtitor, valde bonum eſt, & experientiæ teſtimonio comprobatum. *Aliud.* Chal-
B citidis drachmas vi, reſinæ frictæ drachmas iiij, pulueris thuris drachmas duas: arido medicamine vtitor.

Ad impetigines expertum. 92.

Ex his conſtat. Thuris maſculi, zingiberis, aloes, ſulfuris ignem non experti, ſingulorũ drachmas binas: aceto excepta penna illinito, loco prius laneo panno perfricato. *Aliud.* Ammoniacæ guttæ, alcyonij, ſulfuris ignem non experti, pares portiones: contere, & vtere.

Ad dealbandam faciem. 93.

Accipe alcyonium combuſtum: & tritum, cũ melle & farina miſce, & deterge. *Aliud.* Lyſomumudon terens ex aceto in ſole illinito. Aut ollarum florem terito ex aceto: deinde locum panno perfrictum, quoad rubeſcat, in Sole inungito. *Vt facies munda fiat.* Butyro cum ſapone miſto faciem illine.

Ad dolorem vteri remedium ſanctorum argentum non poſſidentium. 94.

Alarum cum pulegio potui offerto. *Paximadum vocatorum, i. panis biſcocti, purgatoria.* 95.

Accipe ſcammoniæ drach. ii. aut tres, maſtiches drach. iij, apii ſeminis drachm. ii. polypodii. 3. iiij, cinnamomi drach. i, fermenti mundi libram i: arida permiſce, & ſubige diligenter.

Ad necandos pulices. 96.

Ex nigella & ſutorio atramento ſuffimentum facito. *Ad abigendos ſerpentes.* 97.

Chalbanum, cerui cornu, caprinas vngulas, & lilii radicem, ſuffito. Ad morſum vero ſerpẽtis
C ſal, porrumque imponuntur vtiliter. *Ad fugandos pulices.* 98.

Syluestris cucumeris foliorum decocto domum conſpergito.

Ad difficultatem vrinæ iumentorum. 99.

Salſaium oliuarum quod intus ligneũ eſt, conterito, & contegens per dies quinq; ſuffumigato

Ad ictum calami 100.

Radicis calami combuſtæ cinerem ſuperimponito.

Ad morbum comitialem valde efficax. 101.

Coturnicũ cerebrũ ex vnguento myrteo tritum ſtãneo vaſe reponito: & cũ quẽpiam morbo comitiali pro lapſum videris, eo faciem illinito: admiraberis. n. huiuſce naturalis auxilij efficaciã: nam ſtatim ægrotus conſurget. *Ad appetentiam cibi excitandam.* 102.

Accipe myrrhã, thus, ammoniacum, maſtichẽ; & ex oui albo tritis pectus viſceraque oblinito & ſtupam ſuperdato. *Ad hirudines deuoratas.* 103.

Eos, q. hirudines deuorarunt, aduerſus Solẽ conſtituito: & locũ, vbi inhæreãt animaduertito, & garũ ipſis inſtillato: ſtatim. n. locũ relinquũt, & expuunt. Aut acetũ cũ butyro miſtum, in quo ferrum candens extinctũ ſit, potui dato: hirudines. n. eiicit. Aut eum, qui hirudinem deuorauit, in
D calidã aquam mento tenus demittito: phialã vero frigidæ plenã ori eius admoueto, ſed potui ne dato: ſtatim hirudo exibit. *Aliud.* Hirudines deuoratas calidũ acetum abſorptum excutit, aut ſuccus ſyriacus epotus: aut ſuffiti cimices. *Ad apum ictus.* 104.

Succus maluæ ab apibus ictos indolentes reddit. *Ad ſerpentum morſus.* 105.

Cornu ceruinum vſum, & ex aceto tritum illinito: aut furni fuliginem. Aut calami radices, & cicer, & baccas cupreſſi, & cornu cerui, combuſta omnia tritaque in vnum miſceto, & ex aceto ac porro propinato.

Ad inflammationes a vena inciſore factas, & duritias humerorum, & deuſtiones, & ſanguinis concretiones. 106.

Fermento triticeo, cum axungia ſubacto, ſummo ſtudio vtere, probatum enim eſt.

Ad hydropicos. 107.

Stercus bubulũ accipito, ſi mas ægrotet, maris: ſi fœmina, fœminæ: in ollam nouam coniice, contege: operculum luto, ne diffletur, obline: ollam deinde ſuper cinerem viuæ calcis per dies ſeptem ſtatue. Octauo die detecta olla ſtercus exime; & aridum medicamentum vitreo vaſe reponе. Cum vti voles tres ligulas ex vino per ſeptem dies exhibeto, ſed in vino rutã ferueſacias. Hęc

potio bene facit, etiam ſi tumores adſint, & ędemata reſiccat, euacuatque per lotium: ægrotus au- B
tem non potet per totum diem, niſi ter, expertum nanque eſt.

Vt vinum odio ſit, & quomodo cauenda ebrietas. 108.

Vinum, in quo anguilla ſuffocata ſit, potui exhibitum, vini odium parit. Idem præſtat & vua inferuefacta. Si tutus ab ebrietate & morbo cuſtodiri velis, folia rutæ edito: finiunt eadem capitis dolorem ex vino. Idem & acorum facit in cibum ſumptu, & Thebaica palmula. Ebrietate nō tentatur, qui prius, aut ſeptem, aut nouem, aut vndecim amaras amygdalas ederit. Ita etiam qui pulmonem ouis elixum ieiunus ederit, quantumuis bibat, ebrietatem non ſentiet.

Vt quis ex vno tantum vini ſcypho ebrius fiat. 109

Sarmentorum viridis aut aridæ vitis modicum comburens, in phiala, vbi vinum eſt, extinguito: ſtatim ebrietate corripietur.

Ad lenticulas in facie. 110.

Baccarum lauri interiora ex melle trita illinito. Aut nucleum pineum melli incoctum oculis imponito. *Ad infantium procidentem ſedem.* 111.

Fabrorum aqua, in aqua candens ferrum extinguunt, calefacta ſublinito, deinde cochleam cō-buſtam & in puluiſculum redactam inſpergito. F

Ad gingiuas pueri, & dentes orientes. 112.

Roſarum floribus tritis ex melle illinito, aut ouis cerebro ex melle, aut butyro ex melle.

Ad lac multum creandum. 113.

Seſami ſemen tritum ex paſſo potum, aut ptiſana elixa cum fęniculo abſorpta, aut naſturtium cum braſſica potum.

Ad exuſtiones per hyemem. 114.

Muria foueto. Et elixa lente & micis panis cum roſaceo tritis cataplaſma facito.

Ad aquoſum ramicem. 115.

Plumbaginem cum ſulfure, & aceto pauco, & oleo decoque, & illine locum. *Aliud.* Veteres nuces putridas contritas in mortario accipe & inunge. *Aliud.* Acetum potui dato, & cerui cornu vſtum ad cataplaſmatis modum imponito. Aut ex argenti ſpuma cum aceto & oleo miſta ad Solem perungito.

Ad vulnus incurabile in quauis corporis parte. 116.

Bugloſſon herbam euellito, & ſucciſas radices curioſe lotas in pila conterito ſuillam axungiā adiicito, ac bene emolliens vulneri imponito.

Ad vomitum. 117. G

Accipe apii radices quinque, fœniculi radices teneras quatuor, aniſi drachmam, acetum, mel, & crocum merum. omnia ſine croco decoquantur: & poſt cocturam crocum iniiciatur, deturq; phialæ dimidium. *Ad aphthas, hoc eſt oris vlcera.* 118.

Oliuæ molles manducentur. Aut vuæ paſſæ agreſtes aceto incoquantur, & ex eo os colluaẗ.

Ad capitis tumores, quos talpas nominant. 119.

Locum prius mulſo lauato, deinde bubulum fel iniicito, & leporis ſtercus, aut quod ex ſapone confectum eſt. Aut rutæ ſuccum in foramina inſtillato. Aut ariſtolochiam tritam in ipſa foramina cum aceto infundito.

De viribus rutæ. 120.

Ruta in primis eſui potuique data viſum acuit: veneris appetentiam extinguit: capitis dolorē leuat, ſiquis teneris eius foliis capitis oſſa contegat. Succus præterea rutæ cum fæniculi ſucco, & melle commiſtus atque illitus hebetem viſum acutiorem reddit. Idem præſtat & ſeminis rhamni ſuccus ex mulſo illitus. Menta quoq; cū polenta in cataplaſmatis modū impoſita abſceſſus ſanat.

Ad ſupprimendum ſanguinem. 121.

Beronicem mellis ſuper prunas cocti plenam edendam apponito: & braſſicę, ocymiq; femi- H
nis, vtriuſque grana ſex trita potui dato ex vino mulieri a multi ſanguinis ꝓfluuio male habitæ.

Præſagium de ægrotante. 122.

Salicis tenera folia contuſa illinito: ſi roſeus fiet, euadet: ſi viridis, morietur.

Ad impediendam venerem. 123.

Erucam ſacerdotes edunt, & rutam, & viticem. Erucæ igitur ſemen ex melle aut cum fęnogręco ieiuno illitum penem arrigi non ſinit.

Ad dolorem oculorum. 124.

Crocum tritum, & cum liquore, qui a roſa ſtillauit, fermentatum, illinito.

Ad capitis dolorem. 125.

Si hæc adſint ſigna, oculorum tenebræ, capitis ipſius dolor, aurium ſonus, naſi obſtructio, ſūmo mane oculorū lachrymæ, nōnullis & oculi caligant: quib. hæc adſunt, caput hūc in modum purgato: origano, hyſſopo, & ſale nares ꝑfricato, neq; in poſterū caput dolebit. Qđ ſi neglexeris, morbi huiuſmodi ſequentur, obtuſus viſus, aurium ſonus, capillorum caſus, & dentium dolor.

A *De pectore humano.* 126.

Cum pectus aliquod vitium paſſurum eſt, in primis humiditatem in ipſo ſentire uidetur, & in coſtis, crudis abũdat humoribus, æſtuationẽ, ſitimq; habet, ipſius lingua aſpera eſt & ſpumãs, & ſingulis horis ſaliua decurrit. Conuenit aũt ipſum à cœna vomere: aut ſummo mane ſtomachũ purgare præſumptis raphani radicũ corticibus, aut ſinapi virenti, aut eruca, aut naſturtio ex aqua tepida, & ſtatim vomens ſanabitur. Si negligenter ſe geſſerit, in ſpiritus difficultatem, & lateris dolores, & ſebres acutas incidet, atq; penitus ſomno carebit. *De uentre.* 127.

* Quãdo in ventre vitium aliquod ſuboriturũ eſt, primo tormina doloresque in ventre ſentiũtur: & alui ſuppreſſio, & excretio: & in ipſo cibi perturbãtur, & potiones amaræ vidẽtur: & grauitas in genubus, & circa lumbos renesq; dolores ſunt: & oĩno febricitabit. His ita ſe habẽtibus ſimplicibus medicinis purgare oportet. Cnicum igitur contuſum, & aqua diſſolutũ, potui dato. Aut braſicæ, aut betæ ſuccũ melle cõditũ adiecto modico ſalis propinato, & miraberis. Si res neglecta fuerit, difficultas inteſtinorũ, deſidendi immoderata cupiditas, & dorſi dolores impẽdent.

Ad grauem auditum, & aurium ſonum. 128.

Nitrum in acetum conijce, oleumq; roſeum & vinum infunde, & capitis poſteriora inunge

B *Aliud.* Nigri veratri radicem conijce, & ſanabitur: expertum enim eſt.

Ad cuſtodiendam uitem. 129.

Centaurij decocto palmites vitis conſpergito: hoc canes, vulpes, & cœli volatilia propulſat.

Ad uteri ſtrangulatus. 130

Os cordis cerui accipe, tere, & potui da mulieri: & videbis gloriam Dei.

Ad lumbricos mirabile remedium. 131.

Nigellam tritam ex garo potui dato.

Ad dignoſcendum maene, an fœmina, ſterilis ſit. 132.

Lentem in vtriuſq; vrinam ſeparatim conijce & vtrius lens germinabit, ille eſt filium creãs, cuius vero lens non germinat, ille ſterilis eſt. *Ad rigorem.* 133.

Scribe in tribus malis Pepopulas: aut digito, Sauus, drauus, danonus, danubius: & eſui dato.

Confectio gari Ioachi martylopolitæ. 134.

Accipe fruſtulorum panis non fermentati, non conditi, putrefacti, libram: nigellæ tziaricã, ſe-

C mi contuſam mẽtam, calamintham, buniſam aridam, vtrãq; ſemilibræ pondere: rutæ ſylueſtris,

* thymbræ, fœniculi, ſingulorũ tramia quadraginta: aniſi tramia triginta, nanachuã tramia quadraginta, vuarum paſſarum pinguiũ maturarum ſemilibram, palmularum mundarũ tziaricam: mellis ueri, hilari meliſij ſemilibram: ſacchari tantij tziaricam: roſarũ aridarum, aut humoris ab ipſis per ignem extracti, tramia centũ. Hæc in doliolum cum aqua conijcienda ſunt. Solique per quadraginta dies exponenda. Ipſis verò adijcere oportet in puro linteolo deligata, ligni aloes tramia quinque, ſpiciæ tramia ſeptem, cariophyllorum tramia duo, croci tramia tria; maſtiches, thuris, vtriuſq; tramia decem; ſtruthii corticis tramia quindecim, muſci tramium, ampar tramia duo. Omnia linteolo incluſa in dolioli medium ſuccum demittito: & per quadraginta dies quotidie tento, & exprimito, ſuſpendens videlicet in dolio in medio ſucco & poſt quadraginta dies aquam ſucco ſuperfluitantem colligito, & in altero vaſe reponito: & in ſuccum alterã aquã inijcito, & vtraq; inſolato. Sed poſtquam totum ius coactum fuerit in altero vaſe, tunc in nitido cacabo aut in olla vſque ad tertias decoquito, & cotoneis maturis impleto: linteolum autem nunquam de medio garo eximito; & optimum garum, omnibusq; hominibus vtile conficies.

De capitis dolore Barnabæ monachi. 135.

D Accipe farinam ſabaceam, quantum manu capere potes; & maſtiches, cuminiq; parũ, in vnũ miſcere oportet cum ſucco malorum cotoneorum; emplaſtrum facito, & membranæ illitũ frõti imponito. *Ad urinæ difficultatem.* 136.

Vnguentum optimum in vrinarium iter infundito, ſtatim urinã reddet. Aut mel, & ſilueſtrẽ canabim, in vnum miſce, & perinæo impone. Aut moſcum in vrinarum meatum immitte.

Ad ſanguinis è naribus profluuium. 137.

Canabina ſolia trita & arida in narem inſufflato. Aut pannum lineum combuſtum ex acri aceto in nares immittito. *Ad uteros.* 138.

Obſonium è iuſculo, & amanetarium verum, & cardid: uſta ex vino veteri potui dato.

Ne arbor fructum amittat. 139.

Lilij radicem arbori ſuſpendito; vbiq; fructus hærebit, & non cadet. *Ad uuluas.* 140.

Cot cum pelle & cornu cerui combure, & ex oleo inunge. *Ad ſtomachum.* 141.

Rutam & thymbram cum ouo: & cuminum, & mentæ radices potui dato.

Ad impetigines. 142.

Pipere trito ex muliebri lacte inungito, & ſanabitur. *Ad dolorem dentium.* 143.

Ouorũ putamina, ſæpiam, & oleum miſceto: & coquito, donec tertia pars relinquatur: & tepidum ore contineto. *Ad lumbricos uentris.* 144.

Cornu cerui ramenta ex vino vetere potui dato à balneo.

Ad

Ad urinæ difficultatem. *145.* E.

Coriandrum,mentam,& aquam cum melle decoquito,quoad tertia pars ſuperſit, & in potũ offerto. *Ad uulnus,dulce.* *146.*

Suillum fimum cum oleo & acri aceto miſceto:& locum priùs ſetaceo panno excoriatũ inſũgito. *Ad dolorem lateris.* *147.*

Paliuri radicem vino incoquito,donec tertia pars remaneat:& a balneo potui exhibeto.

Ad iecur & ſtomachum. *148.*

Accipe aloes,& ſpicæ,vtriuſque miliariſium:ex vino a balneo propinato.

Ad conciliandum ſomnum. *149.*

Caprinum fimum cum trixagine ad luti ſpiſſitudinem miſceto,& faciem oblinito.

Ad tuſsim. *150.*

Raphani ſemen & fœniculi,& melle potui dato. *Ad cordis dolorem.* *151.*

Rutã,& lini,fœniculiq; ſemen cordi imponito. *Ad lumbricos aluum occupantes.* *152.*

Lupinos,lauri baccas,taurinum ſel miſceto,& vmbilico ſuperdato.

Ad hamorrhoidas. *153.*

Teſtudinis teſta ſuffita bene facit. *Ad exuſtionem.* *154.* F

Ouorum aſſorum vitellos in ſartagine combure,& in modum emplaſtri impone.

Ad pruritum. *155.*

Garum ſulfur ignem non expertum,& oleum miſce,& inunge:effectum miraberis.

Ad morbum regium. *156.*

Chryſolachani ſemen,mel,& crocum confundito,& in lectulo cubantem illinito: bene facit.

Ad uermes. *157.*

Chamæleonis radicem cõtunde,& viticæ ſummitates cõtritas inijce. *Ad tuſsim.* *158.*

Fæniculi radices cõtritas ieiuno potui dato,admirabile remediũ eſt. *Ad Comam.* *159.*

Maluam,& ſaluiæ radicem conterito diligenter,& in vas cum generoſo vino conijcito,à balneoque comam illinito. *Ad aurium dolores.* *160.*

Rubi ſuccus expreſſus,tepefactus,& in aurem infuſus dolorem finit.

Ad regium morbum. *161.*

Chryſolachani contuſi,mellis,vtriuſque ligulam vnam,ex vino calido ieiuno exhibe. *Aliud. ualde bonum.* In dextram autem iacenti tenuem venam cædito: & ſanguine effluente vtilitatem miraberis.Si lienis vero doleat,idem facito in ſiniſtrum latus iacenti. G

Ad iecinoroſos,lienoſos,& à ſtomacho laborantes,præſentiſſimum remedium. *162.*

Viticis grana eſui potuique ex vino mane veſperique exhibeto. *Aliud.* Apii & petroſelini macedonici ſemen,& cicer,& viticis ſemen omnia conterito,& ex vino calido potui dato.

Remedium ad renum uitia. *163.*

Erucæ,naſturtij,raphani ſemina,conterito,& melle attico comprehendito & ex vino vetere drachmam potui concedito.

Baſilij Icti Melitinoti de Ratione uictus ad regium notarium grammaticum.

Confectio uini perſpicui & coccini. *164.*

Dolium vino impleto,quantum fuerint menſuræ viginti:& ex ipſo menſuras duas accipe, & in lapideam ollam conijce:& adde ſeminis fæniculi,lini ſingulorum miliaria centum:aniſi miliaria l.cum his bene feruefacere oportet:& ex ſacculo percolare,& ſextarium in dolium mittere:de inde accipe triſpidij miliaria centum,caryophyllorum miliaria quinque,croci miliarium: cyperi,ligni aloes,vtriuſque miliaria quinque:omnia in vnum trita & cribrata lineo linteolo inuoluito,& in medio dolio ſtatuito,atque vtitor.

Einſdem roborantia ſtomachum pituita plenum,& dolorem capiti inferentem *165.* H

Te oportet ſingulis diebus roſei mellis miliaria viginti accipere, apij ſeminis miliariũ vnum, aniſi miliarium ſemis:& ieiunare vſque ad meridiem,& tũc cibum capere. Nam propterea ità tè facere ſtatuimus,quoniam roſa ſtomachum confirmat,* maſtiche calefacit:fœniculum & apiũ, ſi in iecinor ac liene multitudine atrorum ſuccorum offenderint,detrahunt,& per lotium eiiciũt abſque moleſtia: aniſum vero,eo quod flatus a ventre diſiicit,ſtomachumque corroborat. Iccirco te vſque ad meridiem cibo abſtinere præcepimus,vt ne alter morbus appareret,vtque vis herbarum diutius in ventriculo moraretur.Cum vero decem dies præterierint,eundem ordinem aſſidue obſeruatu cum roſeo ſaccharo,vt ſtomacho robur addatur,viuaſque in dolenter. Fecimus autem & de alimento ſermonem hunc in modum.

Ratio uictus in cibis & ieiunio. *166.*

Primo die amygdalas amaras decem cum pane & vino,quantũ ſatis ſit,te edere cõuenit. Secundo die mel cum pane & vino,qđ ſufficiat edito. Tertio die agni anniculi carne veſcaris: eius ſcapulam elixam igne torreto,cũ pane biſcocto,& vino quod ſatis,edito.Quarto die oryzam ſolam aquæ incoctam,addito melle cũ pane & uino,quantũ ſufficit,edito.Quinto die grana punici mali, amygdalas,allium, cum dauco,ficis aridis, vuis paſſis decoque: & veſcere cum pane & vino,

A uino, quod ſufficiat. Sexto die ſimilem carnem anniculã in faſtigine cum dauco decoquito: & ve
ſcere, panis & vini, quod ſatis eſt, addito, vt vis punici mali obtundatur, frigida.n. eſt, atq; ideo ma
lum punicum adiectum fuit, vt quæ antea per quinque dies aſſumpta fuerant, refrigerarẽtur, erãt
enim re vera calida. Septimo die carnem minutatim conciſam cum cicere & condimentis deco-
que: & veſcere, quantum ſatis eſt. Octauo die carnem cum aceto, caricis, amygdalis, nucibus ſy-
riacis, croco, dauco, paſſis vuis cũ aliis carnibus conciſis, cũ melle, quod ſatis ſit, decoque: & veſce-
re cum ſimo, quantum ſufficiat. Decimo aũt die ciborum ieiuniique ratio ita ſe habet: mali puni-
ci granum, quemadmodum & prædicta, decoque: & cum vino, quod ſufficit, ede. Hæc eſt ſumen
di cibi ratio: ſemper tẽpore cœnæ menta ex melle vtitor, vt cibi conficiantur, & ne pituita uentri
culus abundet. Quo autẽ bona valetudine fruaris, venã ſine noxia cauſa ne ſecato. Quod ſi mor-
bus caput tentauerit, venam caluariæ ſecato, & extrahe ſanguinis miliaria decem: hoc autem bis
feceris, & aprili menſe, & ſeptembri, per triduum ante & poſt abſtinentiam imperans. Auxilium
quoque bis prædictis menſibus deuorato: & capitulis papaueris, vt dormias, vtere: caueasq; a coi-
tu: quod ſi velis, ſemel in ſeptimana poſt noctem mediam id facito. At Iulio menſe & Auguſto te
B per biduum vomere oportet: vtrunq;, qm̃ per diem vnicum ſtomachus purgari non poteſt. Quã
do autem vomis, caueto, ne aquam prius, aut poſtea biberis: dumque vomis, oculos velato, & de
ligato, ſtansque vomito loco edito, aut ſuper fluuium: a vomitu ſi ſitias, bibe zulapium, & ſobrius
eſto. Te vti lauatione oportet menſe Aprili vſque in totum Nouembrem: cæteris menſibus abſti
neto: quod ſi lauari volueris, ſemel tantum in ſeptimana lauator, idque ſemper ieiunus. Si ſitias,
temperatam aquam bibito: & balneum egreſſus oleo, & mulieris lacte, quæ fœminam peperit, ca
put irrigato: per noctem autem pedes calenti aqua cum furfuribus foueto.

Ad capitis dolorem. 167.

Accipe amygdalarum libras tres, ſeminum cucurbitæ libram vnam: oleo ab vtriſq; expreſſo, capitis verticem, nares, pedes, ac manus inungito. *Aduerſus Vini noxam.* 168.

Cotonea mala matura dulcia accipito, & mundato; deinde ſuccũ exprime, & in vino infunde

Inunctio experta ad artuum dolorem, manuum pedumq́ intertrimẽta, corruptelas, aduſtiones hyemis & venti manus pedesq́ lædentis, qui Sarracenica lingua T len dicitur. Compoſitio ita ſe habet. 169.

Accipe axungiæ anſerinæ partes duas, & medullam ceruorum iuuenum, & marta ſancem i a-
paratam, & mel ſuper carbones decoctum & percolatum: pone in lapideũ lebetem, & feruefacito
quo ad prædicta pinguia tabeſcant: quibus adhuc calidis martaſancem iniicito: & cum prorſum
C refrixerint, mel addito, & bene inſtar malagmatis ſubigito: & ad ignem, aut in furno inungito, &
bene perfricato: tantiſper autem inunge, donec dolor abſceſſerit.

Ad ægylopas, i. fiſtulas angulorum oculi. 170.

Taurinum fel, & liquidam picem, & acetum, in vnum miſcens, emplaſtrum conficito, & impo nito. Aut rutæ folia cum chorygio in foramina immittito. *Ad vulnera incurabilia.* 171.

Ariore panii radicem in vinum dulce demittito, & ægrotanti potui dato.

Ad pulmonum inflammationes. 172.

Piperis grana xv, ſalis micas nõ locas totidẽ: terito, & teaphen addito, in vnumq; cogito: & cũ fimo gallinæ rufæ, atq; oleo inſugito. Aut dauci ſemẽ, & nigellã, & porrũ cõtere, & potui exhibe.

Ad talpas. 173.

Accipe trixaginem & hordeaceam farinam cum melle fermentato, & inungito, & in modum cataplaſmatis imponito. *Ad dolorem ventris & ſtomachi.* 174.

Thus cum vino antiquo in cacabum coniicito, & donec tertia pars ſuperſit, decoquito, atq; ita in balneo propinato. Aut oleum & vinum perinde coquito, & tepidum in balneo potui dato.

Ad ſtomachi vitia. 175.

D Cuminum & cinnamomum conterito & myrrhã, maſtichẽ, bliſcume modicũ adiicito: deinde
cocta & miſta potui offerto. Aut mẽtæ ramulos tres, & grana punici mali, & palmulas ꝓpinato.

Ad debilitatem genuum. 176.

Lini ſemen & mel in aqua feruefacito, & cordi in modum cataplaſmatis imponito.

Ad dolorem lateris. 177.

Ex cumino triticea farina & vino veteri cataplaſma facito, & cordi ſuperdato.

Ad lienoſos. 178.

Braſſicæ folia, ammoniacũ, acre acetũ: oĩa miſceto, conterito, & locum ꝑ triduũ oblinito. Aut platani folia aquæ incoquito, quoad tertia pars ſuperſit, & potui dato. Aut braſſicæ folia igne tor reto, & trita ex vino propinato. *Ad profluuium ſanguinis muliebre.* 179.

Taurini cornu ramenta ex aqua pota ſanguinis profluuium ſiſtunt: Aut lulacẽ, & braſſicæ ſemina, & ſcammoniam, in vnum miſceto, & potanda exhibeto.

Ad ſtomachi compreſſionem. 180.

Accipe gallas tritas, & rhoi flores, aut mali coria, & vſque ad tertiam partem decoctã aut fœni græci melli incocti ius, potui dato. *Ad cœliacos, hoc eſt ventriculoſos.* 181.

Naſtur-

Naſturtii ſemen ĩ nouã ollã conijce,& decoq;:deinde ouũ ſeparatim elixa,& ei' putamen detrahito,& ipſum diligenter conterito:naſturtij ſemini elixo adijcito,& vna feruefacito: atque, ſi velit ægrotans,edito,ſin id non poſſit,aquã potato. Aut taurinos renes frictos potui dato aut veterem caſeum acri aceto incoctum ieiuno elui cõcedito. B *Ad vrinæ difficultatem.* 182.

Pagurum fluuiatilem conterito,& panniculo expreſſum potui exhibeto. Aut fœniculi radices ad tertiam partem decoctas laboranti propinato.

Ad exterius prominentes ani tumores. 183.

Viuam calcem,& recens auripigmentũ in vnũ miſta,imponito. *Ad artuum dolores.* 184.

Quinqueneruium & ſcorpidium & acetum modicum miſceto,& locum oblinito. Aut ſinapi & caricas in vnum conterito,& in balneo ſuperdato. *Ad dolorem genuum.* 185.

Maluam,hordei farinam,lini ſemen,vna contere:& in ſartagine cũ oleo fricta loco impone.

Ad oſſa fracta. 186.

Accipe picem thuris puluerem,palmulas,maluæ florem,oui albũ, omnia,miſta imponito, & ſtupa ſuperaddita,calamis ac faſcia deligato:ſanabitur. *Ad quartanam.* 187.

Vinũ vetus trixaginem incoctam habens ter potui dato. *Ad morſum ſcorpij.* 188.

Teſtam igne candentem impone. Aut alam ex melle potui dato. Aut humum reſpiciens, quẽ lapidem premebas,eum imponito. F *Ad veneficia & praſtigia.* 189.

Caridion,& l..tum cuminum & zochii radicem ad tertiã partẽ decoque:& ex vino vetere potui da. Geſtet & glaneũ oſſa:hæc.n.ſuffita dæmonas abigũt. *Vt mulier concipiat.* 190.

Leporis vterum frige,tritumque aſſidue propina:habeat autem & leporis ſanguinẽ. Aut vulpis ſtercus cum ſeuo bubulo miſce,& mulieris uiriq́ue genitalia inunge.

Ad fœtum in vtero mortuum. 191.

Muliebre lac cum melle & radicibus amaranthi potui dato,& exibit. *Vt lac abundet.* 192.

Fœniculum & anethum cum melle & vino decoque,& quotidie mammas obline: lacte mulier affluet. *Ad vteros.* 193.

Gallinam iugulato,& feſtucam lineo pãniculo inuolutã intra eam condito, atque ita elixato ius potui dato,ſuito vero gallinæ oculos,& manetarem verum,& caridion vre,& propina.

De inuoluntario mictu. 194.

Galli gulã gutturi annexã cõcidito,& vrito,ac diligenter terito,& ex vino vetere potui dato.

Ad roborandum penem. 195.

Rapi ſemen tritum melli admiſceto:& panniculo attrito illitum peni circundato.

Ad ſcabiem vnguium. 196. G

Sinapi mentamque ex aceto coctam imponito. *Ad intertrigines.* 197.

Muſcum marinum aquæ marinæ incoquito,& expreſſo humore imponito.

Ad podagram. 198.

Accipe myrrham Mur vocatam,herbamque policarem,aut pyzurcatum myſtri menſura ex aceto,pedes illinito. *Ad roborandum ſtomachum.* 199.

Accipe lignum aloes,acorum,cyperum,maſtichen,thus,nigellã,fœniculum,& ſpanthos:valde conterito,& in vnum corpus redigito.& ex ſucco punici mali,& melle ſuper carbones cocto potui offeras. *Ad ſputum.* 200.

Roſaceum zupha,aut hyſſopi,quod ad tuſſim facit,& anguſtiam & dolorem pectoris Cõpoſitio hæc eſt

Accipe manuſiacorum drach.ij,vnapia,vel zizipha numero viginti,ze piſtania,vel myxia totidem,ficus aſpr.dulces numero xv,aut dulcem radicem ſemitritã menſura drachmæ:chaſchaſis contuſi,vel papaueris capitularum drach.v:pareſauſa,vel polytrichi,drach.ii:aneſijem vel dulcis aniſi.ʒ.ii:tolme caraus,vel apii ſeminis,drac.ii:vuas paſſas,grana bona logariçe s.zupha vel hyſſopi drach.iii:rhazani,vel ſeminis fœniculi,drach.duas.Vuas paſſas granaq; miſta lauato:& cho ſchaſum ex aqua refrigera per diem vnum & ſummo mane,vt elixatum cũ prædicto videlicet logaricyon vnc.iiii;& tantiſper decoquatur,donec aquæ remaneat logarica vna & ſemis;& nunc percoletur,vt certo ſciatur in ipſa nullam remanere materiam:deinde ſacchari logaricam vnam addito,ut zulapion fiat;& quotidie vnum potato per dies octo;& oleum amygdalinum inſtillato. H

Ad vomitum bilioſum. 201.

Bilem vomentibus huiuſmodi cataplaſma adhibendum eſt,qđ ex his conſtat;palmulis malicorio,gallis in vino aut poſca incoctis & pane exceptis. Acacia præterea,hypociſtis,et balauſtia, et thus cataplaſmatis adiiciantur. Item cucurbitula magna cum multa flãma ſtomacho ſi affigatur,bene facit Cibus paucus & crebro exhibendus eſt. Verum ad atram bilem uomentes & ſtomachũ inflatum ſpõgias aceto acerrimo calido imbutas adhibeto. Aut ex hederæ folijs uino incoctis cataplaſma facito. *De ſingultu.* 202.

Singultus aut ex repletione,aut ex inanitate,aut ob acres humores ſtomachum mordẽtes, excitatur;quibus uomitu reiectis deſinit. Pleriq; autem,ſi compoſitione ex tribus piperibus deuorata,mox uinum biberint,ſingultire ſolent. Cibo præterea in mordacem qualitatẽ corrupto quidam

A dam ſingultiunt. Vomitum ſane ob plenitudinem aut morſum ſingultientibus remedio eſſe inuenimus: calorem ijs, qui ex refrigeratione. Si vero ex humorum copia ſingultus fiat, euacuare vehementius oportet, id ſternutatio præſtabit: ſed ab euacuatione ſingultum ſternutatio non curat. Singultientibus autem ruta ex vino danda eſt, aut nitrum ex mulſa, aut ſeſeli, aut daucum, aut cuminum, aut zingiber, aut calamintha, aut nardum gallicum. Hæc ſingultibus ex cibi corruptela, aut ex frigore, aut ex multitudine ciborum, auxilia ſunt. Ad eos verò, qui ob frigidorum, aut craſſiorum ſuccorum multitudinem ſingultiunt, caſtorium ex poſca potui datum bene facit: cuti quoque ex oleo vetere cucumerino illinitum prodeſt. Scillinum quoque, aut mulſum acetum potum iuuat. Item ſpiritus retentio magnifice ſingultum diſcutit.

Ad Pedum Intertrimenta, Sciſſuras, & Perniones. Cap. 203.

Rubricæ vel ſinopidis, & cimoliæ, paribus portionibus ex caprifici ſucco illinito. *Aliud.* Hederam, calaminthum, & ſalem, in aqua ſimul incoquito diligenter, ac pedes ſemel atque iterum lauato: & ſanitatem recuperant. *Aliud.* Muriam craſſam cum feceris, calidæ aquæ admiſceto: ex ea pedes ac perniones foueto. Tertium, ſal, cuminum, oleumque miſceantur: & prius inunctos pedes
B illinito curioſe: nam per occultos ſenſibus meatus materia elabitur.

Ad Podagram. 204.

Semperuiui ſucco diligenter cocto vtere. *Aliud.* Vini ſuccum aſinino lacti, ac dulci vino admiſce, & illine. *Aliud.* Phocæ aut leonis, aut lupi, aut vulpis corium ſiquis elaboret, & calceos geſtet pedes non dolebunt. *Aliud.* Veſpertiliones tres aquæ pluuiali incoquito; deinde hæc aquæ adijcito, lini ſeminis triti vncias quatuor, oua cruda tria, olei cyathum vnum: bubuli ſtercoris, ceræ, vtriuſque vncias quatuor. omnia in vnum corpus redacta ſubigito, & cubitum eunti ſemel atq; iterum applicato.

Aceti Scillini confectio ex Galeno. 205.

Remedium optimum ex ſcilla a Pythagora ſcribitur, quo omnes Imperatores vſi ſunt. Ab ipſius auctore ſcitur, quicunq; hoc vtantur, longæ vitæ fore, & eius extrema integra vſque ad finē permanſura. Et ipſe quidem Samius ſenex, huiuſmodi extitit: quātum.n. temporis vixerit, haud ignoras: de ipſo.n. in libro traditum eſt, quod cum ſuis conſanguineis hanc facultatem communicarit, cumq; hoc medicamento vti incepit, quinquageſimū annum natus erat, & vſq; ad centeſimumdecimumſeptimum vitam produxit integer, & nulla vnquam aduerſa valetudine tentatus.
C Hæc ſane medicamenti autor diſſeruit, qui vir philoſophus erat mentiri neſcius: nos autē viri huius fidei periculum fecimus, ac firmam conſtantemq; huiuſce medicamenti facultatem eſſe teſtamur. Oportet igitur ſcillam montanam libræ vnius pondere capientem dura circūcidere, & mollia minutatim cōcidere: & aceti acerrimi ſextarios octo in vitreū vas mittere, atq; obturare: ac ꝑ triginta dies in caniculæ caloribus, vt maceretur ſinere: deinde ſcillam extractam exprime. Id genus aceti parum mane ſorbeto: tibi enim hæc euenient, vt ne faucium oriſq; partes vnquā intumeſcant: os ventriculi bene valebit, facile ſpiritum duces, vox recte habebit, oculi acutiſſime cernent, aures in officio manebunt, nulluſque flatuoſus vapor in ventre vnquam excitabitur, nullū viſcus ſuſpēſum erit; bene ſpirans, bene coloratus deges, ad ciuilia negocia recte affectus: nō acidum, non ſalſum ructabis, ſi aliquid aceti huius aſſumſeris. Et ieiunus vt aſſumas præcipio: ſeptēque poſtea ſtadios deambules, ita enim diſſoluetur. Hoc aceto qui vtitur, in victu quamuis licentioſus eſto; omnia enim cibaria conficiet, & a nullo unquam offenſam patietur: neq; valde implebitur, & eius, quod vtiliter ſumitur, nihil ſuperuacui in corpore reſidebit, non flatus, non bilis, nō ſtercus, non vrina, ſed omnia facile excernit, atque educit; aluus lubrica omnino eſt, totiuſq; corporis purgatorium eſt medicamentum, etiamſi in oſſibus ſordes inhæreant. Item phthiſicos ab
D omnibus deploratos hoc medicamento ſanitati reſtitutos nouimus. Morbo comitiali diuturnio efficaciter profuit, vt niſi poſt longa temporis interualla non redierit: incipientem vero ac nouū perfecte diſcutit, neque reuerti amplius hunc affectum permittit. Ad podagras præterea, & articulorum morbos, iecoris lieniſque duritias, vehementer facit. Et ſingulares quidem aceti ſcillini effectus hi ſunt: communes autem quam plurimi, quibus nos commoti ſalutare hoc medicamentum ſanitatis integritatiſque cauſa tibi tradidimus. Deficit.

Vini Scillini compoſitio ex Galeno.

Vinum hoc potui datum omnem ſanitatem affert: Humores enim attenuat, ſed maxime pituitā: neque ipſam in ſtomacho, aut vētre aut capite, aut iecore, aut liene, aut neruis, aut oſſibus cōſiſtere permittit, neque alium id genus tenacē humorē obſtructiones faciētē, ſed oīa diſſoluit, & vētrē lenit, atq; ita ſubducit. Et vrinam mouet, & per ipſam cauſas attenuat excernitque. Adeo verò caput purgat, vt nares prorſus humore vacent. Commodū eſt podagræ, articulari & comitiali morbo: denique oīs ſanitatis autor eſt. Ex his conſtat. Scillā albā mōtanā circiter canis exortū accipito libræ pondere per dies decē in vmbra refrigera: deinde ſcillæ folia refrigerata in vitreum vas mitte, & vini albi veteris ſextarios duodecim ſuꝑ funde, & ſuſpenſū vas ꝑ quadraginta dies

habeto: poſtea ſcillam exime, & abijce: & vino ad antedicta vitia vtere, & eius vim percipies. Subinde ante cibum vini duas vncias exhibe: ſin † a cibo, } vnciam mediam. Quod ſi ipſum potui cõmodum efficere velis, vt magis delectet, mellis ſextarios duos aut tres admiſceto. E

† *Alter a ſomno.*

Medicamentum, quod Manducatum Stomachi pituitam detrahit, Gargarizatum Caput purgat. Cap. 206.

Origanum, gummi, hyſſopum, ſampſucum, pulegium, thymum, paſſi vncijs iij incoquito, donec vna remaneat: & gargarizandum dato: excutit enim etiam pulmonis materias, ſi manducetur. Id autem quotidie facito: probatum eſt enim.

Ad Vrinam reddentes ægre, aut nequaquam. 207.

Lectuli cimices terito, & vrinarium foramen illinito: ſtatim vrina decurret. Id etiam ad pueros mingere nequeuntes benefacit.

Ad Calculoſos, & Vrinam prouocandam. 208.

Baccarum lauri, & piperis, æquas portiones terito & cribrato: & ex mulſæ menſura vna exhibeto: mulſa verò calida eſto. *Aliud Lapides atterens, mulieribus viriſq́ Vrinam prouocans.* Lauri corticem aquæ incoque & permiſce, ſorbendumque propinato: vehementer facit. F

Ad Sanguinis Mictum. 209.

Accipe zingiberis drach. ij, braſſicæ ſeminis drach. iiij, papaueris drachmam, ſucco excipe, & globulos facito, laborantique exhibeto.

Ad Vrinæ Stillicidium. 210.

Thymi & fœniculi æquas portiones conterito, & ex aqua temperata calida potui dato.

Ad Dolorem Viæ Vrinariæ, & Difficultatem mictus, atque ſpiritus, & ad Sanguineum lotium, & Calculum. 211.

Aſari, myſios, nardi gallici, æquas portiones accipito: melle attico cuius ſpuma abiecta ſit, excipito: & dato nucis ponticæ magnitudinem: facit enim etiam ſenes conualeſcere, quibus effluxus ſiccior eſt, eumque validiorem reddit.

Ad Inuoluntarium Vrinæ exitum. 212.

Lilij radicem elixam potui dato. Alterci quoque ſuccum aut ſemen in vino & lacte maceratũ corio cerui includito, & dextro femori appendito: miraberis. *Aliud.* Apri vngulas vſtas, ex vino potui dato. Aut galli teſtem vſtum edendum apponito. *Ad Inuoluntarium Mictum.* Cochleam cum teſta vſtam, tritamq́ue ex vino cubitum eunti potui offerto. G

Ad difficultatem Vrinæ, & Calculum. 213.

Lini ſemen, piper, petroſelinum, tuſa & creta: ex condito accipe cochlearium vnum.

Ad Exterendos Calculos expertum. 214.

Scorpiones marinos exiguos tres integros comburito, & cinerem ex condito propinato.

Ad Supprimendam Aluum. 215.

Rhun atque oryzam vino incoque, donec tertia pars remaneat, & per inferiores partes immitte. Aut vinum auſterum, in quo hirci iecur incoctum ſit, potui dato. Aut gallas vſtas bene terito, & ſuillam adipem miſceto, frictaſq́ue ex aceto eſui dato laboranti * piperis drachmam, farinæ lupinorum drachmas tres, mellis ligulam.

Ad Citandum Sudorem, & finiendam Febrem. 216.

Cachryos ſemen ex oleo illitum. Aut pyrethrum ex oleo calefactum & illitum horæ vnius interuallo poſt annotationem.

Ad Canis morſum. 217.

Vrticæ ſemen emplaſtri modo impoſitum. Aut nigri marrubij folia ſimiliter. Aut apiaſtrum ex vino potum, vel morſibus impoſitum. Aut allium illitum, aut aſſum, potui eſuiq́ue datum. *Ad Morſus Canis rabioſi.* Braſſicæ folia cum laſere ex aceto trita imponito: per ſe enim braſſica rabioſi canis morſibus aduerſatur, & ipſius decoctum potui exhibitum. Elixa autem braſſica ante alios cibos aſſumpta phthiſicos ſanat, & arteriæ vitia emendat: contrita vero & lieni ſuper data ipſum conſumit. H.

Ad Anginam, & colli dolorem. 218.

Alba populus arida, trita, & ex melle illita collo. Aut naſturtij ſemen, & columbinum fimum ex melle, inſtar cataplaſmatis imponito.

Ad internas Ani prominentias. 219.

Amaranthum aqua maceratum mane veſperiq́ue potui dato.

Ad Lienem Cataplaſma valde efficax. 220.

Inulam, ſinapi, baccas lauri ſecundũ proportionẽ, accipe & tere: deinde nucis nouæ corticem parum contundito, mox in pilam coniectum validius terito, & eximens aceto acri macerato per triduum: & omnia in vnum redigens cũ ſucco Tiberiadis vſque ad cataplaſmatis temperaturam decoquito: & lieni ſummo mane per octo dies imponito, euacuato prius ventre, atq; miraberis.

A *Aliud ad comminuendum lienem.* Capparis radicum vnc.iij, calcis viuæ vnc.iiij, contuſas cribratas, acetoque commiſtas, imponito nõ diutius horæ ſpatio: totus lienis abſumitur. *Aliud.* Braſſicę decoctum ſolum ex aceto mulſo ieiuno potui dato. Aut rubi radicem vſque ad tertiam partem decoque, & decoctum per triduum dato. *Aliud.* Corticem nucis aceto ac melli incoctum ieiuno ꝑpinato. Aut ferrum candens in mulſo extinguito: & potui dato: admirabile eſt.

Ad nigros dentes. *Cap.* 221.

Palmularum oſſibus maſtiche & melle dentes per ſeptem dies petricato: & albi redduntur.

Ad lumbricos alui. 222.

Lupinos, lauri folia, ac fel taurinum miſce, vmbilico impone: id bene facit.

Ad interiores exterioresq́; ani prominentias. 223.

Amylum, picem, aquam, vna feruefacito, donec tertia pars remaneat: ac per ſeptem dies potui dato.

Ad dolorem aurium. 224.

Vitis racemum capiens in ſartagine frigito cum oleo, aurique inſtillato: & conualeſcet.

B *Ad Hirudines.* 225.

Ariſtolochiam terito, & ſale conſpergito.

Ad calculoſos. 226.

Lauri baccas, piperque miſceto æqua menſura, & ex mulſa myſtrum vnum dato. *Aliud calculos frangens.* Lauri corticem aquæ incoquito, quoad tertia pars ſuperſit, & ſorbendum exhibeto. *Aliud calculos frangens.* Turturis ſtercus vſtum ex mulſa prębeto, lapides.n. per vrinam exturbat *Aliud expertum ad calculoſos.* Struthii, rha pontici, capparis, ſingulorum drach. accipito: dato quotidie ex vino albo drach. & per mictum ſubſidentiam calculoſam eijciet. *Aliud.* Origanũ in aqua vſque ad tertiam decoquito, & decocti cyathum vnum potui dato.

Ad ſtillicidium, & difficultatem urinæ, & primo ad ſtillicidium. 227.

Fœniculi, ſeminis palmularum Thebaicarum pares portiones conterito, & ex aqua temperata calidas propinato. *Ad urinæ difficultatem & ſtillicidium.* Coſti, mellis, aquæ cyathos nouem accipe. des potui craterem, mercede prius petita. *Aliud.* Cyperi aſiatici cochlearium vnum, ex vino meraco, aut ex melle exhibeto: periculum de ipſo factum eſt: *Ad urinæ difficultatem.* Petroſelinum macedonicum terito, & ligulam vnam exhibeto. *Ad ſtillicidium.* Cucurbitam aridam cõ

C terito, vt farinę inſtar ſit: cuius exiguum cochlearium ex aqua potui dato: *Ad mingentes in ſtratis* Leporis cerebrum ex vino propinato. *Aliud.* Veſicam aſſam eſui dato per triduum. Aut cyperiũ tritum * potui dato. Aut leporis teſticulum ex vino odorato tepido propinato. *Ad ſtillicidium.* Thus accipe, & in vino diutius feruefacito, propinatoque per triduum *. Accipiens Raphida marinum piſciculum, comburito, & potui cinerem offerto.

Ad impetigines. 228.

Cornu ceruini ramenta aceto incoquito, vſque dum tertia pars remaneat: ex eo illinito.

Ad feras impetigines. 229.

Hordei farinam aceto acri permiſtam imponito. Aut haſtulæ regiæ radice ex aceto trita illinito frequenter. Aut lineum panniculum ſuper candenti ferro comburito, & illinito. Aut nucis virentia folia cataplaſmatis modo imponito: hoc & ad ſcabiem facit.

Ad penis dolorem, & inflammationem. 230.

Cuminum & ouorum putamina bene decoquito, & foueto: effectum miraberis.

Ad impetigines. 231.

Allium, & theaphen, aquam, & oleum: omnia miſceto, & illinito.

D *Cataplaſma ad vulnera recentia a gladio aut ligno illata.* 232.

Salicis folia trita imponito, & ſanguinem profluentem ſupprimes, & vulnera glutinabis, atq; ſanabis. Aut ouillum fimum ex oleo tritum inſtar cataplaſmatis imponito.

Ad pernicioſa medicamenta. 233.

Rutam, ficum, & nucem terito, ac ex vino potionem dato. Aut fulicæ ſanguis liquidus ex oleo potus ſeruat a potu venenoſi medicamenti, & a viperæ morſu liberat.

Ad fluxionem Gutturis. 234.

Nido hirundinis trito ex aceto illinito.

Ad mammarum mulierum tumores. 235.

Caprinum ſtercus aridum ex vino meraco imponito: inflammationem enim diſſoluit.

Ad dolorem capitis lupinum. 236.

Suillum fimum comburito, & cinerem melli admiſceto, caputq; raſum inungito, ac ſuper braſicæ folia dato.

Ad Tuſſim, & Hecticam febrem. 237.

Styracem & braſſicæ ſuccum ſimul terito, & fermentatos ieiuno & cubitum eunti exhibeto, Aut laurei olei, & vini generoſi, vtriuſque drach.iij, miſce, & calefacias* in balneo interius: & vinum oleumq́ue calidum temperato, & ſtomachum foueto. *Aliud.* Lixiuium percolatum

calefacito,& tuſſientis pedes foueto,& ſpongia deterſos inunge, & foue:id verò tuſſibus medetur.

Ad Tuſſes. 238.

Reſinam ex vino vetere tritam ieiuno potui dato,& pulegium in poſca decoctũ: & beronicẽ cum melle fermentatam eſui dato. Aut raphanum toſtum mane ac veſpere edendum apponito. Aut butyrum inſulſum,quanta eſt nucis regiæ magnitudo,deuorato.

Ad Humores Pectore contentos. 239.

Vrticæ folia cum ptiſana decocta potui dato: bene facit ad inflationes, & materiam ex pectore euocat.

Ad Tuſſes. 240.

Fœnum græcum, quoad tertia pars ſuperſit, decoque: & iuſculum ſummo mane ex melle exhibe.

Vt Vox Canora reddatur. 241.

Tragacantha vino madefacta;& in potum aſſumpta, uocem ſplendidam reddit.

Ad uocem amiſſam. 242.

Styracem terito,& ex aqua globulos amplitudinem cicerum æquantes conficito: &, tertio F cum dederis,ſtatim loquetur.

Vt capilli & barba creſcant, ſi decidunt. 243.

Betam,& myrteum oleum,& polytrichum miſceto,capilloſq; oblinito: At adiãtum, & ladanũ,æquis portionibus terito ex immaturo oleo,aut myrteo,aut lentiſcino, &illinito. *Aliud.* Ladanum in vinum aminæum myrteumq; oleum mittito:& terens vtrunq; ad mellis ſpiſſitudinẽ redige,caputque in balneo perunge.Melius eſt & illud adiantum,quod nonulli polytrichon vocant,ſi ſeptima pars ladano addatur, & illinatur.

Ad renes dolentes. 244.

Cum pulegio farinæ furfures decoquantur,& ius percoletur,ſpongiaque eo imbuta fomentum fiat.

G

GALENI DOCVMENTVM

DE PVERO EPILEPTICO.

Nicolao Leonico Thomeo Patauino interprete.

CAP. I. EGo te Cæciliane exiſtimabam ad ægritudinem filij tui noſtris admonitionibus H haudquaquam indigere: nam qui prius ipſum vidit, & tecum Athenas iterum nauigaturus eſt, Dionyſius, idoneus eſt & præſens facere ea, quæ opus erunt: & rurſus diſcedens,ad habitudinem ægritudinis condecentia documenta relinquere. Ego autem,qui nunquam puerum hunc vidi,forſan multum decipi poſſem: cum neque a principio morbi, qualis fuerit ipſius natura,neque nunc qualis ob morbum ſit,cognouerim:ſed a vobis hoc tantum audierim,epilepſiæ acceſſionibus puerũ infeſtari. Verum,ne forſitan me ſuſpiceris negligentem magis,quàm veridicum, ſcriptionẽ hac ſubterfugere,quod nunquam antea feci, laborem hunc libens ſubibo, vt tibi rem gratam faciã, ſcribendo quædam medicinalia præcepta pueri epileptici: in quibus neceſſe eſt medicæ artis imperitum decipi & aberrare circa menſuram vel tempus vtendi. Demonſtratum.n. a nobis eſt in alijs libris,ꝙ non contingit quempiam recte mederi ne minimis quidem ægritudinibus, nedum adeo magnis, vt eſt epilepſia,niſi methodũ aliquã curatiuã nouerit. Atqui Dionifius mihi iã cõicauit,& mecũ prius cõſiderauit,de tota pueri curatione,quã tu mihi impoſueris,vt hæc documẽta cõſcriberẽ. Dioniſioq; meã tum ipſe ſñiam facile manifeſtaui,cũ intelligeret, oĩa quæ ego dicerem:

A cerem:nihilq́; ille obaudiret, ceu methodi curatiuæ valde peritus. Tecum vero neq; quo ſermonem inſtituam, noui: nam accuratus diſtinctionibus multis indiget, & obſcurior eſt q̄ imperito homini cõueniat: breuis autem & manifeſtus haudquaquam accuratus eſſe poteſt. Quapropter ſubuerebar tibi documenta conſcribere, quãuis rem tibi gratam facere percuperem, exiſtimans mihi ſimile quippiam euenturum, quale Phidiæ vtiq; accidiſſet, ſi, poſtq̄ Palladis ſimulachrũ abſoluit, quiſpiam illum coegiſſet ſeparatim digitum, manum, pedem, naſum, aures, ſingulasq; corporis partes effingere. Ego verò methodum curatiuam tãquam quoddam ſimulachrum in pluribus commentariis a nobis ſcriptam fuiſſe arbitror, quæ non modo imperitos hoĩes, ſed ne medicos quidẽ quoſcunq; iuuare nõ põt. Qm̃ aũt cogis me de parte vna artis curatiuæ ſermonem facere ſeorſum ab aliis, tuæ cedo volũtati & pareo: atq; in tuã grãm documẽta ſcribo, q̃ tibi in hoc ſufficient: ſatis.n.eſt medicæ artis inexperto non magnũ aliq̃d & irremediabile, in medicorũ præceptis cõmittere, præcipue cum didiceris legitime verſari in his cõmentarijs. Eruditis illis curatiuæ methodi negocium ſcriptum eſt, tibi aũt & alijs, qui nonnullarum rõnalium artium ſcientes eſtis, medicinæ aũt inexperti, arbitror, fortaſſe nonnihil utilitatis & in his commentariis, prouenict. Conabor aũt quantum fieri poterit maniſeſtiſſime enarrare quanam vtens puer diæta non B parum iuuetur: & ab accidentibus quotidie ipſum inopinate inuadentibus minime lædatur.

CAP. 2. A.l.3.fẽ.1. t.5.c.10.fo. 210.

Conuenit igitur in primis, quãtum fieri põt, hæc obſeruare. Namq; puerum neceſſe eſt interdum occurrere magnis frigorib. immenſis caloribus, ventis validis, balneis malis, cibarijs caput tentantibus, rotarũ obuolutionibus, coruſcationibus præterea, & tonitruis, & vigilijs, & cruditatibus, triſtitiæq; ẽt, & iracundiæ, & laſſitudini, atq; alijs huiuſcemodi rebus, a quibus (vt ſũmatim dicã) corpus vehemẽter moueri & perturbari ſolet, atq; in reminiſcentiã quãdã morbi referri, & ad generationẽ paroxyſmi deduci. Hæc igitur cõuenit multo ante caueri. Et ſi qñq; his præcedẽtib. paroxyſmus ſuccedet, tunc ab oĩ penitus motu oportet illũ remouere, & domi continere, & victu valde tenui illũ nutrire, donec a paroxyſmi incõmodo liberetur. Quis aũt ſit tenuis victus, quis arbitrer te cognoſcere, tamẽ ſi ea, quæ ſequũtur perlegeris, aliquid etiam de ipſo percipies.

CAP. 3.

Tẽpus itaq; eſt, vt huiuſce rei documenta tradere aggrediar. Accedente vere (nã ægritudines q̃ reuerti ſolent, quodam modo tunc moueri contingit,) puerum purgandum affirmo mediocri purgatione. Huic aũt purgationi Dionyſius præſens moderabitur, & quæ opus erunt imperabit, accurate cognoſcens quonam modo ad purgationem corpus præparare oporteat, & quo vti debeat pharmaco, quaue quantitate, & in quo t̃pe: nam de his inter nos ſæpe conſultum eſt. Quare C Athenis præſentem habes Dionyſium, ſed nihilo minus cum ipſo mentem ſimul & conſilium habes meum. Poſt purgationem aũt, qñ receſſerit Dionyſius, & puer Athenis remanſerit, hãc oportet ipſe victus rõnem obſeruet. Cum a cubili mane ſurrexerit, anteq̃ ad præceptorem accedat, mediocri deambulatione vtatur, greſſu non admodũ frequenti: poſthac aũt vſq; ad palæſtræ t̃ps, diſciplinis vacet, quibus aſſueuit: cum primũ aũt ab illis diſceſſerit, vbi mediocriter rurſus deambulauerit, ad pædotribã accedat. Hunc aũt pædotribam, ſi quempiam alium ex ĩjs qui puero præſunt, multum oportet eſſe prudentem: ſed talẽ inuenire difficile eſt, p̃ſertim cum electio fieri dẽat ex hoĩbus ineruditis & ignaris, non minus aĩam q̃ corpus hebetem & craſſam habentibus. Non igitur tanq̃ paruum hoc te fugiat: neq; cuiuis è populo pueri curam tradas, probe cognoſcẽs, q̃d ſumma curationis in hiſce duobus verſatur, in vſu videlicet a me tibi dati pharmaci, & in exercitij modo. alia namque oĩa horum ſunt præparamenta quædam. Pædotribam igitur hunc tecum ſimul Dionyſius eliget. Sit aũt ipſius ſcopus in exercendo quo ad quantitatẽ quidem, vt puerum anteq̃ defatigeẽ, ceſſare faciat, nec non vt vniuerſum corpus calefaciat, & mediocriter euacuet. Ambo aũt in eodem t̃pe contingent: qñ.n. quod ſuperfluit ſufficienter euacuatur, & quantũ ſatis eſt corpus incaleſcit, tunc ſi quiſpiam ab exercitio ceſſauerit, quieſcet anteq̃ in defatigationẽ D incurrat. Exercitium verò ab hoc t̃pe vltra, in ſolida iam agit membra, & corporis habitum colliquat: aggregat aũt omne id quod colliquat in iuncturis maxime & muſculis: ad hocque ſequitur virtutis laſſitudo: poſtea vlceroſus ſenſus, qñ aliquam corporis partem mouere tẽtauerit, & hoc eſt ipſa laſſitudo. Non ſolum igitur pædotribam prudentem eſſe oportet, ſed etiam mediocris exercitij expertum. ne citius quam par eſt puerum ab exercitio ceſſare faciat, ſecuturam timẽs laſſitudinem: neve ſatagens calefacere, & complete quod ſuperflui eſt euacuare, in laſſitudinem puerum ducat. Mediocrium igitur exercitiorum in quantitate huiuſcemodi ſunt ſcopi: In qualitate uero, vt corroborẽt oẽs corporis particulæ, maxime caput & ventriculus, & huius præcipue quod ori circumſtat. Vt autem quiſpiam iſtud aſſequi poſſit, nunc dicam. Primo, qm̃ exercitia vehementia caput replent, ab his abſtinere præcipio. Secundo, ſi quando his vti neceſſe fuerit, capite erecto, quæ infra ſunt moueantur, & ex his maxime crura. Tertiò a paruis & tardis motionibus incipiat pædotriba, & ſic ad vehementiores & celeriores motus deueniat: nam ſubito ab intenſis exercitijs incipere non ſolum imbecillibus, ſed etiam robuſtis corporibus, ſumme pernicioſum eſt. Conſiderare præterea oportet, quod fricationes exercitij loco habentur, maxime in corporibus imbecillibus; immo ſæpenumero ſolæ, modo recte fiant, aliarum

motionum vicem ſupplent Opus eſt aũt primum manibus molliter cum ſindone a ſupernis partibus ad inferna delatis, corpus ad rubedinem deducere initio a brachiis & manibus facto, atq; ad pectus & uentrem deuenire. Subinde etiam crura multum fricare conuenit, vt ſi quid ex ſupernis partibus illuc fuerit deriuatũ, cõmode abſumatur. Poſtremo ad caput deueniendũ eſt, nã ſtatim a principio ad ipſum accedere periculoſum: corpore.n. adhuc pleno exiſtente, ad id quod primo calefit, facile ſuperfluitates attrahuntur. Vltimo igitur loco poſt alias corporis partes, caput cõfricari oportet, ut nunc diximus, abſq; oleo; qñ autem & oleum applicare libuerit, nihil prohibet capitis fricationem ſimul cum alijs fieri membris, vt vnus caput fricet, duo alij pectus ventrẽ, & totidem alii crura. Sic aũt & poſt exercitia, immo vero magis tunc, oĩa ſimul confricentur membra. ita.n. celerius ad quietẽ corpus deducitur, & minus refrigeratur. Oportet aũt ſi de quapiam alia re, de hac ipſa magnã curã habere. Non lauari aũt, vt plurimũ cõuenit: neq; ſtatim poſt exercitium palæſtram exire, ſed poſtquam plane quieuerit ſpiritus, & ab exercitiis commotio prorſ' ceſſauerit: atque tunc etiam ſindo caput multũ fricare conuenit, & ſæpenumero pectine vti. E

CAP. 4.

Poſt hæc autem ad prandium eat: & prius quippiam ex iis quæ ventrem molliũt aſſumat, vel olus, vel ſalſamentum, vel ptiſanam, vel oliuas, cum tertia parte panis: reliquas vero duas in cœnæ tempus ſeponat cum valentioribus obſoniis. Quæ autem huiuſmodi exiſtent paulo poſt dicẽtur: ſi prius enarrauero ex olerum genere omnia quæ abſque nocumento ſumi poſſunt. Ex oleribus igitur, nec a lactucis, nec a malua, nec ab atriplice, nec a blito, prorſus illũ prohiberi iubeo, non tamẽ idem ſemper capiat volo, verum alias aliud, moderate. Ex eodem etiam eſt genere beta, & braſſica: oportet enim etiam ex ijs quippiam moderate guſtare. Porrum quin etiam interdum, & apium, & ſmyrnium, deguſtare conferet: & de horarijs fructibus quicunque non ſunt penitus crudi, aut ſuapte natura difficulter concoquuntur. ij nanque & ſuas ipſorum ſuperfluitates, & aliorum etiam eſculentorum, retinere conſueuerunt. Ergo & mora, & quæ præcocia nominãtur, & ficus, & ſi qui ſunt eiuſmodi notæ, ſine moleſtia deſcendunt. Et quæ cucurbita dicitur, nihil ab oleribus ventrem mollientibus differre videtur: item pepones cucumerini, nam qui tales non ſunt, ſ tarui ſunt. Maturæ etiam vuæ aliquantulum quandoque pueto concedi poteſt: mala vero & pyra raro, & in parua quantitate deguſtet: & hæc ipſa non ſolum vt in arbore ſua ſint bene cocta, ſed etiam domi ſeruata ad maturationem recte peruenerint. Scire autem oportet eadem poma, quæ recenter a matre ſint decerpta, & quæ domi depoſita reſeruantur, per multum inter ſe differre, nullamque inter ſeſe ſimilitudinem habere. Poſſunt autem conſeruari poma pyraque, nec non plurimi etiam alii fructus, & pruna quæ vocantur damaſcena. Ficus quin etiam quas caricas vocant, ex huiuſcemodi ſunt genere: & ex arbore palma dactyli, quorum comeſtionem penitus illi non interdico, ſed opportune & moderate illis vti permitto: aſſidue autem & multum illis vti minime velim. Atque vt ſemel concludam, quicunque mali ſucci ſunt cibi, vel aluum aſtringunt, vel inflant, vel difficulter concoquuntur, ſi aſſidue, vel pluſquam conueniat, aſſumantur, nõ ſolum huic morbo, ſed omnibus etiam alijs nocere ſolent. Atque hucuſque ſermo de diætæ modo protractus, alijs etiam quamplurimis ægritudinibus conueniens erit: Huiuſce autem morbi peculiaris & proprius eſt, vt caueamus ab ijs præcipue eſculentis, quæ pituitam generant. Vnde in cibariis, quæ, tametſi in alijs non obſint, viſcoſos, aut frigidos, aut craſſos humores generant, haudquaquam eſſe immorandum cenſeo. Huiuſmodi autem ſunt atriplex, & blitum, & malua: quos ſane vt guſtet non prohibeo. aſſiduum autem eorum vſum vehementer damno. Ex hoc ſunt genere & cucurbitæ: multoque magis cucumeres, & poma, & pyra: & demum quęcunq; humorem pituitoſum gignunt, aut viſcoſum, aut craſſum: vel quæcunque ſunt in genere peſſimorũ eſculentorum, quales ſunt qui vulgo appellantur fungi: ab ijs.n. omnino abſtinere conſulo, quẽadmodum & a rapis, & a quibuſcunque radicibus, quæ mandi ſolent: craſſos.n. habent ſuccos, & male concoquuntur. exceptis quibuſdam, quæ acrimoniam quandam & caliditatẽ in ſe hñt, quẽadmodum ſunt dauci, & raphani: ſed ex raphanis haudquaquam illum deguſtare prohibeo, verum quodam intercedente ſpatio; a dauco autem abſtinere condiſcat, magiſq; etiã a rapis. In eſculentorum aũt vſu abundent illa quæ acria ſunt, & virtutem incidendi habent, dummodo inſigniter non ſint mali ſucci, odoremq; habeant qui caput tentet: quorum ex gñe ſunt quæcunque nec caliditate repleut caput, quemadmodum vinum, & ſinapi, & petroſelinum, & daucus, & cœpæ, & ſmyrniũ: hæc.n. vltra modum inflammatiua ſunt, & malos humores gñantia. Sinapi vero licet conueniat ad humores craſſos incidendos, tñ ab eo abſtinendum eſt, qm̃ caput tẽtat. In oxymelitis aũt vſu ſecure confidat, etiamſi quotidie ſumere velit. Põt aũt cappares ex illo comeſſe, & parua quædam ſalſamenta oleo modico ſuperinfuſo, ut concinnetur obſonium: quod profecto huiuſcemodi ægritudinis, veluti medicamentum quoddã reputari poteſt, p̃cipue ſi ſit acetũ ſcilla conditũ: hoc oẽs vulgo iã ſcilliticum vocãt: qđ ego ſi quippiam aliud in hoc caſu ſane laudo. Horum vero alterutrum ſingulis diebus aſſumere contẽderim, dico aũt vel cappares, vel ſalſamẽta oxymelite condita. Si vero puer oxymel bibere velit, id ſit in prõptu, & ante præparatum, & non ex tempore ex vtriſque crudis confectum: quo aũt modo ipſum præparare oportet, paulo poſt

A. ibid. f. 211. a

F G H

recen-

A recẽſebimus. Cæterũ plurima aqua cõmiſceatur, nã quod ſic factũ eſt, ſuauius redditur, ac hyeme quidẽ calidũ accipiatur: æſtate vero non erit malũ ẽt, ſi plerunq; frigidum ſumatur, ſi & vehementes fuerint calores, & ipſe vehementer ſitiat, potuiq; frigido aſſueuerit antea: nam inter alia ſitim egregie ſedat oxymel non valde dulce, p̃ſertim ſi aquæ frigidæ miſceat̃. Mihiq; non ſemel contigit puerum a comitiali morbo penitus liberaſſe, non immutata victus rõne, cũ poſt primã purgationem oxymel ſumere, eoque vti pharmaco iuſſiſſem. Verũ qm̃ neq; filij tui naturã noui, neſcio que quãtũ virium is ſibi aſciuerit morbus; & ipſe aſſiſtere nequeo, diuinare haudquaq̃ poſſum, q̃ pauciſſimis idigeat remedijs. Melius itaq; mihi vĩ de oĩbus ſermonẽ facere. Igitur poſt exercitiũ, in prandio (vt dictũ eſt) vtatur & quibuſdã oleribus, & oliuis, & nucibus, & ficubus, cũ ſiccis, tũ recentibus, verũ non ſimul quotidie oĩbus, vnũ.n. ſit & ſimplex quod aſſumat: ſed vt victus rõ variari poſſit, de omnib. verba feci. Eodẽ ẽt t pe (vt dictũ eſt) ſi deſiderauerit puer, alij ẽt fructus cõcedi illi pñt: cũ alioqui ab ipſis melius ſit abſtinere, non ſolũ morbi illius deuitandi cauſa, ſed ad ĩtegram ẽt totius valetudinis incolumitatẽ: quemadmodũ vides nos ferme ab oĩbus horariis fructibus abſtinere. † Verũ qm̃ philoſophus in præſentia ſalubris victus præcepta non conſcribimus ſane perq̃ optandum erit ſi nõ ſolũ ad pueri curã hæc documenta, ſed ad vniuerſam illius vitã facere poterunt. } Eſt igitur illi cõcedendũ vt palã & tẽpeſtiue eos comedat fructus, quicunq; magni non fuerint nocumenti, ne clã & intẽpeſtiue illos comedens, magis lædat̃: qui .n. palã ab aliqua re, quã valde appetant, prohibentur: ij cũ data eſt facultas, plus nimio ingurgitare ſe conſueuerunt. Quamobrem pueris ego plura eſculẽta concedere ſoleo ex ijs, quæ non valde nocent, vt tempeſtiue & palam illis moderate vtantur potius, quam, vt diximus, propter vehemens deſiderĩũ, furtim ex his & voraciter aſſumere feſtinent. Atque hæc de cibi ratione ſufficienter ſint dicta.

† At ſane philoſophis ſalubris victus documenta non conſcribimus, quod certe maximo opeoptarẽ, non ſolũ ad huius affectus curationẽ ſed ad vniuerſam pueri tui vitã.

B

CAP. 5

Poſt cibum autẽ vbi paululum t pis intermiſerit, priuſq̃ ad ſtudia diſciplinarũ accedat, leniter deãbulet cenſeo, & rurſum vt id ipſum a ſtudijs rediens ante cœnã faciat, ſane conſulo: quo t pẽ duas reliquas panis portiões, quas reſeruauerat, aſſumat, itẽ aliorũ vnũquodque, ſic (vt dictũ eſt) carnes quidẽ ex oĩ fere auiũ gñe, p̃ter paluſtres: ab oĩm aũt quadrupedum eſu p̃cipue abſtineat. Quod ſi qñ illis vt neceſſitas fuerit, domeſtici quidem ſuis extremitatibus, & ſtomacho veſcatur, ſylueſtris vero carnibus, vniuerſis bene vti põt: hædorum quin ẽt carnes deguſtet, & nonnunquã leporũ ẽt. Carnes aũt oẽs ſint vel ſimpliciter conditæ, vel ſine nidore aſſæ: ſimpliciter cõduntur, ſi aquæ incoquantur, & anetho, porro, ſale, & oleo concinnentur. Quonam autẽ modo ſine nidore recte aſſetur caro, clibanũ qđ apud me vidiſti, exẽplo tibi eſſe põt. Ex marino aũt gñe cruſta intecta quidẽ oĩa nocua, & incõmoda; ex piſcibus vero optimi ſunt ij, qui in ſaxoſis degũt locis: ſumere ẽt poterit ex ijs qui in alto degũt, quos pelagicos vocant: ex cartilagineo aũt torpedo ferre ſola conueniens eſt & commoda. Cæterũ de leguminibus ptiſana quidẽ p̃cipue eſt: hanc ſequitur lens, alica, & piſum: alia oĩa mala. Et vt vniuerſaliter dicatur, quæcunque viſcoſum, & craſſũ gñant ſuccum, ventoſaque ſunt, & multarum ſuperfluitatum, nec non difficilis concoctionis, ſicut ante dicebamus, maxime ſunt cauenda. Oſtrea quin ẽt oĩa, & cartilaginea ea quæ σελάχεα vocantur, & ſquammis carent: p̃terea bulbi, & cochleæ, & caſeus, & fungi, boũmq; carnes: & oua in aqua durata cum difficilis ſunt concoctionis, tum craſſos gñant ſuccos. Alica vero & carnes ſuillæ bonum quidem gñant ſanguinem, ſed viſcoſum. Paluſtria aũt oĩa ſuperfluitates gñant plurimas: Legumina verò oĩa ventoſa ſunt, & præcipue faba, & cineres: ptiſanaq; nõ diligenter cocta, ventoſa eſt, quamobrem bene cóquere illam oportet, vel ea non vtilens quoque bene decocta omnem ponit ventoſitatem, uerum illa non aſſidue crebrove vti oportet, quoniam humores generat craſſos. Cæterum ad uictus quotidiani rationem hæc abunde ſufficere poſſunt.

A.l.3.f.1.t.5.c.11.fo.211.h

C

A.l.3.f.1.t.5.c.10.f.210.g

CAP. 6. D

Medicamento aũt ex ſcilla, qđ tibi tradidimus, purgatione præmiſſa, quodq; primo vere fieri iuſſimus, ſingulis diebus ſecure filius tuus vtatur, priuſquam ad palæſtram accedat: nam niſi valde magna fuerit ægritudo, & † occalluerit, ſperandum ſane eſt in quadraginta dierũ ſpatio hoc medicamento illã perfecte ceſſaturam, quoniam iam innumeros pueros nulla ellebori opera ſic curaui. Verum poſt purgationem prius, quam hoc vtatur pharmaco, ſemel aut bis abſinthium ſumere oportet.

† καὶ συῤῥυῇ δὲ νόσος vox ſane Galeno inuſitata in ſimili morbo.

CAP. 7.

De oxymelite autem vt dicamus, id certe acidiſſimum eſſe cẽſetur, quod ad mellis proportionem quartam aceti habet partem: dulciſſimum vero, quod octauam: aliæ autem intermediæ mẽſuræ quanto ad extremorum alterutrum appropinquant, tanto aciditatis, aut dulcedinis participare vñr. Oportet autem ipſum penitus decoquere, ita enim quę miſcentur, accurate in vnũ ambo deueniunt: & aciditatis vehementia, quæ in aceto eſt, retunditur: & quod in melle inflatiuum eſt, caſtigatur; ſpumam.n. illius, qui recte decoquit, auferre debet. Nec me præterea latet in Græcia, & in pleriſque locis inſularum oxymel etiam ex fauis confici ſolere, quo etiam tibi ſecure vti licet, puero præſertim æſtiuo t pe Athenis degente. Minime autem ad me in præſentia pertinet declarare, quando dulcius id, aut acidius, vel dilutius, aut meracius exhibere oportet: neq; in. alijs particularibus immorari meum eſt, ſed illius qui & præſens fuerit, & curandũ corpus quotidie inſpexerit, & de humorum habitu recte coniectari poterit. In craſſis enim & viſcoſis humoribus

acidiori,& meraciori oxymelite vtendum eſt: in iis autem qui huiuſmodi non fuerint, dulcio- B ri & diluto magis. Eodem etiam modo reliqua quæ dicta ſunt omnia, pro quotidianis corporum conſtitutionibus commutare,& variare conuenit,quemadmodum & omnibus alijs ægritudinibus facere contingit. Quapropter ſi quis methodi curatiuæ ignaro & inexperto innumera etiam perſcripſerit documenta,haudquaquam illum ſufficientem efficiet medicum non modo non maximarum ægritudinum,ſed ne minimarum quidem. Iſtud enim ſæpenumero palàm oſtendi cum inueterata vlcera malaſque oculorum diſpoſitiones ad ſanitatem redegiſſem iiſdem ſanè medicamentis, quibus plerique ante me vſi nihil profecerunt. Et profectò temporis opportunitas in vſu vniuſcuiuſque,vt Hippocrati placuit, poſt quantitatem ad vires diligenter accommodatam,reliquum vtilitatis apportat: nam pharmaca potius ſunt iuuantium materia,quàm iuuamenta,quemadmodum etiam ab excellentibus aſſeueratur medicis. Et vt meus quidem,vnde exordium ſumpſit,finem accipiat ſermo,haudquaquam fieri poſſe, vt minimum quippiam quod ad artem pertinet pertractare valeat is, qui artis penitus ſit ignarus & expers, ſed illi ſemper aſſiſtentis periti opus eſſe.

Verum quoniam plerique ſcillæ ſuccum non rectè conficiunt, quando id tibi & cognoſcere F *CAP. 8.* A l.3.f.1.r 5.c.11.fo. 311.e cordi eſt,huic ego ſermoni adiungam,quonam modo illum conficere ſim ſolitus. Vas quodpiam accipio a quo extractum fuerit mel,meliterium id Græci vocant, in quod ſcillam conijcio manibus prius illam in exiguas diſcerpens particulas. Poſtea bene apto operculo illud obturans,extrinſecusque pelle circundans, & diligenter colligans,in loco quopiam meridiem ſpectante colloco,qui a borealibus omnino non perflatur ventis. Id autem facere ſoleo ea anni parte,in qua caniculam exoriri omnes aſſeuerant Græci: quadraginta autem huiuſcemodi ſunt dies,viginti quidem ante,totidemque poſt exortum: paulatimque in iis diebus vas illud ad Solem conuertere ſoleo, vt ex omnibus ſimiliter partibus incaleſcat. Tranſacto poſtmodũ præſtituto temporis ſpatio,vas illud aperiens, in illo reperire ſoleo ſcillæ partes elixis ſimiles, ſuccumque ex illis in vaſis fundo quendam defluxum, quem colligens, quàm optimo melle concinno. Huius ſingulis diebus, cui dare voluero, cochlearis pleni menſuram præbeo, pueris quidem minoris, adultis verò maioris. Quin etiam ſcillæ ipſius carnes accurate contundens, illasque cum melle diſſoluens,& conterens, ex illis cochleare vnum vt dictum eſt,præbere conſueui: quod ſanè quo ad vires, & efficaciam ſecundum à prædicto locum obtinet. Cæterum quicunque ſcillam elixantes,illam poſtea conterunt,illius proculdubio vires reſoluunt: quemadmodum,qui iſtud ipſum ex aceto faciunt,pharmacum quidem validum admodum cõficiũt, G verum neruis non innoxium.

GALENI IN LIBRVM DE NATVRA HVMANA, COMMENTARIVS SECVNDVS.

Victore Trincauelio interprete.

Hunc librum Galenus inter Hippocraticos non agnoſcit. H

IN priore horum commentariorum libro opus de natura humana expoſui: nunc quæ illi perperam adiecta ſunt aggrediemur: quæ & ipſa quodam ordine compoſita digeſtaque ſunt. Eſt etenim liber vnus exiguus, in quo de victu ſanorum agitur, is a Polybo Hippocratis diſcipulo videtur fuiſſe ſcriptus. Quod autem inter hunc,& illum de natura humana, eſt interpoſitum, ab eo,qui primum hoſce duos libros de natura humana Hippocratis, & Polybi de ſalubri victu in vnum coegit, conſcriptum & collocatum eſt. Quo enim tempore Attalus & Ptolomæus certatim inter ſe de comparandis ſibi libris contendebant: ab his,qui ex oblatis celebriorum virorum ſcriptis pecuniam a Regibus reportabant,cæpere inſcriptiones & digeſtiones librorum vitiari. Vnde, quum vtrique libri, & qui de natura humana eſt, & qui de ſalubri victu, eſſent puſilli: arbitratus quiſpiam ob paruitatem neutrum ipſorum multi faciendum,ambos in vnum contulit: ſubinde verò alius quidam vel ille idem etiam qui hos primum in vnum redegit, hæc ipſa illis interpoſuit quæ nunc exponenda ſuſcepturi ſumus.

Oportet

A 1 *Oportet præterea, & hæc noniſſe, quòd morbos, quicunque ex repletione ortum habent, euacuatio ſanat: quos verò parit vacuatio, repletio curat: quos gignunt labores, illis quies remedio eſt, quos nimiũ inducit otium, labor tollit. Summatim verò ſciendum quòd oportet medicum præſentibus morbis formis, anni temporibus, ætatibusq;, contrarium opponere: atque contendentia laxare, laxata contendere. Sic enim maxime, quod moleſtum remouetur: mihiq; curatio hoc ipſum eſſe uidetur.*

Sigillatim o bus huius orationis verſibus ſignũ id . Dioſcorides aſcripſit, quod obeliſcũ appellant: quo ſigno Ariſtarchus oẽs notabat verſus, q apud poetã ſibi erant ſuſpecti: Sic & Dioſcorides agebat, qui ſuſpicabatur partem hanc fuiſſe Hippocratis, q fuit Theſſali filius. Nam duo hi magno Hippocrati fuere filij, Draco, & Theſſalus, amboq; genuere filios noĩatos Hippocrates. Hæc ſanè in præſenti capite propoſita ſunt. Expedit aũt, vt & nos de ipſis diſquiſitionem inſtituamus, particulatim dictionem vnãquamq; examinantes. Quicunque morbi ex repletione ortũ habẽt, euacuatio ſanat. Idẽ nõ eſt, vt dicas repletionẽ eſſe continentẽ morborũ cauſam, vacuationem ve, & cætera quoque, quorũ ſubinde mẽtio habita eſt: aut q à repletione, vel ab aliquo alio rũ quippiã fiat. Nã q morbi aliqui ex repletione fiãt, vel à repletione (nihil.n. intereſt hoc vel illo mõ dici) verũ eſt: haud tñ verũ deinde eſt, q repletio ſit cauſa morbi cõtinẽs. Quippe q morbus

B affectio quædam eſt in ſtantis corpore, quæ, vt in libro De morborum differẽtijs mõſtrauimus,

A. l. 1. f. 2. d. 1. c. 1. fo. 28. d primũ actionẽ lædit. Repletio verò ipſa, vt & id in libro De plenitudine oſtendimus, primũ minime lædit actionẽ, ſed intermedia alia affectione, q̃ aliter Eraſiſtratus, aliter Aſclepiades, ſecus ẽt medici qui Pneumatici vocati ſunt, gigni conſtituere. Nos ẽt alibi pluribus explicauimus, in quem modum ex vtraque plenitudine exoriantur morbi. Monſtrauimus etenim duplicem eſſe plenitudinem, alteram quo ad vires: alteram quo ad vaſorũ cõcauitatem. Quæ vires reſpicit, humores ad corruptionem pducit, fluxionemq; ad imbecilliores in corpore particulas immittit. Quæ verò infuſionem, & vaſorũ ora aperit, eaq; ſæpe dirumpit, ſæpe ẽt mortem repẽtinam infert, ſi corporis obſtruat perſpirationes. Iã & curatio non modo dicitur morborum eorũ, qui facti ſunt: verum & eorum qui fiunt. Porrò ſiquis voluerit in his vti nomine proprio, huiuſcemodi oĩa cauſæ προηγούμεναι, quaſi pcedentes dicas, erunt, vt fecit Athenæus, appellandæ: ſicuti ea à quibus hæ ipſæ, pcedentes inquã, efficiuntur, προκαταρκτικὰ vel προκαταρκτικαὶ, quaſi ante incipientes,

C nominabis: ciborum enim multitudo, cruditates, balneæ, exercitationes non opportunę, & cætera tandem, quæ in commentarijs de procatarcticis cauſis recenſuimus, præcedentium vniuſcuiuſque morbi cauſarum effectrices ſunt. Quos verò parit vacuatio, repletio curat. Qui hæc ſcripſit, abuſus nomine repletionis uidetur: quum nedum medici oẽs, verum, & cæteri Græci repletionis vocabulũ exceſſibus immoderatæ quantitatis accommodare ſoliti ſint: at vacuatio p contrarium exceſſum corrigenda non eſt. Subinde tamen audi rõnem, quę immoderatis exceſſibus fauet. Sunt cibi quidã, qui ad alicuius iam ſani habitum moderati ſunt: horum collatione exceſſum, & defectum intelliges: Qui verò vacuatus eſt, ſi id quod de ſuæ prioris mediocritatis quantitate detractum eſt, reſarcire velit: cibum adaugebit. Qui ſi tantundem nunc alimenti ingerat, quantum ante quàm vacuaretur ſolitus erat: nunquam id, quod exinanitum eſt replebit. Ad artificem ſanè pertinet moderate incrementũ id afferre, vt neque intempeſtiue repleat, quod demptum eſt, neque confeſtim atq; repente. Sunt nonnulli ex medicis, qui nolint in cauſis morborũ ponendas eſſe vacuationes: quas dicunt tum virium imbecillitatem, tum habitus gracilitatẽ ſolummodo parere, & q nullus vnquam morbus ex defectu oritur. Hi profectò non aĩaduertunt, qui morbi eos arripiant, qui immoderate vacuantur. Nam facillime ex quacunque occaſione re

D frigerantur, itemque paruo negocio vruntur, faciles etiam vt in laſſitudines incurrant, oĩbusq; externis cauſis obnoxij ſunt: & longe præterea magis ij ex vigilia, triſtitia, cruditate, & ira, quã qui bono ſunt habitu, in morbos decidunt. Quos labores gignunt, quies remedio eſt. Labores eos appellat, qui in motionibus fiũt pter modum. At verò q in hunc modũ affecti ſunt, q quiete ſint reficiendi, nemo mortalium eſt, q hoc neſciat, quiq; id ẽt non agat, vt neq; in hac re medici conſilium expectent: immo & bruta ẽt (ut iam oſtẽdimus) nedum homines, noxiam per ea, quæ contraria ſunt, lædentibus auferunt. Quos nimium induxit otium, labor tollit. Neq; primum, & per ſe otium morbos excitat, ſed media plenitudine: ocioſis.n. minus corporis particulæ digerũtur, & præterea imbecilliores redduntur, vt inde utraque gignatur plenitudo. Itaq; immoderatior motus vires quidẽ nequaquam validiores reddit: humores tamen qui redundant, euacuat. Liquet igitur, q ſi in his motus qui modum paulũper excedat adhibeatur, ſenſim à laſſitudine capietur homo, vt tamen non illico febricitet. Summatim verò ſciendum, quòd oportet medicũ præſentibus morbis, formis, temporibus anni, ætatibus contrarium opponere, formas appellare videtur corporum naturas, quarum ſubſtantiam oſtendimus in temperatura quatuor elementorum ſitam eſſe. Morbi itaque curantur ab his, quæ facultatibus contraria ſunt, vt iam monſtratum eſt, non autẽ apparentibus imaginationis. Porrò natura corporis, quæ temperamento idem eſt, non omnis per contraria corrigitur: quẽadmodũ neque anni tẽpora, aut ætates: ſunt.n. in ipſis temperatæ quædam, ſicut multæ etiam intemperatæ: vnde temperatarum ſimilibus ſeruatur

u. tur

uatur temperies: contrariis verò intemperies intemperatarum emendatur. Hæc quippe in libris B
de tuẽda ſanitate definita ſunt. Atq́, contendentia laxare, laxata uero contendere. Nequaquam, ut decebat morborum oppoſitionem cõſtituit: contendenti.n. laxans, laxato contentũ proprie opponitur: contendentia verò, & laxantia proprie de cauſis, & non de læſis dicũtur corporibus: cõtenta aũt, & laxata, ad ipſa læſa iã corpora referuntur. Præterea ẽt contenta, & laxata corporum nomina ſunt, minime uero morborũ cõtentorũ, aut laxatorum: quemadmodum durum, & molle, rarũ, & dẽſum: de quibus à nobis probe in ſexto epidemiorum libro* actũ eſt eo loco. Cutis duræ mollitio, contentæ remiſſio. Quo etiam in libro ſubinde de condẽſando qđ rareſactioni cõtrarium eſt, ſermonem habuimus: id autem cum inſpiſſare idem eſt, ſicut inſpiſſatũ, & dẽſatum.

> Non reperio hæc uerba in lib. Epi. habentur tamẽ in li. de uſu humidorum Hipp. in principio.

2 *Fiunt autem morbi, tum a †uictu, tum uerò à ſpiritu, quo attracto uiuimus.*

> † ἀπὸ διαιτημάτων.
> † διαιτήματα.

Victum nonnunquam ſolum cibum potumq́; appellãt: ſæpe etiã hoc nomine omnia uitæ inſtituta comprehenduntur: qua ſignificatione hic vſurpatum eſſe eſt arbitrandum. Neq; enim ex his ſolũ, quæ comedendo, uel bibẽdo ingerimus, uerum ex balneis quoque, & exercitationibus, otio vigiliis, mœrore, ira, refrigeratione que, & æſtu, morbi ortum habent: quandoque etiam ex ſolo ſpiritu, quo reſpiramus, lædimur, ut in locis, qui Charonij dicuntur.

3 *Vtroſque uero hoc dignoſces modo. quum multi homines uno corripiuntur morbo tempore eodem: id in cauſa eſſe arbitrandum, quod communiſſimum ſit, quoque omnes maxime utimur: id uero eſt, quo reſpiramus. Conſtat enim quod uictus cuiuſque noſtrum cauſa minime ſit, ubi morbus omnes ſubinde tentat, tam iuuenes quàm ſenes, tam uiros quàm fœminas, prætereaq́; tam eos, qui uinum, quàm qui aquam bibunt, quique maza, & qui pane ueſcuntur, & tam eos qui in multis ſunt, quàm qui in paucis laboribus. Non igitur, quum homines quocunque uictu uſi in eundem morbum incidunt, ratio uictus erit cauſanda. Verum ubi eodem tempore varij ſuboriuntur morbi, clarum eſt, quod ſuus cuique uictus cauſa ſit.* F

Quòd communem cauſam habeat, ſiquid multis morbis cõmune ſit: probe profectò ab eo dictum eſt, perinde, ac cætera huius orationis: ut tñ id non omnino recte dictum ſit, quòd ortus cõmunium morborum in aerẽ ſolum mõ ſit referendus: quando ex fame in Aeno legiminibus ueſcentes, crura imbecilla habuere: qui verò eruo, illis genua dolebant. Iam ẽt nouimus, quòd comeſſe ſemiputridum triticũ famis neceſſitate cõpulſi quidam, communi morbo ex communi cauſa arrepti ſunt. Sed & exercitus quandoque, dum prauis uterentur aquis ſimili in omnibus militibus noxa uexatus eſt. Cætera huius capitis clara ſunt.

G

4 *Sic autem curatio inſtituenda eſt, ut contra occaſionem morbi (quem ad modum alibi a nobis dictum eſt) & uictus etiam rationem uenias. Nam ſatis patet, quòd ea, quibus homo in uictu utebatur, uel omnia, uel pleraque, uel ex illis ſaltem unum, illi inopportuna ſunt. Quæ quum animaduerteris, cõmutabis: atque hominis tum ætate, tum forma, anniq́; tempore, & ipſo morbi modo recte examinatis ad curationem accedes, nunc detrahendo, nunc addendo. Iam enim docuimus ſemper tam in exhibendis medicamentis, quam in uictu inſtituendo, proſpiciendum eſſe ad ætates ſingulas, & anni tempora, ad formas, & ipſos morbos. Quum verò idem morbus populariter inuaſerit, tunc obſcurum non eſt, uictum haud eſſe in cauſa, ſed id quod ſpirando trahimus: quippe quod morboſa quædam habeat excrementa. Itaque eo tempore homines ſic monebis, uictum, quòd minime cauſa ſit, ne mutent: ſed id curẽt, ut corpus quam minime fieri poſſit tumidum aut imbecille ſit: paulatim etiam de cibis, & potionibus, quibus uti conſueuere, demant. Nam ſubita uictus immutatio citra periculum non eſt, ne quid in corpore innouetur ab ea permutatione. Porrò hac uictus ratione erit utendum, ſi quando nihil uideatur hominem eo offendi. Verum cura erit adhibenda, ut quam parciſsime ſpiritus in corpus influat, ſitq́; maxime familiaris. Locum præterea, in uim alienam ab eo in quo morbus ille excitatus eſt, mutabis, & corpora extenuabis. Sic enim fiet, vt homines neque multo, neque frequenti ſpiritu egeant.*

H

Mancam communium morborũ, quorũ cauſa ſit aer circumfluus, curationem protulit. Nonnunquam enim halitus ſtagnorum, paludum, & cœnoſorum locorum, uel huiuſce modi alicuius terræ iſtiuſmodi gignendis morbis occaſionem præſtat: interdum uerò ſola anni temporum intemperies. Recte igitur, quum halitus ſola potius ſubſtantiæ proprietate, quàm ſimplici aliqua qualitate corporibus noxij ſunt, curandi rationem explicuit, rem hanc in duos referens ſcopos, locorum mutationem, ac uſum modicæ reſpirationis. At verò in his, qui ex qualitate læduntur, non morborum modo iam dum factorum, curatio: uerum, & cuſtodia ne illi ſuboriantur per contrarias perficitur qualitates: quia ſi corpus ab immoderato offendatur calore, per refrigerantia: ſi ex frigore, per calefacientia: & pari etiam modo in alijs tam ſimplicibus, quàm compoſitis qualitatibus. Iam autem à nobis de his indicationibus, quæ ab ætatibus, anni temporibus, corporumque temperamentis ſumendæ ſunt, actum eſt. Illud uerò τῷ φαρμάκῳ προσφέρεσθαι græce dictum arbitror pro προσφέρεσθαι i. occurrere morbis per contraria. Nam nunc etiam in Aſia dicunt aliquem alicui προσφέρεσθαι χρηστῶς, ἢ φαύλως, ἢ ἀπίστως, ἢ ἀγρίως, hoc eſt bene cum eo agere, uel amice, vel perfide, uel crudeliter.

Mer-

A 5 *Morbi quicunque ex valentiſsimo corporis membro ortum habent uehementiſsimi ſunt. Nã ſi ibi
permãſerint, ubi cœperint, neceſſe eſt, ut laborante membro ualidiſsimo, totum male afficiatur corpus.
Sin autem ad imbecilliores partes à robuſtioribus quicquã delabatur, nũ erit facilis diſſolutio. Quæ ue
rò ab infirmioribus ad fortiora adueniũt, ſolatu faciliora ſunt: influxus enim facile à robore repellitur.

Siue membrum, ſiue corpus, ualentiſſimum quis dicat, id proprie dicet, quod ad actiones va-
lidiores obeundas ſit optime conſtructum: quo pacto Herculẽ robuſtiſſimum fuiſſe dicimus. Al
tero ẽt mõ ualidum eſſe hoc corpus dicimus, uel hoc membrum, pro hac certa actione, quemad-
modum aliud pro alia, & in omnibus alicui quidem ſingúlarum actionum robur adſit, ita tamẽ,
ut aliud in eorum alio robur habeat. Vna itaq; actio earum motionum, quæ in animante uolun
tariæ ſunt, ut ſi, aut currat, aut cum alijs animantibus congrediatur, aut corpus aliquod aĩatum
vel inanime diuellat, aut quicquã auellat. Eſt & una alia facultas, quæ ad actiones uitales ptinet,
unde arteriæ, & cor habent, ꝙ pulſent. In his præterea ea, quæ genere inter ſe differunt, ſunt aliæ
quædã* diſſimiles, quæ non modo in animalibus, ſed ẽt in plantis, reperiuntur, quapropter natu- * Alicubi igitẽ ὁμωλογτῆς hoc eſt conſimiles.
rales eas nominamus, attractrix, contentrix, alteratrix, & expultrix. Põt itaq; alias, quidẽ in alio
B atq; alio corpore uenter, uerbi gratia, facultatẽ quantũ ad unã quãpiã actionem ſpectat, robu-
ſtiſſimam habere, ut contentricem, aut alteratricẽ: nonnunquam ẽt, uel iecur, uel lien, uel alio-
rũ aliquod. Contra ẽt in aĩante eodẽ inualida erit ueutris attractrix uel expultrix facultas, quas
tamẽ iecur robuſtiſſimas obtinebit. Sed is author qui hæc literis mandauit, iſta prætergreſſus eſt,
Mihi uerò robuſtum uidetur intelligere id, quod præter hoc, quòd à cauſis, quæ morbos pariunt
haud facile afficitur: habet ẽt ut ſi in ipſo aliqua humorum excreſcat redundantia, in aliud quod
piam membrũ ope expultricis facultatis propellat: ſed eſt ſanè manifeſtũ, quòd oportet ut ualen
tius ſit, id quod propellit, eo quod recipit. Erit quippe in omni corpore, hoc quidem membrum
infirmiſſimum, alia verò ualidiſſima: in quo oẽs tam medici, quàm vulgares conſentiunt. Et pro
inde podagricis pedes aiũt eſſe inualidiſſimos: uniuerſum aũt articulorum genus ijs qui arthriti-
di obnoxij ſunt: infirmum ẽt caput eſſe, quibus id dolet: lien, lienis uitio laboranti: oculos quo-
que illis, qui in lippitudinẽ procliues ſunt: eodemq; in cæteris partibus modo. Præterea uerò ut
duplices ſunt cauſæ morborum effectrices, aliæ externæ, aliæ verò q̃ à nobis ipſis prodeunt: ſic
ad externas interdum offenſiones nõnullæ in nobis partes imbecilliores ſunt: ad internas aliæ:
quando & cauſarum ipſarum non eadem genere uis eſt. In nobis etenim morbi, uel ex humorũ
C multitudine, uel ex eorundem ſuboriuntur prauitate. Externæ item cauſæ corporibus animan-
tium nocuæ ſunt, tum quòd intemperiem quampiã gignãt: tũ quòd cõtundant: uel incidant. Lu
xatio enim, & ab utriſque uidetur habere occaſionem: ſolus enim abſque alterius congreſſu quiſ
piam ambulans interdum genu, aut mentum oſcitans, luxauit: ſic & alium aliquem articulum
aliud quicquam agens, aut contorquens: ſed & ſine ulla externa cauſa, aliquibus infractum eſt
membrum aliquod, dum ſubito contorquetur, aut ui maiore ſalit. Vnde totidem ſunt membro-
rum facile aut ægre patiẽtium, totidem etiam firmitatis uel infirmitatis genera, quot ſunt cauſa
rum. Morbi ſiquidem qui ex humoribus habent originem, ipſi etiam à robore uel imbecillitate
expultricis facultatis ortum habẽt. Nam quum omnes animalis particulæ naturali quadã cõne
xione inter ſe deuinctæ ſint, à robuſtioribus repulſi noxij humores, ad alias cõfluunt: & inde rur-
ſus ad alias, donec in imbecilliorem partem quampiam delati, ibi figantur, quòd nullam ſe ꝑto-
rea inualidiorem habeat, quò morboſum humorem propellat. Hæc, ſi perinde ac inteſtina, uẽter,
ueſica, uteruſque, effluxus habeat, inde excreta noxia cauſa uacuatur: quæ tamen ſi conſiſtẽtia te
nuior ſit, ſæpe canalibus, quæ in ea parte ſunt, diruptis, aut uaſorum oſtiis reſeratis, copioſior ſub-
ſequitur euacuatio: in quem modum fiunt ſanguinis, quæ abſq; vulnere ſunt profluuia. Si verò
D ea neq; dirumpantur, neq; aperiantur, ſed craſſus ſit humor, aut tenax qui in aliquam incumbat
particulam, tumorem aliquem in ea parte ꝑter naturã excitat: Sic ergo hæc eſt mẽbrorum noſtri
corporis imbecillitas, & eorundem robur, in affectibus illis, qui ex nobis ipſis prodeunt. Qui ve-
ro ex externa cauſa, ij dum calefiunt uel refrigerantur, exiccantur, aut humectantur, plurimum
affici uidentur. Alioqui enim, quæ aut contundunt, aut incidunt, uel aliud quodpiam hmõi agũt,
raro admodum corporibus aĩalium morbos afferunt. Quo fit ut aliud membrum ad aliud in hu-
iuſcemodi morbis collatum ſit uel imbecille, uel robuſtũ. Mẽbra ſiquidẽ natura frigidiora, faci-
liora ẽt ſunt ut a refrigerantibus cauſis afficiãtur: calidiora uerò, a calefacientibus: nec ſecus etiã
ea ſe hñt, quæ præſiccitate, aut humiditate ſunt intemperata. Sunt porrò in his nõnulla, quæ &
ſi non ægre a calfacientibus refrigerantibusve, exiccantibuſque, aut humectantibus cauſis affi-
ciantur, quia tñ uim expultricem obtinent ualentiorem, in aliã partem ſuum impellunt malum.
Quum igitur non unus neq; ſimplex modus ſit, quo membrũ robuſtum, aut debile aut ſit, aut in-
telligatur, ſed multi potius ac genere uarij: nemo eſt qui poſſit ꝓnunciare, an præſens pars vera ſit
necne. Verum enimuero ut de hac, ita de alijs oĩbus quæ modis pluribus dici & accipi poſſunt,
id ſanè dixerim, ꝙ quum ita indiſtincte proferantur, confuſam ac minime articulatã habent in-
terpretationem, ut inde nequeant auditores aliquẽ fructũ referre. Præterea nec leuem obiectio-
nem

nem id patitur, quod præſens inſinuat oratio, ubi ait: Quæ verò ab infirmioribus ad fortiora de E
ueniunt, ſolutu faciliora ſunt: influxus enim à robore facile ἀπομαλίζεται. Et proinde expoſitores varij in exponendo illud ἀπομαλίζεται fuere. Nam quidam ἀπομαλίζεται ſcripſere, alij ἀπομαλάττεται. Fuere, & qui ἀπομαγνύεσται, tertia ſcilicet ſyllaba uerbi iſtius per ω ſcripta: Sicut alij, in quibus eſt Dioſcorides, per η & ο, ἀπομαγνύεται dicunt ita, ut pro, repellit, ſit poſitum hoc verbum. At verò ſi ab infirmioribus particulis ad validiores propulſus noxius humor, ab illis rurſum repellatur, nihil inde ægrotus proficiet. Quare melius ſanè erit, ut hoc modo ſcribatur locus iſte. A robore.n. quæ influunt, expendentur, hoc eſt concocta, ac digeſta conſumentur. Quidam autem ualidiſſimas partes eas appellari hic, q̃ principes ſunt, autumant, & falſam reddunt hanc ſententiam. Satius.n. eſt, ut humores praui, relictis principalioribus partibus, in ignobiliores ferãtur, q̃ quòd ab ignobilioribus in principes impellantur. Aſpeximus etenim ſæpe in his, qui articulari morbo, aut podagræ obnoxij erãt, ꝙ repulſis ab artub' humoribus eò delatis, illi in principẽ aliquã partẽ contẽdẽtes, homini interitũ attulere: cui ea ſola relinquebat̃ ſpes ſalutis, ſi iterũ poſſent ad artus reuelli.

6 *Venæ, quę craſsiſsimæ ſunt in hunc modum digeſtæ: quatuor ſunt in corpore earum paria, quorum unum ab occipite per ceruicem exteriorem utrinque delato ad ſpinam, & inde ad coxas, & ad crura, & tandem per tibias exterius ad malleolos, uſque ad pedes perueniunt. Quare in dorſi, aut coxendicum* F
doloribus ſanguis mittendus eſt ſectis exterioribus in poplite, aut malleolo venis. Altera autem, quæ à capite ortum habent venæ prope aures, & iugulares appellantur, per ceruicem interiorem † a caua iuxta ſpinam utrinque, & lumbos in teſtes delatæ, & femora per poplites ex parte externa, atq; per tibias in exteriores malleolos, & pedes: Vnde ad lumborum dolores teſtiumque, uenas incidere in tibijs oportet, & malleolis interiorib. Tertia vena per ceruicem ex temporibus ſub ſcapulis in pulmonem ſubinde tendũt, & una a dextris in ſiniſtra, altera a ſiniſtris in dextra procedit. Ex dextra quidem a pulmone ſub mammam tranſiens, ſe ad lienem, & renem cõfert. Quæ uero a pulmone ex dextris in ſiniſtra delabitur ſubter mammam ad iecur, & renem pertingit: ſic tamen, ut ambæ in ſedem deſcendant. Quartum deinde par a ſincipite oculiſq́; ſub ceruicem, & claniculas deferuntur, mox vero ab his ad flexus brachiorũ, & cubitũ brachialiaq́;, & digitos: item à digitis per pectinẽ, & cubitũ ſuperiore parte manuũ ad inflexus, & per brachiorum inferiores partes ad alas, & a ſuperioribus coſtis altera ad lienem, altera ad iecur deſcendit: poſtea uero vtraque ſuper uentrem incedentes, ad pudenda tandem concedunt vtraque. Sic ergo ſe habent venæ craſsiores. A vena tamen caua multæ aliæ variaq́; per corpus diſpertiuntur, quæ alimenta corpori miniſtrant.

† Alibi tamẽ legimus ἀπὸ τῆς κοιλίας hoc eſt à uentre.

Ea quæ in artibus in cõtrouerſiã ueniũt, partim ſenſu, partim demõſtratione dijudicant̃. Quæ G
ad iudicium ſenſus pertinent, uigentẽ à quo iudicent̃ ſenſum expoſcunt: ſed q̃ ad demonſtrationes, rationẽ exercitatione elaboratã. Iã igitur ſi de ciborum concoctione, tum ea, quæ in uentriculo fit, tum uerò, quæ hãc excipit, humorũ generatione, diſtributione, nutricationeque, & id genus reliquis, ſermo habeatur: ratione, qua ueterum opiniones iudicentur, egemus. At verò an, q̃ ruminant aĩalia, quatuor uentres habeant: quæ aũt utrinque ſunt dentata unum, à ſenſu hoc, non ex demonſtratione petendũ. Vñ diuerſus modus eſt, quo conuincendi falſitatis ſint, q̃ aberrãt in his, quorũ ſenſus, & in illis quorũ ratio iudex eſt. Eorũ.n. quæ ad ſenſum attinent, quũ inter ſe aliqui diſputant, ad id, quod in corporũ diſſectionibus cõſpicitur, ſi ſe cõtulerint, facile erit iudiciũ. Sed q̃ demõſtrationem requirũt, poſſunt ſine vlla ẽt diſſectione, ſola aſcripta demõſtratione iudicari. Igitur quũ ſcriptis cogimur cũ his cõtẽdere, qui de aliquo diſſectorio theoremate, qđ ſenſum in primis iudicẽ hẽt, impudẽtiſſime pariter, ac imperitiſſime pronũciarũt, fieri neq̃t, ut ignari eorũ, quæ in diſſectionibus uideri ſolita ſunt, poſſint mendaces à ueridicis diſcernere. Vt enim ſiquis Cretã eſſe inſulam negauerit: ſtatim ab oĩbus, qui id audierint, deſpicietur, quippe q̃ probe nouerint eã eſſe inſulã: Sic, ſiquis canibus quatuor eſſe uentres affirmauerint, unicum uero ruminantibus, hunc illi qui in ruminãtibus quatuor, & unum in canibus inſpexere, facile deridebunt. H
Idipſum quoq; de venarũ ſectione dicas: nã à ſenſu, non à demonſtratione huiuſce rei petẽdũ eſt iudiciũ. Porrò quoaduſq; illi q̃ in hac re diſcordes ſunt, in ſuis chartis, q̃cquid illis viſũ ſit deſcripſerint: ueritas eos qui ſectionis imperiti ſunt latebit. Sic itaque, quũ in hoc præſenti ſermone in contrоuerſiã uenerimus cũ his, q̃ auſi ſunt affirmare quatuor uenarũ paria à capite in corpus deſcendere: diſſectionis rudibus nullã poſſumus ualidã ſcriptis afferre demonſtrationẽ, nempe ꝙ non demonſtratione, ſed ſenſu iudice egeat. Niſi quis forte velit, ea proponens, quæ de iudicanda hiſtoria, tum à multis tam philoſophis quam medicis, tum uel maxime ab empiricis tradita ſunt, horum inſtitutis uſus iudicium afferre. Et quidem antiquorum iudicia, atque ẽt conſenſum authorũ minime fugerim, dum illi qui ſcripſere, fuerint in re, de qua ſcripſere conſummati, quemadmodum in diſſectoria diſciplina Eudemus, & Herophilus: Crateuas, & Dioſcorides in metallicis medicamentis. Quod ſiquis huiuſcemodi ſubterfugiat iudicium, non modo non poterit quatuor uenas oſtendere a capite deſcendentes, uerũ neq; tres, neque duas: quia una tantummodo uena eſt, & ea maxima, quæ caua appellatur, à gibbo iecinoris per totã aĩalis longitudinẽ protracta. Nam quum ſeptũ tranſuerſum aĩantis partẽ ſuperiorẽ ab inferna ſeparet, uena caua ꝑtranſiens tranſ-

uerſum

A uerſum id ſeptũ ſurſum verſus ad cor tendit, [illegible] à gibbo iecinoris per ſpinam concedit. At ab ea, quæ ſurſum cõtendit parte plane [illegible] tanq̃ à caudice oẽs exoriri, q̃ ſepto trãſuerſo ſuperiores ſunt venæ: ſicut ab ea, quæ ad ſpinã deflectit, inferiores. Horum Hippocrates in ſecundo epidemiorum libro" meminit, vbi venã cauam iecorariã vocat. Huic cæteri oẽs quicũque in diſſectionibus verſati ſunt, conſentiunt: nec quiſq̃ alius vnquã medicus repertus eſt, ſiue diſſectiones diligẽtius, ſiue negligẽtius pertractauerit, qui aſſeuerauerit octo eſſe venas, q̃ à capite in corporis infernas diſcurrant partes, nõ Diocles, non Praxagoras, non Eraſiſtratus, nõ Pliſtonicus, non Philotomus, non Dieuches, non Chryſippus, neque Antigenes, vel Medius, vel Euryphon, nec alius tandem quiſpiam è numero priſcorum medicorum. Et quid de recẽtiorib. dicam, à quibus anatomica diſciplina plurimum adaucta eſt? in quibus Herophilus & Eudemus fuere: quos nullus ad tẽpora vſq; Marini & Numeſiani ſubſequutus eſt, qui illorũ methodo aliquod inuentũ addiderit, vt neq; Heraclianus, cum quo Alexandriæ magna attentione verſatus ſum. Horum virorum, & alij ẽt plures extitere diſcipuli: ſed omnium præſtãtiſſimi fuere, Numeſiani quidem p̃ceptor noſter Pelops: Marini verò, Quintus. Quintus verò vt de nulla p̃terea re alia quicq̃ ſcripſit, ſic neq; de diſſectionibus. Sed aliorum non paucos habemus anatomicos libros. Immo & commentaria reperiuntur anatomica à diſcipulis Quinti edita, qualia ſunt Satyri præceptoris noſtri, & Lyci. Igitur quum ab his oĩbus, & ab alijs p̃terea multis, de corporibus ſecandis ſcriptum ſit: nullus tñ nouiſſe potuit quatuor venarũ paria à capite delabi. Neq; hoc ſecus eſſe videtur, quã ſiquis vellet cõtendere, Athenis octo eſſe arces, vbi vnica tñ eſt. Romæ etiam ſi aliquis diceret colles octo eſſe qui inhabitẽtur, alius verò ſex tñ, vno vterq; mentiretur. Si tamẽ quiſpiam vnum ꝓ ſeptem habitari collem, contra vero, Athenis pro vna octo dicat eſſe arces, hic longe maiori mendacio erit obnoxius, q̃ alter, qui vno tñ à vero aberrat. Sic ergo quũ vna ſit vena, quæ à iecinoris gibbo in ſupernas corporis partes fertur: quæ ẽt ſiquis à ſuperioribus ſectionem exordiatur, deſcẽdere potius q̃ aſcendere dici poterit, vt tñ nihilo ſecius vna videatur: ille ꝓfecto ab omnibus deridendus veniet, qui octo dixerit à capite venas deferri. Quia ſiue ex ſuperna parte deorſum, ſiue ex ima ſurſum, ferri dixeris venã iecorariã, q̃ cauam appellant: illa vna penitus ſemper erit per gibbum iecinoris porrecta. Et proinde ſi vllus cuiuſpiã reperiatur

C liber, qui anatomẽ huiuſcemodi litteris mandauerit: nullus ſanè vnquam eam poterit illius habere rõnem, vt pati poſſit particulatim oĩa capita legere: immo hoc vno audito, quatuor eſſe venarum in corpore paria, ſtatim quaſi à ſtolido quodam inſtituto aufugiet. Verum poſtea q̃ hęc à nonnullis interiecta ſunt Hippocratis operibus, coacti fuimus nos hoc temporis, quod tum in his refellendis, tum verò illis, quæ vel perperam ſcripta ſunt legendis conſumimus, diſpendiũ ſubire. Eſt (ait ipſe) par vnum venarum, quod ab occipite exoriens per ceruicem deſcendens, & ab exterioribus ſpinæ partibus ad coxas delatum, mox inde per tibiam ad malleolos tandem exteriores peruenit: Alterum verò par à partibus iuxta aures originem habere ait, quod per collum delatum, conſtitutiſq; venis iugularibus vocatis, mox vt primum ex exteris circa ſpinam partibus, ita hoc ab internis, ad teſtes, & femora pertingit: deinde verò per poplites ad internos concedit malleolos. Quis vnquam ſi vel diem vnam ſecari corpora viderit aliquãdo, hæc audire queat? Multa quidem in ſectionibus exiſtunt theoremata obſcura, nec facilem demonſtrationem habẽtia, quæ merito quempiam ex his qui in ea re non admodum conſummati ſunt, latere poſſunt: & propterea de his aliqua ſuborta eſt diſſenſio: at maximę illius vene negotiũ ita omnibus apertum eſt, vt illos qui ex anatome quicquam addiſcere potuerint, fallere nequeat. Immo adeo pe-

D nes omnes in confeſſo eſt, vt etiam poetæ id cognoſcant. Vnde Homerus ait

Et venam præcidit inde.

Quæ dorſo incumbens in collum fertur vtrinque.

Sic igitur vnam, vt vna etiam eſt, nouit, nũ quatuor: duas extra ſpinam, duas item alias, quæ eodem ſicut illæ modo vtrinque ſecundum ſpinam porrectæ ſint: vt tamen nullũ ſit animal, quod; ſit quem modum, qui hanc deſcripſit anatomẽ, fingit, quatuor habeat. A vena hac maxima, per vniuerſos ſpinalis medullæ fines, vt in ſecundo Epidemiorum libro" ſcripſit Hippocrates, germina oriuntur: ſuperior eius terminus ad clauiculas eſt, inferior autem ad os ſacrum. Horum alter in venas iugulares ſcinditur: alter in illas, quæ in crura deferuntur. Iam ergo, quomodo is, qui hoc ſecundum par commentus eſt, putauit iugulares venas duas permanentes iuxta ſpinam ex internis partibus ad crura deuehi? quo etiam interius ad malleolos peruenire? quum vna in vtranque, & ſola vena feratur, & non vna intra, altera vero extra malleolos, ſed vnius, & eiuſdem ſunt rami. His autem præterea ineptius eſt tertium id venarum par, quas à temporibus deductas per ceruicem, ſub ſcapulis tranſire ad pulmonem dixit: inde vero mutato inceſſu, à recto in obliquum, dextram ad ſiniſtrum latus peruenire, ſicque ad lienem, & ſiniſtrum renem concedere: ſiniſtram vero ad dextrum renem: & ambas tandem in ſede finiri. Sed dicat quiſpiam authori huiuſce inuenti, ò bone vir, ſedes habet ſua venarum germina à caua iuxta lumbos exorientia, qua ſanè parte duæ illæ, quæ in vtranque partem deductæ à caua orte; quaſi rami ma-

iores

2. Epid. ſect. 4.

2. Epid. ſect. 4.

iores,in crura deueniunt. Et quis p̃terea eſt nedũ medicus, ſed nec coquus, q̃ neſciat ſanguinẽ à B
corde,cuius ille qui hoc tertiũ confinxit par,vſquã in ſuo ſermone ne meminit q̃dẽ,pulmoni per
uenam unam ſubminiſtrari? Immo is iſtius ſermo id,ſi vllã habeat ueniam, ignoraſſe uidetur,q̃d
tñ à nonnullis ſectoriæ diſciplinæ peritis tanquam ſons, & origo uenarum omnium per uniuer-
ſum corpus diſtributarũ,habitum eſt. Quartum enim uenarum par à ſincipite oculisq; ſuũ initiũ
habere ait:unde ſub ceruicem, & clauiculas delatum,brachium ingredi,ad utranq; manũ unam:
ſubinde verò ex ſuperioribus partibus in digitos ferri, & mox referri rurſum per uniuerſam ma-
nũ ad aliã,indeq; per c..ſtas progredi alterã quidem in iecur, alterã in lienem, ut tandem à uẽtre
decurrentes ambæ,ad genitalia deſinant: ſicq; nec iſtæ ullam cordi partem attribuunt. Qui ergo
potuit is horũ,ueluti nouus quidã Prometheus, confictor,tantũ viſcus,cor inquã, omnino obli-
uioni mandaſſe? At nec cerebri uſquam meminit: uel forſitan,q̃ malleolis eſſet in minori bono
re habendum. Sed quod de renibus tradit, omnẽ uidetur cæcitatem ſuperare: quippe qui à vena
caua maximas uenas habent,quas iſte p̃tergrediens, ſibi quaſdã alias eo à pulmone deferri con-
fingit. Iam igitur ſatis ex oĩbus iſtis conſtat, q̃ uir iſte nequaquã, ut alii quidã ſectionibus operã
dantes ſæpe faciunt,quædam quaſi cæcutiens prætererit, ſed potius nihil prorſus uiderit. Nam
ſiquis uel maxima non uideat, hunc nihil omnino uidere,q̃ cęcutire uerius dicas. Atq; is qui de
uenarũ à capite in uniuerſum corpus partitione habitus eſt ſermo, quòd ebriorũ ſomnijs ſimilis
ſit,eorum qui ſectionibus,uel parũ interfuerint,nemo ignorat. Porrò paruas aliquas uenas uiros
anatomicos feſelliſſe,magnum non eſt:nunquam tamen q̃ſpiam aliam alio modo deſcripſit,ne-
que eas, quæ à cæcis ẽt,mõ digitos admouiſſent,cõprehendi poterant, prætermiſit. Itaque una eſt
uena,per quã ſanguis ex iecinore in uniuerſum corpus influit, à qua multæ aliæ minores quaſi
rami à trunco prodeuntes,illum omnibus corporis diſpertiuntur particulis. Quòd ſi ſanguinem
in caua vena fluuio cõpares,riuulis verò illũ qui inde in corporis particulas defluit: minime à ue-
ra aberrabis ſimilitudine. Sed ſiue fluuio,ſiue trunco ſimilem eſſe venã magnã quis dicat:oẽs pe-
nitus medici conſentiunt unicã eã eſſe,præter quam ille, qui audaciſſime quatuor hæc paria huic
libro interſeruit. Et præter alia multa, tum cor, tum uenam ipſam cauã ſilentio p̃terijt: quum tã
iugulariũ meminerit,in quas illa in ſupremo thorace ſcinditur. Quicquid.n.pręterea inter locum
hunc,& ultimam ſpinę partem clauditur,uena caua occupat,à qua uenæ utrinq; germinant. Ex-
vtroq; uerò ipſius termino,& ex utriuſq; partibus bipartita eſt. Nã à ſuperiore eius parte duæ pro
deunt uenæ maximæ,q̃ per collum inuectæ iugulares appellãtur: ab inferioribus verò in utrun-
que eius una,ut iã diximus,& ea quidẽ maxima deſcendit. Eorum ſanè, quæ per collũ feruntur,
& iugulares uocantur,in ſuo illo ſecundo pari meminit nouus hic noſter Prometheus:ubi teme- G
ritatem,ac ignorãriã maximã oſtendit,nulla unquam cauæ uenæ,à qua iſtæ ortũ hãt,facta men-
tione. Debuiſſet quippe,ſi vnq̃ uel tãtillũ ſecandis corporibus interfuiſſet,dixiſſe,uenas has iugu
lares in unum coire,& efficere iecorariam uel cauam uenã,vel quõcunq; quis illam in p̄ſentia ue
lit appellare. Quod ſi de iſtis tanq̃ ſemper ſic duabus permanentibus ab eo ſit ſermo habitus,qui
dicat illas per internas prope ſpinam partes ad interiores malleolos deuehi: quid deinde de alijs
uenis poſt quatuor illa paria deſcriptis erit dicendum? quas ipſe putauit alimẽtum à caua vena in
corp' vniuerſum afferre: ac ſi quatuor illa cõmemorata paria alterius cuiuſpiã negotij gratia fue
rint à natura fabrefacta,neq; unũ idẽque,& cõmune ſit uenarũ omniũ munus: nẽpe ſanguinẽ ex
hepate in cæteras animantis partes aduehere. At uero, quæ à uentriculo, & inteſtinis ſuccũ cibo-
rum in iecur aſportant, carũ nulla ultra iecur progreditur: immo nec in multis ſecundũ iecur lo-
cis apparẽt,quãuis numeroſæ admodũ ex ea parte ſint,qua uentrem, & cætera attingunt inteſti-
na: ſed in unum locum quem portas iecoris uocant, oẽs conueniunt: quẽ locũ qui primus portas I
nominauit,iecur Vrbi aut ædibus amplis cõparauit: inteſtina & uentrẽ agris,ex quibus inſtar uia
rũ per uenas multas cibi in urbis ædiũve portas vehĩtur. Delirat itaq; in hoc aĩante,quã ſibi no-
uus iſte Prometheus,ſuo ſermone fingit. Nã nemo unquã aĩal aliquod effectu ipſo ſic formabit, H
ut in eo uenæ à uentriculo,& inteſtinis alimenta in totũ corpus deferant: oẽs ſiquidem in unum
cõcurrunt locũ,partes ſcilicet iecinoris: unde quæ p̄ id uiſcus diſpertitæ ſunt uenæ aſſumptũ ali-
mentũ in cauã uenam ferunt: à qua in totum corpus ſanguis (ut paulo ante diximus) diſtribuitur.

7 *Ferunt præterea a craſsioribus uenis in cauam,& in reliquum etiam corpus, atque ab exteriori-
bus intro mutuoq; impartiuntur: interna extra,& externa intro.*

Poterãt huic nouo Prometheo quatuor ea uenarum paria ſuffeciſſe: nec tñ ſatis iſti fuere,im-
mo præ inexplebili quadã impudentia,has illis inſuper addidit, quæ corpori à caua uena alimẽtũ
miniſtrẽt. Et nũc coronidẽ ſermoni ĩpoſiturus,de uenarũ cõione hoc tãdẽ minime uerũ p̄tulit.
Ex his etenim uenis,q̃ à caua oriuntur, quas ille craſſas uocat,nulla in alia partita paria inteſtinis
aut uẽtriculo inſerit. Porrò ut ne verbũ quidẽ is,qui hãc uenarũ anatomen cõmentus eſt,uerum
2. Epid. ſect. 4. attulit: ſic Hippocrates epidemiorũ libro ſecũdo, in nullo p̄rſus aberrauit. Quare inſaniunt p̄fe-
ctò,qui ne per ſomniũ quidẽ corporũ ſectiones attigere,& libros Hippocratis exponere aggre-
diuntur, & illi quã maxime,qui quũ uelint Hippocratici appellari,in eundẽ tñ authorẽ,& has uni
uerſas

A uerſas de uenarum ſectione nugas, & exactam eiuſdem diſquiſitionem in ſecundo epidemiorum traditam referẽdam arbitrantur. Si.n.in alterutro eorum aliquod p̃terea acceſſiſſet inuentũ: fieri ſanè potuiſſet, ut idẽ uir t̃pe peritior factus illis quæ ab eo prius ꝑbe dicta fuerant, alia ẽt addidiſſet. At quum uideamus Hippocratẽ non modo oĩa ad amuſſim in cõmentarios retuliſſe, quæ cunctis planè cõſpicua ſunt, uerũ & ea, q̃ ad uidẽdũ ſunt difficiliora, is verò q̃ hãc anatomen cõpoſuit, ea ẽt nõ uiderit, q̃ quiſque, uel palpando inueniat: qũo põt quiſpiã affirmare eũdẽ utraque hæc ſcripſiſſe? qũo ẽt probabile eſt, ut abſoluto uniuerſo, qui de hominis elemẽtis inſtitutus erat ſermo, de uenis ſubnexuerit. Aut.n.tota anatomes rõ explẽda erat, aut neq; de uenis erat tractandũ. Hoc.n.magis ad cõmentationes, quas nobis ipſi memoriæ gr̃a deſcribimus, attinet, ut eiuſcemodi varia theoremata ſimul explicẽtur. Iſto ãt & legitimo uolumini nequaquã cõuenit, ut priore doctrina consũmata, ſubinde illi alteri⁹ pars aliqua annectaſ, atq; iterũ illa relicta, paulo poſt alia, & poſtmodũ ẽt alia: qđ in his eueniſſe uidemus, quę libro De natura humana ſubiecta fuere.

8 *Sanguis ergo iſtis conſtitutis mittendus erit.*

Quæ ipſe uidelicet præmonſtrauerat, qñ ad finem primi paris ſubiunxit hæc verba. Venam itaque ad coxarũ, & dorſi dolores in poplitibus ſecabis, & exterioribus malleolis. Secundo item pari hæc adſcripſit. Vnde ad lumborum dolores, & teſtium, uenas in tibijs incidere oportet, & mal-
B leolis interiorib⁹: ut t̃ñ in tertio, & quarto pari nihil de vena ſecanda meminerit: quapropter hac ẽt parte mancam tradidit hanc inſtitutionem qui multas prætererit corporis partes, quarum uenæ tundendæ eſſent, explicandæ erant. Vt ergo ab uniuerſa anatomes ratione, particulam quandam auulſam literis commiſit: ſic & quod de ſanguine mittendo referendum erat.

9 *Procurandum autem eſt ut ſectiones quam maxime procul ab illis locis faciamus, ubi dolores excitari, ſanguinemq́; colligi nouerimus. Sic enim nulla magna permutatio repente fiat, conſuetudoq́; intercipietur ne amplius in eundem locum confluat.*

Quòd ſectiones uenarũ hic intellexerit, quas phlebotomias cõpoſito appellamus nomine: recte ab expoſitoribus acceptũ eſt, qui in hoc oẽs conſentiunt. Quòd verò minime definierit nũ dolẽtibus iã partibus cẽſeat ꝓcul eſſe reuellẽdos humores, vel potius ſanitatis t̃pe: ea ratione forte veniet reprehendendus. Et mihi quidẽ uidetur, quòd id in his, qui proſpera utantur ualetudine, dictum ſit: quippe quòd uoluerit author aſſueſacere humores redundantes in alias ferri partes.

10 *Qui ſine febre multum puris expuunt, quibus etiam abſq́; dolore plurimum puris in vrina ſubſidet, & quibus cruentæ ſunt deiectiones, ut in dyſenterijs, & diuturnæ, quæ iuuenes annos quinque, &*
C *triginta natos atque ſeniores arripiunt: in his omnibus ſpontanei oriuntur morbi. Hos enim in laboribus uerſari oportet, & corporeos labores diligere, & in adoleſcentia in operibus eſſe: deinde uerò reiectis laboribus, carnem reficiant mollem à priori plurimum differentem, corpusque, quod prius habebant, plurimum ab eo diſsideat, quod refectum eſt, ut nihil inter hęc conueniat. Quando itaq́; morbus aliquis eos, qui ita ſe habuerint, arripiat, tunc quidem euadunt, demum attamen poſt morbum liqueſcit corpus, & per uenas quã maxime patent; effluunt ſanioſa. Quòd ſi in inferiorem aluum ferantur: tales erunt deiectiones, quale erat id, quod in corpore inerat: quum enim una ſit declinis, diutius in inteſtino non permanet. Quibus uero in pectus delabitur, hi ſuppurati fiunt: ac cliuis enim expurgatio eſt, & in pectore longiore tempore commorans putreſcit, & in pus tranſit. Quibus in ueſicam eijcitur: ex loci illius calore albeſcit, & excernitur: quodquam tenuiſsimum eſt, ſuperius delatum conſiſtit: craſſiſsimum uero ſubſidet, & pus appellatur.*

Omnia quæ hac traduntur ſerie, clara ſunt, potiusq; lectorẽ qui animum aduertat, q̃ expoſitorẽ deſiderant q̃ declaret: q̃ t̃ñ an uera ſint, partim experientia, partim rõne examinãda ſunt. Ex-
D perientia quidẽ obſeruandum eſt, nũ aliqui à febre immunes uiſi vnq̃ ſint, aut ſputo pus reieciſſe, aut urinis aliquid excreuiſſe: præterea ſi priorem uitam duxerint laborioſam, moxque quieuerit multo tempore, atque ſi ij à morbo detenti incolumes euaſere, & ſubinde ſi purulentæ excretiones ſuperuenerint. Hæc experientia ſunt iudicanda. Ratione verò, ſi quam is retulit, cauſa vera ſit, uel ſecus. Iam verò quòd iſta ab ipſo authore producta nullã ſecũ habeant neceſſitatem, facile oĩbus conſpicuũ erit, qui demonſtratiuis methodis operam nauarunt. An autem probabile ſaltẽ habeat, ſecum quiſque perpendat: uidetur enim probabile in his eſſe, quæ ad aliud referuntur. Et equidem quantum ad ea ſpectat, quæ in experimentis apparent: tantum hoc habeo quod tibi aſſeram, me cruentas vidiſſe ſæpenumero deiectiones per aluum ab his qui conſuetas, validasque exercitationes dimiſerunt, excretas: purulentas uero nequaquam. Vidi præterea ex quibuſdam periodis tum ordinatis, tum etiam inordinatis mucoſa ab his in urinis reddi, & der aluum deijci ſicut & ſputa cocta quidem, purulenta uero minime.

11 *Gignuntur etiam in pueris calculi ob calorem, tum loci illius, tum uniuerſi corporis: uiris præ corporis frigore calculi non naſcuntur.*

Loci nimirum ueſicæ, de qua in fine prioris orationis ſic ipſe ait: Quibus in ueſicam eijcitur à loci illius calore albeſcit. Inquit ergo, quòd calculi pueris innaſcuntur ob calorem tam ueſicæ quàm corporis totius. Poſtea de puerorum calore hæc ſubiungit.

Nam

12 Nã hoc pbe noviſſe expedit: hominẽ primis illis dieb' calidiſsimũ eſſe, poſtremis uero frigidiſsimũ. E

Qui ſimpliciter abſq; limitatione primis illis diebus hominem aiunt calidiſſimum eſſe, eorum ſermo nõ eſt uerus. at cum limitatione, uerus, calidiſſimus ſiquidẽ eſt, ſi de innato calore loquamur. is. n. in pueris plurimus eſt. Id autem, ut ſequens indicabit oratio, ille, qui hæc ſcripſit, ubaudiuiſſe uidetur, quod tamen in hoc ſermone præcipuum erat. Neq; enim, ut Hippocrates dixit, Qui augentur plurimum habent innati caloris: ita hunc ſenſiſſe oſtendes, immo natiuo prætermiſſo, ſimpliciter putaſſe calida eſſe quæ creſcunt.

r. Aph. 14. Ex. ord. 7. 2.

12 Neceſſe ſiquidem eſt, ut augeſcens corpus, & ad vim progrediens calidum ſit.

Quum Hippocrates dixerit, qui augentur plurimum habent innati caloris: videtur hic author exiſtimaſſe corpora his qui augent, calida ſimpliciter eſſe: qui innati nihil in hoc meminerit ſermone. Quod enim ad vim progredietur calidum fore ait. ad vim autem progredi, vult quid hmõi indicare. Videtur ipſi incrementum eſſe rem violentam, & ualidam, & ut opera alia vehementiora operarios excalfaciunt: ſic & incrementum. At contra debuerat dicere, ex innato calore pueros augeri: nõ aũt ob id eos incaleſcere, ꝙ augeãtur. Nam calor ipſe innatus non ſolũ moderate calidus ſed præterea etiã humidus eſt. Igitur iure merito eiuſcemodi augẽtur corpora, quippe, quæ in tres diſtendantur dimenſiones, & quaſi inflantur, & propterea omnibus illis fit acceſſio. Itaq; ea undiq; natura diſtendit ad hoc negotiũ organo uſa calore innato: ex humore. n. habet ut facile protendantur. Atq; pleriq; pueri, utpote qui plurimum voraces ſint, humorem non modicum aggregant, quem crudum proprie uocamus: qui calculo gignendo in primis opportunus eſt. rationem ſiquidem materiæ habet, accedente calore uti effectrice cauſa. F

14 At ubi flacceſcere corpus cœperit, ac in ocium prolabi, frigidus euadit.

Et hic rurſum, quãdo non amplius augetur corpus, his qui inclinata ætate ſunt, ipſum ab ocio fieri ait frigidius. At ſatius erat, ut contra ratio cauſæ aſſignaretur: ob id enim quia illis innatus calor imminuitur: & incrementum etiam ceſſat. Clarius tamen horum author ſuam in ſequenti parte ſententiam aperuit.

15 Et hac ratione quo magis priori die homo augetur, eo calidior redditur. quo etiam poſtrema die marceſcit plurimum, eo frigidiorem fieri neceſſe erit.

Nos ergo recte partem ſuperiorem, ubi ait: Neceſſe ſiquidẽ eſt, ut augeſcens corpus, & ad vim progrediens calidum ſit, interpretati ſumus. Erat enim è contrario dicendum, ob calorem innatũ augeri, quæ augentur: non autem quia augeãtur, ideo eſſe calida: ut eadem ſit ratio in his, quæ decreſcunt. Putant nanque, quando non amplius creſcit, frigidum fieri propter ocium, dum priſtinum incrementum, quod in opere erat, nunc quieſcit. G

16 Qui eo modo ſe habent plerique eo ipſo anni tempore, quo decreſcere cœperint, ſani ſua ſponte fiũt, diebus quadragintaquinque. Qui verò id tempus exceſſerint, anno ſua ſponte ſani fiunt, niſi re alia læ datur homo.

Quoſnam eo ſe habentes mõ nominat? Nimirũ quos prius cõmemorauerat. Qui ab exercitatione ad ociũ trãſlati pus expuunt, & mingũt, dyſenterijsq; corripiuntur. Vbi equidẽ dixi me plures uidiſſe cruentis arreptos dyſenterijs, q laborioſa negotioſaq; uita relicta, ad deſidẽ ſe contulerint. Qui vero pus expuerint, aut minxerint, nullos unquã uidiſſe. At hic (ut arbitror) crudũ quem uocant humorẽ, ubi concoctus ſit, pus eſſe putat. Qui aũt hoc mirum ſit? quando, & Eraſiſtratus quoq; ea, quæ in vrinis febricitantium ſubſident, pus eſſe, non hunc humorem cenſeat? neq; nouerit in bene ualentibus etiam qui uoraces ſiut, id genus plurimum ſubſidere? Nos multos obſeruauimus, qui in ocio aliquandiu vitam egere, urinis magnam copiam rei, quæ muco ſic appellato ſimilis erat, excreuiſſe, & in eorum nonnullis ubi hæc tarde permeabant, puri ſimilia excernebantur, quemadmodum & in reſpiratorijs inſtrumentis, qñ diutius contenta concoquuntur. Huius autem, & ipſe paulo ante cauſam retulit: in dyſenteria quidem, quum dixit uiam decliuẽ in cauſa eſſe ceteris excrementorum tranſitus: quemadmodum tardi accliuẽ in ijs, quæ tuſſi reijciuntur: in urinis uerò loci calorem. Quòd ſiquis concedere nolit in urinis, aut ſputis, aut excrementis à pure crudum humorem differre: is alterutro errori obnoxius eſt, q a uel vltro, ne ſuum dogma prodere uidetur, doloſe agit, Eraſiſtratum imitatus, qui uoluit febres oẽs habere ab inflãmationibus ortum: uel ſophiſtes eſt, qui in operibus artis nunquã uerſatus ſit. hos antiqui recte λογιάτρους appellant. Porrò à crudo humore pus colore, ſubſtantia, ac odore diſtat. Iam & per nares, & per os certis quibuſdam uel in certis circuitibus fit huiuſce crudi humoris excretio, vnde expurgatur cerebrum, cuius nulla nunc ab illo, qui hæc ſcripſit, mentio habita eſt. Merito tñ dixit, prædictos ſponte ſua fuiſſe ſanatos, id eſt nullo noſtro negotio. Nã ipſa quantum ſatis ſit, natura expurgat. At expurgationis duplicẽ ipſæ præſcripſit terminum. Alterũ eo anni tẽpore, quo dicta iam excretio ipſis cœpiſſe contigit: alterum qui in annũ protenditur: ut tamen qui breuior eſt, ad quinque, & quadraginta dies ꝓducatur. Nõnulli verò nõ quadraginta quinque, ſed qua- H

dragi.ita

A draginta ſcribunt. Ego ſanè multos in hunc modum à natura fuiſſe expurgatos quum obſeruauerim, non eos duos ſolummodo *terminos euacuationis, quos iſte deſcripſit animaduerti, ſed quàm plures. Alius etenim alio præfixo termino plenè purgatus eſt, alij quidem diebus quadraginta: alij in menſes, & eos non numero pares, progreſſi ſunt: nec defuere, qui per annum integrũ ab eo ſymptomate detenti ſint. *Melius ĩ manuſcriptis ἀπο ut legitur quã in impſ. ἀπὸ.

17 *Morbi qui celeriter fiunt, & quorum occaſiones manifeſtæ ſunt: hos quam maxime periculo vacare denunciabis. His verò curationem adhibebis, contraria occaſioni ipſius morbi inſtituendo. Nam ſic illud, quod morbum in corpore excitat, depellas.*

Cum his illud pugnare videtur, quod in aphoriſmis traditum eſt, Acutorum morborum non omnino certæ ſunt pronuntiationes neq; ſalutis, neq; mortis. Sabinus, dum nodũ ſoluere conatur, nugatur plurimum, nihil tã quod conſentaneum eſſet, attulit. ut & aliorum pleriq;, qui librũ hunc exponendum ſuſcepere. Mihi verò non videntur aſſequi quid τὸ ὀλίγον ſibi uelit. Ipſi enim arbitrantur de breuibus & acutis morbis ſermonem haberi: quum tñ ipſe non uideatur id doluiſſe,

B ſed de ijs, qui à manifeſtis cauſis recentem ortum habent, ex breui tempore, non autẽ ex multo excitatum. In his ſiquidem facilis eſt eius quod euenturum eſt prædictio, vtpote quia iam & ipſa cauſa qualis, & quanta ſit cognoſcatur. At, qui paulatim & longo temporis ſpatio fiunt, nec ſui ortus apertã aliquam cauſam habent, in his non ita erit præſagitio tuta: Recentes verò morborũ cauſæ ſunt, æſtus, refrigerationes, vigiliæ, mœrores, curæ, cruditates, durũ cubile, laſſitudines, ebrietates, & id genus reliqua. Per ea ergo quæ morborũ occaſionibus contraria ſunt, moliendã eſſe curationẽ ait. Vt ſi exæſtuauerit, refrigerantia adhibeantur: ſi frixerit, calfacientia: ſi laborauerit, ut quieſcat: ſi in otio præter morem degerit, plenius exerceatur: ſi fuerit repletus, euacuetur: ſi euacuatus, repleatur: in quem modum ſuperius etiam ea parte dixit, cuius principium eſt, "Quos morbos repletio gignit, euacuatio ſanat. Supra textu 1. 181.e

18 *Quibus in urina arenoſa ſubſident, vel pori, hic inter initia tubercula ad craſſam venam exoriũtur, ac ad ſuppurationem ducuntur. Poſtea vero ſi ea tardius erumpant tubercula, ex pure coguntur pori, qui cum vrina extruduntur per venam in veſicam.*

C Poteſt quidẽ eſſe, ut ea de cauſa quã ipſe attulit, eiuſcemodi vrinæ fiant: poteſt & pariter eſſe, ut fiant abſq; uena, ex affectu renis. Frequenter tñ huiuſmodi excretiones in vrinis proueniunt etiam ſine tuberculis: nempe quando craſſus & latus uiſcoſus humor tarde egrediens, ab illius loci calore exiccatus cogitur.

19 *Quibus vrinæ ſunt ſanguinolentæ, his venæ laborarunt.*

Obſcurũ eſt qua de re, laborarunt, dixerit. Nã ſignificare poteſt eas imbecilles factas, ut ſolutis uiribus ſemicoctum ſanguinẽ generẽt: qui uel præ earum imbecillitate facile profluat, uel quaſi res aliena ab illis excernat. Poteſt præterea cõiter, laborarunt, ſignificare affectæ ſunt, ꝙ ſcilicet tota affectio citra renũ incommodũ ad ſolas uenas pertineat. Quæ tñ illa ſit, haud ex hac expoſitione indicatur. At verò per quàm manifeſtum eſt ꝙ neq; Hippocrates, neq; Polybus, unquam οὐρήματα dixiſſent, quum ita dicere potuerint, quibus ſanguinolenta ſunt τὰ οὖρα. Alioquin enim Hippocrates frequentiſſime οὖρα ſcripſit; οὐρήματα verò nullibi in eius ſcriptis inuenias. Sunt & alia multa aſcripta in hoc libro, quæ manifeſte indicant ea neque Polybi, neque Hippocratis fuiſſe.

D 20 *Quibus una cum urina, & ea craſſa carunculæ forma pilos referentes egrediuntur, eas à renibus prodire cognoſcas, †& ab Arthriticis.* Hęc particula in manuſcriptis nõ habet.

Aphoriſmum illum in hoc loco interpretatus eſt, "Quibus cum vrina craſſa carunculæ paruæ, aut capillis ſimiles egrediuntur, his a renibus fit excretio. 4. Apho. 76. Ext.ord. 36.b

21 *Quibus vrina nunc pura eſt, nunc autem ueluti furfures innatant, his ueſica ſcabie tenetur.*

Hoc item loco eum aphoriſmum deſcripſit, "Quibus in urina craſſa furfuraceum quid excernitur, his ueſica ſcabie laborat. 4. aphp. 77. Ext.ord. 36.e

22 *Plurimæ Febres ex bile gignuntur, quarum formæ pter eas ꝗ ab occultis doloribus proueniũt, ſunt quatuor. Earũ nomina ſunt continua, quotidiana, tertiana, & quartana. Quæ Continua uocatur, ea à bile plurima fit & ſinceriſſima: iudicationesq́; ſinceriſſimas, & tẽ pore breuiſſimo facit: corpus et.n. quod nunquã refrigeratur, citiſſime colliqueſit, quippe quod ex multo calore feruet. Quotidianã poſt continuam copioſior bilis parit, & alijs uelocius depellitur: eſt tamen, quam cõtinua longior, quin a minore bilis copia gignitur: quieſcitq́; interim corpus, qđ in continua requiem nullo habet tempore. Tertiana verò longior eſt quàm quotidiana, utpote ꝗ ex pauciore bile naſcatur: Vt autem diutius in tertiana quã in quotidiana corpus requieſcit, ita eſtã hæc quotidiana prolixior eſt. Quartanarũ in alijs eadẽ rõ, niſi quòd tertianis ſunt longiores: quo.n. minus bilis participes ſunt ꝗ calorẽ præſtat, eo magis*

habent ut corpus refrigeretur: Ab atra autē bile prouenit is exceſſus,atq; etiam quòd ægre depellatur: nā B
bilis atra omniū,quæ corpori inſunt maxime lenta eſt, ſedē diuturniorem habet. Quòd quartanæ febres expertes non ſunt bilis atræ, ſic cognoſces; Autumno ſiquidem homines à quartana corripiuntur, & à quinto & vigeſimo ſuæ ætatis anno, ad quintū & quadrageſimū. Hæc aūt ætas præ oībus alijs ætatibus atræ bilis eſt particeps, & autumnus præ alijs oībus temporibus. Quos verò extra id anni tēpus, eāq; ætatē quartana inuadit, noniſſe oportet, eā febrē, niſi hominis aliquid obfuerit, minime fore lōgā.

Pleriq; expoſitores, in quibus poſuerim Sabinum, illum mihi imitari uidentur, qui quū aqua intercutem laboraret, medicum expoſcebat, vt ſuam diligenter reduuiā curaret: alterutrum ſane erat, aut is ſe uniuerſo corpore laborare non aīaduertebat, aut putabat curationem non requirere. Pari modo & expoſitores, aut animi oculis cæcutiunt, aut arbitrantur leuioribus quidem erroribus eſſe cōſulendum, maioribus verò nullum eſſe remedium adhibendū. Hi quaſi ex profundo excitati ſomno ſentiunt tandem, quam ea, quæ in hac parte tradita ſunt, nempe quotidianam eſſe tertiana breuiorem, cum Hippocratis ſententia pugnēt, qui in primo epidemiorum libro" necnon in aphoriſmis" aperte protulerit tertianam celerrime iudicari: & proinde aiunt librum hunc non eſſe Hippocraticum, quum & falſa contineat, & quæ ab his, quæ alibi ſcripta ab Hippocrate ſunt, diſcrepent. Quippe ſi in hac tantūmodo re putant, hunc qui iſta, quæ libro huic inſerta ſunt, adſcripſit, tum mentitum fuiſſe, tum etiam Hippocrati refragari, ſimiles illi ſunt, qui F
reduuiæ attendit, corpus verò vniuerſum eſſe peſſime affectum non aduertit. Quem enim latet quotidianam eſſe longiorem tertiana, is ſe in operibus medicinæ parum eſſe exercitatum prodit. Porrò ille non tam ex impudenti ſtupiditate mendacium id effinxit, quā probabili ratione motus: eo magis quòd inter antiquos nonnulli fuere, in quibus eſt Plato, qui ſenſere continuas febres ex ignis exceſſu gigni, quotidianas aeris, tertianas aquæ, quartanas terræ. Platonis verò hæc ſunt uerba: Itaq; corpus quod ex ignis abundantia laborauit, continuos feruores & febres efficit: quod verò ex aeris, quotidianas: at ex aquæ, tertianas, vt quæ igne & aere ſit tardior: quartanarum autem quum ex terra ſit, omniū lentiſſimū eſt, & quadruplicibus temporis circuitibus purgatur, quartanam efficiens ægre remouetur. Igitur quum Plato elementum pigerrimum, quod & firmiſſimū eſt & ad motum difficilimum, quadruplicibus purgari dicat circuitibus, veriſimile ipſis viſum eſt, alia quoque inter ſe eadem proportione differre, quæ genita ſunt, vt quod ſubinde ſequitur terreſtre elementum, vtpote aqua, circuitum etiam quaterno proximū producat: item quod huic conſequens eſt, qui aer eſt, quotidianum: quod verò citiſſime mouetur, id autem planè ignis eſt, G
febrem parit cōtinuā. Pobabilior tñ ea ratio eſt, q̄ cauſam ortus ipſarū in calidū natura refert elementum, id eſt ignem. Neq;.n. conſentaneū eſt affectum calidiſſimū à frigido domināte elemēto corpore gigni: congruū ſanè eſt calidū affectū ex redundantia elemēti calidioris excitari. Diſcrepant aūt mutuo febres ſuis ipſis dīijs, quas in quātitate cauſæ ponas. Qđ ſi conceſſerimus, febris, q̄ continentiſſima iuxtaq; & calidiſſima eſt, à plurimo igne ꝓficiſcetur: qđ huic cōtinēs eſt, ſcđm ſibi vendicabit in quantitate locum, tertium tertiana, quartū quartana. Solutiones quoq; earum erunt cauſis conſequenter: calidiſſimæ quidē febris, citiſſimæ: ab his verò temporis ſpatio ſcđm ordinem habent quotidianæ, tertiū tertianæ, quartū quartanæ, ita vt ſi ad ꝓbabilitatē reſpicias hæc ſanè erūt recte ꝓnunciata. Hanc verò rationē rerū ipſarū explanatio cōuicit. At in ſuperiori venarū anatome eius author nulli innixus probabili augmento non ſemel, aut bis, aut ēt ter emētitus eſt, ſed ſæpiſſime: vt neq; vnū quippiā in illis inuenias, quod vel caſu ſit recte expoſitū: vnde mirabile profecto eſt, qđ in nullo eorū authorum: qui oīa hæc à libro de Natura humana vſq; huc conſcripſit, accuſauerit vnquam, in præſentia accuſet ita, vt ob hoc non amplius illi uideatur liber hic fuiſſe Hippocratis. Porrò & id mirandū eſt, quòd Sabinus, & alij pleriq; expoſitores ſuperioribus oībus ſemper applauſerint, aſſerentes hoc quidē mirifice fuiſſe ab homine dictū, illud verò ſumma cum fœlicitate, aliud diuine: nunc autē eorum oīum obliti ex una tm̄ contradicēdi occaſione, ſtatim cœperit illis uideri liber hic nō eſſe amplius Hippocratis, ipſumq; in Polybū trāſferunt. Quaſi ipſi aphoriſmos legerint, atq; ēt primū epidemiorū librū, non legerit autem Polybus: quem fieri nequit, quū Hippocratis diſcipulus fuerit, nō ſæpiſſime ab eo de febrium differentijs audiuiſſe, & non raro etiā eius libros relegiſſe. His accedit quòd viderat & ipſe in ægris tertianam citò iudicari, quotidianā uerò longiori tempore perdurare. Nā neq; in eis ponendus eſt Polybus, qui Alēxandriæ diuinabant: ij nullo vnquā vel viſo ægrotante, in ſcholis verſabantur nihil vnquam quod ſanū eſſet dicentes, neq; ea etiā quæ in ægrotis clariſſime apparere animaduertunt, qui in arte exercitati ſunt. Vnde is horū author: aut ſophiſtes fuit, aut veterator, vt videtur: quippe qui, vt notam aliquam ſeni inureret, falſa libro annexuit. Nam iuniorem illum fuiſſe qui hæc tradidit literis, nomen σύνοχον argumento eſt. Neque enim vnquam Hippocrates vel ex antiquis alius continuam febrem σύνοχον nuncupauit, ſicuti neque vrinas οὐρήματα. Sunt ſanè vocabula iſta medicorum recentiorum, qui linguam antiquorum ignorarunt. Quare hæc miſſa faciamus, quæ ſuppoſititia ſunt, & ad librum de victu ſalubri, quem Polybi fuiſſe aiunt, accedamus.

Sect. 3. tex. 8. 3. 119. h. 4. Aph. 59. Ex. or. 33. g.

GALENI

GALENI DE OCVLIS
A DEMETRIO TRANSLATVS NVPER A VARIIS MENDIS EXPVRGATVS

B

Quòd oculorum, & partium eorum, & operationum notitia eſt neceſſaria uolenti curare oculos: & quòd cryſtallinus eſt pars principalis oculi, cui cætera ſubſeruiunt. CAP. 1.

Oportet medicum, oculorum curam habere uolentem, prius eorum naturam optime cognoſcere: vnumquodque enim membrum infirmum ideo curatur, ut ad naturam ſuæ propriæ ſanitatis conuertatur. Sed ſcientia naturæ membri, & uniuſcuiuſque compoſiti, non poteſt comprehendi niſi partes totius noſcãtur. Qui igitur oculorum naturam ſcire deſiderat, primo omnes partes quibus conſtructi ſunt intelligat: noſcatque operationem euiuſque partis, & quę fuerit illius neceſſitas, & quo modo quæcunque pars illa componatur. vnde de difficilioribus dicamus. Sciamus itaque, quod omne membrum compoſitum habet propriam actionem propter quam factum fuit, quam actionem cum una ſuarum partium operatur, cæteræ verò illi operanti mini-
C ſtrant. Sic & de oculis eſt, qui cum è multis partibus diuerſis compoſiti ſint: uiſus tamen proprie fit ab una ſuarum partium, id eſt humore, qui dicitur cryſtallinus. Cæteri verò humores, atq; panniculi ſunt propter iuuamentum ipſius, quod explanabimus, cum de omnibus diſputabimus.

De colore, figura, & ſitu humoris cryſtallini, vitrei & albuginei, Et de tribus tunicis quæ ſunt poſt uitreum: Et de tribus quæ ſunt ante albugineum: Et de tela aranea. CAP. 2.

Cryſtallinus eſt humor albus, ſplendidus, lucidus, non omnino rotundus, ſed aliquantulũ planus, qui locatus eſt in medio oculorũ. Albus eſt & ſplẽdidus, ut cito uarios colores recipiat, quia albũ & ſplendidũ corpus cito & velociter coloribus opponitur, ſicut in claro vitro fieri patet. Rotundus, ne citò patiatur, quia oĩs forma rotunda non cito patitur, quia angulis caret. Parum latus, ut lumen ſumere poſſit: ſi.n. rotũdus eſſet exquiſite, lumen non cito ſumere poſſet, q̃a in loco uno ſtabilis nõ eſſet. In medio locatus, ut cæteræ partes ſibi miniſtrent: quædã, quibus defenditur: quædam, quibus adiuuatur: vnde neceſſario in medio ſibi miniſtrantium fuit. Quòd aũt in eo ſit viſus, teſtatur id, quod uidemus in cataractis: aqua.n. cum inter cryſtallinũ & corneam ſte-
D terit, vt nõ poſſit ſpecies præ aqua ad cryſtallinum tranſire, lumen amputat viſuale: ſed aqua ablata lumẽ reparatur. Chryſtallinus aũt in medio duorum locatur humorum, quorum unus retro eſt, qui dicitur, hyelinos, id eſt vitreus, quaſi vt vitrũ lucidus. Alter verò eſt, qui eſt quaſi albumen oui, & dicitur albugineus. Poſt uitreum ſunt tres panniculi, quorum primus vitreum circundat, quaſi rete, inde, & retina dicitur. Poſt hunc eſt alius, ſimilis ſecundinæ, & dicitur ſecundina. Iuxta quẽ eſt tertius, qui oſſa contangit, durus & ſolidus: unde & ſcliros vocatur. Ante albugineũ ſunt tres panniculi, quorũ vnus albugineo coniungit̃, eumq; circundat, qui eſt quaſi vuea, eiusq; color nigredini pertinet, unde vocant eum rhagoida, id eſt vueã. Ante hunc eſt alter cornu ſimilis, vnde ceratoides, id eſt cornea, dicit̃. Iuxta hunc eſt alius, qui penitus non circũdat ſicut alii ſed eos intra ſe iungit, unde coniunctiua dicitur, quia ſi cornea ab ea operiretur, ſpiritus eam perforare non poſſet. Inter cryſtallinum & albugineum eſt tela aranea. Sed nunc uideamus examen vniuſcuiuſque ipſorum. Et primo de vitreo, tribusq; panniculis poſt eum exiſtentibus.

Quòd cryſtallinus vitreo nutritur, & quòd nerui optici ſoli concaui & de cerebro ueniunt tecti dura & pia matre ad loca oculorum, & de tribus tunicis, quæ ſunt poſt vitreum. CAP. 3.

Dicamus igitur ita. Omne membrum neceſſarium eſt vt habeat cibum, quo inſtauretur id q̃d

calore naturali & accidentali intus & extra diſſoluitur. Cibus verò membro conueniens eſt, quē E
ſibi membrum bene aſſimilat. Cryſtallino ergo cibus eſt ſic neceſſarius, vt ipſe ſit albiſſimus, &
clariſſimus: & hoc cum ſanguinem in ſuam naturā ſumere non poſſit, neceſſario vitreum habuit
mediantem, qui medius eſt inter naturam ſanguinis & cryſtallini: albio r enim ſanguine eſt, &
minus albus q̃ chryſtallinus. Hic autem vitreus humor eſt de ſanguine in venis ſubtilibus, & ar-
terijs digeſto: vnde mutatus eſt à ſuo colore in ſpeciem vitri. Ipſæ enim venæ arteriæ ſunt de reti
na, q̄ procedit à ſubtilibus cerebri panniculis, neruum per quem ſpiritus ducitur circundantibus,
qui neruus concauus eſt: quod planius dicemus vt pateat. Natura.n. à cerebro ſenſum & volun-
tarium motum omnibus tribuens membris per neruos mediantes, duos neruos à cerebro pro-
deuntes, ad oculos mittit: quorum vnus durus eſt, vnde fit motus: alter mollis & concauus, neq;
præter ipſum in toto corpore concauus alius eſt: quod ideo fuit, vt animatus ſpiritus viſum fa-
ciens, per eum duceretur. Cerebrum verò duobus panniculis eſt opertum, vno ſubtili & molli,
altero duro & craſſo: ſubtilis autem ſecundinæ aſſimilatur, quia venas & arterias habet, qui cere
bro prodeſt, quia nutrit & defendit eum cum ſuis arteriis & venis: craſſus verò defendit ſolūmo-
do ab oſſibus capitis appropinquantibus ei. Omnes autem nerui à cerebro procedentes, iſtis pā-
niculis ſunt operti, donec capitis oſſibus egrediantur: ſimiliter nerui ad oculos veniētes, his duo- F
bus panniculis circundantur. Vnde molli panniculo concauus neruus circuntegitur, & extendi-
tur in modūm relæ cum ſuis venis: eſt autem rete vitreum humorem cooperiens. Vitreus autem
humor medium cryſtallinum comprehendit. Retina venis & arterijs ad vitreum portat ci-
bum, & cum ſuis neruis ſenſum & ſpiritum viſibilem ad cryſtallinum ducit. Subtilis aūt pannicu
lus, qui ſecundina dicitur, quo neruus circumtegitur, cum alio qui retina dicitur, coniunctus eſt,
illi ſecundo loco cryſtallino iunctus eſt, cui ſecundina præſtat auxilium, quia ſuis venis & arte-
rijs nutrimentum portat ad retinam, & defendit eam ne rumpatur. Durus autem pāniculus ſub-
tili coniungitur, cumq́ue circundat: qui ad hoc valet oculis, q eos ab oſſe defendit, in quo locati
ſunt, ne eis ſua duritie noceat, & eſt quaſi ligamentum oculorum. Sufficiant hæc de tribus hu-
moribus, & tribus panniculis poſt cryſtallinum exſtentibus.

De tribus tunicis ante cryſtallinum iunctis eis, quæ ſunt poſt ipſum: deq́, iuuamentis earum & albuginei humoris: & de coniunctiua, & muſculis qui mouent oculos & palpebram, & ſuſtinent neruos opticos. *Cap. 4.*

Panniculi verò tres ante cryſtallinum exiſtentes taliter ſunt. Diximus.n. pāniculos cooperi-
re cerebrum, neruosq; ad oculos venientes circundare: ſed tamen in oculis exiſtentes diuidūtur, G
& faciunt duos: vterq; tamen ad medium cryſtallini iungitur, in loco qui dicitur iris. Super pupil
la eſt panniculus cornea, qui à duro panno cerebrum cooperiente procedit: & panniculus qui
vuea dicitur, & ab illo, quem ſecundinam dicunt procedit, qui vt diximus, iungitur duro, qui coo
perit, vt dictum eſt, ſecundinam. Panniculus verò exterior, ideſt coniunctiua, ſuper corneā pro-
cedit. Cornea verò ad hæc neceſſaria eſt, vt cryſtallinū defendat, ne ab exterioribus, quia durus
panniculus eſt, patiatur. Hæc aūt ſubtiliſſima, & alba, & dura eſt: ſubtilis & alba; vt cito ſpiritus
eam penetrare poſſit: dura, ne propter ſubtilitatē cito rumperetur. Vuea tribus de cauſis neceſſa
ria eſt: vna, vt corneā nutriat, quæ venas vnde nutriatur habere nequit: alia verò, vt media ſit in-
ter corneam & cryſtallinum, ne cornea duritie ſua noceat cryſtallino: tertia, vt coadunet lumē
ſuo colore nigredini pertinente: omne.n. lucidum, lumen diſpergit, nigrū vero coadunat. Vuea
ergo multitudinem venarum habuit & arteriarum, vt corneam nutriat: mollis fuit, ne cryſtal-
lino inferret nocumentum. Proprios habet villos in quibus aqua coadunatur in cataracta. Le-
nis autem exterius eſt, ne cornea ſibi noceat. Color eius eſt ſicut color cœli, vt lumen ſicut dixi-
mus, coadunet. In medio eius foramen eſt, per quod lumen ingreditur: & intrinſecus plena eſt
humore qui dicitur albugineus, vt faciat cryſtallinum à cornea diſtare. Albugineus alterius iuua H
minis eſt, quia cryſtallinum defendit, ne ab exteriori aere deſiccetur: & humectat vueam, ne no-
ceat cryſtallino. Sed inter cryſtallinum & albugineum quidam eſt panniculus tenuiſſimus, ſicut
cortex tenuiſſimus cæpæ, vel araneæ tela, qui medium operit cryſtallinum, vt eum ab vuea de-
fendat. Ideoq́ue quidam medici dixerunt oculorum panniculos, ſeptem eſſe, dixerunt alij ſex.
alij quinque, quidam quatuor, quidam tres, nonnulli duos, quorum diſcordia non erat in re.
Dicentes enim ſeptem, computabant retinam, ſecundinam, ſcliron, araneam, vueam, corneam,
coniunctiuam. Qui autem ſex, retinam non eſſe panniculum dicebant, aſſerentes defenſorium
panniculum quoddam eſſe: retinam potius nutrire, quàm cuſtodire. Sed qui quinq; autumabāt,
araneam non panniculum, ſed cryſtallini partem, eſſe dicebant, neque coniunctiuam. Dicentes
autem quatuor, contendebant coniunctiuam non eſſe pāniculum, ſed ligamentum oculorum,
neque retinam nec araneam talem. Tres eſſe dicentes, vueam & ſecundinam vnum eſſe dicebāt
panniculum, quia vuea à ſecundina procedit: retinam quoq; & araneam vnum panniculū: itē
ſcliron & corneam vnum panniculum. Qui duos dixerunt, ſcliron & corneam vnum intende-
bant: & ſecundinam & corneam vnum: retinam verò & araneam & coniunctiuam non eſſe

pan-

A panniculos. Intentio ergo antiquorum erat vna. Nunc de coniunctiua dicamus, de quā hucuſq; tacuimus. Sciendum ergo, lacertos oculis eſſe neceſſarios, quibus poſſent moueri, & viſilibus rebus oppono. Ideoq; ſeptem habent lacertos, quorum unus mouet oculos erga nares, alter verſus tempora, tertius ſurſum, quartus deorſum, quintus firmat, & corroborat neruum, unde viſus procedit: duo alij alligant coniunctiuam, ne vſq; ad corneam tendat, & operiunt lacertos ibi exiſtentes in angulis oculorum. Tres iterum ſuperiores palpebras mouent, vnus ſuperius, & duo inferius: inferiores vero palpebræ nullum habent motum.

PARTICVLA ſecunda eſt de ortu neruorum ſenſus à cerebro. Et triplici ſpecie regitiuæ uirtutis: Et de neruis opticis & ipſorum coniunctione, & ſpiritibus uiſiuis. Et de modo quo fit uiſio. Cuius ſex ſunt capita.

Quòd omnes ſenſus à cerebro procedunt, & ab ipſo prodeunt ſeptem paria neruorum, cæteri verò nerui à ſpinali medulla. *Cap. 1.*

NEceſſe eſt qui naturam oculorum vult ſcire, prius cerebri naturā optime cognoſcat. Viſus enim ab eo procedit, & ſuperior eius actio ad eum conuertitur. Cerebrum aūt frigidius, &
B humidius cæteris membris eſt, quod poſtea explanabimus. Initiū.n. eſt ſenſus & voluntarij motus, ac regitiuæ virtutis. Nullum.n. aliud membrū hac actione fungitur, ſed cerebrum. His.n. modis operatur, vel per ſe, vel per viam adiuuantis, inſtrō adiuuante, ſenſum agit, & motum uoluntarium. Inſtrumenta ſunt nerui, qui duobus ſunt modis, quidam à cerebro, quidam à ſpinali medulla ꝓcedunt: medulla ſpinalis tñ de cerebro eſt, unde cerebrū fundamentū neruorum eſt oīum. Sed duris neruis voluntarius motus efficitur: dum nerui cum lacertis componuntur. Lacerti.n. de neruis ſunt & carne & ligamento compoſiti, & ligamēta ab oſſibus procedunt. Molles nerui quinq; ſenſus faciunt. Quibus oībus ſubtilior & acutior eſt viſus, qui ſenſus igneus eſt, & igneam habet naturam.i. ſplendorem & ruborem: lumen igneæ eſt naturæ, quia cum coadunatur intus, ignis ex eo ſuccēditur. Poſt viſum eſt auditus, poſt quem olfactus, poſt olfactum, guſtus: q. quidē, quia ſentit quod eſt aquoſum, aquæ pertinet. Sapor.n. qui ſentitur nihil aliud eſt, q̄ aqua alicuius corporis ſiccitati admiſta, calore operante: proinde antiqui ſaporem vocauerunt chymum.i. liquorem. Cæteris ſenſibus tactus craſſior eſt, qui quidē ſentit quod terreum eſt, & terræ pertinet.i. durum, molle, calidum, frigidum, & ſiccum, & quæ ex his procedunt. Omnes autē nerui ſenſum
C habent tactus, ſed non voluntarium motū, vt diximus: quia duri nerui tm̄ voluntario motu funguntur: ſed molles duris ſunt ſenſibiliores: ꝓcedūt verò duri plus à ſpinali medulla. A cerebro autem procedunt ſeptem paria neruorū: quorum primum, & ſcd̄m par ad oculos veniunt: Vnū eſt concauum per quem ſenſus uiſus fit, i. per quem animatus ſpiritus viſum dans ad oculos tendit: Scd̄m par oculi lacertos & palpebras mouet. Tertium ad linguam tendit, dans ei ſenſum ſaporum: Quartum ad palatū deuenit, ubi guſtus ſenſum facit. Quintum ad aures accedit ſenſum auditus faciens. Sextum ad viſcera deſcendit, & per ea diuiditur, dans eis tactum. Septimum mouet lacertos linguæ. Cæteri quibus mouentur manus, pectus, pedes, dorſum, & caput, de ſpinali medulla procedunt. Sic cerebrum cum inſtrumento.i. neruis, motum agit, & ſenſum.

De Trina actione uirtutis rigitiuæ & de animali ſpiritu, & natura cerebri. *CAP. 2.*

Regitiua verò actio per ſe ſolū tribus modis eſt, phantaſia in fronte, ratio in medio, memoria in puppi. Cerebrum habet quatuor concauitates, quæ dicunt̄ ventriculi, duæ ſunt in prora, tertia in puppi, quarta inter proram & puppim, in quibus ſemper eſt animatus ſpiritus, quo actus, ut diximus, fit. Spiritus aūt animatus, de vitali fit: vitalis in corde generatur & naſcitur. A corde enim duæ venæ ad cerebrum aſcendunt, quæ ſubtus cerebrum venientes, multis diuidūtur modis, &
D protelatæ faciūt quaſi rete, per quas ſpiritus vitalis à corde ad cerebrū ductus, in illo reti moratur, quouſque mundificetur, & ſubtiliter purificatus, deinde ad medium ventriculum cerebri tendit, ibiq; aliquantulum permanens ſubtiliatur; poſtea ad puppis vadit uentriculum. Sed via, q̄ eſt à medio ad puppim, non eſt aperta: habet.n. portam, in qua quoddam obſtaculum eſt, cuius forma eſt, ſicut pinea quam anatomici Vermem vocant: ſed fermè ſemper clauditur. Vnde cum ſpiritus qui eſt in puppi, fuerit motus, fit memoria: cū is qui eſt in medio, fit intellectus & ratio: cum ille qui eſt in prioribus, fit ſenſus communis & phantaſia. Hæc eſt diſpoſitio cerebri, ſuæq; actionis. Cerebri autē natura frigida eſt & humida. Frigida duabus de cauſis: Vna propter multitudinem ſui motus: quo fiunt memoria, intellectus, & imaginatio. Secunda propter motionē, quæ ab eo dirigitur: unde fiunt ſenſus & uoluntarius motus, ne cauſa ſuæ motionis calidiſſimum factum, incenderetur, & incenſum conſumeretur amplius. Si cerebrum calidum eſſet, memoria inſtabilis eſſet: caput.n. calidum, mobile eſt naturaliter, frigidum contra. Memoriæ verò requies & ſtabilitas eſt neceſſaria, quod ſic atteſtantur, quia calidū cerebrū habētes, inſtabiles, & mobiles ſunt. Humiditas autē cerebri duabus de cauſis eſt neceſſaria: Vna, ne ex motu nimio deſiccaretur: motus.n. calorem facit, calor verò deſiccat humiditatem: Alia, ut in eo uelociter imaginatio formaretur, & cito ſenſum, qui eam dirigit, ſuſcipere poſſet, & uelociter ad audita diſcernendū mone-

tetur: rurſus vt nerui ab eo procedentes molles eſſent. Impoſſibile eſt enim à duro, molle, vel à molli, durum generari: proinde prora mollior eſt puppi, quia de prora molles, de puppi duri nerui procedunt, quibus motus voluntarius fit. E

De neruis opticis & eorum differentijs à cæteris neruis. CAP. 3.

Qui inſtrum viſus optime ſcire deſiderat, primum naturam vtriuſq; nerui viſibilis inueſtiget, vt bene cognoſcat, quibus cum cæteris neruis cõicet, & quibus diſcrepet. Deinde de viſibili ſpiritu perquirat, quatenus ſciat cũ quibus ſpiritus conueniat, & in quo diſcrepet: poſtremo de ipſo viſu quo modo fit, quod in hoc capite planè deſcribam. Primum itaq; neruorum par, quod ſupra diximus cum vtroq; cerebri pãniculo deſcendere, & ſecum viſibilem ſpiritum ducere, cũ cæteris neruis ſenſum facientibus duobus modis conuenit: Vno, quia ut alij, à cerebri prora deſcendit: Alio, quia & ipſe nobilis eſt, diſcrepat tamẽ ab eis, ſex modis. Primo, quia maior cæteris eſt a cerebro & à ſpinali medulla procedentibus: Magnus verò quia concauus eſt: ſi enim eſſet paruus, neceſſario ſubtilis eſſet, vnde cito frangibilis: cuius concauitas neceſſario fuit larga, ut nullã pateretur obſtructionem & ideo magnus fuit. Secundò, quia ſolus ſic concauus eſt, ut eius concauitas ſenſui oſtendatur, quæ concauitas protenditur vſque ad locũ, in quo panniculus oculorum, qui rete dicitur, ſe procreare incipit: quod facile ſenſui patet, ſi anatomia cernatur. Inchoat quoq; ipſa concauitas ab vtroq; cerebri ventriculo, qui eſt in cerebri prora: in quo tamen loco concauitas videri non poteſt, quia ſubtiliſſima & anguſtiſſima eſt. Hoc foramẽ qui vult aſpicere, quærat in cerebro magnorũ animalium in hora, qua occiduntur. Caueat tamen ne in æſtate, calidove tempore fiat: & vtroſq; cerebri panniculos tangat caute, ne frangantur, & in fine illorum panniculorum inueniet illud neruorum par ab vtroq; ventriculo procedentes: poteritq; uidere qualiter ipſa cõcauitas ab ipſis vẽtriculis inchoet. Tertio, quia vterq; viſibilis neruus, intrinſecus eſt molliſſimus, vt facile ſentire poſſit, extra aliquantulum durus, vt à paſſione ſit illęſus. Quarto, quia per hoc par neruorum multo maior ſpiritus quantitas, q̃ per omnes neruos ſenſum & motum voluntarium facientes, ducitur: in illis tamen non ſubſtantialiter, ſed ſola virtus eius per eos vehitur. per illud autem par multa ſpiritus eſſentiæ quantitas defertur. Oculi enim cum ſint nobiliſſimæ actionis, uadit ad eos multum de ſubſtantia ſpiritus, vſq; ad panniculum, q dicitur vuea: hoc enim fuit neceſſarium ad adiuuandum viſum Quinto, quia cæteri nerui quanto ſunt a cerebro remotiores, tanto ſunt duriores, & à propria natura mutantur: iſte, intrinſecus molliſſimus eſt, extrinſecus verò ſolidior, vt mollities interior exteriori duritie tueatur, nequando deſiccetur. Cuius mollitiem & ſi aliquantulum inuenies indurari, tamen ad oculos ueniens, in naturam, quam in cerebro exiſtens habuerat, conuertitur: in pãniculo enim qui rete dicitur, mollis efficitur, ita vt in naturam cerebri procedat, fitque quaſi rete. Sexto, quæ & laudabilior eius proprietas eſt; quia hoc par neruorum cum è prora vtriuſq; ventriculi ſeparatim egrediatur, non recto itinere ſicut exierat, vadit: ſed per interiora capitis torquetur, & ad oſſa narium ueniens commiſcetur: ſic ut ipſorum vtraq; foramina fiant vnum ibidem. Iterum hi nerui ſeparantur, & recto itinere, ut egreſſi fuerãt, vadũt, vnusq; è dextro uentriculo exiens, ad dextrum oculum tendit: alter de ſiniſtro prodiens ad ſiniſtrum peruenit, de quorum coniunctione & ſeparatione plures antiquorum diuersè ſenſerunt. F G

De opinionibus circa cauſam coniunctionis neruorum Opticorum, & de cauſa ob quam non unicus exiuit craſſus à medio primi uentriculi cerebri. Cap. 4.

Quidã hæc ideo fieri dicebant, vt ſi vnus læderet, alius ſubueniret, alij eos ideo eſſe coniunctos quia omnis ſenſus ab uno fundamento procedit, quorum ſñia prorſus uana eſt. Natura.n. tam optime, tam fortiter, membra compleuit, ut nullam timeant paſſionis occaſionẽ, nec ſolũ nerui uiſum ferentes ab uno loco egrediuntur, neque tamen poſtea coniunguntur. Nonnulli ob hoc eos dicunt coniungi, ut unus ab alio conſortetur: ſi enim ſeparati eſſent, propter itineris longitudinem rumperentur. qđ quidem non impoſſibile eſt, ſed tamen non eſt uia tam longa, ut in ea rumpi debeant. Alij ſic aiunt, quorũ intentio uera eſt: ſpiritu uiſibili ueniente ad oculos, neceſſe eſt, ut vno clauſo totus ſpiritus ad aliũ ueniat, quod fieri non poſſet, niſi nerui prius ſeparati coniungerentur, & iterum ſepararentur: quod huiuſmodi experimẽtum teſtatur. Si aliquod corpus ſuper naſum ponatur, utroq; oculo ad uidendum directo, fit uiſus debilior & obſcurior, ſed vno clauſo, fit uiſus in altero fortior, quàm in vtroq; fuerat, & quod utriq; cernere nequiuerãt, vnus ſolus clariſſime aſpicit. hoc ideo, quia ſpiritus qui in utroque fuerat, ad unum conuertitur: altero enim clauſo, alterius pupilla clarior efficitur. Alij alio modo ſentiunt, quorum ſententia eſt neceſſaria, niſi nerui ad oculos directi primum coniungerentur, & poſtea ſepararentur, neceſſario res vna, dupla viſui appareret. cum enim res viſibilis videri non poſſit, niſi viſu oculorum pupillas exeunte: ipſe autem viſus per lineas rectas egrediatur, & rem recto tramite ante ſe percipiat, ſicut uidemus radios ſolis p anguſtã cauitatem domũ ingredi, & lineæ ipſæ, anguſtæ ſunt in exordio ſui: deinde verò paulatim dilatanẽ: fiatque in vtroq; oculo quaſi q̃dã pineæ, forma, neceſſe H

eſt,

A eſt, ut uterq; viſus lineatim directus, & in loco vbi eſt res videnda coniunctus, eã æqualiter percutiat: deinde quouſq; ad pupillam perueniat, cõuertatur neceſſe eſt, ut exordium utriuſq, à pupilla æqualiter egrediatur, & per unam ſuperficiem ambo ambulẽt. Duorum exordia ſunt in loco, ubi utriq; nerui coniunguntur, ibi unus idẽq; factus, & ſic ex utraq; pupilla à ſuo loco egreſſus, uidendam rem videt, eamq; ſicut eſt, comprehendit: quoniam ſi vna pupilla à ſuo loco inferius vel ſuperius mutaretur, res ſuperiori pupilla uiſa, ſuperius uideretur, ſicq; dupla appareret: propter quod oculis tria fuerant neceſſaria, ſcilicet pupilla fundinua viſus, locus vbi vterque coniungitur neruus, & rectæ lineæ, vt viſus recte per eas tranſeat. Hæc eſt cauſa quare nerui ad oculos uenientes prius cõiunguntur. Sed tamen quidã ſic obijciunt. Cum illos duos neruos neceſſarium ſit coniungi, quare nõ ſtatim vnus facti ſunt, ſed duo. Quibus eſt reſpondendum: unus ideo neruus non fuit: quia à cerebri medio exire non potuit, maxime quia magnus eſt vterque. Item, magna quædam concauitas illic eſt, vbi palati foramina cerebro coniunguntur, per quam cerebrũ ſuam ſuperfluitatẽ expellit: via ẽt, q̃ ad nares ducit, ibi conſtat: illa aũt concauitas, & hæc uia ibi eſſe non poſſet, ſi neruus vnus ibi locaret. Nares.n. ſunt in media facie, vñ niſi earũ foramina

B cerebro appoſita eſſent, olfactus nõ eſſet. Quia ergo cerebri loca rebus hiſce comprehenſa ſunt, neceſſe fuit, vt nerui uiſum ferentes nõ ab uno loco egrederentur: quos natura in uno loco coniunxit, ut idẽ foramen eos habere faceret: deinde, ut ſeparatim ad vtrumq; oculum irent, ſeiunxit.

De animato ſpiritu, & uiſibili, & q visibilis ſpiritus ſubſtantialiter ad oculos peruenit, & ad aliorum ſenſuum organa ſolum perueniunt eorum ſpiritus irradiatiue. Cap. 5.

Viſibilis, ut diximus, ſpiritus de ſpiritu naſcitur animato, a ventriculis proræ cerebri procedens: ibiq; mundificatur: ut diximus, cũ de cerebri natura diſputauimus: qui ſpiritus, ſpũaliter eſt ſenſibilis, quia viſus vnus è ſenſibus, cæteris dignior & nobilior. Porrò ipſe habet proprietatem, quã nullus aliorum ſenſuũ habet, animalis ſiquidem ſpiritus in cerebri ventriculis exiſtens, ſenſum & voluntarium mandat motum: virtus.n. ipſius per neruos penetrãt ad cætera membra: eſſentia verò in proprio premanet loco: ſicut Sol totum aerem illuminat, ipſe tamen in vno loco ſtat. Sed ad oculos non ſolũ virtus uiſibilis ſpiritus, ſed ipſe ſpiritus eſſentialiter dirigitur: & tanta quantitas, quanta eſt neceſſaria, illuc adducitur: quod vtriuſque nerui concauitas atteſtatur. Id etiã hoc teſtatur, quia uno oculo clauſo, ad pupillam alterius tota virtus conuertitur cauſa neruorum cõiunctorum: inde foramen panniculi, qui dicitur vuea, præ multitudine ſpiritus neceſſa-

C rio dilatatur: aperto verò oculo cum ſpiritus ad cũ reuertatur, foramen vuæ ad propriam redigitur menſuram. Hoc ſigno ẽt ſi obſeruari poſſit, cognoſcitur. Si vno oculo aqua clauſo pupilla alterius dilatetur: ſpiritus enim viſibilis in eo eſſe demonſtratur, vnde aqua quæ tranſitum eius obſtruit, ablata, viſus redditur. Si verò nõ dilatetur, hoc ideo eſt, quia neruus per quem ſpiritus ducitur, obſtructus eſt. Vnde etiam cum cæteri nerui, nullã habeant concauitatem, quia uirtus animalis ſpiritus, non ipſemet eſſentialiter per eos ducitur, oculorum nerui neceſſario concaui fuerunt, ut ſpiritus ſubſtantialiter per ipſos tranſire poſſit. Cæteri autem non ſunt concaui, ne per corpus diuiſi, & à ſuo fundamẽto remoti, leuiter rumperentur: uel quia tanta ſpiritus quantitas ſenſui & motui volũtario non eſt neceſſaria, quanta viſui. Nullus enim ſenſus, præter viſum, ſentit ſentiendam rem, niſi ei coniungatur: viſus autem pupillam egrediens longe remota ſentit: vnde multa ſpiritus quantitas neceſſaria eſt: & ideo nerui neceſſario concaui facti ſunt.

De Modo quo fit Viſus. Cap. 6.

Videndum etiam, quomodo fiat viſus. Diximus ergo, cum aliqua res uidetur, neceſſario uel aliquid ex ea dirigitur viſui, per quod quid ipſa ſit, cognoſcitur: vel virtus viſus ad eam mandatur: vel aliquid medium eſt inter viſum & rem viſam, per quod ipſa cognoſcitur. Sic poteſt ergo in-

D ueſtigari quod horum certum ſit. Omnes philoſophi concordati ſunt, quòd res non poſſit uideri niſi per foramen pupillæ. Si ergo ad viſum à re videnda aliquid dirigitur, ſiue ſit virtus, ſiue ſit forma, ſiue qualitas, ſiue quantitas menſurata, quomodo illud anguſtum foramen intrare poterit? quæ etiam virtus eſſe poteſt, quæ ad oculos diuerſorum in momento rem videndam deducat? quod quia impoſſibile eſt, ſpernatur. Quòd autem viſibilis ſpiritus pupillam exiens ſolus ad rem videndam vadat, eiuſque quantitas magnitudinem comprehendat, falſum eſt. Ipſe enim ſpiritus non tantæ eſt quantitatis, ut adeo dilatari poſſit, vt tot & tantas rerum ambiat quantitates, cum in vno momento multa & diuerſa & maxima indiuidua comprehendimus. Ad tertium ergo membrum conuertamur. Quippe aer corpora circundans, ſi clarus & lucidus fuerit, ſupplementum viſui facit, quod nerui cerebro: quia ſicut ſplendor Solis, ſic ſpiritus recipit virtutem. Sicut enim Solis ſplendor ſuperiorem aeris extremitatem percutiens, totum aerem penetrat, eumque clarificat: ſic & viſibilis ſpiritus pupillam egreſſus, mox totum aerem penetrat, & extenſus per loca remotiora, mutat ea in ſuam naturam, quod fit cum aer in toto iunctus eſt, quod in Sole palàm fieri videtur. Si.n. aliquod corpus in aere ponatur, cum Solis ſplendor illud nequit penetrare, forma illius corporis poſt ſe obſcura apparet. Cauſa, quia non ſuſcipit aer lumẽ, niſi ſit continuus, nec Solis ſplendor, ſeparatũ à ſe aerẽ mutat, quã ſi actio ſplẽdoris fortiter in aere operata

Scatet totum hoc caput erroribus, & in Græco etiam fortaſſe codice, quem non habemus.

fuiſſet, poſſet in eadẽ actione permanere, ſplẽdore Solis abſente. Sed vtrique hæc carent proprie- E
tate, q neq; Solis neq; ſpiritus ſplẽdor ſuã actionẽ aeri, ipſo abſente, põt dimittere. Recte ergo
eã dans lumẽ ablata, ipſo momẽto, lumen ab aere auſertur. Eodem modo de neruis intelligitur:
q a ſi neruus fuerit inciſus & à cerebro diuiſus, illico mẽbrũ cui ſenſum dabat, fit inſenſibile. Pro-
pterea hæc duo ſic debẽt eſſe cõiuncta, i. aer & ſpiritus, ſicuti nerui & cerebrũ. Et quãuis aer in al
tera mutetur actione, ſicut cũ caleſit vel infrigidatur, & in qualitate rei caleſaciẽtis vel infrigidã-
tis permanet, lumen tñ non idẽ in aere operat: ipſo. n. abſente, & lux ab aere amputatur: deinde
neceſſe eſt ſemper, vt aer cõtinuatim illuminetur: hoc. n. niſi fuerit, nullo modo lucidus fieret: ſic
& nerui cerebro faciunt ſupplementum, q a licet de ſubſtãtia ſint cerebri, duriores tñ ſunt, q duri
dioribus paſſionibus ſubiaceãt, vnde aliquantulum à natura cerebri ſunt mutati. Sed nerui duo-
bus modis ſunt: quidã. n. motũ faciunt, quidam ſenſum: & facientes ſenſum molles; operãtes mo
tum, ſunt duri. Et q̃uis nerui duri ſenſum habeãt tãgẽdi, molles tñ nerui nõ inueniuntur illã cũ
duris neruis habere ſocietatẽ, ſed ipſi duri hoc faciũt, q a tactus cęteris ſenſibus eſt craſſior. Senſus
aũt viſibilis, q a cæteris ſenſibus eſt acutior & ſubtilior, ideo neruus ſpiritum viſibilẽ ſeruãs, cæte-
ris ſenſibilibus neruis cerebro eſt ꝓpinquior. Quia igitur oculi in aere agunt, ſicut cerebrum in F
neruis, ideo multã quãtitatẽ ſpiritus habuerunt, vt in aere rem ſuã faciant, ſicut in neruis ꝓprias
res cerebrũ. Viſus aũt primo colores ſentit, qđ ei ꝓpriũ eſt, deinde corpus in quo fundati ſunt, ſi-
cut guſtus ſapores, poſtea fundam nta eorum. Guſtus tñ & cæteri ſenſus rem ſentiendam ad ſe
venturam expectãt: Viſus verò ab oculis elongatur, & p aerẽ extẽditur quouſq; ad corpus per
ueniat coloratum. Hac de cauſa ſolus viſus ſentit formam corporis, ac quantitatem, & cum eius
colore motum rõnabiliter, non tñ eſſentialiter, ſentit: quod nullus habet cæterorum niſi tactus
accidentaliter. Verbi gratia. Si quis per tenebras ambulans, fuſtem in manu duxerit, eo amplius
non potente penetrare, cognoſcit q motum per corpus ſolidũ fieri impoſſibile eſt. Viſus aũt ha-
bet alteram proprietatem, quia incidens ſupra corpus leue, ſolidũ, & lucidum: rectus ad pupillã
cõuertitur, vnde exierat: vnde in ſpeculo vel in alijs ſplẽdidis corporibus prope nos ſtantibus,
videmus formam noſtram: & ſiquis ſtudioſe in oculum alterius ſpectet, videt in eo ſuam faciem
cauſa, quia viſus ad pupillam conuertitur propter luciditatem panniculi, qui araneæ tela dicitur:
eſt. n. ſupra cryſtallioum, ſicut adeps ſuperne coagulatus: & quaſi rutilans, clara eſt. Veruntamen
quamuis præ cæteris ſolus per aerem motum rei ſentiendæ ſentiat, nõ tñ arbitratur, ſicut cæcus
ſe confuſe ſentire: quia aer, mox vt rem ſentit, eam viſui miniſtrat: quæ proprietas ſoli ineſt vi- G
ſui, aerem videlicet in ſui mutare naturam. Alterius etiam dignioris eſt proprietatis, q non ſolũ
recte, ex tranſuerſo conſpicit neceſſariò, cum multus ſpiritus à cerebro ad oculos dirigatur, rur-
ſus ſpiritus pupillam exiens, & aerem percutiens, mutat eũ in ſuam naturam. Recte ergo viſus,
igneus dicitur; auditus, aereus: guſtus, aquoſus: tactus, terreus: olfactus, fumoſus: quatuor. n. ele-
menta ſenſus quatuor cõſtituũt, vt vnuſquiſq; eorũ vnũ ex his cõprehendat, & ea, cum in natura
ſua ſunt, vel in aliud mutanẽ, vel aliqua accidẽtia patiunẽ, diſcernat: ꝑter hos quatuor ſenſus, fuit
alius qui fumoſa cõprehenderet: fumus. n. in ſua natura mediocris eſt, cũ elemẽta nõ niſi quatuor
ſint. Sed viſus q ad hoc eſt, vt colores cõprehendat, neceſſario luminoſus fuit: ſolũ. n. quod luci
dũ eſt, conuertiẽ in colores. Teſtatur hoc aer, q cũ clarus & lucidus ſit, facile in colores mutatur:
nam palam eſt, quia ſi quis candidis indutus iaceat ſub arbore, color veſtimentorum in frondiũ
colorem mutatur: vnde patet aerem in illum colorem fuiſſe mutatum. Videmus ẽt ſæpe aerem
in colorem lucidi parietis mutari, illumq; colorem per aurã ad illud corpus mutari, maxime ſi
paries viridis, vel rubeus fuerit vel citrini coloris: & ſicut Solis ſplendor eum ad ſuam mutat na- H
turã, ſic & colores in ſuas eũ qualitates conuertũt. Similiter & lumen viſibilis ſpiritus mox vt ae-
rẽ percutit, ipſum immutat. Hæc tria ſunt, quæ aerẽ ſine vllo temporis ſpatio immutant, lumen
Solis, fulgidus color, & lumen viſibilis ſpiritus. Palam eſt ergo, viſum non fieri niſi aeris medio-
critate, qđ ſenſu atteſtatur. Antiqui ẽt concordant dicẽtes aerem eſſe viſui ueluti ramũ, & cõue-
niens eſt inſtrumẽtum cum fuerit lucidus, vel aliorum corporũ lucidorum lumine illuminatus:
& ſic ſeruire aerem viſui, ſicut cerebro nerui. Sicut. n. cerebrum non ſentit quod oculi compre-
hendunt, niſi neruis mediantibus: ſic & oculi nihil ſentiunt, niſi lucido aere mediante.

*PARTICVLA tertia eſt de prima & vniuerſali medicinæ intentione, & de rebus naturali-
bus, non naturalibus, & præter naturam, & de generibus & ſpeciebus, & cauſis & accidentibus mor-
borum. Cuius ſunt quinque capita.*

De prima medicinæ intentione, & de neceſſarijs ad eam. CAP. I.

OPortet medicum præ oĩbus primam & vniuerſalem medicinę intentionẽ præuidere, & eã
particulariter diuidendo ad indiuiduum ducere. Prima autem medicinę intentio eſt, q̃ biſa-
riã diuiditur: aut. n. in ſanis cũ ſimilibus ſanitas cuſtoditur: aut in ægris per contrariã ſanitas red-
ditur. Quorum primæ neceſſaria eſt rerum naturaliũ ſciẽtia: naturalibus. n. agnitis, pateſiũt ea
quæ

A quæ ſunt ſimilia ſanitati: & ſic etiam cognoſcuntur quæ ſunt contraria: ſimilibus ergo ſeruatis, contrarijs prohibitis, ſanitas cuſtoditur. Secundæ aũt intentioni duo ſunt neceſſaria: non naturalium ſ. & contra naturam rerum ſcientia. Sanitas enim infirmo cum quadam mutatione reſtituitur, q̃ mutationem qui facere vult, neceſſe eſt ſciat ad quid mutare decet. Niſi enim ſciat de quo, & ad quid mutandum peccet, mutare non ſecurus eſt, quin vnde conuerſit non immutari, mutet: & niſi mouerit ad quid decet mutare, ad id quod non oportet conuertere poterit. Sanitas infirmo redditur commutatione rerum contra naturam ad naturalia: vnde & iſta ſciri debent ad quæ illa transmutantur, & illa etiam quæ ad illa conuertantur.

De rebus naturalibus, non naturalibus, & contra naturam. *Cap. 2.*

Res aũt naturalis duobus eſt modis, generalis & ſpecialis. Generalis dicitur eſſe humani corporis cõplexio, & vniuſcuiuſq; corporis cõpoſitio. Cõplexio quidẽ multipliciter eſt: ſ. ætas, & cõſuetudo. Naturalis cõplexio eſt ſecundũ differentiam ſexus, vt in mare & fœmina vel ſecũdũ euentũ, vt eſt cõplexio ſpermatum, vel ſpiritum de quibus fit. Cõſuetudo ſex modis eſt: Primo, B ex aere & eius mutatione, q̃ mutatio vel localis eſt, vel tẽporalis cũ aliquid in tpe contingit. Secundo, ex motu vel quiete: Tertio, ex repletione vel inanitione: Quarto, ex ſomno vel vigilia: Quinto, ex cibo & potu: Sexto, ex animæ accidentibus. Specialis eſt vt virtus, quæ triplex eſt, naturalis, vitalis, animalis. Superius aĩalem tetigimus, cũ de cerebro diſputauimus. Vitalis eſt, quæ cor & arterias facit pulſare. Naturalis triplex eſt, generatiua, nutritiua, & augmentatiua. Nutritiua quadruplex eſt, attractiua, retẽtiua, digeſtiua, & expulſiua. Res aũt extra naturã duplex eſt, aut eſt nocumentum actionis, aut quod ex eo generatur. Nocumentum actionis {aut quod ex eo generatur} duplex eſt: aut eſt ſine mediatore, & morbus dicitur: aut cũ mediatore, & cauſa vocatur. Quod aũt actionis nocumẽto generatur, accidẽs nõ ſatur: qđ iterũ duplex eſt, ſ. aut ex diuerſis corporis qualitatibus, aut à qualitatibus diuerſis à corpore egredientibus. Corporis qualitatis diuerſitas quinque modis eſt. Sunt.n. qualitates quæ ſentiuntur. Qui ergo ægro ſanitatem vult reſtituere, decenter debet inueſtigare ſeptem res naturales, quæ ſunt, elementa, complexiones, humores, membra, virtutes, ſpiritus, & operationes, & quæ ſequũtur eas, vt ætates, colores, C figuras, diſtantiam inter maſculum & fœminam: Et res non naturales, quæ ſunt ſex, aer, cibus & potus, inanitio & repletio, motus & quies, ſomnus & vigilia, & accidentia animæ: Et res extra naturam, quæ tres ſunt, morbus, cauſa morbi, & accidentia morbum concomitantia.

De generibus & ſpeciebus morborum. *Cap. 3.*

Morbus generaliter triplex eſt, q̃a corporis compoſitio trina eſt. Prima corporis compoſitio eſt in membris ſimplicibus, ex elementis cõpoſitis, in quibus quædã morbi ſpecies generãt, quæ duobus modis ſunt, vel ſimplices, vel cõpoſitæ. Simplices quidẽ ſunt calida, humida, frigida, & ſicca: compoſitę vero ſunt, calidæ & ſiccæ, calidæ & humidæ, frigidæ & humidæ, frigidæ & ſiccæ. Secunda corporis compoſitio eſt in membris, quæ cõpoſita vocantur, ex ſimplicibus cõpoſitis: in qua fiunt morbi quatuor modis, aut ſecundũ formã membrorũ, aut ſecundũ compoſitionẽ, aut ſecundũ magnitudinẽ, aut ſecundũ numerũ. Secundũ formã quinq; modis in figura, foramine, concauitate, lenitate, aut aſperitate. Secundũ cõpoſitionem dicit cũ à loco mutãtur, vel in loco malo ponuntur. Secundum magnitudinem bifariam, vel vltra modũ, vel infra. Secundũ nu- D merũ ſimiliter, vel vltra modũ, vel infra: vltra modũ, naturaliter, vel extra naturã. Tertia corporis compoſitio eſt corporis totius ex vnitate ſimplicium & compoſitorum membrorũ facta; in qua morbus generatur, qui ſeparatio iuncturæ vocatur. Hæc ſunt genera morborũ & ſpecies.

De cauſis morborum. *Cap. 4.*

Cauſa aũt morbi eſt generaliter ſicut genus, ſed ſpecialiter eſt triplex. Cauſa.n. morbi ſimplicis, aut calidũ facit morbũ & ſeptupla.i. nimius motus a. æ, corporis paſſio, calor exterior, anguſtia pororũ, putredo, rerũ acutarũ acceptio, cibi paruitas. Aut frigidũ facit morbũ, & eſt octo modis, tactus rerũ frigidarũ, acceptio earũ, multitudo cibi & paruitas, obſtructio pororũ, & largitas, nimius motus & quies. Aut facit morbũ ſiccũ, & eſt quadruplex, ſiccæ rei obuiatio, cibi ſicci, cibi paruitas, nimius motus. Aut facit morbũ humidũ, & eſt cõtraria proximæ dictæ. Sed ſimplicibus morbis, quos diximus cũ materia exiſtẽtibus, cõmiſcẽtur. cauſę intraneę: q̃ ſunt virtus mẽbri impellẽtis, debilitas recipiẽtis, materiæ multitudo, pororũ largitas, defectio nutritiuæ virtutis. Cauſa morbi cõpoſiti vel eſt ſecũdũ figurã, vel foramẽ, vel cõcauitatẽ, vel aſperitatẽ, vel leuitatẽ. Secundũ figuram, aut propter quãtitatẽ ſpermatis, vel qualitatẽ: vel propter aliquod accidẽs: quod infans patitur quando naſcitur, vel cum lac ſugit: vel ꝑpter alia. Secundum foramen, vel ꝑp obſtructionem, vel ꝑpter coniunctionẽ. Obſtructio fit à fortitudine retentiuæ, vel defectione expulſiuæ, vel propter frigiditatem & ſiccitatem, vel ligaturæ ſtricturam. Secundum concauitatẽ,

aliquid

aliq̄d innaſcēs vel in mēbro incidēs, vt eſt chymus, lapis, verrucæ. Largitas foraminis cōiūctioni E cōtraria eſt. Aſperitas de gn̄e ſeparationis eſt iūcturæ, cū nō eſt a caliditate: qđ poſt planius dicemus. Lenitas eſt aſperitati contraria. Corruptio loci fit cū mēbra a naturalib. ſuis locis mutantur vel ſeparatione, vel mollitie concatenationis mēbrorū. Magnitudinis cauſa eſt multitudo materiæ, vel fortitudo naturæ: paruitas mēbrorū cum cōtrario eſt, aut propter inciſionem. Magnitudo in numero, aut naturalis eſt, ex ſpermatis abundantia, aut accidētalis vt lapis in veſica: paucitas autē eſt e contrario. Separationis iuncturæ triplex cauſa eſt, inciſione exterius facta, vt igne vel enſe: vel interius, vt ex acutis chymis: Aut extēſione, vel exteriori, vt cū fune: vel interiori, ut ex craſſa ventoſitate: Aut de fractura, vel exteriori, vt a lapide: vel interiori, vt ex craſſis chymis.

De accidentibus morborum. *Cap. 5.*

Accidentia ſunt tria, ſ. nocumentū actionis, diuerſitas egredientiū a corpore, diuerſitas qualitatum corporis ſenſibilium, quorum duorū cauſa eſt nocumentum actionis. Actiones tres ſunt, animalis, naturalis, vitalis. Nocumentum actionis triplex eſt: nam oīs actio tria patitur, vel. n. ex toto aufertur, vel minuitur, vel mutatur: verbi gratia, tactus aut amputatur, & dicitur ſtupidus: aut minuitur, & titillatio vocatur; aut a ſua natura mutatur: & tunc corrupta vocatur: cauſa horū duorū eſt frigiditas tertij gradus, & iuncturæ ſeparatio. Palā ergo eſt qđ cauſa nocumenti actionis morbus fit. Morbus tm̄ nocet actioni ſine mediatore: ideo nocumentum actionis eſt ſignifica F tio morbi. Nec eſt differentia inter accidens & ſignificationē, niſi in noſtra intentione, q a noſtra intentio eſt, in nocumento actionis, & id ad quod ſequitur nocumentum, morbum vocamus: & illum inſequentia, accidentia dicimus: morbum autem dicimus cauſam accidentium: vnde morbo cognito, cum accidentia ſcire volumus, dicimus accidentia, ſignificationes.

PARTICVLA quarta de accidentibus, & morbis oculorum, & neruorum ſuorum, & muſculorum, & palpebrarum, Cuius ſunt quatuordecim capita.

De accidentibus morborum oculorum in generali. *Cap. 1.*

SEd quia intentio huius libri eſt patefacere ſignificationes morborum oculorū, prius oportet ſcire eorum accidentia, vt via, qua ad morbi notitiā veniamus, ſit nota. Accidentia ergo oculorū ſunt triplicia: nocumenta actionis, & q̄ ex illis ſequuntur: diuerſitas in oculis. ſ. ſenſibilis qualitas, diuerſitas ab eis exeuntium. Nocumentū autē actionis oculorū, eſt ſecundū quantitatē actionis, id eſt eorū quæ ſunt actionis, vel animalis, vel naturalis. Nocumentum naturalium actionū, G eſt quod accidit quatuor virtutibus naturalibus: animalium vero actionum, quod ſenſui & volūtario motui accidit. Actiones animales tantum duas ſpecies ſenſus habent. Nocumentum naturalis actionis in hoc loco non oportet notari: quoniam in hoc non differunt oculi a corpore toto: ſequitur enim nocumenta tactus, vt ſunt mollities, titillatio, & dolor: ita oculis vt toti corpori accidit. Accidentia vero viſus, & voluntarij motus, quæ oculi patiuntur, hic oportet dici.

De diuiſione accidentium oculi, & declaratione membrorum diuidentium. *Cap. 2.*

Sciendum itaq; quod accidentia, quæ oculis contingunt, aut in eius inſtrumento ſunt, aut in ſua virtute, aut in miniſtris. Inſtrumentum viſus eſt humor chryſtallinus, qui patitur, vel vnū ex octo ſimilib. morbis, vel ex cōpoſitis morbis, cū a ſuo loco mouetur, vel iuncturæ ſeparationē. Si mutatur a loco ſurſum vel deorſū in vtroq; oculo, vident rē duplā: ſi mutatur dextrorſū vel ſiniſtrorſum, non apparet res dupla. Virtus viſus a cerebro per concauū neruū deſcendit; vnde eius paſſio vel de nerui, vel de cerebri fit infirmitate. Quorū infirmitas triplex eſt, ſimplex; q̄ eſt vna đ octo; officialis, vt apoſtema, & obſtructio; vel iūcturæ ſeparatio. Miniſtri viſus ſunt humores, & ſpiritus, & pāniculi, q in oculis ſeptē habētur; quorū illi qui ſunt ante cryſtallinum, ſunt, foramen vueæ, id eſt pupilla, albugo oui, ſpiritus qui eſt in pupilla, & quantitas pupillæ, quæ corona dicit. H

De accidentibus pupillæ. *Cap. 3.*

Coræ i. pupillæ cōtingūt quatuor, largitas, anguſtia, mutatio de loco, & tortuoſitas. Largitas vel naturalis eſt, vel accidentalis. Accidētalis eſt, vel de extēſione panniculi, quo tegitur: cuius extēſio de paſſione eſt vueæ, vel de multitudine humoris albuginei. Paſſio vueæ aut ſimplex eſt, vt ſiccitas; aut compoſita, vt apoſtema. Anguſtia pupillæ, vel naturalis eſt, vel accidentalis; de mollitie, q̄ mollities de nimia fit humiditate dominante, & lubricū faciente, aut de albuginei paruitate. Largitas pupillæ ſiue naturalis, ſiue accidentalis, ſemper eſt mala, quia ſpiritū ſpargit. Sed anguſtia, ſi propter rē de qua facta eſt ſtricta, naturalis eſt, bona eſt, qui ſpiritum coadunat; accidentalis tn̄ moleſta eſt, non ideo, quia anguſtia, ſed propter cauſam de qua facta eſt ſtricta, maxime ſi fuerit propter albuginei paruitatem. Duplex enim malum eſt; vnū, quia cryſtallinus eſt diſcoopertus ad lumen; aliud, quia ex paruitate albuginei deſiccatur. Mutatio pupillæ de loco, vel naturalis

A eſt, vel accidentalis. Accidentalis conſideretur. Panniculi qui ſunt iuxta pupillam contumeſcũt, vulnerantur, & conſolidantur. Hæc tamen mutatio non multum eſt mala. Separatio iuncturæ, ſi ſit in vuea, & non ſit perforata, non multum nocet viſui: quod ſi perforetur, currit humor albugineus, & vueam tunicam coniungit araneæ. Vnde quinque accidentia generat. Vnum, quod vuea cryſtallino propinquatur, nec habet vnde cooperiatur: atque ſpiritus viſibilis de cerebro procedens, non coadunatur in pupilla, ſed egreditur ab ea, & diſpergitur.

De accidentibus albuginei humoris. *Cap. 4.*

Albugineus humor in quantitate & qualitate patitur: In quantitate, ſi augmentatur, vnde viſ' obſcuretur, vel minuatur: vnde nequit cryſtallinũ cooperire: in qualitate, liquore & colore: liquore ſi parum craſſus fuerit, lõginqua videre non ſinit, & ꝓpinqua bene diſcernit. Si ſit craſſiſſimus omnino, viſum occupat, & amputat, & cataracta dicitur: q̃ vel in parte vna, vel in multis locis diſpertita eſt, in vuea, vel in pupillæ medio, vel circa eam. Si ſit in medio, oĩa perforata videntur in firmo. Partem enim q̃ videre nequit putat concauam eſſe. Si circa pupillam, multa in vna hora vuea non permittit videre, propter paruitatem pineæ viſus. Si craſſitudo diſpertita ſit, & particu-
B lariter ſit diuiſa, quæ videt putat eſſe quaſi ſtricta: vnde patiens cernit quaſi muſcas & ſimilia, qđ pueri, & febricitantes plurimum patiuntur. Color ſi mutetur, omnia coloris iſtius eſſe putantur: vtpote ſi fuerit plumbeus, omnia fumoſa apparebũt & tenebroſa: & ſi fuerit alterius coloris, idẽ ipſe color in viſis omnibus apparebit: eis tamen ad cataracta præparati ſunt oculi, de quorum ſtomacho fumus ad caput aſcendit, & patientibus fluit de naribus rheuma.

De accidentibus viſibilis ſpiritus. *Cap. 5.*

Spiritus viſibilis in qualitate & quantitate patitur: In qualitate, vtpote ſi fuerit ſubtilis, vnde bene diſcernit, ac res optime comprehendit: vel craſſus, vnde ad remota loca penetrat; & longinqua videt: vel paucus, ad remota ſe elongare non valens, ſed ſolum propinqua cernens.

De accidentibus corneæ. *Cap. 6.*

Panniculus cornea, quo pupilla tegitur, ſi quo modo patiatur, viſui nocet: cuius nocumentũ propter ſe, vel propter aliud ſit. Propter ſe, tria morborum genera patitur: videlicet ſimplicẽ, cõpoſitionem, & ſeparationem iuncturæ: ſimplex, vt humiditas, & ſiccitas; humiditas viſui nocet propter quantitatẽ: vt ſi fuerit multa, omnia ſicut fumus & nebula apparebunt: vel propter qua-
C litatem; vtpote ſi rubea fuerit omnia videri rubea facit, veluti qui patiuntur ſebel contingit; ſi autem citrina fuerit, citrina apparebunt omnia, ſicut ictericis ſit. Siccitas ſpaſmum generat, vnde viſui nocet; ſi multa, multum; uiſus ergo quandoque ex toto amputatur. Separatio iuncturæ, ſi fuerit perforata cornea, duobus modis viſui nocet; vno modo propter putredinẽ in illo vulnere cõgregatam; ſecundo, quia cryſtallinus ſecũdo lumini ſit vicinus. Paſſio corneæ, quæ propter aliud ſit, vel propter coniunctiuam, vel propter palpebram eſt. Propter coniunctiuam, ſi vngula naſcatur in ea, vel fiat apoſtema corneam operiens; Sed paſſio corneæ & coniunctiuæ & aliarum partium oculorum non nocet viſui, niſi accidentaliter.

De accidentibus motus voluntarij oculorum. *Cap. 7.*

Paſſio vero motus voluntarii oculorum eſt triplex. Vel enim amputatur, & mollities vocatur vel minuitur, & tremor & titillatio dicitur, vel propter lacertos, cum nõ vt oportet, mouẽtur, &
D ſpaſmus nũcupatur. Quorum trium vnumquodq; ſit; aut propter cerebrũ, aut propter neruos, aut propter lacertos. Sed diuerſitas mollitiei ac ſpaſmi lacertorum oculos mouentiũ eſt ſecundũ diuerſitatẽ motionis eorũ. Quod qũo videat, vel vnde procedat, in fine ſexti cap. planius dicitur.

De diuiſione morborum oculorum in apparentes & occultos. Et primo de apparentibus. *Cap. 8.*

Morbi oculorum vel ſenſui apparent, & facillime cognoſcuntur: vel latẽt, & eorũ notitia eſt obſcura, quorũ ſignificationes intellectuali inueſtigatione cõprehẽditur. Incipiẽdũ igitur a morbis ſenſui apparentibus, & oſtendendũ in quo loco oculorũ appareãt, & naſcãtur. Morbi ergo q̃ ſenſui apparẽt, vel ſunt in cõiunctiua, vel palpebra, vel in angulo oculorum, vel in carnea, vel in vuea, vel inter vueã & cryſtallinũ. In cõiũctiua ſeptẽ ſunt, videlicet petia, vngula, ophthalmia, tumor, duritia, & cætera. Petia eſt ſanguis fluẽs de aliqua arteria, vel vena inciſa, q̃ patiẽ ex ictu. Vngula eſt ſuperfluitas neruoſa aut carnoſa extẽdẽs ſe ab angulo ad pupillã, & ꝓhibẽs viſũ. Ophthalmia triplex eſt, q̃ viſũ turbat; cui' cã vel exterior eſt, ſicut fumus, ſol, puluis, & ſimilia; vel iterior, ſicut humores ad cõiũctiuã fluẽtes. Sed prima ophthalmia mala nõ eſt; cã. n. q̃ primũ ablata, morbus amputatẽ. Secũda vero, poſt q̃ cauſa amputatur, hẽt & ſigna, q̃ habẽt cætera mẽbra, cũ patiũtur apoſtema; q̃ ſunt, tumor, inflãmatio, durities, lachrymæ, rubor, plenitudo venarũ oculi. Tertia cæteris eſt fortior, quia & alias habet ſignificationes. Acumẽ. n. palpebræ inuerſatur extrinſecus; eiusq; motio vix ſit, & albugineus aſcendit ſup nigtedinẽ. Tumor eſt quadruplex: Vn' ſit ex

craſſa

A per vueam pupilla egrediatur,& fluat humiditas oculorum. Quod ſi vulnus ſuper pupillam ſit, vulnere ſanato viſus offenditur.

De egreſſione vuæ,& paſſionibus eius. *Cap. 11.*

Egreſſio vuæ quatuor modis fit. Aliquando enim egreditur parum,vt videntes puſtulam eſſe putent:ſed ſi diſcrete inſpiciatur vuea ſani oculi,& vuea infirmi oculi:& ſi earũ colores ſint diſſimiles,ſcias pupillam egredi:ſi vero ſimiles,apoſtema ibi ortum eſſe. Aliquando plus exit:& tunc ſatis apparet eam eſſe egreſſam. Tertius modus eſt cum tãtum egreditur,vt palpebræ minus præualeant,& pili palpebram pungentes iungendo dolorem inſerant: & hũc modum melon dicũt: Quartus modus,gomphos græce,latine dicitur clauus:quia egrediens pelliculas vuæ ſuperficietenus operit:vnde eius forma fit quaſi clauus. Paſſiones vueæ ſunt,dilatatio,aut conſtrictio. i. ilatatio aũt fit quatuor modis,aut ex nulla cauſa parenti, vel propter percuſſionem, vel propter apoſtema,vel propter aliam paſſionem.

De ſuffuſione ſeu cataracta. *Cap. 12.*

Inter vueam,& cryſtallinum humorem aqua naſcitur coagulata,prohibens ſpiritum viſibilẽ
B à pupilla exire:quæ paſſio ſi eſt incipiens,obſcura eſt: perfecta vero,facillime cognoſcitur. Sed qui ad hanc venturi ſunt paſſionem,eis ante oculos cimices volant:quibuſdam autem quaſi flãmæ apparent:incidentibus autem viſus amputatur,& color pupillæ amputatur. Huius aquæ color eſt diuerſus:quædam enim aeri,quædam vitro aſſimilatur,alia eſt quaſi album habens colorem, alia quaſi cœli colorem, alia quaſi viridem, alia quaſi venetum: vnde antiqui cataractas; veneticos oculos appellauerunt:ſed differentia eſt,quia venetici oculi duobus modis fiunt, vel propter aquam,ſi nimium fuerit coagulata: vel propter ſiccitatem, quam patitur cryſtallinus. Species aquæ,quæ aeri aſſimilatur,facile poteſt curari:licet eius accidentia ſint, quæ ſupra diximus. Secunda vero ſpecies quandoque curabilis eſt,quandoque non:quod ſic dignoſcitur. Si vno oculo clauſo pupilla alterius dilatatur,poſſibile eſt ſanari:ſin autẽ,minime:cauſa, quia neruus concauus,quo viſibilis ſpiritus ad pupillam ducitur,oppilatus eſt. Hæc cataracta ex paſſione ſtomachi procedit,vel cerebri: ſed ſic diſcernitur:Si apparitio in vno oculo fuerit, vel in vtroque ſed diuerſe,cataracta ex cerebro eſſe intelligitur: ſi in vtroque æqualiter, ſtomachi eſſe co-
C gnoſcitur. Item ſi modo plus,modo minus apparuerint,ita ꝙ ſtomacho minus digerente maior fit. Item ſi patiens,de ſtomachi arſura,vel ardore murmurauerit. Item ſi ex picra exhibita, iſta imaginatio decreuit: cum.n.non fuerit huius mali cataracta,picra videtur nihil eſſe proficua. Si fuerit propter cerebrum,plurima ex phrenetica naſcitur paſſione: quia phreneſis eſt apoſtema calidum naſcens in cerebri prora:fitq; quaſi fuligo,calore ſecũdum humorem, de quo naſcitur, deſiccante,& per venas circa cerebrum & oculos ad oculorum ſubſtantiam penetrante: talia.n apparere facit. Sufficit de paſſionibus oculorum viſui apparentibus. Oportet de his dicere quæ difficile intelliguntur,quia intrinſecus naſcuntur.

De paſſionibus oculi natis intus,& occultis. *Cap. 13.*

Paſſiones intrinſecus naſcentes,ſunt mollities, quæ dicitur paralyſis: & deſiccatio, q̃ ſpaſmus vocatur. Paralyſis aũt triplex eſt:vel enim motum amputat, vel viſum, vel vtrunque. Sed viſu amputato abſq; cauſa manifeſta,vel ẽt minorato notabiliter,propter nerui concaui paſſionem, uel propter viſibilis ſpiritus paruitatem fit. Neruus patitur conſtrictionẽ,vel iuncturę ſeparatio-
D nem,& tunc neceſſario viſus corrumpitur:nec enim manifeſtatur,niſi rationabili inueſtigatione cõprehendaſ. Verbi gratia,ſi viſus abſq; manifeſta cauſa,vel minuiſ,vel auferſ; interrogeſ patiẽs, an grauitatẽ ſentiãt in prora capitis,aut circa frontẽ: quo id patiẽte,ſcias humores humidiſſimos ad concauũ neruũ fluxiſſe,eumq; obſtruxiſſe,vel apoſtema ibi generaſſe. Poteſt ẽt aliter inueſtigari:ſi vno oculo clauſo pupilla alterius nõ dilatatur,neruũ obſtructũ eſſe nõ dubitatur. Item patiens interrogeſ,ſi in capite fuerit percuſſus,vel ꝑp caſum aliquem vulneratus: qđ ſi fuerit, nec pupilla exierit poſt,nec magis ſubito virtus cõuerſa fuerit;ſcias neruum eſſe conſtrictum. Si autẽ ꝓpinqua videat,& non longinqua,& non parua:ſcias ſpiritũ viſibilem eſſe defectum. Quod ſi longinqua,& minime ꝓpinqua viderit,& ſi meridie,veſpere vero nõ, ſicut accidit ſenibus, ſcias cauſam eſſe craſſitiem ſpiritus,vel ſuam cõmiſtionem cum turbidis humoribus. Hæc ſunt accidentia in ſubſtantia oculorum latentia. Sed paſſiones oculorũ in mobilibus locis naſcentes, aut ſunt ꝑp cerebrum,aut propter neruos,aut ꝓpter lacertos. Si propter cerebrum, neceſſario in vtroque oculo corrumpitur motus,ſi propter neruum,illa pars oculorum offenditur, quæ ab illo neruo regitur,ꝙ ſi neruus non in toto patitur,ſed in parte,motus lacerti, qui neruo illi pertinet,corrumpitur,nonnunq̃ paſſio non in neruo,ſed in eſſentia lacerti naſcitur.

De muſculis qui mouent oculos & palpebras,& de vijs,per quas fluunt humores ad oculos. *Cap. 14.*

Lacerti autem oculorum ſunt,vt diximus,duodecim,quorũ quinque oculi ipſi mouẽtur: tribus vtriuſque nerui fundamentũ corroboratur,& per eos oculi ſeorſum mouentur: reliqui qua

tuor

tuor palpebras mouent. Paſſio vero lacertorum eſt duplex, mollities, & ſpaſmus. Quod ſi lacerti E motus oculorum, molles fiant: oculi ſuæ grauitatis cauſa deſcendunt inferius, & cũ palpebris ſe infigunt. Si aũt ſpaſmantur, verſos oculos torquent: & ſic cum nerui ſpaſmantur, in eadem parte qua ipſi patiuntur, oculi torquentur. Tres vero lacerti vtriuſque nerui fundamẽtũ corroborãtes, oculos ſuperius eleuantes, ſi ſpaſmantur, oculi non patiuntur, immo inde confortãtur: ſi autem mollificãtur, oculis nocent, quia extra egrediuntur. Oculis ergo abſq; ulla percuſſione exiſtentibus, uiuſq; permanẽte, ſcias neruos eſſe mollificatos: quòd ſi fuerit ex percuſſione neruorũ, fracturã eſſe cognoſcas: ſi neruus qui palpebras ſurſum mouet, mollificetur, palpebra deorſum cadet, ſi ſpaſmatur, non valet oculum claudere: lacertis, quibus interius mouentur palpebrę, mollificatis, oculi non clauduntur: ſi ſpaſmantur, palpebræ ſuperius non eleuãtur. Quod ſi lacerti in parte patiente non patiuntur, nec palpebræ in loco eius attinente patiũtur. Humores autem ad oculos fluunt, vel per venas ſupra craneum exiſtentes, vel per venas ſub craneo exiſtentes: Si per venam ſupra craneum manauerint, frontis & temporum venæ craſſæ ſunt & extenſæ, vnde valet ſi incidantur, vel deſiccatiua emplaſtra vel cataplaſmata apponantur. Si autem hæc non apparuerint: ſcias humores per venas, quæ ſub craneo ſunt, manare.

PARTICVLA quinta eſt de virtutibus medicinarũ ſanantiũ morbos oculorũ. Cuius ſunt capita ſex. F

De diſtinctione medicinarum oculorum penes ſapores. Cap. 1.

QVi oculorum paſſionem volunt curare, eorum medicinas, & virtutes earum oportet cognoſcere, quæ maxime ſaporibus oſtenduntur. Sapor enim virtutes innuit. Vnde ſciendum ꝙ quæ ad linguam veniunt, & nihil in eam faciunt, inſipida vocantur. Inſipida autem vel ſunt ſimplicia, ſicut aqua, vel compoſita: nulla tamen qualitate præualente. Quod ſi aliqua præualuerit, erit aliquantulum frigiditati attinens, ſicut medicina quæ dicitur obſtruens, quæ duobus modis eſt: aut terreſtris & ſicca, ſicut hæmatites, & tutia, & cadmia, & his ſimilia; vel viſcoſa, vt oui albugo, oleum omphacinum. Quibus aer dominatur, linguã pati faciũt, vel cum delectatione, vel cũ nocumento. Quæ delectationem inferunt, neceſſario patet, quod quibus ea faciũt, eis ſimilia ſũt. Linguã ergo delectantia, humanæ complexioni ſunt ſimilia. Humana autem complexio, tẽperate calida eſt & humida: Hinc ergo & omnia linguã delectãtia & humana corpora, ſicut aqua tepida, delectant: Delectationem ergo facietibus ſi aqua dominetur, dulcia ſunt: ſi aer, vnctuoſa erũt. Ideoq; oẽ nutrimẽtũ vel dulce, vel vnctuoſum, vel cõpoſitũ ex vtroq;. Quibus vero præter iſtos ſapor alius dominatur, non nutriunt, ſed ſunt ꝑ ꝑ medicinã. Quæ vero nocent, faciunt linguę pũctionem; quæ punctio ſpecies eſt ſeparationis iuncturæ. Separatio. n. iuncturæ aut nimia conſtrictione fit, aut inciſione. Quæ inciſionẽ faciunt, calida ſunt: quæ nimiã conſtrictionẽ, frigida ſunt. G Item linguam ſeparantia, aut multum, aut parum ſeparant. Multum ſeparantia, craſſa ſunt, terreſtria, dura, & amara. Quæ non multũ ſeparant, ſalſa vocantur. Quæ vero ſubtilia & ignea, dicũtur acuta. Quæ aũt conſtringũt, vel ſunt craſſa, terreſtria, vel ſubtiliatiua, & aquoſa. Terreſtria, & craſſa, multum conſtrictiua & pontica ſunt. Quæ vero minus conſtrictiua ſunt, & ſtyptica, ſubtiliã, dicuntur acetoſa.

De ſpeciebus ſaporum, & impreſſionibus, quas in lingua faciunt. Cap. 2.

Sapores autem ſunt iſti, dulcis, vnctuoſus, amarus, ſalſus, acutus, ponticus, ſtypticus, acetoſus. Ponticus coadunat linguam & premit, non ſolum ſuperficietenus, verum & intrinſecus, vnde obſtruit & aſperat: Stypticus ſimiliter: Sed ſalſus lauat & mundificat. Amarus magis ſalſo mũdificat, exaſperat, & excoriat. Acutus vero mordet, pungit, & calefacit: Acetoſus vero ſine calefactione. Dulcis humectat & lenit aſperitatẽ linguæ, & delectationẽ tribuit: Vnctuoſus ſimiliter, ſed debilius. Sapidus de genere dulcedinis aquoſitatẽ nõ habet ſibi dominantem. etiam in ſapido dulcedo tãtilla ſentitur: Vnde fructus a terra ſublimes ſunt dulces, & propinqui ſapido, quia humiditas eorũ vicina eſt humiditati ſapidi. Ponticus ergo terreſtris eſt & frigidus: acetoſus, aquoſus: Amarus, terreſtris, calidus, & igneus: Dulcis, calidus & terreſtris: Vnctuoſus, aereus; Ponticũ H quoque pororum ſcimus coadunatiuum, conſtrictiuum, incraſſatiuum, refrigeratiuum, & deſiccatiuũ: Acetoſus incidit, ſubtiliat, aperit, mundificat, repercutit, diſſoluit, refrigerat. Amarus mũdificat, lauat, attenuat, & calefacit. Salſus coadunat, obſtruit, deſiccat, non multũ calefacit. Dulcis mollificat, maturat, & moderate calefacit. Vnctuoſus humectat, & mollit ſine manifeſta delectatione. Et ſciendũ ꝙ ponticus & acetoſus ſunt in infrigidatione æquales: ſed ponticus, terreſtris, acetoſus, aquoſus eſt: quod & ſenſu patet & intellectu. Videmus. n. in initio fructus ponticos eſſe ſuæ arbori ſimiles, ſicut oliuam, uuam, coctana, granata, & ſimilia: quorum quidẽ quanto ſunt pluris temporis, humefiunt: & cũ ſua humiditate & ponticitate acetoſitatẽ recipiunt: deinde ſapor paulatim mutatur, quouſque dulcis fiat. Sed nonnulli ad dulcedinẽ ueniunt nulla mediante acetoſitate. Sed maturatio fructuũ fit calore, ꝗ duobus eſt modis: Vna naturaliter fit in fructuum eſſentia ex proprio ipſorũ calore: alia calore ſolis. Item ſenſui patet, ꝙ videmus ponticum linguam

A guam conſtringere,& deſiccare,quod eſt eminentis frigiditatis actio. Palam igitur eſt põticũ fri-
gidæ complexionis eſſe. Itẽ acetoſum ſubtile eſt,ẽt penetrabile:cuius cauſa eſt calor in eo ebul-
liens. Vnde patet,põticum craſſum eſſe & terreſtre:acetoſum vero,ſubtile,& aquoſum; quod ſic
certificatur. Inuenimus fructus in initio ponticos eſſe & frigidos,quorum põticitatis minoratio,
aut eſt propter ſolis calorem,aut propter humiditatẽ,aut propter vtrũq;. Si propter ſolis calorẽ,
maturati dulcorantur,ſicut caſtaneæ: Si autem propter humiditatem craſſam,fiunt fructus pon-
tici. Si autem propter humiditatem aquoſam,& quaſi aeream mutantur,fiunt acetoſi. Si cauſa ca
loris & aquoſæ humiditatis mutantur,dulces fiũt. Si vero humiditas aerea fuerit,fiunt vnctuoſi.
Itẽ dulcia & amara ſunt calida:ſed dulcia ſunt in caliditate & humiditate tẽperata; ſic vnctuoſa;
vnde vtraq; naturæ humanæ cõueniũt,q̃ in humiditate & calore tẽperata ſunt. Amara vero ſunt
calidiora dulcibus,& ſicciora:quod arbitratione probaẽ. Oĩs liquor,ſi naturali vel extraneo calo
re coquaẽ,in primis dulcoraẽ, ſed augmentato calore fit amari ſaporis;ſicut mel cũ inueteratur,
& etiam ſuper prunas excoquitur. Idcirco dulcia & amara mundificant & lauant; Sed dulcia, cũ
moderamine & delectatione: Amara verò,non moderate,quia & iuncturam ſeparãt. Acuta, &
ſalſa,calida & ſicca ſuot. Acuta tñ calidiora & ſicciora quaſi ignea:vnde incenduot & elidũt:ideo-
que exterius poſita mundificant,& ſuperfluam carnem in vulneribus natam corrodunt. Salſa ve-
B ro potui data craſſos humores de pectore capite educunt,epilepſiæ repugnant,neque enim velo
citer vt acuta penetrant,neque in eis eſt tanta craſſitudo,vt diu morentur ingredi, ſicut pontica.
Salſa vero terreſtria & calida ſunt,ſed minus,quam amara. Et hæc ratione ſapores inueſtigantur.

De virtutibus medicinarum primis,ſecundis,& tertijs,& ſuis effectibus. Cap. 3.

Virtus autem medicinæ diuerſa intelligitur. Eſt enim prima,ſecunda,tertia. Prima quidẽ qua-
druplex eſt,calida,frigida,humida,& ſicca:quarũ vnaquæque quatuor gradus habet,& vnicuiq;
graduum eſt initium,medium,atque finis. Quæ igitur primo gradu eſt, corpus immutat a ſuo tẽ-
peramento,ſed hæc mutatio ſenſu oon apparet. Quæ autẽ in ſecundo,corpus a tẽperamento mu
tat,ſed oon multum apparet. In tertio gradu conſiſtens,manifeſte mutat,ſed non corrũpit. Quæ
vero in quarto gradu eſt,mutat & corrumpit:ſed calida cũ intẽtione deſtruit,frigida cũ dormita-
tione:quæ vero io quarto gradu ſicca ſunt,neceſſario ſeparant iũcturas. Hæc primã habent virtu
tem. Secũdã virtutem habẽtia,vocantur,maturatiua,mollitiua,obſtruentia,aperitiua, mũdifica-
tiua,incraſſatiua,inciſiua,inceoſiua,putrefactiua, carnis depaſcitiua, carnis generatiua, ſolidati
C ua,doloris mitigatiua. Maturatiua & mollitiua calida ſunt. Maturatiua ẽt neceſſe eſt vt tm̃ habeãt
calorem,quantum membro curando neceſſariũ ſit,ne minuant vel augmentent ſuã naturalẽ hu
miditatem. Mollitiua calidiora & humidiora eſſe oportet:q̃a membra mollitiuis egentia duritiẽ
habent:eius cauſa eſt humor craſſus frigidus & viſcoſus:vnde calida neceſſaria ſunt,quæ craſſitiẽ
& coagulationẽ illius chymi diſſoluant. Oportet ergo ne ille calor ſit nimius,ne illius chymi ſub-
tilitate reſoluta,qđ craſſum eſt indureſcat,atq;putreſcat: Itẽ neceſſe eſt vt calor eius ſit in fine pri
mi gradus,ſicut bdelliũ ſigia,ideſt ſtyrax liquidus,& galbanũ,ammoniacũ:tũ * cũ medulla vituli-
na,caprina,bouioa,& ſimilia. Maturatiua ſi ſunt calida & humida,obſtructionẽ tamẽ quandam
oportet ea habere,qua pori claudanẽ, q̃a illis obſeruatis calor interius adunatur & corroboraẽ:
vñ & digeſtiua & cæteræ actiões naturales vigẽt,ſicut facit oleũ cũ aqua calida,farina frumẽti cũ
aqua,mica panis,ſeuũ porcinũ,vel camelinũ,pix,reſina,gũmi cypreſſi,cera cũ oleo,thus,& ſimi
lia. Hæc ergo obſtructionẽ faciunt,ſed non tantũ, vt diſſolutioni repugnent. Si igitur mollitiua
huiuſmodi eſſe oportet,induratiua neceſſario erunt frigida,ſicut portulaca,pſylliũ,lens,aqua,ſo-
D lanũ,& ſimilia. Obſtruentia adeo poros oblimant,vt facile aperiri nõ poſſint: vnde neceſſe eſt ea
eſſe terreſtria,viſcoſa,nullã punctionem facientia:quæ ſi pungunt,mẽbra ferre non poſſunt,& at
tenuãt,poriq; aperiuntur:& ſic oportet ea eſſe abſq; calore nimio & frigore. Aperitiua dicuntur
eſſe contraria, vt craſſam materiã attenuẽt: quæ virtus in amaris & nitroſis inuenitur,ſicut ſunt
iris,amygdala amara,nitrũ,orobus,lupinus,dictamus. Sed aperitiua, q̃ ſtypticitatẽ & põticitatẽ
habẽt extra poſita non aperiunt:ſed potata viſcerũ aperiunt obſtructionem. Muodificatiua ſunt
neceſſario quaſi aperitiua,tñ debiliora,vt iuuent & mundificẽt,vt violæ,fabæ,dulces amygdalę,
& ſimilia. Medicina corpus mundificans tẽperate caleſacit,nec deſiccat,nec craſſitiẽ habet, ſicut
chamæmelum,malua,ſambucelæon,radix helenij,& ſimilia. Incraſſitiua eſt quaſi obſtruens,cõ-
ſtrictiua oris venarũ craſſa eſt & frigida,ſtyptica,omni carens reſolutione. Incenſiua multum ca
lida eſt,ſicut allium,cępa,fel tauri,& ſimilia. Putrefactiua ſubtiliſſima eſt,vaſtãs primo ſuperficiẽ.
Carnis mioutiua,eſt quaſi putrefactiua,debilior tamen. Cicatrizatiua eſt ſicca & ſtyptica,ſed in
ciſiua,aliquando carnem generat,ſi modice vulneribus apponitur. Attractiua dicitur naturaliter
& accidẽtaliter:naturaliter,cuius attractio eſt cum calore,& ſubtilitate,ſicut ſagapenum:accidẽ-
taliter,cui propter putredinem virtus innaſcitur,ſicut fermento. Doloris mitigatiua debet hẽre
calorem ſimilem calori corporis. Huiuſmodi ſecuodam habent virtutem. Tertiam habent virtu
tem,quæ lapidem frangunt,pectus & pulmooem ad ſcreandum iuuant,lac & ſperma generant,

vrinam

vrinam & menſtrua prouocant. Medicina attenuans & incidens nimietate caloris lapidem fran- E
git, vt radix capparis, radix calamẽthi, vterque elleborus, acetum ſcilliticum. Si enim multum ha
bent calorem, lapidem frangere videntur: Si nimium calorem non habuerint, & cum aliquo hu
mido accipiuntur, ad ſcreandum vtiliora fiunt. Sed ſi aliquantulo ſint calidiora, & tamen in ſtatu
temperamenti permaneant, ſiccitatemque non habent. & lac & ſperma generant; Si autem mul
to plus calida fiant, ſed non ſicciora in vltimitate, menſtrua prouocant, vt acorus, petroſelinum,
ſeſeli, & ſimilia, quæ ſunt calida, nec nimis ſicca.

De diuiſione medicinarum ſumptarum a plantis, & metallis, & animalibus. exemplisque earum. *Cap. 4.*

Medicinam oculorum ſcire volentem, virtutes medicinarum ſu arũ oportet prius cognoſcere.
Sciendum itaq; ꝙ oculorum medicatina quædam de naſcentibus terræ, quædã de metallis, quæ-
dã de animalibus ſunt. De naſcẽtibus eſt, vt gũmi, aſſa, ſagapenũ, euphorbiũ, myrrha, opiũ, thus,
tragacanthũ, galbanũ, ſarcocolla, oculi lyciorum, ammoniacum, aut hypocyſthus, acacia, mara-
thrũ, fœnugræcũ, roſæ, glauciũ, aloes, amygdalæ, vel ſicut galla, aut flos roſę & frondes, aut foliũ, F
aut lignũ, vt caſia, & cinnamomũ; vel vt cortex thuris, vel mãdragoræ, vel ſpicæ nardi. De metal
lis, ſicut hęmatites, ſal ammonicacũ, flos ęris, erugo arſenicũ, cadmia, & nitrũ, calcãthũ, plũbũ, an-
timoniũ, ferrũ, ferrugo. De animalib. aliquãdo ſunt humores ſicut fel, lac, albumen oui, & vrina:
aliquando mẽbra eorũ, vt cornua, caſtoreum: quorum omnium virtutes ſingulariter oſtendam.

De prædictis medicinis & eorum affectibus ſpecialiter. *Cap. 5.*

Aſſa cæteris gummis calidior eſt, incendit & diſſoluit. Sagapenũ calidũ eſt & ſubtile: mundifi-
cat & attenuat maculas oculorũ: valet quoq; ſuffuſioni & obſcuritati, q̃ fit ex turbiditate. Euphor
biũ ſubtile incẽſiuũ eſt. Myrrha calida & ſicca: puſtulas oculorũ abſq; dolore mũdificat. Thus cali
dũ in ſecũdo gradu, ſiccũ in primo. Gũmi arabicũ frigidũ eſt & ſiccũ: obſtruit; Tragacanthũ ſimili
ter. Sarcocolla deſiccat, & conſolidat ſine nocumento oculi. Lyciũ tẽperatum eſt in calore, vnde
mundificat & attenuat craſſitudinẽ ſuper pupillã naſcentẽ. Ammoniacũ apoſtema oculorũ mun
dificat & diſſoluit. Roſa refrigerat. Glauciũ ſimiliter. Succus hypocyſthidis cõfortat & refrigerat:
Acacia ſimiliter. Mandragora refrigerat, dolorẽ placat, quia dormitionẽ prouocat. Marathrum G
valet cataractæ, maculas mũdificat. Malũ coctanũ oppilat & refrigerat. Galla repugnat humori-
bus ad oculos fluentibus, & mẽbra confortat. Crocus maturat. Balauſtia refrigerat, repugnat, de-
ſiccat, & cõfortat; Spica diſſoluit & attenuat. Cinamomũ calefacit, maturat, atq; deſiccat, & cõf r
tat. Hæmatites deſiccat, & valet aſperitati palpebrarũ, carnẽ ſuperfluã mãducat. Sal mũdificat, &
deſiccat: Similiter ſal ammoniacum. Arſenicum rodit & incẽdit, carnem diſſoluit & minuit. Cad-
mia deſiccat, atq; conſtringit & mũdificat: quæ incenſa & lota, ſuperiora agit ſine punctione: ad-
iuuat etiam oculorum vulnera, maxime ſi humida, quia deſiccat ea. Plumbum deſiccat. Antimo-
nium deſiccat, & conſtringit & calefacit. Aes vſtum vulnera conſolidat. Ceruſa deſiccat & infri-
gidat. Flos æris deſiccat, cõſtringit, & calefacit. Tutia deſiccat & infrigidat ſine dolore, maxime ſi
lota eſt: valet etiam, vulneribus, puſtulis, & lachymis oculorum. Ferrugo deſiccat & conſtringit:
valet quoque contra puſtulas ſpinoſas. Aerugo carnem minuit & attenuat. Sciendum eſt, quod
omne ſel eſt ſiccum & attenuatiuum, quod miſtum oculi medicinis viſum acuit. Albumẽ oui cõ-
fortat & oppilat. Lac lauat & mundificat. Caſtoreum ſcindit atque maturat.

De nouem potentijs medicinarum oculorum, & ſuis effectibus. *Cap. 6.*

Hæc eſt diuerſitas ſpecierum medicinæ oculis pertinentium: Oppilatiua, Colatiua, Mundifica H
tiua, Aperitiua, Putrefactiua, Conſtrictiua, Contractiua, Maturatiua, Dormitiua. Oppilatiua duo
bus modis eſt, terreſtris & ſicca, vel humida & viſcoſa: Terreſtris deſiccat humores calidos & ſub-
tiles ad oculos fluentes, maxime ſi ibi ſint vulnera, quibus oportet adhiberi mundato capite, pro-
ut neceſſe eſt, & toto corpore fluxuque humorum ceſſante: hæc enim medicina leuiter, & ſubtili
ter mediocriter deſiccat humores, qui in oculorum venis latitant, & oculorum panniculos ꝓhi-
bet penetrare, tranſactoque humorũ curſu, cauſaq; fluxionis eorũ p̃terita hæc, medicina non am
plius debet dari, quam ne dolor oculorum augmentetur, quia panniculi oculorum nimia humo
rum multitudine extenduntur, vnde & quandoque finduntur. Huius tamen medicinæ poſteritas
non in pauco declaratur tempore, quoniam aliquando operatur, & ratio non expoſtulat, ſcilicet
vulneribus in oculis apparentibus, vel corroſione in cornea exiſtente, vel vuea egrediẽte; acutis
tamen humoribus ad eos fluentibus, non audemus deſiccatiua ponere. ſtypticis enim illic poſitis
humores fluere ꝓhibẽtur, vnde dolor augmentatur. ꝙ ſi medicina apponatur, materiæ ad oculos
fluentis acumen augmentatur. Molliuia vero ſeu diſſolutiua ſeu maturatiua, ſi dentur, humores
quidem maturantur: ſed tamen in vulneribus caro non generatur, neq; vulnus ſanatur. Acetoſis

A ſrigidis applicatis,punctura,& morſura,& tumor in oculis generantur. Nulla igitur medicina cō
uenit huic paſſioni,niſi quæ inter calidū,& frigidū temperata eſt,vel temperamento vicina,quod
facit tutia lota,cadmia vſta & lota,ſimiliter ceruſſa lota. Alia autē medicina oppilatiua,ſcilicet hu
mida,viſcoſa,quam diximus,valet in hoc loco modis duobus: vno,quia non pungit, ſed dolorē
mitigat: alio,quia lædit aſperitatē ex humorum fluxu facta; vulnera enim lauat, vnde dolor mi-
tigatur,quia craſſi humores acuti mundificantur. Sed oculorum medicina ſæpiſſime metallina
eſt: quia verò oculi ſenſum habent acutum,cum metallina,viſcoſa & humida miſceātur,ne aſpe-
ritatē faciant,ſicut albumen oui,fœnugræcū,lac,gummi ara icum,tragacanthū,& ſimilia. Medi-
cina aperitiua diſſolutiua,neceſſe eſt,vt ſit acuta,quā non expedit ponere in puſtulis corneæ,niſi
res maturatiua propter ſui duritiē non valeat. Similiter cū apoſtema tunicarū,panniculorum, &
pellicularū,maturatiuis non curatur,acuta imponatur: quibus tamē maturatiua miſceātur, ſicut
aſſa, ſagapenū,euphorbiū cinnamomum,amomum,caſia,aſſarū,acorus,ſoliū,ſpica. Mundifica
tiuarum,& Colatiuarum quædam mundificant,& colant modicum: & valent contra paruas pu
ſtulas,& vulnera: ſicut cadmia,thus,cornu ceruinum,& caprinū,& vt dicit Galenus,antimoniū.
B Quædam verò nimium mundificant,quæ valent ad vngulas,ſcabies palpebrarū,pruritus, & craſ
ſas puſtulas: vt ærugo,tragacanthum,ſal ammoniacum: quæ omnia pungunt: ſed cum lauantur,
eorum punctio minoratur. Putrefactiua valent vetuſtæ ſcabiei, & aſperitati: vngulam vetuſtam
purgant: & pruriginem,ſi longi temporis eſt,curant: vt arſenicum,flos æris,& ſimilia.

Conſtrictiua medicina etiam temperatæ actionis eſt,& optime prohibet humorem fluentē,
puſtulas,& vulnera,vt roſa,folium,crocus,glaucium. thus fortiter ſtringit, & fluxum humorum
amputat. Contractiua magnum generat dolorē,quæ etiam valet commiſta cum medicina viſū
acuente,quia ſoluta coadunat: & eſt optima cōtra aſperitatem palpebrarū,ſicut eſt balauſtia, cot
tex thuris,ferrugo,flos æris,ſuccus hypocyſthidis,ſuccus vuæ agreſtis,acacia,glauciū. Hæc.n.la-
uant,& leniunt aſperitatē. Maturatiua conuenit apoſtematib. oculorū,& dolorib. pp humores
clauſos in interioribus corneæ: ſicut myrrha,crocus,caſtorium,fœnugræcū,lyciū,ſarcocolla,me-
licratū,& ſimilia. Soporifera dolorem magnum patientib. leuant: tunc,ſ. cū doloris magnitudine
perire videntur. Caute tamen adhibeantur,quia viſum minuunt,& nōnunquam amputant. Idcir
co nō ſæpe apponātur,vel appoſitis calefactiua miſceanī. Talia ſunt opiū,mādragora,& ſimilia.

C *PARTICVLA ſexta de Apoſtematibus,& doloribus,& ipſorum curis in generali: poſtea de ipſis
vt inſunt oculis, petia,pruritu,carbone: & pilos,vulneribus,fiſſuris,puſtulis cornea,pano,
ſcabie,Nyctalope,ſuffuſionibus,oculorum exitu,& collyrys multis contra
morbos oculi. Cuius ſunt capita duodecim.*

De apoſtematibus,& cauſis ipſorum in generali. *Cap. 1.*

MAximo ſtudio curationes paſſionum,quas quarta particula ſcripſimus,neceſſe eſt oſtende-
re. Ac primo de ophthalmia,quoniam quod propoſuimus,tractabimus. Sed quia ophthal
mia de genere eſt apoſtematum magnorum,quæ faciunt dolorem, decet nos de apoſtematibus
generaliter tractare,deinde ad ea,quæ in oculis fiunt,peruenire. Diximus ſecūdo,quod cauſa om
nium apoſtematum ſunt humores ad membra fluentes,cuius cauſa vel interior eſt, vel exterior:
interior,vt ſuperabūdantia materiæ: Exterior,vt percuſſio,caſus,fractura,vulnus,& ſimilia. Præ
terea membri præparatio ad recipiendā ſuperflua quatuor modis eſt, aut propter membri defe-
ctionem: aut raritatem, viæque largitatem membra tendentem; aut propter ſuæ virtutis attracti
D uæ fortitudinem,vel ſui locationem naturalem. Defectio membri aut naturalis eſt,aut accidenta
lis: naturalis,vt cutis quam conſtituit natura defectiuam,vt ſuperflua ab interioribus ad exterio-
ra a nobilibus ad ignobilia expulſa,facilius ſuſcipere poſſit: accidentalis,vt ex infirmitate præteri
ta. Raritas membri,vt teneritas maxillarum & inguinum. Attractiuæ membri fortitudo fit in mē
bris fortibus propter nimium calorem: qui calor aut naturalis eſt,aut accidentalis. Propter ſitua-
lem poſitionem,ſicut ſi inferius locatum fuerit: humores enim ad corporis inferiora maxime de-
ſcendunt. Sed materia,quæ defluit,aut eſt humor,aut eſt ventoſitas. Si humor,aut ſanguineus,
aut aquoſus,aut phlegmaticus,aut melancholicus: Ventoſitas autem,cum non ſit ſubtilis, nō ge
nerat tumorem. Sanguis autem ſi temperati caloris eſt,phlegmonem generat: ſi calidior, & ſubti
lior,eryſipelas generat: ſed calidiſſimus ſacrum ignem facit, & variolas. Aquoſus tumor eſt, qui
hydropiſis dicitur: phlegmaticus,ſi fuerit ſubtilis,tumorem: ſi craſſus,apoſtema generat,quod in-
terius eſt quaſi pingue ſeuum. Melancholicus autem cancrum generat. Ventoſitas autem, ſi fue-
rit,tumet. Hæc eſt diuerſitas apoſtematum,quæ diuerſa exigunt medicamina.

De Curis apoſtematum. *Cap. 2.*

Apoſtemata ergo,quæ fiunt ex ſanguine calidiſſimo,ſi eorum cauſa extrinſeca fuerit,nec cor
poris extiterit plenitudo,medicamine diſſolutiuo,& repercuſſiuo curet: excalpellatio quoq; vel

inciſio adhibebitur opportune. Quòd ſi cauſa ſit intrinſeca, ab initio non dentur mollitiua, vel E
diſſolutiua, cum plus quam neceſſe eſt diſſolutiua a locis remotis ad apoſtema attrahāt. Sed neq;
repugnantia audemus apponere, ne materia ad membra principalia conuertatur. In initio ergo
curationis phlebotomia corpus purgetur: deinde apponantur repugnantia, & deſiccatiua, tēpe-
riem facientia, vt ſua ſiccitate reſiſtant humoribus, ne ad rumoris perueniant locū, & tēperiē cō-
plexionis cōfortent & locū, vt ſuperfluā materiā deuincant. Sciendum quoq; omnia apoſtemata
quatuor tēpora habere; initiū augmentū, ſtatū, & declinationē. In initio ergo conuenit repugnā
tia opponi calori. Repugnantia, tenui materia diſſoluta in parte, & craſſa remanēte, mollitiua &
diſſolutiua ponuntur: nonnunquam in augmento, magno dolore exiſtente, ſtypticā medicinā,
& refrigeratiuā ponimus: nimio dolore coacti ſoporiferū adhibemus. Medicina ſāguinolēti apo
ſtematis, id eſt eryſipelatis, quæ cū nimio eſt dolore & calore, ſi cauſa eius fuerit extrinſeca, ab ini-
tio mollitiua, & diſſolutiua ſit: Si autē intrinſeca fuerit, primo detur choleram rubeā pharmacū
purgans, deinde ſi opportunū eſt, phlebotomemus, poſtea medicina infrigidās, & humectans ap-
ponatur: calore tranſacto diſſolutiua aptetur. Apoſtema, cuius materia fuerit ſanguis craſſus, ſi cū
vulnere, punctione, & putredine ſit, in initio phlebotomia ei ſubuenias; deinde vulnera medicina
corroſiua, & mundificatiua curantur. Sed tamen cōſidera apoſtematis magnitudinem ex calore:
quia ſi magnum fuerit, repugnātia pones; ſi calidiſſimum, fortē caue medicinā. Aquoſum apoſte- F
ma vel ſolutione, vel inciſione curet. Prima autē ſpecies phlegmatis, quæ eſt, vt mel, curatur con
ſtrictiuis, vel confortatiuis, & ſolidatiuis, ſicut eſt vinū miſtū cū lycio, & nitro: oportet autē a le-
uioribus incipere, & ſic ad fortiora procedere. Quod ſi fuerit inueteratū apoſtema, inciſiuis & diſ
ſolutiuis: & ſuperius ligentur fortiter, & inferius leuiter. Secundū genus phlegmatis taliter curat̄,
diſſolutiuis, puttefactiuis, & inciſiuis. Tertium vero, putrefacientibus & incidentibus, diſſolutiua
verò non valent. Quartū genus ſtylo incenſiuo curatur. Melancholicū apoſtema. i. cancer, diffici
le curatur. Non incidat̄, inciſio multis inconueniens eſt modis: primo, quia ſyncopā generat, ſi
locus multas venas habuerit: ſecundo, quia mēbra principalia nō patiuntur mēbrū ligari, neq; ſā
guinē cōſtringi niſi cū cauterio; & in loco aliquādo naſcit̄, in quo nō audemus cauteriū appone-
re. In huius igitur initio corpus ad tēperamentū oportet reuocari: & ad bonū, cū phlebotomia: &
pharmacia, & diæta, & ſimilibus immutari. Apoſtema de ventoſitate factum diſſolutiuo curatur.

De Cauſis, & cura Doloris in generali. *Cap. 3.*

Dolor duobus eſt modis, ſubita qualitatis immutatione, & iuncturæ ſeparatione. Mutatio vel G
eſt de frigore, vel de calore, vnde cauſam eius non oportet inueſtigari. Separatio iuncturæ tribus
modis fit, inciſione, fractura, crepatura. Inciſio vel extrinſeca eſt cum gladio; vel intrinſeca, vt cū
acuta humorum qualitate. Fractura autem fit de exterioribus, ſicut ſolidis, & craſſis corporib. pō-
derantibus: aut de interioribus, vt de apoſtematibus. De exterioribus, ſi ſit lapis, locū in quo ſcin-
dit contulat propter vtranque loci extremitatem, qui depreſſus neceſſario extenditur. Iunctu-
ra, quæ ſeparatur de interioribus taliter fit, augmentata materia concauitates replet membrorū,
doloremque generat. Materia vero humorum eſt, vel ventoſitas, vel acuta qualitas. Ideoque ſex
ſunt cauſæ doloris, chymus nimius, ventoſitas non habēs exitum, magnum apoſtema, vel durū,
humorum acuitas, vel vulnerum ſiccitas, vel caliditas, vel frigiditas. Si dolor propter nimiū chy-
mum fuerit, ipſo purgato ceſſabit: Si propter craſſam ventoſitatem, cibo ſubtili, & potu, calidiſq;
fomentis, & cataplaſmatibus curatur: Si ex apoſtematibus, ipſorum curatio eſt dolorum amputa
tio; Si ab humorum qualitate proceſſerit incenſiua, neceſſe eſt chymum purgari, ſiue in bonum
mutari cum medicina doloris mitigatiua, quod ſi non ſufficiat, ſoporifera imponamus, vt dolor
mitigetur. Quod ſi de frigidis craſſis, & viſcoſis humoribus proceſſit, ſoporiferam caueamus, quia
non eſt tantus dolor, qui de his naſcitur: Si craſſa ventoſitas exitum non habens cauſa fuit dolo-
ris, res attenuatiua, & diſſolutiua adhibenda erit, vt ventoſitas diſſoluatur, & humores deſiccen- H
tur. Sic etiam de cæteris contraria contrarijs appone.

De cauſis, & cura dolorum Oculorum. *Cap. 4.*

Oculi vero patiuntur ex apoſtemate, vel propter acutos humores ad ipſos fluentes, vel ꝑpter
pellicularum ſuarū extenſionē ab humorum plenitudine, aut incluſione craſſorum humorum,
& viſcoſorum, vel craſſæ ventoſitatis in loco illo. Si ſit propter acutos humores, pharmacia det̄,
materia deorſum ducatur, & oculi cū albumine oui lauent̄. Purgato corpore, & apoſtemate ma-
turari incipiente, balneum diligēter aptetur. Quod ſi dolor fuerit propter humores interius clau
ſos, totū corpus maxime purgetur, deinde calefacientibus vtatur, & oculi cum decoctione fœnu
græci lauentur: & ante purgationē totius corporis diſſolutiua, & calefactiua caueāt: quia ad apo
ſtema plus attrahunt quam diſſoluunt. Sciendum quod humores ad oculos veniunt, vel de oībus
partibus, vel de ſolo capite: ſi de ſolo capite, ſolum caput expedit purgari, poſtea confortari, & ad
temperiem duci, ne vltra malos humores generet, plurimūq; digerat humores, decet ēt cōforta-

re cor,

A recot,& corroborare,& temperare, quando arteriæ in cauſa ſunt, quare humores ad ipſos deſfluunt: quæ ſi ſupra craneum fuerint, deſiccatiuum cataplaſma, & emplaſtrum apponatur: his nõ proficientibus, incidantur. Nonnunquam dolor fit in oculis propter ſanguinis coagulationem in uenis oculorum clauſi, unde plenæ videntur, & oculorum eſſentia ſanguinolenta. Quæ paſſio curatur uini potatione, tamen balneo præcedente.

De Ophthalmia, & eius cura. *Cap.* 5.

Diximus quòd ophthalmia eſt apoſtema calidum naſcens in cõiunctiua, & oſtendimus curã apoſtematum ſolis oculis pertinentiũ. Vnde, quia oculi ſenſum habent acutiſſimum, & dolorem ferre nequeunt: non temere curentur forti medicamine, ſed cum rebus dolores mitigantibus temperentur. Et fiat, quod apponendum eſt, humidũ: & uiſcoſum in loco, in quo congruit, immiſcetur, & palpebra ſuauiter eleuata, medicina guttatim inijciatur: & ab initio non nimio exiſtente dolore, medicina aliquid ſtypticitatis habens, ſicut collyrium in quo eſt acacia, ponatur: etiam diſſolutiuum, & maturatiuum medicamen ſicut crocus, & lycium: ſimiliter & ſtyptica, ut myrrha B & caſtorium, thus maſculinũ. Collyrium quoque ſi multum ſtypticum fuerit, humefiat cum albumine oui, lacte, & decoctione fœnugræci. Hæc ſi fecerimus, in vno die dolor remittetur, & paſſio declinabit: qua declinante balneum ſuccedat, deinde collyrium priore fortius imponatur ſicut nechium, ut conſtringat & conſortet oculos: tamen parum acuti collyrij cum eo miſceatur, & parum à medio ad multum aſcendatur. Quòd ſi ophthalmia cum nimio dolore fuerit, ponatur ab initio collyriũ, quod dicitur diarhodon *aſperon. Apoſtemate verò decreſcente diarhodon *enmoni imponatur. & calefiat ſæpiſſime, ſi nimio pungetur dolore: & ſi dolor nõ ſit multus, ſufficit ſemel aut bis: & hæc calefactio fiat de meliloto, fœnugræco, & ſimilibus. Cataplaſmentur quoque croco, meliloto, coriandro, oui uitello, pane loto in uino. Sed ſi dolor nimius fuerit, miſceatur illi cataplaſmati decoctio papaueris: vnguentum factum de croco, glaucio, lycio, gummi, & aloe, ponatur ſupra frontẽ. Si calidi ſunt humores, ramus portulacæ, citonij, uel ſuccus portulacæ, pſillij, ſtrichni, & ſimilia. Si calidus nõ fuerit multũ, puluis molẽdini, myrrha, th*, albumen oui. Humoribus uerò frigidis exiſtentibus, ſulfur, pix liquida, colophonia, & ſimilia apponantur.

De Curis petia, tumoris, & Pruritus Oculorum. *Cap.* 6.

C Ad periam ſanguis columbæ, pauonis, & omnia talia proſunt, ſi cum thure modico miſceantur: & calefactio decoctionis hordei & hyſſopi prodeſt. Oculorum tumores habentibus fiat cataplaſma ex vuis paſſis ſine acinis ex melicrato, uel aceto. Si tamen apoſtema non diſſoluatur, radix trita admiſceatur: tumore nondum diſſoluto, ſuccus columbæ apponatur. Protinus ſicut apoſtema curetur purgatione corporis: & diſſolutione materiæ intus clauſæ, et collyriis, et cataplaſmatibus, et fomentatione aquæ calidæ in nocte oculis appoſita: quæ miſta cum oleo roſaio, aut in ouo anatis pruritum amputat, & oleum roſarum temperate calidum. Sæpe tamen oculis cholericam imponimus medicinam, ut lachrymas in eis prouocet, quibus lauentur, & mollificẽtur. Pruritus cum nimio fluxu humorum, medicina *Eraſiſtrati curatur.

De Carne addita in Oculis, & Carbone, & Cura. *Cap.* 7.

Si carnes additæ propter vulnera fuerint, nõ curantur, niſi chirurgia. Excreſcentia ſuperfluæ carnis acuta medicina curetur, ſicut ærugine æris, ſulfure, & ſimilibus. Si autem caro oculorum excreuerit ſuperflue, nõ curabitur niſi chirurgia. Quòd ſi locus ille tumidus fuerit, ualet allium gũmi cum glaucio & uino. Naſcitur etiam quoddam in oculis, quod dicitur carbo: & ſicut apoſtema curatur: cumq; ſaniem habuerit, ſicut vulnus curatur ſaniem habens. Quidam medici ponũt D in hac paſſione glaucium, tragacanthum, rutam, ſuccum maligranati, lanam vſtam, uel myrrhã, & aloen. Huic paſſioni ualent ammoniacum cum aceto: & aliquando admiſcemus cum eis de hordeo, & zedoario: & capita muſcarum è cera cataplaſmata.

De Pilorum ablatione, & Remedio contra caſum pilorum. *Cap.* 8.

Pilis ablatis lauentur loca ipſorum aquis ſalſis, et aluminoſis, et vngantur loca pilorum palpebræ cum albumine oui, et alumine, ſtaphiſagria, et ſarſima. i. ſtercore columbino. *Collyrium Sabor, ualet ad Pilos Cadentes de Palpebris.* Recipe oſſium dactylorum drach. iv. cadmiæ drach. ii.

Aliud Sabor. Recipe antimonij, chalcanthi, tragacanthi, pondus æquale: quę omnia cum melle temperata terantur, deinde collyrium fiat. Si autẽ pilis cadentibus palpebræ appareant craſſæ, ſtercus muris cum melle temperatum ualet: ſuperflui pili de palpebris ſunt amputandi. Quidam dicunt pilos non vltra naſci, ſi radicibus pilorum extractis, ſanguine teſtudinis, uel dentibus caninis locus vngatur.

De Curis Vulnerum, & Fiſſurarum in generali. *Cap.* 9.

Oportet primo vniuerſaliter dicere de vulneribus, poſtea uero de ijs, quæ propria ſint oculis. Omne vulnus, vel concauũ eſt tantũ, uel fiſſum. Si multum fuerit fiſſum, trina intentione curatur. Iungamus vtranq; partem, et ſuamus ſtudioſe, et curemus ne incidat puluis, uel pilus. Quòd

ſi magnum vulnus fuerit, nec pars parti poſſit coniungi, nec ſanies permaneat in concauitate, ne E
ceſſe eſt vti deſiccatiuo medicamine, vt finita ſanie vulnus impleatur carne. Cuius compoſitio
eſt cum cauſa, vel morbo, vel accidenti. Si cum cauſa ſunt humores ad illud fluentes, corpus pur
getur pharmacia, & phlebotomia: dięta quoq; temperetur: deinde deſiccatiuis ſiccetur. Quòd ſi
fuerit cũ morbo, vel eſt ſimplex, vel cõpoſitus. Si morbus ſimplex eſt, ad temperiem mẽbrorũ re
ducatur. Quòd ſi compoſitus, vel vt naturam ſuam membrũ egrediatur, vel vulnus multum con
cauum ſit, duplex medicina neceſſaria eſt: vna, qua membrum ad temperamẽtum redeat: altera,
qua concauitas carne repleatur. Impleatur ergo medicamine deſiccatiuo mũdificatiuo, ꝙ humo
res coadunatos deſtruat, vulnusq; à putredine mundificet. Sed vt per poros poſſint egredi ſuper
flua (vnũ ſubtile & cõtinuũ, qđ latet ſenſum: aliud craſſum, qđ vt lutũ in corpore coadunatur: &
hæc duo ſuperflua plus in vulneribus, q̃ alicubi ſunt ꝑꝑ loci defectionem atque dolorem) neceſ-
ſaria eſt deſiccatiua, & mundificatiua medicina, qua mundificetur & deſiccetur ſuperfluitatis ſor-
dities. Omne & vulnus vel concauum eſt, vel fiſſum. Et ſi fuerit cum accidente ſicut cum dolore,
mitigatiua conueniunt. Fiſſura ſi parua ſit, nõ eſt neceſſaria niſi cõiunctio partium: & parum me-
dico eget, niſi locus vulneris partem amiſerit, quæ pars vel caro eſt, vel cutis, vel vtrũq;. Si ſit cu-
tis, apponãtur ſtyptica vel deſiccatiua, vt locus induratus cuti aſſimiletur: nonnunq̃ acuta medi- F
cina facit hoc accidentaliter: calida medicina paulatim appoſita facit hoc accidentaliter, & locũ
ſua ſiccitate indurat: multa verò quantitas ex ea, loco appoſita reſoluit cauſam, & minuit fiſſurã.
Quod ſi caro à vulnere ſit amota, in initio carnis generatiua expediunt: deinde locus mundetur,
& cuti aſſimiletur. Sed oẽm medicinã, quæ vulneribus pertinet, neceſſe eſt ſiccam eſſe, quæ tamẽ
propter cauſam quandoque cauenda eſt. Parum ſicca erit, ne multum ſiccans, carnem ꝓhibeat
generari. Mundificatiuam quoque ſiccam eſſe oportet, vt putredinẽ mundet vulnera cõſolidãs.
Deſiccatiua eſſe debet ea, quæ generat carnem, quæ nec mordicatiua ſit, nec àbrodens, ſed ſtypti
ca, vt caro induretur, cutiq; aſſimiletur. Hæc eſt diſputatio vniuerſalis vulnerum, & medicina.

De Vulneribus Oculorum, Puſtulis in cornea, Pano, Vngula, Nyctalope, Scabie. Cap. 10.

Sed vulneribus oculorum, ſi ſint ſimplicia, mundans & colans congruit medicina, quia humo
res cito vndique fluunt ad oculos propter àcumen ſenſus eorum. Quòd ſi vulnus cum tumore
ſit, vel nimio dolore, apponuntur collyria, quæ thus & metalla vſta recipiunt: & cataplaſmata:
nec pungitiua cataplaſmentur. Aliquando tamen, ſi putredo vulneri inſit, collatiua tunc ap-
ponatur. Sed intueri oportet an vulnus carnem rodat: inueſtigandum quoque, vnde humores
ad oculos fluxerint: quo perſpecto, caput & corpus excedit purgari: Deinde apponẽda ſunt col- G
lyria deſiccatiua, nullamque facientia punctionem: ſicut ea, quæ reſpiciunt caſum, cum dantur
cum lacte vel cum decoctione fœnugræci. Si dolor eſt nimius, aliquando ſoporifera medicami
na apponuntur: fluxu humorum ceſſante, eis ſtyptica apponuntur. Præuidendum tamen ne
vuea egrediatur, cui egredienti ſtypticum conuenit adiutorium. Collectio & puſtulæ in cornea
naſcentes curantur cum medicina maturatiua mediocriter collatiua, ſicut collyrio recipiente
*inuerint. crocum, thus, myrrham, caſtorium, decoctionem fœnugræci. Quòd ſi non inue*nerint, & tu-
mor non diſſoluatur, calidum & aperitiuum appone, ſicut ſagapenum, euphorbium, & ſimilia.
Panus in oculorum albedine natus collatiuo & mundificatiuo curetur. Quòd ſi fuerit ſubtilis,
ſufficit ſuccus rubei papaueris, vel decoctum minoris centaureæ cum melle: ſi groſſus, fortiora
dari neceſſe eſt, ſicut picem liquidam, æs vſtum, nitrum, ſtercus muris, myrrham, ſal ammonia-
cum, & ſimilia. Si aliquid ex eo remanſerit, gallam, acaciam, & chalcanthum appone. Vngula &
ſcabies, ſi duræ ſint etiam & veteres, incidere eas, vel excoriare optimum eſt: ſin autem ſubtiles,
appone æs vſtum, florem æris, fel porcinum, ſal ammoniacum. His nondum proficientibus, ap-
pone medicinam putreſacientem, atque rodentem. Scabies non ſtypticis eſt curanda, quæ ſi ſit
cum vulnere, magnoq; pruritu, conuertatur palpebra, & cum hoc excorietur. Eſt quædã paſſio H
oculorum, quam qui habuerint, veſpere non vident: quos phlebotomari conuenit de cephalica
brachij & vtantur pharmacia, & clyſteribus, & caput purgantibus, & gargariſmate, & ſternuta-
tione mundificentur: vena auris incidatur. Oculis mel cum alumine & ſale ammoniaco appona
tur, & cum hepate caprino fumigetur: hæc omnia proſunt.

De Suffuſione, Egreſſu Oculorum, & Petia. Cap. 11.

S*Vffuſio, ideſt viſus defectio, ſic curatur.* Caput, & totum purgetur, vt diximus: dięta ſit tenuis:
deinde vtatur collyrijs fœnum græcum, mel, ſagapenum, aſarum, thus recipientibus, & opo-
balſamum, & ammoniacum. Valet quoque ſi vena hepatica incidatur, & ſanguiſugæ tempori-
bus apponantur.

Oculis extra exeũtibus, ventoſa in collo apponatur: oculi ligẽtur, & aqua ſalſa ſuffumigẽtur.

Petia curatur ſanguine oculis inſtillato: deinde cũ albumine oui, oleoq; roſarum ligentur.

De Collyrijs multis ad Oculorum ægritudines. Cap. 12.

C*Ollyrium quod dicitur Diarhodon in modum piperis, valens in augmento doloris Ophthalmia.*
Recipe cadmiæ, ceruſſæ, ana drach. xiiij. roſarum drach. duodecim: gummi, amyli, ana
drach. i.

A drach. i. tragacanthi drach. iiii. & ſ. aloes, drach. vi. tempera cum aqua pluuiali, & informa.
Aliud in initio Ophthalmiæ quod etiam vetuſtę valet. Recipe acaciæ drach. liiij. gummi ʒ. xliiii.
cadmiæ drach. xxxvi. tempera cum vino pontico ana drach. xii. tempera cum aqua pluuiali.
Hæc omnia a Paulo ſunt ordinata. Iſta vero Galenus dicit. *Collyrium valens ad diſſoluendum*
Apoſtema die vno, & ad Ophthalmiam. Recipe antimonii, acaciæ, ana ʒ. lxx. cadmiæ drach. ix. æris
vſti loti ʒ. xxi. ceruſſæ drach. xii. ſ. myrrhæ ʒ vi. ſulfuris drach. vi. caſtorei, opij chalcanthi vſti,
ana drach. vi. gummi drach. ix. tempera cum albumine oui; in vno die eſt validiſſimum. *Aliud.*
Pauli. Recipe cadmiæ, croci, gummi, ana ʒ iiii. æris vſti drach. xxiii: ceruſſæ, roſarum, ana drach.
xxii. polii, croci, chalcanthi, opii, ana drach. vj. aloes, ſpicæ, caſtorii, ana drach. j. & ſ. tempera cum
aqua; curat verò ophthalmiam, & humores vel propter dolorẽ, vel vetus vulnus fluentes: *Aliud.*
Recipe cadmiæ, acaciæ, gummi, ana drach. ix. antimonii triti drach. xx. caſtorij, opij, ana drach.
vj. lycij drach. iiij. & ſ. myrrhæ drach. xij. ſpicæ, aloes, ana drach. iiij. gummi, tragacanthi, chalcan
thi, ana drach. j. & ſ. tẽpera cum vino & aqua myrtina. *Aliud ad ſuperiora.* Recipe acaciæ, gũmi,
ana ʒ lx. plumbi loti ʒ xxx. ſpicæ, caſiæ, ana ʒ vii. roſarum, cadmiæ, ana ʒ xxx. ceruſſæ, aloes, opij,
B croci, ana ʒ ix. caſtorii, lycij, ana ʒ iiij. & ſ. tempera cum albumine oui. Valet vulneribus & omni-
bus paſſionibus oculorum vetuſtis, & puri efactis. *Aliud in ſtatu conueniens cum albumine oui, in*
declinatione cum aqua. Recipe cadmiæ vſtæ, & lotæ, ceruſſæ, ana drach. vj. amyli, tragacanthi, ana
drach. iij. hyoſcyami drach. j. & ſ. croci drach. vi. glauci, ſarcocollę, ana drach. vj. opij drach. iiij. tra
gacãthi drach. vi, croci drachmas tres. gummi, opii, drach. j. & ſ. tempera cum aqua. *Aliud valens*
in Augmento Ophthalmiæ. Recipe cadmiæ, ceruſſæ, ana drach. xxiij. roſarum ʒ xii. gummi, amy-
li, ana drachmas quatuor, tragacanthi drachmas quatuor, & ſ. aloes drach. iiij. tempera cum a-
qua. Valet in vulneribus, & humoribus vulneroſis, & lachrymis ex oculis fluentibus. *Aliud valens*
ad Ophthalmiam, & Vulnera, & Aduſtiones, & ad Mundificandam vulneris putredinem. Recipe an
timonij vſti, cadmiæ, roſarum, ana drach. xxiiii. ceruſſæ tritæ ʒ xxii. opii drach. vi. tempera cum
aqua. *Aliud nimio dolori conueniens, & liquidiſſimos humores ad Oculos fluentes reprimens.* Recipe
roſarum drach. vi. & ſ. opii, ſpicæ, ana drach. i. *Aliud.* Roſarum drach. xxii. croci. vi. æris vſti & lo
ti drach. i. & ſ. tempera cum aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe roſarum drach. xviii. cineris locorũ, vbi
æs funditur, drach. vi. croci, opii, gummi, ana ʒ. vii. tempera cum aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe gũ-
mi drach. iii. tragacanthi drach. ii. & ſ. tempera cum aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe myrrhæ drach-
C mas lxxv roſarum xl. croci vi. & ſ. tempera cum vino. *Aliud valet nimio dolori, Puſtulis concauis,*
putridis Vulneribus Corneæ: Oculoſque exeuntes comprimit, omnemque oculorum paſſionem ad ſanan
dum difficillimam curat. Recipe roſarum drachmas centumocto, gummi xxx vi. cadmiæ vſtæ &
lotæ drach. xxi. croci vndecim; opii, antimonij, drach. ii, & ſ. iam ſpicæ drachmas tres, myrrhæ
iii. tempera cum aqua pluuiali. *Collyrium Pauli.* Recipe æris vſti, tragacanthi vſti, ana drach. viii.
croci ii. nitri drach. i. coquantur ad mellis ſpiſſitudinẽ. *Aliud eiuſdem, valet Scabiei palpebrarum,*
veterique Ophthalmiæ. Saniem, & vulnera Aurium, & Os rodentia ſanat. Recipe ęris vſti drach. qua
tuor, myrrhæ drachmã vnã, & ſ. piperis, croci, vini, ana drach. ix. *Collyrium Pauli.* Recipe cadmiæ
auri, & argẽti drachmas tres: tẽpera cũ aqua pluuiali. *Collyrium Oribaſii valens in initio Ophthal-*
miæ, & Vulneribus. Recipe cadmiæ, ceruſſæ, tragacanthi, ana drach. vigintiquatuor: antimonij, gũ
mi vſti, ana drach. xxi. plumbi incenſi, tutiæ, ana drach. vigintiquatuor. *Aliud.* Amyli xvi. gum-
mi ix. æris vſti, tragacanthi, ana ʒ vi. myrrhæ, opii, ana ʒ v. *Aliud valens Vſtioni, Vueam egredi pro*
hibens, ſubueniens Vulneribus. Recipe antimonij vſti, ceruſſæ, ana ʒ. vigintiquatuor, myrrhæ dra-
chmas tres, amyli xix. tragacanthi xii. gummi vi. tempera cũ aqua pluuiali. *Aliud valens Pu-*
ſtulis, Vulneribus ſanioſis, & nimio dolori, duræque Ophthalmiæ. Recipe cadmiæ vſtæ & lotæ drach
D mas vigintiquatuor, antimonij loti & vſti xviii. amyli iii. plumbi incenſi, & loti xii. tutiæ, myrrhę,
ana drachmas xii. tempera cũ aqua. *Aliud.* Recipe tutiæ drachmas duodecim: cadmiæ lotæ, ceruſ-
ſæ, ana drachmas cxxiiij. antimonij incenſi & loti xviii. myrrhæ, opii, ana drachmas quinquagin
ta, & ſ, tragacanthi drachmas duodecim: tẽpera cũ aqua. *Aliud vtiliſſimum Aſperitati Palpebra*
rũ, & Scabiei. Recipe chalcãthi drachmas duas, cadmiæ drachmã vnã: ad Solẽ cum vino ſufficiẽ-
ter agita. *Aliud.* Recipe cadmię drachmas vi. chalchanthi grana trigĩta, piperis grana xxxviii. ſpi
cæ drachmã vnã, & ſ. aliter drachmas tres, & ſ. cadmiã & chalcanthũ tritura ſufficiẽter, & aqua;
deinde cũ pipere ſpicã cõmiſce, & tẽpera. *Aliud valens Scabiei, & humoribus ad Oculos fluentibus,*
Veterique paſſioni, & Puſtulis. Recipe cadmiæ, gallæ, roſarũ, gũmi, croci, ana drachmas tres: opij.
drachmã vnã: omnia puluerizata cum vino ad Solem ſufficienter agita. *Ad Oculos caliginoſos, &*
ſanguinolentos. Aloe trita cum albumine oui mirifice prodeſt. Si aloen non habueris, canabis
trita idem facit. *Ad Oculos Dolentes, & Lachrymas ſtringendas, & Pruritum tollendum.* Collige
mel deſpumatum, & ex eo vnge folia hederæ, & ſuperaſperge puluerem fæcis vini, & oculis ſu-
perpone per noctem: expertum eſt. Item chelidonia cocta in aqua, ſi ex ea oculi fomẽtẽtur, dolẽ
tibus prodeſt. Item coriandrum viride tritũ admiſto lacte mulieris oculis ſuperpone; dolorem &
tumorem tollit. Idem facit radix cucurbitæ agreſtis trita & impoſita. Fel caprinum cum melle an

tiquo miſtum, & inunctum oculorum caliginem deſtruit. *Ad Pannum ab Oculis abſtergendum.* E
Fæcem vini, album oui, raſuram oſſis ſepiæ: facto puluere mitte, donec corrodatur. Vitellus oui tritus ſuccoque apij miſtus, & inunctus ſanguinem ſpargit. Abſinthium viride cum albumine oui tritum, & nocte ſuppoſitum, ſanat. *Ad Tumorem calidum, & ſanguinem Oculorum.* Anagallis cũ albumine oui trita, & impoſita prodeſt. *Ad Tumoris calidi dolorem.* Herbam violariam cum oleo roſaceo tere, & ſuperpone; mire iuuat. Valet & mali granati ſuccus: in vaſe æneo, vel ſtanneo ipſam coque & cola, & cum opus fuerit vtere. Item recipe plantaginis, centaureæ, vngulæ caballinæ, pulegij, betonicæ, chamædryos, apij, fœniculi radicũ, partes æquales: pone in olla noua, & intra ſparge fœnũgræcum. Item lycium in rhoduſtomate guttatim impoſitum valet. Item auripigmentum, pannum ſubtilẽ laueum, & fimum hominis, combure in olla bene argillata.

F

GALENO ASCRIPTVS
LIBER DE RENVM AFFECTVVM DIGNOTIONE, ET MEDICATIONE.

Chriſtophoro Heyl Vuiſsbadenſi interprete. G

Nunc primum ad græcorum codicum fidem accuratiſſimè recognitus.

De Subſtantia, Figura, Situ, Partibus, & Vſu Renum. CAP. I.

RENibus peculiare quoddam corpus eſt, ex fibris, & carne conſtitutum, quod cũ alia parte nulla commune habet: & caro hæc denſa eſt, ne ſanguis qui ad ipſos defertur, facili momento diffluat, effundatur, & abeat cum vrina. Carnea hæc ſubſtantia non paucas habet inuolutiones, in quibus quoniam ſingulatim per ſubſtantiam lapides plerunque generantur, fiunt in renibus grauiſſimi dolores. Ac de ſubſtantia quidem hactenus. Figuram autem renes habent græce lite-
ræ ς: & in medio cauitatem quandam, qua ex venis, & arterijs ſeroſum excrementum excipiunt: nam ad eos non maiores ſolum venæ, quarum aliæ in cauitatem hanc inſeruntur, aliæ H
in membranam, quæ renes circumagit; ſed meatus etiam capillorũ modo exiles deferuntur. Dexter autem ſiniſtro ſublimior eſt: ne inter operandum, alter trahat, alter retrahat. Iacent ad ſpinam renes, paulo altius quàm illa: & ex ſe vrinarios meatus duos emittunt, quibus ad veſicam vrina deducitur. Sed habent iſti quoque meatus propriam corporis ſui ſubſtantiam, quam in alia particula nuſquam reperias. Duos autem natura renes produxit, non vnum: quoniam alias excrementorum ſpecies ſeroſa hæc ſuperfluitas non parum ſuperat, quam attrahere, renum officium eſt: ignorare enim non debemus alteram cauæ venæ partem ad corporis noſtri inferiores partes deferri: quæ bifariam diuiſa eſt, altera parte ſurſum, altera deorſum porrigitur. Pars quæ deſcendit, rurſus tripliciter finditur, & pars vna ad crura porrigitur, altera ad teſticulos, & tertia ad renes. Procedunt verò & de corde arteriæ, quæ ſeroſum excrementum, & vna caliditatem immittant: vt ab eis renes calefiant: nam renes ita ex ſeroſo iſto excremento frigent, vt ex atræ bilis ſucco lien: Quamobrem à dictis iam arterijs calor renibus ſuppeditatur, quò natiuam ſuam frigiditatem poſſint euincere. Poſtquam verò ſeroſum id excrementum renes attraxerunt, vtilẽ qui in eo eſt ſanguinem ipſi retinẽt, & ex eo nutriuntur: excrementũ verò ipſum ſeroſum à facultate ſegregatrice ceu inutile expellitur. Sed quamdiu in venis & arterijs hoc cum ſanguine currit, excrementum ſeroſum: cũ ſegregatum eſt, lotiũ nominatur.

Proinde

A Proinde quod in ſanguine vtile eſt, id ſibi renes in nutrimentum ſeruant: quod autem inutile, id abigunt. Atque vt bilis veſica, bile delectatur: & lien, atræ bilis ſucco: ita renes ſeroſo iſto excremento gaudent. Renum autem operatio eſt ſecernere, & percolare ſeroſum excrementum à sãguine. Atque hic renum vſus eſt. Non ſolum autem renum, ſed & ſingularum partium operatio medico eſt inueſtiganda: quòd ex operatione labefactata cognoſcatur, quæ particula morbo ſit affecta: & ex modo ruinæ operationis, quantum ſit quæque affecta.

Quibus ex cauſis Calculi oriantur: & qua ratione Pueris in veſica, Adultis in renibus, frequentius oriri ſoleant. CAP. 2.

OMnis affectus, quo ren laborat, quanquam Nephritis dicitur, ſiue is ſimiliaris ſit, ſiue instrumentalis, ſiue communis: proprie tamen Lithiaſis, ideſt calculi morbus, Nephritis appellatur. Sunt autem lapidis huius quatuor cauſæ. Efficiẽs, materialis, inſtrumẽtalis, & finalis. Nec operoſum fuerit diſcere a rebus externis, lapidis concretionem, aut à frigore, aut a calore fieri: velut in riuulis, & canalibus, cum caliditas, materia non expirante, & ventilata, exoritur, cum aqua in
B aliquo canali ſubſtat, calor quidam præter naturam accenditur, quo diſpergente id quod in aqua ſic cœnoſa partiũ erat tenuium, quod craſſarum eſt partium in terram dureſcit: manensque eo in loco ſubſtantiæ lapideæ, ex qua factus canalis eſt, adhæreſcit: & in lapidem ſic colligitur. Subnectã aliud, de eadẽ re notũ exemplũ. In lebete generari lapides ſæpe compertum eſt, aquæ parte, quæ tenuis fuerat, diſſoluta, manente alia, quæ craſſa & terrena eſt: ea enim lebetis, vel alius æris corpori affigitur, & lapideſcit. Verum in nobis lapidem frigus non parit: neque enim fieri poteſt, vt viuo corpori tantum frigus accidat, quo concreſcere valeat in homine lapis, quemadmodum fieri in externis videmus: quo fit, vt a calore lapis in homine generetur, eoq; vel vehementi, vel tepido. Nam ſi craſſa materia eſt, ſufficere poteſt tepida, & moderata caliditas, & quæ naturalis eſt, ad firmandam, & indurandam terræ modo craſſam hanc materiam: eſt enim craſſities ad generãdũ lapidem ſingulariter accommodata: Sin tenuior eſt, vehementiori tum plane indigebit caliditate, ſiue naturali, ſiue præter naturam, qua dureſcat in terram: ſiquidem calor tenues materiæ partes euaporare facit, atque ita, vbi valuerit, lapidem conformat, Ideoq; ſimpliciter à calore fit in nobis calculus. Materialis cauſa eſt craſſus, aut glutinoſus ſuccus, vel vtroque modo vitiatus.
C Inſtrumẽtalis cauſa eſt ren, aut veſica, vel pars alia quæ generãdo lapidi ſit opportuna. Finalem cauſam haud aliã dicas, quam lapidẽ ipſum. Sanguis qui in renes fertur, aut craſſior eſt, aut pituitoſior, aut magis ad bilem atram, aut ruſam demutatus: ferturq; ad eos per venas & arterias, vel in cauitatem, vel ſubſtantiã: eò delatus, ſi quantitate, vel qualitate, vel conſiſtẽtia excedat, aſtringitur, detentusque concipit caliditatem præter naturam: hæc caliditas præter naturam amplius eum denſat, agglutinat, & aſſat, aſſatumq; ipſum in terram, & lapidem commutat. Qui itaque arbitrantur in renum concauitate lapides conſiſtere ſolum, cum per vrinæ meatus tranſeunt, dolere laborantes dicunt: Qui verò in ipſo renum corpore gigni lapides arbitrantur, quo modo & in arthriticis nodi gignuntur: non ſolũ cum pertranſeunt, ſed & quando generantur, & quũ renum concauitatem ſubeunt, dolere laborãtes aſſerunt. Sed fieri vtroque modo lapides poſſe nobis ſatis perſuaſum eſt, cũ ſuccus tenax, & craſſus tempore aliquo aſſatur in ijs atque exiccatur. Demõſtratum eſt enim in commẽtariis de facultatibus naturalibus, renem trahere ad ſe quicquid in uenis ſeroſi, & tenuis cũ ſanguine permiſtum reperiatur. Si quũ igitur meatus, qui in renis ventriculum illud tranſmittunt, latius aperiantur, craſſius una aliquid colatur: quo calefacto, & exiccato
D in renis cauitate, lapidoſam conſiſtentiam aſſequitur. Quamobrem ſi virtus ſegregatrix ipſius renis id omne in vrinis expulerit, arenoſum in ipſis ſedimentum proueniet. Si infarctum id & ſolutu difficile ſit, quod renis cauitas ſuſcepit, ad eũ aliud adhuc nõ abſimile ex caua vena immiſſum deinceps colligitur, & augeſcit (circũlinitur. n. ſemper quod affluit ei quod iam adeſt) itaque lapis non adeo contemnendæ magnitudinis exurgit. Quod certe vt facilius fiat, renum tẽperatura iuuare poteſt haud mediocriter, ſi calore naturali hæc ceu feruens, & acris fuerit. Atqui ſi foramen & meatus, qui ex vena caua in renem peruenit, fuerit rareſactus, & ſanguis humens, neque craſſus, neq; glutinoſus: tũ vrina fiet cruenta. Cũ itaq; ex ſola pituita tenaci, & craſſa poroſorum & lapidoſorum corporum, quæ in renibus coguntur, ſubſtantia coiuerit: color ineſſe ſolet, quẽ cineritium nominamus: non abſimilem lapidi, quem fieri in aquis ſponte natis, quæ αὐτοφυεῖς, grecè dicuntur, videmus. Hæ nanque, ſi tepidiores ſint quam pro tẽperatione, tophos videntur producere: neque alii cauſæ acceptum feremus, quod pueris in veſica lapides generentur: ætate verò florentibus in renibus. Quippe cum actiones naturales in pueris ſint oẽs fortes, fuſa eſt in eis, & diſſoluta ſuccorum craſſities. Contrario modo ſe habẽt qui ætate proceſſerunt: nam actionibus in hiſce debilioribus coacta eſt craſſities ſuccorum, Apparet verò in externis id quoque, cum videlicet quæ craſſam naturam habent, per tenuia foramina traijcere inſtitutũ ſit: quæ nanque fuſa calore ſunt, & colliquata, trãſire ocyus videmus: quæ verò liquata non ſunt, traiectioni reſiſtere;

A.l.3.f.18. t.1.c.16.f. 360.e

harum materiarum exempla nobis ſunt pix,reſina,adeps,cera,& mel.Cum itaque in pueris cali E
dum innatum abundet,& fortes ſint actiones craſſitudo materiæ diluta in renes delabitur, inde-
que facilius in veſicam tranſit,non parum etiam adiuuante ad trāſitionis celeritatem ipſo actio-
num robore:in veſica autem exiſtente frigida (membranoſa eſt enim paucique ſanguinis,& am
pla intus capacitate) rurſus conſiſtit,denſaturque ad eam craſſitudinem,quam paulo ante mon-
ſtrauimus:conſiſtentiæq; principium ſumit,ſi diutius in veſica commoretur.Ipſa ſiquidem gluti-
noſa credibilius eſt ab innato puerorum calore facilius ſubigi,atque ideo magis vniri , cōſiſtere,
& condenſari. Adijciamus ſi libet,puerilium vrinarum craſſitudinis cauſam:quæ certe alia non
eſt,q̄ puerorum voracitas,& mouendi exceſſus mox ab alimento aſſumpto , dum ſcilicet pueri
ferociunt,& ludunt.In lactentibus autem ipſa etiam materia plurimum facit:in adultis enim qui
caſeo,& ſimilium rerum eſu delectabantur,lapides in veſica,& renibus fieri cognouimus. Idcir-
co lithiaſis veſicæ,puerorum eſt morbus.Haud enim poteſt veſicæ collum tam anguſtum in ma
ioribus corporibus eſſe,vt humorem craſſum remoretur.Attamen ne putemus ſolum hoc ſuffi-
ciens eſſe ad lapidis generationem,niſi calida intemperies eodem accedat: quæ calorem ignitū
habeat,non temperatum aut modicum.In puellis ceruix veſicæ dehiſcit in membrum genitale,
& breuis ſimul eſt,& lata,vt nullo labore craſſa per eam ipſæ meiant,quæ in vrina ferūtur: quæ F
dum pueri retinent,quod ſæpe fit,& propter longitudinem,& anguſtiam ceruicis veſicæ, mate-
riam veſicæ æſtuanti præbent ad calculi generationem.

Indicia quibus Calculi,& reliqui Renum affectus deprehenduntur. CAP. 3.

SIgnorum alia ſunt,vt ita dicam,ſcientialia,alia artificialia,alia propria.Proprium ſignum eſt,
quod certe,nulloque medio morbum oſtendit,in renibus nempe lapidem: vt cum arenæ in
matula ſubſident,tunc planè oſtenditur lapidem in renibus eſſe:ſignumque hoc conſtans & pro Al.3.f.18. t.2.c.7.fol. 361.b.
prium.Quoniam verò affectus quidam complicantur,dicemus quoq; de ſignis communibus.
Cum lotium quod excernitur,ſanguinolentum eſt,ſignum id eſſe commune poterit, vel q̄ va-
ſorum apertio ſit,vel ruptio,vel eroſio,vel imbecillitas,vel dilatatio, vel aliud quicquam eiuſmo
di.Quoniam ruptionem exquiſiti,& confertim egeſti ſanguinis vacuatio ſequitur. In apertione
paulatim fertur,& ſanguis tenuiſſimus emanans cruētam vrinam efficit. Si quocunque tēpore
& momēto ſanguis egeritur,imbecillitas vaſorum eſt:Sin vnà cum ſanguine,aliæ quoque craſ-
ſitudines excernuntur, dilatatio.Sin ſanguis ſit aquoſus,manifeſtum eſt certumq;, lapidem con G
ſiſtere. Sin ſanguis qui excernitur ſit craſſus, manifeſtum eſt ipſius craſſitudinem violenta coa-
ctione in lapidem eſſe abituram:ſi (vt fit) in ea ſanguinis vacuatione frigidam exhibeamus , vt
vena atque arteria coarctetur,& conniueat,nec amplius ſanguinem vllum in renes ingerat,qui
cogi iſtic poſſit.Fit enim proculdubio in hiſce ſanandis error:nam venam coarctant frigida, vt
alium ſanguinem inferre non ſinant,verum ea ratione fit , vt ſanguis in renibus commoretur.
Proinde ſi frigidam exhibeas, venam comprimes quidem,ne ſanguis deferatur: ſed qui renibus
illatus iam eſt,mox indurabis. Ex ſtupore cruris , quod à rene ſecundum lumbum porrigitur,
cognoſcere poteris quis ren laboret:nam ſi dextrum crus ſtupor occupabit, dexter ren ægrotat:
ſin læuum,ſiniſter. Eſt verò ſtupor,ſentiendi & mouendi in particula difficultas : qui fit in cru-
re,quia vena quæ ad inferiora demiſſa eſt,triplici ramo diuiditur, quorum vnus cum arterijs ad
teſticulos vadit,& vaſa ſeminalia: alius renes ingreditur:tertius ad crura porrigitur.Cum igitur
in renibus lapis generatur,vnà tum afficitur vena , quæ ad crura deſcendit :ſunt enim ambæ ab
vna ſobole cauæ venæ,quam inferis partibus natura diſtribuit:igitur vena,quæ ad crura porrigi
tur,repletur:qua repleta,ſtringūtur neruus quādoq; aut muſculus: cū ſtringitur neruus, anima-
lē ſpiritū ad crura nō tranſmittit,vnde ſenſu crus priuatur, & puenit ſtupor. Porrò ex teſticulo H
quoq; † ſecūdum lumbos} retracto,ſcire poſſumus renē eſſe affectum. Si nanq; dexter teſticulus
retrahatur,dextrum pati renem argumēto eſt:ſi ſiniſter ſiniſtrum. Nam à iecore , & corde vena
& arteria ad renes pcedit,quæ in eorum cauitatē inſeritur:vaſa aūt ſeminalia ad teſticulos ferun-
tur. Quādo igitur lapis in renibus generatur,vena illa & arteria diſtenduntur, & ſeminalia vaſa
quæ ad teſtes pertingunt,atque ita per compaſſionē teſtes retrahuntur.Tradunt aliqui vehemē-
tis doloris rōne vigilias vomitū excitare:debe ant itaq; podagrici,lippiētes,& qui uehemēti do
lore,& vigilijs exercētur,uomere.Sed ea de cauſa hi non uomunt,immo,pter poſiturā renum:
ij nanq; poſiti ſunt ſecundū ſpinā poſt inteſtina,& vētriculum:quapropter facta in renibus uio-
lēta quadam diſtēſione,per copulas affectio ad inteſtina,& uētriculū digreditur, indeq; affectio-
ne aſcendente,ſequitur ſubuerſio. Quoniam uerò cum lapis ſubeſt, quædam ueluti titillatio ori-
tur,naturaq; ad eius quod moleſtat ad expulſionem ſtimulatur, ideo ſpiritus occurrunt : quibus
irrūpētibus in fiſtuloſam pudēdorum partē,ipſam immaniter contēdunt:nam in omni motione
naturali ſanguis & ſpiritus cōcurrūt,qui ſunt naturæ uehicula.Cum uerò demonſtratum ſit,cor,
iecur,& renes in cōcauitate nō ſentire,in ſuperficie autem ſentire (quoniam in ſuperficie nerui
ſen-

† In impreſſis eſt κατ' ἴξιν. i. ſecūdū proceſſionem,vel rectitudinem.

A ſentiẽtes feruntur, in concauitate verò nulli ſunt) quomodo hæc dolorẽ perſentiſcunt? An quia grauatur cauitas, ideo dolor exurgit? extẽditur nãq; membrana, quæ foris eſt, vndique, quod cauitas interna ſit repleta, & ſic extẽſa mẽbrana dolorẽ facit. In renum itaq; ſubſtãtia dolor itidẽ generatur, quãdo concauitas ex lapide grauata eſt, & circuntẽditur, ptoſertq; cõſenſione dolorẽ in ſuperficiẽ: quippe quæ neruos ſentiẽtes habeat, & mẽbranam. In meatibus aũt vrinæ, vt q̃ neruoſi ſint, & ſenſibiles, dolor fit ſæuiſſimus. Dolor p̃terea vehementiſſimus fit in renibus, propterea, ꝙ eorum cauernulæ non ſunt latæ, ſed anguſtæ, & renes ob firmitatẽ ſubſtantiæ non diducantur, vt veſica. Eadẽ cauſa, renũ lapides magna ex parte minores ſunt, æquales, & molliores,
A.l.3.f.19. t.1.c.5.fol. 363.E vtpote qui diuturni non ſint. Qui calculo laborant, his primo vrinæ ſunt aquoſæ: cum.n. ſit obſtructio, ceu per cribrum effluunt, poſt arenoſæ: demum calculi excernuntur, cũ dolor ceſſauerit. Sicut in mulieribus parientibus ad fœtus egreſſum partes dilatãtur: ita hic violẽtia, renũ ſubſtantia dehiſcit, & egreditur lapis: cum ad renum cauitatem ſubit in membrana, quæ iſthic ſubſtat, qm̃ facili ſenſu eſt, dolorẽ mouet vehemẽtem: & multo magis, cum meatus vrinæ ingreditur, ꝑ ꝑ anguſtiam, & ſenſum eorũ: quantiſper.n. in renum corpore ſiſtitur, nõ multũ ſolicitat, qm̃, vt diximus, eorũ ſubſtantia ſenſibilis non eſt. Sæpe nanq; præ magnitudine in collo veſicæ detenti lapides in extremum periculum doloris acumine patientes agunt, nec vrinas ſinunt excerni.
B Vidi ego quendam, cui per alias vias elapſus in virilium extremitate lapis hæſerat, minimumq; abfuit quin vrinæ difficultate, & dolore acutiſſimo homo interiret, niſi anguſto tandem forcipe eximere potuiſſemus, ſectionem per longum ſuperne molitã nam vrinæ meatum, niſi vrgeat magna neceſſitas, incidere nõ oportet, ne fiat fiſtuloſa pars ea, & vrina profluat. Inuenias tñ, qui dolorẽ non habẽt, nec ſanguinem mingunt, quibus meatus in renibus congeſti non ſunt. At tenues arenulæ haud magno negocio quidẽ excernuntur. qđ qui faciũt, nec ægrotare ſe putant, qr̃ dolorẽ nullũ ſentiant. Verũ nihil eſt hac in re contemnendum, cum tẽpore omnia grauiora reddantur. Lapides & arenulæ colore differunt, tum ob caliditatem, tum ob materiam: nam vt quidq; illorũ longiore tp̃e retinetur, ita rufum, flauum, rubeum, aut nigrum efficitur. Haud aliter, & a ſuccis fiunt lapides, & arenæ, colore vel ſandarachæ ſimili, vel nigro, vel pallido, vel alio aliquo colore pro ſuccorum varietate. Fiunt autem lapides in concauitate renum, in eorum ſubſtantia, & vbicunq; fieri cõmode poſſunt, aut parui, aut maiuſculi: interdum pauciores, interdum plures. Differuntq;, magnitudine, figura, colore, aſperitate, & multitudine. Nigros ſiquidẽ inuenias, & ſubalbos, & pallidos. Ac rotũdi, lenes, & parui, facile excernũtur: maiores, vel figurati, & maxime oblongi, & aſperi, difficulter. Arenulæ verò prodeunt, & egeruntur dum fiunt lapides: cũ facti ſunt,
C haud fieri põt, vt efferantur, quia in lapidẽ ſunt coacti, niſi natura ipſa vltro cõterat, & excernat, vel ars per medicamẽtum tritoriũ naturæ auxiliata, conterat, & euacuet ipſas. Nemo verò ignorabit colicum, & renum affectum una plerũq; incidere. Deprehẽdũtur tamẽ propriis ſignis: nã aluus exonerata colicis medetur, nephriticos quoq; à principio mitigat. Et iã aliqui dederũt medicamẽtum quo aluus ſubducta eſt, & dolor ceſſauit primo, ſecũdo, & tertio die, quarto prodijt lapis. Cum aũt ſimul inciderint renum, & coli diſpoſitiones, mutuo particulas communicãt intenſione, & remiſſione: tenduntur enim ob continuitatẽ partes haud aliter, q̃ funiculus: & neq; ſuperne ructus ullus, neque infra flatus quiſpiam exit.

Calculi, & reliquorum renum affectuum curatio. CAP. 4

SI renum affectus ſubito inuadat, & qui laborat cibo nuper refectus ſit, cibique adhuc ſint incocti ſicut ægrotus eos ingeſſit, aut ſemicocti, vel ſuccorum multitudine corpus grauatum habeat: oportet ante aliam curationem, vel potius mitigationem, niſi quicquam impedimẽto eſt, vomitum prouocare. Mox ſi in inteſtinis excremẽtorum ſuperfluitates fuerint, per idoneos clyſteres extrahere, modo nihil obſtet.
D Poſtea ſi totum corpus plenum fuerit, conſiderare quiſnam humor ſit, q̃ ipſum repleuerit. Atq; ſi ſanguis is eſt, euacuationem inſtituere oportet, cum nihil impedit minorem tñ multo quàm plenitudo deſiderabat. Quid ita? quoniam lapidem non planè ſtatim eximere poſſumus, potiſſimum cũ magnus e ſt: adeoq; oportet pleniorem ſanguinis euacuationem cauere, propter conſumptionem, quæ tempore adhuc aliquo in corpore futura eſt: Si quatuor humores abundauerint, potius vena incidenda eſt ante purgationem, quam purgandum ante venæ ſectionẽ. Quoniam ſi per ſanguinis miſſionem corpus prius vacuatum fuerit, purgans medicamentum exhibitum, venas & arterias, & inanes corporis regiones inuenit non oppletas: quo fit, vt abſque vllo impedimento in totum corpus dimanet ad attrahendum ſuccos, facillimeq; fiat eorum euacuatio per uaſorum ſpatia, & fuſionem tenuitatemque ſuccorũ. Nam ſi vaſa ſanguine repleta ſint, & purgatiuum dederis: non poterit propter plenitudinem in corpus differri: vnde fit, vt ſubſtet, & nihil efficiat; aut ſi quicquam facit, male faciat. Ex medico quidẽ purgans medicamentum: Ex natura vero totum negocium pendet: hæc etenim à purgante medicamẽto excitata, facultatẽ ſegregatricẽ aduocat, qua ſegreget inutilia ab vtilibus: ac vti-

lia

lia quidē retentrix facultas detinet:inutilia verò expultrix facultas expellit.Non oportet autem B
ſimul venam ſecare,& purgare,verum prius ſanguinem detrahere, deinde virtutē pulchre refo-
cillare:qm̄ ipſa nos gubernat, & medicamentis auxiliatur: medicamenta enim per ſe ipſa nihil
efficiunt:ideoq; corroboranda virtus eſt,ut poſſit natura vti purgatiuis exhibitis ceu inſtrumen-
tis,atq; quod decens eſt, perficere.Huc præterea accedit,quòd vna cum ſanguine multum è vi-
tali ſpiritu excernitur:quo excreto refrigeſcit totum corpus, & opera naturalia deterius obeun-
tur.Ea propter uirtutem prius reſocillare oportet, deinde medicamētum purgans exhibere.Sed
quia affectus renalis eſt,& materia, ex qua lapis generatur,craſſa,materiáq; craſſam ſurſum re-
uellere promptum non eſt,magis ad ipſius lationem ſpectātibus deorſum uacuare expeditum:
ob id ſi ualida ſit virtus,venam quæ in poplite eſt,aperiemus, uel quæ ad malleolos:ſin imbecil-
lis,uenam quæ eſt in cubito.nam ſi virtute debili inſra euacuabimus,retentrix facultas, quæ eſt
imbecillis,nō retinebit:ſed vniuerſa in præceps rapietur,& partem aſſiduo defluxu impetet, ſuc-
cis videlicet in locum imbecillē perpetuo procumbentibus.Qua ꝑ ꝑ cū firma virtus eſt, cōuenit
ex vena,quæ in poplite eſt,ſanguinē mittere:cum debilis ea eſt, reuellere ad ſuperiora.Quā verò
ob rē?Ne materiæ plus in renes deriuetur.Hinc eſt,quòd cū cibaria,pituitā,& ſuccū vomitu eua
euauimus,tranquillitas quædā fiat,& leuatio.Eijcitur nanq; cibus,& pituita,quæ ventriculū gra- F
uant:à ventriculo autem renes ſtringuntur,& vrinæ meatus,quo ſit vt grauior ſit oblæſio.Sunt
itaq; primū iſta diluenda,q̄ ſtomachus excipiens ceu debilior diſtendebatur, & premebatur:qui
bus euacuatis leuatio ſequitur,nō dū tn̄ perfecta liberatio.Vacuamus ēt per clyſterem excremē
ta:ne colo,& reliquis inteſtinis conſtrictis atq; grauatis,vna quoq; ren laborās ſtringatur prema
turq;,atq; ſic amplius doleat. Qđ manifeſtū eſt,quia ſtercoris obſtructione renes plerunq; exa-
ſperari cōpertū ſit,enematis iniectione renalē dolorē eſſe mitigatū:vel qđ ab ea vacuatione ren
aliquis non ſit amplius cōpreſſus:vel ꝙ ex ſtercore nulli poſtea flatus prodierint:qui in renes im-
pingētes,ipſos vt imbecilles cōprimūt,& extendūt.Sed neq; ſanguinē,neq; aliū ſuccū plus ęquo
relinqui in corpore par eſt,ne multa hinc renis vaſa diſtenta plus doloris cōcitent. Quæcunque
enim,vel dolent,vel calent,vel extenduntur,per vehemētes,& acutos dolores,ad ſe materias ac
cerſunt.Proinde doloribus ſiue repente,ſiue pedetētim in renem incurſantibus ex cōmemoratis
iā cauſis,illico,niſi quid prohibeat,aluum decocto aliquo eluemus,caricarū,fœnigræci,ariſtolo
chiæ,& ſimiliū:ac,ſi vacuatum ſatis eſt,bene vertit:ſin minus,bis,ter,aut amplius vacuandū ene
mate eſt,ſed ex eorum decocto quæ conducibilia ſunt,& familiaria naturæ ægrotātis, ne angan
tur grauenturq; renes,& vię vrinales.Poſteaquā autem aluus ſatis excreuit, iniicienda ſunt,quæ G
vrinæ vias dilatare, renes laxare, calculum deprimere, & morſus mitigare queant:vtilis ad hæc
materia eſt oleum anethinum,in quo eliquatus ſit gallinaceus adeps quam recens: maximopo-
re verò phaſiani adeps,vel butyrum recens,aut ſimilium aliquid. Quæ ſi in promptu non ſint,fę
nūgræcum,& altheæ,vel radicem,vel ſemen,aut ſimilium aliquid decoquentes oleo iniiciemus.
Nā hæc omnia vias dilatant,& lapides deprimunt,nec non doloris vehementiam mitigant. Sed
horum vſum frequentius aſſequitur is,qui exploratam hēt naturalium facultatum firmitatem:
immoderata nāq; emollitio,& laxatio virium robur exoluit: quod ſolatur,& perfecte curat vni
uerſum dolorem.Poſt vomitum autem,& enemata,conferet locum, qui affectus eſt,fomētis hu
mectantibus,& relaxantibus delinire,quātiſper lapis in rene hæret:vt interim tn̄ curemus,ne,vt
dictum iam eſt,iis àbutamur.Huc faciunt ēt cucurbitulæ,quæ ſæpe lapidem celeriter adeo tranſ-
ferunt,vt ſubitam eius mali leuationem poſſint cōparare, lapide nimirum in locum ampliorem
tranſlato:quapropter ſupra è renibus initium faciendum eſt,procedendumq; ad inguina ꝑ obli
quam ilium poſitionem,quo loco frequenter dolores incedunt: quod cū inſtitueris,nihil eſt uti-
lius q̄ partes eas in laborantibus prius calfacere, poſtea cucurbitulas admouere: alioqui lapis ſi
cubi maior fuerit inuentus,arctius figitur, cumq; violentius vrgeatur,nonnunquum periculum H
haud mediocre doloribus accerſit: quare fomētare iā nominatis inſeſſionibus proderit, ſi mali
cōicatio ad pudenda vſq; proceſſit,atque id, cū fœnogræco,althea,ſemine lini,anetho,gummi,
& ſimilibus, aqua diligenter incoctis, & dulci oleo infuſis. Conducet etiā emplaſtrum ex triticea
farina aut hordeacea,cū lini ſemine,& fœnogræco,& melle,& oleo anethino,gleucino:quæ cū
decoctione prædicta elixabimus, inſpergentes in ipſa cataplaſmatis ebullitione, radicem altheæ
pulcherrime tuſam,& cribro diſcretam,terebinthinamq; reſinā, cum deſinit feruere decoctum,
aliquibus adiectis ſeminibus,quæ flatus diſcutiunt, ſi quam ſubeſſe inflāmationē intellexerimus,
ut ſunt anethi,& apij ſemina,fœniculum,liguſticum,& alia id genus,pro laborantis tēperamen
to.Fiet aūt cataplaſma optimum ex lupini farina decocta cū muſto, ſi à decoctione peucedani
radicem minutiſſime lęuigatam admiſceamus,& chamæmelum. Bonum ēt fuerit panem muſto
incoquere,& cataplaſma inde lumbis imponere,& ilibus.Nec minus proderit veſicam, & partē
ſub vmbilico cataplaſmate confirmare,ita,ut crebra permutatione alia,atq; alia ſubinde admo-
ueamus,priuſquā refrigeratum ſit primum quodque. Sin illud non liceat,tepefactorio poſſumus
alio,ne refrigeſcat,qđ impoſitū eſt,fouere,qđ fiet ſi pro fomento cataplaſmati aquā calidam in
vaſe

A vaſe teſtaceo, vel æneo imponamus. Poſt aluí verò & ſupra, & infra, ſicut diximus, euacuationẽ, phlebotomiam, purgationes, fomenta, inſeſſiones, ſi dolores adhuc perſeuerent, vti lotionibus cõuenit dulcium aquarum. Aliqui.n. vel ante venæ ſectionem, & reliquam curationem, balnea ad auferunt, ppter doloris immanitatem: Aliqui, ſi mihi eſſet, quod vrgeret, poſt ſanguinis miſſionẽ, & curationem reliquã. Balnea ſunt humectant, & calefaciunt è veſtigio: cùm ſi ſiquidẽ aqua lenitionem affert, cum calefactione. In quam tñ qui frequentius ſe dimittit, inſeſſus lenimento doloris, quod lotio præſtat, corporis vires extollit: quarũ eſt, quicquid corpus infeſtat, propulſare. Eam ob rem, cum ceſſauerit dolor, auferenda balnea ſunt, & fomenta adhibenda: ſed ex medicamentis, q patientis naturæ ſint accommodatiſſima. Cæterum ſi exceſſu doloris homo periclitetur, cõmodius erit ſtupefacientibus ſuccurrere: nã aliter eã nunq̃ vſurpes, quippe cum dolorẽ nõ ſedẽt, ſed ſua temperatura ſenſum auferant, ipſumq; fallant: quæ diſpoſitio poſtea multam curam requirit. Quòd ſi ſpiritus aliquis craſſus, qui vnà cum calculo morbum exaſperet, ſuſpectus nobis fuerit: prædictis fomentis, & cataplaſmatis admiſcebimus, quæ digerendæ inflãmationis natũ hñt, ſicut rutam, anethum, nigellã, & hoc genus alia diligenter attrita, poſt perfectam ebulli-
B tionẽ. Sed eadem ad fomenta, & enemata aquæ incoquimus abſque contuſione. Verùm ſi omnibus his peractis adhuc lapides fixi permaneant, à multis cibis, atq; potionibus laborantem abſtinebimus, & ijs, quæ ipſis naturæ ſunt minus cõuenientia: ne venter repletus, grauatus, inflatusq; ciborũ ſuccorumve, aut flatuũ copia, repletione hac renes premat, & violentia proſequatur. Sint verò quibus vtitur, oĩa modica, & laborantis naturæ, tum qualitate, tum quãtitate accommoda. Veruntamẽ ſi laborãtis natura calidior eſſet, & ſitis vehementior, vacuato prius toto corpore, & ab excrementis repurgato, ſi qui frigidam bibere eſſent cõſueti, & phlegmone nullum viſcus laboraret, nec eſſet imbecille, frigidam ſæpe copioſe exhibuimus. renibus ita corroboratis, e veſtigio lapidẽ impactum expulerunt. In corporibus aũt plethoricis, id eſt quæ ſuccorum quatuor multitudine æqualiter redundant, excremẽtoſis, & in quibus viſcus aliquod debilitate affectum eſt, & ea forte alijs, frigidæ potionem cauere conuenit. Cæterum ſi & poſt hæc oĩa, q̃ diximus, lapis adhuc firmiter reſiſtat, vtendũ eſt medicaminibus q̃bus conteratur, quæ tepidam facultatem habeant. Nam calida vrinam prouocantia indurãt lapidem. quæ verò tepidam virtutem habẽt,
C paulatim comminuunt lapidem, nec eum duriorem reddunt: eiuſmodi ſunt damaſonium, petroſelinum, polytrichon, & his ſimilia. Sed forſan dubitaret aliquis, quo lapidem poſſint comminuere, quæ tepidam facultatem habẽt. Cui nos reſpondemus: Lapis ille cum ab intemperie, & valido calore ſit factus, ob id meritò exhibemus, quæ virtutem tepidã obtinent, vt quæ contrariã ijs ſint, a quibus lapis eſt effectus. Sic.n. multo tempore attenuamus, conterimus, & ſuperamus ipſum: Quippe tepida, ceu minus calida, ſunt valde calidis contraria. Diureticis ergo, & valde calidis vti non poteris, ne craſſam materiã eo pacto indures, & in lapidem celerrime cõminuetes. Cum verò lapis nondum conſtitit, neq; magnus eſt, ſed tñ obſtructio fit ab arenis, vel craſſis, & tenacibus ſuccis: tunc calida ſecure porrigas, & quæ obſtructiones aperiant, haud veritus, vt lapideſcat materia. Cum nanq; arenæ ſint, quæ obſtruunt, ſi porrigas, q aperiant, & calida, qualia ſunt medicamentum ex aniſo, ex pipere, apium, phu, & ſimilium aliquid, euacuabis & diſſolues eas.

De ratione præcauendi ab affectibus renum. *Cap. 5.*

AD prædicta verò breuiter delibandum eſt, quo quis ſe à lapide præſeruet, ne qui iam curati ſunt, eos noua lapidis generatio rurſus perturbet. Qm̃ autem eorum, qui calculo infeſtan-
D tur ſanabiles ſunt alij, alij minime. In præſeruando maximi ſunt momenti ciborum moderatio, & bonæ coctiones. Satietates enim & cruditates hunc morbum non exacerbant modo, ſed etiam pariunt, vbi nullus erat. Quapropter nihil eſt feruens ingerendum, quod renes poſſit, & veſicam calefacere. Nec minus cauendum à cibis eſt, qui duram ſubſtantiam habent, & qui ægre diuiduntur: quique ſubſtantiam habent pleniorem, & qui multum nutriunt, tum qui celeriter in corpus diſtribuuntur ante perfectam concoctionem: item qui limatant, difficulterque deſcendunt, & inflant, ac vias obliminant, aut aliter corporibus adhæreſcunt pertinacius. Nam ventriculus talibus alimentis grauatus, cruda hæc ad iecur, & renes extrudit: incoctum autem alimentum à ventriculo confertum illuc expulſum prate excolatur, atq; cum tumultu ſemel atque iterũ per renes trãſiens, in lapides concreſcit ob renis diuturnam percuſſionem. Sed ad victus rationem trãſeamus: Vinum itaque ſit tenue admodum & album, non valde vetus: dulcia verò, & nigra vina calculoſis ſunt inepta. Aqua verò in vniuerſa victus ratione ſit puriſſima, & purgata: nam fluuiales, paluſtres, & oẽs aquæ ſtagnantes, quæq; ſegniter fluunt, & commouentur, omnes generare lapidem poſſunt. Atque, vt paucis de omni victus ratione præcipiã, in frigidis, & carnoſis, diæta ſit, planè extenuans: in calidis, & gracilibus media ſit inter extenuantia, & craſſefacientia. Ab aliorum omnium ſaturitate cauere conuenit, & præcipue dulcium, & caſeaceorum nutrimentorum, & craſſorum, & tenacium, & pinguium. Cruditatemq; ideo aduerſiſſimam eſſe putandũ eſt: in quam ſi calculoſorum aliquis incidat, ſomno diutius, aut quieti prorſus indulgeat: præcordiaque proprijs manibus calfaciat, donec concocta rite omnia ſint, & infra ſubſidant. Locis temperatis, & in

aere

aere puro fiant exercitia ab his,quib' liberũ tempus eſt.Iraſcantur interdum. Deambulationes, E
& exercitia laborantis naturæ conueniant.eſt etenim deſidia in primis noxia. Sit aluus ſoluta aſſi
due,modo ne inſtet aliud quippiam.cum nanque hæc probe excernit,vrinæ profluent libere. Vn
ctionibus ſi oportet uti,quando oportet vti, ſint quæ contra locorum iniuriam queant corpus
communire; vt ſunt rubrificationes, dropaces, & quæ ex ſinapi fiunt. Aquarum etiam ſponte
natarum uſus prodeſt,cum nihil prohibet. Conſiderare etiã accurate debes de ſanguine mit-
tendo, cum tempus adeſt,ſi corpus ſanguine plenum uideatur. Exũdans enim niſi euacues,con-
fluet in partem imbecilliorem. Sed purgatione uti præſtiterit in his qui malis ſuccis ſunt repleti:
nam eos,qui inordinate degunt,& ſuccum crudum in ſuperiori ventriculo multum colligunt, à
cœna frequenter uomere facito,niſi ſit quãobrem prætermittant. Poſt prouidentiam, quæ toti
corpori adhibetur, offerre conuenit medicamenta,quæ renes purgent: ſicut quæ obſtructiones
aperiũt,quæ vrinas craſſiſſimas,viſcoſas,fœtidas, & multas, à venis,renibus,vrinæ meatibus,atq;
ueſica educũt: quo numero ſunt radicis cardui decoctum, & alia prædicta. Sæpe ẽt magno vſui
ſunt,quæ vrinam mouent.Hæc vt oẽs homines communiter moneremus,non ut exquiſitam di-
ſciplinam traderemus, ſunt à nobis expoſita. Quamobrem tibi gratia eſt habenda, quoniam per
te ſunt omnia tradita. Porrò conſtat ab vnicæ diſpoſitionis indicatione parari perfectam, & ex-
quiſitam curationem non poſſe: ſed indigere nos alijs adhuc,quæ ab eo genere non ſint aliena: F
hinc eſt,ꝙ commonefacere de illis etiam aliquid operæpretium putemus. Variatur etiam medi-
catio pro diuerſis cauſis,ætatibus, locis, anni tẽporibus, habitibusque, & diſpoſitionibus,mori
bus,& conſuetudinibus,temperamentis, ſenſus facilitate,& difficultate,partium differentijs,po-
ſitionibus,alijsq; id genus compluribus, quamobrem opus eſt optimum medicum diligenter id
noſſe,quod ſecundum naturam eſt. Qui nanq; id,quod ſecundum naturam eſt,exquiſite perſpe-
xit,celerius cognoſcit id,quod eſt præter naturam. Neq; enim prædictæ cauſæ ſolummodo me-
dicationem uariãt,ſed proprij quoq; naturarũ modi,propter quos medicamenta, vel plurimum
probata ſæpe nihil conducunt,atq; fallunt. quapropter obſeruare conuenit. Et niſi curationi ob
temperẽt,uel ob naturæ proprietatem, uel affectus apparatum, uel aliud quippiam: his relictis,
ad alia,quæ utilia planè ſunt,tranſire neceſſarium eſt. Id quod faciendum non tantum in medica
mentis eſt,ſed & alijs omnibus,tum auxilijs,tum viuendi inſtitutis. Verum memoratas hic pro-
prietates,aliaq; complura,quæ dicta non ſunt,nõ omnes, qui ad medicinæ facraria acceſſerunt:
(licet ſint alioqui argutiſſimi) ſed qui ſemper ægris aſſiſtent, & explorabunt naturæ motus,aſſe-
quentur. Proinde ſi ob latẽtem aliquem, & propriam cauſam, artificiali cuiuſquam coniecturæ,
medicamenta non reſpondeant, oportebit propter urgentem vehemẽtiæ neceſſitatem, ad ea,q̃ G
ueteres obſeruatione tradiderunt,& quæ à tota ſubſtantia operantur,deſcendere. Ea dico, quæ
experimento,& exercitatione irrationali ſunt reperta: quod gen' ſunt paſſer troglodytes,lepo-
rina pellis combuſta,ſanguis hircinus,& alia infinita tam ſimplicia, q̃ compoſita medicamenta. A.l.3.f.18. t.2.c.19.f. 361.b
Quorum multa abominanda ſunt,quæ exercitatio irrationalis inuenit: uel natura uel forma qua
dam,uel obiter non data opera,uel imitatione,uel inſomnio,uel oraculis,uel traditione, uel aliis
quibuſdam,ex quibus empiricæ conſtat. Quę omnia cum ratione indiſcuſſa noſtro tempore ſint;
nõ ponemus magnã in eis fiduciam,quia modum utilitatis illorum ignoramus. Quòd ſi aliquan-
do cogente aliqua neceſſitate adhibeamus,non debemus his abuti,ne,quemadmodũ abſq; com
perta,& manifeſta cauſa iuuarunt,ita viciſſim offendãt. Qui nanq; uolet eſſe pręclarus medicus,
& ratione quæque,nõ temere agere: circa qualitates effectrices,& operationes debet uerſari,& in
eis fiduciam ponere: quippe qui ſic methodo cõpertum habeat calidi,& frigidi,humidi, & ſicci ef
fectus,item acerborum,auſterorum,acidorum,dulcium, ſalſorum,amarorum, acrium, & omni
qualitate carentium. nec ignoret,quem effectum præſtent quæ craſſarum ſunt partium, quæ te-
nuium,quæ obſtructiones aperiunt,quæ attrahunt,quæ emplaſtica ſunt,& alia quoq; ſigillatim.
Enimuero,ut plurimum ratio conſtat lapides conterẽtis materiæ, hac uti magis decens eſt,quã H
quorum ratio cognita nõ eſt,ueluti damaſonio,petroſelino,polytricho,& ſimilibus his uirtute,
quæ probatiora ẽt eo ſunt,quòd tepida facultate conſtent. Verum ſi tandem caſibus ita deplora-
tis,& hæc fruſtra admoueris,non abſurdum erit nos Chriſtianos (ſic Deo rem committas) ad ma
xima noſtra,& uere arcana cõfugere,quibus ego quidem,& credo & confiteor,non corporis ſo
lum affectus,& à quibus omnes medici deſperarint, perſanari, ſed omnes etiam animi paſſiones
funditus extirpari. Reliquum ſermonem ad te peculiariter,tanquam hypotheſim conuertam.

De alimentis,quæ calculorum morbis conueniunt. CAP. 6.

CVm multa ſint,quæ reſtaurare ſanitatem põt, mihi ab alimento neceſſario incipiendum vi-
detur: nam alijs auxilijs non ſemper utimur, ſed alimento carere nullum animal planè põt;
ſiue ualeat,ſiue ægrotet. Quoniã uerò tutior eſt, & cõpendioſiſſima uia ad affectus leuationem
unica uictus ratio: quandoquidem aliorum medicamẽtorum abuſus,& permutatio,ſicut compe

A ri,multis ſæpe non leues morbos pepererunt:tu animæ meæ Sol,qui calidius es, & humidius tē-
peramentum ſortitus,& ætatē puerilem,vireſq; non ita robuſtas,habitum gracilem,& rarũ,& fa
cilē inſuper ad percipienda incōmoda ſenſionem.Ob tēperaturam,ætatem,habitũ,& raritatem,
aſſumere debes eorũ qualitati ſimilia in nutrimētis ciborum,& potuũ,& quæ valeas cōcoquere:
Ob debilitatē aũt virtutis pauca,& eo ſæpius;pauca quidē,debilitatis viriũ grã, nam onus ferenti
cōueniat oportet:ſæpius verò,q̃a neceſſitas vrget. Athletæ enim,viatores,milites,& oēs, q̃ vali
da exercitia obeũt,modo valeant inculpate,abſtinere à nullis debēt,vel cibis,vel potibus, quę ad
manum ſunt,vel q̃ occaſio præſtitit:q̃a vti ijs oportet,q̃ eſt neceſſitas elargita. Quibus non ſolũ
viuere ita licet,ſed & his,qui negocijs vrbanis plurimum diſtrahuntur,†& patroni, aut vindices,
ꝓpugnandis clientibus negocioſius degunt. {Tu verò,q̃ nunc tui iuris es,hyeme comedes plu-
rima:plurima dico nō ad tuas vires,ſed aliorum anni tēporũ reſpectu.Quemadmodũ,& Hippo- †καὶ τῷ καλου
crates artis noſtræ princeps inquit,"Aeſtate,& autumno cibos difficillime ferunt, hyeme facilli- μένῳ πατρωνι
me,uer ſecũdo loco eſt.Idē rurſus alibi ait,"Vētres hyeme,& vere calidiſſimi ſunt natura, & ſom κῷ βίῳ.Vid.cl.
ni longiſſimi.In his itaq; tēporibus alimēta plura tribuenda ſunt:ſiquidem calor innatus multus 2.39.h.1.Aph.
B eſt,ideo pleniori alimento indigent.Indicio ſunt ætates,& athletæ.Bibes aũt aliorum anni tēpo- 18.Ex.ord.6.e
rum comparatione minimũ.debetq; potus eſſe albũ,& tenue vinum, quod admodum vetus nō 1.Aph.15.Ex.
ſit.Sed & obſonia hoc tempore aſſa debēt eſſe,vt plurimum.Vtendumq; oleribus, & legumini- ord.8.a
bus tum parciſſime eſt.Et hæc oīa magna ex parte calida, & ſicca non ꝑꝑ temperiem ætatemq;
tuam aſſumes,ſed ꝑꝑ intemperiem,quæ ex anni tempore frigida,& humida eſt.Poſt vbi ver ad-
uenerit,potus vberior dilutiorq; patum conducet,& eſculenta molliora paucioraque. Quin &
obſonia ex aſſis ad elixa cōmutabis,oleraq; nonnunq̃ aſſumes.Verum ad hæc ab illis nō ſubito,
ſed paulatim tibi tranſeundũ eſt,ne vniuerſa illa,& ſubita mutatio cōparet offenſam:ſicut traditũ
ab Hippocrate eſt,"Plurimum atq; repente euacuare,vel replere,vel calfacere, vel refrigerare, 2.Aph.51.Ex.
ſiue quouis alio modo corpus mouere,periculoſum,q̃m omne nimium eſt naturę inimicũ:quod ord.19.e
verò paulatim fit,tutum eſt,cum alias,tum verò,cum ab alio ad aliud tranſitur.Vberiorem verò,
& aquoſiorem potum præcipio non plurimum,neq; aquoſiſſimũ. Plurimum.n.& aquoſiſſimũ
æſtate bibitur,quod tempus hiemi planè contrarium eſt. Ver aũt ſicut medio loco eſt inter hæc
C duo extrema,ita mediam quoq; rōnem viuendi requirit.Hæc aũt viuendi ratio tibi conducit nō
ob anni tempus ſolum,ſed ob tuam & temperaturam atq; ætatem.Et hunc in modum,verno tē
pore te geres.Aliis aũt anni temporibus paulo diuerſius,non ꝑꝑ ætatem tuam, & temperaturã
ſolum,ſed & anni temporum intemperiem.Sicut verò anni temporum differentiæ non eandem
victus rationem demonſtrant,ita & corporis habitus.Carnoſos ſiquidem,& molles,frigidoſq;,
& humidos,vt plurimum ſiccius alimentum confirmat:qui contrario modo ſe habēt, cōtrariũ.
Tibi itaque,quia medio es,& temperato habitu,maiori tempore victus ratio temperata conue-
nit.Quæ nanque ſecundum naturam ſunt,vt plurimum ſimilibus indigent: quæ præter naturã,
contrarijs.Puerorum tēperamentum calidum eſt,& humidũ,cum non poſſit auctio, & confor-
matio in alia tēperatura fieri,q̃ puerili.Ob hoc igitur ſimilia te oportet,& multa nutrimēta vſur
pare,vt multa & varia cōcoquere aſſueſcas:quippe hac rōne natura ventrem, & iecur ampla, &
capacia formabit,& alias vna oēs partes.Quòd ſi quãdo tibi plus humiditatis, q̃ pro ſanitate con
ueniat,aderit, ſiccari tñ non vt alij debes,ꝓpterea,ꝙ auctioni nihil æque aduerſetur, ac ſiccitas.
Hac de cauſa vitanda tibi ſunt quæcũq; exiccant,calefaciũt,& extenuãt.Atq; hic modus eſt,quo
D vitã inſtituas vt tua natura valeat inculpatius.Senes autem ꝓpter membrorum quidem duritiē,
frigidi ſunt,& ſicci: propter excrementa verò,frigidi,& humidi.Itaque ſi partium quidem ſolida
rum frigiditate,contrariorum contraria poſtulabunt(nempe frigiditatis calefactionem) in ciba-
rijs,poculentis,& reliqua viuendi ratione:euacuationē verò illis ipſis accommodam, propter ea-
dem excrementa.In his paucum nutrimentum deſideratur,ob virtutis imbecillitatem, id quod
eſt ab Hippocrate traditum: "Qui creſcunt plurimũ hñt innati calidi. plurimũ igitur egēt alimē-
to,alioqui corpus abſumitur.Senibus verò parũ innati caloris ineſt,paucis propterea fomētis in 1.Aph.14. Ex
digent.Et rurſus:"Senes facillime ieiuniũ ferunt.Panes differunt materia,fermentatione, & rōne ord.7.a
coquēdi.Materiæ differētiæ ſunt quatuor:ac primus quidē σιλιγνίτης græce,id eſt ſiligineus,nomi- 1.Aph.13. Ex.
natur. ſecundus σεμιδαλίτης, latine ſimilagineus dicitur.tertius αὐτόπυρος, quem συγκόμιστος quoque ord.6.g
Græci nominauerint,quod ex farina vniuerſa cōportata,non diſcuſſis furfuribus, conſtet. quar-
tus πιτυρίας, ac ſi furfuraceum diceres latine. Horum nos incommoda atque effectus edocebi-
mus.Plurimi eſt alimenti ſiligineus,qui & diutiſſime in corpore moratur,& efficaciſſimus eſt, ſe-
cundũ locum obtinet ſimilagineus,inferior his eſt ſyncomiſtos, ita vt haberi medius poſſit, om-
nibus infirmior eſt furfuraceus. Tibi vero vnicum mihi caput,cũ vales,cōmodiſſimus ſiligineus
eſt:cum renum morbus infeſtat,quod nolim,dum laboras ab hoc abſtine:& ſi te moueat edendi
deſiderium,furfuraceis vti medijſq; tuto poteris. Nam conducibilius tibi eſſe genus hoc pōt,niſi
prohibeat aliquid,quia pauci nutrimenti eſt,& in vētre facit excremēta,quibus ad excretionem
deſcendit expeditius: aſtringitq; non nihil ex furfuris natura, quamobrem ocyus deijcitur, in-
teſtinis

ſtinis ad expulſionem irritatis. Qn̄ in hoc affectu nihil perinde conducit,atq; ventrem ſemper E
lenem,& ſolubilem habere:cum enim probe is ſubducitur,vrinæ poſſunt puriores proferri. Pa-
nes reliqui,maximeque ſimilagineus,contrario modo aluum retinent,quia difficulter ſecernun-
tur.Et hinc eſt,quod iecoris,& renū obſtructiones pariant:tametſi alibiliores ſint,& magis corro
borent.E volucribus laudantur,quæ mediam quandam materiam præſtant extenuantiū,& craſ
ſe ſacientium:vt ſunt perdices,attagenes, galli,gallinæ,columbæ,phaſiani,paſſeres,& ante alias,
quæ turritæ nominantur:hæ nanq; habent naturalem efficaciā. E terreſtribus optimi ſucci eſt ca
ro ſuilla,& hominibus maximopere familiaris,maximeque tum nutribilis,tum corroborās: ſed
glutinoſum quiddam habet,& craſſum:ob id qui diutius ea victitāt,iecoris,& renum obſtructio
ne corripiuntur:eoque longiori ab ea interuallo abſtinendum. Paruorū autē porcellorū carnib.
ſi parum,& aſſidue vtaris,nihil offendent. Ceruinam carnē vitabis,quippe,quæ dura ſit, cōcoctu
difficilis,& melancholica.Ouilla carne vtilius eſt ex interuallis vti,ꝗ excrementoſa ſit,& mali ſuc
ci.Agnorū vero hędorumq; carnibus quoties libitū fuerit,vteris. Ex aquatilibus animalibus,pi-
ſces qui ſaxatiles nominantur,erunt tibi comeſti vtiles:erunt &̄ gobij,mulli,cartilagineorum ge-
nus,aliique qui generare bonū ſucci poſſunt.Ad hæc marinorū aliqui,& qui mollem teſtā hn̄t:
Aſtaci,paguri,cancri,carabi,& carabides,& quibus dura teſta eſt. De fructibus autem quid dicā?
neque enim nobis ceu alimentum idonei ſunt pleriq; ipſorū:ſed ceu medicamenta, quæ ſtoma- F
chū,& ventriculum corroborent,aſſumuntur:De cibariis hactenus.De potu autem dicēdū nūc
eſt,& vino potiſſimum:nam alii liquores vel ad nutritionem nihil conferūt, vel aduerſantur etiā
nutritioni plerūq;.Vinū vero ſolum nutrit,quoniam plus habet ad noſtra corpora familiaritatis,
quam alii humores omnes,nam oleum,& mel hn̄t qdem,& ipſa aliquid conuenientiæ nobiſcū
ſed non tantum,quantum vinum.Sunt tamen vini differentiæ quibus diſcernatur: inter quas pri
ma eſt,quam color exhibet.Secundam præbet deguſtata qualitas: Tertia conſiſtentiæ debetur:
Quarta in odore eſt:Quintam viribus metimur:De quibus omnibus ſingulatim diſſerere ſuper-
uacuum erat:dicendumque eſt,quodnam tibi vinum peculiariter cōducat. Aliud etenim alii vi-
num confert,idemq; rurſus alii minus:Tibi vero conducit tenue,& albū vinum, quodq; parum
aquæ ſuſtineat.Nam eiuſmodi vinum facile deſcendit,& ſuccos qui ſunt in nobis attenuat,& ex-
cernit per vrinas,virtutemq; corroborat.Alia vina tibi non conferunt,ſicut in alijs vtilia ſunt.

De aqua,exercitatione,& lotione. *Cap.* 7.

NOn videtur ab re,de aqua paucis hic ſermonem facere.Aqua tam ſanis, quam ægrotātibus G
commune ſolatium eſt,& magnopere neceſſaria,quod mundanorum,& ſingularium ele-
mentorum hoc vnum ſit,ex quibus vniuerſis tota noſtri corporis conſtō eſt conflata. Quāobrē
de ea fuero haud ocioſe dicturus. Aqua puriſſima tribus ſenſibus iudicatur,guſtu, viſu, olfactu:
Guſtu,ſi nullam plane qualitatem præ ſe ferat,ſed videatur ab omni qualitate immunis: Viſu, ſi
pura,ſyncera,& exquiſite clara.Olfactu ſi eorum nihil ineſt,quæ in aquis vitioſis eſſe olfactus te-
ſtatur;vt ſūt aciditas,putredo,acredo,ſalſedo,aliquodve aliud vitium,quod nomine careat. Qua
tu autem commode quouis & tempore,& modo vti poſſis aqua,ſit puriſſima,defecata, leuis, &
fontana,cuius natura eſt frigida,quod ſi etiam cito a præcordiis deſcendit,potiorem non deſide-
rabis.Haud vero ſicut vino,cibis,exercitiis,vigiliis,& ſomno ſecundum ætatum,& temperatura
rum diuerſitatem aliis,atq; aliis vti commodum eſt: ſic etiam aqua non eadem ſemper vti eſt ex
vſu:Immo quam vtilem eſſe modo diximus,ea vti audacter poteris,& puer,& adoleſcens, & ſe-
nex,quacunque naturæ differentia ſis præditus.Quoniam vero aqua vna plus alia frigida reperi-
tur,hac de cauſa non omnibus prodeſt aquæ frigidæ potu indifferenter vti:verum ſupra modum
calidis,pinguibus, & carnoſis ſiue naturali habitu, ſiue acquiſito,& his qui ſe vehementer exer-
cent,quique conſueuerunt frigidam potare,innocua eſt ſi frigidam bibant.Quod ſi aliter aliqui ſe H
habeant,minus bibant ex ea,q vero iuuenili ſunt ætate,& in rebus ciuilibus verſantur negocioſi,
ꝗ ut exerceri ordinate,& victitare queant,fontanam ſument,relicta niuali aqua.Hæc nanque ta
metſi iuuenilia corpora mox offendere non videtur,noxa videlicet,quæ paulatim increſcit, non
percepta:tempore tn̄ procedēti,cū ætas declinat,difficulter ſanabiles,aut incurabiles plane mor-
bos inducere nata eſt,in neruis,articulis,& viſceribus. Quam offenſionem pars aliqua corporis
percipit,quæcunque debiliſſima eſt natura.Quam ob rē vti debes fontana,& ea defæcata, de qua
plus aſſumas,quam de vino. Ac de aqua quidem breuibus hactenus.Tempus nūc eſt,vt de exer-
citationibus verba faciam.In quibus corpus contentioſius mouendum non eſt, donec videlicet
vires ſuccumbant;nec imperfecte exercitandum, vt membra perſpiratione non ſatis diſtrahan-
tur:ſed vt viribus cuiuſque proportione reſpondeat. Quippe vehementia relaxatione ad aliquid
eſt:quo fit vt dimotio eadem alij ſit exercitatio, alii minime. Vtile eſt igitur quemq; id exercita-
tionis genus eligere,cui eſt potiſſimum aſſuefactus;nec pugilū,curſorū,& luctatorū exercitatio-
nē ſubire.Ab exercitatione verò tria in primis cōmoda proueniunt:nam inſtrumentorū duritiā,
dum

A dum inuicem confligantur,innati caloris incrementū, concitationemq́; ſpiritus motum efficit: Quæ tria uniuerſæ commoditates aliæ ſigillatim ſequunt: Inſtrumentorum nanque duritiam ſequitur firmitas,atque immunitas ab iniurijs, quæ undecunq; in corpore expectantur: Augmentum caloris ſequitur fortis alimenti diſtribuendi attractio,& promptior alteratio,& commodior nutritio,& excrementorum fuſio, per quam dura quidem membra molliuntur, humentia uerò extenuantur,& digeruntur,meatusq; totius corporis dilatantur,& patefcunt: Ex ualido autem ſpiritus motu eoſdem meatus purgari neceſſe eſt,& euacuari ſuperflua excrementa. Cum verò nobis ab exercitatione commoditates tantæ accedant,commodum earum utendarum tempus inuenire difficile non eſt. Nam cum alimentorum diſtributionem adiuuēt,nullam oportet multitudinem crudorum,neq; ciborum, neque humorum, uel circa uentrem, uel meſaraicas,uel iecur,uel reliqua uaſa contineri, quia periculum eſſet,ne effunderentur ad omnes corporis partes,priuſquam concocta fierent nutritioni utilia. Et quia meatus expurgant, euacuantq́; ſuperfluitates,melius eſt ante cibum eas inſtituere." Corpora enim nō pura(inquit Hippocrates) quāto magis nutries,tanto magis lædes. Quare ex prædictis clarum eſt, hoc tempus exercitationibus admodum conuenire. Illud præcipue curandum in quocunq; exercitationis genere, ut fiat in loco ſalubri,& aere puro. Sed hæc de exercitationibus dicta ſufficiant. Crebris autem lotioni- 1.Aph.10 Ex. ord.1.6

B bus utere temperatis,& breuibus,non propter ægritudinem, ſed quod ad auctionem tuam,nutritionem,conformationemq́; faciant. Cui rei optimum erit tempus,cum nutrimentum heſternum perfecte concoctum eſt,& ſubſedit, aliaque iam nutrimenti neceſſitas impendet:item cum & in iecor, & in uenis celebrata concoctio fuerit. Id quod ſciet medicus, qui tibi aſſidet,& tui perpetuo curam gerit. Nempe uentris exquiſitā concoctionē ex deiectionibus: Iecoris & venoſi generis ex naturalibus urinis. Vnde conſtat tibi à cibo lauandum non eſſe, ne obſtructio circa iecur,& renes eueniat. Cauebis etiam vini aſſumptionem protinus à balneis,nam uino caput tentatur:ut conducibilius ſit primo temperatum aqua aſſumere. Igitur non frigidæ aquæ,non uini,non zythi,uel ſiceræ potus mox cū laueris,damno carebit:quippe quæ,& ipſa uentriculum,iecur,& neruos offendant:ſi non temperie,contactu ſaltem. Profuerit inſuper tibi non ſtatim vbi à ſomno ſurrexeris lauare,ſed aliqua dimotione interpoſita: nonnunquam etiam mediocri exercitio. Nā exercitia moderata atque idonea,tuæ naturæ ſunt vtilia, quòd concoctionē, ſanguificationem,& nutritionē meliorem operentur:& ob id ad bonum habitum, ideſt euſarkiā,& ad uitiū robur,& ad perfectā tertiæ concoctionis actionem conferunt. Sed de his hæc quoq; ſufficiāt.

C

Ordo vniuerſæ curationis ante tradita. CAP. 8.

PRòinde ſi te calculorum paſſio repēte inuaſerit, ſi cibum nuper aſſumpſeris, & nauſeam præſentiſcas: totum euomito,ſiue id naturaliter facias, ſiue arte adiutus, utrocunq; modo uiſum tuo medico fuerit,poſtea ſomno te committes. Cumq́; aliqua in aluo indurata iam excrementa hærere ſuſpicatus fueris,clyſtere hæc,niſi quid prohibeat, euacuentur. Quòd ſi dolor intolerabiliter affligit,in aquam calidam te dimitte: Verumtamen ne ipſa,ſicut paulo ante oſtendimus,abutare:nam calida perfuſio dolorem mitigat quidem, ſed uires etiam exoluit, quæ morbi cauſam, & quicquid in corpore inutile eſt,diſcutiunt. Poſt vomitus,& enemata, fomentis, & emplaſtris laborantem particulam delinias: atque id ex medicamentis, quæ naturæ ægrotantis conueniant. At ſi lapis defixus in rene ſubſiſteret, acetum, ſaccharum, acetum ſcilliticum,& quæ lapidem ſimpliciter conterunt,aſſumere oportet, ſicut eſt decoctum radicis graminis, damaſonij, adianti, po-

D lytrichi,& ſimilium. Quæ ſi inefficaces videantur, ijs quæ lapidem frangunt uti poteris, quales ſunt regalium aſparagorum radices, bdellium ex Arabia aduectum, ſemen althęe, milium ſolis, betonica,ſaxifragia, pulegium, capparis ægyptiæ radix, domeſticarum ficuum ſemina, & quæ iſtorum uiribus ſunt propinqua. Quòd ſi aliquo pacto ne hæc quidem proficiant,utendum putarim medicamentis,quæ lapidem potenter frangendi virtutem habeāt. Potenter verò diuidunt lapidem lapis Iudaicus (& ſi calculus in renibus fixus eſt maſculo: ſin in ueſica hæreat, & ob magnitudinem excerni haud poſſit, fœmineo lapide vtaris. Nam maſculus, lapidem qui in renibus eſt frangit: fœmineus, qui in veſica) vitrum "combuſtum, lapis cappadox,& paliuri ſemen. Hæc ſunt, quæ calculum uiolentius frangunt. Si verò craſſus ſuccus in corpore ſubeſt, & vrinarum craſſarum euacuatione ſit opus: craſſam vrinam agunt cardui radix, rubia, & ſimilia. Quòd ſi frequentes vrinas ducere opus fuerit, frequentes vrinas ducent acorus, paſtinaca, aſſarum, ammi,& ſimilia. Quòd ſi natura in deponenda urina pigra fuerit ipſam excitabunt, ſcordium, chamædaphne, bryoniæ cauliculi,& quæ uiribus ſunt ad hāc rem paribus. Quæ verò mouendæ urinæ naturam habent, ea periculoſius lapidem pellunt: temperatura nanque ſunt acri,& ob id calida,& ſicca, inſuperq; naturæ colligentis,& ſegregantis collectam ſeroſitatem. Sed quæ ignitas conſtitutiones in ſe non habēt, rumpendo lapidi ſunt idonea, quia incidunt opportune,& minimam caliditatem obtinent. Caliditas autem exiccando potum colligit, non incidit, aut diuidit.

A.lq.f.18. t.2.c.19.f. 361.h

Quapropter

Quapropter quæ minus calida, cum hoc, quod incidendi facultatem habent, ſunt meliora. Quæ E
verò vrinam mouent, calida ſunt, & ſicca, atq; acria, quamobrem ſecernunt quidē ſeroſum ſanguinem: ſed quicquid in ſe craſſius ille habet, id cogunt, & compingūt. Propterea ijs, qui calculorum morbo ſunt affecti, apponi non debent. Hæc tamen, ſi ueluti ductoribus, & uectoribus ad locum affectum uſi quandoq; fuerimus, proderūt. Cæterum poſt lapidis excretionem, {medicamenti} vtendum eſt opportunis† {ad reficiendum, & colligēdum} quæ morſu, aſperitate, & feruore deſcēdens calculus exulcerauit: præſertim, ſi magnus atq; anguloſus is ſuit. Poſtea ubi corpus ex*colligentium {medicamētorum} beneficio, ſatis* collectum agnoueris, rum & foris, & intus præſeruantia admouebis. Sed ne in hoc rei ſummam eſſe putemus. Immo quantiſper ad prouidentiam hanc opera datur, tantiſper conferentibus tam cibis quàm potibus, & quæ concoquere ualeas, vtaris. Ex nutrimentis enim, & potibus, quæ naturæ tuæ conueniunt, balneiſque, & exercitijs atque ſimilibus, virtutes ſingulariter corroborantur: ſicut inuicem, ex illorum contrarijs debilitantur, & deijciuntur. Hinc eſt, quòd propter virium erectionem, & uigorem, uſus ſimilium maxime deſideretur. Viribus etenim roboratis, & confirmatis, tantum momentum ad morbi generationem habere nihil poteſt, quin ab ijs illico profligetur. Quod adeo uerum eſt, ut nihil ſubeſſe in uniuerſo corpore inutile cædem patiantur. Hæc ſunt pauca, quæ non equidem F
in iuſtam hac de re inſtitutionem, ſed breuem ſubmonitionem ſedulo tuus miniſter tibi offero. Quod ad perfectam de his omnibus traditionem attinet, id nobis uetuſtiſſimi ſapientiæ profeſſores diligenter proſecuti exhibuerunt. Quod reſtat, medicus qui tibi à latere eſt, & curam tui perpetuò gerit, meus conſeruus, & hæc, & ueterum ſcripta, & tuæ naturæ conuenientia me magis, & aliis omnibus, quantum homini permiſſum eſt, proſpexit, ex ijs, quæ edoctus iam eſt, & ex naturæ tuæ exprompta cognitione perſpiciet. Ei te ergo ſolum committas, nam ita te ille (quod Deo teſte affirmare auſim) ſedulo curat, ut quiſquam alius curate omnino poſſit. Quando quidem is, cui natura hominis alicuius perſpecta ſic eſt, ut quid ſecundum naturam in ea ſit, exploratum habeat, expeditius aliis omnibus cognoſcat, quid præter naturam eidem acciderit. At quāquam animus erat diſceptationem logicam de paucis quibuſdam in medium afferre, id tamen reſeruandum in aliud tempus uidetur, nam in præſentia locum habere nō poſſunt. Cuiuſmodi eſt, quinam ab hoc affectu liberari poſſint, qui liberari non poſſint, & an lapis hic cauſa ſit, an morbus, an morbi ſymptoma. Et, ſi eſt cauſa, præincipiens ne ſit, antecedens, an coniuncta: Idq; ſimilariumne, an inſtrumentorum G
an utrorumq;. Iā ſi morbus eſt, an ſimilaris ſit, an inſtrumentalis, an cōmunis. Si ſymptoma, actione ſit læſa, an excernatur, quod retinendum erat, uel retineatur, qđ excernēdum. An affectus ſit quidam, an utrūque illi ſic acciderit ut & cauſa ſit, & morbus, & ſymptoma.

H

† κατακεραστικοῖς.

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE OFFICINA MEDICI
COMMENTARIVS PRIMVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Communi vniuſcuiuſque artis dignotione conſtituta, docet, ex quibus conſtet: quibusq; munus eius Medicinæ compleatur, quæ manuum opera exercetur. Liber autem hic de ijs quæ in Medicatrina fiunt, aut Hippocratis, aut Theſſali eius filij, Galeno teſte eſt, ad memoriam magis, quàm ad editionem compoſitus.

D

Opus hoc ad medicum pertinens inſcripſit [de officina medici]: ſatis autem fuerat [de iis, quæ in officina medici], ſicut nonnulli Dioclis, Philotimi, & Mantiæ opera inſcribunt. Nam, cum ſinguli horum de eadem re libros confecerint, legitur quidem in pleriſque inſcriptio ſine præpoſitione atque pronomine [officina medici]: in paucis autem præpoſitis illis [de iis, quæ in officina medici]. Sed eorum volumina præceptis plena ſunt. Hippocrates verò, ubi in ſuo libro ea recenſuit, quæ medicinam manu curantem perficiunt, faſciandi rationem exequitur, cui voluit medicum primò aſſueſieri: quæ res in ligno, quod in hominis ſpeciem exculptum ſit, vel certè in pueruli corpore fieri poteſt. Hæc liber ipſe, priuſquam ſingularum partium explicationem aggrederer, præfari me coegit: iam venio ad ea, quæ me impellit non li-

A ſcribitur,notabimus,ſi reliquæ totius corporis notæ ſalutem denuncient,conſiſi etiam eſſe natu-
ralem hominis faciem,vt rem magis perſpectam habeamus,de iis,qui ante ipſum nouerint,per-
contabimur:qui vbi idem afferent,noſtram prænotionem confirmabunt.nō perinde tñ ſciemus
ac ſi ipſi hominem nouiſſemus,atque adeo,ſi vſi familiariter eſſemus.eo enim quod bene valen-
tem ſæpenumero viderimus,in ſignis, quæ in ipſo apparent,nunc, vbi aduerſa valetudo eſt,di-
ſcriminis modum certius deprehendimus. Vt.n.audiuerimus,coniecerimusque hominem acu-
tis naribus eſſe & concauis oculis,familiaris duntaxat modum intelligit, quæ res medico in pri-
mis neceſſaria eſt.non enim id ſolum nouiſſe operæpretium nobis eſt,quod corpus à naturali ha
bitu receſſit,ſed quatenus nares acutiores ſint,oculi magis concaui,tempora collapſa, & alia ſin-
gula,quæ deinceps exequitur:è quibus,quod ſimili maxime contrarium eſt,non ſimpliciter gra-
ue dixit,ſed grauiſſimum,eſt autem maxime contrarium , quod à naturali habitu diſtat longiſſi-
mè.ergo quemadmodum,quod maxime contrarium eſt,non ſimpliciter graue,ſed grauiſſimum
poſuit,ſic graue magis minusve dixit,quatenus plus minusve contrarium ſe oſtendit. Notæ igi-
tur,,quæ in facie ſunt,nullo negocio percipiuntur,& plurimum ponderis habēt,tum quas à prin
B cipio protinus recenſuit,tum quas de oculis ſubiicit.Complura autem ex ijs,quæ in prognoſtico
rum libris tractauit,ſi mentem adhibeas,intelliges partim non maxima eſſe,partim nō facillima,
partim quibus vtrunque abeſt,vis.ſ.& facilitas,quæ in eorum librorum expoſitione latius perſe-
quuti ſumus,perſequemur & nunc exempli cauſa nonnulla. Nam,quod æger ſupinus cubet bra
chiis cruribusque ſimiliter iacentibus,vt reſolutis,nō modo ob grauem affectum euenire poteſt,
ſed ob mollitiem quoque hominis,delitiasq; vltra modum.quare niſi mores ęgri cognitos habea
mus,facile decipiemur. At fieri minime poteſt,vt quos curamus,omnium nobis mores innote-
ſcant.quamobrem percontari hos oportet,præterquam in paucis.Comperimus quidem aliquā-
do non magni momenti rem denunciari,vt in ijs,quæ ad cubandum pertinent:interdum maxi-
mi,vt in viro ornato,vbi trucem vultum habeat,vel flatum per ventrem reddat cum crepitu,do-
lorem,aut mentis alienationem ſignificat,ſi in eo ſit,quem id facere audiente aliquo puderet: ſed
ſi nullam præſentium rationem haberet,nihil is prorſus oſtenderet. Quocirca hic ēt nouiſſe ho-
minis mores conuenit,non ſecus atque conſuetudinem in ventrem cubantium,eorumque natu
ram,qui per ſomnum dentibus ſtrident,vel quorum palpebræ non committuntur.namque hæc,
C vbi cubantis conſuetudinem,vel naturam medicus nouerit,aut ab altero quæſierit, qui eos co-
gnoſcat,indiciū faciunt,idq; modò boni mō mali.In vrina verò nigra,nigro itē ſputo,tū in atra
bile,morbi initio apparentibus maxima vis ineſt,& expedita cognitio:ſicut è contrario in acutis
morbis ſummam ſecuritatem pollicetur facile ſpirare,ſubſidere in vrina album leue & æquale .
Hæc de ijs,quæ ad cognitionem pertinent,poſuiſſe volumus,vt ſint exempla eorum,quæ maxi-
mam vim habent,& cognitu facillima ſunt,tum quorumcunque,quomodocunque nobis innote
ſcant,ſeu experimento ſeu ratione.quanquā non tantā vim habent,nec æque facile percipiun-
tur,niſi ægri vſus,natura,mores,vel ſciantur,vel quærantur. Deinceps mihi ſermo erit de ijs, quæ
attinēt ad chirurgiam.Vt autem res magis in aperto ſit,quoddam exemplum apponemus, quod
adhibetur in libro de" articulis inter initia protinus,vbi de prolapſo humero agitur.in quo,idem Sect.1.c.3.7. 251.g.
quod maximum eſt,nullo negotio comprehenditur.nam,ſi quod turgidum,rotundum, ac durū
in ala ſe oſtendat,id ibi eſſe nulla ratione poteſt,niſi humeri caput ſuo loco motum in alam exci
derit.Sed ſinus in ea parte,quæ humeri iuncturæ ſuperiecta eſt,commune indicium eſt,humeri ꝓ
lapſi,& lati ſcapularum oſſis,quatenus ſummum a iugulo recedens,attollitur:atque idcirco deb e
mus affectam partem integræ comparare,quæ vbi non ſuæ naturæ deprehendatur,exiſtimare li-
cebit humerum excidiſſe.In hoc igitur ſigno,non æque magna vis ineſt,& expedita cognitio, at
D que in tumore ſub ala.imbecillius adhuc eſt,quod ex motu colligitur, humerus enim ſurſum nō
porrigitur,& vbi huius partis muſculi atteruntur,tenduntur,inflammantur : & vbi aliquæ ipſo-
rum fibræ altius abrumpuntur.Ego autem huiuſmodi caſum aliquando nactus ſum.latum ſca-
pularum os ſummum ante a iugulo receſſit,deinde alterius brachij humerus loco ſuo motus eſt,
quod accidit in palæſtra.intuitus autem medicus ſedem iuncturæ humeri ſuperiectam ab vtraq;
parte æqualem,inconſiderate dixit eum ipſum locum plagam accepiſſe,& iure hominem dole-
re,iuncturam vero illæſam eſſe.quocirca præcepit,vt in balneum iret quam celerrime , & mul-
to vſus oleo in ſolio moraretur:atque vbi exiret lana tincta in oleo, cui paulum ceræ adiectum
eſſet,ictam partem obtegens,ſe contineret in lectulo,queſceretque.His factis,homo , quum to-
tam noctem dolore vrgeretur,mane eundem medicum,& quoſdam alios accerſiuit ex ijs, quos
non ratio,ſed ſola ſuſtinent experimenta.Qui pridie ob temeritatem deceptus , articulum bene
ſe habere protulerat,vbi ad ægrotantem acceſſit,videns duos alios medicos ſe ignobiliores , vt
qui paruipenderetur,iniquo animo tulit,id tamen diſſimulans promptius adhuc ob indignatio-
nem dixit,articulum nullo modo læſum eſſe,quum vtramque partem iuncturæ humeri ſuperie-
ctā ſimilem inueniret,cumque inflammatio iam ictum humerum occuparet. Perfundens igitur
hominem multa aqua calida,ſubinde oleum copioſè immiſcens , iuſſit, vt lana ſurſus circumda-

A corpore ad exemplum ſanorum ſimilia ſunt, aut diſſimilia: item quędam maxima eſſe & facillima, quædam cum ipſis neceſſariò percipi: nunc iam (quod ſupra commemorauit) quænam illa ſint, exequitur inquiens [quæ & videre, contingere, atque audire licet]. Videre quidem licet quæ conſpectui ſubijciuntur: contingere, quæ tactu: audire, quæ auribus comprehendi poſſunt. Ergo, quæ inter prognoſticorum initia de facie proponuntur. [Nares acutæ, oculi concaui, collapſa tempora] ſentiuntur viſu: tactu, frigidæ aures: tactu ſimul & viſu, cutis faciei dura, arida, atque extenta: quæ eodem libro ſequuntur, auditui ſubiecta ſunt, nempe ſternutamentum, tuſſis, crepitus, ſtrepitusq; hominis præter naturam loquentis, uel quod mens non conſtet, vel quod uox ſit ſtridula, rauca, aut huiuſmodi quopiam uitio affecta. In morbis autem, quæ manum poſtulant, oculis expoſita ſunt, quæ nigreſcunt, rubent, tum quæ quauis ratione ſuum colorem uariant aut retinent. addo exempli cauſa in humero, quod ſinus in parte eius articulo ſuperiecta, & extremitas lati ſcapularum oſſis elata, uiſu percipitur, caput in ala contingitur, auribus accipitur ſtrepitus in corpore ægrotantis, quemadmodum ubi, thorace perforato, è plaga fertur ſpiritus cum ſono. 1.Prog:6.& 7. 4.194.a

3 B *Quæ item oculis, tactu, auribus, odoratu, mente ſentiuntur.*

Subiecit hic omnibus ſenſibus mentem, quam dixit γνώμην (græci communiter νοῦν & φρένα vocant, & λόγον, hoc eſt rationem) ſed quoniam & in uoce quædam ratio eſt, philoſophi illam dixerunt ἐνδιάθετον, hoc eſt interiorem, ut ab hac ipſam ſeiungerent. Comprehenditur interiori, quid cuique conſequens ſit, quidq; contrarium, ad hæc diuiſio, compoſitio, reſolutio, demonſtratio, & ſi quid eſt generis eiuſdem. Requiritur autem non immeritò, cur olfaciendi & guſtandi ſenſus ante ſeorſum mentionem non fecerit, quum dixit, [quæ & uidere, contingere, atque audire licet.] poſtea verò omnes quinque proponens, mentem quoque adiunxerit. Multi ſanè dixerunt nonnulla abſurda, & quæ ſcribi non merentur: alij verò probabilia, ac memoratu digna. hinc autem ordiuntur. Hippocratem dicunt præcepiſſe, ut ex eorum, quæ ſub ſenſus cadunt, ſimilitudine ac diſſimilitudine, morborum notas intelligeremus. Proprie autem ſub ſenſus cadere uolunt ea, quæ, ut cõprehendantur, non aliam potentiam requirunt, ſed una ſenſuum comprehenſio ſufficit: ſub ſenſus cadere ſimiliter, ſed non proprie, quæ pluribus ſenſibus ſimul, & tum memoria tũ
C ratione, quam uocant componentem, & colligentem, accipiuntur. Colorem verò ex eorum numero eſſe exiſtimant, quæ proprie ſub ſenſus cadunt, itidem ſuccũ, vaporem, uocem; præterea duritiem, mollitudinem, calorem, frigus, & uno nomine qualitatem omnem, quæ tactu comprehenditur: at mali, mali punici, piri, aut cuiuſuis alterius rei totam naturam ſenſu minime percipi, ſed (vt Plato dixit) opinione cum ſenſu rationis experte, omniaq; eſſe opinabilia arbitrantur: & propterea quoſdam ſæpius in ipſorũ cognitione decipi, cum uel colorem tantum, uel figuram, uel vtrunque naturali non abſimilem intuentur. mala enim, mala punica, pira, vuam, nucem iuglandem, & plura alia ex ijs, quæ edendo ſunt, ubi ex cera componuntur, priuſquam uel ad nares admouentur, uel guſtentur, tanganturque, è veris abhorrentia non uideri: eum verò falli non poſſe, qui ipſorum uſum ſingulis ſenſibus æſtimet: omnibus autem rem diſcutere ſine memoria & enumeratione non licere, & hanc non ad ſenſum aut memoriam pertinere, ſed ad mentem. nominãt autem enumerationem, non ſolum [illegible], ſed etiam [illegible]. Hippocratem ergo, quum inquit [quæ & uidere, contingere, aut audire licet] volunt eorum, quæ ſenſibus ſubijciuntur, meminiſſe, ut exemplum aliquod in medium afferret: atque ubi ab ijs, quæ ſenſibus ſimpliciter, & proprie ſubiecta ſunt, ad totam naturam tranſit, abſtractione ſenſus omnes, & mẽtem quoque commemoraſſe, ita, ut uniuerſa oratio ſit huiuſmodi. Aggredi medicus debet ad vitiorum notas, orſus à
D ſimilium ac diſſimilium inſpectione, interdum ſolam qualitatem, interdũ tota conferẽs corpora. quæ quidem expoſitio ratione non caret. Eſt & altera hunc in modum, Hippocratem, quum inquit [quæ & videre, contingere, atque audire licet] de medico loquutum eſſe: quòd verò addit [quæ item oculis, tactu, auribus, odoratu, guſtatu, mente ſentiuntur] ad ægrotantem ipſum referri, ita, ut medicus non modo indicia colligat ex iis, quæ ipſemet, ſed ex iis, quæ æger videt, tangit, olfacit, guſtu, tum ex eius mente, quatenus labat, aut conſiſtit. quòd autem medico ad cognitionem expediat nouiſſe, mẽte ne homo labatur, an ſui compos ſit, in aperto eſt. Placet aliis, quod ſcribitur [quæ item oculis, tactu, auribus, odoratu, guſtatu] ad ægrotantem, quod adiungitur [mente] ad medicum pertinere. ſi quidem ex iis, quæ cubans videt, audit, contingit, guſtat, medici mens aliquid ratiocinatur. conijcit enim de laborantis guſtatu aliquid ad ipſum pertinens, non ſecus ac de morbo. nam, ſi guſtanti amara omnia uideantur, quemadmodum iis, quos morbus regius male habet, redundat in lingua bilis: ſi ſalſa, pituita ſalſa: ſi acida, acida ſimiliter pituita plurima in ea eſt. ſicque hominem dicunt qualitatem ſui ſudoris interdum in os deſtillantis percipere. Hoc pacto enodantibus aduerſari uidetur, quòd olfactum medici præterierit, quamuis eo ſæpius vtatur, cum indicia ex deiectione, urina, ſputo, vlceribus, ſpiritu ægrotantis, collecta, olfactu à medico æſtimentur. Porrò autem à ratione non abhorret, fuiſſe

hunc à librario prætermiſſum,ſicut alia multa in plurimis Hippocratis aliorumq; voluminibus, E
partim omiſſa inueniuntur,partim euidenter deprauata. Nec abſfuerunt,qui locum hunc ita ex-
planarent,non idem ſcilicet ſignificari his verbis / quæ videre,cõtingere,& audire licet / atque il-
lis / oculis,auditu, tactu ſentiuntur./ poteſt enim videre quis,contingere,aut audire,nullo modo
re comprehenſa: ſentire verò ſine comprehenſione non põt. Refertur huiuſmodi explicatio ver
bi / ſentire / ad Semium Stoicum,cui propterea ſubſcripſit Iphicianus Quinti diſcipulus,qui Stoi
cam philoſophiam ſequutus eſt.Quod cenſent igitur huiuſmodi eſt. Priora verba ſolummodo
in rerum genere,ex quibus notæ ſumuntur,accipi debẽt:ſequentia in eodem ad vnguem habito
atque comprehenſo,quaſi ita ſcripſerit.Colligendæ notæ ſunt ab ijs,quæ in corpore ægrotantis
ſuæ naturæ ſimilia & diſſimilia ſe oſtendunt.Sunt autem hæc ea , quæ ſubiecta ſunt ſenſibus, atq;
ex ijs ipſis,non quæ non bene videntur,aut audiuntur,vel quouis denique ſenſu non bene ſen-
tiuntur,ſed quæ ſingulorum ſenſuum comprehenſione & mente percipiũtur.abuſum verò Hip-
pocratem dicunt vocabulo / ſentiuntur / de mente verba facientem: Ita vt in prioribus verbis
ſenſum vnum,vel alterum prætermiſerit,vniuerſum enim eorum genus ſub exemplo demõſtra
uit:in ſequentibus omnium meminerit,& mentem adiecerit, magis exquiſitam firmioremque
enunciationem reddens. nam commune eſt omnibus comprehenſi obiecti ſpeciem imprimere.
Sed,quum,quod polliciti ſumus,præſtiterimus,referentes,quæ nonnulli probabilia attulerunt, F
ne videretur Hippocrates eadem ſæpius repetere,proximum eſt,vt ad ea,quæ ſequuntur,venia-
mus: tu verò ſuperiores ſententias ſerutatus optimam eligas. Vſurpat autem γνώμης vocabulum
more priſcorum,quod idem ſignificat, atque mens,ſiue intelligentia. quã rem, & ſi poſſem mul
torũ teſtimonio confirmare,pauculos tamen adducam,qui mentem γνώμην dixerunt. Critias
igitur in primo aphoriſmo hæc ſcribit / Nec quæ reliquo corpore ſentit,nec, quæ mente intelli-
git./ & iterum/ Intelligunt homines mente an ſanus aliquis ſit. / Et in primo libro,qui de collo-
quijs inſcribitur / Si ipſe excitatus ita fuiſſes,vt mente valeres,non ſic ab ipſo tibi iniuria fieret, &
in eodem ſæpenumero,& in ſecundo colloquiorum,γνώμην ſæpius mentionem fecit,ſenſibus ip-
ſam in diuiſione opponens. Adhæc Antipho in primo de veritate / Qui hæc intelligit , nec ocu-
lis longitudinem comprehendit: nec qui longitudinem intelligit,ſine mente eam intelligit. / præ
terea / Omnes enim homines,tam in ſecunda,quam in aduerſa valetudine,atque in alijs omni-
bus mente vtuntur. Et Plato,ſicut prius ſæpe,ita in quinto de rep./ Huiuſmodi igitur,cogitatio-
nem,vt cognoſcentis mentem,ita opinantis opinionẽ rectè dicere poſſumus./ Et Lyſias in Po-
lyuchum/ Ille enim,in omnibus rebus,quas ſua vſus mente,pro noſtro populo geſſit , multorũ
bonorũ in noſtra ciuitate cauſa fuiſſe videbitur,& multa hoſtibus attuliſſe incommoda. / Aeſchi G
nes item Socratis in Miltiade,& Hyperides in Dioclem,& alij rhetores,medici,atque poetę,quo
rum omnium meminiſſe ſuperuacuum eſt,eodem modo id vocabulum vſurparunt.

4 *Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus intelligi poſſunt.*

Iure etiam hic quæritur , quas præter ſenſum , & mentem,natura nobis potentias dederit ad
percipiendum obiecta exteriora. Adiungit enim / quæ item omnibus, quibus cognoſcimus,
intelligi poſſunt / perinde quaſi non enumerauerit omnes . Explicabo igitur , quamobrem
hæc adſcribi ab ipſo exiſtimem, illud præfatus, quod & ſequentibus neceſſarium eſt,& memoriæ
proditum fuit à multis veterum: quibus placet ex opinionibus,quas videntur ſectarum auctores
inueniſſe,nullam eſſe nouam,ſed,quæ priori ſæculo tradita fuerunt,vnà cum aliorum mente in-
teriiſſe . Si quis in opinione ad res ipſas animum aduertat,neque Pyrrhonis ſectam,neque Aca
demicam,Stoicam,Peripateticam,nec quamuis aliam, poſt Hippocratem ſumpſiſſe initium iu-
dicabit,quum ipſi Pyrrhonei ad vetuſtiſſimos auctores ſuam referant ſectam . Quocirca veriſi-
mile eſt,vel adeò non veriſimile , ſed neceſſarium Hippocratis ſæculo de naturalibus iudicandi H
potentijs diſceptatum eſſe, & quoſdam nullam talem poſuiſſe,quemadmodum poſtea Pyrrho-
nei: quoſdam ſenſum duntaxat: alios nihil huic tribuentes, id verum putaſſe , quod vulgatum
eſt / Mens videt, mens audit, cætera ſurda ſunt & cæca: / alios vtramque dediſſe iudicandi poten
tiam,ſenſum in ijs, quæ ſenſibus ſubijciuntur,mentem in ijs, quæ comprehenduntur intelligen-
tia: quoſdam alias animi noſtri potentias concepiſſe. Itaque Hippocrates,vt eorum vitaret im-
portunitatem,generatim duarum potentiarum meminit,ſenſus & mentis quas ſolas in nobis(vt
ſcitis) vbique docui cognoſcendi ac iudicandi vim habere: propter cauillatores autem orationi
adiecit / quæ item omnibus , quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt. / Iam verò aliqui cenſent
aliam eſſe naturam intelligentiæ,aliam mentis, aliam illius rationis, quam ἐνδιάθετον vocant, at-
que harum plures adhuc potentias introducunt. Nos autem in libris, qui de communi ratione
ſunt,tres hominibus in vniuerſum ineſſe potentias demonſtrauimus,quibus ad artes conſtituen
das,libroſque conficiendos vtuntur , ſenſum, mentem,memoriam. atque in memoria quidem
hærere ſeruarique quicquid ſenſu ac mente conciperetur, quum ſingularum rerum naturam nõ
inueniat,

A inueniat,ſed eorum,quæ inuenta ſunt receptaculum quoddam ſit:ad ea verò, quæ inquiruntur
inuenienda,iudicandaq; naturam nobis mentem dediſſe ac ſenſum.Sed,vbi de his verba fiant,de
mus.ſi qui ita ſentiant,aliam vim eſſe intelligentiæ,rationis aliam:rurſusque,ſi velint,aliam men-
tis,aliam conſilij,quum aduerſus eos id nobis ſufficiat, quod omnes homines euidenter cogno-
ſcunt malum,meſpilum,vuam,& alios fructus,ſiue vna animi potētia,ſiue altera,ſiue tertia, ſiue
pluribus comprehendantur. Omnes autem homines æquè ſibi perſuaſum habent ſenſum, mē
tem,memoriam,& voluntatem eſſe.quæ Aſclepiades,quaſi nulla ſint,præter alia multa conatus
eſt ſunditus euellere.His igitur propoſitis ſatis planam eſſe cauſam exiſtimo, cur ijs, quæ poſtre-
mo perfectè docuerat, adiunxerit / quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt./
Inire medicus debet artis opera,initio ab affectuum cognitione accepto, comparans ea, quæ in
ægrotante apparent,ad ea,quæ in ſanis conſpiciuntur,intuitus,quæ ſimilia, quæ item diſſimilia,
& hæc,atque alia omnia ſenſu ac mente comprehendere: tum,ſi qua ſit præter has potentia, quæ
communiter poſſit ſecundum naturam de omnibus iudicare, hac etiam perinde, atque illis de
inuentis iudicare, ſicut etiam cognoſcere omnes homines poſſunt, quemadmodum nos in me-
dicinæ operibus, principio habentes pro materia, quæ ſenſu comprehenſibilia ſunt, his verbis /
quæ contingere atque audire licet: / potentiam vero hæc iudicantem duplicem, ſenſum ſcilicet,
B & mentem,quam oſtendit,cūm inquit / quæ item auribus, odoratu, guſtu ſentiuntur. / vtrique
autem euidenter memoria ſubſeruit. ſiquis aliam quamuis potentiam introduxerit,nihil pugna-
bimus, modo ſubiectæ materiæ vtilis videatur His enim verbis / quæ item omnibus, quibus co
gnoſcimus,intelligi poſſunt / & mentem complectitur,& permittit,vt ſi quis aliam iudicandi po
tentiam eſſe arbitretur,illam quoque nobis declaret. Hactenus igitur, quæ in hoc libro tradita
ſunt ab Hippocrate,communiter ad vniuerſam medicinæ artem pertinent,atque idcirco ea eſſe
procemium totius artis propoſui. Proxime autem tranſit ad medicinæ partem, quæ manu me-
detur,& ex ijs, quæ huius partis ſunt, ad ea,quæ in officina medici diſcere poſſunt,aut tractare,
qui in arte primùm exercentur. Nemo autem exiſtimet expoſitionem me longiorem præter
meum morem feciſſe. ſiquidem, quæ totius artis communia ſunt, pluribus verbis explicari de-
bent,quàm quæ propriè ad ſingula pertinent, vt quum maxime,vbi quis in aliquo opere ipſa
pertractet, nunquam aliàs commemoranda: id quod ego conſtitui in horum librorum Hippo-
cratis expoſitione, vbi de mente,ac ſenſu omnia perſequutus, eorum, quæ proximè retuli nul-
lam,amplius faciam mentionem. Quin hæc dixi paucioribus fortaſſe, quàm res petebat,quia,
C quum proponere poſſem agitatam de numero potentiarum animi controuerſiam,ac de ea pro-
nunciare, magis operæpretium duxi,eum,qui harum abſolutam notitiam requirit,ad librum de
communi ratione reijcere. Aliud etiam vertitur in dubium,vbi pręcipit,vt ab inſpectione illius,
quod ſimile eſt,& diſſimile,inchoemus, propterea, quod non ita diſtincte omnibus notum ſit,
quo ſimile,& idem,inter ſe diſtent. quod ipſum de induſtria omiſi alibi explicatum. Attinent ad
eandem contemplationem & alia multa,quæ ſimiliter præterij:& hoc,vtrum,qui medicinam in
vſu poſitam profitentur,eorundem vel ſimilium obſeruatione vtantur. ex ijs enim quidam ſimi
lia cenſent animaduertenda,alij cautiores ea,quæ ſuæ ſectæ vniuerſæ conſentanea ſunt, tenen-
tes, omnia eadem obſeruari volunt, ſeu ad morbos ſignificandos, ſeu ad prognoſtica, ſeu ad
curationem pertineant: & Dionem phreneticum eundem eſſe, atque Theonem phreneticum,
quatenus ambo febricitantium inſania opprimuntur. alij neque ſimile vno modo vſurpari di-
cunt atque intelligi,ſed duobus,vno quidem ſimile ſignificat, quod nulla conditione differt, vt
Caſtor, & Pollux: altero non huiuſmodi,ſed id, in quo maius & minus conſpicitur. Quin &
apud vetuſtiſſimos medicos ac philoſophos, quorum ſcripta adhuc extant,videre licet, ſimile
ita vſurpatum,vt qui confuſè ipſo citra omnem diſtinctionem vtantur, & modo eandem for-
D mam habentia nulla ratione diſtantia ſimilia dicant,vt dextrum oculum & ſiniſtrum,quū vterq;
in eodem homine conſideratur:modo,vbi vnus glaucus,cæſius alter eſt,aut niger, vel quatenus
oculi ſunt in diuerſis quoque hominibus,ſimiles vocent.Magis tamen conſuetum eſt apud ipſos
glaucum glauco,& cæſium cæſio,non ſecus ac naſum aduncum adunco,ſimum ſimo,rectum re-
cto,ſimilem appellare.

5 *Quæ autem ad Chirurgiam,in Officina medici.*

Huiuſmodi breuitate conſtat eos de induſtria vti,qui volunt obſcurè quid enunciare. nam,
vbi interdum vno nomine aut verbo adiecto,interdum altero,aut ſummum tertio, lucida reddi
oratio poterat,cur neget quis eius auctorem operam dediſſe obſcuritati? Equidem verborū for-
mam adiungam,qua quis claram feciſſet orationem:ea eſt.Medicinalis ars vniuerſa in affectuum
cognitione ad ea commune conſilium dirigit, quæ ſanis ſimilia ſunt, aut diſſimilia, ex illis,
quæ mente ac ſenſu apertè comprehenduntur, inueniens, atque dijudicans,è quibus, quæ chi-
rurgi tantummodo ſunt,exequatur,atque ex his ipſis, quæ in officina medici oſtendi addiſcen-

tibus,aut præſtari ægrotantibus poſſunt. Sic igitur diceret,qui claré loqui vellet. Officinam medi ci κατ' ἰητρεῖον appellat,cuius nonnulli poſtremam ſyllabam per ω ſcribunt: quo modo ſi ſcribatur, ſignificabit,in arte medicinali,non in loco,quem ἰατρεῖον appellamus,quaſi ita dixerit: Quæ in me dicinali arte eius partis ſunt,quæ manu curat,talia ſunt. In ſequentibus autem paret eum,qui librum compoſuit,ſeu Hippocratem ipſum,ſeu Theſſalum eius filium,non explicaſſe omnia chirurgi munera, ſed neque omnia, quæ in medici officina aguntur, ſed ex his ipſis, quæcunque addiſcere debent,qui primas inſtitutiones aggrediuntur. Quin & inde originem traxit inſcriptio libri,quam poſtea ſequuti ſunt Diocles,Philotimus,& Mantias. Satius autem fuit ſic inſcribi,περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον.hoc eſt,de ijs quæ in officina medici fiunt. Miror autem Aſclepiadem,qui κατ' ἰητρεῖον ſcripturam ſeruans,putauerit ſignificare artem medicinalem, quam κατ' ἰητρεῖον ſignificat,at non κατ' ἰητρῶν.ſic,vt ἰατρεῖον pro officina accipiatur,ἰατρῶν ad morbos curandos pertineat.. Sed huiuſmodi contemplationes attinent ad nomina,quibus parum inſiſtere debent, qui in rerũ veritatem incumbunt. Ea verò,quæ propoſita ſunt,proximis verbis docere incipit. E

6 *Aegrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen. Vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus.* F

Omnia hic percurrit à quibus,per quæ,quibus cum,& circa quæ chirurgia exerceatur: deinde narrat quale eſſe prædictorum vnumquodque debeat,& quomodo,aut quo tempore adhiberi. Ex his pleraque in aperto ſunt,ſicut ægrotans,agens,miniſtri,machinamenta, lumen: ſed & in ſequentibus ab ipſo quoque auctore exponuntur,quum referat, quomodo æger ſe medico exhibeat,qua ratione medicus agere circa ipſum debeat,& aſſiſtentes ſubſeruire. Non ſecus etiam quęcunque de machinamentis,& lumine,nouiſſe nobis neceſſarium eſt,in ſequentibus perſequitur. Poſt hæc vberius de faciendi ratione pertractat,non quò multa verba faciat, in toto enim libro ſtudet breuitati: ſed quod nihil,quod vtile ſit,voluerit præterire. Ergo quæcũque propoſitis verbis continentur,præterquam [ægrotans,agens,miniſtri,machinamenta,lumen] examinanda ſunt. Atque ante omnia [vbi] quod primò propoſitum eſt, ὅκου dixit,cuius dictionis poſteriorem ſyllabam Iones per κ,nos per π ſcribimus.hac ſignificat locum,in quo quis ſitus eſt. quocirca non abſurdè dicet aliquis ad omnia, quæ dicta ſunt, eam referri. Siquidem ægrotanti idoneus locus opus eſt: vocantur autem ægrotantia, quibus manus curatio adhibetur. ijs non minus idoneum locum requirunt,medicus & inſtrumenta. ex luminibus verò quod artificioſum eſt,licet,ubi volumus,collocare. Quod deinceps adiungitur [quomodo] ὅκως dixit,nos per π ſcribimus ὅπως. notat autem non modò apud nos,ſed apud Iones quoque rerum quæ traduntur,ueluti qualitatem. eos enim qui artem addiſcunt,non ſolum ſcire locum conuenit,vbi æger iacens,aut ſedens, manu curandus eſt,ſed quomodo figurandus,quomodo item,qui agit,& qui agenti ſubſeruiunt. Machinamenta item non ſolum debent loco idoneo collocari,ſed in ordinem quoque diſponi. ſingula enim & medico & eius miniſtro ſic erunt maximè ad manum. Videtur autem hic omiſiſſe inſtrumenta,ut quæ intelligi ex machinamentis poſſint: ſed quamobrem inordinatè eorum meminit,mox conſiderabimus.nunc autem explanare conuenit,quæ proxime ſubijciuntur [quot,quibus,quomodo]. Singula hęc ad ea referuntur,quæ ſuperius dicta ſunt, quæ ad chirurgiam præparata ſcire debent addiſcentes, quot ſint,& quibus ex ipſis,quomodo utendum: ſic,vt particula [quomodo] quum paulo ſuperius particulæ [vbi] ſubijciebatur, ſitum: nunc vtendi rationem ſignificet. Ibi ergo ponitur [quomodo] iuxta aduerbium loci [vbi]: hic autem iuxta relatiuum ad exponendum,quibus inſtrumentis,machinamentiſque agendum ſit. Quod adijcit [quando] occaſionem apertè demonſtrat,per quam uti ſingulis conueniat. Quæ ſubijciuntur his verbis [corpus,inſtrumenta,tempus,modus,locus] non immeritò requiritur,quid ſibi uelint. nam,quum [ægrotans] dixit,ægrotantis corporis [ſimiliter] verbo [quãdo] temporis,uerbo [quomodo] modi; verbo [vbi] loci uim notauit. cur igitur hæc repetit,& turbato ordine inſtrumenta inſerit,cum proximè à machinamentis ordine poni magis potuiſſent? quanquam,& ſi nullus eorum meminiſſet,intelligi ex machinamentis poterant. Sed his occurrere poſſumus affirmantes, inſtrumenta nũc intelligi ſcalpellum,terebram,hamum,ſcalprum,laminam membranæ cuſtodem,& quæ ſimilia ſunt,quæ poſſumus etiam ex machinamentis comprehendere,quum ſint eiuſdem generis. Huiuſmodi inſtrumenta,quia proprie parata ſunt curationis gratia,idcirco ἄρμενα nuncupauit. quod vocabulum in opere de ratione uictus in morbis acutis, quà de balneo, vſurpauit,quum inquit [quippe in paucis domibus, uel inſtrumenta (quæ ἄρμενα dixit,) vel miniſtri inueniuntur]. ſcaphia igitur, totas, peluim, labra, & quæcunque accommodantur ægrotantibus,ſub eo nomine comprehendiſſe credibile eſt. Reſtat adhuc abſurdum in reliquis, quorum vnà fit mentio ſcum inſtrumentis. Fortaſſe autem corpus nunc dixit affectam partem: G H

A tem:tempus verò id,quod ipſi adiungitur.nam , vbi manus curatio admouetur,ſcire conuenit,
quam diu inceperit affectus,qui curandus eſt. Ipſe enim cauit , ne tertio aut quarto die membra
extenderentur,aut articuli reponerentur.Poteſt item [tempus] nunc dixiſſe, dum manu cura-
tio fit.quandoquidem conari in quibuſdam debemus manu quam celerrime vti,quum periculũ
maximum ex frigore iam ſequatur,ſicut in ijs,qui ſuuntur:celerrimè enim intolerabili dolore ꝓ-
henduntur,qui manu curantur:in alijs autem,vt ſuffuſionibus longiori tempore agenda res eſt,
quum demiſſa acus diu contineri ea parte debeat,qua non fluere,ſed vehemẽter inſidere ſuffuſio-
nem volumus. At modus vitiorum originem nunc ſignificare poteſt,quum ipſe cenſeat cogno-
ſcẽdũ eſſe medico,quomodo os fractum eſt,aut ſuo loco motum,ſicut ipſe etiam in libro de vul Non longe à principio.
neribus capitis indicauit,quibus modis illata plaga fuerit,vbi ait [Vulneratur autem caluariæ os
tot modis].& rurſus [ſuntque vniuſcuiuſque modi ſpecies fracturæ plures.] addit præterea [col
lidi etiam os poteſt,quamuis in ſuo ſtatu ſeruetur,& colliſo rima non accedat, atque hic eſt ſecũ-
dus modus].tum alium adiiciens inquit [tertius hic modus eſt].& rurſus [quartus hic modus].
Illud inſuper a ratione videtur alienum,quod locum iterum adſcribat,quum ſupra dixerit [vbi]
quo aduerbio locus ſignificatur. Quare non nulli eam dictionem aliter expoſuerunt, ſimulque
B ſcripturam immutarunt,ſic,vt pro [locus] iterum [vbi] legatur.hæc tamen ſcriptura libri expo
ſitores non latet,quam non ignorant plurimi eorum,quos experimenta ſuſtinent.Sed,vt res ma
gis perſpicua ſit,eam repetam,habet autem ſic [Aegrotans,agens,miniſtri,machinamenta,lumẽ
vbi,quomodo,quot,quibus,quomodo,quando,corpus,inſtrumenta,tẽpus,modus,locus]. Vo-
lunt igitur,quando inquit primum [vbi] id ſimpliciter intelligendum,quum liceat id verbum re
ferre ad ægrotantis corpus & inſtrumenta,vocarique hic inſtrumenta credunt ea, quæ ſupra ma
chinamenta dixerat:at quum ſecundo repetit [vbi [definiſſe laborantis corpus, & inſtrumenta
idoneo loco collocanda.Sed,ſi prior ſcriptura,& ſuperior expoſitio maneat, locus in fine totius
orationis affectam corporis partem ſignificabit. Conſueuerunt enim medici tam locos dicere,
quam corporis partes:& à quibuſdam confecta ſunt integra volumina de locis affectis. Hacte-
nus percurſa ſunt ſola capita rerum,quæ tractari debent:docere vero proximis verbis ingreditur.
quapropter ad ea adiungendum animum exiſtimo.nam,ſi quid eorum non recte intelligatur, in
arte exercenda detrimento erit:ex iis,quæ adhuc propoſita ſunt,ſi quid non bene acceptum fue-
rit,non admodum officiet.

7 *Agens,ſiue ſedeat,ſiue ſtet,commode,tum ſui habita ratione,tum illius,qui curatur,ac luminis.*

C

Antea expoſui illa ab Hippocrate recenſeri,à quibus,per quæ,quibuſcum,circa quę chirurgia
exerceatur.[A quibus ergo] intelligere debemus medicum & miniſtros:[per quæ] inſtrumen
ta:[quibuſcum] lumen & locum:[circa quæ] corpus totum laborantis,& vitiatam partem: q̃
& propoſitis verbis & ſequentibus ſingula exequitur,qualia eſſe oporteat,non tamen eo ordine,
quo enumerauerat.quandoquidem orſus fuerat ab ægrotante , quod ab antiquis omnibus fieri
ſolet,atque,vbi velis,ſexcenta legas exempla apud omnes.quod autem pertinet ad hunc locum,
ſatis erit,quod à Poeta ſecundo Iliados in enumeratione profertur.

Dic mihi Muſa,virum quis maximus eſt vel equorum,
Atridas pariter qui ſunt in bella ſequuti?

Primo enim propoſuit viros,deinde equos,non tamen primo de viris reſpondit,ſed inquit,

Prima Pheretiadæ debetur gloria equarum,
Quas auium in morem celeres Eumelus agebat
Aequales ætate,pares tergoque piloque.
Monte in Pierio,quas enutrirat Apollo.
D Inſignes ambæ,& Martis terrore carentes.
Maximus at longe fuit Aiax ille virorum.
Indignatus adhuc,dum nulla ſubibat Achilles
Prælia,nam pugnans omnes virtute præibat. Alibi rurſus,cum dixiſſet,
Triſtis erat gemitus toruo & iactantia vultu.

Subiecit prius ſatisfaciens illi,quod ſecundo loco propoſitum fuerat.

Cædentum,& dura miſeri,qui morte peribant.

In ſeptimo autem Iliados volens quaſi de induſtria indicare,non eſſe habendam huiuſmodi ordi
nis rationem,quum perpetua quinque tradidiſſet,primum de ſecundo tractauit , tum de quinto,
poſt hæc de quarto,deinde de tertio.qui locus ab his verſibus incipit:

Bęotii hic,Iones,prolixa veſte decori
Et Locrii & Phthii,& qui reſplendebat Epeus.

Hæc de ordine orationis nunc ſemel dixiſſe ſufficiat , ne quis alibi de huiuſmodi re cupiat audi-
re . Quæ igitur ad agentem attinent,id eſt ad chirurgum,clara ſunt omnibus,qui ad ea volent

animum

animum aduertere. Oſtendit enim agentem, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, dum manum adhibet, commodè figurandum eſſe, tum quod ad ſe ipſum pertinet, tum quod ad ægrotantem, & lumen. Quod conſilium quum perpetuum ſtatuerit in ſingulis, quæ dicta ſunt, commodam deinceps collocandi rationem demonſtrat, orſus à lumine, quod poſtremum poſitum fuerat. E

8 Luminis quidem duæ ſpecies, vnà communis, altera artificioſa. Communis non eſt in noſtra poteſtate: Quæ arte comparatur, ſita eſt in nobis.

Speciem dixit εἶδος, quod vocabulũ nũc ſemel intelligens vbiq; in memoria habeto. Maiores enim græcè ſoliti ſunt appellare, & διαφοράς, & εἴδη, & τρόπους, partes, quæ generi ſubijciuntur. Dixit igitur nunc Hippocrates, luminis eſſe duas ſpecies, quaſi differẽtias duas & modos dixerit. Eſt autem cõmune lumen, quo oẽs homines vtuntur, ſub dio potiſſimũ, deinde in ampliſſimis ædibus, q̃bus patẽtiores fores ſunt, ac luminis plenæ, quales nũc habitãt in multis ciuitatibus, q̃ medicinalem artẽ exercẽt, quas, à medico ducto vocabulo, medicinas appellãt: artificioſum lumen maximè fit, vbi lucernas, faces, lampadas, aut tale q̃d accendimus, deinde, quum totas feneſtras, aut earũ partẽ patefacimus, ſeu alias claudimus, alias aperimus. q̃d æquè in foribus accipiendum eſt. F

9 Quarum vtriuſque duplex vſus lumine aduerſo, aut auerſo.

Duplicem proponit vſum vtriuſque ſpeciei luminis, & cõmunis, & eius quod arte comparatur, aduerſi ſcilicet, aut auerſi. aduerſum nominans πρὸς αὐγήν, vbi ſcilicet id, quod à chirurgo curatur, aut inſpicit̃, ad lumen ſpectat: auerſum verò ὑπ' αὐγήν, vbi à lumine paulũ declinat, q̃d in ſuffuſione fit, & vno nomine in oĩbus vitijs oculorũ, quorum affectus neq; benè cognoſci, nec curari queunt, vbi homo ex aduerſo luminis collocetur, atque idcirco fugiendum eſt aduerſum lumen: auerſum aũt ita, ſi oportet, vt is, cuius oculi à chirurgo tractãtur, vel à lumine auertatur, vel ad ipſum ſpectet obliquus. Loquor aũt nunc de ipſis oculis, non de palpebris, ſiquidem hæ tractari poſſunt, & ſi homo aduerſo lumine collocetur, ſicuti quando aquoſa veſica extrahitur, vel pili laqueo excipiuntur, aut ſutura palpebris inijcitur, aut deniq; vbi medicus diductis palpebris nõ eget. Igitur, ſi lippiens aliquis vehemẽter exulceretur, vel id morbi experiatur, ſub quo figura in oculo ſit acino ſimilis, auerti ex toto à lumine debet per omne tempus, niſi quando medicus oculis remedia adhibet, cũ eorum pars, quæ læſa eſt, ſine lumine ſubijci curãtis conſpectui nõ poſſit. id quod ẽt accidet, ſi in oculo excidere vnguem velit, ſuffuſionem deducere, vel manu tale quid præſtare. ſed obliquus ad lumen ſpectare debet, cui manus inijcitur, ita, vt nec lumen pupillam feriat, nec medicus prohibeatur arte, hoc eſt aſpectu earum partium, quibus medetur. Græce autẽ apertè dicetur, qui auerſus à lumine eſt, non πρὸς αὐγήν, non ὑπ' αὐγήν, ſed potius ἀπὸ τῆς αὐγῆς, aut λοξὸς πρὸς αὐγήν: Hippocrates tamen vſurpare ὑπ' αὐγῆς maluit, quam ἀπ' αὐγῆς. G

10 Auerſo quidem luminis exiguus vſus, & euidens moderatio.

Hoc ſupra demonſtratum eſt, nulla enim pars exceptis oculis in eiuſmodi lumine manus curationẽ deſiderat, ſed quoniam (ſicut diximus) nullo pacto admoueri manus poteſt, vbi æger ex toto auerſus eſt à lumine, præcipit, vt inter aduerſum lumen, & auerſum figuretur. at nõ propterea æquè ĩ oĩbus morbis à lumine auertẽdus eſt, ſed quatenus res ipſa cogit. nã, ſi exulceratio eſt, aut pus ſubeſt, aut in oculo figura ſimilis acino ſit, aut ingens inflammatio, ſeu acris materiæ curſus oculum exercet, lumen vel modicum infeſtiſſimũ eſt, ſic, vt momento materiæ curſum excitet, & dolorem moueat: leuiorem offenſam ſub lumine ſentiunt, quibus curatur ſuffuſio, vnguis, vel tuberculum in angulo, quod parũ palpebras diduci patitur. Iam verò qua moderatione auertendus homo ſit à lumine, facilè comperies, ſi in hæc duo incumbas, vt & chirurgus id, quod agit, in oculo apertè videat, & ægrotans non magnopere affligatur, quòd ſi vtrumque contrarie figurari hominem hortetur, ei, quod magis vrget, inſiſtito: ſi neutrum ſuperare iudicaueris, hominẽ prorſus medium collocato inter lumen aduerſum, atque auerſum. Nos ſanè tibi viam indicauimus: hac vſus inuenies, qua moderatione æger à lumine ſit auertendus. Hippocrates verò ita loquitur, exiſtimans omnibus euidentem futuram, ſi qui inuenire ipſam ſtudeant. non enim rudes docuit, quemadmodum nos nunc, ſed admodum in diſciplinis aſſuefactos, ſic, vt ex eorum, quæ ſupra oſtenſa ſunt, conſequutione, talia per ſe nullo negocio aſſequantur. H

11 Quod verò ad aduerſum attinet, ex luminibus, quæ dantur, conferuntq́, conuerti ad illuſtriſſimum oportet, cui manus adhibetur.

Vt plane conſpicari chirurgus poſſit, quicquid in corpore ægrotantis molitur, in omni

corporis

A corporis parte, oculis exceptis, eligere locum debet max ime lucidum. Eſt autem maxime lucidus ſub dio in Sole, vbi nihil officit eius luci, ſed talis locus interdum nullus eſt in ædibus ægrotãtis: ſæpius eſt quidem, collocare tamen ibi hominem non expedit, hyeme propter frigus, æſtate propter ardorem. vtriuſque enim ſua noxa eſt. adde, quòd cauere perflatum oportet, cuius cauſa ſæpe non modò idoneo aeri hominem non committimus, ſed cauemus, ne prope portas & feneſtras ducatur, ſi vehementior perflatus accedat. Vitamus autem vt quàm maximè perflatum, vbi veremur, ne quid neruoſum patiatur, ſicuti rurſus Solem in ijs, quæ putreſcunt, vt potè quibus periculum ſubeſt, ne ſanguis erumpat. Rectè igitur adiecit / ex luminibus, quæ dantur, conferuntque, / non enim ſimpliciter ex luminibus, quæ dantur, eligendum eſt maximè lucidum: ſed intueri etiam oportet, an illuſtriſſimum ſit, ex ijs, quæ conferunt.

Niſi vbi quidpiam, aut latere oportet, aut conſpici non decet.

Sententiam ſuam his verbis auctor minùs euidenter expreſſit, ita, vt partes, quæ tractantur, non videantur in aduerſo lumine collocandæ, quandocunque aut latere quidpiam oportet, aut
B conſpici non decet: at longè aliter ſenſit, idcirco ſubijcit.

In quo caſu id, quod manu curatur, ad lumen conuertendum. Chirurgus autem ad id, quod curatur cum eo ne lumini officias.

Debuit enim ipſe totam ſententiam aperire hoc modo, quod verò ad aduerſum attinet ex luminibus, quæ dantur, conferuntque, conuerti ad illuſtriſſimum oportet, cui manus admouetur, non tamen purum ac ſine vllis tenebris lumen ſeruare: ſed, vbi latere quidpiam oportet, vel cõſpici non decet, ſe ipſum ita collocare, vt partes, quæ curantur, ſibi conſpicuæ ſint, cùm cæteros omnes lateant. Vniuerſa igitur orationis ſententia ſic habet. Roget fortaſſe quis cauſam, quamobrem medicus velit aſſiſtentes cælare. an quia docere magiſterium chirurgiæ aliquos ex præſentibus nolet, tanquam indignos, qui id percipiant? quin & ab ægrotantium neceſſarijs eſt etiã cauendum, quod non ferant id incidi, quod neceſſariũ eſt corporibus, quæ eiuſmodi manus operam requirunt. indignantur enim, & chirurgo quaſi carnifici ſuccenſent. Quid quòd res ſæpenumero cogit, vel putrem teſtem abſcindi ex toto, vel neruum tranſuerſum ſecari, ne homo
C neruorum diſtentione prehenderetur? Quidam verò idiotæ, nec videre multitudinem puris ſuſtinent: alij ne ſuppurantem quidem locum planè aperiri à medico permittunt, in quo caſu medici propoſitum eſt, vt his minime aduertentibus abunde affectum locum ſecet, & pus vniuerſum effundat. id quod & ob laborantis timorem nobis interdum accidit: nonnulli ſiquidem ita manus curationem pertimeſcunt, vt exanimentur metu ipſo tormenti, priuſquàm incidantur. in quo caſu medicus dicere probabiliter debet, quantum ſpectat ad manum adhibendam, poſtero die ſe conſideraturum, nunc ſe nolle manum inijcere, ſed perfundere aqua, vel ſpongijs fouere, vt locũ cataplaſmati aut medicamento idoneum reddat, atque interim timidum hominem nec opinantem ſecare. Hæc quidem medicus aſſiſtentes cælat, vt ipſos aſpectu prohibeat: Alia verò ob laborantis pudorem, vbi graui animo fert videri à multis, quo vitio in ano vel obſcœnis partibus affligatur. has enim partes inuitiſſimus quiſque alteri oſtẽdit: fœminæ verò clunes, pectus, ventrẽ, atque adeò magis pubem. Porrò autem quidam Hippocratem reprehendens, hæc ait ab ipſo ridiculè appoſita. nam, qui has partes cęlari volunt, quæ manu curantur, his in procliui eſt omnes eijcere foras, & medico duntaxat, aut vni cuipiam, vel alteri ex ijs, qui adſunt maxima familiaritate coniuncti, rem committere. Verùm qui hæc profert, ignorare videtur complures, quos
D æquè pudet prohibere præſentes aſpectu, & miſſos facere, atque ſuos affectus conſpici. Fit etiam ſæpe, vt, & ſi iuſſi fuerint diſcedere, curioſi quidam aut nonnulli ex familiaribus atque amicis ſolliciti ſtudio cognoſcendi quæ ad ægrum ſpectant, remaneant impudenter. Per huiuſmodi ergo occaſionem, ineat medicus gratiam apud ægros, quæ nihil obeſt, polliceaturque ipſis ſeorſum nullo audiente, ſe manum ita adhibiturum, ut multos lateat. poteſt enim (vt dixi) dum vel aquã perfundit, vel ſpongijs fouet, quaſi nondum ſit manum admoturus, momento effectum perficere, ijs, qui videre cupiunt, aliam rem agentibus. Verùm huiuſmodi quæſtiones præter medicinæ præcepta ſunt, quæ nos eorum, quæ dicta ſunt, conſequutione impulſi, & contradicentium importunitate, commemorauimus. Sed proximum eſt, vt ad ſequentia tranſeamus.

Hac enim via, qui agit, videt quod tractatur, conſpectui non ſubijcitur.

Hic quoque, perfecta oratio huiuſmodi eſt: / Hac enim ratione, qui agit, partem cernit, quæ manu curatur, eaq; ipſa cerni ab alijs non poteſt. / neque enim, quod parti accidit, quæ curatur, vtrumque ad medicum refertur, nempè, vt oculis expoſita ſit, & lateat.

Vtrum

15 *Verum ſui habita ratione,dum ſedet,Pedes habeat è regione genuum deorſum ad rectã lineã: quod que ad internallum ſpectat,non magnopere inter ſe cõiunctos:Genua vero,paulò ſuper inguinum regionem,diducta ſic,vt cubiti inſidere illis poſſint,& vtrinque dari ad latera.* E

Poſtquam modum expreſſit,quo Chirurgus reſpectu luminis debeat figurari,ad habitum venit,quo ſui ipſius habita ratione commode collocetur.ſupra enim inquiens [Agens,ſiue ſedeat, ſiue ſtet,commode,tum ſui habita ratione,tum illius,qui curatur ac luminis]:deinde primo exequutus,quod poſtremum poſitum fuerat.& neceſſario ſimul mentione facta moderationis, quà collocari debeat,ratione eius,qui manu curatur:iam docet, quo pacto ſe ipſum intuitus debeat commode figurari.cõmode autem reſpectu habito ad ſe ipſum collocari nihil poteſt, quod ſimplex ſit,& quaſi articulis diſtinctum:ſed,ſi partes conſideres,varie poteſt alias alia modo figurari, ſicque interdum etiam commode collocari.Ergo,ſi quis,ſeu cõſidat,ſeu ſtet,crura plurimum inter ſe diducat,erit eorum habitus a moderatione alienus,perinde,ac ſi ex toto hæc committat,efficiatque vt ſe contingant,vel alterum alteri ſuperimponat,atque adeò, ſi in longitudinem crus totum extendat,vel ſi pedem non ſtatuat è regione genu,ſed verſus partem poſteriorem, multũ a recta linea declinantem.Merito igitur Hippocrates docens qua moderatione ſedens chirurgus ſui habita ratione,vtatur in ſingulis partibus collocandis, præcipit,vt pedes e regione genuum contineat.Sed,cum [e regione] accipi bifariam poſſit,modo in ijs,qui membrum in longitudinem extendunt,modo in ijs,qui ipſum recta deorſum continent,ſicut,vbi ſtamus, iure [deorſũ ad rectam lineam] addidit.vt ſemper autem conſueuit,ſitum e regione ἰθὺ appellat. Iubet igitur pedes modice inter ſe diduci,genuaque paulo inguinum altitudinem excedere, eo conſilio vbique,vt decore figuretur,vt paratus ad opera ſit, vt ſic ſtabilis ſedeat, ne labet.quare genua & femora tota vſque ad inguina,eatenus inter ſe diduci iuſſit,vt decore,vt tuto ſine curationis impedimento,cubitis,& aliqua brachiorum parte modo femoribus inſidat,modo vtrinque porrectis vtatur.quam rẽ his verbis expreſſit:θεῖν ſignificauit femoribus inſidere:verbo παραβαλεῖν dari vtrinque ad latera. F

16 *Veſtis ſuccincta,diſtincta,æque,ſimiliter,in cubitis atque humeris.* G

Succinctam dixit pro collecta,vt neque fluat,neque medicum ſtranguletverbum [diſtincta] ad veſtem refertur,cuius nullam partem voluit duplicari,Quod poſtremis verbis adiungitur [æque,ſimiliter in cubitis atque humeris] ambiguum eſt:aut enim [æque] & [ſimiliter, vtriuſque brachij & cubitum & humerum veſte velandum exiſtimat, ità,vt brachia inter ſe conferantur, quod græcorum plerique συγκρίνεσθαι dicunt:aut cubitos cum humeris comparat,volens cubitos æquè & ſimiliter,vt humeros,in vtroque brachio circumdari.Conſtat autem voluiſſe veſtem ſupra cubitos terminari,cum eos nudari turpe ſit,non ſolum medico,qui artem adeo honeſtã exercet,ſed & forenſes cauſas publice agentibus,quos pudere manifeſtum eſt athletarum more ſupra cubitos veſtem reijcere:ſed & huiuſmodi genus amictus expelli alioquin debet,vt pote ſub quo non modo ad cubitum,ſed ad totum brachium,frigus aſpiret:non tamen oſtendit, quatenus vltra cubitum velari brachium debeat,an id omiſit,quia manifeſtum erat,& inueniri a nobis omnibus facile poterat?quum in qualibet opera,non magno negocio coniiciatur,quatenus vltra cubitum tegendum veſte brachium ſit,ſi in decus & propoſitæ manus curationis vſum hic quoque incumbamus. Verum,quod paulo ſupra,vbi latere quid oportet, contraria conſilia eſſe propoſui,nempe obſcuro aere opus eſſe,ne,quod curatur,oculis patere poſſit:claro lumine,vt id chirurgico conſpicuum ſit:illud autem ſequendum eſſe,quod ſuperat,ac ſi vtrunque idem poſſe videatur,medium prorſus accipiendum:idem hic faciendum eſt,& vbicunque conſilia contrarias res hortantur.medium ſiquidem inter vtrunque ſemper eſt eligendum:ſi alterum ſuperabit,ad illud vergendum.Quod igitur ad manus curationem pertinet,ipſa per ſe nudari totum brachium exigit:contra,decus velari totum.quamobrem deligi ſemper vtriuſque medium conuenit, atque in id,quod vrget,inclinari. H

17 *At ratione habita partis,qua tractatur,quod pertinet ad lõge vel prope,ad ſupra vel infra, ad hinc vel hinc,ad medium.Quod quidem ad prope vel longe,termini ſunt cubiti,qui in priorem partem vltra genu,in poſteriorem vltra latera ferri minime debent.Quod ad ſupra & infra,non ſuperius quam vt manu,ad mammas perueniant:non inferius quam vt pectore ſuper genua incumbente manus cum humeri ad rectum angulum figurentur.Quæ quidem in medio ſunt, ita ſe habent: ſed,quod ad hinc vel hinc,porrigatur corpus,& huius illa pars,qua agit,quatenus inclinari conuenit,modo ſede non excedat.*

Cum medico imperauerit , vt tum ſui habita ratione , tum illius qui curatur, ac luminis,

commode

A commodè vel ſederet, vel ſtaret,& primò commodam pro vnoquoque horum trium ſeſſionem
aggreſſus fuerit, orſus à lumine,deinde ad ſeſſionem medico idoneam tranſiens,hanc ipſam ex-
poſuerit,venit ad tertium,quod reſtat,ſedendi moderationem oſtendens,quãtum ſpectat ad eũ,
qui manu curatur.neque enim ſedere chirurgum maximè prope hominem conuenit,ne loci an
guſtia manus ab agendo prohibeantur,neque ita recedere,vt vix ad illum perueniant.hic igitur
terminos quoſdam conſtituit,quos chirurgus in priorem aut poſteriorem partem excedere non
debet. illud autem obliuiſci non oportet,quòd primò ſedentis mentionem facit.Chirurgum igi-
tur iubet adeo recedere ab ægrotante, vt cubiti nec in priorem partem quàm genua, nec in po-
ſteriorem quàm latera porrigantur. hos itaque fines ſtatuit interualli,quod ad priorem & poſte-
riorem partem refertur,id quod in longitudinem appellatur: in reliquis verò duobus, vno in la-
titudinem,altero in altitudinem, ſiue profunditatem(vtroque enim vocabulo dicitur)altitudinis
eum finem chirurgo poſuit, ne ſuperius quàm ſit mammarum ſitus, manus porrigat, nec infe-
rius quàm vt pectore ſuper genua incumbente, ad rectum angulum cum humeris figurentur,
B quem habitum ἐγγώνιον appellat: hic autem medius eſt, inter vltimum cubiti flexum, vltra quem
flecti,& vltimam porrectionem,vltra quam extendi brachium non poteſt: latitudinem, quæ ad
vtrunque latus pertinet,dextrum ſcilicet & ſiniſtrum,eo finit,vt eatenus inclinari vtile ſit, dum
ſedes non moueatur,hoc eſt illæ partes corporis,quibus ſedemus,ſedilique innitimur. Scripſit
quidem terminos perpetuos non eodem tem pore,quia non licuit,quando egit de longitudinis
interuallo,latitudinem aut altitudinem docere,ſicut nec vbi de altera, reliquas duas. vult autem
(vt arbitror)medicum ipſum animo hęc,q̃ cõmemorauit,oĩa quocũque tẽpore perſequi.quum,
quicquid agatur,omnia ſimul vſui ſint.Sed,quùm medius quidam ſit ſeſſionis habitus, vbi medi-
cus nihil intuetur,nihil agit,in eo figurari decorum magis atque honeſtũ eſt, quaſi pingi debeat
eius imago,aut fingi.At,quũ ad chirurgiam venit,mouere manus debet interdum in priorem &
ſuperiorem partem ſimul,tũ in ſiniſtram priorem ac ſuperiorem: rurſus ab eo habitu in poſterio
rem partem,vel vtramque manum,vel alteram tantum adducere:ſic & in inferiorem interdum
& rurſus in ſuperiorem,aut in dextram vel ſiniſtram: interuallis enim inter ſe coniunctis, variè
ſtatus mutatur. commune eſt omnium ſeſſionem tueri, quam nonnulli relinquunt ex interual-
lorum termino excedentes. nam,ſi pars,quæ tractatur,adeò ſublimis ſit,vt medicus manus ferat
C ſuper mammas,cogetur interdum ſublimior à ſede leuari,vt quaſi conſurgens,neque ſedeat,ne-
que ſtet,ſed ſitus ſit in medio vtriuſque,neque hæreat. at ſi plurimum in dextram vel ſiniſtrã par
tem inclinet,ob id ſedili mouebitur,ita,vt periculum ſit,ne de eo cadat, quid attinet dicere, ſi &
in priorem vel poſteriorem partem conuertatur,idem ipſi in vtraque euenturum eſſe? Tantum,
vbi in inferiorem partem inclinet,præterquam quòd indecorè ſedebit,lumini etiam officiet.

Stantem verò oportet pariter ambobus pedibus benè inſiſtere, ſed agere altero inſiſtentem, at non eius partis,cuius manus agit: Tum genu inguinis altitudinem æquare,perinde atque vbi ſedet:In cæteris ſeruare eoſdem fines.

Quùm ſeſſionem abſoluerit, ad ſtandi rationem venit,eadem prorſus iubens obſeruare ſtan-
tem, quæ ſedenti ſupra imperauit,excepto quòd id, cui pedes inſiſtunt, non debet æqualem
vtrunque pedem ſuſtinere, alterum enim vult ſublimiorem haberi, qui tamen non ſit è regio-
D ne manus agentis: in quo ſtatu perſeuerandum eſſe, quoad manus opera vtitur, modo pars,
quæ curatur,neque erectior ſit, neque multum in longitudinem aut latitudinem recedat,nul-
li dubium eſt,qui eorum, quæ dicta ſunt, meminerit. pars enim,quæ adeo ſublimis ſit, vt me-
dicus cogatur ſuper ſuarum mammarum regionem manus admouere, illum plus iuſto ſurſum
trahendo,loco dimouebit: eundem loco excedere ſimiliter coget, ſi longè rurſus adeo diſtet,
vt in priorem partem ferri neceſſe ſit. Quoniam verò alterum pedem voluit rei cuipiam inhæ-
rere, hic quoque altitudinis modum declarauit, præcipiens genu eodem modo ad inguinis
altitudinem figurari, quo in ſedentibus dixit. ibi enim ait, genua habenda eſſe paulo ſupra in-
guinum regionem,quandoquidem huiuſmodi ſeſſio ſtabilis maximè eſt, & ad agendum ho-
neſtiſſima,atque expeditiſſima. Sed nunc alterum genu tantum vult haberi ſublimius ad in-
guen ſpectando: ibi multitudinis numero genua poſuit, quum vtrumque crus æquè altum con
tineretur.

Aegrotans autem cæteris corporis partibus Chirurgico ſubſeruiat,ſtans,ſedens,aut cubans,ſic,vt in eo habitu facillimè perſeueret, obſeruans fluxum,ſtatum,inclinationem ad latera, inclinationem deorſum,ita vt conuenientem habitum,ſpeciemq́; affecta partis tueatur,in porrectione, in tractatione,in habitu,quo contineri poſtea debet.

Non immeritò expoſitores huius libri variè hunc locum explanarunt. nam & quatuor voca-

bulorum

bulorum obſcuritas ὑπόῤῥυσιν (inquam) quo ipſe fluxum indicauit, ὑπόστασιν, quo ſtatum E
ἐπίκλισιν, quo inclinationem ad latera, & καταῤῥοπίας, quo inclinationem deorſum: & quòd
paucis ſignificare multa voluerit, in cauſa fuerunt, vt de propoſitis diſſiderent: quippe qui au-
ctoris ſententiam vt potè obſcuram opinione & coniectura magis, quàm ſcientia perſequuti
in varias diſſenſiones incurrerunt. Equidem, quod in huius generis omnibus facere conſueui,
nunc quoque conabor. omiſſis enim, quæ minimè ſunt probabilia, referam, quæ mihi non
ſine ratione excogitata eſſe videbuntur, ſimulque, quid ipſe in hac re ſentiam, explicabo.
initium verò faciam ab obſcurorum nominum enodatione. ſiquidem ſimplex compoſito prius
eſt, & ſæpe ſimplicium compoſitio facit obſcuritatem, quantuis ipſa plana ſint: id quod vide-
re licet in propoſitis verbis. Namque ὑπόῤῥυσιν quidam in humoribus acceperunt, atque hi
bipartiti ſunt: nonnulli referunt ad eos, qui extrinſecus infunduntur: alij ad eos, qui ex cor-
pore fluunt. Sed & horum quidam loqui Hippocratem aiunt de ijs, qui educuntur, dum ma-
nus curatio adhibetur: quidā poſtquàm adhibita eſt. Eadem diſſenſio eſt de vocabulo ὑπόστασις.
nam, cum ſtatus humorum fluxui aduerſetur, iure de hoc quoque controuerſia eſt. Alter ex-
poſitorum grex non de humoribus, ſed de ſolidis corporis partibus vocabulum ὑπόστασις & ὑπόῤ-
1. Prog.15.4 ῥυσις dictum exiſtimat. volens ὑπόστασιν ſignificare erectiorem ſitum, vel partis, quæ tractatur, F
193.t. vel corporis vniuerſi ὑπόῤῥυσιν verò inclinationem deorſum, perinde quaſi καταῤῥοπίαν dixiſſet. vſur-
pauit enim in hanc ſententiam vocabulum καταῤῥεῖν in prognoſticis, vbi inquit, Id vero grauius
eſt, ſi ſe ipſum æger continere non valens in lecto, ſubinde ad pedes delabitur. vbi delabitur di-
xit καταῤῥέῃ. Cum hac expoſitione faciunt vocabula, ἐπίκλισιν & καταῤῥοπίας, quæ ſuperioribus
proximè ſubiecit. namque inclinationem ad latera ἐπίκλισιν appellauit, ſiue totius corporis ſit,
ſiue partis, quæ curatur. καταῤῥοπίαν verò dicunt accipi propriè in membris, non ſecus atque
ὑπόῤῥυσιν in toto corpore, vbi enim corpus vniuerſum in eadem ſede contineatur, crure aut
brachio immobili, & deorſum delabatur, eiuſmodi ſitum aiunt καταῤῥοπον appellari, quæ ipſa
per ſe vera dicunt, quamuis ſibi non ſatis in vniuerſa oratione conſtent. Aliter enim omnes
iterum inter ſe diſcrepant, quòd eum habitum, qui quatuor verbis, nempe ſtatu, fluxu, inclina-
tione ad latera, inclinatione ad inferiora ſignificatur, alij ſeruandum eſſe, alij cauendum
ægris, velle Hippocratem arbitrantur. Nihil autem intereſt, quod attinet ad totius orationis
ſententiam, triplicem ſcripturam eſſe vocabuli ἐπίκλισις: cum nonnulli ſecundam eius ſylla-
bam per τρι ſcribant, nonnulli ε quoque primo adijciant ἐεπίκλιν ſcribentes, alij & ἐπίκλιν per
τρι, nos enim ſuprà vnam duntaxat adſcripſimus. Propoſita igitur vocabula manifeſta ſunt, à G
verbo enim ἐπικλίνεσθαι ducitur ἐπίκλισις, à verbo ἐπικλίνεσθαι ἐκκλίσις. quum ſcriptura nihil aliud
velit, quàm vt hæc ab ægrotantibus obſeruentur. videntur autem omnes, qui hunc locum ex-
planarunt, auctoris ſententiam perſpexiſſe ex parte: totam tamen ad vnguem comprehende-
re minimè potuiſſe. ſi quis enim animaduertat, quod poſtremò additur, [in porrectione, in tra-
ctatione, in habitu, quo contineri poſtea debet,] omnes verum dixiſſe videbuntur. quum tri-
bus temporibus aliter alia ſint ægrotantibus profutura, ſcilicet in porrigendò, in manu adhi-
benda, in continendo poſt curationem. non tamen poterunt omnia coniungere, quod liquido
conſtabit, ſi hæc tria tempora diſcernantur. Primùm eſt, cùm ægri ſe ipſos medicis tradunt, vt
vitium bene cognoſcatur, quod ἐν παρέξει, id eſt, in porrectione dixit: alterum deinde, quùm
medicus circa vitiatam partem aliquid agit, quod vocauit χειρισμὸν, id eſt tractationem: ter-
tium, quod dixit ἐν τῷ ἐόντα ἔχειν, id eſt, in habitu, quo contineri poſtea debet: tunc enim ad
id conſilium dirigitur, vt homo affectam partem eodem modo contineat figuratam. Deduxit
ergo vocabulum habitus, eo quòd ſe habeat in eodem. In omnibus autem tribus tempo-
ribus, quoddam commune eſt omnium, quoddam proprium ſingulorum. commune eſt ſer-
uare vitiatam partem immobilem in ſua figura, quod requiri dictum eſt, niſi medicus aliquo H
modo mouere ipſam tentauerit: inde ad perfectam curationem ſingulorum proprius eſt vſus,
in porrectione, vt medicus exquiſite, quid curaturus ſit, intelligat: in manu admouenda, vt,
vbi oſſa fracta ſunt in diuerſa extendat, rectè componat, atque deuinciat: vbi prolapſu, in di-
uerſa extendat, reponat, vitiatam partem idoneo vinculo complectatur: vbi ſcalpellum
adhibet. vt pus vel ſaniem effundat, vel quod putre alicubi eſt, excidat, aut candenti ferra-
mento adurat. His igitur vtilis eſt humorum fluxus, ac ſtatus: ille, ſi excitetur, excerni ſiqui-
dem oportet humores à natura alienos: hic, ſi euitetur, quùm ſubſiſtere intus noxium humo-
rem non expediat. ſed interdum ſubſiſtere commodum eſt, ſicut vbi in magna ſuppuratione
ſubitò excerni pus, aut humorem aquoſum volumus. Multo autem magis in membris, quæ
tractantur, dum manus adhibetur (vt diximus) obſeruari ſtatum ac fluxum conuenit: ſimi-
liter & in ſolidis partibus animalis obſeruari, quæ dicta ſunt, à laborantibus debent, vt eadem
ratione fiant per tria tempora, nimirum porrectionis, tractationis, & eius habitus, quo con-
tineri poſtea conuenit. Pars enim, ſi dum inciditur, nimis porrigatur, chirurgum coget alie-
no loco ſecare, ac nec modum aliquando, nec quæ ſeruanda ſunt, tueri, propterea quod æger

ante-

A anteueniat ſcalpellum atque anteuertat: ſi retrahatur, efficient, vt curatio minus abſoluatur, & à medico interdum dimidia, interdum quoque minor, relinquatur: quod accidet ægrotantibus, interdum etiam deligatis, vt, vbi, dum ad ventrem manu curantur, aut attollunt ad ſpinam aut conuertuntur in latus: quod ſignificauit, quum dixit [in latera inclinationem]. aliquando autem nihil tale moliuntur, ſed muſculos vehementer intendunt: atque hanc ipſam mutationem mihi videtur indicaſſe, quum ait, εὖ id eſt conuenientem, vbi inquit, [ita, vt conuenientem figuram, ſpeciemque affectæ partis tueatur.] Cuilibet autem in aperto eſt, quod malum afferat æger, vbi oculus perforatur, ſi habitum ſpeciemque non ſeruet, aut tranſmutetur vel intendatur, ita, vt facies ſanguine ſuffundatur. atque etiam exquiſitam manus curationem corrumpit, ſi medico caluariæ os excidente, paulum caput attollat, aut demittat, vel in latus inclinet: id quod etiam euenit, ſi ſe vehementer extendat, moto enim habitu, mouetur quoque ſitus partis, quæ curatur. Efficiunt autem intentiones in alijs quidem partibus, vt ſanguis erumpat; in muſculis non ſolum hac ratione nocent, ſed & partem interdum ſublimiorem præſtant, interdum humiliorem. vbi enim ſubiectum os eſt, muſculus attollitur; vbi inane ſpacium, contrahitur ac deprimitur, ſicut euenit in ſede, quæ inter coſtas eſt, & in ea, quæ iuxta ventrem.

B

20 *Vngues, neque longiores, neque breuiores ſint, digitorum ſummitatibus. In exercendo vtendum digitis quidem ſummis, plerunque indice cum pollice: tota autem manu prona, ambabus vero aduerſis.*

Quum de ægrotãte egerit, quatenus illi cum exteris communitas eſt, iterum his verbis ad chirurgum reuertitur, indicans quanti eſſe vngues debeant, & quales digiti, tum qua ratione illis vti oporteat. Vngues igitur ad ſummorum digitorum opera, quæ propriæ digitorum ſunt, neque ipſos exuperare, neq; exuperari, optimum eſſe vberius in primo de vſu partium explicauimus, vbi totam manus naturam oſtendimus: quod ad hunc locum attinet, ſatis erit verba duntaxat exponere. Duplex autem ſcriptura quum ſit, vtramque explanabo. Altera huiuſmodi eſt, [vngues neque longiores neq; breuiores ſint digitorum ſummitatibus]: exigua ſiquidem corpuſcula, quæ ſummis digitis capiuntur, & ad quæ ſummorum digitorum opera egemus, hac ratione facilius legentur. deinde ab altero capite exorditur [in exercendo vtendum digitis quidem ſummis, plerũque indice cum pollice] ſic, vt prioribus verbis magnitudinem vnguium digitorum complectatur, ſed his digitorum vſum. Altera vero ſic habet, [vngues, neque lõgiores neq; breuiores ſint.]
C dehinc alterum principium eſt, [digitorum ſummitatibus in exercendo vtendũ] vocabulo [ſũmitatibus] ſexti caſus poſito, vt vniuerſa ſententia ſit huiuſmodi. Vngues neque excedant oportet digitorum longitudinem, neque exuperentur ab hac, ſed prorſus ipſam æquent, ſiquidem eorum ſummitatibus vtimur. Videbitur hoc falſum, niſi, vt congruum eſt, accipiatur. Nonnulla quidem opera totis manibus præſtamus: brachium, femur, crus, aut aliud quid huiuſmodi vtraq; manu prehendentes, in diuerſa ducimus, intendimusq;, in quibus operibus digiti agunt tãquam particulæ manuum, perinde atq; prominentiores palmæ partes, & aliæ particulæ: at vbi in oculũ demittimus acũ, vel ſuperiorẽ inferiorẽve palpebrã, aut oculi vnguẽ incidimus, tunc digitis, vtimur, vt digitis, non vt particulis manus: ſimiliter, vbi ſcalpello, vel quopiã alio tali quid agimus. in omnibus igitur digitorum actionibus ſummis ipſis vtimur, ac propterea dixi recte ſcriptum eſſe digitorũ ſummitatibus vtendũ. Deinde ab altero capite incipit, [digitis quidẽ ſummis plerũque indice cũ pollice] vna oratione declarans pleraſq; muſculorũ actiones fieri, vbi index pollici (quem ἀντίχειρα vocant) è regione occurrit, ſic videlicet, vt quod cõprehendendũ eſt, ſummis ipſis vtriſq; capiatur: tunc.n. dũtaxat propoſitis digitis vtimur. quin, & ſi tribus digitis aliquid cõprehendatur, vt, vbi ſpecillo illinimus, aut acũ demittimus in oculũ, maximã partẽ operæ duo il-
D li præſtant, aliquid etiã confert & medius. Sed tota manu prona vtitur chirurgicus, eius ſinu id pheudens, quod curatur. Digiti quidẽ affecti abunde altera manu extenduntur, cõponunturq;: at non abunde brachiũ, femur & crus, ſed exigunt huiuſmodi partes ambas manus ex aduerſo concurrentes, vt mẽbrũ vniuerſum in orbẽ cõplectantur. Inſuper manu prona opus eſt, vbi cucurbitulã defigimus, & vbi paruũ, quo adurimus, ferramentũ cõprimimus, & ſpongiã imponimus: ſed & in multis medicinæ operibus, quæ fortaſſe euidentiora ſunt, quã vt neceſſaria ſint, quæ propoſuimus: cuilibet enim per ſe venire in mentem poteſt omnium actionum, & digitorum, & manuum, quas partim vtraque manu, partim altera tantum, partim ſolis digitis molimur.

21 *Optima autem digitorum ſtructura eſt, vbi ipſis magnum ſpacium interiectum eſt, & è regione pollex cum indice concurrit.*

Non enim fieri aliter poſſet, vt in agendo è regione pollex cum indice concurreret, niſi ſpaciũ eſſet inter eos latius. quod & in alijs digitis commodiſſimum eſt, vt, vbi vaſtius quidpiam oportet vndique in orbem comprehendere, plurimum inter ſe diſtantes id præſtare valeant.

Morbus

22 *Morbus, quo & læduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione, aſſueuit pollex ſub alijs conti* 3
neri, patet.

Cum eadem ſit vtriuſque ſcripturæ ſententia, duæ enim reperiuntur: ad eam, quæ dilucidior eſt, primò aggrediar. Arbittantur nonnulli, qui rationem ignorant, referendũ hoc eſſe ad conſuetudinem eorum, qui ſolent pollicem ſub alijs digitis tenere: quo fit, vt laboris expers paruus ſit, & interuallum inter ipſum & indicem minimè augeatur: quæ res in morbum manus, quod perinde eſt, ac ſi noxam dixerit, terminatur. Placet alijs referri rem ad morbum, oriri verò hunc, uel pollice ſua ſede excedente, vel loco, qui inter pollicem & indicem eſt, exulcerato, & in curatione dura cicatrice inducta, ita vt muſculus, qui inter eos eſt, induratus, vel quopiam vitio tabeſcẽs alimento incrementoque prohibeatur. interdum etiam carne inter digitos, quæ valde putruerit, abſumpta, ac dura poſtmodum cicatrice inducta, interuallum anguſtum inter pollicem & indicem redditur, & ipſi inter ſe, quaſi vinciuntur, ac præcipuè, vbi locus (vt dixi) duram acceperit cicatricem. Quin & huiuſmodi vitia in pueris negligi plerunque veriſimile ſit; eos verò, qui firma ætate ſunt, iuſſos à medicis mollire pollicẽ, mouereque, interuallum, quod inter ipſos eſt, alimento idoneum reddere. adde, quòd iis totum corpus increuit, & ſi quid lædatur, ali duntaxat deſinit: at F infantibus, vbi primò increſcunt, cum morbo ipſo opprimuntur, præter id vitium, quòd digitos non moueant, affectæ partes non augentur, & propterea, quod inter digitos eſt, interuallum contrahitur. Quibuſdam hoc inquiunt euenire: alijs verò ob cicatricẽ duram, & aliquod eius loci, quod in medio eſt, vitium durum. quare quaſi aliquo vinculo continetur, hoc eſt, prohibetur pollex ab alijs diduci: ſic enim accipiunt aliqui verbum [contineri] & ſi his illud maximè aduerſetur, quod iuxta hanc expoſitionem non debuit Hippocrates [ſub alijs] dicere ὑπὸ τῶν ἄλλων, quod cauſam, ſed ἀπὸ τῶν ἄλλων, quod loci interuallum ſignificat, cum mala, quę inter ipſos incidunt, interuallum contrahant, atque alligent. De his igitur, ut tibi videbitur, iudicabis, eligens, quod maximè probabile ſit: verba enim ita obſcura diuinationem magis exigunt, quàm ſapientiam: nos autem ad antiquam ſcripturam reuertemur, quam Aſclepiades fortaſſe vitiatam ſuſpicatus, integram hoc modo habere coniecit. [Morbus, quo & læduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione aſſueuit] & quæ ſequuntur. fortaſſe autem hæc fuit germana Hippocratis ſcriptura. Putauit Heraclides Tarentinus intelligendos eſſe affectus, vt perfecta oratio tota ſic ſcribatur [morbus à quo, & lædens affectus, quibus à primo natali die, vel in educatione], & quæ ſequuntur.

23

Agens uti utraque manu ad omne opus debet, & ambabus ſimul, ſiquidem ambæ ſimiles ſunt, id ſpe G
ctans, ut rectè, ut decorè, vt celeriter, vt iucundè, vt eleganter, vt promptè.

Præſtari quoduis iubet vtriuſq; manus auxilio: id enim ad celeriter ac decorè agendum maximè accommodatur. Poſſet equidem medicus tentare dextra, vbi dexter hominis oculus curatur, acum demittere, vel excidere vnguem, vel aliud quid tale, & idcirco adducit id ſpectans vt rectè, vt decorè, vt celeriter, ut iucundè, vt eleganter, vt promptè [quoniam hæc conſequemur, ſi, qua ratione propoſuit, exerceamur. quale autem vnumquodque eſſe debeat, mox indicat. Quòd verò ad hunc locum attinet, illud meminiſſe conuenit, quòd omnium, quæ hic habentur, caput eſt [quomodo]: id vnum ex illis eſt, quæ prima diuiſione comprehenduntur. Illud etiam obliuiſci non oportet, qnòd manus ſimiles appellauit, qnanquam ſpecie non diſtant.

24 *Machinamenta autem, quando, & quomodo, exponentur: vbi oportet, ne operam impediant, neve longius diſtent, quàm vt prehendi poſsint, ſed collocentur iuxta eam corporis partem, quæ tractatur: quod ſi ab altero præbeantur, is paulo antè paratus ſit, exequatur autem, ubi imperaueris.*

Non ſolum ſpatham habentem in ſummo capitulum rotundum, cauumque, & ſcamnum, cui ab vtraque parte axes ſunt, & alia, quæ machinationum ſtructura continentur, ſed & quæ communi nomine ὄργανα, id eſt inſtrumenta, uocantur, venite ſub ὀργάνων, id eſt machinamentorum, appellationem planè hic oſtendit, quum inquit [quàm ut prehendi poſſint], deinde [quod ſi ab altero præbeantur]: namque hæc, dum manum adhibemus, & nos ipſi prehendimus, & ab aliis accipimus. H

25 *Iam verò aſsiſtentes, id quod curatur, eo modo præbere debent, quo traditum fuerit: reliquum verò corpus continere, ſic, ut immobile præſtent: item habere ſilentium, & ei, qui præeſt, auſcultare.*

Clariora hæc uerba ſunt, quam vt explanationem deſiderent.

ARGVMENTVM SECVNDI LIBRI

Ab affectarum partium, ac ipſarum affectionum natura communia præcepta de recta Deligandi ratione traduntur.

Galeni

GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI COMMENTARIVS SECVNDVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

1 *VInculi ratio duplex, altera illius, quod injicitur, altera illius, quod iniectum eſt. Quod injicitur, vt celeriter, iucunde, prompte, eleganter: celeriter quidem, vt opus expediatur: iucunde, vt facile præſtetur: prompte, vt vbique ſit in promptu: eleganter, vt oculos delectet. Qua vero exercitatione hæc aſſequamur, dictum eſt.*

B Quædam communia ſunt vtriuſque rationis vinculi: quædam propria alterius. prompte, & celeriter proprie ad vinculum pertinent, quod inſicitur: recte, & decore, ad id, quod iam iniectum eſt, ipſe autem id quod inijcitur, vocat ἐπιδεόμενον, quod iniectum eſt, ἐπιδεδεμένον: iucunde, & eleganter vtriuſque ſunt communia, iucunde quidem, tam voce, quam ſignificatione; at eleganter, quod ad vocem ſpectat, commune eſt vtriuſque, quod ad ſignificationem non ita. nam elegantia vinculi, quum adhibetur, in manuum motu conſiſtit: quum iam adhibitum eſt, in ambitu linteorum. Poſſumus autem dicere ſaſcias eleganter circundari, loquentes de vinculo, quod inijcitur. At iucunditas num magis etiam attenditur, cum adhibetur, quam quum iam adhibitum eſt? ſiquidem hoc ſolo faſciarum preſſu dolorem afferunt quod adhibent, & eo nomine, quod membrum incommode continetur, interdum enim ea de cauſa comprimitur, licet faſcia recte circundetur. Neque alienum eſt etiam cenſere communem vtriuſque eſſe compreſſum eorum, quibus tanguntur, quæ vel comprimunt, vel non comprimunt, eius quidem, quod inijcitur, quatenus pars, quæ curatur, premitur, vel non premitur, ſub continentibus: at eius, quod iniectum eſt, quatenus ſuſpenditur, vt quum brachium mitella excipitur, vel quatenus continetur: vt quũ ea cruri ſubiiciuntur, quibus fulciatur. Non mediocriter autem confert ad vinciendi iucunditatẽ

C agendi celeritas; celeritati verò maxime promptitudo conducit: quin & hæ ſunt perfectiones vinculi quod injicitur, potiſſimum propriæ, vt & ſine preſſu contineat, & promptum ſit, atque paratum. namque error in collocando ad partem quoque alligatam ſpectat, ſed nũc agit de membro vinciendo, vbi commode figuratur. Status vero ſuę ſunt perfectiones & vitia, non ſecus ac faſcijs quarum, omiſſo ſtatu, in præſentia mentionem facit. Ergo, vbi paratum vinculum adhibeatur, opus mature perficitur. ipſe enim, quid ſibi vellet promptitudo, expreſſit, cum inquit / prompte, vt vbique ſit paratum / quod euenit, vbi, qui deligat, prouidit, vt nihil ambigere, nihil ſcrutari debeat in agendo, hocne, an illo modo circumagere faſciam conueniat. Promptitudo igitur, quæ idem eſt, atque præparatio, operam facillime abſoluit: iucunditatem ipſe docuit ſitam eſſe in facile agendo: ſed celeritatem conſtat cum præparatione & agendi velocitate coniungi. Iucunditas igitur illis annumeratur, quæ magnopere ei conducunt, qui manu curatur, atque ob eam celeritas; quam promptitudine, dum agimus, facile conſequimur: elegantiam verò aſpectu gratam (ſicut ipſe deinceps adſcripſit) præter ea, quæ neceſſaria erant, in chirurgico poſuit, vt quę ipſius gloriam augeat apud vulgus, cui obnoxius eſt ambitioſus, perinde quaſi amore captus. hac quã-

D quam non capitur, qui humanus eſt, non tamen laudem aſpernatur, eò incũbens, vt magis apud ægros valeat auctoritate. quandoquidem ſibi magis obſequentur, quæ res illis vtiliſſima eſt. Huius ergo auctoritatis apud vulgus gratia non modo medicus illam non aſpernatur, ſed ne philoſophus quidẽ. magis enim homines iuuat, vbi apud eos in honore & admiratione eſt, vt, qui magis ipſius facta imitentur, & iuſſis eius obediant, non ſecus ac numinis cuiuſdam. / Qua vero exercitatione hæc aſſequamur, dictum eſt. / qua exercitatione celeriter, iucunde, facile, prompte agamus (inquit) dictum eſt. id potiſſimum docuit, vbi ait / agens vti vtraq; manu ad omne opus debet, & ambabus ſimul, ſiquidem ambæ ſimiles ſunt / itum vbi oſtendit in exercendis digitis plera que agenda eſſe pollice atque indice, tota vero manu prona, & ambabus aduerſis.

Quod iniectum eſt, vt recte, vt decore. Decore quidem, vt ſimpliciter, vt diſtincte, aut ſimilibus, & æqualibus, æqualiter, & ſimiliter: aut inæqualibus & diſſimilibus, inæqualiter, & diſſimiliter. Species aut ſimplex orbicularis, aſcia, ſima, oculus, rhombus, dimidiatus. Aptetur vero ſpecies ſpeciei, ac morbo illius, qui deuincitur.

Quum duplicem propoſuerit vinculi rationem, vocans quod inijcitur ἐπιδεόμενον, quod iniectum iam eſt, ἐπιδεδεμένον proxime præfatus, qua via, quod inicitur, optime iniciatur, nunc id

exequitur, quod iniectum eſt, vbi decore ait iniectum eſſe, ſi ſimplex ſit, ſi diſtinctum. ſimplex E
eſt, vbi linteum non implicitum eſt, non duplicatum, non rugoſum, ſed æque ab omni parte extenditur: diſtinctum, vbi iterum aut tertio circa idem conuenienter datur: ex duobus autem in quibus conſiſtit iniecti vinculi decor, alterum, nempe ſimpliciter, tanquam clarum, mihi videtur ſine expoſitione prætermittens in enodationem verbi 'diſtinctè' ſequentia omnia adiecisse ad quæ animum adiungas oportet, non oblitus me dixiſſe dudum, diſtinctè, idem ſignificare, quod conuenienter. Si quidem propoſitum eſt, vt alter faſciæ circuitus primo interdum æqualis ad vnguem ſit, ac nullo modo impar, interdum inæqualis, fit autem æqualis, vbi extremæ faſciæ partes in latitudinem eodem loco ita finiantur, vt neque exuperent, neque exuperentur, ſed in vtroq; circuitu deſinant non aliter, ac ſi iniecta ſit ima faſcia duplicata: eademque ratio ſit tertij circuitus, & quarti, ſi hoc quoque opus ſit. Ergo & in eo, qui rhombus, & in eo, qui ſemirhombus dicitur. exquiſita hæc obſeruatio adhibenda eſt.

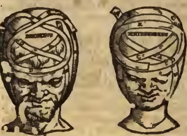

Sed vinculi fracturis accommodati, quum ad brachium, humerum, aut femur F
datur, item diſtincta ratio eſt, in quo priorem faſciam iubet ſurſum ferri, ſecundam vero prius deorſum. deinde ſurſum ductã, qua prior deſinit finiri, quod fieri non poteſt, niſi, quod ſpectat ad latitudinem lintei, orarum altera alteram excedat. hæc igitur æqualis erit, ſi tota æque in ea inclinatione perſeueret, qua a circuitu in orbem recedens orſa eſt. Vocatur autem orbicularis, quæ affectam partem ex toto in orbem ſine inclinatione cõplectitur, in quo oræ faſciæ ſecundo & tertio circumactæ alijs inſident. ſic, vt neque excedant, neque exuperentur.

Rotũda ſyncera æqualis.

At in eo, qui declinat, neceſſe eſt faſciã ferri ad vitiatæ partis regionem ſuperiorem, vel ad inferiorem dimitti: quod, ſi vbique ſimilem inclinationem habeat, diſtin- G
ctum vinculum præſtabit. Quare, ſi ea, quę dicta ſunt, diligenter conſideraueris, plane intelliges circuitus in orbem vnam dũtaxat eſſe rationem, vbi nihil plus eſt aut minus: at nõ vnam eius, qui declinat. quũ alter altero declinare plus poſſit, aut minus. Hic tamen tranſlatione vſus illum, q; paulum inclinat, aſciam: qui multum, nuncupauit ſimum. Aſciam fabri dicunt inſtrumentum quoddam extrema parte, qua ligna incidunt, modice incuruum, & labroſum in ſpeciẽ labri.

Alia ſyncera inæqualis.

Simum græci appellant locum, vbi pla H
nities cum colle coniungitur: qua enim committuntur, ſimum efficiũt, quum neutrum per ſe ſimum ſit. cum planities ipſa recta ſit, & æqualis: collis, accliuis, & altus. at vbi inter ſe coeunt ſimam figuram repræſentant. eadem figura fit, quà decliuis uia, cum accliui committitur. eodem modo in naſo ſima pars illa dicitur quæ vtrinque ſublimioribus partibus terminatur, iamque ab hac parte totus naſus nuncupatur ſimus. Conſtat enim plura vocabula in totis vſurpari corporibus, a nonnullis ducta, quæ partibus accidunt, quo modo ſimus homo dicitur. ſiquidem non eodem modo vocatur ſimus, quo plenus, ac tenuis, aut albus, aut niger, ſed ſicut glaucus, cæſius, vel gibbus. naſus igitur, vel via, proprie ſimi nominantur: vinculum vero ſimum ab Hippocrates appellatur eadem ratione, qua ἄμβη ſpathæ capitulum rotundum & leniter cauum,

&

A & σκέπαρνον,id eſt aſcia,genus quoddam circuitus ipſorum linteorum.namque, vbi præcipit, vt panni in aſciæ figuram imponantur,diducit ab orbiculari circuitu eum,qui ſabrorum aſciæ modo declinat.non enim cenſet pannos ita oblique circumponendos,vt ab orbiculari circuitu nimium abſint,ſed paulum declinet,ſic,vt fideliter comminuta oſſa contineant.

B

Sima ſyncera inæqualis.

Patet autem in vtroque horum circuituum maiorem & minorem eſſe inclinationem, cum neuter duplex ſit & vnius formæ, cuiuſmodi eſt orbicularis,quem cum ſimplici coniunxit: ſed aſciam vero,& ſimum,ſeorſum per ſe,quaſi diſtinctos ſubiecit.[Diſtincte] autem ſignificat, vt ſit, quaſi diſcretum,& minime implicitum. ſit autem (vt dixi) cum quilibet faſciæ circuitus eoſdem habet latitudinis fines, vel inclinationem ordinatam.voco ordinatam inclinationem,quum, quæ ex latitudine vinculi conſpiciuntur, æque inter ſe diſtant,quod vtique fiet,vbi,qui deligat,quam ab initio inſtituit, æqualem vbique inclinationem ſeruet.

Syncera. Inæqualis.

C

Artemidorus autem,& Dioſcorides,ſicut alibi antiquam ſcripturam nouant, tranſponuntque, ita hic caſum mutant,nempe dictionem, ſimplex orbicularis,ſimplex in orbem,ſcribentes.bene autem rem intelligunt,ſed audacter ſcripturam immutant,plurima tamen, quæ non ſatis intellexerunt,auſi ſunt immutare,atque ea de cauſa eorum nunc mentionem facio,quamuis ſexcenties hactenus,vbi ſcripturam immutarunt, ſilentio præterierim,cum hoc recte intellexiſſe,& clarius mutatione reddidiſſe mihi videantur: quanquam in paruis,non eo modo accipientes,quo auctor voluit, decipiuntur.ſed de his ſatis eſt ſemel dixiſſe.Præfatus autem Hippocrates decore quidem,vt ſimpliciter,vt diſtincte,deinde ſubijciens,aut ſimilibus,& æqualibus,æqualiter, & ſimiliter: aut inæqualibus & diſſimilibus,inæqualiter,& diſſimiliter:quaſi communiter docuit, quo conſilio diſtincte vinculum adhibeatur:æqualia enim,& ſimilia corporis membra faſciam vniuerſam æqualiter & ſimiliter per omnes partes circumactam requirunt:inæqualia & diſſimilia, inæqualiter & diſſimiliter. Hæc autem verba in vetuſtis exemplaribus,& in libris expoſitorum, præciſe leguntur,non adiectis inæqualiter & diſſimiliter:ſed,cum ſolum ſcriptum ſit, aut inæqualibus & diſſimilibus, intelligi etiam volunt inæqualiter & diſſimiliter, idque ab Hippocrate prætermiſſum fuiſſe,quod manifeſtum videretur,eo quod propoſitis conſequens eſſet. Verum hæc ratio ſcribendi non breuitatem, ſed errorem manifeſtum,præ ſe fert. Satius ergo fuerit, ſi ita ſcriptum inueniamus,exiſtimare hæc veluti complura primorum exemplarium eſſe corrupta,idque propterea fieri,quod librarius ea prætererit,atque error hucuſque manſerit. Ergo ſuper
D humerum ſimiliter & æqualiter circuire faſcia poteſt,minus autem ſuper femur, & brachium,ſed paulo magis ſuper crus:at in capite humeri,& in coxa,contrariis partibus indigemus, quemadmodum & vbi caput à latere vinciendum eſt. frons quidem & naſus ſimilem & æqualem amat orbicularem faſciæ circuitum,non ſecus ac vertex, qui, etſi in orbem circundatam faſciam non poſtulet,æqualiter tamen & ſimiliter procedentem requirit. de his autem diligentius in ſequentibus tractabitur, nunc ad verba, quæ reſtant pergamus.

Oculus Hippocrates poſitis tribus ſimplicium vinculorum formis, nempe orbiculari, aſcia, ſima, deinceps trium compoſitorum meminit, oculi, rhombi, & dimidiati,dimidiatum ſemirhombum etiam appellans, quibus adiungit [aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac morbo illius, qui deuincitur] commonens,vt acccommodetur,& vitiatæ partis formæ,&,vitio, quo detinetur. ſpecies enim vinculi, quam oculum appellamus, ad oculum adhibetur, vbi vel periculum eſt, ne procidat, vel contineri quippiam volumus ipſi ſuperimpoſitum: rhombus verò, vbi vel capitis ſuturas diductas adducere in vnum

oportet, vel hians vlcus interdum contrahere, & valde reſolutam cutem adducere, atque agglu- E
tinare, non abſimilem effectum præſtat ſemirhombi vſus.

Verum enimuerò hæc ſcripta ſunt ab Hippocrate tanquam exempla, ad quorũ ſimilitudinem inueniendum nobis eſt, vel ab his, qui compererunt diſcendum, quod vinculum ad quamuis corporis partem, atque valetudinẽ accommodetur. Expedit autem doctorem non imperare ſimpliciter, ſed viam exponere, qua ipſe vinculum inuenerit. eo enim fit, vt diſcipulus, ſiquando obliuiſcatur, in memoriam redeat, & quæ ab altero non didicit, poſſit cogitare. quo circa non ab re fortaſſe fuerit, ſi librum conficiamus, vbi de faſcijs, & corporis parti & vitio accommodatis pertractemus. F

3 *Rectè iniecti vinculi duæ ſpecies, firmitas in preſſu, & linteorum multitudine conſiſtit.*

Dictum eſt in ſuperioribus conſueſſe Hippocratem τὰ εἴδη, id eſt, ſpecies appellare διαφοράς, id eſt differentias. præbuit autem maximam quæſtionem, diſſenſionis cauſam, inter huius libri expoſitores, quum duas ſpecies nominatim non poſuerit, quod ante in alijs fecit. vna quidem in vinculi modo ſita eſt, quam ipſe firmitatem dicit: eam explanauit, quum inquit, [firmitas in preſſu, vel linteorum multitudine conſiſtit]. eſt enim moderatio quædam in vinculi firmitate, quam ſi partes comprimens excedat, dolorem ægrotantibus affert: ſed laxius continet, ſi ad eam non peruenìat. Alteram vero ſpeciem recte iniecti vinculi non poſuit, ſed ijs, quæ de robore loquutus eſt, ſubijcit.

4 *Vinculorum aliud per ſe remedio eſt: aliud ijs, quæ remedio ſunt, ſubſeruit.*

Hæc profecto non ſunt altera ſpecies rectè iniecti vinculi, vtpote quæ cõem vſum cuiuslibet vinculi cõprehendãt, quin & poſt hæc de omni vinculi moderatione agit, qua rõne ſeruetur, de- G
inceps de nodo. tũ quod ſubiectum eſt, docens, ſic incipit [licet quidẽ bene ſcientẽ ad partes decliues, & q̃ in extremitate tenuãtur, labi faſciã oẽm, vt in capite, ſurſum, in crure, deorſum] & quę ſequuntur. Ab ijs tranſit ad qualitatẽ vinculi cuius itẽ, quũ partes ſint, noſſe, vnde incipere faſcia in ſingulis vitijs ac partibus debeat, & qua nouiſſime finiri, tum qua via, dum circuit, circumagi, & obuolui ſingulis partibus, hæc quoq; indicauit. nã, vbi inquit, [quæ mouẽtur, vt articuli, qua curuãtur] obuoluendæ faſciæ rõnem exequit. poſt hæc adſcribit, qũo extremæ faſciæ fideliter in ijs cõtineantur. inde pergit ad faſciarũ vſus exponẽdos, ſic, vt recte iniecti vinculi altera ſpecies, quæ firmitati opponitur, totius vinculi qualitate cõtineatur. Fortaſſe aũt ꝙ difficile ſit communi vocabulo cõplecti ſingulares differẽtias eius ſpeciei, q̃ e regione firmitatis eſt, eam non tentauit vno verbo notare. Rem autem ita habere verba ipſa teſtantur, quibus oſtendit, quæ varietas inſit in ſingulis capitibus à me commemoratis. ſed, vt rem clariorem magis ac breuiorẽ faciamus, vocetur totum ipſum genus qualitas vinculi. [Firmitas in preſſu & linteorum multitudine conſiſtit]. quemadmodum potentiæ nomen interdum imbecillitati contrarium dicunt: interdum ad id ſignificandum, quod roboris & imbecillitatis commune eſt, vſurpant: ſic & magnitudinis vocabulo vti ſolẽt, & alijs q̃ plurimis, partes & totũ cõi nomine appellãtes: ita nũc quoq; vſurpat fir- H
mitatis vocabulũ. debent.n. affectæ partes faſcijs neq; valẽter adſtringi neq; ita leuiter, vt homo iniectũ vinculum non ſentiat: quin & linteorũ multitudo pro numero accipienda eſt: at non ita intelligenda multitudo, quaſi è regione ſit paucitatis, ſiquidẽ moderatio rectũ vinculum præſtat. rectum appellat, quod confert, iuuatque. At dum comparantur inter ſe duo vincula, vt ea, quæ ex comparatione ſpectantur, quod adſtrictius eſt, validius, reliquum infirmius dicemus, neq; abſurdum eſt, ſi vinculum habita ratione ſubiecti vitij moderatum ſit, ſed comparatum cum altero. validum dicatur, aut imbecillum. Quando autem ſoluere, aut arctare vinculum expediat, vel faſciarum numerum augere, aut minuere, ipſe in opere de fracturis demonſtrauit.

5 *De quibus lex quidem eſt.*

Lex in ciuitate ratio eſt, quæ iubet ea, q̃ facienda ſunt, prohibetq; contraria. his legibus ſimilia dicit, quæ nunc proponuntur, cum coniecturale nihil contineant, aut ambiguum, vt quædam

alia

A alia ad medicinam pertinentia. Idem quoque dixit in opere de fracturis, liberam orationem moderatus. non enim ſcripſi ſimpliciter [de quibus lex quidem eſt] ſicut nunc, ſed oratio hæc veluti lex iuſta fertur de curatione fracturæ.

In ijs autem maximè ad vinculum pertinet, vt arctetur quidem, ſic, vt quę iniecta ſunt, neque recedant, neque comprimant. ſed fulciantur, non tamen cogantur, idq́ minus quidem in extremis partibus minimùm in medijs.

In his inquit, quæ traduntur de ea ſpecie, quæ ad firmitatem attinet, potiſſima vinculi præcepta ſunt, vt quæ vitiatæ parti inijciuntur, hoc eſt linea, neque à cute diducantur, neque ipſam premant, ſed fulciantur, hoc eſt firmiter inſidant, at non cogant. dicitur autem vinculum cogere, qđ ita arctè affectis partibus circundatur, vt dolorem afferat. Hæc autem præcepta de modo premēdi, qua vitium eſt, minime omnium conuenit præterire. quod & in extremitatibus quoque prorſus eſt attendendum, ſed minus quam in medio. ſiquidem optimum eſt artem culpa vacare: ſi qđ tamen peccet, id in illis partibus ac vitijs euenire, vbi detrimenti minus affertur: minime verò errare, vbi noxa ingens eſt.

B *Nodus & filum non ferantur deorſum, ſed ſurſum, in porrectione, in pręparatione, in vinciendo, in habitu, quo poſtea continetur.*

Cur hæc ſine ordine adijciat ijs, quæ de vinciendi ratione pertractat, paulo poſt perſequemur: nunc id primum ſtudendum, vt quod propoſitum eſt, intelligamus. Diſſentiūt expoſitores inter ſe, cum [deorſum & ſurſum] alij ſimpliciter ad longitudinis ſpacium referant, alij ad affectum: ſed neutri dictionem [ferantur], nec quod ad nodum, nec quod ad filum ſpectat, explanant.

Quod extrinſecus iniectū eſt compreheſamentum. Nodus ex vno capite in duo crura diſciſſo. Nodus ex duobus capitibus faſciæ.

C

Nodus aciæ in faſcijs. Nodus in ſuturis cutis.

D

Conſtat autem omnibus id appellari ἄμμα, id eſt nodum, quod fit in faſcijs, cum ambo capita implicata inter ſe vinciuntur, vel alterum ſcinditur, vel tertiò quum extrinſecus ad continendum adijcitur id, quod græci κατάλημμα vocatur: ῥάμμα verò, id eſt filum, id vocari, quod in acum conijcitur, vel vt inciſæ corporis partes inter ſe coniungantur, vel vt extrema pars faſciæ inferioribus aſſuatur. quin & nunc loquitur de filo ad hunc vſum parato. iubet quidem ſurſū hoc ferri, quod ipſe dixit, τὴν νομὴν γενέσθαι. quid autem appellet νομὴν ab ipſo diſcere oportet, qui eo verbo ſæpius vtitur ad faſcias, quum à principio ad finem feruntur, Itaque in fracturis iuſſit, vt vtriuſque faſciæ caput ſuper fracturam inijceretur, ſed prior faſcia ſurſum ferretur, altera verò ante deorſum, poſtea ſurſum, νομὴν vocans quaſi iter, quod faſciæ tunc faciunt, cum à principio ad extremum laborantis corporis obuoluuntur. Simile eſt id, quod νομὴ ſignificat in filo, nam, cum liceat acum à ſuperiori parte deorſum, & contra ab inferiori ſurſum trāſmittere, & præterea in neutram partem inclinatam, ſed ſine inclinatione, aut à dextra in ſiniſtram, aut à ſiniſtra in dextram demittere, præcipit omnino, vt ſurſum feratur. Quod ſi extrema pars faſcię duntaxat inferioribus aſſuenda ſit, in eo quidem vinculo, vbi contrarijs partibus non indigemus, vt in brachio, humero, femore, crure, in quibus etiam neceſſe eſt, vel à ſiniſtra parte in dextram acum immittere, vel contra, vtrobique nobis enitendum eſt, vt ſurſum tendentes extremam faſciam hac ratione cum inferioribus partibus ſuamus: vbi contraria parte opus eſt, vt in capite humeri, & in coxa, danda opera eſt, vt faſcia, dū ſurſum fertur, finiatur, ibiq; acu ab inferiori parte ſurſum traiecta hoc modo aſſuatur: neq; dēt ſuperior vinculi pars deorſum attrahi, ſed inferior ſurſum, vtrunq; enim fieri poteſt, dū faſcia ſuitur. Ergò tranſmiſſa acu filū ducente, inferior pars fili ſurſum adducenda, non tamen ſuperior deorſum, conſilio ad id directo, vt inferiores vinculi partes à ſuperioribus trahantur: quod facere ab ipſo iubemur, & quo tēpore homo affectam partem videndam medicis porrigit, & quo manus curatio paratur, ac tertiò quo vinculū inijcitur, quod & ipſum ad manus curationē pertinet, & quarto quo poſtea mēbrū continetˀ. uocauit primum ἐν ἀνατάσει, id eſt in porrectione, alterum ἐν σχέσει id eſt in præparatione, tertium ἐν ἐπιδέσει, id eſt in uinciēdo, quartū ἐν τῇ ὑποτάξει, id eſt in habitu, quo cōtineri poſtea debet, quanquā alij ἐν πιέξει, id eſt in cōpreſſione ſcribant, ſed priorē ſcripturam magis probo. nam in ſuperio-

ribus dixit id temporis ἐν ἕξει, id eſt in habitu. Neque dubium eſt, quin, ſicut eandem figuram partium, quæ vinciuntur, ijs omnibus temporibus ſeruari iubet, ſic & filum & nodum, quum ſeruntur, ſemper ſurſum attrahi velit, in primis quidem extremitate faſciæ ſurſum firmiter attracta, & contenta, atque ob ipſam faſcia tota. Illud verò animaduerſione dignum ab expoſitoribus Hippocratis intactum relinquitur, quod nodum & filum ad ſuperiora affectę partis ferri voluit dum ęgrotantes ſe ipſos medicis tradunt, non ſecus atque in alijs temporibus. pro ſuo enim arbitratu, quidam ad medicum pedibus eunt, quidam geſtantur, modo affecta parte ſuſpenſa, aut deuincta modo vtroque facto. Nodus igitur & filum in eorum poteſtate eſt, non medicorum, à quibus inſpiciendi ſunt, aut curandi. cenſet fortaſſe tunc quoque interdum laborantes medicis vti. nam in itinere & ruri nonnunquam tenuioris fortunæ homines, plagas accipiunt, vulneranturque vel oſſa ipſis ſuo loco mouentur, in quo caſu ad curationem plurium medicorum conuectu opus eſt, tum diligenti inſpectione, machinamentis quibuſdam, aut inſtrumentis, aut linteis, aut etiam laqueis, quæ ruri vel in itinere nulla ſunt. quare ſi eo tempore medicus adſit, læſam partem ſuſpendet, & deligabit linteis illis, quorum copia erit. conſtatque, ſiue nodo, ſiue ſutura opus erit, medico hæc apte efficienda eſſe. Quo facto in ciuitate rurſus æger conſuetos medicos adhibebit, primum vt diligenter vitium cognoſcant: deinde, vt prolapſum articulum reſtituant, vel fractum os componant, aut plagam ſuant, aut colliſis recte opem ferant: poſt hæc medici idoneum vinculũ admouent: poſtremò, quod deuinxerunt, prouident, vt eodem modo figuratum contineatur. E F

Principia & nodus inycienda ſunt, non qua vlcus. ſed hinc, vel hinc.

8

Quid nunc vocet ἅμμα, id eſt nodum inijcere, oſtenſum eſt: in prioribus enim verbis e regione ῥάμματος, id eſt fili ponebatur, nunc alterius tantum meminit, quod debeat & filum deſinere in nodum. nam in quauis ſutura in hunc finitur, cum acu non ſola, ſed ſequente filo traijciantur, quæ ſuuntur, & nodo inter ſe aſtringantur. Sæpe quidem euenit, vt inter ſe proxima ſint fili capita, & nodus, ſicut, vbi cutem ſuimus: interdum diſtant, quod ſæpe in " vinculis accidit, vbi fili partes lõge adducuntur, vt communem nodum accipiant. A li.4.f.5. t.2.c.9.451 a

Nodus aſciæ in faſcijs.
Nodus in ſuturis cutis.

Veriſimile ergo eſt nunc ipſum edicere, ne fili principia, quà vlcus eſt, inijciantur. quo præcepto illud quoque intelligitur, quod neque nodus ſuper vlcus collocetur, vrgeretur enim non ſolum nodo, ſed faſcia à nodo fortiter preſſa, eò quod vehementius eſſet coarctandus, vt faſciam contineret. Eodem modo ſi citra filum faſcię extremitates inter ſe complicatæ nodum accipiant, vel aliquid extrinſecus vlceri ſuperdetur, non debet nodus ſuper vlcus imponi, impoſitus enim ipſum comprimeret, præſertim ſi faſcia ante obuoluta tenuis eſſet, & abſque lana circundata. Nunc ſane mihi videtur Hippocrates agere ſiue de filis, ſiue de habenulis, quæ inter ſe complicatæ in nodum finiũtur: ſed cenſent alij velle ipſum principia faſciarum ſuper vlcus non imponi. ex quibus nonnulli variarunt ſcripturam, verè quidem, ſed propoſitæ orationi parum conuenienter, cum non de faſciis, ſed de tractare nunc propoſitum ſit: quam quidem ſcripturam veram & artificioſam eſſe non inficior. ſic autem habet faſciarum principia iniicienda ſunt, non qua vlcus, ſed hinc vel hinc] hoc eſt, ab vtraque parte eius, vel dextra vel ſiniſtra. ſic autem fiet, vt id verum ſit, quod ab ipſo traditur in " in opere de fracturis, & huic loco minime repugnet. Imperat enim ibi, vt faſciarũ capita affectæ parti ſuperimponantur, ſiue fractura, ſiue vlcere laborent, non tñ ſupra, aut infra. in eo enim libro de dimenſione in longitudinem loquitur: nunc, quum non ad hanc, ſed ad latitudinem reſpiciat, principia iniici dixit, non quà vlcus, ſed hinc vel hinc, hoc eſt, ab vtraq; parte eius. cui non aduerſatur, quòd neque ſupra, neque infra inijci debent, quod tamen latet expoſitores huius libri. Merito igitur dubitant, quũ Hippocrates inquit [principia & nodus inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed hinc vel hinc]. Placuit etiam quibuſdam principia faſciarum intelligi τὰ πέρατα, quamuis πέρατος nomen latius pateat τῆς ἀρχῆς. ideſt quam principij, quod & Plato nos docuit, aſſerens τὰ πέρατα principium eſſe & finem. Ergo, ſi liceat latiori vocabulo pro eo, quod anguſtius eſt, rẽ appellare, licebit nobis tam principiũ, quã finẽ nominare πέρας, non tñ finẽ nuncupare principium. Iã verò principia, ad nullũ aliud referri poſſunt, quã ad faſcias, fila & habenulas. cumq; nullo modo fieri poſſit vt hic de faſcijs loquatur, neceſſe eſt principiũ in filis accipi, & habenulis, & ſi placet etiam in panniculis, quandoquidem hi quoque cõprehendere vinculũ poſſunt, non ſecus atque habenulæ, quarum extrema inter ſe complicata vinculi vicem exhibent, G H

Sect.1.t.23.72 237.b

Nodus

A *Nodus non ea parte ſit, cui innitimur: non ea, qua agimus: non qua inanis eſſet, ne inanis collocetur.*

Quum proxime in præcedentibus iuſſerit, vt qui futuram adhibet, principia ſuper vlcus non ponat: ſed alia parte, qua nodus etiam collocandus eſt, nũc docet, quibus locis ponere nodum oporteat. Docemur autem res interdum per ea, quæ ipſis non accidunt, ſic enim appellantur, q̃, cum accidere poſſint, non tamen accidunt. Vis autem orationis huiuſmodi eſt. Nodum non conuenit ponere qua parte vlcus eſt, ſed qua ferri poſſit verſus ſuperiorem regionem, cum eo, vt caueatur pars, cui innitimur, qua agimus, & tertio, quæ inanis eſt. Vocat autem qua agimus eã partem, qua vtimur, cum extendimus, curuamus, vel ad latera porrigimus. pars vero cui innitimur, in ambulando quidem eſt planta pedis; in cubando totum dorſum, atque eius pars potiſſimum, q̃ in eo extat, præterea capitis partes poſteriores; in ſedẽdo, ima pars natiũ. ſi quis aũt deligatis brachijs aliq̃d agere debeat, cõſidera quid nã illud ſit, & circa q̃ externa. in ea actione poteris partẽ, cui innititur, inuenire. agunt quidem articuli, quamobrẽ vbiq; vitandi ſunt, atq; illi præcipue, q̃bus agere vinctis ægrotantibus conuenit. Conſtat aũt recte ipſum edicere, ne nodus, qui continere totũ vinculum debet, ſuper eã partẽ ponatur, quæ in motu figurã mutat. neceſſe enim erit
B nodum, vbi ſuper articulos collocetur, modo iuſto laxiorem fieri, modo coarctari. Quod in fine orationis dixit κενόν, id eſt inanis, omnes accipiunt pro ſuperuacuo, perinde ac ſi dixiſſet, nullum ad vſum. græci enim κωφοὺς dicunt eos, qui a primo natali die ſurdi ſunt, & vnde citra verborum cõformationem obſtrepũt. quemadmodum igitur hi ad vitæ actiones prorſus inutiles ſunt, ſic aiũt ab Hippocrate appellari κενόν, quod nihil ad vinculum conducit. Potuit id verbi ab ipſo ſcribi per κενεόν corrumpi verò ab initio protinus atque ita ſeruari. ſed, quod ad ſententiam pertinet, idem hæc ſcriptura ſignificat, ſiquidem κενὸν eſt, quod à nobis dicitur κενὸν & μάταιον, hoc eſt inutile. ſed quia multos videmus, vel ob inſcitiam, vel q̃ velint diligentes videri, nodos adhibere faſcijs inutiles, idcirco Hippocrates nunc præcipit, ne ponantur εἰς τὸ κενόν, hoc eſt inanes, quod videlicet inutiles ſignificat, & ſuperuacuos. Putauit quidam ex ijs, qui hunc librum explanarunt, Hippocratem intellexiſſe inane, locum inanem, vt puta alam, poplitem, inguen, ex aduerſo capitis, humeri, genu, coxæ, ea diducens. inhærere enim dixit oportere nodũ corpori, at non perinde collocari, qua ſi ſuſpẽſus ſit, quod eueniret in ala atque inguine. Si quis autem & hoc probabile iudicabit, ipſum poterit accipere: nam in obſcuris, vel eo quod mediocriter probabile eſt, conuenit acquieſcere.

Nodus & filum, molle, & non magnum.

C . Hic rurſus, ſicut principio duo vocabula proponit, cum & res inter ſe diductæ ſint, quibus illa indita eſſe videntur ῥάμμα, id eſt filum vocatur, quod vna cum acu traijcitur, cuius materia linum eſt, ſiue lana, ſiue quid aliud eius generis: ἄμμα, id eſt nodus, qui ex habenulis, vel ſciſſis faſciæ extremitatibus implicitis efficitur: Patet aũt vtrunque molle conuenire: ſi futurum eſt, vt non comprimat, quod vero non magnum eſſe expediat, indicio eſt celeritas, quam ipſe in agendo laudat: eam prohibet longitudo, vel fili, vel ſeparatim etiam habenularum ſciſſæ extremitatis, aut eorũ, quæ continendi vinculi cauſa ſuperinijciũtur. Pendebunt igitur hæc magna à nodo fruſtra. prætterquam q̃ tædium afferent, quum non nunquam vulnera contingant, dum complicantur. Exq̃ſitius autẽ ſcripſit [non magnum] quum potuiſſet ſcribere [paruum,] verum ſicut magnum vitari oportet propter ea, quæ retuli, incommoda, ſic & paruum, quum in agendo prehendentes digitos effugiat, atq; ob id remorans tempus producat: tum in vinculo ꝓpter breuitatẽ ſæpius ab eo, cum quo deuinctũ eſt, elabatur. atq; idcirco nos cogat in eodem iterum verſari. adde quod, cũ opinionẽ aliquando faciat rei deligatę, nodus exiguus poſtea ſoluitur, vbi cõtineri debet. Merito igitur cauẽdũ eſt, tã quod omnino paruum eſt, q̃ quod magnum: & hic perinde atq; in aliis, quod modicum eſt eligẽdum, id alterius extremi negatione non nunquã appellant, quemadmo
D dum nunc Hippocrates [non magnum]: qui ſi non paruum dixiſſet, idem vtrique ſignificaſſet.

Licet quidem bene ſcientem ad partes decliues: & qua in extremitate tenuantur, labi faſciam omnem, vt in capite ſurſum, in crure deorſum.

Si pro [ſcientem] ſcriberetur [ſcire] perfecta foret oratio: at nunc pendere videtur, & cum alia coniungi, eóque fit, vt nonnulli copulent, quæ ſequuntur, ſic vt tota ſit huiuſmodi: Licet quidem bene ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi faſciam omnem, vt ĩ capite ſurſum, in crure deorſum, deligare dextrã partem ad ſiniſtram, ſiniſtràm ad dextrã, præter quam in capite. ſed nullo modo continuari videtur, quum non propterea deligare eo modo cõueniat, quia nodus conſueuerit ad partes labi decliues, & quæ in extremitate tenuantur. alia enim de cauſa iuſſit (vt in ſequentibus oſtendemus) dextram partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram deuinciri. quoniam cum his [licet quidem bene faſcientem ad partes decliues, & quæ ĩ extremitate tenuantur, labi faſciam omnem] connectuntur ea, quæ ſic tradit [quæ autem adijciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum verò faſciam oẽm, quà

corpus quieſcit,& magis cauum eſt,ſuperimponenda [& quæ ſequuntur. quod ipſum paulo poſt E
exponens clarius demonſtrabit: nunc quæ interiecta ſine ordine ſunt, per ſe conſideremus.

12 *Deligare ſi dextram partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram, præter quàm in capite: hoc enim è regione.*

Præceptum hoc potiſſimum ad fracturas ſpectat. perpetuo enim in contrariam partem inclinandum eſt: vbi vlcus ab altera fuerit, vt ſi dextra pars læſa ſit, in ſiniſtram: ſi hæc, in contrariam; ſicut vbi totum os tranſuerſum fractum eſt, vinculum in neutram partem inclinãdum, quum pãni in orbem ſuperimponentur. Huiuſmodi igitur eſt, quod proponitur. Quum deligamus, ſi dextra pars affecta eſt, in ſiniſtram inclinare debemus: & contra ſi ſiniſtra, in dextram. quod fit, vbi caput faſciæ ſuper affectam partem ponimus, non exquiſite quidem ſuper fracturam, aut vlcus, ſed vtrobique hinc vel hinc: reliqua vero faſcia, quod affectum eſt, in contrariam partem attrahimus & ſimul etiam adſtringimus. At quum hanc ad contrariam partem adduximus, ibi non amplius æque adſtringimus, & multo minus etiam inclinamus, donec in orbem circumamicta ad ſuum principiũ reuertamur. ibi enim id manu prius tenebimus, cui rurſus faſciꝫ partẽ, quæ ipſum cõtingat, ſuperpoſitam valenter continemus, ſic, vt iterum incipiat circuire ſuper partem prius inuolutam ſimiliter adſtricta, & in contrariam partem inclinata: tum eodem modo circundata, vbi rurſus ad principium redient, æque faſciam altera manu continemus, altera coarctamus, atque in contraria vitiatæ ſedis attrahimus. Non ſolum autem hoc modo membra deuincimus, ſed & latera. nam ſi affecta ſit pars dextra, orſi ab ipſa, faſciam eo modo, quo dictum eſt, ducimus ad ſiniſtram: ſi vitium ſit in ſiniſtra, ab hac, faſciã incipientes, quaſi iter facimus verſus dextram: ſed caput non licet ita in orbem comprehendere, quod nõ patiãtur id ceruices, quia cũ ipſo committũtur. Quamobrem ſiue dextram, ſiue ſiniſtram partem occupet vitium, quod vinculum poſtulat, faſciam e regione, hoc eſt, rectam ducimus per ſummum quidem caput porrectam, inde ad extremam maxillam demiſſam, poſt hæc iterum ad affectum locum ſimiliter datam, ſiue iterum, ſiue tertio ipſam circuire abunde putamus, & dum finiatur, circumactam. finiatur autem in vertice prorſus, is enim locus maxime idòneus eſt, qui fideliter contineat. F

13

Deligatio ꝑ cõtrarias partes.

Deligatio ꝑ proceſſionẽ

Sed in contrarijs faſcia in vtranque partem attrahatur, quod ſi ab vno capite incipiat, ſimiliter qua firmiter contineatur, vt in medio capite, & in alio einſmodi loco. G

Duplex eſſe poteſt huius loci ſententia, vt vel ad omnes corporis partes, vel ad caput tantũ referatur, quia, quum dixerit, præterquam in capite dextram partem ad ſiniſtram, hoc autem è regione deligandũ eſſe, cæteras eius partes, quæ inter ſe contrariæ ſunt, quarum quidem hæc poſterior eſt & in occipitio, illa vero prior & in fronte, deuinciri iubet, faſcia in vtranque partẽ ducta: ducitur autem in vtranque partem, vbi media affectæ ſedi iniecta, vtrumque caput æqualiter ad contrariam attrahitur. Ergo faſciarũ, quæ ſic volutæ ſunt, extremitates valentius continentur, ſi in fronte, quam ſi in occipitio collocentur. Verum, ſi de omnibus corporis partibus loqui Hippocratem ſtatuamus, contrarias dicemus partes, quarum vtriuſque ſtructura eſt ſimilis, nempe dextram & ſiniſtram, priorem & poſteriorem: quæ vbi pariter vitiatæ ſint, ſicut in tranſuerſa fractura euenit, faſcia in vtramque partẽ attrahenda eſt, quemadmodũ faciendum diximus in pannis, qui in figuram aſeiꝫ ſuperdantur. H
Quod ſi (inquit) ab vno capite incipiat, perinde ac ſi in vtranque partẽ duceretur, circumagenda eſt, ſicque qua firmiter contineatur, adducenda, vt ibi finiatur. pro exemplo autem loci vbi firmiter contineatur, attulit medium caput, contentus nunc eo ſolo, quum paulo poſt, perfecte vniuerſam orationem ſit explanaturus, docens qua parte deſinere faſciam conueniat, vt iuncturam totam fideliter tueatur. Particula autem [ſimiliter] in vtroque accipi poteſt, & in toto faſciæ circuitu, & in fine.

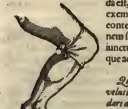

14 *Qua mouentur, articuli, quà curuantur, minimis, & maxime collectis veluti poples: qua extenduntur ſimplicibus, & latis, veluti patella circumdari debent,*

Minima lintea danda eſſe docet circa poplitem, cæteraque eius generis, & maxime collecta, hoc eſt cõtracta in anguſtum: partem vero poplitı contrariam ſcilicet patellam, contraria via. eſt autem cõtraria via, vbi lata ſunt, & quãtũ

nimime

A minimè poteſt,contracta.quod omnibus articulis conuenit,quà curuantur,quemadmodum popliti:quà extenduntur,quemadmodum patellæ,quam nonnulli uocant ἐπιγονατίδα, ſicut alij ἐπιγουνατίδα.ſuper hanc igitur dixit latam faſciam extendendam eſſe, ſic,ut ipſam uniuerſam complectatur.nam,quæ non ſic obuoluatur,ſurſum uel deorſum facilè feretur: ad utramque enim partẽ labetur,propterea,ꝙ patella gibba eſt, At poplitem,contracta faſcia inuoluendum eſſet.nam neque admittere,neque ſeruare eam poteſt,quæ in latitudinem explicatur.

15 *Quæ autem adijciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc ſunt:ad ſuſpendendum verò faſciam omnem:quà corpus quieſcit,& quà magis cauum eſt,ſuperimponenda, ut ſupra uel infra genu.*

Laudare eiuſmodi breuitatem decet, quæ vno vocabulo apertè id notare poteſt, quod oratio.Quemadmodum & nunc, vbi [ad continendum] κατάληψιν dixit,quo uerbo ſignificatur oratio,quam proferre ſic poſſemus,vinculorum,quæ ad articulos adhibentur,extremitas firmiter tenenda eſt extra articulum aliquo inſuper vinculo adddito.[ad ſuſpendendum] vero ἀνάληψιν, quo monemur,vt magnopere prouideamus, ne faſcia ad partes decliuiores delabatur,neve ſurB ſum tendat ad gibbas,quas ipſe ſupra dixit ἀπίξυν id eſt in extremitate tenuatas,quum inquit [licet quidem bene ſcientem ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuantur,labi].Planè autem cõſtat ex verbis ipſius,rectè id à nobis dictum eſſe, ꝙ quæ nunc proponuntur, continuata illis ſunt, quibus ait [licet quidem benè ſcientem ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuantur,labi]. quin & breuiſſimè ſedes commemorauit idoneas,quibus faſcia finiatur,duobus uocabulis eas cõprehendens,quum inquit [quieſcit,& cauum eſt].Quieſcunt:quæcunque extra articulum ſunt,in utroque oſſium,quæ inter ſe committuntur, ut, quod ad genu pertinet.quæ in femore ſunt,aut crure,hæc ſiquidem magis caua ſunt.Caua autẽ,λαπαρώτερα dixit, partes ſignificans,quarũ cõtrarius habitus eſt,atq; extantiũ hoc eſt,q̃ depſſæ ſunt ac deſidũt.omne enim,qđ cauũ eſt deſidit.Propriè autẽ uox λαπαρὸν inane ſignificat,ſicut λαπάξαι exinanire.nam illud ἐπεὶ ἐξαλαπάξαι ἐὐναιόμενον πτολίεθρον.exinanire vrbem troiæ frequentem ſignificat,λαπάρα item dicunt illas corporis partes,quæ inter coſtas nothas poſitæ ſunt,& oſſa,quæ ad ilia pertinent.Iam verò omnẽ quod deſidit, λαπαρὸν appellant,tranſlato vocabulo ab eo,quod communiter accidit.ſiquidem omne ; quod vacuum eſt,neceſſariò deſidit.

16 C *Conſentit autem cum capite humeri,faſcia ad alteram alam demiſſa;cum inguine, ad alterum iliũ: cum crure,ſuper partem huius poſteriorem,qua carnoſa prominet. Quibus autem ſurſum labitur, ab inferiori parte ſuſpendenda eſt.quibus deorſum,à ſuperiori.*

A.li.4.f.5. .2.c.5.fol. 484.2

D Reprehenſio circũ i e aduerſum Reprehēſio circum alam

Vbi vinculum nõ eorum commoditate, quæ laboranti particulæ ſuperimponuntur, ſed ꝓpter ſe adhibetur,eo conſilio primum potiſſimumque, inijcitur,ut affectam partẽ, & quo modo cõpoſita eſt,ſeruet,& ab inflãmatione tueatur, quod plenè oſtẽſum eſt in opere de fracturis.ſed quia præſtare hæc vinculũ nequit,niſi cõtineatur , ne ad ſuperiora vel inferiora corporis procedat, idcirco neceſſe eſt faſcias dare ad partes integras: & ubi veriſimile eſt uinculum totum ſurſum ferendũ eſſe,à cõtraria parte ſuſpenſum deorſum attrahere.In quibuſdam igitur partibus à cõtrarijs ſuſpẽdimus utilius, ſicut in capite humeri,& in inguine.exquiſitius uerò ut in capite humeri,non ad alterũ humeri caput, ſed ad alã: in inguine ad alterũ iliũ,ducendã eſſe faſciã:cum neq; humeri caput,neq; nates fideliter ſeruare iuncturã queat;ſicut ala, atque ilia. Vocatur autem(ut mox tetigi) κενεὼν,qđ inter thoracẽ eſt,& os qđ ad ilia pertinet,ita dictũ,ꝓpterea, ꝙ inane ſit, hoc eſt, deſidat.Iã verò conſtat conſentire,qđ ὁμονοεῖν.dixit,poſitũ fuiſſe ꝓ cõgruere & conuenire.nã,qui benè factus conſentiunt,nõ medò nihil cõtra faciũt,aut dicũt ſeu perficiẽdi ſocij ſunt:ſic ex locis,quæ propoſita sũt, alia, quũ ad

hæc

-rae quoque faſcia pertineat,alia adiuuant.Similiter & in crure,cuius partem , quæ carnoſa pro- E
minet,facilè,iunctura effugit, ad ſuperiorem partem faſcia vtiliter datur, ubi uidelicet carnoſam
ipſius prominentiam vinculo comprehendi neceſſe eſt.Locus ſimiliter, qui iuxta talos eſt, forti-
ter uinculum continet,quum inter duas eminentias poſitus ſit, nempè ſuræ tibiæque extremita-
tes,quas nonnulli perperam uocant ἀστραγάλους,idem quoque præſtat ſuperior locus per eam cru
ris partem,quæ pòſterior carnoſa prominet.

17 *Vbi nihil tale eſt,quemadmodum in capite,quà maximè æquale eſt,contineri faſcia debet,& duci q̃*
minimè obliqua,ut poſtremò obuoluta,quà ualentiſſimè hæreat,va ... os circuitus contineat.

Comprehenſio Deligationis in fronte

Qua ratione partes vinciri debeant, iuxta
quas nulla talis ſedes eſt, qualem in crure dixit,
quibuſve non eſt contraria pars altera, quem-
admodum humeri capiti, & inguini,oſtendit,
nominatim capitis mentionem faciens:iubetq́; F
quà maximè æqualitas eſt,totam iuncturã con
tineri : nempè extremitatem in neutrã partem
inclinantem, rectam finiri,uel in fronte,uel in
medio capite:ubi ea pars eſt , quæ βρέγμα voca-
tur.nam , ubi ad mentum faſcia ducitur, com-
modè finitur in medio capite attracta ſic,ut nul
lo modo inclinet:vbi verò in orbẽ circũdatur ,
in fronte ſimiliter citra omnem inclinationem.
nam,quæ ſic circuit ad poſteriorem partem feretur,quà occipitium eſt,quod inter collum eſt, &
gibbam à tergo caluariæ partem. Dixit autem poſtremò faſciam quàm minimè obliquè circum-
agendam eſſe,idcirco,quia priores ambitus,ut diuerſis locis affectam ſedem inuoluant,ſæpius ne
ceſſe eſt obliquos duci: ſed poſtremus minimè obliquus priores continet qui morbi cauſa obli-
què ſunt adhibiti,hos itaque conſtat hoc modo contentos immobiles permanere. Quemadmo-
dum igitur in capite,& ſupra , uel infra genu,poſtremus circuitus ſeruari penitus ſine inclinatio-
ne debet,ſic in uinculis,quæ dantur ad inguen,uel humeri caput,ubi ad contrarias partes porri- G
gere faſciam cogimur,extremi circuitus citra omnem inclinationem in orbem eſſe debent, in ili
bus quidem ab utraque parte,ubi deligare inguen volumus: ab utraqũe ala, ubi caput humeri,
quod ſimiliter ſeruandum eſt in cubiti commiſſura.

18 *Verum,ubi nec contineri,nec ſuſpendi commodè poteſt,contineri filis debet , uel ſubiectis,uel ad ſu-*
turam adhibitis,

Quod proponitur,huiuſmodi eſt,in quibus uitijs,aut partibus difficulter extrema lintea conti
nentur , aut ſuſpenduntur , in his oportet filis, uel in orbem datis, uel ſutura adhibita ad extre
mum uinculum,efficere ut contineatur. Vtrum verò fieri poſſit, ut aliqua pars,qua difficulter ex
tremum linteum contineatur & ſuſpendatur, filum facile ferat , nihil cum expoſitoribus dicere
poſſum. Neſcio autem an aliquæ ſint partes,quæ huiuſmodi juncturam non ſuſtineant,ſed quoſ-
dam noui,qui,ubi paulum uitiata pars mota eſſet,intolerabili dolore premerentur,ſicut is multo
ante,cui,quũ ex alto caderet , regio iuxta ſpinam icta eſt,ita,ut ne ſi paulum quidẽ moueretur ,
ferre magnitudinem doloris poſſet,neceſſe ergo fuit tunicam illi primum detrahere,non exuen-
do,ſed ſuturas omnes ſcindendo : deinde tradere hominem plurimis, qui totum corpus contine-
rent,& ſuſpenderent ſic,ut,in neutram partem inclinaret, tum extendere ſuper lato ſcamno pan H
niculum,lanæ hapſo ſuperiniecto. quod imperauimus,ut quum primum homo ab ijs , qui illum
continebant,à cubili attolleretur, celeriter ſuper id imponeretur, ſubliceretur que in latitudinem
ſpinę hominis ſublati. nos uerò alterum lanæ hapſum,calido oleo madentem, ubi dempta tunica
fuit,ſpinæ abſque mora ſubijcientes,ſuper ſubiectum panniculum,cui alter hapſus lanæ ſuperim
poſitus erat,hominem collocauimus. poſt hæc madentis hapſi extremitatum ab utraque parte v-
nam ad priorem corporis partem adduximus,deinde ſuper ipſas attraximus extrema ſicci hapſi,
tum lintei,quæ ſutura coniunximus. Quod ſi non ſutura,ſed filis contineri quis juncturam uolue
rit,primum illa ſub panniculo extendat,oportet. hoc ſiquidem fieri non debet vinculo iam inie-
cto,quod ſimiliter in coxa conuenit,tum in femore, in humero,& interdum in ceruicibus à po-
19 ſteriori parte.

Faſciæ munda,leues, molles,tenues.

Materiam nunc docet faſciarum,eas adhiberi iubens,mundas, leues,molles, tenues:mundas A.II.4.ſ5.
quidem,ne ob ſordes ſenſum mordentium excitent, neve humorum,qui ſuperinfunduntur,vim t.2.c.5.fo.
penetrare vſque cutem prohibeant:leues,ne vitiatus locus oneretur : tenues,ut leuiores ſint, & 484.a
molliores,facileque per eas tranſeat,quod infunditur:molles,ne premant . Conſtat autem hæc
omnia ad id valere,ne inflammatio affectas partes inuadat.

Circumagen-

20 A *Circumagenda autem, vel ambabus manibus, vel utraque in uicem.*

Quod ſupra dixerat communiter de omnibus operibus chirurgiæ, præſtari ea volẽs vtraque manu, vel ambabus ſimul, id nunc de ſola circumagendi ratione ſcripſit. huiuſmodi enim manuum exercitatio celeritati, quæ in dolore potiſſimum requiritur, magis eſt accommodata. Ergo ambabus manibus ſimul circumagitur faſcia, quæ in utranque partem attrahitur: cæteræ, altera tantum. ſed & in his vtraque inuicem faſciam prehendit: nam ubi in vtranque partem attrahitur, ambæ eodem tempore ſimiliter agunt: in reliquis in uicem, altera maximam iuncturæ partem efficit circumdans. cui miniſterio utiliter altera ſubſeruit.

21 *Idoneis verò vtendum, partium latitudine, craßitudineq́; inſpecta.*

Imperat, vt idoneam faſciam inueniamus, partium, quas deuincimus, latitudinem, craſſitudinemq; intuiti. Sed, quum rectè faſcia adhibeatur per ea, quæ dicta ſunt, in quibus docuit, unde incipere debeat. qua ratione affectæ ſedi circundari, quasque partes cum ipſa comprehendere, tũ
B quà finiri, & quomodo adhibere ibi nodum & filum expediat, ſcire conuenit, nihil indicari ex his. ſiquidem nihil ijs, quæ propoſita ſunt ex partium, quæ uinciuntur, latitudine aut craſſitudine colligitur, ſed ex ipſo morbo, & ex figura partis, quam morbus occupat. Nũc igitur pareſt ipſum tradere, quisnam ſit profectus faſciarum, ubi partium, quæ vinciuntur, latitudinẽ & craſſitudinem attendimus. hinc enim ipſorum linteorum longitudo ac latitudo intelligitur. Paruulo puero exempli cauſa conſentaneum eſt faſcias inijciendas eſſe, quæ, quod ad longitudinẽ ſpectat, breues ſint, quod ad latitudinem, anguſtæ: at magnæ ſtaturæ iuueni longas, & latas, proq́ue eorum proportione cæteris corporibus, quæ inter magna ſunt, & parua. ſi quod enim corpus vinciatur, quod penitus mediam inter vtranq; latitudinem & craſſitudinem habeat, faſcias adhibemus, quod ad longitudinem & latitudinem attinet, medias inter eas, quibus ad magnum corpus, & quibus ad exiguum vſi ſumus: ſed ſi ad alterum extremum magis accedat, augentes vel minuentes pro eo illarum modum variabimus.

22 *Circuitum capita, dura, æqualia, diſtincta ſint.*

C Vtraque faſcia circuitum habet, & quæ laborantis corpori nondum circundata eſt, & quæ locum affectum comprehendit. Capita verò faſciarum, quæcunque illa ſint, utrique communia ſunt, ſeu capita nunc intelligantur principia faſciarum, ſeu fines, ſiue vtraque, & præter hæc etiã extremitates in latitudinem: hæc omnia attinent ad utrumque faſciæ circuitum, ubi ſcilicet per ſe glomerata eſt, & ubi laborantis corpori obuoluta. quare hoc explicare nullo pacto difficile eſt, quamuis de eo huius libri expoſitores inter ſe diſſideant, vera enim oratio eſt, ſeu referatur ad glomeratam, ſeu ad eam, quæ corpori ſuperdata eſt. Quin & omnes extremitates intelligimus, non, vt quidam æſtimarunt, eas, quæ in longitudinem, vel, vt alij, eas, quæ in latitudinem; illi ad ſolas faſcias, quæ extra corpus ſunt referentes: hi arctatum faſcia circuitũ indicari ab Hippocrate cenſentes. Conſtat autem faſciam per ſe, priuſquam corpori inijciatur, arctandam eſſe. ſic enim facilius prehendetur, quum & tenuior ſit, & circuitus habeat diſtentos, eo quòd in globum intenta coarctetur, quum adſtringi aliter nequeat. ſola verò capita adſtringenda eſſe apertè falſum eſt, quum non hęc tantum, ſed tota faſcia debeat coarctari. Ergo uelut in re ambigua id, quod ſentio, iam explicabo. Capita intelligenda ſunt omnes tam in longitudinem, quàm latitudinem, faſciæ extremitates: exiſtimandumq; eſt minus propriè dicta fuiſſe, dura, atque ea de cauſa orationem
D eſſe obſcuram, pręfatus enim ſupra [faſciæ mundæ, leues, molles] qui nũc rurſus eas duras inquit? Equidem arbitror vſum fuiſſe σκληραὶ, id eſt duræ, vocabulo rei, quæ ſignificatur accommodato. nam ſæpius in extremitatibus linteorum, quæ quaternæ ſunt, binæ in longitudinem, totidem in latitudinem, uel ſolum ſtamen conſpicitur, cui ſubtegmen uſque ad finem non connectitur, vel ſolum ſubtegmen ſiue ſtamine, eſt etiam interdum, ubi alterum eorum laxius extrema parte reſidit: uel alia parte reſidit, alia extat. In his igitur linteis circuituum capita molliora ſunt, quàm in quibus ſtamen & ſubtegmen perpetua vſque ad finem procedunt. His, quæ hoc modo molles ſunt, duræ aduerſantur (vt dixit) conuenienter glomeratæ, ſatius autem fuiſſet dicere non molles, vt ſupra dixit de nodo [non magnum]: quæcunque enim media ſunt inter immodica (vt retuli), proferri negatione alterius exuperantiæ ſolent. capita igitur dura iure ſic accipi potuerunt, tum quòd nihil aliud vel mediocriter probabile afferri poſſit; tum quòd Hippocrates de huiuſmodi errore circa lintea nullo alio loco pertractet. Aequalia ſignificant ea, quæ tota ſine vlla varietate ſimilia ſunt: id quod fit, ubi nulla pars lintei durior eſt aut latior, nulla item mollior, aut anguſtior, tum vbi nihil deeſt, nihil corroſum eſt. ([illegible] græci dicunt), ſicuti uidemus in telis, quarum textura inæqualis eſt. Diſtincta verò fieri

accipimus,

accipimus.quum æquè omnes partes extentæ ſunt, neque vna extenta & ſimplex eſt, altera du- E
plex atque implicata.

23 *Caſura ſanè deteriora ſunt, quum cito cadunt: hæc autem ſic, ut neque premant, neque decidant.*

Hæc loquendi ratio perturbata omnino eſt, quomodocunque accipiatur uerbum ἀποπεσόντων,
quo [cadunt] expreſſit: ſiue iuxta atticorum conſuetudinem dictum exiſtimemus, qui genitiuum
participij pluralem pro tertia perſona pluralis imperatiui ponunt, cuiuſmodi illud eſt ἴτωσαν ἐς
δολιχὸν παριόντων: ſiue genitiui caſus, cuius rectus ſit ἀποπεσόντες, oratio perturbata eſt. nam, ſi prius ſi
gnificatum admittamus, talis erit [caſura deteriora citò cadant, uel ſi mauis, cadat] cum dictio, ca-
ſura, neutri generis ſit: hoc autem in numero multitudinis acceptum græcè uerbo iungitur tam
ſingulari, quàm plurali, iuxta alterum ſignificatum, eiuſmodi reddetur oratio [caſura deteriora
ſunt, ipſis citò cadentibus]. ſed ſatius fuit ſic ſcripſiſſe [caſura ſanè deteriora ſunt, quum citò ca-
dunt.] Colligitur autem euidenter ex hac oratione, & alijs quibuſdam, librum hunc rudem ad-
26 huc editum fuiſſe, propterea quòd partim auctor ipſe unam uel alteram literam prætermittendo, F
addendo, aut uariando errauit, quemadmodum plures ſcribũt: partim peccauit primus librarius,
qui quædam ab auctore obſcuris literis ſcripta minus perſpiciens, non benè coniecit. adde, quod lite-
ra perierit, vel confuſa fuerit abrupta charta, uel alio caſu interueniente. fortaſſe enim alii errauerunt,
literas præpoſterè componentes, & nonnulli ueterem ſcripturam immutantes. ex quibus
omnibus fit, ut magnus errorum numerus, in multis exemplaribus accumuletur. Hæc profectò
vel ſemel habita, memoria tenenda ſunt: in ſingulis enim erroribus eadem repetere longum eſt.
Dantes autem integra uerba ſic habere [caſura ſanè deteriora ſunt, quũ citò cadunt] inquiremus,
de quibus hæc dicantur, num de quibuſdam corporis partibus caſuris: an de faſcijs: an de iis, quæ
affectæ parti ad ſanitatem comparandam imponuntur, qualia ſunt cataplaſmata, medicamina,
linamenta, laquei. nanque extra hæc tria genera nihil uidetur ab ægrotantium corporibus poſſe
cadere. quin & ab iis, qui librum hunc explanauerunt, ſigillatim unumquodque dictum eſt, non
tamen omnia tria: quanquam, ſi cui ſingula probabilia uiſa fuerint, poterunt & omnia uideri.
Equidem non alienum exiſtimo accipere orationem hanc in linamentis, quæ, uel per ſe ſæpius
imponuntur, ut ad ſanguinis eruptionem, uel, ut medicamenta excipiant, uel, ut eadẽ ſuperdata
contineant. expedit enim prorſus ea decidere, at non citò, ſicut neque laqueos: ſed, ubi ſuppu- G
ratione facta perfectè caro producta fuerit, & circa venas ſanguinem fundentes increuerit. At
neque cruſtas etiam candenti ferramento, uel adurentibus medicamentis inductas, conuenit ci-
tò cadere. Sed complura medicamenta, quæ partim liquida putreſcentibus partibus infundun-
tur, partim inſpergunt arida, partim ad lienoſos dantur, & ad aquam inter cutem ſummopere
proſunt, quum non celeriter decidunt: medicamenta item, quæ quòd benè inhæreſcant, ἐχέ-
κολλα dicuntur, ad alias partes atque affectus impoſita ualde proficiunt, ſi diutius contineantur:
ad fracturas etiam, & ad humeri caput frequenter excidens, tum ad pedum, coxarum, re-
num, omnium articulorum tormentum, capitiſque dolorem acutum, experti ſumus admodum
conferre, niſi citò decidant. è quibus quæcunque dicuntur ἐχέκολλα, cum ita glutinentur, ut
uix reſolui poſſint, & corpori inhæreſcant, uinculum non requirunt: alia uero decidunt, niſi
27 faſciis contineantur, de quibus nunc loquitur. Inquit igitur [hæc autem ſic, ut neque pre-
mant, neque decidant] quaſi ita ſcripſerit, quæcunque medicamenta non expedit citò cadere,
ita uincienda ſunt, ut affecta parte ſub uinculo non coacta ualenter teneantur, quod idem ſi-
gnificat, ac non decidant. In his igitur, quæ extrinſecus ſuperdantur, ſatis uerba hæc excuſſa
ſunt: conſideremus rurſus, num de partibus corporis illud uerè dicatur [caſura ſanè deteriora H
ſunt, quum citò cadunt], nonnulli ſiquidem orationem hanc falſam exiſtimant, quos fallunt
partes putreſcentes, quæ celeriter excidantur neceſſe eſt, quod ipſum per ſe uerum eſt, nihil ta-
men illi repugnat, multum enim intereſt inter ea, quæ caſura ſunt, & quæ excidi debent. ſæpe
enim oſſis teſta, vel ſquamula tempore decidit, quas præſtat à natura compulſas tempore paula-
tim abſcedere, quam ſub irritantibus præſidiis, aut ſub inſtrumentis reſoluentibus cadere. quæcũ
que enim ſubita vi extrahuntur, ſinus fiſtulis ſimiles relinquunt: vbicunque caſura ſubcreſcen-
te calloſo quopiam vel carnoſo remittuntur, locus quam primum plenus conſpicitur, & cele-
riter ad cicatricem perducitur, ſi medicina modice ſiccans, atque adſtringens adhibeatur. At
qui nonnulla etiam neruoſa, & à membranis non abhorrentia, ſæpius exciduntur, paulatim, tutò
longo tempore ſuppurantia: quæ ſi cogantur vehementibus medicamentis, id eſt acrioribus, vel
ſi inſtrumento quopiam, ſeu digitis noſtris euellantur, reliquas partes alliciunt, inflammatio-
nem, febrem, delirium, neruorum diſtentionem concitantia. Iam vero ad reliquum, nempe ad
tertium genus eorum, quæ cadere diximus, pergamus, hæ autẽ ſunt (vt nonnulli concipiunt) fa
ſciæ, quas aiunt, vbi laxæ ſunt, futurumque omnino eſt, vt cadant, vtilius longiori tẽpore cadere.

ſed

A ſed hoc falſum eſt, ſiquidem, quæ malè affectis partibus circundatæ ſunt, ſatius eſt cadere quàm celerrimè, ne dum tempore: atque adeò expectare non debes, dum illæ cadunt, ſed citò ipſe iuncturam ſoluens rurſus moderatius deligare. quare nonnulli ex ijs, qui ſic exponunt, fatentur expeditius eſſe, laxas faſcias citò cadere. Sed, quod ab Hippocrate effertur, præciſè dicitur. niſi quiddam aliud intelligatur, vt uniuerſa oratio ſit huiuſmodi [caſura, quum diutius manent, deteriora ſunt ijs, quæ celeriter cadunt]. ſed, ſi hoc detur [cadere] minimè probabiliter refertur ad alias faſcias. Ecquis tam diu expectat in ijs, quæ ſponte ſunt caſura, cum poſſit celeriter ſoluere, & rectè deligare? alij uero in contrariam partem inclinantes, ueram quidem dixerunt orationem, ſed explanando verba contorſerunt. nam, qui nō contorta eſt hæc expoſitio? Caſura deteriora ſunt, quàm non caſura, præſtat tamen ea citò decidere, vt vna ſententia contineatur priori parte orationis hactenus [caſura deteriora ſunt]: & rurſus ab alio principio orſi legamus [ταχέως ἀπολυόμενα,] hoc eſt citò cadunt. [At contorta eſt (vt diximus) hæc expoſitio iuxta figuram loquutionis σύναρσιν appellatam. adde quòd ſi illud [caſura ſanè deteriora] in uniuerſum accipiatur, falſum eſt: cum pluribus enim cadere bono eſt. Melius eſt igitur (ut narrauimus) orationem ad ea referre, quę ſuperimponuntur, & ad partes caſuras: faſcias verò, & poſtremam expoſitionem reijcere.

B

Ad quæ autem faſciæ ſpectant, uel quæ ſuper alias dantur, uel quæ primæ inijciuntur, uel utraque.

Supplendum eſt [hæc ſunt]: dein protinus legendum [faſciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiūt, vt quæ abſceſſerunt, propellantur] & quæ ſequuntur. Spectant dixit ἔχεται eo ſignificans, quaſi deſiderant, & ſibi uēdicāt, & ſpectant, quæ rurſus omnia idem ſibi uolunt, nempè quæ vinculi vires ſint, quæve opera. Voco autē nunc opera non operas, ſed effecta, quomō domus opus eſt ędificatoris, fabri lectus, textoris veſtimētū. In uinculis itaq;, præſertim, quæ ad fracturas adhibētur, binæ faſciæ obuoluuntur, anteq̄ panni inijciantur, ſecūdum hos reliq̄. Priores duas Hippocrates proprio nomine dixit ὑποδεσμίδας: iuncturam uerò, quæ ex his fit, nucupauit ὑπόδεσιν. Audiamus deinceps ipſum dicentem, quæ præſtare poſſint tam illæ faſciæ, quæ primò inijciuntur, quàm faſciæ communiter. debuit autem primum explicare cuius gratia vincula à medicis iniiciantur, quomodo primum partitus eſt, aſſerens alia ſanare, alia ſanandi ſocia eſſe: tum qua uia iniectum unumquodque eorum ſanet. ad curationis enim conſilium reſpicientes idoneam iuncturam inuenie-
C mus. indicabit autem conſilium ualetudo, quæ curabitur. Hippocrates tamen non ita ſcripſit, ſed hactenus præfatus, qualem adhibere iuncturam debeamus, tranſit ad opera, & uires ipſius.

Faſciæ quæ primę inijciuntur, efficiunt, vt quæ abſceſſerunt, propellantur: hiantia contingantur: contracta ſeparentur: peruerſa dirigantur: aut contraria.

Abſceſſiſſe nunc dicit, quæcunque corpore integro cum aliis partibus iungebantur, hæc, cum aduerſa ualetudo eſt, unitatem & contactūm non amplius retinent. Vnitas quidem abeſt omnib' fracturis, ulcerib', fiſſis, contuſis: contactus verò abſceſſib', ſinib', inflationibus, tumorib'. Hiātia dicit, quæ plurimū inter ſe recedunt, quod fit duobus modis, uel ubi ipſa tota, vel vbi oræ dūtaxat inter ſe diſtant. Ergo conſilium curationis eſt, quæ abſceſſerunt propellere: hiantia coniungere: peruerſa dirigere, quod cōmuniter ad omnia ſuperiora pertinet. græci hoc κατορθοῦσθαι & ἐξορθοῦσθαι dicunt: ſignificantes, quæcunque aliquo modo excedant, in ſtatum reſtituere moderatum.
D Conſilia igitur in uinculis adhibendis hæc ſunt: quanquam eorum vis non modò hæc præſtat, ſed interdum etiam contraria: cum recte iniiciuntur, hæc: quum male, contraria. Meritò igitur in extrema oratione adiicit [aut contraria]. conſtituit enim oſtendere, quid faſciæ, quæ primo iniiciuntur, efficiant, & non tantum de recte adhibitis tractare. In principio ſane huius orationis [ad quæ autem faſciæ ſpectant, uel quæ ſuper alias dantur, vel quæ primæ iniiciuntur] loquitur de omni vinculo, non de optimo tantum: ſi quis tamen de optimo tantum uelit ipſum agere, quod in extrema oratione additur, hanc ſententiam habebit. Sicut in habitu præter naturam alia diducta, hiantia alia, nonnulla peruerſa conſpiciuntur, ſic uidere licet alia uitia his contraria. corpore enim bene valente, quum moderata cuncta ſint, omne uitium inde oritur, quod moderatio corrumpitur, Ergo, ſicut quæcunque naturali habitu ſunt, ubi cum quibuſdam continuantur, uel quædam contingunt, amiſſa unitate & contactu, ægrotare & habere præter naturam dicimus: ita etiam, quæ neque continuabantur, neque ſe contingebant, unitas & contactus morbo implicabit. quare, quum hæc contraria ſint, ubi curentur, contraria conſilia exigent. Illa verò uidebuntur rationi repugnare, quæ contraria ſunt peruerſis, directaq; nuncupantur. oportebit enim, & hæc (quantum ex propoſita oratione colligitur) peruertere,

tere, qui effectus non amplius eſt uinculi idonei,ſed alieni.uerum, ſi quis meminerit eorum, E
quæ ab Hippocrate de ſemore,& de humero traduntur, comperiet his rectum habitum præter
naturam eſſe:quum ſecundum naturam in exteriorem,& priorem partem gibba ſint. Sed quen-
dam hoc latuit,qui ſemur humerumve tranſuerſum fractum,primò quidem rectum compoſuit,
tum callo glutinãdum in eo habitu deligauit:ſed,quum naturalem oſſium habitum animaduer-
teret,cumque ſeruandum eſſe intelligeret,ſentiens fractum os nondum callo ſolidatum, aqua
calida perſudit oleo copioſè adiecto:dein vehementer extendens,primò quidem perfregit ut ini-
tio fractum fuit,tum naturali figura ſeruata compoſuit, poſt hæc ita figuratum naturæ commi-
ſit callo glutinandum.Quare uerum eſt non ſolum imprudentes medicos ob alienum uinculum
contrariam vtilitatem ſuperioribus afferre,ſed optimos etiam de induſtria:quoniam,quæ præter
naturã duplicata ſunt,ad contrarias partes conuertunt:in ijs,quæ coaleſcunt,coniunctionem ſo-
luunt.uidemus enim quibuſdã exulceratos digitos cohærere,ita labra,& palpebras.Spectare igi
tur hæc oportet in huiuſmodi uitiorum curatione,quorum ſingulorum propriam iuncturam ſu
bijcit,primò proximis uerbis agens,qua uia parari faſciæ debeant.

26 *Iam verò Faſciæ parentur leues,tenues,molles,mundæ,latæ,ſine ſuturis, ſine eminentijs:ita ualen-* F
tes,ne extentæ rũpantur,& paulo amplius: non ſiccæ,ſed eo humore madentes,qui ſingulis ſit idoneus.

Scripſit iam antè de faſciis,ſed mutila quædam, ex quo colligitur librum hunc, neque ab Hip-
pocrate fuiſſe adeo politè limatum,ut edi poſſet,neque à filijs. nemo enim poſt obitum Hippo-
cratis eadem,uel breuiſſima etiam oratione attigiſſet,ſed vel hæc,vel quæ antè propoſita ſunt,re-
ſecuiſſet.dixit enim ſuperius [faſciæ mundæ,leues, molles,tenues] nunc adiungit opus etiam eſ-
ſe,vt latæ ſint,ſine ſuturis,ſine eminentiis,tum valentes,non ſolum ſic,ut non rumpantur,quum
vehementius extenduntur, ſed eo etiam amplius, hoc eſt validæ ſint, & firmæ, quo fidelius te-
neant.Præcipit autem,vt ſine ſuturis ſint inæqualiter prominentibus,& ſine eminentijs,quæ ſunt
in iis,quæ texuntur,interdum de induſtria,interdum inuito textore,oblongis quibuſdam extan-
tibus,modo ex ipſo ſubtegmine, modo etiam ex purpura, ſed & fœminæ in iis, quas vocant
ταρσὰς,data opera omnino hoc faciunt,quæ omnia caueri iubet.At quod inquit[faſciæ parentur
latæ]iis annumerari poteſt,quæ minus accuratè proferuntur.nam,ſi anguſtis comparentur,pote
rit quis redarguere,conferens eas cum iis,quæ iuſto latiores ſunt:ſed ſi ad moderatas,quod à mo
derato in utramuis partem recedit,ſiue amplius ſit,ſiue minus,id omne uitioſum eſt. Quorſum G
adhibeantur tenues,leues,molles,mundæ,ſuperius dictum eſt. Quod addit [non ſiccæ,ſed eo hu-
more madidæ,qui ſingulis ſit idoneus]ad faſcias quoque refertur.quo autem motus argumento
id præcpiat,euidentiſſimum eſt. in nullo enim vinculo ſiccas admouendas cenſet,ſed ex eo hu-
more madefactas,qui σύντροφος,hoc eſt idoneus ſit ſingulis uitijs,quæ curantur.Siquidem cerato li
quido ſimplici,& quod picem habeat,& vino nigro auſtero madefieri has docuit in opere de fra
cturis,& de articulis. Quòd ſi iniiciantur ſiccæ,præterquam quòd ea ope carent,quam afferunt
madefactæ,comprimendo ipſas partes,quibus ſuperdantur, earum calorem augent, atque ea de
cauſa proximorum locorum humores euocant ad ſedem affectam: quod cum tumores excitet,
cuiuis conſtat maximo eſſe detrimento.

Quæ abſceſſerunt quidem,eatenus,ut quæ ſublimia ſunt.ſedem contingant: at non premant.Inci-
27 *piendum uerò à parte ſana, & quà ulcus eſt finiendum, ut quod ſubeſt, effundatur, neque aliud ultra*
coeat.

Siue fracti oſſis partes præter naturam inter ſe receſſerint, ſiue quæ coniuncta ſunt, inter ſe H
dehiſcant,ſiue magnum vulnus ſit,coniungenda ſunt,dum ſe tangant,non tamen vrgeant.quan
doquidem partes,quæ ſic deligarentur, inflammatio & dolor inuaderet. De his autem nunc
potiſſimum loquitur,quæ uentriculi nuncupantur, idque exempli cauſa, hoc enim ipſe expla-
nauit in ſequentibus. Illud verò [eatenus,ut quæ ſublimia ſunt, ſedem contingant,at non pre-
mant]communiter refertur ad alia omnia, quorum naturalis contactus, uel coniunctio ſoluta
eſt. ſed, quæ proximè ſubiicit,cum inquit [incipiendum verò à parte ſana, & quà vlcus eſt,fi-
niendum]patet de tumoribus dictum eſſe. ab ijs enim ſaniem effundi oportet, & glutinatio-
nis tempore nullum ſuccum concurrere ad partem, quod ſanè continget, ubi imum ſinum ad-
ſtringamus,dum comprimatur: tum paulatim uinculum laxemus, uſque ad os ſinus,quod ſer-
uare apertum debet,& deuexum. ſinus itaque, vbi puros reddiderimus, glutinare uolentes,
ea ratione deligabimus. At ubi latum os ſcapularum ſummum à iugulo receſſerit, ſublimior
ipſius pars ualenter comprimi, & cogi debet, nullum enim afferet incommodum eiuſmodi
preſſus, quemadmodum, ubi iugulo comminuto altera pars eius ſublimior ſit: minus tamen
comprimemus hanc, quàm latum ſcapularum os ſummum, alias inſuper fracturas minimum,

A veriti ipſam inflammationem. Nos itaq; de omnibus, quæ abſceſſerunt, locuti ſumus, Hippocrates autem exempli cauſa de ſolis ſinibus, in quibus deligandis, moderationem apertè docuit, cum ait (quæ ſublimia ſunt) hoc eſt, quæ abſceſſerunt, (ſedem contingant, at non premant), ſedem videlicet id nuncupans, quod abſcendenti corpori ſubiectum eſt. perpetuò autẽ debet inhæreſcere, inſidereque quod admonetur. ſiquidem priuſquam partes ſe contingant, nullo modo poſſunt inter ſe glutinari, glutinantur enim, cum ſe contingunt, & nõ vrgent. In aperto ſanè eſt neminẽ ſimpliciter imperaturum, ut ſinus, qui glutinatione indigent, ita uinciantur, cum primo uindicandi ſint ab inflãmatione, dein purgandi, aut ſiccandi: præterea ſi quid carnis tabuerit, reficiendum: at nec fiſſa, nec contuſa, quæ ad vlcera ſimul & ſinus ſpectant, per propoſitum vinculum conuenit curare, quum primo incidunt, ſed ſimul atq; inflammatione uacãt, & ſicca ſunt. In utriſq; autem dixit continui ſolutione carnoſas partes affligi, cum eo ꝙ aliquid ſanguinis inter eas ſubſiſtit, quod commune eſt abſceſſus & ſinus. pars enim, quæ ſic afficitur, quouſque aperta non eſt, abſcedere dicitur, idq; vitium nominatur abſceſſus. Verum, ſi qua aperiatur, ut humor, qui receptus eſt, exitum habeat, vitium iam non amplius abſceſſus, ſed ſinus uocatur. Omnia igitur hæc mala perpetuo iuncturam poſtulant, cæterum non perpetuò ſimilem. quoniam ſuperueniente

B inflammatione, iunctura ne per ſe quidem expetitur: ſicut neque ubi ſuppuratio fit: quum ſinus iam eſt factus, & caro increuit, moderata admodum opus eſt, ita, ut quæ abſcedunt, ſedem non contingant, per os enim demittenda ſunt purgantia, & aperientia medicamenta: ubi glutinandi tempus eſt, quod Hippocrates nũc agit, neceſſaria eſt vinciendi ratio, quam tradidit. Sed neminem decipi uelim exiſtimantem, uelle Hippocratem ſinus omnes ita deligari. oſtenſum enim eſt non omnes, ſed quibus nullum aliud acceſſit malum, nempè quum nec inflammatio eſt, nec putreſcit caro, nec ſordes aut ſuccus ſubſiſtit. quoniam ipſi unius generis ſoli per ſe ſuam curationem admittunt. Hæc autem abundè fuerunt à nobis diffinita in libris de ratione curandi.

28 *Atqui obligentur rectа rectè, obliqua obliquè, eo modo figurata, & quo minimè lædantur, & quo faſciæ non premant, non laxentur: quem habitum non mutabunt, quum ſuſpendendi, aut collocãdi cauſa, mouenda erunt: ſed ſimiliter hæc omnia ſe habebunt muſculi, uenæ, nerui, oſſa, benè contenta, & benè ſuſpenſa.*

Recta & obliqua nunc dicit non partes corporis, ſed abſcedentia, de quibus agit exemplo dun-

C taxat ſinus adducto, qui ad longitudinem eius, in quo fit, relatus, prorſum uel rectus eſt, uel obliquus. Rectum igitur nunc intellige decliuem, obliquum uerò eum, qui talis non eſt. vocauit autem rectum ſinum, cuius os in interioribus partibus ſitum eſt, imum in ſuperioribus: obliquum uero, ubi ſpectat ad latera. Verumtamen fiunt etiam ſinus, quorum ſitus his contrarius eſt, quippe quorum imum ab inferiori parte fit, os à ſuperiori, quos, ut detur exitus ſaniei, imos aperire rurſus oportet. quod ſi os ab inferiori parte penitus non fuerit, ſed à latere, neceſſe eſt commodum partis habitum & uinciendi modum, ut inde ſanies excernatur, inuenire. tanta enim in talibus eſt habitus vis, ut ſæpenumero nos, eo uariato, os, quod à ſuperiori parte uidebatur, in inferiori collocauerimus. Femur itaque, in quo ſinus uerſabatur, os habens prope inguen, imum prope genu, ſanauimus, quum ita figuraremus, ut inguen genu ſuperius eſſet, quod facilè ceſſit, ac ſine dolore popliti ſubiecto puluino molli: eadem quoque uia ſinus in poſteriori parte cruris, quæ carnoſa prominet, quorum os popliti finitimũ erat, ad ſanitatem perduximus, extremum pedem ſublimiorem poplite collocantes: brachium præterea ſinu detentum mitella ſuſpendentes, ſæpè curauimus, manum cubito altiorem conſtituentes: cubiti articulo ſimiliter offenſ , ſic, ut ſinus iuxta ipſum inſidens à ſuperiori parte humerum, ab inferiori brachium occupet, maximè accommoda-

D tur, qui nunc dictus eſt habitus, in quo articulus utroq; oſſe humilior collocatur, cubiti ſcilicet & humeri, in quo caſu, duabus utimur faſcijs, quarum utraq; à uitio orſa ad os, quod in articulo eſt, finitur. Ergo, ubi ſinus rectus omnino ſit, iuncturam adhibebis, quæ in neutram partem inclinet, perinde, ac ſi fractum membrum deuincias, quod rectum debeat contineri: ſed, ſi ad latus conuertatur, uinculum æquè eodem ſpectet, & is habitus ſeruetur, quo ſanies exitum habeat. Deligare autem debemus affectam partem in eo ſtatu, quo continenda eſt, ſcientes ea, quæ mutantur, magnopere lædi, ita, ut neceſſe ſit, nonnulla ex his, quæ attollebantur, ſubſidere, quædam, quæ deprimebãtur, aſſurgere: quo neceſſario fiet, ut quæ attolluntur, urgeantur à faſcijs, quæ ſubſidunt, cum faſciæ relaxentur, non contineantur. Dixit autem Hippocrates in faſcijs, quæ premũt [illegible] in jis, quæ laxantur, [illegible] imperauitque, vt propriam ſinui iuncturã injiciamus, cum habitum deligentes, ſub quo neque faſciæ premant, neque laxentur. nam, ubi laxentur, coguntur affectæ partes mutari. Quod ſi uinciendi tempore ſimpliciter obliquum ſinum duntaxat ſpectemus, obliquam iuncturã admouebimus in eo habitu, in quo durare uitiatæ partes non poſſunt, ubi contineantur, aut ſuſpendantur. ubi autem alligatæ partes moueantur, nonnullæ adſtringentur, nonnullæ laxabuntur. quæ in figurando mutentur, ipſe nominatim expoſuit, cum inquit (muſculi,

uenæ

venæ,nerui,oſſa(his enim continetur corporis moles. Intelligendæ autem venæ ſunt iuxta ma- E
lorum conſuctudinem,non ſolum,quæ nunc venæ nuncupantur, ſed etiamnum arteriæ.Mens igitur totius orationis hæc eſt: cuius ſingula verba non admodum obſcura ſunt, fortaſſe tamen nō ab re fuerit ea paucis declarare. ἀναλήψιος,hoc eſt ſuſpendendi uocabulum accipit in brachio, quod,ubi deligatum eſt,collocatur in mitella,quæ à cubito ad manum excipiēs,ipſum ſuſtineat; δέσιος,hoc eſt continendi in crure. Patet autem id,quod ſuſpenditur comprehendi ſub genere eorum,quæ continentur. In fine orationis (bene contenta) ἐνδέτα, dixit,(bene ſuſpenſa) ἀνέχεται illud ad crura,hoc ad brachia refertur.

29 *Tum eo modo figurata ſuſpendantur,& iaceant,quo minime lædant,& ſecundum naturam ſint.*

Non aliud eſt,quod minimè lædit, quàm quod ſecundum naturam eſt:ſed uni & eidem contingit ſecundum naturam eſſe, & minimè lædere. quod hoc ſit in opere de fracturis ſatis ab ipſo expoſitum eſt:quod & hic etiam ſuo loco exponetur.

30 *Quæ verò non abſceſſerunt,contraria ratione.* F.

Quidam adiecta negandi particula(non)ſcripſerunt (quæ verò non abſceſſerunt) aſſeruntque ubi abſceſſerit aliquid,utendum eſſe vinciendi ratione ſuperius poſita,ubi non abſceſſerit,contraria.Ratio ſuperius poſita,incipiebat à parte ſana,& ſuper vlcus deſinebat,coarctandi vim remittens.contraria igitur incipiet ab vlcere ac fractura,& ſuperius procedet laxius adſtringens. Sed qui uerba hæc declarant citra negationē ſcripta,commonere ipſum aiūt,ut,ubi operam damus, vt quæ præter naturam contracta ſunt,aut commiſſa,abſcedant,ſuperiorem uinciendi rationem immutemus. Perſpicuum autē eſt, vbi ea,quæ admodum inter ſe iuncta ſunt, quocunque modo non conuenienter inter ſe concurrerint, deducere uolumus,cōtraria uinciēdi ratione opus eſſe. quin & in multis magnis vulneribus, in quibus,ima parte non ſaneſcēte, cutis agglutinatur,vel ex duplicatis oris altera ſuper alteram excedit, item ad ſimilitudinē orarum cutis, in illis fracturis,vbi fracti oſſis extremitates altè ſunt diductæ,quæ concurrerunt,abſcedere debere, id quoq; in aperto eſt, quod ipſum illis,quidem oſſibus accidit,quæ intrinſecus multū caua ſunt.Hæc quidem per ſe utilia eſſe certo ſcimus.quæ quis nunc reprehendere poſſet,ut male adducta,eò quòd propoſitis uerbis nullo modo accōmodentur,ita enim habent (quæ uero abſceſſerunt contraria ratione).at non idem ſignificatur his uerbis (quæ uero abſceſſerunt)atque illis, (quæ uero ut abſcedant,operam damus). debuerunt hi ſicut priores negationē præponere uerbo(abſceſſerunt) G
ſicq; orationem ſuæ ſententiæ conſonam reddidiſſent,ſcripturamq; ita mutatam potuiſſent ſuo iure exponere:nam,ſi ita habeat,ut nunc habet,eorum explanatio aliena eſt.Ne putes igitur hic de ijs tractari,quæ operam damus,vt abſcedant,hæc ſiquidem in ſequentibus oſtendet,ſed de ijs quæ abſcedunt & nondum perfectè abſceſſerunt,uel quamuis perfectè abſceſſerint, nondum tamen uerſa ſunt in vnum.amant enim hæc primo curationem,quæ dolorem leniat,cōcoquat,& pus moueat:ſed poſtquā ad ſuppurationem uenerunt,aperienda ſunt, ut exitum habeant:tum ſi quæ remaneant inflammationis reliquiæ, qua parte continetur pus, quod effunditur:ſoluendæ ſunt ex toto:deinde(ut poſui)ſiccare conuenit, & carnem producere:quibus factis,vbi vnus ipſe relinquitur ſinus nulli uitio iunctus, ac neq; inflammatio eſt,nec ſordes,nec ſuperat humor,aut deeſt caro,ad glutinationē veniendū. Ergo nihil mirum eſt, ſi iubet contraria fieri in his,quæ abſcedūt.nouit enim quilibet,qui medicinalem artem profeſſus in operibus eius verſatus ſit,abſceſſibus,qui maturari poſſunt, inimicum eſſe, ſi quid eius humoris in pus uerſum effundatur,magis enim ad rem pertinet,expeditiusq; eſt intus ſubſiſtentem reliquū iuuare.in quo caſu affecta pars, quod ad morbum attinet,uinculum non requirit, cum hoc adhibeatur, nō quò per ſe curet,ſed H
quò iuuet curantia. Diſtat ergo abſcedentium curatio à totis ſinibus, in abſceſſibus enim expedit prius q̄ ad maturitatē peruenerunt,nihil effundi: cōtra in ſinibus, excretis omnibus nihil intus relinqui.Præterea abſceſſibus nullo ore prorſus eſt opus: ſinus os requirunt, idque apertum. Item quæ abſcedunt, ſub calido cataplaſmate, & madefaciendi vim habente,coqui debent:ſinus per vehementer ſiccantia puros reddere,ſiccoſq; oportet. Ad hæc ſinus propoſito vinculo curantur:abſceſſus non alio nomine vinculū poſtulant, q̄ ſanantiū præſidiorum cōmoditate. Sed Aſclepiades illud(quæ verò abſceſſerunt contraria ratione) referens ad vinculum, eius mentem vniuerſam eſſe autumat.Quòd ſi partē ſic figuratā deligaueris,ut faſciæ neq; premant neq; laxentur,hoc totum ſm naturā eſt:in ijs verò faſcijs,quæ abſceſſerunt contraria efficito, hoc eſt contrario modo figurans deuincito.Scribit aūt ad verbū ſic (Si quo modo parte figurata uinculū abſcedat,contrario figuratum alligato,ut ſi,vbi extento cubito humerū deuinxeris,faſcia non maneat ſed recedat,contra, atq; ubi extentus erat,figurato,hoc eſt cubitū inflectēs ipſum denuo vincito. quoniam uerò ſecundum naturalem habitum crura extenta ſunt,ſi,quem ijs curuatis deuinxiſti, extendere ipſa iuſſeris,cum muſculi locū mutent,diducetur faſcia ab illis locis, à quibus muſculi receſſerunt,

A receſſerunt,quòd contrario modo figurentur,atque ubi curuata erant. ſiquidem crura extenta vincienda ſunt,eoque modo figurata continenda]. Hactenus Aſclepiades,proximum iameſt,vt ad alia verba tranſeamus.

Vbi verò hiantia coniungenda ſint, in cęteris eodem modo, tantum ab vlterioribus aliquid adducendum erit,& paulatim comprimendum. Primò quidem minimum,deinde magis,maxima compreſſio contactu terminetur.

Reducamus in memoriam id, quod ſummatim Hippocrates à faſcijs,quæ primæ inijciuntur fieri dixit his verbis,quorum principium eſt [faſciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt,vt abſcedentia propellantur] tum ea, quæ hactenus ab ipſo prodita ſunt. ſupplebimus enim hac via id, quod propoſitæ orationi videtur deeſſe,ſic,ut eo adiecto talis fiat [vbi verò hiantia coniungere oportet,in cæteris eadem agemus,tantum ab vlterioribus aliquid adducemus]& quę ſequuntur. Hiantia uerò nunc ab ipſo dici exiſtimandum eſt, quæ præterquam quòd vltra debitum inter ſe recedunt,utranq; etiam orã habẽt in exteriorem partem conuerſam:quod in vulneribus fieri conſtat,uehementi interdum inflammatione accedente: vbi,cum carne altè admodũ vulnerata tranſuerſus muſculus incidatur,deinde non glutinetur, iungaturque, ſed magna inflammatio B ſequatur,ſub qua extenta cutis vtrinque proximã orã attrahat,ab vtraque parte vulnus hiabit. Eiuſmodi figuram,repræſentant labra inflammata, palpebræ,& cutis,quæ glandem tegit:in capite etiam cum aperta cutis eſt,ut locus terebræ ſit,adiecta inflammatione hiantium ſpeciem uidemus,idq; ſępius accidit, potiſſimum, vbi cute coacta ſpacium,quod in medio eſt,linamentis implemus.id quod interdum facimus,ubi aut muſculorum vulnus tranſuerſum altè inſederit,aut ſanguis eruperit,lintea carpta (quæ μοτοὺς vocant,id eſt linamenta)inſerentes: atque ubi timemus,ne cutis ſaneſcat,vtrinque contracti muſculi partibus non glutinatis. Poſtulant ſanè cuncta hæc vitia & alia præſidia, quæ inflammationem ſubmoueant: verũ ipſe nunc non quamlibet cuiuſq, morbi curationẽ exequitur,ſed eam, quæ proprie vocatur chirurgia. Hiantium igitur vinculum idem eſt, quod abſcedentium,quod ad reliqua ſpectat, orſum enim à parte ſana paulatim ad cutem venit aperte vlceratam:ſed eo diſtat,ꝙ in his ab vlterioribus incipit, quam in abſcedentibus,quodq; compromiſſionem intendit vſq; ad hiatum. In ſinibus igitur vinculum ab imo incipiebat:at in hiantibus non recte inde orditur,vbi quaſi radix eſt, ſed longius à parte ſana. præterea cutem paulatim adducit ad vlcus,quam compreſſionem non remittit,ſed paulatim intentum primo ambitu cutem premit,deinde magis. Vocabulum[primo] nonnulli accipiunt in C vno vinculo, nonnulli in pluribus. ꝙ ſi ad vnum referatur,notabit vinculi principium: ſin ad plures,primum vinculũ vniuerſum oſtendet. vtrunq; autem verè dicitur aliter in alijs affectibus non genere,ſed magnitudine inter ſe diſcrepantibus,ſiquidem oras leuius in exteriorem partem conuerſas vno tantũ vinculo reducere ad naturalem habitum conabimur: ubi amplius hient, vi non cogemus,cum primò deligabimus, tunc enim magis ad rem pertinet inſiſtere inflammationi,q̃ componere hiantia. Adijcitur autem poſtremis verbis[maxima compreſſio contactu terminetur]quoniam hiantia magis adduci poſſunt, q̃ ut ſe contingant: ſed ubi ſic adducta ſunt, alterũ altero urgetur,& dolet,eoq; ipſorum inflammatio augetur. ducenda ergo ſunt, quæ hiant, ut ſe contingant,ſed nõ vltra id. Hæc autem ſcriptura dupliciter legitur,in quibuſdam exemplaribus[maxima cõpreſſio contactu terminetur],quam agnouit Aſclepiades: in alijs autem[maior compreſſio contactu terminetur].quæ[maxima]habet,ſicut potior eſt, ita etiam vetuſtior.

In diducendis ijs, quę contracta ſunt,ſi inflammatio eſt, contraria ratione uti oportet:ſi ea non eſt, prępar atione eadem,ſed vinculo contrario.

D Contraria ratio eſt cõtractionis,atq; hiatus,ſiquidem ſub hoc labra plurimũ inter ſe in contrarias ſedes recedunt,ſic,ut alterum in dextrã partem,reliquũ in ſiniſtrã conuertatur:contra ita inter ſe concurrunt,q̃ contracta ſunt,vt vel vnũ alteri inſidat, uel inter ſe duplicẽtur quodãmodo, vel inſtar eorũ,quæ inuoluta ſunt,implicentur:id,qđ interdũ ob inflãmationẽ accidit,non aliter q̃ contrariũ malũ,ſub quo hiantis corporis partes plurimũ inter ſe diductæ in cõtrarias ſedes recedunt. Neq; mirũ eſt,ſi ab eodẽ morbo inflãmatione videlicet, hi cõtrarij caſus oriuntur,cũ nõ iiſdẽ particulis uehementer inflãmatis utrunq; accidat,ut hient & contrahantur. in oculis enim, vbi exteriorẽ palpebrarũ cutẽ ingens inflãmatio male habeat, & intẽtione quadã proximũ locũ afficit,palpebra ob inflãmationẽ intẽta,in exteriorẽ partẽ cõuerſa aperte deprehẽditur: ubi non cutis,ſed interior tunica,quę vſq; ad nigrũ oculi pertinet,ualde inflãmetur,palpebra tunc in interiorẽ partẽ trahitur. q̃ res,cum ambabus accidit palpebris,morbũ facit,quẽ χήμωσιν dicũt,ſub quo aperire æger oculum non poteſt. quod vitij genus labris interdum incidit, tum cuti quæ glandẽ tegit,& ano:quorum cauſa eadem eſt:exteriores enim eorum partes inflammationis vi in interiora uertuntur. eadem vitia & in fœminarum naturalibus uerſantur. ſimile quoddam accidit & vulneribus,& ijs,quæ vtcunque vlcerantur. interioribus enim partibus inflammatis peruertitur

vlcerum labra in interiórem partem: ſed concidunt etiam intrò, in quo caſu extenuari & ema- E
creſcere ac putreſcere eadem labra neceſſe eſt. nam qui aliter fieri poſſet, vt prompte introrſum
conuerterentur? Deficit etiam pars interior, vel q̃ non ſubminiſtretur alimentum, quæ res ad ta-
bem perducit: vel q̃ ſubiectę carnis ſcalpelli opera plus iuſto exciſum fuerit, vel q̃ putreſcens ab-
ſumatur. Ergo huiuſmodi affectibus ſuccurrit idoneum vinculum, quod vbi inflammatio acce-
dat, non ſolum per ſe non iuuat, ſed onere etiam lædit. Adhibetur autem commoditate medica-
mentorum inflammationem curantium. quò ſpectans dixit Hippocrates debere nos, quæ con-
tracta ſunt diducentes, vbi inflammatio quidem eſt, contraria ratione iuuare, hoc eſt à vinculo
cauentes. quoniam, niſi magna neceſſitas vrgeat, vt quædam teneantur inflammatis partibus ſu-
perniecta, nullo modo deuincimus: cumque hæc confidimus poſſe ſine vinculo manere, faſcias
ad continendum non inijcimus. Accipimus autẽ lintea q̃ tenuiſſima, & leuiſſima: ac circuitibus,
quantum fieri poteſt, rariſſimis, vel vno tantum etiam contenti ſumus: quæ res plures medicos
latuit, inflammatis partibus, quà tumor eſſet, ſuper cataplaſmata imponẽtes duros & graues pan
niculos, multam lanam, plures faſcias, quæ per ſe omnia ſunt inflammationibus aliena, cum one-
re potiſſimũ offendantur. Iam verò in ijs, quæ citra inflãmationẽ contracta ſunt, iubet, vt faſcia-
rum præparatio eadem ſit, quæ prius: vinculum vero contrarium, atque in hiantibus, Siquidem F
in illis faſcia longe orſa, à parte ſana euoluta ad ipſum hiatum procedebat, paulatimq́; compreſ-
ſio eius intendebatur: at in contractis ab affecto loco incipientes faſciam euoluimus ſuper cutẽ,
quæ iuxta eſt. Adiungi verò hic debet, quod ab Hippocrate prætermittitur, vt qui non conſti-
tuerit ipſorum, quos memorat, affectuum vniuerſam curationem docere, ſed eam duntaxat, quę
manu adhibetur. nos verò vt ſermo abſoluatur, quod reſtat adſcribemus, Vbi quid eorum, quæ
contracta ſunt (vt dictum eſt) diduxerimus, ſubiectum locum, in quem labra inciderunt, implere
linamentis debemus, vel idoneo medicamento, donec contractæ partes proximæ cuti æquẽtur,
tum propoſitam vinciendi rationem admouere.

Dirigere item vbi peruerſa oportet, cætera fieri eadem debent. In ijs autem, quæ receſſerunt, addu-
33 *cendis, vincire opus eſt, per faſcias, quę primò inijciuntur: tum glutinare, atque ſuſpendere: in contra-*
rijs vero contra.

Corpus peruertitur, vbi aliquid ſua ſede, modo in exteriora corporis, modo intro in ſpacium G
quodpiam laxius mouetur, quemadmodum in naſo: qui, ſi quid vel oſſis, vel cartilaginis in exte-
riorem partem recedat, ab exteriori parte deprauatur: ſin in foramen intellus, ab interiori, ad cu-
ius exemplum reliquæ partes peruertuntur. Conſtat autem & in ijs commune cuiuſq́; curationi
conſiliũ præſidia oſtenſuriſ. eſt ait commune vbiq́; conſilium cõtrarijs cõtraria curare. quocirca
nunc &, quæ receſſerunt, & per alia auxilia (de quibus tractare nũc propoſitum non eſt) & per fa-
ſcias coniungenda ſunt. docuit aũt ipſe deligandi modos huc pertinẽtes, iuncturam (vt ipſe antea
ſcripſit) ad ea quæ abſceſſerunt, quæ hiant, & quæ contracta ſunt: glutinationem, vt in opere de
articulis, ad naſum & maxillam: ſuſpendendi rationem, quemadmodum, vbi in libro de fractu-
Sect.2.t.29. & 63.7.265.e. Et 266.f. Sect.1.t.51.7. 231.a ris inquit. [Quod ſi vtroq; oſſe cõminuto, vel eo, quod ſubiectum eſt tñ, deligatum brachiũ mi-
tella ſuſpendatur, eaq́; plurima circa fracturam detur, partes verò hinc atq; hinc ſuſpenſæ ſint, ho
mini neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti: ſin offibus ſic fractis, mitella manum duntaxat, & cubitũ
excipiat, reliquum uero brachium ſuſpẽſum ſit, deprauatum ſpectabit deorſum]. debet ergo bra
chium ſuſpendi per mitellam latam mollemque, multum brachij cum prima palmæ parte æqua-
liter ſuſtinentem. Hæc igitur verba alienam ſuſpendendi rationem, deprauantemque indicantia,
deprauatorum quoque curationem demõſtrant. Demus brachium cuipiam in inferiori peruer- H
ti, ſuſpendendum erit mitella anguſta ab inferiori parte exceptum: at ſi ſurſum intẽdens deprauę
tur, ea vtendum erit ſuſpendendi ratione, quæ in inferiora peruertit, per quam & regione iuxta
primam partem, & cubito mitella cõprehẽſis, quod inter hæc eſt, nulla re fulcitur. Conſimili mo
do, vbi prima palmæ pars in ſuperiora conuertatur, iuncturam adhibebimus, quæ deorſum incli-
net: hac complexi, quæ in vicinia cubiti ſunt, alteram extremitatem à prima palmæ parte ſine ful
ctura relinquimus. itidem cubitum in ſuperiorem partem intendentem ſic ſuſpendemus, vt ip-
ſum ſine fulctura relinquamus, quæ ſuſpendendi ratio efficiebat, vt, cum nondum peruerſus eſ-
ſet, in inferiorem partem inclinaretur. Sed (vt ſummatim dicam) quæcũque deprauare poſſunt,
quæ deprauata non ſunt, eadem dirigunt, quæ in contrariam partem ſunt peruerſa. Ad horũ aũt
ſimilitudinem deprauantur, diriguntúrque, quæ in femore, & quę in crure, cum totum crus iacet.
quod enim in brachio efficit ſuſpendendi ratio, id iacendi in crure, ſed ſupplere oportet [iacere]
vbi Hippocrates inquit [ſuſpendere]. Illud autem in fine ſermonis [in contrarijs vero contra]
poteſt ad prædictos deligandi modos referri: intelligemus enim ipſum velle vitia, quæ ijs contra-
ria ſunt, contrario modo iuncta curari, hoc eſt ijs, quæ peruertunt ea, quæ præter naturam recta
ſunt, quorum in ſuperioribus mentionem feci.

Galeni

A GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI COMMENTARIVS TERTIVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI.

Quæ in communi de Deligationibus dicta ſunt, trahuntur ad rationem deligandarum fractutarum, ſed pleraque in libris de fracturis & de articulis latius exponuntur.

A.li.4.f.5. ta.c.5. F 414.b B *IN fracturis, quod ad pannorum "attinet longitudinem, latitudinem, craſsitudinem, numerum, longitudo quidem, uinculi longitudinem aquet latitudo trium ſit, uel quatuor digitorum: quod verò attinet ad craſsitudinem, triplices dentur, aut quadruplices: tot autem numero, vt neque plures ſint, neque panciores, quàm ut ambiant.*

Scripſit in opere de officina medici, primò de naturalibus indicãdi potentiis, quibus uniuerſi homines & ad tractationem omnium artium, &'ad totius vitæ rationem vtuntur, neceſſariæ ſiquidem fuerunt, non ſolum ad propoſitam medicinæ partem, quæ manu medetur, ſed ad omnes in medicina morborum notas (σημειώσεις græce uocantur) quæ ſanè iudicandi potentiis diſcernuntur: proxime in propoſito opere docuit, quibus conſtet medicinæ pars, quæ manu curat: tertiò, qualẽ adhibere uinciendi rationem debeamus, tum ab affectæ partis natura, tum ab ipſo affectu indicium ſumentes. In propoſitis autem verbis de fractuns agit, quæ ſpectant ad commune uitium continui ſolutionem. ſic enim ego ſolitus ſum hoc morbi genus appellare: ſed Hippocrates corpora, quæ huiuſmodi malo torquentur, abſcedentia dicit, quare & malum non iniuria abſceſſus nuncupabitur, fietque abſceſſus morbi quædam ſpecies, quam græci ἀπόστασιν proprie vocant & ἀπόστημα. Hæc diximus, vt in memoriam redigeremus, quæ in ſuperiori expoſitione C narrauimus: ſed iam pergamus ad reliqua. De fracturis verba faciens, pannos ante omnia proponit, iubens, ut horum longitudo ſit æqualis uinculo, quod conſtat ex faſciis, quæ primò iniiciuntur, cum eo nomine illi adhibeantur, ut has fulciant, atque immobiles teneant: latitudo trium, aut quatuor digitorum, hominis videlicet qui deligatur: tum quod ad craſſitudinem pertinet, triplices ſint, aut quadruplices, quoniam, vbi faſciæ, quæ primò iniiciuntur, fulctura egent firmiori, quadruplices, vbi non tanta opus ſit, triplices obiici abunde putat. Illud autem euidentiſſimum eſt, quod quo magis comminuta oſſa ſunt, eo debent firmius contineri. Numero autem tot, inquit, eſſe oportet, ut affectum membrum complectantur. at iugulum fractum, & coſta, comprehendi in orbem nequeunt, ſed magnitudo fracturæ in quibuſdam pannorum numerum indicabit. iugulo ternos pannos, quadruplices plerunque, imponimus. duos quidem primos àd ſimilitudinem literæ X, ut medium utriuſque, quà inter ſe committuntur, fracturæ obijciatur. tertium extendimus ſuper reliquos duos in longitudinem iuguli, 'ut ea, 'quæ ſubiecta ſint, adſtringat, & fracturam ipſam adurgeat.

D 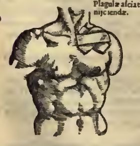

Plagulæ faſciatim nijciendæ.

At quum hi complendi cauſa iniiciuntur, longi ſint, ut ambiant: latitudinis & craſsitudinis coniectura fiat de eo, quod deeſt, id autem compleatur non confertim.

A. ibidem. Miror Hippocratem non docuiſſe prius vſum pannorũ, deinde uiam, qua quis eum poſſit comparare. Vſus quidem "duplex eſt, ut contineantur faſciæ, quæ primò iniiciuntur, & ut impleãtur partes, quæ in extremitate tenuantur, quas ipſe nominare ſolet ἀπόξυν & ὑπόξυρα, cuiuſmodi brachium eſt iuxta primam palmę partem, & crus iuxta pedem, quibus iubet pannos in orbem circũdari, ut poſtquam iniectæ illæ faſciæ fuerint, quæ aliis ſuperdantur, iunctura fit æque craſſa. Ergo, quum panni duplici de cauſa ſuperdentur, & ad continendum, & (quod περίζωσιν dixit) ad complendum, commonet, ut ita longi adhibeantur, ut corpus quod alligatum eſt, complecti in orbem poſſint: lati uerò, & craſſi pro eo quod complendum eſt, nam, ſi longiores ſint, quàm ut partis ambitum

æquent, neceſſe erit extremitatum alterum alteri inſidentem reddere membrum tumidum magis ea parte, quam utrinque. ſic, ut iunctura inæqualis fiat, atq; idcirco laxior: ſin breuiores fuerint, quàm, vt extremi ſe tangant, quum inter ipſos aliquid inanis ſpatii relinquatur, iunctura itidem contraria ratione inæqualis erit, ſiquidem locus in iis neceſſario reddetur inanis & cauus, perinde atque, vbi longiores erant, gibbus & eminẽs. Edicit, ne huiuſmodi panni ſemel ſubito iniiciantur, ſed paulatim, tenuiores quidem à ſuperiori parte, craſſiores ab inferiori. quòd ſi vnum ſubitò inieceris, locus talem habitum acquiret, qualem primò habuit membrum. E

3 Ex faſcijs, quæ primò inijciuntur duæ ſunt, prior ab affectu orſa in ſuperiori parte deſinit. altera ab affectu deorſum procedit, inde ſurſum finitur.

Supra quoque oſtendi faſcias, quæ ante pannos affectæ parti primò inijciuntur, ὑποδεσμίδας ab Hippocrate nominari. Scripſit aũt in libro de *fracturis, quorſum vtraque imponatur. prior nam que ex ipſis non modo prohibet, quod concurrit, ſed & eius quod in affecto loco receptum eſt, ſurſum aliquid expellit, altera nõnihil ſanguinis in vitiata parte ſuperantis ad extremum membrum tranſmittit. Commune eſt utrique compoſitum os ſine deprauatione continere. F

Sect. 1. c. 23. & deinceps. 72. 227. g

4 Adſtringenda autem maximè ſunt, qua morbus eſt, extremis partibus minimè: alibi pro ratione.

Ibidem. Horum item ratio in commentariis de *fracturis expoſita eſt. In vniuerſum autem ſub omni vinculo, vbi ſubiecta caro magis adſtringitur, humor in ea contentus ad proxima loca propellitur: vbi verò lenius, admittitur quod procedit ab iis, quæ vehementius comprimuntur.

5 Comprehendatq́ vinculum integra partis quàm plurimum.

Qua ratione hoc quoque conſilium dederit manifeſtum eſt, quia cum vinculum integræ partis multum complectitur, firmius continetur, & humor ab affecta parte ad ea, quæ iuxta ſunt, magis exprimitur, reprimiturq́, valentius, quod à ſuperiori parte deſcendit.

6 At quod ad faſciarum numerum, longitudinem, latitudinem ſpectat, numero quidem tot accipiantur, vt a uitio minime ſuperentur, ut ferulas comprimere non ſinant, vt onere non lædant, ut inclinationis cauſa non ſint, nec effœminent. G

Alij ferè omnes ſub eodem nomine faſcias habent, quæ primæ iniiciuntur, & quæ his ſuperdantur: ſed Hippocrates priores appellat ὑποδεσμίδας, quæ pannis ſuperdantur ἐπιδέσμους. has igitur quot, quam longas, quam latas adhibere conueniat, nunc perſequitur. Imperat itaque, ut tot ſint, quot compoſitum os fideliter contineant. Illud enim [vt a uitio minime ſuperentur] id ſibi vult, quòd, vbi non ſuperent, in contrarium incident, nempe ut cedant, & a vitio, hoc eſt vitiata parte ſuperentur. quod ſi tunc uincunt, quum compoſitam partem immobilem conſeruant, ſi quid hæc moueatur, iure dicet quis ſuperari. Quod autem inquit [vt ferulas comprimere non ſinant] nihil amplius notat, quam quòd ferulæ, ubi faſciæ iuſto pauciores ſint, membrum premẽt, hoc eſt, cogent atque vrgebunt. quæ noxa uiolatam quoq; ſedem afficiet: quin ſi tot adhibueris, vt laborantem oneres, ſic quoque peccaueris, quum modum excedas. quæ duo cauentes faſciarum numerum coniiciemus, ea obſeruatione adhibita, vt neque premant, neque onerent. Sed ne faſciarum numerus (inquit) cauſa ſit inclinationis, quam dixit περιῤῥέπειν verbo inde ducto, quòd iũctura tota in alteram partem dextram vel ſiniſtram περιῤῥέπῃ, id eſt inclinetur, id quod accidit ob exuperantem numerum faſciarum. Vſurpat autem uerbum effœminare, quod ἐκθηλύνειν dixit. qui dam in partibus uitiatis accipiunt, vt quas redditurus ſit infirmas & molles ſuperimpoſitorum linteorum numerus: alii in ipſo uinculo, quod imbecillum fiet, quum ferulæ, ſub iniectorum linteorum numero laxius contineantur. H

7 Quod verò ad longitudinem, & latitudinem pertinet, impleant trium quatuor, quinque, aut ſex, longitudinem quidem cubitorum: latitudinem verò digitorum.

Tot igitur digitorum, & cubitorũ, illius ſcilicet, qui alligatur, ſuperdari vinculum iubet, neque vnum ſtatuit longitudinis & latitudinis terminum, eo ꝙ nullum ſit vinculum, quod adhiberi omnibus æque longum debeat, ſed numerum, longitudinem, & latitudinem faſciarum pro magnitudine fracturæ definit, atque hoc eſt poſtremum uinculum, quod in opere de fracturis iniici uoluit quo tempore inflammatione a ſede affecta ſublata, veniendum eſt ad ferulas.

8 Ambitus itaque panniculorum totidem ſint, nec vrgeant.

Imperat, vt panniculi toties faſcias cingant, quoties earum unaquæque circuierit. Illud autem [nec vrgeãt] ad modum refertur adſtringendi, eatenus enim coarctari panniculi ſuper faſcias debent, ut firmiter maneant, ſed, non vrgeant. At quid magis præſtat, quam coniunctè hanc partẽ

contexere

A contexere cum priori, vt tota oratio ſit huiuſmodi. [Ambitus itaque pãniculorum totidem ſint, vt ne vrgeant.] quandoquidem premunt, ubi ſæpius circundentur. Expedit fortaſſe pro τοσαῦτα, id eſt totidem, legere τοιαῦτα. id eſt talia, σ tertia litera ſcilicet uerſa in ι, nam ambitus panniculorum qualitate potius, quam numero vinculum exhibent moderatum.

Mollia autem adhibeantur, & minimè craſſa.

Hæc omnia uidelicet præcipit mollia adhiberi, & non craſſa, cauens, quemadmodum ſupra de linteis diximus, ita etiam nunc, ne ſubiecta corpora comprimantur.

Omniaq; hæc pro longitudine, latitudine, craßitudineq; ſedis affectæ.

Idem quoque iam ſupra dictum, vbi alia res agebatur, non huic diſſimilis. Meminiſſe autem vbique conuenit ad vitiatæ partis longitudinem, latitudinem, & craſſitudinem referri, quidquid de longitudine linteorum, tum latitudine, craſſitudine, numerove propoſitum fuerit.

B

A. li. 4. f. 5. c. 2. c. 7. 484 *Cæterum* Ferulæ, leues, æquales ſint, ab extremo reſimæ, ab utraque parte vinculo paulo breuiores, craßißima qua fractura extat.*

Spectant tam ferulæ, quàm panni, ad ſtabilitatem vinculi, ac firmitatem, panni quidem, vt faſcias tueantur, quæ primò iniiciuntur: ferulæ verò, vt omnia, quæ ſubiecta ſunt, muniant, ſic ut in uniuerſum quatuor ſint, quæ ſingula ſuum vſum præſtant. In primis enim faſciæ, quæ primò iniiciuntur, compoſitum os continent, & affectum inflammari non ſinunt: deinde panni, qui ſuperdantur, delabi ipſas non patiuntur: tum ferulæ firmant, quas circumponi Hippocrates, iubet leues, & planas. Eſt autem contrarium leui aſperum, inæquale æquali, idque quod aſperum eſt, omnino inæquale eſt: at non ſequitur, ſi quid inæquale ſit, id prorſus aſperum eſſe, quemadmodum nec uia idcirco aſpera eſt, quia inæqualis. poteſt enim, cum aſcenſu & deſcenſu contineatur non aſpero, inæqualis & eſſe & appellari. quin & ferulas nihil prohibet leues eſſe, non tamen æquales, nam ubi in latera, uel ſurſum, aut deorſum ſpectent, æquales utique non erunt, poterunt tamen eſſe leues. Fracturis itaque ſaluberrimum eſt ferulas nec aſperas eſſe, nec peruerſas, utra-
C que enim de cauſa comprimunt, præterquam quòd, quæ peruerſæ ſunt, vinculum quoque peruertunt, quo deprauato, pars etiam, quæ comminuta eſt, deprauatur. Monet autem, ut ab extremo reſimæ imponantur. reſimas intelligere poſſumus leniter ab inferiori parte deraſas, cum, quæ ad finem vſque æquali craſſitudine ſunt, vinculum ibi æque atque in cæteris partibus contineant, quod minimè opus eſt facto. placuit enim ipſi medium arctius adſtringi, inde verſus extrema laxari, extremiſque partibus omnium eſſe laxiſſimum: tum ferulas vinculo ipſo breuiores ſuperaccommodari, ne vltra ipſum ulla in parte cutem tangunt, quæ ſæpius intumeſcit, eò quod humorem admittat ſub faſciis depulſum. Craſſiores item ferulas imponi voluit, qua fractura eſt, quandoquidem ad hunc locum potiſſimum pertinent.

Atque vbi partes gibbæ ſunt, & natura minimum carnis habent, vereri oportet, quæ eminent, ut iuxta digitos aut talos, vel imponendo, uel breuitate.

Cauere iubet, ne iuxta oſſium eminentias ferulæ ſuperaccommodentur, id quod duplici ratione fit, uel ubi nullo modo ab illa parte ipſius uinculi dantur, vel vbi adhibentur breuiores, quàm vt ad eminentiam pertineant, priusq; deſinunt, quam illam attingunt, quod expeditius eſt. In quibus autem vitamus ferulas, ne quid lædant, ab illis planè abſtinentes, dixit [imponen-
D do]: at [breuitate] cum longitudini aliquid demimus, quaſi ita dixerit: Cauare debemus, ne ferulæ tangant, quod eminet, uel non imponentes, vel breuiores dantes.

Panniculi verò fulcire debent, at non comprimere primo.

Paulò ſupra proxime à faſciis panniculorum mentionem fecit, non tamen expreſſit panniculos illis ſuperiniiciendos eſſe, ſed illud nobis conſequutio ordinis indicauit: nunc autem ait [fulcire debent] id eſt firmare ac ſtabilire, cum eo ut ne premant: idque vbi primò uinculum iniicimus, ita, vt ſi homo ſequentibus diebus rogetur, reſpondeat ſe nihil ſentire, quod comprimat, cum liceat nobis per panniculos ferulas coarctare. Scripſerunt quidam [primò] non in fine propoſitorum verborum, ſed in principio ſequentium, ita, ut habeant [primò inuoluere oportet ceratum, molle, leue, purum]. latius autem fuit cerato molli, leui, puro, in ſexto caſu accipere, ita, ut oratio reddatur. Primò circa fractam partem cum ipſo circundare faſciam oportet.

Ceratum, molle, leue, purum.*

A. li. 4. f. 5. c. 2. c. 2. fol. 484. d Non enim faſciis ipſis aridis iniectis ſolam vitiatæ partis cutem cerato inungendam cenſet, ſed ſubinde ſingulos etiam faſciarum ambitus. nam, ſi cute tantum illita ſiccas faſcias dederis, eo præſidio affectas partes priuabis, quod per ceratum erant conſequuturæ, cum lintea ceratum

ipſum,quod autem madefaciat,abſorbeant,& eã ob id ſiccam reddant. Patet aũt quam ob cau- E
ſam ceratũ eſſe molle velit,cũ eo in vicem perfuſionis vtatur,quæ perficere quidẽ hoc ipſum po
teſt:ſed tutius id ceratum præſtat,præſertim ubi tunc aſſidere uſq; medicus non pôt,nec miniſtrũ
nouit hominem laborioſum,qui ue ſedulo det operam ægrotanti. Iubet inſuper, vt ceratum il-
linatur non ſolum molle,ſed & purum,hoc eſt,cui nihil ſit immixtum propolis,ſordium,aut ter
reni vel arenoſi,præter ceram. id autem protinus etiam leue erit,niſi propter eas, quæ uocantur
ἐγκυλίσεις latius pateat leue,quàm purum. Leue autem λεῖα ab Hippocrate dicitur. quod verbum
non ſolum inuenitur ſic ſcriptum,ſed λίπα etiam,adiecta litera π ante α tuncq́ue non leue, ſed li-
quidum ſignificat. Sic aũt magis ſcribendum putant,quicunque ſignificatione uerbi [purũ] cen
ſent leue quoque contineri, liquidum verò dicunt è regione aridi eſſe,quod non eſt tale.

De Aqua Calida.

15 *Quod ad Aquæ calorem pertinet,& copiam,calor vehementior non ſit, quàm vt infuſa ferri poſſit à manu: Copiam,vbi relaxandum,extenuandumq́; eſt,eſſe conuenit maximam: vbi caro producenda eſt,aut molliendum,modicam.* F

Exigit fracturæ curatio,ut de aqua nonnihil etiam dicamus. Vbicunque igitur faſciæ reſoluun
tur,conſuerunt medici omnes fracturas aqua calida perfundere,vtpote eius opem euidenter ex-
perti: Verum in duobus peccare ſolent,qui ea utuntur,in modo & qualitate,in hac quidem,ꝙ ca-
lidiorem infundant,vel frigidiorem,q̃ opus ſit: in modo ꝙ longiori, vel breuiori tempore faciãt
huiuſmodi medicinam. Temperamenti igitur in qualitate indicem conſtituit manum ipſius curã
tis,qui manum ſuam aqua perfundens,quam infuſurus fracturæ eſt,poteſt pro fractura tempera-
tionem iuſtam conijcere. latè autem patet,quam dico temperatio: & ad communem hominum
ſpeciem,non ad offenſum duntaxat refertur,ea enim interdum & ipſi iuſta uidebitur. Ergo,ubi
primum faſcias ſolueris,hac perfuſa poteris de homine quærere,nimiſne calida, an gelida ſibi ui-
deatur: atque ita calidiorem uel frigidiorem perfundens pro ægrotante appoſite temperabis. Tẽ-
peratum ergo aquæ calorem indicari primo noſtra manu uoluit,quem quidem proprie admodũ
perfectiſſimeq; & omnium optimè iudicat ſenſus ægrotantis. Iam vero quandiu in perfuſione
aquæ calidæ perſeuerandum ſit,ex eiſdem colligitur animaduerſionibus,quibus frictio; & quod-
uis præſidium calefaciens. hæc ſiquidem admota,nõ modo euocare poſſunt ad affectã partẽ, qđ
iuxta cõtinetur,ſed ẽt digerere. Quocirca aquæ calidæ,& ob corporis modũ,& ob diuturniorem G
& breuiorẽ uſum,cõtrarij eſſe effectus videntur. q̃ in toto corpore inani,digerit magis q̃ euocat.
cõtra repleto,magis euocat q̃ digerit. tum paruo tẽpore admota implet amplius ꝙ detrahat: ſed ſi
longior mora in perfuſione ſit,digerendo plus pôt,q̃ implendo. llure igitur dixit,vbi relaxandum
tenuandumq; eſt,maximã copiã requiri: modicã,ubi molliendũ,& caro producenda. Extenuan-
tur protinus,q̃ exinaniuntur: non tñ ita protinus relaxantur,quæ extenta ſunt,ſed alijs medijs in-
teriectis: quæcunq; enim multitudine diſtenduntur,cuiuſmodi ſunt omnia,quę inflammatione te
nentur,ubi exinanita ſunt,relaxantur: quæ uero frigore ſpiſſante,ubi calefacta ſunt: quæ ſiccitate
diſtenduntur,ubi madefacta, relaxantur: Rectè ergo ait aquam calidam laxare,vbi plurima corpo
ri infunditur,cum hæc præſtare ualeat. Mirari uero te nolim,ſi diximus aquam calidam poſſe &
ſuperantem humorem detrahere, & ſolidum corpus madefacere, alibi enim utrunque eſſe uerũ
demonſtrauimus. Hæc igitur aquæ calidæ uis eſt,quæ,ubi pauca ſit,quid præſtare poſſit, proferre
ſimpliciter non licet. ſi quis enim iterum vel tertio infudiſſe, aut per ſpongiam fouiſſe, contentus
ſit,operã penitus luſerit: ſed,ſi modice perfuſione vtatur, Hippocrate auctore carnem producet,
mollietque,quibus eiuſmodi præſidio opus fuerit: Quorſum vero adiecerim [quibus opus fuerit]
cognoſce. moderata aquæ calidæ perfuſio graciliori corpore,ac repleto ſuperanti humore,cale- H
factam partem implebit: ſed,ſi corpus macrum ſit,minime repletum,carnem ſimul producet, &
molliet. creatur enim caro in illis partibus, in quibus ali & creſcere debet,quum temperatam na-
turam inter frigus & calorem habent,& ſanguis ſincerus iuſto modo ad illas confluit. vtrumque
efficit calidæ aquæ moderata perfuſio, quandoquidem ſanguinem concitat ad ſedẽ perfuſam: &
ibi prius exiſtentem carnem temperat,ſi frigida prius erat, calefaciendo, ſi calida, refrigerando,
quum calorem euocat ad exteriora,& utili humore madefacit,atq; idcirco etiã refrigerat, quem-
admodum balnea aquæ dulcis,hæc ſiquidẽ eos calefaciunt,qui ex itinere,immodico frigore emo
riuntur: exuſtos uero non lædũt. uidentur enim temperatæ aquæ ſolio delectari, & uindicari poſt
balneum a ſiti. Id etiamnum ualet perfuſio aquæ calidæ, quæ ſi moderatè adhibeatur, carne im-
pler,& ob id particulam reddit molliorem. caro enim nuper cocta mollis eſt, ut pote, cum ſan-
guis haud ita pridem concreuerit,quoniam caſei modo,qui recens cogitur,generatur.

16 *In eo.quod perfunditur,hac moderatione vtendum,vt,dum intumeſcit,finiatur,prinſquam reſi dat.Primo enim attollitur,poſtea extenuatur.*

Modus

A Modus eius perfuſionis, quę carnem producere, & mollire debet, eſt, vt deſiſtamus, antequam perfuſus locus incipiat reſidere. primò enim attollitur; hoc eſt, in tumorem aſſurgit naturali maiorem, tum quia funditur ſanguis, qui in ipſo continetur, tũ quia a ſuperiorib' partibus eò deſcendit: poſt hæc extenuatur, quia multum ſanguinis diſcutitur, tam eius, qui à ſuperiori parte concurrit, quàm eius, qui ibi ſubſiſtebat.

27 *Contineantur autem molliter, æqualiter, & altius excitata quæcunque extant in corpore, cuiuſmodi calx eſt, & coxa, ita, ut neque curuentur, neque peruertantur.*

Orationem hanc alij legunt, quaſi totam coniunctè contextam: alii in duas partes ſeiungunt, & vtramque ſeorſum explanant. Prior itaq; pars ita circunſcripta eſt, vt ſuum habere abſolutum ſenſum per ſe poſſit. Ergo, ſiue contineri partes communiter intelligamus, vt ſub continendi verbo comprehendantur etiam quæ ſuſpenduntur, veluti brachium: ſiue ad ſolum crus referamus, optimum erit molliter contineri, & æqualiter, & ſublimiores. molliter quidem, ne laborans eo loci premarur, & ob prementium ſenſum inflammatione periclitetur, neve coactus ſtatum mutare, fractum membrum peruertat, quod ſeruari immobile debuit, & ex toto conquieſcere; quæ verò inæqualiter continentur, dolent ſimul, & deprauantur, cum alia parte ſine fulcro ſint, alia vr-
B geantur. non iniuria itaq; cenſet æqualem habitum eſſe deligendum. ad hæc, vbi altius excitentur, defenduntur à materiæ curſu, cui, quum opportuna ſint, quæ in inferiorem partem inclinantur, inflammatione prehenduntur. Conſtat igitur prioris partis orationis ſenſum vnum eſſe poſſe, rectéq; ita explanatã eſſe. Alterius verò partis, ſiquidem per ſe legatur, mens erit. Quæcunque in corpore extant, vt in calce & coxa, recte contineantur, vt neq; curuentur, neq; peruertantur. Sed quia non adiectum eſt [recte contineantur.] idcirco nonnulli eam præciſam exiſtimant, coguntúrq; cum priori parte ipſam coniungere. Rurſus, ſi coniunctè ambæ legantur, oratio non amplius manet communis, ſed ſolum ad continendum extantia pertinet. Qui in omnibus hæc accipiunt, communem orationem fieri dicunt, eo ꝙ cum extantibus partibus, & reliqua intelligantur. quin, & Hippocratem oſtendunt, non in hoc libro tantũ, ſed & in aliis multis, ex vnius vel alterius rei exemplo res vniuerſas complecti. quum id, quod proponitur, euidentia antecellat ea, quæ ſunt eiuſdem generis, ſic, vt ex ipſo intelligantur, quemadmodum nunc ex calce, & coxa. Etenim, cum omnes eiuſmodi partes, quando affectæ ſunt, molliter & æqualiter iacere, & ſublimiores haberi debeant, in extantibus qualis coxa eſt & calx, id maxime ſeruandum eſſe per-
C ſpicuum eſt. Sæpius autem diximus huiuſmodi loquutiones præbere auſam aliis ad alia traducẽdi, ſic, vt quod cuique viſum fuerit, probabile credatur. quare de opinione, quæ vera videatur, nõ conuenit ſententiam proferre. Hoc igitur meminiſſe nos oportet, illud etiam non ignorántes, in diſcrepantibus expoſitionibus, vbi in ſententia non peccetur, non diu eſſe inſiſtendum, ſatius enim eſſe, tranſire ad id quod ad artem maximè pertinet, atque in eo immorari, quod nunc facere præſtat. Ergo, quũ conueniat partes omnes molliter collocandas eſſe, tum æqualiter & ſublimes, potiſſimum quæ extant, qualis coxa eſt & calx, ad ea, quæ reſtant, veniamus, vbi inquit [ita, vt neque curuentur, neque peruertantur]. Rurſus hoc loci ijs, quæ ad artem pertinent, annumerari debet extantis partis collocandæ peritia. hæc, ſi iuſto altius excitetur, membrum curuabitur: ſi humilior erit, peruertetur, ac præſertim, cum is error accidit, ubi primò collocatur. Quæ verò præter medicinalẽ artem in oratione ſunt, longam requirunt explanationem. In commentarijs autem de fractutis, ſicut perfectè tractatum eſt de aliis omnibus, quæ ibi præcipiuntur, ita etiam Sect. 2. t. 7. 72. 241. h
de calce continendo, vbi ait [danda potiſſimum opera eſt, vt imus calx optime contineatur]. Sed cõſuerũt nonnulli addere omnia vbique, totasq; alibi poſitas orationes, quibus idem præceptum continetur, adſcribere, quod neque biduo perpetuo fieri poſſet. quocirca ſcripta ita exponentiũ
D nemo legit breuiori ſpacio quàm annuo. Iam ergo quũ in libros de articulis & de fracturis commentaria ſcripſerimus, hic tantum monuiſſe neceſſe eſt. Si quis igitur eos libros legent percurrens celerrime. quod nunc proponitur, ad vlteriora pergat, doctus à nobis, qui periculum fecimus, perfectos fieri artifices lata plenaque docendi ratione, non breui, & compendiaria; quam alioqui utilem eſſe non inficior, cum paucis contemplationem uniuerſam complectatur.

28 *Canalis verò crus non dimidium, ſed totum excipiat. Spectetur autem morbus, & cætera, quæ oriuntur incommoda manifeſta.*

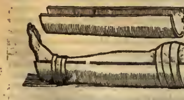

Canalis crurj ſubiectus.

Agit hic, vt eum ijs, qui commentaria de articulis & de fracturis legerint, id manifeſtum appellans, quod quiuis vnus è populo intelligit: Nonnulla ſiquidem ita conſpicua ſunt, ut vniuerſis appareant, qualia ſunt, quæ proxime præcedentibus verbis narrauit.

ult.omnes enim intelligunt fractum membrum molliter & æqualiter eſſe collocandum, incom- E
moda tamen, quæ canalis affert, non vident, niſi qui ab ipſo perceperint in opere de fracturis, his
verbis: quorum principiũ eſt, De canali, qui fracto cruri ſubiicitur, incertus ſum quid dem conſi-
Sec.2.t.64.72. 239 b. lij. cauſam verò, cur iure incertus ſit, ſubiicit. Ac rurſus alibi in eodem opere, ubi incipit. Si quis
Sec.2.t.77.72. 41.f. ipſi femori canalem ſubiiciat. tum compluribus adiectis in extrema oratione adſcribit, Canalis
igitur vel totum excipere crus debet, uel nullo modo adhiberi. Voluit autem propoſitis uerbis ca
nalis uſum neceſſarium non eſſe, ſi adhibeatur tamen, ſubiiciendum eſſe toti cruri inguinibus te-
nus, non ad genu duntaxat pertinẽtem. Ex illis ergo manifeſtum eſt, quod proponitur hoc loco
neque ipſum per ſe ipſum patet. quoniam quantum ſpectat ad verba [non] dixit [[illegible]], quæ uox ac
cipi poteſt, quaſi diſiungat, ſed eam ab ipſo vſurpari ad negandum ſcimus. cenſet enim canalem
uniuerſo cruri ſubiiciendũ innocẽter. Eodẽ mõ etiam vſurpauit ipſam Homerus in eo carmine.
Tutari incolumem populum non perdere conor. vbi [non] dixit [[illegible]]. quin & Thucidides etiam
ita mutuatur. Vult autem ſpectandum eſſe morbum, cuius gratia canalis admouetur, & alia om-
nia, quæ lædere poſſunt. Morbus quidem eſt fractura grauis oſſium cruris, ad cuius curationem
opus crure penitus immobili. canalis enim probatur à quibuſdam, ut qui vtiliſſime tunc ſubiicia-
tur, quum æger è lectulo ſurgit. id autem accidit, vbi uel deſidere cupit, uel cubilis duritiem non F
Sec.2.t.64.72. 239.b. ferens, ad alterum transfertur iam tunc ſtratum, quod in opere de fracturis expoſuit: ubi illud
etiam oſtendit, quòd canalis, ſi non ſit longior, quam vt vltra genu pertineat, non prohibet
crus, quum mouetur: infeſtusq; eſt, & ſæpius comprimit. Imperat autem, ut morbum intuiti, cu-
ius gratia canali vtimur, & ea, quæ canalis affert incommoda, ipſum modò accipiamus, modo re
pudiemus. namque, vbi moleſtia, quam canalis exhibet, exuperes, uitandus erit: contra, ſi vincat
vtilitas, præſtabit crus, non vſque ad genu tantum, ſed totum canali excepiſſe.

Præter hæc porrectio, ab inferiori parte intentio, in diuerſas partes ductio, compoſitio, aliaq́; ſecun-
19 *dum naturam ſint.*

In prioribus dictum eſt porrectionem, quam [illegible] dixit vocari, quum languens ſe ipſum præ
bet medico curandum. quo tempore medicus primum cognoſcit affectum ipſum infeſtantem e
deinde ad curationem ipſam accingitur. At quum neceſſe omnino ſit affectam partem aliquo
modo contineri, iure uidetur ſecundum naturam eſſe continenda: nam, ſi præter naturam iace- A.li.4.f.5.
ret, non mediocriter læderetur. Poſtquam porrecta eſt, vel intendi ſolum debet ab inferiori par- t.2.c.4.483
te, vbi adeò tenera eſt, ut abunde ſit, ſi à ſuperiori parte teneatur: vel in diuerſa diduci, ubi validior G h.
eſt. conſtat itaque, & hoc tempore ſatius eſſe ægro eum ſeruare habitum, qui ſecundum naturam
ſit. Quo facto proximum eſt, vt componatur, ac tunc etiam conuenit eundem habitum tueri. De
hinc ſequitur, ut contineatur, vel ſuſpendatur, quæ duo non commemorauit nominatim, ſed ſi-
gnificauit, dum dixit [aliaq́;].

20 *De natura, quod ad actiones pertinet, animaduertendum eſt, quid requirat opus, quod ſit quod ad*
hæc: attendenda quies, medium, conſuetudo. In quiete quidem, atque ocio conſiderare rectum habitum
oportet, puta brachij in medio, porrectionem, atque contractionem, quemadmodum, vbi cubitus cum
humero propè ad rectum angulum figuratur: conſuetudo idcirco ſpectanda eſt, quia non alius habitus
facilius fertur, cuiuſmodi eſt in cruribus, vbi extenta habentur. Quæ enim hoc modo collocantur, im-
mobilia diu facillimè perſeuerant.

Præfatus in ſuperioribus verbis [ſecundum naturam] non immerito hic exprimit, quænam
ſit hæc natura, quæve ſint eius notę. Scribit autem [de natura, quod ad actiones pertinet, animad
uertendum eſt, quid requirat opus quod ſit] quaſi ita dixerit, naturalis habitus in actionibus qui- H
dem actionis propoſito indicatur, & vſu, cui deſtinatur [quod ad hæc] id eſt ad ea, quæ nunc pro
poſita ſunt, ſcilicet ad porrigendum, extendendum, componendum, collocandum, quum homo
ad nullum opus læſa parte vti debeat. Alias animaduerſiones in perueſtigatione habitus natu-
ralis deinceps adiungit his verbis, [attendenda quies, medium, conſuetudo]. quietem intelligit,
quum homo feriatus ex toto in ocio eſt. vnde colligi rectum habitum teſtatur, ſicut in brachio
docuit, ſubiici cubitum uolens, eiq́; radium inſidere. Eo medio ait apparere habitum inter extre
mam porrectionem, & contractionem, quod ſcribit prope accedere ad rectum angulum cubiti
cum humero, quem ipſe [illegible] dixit, quo volunt habitum appellari, qui eſt ad rectum angu-
lum, ſic vt cubiti os cum humero rectum angulum oſtendat. Verum additur [prope] vetuſtis om
nibus exemplis, quam ſcripturam agnoſcunt, qui hunc librum explanarunt. bis autem peccatur
in hac ſcriptura, ſi [illegible] accipiatur pro habitu, qui acutum angulum habet. Quum quòd acutus
angulus dicatur, qui recto minor eſt, nam, vbi recta linea ſuper rectam ducta angulos efficit ab
vtraque parte inter ſe æquales, vterque æqualium angulorum rectus eſt, ſed qui recto minor eſt,

A appellatur acutus, ſicut qui maior, obtuſus. habet rectus angulus eam magnitudinem, cui nihil addi, nihil demi poteſt, ſed acuti, & obtuſi anguli numero ſunt infiniti. in recto angulo, nulla penitus declinatio eſt, quandoquidem recta linea ſuper rectam ducta tunc vtrinque rectum angulum facit, quum in neutram partem inclinatur: vbi linea, quæ rectum angulum facit, vergat in alteram partem rectæ lineæ ſubiectæ, inclinationes maiores, minoresque fiunt innumerabiles.

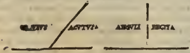

Non licet ergo, vbi quis rectum angulum exprimi ſimpliciter velit, dicere, prope acutũ. ſiquidem prius intelligitur rectus, poſtea acutus, quoniam (vt retuli) vnus eſt rectus, acuti verò innumerabiles. meritò igitur dicet quis acutum quempiam angulum prope rectum accedere, ſed, quum plurimi ſint acuti anguli, intelligemus illum eſſe prope rectum, qui parum abeſt, neque concurſum rectarum linearum, à quibus producitur, ita acutum habet. ex quã plurimis itidem angulis obtuſis eos intelligimus prope rectum accedere, quibus rectarum linearum, à quibus fiunt, coniunctio modice obtuſa eſt. aliquem verò angulum prope ad acutum accedere incomprehenſibile eſt, cum acutus angulus non ſit vnus. Nõ poteſt ergo ἀγκῶνα dici, quod
B ad acutum angulum figuratur: tum quod nemo ex græcis appellat aut ἀγγῶνα per duplex γγ, aut ἀγκῶνα per ω ſyllabam, acuti anguli figuram: ſed, quæ rectum angulum habet, ea ἀγκῶνα per ου diphthongum, & ἀγγῶνα per duplex γγ nuncupatur. An ἀγκῶνα neceſſe eſt accipere id, quod ad rectum angulum figuratur, quod accidit, vbi cubitus cum humero facit angulum rectum: exquire re autẽ, cur Hippocrates [prope] adiungit? Dicemus igitur & nunc, quod ſæpius dicere conſueuimus, obſcuræ orationis explanationem non certo ſciri, ſed, ſi quid probabile ſit, cum eo vt quod propoſitum eſt verum ſit, & auctoris ſententiæ non repugnet, accipiendum eſſe. huc itaque incũbentes verbum [propè] conabimur enodare. Statuamus ἀγκῶνα figuram, quum vna ſit, neq; minui poſſe, neque augeri: nobis autem non licere brachium ita collocare, vt oſſa ad angulum rectũ ſine vlla inclinatione inter ſe committantur, ſed ſatis eſſe, ſi non ita multum ab huiuſmodi figura recedant, præſertim cum neque Hippocrati placeat is totius brachij habitus. demonſtrabo enim naturalem habitum prope rectum angulum eſſe, ſed paulum recedere ad obtuſum, hoc eſt ſpectare ad porrectionem: demonſtrationem verò ab ijs accipiam, quæ ipſe ſcripſit, nam de quiete ait,
C & de conſuetudine, indagare nos poſſe naturalem habitum, ex ambobus coniunctis conficitur conſilium vnum compoſitum, perinde quaſi quis ita dixerit: Collocandi rationes, quibus iacere ſingulæ partes ſolent, quum ocioſæ ſunt, in curationibus quoque eligi debent, nam in partibus commode figurandis, id patet primò ſtudendum eſſe, vt * minime doleant. Verum, ſi huiuſmodi quieſcentium habitus a laborantibus non ſeruetur, ſed alio modo iaceant ſine dolore, haud diu manſuros eſſe manifeſtum eſt. Igitur, ſi reſpexeris ad homines ocioſos, plerunque comperies brachia non penitus media, inter porrecta ex toto, & ex toto curuata, ſed ad porrectionem magis accedentia, id quod etiam accidit in altera habituum oppoſitione. Cũcti enim homines, vbi deſeſſi ſunt, brachia aperientes, habitum eligunt medium inter pronum prorſus, & ſupinum, vt qui omnium maxime dolore careat, coguntur tamen paulum inclinare in pronum. Volens igitur Hippocrates hæc exprimere, cum non eſſet, quod tem pluribus explicaret, adiecit verbum [prope.] Quod autem ea ratione, quam dixi, inter cæteras maxime collocari cubantẽ iuuet, præcipue intelligunt, qui ſunt in eiuſmodi artis operibus verſati, hac enim oratione audita veram eſſe rem cõprehendunt. Itaque, vbi mens auctoris propter obſcuritatem dubia eſt, expoſitorem tueri auctoris ſententiam, & propoſitæ rei veritatem oportet: ſic enim, qui diſcunt, vtilitatem conſequẽtur.

Ad i. 4. f. 3. c. 2. cap. 4. 483. b

D Hoc igitur cõſilium ſeruate in omni expoſitione conor. quod quidam expoſitores, neque ſi operam darent, aſſequi poſſent, vt qui medicinalium operum ſint expertes, & cauillatorum veſtigiis inſiſtant, fiantque ex eorum numero, qui λογοϊατροὶ vocãtur, id eſt verbotenus medici, quorum cauſa vulgo ſuſpecti ſunt, qui rectè vtuntur ratione. Hæc, & ſi rarò explicentur, teneri memoria debẽt. Accedamus nunc ad ea, quæ proximis verbis ſubijciuntur, quemadmodum habitus inter pronum & ſupinum omnium minimè dolori eſt, cui aſſueti ſunt ferè omnes plurimum tempus ætatis: ita etiam ſe res habet in cruribus extendendis, extenta enim crura iacere diu queũt immobilia, Mutandum verò neceſſario non eſſe membrum in alterum habitum minus iucundum oſtẽdimus in libro de muſculis, vbi mutationis quoque cauſam adiecimus. quare id non amplius oſtẽdendum eſt, ſed in memoriam reuocandum, quemadmodum & illud etiam. quod cito ad eundẽ habitum reuertemur. ſed neceſſarium non eſt cauſam referre, longiorem enim ſermonem deſiderat. ſatius itaque eſt ſententia Hippocratis ad vnguem ſeruata, aliud quid pro cauſa tradere, quod iuuenibus magis expediat, quodque à nobis diſputatum eſt in libro de motu muſculorum. Igitur in commiſſura humeri cum cubito, habitus naturalis medius eſt inter vtrunque extremum, nem pe eius, vltra quod porrigere, & eius, vltra quod curuare, brachium nõ licet. Apparet autem, vbi

oſſa

oſſa carne nudentur, duobus proceſſibus terminatum cubiti cauum, quo recipitur humeri ambi E
tus cardinem repræſentans, quem duo tubercula medium complectuntur: tum in vltima porre-
ctione poſterior cubiti proceſſus coniectus in ſinum humeri poſteriorem, non ſecus quam in ex
tremo flexu prior in priorem. quibuſcunque verò ſinus poſterior natura magis ſinuatur, præter
extremam porrectionem, cubitum adducunt ad exteriorem partem, ſicut contra, qui eum receſ-
ſum iuſto minus cauum habent, perfecte brachium non extendunt. Vt non ſunt autem conſi
miles in omnibus ſtructuræ articulorum, neque certi in omnibus extendendi fines, ſic neque me
dium erit in omnibus idem. quare vbi medium habitum inter extremam porrectionem, & vlti-
mum flexum naturalem, eſſe affirmamus, medium non ad vnguem accipimus, ſed ſic, vt latè pa-
teat, quod medium Hippocratis appellat μέσον. Verum, ſicut nullo modo fieri poteſt, vt medius ex
toto habitus ſeruetur, vbi nec adijcerere latum vnguem, nec demere queas, ſic non expedit bra-
chium longè ab hoc medio figurari. Id enim intereſt inter artificioſam coniecturam, & eam, quæ
artis eſt expers, quod artificioſa exquiſitam moderationem propè attingit, quæ artis eſt expers,
plurimum nonnunquam aberrat. Poſſet itaque Hippocrates iuxta hanc ſentētiam monuiſſe, vt F
ſeruetur habitus prope ἐγγώνιον, hoc vocabulo rectum angulum appellans, vt qui nos coniectura
doctos, nō longè receſſuros eſſe ab exquiſita moderatione exiſtimet. Sed iamiā perſequar, quod
pollicitus ſum me relaturum iunioribus, quod ad hunc locum maxime conferat. Habet conſuetu
do præcipuam in medicina vim, ita, vt à clariſſimis medicis natura aduentitia nuncupetur. quam
conſtat inter ea, quæ neceſſario admodum ſpectantur, Hippocratem vbique numeraſſe in indicā
di facultate tribuentē ei ſecundas, illa videlicet primas occupante, qua natura ſumitur. collocandi
enim ratio, quæ ab hac indicatur, eatenus inferior eſt, quatenus exquiſite in omnibus eadem eſſe
non poteſt, ſed pro cuiuſque conſuetudine variatur. Conſpexi ergo quoſdam totum diem conſi
dentes, qui artes exercent ſedentarias, alios ſtantes, aut ambulantes: cenſuique non immerito ijs
magis extenta figuranda crura eſſe, qui bonam temporis partem habere ſic collocata conſuerūt
ex contrario minus extenta, quibus curuata diem vniuerſum detinentur. experimento autem rē
comprobans, comperi qualem ſperaui. Brachiorum verò eadem eſt ratio, iacere enim ad rectum
angulum debent, ſed propius ne accedere ad ipſum oporteat, an longius abeſſe, ex conſuetudine
intelligitur. Verum homines, quum quæ a ratione excogitata ſunt, experimento diiudicant, tunc
rei excogitatæ certum indicium habent, vbi experimentū a ratione nō diſſentit. itaq; præceptū G
hoc ab omnibus amicis comprobatum firmiter iam conſtitutum eſt ad hæc maxime pertinere.
Arbitramur ergo Hippocratem voluiſſe habitum, qui ad rectum angulum ad vnguem eſt, pro
conſuetudine variari: mutationem verò exiguam eſſe, hoc eſt, prope rectum angulum accedere.

21 In mutatione verò, poſtquam adhibita intentio eſt, hæc ſimiliter ſe habeāt, quod ad habitum per- tinet, & ſitum, muſculi, venæ, nerui, oſſa, bene admodum contineantur, & bene figurentur. A, E.4.f.5 t.2. cap.4. 473.b

Hæc ſuperius etiam dicta ſunt, ſi quis autem ex toto ipſa detraxerit, præceptis nihil dempſerit.
Accidit enim in huiuſmodi libris, quibus multa ſummatim continentur, vt auctor eaſdem res ali
ter atque aliter adſcribat, ea de cauſa, vt conſideret, quibus verbis, eas potiſſimum explicet: libra-
rius verò poſtea, vbi repperit ſcripta non nulla in margine, nonnulla in ipſo ſpatio, in quo conti
neri ſcriptura ſolet, vniuerſa in ipſum ſpatiū congerat, quo ordine maxime cenſet conuenire. Id
igitur, quod propoſitis verbis oſtenditur, eius generis eſt. Complura diximus attendi tempora in
eo, qui curatur, primū, vbi ad medicum accedit aliquo prorſus modo figuratam habens affectam
partem: alterum deinde, quum ſe præbet medico, qui intuitus partem, & vitium eius cognoſcat,
& qua præparatione ad curationem opus ſit. Sequitur deinceps tempus præparationis, & poſt- H
modum intentionis, tum oſſa componendi, vbi fracta fuerint, & reſtituendi, vbi prolapſa, dein al
ligandi, poſtremum omnium eſt tempus ſuſpendendi in brachio, continendi in crure, & in locis
iuxta ſpinam, & caput. Ἕξιν igitur, id eſt habitum hic vocauit παρὰ τὸ ἔχειν, quod habeat eam ratio-
nem, qua partes continentur figuratæ eo tempore, quod ab iniecto vinculo proximum eſt: huic
e regione oppoſuit ſitum eorum, quæ continentur, nempe trium crurum, capitis, & totius ſpinę,
ſic, vt habitum accipere in alijs debeamus, vt puta in iugulo, brachio, latere, capite humeri, lato
ſcapularum oſſe, malis, maxilla, & ſiquid aliud ſimile eſt. cenſet enim opus eſſe, vbi prædictæ par-
tes affectæ mutantur, nonnullas recte iacere, puta quæcunque contineri poſſunt, nonnullas re-
cte figuratas haberi, nempe, quæ contineri non poſſunt. Dixit autem, quæ continētur ἔνθετα, alia
verò εὐσχετα. cætera in alijs ex dictis temporibus diuerſa ſunt. Commune eſt omnium vnū & idē,
naturalis ſcilicet partium ſtatus, ad quem ſpectare iubet illum, qui poſtremo tempore vinculum
diu ſeruandum conſtituit. nam, ſi membrum alio modo figuretur, dum alligabitur, poſtremo tē-
pore etiam mutabitur muſculorum, venarum, & neruorum poſitio, ac neque ἔνθετα erunt, neque
εὔσχετα, hoc eſt neque recte continebuntur, neque recte ſuſpendentur.

Intendere

A *Intendere autem illa valentiſsimè oportet, quæ maxima ſunt & craſsiſsima, & vbi vtrunque os cō*
22 *minutum eſt: minus vbi id, quod ſubiectum eſt: minimè, vbi id, quod ſuperius.*

Intēdere(inquit)valentiſſimè oportet, quæ maximis & craſſiſſimis oſſibus continentur, & cor
pora, quæ ipſa cingunt, hoc eſt muſculos. hi. n. ſunt, qui potiſſimum intentione indigent, vt quib.
maximè vis inſit ad ſua initia recurrendi. ex harum partium numero eſt femur, deinde humerus
& crus, poſt hæc brachium, poſtremo, quæ iuxta manum ſunt & pedem. excipe hic quæ in ſpina
ſita ſunt. Sed quod ait [vbi vtrumq; os fractum eſt, magis extendere oportet] intellige cubitum &
radium: quod verò ſubijcit [minimè] id eſt leuiſſime, ac maximè moderatè: [vbi id, quod ſuperius]
accipe in brachio radium. quæ omnia [vt retuli] diſcuſſa ſunt in opere de fracturis.

23 *Quòd ſi iuſto valentior intentio adhibeatur, noxia erit, prçterquam in pueris: partes autem paulo al*
tius excitentur.

Si oſſa in pueris, vel vbi franguntur, vel vbi ſuis ſedibus excidunt, minus quàm expedit exten
dantur, tantum rem procedere non ſinent. nam nec componentur, quæ fracta ſunt, nec quæ pro
B lapſa ſunt, reſtituentur: ſed ſi valentius extendantur, propriū affertur detrimentum. quo quidem
tempore vis adhibetur, dolor excitatur, poſtea inflammatio ſuperuenit, febris, neruorum diſten-
tio, & interdum etiam reſolutio. quod teſtatur ſe vidiſſe Eraſiſtratus in humeri capite nimium ex
tento. Minus tamen alijs pueri læduntur, ſi vehementius extendantur, propter humorem corpo-
rum & mollitiem. nam, vt lora plurimum citra noxā diſtenduntur, quùm mollia ſunt & madida:
abrumpuntur verò cùm arida ſunt & dura: ita muſculi, atque nerui, quùm madent, & molles ſūt,
ducētem facilè ſubſequuntur, neque multum dolent, neque rumpuntur: ſicci verò & duri, quùm,
niſi magna vi cogantur, extendi nequeant, grauiori dolore vrgentur, non ſolum ſi iuſto magis,
ſed etiam ſi modicè intendantur. in eo enim caſu neruorum ac muſculorum fibræ conuelluntur,
rumpunturque, quorum nihil manet pueros, neq; enim poſtea inflammatione atque idcirco fe
bre, delirio, neruorum diſtentione, ac reſolutione prehenduntur. Ipſe igitur de pueris verba fecit,
quæ transferenda nobis ſunt ad eunuchos, fœminas, tum ad eos, qui natura ſiue cōſuetudine ma-
dent, & molli carne ſunt, cùm iſtiuſmodi corporum temperamenta ducenti facilè pareant, neque
ſentire offenſam vllam grauiorem ſoleant, ſi vltra debitum extendantur: at quibus vel natura, vel
C conſuetudine corpus induruit, vix cedunt extendentibus, atque ea de cauſa minus ipſe cenſuit à
medicis eſſe extendendos, valdè ſiquidem lęduntur, vbi immodica vis adhibeatur. Quod vero ait
[partes autem paulo altius excitentur] item duplici de cauſa proponitur, & vt fidelius continean
tur, dilabuntur enim, quæ contraria ſunt: & ne doleant.

24 *Bene repoſiti articuli exemplum ſit ille, qui cognominis, qui par; qui ſimilis, qui ſanus eſt.*

Cognominem Hippocrates dixit ὁμώνυμον, ſatius autem fuit dixiſſe συνώνυμον, alia enim ſunt ὁμώ
νυμα, quàm quæ hic tractantur. homini quidem homo, & equus equo, tum canis terreſtris terre-
ſtri, marinus marino, συνώνυμος eſt, quæcunque autem nomina in multis ſingularibus ſpeciem vnā
ſignificant συνωνύμως in ipſis dicuntur: contra ea, quibus differentes ſpecies appellātur, vocare ſole
mus ὁμωνύμως dicta, & quæ ſub ipſis ſunt, atque exprimuntur, ὁμώνυμα habentur. qui dicetur igitur
brachium brachio comparatum ὁμώνυμον, quando ſpeciem eandem habet? Sed non expedit in ver
borum controuerſia immorari. Quæ ſequuntur magnum in medicina momentum habent qui-
bus iubemur, cùm prolapſum articulum in ſuam ſedem reſtituimus, vti exēplo cognominis, par-
D ris, ſimilis, ſani. cognominis quidem, vbi humerus cum humero confertur, cum brachio brachiū,
femur cum femore, crus cum crure: paris in eodem homine, & nō in alio, quam rem in opere de
articulis declarauit his verbis [ſpectareque in articulis, non quidem alterius hominis]: pari autem
adiecit ſimilem, poteſt enim, cum quo confertur, par eſſe, vt ſanè ſimilis non ſit, cùm ſæpe alter hu Sec. 1. t. 34. 72 257. f.
merus vitio quopiam tabuerit, aut abſceſſu ægrotauerit, vel crus valgum ſit, aut varum: atque id-
circo ſanum rurſus adſcripſit, ne quid nos perperam accipiamus, non grauatus verbum, quantū
eſt in vi, idem penitus iterare. nam, quod par eſt, utique ſanum eſt, ſi ſimile ſit, niſi vbi utrumque
membrum eodem modo ſit affectum. tunc autem in alijs hominibus ſpectandum erit. in quo ca-
ſu cōuenit ſimili ſanū adijcere, ſed, ſi in eodem homine cōſideretur, abundè erit dixiſſe ſanū, quod
ſimili comprehenditur. fortaſſe autem Hippocrates vtrumque ſcripſit, ut in alijs ſcriptum inueni
tur, animo accipiendi non vtrunque, ſed alterum tantum, librarius vero utrunque adſcripſit.

25 *Frictio ad reſoluendum valet, & adſtringendum, præter hæc ad implendum, ac minuēdum, Nam, ſi*
dura ſit, adſtringitur corpus: ſi mollis, reſoluitur: ſi multa minuitur: ſi modica, impletur.

Adſtringere intelligit durare: reſoluere, laxare, & mollire: minuere, extenuare. ſub dura enim
frictione carnem pertractatam veriſimile eſt reddendam eſſe frictioni ſimilem, dum adſtringitur
premiturque: ſic & ſub molli carnem ſimilem afficiendam, eo quod cōtraria præſtet, atque dura

multa inſuper, cum demere plurimum poſſit, extenuari corpus probabile eſt: ſed non ſimiliter plerunque refici ea, quæ multæ contraria eſt, pauca videlicet, verum modica, quod ſuperius dixit de vſu aquæ calidæ, pauciſſima enim fricatio, non ſecus, ac exigua aquæ perfuſio, nihil efficit, quod ſenſu percipiatur. Perfricare igitur oportet, vbi implendum eſt, quoad indicia conſpiciantur, quæ tradita de perfundendi moderatione fuerunt, quum ait [dum intumeſcit priuſquam reſidat finiatur: primo enim attollit, poſtea extenuatur.] demonſtrauimus autem in ſecundo de tuẽda ſanitate ex ijs, quæ frictio præſtat, nihil ab Hippocrate prætermiſſum. Illud vero, quod multos latet, ignorare non oportet, quamuis ἀνὰ ſurſum ſignificet, τρῖψιν frictionem. ἀνάτριψιν vocari à græcis non modo eam frictionem, quæ ab inferiori parte ſurſum procedit, ſed quamlibet, quouis modo intendat: raroque legi apud ipſos vocabulum τρίψεως conſuerunt enim appellare ἀνάτριψιν, quã nunc dicimus τρῖψιν. E

26 *Sed, quod ad vinciendum attinet, primum vinctus premi ſe maximè dicat, quà vitium eſt, extremis verò partibus minimè: fulciri item faſcias, & non vrgere ſe, idq; non vi, ſed numero, de ipſo die, quo deligatus eſt, ac nocte paulo magis, poſteriori minus, tertio autem laxari. Reperiatur poſtridie extremitatibus tumor mollis, tertio die cum reſoluitur, quod vinculo exceptum fuit, extenuatum. Idq́; ſeruandum eſt quotieſcunque alligatur, cumq́; iterum vincitur, intelligendum eſt conuenienterne iniectum vinculum fuerit. In poſterum enim expedit plura atque arctiora lintea dare, ab hinc tertio die plura adhuc atque arctiora, deinde ſeptimo die à primo reſoluto vinculo oſſa gracilia in conſpectum ueniãt, & facile tractentur. At, vbi ferulis alligatis locus gracilis ſine prurigine, atque exulceratione fuerit, ſuperſedendum eſt vſque ad vigeſimum diem ab ictu: ſi quid ſuſpectum ſit, ſoluere interim ferulas conuenit, & tertio quoque die coarctare. Eodem autem modo figuratæ habendæ partes ſunt, dum ſuſpenduntur, dum continentur, atque dum alligantur.* F

Fulcimenta conſtat, à græcis appellari, non ſolum ἐρμάσματα, ſed ἕρματα, vel ex eo, quod Poeta ait in carmine, ὑπὸ δ' ἕρματα τανύσσαν. id cuius ſimilitudinem fulcire dictum eſt ab Hippocrate ἐρμάζειν, quod quaſi inſidere ſignificat, & inhæreſcere. Id aũt fieri iubet linteorum numero magis q̃ preſſu, caueri. n. per ſe voluit linteorum preſſum. Sed hæc & alia multa, quæ & prępoſitis & ſequẽtibus verbis continentur, abunde explanata ſunt in opere de fracturis, & articulis, quare, ſi quid obſcurum eſt, non eſt, quod exponamus, transferamusque huc quæcunque ibi perfectè prodita ſunt, atque ideo quaſi rẽ apertam prætermittendum exiſtimo. ille enim qui non modò magis appoſitè, quam ego, ſed, qui omnium optime potuit dicẽdo ſenſa mentis aperire, turpe duxit, quod clare expreſſum eſt, iteratis dicere verbis.

His igitur relictis, vt pote, quæ plana ſunt ijs, qui commentaria de fracturis & de articulis legerint, ad ea, quæ reſtant, progrediar. G

27 *Capita figurandi ex conſuetudine & natura vniuſcuiuſque membri colliguntur: Species verò ex curſu, ſtatu, cubandi ratione, ex actione, & ocio.*

Apertè quoq; ex his verbis intelligitur librũ hunc, qui ſummatim rem complectitur, poſt obitum auctoris editũ fuiſſe. nam, qui huiuſmodi libros exſcribunt, ſi qua ſint, quæ duobus modis, vel in margine etiam, appoſita ſint ab auctore, vt poſtea cõſideret vtro exprimere mẽtẽ ſuã præſtet, ſoliti ſunt oĩa deſcribere in ipſo opere. quis. n. adduci poſſet, vt crederet eũ voluiſſe hic eadẽ iterare nulla ratione cogente, præſertim cũ ſummopere ſtudeat breuitati? Sed cũ maiores noſtri hæc dixerint explanãda, nos quoq; illos ſequemur. Patet igitur capita collocandi dicta eſſe quaſi propoſita, ad quæ intendentes idoneũ cuiuſq; partis habitũ inueniamus. quin & conſuetudinẽ vnum eſſe ex ijs propoſitis ſupra memoriæ prodidit, cũ inquit. Præter hæc porrectio, intentio, in diuerſas partes extenſio, compoſitio, aliaque ſecũdum naturam ſint. De natura, quod ad actiones pertinet, animaduertendum eſt, quid requirat opus, quod fit: ad hæc, attendenda quies, medium, conſuetudo. in quiete quidem atque ocio conſiderandus rectus habitus, puta brachij: in medio porrectio, & contractio, quemadmodum, vbi cubitus cum humero propè ad rectum angulum figuratur: conſuetudo idcirco ſpectanda eſt, quia non alius habitus facilius fertur, cuiuſmodi eſt in cruribus, vbi extenta figurantur: nam, quæ collocantur hoc modo, diu facillimè poſſunt immobilia perſeuerare. hæc cum paulo antea ſcripſerit, qui deterius iterum hic repetet? Propoſita igitur cõſuetudine & natura vniuſcuiuſque membri, deinceps ſpecies hoc eſt differentias ipſorũ colligendas eſſe ex actionibus arbitratur. Non nulli verbo [ſpecies] adiecerunt [membrorũ] ita, vt oratio ſic habeat [ſpecies mẽbrorũ]. de cruribus aũt gratia exempli dixit [ex curſu, inceſſu, ſtatu] cui addidit [cubandi ratione] quod idem eſt, ac verbum ſuperius ſcriptum, videlicet [quies]. his rurſus ſubiecit [ex actione & ocio] actionem accipiens pro inceſſu, curſu, ſtatu, ſingularibus actionib. ocium verò pro quiete. Quare nihil amplius his verbis exequitur, quam actionem & quietem. Neque propterea, quod in principio huius orationis naturam membrorum nominauerit, exiſtimari velim alterum nunc collocandi modum indicaſſe, eum nullum aliud naturæ tradiderit indicium præter actiones, quod totum ſic habet, quemadmodum in verbis paulo ſupra ſcriptis H

docuit,

A docuit, quocũque autem tempore curationis eorum affectuum, qui manus auxilium deſiderãt, vnus ſeruandus eſt partis habitus, qui ſecundum naturam eſt, quem inueniri ait ex quiete atque ocio, id eſt vbi quis conquieſcit: tum ex medio, quod ſcilicet eſt inter extrema: atque ex conſuetudine, ſub qua actio & quies manifeſte comprehenditur. Hæc itaque duo maxime communia iudicia, medium ſcilicet inter extrema, & conſuetudo vniuſcuiuſque partis, naturalem habitum nobis exponent. ego autem in libro de motu muſculorum hæc perſequutus, & partium compaginem indicans, quam ex ratione corporum incidendorum inueni, naturalem partium habitum iuxta Hippocratem in libro "de fracturis docui. Videri autem poſſunt diuerſa de propoſitis rebus dici, Sect.1.t.16.73 226.g cum alias alia ver a & nomina vſurpentur, veluti cum quis dixerit collocanda eſſe membra, quę admodum minime lædunt, non alium habitum inueniet, quam eum, in quo detineri ſolent quieſcentes, qui medius quoque eſt inter extrema: ſed & indicatione ſumpta a partium compagine hic idem inuenitur.

28 *Quoniam labor firmat, ignauia reſoluit.*

B Hoc etiam peranguſte traditum fuit ab auctore, quod fortaſſe conſtituerat dilatare in eo libro, quem erat editurus. Legitur autem in quibuſdam exemplis [quid labor firmat, ignauia reſoluit?] proponente ſibi ipſo auctore rem exquirere vtiliſſimam non modo ad medicinæ partẽ, quæ manu, ſed & ad eam, quæ victus ratione medetur. omne igitur corpus, vbi in ocio degit, effœminatur, & imbecillum redditur: firmatur autem & vires colligit, vbi quid faciat, hoc eſt aliquẽ vſum præſtat. cuius rationis duo fidem faciunt, experientia omnium, qui animaduertunt euidenter apparentia: & indicatio, quæ a naturali compagine ſumitur, quam in libro de tuenda ſanitate expliquauimus. Quod verò ad chirurgiam attinet, non debẽt diu affectæ partes haberi immobiles, ſicut nonnulli ſecuritatis gratia faciunt: ſed inflãmatione ſublata modicè dimoueri, ꝙ primo tantũ faciendum eſt, quum affectæ ſedi calida aqua infunditur, deinceps in balneis, poſtea etiam ſine his.

29 *Adſtringendum eſt numero potius, quam preſſu.*

Item hoc ipſum ab auctore ſummatim per ſe ſcriptum a librario ſane huc trãſlatum fuit. ſupra enim clarè perfecteque explicatum eſt, nunc præciſe adſcribitur. Supplere autem oportet [linteorũ,] vt vniuerſa oratio ſic habeat [adſtringendum eſt numero potius linteorum, quam preſſu.]

C *30 Vbicunque ſanguinis ſuffuſio eſt, ſeu contuſum, ſiue abruptio, ſiue tumor ſi inflammatio non eſt, ſãguinis plurimum à vitio ſurſum expellatur, paulum vero deorſum. Sed nec brachium, nec crus dependeat. Faſcia autem ab affecto loco incipiat, ibique validiſſime inſidat, extremis verò partibus minime, medijs modicè: extrema item ſurſum adducta vinciatur: numeroq; potius, quam compreſſu faſciæ adſtringant. Huc autem maximè accommodantur tenues, leues, molles, mundæ, latæ, valentes, vt quæ ſine ferulis adhibeantur. Perfuſione inſuper copioſa vtendum.*

Hippocrates iuxta Ionum linguam (vt ſolitus eſt) contuſum appellauit φλάσμα per φ, id quod à nobis per θ θλάσμα dicitur: accidit autem hoc vitii, vbi graue aliquid decidit in corpus, quod quaſi carnem abrumpendo, atterendi vim habet. Verum vbi contuſa caro ad regionem, quæ ſub cute eſt, ſanguinem tranſmittit, hęc ſanguinis ſuffuſio dicitur ἐκχύμωμα, ſub qua cutis inuiolata ſeruatur. ſcindi autem tenues venas cum carne, vbi id exoritur, manifeſtum eſt. Incidit autem abruptio (quod σπάσμα dixit) quum muſculorum fibræ plurimum extenduntur, ita, vt nonnullæ abrumpantur, cuiuſmodi mala recentiores medici ῥήγματα proprie appellant. Huic ſubiecit Hippocra-
D tes tumorem, quem dixit οἴδημα, quo vocabulo ſolet omnes præter naturam tumores notare: iuniores diſpertiuntur hos in inflammationes, quas φλεγμονὰς vocant, & in duros tumores, atque in in molles, & pituitoſos, quos proprie vocant οἰδήματα. ſed φλεγμονὰς ſolet ipſe appellare φλογώσεις, vnde nomen inditum eſt calidis tumoribus. accedit ad priores tumores is, qui eryſipelas dicitur, quod perpetuo quidem inflammatum eſt, non tamen perpetuo tumet. Hi ergo morbi omnes nominatim poſiti ab Hippocrate, quod ad rationem victus ac medicamenta pertinet, aliam curationem exigunt: quod vero ad manum, vinciri conuenienter debent, præſertim, vbi oriuntur ex præcedentibus vinculis, de quibus nunc pertractat. Illud vero [a vitio ſurſum expellatur] dixit ἐξαρίεται, quod quaſi exprimatur ſignificat. nonnulli aperte ſcribunt ἐξαίρεται, hoc eſt expellatur, vt nulla apud græcos explanatione ſit opus. Cæterum deligari hæc in libro de fracturis voluit, faſcia orſa à loco tumido: nũc vero à vitio partis, quod τραύματος nomine expoſuit, ſed vinculum, quod ad fracturas pertinet, hic eatenus variat, quatenus faſcias plurimum ferri docet ad ſuperiora, parum verò ad inferiora. Illud item [ſed nec brachium, nec crus dependeat] commune quoque eſt eius vinculi, quod ad fracturas accommodatur, ſed id adſcripſit, vt pote, quod magnum in propoſiti momentum haberet, ne (vt conſueuimus) negligentius agentes ſummopere lædamus: quũ, quæ ingentem noxam aut opem afferunt, prout quis recte vel non recte, vtitur, Hippocrates

commemo-

commemorare frequentius non grauetur: contra, quæ parum prodeſſe nouit, aut obeſſe, contentus ſit ſemel tractare. Ergo in fracturis, cum primum alligantur, antequam vel inflammatio, vel aliud ex dictis nunc vitijs acceſſerit, cautio eſt ſimiliter, atque in his, ne quid ad affectam ſedem concurrat: at non æque in illis danda opera eſt, ut quæ affectam partem occupant, digerantur. quocirca perfuſionem hic adiungit, non quo illic quoque non adhibeatur, ſed quo hic magis. perfundenda enim copioſius hæc ſunt aqua calida, vt quod in tumidis partibus collectum eſt, diſcutiatur. Quamobrem ipſe, cum loquutus eſt, de calce, qui à ſaltu ex ſuperiori loco ſanguine ſuffunditur, præter cætera auxilia ad id hoc quoque poſuit, aqua calida copioſe perfundendum, vinctũque locum ſine compreſſione fideliter continendum. Igitur hæc quoque ad fracturas docuit, licet plus habeant ponderis in malis, quæ nunc commemorantur, nempe ea de cauſa, vt citra oẽm preſſum digerantur: ac propterea ſine ferulis quoq; deuincit, ita, vt iunctura hæc duplici modo differat ab ea, quam fracturæ poſtulant, tum ꝙ faſcias requirat minus arctatas, & potiſſimũ leues, tenues molles, mundas, his enim maxime indigent, quæcunq; adſtringi leuius oportet: tũ ꝙ digeſtione opus ſit vehementiore. Adiungit pręterea vnumquodque ex propoſitis vitiis inflammatione vacare debere, ſi, qua docuit ratione, curandum ſit. ſiquidem inflammationes ne modicum quidem preſſum ferunt. contra eas igitur nitimur per cataplaſmata, per aſſiduam calidæ aquæ perfuſionem, perque liquida medicamenta, quæ ſuccurrere ſcilicet inflammationibus poſſint. F

31 Vbi articuli ſuis ſedibus excidunt, aut his intactis, quæ ipſos continet, reſoluuntur: aut oſſa, quæ citra commiſſuram ſe contingunt, diducuntur: vel quæ iuncta erant, abrupto eo, quo continebãtur, inter ſe dehiſcunt: ſeu iuxta articulos comminuuntur: aut peruertuntur, cuiuſmodi ſunt, quæ valga ſunt in alteram partem inclinantia: ab ea parte, a qua mota ſunt, lenius vinciri debent, arctius ab ea, in quam, ut quum deligata ſunt, in contrariam ſpectent, ac priuſquam derigarentur, idque paulo plus æquo: quod & faſcijs agendum eſt, & pannis, tum ſuſpendendi, collocandi, intendendiq; ratione, pręterea, conuertendo, dirigendo, plurimumque perfundendo.

Mala hæc vniuerſa late perſequutus eſt in opere de articulis, & de fracturis, quæ nunc ſicut alia multa in compendium contulit: quod breuitatis cauſa per ſe obſcurum eſt, at ijs, qui ea volumina legerint planum. nos, quum ipſa antea explanauerimus, vt memoria redintegretur, pauca in medium afferemus: ſi quis aũt ab officina medici initium acceperit, huic præceptore opus eſt, qui res enodet, & quæcunque ab Hippocrate in opere de fracturis, & de articulis ſcripta ſint, in commentarium tranſlata huc proferat. Dixit igitur Hippocrates propoſitis verbis ἐξαρθρήματα in articulis, qui ſuis ſedibus excidunt: στρέμματα, vbi intacto articulo, quæ iuxta ipſum neruoſa ſunt, reſoluũtur, quod præſertim accidit, quum ambulando veſtigium fallit: διαστήματα, cum oſſa, quæ citra cõmiſſuram naturaliter ſe contingunt, præ affectu quopiam diducũtur, in opere etiã de articulis & de fracturis * nominatim mentionem facit de oſſibus, quæ inter ſe diducuntur, vt de cubito & radio in cõmiſſura brachii cum humero, & in manu de ijs, quibus illa cõtinẽtur, & in crure ſimiliter de iis, quæ iuxta genu ſunt pedemq; in vicinia calcis: ἀποσπάσματα dixit, quum διασπασθέντων diuulſis abruptis ijs, quæ oſſa inter ſe connectunt, ipſa, quæ prius iungebantur, plurimum inter ſe dehiſcunt, quemadmodũ ipſe de extremitate lati ſcapularũ oſſis oſtẽdit: ſed ἀποκλάσματα dicit, quæ iuxta articulos comminuuntur, vocantur à iunioribus ἀπάγματα, de quibus in fine libri de fracturis meminit inter cubiti noxas, vbi ἄπαγμα ſcripſit, eo ducuntur, qui poſt ipſum hoc vocabulo nuncuparunt quamcunque tranſuerſum totius oſſis fracturam in vicinia articuli, in qua videlicet fracti oſſis partes inter ſe plurimum recedunt, oſſa, quæ ſic franguntur, recentiores dicunt frangi καυληδὸν, quum caulis modo abrumpantur: διαστρέμματα vocauit, quæ peruertuntur, ab iis autem quæ στρέμματα dixit, differunt, διαστρέμματα, quatenus hæc aliquo modo perueniunt ad articulum leuiter ipſum deprauantia, ſuaque ſede commouentia, id quod euenit præcipue vni oſſi tibiæ in pueris, in quo caſu vincimus, vtrinque ad dirigendum obijciens lignum ex tilia, vel ex tali aliqua materia firmum molleque, tenuem inde regulam parantes. Recte autem addidit, vbi commemorat ea, quæ peruertuntur [in alteram partem inclinantia] etiam, ſi legamus vt nonnullis placet [cuiuſmodi ſunt, quæ valga ſunt, hæc in alteram partem inclinantia]. vtrique ſcripturæ optime conuenit addiicere [in alterã partẽ inclinantia] ſiquidẽ totus articulus ſæpe in interiorẽ partẽ vel exteriorem conuertitur, idq; cruri accidit frequenter prope genu & prope talos. Vocãtur autem, quæ in exteriorem partem vergunt βλαισὰ id eſt valga: quæ in interiorem ῥαιβὰ & κυλλὰ, id eſt vara. His omnibus vinculum prodeſt, quod duo ſpectat, vt ab ea ſede, in quã prolapſa pars eſt, faſciæ adducantur vrgeantq;, locus vero vnde ea receſſit, laxior ſit, vt admittat, quod ſub vinculo ad ipſum compellitur, hoc eſt, vt faſciæ ibi laxæ ſint, non arctatæ. Supplere autem oportet [venerunt] vbi inquit [ab ea, in quam] ſic, vt totus ſermo ſit [ab ea parte, a qua mota ſunt, lenius vinciri debent] hoc eſt faſciæ laxiores eſſe: arctius ab ea, in quam venerunt, vt ſpectent in contrariã partẽ, atque venerunt. terminum aũt conuertendi in contrariam partem non præſcripſit naturalem ſtatum, tunc enim morbo vinculum cederet, quum deprauationi diu pars aſſueuerit, ſed paulo vltra G H

Sect. 2. t. 1. 72. 262. C

A lo vltra naturalem ſtatum partem adducẽdã cenſet, atq; hoc eſt, quod ait [idq; paulo plus æquo] nam, quod naturale eſt, æquum eſt. Cæterũ præcipit, vt ad cõtraria conuertamus per oĩa, quæ ad vinciendum admouẽtur, quæ ipſe nominatim cum faſcijs recenſuit, quum inquit [& pannis, tum ſuſpendendi, collocãdi, intendendiq; rõne, præterea cõuertendo, dirigendo] quum poſſit vinculũ per hæc omnia plus iuſto ad contraria inclinari. Scribit item [plurimum perfundendo] addens [plurimum] quod in proximè præcedentibus verbis omiſit, intelligi tamen potuit ex ijs, quæ propoſita erant. ibi itaque digerendi, hic verò molliendi cauſa, copioſe aquam infundit.

32 *In his, quæ extenuata ſunt, plurimum integrę partis comprehendatur, ut ex transfuſione, quæ exhauſta ſunt, magis, quam ſuapte natura emacreſcerent, diuerſo vinculo ad incrementum ſpectent, & carne impleantur.*

Percurrerunt locum hunc expoſitores huius libri, non ſecus atque alia multa, circuitioneq; vſi pauca quædam attulerunt: qui verò enodare apertè ipſum contendunt, veritatem non attingunt, B ita, vt mirum ſit, qui potuerint extenuatis, hoc eſt gracilibus partibus, & quæ ali deſierunt, naturalem habitũ reſtituere. Equidem cenſeo quæcunque, vel ad verborum ſignificationes attinent, vel ad quæſtiones captioſas, vt perperam accipiantur, nihil ad artis opera diſcentibus obeſſe: quæ verò contraria idoneæ curationi traduntur, neceſſario ijs officere, qui medendi artem exercent. Ante omnia igitur docebo, qua via curauerim, quæ ſumma macie confecta eſſent, vt qui addiſcunt, iam eius ope fruantur: deinceps accommodare veritati propoſita verba enitar, vbi enim latebra eſt obſcuritatis, conabor rei veritatem tueri, eique, ſi vlla ratione fieri poterit, verba Hippocratis conſentanea demonſtrare, quod ſi interim non dabitur, iuuenis certè rem ipſam, vt ſeſe habet, comprehendat. Ergo macies partium plerunq;, vel ex diuturna quiete, vel ex eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, proficiſcitur, quum ob illam robur quieſcẽtium partium emoriatur, ob hoc regio, quæ vincta eſt, ſanguine ſurſum partim, partim deorſum expreſſo, alimẽto priuetur. Quocirca cõtrario modo, atque contractum fuerit, mederi vitio debemus, nẽpe affectæ parti vim reſtituentes, efficientesq;, vt eo ſanguis affatim concitetur. Vires* quidem reficit moderata infrictio, perfuſio, motus: debet autem eſſe idonea moderatio in vtroque genere, in qualitate ſcilicet & mo- C do. ſanguinis verò plurimum euocabunt, propoſita nunc ratio alligãdi, aquæ calidæ perfuſio modica; motus, & frictio, quæ & vires & confirmant. Omnia autem modo & qualitate moderata eſſe conuenit, cum non ſatis ſit frictionem, motum, calidæ aquæ perfuſionem, nec multa eſſe, neç omnino pauca: ſed oporteat frictionẽ quoque mediam eſſe, tam inter duram & mollem, quàm inter multam & paucam; ſimiliter aquam ita temperari, vt media ſit inter eam, quæ nondum calefacit (χλιαρὸν, id eſt tepidam vocant) & quæ iam dolori eſt, calore mordens (ζέον id eſt feruentem dicunt:) in modo item, mediam inter multam & paucam, verum de modo ſupra tractauit, cum dixit [dum intumeſcit priuſquam reſidat, finiatur]. hoc autem tempore, ſi pars cum ſe ipſa conferatur, rubens maxime apparet. Quæcunque ergo gracilitate, macieque tentantur, planè magis exanguia conſpiciuntur, quàm quæ benè valent, vixque, & quùm pertractantur, & quum aqua calida perfunduntur, rubeſcunt. hoc autem nobis propoſitum ſit, quòd ad modum pertinet, vt membrum rubore effundatur, quo tẽpore tumidius quoque exhibetur, ſed, niſi ceſſet qui fricat, vel perfundit, tumor deſinit, & rubor finitur. Maciem verò vel medicinam non admittere, vel ſanabilem eſſe, indicio erunt tumor ruborque, prompte vel magno negocio excitati, quibus hi quidem ægrè contingunt ſuccurrere ſoleo perfricando corpus aliquo ex calefacientibus D medicamentis, atque ex ijs præcipuè, quæ modicum accipiunt thapſiæ non vetuſtæ: ſed & huiuſmodi gracilitates inungo aliqua mixtura, quæ picem habeat, qualia ſunt medicamenta, quæ πιττωτὰ, vel δρωπακτὰ, græcè à quibuſdam dicuntur, quæ ſi πιττωτὰ & δρωπακτὰ nominati audies, æquè intelliges, licebitque tibi appellare, vt velis. inſtituimus autem in his commentariis iuniores atticiſmum non docere, ſed perſequi medicinalis artis effectus vtiliſſimos, atque eos præcipuè, qui ex confectionibus picem habentibus ad propoſita pertinent. Igitur, ſi primus vſus partem reddat tumidam & rubram, iam ceſſandum eſt: ſin minus, iterum & tertio inungendum, in alijs quotidie, in alijs tertio aut quarto quoq; die, prout affectæ parti maximè opus eſſe iudicabis. Illud verò, quod pars, quæ fricatur, aut pice illinitur, incaleſcit inter ea, quæ ſpectantur interdum nõ enumero, quoniam ſub rubore comprehenditur, cum eodem tempore caleat, rubeatque. Ego hac ratione gracilitati præter naturam ſæpè occurri, raroque vſus ſum vinculi opera, & ſi quando vſus ſum, eo modo alligaui, quo docet Hippocrates inſpectis verbis ipſius [diuerſo vinculo], quod
25 enim inquit [diuerſo] illi vinculo opponitur, quod pertinet ad fracturas, quodque affectam ſedem vehementius vrget. Diuerſum itaque vinculum primo protinus faſciarum ambitu diſcrepat: ab eo, quod poſuit ad fracturas. non enim ordimur à parte cui medemur, quemadmodum facere in vlceribus,* fracturis, ſanguinis effuſione, cæteriſque omnibus paulo antè propoſitis conſueuimus: præter hæc affectum locum non magis adſtringimus, ſed remittimus, maxi-

A; li.4.f.5. t.3.ca. 17. 486.2.b

mè autem comprimimus partem integram, vnde incipimus. inde enim præcipit, vt faſcia vſque E
ad affectum locum laxetur, atq; vbi eo ventum eſt, laxiſſima inuoluatur. hic ſiquidem hyeme ob
uoluendus eſt, ne calefiat, laxus videlicet, nec minimum quid adſtrictus; ſed æſtate debet inte-
gra ſedes vinciri, vt, qui in ea ſubeſt ſanguis, ad locum, qui refectione indiget, depellatur, par-
tem verò quæ curatur, ſub vinculo calefacere & digerere alienum eſt. Vbi autem crus totum,
aut totum brachium valde emacruit, alterum par membrum deligare conuenit, initio ab imis
partibus accepto, dein faſcia ducta in crure inguinetenus, in brachio ad alam vſque & humeri
caput. quandoquidem eodem modo venæ, quæ cruribus alimentum ſubminiſtrant, ab inferio-
ri parte iuxta os ſacrum deriuantur à vena caua, atque illæ, quæ brachijs, à ſuperiori iuxta iugu-
lum. ſanguis itaque, qui ad vnum fertur ex paribus membris, vbi iter clauſum eſt, ad alterum de-
ducitur. Adſtringi autem ſanum membrum hactenus debet, vt ob compreſſionem minimè in-
dolеſcat: ſed, quod vitiatum eſt, vel nudum relinquendum, vel pauca lana vſque ad inguen ob-
tegendum, vbi cælum frigidum ſit: ſed, vbi non ſit tale, expedit nudum eſſe. & ſubinde linteis per-
fricari, tum calidis medicamentis foueri, ſi locus ægrè incaleſcat. namque, vbi promptè o-
leum, cui patum ceræ adiectum ſit, per ſe idoneum eſt, ſiquidem diutius manet, & minus reſol
uit. Eadem omnino ratio eſt in brachiis, in quibus vinciendum id eſt, quod bene valet, per- F
inde quaſi crus: præſtanterque calefaciendum, quod ægrum eſt, & frictione & motu: hominem
verò, vbi prorſus ſtupidus non fuerit, rogare præſtat, num in ea parte, quæ curatur, aliquid eius
caloris, qui excitatus fuerit, ſentiat ſupereſſe: an aperte defuiſſe ſibi penitus videatur. quòd ſi ceſ-
ſaſſe reſpondeat, iam tempus eſt iterum adhibere, quæ calefaciant, & partem confirment, quo-
rum quatuor genera ſunt, frictio per lintea, calidæ aquæ perfuſio, frictio per calida medicamen-
ta vel per oleum, ſimplicis dropacis inunctio. vbi vitiata pars refrixiſſe plurimum videatur,
dropax varius ſit, habeatq; bitumen modicum ſulphuris ignem non experti, & pyrethrum. Cu-
randa verò ſic eſſe corpora extenuata, experimento comprobaui plurima reficiens. Verum
autem verba Hippocratis rectè expoſuerim, non eſt, quod contendam, quum me non lateat ob-
ſcuræ orationis explanationem eò euadere poſſe, vt probabilis ſit, non tamen vt firmiter ſciatur.
Declaro autem verba Hippocratis non ſicut plerique ſic ſcripta [vt ex transfuſione exhauſta
magis, quam ipſa emacreſcerent], ſic enim abſurda ſententia eſſet, ſed (vt alii legunt) adie-
cto pronomine his verbis [vt ex transfuſione, quæ exhauſta]: vocat enim exhauſta, quæ exte-
nuata ſunt, propterea, quod in ocio degerint, fuerintque alimento deſtituta. hæc ait ex transfu-
ſione ſanguinis (quaſi ex curſu dixerit) ſanari, nimirum ſanguine ad affectum locum copioſius G
concitato, quam ſi naturaliter haberet. Siquidem hac ratione implebitur, quod extenuatum erit,
ſi diuerſum adhibeatur vinculum ab illo, quod in prioribus indicauit, cuius diſcrimen nos paulo
ante demonſtrauimus, ex quo neceſſario facultatis diſſimilitudo proficiſcitur: illud quidem ab af-
fecta ſede ſanguinem expellit, hoc amplius ad eam concitat, quam ſi recte valeret. nam, cum be-
ne valebat, abunde erat, qui in ipſa continebatur, & ideo non opus erat amplius tranſmitti, quam
qui, partim in alimentum ſubminiſtrandum conſumitur, partim digeritur: nunc verò, quum vi-
tiatus locus inanis ſit, atq; exanguis, multo plus concurrere ſanguinis oportet, nō mō vt alatur ſi
cut in ſecunda valetudine, ſed reficiatur etiam, præterquam quòd nunc plurimum neceſſario di-
geritur, quum ſubinde calefiat. calefaciunt enim quæcunque ad ipſum præſidia adhibentur, ſiue
frictio ſiue motus & medicamenta, ſiue pix illita, & confectiones picem habentes, ac tandem ca-
lidæ aquæ perfuſio. nam & hac Hippocrates vſus eſt, fortaſſe ob eius ſeculi inopiam balneorum;
nos autem hoc ſeculo aqua, quam in balnei labris habemus, cōtenti ſumus, ad affectas partes mo-
dice calefaciendas, tollendumque eam laſſitudinem, quæ extendentium ſenſum repræſentat. Iam
verò partes exerceri neceſſe eſt in actionibus vſitatis, id quod quotidie faciendum eſt, non ſubito
ſemel, verum ſubinde, quomodo etiam frictio adhibenda eſt, donec excitetur calor, tuncque ab H
ea deſiſtendum. Verbis igitur ſic veram curationem accommodò, cuius vim experientia de-
monſtraui, ſexcentos, qui ſub vinculo diurnoque ocio extenuati erant, recreando. Sed
iam eorum, qui librum hunc enodarunt, mentem aperire tempus eſt. Ex ijs plerique (vt
retuli) vſi circuitione duntaxat integram verborum obſcuritatem reliquerunt. pauci conati sūt
iuxta verba ipſa ad vinculum relata hoc modo vniuerſam ſententiam enodare. Hippocratem
præcipere aiunt, vt eorum, quæ extenuata ſunt, curatio a vinculo inchoetur; quo exhauſta,
hoc eſt extenuata magis, quam ante extenuata fuerant, in contrarium habitum mutentur. mul
tos enim morbos putant hac ratione ſanari, afferuntque exempla & eorum, qui nauſea preſ-
ſi, ſumpto medicamento vomitum ciente ad ſanitatem peruenerunt: & qui aſſidue cita & acri
aluo exerciti, cathartico conſanuerunt: & quorum tuſſis finita eſt ob præſidia vehementiorem
tuſſim excitantia. Nec deſunt ex illis, qui commemorent, quæ Hippocrates in illis ſententijs,
quæ aphoriſmi vocantur, ad verbum ſic ſcripſit. " Eſt etiam, quum in neruorum rigore ci-
5. Aph. 21. Ex. ord. 39. b tra vlcus iuuene habitiori, media æſtate, gelidæ aquæ multa perfuſio calorem reuocat. ergo,
ſicut contra morbos (inquiunt) non ſolum pugnamus per auxilia ipſis contraria, ſed etiam

per

A per ſimilia, ita nunc ab Hippocrate iubemur gracilitati occurrere ab eo vinculo orſi, quod ma-
gis extenuare poteſt. id quod transfuſione fieri aiunt, cum partes paulatim plurimumque ſub vin
culo contabeſcentes, iterum recurrentibus humoribus recreantur, & idoneæ fiunt, quæ carne im
pleantur. Sed quum videant, qui ſic exponunt a ſe nullo modo explanari illud poſſe [diuerſo vin
culo], ſcribunt [diuerſo habitu]. ſic, vt ternæ reperiantur ſcripturæ inter ſe differentes, quarum
vna habet [diuerſo habitu], nanque in nonnullis exemplaribus ſic ſcriptum reperitur. Qui ſcri-
bunt igitur [diuerſo habitu] locum hunc in vinculo non accipiunt, ſed in parte ægra, quam alte-
rius habitus exiſtentem ac prius eſſet, ſpectare ad refectionem dicunt, eumque habitum compa-
rari vinculo plurimum extenuante, quaſi exhauſtæ partes non amplius vinculo extenuētur, ſed
nūc fortaſſe futurum ſit, vt inde reficiantur. Itaque quum vinculum, quod ad fracturas pertinet,
commune (vt paulo ante dixi) & aliorum affectuum, quibus annumerabantur ſanguinis ſuffu-
ſiones, contuſa, abruptiones, extenuandi facultatem habeat, quis conficiet, vt de eodem refici ex
tenuatæ partes incipiant. quamobrem nonnulli ita legunt [vt ex transfuſione, quæ ſuapte natu-
ra exhauſta ſunt] concipiētes id abſurdum, quod oratione ſequitur, effugiſſe, eo quod partes ſua-
pte natura ſint extenuatæ, atque id, quod nunc præcipitur, nō pertineat communiter ad omnia,
B quæ extenuantur, ſed ad ea tantum, quæ ſua ſponte. ſic autem commune hoc præceptum & ge-
nerale pauca complectitur, pauciſſima enim ſunt, & rariſſima, quæ hac de cauſa tabeſcūt, reliqua
omnia ob diuturnum vinculum, ſimulque ob vitiatæ partis quietem in hunc morbum incidunt,
eaque potiſſimum fas eſt commemorari ab Hippocrate, quum ſub ijs fiant, quæ ſuperius poſita
ſunt. docuit enim hactenus de fracturis, & de quibuſdam aliis affectibus, qui ſimile vinculum exi
gūt, quibus quum maciem partium ſuperuenire intelligat, indicare meritò voluit, qua ratione ad
ſanitatem perducatur. Sed iam exequar, cuius maximè accuſari poſſent, qui putant Hippo-
cratem monere, vt extenuans vinciendi ratio adhibeatur. Conſilium quidem eſt reficere, quæ ex
hauſta ſunt, quod contingere non poteſt, niſi & vires reficiantur, & materia alimenti abunde ſub
miniſtretur. vinculum vero, quod tradi ab Hippocrate volunt, & ſanguinis concurſum prohibet,
& robur infirmat: ſed quod nos dari ab eodem credimus, diuerſum eſt ab illo, quod extenuat: in
choandum enim eſt a parte ſana, non ab ægra, & per multos circuitus adſtringendum, compri-
mendumque, dum ne compreſſione excitetur dolor, qui poſſet inflammationem mouere: faſcia
item vſque ad affectam ſedem trahenda eſt, paulatim vi compreſſionis remiſſa. Illud præterea,
quod integrum crus vna cum ægro deligari conueniat, ipſorum expoſitioni minime congruit,
C vbi inquiunt Hippocratem velle vinciendum eſſe, vt quæ extenuata ſunt magis, exhauriantur,
quo non modo nihil confert vinculum alterius cruris, ſed etiam obeſt: ſanguis enim, qui ante
ad illud ferebatur, nunc omnis ad affectum depellitur. Quod autem ſuperioris expoſitionis au-
ctores male huc exempla transferant, in aperto eſt, quum nullam ſimilitudinem habeant cum
ijs, quæ ab Hippocrate traduntur. quoniam qui rectæ rationi innititur, ſi ſubito eiici velit omne
id, quod cauſam exhibet, nempe, quod ventriculi tergoribus ita inhęreſcit, vt vix inde extrahi
queat, ſimiliter & acria, quæ paulatim deſtillant, & ita ventrem irritant, vt deſidendi neceſſitas ſit.
ſubitò non iniuria educet: quemadmodum euenit in tuſſi mediocri, quæ iis exoluitur, quæ ipſam
concitant acriorem. ſed nulla his communitas eſt cum eo, quod putāt affectum locum, vt recrea
ri incipiat, exhauriendum eſſe, quum ex vinculis, neque tabeſcentes partes firmari poſſint, ne-
que alimenti materia deduci. Illud vero, quod afferunt de neruorum rigore, maxime alienum
eſt: ignaros enim ſe oſtendunt artis, quam tradit Hippocrates, quum docet medendi rationem
eſſe, vt contrariis tollantur contraria. At nonnulli minus verborum vim percipientes ad contra
dicendi ſtudium conuerſi ſunt, quod fere faciunt, qui inconſiderate aduerſantur, atque ea la-
befactare contendunt, quæ nunquam didicerunt. tantum enim abeſt, vt per artificioſa illa, quæ
traduntur ab Hippocrate, id tollatur, quod contrariorum contraria ſint auxilia, vt etiam con-
D firmetur. Quin & in adducta ſententia dixit, "Frigidæ enim aquæ perſuſio calorem reuocat, 5. Aph. 21. Ex.
hæc autem calore finiuntur [hunc verò calorem, qui medetur frigidis vitiis, interdum frictione ord. 39. b
mouemus, interdum calidis medicamentis, modo exercitatione, aut calida aqua infuſa: atque
que vbi vehementiore calore opus eſt, bitumine (vt ſæpius retuli) vel pice illita, interdum etiam
& aquæ frigidæ perſuſione. ſed cętera omnia, vtpote quæ calefaciendi vim habeant, iis parti-
bus ac morbis, quibus calore opus eſt, vbique vtilia ſunt: frigida aqua, vt quæ frigida eſt,
quantum in ſe eſt, rarò vtiliter adhibetur, atque ei tantum corpori, quod potentem habet in-
natum calorem. In habitiore quidem corpore (inquit ipſe) eſt, vbi vtilis ſit aqua frigida, neque
in hoc, quolibet tempore, ſed æſtiuo. frigidæ enim aquæ potionem duo afferre, vel noxam ex
frigore, vel plurimum caloris ex altioribus partibus redeuntis, quis non nouit aut non didicit
ex iis, qui de ea conſcripſerunt? Corpore itaque abunde calido fit, vt a frigore non ſuperetur
calor, qui in ipſo eſt, ſed cute denſata, atque iis, quæ expirare debent, relictis, augeatur: at ſi
calor imbecillior fuerit, quam vt ſubeunti frigori obſiſtat, vi ipſius ad altiora corporis aſpiran-
te, homo frigidis morbis excipitur. fortaſſe hæc ſuperuacanea nunc, attui, quum ait,

bi (vt dixi) ea fuerim exequutus. Quæ primo igitur medentur, primo neceſſe eſt contraria ſint. E prima autem dicuntur, quæ nullius medij auxilio his opponuntur: quæ medio indigent, non primo efficiunt, ſed alia adiuuando efficiendi ſocia ſunt. Agunt autem nugas, qui alui purgationē, medicinam tuſſim mouentem, frigidam perſuſionem proferunt. nam hæc, quamuis recte interdū fiant, plurimum tamen ab eo, quod nunc proponitur, abhorrent: in quo demonſtrandum eſt, qui fiat, vt vinciendi ratio, quæ extenuandi vim habet, vel quod exhauſtum eſt, confirmet, vel plurimum eo ſanguinis conciteт. Fruſtra autem, dum hæc oſtendere nequeunt, exempla adſcribunt, præterquàm quòd exemplo ſtabilem certamque ſcientiam non efficiunt, neque argumento neceſſario demonſtrant. oſtendimus enim in libro de exemplis, non eſſe exempli vſum, vt qui rem non cognoſcunt, eius ſcientiam acquirant, quod quidem nonnulli aſſerunt, qui rhetorum more, vt ſcientia comparetur, exempla adhibentes tota aberrant via, non ſecus atque vbi Platonem dicunt plerunque per enumerationem demonſtrare. oſtenſum enim eſt illum vti enumerationibus gratia explanationis: quicunque vero tenetur ſtudio exquiſitius intelligendi enumerationis vim, & exempli, ad eum locum adeat, ubi de utroque tractatur, quæ nos alibi exequuti ſumus. Sed nunc ad propoſitum reuertamur, eos hortati, qui in hiſce libris uerſantur, ut quum hactenus diligenter legerint, ad ſequentium expoſitionem accedant, quæ præcedentium fidem faciunt, ad ea iam igitur progrediamur vniuerſa, quæ ut in aperto magis ſint, nō adſcribemus tota ſimul, ſed F membratim, eoque modo etiam explanabimus.

33 Cæterum præſtat partem, quæ ſuper aliam poſita eſt, ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimulq; alterum crus, cum integra parte deligare, vt ſimilius ſit, pariter quieſcat, & æque alimento prohibeatur, atque alatur.

Paulo ante propoſitum eſt rationem deligandi extenuatas partes diuerſam eſſe debere ab ea, quæ ad fracturas pertinet: hæc ſiquidem adhibetur, ut ſanguinis curſum prohibeat, quod in affecta ſede collectum eſt, ſurſum deorſumque exprimat, membra quieta ſeruet & immobilia, cum hac uia uitiatæ partes interdum ab inflammatione penitus defendantur: at nunc non eo incumbitur, ut fluxus ſanguinis repellatur, ut quod in ipſis ſubſiſtit educatur, ut immobiles contineantur, ſed ad omnia his contraria conſilium dirigitur. Faſcia itaque (ut ſupra ſcripſi) ordiatur à parte ſana, premendoque hanc, ſanguinem, qui in ipſa continetur, ad extenuatam transfundat, non tamen ex toto integram partem exhauriat. Crure igitur aut brachio ægrotante abunde eſt uinculum incipere ab inguine, aut ab ala: ſed, ſi malum hoc femur infeſtat, aut humerum, G neceſſe eſt contrarium membrum deuinciri, uinculo ab ima parte orſo, & uſque ad inguen, uel alam porrecto. Si quando autem brachium, aut crus vehementer ægrotet, expeditius eſt utrunque deligare, & quod ſuperpoſitum eſt affectæ parti, & quod integrum, ut prohibeatur alimentum, neque illi ſubminiſtretur, atque hac de cauſa dixit Hippocrates [ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimulque alterum crus, cum integra parte deligare] vt pariter (inquit) quieſcat, id eſt ocioſum ſit alterum crus, atque illud, quod affectum eſt, & æque ipſius alimentum intercipiatur. Illud uero [ut æque alatur] idcirco poſuit, quia membrum, quod uincitur, noluit ita alimento prohiberi ut nulla pars penitus ad ipſum feratur. Quòd ſi uehementer quis adſtringat, ex toto ferri alimentum prohibebit, periculumque protinus erit, ne pars emoriatur: id ſi non fiet, alimentum quidem certe tam in femore, quàm in crure auferetur. propoſitum quidem eſt non extenuare femur, ſed crus reficere. verum quia uinculi ratio alimentum detrahit, huiuſmodi noxam aliquandiu admittimus: deinde poſtea, vbi crus modice carnem contraxerit, utrique communiter conſulimus. Quare illi audiendi non ſunt, qui uoluit Hippocratem iubere, ut cum extenuata parte, ea, quæ ſuperpoſita eſt, atque alterum crus extenuetur, vt gracilium partium macies occultetur, nè in aperto ſit, neve ex plenioris membri comparatione H deprehendatur, cum nec medicus quiuis unus è populo, nedum Hippocrates, hanc curandi rationem probaret.

34 Linteorum numero, non preſſu.

In ſuperioribus iam ſæpe imperauit, ut hoc idem fieret, ubi deligatum membrum ſanari penitus ſine dolore uoluit.

35 Laxandum eſt primò, quod maxime indiget: ac frictione vtendum, quæ impleat, & perfuſione citra ferulas.

Verbum [primo] uel ad tempus retulit, uel ad uim. ſi ad tempus, uel in uno uinculo, uel in his, quæ ſequuntur, inter ſe collatis. Sed quia uere hæc omnia dicuntur, idcirco quod proponitur

A clarum eſt, niſi fortaſſe ſi ita ſcripſit, volens cuncta hæc à nobis intelligi. Protinus igitur in primo vinculo, quoniam conuenit plurimum integræ partis comprehendere, luteaque primo ambitu arctari, tum ſubinde magis laxari, maxime autem ea parte, quæ refectione maxime indiget, probabile vtique eſſet verbum [primo] ad vim relatum, de parte dici, quæ curatur: ad tempus verò, de primo vinculo. Quod ſi accipiamus in omnibus vinculis inter ſe comparatis, mens erit huiuſmodi. ſi in primis vinculis cum integra partem quoque vitiatam deuinxeris, interdū nudandam æger præbebit, quod ipſum primò agendum eſt in ijs, quæ refectione indigent, atque ea de cauſa minus bene nutriuntur. at quū ſanguis ad vitiatū locū & frictione concitetur, & alijs quæ paulo ſupra narraui, ipſe magis citiusque carne implebitur. Verum Hippocrates & frictionis & perfuſionis aquæ calidæ meminit, non tamen medicamenti, quoniam hic ſola docet manus præſidia. neque exiſtimandum eſt prætermiſſum ab eo fuiſſe membra eatenus dimouenda eſſe, ne ad laſſitudinem dentur, quum ea oſtenderit, quæ ſunt eiuſdem generis, & motus quilibet permacræ partis ad id genus ſpectet, ad quod frictio: quum verò quieſcere iuſſerit alterum crus, non ſecus atque integram partem, & nunc frictionis mentionem fecerit, motu quoque vtendum eſſe plane cenſuit: nihil enim prohibet, quo minus abſque humero brachium, & crus abſque femore moueatur, quum non opus ſit aduerſus maciem immobili crure ac brachio conſtat enim curari hęc
B dum mouentur tranſmiſſo alimento per partes ſuperiores, quæ eo non fruuntur, ſiquidem illæ potiſſimum fricentur, pice illinantur, & calidis medicamentis curentur. Plurimum vero ſanguinis ad membra concurrere extremis partibus calefactis magnum tibi ſit indicium concitatus ibi calor & rubor. Horum autem plenam curationem habes, quum his, quæ Hippocrates tradidit, adiecerimus calefacientium medicamentorum admotionem, cuiuſmodi eſt iniunctio picis. Hippocrates nihil penitus in hoc libro de medicamentis meminit, quanquam plures affectus memorat medicamentorum auxilium poſtulantes, ex quorum numero ſunt ſanguinis ſuffuſiones, id vitium ſub quo reſoluuntur quæ articulos continent, præter hæc abruptiones, cum eam perſequi medicinæ partem inſtituerit, quæ manu medetur, atque hanc (vt dixi) non vniuerſam, ſed partem, quæ maxime neceſſaria ſit, & vtiliſſima his, qui ad medicinalem artem aggrediuntur.

36 *Fulcimenta verò, ac firmamenta, velut pectori, coſtis, capiti, cæteriſq́; eius generis, alia pulſus cauſa adhibentur, ne quid eo concutiatur: alia propter cōmiſſuras, quæ dehiſcunt, ad oſſa caluariæ, vt fulciāt*
C *ſed ad tuſſim, & ſternutamentum, aliumve motum, cuiuſmodi in pectore & capite excitatur, vt firment: quorum omnium eadem in vinciendo moderatio eſt, nam quæ vitium eſt, maxime adſtringi debent. Subijciēda igitur lana mollis, quæ morbo aptetur, alligandumq́; eſt, non arctius, quam vt pulſus concutiat, extremitateſq́; commiſſuræ dehiſcentis ſe contingant, neque circa tuſſim, & ſternutamenta ſed ſi firment, ita, vt neque cogi, neque concuti ſinant.*

Quid ſibi velit verbum fulcire, quod Hippocrates dixit ἐρμάζειν, inde aperte colligitur, vbi iuſſit fulciendum vinculis eſſe, non tamen comprimendum, tam quum panniculus ſuper faſcias inijcitur, quam quum faſciæ ipſæ circumdantur. Ducta autem vox eſt a nomine ἕρματα, ſic enim fulcimenta græce vocantur, quorum meminit Homerus in eo carmine, ὑπὸ δ' ἤρεν ἕρματα νηῶν. quaſi nihil differat, ἐρείσματα, id eſt fulcimenta ne dicantur, an στηρίγματα, id eſt firmamenta, Conſtat autem Hippocratem ſæpius dixiſſe, ἐρμάζειν, non tam in faſcijs, quam in pannis, pāniculiſq́;, quod στηρίζειν, id eſt firmare ſignificat: quin & expoſitores vbique pro eodem acceperunt. Nunc vero duorum nominum ἐρμάσματα. ſic enim dixit fulcimēta, & στηρίγματα quo firmamenta expreſſit, proxime alterum alteri ſubijciens, indicaſſe videtur non ſignificari idem ab vtroque. An ἐρμάσματα intellexit
D quæ in vinciendo ſubijciuntur, circundanturque vt affectam partem immobilem teneant, ac primo quidem faſcias, quę primum iniiciuntur, quæ præter alios quoſdam vſus, etiamnum ἐρμάζουσιν id eſt fulciunt: dein pannos, qui & ipſi non modo fracturam, ſed & faſcias fulciūt: poſt hæc faſcias, quæ ferulis ſuperiniiciuntur, & panniculos? ſiquidem hæc omnia, cum ea de cauſa dentur, vt contineant quæ ante inuoluta ſunt, non ea tantum, ſed fracturas quoque fulcire poſſunt. Verum ὑποστηρίγματα, id eſt firmamenta, mihi videtur appellare, quæcunque ſine vinculo ægræ parti vniuerſæ ſuperdantur, aut a ſiniſtra vel dextra parte, aut a ſuperiori vel inferiori. voco autem ſuperiorē vel inferiorem ad craſſitudinem reſpiciens totius corporis, in eo enim ſpatio, quod in ipſius craſſitudinem eſt, quæ ſubiiciuntur, ab inferiori parte ſunt: quæ ſuperimponuntur, qualiacunque ſint a ſuperiori. Firmatur autem extremitas tecta aliqua re, quæ ab inferiori parte erigatur, caput puluinis, & ceruicalibus, tum lana & panniculis mollibus: canalis comminuto cruri item ſubiectus vtrinque ipſum firmat. Sed pilam ex lana demiſſam ſub alam, in quam humeri caput exciderit, licet & fulcimentum & firmamentum appellare, eo enim, quod & ipſa alligetur, pars quodammodo fit totius vinculi: quæcunque autem ad fulciendum thoracem & caput ſuperdantur, firmamēta magis dicuntur quam fulcimenta. Hæc a medicis excogitata ſunt propter motus partium ne-

ceſſarios, quorum aliqui naturales ſunt, vt reſpiratio pectoris, pulſus membranarum: nonnulli E
præter naturam, cuiuſmodi tuſſis, ſternutamentum, ſingultus, & quicunque pulſus inflammatis
partibus accidunt, aut ſub vehementi capitis dolore in temporum arteriis, & ſæpe palpitatio pre
cordiorum: eſt etiam interdum, cum aliæ partes firmamentum requirunt. Debent itaque adhi-
beri firmamenta faſciis nonnunquam per ſe iniectis, vt ad temporum arterias, vbi caput intolera
bili dolore torquetur, aut ad præcordia palpitantia, ad vulnera, in quibus veremur, ne ſanguis
erumpat, nonnunquam verò faſcia lanam comprehendimus: interdum tamen nulla adiecta fa-
ſcia ſimpliciter firmamus, thoracem quidem & ceruices lana, caput puluinis mollibus, aut leui-
bus ſacculis, in quos milium calefactum coniectum fuerit, vbi ſimul & firmandum & fouendum
eſt: maxillam verò prolapſam, mollia firmamenta admouentes interdum firmamus. Ergo, cum
communis ſit ἐρεισμάτων id eſt fulcimenti, ac στηριγμάτων id eſt firmamenti vſus, iure putant, qui
librum hunc expoſuerunt, ab vtroque idem ſignificari: quibus ſæpe verbis nos quoque vtemur
nullo diſcrimine interpoſito. Eſt autem commune conſilium, id, quod paulo antè dicebam, vt
partes motu minime concutiantur, ſed, cum (quod proxime declaraui) proprium quoddam di-
ſcrimen inter hæc ſit, vbi curioſius agere voluimus, στηρίγματα dicemus, quæ ſine vinculo:
ἐρείσματα, quæ cum hoc adhibentur. ſicque ſtatuemus ea vocari στηρίγματα, quæ partibus illis dan- F
tur, quarum motus neceſſarius eſt, à quo ceſſatio non eſt in nobis: ἐρείσματα, quæ immobilibus.
Motus ſiquidem cruris & brachij in nobis eſt: thoracis verò & membranarum non eſt in noſtra
poteſtate, neq; item palpitatio alicuius partis, neque tuſſis, neq; ſternutamentum, neque ſingul-
tus: quibus, quo minus moueantur, obſiſtere aliquandiu non licet. vrget enim poſtea neceſſitas,
vbi, qua concitantur, cauſa vehemens fuerit, videnturq; valentiſſimi viri duntaxat poſſe reſiſte-
re, prohibereq;, ne moueantur. Sed aliter Hippocrates in propoſito loco ſcripſit, ꝙ ad pulſus per
tinet, ne concutiat: tum quod ad commiſſuras capitis, ne dehiſcant: ἐρεισμάτων verbo vſus: στηριγμά-
των verò ad tuſſim & ſternutamentum, aliumve motum, cuiuſmodi in pectore & capite excita-
tur. Dehiſcunt igitur in capite ſuturæ, quæ ῥαφαὶ dicuntur, cum, vbi oſſa capitis ſe tangunt, pro-
prie dicantur ἁρμονίαι, ſed tranſlato vocabulo ῥαφαὶ. caluariæ enim oſſa ad vnguẽ inter ſe ἁρμόζονται
id eſt committuntur, atq; idcirco ipſorũ contactus καθ᾽ ἁρμονίαν committi meritò dicentur: & a ſi-
militudine eorũ, quæ ſuuntur, ῥαφαὶ id eſt ſuturæ. hæ aũt facile interdum hiant, & interdum dolo
rem mouent, quum ea inflammantur, quæ connectunt membranam caluariam tegentem cũ ea,
quæ dura ſub caluaria cerebrum cingit. Sæpius item venæ tenues, quæ per ſuturas tranſeunt, in-
flammatione tentantur: quo fit, vt motus duræ membranæ ſuper inflammatam partem conci- G
dentis, dolorem afferat, ad exemplum motus arteriarũ, qui aliquando ob inflammationem dolo
ri eſt. Hæc quidem vitia curioſam firmamenti moderationem poſtulant, ſic, ut nec ita laxũ inhę
reat affectæ parti, quæ mouetur, vt ipſum quoq; facile cõcutiatur, & ea de cauſa moleſtũ ſit: nec
rurſus plus iuſto inſidens premat & dolorem exaſperet. Ipſa autẽ alligandi moderatio ſuperius
ab ipſo poſita eſt, & ad alios quoſdam morbos, quibus idem vinculum quod fracturis conuenit,
atq; idcirco nunc ſcripſit [quorũ omnium eadẽ in vinciẽdo, moderatio eſt, quorum] intelligẽs,
quæ nunc propoſita ſunt. Cumq; eandem dixerit moderationẽ eſſe, deinceps moderationẽ ip-
ſam refert, cum inquit nam, quà vitium eſt, maxime adſtringi debent] id eſt, vbi vitium eſt: ſi-
quidem verbum [quà ᾗ ab ipſo dicitur, quod nunc pro aduerbio loci accipitur, ac propterea de-
bet aſpiratione & circunflexo accẽtu proferri. Itaque id, quod ad huiuſmodi vitiũ fulciendũ vel
firmandũ adhiberi vtiliter teſtatur, adſtringi voluit, nimirum faſciarum ambitu, non magis, q̃ vt
prohibeat partes, quo minus ſub pulſu cõcutiãtur, quod eſt præ anguſtia impedire motũ arteria-
rum, hæc.n. eſt cauſa doloris. Alium inſuper finem præſcripſit, q̃ proprie pertinet ad ſuturas, q̃
diducuntur, quum inquit [extremitateſq; cõmiſſuræ dehiſcentis ſe contingant] extremitates uo-
cans, vltra quas non poſſunt cõmiſſuræ ſe cõtingere. Intelligitur aũt ex hoc vehemens, & immo H
derata cõpreſſio, nam, vt diduci oſſium cõmiſſuram non expedit, ita nec plurimum comprimi,
quandoquidem hoc quoque naturæ alienum eſt. Hi ergo fines ſunt valentioris preſſus; imbecil-
liores deinde aſcribit [neque circa tuſſim & ſternutamenta], quaſi ita dixerit, neque in
tuſſi & ſternutamento, ita, vt affectæ partes nulla re contentæ concutiantur, agi-
tenturque: tunc ſiquidem acriores motus concutiendo laxiores partes, & mi-
nime fulctas, vehementius quàm vitiatis opus ſit, earum dolores exa-
cerbarent. Quæ verò moderatio adhibenda ſit in fulciendo ipſe
poſtremò adiungit, vbi ait [ita, vt neque cogi, neque
concuti ſinant] id eſt, ne, quæ vitiata ſunt, compri-
mantur valenter, neve motu concu-
tiantur, hoc eſt, neque nimis ar-
ctè, neque nimis la-
xe, colligen-
tur.

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE FRACTVRIS
COMMENTARIORVM LIBRI TRES.

Vido Vidio Florentino interprete.

Ab eodem denuo multis locis ex uetuſtis manuſcriptis Græcis exemplaribus caſtigati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Communis ratio corrigendi ſimplices in cubito fractutas tractatur. Ac primum brachio propoſito docet, quo pacto extenſiones, conformationes, deligationes,
C & poſitiones fractarum partium fieri debeant.

SCire licet, antequam ſingula exponamus, poſſe expoſitionem omnem, quæcunq; in opere obſcura ſunt, aperire. aliquid autem ex ijs, quę ſcripta ſunt, vel vt verum demonſtrare, vel vt falſum refellere, tutariq; ſi quid a cauillatore quopiam reprehenſum fuerit, præter expoſitoris officium eſt, conſueuit tamen fieri ab omnibus fere, qui libros exponunt. quam rem ab expoſitore modice attingi propne nihil prohibet: ſed certare de auctoris ſentētiis abſolute, expoſitoris fines excedit. Hoc igitur non illud reſpiciens, vbique iis, quæ vere expoſitiones ſunt, pauca ad confirmanda, quæ ꝓponuntur, adijciam, Verum, quum duplex ſit huius expoſitionis differentia: quandoquidem & id ipſum, quod obſcurum eſt, duplex eſt: de hoc quoque aliquid præfari expeditius arbitror. Hæc ipſa, quæ in libro de expoſitione ſeorſum latius enarraui, paucis explicabo, quaſi quoddam compendium faciens. ibi enim oſtendi aliud re vera obſcurum eſſe, aliud ob id præcipue, quod multa ſunt auditorum genera, vt ſermone eruditi ſunt & exercitati, vel omnino rudes: tum vt natura perſpicaces ſunt, & prudentes, vel hebetes, & imprudentes. Ac, ne longius exempla petamus,
D in hoc propoſito libro de fractutis, vbi Hippocrates inquit, " Dicendum ergo eſt è medicorum Sect.7.t.7.
erroribus, quos docere volo, quoſque dedocere. verba per ſe obſcura ſunt, quum minime exi- 225.c.
ſtimemus quoſdam eſſe errores, quos docere conueniat. Huiuſmodi etiam illud eſt. Præterea articulus ita extentus recuruatur in hoc habitu. intento enim brachio curuari inquit cubiti iuncturam. videtur autem & hoc abſurdum, id curuari dicere, quod rectum eſt. Item, quod inquit. Nā ſi ita collocetur imum caput humeri, quod cardinis modo in cubiti ſinū conijcitur, efficit, vt brachii atque humeri oſſa dirigantur, perinde ac ſi totum vnum ſit. ſed, ſi quis viderit, quale vtrunq; os ſit, de quo agitur, nullam habet obſcuritatem. iure autem verba exiſtimabit obſcura, qui naturam cubiti iuncturæ ignoret. Ego, quoniā pleriq; eorum, qui librum hunc legunt, in incidendis corporibus minime ſunt verſati, melius duxi oīa huius generis explicare: quæ vero talia non ſūt, præterite, adhuc de his illud præfatus iis, qui librū hunc lecturi ſunt, vt ſi qua ex verbis a me expoſitis obſcura ipſi aliquo modo videantur, ante oīa ſpectent, nū quid mendi ſit in ſuo libro, cū exēplaribus fide dignis illū conferentes, examinanteſq;: tū ſi recte habere viſus fuerit, eadē verba attēte iterum, & tertio legant. ego vero, quum præſens præſenti librum aperio, ad vnguem conijcere poſſum expoſitionis modum, vbique addiſcentis ingenium inſpiciens: at cum omnibus ſcribo

nec quid maxime, nec quid minime idoneum exigat, conijcio: nam illud pleriſque obſcurũ erit, E hoc iniquo animo ferunt, qui in rebus claris immorantur. Optimum igitur cenſeo, quid mediocre ingenium poſtulet, conijcere, atque, vbi non ſuccedit, magis ad id ſpectare, quod præſtantius eſt: neque enim commentarios legendos puto, quibus ingenium eſt inferius mediocri, quibus cũ bene agitur, ſi poſtquàm eadem ſæpius de doctoribus audierunt alijs, atque alijs verbis, expoſita percipiunt.

Medicum oportet, quę ſuo loco mota ſunt, & fracta, recto admodum ſtatu intendere.

Nonnullæ orationes, & ſi nihil doceant, quod magni momenti ſit, tamen expoſitionis particulæ cenſentur, quales ſunt, quæ ſcripturæ varietatem notant. eiuſmodi quidpiam nunc videmus in propoſita oratione, quæ ab alijs ſcribitur 'medicum oportet.' ab alijs abſque primis verbis 'medicum oportet. Atticis enim hoc prorſus eſt viſitatum, quorum linguam Hippocrates aliquantum vſurpat, ita vt eius ſermo a nonnullis priſcus atticus exiſtimetur. Nos autem in alio paruo libello, quid de ſermone Hippocratis iudicemus, ſeorſum demonſtrauimus. Nunc explanationis initio ſatis eſt admonere, omnia hæc à me prætermittenda, quum propoſitæ materiæ neceſſariæ partes non ſint, & expoſitionem reddant nimis longam 'quæ ſuo loco mota ſunt, F & fracta, recto admodum ſtatu intendere.' appellat autem eũ oſſa citra fracturam ſuo loco mouentur, non ſolum ἐκπτώσεις, & ἐκπτώματα, ſed etiam ἐξαρθρήσεις, & ἐξαρθρήματα. Quod ad fracturas pertinet, id animaduertendum eſt, Hippocratem, vt ſæpius κατάγματα, rarò ἄγμα nuncupet, eo vocabulo, quod rarius vſurpauit, hoc opus inſcripſiſſe: quo fit, vt nonnulli velint non ſeiunxiſſe hoc Hippocratem ab opere, quod inſcribitur, de Articulis, ſed vtrunque in vnum contuliſſe: diuiſum verò fuiſſe poſtea in duo præ magnitudine: atque, vbi in vnum ambo conuenerant, inſcriptum fuiſſe, de Officina medici. Quam rem malè conantur teſtimonio firmare, aſſerentes ſcriptum fuiſſe librum vnum de Officina medici, ab homine antiquo primo Hippocrate, qui patrem habuit Gnoſidicum: libellum verò, quem nunc ita inſcriptum habemus, compoſitum non fuiſſe à magno illo Hippocrate, qui maximus inter græcos habitus eſt auctor ac medicus. ſed quia in duobus operibus tractatur de ijs, quæ in Officina medici fiunt, idcirco aiunt inſcriptam fuiſſe, de Officina medici, atque ea de cauſa hic etiam exquiſitum ordinem in dicendo non ſeruari: ipſum enim in hoc opere de fracturis mentionem feciſſe de articulis quibuſdam luxatis: atque operi, quod ſequitur de articulis, non pauca de fracturis inſeruiſſe. Verùm G quibus placet opera hæc, non ab aliquo ſeiuncta, ſed à principio duo compoſita fuiſſe, ab ijs, circa quæ magis verſantur, inueniſſe inſcriptionem affirmant. ita enim opinantur ipſi inſcripta fuiſſe, atque inde initio ſermonis accepto longius labuntur, oſtendentes pleraque ex operibus Hippocratis hac ratione inſcribi. Equidem in vnum ne contulerit Hippocrates ambo hæc opera, an non, dicere non habeo: procedente autem ſermone oſtenſurum me polliceor fracturas, & ea luxata, quæ tractantur in hoc opere, doctrinæ cognationem inter ſe habere, atque item luxata, & eas fracturas, quæ in opere de articulis. At quamobrem in propoſitis nũc verbis, quæ ſuo loco mota ſunt, & fracta, orationis ordinem permutet (ſcripſiſſe enim debuit, quæ fracta ſunt, & ſuo loco mota, eo quòd ante de fracturis tractet) poſſum vnam duntaxat cauſam reddere, hoc pacto. ſæpiſſimè videre licet Hippocratem, & ex maioribus eos, qui eloquentiſſimi ſunt, hunc enunciandi modum vſurpaſſe. Fortaſſe igitur non ordinem dicendorum, ſed ordinis concentum attenderunt, vel adeò exquiſitum ordinem in huiuſmodi orationibus neglexerunt. Recto admodum ſtatu intendere. Membra, quæ luxata ſunt, aut fracta, dum intenduntur, præcipit recto admodum habitu figurari, ſed qua de cauſa intendi debeant, hic omittit: de modo, quo collocari membrum conueniat, dum intentione adhibetur, latius pertractat. cum poſſet in H opere rem ipſam docens, nihil de ijs, qui ſecus ſentirent, meminiſſe. atqui non in hac oratione tantum, ſed in cæteris omnibus ignorare non oportet, orationum alia ſummatim rem proferri, atque hæc omnium breuiſſima eſt: alia huic maxime contraria rem planè explicari, in qua nihil omnino prætermittitur, quod vtiliter dici potuiſſe videatur. reliquas verò omnes his interiectas eſſe, & alias ad breuiſſimam, alias ad longiſſimam, propius accedere, ſicut alias rurſum paulum à media diſtare. Vtriuſque autem generis legere ſingulas oportet pro arbitrio, atque ocioſos autem nullo modo accuſare, qui vel, ꝙ breues eſſe laborent, obſcuri fiunt: vel, ꝙ orationis perſpicuitati ſtudeant, longius labuntur. alijs enim dare legem non conuenit, præſertim, quum nihil ſit profutura, ſed accipere debet vnuſquiſque quod ſibi vtile ſit, cum eo vt intelligat docendi propoſitum non eſſe idem in omnibus libris. verbi gratia, in his duobus de fracturis, & de articulis, planè ſcribit: ſummatim verò in eo, qui, quum de impellendis oſſibus tractet, μοχλικὸς inſcribitur, vbi, quod ad res pertinet, idem agit. Eſt autem planè explicandi ratio ad perſpicuitatem maximè accommodata: compendiaria verò ad memoriam. huius rei, quã ſemel indicaui, vbiq; memento. Sed iam pergimus ad ea, quæ traduntur, diligenter animum aduertito.

Ipſe

A Ipſe ergo in ſequentibus cauſam inquiret,cur,ſiue fractum os componendum, ſiue luxatum in ſuam ſedem collocandum ſit,ante opus ſit extendere.Mihi autem rei explicandæ locus hic videtur,vt qui operam dem,vt plane exponam:ad quod plurimum cõferte orationis ordinem, quũ nullam controuerſiam recipiat, nihil eſt,quod demõſtremus:ſicut nec ab ijs,qui quippiam exponunt perſpicuitatis gratia,non ſolum ordinem,ſed modum ſingularum omnium orationum attendendum eſſe.nulla enim alia de cauſa expoſitionem ſcribimus. In opere igitur de motu muſculorum oſtendimus maxime proprium eſſe muſculorum,ſi ad reliquas corporis partes referãtur:ſi ad ſe ipſos,maxime commune ad exemplum lori,chordæ,aut funis, in ſe ipſos contrahi. nam,ſicut hæc diſtenduntur,vbi eorum extrema prehendentes in diuerſa diducimus: & vbi ſinimus,ponimusque,contrahuntur:ita muſculi oſſibus vtraque extremitate innexi cõiunctionem habent ijs,quæ manu prehenduntur,reſpondentem: ab ipſis autem in contrarias partes attracti medij inter extremas partes,hoc eſt,ſuo corpore vniuerſo intenduntur.qua de cauſa, vbi eorum fibræ omnes tranſuerſæ præciduntur,partes plurimum inter ſe recedunt,vna quidem ſurſum ad totum muſculi initium,altera verò deorſum ad extremum,qua parte poſt articulum cum altero membri oſſe coniungitur.Idcirco,vbi integro muſculo articulus ſuo loco moueatur,finis muſcu-
B li iunctus illi parti,in quam os excidit,totus ad ſuum initium contrahitur:cum eo autem attrahitur pars membri cum qua nectitur,hoc eſt,caput oſſis,quod in receſſum inſeritur,quo contracto vna contrahitur totum os.

In quo caſu accidit, vt caput eius oſſis, quod in commiſſura ſubiectum eſt,in priſtina ſede ſublimius collocet.quare nullo modo reſtitui in ſuum locũ poteſt,priuſquam toto membro intento eatenus deorſum cõpellatur,quatenus ſurſum præter naturam venit. Hac itaque de cauſa oſſa,quæ prociderunt, prius intendenda ſunt.Quod autem comminuta quoq; oſſa intendi debeant, vel ex eo potiſſimum colligitur,quod ſicut in luxatis reſtituendum eſt,quod erupit,ita in iis,quæ fracta ſunt,quod affectum eſt,componi debet,
C ſic,vt comminuti membri extrema ſe tangant.eſt enim fractura perpetui oſſis abruptio, perinde atque vlcus carnis.vtrunque autem tunc ex toto reſtituitur, cum ad priſtinam vnitatem id actũ eſt.quod fieri non poteſt,niſi fracti oſſis partes e regione collocentur,quæ curatio græce διάταξις dicitur.Itaque,ſi leuis fractura fuerit,vtraque læſi oſſis pars ſuo loco manet:ſin os penitus perfringatur,neceſſe eſt partes inter ſe cedere,hæc,vt puta in priorem,illa in poſteriorem regionem veniente,atque alia in dexteram,alia in ſiniſtram.Quamobrem ambabus manibus, vtrinque mẽbrum prehendentes,quod in priorem partem erupit,retro cogimus:quod in poſteriorem, compellimus in priorem:quod in ſiniſtram excidit,in dexteram trudimus; quod in hanc prolapſum eſt,in contrariam repellimus,ita,vt omnes comminuti oſſis partes per manus componentis in contrarias partes vrgeãtur.Dum hæc itaque fiunt,periculum eſt,ne aliquæ fracti oſſis eminẽtiæ confringantur.non enim redditur ex toto leue vtrunque os extremum,perinde quaſi ſectum ſit ſerra gladium referente:nam quæ dentata eſt,& ipſa exaſperat.

Fracti oſſis alternatio,& aſperitas.

D

Quare fracti oſſis partes in diuerſa, partim ſurſum verſus,partim deorſum deducentes,ad cõponendã fracturã venimus,cauentes,ne,dũ coniungũtur partes oſſis, quarũ altera ſuper alterã exceſſit,aliquæ ipſorũ eminentiæ perſringantur,quod penitus aſſequemur,vbi oſſa ἐγκρύπτωνται,ideſt condantur,vnũ ſcilicet ſub altero.eo enim vocabulo vtitur Hippocrates, vbi fracti oſſis partes in ſuum locum reponuntur. Ergo,vt,quæ receſſerunt,iungãtur,neceſſe eſt alteram partem ſurſum, alteram deorſum attrahere.quod iã omnes medici faciunt,rẽ interdũ ſolis miniſtrorũ manibus cõmittẽtes, interdũ laqueos inijciẽtes,vbi maiori ui opus ſit,in diuerſa cõtendere.Oſtendimus aũt tã in fractorũ,quam in luxatorũ oſſiũ curatione, principio intendendum eſſe:adhibendam vero intentionem hanc membro non temere figurato, deinceps dicemus:atq; illud in primis,quũ in fracturæ curatiõe quatuor agere debeamus,intẽdere, cõponere,alligare,& cõtinere,eundẽ habitũ oĩũ eſſe cõem oportere.cõponimus quidẽ,dũ intendimus: vbi cõ

Serra cultraria.

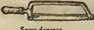
Serra dentata.

poſuimus, protinus alligare conuenit, ſaluo eodem membri habitu, quo compoſitum eſt: quem E rurſus ſeruare debet, vbi continetur. nam, ſi moueatur, vinculum quadam parte laxiores habebit circuitus, quadam arctiores. laxiores, quum oſſa moueri patiantur, quod compoſitum eſt, corrũpent: arctiores, quum dolori ſint, inflammationem excitabunt. Quatuor igitur, quæ agenda diximus, communem habitum requirere demonſtratum eſt. conſideremus poſthac, quid intuiti, hũc habitum inueniamus. Porrò, quum membrum intenditur, ille optimus eſt, ſub quo non magnà vi ſeparata oſſa in diuerſa componuntur: quum continetur, ille, qui minime lædit. vtrunque præſtat, qui ita figurat, vt muſculorum fibræ directæ intendantur. directæ autem intenduntur, quum ab ima membri parte vniuerſus muſculus collocatur: nam, ſi muſculus, qui ſuum initium habet à parte interiori, ita collocetur, vt medius ab interiori parte mẽbri, extremus ab exteriori: vel ſic, vt medius à ſuperiori, extremus ab interiori ſitus ſit: hoc pacto circa membrum in cochleam ſerpens magnam vim requirit, cum intenditur.

Muſculorum directio.

Muſculorum diſtortio in ſupinæ manus figuratione.

Itaque, ſi hoc modo figuratum muſculũ extendas, dum fracti oſſis partes abunde diducantur, vehementer dolebit, magno cũ periculo, ne conuellatur. conſtat enim intentionis vi conuulſos interdum muſculos F fuiſſe. Quare eundem eſſe habitum conſtat qui minime lædit, & qui muſculos nullo modo peruerſos cõtinet: quod aperte Hippocrates expreſſit, volens brachium cubito tantum inniti, non ex toto curuatum, aut extentum, ſed in medio inter hæc collocatum. Quem habitum ipſe docuit optimum eſſe, primo, quod cubiti os longius eſt radii ſede, ipſumque firmiter ſuſtinet: deinde, quia muſculi, qui oriuntur ab interiori tuberculo humeri, extrema habent ab exteriori parte totius brachii: qui ab exteriori incipiunt, ab interiori finiuntur. Cuius autem muſculi initium & finis ab interiori parte ſunt totius brachij, huius & reliquæ omnes partes, & propterea totus ipſe muſculus. Similiter cuius extrema ab exteriori parte ſunt, & ipſe totus ab exteriori parte eſt totius membri, Quin & experimentum indicat, hunc habitum minime lædere. Ex duobus verò, quibus hic interiicitur, ſupinus muſculos plurimum peruertit, & vehementem dolorem mouet: pronus minus peruertit, minuſque dolori eſt. Habes de brachio figurando ſummatim omnia, quæ latius deinceps Hippocrates docebit, ea oratione vſus, quæ perfecte planeq; rẽ exponit, ita, vt paucis omnino opus ſit ad ea exponẽda, iis præſertim, q. imbuti ſũt G puerilibus diſciplinis, vel apud doctores librũ legerunt, quibus ſane commentaria ſcribuntur.

2 *Ea ſiquidem eſt natura iuſtiſſima.*

Quaſi dixerit maxime cõueniens. nã, vbi, quod cõuenit vnicuique, ſeruatur, res iuſte hẽt, atq; adminiſtratur. Quid autẽ corpori conueniat, præter id, qđ ſecundũ naturã eſt, haud facile intelligitur. ergo cũ ſingulis partibus conuenientia ineſt figuræ, coloris, & magnitudinis, optime hẽnt.

3 *Sed, ſi in hanc vel illam partem declinatur, in primum habitum peccetur, leuius enim peccatũ eſt, quam ſi in ſupinum.*

Duos habitus poſuit, ſupinum & pronum, qui & ad vniuerſum corpus referuntur, & ad vnam ipſius partem, nempe brachium. Totum igitur corpus pronum dicimus iacere, vbi deorſum venter ſpectat, dorſum verò in ſuperiorem partem, contra ſupinum, vbi ſurſum venter, in inferiorẽ H partem dorſum. Quos habitus commemorans loquuturum ſe de brachio indicauit, quũ nequeat corpus totum frangi, aut excidere. Sed cauſam, cur præſtet in pronum declinare, quam in ſupinũ, vbi quis deceptus rectum non aſſequatur. ipſe in ſequentibus aperiet.

4 *Qui nihil capiunt conſilij, plerunque nihil errant: ipſe enim, qui deligabitur, ſic iuſta natura coactus brachium porrigit.*

Medici, inquit, qui ante naturalem brachii habitum, nihil attendunt, plerunque melius curant, quam qui male ratiocinantur. Idiota enim, qui alligandus eſt, medico brachium porrigit figuratum, quemadmodum minime lædat, inſtructus à natura, quam nunc iuſtam dixit: quippe quæ generationis initio, & poſtea in tota vita degenda [illegible], id eſt conuenientem ſingulis partibus habitum inuenit. Ipſe enim qui deligabitur brachium porrigit]. vocabulum, porrigit, [illegible] dixit, quod nonnulli accipiunt pro [illegible]. ideſt porrigit medico: nonnulli pro [illegible]

hoc

A hoc eſt,non permittit,vt medicus indoctior membrum in contrarium conuertat. omnes enim homines natura ſingulas partes figurant, quemadmodum minimè lædant: quem habitum indicat Hippocrates eſſe maximè rectum. Porrigunt igitur ægri ſe ipſos ita figuratos: atque ægrè ferunt,vbi aliter à medicis collocentur,renituntur q́; , atque ob dolorem ducenti non parent.hoc autem volũt Hippocratem ſignificaſſe verbo ἀπορέειν. Sed vtrouis modo acceperit,res eadem manet. nam idiotæ, quum ita brachium collocent, quemadmodum minimè lædat,præſtantiores ſunt medicis,qui,cum ſibi ſapientes videantur,malè hoc figurant.Sunt & qui ad vtrunque referant[ſic à iuſta natura coactus brachium porrigit]. Sed cum propoſita res ſeruetur,quomodocunque verbum id accipiatur, ſuperuacaneum eſt in his amplius inſiſtere, inutilia enim ſunt,& inuentu facilia, quæ ambiguis uerbis traduntur. Quare illi omittenda ſunt,qui tempori parcit: quum in ijs,quæ vtilia ſunt,id conſumere magis conueniat.

5 *Sophiſtæ autem medici utique ſunt,qui peccant. Porrò brachium fractum non magno negocio pertractatur,id q́;(ut ita dicã)cuiuis medico facilè eſt.*

B Sophiſtas intelligit eos,qui ſapienter aliquid ſibi inueniſſe videntur, errantes tamen,atque idcirco non obſeruantes,quod rectè omnes idiotæ cognouerunt.

6 *Quem locum cogor latius explicare,quoniam medicos uidi,qui,cum deligarent,ſapiẽtes habiti ſunt à brachio figurando,undè par fuit videri ignaros. Multa enim alia,quæ ſunt huius artis, ita iudicantur.Nam,quod nouum eſt,quamuis nondum conſtet, utrum ſit utile,anteponunt ei, quod conſuetum eſt,quod iam ſciunt utile eſſe,atque id,quod alienum eſt,ei,quod receptum.*

Ipſemet tibi oſtendit in ſequentibus,quæ omnia obſcura ſunt,cur ſermonem de figurando brachio dilatauit,quam q̃ locus per ſe,nec difficilis eſt,nec ita multa verba deſiderat,ex quo protinus cauſam inuenies,quamobrem in iis,quæ tradidit,ordinẽ omnino exquiſitum non ſeruarit.quiſq; enim prius de eo,quod magis vrget,verba facit. Ergo,quia medici eius ſæculi pro comperto habebant ad omnem, tam comminuti q̃ prolapſi oſſis curationem intentione opus eſſe, ſed ignorabant,quinam habitus ſecũdum naturã eſſet,idcirco de hoc in primis egit. Ac multo adhuc magis; quia medici quidem optimo deterrimum habitum anteponentes, prauis rationibus eam rem ſibi ipſis,atque aliis
C perſuadebant.Quòd ſi ignari omnino fuiſſent,oportebat verum ipſos docere: at, cum non ſolum ignari eſſent, ſed etiam cognitionem ſibi uendicarent, neceſſe fuit Hippocratem id primò conuellere,deinde animum iam purum uera ſcientia inſtituere.

7 *Dicendum igitur eſt è medicorum erroribus, quos docere volo, quos q́; dedocere, de brachij natura.*

Dedocere vult ea,quæ medici non putant vitio danda,quum tamen vitia ſint: docere quæ putant vitia,quum non ſint.

8 *Etenim,quod hac ratione traditur,ad alia quoque oſſa corporis pertinet.*

Non iniuria dicit orationem hanc ad alia quoque oſſa ſananda pertinere.ea enim ad quæ ſpectantes,inuenire naturalem uniuſcuiuſq; habitum conueniat, omnium communia ſunt.duo aũt ſunt(vt ſupra indicauimus)nempè vt dolorem euitemus,& rectum ſtatum tueamur.illud experimento comperitur: hoc partium quoque ſitu,quem corporibus incidendis comparamus.

9 *Ergo Brachium,de quo ſermo eſt,quidam uinciendũ dedit pronum:hic autem coegit collocari modo*
D *ſagittariorum,quum humeri caput conyciunt: atq; ita deuinxit,exiſtimãs hunc eſſe naturalem eius habitum.Quãrem eo argumento comprobauit, quòd oſſa omnia,quæ in cubito ſunt,inter ſe dirigãtur, tum ſuperiectæ partes æquentur:quod etiam tã exteriores,quàm interiores,inter ſe directæ collocẽtur: ita enim inquit & carnẽ,& neruos naturaliter ſitos eſſe.Sagittarios præterea teſtes adduxit.His autẽ dicendis,præſtandis q́; ſapiens habebatur:aliarũ verò artium immemor erat,quæcunque vi aut artificio quidpiã moliuntur,neſciens alium alibi eſſe habitum naturalem.Quin & in eodem opere,alius erit dextra,exẽpli cauſa,alius ſiniſtræ habitus naturalis:aliter enim brachium naturaliter figurant iaculantes,aliter funditores,aliter rurſus qui lapides conyciũt,aliter pugiles,aliter qui in ocio ſunt.Quotquot enim artes reperiri poſſunt,ſingulæ naturaliter brachia requirunt,non eodem modo figurata,ſed ad inſtrumentum,quo in ſingulis utendum eſt,& ad opus,quod efficiendum eſt,accommodata.*

De his quoque ſemel aliquando meminiſſe oportet, quam rem nos minimè prætenbimus Quidam ex iis medicis, qui ſapientes habentur, propoſita uerba[ergo brachium de quo ſermo] tanquam mendoſa iure ſuo corrigens,græcè ita ſcripſit[τὴν οὖν χεῖρα περὶ ἧς ὁ λόγος ἦν] adiecto uerbo[ἦν, hoc eſt erat]ſuam nobis oſtentans diſciplinam,qua fuerat a grãmaticis,rhetoribusque eruditus,ita ut ignoraret modũ præciſè loquendi oĩbus antiquis uſitatum. Erit aũt plena oratiõ

ſi perſi-

ſi perficiatur hoc modo[ergo brachium,de quo ſermo erat, quidam vinciendū dedit pronum]. E
Idiotæ plerunque medicis brachium porrigunt conuenienter figuratum, ſed horum quidam nimium curioſi recedentes ab eo,quod naturaliter propoſitum eſſe debet(id autem fuit doloris carentia)pronum habitum eligunt, vtpotè quem commodiorem exiſtiment. nullus tamen idiota medico brachium porrigit reſupinatum: multum enim abeſt hic habitus ab eo, qui minimè lædit. quem aliqui medici & ob inſcitiam,& vt ſapientes videantur, interdum non admittunt, atque ea de cauſa ſagittariorum exemplo brachium vniuerſum collocant, quidam penitus reſupinatum,quidam non multum ab huiuſmodi habitu recedens.Peccant igitur,non modo in hanc partem, ſed ꝙ extentum figurent. quos Hippocrates prodidit ea ratione moueri, ꝙ ubi totum brachium ſagittariorū exemplo figuretur,oſſa diriguntur,& totius brachii ſuperiectæ cutis partes æquantur. ſed hæc valdè probabilia ſunt, & ſe viciſſim conſequuntur: illud re vera non ſic habet,carnem & neruos eo habitu,perinde, atque oſſa in recto ſitu omnibus partibus ſeruari: ꝙ ſi ita res haberet,non modo probabiliter, ſed firmiſſimè demonſtrarent huiuſmodi habitum naturalem eſſe. Verum hæc tolerabilia ſunt,transferre autem huc ſagittariorum exemplum,exiſtimari debet prorſus fatuum,ſatiusq; fuit eos ab Hippocrate nullo modo commemorari,quàm acerrimè refelli.nam, quæ prorſus ſtulta ſunt, deridenda magis ſunt, quàm à ſcriptoribus confutanda:non tamen prohibeo, quo minus, dum viuentes agunt, redarguantur:ac præſertim,vbi, qui hæc nugatur,audientibus perſuadet,vt ſibi ipſi hominis curationem committant. Fit etiam interdum,vt nos quoque in ſcribendo ſtultis opinionibus contradicamus, vbi multos videmus illis credere, quaſi veræ ſint: quod nunc accidit Hippocrati, qui nihil eſſe commune ſagittarijs & vincientibus,oſtendit. Quæ verò afferuntur de oſſibus,neruis,& carne, recto ſtatu collocandis,quamuis nullū per hæc fuiſſet Hippocrates reprehenſurus, per ſe neceſſaria fuerant ad optimum habitum inueniendum,cuius caput eſt,ſi argumentum ex ſigno colligamus,doloris carentia,id enim neq; ipſos idiotas latet:verum,ſi rei cauſam, naturamque ſpectemus,rectus partium ſtatus,qui idiotis non item patet,ſed illis duntaxat,qui incidendis corporibus operam dederunt. Quæ ab Hippocrate ſubiiciuntur,maxima ex parte plana ſunt, nec quidquam habent, quod in quæſtionem vocetur. quare vniuerſa hæc mihi prætereunda, quod non accidit ijs, qui librum legunt, quibus longiori tempore ſunt conſideranda. Quod inquit[hic autem coegit ipſum collocari modo ſagittariorum, cum humeri caput conijciun]obſcurum eſt,& incertum.quocirca nonnulli verbum[coniiciunt] quod dixit ἐμβάλλειν, propterea ſcriptum ab Hippocrate exiſtimant,ꝙ extento brachio humeri caput in ſinum ceruicis, quæ in lato ſcapularum oſſe eſt,coniiciatur,in quem antea non coniiciebatur,cum brachiū demiſſum erat.tunc enim iuxta erat duntaxat,& contingebat: quam rem his verbis expreſſit[verſatur humerus in lato ſcapularum oſſe G
tranſuerſus,ubi brachium iuxta latus extenditur]. Cenſent alii ἐμβάλλειν dixiſſe Hippocratem translatione uſum a nauium impetu. ἐμβολὴ græce dicitur,vbi datur opera, vt naues hoſtium mergantur, quandocunque ſigno dato prora aptatur ad nauem alteram perfringendam, potiſſimum a latere,totamque diſſoluendam,ac ſubmergendam. tunc quaſi paratum eſſe ad ἐμβολήν, ideſt ad impetum faciendum aiunt. item apud comicos porrecta membra dicuntur ad ἐμβολήν, id eſt ad impetum faciendum parata: quod Ariſtophanes oſtendit,quum inquit, χωρεῖ ἐπὶ γραμμὴν λόρδος εἰς ἐμβολήν.ideſt,recta accedit incuruus,quaſi ad impetum faciendum paratus. Quæ ſubdit omnia,ſi animaduertantur,manifeſta ſunt,vſque dum inquit.

10 In ſagittarijs par eſt hunc alterius brachij habitum optimum eſſe: nam ſi ita collocetur, imum humeri caput,quod cardinis modo in ſinum cubiti conijcitur,efficit,ut brachij atque humeri oſſa dirigantur,quaſi totum unum ſit.

Scribit nunc aduerſus eos, qui uniuerſum brachium intentum deuinciunt,ſicuti ſagittarii ſiniſtrum continent. Ait enim ad id agendum iure opus fuiſſe brachio extento, quum neruus dextra tenditur uerſus partem poſteriorem: totus verò arcus in eadē regione continetur à ſiniſtra, ne in alteram partem inclinetur.Nam ſi neruus dextra ualide in poſteriorem partem intentus totum arcum ſecū adducat,ductio ſagittæ in poſteriorem partem impedietur,vt quæ debeat à valido neruo contentoq; emitti.Ergo, quantum ex vltima contentione remittitur,tantum demitur de emiſſione ſagittæ: quod,quum in confeſſo ſit, Hippocrates cauſam adiungit huiuſmodi: [nam ſi ita collocetur imum humeri caput, quod cardinis modo in ſinum cubiti coniicitur,efficit,ut humeri atque brachii oſſa dirigātur,& brachium totum ſine inclinatione ſeruetur], uocat autem γιγγλυμοειδὲς imum caput humeri, quod cardinis modo cum cubito committitur,quandoquidem cardines(grecè γίγγλυμοι)& quoſdam ſinus habent,& quoſdam proceſſus:ſinibus recipiūt eorum,cum quibus committuntur,proceſſus: proceſſibus in ipſorum ſinus inſeruuntur.Similiter imum caput humeri in gibbū ambitum deſinēs duo à lateribus tubercula exigit,vnde ſimilitudo trochleæ fit.hæret aūt huiuſmōi ambitu trochleam referente in ſinibus cubiti. Extremus hic ambitus,& à priori et à poſteriori parte cauū hēt:in utroq; ſe inſinuant cubiti proceſſus roſtro ſimiles.

Siqui-

Sinus cubiti ſigmatoides.

Si quidem cubiti caput ſuperius σ literam refert, quà cum humero committitur: accipitque humeri ambitum, qui trochleam refert, ferè totum, vbi brachium ſic collocatur, vt cubitus atque humer' rectum angulum oſtendant. At rurſus, vbi humero quieſcente, cubitus circa gibbum eius ambitum moueatur, ſi in priora feratur, cubiti commiſſurā flectit. ſi in poſteriora tendit, in maximo quidem flexu prior cubiti proceſſus in humeri cauum, qđ à priori parte eſt, conijcitur: in extenſione poſterior proceſſus in poſterius cauum, quod, quum maius ſit, maiorem proceſſum accipit. quare plurimū extendere & curuare totum brachium poſſumus: quod nullo quidem modo contingeret, ſi nullum cauum in humero fuiſſet. Quum huiuſmodi ergo cubiti iunctura, vbi totum brachium ad rectū B angulum figuretur, ita, vt humerus & cubitus rectum angulum oſtendant (quem habitum Hippocrates ſolitus eſt appellare ἐγγώνιον) ambitus trochleam referens medius hæret cauo cubiti, qđ σ literam repræſentat. At vbi totum brachium extenditur, cubitus in poſteriorem partem fertur, & proceſſus, qui ab ea parte eſt, motui præeſt: ceſſat autem, quieſcitque, quum primum ad humeri cauum, quod ea parte eſt, peruenit. Quo fit, vt commiſſura extendatur; & imum humeri caput cardinis modo, ſinu cubiti innitatur. vocat autem Hippocrates βαθμίδα, non modo humeri ſinū, ſed cæteros omnes, in quibus recipiuntur oſſium proceſſus.

11 *Præterea articulus ita extentus recuruatur. Ergo veriſimile eſt ſic eum locum minime flecti, maximeq; intendi, neque à neruo, quem dextra tendit, ſuperari; neque illi cedere: ad hæc neruum ipſum plurimum adduci. Quo fit, vt ſagitta à validæ ſubitaq; vi emittuntur: quæ autem ſic emittuntur, maiori impetu celerius feruntur, longiusque. Sed vincientis & ſagittarij nihil commune.*

Ex modis, quibus brachium figuratur, extenſio flexui contraria eſt, ſupinus habitus prono: hi C ergo extremi ſunt, & quaſi quatuor habituū exceſſus: duo alij medij ſunt, vnus quidem inter extremum flexum, & extenſionem, quem Hippocrates (vt dixi) ἐγγώνιον appellat: alter inter pronū & ſupinum, ſub quo an cubitum radio ſubijci. Igitur, ſicut hunc iuſtum & rectum dicit, ſic etiam illum, qui ἐγγώνιος dicitur, ſub quo humerus cum cubitu ad rectum angulum collocatur. Quod ſi hic habitus rectus eſt, ſequitur, vt, vbi brachium extenditur, non debeat rectus appellari. ſi rectus nō ſit, certe erit in exteriorem partem recuruatus: quemadmodum, ſi in poſteriorem partem ita recuruetur os cubiti, vt cum humero angulum oſtendat: quod iam non nullis accidiſſe perſpectū eſt, quibus neceſſe eſt poſterius humeri cauum abunde altum eſſe, in quod ſe inſerit poſterior cubiti proceſſus. Quod ſi huiuſmodi cauum nobis omnibus altiſſimum eſſet, flectere in poſteriorem partem brachium poſſemus, vt dixi de his, quibus aliquantulum id licet, vtpote qui poſterius cauum non ſecundum naturam penitus habeant, ſed nimis ſinuatum.

12 *Qui brachiū deligat, vbi ſic figuratum contineatur, multa alia affert mala grauiora, quam vulnus. Nam ſi curuari brachium imperet, non oſſa, non nerui, nō caro eundem habitum ſeruabunt, ſed vinculis cedentibus in aliam atq; aliam partem mouebuntur. Ecquid opus eſt ſagittariorum habitis? quin* D *re nullus fortaſſis error fuiſſet, ſi ſophiſta permiſiſſet, vt homo ipſe vulneratum brachium porrigeret.*

Qui intentum brachium deuincit omnino (inquit) vel ita contineri iubet, vel curuari ſinit: vtrumuis fecerit, ægrotantem lædit. nam, ſi in eodem habitu contineatur, dolor aſſiduè vrget: ſin aliter figuretur, deprauatur brachium ſub vinculo, quod eo ſpectat, vt membrum, ſicuti compoſitū ab iniectis faſcijs conſtrictū, ſine vllo preſſu tueatur. ergo ſi aliter figuretur, contrariū accidet, nēpe, vt fractura vinculo nō contineatur, ſed moueatur, transferaturq; vna cū neruis habitū mutātib. muſculisq;, quos carnē vocauit. eorū nobis naturā oſtēdēs. Sūt.n. muſculi caro ſentiendi vim habens à ſimplici carne, ex qua maxime conſtant, caro nominati, per quos fibræ diſtribuūtur à neruis ac ligamentis deductæ. creatur.n. totus muſculus a natura eiuſmodi fibris cōtētus, quibus caro ſimplex vndiq; concreſcit: atq; hæc eſt propria muſculi natura, per quem venæ & arteriæ diſcurrunt, vt non ſecus ac cæteræ partes, alatur & viuat: proprium verò muſculorum corpus fibræ ſunt, quæ ſimplici carne cinguntur, plurimū quidē medijs muſculis, tum ſubinde minus, præſertimque in initio ac fine ipſorum. quocirca extremi muſculi neruoſi magis ſunt, medij carnoſi.

13 *Quidam alius medicus reſupinatum brachium extendi iuſſit, atque ita figuratum deuinxit, ſibi perſuaſum habens hunc ſtatum naturalem eſſe: quod ex cute coniectebat, & ex eo, quod oſſa ſic tueri naturalem*

lem habitum exiſtimaret. Quia id oſsis, quod in prima palma parte extat à parte minimi digiti, è regione collocetur eius oſsi, undè cubitum metimur. Hæc adducebat ad comprobandum huiuſmodi habitum eſſe naturalem, rationiq; conſentanea loqui uidebatur. Sed brachium uehementer cruciari, ſi ſupinum extendatur, experiri quilibet in ſuo poteſt: nam ſi extendatur, hunc habitum dolori eſſe cõperiet. Quin, ſi imbecillis homo manus prehendat ualẽtis ita collocatas, vt cubitus reſupinatus curuetur, uti que quo uolet, ipſum ducet: Manus item eo modo collocata, ſi gladium teneat, uti eo minime poterit, uſque adeo iſtiuſmodi habitus uiolentus eſt. Ad hæc, ubi brachium in eo habitu vinciatur, grauiori dolore torquebitur homo, dum ingredietur: grauis, dum cubabit. Quòd ſi brachium flectatur, neceſſe eſt muſculos contrahi, & oſſa in eodem habitu minimè contineri. Ignorabat autem illud, præter alia, quæ in huiuſmodi habitu commoda accidũt, quod os in prima palma parte extans à parte minimi digiti, cubiti pars eſt: illud verò, quod in cubiti iunctura eſt, vnde cubitum metimur, eſt humeri caput. E

Directio interioris tuberculi brachij ad finem cubiti.

Si quis brachium reſupinauerit, videbitur humeri caput ab interiori parte, quod græcè κόνδυλος id eſt tuberculum nominatur, eſſe caput ſuperius cubiti, F cum quodammodo è regione ſe oſtendat capitis inferioris, quod ĩ prima palmæ parte extatq; à parte minimi digiti. Non tamen omnes cubitum metiuntur ab humeri tuberculo: ſed ſunt, qui metiri incipiant, idque rectè, à cubiti eminentia, quàm græci ὀλέκρανον dicunt & ἀγκῶνα. At Hippocrates cum dixit unde cubitum metimur, ſignificare videtur, uel omnes, vel pleroſque inde metiri. Quomodo autem ſeſe res habeat, hic quærere ſuperuacaneum eſt. illud meminiſſe oportet, quòd inferius cubiti caput ſitum in prima palmæ parte è regione ſuperiori capiti reſpondet, ubi ſecundum naturam brachium figuretur, vt ſcilicet curua pars interior ſit, gibba exterior: in quo habitu fit, vt minimus digitus ab inferiori parte ſubiciatur, poſtea à ſuperiori inſidat.

14 *Hic uero putauit hoc idem os eſſe atque illud.*

G

Non ita dixit (hoc idem os eſſe atque illud) ſicut aliquem eundem cum ſeipſo dicimus, ut Aiacem Telamonium eũdem cum Aeacide, ſed quòd utrunque oſſis extremum intelligat eiuſdem eſſe, nempe cubiti.

15 *Eſt autem idem cum illo eminentia cubiti, cui potiſſimum innitimur.*

Vocabulum (idem) accipiendum nunc quoque eſt eodem modo, quo proximis verbis explanauimus, cum vnius & eiuſdem oſſis partes eſſe exiſtimarent, quod in prima parte palmæ ſitum eſt, & quod ab interiori regione commiſſuræ cubiti extat.

16 *Ergo, vbi brachium reſupinetur, partim hoc os peruerſum conſpicitur: partim nerui, qui ab interiori ſede, & digitorum, & primæ palmę partis procedunt, ſupino brachio peruertuntur, tendũt enim huiuſmodi nerui ad humeri os, vnde cubitum metimur. Errores, atque ignorationes naturæ brachij tot ac tales ſunt. Si quis autem (vt præcepimus) fractum brachium extendat, dirigetur os, quod à parte minimi digiti ad cubiti eminentiam tendit: dirigentur item nerui, qui à prima palmę parte ad extremum humerum pertinent: ſuſpenſumq; brachium in eodem habitu continebitur, in quo fuerit colligatum, atque dolori e it, aut moleſtię ſiue ing ediatur homo, ſiue cubet.* H

Diſtortio neruorum & muſculorum & oſſis cubiti in reſupinatione manus.

Quum accidit, ut oſſis cuiuſpiam, uel nerui, uel muſculi initium ſit ab interiori parte membri: finis uel ab exteriori, uel ab inferiori: conſtat partem hanc peruerſam eſſe. Rectè igitur dixit omnia hæc peruerti, vbi totum brachium reſupinetur. Ac ne longius exempla petamus, nerui, qui ab interiori parte feruntur ad manum, cum cubito iunguntur circa totum humeri caput. Fiet itaque reſupinato brachio, ut neruorum, qui cubito alligantur, initia ab interiori parte collocentur, fines à ſuperiori, idem accidet muſculis, & ipſius cubiti oſſi: horum enim omnium initia ab interiori parte ſunt, iuxta tuberculum humeri. Poterant autem per ſe muſculi, cum peruerterentur, abunde dolorem excitare, atque ea de cauſa inflãmationẽ. Si quis aũt brachium figurauerit, ut Hippocrates iuſſit, muſculi, qui ab interiori parte cubiti oriuntur, toti ab interiori parte ſiti erunt,

qui

A qui ab exteriori, in hac ſimiliter continebuntur, quemadmodum, qui à ſuperiori, poſitum à ſuperiori tuebunt in vniuerſo mēbro: Ab inferiori aūt cubiti parte nullus ſitus eſt oīno muſculus. ſed, ſi cubiti muſculorum oīum ſitum cognoſcere tibi curæ eſt, ex primo libro de incidendorum corporum rōne addiſcere poteris: tum ex opere de muſculis incidendis, vbi muſculorū omniū natura ad compendium confertur magis, q̄ in libro de incidendorum corporum ratione.

17 Collocari ſic hominem oportet, vt id oſſis, quod excedit, ad lumen quantum maximè poteſt, illuſtre conuertatur, ne Chirurgicum lateat, dum intendit, quando ſatis fuerit directum. Porro, qui vſum habeat, quàm admota manu os excedens continget, rem optimè comprehendet.

Siue iacere, ſiue ſedere ſignificare voluerit verbo [collocari] quod κατακλίνεσθαι dixit, cum altero alterum quoque intelligendum eſt. Nam ſi ægri vires, & fracturæ magnitudinem, intueamur, ipſum modo iacentem, modò ſedentem, vinciemus. Verū vtrouis modo collocetur, vt vitiata pars conſpectui magis pateat, ex luminibus quæ dantur, ſpectare debet ad maximè illuſtre.

B

De Brachio.

18 Oſſium brachij, cum non vtrunque fractum eſt, facilior curatio eſt, quibus quod ſuperius, comminuitur, quamuis plenius ſit: tum quia integrum, quod ſubiectum eſt, fundamenti vicem præſtat: tum quia facilius reconditur, præter quàm in vicinia manus. Superius enim os carne plurimum contegitur: id verò, quod ſubiectum eſt, minime carnoſum eſt, ægrè conditur, ac maiori vi extenditur.

Indicauit brachiū ex binis oſſibus cōſtare, vbi ait [ὅτε μὴ ἀμφότερα,] id eſt cū non vtrunq; non. n. conſueuit dictio ἀμφότερα græcè vſurpari ad vnū, vel tria, vel plura ſignificanda. Ex his ergo binis oſſibus, qđ ſubiectū eſt πῆχυς, id eſt cubitus, ꝓpriè vocatur, idq; ſanè longius eſt: qđ ſuperinſidet κερκὶς, id eſt radius. Plana aūt eſt, non modo oratio hæc, ſed reliquæ ferè oēs huius libri. Illa dūtaxat explanationis mihi viſa ſunt indigere, quæ à me enodatur. Quare ſi quid præter hæc obſcurū tibi videatur, ſpectato, nunquid in exēplari fuerit mēdoſum. vbi enim correxeris, ſi quid lectū

C ſemel non cōprehenderis, iterū ac tertio relegens, quod propoſitum eſt, optimè percipies.

19 Vbi non hoc, ſed illud fuerit comminutum, ſatisfaciet ſimplicior vis in intendendo: vbi vtrūque, extendere valentius oportet. Puerum iam uidi plus iuſto intentum: ſed pleriſque, minus quam res poſtulat, extenduntur.

Vim ſimpliciorem, & quæ non magno negocio adhibetur, φαυλοτέρην dixit. φαῦλον enim apud veteres græcos, non ſolum ſignificat vitiatum, ſed ſimplex.

20 Intentione adhibita, conuenit admotis prominentioribus palmarum partibus dirigere.

Prominentiores partes palmarum appellant θέναρα deducto vocabulo à percutiendo, quod θείνειν græci dicunt, vt nonnulli volunt, qui verborum interpretationibus ſtudent. Quicquid enim percutimus, prominentioribus his partibus percutimus. Alij non omnes prominētiores palmæ partes ſic appellatas exiſtimant, ſed eas tantum, quæ pollici ſubijciuntur.

21 Deinde cerato inungere non ita liberaliter, ne faſciæ ſuperinnatent, atque hoc modo deuincire.

D Vinculi vſus duplex eſt, nam & cōminuti oſſis partes, quæ rectè inter ſe compoſitæ fuerint, fideliter continet, & lintea liquore aliquo reſperſa, & vel illita medicamēto, quod ad repellendam inflāmationem præſentiſſimum eſſe putauerimus, decidere non patitur. Adhibent itaque nōnulla medicamenta, quæ linteis illinuntur, his quæ excepta imponunt, vinculum ſuperdantes. Alij humorem aliquem ingerunt ad rem idoneum, quale eſt vinum, vel per ſe, vel cum oleo, & ſæpè liquidum aliquod medicamentum, cuiuſmodi eſt ceratum hoc. cuius duplex ratio eſt: interdum ſiquidem cera ex roſa, vel oleo liquatur: interdum arida pix adijcitur, hincq; πισσηρὰ κηρωτὴ græcè nominatur. Sed liquida medicamenta, ſpiſſa quoque ſunt & craſſa, cuiuſmodi eſt liquidum ceratum. Fiunt autem & ex emplaſtris inflammationem arcentibus, liquatis in oleo, de quibus loquuti ſumus & in opere de ſimplicium medicamentorum facultate, ſed latius in eo, quod ſcripſimus de ratione curandi, & in eo, quod de compoſitione medicamentorum. Hippocrates igitur liquido cerato vtitur, quod multo magis inflammationem coercet, q̄ quod durum eſt, ſeu quouis alio nomine libeat appellare. Modum verò vtendi huiuſmodi cerato indicauit inquiens [non ita liberaliter, ne faſciæ ſuperinnatent]. ſed contrariū terminum, vt poſe, qui nobis notus ſit, præterijt. is autem eſt, ne ceratum ita parum inungatur, vt iniecta lintea ſicceſcant, prius q̄ tertio quoq; die reſoluātur. At qua de cauſa cerato nunc inungendum dixerit, conſiderandum eſt, quum vbi os cute excedit, uinum nigrum auſterum ſuperinfundi iuſſerit. Mihi ſanè uidetur vinū excogitaſſe ad hæc tanquàm præſidium efficacius: omiſiſſe verò in alijs fracturis, vbi nullum

excom-

ex comminutis oſſibus nudatum eſt,eo quòd vini vſus ſummam diligentiam poſtulet,nam, ni E
ſi ſubinde infundatur,aridæ faſciæ maximo ſunt detrimento. Plærique autem ex ijs,qui laboran-
tibus ſeruiunt,recuſant ſubinde infundere, noctu præſertim . Sed quia extremus morbus ex-
trema curatione perfectè reſtituitur,idcirco quibus excedit os,ut vinum ſuperinfunderetur, edi-
xit.Sed plura de facultate vini dicemus, vbi eo vtitur. nunc illud indicaſſe ſatis ſit,quòd,cum aliæ
fracturæ ſola cerati inunctione curari ſine uino poſſint, non neceſſe eſt hoc adhibito grauiter in-
terdum ob miniſtrorum negligentiam peccare.At, quum ſummum periculum circunſtat, tunc
& ipſi vltro fatigandos ſe præbent , & nobis imperantibus parent. Adde,quod nos etiam ob pe-
riculum ingens frequentius his adſumus , atque interdum uniuerſam noctem immoramur,ubi
ueremur,ut miniſtri rectè exequuturi ſint, quæ præcepimus.

22 *Cura habita,ne manus inferior iunctura cubiti collocetur,ſed paulo ſuperior, ne ſanguis ad imũ
fluat,ſed retineatur.*

Cubitum ita figurandum eſſe,vt radio ſubiiciatur,atque ad rectum angulum cum humero col
locetur,in ſuperioribus proditum eſt.Sed,quum hoc fieri poſſit,manu & ſupra & infra cubiti re-
gionem poſita,meritò hoc quoque definiuit,imperans,vt manus paulò ſublimior,quàm iunctu-
ra cubiti habeatur. Conſtat enim,vbi membra dependeant,ad ima cõcurrere materiã:ac propte- F
rea,quemadmodum,qui totum diem inambulant,quibusque crura calidiora ſunt, maximi mo-
menti cenſent noctu hæc vniuerſo corpore ſublimiora cõtinere,ita iubet Hippocrates,vt cauea-
mus,ne manus dependeat,ſed ſublimior collocetur. quòd ſi cubiti iunctura multo ſublimiorem
figurari iuſſiſſet,huiuſmodi habitus in ijs etiam,qui paululum in eo perſeuerant,dolorem afferret
vniuerſo brachio,potiſſimumque muſculis a priori parte humeri ſitis. Eum autem habitum dolo
ri eſſe docebit ipſa experientia:doloris verò cauſam oſtendet natura muſculorum , cubiti iunctu-
ram mouentium.ſunt enim & a priori,& ab interiori parte humeri,atque vbi cubitum flectimus,
ad ſuum initiũ contrahuntur,& ſurſum verſus intenduntur , cumque ipſis contrahitur ac ſurſum
tenditur totũ brachium,cui ſuis imis partibus iunguntur, [Ne ſanguis ad imum fluat, ſed retinea-
tur.] verba hæc referenda ſunt ad illud [ne manus inferior iunctura cubiti collocetur.] interpoſuit
autem [ſed paulò ſuperior] ſic,vt tota oratio ſit huiuſmodi: Cura habita, ne manus inferior iũctu-
ra cubiti collocetur,ne ſanguis ad imum fluat,ſed paulò ſuperior retineatur.

23 *Post hac faſcia alligare,capite,quà fractura eſt,iniecto.*

Poteſt iniici caput,vel non iniici,quà fractura eſt,dupliciter. cum id modo in longitudine mẽ G
bri,modo in latitudine,accipiatur. Termini autem iniiciendi faſciæ caput in longitudinem mem
bri ſunt,vbi primus faſciæ circuitus in orbem attractus fracturã vniuerſam complectitur. Quòd
ſi vel ſuperius inijciatur , quàm vt fracturam contingat, vel inferius, quam vt ad ipſam perue-
niat,caput hoc vere quis poterit aſſerere minimè iniectum eſſe,quà fractura eſt. ſic mihi intelli-
gito iniectum,vel non iniectum caput,quà fractura eſt, ſed in latitudinem,cum faſciæ caput pri-
mo ſuperdatum,vel qua fractum eſt uel extra procedet . Hic igitur Hippocrates membri longi-
tudinem intuitus,caput,quà fractura eſt, iniiciendum eſſe propoſuit, hoc eſt, neque fractura in-
Sect.2.t.8.72. ferius,neque ſublimius.quod indicauit per ea, quæ ſubdit quum inquit [vbi ſuper fracturam ite-
207.f rum & tertio circumierit,ſurſum feratur]. At in libro de officina medici,cum ait, Principia inij-
cienda ſunt,non quà vlcus,ſed hinc,vel hinc,ad membri latitudinem ſpectauit, vt ibi rurſus de-
monſtrat verbis ἔνθα ἢ ἔνθα,id eſt hinc vel hinc,his enim vocibus græcè latitudo ſignificatur. Plera
que autem exemplaria ſic leguntur [Principia iniicienda ſunt,non quà vlcus,ſed quà nodus .]

24 *Sic ut inſidat,non tamen uehementer adſtringat.* H

Docet hoc loco vinculi moderationem . id ſiquidem inſidere debet eatenus, dum fracti oſſis
extrema immobilia tueatur:non tamen ita arctari, vt dolorem afferat laboranti . Quilibet enim
dolor,cum perſeuerat,præſertim ſi ex compreſſione eſt,inflammationem concitat . Hæc igitur
ſpectari debent in faſciis coarctandis , quæ initio ad unguem coniicere non licet : licet autem,
vbi ſæpius deuinxerimus.nam diligenter animaduertentes modum adſtringendi,cum vinculum
iniecimus,interrogantesque hominem,qualem circundatam faſciam ſentiat,iterum æquè ac pri
mo iniicientes,laxare uel adſtringere oportet:ſi quidem premi ſe dixerit,proculdubio laxare,ſin
vinculum ita laxum affirmet,ut iniectum minimè ſentiat,adſtringere. Licet autem,prius quàm
eum alligemus , quem fractura malè habet, exerceri,ſanum puerum ſæpius vinciendo, ſed cum
eo,vt percontemur,quæ paulò antè interroganda propoſuimus . ſic enim promptiores erimus
ad fracturas deligandas.Illud etiam perſpicere oportet, quod quæcũque corpore robuſtiora ſunt
ac duriora,vinculum ſuſtinent arctius adſtrictum : quæ verò infirmiora ſunt & molliora,lenius
adſtringi debent.

A 25 *Vbi ſuper fracturam iterum, aut tertio circumierit, ſurſum feratur, fluens ſanguis retineatur, atque ibi ſubſiſtat.*

Ipſe cauſam expoſuit, cur primo velit faſciam ſurſum ferri: vult enim ſanguinē prohiberi, quò minus à ſuperioribus membri partibus deſcendat. hac autem vinciendi ratione, non ſolum coercetur ille, qui fluit, ſed, qui circa fracturam coijt, exprimitur: qui fluit, vno duntaxat itinere fertur à ſuperiori parte deorſum: qui exprimitur vtroque, & à ſuperiori parte deorſum, & ab inferiori ſurſum. Repelli enim aliquid poteſt, & ad ſuperiorem membri partem, & ad inferiorem: monet ſanè, vt vtrique operam demus, quùm duas adhiberi faſcias iubet, quarum vtraque ordiatur ab affecta ſede habita longitudinis ratione: deinde prior ſurſum procedat, ſecunda deorſum quoniam præſtat ſanguinem a vitiata ſede exprimi ad ſummum membrum, atque ad totum corpus. imum enim minus eſt, quam vt ſine iniuria recipere ſuccorum copiam poſſit, quandoquidem, poſtquàm ſub priori faſcia ſanguis tranſmiſſus eſt ad ſummum brachium, ſi altera arctius
B adſtringatur, inflammatio iuxta primam palmæ partē, & digitos orietur. Hac igitur de cauſa antè ad ſuperiora depellendum eſt, potiſſimumque, ſi fieri poteſt omne id, quod dolori foret: ſed, ſi paulum quid relictum fuerit, exprimendum ad inferiora, altera faſcia iniecta. Totam hanc ſententiam perfectius intelliges in ſermone de ratione vinciendi.

26 *Prior faſcia, longa ne ſit.*

Iure hoc adſcripſit: prior enim faſcia quùm à fractura incipiat, & ad ſuperiora feratur, atque ibi deſinat, breuior ſit, neceſſe eſt, quàm ſecunda. Hanc enim uoluit à fractura orſam primò deorſum ferri, deinde ſurſum, ad eum locum, vbi prior finiebatur.

27 *Secunda primum ſuper fracturam inijciatur,*

Non immerito: inde enim excerni plurimum ſanguinis conſtituit.

28 *At ſemel ſuper ipſam circumeat.*

C Secundæ faſciæ caput ſemel circuire iuſſit, non bis vel ter, ſicut prioris, vult enim ob propoſitā cauſam ſurſum magis, quàm deorſum, transferri id, quod ad fracturam collectum eſt.

29 *Tum deorſum demittatur, lenius adſtringatur, atque ex maiori interuallo circundetur.*

Minus adſtringi membrū iuſſit à ſecunda faſcia ob cauſas propoſitas: quin & eius circuitus non ita ſpiſſos adhiberi, quùm id opis, ꝙ ſpiſſi afferunt circuitus, à priori faſcia ſatis afferatur.

30 *Vt poſsit relata ad eam partem, qua prior deſinit, peruenire.*

Hippocrates, anteq̃ pannos ſuperimponat, binas faſcias adhibet, alij verò ternis vtuntur, vna, quæ à fractura incipiens ſurſum tendat, quemadmodum Hippocrates præcepit: altera, quæ à fractura deorſum: ac tertia, quę ab inferiori parte ſurſum per priorem vtranque in cochleam ſerpat. Verum hi ſecundam faſciam duabus prioribus breuiorem inijciunt, illas verò inter ſe æquales, propterea, quòd prima faſcia ſuper fracturam ipſam iterum ac tertiò circumeat, membrumq; ipſum ſpiſſiori ambitu complectatur: ſecunda ſemel ſuper fracturam voluta ex maiori interuallo circundetur: tertia ſuper vtranq; obuoluatur, & quia minus ſpiſſe circumagitur, primæ longitudi
D nē non excedat. Sed cōſtat (etiam me tacente) tres poſitas faſcias duabus, quas Hippocrates prodidit, contineri, quùm ſecūda duplicem vſum præſtet, quē illi partiti ſunt, vnam inijcientes, quæ à fractura procederet ad partem inferiorem: alteram, quæ hinc ſurſum, quà prima finiebatur.

31 *Attrahere verò faſcias in hoc caſu, vel à dextra debemus vel à ſiniſtra, prout ab hac vel illa parte, ad fractura habitum, atque inclinationem in hanc vel illam regionem, conferi.*

Oſſa, quæ ſub fracturis peruertuntur, modo in dextram membri partem, modo in ſiniſtram, declinantur. Quocirca priores duæ faſciæ attrahi à contraria debent, ab ea ſcilicet orſæ, in quam membrum conuertitur, atque in contrariam inclinatæ, ſic enim fractum os æquè in vtramq; partem inclinabit, atque hoc eſt, quod nunc ab Hippocrate proponitur, quùm præcipit, vt fracturæ habitum intuiti faſciam circumagamus, hoc eſt, vt ad contrariam partem, atque fractura inclinat, faſciam adducamus.

32 *Poſt hac panni ſuperſedentur modico cerato inuncti, ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores.*

Panni duas faſcias priores fulciunt, quas propriè ὑποδεσμίδας vocat, Inijciuntur autem contraria ratione ac faſciæ: illæ enim ſerpunt circa membrum tranſuerſæ: panni verò in longitudinem

dantur,

dantur, vniuerſum vinculum ex binis prioribus faſcijs excipientes. iuſſit autem cerato modicè E
inungi. fluerent enim, vbi cerati copia labarent, non ſecus ac, ſi parum inungerentur, quòd ſubie-
ctis faſcijs minime coirent. exhibet enim ceratum vicem glutinantis. conſtat autem in alijs, quæ
glutine colligantur modum eſſe optimum. Pãni igitur comprimunt, vbi ſicci imponantur, cui
opponitur, quod inquit [leniores]: ſicut & quod dicit [ſtabiliores] illis contrarium eſt, qui ob cera-
ti copiam non hærent. Iure itaque ait [ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores]. namque, vbi panni
nullo pacto cerato inungantur, non amplius lenes ſunt: vbi plus iuſto vncti ſint non amplius ſta
biles, labuntur enim copia cerati.

33 *Hi faſcijs alligandi ſunt inter ſe aduerſis, alijs à dextra parte, alijs à ſiniſtra, plurimum ab infe-
riori parte ſurſum ductis, aliquatenus à ſuperiori deorſum.*

Faſciæ, quæ primò dabantur, non circuibant inter ſe aduerſæ, ſed vtraq; membrum, quod per
uerſum erat, à contrario habitu naturalem reſtituebat: ſed, quæ pannis ſuperiniiciuntur, cum eò
pertineant, vt membrum vniuerſum alligent, tueanturque vinculum vniuerſum, quale excepe-
rint, aduerſæ inter ſe procedunt, atque vna quidem à dextra parte, altera à ſiniſtra circumagitur: F
ſimiliter altera à ſuperiori, altera ab inferiori: ſic enim, quum inter ſe aduerſæ ſint, vinculum, qua
le acceperint, potiſſimum ſeruabunt. Quare quatenus à dextra parte vel ſiniſtra procedunt,
iunctura ex toto ſit æqualis: quatenus verò à ſuperiori vel inferiori feruntur, altera non longè
alteram excedit. ſæpius tamen circuit, quæ ab inferiori parte ſurſum tendit, hoc ſiquidem tutius
eſt, ob cauſam, quæ paulò ſupra poſita eſt, vbi iuſſit ſanguinem à fractura depelli ad ſummum
membrum.

34 *Quæ extremitate tenuantur, pannis æquanda ſunt in orbem datis, qui vbi ea dirigimus, non ſu
bitò, ſed paulatim plurimi obuoluendi ſunt.*

Tenuantur membrorum extrema, quæ dixit [illegible]. Has igitur partes circundatis pannis
trãſuerſis compleri voluit, & pluribus faſciæ circuitibus cingi, cum eo, vt quod tenuius eſt, non ſu
bitò (ſic enim vinculum inæquale redderes) ſed paulatim impleatur.

35 *Laxeq; circa primam palmæ partem varijs locis vinciendi.* G

Solent iuxta vitiatam ſedem loca omnia inflammatione affici, ac præcipuè membrorum ex-
tremitates, quoniam paruæ ſunt, & minimè carnoſæ, & idcirco materiam à locis, qui iuxta fra-
cturam ſunt, deſcendentem non recipiunt citra noxam. Eas igitur leuare conſtituit cerati inun-
ctione, quod non expedit per ſe membris imponi ſine vllo tegmẽto, ſine aliis faſciis. nam cum ca
put & finem haberet ſine aliquo fulcro, citò caderet. ideirco vſus eſt faſciis totius fracturæ, quas
iure laxas iniicit, ut nullam afferant moleſtiam, ſed id unum duntaxat efficiant, ut inflammationẽ
arceant. non enim admouentur ad id, quod fractum eſt, continendum.

36 *Quod ad linteorum multitudinem pertinet, duas partes primò abundè eſt ſuperdare.*

Ad uniuerſum vinculum, quod primum omnium damus, cenſet paucioribus linteis opus eſſe I
quam procedente tempore futurum ſit. docuit enim paulò infra, quo tempore plurimis uti fa-
ſciis conueniat. Sed, quum linteorum multitudo, faſciarum & pannorum numero longitudi-
neque augeatur, quæret quis num idoneo tempore, maiora an plura lintea iniici velit: quin & H
quanta ſingula eſſe debeant. Porrò longitudinem & latitudinem faſciarum definiuit: in libro de
Sect.2.c.7.f.72. officina medici, quum inquit, "Quod verò ad longitudinem & latitudinem pertinet, impleant
214.h trium, quatuor, quinq;, aut ſex, longitudinem quidem cubitorum, latitudinem verò digitorum.
At neq; numerum nunc ſilentio præteriit, ex faſciis enim, quæ primæ iniiciuntur, duas dari iuſſit
per uniuerſum vinculum. pannos item duplices tripliceſve ſuperiniiciendos eſſe, ibi quoque
explicauit: quos eſſe voluit tot numero, vt complecti queant vniuerſum membrum. Sed faſciæ,
quæ ſuper pannos dantur, plerunque duæ ſint, quarum vna ab inferiori parte ſurſum tendat, al-
tera à ſuperiori deorſum. has etiam licet & ternas, & quaternas imponere, nos autẽ binis vbique
utimur. igitur, qui in hæc incumbet, duas linteorum partes initio: ſed quo tempore vitiatus lo-
cus inflammatione vacat, tres dandas eſſe coniiciet. In libro itaque (ut diximus) de officina me-
dici, faſciarum longitudinem definiuit, iubens, vt ſuperinijciantur longæ ternos; vel quaternos
cubitos, nimirum hominis, qui deuincitur. nam ridiculum eſſet puerum exempli cauſſa bimum
vel trimum faſciis ita longis alligare, ut robuſti hominis quaternos cubitos æquent: vel ad robu-
ſtum ita breues adhibere, vt quaternos pueri cubitos impleant. Sed in hoc opere, faſciarum
longi-

A longitudinem non ſtatuit,ſicut neque latitudinem, ea nobis conijcienda relinquens.Conſtat au-
tem fracturę magnitudine inſpecta inueniri a nobis longitudinem faſciarum,quum(vt ipſe impe-
rauit)debeat uinculum ſemper plurimum integræ partis comprehendere. Hæc non conuenit ea
dem ubique,ſed pro magnitudine fracturæ,vt diximus.Quòd ſi iterum,aut tertio, ſuper fracturã
circumagenda prima faſcia eſt: poſtea crebris circuitibus voluta non prius finienda,quam inte-
græ ſedis plurimum complexa fuerit:planè debet ita longa ſumi,vt propoſitis ab Hippocrate cir
cuitibus ſufficiat.Eadem ratione, & aliarum faſciarum longitudo tanta ſit,ut ſufficiat deſcriptis
ab ipſo uinculis.Porro faſciarum latitudinem comperies, ſi ad ea, quæ ipſe docuit,reſpexeris.in-
quit enim[fulciantur:non tamen cogantur]. ſignificat autem fulciri quaſi hærere.quod fiet,vbi
faſciæ non ita latæ parentur,hæ ſiquidem rugant, quum circumaguntur.nam alioquiu latior fa-
ſcia,vt quæ plurimum amplectatur,fracti oſſis partes firmius continet. atque hac de cauſa latiſſi-
ma faſcia ex vſu maximè eſt: verum,quia, quæ talis eſt,rugas contrahens, quum ſuper affectas
partes eſt obuoluta, laxior fit,& quæ ſubiecta ſunt,minus fideliter continet,idcirco expedit,non
ita latam imponere,ſed eatenus eius latitudinem augere,quatenus nulla pars laxatur. Quamob
rem experiens hæc omnia melius præſtabit:eiuſmodi enim obſeruationes coniecturales ſunt,
B neque ſcriptura comprehendi aut lectione poſſunt.Ob quam verò cauſam plures faſcias dari po
ſtea velit,tunc intelliges,cum ad eum locum peruenerimus.

37 Hinc autem cognoſcet rectè hominẽ curatum eſſe, ac terminum deligandi,ubi,num prematur,rogaueris:atque is reſponderit ſe premi quidem.ſed leniter, idq́; præſertim quà fractura eſt.Hæc itaque ſic habere,neceſſe eſt fateatur,qui rectè eſt alligatus.

Quoniam ea,quæ nos ſpectamus in faſciis obuoluendis , intelligit non comprehendi ſcien-
tia,ſed coniectura, ex certis indiciis iudicandum cenſet, quæ rectè iniectæ fuerint, quæ malè .
Quòd ſi homo abundè ſub faſciis urgeatur, celerrimè ſoluentes aptius deligabimus : ſin faſcia-
rum circuitus iuſto laxiores fuerint,non patiemur diutius ſic habere:nam, quæ arctius adſtringũ
tur,dolent,inflammantur,& interdum etiam extrema parte emoriuntur:quæ laxius. prorſus eiuſ
modi periculo vacant,ſed non prohibent membrum,quo minus,quà fractura eſt, deprauetur .
Vrget igitur arctior iunctura ſic, ut neceſſe ſit eodem die ſoluere, & rurſus deligare: quæ laxior
eſt,non item:poteſt enim,unum diem, & interdum alterum ſuſtineri.Hac igitur de cauſa diligen
C ter rogare eum,qui alligatus eſt,conuenit, qualem ſentiat faſciarum circuitum : ut ex ijs,quæ re-
ſpondet,aliquid de faſciis emendandis intelligamus. Debet enim (inquit) reſpondere,qui alliga-
tus eſt,ſentire ſe uinculum arctius iuxta fracturam, quàm aliis partibus ipſius membri. ea enim
ſedes inter eas,quæ adſtringuntur,acertimè ſentit,quòd & ægra ſit, & faſcia à nobis magis com-
preſſa,vtpotè,qui operam dederimus, vt ſanguis vniuerſus a fractura longè ad utramque mem-
bri extremitatem exprimeretur,ſiquidem hac via futurum ſit,quod uitiatum eſt,ab inflammatio-
ne defendatur,

38 Moderationis autem indicia ſunt,ſi eodem die ac nocte,quo deligatus fuerit,ipſe ſibi uideatur non leuius,ſed valentius,adſtringi: poſtridie verò tumor in manu oriatur mollis ac paruus:indicant hæc vinculum fuiſſe abs te moderate adſtrictum.

Quum adſtringendi modus in vinciendo omnium maxime momentum habeat: quumq́; hic
variari conſueuerit, tam quòd quædam partes mollitię ac duritie inter ſe diſtent, quàm quòd
alia corpora hebetioris ſenſus natura ſunt,alia acrioris: meritò contendit ex pluribus notis ſe-
D curitatem ægrotantium inueſtigare. atque hac de cauſa non contentus ſola poſuiſſe indicia ,
quæ ex interrogatione ſumuntur, inſpiciendas etiam nobis ipſas partes exiſtimat, potiſſimum
extremas. Inquit enim,vbi moderate adſtrinxerimus, futurum poſtridie in manu paruum tu-
morem mollem,hoc eſt cedentem,ſi ſuperdatis digitis prematur. Quare,ſi tumor hic,vel nullus
appareat, uel durus, plane ſcire licet uinculum,ubi nullus appareat, non ſatis fuiſſe adſtrictum:
ubi durus, nimis arctatum . Conſtat enim extremum membrum ſuccis ſub vinculo ad ipſum
tranſmiſſis,quum multi ſint,impleri,digitisque preſſum non cedere.idque tibi indicio erit vincu
li ualentius adſtricti,non ſecus atque,ubi manus nullo modo tumeat,coniicere poteris nihil fuiſ-
ſe ſub vinculo expreſſum.nanque adſtringendi modo modus eorum, quæ exprimuntur,perpe-
tuo reſpondet: & huic modus tumoris . Quare non immeritò renititur tumor in extremitate
membri: atque ingens eſt, vbi comminuta pars eius fortiter fuerit adſtricta: cedit atque exiguus
eſt,ubi leniter:non ſecus autem, ubi non adſtringitur,nullus tumor excitatur. ergo euidentiſſi-
mum eſt,ubi poſtridie in manu tumor magnus ſit,& renitatur, membrum ſolui protinus debe-
re,perfundique multa aqua calida,cui oleum copioſe fuerit adiectum,rurſusque alligari modicè
adſtrictum: ubi poſtero die nullus tumor appareat, tertio reſolui, & arctius alligari, quòd ſi tu-

mor modicus fuerit, Hippocrates tertio die reſoluit: nos vſque quartum, interdum quintum diē E trahentes, hyeme potiſſimum, nihil uidemus deterius accidiſſe.

39 Labente iam die minus adſtrictas faſcias ſentiat, ſed tertio die penè reſolutas. Scire autem licet, ſi quid horum, quæ propoſuimus, abſit, uinculum non ſatis arctatum: ſiquid ſuperet, fuiſſe iuſto plus adſtrictum. Hæc itaque indicia intuitus, deinceps uel laxius alligabis, uel arctè magis.

Relaxantur faſciæ, non mehercule (vt nonnulli putant) quòd intentæ tempore longiores appareant, ſed quòd membrum extenuatum contrahatur, ubi rectè fuerit alligatum: quod euidenter in omni fractura perpetuum conſpicitur: quemadmodum & ipſe Hippocrates oſtendet.

40 Tertio die, poſtquā extenderis atque direxeris, ſoluere membrum oportet. Quòd ſi primis diebus moderatè deuinxeris, paulo magis faſcias adſtringes. Deligare autem incipies à fractura, quemadmodum prius: nam, ſi hanc partem prius deuinxeris, materiam inde ad utramque membri extremitatē depelles: ſin aliam prius adſtrinxeris, inde ad fracturam deduces, quod intellexiſſe pertinet ad multos locos. Sic ergo ordiri ſemper uinculum debet, atque hunc locum primum adſtringere, alios verò pro portione: quo enim longius à fractura procedit, eo lenius arctari: nūquam verò ex toto laxari, ſed adhærere. poſt hac adijciendæ faſciæ ſunt, quotieſcunque deuincimus. Rogatus autem homo reſpondeat adſtringi: ſi paulo magis quam antè, præſertim quò fractura eſt, atque alibi pro ratione. Tumeat item membrum, vrgeatur, leuetur, pro ratione prioris iuncturę. Abhinc tertio die ſentiat faſcias relaxari. Tum ſoluere conuenit, ac rurſus deligare, paulò arctius omnibus faſcijs iniectis, quibus utendum erit. Poſt hęc laboranti omnia eueniant, quæ in ſuperioribus alligandi circuitibus expoſita ſunt. F

Si primo die homine propter fracturam dolente, quantum adſtringendum eſt, non adſtrinxerimus, vbi, omnibus rectè factis, tertio die dolor remittatur, arctius alligamus, neq; tunc quoque quantum res poſtulat: hoc ſiquidem, quum omnia rectè procedunt, quinto die conuenit. quare tunc plurimis faſciis vtemur, & quantum res exigit, adſtrictis, non obliti hoc ab ipſo præcipi, vbi omnia conuenienti ordine ſequantur. nam, ſi propterea quòd aliquid interim peccatum, ſi brachium nondum quinto die ex toto inflammatione vacet, neque nos faſciis omnibus vtemur. G Exhibet quidem faſciarum multitudo (ut ipſe ait) uinculi firmitatem: potiſſimū verò ea vtemur, quo tempore deſedit locus, qui circa fracturam eſt: & ipſum os, quod perfractum eſt, laxius effectum eſt, & facilius tractatur, ut componi poſſit. At ſi quando hoc quinto die non cedat, differemus in alium circuitum, qui ad diem ſeptimum perueniet: iubet enim donec ferulæ ad fractu- tam dentur, tertio quoque die ſolui, ac rurſus deligari, ea de cauſa, ut aqua calida infundatur ad educendos ſuccos in comminuta parte exiſtentes, qui tenues ſunt, & ſeri naturam habent, digeſtionemque requirunt: & ſimul etiam ad leniendum dolorem, & pruriginem finiendam. Itaque, vbi nec dolor nec prurigo hominem exerceat, atque indicia illa omnia ſe oſtendant, ex quibus rectè fracturam habere cognoſcimus, etiam ſi quarto quoque die ſolues, nihil lædes, hyeme potiſſimum, atque adeo magis homines agreſtes, qui lauari ferè non conſuerunt; ſed eos, qui quotidie lauari ſolent, & qui præſertim bis id faciunt, conuenit nō longo interpoſito ſpacio reſoluere, ac præcipuè, ubi carne fuerint molliori.

A.l.4. f. 5. t.2.c.2. f. 483.c

41 Inde, ubi ad tertium diē uētum erit, qui ſeptimus eſt à primo, quum iniectum uinculū fuit, ſi rectè alligatus fuerit, tumor in manu apparebit, isq; nō admodū magnus: locus item, cui vinculum inijcitur, quotieſcunq; deligabitur, tenuior & gracilior conſpicietur, ſeptimo autem die tenuiſſimus: atque oſſa perrupta tractabuntur facilius, magisq; ducentur, ut dirigantur. Quod ſi hæc ita habeās, dirigere oportet, alligareq; ac ferulis excipere. pauloq; amplius, quā antè adſtringere, niſi ſi tumor, qui in manu eſt, maiorē dolorem afferat. Vbi verò faſcias inieceris, imponendæ ferulę ſunt, ſuperq; faſcię alligandę ad modū laxæ, ſic, ut circundatæ ferulę contineātur, nec quidquam brachium adſtringāt. Quo facto prematur offenſus eodē modo & releuetur, atque in prioribus uinciendi circuitibus. At, ubi ad tertium diē peruentū laxū uinculū ſentiat, neceſſe eſt ferulę magis arctentur, potiſſimum quà fractura eſt, atque alibi pro rōne: ſi quidē ipſum uinculū laxū potius erat, quā adſtrictū. Pleniores aūt adhibendæ ferulę ſunt ab ea parte, qua fractura extat: non multo tamē: videndumq; eſt, ne è regione pollicis collocentur, ſed hinc: uel hinc: neque itē è regione minimi digiti, quà os in prima palmę parte excidit, ſed hinc vel hinc. Verū, ſi fractura oīno ferulas requirit, his locis breuiſſimę ſuperaccōmodandę, ſic, ut ad oſſa, quę in prima palmę parte extant, maxime pertineant: periculum .n. eſſet, ne vlcus fieret, & nerui nudarentur. Debemus aūt ferulas arctare tertio quoq; die paululū oīno, id ſpectantes, quòd eo nomine imponātur, vt vinculū tueātur, non vt adſtringāt. Quòd ſi optime perſpexeris oſſa ſub prioribus vinculis abunde fuiſſe directa, neq; locū prurigo aliqua infeſtat, neq; ulla exulcerationis ſuſpicio eſt, vltra vigeſimū diē finito alligatas ferulas manere: nā pleriſque ſummum triginta diebus brachij oſſa conferuent. H

Si

A Si tertius dies fractum os nobis daret, quale ferè ſeptimus exhibet, neceſſario ad ferulas veniremus: ſed quia (ut ipſe dixit) ſeptimo die πάνυ λεπτὸν, id eſt tenuiſſimum apparet, quo vocabulo ſignificauit gracilius fieri, quàm quum erat in priſtino ſtatu ſalubri, idcirco eodem die ferulas circumponit, tunc ſcilicet membrum diligentius componens, vtpotè quum oſſa laxiora ſint. eò autem ferulæ pertinent, quò & pannos ante diximus, nempe vt fractum os contineant. at, quum oſſa ob ſiccitatem naturalem nequeant carnis modo coaleſcere, callo circa fracturæ oras increſcente, quaſi quodam vinculo circundantur: hic autem creatur de eo quod ſuperat, ex ipſo fracti oſſis alimento. quòd ſi laborans vel non idoneo victu vtatur, vel plenus ſit, id, quod ſuperat, copioſius eſt, effuſumque faſcias totas veluti craſſo ſanguine madefacit. Quicquid igitur ex eo, dum effunditur circa fracturæ oras concreſcit, tempore ab oſſe, cui hæret, mutatur, & ſimile ipſi redditur, callusque nominatur. Ergo, ſi fracti oſſis oræ agitentur, dimoueanturque, prohibebitur, quo minus adſtrictum maneat, atque idcirco creari callus & agglutinare non poterit. quod enim gluten lignis efficit, quæ glutinantur, id callus præſtat oſſibus fractis. Iure igitur ſumma quiete opus eſt ad fracturas, quæ callo debent ſolidari: nam, ſi agitetur coactus callus, diſſoluitur, perinde ac gluten, quo ligna cohærent, & coactum lac. ſummam verò hanc quietem præbent faſciæ adſtri-
B ctæ, & quæ ſuperdata continent: porrò continent faſciarum multitudo, ac ferulæ. Quæ deinceps ſequuntur, omnia plana ſunt, his, qui animum adiungunt. præcipit enim, ut ſicubi vinculum laxetur, ferulæ tertio quoque die arctentur, non tamen reſoluatur tota iunctura, niſi homo ingenti prurigine uexetur, vel exulcerationis alicuius ſuſpicio ſit. prurit autem fractura initio magis, deinde minus, quoniam uinata pars exhauritur. excitatur enim prurigo à vaporibus, qui ab eo, quod ſupereſt, profuſi leuiter mordent. At, ubi acrius mordeant, prurigini iam dolor iungitur. Igitur, quando pars inanis eſt, nihil omnino tale ſuperat, vel certè minimum.

42 Nihil autem perpetuum eſt: multum enim & ætas ab ætate diſtat.

Non dixit ſimpliciter differre ætatem ab ætate, ſed adiecta coniunctione, indicat alias etiamnum cauſas eſſe, cur non omnes brachii fracturæ triginta diebus conſaneſcant, ſed quædam paucioribus. ſunt enim in cauſa, anni tempus, regio, natura ægrotantis, anni temperatio, ratio victus, & vinciendi modus. nam citius conferueſcunt, hoc eſt callo firmantur, & ob materiæ, ex qua callus oritur, quantitatem ac qualitatem moderatam, & ob robur uirium ipſam cogentium. diutius
C autem trahitur ex materiæ inopia. quod enim breuiori tempore ob materiæ copiam uires efficiunt, id longiori præſtant ob inopiam, & interdum etiam ob copiam immodicam. callus enim cõcreſcens abluitur humore, qui ab interiori parte fluit, ubi multus ſit, & continuetur. Porrò materia craſſa commode ſpiſſeſcit, & in callum vertitur: humor autem, ubi aquoſus fuerit, & habitu tenuis, ſpiſſando callo maxime eſt alienus. Vires quoque quum ualent, maturè ſuo munere funguntur: ſero, quum imbecillæ ſunt: nihil attinet dicere, quibus de cauſis callus diuerſo tempore fractis oſſibus circundatur. Hæc autem ipſa, quæ nunc dicuntur, ob cauſas prius poſitas mutantur. quoniam materia, & plus & minus abundat, & craſſior eſt ac tenuior ob temperamentum, tam vniuſcuiuſque naturale, quàm aduentitium ipſius fracturæ eo tempore, quo curatur, atque item ob victus rationem, qua homo vtitur, & ob modum quo deligatur, præter hæc ætatem, tempus anni, regionem: ex quibus omnibus validiores uires ſunt, aut infirmiores.

43 Vbi ſolueris, aqua calida perfundito, & rurſus alligato faſciis leuius quàm ante adſtrictis, paucioribus item quàm ante iniectis: inde tertio quoque die ſoluens, rurſus laxioribus faſciis & paucioribus deuincito.

D A primo die, vſque dum ad ferulas veniat, & faſciarum numerum auget, & arctius adſtringit: eas autem imponens ſeptimo die, membrum non ſoluit vſq; ad vigeſimum, ſtatuere quaſi firmã baſim volens calli producendi, quo circundato fracturam penitus immobilem non amplius tuetur. nutrire enim callum oportet, ubi latius radices egit. nutritur autem, quum materia in ipſum deriuatur: quam ſicuti ab initio auertimus ab affecta ſede ad alias corporis partes, ita nunc euocare debemus aqua calida perfuſa. quum & initio faſciis multis atque adſtrictis, quo minus ad vitiatũ locum conflueret, ex toto ipſam prohibuimus: nunc paulatim numero demimus, preſſumque laxamus, quum non expediat prohibere, ne confluat.

44 Quod ſi alligatis ferulis ſuſpicio ſit, ne oſſa recte concurrerint, vel aliud quidpiam hominem infeſtet; vbi dimidium temporis præterierit, vel paulo ante, ſoluere oportet, & rurſus deuincire.

Superiora dicta ſint, quum omnia recte procedant: namque, vbi ſit ſenſus aliquis doloris, uel exulcerationis ſuſpicio, aut vereamur, ne fractura male compoſita ſit, aut caſu aliquo interueniẽte membrum motum ſit, ſoluere vinculũ ante vigeſimum diem cogimur. id autem ipſum definiuit, ne quis exiſtimet perpetuum eſſe, quod ſupra imperauit, fracturam quamlibet vſque ad vi-

geſimum diem ſeruandam eſſe penitus immobilem. ſemper enim pugnare medicus debet aduerſus id, quod magis vrget, neque obligare ſe præceptis tanquàm legi, quam contemnere nephas ſit, quum omnia præter rationem eueniunt. E

45 *Quibus initio cutis non abrumpitur, neque os cute excedit, idonea eſt ratio victus propè quæuis: minus tamen cibi ſumant vſque ad decimum diem, præſertim, quum quieſcant.*

φαῦλον vocabulum ſolent veteres græci ferè omnes vſurpare, quum ſignificare volunt [ſimplex] aut [quoduis:] huic opponitur exquiſitum, quod Iones ἀκριβὲς appellant. Sicut igitur exquiſitam victus rationem ἀκριβέα vocat, ita, huic contrariam φαύλην: atque hac ratione nunc eam, quę propè quæuis ſit, ὑποφαύλην dicit, quæ media eſt inter quamuis ſimpliciter, & exquiſitam. Exquiſitam victus rationem imperat, quibus initio, præter oſſis fracturam, carnis quoque vulnus acceſſit, ac præcipuè, quum ex fracto oſſe aliquid cute excedit: ſimplicem, id eſt quamuis, illis, qui omnino periculo vacant: propè verò quamuis, mediamque, quibus os fractum eſt primis diebus, quorum terminum conſtituit decimum: nō quòd non interdum maturius, interdum ſeriùs, mutare victum liceat, ſed quòd plerunque ita accidat. Vtitur autem media victus ratione, propterea, quòd neque ita magnum periculum eſt, ſicut cum oſſa nudantur: neque ita res tuta, ſicut cum intacto oſſe caro ſimpliciter vulneratur. meritò igitur ijs, qui medij ſunt inter eos, qui periculo vacant, & eos, qui periclitantur, mediam victus rationem indicit: præſertim, quum vſque ad decimum diem, quibus brachium fractum eſt, ex toto quieſcant, quod Iones ἀτρεμέειν dicunt. Itaque par eſt exquiſitiori victu ſuſtinendos eſſe quieſcentes, quàm qui mouentur. at quum à decimo die plerique ſuſpenſo brachio inambulent, merito præcipit, vt in eum vſque diem medio victus genere vtantur, præſertim quum quieſcant. Quod [præſertim] vertimus. Hippocrates habet ἔτι, quod plerunque tempus notat: ſed adijcitur etiam ad aliquid comprobandū, vt, ſi dicamus, & ob alia, & ἔτι, hoc eſt, præſertim propter hæc credendum huic, faciendum hoc eſt: quomodo videtur nunc ab Hippocrate vſurpatum, ſic, vt oratio talis ſit. Mediocri victu vtendum vſque ad decimum diem, & alia de cauſa, & præſertim, quum homo interim ex toto conquieſcat. F

46 *Adhibeantq́; ex obſonijs mollibus, quæcunque modicè admodum deijcient aluum.* G

Priſanam videlicet, betam, aut maluam, atriplicem, ſiue blitum, vel cucurbitam, & piſces teneros.

47 *Sed à vino & carne ſibi temperent.*

Docuit ipſe exquiſiti victus rationem, & eius, qui quiuis eſt, & eius, qui propè quiuis, quā nunc præcipit vſque in decimum diem ſeruari. nam, cum æger carnem edit, & vinū potat, victus ſimplex eſt, & quiuis: ſed cum ſolo ptiſanæ cremore, & mulſa viuit, victus tenuis eſt, atque exquiſitus: inter vtrunque eſt ille, quem proximè indicauit, quum inquit [adhibeātque ex obſonijs mollibus quæcunque aluum modicè deijciunt].

48 *Tum paulatim ſe reficiant. Oratio hæc ut lex iuſta fertur de curatione fracturæ.*

Reficiantur dixit ἀνακομίζεσθαι, quo vocabulo nihil aliud ſignificat, quàm, vt cui comminutum os eſt, poſteà recreetur. ſcribit autem ἐκ προσαγωγῆς, hoc eſt paulatim, cui contrarium eſt repentè: damnat enim, quod ſubitò plurimum implet, aut demit, vel quid aliud præſtat. H

49 *Quare danda opera eſt, ut iuſta curatione adhibita res bene procedat: vbi autem non ſic procedit, ſcire licet aliquid curationis defuiſſe, aut ſuperaſſe.*

Iuſtam vocauit eam, quæ laboranti omne id præbet, quod ei conuenit, & nihil prætermittit, curationem verò, quàm χειρίζειν dixit, vel pro chirurgia, vel pro vniuerſa ſimpliciter rerum omnium admotione accipit. græci enim μεταχειρίζεσθαι dicunt, non ſolum, quæ manibus prehendūt, ſed quæcunque tractant.

50 *Illud prętereà animaduerterè in hoc ſimplici modo conuenit, quod medici non admodum attendunt: quanquàm, ſi non rectè fiat, corrumpere curam omnemq́; vinciendi rationem poteſt.*

Simplicem modū fracti oſſis, & prolapſi vocat, vbi non accedit vlcus: non nudatur os: neque quod perfringitur, in multas partes comminuitur, quod fracturæ genus recētiores à farina, ἀλφιτηδὸν appellant. ita, vt nullus ex propoſitis modis ſimplex ſit, ſed ille duntaxat, vbi fracturę nullus alius caſus adijcitur. ſic autem à ſe vſurpari vocabulū [ἁπλοῦν, id eſt ſimplex] apertè oſtendit paulò infrà

A infrà in hoc ipſo libro,ubi proprie eam rem agit.quòd ſi oſſa ſimplici fracturæ modo perfringan- Sect.3.t.7.241.b.
tur,peccatur, uideturque id peccatum leue:ſi quis tamen diligenrer ſimul omnia æſtimet,maxi-
mum momenrum habet,id enim,ſi committatur,priorem curam vniuerſam corrumpit.quid au-
tem hoc ſit,in ſequentibus oſtendet.Scribitur item aliter eadem oratio ſic [quanquam,ſi non re-
ctè fiat,corrumpi omnis cura,omniſque uinciendi ratio poteſt].ubi curam ipſam, quum aliquid
peccatur,damnare uidetur,ut quæ corrumpere poſſit, quæcunque ad laborantem particulam re-
ctè adhibita ſunt.

51 Quòd ſi utroque oſſe comminuto, uel eo quod ſubiectum eſt tantum, deligatum brachium mitella ſuſpendatur,eaq; plurima circa fracturam detur:partes vero hinc atque hinc ſuſpenſæ ſint:neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti.

Diligenter uoluit animaduertendum eſſe, qua ratione totum brachium ſuſpendatur, quum
homo iam ingreditur,& non amplius cubat, hoc eſt,à decimo die. ante ſiquidem plerunque cu-
bat brachio(quemadmodum ſupra oſtenſum eſt) ita figurato, ut manus paulò ſublimior habere-
tur:ſed,quum iam inambulat(ut fieri conſueuit, brachio ex ceruicibus ſuſpenſo) mitellam adhi-
B beri præcipit ſic latã,ut brachium uniuerſum ſuſtineat,totumque æqualiter amplectatur,neq; vl-
lã partem eius relinquat, quam nõ fulciat, quo fieret,ut brachii os a parte, cũ qua iungitur,deor-
ſum inclinaret,ac deprauaretur. nam priuſq; uitiaretur,rorum perpetuum erat: corrupta autem
eius unitate, ubi perruptum eſt, poteſt altera eius pars à ſubiecta mitella ſuſtineri, altera verò
pars,ut quæ non amplius cum illa continuetur,deorſum inclinata peruerti.Poteſt item ex eadem
parte,vbi non recte mitella ſubiiciatur, altera extremitas ab hac elata ſurſum ferri, altera deor-
ſum inclinata peruerti . Quatuor igitur modis mitella brachio male ſubiicietur,primo,ubi fra-
cturam ſolummodo ſuſtinet,partes aũt hinc atque hinc ſuſpenſæ manent:ſecundo,vbi extremæ
brachii partes & ſupra à cubito, & infra à manu, diligenter mitella fulciuntur, medium non ſu-
ſpenditur:tertiò,& quartò,ubi interdũ prior brachii pars, interdum poſterior, mitella excipitur.
Ex his quatuor modis binos duntaxat ſcripſit, qui maxime membrum peruertunt : reliquos bi-
nos præteriit,ut qui ex enarratis intelligi poſſint. eorum duorum,quos ſcripſit,alterum propoſi-
tis uerbis oſtendit,vbi cenſet in iis,quibus vtrunque brachii os fractum ſit, uel tantum id, quod
ſubiectũ eſt(cubitus proprie nuncupatur) intelligendum eſſe primum ex propoſitis modis . ſed
commune id eſt duobus modis, de quibus uerba faciet. proprium verò eſt vtriuſq;, prioris qui-
C dem,quem nunc indicat,ſubiecta brachio mitella anguſtiori:quam,ut totum membrum cõple-
ctatur,fracturã ſolummodo fulcire:alterius rurſus, vtrãque membri extremitatem ſuſtinere,fra-
ctura tantum non fulta. Deprauari autem inquit priori modo brachium in ſuperiorem partem
conuerſum: ſed in inferiorem altero modo,quem ſubdet proximis uerbis. priorem,qui ſurſum
verſus peruertit,nunc propoſuit. Nam, quum brachium,quà fractum eſt,à mitella ſuſtineatur,
partibus,quæ vtrinque ſunt, deorſum inclinatis, quum non ſit,cui firmiter innitantur, accidet,
ut quod à mitella excipitur, altius excitatum callo glutinetur:cum verò habitum,quo membrũ
callo ſolidetur,in poſterum perpetuò ſeruabit . Quare ſæpius neceſſarium eſt,quæ ſic peruerſa
ſunt à nobis de integro abrumpi,extento membro rurſus fracturam,qualis initio fuerat,redden-
tibus:quam ſuprà diximus nullo modo coaleſcere, ſed alligari à callo,qui circundatur. hunc igi-
tur extendendo diſſoluimus,rurſusque operam damus,ut callus increſcat fractura conuenienter
figurata. Videre autem licet in aliis animalibus comminuta oſſa non omnino coaleſcere,ut in
ſue,apro,boue,capra,oue,gallo, gallina. ſi quando inuenies (inuenies autem ſæpe,quemadmo-
dum & nos)fracturæ oras callo inter ſe glutinatas, ubi hoc tibi curæ ſit,callum deradens conſpi-
cies fracturæ oras ſe contingere,non tamen coaluiſſe, ſolidataſque eſſe eo modo,quo in vulne-
D ribus glutinata caro coaleſcit. At cur, vbi vtrunque brachii os comminutum ſit, & quod propriè
cubitus vocatur,& quod radius, accidat, ut membrum adeò peruertatur, ſi in ſuſpendendo ali-
quid peccetur:ſed minus,ſi alterum tantum,cubitus ſcilicet : at ſi radius per ſe,nihil omnino de-
prauetur:non magno negocio comperies,ſi eorum,quæ ipſe retulit,memineris. quia quod ſu-
biectum eſt(inquit) fundamenti vicem præſtat ei,quod abruptũ eſt, atq; ipſum deprauari non
patitur:ſed radius,ubi intactus ſit,cubitum quodammodo ſecum dirigit, ſi recte vinculum adhi-
beatur.tueri autem ipſum à deprauatione ex toto non valet, ubi aliquis error ſit in ſuſpenden-
do,quandoquidem cubitus ſubiectus nihil habet, quo fulciatur,præter vinculum ipſum.

52 Si uero oſsibus ſic fractis mitella manum duntaxat & articulum cubiti excipiat,reliquum verò brachium ſuſpenſum ſit,deprauatum inclinabitur deorſum.

Ex quatuor modis quos paulò ſupra declarauimus,ſecundũ hic tradit,qui primo contrarius eſt:ſi-
quidem in priori mitella ſolam fracturam ſuſtinebat:in hoc,quum cætera ſuſtineantur, ſola fractu-
ra ſine fulcro eſt.Quemadmodum igitur in priori ſuſpẽdendi ratione, ubi fractura,quum ſola à
mitella ſuſtineretur,ſublimior fuit, reliquæ verò partes vtrinque humiliores, iure dixit deprauari
ri brachium totum in ſuperiorem partem conuerſum : ita nunc,quum ea tantum membri pars,

qua fractura eſt, non ſuſtineatur, deprimetur, & deorſum verſus inclinabitur: quo fiet, vt brachiũ in eam partem curuetur, atque ea de cauſa, vbi callus circũdatus fuerit, peruerſum deorſum ſpectet. Expoſuimus igitur vniuerſam propoſitæ orationis ſententiam. legitur autem ſcripta duobus modis, ſi vocem ſpectemus maximè inter ſe contrarijs; re tamen, ſi animaduertuntur, inter ſe minimè diſcrepantibus. Itaque brachium ſuſpenſum nonnulli intelligunt, quod à mitella non excipitur, ſed ſolum in aerem ſuſpenditur, alij contra, omne id, quod à mitella ſuſtineatur, vt potè quùm in inferiora minimè inclinetur, neque fiat ob id humilius, quod ſuſpenſo contrariũ eſt. Meritò igitur ſcripturæ, verbis inter ſe pugnant, ſententia conueniunt. namque hæc vox μετέωρον, hoc eſt, ſuſpenſum, quum apud expoſitores contraria ſignificet, à quibuſdam eorum citra negationem ſcribitur [reliquum verò brachium ſuſpenſum] ab alijs negatione adiecta [reliquum verò brachium non ſuſpenſum] verba, vt illis videtur, accommodantibus ad vtramq; ſignificationem vocabuli μετεώρου, hoc eſt, ſuſpenſi. B

53 *Debet ergo brachium ſuſpendi per mitellam latam, mollemq́; , multum brachij tum prima palmæ parte æqualiter ſuſtinentem.*

Duas hic indicat ſuſpendendi rationes, quas prætereierat: eas inquam duas, quarum cõmune eſt extremam brachii partem ſuſtinere: proprium autem vtriuſque, uel eam, quæ à cubiti commiſſura, vel eam, quæ à manu tantum. Exequutus enim eam ſuſpendendi rationem, vbi mitella ſolummodo fracturam excipiebat, atque alteram, vbi vtramque extremitatem. deinde ſubijciẽs verba proximè poſita, in quibus præcipit, vt plurimum ex brachio, cum prima palmæ parte mitella æqualiter ſuſtineatur: reliquas duas ſuſpendendi rationes euidenter reprehendit, quum non habeant id, quod maximè requiri voluit. ſiquidem neutra primam palmæ partem, & plurimum ex brachio æqualiter fulcit, non tamen propriè eas hic expreſſit, præcipuè (ut dixi) ꝙ intelligi ex ſuperioribus poſſint: tum quòd leuem omnino noxam afferunt, vbi nihil in deligando peccetur. duæ enim ſuperiores ſuſpendendi rationes, ea de cauſa plurimum erant alienæ, ꝙ fractura contineretur contrario modo atque eius partes vtrinque, quum interdum ſola à mitella attolleretur nulla eius particula fulta, interdum ſola deorſum conuerteretur. F

GALENI IN HIPPOCRATEM G.

DE FRACTVRIS

COMMENTARIVS SECVNDVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI.

Curatio reliquarum Fracturarum ſimplicium, Luxationum, ac Dimotionum, quæ in brachio, ſumma manu, pede, tibia, calce, & femore, contingunt, exponitur.

De Hvmero.

1 *AT vbi humerus perfringatur.*

Teſtantur nonnulli ex ijs, qui librum hunc exponunt, Hippocratem, vt ſupra πῆχυν vocauit modo eam partem totam, quæ inter manum & cubiti articulum eſt, modo cubitum, qui è duobus oſſibus longior eſt, ita nunc humerum appellare βραχίονα, nempè id os, quod à cubiti articulo pertinet ad humeri caput. Alij non ipſa oſſa, ſed partes, quæ inter articulos ſunt, volunt ijs vocabulis nuncupari, ꝙ conſueuerimus ita loqui. Ille in capite plagam accepit, vel in malis, aut naſo, & vbi plaga cutem tantam violauit, & vbi altius aliquid læſit, puta muſculi membranam, neruum, arteriam, aut venam. quin, quum humerũ exulceratũ dicimus, oſtẽdimus humero id mali incidiſſe, quod vlcus vocat̃. At, quũ definitione vlceris caro cõtineatur, q̃uis nominatim nõ explicetur, vlceris tamẽ vocabulo notatur. carnis. n. diuiſionem appellamus vlcus, ſic, vt, cũ dicimus, Dioni, exẽpli cauſa, humerũ eſſe exulceratũ, carnem humeri ſignificemus. eadẽ ratione, quum fractũ humerũ dicimus, ſignificari volunt os huius partis eo vitio teneri, quod fractura nũcupatur. Sed controuerſia hæc de nominib. ac ſignificationibus nullo modo ad fracturæ curationẽ pertinet. neque. n. quidpiã officit, aut prodeſt. quæ verò in ſequẽtibus docet, qua rõne curare fractũ humerũ cõueniat, oſtẽdunt. cũcta aũt (vt mihi videt̃) plana ſunt, nõ ſecus, atq; alia, quæ ſupra de brachio tradidit. ea enim paucis admodum verbis exceptis, clara erant. Longiùs autem lapſi ſumus, quã cau- H

A ſam adiecerimus, cur ſingula præcipit: quæ res, & ſi expoſitionis fines excedat, fieri tamen (vt retuli) ab oĩbus expoſitoribus conſueuit, at, quum hæ rationes alibi paucis ab ipſo oſtendantur, neque nos hic eas tanquam auctores adiecimus, ſed ordinem mutauimus. Totus autem nunc propoſitus ſermo, ſi per ſe examinetur, conſidereturq;, perquam facilis eſt. adde q̃ ratio ſingulorum, quæ tractantur, fuit in ſermone de brachio explicata. ad communia enim præcepta, quæ ibi tradita ſunt, hæc quoque referuntur, primum de vniuerſo brachio figurando: tum de extendendo, de cõponendo: poſtremò de continendo, ac ſuſpendendo, quæ continendi ſpecies eſt. His itaque habitis, ſi quid ſe offeret, quod breue ſit & non planum, in ſequentibus aperiemus.

2 Si brachium extendatur, eoq́; ſic figurato intẽtio adhibeatur, humeri lacertus intẽtus alligabitur: atque, vbi, qui deligatus eſt, cubitum curuet, humeri lacertu habitum mutabit.

Propoſitæ orationi illud adiicere oportet, quod anteà dictum eſt, ſcilicet, ubi humeri lacertus ab iniecto uinculo aliter figuretur, futurũ eſſe, ut alias eius partes vehementer vinculum comprimat, aliis laxius ſit atque delabatur: cõpreſſæ item partes inflãmatione tentẽtur: ſed relaxatis vinculis mẽbrum peruertatur. Quare brachii habitus nullo modo variandus eſt, ſed perpetuo (ut ſupra demonſtratum eſt) à principio ad finẽ ſeruãdus. At cõtra, ſi ille habitus ſeruetur, in quo extenB tum membrum deuinctum eſt, uinculum quidem nullo loco arctius erit, aut laxius, ſed ipſe habitus, quũ vitiatus ſit (ut ſupra declarauimus) dolorem, atque idcirco inflammationem afferet.

A.l.4. f.5. t.3. c.9. fo. 429. b *3 Iuſtiſſima itaque intẽtio ad humerum ſic adhibetur. Lignum, quod cubitũ æquet, vel paulo breuius ſit, qualia ſunt ligonũ manubriola, habena ab vtraq; parte alligatũ ſuſpẽditur: homo autem ſublimiori alicui ſedi inſidet, brachiũ ſuper manubriolũ imponit, ſic, vt id in alam indatur ea moderatione, vt ille vix conſidere poſſit, nihilq́; propius ſit, quàm vt ſuſpendatur. Tũ aliquid aliud paretur, cui brachiũ inhæreat ſcorteo puluino ſuperdato uno, vel pluribus, ita, vt ad eã altitudinẽ perueniat, vt cubitus ad rectum angulum collocetur. Commodiſſimè autem lorum molle, latumq́;, ſeu lata habena circundatur, atque inde magni ponderis aliquid ſuſpenditur, quod extendere conuenienter poſſit: aut in vicem huius robuſtus aliquis in inferiorem partem cogit cubito cum humero ad rectum angulum figurato.*

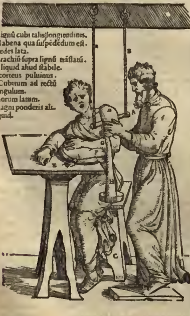

C

D

Oſtenſum eſt in libris de philoſophia, naturæ iuſtitiam in eo conſiſtere, ut quod unicuique conuenit, diſtribuat, non lege aliqua, ſed ſuopte nutu. quod iam ſupra quoque dictum eſt. dictum eſt inſuper, eum eſſe iuſtũ habitum, qui aptum ſitum uniuſcuiuſque particulæ membri tuetur, demonſtratum eſt etiam huiuſmodi habitum minimè omnium lædere. hic autem in brachio eſt, ubi cubitus cum humero ad rectum angulum collocetur. Toto itaque brachio ſic figurato præcipit hominem ſedere: iuxta ipſum verò à priori parte poni lignum tranſuerſum, quale ac quantum eſt ligonis manubriolum. ligones verò appellat σκαφία, quibus terram fodimus (græci σκάπτειν dicunt). his annumerantur etiam bipalia (Attici μινύας vocant.) Vult autem huiuſmodi lignum, quod iuxtà collocatur, immobile reddi, ſic, ut dum manus admouetur, nec ſurſum feratur, nec deorſum. quod continget, ſi ab utroque extremo habenis uinciatur: quæ ad aliquid ſublime religentur, ut lignum inde ſuſpendatur. Præcipit igitur, vt æger brachium antè ſuper ipſum imponat, hoc eſt, vt lignum tráſuerſum alæ ſubijciatur: tum is, cuius humerus fractus eſt, ſedeat ita ſublimis, ut parum abſit, quin ſuſpendatur. ſedere autem ægrum iubet, ut uires, dum manus adhibetur, ſufficiant, neque propterea quòd ſtet, conuellantur. neque in humiliori ſedili hominem collocat, ſed quàm maximè poteſt alto, quum ſedet, & ob ipſum medicum, ut rectus agere poſſit, neque plurimum cogatur deorſum inclinari: & ob ægrotantem ipſum, cui magis expediat ita ſedere. ſolent enim, quibus brachium exten-

ditur, præ dolore ducẽtem ſequi; atq; attolli, nec in eadem ſede penitus, qua collocati ſunt à prin E
cipio, permanere. quo fit, vt intentio remittatur. Hoc igitur cauẽs imperat, vt homo ſedeat, quã-
tum maximè poteſt ſublimis, & propè ſuſpendatur, ac, ſi paulum attollatur, ſtet. quod, vbi eue-
niat, neque ipſum ægrotantem, neque alios latebit, atque, vbi non lateat, paruo negocio rurſus;
vel ab aliis, vel per ſeipſum in priorem ſedem reſtituetur. quin, vbi homo ita ſedens ſtabit, paulu-
lum mutabitur: plurimum verò, vbi humilior fuerit collocatus. Quare ex ſeſſionis mutatione mi
nimum læduntur, qui ſublimiori inſident ſedili, plurimum, qui humiliori. Conſtat itaque tranſ-
uerſum lignum ab Hippocrate ea de cauſa ſub alam demitti, ne brachio ab inferiori parte inten-
to, æger ſequatur, atque intentionem ſoluat, quod nos ſine ligno ſoliti ſumus ſæpius facere per
laqueos alæ circundatos, quorum extrema verſus poſteriorem partem extendenda ſunt, non ſe-
cus etiam aliis laqueis circũligatis fractum os in diuerſa diducimus, vbi intentio, quæ per manus
adhibetur, imbecillior ſit, quàm oporteat. Verùm, ſi hanc credamus per ſe poſſe effectum præſtare;
vt in puerili corpore, non opus eſt amplius laqueis, & multo minus machinamentis habentibus
axes, ad quos extremos laqueos alligantes valentius in diuerſa contendamus: quo extendendi
m·do ad luxata potiſſimum vtimur. In ea autem extendendi ratione, quam nunc probat, præci
pit, vt brachium rei cuipiam hæreat, quam ipſe vocat ἐπίδεμα, hoc eſt, huiuſmodi quidpiam, cui
firmiter inſideat, ſcorteis puluinis ſubiectis: deinde ab imo humero iuxta cubiti articulum graue F
aliquod corpus ſuſpendatur, quæ pondera σταθμοὺς nuncupauit: hæc ſunt, quibus vti cõſueuimus,
ex ferro ære, aut plumbo confectis. præterea lorum molle, latum, vel habena valida imo hume-
ro circundetur, vnde pondera ſuſpendantur.

4 *Debet autem Medicus curare, ſtans altero pede ſuper quapiam ſublimiori collocato: componere au
tem os prominentioribus palmarum partibus: facile autem componitur ea enim extendendi ratio opti
ma eſt, ſi quis conuenienter ipſam adhibeat: poſt faſcias iniicere à fractura orſus: reliqua verò omnia,
ut antea iuſſus eſt, exequi, eadémq́ de homine requirere: tum ex iiſdem indiciis intelligere, moderata
necne ſint: ac tertio quoque die ſoluere, & rurſus deligare, arctiusq́ adſtringere.*

Sect. 1. t. 18. 71.203.c
Eligit hunc Chirurgici habitum tanquam firmiorem. idem in opere de officina medici præce
pit, cum inquit. "Stantem verò oportet pariter ambobus pedibus bene inſidere, ſed agere altero
inſiſtentem, at non eius partis, cuius manus agit.]

5 *Dein ſeptimo aut nono die ferulas alligare: quòd ſi vereatur, ne rectè oſſa concurrerint, interea ſol
uere, dirigensq́ rurſus deuincire.*

Quòd in ſuperioribus, quã de brachio, ſupplendũ eſſe exiſtimaui, idẽ nunc exiſtimo, ſcilicet,
quum oĩa cõmodè reſpondeant, eo tẽpore ferulas imponẽdas eſſe. Verũ, vbi de" brachio egit, ſe G A.l.4. f.51 t.3 c.9. fo. 489.b
ptima die ſimpliciter iuſſit ferulas circũdari: in ſermone verò de humero, coniunctionẽ, quã di-
ſiungentẽ appellamus, vſurpauit. ait. n. ſeptimo aut nono die ferula alligare eo quòd in humero ob
muſculorum, quibus continetur magnitudinem, quæ circa fracturam ſunt, diuturniori tempore
ex toto gracilia fiant, laxaque. vbi verò talia eſſent, oſtendimus opportunè tũc ad ferulas veniri.

6 *Humeri" os ferè quadraginta diebus conſeruet: quos ubi excesſerit, ſoluere oportet & pauciores fa- A. ibidem.
ſcias dare, leuiusq́ arctatas: ac diutius uti victu magis exquiſito, quàm ante: intuens autem manus tu
morem, & vires.*

Cõſeruere, quod κρατύνεσθαι dixit, intelligit, vbi fracti oſſis partes callo firmãtur, vt in ſuperiori-
bus ẽt, quã brachio. Quo aũt grandius eſt humeri os, eo longiori ꝑte per callum glutinatur. Re-
liqua omnia, ex iis, quæ dicta ſunt de brachio, plana ſunt. nulla igitur opus eſt explanatione.

7 *Illud etiam ignorare non oportet, quòd humerus natura ab exteriori parte gibbus eſt, & peruerti
facile ſolet, vbi male curetur. Quin & alia oſſa omnia, quę naturaliter aliqua parte gibba ſunt. vbi cõ-
minuta curantur, facile ab ea peruertuntur. Ergo, vbi tale quidpiam timetur, lata faſcia humerũ exci
piens in orbem circa pectus agatur: &, quum quieſcere humerum oporteat, pannus multiplex implici- H
tus inter cubitum & latus ſubiiciatur, vel quidpiam huius generis aliud. hac enim via os gibbum diri
getur. Eſt autem cauendum, ne nimis in interiorem partem conuertatur.*

Quæ in ſermone de humero vſq; ad finem ſcribuntur, omnia clara ſunt. namque ipſe cauſam
exponit, cur in exteriorem partem conuertatur, & quo pacto in contrariam coactum dirigi de-
beat, iuſſit autem, vt multiplex pannus inter latus & cubitum demitteretur, ne humerus attingat
latus, ſed in medio ſpatium ſit, quo compulſus habena ad pectus adducente minimè deprauetur,
quum natura in exteriorem partem ſpectans ad interiorem conuerſus dirigitur.

De Ossibus Pedis, et Manus.

8 *Pes hominis ex multis minutisq́ oſſibus conſtat, quemadmodum & manus.*

Similitudinem quandam habent inter ſe totius cruris & brachii partes: qualis enim eſt hu-
merus in brachio, tale eſt in crure femur: quale item in brachio eſt id, quod eſt inter cubitum
& manum

A & manum,tale in crure id,quod inter genu eſt & pedem:reliqua verò pars,ſcilicet manus, pedi reſpondet. Cæterum manus apud græcos proprium nomen nõ inuenit diſtinctũ à toto brachio, ſicut pes,qui nomen habet diſtinctum à toto crure.quare Hippocrates meritò pedem ſimpliciter,πόδα vocauit, ἄκρον vocabulo non adiecto:manum verò non vno verbo expreſſit,ſed χεῖρα dixit,quod brachium ſignificat. ἄκραν adijciens,quo extremum notatur. Sed ſatis dixi de vſu nominum,venio ad res.His,quæ ſuperius tractauit,proximus erat ſermo de manu. ipſe verò non tãtum agit de hac,ſed etiã de pede,ſermonemque de ipſo dilatat,q maiorem diligentiam requirat. Dicit ergo vtramque partem ex multis minutisq; oſſibus conſtare, nos aũt adiũgimus [& duris] quandoquidem medulla carent,caua minimum ſunt, & à lapillis paruis non abhorrent. Similẽ igitur eſt totum brachium toti cruri,atque itidem vnius extremum extremo alterius. qualis.n.in manu primæ palmæ pars eſt,tale eſt in pede id,qđ inter talos eſt & plantã: tũ qualis in manu palma,talis plãta in pede eſt:ſimilitudo aũt,q̃ inter digitos ẽſt,vel me tacẽte,clara eſt. præter hæc in pede ſunt oſſa iuxta calcẽ,atq; idcirco de pede plura verba facit,q̃ de manu,q̃ quidẽ pes hẽt,com

B munia quoq; ipſius manus primũ enarrat,deinde illa ſubdit,quæ ꝓpriè ad pedem pertinent. Primã igitur palmæ partẽ cõplent octo oſſa,palmã quatuor. at ſinguli digiti ternis oſſibus cõtinentur,vt in vniuerſum oſſa manus ſeptẽ ſint & viginti. ſed in pede quatuordecim ſunt oſſa digitorum: nã magnus digitus ex binis cõſtat,plãta ex quinis. Quocirca in vtraq; parte ſunt decem & nouem. Totidem in manu palmam & digitos explent,quum plãta vno oſſe palmã excedat,ac digiti manus,pedis digitos æquè vno oſſe exuperẽt. quocirca,ſi vtraq; pars ad vtrãq; cõferatur,idẽ erit oſſiũ numerus.Reſtãt in manu oſſa octo,quæ primam palmæ partẽ cõſtituunt:in pede aũt ea pars,quæ inter talos & plantã ſita eſt,cũ calce ac talo,quæ oĩa oſſibus octo cõtinẽtur. Calcis aũt os,oĩum,quæ in vtriuſq; extremitate ſunt, maximũ,ſuſtinet talũ & crus,ac propè corpus fert vniuerſum,vbi ſtamus:à priori aũt parte cõmittitur cũ oſſe,quod à cubi ſimilitudine κυβοειδὲς appellatur:perinde atq; tali caput,cũ eo oſſe,quod, quia ſcapham repræſentat, σκαφοειδὲς dicitur. cum vtroque horum iunguntur alia oſſa,quæ partem potiſſimum inter talos & plantam explent. Si quis aũt velit talum extremo cruri reddere,idem erit oſſium numerus in vtriuſq; mẽbri extremitate,ita,vt docendi modo,non natura ipſa rerum inter ſe diſcrepent,qui vigintiſeptem,& qui vi-

C ginti ſex,oſſa pedis eſſe affirmant.erunt enim vigintiſeptem, vbi talus non annumeretur cruris oſſibus,ſed ſine hoc vigintiſex.Rectè igitur ſcribit [pes hominis ex multis minutiſq; oſſibus conſtat,quemadmodum & manus].agit enim cum ijs,qui prima elementa didicerunt, & incidendis corporibus operam dederunt,in memoriam reuocans,quæ perceperunt ad hunc locum facientia.quum non ſolum ſcire conueniat propoſitarum partium vtramque ex multis duris, minutiſque oſſibus conſtare,ſed meminiſſe etiam habitus & magnitudinis ſingulorum & qua ratione cũ proximis connectantur; quod θέσιν,id eſt poſitionem vocant, vt,vbi aliquod ex oſſibus,quæ his partibus ſita ſunt,ſuo loco mouetur,prompte reſtituamus.

9 *Oſſa hæc ferè non rumpuntur,niſi acuta vel graui quapiam re carnoſæ partes vulnerentur. De vulneratis autem dicemus,vbi vlcerum curationem perſequemur.*

Carnoſas partes χρῶτα nuncupauit,quo vocabulo vocant Iones, quidquid in noſtro corpore carnoſum eſt. cuius generis præcipuè ſunt,cutis,& muſculi,tum viſcera. oſſa verò cartilaginem & ligamenta χρωτὸς vocabulo non ſignificant. Ad hoc etiam exemplum videtur vſurpari ab Ho-

D mero,quum cutem χρῶτα vocat his verſibus:

Αἰεὶ τῷ γ' ἔσται χρὼς ἔμπεδος, ἢ καὶ ἀρείων. Et iterum,
Ὡς ἂν μὴ κλαίουσα κατὰ χρόα καλὸν ἰάπτῃς.

11 Propoſitarum igitur partium oſſa ait ferè non perfringi ſine vlcere. Illud enim [niſi carnoſæ partes vulnerentur] idem ſibi vult, quod ſine vlcere]. nihil autem intereſt,quod ad hunc locũ attinet,vlcusne an vulnus nominet. atqui carnoſa pars extremis mẽbris minima eſt,plurima autẽ in humero & femore.Ea igitur tota facilè læditur,vbi externũ aliquid ſuper manum vel pedem incidat,qđ frangere aliqd poſſit ex ipſorum oſſibus. Abrumpitur aũt os quatuor de cauſis maximè generalibus. ſuper ipſum.n.vehementi impetu incidit aut aliquid cõterẽdi vim habẽs,quod planè neceſſe eſt natura durum eſſe,& mole nõ exiguũ:aut aliqd,quod non tm̃ cutem, & quæ inter cutem ſunt & oſſa,ſed hæc quoq; ſecare poſſit, quẽ morbum Hippocrates in libro de vulneribus capitis ἕδραν appellat: nonnulli ẽt ob ſaltum ex altiori loco fregerunt tibiæ vel femoris os, q ſicciora his eſſent,& nõ ita denſa: videmus itẽ in palæſtra comminui os κατὰ [illegible] hoc eſt, vbi tibia vna cum ſura perfringitur,& præter fracturã,vulnus quoq; magnum accedit, atq; oſſa nudãtur,quod fracturæ genus accidit, cum luctãtis membrum cruri ipſi tranſuerſum ſubijcitur, atque vtrunque eius extremũ,tam quod à genu,q̃ quod à pede eſt,deorſum verſus cogitur. Euenit huiuſmodi tale lignis,quæ nos de induſtria rumpimus. impoſita enim ſuper vtrunque femur obliqua,& manibus ab vtroque extremo in inferiorem partem coacta effringi media uidemus.

Quemadmodum

Queadmodum igitur neq; magnum lignũ; E
neque validum,ſed parum & infirmum,hac ra
tione frangitur,ita,cum os infirmũ natura fue-
rit,medium ſub propoſitis palæſtræ generibus
perrumpitur. At oſſa, quibus extrema mẽbra
cõtinentur,ſub huiuſmodi palæſtræ generibus
ſiue ex ſuperiori loco ſaltantes deorſum feran-
tur,& in terram incidant,ſive pes vehementer
cõuellatur,non facile rumpuntur.his enim icti
bus franguntur ligamẽta oſſium magis, q̃ ipſa
oſſa.cuius cauſa eſt,eorum non tam exiguitas,
q̃ durities.ſed neque externa,quum magna vi
ſuper incidunt,poſſunt hæc oſſa facile perfrin-
gere,niſi duriora illis ſint,& grandia.at quod tale eſt,neque carnem inuiolatam relinquit, quem-
admodum nec ictus ab acuta re:nam & hic priuſquam attingat oſſa, quæ ipſis ſuperniecta ſunt
diſcutit.quare merito dixit oſſa hæc fere non abrumpi ſine vlcere.Sed qm̃ in ſequentibus ſeorſum F
de fracturis aget,quibus carnis quoque vulnus accedit,hæc ad eum huius libri locum reſeruauit.

*10 Siquis erũpat ex digitorũ articulis,vel aliud quidpiã ex ijs oſſibus,quibus continetur pars pedis,
quę inter talos & plantam eſt,compellere ſingula in ſuam ſedem oportet,quemadmodum in manu.*

Quod ait [quemadmodum in manu] accipiendum eſt,nõ quaſi aliquid prefatus ſit de oſſibus
quæ in manu ſita ſunt,ſed quaſi ita ſcripſerit,ſingula oſſa pedis in ſuã ſedẽ cõpellenda ſunt:id, qđ
etiã fieri dẽt in manu.Cõpellere autẽ Hippocrates dixit ἀναγκάζειν,vel,vt alia exẽpla habent,κατα-
ναγκάζειν,quod idẽ ſibi vult,ac ſi dicat,os ſuo loco motũ reſtituere.mouetur aũt,vbi ligamẽta,per
quæ cũ proximis annectitur,abrũpuntur.non tñ abrũpuntur oĩa ligamenta, quæ prolapſum os
in orbem comprehendunt,rarò.n.id ex toto accidit.in quo caſu os,quod ita læditur,ſuam ſedem
relinquens ad cutem prorumpit,præſertim quibus ea laxior eſt,ita,vt oſſi,ꝙ prolabitur, parũ re-
nitatur.ea verò de cauſa fere nõ ſolet os,ꝙ mouetur,in inferiorẽ partẽ pedis excidere,q.a cutis, q̃
pedi ſubiecta eſt (ἴχνος græce dicit̃) craſſa eſt & dura.adde,ꝙ,quæ pedẽ feriũt,plerunq; a ſuperiori
parte ſũ ꝑ ipſum cadũt.Ergo hac vna via os,ꝙ ſuo loco mouetur inferiorẽ partẽ excidet,ſ.quũ ex
ſuperiori loco quis ſaltauerit ſuper rẽ aliquã,q̃ eminẽtias habeat admodũ aſperas acutasve.Quæ-
cunq; igitur vndiq; prorſus reſoluta ſunt,vbi ſua ſede mota in ſuperiorẽ vel inferiorẽ pedis regio G
nẽ veniunt,ægre reconduntur:ſiquando aũt (quod raro accidit) recõdantur,ſemper magno ne
gocio in ſua ſede ſeruantur.nanque,vbi os rurſus vehementer moueatur,nihil erit, quod ipſum
cõtineat,vtpote ſolutum ligamentis,quibus alligabatur:quæ ſi nõ fuerit ex toto abrupta,ſed ali-
qua ex parte integra,ſicut euenit,quibus procidere ſolet,diſtendentes totum pedem vrgebimus.

*11 Tum cerato mederi pannis,faſcijsq́; non ſecus atque vbi frangitur,excepto quod omittendæ ferulæ
ſunt:eodemque modo adſtringere,ac tertio quoque die alligare.Is autem,qui deuincitur,ſimiliter atq;
in fracturis,adſtringi ſe reſpondeat,vel laxari.*

Qualem curationem ad fracturas tradidit,talem nunc ad oſſa,quæ extremis membris mouen
tur,præcipit adhiberi.Primo,ſiquidem extendere conuenit,ad hoc,vt oſſa,quæ prolapſa ſunt, in
ſuam ſedem compellantur.tum,vbi repoſita fuerint,deuincire, conſilio ad idem directo:propoſi
tum enim eſt membrum ab inflammatione tueri,& ſub linteis adſtringere,continereque os, qđ
reſtitutum eſt.In ſuperioribus autem oſtenſum eſt hæc nullo modo recte fieri poſſe,niſi ſanguis,
qui in affecta ſede ſubſiſtit,ad ſummum atque imum membrum depellatur:prohibeaturque,quo
minus alter concurrat.Hæc itaque,ſi in memoria habeamus,ſpectantes,vniuerſam vinciendi ra-
tionem fracturis idoneam inueniemus,quam hic vtendam dixit,niſi quod ferulæ non debent cir H
cumdari,quandoquidem loci natura eas non patiatur.nam partes quibus ferulæ iniiciendæ ſunt,
æque planæ eſſe debent,euiuſmodi non eſt ea pars pedis,quæ inter talos & plantam ſita eſt.

*12 Omnia hęc viginti diebus perfecte ad ſanitatem perducuntur,niſi,quæ cum cruris oſſibus iungun
tur,vel ex eius regione ſita ſunt.Interim vero iacere conuenit,non tamen id ſuſtinẽt,qui morbum par-
ui faciunt,ſed ingrediuntur priuſquam conualeſcant:eoq́; fit,vt plerique non bene ſanentur, ſed ſubin
de languoris ſenſu aliquo tenentur,atque id quidem non iniuria.Ferunt enim pedes onus corporis to-
tius.Vbi ergo non dum conualuerunt,ſi inambulant,articuli,qui moti ſunt,male confirmantur, atque
hac de cauſa ſubindè oſſa dolent,quæ cruri iunguntur.Porro quæ cruris oſſibus iunguntur,cæteris ma-
iora ſunt,& cum mouentur,longiori tempore confirmantur,ſed medendi ratio eadem eſt.*

Cruris oſſa intelligit tam ſuram,q̃ tibiam.volens aũt ſignificare è regione,κατ' ἴξιν dixit,quam
loquutionem ſæplus variiſque in locis vſurpauit. ſed & paulo inferius eadem ter ex ordine vti-
tur,de crure pertractans,quũ ait,* Femoris enim caput ſuperius corpus fert.id aũt ab interiori cru Sect. 2. t. 65.
ris parte ſitum eſt,at non ab exteriori,ſed e regione tibiæ, tum quia pars altera corporis e regio- a 40. a

A ne huc propius accedit, q̃ ad exterius os. adde ꝙ os interius plenius eſt, q̃ exterius, non ſecus atque in brachio, vbi os, quod è regione minimum digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.

13 Plurimis autem faſcijs, plurimisq́; pannis vtendum eſt.

Vt oſſa, quæ repoſita ſunt, ſuo loco maneant, ſolent tum faſciæ, tum panni circundari, præſertimque, cum loci inæqualitas alligari ferulas non ſinit.

14 Ferè autem hinc atque hinc vincire conuenit, adſtringereq́; , ſicut cætera omnia, ea parte potiſſimum, qua os prolapſum eſt, primumq́; ibi faſcias circumagere.

In prioribus imperauit, vbi fractum os in aliquam partem conuertatur, ſi ad dextram incli-net, vt ad ſiniſtram adducatur: ſi ad hanc ſpectat, vrgeatur ad dextram. At vbi alligare pedẽ oportet, in neutram partem debet vinculum inclinari, quùm oſſa, quæ ſua ſede excidunt, non ad latera, ſed ad ſuperiorem vel inferiorem partem conuertantur.

B *15 Quotieſcunque vinculum ſoluitur, multa aqua calida fouendum. In omnibus autẽ, qui iuxta articulos ſunt, affectibus liberaliter calida aqua perfundenda eſt. Quod ad laxandum uel adſtringendũ pertinet, iiſdem temporibus eadem indicia ſe oſtendunt, quæ in ſuperioribus: reſoluere item, & rurſus deligare ſimiliter expedit. Hi autem quadraginta diebus ex toto conualeſcunt, præſertim, ſi iacere ſuſtinent: ſin minus, in eadem mala incidunt, quæ ſuperius poſita ſunt, atque etiamnum grauiora.*

Quùm leniendus dolor eſt, & corpora, quæ adſtricta ſunt, laxanda, tunc præcipit, vt multa calida aqua perfundatur. id potiſſimum accidit in affectibus articulorũ, quum hæ partes oſſibus magis & neruis contineantur. Cõprimuntur igitur cum inflammatione, & magis dolorem ſentiũt, ꝙ magis neruoſæ ſint. Appellauit autem affectus [illegible], quoniam affici [illegible] dicit.

De Calce.

A.l.4.f.5. t.3.2. 18.f. 490.b *16 Quicunque ex ſuperiori loco ſaltantes, calci vehementer inſiſtunt, his oſſa diducuntur: venæ ſãguinem effundunt: carne circa os attrita: tumor magnus oritur, & dolor. Hoc enim os exiguum non eſt,*
C *extatq́; è regione ſub tibia.*

Ἐκχυμοῦσθαι dixit venas, ſignificare volens effundere ſuccũ, quem continent, nempe ſanguinẽ, quod fit, quùm colliditur earum tunica. corpora enim, quæ colliduntur, naturalem vnitatẽ amittunt, quum pluribus exiguisq; partibus diuellantur, quibus ſanguis ſuffunditur. Hunc igitur effuſum ſanguinem recipiunt loca, quæ venam cingunt: quibus non ſeruatur, qualis recipitur, tẽpore ſiquidem nigreſcit, perinde atque vbi extra corpus effuſus diu manet: concreſcit inſuper: quam rem græci θρόμβωσιν appellant. hinc factum eſt, vt ſanguis propterea, ꝙ cõcreſcat, θρόμβος iam, & dicatur, & ſit, prius autem nigreſcit, deinde redditur admodum putris. Atqui non poſſunt grauiſſima hæc accidere ſanguini, qui a venis in corpore funditur. namque, vbi natura vincit, hunc nõ ſecus mutat, atque alium, qui inflammatione ſuppurante continetur, vertitque in pus. Ad hoc autem, vt partium natura ſanguinem ſuperet, duo obſeruanda ſunt, alterum, ne inflammatio corpori ſuperueniat, id qua ratione fiat, ſupra habuimus: alterum, vt ſanguis, qui effuſus eſt, repellatur. In hæc itaque incumbens Hippocrates, omnia, quæ ſubijciuntur, præcepta ſigillatim tradit. Diducuntur (inquit) oſſa his, qui ita ſaltant, abruptis nimirum ligamentis, quibus ipſa nectebantur, ſicut paulo ſupra de ea parte, quæ inter talos & plantam eſt, dicebamus. Iungitur autem
D cum calce à ſuperiori parte talus: à priori id os, quod à cubi ſimilitudine græcè κυβοειδὴς vocatur: ſicuti cum talo à priori parte id oſſis committitur, quod à ſcaphæ ſimilitudine σκαφοειδὴς græcè nominatur: cum vtroque autem horum, ſcilicet cum eo quod cubum, & cum eo quod ſcapham refert, quatuor oſſa, quæ inter talos & plantam ſunt, committuntur, omnia autem hæc oſſa tã manus, quam pedis, in commentario de oſſibus expoſita ſunt.

17 Coniungitur item venis & neruis grandioribus, poſteriorq́; chorda huic oſſi innectitur. Hos igitur curare oportet cerato, pannis, faſcijsq́; : ad hæc calidam aquam largè infundere, faſciarumq́; numerum augere, tum alijs vti optimis præſidijs ac maximè lenibus.

Coniungitur, inquit, os calcis neruis quos nominat ἐπικαίρους, id eſt grandiores, cum venis nõ paruis. Innectitur item huic oſſi poſterior chorda, quæ diducitur à muſculis, qui ſiti ſunt in parte cruris, quæ carnoſa à poſteriori parte prominet. De his autem abundè diximus, tam in eo libro, qui de corporum, quàm in eo, qui de muſculorum incidẽdorum ratione eſt. ea autem tenere ad vnguem debet, qui aſſequi vult, quæ nunc ab Hippocrate traduntur.

18 Quòd ſi cutis, quæ calcem tegit, naturaliter tenera eſt, relinquenda eſt, quomodo ſe habet: ſin dura & craſſa, qualis in quibuſdam conſpicitur, æqualiter ſuccidenda eſt, atque extenuanda, non tamen vulneranda.

Propoſitis vitijs circa calcem atq; adiunctas partes periculum eſt, ne ingens dolor atq; inflam

matio

matio non modica ſuperueniat.huiuſmodi.n.partes oſſibus continẽtur non quibuslibet ſed val E de minutis inter ſe commiſſis,ita,vt vel leuis inflammatio magnum dolorem poſſit comprimen do excitare.chordæ verò quã calci a poſteriore parte innectitur,cum grandior ſit,vbi inflãmatur periculum erit,ne neruorũ diſtentio ſuperueniat.quin & cum hac parte iunguntur multi nerui,q̃ oſſa contingunt,quod in libro de incidendis neruis oſtendimus.Reliqua igitur vniuerſa curatio diligẽtem animaduerſionem requirit,& quod ad victum tenuem pertinet,& quod ad modũ calidę aquæ perfundẽdæ.ſed cutis,quæ pedi ſubiecta eſt (ἴχνος græce dicitur) incidenda eſt magna cũ moderatione.vbi dura eſt,altitudo plagæ debet duritiei altitudinem æquare.occalleſcit.n.quibuſdam,ita,vt ne paululum quidem ſanguinis fundat,niſi ſcalpellus alte admodum demittatur. Illa igitur ſecanda eſt,quæ ſanguinẽ non fundit:quæ verò ſtatim cruentatur,relinquenda eſt,nam,ſi ſecetur,dolet. At neque in illa,quæ dura eſt,quouis modo,ſed æqualiter,incidere conuenit id,q̃ ex ipſa cute durum eſt.ſpectare aũt tria debet qui æqualiter incidit, primò longitudinem ſectionis,deinde altitudinem,tertio interuallũ.ſectiones aũt æque lõgæ atque altæ ſint,oportet, & æq; inter ſe diſtantes,vt vniuerſa cutis,quæ pedi ſubiecta ſine tormento,inflãmationis tempore ſimiliter diſtendatur.Conſtat aũt omnem inflammationem diſtendere,quodq; diſtenditur dolere, atque idcirco inflammationẽ augeri,& neruorum diſtentionẽ excitari. Quemadmodum igitur liberalis aquæ calidæ perfuſio,cui oleum copioſe ſit adiectum,ſaluberrima eſt,ita & ſecandam cutem duxit ſcalpello catenus alte demiſſo, vt hæc minime cruentetur. Vtiliter autem excogitauit F huiuſmodi ſectionem,quando quidem in aliis partibus,vbi vehementer inflammantur,cogimur cutem ſcalpello exaſperare,partim educentes aliquid eius ſanguinis,qui in inflammatione ſuperat:partim expirationem efficientes:partim laxantes,quæ ſub inflammatione diſtendebantur. At in pede inflammatione nondum orta,feſtinabimus ad cutem incidendam,eo quod duriſſima ſit: vbi vero talis eſt,nequit ſub inflammatione amplius extendi.quamobrem dolebit hæc , & vehementiſſime premet intentione quadã proximas partes,præcipueque latam chordam,quæ illi iũcta eſt,cuiusq; initiũ eſt ex fine vnius ex muſculis ſitis in poſteriori parte cruris,quæ carnoſa prominet.Igitur,vbi hæc dolore atq; inflãmatione tenetur,periculũ eſt,ne totus muſculus eadẽ ſentiat.id ſi accidat,neruorũ diſtentionẽ ſequi veriſimile eſt.Ob hæc itaq; oĩa cutẽ,q̃ ſub pede eſt,ſecare,vt dictũ eſt,cõuenit:deinceps,vt retulit,extenuare,hoc eſt,tenuẽ reddere.id aũt fiet, ſi molliatur ipſius durities, & multitudo exhauriatur. Ad hæc ambo valet oleũ,& aqua calida, ſi copioſe infundatur, a perfuſione verò,priusq̃ vinculum detur,olei,qđ nullã adſtringẽdi vim hẽat,inũctio.

19 Hæc bene allegare non cuiuſuis eſt.Nam ſi quis vinciat eo modo,quo cætera circa talos vinciũtur, faſcia modo ad pedem lata,modo ad ipſam chordam,circumacta faſcia compreſſio,calcem , qua ictus fuit,expellit. G

Dictionẽ benè [ἀγαθῶς] dixit pro καλῶς.i. pulcre ſæpe.n.ab aliis veteribus ita vſurpatur.præcipit autẽ vt vitia,quæ circa calcem ſunt,vinciantur ea ratione,qua fracturæ,eos reprehendens, q̃ eo modo deligant,quo deligare ſæpius conſueuimus,vt medicamenta,ſeu cataplaſmata,ſeu quædam ex perfuſione,madentia,ea parte teneantur. Vinciendi modus,quem damnat,ſic ſe habet.

A Initium faſciæ.
B Decuſſatio ad literæ x figuram.
C Circumuolutio iuxta malleolum

A Initium faſciæ.
B Orbicularis circũuolutio circa plãtã.
C Decuſſatio ad literæ x figuram.
D Circumuolutio iuxta malleolum.

Faſcia ab altera parte talorum orſa,obliqua fertur à priori parte extremi cruris , qua talus extat , quem ἀστράγαλον vocant: inde tranſuerſa ſub pede demittitur:eoque circundato vſque ad cõtrariam partem obliqua rurſus infernè ſurſum procedit ad priorem partem tali,eique iniicitur, quemadmodũ ante.At ubi ita circumeat,neceſſe eſt in priori parte pedis ſibi occurrat,& X,literã repræſentet: inde in orbem circa talos data eo redeat,vnde incepit:ſic autẽ iterum circumagitur,ita, vt eodẽ reuertatur:tertioque ſimiliter voluta rurſus ad ſuũ initiũ redit,atque inde rurſus circa talos porrigitur. Verum alii,vbi tranſuerſam ſub pede faſciam dederunt,nõ protinus obliquam ſurſum attrahũt ad talos,ſed ante per ſuperiorem partem pedis in orbem ipſam adducũt:quemadmodum alii in orbem circa talos,ſic,vt obliqui circuitus ab ijs, qui in orbem ſunt,comprehendantur . Hæ quidem vinciẽdi rationes vſitatę ſunt,vbi muſculi ſunt,ſed ad propoſita vitia minime accommodãtur,quod ante faſcias nihil ibi imponatur, quod illis continendum ſit:neq; calx vitio vacet,ſicut in eo caſu, H

qui

A qui illas requirit, ſed primò læſus ſit. quare propoſita vinciendi ratio, quum ad calcem ſanguinē exprimat, ipſum expellit. at contrarium fieri debet, ſanguis enim à calce ad partes, quæ iuxta ſunt, per vinculum expellendus eſt: quam rem ea duntaxat vinciendi ratio præſtat, quæ ad fracturas pertinet, quam ſupra demonſtrauit. Eadem igitur nunc vtitur.

20 *Atque hoc pacto periculum eſt, ne os calcis corrumpatur.*

Corrumpatur dixit σφακελίσῃ, nam quùm pars ex toto corrumpitur, veteres dicere id vitium ſolent σφάκελον, quod vbi carnoſis partibus accidit, alijs nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnem, quæ putreſcit, σαπρὰν, μυδῶσαν, σηπομένην. atque alijs etiam num vocabulis. At vbi os ex toto corrumpitur, σφάκελον vſurpat: quod uitium oſſibus accidit, vbi à ſuperiecta carne perniciosa ſanies proſluit, quæ hæc ipſa irrigando corrumpit.

21 *Quod vbi corrumpitur, morbus annum durat.*

B Apertius dixiſſet totam ætatem hominis. Habet autem ipſius oratio hanc mentem. ſi quando calx corrumpatur caſus curationem non recipit, quodque ex eo ſequitur malum, totam ætatem hominis durat.

22 *Nam alioquin, vbi calx hoc modo non corrumpitur, ſed quòd nigreſcat, quia dum homo iacet, negligenter habitus ſit: vel quia crus iam diu graue vulnus acceperat; quod calx etiam ſenſit: vel vitiati femoris, aut alterius affectus cauſa, diu iacuerit: diuturna tamen res eſt, & moleſta. Tum ſubinde recrudeſcit, niſi ſumma diligentia, & longa quiete attendatur. Quare quæcunque hoc modo corrumpūtur, præter aliam noxam, corpori ſummum quoque periculum afferunt.*

Calcis os (inquit) non modo ex propoſitis affectibus uitiari ſolet, ſed ex eo, quòd calx diu iacuerit (quam rem ὑπτιασμὸν dixit) nigreſcit ſæpe, quando negligenter fuerit collocatus. id autem euenit, ubi ſuper quapiam re dura continetur, neque ſubinde attollitur: ſed ijs, quæ ſubiecta ſunt, continenter calefit, premiturque. Quocirca attollendus eſt, mutādusque orbiculus ex lana molli, quem nonnulli ex græcis τύλην dicunt, eius autem cauum reſpondere debet magnitudini cal-
C cis. quo orbiculo ita calx fulcitur, ut imum eius attollatur, ne comprimatur, ne incaleſcat, ne expirare prohibeatur.

23 *Sequuntur enim febres acutæ admodum, continentesque, cum tremore, ſingultu, mentis alienatione, quæ paucis diebus hominem præcipitant.*

Hæc fieri inquit, ubi calx corrumpitur, non ea de cauſa, quia os alienatur: ipſum enim, ſi per ſe circumſcribatur, nullam ſuperiorum partium afficit: ſed quia ad partes, quæ ipſum cingunt, ipſique alligantur, eius uitium pertinet, idcirco ſuperiores quoque corporis partes læduntur. Chorda igitur, quæ calci innectitur, ubi inflammatione teneatur, muſculos quidem poſterioris partis cruris, quæ carnoſa prominet, propter conſortium afficiet, quùm ab ipſis oriatur, quibus muſculis affectis, nerui, qui per eos diſtribuuntur, promptè lædentur, quemadmodum, & arteriæ, per quas cor noxam ſentit, ſicut per neruos cerebrum. Sed quoniam cor innati caloris fons eſt: cerebrum uerò per ſe rationis domicilium habet, & per muſculos partes mouet motu, quem uoluntarium dicunt: conſequens eſt, ut propter cor febris oriatur: mentis alienatio, propter cerebrum: tremor, neruorumque diſtentio, propter muſculos: ſingultus, propter ſtomachum, qui
D plurimum neruoſus eſt.

24 *His accedunt, venarum ſanguinem fundentium liuor, nauſea, gangræna. Cauſa compreſſio eſt. Poſſunt hæc alioquin incidere etiam ſi nihil corrumpatur. Hactenus de ijs, quæ ſuperueniēt, vbi ictus vehemens admodum fuerit. Pleraque tamen leniter colliduntur, neque ita magnum ſtudium & diligentiam exigunt, ſed curari nihilo minus rectè debent. Quòd ſi caſus videatur aſperior, fulcire oportet aliaque efficere, quæ propoſui.*

Sanguinem fundentes intellexit uenas grandiores, quandoquidem his diuiſis ſanguis effunditur: quod exiguis uenis non accidit, parum enim ab his ſanguinis profluit, celeriterque citra noxam in oris plagæ concreſcit. Nauſeæ nomen duxit à nauſeantibus, atque ea de cauſa uomentibus, quam appellauit ναυσιώδεα. cum Iones ναυτίαν, ideſt nauſeam, ſic appellent. ac ferè, quod antè dixit χυμώσεις, uocat nunc ναυσιώδεας ubi uenæ ſanguinem expuunt, & quaſi uomunt: oppreſſæ tum ſua imbecillitate, quam inflammatio attulit: tum multo uitioſoque ſanguine, quam conſtat ſub huiuſmodi affectibus uitiari. Gangrænam uocauit, quum uenæ ex ingenti inflammatione emoriuntur. Quorum omnium cauſam eſſe affirmat alienam uinciendi rationem, quæ duplex caput habet, unum, quòd calcem non comprehendit, ſed nudum relinquit: alterum, quòd partes, quas complectitur, arctius adſtringit. Diligentiam expreſſit uocabulo μελέτης: ſic enim ab Ionibus appellari ſolet, & ab ipſo ſæpius nominatur.

Faſciamque

matio non modica ſuperueniat.huiuſmodi.n.partes oſſibus continẽtur non quibuslibet ſed val E de minutis inter ſe commiſſis,ita,vt vel leuis inflammatio magnum dolorem poſſit comprimen do excitare.chordæ verò quà calci a poſteriore parte innectitur,cum grandior ſit,vbi inflãmatur periculum erit,ne neruorũ diſtentio ſuperueniat.quin & cum hac parte iunguntur multi nerui,q ossa contingunt,quod in libro de incidendis neruis oſtendimus.Reliqua igitur vniuerſa curatio diligẽtem animaduerſionem requirit,& quod ad victum tenuem pertinet,& quod ad modũ cali dę aquæ perfundẽdæ.ſed cutis,quæ pedi ſubiecta eſt (ἧλον græce dicitur) incidenda eſt magna cũ moderatione.vbi dura eſt,altitudo plagæ debet duritiei altitudinem æquare.occaleſcit.n.quibuſdam,ita,vt ne paululum quidem ſanguinis fundat,niſi ſcalpellus alte admodum demittatur. Illa igitur ſecanda eſt,quæ ſanguinẽ non fundit:quæ verò ſtatim cruentatur,relinquenda eſt,nam, ſi ſecetur,dolet. At neque in illa,quæ dura eſt,quouis modo,ſed æqualiter,incidere conuenit id, ꝙ ex ipſa cute durum eſt.ſpectare aũt tria debet qui æqualiter incidit, primò longitudinem ſectionis,deinde altitudinem,tertio interuallũ.ſectiones aũt æque lõgæ atque altæ ſint,oportet, & æq; inter ſe diſtantes,vt vniuerſa cutis,quæ pedi ſubiecta ſine tormento,inflãmationis tempore ſimiliter diſtendatur. Conſtat aũt omnem inflammationem diſtendere,quodq; diſtenditur dolere, atque idcirco inflammationẽ augeri,& neruorum diſtentionẽ excitari. Quemadmodum igitur liberalis aquæ calidæ perfuſio,cui oleum copioſe ſit adiectum,ſaluberrima eſt,ita ẽt ſecandam cu- F tem duxit ſcalpello eatenus alte demiſſo, vt hæc minimè cruentetur. Vtiliter autem excogitauit huiuſmodi ſectionem,quando quidem in aliis partibus,vbi vehementer inflammantur,cogimur cutem ſcalpello exaſperare,partim educentes aliquid eius ſanguinis,qui in inflammatione ſuperat:partim expirationem efficientes:partim laxantes,quæ ſub inflammatione diſtendebantur. At in pede inflammatione nondum orta,feſtinabimus ad cutem incidendam,eo quod duriſſima ſit: vbi vero talis eſt,nequit ſub inflammatione amplius extendi.quamobrem dolebit hæc , & vehementiſſime premet intentione quadã proximas partes,præcipueque latam chordam,quæ illi iũcta eſt,cuiusq; initiũ eſt ex fine vnius ex muſculis ſitis in poſteriori parte cruris,quæ carnoſa prominet.Igitur,vbi hæc dolore atq; inflãmatione tentetur.periculũ eſt,ne totus muſculus eadẽ ſentiat.id ſi accidat,neruorũ diſtentionẽ ſequi veriſmile eſt.Ob hæc itaq; oĩa cutẽ,q̃ ſub pede eſt,ſecare,vt dictũ eſt,cõuenit:deinceps,vt retulit,extenuare,hoc eſt,tenuẽ reddere.id aũt fiet, ſi molliat ipſius durities, & multitudo exhauriat. Ad hæc ambo valet oleũ,& aqua calida, ſi copioſe infundatur, a perfuſione verò,priusq̃ vinculum detur,olei,qđ nullã adſtringẽdi vim hẽat,inũctio.

19 Hæc bene allegare non cuiuſuis eſt.Nam ſi quis vinciat eo modo,quo cætera circa talos vinciũtur, G *faſcia modo ad pedem lata,modo ad ipſam chordam,circumacta faſcia compreſſio,calcem , qua ictus fuit,expellit.*

Dictionẽ benè [ἀγαθῶς] dixit pro καλῶς.i. pulcre ſæpe.n.ab aliis veteribus ita vſurpatur.præcipit autẽ vt vitia,quæ circa calcem ſunt,vinciantur ea ratione,qua fracturæ,eos reprehendens, ꝙ eo modo deligant,quo deligare ſæpius conſueuimus,vt medicamenta,ſeu cataplaſmata,ſeu quædam ex perfuſione,madentia,ea parte teneantur. Vinciendi modus,quem damnat,ſic ſe habet.

A Initium faſciæ.
B Decuſſatio ad literæ x figuram.
C Circumuolutio iuxta malleolum

A Initium faſciæ.
B Orbicularis circũuolutio circa plãtã.
C Decuſſatio ad literæ x figuram.
D Circumuolutio iuxta malleolum.

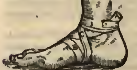

Faſcia ab altera parte talorum orſa,obliqua fertur à priori parte extremi cruris , qua talus extat , quem ἀστράγαλον vocant: inde tranſuerſa ſub pede demittitur:eoque circundato vſque ad cõtrariam partem obliqua rurſus infernè ſurſum procedit ad priorem partem tali,eique iniicitur, quemadmodũ ante. At ubi ita circumeat,neceſſe eſt in priori parte pedis ſibi occurrat,& X,literã repræſentet : inde in orbem circa talos data eo redeat,vnde incepit:ſic autẽ iterum circumagitur,ita, vt eodẽ reuertatur:tertioque ſimiliter voluta rurſus ad ſuũ initiũ redit,atque inde rurſus circa talos porrigitur. Verum alii,vbi tranſuerſam ſub pede faſciam H dederunt,nõ protinus obliquam ſurſum attrahũt ad talos,ſed ante per ſuperiorem partem pedis in orbem ipſam adducũt:quemadmodum alii in orbem circa talos,ſic,vt obliqui circuitus ab ijs, qui in orbem ſunt,comprehendantur . Hæ quidem vinciẽdi rationes vſitatę ſunt,vbi muſculi ſint,ſed ad propoſita vitia minime accommodãtur,quod ante faſcias nihil ibi imponatur, quod illis continendum ſit:neq; calx vitio vacet,ſicut in eo caſu,

qui

A qui illas requirit, ſed primò læſus ſit. quare propoſita vinciendi ratio, quum ad calcem ſanguinē exprimat, ipſum expellit. at contrarium fieri debet, ſanguis enim à calce ad partes, quæ iuxta ſunt, per vinculum expellendus eſt: quam rem ea duntaxat vinciendi ratio præſtat, quæ ad fracturas pertinet, quam ſupra demonſtrauit. Eadem igitur nunc vtitur.

20 Atque hoc pacto periculum eſt, ne os calcis corrumpatur.

Corrumpatur dixit σφακελίσῃ, nam quùm pars ex toto corrumpitur, veteres dicere id vitium ſolent σφάκελον, quod vbi carnoſis partibus accidit, alijs nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnem, quæ putreſcit, σαπρὰν, μυδῶσαν, σηπομένην, atque alijs etiam num vocabulis. At vbi os ex toto corrumpitur, σφάκελον vſurpat: quod uitium oſſibus accidit, vbi à ſuperiecta carne perniciosa ſanies profluit, quæ hæc ipſa irrigando corrumpit.

21 Quod vbi corrumpitur, morbus æuum durat.

B Apertius dixiſſet totam ætatem hominis. Habet autem ipſius oratio hanc mentem. ſi quando calx corrumpatur caſus curationem non recipit, quodque ex eo ſequitur malum, totam ætatem hominis durat.

22 Nam alioquin, vbi calx hoc modo non corrumpitur, ſed quòd nigreſcat, quia dum homo iacet, negligenter habitus ſit: vel quia crus iam diu graue vulnus acceperat; quod calx etiam ſenſit: vel vitiati femoris, aut alterius affectus cauſa, diu iacuerit: diuturna tamen res eſt, & moleſta. Tum ſubinde recrudeſcit, niſi ſumma diligentia, & longa quiete attendatur. Quare quæcunque hoc modo corrumpūtur, prǽter aliam noxam, corpori ſummum quoque periculum afferunt.

Calcis os (inquit) non modo ex propoſitis affectibus uitiari ſolet, ſed ex eo, quòd calx diu iacuerit (quam rem ὑπτιασμὸν dixit) nigreſcit ſæpe, quando negligenter fuerit collocatus. id autem euenit, ubi ſuper quapiam re dura continetur, neque ſubinde attollitur: ſed ijs, quæ ſubiecta ſunt, continenter calefit, premiturque. Quocirca attollendus eſt, mutādusque orbiculus ex lana molli, quem nonnulli ex græcis πῖλον dicunt, eius autem cauum reſpondere debet magnitudini cal-
C cis. quo orbiculo ita calx fulcitur, ut imum eius attollatur, ne comprimatur, ne incaleſcat, ne expirare prohibeatur.

23 Sequuntur enim febres acutæ admodum, continentesque, cum tremore, ſingultu, mentis alienatione, quæ paucis diebus hominem præcipitant.

Hæc fieri inquit, ubi calx corrumpitur, non ea de cauſa, quia os alienatur: ipſum enim, ſi per ſe circumſcribatur, nullam ſuperiorum partium afficit: ſed quia ad partes, quæ ipſum cingunt, ipſique alligantur, eius uitium pertinet, idcirco ſuperiores quoque corporis partes læduntur. Chorda igitur, quæ calci innectitur, ubi inflammatione teneatur, muſculos quidem poſterioris partis cruris; quæ carnoſa prominet, propter conſortium afficiet, quùm ab ipſis oriatur. quibus muſculis affectis, nerui, qui per eos diſtribuuntur, promptè lædentur, quemadmodum, & arteriæ, per quas cor noxam ſentit, ſicut per neruos cerebrum. Sed quoniam cor innati caloris fons eſt; cerebrum uerò per ſe rationis domicilium habet, & per muſculos partes mouet motu, quem uoluntarium dicunt: conſequens eſt, ut propter cor febris oriatur: mentis alienatio, propter cerebrum: tremor, neruorumque diſtentio, propter muſculos: ſingultus, propter ſtomachum, qui
D plurimum neruoſus eſt.

24 His accedunt, venarum ſanguinem fundentium liuor, nauſea, gangræna. Cauſa compreſſio eſt. Poſſunt hæc alioquin incidere etiam ſi nihil corrumpatur. Hactenus de ijs, quæ ſuperueniēt, vbi ictus vehemens admodum fuerit. Pleraque tamen leuiter colliduntur, neque ita magnum ſtudium & diligentiam exigunt, ſed curari nihilo minus rectè debent. Quòd ſi caſus videatur aſperior, fulcire oportet aliaque efficere, quæ propoſui.

Sanguinem fundentes intellexit uenas grandiores, quandoquidem his diuiſis ſanguis effunditur: quod exiguis uenis non accidit, parum enim ab his ſanguinis profluit, celeriterque citra noxam in oris plagæ concreſcit. Nauſeæ nomen duxit à nauſeantibus, atque ea de cauſa uomentibus, quam appellauit ναυτίαν, cum Iones ναυσίαν, id eſt nauſeam, ſic appellent. ac ferè, quod ante dixit χυμοῦν, uocat nunc ναυσιώδεις ubi uenæ ſanguinem expuunt, & quaſi uomunt: oppreſſæ tum ſua imbecillitate, quam inflammatio attulit; tum multo uitioſoque ſanguine, quam conſtat ſub huiuſmodi affectibus uitiari. Gangrænam uocauit, quum uenæ ex ingenti inflammatione emoriuntur. Quorum omnium cauſam eſſe affirmat alienam uinciendi rationem, quæ duplex caput habet, unum, quòd calcem non comprehendit, ſed nudum relinquit: alterum, quòd partes, quas complectitur, arctius adſtringit. Diligentiam expreſſit uocabulo μελέτης: ſic enim ab Ionibus appellari ſolet, & ab ipſo ſæpius nominatur.

Faſciamque

25 *Faſciamque maxima ex parte ad calcem dare, & modo circa extremum pedem, modo circa medium, modo etiam circa crus obuoluere: tum, quæ his proxima ſunt, hinc atque hinc omnia comprehendere: quemadmodum ſupra oſtenſum eſt, neque arcte admodum alligare.* E

Vinciendi rationem probat contrariam illi, quam ſupra damnauit, quæque apud multos in vſu eſt, ſub qua ſanguis ex aliis partibus pedis ad calcem tranſmittitur. debemus enim ſuperantes ſuccos è calce ad alias partes depellere, hunc vincientes, quomodo ſupra ad fracturas docuit, faſciamque maxima ex parte ipſi obuoluentes, non tamen nimis arctantes.

26 *Sed linteorum numerum augere.*

In ſuperioribus etiam indicauimus Hippocratem velle, vt vinculi firmitatem vel faſciarum numero moliamur, vel arctius adſtringendo.

27 *Præſtat veratrum eodem die epotum, vel certe poſteriori. Præterea tertio die reſoluere, & rurſus deligare.*

Veratrum potui præſtat, non eo nomine tantum, vt quæ ſuperſunt, purget, ſed & in aliam partem auertat. conſtat autem dari ab Hippocrate album, quod vomitum excitat, & à toto corpore materiam in ventriculum auocat, priuſquam ad inteſtinorum ſinus deducatur. quod autem albũ intelligi debeat, plane licet ex ſequentibus colligere. Inquit enim [ſed ſi homo vacat febre, per ſuperiora conuenit purgare ſicut dictum eſt.] Quod igitur ea quæ ſuperant, vtiliter educantur: quodque ad contrariam partem, atque affecta eſt, materiam depellere magnum momentum habeat, euidentiſſimè apparet: at num albo veratro moliri id expediat, nondum eſt manifeſtum, ſtrangulare enim interdum ſolet, vbi redundat in corpore glutinoſus ſuccus, aut craſſus. quocirca hic prius diſſipari debet victu extenuandi vim habente, de quo totum librum compoſuimus. Fallaciſſimũ ergo eſt veratrum dare, antequam corpus victu præparetur, quum ſæpius non facile ſit, vt quales corpori ſuperſint ſucci, dignoſcantur. Hippocratis ſæculo veratrum album fortaſſe tuto ſumebatur ob rationem victus eorum hominum, qui curabantur: qui vitæ genus non ocioſum ſequebãtur aut intemperans, ſed laborioſum, paucíſque alimentis erant contenti, ſic, vt craſſos ſuccos nulla ratione contraherent. neque enim nos latet fieri hos, cum ocio, tum abundantia. Quod ſi vim æſtimaueris corporum eius ſæculi, quam ex eiuſmodi victu comparabant, magis adhuc dari veratrum permiſeris, quum, quæ vomitus affert incommoda, ferre homines illi facile potuerint.

28 *Ex eo autem intelligitur, futurum nec ne ſit, vt hi affectus recrudeſcant. namque, vbi ſanguis à venis transfuſus, nigrities, & quæ his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura, periculum eſt ne recrudeſcant.* G

Malos affectus, qui recrudeſcunt, vocat παλίγκοτα φαύματα, & παλιγκοταίνειν, id eſt, quaſi mala rurſus fieri. Docet autem quibus indiciis cognoſcantur propoſiti affectus, quando futurum eſt, vt rurſus mali fiant: quæ indicia ad ſuperuenientem inflammationẽ ſpectant, quam in primis cauit, ne oriretur. Quælibet igitur inflammatio rubicundioremque cutem efficit, quorum neutrũ opus eſt affectis partibus, mollis enim eſſe debet, ac ſubuiridis ſanguis à venis transfuſus: hunc enim voluit citra inflammationem ſuppurare. Quare, ſi membrum molle ſit, & non rubeat, inflammationem abeſſe demonſtrabit: ſuppurantis ſanguinis indicium erit carentia vtriuſque coloris, ruboris ſcilicet & nigritiei. nam, vbi ruber eſt, inflammari: vbi ex toto niger eſt, neque ſuperari neque cõcoqui ſe à natura denunciat, ſed cõcretum eſſe. Hoc enim ipſi accidit, vbi diutius extra venas maneat, etiam ſi in corpore contineatur, ſiquidem in eo caſu nunquam in pus vertitur. Contra, ſi natura in corpore ſuperet, vertitur in pus: ſi ea vincatur, putreſcit, non ſecus, ac vbi extra corpus eſt atque adeo magis, quum in calido loco retineatur. H

29 *Sed ſi homo vacat febre, vomitu purgetur, ſicut dictum eſt: idem conuenit, ſi febris ſit, ſed non continua: vbi ea non intermittat, abſtinendum à purgatione, à cibo & ſorbitione: aqua potui danda, vitandum vinum, ſed non ὀξύγλυκυ.*

Purgare φαρμακεύειν dixit. conſueuit enim Hippocrates vſurpare id vocabulũ, nõ vbi quiuis medicamenta adhibet, ſed ſolũ, vbi purgantia. Præcepit aũt, vt veratrũ eodẽ die detur, vel poſteriori, priusq̃ inflãmatio in affectis partibus oriatur, atq; homo febricitet. ſed, ſi febris ꝓuenerit, ſiquidẽ leuis eſt, veratro nihilominus vtitur (nos verò neq; integro homine dare veratrum audemus) ſi vehemens, non vtitur, ſed maximam abſtinentiã imperat, non cibo, non ſorbitione vtens. ſolam potionem adhibet, neque hanc vini, quod licet nusq̃ poſuiſſet, fugiendũ eſſe manifeſtũ erat. Permittit autẽ, vt æger ea potione vtatur, quæ dicitur ὀξύγλυκυ, vel etiam mulſa, hæc enim potui præſtat in tenuiſſimo victu: & tertiũ ad hæc oxymel, ꝙ ex mulſa, & aceto conſtat: ſed ὀξύγλυκυ, fauos hẽt dulciſſimos maceratos, atq; incoctos, ſicut etiã nunc in Hellade componitur, cuius ratio eſt

A Faui expreſſo melle in ollam conijciuntur, in qua pura aqua ſit: tum inferuent, donec omnem prorſus humorem in aqua poſuiſſe videantur. is autem humor reponitur, ſeruaturque, & æſtiuo tempore bibitur ad ſitim tollendam, frigida aqua dilutus. Hac ergo potione nunc vtitur Hippocrates, ſi ea non eſt, ſumere mulſam licet. ſed oxymel, vbi neruoſæ partes vitiatæ ſunt, alienum eſt, aceto enim tẽtantur: quam rem & vſus docuit, & ipſe demõſtrauit. quibus vero idoneum ſit oxymel, oſtendit in libro de ratione victus in morbis acutis, quem male nonnulli inſcribunt in Cnidias ſententias: nonnulli de ptiſana, neque etiam hi recte.

30 Sed, ſi nullum periculum eſt, ne recrudeſcant, ſanguis ſuffuſus, nigrities, proxima partes ſubuirides ſunt, & citra duritiem.

Vis horum verborum expoſita eſt in eo ſermone, vbi inquit [nanque, vbi ſanguis à venis trãſfuſus, nigrities. & quæ his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura: periculum eſt, ne recrudeſcant]. illis enim, ſ. ſubrubicundis & ſubduris, nunc opponit ſubuirides, & ſine duritie. fiunt. n. ſubuirides, vbi paulatim in pus vertũtur: duritie carent, propterea quod inflammatio non eſt admodum vehemens: id enim cauſa fuit, quamobrem effuſus ſanguis verteretur in pus.

B

31 Quod idoneum teſtimonium eſt, vbicunque ſanguis transfunditur, metuendum non eſſe, ne malum recrudeſcat.

Idoneum dixit ἀγαθὸν, quaſi certum, ſtabile, verum, perpetuum: teſtimonium poſuit pro ſigno, ſiquidem teſtis eſt, nobiſque opinionem facit eorum, quæ ab Hippocrate propoſitis verbis tradũtur. Inquit igitur poſitum indicium certum eſſe, vbi ſanguis ſuffunditur, non ſolum in calce, ſed in cæteris partibus etiam, idque iure, quum non ex partium indicatione, ſed ex ipſo ſanguine trãſfuſo intelligatur. Malus autem transfuſi ſanguinis affectus, non par affert periculum: differt enim pro natura partium, quibus ſuffunditur. Prouenit tamen periculum non ex ijs partibus, ſed ex ſãguine ſuffuſo, qui in pus non vertitur. quo minus in pus vertatur, prohibet ingens inflãmatio, vel ſub aliena vinciendi ratione orta, vel ob ſuccos, qui aut copia ſui male habent, aut corrupti ſunt: quibus Hippocrates ſuccurrit purgatione per medicamenta, nos per venæ ſectionem: miramurque ipſum hac ſola contentum non fuiſſe, quum hoc præſidium nouerit, atque ad huiuſmodi caſus adhibuerit. ſiquidem in libro "de articulis inter alia, quibus opus eſſe cenſet ad coſtas colliſas, venam incidi in cubito iubet.

C

32 Sin dura ſunt, & liuent, nigritie periclitantur.

Sanguis etiam, qui ſuper terram funditur, interdum diutius cõſeruatur, modo magis flauus fit, modo in nigriorem, modo in euidenter atrum, conuertitur. veriſſimile autem eſt ab aere, in quo cõtinetur, ſereno, nebuloſo, humido, ſicco, calido, aut frigido varie colorari. Præcipua verò cauſa varietatis colorũ cõſiſtit ĩ ipſo ſanguine, qui varius eſt, ſicut in ſingulis hominibus cõſpicitur, vel ad atram bilẽ magis, vel ad flauã ſeu pallidã, vel ad pituitam accedẽs, vel etiã aquoſus: id ꝙ illi etiã accidit in animaliũ corporibus, nanque venis transfuſus in varios colores conuertitur, & vbi à partibus, quæ ipſum continent, in pus vertatur. Meritò autẽ hoc tẽpore liuidus apparet. color. n. liuidus illis interiectus eſt, qui nigri penitus ſunt, & qui floridum colorem habent, qualis præſertim eſt rubicundus, & flauus. ſed & hic color, liuidus inquã, a colore florido recedens, ad nigrum accedit, qui apparere etiam ſolet, vbi, quæ nigra ſunt, dum ſuppurant, inalbeſcunt. Sæpe enim videre licet, quæ nigra ſunt, quum incipiunt verti in pus, liuida ſe oſtendere: tum paulatim nigritie amiſſa ad ignis colorem accedentia, albidiora euadere, eſt enim pus cinerei coloris. Indicat ergo Hippocrates nunc diſcrimen in eo ſanguine, qui transfuſus liuidum ſe oſtendit. nam, ſi cum duritie ſic appareat, partes inflammatione tenentur: ſi ſine duritie, inflammatione vacant. quæ inflãmatione carent, naturam robuſtam demonſtrant, & ſanguinem concoquendum eſſe, & in pus vertendum: at inflammatio naturæ infirmitatem indicat, quæ ob inflammatarum partium imbecillitatem, & multitudinem mali ſucci ſubſiſtentis, transfuſum ſanguinem nec concoquere poteſt, nec in pus vertere. Sequitur itaque, vt nigreſcat & corrumpatur.

D

33 Pedem vero expedit ita collocare, vt reliquo corpore plerunque paulo ſublimior habeatur, ſaneſcit autem ſexaginta diebus, ſi quieſcat.

Si pes humilior ſit, ſanguis, qui ex crure ad ipſum cõfluet, inflãmationẽ excitabit: ſi ſublimior, nihil cõfluet. atq; idcirco ſublimior oĩno cõtinẽdus eſt, nõ tamẽ multo, dolet enim, ſi diutius hac rõne contineatur: quæ verò dolent, in inflammationem incidunt. Sublimiter ergo figurãdus eſt, quatenus non doleat. hoc autem tõperies, ſi tendi pedem ſenties, vbi paulo altior contineatur.

A partis duntaxat meminiſſe, quæ, quod ad moleſtiam pertinet, media eſt inter crus & pedē, quãto .n. maiorē moleſtiã affert, q̃ crus, tãto minorē, q̃ pes, & p̃cipue q̃ calx, de quo paulo ſupra egit.

41 *Nam vel rotæ modiolum defigere oportet, vel aliud quid ſimile: tum molli aliqua re pedem obnoluere, bubulisque loris latis circumligare, & eorum capita vel ad piſtillum, vel ad aliud lignum deuincire, eiusque imam partem in modiolum demittere, ſummam recuruare: alios vero & ab humeri capite, & à poplite, in contrariam partem extendere.*

A Rotæ Modiolus
B Mollis res pedi circumiecta.
C Lora lata.
D Piſtillum.
E Ab humeri capite extendens.
F A poplite extendens.

B

Lignum defigi iubet, quo recipere poſſit imã partē vectis, per quē membrum dēt ab inferiori parte extendi. Tibi verò ignotum eſſe non credo, rotæ modiolum [illegible] ab Ionibus appellari, cum apud poetã hoc quoq; vocabulum legatur. Commonet autē Hippocrates, vt vbique ex ijs, quæ ad curationem cõducunt, illis vtamur, quæ in promptu ſunt: & nune etiam meminit modioli rotæ, qui preſto nobis eſſe poteſt vbiuis gentium: ſimiliter piſtillo pro vecte nunc ad extendendum vtitur. Sed quãuis adhiberi hæc debeant, ipſe ſuis verbis, ſi animaduertantur, aperte declarauit.

42 *Sed a ſuperiori quoque parte adhibere vim licet.*

C Vim, hoc eſt, valentem in vtranque partem intētionem [illegible] appellauit, vt vehementē eius potentiam indicaret.

43 *Potes etiam, vbi velis, aliud lignum defigere rotundum ac læue ſic, vt pars eius extet, quæ inter crura media inter anum, & naturale demittatur, vt prohibeat ſequi corpus, quod a pedibus extenditur.*

A Lignum rotundum ac læue.
B Extenſio a pedibus.
C A latere clunem repellens.

D

Rectum ſtatuit lignum hoc firmiter inhærens, ne corpus (vt dictū eſt) a pedibus extētum ſequatur, q̃ collocatum ſit hoc lignũ inter anũ & primam naturalis partē, quem locũ περίναιον appellat.

44 *Deinde, ne corpus īclinetur ī id crus, qđ intenditur, collocare aliquē a latere oportet, qui clunē repellãt, ne torpus ducatur.*

In pleriſque exemplaribus, quæ nunc proponuntur verba, proxime poſitis ſubijciuntur, quã quam ſine his vniuerſa ſententia maneat. vult enim medium lignum ſtatui inter vtrunque crus, atque ita ab inferiori parte affectum crus extendi, aliquo ſurſum clunem repellente, ne corpus ea parte trahatur, & in alteram partem inclinatum permittat crus ducentem ſequi, namque vbi hoc accidat, intentionem remitti neceſſe eſt.

45 *Idem quoque fiet, ſi ad vtramque alam lignum figatur, brachia vero ſeruentur extenta, & alius genu prehendens in contrariam partem adducat.*

A Ligna ad alas.
B Iuxta genu prehendens.

Modum alium docet, quo prohibere poſſis, ne totum corpus extētam membri partem ſequatur. figit enim lignum ad vtranque alam, quod corpori obiectum, hominem ſequi non patiatur, quum partes inferius extenduntur. Sed nunc nihilominus oportet crus, quod ab inferiori parte extenditur, proprie à genu prehenſum in ſuperiorem partem attrahi, atque ita in diuerſa diduci. F

46 *Nihil etiam prohibet, ſi placeat, lora alia ad genu, vel ad femur alligare, aliumq́ rotę modiolum poſt caput hominis figere, loraq́ ad aliquod lignum dare, quod in modiolum demittatur.*

Vbi velis crus à ſuperiori parte extendi, vt in diuerſa diducatur, moliri eam rem poteris iniectis loris, quorum capita ſurſum adducta ad vectem religentur: imæ autem vectis parti, quæ hærere pauimento debet, neceſſe eſt cauum aliquod ſubiiciatur, cuiuſmodi eſt rotæ modiolus, qui obex vecti ſit, vt poſſit in contrariam partem attrahere.

Et ad contraria, atque ad pedes attrahat.

46 Ad contraria dixit τἀναντία. Sed ſi ſcriptum inueniremus πρὸς τἀναντία, quidnam obſcurũ in verbis aut ſententia eſſet? Verum quia legimus τἀναντία, ſine propoſitione πρὸς, quæ ſignificat ad, duorum alterum exiſtimandum eſt, aut principio ab eo, qui librum deſcripſit, omiſſam fuiſſe particulam εἰς, vel πρὸς, aut ab ipſo Hippocrate de induſtria, vel quòd idem ſignificet, vel quòd vocẽ [τἀναντία] vſurpet pro aduerbio, quaſi dixerit ἐναντίως.

Qui apud Celſum ... textum. Videmus ſecat in duos.

Pro modiolo etiam poteris lecto mediocrem trabeculam ſubijcere, eiusq́ vtrunque caput ſtabilire, ti- G
47 *gnisq́ recuruatis lora extendere.*

A Trabecula
B Ligna recuruata.
C Lora.

H

Ante, binis modiolis, binisque vectibus in contrarias partes extendebat, vno infra pedem extento, altero ſupra caput. Sed qm̃ (vt retuli) in eo exerceri nos voluit, vt præſidia in promptu habeamus, alium modum docens, in ſimilium inuentione te exercet. nam, ſi modioli non ſint, tignum, quod lecti, ſuper quo ægrotans iacet, longitudinem æquet, ſubiiciendum eſt. Cætera oĩa, eadem atque ante, efficienda ſunt. lora enim corpori iniicienda eo modo, quo ſuperius docuit, vinciendaque ad ligna, quibus, quaſi vectibus, ad extendendum vtimur. Sed pro modiolis nunc adhibentur extrema longioris tigni, quæ capita dicuntur, vt modice vtrinque lectum excedẽtia, & à capite & à pedibus, extendentibus lignis, mota ſint. trabeculam vero, quod lignum in longitudinem lecto ſubiicitur, δοκίδα dixit, quaſi μικρὰν δοκὸν, id eſt paruam trabem, ſignificans.

48 *Cõmode itẽ extẽdes p axiculos ab vtraq; parte collocatos. Sũt et alia extendẽdi rationes, q̃ plurima.*

A

Axes ſolitus eſt appellare [illegible], quẽadmodum, vbi ſcribit [axis verſatio]. nũc vero axiculos nominauit [illegible], vſus nomine diminutiuo, ſicut in ſuperioribus verbis, trabeculã δοκίδα dixit, paruam trabẽ ſignificans. Exerceri autem debes, nõ ſolũ in ijs, quæ prõpta ſunt, exeogitãdis, atq; admouendis, ſed etiam in machinamentis, quæ parantur à medicis ad has intendendi rationes. B Axes itaq; collocandi ſunt, non recti in longitudinem corporis, ſed tranſuerſi ab ijs, quæ hinc atque hinc sũt, partibus corporis, quod curatur, id autem non aliud ſignificat, quam alterum ab inferiori parte à pedibus, alterum à ſuperiori à capite, collocãdum eſſe. Poſt hæc iniecta lora extrema ad axes dãda, qui verſati eius, quod curatur, in diuerſas partes diducant.

49 *Optimum autem eſt, ſi quis medicinam in magna vrbe exerceat, paratum habere lignũ, per quod vim omnem adhibeamus ad fracta & luxata omnia reſtituenda, tum extendentes tum impellentes. Abunde autem erit lignum tale, quales ſunt quadrata columna querna, quod ad longitudinem, latitudinem, & craſſitudinem pertinet.*

Organi cuiuſdam, ſed machinamenti, quod haberi voluit, mentionem facit: in libro autem de articulis, qui huic ſubiicitur, docet eius fabricationem. Nos ibi ſi quid obſcurum fuerit, exponemus. nunc proximum eſt ad ea tranſire, quæ ſubdit.

C 50 *Vbi ſatis extenderis.*

Crus videlicet: de crure enim agens circa talum prolapſo inſeruit extendendi rationem, ſicq; rurſus ad ſermonem reuertitur, quem initio propoſuit.

51 *Articulus facile reconditur. Diducitur enim ab antiqua ſede, ſic, vt è regione ſupra ipſam ſpectantes non hæreat. Prominentes ibi itaque palmarum partibus dirigendus eſt, partim, quod extat id urgentibus, partim infra talum repellentibus. Ea reſtituta crus, ſi fieri poteſt, extentum alligandum eſt, quẽ ſin lora prohibeant, ea ſoluenda, & dum vinculum inijcitur, in contrarias partes extendendum.* Vidit vnũ ſatis textum, quẽ Feli. duos fecit.

Hippocrates articulum [illegible] dixit: quia mouentur, qui volunt ſic apud ipſum vocari extrema oſſa, quæ in cauis recipiuntur, ſic, vt totum id appelletur [illegible], vbi committuntur extrema oſſium, quæ in flexu, atque porrectione mouentur. Ex vtroque autem oſſe, id quod inſeritur, [illegible], cauum, quod recipit [illegible] vel [illegible] ab Hippocrate dicatur. ſed hæc nominum diſceptatio reiicienda eſt. Deinceps vero oſtendit luxati reſtituẽdi rationem vniuerſam, ſicuti nos in primo horum commentariorum ſtatim diximus, vbi intendendi vſum explicauimus, demonſtrantes non poſſe luxata commode reſtitui, niſi ita diducantur, vt alterum alteri non inhæreat. Protinus autem terminum habes, ad quem vſque extendere conueniat. namque, vbi iam videbuntur catenus extenta eſſe, vt altero alteri non inhærente, diducantur, extendere deſines.

D

53 *Dandum inſuper eodem modo vinculum eſt, ęque capitibus ea parte, quę extat, impoſitis: ibiq; primo & plurimum circundandum, & pannis plurimis iniectis potiſſimum adſtringendum.*

Capita ſummatim commemorauit illius vinculi ad fracturas pertinentis, quod ante declarauimus. Meminiſſe autẽ oportet, ea, quæ in manu, pede, calce, taliſque, ſuo loco excidunt, eo modo vincienda eſſe, quo fracturæ, atque idcirco in hoc libro omnia comprehendit. Cauſam vero, quãobrem ita vinciendum ſit, ſiue fractum os ſit, ſiue prolapſum, in ſuperioribus habuimus.

54 *Tum hinc atque hinc plurimum obuoluendum.*

Hoc etiam docuit in libro de officina medici, quum inquit, "Cõprehẽdatque vinculũ integræ partis quamplurimum. Cauſa in prioribus poſita eſt. latius enim eit ſuccos, non ſolum exprimi a vitiata parte ad ea loca, quæ iuxta ſunt, ſed repelli ad ea, quæ plurimũ recedunt, & lõge ſaluberi Sect. 3. t. 5. 7. 14. 8.

55 *Hunc autem articulum, vbi primo deuincimus, comprimere magis debemus, quam qui in manu.*

Modum comprimendi,& faſciarum numerum,conſtituit pro magnitudine articulorũ,intui- E tus etiam,quam neruis contineantur,& quã acris ſenſus ſint:hos ſiquidem minus cõprimi iubet.

56 *Iniecto vinculo pars deligata,reliquo corpore ſublimior habeatur.Sic tamẽ continenda eſt,vt pes minime ſuſpendatur.*

Pedem continendum eſſe reliquo crure paulo ſublimiorem,ſupra quoque dictum eſt. Dictũ eſt inſuper ipſum eatenus excitandum,quatenus extenti muſculi non laborant. Nunc præceptũ adiungit,quod ad tuto continendum pertinet,vt pes ne minimũ quidem ſuſpendatur. id autem fit,vbi lana molli vndiq; cingitur.quin & pars eius extrema,qua cutis eſt,ipſi ſubiecta, molli aliquo,vt puluino,fulcienda eſt,tum ligno aliquo erecto,ad quod per mollem habenam vinciatur.

57 *Extenuari autem corpus debet,prout oſſa grauiter ſuo loco excidunt.Nonnulla enim leuiter, non nulla plurimum mouentur.*

In aperto ſane eſt,quæ paululum exceſſerunt,paruam curam exigere;quæ plurimum prolapſa ſunt,& maiorem abſtinentiam,& cætera,quæ corpus extenuant. F

58 *Magis omnino ac diutius extenuare corpus oportet,vbi crus,quam vbi brachium læditur, quum illud maius ſit & craſſius,quam hoc.Neceſſe item eſt corpus quieſcere,atque iacere.ſed ſoluere articulũ tertio quoque die,& rurſus alligare,nihil prohibet,nihil item cogit.Reliqua omnia eadem fieri debent quæ in prioribus poſita ſunt.Quod ſi homo quieſcat,& iaceat,abunde ſunt quadraginta dies,modo oſſa in ſuam ſedem reſtituta fuerint.Sin quieſcere nolit,ægrius crure vtetur,cogeturq; diutiſſime vinculũ adhibere.*

Ipſe cauſam reddidit eius,quod præcepit.inquit enim [quum illud maius ſit,& craſſius, quam hoc:quibus tertium adiicit,quod homo cubans conſaneſcat,non ingrediens,ſicut vbi brachium oſtenditur.Hæc igitur in vniuerſum pertinere ad omnes articulos arbitramur.

59 *Verum,vbi oſſa ex toto in ſuam ſedem non reuertũtur,ſed aliquid abeſt,tẽpore extenuatur coxa, femur,& crus:ac,ſi in interiorem partem excidant,exterior pars tenuatur:ſi in exteriorem,interior.*

Si qua ex integris partibus diu quieſcit,vel leuiter mouetur,tenuior fit,quam prius eſſet:mo- G tus enim corpora calefacit,eorumque vim firmat,ob quam partes melius nutriuntur.ſed,vbi luxatum aliquid non fuerit perfecte reſtitutum,deterius perficiuntur motus,præcipueque a cõtraria parte illi,in quam venit;quandoquidem locus ea vacuus relinquitur,quum os in contrariam mouetur.Homo igitur facilius illi parti inhæret,in quam articulus excidit:ſuperiores enim partes ſedem requirunt,quam inanis locus non exhibet,ſed plenus,quum nihil poſſit inani loco hærere:atque ea de cauſa crus ab ea parte,in quam articulus erumpit,ſuſtinere corpus ſolet,& tantũ muſculis,qui ea continentur,ſuo munere fungi, hi ſiquidem bene nutriuntur;inexercitatis vero non ſatis alimenti ſubminiſtratur,hi autem in contraria parte continentur.

60 *Pleraq; tamen in interiorem partem promouentur.Sed,ſi integra cute vtrunq; cruris os cõminuatur,validius intendendum eſt.Si vna pars fracturæ valde ſuper alteram excedat,aliquo vtẽdũ eſt ex propoſitis intendendi modis.Abunde quoq; eſt,& per homines extẽdere:fere autẽ ſatis ſunt duo homines robuſti,qui in diuerſa contendant,vnus ab vna parte,alter ab altera.Extendere autem recta ſecundum naturam oportet,& è regione cruris ac femoris,tam ſi huius,quam ſi illius fracti oſſa extendãtur.*

Quæ excidunt ab inferiori parte,qua cum talo committunt,in interiorem partem magis prorumpunt.cuius rei cauſa eſt ſuræ proceſſus,qui ab exteriori parte talum magis complectitur,quã tibiæ proceſſus ab interiori. H

61 *Atq; ita extenta ambo deligare,vt rumusi deuinxeris.At nõ eadem cruri a brachio accõmodãtur.Namq; vbi brachij vel humeri oſſa cõmminuta deligantur,brachiũ ſuſpenditur:atq; vbi extentũ alligatur,caro alio modo figuratur,dum cubitus flectitur.Nequit n.cubitus extentus diu haberi:nõ n. ſolitus eſt ſæpe in hoc habitu detineri,ſed curuatus.Quin,quũ homines ingredi poſſint brachio cõminuto,neceſſe habent cubitum curuare.Crus vero,quia ambulando & ſtando in inferiorem partem, nunc ex toto,nunc prope ex toto,intendi ſecundum naturam,& ferre etiam reliquum corpus conſueuit,ideirco ſine moleſtia extenditur,quum opus eſt.Quid quod & in lecto ſæpius hoc modo cõtinetur figuratũ? Sed,vbi frangitur,neceſſitas hominis animum ſubigit:nequit enim excitari,quare de curuando crure, aut de ſurgendo nullum verbum facit,ſed ita figuratus quieſcit,& cubat.*

Siue femur,ſiue crus alligetur,præcipit,vt vtraq; cõmiſſura extẽdatur,ſcilicet,quæ in coxa eſt, & quæ in genu.Cur ita figurari debeat,ipſe deinceps adiicit euidenti demonſtratione vſus, cuius mentem facile comprehendes. Horum itaque verborum capita ſunt.Conſueuit crus,& eorum qui ſtant,& eorum qui ambulant,extendi.a natura enim,corporis ferẽdi gratia factum, ab eadẽ ad hunc habitum præparatum eſt:atque ea de cauſa in cubando plerunque extentum ſeruatur,

A ſed brachia & in ingreſſu,& alioquin fere modice curuata continentur, quandoquidem nemo extentis brachiis ambulat ac propterea brachio etiam deuincto mitella cubitum excipiēte ambulare æger poteſt: at crure perfracto, priuſquam callo firmetur, ingredi minimè licet.

62 Ob has igitur euidentiſſimas cauſas non conuenit eodem habitu brachium, atque crus, extendere & vincire. Quod ſi abunde fuerit per duos homines adhibita vis, fruſtra laborandũ non eſt: iactantia enim eſt uti machinamentis, vbi res non exigit. At ſi duo homines non ſatis extendant, confugiendum ad eum ex propoſitis intendendi modis, qui expeditiſſimus. Intentione ſatis adhibita oſſa facile reſtituuntur, & in ſuam ſedem compelluntur, prominentioribus palmarum partibus directa, atq; diducta. Poſtquam reſtituta fuerint, extenta faſciis alliganda ſunt, quæ ſiue a dextra, ſiue a ſiniſtra parte, magis attrahi debeāt, illis primo inuoluenda ſunt. Ordiantur autem ab ea parte, qua fractura eſt, primoq; ibi circumeant: deinceps ad partem cruris ſuperiorem porrigantur, quemadmodũ oſtenſum eſt in aliis fracturis. Faſciæ vero latiores & longiores, ac multo plures ad crus adhibeantur, quam ad brachium. Vbi deligatum fuerit, ſuper aliqua re plana mollíq; collocandum eſt, ne in hoc, vel illud latus deprauetur, neue in anteriorem, neue in poſteriorem partem peruertatur.

B Euidentiſſimas cauſas appellauit προφάσιας, quamuis cauſæ, quas propoſuit, ueræ ſint, neque id uocabuli ad falſas cauſas ſignificandas (ut uſurpari ſolet) mutuatur. paulo infra etiam eodem modo ipſum accipit, quum inquit [ob has igitur euidentiſſimas cauſas ſi hos, quod ab exteriori parte eſt, confringatur, mature homo ingreditur]. Id quod de ſura dixit, ueram cauſam reddens cur ea fracta crus celeriter moueatur: atque, ubi tibia perfringitur, longo ſpacio opus ſit ad hoc, ut homo uti crure poſſit.

63 Maxime autem pro valetudine eſt, ceruical ſubiicere ex lino aut lana, quod medium in longitudinem molle ſit, vel quodpiam tale.

Crus fulciri iuſſit eo modo, quem poſuit, ceruical magis quam canalem adhibens, proximè autem ſubdit, cuius rei illos accuſet, qui canali utuntur.

64 De canali, qui fracto cruri ſubiicitur, incertus ſum quid dem conſilii, ſubiici necne debeat. Prodeſt quidem, ſed non quantum exiſtimant, qui illum admouent: non enim quieſcere cogit, vt arbitrantur: Nam neque ſi reliquum corpus in hanc, vel illam partem cōuertatur, prohibet canalis, quominus ſequa-
C *tur crus, niſi ipſe homo caueat. Neque item prohibet, quo minus ſine corpore crus in hanc vel illam partem moueatur. Sed & ſubiectum lignum immite eſt, niſi molle aliquid in ipſum indatur: eſt tamen cōmodiſſimum, quando vel ſterni lectum, vel deſidere hominem oportet. Licet igitur, & cum canali, & ſine eo curationem bene vel male admouere. Vulgo ſibi perſuaſum habent medicum culpa magis vacare, ſi canalem ſubiiciat, quanquam res minus artificioſa eſt. Crus enim rectũ prorſus iaceat, oportet, & ſuper plana ac molli aliqua re, quum neceſſe ſit continere uinculum, ne peruertatur, dum membrum iacet, quocunque ſe uertat, & moueatur. Reſpondeat item qui deligatus eſt, eadem, quæ ſupra poſita ſunt. Nã uinculum tale eſſe conuenit, & tumorem in extremis partibus aſſurgere, & eodem modo laxari, ac tertio quoque die reſolui, & rurſus deligari: adhac id, quod alligatur tenuius inueniri, tum arctius vinciri, & pluribus linteis uti, pedēq; non arcte cōprehendere, niſi fractura ad genu proxime accedat. Debēt etiã oſſa modice extēdi ac dirigi, quotieſcũq; uinculũ iniicitur. Nã, ſi curatio idonea fuerit & tumor ut cōuenit, procedat, alligata ſedes tenuior eſt, atq; gracilior, & oſſa facilius tractãtur, & ducētibus magis parent. Septimo autem uel nono die ad ferulas uenendũ eſt, quēadmodũ dictũ eſt in aliis fracturis.*

Et nunc & quoſdam medicos noui, qui etiam nunc cruri vel femori affecto canalem vel gloſ-
D ſocomum ſubiiciunt, vbi femur quidem læſum eſt vniuerſo cruri: ſed, ſi quod inter genu & pedē eſt, lædatur, nonnulli vniuerſo cruri lignum ſubiiciunt, nonnulli eam partem duntaxat gloſſocomo fulciunt. lædunt, qui vnà femur etiam comprehendunt, ſed minus quàm alii. Noxas docuit Hippocrates ſic apertè, vt mea explanatione non egeant: verum, ſi quid indicauero in verbis eius fore cuipiam obſcurum, illud explicabo, atque ante omnia, quid inter canalem & gloſſocomum interſit. Gloſſocomum ab atticis appellatur arcula illa, in qua ſeruare homines ſolent eas res, quas in precio habent, & ſcripta, quæ recondi volunt: qua nonnulli ad itinera vtuntur. At nihil refert, ſiue gloſſocomium, ſiue gloſſocomum nominetur, ſicut neque ſiue per duplex ττ ſiue per duplex ſſ. Conſtat autem gloſſocomum, quod cruri ſubiiciendum eſt, longius eſſe debere, & anguſtius, quam quæ in vſu ſunt. eius enim latitudo parum excedere debet cruris latitudinem, ſeu craſſitudinem, ſeu quo modocunque libeat appellare: ut lana vndique adiecta benè crus firmetur, ſicut loci anguſtia, etiam ſi æger velit, crus moueri non patiatur. ſed, ne in dextrã partem vel ſiniſtrã moueatur, poteſt impoſita laxa efficere: at, quo minus in ſuperiorem vel inferiorem feratur aut excitetur, prohibere non poteſt. Quocirca Hippocrati huius ligni vſus non placet, quoniam præter cætera incommoda durum eſt. nam immite, quod ipſe dixit ἄγριον, durum ſignificat, & inſuaue, quòd nihil cedat, quemadmodum ceruical, & ille puluinus, qui cum cubito

ſubijciatur, ὑπαγκώνιον græcè dicitur: hæc enim modicè cedentia cruri minimè infeſta ſunt. Commodum aũt eſt machinamentũ hoc, quũ deſidere homo debet, vel ad lectum alterũ transferri, vt ille in quo iacet, ſternatur, qua potiſſimũ cauſa eius vſum admittimus. quanq̃ alij ceruical adhibẽtes habena trãſuerſa initio illi protinus ſubiecta: atq; vbi crus in id coniectũ fuerit, habenæ capitibus inter ſe aduerſis vtrinq; ductis in altitudinẽ cruris, & in ſuperiori parte mẽbri inter ſe deuinctis: fideliter cõtineri crus exiſtimant, qm̃ ceruical, vbi homo ex vno lecto ad alterũ transſertur, cruri vicem gloſſocomi præſtat. Adiecerũt nõnulli ad imam eius partẽ lignũ rectum lana ſuperdata, vt pes extremus morã habeat: ne homo videlicet crus vel ad ſuperiora attrahat, vel ad inferiora demittat. ad ſuperiora.n. ferri, vinculum non patitur: ad inferiora verò, lignum, quod plãtæ adijcitur. Verum, vt hæc a medicis ſtabilia præparentur, non tamẽ ꝓhibetur motio articulorum, quum languẽs poſſit articulum tali ac genu paulatim dimouere. De coxę.n. articulo nihil attinet dicere, quum nec à vinculo, nec à gloſſocomo cõprehẽdatur. canalis verò in cęteris gloſſocomo ſimilis eſt, ſed figura ipſa differt, quum ab exteriori parte teres ſit, ab interiori cauus, ad exemplũ fictilis canalis, vnde nomen traxit. Videtur aũt hic ad ꝓpoſitum vſum maximè idoneus: namque vniuerſum crus in orbem complectitur, magis q̃ gloſſocomum, in quo nonnulla loca inania relinquuntur, poſtq̃ demiſſum crus fuerit. Quidam verò medici plures canales paratos habent, vt F
ad ſingula membra eo vtantur, qui idoneus ſit, id lignum cõquirentes, ex quo cauare eos poſſint firmos, albos, & molles. Apud nos autem quidam medicus eiuſmodi canales cõplures habebat ex tilia confectos, ſic, vt ad ſingula crura eos adhiberet, qui magnitudini membri reſponderent, non ſine vinculis, quæ (vt recenſui) a quibuſdam ceruicalibus ſuperdantur. Sed vincula in ceruicalibus laxantur, & compoſitum crus corrumpunt: canales verò, dum homo ex uno lecto ad alterum transſertur, ob ligni mollitudinem, ſine ulla compreſſione id continent.

Ad continendum autem firmiter, Gloſſocomum inſtrumentum a iunioribus medicis inuentum eſt, ſeu femur, ſeu crus fractum ſit, cuius ſtructuram vſumq́ue ſubijciam. id autem non ab re mihi videtur fuiſſe excogitatum: & tam ſi femur, quàm ſi crus comminutum ſit, vbi callus circundatur, commodiſſimè adhibetur. Habeat ab ima parte axem, ad quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur. inijciantur laquei extremis partibus oſſis, quod curatur, fiantq; ex duabus habenis, ſic, vt quatuor vterque capita habeat, bina a dextra parte, totidem a ſiniſtra. Ex ijs capitibus, quæ inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi ad axem duci debent, quę ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora: deinde ipſa quoque per latera gloſſo- G
comi perforata traijci, quibus foraminibus trochleæ incluſæ ſint: vtrinque autem ab exteriori parte gloſſocomi ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axem. His enim ita conſtitutis vna axis conuerſio pariter ambos laqueos extendit, deorſum verſus illum, qui ad inferiora fracti oſſis alligatur, ſurſum alterum, ſic, vt, vbi crus iacet, liceat in poſterum quotidie hanc laqueorum in diuerſas partes intentionem corrigere, valentius vel lenius extendendo. Laqueum igitur, qui in inferiori parte eſt, directa ductione axis extendit: eum, qui in ſuperiori parte, intercedente alio motu, græci διὰ τῆς μεταλήψεως τάσιν dicunt.

GLOSSOCOMIVM.

A Axis ad quem laquei alligantur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars gloſſocomij.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte gloſſocomij.

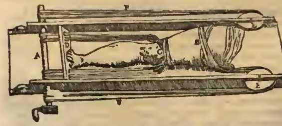

Cauendum eſt, ne ferulæ è regione talorum, vel eius chordæ, quæ à crure ad pedem tendit, imponãtur. Conferuent autem oſſa cruris quadraginta diebus, ſi rectè curentur: ſed, I
vbi ſuſpicio ſit, ne quid oſſis dirigi debeat, neue aliqua interim facta fuerit exulceratio, infra hoc tempus ſoluere oportet, tum dirigere, & rurſus alligare. At H
ſi alterum os abrumpatur, lenius intendendum eſt, ſed non propterea omittenda intentio eſt, aut negligenda. Potiſſimum autem, vel cum fractura primò deligatur, vel certè quàm celerrimè, extendenda ſemper oſſa ſunt, dum in ſuum locum reuertantur: Quodcunque autem membrum oſſibus non rectè compoſitis, ſub vinculo adſtringitur magis indoleſcit. Reliqua curatio eadem eſt. Ex oſſibus cruris interius, quod conſpicitur in priori parte cruris, quam Græci ἀντικνήμιον dicunt, curationem ægrius admittit, & intentionem poſtulat valentiorem:

neque

A *neque latere poteſt, vbi non recto oſſa concurrant, totum enim ſe oſtendit, & ſine carne eſt: multoq; tardius homo ingreditur, vbi hoc fractũ eſt. Quod ſi exterius os abrumpatur, caſus longe tolerabilior eſt, neque id ita facile deprehenditur, quum minus recte componitur, quoniam carnoſum eſt: maturius iſte ager pedibus conſiſtit. Maximam enim oneris partem ſuſtinet os, quod ab interiori parte ſitum eſt, tũ quia magis laborat, & ob ipſum crus, & ob pondus, quod e regione eſt. femoris enim caput ſuperius corpus fert, id autem ab interiori cruris parte ſitum eſt. at non ab exteriori, ſed è regione prioris partis tibiæ: tum quia altera pars totius corporis e regione hoc propius accedit, quam ad exterius os. Adde, quod os interius plenius eſt, quam exterius, non ſecus, atque in brachio, cuius os, quod e regione minimum digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.*

Extantes oſſium partes, cuiuſmodi ſunt tibiæ, ſuræque extrema, ferulas non patiuntur: cautio igitur eſſe debet, ne his locis circundentur. imponantur dixit ἐφέδρας quaſi ἕδρας, adiecta præpoſitione ἐπ, vt clarius rem ipſam exprimeret. Hæc itaque oſſa, quum externi, & carne minime tegantur, impoſitis ferulis premuntur. Magis autem premi dicantur, non ipſa, ſed muſculi illis ſuperiniecti, tum quidam muſculorum fines & cutis. hęc enim collocata inter duo corpora dura, nempe
B inter ferulas ab exteriori parte, & os ab interiori, premuntur, atteruntúrque, & ſæpius ita læduntur, vt exulcerentur. Calci vero a poſteriori parte verſus priorem innectitur chorda, quæ ab vno diducitur ex muſculis, qui continentur in parte cruris poſteriori, quæ carnoſa prominet. hæc, quũ carnis maxime expers ſit, potiſſimum in homine gracili, ſuperimpoſitam ferulam non ſuſtinet: ſed, quum acerrimi ſenſus ſit, ſi comprimatur, inflammatione vrgetur. ea vero, quæ tibiæ, ſuræq; tuberculis ſuperiniecta ſunt ob duritiem eorum, quibus (vt dictum eſt) excipiuntur, compreſſa eatenus læduntur, vt exulcerentur. ſummæ autem cutis exulcerationes ſub comprimentibus ortæ, ἐκθλίμματα ab Hippocrate vocantur.

66 Verum longioris oſſis ſtructura in inferiori articulo diſſimilis eſt. Nõ enim ſimiliter flectitur cubitus, & poples. Ob has igitur euidẽtiſſimas cauſas, ſi os, quod ab exteriori parte eſt, perfringatur, mature homo ingreditur: ſi, quod ab interiori, tarde.

Quum ipſe in prioribus dixerit, ſuræ os longius, quemadmodum & in brachio os cubiti: vtrũque aũt e regione minimum digitum ſpectare, & tenuius eſſe, q̃ id, cum quo iũgitur: deinceps addidit, qua ratione inter ſe diſtent. Explicauimus aũt in commentario de oſſibus, præter alia, quomodo ſe habeat vtriuſque commiſſura: atq; inſuper radium in brachio cum interiori tuberculo
C humeri committi, ac circa ipſum moueri in exteriorem vel interiorem brachii partem conuerſum: ſed in crure, tibiam ſolam cum femore committi, quia ſura nullum motum pręſtat. Nam neque hic articulus in altera vllo modo mouetur, ſicut articulus cubiti, ſed curuatur duntaxat, idq; non eadem ratione, qua articulus cubiti, vbi humeri ambitus trochleam referens in cauo cubiti recipitur: at in genu duo proceſſus femoris in ſinus tibiæ ſe inſerunt. Adde, quod ex cubiti proceſſibus roſtrum referentibus, poſterior in poſteriori ſinu humeri recipitur, vbi maxime articulus extenditur: prior in priori, vbi maxime curuatur: quorum neutrum tibiæ accidit, quum nullum penitus proceſſum habeat roſtro ſimilem, non enim ſimiliter flectitur cubitus ac poples. Cubiti vero eminentiam clarum eſt vocaſſe ἀγκῶνα, quo nomine vſus eſt etiam in ſuperioribus, de cubito agens, quum dixit [eſt autem idem cum illo eminentia cubiti, cui præcipue innitimur]. Eandem eminentiam & ὀλέκρανον dicunt, & κύβιτον. ſed nunc ait [non enim ſimiliter flectitur cubitus & poples,] idem ſignificans, ac ſi dixiſſet, illa commiſſura, quæ iuxta cubiti eminentiam eſt, & illa, quæ iuxta poplitem, diſſimiliter curuantur: cuius rei exemplum infra habet, qua de luxatis, vbi aſſerit, quæ in cubiti articulo ſunt, moleſtiora eſſe. Illud autem multis in locis meminiſſe oportet, exquiſitam nominum rationem, ne ab vno quidem ex vetuſtis græcis ſeruari, quum quibuſdam abutan-
D tur, quædam a propriis rebus ad alias transferant. Atqui poplitis nomen tale eſt, quale ipſa ala, q̃ locum ſignificat ſub humeri capite: at poples id appellatur, quod a poſteriori parte ipſi genu opponitur: genu autem notant, partem huius articuli vniuerſam. Quare, ſi cui hac parte cutis exulceretur, eum hominem inquiunt teneri vlcere in genu: quod ſi chorda, quæ ſub cute os cingit, ſecetur, genu accepiſſe vulnus dicunt: non ſecus, etiam ſi patella vitietur, quam græci & μύλην, & ἐπιγονατίδα vocant. Ad hæc, qui latera corporis exprimunt, modo ab interiori parte genu, modo a poſteriori, vlcus ortum aiunt. vniuerſum enim hunc locum a lateribus, genu vocabulo appellãt: eadem ratione, & poplitem, & alam, & humeri caput: ſic etiam cubitum, & talos, & primam palmæ partem ad totum locum ſignificandum vſurpant: ſæpe etiam adiciunt, articulum capitis humeri, aut cubiti, genu, coxæ, vel talorum. Conſtat igitur Hippocratem variis nominibus vti, aliorum maiorum exemplo (vt retuli) contempta quam iuniores excolunt, curioſa verborum ratione: quæ ab ijs, qui in ea verſantur, exquiſita diligentia dicitur.

De Femore.

67 At ſi femoris os fractum eſt, valenter omnino extendi debet, ne minus quam res poſtulat, id fiat,

ſiquidem plus iuſto intentum non læditur. Nam oſſa hæc, quæ per vim diducta ſunt, ſi ſic recedentia in E
ter ſe vinciantur, non ſanè poterunt, ita diducta, vinculis contineri, quin celerrime concurrant, quam
primum, qui extendunt, e x opere ſe receperint.

Quia maximi ſunt muſculi, qui femur circũdant, nõ immeritò veretur, ne (quod ſæpe contingit)
nõ ſatis membrũ extendatur. Ergo, vt audacter extendamus, intẽtio (ait) iuſto valentior nõ lęditur:
fieri enim in hac parte põt, quod ſuſpectũ eſſet in alijs. At quid hoc eſt? vt deuinciatur os fractũ,
dum ipſius partes, q̃ pertractãtur, inter ſe recedũt: quas nõ ſecus, atq; vbi membrum naturaliter
ſe habet, coire oportebat, nullo relicto inani ſpacio, ĩ quo ex cõtracta ſanie periculũ ſit, ne os cor-
rumpatur. Si qñ enim fracti oſſis partes, quũ vehemẽtius intẽtæ fuerint, diductæ vinciãtur, nõ po-
terũt poſt iniectum vinculũ, vt in cæteris locis cõtineri, in quibus circũactæ faſciæ muſculos im-
mobiles ſeruant. quod in femore monet pertimeſcẽdum nõ eſſe ob magnitudinẽ muſculorum,
quum hos vinculũ nõ ſuperet, ſed cedat. q̃ rem ꝓpterea dixit, quod proprietas eſt, vinculi quidẽ ſe-
mur tueri, quomodo deligatũ accepit: muſculi vero ad ſuum initium concurrere. Quum cõtra- F
ria igitẽ ſit proprietas vtriuſque, ſi vinculum ſuperet, naturalis muſculorum motus cedet, quũ fra-
cti oſſis partes diductæ cõtineantur: ſed, ſi muſculorum motus vinculo validior fuerit, ipſi ad ini-
tiũ cõtrahentur, atq; vnà trahẽt, & ad ſuperiora adducent cõminuti oſſis partem inferiorem.

68 *Craſſa enim ac robuſta caro vinculũ ſuperabit, at non ſuperabitur. Id ergo, quo de agitur, exten-*
di valenter oportet, ſicq́; vt in neutram partem conuertatur, neve minor vis, quam ipſum exigat, adhi-
beatur: quum turpe magnopere ſit, atque incommodum femur breuius reddere. Brachium namque, ſi
breuius fiat, cęlari poterit, neq; noxa magna erit: crus ſi breuius reddatur, hominem claudum demon
ſtrabit: ab integro enim, quod longius erit prodetur. adeo, vt illi, qui male curandus ſit, ſatius fuerit
vtrunq; crus frangi, quàm alterum, ęquè enim in utranque partem inclinaretur. Vbi vero extentũ ſit
abunde, prominentioribus palmarũ partibus, eodem modo, quo ſupra poſitum eſt, dirigatur, ac delige-
tur: faſciçq́; caput iniiciatur, vt antè indicauimus, ipſaq́; ſurſum uerſus porrigatur. tum itidem reſpõ-
deat, vt in ſuperioribus: pręterea, & magis urgeatur, & laxius vinculum ſentiat ijs partibus, quę ſu-
pra poſitę ſunt: ad hęc ſimiliter reſoluatur, ac rurſus deligetur: ferulęq́; eodem modo ſuperaccommo-
dentur. Conferuet autem femur quinquaginta diebus. G

Hippocrates vſitato vocabulo carnem appellauit, quos in ſuperioribus muſculos diximus. nã
quæcunque caro ſentit, muſculi pars eſt, atque hæc in medijs muſculis potiſſimum ſe oſtendit,
quum in extremitatibus muſculi neruoſi magis quodammodo ſint, minusq; carnis habeant.

69 *Illud etiam ſcire licet, quòd femur ab exteriori parte gibbum eſt magis quàm ab interiori, & à*
priori magis quàm a poſteriori. In has igitur partes conuertitur, vbi non rectè curatur. Quin & his
partibus minus carnoſum eſt, quàm in alijs: vt quando peruertitur, latere minimè poſſit. Ergo, ſiquid
eiuſmodi ſuſpectũ ſit, tale quidpiam moliri oportet, quale traditum eſt ad humerum peruerſum.

Gibbum dixit, γαῦσος at quod hæc vox gibbum ſignificet, res ipſa declarat, ſiquidem femur non
omnino rectum eſt, ſed à priori atq; exteriori parte gibbum, ſicut à contrarijs ſimum. Vtrũ verò
vox γαῦσος, poſtrema ſyllaba acui, an penultima circumflecti debeat, incertum eſt, non enim fre-
quenti in vſu eſt apud græcos id verbi. quidam à ſimilitudine ducti penultimam circumflecti vo-
lunt, quemadmodum καῦσος, μαῦρος, γαῦρος. quibuſdam verò magis placet ultimã ſyllabam acutã
eſſe, qm̃ omnia nomina duarum ſyllabarum, quæ affectum ſignificant, acuto ſunt accentu in vl-
tima, χωλὸς, λορδὸς, στρεβλὸς κυρτὸς, βλαισὸς, ῥαιβὸς nec ſolum, quæ duabus ſyllabis cõſtant, ſed ferè quę- H
cunque affectum notant, ἀρθριτικὸς, πλευριτικὸς, ἡπατικὸς. Cõcedito igitur, vtro quis velit modo pro-
nunciare. At γαυσὸς, efferenti tibi vltima acuta (eos enim, qui librum legunt ire in hanc ſenten-
tiam tantum comperi) ſi quiſpiam aduerſetur, exiſtimans debere penultimam circũflecti, tu quo-
que, vtcunque illi placet, pronunciato. Quòd ſi alium rurſus nactus fueris, qui malit vltimam
acui, tu itidem facito, nomina, atque accentus paruipendens, vtpotè, quæ nihil ad philoſophiam
conferant, & multò minus ad geometriam, arithmeticen, muſicẽ, aſtronomiam. Quare, ſi nulli
arti ad ſuum finem importuna contemnendaq; nominum inquiſitione opus eſt, non modo ho-
rum hominum non probare ſtudium conuenit, ſed quàm maximè deridere.

70 *Circundare autem aliquot lintea oportet, eaq́; in orbem circa coxam & ilia: vt inguina etiam, &*
quod inter anum & naturale eſt (πλαχίδα gręci uocant) inuoluantur. Quod & ob aliã cauſam utile eſt,
& ne extremę ferulę nudam partem offendant.

Coxa, id eſt os illud, in quod ſe inſerit femoris caput, ἰσχίον græcè nuncupatur, ſicut & ipſum
cauum κοτύλη. vtroque nomine utitur poeta in hoc carmine.

Ἔνθάτε μηρὸς
ἰσχίῳ ἐνστρέφεται κοτύλην δέ τε μιν καλέουσι.

Ilia

A Ilia dixit ἰξύας, quæ nonnulli accipiunt pro ilium oſſibus, nonnulli pro parte, quæ ſuper ipſa eſt, quæ λαπάρα propriè vocatur: quod verbũ apud poetam reperitur in eo carmine,

Οὖτα κατὰ λαπάρην.

Equidem de vocabulo λαπάρας dicere poſſem, adductus experimento, & Hippocratis ac poetæ vſu, tum ipſo morbo, eam ſignificare partem, quæ inter oſſa pectoris, & quæ propriè appellãtur oſſa ilium, eſt interiecta: de quo ſuo loco agemus. Quæ autem partes ἰξύες nominentur, non eſt quòd multis agam: ob id enim, quòd poeta numero ſingulari ἰξύα ſcripſit in illo carmine.

περίζωμα

Βάλλετ' ἰξύν ἐπὶ τὸν θυράζε ἀπαρυῖαν.

tum ob id, quòd credibilius eſt zonam dari inter ilia & thoracis oſſa, exiſtimet aliquis hãc ipſam partem corporis ἰξύαν appellari. Contra verò ex eo, quòd Hippocrates multitudinis numero ἰξύας dixit, quodque ad ilium oſſa voluit vinculum pertinere, iure arbitrabitur aliquis ἰξύας hæc ipſa nuncupari.

B

Deligatio circa femur, inguina, coxam, iliorum os, & ilia.

Quod ad hunc locũ attinet, quando ſuperior femoris pars cõminuitur, faſcia non ſolum vſq; ad inguina ferri debet, ſed vltra aliquã ex ſuperioribus partibus cõprehẽdere. tales ſunt, primũ coxa, deinde oſſa ilium, poſtremò ea pars, quæ ſine oſſe eſt (λαπάραν vocãt) quam, vbi vis, cõplecti licet, dum ilium oſſa ẽt deuinxeris: quibus omiſſis, faſciã protinus ad hãc ſedem, porrigendam eſſe minimè puto, quum Hippocrates maximi fecerit, nullum relinqui locum nudum, ſed æquè perpetua, donec ex integra parte comprehenſum aliquid eſſe videatur, oĩa faſcijs alligari. Πλιχάδα quidam per χ ſcribunt: quidam per γ, πλιγάδα, eo vocabulo ſignificatur quod inter vtrunque crus ſpatium eſt. vnde Hippocrates diuaricari vocat ἐκπεπλιχῶσθαι καὶ διαπεπλιχῶσθαι. Nam & poeta τοὶ δ' ἐπλιχάοντο ποδοῖιν, dixit ſignificare volens [diuaricabant pedibus].

C 71 *A qua ſemper vtrinque ſatis recedere debent. Semper autem cautio ſit, ne imponantur ſuper oſſa in articulis naturaliter prominentia, neque in articulorum vicinia ſuper neruum.*

Solet Hippocrates, vbi de vna ſpecie pertractat, complura docere ex ijs, quæ communia ſunt ac generalia, monens ea non eſſe propria vnius ſpeciei, ſed ad omnes, vel multas, vel aliquot pertinere. Adijcit autem orationi modo particulam [ſemper] vt in propoſitis verbis: modo, quod intellexiſſe pertinet ad multa loca, [interdum]. Hoc ad omnia utile eſt: eſt enim re uera, quod nunc ab ipſo proponitur, ſemper commodiſſimum, non in femore duntaxat, ſed in vniuerſum in omnibus fracturis, quæ ferulas poſtulant. breuiores enim ſint oportet, quam ut ad eam ſedem perueniant, quæ faſcia non excipitur: quod potiſſimum obſeruandum ait, ubi ferularum extremitates proximæ ſunt oſſium tuberculis.

72 *Tumores verò iuxta poplitem vel pedem, aut alibi, ſub conſtringentibus vinculis aſſurgentes, multa lana ſuccida curentur, bene carpta, & vino & oleo reſperſa: tum cerato inuncti deligentur: atque, vbi ferulæ vrgeant, citius laxentur. Extenuarentur autem tumores, ſi ſurſum verſus ad ferulas tenues faſcia vincirentur, quæ ab imis partibus orſa ad ſuperiores intenderent.*

D Tumores (inquit) ſub conſtringentibus uinculis aſſurgentes (quos ἐξαειρομένους dixit) propterea, quod ſucci expreſſi magno impetu ferantur, curari debent alligandõ multum lanæ ſuccidæ benè carptæ, item vino atque oleo reſperſæ: cutem uerò, cui hæc ſuperimponuntur, iubet cerato inungi, atque ad eandem rationem uinculum adhiberi à tumoribus ſurſum procedens. Faſciandi rõnem ipſe aperuit, docens a qua parte quis inceperit deuincire, ab eadẽ tranſmitti materiã, atq; depelli. At de facultate medicamentorũ, quibus utitur, abũdè dictum eſt in operibus, quæ de illis ſunt: dicentur & nunc capita eorũ, quæ in illis fuerunt oſtenſa. Ergo oleũ dolorẽ leuat, & diſcutiẽdi uim habet. Vinum ſiccare poteſt, repellere, & concoquere, item mollire, & digerere. Conſtat autem lanam ſuccidam (quam nonnulli οἴσυπον uocant) & ceratum præter leniendi uim, digerẽdo quoque eſſe & repellendo. Non ſine ratione igitur ab eiuſmodi medicamentis præſidium petijt. quoniam verò tumor fit iuſto maior ab ijs, quæ ſub uinculis eò exprimuntur, curatio primum dirigi debet ad id exhauriendũ, quod in tumida parte præter naturam ſubſiſtit. At, quum multa ſint, quæ hoc efficiunt, quibusnam utemur? digerentibus, repellentibus, lenientibus. digerentibus quidem ac reprimentibus, quoniam aperte exhauriunt: at leniẽtibus eo nomine, quòd prohibent, ne materia præ dolore ad uitiatam ſedem concitetur: atque ob hanc cauſam lenius digerentia, ac reprimẽta ad inflammatam partem admouemus: nam, quæ horum utrunq; fortiter

præſtant,

præſtant, dolorem irritant. His ratiocinationibus ductus Hippocrates, lana ſuccida vſus, hoc eſt, E
œſypo redundante, curationi adijcit oleum vinum ac ceratum: lanamque ipſam bene carptam eſſe vult, quo lenior ſit, & dolorem leuet. quæ clota quidem eſt, carpta facilè mollitur: at ſuccida ob ſordem non facile tractatur, carpiturque; eoque fit, vt negligenter carpta, dura dolenti parti inhæreat. quod Hippocrates, quum aliquando neglectum animaduerteret, addidit [benè carpta]. Iam verò copioſè ipſam adhibet, vt vino atq; oleo madens cõſeruetur, quum facilè ſiccescat, quæ exigua imponitur. Ad primum etiam conſilium pertinet ratio vinciendi tumoris, quæ ex tumidis partibus (vt dictum eſt) ad ſuperiora ſuccos expellit.

73 Hac ſiquidem via tumor celerrimè extenuaretur.

Diceret extenuari mẽbrum, non tumorem, qui propriè loqueretur. dãda ſiquidem opera eſt, vt tumor ex toto euaneſcat, maiores tñ complura ſic loquuntur, præſertim, qui eloquentiſſimi ſunt, vt contempta, quam iuniores excolunt, curioſa nominum inquiſitione, non exquiſita diligẽtia, vt ipſi nuncupãt, qui in ea verſantur. Sed digni vtique eſſent, quos laudaremus, ſi hac vel exquiſita, vel propria (vtcunq; ipſi nominent) verborum inquiſitione, rẽ clarius aperirẽt, q̃ Hippo- F
crates: ſin obſcura atque humilis eſt eorum oratio, præſtat maiorum æmulari negligentiam.

74 Et ad priorem iuncturam ſuperferretur. Ad quem deligandi modum veniendum non eſt, niſi tumor aut puſtulis, aut nigritie periclitetur. Sed nihil tale ſequitur, niſi quis fracturam uehementer adſtrinxerit, aut ſiuerit depẽdere, aut manu ſcalpſerit, aut aliquid cutẽ attigerit, quod ipſam irritauerit.

Vna quidem hæc ſcriptura eſt [& ad priorem iuncturam ſuperferretur]. putant tamen expreſſo tumore alii materiam depelli ſuper iuncturam, alij ad loca, quæ iuxtà ſunt: quorũ controuerſiam dijudicare facile eſt, ſi ante vinciendi ratio conſtituatur. Vbi enim ferulis relaxatis, tumida pars (vt ſupra oſtenſum eſt) alligetur, aliquid ſanguinis ad loca, quæ iuxta iuncturam ſunt, depelletur: ſed ſi ferulis ſummotis, atque omni vinculo penitus reſoluto, de integro vinciamus, ſimul & eam iuncturam adhibentes, quæ fracturis accommodatur, & eam, quæ a tumore incipit, ſuccus hac uia expreſſus vltra partem prius deligatam ad ſuperiora transferetur.

75 Si qui femori canalẽ ſubyciat breuiorem quàm ut ultra poplitem pertineat, noxam magis quàm opẽ afferet: quandoquidem prohibere non poterit, quin corpore aut crure moto, femur quoq; moueatur. G
Popliti item infeſtiſſimus erit, ubi adhibeatur, cogetq́; id fieri, quod minimè eſt opus: minimè namque opus eſt curuari genu, omnia enim deuincti cruris ac femoris vincula neceſſario mouerentur, ſi quis genu curuaret: neque fieri poſſet, quin muſculi alio atque alio modo figurarentur, comminutaq́; oſſa dimouerentur. In primis igitur danda opera eſt, ut extendatur poples. Videtur autem femur in eum canalẽ vtiliter conyci, qui à coxa ad pedem eſt.

A tumoribus ad canalem aggreſſus eſt, quem euidenter expoſuit. mox autem adſcribet canalem uel διαμπερῆ, hoc eſt, qui totum crus excipiat, vel nullo modo ſubijciendum eſſe. Gloſſocomum verò machinamentum diximus rectè fuiſſe a iunioribus repertum.

76 Detur item faſcia lenta iuxta poplitem cum canali, quo modo & infantes inuoluuntur in cunis: ſic enim vbi femur in ſuperiorem partem, ſiue in latus vertatur, cum canali alligatum melius continebitur. Canalis igitur, vel totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi.

Quod inquit [cum canali] duobus modis exponitur. nonnulli exiſtimant canalem extrinſecus faſcia circundandum, ita, vt hæc ſit Hippocratis ſententia: Faſciam dare laxam conuenit, quæ vtrunque complectatur, & hominis poplitem, & canalem, qui ipſum excipit, id eſt, ut ipſe poples non ſeorſum, ſed vna cum canali comprehendatur. Alii circumligandum eſſe poplitem intelli- H
gunt, ut crus immobile cum canali contineatur, hoc eſt, ſubiecto etiamnum canali: quum neque vinculum per ſe poſſit ſatis fideliter continere, neque canalis, ſed ambo ſimul.

77 Item maximè uidendum eſt, ut in fractura tam femoris, quàm cruris, quantum poteſt, imus calx optime contineatur: nam, ſi dependente pede crus reliquum fulciatur, neceſſe eſt oſſa gibba in priori parte cruris conſpici: ſin calx iuſto ſublimior collocetur, reliquo crure leniter ſuſpenſo, os in priori parte cruris iuſto magis ſimum neceſſario ſe oſtendet, idq́; adeo, ſi calx hominis naturaliter eſt grandior. Ad hæc omnia oſſa tardius conferunt, vbi non figurantur naturaliter, neque in eodem habitu detinentur: præterea callus infirmior circundatur.

In ſuperioribus, ubi de cubito mitella ſuſpendendo pertractauit, diximus à quibuſdam ſcribi [brachium ſuſpenſum] dempta particula [non]: à quibuſdam ea adiecta [brachium non ſuſpenſum]: & illos quidem intelligere ſuſpenſum brachium, quod non inhæret, neq; ſubiectæ alicui rei inſidet: hos verò id, quod fideliter ſuſtinetur. De crure autem, quod fulcitur, ἑρματιζόμενον dixit, ducto vocabulo a fulcris, quæ dicuntur græcè ἕρματα, quorum meminit poeta in eo carmine.

ὑπὸ δ' ἕρματα νηῶν. Sic igitur accipitur vocabulum ἑρματιζόμενον. pro ἐρειδόμενον.

GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS COMMENTARIVS TERTIVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI.

Curationem earum Fracturarum, in quibus oſſa denudata ſunt, aut partes exulceratæ, noxarumq; gibbi cubiti, & genu, abſoluit.

1 B *INterueniunt hæc, quibus os quidem fractum eſt, at non excidit, nec alioquin vulnus acceſſit.*

Hactenus ſimplices fracturas propoſuit, in q̃bus neq; os cute excidit, ſic ut nudum ſe oſtendat, neque ullo modo uulnus acceſſit. Conſtat autem oſſa nec excidere, nec nudari, niſi cutis & ſuperiecti muſculi ſecentur: fieri tamen ulcus pōt, etiam ſi nihil ex comminutis oſſibus detegatur. Trāſit ergo iam, atque aggreditur ad fracturas; quibus carnis quoque vulnus acceſſit, ſiue id ſolum ſit, ſiue præter id, os etiam nudetur.

2 *Quibus ſine fragmentis oſſa ſimplici modo comminuta, eodē die vel certè poſteriori repoſita ſunt, atq; in ſuam ſedem reſtituta, nec teſtæ alicuius expectatio eſt, quæ ab oſſe abſcedat: aut quibus vulnus quidem eſt, ſed abrupta oſſa non excidunt, neque fractura talis eſt, vt metuendum ſit, ne teſta quæpiā ab oſſe abſcedat: his omnibus aptiſſima deligandi ratio eſt, quæ ſimplici fracturæ accommodatur.*

Fracturæ, vbi vulnus quoq; adijcitur, duplicem curationem docet, alteram quatenus aliquid fracti oſſis nudatur, vel teſta vrget, quæ à contrito oſſe diducta eſt: alteram, quum nihil tale eſt, ſed extra fracturam, quæ rectè compoſita eſt, uno uulnere ſolicitamur. Nam, ſi nudum os cute excedit, quod protinus benè compoſitum fuerit & reſtitutum, mutādum eſſe ſuperius genus cu-
C rationis non cenſet. Verum alia requiritur curatio, vbi vulneri adiecta fractura os excedens reſtitutum eſt, neque ſuſpitio eſt, ne aliqua teſta à perfracto oſſe reſoluatur: alia, vbi os regitur cute, ſed expectatur teſta, quæ reſoluta procedēte tempore à natura per vulnus expellatur. In priori caſu vtitur iunctura, quam poſuit conuenire, vbi os integra cute perrumpitur: in altero variam curationem adſcribit, vt mox euidenter oſtendet: ſatius enim eſt ipſum audire.

A.li.4. f.5. t.2. c.9. fo. 481.a

3 *Nonnulli (atque hi non admodum proficiunt, aut obſunt) vlceribus imponunt aliquod ex purgantibus medicamentis, vt ceratum, quod picem habet: vel quodpiam ex ijs, quæ cruentis vulneribus inijciūtur: vel quoduis aliud, quod componere ſoleant. Illos autem laudo, qui pannos ſuperdantes vino madefactos, aut lanam ſuccidam: vel eius generis aliquid deuinciūt: vbi verò vlcera pura ſunt, & iam glutinantur, tunc lintea complura adhibent, & per ferulas dirigunt. Hæc ratio curandi aliquid confert, neque multum lædit: oſſa tamen in ſuum locum non ſimiliter reponuntur, ſed hac via fiunt aliquanto tumidiora, quàm par ſit.*

Retuli ad eas fracturas, quibus carnis quoque vulnus adijcitur, curationem duplicem ab Hippocrate admoueri. Nunc orſus ab ea, quam primo loco poſui, eos primum reprehendit, qui malè vlceri illi medentur, in quo, quum fractum os benè compoſitum eſt, nihil aliud, quàm ipſum
D reſtat, neque vlla ſuſpicio eſt, ne fragmentum ab oſſe reſoluatur. Quidam (inquit) medici eos, q̃ ſic affecti ſunt, inter initia curant, perinde, ac ſi vlcere ſolo detinerentur: vbi hoc moderatè hēt, tūc ea vinciendi rōne utuntur, q̃ ad fracturas pertinet. Caput igitur ꝓpoſitorū uerborum huiuſmodi eſt. multus autē eſt in eorum curatione narrāda, qua nonnulli utuntur, eo ꝙ ſingula perſequatur. Equidem ſcripſi eos ita curare, ſicut, ſi citra fracturam uulneri mederētur: at ipſe, quibus ēt medicamentis uterentur, expoſuit, facta mentione cerati, quod picem accipit, tū medicamētorum, & quæ protinus cruētis vulneribus inijciuntur, & quæ purgādi vim habent, itē panni vino madentis. Rectè autem medicamenta, quæ cruentis vulneribus inijciuntur, ἔναιμα vocat. namque ēt nunc apud medicos id vocabuli eſt vſitatū, quo ea medicamēta nūcupare ſolent, quæ vulneribus ſuperdantur, vt primū illata ſunt, & q̃ nondum ex toto ſicca, ſed adhuc cruenta, hoc eſt, cum cruor (græcè αἷμα dicitur) ex cute ipſa vulnerata, ſeu ēt ex carne, in roris ſpeciē deſtillat, purgās uerò medicamentū eſt, quod modicè ſiccat (q̃ rem demonſtratū eſt caput eſſe in vlcerū curatione) ac detergēdi facultatē hēt, qua vlcera pura reddit. Huius generis ſunt mixturæ, q̃ ex ærugine æris & ſquama cōponuntur, quarū duplex ratio eſt, ſiquidē ærugo ab alijs coquit, ab alijs adijcit cruda: q̃ crudam accipiunt, virides dicūtur: quæ coctam rufæ, à colore, qui in vtriſque ſe oſtendit.

Igitur hæc medicamenta purgare vlcera poſſunt, quum mediocrē habeant detergendi facultatem. huiuſcemodi eſſe, quæ ſordem ab vlceribus detrahunt, ſicut contrà, quæ cruentis vulneribus protinus iniiciuntur, carere detergendi facultate, indicauimus. variè aūt miſcentur ſicuti priora. At, quemadmodum in illis exempli gratia, æris æruginem attuli, & ſquamam, potui & alia ſimilia eadē ratione proponere. nunc aūt abundè ſit illud indicaſſe, quod ἔναιμα uocata, quibus abeſt detergendi facultas, ſunt, quæ ex bitumine cōponuntur. Horū exēpli gratia mentionē faciā, quum omnia, quæ id præſtant in opere de medicamentis fuerint explanata. Ceratum autē, quod picem habet, iuret oēs ferè conuenit, lenire dolorē, & pus mouere. tunc uerò cōfert, quum vlcus iam inflammatione tenetur: alioquin ipſum nemo imponeret, quum neq; detergere ſordē poſſit, neq; vlcus glutinare, aut ad cicatricem perducere. At panni uino madentes ob vinum ipſum repellunt. dantur enim ad continendum ab iis, qui hoc modo medentur, qui adhibere volunt vlceris cauſa eas faſcias, quibus antè iniectis aliæ ſuperdantur. Quæ aūt ſcire oporteat eum, qui rectè vlcera curaturus ſit, poſita à nobis ſunt, quo ordine ſingula requirebant, in tertio & quarto libro de ratione curandi, atq; etiam abunde in expoſitione libri de vlceribus. quod ad hunc locum pertinet, ſatis eſt hæc retuliſſe, nā de curatione propoſitorū affectuum rurſus tractandum nobis erit, quum Hippocrates illam exequetur: nunc meminit aliorū medicorū, quos ait, non ſimiliter grauē noxam afferre, atq; illos, quorū mentionem facit. Quid igitur eſt, quod errant? ſiquidem quum primum id cognitum fuerit, conſtabit ēt iure ab Hippocrate ſcribi illos nō admodum proficere, aut obeſſe, qui vlceri non malè prouident, ſed fracturā initio negligunt, idoneū vinculum poſtea ſuperdantes, quod proditū eſt ab initio conuenire: quamobrem (inquit) oſſa fiunt tumidiora. Satius igitur eſt per omne tēpus curationis cōprimi hæc atq; adſtringi, quod præſidii ad non paucos dies initio prætermittunt; aſſerit enim ibi iam futurum eſt, ut vlcera glutinentur, tunc, qui ſic medentur, incipere deligare eo modo, quo fracturæ conuenit. Conſtat autē vlcera ſuppurare, deinde purgari, priuſq̄ glutinanda ſunt, quod triduo fieri nequit, aut quatriduo. E F

4 *Quibus tam cruris, quam brachij vtraque oſſa fuerint comminuta, breuiora etiam ſunt.*

Breuitatis Hippocratis proprium eſt id, quod in propoſito ſermone deſideratur, apertè ex eo, quod ſubiicitur, indicare: quam rem nunc feciſſe perſpicuum eſt: præfatus enim eorum, qui ſuperiori ratione curantur, oſſa reddi tumidiora, non definiuit, omniumne, an aliquorum: at nunc ex propoſitis uerbis euidenter colligitur, non omnium, ſed eorum dumtaxat, quibus alterum fractum eſt os, quū partes, quæ iuxta fracturam ſunt, minimè ipſum contineāt, vt, quæ per omne tēpus curationis, nec adſtrictæ fuerint, nec coarctatæ. Membrum tamen breuius non redditur, quādoquidem alterum os integrum manet, quo naturalis longitudo ſeruatur. Sed, vbi vtrunq; comminuitur, muſculi (vt antè expoſuimus) contracti, ad ſuperiores partes vitiata quoque oſſa contrahunt, quamobtem extendi ea iubet, antequam componantur. Sed, quia ſine conuenienti iunctura compoſita oſſa nequeunt contineri, ea de cauſa, donec increſcat callus, curioſè deligat. Quam rem qui negligunt, & vlceris curationi inſiſtant, non ſolum tumidum magis quam naturaliter conueniat, membrum reddunt, ſed breuius etiam efficiunt. G

5 *Rurſus alij reperuntur, qui lintea in eiuſmodi caſibus à principio protinus circundantes vtrinq; deuinciunt. vlcus uero ipſum relinquunt, & nudū eſſe patiuntur: deinde ſuper ipſum imponūt aliquod ex purgantibus medicamentis: tū pannis ex uino madentibus ac lana ſuccida medentur. Hæc quidem curatio aliena eſt: qua qui & in hi fracturis, & in alijs vtūtur, longè aberrare veriſimile eſt. Maximè enim ad rē pertinet noſſe, quo pacto inijci primo linteū debeat, & quā valentiſſime coarctari: itē quid conferat, qua potiſſimum parte conueniat, cum faſciæ caput ſupe dare, ſū adſtringere: quidve ſequatur incōmodi, ſi alia parte, atque opus eſt, orſa faſcia fuerit, nec quà maxime expedit, ſed hinc vel hinc fuerit arctata. Vtriuſque vinculi effectum in ſuperioribus demonſtrauimus, cuius teſtimonium eſt ipſa medicina. Illi enim, qui ſic deligatus fuerit, neceſſe eſt vlcus in tumorem aſſurgere.*

H

Eorum nunc meminit, qui ſummopere lædunt, & quæ ab his admoueantur, planè docet: tum errores ipſorum apertè redarguit, ſic, ut meæ expoſitionis non egeant, qui in iis, quæ ab ipſo afferuntur, laborare non recuſent.

6 *Nam, ſi carnoſa pars, q̄ ſana eſt, hinc atque hinc uinciatur, media non cōprehenſa, ea pars, qua relicta ſine uinculo fuerit, maximè turgebit, minuſq̄ erit ſui coloris. Quo pacto igitur vlcus hæc effugiet?*

Hippocrates quālibet carnoſam partē appellat χῶρα, ut ſupra quoque indicauimus. Nunc illud animaduertendum eſt, q̄ qui rationalem medicinam profitetur, ubi præſidium idoneum eſſe comperit, non expectat longum vſum. putant autem, vbi vlcus ſine vinculo dimittentes, utrinque faſciā circumagunt, excitari inflammationem, & ulcus malè affici ex mala conditione affectus, at non ex ea, quam adhibent, curatione: cuius primus auctor ſe ipſum falſa ratione decepit: ſucceſſores uerò vſitatam hanc curationem edocti ſeruarunt, eò quòd mutare non auderent. ex quo magnum malum ſequitur. Id illis meritò euenit, qui artes vſu ſine ratione pertractant:

A vna enim ratio eſt, qua fretus aliquis, rei natura demonſtrante mutare tentat, quæ malè fuerant longo vſu recepta. Qua ergò ratione motus Hippocrates ipſorum curationem mutauit? non hercle probabili aſſumptione, aut aliena, ſed quæ ſcientiã faceret, ac neceſſaria eſſet. Quòd ſi corporibus benè valentibus, ſub ea vinciendi ratione materia vtrinq; in medium ſpacium inter partes deuinctas expreſſa, inflãmationẽ excitat, qui non longè magis id faciet iam ægrotantibus?

7 Igitur neceſſe eſt, decoloretur vlcus, & materia ad ipſum exprimatur, tum lachrymet, ac minimè ſuppuret: oſſa verò, & quæ abſceſſura non eſſent, abſcedant.

Quæ accidant, vbi malè vlcus deuincitur, hoc loco declarauit. Cuncta autem ab inflammationis magnitudine proficiſcuntur: quandoquidem ob hanc vlceris labra in exteriora uertuntur, perinde atque ea, quæ propriè oris labra nominantur, ubi inflammatione vexentur. Totus autem locus mali coloris non iniuria conſpicitur, quod & ipſum conſtat ex immodica inflammatione prouenire. Deſtillat verò ab vlcere tenuis, & cruda fanies ſimiliter ac lachrymæ ab oculis inflammatis. inde translatione vſus, dixit lachrymare vlcus, ubi ſic afficitur. Præterea ſucci, qui inflammationem excitarunt, crudi permanent, dum ea vinculi ratio admouetur. Sed & oſſa neceſſe eſt procedente tempore uitiari. his enim crudorum ſuccorum abundantia madefactis, mirum non eſt, ſi qua particula abſcedat, ubi qui ſic medetur, ab alieno vinculo non deſiſtat. Singula, quæ in vniuerſo ſermone reſtant, euidentiſſima fient, ſi quis (vt diximus) animum adiungat;
B tum in memoria habeat, quæ ſupra oſtenſa ſunt, eo enim hæc omnia pertinent, & (quemadmodum ipſe Hippocrates admonet) his illa confirmantur.

8 Vlcus item pulſu affligetur, atq; igneum erit, tumor item coget cataplaſmata ſuperdari: quod incommodum ſimiliter afferunt, qui vtrinque deligant, quum præter alium pulſum, inutile quoque onus adyciant. Faſcias tandem ſoluunt, vbi vlcus recrudeſcere conſpiciunt, & reliquo tempore ſine iunctura medentur. Nec ſecus curant quoque, ſi aliud vulnus nacti ſint. ſiquidem hæc euenire minimè cenſent, eò quòd hinc atque hinc deligauerint, & nudum vulnus reliquerint, ſed aliquod aliud infortunium cauſantur. Quòd ſi hanc deligandi viam, penitus alienam eſſe, frequentari verò à compluribus, tum maximè ad rem pertinere eam dediſcere, apertè non cognouiſſem, non tam multa ſcripſiſſem. Adde, quod hæc teſtantur, quæ ſuprà expoſita ſunt, maximene an minime adſtringendum ſit, rectè fuiſſe tradita. Oportet autem (vt ſummatim dicam) ubi nullum expectatur os, quod receſſurum ſit, ſimiliter curare, atque vbi ſine vlcere fractura eſt, extendenda enim aeque oſſa ſunt, ac dirigenda, & eodem modo vincienda. Ad hæc vlcus cerato, quod picem habeat, inungendum, tenuique panno duplici contegendum, proximæq; partes albo cerato illinenda. faſcia verò, cæteraq; ſcindenda paulo latiora, quam ſi ulcus non
C *eſſet: & quæ parte primum dantur, latiora multo danda, quam ulcus, quum, quæ anguſtiora ſunt, in ſta zonæ ipſum cingant, quod minime expedit. primus enim circuitus totum vlcus complecti debet.*

Indicauit paulo ſuprà ſub hac vinciendi ratione, tumorem exprimi ad ipſa vlcera. tumorem verò οἴδημα nuncupat, ſic, vt ſermo talis ſit. Sanguis, qui ſub aliena vinciendi ratione vtrinque ad ipſum vlcus exprimitur, tumorem facit præter naturam, hincque & οἶδος & οἴδημα ſolitus eſt appellare. Tumori autem, quum pulſus accedit atque ardor, inflammationem perficit, quæ propriè φλεγμονὴ ſuperius appellata eſt: quòd vocabulum non ſic accipiebatur apud ueteres, eo ſiquidem notabant omnem ardorem, quemadmodum ſæpenumerò declarauimus: ab Eraſiſtrati verò ſeculo conſueuit vſurpari ad illos tumores ſignificandos, quibus non modo ardor accedit, ſed renixus etiam & pulſus, neceſſarioque rubent. ruborem efficit ingens ardor; renixus & pulſus à multitudine oritur. Poterat Hippocrates igneum vlcus dicere πυρετῶδες, quaſi febricitans: dixit autem πυρῶδες, ſumpto vocabulo ab igne, quem græci πῦρ vocant, quo ardorem (vt mea fert opinio) nobis reduceret in memoriam; quoniam & febris, quæ πυρετὸς græcè nuncupatur, ab eodem vo-
D cabulo ducitur, quum nihil aliud ſit febris natura, quam igneus.

9 Feratur item faſcia præter ulcus ad partes etiam, quæ ſuprà ſunt, atque infra.

Veteres quum ſuperiorem atque inferiorem partem ſignificare volunt, rarò ἄνω καὶ κάτω ſcribunt. his enim vocabulis plerunque exprimunt partes vtrinque a lateribus ſitas: Hippocrates tamen hic antiquam exponendi figuram vſurpauit.

10 Ergo caput faſciæ inyciatur e regione ulceris, & laxius paulo attrahatur, quàm ſi fractura eſſet citra ulcus. Circumagatur autem eo modo, quo ſupra poſitũ eſt: ſintq; faſciæ molliores ſemper, quam ſi integrâ cute os eſſet abruptum: neque pauciores, quam prius diximus, ſed aliquanto plures: homini uero, quum inuolutus fuerit, uideantur aptiſſime inhærentes, non tamen adſtrictæ, aſſeratq; ſuper plagam maxime inhærere: tũ eodem tempore, quo ſupra indicauimus, ipſas & bene inſidentes, & laxiores ſentiat: deinde tertio quoque die ſoluantur, & rurſus alligentur. In cæteris ſimiliter agendum, ut in ſuperioribus; hic tantum latius, quam ibi coarctentur. Quod ſi fiat, quæ rationi conſentanea ſunt, locus in quo plaga

eſt,& reliqua etiam ſub uinculo cōprehenſa ſemper graciliora ſe oſtendunt: iamuerò & pus ocyus orie- E *tur,quā ſi alia curatio admoueatur. Caruncula praterea,qua in ulcere nigreſcunt & emoriuntur,cele-rius ſub curatione hac reſoluentur,& recedent,quàm ſub alia: atque vlcus celerius cicatricem recipiet, ſi hac uia,quam ſi alio modo curatur. Cuncta hac propterea fient,quòd & locus exulceratus,& qua iuxta ſunt,extenuentur.*

Ῥξω ſemper intelligit Hippocrates [è regione] modò in longitudinem corporis, modò in latitudinem: ueluti nunc, quum uoluit primæ faſciæ caput dari ſuper dextram uel ſiniſtram vlceris partem, dein ſuper ipſum vlcus inuolui, ſic, vt uniuerſum complectatur, neque vllam partem nudam relinquat.

11 Reliqua curatio eſſe debet,perinde,ac ſi oſſa citra plagam perfringantur,niſi quod ferula non ſunt imponenda. Quamobrem pluribus faſcijs hic opus eſt,quam alibi, quum & minus adſtringendum ſit, & ferulę tardius circundandę.

Interdicit, ne ferulæ imponantur, vbi fracto oſſi vulnus acceſſit, veritus ne comprimant: atque F ob eam rem præcipit, ne arctius ſuper has faſciæ deligentur, ſed utraque de cauſa plures imponātur. Memento autem ipſum imperaſſe, vt plures inijcerentur, propterea, quod & minus coarctantur, & ad ferulas tardius uenitur.

12 Tamen,ſi ferulę ſuperaccōmodentur,è regione vlceris minime circumponantur: deturq́; opera,ut laxiores ſint,ne uehementer adſtrictę premant,quam rem in ſuperioribus quoque propoſuimus. Tenuiori autem cibo diutius contenti ſint,quibus à principio carnis quoque vulnus acceſſit, vel oſſa cute exciderint,& (vt una complexione complectar) grauiſſimę fracturę rationem victus tenuiorem amant, & diuturniorem.

E regione nunc intelligit in longitudinem, in hanc ſiquidem ferulæ imponuntur. Supra loquutus eſt, ut, qui ferulas ſummouebat: nunc, ut is, qui nonnunquam ipſas accipit. Inquit [tamen, ſi ferulæ ſuper accommodentur]. Quid ipſe in eiuſmodi caſibus facere conſueuerit, & in ipſo cru te etiam, non eſt, quod contendam, quum rem minimè definiuerit. Exponam tamen id, quod facio. in illis fracturis, quibus in longitudinem membri, carnis quoque vulnus acceſſit, ferulas utrin- G que à lateribus vulneris adhibeo: ſed ſi hoc tranſuerſum fuerit, non patitur ferulas ſuperdari, præſertim ubi grandius ſit.

13 Eandem uerò curationem requirunt ulcera, quę non à principio fracturę, ſed, uel ob lintea nimiū arctata, vel ob impoſitas ferulas aliaue de cauſa, ſub curatione poſtea oriantur. Cognoſcitur autem, vbi vlcus ſubeſt, ex dolore, & pulſu, item ex tumore, qui tunc extremis partibus indureſcit, & ſi digito preſſeris, exprimitur, ac rurſus cito reuertitur. Igitur, ſi quid tale ſuſpectum ſit, ſoluere oportet: atque ubi, vel ea pars, cui ſuperdantur illę faſcię, quę primę inijciuntur, vel altera, quę deuincta fuerit, pruriat, in vicem alterius cerati inungenda eſt eo, quod picem habeat.

De vlceribus nunc agit, quæ præcedente tempore fracto oſſi ob circumpoſitas ferulas ſuperueniunt. Docet ergo, quibus de cauſis fiant, quibusque indicijs cognoſcantur, ubi iam orta ſunt: poſt hæc præcipit, ne per conſuetum tempus alligatas eſſe faſcias ſinamus, ſed celerius ſubtrahentes, idoneam curationem, quam ipſe euidenter exponit, admoueamus.

14 At ſi nihil eiuſmodi ſit, ſed ipſum vlcus irritatum, nigrum ualdè, aut ſordidum reperiatur: tum caro purulenta: futurumq́; etiam ſit, vt nerui excidant, hos non conuenit ex toto nudare, neque ſuppurata hac timere, ſed in cęteri eadem ratione mederi, atque ubi initio vulnus adiectum eſt. H

Nudare dixit ἀναψύχειν, hoc eſt, uinculum detrahere fracturæ idoneum, vt vlcus nutriatur. non enim vult nulla re impoſita, nudum prorſus ipſum relinqui, ſed adijciens [non conuenit ex toto nudare] mediam curationem indicat. eſſet autem media huiuſmodi quæpiam. Si in vulnere aliquod ex propoſitis ſignis apparet, imperat, vt quam primum ſoluatur iunctura fractis oſſibus accommodata: & uno atque altero die curatio, quam vlcera poſtulant, adhibeatur: membrumque rurſus deligetur, quemadmodum ſubiecta verba demonſtrant.

15 Tantum faſcię laxę admodum ordiantur a tumore, qui in extremitatibus eſt, deinde ſemper ſurſum verſus circumagantur, neque ullo modo coarctentur: inſideant item vlceri commodiſſime, alibi uero laxius uinciantur: Sint autem hac prima lintea munda, non anguſta: & eorum, qua circumdari ſolent, ubi ferulę imponuntur, uel numerum ęquent, uel non multo pauciora ſint.

Imperat hoc loci, ut uinculū orſum a tumore, qui in extremis membris aſſurgit, inde ita feratur, ut nihil nudum relinquat, donec ad ipſam fracturā, qua parte exulceratio eſt, porrigatur: ita ut in vnū cōmittatur vinculū, quod tumorem curat, & quod fracturā deuincit: unaq; ſit vtriuſq; intentio, quæ paucis circuitibus abſoluatur. Iubet aūt faſciam commodiſſimè vlceri inſidere, hoc

A eſt laxam eſſe eatenus, vt nullo modo adſtringatur: ſuper cæteras verò partes, atq; adeò iuxta
fracturam magis edicit, vt minimè coarctetur: perpetuum enim eſſe voluit arctius eam partem
vinciri, vnde ſanguis exprimi debet; monet autem, vt in extremitatibus, quæ tumidæ ſunt; faſcia
laxius alligetur, ad id conſilium dirigens, vt vinculum in vnum cõmittatur. At non propterea ca
put totius curationis illi committit, nõ enim id eſt, quod in hoc caſu remedio ſit fractis partibus,
vbi nigræ ſunt, atque emoriuntur, ſed tumori, de quo ad verbum ſcripſit [tumor extremis parti-
bus indureſcit, & ſi digito preſſeris, exprimitur, ac rurſus citò reuertitur.] Hæc tumoribus ſuper-
ueniunt. iure igitur non æquè eos negligit, atque vbi molles ſunt, nec ad eoſdem dirigit præci-
puum totius curationis conſilium.

16 *Vlceri abundè eſt pannũ inducere albo cerato inunctũ, ſiue caro, ſiue neruus cadere debeat: his n.a-
*eria ſuperdare ꝯo expedit, ſed mitia, nõ ſecus, atque aduſtis. Inſuper tertio quoq; die ſoluere cõuenit, ac
rurſus deuincire tũ ferulas uitare, & magis, q̃ antè conquieſcere, atque abſtinere. Scire etiam oportet,
ubi futurum ſit, ut vel caro, uel neruus excidat, hac ratione vitiũ minus ſerpere, & celerius multò exci
dere, ac proximas partes fieri longè graciliores, quã ſi ulcus linteis reſolutis, quopiã ex medicamentis
B purgantibus nutriatur. Iã uerò, ubi excidat, quod purulentum eſt, citius caro increſcet, & cicatrix ma
turius inducetur hoc pacto, quã ſi alio ſuccurramus. Hæc oĩa igitur eo pertinẽt, ut ſciamus rectè & cũ
moderatione deligare. Eo etiam confert idoneus habitus, reliqua uictus ratio & faſcia quã aptiſſima.*

Declarauit ipſe aduſtorum exemplo, cur acriũ medicamentorum vſus eiuſmodi vulneribus
noceat: ſiquidem orta ſunt ex calidorum atq; acrium ſuccorum mixtura. Cum quo ſimul etiam
oſtendit, albo cerato acrius eſſe, id quod picem habet: pix enim eo eſt acrior cera, quo calidior.

17 *At ſi quis deceptus recenti vulnere, nullo mõ exiſtimans fore, ut os recedat, quod receſſurum ſit, eã
uinciendi rationem adhibeat, quam ſimplices fracturæ poſtulant, eiuſmodi medicinam non debet per
timeſcere: quandoquidem nullum ingens malum apportabit, dum poſſit modo rectè & citra noxam de
uincire.*

Timere, inquit, non oportet modum alligandi fracturæ idoneum, quamuis receſſuri oſſis indi
18 cia ſe oſtendant. quænam illa ſint, proximis verbis addiſces.
*Denunciant autem futurum eſſe, ut ſub curatione hac oſſa recedant, quod pus ex vlcere amplius
C profluit, & uidetur ad exitum feſtinare.*
Vbi copioſius, q̃ pro vlceris modo, pus feratur, verendum eſt, ne ſubiectũ os uitiatum ſit: ſed, ſi
præter id videtur ad exitum feſtinare, quod ἐγχῶν dixit, hoc eſt, ſi feſtinanter à vitiata parte expel-
latur, iam certa res eſt. At undè cognoſcemus membrum feſtinare ad expellendum? primum ex
oris plagæ, quæ inter ſe non committuntur, ſed dehiſcunt, & in interiora vertuntur: deinde ex ho
minis ſenſu, qui exiguum quendam motum ſentire ſibi in altioribus partibus uidetur, vbi cæte-
ras non ſenſu non animo aduertens, hanc vnam obſeruet, cui hæc ſuperueniunt.
19 *Reſoluere igitur ac deligare frequentius oportet ob humoris abundantiam: cum alioquin febres ex-
citentur, & vlcus cum his, quæ proxima ſunt, ſi nimium vinculis coarctentur, emacreſcant.*
Humoris abundantiam (vt ſolitus eſt) appellat πλάδον, ſeu tenui habitu ſit, ſeu craſſo, quale nunc
eſt pus, quod, quando pars quæpiam ab oſſe receſſura eſt, dixit copioſius euadere.
20 *Ergo ubi expectatio eſt tenuium partium, quæ ab oſſe recedant haud multum expedit variare: fa
ſcia tantum laxior circumligetur, ne pus retineatur, ſed exitum facilè habeat: &, dum os recedat, ſæ-
pius ſoluatur, ac diligenter: ferulaq; omni modo uitentur,*
In quibuſdam exemplis ſimpliciter legitur [variare] non adiecta particula [multum], ſed ve-
D riſimilius ſit illam adiici debere. nam, quum ratio fracturæ alligandæ tribus modis uaria ſit, mute-
turque, non diceret ſimpliciter [haud expedit variare] quãdoquidem addita etiam particula [mul
tum] dicet aliquis Hippocratem falſa prædicaſſe, propterea quòd importet nunc, ut faſcia laxior
inuoluatur, vt ſæpius reſoluatur, ac deligetur, vt ferulæ non imponantur, & quarto (id
quod in uniuerſum ab ipſo præcipitur) vt faſciarum numerus augeatur, ubi uel laxius deligan-
tur, uel ferulæ omittuntur. Sed, quod ſeruatur, eſt modus ille vinciendi, qui pertinet ad fracturas
cuius habita ratione dixit in curatione [haud multum expedit uariare]. Faſciis enim vtendum,
quæ primò iniiciuntur, quarum una à uitiata parte orſa, ubi ter fuerit ſuper ipſam voluta, deſi-
nat in ſuperiori parte, eoq; modo feratur, quo antè propoſuit: altera item, quæ ſuper priorem fer
tur, ab eadẽ parte incipiat, tum deorſum ducta ad ſuperiora reuertatur, minuſque arctetur. Pãni
quoque extrinſecus inducendi ad eundem modum, quo in prioribus declarauit, & ſuper hos fa-
ſciæ dandæ: quæ omnia docuit, ubi vinculũ fracturæ idoneũ indicauit. At, ſi ſuſpicio eſt, ne gran-
dior oſſis teſta recedat, non amplius ad quem modum fracturæ poſtulant, deuincit, vt proximis
verbis ſubiiciet. Iure igitur hic ſcripſit [haud multum expedit variare]. Quòd ſi detracta particu-
la [multum] legamus, audiemus ipſum aſſerentem: non mutandam eſſe rationem deligandæ

quæ

quæ ad fracturas poſita eſt. nihil enim mouet, quum ſimiliter atque in ea faſciis illis vtatur, quæ primò iniiciuntur, & deligare incipiat, ac primò circumagat, poſteaque adducat, item pannos æquè iniiciat, & alliget: quod nihil aliud eſt, quam eandem rationem ſeruare. E

21 *At quibus grandius fragmentū expectas ab oſſe receſſurum, ſiue initio præſenſeris, ſiue poſtea cognouerit, non amplius eadē medicina opus eſt, ſed quod ad intendendum membrum ac dirigendum pertinet, idem fieri debet. Panni verò duplices ſint, non anguſtiores, quā ut dodrantis dimidiū æquent, quæ in re contemplari quoque vulnus cuiuſmodi ſit, oportet: tum, quod ad longitudinē paulo breuiores, quā ut bis fractum mēbrum complectantur, multo autem longiores, quam ut ſemel: totq; numero ſint, quot res poſtulat. Tincti autē in vino nigro auſtero primum medij ſuperdentur, perinde ac faſcia, quæ à medijs orſa in utramque partem attrahuntur: poſt hæc ad figuram aſciæ dextrum caput ad ſiniſteriorem partem, ſiniſtrum ad dexteriorem, procedat.*

Aſcia ſyncera inæqualis.

In libro de officina medici, de circuitu faſciæ inquit [ſimplex orbicularis faſcia.] Eſt faſcia breuis ille circuitus, qui rectus incipiens ad latus attrahitur, nondum tamen eſt obliquus deſinitq;, ad ſimilitudinem aſciæ, qua fabri vtuntur, namq; à recta linea paulū recedens curuatur, vnde nomen aſciæ traxit. In hanc igitur figuram præcipit, vt pāni ſuper fractum membrum imponantur: eorumq; capita ducantur, nō ſecus atque vbi faſciæ à medijs orſæ vinciuntur: hoc eſt, vt panni ſuper mēbrum medii primum dentur; deinde eorum capita per vitiatum locum ferantur, non in orbem, ſed paululum inclinati ſic, vt à cōtraria parte, atq; inceperint, ad X literæ ſimilitudinem inter ſe committantur. quod non fieret, ſi circumageretur in orbem. Nam, quæ ita procedunt, planè inter ſe coeunt. Pannorum longitudinem indicauit, quum inquit [paulò breuiores, q̄ ut bis fractum membrum complectantur, multò autem longiores, quàm vt ſemel]. præcipit enim membrū ab his ſæpius excipi, ſic, vt ſinguli ſemel ipſum amplectantur. At non continerent firmiter, ſi qua parte committuntur, eadem finirentur, neque vltrà procederent, aliamque membri particulam complecterentur. Ferè autem totius membri dimidium ſecundò pannis inuoluendum eſſe intelligit, quum inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur, multo autem longiores, quàm vt ſemel]. quod ſanè continget, ubi hi dimidium membri ambitum amplexi deſinant. Quare ſi panni pedalis vtputa longitudinis totum membrum ſemel inuoluant, duplo longiores eſſe conueniat ad hoc, vt bis præſtare idem poſſint: ſed, ſi ſecundò vltra dimidium non ferantur, eo longiores ſint, q̄ vt ſemel totum membrum excipiant, quo breuiores ſunt, quam vt idem bis efficiant. erunt aūt ſic ſeſquipedales. Diligenter igitur contemplari membri craſſitudinem oportet, & de ipſa pannorum longitudinem coniectare, eoſque tātos admouere, vt primo circuitu totum, ſecundo dimidium duntaxat, complectantur. Vbi minus tuæ coniecturæ confidas, ſi eos ſuper integrum membrum inducas, ad vnguem longitudinem reperies: dubium autem non eſt, quin panni ita cohærere inter ſe debeant, ut nullum inter ipſos inane ſpatium relinquatur. Hos docet ex vino madefieri, quod colore nigrum ſit, guſtu auſterum, habitu verò, quale illiuſmodi vinum eſt, plenum videlicet. nam ex cunctis vini generibus ad hæc vitia, id optimum eſt, quod nigrum & auſterum eſt. communis enim illi gratia eſt, ob quā in vlcerum vinculis ingreditur, præterq̄, ꝙ minus mordet, q̄ aliud vinum ex adſtringentibus: quod pergami in eiuſmodi curatione refert, oſtenſum enim eſt, ſub dolore inflammationem ſe concipere. quare potius eſt, quod modicè, q̄ quod vehementer auſterum eſt, quandoquidem hoc dolorem mouet, quum carnem vltra debitū cogat, cōprimatque. Quamobrem, nec id vtiliter adhibetur, quod tenuiū partium, quale album eſt, aut flauum, aut rufum, quum ad altiores partes exulceratæ carnis penetret, doloriq; ſit, eā comprimens, atque adſtringens: at plenum, cuiuſmodi nigrum eſt, ad carnem altius non deſcendit, ſed illam refrigerando, & contrahendo, qualitatem duntaxat impertit. repellit itaq; ſuccos, qui iam recepti ſunt, & eos, qui influunt, coercet. Ratio igitur eligi vinum hortatur, quod nigrum ſit & auſterum. quamobrem, vbi uelis etiam experimento comprobare, periculum faciens eius facultatis in maximis grauiſſimiſque vulneribus, verum dixiſſe me cognoſces. Dictum autem eſt etiam in ſuperioribus, oportere vlcus ſanie cōtinēter madere. quandoquidem, vbi ſuperiniecta lintea paulatim ſiccentur, atque incaleſcant, vlcus inflammari neceſſe eſt, potiſſimum æſtate. Quo tempore, quum pōtifices Pergami apud nos ſemper gladiatores darent, eos, qui grauiſſimè vulnerati fuerant, curaui, multiplicē pannum vulneribus inducens, iſtiuſmodi vino madentem: extrinſecus vero ſuperimponens ſpongiam mollem: deinde totum ferè diem noctemq; perfundens. Vulnerato autem membro pellem ſubieci leuiter à pedibus ſinuatam, per quam procederet infuſum vinum, & quaſi per canalem efflueret,

atque

atque inani pelui receptum, regeſtumque rurſus infunderetur. Extra alios uſus, quos vinum hoc præſtat, ferè nullum odorem mouet, id, quod inter cætera commodiſſimum eſt: cum ex aliis quod odoratum eſt, maxime caput tentet: nigrum & auſterum neq; etiam eo nomine officit, ſed ſi vllum excitat odorem, ille exiguus eſt, cum natura frigidum ſit. Oſtendimus autem in libro de ſimplicium medicamentorum facultate, vinum auſterum natura frigidum eſſe ac terreſtre. Tale igitur, quum ex miſtura conſtet frigida terreſtriq; calidus vapores ad ſuperiora minime traſmittit. At, quum plerisq; eorum, qua icti ſunt, huius præſidii vtendi copia non ſit, quo nos ad gladiatores uſi ſumus, diximus inter initia protinus horum commentariorum inungendum eſſe liquidum ceratum, quo ſimplices fracturæ illinuntur: quod uino longe imbecillius eſt, ſatis tamen efficere poteſt id, quod res exigit.

22 *Imponantur autem hi ſuper ipſum vlcus, & hinc atque hinc, neque vllo modo adſtringantur, ſed eatenus inſidant, vt vlcus fulciant.*

Nunc rurſus, hinc atq; hinc [ἔνθεν καὶ ἔνθεν] dixit, vt longitudinem membri, non vt latitudinem
B indicet: ſeruat autem commune præceptum, vt vincula non parum ſuper integram partem ferantur: ubi ingens uitium eſt vt cum maxime.

23 *Ad vlcera vero admoueatur ceratum, quod picem habeat: vel aliquod ex ijs medicamentis, quæ cruentis vulneribus inijciuntur: vel aliud ex ijs, quæ idonea ſunt, quæ perfundantur.*

Summa curationis in perfuſione ſita eſt primis diebus, quibus & exprimere ab vlcerata parte conuenit, quidquid humoris in ea iam contractũ fuerit, & id prohibere, quod ad à ſuperiori parte cõcurrit. A tertio die ceratum, quod picem accipit, expeditius eſt, quo maturantur, quæ in vlcere collecta ſunt. At Hippocrates cerato initio cum vini proprietate vtitur, quòd vlceratas partes attingi nolit à vino puro, ſed medium aliquid interijci, ne qua illis iniura propter adſtringentem uini facultatem accedat: non enim medetur vulneribus enſis ictu ſimpliciter illatis, ſed quibus iuxta omnis caro plus minuſue quodãmodo neceſſe eſt, atteratur: ſiquidem ſub quo ictu frangitur os, caro etiam atteritur. Merito igitur ſuper ipſa vlcera imponi quoque voluit aliquod medicamentum ex iis, quæ ſtatim cruentis vulneribus inijciuntur, ut attrita curet, ac mitiora efficiat: præcipit autem, vt idonea legantur, quæ id, quod extrinſecus infunditur, admittant: idoneũ autem hoc l co εὔτονον dixit.

C 24 *Si æſtas fuerit, panni ſubinde vino madefiant. Superdetur hyeme multa lana ſuccida vino atq; oleo reſperſa:*

Quia uitia hæc, ubi vehementer frigeſiunt, interdum neruorum diſtentione periclitantur, & vinum tum habitu tum natura frigidum infunditur, propterea veritus, ne quid hyeme grauius accidat, quum frigidæ medicinæ temporis quoque frigus accedat, occurrit immodico frigori lanã multam inducens, tinctam vino, cui olei paulum adiectum ſit: imperatque, vt ea ſuccida ſit, quo per œſypum aliquid calefacit, & modice refrigeret.

25 *Subijciaturq; pellis ſic figurata, vt humor per ipſam facile deſcendat: & quod effunditur, recipiatur.*

Pellem ξάλην vocauit: quo nomine caprina ne tantum ſignificetur, an alia quæuis, quærere in arte ſuperuacuum eſt, quum non verborum expoſitio, ſed uitiorum curatio, propoſita ſit: in qua noſſe id ſufficit, quod ſubijcere pellem oportet raram non denſam, per quam feratur quaſi per canalem, non modo, id quo perfunditur membrum, ſed etiam ſanies, quæ abluitur: eamque à pedibus, vt ſupra poſuimus, figurare.

D 26 *Meminiſſe etiam debemus exulcerari eiuſmodi partes, ſi diu in eodem habitu perſeuerent, & ægerrime ad ſanitatem perduci.*

Quę cingunt os ſacrum (quod & latum appellant) calefacta atque exeſa in torporem incidũt, & vltra cutem exulcerantur: eaque exulceratio difficulter curatur, quum ſub cute ſint cartilagi-noſæ oſſium extremitates, quæ nudatæ cicatricem vix recipiunt.

27 *In ijs, qui aliquod ex ſuperioribus modis, vel ex ijs, qui poſtea ſubijcientur, ſub vinculis nequeũt ad ſanitatem perduci, eo potiſſimum incumbendum eſt, vt pars comminuta recte contineatur, atque è regione corporis, ea obſeruatione, vt ad ſuperiora magis ſpectet, quam ad inferiora.*

Præcipit, ut crus omnino è regione corporis contineatur, ſed extrema parte paulo ſublimius. De his enim ſuperius iam poſui, ex humiliori habitu ad crus plurimum materiæ concurrere, ex ſublimiori dolorem excitari. Hac igitur de cauſa vbique cauendus eſt humilior membri habitus ſuperior verò hactenus accipiendus, quatenus cruri dolorem nondum affert.

28 Quod ſi bene expediteq́ rem agere quis velit, neceſſe eſt machinationibus vtatur, vt fracti oſſis E *intentio inita ſit, ac minime violenta: præcipue autem ad crura machinationibus opus eſt. Quidam ſane reperiuntur, qui quoties crus abruptum eſt, & alligatum, extremum pedem ad lectum deuinciunt, aut ad aliud lignum, quod iuxta lectum defigunt. Hi ergo omnia mala efficiunt, nec quicquam boni, eo quod nihil ad extendēdum conferat vinculum pedis, quoniam nihilominus reliquum corpus ad pedes fertur, atque ea de cauſa non amplius extenditur: neque etiam ad continendū e regione aliquid conducat, ſed potius peruertat: reliquo enim corpore in hanc, vel illam partem conuerſo, vinculum non prohibebit, quominus pes, atque oſſa, quibus continetur, reliquum corpus ſequantur: quod ſi nullo modo vinciatur, minus vtique peruertetur, minus enim relinquetur, vbi reliquum corpus moueatur.*

Intentione, quę per organa adhibetur, quā in his latius & iam expoſuit, & nunc exponit, ęque totum membrum extendi, neque vllam ſini particulam peruerti, ſuperius oſtendimus. Quæ vero ſcribit de iis, qui pedem vinciunt, plana ſunt: pergamus ergo iam ad ſermonem de orbibus.

29 Si quis e corio Aegyptio binos orbes ſuat, qualibus vtuntur, qui diu in magnis compedibus detinentur. ſintq́ orbes hi vndiq́ tunicis inuoluti, altioribus quidem a fractura, ab articulo humilioribus, tumidi præterea, & molles: accommodentur autem vnus quidem ſuper talos, infra genu alter; a lateribus vero vtrinque habeant ex ſimplici vel duplici loro exiguos quaſi ſinus. alios vtrinque a talis, alios F *a genu: ſinusq́ ſuperioris orbis, e regione illis reſpondeant, qui in inferiori. Deinde cornea bacula eiuſdem magnitudinis prehendat, ſcilicet digiti craſſitudine, & ex longitudine, vt quum flectuntur diducere oſſa poſſint, ſic vt non inhæreant.*

A Orbis infra genu.
B Orbis ſuper talos.
C Sinus vtrinque.
D Cornea bacula.

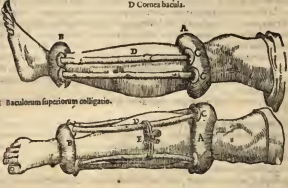

E Baculorum ſuperiorum colligatio.

Sermo de orbib. quos Hippocrates excogitauit, mihi ita clarus videt̃, vt mea explanatione minime opus ſit. Sed, qm̃ nonnulli ſæpius dixerunt ne- G ſcire ſe, quomodo ſe habeant, quæ ab Hippocrate tradū-tur, incertū eſt qđ agam: iis enim, qui negarunt intelligere ſe Hippocratē, orbes ipſos monſtraui: ac librum legens, ſermonem planum feci, ſingula eius verba accommodans ad eam orbis partem, quam monſtrabam, de qua ipſe tractauerat. In libro autem non licet orbes demonſtrare, ſic, vt neſciam, qua via hanc orationem aperiam: ſi quis enim Hippocratis verba, quæ plana ſunt, comprehendere nequeat, nec mea etiam comprehendet. Ea igitur ſæpius legat, ac diligenter conſideret: certum enim ſcio, eum, qui hoc ſæpius fecerit, ſi antè non intellexit, omnino intellecturum: equidem quicquid huc is addere potero, non omittam. Orbes igitur non debemus tales intelligere, quales ſunt pilæ. quibus pueri ludunt: illæ enim verè orbes ſunt, ſed quos Hippo- H crates parari iubet a compedibus (vt ipſe retulit) non abhorrent, quorum afferre ſimilitudinem licet: eos enim concipito anguibus ſimiles vel farcimini. Ergo, quemadmodum coqui inteſtinorum ſinus ſimilagine infercientes, vel carne conciſa, vel alio eius generis quopiam, farcimen parant: ſic tu quoque corium ſuito, quod inane inteſtinum repræſentet, & molli aliqua reimpleto. Præcipit autem, vt corium ſit Aegyptium, id eſt validum & molle: quod ſi in Italia, vel Thracia, aut vbiuis gentium eiuſmodi corium habeas, Aegyptium ne quærito. Sit autem aſſutum coriū ita longum, vt cōpedum modo talos cōplecti in orbē poſſit. Alter præterea orbis ad regionem, quæ ſub genu eſt, ſimiliter detur: his enim binis opus eſt ad ſingula membra, quæ curantur: quorum item multa paria diſparis magnitudinis habeantur, vt prout vnicuique conueniūt, huic quidē maiores, illi vero minores iniiciantur. Hæ autem tunicæ, quas σφαίρας id eſt orbes vocauit, ex toto eſſe in orbem non debent, neq; paris latitudinis, aut altitudinis, ſed qua cuti hærēt paulatim patefcentes quodāmodo: qua vero attolluntur, rotundæ: neq; ēt exquiſitæ tales, ſed ab interiori parte magis in altitudinem attollantur, inde in orbis ſpecie deſidant, dum ad cutē perueniant a parte exteriori: ea pars, quæ deſidit, in inferiori orbe ad pedem propius accedat, in ſuperiori ad genu.

Orbibus

Orbibus igitur(vt dictum eſt)conſtitutis,quædam appendices innectantur,quas in vtroque vult duas eſſe,binas in inferiore orbe , quarum ſinus ſurſum ſpectent ad genu, binas in ſuperiori,quarum ſinus contrà deorſum conuertantur. hæ autem à lateribus aſſuantur,ab ea nimirũ parte,quæ maximè attollitur,hinc vna,atque inde altera:in quas conijci vult quatuor bacula extrema,quæ, vbi coniecta fuerint,eodem pene momento paulatim curuentur, vt, dum ad naturalem rectum habitum redeunt, orbes compellat ſuperiorem ad ſummum membrum,inferiorem ad imum: hoc enim facto fracturæ partes in diuerſa extentæ rectè componuntur,ſeruanturq́;.Imperat autem,vt ob firmitatem ligni bacula è corno accipiantur,cõſtatq́, ad hunc vſum ex eo vtilius adhiberi.Gloſſocomum verò machinamentum membris in contrarias partes diducendis aptiſſimũ eſſe, in ſuperiori commentario indicaui, vbi exequutus ſum eius ſtructuram .

30 Magna cura,ne ima fuſtium partes cuti inſidant,ſed extremis orbibus. Parentur autem baculorũ paria tria,uel plura:ſintq́; alia alijs aliquanto longiora, breuiorave,vt,vbi magis extendere volumus, commode poſsimus;demittanturq́; hinc atque hinc à talis.

B Inſidere dixit ἐγκάθηνται,quaſi inhærere ſignificans:edicit enim,ne bacula,quę ad orbes data,ipſos alterum ad ſuperiora,alterum ad inferiora compellunt,cutem tangant , ſed,ſublimiora ipſis orbium ſinibus inhæreant.Cornea verò accipi iuſſit ob firmitatem,vt,quum induntur vehementer inflexa rurſus dirigantur,& ad priſtinum habitum reducantur : neque dubium eſt, & ſurſum, & deorſum,orbes per hæc eatenus compelli,quatenus extenta in longitudinem procedent.

31 Hæc,ſi rectè parentur,iuſtè intendunt, tum pariter è regione,nec fractura aliquod tormentũ ſentiet:nam,ſi quid exprimatur,partim ad pedē partim ad femur tranſmittetur. Commodius autem bacula collocantur,à talis hinc atque hinc,ne ſitum cruris impediant,& ut fractura benè oculis ſubijciatur,& facile curetur.

δικαίως id eſt iuſtè,dixi ab Hippocrate poni pro ἴσως id eſt æqualiter : ſed idem ſignificare videbitur ὁμαλῶς id eſt æqualiter, & ἴσως id eſt pariter , quod proximè ſubijcitur . Verum ἴσως in partibus vnius rei accipitur,ſed ὁμαλῶς minimum in duabus rebus . Nunc autem,quod inquit [iuſtè intendet]intelligendum eſt de intentione,quæ per duos orbes in contrarias partes adhibetur,& de corC neis baculis in eos demiſſis·quod verò ſubdit[pariter]de ea intentione,quam ſingula pręſtant,puta orbis,qui à talis eſt,ſi per ſe æſtimetur , dein is,qui iuxta genu,poſt hæc ea pars, quæ à dextro baculo,dein,quæ à ſiniſtro.

32 Nihil autē prohibet,ſi quis uelit vel duo bacula ſuperiora inter ſe iungere,uel aliquid etiam ſuperinijcere,ſic tamen,ut quod ſuperinijcitur,à fractura attollatur.Si orbes igitur leues,firmi,molles,ac noui ſuantur,& bacula rectè extendantur(ut iã propoſuimus)machinatio maxime idonea eſt:ſed,ſi quid horum non rectè habeat,oberit magis, quàm proficiet.Perpetuum autem eſt, alias etiã machinationes uel rectè vel nullo modo, adhibendas eſſe:turpe enim eſt,& ab artificio plurimũ abhorret,machinationibus utentem ipſa machinatione deſtitui. [illegible]

Quatuor erant bacula,ab vtraq; parte cruris duo, vnum ſuperius, alterum inferius.duo (inquit)quæ à ſuperiori parte ſunt,alligari inter ſe poſſunt,ut maneant recta,ne,dum magna vi curuantur inter ſe aduerſa,ad proxima loca conuertantur.

33 Pleriq; tamen medicorum,fractura, ſeu integra cutis ſit,ſeu vulnus etiã acceſſerit, primis diebus lana ſuccida medentur,neq; id uidetur ab arte alienum. Quicunque ſane recentioribus fracturis protinus,ubi lintea non ſunt,cogũtur lanã imponere,maxime uenia digni ſunt:ſiquidē linteis exceptis nihil eſt,quod multò commodius,quam lana ſuper uitia hæc alligetur: eo verò copioſe danda eſt, tum bene carpta,non àſpera:pauca enim,& mala,parum quoq; proficit. Sed qui uno die,aut altero nimiciendã lanã cenſent:tertio autē & quarto lintea inijcientes , tunc maxime adſtringunt , atque extendunt: medicinalis artis ſunt ignari,atque admodum imprudentes.In uniuerſum enim omnia vulnera tertio & quarto die minime uexãda ſunt,omnisq́; opera ſpecilli fugienda eſt his diebus,& quibuſcunq; alijs vulnera recrudeſcunt.In ſumma enim vulnera pleraq; tertio aut quarto die recrudeſcunt,tum qua inflãmatione,tum qua ſordibus grauiter excipiuntur : aut febrem inferunt: quo præcepto nullum aliud tradi poteſt vtilius.Nam quæ ſunt in medendi arte grauiſsima, quibus id non ſit commune? non enim pertinet ad vlcera tantum,ſed ad alios quoque morbos complures.

Propoſitũ auctoris eſt prauam emendare conſuetudinē medicorum,qui ſatius exiſtimabant, non potius à principio fractum membrum extendere, ſed primum duobus aut tribus diebus lenientes,tertio aut quarto die à principio vim adhibere. Hippocrates verò curandi rationē docet huic maximè contrariam , nempè initio membrum extendendum eſſe , tertio & quarto die leniendum. Quod ſi,quæ hic ſcribuntur, ſingula conſideres,plana erunt,aperte enim loquitur.

34 Niſi quis dicat, alios quoque morbos eſſe vlcera,quod quodammodo veriſimile eſt. [illegible]

Veriſimile dixit ἐοικὸς,quaſi probabile:id autem propterea poſuit,qnia nonnulla à ratione pror E ſus abhorrent. Quo igitur argum ento mouebitur,qui alios morbos vlcera eſſe affirmet? Morbi ſanè qui dolorem afferũt, probabiliter admodum annumerari vlceribus poſſunt: indicaui enim dolorem inde oriri,& ꝙ continuum ſoluatur,vbi ſecatur,extenditur, aut contunditur : & quòd immoderatum incidat temperamentum. Atqui ſolutionem continui ad vlcus ſpectare,cuiuis manifeſtum eſt:ſed immoderato temperamento,vbi ſubita mutatio accidat , aliquam fieri continui ſolutionem,in opere de ſimplicium medicamentorum facultate demonſtrauimus. Calorem quidem conſtat penetrare,& quaſi exedere,quod continuum eſt : frigus item, quod vehemens eſt, cum ſubitò cogit,quæ ſoluta ſunt,aliquam creare ſolutionem,in eodem opere oſtenſum eſt. Iuxta hoc igitur nõ ſolum probabile,ſed verum quoque erit, dolorem omnem ad vlcerum genus pertinere:at non æquè verè,atque id,quod propoſitum eſt,nõ tamen abſurdè,morbi omnes poterunt vlceris nomine appellari.quandoquidem cum pleriſque morbis dolor coniungitur,a quibus ſermo transferetur ad omnes, quum ratione quis contendet totum corpus omnino,vel immoderato affici temperamento,vel contundi , extendi, aut euidenter ſecari: deinde conficiet à F quolibet immoderato temperamento continuũ aliquid ſolui:id.quod,quãquam euidenter ſenſui non ſubiicitur,rationali tamen contemplatione verum eſſe comprobatur:hoc adeò magis accidit in iis,quæ extenduntur,contunduntur,& comprimuntur:hęc ſiquidem proxime accedunt ad ea,quæ diuelluntur,quæ res continui ſolutio eſt.

35 Sæpenumero alij alijs germani ſunt.

Quos cõſueuimus ſimiles dicere,coniunctos,aut cognatos, Hippocrates ſolet appellare germanos:quo vocabulo ſummã rerum coniunctionem,cõſortiumq; ſignificat:nam,cum multi inter ſe cognati ſint,nulli magis propriè cognati dicuntur,q̃ germani. Eos igitur,qui maximè cõiuncti ſunt,quaſi eandem coniunctionem habeant,quam germani,eo verbo nuncupat.

36 Quicunque verò exiſtimant lana utendũ eſſe,donec ad ſeptimum diem ventũ fuerit, dein extendendum,dirigẽdũ,& faſcijs vinciendum,non ita videntur imprudentes : tunc enim inflammationis impetus conquieuit:atque oſſa ab his diebus laxantur, & facilè tractari poſſunt. Hac tamen curatione G *longè melior eſt,quæ à principio vinculum adhibet,ſub qua ſeptimus dies membrum exhibet ex toto alligandis ferulis idoneum:quod ſub hac multo poſterius contingit.*

Illis in ſuperiori ſermone reprehenſis,qui tertio, aut quarto die adhiberent vinculum fracturæ accommodatum,ad eos nunc tranſit,qui poſt ſeptimum diem ad id veniunt,quos minus errare indicat,vt qui partes extendant non ita inflammatas : ſed,qui tertio aut quarto die id efficiunt, quo tempore inflammatio,quum maximè vigeat, lenientibus eget, eos in non mediocri errore verſari oſtendit.

37 Alia etiamnum affert incommoda,quæ omnia perſequi longum eſſet.

Longitudinis tẽporis accuſauit eam curationem , quæ non niſi poſt ſeptimum diem vinculo vtitur fracturis accommodato:nunc ſubdit,in alia quoq; cõpellere incommoda,quæ,ne multus ſit,omittit. Nos ſatius ducimus ea ſubijcere,moti ab ijs , q̃ in ſuperioribus demonſtrauimus . Vbi fractura mediocris ſit,partes ſub hac vinciendi ratione tumidiores fiunt, vt ſupra ẽt oſtendimus quòd ſi os aſperius & grauius perſtringatur,periculũ quoque eſt in eo caſu,ne corrumpatur,ſi vinculũ,quod ad fracturas pertinet,dum trãſeat ſeptimus dies differatur.hoc enim iubet à primo adhiberi, H quoniam in vtramq; partem à fractura exprimit ſuperantem ſanguinem, qui,ſi diutius ibi ſubſiſtat;nonnunquam efficit,ut oſſa vitioſa ſanie plurimum irrigata corrumpantur.

38 Quibus oſſa fracta & cute excedentia reſtitui nequeunt, hoc modo in ſuam ſedem collocantur.

Solent græci,qui Aſiam incolunt,vſurpare verbum καταςῆσαι,vt ſignificent in ſuam ſedem collocare:vnde mihi uidetur Hippocrates ducere nomen καταςάσιος, per σ tertiam ſyllabam ſcribens, ſic,ut idem ſignificet,quod καθίδρυσιν,quod vocabulum nihil aliud ſibi vult, quàm aliquid in ſuam ſedem collocare,quam rem κατάςασιν dixit. Malè igitur ſcribunt nonnulli κατάτασιν abſq; σ, non enim per intentionem,quam κατάτασις notat,ſed & per impulſum, nudata oſſa in ſuum locum reconduntur.

39 Ferramẽta facere oportet ad ſimilitudinẽ uectiũ,quibus in lapidicinis utũtur,latiora ex una parte, anguſtiora ex altera:quæ terna habeantur,aut etiã plura,ut ſemper adijci aptiſſima poſſint. quibus demiſſis oſſa eodem penè momento,quo intendũtur,impellenda ſunt. Innitantur autem ab imo,inferiori oſſi,a ſummo ſuperiori:atque(vt uno uerbo dicã)nõ aliter, quàm ſi uectis ad lapidem uel lignũ fortiter impellendũ admoueatur:ſint autẽ ferramẽta quantum fieri poteſt firmiſſima,ne flectantur. Hac itaq; curatio maximum momentum habet,ſi ferramenta idonea ſint,& impulſus conueniens adhibeatur.

Conſtat

A

Conſtat fabricanda eſſe ferramenta ad figuram vectium, quibus in lapidicinis vtuntur, non tamen æque magna, cum, quæ ad impellenda oſſa adhibentur, ab ijs non abhorreant, quæ ad vrgendos dentes comparantur. Verum ad oſſa impellenda parari multa debent, quorum alia aliis pleniora, vel tenuiora ſint, vel minora, ab extrema parte, qua maxime ſuum effectum præſtant: ſed qua uia vti eiſdem ferramentis conueniat, Hippocrates ipſe euidenter declarat. Si quis eius verba non intelligit, alia expoſitione, aut interpretatione non indiget, ſed oculorum ſenſu: quædam enim res natura tales ſunt, vt aliqui nec diſcere, nec doceri eas poſſint, niſi in conſpectum adducantur.

40 Ex vniuerſis enim machinationibus, quæ ab hominibus excogitata ſunt, hæ tres ſunt omnium va
B *lentiſsimæ, axis verſatio, impulſus per vectem, & cuneus adactus: namque homines ſine aliquo vno, uel ſine omnibus, nullum opus, quod maximam vim poſtulet, perficiunt: quare non paruifaciendus eſt impulſus hic: ſiquidem oſſa, vel hac via, vel nulla alia, reconduntur. Sed ſi id os, quod ſuper alterum excedit, uecti idoneum locum non præſtet: ſitq́ ita acutum, vt vectis effugiat: ſcalpro excauandum, donec vecti locus fiat, cui firmiter hæreat. Impellere autem oportet, atque extendere eodem die, vel poſtridie, ſed non tertio: quarto vero, uel quinto minime: nam, his diebus laceſsita oſſa nequeant in ſuam ſedem reuerti, inflammatio ſuperueniet, ac nihilo minus etiam, ubi reſtituantur.*

Axes nuncupantur ab Hippocrate vocabulo [illegible] & [illegible]. Horum itaque verſationem ait validiſſimam eſſe, ſicut & vectis impulſum, & cunei admotionem, quam vocat σφήνωσιν, quæ lignorum per cuneos diductionem, diuiſionemq; ſignificat.

41 Atqui multo magis neruorum diſtentio excitabitur, ſi os reſtituatur, quam ſi reſtitui nequeat: quod quidem ignorare non oportet: nam ſi condito oſſe neruorum diſtentio ſuperueniat, in anguſto ſpes eſt. præſtat autem iterum expellere, ſi poteſt citra moleſtiam fieri.

Cauſam, quamobrem his omnibus vitijs inflammatio accedat, vbi oſſa condantur, ipſe deinceps omnem perſequitur, ſemel ipſam explicaſſe contentus, non ſecus atque alia multa, quæ in
A.li.4.f.c ca.ca.3.f. 483.g C medicina maximum pondus habent, vt, qui transferēdum nobis ſermonem cēſeat ad cætera eiuſdem naturæ omnia. Ecce tibi adſcribam eius verba, quibus vniuerſum hoc, quod ad multa ſingularia pertinet, exponit.

42 Neque enim ijs, quæ iuſto laxiora ſunt, neruorum diſtentio aut rigor ſupernaſcitur, ſed ijs, quæ ultra debitum intenduntur. Quod ad hunc locum attinet, propoſitis diebus irritare non conuenit: ſed operam dare, vt vlcus quam minime inflammatione tētetur, & quam maxime ſuppuret: atque vbi ſeptē dies, vel paulo plures tranſierint, ſi febris non ſit, atque vlcus inflammatione vacet, tunc minus prohibemur eniti ad reponendum, ubi voti compotes fieri poſſe non deſperemus, quoniam ſine effectus ſpe non conuenit & ſibi & alteri moleſtiam afferre. Ergo, ſi oſſa in ſuam ſedem collocentur, quę curatio admouenda ſit, iam declaratum eſt, ſiue abſceſſura credamus, ſiue non. Quod ſi abſceſſura eſſe uideantur (ut dixi) faſcia in omnibus his ordiri a medijs debent, pleranque, quemadmodum illę, quę primę circundātur, in utranque partem attractę.

Oſtenſum eſt in libro de motu Muſculorum, ſingulos muſculos ſuo munere fungi, ubi verſus
D ſuum initium contrahuntur: quæ res, quando inuitis nobis accidit ob inflammationis magnitudinem, nerui diſtenduntur. Cur igitur, ſi reponantur oſſa, quæ fracta aut luxata inter ſe ceſſerunt, muſculorum diſtentio ſequitur? Quæſtio ex eo præſertim diluitur, quod membrum redditur breuius, quum fractum vel luxatum os cute excedit: ſed poſtquam in ſuum locum repoſita ſunt, quæ nudata erant, ſuam longitudinem recipiunt: in quo caſu coguntur muſculi, quos inflāmmatio exercet, vna cum toto membro diſtendi. Duobus igitur modis diſtenduntur, & ſub inflammatione, & nunc quum ad priſtinam longitudinem reuertuntur.

43 Attendenda inſuper eſt figura ulceris, ne ſub vinculo hiet, ac diuaricetur.

Translatione vſus duo hæc verba vſurpat, hiare ſcilicet, quod [illegible] dixit, ducto quidem verbo a labiis oris: & diuaricari, quod διαστῆσθαι, à cruribus plurimum inter ſe diductis: diducta enim crura diuaricata dicimus: labia vero, quum ſine motu maxillæ inter ſe diſtant, hiantia: namque ubi os ſic aperitur, ut labia non coeant, dentes uero inter ſe committantur, hiare dicitur. Cauet autem, ne oræ vulneris diductæ vinciantur: vult enim eas contrahi cutis partibus ſuum ſitum recipientibus: quandoquidem ſubiectum muſculorum vlcus hac via minime comprimetur, & maxime tegetur. ſcire enim licet, quæcunque cute conteguntur, hac eadē delectari, nihilq; nu

dari innocenter. At quid mirum eſt, ſi ea, quibus cutis proprium, atq; innatum velamentum eſt, E ſemper velamento gaudent innato, cæteriſq; omnibus læduntur? Equidem quum nihil ex cute præciderem, ſed eam ab vlterioribus partibus ſuper locum inducerem, a quo detracta erat, agglutinatam vidi, &(quod magis admiratione dignũ eſt) quum locus iam nigritie occuparetur. Illud item longe admirabilius, quòd non modo adoleſcentibus, ſed ſenibus non paucis, cutem ita detractam protinus, vbi iã plaga nigreſceret, ſæpe agglutinaui. At nuda caro, ſi ſine cute relinquatur, ægre ad cicatricẽ perducitur, præterquam ꝙ morſum omnino ſentit, & ſordida redditur: medicamenta enim, quæ inflãmationem coercẽt ac leniũt, cuiuſmodi eſt, quod ὑγρόν, & quod τετραφάρμακον nuncupatur, affectam partẽ ab inflãmatione tuentur, ſed vlcus ſordidum efficiunt; quæ vero vlcus purgant, ob detergendi facultatẽ mordent. Sed, vbi pars, a qua detracta cutis eſt, eadem contegatur, nulli eiuſmodi noxæ patet: quod ſimile eſt, atq; vbi puſtulæ ſub variis cauſis ortæ in tumorem aſſurgunt, & interdum grauem afferũt dolorem; acuta enim acu (vt noſti) eas aperio, vt exitum habeant, collectoque ibi humore leuiter expreſſo, ſuperiectam cutem relinquo. Hæ deinde iterũ implentur præcluſo foramine, impletæq; eodẽ modo aperiuntur; humore expreſſo cutis ad carnẽ compellitur, ſeruaturq; dum quod ſub ea exulceratum eſt, ad cicatricem perueniat. Hæc dixiſſe volui, vt aperte oſtenderem vlcus quodlibet innata cute contegendum eſſe, hic autem non quodcunque tractatur, ſed quod alte penitus inſedit, quum caro tota ab oſſibus diſcuſſa ſit: non enim cute excederent, niſi prius vniuerſam carnem incidiſſent. Hanc igitur melius eſt proxima cute uelari: namque ubi nuda ſit, contactu medicamentorum, quibus nutritur; ſi oleum accipiant, & vlcus mitius reddant, ſordida euadit: ſin purgent ſordem, & detergendi vim F habeant, morſum ſentit. At, ubi iniecta medicamenta, per cutem, ſuam facultatem carni exulceratę impartiãt, nulla ipſorum particula penetrante, proderunt quidẽ, ſed nullum afferent ex ſuperioribus incommodis. Iure igitur Hippocrates magni momẽti exiſtimat oras huiuſmodi vlcerũ contrahi, id, quod bene utique cedet, ſi diligenter figura vlceris animaduertatur: ſi una enim ora in alterum latus inclinetur, faſcia inde orſa ad contrarium conuertenda eſt: ſi pariter in vtrunque media primo inijci debet, atque oræ vulneris inter ſe committi.

44 *Faſcia commode quibuſdam a dextra parte attrahitur, quibuſdam a ſiniſtra, alijs in utrãque partem ducitur. Quæcunque autem oſſa reuerti in ſuam ſedem nõ potuerunt, hæc ſcire licet abſceſſura eſſe non ſecus etiam ea, quæ ex toto carne ſunt nudata, nudatur autem quibuſdam pars ſuperior, pleriſque vero emoritur caro, quæ circa fracturam eſt.*

Εὐτρόπως dixit, vt commode ſignificaret, inutili tranſlatione vſus: quod mihi libuit notaſſe, quandoquidẽ eloquentiſſimus quiſq; tranſlationem vſurpat, vt rem apertius declarans exponat.

45 *Oſſa quædam ſub fractura diuturna alijs putreſcũt, alijs minime: & quibuſdam grauius, quibuſdã leuius: tum modo grãdia, modo exigua oſſa infeſtantur. Ob hæc igitur, quæ poſita ſunt, non licet uno verbo explicare, quo tempore abſceſſura ſint: nonnulla enim, & quod exigua ſunt, & quod in ſummo continentur, celerius excidunt: nonnulla non excidunt, ſed areſacta & putria ſquamam remittunt: pter hæc multum curatio alia ab alia differt. Fere tamen oſſa illis celerrimè abſcedunt, in quibus celerrime pus apparet, & celerrime etiam atque optime caro increſcit: caro enim, quæ in vitiata parte increſcit, plerunque os attollit. Ambitus ergo totius oſsis, ſi quadraginta diebus abſcedit, optime abſcedet, quum nonnulla uſque ad ſexageſimum perueniant. Rariora quidem oſſa maturius abſcedunt, firmiora ſerius, alia, quæ minora ſunt intra tempus multo breuius, atque alia aliter.*

Oſſa, ꝙ putreſcunt σαπρὰ γίνεται dixit, verbo ducto a nomine σαπρά: nominant aũt quæcunq; corrupta ſint σαπρά, idq; non recte: ꝙcũque. n. & vetuſta, & diuturna ſunt, ab ipſo dicuntur σαπρά.

46 *His autem de cauſis os præcidendum eſt. Si reſtitui nequit, & parum quid excedere uideatur, abſcindere hoc licet: ſi noxium ſit, & carnem aliqua ex parte vulneret, ac moleſtiam afferat, nudatumq; ſit, hoc quoque abſcindendum eſt. Reliqua vero non multum refert, præcidantur necne: ſcire enim certum H licet oſſa, quæ carne nudata ſunt ex toto, & arida, omnia penitus abſceſſura: ea uero pręcidi non oportet, a quibus ſquama reſoluenda eſt, ex propoſitis autem indicijs, conijciendum eſt, quæ penitus abſceſſura ſint. Ad horum curationem pannis utendum eſt, ac uini perfuſione, ſicut ante indicauimus in oſsibus, quæ abſceſſura ſunt: cauendumq; ne frigida aliqua re a principio perfundantur: nam periculum eſt ne cum febre grauis horror ſequatur, neve neruorum diſtentio ſuperueniat; nam frigida ſemper neruorum diſtentionem afferunt, pręſertim ulceribus. Illud item ignorare non oportet, quod membra, in quibus utraque oſſa comminuta ſunt, dum inter ſe cedentia curantur: & ea quibus fragmentũ a toto oſsis ambitu recedit: neceſſe eſt breuiora fiant.*

Cauſas appellauit προφάσεις, patet aũt ab eo hic quoq; ſic vocari, nõ falſas, ſed veras cauſas, vniuerſus autem ſermo de oſſibus putribus planus eſt, quum imperat, vt id ex ipſis præcidatur, quod in cauſa eſt, cur non condantur, ut quod proximam carnem pungit, atque (ut ipſe ait) moleſtiam affert, hoc eſt, cum perturbatione, atque tormento reponitur. Addit inſuper futurum profuſus, ut ea oſſa abſcedant, quæ nudata protinus reſtituta non fuerunt: ad hæc, quæ inaruerunt.

Quibus

A *47 Quibus femoris, vel humeri os excеſſit, ferè non euadũt, ſunt .n. oſſa hæc grandia, & medulloſa: adde, quòd multa ac magna ſimul lacerentur, nerui ſcilicet, muſculi, ac venæ. Quòd ſi reponantur, ſolet neruorum diſtentio ſuperuenire: ſi non reponantur, acuta, bilioſaq́; febres cum ſingultu, ac nigritie. Non minus euadunt, quibus nec reponimus, nec reponere tentamus: magis adhuc euadunt, quibus inferior pars oſſis, quàm quibus ſuperior exceſſit. Euadere etiam poſſunt, quibus reponuntur, rarò tamen: multum enim curatio, multumq́; natura corporis, alia ab alia diſtat, quod ad facilè ferendum attinet. multum quoque refert, an ab exteriori humeri femorisve parte oſſa exceſſerint. multæ enim & grãdes venæ per interiorem partem feruntur, quarum nonnullæ vulneratæ hominem iugulant: per exteriorem verò pauciores intendũt. In eiuſmodi igitur caſibus, periculi meminiſſe oportet, quod propriè circũſtat, idq́; in tempore prædicere. Quod ſi reſtituere cogaris, ſperesq́; te id aſſequuturum, neq́; oſſa nimium inter ſe ceſſerint, neque muſculi contracti ſint (conſueuerunt enim ad ſuum initium recurrere) hæc quoque per uectem impellendo, extendendoq́; in ſuam ſedem reponito.*

Conſtat, quibus oſſa hæc nudantur, non tam oſſium, quam muſculorum, neruorum, arteriarum, ac venarum magnitudine periclitari: ad hæc, quoniam propiora ſunt neruorum muſculorumque
B initiis. diximus autem in opere de muſculis, ubi oſſa inter ſe ceſſerint, eos facilè in ſeipſos contrahi, id quod ſæpius adduximus. Cætera, ſi animum adiungas, in aperto ſunt.

A.l.4.f.5. t.2.c.2.f. 483. *48 Vbi reſtituantur, "veratrum molle potui dandum eſt eodem die, ſi eodem die reſtituuntur, alioquin ne tentare quidem oportet: vlcus verò curãdum eſt, non aliter, quàm caluariæ oſſa, vbi comminuantur. nihil frigidum imponendum, à cibo penitus abſtinendum.*

Incertum eſt, quid ſibi velit [molle]. patet autem, vel qualitatem potionis, vel modum, ſignificare: nemo autem de modo exiguo, molle, propriè dictum exiſtimaret: nec qua ratione Hippocrates præparari ipſum velit, facilè intelligitur. Nos ſanè radiculam ex oxymelle interdum dedimus, in quam veratri radicum ſurculi duntaxat per totum diem ac noctem fuiſſent infixi. Huiuſmodi autem purgatio per veratrum leuior eſt. Ipſa autem res comprehendi ſanè non poteſt, quum non adiecerit, quo pacto dari debeat: ſcimus enim & ueteres medicos, & iuniores, & qui inter hos ſunt, ſumendi veratri varias rationes prodidiſſe.

C *49 Si homo naturaliter amara bile redundat, ſuſtineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulum aſperſum fuerit: ſed ſi amara bile non redundet, contentus ſit aquæ potu. Siquidem continenti febre laboret, non minus quatuordecim diebus hoc victu vtatur, ſin febre uacet, ſeptem.*

Contrariam huic ſcripturam habet Artemidorus, "qui Capito cognominatus eſt, volens, vbi amara bilis non ſuperet, dandum oxyglyces: ubi ſuperet, aquam. Scripſit autem hoc modo: Si homo naturaliter amara bile non redundet, ſuſtineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulum aſperſum fuerit: ſed, ſi amara bile redundet, contentus ſit aquæ potu. Quidam alii cum Artemidoro ſcripturam hanc ſuperiori præpoſitam habent: quãquam in libro de ratione victus in "morbis acutis Artemidorus ipſe eum locum, vbi Hippocrates agit de potione aquæ, ita ſcribit: Alioquin, nec ſitim tollit, ſed amara efficitur: bilioſis enim naturaliter bilem facit. & præcordiis aliena eſt: infeſtiſſima verò eſt, potiſſimumque bilem facit, & uires conuellit, "cum inani corpore aſſumitur. Qui locus, quum à quibuſdam ita ſcribatur [bilem enim naturaliter facit, & præcordiis aliena eſt] Artemidorus ipſe priori ſcripturæ potius ſubſcripſit, in qua adiicitur [bilioſis], atque ita legit [bilioſis enim naturaliter bilem facit] uolens aquam non ſimpliciter cuilibet, ſed bilioſis duntaxat, bilem facere. Quo pacto igitur nunc dat aquam bibere, quibus amara bilis ab- Sect. 2. t. 40. 72.135.a.
D undat, niſi fortè ſi exiſtimat amara bile redundantes, quos Hippocrates vocat πικροχόλους, alios eſſe, atq; bilioſos: ſed nemo eſt, qui neſciat illos uocari πικροχόλους, in quibus amara bilis redundat: namque altera bilis, quæ nigra conſpicitur, acida eſt: quæ verò pallida, & flaua, amara. Patet autẽ ob uitia, quibus languens detinetur, uinum remoueri: ſi quis autem amara bile naturaliter redundet, quum ab aquæ potione plurimũ lædetur, quẽdmodum dictũ eſt in opere de ratione uictus in morbis acutis, huic tantum permittit dari paululum omnino oxyglycis, quam mixturam nominãt etiam ἀπόμελι. Eligit autem id, quod dulce eſt, ne tentet partes neruoſas. nam, quod magis acidum eſt, magis nocet, ac præſertim, ubi ex melle conſtat, & aceto, non ex fauis, ut ſupra indicauimus: quo modo in Hellade quidem, atque Eli potiſſimum componitur. Nos in aliis regionibus ex fauis conficimus, acetum melli adiicientes, poſt hæc incoquentes, donec eorum qualitates in vnitatem coierint, atque aceti uis frangatur.

50 Deinde paulatim pro ratione ad quemlibet uictum reuertatur. Quibus item recondita oſſa nõ fuerint, eadem purgatio conuenit: eodem modo vulnus nutriendum, & eadem abſtinentia ſeruanda: pars item corporis, quæ tumida eſt, extendi non debet, ſed contrahi potius, ut ſpatium in vlcere laxius ſit. Oſſa autem longiori tepmore abſcedunt, quemadmodum ſupra dictum eſt. Cauere autem hæc oportet,

præſertim,ſi bella cautio eſt:ſiquidem ſpes in anguſto eſt,& pericula multa circunſtant:atque ubi oſſa non reponantur,medicus videtur arte deſtitui: ubi reponantur, homo ad interitum magis præcipitatur,quàm liberetur. E

Anteà quoque diximus quamlibet victus rationem,quæ exquiſitæ contraria eſt,ab Hippocrate φαῦλον nuncupari.

51 Vbi oſſa genu uel toto loco mota ſunt,vel paulum exceſſerunt,caſus multo mitior eſt,quàm vbi ea, quæ in cubito ſunt,uel toto loco mouentur,uel paulum excedunt.

Quum oſſa toto loco mouentur ὀλισθήματα dicit, quum paulum excidunt διακινήματα.mitiorem verò caſum εὐηθέστερον appellauit,iuxta propriam ſignificationem verbi εὐήθους,quo ſignificatur bonos habens mores.nam,ſi ſtolidus græcè vocatur εὐήθης,ſimiliter dicitur, atque γλυκεῖα & καλλία. γλυκεῖαν quidem vocant ſuem,vbi diis immolatur,† vt blandè rem appellent: καλλίαν verò ſimiam:nam ab hoc quoque vocabulo cauent,quod teſtatur Callimachus quum ait,A vocabulo feræ per horam caueto. F

† ut pulchre nomini (ſecundum figurã, quę G. ęc. εὐφημία dicitur) rem appellent.

52 Nam pro magnitudine tenuior eſt articulus femoris,quàm humeri.

Commiſſura genu duobus oſſibus continetur inter ſe cõmiſſis, femoris ſcilicet,ac tibiæ. ſed ſicut in cæteris commiſſuris neceſſe eſt quoddam cauum eſſe, in quod ſe inſerat caput oſſis, quod recipitur,atque ipſum caput rotundum eſſe, vt promptè facileq; in cauum conijciatur:ita etiam in commiſſura genu,extremum quidem femur inſinuatur,'tibiæ verò caput recipit.nam, quum hæc femori ſubiecta ſit,duo eius tubercula, duobus cauis admittit reſpondentibus, quæ media aptè diſtinguuntur cartilagine quadam neruoſa. Meritò igitur Hippocrates ex oſſibus, quæ inter ſe committuntur, articulum vocat,non id,quod proximum proceſſum accipit, ſed, quod in cauo recipitur.nunc autem inquit[tenuior eſt articulus femoris,quàm humeri],quoniã, vbi articulus hic,id eſt imum femoris caput,cum tibia committitur,tenuior eſt, hoc eſt,minus tumet:non tamen ſimpliciter eſt minor humero,quà cum cubito coniungitur, ſed ſi pro portione æſtimetur.nam,ſi imum femoris caput magnitudini femoris reſponderet, longè maius eſſet: ſed res aliter habet,multò enim maius eſt femoris os,quum humeri: imum verò femur paulò maius eſt,quàm imus humerus. G

53 Atque hic vnus iuſtam naturam habet,eamq́; rotundam.

Femoris articulus,qui in genu eſt, ſolus, inquit, iuſtam naturam habet. Conſtat autem (ut ſæpenumero indicauimus)iuſtum ab ipſo intelligi,quod æquale eſt.Si ſcrutemur itaque diligenter, qua ratione dicat hunc unam naturam æqualem habere, inueniemus nullas in eo partes excedere, quum omnes inter ſe ſimiles ſint, quumq́ue vnam tantum commiſſuram habeant. Igitur, quia femur ea parte in duos rotundos proceſſus finitur æqualis magnitudinis ac figuræ, qui in duos tibiæ ſinus æquales conijciuntur: & quia vtrunque extremum, femoris ſcilicet ac tibiæ,ſitum eſt è regione totius oſſis: ea de cauſa iure quis dicet articulum hunc iuſtam naturam habere.ſuperius enim femoris caput, quod cum coxa committitur, neque è regione femoris eſt,ſiquidem videtur in interiorem partem proiectum: neque magnitudini eius reſpondet,cum multo plenius ſit femur,quàm humerus, ac nihilo minus ſummum caput humeri longè minus ſit,quàm femoris: at neque ipſum humeri caput è regione humeri ſitum eſt. Quòd ſi cæteras ſpectes commiſſuras, nullam inuenies habere omnem æqualitatem', quam in genu propoſuimus. Ac,non longè abieris,extrema tibia,quæ ſuræ iuncta,cum talo committitur,neque appendices,neque ſinus habet oſſibus reſpondentes: neceſſe enim fuit, ſi ita ſe habere debuit,quemadmodum tibia longè craſſior eſt, quàm ſura, ſic eius appendicem & ab interiori parte commiſſuræ,quà caua eſt,& ab exteriori,qua gibba, maiorem eſſe. ſed res aliter habet. quin & ipſe talus non ſimplicem figuram repræſentat,quà committitur, ſed variam, parteſq́ue habet plurimum inter ſe differentes. Inuenies autem ab his non abhorrere commiſſuram cubiti,& radij cum manu.Quòd ſi omnia perſequi uelim,cogar longius labi,& multo magis, ſi cæterorum articulorum omnium naturam exponam,ut maxillæ vertebrarum, & oſſis quod latum appellatur. ſatius igitur duxi rem ſummatim, breuique ſermone complectens ad alia tranſire. is ſermo ſic habet. De natura omnium oſſium ſcriptus eſt à nobis liber vnus, vbi vniuſcuiuſque magnitudinem,figuram,commiſſuramq́ue explicauimus:quem, ſi quis præ manibus habeat,inueniet verè hoc loco propoſitum eſſe, inter commiſſuras omnes, ſolam,quæ in genu eſt, ad vnguem iuſtam eſſe. H

54 Humeri autem articulus magnus eſt,& plures receſſus habet.

Quum propoſitum ipſi fuerit genu & cubiti commiſſuram inter ſe conferre:quumq́ue oſtenderit caſus genu mitiores eſſe, quàm cubiti: hanc rem conficere volens, dixit [nam pro magnitu-

A gnitudine tenuior eſt articulus femoris, quam humeri]. & inſuper adiecit [atque hic iuſtam natu
ram habet.] Quod abunde fuiſſet, ſi genu cum cubiti commiſſura duntaxat comparaſſet: ſed quo-
niam orationi adiicit [vnus,] quum inquit [atque hic vnus iuſtam naturam habet,] cogitur, arti
culorum omnium naturam referre: quam nullus ſimplicem habet, ſed tum figuræ ac magnitudi
nis inæqualis, tum partium diſſimilium. Nunc igitur, quum ad cubiti commiſſuram veniat, oſten
datque partes eius diſſimiles eſſe & inæquales, nos quoque verba eius ſequuti, quæ proponuntur
ſingula explicabimus. Magnum ergo eſſe inquit humeri caput in cubiti commiſſura, idque non
immerito. lateſcit enim hac parte, pluraque habet capita inæqualia, quæ κονδύλους græce dicunt. at
nullum eorum cauo recipitur, quemadmodum euenit in genu, niſi gibbum quoddam, quod in-
ter ea medium eſt, & trochleæ imaginem repręſentat: quum ex magnis tuberculis humeri, quod
interius eſt, cum nullo oſſe coniungatur: quod ab exteriori parte eſt, committatur cum radio, in
ſummum eius ſinum coniectum. Hactenus humerū videmus excipi cubito ac radio. ſed alio rur-
ſus modo humerus cubiti proceſſus excipit, cum ab vtraque parte quantum latus eſt, ſinuetur, mi
nus quidem a priori, magis a poſteriori, quum & cubiti proceſſus, quos a roſtri ſimilitudine græ-
ci, & fœminino genere κορώνας, & neutro κορώνα vocant, non ſint æque magni, quique a poſteriori
parte eſt, maior ſit. Quocirca cubiti commiſſura varia & inæqualis eſt, ac diſſimilium partium: at-
B que ob hanc cauſam recte ait Hippocrates, iuſtum eſſe articulum in genu, in cubito nō item. Sed
cur dixit [& plures receſſus habet]: an eò quia voluit cubitum cum genu conferre? ſunt enim in
genu duo receſſus tibiæ duntaxat, ſicut & duo femoris tubercula: ſed in cubiti commiſſura vnus
eſt magnus cubiti receſſus, qui duobus proceſſibus terminatur, vno quidem breuiori a parte, a po
ſteriori altero magis oblongo. ipſe autem humerus duobus receſſibus excauatur quaſi foueis qui
buſdam, in quos conijci diximus cubiti proceſſus: exculptus item eſt alio receſſu, qui medius tro-
chleam repræſentat.

55 *Ad hæc oſſium cruris longitudo ſimilis eſt, ſed quod ab exteriori parte eſt, paululum excedit, id-
que non eſt animaduerſione dignum, nihilque magni momenti prohibet: ab hoc oritur exterior chorda
quæ iuxta poplitem ſita eſt.*

Paulo maius eſſe ait exterius os, quod περόνην id eſt ſuram dicunt: quod & in ſuperioribus iā po
ſuit, cum ſimplicis fracturæ cruris curationem tradidit. nos autem, quod eo loco diximus, nunc ēt
C repetimus, ima parte ſuram tibia longiorem eſſe, à genu autem magis dicendum eſt tibiam eſſe lō
giorem. non enim coniūgitur femur cum ſura, verum (vt paulo ante diximus) caput ſuræ, quod
ab exteriori parte eſt in cauo tibiæ, ab eadem parte recipitur. Sed qua de cauſa dixerit a ſura nihil,
quod magni momenti ſit, prohiberi, manifeſtum eſt ijs, qui librum de vſu partium legerint: vbi
oſtendimus in omnium articulorum fabricatione duplex fuiſſe conſilium, nempe, vt permittat
membrum ſine impedimento ſuos vſus præſtare, prohibeatque (quod Hippocrates dixit κωλύ-
ει) ne ſuo loco oſſa moueantur: vt permittat quidem membrum ſuos vſus præſtare, efficiunt &
caua in ſummo exiſtentia, & ligamenta laxa: ſtabilem cōmiſſuram reddunt caua admodum ſinua
ta, altioreſque oras habentia, tum firmioris naturæ ligamenta breuioraque, ad hæc robuſtæ chor
dæ valenteſque, cingentes commiſſuram a parte exteriori. Sura igitur ad firmitatem commiſſu-
ræ genu nihil confert, niſi paululum quid: id quod expreſſit his verbis [ab hoc oritur chorda, quæ
iuxta poplitem ſita eſt.] Ad eius autem exquiſitam cogitationē non debes expectare, dum corpus
incidatur, cum in omnibus gracilibus euidenter quoque ſe oſtendat ante corporis ſectionem. At
quamobrem chordas, id eſt, extremos muſculos, cum in neruos degenerant, τένοντας vocet, ſæpe-
numero declarauimus. Chorda hæc ab exteriori parte poplitis ſita, ab eadem commiſſuram quo
D que adſtringendo ad huius partis firmitatem conducit, prohibetque, ne femur in eam prorūpat.

56 *Sed brachij oſſa inæqualia ſunt, quodque breuius eſt, multo plenius eſt: quod tenuius, plurimum
vltra articulum fertur, atque excedit.*

Inæqualia dixit brachii oſſa, non quod cum crure hæc conferat, quaſi crus inæqualia oſſa non
habeat, quippe quum in eo potuerit longius eſſe, quod ab exteriori ſitum eſt: ſed, quod exterius
os tibiam excedat, minimum tamen, cubitus vero plurimum. nam, ſi diligenter ſumma pars cru-
ris inſpiciatur, ſura videtur paulo minor quam tibia, eademque in imo crure aperte longior con
ſpicitur. Ergo, quia ſura in ſumma parte paulo minor eſt, præ vt in ima excedit, cubitus autem to
ta ſua eminentia radium excedit, idcirco dixit, vltra articulum ferri, articulum nominans vel cō-
miſſuram vniuerſam, vel extremum humeri, quod cauo cubiti C literam referenti inſeritur.

57 *Neruis item illigatur, qua parte oſſa inter ſe coniunguntur.*

Ligamenta nunc neruos appellat, vbique autem eos ita vocat: lata verò ligamenta, & quaſi
membranas circa commiſſuram, nominari neruos patebit ex iis, quæ proximè ſubijcit: ſed &

abſque

abſque illis euidētiſſimum eſt, nullum ex ijs, qui proprie nerui nominantur, ad os pertinere: hoc E
ſiquidem proprium eſt ligamentorum, ac propterea chordarum, quum hæ naturā habeant mix
tam ex neruis ac ligamētis. Hæc autem omnia abſolute tradita ſunt a nobis in libro de motu
muſculorum. Sed nunc ad id veniendum eſt, quod in propoſitis verbis exequitur. Illigatur (in
quit) id cubiti, quod excedit, id eſt, eminentia cubiti, ligamentis commiſſuram comprehendenti-
bus, qua parte oſſa inter ſe iunguntur, cubitus ſcilicet & radius. quod idcirco pro tulit, quia vltra
hunc locum, totum id, quod in poſteriorem proiectum eſt, carnis eſt expers, neque ligamētis cō
miſſuræ aliquo modo comprehenditur: ipſi enim innectitur lateſcens chorda muſculi illius, qui
cubiti commiſſuram extendit.

58 *Pluribus autem neruis ad humerum alligatur id os, quod tenuius eſt, quam apud craſſius. Natu
ra igitur horum articulorum, atque oſſium talis eſt.*

Ex his verbis colligi diximus totius commiſſuræ ligamenta νεῦρα, id eſt neruos, ab Hippocrate
nominari, quæ quidem ab imo humero orta, ſummo cubito ac radio ea parte innectantur. eue- F
nit enim in omni commiſſura, vt lata ligamenta, quæ ipſam comprehendunt, ita communia ſint
oſſium, quæ inter ſe committuntur, vt craſſæ membranæ videantur. hęc autem capiti radii etiam
iunguntur, ſed magna ex parte cubito. atque ea de cauſa dixit [pluribus autem neruis ad hume-
rum alligatur id os, quod tenue eſt, quam quod craſſius,] hoc eſt cubitus, quam radius: ſiquidē am
bo ad humerum alligantur per ligamenta innexa, quæ nunc retuli νεῦρα, id eſt neruos, ab Hippo-
crate appellari, ſed pluribus alligatur cubitus.

59 *Ob cuius naturæ modum oſſa, quæ in genu articulo ſunt, ſæpius excidunt, & facilius reconduntur:*

Oſſium enim, quibus vtraque commiſſura continetur, ſtructura arctior eſt in cubito, laxior in
genu. Huc accedit, quod multi proceſſus, multique ſinus, inter ſe commiſſi, vndequaque cubiti
commiſſuram adſtringunt: at in genu femoris tubercula in exiguos ac reſupinatos tibiæ ſinus cō
iiciuntur. Iure igitur articulus hic magis prolabitur, & celerrimè reuertitur.
60 *Inflammatio vero non magna ſupernaſcitur, neque articuli vinculum.* G
Oritur inflammatio vi, qua oſſa expelluntur, quaque in ſuam ſedem collocantur. Sed in genu,
quum vtrunque facile & ſine magna vi incidat, inflammatio non oritur: quæ quum abſit, articu-
li vinculum non ſequitur. ſub quo cum neque facile extendatur, neque facile curuetur, ægre poſt
curationem mouetur. Fit autem huiuſmodi vinculum ea de cauſa, quia articulus inflectitur ob
neruos ac ligamenta, quibus continetur, quæ ſub immodica inflammatione extenduntur. Quo-
circa articulus ob quaſdam inflammationis reliquias ita ægre mobilis redditur, vt alligatus eſſe vi
deatur. Nam, quum chordæ ac ligamenta, quæ ipſum illigant, comprehenduntque, & extendi, &
in omnibus prompte ſequi muſculos articulum mouentes nō poſſint, ſed propter duritiem in cō
trariam partem attrahāt, affectus vinculo ſimilis proficiſcitur. Verum in cubiti commiſſura, quū
tenues extremitates proceſſuum cubiti interdum confringantur, & vbi excidunt, & vbi condu-
cuntur: quumque multorum concurſus ſit, vinculum articuli grauius oritur, & curatu difficilius.

61 *Plerunque autem in interiorem partem mouetur, interdum in exteriorem, nonnunquam in popli-
tem: quæ mutationes vniuerſę difficiles non ſunt. Sed, ſi in exteriorem vel interiorem partem erūpat,* H
ſuper ſedile aliquod humile collocare hominem oportet, crure ſublimiori quidem. ſed non multo.

Qua parte articulus magis adſtringitur, ea minus elabitur. perfecte igitur a priori parte adſtrin
gitur, qua patella eſt, quam nonnulli medici, cum toti genu oppoſita ſit, ἐπιγονατίδα græce merito
appellant. hanc ab exteriori parte continet lata quædam chorda, cuius initium eſt à ligamentis, q̄
a priori parte femoris ſunt. ea vero per totam patellā fertur, ac tibiæ capiti innectitur. Priorē igi-
tur partē commiſſuræ genu, & patella, & chorda, quæ (vt dictū eſt) ad tibiæ caput pertinet, opti-
me tuentur: ſed poſteriorē exquiſitè rotundā adſtringit caput eius muſculi, quo curuatur crus. eſt
quidē hic muſculus exiguus, atq; ob eā cauſam ipſa cōmiſſura abſconditus latet eos, qui corpora
incidunt. maxime aūt craſſum caput habet, quod validiſſimis ligamentis annumeratur. Superſūt
duæ partes in cōmiſſura genu, exterior & interior, quæ nulla tali re ſepiuntur, quali prior & poſte
rior: atque idcirco femur in eas prolabitur: magis autem in interiorem, vt quæ minus ſepta ſit.

62 *Fere ſatis eſt modice extendere, crus ſcilicet ab inferiori parte, femur a contraria.*

Quum extendendi aperte mentionem feciſſet, de reponendo nihil meminit, vt de re quæ pla-
na ſit, quod optime nouerimus perpetuum eſſe in articulis omnibus reponendis ad contrariam
partem

A partē eius, in quam venit, prolapſum articulum repellere. At, vbi reponimus, ſi quædam eminētia oſſis non longa extat, os quod reponendum eſt, dirigere conuenit. quod etiam docet non ſecus, ac fecerit in cubiti commiſſura. Nihil autem de genu articulo meminit, quum in poplitem prolabitur, quoniam eadē ratione cōditur, atq; vbi in exteriorem vel interiorem partem mouetur, membro enim in diuerſa diducto, articulus, qui excidit, in priorem partem adurgendus eſt.

63 Moleſtiora ſunt: quæ in cubiti, quam, quæ in genu articulo incidunt, & maiori negocio reſtituūtur, idq́; ob inflammationem, & ob naturam ipſam, niſi protinus reſtituantur. Excedūt quidem hæc minus quam illa, ſed ægrius in ſuum locum collocantur, diriguntur q́; magis q́; inflāmatione prehenduntur, & callo circundantur: hæc item fere paululum excedunt: idq́; modo ad pectus, modo in exteriorem partē: articulus autem non toto loco mouetur, ſed aliquid ex cubiti proceſſu, quà excedit, in humeri cauo manet. Hæc igitur, vbi in hanc vel illam partem procidunt, facile reuertuntur. Satis autem eſt e regione humeri rectà extendere, ſic vt vnus brachium à prima palmæ parte extendat: alter prehendat huminē ſub ala: alius item vna manu ad os, quod extat, admota, prominentiori eius palmæ parte ipſum propellat, altera verò prope articulum data cogat in contrariam partem. Atq; hæc quidem luxata non ægrè in ſuam ſedem reponuntur, ſi prinſquam inflammatio ſuperuenit, recondantur. Plerunque igitur in exteriorē

B *partem veniunt, veniunt & in interiorem: figuræ autem ipſæ exprimuntur, ſepiusq́; hæc licet abſq; valida intentione reſtituere. Neceſſe eſt, vbi in interiorē partem erumpant, articulum ad naturalem ſedē repellere: brachium verò magis in pronum habitum conuerſum circunducere. Cubitus ergo plerunque in has partes excidit: ſed, ſi humeri articulus in hāc vel illam partem moueatur vltra cubiti proceſſum qui in cauo eius recipitur, quod raro accidit: ſed, ſi accidat, ad hæc luxata non amplius accommodatur directa extendendi ratio, namque vbi ſic extēdimus, id cubiti, quod excedit, prohibet, quominus ſequi humerus poßit. Quæ igitur ſic luxantur, eo modo extendenda ſunt, quo ante traditus eſt ad extendendum humerum fractum, quum alligandus eſt: ab ala enim conuenit ſurſum verſus extendere, à cubito deorſum cogere. Humerus enim hac ratione diductus è regione ſui receſſus collocabitur, ſic, vt non hæreat: hoc, vbi accidet, facile reſtituemus prominentioribus palmarum partibus partim id humeri, quod extat, impulſum reponentes: partim id cubiti, quod iuxta humeri articulum eſt, à contraria parte coactum in ſuam ſedem collocantes, eodem modo in vtroque caſu: hæc autem intentio ad huiuſmodi luxata iuſtiſſima eſt: reſtitui etiam poſſent, ſi recta intentio adhiberetur, minus tamen, quam ſi hoc modo intendantur. At humero vt in priorem partem erumpat rarò admodum accidit. Sed, quid ſubita vis nō expelliti? multa enim ſuo loco excidunt, licet magnum ſit, quo prohibentur. In hoc autem caſu grāde eſt,*

C *quod ſuper os craßius excedit, plurimumq́; nerui tenduntur: quibuſdam tamen excidit: cuius rei id ſignum eſt, quod neque minimum quid curuare cubitum poßunt, quod etiam articulum contingenti patet. Niſi ergo ſubito reponantur graues vehementesq́; inflammatione cum febre oriūtur, ſed ſi ſtatim occurratur, non magno negocio conditur. Expedit autem linteum durum, implicitum, non magnū, qua parte cubitus curuatur, tranſuerſum inijcere, tum repente cubitum flectere, & quantum maxime poteſt, manum ad humeri caput porrigere: hæc enim reponendi ratio, ijs, quæ ſic luxata ſunt, abunde eſt.*

A Linteum conuolutum in flexuram cubiti coniectum.
B Cubitus repente conflexus.

D

Poteſt item directus intendendi modus ad hāc reponendi rationem aptari. Debet autem, qui reſtituit, prominentioribus palmarum partibus id humeri, quod, quà cubitus curuatur, præter naturā extat, retro cogere: alter ab interiori parte cubiti eminentiſsimo adurgere, ſic, vt ad cubitum ipſum e regione ſpectet. Valet autem ad huiuſmodi luxata ille extendendi modus, quem ſupra narrauimus pertinere ad extendendum humeri oſſa comminuta quum vincienda ſunt. Intentione adhibita prominentiores palmarum partes admouēdæ ſunt, quemadmodum in prioribus demonſtrauimus. Verum, vbi humerus in poſteriorē partem erumpat (id quod raro accidit) maxime omniū dolorem mouet, & febrem eaq; ſub durabile cōtinuatur, mortifera eſt, & paucis diebus hominem præcipitat: homo autem extendere brachium nequit. Quod ſi a principio protinus adhibearis, coge cubitum extēdi, ac per ſe reſtituetur: ſi iam febris ante venerit, nō amplius reponendus eſt, adhibita enim vi dolor hominem interimeret. Atque (vt vno verbo dicam) nullum articulū, dum febris eſt, compellere in ſuam ſedem conuenit. ſed minime omnium

cubitum

cubitum. Obnoxia itẽ eſt cubiti iunctura alijs grauibus noxijs: hoc enim os craſſius eſt. quumq́ ab altero E
diducitur, ea neque curuari, neque extendi ſimiliter poteſt: id patebit ſi quis priorẽ iuncturæ partẽ tã-
gat, quà diuiditur vena, quæ à ſuperiori parte lacerti procedit: quæ res vbi accidit, nõ facile reſtituitur.
Neque enim alia oſſa, quæ bina inter ſe iunguntur, vbi dehiſcunt, facile in priſtinum locum reuertun-
tur: ſed neceſſe eſt oſſibus ſic diductis partem reddi tumidam: rationem vero, qua deligare conueniat, po-
ſuimus vbi vinculum eius commiſſuræ, quæ ad talos eſt, oſtendimus. Eſt etiam, quum perrumpitur in-
terdum os cubiti, quod humero ſubiectũ eſt: interdum eius cartilago, à qua naſcitur chorda, quæ ſita eſt
in humeri parte poſteriori. id, quum accidit, febrem concitat, & malis vitijs annumeratur: articulus
tamen ſuo loco remanet, baſis enim tota hac parte excedit. At, quum ea pars cõminuitur, quæ ſubiecta
eſt humeri capiti, articulus huc atque illuc mouetur, ſi tranſuerſa penitus frangitur. Sed (vt ſumma-
tim rem exponam) leniora vitia ſunt, ſub quibus os frangitur, quam ſub quibus hoc inuiolato uenæ, ac
nerui grandiores ibi conteruntur. hæc enim hominem magis ad interitum præcipitant, quam illa, ſi con-
tinua febris accedat: ſed huiuſmodi fractura rarò accidit. Eſt etiam interdũ, quum imũ humeri caput
frangitur, quà prominet: id autem multo grauius videtur vitijs, quæ cubito incidunt, ſed aliquanto le-
nius eſt. Qua ergo via reſtitui potiſſimum curariq́ luxata ſingula debeant, diximus, atq; id etiam arti-
culum protinus reponendũ eſſe, quod nerui celerrime inflãmatione prehendantur: nam ſi vbi exeidant,
ſtatim recondantur, nerui tamen contrahi ſolent, & aliquandiu conſuetã porrectionẽ contractionemq́
non præſtare. Curare antẽ hæc omnia ſimiliter conuenit, & quæ comminuuntur, & quæ dehiſcunt, & q̃
procidunt: omnia enim pluribus faſcijs panniſq́ & cerato nutrienda ſunt, non ſecus ac cętera, quæ frã- F
guntur. Figuranda autem eſt in his omnibus cubiti commiſſura. ſicut quando humerus & cubitus fra-
ctus deligabatur: huiuſmodi n. habitus maximè communis eſt omnium, quę exeidũt. dehiſcũt, aut frã-
guntur: maxime item communis mutationis, quę poſtea ſequitur, ſiue curuari illa, ſiue extendi debeat,
ab eo enim habitu mota, ęque & curuari & extendi poteſt. Prętere a membrum ita figuratum citra mo-
leſtiam ęgrotantis continetur atque ſuſpenditur. Ad hęc. ſi extento brachio callus obduceretur, conti-
neretq́ ſtatim eſſet nullo modo incurauiſſe, multum enim eſſet impedimento, & parum proficeret. expedi-
tius autẽ eſſet callo curuatum brachium firmari: multo autem melius eſt callum circundari, brachio me-
dio inter hos habitu collocato. Hactenus de figurando. Deligare autem cõuenit faſcię capite ſuper vitia-
tã partẽ iniecto. ſi fractu ſit, ſeu prolapſa, ſeu deducta: eaq́ primos circuitus dare, ac maxime adſtringe-
re, ſed hinc atque hinc leuius: vinculoq́ & humerũ & brachiũ comprehendi, & vtrunq; magis, quam
pleriq; ſoleant, vt à vitiata ſede tumor quam lõgiſſimè ad partes quæ hinc ſunt atq; hinc, depellatur.
Iniciatur autem vinculum eminentię cubiti, ſi ea parte vitium ſit, ne tumor ibi excitetur. Cauendum
inſuper eſt, quantũ poteſt, ne in vinciendo plurimum vinculũ colligatur, quà cubitus flectitur: adſtrin-
genda vero eſt quam maxime pars vitiata: reliqua eadem ſequantur, quod ad vinculũ ſpectat,
arctius ac laxius; atq; eodem tẽpore ſingula, quo ſuperius ſcripſimus in curatione fracturę; G
tum tertio quoq; die faſcię ſoluantur, ac rurſus alligentur, ſentianturq; tertio die la-
xa, ſicut in fracturis. Ferulę quoq; debito tempore circũdentur, nihil enim alie-
na ſunt, tam ſi fractura ſit, quã ſi non ſit, niſi homo febricitet: laxiſſima
autem imponãtur, ac tum ad humerum, tum ad brachium dẽtur,
neque craſſę ſint: adhiberi itẽ debẽt inęquales inter ſe ſic, vt
vna alteram excedat, quantũ cõferre ad flexũ conij-
ciemus. Quin & pãni ſuperinijciendi ſunt eadẽ
ratione, qua ferulas diximus, ſed qua vitiũ
eſt, paulo pleniores. Tẽporis vero cõ-
iecturam facere oportet et ex
inflammatione, et ex ijs,
quę ſupra ſcri- H
pſimus.

A

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIORVM LIBRI QVATVOR.

B

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI.

Vt in libro de Fracturis multa dicta ſunt, quæ ad Luxationes attinent, ita hoc quoque de Articulis multa de Fracturis tractantur. In cuius prima parte de Humeri articulo reſtituendo, de Summo humero, ac de Iugulo, pertractat.

C Librum hunc illi proxime ſubiectum eſſe, qui de fracturis eſt, in commentariis in eum iam diximus, quod nunc paucis etiam dicemus. Eam rem ante omnia planè demonſtrat principium vtriuſque libri. in illo enim ita orditur: Medicū oportet, quæ ſuo loco mota ſunt & fracta, & recto admodum habitu intendere. vbi aperte de fractis ac luxatis tractaturum ſe indicat. Sed in hoc rurſus, ab initio ꝓtinus [δὲ] coniunctionem, quam [autem] vertimus, adiungit: quæ ibi adijci ſolet, vbi aliquid agitur, cuius ante mentio facta fuerit, nunquam tamen in principio ſermonis adſcribitur: quanquam nonnulli ad id ſapientiæ deuenerunt, vt Xenophontis librum, qui œconomicus dicitur, adducant, inde putantes fidem facere, veteres ſolitos eſſe [δὲ] coniunctionē in principio ſermonis vſurpare: ac propterea Xenophontis libri tale eſſe initium aſſerunt, ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ, καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε μου διαλεγομένου, non intelligentes eum librum poſtremū eſſe inter eos, quos de Socratis dictis ac factis memorabilibus. Ad hæc ipſa rerum doctrina teſtatur librum hūc ei, qui de fracturis eſt, proximè ſubiici, ibi enim pollicitus eſt de fracturis luxatiſque tractare, quę cunque ibi explicanda reliquit, hic exequitur, ſic, vt nihil in opere deſideretur. atque ea de cauſa dixi, Hippocratem iuxta quorundam ſententiam vniuerſum hoc opus in duos libros non ſecaſſe ſed vno colligaſſe, eumque inſcripſiſſe de officina medici, qui præ magnitudine poſtea ab altero diſtinctus fuit in duos. Nullum autem fracturæ aut luxati genus fuiſſe ab Hippocrate prætermiſ-

D ſum, exceptis, quæ ad caput pertinent, cum alio libro ab ipſo tradantur, euidentiſſimum eſt, ſi in memoriam reuocentur, & quæ in libro de fracturis prodidit, & quæ in hoc ipſo oſtenſurus eſt. In libro itaque de fracturis ſcripſit de brachio, cubito, crure, ac femore comminuto: tum de ijs, quæ pedi incidunt & manui: poſtea de illis fracturis, quibus vlcus accedit, & oſſa nudantur: poſtremo de omnibus vitiis genu & cubiti. Reſtabant adhuc ex luxatis humeri caput, quod cum lato ſcapularum oſſe committitur: & femoris caput, quod coxa recipitur, maxilla, & ſpina: ex fractis, coſtę: maxilla, naſus, auriculæ, quæ in hoc libro perſequitur. Sed & de oſſibus, quæ dehiſcunt, ac de iis, q̄ circa articulos conſeruntur, in vtroque libro tractat: & ſiquid in eo, qui de fracturis eſt, præterijt, in hoc adiecit, ita, vt nullum ſuperſit genus fracti, prolapſi, aut diducti oſſis. Scripſit etiam de muſculis, venis, ac neruis colliſis, & de aliis, quæ (vt retuli) ſatis teſtantur hunc librum illi, qui de fracturis eſt, ſubiiciendū eſſe. Huc accedit, quod in hoc ipſo exponit vniuerſā ſtructurā machinamēti illius, quod in eo voluit paratum haberi medicis, qui in magna ciuitate medicinā faciunt: ſimulq́ue in memoriam reducit, illius ſe ante mētionem feciſſe. Id machinamētum a medicis, qui poſt ipſū fuerunt, ſcamnum Hippocratis appellatur, ſed ſatis hactenus oſtendimus librum hūc proximè ſequi eum, qui de fracturis eſt. Ad expoſitionem igitur eius veniamus, adhuc illud præfati, qđ

in

In enodatione libri de fracturis propoſuimus, nempe ſermonem Hippocratis planum eſſe, minimaque expoſitione indigere apud eum, qui primis diſciplinis inſtitutus ſit, quiq; fuerit in Hippocratis ſermone verſatus. ſi quis enim ita paratus oſſium hominis, vel certe ſimiæ, commiſſuras inſpexerit, facilius adhuc comprehendet, quæ in hoc opere traduntur. ſi quis autem incidendis muſculis operam dederit, & prudens alioquin natura fuerit, huic (certum ſcio) ſuperuacua videbuntur complura eorum, quæ in ijs commentariis poſuimus. quandoquidem verba Hippocratis prius tenebit, quam à me exponantur, ſed quoniam non his commentaria ſcribimus, ſatius arbitror & aliorum habita ratione, ſi quid vel parum videatur obſcurum, id nullo modo præterire. E

2 *Articulum autem lati ſcapularum oſſis noui vno modo excidere, nempe in alam.*

Oſtenſum iam eſt in ſuperiori libro Hippocratem ſolitum eſſe mutuari nomen ἄρθρον (quem articulum interpretamur) ad ſignificandum oſſium, quæ inter ſe committuntur, non cauũ, quo proximi oſſis caput recipitur, ſed ipſum caput. nunc verò meminiſſe etiam oportet humeri caput, quod grande eſt, inſeri in extremitatem ceruicis lati ſcapularum oſſis, quæ leniter caua eſt: tũ conſueſſe Hippocratem interdum eiuſmodi res ita exprimere, vt nunc, quum inquit [articulum autem lati ſcapularum oſſis]: interdum non ita, ſed ac ſi diceret, Articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur: quemadmodum in libro de fracturis, vbi ſępenumero ſcribit articulus, qui ad genu. Vno modo inquit, hoc eſt, in vnam partem ſcire ſe hunc articulum excidere, quod an verè ſic habeat, in ijs, quæ ſequuntur, conſiderabimus. F

2 *In ſuperiorem verò locum, aut in exteriorem, nunquam.*

Cauum id, quod (vt reuli) in extrema ceruice lati ſcapularum oſſis ſitum eſt, in priorem partem ſpectat. quare vbi humerus in ſuperiorem partem porrigitur, illius caput, eo cauo prorſus toto recipitur. At, quum commiſſuræ vniuerſæ ſex ſint partes circunſtantes, ſuperior & inferior, prior & poſterior, exterior & interior, pars huius commiſſuræ exquiſitę ſuperior tegitur carnoſa parte illius muſculi, qui, quum literam Δ repræſentet, δελτοειδὴς à quibuſdam nominatur: qua vero ad collum inclinat, ſuperiectum habet dorſum lati ſcapularum oſſis, qua id ſummum cum iugulo coniungitur. ab interiori parte obiicitur proceſſus lati ſcapularum oſſis, quem nõnulli ab anchoræ ſimilitudine vocant ἀγκυροειδῆ, alij à roſtri figura κορακοειδῆ. Hic itaque prohibet, quo minus in eã partem articulus elabatur: in poſteriorem quis noſtrum poterit concipere, quum ibi latum ſcapularum os ſit? Reſtant quatuor loca non ſepta, in quæ putare licet articulum erumpere, quorũ omnium meminit: inferioris quidem initio libri, quum inquit [articulum autem lati ſcapularum oſſis noui vno modo excidere, nẽpe in alam:] reliquorum vero trium nominatim, primo ſuperioris, deinde exterioris, tertiò prioris. Conſideremus igitur, quid de duobus modis dicat, quos aggreſſus eſt proximis verbis. G

3 *Non eſt tamen, quod contendere cupiam, excidatne an non, & ſi de eo non deſit, quod dicam: ſed in priorem partem elapſum, nec vidi vnquam, nec elabi poſſe exiſtimo: cenſent tamen quidam medici in priorem partem plurimum excidere: decipiuntur autem maxime ijs, quorum caro circa articulum & humerum tabe conſumpta eſt: ſiquidem in his humeri caput in priori parte prominens ſe oſtendit. Ego quum in eam partem procidiſſe articulum negarẽ, propterea & à medicis, & à vulgo, male audiui: vnus enim habitus ſum ignarus, cæterique omnes periti, vixque perſuadere illis potui rem ita habere.*

Exequutus duas partes, in quas excidit, ſuperiorem ſcilicet, & exteriorem, teſtatusq; ex vtriuſque in neutram ſe vidiſſe articulum luxatum, quaſi de vtraque pertractans adſcripta nunc verba propoſuit. Quod autem poſtea ponit, cum inquit [& ſi de eo non deſit, quod dicam] aperte videtur ad alteram propoſitarum partium referri: nam, ſi referri ad vtranque voluiſſet, non loquutus eſſet ſingulari numero [de eo.] An de ſolo exteriori loco intelligit, ſiquidem verba hæc ab eo loco proximè ſubiiciuntur [& ſi de eo non deſit, quod dicam]? Poteſt etiam (vt nonnulli accipiũt) de vtroque loco id ſcripſiſſe, vſus antiqua loquendi figura, quaſi ita ſcripſerit [& ſi non deſit de ea re, quod dicam]. Aiunt nonnulli, dari poſſe, ſcripturam hanc corruptam eſſe, cum à primo librario non rectè fuerit deſcripta: &, quum nemo deinde auſus fuerit ipſam corrigere, hactenus corruptam perſeuerare. Nos autem in quodam exemplo ita ſcriptum inuenimus [& ſi non deſit de iis, quod dicam] quum aliquis non dubitarit aliter ſcribere quam alibi reperiretur. ſed, ſiue de vtroque loco, ſiue de altero tantum dicat (non eſt, quod contendere cupiam), operæ precium nobis eſt vtrunque contemplari, quod attinet ad eius verba, illo duntaxat adiecto, quod verbo ἰσχυρίζω ſignificauit contendere cupio: id enim nihil aliud notat, quemadmodum & verbum ὀψείω videre cupio: vnde Homerus deduxit vocabulum ὀψείοντες, ſignificans cupientes videre, quum inquit, οὐδ' ἔτ' ὀψείοντες ἀυτῆς καὶ πολέμοιο. Conſideremus igitur cauſam, quamobrem ait nolle ſe aliquid dicere, & ſi non deſit, quod dicat, primo intelligentes, quænam ſint, quæ dicere poſſet. Conſtat autem, ſi quid dicendum omnino ſibi ſtatuiſſet, ex partium natura inueniendum fuiſſe. partium autem naturam demonſtrauimus ad vnguem in libro de oſſibus,

A in eo, qui eſt de muſculis incidendis, & in eo, qui de rõne incidendi corporis. natura. n. arteriarũ venarũ, neruorũ nihil ad hunc locum facit, quia caſus oẽs, vbi articuli excidunt, fiunt ac ꝓhibentur & ob oſſium commiſſurã, & ob muſculos quibus illa cõprehendit̃: ad quã rem nihil conferũt, aut ꝓhibent venæ, nerui, & arteriæ. Ac ne longius a ꝓpoſito diſcedamus, lati ſcapularum oſſis articulus inter cæteros oẽs facillime ꝓlabitur, qm̃ vnius formæ eſt, & ſimplex, nõ duplex, quemadmodum qui in genu eſt: neque varius, & nullo modo ſimplex, quemadmodũ qui in cubito: & qm̃ humeri caput grande eſt & ſine oblonga ceruice in ſinũ parũ deſidentẽ coniicitur: femur verò caput paruum habet, & ceruicem oblongã, id verò cauum, quo recipitur, valde ſinuatũ eſt, & altis labris cingitur adde quod in ſummo capite per validiſſimũ ligamentũ ad ſuum cauum, quà maximè altum eſt, diſtinetur. Iure itaque femur raro procedit, ſæpe humerus, vt, qui neq; ligamentum habeat, neque in altiori cauo ſe inſinuet. Neceſſe aũt eſt, cum ꝓlabitur, principio in eam partem moueri, in qua compellitur vi illius habitus, quo figurat̃: vbi manere neceſſario non poteſt, & ꝙ ſuopte nutu deorſum feratur, & ꝙ interdũ ꝓhibeatur anguſtia loci, ſiue ob oſſium ꝓceſſus, ſiue ob muſculorum vires. Igitur lati ſcapularum oſſis cõmiſſura ſuperiectum habet a ſuperiori parte ſummũ lati ſcapularũ oſſis, quà cũ iugulo coniungit̃. & ideo, quamuis in eam aliqñ articulus mo-
B ueatur, quum ab oſſibus, quæ ibi ſunt, nõ admittatur, ſtatim põdere inclinatũ deorſum feretur: ab exteriori verò magis muſculis continetur, præterquam quod articulus deorſũ naturaliter inclinatur. Interdum tñ violentus habitus, qui muſculos poſſit inter ſe diducere, poteſt in ſpaciũ, qđ inter eos eſt articulũ compellere, quo deinde adſtrictus muſculis cõtineat̃. atque hac de cauſa dixit Hippocrates, nolle ſe contendere, excidat ne articulus humeri, an non. quatenus. n. deorſum fertur, manere in priori parte non poteſt, diductis, aut muſculis (vt dictum eſt) nihil alienũ videtur ad dictum ibi contineri. Hæc adducere potuit de humeri capite luxato in alium locũ, q̃ in alam ſed, cum id nunquã viderit, cõmentitias cauſas ſcribendas eſſe minime credidit, vbiq; magis fide dignum exiſtimans, qđ euidẽter apparet, q̃ quod a rõne ducitur. Sic & quæcunq; ipſe ad curationẽ excogitauit, priuſquã nos doceat, experimento cõprobat: non ſicut non nulli ex iunioribus medicis, qui in ſcriptis de rõne medẽdi, nobis ea imperarunt, quæ ipſi nunquã antè ſunt experti. Sed & ipſe Hippocrates" in hoc libro, quum tractaſſet de ijs, q̃ ſpinæ incidũt, ſubdidiſſetque poſſe experimẽto redargui, quæ ipſe excogitaſſet, inquit, Pulchra. n. huiuſmodi monumẽta ſunt corũ, quæ, cum experti ſumus, ſine effectu inuenimus, & cauſarũ, propter quas paruum proceſſerint. Sect. 1. t. 50. 274. g.

4 Si quis carnẽ detraxerit ab ea parte, qua ſuperiecta cõmiſſura humeri cũ lato ſcapularũ oſſe ad cer-
C *uicẽ intẽdit, & ab ea, qua ſitus eſt muſculus" qui verſus ſuperiorẽ partẽ extẽdit, & a chorda iuxta alã, & a iugulo ad pectus, humeri caput, quãuis prolapſum nõ ſit, in priori parte admodũ ſe oſtẽdet. Naturaliter. n. humeri caput in priorem partẽ prominet: reliquum vel oſſis humeri in exteriorem conuertitur.*

Βραχίων, quem humerum vertimus, dicitur ea totius brachii pars, quæ inter duos articulos ſita eſt (duos aũt articulos intelligi volo, & eum, qui ad latũ ſcapularũ os, & eum, qui ad cubitũ eſt) ἐπωμὶς vero illa, quæ ſuperiecta commiſſuræ humeri cum lato ſcapularum oſſe ad ceruices intendit. ὦμος enim græce noĩatur ex tota cõmiſſura id, qđ oculis ſubijcitur. nã quod lati ſcapularũ oſſis minimè ſe oſtẽdit, ꝗ poſteriori parte ſitũ eſt, ab inferiori omne id, qđ apparet, quum totum brachiũ ſurſũ porrigit̃. ala μασχάλη græce nuncupatur. Præfatus igitur Hippocrates, vbi in carne, quæ humeri commiſſurã contegit, macies ſumma orit̃, caput humeri ita extãs cõſpici, vt ꝗbuſdã excidiſſe videatur, docet vniuerſã eius naturã ex arte corporis incidendi, præcipiẽs, vt ſi ꝗs aperte intueri ipſam velit, ab ea parte, quæ ſuperiecta commiſſuræ humeri cũ lato ſcapularũ oſſe ad ceruicẽ intẽdit, carnẽ detrahat, hoc eſt, ſcalpello circũcidat, donec, q̃ in cõmiſſura ſũt, oſſa nudent̃: detrahat ſimiliter ab ea chorda, q̃ iuxta alã eſt; terni. n. hic muſculi ſunt, primus a lato ſcapularũ oſſe ac iugulo oritur, quẽ a ſimilitudine literæ Δ vocant δελτοειδῆ. Huius muſculi, qđ carnoſum eſt,
D tegit vniuerſam cõmiſſurã: chorda in longitudinẽ tendit per os humeri, cui illigat̃ altera chorda grãdioris muſculi, ꝗ a pectore incipiens cũ ſuperiori connectitur, quà ſita vena eſt, q̃ ſub ala ad cubitũ ꝓcedit. Meminit ẽt huius ipſius, quũ inquit & a chorda iuxta alam: ſed, quum ait [& ab ea qua ſitus eſt muſculus, qui verſus ſuperiorem partem extẽdit] potuit loqui de muſculo, ꝗ Δ literã repſentat, cuius, qđ carnoſũ eſt, operit vniuerſam cõmiſſurã. potuit ẽt muſculũ illũ intelligere, ꝗ fertur ad priorẽ partẽ humeri, & a duob. capitib. ſinamẽta valida habet, quorũ alterũ alam ſcapularum oſſis proceſſu anchoræ ſimili, alterũ a ſublimiori labro ceruicis eiuſdem oſſis, dependet.

5 Verſatur humerus in cauo lati ſcapularum oſſis a latere, vbi brachium iuxta latus extenditur; at ubi totum in priorem partem porrigitur, humeri caput è regione caui lati ſcapularum oſſis collatur, neque amplius videtur in priorem partem excedere. Ergo, quod propoſitum eſt, nunquam vidi humeri caput in priorem partem promoueri; non tamen contendere velim, eo nec ne promoueatur. Quũ humerus igitur in alam excidat, complures reſtituendi peritiam habent. quippe quam multis excidat: callere autem omnes modos, quibus medici luxatum reponant, & qua ratione ipſis vtendum ſit, eruditi eſt. Tunc autem adhibere modum validiſſimum debes, cum maxima vi opus eſſe intelligis: validiſſimus autem eſt, qui omnium poſtremus adſcribitur.

Verſari

Verſari dixit ὁμιλεῖν, quod vocabulum græce fere mutuantur antiqui, non ad ſignificandum, E colloqui, quemadmodum nunc pleriq;, ſed hac voce intelligunt inter ſe conuenire, & quaſi vna verſari, quod ὁμοῦ εἰλεῖσθαι dicebant. quin & Homerus eodem modo id vſurpat in ijs, quæ ſcribit in clypeo appicta fuiſſe a vulcano, cum inquit, ὡμίλεον δ' ὥστε ζωοὶ βροτοί. Humerum itaq; a latere ait verſari in cauo lati ſcapularum oſſis, vbi brachium iuxta latus extenditur, ὁμιλεῖν dicens verſari, vt eo verbo ſignificaret, ſimul eſſe, & ipſum contingere. At vbi (inquit) brachium totum in priorem partem porrigitur, humeri caput e regione ſinus lati ſcapularum oſſis collocatur, neque cũ erectum maneat, videtur amplius in priorem partem excedere.

6 *Quibus humeri caput ſæpenumero excidit, ipſi per ſe reſtituere poſſunt.*

In commentarijs quoque de fracturis oſtendi articulos duabus de cauſis "frequenter, vel leui occaſione erumpere, aut enim os ipſos ſinus parum deſidentes, atque ipſis labris reſupinatos: aut ob humorem earum partium, quę commiſſuram comprehendunt, ob quem laxantur, & facile extenduntur. Adieci etiam articulos ijſdem de cauſis prompte reſtitui, quamobrem ab ægrotantibus per ſe citra operam medici reponuntur. F

A.l.4.l.ſ. t.1.ca.1. 477.g.

7 *In alam enim conijcientes tubercula digitorum alterius manus, articulorum ad ſuperiorem partẽ adurgent: cubitum vero ad pectus adducunt.*

Primus reſtituendi modus hic eſt, quum ſeu æger ipſe ſeu medicus aliquis, humeri capiti digitorum tubercula ſubiicit, non quouis modo, ſed a parte interiori, vt primo ad priorem partem caput humeri compellat, dein ad ſuperiorem, ipſumque e regione collocet ſui caui. vbi (vt arbitror) muſculi, qui commiſſuram complectuntur, ipſi ſubſeruient, & efficiendi ſocii erunt. ipſe.n. ait in opere de fracturis, quod & nos in libro de motu muſculorum, id proprium eſſe atque innatum muſculis, vt in ſe ipſos contrahantur. non enim a ſe ipſis, ſed quieſcentes atque ocioſi, ab ijs, qui in contraria parte ſiti ſunt, tenduntur. Hic muſculorum motus humeri caput in alam luxatum non patitur in eodem loco manere, ſed ipſum attrahit ad latus, dum expellatur, ſubiiciaturque ceruici lati ſcapularum oſſis. Quocirca tria in reſtituẽdo ſunt agenda, primo quidem in priorem partem impellendum eſt, deinde in ſuperiorem, poſtremo in poſteriorem; hoc ſiquidem neceſſe eſt quocunque modo quis reponere id tentauerit. Igitur, vbi partes, quæ commiſſuram cõprehendunt, naturaliter madent, & laxæ ſunt, humeri caput, vel leuiter intento brachio in priorem partem adducitur: at, vbi validæ ſint, valentius intendi debet. Quamobrem plures inuenti G ſunt reſtituendi modi, quorum omnium caput vnum eſt, quod ego retuli. ſpectat autem ad ea tria, quæ propoſita agenda: inueniuntur hæc ex eo, quod maxime commune eſt & generale, poſitum quidem ab Hippocrate, demonſtratum vero a nobis in libris de ratione curandi: quod & nunc etiam docebimus, quantum poterit breuiſſime, nempe ex ijs, quæ naturaliter habent, nihil eſſe corrigendum, ſiquidem ea nobis conſilium eſt non tollere, ſed tueri: quæ vero præter naturam ſunt, propoſitum eſt in naturalem ſtatum reſtituere. neceſſe autem eſt id quod in antiquam ſedem, vnde exceſſit, reuerſurum eſt, rurſus idem iter facere, quod perinde eſt, ac ſi dicas, contrarium iter facere: nam ijs, qui Athenis Eleuſinem proficiſcuntur, iter contrariũ non aliud appellari poteſt, quam Eleuſine Athenas, quanquam primum iter, quod fecerunt Athenis abeuntes, poſtremum eſt, vbi redeunt. Conſideratio igitur in ſingulis luxatis, vnde cœperit articulus expelli, quà proceſſerit, & vbi conſtiterit. oportebit enim excidendi finem, principium eſſe reuertendi, atque inde rurſum ad excidendi principium procedere. Ac ne longius diſcedamus in propoſito caſu, cũ humeri caput ſuo loco motum in priorem partem venit, ob põdus deorſum fertur, deinde in poſteriorem partẽ ad latus vi muſculorum ad ſe recurrentium contrahitur. cum ergo reuerti ad ſuam ſedem debet, inchoari a poſteriori regione neceſſe eſt, tuncq; primo in priorem partem H impelli, poſtea ſurſum adduci: deinde, cum ſitum eſt è regione ſui caui, duorum alterum faciendum eſt, vel res tota muſculis committenda, vel vna cum ipſis attrahentibus adurgendum eſt. at, vbi rem muſculis commiſeris, inferiorem locum ſine fultura ne relinquito: ſuſtineri enim hic re aliqua humerum oportet, ne, cum muſculi non dum ſic confirmati ſint, vt ipſum attrahant, deorſum feratur, priuſquam ab illis in ſuam ſedem adducatur. Ergo, cum tria hæc itinera ſint, optimũ eſt, vnumquodque ad rectam lineam fieri, primo quidem in priorem partem, deinde in ſuperiorẽ, tertiò in poſteriorem, ſæpe autem non ſic, ſed circa ceruicem lati ſcapularum oſſis circunducentes humeri caput reſtituimus: cuius ſanè generis eſt primus reponendi modus per digitos, vel ipſius hominis, vel medici. Eum modum appellat "Hippocrates κατὰ [illegible], qui citra noxã proficit in commiſſura humeri cum lato ſcapularum oſſe, quippe quæ nullum oblongum proceſſum habeat, neque in capite humeri ex toto enim rotundum eſt, neque in labris illius caui, quo recipitur. Quibus itaque ſæpe promouetur, neceſſe eſt commiſſuram eſſe laxam, & cauum exiguis labris contineri: atque ea de cauſa ipſi per ſe ipſos articulum reſtituunt, quibus ita habet, integræ manus digitorum tubercula in alam coniicientes, ſic, vt inter latus & humeri caput demittantur:

Infra tex. 10. 533.g

A demittantur:in quo caſu digiti vicem vectis præſtant,cum tubercula in acutum deſinant ad effigiem ſummi cunei.hac igitur ſummitate facile inter humeri caput,& latus inſeruntur. quod ſi ibi ſemel admittantur,cum facile reſtitui poſſit ob humorem partium,quæ commiſſuram comprehendunt, digiti quidem ea parte protinus admiſſi articulum à latere in priorem partem reducunt. at cubitus, quum ad pectus adducitur, humerum attollit: cumq; digiti ſimul interim impellant, & circunducant iuxta inferiorem & priorem partem commiſſuræ,humeri caput ad ſui caui oram aſcendit.quod ſi ſemel eò fuerit compulſum, leui momẽto in ipſum cauum reuertitur:hic autem reſtituendi finis fuit.

A Digiti ſub alam coniecti.
B Caput ad ſummum humerum obiectum.
C Genua ad gibbum cubiti appulſa.

8 B *Eundem reſtituendi modum adhibere medicus poterit,ſi ſub ala ab interiori parte articuli p-lapſi digitos demittens, à latere ipſum reducat : ſuum vero caput ad renitendum obyciat, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur: genibus iuxta cubiti iuncturam ad humerum datis ad latus repellat. Expedit autem, eum, qui reſtituet,manu ſtrenua eſſe:vel ipſe manibus & capite,quod dictum eſt,præſtet,alter cubitum ad pectus adducat.*

Medici in reſtituendis luxatis quædam agũt idiotis quoque communia,id quod nunc faciũt in propoſito reſtituendi modo: quædam proprie adijciunt ijs,quæ communia ſunt.commune eſt medicorum pariter & idiotarum per digitos impellere, & humerum attollere : ſed proprium medicorum caput obiicere homini, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, & humerum adurgere genibus ad imum eius datis . Obijcitur autem caput, ne homo ſequatur, quum humerus digitorum impulſu in priorem partem adducitur: quæ primo fieri debent:tum tertio genibus adurgẽdum, quod in eo tempore totius curationis, quæ per manum admouetur, opportuniſſime fit, quum humeri caput à latere penitus reductum, non protinus occurrit ceruici lati ſcapularum oſſis,tunc enim neque oportet articulum in priorem partem adducere, ſed in ſuperiorem compellere : quod optime continget, ſi quis imum humerum ad latus trudat: quatenus enim in interiorem atque inferiorem partem fertur,eatenus,quod ipſi opponitur, in cõtrarias partes ducitur . At, vbi humeri caput in priorem ſimul & ſuperiorem venit,facile reconditur . Sed, ſi nolit medicus genibus imum humerum adurgere,imperet alteri, vt ipſum ad pectus adducat : hoc ſupra oſtenſum eſt fieri ab idiota, quod ſæpe articulus excidat, edocto qua ratione agendum ſit: ſed cui tunc primum excidat,non licet id efficere, niſi ſi generoſus eſt,atque aduerſis rebus non perturbatur:hic ſiquidem iuſſus à medico per ſe humerum excitabit.

A Digiti demiſſi ſub ala ab interiori parte articuli prolapſi.
B Caput obiectum,qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur.
C C Alter cubitum ad pectus adducens.

D

9 *Reponitur item humeri caput,quum brachium retrodatur ad dorſum:tum altera manu eminentia cubiti ſurſum compellitur,altera a poſteriori parte vrgetur articulus.*

A Cubitus ad ſpinam dorſi reductus.
B Manus gibbum cubiti ſurſum retorquens.
C Manus à poſteriore parte ad articulum innixa.

Hoc reſtituendi modo magis circunducimus, quam ſuperiori, ſed ſub ipſo etiã neceſſe eſt in tres partes articulum agi, quæ tamen ſingulæ propriis finibus non circumſcribuntur: neque angulum efficit, quum ex vna parte ad aliam transfertur, ſed in orbem flectitur, perinde ac ſi anguli a quadrato retundantur. Quid autem accidat, quum articulus in orbem agitur, circumduciturque, planè intelliges ex deſcriptione huius figuræ. E

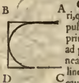

Concipito caput humeri, quem articulum lati ſcapularum oſſis vocat, quum primo agitur, ferri à latere ad partem priorem per lineam C D, inde ſurſum per lineam D B, poſtea in ſuum cauum conici, vbi A: quod ſi ita feratur, non circunducitur: ſed, ſi anguli D B quaſi infringantur, non amplius per tres lineas rectas feretur, ſed per vnam curuam. Sic itaque circumactus humerus ad oram adducitur ſui caui: ad quam vbi venit, modico impulſu in ſuam ſedem reuertitur. Atque hoc commune eſt omnium, quæ circunducendo reponũtur. id quod etiam euenit ei reſtituendi modo, quem nunc exprimit, ſiquidem brachio in poſteriorem partem ducto ad ſpinam, quum neceſſario humerus ſequatur, caput huius in priorem ac ſuperiorem partem tranſlatum circunducetur, primò circa inferiorem partem commiſſuræ, deinde circa priorem, donec aſcendat ad oram ſui caui: in quod, vbi coniectum fuerit, continebitur, tuncque reſtituendi finis eſt. Quemadmodum autem in ſuperiori modo reſtituendi, ne homo ſequens in priorem partem conuerteretur, præcepit medico, vt capite obiecto ſummum lati ſcapularum oſſis, qua cum iugulo cõmittitur, retrò repelleret: ita nunc, ne in poſteriorẽ partem conuertatur, vt contrariũ imperat, vt ſcilicet manu obiecta à poſteriori parte totius commiſſuræ, hominẽ in priorẽ repellat. F G

10 *Hic reponendi modus, atque is qui ſuperius poſitus eſt, ſecundum naturam non ſunt: circumagentes tamen in ſuam ſedem articulum cogunt.*

Dixit non ſecundum naturam eſſe, eo quod articulus ad rectam lineam non feratus, ſed in orbem magis, vt oſtenſum eſt. qua in re periculum eſt, ne abſcindantur proceſſus aliqui. Propterea autem adiecit [cogunt] vt vim eorum indicaret.

11 *Sed, qui per calcem reponere nituntur, prope ſecundum naturam cogunt.*

Qua de cauſa hunc reponendi modum afferat propè ſecundum naturam eſſe, apertè intelliges quum ipſum vniuerſum cognoueris: quod fiet, vbi, quæ ſubiiciuntur, animaduertas. H

12 *Hominem oportet humi reſupinare, medicum verò ab ea parte, à qua articulus eruperit, humi ſedere: deinde ſuis manibus hominis brachium affectum prehendere, ac deorſum verſus extẽdere, & calce in alam demiſſo, dextro quidem in dextram, ſiniſtro in ſiniſtram, in contrariam partem vrgere. Neceſſe autem eſt ſinum alæ rotundum aliquid demittere, quod ibi aptetur, maxime idoneæ ſunt pilæ paruæ admodum ac duræ, quæ è corio ferè ſuuntur: nam, niſi tale aliquid indatur, non poteſt calx ad humeri caput peruenire: brachio enim ab inferiori parte extento, ſinuatur ala, quoniam chordæ ab vtraque parte alam conſtringunt inter ſe aduerſa. Oportet autem aliquem ab altera parte eius, qui extenditur, ſedentem, continere hominem ab integri humeri cum lato ſcapularum oſſe commiſſura, ne corpus ducatur affecto brachio ab altera parte extento. poſt, loro molli abundè lato pilam in alam conſectam excipere, cuius lori vtrunque caput alter extendat, qui à capite hominis ſedeat, pedeque eam partem repellat, vbi iugulum cum ſummitate lati ſcapularum oſſis coniungitur. Pila verò, quantum maximè poteſt, intus conyciatur, atque ad latus, & à capite humeri recedat.*

A C Medicus ſuis manibus brachium affectum prehendens, ac deorſum verſus extendens.
B Eiuſdem calx in alam demiſſus in contrariam partem vrgens.
C Aliquis ab altera parte ſedens, continens hominem ab integri humeri commiſſura cum lato ſcapularum oſſe.

D Lorum molle, quod pilam excipit in alam coniectam

E Alter extendens vtrumq; loris caput, & pede repellens eam partem, qui iugulum cum ſummitate lati ſcapularũ oſſis, cõmittitur.

B

Si quis, quæ ſic traduntur, nõ intelligat, huic opus eſt non verbo exponere, ſed agendo rem monſtrare. atq; idcirco mihi placet, quemadmodum ſupra retuli, librũ ipſum Hippocratis ſępius legi, verbis diligenter conſideratis atque adhibito omni ſtudio, vt quod proponitur, intelligatur. Equidẽ tibi, vt quę ab Hippocrate ſcripta ſunt tenẽti cauſam adiciam, quamobrem hũc reponendi modum prope ſecundum naturam eſſe affirmet, quosq; ſuperius poſuit, tanq̃ nõ ſcd̃m naturã reprehendat. Primo quidem hic reponendi modus humerum extendit, quod neuter ex ſuperioribus præſtitit, quamobrem à quouis merito laudetur. nos enim ad quem vſum intentio adhiberetur, extendendumque perpetuo eſſe, anteq̃ reſtituere aut componere tentemus, in opere quoq; de fractutis oſtendimus. Deinde in hac curatione calce homo retro repellitur, ne ſequatur, quum brachium attrahitur. Hæc itaque duo agentes in diuerſa contendimus: loro quidẽ circa alam iniecto hominem in poſteriorem partẽ ducimus, pede in priorem repellimus: patet aũt eũdem eſſe, qui vtranque efficiens in diuerſa contendit. Hæc in propoſito reponendi modo ſcd̃m naturam adhibentur. ſed, quum impulſus abſit, à conueniẽti modo recedit, eo ꝙ nequeat exigua
C pila inter latus & humeri caput penetrare, ac multo minus etiam calx. At, vbi eò nihil indatur,
13 quomodo impellemus? vbi non impellamus, neque reponere ſecundum naturam poterimus.

A.li.4. f.5. .1.c.2. f. 479.a *Eſt & alius reponendi modus, quo ſuper ſummum humerum alterius hominem collocant: Maior autem eſſe neceſſario is debet, ſuper quem collocatur: hic autem apprehenſo brachio laborantis ſummũ humerum ſuum excitatum ala hominis ſubiiciat.*

A Homo collocatus ſuper ſummum humerum alterius.
B Maior, ſuper quem collocatur.
C Leuis puer à poſteriori parte appenſus.

D

14

Primus reponendi modus, quẽ poſuit, per digitos fuit, ſiue ægrotãtis, ſiue medici: alter per calcẽ: tertius, quẽ vocãt διὰ τοῦ κατωμισμοῦ, eo ꝙ Hippocrates dixit, κατωμίζοντες ἐν ἀνθρώπῳ, quum ſignificãre voluit eum modũ, quo ſuper ſummũ humerum alterius hominem collocãt. Quomodo autẽ hoc fiat, ipſe aperte docuit, quũ præcepit, vt q ſup ſũmũ humerũ collocaturus hominẽ eſſet, ſuis manibus prolapſũ ipſius brachium prehẽderet, atq; ita ſummũ humerum ſuũ attollẽs in hominis alã conũceret, vt cauum, quod in ea eſt, eiuſmodi eminentæ locum præſtaret.

Poſteà conuertatur, quaſi ſedili velit inſidere, eò ſpectans, vt ſummo ſuo humero æger ala ſuſpendatur: ipſe verò ſeipſum, ab eo humero magis excitet, q̃ ab altero, ſuſpenſiq́; humerũ ad ſuum pectus, q̃ celerrimè adducat. Ita verò figuratus cõuertatur, quũ hominem ſuſpenderit, vt reliquum corpus in cõtrariam partem inclinetur, atque humerus contentus. Quod ſi homo leuis admodum fuerit, appendatur ei à poſteriori parte leuis aliquis puer. Hi reſtituendi modi omnes ad palæſtram ſunt aptiſſimi, quoniam luxata ibi, vt reſtituantur, nullum aliud machinamentum deſiderant, quibus alibi vti ẽs conueniet.

Υποτίθεται dixit verbum conuertatur ſignificare volens, ſummum humerum, ſuper quem

homo collocatur, conuciti, ſicut qn̄ ad ſedile accedimus, vt illi inſidamus. Aegrotantem verò, quùm ab humero pendebit, conſtat à tergo eius, ſuper quē collocatur, ſuſpendendū eſſe. hac ſiquidem via in contrariā partē ducetur, atq; brachium, quod à fronte trahitur. Quòd ſi leuis fuerit, qui ſuſpenditur, appendi leuem puerum præcipit, vt grauius reddat pondus, quod tendit in partem contrariam. vult etiam concuti articulum humeri ipſius ægrotantis ab eo, ſuper quem collocatur, vt è regione ſuæ ſedis conſtituatur. ſæpius enim diximus vbi articulus ita collocetur, facilè recondi: quùm nobis ēt nihil impellentibus, muſculi, quod expedit, efficiant. E

A. Piſtillum molli faſcia inuolutum ſub alam intruſum.
B Brachium ac piſtillum porrectum ac detractum.
15 C Alter manibus ceruici circumiectis deorſum compellens.

16

A Rotundū quoddā ſcalæ gradui alligatum.

17

18

Sed & qui ſuper piſtillū cogunt, propè ſecundum naturā reſtituunt. Inuoluatur autē piſtillū molli aliqua faſcia, minus .n. elabitur: atque inter latus & humeri caput demittatur: Quod ſi piſtillū breuius fuerit, homo alicubi ſedeat, ſic vt vix iniicere humerum ſuper piſtillum poſſit. Ferè autem piſtillum adhiberi longius cōuenit, ſic, ut homo ſtans penè ex eo pēdeat. Deinceps humerus & brachiū iuxta piſtillum extēdatur, corpus verò alter in alterā partem adurgeat, manibus ad collum datis iuxta iugulum. F

Atq; hi ēt, quatenus in diuerſa cōtēdunt, ſcd'm naturā reponūt: quatenus verò humeri caput (vt in ſequētibus oſtēdit) piſtillo circūducitur, a reponēdo ſcd'm naturā abſunt. Quæ aūt hic ſcribit, ſingula in aperto ſunt.

Hic reponēdi modus moderatè. ſcd'm naturā eſt: ac reſtituere articulū pōt, ſi rectè adhibeaī.

Hūc modū ſcd'm naturā eſſe affirmat moderatè, qđ ſignificauit verbo ἐπιεικέως, quēadmodū & hō moderatus ἐπιεικὴς græcè dicit. putarunt nonnulli verbum ἐπιεικῶς vſurpari G ꝓ maximè, atq; idcirco (vt opinor) in principio huius orationis remouerunt dictionem propè ita ſcribentes, ſed & qui ſuper piſtillū cogūt, ſcd'm naturam reſtituūt. Debuerunt aūt, ēt ſi Hippocrates id nō monuiſſet, per ſe intelligere, cuius rei hunc reponendi modū in ſequētibus accuſet. accuſat enim, quum inquit licet .n. piſtillo humeri articulus inhæreat. periculū eſt, ne corpus in hāc vel illam partem labatur: ac propterea ait eū modū, qui ꝑ ſcalā adhibetur, meliorē eſſe. Modus igitur, qui piſtillo vtiī, ad ſummū perfectionis non accedit. quare neque verbo ἐπιεικῶς maximè ſignificaī: magis .n. eū ꝓbat, q̄ per ſcalā, eſt magis itē eū, qui per ſpathā habentē in ſūmo capitulū rotūdū ac leniter cauū. H

Quin et alius quidā modus eſt ꝑ ſcalā adhuc melior: quādoquidē totius ſuſpēſum corpus nō magis in hāc, q̄ in illam partē, inclinabitur. Licet .n. piſtillo humeri articulus inhæreat, periculū eſt, ne corpus in hāc uel illā partē labatur. A.li.4.ſ.5. m.c.2.fo. 472.c.

Quintus hic eſt reponēdi modus, ob quā verò cauſam vtilior ſit, quam qui poſitus eſt quarto loco, apertè ipſe expoſuit.

Alligandum autem eſt ſuper gradum rotundum aliquid, quod alæ ſinui conueniat, vt humeri caput in ſuam ſedem compellatur.

Ex eo ipſo ligno, ex quo gradus cōficiī, tale quidpiā extat initio protinus, quùm ſcalæ machinamētū paraī, quo nos ēt frequēter vtimur.

ſimule

A ſimile autem eſt ligno, quod proxime ſubdet, quod ſummum habet capitulum rotundum ac leniter cauum, vnde apud recentiores medicos fere omnes græcè ἄμβη nomen inuenit, conſueuit autem illis organis adijci, quæ è recta collocantur: cuiuſmodi eſt organum tum Andreæ, tum Fabri. Neutrius autem ſtructuram adſcribere nunc oportet, poſita enim eſt a ſexcentis architectis iunioribus, qui de organis ſcribunt. uobis autem inſtitutum eſt Hippocratem explanare, qui ad omnia validiſſimè in contrarias partes, ſeu extendenda, ſeu impellenda, eo machinamento vtitur, quod ſcamnum appellatur.

19 *Inter omnes reponendi modos hic præſtantiſſimus eſt. Lignum accipitur ad ſummũ quinos vel certe quaternos digitos latum: craſſum verò binos, aut etiam minus: longũ cubitos duos, vel paulo breuius, quod ab altero extremo rotundum ſit, anguſtiſſimum ac maxime tenue: in ſummo capitulum rotũdũ, ac leniter cauum habeat, parumq; extet ab vna parte, non quidem verſus latus, ſed verſu humeri caput, vt huic ſubiectum, alæ iuxta latus accommodetur. Summo item ligno, vel linteum, vel mollis habena agglutinatur, vt mitius ſit: deinde caput ligni in alam demittitur intrò quantum poteſt inter latus & humeri caput; brachium totum ſuper lignum extenditur, alligaturq; paulum infra humeri caput ſupra cubitum, & ſupra manum, vt quam maxime immobile ſit. Eſt autem maximi momenti extremũ*
B *lignum vltra humeri caput in alam intime indere.*

Sextum reponendi modum, quem potiſſimum laudauit, hic docere ingreditur, apertè exponens ſtructuram ligni, cuius extremo ſuperimpoſitum eſt capitulum rotundum ac leniter cauũ. Hoc quia ſimile eſt labro, quod græci vocant ἄμβωνα, medici totum lignum ἄμβην appellant, tale ſi quidem labrum eſt, quale videmus in ollis conuerſum in interiorem partem, verſus cauum. vnde quidam comicus, vt per iocum morderet, dixit quendam ollarum ἄμβωνας delingere. Attici igitur maſculino genere ἄμβωνας, Iones fœminino ἄμβας huiuſmodi labrorum figuras appellant. Cõmodiſſime autem capitulum hoc demittitur inter latus atque humeri caput, vtiliſſimumq; eſt ad impellendum, quum firmiter, quod gibbum eſt ex humeri capite, excipiat. In vniuerſum autem ſingula ipſius verba plana ſunt.

20 *Poſt hæc tignum tranſuerſum inter duas columnas bene alligandũ eſt, ſuperq; id brachiũ cum ligno imponendum, ita, vt ab vna parte brachiũ ſit, corpus ab altera, ſed tignum iuxta alam dein ab altera parte circa tignum attrahẽdum brachium cũ ligno, ab altera reliquum corpus. Vincitur autem tranſuerſum lignum ſublime, vt reliquum corpus ſuſpenſum imis pedibus ſit. Modus hic reponendi capitis humeri præſtãtiſſimus eſt: iuſtiſſime enim impellit, modo lignum retro magis, qua humeri caput, demittatur: iuſtiſſime item in contrarias partes inclinat, osque humeri tutum ſeruat. Vbi caſus quidem recens ſit, articulus citius opinione reconditur: prius item, quam extentus videatur.*

Columnas conſtat ab ipſo στάθμους appellari. tignum vero tranſuerſum, quod ab vna columna ad alteram peruenit ἐπιζύγιον.

21 *Sed & quæ iam diu exciderunt, hoc tantum modo reponi poſſunt: niſi tempore caro in cauum venerit, atque humeri caput locum ſibi tritum fecerit, in quem veniat. Vbi autem luxato humero malũ ita inueterauerit, hac via arbitror poſſe reſtitui. nam quid non moueat iuſtus impulſus. manere tamen ſuo loco non puto, ſed prolabi, vt conſueuit. Idem eſficies ſi ſuper gradum vim adhibeas. hac reponendi ratione vſus.*

Locum tritum & calloſum nominauit τρίβον, quem efficit humeri caput, quod aſtrictum diu continetur in ea parte carnis, quæ iuxta commiſſuram eſt, in quam forte a principio erũpẽs, cõſtitit. κοτύλην dixit cauum commiſſuræ, quod (vt dictũ eſt) ſuper inſidet extremæ ceruici lati ſcapularum oſſis. Plerũq; aũt tam ipſe, quam alii medici κοτύλας appellant alta caua ac magnis oris ſepta: ſed nunc iure ſuo mutuatus eſt huc vocabulũ ad ſignificandum cauum, in quod proxima ex ſo conijcitur: quum articulus luxatur: & locũ occupat, in quo humeri caput ante recipiebatur.

Igitur & propterea, quòd ipſe ſinus capitis humeri obſtructus eſt: & propterea, quòd locus, in E quē venit, occalleſcens, ſinus vicem præſtat; fit vt, ſi quando reponatur, contineri non poſſit: cum caro, quæ iuxta erat, ſinum præter naturam occupet, & ea, quæ oſſi locum facit, occalleſcens commiſſuræ ſinum referat.

A Sedile theſſalicum.
B Aegrotus in latus collocatus in ſedili.

† 23. textus in antea impreſſis.

Satisq; omnino fuerit, ſi recēs adhuc vitiū ſit super magnum ſedile Theſſalum vim adhibere. Sed parari lignū cōuenit, quemadmodum dictū eſt, atque hominem in latus cōuerſum ſedili inſidere, brachio cū ligno ſuper eam partem ſedilis iniecto, cui ſedentes dorſo inhærēt: atque ab una parte corpus attrahere, ab altera humerum cū ligno. Idem quoque facere licet ſuper fores bipartitas. His autem utendum eſt, prout præſto ſunt.

Sedilis quondam hæc figura fuit potiſſimū in Theſſalia, vt ad rectam lineam attolleretur F ea parte, cui ſedentes dorſo inhærent, ſuper quam adhiberi voluit vim in diuerſa extēdēdi, quemadmodum ante ſuper tignū docuit. Verum, quomodò collocare languentem ſuper ſedile oporteat, ipſe apertè explicauit. † Idem efficient fores bipartitæ, ſi ſuper eas vis adhibeatur. Inueniuntur autem huiuſmodi fores, in quarum medio interiectū eſt lignū firmum, quale paulo ante dixit tignum inter duas columnas: ex his foribus altera ab inferiori parte aperitur, à ſuperiori altera, atque hac de cauſa bipartitas fores vocauit, quaſi duplicem quandam duas in ſe continentem partes. Docet igitur prolapſum humerum ſuper lignum inter duas fores ſitum imponi, vt intētio in diuerſa admoueatur. G

A Ianua biformis.

De Humeri aliis modis Prolapsi quos Hippocrates non vidit.

Teſtatur quidem Hippocrates humeri caput prolapſum in illam duntaxat ſe vidiſſe: quidam verò ex recentioribus medicis ſcribunt, in alias quoque partes excidere, vt in quas & prolabi poſſit: nos autem quinquies hactenus eiuſmodi caſum nacti ſumus, ſemel in Aſia, Romæ quater, nec ſæpius arbitror Romæ accidiſſe, quoniam medici omnes, vt me conſulerent, quæ præter opinionem euenirent, mihi oſtendebant. Quater igitur procidit, ac ſemper in priorem partem. erat autem diſcrimē, H eo, quod nunc magis commiſſuram accedebat, nunc ab ipſa magis diducebatur in longitudinem, vel latitudinem membri. Mirabar autem quodammodò, qui fieret, vt Hippocrates hoc nunquam viderit: ex recētioribus verò vnus dicat ſemel ſe vidiſſe, alter bis: nemo autem ita ſæpe, ſicut nos hactenus conſpeximus, & forte rurſus etiam conſpiciemus. Exiſtimamus autem non caſu, ſed ratione, id nobis accidiſſe, vt deinceps oſtendemus. In Aſia noſtra primum inſpeximus humerum ita prolapſum, quum Smyrnæ adhuc à præceptoribus erudiremur (eſt autem hæc vrbis multo maior illa, cuius vbiq; meminit Hippocrates) vt qui ibi plurimum eſſemus. Poſt trigeſimum & ſecundum

A annum Romæ degimus:quam vrbem tot homines habitant,vt Polemo rhetor eam celebrãs di-
xerit,terræ habitatæ compendium.Quod autem quater hactenus eiuſmodi caſus euenerit, pate-
re plane poteſt,eo quod omnes medici (vt poſui) mecum communicarent,quæcunque præter
opinionem nacti eſſent.ac non modo Romæ nihil me latere huiuſmodi potuit,ſed neque in por
tu,atque in proxima vrbe,quam Hoſtiam nominant,quum omnibus amicis vterer,quicunque il
lis locis medicinam exercerent,quæ & ipſa frequentiſſima ſunt. At vrbes,quarum meminit Hip-
pocrates,vbi diutius egit,non plures incolunt,quam Romæ vicum vnum.nihil ergo mirum,ſi in
frequentiſſima vrbe plures incidunt in idem malum. Illud præterea experientia diſcens, ductus
ſum ad cauſam inueniendam.nonnullis enim palæſtra,nonnullis medicorum opera,viſus eſt ar-
ticulus eo modo excidere. nam duo quidem ex iis,quos vidi,articulum in alam veniſſe mihi retu
lerunt:medicis autem imperite vrgentibus,muſculorum complexu arcte contentum fuiſſe ſecus
ac principio apparuiſſet Quo circa ſi Romæ has duas cauſas præter hominũ frequẽtiam adiicias,
requires,non quidem cur tot nactus ſim,quibus humeri articulus ita prociderit,ſed cur non plu-
res.Hippocratis enim ſeculo medici optime artis præcepta diſcebant,atque ea præſertim,quæ ad
huiuſmodi manus operam pertinent:ea nunc à medicis,vel nullo modo addiſcuntur, vel certe
B exiguo temporis ſpatio:deinde palæſtræ vſus mirum in modum increuit,vbi eius magiſtri mem
bra variis modis contorquent,atque peruertunt. Requires igitur (vt dixi) non cur tot, ſed cur
in tot hominum millibus non plures viderim,quos magiſtrorum numerus in palæſtra,& inſcitia
medicorum,in huiuſmodi noxam compulerit.Reſtituuntur autem luxata hæc iiſdem cõſilijs ſci-
licet extendendo,impellendo,& collocando.Non cõuenit autem ita impellere in hoc caſu, ſicut
quando in alam articulus eruperat.ibi enim opus erat articulum primo in priorem partem,dein-
de ſurſum adducere,dum collocaretur e regione ſui caui:nunc aũt,quum penitus in priori parte
commiſſuræ ſit,ſiue in interiorem,ſiue in exteriorem partem adſtrictus a muſculis inclinetur, im
pellere ipſum oportet ad contrariam regionem.in quo faciendo periculum eſt, ne ipſe deorſum
lapſus a muſculis in alam trahatur.quam rem in diuerſa extendentes præcipue vitamus. Non eſt
autem ab re,dum in diuerſa contenditur,locum ſepire,qui ſub ala eſt,quod nos Smyrnæ fecimus,
ad articulum priorem partem elapſum.Accidit autem in palæſtra,quum brachium cuidam a lu-
ctante duplicaretur,ſub quo modo potiſſimum articulus in priorem partem prorumpit. nos ve-
rò homines reſupinato,intentionem in contrarias partes adhibuimus ſimilem illi,quæ per calcẽ
fit,quodam a poſteriori parte ſedente,ac loro lato ſub ala iniecto,ſinu aliqua re prius completo.
C Nos (vt diximus) articulum e muſculis, quibus adſtringebatur,expellentes,dein remiſſa intẽtio
ne,ſiuimus attractum à muſculis in ſe ipſos recurrentibus in ſuum locum reponi.Hic igitur prõ-
pte reſtitutus eſt,in palæſtra enim protinus curationem aggreſſi ſumus,ſatisq; fuit affectum bra-
chium à nobis ipſis extendi,non ſecus,atque in eo reponendi modo,vbi calce vtimur, interdum
etiam extendendi cauſa laqueum iniicimus.ſit autem laqueus ex iis,qui facultatem habent extẽ-
dendi æqualiter,qualis eſt duplex Carcheſius,q ex duabus habenis cõficitur.Sed,vbi iã diu proci
dit,opus fuit ſcãno Hippocratis,qđ ipſe in ſequẽtibus tradet.Hæc de articulo prolapſo. pgamus
iam ad ea,quæ tractat de corporum varietate,quibus magis aut minus humeri caput elabitur.

A.l.4.f.5.E 2.cap.1.f. 477.G

24 Illud autem ignorare non oportet,quod in luxatis facile reſtituendis,natura a naturis plurimũ differunt,& multum cauum a cauo diſtat:nam hoc quidem facilius,illud verò minus facile ſuperatur multum etiam diſcriminis eſt inter eos,quibus neruorum coniunctio laxa eſt,& quibus tenta.

Cum ſermonem de reſtituendo abſoluerit,cauſam docere incipit,quamobrem nonnullis faci
le quiuis articulus excidit,ac ſine magno negocio reponitur , nonnullis contra raro excidit,ſed
D magno negocio reſtituitur.qua in re nos ſupra & oſſium commiſſuras cauſati ſumus,& ſuperin-
iectos muſculos valentes,aut laxos.

25 Quibuſdam enim hominibus humor in articulis eſt propter adiũctos neruos,ſi natura laxi fuerint,& extenti facile patiantur.Complures autem videre licet ita humidos,vt vbi velint,ſine dolore articulos ſua ſede moueant,atque item ſine dolore reſtituant.

Commutaſſe mihi ſermonem videtur,quum neruoſa corpora laxiora fiant ob humorem ho-
minis naturalem:at non propterea quod laxiora ſint,idcirco humor ſit in articulis: cuius oppoſi
tum indicant Hippocratis verba.Videtur autem mihi voluiſſe neruoſa corpora propter humo-
rem hominis facile plurimum extendi,non tamen hoc ſua oratione aſſequitur,ſed particula [pro
pter]abuſus,lectorem adducit ad intelligendam cauſam.

26 Differunt etiam inter ſe corporis habitus.Quibus enim membrum boni habitus eſt & carnoſum articulus minus excidit,& ægrius reponitur:quibus quam ſoleas tenuius eſt,& minus carnoſum, magis elabitur,& facilius reſtituitur:cuius rei indicio ſunt boues,quibus femur ſuo cauo magis erumpit tunc,quum ipſi emacreſcunt:emacreſcunt autem boues maxime vltima hyeme,Tũc igitur maxime his articuli luxantur,modo quid tale in medicina ſcribere conueniat,ſed certe conuenit.

Naturæ atq; articulorum differentiæ,ſub quibus ipſi,ſeu promptè ſeu vix procidunt & reuer- E
tuntur,duæ ſunt:quas ſæpius receuſui,cum in ſuperioribus habeantur. Illis nonnunquã tertia ac-
cedit,quã nunc exequitur,à craſſitudine vel macie corporis orta,quam σχέσιν, id eſt habitum, di-
cunt:hoĩbus.n.quo habitiores efficiuntur,eo articuli ægrius excidunt,ac reponuntur, qm̃ carnis
copia vndiq; conſtringuntur:cõtra ijs,qui emacreſcunt,relaxatur cutis eius carnis,quę, cõmiſſu-
rã cõplectitur,parumq; prohibet,quo minus articulus excidat,& reuertatur. nec quidq̃ deterius
agitur cum his qui natura graciliores ſunt,q̃ cum his qui pleniores:oſtendimus.n.in libro de tem
peramentis,graciliorem eſſe naturæ ſiccioris,pleniorem magis madere. Quocirca muſculi, quũ
gracilibus robuſtiores ſint,commiſſuram coarctant:plenioribus caro, quatenus magis abundat
adſtringit id,quod articulum ambit,quatenus aũt mollis eſt,facilè peruertitur, quùm rotundorũ
oſſium,q̃ ſua ſede mouentur,capita admittat,ſic,vt vtrique,quod ad articulos excidentes attinet,
æquales ſint. Si quis tñ habitior aliqñ emacreſcit,facilius huic articuli elabuntur, ac rurſus recon-
duntur,tunc,quam antea:non ſecus ẽt,ſi quis natura gracilis,carne impleatur,ei vix procidit, at-
que ægrè reuertitur. Quam rem comprobat per ea,quæ in bobus apparent.ita aperte loquutus,
vt nulla explanatione opus ſit,niſi alicubi in vno,vel altero vocabulo, quæ à me notabuntur. F

27 *Rectè enim ſcripſit Homerus,ex omni pecore boues tempore hoc maximè pati,atque inter boues,
qui arant quùm hyeme laborent:his igitur maximè articulus excidit,quoniam maximè extenuantur.
Namq; aliud pecus paſcere exiguas herbas poteſt: bos non item,priuſquam grandiores fiant. Aliud n.
pecus tenuem habet labrorum prominentiam,tenues item malas:bobus contra labrorum prominentia
craſſa eſt,malæ item hebetes & craſſę.atque idcirco exiguis herbis non poſſunt eas ſubijcere.*

Pecus πρόβατα nunc dixit, ſignificare volens vniuerſum pecus,quemadmodum & in libro de
morbo comitiali,vbi ad verbum legitur Οὐκ ἔστιν ἄλλο πρόβατον οὐδὲν ἢ βόες καὶ αἶγες. Simile quid apud
poetam legitur,vbi ait,

—Πολλά τέ οἱ πρόβατ᾽ ἐστι. Vult enim ſignificare gregem pecudum armentumque,quam vocẽ
è maioribus multi ſimiliter vſurparunt.

28 *Verum animalia,quæ ſolidi pedis ſunt,vt potè quę vtrinque ſint dentata,vellere poſſunt,& exi-
guis herbis dentes ſubijcere,gaudentq; eiuſmodi herba magis,quam grandiori. Omnino enim melior
eſt ac firmior exigua herba,quàm quę grandis eſt,antequã ad maturitatẽ ueniat: ac propterea ſcripſit,*

Sicut quando redit gratum vel bobus,in orbem G

*Crura quibus vertuntur--- quoniam grandior herba iucundiſſima illis videtur. Sed & bo natura
hinc articulum laxiorem reliquis habet,atque ea de cauſa pedem circũuoluit magis quàm cętera ani-
malia;pręſertim vbi macie ſenioq; confectus ſit,quas ob res omnes boui maximè prolabitur. Plurima
de ipſo ſcripta ſunt,quoniam hęc fidem faciunt eorum omnium,quę propoſita ſunt. Sed,ut eò reuerta-
tur oratio,unde digreſſa eſt,gracilibus magis prolabitur articulus,ac citius reponitur. quàm ijs,qui bo
no habitu ſunt:minusq; inflammatione tentantur madentes ac graciles, quàm ſicci & carnoſi.*

Vellere Hippocrates σαρκάζειν dixit,quo vocabulo nonnulli ſignificari uolunt,labra vehemen
ter inter ſe coniungere,ſic,vt herbæ partem auellant: alij inferioribus dentibus cum ſuperiori la-
bro idem efficere,nam qui derident(σαρκάζοντες græcè dicuntur)dentibus labrum mordent. Verũ
illi quidem ſuperioribus dentibus mordent labrum inferius:animalia uerò,quæ ruminant, cũ in-
feriorem tantum dentium ordinem habeant,eo ad mordendum vtuntur. ac propterea accipiũt
alii vocabulum σαρκάζειν in illis,quæ dentes inter ſe committunt, quoniam, quæ carnem uorant
σαρκοφαγοῦντα uocantur) tam ſuperioribus quam inferioribus dentibus utuntur atque his uiden-
tur fauere verba Hippocratis,quum σαρκάζειν dixerit, non de ijs,quæ ruminãt,ſed de ijs,quę utrin H
que dentes habent,quæ ἀμφόδοντα græcè nuncupantur. Hæc quidem paſcere exiguas herbas poſ-
ſunt,cuiuſmodi ſunt equi,aſini,muli:at ex ijs,quæ ab una parte tantum ſunt dentata, illa dunta-
xat,quibus labri prominentia tenuis eſt,atque idcirco inter animalia,quæ herbis veſcuntur, ſoli
boues hyeme paſtu indigent,quoniam nequeunt exiguam herbam, aut σαρκάζειν, id eſt dentibus
abſcindere,aut labris prehendere: boues enim non habent labra ita tenuia, ut exiguam herbam
circumplicare atque comprehendere poſſint,quemadmodum & capræ & oues. Hæc tria ani-
malium genera multifidos pedes habent: ſed ſolidi pedis ſunt, quæ utrinque ſunt dentata. ap-
pellantur autem græcè μώνυχα contracto uocabulo, ut aſſerunt, qui nominum interpretatio-
nem excolunt,a dictione μονώνυχα, eo quòd unum unguem habeant, græci μόνον ὄνυχα dicunt: ſo-
lidi pedum enim pedes extremi unguibus hominis reſpondent. [Minusque inflammatione ten-
tantur.] quùm facilius articulus excidat, ſequitur,ut ſimiliter recondatur: quo fit,ut nulla uel cer
tè quam minima inflammatio ſuperueniat. namque ubi magna ui procidat,ac reuertatur,muſcu
li dolore uexantur,quem ſubſequitur inflammatio.

29 *Minusque in poſterum articulus alligatur. Atqui ſi citra inflammationem mucci iuſto plures
fuerint,idcirco etiam facilè procidet. Ferè autem circa articulos mucci redundant magis in gracili,
quàm in pleno.*

Quod inquit [in poſterũ] referri poteſt ad duo tempora,& ad id, quod repoſito articulo pro-
ximum

A ximum eſt,cum inflammatæ partes curantur,& ad id,quod deinceps citra moleſtiam inſequitur. eo quidem tẽpore,quod repoſito articulo ꝓximum eſt,vbi inflãmatio ſit, articulus ab ipſa conſtringitur,quod ipſe ẽt narrauit:poſt curationẽ à validis eiuſmodi hominũ muſculis,& à quadam duritie,quam muſculis ingens inflammatio relinquit,articulus quaſi vinculo coarctatur.

30 *Sed & caro quoque gracilium,qui arte non fuerint rectè extenuati,muccoſa magis eſt,quàm eorum,qui pleni ſunt.Vbicunque aũt mucci cum inflammatione ſunt,inflammatio articulum illigat: ac propterea non admodum elabitur,ubi mucci redundant:qui lapſurus vtique fuiſſet,niſi locum vel amplius,vel minus,inflammatio occupaſſet.Qui repoſito articulo,partibus,quę iuxta ſunt,nulla inflãmatione affectis,protinus humero uti ſine dolore poſſunt,hi nulla cura ſibi opus eſſe arbitrantur:ſed medici officium eſt præſagire contra eorum opinionem,ſiquidem his rurſus prolabitur, magis quàm quibus nerui inflammatione tentantur.Hoc in omnibus articulis ita habet,& præcipuè in commiſſura humeri cum lato ſcapularum oſſe,ac in genu,nanque hi præcipuè luxantur.At quibus nerui inflammatione vexantur,humero uti non poſſunt,dolore.n.prohibentur,atque inflammatione extendente.His itaque*

B *mederi oportet cerato pannisq́, & multas faſcias circundare:tum lanam mollem ac mundam in alam ſubijcere,donec id cauum compleatur,ut uinculum fulciat,& articulum ſuſtineat.Continere autem humerum oportet,plerunque in ſuperiorem partem cõuerſum: ſic enim fiet,ut humeri caput longe collocetur à loco,in quem proruperat.Conuenit autem humeri articulo deligato,humerum ipſum ad latus deuincire,faſcia in orbem circa corpus porrecta.*

Quicunque ſeu fame,ſeu† obſidione,ſeu luctu, ſeu mœrore,ſiue etiam cibi faſtidio,alimenti non ſatis ſumentes extenuati ſunt,caro non ſtatim ſicceſcit,ſicut illis,qui arte rectè ſunt extenuati: ſed ferè in omnibus propoſitis caſibus madentior efficitur,quibuſdam tunc ob inopiam liquatis. Magis adhuc tabeſcunt,qui in mœrore ſunt,quem græci poetæ μινυθῶνα idcirco dicũt, quaſi membra edat,deuoretque,ſub hoc itaque adeps omnis tabeſcit,& quæcunque caro mollis ac recens concreuit. Sed,vbi medicus de induſtria corpus aliquod extenuat:per ‡ea,quæ excogitauit, moliri id contendit:deinceps frictione vtitur. quo tempore opus eſt,ſi quid liquatur, exhaurire vel per ſudorem,qui ſenſui ſubijcitur,vel per expirationem,quæ nõ ſenſu ſed ratione percipitur. Ad hæc par eſt ipſum eſculenta & poculenta non temere dare,ſed conari per hæc, vt quæcunque

C educenda ſunt, benè exitum habeant, non modo quæ per deiectiones, ſed & quæ per vrinam, eo enim pacto,ſi quis in corpore humor liquaretur, vndique extra corpus efflueret,nam,vbi in corpore maneat,tempore muccoſas carnes efficit. Quodcunque igitur tenue omnino ac ſeri naturam habens liquatur,effertur:& per expirationem,quæ ſenſu non comprehenditur, magis q̃ alio modo,diſcutitur:tantum autem ſubſiſtit id,quod aliquatenus craſſum eſt,quod tempore glutinoſum efficitur,& à muccis non abhorret.

† Interpres videtur legiſſe [illegible], ſed Baſil. apud codex habet. [illegible] ementi & continenti ita.

‡ Melius ſic. hoc quidem dilatat aperitque deinceps.

31 *Neceſſe eſt inſuper humeri commiſſurã ſenſim molliterq́; perfricare.Opus autem medico eſt multarum rerum & frictionis etiam experiente:ſiquidem ab eo, quod eodem nomine appellatur,non idem effectus oritur:poteſt enim frictio laxiorem articulum illigare,& iuſto duriorem ſoluere.Verum de frictione alibi pertractabimus.Ergo hanc humeri commiſſuram conuenit mollibus manibus perfricare, tum leuiter,quod alioquin utile eſt.*

Efficit frictio ſenſim molliterq; adhibita,ne quæ remaneant inflammationis reliquiæ.variè aũt procedat,oportet,modo manus a ſuperiori parte deorſum,modo ab inferiori ſurſum, ferantur: deinde obliquæ non ſolum ab inferiori parte ſurſum,ſed à ſuperiori deorſum:poſt hæc in orbem, & quaſi tranſuerſæ à dextra in ſiniſtram, & rurſus à ſiniſtra in dextram,vt muſculorum fibræ oẽs

D molliantur. Maiores.n.græci ad frictionem ſignificandam mutuati ſunt vocabulum ἀνατρίψεως pro τρίψεως, at nolim tibi perſuadeas(quemadmodum nonnulli exiſtimarunt) Hippocratem velle manus in perfricanda humeri cõmiſſura ferri ab inferiori parte ſurſum,q̃ τρίψιν frictionem, ἀνὰ ſurſum ſignificet:nam verbum ἀνατρίβειν vniuerſum frictionis genus exprimit,non eam dũtaxat, quæ ab inferiori parte ſurſum procedit,quod & ipſe indicauit,quum inquit[ſed de frictione alibi pertractabimus]vbi frictionem ἀνάτριψιν vocauit,non.n. pollicetur ſe de vna ſpecie tractaturum cæteris omnibus omiſſis. Sed in libro etiam de" officina medici omnes expoſuit, genus vniuerſum ἀνάτριψιν appellans,quum inquit,Frictio ad reſoluendum valet,& adſtringendum,præter hęc ad implendum ac minuendum,& quæ ſequuntur,quæ tum in commentarijs in eum librum perſequuti ſumus,tum in opere de tuenda ſanitate latiſſimè narrauimus. Sect. 3. t. 25. 7 218.d

32 *Articulus non uiolenter dimouendus eſt,ſed quatenus citra dolorem moueatur. Confirmantur autem omnes,alij quidem longiori tempore,alij breuiori.*

Inflammatione remiſſa nihil expeditius eſt,q̃ eiuſmodi motus, ſoluit.n.illius reliquias omnes: quibus neglectis articuli contracti,atq; illigati redduntur, vtriſque.n.vocabulis appellantur.

33 *His autem indicijs exciderit ne humerus intelligendum eſt.*

In libro de" fracturis antè ad eos,qui errant,aggreditur, quod nunc quoq; facit.nam poſtquã Sect. 1. t. 5. 71 235.a

errantes

errantes redarguit, reponendi rationem ſubijcit, quæ nō ſolum ſequitur, quod propoſitum erat, E ſed eius etiam fidem facit. Eam ergo primum exequutus, nunc deinceps indicia ſubiicit humeri capitis luxati, quæ in exercenda arte neceſſario præcedunt, in tradenda non item neceſſario, eorum vero quæ præcedunt, aut ſequuntur, illud tibi indicio ſit, ꝙ non rectè effici poteſt opus, quod ſequitur; aut percipi quod præceptum eſt, antequā intelligatur quod præcedit. Ratio quidem luxati reſtituendi, antequam intelligatur in quam partem articulus eruperit, apertè demonſtrari nequit: ſed nihil eam addiſci prohibet, priuſquam notæ enarrentur. Principio itaque orationis, ſi id unum edocti ſimus, humerum in alam prolabi, & ipſi inuenire modū reponendi poſſumus, & ab altero ēt doceri: non tñ comprehendere modū reponendi, niſi antè ſciuerimus humerum in alam procidere: ſicut neque quo pacto in alam procidit, niſi prius nouerimus naturā uniuerſæ cōmiſſuræ. Si quis igitur reſtituendi modū præfatus, deinceps adiiciat, in quam partem articulum luxatum reſtitui docuerit, neceſſarium ordinem perturbat. id quod accidit ēt ei, qui primò incipit oſtendere, in quas partes articulus erumpat, dein tranſit ad commiſſuræ naturā exponendā. nam, ſi quis penitus noſſet, qūo articulus in alā excideret, ſuperuacuum eſſet commiſſuræ naturā hunc docere: ſed, ſi quis primò audiat, percipiatque, quonā modo hæc habent; deinde in quam partem articulus venerit, huic nihil opus eſt ad hoc, ut reſtituendi modum doceatur. Eodem ēt modo nunc nihil nos prohibuit ſignorum inſcitia, quo minus reponendi rationem intelligeremus. F quæ res communiter euenit in omni curatione tradenda: poteſt enim doceri quis, qua ratione curetur inflammatio iocinoris, ſeu ventriculi, ſeu renum, ſiue inteſtini craſſioris, antequā ipſorum affectus teneat: non tamen curare poteſt, priuſquam eos intelligat; ſicut neque ratione curationem inuenire, aut doceri ab altero, priuſquam naturam calleat partis, quæ curatur.

34 *Partim quidē, quum homines iuſtum habeant corpus, & brachia, & crura, ad exemplum integri æſtimare vitiatum oportet, & ad exemplum vitiati integrū, neq; ſpectare alterius hominis articulos,* A.li.4.f.5. t.1.c.10.f. 478.h

Quod ab vtraq; parte tam dextra q̃ ſiniſtra æquale eſt ad unguem, iuſtum appellauit. Sed qm̃ membrorum forma in hominibus uaria eſt, imperat, vt affectum membrum cum pari ipſius affecti hominis membro conferatur: atq; inde quatenus à naturali ſtatu receſſerit, coniectura fiat.

35 *Alijs enim magis extant, alijs minus, ſed ipſius laborantis, an integer vitiato diſsimilis ſit.*

Eos, quibus articuli naturaliter extant prominentque ἐξάρθρους appellauit. G

36 *Quæ res rectè quidem oſtenditur, omnino autem magna eius inſcitia eſt. Hac de cauſa nō ſatis eſt ratione artem hanc ſcire, ſed vſu experiri ipſam oportet.*

Inſcitiam dixit παρανόησιν, non omnem ſimpliciter intelligens, ſed eam, quæ coniuncta eſt ac proxima ſcientiæ. indicabit autem ipſe in ſequentibus, qui fiat, ut interdum decipiantur, qui protinus cum uitiato integrum conferunt.

37 *Multis enim articuli præ dolore uel alia de cauſa, vt nō exciderint, nequeūt tamen eo modo, quo in ſanis corporibus figurari. Intelligere igitur, ac ſcire huiuſmodi habitum oportet: nā multò magis in ala ſentitur caput humeri prolapſi; quam eius, qui naturaliter habet: ad hæc locus, qui à ſuperiori parte ſuper cōmiſſuram eſt, cauus apparet: item latum os ſcapularum ſummum, quà cum iugulo committitur, extare videtur cum articulus inferiori loco recipiatur.* A.li.4.f.5. t.1.c.10.f. 478.h

Inſcitiam, quam ipſe παρανόησιν dixit nunc unam ponit, quæ in figurando accidit. Interdum enim nequeunt affecta membra aliquo modo figurari, quamuis hoc ægris non accidat, propterea ꝙ articulus eruperit, ſed vel dolore, vel muſculorū intentione. Deinceps īſcitiā alterā ſubijcit. H

38 *In quo etiam accidit inſcitia, de qua in ſequentibus agemus: eſt enim memoratu digna.*

In eo ꝙ locus, qui humeri commiſſuræ ſuperiectus eſt, cauus conſpicitur: quendam incidere errorem ait, quem in ſequentibus dicturum ſe pollicetur, id autem interdum euenit, ubi iugulum à lato ſcapularum oſſe diducitur.

39 *Partim etiam à latere cubiti eminētia recedere magis videtur ab eo humero, qui prolapſus eſt; quā ab altero: ſi quis tamen cogat, adducitur quidem, ſed cum dolore.*

Indicium quoque hoc fallax eſt, niſi ſub ala humeri caput contingas, quod in eam uenit. quo fit, ut brachium adduci ad latus ſine dolore non poſſit.

40 *Adde quòd cubito extento, brachium iuxta eiuſdem partis aurem non ita porrigi poteſt, quemadmodum & integrum, neque in latere ſimiliter. Hæc itaque indicia ſunt humeri capitis luxati; reſtituendi vero modi hi, qui ſcripti ſunt, & curationes eadem.* A. ibidem. 479.a

Hoc quoq; ſignum ex illis eſt, in quibus eſſe inſcitiam propoſuit. quod euidentiſſimum eſt ex iis, quæ prodidit, cum inquit multis enim articuli præ dolore, uel alia de cauſa, ut non exciderint,

nequeunt

A nequeint eo modo, qui in ſanis corporibus figurari. Si quis (ut ipſe ait) promptè brachiū poſſit ad latera porrigere, id certum indicium eſt articulum naturaliter habere: quòd ſi aliqua ex parte prohibeatur, poteſt huius rei cauſa eſſe dolor, vel muſculorum intentio.

41 *Maxima autem animaduerſione dignum præceptum eſt, qua ratione curare eos cōueniat, quibus ſæpè humeri caput elabitur, cū multi ob calamitatē hanc, quanquam alioquin idonei certare prohibeantur: multi etiam ea de cauſa redditi inutiles ad bellum, ac perierint. Ob id etiā animaduerſione dignū eſt, quòd neminem nouerim, qui rectè curaret. ſed alios quidem manus homini non inijcere, alios cōtrarium ei, quod expediret, excogitare, moliriq́;. Adußerunt iam complures medici, ubi humeri articulus exciderit, eum locum, qui à ſuperiori parte commiſſuræ eſt: & eum, qui à priori, qua prominet humeri caput: & à poſteriori parte paulo infra ſuperiorem ſedem commiſſuræ. Profectò huiuſmodi uſtione cōmoda fuiſſent ſi humeri caput in ſuperiorē, priorem, aut poſteriorem partem venißet. nunc cū in inferiorē erumpat, expellunt magis quàm cohibeant: excludunt enim humeri caput à ſpatio ſuperiori. Sic autē adurere hos conuenit: cutis ſub ala prehendenda digitis eſt, atque attrahenda è regione potißimum eius partis, in quam humeri caput elabitur.*

B In hac etiam oratione pleraque plana ſunt. quare à me prætermittentur, niſi ſi qua videantur obſcura.

42 *Tumentes ſic attracta, ſic ad mouendum candens ferramentum eſt, vt traijciatur.*

Imperat, vt ex cute extenta nihil relinquatur, quod non vratur, ſed cādens ferramentum traijciatur à dextra parte alæ in ſiniſtram, atque ab hac ad dextram.

43 *Ferramentis autem adurere oportet, non craßis, neque nimium rotundis, ſed oblōgis. celerius enim manu impulſa traijciuntur.*

Ferramenta extremitate rotunda appellauit [illegible], cuiuſmodi ſunt capitulata illa, quibus ad ad alas utuntur (*[illegible]* uel *[illegible]* nuncupantur) atque item ſpathæ capitulatæ: quæ verò, his contraria, oblonga ſunt, *[illegible]* dixit, quorum extremitas non eſt rotunda, ſed acuta, illis aliquo modo ſimilis, quæ ad perforandum accommodantur.

44 C *Sintq́; candentia, ut traijci quàm celerrime poſsint. quæcūque enim plena ſunt, tardius traijciūtur: & cruſtæ inde latiores reſoluuntur, periculumq́; eſt, ne vlcera abrumpantur: quod & ſi nihilo deterius eſſet, turpius tamen atque expers partis penitus haberetur. Vbi ergo candens ferramentum traieceris, ferè abundè erit in ſuperiori parte duntaxat aduſſiſſe.*

Candentia eſſe voluit ferramenta, quæ ad alam admouentur, quod expreſſit uocabulo [illegible].

45 *At ſi nullum inſtare periculum uideatur, ne vlcera abrumpantur, ſed magnum ſpatium in medio integrum relinquatur, inſtrumentum, quo ad illinendum utimur, tenue traijciendum eſt, ab una uſtionis parte ad alteram, cute adhuc extenta, non enim poſſet aliter traijci: quo facto remittenda cutis eſt: poſtea inter utranq; plagam alia media faciēda eſt, admoto tenui ferramento candenti, donec ad prius demiſſum inſtrumentum pertineat. Quatenus verò prehendere cutem ſub ala conueniat, hinc conijcere poteris, quod glandulæ ſub ala ſitæ ſunt, atque in multis alijs corporis partibus.*

Vlcera appellauit [illegible]. quemadmodum & poeta, qui de recenti vulnere inquit,

[illegible]. Vbi extentam cutem (vt ait) tranſuerſam ferramento

D traieceris à dextra in ſiniſtram, præcipit, ut iterum aduras, demiſſo candenti ferramento, non amplius tranſuerſo ab una parte ad alteram, ſed prorſus in altitudinem. Oportet autem inter utramque plagam, quam candens ferramentum fecit, non exiguum ſpatium interijcere, nanque, vbi exiguum ſit, periculum eſt, ne vlcera abrumpantur, atque vna magna exulceratio fiat. quamobrem & ſi nihil deterius accidat, ſiquidem adurimus, ut partem exiccemus, atq; adſtringamus, non tamen neceſſe eſt magna inducta cicatrice locum deformem reddere, quum per exigua foramina liceat æque ſuccurrere.

46 *Sed alibi glandularum uniuerſam naturam perſequemur, quid ſint, quidq́; & in quibus indicent, aut poſsint. Glandulas itaque prehendere non conuenit, nec quæcunq; glandulis interiora ſunt, id ſiquidem valde periculoſum eſt.*

Glandularum uniuerſam naturam appellauit [illegible], quam pollicitus eſt alibi docere non tamē extat hic liber Hippocratis de vniuerſa glandularum natura. Sed quidam ex medicis iunioribus, qui Hippocratem ſequuntur, paruum libellum confecit, quem inſcripſit, Hippocratis de vniuerſa glandularum natura. qui tam loquutionibus, quam ſententiis, longe ſuperatur à germanis libris Hippocratis. adde quòd neque vllus ueterum medicorum eius libri meminit, neq; ab ijs, qui indicem ſcripſerunt, commemoratur.

Proximè

47 *Proximè enim ſunt neruis, qui magnam uim habent. Extra glandulas plurimum prehendendum eſt, nam id fit innocenter.* E

Subiectos eſſe ait glandulis in ala neruos magnam uim habentes, quos nuncupauit τένοντας. Ridiculè igitur quidam ex recentioribus medicis exiſtimant neruos illos duntaxat ab ipſo appellari τένοντας, qui coniugati à cerebro oriuntur, quoniam in ſecundo de morbis vulgaribus cum dixit, duo enim nerui à cerebro iuxta os magnæ vertebræ, & quæ ſequuntur, neruos appellauit τένοντας. nerui enim, qui ad brachia intendunt (vt in confeſſo eſt apud omnes, qui incidendi corporis peritiã habent) à ſpinę medulla in ceruicibus dependent, qua parte ad thoracem accedit: quos, conſtat ab ipſo nominari τένοντας, tum in propoſitis uerbis; ac deinceps bis in iis, quæ ſubiiciuntur; tum infra rurſus, ubi de ſpina agens, neruos appellat τένοντας.

Sect. 4. circa medium.

48 *Illud etiam ignorare non oportet, quod ubi humerum ualde in ſuperiorem partem porrexeris, nihil prehendere ex cute ſub ala poteris, quod extendere operæpretium ſit: nam, ubi in ſuperiorem partem porrigatur, cutis, quæ ſub ala eſt, abſumitur. Ad hæc nerui etiam nulla ratione uiolandi ſunt: hi ſiquidem in eiuſmodi habitu prominent, atq; extenduntur. Sed, ſi humerus paulum excitetur, multum cutis apprehendi poterit: & nerui, quos cauere oportet, intrò magis recedent, longiusq; aberunt ab eo, quod apprehenditur.* F

Abſumi in ala cutem ait, ubi totum brachium ſurſum porrigatur, ante ſiquidem laxa erat, ita, vt ſupereſſe uideretur. brachio autem ſic figurato extenditur circa partes, quas contegit, ita, ut quod prius ſupereſſe uidebatur, pereat, & quaſi abſumatur, quum brachium ſurſum porrigitur.

49 *At nonne in uniuerſa arte in primis danda opera eſt, vt quo pacto ſingula iuſtè figurentur, inueniamus?*

Iuſtè intellexit quaſi æqualiter. hoc autem fit, ubi ſeruatur, quod vnicuique rei conuenit, & proprium eſt. Id nunc, quò de agitur, uſtio cutis in ala eſt, quam admouere oportet, humero conuenienter figurato. nam, ſi ita demittatur, ut latus attingat, nimis parum excitabitur, neque poterit altitudo alæ ſe oſtendere, neque cutis ſanè digitis extendi atque aduri: ſed, ſi humerus plurimum attollatur, digitis extendi nihil ferè cutis poterit, ſub hoc enim habitu circa ſubiectas partes extenditur: adde, quòd nerui prominent. Eatenus igitur attollere humerum conuenit, atque ab ala reducere, ut locus in conſpectum ueniat: ſitque, qua ſubiicere digitos facilè poſſimus, & cutem extendere, atque adurere. Quæ, quum primum excitato brachio fieri poſſunt, admouenda manus eſt membro ita figurato, neque ulterius attolendum. non enim alia de cauſa humerus attollitur, niſi ut poſſit cutis ſub ala digitis extẽdi hactenus, ut candens ferramentum admoueatur, prout ipſe indicauit, ita, ut ſi hæc præſtare potuiſſemus humero demiſſo, eiuſmodi habitu nihil antiquius fuiſſet, quum laxiorem cutem efficiat. ſic enim plurimum attrahitur, ac manus ſine vllo periculo penitus admouetur. G

50 *Hac circa alam ſatisq; eſt ſic prehendere, modo quà conuenit, candentia ferramenta demittantur.*
Prehendere dixit de cute.

51 *Extra alam duæ tantum ſedes ſunt, quum aduruntur morbo auxiliantes.*
Dictionem (extra) dixit ἐκτοσθεν, quam poſuit non vt loci differentiam notaret, ſed quemadmodum apud Demoſthenem, atque alios rhetores uſurpatur, qui cum ἔξω τι τοῦ πράγματος dicũt, præter rem ſignificare uolunt. Id igitur, quod Hippocrates aſſerit, tale eſt. Præter uſtionem alæ, duæ aliæ ſedes ſunt morbo auxiliantes, quum aduruntur. uſus autem eſt uocabulo τιμωρέουσαι, quo conſtat ipſum non aliud ſignificaſſe, quam auxiliantes. quod fecit etiam Euripides, cum Oreſtem induxit hæc loquentem, ἀνόσια μὲν δρῶν, ἀλλὰ τιμωρῶν τῷ πατρί. Differunt autem inter ſe τιμωρῶν, & τιμωρούμενος, quod uocabulum cum accuſandi caſu iungitur, hoc ſiquidem ſignificat crucians. eadem ratione & Menandri fabula inſcribitur ἑαυτὸν τιμωρούμενος. H

52 *Vna quidem eſt à priori parte inter caput humeri, & chordam, quæ ad alam eſt.*
Nos quoque uidimus articulum contineri in hoc loco, qui pars totius prioris regionis eſt, nã, quum ea lata ſit, una quidem eius in medio ad unguem eſt, duæ autem utrinque: una ab interiori parte, cuius nunc meminit, altera ab exteriori, de qua paulo infra loquitur. Eſt autem admiratione dignus, qui, quum nunquam uiderit humeri caput in aliam partem excidere, quam in alã, non contentus fuerit ipſam tantum adurere, ſed adiungens duas alias regiones, illas coniecerit, in quibus nos uidimus caput humeri fixum: ex his in eam, qua uena ſita eſt, per ſummum humerum procedens, ubi duo muſculi concurrunt, & magnus ille, qui a pectore oritur, & qui a literæ Δ ſimilitudine Δελτοειδὴς nuncupatur, quater uidimus humeri caput prorupiſſe: in exteriorem uerò partem mediæ regionis ſemel, de qua tractabit in ſequentibus.

53 A *Quà demittere candens ferramentum conuenit, vt cutem traijciat, non tamen nimis altè: proxima enim eſt craſſa vena, ac neruus, quorum neutrum calefaciendum eſt.*

Craſſam venam intelligit nunc eam, quæ per ſummum humerum fertur ad cubitum (ὠμιαία græcè vocatur) quaſi latam vel grandem, cui innectitur coniunctio duorum muſculorũ propoſitorum. cuique adiungitur neruus, qui diſtribuitur in partes cutis, quæ iuxta venam eſt. Cauendũ aũt eſſe, ne in adurendo neruus aut vena attingatur, apertè declarauit, non tamẽ oſtendit, à priorine, an ab interiori parte venæ, vel prorſus ſuper ipſam, adurendum ſit. Fieri enim hoc poteſt, in primis cutem attrahendo, quo modo in ala diximus, dein tranſuerſam adurendo, poſt hæc inſtrumentum, quo ad illinendum vtimur, traijciendo, atque in orbem iterum adurendo. Quemadmodum autem in ala, quamuis ſubſint nerui maximi, ſi cum ipſis arteria ac vena latiſſima, tamẽ aduri cutem voluit, ſecuritatem ſubiectarum partium comparans eo inſtrumento, quo illinimus, demiſſo: ſic in propoſita nunc vſtione nihil mirum ſi cutem venæ ſuperiectam aduri iubeat. illos autem neruos dixit ἐπικαιροτάτους, quod vocabulum mutuari ſolet ad ea, quæ magnam vim habent quemadmodum illi, quòd non longè diſtent à ſpinæ medulla, & maximè pleni ſint. Sed circa ve-
B nam, quæ ab interiori parte tendit ad cubitum, neruum ſimpliciter dixit, non adijciens ἐπικαίρων multum enim diſtat à medulla ſpinæ, atque exiguus eſt.

54 *Rurſus alio loco licet adurere ab exteriori parte multo ſupra chordam, quæ ad alã eſt. paulo infra humeri caput. Traijciatur autem cutis cãdenti ferramẽto. ſed nõ nimis altè, ignis .n. neruis eſt inimicus.*

Venit ad tractandum reliquum ex ijs locis, in quibus recipitur humeri caput prolapſum. hic autem eſt in exteriori parte prioris regionis, in quam ſemel etiam conſpexi humeri caput veniſſe. non rectè autem in pleriſque exemplaribus legitur 'rurſus alius locus, quem licet adurere à poſteriori parte eſt,' hic enim locus non a poſteriori, ſed ab exteriori parte commiſſuræ eſt. Si quis igitur exquiſitè definire loca velit, quæ iuxta humeri commiſſuram ſunt latitudinem habentia, hic profectò omnia intuitus in priori regione mediam dicet eſſe quandam lineam, ſine latitudine conceptam in medio ad vnguem, quæ supernè in humeri longitudinem tendat: & vtrinque in latitudinem terminari priorem regionem, ab interiori quidem parte ea vena, quæ ad interiorem cubiti ſedem pertinet, ab exteriori verò alia quadam linea, quæ diſtet à linea me-
C dia, ſine latitudine concepta, quantum ipſa vena recedit. Hi ſunt ergo termini prioris regionis. duo autem alij vtrinque ſunt, quà feruntur chordæ ad alam: vnus interiorem regionem, alter exteriorem finit. eam verò intelligito interiorum commiſſuræ regionem, quæ eſt inter venam, & chordam, quæ ab interiori parte alam terminat: ſed exteriorem, eam, quæ incipiens à linea, quæ tantum diſtabat à media linea ſine latitudine concepta, quantum ipſa vena tendit ad chordam, quæ ab exteriori parte alam finit. Quare iuxta diuiſionem hanc, quidquid erit ſuperius chorda, quæ ab exteriori parte alæ ſita eſt, non dicetur vtique à poſteriori regione commiſſuræ, ſed ab exteriori. ſiquidem regio poſterior in commiſſura eſt, quà latum ſcapularum os ſimum eſt: inferior in ala continetur: ſuperior verò inter lati ſcapularum oſſis ſummitatem atque humeri caput.

A Linea latitudine caren,
B Humeralis vena
C Alterum tãtum interuallum.
D Poſterior pars.
E Interior.
F Exterior.
G Inferior.
H Superior.

55 D *Porrò mederi in tota curatione vlceribus debemus, videntes, ne multũ attollatur humerus, ſed modicè, quatenus vlcerũ curatio poſtulat, quoniã frigus eo minus adſpirabit. Aduſta .n. oĩa tegenda ſunt, nõ ſecus ẽt moderatè curanda: nã ſic minus hiant, minùs ſanguis erumpit, minùs neruorũ diſtentio ſequitur.*

Cauſas ipſe expoſuit, cur edicat, ne multũ humerus vnquam attollatur, primũ, quòd vſta omnia tegere expedit, ſic tamen, vt curari poſſint, & non frigeant, quùm alioquin (vt ipſe teſtatur) frigus vlcera mordeat, cutẽ induret, pus fieri in dolore nõ patiatur, ac multo magis in iis, quæ calor excitauit, ſicuti nunc ignis 'minus (innuit) hiant' hoc eſt diducũtur vlceris oræ: ob id enim frigore

magis

magis excipiantur, & tardius ſaneſcunt, grandioremq́; cicatricem recipiunt. Quod autem ſub- E
dit 'minus ſanguis erumpit' communiter ad omnia vlcera refertur, non propriè ad ea, quæ propoſita nunc ſunt, nam ſi quis ſic curem vrat, quemadmodum præcepit, periculum nullum ſanguinis eruptionis ſequetur. fortaſſe autem nerui tantum diſtentione periclitabuntur ob frigus, quod cute nudati contraxerunt: cuius rei in fine orationis meminit.

56 *Vbi vlcera pura ſint, & ad cicatricem intendant, tunc ſanè oportet humerum diu noctuq́; ſemper ad latus deligatum continere.*

ἀτειλὰς nunc propriè de cicatricibus dixit, non de vlceribus, quemadmodum antè. monet aſſe maximè dandam operam eſſe, ne humerus, niſi paululum duntaxat, à latere diducatur, idq́ue quum vlcera curantur, quoniam pura vlcera opportuniſſima ſunt illis omnibus caſibus, quos, in oratione proximè præcedente narrauit, atque ijs præſertim, qui ab exterioribus cauſis oriuntur. anteà ſiquidem ſordida erant, atque inflammata, ſordemq́; & humorem præter naturam ſuperantem pro velamento ac tegmento quodam habebãt, quin & inflãmationis calor extrinſeco frigori obſiſtebat: at, vbi inflammatio conquieuit, & pura reddita ſunt, ac ſine ſuperante humore, magis quàm ante ſentiunt ea, quibus læduntur. Ob hæc igitur omnia facile ſub exterioribus cauſis F
ac præcipuè frigidis dolent, & refrigerantur, propter ſenſum verò acriorem vehementiori dolore cruciantur, cui accedunt ea mala, quæ ſequi dolorem ſolent.

57 *At ubi vlcera conualuerunt, humerus diu debet ad latus ſimiliter deligari: namque hac uia cicatrix maximè confirmabitur, atque id ſpatium, in quod maximè humerus procidit, contrahetur.*

Hic etiam indicauit, quo conſilio hæc præceperit, quum inquit: namq; hac via cicatrix maximè confirmabitur, atque id ſpatium, in quod maximè humerus procidit, contrahetur' quaſi ita dixerit, quo minor cicatrix inducetur, eo magis alæ cutis contrahetur: quod maximum momentum habet in prohibendo, ne in hanc partem humerus elabatur.

58 *Quibus recondi humeri caput non poterit, ſi adhuc creſcunt, humerus non æquè augetur atque is, qui integer eſt: ſed quamuis aliquid augeatur, altero tamen breuior redditur.* G

Ea nunc perſequitur, quæ neceſſario iis accidunt, quibus humeri caput ſuo loco non eſt. Primum ac maximè commune, cui reliqua omnia ſuperueniunt, eſt, ꝙ minus alitur: quam rem, ſi membrum iam perfectè increuit, gracilitas ſequitur: ſi adhuc augeatur, exiguitas. Non alitur autem membrum ob muſculorum & uenarum, quas continet, deprauationem. eius quoque rei cauſa eſt totus articulus immobilis: nam & integra mẽbra, ubi diutius omnino immobilia maneant, apertè graciliora conſpiciuntur.

59 *Iam verò, "qui à primo natali die humeros breuiores habent (γαλιάγκωνες græcè appellantur) ob duplicem noxam id mali experiuntur, uel quòd dum in utero ſunt, humeri luxentur: uel aliam ob noxam, de qua poſtea aliquando ſcribemus.* A. lib. 4 f. 5. t. 1. c. 6. f 478. h

Dictine ſint γαλιάγκωνες a ſimilitudine felis (γαλῆ græce dicitur), an ab alio quopiam, relinquenda quæſtio eſt iis, qui in huiuſmodi ſtudia incumbunt. medicum verò ſcire cõuenit, naſci quoſdã H
vtriuſque humeri articulo luxato, dextro & ſiniſtro, ſicq́; humeros breuiores eſſe: neque ignorare alteram huius uitii cauſam, de qua tractaturum ſe pollicetur. Difficile autem eſt alteram inuenire, præter illam, quam ipſe deinceps ait illis accidere, qui teneri ſunt. Inquit ergo.

60 *Sed, quibus "tenera adhuc ætate iuxta humeri caput in intimis partibus alteq; ſuppurationes oriuntur, omnibus ſanè humeri breuiores fiunt: ac ſiue ſecentur, ſiue urantur, ſiue per ſe pus aperiatur, ſcire licet hæc ita ſe habere: Maximè verò brachio uti queunt, quibus a primo natali die humeri breuiores ſunt: neque ipſi tamen ſurſum ad aurem porrigere brachium poſſunt, cubito extenſo, niſi multo minus, quam ab integra parte.* A. ibidem

Poteſt hoc etiam, dum in vtero ſunt, accidere: aliam verò noxam, quæ ijs, qui in vtero geruntur, cauſa ſit, ut articulus elabatur, difficile eſt inuenire. ſed has ambas accidere nihil prohibet: poteſt enim, dum infans in vtero eſt, à natura ſuppuratio fieri, aperiri, & ad cicatricẽ vlcus perduci: quod magis adhuc euenit, ubi humeri caput elabitur ob humorem infantis naturalem, & quia cauum commiſſuræ ipſius humeri tale eſt, vt facilè articulum expelli patiatur.

61 *Quib' verò ætate iã robuſta humeri caput erupit, neq; reſtitutũ eſt, pars, q̃ ſup cõmiſſurã eſt, tenuatur, & gracilioris habit' fit. ubi dolore liberãtur, nõ æquè pſtare poſſũt opa oĩa, q̃cũq; reqrũt, ut cubit' à pe-*

A *ctore didu&ctus in latera attollatur. Ad ea aūt ualent, quæcunque efficienda ſunt, humero uel in priorē partem, uel in poſteriorē ad pectus adducto: nā terebra, ſerra, ſecure, ac raſtris utuntur, dummodo cubitum nō admodum attollere neceſſe ſit, atq; ad alia omnia idonei ſunt, q̄ brachia poſtulant ita figurata.*

His, qui hoc uitio tenentur, pars, quæ ſuper humeri commiſſuram eſt, protinus etiam inter initia tenuior apparet, & gracilior, quum humeri caput lati ſcapularum oſſis cauum reliquerit: ſed & iſtiuſmodi in poſterum adhuc amplius conſpicitur, eo quòd procedente tempore emacreſcant partes muſculi, Δ literam referentis, quòd redditus ſit imbecillis, quum ſequens humeri caput, vi deorſum feratur ad alam: & quòd immobilis maneat, neque ſuo munere fungatur, quod erat humerum attollere: quare frigidior & imbecillior redditur, atque emacreſcit: quandoquidem labor firmat, ignauia tabidum reddit.

De Svmmitate lati Scapvlarvm Ossis, qva cvm Ivgvlo conivngitvr

Quibus lati ſcapularū oſſis ſummitas diducitur, extare uidetur os, quod recedit: eſt autem hæc liga
B *mentū iuguli cū lato ſcapularū oſſe. Diuerſa autem eſt hac parte natura hominis à cæteris animalibus.*
Medici itaque in hoc caſu maximè decipiuntur: excitato enim oſſe, quod recedit, humeri commiſſuræ
pars ſuperior apparet depreſſa, & caua, ita, ut quaſi procideris humeri caput, prouideant. Noui ergo cōplures medicos alioquin non ignobiles, qui ſummopere læderent, dum niterētur huiuſmodi humeros re
ſtituere, ut qui luxatos eſſe exiſtimarūt: nec prius deſiſterent, q̄ vel rē deſperarent, uel indicarēt per ſe
A. ibid. c. 14.f.479.d *non poſſe humeri articulū reſtituere. His eadem curatio conuenit, quæ cæteris eius generis, nempè cera*
tū, panni, faſciæ, atque eadem uinciendi ratio: ueruntamen deorſum cogendum eſt id, quod excedit, tū
ea parte plurimi panni iniiciendi, maximeq; adſtringendū, humerusq; ad latus continendus eſt, ſuſpē
ſus à parte ſuperiori. Hac n. ratione id, quod receſſit, proximè adducetur: quam rem ſcire optimè licet,
atq; prædicere, omni periculo uacare, ſi alioquin tibi uideatur: ex hoc. n. caſu, nec paruum nec magnum
in humeri cōmiſſura oritur detrimentum: ſed aliquid decoris eo loco amittitur: nunquā. n. huiuſmodi
os in naturalē & antiq̄ ſedē reuertitur, ſed neceſſario ſiue amplius, ſiue minus, à ſuperiori parte prominet: neq; n. aliud os ullū in priſtinā ſedē reuertitur, quod receſſerit ab aliquo oſſe, cū quo naturaliter iū
geretur. Paucis autem diebus à dolore liberatur latum ſcapularum os ſummum, ſi commode uinciatur.

Indicat lati ſcapularum oſſis ſummitatem eſſe coniunctionem. dicit etiam ipſam eſſe os, quo
C alligantur propoſita oſſa ambo. conſtat autem ſummitatem lati ſcapularum oſſis eſſe cartilaginoſum os, quod ſitum eſt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, à quo dependent membranæ, quibus extrema oſſium colligantur. Hoc, ubi recedat, iugulum etiam ſequi conſueuit, & idcirco reſtituitur iugulo deorſum compulſo, ſic, vt ea parte in orbem quodammodo inclinetur: quo fit, ut in iuuenibus facilius cogatur, nam, quo magis ætas procedit, eo magis corpora noſtra ſiccantur. Ergo, quemadmodum ſicca ligna minimè idonea ſunt, quæ curuentur, madentia autem & viridia facilè id patiuntur. eodem modo & oſſa eorum, qui adhuc increſcunt, coacta curuari poſſunt, ac multò magis, vbi rara ſint, & cauis plena, quale eſt iugulum. Equidem experimento ſenſi iugulum in meipſo curuari; nam, quum vinculi vi vehementer compelleretur, altè vrgebat. quod ego pertuli quadraginta dies, quibus iugulum ad humeri caput ita adductum eſt, vt iis, qui nunc aſpiciunt, nunquam receſſiſſe uideatur: quiq; nunc quum receſſit, diductum interuallo trium digitorum viderūt, rem admirētur. Inde tamen factum eſt, vt humerus id temporis minimè nutriretur, ita, vt penitus emacreſceret, cumque eo brachium etiam nutriri deſineret. Sed his omnibus, vno vinculi præſidio ſuccurrens, non multo tempore à ſoluto vinculo totum membrum refeci. In adoleſcente aūt, ac multo magis in puero, os facilius vinculo cogi
D tur: ego verò, quum id mihi accidit in palæſtra, annum agebam trigeſimum quintum. nullum tñ. alium ex iis, qui firmiſſima ætate eſſent, æquè licuit ad ſanitatem perducere, eo q uinculi vim minimè ferrēt. Ipſe igitur locū ſenſi frigidū prorſus, ſic, vt totum diē ac noctem perfundere calidum oleū cogeret, pelle toti corpori ſubiecta, ſuper qua nudus iacebā, quum caniculæ æſtus vigeret. A pedibus igitur inani pelue ſubiecta pellis ita figurata erat, ut oleū per eam commodè funderetur. quidquid aūt in pelui coactū erat, in ollā conuciebatur iuxta ignem, vt calefieret, eoque inde accepto totus affectus locus perfundebatur. at quum, vel modicum quid aliqñ intermittebatur, ſentiebam continuò muſculos iuxta ceruices diſtendi, ſic, ut apertè conſtaret ſequuturam eſſe neruorum diſtentionem, ſi ignaui fuiſſent, qui perfundebant. Mihi ēt aliud euenit, quod non parum in cauſa fuit, ut muſculi male afficerentur, atq; id quoque enarraſſe operęprecíū erit, ne quis exiſtimet male affici muſculos, propterea q iugulū duntaxat deorſum fuerit coactū. In palæſtra enim lati ſcapularū oſſis ſummitate diducta magiſter intuitus partē ſuperpoſitam humeri commiſſuræ, depreſſam, exiſtimans humeri caput in alam excidiſſe, intentionem tentat, atque impulſum: quæ quidē artificioſè agit. at quum ſine ullo profectu operam perderet, arbitror peccati aliquid in impellēdo: quamobrē alios adhiberi iubeo, qui cum ipſo humerum, & ab inferiori parte,

& à

& à contraria extendant. atque ipſe integræ manus digitos, quantum poſſum, intro demitto ad E
humerum, qui excidiſſe videbatur, vt inditi inter latus & humeri caput, ipſum impellerent: nihil
autem inueniens in ala præter naturam, iubeo, vt extēdere ceſſent, qui cum magiſtro ſimul vim
adhibebant, eo ꝙ humeri caput non procidiſſet. hi verò exiſtimantes me fracti animi ob dolo-
rem eſſe, hortantur, vt ſibi me ipſum committam, nec ab extendendo deſiſtunt, ita, ut muſculum
auulſiſſent (quæ res aliis iam accidit) niſi fortè alter aduenisſet, qui optimè nouerat me nullo mo-
do ob mollitiem extendentes prohibere. hic eos remouet, ac me rogat, quid mali ſit, quidq; fa-
ciendum cenſeam, reſpondeo ſummitatem humeri diductam eſſe, opus autem mihi eſſe oleo, lin
teis, lana, eo igitur ad balneum, multoq; oleo perfuſus, maneo in labro, quoad poſſum, dum, quæ
ad curationem facerent, afferrentur. Quare muſculis aſſidua perfuſio neceſſaria fuit, quum ma-
lè affecti ea ratione fuiſſent. multi autem vinculum non ſuſtinent, etiam ſi id nō accidat, ſed ma-
lunt in poſterum, quæ ex eo malo moleſtia ſequitur, ferre, quàm id quadraginta diebus ſuſtinere:
neque enim breuiori ſpatio conſequi eos poſſe exiſtimo, ut iugulum ita exquiſitè curuetur. Reli-
qua Hippocratis uerba plana ſunt.

De Ivgvlo fracto. F

*Iugulum comminutum, ſi ex toto fractum ſit, facilius curatur: ſi in longitudinem, ægrius: hæc antē
contraria ſunt, atque aliquis exiſtimet. Id igitur, quod ex toto fractum eſt, magis utique in ſuam ſe-
dem compelli poteſt: ac, ſi ſumma cura prouideatur, quod ſublimius eſt, magis deorſum cogetur idoneo
habitu, ac debito uinculo: quamuis autem ex toto in ſuam ſedem non collocetur, tamen ea pars, qua ex-
cedit, non ualdè acuta apparebit. At quibus in longitudinem frangitur, ſimile uitium eſt, atque ubi
oſſa diducuntur, de quibus ſupra tractauimus: non ita enim in ſuam ſedem reſtituitur, extansq; oſsis
extremitas aſpicitur admodum acuta. In uniuerſum autem ſcire conuenit, nihil humeri commiſſurā
aliamve partem lædi, quum iugulum frangitur, niſi (quod raro accidit) corrumpatur.*

Ex toto frangi dicit, quod nulla parte hæret: cuius contrarium eſt, quod non ex toto abrum-
pitur. Id uno modo fieri expreſſit, quum inquit ſi in longitudinem, ægrius: ſimulq; demonſtrauit,
quod ex toto abrumpitur, tranſuerſum abrumpi: quod non ex toto, in longitudinem. ergo, ubi
ex toto comminuitur, partes cedere inter ſe plerunq; ſolent, atque una ſurſum ferri, altera deor-
ſum, tum altera in interiora, in exteriora altera. qua de cauſa uidetur fractura grauis, & ægrè
ſanabilis. Verum altero modo, quum fractura in longitudinem eſt, leuior quidem apparet, ęgrius G
tamen curationē admittit: nequit enim iugulum faſcia excipi in orbem, ſicut membra: qua via
duntaxat propelli, atque adduci poſſet, quod in longitudinem fiſſum eſt. Quòd ſi hæc, quæ nunc
oſtendimus, in memoria habeantur, nihil obſcurum uidebitur ex iis, quæ ab Hippocrate in ſequē
tibus ponuntur.

Iuguli fractura deformitatem affert: deformitas autem principio maxima eſt, deinde minor.
Satius fuiſſet dicere [minus apparet]. principio enim rei nouitate deforme uitium uidetur: pro
cedente tempore, ſicut alia omnia, quibus aſſueſcimus, ita deformitatem paruifacimus.

*Saneſcit autē citò iugulum, atque alia oſſa, quæcunque rara ſunt, quoniam callo hęc maturius obdu
cuntur. Igitur, ubi caſus recens eſt, ęgri ſolliciti ſunt, putantes malum grauius eſſe, quàm ſit, medici au
tem ſedulos in probè curando ſe exhibent: procedente tēpore laborantes, ut qui nō doleant, neq; ingreſ
ſu, neque cibo prohibeantur, rem contemnūt: at medici, ut qui locum reddere decorū non poſſunt, ſe ſub
ducunt, neque offenſorū negligentiā iniquo animo ferunt: interim callus feſtinat increſcere. Deligandi
autem ratio ea conuenit, quę pleriſque, cerato, pānis, faſciis mollibus, adhibitis. Hęc autem prouidiſſe
oportet, atq; item nouiſſe in hac pręſertim curatione, plurimos pannos, quà os extat, obiiciendos eſſe, ac H
faſcias plurimas, itaq; maximè premendū. Nonnulli exiſtimarunt plumbi aliquid alligandum, quod
oneri eſſet, ut deorſum cogeret, quod extaret. Fortaſſe autem nec illi ſapiunt, qui ſimpliciter uinciūt, q̃
doquidē neq; propoſitus modus fracto iugulo conuenit. nihil enim ferè cogere poteſt, quod excedit. Sūt
& alii, qui cognoſcētes uincula ipſa aliena eſſe, neque in naturalē locum adducere, quod extat, deligant
quidē eiuſmodi ægrotantes pānis faſciiſq; ſuperdatis, perinde atq; alii: ſed hominem faſcia aliqua cin
gunt, qua parte commodiſſimè cingitur: ubi pannos obiecerint, quà fractura extat, ſic, ut ea parte in tu
morē aſſurgāt, caput faſcię ad cingulū a priori parte deuinciunt, faſciamq; è regione iuguli porrigunt
ad partē poſteriorem, & in cingulum demiſſam ad priorē adducunt, atque inde rurſus ad poſteriorem.
Alii faſciā in cingulum nō demittunt, ſed inter anum & naturale: tum iuxta anum ipſum, dein circa
ſpinā ducentes, ſic fracturam comprimunt. Hęc, quum ab eo audiuntur, qui vſum non habet, propè vi-
dentur ſecundū naturam eſſe: at, vbi quis ea experiatur, inutilia comperiet, neq; enim aliquod tempus
immobiles manēt, etiā ſi homo cubet, quanquam hoc modo proxima eſſent: tamē ſi cubans crus flectat,
aut ipſe curuetur, omnes faſcię mouebuntur: pręterquam ꝙ hęc vinciendi ratio alioquin fœda eſt.*

Cauſam ipſe adiungit, quamobrem hæc celeriter ſaneſcant: ſed cur callus maturè increſcat,

A cauſam non expreſſit, vt quæ ex natura oſſium, de quibus tractatur, percipi poſſit, quũ in iis, quæ rara ſunt, multum humoris contrahitur. In prioribus autem demonſtrauimus, recepto humore ob affecti oſſis vim ſpiſſato, in oris fracturæ callum increſcere, qui, vbi ſatis increuit, fracturę oras illigat, atq; adſtringit. neque.n. os altioribus partibus ſolidat, quẽadmodũ caro, ſed (vt dictũ eſt) in ſummo, quaſi vinculo adſtringitur. Quæ ſequuntur, ſi diligenter conſiderentur, oĩa plana ſunt.

66 Siquidem anus cõprehenditur, faſciaq; in hac loci anguſtia colliguntur. Quod verò ad eas faſcias pertinet, quæ in zonam induuntur, non ita arctè hęc cingitur, quin ſurſum ferri cogatur: quod ubi accidit, neceſſe eſt totum uinculum relaxari. Proximè autem moliri quis ſibi uidebitur, quamuis nihil magnũ efficiat, ſi faſcias nonnullas in cingulum demittat, ſed plaraſque ad primũ uinculũ adhibeat: hac enim ratione maxime ſtabiles erũt, & alteri circuitui alter auxiliabitur. Plurima quidẽ dicta sũt ex iis, quę ad iuguli fracturã attinent. Scire autem licet, iugulum plarunque ita frangi, ut ea pars, quæ à pectore eſt, ſurſum feratur: quæ à ſummitate lati ſcapularũ oſſis, deorſum: cuius cauſa eſt pectus, quod
B *neque admodum ſurſum, neque admodum deorſum mouetur.*

Loci anguſtiam dixit στενυγροχωρίην. quod nomen (vt quibuſdam placet) non componitur ex vocabulis ὑγροῦ, στενοῦ, & χώρας quæ ſignificarent humidum, anguſtum, locũ, ſed deducitur a voce στενυγρὸν, quæ nihil amplius ſibi vult, quã στενὸν, quod ſignificat anguſtũ. vnde quadã additione (quã figuram παραγωγὴν dicunt) deducitur στενυγροχωρίη, quæ nihil aliud ſibi vult, quam anguſtiam. quod ex iis euidenter colligitur, quæ Simonides ſic ſcribit οὔτε τίς οὕτω δαιμόνιος ὑπέρτερος ἀνὴρ ἄλγεα ... πάρδαλιν μοῦνος στενυγρῷ συντυχὼν ἐν ἀτραπῷ. effertur autem ſecunda ſyllaba tenui ſpiritu.

67 Exiguus enim eſt motus articuli, à parte oſſis pectoris.

Exiguum motum vocauit κιγκλισμόν. At ſiue vocabulum ſumatur a motacilla aue, quæ græce κίγκλος dicitur, eo quod aſſidue caudam moueat, ſiue a quouis alio, non pertinet proprie ad hunc locum: ſed magis perſequi cauſam oportet, cur commiſſura iuguli cum pectore, quãuis ſicut aliæ nonnullæ referri inter minimas non debeat, tamen nihil fere moueatur. ſed quam huius rei cauſã Hippocrates tradat, audiamus de verbis ipſius. Os pectoris στῆθος appellat, quo nomine ſignificaſſe nunc videtur, non omne id, quod eſt a priori parte thoracis, ſed medium os, in quod ſe inſerũt coſtæ, quod græce a iunioribus medicis στέρνον vocatur, de quo recte dixit.
C *68 Ipſum enim os pectoris ſibi continuatur, & ſpinę.*

Os pectoris ſibi ipſi continuari manifeſtiſſimum eſt. ſed & ſpinæ etiam, liquido cõſtabit, ſi quis in cadauere detracta carne coſtas videris a poſteriori parte, ſpinæ: a priori, oſſi pectoris, inhærere.

69 Sed & iugulũ prope humeri articulũ ſupernatat. Cogitur aũt moueri ſæpiſsime, eo q cũ ſummitate lati ſcapularũ oſsis iungatur. Maxime aũt, ubi perrũpitur, pars, quæ ab oſſe pectoris eſt, ſurſum fertur, neq; facile ſolet deorſum repelli, quoniã natura leuis eſt, ſpaciumq; ipſi latius patet a ſuperiori parte, q ab inferiori: latũ verò ſcapularũ os, humerus, & quę his inhęreſcunt a coſtas & oſſe pectoris, optime ſoluuntur: quamobrẽ poſſunt plurimum attolli, atque demitti. Itaque ubi iugulum frãgitur, ea pars quę eſt a lato ſcapularũ oſſe, deorſum cõuertitur. facilius enim deorſum fertur unà cum humero ac lato ſcapularũ oſſe, quã ſurſum. Quãdo igitur ſic ſe res habet, decipiũtur, qui cenſent poſſe, quod ſuper excedit os, deorſum cõpelli: nãque in ape(r)to eſt inferiorem partem ad ſuperiorem adducẽdam eſſe, ea ſiquidem mouetur, ea a naturali ſede recedit: cõſtat aũt hãc aliter nullo modo propelli poſſe, vincula.n. nihil magis adducunt, quã repellant. Si quis aũt humerum, ad latus, quãtũ poteſt, adductũ ſurſum attollat ut humeri commiſſurã maxime acutam ſe oſtendat, hoc pacto concurret cũ oſſe pectoris, a quo receſsit.

Solet Hippocrates quaſdam figuras ac linguarum proprietates vſurpare, quamuis conſuetam
D locutionem ſequatur. Simile quid apud Xenophõtem legitur. ipſe enim, ſi quiſquam eſt, qui vſitata locutione vtatur, in his nomen profitetur ſuum. ſæpius tamen inſerit vocabula linguæ propria, ac tranſlata: quod rarius apud hunc, frequentius apud Hippocratem reperitur: quemadmodum in præcedentibus verbis, vbi κιγκλισμὸν dixit paruum motum, nunc vero, πλαδῶν ἐστι, quod ſupernatat. id autem quaſi ſine fulcro ſignificat: cuius rei teſtimonium facit, quod ſubiicit, quum inquit [cogitur autem moueri ſæpiſſime, eo quod cum ſummitate lati ſcapularum oſſi coniungatur]. at ſummitas lati ſcapularum oſſis rurſus ob humeri articulum ſæpiſſime mouetur, quum ipſe imbecillis ſit, & maximi motus. Initio vero ſermonis prope dixit, dubium autem eſt ad locumne, an ad rem debeat referri: vel enim accipiemus, prope articulum, frequenter iugulum moueri, quam ſententiam magis probo, vel (vt quibuſdam placet) [prope] referemus ad frequentẽ motum, ita, vt mens eius ſit, Iugulum maxime prope accedit ad ea, quæ frequenter mouentur, quũ humeri articulo iungatur.

70 Si quis igitur legitimũ vinculũ adhibeat, vt celeriter glutinetur, cętera verò omnia extra huiuſmodi habitum ſuperuacua exiſtimet, rectè utiq; ſentiet, celerit erq; hominem ad optimam valetudinem perducet: quem iacere maxime ad rẽ pertinet, ſatiſq; ſunt quatuor decim dies, ſi quieſcat, ſummũ uiginti.

Legitimũ vinculum appellat, quod omnibus in conſuetudine eſt, ac iam eſt veluti lex quæ:dã non ſcripta. ſic enim & in uita fit, ut quos mores omnes ſtudent, legibus ſimiles ſint. Vinculum igitur quod ad fracturas pertinet, huc non admodum accõmodatur, atque idcirco fuſius de ipſo ſcripſit in primo de fracturis: hic autem nullum vitium exponitur, ad quod eiuſmodi vinculum adhibeatur. Oſtendimus enim in commentariis in eos libros, & nunc etiam in memoriam redigemus, morbos omnes, quibus accommodatur id vinculum, quod ad fracturas pertinet, traditos fuiſſe ab Hippocrate in eo volumine, in hoc autem omnes, qui alteram vinciendi rationem poſtulant. Porrò autem in eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, faſcia ſuper affectum membrum in orbem circundatur, ſed in altera vinciendi ratione fertur ad alias partes, ac plurimum ad eas, quæ vitiatæ ſedi contrariæ ſunt: quod in libro de officina medici teſtatur, cum inquit, Conſentit autem cum capite humeri faſcia ad alteram alam demiſſa. B.

71 Si in iuguli fractura (quod rarò accidit) contrarium eueniat, vt ſcilicet id oſsis, quod à pectore eſt, ſubijciatur, id, quod a ſummitate lati ſcapularum oſsis ſublimius feratur, ac ſuper alterum excedat, nullo magno præſidio opus eſt demiſſo enim lato ſcapularum oſſe, cum humero, rectè oſſa inter ſe cõcurrent: ac quæuis ratio uinciendi ſatis erit, & calus paucis diebus increſcet. F

In ſuperioribus quidem demonſtrauit, ubi totum iugulum tranſuerſum abrũpatur, ferè quod à pectore eſt, ſurſum conuerti: quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis, deorſum. nunc eum modum perſequitur, qui rarius accidit, ſub quo ea pars iuguli, quæ eſt à ſummitate lati ſcapularum oſſis, ſurſum fertur, quæ à pectore demittitur: atq; hic (vt ait) facilius ſaneſcit. nam demiſſa ſummitate lati ſcapularum oſſis, ſimul etiam demittitur ea iuguli pars, quæ ipſi cõtinuatur, ſicq; alteri æquata illigatur, curaturque.

72 Quòd ſi non comminuatur hoc pacto, ſed ab hac vel illa parte in latere erumpat, in ſuum locum collocãdum erit, lato ſcapularum oſſe vna cum humero excitato, quemadmodum & in ſuperioribus explicauimus: vbi reſtitutum fuerit in priſtinum ſtatum, reliqua curatio celerrime perficietur. Plerunq; igitur, cum partes inter ſe ceſſerunt, ipſo humero ſurſum coacto, reſtituitur.

Quod ab ipſo nunc proponitur, accipere debemus in oſſe, quod in interiorem, vel exteriorem partem prolabitur. intellige nunc, quam dico interiorem partem, eam, quæ altè ſita eſt in corpore: exteriorem, quæ in ſuperficie ad cutem.

73 Vbicunq; autem, quod a ſuperiori parte eſt, in latus uel inferiorẽ partẽ ueniat, cõmode reſtituitur ſi homo reſupinetur ſubiecta aliqua re inter ſcapulas, quæ attollat ſic, ut pectus q̃ maxime recuruetur, aliquis itẽ humerum iuxta latus extentũ ſurſum adducat: medicus verò altera manu humeri caput: data prominentiori palma parte repellat, altera quod diductũ eſt, componat: ſic enim maxime in naturalem ſedem reſtituet. Sed (ſicut iã diximus) ſuperius os deorſum ferri maxime ſolet. Pleriſq; vbi alligati ſunt, conuenit ita figurari, vt cubitus iuxta latus contineatur, ſicq; humeri caput excitetur. G

A AEger ſupinus collocatur.
B Puluinus inter ſcapulas ſubiectus.
C Alter brachium a coſtis diductum attollens.
D Medicus fracta oſſa componens.

Vbi ea pars iuguli, quæ cũ pectoris oſſe cõmittit, vel in latus, vel in inferiorẽ partẽ prorũpat, rũc ait cõmode reſtitui, ſi homo reſupinet, ſubiecto inter ſcapulas iuxta ſpinã puluino, ſeu ceruicali, ſiue tali quopiã, vt hac via thorax totus recuruetur. I H hoc aũt expſſit uocabulo [illegible], qđ poeta ẽt vſurpauit, quũ inquit, [illegible]. Homine igitur ita figurato, pcipit, ut medicus altera manu humeri ad latus adducti caput in exteriorem partem repellat, ſic enim diductæ iuguli partes plurimum inter ſe recedent, recuruato pectoris habitu multum ad eam rem conferente: altera manu componat, atque in unum adducat diductas iuguli partes. humerum verò iuxta latus ſurſum compelli interdum ſatius eſſe in ſequentibus adſcribit.

Sed

A *74 Sed quibuſdã (ut narrauimus) debet humeri caput ſurſum vrgeri: cubitus autẽ ad pectus adduci: manus uero ad ſummitatẽ lati ſcapularum oſſis ab integra parte porrigenda eſt. Quod ſi homo cubare non recuſet, aliquid imponere conuenit, quo fulciatur, ſic, ut humeri caput maxime ſublime ſit: at ſi inambulet, fundã a ceruicibus ſuſpendere ex faſcia oportet, qua cubiti eminentiam complectatur.*

Hæc figurandi ratio efficit, vt humeri caput in exteriorem partem compellatur. cum quo adducitur & iuguli pars, quæ ſummitati lati ſcapularum oſſis adiuncta eſt. Sed eiuſmodi habitu inquit fere opus non eſſe, ꝙ ſuperiori ſatis reſtituatur, ſub quo humerus iuxta latus extentus adducebatur, cubito ibidem collocato, non quemadmodum nunc pectori ſuperimpoſito. Abſtinere igitur debemus ab imponendo cubito ſuper pectus, non quò hic habitus priori ſit deterior, ſed quò per illum duntaxat plæraq; præſtari poſſint, quæ ad reponendũ idonea poſita ſunt. Quomodo ſi res non ſuccedat, ad habitum tranſibimus ſecundo loco oſtenſum.

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE ARTICVLIS
B
COMMENTARIVS SECVNDVS.
Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI.

Agit de reliquis Manus articulis: de Faciei malis, ac maxillis: de Naribus, & Auribus curandis: cum luxata vel fracta fuerint.

De Cvbito

Cvbiti articulus vbi paulutum dimotus ſuo loco exceſſerit, uel ad pectus, uel in partem exteriorẽ, maneatq́; pars eius acuta in cauo humeri, rectã extendere oportet, & quod extat repellere, atque ad latus vrgere. At ubi toto loco motus fuerit in hanc vel illam partem, idem extendendi modus aptatur, qui fracto humero, cum deligandus eſt: ſic enim curua pars cubiti nõ impediet, maxime verò verſus coſtas erũpit. Reſtituitur autem plurimũ reductus, ne humeri caput attingat cubiti proceſſum, ita aũt collocatus vt non hæreat, circumagitur at circumflectitur, non rectã cogitur: eodemq́; tempore utrinque in cõtraria compulſus in ſuam ſedem reſtituitur. Expedit & cubitum nunc pronum, nunc ſupinum conuer

C

A Alæ ſubiecta habena.
B Manibus depellens.
C Medicus articulum palmis coaptans.

tere. In curatione ita figurare brachium oportet, vt manus paulo ſublimior cubito habeatur, humerus vero ad latus: ſic aũt & ſuſpẽſũ & collocatum naturæ & vſui cõmodũ erit, modo callus nõ male increſcat: increſcit autẽ celeriter. Lintea vero adhibenda eo modo ſunt, quo articulorum rõ poſtulat, vt pars quoq; acuta colligitur. Malũ aũt luxato cubito maxime recrudeſcit febre, dolore, uomitu pura bilis: pcipue cũ ĩ poſteriorẽ partẽ exciderit, ꝙ cartilaginoſa ſit: deinde cũ in priorẽ: ſed curatio eadem eſt. Vbi in poſteriorẽ partẽ plapſus reponitur, rectã extẽdere oportet: ſignũ aũt ſic prolapſi eſt, ꝙ homo extendere brachiũ nequit, nã ubi in priorẽ uenit, flectere nõ põt: tunc

D

aũt durũ aliqd implicitũ conuenit inycere, & cubitum porrectũ plurimum repẽte circa ipſum flectere. Diductã aũt oſſa intelliges, ubi eã partẽ tãgas, qua uena ĩ humero diuiditur: ſed hæc celeriter callo circũdãtur. Oſſa aũt a primo natali die breuiora fiũt, pſertim q̃ proxima ſunt cubito, deinde q̃ manus, tum qua digitis. Humerus aũt & ſcapula pp motũ ualidiora euadunt: ſed & alterũ brachium pp opera ualidius eſt. Minuitur caro ubi in exteriorẽ partẽ uenit ab ĩteriori, alioqn a contraria illi, in q uenit. At ubi cubitus in interiorẽ vel exteriorẽ partẽ prolabitur, diſtentio ita adhibenda eſt, vt cubitus ad rectũ angulum cum humero collocetur. Attollere autem alam oportet faſcia ſubiecta, & cubitum ſuper rem aliquam collocare, ac iuxta articulum graue aliquid appendere,

aūt manibus deorſum urgere. Suſpēſo aūt articulo neceſſe eſt prominentioribus palmarū partibus adurgere, quēadmodū in manibus. Hac figura cōuenit dū deligatur, dū ſuſpēditur, dū collocatur: ubi ĩ poſteriorē partē ſubito extendere oportet, & prominētioribus palmarū partibus in ſuā ſedem compellere, q̃ ſimiliter ſeruādū eſt in alijs reponendis: ubi in priorē impoſito linteo in pilæ ſpeciē inuoluto flectere ſimul, & reponere neceſſe eſt: q̄ ſi in alterā partē uergat, cum reponitur, vtrumque fieri debet. Figura autem, quæ cōmuniter aptatur, cum reponitur, & cum deligatur, idonea eſſe ēt poteſt, cū diſtenditur, ita, vt in omnibus cōmuniter requiratur. Quòd ſpectat ad modos reponendi, reponuntur alij ſuſpendēdo, alij diſtendendo, alij circumducēdo. quæ celeriter fiunt, ubi figura in hanc uel illam partem excedant. E

De Manu

2 *Manus autem articulus in interiorem, uel exteriorem partem p̄mouetur: ſed maxima ex parte in interiorem. Manifeſtū indiciū, ubi in interiorem, q̄ curuari: ubi in exteriorem, q̄ porrigi digiti nō poſſunt. In reſtituendo collocentur digiti ſuper ſcamnū, & in diuerſas partes diſtendantur. quod extat ex oſſe vel prominentiori palmæ parte, uel calce ſimul repellatur, & in anteriorem & inferiorē partē urgeatur: ſed ab inferiori iuxta alterū os, pila aliqua mollis ſubijciatur, manui prona, ubi à ſuperiori eſt: ſupina, ubi ab inferiori. Curatur aūt linteis. Prolabitur tota manus uel in interiorem, vel in exteriorem partem, uel in hoc aut illud latus, maxime aūt in interiorem. Promouetur aliquando & appendix: aliquando & alterū os diducitur, tunc autem uehementer extendere conuenit, & quod extat repellere: reliquū uero a cōtraria parte adurgere, duob9 modis retrò, & ad latus, vel manib9 ſup ſcānū, vel calce. Maxime aūt recrudeſcūt & deformitatem afferūt, ſpe tamen cōfirmātur, ita vt vſui ſint. Curō aūt lintea poſtulat, q̄ ad manū & cubitū ptineāt: tum ferulas, q̄ vſq; ad digitos accōmodentur. Alligata aūt ferulis ſæpius reſoluere oportet q̄ fracturas, & uberius inungere. Verum à primo natali die breuior fit manus, & minuitur maxime caro a parte contraria illi, in quam os uenit: ei vero qui iā adultus eſt, oſſa manent.* F

A Extendentes in diuerſa.
B Medicus palmis os eminens retrudens.
C Inuolucrum molle alteri oſſi ſubiectum.

De Digitis

3 *Digiti articulus, vbi excidit, in aperto eſt. Reſtituitur rectā diſtendendo, tum, q̄d extat repellendo. & in cōtrariā partem adurgendo. Curō faſcias & lintea poſtulat. Niſi reſtituatur, callo extrinſecus circundatur. Luxata aūt oſſa uel a primo natali die, vel ei q̄ adoleſcit, ab inferiori parte breuiora euadunt, & caro minuitur, a contrariæ illi in quā prolapſa ſunt, ſed iam adulto manent.*

4 *Maxilla paucis hactenus toto loco mota eſt.* G A.lib. 4.f. 5.l.1.c.2.f. 478.d

Qui operam dant corporibus incidendis γνάθον dicunt eam partem, quæ genis ſubiecta eſt: genas uero, quæ μῆλα vocāt, eas, quæ leniter rotundę in facie prominent. Quemadmodum igitur Hippocrates dixit, articulum autem lati ſcapularum oſſis, pro articulo, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur, ſic nunc maxillæ articulum intellexit, quum maxillam ait, quam γνάθον appellat. Sic etiam poeta dixit.

Κόπτων ἀμφοτέρῃσι χαμαὶ δ' ἂν πάντας ὀδόντας,
Γνάθων ἐξελάσαιμι συὸς ὣς ληϊβοτείρης.

ubi uidetur appellaſſe γνάθους, malas & maxillā, quas ipſe & Hippocrates in ſequentibus γνάθους nominat. Atque hæc de uocabulo. cur autem ſcripſerit paucis maxillam toto loco moueri, ipſe deinceps docebit. animum igitur adiungito. H

5 *Os enim, quod a malis procedit, cum eo coniugatur, quod ab aure: hoc autem maxilla capita excludit: quorum vnum a ſuperiori parte ſitum eſt, alterum ſubiectum. Item ex maxillæ capitibus unum quidem ob longitudinem non facile expellitur, quod roſtro ſimile, iugale os excedit.*

Antea quoq; diximus in expoſitione libri de fracturis, & in primo commentario, ſi quis non intelligit, q̄ ita clare ab Hippocrate exponūtur, huic opus eſſe mōſtratione oſſiū, p̄cipue hominis, vel certe ſimiæ. ſatius aūt eſt nō tūc, cum liber legitur, ſed prius per ociū oſſa inſpicere. Diximus itē ſcriptū fuiſſe a nobis librū de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, in quo ante exerceri melius eſt eū, qui percepturus eſt, q̄ ab Hippocrate ſcribūtur. Atqui, ut in ſuperioribus ſcripſi etiam nunc faciā mediam quandā doctrinā, inter eam, quæ conuenit iis, qui inſpexerint, & eā, quæ ijs, qui non inſpexerint. Hoc.n. pacto, qui inſpexerint moleſte ſermonis longitudinē non ferent: qui non inſpexerint quaſi deſcriptionē quandā habebunt exquiſitæ cognitionis, q̄ haberi non poteſt, niſi oſſa ipſa inſpiciantur. Intelligito igitur ex partibus oris, quæ dentes

continent,

A continent,eam,quæ mouetur,eſſe maxillã:quæ immobilis eſt,malas:in vtroq; item oſſe dentes contineri,tam magnitudine,quam numero,inter ſe æquales. Procedit aũt à malis os tenue cõtinuatum illi oſſi,quo continetur angulus oculi temporibus propior. cum hoc alterum os nectitur,in quo ſitum eſt foramen auris.quà verò coeunt hæc inter ſe,commiſſura fit ſuturæ ſimilis. Hoc igitur os,quod malas capiti annectit,ab iis,qui incidendis corporibus operam dederunt, iugale os appellatur:quandoquidem & ipſe Hippocrates [coniugatur] inquiens,oſtendit,duo oſſa inter ſe coniungi,quaſi iugo ſubiecta.huic autem iugo cauum ſubiectum eſt non mediocre,in quod ſe inſerit alterum maxillæ caput, quod roſtrum refert. hoc & fœminino genere κορώνην, & neutro κόρωνον græci appellant. Iuxta hunc proceſſum maxilla quoque alterum exigit,per quem cum capite prope aurem committitur.Sed hic breuior eſt,alter multo longior. vterq; diſtinguitur iugali oſſe,quod medium inter vtrunq; ſitum eſt longiori humilius,breuiori ſublimius: vtroſque maxillæ proceſſus Hippocrates nominauit capita, quum inquit[hoc autem maxillæ capita excludit]hoc eſt diducit,ſeparatq; inter ſe,alterum ab inferiori parte,à ſuperiori alterum. Conſtat igitur procidere maxillam non poſſe,niſi proceſſus roſtro ſimilis iugali oſſe humilior demittatur.at non propterea ſimpliciter luxabitur,ubi illud accidat, aperto enim ore in ſuum locum
B reuertetur. Ad hoc igitur,vt luxetur neceſſe eſt reditum prohiberi, eo quòd ipſa in latus conuertatur.Rectè igitur in ſequentibus inquit [luxari autem non poteſt,niſi ore vehementer aperto in latera conuertatur] neque enim ferri poteſt ipſe proceſſus infra os iugale, priuſquam maxilla à malis plurimum diducatur, quod accidit, vbi homo maximè hiat: neque reditu in ſuam ſedem prohibetur, niſi in latus conuertatur. Aegrè igitur prolabitur & ob hæc,& ob muſculorum robur,quibus ad ſuperiores partes alligatur, de quibus agit proximis verbis.

6 *Iam verò ab vtraque harũ ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ,quibus muſculi illigantur,qui* κροταφῖται *&* μασσητῆρες *dicuntur.*

Quæ antè κόνδυλας id eſt capita maxillæ vocauit,nunc ἄκρα, id eſt ſummitates appellat, ab vtriſque inquiens neruoſas chordas oriri, quas τένοντας vocat. ſolet autem ſic appellare eas muſculorum extremitates,quæ græcè ab iis,qui verſantur in corporibus incidendis ἀπονευρώσιες,nuncupantur.Semper autem magis neruoſæ ſunt, quam medius muſculus: verum inter ſe differunt, eo quòd aliæ naturam magis neruoſam habeant, aliæ minus. ubi carnoſa natura plurimum abun-
C dat,muſculi extremitatem carnoſam vocant,contra vbi neruoſa ſuperat, neruoſam. nunc quia neruoſæ magis ſunt,quam carnoſæ,iure dixit ab vtroque horum capitum neruoſas chordas oriri: innecti enim inquit ſummitatibus maxillæ muſculos, qui κροταφῖται & μασσητῆρες nuncupantur. Sed incertum eſt, num eoſdem muſculos his vocabulis appellet, an alios eſſe velit κροταφῖτας, alios μασσητῆρας, quoniam, qui poſt Hippocratem verſati ſunt in corporibus incidendis: κροταφῖτας vocant eos,qui a temporum oſſibus oriuntur, quos, vbi intenduntur, claudere & contrahere os apertè videmus: eos verò,qui maxillæ,qua lateſcit,illigantur, vtrinque ſcilicet vnus, μασσητῆρας nominant, eo, quòd in mandendo maxillam circumagant: quod efficere non amplius poſſunt, qui a ſuperiori parte oriuntur: hi enim ſurſum ſolummodò ipſam adducunt, non tamen in latera mouent. Quocirca ipſis opus eſt in contrahendo ore,non ſecus etiam,vbi prioribus dentibus aliquid mordentes abſcindimus,vel vbi comminuere aliquid caninis volumus. Sed,vbi cibum,vt contendamus,conteramuſque ſuper maxilla res imponimus(quæ actio μάσσησις græcè dicitur,muſculi tunc ſuo munere funguntur,qui maxillam, cui illigantur, qua lateſcit, in latera mouent. Probabile igitur eſt hos muſculos appellari μασσητῆρας: eos verò κροταφῖτας, qui a muſculis iuxta oſſa temporum (quæ græci κροτάφους dicunt) oriuntur,qui & neruoſas chor-
D das continent,maxillæ ſummitatem roſtro ſimilem circumagentes. Atqui conditum eſt in ore par aliud muſculorum, qui ſuperne ab oſſe, quod ab alarum ſimilitudine πτερυγοειδὲς vocatur, & a toto ſinu iuxta poſito oriuntur. iunguntur autem maxillæ, ea potiſſimum parte,unde proceſſus ad commiſſuram fertur.perueniunt autem hi muſculi ad eos, qui μασσητῆρες dicuntur, quique (vt dixi)maxillæ inhærent ab exteriori parte, qua lateſcit, quum ab interiori parte duo,qui propoſiti ſunt,vtrinque vnus,maxillam,qua lateſcit, comprehendant. Ergo,quum Hippocrates ait[iam verò ab utraque harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ, quibus muſculi illigantur, qui κροταφῖται, qui μασσητῆρες dicuntur]conſtat nullo modo loqui de muſculis,qui ab exteriori parte maxillæ ſuperiniciuntur,ſed duo muſculorũ paria indicaſſe,eos ſcilicet, qui euidenter ab extrema fronte oriuntur,& eos,qui iuxta ſinũ oſſis πτερυγοειδοῦς:hi enim alterum proceſſum attrahunt,quem inſeri in commiſſuræ cauum diximus:ſed alterum muſculorum par,quod(vt retuli)maxillæ extremitatem roſtro ſimilem in orbem amplectitur,ruſus ipſos maxillæ proceſſus ſurſum ad caput adducit.

7 *Et propterea vocantur,ac propterea mouentur,quod inde illigantur.*

Quum propoſitos muſculos dixerit nominari μασσητῆρας, cauſam reddidit, cur ita appellentur.

tut.inde enim illigãtut,hoc eſt,maxillæ ſummitatibus: propterea mouentur, quum mandimus, E
ꝙ μασσητῆρες vocantur.

8 Nam,quum edimus,loquimur,aut aliter ore utimur.

Maxilla ſolum modò mouetur,quum à malis ipſam teducant priores duo ceruicum muſculi, cumque μασσητῆρες illam adducant.Iure igitur euidenter mouentur, quum ei oſſi, quod maximè mouetut,illigentur. Dicti autem ſunt ob huiuſmodi motum μασσητῆρες,à mandendo,quæ maxillæ actio ualentiſſima eſt,leuiter enim mouetut,dum loquimur.

9 Malæ quidem quieſcunt:innectuntur enim capiti ; ſed non inſinuantur vt articuli:at maxilla monetur,vt quæ articulorum modo cum malis & capite committatur.

Verbum[innectuntur]συνήρτηται dixit, nonnulli ſcribunt συνήρθρωται,id eſt iunguntur, propterea ꝙ Hippocrates ait συνάρθρωσιν eſſe iuncturam oſſium, interdum eorum, quæ vix, interdum eorum,quæ nullo modo moueri videntur: ſicut διάρθρωσιν naturalem commiſſuram oſſium, quæ F
apertè mouentur.In propoſitis autem verbis commiſſuram articulorum ἀνάρθρωσιν vocat, quod idem notat ac διάρθρωσις,ſiquidem & ἀπηρθρῶσθαι ἢ διηρθρῶσθαι ſignificat.

10 At quamobrem neruorum diſtentionis,rigoriſq́; hic articulus primus indicio ſit,vbi contrahitur; & quamobrem plagæ in temporum muſculis graues ſint,& ſtuporem inferant, alibi explicabimus.

Paucis perſequi rem potuit,quoniam hic articulus ad neruotum initium propius accedit, primus neruorum diſtentionem concitat,plagaſque habet ſtuporem inducentes.neſcio autem quo pacto reſeruauerit. fortaſſe uoluit in ſcribendo demonſtratione uti,mentionem faciens neruorum,qui à cerebro ad hos muſculos perueniunt,quod neceſſarium non fuit,in propoſita doctrina,atque idcirco in alium locum perfectum ſermonem diſtulit.

11 Atque hæ cauſæ ſunt,cur non admodum prolabitur.

Sed quænam ſunt?nempe non aliæ,quàm quæ dictæ ſunt,quarum duplex eſt caput,natura oſſium(ut narraui)& robur muſculorum.

12 Illud etiam in cauſa eſt,quod nulla fere in edendo neceſſitas eſt, quæ cogat hominem aperire os,vltra quàm poſſit:luxari autem aliter maxilla non poteſt,quomodocunque figuretur,quam cum ore vehementer aperto in alteram partem conuertitur. G

Præter duas ſuperiores cauſas,quæ efficiunt, vt maxilla raro luxetur, tertiam adſcribit,ſcilicet niſi plurimum os aperiatur,laxari minimè poſſe.Verumnon ſæpe fit,vt nobis opus ſit ore plurimum aperto:quandoquidem eiuſmodi actio duplici vſui accommodatur,vel vbi volumus ore magnæ molis quidpiam apprehendere, vel ubi quàm maximè hiamus:quorum illud raro accidit,hoc delirantibus duntaxat. Quod & aliquando accidiſſe vidimus Pluſio Placino,cum quantum poterat,os aperiret,deinde maxillam in latus deduceret.conſueuerat autem ſic ſubinde figurari,ac tanquam egregium factum,vltro ſemper hiare amplius conabatur.

13 Veruntamen illud etiam efficit,vt maxilla excidat.quod ex omnibus neruis ac muſculis,qui iuxta articulos ſunt,vel non longè ab articulis,quibus illigantur,quicunque in vſu frequenter dimouentur,dum extenduntur,maxime idonei ſunt,qui extenti ſequantur , perinde atque coria, quæ,quum optime mollita ſunt,plurimum extendi poſſunt.

Quod ad propoſitas cauſas attinet,neceſſe eſt maxillam uel nullo modo , vel raro admodum luxari. Videtur tamen res aliter habere.excidit enim raro,at non adeò,vt permulti noſtrum eiuſmodi caſum non viderint,quod in ijs euenit quæ ſunt rariſſima.eo enim ꝙ eiuſmodi commiſſura multum mouetur , muſculi neruique ipſius tenduntur,& opportuniores ſunt,qui extendantur, H
quam quibus raro motis opus eſt:quemadmodum(ait)& coria εὐδεψητότατα.hoc eſt,optimè mollita.plurimum extendi poſſunt:quoniam poeta uerbum δεψῶ mutuatur ad ſignificandum mollire,quum inquit κηρὸν δεψήσας μελιηδέα.

14 Ergo(quod propoſitum erat)maxilla raro excidit.mutatur tamen ſubitò ſæpe, quum homo hiat, vt compluribus alijs muſculorum,neruorumq́; motionibus accidit.

Mutatur ſubitò dixit σχᾶται,quod verbũ quid ſignificet , intelligemus,ſi ea,cum quibus in oratione coniungitur,animaduertamus.inquit enim[vt compluribus aliis muſculorum, neruorũque motionibus accidit].quare σχᾶσθαι uitium eſt neruorum ac muſculorũ articulo non erumpente:Quidnã hoc vitij ſit,aperit,quum inquit[motionibus]. voluit enim ex naturali ſitu in alterum mutari,idq; ſubito.idẽ & paulo poteſt indicat ſignificari verbo σχάσαι, quum ait[dein ſubito mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo,ubi mutare dixit σχάσαι,]hoc eſt, ſubitò mouere priorem habitum.adde,quòd nunc etiam in Co, ac ferè in omnibus Græciæ ciuitatibus,σχαστηρίαν dicunt id,ſuper quod pedẽ imponẽtes,protinus efficiunt,ut id in carceribus cadat,cui adſtant , qui

curſuri

A curſuti ſunt. In palæſtrà item verbum σχάσαι ſignificat brachium à priori ſitu celeriter retrahere. Vbi ergo dixeris maxillam σχάσαι ad muſculorum vitium referẽdum eſt, repentè mutãtium alias partes, ſic, vt muſculi antiquam ſedem minimè retineant, ſed aliqua ex parte deprauentur, aliqua etiam extendantur.

A.li.4.f.5. t.1.c.7.fo. 478.c

15 Hinc autem euidentiſſimum eſt, cum excidit: maxilla enim in priorem partem proijcitur, conuertiturque in contrariam, atque unde luxata eſt, ſummitaśque oſſis roſtrum referens magis extat iuxta malas, maxillaq́ue cum malis ægrè committitur.

Diximus & in ſuperioribus, os, quod iugale appellatur, ita ſitũ eſſe, vt ſuperinijciatur maxillæ ſummitati roſtrum referenti; ac niſi in alteram partem prolabatur, maxillã ad ſuum locum reuerſuram. Neceſſe igitur eſt, ſi quando maxilla excidat, propoſitam ſummitatem extra iugale os ferri, nullus .n. alius locus eſt, in quem impellatur. Quare meritò extat iuxta malas, quà ſitum eſt iugale os: ſed quà potiſſimum ſitum ſit, facilè percipies in homine gracili, muſculum temporis, genamq́; intuitus, inter vtranq; enim ſitum eſt iugale os. In memoria itaq; habẽs eius ſitum, vbi
B aliquem uideris, qui os claudere nequeat, maxilla in priorem partem proiecta, atque in alteram inclinata, conari debes, exquiſitè oculis, digitisq́; ſummitatẽ comprehendere, quæ iuxta genam & iugale os extat. At ubi ſic habere comperies, optimum indicium erit maxillam excidiſſe.

A.ibidem.

16 His qua ratione aperte reponi debeat, in aperto eſt. Oportet enim aliquo laborantis caput continente, alterum digitis maxillam ad mentum comprehendere, tam ab exteriori parte, quàm ab interiori homine biante quantum modice poteſt: ac primo quidem aliquandiu maxillam manu in hanc, atque illam partem adductam dimouere: imperareq́ue, ut ipſe homo maxillam relaxet, ſimulq́ue cum medico ipſam adducat, & adducenti quam maximè pareat.

Ratio reponendi euidentiſſima eſt ijs, qui in corporibus incidendis, partium, quas narrat, compoſitionem diligenter inſpexerint: ad quos reſpectum habens, hæc ſcripſit. Quæ deinceps adiungit de reſtituendo, omnia plana ſunt, niſi ſicubi unum vel alterum verbum occurrat, quod à nobis notabitur.

A.ibidem. e.L.

17 Dein ſubitò mutare ad tres habitus ſimul cõſilio directo: ſiquidẽ ab ea ſede, in quã peruerſa eſt, ad naturalẽ adducenda, præterea in poſteriorem partem adurgenda eſt: tum æger obſequens eam debet cũ
C *malis cõmittere, ac minime hiare. Ratio quidem reponendi huiuſmodi eſt, neq; reponi maxilla poteſt, ſi aliter figuretur: leniſq́ue medicina abũde eſt, nẽpe panni cũ cerato: laxiori faſcia alligati. Tutius aũt eſt admonere manũ homine reſupinato capiti ſubiecto ſcorteo puluino, maximè farcto, ut q minimè cedat.*

Vbi, prius neruis & muſculis agitatis atq; emollitis maxillã deorſum traxerimus, & quantum põt à malis reduxerimus, debemus agere, quod ab Hippocrate iubemur, quum inquit [dein ſubito mutare], quod σχάσαι dixit, id eſt repente ac ſimul articulum collocare è regione ſuę ſedis: tum ita collocatum, rurſus in poſteriorem partem momento impellere, homini imperãtes, vt os claudat. Anteà quidem præcipiebat, ut homo hiaret, laxam maxillam præbens, id eſt nullum muſculum intendens: id enim maximè confert ad neruos muſculosque agitãdos, repenteq; ad naturalẽ ſedẽ adducendum maxillam deprauatã, atq; ad compellendũ in poſteriorem partẽ. Nunc iã, vbi vtraq; maxillæ ſummitas ſita eſt è regione ſuæ ſedis, permittit muſculos, qui κροταφῖται dicuntur, agentes, eam totam ad ſe ipſos attrahere: agunt enim, vbi æger comprimere, claudereq; os velit.

D

18 Aliquis aũt caput offenſi cõtineat.

Dũ maxilla agitat, ac modicè deorſum demittitur, præcipit, vt caput contineatur, ne ſequatur maxillam. quod perpetuum eſt in omnibus, q̃ in diverſa duci debent. Offenſum appellant τετρωμένον, Iones enim quamlibet offenſam τρῶμα dicunt.

19 *Quòd ſi maxilla vtraque parte elabatur, curatio eadem eſt: ſed homo minus comprimere os pōt, tunc enim mentum magis prominet, ſed in neutram partem inclinatur: intelliges autem in neutrā partem inclinari, præcipuè ex dentium ſinibus, vbi inferiores è regione ſuperioribus reſpondeant.* E

Maxilla ab vtraque parte, dixit, γνάθοι ἀμφοτέρωθεν] videbitur autem γνάθους appellaſſe non maxillam totam, ſed vtranque eius partem, quà lateſcit: mentum quoq; cum γένυας dixerit, videri poterit intellexiſſe maxillæ imum, quà nudum os eſt ſine carne, quum inquit [tunc enim mentū magis prominet,] ſed paulo poſt maxillam totam nuncupauit γνάθον, quum ait [ſed ſi maxilla, quà ad mentum iungitur, diducatur: ſola aūt hæc iūctura eſt in maxilla, in malis multæ.] Quare apud Hippocratem ſignificationes verbi γνάθον & γένυος confunduntur, quod tamē ait in propoſitis verbis hmōi eſt: Quòd ſi maxilla luxetur ab vtraq; cōmiſſura magis quidem in priorem partem propellitur, q̄ vbi excidit altera parte duntaxat, magiſq; à malis recedit: non tamen deprauatur, aut puertitur, ſed naturalē ſedē ſine inclinatione tuetur, id aūt indicāt dentes, qui è regione reſpondēt, hoc eſt inferiores ſuperioribus, q. ſecāt ſecātibus, canini caninis, maxillaribus maxillares. A.li.4.f.9 t.1.c.7.fo 478.e

20 *His quam celerrimè reſtituenda eſt: qua autem ratione, ſupra exiſtimauimus.*

Celerrimè quidem reponenda eſt, priusquàm muſculi diſtenti ob conſortium cerebrum afficiant, modus autem reponendi, quem docuit, vbi altera parte prolabitur, mihi non videtur ex toto idem nunc accommodari: tunc enim paulatim maxilla in alteram partē conuertitur, nūc pariter in vtramque. quare ſatis eſt concurrere, mentumque adducere deorſum, vt proceſſus extremitas roſtro ſimilis, iugali oſſe inferius collocetur, ſicq; in interiorem partem vtrinque totā maxillam compellere, ſimulq́; præcipere homini, vt os claudat. F A

21 *Si reuerti nequeat, mortis periculum inſtat propter febres continentes, atque marcorem, & inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem.* A.ibidem.

Periculo quidem non vacat maxilla, et ſi altera parte luxetur: ſed, ſi vtraque ægrius reſtituitur, quum muſculos omnes, quibus maxilla continetur, intendat. ſunt autem quatuor (vt dictum eſt) duo ſcilicet, qui à temporibus incipiunt: duo, qui à finibus iuxta os, quod πτερυγῶδες nominatur. Habent autem hi muſculi neruos ab ipſo cerebro, ac prop è ipſum contingunt: quo fit, vt celerrimè afficiatur. Hi ergo quatuor muſculi, vbi maxilla prorumpit, maximè affliguntur, quum inter omnes præcipui ſint, vt qui neruos ex cerebro habeant à tertia coniugatione, quæ non longè ab ipſo principio ſita eſt. Atqui fit etiam, vt muſculi, qui maxillam extrinſecus comprehendunt, orti ab vtraque parte eius præter naturam extendantur, vbi maxilla luxetur: quanq̄, non ita præcipui ſint, ſicut quatuor prædicti, magis enim à cerebro recedunt, neruusq́ue qui in hos diſtribuitur, longius oritur, & non ab ea coniugatione, vnde nerui ad quatuor muſculos feruntur, qui & ipſi non parum vſui ſunt, perinde atq; alij vniuerſi corporis muſculi, & ſi nō æquè præcipui ſint, atque hi. Ob hæc igitur omnia, periculum mortis impendet, quum præter naturam muſculi intendantur, ac propterea doleant, & idcirco inflammatione premantur, ac ſimili uitio cerebrū afficiant, quo affecto acutæ febres ſequuntur, ſimulque læduntur oēs animi actiones. non enim ſolet, vbi cerebrum inexpugnabili dormiendi neceſſitate prematur, eius vitio ſenſus duntaxat lædi & motus, ſed ratiocinatio, memoria, ſenſus & motus voluntarius corrumpi. G

22 *Huiuſmodi enim muſculi inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem inducunt, quum alienantur, & præter naturam extenduntur.*

Poteſt vtrunque ex propoſitis inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem inferre, & alienatio muſculorum, & diſtentio, quum uterque affectus ob conſenſum ad cerebrum pertineat. Diſtentio inde proficiſcitur, quòd fibræ, quæ prius laxæ erant, nunc omnes ad rectam lineam extendantur: alienatio, vbi vltra modum calefiant, frigeſcant, madeſcant, ſiccentur, inflammentur, eryſipelate prehendantur, vel putreſcant, in quibus omnibus eorū natura alienatur: ſed in diſtentione fibræ duntaxat extenduntur citra naturæ ipſius alienationem. H A.ibidem.

23 *His ſolet aluus bilem puram, atque exiguam reddere, ac ſi euomant, vomitus purus eſt.*

In febribus admodum acutis nihil mirum, ſi pura bilis in corpore producitur, ſiquidē & adeps & caro tenera ac paulò antè concreta, ſub huiuſmodi febribus tabeſcit, & ſanguis aduritur. concurrere autem hæc ad aluum, atque inteſtina, quum tabent, proprium eſt, vbi tantum neruoſæ partes laborant: cum ipſis enim vitiatur læditurq́ue os ventriculi, quod maximè neruoſum eſt. Rectè autem ab ipſo docemur proximas, communesq́ue partes primū potiſſimumq́; affici: prætereà, vbi ventriculi os lædatur, dolorem ne leuem quidem poſſe ſuſtinere: ſequitur enim animæ defectio, vbi ipſum malè affligatur, & quum animus deficit, omnia, quæ ſuperſunt, tenuia ad ventrem concurrunt, quin etiam, ſi hoc non accidat, ſub vehementi dolore, atque mœrore, quæ ſuperant in corpore huius generis, videntur ad ventriculum atque inteſtina decurrere: quæ in ventriculo coeunt, vomitu excernuntur: quæ in inteſtinis, deiectione.

24 *Decedunt autem hi maximè decimo die.*

Verbum [maximè] μάλιστα dixit. Inuenitur autē, & apud alios veteres ita acceptum, ſicut nunc A.ibidem.

ab

A ab Hippocrate accipitur, vt coniecturam numeri eius rei, quæ proponitur, proximè oſtendat, quaſi ita dixerit: Hi ergo decedunt plerunq; circiter decimum diem. ita vt, quamuis nono vel vndecimo intereant, vera oratio ſit. Teſtantur autem exempla vocabulum [μάλιστα] ita vſurpari. Thucidides quidem in primo libro inquit, Hæ omnes græcorum, & inter ſe, & contra barbarum res geſtæ fuerunt maximè quinquaginta annis, atq; ibidem. Diſtat ſexaginta ſtadia maximè. Andocides item de myſteriis inquit, Homines maximè trecentos, vbi maximè μάλιστα dicunt, in quã ſignificationem huiuſmodi vox a græcis ſæpenumero accipitur.

25 Sed ſi maxilla cõminuatur, vbi non frangitur omnino tranſuerſa, ſed aliqua parte icta oſſa inter ſe cohærent, in ſuam ſedem compellenda ſunt, digitis vtrinque prementibus, tum ab ore lingua in latus adducta, tum à cute, vt conueniet, repellendo. Quod ſi peruertantur dentes ad fracturam moti, vbi oſſa in ſuam ſedem collocata ſunt, non ſolum bini, ſed etiam plures, inter ſe ligandi ſunt auro potiſſimum, vel certe lino, donec oſſa confirmentur. Quo facto uincire oportet paucis pannis, ceratoq́ iniectis, paciſ-
B *que faſcijs, non valde aſtrictis, ſed laxioribus.*

Vbi comminuto oſſe nihil integrum relinquitur, partibus inter ſe recedentibus, ita, vt nullo pacto cohæreant, huiuſmodi fracturæ ſpeciem recentiores medici græcè καυληδὸν, à fracti caulis ſimilitudine appellant, eo q̃ Hippocrates illud [vbi non frangitur omnino tranſuerſa] dixerit [Ἐὰν μὴ ἀποκαυληδὸν καταγῇ] Reliqua omnia tam in hac oratione, quàm in ſequentibus plana ſunt. ſed, ſi parum quid offendemus, id quoque explicabimus.

26 Scire autem conuenit maxillam fractam faſcijs parum iuuari, ſi rectè inijciantur: vbi minus recte, multum lædi.

Commune eſt omnibus fracturis ſummopere lædi à vinculo, quod non rectè ſuperdetur: at non admodum iuuari maxillæ fracturam vinculo rectè iniecto non pertinet communiter ad omnia oſſa, ſed ad ea duntaxat, quæ faſcia comprehendi in orbem nequeũt, quà vitiatum os quo modo à medico compoſitum exceptum fuerit, ſequetur. Adde q̃ in maxilla vinculum præcipuè infeſtum eſt, quum ſemper ſolita ſit nuda eſſe, ac ſine velamento.

C *27 Subinde aũt circa linguã altè inquirere oportet, ac diutius digitis vtrinque reprimere, dirigereq́ id oſſis, quod inclinatum eſt: optimum aũt eſſet, ſi ſemper id fieri poſſet, ſed non poteſt. Quòd ſi os trãſuerſum omnino abrumpatur, quod quidem rarò incidit, collocare eo modo, quo dictum eſt, os in ſuã ſedẽ oportet. Quo facto deligare dentes inter ſe conuenit, veluti ſupra oſtendimus: hoc ſiquidem maxillam valde immobilem præſtat, ſi quis capita rectè, ut oportet, ſutura inſuper coniunxerit. Vniuerſam verò manus curationem ad vnguem ſcribere non facilè eſt, ſed exijs, quæ ſcripta ſunt, exprimẽda eſt.*

Μάττεσθαι ſignificat inquirere, ſed ἐσμάττεσθαι altè inquirere, ſicut nunc, vbi altè inquirere ἐσμάττεσθαι vixit, præcipit enim Hippocrates digito in os demiſſo conſiderari, num fracti oſſis partium altera ſuper alteram excedat: atque ita digito adurgeri, quò expedire videatur, id quod in interiorem partem commerſum eſt, in exteriorem repellendo, In aperto autem eſſe exiſtimo Hippocratem imperare, non vt medicus aſſidue, ſed vt æger hoc efficiat.

A Habena inferiori parti maxime agglutinata.
B Habena ſuperior.

D *Dein, ſi is, quẽ fractura malè habet, puer ſit, ſatis erit corij Carthaginẽſis exterioris partis id, quod durius eſt & magis denſum, admouere: ſed ſi robuſtior fuerit, ipſum coriũ. Incidenda aũt habena eſt, quæ trium digitorum latitudinẽ æquet, vel quanta conuenit, tum maxilla gummi inũgẽda, maxilla enim, quà trãſuerſa fracta eſt, firmius hæret extrema habena agglutinata interpoſito digiti ſpatio, vel paulo lõgiori, idq́ ab ĩferiori parte: incidaturq́ habena hæc media in longitudinem, vt vtrinq; mentum complectatur, altera itẽ habena æqualis, uel paulo latior ſuperiori parti maxillæ agglutinetur, diſtetq́ à fractura quantum prior. ſcindatur autem, quatenus poſſit aurem comprehendere.*

Molle accipi voluit corium, cuiuſmodi tunc fortaſſe fuit Carthagini. huius enim exempli cauſa nominatim meminit, quemadmodum Aegyptij corij anteà in opere de fracturis. conſtat autem in eo corio partis, quæ maximè ſumma eſt, id quod durius eſt ac magis denſum, nunc λωρὸν ab ipſo nuncupari. At quomodo illud adhibeat, vt maxillæ fractæ partes in diuerſa extendat, ipſe nobis euidentiſſimè aperiet, ſi quorſum de his agat intelligamus: vult ſiquidem fracti oſſis alteram partem deorſum à mento extendi, alteram à capite ſurſum. Sect.3.t.29. 7. 241.c

Acuantur

29 *Acuantur autem habenæ, quæ coniungi alligariq́; inter ſe debent.* E

Præcipit hic, vt habenæ quodammodo anguſtiores ſint, paulatim latitudine imminuta, quò ſtri ctura firmior reddatur. capita enim, quæ lata ſunt, quamuis ſumma cura vinciantur, non tamẽ fideliter continentur.

30 *In glutinando corii caro cutem contingat, ſic enim magis inhæreſcit.*

Corium fit ex pelle animalis duplicem naturam habẽte. id enim ex ipſa, quod exterius eſt, cũ ambienti aeri obiectum ſit, magis dẽſum euadit, & neruoſum eſt: quod interius, mollius & rarius, atq; ex hoc ipſo minus id quod ad exteriorem partẽ magis accedit: quod ad interiorẽ, qua id tan git quod cuti ſubijcitur, rarius eſt & carnoſum, quod ſane corii carnem nominauit, a qua parte glutinari voluit: nam, quum rarius & mollius ſit, ad eiuſmodi vſum magis accommodatur.

31 *Deinceps extendenda eſt huiuſmodi habena, magis autem, quæ a mento ſita eſt, vt potiſſimum cautio ſit, ne maxilla in acutam figuram ducatur: in vertice autem iungendæ ſunt vtraq́; habenæ, de in circa frontem faſciç alligandç.* F

Vtræque habenarum extremitates dari debent ad caput laborantis, atque in vertice deligari. magis autem extendi voluit inferiorem, ne maxilla (vt ipſe dixit) ἀποφολκαίνῃ, id eſt in acutam figuram ducatur.

32 *Aliquid etiam ſuper omnia extrinſecus inijci debet, vt fieri ſolet, quo vincula immobilia reddãtur. Cubet autem homo in maxillam integram, non tamen huic, ſed capiti innixus: Corpus vero extenuandum eſt, vſque ad decimum diem: poſtea reficiendum eſt non tarde: nam, vbi primis diebus inflãmatio non oritur, maxilla viginti diebus conferuet: celeriter enim callus increſcit, ſicut in alijs oſſibus, quç rara ſunt, niſi corrumpantur: ſed reſtat alius ſermo longus de cunctis oſſibus, quæ corrumpuntur. Intentio autem, quæ per gluten adhibetur, firmiter manet, intendi & minui poteſt, & ad multa dirigẽda ſæpenumero proficit. Medicorum verò, quicũque incogitantes ſunt, & in alijs caſibus, & in maxillæ fractura prompte manus admouent; comminutam enim maxillam varie, & bene, & male deuinciũt.*

Quod ſuper omnia extrinſecus iniicitur κατάβλημα appellauit, ſiue pãniculus ſit, ſiue aliud eius G generis. vocat autem panniculum πάραμμα, ſicut etiam nunc dici ſolent παράμματα, quæ ex veſtimẽtis præciduntur ab iis, qui ea ſuunt. hæc ſiquidem ad propoſitum vſum propter mollitiem commodiſſima ſunt, quæ vbi non ſint, licebit aliquid ſimile admouere.

33 *Omne enim vinculum maxillç ita abruptç ad fracturã oſſa inclinat, magis quã ſecũdum naturã.*

Maxillæ inquit ita abruptæ, hoc eſt, quæ tranſuerſa fracta ſit, vinculum ad fracturam magis oſſa conuertit, quam dirigat, propterea, quod faſciæ in orbem circundari nequeant circa ſedem affectam, ſed ab exteriori parte duntaxat imponi.

34 *Sed, ſi maxilla, quæ ad mentum iungitur, diducatur (ſola autem iunctura eſt hæc in maxilla, in malis multa, ſed a propoſito ſermone diſcedere conſilium non eſt, in alijs enim morborum generibus de ijs dicendum eſt) ſi iunctura inquam, quç in mento eſt, diducatur, componi a quouis poteſt: nam quod extat, intus repellendum eſt digitis ſuper datis: quod in interiorem partem conuertitur, in exteriorem adducendum digitis adurgendo: hçc autem facienda ſunt oſſibus in diuerſa diductis.* C

Maxilla quidem ex duobus oſſibus conſtat, quæ in imo mẽto ad vnguẽ inter ſe iungũtur: malæ vero, ex multis, quæ iuncturam habent omni motu carentem, κατὰ συνάρθρωσιν dicunt. ſed curioſum hoc huiuſmodi vocabulorũ ſtudium apud veteres non fuit, atque idcirco Hippocrates iuncturam oſſium malarum ſub ξυμφύσεων genere poſuit, id tantum in ipſis indicium ſpectans, quod in eiuſmodi oſſium iuncturis nullus fit motus, qui ſenſui ſubiiciatur. H

35 *Oſſa enim ſic facilius in ſuum locum reuertentur, quã ſi quis tẽtet altero ſub altero cõdito cõpelle e*

In omni eiuſmodi commentario ſcire licet conſueuiſſe Hippocratem in ijs præceptis, quæ ſingulis communia ſunt, cũ ſemel vnius mentionẽ facit, exponere vim rei cõmunem eſſe omnium ſimilium: quemadmodũ & nunc volens maxillam prius extẽtam ita cõponi; ſubiicit [oſſa. n. ſic facilius in ſuũ locũ reuertentur, quam ſiquis tentet altero ſub altero condito cõpellere]. Hoc aũt, quod nunc proponitur, attinere ad oſſa omnia, quæ cõponuntur, propoſitis verbis indicauit.

A 36 *Compoſita maxilla alligare inter ſe dentes conuenit, qui ſunt hinc atque hinc, ſicut anteà quoque dictum eſt, mederiq́; cerato, ac pannis paucis faſcijsq́; Vinculum autem exiguum variumq́; maxime huic loco accommodatur: prope enim ſine inclinatione eſt, quanquam non ex toto ſine inclinatione ſit.*

Pars exquiſite ſine inclinatione eſt, vbi ſimillimam cylindro figuram repræſentat. voco autẽ cylindrũ, non quo pueri ludunt, ſed qui columnæ imaginem refert, hæc autem ex toto in nullò oſſe reperitur, magis tamen in femore atque humero, quam in alijs oſſibus, conſpicitur. In maxilla autem conſtat non eſſe huiuſmodi figuram: quocirca eam inclinatione vacare non protulit, prope tamen ſine inclinatione eſſe, eo quod ſiniſtra eius pars dextræ ex toto ſimilis ſit & æqualis, atque ideo, quod ex vtraque componitur ſine inclinatione eſt, & in neutram partem inclinatur. admittit autem maxilla varia vincula, ſicut in faſciendo, quæ exercitatio omnium prima eſt, vt didiciſtis.

37 *Attrahi autem faſcia debet, ſi maxilla a dextro latere extat, à parte dextra: tunc autem à dextra parte eſſe indicatur, cum dextra manus faſciam ducit: ſed ſi ab altero latere maxilla excedat, alio ſanè* B *modo attrahenda faſcia eſt. Vbi autem rectè componatur, atque, vt oportet, immobilis ſeruetur, cito ſaneſcit, dentesque integri remanent: ſin ſecus, longiori tempore confirmatur, tum peruertitur, dentes autem vitiantur, atque inutiles redduntur.*

Antea quoque dictum eſt in vlceribus, quibus oræ excedunt, caput faſciæ ſecundum oram excedentem iniiciendum eſſe: atque ita faſciam voluendã, vt ad alteram oram vlceris, ipſam adducat. eſt autem hoc perpetuum in omnibus, quæ reſtitui ad priſtinam naturam debent, quod commune etiam nunc ſeruandum eſt, quo excedens pars repellatur, cogaturque. id autem continget ſi ea faſciis ad alteram adducatur. adducetur autem, ſi dextra parte, vt puta, excedente, faſcia inde orſa porrigatur ad ſiniſtram: ſi ſiniſtra læſa ſit, ab hac incipiens ad dextram feratur. Hippocrates igitur, vbi a dextra parte incipiens ad alteram faſcias adducit, huiuſmodi vinculum a dextra parte nuncupat, attendens non quo ferantur faſciæ, ſed vtra præcipue manu attrahantur. namq; vbi intuearis medicum e regione eius, qui deligatur, collocatum, faſcia, quæ a dextro latere maxillæ ad ſiniſtrum procedet, a dextra manu attrahetur: contraria, a ſiniſtra.

C

De Naso.

38 *Quid ſi naſus perfringatur, fracturæ modus non eſt vnus.*

Ipſe deinceps modo adſcribet. aut enim pars eius abrumpitur, ipſe tamen ſeruatur perpetuus, ſic, vt neque deorſum inclinetur, nec in alteram partem conuertatur: aut horum alterum ſit, idq; aut in parte eius, quæ cartilaginoſa prominet, aut in reliqua, quæ oſſibus continetur.

39 *Sed, qui præſtantia vincula amant ſine mente, complura alia lædunt, atque adeo naſum.*

Præſtantia κακὰ dixit irridens, non quo vere ſignificauerit præſtantia, quorum conſilium eſt affectam partem ad ſuam naturam reſtituere, ſed pulchra & aſpectu iocunda. qualia hæc ſint, in ſequentibus oſtendet.

A. li. 4. f. 5 . 3. c. 5. fo. 488. c

40 *Inter omnia enim vincula hoc maxime variũ eſt ac plurimis locis aſciæ imaginẽ refert, & aliquod ſpacium cutis nudum, ac ſine faſcia intermittit, quo rhombi varie admodum reprufentãtur. Igitur (vt* D *dictum eſt) qui ſine mente huiuſmodi vinculis ſtudent, comminutũ naſum libenter deligant: ſed vinculo iniecto, vno, vel altero die medicus lætus eſt, lætus item & qui deligatur, deinceps ægrum cito ſatietas capit, inuentio enim noxia eſt: abundeq́; medico eſt, oſtendiſſe peritiam, quam habet, naſum varie deligandi. Efficit autem hæc vinciendi ratio omnia contra atque oporteat, tum quod, qui ob fracturam ſimi ſiunt, ſi à ſuperiori parte adſtringantur, magis adhuc ſimi euadent: tum, quod quibus in hanc, vel illam partem, ſeu qua cartilago eſt, ſeu ſupra naſus conuertitur, nihil ſuperpoſito vinculo iuuandos, ſed magis lædendos eſſe manifeſtum ſit.*

Aſciam appellat, vbi faſcia a tranſuerſo circuitu recedens paululum inclinatur, vt ſupra oſtenſum eſt. ſpatium vero, quod faſcia intermittit, dixit διάλειμμα: rhombi vero figuram, eã, quæ æqua latera habet, ſed angnlos non rectos, nam & Euclides ita rhombum finit, noſti autem ex faſciis primam fere nominari rhombum, quum eam figuram potiſſimum repræſentet.

41 *Sic autem panni a latere naſi haud bene aptantur: quanquam neque hoc faciune, qui alligant.*

Nihil conferre ait vinculum ad naſum ſub fractura in latus conuerſum, cum id præſtare non poſſit, quod vtile eſſe videtur. videtur autẽ vtile eſſe per pannos naſum fulcire ab ea parte, in qua iacet, ſed neque ad hanc rem inquit id prorſus accommodari.

Proxime

42 Proxime autem vinculum mihi videtur occurrere,ſi in medio naſo,quà acutus eſt,caro iuxta os E *conteratur,vel paululum etiam os ipſum lædatur,non tamen multum:his ſiquidem naſus callo obducitur,& aliquanto aſperior ſit:neque tamen vinculo egent magni negotij,ſi ſane aligandi ſunt.*

Commune vinculum naſi proxime ad ſalubre accedere videtur, vbi in medio cutis contuſa fuerit,vel os parumper vitiatum.ſequitur autem,vt promineat,qua callo circundatur. Vinculū itaque in huiuſmodi caſibus coercens,repellensque affectum locum,prodeſſe aliquid videbitur. ſed neque his vllo modo neceſſarium eſt,conari enim debemus,quæ contuſa ſunt,maximè ab inflammatione defendere:atque vbi inflammentur,celerrime inflammationem tollere, quin & callus,quum paruus increſcit,nihil profecto huiuſmodi vinculis eget.

43 Satis eſt ad contuſum,pannum admouere cerato inunctum,dein ſemel faſciam circundare, quæ in vtranque partem ducatur.

Media faſcia medio naſo iniicienda eſt:cuius vtraque capita ad poſteriorem capitis partem F non magna vi adducenda ſunt,atque inde fronti circundata inter ſe vincienda.

44 Optimum tamen præſidiū eſt illinere hac farina tritici huius anni,lota,glutinoſa,reſperſa,pauca.

Qui optime videntur verba Hippocratis enodare,aſſerunt σητάνιον triticum ab ipſo appellari, id quod ſatum eſt σῆτες,quod attici vtraque ſyllaba per τ prolata τῆτες dicunt:quo verbo ſignificari volunt [hoc anno] id eſt quod vere ſatum eſt,quod & duorum menſium,& quadraginta dierū appellatur.Equidem in Co,& in tota Græcia Aſiæ,vidi tritici genus σητάνιον appellatum,ſed parū furfurum habet,& eius farina ex aqua ſubacta plurimum glutinoſa eſt. quam rem nunc Hippocrates maxime exigit,quemadmodum ipſe deinceps narrabit:qui,vbi farina hæc non ſit,imperat vt puluis,qui ex concuſſo thure habetur,vel gummi admiſceatur.ſeritur autem eiuſmodi triticū vere incunte,vt duorum menſium ſit:recteque ſic dicitur,quoniam ſummum ad id temporis producitur,cuius farina ex aqua ſubacta maxime glutinoſa redditur,vbi molito tritico furfures ex toto detrahantur,id quod fit & cribris tenuibus,& tritico ante eloto. Nam idem tritico euenit, atque hordeo:ex hoc enim,vbi ptiſana præparanda eſt,cortex magis remittitur,ſi antea madefactū fuerit.Quo pacto igitur dixit [lota] quum non idem ſit madefieri,& lauari?in quolibet enim piſtrino madefit triticum,priuſquam molatur:non tamē lauatur in quolibet,ſed in compluribus Aſiæ G ciuitatibus:vbi calathos habent magnos intextos ex tenuibus iuncis exigua ſpacia intermittentibus,per quæ excerni puluis poſſit & arena,ſed triticum retineatur.Id ergo triticum, quod molendum eſt,primo in calathos coniiciunt,atque excutiunt:deinde calathos in aquam demittunt, ſic, vt triticum lauetur,ac modice madefiat.calatho ex aqua recepto humoris plurimum effluit: tantum autem in tritico remanet,quantum idoneum eſt, vt moli poſſit.nam niſi madefiat, cortex circumpoſitus,qui tanquam innata cutis eſt,ſub mola in tenues partes diſſipatur,atque ita, cum farina per cribrum excernitur,educitur aliquid etiam ex furfuribus in tenues partes diuiſis:ſed tritico prius madefacto,furfures,grandiorum partium quum ſint,manent,& cum farina non excernūtur.atque idcirco tritico prius madefacto farina magis purgatur,& quod ab interiori parte eſt tritici huius anni,lotum *(vt ait)* & glutinoſum,quod ſcilicet poſt cutem eſt,veluti caro ipſius, in farinam,vt propoſui,redactum,valde glutinoſum redditur.Puto itaque ab ipſo lotam farinam appellari,vbi ex tritico fit,ſic purgato,& prius madefacto.nam,niſi ita accipiatur,reſtat,vt intelligamus farinam,vbi ex aqua madefacta varie agitatur,deinde ſinitur conſiſtere,tum ſuper innatans H aqua excipitur,ac decoquitur,quod in farre etiam fit:ſed huic repugnat, quod reſpergi farinam iubet,decoqui enim dixiſſet,non enim reſpergitur huiuſmodi humor,ſed coquitur duntaxat.Ex verbo igitur [reſperſa] quid ſibi voluerit,magis demonſtratur.

45 Vti autem conuenit ad omnia hæc huiuſmodi farina,ſi ex optimo tritico fuerit,facileque duci poſſit:ſed,ſi non omnino bene ducatur,modicum pulueris illius,qui ex thure concuſſo habetur, in tenuiſſimum pollinem redacti,& aqua diluti,farinæ adijcere,vel paulum omnino gummi ſimiliter admiſcere.Quibus igitur fractus naſus in inferiorem partem demittitur,ſimusque efficitur,ſi ab inferiori parte,quà cartilago eſt,deſidat,poteſt in nares indi aliquid,quod dirigat:quod vbi non fiat,omnia excitanda ſunt digitis,ſi fieri poteſt,in nares coniecti:

Optimum triticum dixit ἀγαθῶς πύρους:maiores enim ſoliti ſunt ἀγαθὸν vocabulo vti , ad notandum id omne,quod in ſuo genere primum eſt:nunc autem omnes, qui in panificiis verſantur,aſſerunt optimum triticum eſſe,quod denſum eſt:nam quod rarum, multis furfuribus continetur,farinaque eius ex aqua ſubacta non æque efficitur glutinoſa,atque illius,quod denſum eſt. glutinoſum autem expreſſit,cum ait [facile ducitur] ea loquutione ſumpta ab eo,quod ipſi accidit,quandoquidem à nobis in diuerſa attractum,ſeruatur perpetuum,neque diſſipatur : contra

quod

A quod minime glutinoſum eſt, quum ita tractatur, diuellitur: ſed ſi diuellatur, quo pacto ſequi dicetur, cum manu trahitur? ac ſi non ſequitur, quinam dicetur facile duci? id vero quod non diſſipatur, ſed perpetuum eſt, iure quis dicet facile ſequi, quemadmodum & viſcum, hoc ſiquidē manibus noſtris prehenſum in contrarias partes plurimum attrahitur. Quare ex his conſtat velle Hippocratem farinam ex aqua ſubactam glutinoſam eſſe, atque vbi huiuſmodi non ſit, gummi vel puluerem ex concuſſo thure collectum (quem μάνναν appellat) adiici iubet, vbi eius pulueris copia nō ſit, contundere thus ipſum ea de cauſa oportet, atque ex eodē id, quod maxime pingue eſt. Ego interdum, quū nec thuris, nec gummi copia eſſet, reſina liquida vſus ſum, hanc forte nactus: at vbi, neque hæc ſit, melle vti poteris, ſed vtilius puluis ex cōcuſſo thure vel gummi adijcitur. nam mel & reſina quodammodo calefaciunt, ſed talia ab initio aliena ſunt: procedente vero tempore remanentibus inflammationis reliquijs, vt ſi quid aliud commodiſſima. Quemadmodum igitur in ſuperioribus gratia exempli meminit prius corni Aegiptii, ac rurſus Carthaginenſis, ſic etiam nunc tritici huius anni: quaſi ita dixerit. Farina vti debemus, quæ ex aqua ſubacta glutinoſa ſit, qualis efficitur ex tritico huius anni, quod σητάνιον appellauit, fortaſſe eiuſmodi vocabulo ſignificare volens triticum omne, quod denſum eſt, & farinam reddit glutinoſam, ita, vt nomen ab eo, quod ipſi accidit magis, non ab aliqua ſingulari ſpecie, ſumptum fuerit.

A.li.4.f.5. B c.3. cap. 3. 488.a.b.c

46 Vel certe[a] eo inſtrumento, quo ad illinendum vtimur, pleniori digitis compulſo, nō in priorē partē, ſed quà deſidet: extrinſecus autem digitis vtrinque cōpreſſis impellere ſimul cōuenit, & excitare. Sed, ſi fractura omnino in inferiori parte fuerit, licet aliquid in nare inſerere, ſicut iam diximus, vel linamentum, vel aliud linteolo cinctum, vel magis Carthaginenſi pellicula circumſutumq́, & ita figuratū vt idoneū ſit, quod in hūc locū demittatur. At, vbi fractura fuerit ſuperior, nihil demitti intus poteſt: nā, ſi in inferiori parte id præſidium alienum eſt, qui nō in ſuperiori? Primo itaque, & ab interiori parte dirigere naſum oportet, & ab exteriori vtrinque compellere, atq; in priſtinam ſedem reſtituere: commodiſſime enim reſtituitur naſus fractus. præcipue eodem die, vel certe paulo poſt. Sed torpent medici, & primo mollius rē pertractant, q̃ opus ſit: vtrinq; enim digitos, qui naſo accōmodētur, demittere oportet, quantū fieri poteſt in imū, & ipſū ab inferiori parte ſurſum cōpellere, atq; excitare. ſimulq́, ab interiori parte dirigere: ad quā rē nullus alius medicus magis idoneus eſt, ſi hō id dare operā velit, audeatq́; q̃ ipſius digiti indices, hi enim maxime ſecundū naturam ſunt. Admouere autem vtrunq; digitum conuenit, vt toti vaſi inhæreat, atq́, ita quieſcere. potiſſimum, ſi fieri poſſet aſſidue, donec glutinaretur, vel certe plurimum tempus, vt dictū eſt; aut ſi non ipſe ægrotans, ſaltem puer, vel mulier aliqua digitos demittat: mollibus ſiquidem manibus opus eſt, vt optime naſus curetur. Verum, vbi non reddatur ſimus, ſed deorſum ſpectans, in neutram partem inclinetur. Equidem nullum vnquā naſum vidi ita fractum qui non poſſet protinus componi, ſi priusquam callus increſceret, compelleretur, modo quis recte mederi vellet. Atqui deformitatem homines maxime oderunt: curationem vero partim ignorant, partim non ſuſtinent, niſi dolore premantur, aut mortē pertimeſcant: quāquam in naribus callus cito increſcit, nā decem diebus ſaneſcit, niſi corrumpatur. Quibus os a latere abrumpitur, curatio eadem eſt: dirigere nimirum oportet, non æque ab vtraq; parte, ſed eam, quæ inclinat, ad naturalem ſitum adurgere ab exteriori parte compellendo: in naribus item alte conquirere, quod in interiorem partem conuerſum eſt, dirigendo aſſidue, dum reſtituatur, cum eo, vt ſciamus naſum, niſi protinus dirigatur, dirigi poſtea non poſſe, ſed peruerti. Quo ad naturalem ſedem compulſo, ad eum locum admouendi ſunt digiti, vel vnus, uel plures. ſeu ipſius hominis, ſeu alterius, vt quæ excedit, repellatur, dum fractura ſaneſcat: ſed & minimus digitus in naſum ſubinde conijciendus eſt, quo componantur, quæ declinant. Vbi his inflammatio ſuperueniat, farina vti conuenit ex aqua ſubiecta: digitosq́, ſimiliter dare, eiuſmodi etiam farina indu cta. Verū, ſi qua cartilago eſt, naſus à latere perfringatur, neceſſe eſt extremum peruerti: itaque oportet ad extremum naſum aliquid ex ijs, quæ dicta ſunt, adhibere, quod ipſum componat, vel aliquid tale demittere: multa enim inueniri poſſunt accommodata, quæ odorem non mouent, & alioquin mollia ſunt.

D *Ego interdum fruſtum pulmonis ouilli conieci, id enim forte nactus ſum: nam ſi ſpongiæ indantur, humorem combibunt.*

Si nequeant (inquit) digiti in nares demitti, adhibendum eſt id inſtrumentum, quod nūc ſicut in ſuperioribus etiā ὑπάλειπτρον appellat, quo verbo intelligitur omne id, quo ad illinendū vtimur, qualia ſunt ſpecillum, ſpathæ, idq; inſtrm̄, quod διπύρηνον dicitur, q̃ omnia in ſummo capitulū habent rotundum. ſed quemadmodū in ſuperioribus ad alæ vſtionē opus fuit tenuiſſimis, ita nunc plenioribus, quandoquidem & digitos, vbi licet, admouemus, & in nares conijcimus, eos nempe qui aptantur, & qui fractam naſi partē cōponant. Qua ratione aūt vti conueniat hoc inſtrō, ipſe aperte expoſuit, imperans, vt indantur in cauum, non in inferiorem partem naſi, ſed quà potiſſimum fracta pars in eius cauum decidit: ea ſiquidem eſt, quæ impulſu eget, vt excitata poſſit in ſuā ſedem reuerti. nihil enim aliud eſt componere quamlibet partem, quā vnamquamq; eius particulam in ſuum locum compellere. Quæ ſubijciuntur, per magnā partē huius orationis plana ſunt.

Ad hæc ex parte exteriori corij Carthaginenſis incidenda habena eſt, quæ vel pollicē lata ſit, vel quātū cōuenit: & extrinſecus naſo, qui declinatur, agglutināda: poſt hæc intendēda eſt, quantum expedit,

paulo

paulo autem magis quam vt naſus dirigatur, intendi debet: tum ſub aure (longa.n.eſſe habena debet) ſurſum circa caput adducenda. Licet autem fronti extremam agglutinare: licet & vlterius ferre, & circa capue volutam vincire: hac ſiquidem iuſte naſum dirigit, & intendit & remitti poteſt, atq; vbi velis, naſum in contrariam partem, ac iacet, magis aut minus repellere. Nã & quibus à latere naſus abrũpitur, in cateris eadem curatio conuenit, qua propoſita eſt: pleriſq; autẽ eſt opus naſo extremam habenã agglutinare, vt in contrariam partẽ repellatur, atq; inclinet. Quod ſi fracturæ vlcus accedit, nihil ſollicitare nos debet, ſed nutriendũ eſt cerato, quod picem habeat, vel aliquo ex ijs medicamentis, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, hæc ſiquidem facile curationem admittunt. Aeque etiam, vbi oſſa receſſura ſint, primo dirigere aſſidue conuenit, nulla re prætermiſſa, & in poſterum digitis compellere laxius ſuperdatis, ſuperdatis tamen; naſus enim ex omnibus corporis partibus faciliime componitur. Atqui habena agglutinata, & impulſu in contrariam partem, atque naſus, declinatur, nihil vti omnino prohibet, neque ſi vlcus ſit, neque ſi inflammatio, innocenter enim eiuſmodi præſidia adhibentur. E

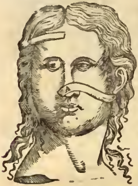

A Habena nari inclinatæ, & fronti agglutinata.

Appendatur, dixit ἀπαρτᾶ: quo verbo ſignificauit vniuerſam rationem extendendi & quaſi dirigendi naſum peruerſum, per ea, quæ agglutinantur: quod autem nunc præcipit, experimento imbecillum comperi: nam, ſi habena vehemẽtius intendantur, gluten diſcutitur, reſoluiturque: ſi modice, nihil ſere proficitur. F

D E A V R E.

48 *In fractura auris quodlibet vinculum inimicum eſt, neque enim ita laxum circundabitur: quod ſi magis adſtringatur, plurimum officiet, quandoquidem integra auris ſub vinculo adſtricta dolet, pulſu vexatur atque inflammatione.*

Vbi continuum ſoluitur græce in carne ἕλκος appellatur, in oſſe κάταγμα: in cartilagine non habet proprium vocabulum, ſed eam fracturam Hippocrates abuſus καταγματος nomine nuncupauit. G

49 *Sed & cataplaſmata, quæ maximi oneris ſunt, penitus aliena ſunt: pleraque etiam noxia ſunt, atque abſceſſum concitant, & muccos plurimos, ſuppurationẽq́; infeſtam reddunt: quibus minime opus eſt auri cõminutæ.*

Omnia ſigillatim ijs conſentanea ſunt, quæ oſtendimus in libro de ratione curandi. namque Hippocrates etiam nunc lædi aurem aſſerit cataplaſmate, quod experimento cõſpicitur. abunde enim ſiccari eam voluit, quum natura ſicciſſima ſit, eo quod ex cute conſtet & cartilagine. Oſtenſum autem eſt vnamquamque partem, quatenus ſiccior eſt, eatenus ſicciorem curationem requirere.

50 *Proxima quidem eſt (modo quid ſuperimponi cõueniat) farina glutinoſa. Hæc autẽ neceſſario grauis ne ſit, ac minimum contingat: interdum enim optima medicina eſt, medicinam non facere, & ad aurem, & ad alia multa. Cauere inſuper homo debet, ne in eam partem dormiat. Extenuare autem corpus expedit, illi potiſſimum, qui auris ſuppuratione periclitatur, & aluum mollire.*

Proximum inquit eſſe ei, quod non obeſt, cataplaſmata ex farina glutinoſa: conſtat enim hoc magis ſiccare, quam alia. diximus autem paulo ante, vbi de illinendo naſo tractauit, qualem appellet farinam glutinoſam. huic ſimillimum cataplaſma conficiunt experimento edocti, qui in palæſtra verſantur, ex farre in aceto madefacto, dum maceretur, atque ita temperato. H

51 *Sed, ſi homo facile vomat, vomere debet, vt modice exhauriatur.*

Veteres appellabant συμμέτρως, quum modice homo exhauriebatur, ſeu vomitu, ſeu deiectione. tale quid nũc fieri iubet eodem vocabulo vſus. Multa autem ſunt medicamenta, quæ hoc pſtant. nam & mel copioſe aſſumptum, & mulſa minus diluta, vel cremor ptiſanæ ex aqua decoctus, ſeu per ſe, ſeu cum melle: magis adhuc vomitum citat radicula, & bulbus narciſſi. His efficacior eſt, nondum tamen valens, radicula, in qua ſurculos radicum veratri albi defixis, data poſtridie ſiue per ſe, ſiue ex oxymelle.

52 *Sed, ſi ad ſuppurationem veniat, non eſt celeriter aperienda: multo enim ex ijs, quæ videntur ſuppurare, interdum abſorbentur, etiam ſi nullum cataplaſma inducatur.*

Cauendum eſt, ne auris incidatur ob cartilaginem cuti ſubiectã. nã, niſi, vbi inciſa eſt, cõſolidet

& glu-

A & glutinetur, periculū eſt, ne cartilago obeſa reddatur. [Abſorberi] (quod [illegible] dixit) hoc eſt, diſcuti ac digeri pus ibi collectum, non nunquam per ea quæ ſuperimponuntur ſimplicia medicamenta, ac leuia, ſine morſu ſiccandi vim habentia, cuiuſmodi eſt muccus cochleæ adiecto thure ac, ſi valentius ſiccare opus ſit, vel aloe, vel myrrha, vel vtriſque. Eodem modo ſiccare poteſt mel articulum inunctum inſperſo quouis ex propoſitis medicamentis, bene contrito. voco autem ſine morſu thus, aloen, & myrrham.

53 At, vbi incidere coactus ſit, celerrime ſaneſcit, ſi candens ferramētum ab vna parte ad alteram demittatur. Scire autem certum licet aurem curtam reddi & mancam magis, quam altera, ſi cādens ferramentum trayciatur.

Cura neceſſario fit, & manca, cum non exigua pars & cartilaginis, & cutis ipſam comprehendentis, vſtione abſumatur. Ad quod præſidium monet, vt confugiamus, non nunquam veritus, ne cartilago ægre ſaneſcat. namque vbi nudatur, cicatricem non recipit. præſertim ſi res aliquot dies protrahatur, neque cutis a ſectione protinus coeat, & glutinetur.

B

54 Sed ſi candenti ferramento non trayciatur, incidere conuenit, quod magis excedit, ſectione non admodum exigua.

Nequid ſuperſit puris, quo cartilago lædatur, incidi non parum iubet.

55 Quandoquidem pus altius inuenitur, quam quis exiſtimet.

Decipiuntur, qui ſecant, in cognoſcendo pure, quod ſubiectum eſt, ita, vt exiſtiment id in ſummo contineri, & cutem extenuatam eſſe. Quo pacto autem in hunc errorem incidant, ipſe Hippocrates proxime demonſtrabit.

56 Verum (vt ſummatim dicam) cætera quoque omnia, quæ muccoſa ſunt, & muccos producunt, vtpote glutinoſa vbi tāgantur, cito in hanc vel illam partem digitis elabuntur: quamobrē altiora hæc medici reperiunt, quam exiſtiment.

In dignoſcēdo loco ſuppurante, vbi in affecta parte, quum tangenti moderate cedit, ſectione adhibita contentū pus inuenitur, medici poſtquam eundem cedendi modum in quauis alia parte
C comprehenderint, putantes eam ſimiliter ſuppurare, vt illæ, quas prius intuiti fuerint, venientes ad ſectionem errāt: isque error interdum duplex eſt, & quod nullo modo ibi pus inueniatur, quū hæc multo craſſiora ſint quam opinentur: & quod medicis ea ſuppurare videantur, quæ muccoſum humorem in ſe continent. id, quod euenit, qm̄ huiuſmodi humor (vt ipſe ait) vbi tāgatur, cito elabitur. contrahi autem ſolet in cartilagine, chordis, neruis, ac ligamētis, vt deinceps oſtēdet.

57 Quandoquidem & ea tubercula, quæ ganglia dicuntur, cum humida ſunt, et muccoſa carne continentur, à multis aperiantur, inde fluxurum humorem putantibus. Medicum itaq; in ſectione animus fallit: ſed et, qui ſectus eſt, nullum affertur detrimentum. Quæ autem loca aquoſa ſint, vel muccorum plena, quibusve partibus ſingula, quæ aperiantur, hominem interimant. vel alterius noxæ cauſa ſint, alibi exponentur.

Hæc enim ganglia circa cartilaginoſas partes, & circa neruos, ex horum alimento increſcunt, oriunturque ex humore glutinoſo ac muccoſo: hoc enim eſt proprium neruorum alimentum.

58 Vbi quis igitur aurem ſecuerit, abſtinere ab omni cataplaſmate, atque omni linamento debet, mederiq; vel medicamentis, quæ protinus cruentis vulneribus iniciuntur: vel alio, quod neque onere lædat, neque moleſtiam afferat.

D Auris quia ſicca eſt, idcirco ſiccantia medicamenta requirit. non tamen plus iuſto ſiccāda eſt, vbi a ſectione protinus medicamenta inducuntur, diſtendunt enim, cum nihil habeant, quod leniat. Sed neq; onerari auris debet mole eorum, quæ ſuperimponuntur, dolet enim & infeſtatur. Optimum eſt igitur a ſectione medicamentis vti, quæ modice ſiccent, cuiuſmodi ſunt, quæ cruētis vulneribus protinus iniiciuntur. Cataplaſmata leniunt quidem, ſed reſoluunt, atque effœminant: ſuperantem vero humorem non diſcutiunt, præſertim cum glutinoſus ſit & craſſus.

59 Namque vbi cartilago nudari incipiat, coitumq́; habeat purulentum ac muccoſum, res infeſtiſſima eſt.

Adiicere orationi oportet [humorum] ſicut nonnulli adſcribunt, vt vniuerſa ſit huiuſmodi nāque vbi cartilago nudari incipiat, coitumque humorum habeat. [Vocat autem [illegible] coitum humorum, qui intus continentur, & excerni debent, puris videlicet & mucci. res (inquit) infeſtiſſima eſt, hoc eſt, dolorem affert: quod patet, quum cartilago vitiatur.

60 Fiunt autem & hæc ob illas curationes. In omnibus autem, quę recrudeſcunt, maxime abunde eſt candens ferramentum traycere.

Quam curationem damnat? eamne, quam paulo ſupra indicauit, præcipiens vt cataplaſma, linamentum, quod onerat, quod dolorem excitat, vitemus?

GALENI

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIVS TERTIVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI.

Luxationes ac reliquas noxas, quæ manu curantur, abſoluit, cum Spina, Coſtæ, aut Femur patitur.

De Spinae Vertebris

1 *Pina autem vertebra.* F

Adiecit [ſpinæ] non quod in aliis corporis partibus vertebræ reperiantur, omnium.n. vertebrarũ compoſitio vocatur ſpina: ſed quaſi ita dixerit, vertebræ, quarum ſitus eſt in ſpina. Quibuſdam tamen ex iunioribus placet ſpinam nominari, non vniuerſam vertebrarum compoſitionem, ſed earum tantum, quæ ad thoracem ſunt, & lumbos. iuxta quos Hippocrates nunc de vertebris agere videtur, quæ in lumbis tantum & dorſo ſitæ ſunt, non de ijs, quæ in ceruicibus. vertebrarum vero cõpoſitionem vniuerſam in libro de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, ad vnguem narrauimus, in quo exerceri illum volumus, qui percepturus eſt hæc commentaria, intuitum exquiſite qualia ſint ſingula oſſa in cadauere areſacto hominis, vel certe ſimiæ.

2 *Quibus ob morbos trahuntur, vt gibbum efficiant.*

Gibbum dixit κῦφον. vocatur aũt ſpina gibba, quum in poſteriorem partem cõuertitur, quod vitiũ ὀπισθοκύφωσις græce nominatur: ſicut curua, quũ in priorẽ partem, dicitur autẽ hoc græce λόρδωσις: ſed σκολίωσις, cum deprauatur a latere. Nonnulli aũt exiſtimãt ſpinã in poſteriorẽ partẽ peruerti (quod vitium κύφωσιν quoque græci nominãt) vbi in ea fuerint cruda tubercula magna, dura, ac diuturna, quorum onere vertebræ in poſteriorem partem compellantur. neq; intelligunt, ſi ſupinus homo † iaceat, non poſſe ſubiectas vertebras tuberculis onerari, neq; etiã ſiſtet, aut ſedeat, ac neque ſi in latus conuerſus cubet. Adhæc abſurdum eſt, exiſtimare tubercula ad tantũ põdus ac duritiẽ peruenire, vt oſſibus grauiora fiant, & duriora: ſed, & a crudis tuberculis ſpinã in priorẽ partem conuerti Hippocrates ipſe paulo poſt docebit. Illud itẽ animaduertendũ eſt, non ſolum eos, qui librũ hunc exponunt, ſed Hippocratẽ in propoſitis nunc verbis dixiſſe [trahũtur, vt gibbum efficiant] quum dicere potuiſſet [impelluntur], quemadmodum his placet. Abſurdũ vero videbitur aſſerere vertebras, q̃ in poſteriorẽ partem erumpunt, trahi a morbo in priorẽ: hoc ſiquidem magis propriũ eſt illius vitii, ſub quo ſpina in interiorẽ partẽ conuertitur. Quonã igitur pacto res vera ſit, quidq; Hippocrates ſentiat, conabor exponere. Vertebrarũ quidẽ oſſa per ſe, neq; peruertuntur a tuberculis, neq; trahuntur, ſed primũ vitiũ eſt in iis corporibus, quibus vertebræ alligantur. Igitur, vbi ad vertebras tuberculum oriatur, cum in tumorem aſſurgit atq; augetur, ab interiori ſiue priori parte (vtroque.n. vocabulo appellatur) neceſſe eſt, vt tuberculũ ſequantur ligamẽta, atq; hæc rurſus vertebræ. Itaq; ſi in vna parte dũtaxat tuberculũ oriatur, vbi hæc in interiorẽ trahatur, ſpina in priorẽ partẽ conuertetur: ſed ſi in duabus, vbi aliqua interiecta ſit inuiolata, gibba euadet. vtroq;.n. tuberculo adiunctã vertebrã trahẽte, q̃ in medio ſunt, a poſteriori parte gibbæ fiũt. q̃ euidenter intueri licet oĩbus euenire, quæ curuari modice poſſunt. cuiuſmodi ſũt virides rami, & ex ſcriptorijs calamis pleriq;, quos ſi q̃s dextræ digitis ab vna parte, ſiniſtræ ab altera, prehẽdens ad ſe traxerit, mediũ in cõtrariã partẽ attractũ gibbũq; conſpiciet. Atqui neq; alia de cauſa ſpina ad latus cõuertitur, q̃ ob crudũ tuberculũ, q̃ a latere eius ſit. Hæc aũt tria vitia in ſpina incidũt, cũ vertebræ loco mouẽtur. nã vel κύφωσις fit, vel λόρδωσις, vel σκολίωσις: cũ in poſteriorẽ quidẽ partẽ cõuertitur, κύφωσις: quũ in priorẽ, λόρδωσις: quũ in latus inclinat, σκολίωσις. Extra hæc quartũ vitiũ in ſpina incidit, quod σεῖσις vocatur, vbi vertebræ loco manent, ſed earũ cõpago dimouetur.

3 *Plerunque ſolui nequeunt, præcipue, vbi ſpina ſupra ſepti tranſuerſi coniunctionem gibba fiat.*

Nonnulla (inquit) quæ in ſpina incidũt, ægre ſoluũtur, præcipuæq; vbi ſupra eã regionẽ, qua cũ ſepto tranſuerſo coniungitur, gibba fiat, hoc eſt, in vertebris thoracis. dixit aũt ποτὶ, ſignificare volens [præcipue] quemadmodũ etiã in principio huius libri, quum inquit [omnino enim melior eſt, ac firmior exigua herba, quam grandior, præcipue antequam ad maturitatem veniat], vbi verbum præcipue dixit ποτὶ. Sed qua ratione ægre tubercula ſoluantur, proximis verbis intelliges.

A.l.3.f.22 c.1.c.12.f. 399.E

† Addẽdũ nõ.

A 4 *Infra verò quædam ſoluuntu',cum varice' in cruribus fiunt:illic autem magis gibbam ſpinā ſoluunt,qui in vena poplitis oriuntur:fiunt etiam & in venis inguinum.*

Quædam (ait) vitia infra thoracem,nempe ad lumbos,a varicibus,vel torminibus ſoluuntur, cum ſucci,qui ea faciunt,primo ferantur in venam maximam ipſius ſpinæ,deinde in eas, quæ ab eodem deductæ ad crura intendunt.huiuſmodi autem in thorace nulla vena eſt,quæ poſſit vitiatos ſuccos recipere,quandoquidem vtrinque octo coſtis vna alimentum ſubminiſtrat: ſed ſuperioribus,duæ aliæ tenues,ſcilicet ab vtroque latere vna;quæ omnes per thoracem diſtribuuntur, diſſipanturque.Idcirco,ſi ſuccus aliquis ad ipſas ex tuberculis transferatur,excerni non poteſt,pręterquam quod ægre etiam admittitur.ſucci enim,qui cruda & dura tubercula faciunt, glutinoſi ſunt,& craſſi,quare non facile per tenues venas feruntur:ſed vena,quæ ad lumbos eſt,latiſſima eſt, & ſanguinem ad venas omnes tranſmittit.Ergo,cum hos craſſos ac glutinoſos ſuccos receperit, ſi affectæ partes viribus adeo valeant,vt quod ſuperat,expellant,ad venas hic ſitas trāſmittit.quo fit,vt lateſcant,& in varices aſſurgant.vbi quidem ſucci craſſiores fuerint,id accidit in inguine protinus:ſin mediocriter craſſi,in poplite.n · mque,vbi primum,eo quod craſſi ſint & glutinoſi,conſe· tim B ſubſiſtunt,ibi venam diſtendunt,dilatantque.Etenim,quibus citra cauſam hanc varices in cruri · us oriuntur,videre licet venas proportione ſuccorum craſſitudinis lateſcentes,vbi craſſiſſimi ſint,latiſſimas,cuiuſmodi venæ ſunt in inguine:vbi minus craſſi,minus latas,quales in poplite.Interdum enim,quum maiores venas obſtruunt, hunc affectum excitāt:interdū ad inferiores concurrunt,quæ anguſtiores ſunt.in vniuerſum aūt in varicibus craſſus ſanguis continetur, nam id vitium plerunque a ſucco melancholico,interdum etiam ab aliis crudis craſſiſque concitatur.

A.l.3.f.22 t.1.c.12.f. 499.E

5 *Solutum" quoque iam id vitium eſt a torminibus diuturnis.*

Vbi ſucci,qui præter naturam in corpore ſunt,ad inteſtina transferuntur,tormina fiunt,quum abradantur inteſtina ob ſuccos acres,qui ad ipſa confluunt,nempe,vbi tubercula ſuppurant,neq; enim aliter ob ſuam craſſitudinem confluere ad inteſtina potuiſſent.ſed in ſuppurationibus craſſi ſucci extenuantur,& naturam affectæ partis ad expellendum excitant id,quod in ea contentum iam moleſtum eſt.

6 *Quibus vero adhuc pueris ſpina gibba fit,antequam corpus perfecte increſcat,his corpus ad ſpinā* C *non augetur;ſed crura,& brachia duntaxat perficiuntur,quæ ſunt ad ſpinam,non complentur.*

Nihil mirum eſt,ſi in his morbis ſpina nō increſcat,quēadmodū ſupra in luxatis tradidit, cū inquit [quibus recondi nō potuit.] Nā & ꝑ venas peruerſas,& ꝑpea, ꝙ ægrius mēbrū moueatur,naturaq; in eiuſmodi affectibus langueat,læſæ partes neceſſario deterius,quā ante nutriūtur. Quo fit,vt quæ iā perfecte increuerunt,emacreſcāt:quæ adhuc increſcūt,incremento, iuxta ſpinā ꝓhibeātur.Sed,q̄ a vitiatis partibus lōgius abſunt,vt brachia & crura,ſine noxa omnino ſeruantur:ea enim,quæ ſic vitiata ſunt,non totum corpus,ſed ſolummodo proximas partes afficiunt.

7 *Quibus item ſupra ſeptum tranſuerſum gibba ſpina fit,coſta in latitudinem augeri non ſolēt,ſed in partem priorem,pectus verò latum non fit,ſed acutum:ſpiritus difficulter mouetur,& cū ſono, quū cauum,quo ſpiritus recipitur atque emittitur,anguſtius reddatur.*

A.l.3.f.22. t.1.c.12. 499.h

De ijs agens,quæ adhuc" increſcunt. dixit,quæ iuxta ſpinam ſunt,his augeri nō conſueſſe. Ergo,vbi ſpina gibba fiat in vertebris thoracis,hæ maxime increſcere in longitudinem prohibētur. Hac igitur de cauſa,& illa etiam,ꝙ vertebræ,cum ſpina gibba ſit,in poſteriorem partem cōuertā D tur,neceſſe eſt thoracem anguſtum reddi,atq; acutum:& idcirco interiora caua, quæ ſpiritui accommodantur,minora efficiūtur,vt,vbi ſpiritum attrahunt,corpus minori modo ipſius fruatur. Diximus autem & in libro de difficultate ſpiritus, vbi is minus attrahatur, q̄ opus ſit, neceſſe eſſe breuiori temporis interuallo proxime rurſus attrahi,quam ſi prius ſecundum naturam attrahi cœpiſſet.ſpiritus autem,qui breuiori interuallo attrahitur, creber redditur,in quo conſiſtit id genus ſpiritus difficultatis,ſub quo & exiguus,& creber cooritur.ſonus autem aducitur,ob anguſtiā iuxta fauces,& aſperam arteriam.auget anguſtiam hanc id,quod proxime ſubijcit.

8 *Atqui coguntur etiam ceruices iuxta magnam vertebram in priorem partem conuertere,ne caput in eandem proyciatur,hoc autem fauces reddit admodum anguſtas:nam iis etiam , qui natura rectè ſunt,id oſſis,ſi in interiorem partē inclinetur,ſpiritus difficultatem affert,dum repellatur.Ob id igitur quod ita figurentur,guttur his hominibus magis extare videtur,quam bene valentibus.*

Cùm vertebræ,quæ ad pectus ſunt,vbi gibba ſpina fit,in poſteriorem partem ſpectent, neceſſe eſt collum in priorem conuerti,quare & ipſum caput,illi enim e regione ſuperimpoſitum eſt.

Accidet igitur ijs, qui gibbi ſunt, ambulare ita figuratis, ſicut cæteris omnibus, cum totum collũ E
ſpinamque inclinant, & vtrunque curuantes a poſteriori parte gibbi terram ſpectant, quod vt cui
tent, qui gibbi ſunt, coguntur collum in poſteriorem partem recuruare, eius vertebris, vt quæ mi
nimum mouentur, ad hoc parum conferentibus: ſed, qua potiſſimum moueri aliquid poſſunt, val
de recuruatur: poſſunt autem qua duæ primæ vertebræ inter ſe & cum capite committũtur. Quẽ
admodum igitur figurantur iuxta capitis commiſſuram illi, qui bene valentes caput in poſterio-
rem partem compellunt, ita gibbi, cum erecti ſunt. præterea, vt ijs, qui naturaliter habent, guttur
extat, vbi caput in poſteriorem partem recuruatur, ſic gibbis, cum rectum cõtinetur. Vocauit au
tem ἐξωβρόγχους eos, quibus in priorem partẽ extat βρόγχος, quo vocabulo veriſimile eſt vel aſpe-
ram arteriam totam, vel guttur duntaxat appellaſſe. hinc autem maxime fit, vt ſpiritus cum ſono
reddatur, quandoquidem maxime etiam ſtertunt, qui ſic figurati dormiunt: quamobrem ſcribit
[nam & ijs, qui natura recta ſunt, id oſſis, ſi in interiorem partem inclinetur, ſpiritus difficultatem
affert]. dicit autem id oſſis, ad illud referens, quod principio orationis propoſuerat, cum inquit
[atqui coguntur etiam ceruices iuxta magnam vertebram in priorem partem conuertere.] vn-
de poſſet quis conijcere magnam vertebram appellari ſecundam, quæ magis poteſt in priorem
partem vrgeri, atque inde rurſus repelli. Conſtat autem eandem regionem, & priorem, & interio F
rem, ab ipſo vocari: priorem quidem, quum vertebræ a poſteriori parte in eam erumpãt: interio-
rem, quum ſit in profunditate corporis, ſi ſpectetur ſumma pars ſiue prior, ſiue poſterior.

9 *His tubercula plerunque circa pulmonem ſunt, eaq́; dura & cruda: pleriſque enim eiuſmodi tumores ſunt cauſa gibbi, & diſtentionis, quibus nerui afficiuntur.*

Quibus ſpina ſupra ſeptum tranſuerſum gibba eſt, his plerũque ait tubercula fieri circa pulmo
nem: conſtat autem, & quibus ad lumbos gibba fit, his ea parte tubercula verſari. Dixit [plerun-
que] propterea quod & caſu & ictu ſpina gibba redditur, & tum in priorẽ partẽ, tũ in latus cõuer-
titur. At cum inquit [plerunque enim eiuſmodi tumores cauſa gibbi ſunt, & diſtentionis] eandẽ
ſententiam tradit, quam a principio, cum ait [ſpinæ vertebræ, quibus ob morbos trahuntur, vt
gibbum efficiant]. Quod autem nunc ſcribit [quibus proximi nerui afficiuntur] ad neruos dor-
ſi refertur, ac vertebrarum: nos vero antea cauſati ſumus vertebrarum ligamẽta attrahentia, qui
bus cum & ipſæ vertebræ trahuntur. non enim arbitramur neruos, qui a ſpinæ medulla oriuntur
attrahere ſecũ vertebras poſſe, cum & propter exiguitatem, & propter mollitiem longe imbecil G
liores ſint, quam vt præſtare id poſſint: quippe, qui ab oſſibus non dependent, quemadmodum li
gamenta, quæ firmiora ſunt & neruis coniuncta: ac, ſi tuberculis afficiantur, ſecum trahere verte-
bras poſſunt.

10 *Verum ex his quibus ſub ſepto tranſuerſo gibba ſpina eſt, nonnullis renum & veſicæ vitia ſuperueniunt: ſed & abſceſſus ad ilia & inguina, qui diu manent, & ægre ſanantur. quorũ neutrũ gibbũ ſoluit,*

Ob conſenſum ſane propoſiti affectus ſuperueniunt. cõſenſu aũt afficiũtur, & quæ ſunt eiuſdẽ
generis, & q̃ vicina, q̃ ſupra ſignificauit, quũ ꝓximos dixit: ſed quæ cõmunia primo ſunt, maximè
lædũtur. Tormina igitur, & varices, quorũ cauſa erat ſuccorũ tubercula excitãtiũ trãſfuſio, gibbũ
curant: ſed ex iis malis, quæ cõſenſus cauſa oriuntur, nullũ eſt, quod priorem morbum depellat.

11 *His autem coxæ extenuantur magis, quam quibus ſpina ſupra gibba eſt.*

Quibus ſpina ad lumbos gibba eſt, his coxæ graciliores ſunt, quam quibus ad pectus. hinc au-
tem manifeſtum eſt coxas, quibus ſpina ad pectus gibba eſt, graciles modice reddi propter con-
ſenſum, quem habent cum ſpina. H

12 *Tota autem ſpina longior his eſt, quam quibus a ſuperiori parte gibba eſt.*

His qui ætate nondum robuſta ſunt, præterquam quod communis eſt macies, accedit quod af
fectæ partes non augentur. quemadmodum & antea dictum eſt: Nunc diſcrimen aliud adiũgit,
non ab ætate, ſed a locis affectis: nam ſpina, quo magis verſus ſuum initium vitiatur, eo minus au
getur, cum habeat & originem & incrementum ſuperne.

13 *Pubes autem & barba ſerius increſcit, & minus completur, minus item fœcundi ſiunt, quam quibus gibba eſt pars ſuperior.*

Ad communem rationem conſenſus accedit differentia ex natura locorum. Communis igi-
tur ratio eſt, vt quæ vitiatis locis proxima ſunt, conſenſu afficiãtur: propria autem, vt vbi hæ par-
tes læduntur, quæ ſpiritui accommodantur, ſequatur, vt ſpiritus ægre, cum ſono moueatur: vbi,
quæ infra ſeptum tranſuerſum, pubes ſerius increſcat, lædaturque etiam barba.

A *14 Sed quibus corpore iam robuſto gibba ſpina fit, his euidenter ſoluit morbum tunc exiſtentem: tempore tamen eius aliquid ſe oſtendit, ſicut & iis, qui iuniores ſunt, aut plus aut minus: plerunque autem hi affectus minus maligni ſunt.*

Euidenter ἀναντικρὺ nunc dixit, quod nonnulli alii ex veteribus dixerunt ἀτεχνῶς. Aperte igitur & (vt dixerit quis) quaſi res manu teneatur, gibba ſpina admittit ea, quæ quum morbus iudicatur id eſt ſoluitur, expelluntur, videturque ex toto morbus ſummotus: ſuperſunt tamen reliquiæ paruæ, quæ irritantur, ſi quid vel in ratione victus peccetur, vel noxium extrinſecus occurrat.

15 Multi quidem gibbi facile, & non ſecus, quam bene valentes, iam vſque ad ſenectutem id mali ſuſtinuerunt, præſertim quibus corpus carnis plenum & pingue effectum eſt: pauci tamen ex iis ad ſexageſimum annum peruenerunt, plerique enim citius moriuntur.

Ob validas vires, ob morbum leuem, iamque ob vniuerſam victus rationem, qua viuunt, nonnulli gibbi quaſi ſani ad ſenectutem vſque vitam degunt.

B

16 Nonnullis etiam vertebræ ab hac vel illa parte in latus mouentur. Hæc tamen vel omnia, vel complura incidunt, eo quod ſpina interiori parte deprauetur.

Antea iam diximus ſpinam ad latus conuerti, orto ab eius latere tuberculo, quod ad ſe traheret ligamenta. hoc Hippocrates fieri dixit διὰ τοὺς τόνους id eſt, per neruos.

17 Quoſdam etiam in id vitium compellit, vna cum morbo habitus ille, quo iacere conſueuerunt.

Concurrunt ad ſpinam gibbam efficiendam, & quod materia magis confluat ad id, quod humilius eſt: & quod pars, in quam quis cubat, magis comprimatur. Prima autem & precipua cauſa, & tuberculi, & cuiuslibet vitii, eſt partium natura morbo opportunior. demonſtrauimus enim ad eiuſmodi partes concurrere ea, quæ ſuperant.

18 Verum de his agemus, quà de diutinis affectibus pulmonis: ibi enim de his futurorum pulcherrimæ prognoſticationes traduntur.

Multa quoque alia in hoc libro ſcripturũ ſe pollicetur, quæ nunc non extãt. Ea fortaſſe vel nõ

C ſcripſit, vel interierunt, quemadmodum & multa alia antiquorũ volumina, quæ nunc non extãt, de quorũ interitu cõplures ſcripſerunt. De diutinis igitur affectibus pulmonis multa habentur & in maiori libro de morbis, cuius initiũ eſt, *Si pulmonis arteria exulceretur. atque etiam in primo libro de morbis, qui nõ recte ita inſcribitur, cuius initium eſt, Qui vtique interrogare de cur[illegible]tione recte velit, rogatusq; reſpondere. Sed in neutro horum plene exequitur, quæ hic pollicetur.

In initio libri de internis affectibus.

19 Quibuſcunque cadentibus gibba ſpina fit, paucis ita conualeſcit, vt dirigatur.

Adhuc ſcripſit de ſpina citra exteriorem cauſam deprauata. quæ deinceps adſcribit, omnia sũt de vertebris, quæ ob caſum vel ictum aliquem læduntur. Pleraque autem plana ſunt, niſi ſicubi opus ſit omiſſam cauſam adiicere, quemadmodum & nunc, cum aſſerit raro luxatam ſpinam reſtitui. cuius rei cauſam, & ſi nunc efferre potuiſſet, in ſequẽtibus demõſtrat, cum ſcribit vertebras cardinis modo inſtructas, ita, vt, vbi vna aliqua quouis modo exciderit, in ſuam ſedem magno negocio reuertatur, cum in ſingulis multi proceſſus ſint, multi ſinus. hoc autem & aſpectu ipſo in oſſibus didiciſtis.

20 Iam vero intentio, quæ ſuper ſcalam adhibetur, nullum, quod ſciam, reſtituit. Ea potiſſimum vtũtur medici, qui apud vulgus videri volunt magnum aliquid moliri. Apud hoc enim admirandum eſt

D *ſuſpenſum hominem intueri, vel proiectum, vel tale quidpiam: ſemperq; hæc ab ipſo laudantur, cui nec vltra curæ eſt quinã effectus ſequatur ex huiuſmodi præſidio, bonus ne an malus: medici vero, qui hæc ſtudent, rudes ſunt, quos quidem noui. Inuentio quidem vetuſta eſt: atque ego ſane primum auctorem laudo, non ſolum huius, ſed cuiuſque machinamenti ſecundum naturam excogitati, minime enim diffido nonnulla reſtitui poſſe, ſi quis recte præparans concutiat: ſed turpe exiſtimaui eiuſmodi morbis ita mederi, quum eiuſmodi machinationes magis ſint impoſtorum.*

Quoniam (vt oſtendimus) in omnibus articulis reſtituendis, præcedere debet in diuerſas partes extentio, eandem quoque ad ſpinæ oſſa neceſſe eſt adhibere, qua vero ratione intendere in diuerſa conueniat, in ſequentibus docebit. nunc de ea intentione loquitur, quæ minus recte adhibetur, quod facere conſueuit, ſicut in prioribus iam monſtratum eſt. Primo enim reiicienda ſunt, quæcunque male a quibuſdam medicis fiunt, deinceps tradenda ſunt ſalubriora. Igitur, quũ medici complures luxatam ſpinam per ſcalam extendant, aſſerit in primis eiuſmodi inuentionem nihil proficere: ſi quis tamen ea vti velit, docet, quomodo facere id optime poſſit. Ergo in intendenda ſpina propoſitum eſt ſuperiorem partem intendere per vincula prope affectum lo-

cum iniecta: inſeriorem per corporis pondus. Ad hoc itaque ſpectans, quæ ab ipſo ſubijciũtur, E
percipies, maxima enim ex parte clara ſunt.

21 *Quibus prope ceruices ſpina gibba ſit, par eſt minus ſuccurri intentione adhibita per caput deorſum demiſſum: parum enim ponderis habent caput, & vtrinque lati ſcapularum oſſis ſummitas, cum deorſum ſpectant: ſed hos veriſimile eſt in pedes deorſum concuſſos magis reſtitui, in eam enim partẽ demiſſi maius pondus habent. At quibus infra gibba ſit, hos concutere magis conuenit capite deorſum ſpectantes. Si quis igitur concutere velit, rem ſic rectè molietur. Scalam ſternere ſcorteis puluinis tranſuerſis debet, vel ex lana benè alligatis, ac paulo plus & longitudinis & latitudinis ſcala tenentibus, quam occupet hominis corpus.*

Quum ſpina vel prope initium lædatur, vel prope finem, vel in medio ſpatio, primo agit de noxa ipſius prope ceruices. Ergo in hoc caſu, ſi quis ſuper ſcalam à pedibus hominem ſuſpendat, ſicut nonnulli medici Hippocratis ſeculo conſueuerunt, nulla ferè intentio fiet ab inferiori parte, quum parum ponderis ſit in capite, & in ceruicibus: ſed, ſi in ima vitium ſit prope os ſacrũ, maximè ſperare quis poterit huiuſmodi vim ab inferiori parte abundè futuram. ſubdit deinceps, F
qua ratione id optimè fiat.

22 *Poſt hac homo ſuper ſcalam reſupinetur, dein pedibus non deuaricatis iuxta talos ad ſcalam alligetur vinculo, quod quidem firmiter ac ſine compreſſu teneat, ſed molle ſit: vinciatur item, & ab inferiori, & a ſuperiori parte circa vtrunque genu, & tum circa coxas, circa ilia inſuper & pectus, habena ita laxa, vt concuti non prohibeatur: ſed brachia iuxta latera extenta ad ipſum corpus, non ad ſcalam, religentur.*

Exprimit omnia euidenter. vinculum, quod firmiter ac ſine compreſſu teneat, ἄνοχον dixit.

23 *Scala ita præparata attrahenda eſt ad turrim altam, vel ad culmen domus.*

Turrim dixit πύργον: culmen verò domus, id eſt altiſſimam partem ipſius, ἀέτωμα ita enim appellant eam tecti partem, quæ attollitur in ſpeciem trianguli. Si quis enim ſolarium faciat, pro tegulis tectum ſtruet planum, quod calorem non prohibeat: ſed, ſi tegulæ imponantur, propoſitum eſt, vt pluuialis aqua poſſit effluere. Hac igitur de cauſa medium tectum in longitudinem à priori & poſteriori parte attollitur, vtrinque autem à parietibus humile eſt. Maiores igitur ad exemplum alarum demiſſarum hanc partem domus ab aquila videntur ἀετὸν appellaſſe, quo G
vocabulo tectum appellat & Pindarus in pleiadibus, vbi ait,

Χρύσεαι δ' ὀξύπλευρα αἰετοῦ ἄειδον κηληδόνες. & Euripides in Hypſipyle, cum inquit,

Ἰδοὺ πρὸς αἰθέρα ἐξαμίλλησαι κόρας γραπτούς τ' ἐν αἰετοῖσι προσβλέψον τύπους. Quod πύργος turrim ſignificet, idoneus teſtis eſt Diocles Chariſtius, qui iuxta verba (παράφρασιν græci dicunt) locum hunc exponit in libro de faſcijs. Inquit igitur [attrahenda ſcala eſt ad turrim altam, vel ad culmen domus], vbi turrim, quam Hippocrates πύργον, πύργον dixit.

24 *Locus autem ſuper quem concuti homo debet, renitatur: qui verò ſurſum attrahunt, non ignari ſint, vt æqualiter, rectè, & in neutram partem inclinantes, repenteq́; demittant, ne ſcala in alterã partem inclinata ad terram perueniat, neve ipſi in priorem partem conuertantur.*

Summam ſcalam à ſublimiori loco ſuſpenſam, quæ (vt dictum eſt) alligatum hominẽ habeat, in pauimentum ſubito demittit, vt cadente hac, atque concuſſa recondantur ſpinæ vertebræ ſuo loco motæ. Meritò autem ad hunc vſum duro & renitenti pauimento opus eſt: nam, ſi ita molle ſit, vt cedat, ſpinæ concuſſus remittitur, ac ſine vllo effectu res erit.

25. *Vbi verò a turri demittas, vel a malo, qui carcheſium habeat annexum, commodius adhuc rem parabit, ſi a trochlea vel ab axe funes demittas, ſed moleſtum eſt in his longius immorari. Per has tamen machinationes concuti quis maxime poterit. Quòd ſi ſpina in parte admodum ſuperiori gibba fuerit, atque omnino concuti hominem oporteat, expedit in pedes concuti, vt iam dictum eſt: hoc ſiquidem pacto magis in inferiorem partem compelletur.* H

Quum ſcala ex ſublimiori aliquo loco ſuſpenſa in terram demittenda ſit, repentè, æqualiter, & in neutram partem inclinata, ſatius eſt, inquit, vincula ipſa circa trochleas volui, ſic enim facilè, æqualiter, & ſine inclinatione ducentur. Antea turris tantum & caſtuminis domus, mentionẽ fecit, nũc malum adiungit, quem ἱστὸν appellat, ſignificans maximum atque erectum tignum, cui ſummo ſuperpoſitum eſt aliud lignum tranſuerſum, à quo ſuſpenditur velum, quod ἱστίον græcè nuncupatur. Differunt enim inter ſe ἱστίον trium ſyllabarum, & ἱστὸς duarum: hoc ſiquidem vocabulo malus ſignificatur, qui (vt retuli) tignum eſt, quod in naui erectum affigitur: ſed illo linteũ, quod à ventis inflatur. funes verò in ſummo malo, carcheſij nominantur. Ergo vbicunque ad ſuſpendendam ſcalam malo vtendum eſt, id efficiendum eſt per trochleas, & carcheſios. nihil etiam deterius eſſe affirmat ad hæc vti axiculis, quos appellat ὄνίσκους.

Fulcire

A 26 *Fulcire autem pectus debes ad ſcalam fortiter alligans.atque item ceruice habena valde laxa, quatenus,quod exceſſit in ſuum locum reuertatur:atq; inſuper caput a fronte ad ſcalam deuincire,& brachia extenta ad corpus non ad ſcalam:reliquum tamen co pus ſolutum ſit, niſi quod pluribus locis habena laxa circundetur, quatenus,quod exceſſit,in ſuum locum reuertatur.*

In ſuperioribus quoque oſtendimus ἔρματα dici ab Hippocrate fulcimenta,& ἐρμάζειν fulcire: atque hoc eſſe,quod a poeta ſcribitur, ἔρματα νηῶν.

A Scala cum ſcorteis puluinis.
B Aeger ſcalæ alligatus
C Turris alta.
D Trochlea.
E Pauimentum durum ac renitens.

B

C

27 *Sed videndum eſt,ne huiuſmodi vincula cõcuts hominem non ſinant.Crura verò non ad ſcalã,ſed inter ſe vincienda,vt è regione ſpinæ dependeant:hæc ſiquidem ita admonere conuenit, ſi homo ſuper ſcalam omnino concutiendus ſit. Turpe autem eſt in omni arte,nec minus etiam in medicina,ſine vllo profectu magnam adhibere turbam,magnum ſpectaculum polliceri, & multa verba facere.*

Quod ſi homo,qui concutitur,nullis corporis partibus,exceptis ſuperioribus,ad ſcalam vinciatur,facile in latere deuoluitur: ac rurſus ſi fortiter alligetur, vt immobilis ſit, concuſſu nihil leuatur. Ambo hæc igitur ſpectãtes ita hominem vinciemus, vt neque immobilis ſit,quum concutitur ſub vinculis firmiter adſtrictus:neque ita laxè ſuper ſcalam contineatur,vt in latera deuoluatur.Hippocrates autem huiuſmodi extendendi rationẽ contemnens,quo tamen modo optime adhiberi poſſet,adſcripſit: quandoquidem vidit, qui ea vtuntur neſcire ipſam optimè adhibere. his accedit quod ſuperius dixit [minimè enim diffido nonnulla reſtitui poſſe, ſi quis rectè præparans extendat.]

28 *Inprimis quidẽ cognoſcendũ eſt,quæ ſit natura ſpinæ:ad multos enim morbos ea opus eſt.*

Notare ſemel alicubi volumus atque in memoriam reducere,quæ a nobis dicta ſunt a principio in primo libro de ratione corporum incidendorum Hippocratis,in quo empiricorum impudentiam cognoſces,qui audent Hippocratem appellare empiricum. Fuit enim omnium,qui medicinam exercuerunt,maxime experiens,maximeque experimentorum ſpectator.iiſque omnia comprobauit,quæ multis fretus rationalibus argumẽtis inuenit.potiſſimumque rationi corporum incidendorum operam dedit,vt quæ mirum in modũ ad artem conferat:quod nunc aperte docet,cum ſpinæ naturam intelligi velit,quam empirici non ſecus quam cæterarum partium omnium,eſſe inutilem dicunt.

D 29 *Vertebræ igitur ab interiori parte,quà ad ventrem ſpectant,inter ſe ſunt æquales.*

Vertebrę à poſteriori parte proceſſum exigunt acutum,extrema parte cartilaginoſum,qui ſpina nuncupatur:à contraria verò,priori ſcilicet,ſiue interiori (vtroque enim vocabulo nuncupatur) æquè cartilaginem ſuperiectam habent,quà rotundæ ſunt & leues, nullumque acutum proceſſum exigunt,neque prorſus eminentiam aliquam vel breuiſſimam,quẽadmodum & à poſteriori parte,& a latere.Quales igitur ſingularum vertebrarũ proceſſus ſint,ex cadauere arido intelliges:ex quo planum etiam fiet id,quod ait,vertebras ab interiori parte eſſe ęquales,hoc eſt, ęquari ſingulas,qua inter ſe iunguntur.Quoniam igitur ea parte nullum proceſſum habent,aptiſſimeque inter ſe conueniunt,æquales eſſe inter ſe dixit,hoc eſt æquari ea parte,qua cohærent.

30. *Alligantur autem inter ſe mucoſo ac neruoſo ligamento,quod a cartilagine orſum vſque ad ſpinæ medullam progreditur.*

Naturam commiſſuræ vertebrarũ ad vnguẽ indicat.non.n.altè admodum in vnitatem coeũt a parte interiori,ſicut nonnulli exiſtimarunt: nam ſic vbi in poſteriorẽ partem plurimũ curuanda ſpina eſſet,vel ex toto reniterentur,vel diuellerentur.nunc autem res aliter habet, quum apu

coeant in vnitatem,ſed veluti vinculo alligentur mucoſo neruoſoque,atq; idcirco leniter aliq̃d E
hac parte mouetur,qua nullo modo motæ fuiſſent,ſi continuarentur. At neq; vinculũ earum ad
ſpinæ medullam vſq; pertinet,ſed interiecta aſpera mẽbrana in orbem medullam ipſam cõple-
ctitur,quæ non ſecus,ac cerebrũ,tenui membrana primo velatur,poſtea craſſiori. ſed præter ea,
quæ in cerebro ſunt ſpinæ medulla ſepta eſt,hoc tegmento, quod vim habet prohibendi ne do-
leat,quum vertebrarũ oſſibus offenditur,vbi ſpina mouetur. Circa ipſas aũt vertebras innatũ eſt
vinculum mucoſum,hoc eſt glutinoſum,& quaſi pituitæ plenum,vt vertebræ promptius mouean-
tur,ipſumq; vinculũ minus lædatur. In vehementi enim motu abrumpuntur,quæ ſicca ſunt,& ſi
ne humore,atq; idcirco qui loris ad vehicula & iumenta vtuntur,ipſa inungunt: quanq̃ eiuſmo
di mucoſus humor in omnibus articulis ob eandem cauſam inuenitur.

31 *Quædã alia ẽt ligamẽta neruoſa,perpetua adnaſcũtur,& hinc atq; hinc à laterib. ipſarũ intẽdũt.*

Perpetua ligamenta intellexit,quæ a ſuperiori parte deorſum feruntur plurimum longa. ni-
hil tamen habeo,quod ſcribam,quamobrem ligamenta,quæ iuxta intendunt, neruoſa dixerit:
dicendum enim fuit,non neruoſa,ſed nerui,niſi ſi valida appellauit neruoſa. nerui autem euiden-
ter per vniuerſum thoracem iuxta vnamquanque vertebram intendunt,quorum ſuperiorẽ ori- F
ginem in corporibus incidendis demonſtrauimus. ad ceruices autem & lumbos ſuper vertebras
muſculi ſunt,per quos feruntur nerui.

32 *De venis autem & arterijs huc pertinentibus alibi tractabimus, quot & quales ſint,vnde in-
choentur,quidq́ in quibus poſſint.*

Has quoq; didiciſtis in corporibus incidẽdis: ſed & in libris,quos de venis & arterijs, de nerui
itẽ incidẽdis habetis: quæ oĩa diligentius tradidimus in libro de ratione incidẽdi corporis. quare
pluribus hic de illis agere operæpretium nõ eſt,quum neq; ipſe Hippocrates ꝑſequi in hoc ope-
re vniuerſam earũ naturã velit,ſed eam ſicut alia multa in alium locum differat,licet, quæ de ve-
nis & arterijs ſcripta nunc pollicetur,non extent. de neruis aũt iuxta vertebras tendentibus in ſe
cundo libro de morbis vulgaribus,non plenè quidẽ,ſed in cõmentarij modũ tractauit, tanq̃ de
alijs,quæ nos oſtendimus in eo libro commentarij modo & nõ plenè ab Hippocrate ſcripta: ſo-
lummodo enim primam & tertium librum de morbis vulgaribus abſoluit,ita,vt edi poſſet.

33 *Tum de medulla ſpinæ,quibus tegmentis tegatur, vnde originem ducentibus, qua parte finitis
quibus cum coniunctis, quidq́ ualentibus.* G

Tegmenta ac velamenta alicuius rei veteres appellant ἔλυτρα, atque idcirco Hippocrates nũc
medullæ ſpinæ tegmenta ἔλυτρα nuncupauit,quæ nos paulo ante narrauimus. duo quidem in-
trinſecus omnino ſunt: extrinſecus verò communia omnium vertebrarum ligamẽta. Oriuntur
autem membranæ a membranis,quæ cerebrum tegunt: ſed tertium velamentum, quod extrin-
ſecus eas complectitur,originem habet à caluaria,quà cum prima vertebra committitur. Huiuſ-
modi autem ligamenta non ſecus,atque ipſa medulla,ad imam ſpinam finiuntur. [Finis] Hippo
crates dixit [illegible], ſicut poeta quum inquit,
[illegible]. quid verò poſſint,exquiſitè iã oſtendimus in opere de ra-
tione corporum incidendorum,atque etiã in proprijs libris inter quos præcipuus eſt, qui de vſu
partium inſcribitur. nunc autem ſcripſiſſe abundè eſt membranas,quæ cingunt ſpinæ medullã,
eundem præſtare vſum,atque in cerebro,quod craſſa membrana defenditur, ne à circumpoſitis
oſſibus lædatur. Eſt & aliud cerebri velamentum,& quaſi cutis innata,quo hæc nectuntur,nem
pè tenuis membrana. de tribus autem his tunicis in medulla ſpinæ paulo ſupra pertractauimus.

34 *In vlteriore autem parte,vertebræ cardinis modo commiſſuras habent.* H

Quum explicare ſpinæ naturam inſtituerit,orſus ab interioribus partibus ipſius,quà vertebræ
aptè inter ſe cohærentes ad ventrem ſpectant,& inter ſe ſunt æquales,iure nunc ſubdit [in vlterio
re aũt parte vertebræ cardinis modo cõmiſſuram habent]. vlterior enim pars ijs, quæ propoſitæ
ſunt,erit poſterior,qua inq̃t vertebras cardinis modo inter ſe cõmitti. Non debes aũt intelligere
poſteriorẽ partẽ eã,quæ ſita eſt cõtra ligamentũ ꝓpoſitũ,quod ſcilicet à iunctura vertebrarũ ꝓ-
cedit,is.n. locus medius exquiſite poſterior eſt,vbi ſpina tm̃ eſt: ſed eam,quæ vtrinq; eſt à cõmiſ-
ſuris ipſarũ vertebrarũ: quæ,ſi ad ſpinã referatur,erit à lateribus ſpinæ: ſi ad priorẽ partẽ,in qua di
xit vertebras inter ſe colligari,poſterior. Scripſit aũt eas cõmiſſuras cardinis modo eſſe,qm̃ qua-
tuor exigũt ꝓceſſus,quibus cõmittuntur: duobus quidẽ admittunt eminentias ꝓximè vertebræ,
duobus ſe in alteram inſinuant. efficitur autem quodammodo ſtructura cardinum ſimilis.

35 *Nerui omnium communes,& ad exteriorem partem,& ad interiorem procedunt.*

Pars vertebrarum,quæ ei opponitur,qua illigantur, poſterior & exterior appellari poteſt
ſicuti

A ſicuti ea ipſa, qua illigantur, interior, & prior. vetum à poſteriori parte non repetiuntur nerui, quos nunc τόνους dixit, ſi nerui intelligantur, qui motum voluntarium præſtant. quà enim vertebræ inter ſe committuntur, foramen eſt, per quod vnuſquiſque neruus à ſpinæ medulla traiectus protinus diſtribuitur, cuius aliæ partes ad priorem regionem intendunt, aliæ ad poſteriorem, atque in muſculos diſſipantur, qui, quum ſpinæ ſuperiecti ſint, ῥαχῖται græce nominantur.

36 Singulæ aũt uertebræ, tã maiores, q̃ minores, in exteriorem partem ſingulos pceſſus exigũt: his aũt pceſſib. adiecta eſt cartilago, atq; ab ea germẽ orĩ ligamentorum, q̃ neruis exteriorib. germana ſunt.

Singularum vertebrarum proceſſus per medium dorſum intendunt, atque vniuerſam ſpinam componunt: extremo autem proceſſui cartilago intexta eſt, a qua oritur germen ligamentorũ, quæ (vt ipſe ait) neruis germana ſunt: quo ſignificat, vel ſimillima, vel inter ſe coeuntia, immixtaque, vtrunque enim verum eſt.

37 Adiunctę autem coſtę ſunt capitibus in interiorem partem ſpectantibus magis, quam in exterio-
B *rem, quę ſigillatim cum unaquaque uertebra committuntur.*

Coſtæ, id eſt thoracis oſſa, quæ a ſpina intendunt tranſuerſa ac modicè obliqua ad pectus, græce non modo ab Hippocrate, ſed ab omnibus iunioribus medicis, nominatæ ſunt πλευραί. Has inquit cum vertebris committi, quod προσαρθροῦσθαι dixit, quaſi dicat διαρθροῦσθαι: quod vocabuli apud iuniores medicos magis in vſu eſt: eo enim ſignificant oſſium commiſſuras, quibus talis ineſt motus, vt ſenſu aliquatenus percipi poſſit. Coſtarum capita vocauit extrema, per quæ cum vertebris coniunguntur, in radices proceſſuum a lateribus ſe inſinuantes. Exquiſite autem dixit ipſas magis in interiorem partem ſpectare, noſtis enim rem ita ſe habere: ipſarum vero commiſſurã quodammodo duplicem conſpeximus, quam rem Hippocrates prætermiſit, vel quod non ex toto vniuerſam naturam commiſſuræ fuerit intuitus, vel quod tam diligentem eius inquiſitionem ad propoſitum pertinere non exiſtimauerit.

38 Maxime autem flexę ſunt hominis coſtę, & modo eorum, quę curua ſunt.

Inter omnia animalia homo coſtas habet maxime curuas, quoniam & pectus omnium latiſſimum: ex cæteris vero animalibus, alia magis, alia minus, acuto pectore ſunt: latiſſimi autem pectoris eſt homo, dein ſimia, quæ pectus habet anguſtius homine, latius quã cætera animalia. Cõ-
C mune eſt autem omnium animalium, quæ thoracem habent, coſtis eſſe ab exteriori parte, quà tãgimus, gibbis: a contraria, intrinſecus ſcilicet, ſimis. Id enim neceſſarium hominibus fuit, vt thoracis ſpacium latum redderetur, quoniam iuxta os pectoris dirigi coſtas oportuit: reliquas earum partes quum deberent ad ſpinæ vertebras peruenire, opus fuit plurimum curuari. Res igitur, quã proponit, ex eo aperte intelligitur, quod ipſe ait, coſtas maxime curuas eſſe, quodq; earũ figura talem euidenter ſe oſtendit. Reſtat quæſtio, quæ ad rem non pertinet, ſicut prior, ſed ad vocẽ, quũ Hippocrates explanationis vel exempli cauſa vſus fuerit verbo ῥαιβοειδέα, quod maiorem affert obſcuritatem, q̃ res ipſa, cuius gratia id exemplum affertur. tunc fortaſſe vox erat vſitata, alioquin verba hæc [modo eorum, q̃ curua ſunt] nõ dixiſſet ῥαιβοειδέα τρόπον: deinde vſu exploſa, obſcura effecta eſt. Vox quidem ῥαιβοειδέα per α apud Theocritum curuum ſignificat in eo carmine, vbi inquit,

Ῥοικὸν δ' ἐκ δρυμοῖο ἀγριελαίας δεξιτερᾷ κορύναν.

Idem quoque ſignificat apud Archilochum, quum ſcribit,

Ἀλλά μοι σμικρός τις εἴη, καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν,
Ῥοικὸς, ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσὶ, καρδίης πλέως. Apud Nicandrum ſimiliter,
Ἀλλὰ δ' ἰμάσσων ἰσχύϊ ἐν τὰ παγουρίσιν, γυῖα βαρύνοντα.

Per β autem ſcriptum ῥαιβὸν neſcio quid ſibi velit. Quanquam in nonnullis exemplaribus per ε ſcri-
D batur, ſed in magis probatis, per α

39 Quod autem inter coſtas eſt, quodque inter proceſſus oſſium vertebrarum, utrinque complent muſculi qui a ceruicibus oſſis uſque ad nexum intendunt.

Quod in corporibus incidendis apparet, non admodum conſentit cum verborum ſnĩa, nã q apparet hmõi eſt. A coſtarum capitibus, qua cum vertebris cõmittuntur, muſculi ſunt a poſteriori parte, qui ῥαχῖται nuncupãtur, alii in longitudinem ſpinę tendunt vſque ad initiũ crurum: à priori parte in longitudinem muſculi non procedunt, ſed tranſuerſi inter coſtas, quos μεσοπλευρίους appellant. Deinde ad aliquot coſtas pertinent muſculi, qui ſtomacho ſubiecti ſunt, a quibus totum collum in priorem partem attrahitur, & paululum etiam annuit, vbi capitis commiſſura nõ mouetur: ipſa enim per ſe maximum habet motũ in annuendo, & abnuendo, ſi quis eam cũ vertebris conferat, quæ poſt primas ſunt: aliarum enim inter ſe commiſſuræ paululum mouentur. Sed & à regione iuxta lumbos procedunt ad extremas thoracis coſtas eorum muſculorum ſummitates, qui ψόαι dicuntur: in medio autem thoracis ad coſtas muſculi nõ pertinẽt, qui ſiti ſunt ad vertebrarũ pceſſus a lateribus poſitos, quà cõmitti coſtas poſui. Sũt & alij duo muſculi anguſti, atq; exigui, qui ab exteriori parte p vniuerſum thoracẽ iuxta muſculos, qui ῥαχῖται dicuntur, intendunt a priori parte, non a poſteriori verſus ſpinam. Hęc igitur eſt poſitio, ac natura mu-

ſculorum circa vertebras,quæ ex corporibus incidēdis inuenitur. Videamus deinceps de quibus E
nam Hippocrates meminerit,ac de ijs quidē qui inter coſtas ſunt,patet ipſum minimè egiſſe,quū
ait[muſculi,qui a ceruicibus orſi].ſupereſt igitur,vt eos intellexerit,vel qui ῥαχῖται dicuntur, vel
qui iuxta hos ſiti ſunt.ſed neutri recte dicentur,quod inter coſtas eſt,quodque inter proceſſus oſ-
ſium vertebrarum,complere.Ῥαχῖται quidem muſculi vniuerſis propoſitorum oſſium commiſ-
ſuris in toto thorace ſuperiniecti ſunt a poſteriori parte,nihil relinquentes,quod non contegant,
ſed omnes coſtarum radices, & vertebrarum proceſſus, qui à lateribus ſunt,ad hæc quod in-
ter ipſas radices eſt,complectuntur: Anguſti autem muſculi,qui iuxta hos verſus priorem par-
tem ſiti ſunt, protinus poſt commiſſuram ſunt, ad extremitates eorum proceſſuum, quos ver-
tebræ a lateribus exigunt,quin etiam,quod in fine propoſitorum verborum adiungit [vſque ad
nexum]ſi de anguſtis muſculis intelligatur,neceſſe eſt ad ſepti tranſuerſi nexum referamus:ſin de
ijs,qui ῥαχῖται vocantur,ad crurum nexum,quem πρόσφυσιν dixit,crurum fortaſſe iuncturam intel
ligens.Equidem verba hæc nequeo accommodare ad id,quod ſenſui apparet,arbitrorque initio
protinus erraſſe primū librarium,ſicut in aliis multis veterum ſcripturis.Sed,quum ita habeant, F
quæ in corporibus apparent,quæſtio idoneæ expoſitionis communiter omnibus proponatur.ꝙ
autē diſtinctum,& aliquatenus probabile videt̃, huiuſmodi eſt.Coſtas accipiemus:pro ipſarum
coſtarum capitibus:proceſſus oſſium vertebrarum,pro oſſibus,quæ ſpinam conſtituunt:ſed mu
ſculos complentes vtrinque eam regionem,quæ interiecta eſt,ῥαχίτας intelligemus:nexum,ſepti
tranſuerſi.Pelops autem præceptor noſter coſtas,nunc ab Hippocrate voluit nominari omnes
vertebrarum proceſſus,qui à lateribus ſunt:ſed nexum retulit ad ſeptum tranſuerſum.

40 *Ipſa autem ſpina in longitudinem recte obliqua eſt.*

Obliquam dixit σκολιὴν,eam ſic appellare ſolitus,quæ in latus inclinata eſt:nunc autem non in
latus,ſed in poſteriorem & priorem partem ſignificare vult, ſpina enim in longitudinem recta
paululum in poſteriorem & priorem partem inclinatur,vt ipſe deinceps docebit.

41 *Ab oſſe ſacro vſque ad magnam vertebram,quà inhæret crurum nexus,ſpina caua eſt,quoniam ve*
ſica,partes naturales,& id inteſtinum,quod laxum eſt ſupra anum,hac parte continetur. G

Crurum nexus multis modis intelligi poteſt,maxime quidem proprie ſortaſſe is,qui a coxarū
commiſſura eſt,quum.ſ.femoris caput coxarum oſſi per lata ligamenta illigatur,& per id, quod
rotundum eſt,quo altiſſimis partibus caui ipſius coxæ innectitur:tum per muſculos,qui cōmiſſu
rā femoris mouēt,merito vtique dici pōt crus necti ſuperioribus partibus:deinde per neruos,po
ſtea per arterias,& venas.Videtur aūt hic Hippocrates nexum per neruos exponere, quum ab
extrema lumborum vertebra,quæ cōmittitur cū oſſe,quod & latū & ſacrū nuncupatur,oriantur
nerui,qui tendunt ad crura.cōprobatur autem,vel ex eo,quod in corporibus incidēdis apparet,
veſicam,& partes naturales,& id inteſtinum quod laxū ſupra anum eſt,hac parte contineri, quā
obrem ab exteriori parte gibba ſtructa eſt.Naturales partes quas γονὰς dixit,intellexit eas,ꝙ gene
rationi accommodantur,vterum in fœminis:quæ ſemini aptantur in maribus,γεννητικὰ nuncupā
tur.id autem,quod laxum eſt ſupra anum,dixit χαλαρὸν ἀρχοῦ,id ſiquidem ſacro oſſi ſuperimpoſitū
eſt,& re vera laxum eſt,quum non habeat muſculos,qui extremum inteſtinū rectū adſtringūt.

42 *Ab hac ad ſepti tranſuerſi nexum,recta in interiorem partem recuruatur.*

Hac parte nihil tale ſpinæ inſidet,quales in inferiori vterus & veſica. Quare non neceſſe fuit
ab interiori parte ſimam eſſe,atque idcirco,neque ab exteriori parte gibbam,ſed hac parte ſpinā H
paululum intus ſpectare,fulciri enim ab ipſa magnam arteriam,ac venam oportebat.

43 *Atque hic locus ſolus ab interior parte adiuncto habet muſculos,quos ψύας appellant.*

Ex his potiſſimum verbis coniicere quis poſſet,Hippocratē ſpinæ nō annumeraſſe vertebras
ceruicū.quaſi.n.ſpina vniuerſa lato oſſe & vertebris, quæ ad lūbos,& ꝙ ad thoracē ſunt,continē
tur,dixit [atq; hic locus ſolus ab interiori parte adiunctos habet muſculos].Nā,ſi ſpinæ ceruicū
quoque vertebras annumeret,falſum vtiq; erit hunc locū dūtaxat habere adiūctos muſculos, cū
& in ceruicibus ab interiori parte grādes muſculi contineantur:quos,quū grandes ſint,nō latuiſ
ſe Hippocratem nemo ignorat,quādo ēt,ſi exigui fuiſſent,nullo modo ipſum latuiſſent. horū tñ
muſculorū,qui ψύαι noīantur,particulā vſq; ad eā regionē pertinere,quā ſeptum tranſuerſum in
nectitur,propoſitis verbis nō notauit,vt qui operæ pretiū eſſe tā exquiſitè docere nō exiſtimarit.

44 *Ab hoc item ad magnam vertebram,quæ ſita eſt ſublimior commiſſura humeri cum lato ſcapula-*
rum oſſe,recta in gibbum vertitur,ſed magis adhuc videtur,quam ſit.habet enim ſpina in medio oſſiū
proceſſus altiſſimos,ab vtraque autem parte humiliores.

Vertebræ,quæ ad coſtas ſunt,ab interiori parte ſimæ paululum videntur, à poſteriori gibbæ
multum propter ſpinæ proceſſus. vertebram autem, quam magnam dicit ſitā eſſe ſuper cōmiſ-
ſuram

A ſuram humeri cum lato ſcapularum oſſe, nouiſtis, & reminiſcendi cauſa habetis in commenta-
rio, quem de oſſibus ſcripſi. His autem, quæ proponuntur, accommodanda illa ſunt: neque opus
eſt me vlterius explanante, niſi ſi quod verbum alicubi occurrat, quod expoſitionem requirat, cu
ius cauſa huiuſmodi commentaria ſcribuntur: quemadmodum euenit in hoc ipſo loco.

45 Ipſa verò ceruicũ commiſſura in interiorem partem ſpectat. Quibus igitur vertebræ gibbæ fiunt, magna ui coniunctione abrupta expellitur vel vna vertebra, vel plures: quæ res non accidit multis, ſed paucis, non enim facile incidunt huiuſmodi caſus, nam nec facile in exteriorem partem veniunt vertebræ, niſi a priori per ventrem vehementi ictu trudantur, ſic autem homo interiret: aut niſi quis ex ſuperiori locò decidens, in coxas vel ſcapulas cadat, ſed & ſic quoque expiraret. A poſteriori autem parte non facile expellitur vertebra in interiorẽ, niſi aliquid graue admodũ ſuper ipſam incidat: oſſa enim, quæ ab exteriori parte procedunt, ſingula talia ſunt, ut potius frangi poſſint, quàm coactis ligamentis ualde in interiorem partem erumpere.

Spectat in priorem partem, dixit λορδὸν, ita enim conſpicitur. Duæ autem ſunt primæ verte-
bræ, quibus ceruicum commiſſura efficitur: poſt quas relinquuntur tres, quarum non meminit,
quomodo collocatæ ſint inter ſecundam & ſextam, nempe tertia quarta & quinta, quæ maxi-
B me videntur rectum poſitum habere. hæ autem vertebræ longe minores ſunt duabus, & præci-
pue tertia, quarta enim hac maior eſt; ſicut his rurſus quinta, ſexta verò non his duntaxat maior
eſt, ſed ſeptima etiam. Ab hac autem vſque ad extremam ſpinam pro ratione altera maior alte-
ra eſt, ſi hæc in homine perpendantur, vel in ea ſimia, quæ hominis faciem magis repræſentat,
& magis quam cæteræ, recta inambulat, namque hæc, & in alijs, & in oſſibus homini ſimillima
eſt. vnum autem in ſpina habet aliarum quoque quadrupedum commune, quod in homine non
reperitur, nempe lumbos pro magnitudine reliquarum partium corporis longiores, quam ho-
mo, cui ad lumbos quinque duntaxat vertebræ ſunt, in ſimijs autem ſicut in alijs quadrupedi-
bus ſex. Illud autem animaduertere in propoſitis verbis oportet, quod Hippocrates, quum de ſpi
næ figura tractare conſtituiſſet, orſus hoc modo [ipſa autem ſpina in longitudinem recta obliqua
eſt] in extrema oratione adiecit [ipſa vero ceruicum cõmiſſura in interiorem partem ſpectat],
videbitur enim hic rurſus ceruices ſpinæ partem poſuiſſe.

*46 Et articulis, qui alios recipiunt, & in alios coniciuntur. Medulla item ſpinæ laboraret, ſi parũper lo
co mota inclinaretur, uertebra hoc modo expulſa. Luxata inſuper uertebra medullam comprimeret, ſi*
C *nõ laceraret: hæc autem compreſſa detentaq; multis locis grandibus & præcipuis torporem afferret, ita,
ut medico non amplius cura eſſet, qua ratione dirigere uertebram deberet, circunſtantibus multis alijs
malis uiolentis: ſed manifeſtum quoque eſt reſtitui non poſſe neque concutiendo, neque alia via.*

Vertebrarum articulos dicit in proceſſibus à lateribus ſitis, quorum alter alterum excipit. eos
autem ait recipere, & in alios conijci, eo quod vtraque vertebra duobus proceſſibus ſublimio
ribus cum ſuperiori vertebra committatur: duobus humilioribus cum inferiori, ſic, vt alijs proxi-
mæ vertebræ proceſſus admittat, alijs in alterius proceſſus coniiciatur. quæ omnia perfecte exe-
quuti ſumus in libro de oſſibus.

*47 Niſi hominem ſeces, deinde manu altè in uentrem indita ab interiori parte in exteriorẽ cõpellas:
quod quidem mortuo fieri licet, uiuente, nullo pacto. Quorſum igitur hæc ſcribimus? quoniam nõnulli
ſibi perſuadent ſe ſanaſſe eos, quibus vertebræ articulis ex toto excedentes in interiorem partem vene-
runt. Quanquàm nonnulli facillimum exiſtiment vertebris eo modo luxatis euadere, nihilq; opus eſſe
reſtituere, ſed eas per ſe reſtitui. Multi ſane ignari ſunt, & imperitiã lucrũ faciũt: vulgo enim ſuadet.*
D *Hoc itaque pacto decipiuntur. Spinam, quæ in dorſo extat, putant eſſe ipſas vertebras, nã ſingula ta-
ctu ibi rotũda ſentiuntur: neque intelligunt hæc oſſa a uertebris procedere (de quibus paulo ſupra tra-
ctauimus) ipſas vero vertebras multo magis in priorẽ partem ſitas eſſe: ſiquidem ex omnibus animali
bus homo pro magnitudine ventrẽ habet anguſtiſſimum a poſteriori parte in priorem præcipue ad tho
racem. Ergo, ubi aliquod ex ijs oſſibus, quæ valde excedunt, cõminuatur, ſiue vnum, ſiue plura, is locus
humilior fit, quã qui hinc eſt, atque hinc: ac propterea errant, putantes vertebras in interiorem partem
procidiſſe. Quos item fallit habitus eorũ, qui icti ſunt. nam, ſi curuari velint, dolent, cum qua parte per
cuſſi ſunt, cutis tendatur, ſicq; oſſis fragmenta carnẽ magis vulnerent: ſin ita figurari, vt ſpina a poſte
riori parte caua ſit, leuãtur, cutis enim, qua fractura eſt, laxior efficitur, & oſſa minus vulnerant, quin
ſi ea parte tangantur, cedunt, ſpinã in priorem partem compellentes, isq; locus inanis & mollis tangen-
ti apparet. Hæc omnia, quæ dicta ſunt, medicos fallunt: cito autem, ac ſine aliquo detrimento, hmõdi ho
mines per ſe ſaneſcunt, hæc enim oſſa omnia, quæ rara ſunt, callo celeriter glutinantur.*

Manum alte indere in ventrem, cauſa conquirendi, quæ ibi ſunt, dixit ἐμβάσσοντα.

*48 Iã vero ijs, qui ſani ſunt, obliqua ſpina fit pluribus modis: nãq; & natura, & vſu ſic hẽt, ſed & ob
ſenitũ, & ſub dolore, hæc ſiquidẽ colligandi vim habent. Gibba autem plerunq; fit, quum homo vel in co
xas, vel in ſcapulas cadit: neceſſe enim eſt in ſpina gibba vnam aliquam uertebram reliquarũ omnium*

conſpici

conſpici maxime ſublimē: eas autem, quæ hinc atque hinc ſunt, minus. Nec plurimum huiuſmodi uertebra alijs recedit: ſed parū, quando ſingulæ ſubito plurimum cedunt. Hac igitur de cauſa, & ſpinæ medulla facile fert, quum ita peruertitur, quum fiat gibba in orbem, non ad angulam. E

Vbi ſpina gibba fit, hoc eſt, in poſteriorē partem conuertitur, κύφωσιν appellat κυφόν, vbi curua, ſpectatq; in priorem: ubi obliqua & in latera, σκολίωσιν, quo verbo utitur alio modo & ad omnem ſpinæ deprauationem ſignificandam, indicans uerbum generale magis eſſe quam alia. in qua ſignificatione nunc quoque ait ſpinam σκολιοῦσθαι, quaſi dicat quouis modo peruerti: atque in ſuperioribus etiam dixit (ipſa autem ſpina in longitudinem recte obliqua eſt), obliquam uocans σκολιήν, ubi eam inclinare in priorem & poſteriorem partem indicauit.

49. *Oportet autem reſtituēdi rationem huiuſmodi præparare. Cōmode quidem lignum firmū ac latū, quod in longitudinē inciſum ſit, foditur: cōmode etiam pro ligno paries in longitudinem excauatur, qđ cauum a pauimēto, vel cubitū, vel quantū res exigit, attollatur. Dein veluti quadrata columna querna trāſuerſa adhibetur, q̃ a pariete eatenus recedat, vt aliquis inter vtrūq; vbi opus ſit, tranſire queat, ſternitur columna hæc vel tunicis, vel quapiā re, quæ mollis ſit, & non admodum cedat. Homo ſoue tur: & ſi ſuſtinet, multa aqua calida lauatur: deinde in ventrē iacet extentus, brachijs ſecundum naturā porrectis, atq; ad corpus alligatis. Lorū item molle, latumq́; abunde, & longum, quod conſtet duabus habeni, mediū medio pectori iniectum bis circundatur, quantum poteſt iuxta alas: poſtea, quod ex loris ſupereſt, circa alas humeri capiti obuoluitur, capitaq́; ad aliquod lignum cuiuſmodi piſtillū eſt, alligātur, eorū enim longitudo aptatur longitudini eius ligni, quod ſubiectū eſt, vt hoc piſtillo extēdenti mora ſit. Hmōdi etiam aliud vinculum ſuper genua, & ſuper calces datur, capitaq́; eius ad aliquod tale lignū vinciuntur. Aliud inſuper lorum latum, molle, ac valens habenæ modo conuenienter lōgum ac latū coxis in orbem firmiter deuincitur, quā maxime poteſt ꝓpe coxas: deinde lori, quod ſupereſt, vtrūq; caput ſimul ad lignū, qđ ad pedes ſit, alligatur. Homine ita figurato intētio in diuerſa adhibetur, ſi ne ulla inclinatione ſimul, & recta: nullū.n. magnū dētrimētū inferre eiuſmodi intētio pōt, ſi recte ꝑparetur, niſi qs de īduſtria id agat. Medicus uero uel alius qs mō ꝓualēs ſit, & nō imperitus, ſublimiori unius palmæ ꝑte, qua ſpina gibba ē, data, atq; alterius palmæ, ſublimiori parte ſupiniecta, cōprimit, ītuitus nū recta deorſū uerſus, caput, uel uerſus coxas debeat comprimere. Adhibeē aūt hoc mōuis maxime innocenter: īnocēter ēt, ſi qs ſup eā partē, qua ſpina gibba eſt, ſedeat: ſimulq́; ubi hō extēditur, ſe attollēs concutiat. Sed & pedib⁹ conſiſtere ſup ſpinā, quæ gibba ē, ſuſtinerię, et leniter cōcutere, nihil phibet, ad q̃ rē ſatis idoneus ē quilibet palæſtra aſſuet⁹.* F G G

A Columna querna quadrata pannis ſtrata.
B Laquei pectus circundantes qui feruntur ad ſuperius piſtillum.
C Laqueus ſupra genu & talos.
D Lorum ilibus alligatum.
E Piſtilla ad caput & pedes.
F Manibus comprimens.

A Columna querna quadrata pannis ſtrata.
B Laquei pectus circundantes qui feruntur ad ſuperius piſtillum.
C Laqueus ſupra genu & talos.
D Lorum ilibus alligatum.
E Piſtilla ad caput & pedes.
F Inſidens & ſe attollendo concutiens.

Aptiſſime

A

A Columna quę a quadrata pannis ſtrata.
B Laquei pectus circundantes.
C Laqueus ſupra genu & talos.
D Lorum ilibus alligatum.
E Piſtilla ad caput & pedes.
F Inſiſtens & pedibus ſenſim incutiens.

B

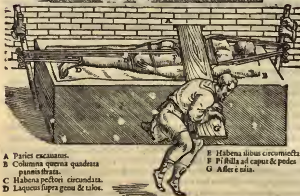

A Paries excauatus.
B Columna quema quadrata pannis ſtrata.
C Habena pectori circundata.
D Laqueus ſupra genu & talos.
E Habena ilibus circumiecta.
F Piſtilla ad caput & pedes
G Aſſer è tilia.

Aptiſſimè autem cogitur, ſi paries, qui excauatur, uel lignū, quod foditur, quatenus cum uentre uidebatur, ipſa hoīs ſpinā intendatur: aſſer vero è tilia, vel ex altero ligno non tenuus ſecetur: tū ſuper ſpinam, quà gibba eſt, uel multiplex pāniculus, vel paruus aliquis puluinus ſcorteus, imponatur: ſed quātum minime pōt, conuenit hæc ſubycere. videndum eſt ſolūmodo, ne aſſer præ duritie fruſtra dolori ſit: ea autē pars ſpinæ, quæ gibba eſt, ſic maxime è regione eius partis, quà paries excisus eſt, ut aſſer, qui maxime ſpinæ extat, ſuperimpoſitus, maxime premat. adhibitus vero aſſer, a miniſtro uno uel altero ſi opus fuerit, cogatur, alij (ut ſupra oſtenſum eſt) bina atq; hinc in longitudinem corpus intēdūt. Licet & per axes extendere vel iuxta lignū defoſſos, vel cōtētos in quibuſdā lignis in ipsū defixis, quæ erigātur, ſiue vtrinque à lateribus paululū extantia, ſiue in vtraque eius extremitate. Acommodatur aūt uis, quæ per hæc adhibetur, & vbi vehementiore, & ubi leniore opus eſt: tantum .n. roboris habet, vt ſi quis non in medicina, ſed ad torquendos homines eā adhibeat, præſtanter ad id valeat, ita, vt, ſiue tantum extendamus in longitudinem, hinc atque hinc nihil ultra cogēte, ſiue citra intētionem aſſerē duntaxat admoueamus, abunde ſit. Optimum aūt eſt uti eiuſmodi via, quā in ipſo vſu, & intendendo, & remittendo moderari potes, quæve ſecūdum naturam eſt. Quæcunque igitur extant, compreſſa, in ſuum locum redeunt: quæ præter naturam coierunt, intenta, ſecundum naturam compelluntur. Equidem cogendi alium modum meliorem aut iuſtiorem habeo nullum.

D Quæ ſubijcit, plane omnia explicat. quare ſi quis non percipit, quæ proponuntur, huic nō explanatione opus eſt, ſed monſtratione. quin & commentaria ad eos ſcribuntur, qui eiuſmodi curationes iam inſpexerint. Monui etiam in ſuperioribus, vt, ſi quis prima lectione non intelligat, quæ ita clarè ab Hippocrate ſcribuntur, iterum, & tertio, & ſæpius diligenti animaduerſione relegat, quòd, ſi hoc faciat, quæ planè ab ipſo traduntur, omnino intelliget.

50 *Nam quum è regione ipſius ſpinæ intentio adhibetur, ab inferiori parte, & iuxta os, quod ſacrum appellatur, non eſt locus, qui prehendi poſſit: à ſuperiori iuxta ceruices & caput, eſt quidem, ſed aſpectu inde coruꝰ, præterquàm, quod, ſi corpus ab hac parte ualentius extendatur, alia quoque noxa afferetur. Expertus aliquando ſum vtrem non inflatum, quem reſupinato homine ſpinæ, quà gibba erat, ſubieci, dein fiſtula ænea demiſſa inflaui, ſed parum proceſſit: cedebat enim uter, quum homo bene extendebatur, neque ſpiritus impellere quidquam poterat, ſed alioquin uter promptè labebatur, quum ſe cōpellerent & gibbus ſpinæ locus, & repleti vtris tumor: at contra, quum non valde homo extendebatur, uter ob ſpiritum in tumorem aſſurgebat, ſed homo magis quàm expediret, in priorem partem conuertebatur. De induſtria autem hæc ſcripſi. pulchra enim huiuſmodi monumenta ſunt eorum, quæ, quum experti ſimus, ſine effectu inuenimus: & cauſarum, cur parum proceſſerint.*

Locum, qui prehendi poſſit ἐπιλαβὴν, quaſi ἀντιλαβὴν, & ἀντίληψιν dixit, eo quòd ubex & mora

ſit

ſit iniectis laqueis;ſic,vt hæreant,quà eminet, & minimè decidant. Ab oſſe ſacro nullus ta'is lo- E cus eſt:à ſuperiori parte,quamuis ceruices ſint,& caput,homo tamen ſtrangulari videbitur, ſi hac parte prehendatur:atque idcirco ea intendendi ratio indecora habebitur,ſed & noxam inferet,ſi laqueus ad guttur delabatur.

51 *Quibuſcunq; aũt vertebrę in interiorē partem conuertuntur, vel ꝙ homo eeciderit : vel ꝙ graue aliquid ſuper ipſum inciderit,plerũq; nulla vertebra valdè ab alijs recedit : vbi nõ valdè recedat,ſiue vna,ſiue plures,hoīem non præcipitat,ſicut antè dictum eſt,cum ſpina in o bem,nõ ad angulũ peruerta tur.His quidem urina,& aluus magis ſupprimitur, q̃ quibus uertebrę in exteriorem partem conuertuntur,pedesq́; & crura tota magis frigeſcunt:atque hęc magis mortifera ſunt,q̃ quę poſita ſunt:è qui bus,ſi euadunt,vrina ſine voluntate magis prorumpit,cruraq́; magis reſoluuntur & torpent. Quòd ſi ſuperior ſpina in priorē partē conuertatur,uniuerſum corpus reſoluitur,ac torpet. Machinationem autem nullā habet,qua ſpina reſtitui poſsit,ubi ſic luxatur. Quod ſi nihil proficiat concutiendi modus, q per ſcalam admouetur:uel alia ſimilis curatio.ſeu extendendi via,qualis paulo ante dicta eſt: nullum noui impellendi ſimul & extendendi modum, qui id pręſtare poſsit,quod aſſer, vbi ſpina gibba erat: nam,qui fieri poterit.vt à priori parte per ventrem impellatur? Ergo,neq; hoc licet. neque tuſsis, aut ſternutamentũ vim aliquam habet,qua ad extentionem conferat. Nihil etiam proficies, ſi ſpiritum in F ventrem indas. Quin,& qui magnas cucurbitulas defigunt,ut ſurſum attrahant vertebras,quæ in interiorem partem exciderunt,ſummopere aberrant: expellunt enim magis,quam attrahant,quam rē igno ant,qui eas defigunt:nam quo maior cucurbitula eſt,eo magis ſpina caua ſit, quum a ſuperiori cute urgeatur. Alios item concutiendi modos præter iam poſitos adducere poſſem,quos exiſtimet quis ad vitium magis pertinere,ſed eos(vtpote quibus parum confidam)omitto. Illud autem in vniuerſum,vt ſummatim dicamus,intelligere oportet quod, ubi ſpina in interiorem partem conuertitur, ad interiorem ægrotantem præcipitat,& infeſtiſsima eſt:ubi in exteriorem,uacat mortis periculo , vrinam non ſupprimit,& plerunque torporem non infert.*

De uertebris agens in interiorē partē luxatis,inquit caſum aſperiorem eſſe,q̃ ſi in exteriorem ferantur.cauſam eſſe in aperto dicit.nerui.n.oēs,qui à ſpinæ medulla oriuntur,in interiorem partem procedunt.Premuntur ergo magis, ubi ſpina in hanc partem conuertitur,q̃ ubi in exteriorē,cumq́; ijs vrgentur,quæcunq; partes ſpinæ ſuperinſident.quo fit,ut interdum ſuperior quoq; pars ueſicæ cōprimatur;& quæ cum his conſortium habent, omnia inflammatione occupantur. Quamobrem neq; ueſica vrinā , neq; aluus deiectionem reddit: expellentis enim facultatis,quæ una ex naturalibus eſt,uitium eſt vrinā atq; aluum ſupprimi : torporis autem mēbrorum cauſa G eſt,neruorum affectus : ſed ueſica & inteſtinis affectis,periculum eſt , ne homo interim decedat, dum tollitur inflāmatio,quæ efficit,ut nec aluus,nec urina reſpondeat. Quemadmodum aũt muſculus,qui ueſicam adſtringit,cum nimium ſuo munere fungitur , non patitur urinam euadere , ita uerìſimile ſit affici muſculũ ani,quem græci ab adſtringendo σφιγκτῆρα nominarunt.

52 *Quum nec alui itinera diſtendat,nec prohibeat , quo minus facilem exitum habeant,ſpina , quũ in exteriorem partem conuertitur:ſed quum in interiorem, utrumque hoc efficiat,accedantq́; alia com plura.*

Quum proximè propoſuerit his urinam & aluum magis ſupprimi , quam quibus vertebræ in exteriorem partem conuertuntur, nunc cauſam adiecit his verbis [quum nec alui itinera diſtendat]id eſt exitum eorum, quæ per ueſicam & per anum expelluntur. Diſtendi autem partes, per quas hæc feruntur.& à compreſſione uertebrarum,& à conſortio,quod cum neruis habent,à ratione minime abhorret.

53 *Multo autem pluribus crura,& brachia reſoluũtur,corpus torpet,urina ſupprimitur, quibus uertebræ nec in exteriorem partem,nec in interiorem exciderint , ſed concuſſa vehementer fuerint , manentes è regione ſpinæ:quibus ſpina deprauatur,minus hęc patiuntur.*

Vt deprauationem exprimat,mutuatur ὕβωμα uocabulum tanquam generale,agens de vertebris,quomodocunq; ſuo loco motis. Vniuerſa aũt oratio clara eſt,uenit.n.ad quartum genus ui- H tiorum ſpinæ, quod græci a concutiendo σεῖσιν, appellant. Id autem eſt, quum uertebrarum ſpinæ cōpagò uniuerſa dimouetur,periculumq́; eſt,ne conuellatur atteraturq́; ſpina vehementer concuſſa:quod malum ipſe teſtatur multo deterius eſſe,quam,ſi ſpina non concuſſa uertebræ peruertantur.In ſequentibus ad coſtas pergit,quibus abruptis huiuſmodi quidpiam accidit.

De Fractvra Costarvm

54 *Multa quoque alia in medicinali arte quis inſpiciet,quorum,quę vehementia ſunt, quum morbi momentum omne in ſe contineant,non nocent: quæ leuiorem offenſam afferunt, mala concitant diuturna,& reliquum corpus plurimum afficiunt.*

Locutus de uitio,ſub quo ſpina concutitur , uertebris nullo modo ſua ſede excedētibus, ſubijcit multa in medicina leuiora eſſe re uera,quanquã grauiora uidentur: multa enim, quæ minus afficiunt partes cum uitiato loco conſortium habentes, vt,quæ nullam ex præcipuis partibus lædant,ſed in ſe morbi momentum habeant , minus moleſta ſunt , quamuis grauiora uideantur,

In

A In ſequentibus gratia exempli de coſtarum affectibus meminit, indicans eorum alios graues apparere, alios eſſe.

55 *Quin & coſtis abruptis tale quidpiã accidit. Quibus enim coſta vna, vel plures abrũpũtur, ſicut permultis abrumpi videmus, ſi comminuta oſſa, neq; in interiorẽ partem compellãtur, neque in ſuperiorem. pauci adhuc febricitarũt: ſed neq; multi etiam ſanguinem ſpuerunt, nec multis item contractũ eſt pus in thorace, aut linamentis opus fuit, aut vitiatum os eſt: victus autem quiuis idoneus eſt.*

Ex propoſita oratione, quæ longa eſt, non parum intelligi poteſt orationis modum ad facilitatem conducere. Nos priorem partem ſupra attigimus, quam Hippocrates longius habens obſcuram fecit, paucis autem ita loqui potuit: Vbi coſta abrumpitur, ſi fractura ſimplex, & ſola ſit, caſus quidem aſperior videtur, licet leuior ſit, q̃ vbi atteritur, celerrimè enim curatur & ſine periculo: ſed abſque fractura, vbi caro circa coſtas atteratur, in maximo interdum periculo reuoluuntur, qui ſic affecti ſunt. B Caput quidem orationis huiuſmodi eſt, ſingula autem deinceps videamus. Si primam partem huius orationis paucis Hippocrates explicaſſet, quemadmodum ego, quum dixi, vbi ſola & ſimplex coſtarum fractura ſit, apertius ſcripſiſſet, verum ipſe, quaſi exponens ait [ſi oſſa abrupta, neque in interiorem partem compellantur]. vocauit autem interiorem partem interius ſpacium thoracis, in quod erumpere os abruptum, per ſe non poteſt, niſi nudetur à tota carne ſuperiecta: niſi item ſcindatur membrana, quæ coſtas cingit. per hæc igitur ſimplicem fracturam indicauit. Deinceps notauit caſus leuitatem, quum ait, paucos febricitaſſe, raros item ſanguinem expuiſſe, aut pus in interiori thoracis regione contraxiſſe, raroq; opus fuiſſe linamentis, vel coſtarum os vitiatum fuiſſe, & idcirco abundè eſſe victus rationem quamuis. hãc ipſe (vt didiciſti) vbique φαῦλον nominat, eam, quæ exquiſitæ contraria eſt, ſignificans. Propoſitæ igitur partis orationis vniuerſus ſenſus huiuſmodi eſt: ad reliqua igitur pergamus.

56 *Quin, & vbi continens febris non inuadat, deterior eſt inedia, quàm cibus: & dolorem, febrem ac tuſſim magis concitat, venter enim modicè repletus coſtas dirigit, quas inedia ſuſpendit: at vbi ſuſpendantur, dolorem inferunt.*

C Tumor ventris coſtas fulcit: quare, vbi hæ rumpuntur, qui magis ventricoſi ſunt, minus dolent: quibus gracilis venter eſt & contractus, dolore magis vexantur, quum coſtas ſentiant ſine fulcro ſuſpenſas. Quòd ſi continens febris hominem occupet, inedia vti debet (quod ipſe ſignificauit verbo κατεαγῇσι) quoniam magis læditur à cibo, quum à coſtis non fulctis. At ſi nulla febris ſit, expedit eatenus cibum ſumere, vt venter in eum tumorem aſſurgat, vt coſtis ſedes ſit, ac fulcimentum citra offenſæ partis compreſſionem.

57 *Ab exteriori parte uincire rurſus quouis modo ſatis eſt: tantum cerato, pannis, faſcijsq́; lenit er adſtrictis debemus æquale vinculum reddere, aut etiam lanæ aliquid ſuperinÿcere. Conſeruet autem coſta viginti diebus. in huiuſmodi enim oſſibus citò callus increſcit.*

Vinciendi modum quemuis, φαῦλον vocat, quemadmodum & victum: qui cõtrarius eſt ei, qui ſumma diligentia adhibetur.

58 *At carne circa coſtas detrita, quòd homo percutiatur, cadat, re aliqua vrgeatur, aut alio tali modo, multi iam ſanguinem expuerunt.*

D In memoria habendus eſt hic ſermo propter eos, qui exiſtimant in lateris dolore neceſſarium eſſe, vt aliqua ex fibris pulmonis afficiatur. nam, quum proximus ſit lateri inflammato, aſſerunt aliquid ad eum tranſmitti ex tenui ſanguine, qui in inflammatione ſubſiſtit, Pulmone ergo nihil violato, ſed coſta affecta, quoſdam ait ſanguinem expuere, quo pacto autem hoc fiat, licet per ocium requirere. Nos ſanè quæſtionem hanc perpendimus in ijs, quæ ſcripſimus in librum Eraſiſtrati de ſanguinis ſputo: nunc illud duntaxat intellexiſſe abunde eſt, quoſdam ſine vitio pulmonis ſanguinem ſpuere, propterea, q; morbus circa coſtas verſetur. Vidiſtis ſæpè, & in alijs inuiolata cute, quæ fracturam tegit, effundi cruorem, ſic, vt faſcias impleat, quamuis cutis membrorum denſior multo ſit, q̃ membrana, quæ coſtas amplectitur. Quare nihil mirum eſt, ſi ſanguis per hãc ab affecta coſta in interiorem regionem ducatur: dein protinus in ipſa expiratione in aſperam arteriam, quæ in pulmonẽ diſtributa eſt, transferatur: quemadmodum in ijs videmus, quibus membrana hæc vulneratur: quicquid enim per vulnus in thoracem inſtillaueris, per os continuo redderur, quam rem, quũ Eraſiſtratus ignoraſſet, abſurda ſcripſit in libro de ſanguinis ſputo, ſed qua in re decipiatur, eius ſcripta de me audientes ſæpe numero didiciſtis.

59 *Vena. n. & arteria, quæ per id, quod eſt inter coſtas, intendũt, & nerui, ex ÿs, quæ in corpore præſtantiſſima ſunt, oriũtur. Multi igitur ſæpe tuſſi, tuberculo, pure in thorace collecto oppreſſi ſunt, et ad id venerũt, ut linamẽtis egerẽt, coſtaq́; uſti aretur: ſed & quibus nihil tale ſuperuenit, carne circa co*

ſtas

ſtas attrita,tardius dolore liberantur,quã quibus perfracta coſta eſt,atque in eiuſmodi caſu dolor ſa- E
pius locum repetit. Verum nonnulli longe magis hęc mala contemnunt,quam ſi abrupta coſta eſſet.

Arterias & venas ὀχετοὺς vocauit:quod aũt eſt iuter oſſa ſingularũ coſtarum λαπαρὸν dixit,qua parte muſculi ſunt,qui,quum mediis coſtis interiecti,ſint μεσοπλεύριοι græce nominantur: neruos vero appellauit τόνους.Oriri aũt ait hæc oĩa ab iis,q̃ pſtãtiſſima ſunt,qm̃ initiũ harũ venarum,perinde atq; arteriarũ,eſt in vicinia cordis:neruorum aũt ad ſpinæ medullam,quæ ad thoracem eſt, quibus aliquid cognationis eſt cũ alio pari neruorũ,qui à cerebro proficiſcuntur.Quæ deinde adſcribit,euidentiſſima ſunt ijs,qui meminerint,quæ prodita ſunt in prioribus commentariis.

60 Sed & curatione egent magis exquiſita,ſi ſapiant:conuenit enim inedia extenuari,corpore quam maxime conquieſcere,abſtinere à uenere.

Exquiſitiorem vbique appellat ἀκριβεστέραν,cui contraria eſt ſimplex & quæuis,quam φαύλην nominat.

61 Item ab eſculentis pinguibus,& fauces exaſperantibus,ac tuſſim mouentibus,& ab ijs,quæ ualentiſſimæ ſunt materia. F

Eſculenta,quæ fauces exaſperando tuſſim mouent,κερχνώδη nuncupat:huiuſmodi autem ſunt pinguia,acuta,atque acria. valentiſſimæ materiæ intelligit,quæ ægre concoquuntur. In exemplaribus autem magis idoneis, verbi κεγχρώδεα ſecunda ſyllaba ſcribitur per γ,ducto vocabulo à milio, quod Iones κέγχρον appellant.id accidit,ubi in faucibus aſpera quædam mihi modo exigua ſentiuntur.Quod autem in ſuperioribus dixit, de iis,quibus circa pulmonem tubercula ſunt diuturna, quæ ægre ad maturitatem perueniunt, & ſpiritus redditur cum ſono,κερχνώδεα abſque γ ſcribitur.ducitur autem a verbo κέρχνειν,quod ſonum notat,qui vel anguſtia loci,quo ſpiritus redditur,vel humoris multitudine accidit, plerunque tamen vtroque concurrente, quem ſpiritum nonnulli δασεία,id eſt aſperum vocant.Sed qua de cauſa abſtinere hominem uelit ab eſculentis tuſſim mouentibus manifeſtum eſt,quum affectæ partes omnes quietem poſtulent,atque idcirco ſilentium rurſus imperat:manifeſtum item eſt, cur caueri voluerit ea,quæ vehementer dimouent vniuerſum corpus,quandoquidem cum toto pars etiam dimouetur.

G

62 Ad hæc uenam ſecare in cubito conuenit:& quam maxime ſilentium habere:inducereq́ ſuper ſedẽ attritam pannos non multiplices,ſed complures,& multo latiores quã ſi attritus locus,cerati inunctione adhibita:linteisq́ latis,ac faſcijs item latis,& mollibus alligare,modiceq́ adſtringere,ita,ut qui deligatus eſt,dicat ſentire ſe vinculum non valde adſtrictum,neque item laxum:inde autem ordiri debet,vbi locus eſt attritus,ibiq́ maxime inſidere.

Meminiſſe huius loci oportet aduerſus eos, qui exiſtimant uenam ſolummodo ſecandã eſſe, vbi ea concurrunt,quæ multitudinem denunciant. E quorum numero eſt Menodotus Empiricus.Oſtendimus autem in opere de uenæ ſectione, & in eo, quod de multitudine ſcripſimus,falſam eſſe eiuſmodi opinionem,quæ præter alia multa,vel ex eo reiicitur, q, vbi quædam partes eiuſmodi plagas acceperint,medici ad venæ ſectionem cõfugiunt,quamquam,qui icti ſunt,multitudine non tentantur,eo q,niſi ijs ſanguis detrahatur,maximæ inflammationes oriuntur:quòd cum euenit,alia inſequuntur,quæ morbo accidere ſolent.

63 Iniiciendum verò uinculum medium eſt,& in vtramque partem attrahendum, ne cutis circa coſtas in alterutram partem inclinet,ſed ſine inclinatione ſeruetur. Deligandum autem,vel ſingulis diebus,vel tertio quoque die. Satius item eſt aluum mollire leni aliquo medicamento, quod deiectionem cietet,ac decem diebus inedia uti,dein corpus reficere & implere.

Cutis ſuperiecta coſtis pleriſq; laxa eſt,præſertim, ſi quo tempore homo plagam acceperit, plenior non fuerit. his ergo ait magis q̃ aliis opus eſſe faſciis, quæ mediæ primum iniiciantur, nam cutis peruertitur,ſi ab uno capite faſcia ordiatur.q ſi,ut cautior ſis,craſſos quoq; ita alliges, nihil lædes,præcipue ubi regio prope alam atteratur,ibi enim cutis ſemper laxa eſt. H

64 Ad hæc dum offenſus inedia utitur,arctius alligandus eſt:vbi pleniore victu, laxius. Quod ſi ab initio ſanguinem expuat,quadraginta diebus habenda cura,alligãdumq́ eſt:ſi ſanguinem nõ expuat, fere viginti abunde ſunt. Conijcere autem tempus ex vi caſus oportet.

Commune hoc eſt omnibus fracturis:quod vnà cum multis aliis,quæ hic ab ipſo traduntur, ante etiam expoſui,quum librum de fracturis explanarem. Ea igitur magis ſunt uobis in memoriam reuocanda,quam ſæpius a me repetenda.

65 Quicũq; aũt rẽ paruifecerint ob hmõdi ictũ,ſub quo atterũtur q̃ circa coſtas ſunt,quãuis in aliud malũ deterius nõ incidãt,carnẽ tamẽ magis mucoſam habent in loco attrito,q̃ prius. At, ubi talis relinquitur,

A *quitur, nec curatione ad bonum habitum reſtituitur, res peior eſt, ſi mucoſa circa os ipſum relinquatur, quum caro non amplius ſimiliter os attingat, & ipſum os morbis opportunius reddatur. Ob eiuſmodi autem cauſas oſſa multis vitiantur, quod malum diutius extrahitur.*

Mucoſum humorem appellare cõſueuit glutinoſum & album, qui colligitur in partibus exãguibus, vt in oſſe, & cartilagine, vbi ipſorum natura rectè concoquere alimentum non poſſit. relinquit enim quaſi quoddam ſemicoctum, quemadmodum relinquunt infirmæ oculorum membranæ pituitam craſſiorem, quæ [illegible] græcè nominatur. Vis autem imbecillior redditur, vel ob ſuam temperationem immoderatam, vel ob multitudinem concurrentis humoris, quod etiam euenit in tumoribus præter naturam. Cætera omnia orationis huius clara ſunt.

66 Quòd ſi nõ, quæ iuxta os ſunt, ſed ipſa caro mucoſa fiat nihilominus ſubinde morbus & dolor reuertit, ſi quis corpore laborauerit: quo circa dare vinculũ expedit, & bonũ, & ualde accõmodatũ, donec ſiccetur, diſcutiaturq́; ſanguis ĩ attrito loco ſuffuſus, & caro ĩtegra ibi augeatur, augetur aũt oſſis caro.

B Caro, & quælibet pars ſanguinẽ habens, non per ſe mucoſa fit: id enim, quod propriè in ipſis ſuperat, tale eſt, quale in fluxu, atq; in deiectionibus ob iecinoris imbecillitatẽ cõſpicitur. Quocirca, vbi oſſa, cartilago, membranę leduntur, mucoſus humor ſæpe contrahitur: carne affecta rarò, idq́; vel propter conſortium, quod hæc habet cum eiuſmodi partibus: vel propter humorem copioſè defluentem, vbi mucoſus ſuccus, aut pituita in ea contrahitur. conſtat aũt eiuſmodi ſuccum maximo negocio excerni, eo quòd nec perfuſione, cataplaſmate, aut medicamentis, euocari digerique poſſit, neque vllo alio præſidio educi, niſi ex toto anteà tenuetur, atq; in vapores reſoluatur. Ergo, quia ſuccus glutinoſus in vapores ſoluendus eſt, idcirco ægrè mouetur. vbi verò tale aliquid ſuperans relinquitur, leui de cauſa pars affligitur, cum ob infirmitatem quidquid in reliquo corpore qualitate vel modo ſuperans collectum fuerit, promptè recipiat.

67 Quibus autem neglectus morbus inueterauerit, & locũ dolor exerceat, caroq́; mucoſa ſit, his ferramentũ candens medicina optima eſt: quòd ſi caro ipſa mucoſa ſit, adurere conuenit vſque ad os, ea obſeruatione, ne hoc ipſum calefiat: vbi inter coſtas hæc fuerit, neq; ſic, in ſummo conuenit adurere: cauendum
C *tamen eſt, ne candens ferramentũ penetret vſque ad partem interiorem. Vbi ſedes iuxta os attrita eſſe uideatur, ſed recens caſus ſit, neque os adhuc uitiatũ fuerit, ſi exiguum vitium ſit, ita vrere conuenit, ſicut dictum eſt: ſin oblõgum ſit, quod in oſſe attollitur, pluribus in locis aduertere expedit. De coſtis aũt vitiatis dicemus, ſimulasq́; de iis tractabimus ad quorum curationem linamentis eſt opus.*

Mucus glutinoſus cum diſſipari per medicamenta non poteſt, reliqua curatio eſt adurere, quæ quo pacto admouenda ſit, apertè declarauit.

De Femore ex Coxa prolapso

68 Quòd ſi femoris articulus è coxa prorumpat: prorumpit autem in quatuor partes, ſæpiſſimè in interiorem, deinde in exteriorem: in priorem & poſteriorem excidit quidem, ſed rarò.

Qui coxæ cauum inſpexerit, nõ eſt, quòd deſideret cauſam à me doceri, quamobrem in interiorem partem ſæpiſſimè moueatur, deinde in exteriorem, quum imum caui, non ſit omnibus partibus æquale: & articulus, qua parte ora humilior eſt, facilius elabatur.

D *69 Vbi ergo in interiorem partem venit, crus longius eſt, ſi cum altero conferatur, idq́; iure duplici de cauſa. Oſſi enim quod à coxa ſurſum procedit ad pectinem, femoris caput inhæret, ceruixq́; articuli cauo ſuſtinetur: rurſus ab exteriori parte clunis cauus apparet, vtpote, quum femoris caput in interiorem partem exciderit.*

Orationem hanc ferè uniuerſam initio orſus ipſe ita euidenter adſcripſit, ut nemo loqui poſſit euidentius: ſed & eorum, quæ tradit, cauſas etiam adiecit. Quare quod ſæpius dicere conſueuimus, nunc etiam adducemus, Si quis conſideret, quæ proponuntur, ea, ſi non ubi primò, ſaltem ubi ſecundò, vel certè tertiò legerit, percipiet.

70 Extremum rurſus femur iuxta genu ſpectare cogitur in partem exteriorem, ſimiliter crus & pes. Ergo, quum pes in exteriorem partem conuertitur, imperitus medicus cum hoc alterum cõfert, non hũc cum ſano, atque idcirco crus læſum multo longius uidetur, quam integrum.

Hoc etiam communiter pertinere ad omnia oſſa luxata antea quoque demonſtrauimus, quũ altera extremitas ſpectet ſemper in contrariam partem, atque ea, quæ prolapſa eſt. Nunc igitur femoris capite in interiorem partem prolapſo, altera extremitas, quæ ad genu eſt, merito in exteriorem conuertitur.

71 Multisq́; aliis modis error in his accidit.

Errorem [illegible] dixit: quo vocabulo conſueſſe Hippocratem appellare non quemlibet er- E rorem, ſed eum, qui vero proximus eſt, & ea de cauſa probabilis, ſupra quoq; indicauimus. Errant ergo nunc, quatenus in conferendo affectam partem cum integra in naturali habitu decipiuntur: debuerunt enim integrum cruri recto ſtatu extento, quod vitiatum eſt comparare, ſed contrarium faciunt, integrum enim æſtimant ad exemplum vitiati.

72 Quin, nec ad inguen flectere crus poſſunt ſimiliter, atque ab integra parte. Adde, quod femoris caput, ſi contingatur, inter anum & naturale prominens ſentitur. Ex his itaq; indicijs colligitur in interiorem partem femur veniſſe.

Flectunt quidem, ſed cum dolore, ac minus perfectè: cuius rei cauſa ſunt poſterioris partis muſculi, illis, qui femur inflectunt, oppoſiti, quòd donec ex toto femur curuetur, ſine dolore non ſequantur: quoniam, vbi ſic femur exciderit in maximo flexu maiorem diſtentionem ferunt, quàm ſecundum naturam conueniat.

73 Quibus ergo articulus prolapſus fuerit, neque repoſitus ſit, ſed reponi non potuerit, neglectusq; ſit, dum ingrediuntur, crus circumagunt, perinde ac boues, pluri mumq; integro pede nituntur. F

Quum vitiatum crus longius reddatur femore ita prolapſo, neceſſe eſt hominem bouis modo ingredi. ille ſiquidem coxæ articulum laxiorem habet, ſicut ipſe ſupra in principio huius operis teſtatur. Fortaſſe autem non oportuit laxiorem duntaxat articulum cauſari, ſed mouentium quoque muſculorum imbecillitatem. nam, ſi validi fuiſſent, facilè vtique commiſſuram curuaſſent, quo facto non neceſſe eſſet crus in exteriorem partem circumagere. ambulamus enim vtrunque crus inuicem ſiſtentes, mouentesque: vbi enim ſiniſtrum ſiſtimus, tunc dextrum ex posteriori parte in priorem agimus: quod vbi in priori parte ſtabiliuimus, alterum rurſus à poſteriori parte in priorem transferimus: ſicque rurſus hoc in priori parte ſiſtentes ad dextrum mouendum reuertimur, altero crure recto humi innixo, altero, quod mouetur, excitato. Quòd ſi crura nec ad inguen nec ad genu curuarentur, cogeremur prorſus vtrunque transferre ligni modo, aliquantiſper altius excitantes, & circumagentes: at quum poſſint ad vtramque commiſſuram curuari modis inter ſe contrariis, qui tamen cruri toti aptiſſimi ſunt, ambulamus, hæc neque circumagentes, G neque tanquam ligna excitantes: quoniam commiſſura, quæ ad inguen eſt, attollit femur in partem priorem: quæ ad genu, id, quod inter ipſos & talum eſt, in poſteriorem. Quare crus, quod transfertur, ſi longius eſſet, quàm quod humi inſiſtit, nihil oporteret in exteriorem partem circumagere, modo haberet idoneos muſculos, qui celeriter flectere vtramque commiſſuram poſſent: ſed, quum ob imbecillitatem flectere prompte nequeant, & ob dolorem recuſent, ſupereſt, vt in orbem circumagant, quum infirmi ac dolentes muſculi nihil excitare ſublime poſſint, quod ligni exemplo nequeat curuari. Hac igitur de cauſa, magis quam quod crus longius redditum ſit, circumagi in orbem, dum homo ingreditur, euidenter intelliges de exemplo, quod ipſe Hippocrates adijcit. in ſequentibus enim ait [quandoquidem quicunque vlcus habent in pede, aut crure, non ita poſſunt crure vti ad ambulãdũ, & pueri quoque ita inambulant]: his enim licet crus longius non redditur, accidit, vt ita ambulent ob superuenientem dolorem, ubi commiſſuras flectant, præcipuè circa inguen & circa genu, ac tertiò eam, quæ ad talos eſt, cum neceſſe ſit iuxta commiſſuram hanc, extremum crus ſimum in ingreſſu euadere, & ſublimem ferre pedem vniuerſum: nam, H niſi hoc fiat, offendet, ac potiſſimum in ſolo inæquali.

74 Coguntur q; regionem iuxta eiu partis ilia, & iuxta articulum prolapſum, cauam oſtendere & obliquam.

Neceſſe habent ita figurari, non ubi crus integrum ſiſtentes moueant quod luxatum eſt, & in orbem transferunt: ſed, vbi vitiato innixi, quod integrum eſt, transferunt: nam, quod vitiatum eſt, ſuperpoſiti corporis fulcrum eſſe non poteſt, erectum ſicut quando naturaliter ſe habeat, ad rectam lineam ſolo hærens, ſed obliquum, ita, ut ab inguine in exteriorem partem conuertatur, in quam etiam inclinant id corporis, quòd è regione eſt affecti cruris, quum periculum ſit, ne in contrariam cadant, quo fit, ut corpus circa ilia prehendant. ilia autem vocat κενεῶνα, eam regionem intelligens, quæ eſt inter oſſa coxarum, & coſtas nothas, quæ omnino ſine oſſe eſt. Sed, quum neque ſic uitiatum crus ferre corpus poſſit, & propter imbecillitatem, & propter habitũ, ope indiget: quam afferunt nonnulli ægrotantes, qui re ipſa docti affectum crus manu fulciunt, quà maximè opus eſt, ab exteriori parte femoris inſidente, quæ res, quum eos cogat ſpectare in regionem cruris affecti, eius partis ilia obliqua magis reddit, quæ ſi crure etiam in exteriorem partem non conuerſo, ita figurantur, caua uidebuntur.

75 Clunẽ uerò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotundũ eſſe: ſi enim ambularet pede integri cruris

A *cruris in exteriorem partem conuerſo, reliquum corpus à vitiato crure ferri vtique cogeret, à quo ſuſtineri minimè poſſet: nã quo pacto? neceſſe igitur eſt hominem ambulare integri cruris pede in interiorẽ partem conuerſo, non in exteriorem: ſic enim integrum crus, & partem ſuam, & eam, quæ ad uitiatum pertinet, maxime feret.*

Explicandi ordine permutato paulo obſcurior fit: conuenientem verò ordinem ſeruaſſet, ſi ita ſcripſiſſet, ſicut ego nunc: Clunem verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte totundum eſſe, eo quòd homo inambulet crure hoc in interiorem partem ſpectante. nam, ſi in exteriorem ſpectaret, reliquum corpus vitiato crure ferri utique cogeret: quod fieri minimè poteſt, ſiquidem hoc modo integrum crus (vt dictum eſt) maximè corpus fert. ſcilicet quando homo ambulat integro pede in interiorem partem conuerſo: ſic enim corpus totum ita ſuſtineri ab ipſo poterit, vt nequeat facilè peruerti.

76 At quum regio iuxta ilia eius partis & iuxta articulum ſinuetur, parui apparent, & à latere cogũtur ligno inniti ab integro crure: ea enim parte indigent aliqua re, quæ obiecta reſiſtat. in hãc enim clunes conuertuntur, & ab eadem onus corporis ſuſtinetur.

B

Quia vitiatum crus corporis partem, ſibi ſuperiectam ferre nequit, propterea integro toto maximè in interiorem partem compulſo nituntur, & in id ſpectãt corpore vniuerſo. Euenit igitur, vt in alteram partem inclinati in periculo ſint, ne cadant in eam partem, quæ vitiatæ contraria eſt. Quemadmodum igitur, cum vitiato cruri innixi ſanum transferunt ad priorem partem, vitiatum manu fulciunt: ita, quum periculum ſit, ne conuerſi in integrum grauiter in terram cadant, ad baculi præſidium confugiunt.

77 Coguntur item inclinari, neceſſe enim habent manu, quæ è regione affecti cruris eſt, à latere femur fulcire, quoniam, vbi transferenda crura ſunt, non poteſt, quod vitiatum eſt ferre corpus, niſi contineatur, deorſumq́; vrgeatur.

Rurſus hic etiam obſcurus fuit, quum non præfatus ſit pergere ſe ad alteram partem ambulationis. hactenus enim de ea parte tractauit, in qua crus, quod naturaliter habet, humi conſiſtit, affectum in priorem partem fertur: nunc agit de altera, in qua affecto cruri innixus, ſanum transC fert, de qua parte ambulationis paulo ſupra tractatum eſt.

78 His itaq; modis figurari neceſſe eſt eos, quibus articulus in interiorem partem elapſus, reconditus non fuerit, homine nullum cõſilium capiente quomodo aptiſſimè figuretur, ſed calamitate ipſa edocto, ex his figurandi modis, qui dantur, eum eligere, qui ſit commodiſſimus: quandoquidem quicunque vlcus habent in pede, aut crure, non ita vti eo pede poſſunt ad ambulandum: & pueri quoque ita ambulant, ingrediuntur enim affecto crure in exteriorem partem conuerſo.

Quum non uno tantum, ſed duplici ſtatu, in ingreſſu vtantur, qui ſic affecti ſunt, meritò dixit [his itaque modis figurari]. vnus quidem ſtatus eſt, cum femur manu fulciũt: alter, quum integro cruri innixi in id toti inclinantur, atque ideo baculo egent, quo fit, ut in contrarias partes corpus inclinent, modo in dextram, ubi dextro pede inſiſtunt, modo in alteram, vbi altero. hi quoque magis indecorè ambulant, quàm quibus femur coxa excidens in exteriorem partem prorupit, quos in ſequentibus perſequetur.

79 Duo autem lucrantur, duobus enim indigent: nam corpus in ingreſſu non æquè fertur in crure, quod in exteriorem partem conuertitur, atque eo, quod in interiorem, quum onus non ſit è regione illius, ſed multo magis huius, è cuius regione in ambulando, & cruribus transferendis onus collocatur. Præter ea, D *ſi ita figurentur, vt affectum crus ſpectet in partem exteriorem: quod integrum eſt, in interiorem: integrum vicem alterius quam citiſſime ſubibit. Quod ad propoſitum attinet, magni momenti eſt inuenire ſtatum corporis commodiſſimum.*

Vbi læſum crus in exteriorem partem circumagunt, & integro ſpectante in interiorem nituntur, duplex ſibi lucrum comparant: ſiquidem quod læſum eſt, nec toto corpore ſuperiori oneratur, nec diu ſubſeruit, cum quod integrum eſt paulum interualli moueatur. Nam, ſi diligenter intueri tempus uolueris, quo crus utrunque ſubſeruit, non modo duplum, ſed & triplum reperies: per breuiſſimum enim ſpatium celeriterque rectà duntaxat integrum crus fertur: per multũ tardeque, quod affectum eſt: ſiquidem conſpicuum eſt, quanto longior ſit ambulatio in orbem, quã quæ recta eſt, quamuis utraque iiſdem finibus terminetur.

80 His autẽ, qui nondũ perfectè increuerũt, ſi excidens non recondatur, breuius redditur femur, crus, & pes: neque enim oſſa ſimiliter in longitudinem augentur, ſed breuiora fiunt, femur præſertim.

Minus ait reddi crus totum, quibus non dum auctis femur luxatum relinquitur. quod (vt in ſuperioribus oſtendimus) omnium quoque articulorum commune eſt. Communis autem rei

nunc cauſam aſſignat, quemadmodum ſolitus eſt. ſemel enim, vbi aliquod ſingularium tractat, E
eius meminit, quod commune eſt. hac igitur de cauſa inquit, crus his non augeri, neque ali, partim q̃ articulus loco motus ſit: partim, q̃ nequeat ſuo munere fungi. Ego autem in ſuperioribus retuli ocium cauſam eſſe, cur partes neque augeantur, neque alantur, quæ ambo eueniunt articulo luxato. quare non video quo pacto Hippocrates luxatum articulum cauſatus, ocium ſubijciat: luxata enim non poſſunt primò prohibere, quo minus partes alantur, ſed intercedente venarum & arteriarum deprauatione, atque ocio.

81 Crus itẽ uniuerſum ſine carne & ſine muſculis efficitur, ad hæc effœminatũ tenuiusq́, partim quod articulus loco motus ſit: partim quod nequeat ſuo munere fungi, quum naturalem ſtatum nõ retineat.

Partes, quibus muſculorum natura continetur, caro ſunt, vt in muſculis incidendis ſæpè vidiſtis, quum duo eſſe eorum principia demonſtrarem, quæ ſenſu comprehenduntur, nempè fibras neruoſas, & carnem ſuper ipſas ſpiſſatam. Ergo, vbi quis exercitatione & frictione robuſtior euadat, fibræ melius aluntur, caro gracilior fit, ſed firmior. ignauis contrarium ferè accidit, graciles enim fibræ ſunt: at caro admodum quidem abundat, ſed ob humorem mollis eſt. eiuſmodi enim F
carne caſeus, qui adhuc concreſcit, repræſentatur: ſed carne eorum, qui exercentur; ille, qui iam ſpiſſatus eſt. quocirca his muſculi duri, neruoſi, & proprijs finibus circumſcripti, conſpiciuntur: in exercitatis verò molles & carnoſi apparent, ac vel nullo modo vel vix circumſcripti. quibus propterea ſine carne crus reddi Hippocrates aſſerit. Sed quum hoc quoque fieri ex multa exercitatione intelligeret, vbi dixit [ſine carne] proximè ſubiecit [ſine muſculis] quaſi muſculis non circunſcriptis à finibus, qui ſenſu comprehendantur. nullus ſiquidem ex ipſis muſculis ex toto corrumpitur, ſed, ſicut corpus ſine venis dicimus, vbi venæ non apparent, ita ſine muſculis, cum muſculorum fines penitus deliteſcunt. Ad hæc, quum clarius oſtendere vellet, in his cuiuſmodi forma cruris ſequatur, adiecit effœminatum, hoc eſt madens, molle, non adſtrictum, ſed laxum, quales ſunt fœminæ, de quarum carne conuenienter hæc omnia dici poſſent: à quibus translatione vſus mutuatur verbum [effœminatum]. Adiungit autem in extrema oratione [tenuius indicãs partes eius omnes extenuari, quam rem in principio dixerat his verbis [breuius redditur]. nam quòd ait [ſine carne] ad ſolam carnis carentiam refertur: quòd verò dicit breuius reddi crus, ad partes omnes, quæ breuiores redduntur.

G

82 Namque vſus aliquis id, quod ualdè effœminatum eſt, confirmat: ſoluit etiam aliquid ex eo, quod augeri membrum in longitudinem prohibebat. Potiſſimum autem læduntur, quibuſcũque, dum in utero ſunt, hic articulus elabitur: deinde quibus id accidit, dum in ætate ſunt admodum tenera: minime, quum iam robuſti ſunt. Qua ratione autem ingrediantur, qui robuſti ſunt, iam oſtendimus.

Verbum [aliquis] μετεξέτεροι dixit, quod apud Iones nihil amplius ſibi velle, quàm quod nobis dicitur ἕτερος, id eſt alter, licet ex Herodoto colligere. utitur enim eo frequenter, ſicut & verbo μετεξετέρων, quo ſignificat id, quod nos vocabulo τινὲς, id eſt aliqui: ſed & nunc quoque μετεξέτεροι tale quidpiam ſonat. præfatus enim ob ignauiam crus ipſis minui, ne quis fortaſſe rem minus benè accipiens exiſtimet, quemlibet partium motum efficere, vt alantur; aſſerit non omnem, ſed quendam hoc præſtare, nempè moderatum, ſicut cætera omnia in vniuerſo victu ſalubri: quod ipſe &
Sect.6.à Principio. alibi, & in vno capite in ſexto de morbis vulgaribus teſtatur, cũ inquit [Labor, cibus, potus, ſomnus, venus, omnia moderata.]

83 Quot tenera ætate calamitas hæc inuaſit, plerîq; in dirigẽdo corpore negligentes ſunt, maléq́, ſup integrũ crus circumuoluuntur, manu, quæ è regione eius eſt, deorſum vrgentes. Neglıgẽtes item nonnulli ſunt in rectè ambulando, quibus, poſt quã ætas induruit, hoc uitium accidit. Sed, qui tenera ætate hu H
iuſmodi calamitatem experiuntur, ſi rectè educentur, integro crure rectè inambulant, baculum tamen ala, quæ integro cruri reſpondet, ſubijciunt: nonnulli baculum ad vtrumque brachium admouent, vitiatum uerò crus ſuſpenſum habent.

Quum homo ætate iam robuſta eiuſmodi calamitatem experitur, crure vti poteſt, quanquam claudicante: paruulis pueris (qui, quamuis crura naturaliter haberent, quonam ijs pacto vti poſſent?) ſuperuenit ignauia quædam circa membri actiones: atque ea de cauſa καταβλακεύουσιν εὐθύνεσθαι, id eſt, in dirigendo corpore negligentes ſunt, atque ignaui: At quid mirum, ſi ambulantes pueri rectè claudicare non ſtudent, quando ij, qui iam robuſti ſunt, non ſuſtinent interdum claudicare, ſed (vt ipſe dixit) ſuper integrum crus circumuoluuntur? manifeſtè autem aperuit modum motionis ipſorum uerbo [circumuoluuntur].

83 Eo autem facilius agunt, quo affectum crus breuius.

Facilius agentes appellat eos, qui promptius ingrediuntur, quod contingit, ubi vitiatum crus

breuius

A breuſus habent.non enim coguntur id circumagere, quemadmodum,qui ætate firma ſunt, quũ luxatus articulus non reponitur,quibus crus ob prolapſum articulum longius efficitur,cogũtur que(ut ipſe antea indicauit)ipſum,dum ambulant,in orbem circumferre.

85 *Atque integro crure nihilominus valent,quàm ſi vtrunque integrum eſſet.*

Meritò hoc adiungit,iure ſiquidẽ integro crure vtunt ır æquè,ac ſi utrumq; integrum eſſet,ut quod eundẽ uſum præſtet: atq; ubi utrunque integrum erat,ſimiliter nutriatur, & robuſtum ſit.
86 *Iam verò his omnibu› ca o cruris effæminatur,plerunque autem magis ab e›teriori parte,q̃ ab interiori.Nonnulli autem ferunt, Amazonas ſuis maribus protinus infantibus articulo· ſua ſede expellere alias ad coxas,ad genu alias,ut claudi fiant, ne ſcilicet mare fœminis inſidientur ,ſed operarum loco ſint,& ſutorum,fabrilem,aliasve ſedentarias arte exerceãt:Quæ vera necne ſint,ignoro:ſed hæc ſequi certo ſcio,ſi,dum infante· ſunt,articuli expelluntur.*

Omnibus ait effœminari carnem ab exteriori parte magis, q̃ ab interiori, ubi in interiorem partem prorumpat,quandoquidem ea pars magis in ocio eſt:nam femoris caput ab interiori parte,licet præter naturam moueatur, mouetur tamẽ aliquantum,ubi femoris caput interiori parte continetur.

87. *In coxis quidem multum refert, in interiorem partem articulu· excidat, an in exteriorem:in genu refert quidem,ſed minus. Sunt verò claudicandi modus vtriſque eſt:nam quibus in exteriorem*
B *procidit,vari magis fiunt:minus autem recti ſtant,quibu› in interiorem partem luxatur. Similiter, ubi circa talos articulus prorumpat,ſi quidem in exteriorem partem,vari fiunt,ſed ſtare queunt:ſi in interiorem,valgi,& ſtare minus poſſunt.*

Varos dixit κυλλοὺς,quo nomine quidã ſignificari volunt deprauationem quamlibet,generale ipſum exiſtimantes: alii,eam ſolummodo,ſub qua membrum in exteriorem partem conuertitur,in quo caſu neceſſe eſt extremum eius,pedem ſcilicet, in interiorem partẽ ſpectare: quæ res non mediocriter ad id confert, ut pes firmiter inſiſtat.ita,vt ij,qui naturaliter curuis ſunt cruribus (ῥαιβοὶ aut βλαισοὶ græcè nominantur)firmius pedibus inſidant,& maiori negocio ſubuertantur, q̃ ij,qui recta penitus habent crura. id vel ex Archiloco patet,quum inquit [imperatorem magnum non probo cruribus diuaricantibus,ſed paruum,cruribus curuis,pedibus firmiter inſiſtentem,& animi audacis].Verum curioſa inquiſitio ſignificationis κυλλοῦ nihil ad præſentem locum confert:ex ipſa enim oratione ita planum fit, ut Hippocrates nullo modo obſcurus eſſe uideatur.Ergo quibus in exteriorem partem articulus procidit, ſtare magis poſſe affirmat, quam quibus in interiorem uenit.nam quibus coxæ articulus in exteriorem p ıtem excidit,pes è regione
C totius corporis collocatur: recedit autem à ſitu, qui è regione eſt, vbi articulus in interiorem partem e ›nuertitur. conſtat autem .mnes homines, qui naturaliter valgi ſunt,deterius ſtare, neque poſſe celeriter currere,tum paruo momento ac leui de cauſa c.dere.Hoc igitur rerum diſcrimẽ in coxa maximum eſt, deinde in genu,tertiò ad talos,commiſſuræ enim magnitudinem noxæ quoque magnitudo conſequitur.hinc ergo manifeſtum eſt, eos melius ſtare,atque ingredi,quibus femoris caput in exteriorem partem prolapſum eſt,de quo paulo inferiu· tractabit.

88 *Ratio aũt incrementi oſſiũ hæc eſt.Quibus ad talos crus exciderit,his pedis oſſa minimum increſcunt,hęc enim uitio finitima ſunt.In crure augẽtur,neq; multo minus.caro tamen minuitur.Sed quibus articulus,qui ad talos eſt,ſuo loco manet,ille qui ad genu,elabitur,his cruris oſſa nõ ęquè increſcũt ſed breuiſſima fiunt,ut q̃ uitio proxima ſint.At in pede minuuntur quidem ſed non ſimiliter,quemadmodũ paulo ante dictum eſt, quoniam articulus, qui ad pedem eſt, inuiolatus ſeruatur:quod ſi uti pede liceret,ſicut cũ uarus eſt,minus adhuc his minuerentur pedi oſſa.Quibus uerò coxa articulu promouetur,his femoris os nõ pariter increſcit,proximè ſiquidẽ uitiũ attingit,ſed integro breuius euadit:*
D *his tamen oſſa cruris & pedi· etiã,non ęquè increſcere prohibentur.id autem euenit propterea,q & femoris articulus, qui cum crure committitur, & cruris,qui cũ pede,ſuo loco manet:crus tamen uniuerſum his gracilius redditur.Quòd ſi crure uti poſſent,oſſa magis adhuc augerentur.ſicut anteà quoque dictũ eſt,femore excepto.& minus caro minueretur,multo tamẽ magis quam in ſano crure.Huius aũt rei indicio ſunt illi,quibus humeri luxati , vel à primo natali die,uel dũ increſcũt,prinſquam robuſti ſunt,b·euiores redduntur,hi humeri os breuius, brachiũ verò & manum ſanis paulo minora habẽt ob cauſas ſuperiu: dictas,quia humerus læſo articulo propior eſt,idcirco breuior redditur:brachium uerò eiuſmodi noxæ nõ ſimiliter cedit,quoniã humeri articulus, qui cum brachio cõmittitur, in p iſtina ſede manet.manus item longius diſtat à uitio.q̃ brachiũ. Ob propoſitas igitur cauſas,q̃cunque oſſa uitiũ attingunt,incremento prohibentur:quæ non attingunt,non prohibentur.Multum autem facit ad bonum habitum totius brachy labor manu ,nam qui humerum iam luxatum breuiorem habent,pleraq; ex manuũ operibu· non minu: præſtare poſſunt manu eius partis,quam integra: neque enim,quemadmodũ cruribu·,ita manibus ferendũ corpus eſt,ſed earũ opera leuia ſunt:propter vſum uerò ijs, qui luxatum iam humerũ breuiorem habent,caro manus ac brachy non minuitur,ſed & humerus inde ali-*

qua parte impletur. Vbi vero in interiorem partem coxa articulus excedit, vel in vtero matris, vel ad- E *huc infantibus, caro magis minuitur, quàm in brachio, ea de cauſa, quia crure uti non poſſunt.*

Sermo hic, qui ſequitur, vniuerſus perſpicuus eſt, doctrinæ autem capita duo habet. Quæ ad prolapſos articulos propius accedunt, magis incremẽto prohibentur, emaciescuntque; minus: quæ longius ab ſunt. ſemore aũt luxato multo magis membrum incremento prohibetur, atque emacreſcit, ſi in interiorẽ partem, q̃ ſi in exteriorem prorumpat, ſiquidem deterius mouetur, & claudicant magis. Meminit aũt eorum, quos γαλιάγκωνας vocat, quo vocabulo retuli apud ipſum ſignificari eos, qui ob humeri caput in alam prolapſum, dum adhuc increſcunt, humerum breuiorem habent. his ait minus lædi brachium totum, quàm crus totum illis, quibus luxatur articulus qui in coxam inſeritur, quoniam in multis vitæ operibus ſatis laborant: at non ſimiliter vti crure poſſunt, quibus ſemoris articulus in interiorem partem promouetur.

89 *Hæc ita habere id teſtabitur, quod paulo infra ſubijciemus.* F

Quænam ſunt, quorum teſtimonium adducturum ſe pollicetur? hæc ſanè, quod ex iis, quæ præter naturam habent, quæ minus mouentur, magis alimento, incrementoq; prohibentur: quæ verò magis vicina ſunt partibus habentibus actionem ſecundum naturam, minus effœminantur, minusque priuantur alimento atque augmento. Pollicetur ergo ipſe Hippocrates oſtenſurum ſe in iis, quæ paulo infra ſubdet, eorum teſtimonium. ego, quum ad locum veniam, vbi eam rem agit, hanc ipſam orationem in memoriam reuocabo.

De Capite femoris in exteriorem partem luxato

90 *Quibus in exteriorem partem femoris caput elabitur, crus, ſi cũ altero extendatur, breuius eſt, idq́; non immeritò, quũ femoris caput non feratur ſuper os, ſicut quãdo in interiorem partẽ procidebat: ſed iuxta os, quod non prominet, ſed natura reſidet, in carnẽ humidam cedentemq́; infigatur: hac itaq; de cauſa breuius apparet. Interior aũt regio, qua crura diducuntur, caua magis cõſpicitur, & gracilior fit: exterior verò gibba, vt in quã venerit femoris caput. Sed & clunis apparet ſuperior, quũ, qua ibi caro eſt,* G *cedat capiti femoris: femoris item extremitas, quę ad genu eſt, intro ſpectat, non ſecus etiã crus & pes.*

Agit nunc de coxæ articulo in alteram partem luxato, narratq́; mala, quæ ibi apparent, & cauſas adiicit. quemadmodum in omnibus fecit: nihilq; præterit ex ea doctrina, quæ in experimento, aut ratione conſiſtit. quæ oratio vniuerſa ſimiliter in aperto eſt.

91 *Sed neque curuare crus poſſunt, perinde ac ſanum. Hæ ſunt ergo notæ femoris in exteriorem partem excidentis.*

Hoc verò accidit ob muſculos poſteriores, qui flexui pugnant, quoniam ita figurati plurimũ extendi non ſuſtinent.

92 *Quibus ergo ætate iam robuſta prolapſus articulus non reuertitur, totum crus breuius fit: calx ingreſſu terram non contingit, ſed planta ima, extremiq; digiti parum in interiorem partem ſpectant: meliusq́; id crus ſuperius corpus fert, quàm quibus in interiorem partem exceſſit, partim quia femoris caput, & articuli ceruix, quum natura à latere contineatur, magna ex parte coxa ſubijcitur: partim quia extremus pes non cogitur in exteriorem partem inclinari, ſed propè è regione corporis eſt, & aliquantum magis in interiorem partem conuertitur.*

Imam plantam dixit ταρσὸν, quam πέδιον appellant, qui in corporibus incidendis verſantur. ea H eſt ad radices digitorum: nam pedis medium naturaliter cauum eſt, quod calce extremo à poſteriori parte terminatur, à priori plantæ principio, ſic, vt pes humi inſidat calce, ima planta, & ea carne, q̃ extremis digitis ſubiecta eſt: reliquis partibus omnibus, quæ propoſitis interiectæ ſunt, attollatur, excepta pedis parte exteriori, qua humi totus inſidet. Habent autem nonnulli pedum ſtructurã prauam, ut quibus medius pes ab interiori parte non ſit cauus, quos a pedibus planis græci nominant πλατύποδας. ſed hos, ut qui ſimilẽ valgis pedum ſtructuram habeant, in hoc ſermone præteriit. Quæ ſequuntur igitur animaduertens in iis, qui naturaliter figurati ſunt, perpende. namque hi, quum moderatè progrediuntur, toto calce, ima planta, ac digitorum parte carnoſa humi hærent. quod ſi enitantur maxime progredi, principio calci inſidunt: deinde, quum iam tranſferunt in priorẽ partẽ alterum crus, tunc imæ quoq; plantæ innituntur: poſtremò, ubi plurimum ſimiliter altero pede progreſſi ſunt, calce terrã contingere incipiunt, tuncq́; pedis ante conſiſtentis calcẽ quidem attollunt, extremos verò digitos in ſolo collocant. Eorum igitur, qui naturaliter habent, ambulatio huiuſmodi eſt. ſed, ut quibuſdam ex uitio aliquo crus longius ſit, aut breuius, utrumque duplici de cauſa accidit. longitudinis cauſa eſt humor multus neruorum, uel articulus luxatus, quo modo ſuprà diximus: breuitatis ſiccitas, & articulus luxatus in eam partem, quam

A nunc propoſuit. priores quidem ingrediuntur ad eum modum, quem paulo ſupra indicauit: reliqui, ſicut nunc docet, primo oſtendens femoris caput carnoſo loco excipi, & non oſſe, vt in primo caſu femoris erumpentis, quem propoſuit. Cedit igitur in hac parte caro, ſingulisque muſculis ad ſuum initium attractis fit, vt totum quoque femur ſurſum trahatur. Meritò itaque crus breuius altero ſe oſtendit, neq; terram contingere ſimiliter poteſt, atque vbi naturaliter habuit. Hi ergo, quum ingredi neceſſe habent, contrario modo pedem figurant, atque ij, qui antè propoſiti ſunt, quibus affectum crus integro longius reddebatur: illi enim iuxta talum pedem ſimum figurabant digitos excitantes: contra hi pedem inclinant, inflectuntque, & terrā contingere extremis digitis cupiunt: atque hac de cauſa ab affecta coxa ſe demittunt, vt humi innitantur non ſolum extremis digitis, ſed magna ex parte ima planta, quam retuli ab us, qui in corporibus incidendis verſantur, vocari [illegible]: Hippocrates autem eam dixit [illegible]. quòd ſi velint calce terram cōtingere, demitti multum ab affecta coxa cogentur, periculumque erit, ne inclinati in alteram partem cadant, qua de cauſa neque vti calce eiuſmodi homines tentant.

93 Vbi caro, in quam articulus exceſſit, iam trita eſt, & glutinoſa euaſit, dolor tēpore cōquieſcit: quo ceſſante, ingredi abſq; baculo poſſunt, ſi alioquin velint, poteſtq́; affecto crure ferri corpus. His ergo, cū B *crure vtantur, caro minus effœminatur, quā paulo antè propoſitis, effœminatur autem vel magis, vel minus: fere autem magis ab interiori parte, quam ab exteriori. Alij vero ex ijs nequeunt calciamēta ſe induere, propterea quod crus non curuetur, alij id licet. Quibus aūt ſeu in vtero matris, ſeu vi, dum adhuc increſcūt, huiuſmodi articulus iā exciderit, neq; repoſitus fuerit: quibus itē morbo elapſus fuerit, expulſusq́, complura enim talia eueniūt: vbi aliqbus horum femur corrumpatur, ſuppurationes habēt diuturnas, & linamenti indigent: atque oſſa nonnullis nudantur, & femoris os, tam vbi corrumpitur, quam vbi non corrumpitur, multo breuius redditur, neq; ad ſani exemplum augetur: praterea oſſa huius cruris breuiora fiunt, quam alterius, parum tamen ob eaſdem cauſas, qua ante expoſita ſunt.*

Locum tritum dixit, tranſlatione vſus à locis ambulatione tritis. eſt autē eius oratio talis: Femoris caput ſuo loco motū in exteriorē partē figitur in carnē: iis verò, qui ſic affecti ſunt, à principio dolet caro, quā premit femoris caput: procedente tēpore occalleſcit, perinde quaſi ſollorū manus. vbi id accidit, ſedes fit cōmiſſuræ ſimilis, quum femur trito loco vtat, non ſecus atque antea cauo coxæ: nā p̄ter cætera quidā ea parte humor colligitur, qui principio quidē copioſè ob inflāmationem coit, dein tenuiori ſui parte & aquoſa magis à ſuperiectis medicamentis diſſipa- C ta, reliqua remanet, q̄ glutinoſa eſt & mucoſa: hæc ad motionem capitis femoris maximè confert. ob quē humorem trito hoc loco, tanquā articuli ſinu vtuntur: magis aūt inclinantur in exteriorem partē, q̄ in interiorem. Dictū autem eſt in ſuperioribus quoque, partes contrarias ijs, quæ luxatum articulum recipiunt, graciliores fieri, & molliores, quatenus magis in ocio ſunt: eas verò in quas prolapſus articulus figitur, quamuis præter naturam, aliquantū tamen mouentur: illæ, vnde receſſit, per ſe quidē non mouentur, ſed paululum per alias, quæ primò motæ ſunt, quum partes in quibus articulus erat, effœminentur. atque hoc eſt id teſtimonium, quod allaturum ſe pollicitus eſt. In ſequentibus de partibus, quæ plus minusve emacreſcunt, extenuanturque.

94 Ingredi q́; huiuſmodi homines poſſunt, nonnulli quidē eo modo, quo illi, quibus ætate iam firma articulus excidit, neq; repoſitus eſt: nonnulli verò toto pede inſiſtētes, cogūturq́; ob cruris breuitatē in ingreſſu à recto habitu, & qui ſine inclinatione eſt, in affectā partem inclinari: & ab inclinatione, quæ in affectam partem eſt, rurſus attolli, atque erigi. Hæc itaque ſic eueniunt, vbi, & quod ad figurādi rationem attinet, & quod ad cætera, quæ conueniunt, fuerint diligenter a pueris inſtituti, priuſquā illi confirmentur, vt inambulare poſſint: diligenter item ac rectè, poſt quam confirmati fuerint. Summam vero D *curam poſtulant, quibus ætate maxime tenera hoc infortunium accidit: nā ſi negligantur, quū seneri ſint, crus vniuerſum inutile efficitur, & minime increſcit: caro item totius cruris magis minuitur, quam in ſano, multo tamen minus ijs, quam quibus in interiorem partem exceſſit, idq́; vſus ac labor in cauſa, quū ſtatim vti crure poſſint, quemadmodū ſupra de ijs diximus, quibus ob humeri caput tam in alam prolapſum humerus breuior redditur. Inueniuntur autem nonnulli, quibus in vtero penitus, alij quibus ſub morbo, vtriuſque cruris articulus in exteriorem partem prolabitur. His ergo oſſa eiuſmodi vitio vexantur, ſed caro minime effœminatur, crura autem habitiora fiunt, niſi ſi ab interiori parte parum emacreſcant: ea vero de cauſa habitiora ſunt, quia hi vtroque pariter vtuntur.*

A recto habitu, & qui ſine inclinatione eſt, in affectam partem inclinari, & rurſus ab inclinatione attolli atque erigi, [illegible] dixit: quod quid ſibi velit, & in ſuperioribus oſtendimus & hic quoque oſtendemus. Namque vbi femur in exteriorem partem promouetur, a muſculis, qui ibi ſunt, ſurſum attractum (quemadmodum antè dictum eſt) innexum crus totum ſublimius reddit, atque ea de cauſa vix terram contingit. Quamobrem coguntur ima tantum planta humi inſidere, dum ambulant, vniuerſo corpore in affectum crus conuerſo, quum huc innituntur. neceſſariò itaque, vbi ſano inniti debent, eum, quod læſum eſt, in priorem partem transferunt, in ſanum rurſus conuertuntur femore erecto, ita, vt ſemper in ingreſſu duos habitus inuicem

mutent,varientq́;.nam,quo tempore integro crure inſiſtunt, erecto corpore attolluntur ſimul E
& ambulant: quo turſus læſo humiliore nituntur,demittunt ſe,atque in id inclinantur. Mutare
igitur corpus modo à recto habitu & ſine inclinatione,in affectam partem inclinando, & ab in-
clinatione,quæ in affectam partem eſt,turſus attollendo atque erigendo διαβῆναι dixit, vno ver
bo propoſitam habitus mutationem exprimens.

95 *Similiter enim ab vtraque parte in ingreſſu agitantur,clunibusq́; apparent admodum in exte-
riorem partem prominentibus,propterea quod articuli exceſſerunt.*

Quibus vtriq; crurum articuli in exteriorem partem exciderunt,mutatio totius corporis,dũ
ingrediuntur,in vtroque crure ſimilis eſt habitui,qui accidit,quum altero duntaxat luxato ęgre
ipſo innititur,atq; ad ilia curuatur,deprimiturque. altero enim tantũ luxato,quum homo affe-
cto cruri inſiſtit,eo modo,quem nunc diximus,figuratur:ſed contrario,cum alteri nititur, cor-
pus enim attollit erigitque,& ilia recta continet. Conſtat ergo eũ tunc diſſimiliter figurari,ſed F
in hoc caſu ægri eodem ſtatu ab vtraq; parte tam dextra,q̃ ſiniſtra continentur. Agitantur autẽ
hic nihilo minus,dum inuicem vtriq; cruri innituntur, quod ipſe dixit [σαλεύονται ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ, id
eſt,in ingreſſu agitantur].agitari expreſſit vocabulo σαλεύειν, quod idem ſignificat, ac διαβῆναι.
Accidit igitur hic,vt ſimiliter vtræque corporis partes figurentur,quum vtrunque crus inuicem
terræ innitatur:quod(vt oſtenſum eſt)ipſis antè non eueniebat.

96 *Sed,niſi his oſſa nitientur,neq; gibbi ſupra coxas fiant(nonnulli enim huiuſmodi vitijs preben-
dantur) niſi inquam tale quid eueniat,in cæteris ſatis ſani degunt.*

Nonnulli ex ijs,quibus crura ſic luxantur,propter communitatem gibbi fiunt:nempè, quum
inflammatio in vertebrarum ligamentis primo oriatur,tum duræ quædam reliquiæ remaneant,
id ſiquidẽ & extrinſecus accidere videmus popliti,cubito,& digitis non raró,quum articulus cõ
trahitur,ἀγκύλην græci dicunt:patetq́; in eiuſmodi iuncturis articulum præ tumoris duritie con-
trahi,cum chorda muſculos,qui eam partem tendunt,minimè ſequatur:ſicuti, cum ob durũ tu-
morem flectentes non ſequitur,commiſſura,quæ ſic affecta eſt,tenditur,quod malum græci no-
minant ὀρθόκωλον. Poteſt igitur ob talem quendam durum tumorem ſpina deprauari: poteſt & G
propter conſortium ſub crudo duroq; tuberculo idem vitium experiri.Sed quo pacto eiuſmodi
affectibus ſpinæ peruerſio ſuperueniat,ſupra poſuimus, vbi de ipſa propriè tractauimus.

97 *Minus tamen toto corpore increſcunt capite excepto.*

Quibus coxæ articulus in exteriorem partẽ prolabitur,melius ingrediuntur, q̃ quibus in inte
riorem, vbi inflammationis periculum effugerint,& præcipuarum partium , cui opportuniores
ſunt,q̃ illi. Articulus enim,cũ in interiorem partem luxatur,ſuper os fertur,quod non premitur,
cum durum ſit,neq; huic malo patet: at exterior femoris regio,cũ maximis muſculis cõprehen-
datur,ingenti dolore torquetur:premuntur enim articulo in eam prolapſo,teruntuŕque. & extõ
duntur tumore præter naturam nempè femoris capite:& ſentiunt omne id,quo vexantur,ac ꝓ-
ptereà dolent.Ergo propter muſculos,qui articulum admittentes teruntur:premunturq́;, atque
idcirco inflammantur, & cæteræ partes adiunctæ, & quæ circa ſpinam ſunt, afficiuntur: quæ
ſiquando afficiantur,& æger adhuc increſcat,non ſecus ac femur incremento ꝓhibentur, & mi-
nores fiunt,atq; omnino deteriores. Illius aũt meminiſſe oportet,quod iam ſæpius dictum eſt,&
eorum teſtimonium eſt,quæ paulo antè propoſita ſunt: Vbi, qui adhuc augentur,ſic læduntur, H
partes minus increſcunt:quibus verò ætate firma id accidit,minus aluntur, & molliores euadũt.
ſpina minus aucta,ſequitur,vt reliquum corpus huiuſmodi hominibus minus reddatur. infrà.n.
crura afficiuntur: ſuper crura vſque ad caput ſpina ſita eſt: Itaque,vbi hæc minor fit, minus item
crus totum,meritò dicit his hominibus vniuerſum corpus minus increſcere,excepto capite.

De Femoris Capite in Posteriorem partem luxato.

98 *At vbi in poſteriorẽ partẽ femoris caput prolabitur(prolabitur autem raró)extendi non poteſt
crus,neq; ad articulũ luxatũ,neq; admodũ ad popliteẽ:ſed ex oĩbus partibus,in quas hic articulus ẽci-
dit,vbi in poſteriorem excidat,commiſſura,qua ad inguen,& quę ad poplitem,minimè extendatur.*

Femoris caput ob cauſam,quam ſupra declarauimus,in propoſitam nunc partem paucis ex-
cidit,qm̃ ſcilicet caui latitudo inæqualis eſt.quo circa quà minor eſt,magis procidit, atque ea de
cauſa magis in interiorẽ partem:quà maior, paucis,& ob id in poſteriorẽ raró procidit, in quam
vbi mouetur,crus ad inguen nullo modo extẽditur,ad genu nõ ex toto. vtriuſq; cauſa eſt muſcu
lorũ ſinis,quorum naturam perfectè indicauimus in opere de muſculis incidendis, & in ſecundo
libro de ratione corporum incidendorum. Vt autẽ in memoria habeatis,quæ ſæpius intuitiu eſti
cila

A Inciſa ſimia (hoc enim animal ſtructuram habet maxima ex parte homini ſimilem) primum meminiſſe debetis muſculi, qui à lumbis ortus ad paruum femoris tuberculum pertinet: deinde alterius, q ab oſſe, quod pubi ſubeſt, ad idem tuberculũ intendens, cũ ſuperiori coniungitur. hi ergo vehemẽter extenduntur, quum femoris caput in poſteriorem partem elabitur, ibi implicati, & circa coxæ cauum in orbem voluti. atque, vbi is, quem hoc vitium exercet, extendere articulum tentet, oportebit vniuerſum femur in poſteriorem partem circumuolui: in quo caſu ꝓpoſiti duo muſculi potiſſimum lædentur, vt qui plurimum trahantur, extendanturque: nam, quum longiores, q̃ antè, facti ſint, vlterius extendi citra dolorem nequeunt: cumque longiores fieri non poſſint, commiſſuram extendi nõ patiuntur. Hac igitur de cauſa, q ſic affecti ſunt, extendere crus ad inguen nõ poſſunt, neq; ẽt ad genu, ꝓpterea, ꝙ femoris caput ſuo cauo prolapſum continetur in poſteriori parte illius oſſis, à quo recipi ſolet, ꝙ ſi futurum eſſet, vt femoris caput extentum ad genu, inguine penitus curuato multum attolleretur, neceſſe eſſet, ut femoris caput à coxa plurimũ
B in poſteriorẽ partẽ excederet: quod fieri non põt, niſi cõuellatur muſculus, quo exceptus eſt, quũ ex naturali ſede procidit. In cõmiſſura ergo, quæ ad inguen eſt, neutrum fieri põt ex ijs, q̃ fiebãt, priuſquam articulus ꝑdidiſſet, nam neq; perfectè extendi, neq; perfectè curuari põt. Quid ergo Hippocrates alterum dũtaxat adſcripſit? An quia, poſtq̃ luxatus articulus eſt, crus curuatum ꝓtinus apparet? ut potè quum imum femur ad genu eatenus in priorem partẽ excedat, quatenus ſummum in poſteriorem, & quatenus ad inguen crus curuatur: quo fit, vt poſteriores muſculi, q ad poplitem ſunt, ſuperioribus capitibus extendãtur, quum femur ſic retro ꝓlapſus eſt: his aũt ſupernè extentis, extẽditur vnà reliquum eorum corpus vſq; ad chordas, q̃ perueniunt ad crus: quibus extẽtis poples curuatur. quo circa quibus ſic articuli luxãtur, curuatæ merito vtræque commiſſuræ cõſpiciuntur. Igitur quia extendere ipſas nequeunt, præcipuè eam, quæ ad inguen eſt, idcirco non dixit ſolummodo has cõmiſſuras non poſſe extẽdi: ſed in ea, quæ ad coxam eſt, id ſimpliciter ꝓtulit in ea, quæ ad genu, adiecit κάρτα, hoc eſt admodũ, vtpotè quæ extendi poſſit, non admodum tamen: nam ſi id poſſet, nihil à naturali ſtatu recederet. ſuperuenit autẽ hæc noxa ob eandem cauſam, ob quam ab articulo luxato protinus poples curuatur. Illud enim ſcire licet cõmune omnium deprauationum, &, vbi partes aliquæ extendantur, quæ cum his continuãtur, ſe-
C quentes ad ipſas cõuertuntur. nulla. n. ex ijs, quæ ſic ſuo vitio cõuertæ ſunt, naturalem ſedem relinquit, ſed ab ea, cum qua cõtinuatur, attrahitur: hæc autem attrahit communi vna rõne ꝙ tẽdatur. ſed tenditur, non vna de cauſa, ſiquidem intendi ſolet, vbi vltra debitum humore impleatur, ſiccefcat inflammatione, vel duro tumore teneatur, vel locum mutet. quare cuncta hæc Hippocrates in ſequentibus latius adſcripſit, cuius nos ſermonem ſequuti verba omnia enodabimus.

99 Illud etiam ignorare non oportet, vtiliſſimũ enim & maximi momenti eſt, ac pleriſque licet, q nec qui benè valent, extendere poplitis commiſſuram poſſunt, niſi ſimul extendãt eam, quæ ad inguen, præter quam, vbi pedem admodum attollunt, ſic enim poſſent. Hi ergo poplitis articulum curuare non ſimiliter poſſunt, ſed multo ægrius, niſi inguinis quoque articulum curuent. 120

Coniunctionem, q̃ poſuit in partibus, quæ moueri aliquo modo ꝓhibentur, nõ ſuo vitio, ſed earum, cum quibus cõſortiũ habent, nunc docere incipit in muſculis, q naturaliter habẽt, quorũ nullus initium ſumit à femore, quanq̃ multi ſunt, nonnulli enim ab oſſe, quod ad ilia pertinet, oriuntur: nonnulli à coxa: vnus tñ ab oſſe, quod pubi ſubeſt. Hac igitur de cauſa cõmiſſuras mo-
D ueri ſimul neceſſe eſt, ſicut nunc in pede & poplite oſtenſum eſt, in quibus apparet ẽt conſortiũ, quod cum inguine habeat. nam (ſicut demonſtratum eſt) quemadmodum muſculi, qui poſteriorem ipſorum partem mouent (vt dixi) in imo femore ad radices tuberculorum incipiunt, ita, qui per priorem cruris partem feruntur, ex eodem imo femore dependent. quare neceſſe eſt intendi poſteriorem quidẽ, quum poples extenditur: priores, quum curuatur. vbi ergo tendãtur magis, q̃ eorum naturæ conueniat, oppoſiti renituntur, & minimè ſequuntur. voco autem oppoſitos eos, qui extendunt, ijs, qui curuant, id eſt priores poſterioribus. Duobus aũt muſculis gratia exẽpli contentus ero ad huius loci explanationẽ, quum qui in corporibus incidendis oẽs cruris muſculos intuiti ſunt, ex his poſſint de reliqs facere coniecturam: alijs verò, qui nullo modo intuiti ſunt, neq; ſermo de duobus clarus erit. Hi ergo orſi ab eo oſſe, quo ad ilia pertinet, ꝓcedunt; primo quidem per femoris cõmiſſuram, quæ ad inguen eſt: dein, vbi per femur totum ad alterã eius commiſſuram, q̃ ad genu eſt, intenderunt, alter, qui anguſtior eſt, fertur iuxta interius femoris tuberculum, quod humilius eſt, tum ſpectans in priorem tibiæ partẽ, cruri ex interiori parte innectitur: alter, qui magnus eſt, lateſcit degenerans in valentiſſimã chordam. quæ miſcetur cum altera chorda depẽdente à maximo ex muſculis prioris partis, qui à clune inchoatur. patellæ autẽ primum ſuperinijcitur, dein fertur ad crus. Itaq; ſi crus ad inguen flectatur, ea parte muſculi breuiores reddentur: ſi extendatur, longiores. commiſſura verò genu ac poplitis, vbi extẽdatur, q ſuper patellam fertur, breuior fit: qui ab interiori parte, longior. quare cogetur maximè extendi, qui

a priori parte eſt, ſi extendentes commiſſuram, quæ ad inguen eſt, conemur poplitem curuare : E qui à poſteriori, ſi poplite extento inguen curuetur, ex ſublimiori enim loco per priorem partem femoris deſcendens flectitur, inde conuertitur obliquus, & ad priorem tibiæ partem porrigitur. Meritò ipſe longior euadens primas partes cruris ac femoris longiores reddidit, ubi excitatur. oſtendimus enim in libris de motu muſculorum ſummam cõtractionem, ſummamque extẽtionem, dolori eſſe: & muſculos quidem contrahi, dum agunt, extendi verò, dum ab oppoſitis attrahuntur. ſi quando autem, quum muſculi in ſe ipſos contracti agunt, oppoſiti non dolent, ſimul extenduntur naturaliter quidem in commiſſuris, quæ propoſitum conſortium habeãt, præter naturam uerò in illis, quæ deinceps adſcribentur. complures autem medici decipiuntur, putantque eos muſculos affectos eſſe, quorum prohiberi actionem viderint, quod magis adhuc perſpicuum eſt in ſequentibus.

100 *Multa quoq; alia in corpore inueniuntur, quæ ſimiliter germana ſunt: de neruorum item extenſione & muſculorum habitu multa etiam ſunt, & magis ſcitu digna, quam quis exiſtimet : præterea de inteſtinis ac ventre vniuerſo, de vtero, qui huc atque illuc fertur, contrahiturque. Sed alibi de his verba faciemus germana his, quæ nunc traduntur: quod ad hunc locum attinet, & extendi crus non poteſt (ſicut iam dictum eſt) & breuius apparet duplici de cauſa, tum* ꝙ *non extendatur, tum* ꝙ *articu-* F *lus in carnem clunis eruperit.*

Antea quoque diximus conſueuiſſe Hippocratem eas partes nominare germanas, quæ inter ſe conſortium & cognationẽ habent, quarum id caput eſt, quod vna parte vitiata, alterius actio, ſitus, habitus, vel magnitudo læditur. cõmunis horum omnium cauſa eſt in contrariam regionẽ extenſio. In ſitu exempli cauſa (vt ab euidentiſſimis ordiamur) multos vidimus, qui mederi aggrediuntur, quod non ritè didicerunt: & protinus, vbi aliqua pars contraheretur, & breuior fieret, priſtinumque ſitum penitus non ſeruaret, ad eam ipſam remedia adhiberent, quamuis nullo vexaretur affectu, qui curatione indigeret. Itaque, vbi muſculi ab altera maxillæ parte reſoluantur, fit, vt altera breuior appareat, & quaſi contracta, ſed, quæ læſa eſt, eam ſequuta, extendi videatur: nam, cum muſculi omnes vnam propriam habeant actionem, qua ſcilicet ad ſua initia contrahuntur, quando illi, qui à ſiniſtra parte maxillæ ſiti ſunt, agendi poteſtate priuantur, qui a dextra ſunt robuſti, ac naturaliter habentes agunt, dextram maxillam vniuerſam, & labra ad ſe contrahentes: atq; ita conſpicitur ſiniſtrum labrum extentum, & longius redditum : dextrum breuius, & contractum. ergo in hoc caſu breuius fit, quod integrum eſt, attrahẽs ad ſe ipſum maxillæ partem, quæ reſoluta eſt. Alibi verò ab eo, quod affectũ eſt, attrahitur, conuelliturque id, quod ſanũ, G ſicut vbi muſculus vel chorda, cum induruit, nequit ſimul cũ oppoſitis dũ agunt, extẽdi. Multa quoque ſimilia euenire conſtat, in digitis manus, cubito, poplite, cum contrahũtur propter vitia muſculorum & chordarum interiorum: ſed, vbi extenduntur, græci [illegible] dicunt, ita enim appellare medici ſolent articulos, qui extenti ſunt, & curuari non poſſunt. Huiuſmodi quid accidit cicatricibus magnis ac duris, quæ, quum ab interiori parte ſunt, articulum contrahunt, cum ab exteriori (vt dixi) ſic extendunt, vt curuari non poſſit, quod ob ſiccitatem, & ob ingentem humorum vel ſpiritus inflantis concurſum euenire etiam ſolet. nam, quum partes, quæ ſic affectæ ſunt, in ſe ipſas contrahuntur, ſequitur, ut oppoſiti muſculi agere nequeãt, quum, qui cõtrahuntur, partes in contrarium auellant. Sic neruorũ diſtentiones fiunt, quum ipſi muſculi primò ac præcipuè ſe ipſos, deinde partes, ad quas perueniunt, ad ſuum initium contrahunt. Sic & uterus interdum ſurſum fertur, nonnunquam in latus conuertitur: non quòd ipſe ſua actione naturalem ſedem relinquat, ſed quòd ab alio trahatur: multa verò ſunt, quæ attrahunt, nam & ea, quibus appenditur, & nerui, & arteriæ, & venæ, quæ cum eo iunguntur, efficere id poſſunt, ubi in tumorem aſſurgẽtes eatenus breuiores fiunt, quatenus in latitudinem augentur: namque hoc commune eſt corporum omnium, quæ extenduntur, contrahunturque, non modo animalium, ſed eorum, quæ inanima ſunt, cuiuſmodi ſunt vtres, ſacculi, calathi. Vterus igitur hac de cauſa ſurſum, ac deorſum fertur: & quædam inteſtina, muſculiq; complures, ac propterea membra, & maxilla. Simile quid ſu- H prà oſtenſum eſt in ſpina, ubi gibba, caua, vel obliqua redditur.

101 *Eſt enim hæc natura oſsis coxæ, vbi & caput, & ceruix femoris recipitur, quòd quum hoc luxatum in exteriorem partem natium decliue fertur, curuare quidem homo crus poteſt, ſi dolore non prohibeatur.*

Tenuis eſt natura oſſis coxæ, in quo cauum continetur. patet autem, quum femoris caput in poſteriorem partem prorumpit, ab ea parte, quæ poſt cauum eſt, ſuſtineri, vt inter cauum & femoris caput id os ſit, ꝙ à poſteriori parte cauum complectitur: hoc quidem eſt pars coxæ, cuius nunc meminit, quum ait [in exteriorem partem natium decliue fertur]. Manifeſtum eſt autem iis, qui viderint eiuſmodi locorum ſectionem, femoris caput vi cum tota ceruice expelli in magnum muſculum natium, qui commiſſuram hanc extendit: à quo muſculo chorda oritur, quæ à membrana non abhorret, coniungiturque cum ea chorda, quam paulo ſuprà diximus, quæ ex duobus muſculis orſa à priori parte femoris vltra patellam tendens cum tibiæ capite connectitur.

A ctitur. Ergo hic muſculus prolapſum femoris caput admittens omnium maxime torquetur, quũ ſub ipſo prematur, diſtendaturque: quare neceſſe eſt inflammatione ipſum prehendi, ſurſumque adtrahere chordam, quam paulo ante commemorauimus à membrana non abhorrentem. quod quum accidit, conſequens eſt, vt homo doleat, vbi poplitem flectit. quatenus enim hic flectitur, hactenus chorda extenditur, atteriturque a patella: hæc autem extenta muſculum extẽdit, a quo dependet, nempe magnum illum, quo (vt retuli) recipitur femoris caput. Procedente tempore, quum muſculus hic ab inflammatione ſoluitur, contrahitque humorem quendam glutinoſum, pars eius, quæ articulum contingit, occaleſcit, & poples citra dolorem extenditur: ad quam rem faciunt & alia, quæ prius poſita ſunt de cruris muſculis.

102 Tum crus & pes modice recta ſe oſtendunt, neque multum in hanc vel illam partem inclinata.

Hippocrates modice [illegible] dixit, quo verbo ſignificari, neque perfecte, aut omnino vehemẽter, neque ex toto, ſed mediocriter, ex ipſius verbis colligitur: ipſe enim ſubiungens [neque multum in hanc vel illam partem inclinata] aperte demonſtrat, quum adſcripſerit [multum] id cruri accidere, vt non multum, ſed vt parum peruertatur, deprauetur que: atque ob eam rem dixit [tũ crus & pes modice recta ſe oſtendunt], quaſi dixerit has partes apparere mediocriter rectas.

B

103 Præterea in inguine caro mollior ſentitur, præſertim ſi tangatur, vt pote quum articulus in alterã partem exciderit: ſed in natibus, ſi tangatur femoris caput, videtur magis prominere. His ergo notis indicatur femoris caput in poſteriorem partem procidiſſe. Cui autem ætate iam robuſta prolapſum reſtitutum non fuerit, ambulare quidẽ poteſt, quũ tempus proceſſerit, & dolor ceſſauit. atq; articulus velut in carne conſueuit: cogitur tamen, dum ambulat, vehemẽter ad inguina curuari, idq; duplici de cauſa, quæ ob ea, quæ propoſita ſunt, crus multo breuius redditur, & multum calx abeſt, vt terram contingat: nã ſi vel paulum tentet eo pede ſuſtineri, nulli alteri rei innixus, cadet vtique in partem poſteriorem: coxæ enim, quum magis in poſteriorem partem, quam pedum baſis, excedant, in eam plurimum inclinabunt & ſpina item in coxas, vixq; ima planta conſiſtet: neque hoc accidet, niſi ad inguina ſe curuet, & alterius cruris poplitẽ flectat, quandoquidẽ neceſſe eſt, vt manu, quæ à parte affecti cruris eſt, in quolibet paſſu ſuper femore hæreat: quæ res cogit ipſum flecti aliquid ad inguina, nam quum in ingreſſu crura permutentur, nequit corpus affecto crure ſuſtineri, niſi id crus manu deorſum ad terram compellatur, quoniam articulus corpori non ſubijcitur, ſed in poſteriorem partem ad coxam prominet: ambulare tamen

C *offenſus ſine baculo poteſt, ſi alioquin aſſueuerit, propterea, quod baſi pedis è regione priſtina ſpectat, neque in exteriorem partem conuertitur. Idcirco igitur nihil egent baculo, quod renitatur, quicunque velint femur non amplius comprehendere, ſed in vicem baculo inniti, quod ala ab affecto latere ſubijciatur: quod ſi longius baculum admoueant, magis erecti ambulant, pes tamen terra non innititur: ſi inniti velint, breuius admoueant, cogentur autem ad inguina curuari. Emacreſcit etiam ijs caro pro ratione, quemadmodum antea diximus: nã quib. ſuſpenditur crus, minimèq; laborat, maxime extenuatur: ſed, quũ in ingreſſu vſui admodũ eſt, minimè gracile fit, integrum tamen terra non innatur, ſed potius deformius redditur, ſi vitiato vtantur terra innixi: nam, dum ſanũ vitiato ſubſeruit, coxam & poplitem curuari neceſſe eſt: q. ſi vitiatũ crus terram non contingat, ſed ſuſpenſum ſit, & homo baculo innitatur, hoc pacto integrũ robuſtius reddetur, quũ naturaliter habeat, & exercitatione magis firmetur. At dicet quis, hæc præter medicinã eſſe, nã quid vltra ſcire nobis conuenit de ijs, quæ curationẽ non admittunt? conuenit tamen ſummopere, intelligenda n. hæc ſunt ab eodẽ profeſſore. quũ tanquã aliena ſeiungi nequeant; ſiquidem tractare debemus, quæ curationem recipiunt, ne inſanabilia euadant, intelligentes quã potiſſimũ ratione occurramus, quo minus inſanabilia efficiantur: illa vero in quibus medicinæ locus non eſt, dignoſcenda ſunt, ne maximè noxia reddantur. Præclara autem & ardua prædictio*

D *in eo conſiſtit, vt intelligamus, quo, qualiter, & quando ſingula terminentur: ac ſine in ea mala vertantur, in quibus remedio futurus locus ſit, ſiue euadere in inſanabilia debeant. Cæterum quibus vel a primo natali die, vel alioquin, dum increſcunt, articulus ſimiliter in poſteriorem partem excidit, neque reconditus fuit, ſeu vi, ſeu morbo exciderit (multis propter morbos ſic articuli luxantur, cuiuſmodi vero ſint hi morbi poſt hæc indicabimus) ſi prolapſus (inquam) reuerſus non eſt, femoris os breue efficitur: vitiatur item crus vniuerſum, minusq; increſcit, & gracilius redditur, quum nulli vſui ſit.*

Præſertim [illegible] dixit, quam vocem in ſuperioribus etiam retuli ab Hippocrate vſurpati, vbi intẽdere velit, quod proponitur. eſt autẽ eius oratio talis; In inguine caro mollior ſentitur, ſi aſpiciatur, & multo magis ſi locus tangatur. Quæ ſequuntur omnia patent iis, qui in memoria habeant quæ ante poſita ſunt.

104 Vitiatur enim his & articulus, qui ad poplitem eſt, quoniã nerui ob propoſitas cauſas intẽdũtur. Quare, quibus ſic coxa exciderit, extendere poplitem non poſſunt: nam (vt ſummatim dicã) quæcũq; in corpore ad aliquẽ vſum fabricata ſunt, ſi quis moderate vtatur, exerceaturq; in eo laboris genere, cui ſingula aſſueuerint, eo pacto bene valent, augentur, & ad longam ſenectutem perducuntur: ſi in vſu

non ſint, ſed ocioſa degant, morbis patent, non augentur, & maturè ſeneſcunt: id præcipue accidit nervis, atque articulis, niſi quis illis vtatur. His igitur de cauſis vitiantur magis, quum hoc modo articulus luxatur, quam cum alijs: totum enim crus incremento prohibetur, & quod ad carnem, & quod ad oſſa pertinet. Huiuſmodi ergo homines, quum ætate iam robuſta ſunt, ſuſpenſum curuatumq́; crus tenent, ſed altero feruntur baculo innixi vno, vel etiam altero. E

Euidentiſſimum eſt Hippocratem dixiſſe coxã excidere, ꝓ coxæ articulo. ſæpe enim narrauimus maiores noſtros nondum tenuiſſe exquiſitam, tenuemq; nominum rõnem, in qua poſteriores exercentur, ſed ſat exiſtimaſſe in ijs, quæ explicabant, eo tm̃ incumbere, vt quæ dicerent, ab auditore intelligerentur, ꝙ inquit igitur, huiuſmodi eſt: Quibus femur in poſteriorẽ partem prorupit vitiatur non ſolum articulus luxatus, ſed & qui ad poplitẽ eſt, propterea [&] coniunctionẽ adiunxit, neq; ſimpliciter dixit [vitiatur articulus, qui ad poplitem eſt]. quo aũt vitio occupetur, ipſe apertè expoſuit, cum ait [nerui intenduntur]. ſed neruosne intellexerit eos, qui propriè nerui ſunt, quiq; à ſpinæ medulla oriuntur, vel in quas muſculi degenerant chordas, quæ ad crus pertinet, in hoc loco nihil intereſt, cũ vtraque fidem facere poſſipt rectè à nobis expoſita fuiſſe, quę ab Hippocrate dicta ſunt, vbi aſſerit non poſſe poplitem extendi, quibus hoc modo femur ꝓmouetur. Quandã præterea cõem rationem adiecit, nempè partes aliquas variè lædi, quod ad habitum pertinet, magnitudinem, poſitionem, ac motum, quamuis ipſæ nullo ꝓprio morbo lædantur, ſed a quibuſdã alijs afficiantur, quibuscum conſortiũ habent. Intentionem verò in huiuſmodi affectibus pręcipuè cauſatur, q̃ perſequutus tribus modis indicat, vno, quum muſculus aliquis reſoluitur: tunc enim, qui integer eſt, contrahi videtur: altero, quum oppoſitus tenditur: tertio, vbi quod integrum eſt, trahitur ab aliquo eorum, cũ quibus coniungitur, ſicut accidit, quum vterus mouetur. Nunc ergo, quum poſteriores nerui, muſculi, & chordæ tendantur, curuatus poples extendẽtibus muſculis non paret. Cæterum de chordarum, muſculorumq; extenſione antea dictum eſt: nunc de neruis, qui a medulla ſpinæ orti ad crura intendunt, quorum initia tria ſunt, vnum à priori parte iuxta magnum foramen oſſis, quod pubi ſubiectũ eſt: alterũ ad inguina, vbi neruus fertur, & cũ magna vena, & abſq; ipſa à priori parte femoris, atq; hæc parua ſunt: maximũ aũt neruorum initium a poſteriori parte fertur ad vniuerſum crus, pnmũq; procedit ab ea regione, quæ eſt inter os latum, & id, quod ad anum terminatur, ψόας græcè dicitur. hoc igitur initium, vbi articulus in poſteriorem partem elabatur, premitur tenditurque: atque idcirco diximus, Hippocratem hoc loco poſſe intelligere eos tendi, qui proprie nerui vocantur.

De Femoris Capite in Priorem Partem luxato. G

105 *At quum femoris caput in priorem partem erumpit (quod quidem rarò accidit perfectè extendi crus poteſt, ſed ad inguem minimè curuari, laborat enim homo, etiam ſi flectere poplitem cogatur, ad calcem verò, & in vniuerſum crus, æque longum conſpicitur.*

Propter cauum, quod non æquè vndique altum eſt, articulum in aliam partem rarò, in aliam frequenter luxari, antea ſæpenumero demonſtrauit: nunc autem de femore differens in priorem elapſo, contrario modo affici ait eos, quibus in hanc luxatur, atque eos, quibus in poſteriorem. illi enim extendere crus non poterant: hi, cum in ipſo flexu nunc ſit femoris caput ac ceruix, curuare ad inguen non poſſunt, nec ad poplitem propter muſculum priorem, qui oritur ab oſſe, quod ad ilia pertinet: ille enim comprimitur, tenſusq; attollitur à femoris capite, cumque extendi amplius non poſſit, renititur, ſi quis flectere poplitem conetur, apparet autem cruris longitudo conſimilis. In ſuperioribus autem de femore luxato in partem interiorem ſic ad verbum ſcripſit [os enim, quod à coxa ſurſum procedit ad pectinem, femoris capiti inhæret, ceruixque articuli cauo ſuſtinetur], à quo prius non ſuſtinebatur ex toto, ſed magna ex parte in eius caui altioribus partibus inſidebat: in caſu autem, quem nunc ponit, in inguine prominet, atque is locus intentus apparet, cum femur nunc à ſuo cauo recedens in priorem partem & paulò inferius venerit. quo fit, ut uitiatum crus ſani longitudinem æquet: id, quod præſertim ipſis accidit ad calcem, extremum enim crus minus demitti in terram poteſt: cuius rei cauſa in ſuperioribus explicata, nunc rurſus ſummatim etiam enarrabitur.

106 *Sed pes extremus ſpectare minus poteſt in partem anteriorem: crus verò totum rectam poſitionem naturaliter ſeruat, nec in hanc aut illam partem inclinatur.*

Poteſt, dixit ἐθέλει vbi verbum ἐθέλειν, id eſt velle, pro poſſe vſurpauit, quemadmodum etiam Homerus, cum ait, Οὐδ' ἔθελε φεύγειν. vbi ponit, οὐδ' ἔθελε, id eſt noluit, pro non potuit. Extremum pedem appellauit eam partem pedis, quæ a planta ad digitos eſt, & vngues. accidit enim (quemadmodum ſupra oſtenſum eſt) vt extento poplite non bene articulus tali in priorem par-

tem

A tem inclinetur. Hæc itaque nunc exponere volens ait [ſed pes extremus minus ſpectare vult in partem anteriorem[indicans digitos, quibus continetur extremus pes, non facilè extendi poſſe, aut deorſum conuerti, & terram contingere.

107 Ferè autem his dolor protinus accedit, & vrina ſupprimitur, magisq́; quàm ſi articulus in aliã partem luxetur.

Quamobrem hæc ſequantur, ipſe cauſam adiungit.

108 Venit enim femoris caput maximè prope neruos magnam vim habẽtes, & in inguine prominet, atque is locus extentus apparet, in clunibus ruga conſpiciuntur & ſumma gracilitas. Quas quidẽ diximus nota ſunt femoris in priorem partem prolapſi.

Neruos appellauit τόνους, eos intelligens, qui cum vena & arteria per inguen feruntur. [ma- B gnam vim, habentes] vocauit ἰσχυροτάτους ſicut in ſuperioribus etiam didicimus. habent autem hi magnam vim, quum medullæ ſpinæ proximi ſint, atque inde oriantur, vnde initium ſumunt nerui, qui ad veſicam feruntur. quo fit, vt femoris capite in hanc partem luxato, veſica quoque afficiatur, inflammeturq́ue, & reddere vrinam nequeat. Fortaſſe etiam aliquando ob inflammationis magnitudinem, qua veſicæ ceruix affligitur, vbi muſculus eſt, qui eam adſtringit, vrina ſupprimitur, eo ꝙ inflammatis partibus excæcatum iter claudatur.

109 Quibus verò ætate iam robuſta articulus in hanc partẽ elapſus, minimè reſtituitur, hi quum dolor finitur, & articulus aſſueſcit in eo loco conuerti, in quem procidit, recti protinus ingredi poſſunt ſine baculo, ac recti ex toto, quum vitiatum crus neque ad inguen, neque ad poplitem, facile complicetur. Ergo, quum ad inguen non flectatur, crure in ingreſſu magis recto vtuntur, quàm quum integrum erat.

Quo tempore articulus excidit, dolorem dixit protinus accedere, & vrinam ſupprimi: procedente verò tempore, vbi hæc ceſſant, ingredi hominem poſſe: at qua de cauſa hæc finiantur, quã- C quam femoris caput maneat, comprimatq́ue, & ſimiliter neruos extendat, docuit, quum orationi adiecit [& articulus aſſueſcit in eo loco conuerti, in quem procidit], Videtur enim in ea re conſuetudinem cauſari, quoniam, quæ ab aliquo premuntur, quum tempore occalleſcant, id facilius ferunt: & ea, quæ tunc tendebantur, quum huic moleſtiæ aſſueuerint, dolere ceſſant. Cur verò ſine baculo recti ingrediantur, ipſe ſubiecit. caput autem orationis id eſt, quod crus erectum ſeruatur, & neutra commiſſura, nec quæ ad inguen, nec quæ ad poplitem eſt, flectitur.

110 Nonnunquam etiam pedem per terram trahunt, vt qui ſuperiores commiſſuras non facilè flectant, quanquàm pede toto inambulant: namque hi minus calci, quam priori parti pedis, in ingreſſu nituntur.

Superiores commiſſuras nominat, eam, quæ ad inguen eſt, & eam, quæ ad poplitem. quatuor autem commiſſuræ ingreſſui accommodantur, quæ ad inguen eſt, quæ ad poplitem, quæ ad talum, & quæ ad digitos. poſtremam, quamuis multiplex ſit, vt vnam tantũ annumero, quũ vſum atque actionem communem præſtet. hæc non admodum confert, dum per æquale ſolum ingredimur: ea verò, quæ ad talum, ad progrediendum, atque ad crura transferenda nihil proficit, ma- D xime tamen efficit, vt pes humi hæreat, ad quam rem parum faciunt digitorum commiſſuræ. Vniuerſa autem cruris actio, dum ingredimur, & multo magis dum currimus, à commiſſura, quæ ad inguen eſt, & ab ea, quæ ad poplitem, proficiſcitur, his enim curuatis crus à terra attollitur, ac facilè transfertur: at nunc, quum neutra flectatur, iure per terram trahi pedem ait. Adiecit [nõnunquam] propter ſoli differentiam, & vim noxę. illi enim, qui per æqualia & decliuia loca ingrediuntur, ſi vel parum quid crus ad ſuperiores commiſſuras inflectant, pedem haud trahunt: ſed, qui per inæqualia ambulant, & accliuia, minimeque eas curuant, tantum ab eo abſunt, vt pedem non trahant, vt etiam offendant in ea, quæ in ſolo eminent. [Quique pede toto inambulent] inambulant pede toto, qui calce, planta, & extremis digitis terram contingunt. illi enim, quibus in poſteriorem partem femoris caput elabitur, de quibus ante hos tractauit, cũ breuius crus redderetur, non vtebantur calce in ingreſſu, ſed terram contingebant ima planta duntaxat, quæ (vt diximus) ab ijs, qui in corporibus incidẽdis verſantur, [illegible] dicitur: verum, quibus in priorem partem coxæ articulus promouetur, calce primum in terra conſidente, quum ea parte pedis, quæ ad digitos eſt, ingredi nequeant: quà poſtea vtuntur, quum iam affecto cruri inſiſtentes transferre alterum incipiunt.

111 Vtrum, ſi valde progredi poſſent, calce admodum ingrederentur: nã & qui benè valent, quanto maximè procedunt, tanto maximè calce ingrediuntur, quum vni pedi inſiſtunt, & alterum attollunt.

Eos,

Eos,qui valde procedunt,calce terram contingere,ſupra oſtendimus,quod euidentiſſime apparet.non minus etiam in aperto eſt,non poſſe omnino valde procedere, qui ſuperiores cõmiſſuras curuare ob quamuis cauſam nequeunt.id autem ipſis accidit, propterea quod moleſtiam non ferant,qua,dum transferunt extremum crus,vexantur,nihil enim aliud prohibet,ne maxime procedant:quod ſi ſano cruri inſiſtentes id facere vellent,poſſent quidem, ſed non ſine labore.quamobrem ſatius fortaſſe fuit hanc orationem ita explicare:Quibus coxæ articulus in priorem partem erupit,his nihilo minus,quam ima planta & digitis, ad ambulandum vti calce licet: ac ſi ſuſtineant longius affecto crure procedere,& calce omnino ingrediuntur:verum non ſuſtinent,quoniam,vbi extentum crus cum difficultate transferunt,dolore torquentur. E

112 Præterea,quibus ſic procidit,magis adhuc calci inhærent,quam priori parti pedis.

Inhærere dixit ἐγχρίπτειν,quod vocabulum mutuari ſolet ad ea ſignificanda, quorum alteri alterum inhæret,iuxta quam ſignificationem eo vtitur,quum in fracturis componendis imperat, vt fracta oſſa prius intenta inter ſe diducantur:ſic enim ait facilius componi,q̃ ſi ἐγχρίπτοιτο:id eſt, quum alterum alteri inhæret,propellantur.Quod igitur paulo ante propoſuerat, clare in hac oratione demonſtrauit.namque hi nihilo minus calce ingrediũtur,quam priori parte pedis. quod clarius adhuc & melius dixiſſet hoc modo,non enim minus hi calce ingrediuntur, quam priori parte pedis,ſed magis etiam,non tamen adiecit in ſuperiori oratione [ſed magis etiam]. F

113 Pedis enim anterior pars,quum reliquum crus extentum eſt,non æque poteſt in priorem partem curuari,atque vbi flexum eſt:neque item ſimus pes redditur,vbi crus inflexum eſt.,ſicut vbi extentũ. Crus igitur natura,quum bene valet,ſic ſe habet,vt diximus.Vbi vero articulus luxatus reſtitutus nõ fuerit,homo ob propoſitas cauſas inambulat,ſicut oſtenſum eſt,crus tamen alte o gracilius redditur, & à clune,& à carnoſa pa te,quæ in poſteriori crure prominet,& e regione poſte oris partis. Quibus itaque tenera ætate articulus elapſus minime reſtituitur,vel a primo natali die id mali incidit,femoris os magis minuitur,quam tibiæ,aut pedis.

Pars pedis,quæ ad plantam & digitos eſt (quam priorem appellat) extento poplite contingere terram non poteſt,vocauit autem huiuſmodi pedis habitum καμπύλον,id eſt curuum: nam cõmiſſura,quæ ad talum eſt,neque extenta dici ſolet,neque flexa,ſicut ea,quæ ad poplitem, & ea, q̃ ad inguen.Ergo,vbi priores muſculi eam partem pedis,quæ inter talos & plantam eſt,attollunt, dici ſolet aliquo modo pes σιμοῦσθαι,ideſt,ſimus fieri:vbi vero poſteriores calcẽ ad ſe trahunt vna cum ea parte,quæ inter talos & digitorum radices eſt,nullum eſt nomen vſitatum,quo iſthuſmodi habitus nominetur.quare Hippocrates (vt oſtendimus) eum appellauit καμπύλον.vocem inueniens rei,quam exprimit,accommodatam.neque enim poteſt pes ſimus fieri,attollique a prioribus muſculis,quod non aliud eſt,quam ſimum fieri,quum crus inflexum eſt,ſicut quãdo erat extẽtum:quemadmodum nec curuus fieri,niſi crus flectatur:poteſt autẽ vtroq; modo figurari, ſub vtroq; cruris propoſito habitu,ſed paulũ & violenter,multum & ſine vi non poteſt. Ergo,cum muſculi (vt diximus) orti a poſteriori parte cruris,quæ carnoſa prominet,non ab interiori , calcem & vniuerſum pedem trahunt ad partem poſteriorem,eiuſmodi habitum pedis, græce nonnulli κάμπτειν,nonnulli ἔκτασιν nuncupant:quemadmodum,vbi pes in contrariam partem a prioribus muſculis mouetur.alii ἔκτασιν,alii κάμπτειν nominant,in quo caſu (vt retuli) dici ſolet pes σιμοῦσθαι,id eſt ſimus fieri:in contrario nullum eſt nomẽ,de quo inter omnes conueniat, ſed nihilo deterius habet rerum peritia propter vocabulorũ diſſenſionem. Equidẽ abſque vocabulis,de quibus non conueniat inter omnes,oratione vtrunque mihi clare videor explanaſſe. G

114 Minimum autem femur minuitur,quum in hanc partem promouetur,minuitur tamen caro vbique a poſteriori parte præſertim ſicut in ſuperioribus quoque dictum eſt.Ergo quicunque recte educati fuerint,vti crure poſſunt,cum increſcunt,quanquam aliquanto breuius altero eſt,baculo tamen fulciuntur a parte cruris vitiati:nequeunt enim abſque calce ima planta conſiſtere,quod quibuſdam alia de cauſa claudicantibus licet:quamobrem nequeant,paulo ſupra declarauimus: idcirco igitur baculo egent.Iis vero,qui negligenter habiti fuerint,neque crure terram cõtingant,ſed id ſuſpenſum habeãt, oſſa magis minuuntur,quam aliis,qui crure vtuntur:circa articulos autem crus,quod ad rectum habitum pertinet,magis deprauatur,quam quibus articulus alio modo luxatur. H

Quidam ex ijs,qui huiuſmodi dictiones exponunt,tantam videntur earum habere peritiam? vt [minimum] arbitrentur [nullo modo] ſignificare:[non minimum][maxime].hi ergo Hippocratẽ dixiſſe exiſtimarent his,qui ſic affecti ſunt,femur nullo modo minui. At minui ipſum cõſtat,non æque tñ,atque vbi in alias partes prolabitur:cauſæ enim,ob quas minuitur, leuiores sũt in hoc caſu,q̃ in illis. Duas autem cauſas reddidimus,inſtrumentorum deprauationem, & actionũ noxam,ob quam parũ crure vtuntur.ſed,quum in hanc partem femoris caput erumpit, præterquam quod inſtrumenta non admodum deprauantur,actio ipſa cruris non multum læditur.

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIVS QVARTVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI.

De differentiis, ac de Curatione Luxationum tractat, quæ in Cruribus, & Manibus, horumque partibus contingunt, Ratio item interponitur Excidendorum oſſium, & Structuræ illius machinamenti, quod Scamnum Hippocratis appellatur.

1 *VT ſummatim igitur dicamus, articuli, qui excidunt, & elabuntur, non eodem modo ſẽper excidant & elabuntur, modo enim multo plus, modo multo minus. Vbi quidem multo plus & elabuntur & excidunt, in vniuerſum maiori negocio reſtituuntur: ac niſi reuertantur, oſſa, caro, atque habitus, & magis & auerſius deprauantur, vitianturq́. At, quum minus excidunt & elabuntur, oſſa hæc facilius conduntur: & vbi vel negligantur, vel reponi nequeant, minus debilitantur, & cum leuiore detrimento in hoc caſu, quam in eo, quem proxime poſuimus. In reliquis ergo articulis multum intereſt, magisne an minus ſua ſede excedant: ſed vtrunque caput tam femoris quam humeri ſemper omnino æque prolabitur: quoniam abſque vllo exceſſu ſimpliciter rotundum eſt, & cauo recipitur, quod in orbem eſt, & optime ſibi aptatur: quocirca euenire non poteſt, vt in his articuli dimidium procidat: nam, cum rotundus ſit, vel totus erumpet, vel intro reuertetur. Id ergo, quo de agitur, ex toto ſua ſede mouetur, alioquin nõ excideret: interdum tamen magis, interdum minus, a naturali ſede recedit, quod magis femori euenit, quam humero.*

B

Non modo huius orationis, ſed & omnium, quæ ſequuntur, caput vnum eſt, luxata non mediocriter inter ſe differre, quatenus magis aut minus a naturali ſede recedunt. nonnulla enim mul-
C tum, nonnulla parum abſunt, vtrunque autem magis aut minus patiuntur. In aliis quidem articulis res clara eſt, vt in cubito, manu, crure, pede, digitis: ſed humeri & femoris caput indicat nõ poſſe paulum ſuo loco excedere (quod initium græci παράρθρημα dicunt) quum rotundum ſit, & in cauum inſeratur, quod oras in orbem habet, in quibus cõſiſtere caput nequeat, neceſſario enim, vel protinus reconderetur, vel ex toto excideret, vtrunque tamen caput ait interdum longe, interdum paululum, a naturali ſede recedere. vbi vero & plurimum & minimum datur, non paucas, quod ad plus & minus attinet, differentias intercedere manifeſtum eſt.

2 *Quando quidem nonnulla ex iis, quæ a primo natali die ſua ſede mouentur, ſi parum exceſſerint reſtitui poſſunt, præſertimq́ ad pedis articulos.*

Quod ait [primo natali die] nonnulli ad eos referunt, qui in vtero ſunt: alij ad eos, qui nõ multo ante nati ſunt. horum ſententiam comprobant, quæ ſequuntur, ſed illi proculdubio errant, q accipiunt in iis tantum, qui in vtero ſunt. ſatius enim eſt ad vtroſque orationem referre. Prǽterea quæ ſequuntur cum aliis facere paulo poſt demonſtrabimus, vbi eum locum aperiemus.

3 *Quibus à primo natali die crus varum eſt.*

Crus varum, id eſt in exteriorem partem conuerſum: ſupra etiam nuncupauit κυλλὸν, vbi ſpe-
D ctare intro pedem ait, dixit autem pedis articulos, quoniam plures numero ſunt, omnes iuxta tali commiſſuram ſiti, cum quo non vnum os tantum committitur. ſura enim ab exteriori parte, ab interiori tibia, vtraque magno proceſſu complectitur talum, cuius pars prior, quæ rotunda eſt, & quaſi caput habet rotundum ceruici ſuperimpoſitum, a cauo excipitur illius oſſis, quod ſcaphæ ſimilitudinem refert, qua parte commiſſuræ pes potiſſimum & ſurſum extenditur, quum ſimus efficitur, & in poſteriorem partem ducitur: ſed & ab inferiori parte talus cum calce committitur, quomodo in libro de oſſibus explanauimus, in quo exerceri iuſſimus eum, qui debeat in his expoſitionibus verſari. Verum pes tunc potiſſimum varus redditur, cum tibia in exteriorem partẽ cedit, ſic, vt inferior ſuræ proceſſus, quo talum ab exteriori parte complectitur, ſine vlla fulctura ſuſpendatur.

4 *Plerique ſanabiles ſunt, niſi ita magnus exceſſus ſit, aut pueris iam adultioribus res incidat. Commodiſſimum itaque his eſt celerrime ſubuenire, antequam & pedis oſſium, & carnis in crure magna ad modum defectio ſequatur.*

Adultiores vocat eos,qui plurimum increuerunt,quorum oſſa non æque tractari & componi poſſunt,atque infantium,propter mollitiem.Hinc itaque colligitur Hippocratem de ijs agere,qui nati iam ſunt:at loquatur ne de illis,qui in vtero ſunt,non ſimiliter manifeſtum eſt, ſed in ſuperioribus ſæpius retulit in vtero matris articulos luxari. E

5 Modus ergo eius vitij,ſub quo pes varus fit,non ſimplex eſt,ſed multiplex. Plerunque autem varus redditur,non q̃ articulus ex toto luxatus fuerit,ſed quod pes conſueuerit re aliqua exceptus figurari.

Modum τρόπον dixit,quod verbum plerunque mutuari ſolet,quum de vnoquoque eorum loquimur,quæ inter ſe differunt ſingula:ſed nunc agere poteſt,qua ratione pes varus fiat,quod multis modis accidit. namque id,quod ſubijcitur,vtramque ſententiam comprobat,quum ait [plerũque autem varus efficitur, non quod articulus ex toto luxatus fuerit , ſed quod pes conſueuerit re aliqua exceptus figurari].Nam,quum inquit [non q̃ articulus ex toto luxatus fuerit] vnũ quẽdã vitij modum expreſſit:quum vero dixit [ſed q̃ pes cõſueuerit re aliqua exceptus figurari] vndè is fiat,oſtendit.Neq; alienum eſt deprauari tenera & veluti cerea infantium oſſa,prauè a nutricibus figurata,cum in cunis collocantur quodammodo contorta,vel pluribus velamentis inuoluta,vel ſic,vt a quibuſdam etiam vrgeantur,a quibus omnibus deprauationes fiunt. F

6 Hęc autem in curatione animaduertenda ſunt.Os cruris,quod ad talos extat,ab exteriori parte in interiorem propellendum,dirigendumq́; eſt: calx contra è regione eius in exteriorem repellendus, vt oſſa,quæ exceſſerunt,inter ſe concurrant,& in medio,& a latere pedis:digitiq́; omnes vna cum pollice repellente in interiorem partem inclinandi,atque ita cogendi ſunt.

Sect.3. t.347. 236.D Scribit ipſe in libro de fracturis,"Crus binis oſſibus continetur,quorum alterum altero tenuius eſt,ab vna parte multo , paulo ab altera.ſolent autem recentiores hoc os quod ab exteriori parte ſitum eſt,gręce nominare περόνην.Iubet igitur,vt illud in interiorem partem cogatur,ſimulque calx repellatur in exteriorem,idque præſertim ex calce,quod e regione eſt,cruris videlicet,quod ſuper ipſum naturaliter ſitum eſt.De hac autem reſtituendi ratione antea ſæpius mentionem fecit,quæ omnium communis eſt:ſiquidem neceſſe eſt,quod naturali ſede exceſſit,in priſtinum locum propellere:& quod ſubiectum eſt,in contrariam partem adducere, vt oſſa inter ſe concurrant.Quæ ſubiicit de ipſis dirigendis,euidentiſſima ſunt ijs,qui in memoria habeant,quæ ſuperius diximus in expoſitione huius libri,& ante,eius,qui de fracturis eſt.ſiquid autem occurrat, quod obſcurius videatur,illud duntaxat enodabimus. G

7 Deligare item conuenit adhibito cerato,quod reſinam copioſe acceperit,& faſcijs mollibus , non paruis,neque admodum arctatis.

Partibus compoſitis aptatur ceratum,quod reſinam acceperit,quoniam faſciæ cuti melius inhærent,& partes corporis magis ſiccantur.ex eo quod faſciæ inhærent,ſequitur,vt partes,quę curantur,immobiles, vt compoſitæ ſunt,ſeruentur:ex eo quod partes ſiccantur,vt ſpiſſentur,& confirmentur,quæ res etiam compoſita fideliter tuetur.Porrò autem faſcias molles adhibet ob corporum mollitiem,quę infantium corporibus propter ætatem ineſt,quas leniter adſtringit,cauẽs, ne vehementer arctatæ comprimant, præcipue cum corpora mollia ſint. ſed quia minus adſtringit,idcirco imperat,vt plures faſciæ inijciantur:ſcripſit enim vinculi firmitatem vel preſſu comparari,vel numero faſciarum.

8 Non ſecus autem circumagenda faſcia eſt , quam ſi pes manibus dirigendus ſit, vt paulo magis valgus appareat.

Hoc item præceptum communiter ad luxata fractáque omnia pertinet,quod ſæpius ab ipſo memoriæ proditur.non enim vult in dirigendo, quæ compoſita ſunt,in naturalẽ ſedẽ exquiſitè reſtituta,ita relinqui,ſed paulo vltra compelli vt ad contrariam eius loci,in quẽ diu peruerſa ſpectarunt,a nobis impulſa,conſiſtant in medio,quod prorſus ſecundũ naturam ſuit:nam ſi collocata in hoc dimitterentur,ad diuturnam deprauationem redirent. Conſtat autem pręceptum hoc dimitterentur,ad diuturnam deprauationem redirent.Conſtat autem præceptum hoc ad id conſilium pertinere,quod in curando maxime commune eſt,in quo contraria contrariorum eſſe pręſidia docuit:quum nec refrigerata,moderate calefaciamus:nec calefacta,moderate refrigeremus ſed eatenus a medio in contrariam partem recedamus:quatenus in alteram morbus receſſit.Nũc quia pes varus eſt,cui vitio contrarium id eſt,ſub quo valgus efficitur,idcirco Hippocrates iubet, dum componitur,vt in valgum conuertatur,ſcilicet vltra ſedem prorſus naturalem. H

9 Solea item conficienda eſt,aut ex pelle non multum dura,aut ex plumbo.

Hoc etiam ad ſtabiliendam iuncturam molitur:quamobrem iubet ipſum poſtremum omniũ ſuper iuncturam deuinciri,vt eam totam contineat,& carnem ipſam non comprimat, id quod ſequentibus expreſſit,inquit enim.

Alligandaq́;

A 10 *Alligandaque non vt cuti inſidat, ſed cum poſtrema lintea circundantur. vbi iã alligaueris, caput
vnius ex faſcijs, quibus vincitur, è regione minimi digiti aſſuendum eſt illis faſcijs, quæ ſub pede ſunt,
vt dum moderate ſe habere videatur, faſcia ſurſum ducta circa poſteriorem cruris partem, quà carno-
ſa prominet, voluatur, atque ita firmiter maneat. Sed (vt vno verbo dicam) quaſi ceram fingamus. de
bemus & manibus in naturalem ſedem compellere, & vinculo ſimiliter non magnavi, ſed leniter, addu
cere.*

E regione minimi digiti, hoc eſt, ab exteriori parte pedis faſciam appẽdit, quam attrahit ad po
ſteriorem partem cruris, quæ carnoſa prominet, quandoquidem pedi varo medetur. quod ſi val-
gum curaret, ab altera parte faſciæ caput aſſueret, quoniam inclinare pedem oportet in contra-
riam partem atque conuertitur, ſic, vt, quæ extra ſpectant, compellãtur intro: quæ intro, ſimiliter
in contrariam regionem cogantur.

11 *Aſſuendæ autem faſciæ ſunt, vt quomodo opus eſt, ſuſpẽdantur: alia enim deprauatio aliam ſuſpẽ-
dendi viam poſtulat.*

Quod ego nuper poſui, ipſe nunc declarat, alijs deprauationibus alias ſuſpẽdendi rõnes accõ-
modari. conſtat aũt vbi pes in interiorem partem ſpectet, ita ſuſpendendum eſſe, vt extremum
B crus in interiorem partem compellatur, pes in exteriorem: vbi pes in exteriorem incliuatur, ita,
vt crus in exteriorem, pes in interiorem vrgeatur: vbi in vtramuis partem paulũ exceſſerit, appẽ
penſa faſcia moderate in contrariam partẽ cogi debet; qui lõge a naturali ſitu receſſit, validius re
pellendus eſt. Ideo deprauationẽ (quam χώλωμα dixit) cõe nomen omnium prauitatũ accipito.

12 *Calcei verò e plumbo inſtruantur, qui ſuper iuncturam obligentur, ad eam formam, quam Chiæ
crepidæ habebant. quib. opus non eſt, ſi quis manibus recte componat, recte item faſcijs alliget, recte ſu
ſpendat. Curatio igitur hæc, neque ſectionem, neque vſtionem, neque aliam varietatem requirit: cele-
rius enim opinione huiuſmodi vitia curationi cedunt, tempore tamen ſuperanda ſunt, dum corpus iu-
ſto habitu increſcat.*

Quænam fuerit chiæ crepidæ forma, non ſatis patet, quõ neq; Hippocratis ſeculo in vſu erat:
atq; idcirco inquit [ad eam formã quam Chiæ crepidæ habebant] quum potuiſſet dicere [hẽnt],
Conſtat aũt infantibus, cum diriguntur, id calciamenti genus maxime idoneum eſſe, quod ad vn
guem pedem excipit, & carnem non comprimit: ad quam rem ſpectantes, parare nunc idoneum
calciamentum poterimus, quamuis, cuiuſmodi chiæ crepidæ fuerunt, non requiramus.

C 13 *Vbi autem ad calceos veniatur, aptiſſimi ſunt, qui per loca luto plena geſtari ſolent, πηλοπατίδες nũ
cupantur.*

Veniunt ad calceos pueri, qui curantur, quum pars, quæ dirigitur, confirmata fuerit, & aliquid
increuerit, atque oſſa ipſa non amplius mollia ſint. nam nec permittendum eſt, vt prius inambu-
lent, ne pars ad priorem deprauationem iterum reuertatur, at vbi tuto ingredi poſſunt, calceis v-
tantur licet, quos Hippocrates ἀρβύλας appellat. eſt autem calciamenti genus cauum, quod arcte
pedem vniuerſum exquiſite vſq; ad talos complectitur. Manifeſtum eſt autem eiuſmodi eſſe, ex
eo, quod Hippocrates ſubijcit, quum inquit [πηλοπατίδες nuncupantur], hoc enim nomen inuen-
tum eſt: quod ſi per π ſcribatur, πηλοπατίδες, ductum erit a luto, quod πηλὸς græce dicitur, quum ab
ipſis lutum calcetur, calcari enim πατεῖσθαι dicũr: ſi per β, πηλοβατίδες, à luto ſimiliter, & a verbo am-
bulare, quod βαίνειν dicunt, quum, qui ijs vtantur, tuto in luto ambulent.

14 *Namque hoc calciamenti genus à pede minime coercetur, ſed magis ipſum coercet.*

Et natura, & vſu, alius homo alio modo inambulat, alius enim pede prorſus recto, alius in in-
teriorem partem inclinato, alius in exteriorem: atque inſuper alius planta, iam alius calce magis
ingreditur, alius æque toti pedi inſidit; quin & calcei videntur ſemper, in ambulandi modo ſimi-
les reddi, vbi neque alti ſint, neque exquiſite pedem comprehẽdant: quorum calceorum ſi quem
D intuearis, conijcere licet, quomodo ingrediatur, qui illis vtitur, calceus enim rectus & in neutram
partem inclinans, ſed talis permanens, qualis ſtructus eſt a ſutore, hominem recto pede ingredi
denunciat: ſed, ſi vel intro, vel extra ſpectet, inambulantis pedem conuerti in eam partem demõ
ſtrat. Idem euenit, vbi calceus vel in poſteriorem, vel in priorem partem vergit. Non ſecus etiam
claui, vbi attriti magis ſint vel ad calcem, vel ad plãtam, vel ad exteriorem partem, vel ad interio-
rem, indicio ſunt ambulantis pedem in eas partes conuerti. Hunc igitur calceum Hippocrates
coerceri ait a pede, hoc eſt ſuperari. ſicut a contrario, qui rectus ſeruatur, & in neutram partem de
clinat, coerceri pedem, cogique rectum, ac ſine inclinatione terræ inſidere. caput autẽ huius ſtru
cturæ id eſt, vt calceus vniuerſum pedem arcte contineat, & abunde altus ſit: arcte autem com-
plecti pedem non poteſt, niſi multis locis findantur. Quamobrem venatores huiuſmodi calceis
induuntur, cum per inæqualia loca, & ſaltare, & currere neceſſe habeant, in quibus obtorquea
tur, conuelluntur que iuxta talos, niſi calcei ex toto cuti hæreant.

15 *Idonea item eſt ratio calciamenti Cretenſis.*

In Aſia

In Aſia noſtra,& non minus in Creta nunc calciamenta in vſu ſunt, quæ ad medium vſque E crus pertinent,in quibus fiſſa pellis eſt multis locis, & ab vtraque parte dextra ſcilicet & ſiniſtra æqualiter extenta:extremis partibus foramina habet,per quæ traiectum lorum partes pellis inciſas inter ſe contrahat. In aperto autem eſt huiuſmodi calceis pedem cum vniuerſa commiſſura, quæ ad talos eſt contineri,atque adſtringi. hic autem vtuntur apud nos venatores potiſſimum, quum feras ſectantur:quandoquidem in aſperis,atque inæqualibus locis non ſolum currere, ſed ſaltare etiam coguntur.Eadem cauſa Cretenſes ad talium calceorum vſum impulit ob vaſtos inſulæ montes,atque aſperitatem.

De Oſſibvs, Qvae Excidvnt Simvl Et Nvdantvr.

16 Vbicunque cruris oſſibus luxatis accedēte vulnere articuli,qui ad pedem ſunt.ſiue in interiorē,ſiue in exteriorem partem,penitus excedant,reponendi non ſunt,ſed ſinendum eſt, vt cui placet medico eos reponat:ſcire enim conuenit,vbi repoſiti ſeruentur,hominem decedere,paucis'q; diebus uitam trahere:nam pauci ſeptimum diem excedunt,cum neruorum diſtentione abſumantur. F

Oſſa κνήμης,id eſt cruris,ſuram intelligit ac tibiam,quę κνήμη gręce dicitur,& cognominis eſt cū eo toto,quod inter genu & pedem eſt.nudantur autem hæc & cute excedunt,ad vtranque cruris commiſſuram,cum pede ſcilicet & cum femore. Ante igitur tractat de commiſſura cruris cum pede,imperans,vt,vbi tibiæ os luxatum nudetur,à reponendo caueamus,propterea, quod neruorum diſtētio ſuperueniat:quod vbi incidat,dictum eſt in opere de fracturis,muſculos alios cōuelli,alios contineri,& continuatos ſeruari.Vbi ergo ad ſuum initium contrahantur, vniuerſum membrum breuius redditur,ſequitur enim,quum a muſculis attrahitur. quare ſi quis extendens os extans reponat,muſculi & ipſa intentione non mediocriter læduntur,& longitudine membri ſimul diſtenti dolorem ſentient intolerabilem.atque idcirco,quum muſculi grandes ſint, neruorum diſtentionem ſequi neceſſe erit:nam & vbi exigui eſſent,quemadmodum in digitis, neq; ſic res periculo vacaret.Multi tamen ex his ob ſummam in curatione diligentiam ſeruantur. Hacte- G nus,quod curationi vtile erat.ſupereſt quæſtio quædam ad locutionem ſpectans, quæ curationi non prodeſt,aut officit:vt ſi requirant aliqui,cur Hippocrates de cruris oſſibus ἐξαρθρεῖν.id eſt luxari dixerit,quum id vitium eſſe eorum oſſium affirmet,quæ in cauis ſe inſinuant, non eorum, quæ proceſſus accipiunt, hos enim vocat ἄρθρα idest articulos,vt ante ſæpius oſtendimus.nō debuit igitur (inquiunt) dicere ἐξαρθρεῖν de crure,ſed de talo.Iis,qui hæc requirunt,reſpondendum eſt id,qđ in prioribus ſępenumero diximus,Hippocratem eo tantum intendere,vt propoſitam rem exprimat,quod ipſe Plato & præcipit,& primus exequitur.Alibi autem demonſtrauimus veteres non alio quam huc ſpectaſſe:ſolus enim Prodicus ſtuduiſſe videtur tenui huic nominum inquiſitioni, quam, qui Prodicum ſequuntur, ſolent exquiſitam diligentiam nuncupare.Hippocratem vero nihil obſcurius rem expreſſiſſe,ex verbis eius aperte conſpicitur,quum inquit[vbicunque cruris oſſibus luxatis articuli,qui ad pedem ſunt,penitus excedunt.] nam,ſi omnino dempſeris verbum luxatis,apertum eſt quod proponitur.ſed Hippocrates hoc adiecit,nihil reſpiciens ad tenuē huiuſmodi nominum inquiſitionem,cui qui ſtudent,plerunque non ſunt eloquentes:nam, qui dicendi facultatem habent,ad vim enunciationis reſpicientes, verba ſingula non attendunt,ſed H græcorum more illis vtuntur,quorum copiam habent.quomodo videtur nunc Hippocrates loqui,volens oſſa cruris a commiſſura recedētia cute excedere.ſi quis enim id,quod extat,& extra commiſſuram valde prominet,luxatum dicat,clarius rem exponet, auditoremque imagine rei docebit.

17 Pedem in ſuper & crus gangræna prehendit:quæ ſic futura eſſe certum ſcire conuenit.

Gangrænam quoque his ſuperuenire ait,ob inflammationis ſcilicet magnitudinem, vbi ex- A.l.4.f.1. cedentia oſſa recondita fuerint. Inflammatæ ergo partes,cum rubor inflammationis recedit, t.1.c.11.f. liuidæ euadunt,minuique dolor videtur,eo quod ſenſus torpeat:ſed,vbi,quæ ſic affectæ ſunt, ex 454.b toto ſentiendi facultate carent, græce id vitium non amplius gangræna,ſed ſphacelus vocatur. Inter hunc autem & magnam inflammationem media gangræna eſt,quæ tanto grauior eiuſmodi inflammatione eſt,quanto leuior ſphacelo:ſub hoc enim natura membri vniuerſa corrumpitur:idemque, vbi iam hæret, curationem non admittit, ſed ſolum a principio. cum nondum ſphacelus eſt,ſed magna gangræna ſphacelo vicina. Verum abutimur interdum vicinorum affectuum nominibus ad eos ſignificandos,qui ad hos accedunt, quanquam nondum ex toto ipſorum ſpeciem & naturam habent.ſic igitur & ingentem inflammationem, cum non amplius

ſuum

A ſuum colorem tuetur, dolorique eſt, interdum nominare gangrænam conſueuimus, quæ quamuis gangræna nondum penitus ſit, futura tamen eſt paulo poſt, ſi negligatur.

18 Nec mihi etiam videtur idoneum eſſe veratrum eodem die datum & rurſus epotum, ſed vt quodvis tale ad idoneum proxime accedere, cui tamen confido. Quod neque ab initio reponantur, neque tentet aliquis ea reponere, pleroſque ſe explicare manifeſtum.

Tractauimus de vſu veratri ad eiuſmodi vitia in commentarijs in librum de fracturis.

19 Fulcire autem crus & pedem oportet eo modo, quo ipſe velit.

Fulcire crus & pedem ἐρηρεῖσθαι dixit, hoc eſt, ſtabiliter collocare: quo ſpectans imperat, vt membrum figuremus, quemadmodum maxime cubantem iuuat. nam, quod ait, [eo modo quo ipſe æger velit] huc euadit.

20 Tantum ne dependeant, neve moueantur.

Eius quod nunc ait [neve moueantur] vim ante propoſuit, cum fulcire præcepit, quod ſignificauit verbo ἐρηρεῖσθαι. Neque enim aliud eſt fulcire membrum, quam ab omni parte ſtabiliter col-
B locare, ſic, vt nullo pacto moueri poſſit. Recte autem adiecit [ne dependeant.] præfatus enim cōtinendum a nobis membrum, quemadmodum cubantem iuuat, non ignorans contineri membrum poſſe etiam dependens, edicit, vt eiuſmodi habitum vitemus, cum ad affectum locum materiam concitet, quæ cauſa inflammationis eſt. Meminiſtis quidem eius, quod narrauit in ſuperiori opere de crure figurando, vbi extentum pedem collocari voluit, paulo ſubliniorē, quam vt exquiſite rectus ſeruaretur: nunc vero permittere ægris videtur, vt ipſum rectum habeant. nam cū tribus modis figurari poſſit, dependens, rectus, ac tertio in ſuperiorem partem ſpectans, permittit ægrotanti, vt quo pacto velit, crus figuret, modo non dependeat: ſed antea præceperat, vt ſubli-
A.li.3.f.2. 5.f.215.c. miorem dumtaxat contineret. Perſpicuum itaque eſt, Hippocratem in huiuſmodi affectibus, eo potiſſimum incumbere, vt dolor vitetur, veritus ne ſequatur neruorum diſtentio, quam in neruoſis partibus dolor maxime infert. quamobrem, ſi quæ hoc modo vitiata ſunt, neque refrigerentur, neque dolore tententur, neruorum diſtentione prehendi minime poſſunt.

21 Mederiq́; cerato, quod picem habeat, paucis pannis ex vino madentibus non valde frigidis, quandoquidem frigus in his neruorum diſtentionem concitat.

C De his quoque iam loquuti ſumus. nam ceratum, quod picem habeat, vlceribus accommodatur: vinum, præſertimque (vt ipſe docuit) nigrum & auſterum affectas partes inflammari non patitur. Quod autem inquit ſugiendum eſſe frigus cum neruorum diſtentionem efficiat, in carnoſis partibus forte aliqua expoſitione indiget, in neruis euidentiſſimum eſt, quibus vtrunque ineſt: nam & facile refrigerantur, vt qui natura frigidi ſint, atque exangues: &, cum læduntur, in diſtentionem incidunt, cum neque in alia parte diſtentio incidere poſſit, niſi nerui afficiantur. commiſſuras vero inter alias partes maxime neruoſas eſſe manifeſtū eſt, in quibus muſculi poſita carne, quam aliis ſuis partibus habebant, in chordas degenerant. Quare magis inquirendum eſt, cur vtatur modice frigido, quum non mediocriter frigidum, ſed calidum adhibendum videatur: cuius ratio ſic habet. In curandis partibus exulceratis propoſitum eſt, vt ab inflammatione defendantur: defendentur autem, ſi nullus humor ad eas concurret, quam rem eas refrigerando conſequemur. nam, ſi admoueantur, quæ calidum & humidum corpus efficiunt ſtatim rubicundius, paulo poſt tumidius ipſum exhibebunt, & in alium affectum inflammationi ſimilem compellēt: contra omnia præſtant, quæ refrigerant, cum non modo nihil humoris a ſuperioribus partibus
D ad refrigeratum locum concitent, ſed quod in eo ſubſiſtit, exprimant, & ad proximas partes depellant. Eſt autem refrigerantium duplex genus, quædam aduentitia qualitate tactu frigida ſentiuntur: quædam innatam refrigerandi facultatem habent. adſtringentia quidem frigida ſunt, ſicut in opere de ſimplicium medicamentorom facultate demonſtrauimus, vbi reliquū genus refrigerantiū ab his diducitur: ad hoc ſpectat papaueris lachryma, mandragoræ ſuccus, cicuta, & cætera, quæ madefaciunt ſimul & refrigerant. nanq; auſtera oīa terrenā naturā habent cū facultate refrigerandi. De vſu autē horū medicamentorū non pauca ſcripſimus in eo volumine, quod eſt de ratione curandi, nec non in cōmentariis in librū Hippocratis de vlceribus. Sed quod ad hunc locū pertinet id nouiſſe abunde eſt, quod madefacientiū & refrigerantiū medicamentorū vis penetrat omnino ad altiores partes eorū corporum, quibus admouetur, citoque ipſas vltra debitū refrigerat, torporemque affert potentiæ corpora adminiſtranti. Quæ vero cum refrigerandi vi terrenam naturam habent (vt oſtenſum eſt in libris, quos commemoraui) ad confluentes ſuccos depellendos maxime aptantur, atq; hac de cauſa illis vtimur. ſed quia calor ad ſe humores concitat, ideo aduentitia qualitate frigida admouemus, neque illa calefacimus. Nūc vero quod ſpectat ad exulceratarum partium affectum, Hippocrates frigidis vtetetur, quemadmodum & in alijs

vulneribus:ſed quatenus neruorum diſtentionem timet quàm afferre frigus ſolet, veretur ex to- E
to frigida imponere,atque idcirco adijcit,cum de his loquitur[non valde frigidis].

22 *Rectè etiam folia betæ,vel tuſſilaginis, vel cuiuſpiam alterius talis,in vino nigro auſtero ſemico-
cta,vlceri atque adiectis partibus imponuntur.*

Tuſſilago herba quædã eſt propoſito affectui ſalutaris,quum modicè ſiccet, id quod in omni-
bus vlceribus requiri demonſtrauimus. De vino aũt nigro atq; auſtero loquuti ſumus in com-
mentarijs in librum de fracturis hoc repellendi facultatem habet, ſimiliter vt alia vina, & cum
craſſiorum partium ſit,q̃ ipſa,exulceratas partes non mordet:ea de cauſa præſtantius eſt.

23 *Tepido idem cerato vlcus inungitur.*

Admouet nunc ceratum, non vt vlceri medeatur. oſtendimus enim in expoſitione libri de
vlceribus,vitari ab Hippocrate huiuſmodi medicamenta, quæ vlcerũ glutinationem prohibẽt: F
ſed qm̃ nunc vlceri quatenus vlcus eſt,non ſuccurrit,quum neque id glutinare propoſitum ſit, ſi-
cut alia recentia vulnera.Primum autem curationis conſilium eo ſpectat, ne homo neruorum
diſtentione prehendatur,quocirca neque reponendum articulum cenſet, ſed magis permitten-
dum,vt crus ex vlcere turpiter claudicet. Non tamen ſimpliciter adhibet lenia medicamenta,
quæ vocat in libro de vlceribus μαλθακὰ, quamuis poſſint inflãmatas partes lenire. primo enim
eo incumbit,vt inflammatio minimè oriatur,atque idcirco repellentibus vtitur:neque his rurſus
per ſe,quemadmodum in alijs caſibus,timet enim neruorum diſtentionem:ſed compoſitam cu-
rationis rationem indicat,per medicamenta contrariæ facultatis iuſto modo inter ſe mixta, quò
maxime tendere in ſequentibus videtur. ad quæ iam animum adiungito.

24 *Quod ſi hybernum tempus fuerit,lana quoque ſuccida madens ex vino atque oleo tepido imponen-
da eſt.Et perfuſione inſuper vtendum.*

Neque medicamẽta tepida adhiberet,neque oleum prorſus adijceret,ſi loco ſubueniret,quaſi
ſimpliciter vlcerato,ſed(quod ſupra retuli)veretur neruorum diſtentionem: atque ob eam rem
oleum admiſcet,& tepida cuncta ſuperimponit,nec,vt qui tantum pugnet contra neruorum di
ſtentionem,vlceris curationem relinquit:ſed neque ad vlcus ſpectat duntaxat,mixti enim morbi G
mixta quoque præſidia exigunt. quocirca præcipit,vt lana ſuccida inducatur, quam οἰσυπηρὰν di-
cunt,propterea q̧ œſypum habeat.quandoquidem(vt in libro de ſimplicium medicamentorum
facultate oſtendimus)huius medicinæ ꝓprietas ſimplex non eſt,ſed mixta ex contrarijs qualita-
tibus ac viribus,adſtringendi ſcilicet & modice calefaciendi.Perfundi autem voluit hos affectus,
non hyeme tantum,ſed æſtate etiam:hoc ſiquidem,quod in fine ſubdit,commune eſt totius pro-
poſitæ curationis,qm̃ huiuſmodi affectus non hyeme duntaxat aſſiduam perfuſionem requirũt,
quũ æſtate quoque eò magis eam poſtulent q̃ hyeme, quò tunc his lana impoſita magis ſicce-
ſcat.imperat igitur,vt hæc omnia aſſiduè perfundantur: id vero quo perfundimus tale eſſe debet,
quale in principio protinus curationis admoueri iuſſit, nempe vinum æſtate per ſe,hyeme cum
oleo. Caloris autem modum conijcies ex temperamento aeris,in quo viuimus: vbi enim val-
de frigidum fuerit,humoris,qui perfunditur,calorem augebis:vbi calidũ,remittes.ad calidi enim
vſum nunquam venit,quo circa caloris modum augens atque remittens,pro ambientis cœli tem-
peramento variabis.in quibus omnibus meminiſſe debes eorũ,quæ in vniuerſum dixit,nec om-
nia vbique velle percipere.At quænam hæc ſunt?nimirum ea,quæ in commentariis in eas ſentẽ-
tiãs Hippocratis,quæ aphoriſmi inſcribuntur,& in aliis compluribus,recenſenda duximus:quo-
rum,vbi vnum aliquid poſitum fuerit,omnium,quę eandem vim habẽt,meminiſſe oportet,exi- H
ſtimare ſermonem in omnibus accipiendum eſſe,quaſi omnium communis ſit.Sic igitur & nũc
Hippocrates hyberni temporis meminit:tu vero regionem,ætatem,vſum,corporis naturam re-
uocare in memoriam debes,nempe regionem frigidam,ætatem ſenilem,vſum eorum; quæ cor-
pus refrigerant,corporis naturam frigidiorem.ſiquidem hæc omnia idem hortantur,ac tempus,
cuius Hippocrates meminit.Sed quemadmodum hyeme curationem calidiorẽ adhibet, ſic æſta-
te contra tu frigidiorem admouebis:& ſicut in æſtiuo tempore,ita in ætate in regione,conſuetu-
dine,& natura corporis calida.quod ſi omnia calefaciendum eſſe denuncient,calidioribus præſi-
diis vteris:ſi refrigerandum,frigidioribus:ſin alia ad calefaciendum,alia ad refrigerandum hortẽ-
tur,ipſorum numerum ac vim ſpectabis.ſic enim maxime conuenientem calefaciendi & refrige-
randi modum conijcies.

25 *Neque vlla re quidpiam deuincies,neque aliquid impones.Scire enim licet huiuſmodi vitijs,om-
nibus modis alienum eſſe preſſum & onus.*

Subtrahit in hoc caſu nõ modo eas faſcias,quæ primæ iniiciũtur,quas vbiq; ad cõminuta & ad

luxata

A luxata oſſa adhibuit,ſed & eas,quæ ſuper lanam voluuntur.cuius rei cauſam ipſe reddit,cum lā quæ [hmõi vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus].ſufficit autē ipſis ſolummodo lanam imponere,quæ cum mollis ſit,& leuis,oneri eſſe non poteſt.hoc autem timet, non vt qui vlceri medeatur,ſed vt qui nudatis attritiſque chordis ac neruis caueat,ne diſtendantur.

26 Ad hæc autem pertinent nonnulla ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus injiciuntur, ea ſcilicet,quæ idonea ſunt,quibus impoſita,lana vino perfuſa,longiorem moram trahat.

Medicamenta,quæ vulneribus ſtatim injiciuntur,& in his libris,& in eo,qui de vlceribus eſt, ἔναιμα appellat,inter hæc,quæ longiori tempore reſoluuntur,& interim,dum ſoluantur,perfundi poſſunt,admoueri potiſſimum debent: ſiquidem conſtituit, quemadmodum in tota reliqua curatione,eò ſpectandum eſſe,vt leniendi vim habeat.hac enim de cauſa neque vinculum imponit,neque frequenter ſoluit.Ex medicamentis autem,quæ cruentis vulneribus protinus injiciuntur,ea longiori temporis interuallo ſoluere licet,quæ validiorem ſiccandi facultatem habent, ea tamen cautione,ne ob vehementem vim contrahendo lædant. Duo autem medicamenta, quæ
B nota nobis ſunt,gratia exempli commemorabo,leguntur enim in omnibus libris de medicamētorum compoſitione,quales ſunt duo Andromachi,& vnus Heræ,& aliorum permulti.componuntur medicamenta hæc ex bitumine:alterum Barbarum,Cyzicenum alterū nominatur. hoc cum magis ſiccet,quam opus ſit medicamentis,quæ cruentis vulneribus injiciuntur, obeſt magis quam proſit,cum membra contrahat,& dolorem afferat:alterum vero medicamentorū idoneum eſt,ſi moderata mixtura fuerit,ex ijs ſiquidem nonnulla plus iuſto exiccant, & dura ſunt. verum de huiuſmodi medicamētorum diſcrimine in opere de compoſitione ipſorum ſuſius tractauimus.Quæ poſt hæc ab Hippocrate ſcribuntur,magna ex parte plana ſunt,ſi quę ſupra,& in commentarijs in librum hunc de articulis,& ante in eum,qui de fracturis eſt,prodidimus,in memoria habeantur.

27 Quæcunque autem ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus injiciuntur,paucorum dierum ſunt,vel picem accipiunt,nō aquæ atq; illa proficiunt,quandoquidē vlcerū purgatio porrigitur in longius tempus,diutius.n.madent:horum tamen nonnulla vtiliter deligantur.Scire autē aperte cōuenit neceſſe eſſe hominem turpiter claudicare,quū verſus partem ſuperiorem pes trahatur,& oſſa lu-
C *xata ab exteriori parte promineant.Fere.n.nullum ex ijs oſſibus nudatur,niſi paululū quid,neq; recedit,ſed cicatrix inducitur tenuis:atq; infirma,eaq; non niſi multum tēporis conquieſcant:alioquin periculum eſt,ne remaneat vlcuſculum,quod curationem non admittit.Sed,quod ad propoſitum malū attinet,ſi hac ratione curentur,ſeruantur:ſi articulus reponatur,maneatq;,in exitium præcipitantur.*

Quænam ex iis medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus injiciuntur, paucorum dierum vocet,non magno negocio inuenies,ſi in memoria habeas,quæ in explanatione proxime poſitæ orationis tradidimus.patet enim eum ſic appellare, quæ ex paucorum dierum interuallo ſoluuntur.ex interuallo autem paucorum dierum ſoluere conuenit, quæcunque ex propoſitis infirmiora ſunt:patiuntur enim in vlceribus multum colligi ſaniei, eo quod non ſatis exiccent. Hæc a nonnullis ex veteribus reſina extrinſecus excipiebantur,quorum neſcio.multa enim dici poſſent:ſed,quum Hippocrates ab omnibus his medicamentis abſtineat.longius labi operæpretium non eſt.in opere enim de medicamentis,quæ de his ſcire conuenit,omnia exequuti ſumus nunc autem,quod attinet ad propoſita,ſatis hæc ſint.Quæ ſequuntur omnia præteribimus, quū manifeſta ſint ijs,qui eorum meminerunt,quæ ante explanauimus.

D

28 Eadem ratio eſt,ſi brachij oſſa ad manum adiecto vlcere,ſiue in interiorem partem,ſiue in exteriorem excedant:certum enim ſcire conuenit,hominem paucis diebus interiturum tali genere mortis,quale ſupra poſuimus,ſi repoſita oſſa fuerint,contineanturq;:ſed,ſi nemo hæc vel repoſuerit, vel reponere tentarit,longe ſæpius liberatur.Cui malo mederi eadem ratione expedit,qua ſupra diximus: deprauationem vero deformem reddit,ac digitos manus infirmos atque inutiles fieri,neceſſe eſt.

Quemadmodum in crure totum id,quod inter talum & genu eſt,& duobus oſſibus contentū κνήμην appellauit:ſic brachium,quod inter manum & cubitum eſt,πῆχυν,quod ſimiliter nō ex vno oſſe,ſed ex binis conſtat,quorum alterum κερκὶς,id eſt radius,alterum græce πῆχυν proprie nominatur,id eſt cubitus:quod ſimiliter venit κατὰ τὴν κνήμην.hoc eſt,in crure.commiſſura igitur, quæ ad manum eſt, commiſſuræ tali reſpondet:quæ ad cubitum,illi,quæ ad genu. Maiorum tamen partium mala,ſeu fractæ,ſeu prolapſæ ſint,ſemper grauiora ſunt. quam rem ſi animaduertas,exigua expoſitione ad ſequentia indigebis.

29 Nam digiti,vbi oſſa in interiorem partem luxentur,curuari non poſſunt:vbi in exteriorem,extēdi.

Cur luxari dicat in ſuperioribus oſtendimus,vbi cruris oſſa adiecto vlcere dixit ad pedem luxari:nunc reddere cauſam volo,quamobrem,cum brachium accedente vlcere in interiorē par-

tem prorumpit, digiti curuari nequeant. in hoc caſu ſane accidit, vt brachii oſſa ab interiori regio E
ne oſſibus, quæ in prima palmę parte ſunt, ſuperinſidãt, ab exteriori ſubijciãtur, quum prima palmę pars tendatur a chordis, quæ ab exteriori parte ad ipſam perueniũt, ſurſumque ad humerum tendunt, quod, quum euenit, neceſſe eſt digitos verſus exteriorem regionem trahi, quo fit, vt extendantur. idcirco neque flecti ex toto poſſunt, cum exteriores muſculi, & chordæ flectentibus renitantur, ſæpius enim diximus perfici actionem non poſſe, niſi oppoſiti muſculi ijs pareant, q agere nituntur. Hinc etiam fit, vt digiti minime extendantur, cum brachii oſſa in exteriorem partem mouentur. interiores enim muſculi, & chordæ vehementer intenduntur, atque idcirco cum cedere exterioribus nequeant, neceſſe eſt exteriorum actio intereat. Sed & ipſorum oſſium poſitus, cum brachium in interiorem partem elapſum primæ palmæ parti inſidet, prohibere flexum poteſt: cum in exteriorem promouetur, porrectionem.

30 *Vbicunque autem cruris os ad genu cute ſiue in interiorem. ſiue in exteriorem partem excedit, quibus reconditur, maturius intereunt, quã alij, quamuis illis quoque vitæ periculum inſtet: ſed ſi curationem adhibeas, reponere minimũ tentans, hac via tantũ ſpes ſalutis ſupereſt: hæc aũt oſſa eo magis periculoſa ſunt quã cætera, quo ſuperiora ſunt & robuſtiora, & a robuſtioribus prolabuntur. Quod ſi femoris os ad genu luxetur, vbi ponatur, maneatq́; maiori vi, & citius adhuc homo abſumitur, quam ſuperioribus caſibus: ſi non reponatur, res longe periculoſior eſt, quam in ſuperioribus: hæc vna tamen ſalutis ſpes ſupereſt.* F

Hoc etiam, & id quod proxime ſubdit, non parum comprobat, quæ paulo ſupra indicauimus de oſſibus, & ad talum, & ad manum cute excedentibus. neque enim talus in commiſſura cruris, quæ ad pedem eſt, nudatur, neque prima palmæ pars in commiſſura cubiti cum manu, ſed in crure oſſa cruris, & in brachio ſimiliter oſſa brachii. iure igitur excedere hæc, & luxari dixit, vt, quæ extra commiſſuram excedant. Nunc itaque crus interdum excidere inquit ad tali commiſſurã, ac modo ab exteriori parte, modo ab interiori: quanquam ſubdit, non crus, ſed femur luxari, idq; non immerito, nam in commiſſura genu modo crus modo femur excidit, ad pedem vero crus duntaxat, ſicut ad manum brachium. Cætera, quæ in hac oratione ſunt, ijs patent, qui in memoria teneant, quæ ſuperius dicta ſunt.

31 *Eadem ratio eſt articulorum, qui ad cubiti cõmiſſurã ſunt, nempe cubiti & humeri. Quæcunq; n. ex his cum luxantur, cute excedunt, ſi reſtituantur, omnes mortiferi ſunt: ſin minus, res nõ omnino deſperationem habet, ſed ij, qui liberantur mẽbrum remanet deprauatum: magis autem mortiferi ſunt, ſi recondantur, articuli ſuperiores, ſed & ijdem, ſi non recondantur, alijs ſimiliter ſunt periculoſiores. Si cui ergo ſuperiores articuli luxati, cũ vlcere cute excedant, vbi reſtituantur, celerrime in exitũ præcipitant: vbi non reſtituantur, cæteris periculoſiores ſunt curatio autem, quæ mihi commodiſſima videtur, iam expoſita eſt. At quibus digitorum pedis, vel manus articuli luxati adiecto vlcere cute exceſſerunt, oſſe quidem non fracto, ſed ab ipſa commiſſura recedente ſi repoſiti maneant, neruorum diſtentionis periculum impendet, niſi recte attendantur: expedit tamen, vbi prædixeris ſumma cura & diligentia opus eſſe, eos reponere. Facillime autem & maxime prompte: magnoq́; cum artificio reponuntur, ſi adigatur paxillus, quemadmodũ ſupra diximus in oſſibus fractis, luxatisq́; quo facto quieſcere homo debet, cubareq;, & modico cibo vti: ſatiusq́; eſt leui aliquo medicamẽto, quo vomitũ cites, q̃ p ñ purgare.* G

Meritò hic articulos dixit multitudinis numero, quemadmodum in genu: vbi vero de commiſſura, q̃ ad talum, & de ea, quæ ad manum loquitur, nõ poſuit articulos multitudinis numero. propoſitã vero nunc partem non vno tantum articulo contineri in tertio commentario in librum de fracturis oſtendimus. eãdẽ inquit rationẽ eſſe huius commiſſuræ, & eius, quæ ad genu, de qua prius tractauit: nam quemadmodũ ibi modo tibiã, modo femur, excidere dictum eſt, ita nũc modo cubitus, modo humerus, in idem malum compellitur. Quæ ſequuntur, omnia plana ſunt. H

32 *Auxilium autem aduerſus vlcera in medicamentis eſt, quæ cruentis vulneribus protinus iniciuntur; in illis ſcilicet, quæ perfuſioni accõmodantur, aut in buphthalmo herba, aut in ijs, quæ fractis caluariæ oſſib. ſuccurrunt: nihil aũt induci debet valde frigidum. Ac primi quidem articuli minime periculoſi ſunt: ſuperiores magis periculoſi lædũtur. Eodem autem die reſtituendi ſunt, vel certe poſtero, tertio aut quarto minime: ſi quidem quarto die malum recrudeſcere maxime videmus: vbi ergo non protinus recondantur, his diebus ſuperſedendum eſt, contineri enim ſolet, quod intra decem dies conditur. Quod ſi repoſito articulo neruorum diſtẽtio ſupernaſcatur, cito expelli debet, & ſubinde calido humore perfundi.*

Quænam ex medicamentis, quæ cruentis vulneribus protinus iniciuntur, idonea ſint, quæ p. fundantur, antea declarauimus, præcipit autem, vt herbæ buphthalmi (quam [illegible] appellat) non ſecus atque ante tuſſilaginis, quæ eandem vim habet, folia imponantur. huius quoque herbæ meminit Diocles in libro de oleribus. Totius autem curationis caput ait id eſſe debere, q in libro de vulneribus capitis demonſtrauit, in quo oſtẽſum a nobis eſt curationem requiri ſicciorem, quam quæ in vulneribus, circa articulos præſertim.

Conuenit

A 33 *Conuenit item vniuerſum corpus magis curuatum eſſe, quam extentum: expectandum tamen eſt fore, vt repoſiti digitorum articuli abſcedant, plerunq; n. ita accidit. ſi quando inflammatio ſuperuenit. Quare, niſi vereretur medicus, ne vulgo imperitus haberetur, nihil reponere prorſus deberet. Oſſa igitur, quæ ad commiſſuras ſunt, ſi cute excedant, vbi recondantur (ſicut oſtenſum eſt) periculoſa ſunt.*

Extentum eſſe non idẽ ſignificat, atq; extendi, ſicut neq; curuari, & curuatũ eſſe. ſi quis. n. mẽbrum extentũ dicat, vnum tantum exprimit eius habitũ, rectum videlicet, qui neq; plus, neq; minus admittit: ſi curuatum, oẽs eius habitus, qui poſt extenſionem ſunt, notat vſque ad vltimũ flexum, qui quatenus maiores minoresq; ſunt, inter ſe differunt. ſi quis extẽdi & curuari dicat, motum, qui accidit, vbi mutatur habitus membrorũ, ſignificabit: nempe, quum extendi ait, eum, qui euenit in mutatione, quæ fit a ſummo flexu ad ſummam extenſionẽ: quum curuari, eum, qui a ſũma extenſione rurſus ad ſummum flexum. Nunc ergo Hippocrates curuatum, inquit, corpus eſſe magis conuenit, q̃ extentum, verbo [extentum] rectum habitum notans, quem ſolum vitandũ cenſet: ſed, cum ait curuatum, habitus medios inter hunc & extremum flexum ſignificat, inter quos ille eligendus eſt, qui maxime accommodatur, modo qui parum, modo qui longius ab extremo flexu abeſt. quo tempore vterque accipiendus ſit, licebit & ex ſuperioribus conÿcere.

B

De Ossibus Praecidendis

34 *Quæcunque circa digitorum articulos ex toto abſcinduntur, plerunque detrimentum non afferũt, niſi, dum ſecantur homo animi defectione lædatur.*

Nunc tractare incipit de oſſibus præcidendis: aperte autem ſic omnia narrat, vt mea explanatione opus non ſit. illud duntaxat me præfari abunde eſt, quod fere quæcunque ab ipſo traduntur, intelliges, ſi id ſpectes, quod oſtenſum eſt in articulis cute excedentibus (iuniores medici φλεβοτομία dicunt) dimetiendum, ſcilicet eſſe periculi magnitudinem pro magnitudine articulorum: quod ſicut in illis euenit, ſic & nunc in oſſibus, quæ præciduntur, euenire ſolet. adÿciemus tamen eorum, quæ obſcura videbuntur, expoſitionem.

35 *His autem vlceribus, quæ illi curatio idonea eſt. Sed & quæcunq; oſſa, non ad articulos, verum ad aliquam aliam regionem præciduntur, ſimiliter ſine noxa ſunt, & alÿs promptius adhuc curationẽ recipiunt: ſimiliter quæcunque oſſa fractu in digitis cute excedunt. non ad articulos, hæc quoque innocenter reponuntur. Ex toto autem oſſa, ad articulos, in manu in pede, & in crure, nonnullis ad talum. atq; in brachio, nonnullis ad primam palmæ partem. plerunque citra noxam præciduntur, niſi protinus anima deficiat, vel quarto die continens febris ſuperueniat. Caro tamen corrupta, & in vulneribus ſanguinem fundentibus, & in ÿs, quæ valentius adſtringuntur, tum in oſſium fracturis plus iuſto compreſſis in ÿs item quæcunque vinculis violenter comprehenſa fuerint, compluribus decidit, quorum plerique liberantur. Liberantur & illi, quibus in femore pars aliqua carnis & oſſis decidat, & quibus in humero: ſed citius adhuc & facilius ad ſanitatem perducuntur, quibus aliquid in brachio & crure decidat. Quibus vero fractis oſſibus aliquid protinus alienatur, & nigreſcit, his cito abrumpitur & quibus caſurum eſt, cito cadit, quum oſſa iam ceſſerint: at quibus oſſe inuiolato nigrities accidit, his celeriter caro emoritur, os vero tarde abſcedit, & qua nigrities terminatur, & qua nudatum os ſit.*

Curationem quamuis, ῥᾳθύμως, dicit: quo vocabulo iam ſæpius oſtendimus Hippocratem nuncupare eam, quæ exquiſitæ contraria eſt.

36 *Cæterum partes, quæ citra finẽ nigritiei fuerint, vbi iam prorſus emoriantur, & dolorem non ſentiant, iuxta articulos excidendæ ſunt ea animaduerſione, ne quid violetur: nã, vbi qui ſecatur, dolet, quũ nondum quæ ſecatur, emortuum corpus fuerit, maximum periculum eſt, ne ſub dolore anima deficiat: eiuſmodi autem animi defectio plurimos repente iam ſuſtulit. Ac femoris os hoc modo nudatum vidi octogeſimo die abſcedere: crus tamen huic homini ad genu vigeſimo exciſum eſt: mihi vero propius etiã videbatur: quum non eodem tempore, ſed ante prouidendum exiſtimarem. Cruris vero oſſa, quæcunque nudata fuerunt, circa medium omnino ex huiuſmodi nigritie ſexageſimo die deciderunt. curatio enim a curatione diſtat, quantum ad id pertinet, vt nudata oſſa maturius vel ſerius decidant: preſſus item a preſſu diſtat, quatenus vnus altero validior eſt, aut imbecillior, ad efficiendum, vt nerui, caro, venæ citius aut tardius emoriantur: nam, quæ emoriuntur, quatenus non fuerint adſtricta, non omnia ex aſſiduo ſuum partibus decidunt. ſed quædam ex ſummis. Quocirca tempus, intra quod ſingula hæc ſoluuntur, certum definire non licet.*

Quum dixerit neceſſarium eſſe, vbi nigreſcat & corrumpatur caro, quæ ſita eſt circa oſſa, vt oſſibus tempore idem eueniat: atque ea de cauſa imperauerit, vt præciderentur: ſic præcipit, vt excidantur, ea cautione, ne integræ partes violentur, ne præ dolore anima admodum deficiente homo ægerrime reficiatur. Ad articulum autem, ſi fieri poteſt, præcidi membrum voluit ad celeritatem ſpectans: namque, vbi medium præcidatur, multum temporis abſumitur, quum oſſa ſecantur, ſed iuxta articulum affecta membri pars intacto oſſe abſcinditur.

37 *Accipienda prorſus euiuſmodi ſanationes ſunt,magis enim terrent,dum accipiuntur,quàm dũ* E
adhibentur:atque hæc omnia leuem medicinam requirunt,ipſa enim per ſe ipſa ſoluuntur,Eſt aũt vi-
ctus expeditiſſimus ille,qui febri aduerſatur.

Hippocrates conſilium dirigit,non ſolum ad ægrotantes,ſed etiam ad medicos,vt apud ægro
tantes,à culpa ſemper vacui ſint:& laudem plerunque inueniant.quamobrem mala, quæ grauia
videntur,monſtrat,diſcernitque ab ijs,quæ verè talia ſunt.in ijs enim,quæ verè grauia ſunt, non
tamen talia ſe oſtendunt,monet,vt medicus ſe ſubducat: illis manum inijciat, quæ grauia viden-
tur,quemadmodum & hæc,quæ nunc proponuntur. Vbi enim pars aliqua ex toto emortua ſit,
non amplius grauiter afficit,quæ vicinia ſunt. hanc ſi præcidas,cauẽs ne,dum manus curatio ad-
hibetur:animæ defectio ſequatur,malum aliud non afferes vllum.

38 *Ad hæc iuſto habitu figurare corpus oportet.Iuſtus habitus eſt,vbi nihil ſuſpenſum eſt,nihil deor* F
ſum ſpectat,ſed ſurſum magis,præcipuè donec ex toto reſolutum fuerit,periculũ.n.eſt,ne interim ſan-
guis erumpat. Quamobrem vulnera inclinari in inferiorem partem non debent,ſed ſuperiora haberi.

Oſtendimus iam ſæpe iuſtum apud Hippocratem vocari id,quod potentia æquale eſt: hoc au
tem illud eſt,quod vnicuique conuenit,quandoquidem & iuſtitiam huiuſmodi quid eſſe manife
ſtum eſt. Quod quidem ad muſculos attinet,ille iuſtus habitus eſt, ſub quo tam qui membrum
flectunt,quam qui extendunt,in neutram partem trahuntur:quod verò ad collocandum mem-
brum flectunt,quàm qui extendunt in neutram partem trahuntur: quod verò ad collocandum
membrum in inferiorem, vel ſuperiorem partẽ ſpectat,iuſtus habitus videri poterit, qui medius
erit inter eum,qui ſurſum,& eum,qui deorſum ſpectat,hoc eſt qui ad rectam lineam prorſus ex-
tentus eſt,hic autem,vbi nullum periculum ſit,ne ſanguis erumpat,& facillimè ab ægrotante fera
tur,eligendus eſt. dè quo etiam paulo ſupra tractauimus,vbi oſſa cute excedentia perſequuti ſu-
mus. At nunc in oſſibus abſcindendis,ſicut dum manus adhibetur, vnum periculum eſt, ne præ
dolore intolerabili anima deficiat: ita poſt quàm adhibita eſt, vnum aliud circunſtat,ne videlicet
ſanguis erumpat,id quod euenire ſolet,vbi putreſcentes corporis partes reſoluuntur. Conſtat au
tem habitum,ſub quo membrum dependet,eruptioni ſanguinis eſſe opportuniſſimum. Quantũ G
ergo ſpectat ad ſanguinis eruptionis periculum,penitus tutoque euitandum, præciſum mem-
brũ ſuperius omnino habendum eſſet,ſed quia ſtatus hic dolori eſt,idcirco moderatè in ſuperio-
rem partem conuertitur.Manifeſtum item eſt,quum in iiſdem verbis augere vellet, quod propo
nitur,adiecisſe uocabulum præcipuè[quod [illegible] dixit,quaſi ita ſcripſerit, Vbi nihil ſuſpenſum eſt,
nihil deorſum ſpectat,ſed ſurſum magis,potiſſimum,vbi putria ex tota reſoluta fuerint, pericu-
lum eſt, ne interim ſanguis erumpat.

39 *Namque,vbi tempus processerit,& vlcera iam pura ſint,non amplius accommodatur huiuſmodi*
ſtatus:ſed ille,qui rectus eſt,& interdum ille,qui verſus inferiorem partem inclinatur: tempore enim
nonnullis oſſa abſcedunt,& illa faſcia neceſſaria ſunt,quæ p ima inijciuntur.

Non ſecus,atque vbi ſanguis eruptionem cauebat,rectum membri ſtatum, quamuis medicis
& iuſtus eſſet,eatenus in eum,qui ſurſum ſpectaret,conuertebat,quatenus membrum ſine dolo-
re excitabatur,nunc quoque præcipit,vt membrum moderatè in inferiorem partem inclinetur,
vt ſanies effluat.quandoquidem,vbi nullum periculum eſt,ne vel ſanguis erumpat , vel propter
conſortium aliqua pars afficiatur,vel inflammatio ſuperueniat,atq; vlcera iam pura tantum mo H
do ad cicatricem perducenda ſunt,danda in primis opera eſt,vt nec pus, nec ſanies aliqua tenuis
tunc ſubſidat,ſed omnia exitum habeant. At ſi qua ibi pars ſinuetur,hoc enim accidit ſub ſanie,
quæ illas partes erodit,dum nos cauẽtes ne ſanguis erumperet,mẽbrũ ſublime habuimus, ad fa- I
ſcias veniendũ erit,q̃ primæ inijciunt,quibus ſinus coerceatur. Vinciendi aũt ratio in eo caſu cõ
traria eſt illis omnibus, quæ ſupra dictæ ſunt,in quibus faſcia ab inferiori parte orſæ in ſuperiori
terminantur:ſed in propoſitis affectibus,vbi eò conſilium tendit,vt pus excernatur, à ſuperiori
parte incipiunt,& deorſum verſus intendentes paulo ſupra os ipſius ſinus finiuntur, vt quicquid
in imo ſinu reſidet,ſub hac vinciendi ratione exprimatur,& ore aperto protinus euadat.

40 *In his autem procedente tempore expectanda ſunt deiectiones cruenta, cum pleriſque & ex ni-*
gritia,& ex ſanguine ab vlceribus fuſo,cruenta deiectiones ſuperueniãt.Fiunt autem plerunque, vbi
nigrities,& ſanguinis eruptiones ſoluta ſunt.

Cruentam deiectionem Hippocrates δυσεντερίην vocauit:quo nomine vſus videtur,nõ vt exul
cerationem inteſtinorum,quemadmodum pleriq; medici,ſed ut cruẽtas inteſtinorum deiectio-
nes ſignificaret,ſic,vt,vbi propter iocinoris imbecillitatem cruentum deſcẽdat, id quoq; vitium
δυσεντερίη appelletur.quod à medicis vſurpari ac dici nouimos.ſæpiusq; homines ita affectos me
dentium inſcitia periſſe nos non latet ; interdum enim, quum propter deiectiones acres,princi-
pio quidem pinguedo,proceſſu temporis quædam ſtrigmenta, quæ ab inteſtinis deradũtur, vnà
excer-

A excernantur,plerique medici neglecto iocinore,vlceri duntaxat inteſtinorum medentur,atq; id
circo ægrotantes præcipitant. Eſt ergo morbus & iecinoris imbecillitas, & vlcus inteſtinorum;
cruenta vero aluus communiter ſuperuenit non proprie cauſis propoſitis, quum inteſtinorum
venis præ ſanguinis copia adapertis,cruentum deiiciatur,ſic,vt ſimilis affectus ſit, atque vbi ora
venarum non in ano,ſed in inteſtinorum anfractibus,aut ad initium recti inteſtini longe ab ano
aperiuntur. Permultos autem videmus experiri hoc malum,quibus membrum exciſum fuerit:
quive repente vehementes exercitationes omiſerint, quibus ante aſſueuerant, quum non nulli
certarent,alii foderent,vel quid huiuſmodi laborioſum vitæ genus ſequerentur: nam,niſi, quem
admodum exercitationi,ita aliquid dempſerint cibi aut potionis abundantiæ,qua vtebantur,dū
exercerentur,nonnullos celeriter inuadunt ea mala,quæ a multitudine fiunt: aliis,qui minus ad-
uerſa fortuna vtuntur,aluus cruenta deiicit,quam rem Hippocrates propoſuit, δυσεντερίας vocabu
lum vſurpans,quo (vt retuli) cruentam deiectionem ſignificat. Quoſdam ego iam vidi , quos ſā
guinis per nares eruptio liberauit: alios,quos tentauit cholera: his autem omnibus æquali fere tē-
poris circuitu ſanguis effunditur. languentes enim repente exhauſti,refrigeratique,in poſterum
victus ratione curioſa non vtuntur,ſed rurſus inordinate viuunt,rurſus multitudinem colligunt
B prioti æqualem,& æquali tempore. Horum ergo affectuum communem cauſam in multitudinē
referemus,quæ adapertis venis,vel in naribus,vel in ano,aut inteſtinis eiicitur . colligitur autem
multitudo in illis,qui liberaliter,vt ſoliti erant,cibum ſumunt,ſed ſanguinem,quem ex aſſumpto
alimento contraxerunt,minime abſumunt. Ad communem horum affectuum rationē ſpectat,
quod ab Hippocrate proponitur: quibus enim aliquod membrum abſciſſum fuerit, alimentum,
q̄ ante transferri ad ipſum ſolebat,in venis coit,& ſanguinis multitudinem producit. Hos itaque
omnes monere oportet,vt minus cibi capiant,quam ante,iſque infirmior ſit: ſubinde aluum du-
cant,& quantum poſſunt,exerceantur: multam frictionem adhibeant: a cibo non lauētur,ſed an-
te ſæpius: recte autem conſulent,ſi digerente aqua vtantur, vbi eius copia fuerit. Hæc præter pro
poſitam rem adieci,quum tamen ab re non ſint. Cur autem nonnullis,quibus copioſe ſanguis ef
funditur,aliquo interpoſito tēpore cruenta deiectio ſuperueniat,adiicere ſermoni oportet. Fit er
go in his , vt ob vehementem ſanguinis profuſionem corpus refrigeretur,atque idcirco minus
quam ante per cutem exhauriatur , quod verò non exinanitur in corpore ſubſiſtens, ſanguinis
multitudinem auget: quæ (vt ſupra oſtenſum eſt) efficit,vt,vel cholera ſuperueniat,vel ſanguis
per nares erūpat,vel αἱματώδης δυσεντερία ſequatur (ita enim appello clarioris doctrinæ gratia) hoc
C eſt,cruentum deiiciatur. Proficiſcitur autem huiuſmodi deiectio ex multitudine ſanguinis,quem
natura tentat magis ob virium robur,quam ob infirmitatem,expellere: quæ res cōtrario modo
ſe habet,quam in iocinoris affectibus,in quibus ſanguis per inteſtina ob viſceris imbecillitatem
deſcendit. Quod ſi per ora venarum,quæ ad anum,inteſtina,aut nares pertinent,natura,quod ſu
perat exinaniret,bene ageretur cum eo,cui hac via multitudo detraheretur: vbi multitudo nō re
cipitur his locis,ſed ad thoracē vel pulmonem confluit,malum iam graue eſt: alterutrum enim ,
vel pulmonis inflammationem,& lateris dolorem,vel ſanguinis ſputum,ſuperuenire neceſſe eſt.

*41 Magno autem impetu concitantur,ſed nec diuturna ſunt,nec mortifera: nam neque homo valde
propter cibi faſtidium abſtinet,neque alioquin exhauriendus eſt.*

Adiungit hæc Hippocrates,non vt hiſtoriam conſcribat eorum, quæ ſic affectis euenerunt,
quemadmodum Thucidides,vbi peſtilentiam illam recenſet,ſed vt cruentas has deiectiones di
ſtinguat a torminibus,quæ aliis de cauſis accidunt. Quare hæc,quamuis ad propoſitum opus pro
prie non pertineant,exponere tamen alienum non fuerit,quum medici complures morbos,ſub
D quibus ſanguis deiicitur,diſcernere non poſſint: nonnulli enim exiſtimant, vbique cruentā deie-
ctionem ex inteſtinorum vlcere prouenire,quos magnopere animus fallit. Sanguis itaque,quum
ab ore venarum,quæ in ano ſunt,funditur,neque laborantes ipſos latet: ſed vbi cruenta deiectio
a ſuperiori parte ad anum feratur,quædam protinus a principio deſcendit,quædam præcedente
aliquo tali. Quod ſi repente cruor multus deiiciatur,ſcire conuenit,adapertum eſſe os venæ, na-
tura id,quod pondere moleſtum eſt,depellente,cuius generis eſt,quam nunc Hippocrates pro-
ponit,cruenta deiectio,quæ magno impetu concitatur,& citu quieſcit , præter quam quod ho-
mo ob cibi faſtidium non admodum abſtinet,ſicut quando ob iocinoris imbecillitatē aluus cruē
ta eſt: quanquam raro initio,quum iecur afficitur,huiuſmodi aluus ſe oſtendit: plerunque enim a
principio tenuis ſanies cruenta deiicitur aquæ ſimilis,in qua lota caro ſit: interdum tamen inci-
pit iocinoris affectus cum ſubita ſanguinis deiectione,vbi videlicet viſceris imbecillitati ſangui-
nis multitudo acceſſerit: poſt principium vero vtrouis modo res acceſſerit, & æger maxime ci-
bum faſtidit,& ſanguis modo purus & non multus,modo flauæ bili immiſtus ſimul , cum deraſa
inteſtinorum pinguedine deiicitur,poſtea quaſi fæx ſanguinis deſcendit, vbi iecur iam peſſime
habet. Sub huiuſmodi ergo deiectionibus,præſertim vbi aliquid bilis admiſtum fuerit,quædam

ipſius inteſtini partes excernuntur,quæ,quum deradantur,ξύσματα vocant.nam,quæ per inteſti- E
na deſcendunt,eo quod acria ſint,ſummam ipſorum partem abradunt.in quo caſu quanta maxi
me poteſt,abſtinentia impeganda:ſed iis,qui ſuperantem ſanguinem deiiciunt,conueniẽti mo-
do cibus dari debet,quum iecur valeat,& poſſit ipſum conficere.

Qua Ratione Femur In Coxae Cavum Reponatur.

42 *Vbi femur a coxa elabatur,ſi in interiorem partem venerit,hac via reſtituendum eſt.*

Reprehendunt Hippocratem,quod ponere tẽtet femur à coxa prolapſum,quum iterum pro-
tinus elabatur,primo quidem Cteſias Gnidius eius cognatus , nam ipſe quoque ex familia fuit
Aſclepiadarum:poſt Cteſiam verò alii nonnulli.Sed,quum hæc omnia duplici via iudicentur,
altera,cum ipſis oculis comprehenditur,quod requiritur:altera , cum non expectato longo vſu
aliquid demonſtramus,iudicio ex ipſius natura ſumpto:nos quoque vtraq; via iudicabimus. Na
tura igitur rei ſic habet. In hac ipſa commiſſura ligamentum rotundum validiſſimum incluſum F
eſt,quo ſummum femoris caput altiſſimis,atque intimis caui partibus innectitur,ita,vt quis,licet
ligamentum ipſum non viderit,poſſit ex hac narratione intelligere id breue eſſe.nam,cum femur
ſemper conuertatur,quod Poeta retulit,cum ait,in coxa conuertitur:nec vnquam caui oris ex-
cedat:neceſſe eſt ligamentum breuiſſimum eſſe.Hoc ipſum igitur,dum naturaliter habet,excide
re femur non patitur:Poteſt autem non abrumpi ſolum,ſed & ob humoris copiam in cauo colle
ctam præter naturam adeò extẽdi,vt ſinat femur ſua ſede moueri:quod vbi accidat,quamuis ſta-
tim poſitum fuerit,non poterit ſuo loco manere:nam,quum cauum deuexum ſit,onus vero to-
tius cruris,quod appenditur graue,leui momento rurſus ſuo loco excedet,ſi quis æquali ſolo pau
lum moueatur,hoc modo fortaſſe tueri naturalem poſitum aſſidue poterit.ſed videtur id fieri mi
nime poſſe,nam ſi non ad alium vſum,certe quum lauatur,cogetur homo pedem magis attolle-
re,vt ingredi in labrum poſſit.Hoc igitur pacto rei natura monemur,vbi ligamentum abrumpa
tur,femur repoſitum in ſua ſede contineri non poſſe.Sed & illud vere adiiceretur,quod commiſ-
ſura genu ab exteriori parte neruoſis quibuſdam ligamentis continetur:femur vero hoc vno,ne
que vllum aliud habet tale,quo commiſſura ab exteriori parte illigetur,ſed nec muſculos etiam,
qui non parum quoque conferunt ad continendos articulos,ne procidant, præſertim vbi boni G
habitus fuerint ac validi.Quamobrem athletis,quamuis in palæſtra vehementiores ictus patian-
tur,cadant,diſtendantur,contorqueanturque ad articulos nihilominus membra non luxantur,
eo quod validis & grandioribus muſculis vndique circundentur.Scripſit autem Hippocrates in-
Sect. 1.t.27. 216.f
ter initia huius libri,bobus potiſſimum coxæ articulum luxari,vbi ſenes ſunt,& graciles. Femur
igitur abrupto ligamento,quo continebatur,etiam,ſi in ſuam ſedem collocetur,manere non po
teſt,iis præſertim,qui graciliores fuerunt.Spectemus deinceps,ſi ligamentum humoris copia re-
laxatum excidere femur ſinat,idq; reponatur,quid futurum eſſe credibile ſit.mihi quidem, & in
hoc caſu res manifeſtiſſima videtur.nãque,vbi idem humor maneat,ſimiliter erũpet:ſed ſi inare
ſcat,ad naturalẽ firmitatẽ reducetur,femur vero ob humorem excidere, & ipſe Hippocrates do-
5. Aph.59.Ex. ord.53.f
cet,qui in ſententiis illis,quæ Aphoriſmi inſcribuntur,ſic inquit,"Quoſcunque coxæ dolor exer-
cet,his ſi coxæ articulus excidat,& rurſus recondatur,muci ſuperueniunt.mucis autem in com-
miſſura collectis,hoc eſt,glutinoſo humore,madeſit ligamentum,ac relaxatur. Nihil autem in-
tereſt,ſeu ligamentum,ſeu neruus illigans vocetur:quæcunque enim ligamenta neruorum exẽ
plo rotunda ſunt,ab iis,qui in incidendis corporibus verſantur,vocari ſolent nerui illigãtes. Sed
& nos quoque femur hac de cauſa luxatum bis iam reſtituimus, neque amplius poſtea procidit. H
diu autem oportet ſiccantibus medicamentis commiſſuram circundare,dum neruus illigans abũ
de ſiccetur,ne amplius ita extendatur,vt femur oris caui poſſit excidere,ſed intus in naturali ſitu
ipſum contineat.Manere autem interdum femur,vbi repoſitum fuerit,idoneus teſtis eſt Heracli
des Tarentinus,homo,qui nec,vt ſectam comprobet,mentitur,ſicut ſoliti ſunt rationalium ple-
riq;,nec medicinæ vſus eſt expers,ſed optimè,vt quiuis alius in medendo exercitatus.Audiamus
ergo,quæ ab ipſo traduntur in quarto libro de ratione curandi ea,quæ ſunt extrinſecus . ſic au-
tem ad verbum habent : Errant,qui cenſent femur repoſitum non manere,quod abruptus ſit
neruus,qui ad coxam ipſum alligabat,cum in vniuerſum rem negent. neque enim Hippocra-
tes,Diocles,Philotimus,Euenor,Nileus,Molpis,Nimphodorus, & alij nonnulli de reſtituendi
ratione tractaſſent , Sed & nos quoque id conſequuti ſumus,vt duos pueros ſanaremus , qui-
bus ſæpius,& magis quam ijs,qui ætate iam robuſta ſunt,excidere articulus ſolet . Rem igitur
ratione iudicare non oportet:ſed,quum interdum maneat , exiſtimare non ſemper neruum ab
rumpi,ſed relaxari,& iterum contrahi : quoniam expedit hoc requirere, quanquam non om-
nino commune eſt].Adiecit hoc Tarentinus in fine orationis,vt quam profitebatur Empirico-

A rum ſectam tueretur, quorum ea ſententia eſt, ut in iis, quæ ita manifeſtè apparent, ut inde proferre utilitatem ad artem iam poſſimus, inutile ſit cauſam quærere. Sed & poſt Heraclidem multi alii ex iunioribus reſtitutum à ſe femur perpetuo ſeruatum eſſe in ſua ſede teſtantur.

43 Hęc quidem reſtituendi ratio bona, iuſta, & ſecundum naturam eſt, per quam ſubito ferè ad finē peruenitur. ſi quis oſtentationi ſtudeat. Homo per pedes ab eo ligno grandiori, quod tranſuerſum ab vno pariete domus ad alterum peruenit, vinculo ſuſpendatur, firmo, molli, latoq;: pedes autē habeat quatuor digitos, aut minus etiam inter ſe diſtantes, vinciatur item ſuper genua loro lato ac molli, quod ad propoſitum lignum adducatur.

A Lignum grandius.
B Homo a ligno, vinculo ſuſpēſus.
C Homo tectus aſſiſtens corpori ſuſpenſo ſe appendens.

Qui cum oſtentatione aliquid efficiunt, ab atticis κομψεύεσθαι, dicuntur, quemadmodum nunc ab Hippocrate, qui oſtētationem exprimere uolens vſus eſt verbo κομψευόμενος. nam & anteà, ubi hominem ſuper ſcalā reſupinauit, ad id præſidiū eos venire dixit, qui vulgo videri volunt magnū aliquid moliri. id tamen ſcripſit; quia uiderat multos ſui ſeculi medicos, qui eo minus rectè vterentur. ita etiā nūc oſtendere voluit, qua via crure per ſcalam optimè extento femur reponatur, qua vti fortaſſe nō erit ab re, ubi non ſit ſcamnū, de quo poſtea tractabit. Præcipit igitur, vt ſcala, ſup qua homo loris alligatus fuerit, ſuſpēdatur à ligno grandiori, quod tranſuerſum ab vno pariete domus ad alterum pertinet, μεσόδμην vocat. videre licet in magnis diuerſoriis: ubi iumenta habentur, & ruri ſimiliter in ædibus ruſticorum. Vult ergo pedes ad tignum ſurſum ſpectare, caput verò deorſum uerſus non multū recedere à terra, ita, vt ille, qui articulum reponit, ſtans ad reponēdum, ſuis uti manibus poſſit, quomodo in ſequentibus docebit.

44 Sed affectum crus duobus digitis magis quā alterum extendatur, caput vero recedat duos cubitos à terra, vel paulo plus, aut minus: brachia deligata ſint ad latera molli aliqua re: quæ omnia paranda ſunt homine reſupinato, vt quam minimo tempore ſuſpenſus maneat.

Partibus, quas commemorauit, quomodo iniicienda vincula ſint, apertè expoſuit. Illa igitur, quibus affectum crus appenditur, robuſtiora eſſe voluit & mollia, idq; non iniuria, cum tota intētio ad ipſius curationem adhibeatur, ea ratione, quæ communiter requiritur in luxatis omnibus reponendis. Igitur femoris caput, quum cauo excidens in interiorem partem eruperit, à muſcu-
D lis, qui ibi ſunt, attractum primò in inferiorem partem attrahendum eſt, una ſcilicet cum femore: deinde in exteriorem impellendum: cumq; è regione ſui caui collocatum fuerit, tunc uel ſolis muſculis committendum eſt, vel ſimul etiam adurgendum. Sæpius autem diximus, muſculos naturalē uim habere, qua ad ſua principia contrahuntur. Attrahunt igitur ſimul & femur, quod attractum ſuo capite in cauum coxæ coniicietur.

45 Homine iam ſuſpenſo peritus aliquis, & non imbecillus traiicere manum debet inter femora eius, qui curatur, collocareq; brachium inter caput femoris luxati, & eam regionem, quæ inter anum & naturale media eſt: tum traiectam manum altera prehendere, & rectus aſſiſtens repente corpori ſuſpenſo appendi, ita, vt ſublimis maximè æqualiter ſuſpendatur. In hac reponendi ratione omnia ſecundum naturam ſunt: nam corpus ipſum ſuſpenſum ſuo pondere deorſum uerſus extenditur: os, qui appenditur in inferiorem partem extendit, & femoris caput excitari cogit è regione ſui caui, ſimulq; oſſe brachii ipſum vrget, truditq;, ſic, ut in priſtinam ſedem reuertatur. Neceſſe autem eſt aptiſſime vi uenla iniicere, ea animaduerſione, vt is, qui appenditur, validiſſimus ſit.

Solet Hippocrates eam regionem, quæ eſt inter inguen vtriuſque cruris nuncupare [illegible]

cuius

cuius medium περίναιον vocat, quæ ab initio naturalis ad anum pertinet, quà ceruix veſicæ ſita eſt. E
Inter hãc itaque regionẽ, quam πλιχάδα nominant, in medio eius in longitudinem, & caput ſemo
ris, iubet, ut, qui trahit femoris caput, manum demittat, cum qua alteram coniungat, ſicut ipſe
apertè declarauit, atque ita ſuſpendatur. quo fiet, vt femoris caput, non ſolum trahatur, ſed in ex-
teriorem commiſſuræ partem impellatur, vt è regione caui, quod in coxa eſt, collocetur.

*46 At (quemadmodum ſuprà narrauimus) homines plurimum natura inter ſe differunt, quantum ad
articulo attinet facile vel vix reſtituendos. Quamobrem plurimum differant, diximus, quæ de hume
ri capite: nam femur quibuſdam abſque ulla præparatione reuertitur, ſiquidem leui adhibita intentio
ne, & exiguo motu, manibus in ſuam ſedem compellitur.*

Antè κιγκλισμὸν maſculino genere dixit, nunc fœminino κίγκλισιν, quod vocabulum διακίνησιν, id
eſt exiguum motum ſignificat: quoniam verbum διακινεῖσθαι mutuatur ad id ſignificandum, quod
leuiter dimoueretur, cuius meminit, cum t tadidit qua ratione luxata maxilla reponeretur. F

*47 Cõpluribus etiã, quum crus ad commiſſuram hãc flecterent, circumactu iam articulus reuerſus
eſt; ſed plerunque non paret cuivis præparationi: quamobem, quæ ad ſingula efficaciſſima ſunt, in una
quaque arte ſcire conuenit, & ea vbique adhibere, quæ accommodata videbuntur. Supra extendendi
modos diximus, vt quilibet eo vtatur, cuius copia ſit: oportet enim præſtanter ab una parte crus exten
dere, ab altera corpus: nã, ſi bene extẽdamus, femoris caput è regione ſui caui excitabitur, quod, vbi ſit ex
citatũ fuerit, non facile prohiberi poterit, quominus in ſuã ſedem reuertatur, ita, ut iã quouis modo im
pellere ac dirigere abunde ſit. Sed minus extendunt, quàm par ſit, idcirco maiori negocio reponunt.*

Vbi crus ad inguen curuatur, femur uniuerſum ſuſpenditur: in qua actione prolapſum femo-
ris caput dimoueatur, circumactumq; reſtitui nonnunquam ſolet. Quid ſit circumagere, quod
accidit, vbi prolapſus articulus, uel qui in latum ſcapularum os inſeritur, uel qui in coxam reſti-
tuitur, ipſe in ſuperioribus declarauit, ubi docuit, non poſſe articulum in his commiſſuris ſuo lo-
co paululum excedere, ut ad cubitum, ad manum, ad genu, ad talos. nam, cum & femoris caput
rotundum ſit, & oræ caui in quo recipitur in orbem, nullo pacto fieri poteſt, vt caput partim in G
cauo ſit, partim extrà, vel oræ caui hæreat, quoniam ubi primum voluetur, vel intrò reuertetur,
vel excidet: Igitur quia paruo momento in vtramuis partem caput compellitur, hoc quod ſit, cir
cumagendo fieri aſſerit.

*48 Non ſolũ autẽ pedibus inijcienda uincula ſunt, ſed etiam ſupra genu, ne hoc magis quam coxæ ar
ticulus uinculo intendatur: ſic itaque extendere a pedibus conuenit. Verum, ubi altera parte ni adhi-
betur, non ſolum circa pectus & alam iniecto laqueo in contrariam partẽ attrahere debemus, ſed lorũ
longum, duplex, ualidum, molle, inter anum & naturale demittere, a poſteriori parte ad ſpinam, a prio
ri iuxta iugulum adducere, & religare, atque ita in diuerſa contendere, alijs ab una parte, alijs ab alte
ra ducentibus. Animaduertendum autem, ne lorum, quod inter anum & naturale demittitur, ſuper
femoris caput extendatur, ſed inter femoris caput, & eam regionem, quæ inter anum & naturale me-
dia eſt. Dum intentio adhibetur, femoris caput in exteriorem partem propellendum, pugno ipſi inharẽ
te: ubi, qui extendit, ſuſpenditur, una manu traiecta, & alteri iuncta, ſimul & extendere debet, & in
exteriorem partem vrgere, ſed alius ad genu femur in interiorem partem leniter dirigat.*

Vbi homo per pedes appendatur, capite deorſum ſpectante, omnes articuli extenduntur. At H
propoſitum eſt eum ſolum extendere, qui ad inguen eſt. Iure igitur ſuper genu uinculum inijcit,
quod femur ſurſum extendat. nam, ſi permittamus attrahi crus ſolum à vinculis, quæ infra genu
ſunt, fiet ut genu, non minus, imò magis quam coxæ articulus extendatur, quum propius ſit vin- I
culis ſub ſe extendentibus.

*49 Suprà etiam diximus expeditiſſimum eſſe ijs, qui in frequenti ciuitate medentur, lignum habere
quadratum, ſex cubitorum aut paulo longius, latum cubitos duos, cuius craſſitudo, ſi dodrantem im-
pleat, abunde eſt.*

Sec. 2. t. 49. 72. 238.b. In opere de fracturis huius machinamenti meminit, ita, vt huic quoque teſtimonio innitan-
tur, qui aiunt compoſitum fuiſſe principio ab Hippocrate librum unum, inſcriptumque [de offi-
cina medici], deinde in duos diuiſum ob magnitudinem, eiusque priorem partem inſcriptam [de
fracturis], alteram [verò de articulis]. Quale autem ſtrui velit machinamentum hoc, manife-
ſtum iis, qui id viderint, quod ſcamnum Hippocratis nuncupatur, ſic enim ex multo iam tem-
pore a medicis appellari conſueuit. Plerique autem f rmulas paruas habent. ad eius exemplum
fabricatas. Sæpiſſime verò adhibetur, articulisque reſtituendis per ſe abunde eſt. ſi quis autem
velit aliis quoque vti, eſt πολύσπαστον, ita appellatum, quòd multis orbiculorum circuitibus
facilitatem præſtet, quod iterum facientibus maxime idoneum eſt. refertur autem ad Archi-
medem auctorem. In vrbibus verò non alienum eſt fabri vel Andreæ organum, vbi erecto

opus

A opus eſt: vbi plano, ſcamnũ hoc Hippocratis præcipuè aptatur, quod à nonnullis ex recentioribus medicis variè iam ſtruitur, ſicut machinatio ſpathæ, quæ in ſummo capitulum hẽt rotũdum ac leniter cauum. Deinceps igitur ad organi ſtructurã, quæ ab ipſo traditur, animum aduertite, ea, q̃ Hippocrates ſcribit, ijs, quæ in ſcamno inſpexiſtis accõmodãtes: hæc. n. ſicut antea quoq; dictũ eſt, ſola monſtratione aperiuntur. Equidẽ ijs, qui apud me librũ legunt, rem facilè demonſtro, organo iuxta collocato, ſæpe ipſo magno, ſæpè paruo aliquo, ad magni exẽplũ fabricato, cuiuſmodi ad hunc tm̃ vſum paramus, vt oſtendere legentibus poſſimus, quum per tales formulas nequeant articuli in ſuã ſedẽ vrgeri. nunc aũt monſtrari hæc minimè poſſunt: ſed exponere licet, ſi quid ex verbis Hippocratis obſcurum ſit: quod & in ſuperioribus feci, & nũc etiam faciam.

50 Excauetur prĉterea hinc atque hinc in longitudinem, ne machinamentum iuſto ſublimius ſit.

Hinc atque hinc [dixit ἔνθεν καὶ ἔνθεν, quod accipit pro à dextra parte, & ſiniſtra. id vel eo patet, quod adijcit [in longitudinem] quod idem ſignificat, atque longum. nam, ſi excauari voluiſſet ſu-
B pra à capite, vel infra à pedibus, tranſuerſum potius dixiſſet, non in longitudinem. Mens autẽ totius orationis huiuſmodi eſt, quam non ab re eſt, perſpicuitatis cauſa, non longè à verbis recedẽtem exponere. Excauetur præterea hinc atque hinc in longitudinem ligni: idq; cauum eam altitudinem habeat, quæ ad impellendum accommodatur, ne machinatio iuſto ſublimior ſit. Verbum [iuſto] ipſe ſcribit τοῦ καιροῦ, græci enim ita dicunt, & interdum etiam τοῦ προσήκοντος, quod [debito] ſignificat. Ergo altitudo caui tanta eſſe debet, vt vectis, qui ad impellendum aptatur, illis inhærere, atque obijci poſſit.

51 Poſtes item ab vtraq; adijciantur, breues, robuſti, qui axes contineant.

Nominat axes ὀνίσκους: poſtes verò, quæ ſunt ligna, quibus axis ſuſtinetur, φλιάς. hæc magno ligno adijci voluit, ab vtraque parte à ſuperiori ſcilicet & inferiori. Religãtur autem ad axes extrema laqueorum, qui quo tempore conuenit in diuerſa diducere, laboranti inijciuntur.

52 Satis autem eſt in dimidio ligno, nihil ẽt prohibet in toto, paruas quaſi foſſas quinque aut ſex ex-
C *cauare, quæ palmum inter ſe diſtent, & trium digitorum latitudinem atque altitudinem æquent.*

Foſſas dixit καχλάσματα, quod verbũ nõ pauci ex veteribus græcis in eandẽ ſignificationẽ acceperunt. id mutuatur nunc Hippocrates tranſlatione vſus, ad ea caua ſignificãda, quæ in ſcamno ea de cauſa fiunt, vt illis obijci vectes poſſint: q̃ caua prĉcipit, vt in altera ligni parte magis, hoc eſt in inferiori, exculpanẽ: nihil ẽt (inquit) prohibet, quin in ſuperiori quoq; parte ſint. q̃q̃ non neceſſe eſt, hoc ſiquidẽ machinamentum, quod nunc exponimus, non ſolũ ad coxæ articulum pertinet, ſed & ad vertebras quocunq; modo luxatas, & ad humeri caput reponendum. Complura aũt ſint caua hæc oportet, quandoquidẽ, qui curantur, ætate, magnitudine, & vniuerſo corporis habitu, inter ſe differunt, q̃ magna eſſe debeant, & quantum inter ſe diſtare, ipſe euidẽter expoſuit.

53 Medium inſuper lignum altè in quadratam figuram trium digitorum excauetur, in quod cauũ, vbi opus eſſe videatur, defigatur lignum quod cauo cõueniat, & ſuperiùs teres ſit. Figatur autẽ, quùm ad rem pertinere videbitur, medium inter femoris caput & eam regionem, quĉ inter anum & naturale media eſt: quod lignum extãs corpus ſequi nõ permittet, quùm a pedibus trahitur: interdum. n. hoc ſufficit abſque intẽtione, quæ, vt membrum in diuerſa diducatur, à ſuperiori quoq; parte adhibetur.

A Lignum ſex cubitos longum, latum duos, craſſitudinis nouem digitorum.
D B Quatuor ligna, pedem longa, extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extremis capitibus manubriola ductaria.
D Foſſæ, quarum altitudo æquat.
E Priapiſcus ſuperius teres, demiſſus in medium lignum latè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus.

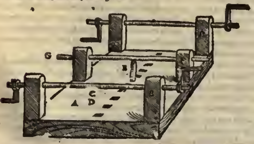

Scamnum Hippocratis.

Interdum autẽ, vbi crus ab vtraq; parte extendatur, lignũ hoc verſus hanc vel illam partẽ laxum demittitur, ut femoris caput in exteriorẽ partem impellat: hac. n. de cauſa & caua exculpta ſunt, vt cuneus, vel vectis ligneus, in quod expeditius ſit demiſſus, aut iuxta articulorum capita aut ipſis prorſus inhærens, eodem momento impellat, quo intentio adhibetur, ſeu in exteriorem partem, ſeu in interiorem impellere opus ſit.

Excidi

Excidi voluit in ſcamno quoddam cauum, quo recipi id lignum poſſit, quod erectum collocandum eſt, inter prolapſi femoris caput, & eam regionem, quæ eſt inter anum & naturale. Cur autem lignum hoc, dum extendimus, adhibendum ſit: ſicut cætera omnia, quæ deinceps ſubdit, ipſe apertè indicauit: ob eos tamen, qui hebetioris ſunt ingenii, verba hæc aperire aliquantulum non grauabor. Hoc igitur lignum, quod erectum collocatur inter caput femoris prolapſi, & eam regionem, quæ media eſt inter, anum & naturale, renixus cauſa obiicitur, quum ab inferiori parte crus extenditur. ſæpius enim oſtendimus, vbi membrum extenditur, niſi à contraria parte tendatur, ſequente ægro intentionem reſolui. Tenditur autem & per laqueos ſuperioribus partibus iniectos, ſed firmitatis cauſa lignum hoc adhibet, quo nonnunquam minus firmiter hærente ad impellendum utitur. E

54 At ſeu teres vectis eſſe debeat, ſeu latus, alius enim alii articulo conuenit, huiuſmodi impulſus, ſi intentio quoque accedat, ad omnes crurum articulos reponendos efficaciſsimus eſt: propoſito autem articulo vectis teres accommodatur. Quid ſi per hoc machinamentum vti adhibeatur, fieri non poſſe exiſtimo, vt aliquis ſit articulus, qui non reponatur. Reperiet quis & alios reponendi huius articuli modos. F

Ipſe deinceps oſtendet tereti vecte tunc vtendum eſſe, quum femur in interiorem partem impellitur, quod nunc inſtituit, quum femoris caput in interiorem partem prolapſum reponat: nam, ſi in exteriorem luxatum ſit, latum vectem admoueri iubet. Nunc quidem præcipit, vt medium inter caput femoris prolapſi, & eam regionem, quæ eſt inter anum & naturale, inſeramus, conemurq; ſublimius paulo, quam femoris caput demittere: ſed, quum in exteriorem regionem articulus veniet, vbi latis ſpatii eſt, latus vectis firmius obiicietur, quod ipſe paulo infra oſtendet, vbi aget de ipſo ſeparatim.

55 Nam, ſi in lignum hoc lignum medium duo poſtes habeat pedales, eius altitudinis, quæ idonea videatur, ab vtroque latere vnum: tum ſuper hos duos poſtes tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus ſtatuatur: deinde integrum crus inter poſtes traiiciatur: quod læſum eſt, ſuper gradum commode collocatur, ſuperq; aptatur, qua articulus exceſſit. Gradum verò iuſto ſublimiorem ſtabilire oportet: & multiplicem veſtem, prout conuenire uidebitur, corpori ſubiicere.

Poſtes nominari ab Hippocrate, nõ ea ligna tãtum, quibus axis ſuſtinetur, apertè ex hac oratione colligitur. In media. n. regione longitudinis totius ſcamni ſitum eſt lignum tranſuerſum, quaſi gradus, quod à dextra parte ad ſiniſtrã pertinet, ſuper quod crus, quod luxatum eſt, extenditur, nõ ſimpliciter, ſed cum altero ligno alligato, quod in longitudine à ſuperiori parte cruris ad inferiorem porrigitur, ita, vt ſuper gradum crus cum eo ligno cogatur. Conſtat aũt integrum hominis crus ſuper gradum habendum eſſe inter ***, ſic enim vocauit poſtes, ligna intelligens, quæ gradũ ſuſtinent, quorum vtrinque unum ſtruit in ipſo ſcamno. Hippocratem vero vſum tranſlatione à portarum poſtibus ita nominare ligna, quæ in ſcamno ſunt, perſpicuum eſt. G

56 Poſt hæc lignum, quod conuenientem latitudinem habeat, & longitudine uſque ad talum perueniat, cruri ſubiiciendum, ſic, vt vltra caput femoris, quantum poteſt, feratur: cruriq; alligandum, quot locis opus eſſe videbitur.

Lignum alligandum eſſe ad totum crus, ſupra etiam oſtendimus, ſed nunc ſuperiorem ligni extremitatem, ſuperiorem capite femoris collocandam exiſtimat, adiiciens orationi [quantum poteſt] ſiquidem, quod nunc fieri iubet, difficillimum eſt, niſi ea pars longi huius ligni, quæ inguini hæret, humilior ſtruatur: quæ ſpectat in exteriorem partem, ſublimior: nam, ſi æquale ſit, paremq; altitudinem habeat, difficile admodum fuerit ipſius ſummitatem ſimul in inguine ſtabire, & ſuperiorem femoris capite demittere. H

57 Quo facto, dum crus intẽditur, uel per lignum, quale piſtillum eſt, uel per aliud ex iis, quæ idonea ad extendendum ſunt, ſimul oportet crus cum alligato ligno ſuper gradum deorſum compellere, & ad coxam ab aliquo homine contineri: hac enim uia femoris caput intentionis, ut è regione ſui caui ſuperius collocabitur, & ſimul ob impulſum in ſuam ſedem trudetur. Quæ cogendi rationes ualidæ ſunt: & ſi recte ad moueantur, uitium ſuperant: ſed (quemadmodum ante dictum eſt) articulus hic, imbecilliori ui, & plerunque quauis præparatione in ſuum locum reuertitur.

Femore ſuper gradũ extento prolapſus articulus humilior redditur: quæ res ad reſtituendum aptiſſima eſt, nã ſic ora caui humilior femoris capite continetur. Sed, quum elapſus articulus, niſi caui ora ſuperior ſit, reponi nequeat, vbi ſublimior fuerit optimũ erit humiliorẽ collocare, atque ita extendere. Cæterum laquei, quibus crus extenditur, religandi ſunt, uel ad lignũ, quale piſtillũ eſt, cuius ima pars firmiter in pauimẽto oppoſitæ moræ obiiciatur: uel ſi huiuſmodi ligno uti ad intendendum nolis, lori capita ad axẽ, qui in ſcamno a pedibus eſt, uncienda: id enim ſibi uoluit, quum ait [uel per aliud ex iis, quæ idonea ad extendendum ſunt], [ex iis, intelligens, quæ propoſita ſunt diuerſa a ligno, quale piſtillum eſt. Quæ ſubiicit in hac oratione manifeſta ſunt.

At vbi

A *58 At ubi in exteriorem partem femoris caput exciderit, ab vtraq; parte, quomodo ante diximus, extendendum eſt: ſed impellendum per latum vectem, ſimulq́; dum intentio adhibetur, ab exteriori parte in interiorem vrgendum, vecte ad clunem ac paulo ſupra accommodato, & ne corpus cedat, aliquo integræ partis clunem repellente, uel manibus, uel alio huiuſmodi vecte ſuperimpoſito, qui cauo illi, quã magis in rem erit, obijciatur: femori item luxati, quod ad genu eſt, ab interiori parte leuiter in exteriorem cogendum. Suſpendere tamen, vbi articulus in hanc partem erumpat, alienum eſt, quandoquidem cubitus illius, qui appenditur, articulum a ſuo cauo reduceret: impulſus autem per ſubiectum lignum videbitur alicui ad hoc genus luxati pertinere: in quo caſu ab exteriori parte accommodandum eſt. Quid plura? ſi commode recteq́; extendamus, recte item impellamus, quis articulus ita luxatus nõ reuertetur?*

Si crus valenter extendatur, non neceſſe erit per lignum impellere: manibus enim prehendentes femoris caput totum iuxta clunem cogere ab exteriori parte in interiorem poterimus, donec è regione ſui caui collocetur. Patet autem teretem vectem ad huiuſmodi impulſum inutilem eſſe, quum & latus etiam non ſufficiat, niſi, quà clunem attingit, talis ſtruatur, quale ſtrui uoluit capitulum rotundum ac leniter cauum ſuper eam ſpatham, quæ ad reponendum humeri caput aptatur ἄμβη dicitur. Ipſe autem ad verbum ſcripſit [vrgendum vecte ad clunem ac paulo ſu-
B pra accommodato]. reſimum autem hunc eſſe neceſſe eſt, qua clunem complectitur, non ex toto rectum. Quæ ſequuntur in hac oratione omnia clara ſunt.

59 At ſi in poſteriorem partem femur exciderit, extendere oportet, & in diuerſa diducere, eo mõ, quo diximus: imponereq́; ſuper lignum, veſtẽ multiplicem, vt molle admodum ſit, & homine prono extendere. Eodem aũt momento, quo extenditur, per aſſerẽ cogendũ non ſecus atque, vbi ſpina gibba eſt, ita, vt aſſer e regione clunis ſeu ſupra ſeu infra coxã magis collocetur. Cauũ in pariete e regione aſſeris non ſit ſed magis deorſum ſpectet ad pedes. Hæc reponẽdi ratio articulo in poſteriorem partem luxato maxime ſecundum naturam eſt, ac ſimul etiã valentiſſima. Satis fortaſſe fuerit aliquem pro aſſere inſidere, vel manibus vrgere, uel pedibus repente conſiſtere attolliq́;, quo tempore intentio adhibetur. Nulla autem alia reſtituendi ratio femori ita luxato ſecundum naturam eſt.

Hæc etiam, quæ de femore ſic luxato tradit, ijs, qui eorum, quæ propoſita ſunt, meminerint, in aperto omnia ſunt. edicit enim, ne hoc vt priores reſupinemus, ſed in ventrem conuertamus, hic ſiquidem eſt habitus pronus. Valenti ergo intentione adhibita à poſteriori parte in priorem compellere articulum oportet. nam, cùm homo ita iacet, vt præcepit, poſterior pars ſublimior
C collocatur, prior ſubijcitur. quocirca neceſſe eſt, ut qui reſtituit, femoris caput deorſum compellat, quod cõmodiſſime præſtat impulſus, qui per aſſerem adhibetur. idem efficeret, qui quà prominet femoris caput inſidens, magna vi cogeret: ſed, niſi clunis eminentia luxato capiti hæreat, nihil hominem iuuabit: Hæc igitur curatio virum ſummæ diligentiæ ac prudentiæ poſtulat.

60 Si in priorem partem venerit, idem conuenit extẽdendi modus: ſed aliquis manu admodũ ſtrenua, & maxime peritus, ſublimiori vnius palma parte inguen adurgeat, eandemq́; manũ altera comprehendat, ſimulq́; quod exceſſit, in inferiorẽ partem trudat, & verſus priorem genu ſubigat. Hic extendẽdi modus, ubi femur ſic luxatur, maxime natura conuenit: ſed & ille, qui hominem ſuſpendit, prope etiã natura aptatur, in quo neceſſe eſt, ut is, qui appenditur, non ignarus ſit, ne brachio articulum impellat: ſed inter partes naturales & anum, iuxta os, quod ſacrum dicitur, appendatur.

Ad quartũ genus luxati femoris aggreſſus eſt: de quo euidentiſſime omnia prodidit, ijs præſertim, qui in memoria habeant, quæ antea dicta ſunt: quare nihil eſt ꝙ nugas hic agamus.

61 Inuenias etiã laudẽ, ſi ſine vtre articulũ hunc reſtituas: ſed quoſdam noui, qui eũ pra inſcitia, & ubi in exteriorẽ & ubi in poſteriorẽ partem erũperet, reponere per vtrem tentarent, neq; intelligerent
D *hac via expelli magis, q̃ in ſuam ſedem reſtitui. primũ vero auctorem conſtat vtrem adhibuiſſe, ubi articulus in interiorẽ partẽ elaberetur, ſcire tamen licet alia multa ex vſu magis eſſe, q̃ vtrem. Datur ergo inter femora vter nõ inflatus, ſic, vt quantum maxime poteſt, ſublimis inter anum & naturale collocetur: tum femora inter ſe vinciuntur habena, q̃ a patella ordiatur, & vſq; ad dimidiã femorum partẽ intendant: poſt hæc inflatur vter, diſtenditurq́; demiſſa anea fiſtula in vnum ex pedibus, q ſolutus ſit, & æger in latus cubat vitiato crure ſurſum ſpectante. Præparatio igitur huiuſmodi eſt, ſed pleriq; hãc adhibent deteriorem, q̃ ego dixerim; eum non alligent bonã femoris partem (ut propoſui) ſed genua dumtaxat: adde ꝙ intentionem q̃ maxime neceſſaria eſt, omittunt. Nõnulli tamen luxatum iã reſtituerunt, vt qui rem facilem nacti fuerint, ſed hmõdi impulſus nõ magnopere tolerabilis eſt: ſiquidem inflatus vter, qua maxime tumet, eam regionem non attingit, in qua prolapſum femoris caput iacet, qua potiſſimum impellendum eſt, ſed infra illud, vt qui in medio femorum vel interius etiã contineatur: ad hæc femora naturaliter ſunt curua, a ſuperiori. n. parte carnoſa ſunt, & prope inter ſe iunguntur, ab inferiori tenuãtur: quare & femorum natura utrem expellit ab ea parte, qua præcipue admouendus eſſet, ita, ut ſi paruus vter inſeratur, cum vim exiguã habeat, nullo modo vrgere articulum poſſit. Oportet ergo ſi vtendum utre ſit, femora ad magnã partem inter ſe deuincire, & utrem inflare, eodem momento, quo corpus extenditur, cruraq́; extrema parte inter ſe colligare, vbi hac ratione articulus reponitur.*

Docet

A Homo in latus cubans.
B Vter inter femora iniectus.
C Alter ænea fiſtula vtrem inflans.

Docet, qua ratio-ne quis vtatur mo-do reſtituẽdi per v-trẽ, quamuis eũ nõ probet. cuncta aũt plane explicat. E

62 In tota arte medicinali id in primis dare operã oportet, vt quod male habet, ad ſanitatem perducatur; quod, ubi contingere poſsit pluribus modis, ille eligendu. eſt, qui oĩum minimo negocio cõparatur: hoc ſiqdem magis officium eſt probi viri, & plus habet artificij, niſi quis in popularem auram incumbat. Sed, quod ad hunc locum attinet, quidam modi extendendi corporis per ea, quæ domi habentur, parari poſſunt, ſic, vt ex ijs, quæ præſentia ſunt, inuenire liceat, per quæ prompte curatio adhibeatur. F

Oratio hæc poſtrema eſt, in qua iubet, vt in iis exerceamur, quæ prompte ad curationem accommodantur, ita, vt quamuis nec ſcamni copia ſit, neque alterius ex iis, quæ propoſita ſunt, excogitare per te aliquid ſimile poſsis. ſed de his euidentiſſimè in ſequentibus tractauit, vt neque breuiſſima expoſitione opus ſit. omnia enim perſpicua ſunt iis, qui meminerint quæ propoſita ſunt: explicabo tamen, ſi quid mihi obſcurius eſſe videatur.

63 Quòd ſi vincula ex loris non ſint mollibus, & quæ facile tractentur, ſed tantum vel catenæ, & rudentes, vel funes, neceſſe eſt ante faſcijs vel panniculis è lana eam partem inuoluere, quà potiſsimam inijci vinculum debet, & ulteriorem quoque, poſtea deuincire.

A Homo ſcalæ defoſſæ inſidens.
B Calathus lapidibus plenus vitiato cruri appenſus.

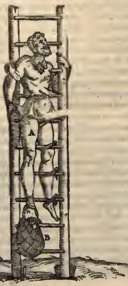

Nauium rudentes græci uocant ὅπλα, quod Poeta indicat in eo carmine. G
Κεῖτο δ' ὑπ' αἰθούσῃ ὅπλον νεὸς ἀμφιελίσσης.
Conſtat etiam Hippocratem, quum rudentes ὅπλα dixit, eos funes intellexiſſe, qui in nauibus habentur: nã eos, qui in vrbibus, & qui in agro, communi funium vocabulo appellauit σχοινία.

64 Ad hæc ſuper lectum, qui ex ijs, quorum copia eſt, firmiſsimus ſit, & maximus, rectè homo extendatur: lecti autem pedes vel, qui à capite, uel qui a pedibus ſunt, uel ab exteriori uel ab interiori parte ſulciantur, ita, ut fulcra limini firmiter hæreant: ſed ad alios pedes collocetur lignum quadratum tranſuerſum, quod perueniat ab uno pede ad alterum: ac ſi tenue ſit, ad pedes lecti deligetur: H *ſi craſſum, ſine uinculo relinquatur: poſt hæc uinculorum capita tam eorum, quæ uer ſus caput procedunt, quam eorum, quæ uerſus pedes, utraque ad piſtillum, uel ad aliud tale lignum uinciantur: uincula autem uel recta iuxta corpus por igantur, uel paulo etiam ſuperiora, conuenienterq; a piſtillis intendantur, quæ erecta ſint, ſic, ut unum limini obijciatur, alterum ligno, quod adiectum eſt. Sic igitur per piſtilla ad ſe attracta adhibere uim oportet: ſatis autem eſſet loco liminis & ligni appoſiti ſcala, quæ g adus ſi mos haberet, lecto ſubiecta, ·ipiſtillis hinc & inde admotis, uincula extẽderentur.*

Reponitur

A *Reponitur item hoc modo femoris articulus ſiue in interiorẽ, ſiue in priorem partem eruperit: Scala de fodiтur, cui homo inſidet integro crure, leniter extẽto, & quã cõmode poterit alligato: uitiato cruri uas fictile appenditur aqua plenum, uel calathus, in quem coniecti lapides fuerint. Eſt & alter reponendi modus ad eos, quibus femoris caput in interiorẽ partem luxatur. Tranſuerſum lignum inter duas columnas deuincitur, quantum res poſtulat ſublime, & ab una parte extra columnã cubitũ porrigitur: deinde homo veſtimentis pectore obuoluto ſuper eã partẽ tranſuerſi ligni, qua extat, collocatur, ac pectus per latam habenam ad columnã deuincitur: integrũ crus ab aliquo tenetur, ne ſubuertatur. ſed affecto appẽditur res aliqua, quæ grauitatẽ habeat conuenietem, vt ſupra quoque dictum eſt. Ante omnia igitur ſcire licet omnium oſſiũ cõmiſſuras plerunque ſinu & capite cõtineri: & in alijs ſinũ cauum eſſe & oblongum, in alijs parũ deſidentẽ. Semper autem reſtituere conuenit omnes articulos, q exciderunt, protinus, quum adhuc calidi ſunt, vel certe quam celerrime: nã, qui reponit, facilius & citius reponit, & æger minorẽ moleſtiam ſentit, ubi, priuſquam locus intumuerit, articulus reſtituatur. Perpetuo itẽ, ubi reponẽdus articulus eſt, emolliri ante debet, & dimoueri. ſic enim promptius reuerti conſueuit. Vbicunque autem reponitur, imperanda abſtinentia eſt maxima, ubi maximus fuerit, & difficillimus ad reponendum: minima, ubi exiguus, & facile reconditur.*

A Canterius inter duas columnas deligatus.
B Homo canterio inſidens pectore ad columnam alligato.
C Alter crus ſanum detinens.
D Vas teſtaceum aqua plenum cruri læſo appenſum.

B

C

De Digitis Lvxatis

Quod ſi digiti articulus excidat, ſeu primus, q ad manũ pertinet, ſeu ſecundus, ſeu tertius, eadẽ eſt & æqualis reponendi ratio. maximi quidẽ articuli ſemper ægrius reſtituuntur. Excidunt autem in quatuor partes, uel ſurſum, vel deorſum, vel vtrinque ad latera, ſed maxime in ſuperiorẽ partẽ, minime in latera, quod accidit, ubi uehemẽter mouentur. Quod ſi a latere prorumpant, ab ea parte, in quã exciderunt, quaſi capitulum rotundum conſpicitur, & leniter cauum: ſi in ſuperiorem uel inferiorem partem prolabantur, quũ hic locus lenior ſit, quam qui a lateribus, ſimulq; procidentium articulorũ exceſſus paruus, facilius reconduntur. Reponendi ratio ſic habet. Summus digitus faſcia uel aliqua re alia inuoluitur, ſic, ne dum intenditur, extrema parte prehenſus elabatur: quo inuoluto vnus eam regionem, quæ ſuper primam palmæ partem eſt, alius inuolutam partem, ad ſe vterque valenter attrahat, ſimulq; excedens articulus in ſuam ſedem compellatur. Si a latere excedat, ratio extendendi eadem eſt: namque, ubi videbitur loco exceſſiſſe, ſimul dum intentio adhibetur, protinus in ſuam ſedem cogendus eſt: ſed interim alius ab altera parte debet digitum

D *repellere, cauens, ne in eam rurſus prolabatur. Commode quoque reſtituuntur per digitorum tegmenta ex palmis intexta, quæ a lacertis σαῦραι græce nuncupantur. vbi in diuerſa digitum extenderit, prehendens alterã manu primam palmæ partem, altera tegmentum, poſito articulo, debet quã citiſſime deuincire faſcia tenuiſſima, inuncta cerato, quod nec nimis molle ſit, nec nimis durum, ſed moderate. cũ quod durum eſt, a digito recedat, quod liquidũ & molle, digiti calore tabeſcat & reſoluatur. Soluendus autem eſt digiti articulus tertio aut quarto quoque die. atque in vniuerſum, ſi inflammatio locũ occupauerit, frequentius ſoluendus eſt, ſin minus, rarius: quod cõmuniter de omnibus articulis intelligi uolo. Confirmatur autem digiti articulus decimoquarto die. Eadem uero curatio eſt digitorum manus ac pedis. Quicunque articulus recondatur, debet homo inedia ac tenui victu vſque ad ſeptimum diem uti: ac, ſi inflammatio ſit, frequentius reſolui, alioquin rarius. Semper autem quieſcere uitiatum articulum conuenit, & quam optime figurari.*

De Genv Lvxato

Facilius reſtituitur articulus genu, quã cubiti, propter iuſtam & facilem naturam, quamobrem facilius quoque excidit. Excidit autem plerunque in interiorem partem, quanquã & in exteriorẽ, & in poſteriorem. Reponitur uero uel flectendo, vel calcitrando uehementer, uel ubi faſcia in globũ conuoluta, & ad poplitem admota repente crus curuetur. Sed ſi in poſteriorem partem prolabatur, poteſt per diſtentionem

ſtentionem ſuam ſedem collocari, quemadmodum articulus cubiti. Si in latera excidat, flectendo & calcitrando reſtituitur, quanquam mediocris diſtentio communiter pertinet ad quodvis reponẽdum. Quod ſi genu in ſuam ſedem non revertatur, curvari non poteſt iis, quibus in poſteriorem partem venit, neque omnino aliis, unde femoris & cruris prior pars extenuatur. Quibus excidit in interiorem, valgi magis fiunt, ſed extenuatur pars exterior. Si moveatur in exteriorem, magis vari fiunt, ſed non ita claudicant, & craſſiori oſſe nitantur, ſed extenuatur pars interna. Quod ſi a primo natali die, vel in incremento, id accidat, ſuccedit res quomodo ante oſtenſum eſt. E

De Talo Luxato

Quæ ad talum pertinent valenter diſtendere oportet, vel manibus, vel aliis quibuſdam, & ſimul dirigere quod commune eſt omnium.

De Pede

Quæ in pede, perinde atque ea quæ in manu, reſtituuntur. Tum eorũ quæ in crure, ſive à primo natali die, ſive in incremento luxentur, eadem eſt ratio, atq; eorum quæ in brachio. Quicũque ex superiori loco ſaltantes calci vehementer inſiſtunt, ita ut oſſa diducantur, venæ ſanguinem effundant, nervi qui iuxta ſunt, contunduntur, atq; hæc graviſſima accidunt, periculum eſt, ne calx corrumpatur, & aunm negocia faceſſat: oſſa enim moleſta ſunt, nervi inter ſe cõmunicant. quandoquidem & quibus ob fracturam in crure aut tibia, aut ob nervos qui cũ calce communicant attritos, aut ꝙ homo, dum iacet negligẽter habitus ſit, nigreſcit calx, & malũ recrudeſcit, & corruptioni oßis febres acutę accedunt, cum ſingultu, cũ mentis alienatione, quæ celerrime hominem interimunt: accedit & venarum ſanguinem fundentiũ livor. Ex eo autem intelliges, futurumne ſit, ut malum recrudeſcat, ſi ſanguis è venis fuſus, ſi nigrities, & quæ iuxta ſunt, ſubdura ſint, & ſubrubicunda. Tũ, ſi cũ duritie livida ſint, periculum eſt nigreſcãt. ꝙ ſi ſanguis ſuffuſus, et ex eo nigrities, et ꝓxima parte ſubviride ſint & molles, ſ alia ĩ his oĩbus bona. Remediũ eſt veratrum ſi febris abſit: ſed ſi adſit, & res poſtulet, bibatur ὀξύγλυκυ. Ratio vinciendi eadem convenit: quæ articulis maxime autem ubique ad colliſa pluribus linteis mollioribus, & minus adſtrictis utendum eſt: faſciam verò oportet maxima ex parte circa calcem obvolvere, & ita circundare, ut ipſum non exprimat, & à ferulis abſtinere. Quibus autem pes, aut per ſe, aut cum appendice, elabitur, elabitur autem magis in interiorem partem, ſi non reſtituatur, extenuatur tempore coxa, femur, crus è regione partis luxatæ. Reponendi ratio eadem eſt, atque in prima palmæ parte. diſtentio validior convenit, & curatio eadem quæ articulis. Minus autem recrudeſcit malum quam in prima palmæ parte, ſi homo quieſcat: in quo caſu tenuiori victu opus eſt. Eorum autem, quæ à primo natali die, vel in incremento, eadem ratio eſt, quam ſuprà oſtendimus. F G

A

GALENVS DE FASCIIS
Vido Vidio Florentino interprete.

B

VIDIVS LECTORI

Poſtremi libri de Faſcijs de Laqueis, de Machinamentis nō reperiuntur (quod ſciam) niſi in eo codice, cuius mētionē fecimus in epiſtola ad Regē, in quo ſunt tres auctores de faſcijs, Galenus, Soranus, & Heliodorus: è quibus ego latinum feci Galenum duntaxat, nam qui hunc norit, reliquos plane norit. Sed an eiuſmodi liber germanus ſit Galeni, dubitare nemo debet, nam vel ipſo proœmio conuincitur: atque hic eſt ille liber, quem ipſe pollicitus eſt in ſecundo commentario de officina medici. Verum deſiderantur in Galeno quædam, quæ placuit accepta à Sorano & Heliodoro in hunc librum inſerere, ne qua ſuperſit humani corporis pars, cuius vinculum in hoc opere non reperias. Quæ ſuppleuimus, putamus vel ab auctore omiſſa, vel (quod magis probabile eſt) intercidiſſe: neq; enim veriſimile eſt Galenū tam Sorano quā Heliodoro poſteriorem, qui ab vtroq; multa alia de Faſcijs mutuatur, quæ nunc deſiderantur, omiſiſſe, nec ſingulis partibus (vt pollicetur) ſuam vinciendi rationem aſſignaſſe. Huc accedit, quòd deſcriptio Aſciæ vinculi, quam poſuit Heliodorus ad vinciendum femur, in libro Galeni nō legitur, licet eius meminerit ſæpenumero: quia tamen neceſſaria fuit, prætereunda fuiſſe non uidetur. Vbicunque autem aliunde quidquam petemus, auctoris nomen maiuſculis literis notabimus hoc pacto, EX SORANO, EX HELIODORO. cumque ad Galenum reuertemur, Nunc GALENVS.

HIppocrates ille auctor vetuſtiſſimus mundiciem ſpectans, quam exigunt aliæ artes in agendo, mihi videtur non inconſiderate protuliſſe, Nobis ſanè placet in ar-
C te vniuerſa animi intentionem adhiberi: in quocunque enim opere decore agere recteque poſſumus, decore ac recte agere conuenit: quæcunque mundiciem celeritatemque admittunt, celeriter mundeque conficienda ſunt: atque vbi euitari dolor poſſit, quam maxime iucunde: tum reliqua huius generis omnia præclarius agere debemus, quam alii eiuſdem artis profeſſores. Siquidem (vt in nonnullis, quæ efficiuntur, videre licet) artifices vſum habentes non alia re præſtant ignaris & expertibus, quam celeritate atque elegantia. Medicum ergo eo magis quam alium artificem fungi decet ſuo munere quo ſibi nobilior eſt ſubiecta materia; & idcirco, ſiue ſecet, ſiue quid aliud manu moliatur, non
modo vtilitati ſtudere debet, ſed mundiciei & elegantiæ, quemadmodum ipſe alibi rurſus teſta- In lib. de ijs
tur, quum inquit, Vinculi ratio duplex, altera illius, quod inijcitur, altera illius, quod iniectum eſt, quæ in med. i. ſect. 2. t. 3. 7.
qđ inijcitur, vt celeriter, iucunde, prōpte, eleganter: celeriter quidem, vt opus expediatur: iucun- 205. a
de, vt facile præſtetur: prompte, ut vbique ſit in promptu: eleganter, vt oculos delectet. Mala enim in nonnullas corporis partes incumbentia idoneam uinciendi rationem poſtulant, eamque per ſe homo ſæpiſſime decoram expetit. Quare tam ſolius ægrotantis gratia, q̃ omnium; quibus ſui uidendi copiam facit, ſcire oportet, quæ uincula, & ſimplicia, & uaria, ſingulis partibus accommo-
D dentur: nec ignorandum eſt nonnullis utraque conuenire, nonnullis alterutra, nempe uaria, licet alii ſecus exiſtiment, de qua controuerſia primo diiudicare operæpretium eſt. Expellunt nonnulli varia vincula, non modo tanquam nihil proficientia, ſed veluti vſum præſtantia maxime alienum. id quod nulla ſtabili ratione firmant: ſed teſtimonio maiorum nituntur, primum Hippocratis, cum inquit, Sed qui præſtantia vincula amant ſine mente, complura alia lædunt. præſtantia, id eſt varia: deinde Mantiæ, referentis cuidā oculos procidiſſe, cui pharmacopola caput & faciem vario vinculo deligauerat: idque iure putant eueniſſe, quòd faſciæ ob varietatem inæquales vrgeant, & idcirco mouere inflammationes poſſint, atque abſceſſus. Sed ſatius fuit eos dignoſcere, non uinculorum uarietate accidere, quod adducunt, ſed inſcitia alligantium, qui va-
lenter adſtringunt. oportuit enim ita deligare, ut Hippocrates docuit, " cum ait, In his autem In lib. de ijs
maxime ad vinculum pertinet, vt arctetur quidem ſic, ut quæ iniecta ſunt, neque recedant, ne- quæ in med. i. ſect. 2. t. 6. 72.
que comprimant, ſed fulciantur, non tamen cogantur. æquum autem fuit, vbi Hippocratem ci- 207. a
tarunt, illud adiungere, quod in Hippocratis oratione reſtabat: non enim ſimpliciter ſcripſit 'ſed, qui præſtantia vincula amant, complura alia lædunt', verum ſubiecit 'ſine mente'. Intelligent autem ex ijs quæ mox perſequar, uinculum uarium nullo modo ab Hippocrate ſubmoue- Sect. 2. t. 1. 7
ri. ipſe igitur in libro de officina medici " faſciandi rationem agens, vbi narrauit quid vincula 205. d

requirant dum inijciuntur, quid poſtquam iniecta ſunt, ſubdit 'quod iniectum eſt, vt rectè, vt de E
core: rectè intelligit iniectum, quod confert: decore, quod elegans eſt. vt autem exponat quid
ſibi velit decore, addit: decore quidem, vt ſimpliciter, vt diſtinctè '. adiungit autem verbum ſim-
pliciter, non quo ex toto declaret decore, ſed ex parte, quaſi dicat, vinculum ſimplex ſit & diſtin-
ctum, quod euidentius colligitur ex ijs, quæ ſubiecit: Aut ſimilibus & æqualibus, æqualiter & ſi-
militer, aut inæqualibus & diſſimilibus, inæqualiter & diſſimiliter. Species autem ſimplex orbicu
laris, aſcia, ſima, oculus, rhõbus, dimidiatus. aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac morbo illius, qui de-
uincitur. Ergo vinculi ſpeciem, quæ ſimplex eſt, orbicularem eſſe neceſſe eſt, ſed aſcia omnino
ſima eſt, atque ita quod prorſus æquale eſt, erit ſibi ſimile, quod inæquale diſſimile. Nunc igitur de
terrentur iam de ſententia, qui uaria uincula repudiari ab Hippocrate uoluerunt, fateutes aſciã,
oculum, rhombum, dimidiatum, uarijs aſſignari? an pręter hæc, illis commemorem eundem Hip
pocratem in libro de articulis, ad fractum iugulum, uinculum admouere, quod à gruis ſimilitudi-
ne γερανίδα nominauit, idq; varium eſſe? Sciant autem quibuſdam partibus, cuiuſmodi femur eſt,
vbi repoſitum eſt, atque humerus & cubitus, aliaq; plura, nullum aptari uinculũ poſſe niſi uariũ.
Hactenus de his. pergamus iam ad faſciarum, vincendique rationem: ſcrutemurq; in primis, vt fa
ſciæ inter ſe diſtent, materia, habitu, longitudine, latitudine, ſtructura. Materia igitur inter ſe diſſi-
dent, quoniam nonnullæ lineæ ſunt, nonnullæ ex lana, aliæ ex membranulis: quarũ vſus, cum neque F
unus ſit, neq; ſimilis, ſed diſpar, ubi opus erit, ea accipere conabimur, quæ morbo maxime con-
gruant, quæcunq; ergo adſtringenda erunt, linteis alligabimus. at ubi adſtringere non oporteat,
In li. de Artic. ſect. 2. 1. 27. & 46. 72. 265. d & 267. d propterea quod hoc inflammationi ſit inimicũ, ſed abunde ſit continere uel tegere, ex lana: ex mem
brana verò, ſicuti Hippocrates, "vbi naſus uel maxilla cõminuitur, extremitatem mẽbranulæ par
ti, quæ vinculũ poſtulat, agglutinantes: Habitu, cum aliæ glomeratæ, aliæ ſciſſæ ſint, aſſutæ aliæ:
glomeratæ ſunt, quæ ex habena in longitudinem fiunt, quibus nihil aſſuitur, tales ſunt quibus per
fracta membra uinciuntur: ſciſſæ, quæ ex uno linteo extremis partibus uel alibi ſciſſo conficiun-
tur, quales ſunt, quæ ad capitis vulnera dantur (cancri dicuntur) ſiue in quatuor partes ſcindantur,
ſiue in ſex, ſiue in octo: aſſutæ ex pluribus habenis varia figura inter ſe iunctis componũtur, qua
les ſunt, quæ ſuſpendunt, quæ mãmas deuinciunt, quæ mãmis & loco præterea, qui iuxta anum eſt,
accommodantur: Longitudine, cũ quædã breuiores, quædã longiores ſint: Latitudinis eadem rõ
eſt, ſiquidem tã hæc, quàm illa, debet uinciendis partibus reſpondere. Structura, nam aliæ texuntur,
aliæ conſtant ex materia per ſe coacta, uel certo ordine implicata, quæ ſimplici textura fiunt: nõ G
nullæ hac de cauſa texuntur, nonnullæ conficiuntur ex tela, quæ ad alium uſum texta ſcinditur
in faſcias: his plerunque vulnera obligamus, illis vtuntur venatores ad crura defendenda. eædem
primæ palmæ parti circundantur, quæ ex implicata materia fiunt, ab aurigis ad latera continen-
da adhibentur. Eſt autem perpetuum, vt qui uinciunt faſcijs abundent; & quas habent, ſciant quàm
In lib. de Offi. med. ſect. 2. t. 26. 72. 211. f optimè adhibere: atque ubi deligandi locus eſt, tales accipiant, quales docuit Hippocrates "quum
inquit, Iam verò faſciæ parentur, leues, tenues, molles, mundæ, latæ, ſine ſuturis, ſine eminentijs,
ita ualentes, ne extentæ rumpantur. & paulo amplius, Mundas quidem eſſe conuenit, quoniam
ſordidæ, præterquàm quod indecoræ ſunt, liquore aliquo reſperſæ, non madeſcunt, deteriusque id
reddunt, quo perfunduntur. eſſe item ſui coloris debent, ne ſi purpura inficiantur, uel alia
huiuſmodi re, eandem noxam afferant, aut coloris ſimilitudine currentem ſanguinem repræſen
tent: tenues inſuper, ne ambitus in tumorem nimium aſſurgant: molles, ne ob duritiem urgeant:
leues, ne onere infeſtent: ſint præterea ſine ſuturis inæqualibus, ob quas ſuturum eſſet, vt compri-
merent: tum ſine eminentijs, hoc eſt non ſint oræ à lateribus ipſa textura confectæ, uel alioquin
verſæ atq; conſutæ, nec quædam extantia, quaſi fibræ: cum quæ eminent, vinculũ reddant inæ-
quale, quæ extant, non patiantur faſciã facile circuire. Quòd ſi faſciæ ex inciſo linteo fiant, incida
tur non per tranſuerſum, ſed in longitudinẽ, ſicut intextum eſt, ſectione ad ſtamen directa, ſic.n.
lintea facile ſcinduntur, quod ſecus habet, ſi, quà ſubtegmen procedit, hoc tentetur. adde, quòd H
quæ in longitudinem ſcinduntur faſciæ, quod vinctum eſt, firmius continent. At vinciendi ratio
quædam (vt ſuperius dixi) ſimplex eſt, & quædam varia: atque hæc modo nomen inuenit à ſede,
cui adhibetur, modo ab euentis, nonnunquã translato vocabulo à ſimilitudine animalium. à ſe-
de, quæ vincitur, nomen trahit, oculus, naſus, inguen, cæteraque huius generis: ab animalibus, cã
cer, accipiter, aries, lepus, teſtudo: ſed ab euentis, vallum ſeu coniũctum, ſeu diſiunctum, opercu
lũ, habena, & quæ his ſimilia ſunt. Præterea ex huiuſmodi vinculis quædã ſunt vincula tantum,
vt tholus, regiũ, ſcapha, diſcrimen: quædam vincula ſimul & laquei, cuiuſmodi eſt lepus auritus,
paſtoralis, cæteriq; conſimiles. Vinculum inſuper aliud ab altero faſciarum capite incipit: aliud à
medijs faſcijs: aliud utroque modo. Quoddam item certis ſedibus idoneum eſt, reliquis alienum
cum ſit: quoddam alijs quoq; aptatur. Super hęc aliud à priori parte conſpicitur, quod priorem ho-
minis partem duntaxat alligatam oſtendat: aliud à poſteriori: aliud ab utraque, ſimiliter & prio-
rem & poſteriorẽ partem ęque uinctam demonſtrans. atq; hęc nunc conſimili, nunc diſpari ra-
tione ueniunt in conſpectũ, quæ omnia plana fient, cũ ad ſingula uentum erit. Sed conſideran-

dum

A dum eſt, inquirendumq́; an quomodolibet ordiri faſcias oporteat: maiores enim omnes ſtatuerunt certas corporis ſedes, à quibus faſciæ ordiri deberent. Exempli cauſa in capite, ob quancunque cauſam uinciatur, faſciæ caput in occipitio collocant, inde ipſam circumagentes, juncturam conficiunt: nec quidquam intuentur, quod agunt, morbo ne, cuius cauſa uinculum adhibent, ſecundum ſit, an aduerſum: in aliis item partibus inſcitia uel ignoratione (ut credibile eſt) decepti, locos præſcripſerunt. neceſſe enim eſt recte vincientem auctore Hippocrate eò incumbere, ut nõ ſolum deligandæ parti, ſed affectui quoque vinculum conueniat. Nos igitur non vndecunque, ſed quà maxime expedit, ordimur, extremamque faſciam imponimus, quà docuit Hippocrates, cum inquit, Quæ mouentur, ut articuli, quà curuantur, minimis, & maxime collectis, ueluti poples: qua extenduntur, ſimplicibus & latis, veluti patella, obuolui debent. quæ autem adijciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum verò faſciam omnem, quà corpus quieſcit, & quà magis cauum eſt, ſuperimponenda, ut ſupra uel infra genu. Conſentit autem cum capite humeri faſcia ad alteram alam demiſſa: cum inguine, ad alterum ilium: cum crure, ſuper partem huius poſteriorem, quæ carnoſa prominet. quibus autem ſurſum labitur, ab inferio- In lib. de ijs q̃ in med. f. ſect. 2.c.14.72.208.

B ri parte ſuſpendenda eſt: quibus deorſum, à ſuperiori. ubi nihil tale eſt, quemadmodum in capite, quà maxime æquale eſt, contineri faſcia debet, & duci quàm minime obliqua, ut poſtremo obuoluta, qua ualentiſſime hæreat, vagos circuitus contineat. Oportet præterea deligantem ad ea reſpicere, quæ in uinculo requirũtur, cuius Hippocrates duas eſſe ſpecies teſtatur, unam eius, quod inijcitur, alteram eius, quod iniectum eſt. utrobique autem ſumma cura enitendum eſt, dum uinculum inijcitur, ut celeriter, iucunde, prompte, eleganter. celeriter quidem, ut opus expediatur: iucunde, ut facile præſtetur: prompte, ut ubique ſit in promptu: eleganter, ut oculos delectet, cũ iniectum eſt, ut recte, ut decore habeat, nihilque abſit ex iis, quæ ſupra opus eſſe retulimus. De vſu autem uinculorum ſcire licet quædam ea de cauſa adhiberi, ut continendo curantibus præſidiis ſubſeruiant: alia non propter hoc, ſed ut ipſa per ſe agant, quibus curatio committitur. in his maxime attendendum à qua parte faſcia ordiatur, qua circũdat, qua deſinat: quæ ſingula exquiſitius conſcribi non poſſunt, docere tamen uiam licet, per quam medicus facile iudicare de ſingularibus poterit, naturam ſingularium partium perſpiciẽs, quã facile alligentur, ſuſpendantur, collocentur: atque inſuper quid vinculum ualeat, efficit enim, ut quæ abſceſſerunt propellantur, hiantia coniungantur, peruerſa dirigantur, atque omnium contraria præſtentur. Oportet autem, ſi In lib. de iis q̃ in med. f. ſect. 1.t.1.72.205.

C quid abſceſſit, ita deuincire, ut quæ ſublimia ſunt, ſedem contingant, hoc eſt locum, unde receſſerunt, at non premant: incipiendum uerò à parte ſana, & qua vlcus eſt, finiendum, ut quod ſubeſt effundatur, & aliud ultra non coeat. Sed quæ abſcedere volumus, contrario modo penitus alliganda ſunt, atque ubi in unum adducere conuenit. verum vbi, quæ hiant, hoc eſt, quæ in exteriorem partem conuerſa ſunt, longe initio accepto coniungenda ſunt: in cæteris eodem modo uinciendum, tantum ab ulterioribus aliquid adducendum erit, paulatimq́; comprimendum, primo minimum, deinde magis, maximæ compreſſionis terminus ſit, ubi ſe contingunt, aptanturque, ſed non urgent. uerum in diducendis, quæ cõtracta ſunt, ſi inflammatio eſt, ſuperſedendum eſt: ſi ea non eſt, præparatione eadem utendum, ſed uinculo contrario. dirigere item ubi peruerſa oporteat cætera fieri eadem debent: tum quæ receſſerunt adducenda ſunt, contraria autem contra. Hæc omnia medicum quaſi leges tenentem, obſeruantemque expedit id eligere, quod ſingulis uitiis idoneum eſt, minimeque ad certos locos conſilium dirigere. Nos, quanquam in unoquoque caſu, quà primum ordiri uinculum oporteat, perfecte explicare difficile eſt: dum tamen faſciarum rationem indicabimus, ut res euidentior ſit, locos ſtatuemus, à quibus ordiri potiſſimum conueniat: medicus uerò in agendo vbique illum eliget, qui maxime in rem erit.

D

Linteum ſciſſum ad ſummum caput, & ei proximam regionem. I.

Linteum iuſtæ magnitudinis ſcinditur in partes ſex, & medium, qua uerticem complectitur, integrum relinquitur: ex partibus verò pendentibus mediæ findantur è regione aurium, ac ſub mentum demiſſe nodo inter ſe vinciantur, quo facto altera faſciola anguſta media occipitio inijcitur, extremaque ad frontem adducuntur, & à latere capitis nodum accipiunt: quatuor uero partium, quas pendere ſinebamus, hæc ratio eſt, poſteriores prope nodum anguſtioris faſciolæ, priores ſupra occipitium inter ſe colligantur. licet item abſque nodo, alijs ſubiectis, aliis ſuper datis, poſtremæ fibulam imponere:

 E

Linteum ſciſſum ad frontem, & partes quæ iuxta ſunt. II.

In quatuor partes ſcindere linteum oportet medio intacto qua fronti circundetur: prioresq́ue partes ſuper poſteriores, quæ dependeāt, ad occipitium dare, ibiq́ue inter ſe deuincire: poſt hæc reliquas duas conuerſas, in ſummo capite colligare, quæ ſub mentum etiamnum demitti poſſunt, & ibi nodum accipere. Hoc vinculo ad occipitium quoq; vtimur partibu à latere capitis nodo inter ſe deligatis.

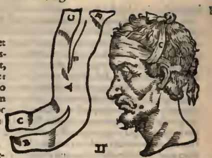

Linteum ſciſſum ad totum caput. III.

Linteum ſciſſum in partes octo, ita, vt medium integrum ſit, donec tegere caput poſſit, toti capiti obuoluatur: tum ex pendētibus partibus, duæ iuxta aures fiſſæ ſub mento inter ſe deligentur: è reliquis verò binis à priori parte, quaternis à poſteriori, duæ à poſteriori extremæ ſuper alias ducantur ad frontem, altera alteri ſubiecta, vt à ſuperiori contineantur: deinde priores duæ ferantur ad occipitium, ſic, vt æque alteri altera inſidat, his cōprehenduntur quæ prius fuerant circundatæ: reliquæ duæ poſteriores ad frontem attrahātur, altera ſimiliter alteri ſubiecta, extremæq; à latere fibula inijciatur. Hæc vinciendi ratio efficit, vt caput ſine nodis inuolutum defendatur à tædio, quod hi comprimendo afferre plurimum ſolent. F

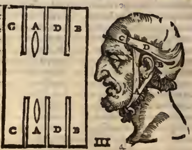

Cancer, ſiue Vinculum capitis ſiue Operculum ſciſſum in partes octo, ad caput. IIII.

Medium amplecti debet vniuerſum caput, ſic, vt quatuor partes à fronte recte dependeāt, ab occipitio totidem: ex illis exteriores, ad occipitium porrectæ inter ſe alligentur: ex his exteriores ſimiliter fronti circundatæ, à latere deligentur. tum ex reliquis, quæ in fronte ſciſſæ partes ſunt, ad occipitium, quæ in occipitio, ad frontem attrahantur. G

Operculum ex faſcia lata trium capitum (σκεπά-στρα dicitur) & ex altera, qua hanc continet (κάτοχος vocatur) & tertia, qua prohibet, ne totum uinculum diducatur, καθολκεὺς nominatur. V.

Pertinet ad obuoluendum vniuerſum caput, dicitur autem παρασκεπάστρα. eſt quidem κάτοχος faſcia longior, quæ in orbem faciei & capiti circundatur, vt operculum comprehendat: ſed καθολκεὺς, ex faſcia fit oblonga, adhiberurq́ue eo nomine, vt diduci vinculum non ſinat: quarum hæc ratio eſt. Linteum adhibetur ſic latum, vt caput vniuerſum complectatur, longius quàm vt duplicatum, hoc efficiat, cuius alterum caput occipitio datur, alterum à fronte dependet: tum anguſtior faſcia ſub mentū media inijcitur, & in vtranque partem H

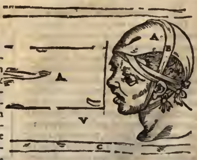

per

A per malas attrahitur inter frontē & verticem,inde ſub mentum rurſus demittitur: poſt hæc alterius anguſtioris faſciæ mediū fronti inijcitur,capitaq; in orbem ad occipitium porrecta, ibi & inter ſe,& cū alterius anguſtioris faſciæ capitibus alligantur:at quod à facie pendebat in longitudinem, vſq; dum ad ſupercilia ventū fuerit,diuiditur in duas partes,quæ in fronte altera ſuper alteram inſidente ad ſimilitudinē literæ X in orbem ad occipitiū ducuntur,atq; ibi deligantur. Poteſt autem vna faſcia duntaxat longior,& operculū continere,& prohibere, ne tota iunctura diducatur.ad hunc modū,ſi media inter frontē & verticē ordiaī, capita verò recta per malas ſub mentū demiſſā,ibiq; altero ſuper alterū excedente iu ſimilitudinē literę X,ſub imas aures ad occipitium denī,vbi rurſus in ſpeciē literæ X inter ſe aduerſa ad fronrē ducātur, & nodo a latere deligentur.

Hactenus de ſimplicibus vinculis. Sequitur, vt de varijs dicamus, ſi id antea oſtenderimus, ꝙ faſciæ circuituum alius dicitur rectus,alius tranſuerſus,obliquus alius:quid aūt hi ſibi velint,nomina declarant tum alius στεφανιαῖος,μετωπιαῖος alius:γναθὶς alius, alius γενειάς: præter hæc aliud vinculum orbiculare,aliud in orbem ſerpens nuncupatur,aliud poſtremo aſcia. Eſt autem στεφανιαῖος, qui coronariī modo inter frontem & verticem tendit:μετωπιαῖος,qui frontē ambit:γενειάς, qui ſub

B mento circumagitur:γναθὶς ſimiliter a malis per quas ducitur,nomen habet:illa demum vocatur aſcia,q̄ lunata figura ab vna parte ſima eſt,ab altera gibba. Circuituum igitur iſtæc nomina ſunt.

Rhombus alter ſimplex,alter Hippocratis,de quo nunc. *VI.*

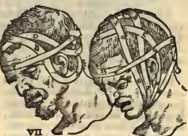
VII VI

Aptiſſimum eſt vinculum hoc (vt quidam ſeuferūt)ad ſuturas,vbi dehiſcunt:uel (vt alijs placet)ad partium, quas vulnus diduxit, glutinationē, atq; ad emittendum humorem,eo, ꝙ comprimendi vulneris vim habeat. ſic autem circuire debet. Faſcia à latere capitis orſa obliqua ducenda eſt ad verticē, atq; alterū tempus: deinde malis vtrinq; circundanda,& obliquæ parti prius obuolutæ aduerſa in modum literæ X ad occipitium demittenda:inde obliqua,ſic,vt à priori circuitu diſtet, per malas porrigenda eſt ad alteras malas : ac rurſus

C obliqua ſurſum danda, vt bis X literā repræſentet, quodq; in medio eſt rhombi figuram accipiat. quo facto ad occipitium ferenda eſt, & fronti in orbem inijcienda, catenus autem circumagenda,ut quæ nuda ſunt, includantur.

Semirhombus vel Lepus ſine auribus. *VII.*

Huic,& illi,cui nomē eſt Tholus,in oībus eadē vis eſt.ratio adhibendi huiuſmodi eſt. Faſciæ caput occipitio inijcimus,eamq; ſub infimam auriculam obliquè inter frontē & verticē ad occipitiū ducimus:tum inter frontē & uerticē priori parti aduerſam, ac ſub infimam auriculam ad occipitiū attrahimus,poſt hæc fronti circumagimus ſic,ut quod mediū eſt,ſemirhōbi effigiē referat,extrema vero faſcia,non modo in hoc,ſed in alijs quoq; capitis vinculis,fibula a latere vinciēda eſt. Poſſumus etiam,ſi ex vſu ſit,faſciā circumducere,non ab inferiori parte ſurſum,ſed contra.

Vinculum ad calnariam,vel Scapha,vel Tholus,ſeu Dioclis,ſeu Glaucy. *VIII.*

VIII IX

Maxime idoneum eſt, vbi ſummum caput, & quod inter ipſum & frontem eſt,vincire conuenit. hoc autem modo ipſum inijcies. Orſus

D ab occipitio faſciam recte per verticem duces ad frontem: ibiq; ſiniſtræ manus digito indice continebis, & iuxta priorem partem rurſus ad occipitium demittes: ab eoq; tertio ad frōtem porriges iuxta partem priorem, ubi ipſam obuolues per eum ſinum, qui à digito tenebatur. poſtremo fronti circumages.

Thais Perigenis, quam alij ad Molpicam auctorem referunt. *XI.*

Adhibeatur eadem cauſa, qua Tholus, ſed quandam præter vſum elegantiam habet. Vbi Tholus vinculum ſuperdatum fuerit anguſtioris faſciolę caput.ſub eius ambitū indatur,eaq; porrigatur obliqua ad ſummū caput,& inter ipſum & frontē, tū in fronte ſub prioris faſciæ ſinū agatur,inde obliqua ad verticē,per id,quod inter ipſum & frontē eſt, ducatur, poſt hæc ad occipitium: deinde ſub infima auricula dextra inter frontē & verticem.n.ſub infima auricula ſiniſtra rurſus ad occipitiū reuertatur. Nos verò,vt fidelius contineatur,alium quoq; ambitum per frontē adijcimus.

 E

Thais alia ſine auctore. *X.*

Tholo obuoluto, faſciola, quæ digiti latitudinem æquet, uel etiamnum anguſtior ſit orſa ab occipitio recta ad ſummũ caput, & ad frontem, per id, quod inter ipſam & uerticem eſt, adduci debet: ibiq; duplicata rurſus ad occipitium porrecta conuerti: atque inde per dexteram capitis partem ad verticẽ, & inter ipſum, & frontẽ procedere: deinde ad ſiniſtrum tempus demitti, quà duplicanda eſt, & per partem prius obuolutam, ad dextram capitis attrahẽda: inde ſimiliter duplicara ad tempus: quod tertio fiat, vt tres ſinus duplicatæ ſaſciæ cincinnorum imaginem referant: ſed poſtquam tertio ad dextram occipitij partem uentum fuerit, faſciola ad ſiniſtram partem conuertenda, ut ęque in altero tempore conſpiciatur: poſtremo, F ut bene priores ambitus teneat, fronti circumagenda.

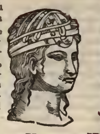

X

XI

Diſcrimen. *XI.*

Ad eoſdem pertinet ad quos Glaucij Tholus, inijciturq; hoc modo. Faſciæ quod ſatis eſt, à facie dependeat, & reliquas eius partes ad ſummum caput, per id quod inter ipſum & frontem eſt, feratur: inde ad occipitium, ibiq; tradatur miniſtro continenda: poſt hæc conuerſa circa frontem detur: quo facto caput à facie pendẽs, per partem primo iniectum, recte ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, procedat: inde ad occipitium, ibiq; finiatur.

Scapha, ſeu Tholus Dioclens. *XII.*

Recte datur, ubicunq; coniungere diducta neceſſe eſt, uel quòd ob diutinum materiæ curſum ad oculos inciſa cutis fuerit, uel ꝙ frons alioquin vulnus acceperit. obuoluitur autem, hoc modo. Faſciam ab occipitio orſam trahimus ſub infima auricula dextra, vel ſiniſtra, pro ut ab hac uel illa prius ducendam æſtimabimus: inde ad tempus adiunctum, ab eoq; tranſuerſam inter frontem & verticem, porrigimus ad alterum tempus: inde ſub infima auricula ad occipitium, qua caput prius ſuperiniectum adſtringimus: dein ſuper aurem fronti circundamus, ſic, ut ambitus hic illi ſubijciatur, qui inter frontem & uerticem procedit, ac vterque è G regione alterius, ab interiori parte ſit reſimus, tum quoties opus eſt, eodẽ modo circumagimus. Inijcitur & aliter per duos faſciæ ambitus, circa eam ſuturam, quæ ad aures per verticẽ tendit, ſic, vt alter ambitus ſuper ſuturam ſit, alter infra, & uterque ab interiori parte ſit reſimus: inferior autem ſurſum procedere debet, ſuperior verò deorſum.

XII

XII

Thais ſub incerto auctore. *XIII*

Illis idonea eſt, quibus quod inter frontem & verticem eſt, ac proximis partes, conuenit deuincire. eam ſic admoueto. Vbi ſemirhombum inieceris, ſic tamen, vt faſcia frontem non H complectatur, ipſam ab occipitio obliquam, ad verticem & frontem porrigito: ibique conuertito, facitoque, vt circa frontem Lunæ figuram imitetur, & cornua ſurſum ſpectent, ima parte ſita inter ſupercilia: poſt hęc ab altera parte verticis ad occipitium ducito, ſicque circa frõtem attrahito. huiuſmodi vinculum præter eam, q̃ ſemirhombus affert vtilitatem, eſt etiã aliquo modo ſpecioſius.

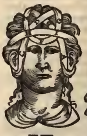

XIII

XIIII

Glaucij vinculum ſuperimpoſitum, vel additum. *XIIII.*

Ad eoſdẽ confert, ad quos vinculũ ad caluariã, ſed huic magis fidendum. Igitur, vbi vinculum ad caluariã adhibitũ eſt, aliud ſuperinijcito, cui nomen eſt Lepus ſine auribus, ne longũ faciam;

Regium

A *Regium.* *XV.*

Idem efficit,quod Thais ſub incerto anctore,nimirum , quòd inter frontem & verticem eſt, ac proximas partes deuincit , cujus hæc ratio eſt. Faſciæ quantum ſatis eſt depēdere à facie ſinimus, quodq; ex ea reſtar, inter frontem & verticem recta ad occipitiū trahimus : inde conuerſam ſub ima aure inter frontem & verticem oblique ad occipitium: ab hoc oblique item ad id contrariæ partis, quod inter uerticē & frontem eſt: tum per tempus,ac ſub imà aure ad occipitium ducimus: deinde caput,quod à facie pendebat,ad frōtem attrahimus,terque ibi replicamus,ſic,ut ſinus ad ſimilitudinē gra-

B duum ſe excedant: quos poſtremo cōprebendimus faſcia circa frontem obuoluta.

XV

XVI

Capiſtrum,quod dimidiatum, uel ad alteram partem,dicunt. *XVI.*

Expeditiſſimum eſt, ubi maxillā ſeu vulneratam, ſeu prolapſam, ſeu ob diſtentionem oris,aliumve morbum oportet ab altera parte vinciri: Faſcia ab occipitio orſa, obliqua per uerticem, & inter ipſum & frōrem per tempus ferri debet ad malas : inde ſub mēto & ima aure alterius partis ad occipitiū: deinde ſub imis auribus ac mento attracta eodem reuerti,atq; ad eandem rationem, quoties opus eſt,circuire. Tunc uerò commodum ita circundatur, cùm à ſuperiori parte deorſum deligandū eſt,

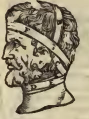

XVI

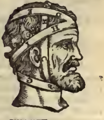

XVII

C Sin ab inferiori parte ſurſum, faſcia ab occipitio incipiat , & ſub infimam auriculam , mentumq; procedat: tum per malas ducatur,& obliqua inter frontem & uerticem ad occipitum,dein ſub mentum circumagatur: poſtremo frontem ambiat.

Capiſtrum ad utramque partem. *XVII.*

Ad eos pertinet,quibus maxilla ucl utrinque ſuo loco mota eſt , uel alio quopiam tenetur,ex iis,quæ dicta ſunt in capiſtro ad alteram partem . Faſcia occipitio primum iniecta, oblique per uerticem,& inter ipſum & frontem ad malas porrigitur, demiſſaq; ſub mentum maxillā & malas ab altera parte amplectitur: inde inter frontem & ſumınum caput per partem prius miectam in ſpeciem literæ X ad occipitium reuertitur: & ſublimis auribus ac mento rurſus ad occipitium data,nouiſſime frontem complectitur.

Idem ab inferiori parte ſurſum. *XVIII.*

Ab occipitio ordiatur, & ſub infimam auri-

D culam ac ſub mētum detur ad malas: inde oblique per ſummum caput ad occipitium tendat, ab eoque ſub infima auricula alterius partis,& ſub mento demittatur : tum ad malas: poſt hæc oblique inter frontem & uerticem ad occipitium ducatur,& fronti poſtea circundetur.

Idem in utranque partem ductum a ſuperiori parte deorſum. *XIX.*

Media faſcia complecti occipitium oportet, capitaq; eius per uerticem obliqua inter ipſum & frontem porrigere,ſic,vt X literam repræſentet : deinde per malas ſub mentum, & ſub imas aures ad occipitium reuerti: poſt hæc circa frontem obuolui,& ad occipitium adducta ſub mentum demitti: poſtremo ad occipitium per frontem circuire.

X.VIII

XIX

Idem aliter. XX.

Media faſcia ſuper frontem detur, capitaq; eius ducatur ad occipitium, ibique figuram accipiant literæ X: poſt hæc ſub imas aures ac mentum ad malas, inde inter frontem & verticem obliqua ad occipitium demittatur, tum ſub mentum, nouiſſime per frontem circundentur.

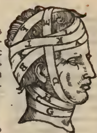

XX

XXI

Aliter. XXI.

Faſcia media ab occipitio orſa, capita ſub imas aures, mentumque attrahenda ſunt: tum per malas, quod ſupereſt eodem modo obuoluendum, quemadmodum in ea, quæ proxime poſita eſt. F

Capiſtrum obliquum ad alteram partem, quo uinciuntur quæ iuxta aurem ſunt, & maxillæ proceſſum. XXII.

Ab occipitio initium ſumat, & ſub infimam auriculam ad tempus atque inter frõtem & verticem oblique ad occipitium, & circa frontem procedat, ſæpiusque ad eandem rationem circumeat: quo modo procedere deberet, cum ab inferiori parte ſurſum attrahitur. Sin expeditius ſit à ſuperiori parte deorſum, ita porrigatur: Incipiat ab occipitio, & oblique per verticem, & inter ipſum & frontem ad tempus procedat, ab eoq; ſub imam aurem ad occipitium reuertatur, deinde frontem ambiat. G

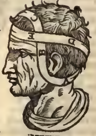

XXII

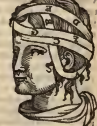

XXIII

Quod alij Leporem ſine auribus, alij Semirhombũ uel Nauiculam dicũt, ad utranque partem commodiſſime ad frõtem, et ex parte etiam ad id quod inter ipſam et verticem eſt, adhibetur.
XXIII.

Occipitio primum faſciam inijcimus, ab eoq; ſub infimam auriculã ad tempus, & inter frontẽ & verticem adducimus, & obliquam ad occipitium demittimus: inde circa frontem iuxta angulum oculi tempori propiorem, & inter frontem & verticem oblique ad occipitium: inde obliqueinter verticem & frontem, parti prius iniectæ aduerſam ſic, vt ibi X literam repræſentet: & poſt hæc ſub infimam auriculam ad occipitium, poſtremo circa frontem. H

Idem in utramque partem ductum à ſuperiori parte deorſum. XXIIII. I

Media faſcia occipitium amplectitor, capitaq; eius per verticem inter ipſum & frontem adducito, ſic, vt ibi X literam repræſentent: inde ſub imas aures ad occipitium, poſt hæc circa frontem attrahito.

Idem ab inferiori parte ſurſum. XXV.

Faſcia media ab occipitio orſa ſub infimis auriculis in vtramque partem ducitur ad angulos oculorum temporibus ꝓpiores, ab his inter frontem & verticem ad occipitium reuertitur, deinde frontem comprehendit. Quibuſdã placet hanc ſub mentum quoque circumagi.

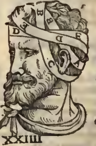

XXIIII

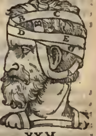

XXV

Vinculum

A *Vinculum à ſuperiori parte iunctum.* XXVI.

Capiſtrum rectum ad vtranque partem adhibemus, faſciamq́; non amplius ſub mentũ, ſicut in illo, ſed per medium naſum agimus ad occipitium, & ſuper eam ſuturam attrahimus, quæ ad aures per verticem tendit.

Vinculum Glaucij valde iunctum. XXVII.

Eadem ratione obuoluitur, atq; id, quod à ſuperiori parte iunctum inſcribitur, niſi ꝙ fertur etiam ſub mentum.

XXVI

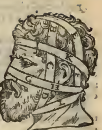
XXVII

Perigenis Galea gladiatoria. XXVIII.

Aptiſſima eſt, vbi caput ac malæ pluribus lo- B cis vulnus acceperunt. Capiſtrum obliquum ad vtranque partem inijcitur: dein Glaucij ſcapha, poſt hæc rurſum capiſtrum ad vtranq; partem, nonnulli vt vinculum hoc elegantius reddant, id capitis ornamentum, quod ανακιν appellant, parantes aſſuunt. Adhibetur item & alio modo ſine obliquo capiſtro, & faſcia per malas minime porrecta.

Galea aliter ad eoſdem. XXIX.

Faſcia quod ſatis eſt à fronte dependeat, reliqua ad occipitium recta ducatur, & eatenus obuoluatur, vt rectum capiſtrum efficiens totas genas & caput complectatur, quo facto caput quod à fronte pendet, ſurſum conuertenC dum eſt, & recta per verticem ad occipitium attrahendum: ac, ſi placeat, ſub imas quoque aures adducendum.

XXVIII

XIXX

Lepus auritus. XXX.

Sic appellant ſemirhombum, vbi laqueus ille accedit, quem auriculas nuncupant, qui vel gladiatoribus decoris cauſa datur, vel vt caput contineat, vbi propter aliquem faciei affectum pertractare id oporteat. ſi decoris cauſa, auriculæ breues ſint, & in medio frontis, nam ſic animalis imaginem referunt: ſin vt contineant, in medio ſimiliter, & magnæ, vt digiti in earum ſinus coniecti, continere caput queant.

Alius ad tempora. XXXI.

D Hac ratione obuoluitur. ex altera parte faſciæ laqueus fit paſtoralis, vel qui duos habens ſinus nominatur (quos ſæpius in libro de laqueis breuiter declarauimus) & fronti inijcitur: ſuper quem deinde ſemirhombus, vel nauicula circumligatur.

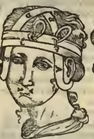
XXX

XXXI

Simplex Oculus, vel Tenue vinculum ocu-larium XXXII.

Faſciam ab occipitio ortam ducimus per verticem inter ipſum & frontem, inter ſupercilia ad oculum, ſic, vt ipſum contegat: inde ſub infimam auriculam ad occipitium, poſtremo circa frontem.

Idem ab inferiori parte ſurſum. XXXIII.

Ab occipitio initium ſumit: & per ſummum caput inter ipſum & frontem, inter ſupercilia ad oculum: nam ſub infimam auriculam ad oculum, inter frontem & verticem agitur: poſt hæc ad occipitium, & circa frontem.

XXXII

XXXIII

Duplex

E

Duplex Oculus à ſuperiori parte ductus.
XXXIIII.

Orditur ab occipitio,& per ſummum caput, atque id,quod inter ipſum & frontem eſt, inter ſupercilia fertur ad oculum: tum ſub infimam auriculam alterius partis, ad alterum oculum, inter ſupercilia inter frõtem & verticem ad occipitium:poſtea circa frontem.

Poteſt etiam, ſi ad rem magis pertineat,initio conuerti,& ab inferiori parte ſurſum circundari.

XXXIIII

XXXIIII

Duplex in vtranque partem ductus a ſuperiori parte deorſum. *XXXV.*

Media faſcia ab occipitio orſa, ducere capita oportet inter frontem & verticem, atque inter ſupercilia,ſic,vt ibi X literæ figuram accipiant: tum ad oculos,atque inde ſub imas aures ad occipitium & circa frontem.

Aliter. *XXXVI.*

Media faſcia ordiatur a fronte,capita ad occipitium dentur:inde ad modum literæ X ſimiliter,atque in ſuperiori vinculo,procedant.

F

XXXV

XXVI

Oculus rectus ad alteram partem.
XXXVII.

Orſi ab occipitio, faſciam per ſummum caput,& inter ipſum & frontem directam ad oculum ducimus:inde per eam partem,qua maxilla cum malis committitur,ſub mentum, & ſub infimam auriculam ad occipitium,& circa frõtem.

Duplex ex eodem ductus. *XXXVIII.*

Priuſquam frontem comprehendat, ab occipitio ad alterum oculum trahi debet:tum recta qua maxilla cum malis committitur, ſub mentum,ab eoque ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

G

XXXVII

XXXVIII

Idem ab inferiori parte. *XXXIX.*

Faſciam ab occipitio orſam ducito ſub infimam auriculam,ab eaque ſub mentum, & qua maxilla cum malis committitur,ad oculum:inde inter frontem & verticem ad occipitium: poſt hæc ſub infimam auriculam,ſub mentum, qua maxilla cum malis ex altera parte committitur, ad oculum attrahito; tum inter ſupercilia ſuper partem prius iniectam, ad modum literæ X inter frontem & verticem ad occipitiũ porrigito: & circa frontem nouiſſime circundato.

Idem in Vtranque partem ductus. *XL.*

Faſcia media non ſecus ac in ea,quæ obliqua oculum vinciebat,occipitio iniiciatur,capitaq; a ſuperiori

H

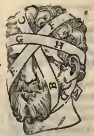
XXXIX

XL

A a ſuperiori parte, vel inferiori attrahantur. poteſt etiamnum media faſcia ſub mento incipere.

Linteum ſciſſum ad naſum. XLI.

Faſcia eatenus lata eſſe debet, vt naſum cōplectatur: longa verò, vt duplicata à naribus ad occipitium perueniat. Orſam igitur ab occipitio rectã, per verticē & inter ipſum & frontem ad medium naſum adducimus, & quod ex ipſa ſupereſt a facie ſinimus dependere: qđ rectum in duas partes ſcindimus, vſque cum ventum ſit ad ſuperius labrum. quo facto alteram faſciolam mediam, ab imo naſo orſam ſuper eam, quæ ſciſſa pendet à facie, in vtranq; partem, ſub imas aures ad occipitium ducim^9 ſuper partem primo iniectam, ſic, vt ibi X lite-

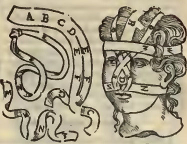

XLI

B ram repræſentet, miniſtroque tradimus. deinde partes ſciſſas à facie conuertimus ab vtraq; parte naſi inter ſupercilia, vt ibi literæ X ſimilitudinem accipiant, ac per ſummum caput obliquas ad occipitium porrigimus, & cum priori capite iungimus: ſuper quas deinde capita a miniſtro contenta circa frontem attrahimus, ſic, vt à latere nodo vel fibula inter ſe vinciantur.

Funda ad naſum ex quatuor capitibus. XLII.

Scindendum linteū eſt in partes quatuor, mediumq́ue integrum relinquēdum, quà vincire debet imum naſum. ex capitibus verò, q̄ ſuperiora ſunt, pendere deorſum oportet: inferiora per genas primum ad angulos oculo-

XLII

C rum tēporibus propiores procedere, inde inter frontem & verticem ad ſimilitudinem X literæ inter ſe commiſſa à miniſtro contineri: reliqua duo ſub imas aures ad occipitiū demitti, ibiq; literæ X ſimilitudine accepta, circa frōtem agi, & à latere inter ſe deligari, tum quæ à miniſtro tenebantur, in occipitio deſinere.

Eadem ex tribus faſciolis. XLIII.

Vna media iniicitur ſub imo naſo, capitaq; eius per oculorum angulos temporibus propiores inter frontem & verticē ducuntur, ibi-

D que aduerſa ad imaginem literæ X à miniſtro continentur: altera media datur ſuper imum naſum, & in vtranque partem ducitur ad occipitium, ibiq́ue accipit nodum cum capitib. à miniſtro contentis: tertio orditur à fronte, & capiti circūndata à latere deligatur.

Eadem ex duabus. XLIIII.

XLIII

XLIIII

Vna ſub imo naſo dari media debet, capitaque eius per angulos oculorum temporibus propiores inter frontem & verticem porrigi, atque inter ſe aduerſa in ſpeciem literæ X miniſtro ſimiliter tradi; altera media iniici ſuper imum naſum, & capita eius ferri ſub imas aures ad occipitium, & ibi X literæ ſimilitudine accepta per frontem circumagi, & à latere deuinciri.

 E

Naſus ex binis faſciolis. XLV.

XLV

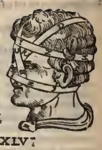

XLVI

Vna ſuper naſum in longitudinem detur, dimidiaque pars à fronte dependeat, reliqua per verticem recta ad occipitium porrigatur: ſed alterius medium dandum eſt ſub imum naſum capita verò ſub infimas auriculas ad occipitiũ ferenda, vbi debent literæ X ſimilitudinem accipere, poſt hæc prioris faſciç quod a fronte pẽdet, ſurſum cõuertendum, & ſuper partem primo volutam rectà per verticem ad occipitiũ demittendum, quo facto, capita quæ ibi literæ X figuram acceperant, id complexa, poſtquã fronti circundata fuerint, finienda ſunt.

Accipiter ad naſum ex tribus faſciolis. XLVI. F

Vna ſub imo naſo media incipit, cuius capita vtrinq; iuxta nares inter ſupercilia ducuntur ad imaginem literæ X, inde ad ſummum caput, atque occipitium dantur, ibique continentur: altera media ſuper imum naſum obuoluitur, capitaq; eius ſub infimas auriculas ad occipitium demittuntur, & ibi inter ſe, & cum capitibus, quæ continebantur, vinciuntur: tertia media a fronte orditur, & in vtranque partem circumacta a latere capitis finitur.

Idem ex binis faſciolis. XLVII.

Prior faſcia perinde atque altera circum agenda eſt, ſed capita huius in occipitio ad literç X ſimilitudinem inter ſe aduerſa vbi frontem complexa ſunt, finiuntur: illius vero ſub his comprehenduntur, vel ipſa quoque in occipitio in ſpeciem literæ X inter ſe aduerſa ſub mentum adducuntur, ibique inter ſe alligantur.

XLVII

XLVIII G

Faſcia glomerata ad idem. XLVIII.

Faſciæ pendere tantum à facie ſinito, quãtum à naribus poſſit ad occipitium peruenire, reliquam eius partem recta per naſum, inter ſupercilia ad frontem & verticem trahito: inde per medium caput ad occipitium demittito: ibique conuerſam ſub infima auricula ad imum naſum attrahito ſuper partem pendentem: inde ſub infima auricula alterius partis ad occipitium ducito, ibique contineto, poſt hæc caput quod à facie pendebat, recta ſuper partem priorem volutam, ac occipitium dato, ſic, vt à reliqua faſcia comprehendatur: quam poſtremo circa frontem adducito, & ad occipitium reuerſam à latere capitis deuincito.

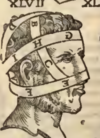

XLIX

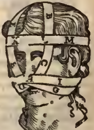

L H

Funda. XLIX.

Orſa ab occipitio obliqua per verticem & inter ipſum & frontem tendit ad angulum oculi tẽpori propiorem, inde per genam ad imum naſum, ab eoque ad genam ſimiliter alterius partis, oculi angulum tempori propiorem, inter frontem & verticem, ad ſummum caput f rtur priori parti aduerſa, poſt hæc ad occipitium demittitur, & ſub infimis auriculis porrecta ad occipitium reuertitur, nouiſſimeque fronti obuoluitur.

Eadem aliter. L.

Faſciam occipitio primum inijcimus, deinde obliquam per verticem ad tempus atq; angulũ oculi

A oculi tempori propiorem adducimus,ab eoq; ſub imum naſum, atque infimam auriculã rurſus ad occipitium demittimus,ibique conuertimus,& priori parti aduerſam obliquam ducimus ad tempus,ac ſub imum naſum ad infimam auriculam contrariæ partis,poſt hæc ad occipitium, deinde ſub infimam auriculam,ſub imum naſum,ac ſub imam auriculam alterius partis ad occipitium,poſtremo circa frontem obuoluimus.

Aminta Vallum. LI.

Orſi ab occipitio, faſciam oblique per verticem ducimus, atque inter ipſum & frontẽ ac inter ſupercilia: inde à latere iuxta angulum oculi naribus propiorem,recta ad ꝓximam narẽ: inde quà maxilla cum malis cõmittitur,attrahimus: tum ſub mentum demittimus, & ſub infi-
B mam auriculam ad occipitium damus:ab eoq; per verticem oblique inter ipſum & frontem, atque inter ſupercilia porrigimus, priori parte aduerſam in ſpeciem literæ X: poſt hæc à latere naſi,ex contraria parte, & qua maxilla cum malis committitur, ſub mentum atque infimam auriculam alterius partis ad occipitium: inde fronti circundamus: poſt hæc ſub infimam auriculam,per medium naſum, ad alteram infimam auriculam atque occipitium,præter hæc nonnulli quoque mentum complectuntur. Adhibetur autem commodiſſime, vbi vel inter ſupercilia,vel medium naſum deligare opus eſt.

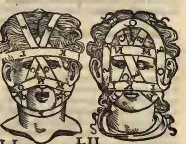

LI LII

C

Phalera,ſeu Vallum. LII.

Ab occipitio inchoatur,& oblique per ſummum caput atque inter ipſum & frontem procedit inter ſupercilia: inde iuxta angulum oculi naſo propiorem per genam ſub imam aurem ad occipitium: ab eoque per contrariam partem,ſic, vt inter ſupercilia literæ X figuram accipiat: tũ oblique inter frontem & verticem,per verticem ipſum ad occipitium demittitur: deinde ſub infimam auriculam, per medium naſum atque alteram infimam auriculam,item ad occipitium reuertitur: poſt hæc circa frontem agitur. Quidam,vt ſpecioſius vinculum efficerent,per eam quoque futuram,quæ ad aures per verticem tendit circuire voluerunt. Poteſt etiam, ſi res poſtulat,faſcia duci in vtramque partem.Huic & ſuperiori eadem vis eſt.

Menecratis Accipiter. LIII.

Faſcia primum occipitio detur, & recta per verticem inter ſupercilia tendat iuxta angulum oculi naſo propiorem: & ab altera nare ſuper
D imum naſum feratur iuxta alterum angulum naſo propiorem,& inter ſupercilia, vt ibi ſimilitudo literæ X fiat, poſt hæc recta iuxta partem prius volutam ad occipitium reuertatur: ibique conuerſa ſub infimam auriculã, & ſuper imum naſum, ac ſub infimam auriculam alterius partis,itidem ad occipitium adducatur, & fronti nouiſſime circundetur: quam agere etiam licet ſuper eam futuram, quæ ad aures per verticem tendit. Nonnulli, vt elegantius vinculum reddant, adijciunt ſemirhombum,cuius rationem ſupra indicauimus.

LIII LIIII

Aminta Vallum ad naſum in alteram partem declinatum. LIIII.

Faſciam ab occipitio orſam recta ad ſummum caput adducito: deinde inter ipſum & frontem,atque inter ſupercilia ab altera nare ſub imum naſum attrahito: inde ſub imam auriculam alterius partis,& ſuper imum naſum, ab eoque ſub imam aurem ad occipitium obuoluito: inde circa frontem.

Hippocratis

Hippocratis vinculum adducens. *LV.*

Idem præſtat, quod proxime poſitum. ſic autem obuoluitur. membranula palma longior accipitur, cuius vnum caput glutine vel gummi illitum naſo agglutinatur ab ea parte, in qua iacet: alterum ſub imam aurem ad occipitium adducitur, ab eoque ad frontem, quà ſimiliter agglutinatur.

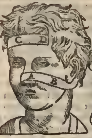

LV

LVI

Ad aures linteum ſciſſum in quatuor partes. *LVI.*

Medium auriculam complectatur: ex partibus verò ſciſſis, quæ ſuper auriculã ſunt, vbi X literæ figuram acceperint, vna per frontem altera per ſummum caput, ad occipitium porrigantur: tum quæ per frontem procedebat, quà X literæ ſimilitudo eſt, attrahatur, quæ p verticem ad frontem ducatur, & à latere capitis ambæ inter ſe vinciantur: ſed partes ſubiectæ aduerſæ inter ſe procedant, & altera per poſteriorem partem, altera ſub mentum detur ad occipitium, ibique nodum accipiant. F

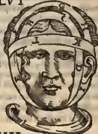

LVII

Auris ex faſcia glomerata. *LVII.*

Faſcia poſt læſam aurem prope occipitium orſa, per ipſam ferri debet, vt ex parte eandem includat: inde inter frontem & verticem attrahi nõ longe à fronte: tum per priorem partem prope alteram aurem ac ſub mentũ ad aurem affectam, deinde inter verticem & frontem ad poſteriorem partem integræ auris, & ſub mentum, atque infimam auriculam ad occipitium, inde circa frontem, ac rurſus ad occipitium. G

Aliter. *LVIII.*

Occipitio primum iniicitur, & ſub infimã aurem ſanam inter frontem & verticem ad priorem partem affectæ auris porrigitur, atque inde ſub mentum & ſub infimam aurem ad occipitium, deinde oblique ſuper aurem, poſt hæc circa frontem.

LVIII

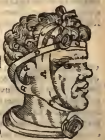

LIX

Linteum ſciſſum in partes ſex ad regionem iuxta aurem. *LIX.*

Medium ſuper locum vinciendum iniicimus: ex partibus verò alijs à ceruice dependẽtibus, alijs ſuper caput collocatis, eas, quæ à priori parte ſunt, inter frontem & verticem nodo inter ſe deuincimus: medias verò in ſũmo capite & inter ſe, & cum prioribus alligamus: poſteriores ad occipitium adductas, vt X literam referant, circa frontem agimus ſic, vt à latere capitis finiantur. H

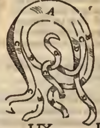

LIX

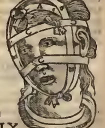

LX

Iunctura ad malas ex tribus faſcijs. *LX.*

Vna media inter frontem & verticem iniiciatur, capitaque eius per malas ſub mentum demittantur, ab eoque per malas iuxta priores partes inter frontem & verticem procedant, ibique inter ſe colligentur: quod ſi ocu-

A los quoque deuincere volueris, ducantur non iuxta priorem partem, ſed per oculos, tum inter frontem & verticem data in ſpeciem literæ X ad occipitium adducantur: altera faſcia media inter frontem & verticem orſa in vtranque partem attrahatur iuxta oculorum angulos temporib. ꝓpiores, ad mentum, atque ibi nodum accipiat: tertia media medium naſum amplectatur, capitaque eius ſub infimis auriculis ad occipitium adducantur, ibique X literæ ſimilitudine accepta per frontem circumeant, & nodo a latere capitis vinciantur.

Longa ad frontem & regionem, quæ inter ſupercilia eſt ex faſcia glomerata. *LXI.*

Dari primo ſuper occipitium debet, poſt hæc recta duci ad frontem & inter ſupercilia, deinde ad occipitium reuerti, & poſtremo per frontem circumagi.

Funda ad labrum inferius ſciſſa in partes quatuor. *LXII.*

Medium, quod integrum eſt, iniicito ſuper labrum inferius: ſuperiores vero partes ad
B mentum adducito, atque inde ad occipitium, ibique in ſpeciem literæ X altera ſuper alterā excedente, ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem attrahito, miniſtroque tradito. reliquas vero binas partes ſub infimis auriculis ad occipitium porrigito, atque ad formam literę X ad frontem attrahito, & has, & quæ a miniſtro continebantur, inter ſe deuincito.

Eadem ad labrum ſuperius. *LXIII.*

Media ſuperius labrum complectitur: inferiores partes iuxta angulos oculorum tem-
C poribus propiores adducito inter frontem & verticem, vt ibi X literæ figuram accipiant, inde ad occipitium demittito: reliquas duas partes ſub infimas auriculas ad occipitium attrahito, ibique inter ſe aduerſas circa frontem agito, & inter ſe deuincito.

Faſcia glomerata ad labrum inferius. *LXIIII.*

Orditur ab occipitio, & ſub infima auricula fertur: ad labrum inferius, ac ſub infima auricula reuertitur ab occipitium.

D

Eadem in vtramque partem ducta. *LXV.*

Media labrum complectitur, capitaque eius ſub imas aures ad occipitium attrahuntur, & fronti circundantur.

Alia. *LXVI.*

Incipimus ab occipitio, & ſub infimam auriculam ad labrum faſciam ducimus, ab eoq; ſub infimam auriculam ex altera parte ad occipitium, inde per verticem obliquā, & inter ipſum & frōtem ad tempus porrigimus, ab eoque per malas ſub mentum ad malas ex altera parte, deinde inter frontem & verticem in ſpeciem literæ X, inde ad occipitium, poſtremo circa frontem.

Ad labrum ſuperius. *LXVII.*

Ab occipitio ordiatur, & obliqua detur inter verticem & frontem iuxta oculi angulum temporibus propiorem ad labrum ſuperius, ab eoque ad alterum tempus, atque oculi angulum ipſi propiorem, tum inter frontem & verticem ſuper partem prius iniectam ad imaginem literæ X, inde ad occipitium & circa frontem.

Eadem

 E

Eadem à medio orſa. *LXVIII.*

Media ſuperius labrum complectere, capitaque iuxta tempora oculorumque angulos temporibus propiores porrige, inde inter frontem & verticem, vt ibi X literam referât, tum ad occipitium, poſt hæc per frontem, rurſus ad occipitium.

Funda ſciſſa in partes quatuor ad occipitium. *LXIX.*

Media occipitium comprehendit: ex partibus vero, quæ ſubiectæ ſunt, per malas atque angulos oculorum temporibus propiores inter frontem & verticem feruntur, ibique inter ſe deligantur: reliquæ ſub infimas auriculas ad occipitium ducuntur, vbi ad modum literæ X altera ſuper alteram excedit, quod ſi breuiores fuerint, in occipitio cum prioribus aptantur, ſi longiores, ad frontem adducuntur. *

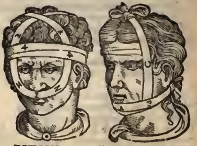

LXVIII LXX

F

Cum de vinculis tam ſimplicibus, quam compoſitis, quæ faciei & capiti conueniunt, abunde dixerimus, proximum eſt, vt ad reliqua pergamus.

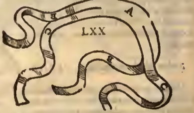

Iunctura ad mentum EX SORANO *LXX.*

Faſciam ab vtroque capite ſcindentes, ſic, vt medium, quo mentum comprehẽditur, intactum relinquatur, inferiores quidem partes, recta per malas inter frontem & verticem porrigimus: ſuperiores per mentum tranſuerſas ad occipitium attrahimus, nodoque inter ſe alligamus: prodeſt autem quibus deuincire mentum conuenit. G

Spica Glaucij. Nunc GALENVS *LXXI.*

Nomen inuenit à ſpica, quam ſuo ambitu imitatur, maxime autem proficit, vbi iugulũ fractũ eſt, aut humerus excidit. eius ratio eſt: Hapſus lanæ mollis ab ea parte, quæ vincienda eſt, alæ ſubijcitur, donec id cauum compleat: poſt hæc faſcia glomerata, quæ longitudinem & latitudinẽ habeat pro portione eius, quod alligatur, ab altera ala incipiens obliqua per dorſum tendit, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur: inde ſub ala affecti humeri ad eam partem reuertitur, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, ita, vt ibi X literam repræſentet: deinceps obliqua per pectus procedit ad alam integræ partis: inde per dorſum obliqua ad iugulum, ita, vt parti prius obuolutæ aliquantulũ inſidat: ab eoq; ſub ala iterũ datur ad iugulũ, ſic, vt ſecũdò ſimilitudo X literæ fiat: poſtremo ad alam integræ partis, atq; ad eandem rationem, circumagitur.

LXXI LXXII

H

Eadem media primum iniecta. *LXXII.*

Adhibita ſpica brachium figurandum eſt ad angulum rectum, atque altera faſcia media inuoluendum, cuius capita recta ducenda ſunt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, atque ibi in ſpeciem literæ X aduerſa inter ſe ad alã integræ partis attrahenda: poſt hæc per latera atque affectum humerum circundanda eatenus, vt omnia includantur, & ſub ala ſanæ partis finienda.

Eadem

A *Eadem in vtramque partem ducta.*

LXXIII.

Media alam affecti humeri complectitur, & in vtramque partem ducta, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, X literæ figuram accipit: inde oblique pars vna per dorſum, altera per pectus procedit ad alteram alam, atque ad hunc modum, quoties opus fuerit voluta, finitur.

LXXIII

LXXIIII

Geranis (ita enim appellatur a gruis ſimilitudine) Hippocratis, ſiue (vt alijs placet) Perigenis. LXXIV.

B

Iiſdem conuenit, quibus ſpica in hunc autem modum obuoluitur. Vbi ſpicam iniecerimus, ſemel circa humerum dari faſcia debet: inde ad iugulum procedere: tum oblique ad alteram alam, atque ibi deſinere.

Funda humerum complectens, quæ idem præſtat, atque Geranis. LXXV.

Spicam adhiberi prius cõuenit: tum ab ea parte qua iugulum cum lato ſcapularũ oſſe committitur, faſciam ſemel recta ferri ad brachium, quod ad angulum rectum figuratum ſit: atq; inde rurſus ad eam partem, qua iugu-

C lum cum lato ſcapularum oſſe committitur, deinde ad alam integræ partis: poſt hæc humero & lateribus circumdari, & ſub ala nodum accipere.

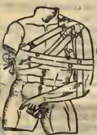

LXXV

LXXVI

Eadem aliter. LXXVI.

Media vitiati humeri caput amplectat, capitaque eius recta ducantur: ad brachium in vicinia cubiti; & rurſus iuxta partes prius iniectas, quã iugulũ cũ ſcapularũ oſſe coniungitur: inde ad alam integræ partis, poſthæc in orbem.

Aliter. LXXVII.

D

Media circundanda eſt alę integræ partis, capitaq; eius in orbẽ ad latera atq; humerũ attrahenda: tum ſub ala integræ partis iterum demittẽda: inde obliqua ducẽda ſunt ad eum vitiatæ partis locum, vbi iugulũ cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur: deinde recta per humerum ad cubitum: ab eoq; rurſus ad eam partem, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur: inde ad alam integræ partis, poſtremo in orbem circa humerum.

LXXVII

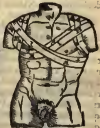

LXXVIII

Spica duplex, quam alij Quadrigam dicunt LXXVIII.

Commodiſſime inijcitur, cum vtrunque humeri caput male habet. eius ratio hæc eſt. Vt ſpica ſimplex data fuerit, faſciam ſub alam vincti humeri demittentes obliquam ducimus ad alterum humerum, atque ad eam partem, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, ſic, vt ibi X literam referat: deinde ad alteram alam, atque ad eandem rationem circumagitur.

Cataphracta. LXXIX. E

Nomen habuit à ſimilitudine thoracis Romani, quē cataphractam dicūt. Prodeſt autem quibus deligare iuxta iugulum cōuenit latū os ſcapularū, pectus, dorſum, aut latera, quod vinculi aliqua ex parte duplicē ſpicā repræſentat, ſic aūt obuoluitur. Alæ primo circundatur; tum obliquè per pectus ducitur, ꝓpe illam regionē, vbi iugulum cum oſſe pectoris cōmittitur: inde per ceruices ad latum ſcapularum os humeri contrarij, atq; ad alam ſubiectā, ab eaq; ad ceruices ſuper partē prius iniectam, ita, vt ꝓpe ceruices ſimilitudo X literæ fiat: poſt hæc, obliqua datur ad alam: ab ala ad ceruices, vt in vertebra colli X literæ figuram accipiat: deinceps ſub ala

LXXIX

LXXX

& oblique prope eam regionem, vbi iugulum cum oſſe pectoris committitur, ſic, vt hic quoque ſimilitudo X literæ fiat, & iuxta ceruices, & ſuper latum ſcapularum os, & ſub ala, vt quater X literam repræſentet, nimirum ſemel à priore parte, ſemel a poſteriori, bis prope iugulum. Ad eandem autem rationem quoties opus eſt, circuit: deinde in orbem attrahitur circa pectus & latera ſic, vt tota iunctura thoracem referat. F

Eadem in vtramque partem ducta. LXXX.

Sub ala dari mediam faſciam oportet, & in vtramque partem ferri ad proximum iugulum, ſic vt prope ceruices X literam referat: deinde oblique porrigi ad cōtrariam alam, ab eaque ad proximum iugulum, vt ibi prope ceruices fiat ſimilitudo literæ X: inde ad alteram alam oblique: poſtremo in orbem circa pectus.

Soſtrati Vinculum rectum ad alam & pectus. LXXXI.

Maxime conuenit, vbi medium pectus, vel dorſum, aut latera, ſeu thoracem volumus deuincire. Duas igitur faſciolas iuſtæ longitudinis humerorum capitibus inijcimus, earumq; capita recta ſinimus dependere: deinceps faſcia glomerata thoracem totum obuoluimus & latera, vt contegātur, extremamque faſciā nodo alligamus: capita verò, quæ & à priori & à poſteriori parte pendebant, faſciæ circuitibus aſſuimus, ac, ſi longiora fuerint, ſurſum cōuerſa, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, inter ſe colligamus. G

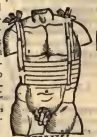

LXXXI

LXXXII

Vinculum in ſpeciem litera X ad alam & pectus. LXXXII.

Quas proxime poſui, faſciolæ non rectæ, ſed obliquæ depēdeant, ita, vt tam à pectore, quàm à dorſo ſimilitudo X literæ fiat. cætera eadem fieri debent, quæ, vbi recta adhibentur.

Amintha thorax. LXXXIII.

Huic & vinculo, quod ad alam poſui, eadē vis eſt, ſic autem faſciatur. Impoſita cataphracta ad vtrāq; partem ducta, vbi faſcia catenus circūierit, vt vſq; ad vmbilicum complexa omnia fuerit, capita inter ſe vinciri debent, ſic, vt lupus laqueus fiat: quodq; ex his vltra laqueū relinquitur, ad ilia vtrinq; adductum prioribus circuitibus inſeritur, ſic, vt extremum pēdeat, quod quatuor digitorum longitudinē æquet: quo fit, vt thoracis fimbrias repræſentet. H

Thorax ad idem X literam repræſentans. LXXXIV.

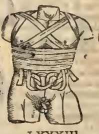

LXXXIII

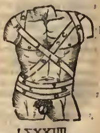

LXXXIIII

Faſciam ilibus primum à dextra parte inijcito, & oblique per latus & mediū pectus trahito ad humeri caput: ab eoque ad alam atque iterum ad humeri caput ſuper partem priorem ad effigiem X literæ: poſt oblique per dorſum ad ilia ſuper caput primo iniectum, deinceps per ventrem ad ilia ſiniſtræ partis in orbem

circun-

A circunducito:deinde per dorſum priori parti aduerſam,ſic, vt ibi eiuſdem literæ ſimilitudinē habeat,ad caput humeri dextrum.poſt hæc ſub alam demittito,& rurſus ad caput humeri circumagito,ſic,vt ibi ſimilitudo X literę fiat: poſt hæc per medium pectus ac latus oblique ad ilia ſiniſtræ partis,nouiſſime in orbem circundato,atque ad eandem rationem voluito,dum quæ liganda ſunt,omnia includantur.

Stella. LXXXV.

Adhibito vinculo,cui nomen eſt thorax X literam repræſentans,debet anguſtior faſciola dari in orbem ſemel aut iterum circa pectus & dorſum,& extremo capite fibula deuinciri.

Geranis in ſpeciem fiſcella. LXXXVI.

Idem poteſt,quod cataphracta.eius autem ratio eſt.A dorſo incipit,& oblique per ſcapulas ad eam partem procedit, vbi iugulum cū lato ſcapularum oſſe cōmittitur: inde ſub ala demiſſa eodem reuertitur,vt ſimilitudinem X
B literæ ſuper eandem commiſſuram accipiat: poſt hæc obliqua per mammam ad vmbilicū, ibiq; cōuerſa oblique trahitur ad alteram mā-mam,atque ad eam partem,vbi iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur,vt ibi literę X figuram accipiat:deinde per dorſum demittitur,& in orbem datur circa latera, atque ad eandem rationem circuit.

LXXXVI

LXXXVII

Stella a poſteriori parte ſe oſtendens. LXXXVII.

Vtiliter adhibetur,quibus deuincire dorſum oportet.ſic autem circundatur.Ab ilibus orſa puta ſiniſtræ partis,per dorſum tēdat ad caput humeri dextri:inde ad alam,ab eaque per latum ſcapularum os ſiniſtræ partis ad alam atque humeri caput:dehinc oblique per dorſum feratur priori parti aduerſa:poſt hæc ſemel aut iterum in orbem circa ilia detur,eoque ambitu extrema pars
C contineatur.Eandem quoque ſic circumagere licet, vt à priori parte oculis exponatur: id quod fit,vbi non a priori parte,ſed a poſteriori æque circumeat.

Vinculum,quod a fulmine Κεραύνιος *appellatur.*

LXXXVIII.

Idem efficit,atque illud,qđ proxime poſitū eſt.Faſciam iuſtæ longitudinis atq; latitudinis mediam in longitudinem ſcindimus,dum recipere caput poſſit:ex capitibus verò vnū a ventre,alterū a dorſo,patimur depēdere:poſt hęc imponimus id vinculū,cui nomen eſt Thorax X literam repræſentans, imaque capita priori faſciæ ſciſſa in plures partes pendere ſinimus.

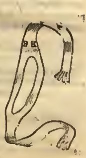

L XXXVIII

Simplex vinculum ad ceruicem.

LXXXIX.

D

Commodiſſimū eſt, vbi res poſcit alterā ceruicum partem allegari.Incipit autem a medio latere,& per dorſum fertur ad ceruicem & pectus,& poſt hęc ad latus ſuper caput primo iniectum,deinde per thoracem in orbem.

Duplex. XC.

Faſcia primum alæ circundari debet, tum oblique per dorſum ad ceruicem procedere: inde ad pectus,& alam,atq; alteram alā: poſt hæc oblique per pectus ad ceruicem ita, vt ibi X literam repræſentet:deinde oblique per dorſum ad alam: ac poſtremo in orbē circumagi atque ad eandem rationem circuire.

LXXXIX

XC

Septima claſſis.

Cuſpis ſiue Hamus. XCI.

Binæ faſciolæ, quæ & longitudinem conuenientem habeant, & duorum digitorum latitudinem non excedant, mediæ humerorum capita complexæ dependent, & tam a dorſo, quam ab vmbilico X literæ figuram accipiunt: poſt hæc fibula inter ſe iunguntur: quo facto obuoluitur geranis in ſpeciem fiſcellæ.

XCI

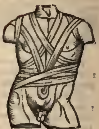

XCII

Rhombus ſimplex. X II.

Iiſdem prodeſt, quibus proxime adſcripta. conficitur autem ex duplici vinculo ad ceruices, & ex geranide, ante dictis.

Rhombus duplex ad idem. XCIII. F

Faſcia ab ilibus orſa obliqua per iugulũ fertur ad latum ſcapularum os: inde ad alã, ab eaq́ue ad iugulum, ita, vt quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, referat ſimilitudinem literæ X: poſt hæc trãſuerſa per collum, ad alterum iugulum: tum ſub ala demittitur, atq; ad idem iugulum reuertitur, vt ibi quoque ſimilitudo X literæ fiat: inde obliqua per mammã porrigitur ad ilia contrariæ partis, ſic, vt in pectore eandem literam referat: poſtea in orbem circa ilia fertur, & obliqua per dorſum tendit, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur: inde ad alam demiſſa eodem reuertitur: tum tranſuerſa per priorem partem, quà iugulum cum oſſe pectoris, & quà cum lato ſcapularum oſſe committitur, & obliqua per dorſum ad ilia, poſtremo in orbem. Cum hoc etiam imponitur, vel duplex geranis, vel ſimplex vinculũ ad ceruicem, vel etiam duplex. G

XCIII

XCIX

Soſtrati Koρaíme. XCIIII.

Proficit vbi medium pectus & dorſum deligandum eſt. ſic autem obuoluitur. Duo iniici vincula oportet, & quod cuſpis, & quod ſtella nuncupatur: tantummodo capita, quæ in ſtella per fibulam inter ſe iungebantur, ad ilia adducta dependent.

Apollonij iunioris Hurmaíνοs XCV.

Faſciolas, quas in cuſpide adhibuimus, ad humerorum capita damus, tum duplex uinculum ad ceruices iniicimus, deinde geranida in ſpeciem fiſcellæ.

Soſtrati parua Ara. XCVI. H

Specioſa eſt, ſiquidem obuoluta paruæ aræ angulos repræſentat. Primum deligetur vinculũ ad ceruices, deinde geranis in ſpeciem fiſcellæ, quo facto adiicitur vinculum Soſtrati, ad pectus, cum faſciolis ſuſpendentibus.

Eiuſdem paruum Templum. XCVII.

Hoc etiam & decorum eſt, & idem proficit. Recto vinculo Soſtrati impoſito illud iniiciendũ eſt, quod quadriga nominatur.

Apollonii Thirÿ paruum Templum. XCVIII.

Binæ faſciolæ ſuper dorſum dantur, quemadmodum in vinculo recto Soſtrati ad pectus, poſtea ſimplex rhombus circumagitur.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ in priori parte ſe oſtendens. XCIX.

A latere orſa obliqua per pectus eò ducenda eſt, vbi iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur,

A mittitur: inde ſub alam: ab hac eodem reuerſa per collum tranſuerſa ducenda eſt ad commiſſurã iuguli alterius partis cum lato ſcapularum oſſe: deinde ſub ala à priori parte verſus poſteriorem ad eandem commiſſuram porrigenda: inde obliqua per pectus, & poſtremo in orbem circa ilia. Idem quoque vinculum à poſteriori parte ſe oſtendet, ſi circuitus, qui à priori parte fuerant, in poſteriori collocemus, & eos qui à poſteriori, in priori.

Auriga. C.

Valet ad latera deliganda, atque ad hunc modũ inijcitur. Media faſcia collum comprehendimus, capitaque obliqua per pectus attrahimus: ibiq; inter ſe im-
B plicata ſub alas adducimus ad dorſum, vbi rurſus implicamus: atq; ita, donec totum thoracem deligauerint, modo à poſteriori, modo à priori parte implicamus, extremaque inter ſe deuincimus, quo vinculo vtuntur aurigæ ad latera continenda.

Expoſitis faſcijs, quæ thoraci accommodantur, proximum eſt, vt ad reliquas pergamus.

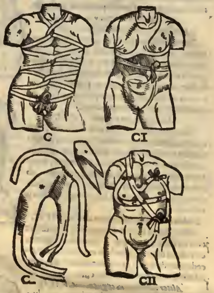

Ex Heliodoro.

C *Aſſuta faſcia ad mammam. CI.*

Faſciam cuius longitudo ac latitudo ſit proportione hominis, duplicamus: tũ initio facto à medio eius partis, quæ duplicatur, ſuimus deorſum oblique tendentes: deinceps omne id, quod ſuper futuram eſt, excidimus, vt pilei modo ſinus fiat, qui mammam, & quod ſuperiniectum eſt, capiat. vtrunq; huius faſciæ caput in duos deinde ab altera parte ſinus, quæ cõtra futuram eſt, & veluti labrum lintei, faſciolam latam circiter digitos duos à latere ſuimus ſic, vt alterum caput longius ſit, breuius alterum: quæ faſciola cingulus dicitur, vinciendi ratio eſt. Sinus datur ad mammam, vt ipſam comprehendat: lon-
D gius verò cinguli caput per dorſum attrahitur ad integram mammam, & cum breuiori nodũ accipit. ex capitibus ſciſſis priora duo ſurſum feruntur ad ceruices, ita, vt dexteriori ſiniſtrum, ſiniſteriori dextrum procedat, pendereq; ſinatur, quibus cum reliqua duo capita colligantur.

Glomerata faſcia ad mammam. CII.

Longioris faſciæ, quæ tantum latitudinis habeat, quantum vſus requirit, caput in duas partes ſciſſum detur iuxta integram mammam: faſcia verò per deorſum oblique ad vitiatam mammam procedat, ab eaque ad alteram, poſt hæc ſuper dorſum: inde ad affectam mammam a ſuperiori parte deorſum porrigatur, vt inter vtranque mammam X literæ figuram accipiat: ſæpiuſque ad eandem rationem circumeat, dum quæ nuda ſunt, omnia contegantur. extrema verò faſcia ſcindatur, tum ſciſſæ partes inter ſe vinciantur, altero nodo ſub integra mamma, altero ſupra collocato.

Ex Sorano.

Duplex in utranque partem ducta, à ſuperiori parte deorſum. CIII.

Mediæ faſciæ, quæ pectori tranſuerſa circundetur, altera aſſuitur, donec vtranque mammillã pertranſierit: hæc capitibus ſuis recta ad collum datis ex eo ſuſpẽditur, illa per deorſum procedit: vtriuſque capita inter ſe vinciuntur, vt deligandis mammis accommodentur.

Vinculum Suſpendens ſex habens capita.
CIIII.

Suſpendenti vinculo quatuor capitum circa mediam ſuturam, alia faſcia tranſuerſa aſſı iıtur, cuius capita, vbı (vt dictum eſt) deligauerimus, in dorſo inter ſe vinciũtur, ne aut reſolui vinculum poſſit, aut rugoſum fieri. Habet autem eundem vſum, quem proxime traditum.

Nunc GALENVS.

Iunctura ad alterum Inguen. *CV.*

Expeditiſſima eſt, vbi alligare inguen oportet. injicitur autem hoc modo. Faſcia ab ilibus orſa oblique per clunes ferri debet à parte inguinis vitiati inter anum & naturale, poſt hæc ſurſum procedere ad inguen: tum in orbẽ per coxam ad ilia ſuper partem prius iniectam, & ab inferiori parte ſurſum adduci.

Ad Vtrumque Inguen. *CVI.*

Abdomini faſciæ caput inijcito, eamq; oblique per coxam inter anum & naturale attrahito ad inguen ab inferiori parte ſurſum: deinde iuxta caput primo iniectum ad coxam, atque inter anum & naturale ad alterum inguen ab inferiori parte ſurſum: poſt hæc infra vmbilicum, ſicque circumagito, dum inguen vtrũq; includatur.

Eadem in vtramque partem ducta. *CVII.*

Media faſcia incipit ab inguine, capitaque eius ad coxã data literæ X figuram accipiunt, & vnũ ad inguen, alterũ ab exteriori parte ꝓcedit: deinde ambo in vnum adducuntur, atq; ad eandem rationem circumeunt.

Aliter ad alterum inguen. *CVIII.*

Vnũ faſciæ caput, quod breuius ſit, nec duorum vel trium cubitorum longitudinem excedat, ab inguine dependeat: alterũ verò glomeratum, per ilia ad coxam detur atq; abdomen: inde obliquè ad coxã & inguen circũagatur ab inferiori parte ſurſum, tum ad ilia & coxã, ac per ilia cõtrariæ partis ad abdomen: tuncq; caput dependẽs ad inguen ſurſum cõuertatur ſic, vt ibi ſinus fiat, qui altero capite, quod glomeratum eſt, comprehẽdatur. poſt hæc rurſus quod glomeratum eſt, per inguen & coxã ducatur ad abdomẽ: rurſusq; primũ caput duplicetur à ſuperiori parte deorſum, & eo, quod glomeratum eſt, comprehendatur: ac dum faſcia deſinat, alterum quidem duplicetur, alterũ ſuperdetur: nouiſſime fibula imponatur.

Aliter ad Vtrunque. *CIX.*

Faſciola media lumbos complectimur, capitaq; eius ab inguine, nõ ſecus q̃ in iunctura ad alterum inguẽ ſinimus dependere: tum alteram faſciam à ventre orſam, quemadmodũ in iunctura, ad vtrunq; inguen circundamus, capita verò, quæ pendebant, quemadmodum in ſimplici dictum eſt, duplicamus.

CIII

CIIII F

CV

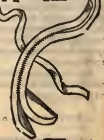
CIIII G

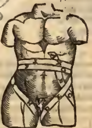
CVI

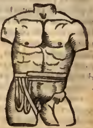
CVIII H

CIX

CX

Pecten, ſeu Vinculũ ſuſpendens ad Colem. *CX.*

Faſciola media lumbis injcienda eſt, capitaq; eius ſuper ventrem adducta nodo inter ſe vincienda: tum alterius faſciæ glomeratæ caput zonæ inſerendum: reliqua pars ad colem data in zo-

nam

A nam rurſus à ſuperiori parte deorſum conijcienda, poſt hæc ſub colem & ad zonam: poſtremò teſticulos complexa, in zonam demittenda eſt.

Aliter. CXI.

Iniecta zona faſciæ caput ſuper colẽ imponatur, eaq; circa ipſum in orbẽ detur, donec totum includat, deinceps ad zonã feratur, ab eaq; ad colẽ, atq; inde rurſus ad zonã: nouiſſime teſticulos amplexa, in zonã demittatur.

Idem ex faſcia ſciſſa ac zona. CXII.

Linteũ iuſtæ magnitudinis ſcindito in partes quatuor, ſic, vt mediũ integrum relinquatur, quo colem excipito: tũ ab altero capita ſciſſas partes in vicina colis finditoc in quæ fiſſa conicito partes alterius capitis, cinguloq; inſerito, & nodo alligato.

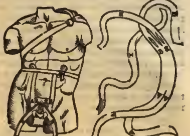

CXII

B Ex HELIODORO

Vinculum ad alterum inguen, quod nonnulli dixerunt Cancrum pro inguine. CXIII.

Faſcia ab ilib' cõtrariæ partis incipiẽs obliqua fertur ad lumbos, deinde ad inguẽ, quod vinciri debet, ab eoq; ad ſummam coxã porrigitur. poſt hæc ad idem inguẽ reuerſa datur ad regionẽ, quæ ſub vmbilico eſt, vt X literæ figurã accipiat, ab eaq; ad ilia alterius partis: ſicq; circumagitur, donec, quę nuda ſunt, omnia complectatur: tuncq; vtiliter ſemel in orbem ambit circa lumbos, & infra vmbilicum. Prodeſt aũt, quibus deuincire inguẽ oportet.

CXIII

CXIIII

Ad vtrumque inguen. CXIV.

Vbi vinculũ adhibuerimus ad alterũ inguẽ, C omiſſo circuitu in orbẽ, in vinculo ad vtrũq; inguen, faſciã a lũbis attrahimus ad alterũ inguẽ: deinceps ad ſummã coxã, ab eaq; ad idẽ inguẽ, vt in altero ſimilitudo X literę fiat: deinde ad lumbos adducimus: poſt hæc eatenus hac ratione obuoluimus, vt quę nuda ſunt, includamus. Valet ad vtraque inguina deliganda. neque ab re eſt vltra propoſitos circuitus, in orbem quoque faſciam circumagere.

CXV

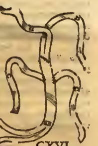

CXVI

Iunctura ad inguen tuendum. CXV.

Faſciæ glomeratæ, a capite duodecim interpoſitis digitis faſciolam aſſuere duorũ cubitorum oportet, eoq; capite ſuper ilia contrariæ partis iniecto, faſciolã rectã à poſteriori parte per lumbos & clunes demittere inter anũ D & naturale, obuolutamq: inguini vitiato ſurſum porrigere: deinde glomeratã faſciã bis, terve circumagere, per quẽ ambitum faſciola attrahitur quaſi per nodum. vbi verò huiuſmodi circuitibus in orbẽ inguen adſtrictum eſt, faſciola ad ſummam coxã porrigitur, ab eaq; ad idem inguen, & ad eã regionem, quæ ſub vmbilico eſt. quo facto ex faſcia glomerata vinculum fit ad alterum inguen, nodumq; accipit ſub vmbilico. Pertinet autem hoc vinculum ad eos, quibus propter varices, qui inguen implent, manus curatio admouetur.

CXVI

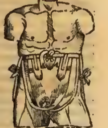

CXVII

Aſſuta iunctura ad anum. CXVI.

Faſcia ſumi debet eatenus longa, ac lata, vt huic iuncturæ ſufficiat: cui ab vno capite altera valentior faſcia, lata circiter digitos tres tranſuerſa aſſuenda eſt: hæc zonæ nomen inuenit; tum eidẽ

faſciæ interuallo puta nouem digitorum alia faſcia tranſuerſa, perinde lata vt zona ſimiliter aſſuē- E
da eſt, cuius partes vtrinque adiuncta crura nuncupantur: alterum verò caput rectæ faſciæ, quod contra futuram eſt, ſcindendū in duo crura. Homo igitur explicata zona cingatur, recta verò faſcia per lumbos procedat ad anum atq; inter ipſum & naturale, eiuſque crura ad inguina ducta zonæ inſerantur: poſt hæc adiuncta crura arctata in zonā demittantur, atq; ibi cruribus alligentur. Quod vinculum ſine adiunctis cruribus non nulli ad calculoſos, vbi calculus euulſus eſſet, adhibuere: id nos ob nodorum inęqualitatem reijcimus, ne pars vmbilico ſubiecta vrgeatur, veſica. n. inæqualiter compreſſa inflammationi obnoxia eſt. Deligamus aūt, quibus calculus euulſus eſt, parua faſcia, quam proxime ad inguen propoſuimus: ſed nunc breuiorem rectam faſciolam aſſuimus, extremamque ſcindimus in duas partes. hæc aūt iunctura illis longe commodior eſt, q̄ quæ ani cauſa iniicitur, ſiquidem glomerata faſcia in orbē volura lūbos, & omne id quod ſub vmbilico eſt, tegit, extremaque ſub vmbilico prioribus circuitibus aſſuitur. ex recta vero faſcia quod integrum eſt, ad anum & inter ipſum & naturale demittitur, partes vero ſciſſæ ad inguina attractæ in priores circuitus immittuntur: quæ vinciendi ratio, calculoſis, vbi ſecti ſunt, aptiſſima eſt.

Sciſſum vinculum ad ſcrotum. CXVII.

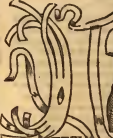

CXVII

CXVIII

Linteum pro hac ipſa iunctura longum latumue, ab vtroque capite in quatuor parteis diuiditur, ſic, vt ab vno breuiores ſint, ab altero lōgiores: deinde a medio verſus breuiores exciditur, donec, vbi vſus requiritur, coles eo cauo excipiatur. zonā ergo iniicere primū homini oportet, tuncque ex breuioribus partib' lintei medias duas in zonam demiſſas, inter ſe deuincire, & reliquas duas in eandē zonā cōiectas pati dependere: quo facto coles per id cauū excipi debet, ſcrotumque totū cōprehēdi integro linteo: ex cuius partibus longioribus, duæ exteriores ſcroto inuoluendæ ſunt, ita, vt dextra ſiniſteriori, dexteriori ſiniſtra procedat: deinceps in zonam demiſſæ eo modo, quo priores permittendæ ſunt pendere. reliquę duę medię ſcroto ſimiliter iniectæ, vt dextra ſiniſteriori, dexteriori ſiniſtra procedat per ſummas coxas in eandem zonam demittēdę, & cū prioribus partibus pēdentibus alligādæ. F

CXIX

CXX

EX SORANO

Iunctura ad ſcrotum ex tribus capitibus.

CXVIII.

Vni extremæ faſciæ aſſuatur altera media ad imaginem literæ T. harum, quæ tranſuerſa eſt, hominē cingatque recta, feratur ad ſcrotum, ibique eatenus incidatur, quatenus coles cauo recipiatur, extremaque ad zonam alligetur, vt ſcroti vitiis accommodetur. G

EX HELIODORO.

Faſcia glomerata ad cubitum. CXIX.

Incipit ab imo humero in vicinia cubiti, atque in orbem circūagitur: poſt hęc obliqua ducitur ad priorem cubiti partē, qua ſecari venæ ſolent: tum brachio in orbē obuoluta obliqua ad humerū reuertitur, ſic, vt priore parte cubiti X literam repræſentet: ſic aūt circuit, donec tegantur, quæ nuda ſunt, & vbique a latere nodum accipiat. Illud aūt cōe eſt humeri brachij, alterius ve membri vinciendi, q faſciæ in orbem ferri debent, cū eo vt interdum & obliqua procedāt, quo vinculum firmius hæreat. Huius verò faſciæ extremitas vel inferioribus aſſuenda eſt, vel anguſtiori faſciola vincienda eſt: aut in duo capita ſcindenda, quæ ab altera membri parte nodo inter ſe alligentur. H

Iunctura in orbem: quidam adijciunt, ſub auctore Hippocrate. CXX.

Huius uinculi ratio eſt, vt faſcia ſuper aliquod membrum pluribus circuitibus in orbē ambiat. recte aūt iniicitur, vt membrum contineat quod in ſuum locum reſtituitur: magis vero pertinet ad corporum, quæ abſceſſerunt, glutinationem, his ſeruatis, quæ ad artificioſam faſciandi rationē pertinent. Abſcedentium. n. ore in inferiori parte ſito faſcia a ſuperiori parte deorſum procedit, vt humores excernantur, & eorum, quæ abſceſſerunt alterum alteri inſidat, vt glutinentur. ſed ſi vlcus ſuperius ſit, vt materia ab inferiori parte ſurſum ſub vinculo excernatur. vbi vero abſcedētia corpora tranſuerſa ſint, facia ab ipſis circundetur verſus os, vt humor emittatur.

Menecriti

A *Menecriti vinculum ad partes extremas.* CXXI.

Ab extremo brachio prope manũ orſi, vbi faſciam ſemel in orbem duxerimus, obliquam attrahimus per primam palmæ partem: deinde per palmam ipſam circumagimus priori parti aduerſam, ita, vt ad primam palmæ partem reuertatur, prope ipſam prius X literæ ſimilitudine accepta: atque ad eandem rationem obuoluimus, dum quæ nuda ſunt, contegantur. Adhibentur autem vtiliſſime, vbi
B & primam palmæ partem, & palmam alligari neceſſe ſit.

Cancer. CXXII.

Anguſtioris faſciolæ, cuius latitudo exempli cauſa digitum æquet, capite ſuper primam palmæ partem impoſito, ipſa per palmam attrahenda eſt, & ab interiori parte verſus exteriorem oblique ad pollicem adducenda: tum circa ipſum ab exteriori parte oblique porrigenda ad primam palmæ partẽ aduerſa parti prius iniectę, ſic, vt ſuper exteriora pollicis X literam referat: at
C que ad eandem rationem eatenus voluenda, vt omnia complectatur: nouiſſimeq́ue circa primam palmæ partem data, finienda eſt. Commodiſſime autem obuoluitur ad vinciendum pollicem, quem ἀντίχειρα vocant.

CXX
CXXII
CXXIII
CXXV

Ex Sorano.

Iunctura ad primam palmæ partem. CXXIII.

Orſa a prima parte palmæ obliqua verſus palmam ducatur, deinde per palmam ipſam tranſuerſa, poſtemo in orbem circa primam palmæ partem, vt quibus hanc ipſam uincire volumus, accommodetur.

D *Vinculum Oppoſitum.* CXXIIII.

A prima palmæ parte incipiens, poſt ipſam oblique circa pollicem obuoluitur: tum oblique a priori parte manus ad primam palmæ partem porrigitur, ibiq́ue in orbem attrahitur, vt vinciendo pollici aptetur.

Vinculum, vt in palæſtra ductum. CXXV.

Adhibito vinculo oppoſito faſciam inſuper oblique prope primam palmæ partem verſus digitos circundamus, deinde in orbem circa indicem: poſt hæc oblique aduerſam parti prius iniectæ, prope primam palmę partem attrahimus: idemq́ue facimus circa reliquos digitos, vt illis idoneum ſit, quibus tam quod prope primam palmę partem verſus digitos eſt, quam quod poſt digitorum articulos, vinciri debet.

Rhombus ad medium membrum. CXXVI.

Faſciæ caput membro inijcimus, eamq́ue ſuper id obliquam ducimus, poſt hęc in orbem, deinde aduerſam parti prius obuolutæ, atque ab altera parte in orbem, vt ad eas fracturas conferat, quibus carnis quoque vulnus acceſſit.

Rhombu

Rhombus multiplex ad vnicum membrum.
CXXVII.

Super extremã vnius membri partem faſcia imponitur, & ꝑ ipſum æquis interuallis quaſi in cochlea ſerpit vſq; ad alterã extremitatem: quã in orbẽ cõplexa, oblique circuit, & in orbẽ dat̃ aduerſa parti prius iniectæ, certa ſeruãs interualla, vt ijs, quę cõprehendit, cõmodetur.

CXXVI

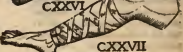
CXXVII

CXXVIII

CXXIX

Palma habena. *CXXVIII.*

Orſa a ſummo membro, obliqua per mediũ ad imum feratur, & in orbẽ circa ipſum detur: poſt parti prius iniectę aduerſa ad ſummum reuertatur, & iuxta eodem circuitu ambiat, vt eas partes fideliter contineat, quę recenti callo glutinatæ ſunt.

EX HELIODORO F

Rhombus æqualium crurum. *CXXIX.*

Tradita iunctura hæc eſt ad femur, vbi id aliqua parte vulneratum ſit, & adiunctæ partes abſcedant. cuius ratio eſt, Ab inferiori parte vlceris faſcia in orbem circuit, inde obliqua ducitur a latere vlceris: & rurſus in orbẽ a ſuperiori parte vlceris attrahitur: tum obliqua ad imaginem literæ X deorſum dimittitur: deinceps conuenienti interuallo bis iuxta vlcus obliqua porrigitur ſemel ab inferiori parte ſurſum, ſemel a ſuperiori deorſum, ita, vt bis litera X repſentetur, & in medio rhombus ſuper vlcus collocetur, quo per medium interuallũ nudatum humores excernantur. Circuit aũt ad eandem rationem, donec quæ nuda ſunt excipiat, eoque fit, vt quæ abſceſſerunt, ſub vinculo, quaſi ſponte ſua ad glutinationem veniant, nudatoque vlcere, quidquid humoris collectum eſt, effundatur. G

Rhombus inæqualium crurum. *CXXX.*

Vbi proximum vinculum inieceris, requirit quod nunc proponitur, vt faſciã per vulnus feratur, etiam obliqua. Eo vſi ſunt, quibus operiendi quoque vulneris conſilium fuit.

CXXXI

CXXXII

CXXXIII

Aſcia. *CXXXI.*

Scribunt, qui huiuſmodi iuncturã adhibuerunt, ipſam vtiliter inijci, quibus vulnerato femore proximæ partes diducuntur. ſic autẽ inijci debet. Voluenda ſub vulnere faſcia eſt in ſpeciem aſciæ ſic, vt pars gibba deorſum, ſima ſurſum ſpectet: deinde ſuper vlcus iterum in ſpeciem aſciæ priori aduerſæ circũagenda eſt, atq; ad eandem rationem attrahenda, dum quæ nuda ſunt contegat, ab inferiori parte ſurſum, & a ſuperiori deorſum procedens, interdum etiã per vlcus, vt ipſum operiat. H

Vinculum a latere X literam repræſentans. *CXXXII.*

Faſciã imo femori in orbẽ ꝓpe genu circũagimus: tum oblique ducimus, & rurſus parti prius iniectæ aduerſam attrahimus ſic, vt a latere genu literæ X ſimilitudinem referat, eodẽq; modo circunducimus. Potiſſimum autem pertinet ad eos, quibus genu in alteram partẽ lapſum reconditum eſt. repræſentanda vero X literã eſt ab ea parte, in quam excidit.

Teſtudo. *CXXXIII.*

Super genu faſciam tẽdere in orbem oportet,

A tet:inde obliquam à ſuperiori parte deorſum per patellam demitti ad poplitem: ibiq́ue ſub genu in orbem iterum circumagi, & parti prius iniectæ aduerſam ſuper patellam procedere in ſpeciē literæ X. poſt hæc per poplitem, & patellam in orbem circuire, atque ad eandem rationem obuolui. Conuenit autem patellæ, quomodocunque ſua ſede proruperit.

Ad Calcem. CXXXIV.

Circumagenda faſcia eſt circa talos in orbem, inde à poſteriori parte ex vno latere nerui lati oblique ducenda ad alterum latus: tum circa calcem uoluenda, ab eoq́ue porrigenda, atque ad eandem rationem circundanda. Valet autem ad calcem alligandum.

B

Ad Talos. CXXXV.

Faſcia ſuper talos datur, inde obliqua ad ſuperiora pedis porrigitur: poſt hæc ſub plantam demittitur ſic, vt ad ſuperiorem partem reuerſa, X literæ ſimilitudinem referat: alligata verò planta circumducitur in orbem. Valet, ubi uinciri talos oportet.

Spica ad Plantam. CXXXVI.

Faſcia in orbem, magnum digitum
C cōplectatur, ab eoque per plātam procedat circa talos: inde obliqua reuertatur ad plantam ſic, ut non longe à minimo digito ſimilitudo literæ X fiat: poſt hæc ad ſuperiorem partem pedis intendat, & ad eādem rationem circumeat. Maiores uinculum hoc ad magnum digitum deligandum memoriæ prodiderunt: nobis verò ſuperuacaneum uidetur digitum alligare ad plantam, atque ad talos: abunde enim exiſtimamus, ſi cum digito & planta pars pedis ſuperior vinciatur, quemadmodum propoſitum eſt in digitis manus.

D

EX SORANO.

Calceus. CXXX VII.

Faſciam primo talis inijcimus, tum per ipſos obliquam ducimus ad plantam: ab eoq́ue ad alteram partem talorum obliquam attrahimus: poſtremo circa crus in orbem porrigimus, ut illis accommodetur, quibus deuincire talos conuenit.

Ad Calcem. CXXXVIII.

Faſciæ caput ſub talis inijcito, eamq́ue circa ipſos oblique ad plantam demittito: tum oblique circa calcem, & in orbem circa talos adducito, ut illis aptetur, quibus obligare calcem volumus.

Finis Galeni de Faſcijs.

ORIBASIVS DE LAQVEIS
EX HERACLE
Vido Vidio Florentino interprete.

VIDIVS LECTORI

Laudatur liber de Laqueis à Galeno in libro de Faſcijs, quamuis alibi quoque mentionem faciat laqueorum.qui hoc opere continentur: refertur tamen hic liber in græco exemplo ad Oribaſium auctorem. Quicquid eſt, opus vtiliſſimum eſt,ſine quo multa ſunt,quæ in medicinali arte nec comprehendi,nec præſtari poſſunt:pertinent enim laquei non modo ad faſciandum,ſed etiam ad extendendum oſſa fracta , uel ſuo loco mota, ſeu æqualiter, ſeu inæqualiter adhibere eum oporteat:tum ad curanda atque alliganda membra dum manus adhibetur.

Qua ratio ſit Laquei Attollentis.

AD attollentem habena adhibetur duplicata, cuius vtrunque caput ſiniſtra manu continetur,ſinus verò dextra prehenditur, & capitibus ſuperinijcitur, ſic,vt capita ſita ſint in medio ſinu.quo fit,ut ex vna parte laquei nexus feratur,capita ex altera.Habet autem hic laqueus facultatem extendendi æqualiter,pertinetque non modo ad extendendum membra,ſed etiam ad continendum,cum in ſuam ſedem compelluntur:& ad figurandum corpora , ubi quid manu fieri oportet. Recte quidem eas partes intendit, quæ binis oſſibus continentur ,quandocunque enim alterum G vitioſum ſit,ſinus ſuper ipſum,capita ſuper integrum imponuntur:nam ſinus corpori inhærentes affectam partem vehementer diſtendunt:at capita,cum recedant à corpore,eam partem, quæ bene ualet,uel nihil omnino intendunt,uel certè quàm minimum.

Membris quoq; cum reponuntur,aptiſſimus eſt ſicuti cubito, cum in aliquam trium partium excidit,in quas ubi prolapſus eſt, brachium curuum eſt, neq; extenditur, id eſt in poſteriorem, interiorem, atq; exteriorē. in quo caſu laqueus oſſibus brachij iuxta primam palmæ partē inijcitur,capitaq; eius ſublimiora feruntur,&,ut retinacula ſint, ad aliquid immobile deligantur . Ad figuranda inſuper corpora,vbi manu medemur,adhibetur commodiſſime. in ijs enim, quæ iuxta anum uitia infeſtant , vbi tractantur,brachia poplitibus ſubijciuntur, & huiuſmodi habenæ attollentes ad brachia dantur in vicina manus, eorumque capita ad ceruices hominis adducta,inter ſe vinciuntur:quoniam attollens laqueus non ſolum inijcitur, implicitus, ſed ſuper membrum quoque circumponitur ; ſuſpenſa enim faſcia ſinus membro ſubijcitur, capitaque eius per medium ſinum traijciuntur,eaq; ratione circumpoſitus conficitur. H

Quomodo laqueus Nauticus debeat adhiberi. II.

Ex medio ſinu duplicatæ habenæ duos item ſinus facere oportet, eoſque inter ſe permutatos

ita

A ita collocare, vt interior extrinſecus, exterior ab interiori parte ſitus ſit. hæc enim uia nexus laquei ab una parte, capita ab altera procedunt. Eſt autem idoneus iis, quæ extendi inæqualiter debent: ualet item ad continendas ferulas, quæ fracturis accommodantur. Iunctura nanque adhibita, unum habenæ caput ſiniſtra manu teneatur, alterum verò per affectam partem uoluatur, ſic, vt unus & alter ſinus fiat, per quos reliquũ habenæ caput traiiciatur, ut ab ea parte, quæ in nos ſpectat, verſus contrariam porrectum ſiniſtra rurſus contineatur. quo iniecto ferulæ in ſinus demiſſæ ad uitioſum membrum dentur, capitaq; attrahuntur, & inter ſe alligentur, vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum, non ſecus atque ad intentionem, aut ferulas continendas: imponitur enim, implicaturq; ad cubitum ſuſpendendum, ubi lata faſcia non eſt. in quo caſu ſinus ita inter ſe diducendi ſunt, ut alter prope cubitum ſit, iuxta manum alter: capita verò ad ceruicem adducenda ſunt, ibique nodo inter ſe deliganda.

B *Laqueus χιαστὸς quomodo implicetur. III.*

Ad χιαστὸν habena duplicanda eſt, cuius utrumq; caput ſiniſtra manu continendum: unus verò dextra prehenſus conuertendus eſt, ſic, ut capita ad ſimilitudinem literæ X aduerſa inter ſe ſint, inde enim nomen habuit χιαστὸς, quo facto ſinus capitibus X literam referentibus, ſuperiniiciẽdus, quodque ex his ſubiectum eſt, per medium ſinum attrahendum. Eoq; fit, ut C medius laquei nexus appareat: a lateribus verò, hinc ſinus vnus, inde duo capita ſe oſtendantur. Valet autem, ubi oportet inæqualiter diſtendere.

Paſtoralis laqueus, qui & Sandalius dicitur, quomodo iniiciatur. IV.

Paſtoralis, dictus à quibuſdam Sandalius, cum eo implicatur, quem χιαστὸν nominauimus; hic ſiquidẽ primo eſt adhibẽdus, ut Sandalius fiat: quo D iniecto ſinus eius dependens attrahi debet ab inferiori parte ſurſum, per medium eius ſitus, qui contra capita ſitus eſt: ſic enim ab una parte laquei nex⁹, ab altera capita collocantur, in nexu verò terni ſinus, duo ſcilicet à lateribus, tertius in medio conſpiciuntur. Adhibetur autem commodiſſimè ad talũ prolapſum, ubi reponitur. vn⁹ enim ſinus à poſteriori parte tali ſuper latum neruum datur, à priori alter ad partem pedis ſuperiorem, medius, hoc eſt tertius, planæ ſubiicitur. quo facto capita ad id vinciuntur, quo extendendi cauſa utimur. Neque talo duntaxat conuenit, ſed maxillæ, quæ excidit, ubi in ſuam ſedem cõpellitur. unus enim ſinus ad frontem hominis, alter ad occipitium datur, medius per os procedit vtrinque ſub malis: capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac ſiue vt retinacula ſint, ſiue ut à ſuperiori parte extendant, ibi inter ſe uinciuntur.

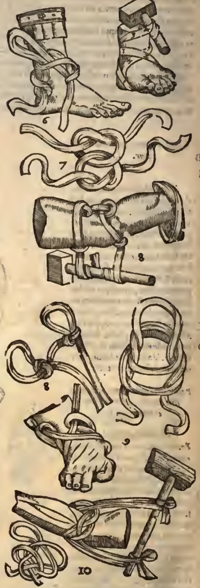

Draco laqueus, qua via injiciatur. V. E

Ad laqueũ draconẽ media habena à poſte-
riori parte tali, incipiat iuxta latũ neruum: ca-
pita verò verſus priorem ſerãtur ad ſuperiorẽ
partẽ pedis, ubi X literæ ſimilitudine accepta,
ad plantã porrigantur, & rurſus inter ſe aduer
ſa eandẽ literam repræſentẽt: poſt hęc circa ta
lũ, uel ab inferiori parte ſurſum, vel à ſuperio-
ri deorſum circũdeni: tũ deligẽtur ad id, cuius
opera ad extendendũ utimur. Facit autem hic
laqueus ad talũ ſuo loco motũ, ubi recõditur.

*Qua ratione is laqueus adhibeatur, quem Sim-
plicem nodum dixerunt.* VI.

Laqueus cui nomẽ eſt ſimplex nodus, à qui
buſdam Perineos appellatur. Quomodocun-
aũt uocaĩ, eius ratio eſt. Habena ſimplicẽ no F
dũ accipiat, eiuſdemq; ſinus attrahatur, capita
verò dependeãt: deinde mẽbrũ, quod reponc-
re opus eſt, inter ſuperiores ſinus collocandũ:
tũ alter ſinus in alterũ inſitus, ad capita ducen
dus, cõmuniq; nodo cum capitibus ad id uin-
ciẽdus, quod ad intendendũ adhibemus. Ha-
bet autem inæqualem extẽdendi facultatem.

Lupus laqueus quomodo nectatur. VII.

Duę habenæ iuſtæ longitudinis duplicẽtur
ſic, ut capita ab eadẽ parte collocenĩ: ſinus in-
ter ſe aduerſi ſint: tũ capita, q̃ ab inferiori par-
te, ſurſum, q̃ à ſuperiori, deorſum vellãtur, ſic,
ut medi⁹ laquei nexus, utrinq; verò bina capi-
ta ſe oſtẽdãt. Habet aũt vim extendẽdi æquali
ter, pertinetq; non mõ ad oſſiũ, q̃ reſtituũtur,
intẽtionẽ, ſed ĩ herniæ curatione ad mẽbranã
abdominis adſtringendã: item ad uinciẽda ve G
narũ capita ſanguinẽ fundentia. Nos aũt in ſi
nus conijcere lintea ſimplicia conſueuimus, q̃
cõl medicorum vocabulo, ꝙ relaxẽt, σχαστηρας
dicũtur. neq; hæc ipſa temere adijciuntur, ſed
ut, ubi quæ arctata ſunt, remittere uolumus,
per lina id præſtemus, & non per capita.

Nodi Herculei ratio. VIII.

Ad nodum Herculeum, habenam adhibere
oportet, quæ duos nodos accipiat inter ſe di-
ſtantes, quo fit, ut Herculeus nodus vtrinq; ſe
oſtendat, hinc autem ſinus, inde verò ſint capi
ta duo. Valet, ubi ęqualiter intendere conſiliũ
eſt. Quòd ſi ſinus, qui contra capita eſt, medius
incidatur, à lupo laqueo non differet.

Simplex Charchesius qua uia implicetur. IX. H

Ad ſimplicem charcheſiũ, qui uim habet ex
tẽdendi æqualiter, duplicari habena debet, ca-
pitaq; eius ſiniſtra manu contineri: ſinus verò
dextra ſurſum conuerſus ſuperimponi capiti-
bus, q̃ media opus eſt aduerſa inter ſe colloca
re in ſpeciẽ X literę. eo facto ſinus capitibus in
iectus à ſuperiori parte deorſum attrahatur, per medium eius partis, qua X literæ fuit accepta ſimi
litudo. ſic enim laquei nexus medius apparet, ab uno latere ſinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex Charchesius quomodo implicetur. X.

Duplex charcheſius æqualiter diſtẽdit, ac ſimplici lõge eſt efficacior. eius aũt ratio eſt. Hãbe-
nã prehendimus duplicatã, capitaq; læua cõtinemus, ſinũ patimur dependere. tum ex capitibus,
q̃ contra ſinũ ſunt, alterũ duplicamus, ſic, vt paruus ſinus fiat, quem in ſiniſtra manu ponimus, al-

terum

A terum per ſinum traijcimus deinde nexum per ſinus conuertimus,& in ſiniſtra collocamus. quo facto,ex capite,quod contra ſinum eſt,rurſus alterum ſinum efficimus,quem nexui adiungimus. poſtremo pendentem ſinum per medium nexum trahimus,ab inferiori parte ſurſum. quo fit, vt ab vno latere ſint duo capita,ab altero vnus ſinus,quibus laquei nexus medius interijciatur.

Duplex Carcheſius.quomodo ex ſimplici fiat. *XI.*

Cum duplex carcheſius varie cõſueuerit implicari,ſiquidem per ſe interdum, interdum fit ex ſimplici,nõnunquam conficitur circumponendo, ſupra demõſtratum eſt,quo modo per ſe inijciatur:nunc qua ratione ex ſimplici fiat, exponemus. Adhibere igitur primo ſimplicẽ carcheſium oportet,ſinusq; alterum ab altero diducere:deinde eum,qui ſubiectus eſt, in ſuperiorem conijcere,& ſimiliter vtrunque diducere,ac per ſpatium,quod ipſis medium interijcitur,ſinum qui cõtra capita eſt,ab inferiori parte ſurſum attrahere. ſic enim rurſus laquei nexus medium ſe ſe oſtendit,hinc vnus ſinus, inde bina capita conſpiciuntur.

B

Duplex Carcheſius,quo modo implicetur circumponendo. *XII.*

Qm̃ vehementi validorũ corporũ intentione,laquei capita, ex vna parte ſæpius rũpũtur, ante perfectã intentionẽ, ne cogãtur intẽdẽtis adhuc laquei capita relaxare,carcheſium circũponimus. Tenẽtes igitur ſiniſtra manu caput, C circa membrũ reſtituendũ tres ſinus efficimus inter ſe diſtãtes ita, vt ex his quod ſatis eſt, dependeat: poſt hæc primũ ſinũ in poſtremum demittimus,& ſemel aut iterũ eos conuertimus, per quos mediũ ſinum rurſus attrahimus, quo fit,vt circa membrũ laquei nexus, ab vno latere vnus ſinus,ab altero duo capita ſe oſtendãt.

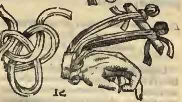

Plinthiũ,quod alioquin Quadruplex circulus dicitur,qua ratiõ fit. *XIII.*

Ad Plinthiũ laqueũ,adhibetur habena circulũ repræſentãs.i.ſine capitibus. Hæc ab interiori parte manus, pollicib. minimisq́; digitis circũdatẽ,nec nõ vtriq; indici,vt ſinus in vtraq; manu terni ſint,vnus circa minimũ digitum, circa indicẽ alter,tertius ſup pollicẽ. poſt hæc ſinus, D ĩ quos inſiti pollices sũt,ad proximos minimis trãsferunt,tũ ad indices,q minimis iniecti fuerunt, inde ſinus,in quos indices demiſſi poſtremo erãt:medij à pollice à ſuperiori parte deorſum vellunt,ſicq; ab vno latere duo ſinus,totidẽ ab altero,medium inter hos laquei nexus ad rhõbi ſimilitudinem cõſpectui ſubijciũtur. Hẽt aũt æqualẽ intendendi facultatẽ, & nõ ſolũ ad intentionẽ, ſed vr̃ ad menti quoq; fracti cõpoſitionẽ pertinere. nã mentũ ipſum ſub fractura aliqñ peruerſum,in laquei complexũ, rhombũ referentẽ inſeritur ab exteriori parte: ſinus verò per malas,parteisq; ſuperiores, ad ſummum caput feruntur, atque ibi inter ſe deligantur.

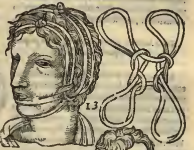

Laqueus Epangylotus(ita enim appellatur, quoniam ſinus ſuper ſinum inycitur)qua uia inſeri poſſet. *XIV.*

Ad Epangyloiũ, vnum habenæ caput, inter ſiniſtræ manus pollicẽ & indicem collocamus, eamq;

eamq; extrinſecus ultra primā palmæ partē adducimus: inde per palmā ipſam, datam inter polli- B
cem & indicem utriuſque manus attrahimus, poſt hæc inter minimum & proximum digitum de-
mittimus. eo facto habenæ caput dextra manu furſum vellimus, extremamq; partem inter mini-
mum ac proximum digitum tenemus. quo fit, ut duo unus efficiātur, inter quos attractus nodus
apparet. Facit autem ad corpora figuranda, ubi manu curatio adhibetur: inter ſinus enim utra-
que manu hominis cōiecta, reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio eius laquei, quem Auriculas nuncupant. XV.

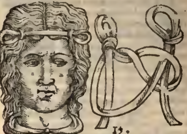

F

Ad auriculas, epangylotus primo inijciendus, danda autem opera eſt, vt alter ſinus amplior ſit, quem implicare oportet ad modum laquei chiaſti, ſic, vt duo ſinus oculis exponantur. inter quos, quod ex habena dependet, duplicatum ſe oſtendat. Recte autem adhibetur, ubi prolapſa maxilla reponitur, tū ad proceſſus capitis recondendos. Sinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quodq; inter eos duplicatum conſpicitur, ad frontem: deinde uinculum illud inijcitur, quod leporem auritum appellant: poſtremo auriculæ, vel vt contineāt, vel vt a ſuperiori parte extendant, ſuper caput offeuſi porriguntur.

Laqueus duos habens ſinus (quē nonnulli minus proprie Strangulantem dixerunt) quo modo inijciatur. XVI.

Laqueus, quem duos ſinus habentē appellant, ex binis cōſtat chiaſtis, quorum alter ab altero diducitur. Eſt autem aptiſſimus ad corpora figurāda, ubi uitia iuxta anum curātur. ſiquidē brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur: at pars, quæ media inter ſinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur, atque hac uia corpus figuratur. G

Ratio laquei, quem Strangulantem proprie nuncupant. XVII.

Laqueus, qui proprie ſtrangulans nūcupatur, ex ſimplici fit carcheſio: hic enim primo inijcitur ſic, ut alter ſinus ab altero diſtet. Confert autē ad quos proxime expoſitus. Brachia nanque rurſus cōiecta in ſinus coarctātur, & ea pars habenę, quæ duplicata eſt, media ſimiliter collocatur, in eamq; ceruices inſerūtur. H

Quomodo adhibeatur laqueus Ὑπέρβατος, id enim nomen traxit ex eo quod ſupra feratur. XVIII.

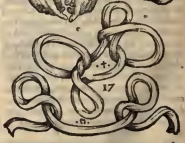

Hyperbatus fit ex laqueo Nautico, ſiquidem in hunc primo implicitum brachia inferi debēt, ſinusque inter ſe diduci, & capita ad ceruices deligari.

Laquei igitur, quorum expeditiſſima comprehenſio eſt, huiuſmodi ſunt.

Finis Oribaſii de Laqueis.

ORIBASIVS EX HELIODORO
DE MACHINAMENTIS
B Vido Vidio Florentino interprete.

VIDIVS LECTORI

Machinamentis non ſolum utuntur architecti, ſed medici etiam, cum his robuſtiora membra utiliter, & quãtum fieri poteſt, ſine dolore extẽdat, ubi luxatis uel fractis medẽtur. Hæc ab Oribaſio collecta ſunt ex Hippocrate, Galeno, atque aliis auctoribus, ut patet, ubi ſingulorũ uſus & ſtructura exponitur: ſed præter utilitatem, quam in curatione exhibet, multos aperiunt in medicina locos, qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles Quanquàm in hoc libro machinamenta aliqua deſunt, quæ auctor inter initia commemorauit, ubi uniuerſam machinamentorum rationem recenſet: ſed optime nobiſcum agitur, quando non omnia interierunt.

Quibus modis Luxata reſtituantur. I.

C LVxata in ſuam ſedem tribus generalibus modis collocantur, quibus alij ferè omnes continentur. Vnus uocatur Palęſtricus, ad quem ferè ſolas manus admouemus: atque hic, utpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia, tum ad maſcula, quæ illis robuſtiora ſunt, modò recens uitium fuerit. Alter Methodicus dicitur, ad quem inſtrumenta adhibemus, quorum uſus in cõmuni uita eſt: hic omnibus idoneus eſt, pueris, fœminis, maſculis iam robuſtioribus & corpori iuuenili, atque ijs luxatis, quæ iam uetuſta ſunt. Tertius reponendi modus, qui per organa eſt, maius momẽtum habet: ualet enim ad prolapſa, ubi malum diutius tralitur: ualet ad corpora athletarum: præterea quæcunq; prolapſa curationem recipiunt, & ſub methodico curari nequeunt, omnia organorum opera reponuntur.

De Organorum Differentijs. II.

ORganorum medicinaliũ differentiæ in uniuerſum, & quaſi generales, ſummum (ut alii ſentiunt) ternæ habentur, alia.n. tractoria ſunt, alia machinamẽta, alia quæ erecta collocãtur: nobis aũt placet nonnulla tractoria eſſe, nonnulla machinamenta, nonnulla quæ erecta, nonnulla quæ plana collocantur. Tractoria ſunt, quæ, cũ parua breuiq; ſint ſtructura, extendendi dũtaxat facultatẽ habent. hæc ut ſuo munere fungantur, aduentitia quædam poſtulant, ut ſcamnum, lectum, ſcalam, eo q per ſe vſui eſſe minime poſſint: quocirca & alligata, & in plano ſita nuncupantur. nam, ubi in agro, aut ſolitudine quapiã, quæ ſuo loco mota ſunt, reponimus, ac neq; ſcãni, neq; lecti neq; ſcalæ copia eſt, aliquid in ſolum defigimus, ad quod tractorium organũ alligemus. D Machinamenta ſunt organa tractoriis ampliora, minora tñ aliis, quæ non modo intentionem, ſed impulſum quoq; pollicentur: ac præcipue quorundam membrorum gratia comparantur. Erecta organa ſublimiorem ſtructuram habent, & non ſolum ad extendendum ualent, ſed etiam ad impellendum. Porrò autem plana organa ſunt, quorum humilis ſtructura eſt. ex his cõſtant, quæ & extendendi & impellendi uim habent, ita, ut homine illis inſidente, recondi, quod elapſum eſt, poſſit. reperiuntur etiam in his quædam propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex qua Materia ſtruantur Organa. III.

BAſis, crura, latera, tranſuerſaria, cubiti, teſtudines, adiuncta crura, hæc omnia, quæ in organis ampliora expediuntur, ex robuſtiori materia conficienda ſunt, ut puta ilignea, uel fraxinea, quæ ſecundas obtinet. Oportet aũt ea de cauſa ualidiſſimam eſſe organorum materiam, ut uim queant in condendis articulis ſuſtinere, quod in ijs potiſſimum organis requiritur, quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, uectes, omnia quæcunque exigua ſunt, quæq; plus efficiunt, ærea vel ferrea comparẽtur, ut, quod ſtructuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas reſtituat. Aliquando autem quæſitum eſt, ferreane, an ærea ſumi debeant. inquiunt, qui

ſerro æs præferunt,hoc leuius eſſe & facilius tractari,minusq; rubiginem trahere quàm ferrum : E
contra, qui æri ferrum anteponunt,ualidiorem huius materiam laudant,ære enim efficacius ro-
bustiusq; ferrum eſt,atqui de ferro cōuenit firmius eſſe,ſed ſuperuacuum eſt eximium robur,ubi
eius nullus eſt uſus,cum liceat hæc ex ære fabricare, quod mollius eſt, & ſatis roboris habet.licet
tamen & ex ferro.Quòd ſi ex ære fiant , ſumatur id,quod ducitur. nam, quod conflatur, facilius
rumpitur,comminuiturque ita, ut præſtet ex ferro hæc parare, quàm ex fuſo ære. Sed quoniam
ferrum cito rubigine obducitur, idcirco aliquot interpoſitis diebus ſubinde pingui aliquo inun-
gendum:ac,ne rubiginem ſentiat,manu perfricandum. At dicet quis, ſi ferrum neglectum rubi-
gine corrumpatur,id culpa domini ipſius organi fieri.

Ex quibus Partibus Organa conſtent,& quis ſit earum uſus. IV.

CONtinetur omne organū non omnibus, ſed quibuſdam ex ijs,quæ numerabo, nempe baſi,
cruribus,tranſuerſarijs,cubitis,axibus,regulis, teſtudinibus,cochleis,tympanis,clauis, ma-
nubriolis ductarijs,uectib',baculis uerſantibus,obicibus,cuneis,itē lunatis lignis,orbiculis, tro-
chleis,foſſis,operculis,uertebris, fibulis,radicibus,uncis,catenis,forficibus,ſedilibus , priapiſcis,
ad hæc cochlea fœmina , quæ græce περιμήχανοι appellatur , cuneolis, chiniſcis, columbariis,
ergata.hæc ferè ſunt,quibus organa componuntur,quorum uſus ſigillatim iam nunc exponen- F
dus nobis eſt. Baſis ad id potiſſimum ſtruitur,ut ſuper eam erecta organa ſtatuantur. Crura in or
ganis & latera dicuntur,in iis,quæ erecta collocantur,proprie crura,minus propriè latera:ſed in
tractoriis proprie latera dicuntur , minus proprie crura. hæc ferè in organis ſtatuuntur,uti pſo
rum machinationes contineant : proprie autem in organis erectis crura recte commodeque di
menſa ad illam pertinent condendi rationem,quæ excitando præſtatur. Tranſuerſaria quæ δια-
πήγματα dicuntur,ut græcum nomen indicat,ad crurum laterumq; compaginem fiunt, ad quē
uſum primo præcipueq; deſtinantur.huc accedit,φ machinationes quoq; ſuſtinent:ut puta tro-
chleas,cubitos,atq; alia quædam. Cubiti ad eum uſum in organis comparātur, ut per ipſos,quæ
ſuo loco mota ſunt,à ſuperiori parte extenta reponantur , quemadmodum uidere licet in orga-
nis Fabri atq; Andreæ; in quibus cubiti per ſuperius tranſuerſariū demiſſi in teſtudinem figun-
tur,ut hac elata,quæ prolapſa ſunt à ſuperiori parte intenta recondantur. latæ cubitorū ſummi-
tates alæ ab architectis dicuntur,imæ verò partes quadratæ,calces.hi ergo proprie cubiti nomi-
nantur,ſed quidā uocabulo abutuntur.Spathæ impellendo ſunt idoneæ:ea autem ſpatha,quæ in
Fabri atq; Andreæ machinamento eſt,utimur,ubi extrahēdo impellimus ad femur in poſterio-
rem partem erumpens.ſunt & aliæ ſpathæ in quibuſdam organis, ad alios impellendi modos fa- G
bricatæ . Radices & fibulæ cōplures uſus in organis præſtant:primo enim radix & fibula in orga
no Fabri ſpatham diſtinent ad teſtudinem.eſt quidem in teſtudine radix,ſpatha verò , qua parte
quadrata eſt, medium habet cauum,in quod radix eadem inditur: deinde fibula continendi cau-
ſa,in ſpathā ac radicē pertuſam inſeritur.proprie radices ad id fiunt,ut recipere nacos poſſint,&
alios effectus præſtare:ſed fibulæ itē gratia eſt,φ machinationes immobiles ſeruat,ut puta axes.
Catenę eò pertinent,vt fibulę ex ipſis ſuſpendantur,quo ſeruentur in organis,neq; decidāt. Vnci
adjiciuntur,ne mobiles machinationes moueantur,ueluti axes:quo ve in radices coniecti quędā
organorū machinamenta ſiſtant.Per uertebas(quas græci στροφώματα dicunt)fere id efficimus, ut q
dā organa immobilia moueantur,ſicuti crura organi Andreæ . crura enim in organo tranſuerſa
ſecta,uertebris fibuliſq; continentur,ut organo modo erecto,modo per vertebras inclinato, cir
cūducendo impellamus.ad exemplū huius ſtructuræ organi Andreæ Plinthij crura prope baſim
ſecta ſunt,ruriusq; vertebris continentur,ut organū modo erigatur,modo per uertebras motū,
adiunctis cruribus innitatur,uſumq; illius organi præſtet , qđ planū collocatur. hi ſunt effectus
vertebrarū in organis. Axes ad corporum ductionem,hoc eſt intentionē ſpectāt:quorū quidam
ab una parte ad alterā penetrāt,ac per ſe mouentur:quidā latent,& per alias machinationes con H
uertūtur.penetrat axis in Plinthio Nilei,& in ſcāno Hippocratis:latet in Appellidis organo,qđ,
quia per tres funes circūuoluitur,triaſpaſtū appellaī & in Nymphodori gloſſocomo. penetrātes
igitur axes per ſe manibus conuertuntur,latentes aūt per alias quaſdā machinationēs,exēpli cau
ſa in Nymphodori gloſſocomo ꝑ tympanū,& cochleā ad lētis imaginē fabricatā,in tripaſto per
funes alligatos. Ad clauos,qui in axibus infiguntur,funes alligantur, uel habenæ,atq; hmōdi alia
ad extendendū pertinentia. Manubriola ductaria,bacula uerſantia, & uectes, oēs hæ machina-
tiones ad axiū cochlearumq; uerſationes ſtatuūtur. primas occupāt manubriola ductaria,ſcđ as
uectes,quibus minus efficacia ſunt bacula uerſantia:pleraq;.n.ex ipſis exigua cū ſint,una manu
cōuertuntur. Chiniſci,cuiuſmodi ſunt in lyra,excogitati ſunt ad axes cōtinēdos.ubi.n.fibulæ nō
ſint,quid poterit aliud utilius inueniri? quod.n.ad uim pertinet , uſum hñt fibularū: decoris autē
cauſa,inſculpta habēt anſerina capita ligneæ ſtatuūtur in organis Phdiæ,ut ab uno latere ad al-
terū penetrātes axes cōtineāt,cuiuſmodi ſunt in ſcāno Hippocratis,& ī noſtro. Eſt & alia media
phlia ī organo Hippocratis ad ſimilitudinē literæ Π,eo noīe fabricata,ut ad eā impellēdi rationē,
q extrahendo fit,ubi femur excidit,accommodetur. Trochleæ in organis collocantur , ut funes

libere

A libere duci poſſint, veluti in organo Fabri, quod duplicē cochleā, qua teſtudo mouetur, in ſuperiori trāſuerſario cōtinet. in noſtro quoq; organo rurſus trochleæ ſunt, q̄ per inditos funes, axes attollunt. Verum trochleæ ferè ad id fiūt, vt axes & habenæ celeriter ducanť, ſimulq; ut ad intentionē, quæ alio intercedente motu fit, accōmodentur. Orbiculi ſtruuntur ad trochlearū motionē, quæ per ſe ſunt immobiles: collocantur aūt in medio earum, quemadmodum in emoſthenis [illegible], & ad funes continendos, vt in triſpaſto Apellidis. Cuneus p̄ſertim paratur ad humeri caput in alā prolapſum, ac deinceps ad alios quoq; vſus. At lunatū lignū prodeſt, vbi humeri caput in priorē aut poſteriorē partē excidit. Eſt aūt Polus lignū infixū ſuperioribus, crurum extremitatibus in organo Philiſtionis. luxato. n. humeri capite brachiū extenditur, polusq; obijcitur ad hominis ceruices. Epipoma verò; quod & Epipigma dr̄, eſt Π figura in ligno inſculpta, in quā conijcitur Π inuerſum: qualis conſpicitur in eo organo, quod Hermes dr̄. fit autē hoc, ne ab Hermis vultu corpora terantur, vt in organi compactione oſtendemus. [illegible] verò & [illegible] cōiter parata ſunt, ut epipigma ferāt. Eſt quidē [illegible] lignū ſex digitorum in medio hebes. [illegible] verò lignū ſex digitorū rotundū, quod anguſtiori baſi nititur, & quaſillo ſimile eſt. Sunt & in organis quædā colūbaria inſculpta ad ſimilitudinē columbarum, quæ ornandi cauſa
B facta ſunt atq; ad id ēt, ut aliud ferant epipigma. Tympanis hæc gratia eſt, ꝙ quædā organorum machinationes, q̄ maximum uſum præſtant, per ipſa paulatim mouentur, vt axes & cochleæ. eſt aūt Tympanū rotunda machinatio dentata. At Delphines dentibus incluſi, machinationes motu prohibent, ꝙ vnci quoq; efficiunt. Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt, vt corpora, quę reſtituūtur, paulatim, & minime cōcuſſa extendantur. quēadmodū enim teſtudines aīalia lento gradu ꝓcedūt, ita machinationes, q̄bus illa referuntur. Porrò aūt ex teſtudinib9 nōnullæ trāſuerſarijs ſimiles ſunt, aliæ oblongæ, aliæ cubi ſpeciē repręſentāt. trāſuerſarijs ſimiles ſunt, in organo Andreæ, Fabriue: oblōgę ī quadrata colūna, q̄ appellatur Hermes: cubū referūt ī rotunda colūna Eraclidæ Epheſij. Præterea teſtudinū aliæ cubitos & ſpathā attollūt, aliæ cuneatā & lunatā appēdicē, q̄dā nihil attollūt, ſed ſolū ſunt ad extēdēdū inuētę: cubitos attollit teſtudo, q̄ ſurſum fertur, in organo Andreæ: cubitos & ſpathā teſtudo, q̄ eſt ī organo Fabri: cuneata & lunata appēdix ea teſtudine excitatur, q̄ ī Herme eſt: nihil attollit, ſed ſolūmodo extēdendo eſt ea teſtudo, q̄ in rotūda colūna Eraclidæ Epheſij collocatur, ſimiliter & q̄ deorſū fertur ī organo Andreę. Alę autē & dracones fibulæq; infixa clauorū vſum p̄ſtant: propriè aūt dracones, quod ad materiā pertinet, in vicē manubrioli ductarij fabricātur. Qm̄ verò teſtudines plerunq; a cochleis mouentur,
C proximū eſt, ut cochlearū ſtructurā, atq; vſum exponā. comparantur ergo cochleæ in organis, ad alias machinationes impellendas, puta tympana & teſtudines, quo paulatim & nulla ratione concutiendo extendant. Cochlearū, quædā quadratæ ſunt, quædā ad imaginem lentis: quæ figuræ nomen inuenerūt, relatæ ad capreolos, at nō ad ſtructurā ſcapi, qualib. t enim cochlea rotunda eſt ad tornū rotundata. Differūt cochleæ capreolis, ꝙ aliæ quadratæ, aliæ ad lentis imaginem dicuntur. quadrata cochlea eſt, q̄ capreolos habet quadratos, atq; ex ijs non ſolum quod prominet, ſed ēt quod cauum eſt, cuiuſmodi cochleas uidemus in organo Andreæ: quæ in lentis ſpeciē ſunt, id capreoli, quod cauū eſt, alte anguſtū habēt, latū verò ī ſummo, contra quod prominet à baſi latū uertice ipſo tenuatur. ſimilis aūt eſt hmōi capreolus lenticulæ dimidiatæ, à qua figura cochlea hæc ad imaginē lētis dicta eſt. Cochleæ igitur tā quadratæ, q̄ ad imaginē lentis, ad motionē diuerſarū machinationū ſtatuūtur. quadratæ enim teſtudines cōpellūt: quæ ſunt ad imaginem lentis primo quidem tympana, interdum etiam teſtudines in iis, quæ pericochlia nuncupantur.

Qua ratione Quadrata Cochlea teſtudinem moueat. V.

DEmus teſtudines eſſe ita fabricatas, quēadmodum in organo Andreę, quarū ſingulę pertuſę ſint, atq; in id cauū cochleæ demiſſę: ab interiori āt parte caui ferrea vel ænea lamina teſtu-
D dini infixa ſit, q̄ quidem lamina dens nūcupatur. hic igitur dēs teſtudinis, in cochleæ capreolo includitur, quo fit, ut in quadā cochleę cōuerſione, lamina, q̄ dens nuncupatur, teſtudini infixa, atq; in cauo capreoli cōtenta teſtudinē moueat. Præterea ex iis ipſis cochleis quadratis alia ſimplex eſt, alia duplex: ſimplex cochlea eſt, q̄ uno duntaxat capreolo eſt excauata, vnamq; teſtudinem impellit: in duplici, bini ſecti ſunt capreoli, hæc & bina teſtudines mouet, qualis cochlea reperiť in magno Andreæ organo, quod Plinthiū nuncupatur, excauatum enim lignum eſt à medio ad tranſuerſaria capreolis inter ſe aduerſis, ita, ut quadam cochleæ cōuerſione otiæ teſtudines, uel à medio verſus tranſuerſaria, vel à tranſuerſariis verſus mediū impellantur. eſt & alia cochlea duplex in eo, quod [illegible] appellatur, excauata à ſummo principio vſq; ad extremū aduerſis capreolis, q̄ rurſus duas teſtudines mouet, quemadmodū in ipſa organi ſtructura uidemus. At cochlea ad imaginē lentis tympanum mouet, ſiquidē capreoli cochleæ, tympani dentibus inſiti, machinationē conuertunt: quemadmodū cochlea, quæ baculo verſante, uel manubriolo ductario cōuertitur ī tympani dētes cōueniens machinationē mouet: mouet iterdū eadē cochlea teſtudinē ſed nō amplius per dentē, quemadmodū quadrata, uerū in fœmina cochlea cōtenta, q̄ in ipſa teſtudine ſtruitur: qm̄ teſtudinis cauū, in quod cochlea demittitur, exciſos hēt capreolos aduerſos iis, qui ſunt in cochlea lentis formam referente, ſic, vt id, quod prominet ex capreolis cochleæ

lẽtẽ referẽtis,in cauo capreoli ſęminę cochleę recipiatur: quodq́; cauũ eſt in capreolis cochleæ, B
id,qđ extat ex capreolo,cochleæ ſęminæ capreolis admittat. Accidit aũt ĩ cochleæ cõuerſione,
vt teſtudo modo ſurſum moueatur,modo deorſũ,cũ cochlea ĩ ipſius capreolis voluatur. Hmõi
ſtructuræ plurimæ adhibentur ad organa,q̃ plana collocantur:ad id enim fabricantur, vt hoĩes,
q̃bus luxata reſtituũtur, inclinatis organis inſidãt: organa.n.q̃ plana collocãtur ita parata ſunt,
vt ęgris ſu ꝑ ipſa,vel ſedẽtibus,vel cubãtibus,luxata reponãtur. Priaſpicus,qui & ſtiliſcus & ſcal-
mus nũcupatur,in quolibet organo,quod planũ collocẽ,ſtatuiẽ. fit aũt ea de cauſa, vt ei parti, q̃
inter anũ & naturale eſt, obex ſit, vbi, q̃ prolapſa ſunt,reſtituuntur. eſt igitur Priapiſcus lignum
octo digirorũ,magna ex parte rotundũ, ab eo, qđ ſupereſt quadratũ, ſic vt quadrata ipſius pars
cõijciaẽ ĩ cauũ,ad literæ Π ſimilitudinẽ quadratũ,ĩ organo, qđ planũ collocaẽ: reliqua verò pars
q̃ extat,inter anũ & naturale obijciaẽ.Configiẽ aũt in tranſuerſariũ Π ferreũ,ut firmiter priapiſcũ
cõtineat.ſed in noſtro organo videre licet magnũ Π ferreũ ad aliũ vſum cõparatũ, nẽpe ad gibbã
ſpinã ꝑ preſſum impellendam.Opercula in organis parantur, vt machinationes ſub ipſis occul-
tentur,ne,ſi abſq, operculo fuerint,idiotis pateãt.Annuli adhibentur ad organa tractoria,vt alli
gari poſſint:ad alia verò,vt machinationes cõtineãt,quẽadmodũ ĩ Menecriti Bucranio,vbi axis
cõtinetur,atq; eadẽ de cauſa in alijs organis Forfices in organis arcte trãſuerſaria cũ cruribus iũ
gũt,ad hunc.n.vſum infixas forfices æneas inuenimus.Adiũcta crura id efficiũt,vt organa,q̃ ere- F
cta collocant,illis innixa inclinataq; eundẽ vſum ꝑſtẽt,ac ſi plana ſtatuerẽtur.Præfatus,ex q̃bus
oĩa organa parẽtur,& quorſũ ſingulæ ipſorũ machinationes ſpectẽt,declarabo ĩ ſequẽtibus,quæ
nã ex organis immota,ſuo munere fungantur,& q̃ mota:tũ ex ĩis,q̃ mouentur,q̃nã ſuo loco ma
neãt,q̃ locũ mutẽt,dũ mouentur:rurſus ex ijs,q̃ immobilia ſunt, q̃ perpetuo & ubiq; immobilia
maneant,q̃ eximi poſſint,ad alios quoq; uſus idonea.Hæc itaq; immobilia ſunt in organis,baſis,
crura,latera,trãſuerſaria,cuneata & lunata appẽdix,ſedile,priapiſci,atq; alia cõplura. Vſui ſunt
cum mouenẽ,uertebræ,vnci,axes,tympana,cubiti,cochleæ,teſtudines,atq; huius generis pluri-
ma.Mouenẽ in eodẽ loco manẽtia,vertebræ,vnci,tympana,cochleæ,pleriq; axes.Locũ mutant
teſtudines,cubiti.Eorũ,q̃ in organis immobilia ſunt,quædam ſemper & ubique immobilia ſunt;
quædã & eximi,& inſeri poſſunt:ſemper quidem immobilia manent,baſis,crura,latera,tranſuer
ſaria,radices,ſedilia,lunata appendix:extrahi poſſunt in quibuſdam organis,quamuis immobilia
ſint,tum cunei,tum priapiſci,qui ad alios quoque uſus facti extrahuntur,& immituntur.

Ex Galeno de Machinamentis. *VI.*

ARticulis reponẽdis Hippocratis ſcãnũ ꝑ ſe abũde ẽ. ſi q̃s aũt velit alijs quoq; uti,ẽ poliſpa
ſton,ita appellatũ,q̃m multis orbiculorũ circuitionibus facilitatẽ præſtet:quod iter faciẽti G
bus maxime idoneũ eſt.refertur aũt ad Archimedẽ auctorẽ.In urbibus uerò nõ alienũ eſt Fabri-
uel Andreæ organum,cum erecto opus eſt:ubi plano,ſcamnum Hippocratis præcipue aptatur.

De Gloſſocomo machinamento. *VII.*

NOn ab re quidẽ mihi gloſſocomũ vr̃ à iunioribus medicis inuentum, ꝙ ſeu femur, ſeu crus
cõminutũ ſit,ubi callus circundaẽ,cõmodiſſime admoueẽ.Habet aũt ab ima parte axem,ad
quẽ extremi laquei in diuerſa extẽdẽtes deliganẽ.Inijcianẽ laquei extremis partibus oſſis, quod
curaẽ,fiãtq́; ex duabus habenis,ſic,ut quatuor uterque capita habeat, bina à dextra,totidẽ à ſini-
ſtra.ex ijs capitibus, q̃ inferioris laquei ſunt,per foramina facta in ĩferiori paarte gloſſocomi,ad
axẽ duci debẽt:q̃ ſuperioris,primo procedere ad ſuperiora, deinceps ipſa quoq; ꝑ latera gloſſo-
comi perforata traiici, quibus foraminibus trochleæ includanẽ. Vtrinq; ergo ab exteriori parte
gloſſocomi, ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axẽ. his.n. ita conſtitutis, una axis conuer-
ſio pariter ambos laqueos extendit deorſum uerſus, illum quĩ ad inferiora fracti oſſis alligatur,
ſurſum:alterum ſic,
ut compoſita fractu
ra in poſterũ liceat
quotidie hanc laq̃o
rum in diuerſas par
tes intẽtionem cor
rigere,ualẽtius, vel
lentius extẽdendo.
Laqueũ igitur, qui
in ĩferiori parte eſt,
directa ductione a-
xis extendit, cum,
qui in ſuperiori par
te,intercedente alio
motu, græci διὰ τῆς
μεταλληπτικῆς τάφρου
dicunt.

Capſula Machinaria.
A Axis ad quem laqueorum capita circunijciuntur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior caput capſulæ.
E Trochleæ.
E Superioris laquei capita ab exteriori parte capſulæ.

H

A *Nilei Plinthium.* *VIII.*

FActum eſt Plinthium Nilei ad eorũ organorum exemplum, quæ vocantur tractoria quadrata oblõga: duo enim habet latera, longa palmos quatuor, digiti craſſitudine, quæ extremis partibus tranſuerſarijs inter ſe compacta ſunt. Eſt autem tranſuerſariorum craſſitudo & latitudo, quãta laterũ, ſed longitudo palmum implet. Merito igit̃, cum talis cõpactio ſit, vt latera quatuor palmos longa ſint, tranſuerſaria vnum, totius organi quadrati ſtructura oblonga cõfecta eſt. Licebit autem, ſi quis voluerit latera breuiora, quam dictum eſt, efficere, quandoquidem organum, per vnicum axem, effectum

B præſtat. Media itaque latera pertuſa ſunt rotundis ac pertuijs foraminibus, per quæ axis trajcitur, qui media parte clauum infixum habet: capitibus verò, quibus latera excedit, vectes æneos vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sũt item in organo quatuor annuli lateribus affixi, bini ab ĩferiori parte, totidem à ſuperiori. Antiqua huius organi ſtructura auctore Nileo talis eſt. Herodotus quidam architectus trãſuerſariorũ priores partes m dias excauauit ad figuram literæ C ne habenæ, quæ à corporibus, quibus vis adhibetur, ad axis clauum feruntur, extãtibus angulis atterantur, ſed recta procedãt. Hactenus Herodotus. nos verò quam acce

C pimus, hiſtoriam referemus. Ferunt Paſicratem architectum Sidoni organum hoc vidiſſe, quod a ſtatua continebatur, aliter tamen fabricatum. nam cum eadem compactio eſſet, conſpiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus, æneorum draconum complexus, quorum capita è regione ad caudas ſpectabant, ſed quò pertinebant hi dracones? non aliò niſi vt inuicem vectiũ axes conuerterent. tum in organo, quod Sidoni erat, media tranſuerſaria pertuſa erant rotundis foraminibus, q̃ clauo axis reſponderent. conſtat autẽ foraminũ eũdẽ eſſe vsũ qui in organo Herodoti, nimirũ vt habenę, quibus corpora extendũtur, ad clauũ rectæ

D per ea foramina porrigãtur, Retulit inſuper Paſicrates axẽ incluſa habuiſſe in vicinia laterũ tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori parte, totidẽ ab exteriori, atque itẽ in lateribus foramina fuiſſe dẽtiũ ordini reſpondentia, vt poſtq̃ abunde extenta corpora fuiſſent, fibulæ inter dentes eo demiſſæ, vbi in luxatis reſtituendis opus eſſet, axẽ ſiſterent. Sed recentiores tympanis omiſſis priori parte latera pertuderunt. pertuderũt item in orbem aliquo intermiſſo ſpatio, & ipſa axiũ capita, quo ad vſum dictum fibulæ inditæ axem mobilem tuerentur. Ego autem, cũ fibulæ decidant, ad eum, quem dixi vſum, uncos lateribus infixi: axis vero capita foraui ſic, vt huius foramina illis conuenirent, quæ erant in orbem in lateribus aliquo ſpatio interiecto, quò, vbi vellem in luxatis condendis axem immobilem reddere, vncum includerem in foramen, quod eſſet accommodatum. Communis Plinthij tractorij fabricatio huiuſmodi eſt: verum ego aliter Plinthium

A Duo latera.
B Tranſuerſaria.
C Rotunda, ac pertuia foramina.
D Axis, qui media parte clauum infixum habet.
E Vectes ænei.
F Anuli.
G Tranſuerſarij priores partes excauatæ ad figuram literæ. C.
H Aeneorum draconum complexus.
I Foramina rotunda,
k Tympana ænea dentata.
L Fibula indita.
M Vncus.

Nilei Plinthium.

N Scamnum quale in ludo videmus.
O Caua quadrata.
P Fibula.

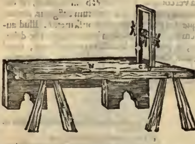

thium ſtruxi. Salua enim eadem laterum menſura inferius tranſuerſarium ſurſum tranſtuli, quatuor digitis infra tranſuerſarium extrema crura relinquens axem verò collocaui in medio trãſuerſariorum, cui parti græce [illegible] nomen eſt: & ſcamnum quoddam, quale in ludo videmus, ab vna extremitate excidi cauis quadratis atque oblõgis, vt propoſitorum crurum extrema in eiuſmodi caua conuenirent: ipſa item latera extremis partibus tranſuerſa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrantibus, vt fibula in foramina coniecta Plinthium contineret: Hæc de organi ſtructura, nunc ad ipſius motionem aggrediar. E

De motu Organi Tractorij. *IX.*

QVoniam tractoria organa imperfecta ſunt, nec præſtare quidquam per ſe poſſunt, ſed alterius operam requirunt, puta ſcalæ, lecti, ſcamni, quæ vbi non ſunt, eorum vicem exhibet pauimentum, terraq; ad prolapſa reſtruenda, mihi operæ pretium uidetur, quaſi doceam in ludo, gratia eorum, quæ nunc tractantur, ſuper ſcalam præparatam, organi motum enarrare. F

Scala præparata ad Humerum reſtituendum in alam prolapſum. *X.*

PAratur ſcala vna ex ijs, quæ in communi vſu ſunt, non lata, quæ oblique collocatos gradus habeat, ſiquidem talis luxatis reponendis eſt aliena, ſed æque craſſa ſit, quadratiſq; gradibus conſtet, leuatis angulis, ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiuſmodi ſcalæ vbi copia non ſit, quo mollius corpora inſidant, gradus lana inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur, vbi id reſtituitur, cuneũ funibus ſuſpenſum collocare ſuper gradum idoneum, cui brachium (vt oſtendi) ſuperimponatur, & per funes ad eam alligare. eſt autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. brachio ſuperiniecto, intentióneque adhibita ſuſpendendus homo eſt ſic, vt duos palmos à pauimẽto recedat: & cuneus ad gradum firmiter alligandus non temere, ſed eo obſeruato, vt ex partibus, quæ cum cauo quodã capitulata eſt, ad humerum detur: quæ gibba iuxta eſt, ad latus. A cuneo verò deorſum verſus alterius ſiue tertij gradus interuallo, organum ad ſcalam vinciendum eſt per eos, quos habet annulos, & funes, aut habenas, aut alia quapiam traiecta, ipſa item ſcala in pauimentum fortiter adigẽda eſt, ne in extendendo, moueatur, ſed ſtabilis maneat, ac ſine vlla inclinatione. quatuor præterea trochleæ, ſiue ſolidæ, ſiue ex duobus lignis curioſius factæ, alligentur, quarum duæ a ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectent, duæ ab imo ſurſum. qua fabricatione parata cuneus ad id, quod prolapſum eſt, reponendum, admoueatur, tenui lana, mollique obuolutus, tum vt lignum quod durum eſt, circundata lana minus tactu lædat: tum vt ſudor, qui propriè oriri ſolet ala plurimum calefacta, magiſque ægrotantis metu ac labore, lana cuneo impoſita combibatur. Hæc autem ſcala vel cõtineatur ſtabiliter ab aſſiſtentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneiſque (vt propoſitum eſt) confirmetur. Illud autem in aperto eſt, ſcalam bene longam eſſe debere, vt, poſtquam demiſſa in terram fuerit, quod extat, vbique pro magnitudine eius, qui curatur, abunde longum ſit. ſcala confirmata, ſubſellium iuxta collocetur. G

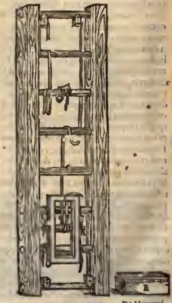

H

I

A Cuneus funibus ſuſpenſus, ac ſuper gradum alligatus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ duæ a ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.
D. Trochleæ duæ ab imo gradu ſuſpenſæ, ſurſum ſpectantes.

De Humeri

A *De Humeri capite in alam prolapſo.* XI.

SVper ſubſellium homo aſcendens, brachium ſuper gradum traijciat, ita, vt cuneus apte in a-
lam demittatur: poſt hæc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur, capitaq;
eius extrinſecus pendeant: deinde carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens, humero inij
ciatur, non circa medium, ne lacertum urgeat, ſed citra lacerti tumorem uel vltra: ſic enim cubi-
ti inæqualitas laqueum deorſum labi non patietur, præterquam ꝙ hoc modo vtilius imponetur.
ſequuntur enim facilius ea corpora, quæ ampliori interiecto ſpacio adducuntur: quæ exiguo dif
ficilius. Circundato laqueo capita eius recta deorſum ducta ad clauum axis religetur, & axis uel
per vectes, uel ſolis manibus conuertatur. vt eius conuerſio directa ductione ab inferiori parte in
tendat. eodem autem tempore, cum aucta iam intentio eſt, ſubſellium ſubtrahatur, ut homo à
ſcala pendeat, atq; ita excitando reponi luxatum poſſit. Suſpenſo homine, miniſter aſſiſtens à po
ſteriori parte vtramq; manum ſimul iunctam ad ceruicem eius adducat, collumq; in contrariam
partem cogat, idq; fiat, quo tempore intendimus, atq; excitamus, cũ laquei ægro iniecti poſtea
laxentur. Neruis abunde diductis, debet qui reponit aſſiſtens, habenę capita prehẽdere, cubitũq;
ad ſcalam repellens, humeri caput per habenam extrahere. quo facto remittenda intentio eſt, &
B ipſe articulus ſurſum compellendus, vt in regionem priſtina reuertatur. Ratio directæ ductionis
ita habet. Sed vt tuto reponamus, optimum fuerit, prius, q̃ nerui extẽdantur, habenis & crura ho-
minis inter ſe & integrum brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum, quod in cõdendo arti-
culo ſentiet, uel ſuper ſcalam aſcendat, vel manu laquei capita contineat. Licebit etiam non alio
intercedente motu ab inferiori parte extendere: id qua ratione fiat, ſubijciam. Iiſdem omnibus fa
ctis, quæ præcepimus, cum ab inferiori parte extendentes directa ductione vtebamur, laquei ca-
pita per inferiores trochleas traijciũtur ab inferiori parte extra, atque ad axis clauum religantur:
uel ducta ab exteriori parte uerſus interiorem ad axis uectes vinciuntur, ut axe uerſato alio inter
cedente motu ab inferiori parte extendamus. Nihil itẽ prohibet, quo minus eadem fabricatione
parata duplici motu contrario intercedente, ab inferiori parte adducamus: qđ ad quẽ modũ fiat,
indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta, ibiq; traiecta, ad ſuperiores referuntur,
tum deorſum attracta, ad axis vectes alligantur, vt eius conuerſio duplici motu cõtrario interce-
dente ab inferiori parte extendat. poſtquam abunde extenderimus, proximum eſt, vt impella-
mus eo, quo oſtendimus, modo, vbi de directa ductione loqueremur. Hi ſunt modi, quibus ab in
feriori parte intendimus. Poſtquam reconditus articulus fuerit, ſubſellũ ad ſcalã referendũ eſt, vt
C æger ſuper id ſtatuatur, tã à ſcala, q̃ à cuneo remotus, collocato humero vt antea dixi. Verum, cũ
maiores noſtri idem organũ idoneum à ſupe-
riore parte attrahendo tradiderint, ſequitur, vt
nos quoq; à ſuperiori parte extendẽdi rõnẽ vo
bis aperiamus. Ergo (ſicut dixi) placuit maiori-
bus luxati reſtituendi modũ, & a ſuperiori par-
te adducendo, & in diuerſa trahendo explicare.
potiſſimum autem à ſuperiori parte intende-
runt, ubi humerus non ſolum elapſus eſſet, ſed
etiã perfractus. ſpectemus igitur, quibus modis
voluerint luxata reſtituere, à ſuperiori parte in
tendentes. Scala igitur in cęteris eodem modo
præparata, cuneum nõ amplius ex funibus ſu-
ſpenſum, ad gradum alligant, ſed ſolum ſuper
imponunt, funium uerò capita admodum lon-
D ga per ſuperiores trochleas ab interiori parte
extra traijciũt: poſt hæc deorſum demiſſa uecti
bus, q̃ pro clauis ſint, circũligant. His ita cõſtitu-
tis ſubſelliũ ad ſcalam ponunt, ſuper qđ homo
aſcendens, brachiũ ſuperniiciat, ut cuneus rur
ſum in alã indatur: deinceps carcheſiũ laqueũ,
vel alterũ æqualiter extendentẽ humero inij-
ciũt, capitaq; eius deorſum ducta, ut continean
tur, ad aliquẽ ſcalæ gradũ deuinciũt: quibus ita
contentis axis conuertitur, per quã conuerſio-
nem cunei funis alio intercedente motu attra-
ctus à ſuperiori parte intendit. Neruis, quantũ
res poſtulat, intentis impulſus adhibetur, & p
duplicem habenã extrahendo, & manibus ſur-
ſum compellendo. Equidẽ huic reponẽdi mo-

do nõ ſubſcribo ea de cauſa, quam adiungam. cuneus elatus circumagitur, qui cum ſub ala non E
manet,articulus ex toto non reponitur,ac potiſſimum, vbi quis velit ſuſpenſo homine excitan-
do illum reponere.Ea verò extẽdendi ratio, quæ ab inferiori parte abducit, ſtabilis eſt,cuneo ſu-
per gradũ collocato,& per funes alligato,vt antea diximus . At quo pacto nos à ſuperiori parte
adducentes firmiter reſtituamus,paulo poſt intelligetis, vbi condendi luxati rationem recenſe-
bimus.Ratio aũt,quæ in diuerſa diducit,ſic habet: Cæteris omnibus ordinatis laquei capita non
amplius ad gradum vinciuntur , ſed ad axis clauum dantur: per ſe dantur, vel alio motu interce-
dente , vt prius ſcilicet per interiores trochleas traijciantur, tuncq; ad axem deligantur.Eadem
nunc culpari poſſunt in hac in diuerſa extendendi ratione, q̃ paulo ante dicta ſunt in illa, quæ à
ſuperiori parte extendit.vbiq; enim probo,cum is,cuius articulus reponitur, rectus collocatur,
ſolam ab inferiori parte extendendi rationem adhiberi. Nunc proximum eſt,cum de humero in
alam prolapſo dixerimus, vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.

De Humeri Capite in priorem vel poſteriorem partem excidente. *XII.*

AD humeri caput in priorem vel poſteriorem partem elapſum ſcala eadẽ ratione modoque
præparata vel figurata , organoq; & trochleis(vt antea dictũ eſt) alligatis,rurſus,vbi reſti- F
tuere volumus,ſubſellium iuxta ponimus, lanaq; uel linteis contegimus gradum idoneũ , ſuper
quem reſtituamus:cui (ſicut oſtẽſum eſt) inuoluto ala inſidat:tum carcheſium laqueum,vel aliũ
ęqualiter extendendi vim habentem humero(vt propoſitũ eſt) circundamus, cuius capita deor-
ſum attracta ad organi axem religamus,quemadmodum ad humerum in alam prolapſum tradi
dimus, vt conuerſus axis directa ductione ab inferiori parte intendat. eodẽ momẽto,quo inten-
dimus,aliquis rurſus à poſteriori parte aſſiſtens , utraq; manu ad ceruices hominis data , corpus
in contrariã partẽ repellat. Licebit aũt in hoc caſu magis & extendere & ducere ad inferiora. Sub
ſellio itaque ſubtracto,homo , ſuſpenditur , ut ſimul & articulus excitetur, & quæ illi ſuperiecta
ſunt,laxentur.ubi quantum rep nendus articulus poſtulat,intenderimus,circumducendo impel
limus:ſiquidem in priorem partem, humeri caput exciderit,ab ea ſede, in quam uenit,ad eã,vbi
eſſe naturaliter debet,prominentiori palmæ parte vrgeamus,atq; altera manu cubitum à poſte-
riori parte in priorẽ adducimus:quo facto miniſter aſſiſtens manum apertam lato ſcapularum oſ
ſi opponat,atque id repellat, ne uis operę reſoluatur:uerum,ſi in poſteriorẽ partẽ prorũpat,con
trariũ fieri debet,humeri quidem caput prominentiori parte palmæ vrgẽdum eſt,ut à lato ſcapu
latum oſſe in ſuam ſedẽ reuertatur,atq; altera manu cubitus ad poſteriorẽ partẽ prorſus adducẽ G
dus. Hac igitur ratione humeri caput reſtituẽdũ ducimus,ubi ĩ priorẽ vel poſteriorẽ partẽ erupe
rit. Sed alij in vtroq; caſu eã reponendi rõnẽ probarunt,q̃ à ſuperiori parte extendit. hoc,quo pa
cto agãt,uideamus. Scala eodem mõ parata duplicatæ habenæ vel funis medium lana uel linteo
inuolutũ alæ ſubijciunt,capitaq; eius per ſuperiores trochleas traducta deorſum ad axis vectes
tanq̃ ad clauos alligant: deinde humero carcheſiũ laqueũ,vel aliũ,qui ęqualiter extẽdere ualeat,
circũdãt,cuius capita deorſum demiſſa,vt cõtineãtur ad aliquẽ ſcalæ gradũ deuinciũt. quibus ita
cõſtitutis axis cõuertitur,quo cõuerſo,& continẽt,& a ſuperiori parte intẽdũt:ac poſtq̃ abunde
extenderũt adducẽdo impellũt. At cũ in diuerſa cõtendũt,capita laquei uel directa ductione vel
alio intercedẽte motu,funis verò per aliũ motũ interiectũ,ad axis clauũ alligãt; ut conuerſo axe
in diuerſa diducãt : poſtq̃ ſatis intenderunt,adducendo impellũt. Intentiones quidẽ ſuccedunt,
ſed impulſus fallax eſt, ſiquidẽ hoĩe excitato,& ſuſpenſione diſtracto, ægre articulus reſtituitur;
at ob hanc cauſam nũc placuit extẽdendi rõnem tã à ſuperiori parte, q̃ ab utraq; præterire. Hu-
meri ergo caput,in quãcunq; parte venerit,cõuenit ab inferiori parte extendẽdo reponere,cum
erectus homo collocaĩ. Qua via humeri caput reſtituaĩ,expoſuimus. Pergamus igiĩ ad cubitũ .

De Cubito. *XIII.* H

AEque duo brachij oſſa in quatuor partes erumpunt,in interiorem,exteriorem,priorem,&
poſteriorem:atq; ubi in tres partes uenerint,exteriorem ſcilicet,interiorẽ & poſteriorem,
brachium curuatur, & extendi nõ poteſt. Commune eſt horum trium caſuum, in quibus curuũ
brachium minime extenditur, ſcalam cum organo(ut dictum eſt) ad reſtituendum parare:po-
ſtea hominem iuxta ſcalam collocare,ut ſuper ſubſellium aſcendens brachiũ ſuper conuenien-
tem ſcalæ gradum inijciat:tum ea iunctura, quæ palma nuncupatur, humerum continere,& la-
queum inæqualiter extendentem,ut attollentem chiaſtum aut nauticum, brachio in vicina ma-
nus circũdare,eiuſq; capita ad unum ſcalę gradum,vt retinacula ſint,deuincire,vt vbi vis adhibe
tur,recti anguli figura fideliter conſeruetur: eoque facto mediũ duplicatæ habenæ,brachio pro
pe cubitum inijcere,capita verò deorſum ducere ad axem,ibiq; uel directa ductione ad axis cla
uum alligare,uel alio intercedente motu , non ſecus ac ubi humeri caput reponitur, ut ſimiliter
axis conuerſio ab inferiori parte intendat. Traditur etiam ad cubitum ille reponendi modus,qui
à ſuperiori parte extendit,cuius ratio eſt hæc . Cæteris omnibus (ut propoſitum eſt)conſtitutis,
humerus non amplius , ut contineatur, deuincitur , ſed laqueus carcheſius, aut alius ex ijs,qui
æqualiter extendunt , ipſi circumligatur , cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta ab inte-
riori

A riori parte in exteriorem attracta deoeſum feruntur,& ad axium vectes quaſi ad clauum alligan
tur:duplicatæ verò habenæ capita deorſum adducta, vt retinacula ſint ad aliquid immobile dan-
tur.conuerſo igitur axe & continemus,& alio intercedente motu a ſuperiori parte extendimus.
At modus,qui in diuerſa extendit,hinc manifeſtus eſt:vbi enim in diuerſa extendimus, laquei ca
pita per ſe ad clauum axis,vel alio intercedente motu ad eiuſdem vectes deligantur, vt eadem cō
uerſio in diuerſa extendat. Neruis,quantum res poſtulat,extentis,conuenienter impellere opor-
tet,adducendo,ſi luxata in duas partes venerint,in interiorem ſcilicet & exteriorem:extrahēdo,
ſi in poſteriorem: quas impellendi rationes in opere de articulis expoſui. Hæc igitur fieri debent,
quando cubitus in propoſitas partes erumpit. Verum,ſi in priorem,in quo caſu diximus extentū
brachium non curuari,iterum eadem ſcala atque organum comparatur,æger ſcalæ aſſiſtens bra
chium ſuper commodum eius gradum imponit,humerus ad ſcalam per eandem iuncturam vin
citur,laqueus æqualiter extendens ad brachium datur in vicinia manus,cuius capita deorſum ſe
runtur ad organum,vt ab inferiori parte attrahantur.ſi quis autem velit agere hoc tum continē-
do,tum a ſuperiori parte adducendo,humerum non amplius ad ſcalam deuinciat,ſed vtrique mē
B bro laqueum iniiciat,qui æqualiter intendat, vnum ſcilicet humero,alterum brachio: & ſuperio-
ris quidem laquei capita ſurſum ferat vltra caput,alterius vero deorſum, vt (quemadmodum in
alijs reponendi rationibus declarauimus) extendat. quod vbi abunde fecerit, nūc reponendi cau
ſa duo modi impellendi potiſſimum aptātur, qui
premit,& qui circunducit. ſed ante quidem pre-
mere conuenit, dum intentio adhuc manet,de-
hinc circunducere:quos impellendi modos mul-
to ante expoſui in opere de articulis. Oportet au-
tem eo,quod luxatum eſt, reſtituto, brachiū cur-
uare atque extēdere,pronumque & ſupinum col
locare, vt ex toto reſtitutum eſſe intelligas: tum
ad angulum rectum in ſequentem curationem fi
gurare. Vtraque igitur brachij oſſa,vbi loco ſuo
non ſunt,per ſuperiores modos reponuntur. ve-
rum quoniam vtrunque per ſe proprie vitiatur,
C cum ſuo loco mouetur,poſthac neceſſe eſt ſcriba
mus,quonam modo cubitus erumpens, radiusq;
diductus ab inferiori parte extenti reuertantur.

A Cuneus ſub ala per funes ſuſpenſus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ a ſummo gradu ſuſpenſæ.
D Trochleæ ab imo gradu ſuſpenſæ.
E Subſellium.
F Iunctura,quæ palma nuncupatur.
G Laqueus attollens in vicinia manus.
H Capita laqueis,vt retinacula ſint,ad ſcalæ gradum deuincta.
I Medium duplicatæ habenæ prope cubitum iniectum.
k Capita ad axis clauum directa ductione alligata.

D

De Cubito & Radio. XIIII.

MOuetur per ſe cubitus interdum loco,& rurſus per ſe radius diducitur, iis modis, quos in opere de articulis declarauimus. Ad hæc igitur oſſa reſtituenda, ſcala ſimiliter paratur, humerusque ad gradum vincitur ea iunctura,quæ palma dicitur: ad ipſum verò brachiū vtiliter datur laqueus aliquis ex iis,qui inæqualiter extendunt,cuius laquei ſinu a parte, quæ reſtituitur: capita à contraria,hoc eſt ab integra collocentur. proprie enim laquei, qui inæqualiter extendunt,eas partes magis cogunt, quibus ſinus hærent:minus vero, quibus capita.ſiquidem conſilium eſt,vbi ſuperius os excidit,ab inferiori parte attrahere: ad id, quod ſuo loco eſt, vim minime adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent, vel directa ductione, vel alio motu intercedente, vt conuerſio axis ab inferiori parte extendat. ſed vbi, quantum reſtituendum os poſcit,extenderimus, idoneis impellendi modis vti conuenit, cubito quidem in

interiorem

interiorẽ partem excidente,radioque in exteriorem adducto,vtriuſque manus digitos inter ſe iũ E
ctos eminentiæ cubiti ſubijcimus,prominentioreſque palmarum partes vtrinque ponimus,atq; his ſummopere vrgentibus adducimus:ſed,ſi in poſteriorem partem prorumpant, cubitus præſertim,ea reponendi ratio efficaciſſima eſt,quæ extrahendo impellit.ſin radius in priorem partem conuertatur,expedit premendo & circunducendo impellere, quemadmodum oſtendimus,vbi vtrũque os in priorem partem elapsũ ponebamus.exquiſitos autem reponendi modos in opere de articulis expoſuimus. Repoſiti autem oſſis indicium erit, in cubito libera brachii contractio atque porrectio:in radio,in pronum vel ſupinum habitum conuerſio.Quomodo igitur per ſcalam homine erecto reſtituere luxatum conueniat, demonſtrauimus, verum quia iuſta aliqua de cauſa,aut ob imbecillitatẽ, F
aut ob femur, ſeu crus ſimul comminutum, æger ſtare nequit,dum luxatũ reſtituitur,neceſſe eſt in ſequentibus aperire,quæ ratio ſit reſtituẽdi,homine ſuper planam ſcalam iacente.

G

B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ ſuperiores.
D Trochleæ inferiores.
E Subſellium.
F Iunctura,quæ palma nuncupatur.
G Laqueus inæqualiter extendens.
H Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.

Quo pacto iacente homine reſtituatur Humerus in alam prolapſus. XV.

SCalam collocare planam oportet,& vt a pauimento attollatur,extremitatibus lapides vel ligna ab vtraque parte ſubijcere,atque ęquandi gradus cauſa linteum ſuperimponere:huiuſmodi enim lectus,quod pertinet ad ægrum iacentem,dum reſtituitur,ſcamni munus præſtabit.organũ verò ad ſcalam alligandum ab inferiori crurum extremitate,rurſusque trochleæ (quẽadmodũ dictum eſt) binæ a ſuperiori ſcalæ parte,totidem ab inferiori vinciendæ.ſatius autẽ eſt ad luxata reſtituenda pro ſcala adhibere ſcamnum,quod ab altero extremo quadratis foſſis excauatum ſit,vbi organum firmiter inſiſtat.quæ præparatio eſſe debeat,dictum eſt:modos autem,quib. humeri caput reſtituitur,exequemur.Prolapſo igitur humeri capite collocare hominem conuenit, ſic vt iaceat ſuper ſcalam,organo ad pedes cõſtituto,ſupinus, vbi in alam vel priorem partẽ excidit;in verticem,vbi in poſteriorem.Igitur,vbi in alam cõuertitur,funis capita ſuper caput à priori vel à poſteriori parte adducenda,mediumq́;habenæ duplicatæ dãdũ eſt ad humerũ ſic,vt inter ipſum & cuneũ demittatur,capitaq; eius ab exteriori parte ferantur,atq; ita pendeant: poſt hæc laqueus carcheſius,vel alius ex ijs,qui æqualiter extendunt,humero (vt ſupra oſtenſum eſt) inijciendus,cuius capita deorſum ad organũ adducenda.cum capita ergo ad pedes ferãtur,agemus vel continentes,& ab inferiori parte extendentes,vel in diuerſa trahentes,ſiue directis ductionib. vtamur,ſiue alius motus intercedat,vt antea indicauimus.cum ſatis extenderimus,cõdere humerum debemus,idoneam impellendi rationem adhibentes: præcipue autẽ duplex impellẽdi ratio idonea eſt,& quæ articulũ extrahit,& quæ ſurſum cõpellit.manente intentione duplicatæ habenæ capita tenentes vi humeri caput extrahimus, eodẽq; momento cubitum in interiorem partem ad latus repellimus:eo enim fit, vt humeri caput facile prompteque in exteriorem partem ducatur,moueaturque,quo facto remiſſa intentione,protinus ſurſum compellimus:poſt hæc humerum prehendentes attollimus,vt in ſuum locum collocemus.Hæc ſunt quę fieri oportet, vbi humeri caput in alam excidit. H

A Cuneus alligatus ad funem, cuius capit dantur ad gradum ſupra caput.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleę a ſũmo gradu ſuſpenſæ ad dorſum ſpectantes.
D Trochleæ ab imo gradu.
E Habena media demiſſa inter cuneũ, & humerum, cuius capita ſpectent in partem exteriorem.
F Carcheſius ad humerum datus.

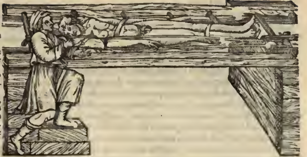

B

De Humeri Capite in priorem vel poſteriorem partem excidente. XVI.

SEd ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem partem cõuertatur, homine (vt dictum eſt) ſigurato, nẽpe ſupino, ſi in priorẽ partẽ venit, in ventrẽ: ſi in poſteriorẽ, finis aut habenæ medium lana ſiue linteo obuolutum, alæ ſubijcitur, capitaq; ſupra caput feruntur, non quidem è regione vitiati humeri, ſed obliqua verſus partem cõtrariã ad rem aliquã immobilem vinciuntur, qua retineantur. Ambigitur verò, quamobrem capita non recta ferantur, ſed verſus contrariam partẽ obliqua. Paſicrates quidem atq; alij nonnulli hoc ea de cauſa fieri aiunt, ne à medio finis humeri capite ſurſum attracto prohibeamur, quo minus ab inferiori parte extendamus: ſed decipiũtur ſimilitudine ſemoris, cum res aliter habeat, ſiquidem femur ad Γ literæ ſimilitudinem declinat. at humeri caput dimidium orbiculatũ eſt, neque põt femoris modo à medio fune ſurſum adduci. quorſum igitur id fit? ne ſub medio fune, quæ ſub ala ſunt compreſſa, alæ regionem compleant, completo.n. receſſu, humeri caput locũ non habebit in quẽ recondatur. Nos ẽt non ſecus
C atq; ij, qui non multo ante nos vixerunt, ob propoſitam cauſam, habenã uel funem ſimiliter collocamus. Conſueuimus interdũ & aliter cõtinere, duos.n. laqueos ex ijs, qui inæqualiter extendunt, implicãtes, thoraci dorſoq; ſub alis circumponimus, eorumq; capita cõtinẽdi cauſa ad gradũ, qui cõtra ſitus eſt, alligamus: quũ cõtinendi ratione adhubita laqueum æqualiter extendẽtem humero circũponimus, quẽadmodum tradidimus, quà de humeri capite in alam prolapſo: cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad organum demittimus: & ad axem deuincimus, vt eo cõuerſo cõtineamus, & ab inferiori parte pariter extẽdamus. Vi, quãtũ res exigit, adhibita, vt articulum reſtituamus, ꝑmẽdo impellimus. ꝓmmentiori.n. vnius manus palma ui humeri caput comprimimus, altera vero cubitum huc atq; illuc agitamus. Indiciũ aũt repoſiti oſſis in ſuperioribus explanauimus. Fit ẽt interdum, vt ad humeri caput luxatũ, medij quoq; humeri fractura accedat cogaturq; medicus eodẽ tẽpore vtriq; uitio ſubuenire. Docẽdi autem gratia ſermoni inſiſtam, qui eum caſum explicet, vbi & caput humeri in alam excidit, & medius humerus comminuitur.

De humero fracto ſimul & prolapſo. XVII.

D QVæſitum eſt à maiorib. noſtris, qua via hæc reſtituãtur. Paſicrates quidẽ os ſuo loco motũ primo reſtituit, ꝙ maiorẽ uim in reſtituẽdo poſtulet, q̃ fractura. At ſi quis ſub fractura laqueum inijciens eodem momento velit tã quod fractum eſt, q̃ quod excidit, reſtituere, dum vis ad luxatum, quantũ poſtulat, adhibetur, fractura plus iuſto intenta partes fracturæ ſuperiectæ vltra debitum extentæ, lædentur, reſoluentur nerui aut abrumpentur, & fortaſſe corpora tota, & ante quod luxatum, dein quod fractũ eſt, reſtituendum. Voluit Ariſtion eodem tempore, & luxatum & fractum humerum reſtituere, ne ſi luxatũ prius reponatur, dum fractura cõponitur, praui poſitura humeri caput erumpat. Quæ dicuntur in utroque caſu ſequi detrimenta, vere ſic habent, quapropter nobis placet, ante articulũ reponi, ꝓximeq; fracturam curari, ea cautione, ne dum quod fractum eſt, ab inferiori parte extẽditur, articulus elabaẽ. Ad luxatũ igitur reſtituendũ cuneus a funibus dependens in alam conijcitur, rurſusq; capita funis ſurſum adducũtur ſuper caput: humero ſuper fracturã Carcheſius laqueus imponitur, uel alius, qui æqualiter extendat, eiuſque capita, deorſum demiſſa, ut retineantur ad aliquam moram, uinciuntur, atque a ſuperiori parte attrahẽdo articulus reponitur. quo facto, cuneus in ala relinquitur, vt humeri articulus maneat, laquei verò capita inferiori parte reſoluuntur, & ſuper caput adducta tanq̃ retinacula vinciuntur, vt vtriuſque præſidio cunei ſcilicet & laquei, articulus ſuo loco ſeruetur. poſt hæc Carcheſius laqueus vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorſum demiſſa ad axem, vt ab inferiori parte intendat, religantur. quo fit, vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, ſuperiori articulo non excidente. Hactenus de humeri capite, nunc de cubito.

De

De Cubito luxato. *XVIII.* E

CVbito in illas treis parteis cõuerſo,in quas vbi procedit,brachium curuum eſt, neq; extenditur,homo reſupinandus eſt ſuper aſſerem ſcalæ inſidentem:alligatis trochleis, organoq; ab inſeriore parte,laqueus inæqualiter extẽdens brachio prope manũ inijciendus,cuius capita ſu per caput adducta ad oppoſitam morã alligentur:tum duplicatæ habenæ medium iuxta cubitũ dandum,capitaq; eius deorſum adducenda. Dantes igitur capita,laquei quidem humero iniecti, ſupra caput,duplicatæ verò habenæ,deorſum,continebimus ſimul & ab inferiori parte extendemus,vt oſtenſum fuit in ſuperioribus.neruis abunde intentis eo modo impellemus, quem paulo ſupra diximus,cum de erecta ſcala pertractauimus.At ſi in priorẽ partem elabatur, in quo caſu brachium extenditur,reſupinato itidẽ homine, laqueus æqualiter extendens humero inijciatur, capitaque eius ſuper hoĩs caput attrahantur: tum alter laqueus æqualiter extendens ad extremum brachium alligetur,eiusq; capita deorſum ducantur.intentionem verò à pedibus adhibendam eſſe antea expoſui.Eodem autem modo,vbi articulum reſtituimus,impellere oportet, premẽdo ſcilicet & circunducendo,eademq; ratione,quæ in opere de luxatis dicta eſt.verum, ſi alterum os præter naturã habeat,ſiue cubitus excidat,ſiue radius diducatur, laqueo rurſus æqualiter F extendente ad humerum dato, capitibusq; eius ſurſum ſuper caput adductis,vt retinacula ſint, brachio laqueus inijcitur,qui inæqualiter extendat,quemadmodum explicauimus.capitaq; eius deorſum ad organum adducuntur, & ijdem impellendi modi accõmodantur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum de cubito,atque humeri capite,reſtat,vt ad manum accedamus.

De Manu. *XIX.*

MAnus in quatuor partes mouetur,interiorem,exteriorem,priorẽ,& poſteriorem. Reſtitui autem debet,vel ſuper ſcamnum,vel ſuper ſcalam,quæ plana collocetur.Homine itaq; iuxta ſcalã vel ſcãnũ ſedẽte, figuretur manus ſupina, ſi in interiorẽ partẽ erupit:prona, ſi in reliquas tres:deinceps circa ſinũ manus,ferramentũ,quo adurimus,tranſuerſum vel trãſuerſus axis detur, atque ad ipſam palmam vinciatur:tum extremitatibus, propoſiti vectis ſeu ferramenti, ſinus laquei inæqualiter intendentis vel mediæ habenæ inijciuntur, capitaq; à priori parte ad organum ferantur.Brachio aũt in vicinia manus circumligetur laqueus æqualiter extendens, cuius capita ferantur à poſteriori parte:rurſusq; intentio adhibeatur, quæ paulo antè expoſita eſt: vel continẽdo,& ſeu ab inferiori ſeu ſuperiori parte extendendo,vel in diuerſa adducendo,poſtq̃ abunde G intẽderimus,impellere debemus,quemadmodũ in libro de luxatis expoſuimus: premẽdo, vbi in interiorẽ vel exteriorẽ partem venit: vbi ĩ priorẽ & poſteriorem, adducẽdo. Sed venio ad ſpinam.

A Organum ad ſcalã ligatum.
B Trochleæ.
C Ferramẽtum datũ ad ſinus manus.
D Sinus laquei dati ad ferramẽti extremitatẽ.
E Laqueus æqualiter extẽdẽs brachio iniectus in vicinia manus. H

De Spina. *XX.*

SPina gibba ex recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituendo hominem pronum collocare,vel ſuper ſcalam,cuius gradibus aſſer iniectus ſit,vel ſuper ſcamnum, trochleasq; (vt dictũ eſt) adhibere:poſt hæc ad ſpinam dare binos laqueos æqualiter extẽdentes,vnum à ſuperiori parte gibbi,alterum ab inferiori:vel quaternos ex ijs,qui inæqualiter extendunt, inter ſe oppoſitos, binos à ſuperiori parte,totidem ab inferiori:& ſuperiorum quidem capita ſurſum, inferiorũm verum verò deorſum adducere,ſiue vt retinacula ſint,& vel ab inferiori,vel à ſuperiori parte intendant,ſiue vt in diuerſa diducant,verum,vbi in diuerſa diducimus,trochleis vtimur alio intercedẽte motu agentes.Poſtquam abunde intẽderimus,eo modo impellimus,quem in libro de articulis enarrauimus.Sequitur autem,vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De Femore. *XXI.*

FEmur in quatuor partes prorũpit,interiorẽ,exteriorẽ,priorẽ, & poſteriorẽ: atque vbi in tres partes cõuertitur,crus extentum eſt,& curuari minime põt: ꝙ ſi in poſteriorem partem prolabatur.

A labatur,curuatur,ſed non extenditur. Igitur,ſi in illas tres partes venit, vbi extentum crus mini-
me implicatur,reſupinandus homo eſt ſuper ſcalam vel ſcamnum, & duplicatæ habenæ vel ſi-
mis mediũ lana ſeu linteo circundatum inter anum & naturale inijciendum, capitaque eius ſup
caput adducenda. Si in exteriorẽ quidem & priorem partem femur eruperit, media habena va-
rie quacunque parte inter anũ & naturale dari poteſt:ſed,ſi in interiorem partem exciderit,inter
femur integrum adhibẽda eſt, & articulum,qui reſtitui debet,ne ſi femoris capiti ſubiecta fuerit,
membrum ab inferiori parte attrahi non ſinat. quo facto Carcheſius laqueus vel alius æqualiter
extendens femori extremo circumponendus eſt,capitaque deorſum ad organum ferenda, & ad
axis clauum alliganda,vt adhibitis retinaculis conuerſo axe contineamus,& ab inferiori parte ex
tendamus. Nihil item prohibet,quo minus a ſuperiori intendamus,quemadmodum dictum eſt,
quà de humeri capite. Neruis,quantum ſatis eſt,diductis,iiſdem vtendum eſt impellendi modis,
quos in opere de articulis indicauimus. At,ſi femur in poſteriorẽ partẽ prolabatur,vbi complica
ri crus diximus,ſed nullo modo extendi,organo ab inferiori parte alligato æger ſedeat:magis tñ
in ſupinum habitum conuerſus,in alteram coxam inclinetur. poſt hæc contineatur,ſicut in ope-
B re de articulis oſtendimus. tunc Carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens,femori circun
detur,eiuſque capita deorſum demiſſa,vt ab inferiori parte extendant,ad axem religentur. ner-
uis, quantum res poſtulat, intentis, oportet eadem ratione in reſtituendo impellere,
quæ in opere de articulis expoſita eſt,ſpatha premendo idonea extrahere,& femoris caput in ex
teriorem partem adurgere:ſicque crure deorſum extẽto,atq; homine reſupinato articulus repo
nitur. Crus autem reſtitutum teſtatur eius flexus,atq; porrectio:in quamcunque enim partẽ ve-
nerit,vbi reſtitutum eſt,liberam eius actionem ſpectamus,flexum ſcilicet & porrectionem.

De Genu. XXII.

GEnu in tres partes erumpit,interiorem,exteriorem,& poſteriorem: vbique autem crus ex-
tentum eſt. Si in interiorem & exteriorem partem veniat,hominem reſupinare conuenit: ſi
in poſteriorem,pronum collocare,tuncq; laqueos æqualiter extendentes membris inijcere: vnũ
quidem femori prope genu,alterum cruri ſuper eam regionem, quæ carnoſa a poſteriori parte
C prominet: ruſuſque organo ad inferiora deligato,eaſdem adhibere intendendi rationes, quæ in
aliis luxatis ſunt oſtenſæ,impulſumque in opere de articulis declaratum.

De Talo. XXIII.

TAlus modo in interiorem,modo in exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in
poſteriorem. Rurſus itaque oportet hominem ſedere,extentoque cruri laqueum imponere
qui æqualiter extendat,eiuſque capita ad poſteriorẽ partẽ porrigere:ad talum verò ſandaliũ, vel
draconẽ laqueũ dare,capitaq; à priori parte ad axẽ adducere, continendoque ab inferiori parte
extendere, & iiſdem
vti modis impellẽdi,
quos in opere de lu-
xatis explicauimus.
Reſtituendi rationẽ
prætermus: quoniã
de hac præcipue agi-
mus, vbi organorũ,
D quæ plana collocan
tur,præſertimq; no-
ſtri machinamẽti mo
tum declaramus.

A Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.
B Sandalius laqueus ad talum datus.

Gloſſocomum Nymphodori. XXIIII.

GLoſſocomum Nymphodori tractorium, organũ eſt quadratũ. habet aũt duo latera,q̃ extre
mis partibus per duo tranſuerſaria inter ſe iunguntur. laterũ vero & tranſuerſariorum eadẽ
eſt magnitudo,ſunt.n. longa lataq; duos palmos,craſſa digitos totidẽ. quare,quum æqualis ſit eo
rum modus,iure gloſſocomum ex eorũ numero eſt,q̃ proprie quadrata appellantur. Media igit
latera exculpata,cauataque ſunt cauis nõ nimis alte penetrantibus. quibus includitur axis habẽs
in medio tympanũ,cui ab vtraq; parte ferrei vnci ſunt,duo in vniuerſum,vel foramina,in q̃ poſ-
ſint conijci funes,quorũ hæc rõ eſt. Funes duo vncis medici circunligãtur,& ab vtraq; parte ꝓpe
foramina nodũ accipiunt:quorũ capita,quũ quatuor ſint,duo traijciuntur per trãſuerſariũ prius,

ab interiori parte extra: reliqua duo per id, quod poſterius eſt. Secundū tympanū cochlea ſpeciē E
lentis referens recte collocatur, hæc cōpoſito vocabulo græce [illegible] dicitur. eius extremitas
demittitur in cauū non penetrans prioris tranſuerſarij: pars verò, q̄ cochleæ modo ſtriata eſt, iuxta tympanū collocat: quod ſupereſt ex eius longitudine per foramē trāſit, extremaq; a parte baculū versās hēt, quo torquetur, vt cochlea ꝑ id verſata tympanū moueat, conuerſo hoc axis vertetur, quo moto funium capita, quæ extra procedunt, ad intendendū ducuntur. Sunt itē in gloſſocomo opercula, vt q̄ in eo ſunt machinationes occultētur: tū quatuor annuli ad latera fixi, bini ab inferiori parte, totidē a ſuperiori, ea de cauſa, vt alligari organū poſſit. Huius fabricationis auctor eſt Ariſtion filius Paſicratis, ſiquidē alter ſtructū fuit à Nymphodoro: in vetuſta .n. ſtructura extat cochlea nō per tranſuerſariū, ſed, quà opercula ſita ſunt, traiecta. duas .n. forfices ferreas ad latera affixas hēt ad mediā ꝓtuſas, quarū vna axi ſubijcitur, altera ſuperponitur, vtraq; a latere tympani collocatur, inferior anguſtius foramen hēt, ſuperior latius. Cochlea igitur ab ea parte, qua opercula ſita ſunt, traiecta, atq; à forficibus contenta, alterū operculū ſine impedimento claudit: alterū claudi nō patitur pars cochleæ, quā penetrare diximus, cuiq; baculū verſans affigitur. hoc itaq; operculū mediū trāſuersū in duas partes ſecatur, quarū altera manet immobilis, altera clauditur: atq; hæc media in longitudinē luxata figura exciditur, vt, quū operculum clauditur, lunatū F
eius cauum propoſitā cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori ſtructuram nō accepit Ariſtion, ſed adiecit organo axem habentem tympana foraminaq;, vt axis, qui in medio eſt, motus, vbi velis, conſiſtat, & vt minime voluatur: tranſtulit itē annulos iuxta prius tranſuerſarium, ne organum a parte operculi, ſed a parte prioris tranſuerſarii alligetur. traiecit præterea funium capita per opercula, hæc quidem a ſuperiori parte, illa verò ab inferiori. quod quidem pertinet ad annulorum ſitum, vna nobiſcum ſentit: ſed axem, quem adiunxit, tanquam ſuperuacaneum reiicimus, ſiquidem vnus axis ex robuſta materia præparatus, quod opus eſt, abunde efficit. Sed cum gloſſocomi fabricationem abſoluerimus, ſequitur, vt ad eius motum veniamus.

A Latera.
B Tranſuerſarium prius.
C Tranſuerſarium poſterius.
D Cauum non penetrans.
E Axis habens tympanum in medio.
F Foramina in quæ funes conijci poſſint.
G Funes duo.
H Capita funium traiecta per prius tranſuerſarium.
I Capita funium per poſterius tranſuerſarium traiecta.
K Cochlea ſpeciem lentis referens.
L Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranſuerſarijs.
N Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis.
P Pars operculi in lunatam figuram exciſa.
Q Axis habens tympana foraminaque. G

Nymphodori Gloſſocomum clauſum.

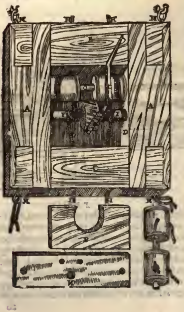

Nymphodori Gloßocomum apertum.

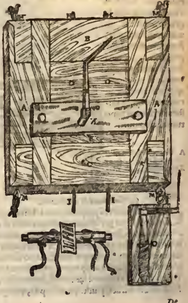

H

A *De motu Organi.* XXV.

VBi humeri caput ſuo loco mouetur, pręcipueq́ue ſi in alam veniat, ad ſcalam eodē modo paratam, quo in Nilei Plinthio excauimus, nunc pro Plinthio Gloſſocomum alligetur, nō ab operculis, ne ſub cochlea habenæ abrumpatur, ſed a priori trāſuerſario, annulis prope ipſum affixis. Aperiantur itē opercula, capitaque funiū ad axem alligata excipiātur, hæc quidem a ſuperiori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi reſtituere volumus, ſubſellium prope ſcalam ponatur, ſuper quod homo aſcendens brachium ſic traijciat, vt indatur cuneus in alā: circumligetur in ſuper humero Carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens, eiusq́ue capita ducantur ad ſuperiora funium capita, vt machinationum motu aut directis ductionibus ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo: Laquei capita per inferiores trochleas traijciantur, & cum funium capitibus colligentur, quo rurſus fit, vt machinationes motæ, alio intercedente motu ab inferiori parte extendant: verum, ſi per ſuperiores laquei capita traijciantur, deinceps per inferiores demiſſa ad funiū capita vinciantur, rurſus machinationum motus per duos contrarios motus interiectos ab inferiori parte extēdit. Impulſus vero, quos deinde res poſtulat, fiunt, quemadmodum dictū eſt, vbi humerus in alā pro- B labitur, & per duplicem habenā extrahendo, & intentione remiſſa per manus ſurſum compellendo. Retulerunt alij organum hoc, vbi a ſuperiori parte extendere volumus, idoneū eſſe: transferunt enim ipſum ad ſuperiorem partem ſupra caput, cuneumq; ad gradum adhærentem, ſolutū tū, in alam conijciunt: deinde capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & Carcheſium laqueum humero inijciunt, cuius capita deorſum adducta ad imum ſcalæ gradū immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis, directis ductionibus a ſuperiori parte intendant. Licet & organo ab inferiori parte alligato à ſuperiori extēdere alio intercedente motu: alligatis enim laquei capitibus vt (quēadmodū dictū eſt) retinacula ſint, cunei funium capita per trochleas traiecta cum ſuperioribus capitibus funium organi vinciunt, vt machinationibus motis alio intercedente motu a ſuperiori parte extendant: tum laquei capitibus non amplius retinaculi vicem exhibentibus, ſed ad funium organi capita alligatis, vel ad ſuperiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idem præſtent: cumq; abunde extenderunt, eoſdem adhibent impulſus, quos paulo ante propoſuimus. Quæ relata ſunt, adſcripſimus. probamus autem & in hoc, quod de Nilei Plinthio diximus, vbi ſcala erecta collocetur, intentionē ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad ſcalā alligato: eā verò, q̄ vel a ſuperiori parte trahit, vel in diuerſa de- C ducit, ex toto prætermitti, eiuſmodi ſiquidem imbecilles ſunt. Quod ſi homo iaceat, ſic interdum cenſui luxatum reponi. contentus ſum propoſitis reponendi rationibus exempli cauſa propter organi motum hic allatis: omnia enim luxata per hoc quoque inſtrumentum reponi poſſunt, non ſecus ac per Nilei Plinthium. Vtriuſque machinationes ſunt diuerſæ, ſed reponendi rationes eædem, ſic, vt liceat ex ſuperioribus vniuerſum huius organi motum intelligere.

Triſpaſtum Apellidis, ſeu Archimedis. XXVI.

ILlud in primis ſcire conuenit, q̄ neq; Apellides, neque Archimedes medici fuerunt, ſed architecti, qui machinamentum hoc excogitarunt (quemadmodum nos accepimus de hiſtoria,) ad naues deducendas, funibus nō per manus, ſed per ergatā attractis: alius autē ſeculi medici eius ſtructuræ modū minuētes triſpaſtū organū medicinale ad luxata fractaq; reſtituenda fabricarunt in hunc modū. Totū organū ex eorum genere eſt, quæ oblonga quadrata nūcupātur. eſt autē hoc modo cōpactū. Duo latera longa palmos quatuor digiti craſſitudine inter ſe coagmentantur per tranſuerſaria longa palmos duos, craſſa digitū. latitudo potiſſimum poſterioris tranſuerſarij ſex digitos æquat; prioris propter opercula palmos duos. Vt retulit autē Paſicrates, media latera excauata ſunt, cauis non nimis alte penetrantibus, quibus duo axes includuntur rotas habentes in D vicinia laterū. vtriuſq; axis rotæ perforatæ ſunt peruiis foraminibus, quæ non alia de cauſa facta ſunt, niſi vt in ea funes immittātur, quorū ratio hæc eſt. Funes duo extrema parte nodum accipiētes, coniecti in prioris axis foramina attrahuntur ita, vt nodi ſuper foramina collocētur: tū funes circa ſuas vterque rotas inuoluuntur: & per poſterioris axis foramina traiecti nodū accipiūt. Poſterior axis medius inter rotas foramen habet, in quod rurſus funis conijci debet. ſumitur funis longus, qui ab vtraq; extremitate nodū acceperit: deinceps per propoſitum foramen traijcitur ſic, vt nodus foraminibus iungatur: poſt hæc circa mediū axē inuoluitur: quo facto altera eius extremitas per poſterius tranſuerſariū, quod medium perforatum ſit, traijcitur. at quid nūc fit fune traiecto? manu tractus euolutusq; poſteriorē axem cōuertit: quo conuerſo, alia capita funium, qui extra procedunt, ducuntur. Adhibentur autem funes, quatuor, duo, & item duo, atque ad hunc modum immittuntur. Sumuntur funes duo, qui extrema parte nodum acceperint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas ſunt, traijciuntur attrahunturque, ſic, vt nodi foramina contingant. tuncq; funium capita per prius tranſuerſarium perforatum ab interiori parte verſus exteriorem traijciuntur. aut prehenditur funis vnus duplex, cuius capita coniecta in prioris axis foramina attrahuntur, vt medius funis inter foramina ſtatuatur: poſtea eiuſdem funis capita traijciuntur

ciuntur per foramina tranſuerſarij prioris. Duo item alij funes ſumuntur nodo extrema partē E
deuincti:hi per foramina inter rotas poſteriores axis facta,& a medio foramine recedentia,attra
huntur:qui deinde,vbi eorũ nodi ad foramina peruenerint,tunc ducuntur,trajciunturq; per po
ſterius tranſuerſariũ perforatũ,ſic,vt quinque nunc ſint funiũ,quæ extra feruntur, capita, duo p
prius tranſuerſariũ,tria per poſterius.his poſterioribus manu attractis,incluſiſq; funibus (vt di-
ctum eſt) inuolutis atq; euolutis,capita eorum,qui exterius ferebantur,ducuntur, extenduntq;
capita habenarum,quibus diſtēditur corpus.Huiuſmodi organi ſtructuram Paſicrates exponēs
reprehendit tanquã minime efficacē.vniuerſum enim organi opus cōſiſtit in ductione funis po-
ſterioris,qui manu attrahitur,at nequit manus in reſtituendis luxatis vim tantam ſuſtinere, præ-
ſertim vbi magni articuli ſunt,& corpora robuſta. quamobrem organi ſtructuram immutauit,
duosque axes,qui incluſi erant,ita ſtruxit,vt penetrarent,& priorem minorem exiguis capitibus
extantem,poſteriorē maiorē & longiora capita habentē:& ad prioris quidē axis extantia capita
clauos cōfixit:poſteriori verò vectes adiecit.demiſſis axibus duobus digitis machinamentũ in re
ſtituēdo ſic mouit.Habenas extendendis corporibus iniectas ad extantia prioris axis capita deli
gauit,vt poſteriore axe conuerſo prior moueretur,& euolutis inuolutiſq; funibus nerui exten- F
derentur.Sed Ariſtion Paſicratis filius patri aduerſatur,vt vetuſtã organi ſtructurã ignoranti. In
vetuſta enim (inquit) organi ſtructura,axes nõ mouebãtur in laterũ cauis,ſed circa ferreos cho-
daces affixos lateribus in capreoli formam excauatis:quod videre licet in organis ad aquã hauriē
dam comparatis,quæ ob fabricationis rationē facile conuertuntur,neq; tamen rotæ in ſe cōtinēt
armillam,ſed chodacē.quoniã igitur axes per armillas mouētur circa chodaces,& rotæ per cho-
daces circa armillas,axes prompte admodũ verſabuntur.atq; idcirco ſine impedimento erũt, et
ſi funis manu ducatur.Ob id autem ipſum triſpaſtum organum appellatum eſt,quoniam tres fu-
nes agunt,vnus quidem extra ductus,duo incluſi. Hactenus ipſe probabiliter ſcripſit, ſed vera
ſunt,quæ à Paſicrate adducuntur,non enim poteſt manus funē ducens bene reſtituere, ſed for-
taſſe monſtrationis cauſa in ludo organum mouere, vis autē,quæ in reſtituendo requiritur,per
manum minime poterit adhiberi.atque ea de cauſa iiſdem omnibus factis,quæ in vetuſta ſcriptu
ra ſunt oſtenſa,tertium axem organo adijciendum iudicauimus, cuius capita traiecta per latera
eſſent,vt poſterior axis nunc medius fiat,medius autem perforetur: in extantibus capitibus ve-
ctes demittantur,vel manubriola,aut bacula ductaria:medius verò funis poſterior,ſibi circa axē
eſt inuolutus,trajcitur per foramen axis penetrantis,ſuoque ibi capite alligatur.His ita conſtitu G
tis conuerſus poſterior axis,ille inquam cuius
capita extant,funem circa ſe inuoluit:quo fit,
vt medius axis moueat,quo moto prior quo
que axis mouetur. Tribus axibus conuerſis,fu
nium,qui extra ducuntur,capita tendũtur,cũ
quibus vinciuntur habenæ,quæ corpora ex-
tendunt.Habet item organum opercula,velu
ti gloſſocomum,ne machinationes oculis ex
ponãtur:atque item annulos ad latera affixos
quibus alligetur. Hæc eſt vniuerſi triſpaſti fa-
bricatio.Reſtituendi autem modi aptantur ij-
dem,quos poſuimus in gloſſocomo,dilat.n.
ſolum,quibus mouetur,machinationibus: p̃-
terea funiũ eadem eſt ductio, habenis ad eos
alligatis.Sed iam triſpaſti fabricationem expli
catam habemus. H

Triſpatum Apellidis ſeu Archimedis.

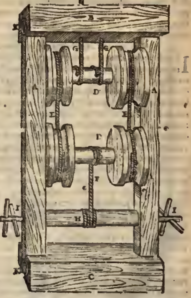

A Duo latera.
B Prius tranſuerſarium.
C Poſterius tranſuerſarium.
D Duo axes habentes rotas in vicinia laterum.
E Funes circa rotas inuoluti.
F Funis coniectus in foramen medium inter rotas po-
ſterioris axis.
G Funis duplex,cuius capita traiecta per foramina
prioris axis,per prioris tranſuerſarii foramina
traiiciantur.
H Tertius axis,cuius capita traiecta ſint per latera.
I Vectes in extantibus capitibus demiſſi.
k Annuli ad latera affixi.

FAbri organum ad hunc modum fit. Super baſin, quæ ἐσχάρα nominatur, pro organo dimenſam, ſtatuuntur crura duo, quorum longitudo duos cubitos & ſ. miſſem æquat, aut etiam excedit, latitudo implet digitos quatuor: craſſitudo tres. crura hæc per duo tranſuerſaria inter ſe coagmentantur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à baſi recedat, altero à ſuperiori, qua crura finiuntur: inferiori tranſuerſario ſubijcitur aſſer tranſuerſus, qui & cum lateribus organi, & cum tranſuerſario committitur. hunc aſſerem ſedile conſueuerunt omnes appellare, cuius medium ad tranſuerſarium exciditur ad effigiem u inuerſi, qua parte tranſuerſario trāſfigitur æneū u. Accommodatur tam cauum, quam u demittendo priapiſco octo digitos longo. Inter tranſuerſaria ab interiori parte crurum canaliculi excauantur, in quibus, dum luxata reponunt, moueatur quadrata teſtudo, ſpatham & cubitos mouens. quandoquidem prior pars teſtudinis (frontē dicunt) peruio foramine pertunditur, in quod radix conijcitur, cuius extremum, quà extenuatur ad poſteriorem teſtudinis partem per craſſitudinem traijcitur. Propoſita pars radicis peruio foramine pertūditur, per quod fibula demittitur, ne radix euellatur, ſed manēs in foramine torqueat.
B Fibula autem in extrema radice ſcutulo ſuperpoſito includitur. Radix eò pertinet, vt ſpatham in organo ſuſtineat, habet enim organum ſpatham capitulo leniter cauo aſſurgentem, ita longam, vt à teſtudine ad ſuperius tranſuerſarium, quod caput nominatur, pertineat, & cuneati axis modo excedat. Huius ſpathæ extremitas, quæ contra capitulum eſt, media in quadratam figuram exciditur, atq; in id cauū includitur radicis extremitas lata, quæ pforaē. perforatur itē ſpatha ab vno latere ad alterum, in quod foramen fibula demittitur, vt ſpatham detineat ad radicem. Ipſa verò teſtudo iuxta medium pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine diſpoſitis, vel duobus à priori parte, totidem à poſteriori conſtitutis: quæ non alia de cauſa fiunt, niſi vt funes in ea indantur, vt in ſequentibus oſtendam. Medium caput, hoc eſt ſuperius tranſuerſarium in quadratam figuram excauatur: in quod cauum duplex trochlea inditur, quæ circa axiculum verſatur. habet item ſuperius trāſuerſarium duo alia caua quadrata perua, nempe ab vtroque trochleæ latere vnum, in quæ conijciuntur quadratę cubitorum partes: duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium demittuntur deorſum, & teſtudini inhærent, quæ quadrata caua in ſummo habet. Imas cubitorum partes quadratas tenueſque architecti calces nuncuparunt: ſuperiores latas rotundas dixerunt alas. In alas ergo cubitorum, quæ ſuperius tranſuerſarium excedunt, & peruijs foraminibus per-
C tuſæ ſunt, axis conijcitur: cuius capita vtrinque excedunt, medium cuneatum eſt, in extremis capitibus vectes ſunt, vel manubriola ductaria, quibus conuertatur. Alarum partes priores iuxta foramina & axis capita rurſus forantur, vt, ſi quando opus ſit, in foramina fibulæ demiſſæ ſeruent axem immobilem. Organo prętereà iuxta crurum extremitates alia duo ſunt adiuncta crura, vt, ſi quando ſedilis vicem exhibeat, ſuper baſim atque adiuncta crura iaceat. Verum, quia teſtudo p funem elata, & cubitos & ſpatham attollit, in ſequentibus, qua ratione funis indatur, adijciam. Sumitur funis duplex, cuius capita per duo foramina, quæ vel iuxta cubitos ſunt, vel a priori parte, vel a poſteriori, vel in medio, traijciuntur, vel ab inferiori parte ſurſum adducuntur ſic, vt medius funis inter foramina collocetur: deinde capita ſurſum feruntur, & circa duplicem trochleam prioris tranſuerſarii inuoluuntur, atque (vt dictum eſt) permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetrantis axis religantur: continetur enim organo Fabri alius axis coniectus in crura, quæ ſuper tranſuerſarium inferius digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. In axis medio duo claui ſunt infixi, in extantibus capitibus vectes vel manubriola ductaria, quibus conuertitur axis, cuius conuerſio per funes teſtudinem attollit: atque vna cum ſpatha ſimul cubiti & axis, qui talis cōtinetur, ſurſum feruntur ad luxata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collocantur. Hu-
D iuſmodi eſt antiqua ſtructura organi, quod ad Fabrum refertur auctorem.

A Baſis.

B Crura duo.

C Tranſuerſarium ſuperius.

D Tranſuerſarium inferius.

E Aſſer tranſuerſus ſubiectus inferiori tranſuerſario.

F Medium aſſeris exciſi ad formam II inuerſi.

G Priapiſcus

H Canaliculi excauati ab interiori parte crurum.

I Quadrata teſtudo.

K Spatha.

L Cubiti.

M Prio r pars teſtudinis peruio foramine perruſa.

N Radix.

O Fibula demiſſa per radicem.

P Capitulum ſpathæ cuneati axis modo.

Q Extremitas ſpathæ in quadratam figuram perforata.

R Foramina quatuor teſtudinis.

S Duplex trochlea indita in cauum ſuperioris tranſuerſarij.

T Caua duo quadrata ſuperioris tranſuerſarij, in quæ demittuntur cubiti.

V Imæ partes cubitorum quadratæ.

X Superiores cubitorũ partes rotundæ, quę alæ dicuntur.

Y Axis in alas cubitorum demiſſus.

Z Fibulæ demiſſæ in alas perforatas, quæ axem immobilem ſeruent.

a Alia duo crura adiuncta.

b Funis duplex.

c Alius axis, qui in cruribus continetur.

d Vectes, quibus conuertitur axis.

e Binæ trochleæ ad baſim.

f Binæ trochleæ ad ſumma crura.

g Cuneus.

FABRI ORGANVM

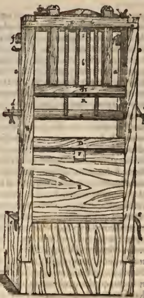

FABRI ORGANVM

A *De Motu Organi.* *XXVIII.*

CVm erecta organa compareantur ad reponendum humeri caput excitādo, & alijs quoq; mo-
dis idonea ſint, de humeri capite reſtituendo tractare conſtitui. ordiar aūt ab eo caſu, ſub
quo in alam prolabitur. Verum, vt organi motū perfectū habeamus, quaternæ trochleæ organo
adijciētur, binæ ab inferiori parte, qua baſis ſurſum ſpectat, totidem a ſuperiori ad ſumma crura.
Vbi ergo luxatū reſtituere volumus, cuneata pars axis prius lana vel linteo circūdetur, ſubſel-
liūq; iuxta organū ponatur, ſuper quod homo aſcendat: deinceps vinciantur crura quidem habe-
na inter ſe; ſed integrū brachium extentum, ad latus: in foramina aūt alarum indantur fibulæ vt
axis ſeruetur immobilis, vſq; dum eo moto opus erit. His ita conſtitutis brachium ſuper axem
imponatur: atque vbi cuneata pars axis in alam coniecta ſit, laqueus Carcheſius, vel alius æquia-
liter extendens, humero inijciatur, eiuſq; capita deorſum adducta, ad clauum eius axis, qui cruri-
bus annectitur, alligentur: fune nō amplius indito, quemadmodum in organi fabricatione retu-
limus, axis conuerſio directa ductione ab inferiori parte extendet. id quod et, alio intercedente
motu, ad hunc modū fit. Laquei capita primo per inferiores trochleas traducuntur: inde ſurſum
data, ad clauos axis alligantur, vt hic verſatus propoſitam intentionem moliatur. Idem quoque
efficitur duplici contrario motu interiecto. laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta
B ad ſuperiores feruntur: inde ad axis clauos vinciuntur, vt duplici contrario motu interiecto ab
inferiori parte extendant. Tales ſunt modi, quibus ab inferiori parte intendimus. Si quis autem à
ſuperiori intendere voluerit, fune in teſtudinem coniecto, veluti in organi ſtructura poſuimus,
laquei capita deorſum adducat; & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat: poſt hæc
axem cōuertat, quo conuerſo teſtudo alio motu intercedēte, per funem elata, à ſuperiori parte
intendet. Ex his quoq; ille modus comprehen-
datur, qui in diuerſa extendit. hic nō amplius re
quirit, vt capita retinacula ſint, ſed ab inferiori
parte ad axis clauos vinciātur, vel p ſe vel alio
motu intercedente, vt per vnū machinationis
motum, propoſitus extēdendi modus adhibea
tur. Seruetur aūt in intendēdo axis immobilis,
quemadmodum declarauimus. Poſtq̃ abunde
intenderimus, fibulæ, quæ moueri illū nō patie
C bātur, recipiendæ ſunt, atq; ipſe per vectes vel
manubriola ductaria cōuertēdus, vt cuneo ali-
qua ex parte inclinato, extrahēdo impellamus,
ſicut in alijs organis oſtēdimus: poſt hæc dū re-
ſtituimus humero deorſum intento, miniſter à
poſteriori parte aſſiſtens manus det ad ceruices
hominis, vt corpus verſus pedum regionem co
gat in contrariam partem. Verum, vbi reſtitui-
mus, miniſtro id præſtante, quod oſtendimus,
ſubſellium pedibus hominis ſubiectum ſubtra-
hatur, vt ipſe ſuſpēdatur ab organo: tum (vt ali-
bi dictum eſt) eodem momento, quo ab inferio-
ri parte extendimus atq; excitamus, per cuneū
extrahendo impellemus: deinde intentione re-
miſſa ſurſum cogemus; vtraque manu mēbro
D comprehenſo, &, vt in ſuum locum recōdatur,
elato. Hac igitur ratione humeri caput in alam
prolapſum reſtituitur.

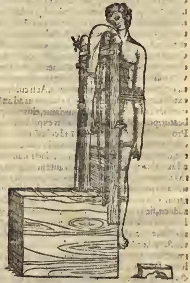

Verum ſi in priorem partem aut poſteriorem venlat, vertere ſic axem oportet, vt quod ex eo
cuneatum eſt, deorſum ſpectet: ſurſum, quod æquum eſt: hoc ſiquidem nunc aptatur ad reponē-
dum humeri caput, quod in propoſitas partes erūperit. Eo facto homo ſuper ſubſellium, quod
iuxta ſit, aſcendens brachiū ſuperponat, ſic, vt axi inſidat: deinde humero inijciatur laqueus æqua-
liter extendens, cuius capita deorſum ad axem alligentur: eædemque intendendi rationes adhi-
beantur, quæ traditæ ſunt, vbi in alam excidit. Neruis abunde diductis impulſus conuenit, quē
in aliorum organorum motione monſtrauimus.

Sed ſi neq; cubiti ſint, neq; axis in alas coniectus, humeri caput in alā prolapſum ita reſtituit.
Agitat ſpatha ſic, vt capitulū eius perinde atq; cuneata pars axis ſuperius trāſuerſariū excedat:
tū duplex habena media inter ſpathā & trāſuerſariū dat, cuius capita ab exteriori parte pendent;
In reſtituēdo aūt, æger ad organū aſſiſtēs, brachiū ſuper trāſuerſariū imponit ſic, vt ſpatha in alā
indat: poſt hæc Carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens, humero inijcitur, cuius capita

deorſum demiſſa ad tranſuerſarium vt retinacula deligantur: fune ad teſtudinem dato axis conuerſus teſtudinem, cumque ea ſpatham attollens, à ſuperiori parte extendit. Apatur item ille extendendi modus, qui in diuerſa ducit. laquei capita mutata ad axem alligantur, tunc ſiquidem cōuerſus axis in diuerſa diducet. poſtquam ſatis extenderimus, duplicis habenæ capita continenda ſunt, & per hanc ipſa ſpatha, vt per ſpathā extrahendo impellamus. quo facto, intentio emittenda, membrumque ſurſum adducendum, vt q̄ celerrime in ſuum locum articulus collocetur. At ſi organū non ſpathā habeat, nō cubitos, nō axē illis cōtentū, humeri caput in alā veniens per cuneum ſic reponi debet. cuneus, in quem funes coniecti ſint, ſuperiori tranſuerſario inſidat, & per funes ad ipſum vinciatur: deinceps æger brachium ſuperimponat, cuneuſque in alam coniiciatur: quo coniecto, laqueus Carcheſius humero circumligetur, eiuſque capita deorſum demiſſa dētur ad axem, qui cruribus continetur, vt axis verſatio ab inferiori parte extendat. at vbi ſatis intēderit, impellere oportet, velut in aliis organis demonſtrauimus, aut extrahendo, aut ſurſum cōpellendo: qui modi, cum ab inferiori parte extendimus, potiſſimum ad rē pertinent. Placuit aliis per teſtudinem ita reponere. funem primo reſolnunt, ipſumque duplicant: cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traiiciunt, à ſuperiori parte deorſum & ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaq; teſtudinē prope ſuperius tranſuerſarium, euncque reſtituendum brachium ſuperinijciunt, cuneumque in alam demittūt. poſt hæc brachium per palmam iuncturam ad teſtudinem vinciunt. his ita conſtitutis inferior axis conuertitur, teſtudoque è ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit: quo pacto intentio quidem ab inferiori parte adhibetur, ſed humero ad teſtudinem alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo vbi brachium curuatur, interiorem inquam, exteriorē, & poſteriorē, iuxta organū ab omni parte præparatum ſtare æger ſuper ſubſellium debet, atque axis cōuerti ſic, vt pars eius, quæ cuneata eſt, deorſum ſpectet: ſurſum, quæ æqua: dehinc brachiū dare ſuper axē. quo facto: humerus ad axē per palmā iuncturā deligādus eſt: brachio vero in vicinia manus inijciēdus eſt laqueus inęqualiter extēdēs, eiusq; capita ſurſum adducēda, & ad alā, vel ad extans caput axis e regione alliganda. brachio ſic ad rectū angulū figurato habenæ vel latæ faſciæ mediū ad eā regionē detur, quæ proxime ſub cubito eſt, cuius capita deorſum ad axē porrigant. Quod ad extendendum pertinet, ijdē modi conueniunt, quos, vbi humeri caput reſtituitur, oſtēdimus. nūc ſiquidē licebit vel cōtinendo, & à ſuperiori parte extendendo, vel in diuerſa ducendo vim adhibere: qua abunde adhibita eadē impellendi ratio accōmodatur, q̄ tradita eſt, vbi de aliorū organorū motu pertractauimus. At ſi cubitus in priorē partē moueatur, in quo caſu brachiū extēditur, mēbro ſuperimpoſito humerus ad axē deligetur: tunc Carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens brachio iniiciatur, eiusq; capita deorſum ferātur, eadē intendendi ratio adhibeatur: poſt idē impellendi modus expeditiſſimus, quē in tractandis organis demonſtrauimus. Proprie aūt ſpatha plurimū vī ad cubitū reſtituendū pertinere. Videamus aūt, quo modo, vbi neque cubiti in organo ſint, neq; axis in aliis contineatur, opus hoc efficiēdū ſit. Funis igitur reſoluitur, duplicaturq;, & eius capita per duo foramina teſtudinis a ſuperiori parte deorſum traiecta, ad axis clauos alligātur. teſtudo autem cū ſpatha prope ſuperius tranſuerſariū attollitur: dein ſpatha torquetur, & brachiū ſuper tranſuerſariū, cui lana circūdata ſit, imponitur, humerusq; ad trāſuerſariū per palmā iuncturā alligatur, brachiū verò ad ſpathā toto mēbro curuato: conuertitur igitur axis cruribus contentus, teſtudoq; deorſum verſus à fune coacta ſpathā ſimiliter deorſum adducit, ſicq; ab inferiori parte intendimus. At, vbi ſatis extenderimus, aptatur impulſus, quē paulo ſupra poſuimus: ſi in exteriorem vel interiorē partem cubitus elabatur, adducendo: ſi in poſteriorem, extrahēdo. Porrò ab inferiori parte extendere poſſumus, impulſu aūt, eo q̄ brachiū deuinctum ſit ad ſpathā extrinſecus, prohibemur, niſi, cū radix euelli ex foramine poſſit, extrahēdo impellamus. Magis aūt accommodatur ſpatha, vbi cubitus in priorem erupit, quē ſi reſtituere velimus, funē demittere ſimiliter oportet, ſinereq;, vt ſpatha dependeat: deinde membro ſuperiniecto, humerum ad tranſuerſarium deuincire, brachium verò ad ſpatham: poſt hæc ab inferiori parte extendere, vi, quantum res poſtulat, adhibita impellere, ante quidem premendo, tum circunducendo, ſpatha cum brachio torta curuataque premendi cauſa. Hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo Scamnum Hippocratis. *XXIX.*

Li. de Art. ſec. 4. t. 49. 71, 389 h. Et l. de Frac. ſec. 2. t. 49. 72. 339. a. Li. de Ar. ſec. 4. t. 51. & 55. 72. 390b. e. f.

Hippocrates maxime admiratione dignus multis in locis ſuum organum ξύλον, appellauit, in quibuſdam & σκαμνίον: recentiores id βάθρον, id eſt ſcamnum, dixerūt, eoque affixis cruribus & pro organo & pro ſcamno vſi ſunt. ſtruitur autē ſic. Paratur lignum ſex cubitos longum, latum duos, nouē digitorum craſſitudine, reſupinaturque: & quatuor alia ligna, pedem lōga, extremis partibus rotunda, duo ſcilicet & duo cum eius extremis iunguntur. hmōi ligna, quæ ὄνοι ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruiis foraminibus pertundunt, quibus contin.ētur penetrātes axes in medio clauos habētes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum totum lignum in medio vſque ad alteram partem quatuor digitorum ſpatio inſecto caua habet, quorum altitudo pariter & latitudo treis digitos æquet. caua hæc Hippocrates χηλάς, nuncupauit.

A poſuit. Mediumpræterea lignum alteī quadratam figurā excauatur, quo ſcalmus demittitur, qui priapiſcus vocatur Alias itē hēt *quus*, ī medio ad ſimilitudinem literæ Π, nō inutiliter adiectas. Structura igitur, Paſicrate auctore, huiuſmodi eſt, cui deinceps ſubdā, qua B ratione moueat ſcānum Hippocratis: quod vbi vetuſtam ſtructuram habeat, homine iacente, ad luxata omnia reſtituenda idoneum eſt, vt dum ſingula exequar, declarabo.

Scamnum Hippocratis.

A Lignum quadrangulum ſex cubitorum, latitudine. bicubitali, craſſitudine dodrantali.
B Poſtes breues axes habentes.
C Foſſulæ.
D Lignum teres in medio cauo infixum.
E Poſtes pedales lignum tranſuerſum tanquam ſcalæ gradum continentes.

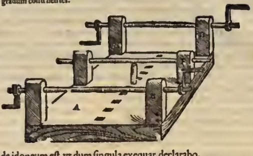

De Maxilla reſtituenda. XXX.

MAxilla excidēte, ſiue ab altera parte, ſiue ab vtraque, homo reſupinatur ſic, vt caput iuxta axē, qui ab eius parte eſt, collocetur, brachijs ad pectus atq; abdomē alligatis, cruribusque inter ſe, & omnibus ad ſcamnum organum deuinctis. tum capiti ea iunctura imponitur, quę lepus auritus dicitur, eiusq; ſinus ad ea ligna, quæ proximum axem ſuſtinent, vt retinacula ſint, deligantur: media habena in os inditur, quantum poteſt intima, iuxta eam regionē, qua maxillæ cum malis committitur, inter dentes maxil C lares, eiusque capita deorſum demiſſa ad axē, qui à pedibns eſt, alligantur: aliaq; habena media mentum complectitur, & in vtráque partem vltra caput adducta ad axē, qui ſuper ipſum eſt, diducendi cauſa deuincitur. his ita cōſtitutis, inferior axis torquetur, vt continēdo & ab inferiori parte extendendo, vis adhibeatur. Poſtquam intenderis, quantum res poſtulat, ad eos impellendi modos venies, quos in opere de articulis expoſuimus. Si maxilla quidem ab vna parte exciderit, tria efficies, adduces, premes, & ſurſum compelles: ſin ab vtraque, extrema mota fuerint, premere conueniet, & ſurſum compellere. Hæc de maxilla, nunc venio ad humeri caput.

D

A Iunctura lepus auritus.
B Sinus leporis deligati ad ea ligna, quæ ſuſtinent axem proximum, vt retinacula.
C Habena quæ media in os inditur.
D Capita habenæ allegata ad axē, qui à pedib. eſt.
E Alia habena, quæ media mentum complectitur.
F Habena alterius capita diducendi cauſa ad axē deuincta.

De Humeri Capite in alam prolapſo. XXXI.

VBicunque humeri caput reſtituimus, ſi in alam vel in priorem partem venerit, reſupinare hominem debemus: ſi in poſteriorem, pronum collocare. Vbi ergo in alam prolapſum reſtituimus, cuneus eò immittendus eſt, ſic, vt qua capitulum aſſurgit rotundum ac leniter cauum, in

in priorem partem ſpectet: quà æquus eſt, in poſteriorem. expedit autē cuneum vt mollio fit, E
linteo vel lana inuoluere: omne enim lignum (auctore Hippocrate) durū eſt & tactu lædit, at ue
hac de cauſa potiſſimum lana circundatur. adde, quòd hæc ſudorem abſorbet, qui in ala oritur
& ob curationis metum, & ob calorem eius partis naturalem, qui ad diducendum confert: & q
cuneum labi non patitur. Deinde funium capita, hæc quidem à priori parte, illa verò à poſte-
riori ſuper caput ad axem adducenda: media item habena ſub ala inter cuneum & humerum
danda eſt, vel (vt alijs placuit) inter cuneum & latera, eiusque capita ab exteriori parte attrahen-
da. Ipſi autem humero Carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens, inijciendus, non quà
laceratus eſt, ne cum neruoſus ſit, ſi adſtringatur, doleat, ſed ſupra vel infra. plerique ſuperiorē
regionem anteponunt tāquam magis idoneam, quod proxime ad articulum accedat, ſed locus
hic ad curationem minus accommodatur, prohibet enim rectū impulſum. Sub muſculo igitur
deligandum cenſemus, & ob hanc cauſam, & propterea quòd locus, qui iuxta adſtringitur, ægre
laxatur, quæ verò mediocri interiecto ſpatio attrahuntur, facile ſequuntur. Expedit autem, vt
laqueus mollis inſidat, humerum lana obuoluere, deinde laqueum inijcere: tubercula enim cubi F
to ſubiecta prohibent, quo minus laqueus ſub extendentium vi deorſum labatur. His ita conſti-
tutis, laquei capita deorſum demiſſa è regione ad axis clauum alliganda ſunt, vel circa ipſum ob-
uoluta, vel nodo inter ſe deuincta. magis autem ad rem pertinent, vbi inter ſe alliganda clauo
circumponuntur, tunc ſiquidem opus ſuum firmius præſtant. neceſſe autem eſt, vel continere, &
ſeu ab inferiori ſeu à ſuperiori parte extendere, vel per organi axes in diuerſa contendere. Abun
de vi adhibita, primum conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo: & eodem, quo
extrahimus, momento cubitum altera manu ab exteriori parte in interiorem agere, intentione
adhuc manente: tum hac remiſſa laxataque manibus ſurſum compellere. At ſi caput humeri
in priorem partem moueatur, hominem ſupinum collocamus: pronū, ſi in poſteriorem. cuneo-
que omiſſo, medium duplicatæ habenæ lana inuolutum ſub alam demittimus, capitaque eius ſu
pra caput adducimus, non è regione humeri vitiati, ſed verſus contrariam partem, homine reſu-
pinato, ſi in priorem partem articulus exciderit. Quæſita autem cauſa eſt, quamobrem id fiat: Pa
ſicrates quidem id propterea fieri dixit, ne humerus detineatur habena è regione ſurſum verſus
attracta: recentiores non ea de cauſa, capita oblique ducenda eſſe dixerunt, ſed, ne corpora,
quibus ala continetur, compreſſa lati ſcapularum oſſis ſinum impleant: nobis verò cum omni- G
bus conuenit, capita oblique danda eſſe ad contrariæ partis ligna, quibus axis continetur. Rur-
ſus autem humero Carcheſius laqueus inijciatur, vel alius, qui æqualiter extendat, eiusque ca-
pita deorſum ad axem, qui à pedi-
bus eſt, demittantur, vt vel retinacu-
lis adhibitis ab inferiori parte inten-
damus, vel (ſi placeat) in diuerſa con
tendamus. Conuenit autem impul-
ſus quemadmodum ſupra declara-
uimus, manibus præcipue adducen-
do, comprimendoque. Similiter aūt
vbi humeri caput in poſteriorē par-
tem moueatur, homine prono ea-
dem moliri cōuenit, quæ, vbi in prio H
rem venit, tradita ſunt. At vbi ſatis
extenderimus, manibus premere, &
adducere, & ſurſum compellere ne-
ceſſarium eſt.

A Cuneus.
B Funium capita ad axem ſupra caput adducta.
C Habena media inter cuneum & humerum data.
D Carcheſius laqueus humero iniectus.
E laquei capita ad axem, qui à pedibus eſt, alligata.

A *De Humero luxato comminutoq́.* XXXII.

NOnnunquam accidit, ut pro lapſu humero fractura quoque adijciatur membro medio com
minuto, in quo caſu recondere articulum oportet, & fracturam componere. Quod ad re
ponendum pertinet, retinaculo uti expedit, & à ſuperiori parte extendere: quod ad fracturam
ſimiliter uti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere. ſed ante reſtituere, quod prolapſum eſt,
oportet. deinde, quod fractũ. Ergo, ubi, uolumus, qđ prolapſum eſt cõdere, cuneũ in alã indimus
capitaq́; funiũ ſuper caput attrahimus, ac mediã habenã inter cuneũ, & humerũ demittimus, cu-
ius capita ab exteriori parte procedant. tũ infra cuneum ac ſuper fracturã carcheſiũ laqueũ inijci
mus: eiuſq́; capita deorſum ad ligna, quæ axem ſuſtinent, ad retinendũ ſal ligamus, ſed funiũ capi-
ta ad axem, qui ſuper caput eſt, uincimus, ut eo conuerſo & contineamus, & à ſuperiori parte ex
tendamus. Neruis abunde intentis, per conuenientem impulſum articulũ reſtituimus. quo facto
laquei capita ſuper caput data, retinacula fiunt: & alter laqueus ęqualiter extẽdẽs, cuiuſmodi car
cheſius eſt, humero inijcitur, cuius capita demiſſa ad axem, qui a pedibus eſt, vinciuntur, vt & reti
nendo, & à ſuperiori parte extẽdẽdo uis adhibeatur. neque nunc eſt, quod timeamus, ne fractura
ab inferiori parte attracta repoſitus articulus excidat, ſiquidem, cum à ſuperiori parte tam à cu-
B neo, quam à ſuperiori laqueo retineatur. Vi ſatis adhibita fracturam manibus componimus, quẽ
admodum ſæpius indicauimus. Quòd ſi humeri caput in priorem uel poſteriorem partem uene
rit, ubi reſtituitur, eaſdem animaduerſiones deſiderat. Hactenus de humeri capite.

De Cubito. XXXIII.

CVbito in illas tres partes elapſo, in quas ubi uenit, brachium curuum eſt, neq; extenditur,
interiorem, exteriorem & poſteriorem; homo ſuper organum reſupinetur: quo commodè
figurato carcheſius laqueus, uel alius æqualiter intendens, humero circundetur, cuius capita ut
retinacula ſint, ſurſum ſuper caput uinciantur: brachio autem in vicinia manus laqueus inijcia-
tur, qui inæqualiter extendat, puta Attollens, Chiaſtus, aut Nauticus, cuius capita ſurſum ad-
ducta ad ligna, quibus axis continetur, religentur, utrunque ſcilicet ad id, ad quod ſpectat è re-
gione, ſic, ut cubitus cum humero ad rectum angulum figuretur. tum duplicatæ habenæ, ſeu latę
faſcię medium ad brachium detur iuxta cubiti juncturam, cuius capita ad axem, qui à pedibus
eſt, uinciantur. Datis igitur capitibus, laquei ad ſuperiora, duplicatæ habenæ ad inferiora, binis-
que axibus uno ſuper caput, altero iuxta pedes collocato, uim adhibebimus uel continendo &
à ſuperiori uel inferiori parte attrahendo, uel in diuerſa ducendo: eaque ratione impellemus,
C quæ reponendo articulo idonea ſit. ubi in interiorem uel exteriorem partem conuertatur, ad-
ducemus: ubi in poſteriorem, extrahemus. Quòd ſi in priorem partẽ articulus elabatur, in quo
caſu curuari extentum brachium nequit, homo ſupinus iaceat in uitiatam partem inclinatus, bra
chio ſuper ſcamnum extento, carcheſius laqueus humero inijciatur, cuius capita ſuper caput
procedant: extremo item brachio in uicinia manus alius detur laqueus, qui æqualiter extendat,
cuius capita deorſum attrahantur: item eadem vis adhibeatur, nempe retinaculis, & intentione
à parte inferiori. Equidem ſatius duco in diuerſa contendere, nam hoc ad articulum reponen-
dum efficacius eſt, quàm ſi ab inferiori parte ſolummodo extendamus. oportet autem, cum abũ
de extenderimus, ad commode impellendum trãſire, premendo nimirum & circumducendo,
premendo quidem intentione adhuc manente, circumducendo, poſtquam remiſſa fuerit. Condi
to articulo, vt eius reſtituti certa indicia habeantur, experiri oportet naturales brachij actiones,
flexum inquam & porrectionem, præterea ſitum in pronum habitum ac ſupinum, quoniam,
vbi huiuſmodi actiones liberæ ſint, perfecte reſtituti articuli fidem faciunt. poſſumus & conferen
tes cũm altero cubito, num ex toto luxatum reſtituerimus, colligere. quo perfecte reſtituto bra
chium commode ad rectum angulum curuetur, contineaturque in ſequẽtem curationem. Duo
D igitur brachij oſſa, vbi ſuo loco mota ſunt, his modis reuertuntur. ſed poteſt ſeorſum vtrumque
etiam offendi, cum cubitus erumpat, radius diducatur, quod nunc quoque explicabo. Lęditur per
ſe cubitus radio inuiolato: deſiſcit ſeorſum radius, cubito in ſua ſede manente. vtrumlibet ho-
rum oſſium lædatur, vbi per hoc organum reſtituitur, humerus iniecto laqueo ad ligna, quæ
axem ſuper caput continent, alligatur, extremoq; brachio curſus laqueus circumdatur, qui inæ-
qualiter extendat, ſicut Attollens, aut Nauticus, cuius capita deorſum demiſſa intendendi cauſa
ad axis clauos vinciuntur. In circumdando laqueo, qui inæqualiter extendit, id obſeruatur, vt fi-
nus ſuper eam partem, quæ reponitur, capita ſuper contrariam collocentur: ſiquidem laquei inæ
qualiter extendentes proprie illas partes magis cogunt, quibus eorum capita inſident, minus ve-
ro contrarias. Ergo, cum brachium duobus oſſibus contineatur, vbi alterum ſuo loco motum
reponitur, cogere id potiſſimum ęxpedit; & alterum, ſi fieri poteſt, non vrgere. Intentione abun-
de adhibita, illi conueniunt impellendi modi, quos luxati genus poſtulat: ſiquidem cubitus in
interiorem partem venerit, vtriuſque manus digiti inter ſe iuncti ab exteriori parte radij eminen
tiam cubiti complectuntur, prominentioresq; palmarum partes à latere dantur, vt his impellẽti
bus quaſi adducendo, os in ſuã ſedẽ collocetur. At ſi cubitus ad poſteriora radij proruperit, bra-
chio

chio aliquantiſper curuato, eodem momẽto, quo ab inferiori parte extendimus, prominentiori palmæ parte premere debemus, vt os in ſuam ſedem reponatur. hæc enim premendi ratio ad reſtituendum proprie aptatur. At vbi radius in priorem partem recedat, extento brachio perinde agere conuenit, quaſi vtrunque in eandem partem exceſſerit. adhibenda itaque vis eſt & continendo, & ab inferiori parte extendendo. quo abunde facto duplex impulſus accõmodatur, & qui premit, & qui circunducit: qui premit, intentione manente: hac remiſſa, qui circumducit, vt oſtenſum iam eſt. Commune eſt vtriuſque, vbi reſtituta fuerint, ſpectare, an brachium ſuo munere ſine impedimẽto fungatur, curuetur nimirum, & extendatur, & ſupinum pronumq́; figuretur: quę actiones, ſi liberæ ſint, ex toto reſtitutum eſſe reſtãtur. quo facto, brachium in ſequentem curationem ad rectũ angulum collocetur. B F

A Carcheſius laqueus humero iniectus, cuius capita ſurſum, vt retinacula ſint, adducuntur.
B Attollens laqueus in vicinia manus, cuius capita ad ligna, quibus continetur axis, religantur.
C Medium duplicatæ habenæ ad brachium.
D Capita duplicatæ habenæ religata ad axem, qui à pedibus eſt.

De Manu. XXXIV.

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem. G
Oportet, ſi in interiorem partem veniat, ſupinam collocare, ſuper ſcamnũ homine ſimiliter reſupinato, pronam, ſi in reliquas tres partes elabatur. deinde Carcheſium laqueum vel alium æqualiter extendentem brachio inijcere, & ſuper ſinum manus dare vectem tranſuerſum: vel ferramẽtum, quo adurimus, ad palmam ipſam deligare eo vinculo, quod, Ad extremas partes, inſcribitur: tũ vectis vel ferramenti extremitatibus inijcere vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentium ſinus, deorſumq́; demittere: atque alterum laqueũ æqualiter extendentem brachio circumponere, eiuſq; capita ſuper caput adducta, vt retinacula ſint, deuincire: quę verò deorſum ferebantur capita extendendi cauſa ad axẽ, qui à pedibus eſt, religare, ut eius conuerſione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus quam rem vbi ſatis prẹſtitimus, conuenienter impellimus. Nunc aũt maxime ad manum reſtituendam pertinet adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit præterea & ſurſum adducere, & in diuerſa contendere. neruis abunde diductis impulſus neceſſarii ſunt, qui eam compellere in ſuum locum poſſint. Quòd in interiorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiori parte palmæ, aut etiam calce ſuperdato preſſa oſſa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: ſin in priorem vel poſteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus. H

De ſpina luxata. XXXV.

HIppocratis organũ luxatis omnibus reſtituendis accommodatur, ſed præcipue ſpinæ: quæ, ubi gibba facta eſt, tunc maxime curari poſſe cenſetur, cũ recens ex ictu vitium eſt. Collocatur igitur homo pronus ſuper ſcamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur: circundantur ſpinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus ſuper gibbum locum, alter infra: aut quaterni ex iis, qui inæqualiter extendunt, bini à ſuperiori parte, totidẽ ab inferiori, inter ſe aduerſi iniiciuntur, ut in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potiſſimum in diuerſa deducendo, interdum tamen continendo, & uel ab inferiori, vel à ſuperiori parte extendendo. Intentione abunde adhibita, ille impulſus, quo premimus, accõmodatur. Hippocrates uarios tradidit impellendi modos, & per prominentiorẽ palmæ partẽ, & per ſpathã premendo idoneam. Impulſus per hmõi ſpatham illis reſtituendi modis annumeratur, qui facile cõparantur: extremitas enim ſpathæ in foſſam aliquam demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, ut ſpathæ obex opponeretur, Hippocratis ſcamno π ferreũ adiecimus, quod & extrahi & infigi poſſet, & ſpathæ reſponderet, pertuſumq́; pluribus foraminibus eſſet, & in foramina crurũ organi demitteretur,

vt

A vt Π pro gibbi magnitudine accommodaretur, ſpathaque extrema in Π coniecta, eius partem premendo accommodatā ſuper gibbum dantes premendo impulimus. Alii duplicatæ habenæ medium organo ſubiicientes eandem ſpatham ſuper locum iniectam premunt. Premendi modum in opere de articulis exquiſitius indicauimus.

A Laqueus æqualiter extendens ſupra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.
B Laqueus æqualiter extendens infra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.
B C Spatha.
D Π ferreum.

C

De Femore. XXXVI.

FEmur in quatuor partes promouetur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem. Si in tres partes prolapſum eſt, interiorem, exteriorem & priorem, crus extenſum eſt, implicarique non poteſt: ſi in poſteriorem, curuum eſt, neque extenditur. Ergo, ſi in illas tres partes erūpat, in quas ubi venit, crus extenſum eſt, reſupinato homine medium duplicatæ habenæ lana inuolutum inter anum & naturale demittendum eſt, capitaque eius ſuper caput adducenda. Vbi in alias partes venerit, nullo interpoſito diſcrimine inter anum & naturale dari habena debet, ſed ea animaduerſione, ſi in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis ſpectet, ne femoris caput, cum extenditur, habena media detineatur: cuius capita uel ad axem alligentur, vbi
D in diuerſa contendimus, uel ad ligna, quibus axis, qui à capite eſt, continetur: ubi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu Carcheſius laqueus iniiciatur, eiusq; capita deorſum demiſſa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerſo & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exigit, intentis, veniendum eſt ad impulſum.

De Femore in interiorem partem prolapſo. XXXVII.

PRoprie autem ad femur in interiorem partem prolapſum excogitata ſunt ligna ad ſimilitudinem Π à lignis, quibus axis continetur, non abhorrentia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens reſtituitur, æger in integrum latus verſus iaceat, euulſoque priapiſco integrum crus propoſito ligno ſubiiciatur, alligeturq; ad ſcamnum ita, vt immobile perſeueret, eademque ratione & brachia & reliquum corpus: crus autem vitiatum detur ſuper tranſuerſarium lignorum, quæ Π literā repræſentant, ita, ut tranſuerſarium inter anum & naturale collocetur: ſed extremo femori iuxta genu iniiciatur laqueus, vel Carcheſius, uel alius, qui æqualiter extendat, eiusque capita ad inferiorem axem demittantur: ſuper ipſum vero lignum Π literam repræſentans ſub crure, quod reſtituitur, detur ſpatha, quæ premendo aptatur, uel lignum habens in ſummo capitulum rotundum ac leniter cauum ab inferiori parte à ſummo crure ad imum pertinens. Quo facto, vbi reſtituere volumus, axis conuertitur, cuius conuerſio ab inferiori parte extendit.

extendit : Poſtquam nerui abunde extenti fuerint ſpatha, uel eo ligno, quod in ſummo capitulum habet, ſuper id lignum, quod Π literam refert, cum crure magna vi deorſum adducto, impulſus extrahendo adhibetur : poſt quem alius idoneus eſt, qui ſurſum uerſus compellit, quemadmodum diximus de humero in alam prolapſo. E

A Poſtes Π literam repræſentantes.
B Tranſuerſarium.
C Carcheſius laqueus.
D Lignum à ſuperiori parte crucis ad imum pertinens.

F

De Femore in poſteriorem partem prolapſo. *XXXVIII.*

VErum, ſi femur in poſteriorem partem elabatur, neque pronum neque ſupinum hominem collocamus, ſed ſedentē, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ita figurato, duas prehendere habenas oportet, earumq; unam ſimplicem extendere, atq; alteram duplicem demittere in mediam ſimplicem : & ſimplici quidem hominem cingere, duplicē à ſuperiori parte deorſum demittere, ab ea regione, quæ umbilico proxime ſubijcitur, ad eam, quæ inter anū & naturale eſt, & per anū ſurſum adducere, ut quatuor habenæ capita à poſteriori parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars ſpathæ, quæ premendo accommodatur, coxæ ſupponatur, imoq; femori iuxta genu laqueus inijciatur, qui æqualiter extendat, cuius capita ad inferiorem axem demittantur, ut eo conuerſo & contineamus, & ab inferiori parte intendamus. Intentione ſatis adhibita, dum adhuc intendimus, caput femoris per ſpatham in exteriora propellatur, apertaq; manu æger reſupinetur. per hanc.n. vim femur in ſuum locum compellitur. Repoſiti autem indicium erit, comparatio cum altero crure, & liberæ ipſius actiones: nam, ſi citra impedimentum complicari & extendi poteſt, ex toto intus eſſe conijciendum eſt. G

De Genu. *XXXIX.* H

GEnu in tres partes prolabitur, interiorē, exteriorem, & poſteriorē. In omnibus his caſibus, crus extenſum eſt, & minime complicatur. Oportet, ſi in exteriorem partem procidērit, hominē extento crure ſuper ſcamnū collocare: tum duos laqueos æqualiter extendētes, cruri inijcere, alterum à ſuperiori parte ſuper femur, alterum infra genu : dein capita ſuperioris ſuper caput adducere, inferi[illegible] ad axem: neruosq; intendere, quemadmodū in reliquis articulis dictum eſt, ſiue retinaculis [illegible] ab inferiori uel ſuperiori parte intēdamus, ſiue in diuerſa diducamus. Neruis abunde [illegible] in latus ab inferiori uel exteriori parte motū fuerit, ille impellendi modus conuenit, qui ad[illegible] ſi in poſteriorem, & ille qui premit, & ille qui circunducit. qui impellendi modi, cum ſimile[illegible] ſint, qui ad cubitum traduntur, commode in hunc locum transferuntur.

[illegible]lo. *XL.*

TAlus modo in interiorem partem procidit, interdum in poſteriorem quoque conuertitur, [illegible] quas part[illegible] uenerit, æque reſupinare hominē conuenit crure extento : ac cruri Carcheſium

A cheſium laqueum æqualiter extendentem circum ponere, eiusq; capita à poſteriori parte ad axē, qui ſupra caput eſt, adducere: talo autem draconē vel ſādalium laqueū iniJcere, eiusq; capita ad inferiorem axem alligare, tuncq; mēbrum vel in diuerſa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere: Neruis, quantum res poſtulat, diductis cōuenienter impellere, vbi in interiorem vel exteriorē partem eruperit, retro cogēdo: vbi in poſteriorē, extrahendo, nunc ſiquidem ob eum habitum impulſus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentius tractabimus in opere de luxatis.

B

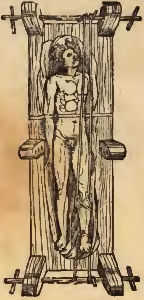

A Carcheſius laqueus.
B Sandalius laqueus.

SEPTIMAE CLASSIS
FINIS.

C aaaaaaa bbbbbbb ccccccc ddddddd eeeeeee ffffff ggggggg hhhhhhh iiiiiii kkkkkkk lllllll mmmmmmm nnnnnnn ooooooo ppppppp qqqqqqq rrrrrrr ſſſſſſſ ttttttt vvvvvvv xxxxxx yyyyyyy zzzzzzz]

AAAAAAA BBBBBBB CCCCCCC DDDDDDD EEEEEEE FFFFFFF GGGGGGG HHHHHHH IIIIIII KKKKKKK LLLLLLL MMMMMMM NNNNNNN OOOOOOO PPPPPPP QQQQQQQ RRRRRRR SSSSSSS

Omnes ſunt quaterniones, præter AAAAAAA BBBBBBB SSSSSSS terniones.

D

Venetijs, Apud Iuntas.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Legatoria
R. [illegible]
Via Val Sassina, 55
Tel. 825 823 - ROMA